

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1490

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 913

Kitap Adı: Osmanlı'dan Cumhuriyete Geçiş Döneminde Fıkıh Açısından Muhammed İhsan Oğuz

Book Title (English): Muhammed Ihsan Oğuz from the Fiqh Perspective of View during the Transition Period from the Ottoman Empire to the Republic

ISBN: 978-625-6123-67-0

DOI: | doi.org/10.70458/fcr.9786256123670

Editör | Editor: Kaşif Hamdi OKUR | orcid.org/0000-0002-3705-3849

Kurum | Hitit Üniversitesi

ROR ID: ror.org/01x8m3269

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Edited Book

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 235

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2024

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRLB | İslam hukuku / Fıkıh | Islamic law / Fiqh

BISAC: REL105000 | İslam / Hukuk | Religion / Islam / Law

THEMA: LBBR | İslam hukuku | Islamic law

LC: KBP144 | İslam hukuku: Fıkıh ve uygulamaları | Islamic Law: Fiqh and its applications

Atıf Bilgisi | Cite as: Okur, Kaşif Hamdi (ed.). *Osmanlı'dan Cumhuriyete Geçiş Döneminde Fıkıh Açısından Muhammed İhsan Oğuz*. Ankara: Fecr Yayınları, 2024.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: + 90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Kaynakça

- Algar, Hamid. “Bahâeddin Nakşibend”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türk Diyanet Vakfı Yayınları, 1991.
- Aykaç, Mustafa. “Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Bir Âlim Portresi: Muhammed İhsan Oğuz'un Hayatı, Eserleri ve Literatüre Etkisi”. *Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi - Journal of Divinity Faculty of Kastamonu University* 4/1 (2020)
- Coşkun, İbrahim. “İnsanın Hilafet Misyonu ve M. İhsan Oğuz'un Eş'ariyyenin İnsan Tasavvuruna Yöneltiği Eleştiriler”, V. *Uluslararası Şeyh Şa'ban-ı Velî Sempozyumu -Eş'arîlik- (04-06 Mayıs 2018 Kastamonu)*. Haz. Mustafa Aykaç, Cengiz Çuhadar, Ahmet Özdemir, Erhan Salih Fidan, Yusuf Koçak. 69-86 Kastamonu: Kastamonu Üniversitesi Matbaası, 2018)
- Erdoğan, Tunahan. “Bir Aidiyet Tartışması: Süleyman Hilmi Tunahan ve Muhammed İhsan Oğuz Arasında Üç Kitap”. *Turkish Academic Research Review* 4/1 (Mart 2019): 135-166.
- Köle, Bekir. “Seyyid Ahmed Çapakçürî'nin Müridi Muhammed İhsan Oğuz'a Gönderdiği İrşad Mektupları”, *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17/2 (2015): 75-101.
- Kusursuz, Bayram. *Ahmet Avni Konuk'un Vahdet-i Vücûd Müdafaası*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 2003.
- Memiş, Abdurrahman. “Oğuz, Muhammet İhsan”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2007.
- Oğuz, Muhammed İhsan, *Miftâhu's-Sa'âde*. İstanbul: Oğuz Yayınları, 2020.
- Oğuz, Muhammed İhsan, *Kitâbu'l-Kazâ ve'l-Kader*. İstanbul: Oğuz Yayınları, 2019.
- Oğuz, Muhammed İhsan, *Sorular ve Cevaplar*. İstanbul: Oğuz Yayınları, 1995.
- Oğuz, Muhammed İhsan, *Tasavvuf Yolunda Manevî Cihad*. İstanbul: Oğuz Yayınları, 1998.
- Oğuz, Muhammed İhsan. *21 Soruda Tasavvufî Gerçekler*. İstanbul: Oğuz Yayınları, 1991.

Bunun da pratik yansıması güzel ve salih ameldir. Onun için de istikamet kerametden üstündür. Hatta en büyük keramet istikamettir.

Ehli tarafından sahip olunan keşif ve haller bireysel ve şahsi tecrübelerden ibaret olduğundan dinde delil olmazlar. Ancak bu özelliklere sahip olanlara sağladığı bir takım manevi faydadan da hali değillerdir.

Dinin güzelliklerinin anlaşılmasında hükümlerin teşri'i hikmetinin büyük önemi vardır. Bunun için Allah ve Resulü teşri kıldıkları hükümlerin bazı hikmetlerini anlatmışlardır. Bir kısmı da Oğuz tarafından daha önce okuduğu kitaplarından özetlenerek ve özümsenerek ifade edilmiştir.

Kaynakça

- Oğuz, Muhammed İhsan. *Ârifler Silsilesi Sıddîkler Biyografisi*. İstanbul: Oğuz Yayınları, 2019.
- Oğuz, Muhammed İhsan. *el-Beyânî's-sedîd fî mebahisi't-tahkik ve't-taklîd*. Çorum Nüshası, ts.
- Oğuz, Muhammed İhsan. *İslâm Tasavvufunda Vahdet-i Vücûd*. İstanbul: Oğuz Yayınları, 1995.
- Oğuz, Muhammed İhsan. *Mektuplar*. İstanbul: Oğuz Yayınları, 1994.
- Oğuz, Muhammed İhsan. *Vesiletü'n-necat*. Oğuz Yayınları, 2022.

Kaynakça

- Aksekili, Ahmed Hamdi. *Mezâhibin Telfiki ve İslâm'ın Bir Noktaya Cem'i*. Dârü'l-hilâfe: Âmedî Matbaası, 1332.
- Demirbaş, M. Ali. *Başlangıcından Bugüne Mezhepsizler*. 2 Cilt. İstanbul: Milli Fikir Yayınları, 1978.
- Demirbaş, M. Ali. *Başlangıcından Bugüne Mezhepsizler*. 2 Cilt. İstanbul: Milli Fikir Yayınları, 1980.
- Gürtaş, Ahmet. *Mezhepsizlik Yaygarası*. İstanbul: İrfan Matbaası, 1977.
- İzmirli, İsmail Hakkı. *İlm-i Hilâf*. Dersaadet: Hukuk Matbaası, 1330.
- Karaman, Hayreddin. *Bir Varmış Bir Yokmuş (Hayatım ve Hatıralar)*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2008.
- Karaman, Hayreddin. *Gerçek İslam'da Birlik*. İstanbul: Nesil Yayınları, 2003.
- Oğuz, Muhammed İhsan. *el-Beyânü's-sedîd fî mebahisi't-tahkik ve't-taklîd*. Çorum Nüshası, ts.
- Oğuz, Muhammed İhsan. *Fakirullâh Muhammed İhsan b. Muhammed Atâullah'ın Terceme-i Hali*. İstanbul: Oğuz Yayınları, 2022.
- Oğuz, Muhammed İhsan. *Miftâhü's-saâde*. İstanbul: Oğuz Yayınları, 2020.
- Reşid Rıza, Muhammed. *İslamda Birlik ve Fıkıh Mezhepleri*. çev. Ahmed Hamdi Akseki. sad. Hayreddin Karaman. Ankara: DİB Yayınları, 1974.
- Reşid Rıza, Muhammed. *Muhâverâtü'l-muslih ve'l-mukallid el-vahdetü'l-İslâmiyye*. Kahire: Darü'n-neşr li'l-câmiât, 2008.
- Şıbbîr Ahmed el-Osmânî. *Fethu'l-mülhim bi-şerhi Sahîhi'l-İmâm Müslim*. Dımaşk: Darü'l-kalem, 2006.
- Tahir, Mehmed - Orpilyan, Serkez. *Mahzenü'l-ulûm*. İstanbul: A. Asadoryan Şirket-i Mürettebiye Matbaası, 1308.
- Yüksel, Sadreddin. *İctihad Taklîd Telfik ve Prof. Hamidullah'ın İki Eseri Üzerine Bir Araştırma*. Ankara: Fazilet Neşriyat, 1975.

Osmanlı devletinin tarih sahnesinden çekilip yeni bir Türk devletinin kurulduğu, dünya savaşlarının yaşandığı, sosyal-siyasi pek çok problemlerin vuku bulduğu bir dönemde yaşayan Muhammed İhsan Oğuz, eserleri ile görüşlerini sonraki yıllara aktarmıştır. Yönetim şekline dair fikirlerini tespit amacıyla yapılan bu çalışma göstermektedir ki, Muhammed İhsan Oğuz'a göre cumhuriyet ve demokrasi nasların hedeflerine ve hulefâi râşidinin tatbikine uygun olan bir yönetim şekli olup insanlara özgürlük sunan bu yönetim anlayışının mutlaka korunması ve geliştirilmesi gerekir.

Kaynakça

- Başgil, Ali Fuad. *Esas Teşkilat Hukuku*. İstanbul: Baha Matbaası, 1960.
- Beetham, David- Boyle Kevin. *Demokrasinin Temelleri: 80 soru ve cevap*. çev. Vahit Bıçak, Ankara: Liberte Yayınları, 1998.
- Demir, Fevzi. *Anayasa Hukukuna Giriş: Genel Esaslar ve Türk Anayasa Hukuku*. İzmir: Fakülteler Kitabevi, 1998.
- Medkur, M. Sellam. *Meâlimu'd-devleti'l-İslamiyye*. Kuveyt: Mektebetü'l-Felah, 1983.
- Oğuz, Muhammed İhsan. *Saadet Anahtarı*. İstanbul: Oğuz Yayınları, 2017.
- Oğuz, Muhammed İhsan. *İslam ve Demokrasi*. Kastamonu: y.y., 1963.
- Oğuz, Muhammed İhsan. *Arifler Silsilesi*. Oğuz Yayınları, İstanbul: y.y., 2003.
- Oğuz, Muhammed İhsan. *Hususi ve Umumi Vasiyetlerim*. İstanbul: 18 Haziran 1971.
- Oğuz, Muhammed İhsan. *Dîn-i Mübîn-i İslâm*, Ahmet Sait Matbaası. Kastamonu: y.y., 1975.
- Oğuz, Muhammed İhsan. *Cemel Sıffın Kerbelâ Muharebeleri*. Kastamonu: y.y., 1969.

Oğuz, Muhammed İhsan. *Muaviye ve Avenelerinin İslam Âlemine Karşı İrtikâp Ettikleri Zulüm ve Kıtâl İdaresinin Asıl ve Mâhiyyetleri*. Kastamonu: y.y., 1973.

Oğuz, Muhammed İhsan. *İslam'da İlk Fitne ve Fesatlar*. Kastamonu: y.y., 1973.

Oğuz, Muhammed İhsan. *Hak İle Bâtılın Karşılaşması Hakkın Galibiyeti Bâtılın Mağlubiyeti*. Kastamonu: y.y., 1972.

Seyyid Bey. *Hilafetin Mahiyet-i Şer'iyesi*. haz. Suphi Menteş. İstanbul: Menteş Kitabevi, 1969.

tır. Onun bu tavrı, tasavvuf ve fıkıh geleneklerini birleştiren bir âlim tavrı olarak örnek teşkil etmektedir.

Kaynakça

- Abdullah Efendi, Yenişehirli. *Behcetü'l-Fetâvâ*. İstanbul: y.y., 1266.
- Abdülğanî Nablusî. *es-Sulhu beyne'l-ihvân fi hükmi ibâhati'd-duhân*. thk. Muhammed Edib el-Cadir. Dımaşk: Dâru Ninevâ, 2015.
- Abdülğanî Nablusî. *Îzâhu'd-delâlat fi semâi'l-âlât*. b.y.: y.y., ts.
- Ali Efendi, Çatalcalı. *Fetâvâ-yı Ali Efendi*. Dersaadet: y.y., 1324.
- Ali el-Murtaza b. Zübeyr. *İlaveli Mecmua-i Cedîde*. İstanbul: Matbaa-i Hayriye, 1326.
- Ali Haydar. *Dürrü'l-hükkâm şerhu Mecelleti'l-ahkâm*. Kostantiniyye: Matbaa-i Tevsi-i Tıbaat, 1330.
- Ansay, Sabri Şakir. *Hukuk Tarihinde İslam Hukuku*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2002.
- Atıf Bey. *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye Şerh-i Kitâbü'l-büyû'*. Dersaadet: y.y., 1318.
- Bayburtlu, Mustafa. *Bir Güzel İnsan*. İstanbul: y.y., 2018.
- Cevdet, Abdullah. "Tekmile". *Tarih-i İslâmiyet*. Kahire: Matbaa-i İctihâd, 1908.
- el-Hassâf. *el-Hıyel ve'l-mehâric*. Kahire: y.y., 2014.
- Erul, Bünyamin. "İsmail Hakkı İzmirli'nin Burdur'a Yazdığı İlmi Bir Mektup", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 63/2 (30 Kasım 2022), 1061-1074.
<https://doi.org/10.33227/auifd.1203366>
- Fahreddîn er-Râzî. *et-Tesîru'l-kebîr*. Beyrut: y.y., 2001.
- Güngör, Erol. *İslam'ın Bugünkü Meseleleri*. İstanbul: Ötüken, 1998.
- Hâdimî. *el-Berîkatü'l-mahmûdiyye fi şerhi't-Tarîkatü'l-Muhammediyye*. İstanbul: y.y., 327M.S.
- Haskefî. *ed-Dürrü'l-muhtâr*. Beyrut: y.y., 2015.
- İbn Âbidîn. *el-'Ukûdî'd-dürrîyye fi tenkîhi Fetave'l-Hâmidîyye*. Beyrut: y.y., 2008.

- İbn Âbidîn, Muhammed Emin b. Ömer b. Abdülazîz ed-Dımaşki. *Reddül-Muhtar ale'd-Dürri'l-Muhtar*. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 3. Basım, 2011.
- İbn Hazm. *el-Muhallâ*. Mısır: y.y., 1324.
- İbn Nüceym. *el-Bahrü'r-râik şerhu Kenzi'd-dekaik*. Beyrut: y.y., 1993.
- İlhan, Abdullah Sıtkı. *İbn Nüceym'in el-Bahrü'r-Râik Adlı Eserindeki Tercihlerinin Değerlendirilmesi*. Çorum: Hitit Üniversitesi Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2023.
- [İzmirli] İsmail Hakkı. *Usul-i Fıkıh Dersleri (Darülfünun Hukuk Şubesi IV. Sene)*. İstanbul: Matbaa-i Hukukiye, 1329.
- Kamil Miras. *Sahih-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercümesi ve Şerhi*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2018.
- Karadâvî, Yusuf. *Fetâvâ muâsıra*, 2003.
- Kaya, Süleyman. “Fıkıhî Açından Osmanlı'da Zekât Uygulamaları”. *Tarihte ve Günümüzde Zekât Uygulamaları*. 221-254. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2017.
- Kerimi, Fatih. *İstanbul Mektupları*. haz. Fazıl Gökçek. İstanbul: Çağrı Yayınları, 2001.
- Khalil, Emad H. - Thomas, Abdulkader. “Ribâ Hakkında Mısır'daki Modern Tartışma”. çev. Zeynep Hafsa Orhan. *Ribâ'yı Anlamak: İslam İktisadında Faiz*. ed. Thomas. 117-158. İstanbul: İktisat Yayınları, 2017.
- Mahmud Esad. *Tarîh-i İlm-i Hukûk*. İstanbul: Matbaa-i Âmire, 1331.
- Mamud Şeltût. *el-Fetâvâ*. Beyrut: Dârü's-şurûk, 1991.
- Mansurizâde Said. “İctihâd Hataları”. *İslâm Mecmuası* 28 (1333 1330).
- Mehmed Ârif Efendi, Dürrîzâde. *Neticetü'l-Fetâvâ*. İstanbul: y.y., 1265.
- Mehmed Hâlis Efendi, Çeşmîzâde. *Hulâsatü'l-ecvibe*. İstanbul: y.y., 1325.
- Mehmed Zihni Efendi. *Nimet-i İslam (Kitabü's-salât)*. İstanbul: Şirket-i Mürettibiye Matbaası, 1322.
- Mehmed Zihni Efendi. *Nimet-i İslam (Kitabüz'z-zekât)*. İstanbul: Şirket-i Mürettibiye Matbaası, 1329.
- Mevsîlî. *el-İhtiyâr*. Dımaşk: y.y., ts.

- Muhammed Amâra. *el-A'mâlî'l-kâmile li'l-İmam eş-Şeyh Muhammed Abduh*. Beyrut: y.y., 1993.
- Mütercim Asım Efendi. *el-Okyanûsu'l-basît fi tercemeti'l-Kâmûsi'l-muhît*. Bulak, 1250.
- Nesâî, Ebû 'Abdirrahmân Ahmed b. Şu'ayb b. 'Alî el-Ĥorâsânî en-. *es-Sünenü'l-kübrâ*. thk. Hasan 'Abdülmeam Şelebî. Beyrut: Mü'essesetü'r-Risâle, 2001.
- Oğuz, Muhammed İhsan. *Dîn-i Celîl-i İslâm*. İstanbul: Oğuz Yayınları, 1975.
- Oğuz, Muhammed İhsan. *Fakirullâh Muhammed İhsan b. Muhammed Atâullah'ın Terceme-i Hali*. İstanbul: Oğuz Yayınları, 2022.
- Oğuz, Muhammed İhsan. *İslâm Tasavvufunda Vahdet-i Vücûd*. İstanbul: Oğuz Yayınları, 1976.
- Oğuz, Muhammed İhsan. *Muhammed İhsan Oğuz'dan Mektuplar*. İstanbul: Oğuz Yayınları, 1994.
- Okur, Kaşif Hamdi. "17. Yüzyıl Osmanlı Fıkıhçılarının Nevazile Yönelik Fıkıhî Argümantasyonu (Mehmed Fıkıhî el-Aynî ve Risâletü'd-Duhân ve'l-Kahve Örneği)". *Sahn-ı Semân'dan Dârulfünûn'a Osmanlı'da İlim ve Fikir Dünyası (Âlimler, Müesseseler ve Fikrî Eserler) - XVII. Yüzyıl*. ed. Hidayet Aydar - Ali Fikri Yavuz. 381-393. İstanbul: Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları, 2017.
- Okur, Kaşif Hamdi. *Güncel Konularla İlm-i Hâl*. Ankara: Anadolu Ay Yayınları, 2019.
- Okur, Kaşif Hamdi. "Son Dönem Osmanlı Düşüncesinde Fıkıh Alanındaki Tartışma ve Yaklaşımlar". *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi* 12/23 (2014), 9-31.
- Otar, İsmail. "Osmanlı Devleti'nde Faiz". *Yönetim* 10/33 (Mayıs 1999), 53-64.
- Recep Efendi. *el-Vesiletü'l-Ahmediyye ve'z-zerfatü's-sermediyye fi şerhi't-Tarikati'l-Muhammediyye*. İstanbul: y.y., 1327.
- Reşid Rıza. *Fetâve'l-İmam Muhammed Reşid Rıza*. b.y.: y.y., 2005.
- Reşid Rıza. "Ribhu Sandûki't-tevfîr fi idareti'l-berîd". *Mecelletü'l-Menâr* 6/18 (1903).

- Reşid Rıza. “Sandûku’t-tevfîr fi idâreti’l-berîd”. *Mecelletü’l-Menâr* 7/1 (1904).
- Semerkandî. *Cennetü’l-ahkâm ve cünnetü’l-hisâm fi’l-hiyel ve’l-mehâric*. Beyrut: y.y., 2011.
- Serahsî. *el-Mebsût*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1983.
- Şakir, Ahmed Muhammed. ‘*Umdetü’t-tefsîr ‘ani’l-Hafız İbn Kesîr*. Kahirre: y.y., 2001.
- Şeyhzade. *Haşiyetü Şeyhzâde alâ tefsiri’l-Kâdî Beydâvî*. İstanbul: y.y., 1306.
- Tahirü’l-Mevlevî, Olgun. *Müslümanlıkta İbadet Tarihi*. İstanbul: Bilmen Yayınevi, 1963.
- Tahtâvî. *Hâşiyetü’t-Tahtâvî alâ Merâkı’l-felâh şerhi Nûri’l-îdâh*. Mısır: y.y., 1356.
- Yazır, M. Hamdi. *Hak Dini Kur’ân Dili Yeni Mealli Türkçe Tefsir*. İstanbul: Matbaa-i Ebüzziya, 1936.
- Zerkâ, Mustafa. *Fetâvâ Mustafa ez-Zerkâ*. Dımaşk, 2004.
- el-Meclisü’l-Ûrubû li’l-iftâ ve’l-buhûs, el-Karârât ve’l-fetâvâ*. Beyrut: y.y., 2013.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1525

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 933

Kitap Adı: Bir Osmanlı Müellifi Eyüb Sabri Paşa'nın Hz. Muhammed Tasavvuru
Book Title: An Ottoman Author Ayyûb Sabri Pasha's Conception of Prophet Muhammad

ISBN: 978-625-6123-87-8

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786256123878

Yazar | Author: Muhammed İhsan HACIİSMAİLOĞLU | orcid.org/0000-0003-2279-385X

Kurum | Institution: Hitit Üniversitesi

ROR ID: ror.org/01x8m3269

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 120

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2024

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HBG | İslam Tarihi ve Çalışmaları | Islamic History and Studies

BISAC: REL067000 | İslam | Islam

THEMA: V47 | İslam Tarihi | Islamic History

LC: BP190 | İslam Tarihi ve Kültürü | History of Islam and Culture

Atf Bilgisi | Cite as: Hacıismailoğlu, Muhammed İhsan. *Bir Osmanlı Müellifi Eyüb Sabri Paşa'nın Hz. Muhammed Tasavvuru*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Ahmed b. Hanbel, Ebu Abdullah Ahmed b. Muhammed eş-Şeybânî, *Müsnedü İmam Ahmed b. Hanbel*, 1-6, Beyrut, Dâru Sâdır, t.y.
- Aksekili Mustafa Hakkı, *Ecmelü's-Siyer li Ekmeli'l-Beşer*, İzmir, Maarif Kitabhanesi, 1340/1924.
- Alaşehirli Kadı Veysî, *Dürretü't-Tâc fi Sîret-i Sâhibi'l-Mîrâc*, İstanbul, Vezirhâni Matbaası, 1286.
- Algül, Hüseyin, *İslam Tarihi*, 1-4, İstanbul, Gonca Yayınları, 1997.
- , "el-Mevâhibü'l-Ledünniye", *DİA*, 29. Cilt, s. 421.
- Arpaguş, Hatice, "Osmanlı Dönemi Sîret Yazıcılığında Peygamber Algısı", *Türkiye'de Sîret Yazıcılığı: Sîret Sempozyumu-I*, haz. Tahsin Koçyiğit, Ankara, TDV Yayınları, 2012.
- Aycan, İrfan, Söylemez, Mehmet Mahfuz, *İdeolojik Tarih Okumaları*, Ankara, Ankara Okulu Yayınları, 2002.
- Azimli Mehmet, Haliloğlu Fahrettin, "Siyerin Öncüleri: İbn İshak (ö. 151/768)", *Hicri İkinci Asırda İslâmi İlimler-5*, Ankara, İksad Uluslararası Yayınevi, 2022, s. 42-53.
- Babinger, Franz, *Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri*, Çev. Coşkun Üçok, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları, 2000.
- Balcı, Ramazan, *En Sevgili'nin Bahçesi: Ravzatü'l-Ahbâb-Hz. Muhammed'in Hayatı*, İstanbul, Nesil Yayınları, 2006.
- Baş, Eyüp, *Osmanlı Türklerinde Arapça Tarih Yazıcılığı*, Ankara, TDV Yayınları, 2006.
- Begavî, İmam Muhyissünne Ebî Muhammed Hüseyin b. Mes'ûd, *Tefsîru'l-Begavî: Meâlimü't-Tenzîl*, 1-8, tahk.Nasr Muhammed Abdullah vd., Riyad, Dâru't-Tayyibe, 1993.
- Bilmen, Ömer Nasuhi, *Hukûk-ı İslâmiyye ve Istılâhât-ı Fıkhiyye Kâmusu*, 1-8, İstanbul, Bilmen Yayınları, "t.y."
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed ibn İsmâîl el-Buhârî, *Sahîh-i Buhârî ve Tercemesi*, 1-16, çev. Mehmed Sofuoğlu, İstanbul, Ötüken Neşriyat, 1987.
- Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, 1-3, haz. A. Fikri Yavuz, İsmail Üzen, İstanbul, Meral Yayınevi, t.y.

- Bursevî, İsmail Hakkı, *Rûhu'l-Beyân*, 1-6, İstanbul, Mektebetü Eser, 1389.
- Cilî, Abdülkerim İbn İbrahim, *İnsanü'l-Kâmil fî Ma'rîfet-i Evâhir ve'l Evâil*, 1-2, Mısır, Matbaatü'l-Âmire, 1304.
- Coşgun, Kadriye, *Eyüp Sabri Paşa Hayatı, Eserleri ve Şemâil-i Hz. Muhammed* Basılmamış Lisans Tezi, Ankara, AÜİF. Türk İslam Edebiyatı Anabilim Dalı, 2005.
- Çakan, İsmail Lütfi, *Hadis Edebiyatı*, İstanbul, MÜİF. Yayınları, 1996.
- Çog, Mehmet, II. Meşrutiyet Dönemi İslam Tarihçiliği (1908-1918), Basılmamış Doktora Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004.
- Çoruh, Seyfullah, *İbn Hişam: Hayatı ve Tarihçiliği*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995.
- Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*, Ankara, Aydın Kitabevi Yayınları, 2002.
- Dinç, Sema, "III. Selim (1808)", *Zirveden Dramatik Sona Müslüman Sultanlar*, ed. Mehmet Azimli, İstanbul, Mana Yayınları, 2020.
- Dinç, Sema, Çakır, Ahmet, Arslan, Senem, "Dînî Mûsiki Formu Olarak Mi'râciye ve Geçmişten Günümüze İcrâsı", *Geçmişten Günümüze Uluslararası Dinî Mûsikî Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 03-04 Kasım 2017, Amasya, s. 255-268.
- Diyâribekrî, Hüseyin b. Muhammed b. Hasan, *Târîhu'l Hâmîs fî Ahvâl-i Enfesi Neefs*, 1-2, Beyrut Müessesetü Şa'bân, 't.y.'
- Düzceli Yusuf Suad, *Akvemü's-Siyer-1*, Dersaadet (İstanbul), Yeni Osmanlı Matbaası, 1327 (1909).
- Erşahin, Seyfettin, "Osmanlı Toplumunun Hz. Muhammed Hakkındaki Bilgi Kaynakları Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi", *İslami Araştırmalar Dergisi*, Cilt 18, Sayı 3, 2005, s. 335-358.
- , "Türklerin Hz. Muhammed Hakkındaki İlk Bilgi Kaynaklarından Kısas-ı Enbiyalar: Kısas-ı Rabguzi Örneği", *Diyanet İlmi Dergi: Hz. Muhammed Özel Sayısı*, Ankara, 2000, s. 197-224.
- "Eyüp Sabri Paşa", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, 3. Cilt, İstanbul, Dergah Yayınları, 1979, s. 133.
- Eyüp Sabri Paşa, *Mahmûdî's-Siyer*, Edirne, Şeyh Yahya Efendi Mat., 1287/1870.

- , *Azîzü'l-Âsâr Şerh-i Kasîde-i Bânet Suâd*, İstanbul, Şeyh Yahya Efendi Mat., 1291/1874.
- , *Tekmiletü'l-Menâsik*, İstanbul, Şeyh Yahya Efendi Mat., 1292/1875.
- , *Mir'âtü'l-Haremeyn – Mirât-ı Mekke*, İstanbul, Bahriye Mat., 1301/1884.
- , *Mir'âtü'l-Haremeyn – Mirât-ı Medîne*, İstanbul, Bahriye Mat., 1304/1887.
- , *Mir'âtü'l-Haremeyn – Cezîretü'l-Arab*, İstanbul, Bahriye Mat., 1306/1889.
- , *Târih-i Vehhâbiyan*, İstanbul, Kırkambar Mat., 1296/1879.
- , *Târih-i Vehhâbiyan: Vehhâbîler Tarihi*, Sad. Süleyman Çelik, İstanbul, Bedir Yay. 1992.
- , *Riyâzü'l-Mûkînîn*, İstanbul, Esad Efendi Mat. (Matbaa-i İzzet), 1298/1881.
- , *Tercümetü'ş-Şemâil*, İstanbul, Hurşid Efendi Mat., 1299/1882.
- Fayda Mustafa “Siyer Sahasındaki İlk Telif Çalışmaları”, *Uluslararası Birinci İslam Araştırmaları Sempozyumu*, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Yay., 1985, s. 357-367.
- , “İbn İshak”, *DİA*, 20, s. 93-96.
- Fidan, Mehmet Akif, *Eyüp Sabri Paşa ve Tarihçiliği*, Ankara Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2011.
- Gelibolulu Yazıcızade Mehmed Efendi, *Kitâb-ı Muhammediye*, Dersaadet, Hürriyet Mat., 1324.
- Günaltay, M. Şemseddin; *İslam Tarihinin Kaynakları: Tarih ve Müverrihler*, haz. Yüksel Kanar, İstanbul, Endülüs Yayınları, 1991.
- Hızlı, Mefail, “Siyer”, *Şâmil İslâm Ansiklopedisi*, 1-6, haz. Ahmet Ağırakça vd. İstanbul, Şâmil Yayınevi, 1992.
- Hirevî, Muînüd-dîn Muhammed Emin, *Mearicu'n-Nübüvve: Peygamberler Tarihi*, çev. Muhammed b. Muhammed Efendi (Altıparmak), sad. A. Faruk Meyan, İstanbul, Berekât Yayınevi, 1978.
- Hizmetli, Mustafa, *İslam Tarihinin İlk Kaynakları*, Ankara, Ankara Okulu Yayınları, 2018.
- Hizmetli, Sabri, *İslam Tarihi: İlk Dönem*, Ankara, Bizim Büro Basımevi, 1999.

- , *İslam Tarihçiliği Üzerine*, Ankara, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1991.
- İbn Esîr, Ebu'l-Hasan İzzeddin Ali b. Muhammed b. Abdülkerim, *el-Kâmil fi't-Târih*, 1-9, tahk. Ebi'l-Fidâ Abdullah el-Kâdî, Beyrut-Lübnan, Dâru'l- Kütübi'l-İlmiyye, 1407/1987.
- İbn Hişam, Ebu Muhammed Abdülmelik, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, 1-4, tahk. Mustafa Saka vd., Beyrut, Mektebetü'l-İlmiyye, 't.y.'
- İbn İshâk, Muhammed b. İshak b. Yesar, *Sîret'ü ibn İshak Kitabü'l-Megâzî*, tahk. Muhammed Hamidullah, 'y.y.' 1981.
- , *Hz. Peygamber'in Hayatı ve Gazveleri-Kitâbü's-Siyer ve'l-Megâzî*, çev. Ali Bakkal, İstanbul, İlk Harf Yayınevi, 2013.
- İbn Nedîm, Muhammed b. İshak; *el-Fihrist*, çev. Ramazan Şeşen, İstanbul, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2019.
- İbn Seyyidinnâs, el-Hâfız Ebi'l-Feth Muhammed b. Muhammed Muhammed Seyyidi'n-Nâs el-Ya'murî, *Uyûnu'l-Eser fî Fünûni'l-Megâzî ve's-Şemâil ve's-Siyer*, I-II, tahk. Muhammedü'l-Iyd el-Hatrâvî, Muhyiddin Müstü, Beyrut, Mektebetü Dâru't-Türâs, 1992.
- İbnü'l Cevzî, Ebu'l-Ferec, *el-Muntazam fî Tarîhu'l-Umem ve'l Mulûk*, 1-13, Beyrut, Dâru'l-Fikr, 1995.
- , *Sıfatü's-Safve*, 1-4, Beyrut, Dâru'l-Fikr, 1992.
- Kadı İyâz, Ebu'l-Fazl İyâz b. Musa b. İyâz el-Yahsubî, *Şifa-i Şerîf Ter-cümesi*, 1-2, tahk. M. Cemal, İstanbul, Matbaa-i Âmire, 1890.
- Kaya, İsmail, "Şemâil-i Şerîf", *Şamil İslam Ansiklopedisi*, 5. Cilt, haz. Ahmet Ağırakça v.d. İstanbul, Şâmil Yayınevi, 1992, s. 26-27.
- Kehhâle, Ömer Rıza, *Mu'cemü'l-Müellifîn: Terâcimu Musannifi'l Kütübi'l-Arabiyye*, 1-4, Beyrut, Müessesetü'l-Risâle, 1993.
- Koçyiğit, Talat, *Hadis Istılahları*, Ankara, A.Ü.İ.F. Yayınları, 1980.
- Kurt, Hasan, *Taberî'nin Hayatı ve Tarihçiliği*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1991.
- Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmâni*, 1-6, sad. Seyyit Ali Kahraman, Haz. Nuri Akbayan, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları 1996.
- Molla Câmi, Nuruddin Abdurrahman b. Ahmed el-Herevî, *Şevâhidü'n-Nübüvve*, çev. el-Hâc Muzaffer Ozak, İstanbul, Yeni Matbaa, 1958.

- Molla Miskîn, Muînüddîn Muhammed Emin b. Hâc Muhammed Hirevî, *Meâricü'n-Nübüvve*, çev. Altıparmak Mehmed b. Mehmed el-Üşkübî, İstanbul, Şirket-i Sahafiye-i Osmâniye, 1306/1888.
- Mustafa Darîr, *Kitâb-ı Siyer-i Nebî: Peygamber Efendimiz'in Hayatı*, 1-3, haz. Faruk Gürtunca, İstanbul, 1977.
- Mütercim Asım Efendi, *el-Okyanusu'l-Basît fî Tercümeti'l- Kâmûsi'l-Muhît*, 1-4, İstanbul, Cemal Efendi Matbaası, 1305.
- Öğüt, Salim; "Buhârî-Muhammed b. İsmail", *DİA*, 6. Cilt, s. 368-376.
- Özcan, Azmi; "Eyüp Sabri Paşa", *DİA*, 12. Cilt, İstanbul, 1994, s. 8-9.
- Özkan, Mustafa, "Mahmûdü's-Siyer'in Son Dönem Osmanlı Mirası İçindeki Yeri Üzerine", *Bütün Yönleriyle Osmanlıca Mirası Uluslararası Sempozyumu Bildiriler*, ed. Eyüp Baş vd., Ankara, Özel Ofset Basın Yayın Mat., 2016.
- Pakalın, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, 1-3, İstanbul, MEB Yay. 1983.
- Sâlihî, İmam Muhammed b. Yusuf es-Sâlihî eş-Şâmî, *Sübü'l-Hüdâ ve'r-Reşâd fî Sîret-i Hayru'l-İbâd*, 1-12, tahk. Mustafa Abdulvahid, Kahire, Vezâratü'l-Evkâf, 1418/1997.
- Saraç, Ayşe Hümeýra, *Eyüp Sabri Paşa'nın Mahmûdu's-Siyer'inde Hz. Peygamber'e Dair Nakledilen Fevkalade Haller - Mekke Dönemi - (İbn-i Hişam ve Darîr'in Anlatımlarıyla Mukayeseli)*, İstanbul. Marmara Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- Shaman, Massad Süveylim Ali, *Türk Edebiyatında Siyerler ve İbn Hişam'ın Siyeri'nin Türkçe Tercümesi*, Basılmamış Doktora Tezi, 1-2, Ankara, AÜİF, 1982.
- Söylemez, Mehmet Mahfuz, "Tarih Üzerine Notlar", *Milel ve'n-Nihal*, 4. Cilt, 3. Sayı, 2007, s. 9-17.
- Süheyli, Ebu'l-Kasım Abdurrahman b. Abdullah *er-Ravzü'l-Ünüf*, 1-7, tahk. Abdurrahman el-Vekil, Kahire, 1967.
- Süleyman Çelebi, Ahmed b. Mahmud el-Bursevî *Mevlîdü'n-Nebî-Vesîletü'n-Necât*, İstanbul, Ahmed Kâmil Mat. t.y.
- Şenel, Abdulkadir; "Kastallânî", *DİA*, 24. Cilt, s. 583-584
- Şeşen, Ramazan *Müslümanlarda Tarih-Coğrafya Yazıcılığı*, İstanbul, İsar Vakfı Yay. 1998.

- Şirâzî, Cemaleddin Ataullah b. Fazlullah Hüseyinî *Ravzatü'l- Ahibb fi Siyeri'n-Nebî ve'l âl ve'l-Ashâb*, 1-4, çev. Magnisâvi Benlizâde Mahmud, İstanbul, Dâru't-Tıbb-i Âmire, 1852.
- Taberî, Ebu Cafer Muhammed b. Cerîr et-Taberî, *Târihu'l-Umem ve'r-Rusûl*, 1-13, Beyrut, Dâru'l-Fikr, 1407/1987.
- Terzi, Mustafa Zeki, *İlk Siyer-Megâzî Yazarları ve Eserleri*, Samsun, 'y.y.' 1991.
- Uyan, Abdullatif, *Menkibelerle İslam Meşhurları Ansiklopedisi*, 1-3, İstanbul, Berekat Yay. 1983.
- Yavuz, Yusuf Şevki, Avcı Casim; "İbnü'l-Cevzî-Ebu'l-Ferec", *DİA*, 20. Cilt, s. 543-549.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân, *Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ*, tahk. Şuayb el-Arnaût, Ali Ebû Zeyd, 1-25, Beyrut, Müessesetü'r-Risale, 1982.
- Zührî, İbn Şihâb, *el-Megâzî*, tahk. Süheyl Zekkâr, Dımaşk, 1981.
- , *el-Megâzî İlk Dönem İslam Tarihinde Savaşlar*, çev. Mehmet Nur Akdoğan, Ankara, Ankara Okulu Yayınları, 2016.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1527

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 934

Kitap Adı: Hadis Tercüme Hataları

Book Title: Hadith Translation Errors

ISBN: 978-625-6123-88-5

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786256123885

Yazar | Author: Mehmet Ali ÇALGAN | orcid.org/0000-0002-5780-5067

Kurum | Institution: Adıyaman Üniversitesi

ROR ID: ror.org/02s4gkg68

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 96

Yayın Tarihi | Publication Date: Ocak | January 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: CFP | Dil çevirisi ve tercüme çalışmaları | Language translation & interpretation

BISAC: REL006710 | Din / İslam / Hadis | Religion / Islam / Hadith

THEMA: CFP | Dil çevirisi ve tercüme çalışmaları | Language translation & interpretation

LC: BP135 | Hadis ilmi ve yorumu | Hadith literature & interpretation

Atf Bilgisi | Cite as: Çalgan, Mehmet Ali. *Hadis Tercüme Hataları*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Ahatlı, Erdiñ. “Cumhuriyet Dönemi Türkçe Hadis Şerhlerine Dair Bazı Mülâhazalar -Ebû Dâvûd, İbn Mâce ve Dârimî Şerhleri Üzerine Bir Analiz-”, *Hadis Tetkikleri Dergisi* 6/2 (2008): 7-30.
- Ahatlı, Erdiñ. “Türkiye’de Hadisi Anlama Çalışmaları: Ahmed Davudoğlu ve Müslim Şerhi Örneği”. *Hadis Tetkikleri Dergisi* 3/1 (2005): 73-89.
- Ahmed b. Abdurrahman es-Sââtî. *el-Fethu’r-Rabbânî li tertîb Müsnedu’l-İmâm Ahmed b. Hanbel eş-şeybânî*. Beyrut: Dâru İhyâi’t-Turâsî’l-Arabî, ts.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî. *el-Müsned*. Thk. Şuayb el-Arnaût v.dğr. 45 Cilt. Beyrût: Müessesetü’r-Risâle, 2001.
- Ali el-Kârî. *Mirkâtü’l-Mefâtih şerhu Mişkâtî’l-Mesâbih*. Beyrut: Dâru’l-Fikr, 1422/2002.
- Aşık, Nevzat. “Hz. Peygamber’in Hadislerine Göre Çalışmak”. *İslâm ve Çalışma Hayatı Ulusal Sempozyumu (25-27 Kasım – 2005)*. 38-48. İzmir: İzmir İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2008.
- Atay, İbrahim, vd.. *Seçme Hadisler*. Ankara: DİB Yayınları, 1996.
- Azîmabadî, Ebu’t-Tayyib Şemsulhak Muhammed b. Emir Ali. *Av-nü’l-Ma’bûd şerhu Suneni Ebî Dâvûd*. Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, 1415.
- Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed b. Hüseyin. *Şuabu’l-Îmân*. Thk. Abdulâfî Abdulhamîd Hâmid. 14 Cilt. Riyad: Mektebetu’r-Ruşd, 1423/2003.
- Bezzâr, Ebû Bekir Ahmed b. Amr b. Abdülhâlık b. Hallâd b. Ubeydullah el-Bezzâr. *el-Müsned (el-Müsnedü’l-kebûr, el-Bahrü’z-zehhâr)*. Thk. Mahfuzurrahman Zeynullah v.dğr. 18 Cilt. Medine: Mektebetü’l-Ulûm ve’l-Hikem, 1988-2009.
- Bozkurt, Nebi. “Hadislerin Tercüme ve Yorumlarında Uyulması Gereken Kurallar”. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11-12 (1993-1994): 211-281.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu’fî el-Buhârî. *el-Câmi’u’s-sahîh*. Thk. Muhammed Züheyr b. Nâsır. 9 Cilt. b.y.: Dârü Tavki’n-Necât, 1422.
- Canan, İbrahim. *Kütüb-i Sitte Muhtasarı Tercüme ve Şerhi*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2016.
- Canikli, İlyas. “İtaat Kültürünün Oluşmasında Hadislerin Rolü”. *İslâmî İlimler Dergisi* 4/1-2 (2009): 307-328.

- Canlı, Mustafa. “Peygamberimizin Vecizeleri” Adlı Eseri Çerçevesinde Ahmed Hamdi Akseki’nin Hadisleri Tercüme ve Şerh Metodu. *Bilimname: Düşünce Platformu* 25 (2013/2): 49-67.
- Coşkun, Selçuk. “Anlam Değişmelerinin Sebep Olduğu Anakronik Bakış ve Hadis Yorumlarındaki Yanıltıcılığı”. *EKEV Akademi Dergisi - Sosyal Bilimler* – 12/35 (2008): 33-48.
- Coşkun, Selçuk. *Hadise Bütüncül Bakış*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2014.
- Çağrı, Mustafa. “İffet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 29 Aralık 2023. <https://islamansiklopedisi.org.tr/iffet>
- Çalgan, Mehmet Ali. *Muhaddisler Muhteva Tenkidi Yaptı mı?* İstanbul: İFAV Yayınları, 2024.
- Çalgan, Mehmet Ali. *Kur’an ve Sünnette İman-Ahlak Bütünlüğü*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2021.
- Çalgan, Mehmet Ali. ““Mennâ’un li’l-Hayr” Tabiri Özelinde Anlam Daralmalarının Kur’ân’ın Türkçe Meallerinde Sebep Olduğu Çeviri Problemleri”. *Tefsir Araştırmaları Dergisi* 5 / 2 (Ekim 2021), 828-850.
- Çalgan, Mehmet Ali. “Aşiy Kelimesinin Kur’an Meallerinde Hatalı Tercümesi”. *Tefsir Araştırmaları Dergisi* 7/1 (Nisan 2023), 281-306
- Çalgan, Mehmet Ali. “Riyazü’s-Salihin’deki Bir Müslim Hadisi Özelinde Türkçe Hadis Tercüme ve Şerhlerindeki Çeviri Sorunlarının Değerlendirilmesi”, Yayınlanmamış Makale.
- Çalgan, Mehmet Ali. “Hadislerin Tercüme ve Yorumunda Dikkat Edilmesi Gereken Esaslar Ve Sık Rastlanan Hatalar”. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 21/40 (Aralık 2019), 517-551.
- Çalgan, Mehmet Ali. “Kur’an-Sünnet Bütünlüğü Bağlamında Kur’an Yolu Tefsirinde Hadis Kullanımında Görülen Problemler”. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 25/3 (Aralık 2021), 1277-1298
- Çalgan, Mehmet Ali. “Mülzak Hadis ve Metindeki İllete Dair Geçmiş Ve Günümüzden İki Örneğin Tahlîli”. *Hadis Tetkikleri Dergisi* 19/2 (Aralık 2021), 255-271.
- Davudoğlu, Ahmed. *Sahîh-i Müslim Tercümesi ve Şerhi*. İstanbul: Sönmez Neşriyat, 1973.
- Diyanet İşleri Başkanlığı. *Hadislerle İslam*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2015.
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş’as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdî. es-Sünen. Thk. Muhammed Muhyiddin Abdülhamîd. 4 Cilt. Beyrût: el-Mektebetü’l-Asriyye, ts.

- Erul, Bünyamin. “Buhârî’nin Sahîh’inde İsnada Dair Yaptığı Değerlendirmeler”. *Sahîh-i Buhârî Geleneksel ve Çağdaş Yaklaşımlar*. ed. Serdar Demirel vd. 1/61-92. İstanbul: İbn Haldun Üniversitesi Yayınları, 2020.
- Erul, Bünyamin. “Temel Hadis Kaynaklarının Çevirileri Üzerine Bir Kritik”. *Sünnetin Bireysel ve Toplumsal Değişimindeki Rolü -Sempozyum- (Meram/Konya, Konevi Kültür Merkezi, 11-12 Mayıs 2007)*. 212:237. Konya: 2008.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed. *İhyâ’ü ‘ulûmi’d-dîn*. çev. Abidin Sönmez – Ömer Dönmez. İstanbul: Hisar Yayınevi, 2016.
- Görmez, Mehmet. “Hadislerde Delâlet Sorunu”. *Güncel Dinî Meseleler Birinci İhtisas Toplantısı (Tebliğ ve Müzakereler, 02-06 Ekim 2002)*. 225:240.
- Güler, Zekeriya. “Hadis Araştırmalarında Dikkatsizlik Problemi”. *Marife: Dini Araştırmalar Dergisi [Bilimsel Birikim]*. 2/1 (2002): 89-104.
- Gümüşhânevî, Ahmed Ziyaeddin. *Râmûzu’l-Ehâdis*. Trc. Seyit Avcı. Konya: Serhat Kitabevi, 2014.
- Günday, Hüseyin. *Arapça’da Harf-i Cerli Fiiller*. Bursa: Emin Yayınları, 2016.
- Hâkim en-Nisâbü’rî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Hâkim en-Nisâbü’rî. *el-Müstedrek ‘ale’s-Sahîhayn*. Thk. Mustafa Abdülkadir Atâ. 4 Cilt. Beyrût: Dârü’l-Kütübî’l-İlmiyye, 1990.
- Hatiboğlu, Said. *Hilafetin Kureyşliliği*. Ankara: Otto Yayınları, 2022.
- Heysemî, Ebû’l-Hasen Nûrüddîn. *Mecma’u’z-zevâ’id ve menba’u’l-fevâ’id*. çev. Adem Yerinde – Yaşar Güngör – Mahmut Bilici. İstanbul: Ocak Yayıncılık, 2015.
- Hindî, Alaeddin Ali el-Müttakî b. Hüsâmeddin. *Kenzü’l-ummâl fî süneni’l-akvâl ve’l-ef’âl*. Thk. Bekrî Hayyânî v.dğr. Beyrut: Müessesetu’r-Risâle, 1401/1981.
- İbn Ebî Hâtim, Ebû Muhammed Abdurrahmân. *İlel*. thk. Sa’d Abdullah Humeyd. Riyâd: Müessesetü’l-Cüreyşî, 2006.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ahmed b. Ali. *Fethu’l-bârî bi şerhi Sahîhi’l-Buhârî*. 13 Cilt. Beyrut: Dârü’l-Mârifet, 1379.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed b. Hibbân b. Ahmed el-Büstî. *el-Müsnedü’s-sahîh ‘ale’t-tekâsîm ve’l-envâ’ (Sahîhu İbn Hibbân)*. Thk. Şuayb el-Arnaût. 18 Cilt. Beyrût: Müessesetü’r-Risâle, 1993.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezid el-Kazvînî. *Sünen*. Thk. Muhammed Fuad Abdalbaki. Daru İhyai’l-Kutubi’l-Arabiyye.

- İbnü'l-Cevzî, Ebu'l-Ferec Abdurrahman. *Keşfu'l-müşkil min hadîsi Sahî-hayn*. thk. Ali Hüseyin el-Bevvâb. Riyad: Dâru'l-Vatan, 1418/1997
- İbnü'l-Esîr, Ebü's-Seâdât Mecdüddîn el-Cezerî. *Câmi'u'l-uşûl li-eḥâdîşî'r-Resûl*. Trc. Kemal Sandıkçı – Muhsin Koçak. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2008.
- İbnü'l-Esîr, Ebü's-Seâdât Mecdüddîn el-Cezerî. *en-Nihâye fî garîbî'l-hadîs ve'l-eser*. Thk. Tâhir Ahmed ez-Zâvî, Mahmud Muhammed et-Tanâhî. 5 Cilt. Beyrût: el-Mektebü'l-İlmiyye, 1979.
- Kandehlevî, Muhammed Zekeriya. *Evcezü'l-mesâlik ilâ Muvatta Mâlik*. Dımaşk: Dâru'l-Kalem, 1424/2003.
- Kandemir, Yaşar – Çakan, İsmail Lütî – Küçük, Raşit. *Riyâzü's-sâlihîn, Peygamberimizden Hayat Ölçüleri*. İstanbul: Erkam Yayınları, 2001.
- Kandemir, Yaşar. *Şemail-i Şerîf Şerhi*. İstanbul: Tahlil Yayınları, 2015.
- Karaman, Hayreddin vd. *Kur'an Yolu*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2019.
- Kutlay, Halil İbrahim. “Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Kırk Hadis Kartelası Üzerine Bazı Mülahazalar”. *Hadis Tetkikleri Dergisi* 6/2 (2008): 157-170.
- Mâlik b. Enes. *Muvatta*. Thk. Muhammed Fuad Abdulbâki. Beyrût: Dâru İhyâi't-Türasi'l-Arabî, 1406/1985.
- Mâlik b. Enes. *Muvatta*. Trc. Abdulvahap Öztürk. İstanbul: Kahraman Yayınları, 2013.
- Mevşilî, el-Mu'âfâ b. 'İmran. *Kitâbu'z-Züh'd*. Trc. Ahmet Yıldırım – Halil İbrahim Doğan. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2018.
- Mubârekfûrî, Ebu'l-Alâ Muhammed Abdurrahman b. Abdirrahim. *Tuhfetu'l-Ahvezî bi Şerhi Câmi'it-Tirmizî*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, ts.
- Munâvî, Zeynüddîn Muhammed Abdürraûf b. Tâcil'ârifin, *Feyzu'l-Kadîr şerhu'l-Câmi's-sagir*. Mısır: el-Mektebetu't-Ticâriyyetu'l-Kubrâ, 1356.
- Münzirî, Ebû Muhammed Zekiyyüddîn. *et-Tergîb ve't-terhîb*. Trc. A. Muhtar Büyükcınar – Ahmet Arpa – Durak Pasmaz – Abdullah Yücel. İstanbul: Hikmet Yayınları, 1984.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyin b. el-Haccâc. *el-Câmi'u's-sahîh*. Thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. 5 Cilt. Beyrût: Dâru İhyâi't-Türasi'l-Arabî, ts.
- Nesaî, Ebû Abdirrahman Ahmed b. Şuayb. *es-Sünen*. Thk. Abdulfettâh Ebû Gudde. 9 Cilt. Halep: Mektebu'l-Matbuâtî'l-İslâmiyye, 1406/1986.
- Nesaî, Ebû Abdirrahman Ahmed b. Şuayb. *Sünen-i Nesâî*. Trc. Abdullah Parlıyan. İstanbul: Konya Kitapçılık, 2005.
- Nevevî, Ebu Zekeriyya Yahya b. Şeref. *el-Minhâc Şerhu Sahîhi Muslim b. el-Haccâc*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, 1392.

- Nevevî, Ebu Zekerîyya Yahya b. Şeref. *Riyâzu's-Sâlihîn*. Trc. Salih Uçan. İstanbul: Çelik Yayınevi, ts.
- Osmânî, Ahmed Şebbîr. *Fethü'l-mülhim bi şerhi Sahîhi'l-İmâm Müslim*. Dimeşk: Dâru'l-Kalem, 2006.
- Osmânî, Muhammed Takî. *Tekmiletü Fethi'l-mülhim bi şerhi Sahîhi'l-İmâm Müslim*. 6 Cilt. Dimeşk: Dâru'l-Kalem, 2006.
- Râğıb, Ebu'l-Kâsım el-Huseyn el-İsfehânî. *el-Mufredât fî Garbî'l-Kur'ân*. Thk. Safvan Adnan Dâvûdî. Beyrut: Dâru'l-Kalem, 1412.
- Râzî, el-Fahrudîn. *et-Tefsîru'l-kebîr*. Trc. Suat Yıldırım – Lütfullah Cebeci – Sadık Kılıç – Sadık Doğru. İstanbul: Huzur Yayınevi, 2013.
- Sâbûnî, Muhammed Ali. *eş-Şerhu'l-müyesser li Sahîhi'l-Buhârî*. Beyrut: Mek-tebetu'l-Asriyye, 2014.
- Sindî, Muhammed b. Abdilhâdî. *Hâşiyetu's-Sindî ala Suneni İbn Mâce*. Beyrut: Daru'l-Cîl, ts.
- Sofuoğlu, M. Cemal. “Zayıf ve Mevzu Hadisler Açısından Tirmizi'nin Sünen'i Üzerine Bir İnceleme”. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6 (1989): 43-87.
- Sofuoğlu, Mehmet. *Sahîh-i Buhârî ve Tercemesi*. İstanbul: Ötüken Yayınları, 2013.
- Suyûtî, Celâleddîn. *El-Câmiu's-sagîr min hadîsi'l-beşîri'n-nezîr*. Trc. Hüseyin Yıldız – Hasan Yıldız – Zekerîya Yıldız. İstanbul: Ocak Yayıncılık, 2015.
- Suyûtî, Celâleddîn. *el-İtķân fî 'ulûmi'l-Kur'ân*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle Nâşîrûn, 2011.
- Şâmî, Salih Ahmed. *Hadis Hazinesi*. Haz. Yusuf Özbek. İstanbul: Ocak Yayıncılık, 2017.
- Taberânî, Ebü'l-Kâsım Süleymân b. Ahmed et-Taberânî. *el-Mu'cemü'l-kebîr*. Thk. Hamdî b. Abdülmecid es-Selefi. 25 Cilt. Kahire: Mektebü İbn Teymiyye, 1994.
- Taberânî, Ebü'l-Kâsım Süleymân b. Ahmed et-Taberânî. *el-Mu'cemü'l-evsat*. Thk. Târik b. İvedullah. 10 Cilt. Kahire: Dâru'l-Haremeyn, 1415.
- Tirmizî, Ebü İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre b. Musa b. Dahhâk et-Tirmizî. *Sünenü't-Tirmizî*. Thk. Beşşâr Avvâd Mârûf. 6 Cilt. Beyrût: Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, 1998.
- Yıldırım, Enbiya. *Hadiste Metin Tenkidi*. 2. Baskı. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2014.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1526

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 935

Kitap Adı: İslâm Hukukunda Borcun Zekât Yükümlülüğüne Etkisi

Book Title: The Impact of Debt on Zakat Obligations in Islamic Law

ISBN: 978-625-6123-89-2

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786256123892

Yazar | Author: Abdulmelik KUTLUAY | orcid.org/0000-0002-3176-1043

Kurum | Institution: Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

ROR ID: ror.org/025y36b60

Editor | Editor: Abdullah ONUR | orcid.org/ 0009-0000-9248-1195

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 112

Yayın Tarihi | Publication Date: Ocak | January 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: KJX Türkçe | Law: Islamic law

BISAC: REL110000 Türkçe | Religion: Islam

THEMA: VXXB Türkçe | Law: Islamic law

LC: KBL Türkçe | Law: Islamic law

Atf Bilgisi | Cite as: Kutluay, Abdulmelik. *İslâm Hukukunda Borcun Zekât Yükümlülüğüne Etkisi*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: + 90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed, *el-Müsned*, thk. Şuayb Arnavut, Beyrut, Müessesetü'r-Risâle, 2001.
- Akyüz, Vecdi, *Zekât*, İstanbul, İz Yayıncılık, 2006.
- Âmâvî, Eşref Ebû'l-Azm, “Zekâtu'd-duyûn”, *Beytü'z-zekât el-Kuveytiyye*, en-Nedve: 11, <https://webapps.zakathouse.org.kw/Files/na11/na11.html#p=261> (Erişim Tarihi: 12.11.2023).
- Aynî, Ebû Muhammed (Ebû's-Senâ) Bedrüddîn Mahmûd b. Ahmed b. Mûsâ b. Ahmed, *Binâye fî şerhi'l- Hidâye*, Beyrut, Daru'l-kütübî'l-ilmîyye, 2000.
- Bâbertî, Ekmelüddîn Muhammed b. Mahmûd b. Ahmed er-Rûmî el-Mısırî, *Înâye şerhu'l-Hidâye*, Beyrut, Dâru'l-fikr, t.y.
- Bayyigit, Mehmet (Ed.), *II. Uluslararası İslâm Ticaret Hukuku Kongresi: Günümüzdeki Meseleler*, Konya, Karatay Üniversitesi Yayınları, 2016.
- Beyhakî, Ebubekir Ahmed b. Huseyn b. Ali el-Horasanî, *Sünenü'l-kübra*, thk. Muhammed Abdulkadir Ata, Beyrut, Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, 2003.
- Beytü'z-Zekât el-Kuveytiyye, *Delîlu'l-İrşadâti li Muhâsebeti zekâti's-şerikât*, y.y.
- _____, en-Nedve: 2, <http://webapps.zakathouse.org.kw/ZH-Encyclopedia/Files/na2/nad2.html#p=372>, (Erişim Tarihi: 13.05.2018).
- _____, en-Nedve: 5, <http://webapps.zakathouse.org.kw/ZH-Encyclopedia/Files/na5/nad5.html#p=266> (Erişim Tarihi: 06.07.2018).
- _____, en-Nedve: 12, <http://webapps.zakathouse.org.kw/ZH-Encyclopedia/Files/na12/na12.html#p=312> (Erişim Tarihi: 13.05.2018).
- Bilmen, Ömer Nasuhi, *Büyük İslâm İlmihali*, İstanbul, Şamil Yayınevi, 2015.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu'fî, *Câmi'u's-Sahîh*, thk. Muhammed b. Zühayr b. Nasır en-Nasır, Dâru Tavki'n-Necat, 1422.

- Burhanüddin el-Buhârî, Mahmud b. Ahmed b. Abdulaziz, *Muhîtü'l-burhânî fi'l-fikhi'n-Nu'mânî*, thk. Abdülkerim Samî el-Cündî, Beyrut, Dâru'l-kütübi'l-ilmîyye, 2004.
- Bûhûtî, Mansur b. Yunus, *Keşşâfu'kınâ' 'an Metni'l-İknâ'*, thk. Hilâl Musaylihî Mustafa, Riyad: Mektebetü'n-Nasr el-Hadîse, t.y.
- Bûveytî, Ebû Yakûb Yusûf b. Yahyâ, *Muhtasar*, 1331.
- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Alî er-Râzî, *Şerhu Muhtasari't-Tahâvî*, thk. İsmetullah İnayetullah Muhammed vd., Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye-Dâru's-Sirac, 2010.
- Cici, Recep, “Günümüzde İslâm Ülkelerinde Zekâtın Kurumsallaştırılması Çabaları”, *Bir Sosyal Güvenlik Kurumu Olarak Kur'ân ve Sünnette Zekât*, İstanbul, Ensar Neşriyat, 2008.
- Cüveynî, İmâmü'l-Haremeyn Abdülmelik b. Abdillâh b. Yûsuf, *Nihâyetu'l-matlab fî dirâyeti'l-mezheb*, thk. Abdulazîm Mahmûd ed-Dîb, y.y.: Dâru'l-Minhâc, 2007.
- Dalgın, Nihat, *Gündemdeki Tartışmalı Dinî Konular*, İstanbul, Ensar Neşriyat, 2015.
- Damat Abdurrahman Efendi, *Mecma'u'l-ebhur fî şerhi Mülteka'l-ebhur*, Darü İhyâi't-tûrâsi'l Arabî, t.y.
- Darekûtnî, Ebû'l-Hasan Ali b. Ömer b. Ahmed b. Mehdi b. Mesud b. Numan b. Dinar el-Bağdadî, *Sünenü'd-Darekûtnî*, thk. Şuayb el-Arnâvut vd., Müessesetü'r-Risâle, Beyrut, 2004.
- Desûkî, Şemsüddîn Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Arafe, *Haşiyetu'd- Desûkî 'ale's-Şerhi'l-kebîr*, Dârü'l-fîkr, t.y.
- Demir, Fahri, “Vergi ve Zekât”, *Diyanet İlmi Dergisi*, c. XVII sy.: 4, 224-235.
- Din İşleri Yüksek Kurulu, *Fetvalar I*, Ankara, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2014.
- _____, <https://kurul.diyanet.gov.tr/Cevap-Ara/421/vergi--zekat-yerine-gecer-mi->, (Erişim Tarihi: 12.10.2017).
- Döndüren, Hamdi, *Kur'ân ve Sünnete Göre Güncel Fikhî Meseleler*, İzmir, Işık Yayınları, 2011.
- Erkal, Mehmet, *99 Soruda Zekât*, İstanbul, Nûn Yayıncılık, 1998.
- Esen, Bilal, “Türkiye’de Güncel Zekât Problemleri” *Tarihte ve Günümüzde Zekât Uygulamaları*, İstanbul, Ensar, 2017.
- Ebû Gudde, Abdüssettâr “*Zekâtü'd-deyn*”, II. Uluslararası İslâm Ticaret Hukuku Kongresi: Günümüzdeki Meseleler, Konya, Karatay Üniversitesi Yayınları, 2016.

- Ebû Yûsuf, Yakup b. İbrahim el-Ensârî, *İhtilâfû Ebî Hanîfe ve İbn Ebî Leylâ*, Hindistan, Lecnetü İhyâi Meârifî'n-Nu'maniyye, t.y.
- Ebü'l-Hasen Alâüddîn Alî b. Süleymân b. Ahmed, *el-İnsâf fî ma'rifeti'r-râcih mine'l-hilâf 'alâ mezhebi'l-İmâmî'l-mübeccel Ahmed b. Hanbel*, Dâru İhyâi't-türâsî'l-Ârabî, t.y.
- Fütûhî, Muhammed b. Ahmed b. Abdilazîz İbnü'n-Neccâr *Me'ûnetü ulî'n-nühâ 'ale'l-Müntehâ*, thk. Abdulmelik b. Abdullah Dehîş, Mekke: Mektebetü'l-Esedî, 2008.
- Gufeylî, Abdullah b. Mansur, *Nevâzilu'z-zekât*, Dâru'l-Meyman, 2008.
- Halebî, İbrâhîm b. Muhammed b. İbrâhîm, *Mülteka'l-ebhur*, Beyrut, Müessesetü'r-Risâle, 1979.
- Halîl, Ahmed b. Muhammed, *Zekâtü'l-medîn ve tatbîkâtuhu el-muâsıra*, ed-Dammam, Dâru İbn Cevzî, 1428.
- Haraşî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Alî, *Şerhu'l-Haraşî 'alâ Muhtasar-ı Halîl*, Bûlak: el-Matbaatü'l-kübrâ el-Emîriyye, 1317.
- Haskefî, Alâüddîn Muhammed b. Alî b. Muhammed ed-Dımaşkî, *Dürrü'l-muhtâr fî şerhi Tenviri'l-ebşâr*, thk. Abdulmun'im Halîl İbrahim, Daru kütübî'l-ilmiyye, 2002.
- Hattâb er-Ruaynî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Muhammed, *Mevâhibü'l-celîl li şerhi Muhtasarı Halîl*, Dâru'l-fikr, 1992.
- Herevî, Ebû Ubeyd el-Kâsım b. Sellâm, *Kitâbu'l-Emvâl*, thk. Halîl Muhammed Hirâs, Beyrut: Dâru'l-Fikr, t.y.
- Heyet, AAOIFI, *Meâyiru's-şer'iyye*, Manama, 2017.
- Heyet, *Fetâva'l-lecneti'd-dâ'ime li'l-buhûsî'l-ilmiyye ve'l-iftâ*, Riyad, Mektebetü'l-Meârif, 1997.
- Heyet, *Mevsüati'l-fikhiyye el-Kuveytiyye*, Kuveyt, Vizaratü'l-Evkaf ve's-Şuûni'l-İslâmîyye, t.y.
- Heyet, *Mecmûati'l-fetâvâ's-şer'iyye es-sâdireti ân kitâi'l-iftâi ve'l-buhûsî's-şer'iyye*, Vizâretü'l-Evkâfi ve's-Şuûni'l-İslâmîyye, Kuveyt, 2009.
- İbn Bâz, Abdulaziz b. Abdullah, *Mecmû Fetâvâ el-allame Abdullah b. Baz*, y.y.
- İbn Ebî Şeybe, Ebubekir Abdullah b. Muhammed b. İbrahim b. Osman el-Absî, *Musannef fî'l-ehadisî ve'l-Asar*, thk. Kemal Yûsuf el-Hût, Riyad, Mektebetü'r-Rüşd, 1989.
- İbn Âbidîn, Muhammed Emîn b. Ömer b. Abdilazîz el-Hüseynî ed-Dımaşkî, *Reddû'l-muhtâr 'ale'd-Dürri'l-muhtâr*, Beyrut, Daru'l-fikr, 1992.

- İbn Nüceym, Zeynüddin b. İbrahim b. Muhammed el-Mısırî, *Bahrü'r-Râik şerhu Kenzi'd-dekaik*, Dâru'l-kitâbi'l-İslâmî, t.y.
- İbn Rüşd, Ebü'l-Velîd Muhammed b. Ahmed b. Ahmed el-Kurtubî el-Endelüsî, *Bidâyetü'l-müctehid ve Nihâyetü'l-muktesid*, Kahire, Dâru'l-Hadis, 2004.
- İbnü'l-Humâm, Kemalüddin Muhammed b. Abdilvahid es-Sivâsî, *Fethu'l-kadir*, Dâru'l-Fikr, t.y.
- Karadâvî, Yûsuf, *Fıkhi'z-zekât*, Beyrut, Müessesetü'r-Risâle, 1973.
- Karaman, Hayrettin, <http://www.hayrettinkaraman.net/kitap/meseleler/0758.htm>, (Erişim Tarihi: 03.03.2018).
- _____, <http://www.hayrettinkaraman.net/sc/00065.htm>, (Erişim Tarihi: 03.03.2018).
- _____, <http://www.hayrettinkaraman.net/sc/00310.htm>, (Erişim Tarihi: 14.05.2018).
- _____, <http://www.hayrettinkaraman.net/yazi/hayat2/0061.htm> (Erişim Tarihi: 13.05.2018).
- Kâsânî, Alâüddîn Ebû Bekr b. Mes'ûd b. Ahmed, *Bedâ'iu's-sanâi' fi tertîbi's-şerâi'*, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, 1986.
- Lâhim, Salih b. Abdullah, *Eserü'd-deyn fi'z-zekât*, Riyad, Dâru İbn Cevzî, 1429.
- Ma'hedu'l-Âlî li Ulûmi'z-Zekât, *Buhûs ve Â'mâlu'l-mu'temeri'l-ilmî el-âlemî es-sânî li'z-zekât*, Ervu, 2014.
- Malik b. Enes, Ebû Abdillâh Mâlik b. Enes el-Yemenî, *Muvatta*, thk. Muhammed Mustafa el-A'zamî, Ebû Dabi Müessesetü Zaid b. Sultan, 2004.
- Mecmâu'l-fikhi'l-İslâmî ed-Düveli, <http://www.iifa-aifi.org/2090.html> (Erişim Tarihi: 06.04.2018).
- Mergînânî, Ebü'l Hasen Burhâneddîn Alî b. Ebî Bekr b. Abdilcelîl el-Fergânî, *Hidâye*, thk. Talal Yûsuf, Beyrut, Dâru İhyâi't-türâsi'l-Arabî.
- Mevsilî, Ebü'l-Fazl Mecdüddîn Abdullah b. Mahmûd b. Mevdûd, *İhtiyâr li ta'lîli'l-muhtâr*, Kahire, Matbaatü'l-Halebî, 1937.
- Molla Hüsrev, Muhammed b. Feramez b. Ali, *Düreri'l-hükkâm Şerhü Gureri'l-ahkâm*, Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-Arabî, t.y.
- Muhammed Ebû Zehre, Osman Şekerci, *Uygulamalı Zekât Hukuku*, Çanakkale, 1978.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc el-Kuşeyrî, *Câmi'u's-Sâhîh*, thk.: Muhammed Fuad Abdalbaki, Beyrut, Dâru İhyâi't-türâsi'l-Arabî, t.y.

- Nevevî, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref b. Mürî, *Minhâcü't-tâlibin Umdu't-l-Müftîn*, thk. Avd Kâsım Ahmed, Dâru'l-Fikr, 2005.
- Rahyebânî, Mustafa b. Sa'd b. Abduh es-Süyûtî, *Metâlibu 'Ülî'n-Nuhâ fî şerhi Gayeti'l-Muntehâ*, el-Mektebû'l-İslâmî, 1994.
- Sahnûn, Ebû Saîd Abdüsselâm b. Saîd et-Tenûhî, *Müdevvene*, Dâru'l-kütübî'l-İlmiyye, 1994.
- Semerkandî, Ebû Bekr Alâüddîn Muhammed b. Ahmed b. Ebî Ahmed, *Tuhfetü'l-fukahâ*, Beyrut, Dâru'l-kütübî'l-ilmiyye, 1914.
- Serahsî, Ebû Bekr Şemsü'l-eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed, *Mebisât*, Beyrut, Dâru'l-Ma'ife, 1993.
- Sultân, Sultan b. Muhammed b. Ali, *Zekât: tetbikun muhasebiyyun muâsırûn*, Riyad, Dâru'l-Merrîh, 1986.
- Şelebî, Ahmet b. Muhammed, *Tebyînu'l-Hakâik şerhu Kenzi'd-dekâik ve Haşiyetü'ş-Şelebi*, Mültan, Mektebetü İmdadiyye, t.y.
- Şeybânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. el-Hasen b. Ferkad, *Asl*, thk. Ebû'l-Vefâ el-Afgânî, Karaçi, İdaretü'l-Kur'an ve'l Ulûmü'l-İslâmiyye, t.y.
- Şirbînî, Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed el-Hatîb el-Kâhîrî, *Muğni'l-muhtâc ilâ ma'rifeti me'ânî elfâzi'l-Minhâc*, Dâru'l-kütübî'l-ilmiyye, t.y.
- Şübeyr, Muhammed Osman, "Medâ te'siri'd-duyûni'l-istismâriyye ve'l-iskâniyye el-müeccelle fî tahdidi viâi'z-zekât", *Ebhâsü'n-fikhiyye fî kadâyâ'z-zekâti'l-muâsıra*, Amman, Dâru'n-nefâis, 1998.
- Şürinbülâlî, Hasan b. Ammar, *Haşiyetü'ş-şürinbülâlî 'ala' Düreri'l-Hükkâm*, Dâru İhyâi kütübî'l-Arabî, t.y.
- Tahtâvî, Ahmed b. Muhammed, *Haşiyetü't-Tahtâvî 'ale'l- Merâki'l-felah Şerhu Nûri'l-izâh*, thk. Muhammed Abdulaziz el-Halidî, Beyrut, Dâru'l-kütübî'l-ilmiyye, 1997.
- Useymîn, Muhammed b. Salih b. Muhammed, *Mecmu'û fetavâ ve resaili şeyh Muhammed b. Salih el-Useymîn*, Daru'l-vatan-Dâru's-Süreyya, 1413.
- Yavuz, Yunus Vehbi, *İslâm'da Zekât Müessesesi*, Bursa, Feyiz Yayınları, 2008.
- Zeylâî, Ebû Muhammed Fahrüddîn Osmân b. Alî b. Mihcen b. Yûnus es-Sûfî el-Bârî, *Tebyînu'l-Hakâ'ik şerhu Kenzi'd-dekâ'ik*, Kahire, el-Matbaatü'l-kübra el-Emiriyye, 1313.
- Zuhaylî, Muhammed Mustafa, "Tekâlifü'l-intâci'z-zira'i ve eseruha fi'z-zekât", *Buhûs ve Amali'l-mütemerî'l-ilmi el-âlemi es-sâni li'z-zekât*, Hortum, Mektebetü'l-Vataniyye, 2014.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1532

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 936

Kitap Adı: Çağdaş Bir Yaklaşım Olarak Makâsıdu'l-Kur'ân

Book Title: Maqâsıdu'l Qur'an as a Contemporary Approach

ISBN: 978-625-6123-90-8

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786256123908

Yazar | Author: Murat AKTEPE | orcid.org/0000-0001-7164-0214

Kurum | Institution: Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

ROR ID: ror.org/025y36b60

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 381

Yayın Tarihi | Publication Date: Ocak | January 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRCG2 | Kur'an ve Kur'an çalışmaları | Koran & Koranic studies

BISAC: REL006210 | Din / İslam / Kur'an çalışmaları | Religion / Islam / Koranic studies

THEMA: QRCC | Kur'an ve Kur'an çalışmaları | Koran & Koranic studies

LC: BP130.4 | Kur'an yorumu ve tefsir | Koranic interpretation & exegesis

Atf Bilgisi | Cite as: Aktepe, Murat. *Çağdaş Bir Yaklaşım Olarak Makâsıdu'l-Kur'ân*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

Dr. Murat AKTEPE tarafından yazılan bu kitap, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, İslami Araştırmalar Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri (Tefsir) Ana Bilim Dalında Prof. Dr. Enver ARPA danışmanlığında hazırlanan ve 08/07/2024 tarihinde onaylanan 10167932 referans numaralı doktora tezi temel alınarak hazırlanmıştır.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abbas, Fadl Hasan. *İtkânü'l-burhân fî ulûmi'l-Kur'ân*. Amman: Dâru'l-furkân, 1997.
- Abdû, İbrahim. “Envâü'l delâleti ve envâü'l-mânâ”, *ilmü'l-delâleti, mebâhis ve tatbikât*. ed. Ahmad Omar, 192-245. Ankara: Sonçağ Yayıncılık, 2021.
- Abdû, Muhammed. *el-Fikrî'l-makâsûdî inde'l-imâm el-Gazzâlî*. Lübnan: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2009.
- Abdurrahman, Tahâ. *Ahlak Sorunsalı: Batı Modernitesinin Ahlaki Eleştirisine Bir Katkı*. çev. Tahir Uluç. İstanbul: Pınar Yayınları, 2000.
- Abdurrahman, Tâhâ. *Tecdîdî'l-menhec fî takvîmî't-türâs*. Beyrut: el-Merkezu's-sekâfiyyu'l-Arabî, 2001.
- Acem, Refîk. *el-Mantık inde'l-Gazzâlî fî eb'adihi'l-Aristotiyye ve husûsiyyâtihî'l-İslâmîyye*. Beyrut: Dârü'l-Maşrık, 1989.
- Affî, Ebu'l- Alâ. *Tasavvuf İslam'da Manevî Hayat*. çev. Ekrem Demirli, Abdullah Kartal, İstanbul: İz Yayıncılık, 1999.
- Ağbal, Davut. *Muhyiddin İbnü'l-Arabî'de işârî tefsir*. Elâziğ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora, 2016.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî. *el-Müsned*. Beyrut: y.y., 1993.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdullah Ahmed b. eş-Şeybânî el-Mervezî. *el-Kütübü's-sitte ve şîrûhuha: müsnedu Ahmed b. Hanbel*. XXXVIII Cilt. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1982.
- Aktepe, Murat. *Bedî' Sanatlarının Arapça Öğretimindeki Yeri*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Albayrak, Hâlis. *Kur'ân'ın Bütünlüğü Üzerine (Kur'ân'ın Kur'ân'la Tefsiri)*. İstanbul: Şule Yayınları, 1996.
- Ali, Cevâd. *el-Mufasssal fî târîhi'l-Arâb kable'l-İslâm*. III Cilt. Bağdat: Sâadetü Câmîat'î Bağdad, 1993.
- Alim Yılmaz. “Bilim, Yöntem ve Hermenötik”. *Sosyal Bilim, Etik ve Yöntem*. ed. Osman Konuk, Ahmet Kemal Bayram. Ankara: Adres Yayınları, 2009.
- Al-Nimr, Hoda Abdurrahman. *Avnü'l-kerîmî fî beyânî makâsıdu' suveru'l-Kur'ân-ı Kerîm*. trs. Erişim 5 Aralık 2022.
<https://www.academia.edu/28116709>.

- Âlûsi, Ebû's-Senâ Şihâbüddîn Mahmûd b. Abdillâh b. Mahmûd el-Hüseynî. *Rûhu'l-me 'ânî*. thk. Ali Abdulbârî Atıyye. XV Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2009.
- Al-Tijani, Ali al-Bishr al-Fakkî. *Makâsıdu'l-Kur'ân-ı Kerîm vaslethâ bi't-tedebbiri*. trs. Erişim 5 Aralık 2022.
<https://ebook.univeyes.com/author/92544>.
- Âmidî, Ebû'l-Hasen Seyfeddin Alî b. Muhammed b. Sâlim. *el-İhkâm fî usûli'l-ahkâm*. IV Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1985.
- Amina Wadud. *Qur'an and woman: rereading the sacred text from a woman's perspective*. New York: Oxford University Press, 1999.
- Arabî, Muhyiddin Muhammed b. Ali el-. *el-Fütûhâtü'l-mekkiyye fî ma'rifeti'l-esrâri'l-mâlikiyye ve'l-mülkiyye*. thk. Osman Yahyâ, İbrâhim Medkûr. Kahire: y.y., 1972.
- Aristoteles. "De Interpretatione". çev. J. L. Ackrill. *The Complete Works of Aristotle*, ed. Jonathan Barnes. New Jersey: Princeton University Press, Princeton, NJ, 1995.
- Aristoteles. *Kategoriler*. çev. Saffet Babür. Ankara: İmge Yayınevi, 2002.
- Aristoteles. *Metafizik*. çev. Ahmet Arslan. İstanbul: Sosyal Yayınlar, 1996.
- Aristoteles. *Organon III (Birinci Analitikler)*. çev. Hamdi Ragıp Atademir. İstanbul: M.E.B. Yayınları, 1996.
- Aristoteles. *Yorum Üzerine*. çev. Saffet Babür. Ankara: İmge Yayınevi, 2002.
- Armstrong, D. M. *Tümeller, Bakış Açımı Değiştirmedeğim Bir Giriş*. çev. Egemen Seyfettin Kuşçu. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2017.
- Arpa, Abdulmuttalip. *İbn Berrecân ve el-İrşâd adlı Tefsirinden Fâtiha-Kehf ve Hucurât Surelerinin Tefsirinin Tahkiki*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bil. Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2002.
- Arpa, Enver. *İbn Teymiyye'nin Kur'ân Anlayışı*. Ankara: Fecr Yayınları, 2016.
- Arpa, Enver. "İcâzü'l-Kur'ân Konusuna Farklı Bir Yaklaşım". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Dergisi* XL/LL (2005), 81-107.
- Arpa, Enver. "Müteşâbih Ayetler Kavramı Hakkında Tarihî ve Semantik Bir İnceleme". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 43/2 (2002), 151-168.
- Arslan, Gıyasettin. *İmam Şâfiî'nin Kur'ân Okumaları*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2004.

- Askalânî, Ebû'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed İbn Hacer. *Lisânu'l-mîzân*. Beyrût: Dâru İhyai't-Türasi'l-Arabi, 1995.
- Âşûr, Ebu Zeyd, Vasfî. *Riâye el-makâsîd fî menheci'l-Kardâvî*. 2010. Erişim 5 Aralık 2022. <https://www.academia.edu/35751963>.
- Atakan Altınörs (ed.). *Dil felsefesi sözlüğü, Paradigma kitabı*. İstanbul: Paradigma Yayınları, 2000.
- Ateş, Süleyman. *Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri*. XII Cilt. İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, 1988.
- Atiyye, Cemaleddin. *Nahve tef'ili makâsıd-ı ş-şeriâ*. Şam: Daru'l Fikr, 2001.
- Aydın, Hüseyin. *İlim Felsefe ve Din Açısından Yaratılış ve Gayelilik (Teleoloji)*. Ankara: DİB Yayınları, 2012.
- Ayyâşî, Ebû'n-Nadr Muhammed b. Mes'ûd b. Muhammed es-Sülemî es-Semerkandî. *Tefsîru'l-Ayyâşî*. thk. Hâşim Resûlî Muhallâtî. II Cilt. Beyrut: Muessesetu'l-A'lemi li'l-Matbuât, 1411.
- Bâkılânî, Ebû Bekr Muhammed b. Tayyib b. Muhammed Basrî. *İ'câzü'l-Kur'an*. thk. Ebû Abdurrahman Salah b. Uveyde. Beyrut: Dâru'l-kutubi'l-İlmiyye, 2008.
- Bakkal, Ali. "Kur'an'ı Anlamada Siyâk-Sibâkın Önemi". *Tarihten Günümüze Kur'an İlimleri ve Tefsir Usûlü (Sempozyum)*. ed. Bilal Gökür vd. 13-14. İstanbul: İlim Yayma Vakfı Kur'an ve Tefsir Akademisi, I., 2009.
- Bauman, Zygmunt. *Hermenötik ve Sosyal Bilimler*. çev. Hüseyin Oruç. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2017.
- Bedevî, Abdurrahman. *Eflûûn 'inde'l-'Arâb*. Kahire: Mektebetü'n-nehdati'l-Mısıriyye, 1955.
- Behiy, Muhammed. *Çağdaş İslam Düşüncesinin Oluşumu ve Batı*. çev. İbrahim Sarmış. İstanbul: Girişim Yayınları, 1986.
- Bellû, Âdem. *Cühûdu'l-ulemâi fî keşfi an makâsıd-ı'l-Kur'an-ı Kerîm ve mevdûatihî min'el karni'l-evvel ilâ'l-karni't-tâsi' el-hicriyyîn*. trs. Erişim 5 Aralık 2022. <https://tafsir.net/research/46>.
- Bellû, Âdem. *Cühûdu'l-ulemâi fî keşfi an makâsıd-ı'l-Kur'an-ı Kerîm ve mevdûatihî min'el karni'l-âşir el-hicriyyî ilâ'l-karni'r- râbi' aşara el-hicriyyî*. trs. Erişim 5 Aralık 2022. <https://tafsir.net/research/51>.
- Best, J.W.- Kahn, J. V. *Research in Education: 7th Edition*. New Delhi: Prentice Hall, 1995.
- Beydâvî, Ebû Saîd Nasîrüddin Abdullah b. Ömer b. Muhammed. *Envâru't-tenzîl ve esrâru't-te'vîl*. thk. Muhammed Subhi b. Hasan

- Hallâk, Muhammed Ahmed el-Atraş. V Cilt. Beyrut: Dâru'r-Reşîd, 2000.
- Beyhâkî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî. *Delâilu'n-nübuvve*. thk. Abdulmûtfî Kal'acî. VII Cilt. Beyrut; Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, 1988.
- Bikâî, Ebû'l-Hasen Burhânüddîn İbrâhîm b. Ömer b. Hasen er-Rubât el-Hırbâvî. *Meşâ'idü'n-nazar li'l-işrâf 'alâ makâsıdıs-süver*. II Cilt. Riyad: Mektebetü'l-Meârif, 1408.
- Bikâî, Ebû'l-Hasen Burhânüddîn İbrâhîm b. Ömer b. Hasen er-Rubât el-Hırbâvî. *Nazmu'd-dürer fî tenâsübi'l-âyâtı ve's-süver*. VIII Cilt. Kahire: y.y., 1984.
- Bleicher, Josef. *Contemporary Hermeneutics-Hermeneutics as Method, Philosophy and Critique*. London: Routledge, 2019.
- Bor, Adil. *Makâsıd Eksenli Tefsir Yöntemi- İbn Âşûr Örneği*, Ankara: İlahiyât Yayınları, 2021.
- Buhârî, Alâuddîn Abdülaziz Ahmed. *Keşfü'l-esrâr an usûli fahri'l-islam el-Pezdevî*. thk. Muhammed Mu'tasimbillâh el-Bağdâdî. IV Cilt. Beyrut: Daru'l-Kitâbî'l-Arabî, 1994.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu'fî. *el-Câmiu's-sahîh*. thk. Muhammed Züheyr b. Nasır en-Nasır, Mustafa Deyb Albuğa. Kahire: Daru Tavkî'n-Necât, 1422.
- Buhârî, Muhammed b. İsmail. *el-Câmiu's-sahîh*. Çağrı Yayınları: İstanbul, 1992.
- Bulut, Ali. *Belâgat, Meânî-Beyân-Bedî'*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2015.
- Bûtî, Muhammed Said Ramazan. *Devâbi'tü'l-maşlahâ fî ş-şer'ati'l-İslâmiyye*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1982.
- Câbirî, Muhammed Âbid. *Fehmü'l-Kur'âni'l-hakîm et-tefsîrû'l-vâdîh hasebe tertîbi'n-nüzûl*. III Cilt. Mağrib: Dâru'l-Beydâ, 2008.
- Câbirî, Muhammed Âbid. *Tekvinü'l-akli'l-Arabî*. Beyrût: y.y., 2009.
- Câbirî, Muhammed Âbid. "Gazâlî Düşüncesinin Temel Unsurları ve Çelişkileri", Ter. Mesut Okumuş. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XLIV/1, (2003), 399-413.
- Câhız, Ebû Osman Amr b. Bahr. *ed-Delâil ve'l-i'tibar ale'l-halk ve't-tedbir*. Beyrut: Dâru'n-Nedveti'l-İslâmiyye, 1988.
- Câhız, Ebû Osmân 'Amr b. Bahr. *el-Beyân ve't-tebyîn*. thk. M. Abdüsselam Harûn. Mısır: Matbaatu'l-Hancî, 1975.
- Cebeci, Lütfullah. "Tefsirde Yeni Yöntem Arayışları ve Klasik Tefsir Metodu". *Dini Araştırmalar Dergisi* 11/31 (Ağustos 2008), 283-291.

- Cerrahoğlu, İsmail. “Fahrüddîn Er-Râzî ve Tefsiri”. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2 (Haziran 1977), 7-57.
- Cessâs, Ebû Bekir Ahmed b. Ali. *Ahkâmü'l-Kur'ân*. Beyrut: Dâr-u İhyâî Turâsi'l Arabî, 1405.
- Cessâs, Ebû Bekir Ahmed b. Ali. *el-Fuṣûl fi'l-uṣûl*. tınsr. Uceyl Câsim en-Neşemî. IV Cilt. Kuveyt: Vizâratü'l-Evkâf ve'ş-Şuûni'l-İslâmiyye, 1994.
- Cevizci, Ahmet. *Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Paradigma Yayınları, 1999.
- Cevziyye, Muhammed b. Ebî Bekr İbnu'l Kayyım. *er-Rûh*. Beyrût: Dâru'l-Fikr, 1986.
- Cevziyye, Muhammed b. Ebî Bekr İbnu'l Kayyım. *Esmâu müellefât İbn Teymiyye*. thk. Salahuddin el-Müneccid. Beyrut: Daru'l- Kitabi'l Cedid, 1976.
- Cevziyye, Muhammed b. Ebî Bekr İbnu'l Kayyım. *İlâmu'l-muvakı'în*. IV Cilt. Beyrut: y.y., 1993.
- Condon, John C. *Kelimelerin Büyüklü Dünyası: Anlambilim ve İletişim*. çev. Murat Çiftkaya. İstanbul: İnsan Yayınları, 2000.
- Cündioğlu, Düccane. *Anlamın Buharlaşması ve Kur'ân*, İstanbul: Kapı Yayınları, 2018.
- Cündioğlu, Düccane. *Sözlü Kültürden Yazılı Kültüre Anlamın Tarihi*. İstanbul: Kapı Yayınları, 2014.
- Cürcanî, Abdulkâhir b. Abdirrahmân. *Delâilu'l-i'câz*. Cidde: Dâru'l-Medenî, 1992.
- Cürcanî, Ali İbn Muhammed es-Seyyid eş-Şerif. *Kitâbü't-tarîfât*. çev. Arif Erkan. İstanbul: Bahar Yayınları, 1997.
- Cürcanî, Ali İbn Muhammed es-Seyyid eş-Şerif. *Şerhu'l-mevâkıf-Mevâkıf Şerhi*. çev. Ömer Türker. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2015.
- Cüveynî, İmâmü'l-Haremeyn Ebü'l-Meâlî Rüknuddîn Abdülmelik b. Abdillâh b. Yûsuf. *el-Burhân fî uṣûli'l-fıkḥ*. thk. Salâh b. Muḥammed b. Uveyde. II Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1997.
- Cüveynî, İmâmü'l-Haremeyn Ebü'l-Meâlî Rüknuddîn Abdülmelik b. Abdillâh b. Yûsuf. *el-Gıyâsî/Gıyâsü'l-ümem fî iltiyâsi'z-zulem*. thk. Abdül'âzîm Maḥmûd ed-Dîb. Beyrut: Dâru'l-Minhâc, 2011.
- Çakır, Cemal. “Felsefe Ansiklopedisi”. *Bağlam*. İstanbul: Etik-Us Yayınları, 2004.

- Çiçek, Mehmet Halil. “Nüzûl Sebebine Göre Gündelik Hayatın İslamileştirilmesi”, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1/1, (1994), 126-144.
- Çiçek, Mehmet Halil. “Hasâisu'd-Dirâseti'l-Makâsıdiyye”. *İlahiyat Bilimlerinde Makâsıd- المقاصد في العلوم الإسلامية Maqasid in Religious Studies*. 1(1), 43. İstanbul: Nida Yayınları, 2023.
- Dârimî, Ebu Muhammed Abdullah b. Abdurrahman. *Sünen*. thk. Bedreddin Çetiner. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1413.
- Derveze, Muhammed İzzet. *et-tefsiru'l-hadis*. VII Cilt. Daru'l-Garbi'l-İslamiyye, 2000.
- Dihlevî, Şah Veliyyullah. *el-Fevzü'l-kebîr fî uşûli't-tefsîr*. çev. Mehmed Sofuoğlu. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1980.
- Dihlevî, Şah Veliyyullah. *Hüccetullâhi'l-bâliğa*. Dimaşk: Dâr'u İbn Kesîr, 2010.
- Dihlevî, Şah Veliyyullah. *Hüccetullâhi'l-bâliğa, İslam Düşüncesinin İlkeleri*. çev. Mehmet Erdoğan. Ankara: Yeni Şafak Yayınları, 2003.
- Dilthey, Wilhelm. “*Tin Bilimlerine Giriş*”, *Hermeneutik ve Tin Bilimleri*. çev. Doğan Özlem. İstanbul: Paradigma Yayınları, 1999.
- Draz, Muhammed Abdullah. *en-Nebe'ü'l-'azûm: nazârât cedîde fî'l-Kur'âni'l-Kerîm*. nşr. Abdülhamîd ed-Dehâhinî. İskenderiye: Daru'l-Marife, 1997.
- Draz, Muhammed Abdullah. *En Mühim Mesaj Kur'ân*. çev. Suat Yıldırım. Ankara: Akçağ Yayınları, 1985.
- Draz, Muhammed Abdullah. *Kur'ân'ın Anlaşılmasına Doğru*. çev. Salih Akdemir. Ankara: Mim Yayınları, 1983.
- Ebû Dâvud, Süleyman b. Dâvud b. el-Cârûd el-Fârisî. *Müsned*. thk. Muhammed b. Abdilmuhsin et-Türkî. IV Cilt. Mısır: Dar-u Hicr, 1999.
- Ebu Hanîfe, Nu'mân b. Sâbit. *Fıkh-ı Ekber Aliyyü'l-Kârî Şerhi*. çev. Yunus Vehbi Yavuz. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1981.
- Ebû Zehre, Muhammed. *İmam Şâfiî*. çev. Osman Kesioğlu. Ankara: DİB Yayınları, 1996.
- Ebu Zeyd, Nasr Hâmid. *İşkâliyyâtü'l-kurâa ve âliyyâtü't-te'vîl*. Beyrut: Dârü'l-Beydâ, 2005.
- Ebüssuûd Efendi, Muhammed b. Muhammed b. Mustafa el-İskilibî el-İmâdî, Ebu'ssuûd. *İrşadiü akli's-selim ila mezâ'ya'l-Kur'ân'ül-Kerim*. thk. Abdülkadir Ahmed Atâ. V Cilt. Beyrut: Mektebetü'l-Riyâdî'l-Hâdise, 1997.

- Ebüssuûd Efendi, Muhammed b. Muhammed b. Mustafa el-İskilîbî el-İmâdî Ebüssuûd. *İrşâdî'l-'akli's-selâm ilâ mezâyâ'l-Kur'ânî'l-Kerîm*. Beyrut: Dârû İhyâî't-Turâsî'l-Arabî, t.y.
- Ebû Ulbe, Abdürrahim Faris. *Esbâbü nüzûlü'l-Kur'ân*, Ürdün: Daru'l-Kitâb, 2008.
- Elmalî, Hüseyin. *Tehzîbu'l-belâgati'l-vâdiha*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2015.
- Enîs, İbrahim. *Delâletü'l-elfâz*. Kahire: Mektebetü'l-Angelo el-Misriyye, 1984.
- Erkaya, Mahmud Esad. *Peygamber Kıssaları*. Ankara: İlahiyât Yayınları, 2020.
- Ersöz, Resul. *Kur'ân'ı Maksatları Bağlamında Okumanın Değeri: Makâsıdî Tefsir Yöntemi*. Tefsir Araştırmaları Dergisi, 5/2 (Ekim 2021): 747-778. <https://doi.org/10.31121/tader.948697>
- Es'ad, Ali Muhammed. "İslam Geleneğinde Makâsîd Düşüncesi ve Makâsîd Merkezli Tefsir". *Makâsıdî Tefsir Kur'ân-ı Kerîm'i Amaç ve Hikmet Eksenli Anlamak*. 188. İstanbul: KURAMER, 2018.
- Esed, Muhammed. *Kur'ân Mesajı, meal-tefsîr*. çev. Cahit Koytak, Ahmet Ertürk. İstanbul: İşaret Yayınları, 1997.
- Evkuran, Mehmet. *Sosyal Bilimler Mantığı ve Kelâm*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2005.
- Fârâbî, Ebû Nasr Muhammed b. Muhammed b. Tarhan b. Uzluğ. *el-Elfâzî'l-müsta'mele fi'l-manţık*. thk. Muhsin Mehdi. Beyrut: Dârû'l-Meşrik, 2002.
- Fîrûzâbâdî, Ebü't-Tâhir Mecdüddîn Muhammed b. Ya'kûb b. Muhammed. *Beşâ'iru zevi't-temyîz fi letâ'ifi'l-kitâbi'l-'azîz*. VI Cilt. Kâhire: Meclisü'l-â'lâ li's-şuûni'l-İslâmiyye, 1992.
- Gadamer, Hans-Georg. *Hakikat ve Yöntem*. çev. Hüsamettin Arslan ve İsmail Yavuzcan. İstanbul: Paradigma Yayınları, 2008.
- Gadamer, Hans-Georg. *Hermeneutik, Hermeneutik (Yorumbilgisi) Üzerine Yazılar*. çev. Doğan Özlem. Ankara: Ark Yayınları, 1995.
- Gazali, Muhammed. *İslam'ı Nasıl Anlamalıyız?* çev. Süleyman Uludağ. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2013.
- Gazzâlî, Ebu Hamîd Muhammed. *Cevâhiru'l-Kur'ân ve dîreruhu*. thk. Muhammed Reşid Rıza el-Gabbânî. Beyrut: Dârû İhyâî'l-Ulûm, 1990.

- Gazzâlî, Ebû Hamîd Muhammed. *el-İktisâd fî'l-i'tikâd*. thk. Agah Çubukçu-Hüseyin Atay. Ankara: Nur Matbaası, 1972.
- Gazzâlî, Ebu Hamîd Muhammed. *el-İktisâd fî'l-i'tikâd*. thk. Âdil el-Avvâ. Beyrut: y.y., 1388.
- Gazzâlî, Ebû Hamîd Muhammed. *el-Munkızu mine'd-dalâl*. çev. Hilmi Güngör. Ankara: Maarif Basımevi, 1960.
- Gazzâlî, Ebu Hamîd Muhammed. *el-Mustasfâ min ilmi'l-usûl*. II Cilt. Beyrut: Dârü'l-Ulûmi'l-Hadîse, t.s.
- Gazzâlî, Ebû Hamîd Muhammed. *İhyâ-u ulûmi'd-dîn*. IV Cilt. İstanbul: Temel Neşriyat, 1985.
- Gazzâlî, Ebu Hamîd Muhammed. *İlcâmü'l-'avâm 'an 'ilmi'l-kelâm*. İstanbul: y.y., 1287.
- Gazzâlî, Ebû Hamîd Muhammed. *Kavâidü'l akâid*. thk. Musa Muhammed Ali. Beyrut: Âlemü'l Kutub, 1985.
- Gazzâlî, Ebu Hamîd Muhammed. *Kitabu'l-erbain fî usûli'd-din*. Beyrut: Darü'l- Kütübî'l- İlmiyye, 1409.
- Gazzâlî, Ebu Hamîd Muhammed. *Mîzânü'l-'amel*. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1989.
- Gazzâlî, Ebu Hamîd Muhammed. *Mî'yârü'l-'ilm*. Beyrut: Dârü'l-Endelîs, t.y.
- Gazzâlî, Ebû Hamîd Muhammed. *Şifâü'l-galîl fî beyânî's-şebih ve'l-muhayyel ve'l-mesâlikî-ta 'lîl*. thk. Hamid el-Kübeysî. Bağdat: Matbaatü'l-İrşâd, 1971.
- Goldziher, Ignaz. *Mezâhib'ut-tefsîr'il-İslâmî*. çev. Abdulhalîm en-Neccâr. Kahire: y.y., 1955.
- Goldziher, Ignaz. *Klasik Arap Literatürü*, trc. Rahmi Er, Azmi Yüksel. İstanbul: Vadi yayınları, 2019.
- Görmez, Mehmet. “Bir Metodoloji Olarak Makasıd”.
<https://www.ide.org.tr/TR/listmenu/uslvmaksid/detail/birmetodolojiolarakmakasidmehmetgormez?id=36877>
- Görmez, Mehmet. *Gazzâlî'de Sünnet, Hadis ve Yorum*. Ankara: Otto Yayınları, 2014.
- Gözeler, Esra. *Kur'ân Ayetlerinin Tarihlendirilmesi*. İstanbul: KURAMER Yayınları, 2016.
- Gözeler, Esra. “Kur'ân Âyetlerinin Tarihlendirilmesine Batılı Yaklaşımlar”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 51/1 (2010), 323.

- Guiraud, Pierre. *Anlambilim*. çev. Berke Vardar. İstanbul: Multilingual, 1999.
- Güven, Şahin. “Tefsir İlminin Bir Alt Disiplini Olarak ‘Makâsıdu’s-Süver”. *Bilimname: Düşünce Platformu* XXXV/1 (2018), 97-126. <https://doi.org/10.28949/bilimname.381886>
- Hakkı, İzmirli İsmail. *Muhtasar felsefe-i ûlâ*. İstanbul: Hukuk Matbaası, 1329.
- Hakkı, İzmirli İsmail. *Yeni İlmi Kelâm*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2013.
- Halefullah, Muhammed Ahmed. *el-Fennu’l-kasasî, Kur’ân’da Anlatım Sanatı*. çev. Şaban Karataş. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2002.
- Hanefi, Hasan. *el-Vahyu ve’l-vakî, el-İslam ve’l-hâdase*. Beyrut: Daru’s-Sâkî, 1990.
- Hanefi, Hasan. *et-Turâs ve’t-Tecdid mine’l- Akâid ile’s-sevrâ*. V Cilt. Kahire: Mektebetu Medbûlî, 1988.
- Hargûşî, Ebû Sa’d (Saîd) Abdülmelik b. Muhammed. *Tehzîbü’l-esrâr fî uşûlî’t-taşavvuf*. thk. İmâm Seyyid M. Ali. Beyrut: Darü’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1427.
- Hartman, Nicolai. *Teleologisches Denken*. Berlin: De Gruyter, 1966.
- Hattâbî, Ebû Süleyman Muhammed b. İbrahim. *Beyânü İcâzi’l-Kur’ân*. thk. Ahmed Muhammed Halefullâh, Muhammed Zağlûl Selâm. Kahire: Dâru’l-Maârif, t.y.
- Heidegger, Martin. *Varlık ve Zaman*. çev. K. Hakan Ökten. İstanbul: Agora Yayınları, 2008.
- Helli, Abdurrahman. *Mukârabât makâsıdu’l-Kur’ân’ı kerîm-dirâse*. 2016. Erişim 5 Aralık 2022. <https://www.academia.edu/33548521>.
- Hemmâm, Abdürrezzâk b. *Tefsîru’l-Kur’âni’l-Kerîm*. thk. Mustafa Muslim Muhammed. Riyad: Mektebetu’r-Ruşd, I., 1410.
- Hicâzî, Muhammed Mahmûd. *el-Vahdetü’l-mevduiyyetü fi’l-Kur’âni’l-kerim*. Kahire: y.y. 1970.
- Hücvirî, Ebu’l-Hasen. *Keşfu’l-mahcûb*. çev. Süleyman Uludağ. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2010.
- Ignaz Goldziher. *Die Richtungen der Islamischen Koranauslegung*. Leiden: E.J. Brill, 1920.
- Işık, Âdem. *Kur’ân ve Tarih*. Sivas: Es-Form Ofset, 2017.
- İbn Âşûr, Muhammed et-Tâhir. *Eleyse’s-subhu bî garîb*. Tunus: Dâru’t-Tunûsiyye li’n-neşr, 1967.

- İbn Âşûr, Muhammed et-Tâhir. *İslâm Hukuk Felsefesi Gaye Problemi-Makasıdu's-Şeriâti'l-İslamiyye*. çev. Vecdi Akyüz, Mehmet Erdoğan. İstanbul: İz Yayıncılık, 1996.
- İbn Âşûr, Muhammed et-Tâhir. *Maķâşidü's-şer'ati'l-İslâmiyye*. thk. Muhammed el-Habîb İbnü'l-Hûce. Katar: Vizâratü'l-Evkâf, 1425.
- İbn Âşûr, Muhammed et-Tâhir. *Makâsıdu's-şeriâti'l-İslâmiyye*. thk. Hâtım Buseme. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Bennânî, 2011.
- İbn Âşûr, Muhammed et-Tâhir. *Tefsiru't-tahrîr ve't-tenvîr*. XXX Cilt. Tunus: ed-Dârü't-Tunusiyye, 1984.
- İbn Âşûr, Muhammed et-Tâhir. *Usûlü'n-nizam el-ictimaî*. Tunus: Şeriketu't Tunusiyye li't Tevzî, 1979.
- İbn Atıyye, Ebû Muhammed Abdülhak b. Gâlib b. Abdirrahmân b. Gâlib el-Muhâribî el-Gırnâtî el-Endelüsî. *el-Muharrerü'l-vecîz fî tefsîri'l-kitâbi'l-'azîz*. thk. Abdüsselâm Abdüşşâfi Muhammed. VI Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2001.
- İbn Berrecân, Ebü'l-Hakem Abdüsselâm b. Abdirrahmân b. Ebi'r-Ricâl Muhammed el-Lahmî. *Tefsîrü'l-Kur'ânî'l-'azîm (el-İrşâd fî tefsîri'l-Kur'ân)*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, 1715.
- İbn Cüzey el-Kelbî, Muhammed b. Ahmed el-Ğırnâtî. *et-Teshîl li 'ulûmi't-tenzîl*. thk. Abdullâh Hâlidî. II Cilt. Beyrut: Dâru'l-Erkâm, t.y.
- İbn Haldûn, Ebû Zeyd Velıyyüddîn Abdurrahmân el-Mağribî et-Tûnisî. *el-Mukaddime*. Tunus: Daru't-Tunusiyye, 1993.
- İbn Haldûn, Ebû Zeyd Velıyyüddîn Abdurrahmân el-Mağribî et-Tûnisî. *el-Mukaddime*. çev. Halil Kendir. Ankara: İmaj Yayınları, 2004.
- İbn Hallikân, Ebü'l-Abbas Ahmed b. Muhammed. *Vefeyâtü'l-a'yân ve enbâ'ü ebnâ'i'z-zamân*. thk. İhsan Abbas. Beyrut: y.y., 1398.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Alî b. Ahmed b. Saîd el-Endelüsî el-Kurtubî. *el-İhkâm fî usûli'l-ahkâm*. VIII Cilt. Kâhire: Dâru'l-Hadîs, 1992.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdülmelîk. *es-Sîretü'n-nebeviyye*. çev. Hasan Ege. I Cilt. İstanbul: Kahraman Yayınları, 2006.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer b. Kesîr b. Dav' b. Kesîr el-Kaysî el-Kureşî el-Busrâvî ed-Dımaşkî eş-Şâfiî. *es-Sîretü'n-nebeviyye*. III Cilt. Beyrût: Daru'l-Ma'rife, 1393.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer b. Kesîr b. Dav' b. Kesîr el-Kaysî el-Kureşî el-Busrâvî ed-Dımaşkî eş-Şâfiî.

- Hadislerle Kur'ân-ı Kerîm Tefsîri*. çev. Bekir Karlığa, Bedrettin Çetiner. XVI Cilt. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1985.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer b. Kesîr b. Dav' b. Kesîr el-Kaysî el-Kureşî el-Busrâvî ed-Dimaşkî eş-Şâfîî. *Tefsîrul-Kur'âni'l-'azîm*. IV Cilt. Beyrut: Daru'l-Ma'rife, 1986.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd Mâce el-Kazvînî. *es-Sünen*. Riyad: Beytül'l-Efkârî'd-Devliyye, 1998.
- İbn Manzûr, Cemaleddin Muhammed b. Mükrim. *Lisanü'l-arâb*. 15 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, t.y.
- İbn Rüşd, Ebû'l-Velid Muhammed b. Ahmed b. Muhammed el-Kurtûbî. *Bidâyetü'l-müctehid ve nihâyetü'l-mukteşid*. Kahire: el-Mektebetü't-ticâriyyetü'l-kübâ, t.s.
- İbn Teymiyye, Ebû'l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm b. Mecdiddîn Abdisselâm el-Harrânî. *et-Tefsîru'l-kebîr*. thk. Abdurrahman Umayra. Beyrut: Daru'l- Kutubi'l- İlmiyye, t.y.
- İbn Teymiyye, Ebû'l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm b. Mecdiddîn Abdisselâm el-Harrânî. *İktizâu's-Sırât-ı Müstakîm muhâlefete ashabi'l-cehîm*. thk. Muhammed Hamîd. Kahire: y.y., 1369.
- İbn Teymiyye, Ebû'l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm b. Mecdiddîn Abdisselâm el-Harrânî. *İktizâu's-sırât-ı müstakîm (Sırât-ı Müstakîm)*. çev. Salih Uçan. II Cilt. İstanbul: Pınar Yayınları, 1999.
- İbn Teymiyye, Ebû'l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm b. Mecdiddîn Abdisselâm el-Harrânî. *Mecmuû fetavâ*. XXXV Cilt. Riyad: Daru Alemi'l-Kutub, 1991.
- İbn Teymiyye, Ebû'l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm b. Mecdiddîn Abdisselâm el-Harrânî. *Mukaddimetun fî usûli't-tefsîr*. thk. Adnan Zenzur. Beyrut: Daru'l- Kur'âni'l Kerîm, 1971.
- İbnu's-Selâme, Hibetullah. *en-Nasih ve'l- mensuh*. Mısır: y.y., 1967.
- İbnü'l-Arabî, Muhyiddîn Muhammed b. Alî b. Muhammed et-Tâî el-Hâtimî. *el-Fütûhâtü'l-Mekkiyye fî ma'rifeti'l-esrâri'l-mâlikiyye ve'l-mülkiyye*. çev. Ekrem Demirli. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2012.
- İbnü'l-Arabî, Muhyiddîn Muhammed b. Alî b. Muhammed et-Tâî el-Hâtimî. *Fususü'l-hikem ve't-ta'likatu aleyh*. thk. Ebû'l-A'lâ Affî. Beyrut: t.s., 1980.

- İbnü'l-Cevzî, Ebu'l-Ferec Cemâleddin Abdurrahman b. Ali b. Muhammed el-Bağdâdî. *Fünûnu'l-efnân fî 'uyûni ulûmi'l-Kur'an*. thk. Hasan Ziyâeddin Itr. II Cilt. Beyrût: Dârü'l-Beşâir, 1408.
- İbnü'l-Cevzî, Ebu'l-Ferec Cemâleddin Abdurrahman b. Ali b. Muhammed el-Bağdâdî. *Zâdü'l-mesîr fî 'ilmi't-tefsîr*. XV Cilt. Dimaşk: y.y., 1964.
- İbnü'l-Ebbâr, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Ebî Bekr b. Abdillâh b. Abdîrrahmân b. Ahmed b. Ebî Bekr el-Kudâî. *et-Tekmile li-kitâbi's-şıla*. thk. Francisco Codera. Escorial Library: 1887, Madrid., ts.
- İsfahânî, Ebû Nuaym Ahmed b. Abdillâh b. İshâk. *Hilyetü'l-evliyâ ve tabakâtü'l-asfiyâ*. X Cilt. Kahire: Dâru's-Saâde, 1974.
- İsfahânî, Ebü'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal er-Râgıb. *Câmi'u't-tefasîr (Tefsîru Râgıb), min evveli sûreti Âli İmrân ve hatte'l-âye 113 mine'n-Nisâ*. thk. Adil b. Ali eş-Şidî. Riyad: Daru'l-Vatan, 2003.
- İsfahânî, Ebü'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal Râgıb. *el-Müfredâtü elfâzi'l-Kur'an*. thk. Safvân Adnân Dâvûdî. Dimeşk-Beyrût: Dârü'l-Kalem, 2009.
- İşkâfî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh el-Hatîb. *Dürretü't-tenzîl ve gurretü't-te'vîl, fî beyânî'l-âyâtü'l-müteşâbihât fî kitâbi'l-azîz*. Beyrut: Daru'l-Afâki'l-Cedide, 1401.
- İslam, Tazul. *Maqasid Al-Qur'an: A Search For A Scholarly Definition*, 2011. (Erişim 5 Aralık 2022), https://www.researchgate.net/publication/325922548_maqasid_al-qur'an_a_search_for_a_scholarly_definition.
- İşcan, Mehmet Zeki. *Muhammed Abduh'un Dini ve Siyasî Görüşleri*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1998.
- İzzeddin İbn Abdüsselâm. *el-İmâm fî beyâni edilleti'l-ahkâm*. thk. Rıdvan Muhtar b. Garbiyye. Beyrut: Dâru Beşâiri'l-İslâmiyye, 1987.
- İzzeddin İbn Abdüsselâm. *Fevâid fî müşkili'l-Kur'an*. thk. Seyyid Rıdvân Ali Nedvî. Cidde: Dâru's-şurûk, 1402.
- İzzeddîn İbn Abdüsselâm. *Qavâ'idü'l-ahkâm fî işlâhi'l-enâm (el-Qavâ'idü'l-kübrâ)*. thk. Nezîyye Kemâl Hammâd, Osmân Cum 'a Zamîriyye. II Cilt. Dimaşk: Dârü'l-Kalem, 2007.
- İzzeddîn İbn Abdüsselâm. *Makâsıdu'l-ibâdât salât-siyâm-hacc*, thk. Abdurrahim Ahmed Kamhiyye. Humus: Matbaatü'l-Yemâme, 1995.

- İzzeddin İbn Abdüsselâm. *Tefsiru'l-Kur'an ihtisârü'n-nüketi li'l-Mâverdi*. III Cilt. Beyrût: Dâru İbn Hazm, 1996.
- İzzeddin İbn Abdüsselâm. *Tefsirü'l-İzz b. Abdüsselam*. thk. Ahmed Fethi Abdurrahman. II Cilt. Beyrût: Daru'l- Kutubi'l- İlmiyye, 2008.
- Jansen, J. J. G. *Kur'an'a Yaklaşımlar*. çev. Halil Rahman Açar. Ankara: Fecr yayınevi, 1999.
- Kâdî Abdülcebbâr, Ebü'l-Hasen b. Ahmed b. Abdilcebbâr el-Hemedânî. *Tenzihü'l-Kur'an 'ani'l-meâ'în*. Beyrut: Dârü'n-nehdati'l-hadîse, t.y.
- Kara, Mustafa. *Güncel Değeri Açısından Kur'an Kıssaları*. Samsun: Selamet Yayınları, 2011.
- Kara, Necati. *Burhânuddin İbrâhim b. 'Omer el-Bikâ'î ve Tefsîrindeki Metodu*. Atatürk Üniversitesi, İslâmî İlimler Fakültesi, Doktora Tezi, 1981.
- Kara, Ömer. *Metodolojik Bir Yaklaşım Vahiy-Vakâ İlişkisi*. Van: Bilge Adamlar Yayınları, 2009.
- Karadâvî, Yusuf. *Dirâse fi fıkhi makâsidi's-şerî'a*. Mısır: Dâru's-sürûk, 2008.
- Karadâvî, Yusuf. *el-İctihâd fi's-şer'ati'l-İslâmiyye*. Kuveyt: Dâru'l-Kalem, 1996.
- Karadâvî, Yusuf. *el-İctihâd fi's-şer'ati'l-İslâmiyye ma'a nazarâtin tahlîliyye fi'l-ictihâdi'l-mu'âsir*. Kuveyt: Dâru'l-Kalem, 1989.
- Karadâvî, Yusuf. *Kur'an'ı Anlamada Yöntem*. çev. M. Nurulah Aktaş. İstanbul: Nida yayınları, 2015.
- Karadâvî, Yusuf. *Teysîrü'l-fıkıh fi dav'i'l-Kur'an ve's-sünne: Fıkhi's-siyâm*. Beyrût: y.y., 1993.
- Kâsım b. Sellâm, Ebû Ubeyd b. Miskîn el-Herevî. *Fezâilü'l-Kur'an*. thk. Mervân el-Atıyye, Muhsin Harabe, Vefâ Takiyyüddîn. Beyrût: Dâru İbn Kesîr, 1415.
- Kâşânî, Abdürrezzâk b. Ahmed. *İşlâhâtü's-şûfiyye*. thk. M. Kemâl İbrâhim. Kahire: y.y., 1981.
- Kaşgârî, Mahmud b. Hüseyin b. Mahmud. *Kitâbü Dîvânî Lügâti't-Türk*. thk. Muallim Rifat. İstanbul: Matbaa-i Âmire, 466M.S.
- Kattân, Mennâ' Halîl. *Mebâhis fi ulûmi'l-Kur'an*. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 2015.
- Kayaer, Osman. *Üç İdrak Düzeyi ve İslam'ın Üç Tezahürü*. Ankara: Tersakan Yayınları, 2006.

- Kılıç, Sadık. “Nesnellikle Öznellik Arasında Yorum”. *İslami Araştırmalar Dergisi* 9/1-4 (1996), 108.
- Kırbaçoğlu, M. Hayri. *Sünni Paradigmanın Oluşumunda Şâfi’î’nin Rolü*. Ankara: Otto Yayınları, 2016.
- Kırca, Celal. *Hayatın İçinde Hayatla Birlikte Kur’an’ı Anlama*. İstanbul: Marifet Yayınları, 2010.
- Kalou, Mohamed. *Makâsıdu'l-Kur’ân, esâsü't-tedbîr*. Adıyaman Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi 1 (2017/1), 169-212.
- Komasyon. *Türkçe Sözlük*. ed. Hasan Eren vd. II Cilt. Ankara: T.D.K. Basımevi, 1998.
- Köse, Saffet-Alomirat, Suliman Husain. “el- Belâgat beyne ilmi’l belâgati ve tefsiri’l Kur’âni’l Kerîm”. *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi* 7/2016 (ts.), 218.
- Kurtubî, Ebû Abdullah Muhammed bin Ahmed bin Ebî Bekr bin Ferahü'l-Ensârî. *el-Câmiu li-ahkâmî'l-Kur’ân*. thk. Ahmed el-Berdûn-İbrâhîm Atfîş. XXIV Cilt. Kahire: Dâru'l-Kutubi'l-Misriyye, 1384.
- Kuşeyrî, Abdülkerim b. Hevâzin b. Adilmelik. *Letâifu'l-işârât*. thk. İbrahim Besyûnî. IV Cilt. Mısır: Hey’etu'l-Misriyyeti'l-Âmme li'l-Kitab, t.y.
- Kuşeyrî, Ebû'l-Kâsım Zeynüslâm Abdülkerîm b. Hevâzin b. Abdilmelik. *er-Risâletü'l-kuşeyriyye*. thk. Abdülhalîm Mahmûd- Mahmûd b. eş-Şerîf. Kahire: Dâru'l-me’ârif, t.s.
- Kutub, Seyyid. *et-Tasvîru'l-fenni fi'l-Kur’ân*. Kahire: Dârü'l-Maârif, 1992.
- Kutub, Seyyid. *fi Zilâli'l-Kur’ân*. XVI Cilt. Beyrût: Dâru's-Şurûk, 1996.
- Kutub, Seyyid. *Kur’ân’da Edebî Tasvir*. çev. Süleyman Ateş. İstanbul: Hilal Yayınları, 1969.
- Külünkoğlu, Gülnur. *Günümüz Kur'an araştırmalarında Makâsıdî yaklaşım*. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi. 2021.
- Külünkoğlu, Gülnur. *Reşîd Rıza'nın Düşüncesinde Makâsıd-ı Kur'ân*. Tefsir Araştırmaları Dergisi 6 / 1 (Nisan 2022): 292-316.
- <https://doi.org/10.31121/tader.980667>
- Lâmişî, Ebü's-Senâ (Ebü'l-Mehâmid) Mahmûd b. Zeyd. *Keşfu'l-elfâz*. thk. M. Çelebi. Mekke: Mecelletü'l-Bahsü'l-İlmî ve Tûrâsî'l-İslâmî, 1398.
- Maden, Gülhan. *Matiridi Tefsirinde Makasıdı Yorum*. İstanbul: Ensar yayınları, 2023.

- Mâlik b. Enes, Ebû Abdillâh b. Mâlik b. Ebî Âmir el-Asbahî el-Yemenî. *el-Muvatta*. Mısır: y.y., 1314.
- Manqur, Abdulcelîl. *İlmü'd-Delâle usûluhû ve mebâhusuhû*. Dimaşk: İttihadü'l Kuttâbu'l Arab, 2001.
- Maşalı, Mehmet Emin. *Kur'an'ın Anlaşılmasında Gât Yorum*. Ankara: OTTO Yayınları, 2016.
- Maşalı, Mehmet Emin. "Yakın Dönem Tefsir Geleneğinde Makâsıd Merkezli Yaklaşım (Reşid Rızâ ve İbn Âşûr Örneği)". *Makâsıdî Tefsir, Kur'an-ı Kerîm'i Amaç ve Hikmet Eksenli Anlamak*. ed. Mustafa Çağırıcı. 261, 264. KURAMER Yayınları, 2018.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed. *Âyât ve siver min te'vîlâtî'l-Kur'an*. thk. Ahmet Vanlıoğlu, Bekir Topaloğlu. İstanbul: İmam Ebu Hanîfe ve İmam Mâtürîdî Araştırma Vakfı, 2003.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed. *Te'vîlâtî'l-Kur'an*. thk. Ahmed Vanlıoğlu, Muraca'a. Bekir Topaloğlu. XVIII Cilt. İstanbul: Mizân Yayınları, 2005.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd es-Semerkandî. *Kitâb'üt-tevhîd*. çev. Bekir Topaloğlu. İstanbul: İSAM Yayınları, 2015.
- Mâverdî, Ebû'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb el-Basrî. *Tefsîrû'l-Kur'an, en-nüket ve'l-uyûn*. thk. Seyyîd b. Abdülmaksûd b. Abdürrahîm. VI Cilt. Beyrut: y.y., 1412.
- Mehmet Murat Karakaya. *Kur'an'ın Anlaşılmasında Dil Problemi*. İstanbul: Marifet Yayınları, 2003.
- Mekkî, Ebû Tâlib Muhammed b. Alî b. Atıyye el-Acemî. *Kûtu'l-kulûb*. thk. Asım İbrahim Keyâlî. Beyrut: Dâru'l-İlmiyye, 2005.
- Mes'ûd, Muhammed Halid. *İslam Hukuk Teorisi*. çev. Muharrem Kılıç. İstanbul: İz Yayınları, 1997.
- Mubarek, Muhammed. *Fıkhu'l-luga ve hasâisu'l- Arabiyye*. Dimaşk: Dâru'l-Fikr, 1964.
- Mukâtîl b. Süleyman. *el-Vücûh ve'n-nezâir fi'l-Kur'ânî'l-azîm*. thk. Hâtîm Sâlih ed-Dâmin. Dubai: Merkezü Cum'ati'l-Mâcid li's-Sekâfe ve't-Türâs, 2006.
- Mukâtîl b. Süleyman. *Tefsîr-i kebîr, tefsîru Mukâtîl b. Süleyman*. thk. Abdullâh Mahmud Şehhate. İstanbul: İşaret Yayınları, 2006.
- Müslim b. Haccâc, bü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî. *el-Müsned'us-sâhîh'ül-muhtasar bi naklil adli ani'l adli ila*

- Resulillahi sallallahu aleyhi ve sellem*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l Arabî, 2010.
- Neccâr, Abdülmecîd. “Modern Dönem İslam Düşüncesinin Makâsıd Merkezli Bir Tefsire Olan İhtiyacı”, *Makâsıdî Tefsir*, Ed. Mustafa Çağırıcı, 261-278. İstanbul: KURAMER yayınları, 2018.
- Nesâî, Ebû Abdîrrahmân Ahmed b. Şuayb b. Alî. *es-Sünen*. thk. Abdülfettâh Ebû Guddê. Beyrut: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1988.
- Nesefî, Ebû Hafs Necmeddin Ömer b. Muhammed. *Kitâb fî mezâhibi'l-mutasavvıfa*. çev. Süleyman Uludağ. İstanbul: Dergâh Yayınları, 5. Basım, 2016.
- Nisâbü'rî, Ebû Abdillâh Muḥammed b. Abdillâh Hâkim. *el-Müstedrek 'alâ şâḫîḥayn*. thk. Mustafâ Abdülkâdir 'At. Beyrut: Dârü'l-Kutubî'l-İlmiyye, 1990.
- Nöldeke, Theodor. *Geschichte des Qorans*. Hildesheim: Georg Olms, 1961.
- Nusrettin Bolelli. *Belâgat, Beyân-Me'ânî-Bedî İlimleri, Arap Edebiyatı*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2015.
- Okumuş, Mesut. *Kur'an'ın Çok Boyutlu Okunuşu, İmam Gazzâlî Örneği*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2017.
- Özcan, Hanifi. *Türk Düşünce Hayatında Mâtûrîdîlik*. Ankara: Cedid Neşriyat, 2015.
- Özdeş, Talip. *Mâtûrîdî'nin Tefsir Anlayışı*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2003.
- Özsoy, Ömer. *Kur'ân ve Tarihsellik Yazıları*. Ankara: OTTO Yayınları, 2021.
- Öztürk, Mustafa. *Kıssaların Dili*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2016.
- Öztürk, Mustafa. “Neo-Selefilik ve Kur'ân-Reşid Rıza'nın Kur'ân ve Yorum Anlayışı Üzerine”. *Çukurova Üniversitesi İlähiyat Fakültesi Dergisi* IV/2 (2004), 77-106.
- Öztürk, Mustafa. “Tefsirde Usûl(süzlük) Sorunu”. *İslâmiyât Dergisi* VI/4 (2003), 69-84.
- Paçacı, Mehmet. *Kur'ân'a Giriş*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2010.
- Palmer, Richard E. *Hermenötik*. çev. İbrahim Görener. İstanbul: Ağaç Kitabevi Yayınları, 2008.
- Pekcan, Ali. *İslâm Hukuk Felsefesi Makâsıdu's-Şerîa*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2017.
- Pekcan, Ali. “Makâsıd Literatürüne Dair”. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 11/1 (2008), 426.

- Pezdevî, Sadrü'l-İslâm Ebü'l-Yüsr Muhammed b. Muhammed b. el-Hüseyn b. Abdilkerîm. *Usûlü'd-dîn*. thk. H. P. Linss. Kahire: el-Mektebetü'l Ezheriyye li't-Türâs, 2003.
- Raysuni, Ahmed. “‘İmâmü'l-fikri'l-makâsidi’”. *Nedvetü'z-zikra'l-elfiyye li imâmi'l-harameyn el-Cüveynî*. 969-990. Katar: Câmi'âtu'l-Katar, 1999.
- Raysûnî, Ahmed. *İslam Hukuk Felsefesine Giriş, Medhâl ilâ makâsıdu's-şerîâ*. çev. Sefa Atik. İstanbul: Pınar Yayınları, 2019.
- Raysûnî, Ahmed. *Nazariyyetu'l-makâşid 'inde'l-İmâmi's-Şâtîbî*. Herndon/Virginia: el-Ma'hedu'l- 'Âlemi li'l-Fikri'i-İslâmî, 4. Basım, 1416.
- Râzî, Ebû Abdillâh (Ebü'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin. *Mefâtihu'l-gayb, Tefsîru'l-kebir*. 32 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1420.
- Râzî, Ebû Abdillâh (Ebü'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin. *Nihayetu'l-İcâz fî dirâyeti'l-İcâz*. thk. Nasrullah Hacımüf-tüoğlu. Beyrut: Dâr'u Sâdır, 2004.
- Râzî, Ebu Muhammed b. Ahmed b. Hamdan b. Ahmed el-Leysi Ebu Hattim. *Tefsîru'l-Kur'ânî'l-'azîm*. thk. Es'ad Muhammed Tîb. XVII Cilt. Riyad: Mektebetü Nezzâr, 1419.
- Râzî, Fahreddin. *el-Mahsul fî ilmi usûli'l-fıkıh*. II Cilt. Riyad: y.y., 1981.
- Râzî, Yasîr İbn İsmail. *Bitâkatu' ta'rîfîn bi suverî'l-Kur'ân-ı Kerîm*. Medine: Dâru'l-meymûne, 1441.
- Rızâ, Muhammed Reşîd. *el-Vahyu'l-Muhammedî*. Beyrût: Müessesetü İzzî'd-dîn, 1406.
- Rızâ, Muhammed Reşîd. *Gerçek İslam'da Birlik*. çev. Hayreddin Karaman. İstanbul: İz Yayıncılık, 2003.
- Rızâ, Muhammed Reşîd. *Tefsîru'l-Kur'ânî'l-hakîm (Tefsîru'l-Menâr)*. XIV Cilt. Kahire: Hey'etü'l-Mısriyye, 1990.
- Rotenstreich, Nathan. *Time and Meaning in History*. Dortrecht: Db. Reidel Public Company, 1983.
- Ruby, Christian. “Tarih Nedir?” çev. Bahaeddin Yediyıldız. *BELLETER* 55/213 (Ağustos 1991), 579-588.
- Rummânî, Ebü'l-Hasen Alî b. İsâ b. Alî er-Rummânî el-Bağdâdî. *en-Nüket fî i'câzi'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Ahmed Halefullah, Muhammed Zağlûl Sellâm. Kahire: Dârü'l-Maârif, 1976.
- Sâbûnî, Muhammed Ali. *et-Tibyân fî ulûmi'l-Kur'ân*. çev. Yaşar Güngör. İstanbul: Yasin Yayıncılık, 2019.

- Sâbûnî, Muhammed Ali. *Safvetü't-tefâsir*. çev. Sadrettin Gümüş, Nedim Yılmaz. VII Cilt. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2010.
- Said, Edward W. *Haberlerin Ağında İslam*. çev. Alev Atlı. İstanbul: Pınar Yayınları, 1984.
- Sâlih, Suphi. *Mebâhis fi 'ulûmi'l-Kur'ân*. Lübnan: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 2000.
- Salmazzem, Mehmet. *Kur'ân'ın İ'câzı, Tarihsel Serencam-Tartışmalar-Güncel Yorumlar*, Ankara: Araştırma Yayınları, 2019.
- Sav, Bahattin. "Anlam Değişimleri Üzerine Artzamanlı Bir İnceleme". *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 1 (2003), 147-166.
- Schleiermacher, Friedrich. *Hermeneutics and Criticism*. ed. Andrew Bowie. Cambridge: Cambridge University Press, 1988.
- Schleiermacher, Friedrich. *The Hermeneutics: Outline of the 1819 Lectures*. çev. Jan Wojcik and Roland Haas. Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 1978.
- Sekafî, Ebû Ca'fer Ahmed b. İbrâhîm el-Gırnâtî el-Endelûsî İbnü'z-Zübeyr. *Şilatü's-şıla (ez-zeyl 'ale's-şıla li'bn beşkiivâl)*. ed. Evariste Levi-Provençal. Rabat: y.y., 1937.
- Semerkindî, Ebü'l-Leys İmâmü'l-hüdâ Nasr b. Muhammed b. Ahmed b. İbrâhîm. *Tefsîrü'l-Kur'ânî'l-Kerîm (tefsîru Ebi'l-leys es-Semerkindî-bahrü'l-'ulûm)*. thk. Ali M. Muavvaz. IV Cilt. Beyrut: y.y., 1413.
- Sencer, Muzaffer. *Yöntembilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: T.D.K., A.Ü. Basımevi, 1981.
- Serinsu, Ahmet Nedim. *Kur'ân ve Bağlam*. İstanbul: Şule Yayınları, 2012.
- Serinsu, Ahmet Nedim. *Kur'ân'ın Anlaşılmasında Esbâb-ı Nüzûl'ün Rolü*. İstanbul: Şule Yayınları, 1994.
- Seyyid Kutüb. *Fî zilâli'l-Kurân*. Kahire: Dâru's-Şurûk, 2003.
- Sıddık Hasan Han, Ebü't-Tayyib Muhammed Sıddık Bahâdır Hân b. Hasen b. Alî el-Kannevî. *Fethü'l-beyân fi makâsidi'l-Kur'ân*. thk. Abdullah b. İbrâhîm el-Ensârî. Beyrut: el-Mektebetü'l-Asriyye, 1992.
- Sıddıkî, Mazharuddîn. *Kur'ân'da Tarih Kavramı*. çev. Süleyman Kalkan. İstanbul: Pınar Yayınları, 1990.
- Sicistânî, Ebubekr Muhammed b. Uzeyr. *Kitâbü garîbu'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Edip Abdülvâhid Cemrân. Beyrut: Dâr'u Kuteybe, 1995.
- Strabon. *The Geography of Strabo*. çev. Horace Leonard Jones. New York: G. P. Putnam's Sons, 8. Basım, MCMXVII.
<https://archive.org/details/geographyofstrab07strauoft/page/n9/mode/2up>

- Suyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî. *ed-Dürri'l-mensûr fî't-tefsîr bi'l-me'sûr*. V Cilt. Kahire: Merkezü'l-Hicr, 2003.
- Suyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî. *Lübâbü'n-nükûl fî esbâbi'n-nüzûl*. Beyrut: Mektebetü'l Asriyye, 1415.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî. *el-İtkân fî ulûmi'l-Kur'ân*. thk. Mustafa Dîb Boğa. Dimeşk: y.y., 1987.
- Şaban, Zekiyüddin. *İslam Hukuk İlminin Esasları (Usûlü'l fıkıh)*. Ankara: TDV Yayınları, 1999.
- Şâfiî, Muhammed b. İdrîs. *el-Ümm*. thk. thk. Muhammed ez-Zürî en-Neccâr. XI Cilt. Beyrut: Daru'l-Vefâ, 1973.
- Şâfiî, Muhammed b. İdrîs. *er-Risâle*. thk. Ahmet Muhammed Şâkir. Kahire: y.y., 1358.
- Şâfiî, Muhammed b. İdris. *er-Risale (İslam Hukukunun Kaynakları)*. çev. Abdülkadir Şener, İbrahim Çalışkan. Ankara: TDV Yayınları, 1997.
- Şahhâte, Abdullah Mahmud. *Ehdâfî külli sûretin ve makâsıduhâ fi'l-Kur'ânî'l-kerîm*. Kahire: y.y., 1976.
- Şahin, Mevlüt. *Makâsıdu'l-Kur'an üzerine bir inceleme*. Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022.
- Şâtübî, Ebû İshâk İbrâhîm b. Mûsâ b. Muhammed el-Lahmî. *el-Muvafakât*. çev. Mehmet Erdoğan. İstanbul: İz Yayıncılık, 1999.
- Şedîd, Muhammed. *Menhecu'l-kıssa fî'l-Kur'ân*. S. Arabistan: Mektebâtü'l-'Ukaz, 1984.
- Şengül, İdris. *Kur'ân Kıssaları Üzerine*. İzmir: Işık Yayınevi, 1994.
- Şevkânî, Ebû Abdullah Muhammed b. Ali b. Muhammed. *İrşâdü'l-fuhûl ilâ tahkiki'l-hak min ilmi'l-usûl*. thk. nşr. Şa'ban Muhammed İsmail. II Cilt. Kahire: Dâru's-selâm, 1998.
- Şevki, Ali Ömer. "İbn Berrecân". *Mevsû'atü'l-hağâreti'l-İslâmiyye*. 164-170. Amman: y.y., 1923.
- Tabâtabâî, Muhammed Hüseyin. *el-Mîzan fî tefsîri'l-Kur'ân*. Lübnan: Müessesetü'l-Alemî, 1997.
- Taberî, Ebu Ca'fer Muhammed b. Cerîr. *Câmi'u'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'ân*. thk. Ahmed Muhammed Şakir. XXX Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1420.

- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerir. *Tarîhu't-Taberî, (Târihu'r-rusûl ve'l-mülûk)*. thk. Muhammed Ebû Fadl İbrahim. XV Cilt. Kâhire: Dâru'l-Maarif, 1967.
- Taftâzânî, Mes'ûd b. Ömer Sa'duddîn. *Şerh'ul akaid'un-Neseffıyye*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 2018.
- Taftâzânî, Mes'ûd b. Ömer Sa'duddîn. *Şerhu'l-makâşid*. thk. nşr. Abdurrahman Umeyre. IV Cilt. Beyrut: Menşûrâtü's-Şerîf el-Murtazâ, 1409.
- Tatar, Burhanettin. *Din, İlim ve Sanatta Hermenötik*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2014.
- Tatar, Burhanettin. *Hermenötik*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2004.
- Tehânevî, Muhammed Ali. *Mevsu'ât-u keşşâf istilâhâtu'l-funûn ve'l ulûm*. thk. Ali Dahrûc. Beyrut: Mektebet-u Lübnân, 1996.
- Tîbî, Şerefuddîn. *Fütûhu'l-ğayb fi'l-keşf 'an kunâ'i'r-reyb*. thk. Ömer Hasan. Ürdün: Câ'izetu Dubeyy ed-Duvelıyye li'l-Kur'ânî'l-Kerîm, 2013.
- Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa. *el-Câmi'ul-kebûr*. thk. Beşar Avvâd Mâruf. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1996.
- Tirmizî, Ebu İsa Muhammed b. İsa. *es-Sünen*. thk. Beşar Avvâd Ma'ruf. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1998.
- Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa. *Sünenü't-Tirmizî*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir vd. V Cilt. Kahire: y.y., 1975.
- Tirmizî, Muhammed b. Ali el-Hakîm. *Kitâbü hatmi'l-evliyâ'*. thk. Osman İsmâil Yahyâ. Beyrut: Ma'hadü'l-Âdâbi's-Şarkıyye, 1965.
- Tiyek, Fatih. *Kur'ân'ı Anlamada Bağlamın Rolü ve Meallerdeki Bağlamsal Sorunlar*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015.
- Tûfî, Ebû'r-Rebî'. *et-Ta'yîn fi şerhi'l-erba'în*. thk. Ahmed Hâc M. Osman. Beyrut: y.y., 1419.
- Tüsterî, Ebû Muhammed Sehl b. Abdillâh b. Yûnus b. İsâ b. Abdillâh b. Refî'. *Tefsîru'l-Kur'ânî'l-Azîm*. Mısır: Dâru'l-Kutubi'l-Arabiyyeti'l-Kubrâ, 1329.
- Umar, Ahmad M. (ed.). *İlmü'd-delâle, mebâhis ve tatbikât*. Ankara: Sonçağ Akademi, 2021.
- Umar, Ahmed Muhtâr. *İlmü'd-delâle*. Kahire: Âlemu'l-Kutub, 1998.
- Uyanık, Mevlüt. "Tümevarım Meselesi- İbn Sînâ Merkezli Yeni Bir Okuma". *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11/21 (2012), 195-230.

- Ünsal, Hadiye. *Erken Dönem Mekkî Surelerin Tahlili*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2016.
- Vâhidî, Ebü'l-Hasen Alî b. Ahmed b. Muhammed en-Nîsâbü'rî. *Esbâbü'n-nüzûl*. çev. Necati Tetik, Necdet Çağıl. İstanbul: Ketebe Yayınları, 2019.
- Vâhidî, Ebü'l-Hasen Alî b. Ahmed b. Muhammed en-Nîsâbü'rî. *Esbâbü'n-nüzûl*. thk. Âsım b. Abdi'l-Muhsin. II Cilt. Mısır: Dâru'l-İslâh, 1412.
- Vâkîdî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer b. Vâkîd el-Vâkîdî el-Eslemî el-Medenî. *Kitâbü'l-megâzî*. III Cilt. Beyrût: y.y., 1404.
- Vehbi, Konyalı Mehmed. *Hülasat'ül beyân fi tefsir'ül Kur'ân- Büyük Kur'ân Tefsiri*. İstanbul: Üçdal Neşriyat, 1976.
- Waardenburg, Jacques. *Islam: historical, social, and political perspectives*. Berlin: Walter de Gruyter, 2002.
- Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi. *Hak Dini Kur'ân Dili Tefsiri*. çev. sad. Lutfullah Cebeci, Sadık Kılıç, Orhan Atalay. Ankara: Akçağ Yayınları, 2010.
- Yıldırım, Şahban. "Hukukta 'Öz' Arayışları Ve İslam Hukukunun Metafizik Karakteri". *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 11/39 (Nisan 2020), 33.
- Yıldırım, Şahban. "İslam Hukuk Metodolojisine Postmodern Bir Yaklaşım-Casir Avde Örneği". *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 12/10 (Spring 2017), 327.
- Yılmaz, Hasan Kâmil. "Kur'ân'ı Anlamada Sünnetin Yeri". *Altınoluk Dergisi* 173 (2000), 21.
- Yılmaz Yıldırım. "Gadamer Hermeneutiğinin Sosyal Bilimlere Etik Bir Model Olarak Okumak". *Sosyal Bilim Etik ve Yöntem*. ed. Osman Konuk, Ahmet Kemal Bayram. 124. Ankara: Adres Yayınları, 2009.
- Zehebî, Muhammed Hüseyin. *et-Tefsîr ve'l-müfessirûn*. (Beyrut: Dâru'l-Erkâm, 1976.
- Zemahşerî, Ebu'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed. *el-Keşşâf an hâkâiki gavâmiği't-tenzîl ve uyûni'l-ekâvîl*. IV Cilt. Beyrut: Mektebetü'l-abîkân, 1998.
- Zemahşerî, Ebu'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed. *Esâsü'l-belâğa*. thk. Muhammed Bâsil Uyûnü's-Sûd. Beyrut: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1419.

Zerkeşî, Bedreddin Muhammed b. Abdullah. *el-Burhân fî ulûmi'l-Kur'ân*. II Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1422.

Zuhaylî, Vehbe. *el-Kıssatü'l-Kur'âniyye*. Beyrût: Dâru'l-Hayr, 1992.

Zuhaylî, Vehbe. *et-Tefsîru'l-münîr fî'l-akîdeti ve'-şer'âtı ve'l-menhec*. XXX Cilt. Dimeşk: Dâru'l-Fıkr, 2009.

Zürkânî, Muhammed Abdülazîm. *Menâhilü'l-irfân*. II Cilt. Beyrut: Dâru'l-Marife, 2005.

“Kur'ân Yolu”. Erişim 20 Mayıs 2024. <https://kuran.diyaret.gov.tr>

Kur'ân Yolu Türkçe Meal ve Tefsir. V Cilt. Ankara: DİB Yayınları, 2006.

“Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi”. TDV yayınları. Erişim 20 Mayıs 2024. <https://islamansiklopedisi.org.tr/>

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1533

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 937

Kitap Adı: İdil (Volga) Bulgar Devleti ve Hukukî Yapısı

Book Title: Idyll (Volga) Bulgarian State and its Legal Structure

ISBN: 978-625-6123-91-5

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786256123915

Yazar | Author: Alim BOTASHEV

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 180

Yayın Tarihi | Publication Date: Ocak | January 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HBG | History: Specific events & topics | Tarih: Özel olaylar ve konular

BISAC: HIS027010 | History / Medieval | Tarih: Orta Çağ

THEMA: HBL | History / Europe / Russia & Former Soviet Union | Tarih: Avrupa / Rusya ve Eski Sovyetler Birliği

LC: DS354 | History of Asia: Central Asia | Asya Tarihi: Orta Asya

Atf Bilgisi | Cite as: Botashev, Alim. *İdil (Volga) Bulgar Devleti ve Hukukî Yapısı*.

Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Acar, Halil İbrahim. *İslam Aile Hukuku*. İstanbul: Ensar Neşriyat TİC. A.Ş., 2. Basım 2018.
- Aktan Hamza. “Kazf”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 25/148-149. İstanbul: TDV Yayınları, 2022.
- Aliev, Saleh Muhammedoğlu. “İbn Fazlan”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 19/477-479. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Al-Attas, Syed Muhammad Naquib. “Endonezya, II. Tarih”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 11/204-209. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Apaydın, Yunus. “Tesettür”. *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*. 40/538-543. Ankara: TDV Yayınları, 2011.
- Avakova, R. - Bektemirova, S. B. Otrajeniye Obraza Sobaki v Türkskih , Slavyanskikh Yazıkah, Vestnik RGGU. Seriya: Politologiya. İstoriya. Mejdunarodniye otnoşeniya, 2009, 41-46.
- Bagautdinov, Rıza -Huzin, Fayaz. *Ranniye Bulgarı na Sredney Volge*. Kazan: İstoriya Tatar s Drevneyşih Vremen v Semi Tomah Tom II Voljskaya Bulgariya i Velikaya Step RuhİL, 2006.
- Bakkal, Ali. *Kölelikten Önderliğe; İslâm’a Göre Kölelik ve Kölelerin İslâmiyetle Yükselişi*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2011.
- Baktır, Mustafa. “Suffe”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 37/469-470. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Baktır, Mustafa. “İçki”. *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*. 21/458-462. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Barthold, Vladimir. V. “*Moğol İstilasına Kadar Türkistan*”. haz. Hakkı Dursun Yıldız, 3b, İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayıncılık, 2017.
- Bedir, Murteza. “Hanefi Mezhebinin Abbasî Bağdat’ında Yükselişi ve Zayıflaması”. *İslam Medeniyetinde Bağdat (Medinetü’s Selam) Uluslararası Sempozyum*, 624-625. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı, 2008.
- Belov, Sergey – Hamidullin, Bulat. *Voljskiye Bulgarı. Put k İslamu*, Kazan: İnstitut Tatatrskoy entsiklopedii i regionovedeniya AN PT FİTS, Kazanski nauçni tsentr RAN, 2022.
- Bilgin, Vejdi. *Fâkih ve Tolum*. İstanbul: İZ Yayıncılık, 2003.

- Boçarnikov İgor Valentinoviç, Knaz Svatoslav İgoreviç, “Aleksandr Makededonski” Russkoi İstorii. Çeloveçeski Kapital, 6/126, (2019), 16-24.
- Bolşaya rossiskaya entsiklopediya, Erişim 21 Nisan 2024. <https://bigenc.ru/c/tatishchev-vasilii-nikitich-6057df>
- Bolurova, A. N. Braçnıy Obrad u Karaçevtsev v XIX- naçale XX vv. Omsk: Omski Nauçni Vestnik No 4/58 (2007), 210-212.
- Boynukalın, Mehmet. “Suç”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 37/453-457. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Bozkurt, Nahide. “Abbâsiler”. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara TDV Yayınları, 2016.
- Bozkurt, Nebi. “Çadır”. *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*. 8/162-164. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Bozkurt, Nebi-Küçükaşçı, Mustafa Sabri. “Mescid-i Nebevi”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 29/281-290. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Cin, Halil-Akgündüz, Ahmet. “Türk Hukuk Tarihi”. 1 Cilt. İstanbul: Osmanlı Araştırmaları Vakfı, 995.
- Clauson, Sir Gerard. Türk “Runik” Alfabesinin Kökenleri. çev. Dinçer Apaydın, *Dil Araştırmaları Dergisi*, 11/11, (2012), 163-183.
- Çalış, Halit. “Zaruret”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 44/141-144. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Çetin, Osman. *Türk İslam Devletleri Tarihi*. Bursa: Emin Yayınları, 6. Basım, 2012.
- Çernişeva, Elena Valerievna. *Osobennosti Sotsiokulturnogo Razvitiya Hazarskogo Kaganata*. Kazan: İstoriya i Kultura/Tsivilizatsiya, Voprosı Krımskotatarskoi Filologii, İstorii i Kulturu, (2017), 175-183.
- Davletşin, G. M. Gamirzan. “Rol Sredney Azii v İslamizatsii Bolgar. Türkski Mir i İslamskaya Tsivilizatsiya: Problemi Yazıka, Literaturı, İstorii i Religii”. Kazan, (2018), 456-458.
- Davletşin, Gamirzan. *Pismennost i Prosveşenie v Bulgarii*. Kazan: İstoriya Tatar s Drevneyşih Vremen v Semi Tomah Tom II Voljskaya Bulgariya i Velikaya Step” RuhİL, 2006.
- Davletşin Gamirzan. *Professionalniye znaniya i nauka v Bulgarii*. Kazan: İstoriya Tatar s Drevneyşih Vremen v Semi Tomah Tom II Voljskaya Bulgariya i Velikaya Step” RuhİL, 2006.

- Davletşin, G. M. *Voljskaya Bulgariya: duhovnaya kultura*. Kazan: Tatarskoye Knijnoye İzdatelstvo, 1990.
- Diyanet Kur'an-ı Kerim. Erişim 21 Nisan 2024. <https://kuran.diyamet.gov.tr/mushaf>
- DİA, "Gümruk". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 14/263-268. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- DİA, "Hoca". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 18/186-187. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Dugarova, S. Zh. "Harakteristika Ugolovno-Pravovih Zapretov Velikoy Yası", *Vestnik Buratskogo Gosudarstvennogo Universiteta*, 2, (2013), 119-122.
- Ebu Hâmid Muhammed el-Gırnâti, *Gırnâti Seyahatnamesi*, haz. Fatih Sabuncu, Yeditepe Yayınevi, İstanbul: 2. Basım, 2018.
- ed-Duri, Abdülaziz. "Emir". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 11/121-123. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Erginay, Akif. Vergi Hukuku ve Diğer Branşlarıyla Münasebeti, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C 8, Sayı 3, 1951.
- Erkal, Mehmet. "Öşür". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 34/100-103. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Erkal, Mehmet. "Zekât". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 44/207-209. İstanbul: TDV Yayınları 2013, 44/207-209.
- es-Sebtî, *Zehratü'r-Riyâz ve Nüzhetü'l-Kulûbi'l-Mirâz*. Amasya: Beyazıt Kütüphanesi, Beyazıt, 386844, 697.
- Feher, Geza. *Bulgar Türkleri Tarihi*, çev. Bir heyet tarafından yapılmıştır, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1984.
- Gagin, İ. A. Rukopisi ne gorat? (O priçinah işçeznoveniya bulgarotatarskih pismennih istočnikov), *Vestnik SamGU*. No 7 (88), 2011.
- Gumilöv, L. N. *Drevniye Torki*. Moskva: Tovarişestvo "Klişnikov-Komarov i Ko", 1993.
- Güngör, Harun. "Tanrı". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 38/570-571. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Hakimov- Muhamedşin-Valeev Rafael- Şakirova. (redkollegia). *Gabdrâhim Utız-İmani el-Bulgari*. haz. R. Adıgamov, Kazan: Tatarski Gosudarstvenni Gumanitarno- Pedagogičeski Universitet, 2007.
- Hakimov (ed)., Velikii Bolgar. M.-Kazan: Feoriya Yayınları, 2013
- Hamidullin, B. *Pismo Yosifa*. Kazan: İstoriya Tatar s Drevneyşih vremen II Tom, Voljskaya Bulgariya i Velikaya Step, 2006.

- Holt P.M. Lampton K.S. Lewis B. *İslam Tarihi Kültür ve Medeniyet*. 1 Cilt. çev. Kurul tarafından yapılmıştır. İstanbul: Kitapevi, 2. Basım, 1997.
- Huzin, Fayaz. *Bulgarskoye gosudarstvo: obrazovaniye, territoriya, naseleniye*. Kazan: İstoriya Tatar s Drevneyşih vremen v Semi Tomah Tom II, Voljskaya Bulgariya i Velikaya Step Bulgariya-Strana Gorodov, 2006.
- Huzin Fayaz- Koçkina Anna. *Voljskaya Bulgariya: Goroda i Selskiye Poseleniya*.
Goroda-tsentri zemel-knyajestv. Kazan: İstoriya Tatar s Drevneyşih vremen v Semi Tomah Tom II, Voljskaya Bulgariya i Velikaya Step, 2006.
- Huzin Fayaz. *İstoriografiçeski obzor. 1. Oteçestvennaya istoriografiya*. İstoriya Tatar s Drevneyşih Vremen v Semi Tomah Tom II Voljskaya Bulgariya i Velikaya Step'RuhİL, 2006.
- İbn Battuta. *Rihlatu ibn Battuta*. Beyrut, Daru Ahayai Ulum, 1 Basım, 1987.
- İbn Fazlan. *Seyahatnâme*, çev. Ramazan Şeşen. İstanbul: Bedir Yayınevi, 2016.
- İbn Haldun. *Mukaddime*. 1 Cilt. çev. Süleyman Uludağ. İstanbul: Dergâh Yayınları, 9. Basım, 2013.
- İbn Havkal. *Kitâbü'l-Mesâlik ve'l-memâlik*. Hollanda: Leiden, 1873.
- İbn Hurdazbih. “*Yollar ve Ülkeler Kitabı*” *el-Mesalik ve'l-Memalik*, çev. Murat Ağarı, 2. Basım, İstanbul: Ayışığı Kitapları, 2019.
- İbn Rüsteh. *el-A'lâku'n-Nefise*, çev. Ali Fuat Eker, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2017.
- İbn-i Âbidin. *Reddû'l-muhtâr 'ale'd-Dürri'l-muhtâr*. çev. Ahmet Davutoğlu, 2 Cilt. İstanbul: Şamil Yayınevi, 1982.
- İnalcık, Halil. *Devlet-i Âliyye*. 1 Cilt. İstanbul: Türkiye İş Bankası, Kültür Yayınları, 61. Basım, 2018.
- İzmailov, İskander. *Rasprostranenie İslama ve Povoljiye: Priçini i naçalo İstorii*
- İzmaylov İ.L. *Stanovleniye Srednevekovoy Bulgarii: Ot Plemeni k Gosudarstvu*, Studia Slavica Et Balcanica Petropolitana, San-Petersburg, 2012.
- İzmaylov, İ. L. “İslam v Voljskoy Bulgariyi: Rasprostraneniye i Regionalniye Osobennosti”, *İstoriya i Sovremennost* No 2, 2011.

- Karaman, Hayrettin. “Fıkah”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 13/22-27. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Kahraman, Hüseyin-Gül, Mutlu. Deniz Ürünlerinin Hükmü ve Bu Konudaki İhtilafların Değerlendirilmesi, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 61:1, 2020.
- Kallek, Cengiz. “Tassûc”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 40/134-135. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Kaya, Eyyüp Said. “Maliki Mezhebi”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 27/519-535. Ankara TDV Yayınları, 2003.
- Kıran, Abdullah. “Aristoteles, Devlet, Köleler ve Vatandaşlık”, *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, Volume: 44, Winter-2019
- Koç, Dinçer. *İdil Bulgarları*. İstanbul: Selenge Yayınları, 1 Basım, 2021.
- Kozak, İbrahim Erol. *Kadim Dönemler Genel Hukuk Tarihi*. Konya: Palet Yayınları, 2 Basım, 2015.
- Koroğlu, Mehmet. “Hukuk Tarihi Açısından Ölüm Cezası ve İnfaz Şekilleri”, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, sy.17, (2011), 309-322.
- Köse, Seffat. “Fıkhi Açıdan Helal Gıdanın Temel İlkeleri”, *Helal ve Etik Araştırmalar Dergisi*, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, 2/1 (2020), 1-18.
- Kösoğlu, Nevzat. *“Hukuka Bağlılık Açısından Eski Türkler’de İslam’da ve Osmanlı’da Devlet”*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 3 Basım, 2013.
- Kumaş, M. Salih. *İslâm Hukuk Sosyolojisi, -Fıkhi Açıdan Din-Toplum İlişkileri-*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2022.
- Lavrentyevskaya Letopis, Rossiskaya Natsionalnaya Biblioteka No F.IV.2.
- Lewis, Bernard. *Ortadoğu*, çev. Selen Y. Kölay. Ankara: Arkadaş Yayınevi, 14 Basım, 2018.
- Maqbul, Sayyid Ahmad. “İbn Rüste”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 20/253-254. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Mesudi. *Murucii’z-Zeheb (Altın Bozkırlar)*, çev. ve not Dr. Ahsen Batur, 2. Basım, İstanbul, Selenge Yayınları, 2011.
- Mercanî, Şihabutdin. *İzveçeniye Vestey o Sostoyanii Kazana i Bulgara, I çast*. Eski Tatarcadan çev. Adıgamov. P. K. Kazan: İzdatelstvo FEN, 2005.
- Muhamadeev, A. R. “K Voprosu o Poşlinah v Voljskoy Bulgariyi (IX naçalo XIII vv)”, *Filologiya i Kultura*, Kazan, 2014.

- Muhamadeev, Almaz. Musulmanskoye sudoproizvodstvo v Voljskoy Bulgarii: Postanovka voprosa, Kazan: *Nauçnyy Tatarstan* 2'2011.
- Muhamadeev, Almaz. "K Voprosu O Semeyno Braçnıh Otnoşeniyaх Vojskih Bolgar Doislamskogo Perioda", *Nauçnyy Tatarstan* 2'2013.
- Nigamayev, Albert-Huzin, Fayaz. *Naseleniye Volgo-Uralskogo Regiona i Obrazovaniye Bulgarskogo Gosudarstava. Sotsialno-Politiçeskoye ustroystvo. Obşestvenniye otnoşeniya*. Kazan: İstoriya Tatar s Drevneyşih Vremen v Semi Tomah Tom II Voljskaya Bulgariya i Velikaya Step" RuhİL, 2006.
- Nizamülmülk. "*Siyasetname*", çev. Nurettin Bayburtlugil. İstanbul: Der-gâh Yayınları, 16 Basım, 2020.
- Özaydın, Abdülkerim. "Ağlebiler". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 1/475478. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Özaydın, Abdülkerim. "Selçuk Bey". *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*. 36/364-365. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Özdemir, Mehmet. "Ebu Hâmid el-Gırnâti". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 10/128-130. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Özel, Ahmet. *Hanefî Fıkıh Alimleri ve Diğer Mezheplerin Meşhurları*. Ankara: TDV, 5. B, 2017.
- Özel, Ahmet. "Cihad". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Petrenko, Aida. *Selskoye Hozaystvo. Promısh. Jivotnovodstvo*. Kazan: İstoriya Tatar s Drevneyşih Vremen v Semi Tomah Tom II Voljskaya Bulgariya i Velikaya Step RuhİL, 2006.
- Radzivillovskaya/Königsbergsaya Letopis. Biblioteka Ruvers. <https://runivers.ru>
- Raşev, Raşo. *Velikaya Bulgariya*. Kazan: İstoriya Tatar s Drevneyşih Vremen v Semi Tomah Tom II Voljskaya Bulgariya i Velikaya Step RuhİL, 2006.
- Remzi, Murat. *Telfiku'l-ahbâr ve telkihu'-âsâr fî vekâ'i Kazân ve Bulgâr ve müliki't Tatâr*. nşr. İbrahim Şemseddin, 1 Cilt. Beyrut: dar al'Kotob Al-İlmiah, 2002.
- Rojnov, A. A. "Narodnoye Vospriyatiye Smertnoi Kazni v Rossii i Zapadnoi Evrope v XIV-XVII vekah", *Aktualniye voprosi sovremennoi nauki*, (2009), 182-183.
- Salmin, A. K. "*Kratkaya İstoriya Bulgar*". Vestnik Tomskogo Gosudarstvennogo Universiteta, No 395, 2015.

- Saltuklu, Zubeyir. “Türklerde Töre”. *Ankara Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 2/4 (Aralık 2019), 61-66.
- Şangaraev, R. R. *İstoriya İslama i Musulmanskih Narodov Rossii*, Kazan: Hrestomatiya, MeDDok, 2020.
- es-Serahsî, Ebû Bekr Şemsü'l-eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed. *el-Mebsût*. Beyrut: Dâr el-Marefah, 1989.
- Smirnov, A. P. Voljskiye Bulgarı. Moskva: İzdaniye Gosudarsvennogo İstorçeskiego Muzeya, (1951) 43.
- Sümer, Faruk. “Peçenekler”. *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*. 34/213-214. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Şafak, Ali. “Bağy”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 4/451-452. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Şeker, Mehmet. “Hil’at”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 18/25-27. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Şeşen, Ramazan. *İslâm Coğrafyacılarına göre Türkler ve Türk Ülkeleri*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat, 2020.
- Tatarsko-russki i russko-tatarski slovari online. Erişim, 3 Şubat 2024. <https://tatpoisk.net/>
- Tatarskaya entsiklopediya, “Bulgaro-Russkiye dogovori” Erişim, 21 Nisan 2024. <https://tatarica.org>
- Taşagil, Ahmet. “Hazarlar”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 17/16-120. İstanbul TDV Yayınları, 1998.
- Taşagil, Ahmet. “İdil Bulgar Hanlığı”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 21/472-474. İstanbul TDV Yayınları, 2000.
- Taşagil, Ahmet. “Avarlar”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 41/467-474. İstanbul TDV Yayınları 2012.
- Tekin, Oğuz. “Sikke”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 37/179-184. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Tomar, Cengiz. “Sarasinler”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 36/116-117. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Uzunpostalıcı, Mustafa. “Defin”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 9/86. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Weber Max. *Hukuk Sosyolojisi*. çev. Latif Boyacı. İstanbul: Yarı Yayınları, 1. Basım, 2014.

- Valeev, Rafael. *Voljskaya Bulgariya: Selskoye Hozaystvo, Gorotskoye Remeslo i Torgovla, Denejno-Vesovaya Sistema*. Kazan: İstoriya Tatar s Drevneyşih Vremen v Semi Tomah Tom II Voljskaya Bulgariya i Velikaya Step RuhİL, 2006.
- Valiulina, Svetlana. *Steklodeliye*. Kazan: İstoriya Tatar s Drevneyşih Vremen v Semi Tomah Tom II Voljskaya Bulgariya i Velikaya Step RuhİL, 2006.
- Yaşaroğlu, M. Kamil. “Livâta”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 27/198-200. İstanbul: TDV Yayınları, 2003.
- Yazıcı, Nesimi. İlk Türk-İslam Devleti İdil (Volga) Hanlığı VII-XV y.y. D.İ. D. C. 29. 1993, 1.
- Yusuf Has Hacıp. *Kutadgu Bilig*. çev. Ayşegül Çakan, IX. B. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2020.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1534

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 938

Kitap Adı: İslam Hukuk Sosyolojisi

Book Title: Sociology of Islamic Law

ISBN: 978-625-6123-92-2

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786256123922

Yazar | Author: Yüksel MACİT | orcid.org/0000-0002-7954-7353

Kurum | Institution: İnönü Üniversitesi

ROR ID: ror.org/04asck240

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 292

Yayın Tarihi | Publication Date: Ocak | January 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRKM | Hukuk: İslami | Law: Islamic

BISAC: LAW080000 | Hukuk / İslam | Law / Islamic

THEMA: JBBG | Hukuk: İslami | Law: Islamic

LC: BP190 | İslam hukuku | Islamic law

Atf Bilgisi | Cite as: Macit, Yüksel. *İslam Hukuk Sosyolojisi*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdülcelil İsa, *İctihadu'r-Resul-Peygamberimizin İctihatları*, çev. M.H. Merttürkmen ve A. Öztürk, Ankara 1976
- Abdûlmelik b. Yusuf b. Muhammed el-Mutlak, *Zevacu'l-Misyar*, Riyad 1423
- Abdurrezzak (ö. 211/826-27), *Musannef*, Beyrut 1983
- Abdurrezzak Rahim Salal el-Muhâ, *el-İbadat fi'l-Edyani's-Semaviyye*, Dimeşk 2001
- Ahmet Cevdet (Paşa), *Kıyas-ı Enbiya ve Tevarih-i Hûlafa*, Hazırlayan Mahir İz, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 637, Ankara 1985
- Alâeddin es-Semerkandî (ö.539/1144), *Şerhu't-Tevilat*, Süleymaniye Kütüphanesi, Medine Bölümü, no:179, varak 361
- Ali Haydar, Dürerü'l-Hükkâm Şerhu Mecelleti'l-Ahkam I, 3.Basım, İstanbul 1330 h.
- Anstas Mari al-Karmili, *Edyanu'l-Arab ve Hurafatuhum*, tahk. Velid Mahmud Halis, Lübnan 2005
- Arsal, Sadri Maksudî, *Hukuk Felsefesi Tarihi*, İstanbul 1945
- Ateş, Ali Osman, İslam'a Göre Cahiliye ve Ehl-i Kitab Örf ve Adetleri, İstanbul 1996
- Belazurî, Ahmed b. Yahya (ö. 279/892), *Ensabu'l-Eşraf*, tahk. Muhammed Hamidullah, Mısır 1959I
- el-Bîrunî, Ebu Reyhan Muhammed b. Ahmed, *Tahkiku Ma li'l-Hind*, Haydarabad 1958
- Burckhardt, John Lewis, *Notes on The Bedouins and Wahabys*, vol 1, London 1831
- el-Cahız, "Emevi İdaresi Üstüne", çev. Yüksel Macit, *Hikmet Yurdu*, Yıl:1, S.2, Temmuz-Aralık-2008, ss. 225- 244
- Celal Nuri, *İttihâd-i İslam*, İstanbul 1331/1913
- Celal Nuri İleri, "Zamanın Değişmesiyle Ahkâmın Değişmesi İnkâr Olunamaz," Sadeleştiren Yüksel Macit, *Hikmet Yurdu*, Yıl: 5, C: 5, Sayı:10, Temmuz-Aralık2012/2, s.321-339, www.hikmetyurdu.com
- Campbell, Joseph, *Doğu Mitolojisi*, çev. Kudret Emiroğlu, Ankara 1993
- el-Cessas, Ebu Bekr er-Râzî (ö.370/980), *Ahkamu'l-Kur'an*, H. 1325 ilk Osmanlı baskısından musavver, Beyrut 1986

- Cevad Ali (1907-1987), *Cahiliye'den İslam'a İbadet Tarihi*, çev. Muammer Bayraktutar, Ankara 2015
- Cevad Ali, *el-Mufasssal fî Tarihi'l-Arab Kable'l-İslam*, 2. Basım, Bağdat 1993
- Cook, Stanley A. *The Laws of Moses And The Code of Hammurabi*, London 1903
- Corcî Zeydan, *el-Arab Kable'l-İslam*, Neşr. Daru'l-Hilal, Kahire trz
- Cüveynî, Ebu'l-Meali (ö.478/1085), *el-Burhan fî Usuli'l-Fıkh*, tahk. Salah b. Muhammed b. Uveyda, Beyrut 1997
- Del vecchio, Giorgio, *Hukuk Felsefesi Dersleri*, çev. Suut Kemal Yetkin, Maarif Matbaası 1940
- Damra, Abdulcelil Züheyr, *el-Hükmü's-Şer'i beyne Asaleti's-Sabit ve's-Salahiyye*, Umman 2006
- Durant, Will, *Medeniyetin Temelleri*, çev. Nejat Muallimoğlu, İstanbul 1996
- Ebu'l-Ferec el-İsfahanî, *Kitabu'l-Eğânî*, 3.Basım, Beyrut 1962
- Ebu'l-Fida, *Tarih*, İstanbul 1286/1869
- Ebu Hatim er-Râzî (ö.322/934), *Kitabu'z-Zîne*, tahk. Hüseyin b. Feyzullah el-Hemadanî, Yemen 1994
- Ebu Hilal el-Askerî (ö.400/1009), *el-Evail*, tahk. Muhammed Seyyid el-Velid, 2.Basım, Kahire 1998
- Ebu Ubeyd, Kasım b. Selam (ö.224/839), *Kitabu'l-Emval*, tahk. Muhammed Halil Herras, Beyrut 1986
- Enis, Abdulhakim, Ömer b. Hattab ve Kur'an, Duba-el-İmarat 2013
- el-Ezrakî, Ebu'l-Velid Muhammed b. Abdullah (ö.250/864), *Kitabu Ahbari Mekke*, Leipzig 1858
- Firas Sevvah, *Mevsuatı Tarihi'l-Edyan eş-Şarku'l-Kadim 2.Kitap*, 4. Basım, Dimeşk 2017
- Firas Sevvah, *er-Rahman ve's-Şeytan*, Humus 2000
- Frazer, James G., *Altın Dal*, çev. Mehmet H. Doğan, İstanbul 1991
- Girard, Paul Frederic, *A Short History of Roman Law*, Toronto, Canada Law Book Company 1906
- Goldziher, Ignaz, *Mythology Among The Hebrews And Its Historical Development*, London 1877
- Gurvitch, Georges, *Sociology of Law*, London 1947
- Gürkan, Ülker, *Hukuk Sosyolojisine Giriş*, 8. Basım, Ankara 2015
- Halil Abdülkerim *el-Arab ve'l-Mer'e*, Beyrut 1998
- Halil Abdülkerim, *el-Cüzuru't-Tarihiyye li's-Şeriatı'l-İslamiye*, Kahire 1990

- el-Hallavî, Muhammed Abdülaziz, *Feteve ve Akdiyeti Emirü'l-Müminin Ömer b. el-Hattab*, Kahire 1405 h.
- Hamid el-Îmâdî (ö.1171/1757), *ed-Dürri'l-Müstetab fî Muvafakatı Ömer b. el-Hattab, Ebu Bekr ve Ali Ebu Turab*, Beyrut 1996
- Hatib el-Bağdadî (ö.463/1070), *Tarihu Medineti's-Selam*, (Tarih-i Bağdat), tahk. Beşar Avvar Maruf, Beyrut 2001
- Hatiboğlu, Sait, "Hilafetin Kureyşliliği", Ankara İlahiyat Dergisi, Ankara 1987, XXII, 121-213
- el-Hûfî, Ahmed Muhammed, *el-Mer'e fî Şi'ri'l-Cahilî*, Kahire 1963
- İbn Berhan, Ahmed b. Ali (ö.518/1124), *el-Vusul ila'l-Usul*, tahk. Abdülhamid Ali Ebu Züneyd, Riyad 1984
- İbnu'l-Cevzî, Abdurrahman (ö.597/1201), *Menakibu Emirü'l-Müminin Ömer b. el-Hattab*, İskenderiye 1996
- İbn Nedim (ö. 385/995), *el-Fihrist*, Beyrut 1994
- İbn Kesir (ö.774/1372), *Tefsirü'l-Kur'ani'l-Azim*, Kahire 1980
- İmam Muhammed, *Kitabu'l-Asar*, Beyrut 1993
- İbn Habib, Ebû Cafer Muhammed (ö.245/859), *Kitabu'l-Muhabber*, neşr. Daru'l-İfaki'l-Cedide, Beyrut trz.
- İbn Hacer el-Askalanî (ö.852/1448), *el-Ucab fî Beyani'l-Esbab*, Beyrut 2002
- İbn Hişam, Ebu Muhammed Abdulmelik (ö.218/833), *es-Siretü'n-Nebeviyye*, tahk. Mustafa es-Seka ve İ.el-Ebyarî, Beyrut 1992
- İbn İshak, *Sîrat*, tahk. Muhammed Hamidullah, Konya 1981
- İbn Kayyim el-Cevziyye (ö.751/1350), *Zâdu'l-Mead*, tahk. Şuayb el-Arnaut ve A. Arnaut, 15.Basım, Beyrut 1987
- İbn Kesir (ö.774/1372), *Tefsirü'l-Kur'ani'l-Azim*, Kahire 1980
- İbn Kudame (ö.620/1223), Muvaffakuddin, *el-Mukni' fî Fikhi İmami's-Sünne Ahmed b. Hanbel eş-Şeybanî*, Daru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut trz.
- İbn Kuteybe, *el-Maarif*, Beyrut 1970
- İbn Kuteybe, Ebu Muhammed Abdullah b. Müslim ed-Dineverî (ö.276/889), *el-Maarif*, Beyrut 1970
- İbn Kuteybe, *Tevilu Muhtelifi'l-Hadis*, tahk. Abdulkadir Ahmed Ata, Beyrut 1988
- İbn Kuteybe, *Uyunu'l-Ahbar*, Mısır 1963, IV (Kitabu'n-Nisa), Kahire 1996
- İbn Kuteybe, *Kitabu'l-Eşribe (ve Zikru İhtilafu'n-Nas fîha)*, tahk. Yasin Muhammed Sevvâs, Dimeşk 1999

- İsmail Hakkî, *İlm-i Hilaf*, Dersaadet 1330
- İbn Rüşd, Ebu'l-Velid (ö.595/1199), *Bidayetü'l-Müctehid ve Nihayetü'l-Muktesid*, İstanbul 1985
- İbnu's-Sa'atî, Ahmed b. Ali (ö.694/1295), *Nihayetü'l-Vusul ila İlmi'l-Usul*, tahk. Sa'd b. Garir es-Sülemî, Mekke 1418 h.
- İbn Sa'd (ö.230/844), *Tabakat*, tahk. Ali Muhammed Ömer, Kahire 2001, X (Nisa)
- İmam Muhammed, *Kitabu'l-Asar*, Beyrut 1993
- İsmail Hakkî, *İlm-i Hilaf*, Dersaadet 1330
- İbn Tıktaka (ö. 709/1309), *el-Fahrî fî'l-Adabi's-Sultaniyye ve'd-Diiveli'l-İslamiyye*, Neşr.Daru Sadır Beyrut trz
- Jeffery, Arthur, *The Foreign Vocabulary of The Qur'an*, Oriental Institute, Baroda 1938
- K. Bihlmeyer- H. Tuchle, I. ve IV. Yüzyılda Hristiyanlık, Roma imparatorluğunda Tek Tanrıcılığın Zaferi, çev. Antun Önal, Güler Matbaası, İstanbul 1972
- J. Milton Yinger, *Religion in the Struggle for Power*, New York 1961
- Kadı Abdulcebbar (ö.415/1025), *Mutezile'de Hukuk Felsefesi*, çev. Yüksel Macit, İstanbul 2003
- Kadı Abdulcebbar, *Tesbitu Delaili'n-Nübiivve*, tahk. Abdülkerim Osman, Beyrut 1966
- Kaffal eş-Şaşı (ö.365/975), *Mehasinü's-Şerîa*, tahk. Ebu Abdullah Muhammed Ali Semak, Beyrut 2007
- Kalacî, Muhammed Devvas, *Mevsuatu Fıkhu Ömer*, Beyrut 1981
- el-Karadavî, Yusuf, *İslam Hukukunda Zekât*, çev. İbrahim Sarıms, İstanbul 1984
- Karadeniz-Çelebican, Özcan, *Roma Hukuku*, 3.Basım, Ankara1986
- Karafi, Şehabeddin, (ö.684/1285), *el-İhkam, fî Temyizi'l-Feteva ani'l-Ahkam ve Tasarrufati'l-Kadî ve'l-İmam*, tahk. Abdulfettah Ebu Gudde, 2.Baskı, Halep 1995
- Karafi, Şehabeddin *el-İhkam*, çev. Yüksel Macit, 2.Basım, İstanbul 2018
- Karafi, *Şerhu Tenkihi'l-Fusul*, Beyrut 2004, s.351.
- Karaman, Hayreddin ve diğer heyet, *İbadet ve Müessese Olarak Zekât*, İstanbul 1984
- Karaman, Hayreddin, *Mukayeseli İslam Hukuku*, İstanbul 1982
- Kaşif el-Gıta, Aslu's-Şia ve Usuluha, 14.Basım, Necef 1965

- Kramer, S.N., *Tarih Sümer’de Başlar*, çev. Muazzez İlmiye Çığ, Türk Tarih Kurumu Basımevi-Ankara 1995
- Kâtip Çelebi’nin *Mîzânü’l-Hak fî İhtiyârî’l-Ahak*, İstanbul 1993
- el-Maarrî, Ebu’l-A’la (ö.449/1057), *Şerhu’l-Lüzumiyyat*, tahk. Zeyneb el-Kavsî, Kahire 1992
- el-Macidî, Haz’al, *Mütînu Sümer*, Lübnan 1998
- Macit, Yüksel, *Ahkamussultaniyye’lerde Devlet Başkanlığı Müessesesi*, Fecr yayınları, Ankara 2024. (Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1994)
- Macit, Yüksel, *İslâm Anayasa Hukukuna Giriş*, Tavas 1990
- Macit, Yüksel, *İslam Hukuku*, Malatya 2006
- Macit, Yüksel, *İslam Hukuku Alanında Nadir Fikirler*, İstanbul 2017
- Macit, Yüksel, *İslam Hukukuna Giriş*, İstanbul 2019
- Macit, Yüksel, *Muvafakat-ı Ömer*, İstanbul 2019
- Macit, Yüksel, *Mutezile’den Aforizmalar*, 1. Basım İstanbul 2004, 2.Basım, İstanbul 2020
- Macit, Yüksel, “Ehl-i Beyt’in Sadaka ve Zekât Almaması Üstüne,” *Marife: Dini Araştırmalar Dergisi [Bilimsel Birikim]*, 2004, cilt: IV, sayı: 3, s. 397-404.
- Macit, Yüksel, “Hz. Muhammed’den Sonra Nesh Meselesi,” *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, 2009, sayı: 13, s. 295-304.
- Macit, Yüksel, “İmam Mâtüridî’ye Göre Kur’an’dan Bir Hükmün İçtihat ile Neshi,” *Hikmet Yurdu*, 2009, cilt: II, sayı: 4, İmam Mâtüridî ve Mâtüridilik Özel Sayısı, s. 127-136
- Macit, Yüksel, “Yiyecek-İçeceklerde Haram-Helalliğin Kriteri ve Bu Konuda Arap Kültürünün Etkisi,” *Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2002/2, cilt: I, sayı: 2, s. 265-271
- Macit, Yüksel, “Doğru Düşünme İlkelerinin İlahiyat Fakültelerinde İslam Hukuk Usulü Eğitimine Tatbiki Üzerine,” *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi 14-18 Nisan 2021 4.Uluslararası Felsefe Sempozyumu*, s.174-184
- Macit, Yüksel, “İslam ve Demokrasi,” *İslam ve Yorum III*, İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi-Malatya 2019 Sempozyumu, II. cilt, s.495-507
- Macit, Y. (2019 Nisan) “Ortak Hukuk Üzerine,” *ASOS VI. Uluslararası Hukuk Sempozyumu*, Alanya
- Mahmud Esad Efendi, *Tarih-i İlm-i Hukuk*, hazırlayan Fethi Gedikli, Ankara 2012

- el-Makdisî, Mutahhar b. Tahir, (ö. 355/966), *el-Bed'u ve't-Tarih*, Paris 1919
- Margarit Rütten, *Tarihu Babil*, 2.Basım, Beyrut-Paris 1984
- Maturidî (ö.333/944), *Tevlatu Ehli's-Sünne*, Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesi, no: 47, nesih, 236/b
- el-Maverdî, Ebu'l-Hasen Ali b. Muhammed b. Habib (ö.450/1058), *el-Ahkâmu's-Sultaniyye*, Beyrut trz
- M. Mielziner, *Introduction to The Talmud*, 2. Basım, London 1903
- el-Mevsilî, Abdullah b. Mahmud b. Mevdud (ö.683/1284), *el-İhtiyar li Ta'lili'l-Muhtar*, İstanbul 1981
- Muhammed Abdu'l-Cevad el-Asmaî, *el-Arab ve Etvaruhum Tavru'l-Arab ve'l-Arabiyye fî Etvari'l-Cahiliyye*, Mısır 1331 h.
- Muhammed Abdu'l-muid Han, *el-Esatirü'l-Arab Kable'l-İslam*, Kahire 1937
- Muhammed Acîne, *Mevsuatu Esatir'l-Arab ani'l-Cahiliyye ve Delalatiha*, Beyrut 1994
- Muhammed Bedreddin b. Yusuf el-Mağribî el-Hasenî, *Fethu'l-Vehhab fî Muvafakati Seyyidina Ömer b. el-Hattab*, tahk. Dr. Taha Faris, Duba-İmarat 2013
- Muhammed Davud Kûra, *Davetu Cemaati Kadızade el-İslahiyye fî'd-Devleti'l-Osmaniyye Kable Zuhuri'l-İmam Muhammed b. Abdilvahhab ve Kıyamı'd-Devleti's-Suudiyye*, Beyrut 2017
- Muhammed el-Misrî, *min Kitabi'l-Evail li Ebî Hilali'l-Askerî*, Dımeşk 1984
- Musa İbn Meymun, *Delaleti'l-Hairîn*, tahk. Hüseyin Atay, A.Ü. Basımevi-1974
- Müsteşar Muhammed Said el-Aşmavî, *el-Hilafetü'l-İslamiyye*, Kahire 1992
- Nadiye Şerif el-Umerî, *İctihadu'r-Resul*, 3.Basım, Beyrut 1985
- Narşahî, Muhammed, (ö. 348/959), *Tarihu Buhara*, Kahire 1993
- Nüveyrî, Şihabüddin Ahmed b.Abdulvehhab (ö.733/1332), *Nihayetü'l-Ereb fî Fünuni'l-Edeb*, Kahire 1979-1992
- Oort, Dr. H., *Worship of Baalim ın Israel*, London 1865, s.1-94.
- Râzî, Fahreddin, *el-Mahsul fî İlmi Usûli'l-Fıkh*, tahk. Taha C. Feyyaz Alvanî, 2.Basım, Beyrut 1992
- Renan, Ernest, *İsa'nın Hayatı*, çev. Ziya İhsan, MEB Yayınları, İstanbul 1992
- Roux, Jean-Paul, *Türklerin ve Moğolların Eski Dini* İstanbul 1994
- Russell, Bertrand, *Bilimsel Bakış*, çev. Funda Sezer, İstanbul 2015

- Sayce, A.H., *The "Higher Criticism" And The Verdict of The Monuments*, 6.Basım, London 1901
- Semih Değim, *Edyanu ve Mu'tekadatu'l-Arab Kable'l-İslam*, Beyrut 1995
- Senusî, Abdurrahman b. Muammer, *el-İctihad bi'r-Rey fî Asrî'l-Hilafeti'r-Raşide*, Kuveyt 2011
- Serahsî, Ebu Bekr Muhammed b. Ahmed b. Ebî Sehl (ö.490/1097), *Usulu's-Serahsî*, tahk. Ebu'l-Vefa el-Efganî, İstanbul 1984
- Serahsî, *el-Mebsut*, Beyrut 1398
- Seyyid el-Kumnî, *el-Usture ve't-Tiiras*, Kahire 1999
- Smith, W. Robertson, *Kinship and Marriage in Early Arabia*, Cambridge At The University Press, 1885
- Suyutî (ö.911/1505), *Esbabu'n-Nüzul*, Beyrut 2002
- Şafîî, Muhammed b. İdris, *el-Ümm*, 2.Basım, Beyrut 1983
- Schacht, Joseph, *The Origins of Muhammadan Jurisprudence*, Oxford University Press, 1979
- Schacht, Joseph, "Şia Hukuku," çev. Yüksel Macit, *Hikmet Yurdu*, 2011, cilt: IV, sayı: 8, s. 177-185
- Şehla Hairî, *el-Mut'a ez-Zevacu'l-Muvakkate inde's-Şia*, İran 1982-1987, 7.Basım, Beyrut 1996, İngilizce ismi: Law of Desire Temporary in Iran.
- Şeyh Saduk (ö.381/991) *İlelî's-Şerai'*, Beyrut 2006
- Topçuoğlu, Hamide, *Hukuk Sosyolojisi*, İstanbul 1969
- Tosun, Mebrure ve Kadriye Yalvaç, *Sümer, Babil, Asur Kanunları ve Ammi-Şaduqa Fermanı*, Türk Tarih Kurumu Basımevi-Ankara 1975
- Tûfî, Necmeddin, *Maslahat Risalesi*, çev. Yüksel Macit, İstanbul 2018
- Tûfî, *Şerhu Muhtasarı'r-Ravda*, Riyad 1404 h.
- Tuğ, Salih, *İslam Vergi Hukukunun Ortaya Çıkışı*, İstanbul 1984
- Uhlig, Helmut, *Sümerler*, çev. Nilgün Ersoy, İstanbul 2018
- Üçok, Coşkun, "Osmanlı Kanunnamelerinde İslam Ceza Hukukuna Aykırı Hükümler," *Ankara Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Sayı: 1, Cilt: III, İstanbul 1946
- Ümeyye b. Ebî Salt, *Divanu Ümeyye b. Ebî Salt*, cem ve tahk. Seci' Cemil, Beyrut 1998
- el-Vahidî, Ebu'l-Hasen Ali b. Ahmed (ö. 468/1076), *Esbabu'n-Nüzul*, 2.Basım, Beyrut 1991
- Watt, Montgomery, *Muhammad: Prophet and Statesman*, Oxford University Press, 1961

Zehranî, Süleyman b. Şebab b. Mesud, *Hirmanu'l-Ünsa mine'l-Miras*, Riyad 2013

Zeydan, Abdülkerim, İslâm Hukuku'na Giriş, çev. Ali Şafak, 2.Basım, İstanbul 1985

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1535

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 939

Kitap Adı: Nûr Suresinin Tefsiri

Book Title: Tafsir of Surah an-Nur

ISBN: 978-625-6123-93-9

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786256123939

Yazar | Author: Fahriye ERDOĞMUŞ | orcid.org/0000-0003-4440-2119

Kurum | Institution: T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı

ROR ID: ror.org/007x4cq57

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 216

Yayın Tarihi | Publication Date: Ocak | January 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRHP | Kur'an ve Kur'an Tefsiri | Qur'an & commentaries

BISAC: REL006070 | Din / İslam / Kur'an ve Tefsiri | Religion / Islam / Qur'an Studies

THEMA: QRFC | Kur'an ve yorumu | Qur'an & exegesis

LC: BP130.4 | Kur'an – Yorumu ve eleştirisi | Qur'an – Interpretation and criticism

Atf Bilgisi | Cite as: Erdoğan, Fahriye. *Nûr Suresinin Tefsiri*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- A'mir, Enver Ahmed Davud, *et-Terbiyetu'l-Kur'âniyye fî sureti'n-Nûr*, (Yüksek Lisans Tezi), en-Necah el-Vataniyye Üniversitesi, Filistin 2004.
- el-Adevî, Ebû Abdullah Mustafa İbn, *et-Teshîlu Lite'vîli't-Tenzîl Tefsiru Sûreti'n-Nûr*, Mektebetu Mekke, 2. Baskı, Tanta 2002.
- Ahmed b. Fâris, *Mekâyisu'l-Luğa*, thk. Abdusselâm Muhammed Harun, Dâru'l-Fikr, Kahire 1972.
- Aksu, Ali, "İfk Olayı Üzerine Bir Değerlendirme", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Haziran-2004, Sivas, Cilt: 8/1.
- Alper, Hülya, "Münâfık", *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 31/566.
- Altın, Mehmet, "Kur'ân'da 'Alîm' İsmi ve Geçtiği Ayetlerle İlgisi", *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Aralık 2017.
- Âlûsî, Mahmud Şükri, *Rûhu'l-Meânî, İhyâu't-Turâsi'l-Arabî*, Beyrut, tsz.
- Atar, Fahrettin, "Mükâtebe", *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 31/531.
- Aydın, Mehmet Âkif, Muhammed Hamidullah, "Köle", *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 26/238-239.
- Aydın, Mehmet Âkif, "İstihlâf" *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 23/337.
- Başoğlu, Tuncay, "Sebr ve Taksim", *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 36/255.
- Bayraklı, Bayraktar, *Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur'ân Tefsiri*, Bayraklı Yayınları, İstanbul 2013.
- el-Begavî, İbn Mes'ûd, *Meâlimu't-Tenzîl*, thk. Abdullah en-Nemr vd., Dâru't-Tayyibe, Riyad 1990.
- Beşer, Faruk, "Süslenme", *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 38/178.
- el-Beydâvî, Kâdî Nâsiruddîn, *Envâru't-Tenzîl ve Esrâru't-Te'vîl*, Dâru't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut, tsz.
- , *Beydâvî Tefsiri*, trc. Şadi Eren, Selsebil Yayınları, İstanbul 2011.
- el-Beyhakî, Ahmed b. el-Huseyn, *Şvabül-İman*, thk. Muhammed es-Saiî el-Bisyûnî, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 2000.
- Bikâ'î, İbrahim b. Ömer, *Nazmu'd-Durer fî Tenâsubi'l-Âyâtı ve's-Suver*, Dâru'l-Kitâbî'l-İslâmî, Kahire 1984.

- Bilmen, Ömer Nasûhî, *Hukuku İslamiyye ve Istilahatı Fıkhiye Kamûsu*, Bilmen Basımevi, İstanbul 1967.
- , *Kur'ân-ı Kerîm'in Türkçe Meâlî Âlisi ve Tefsiri*, Bilmen Yayınları, İstanbul 1990.
- , *Büyük Tefsir Tarihi Tabakatü'l-Müfessirîn*, sad. Abdulaziz Hatip, Semerkand Yayınları, İstanbul 2014.
- Bolelli, Nusrettin, *Belâgat*, Rağbet Yayınları, İstanbul 2000.
- Böyük, Yusuf, "Fe Edatının Arap Dilindeki Fonksiyonu", *Kahramanmaraş Sütcü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 26 (2015), ss. 247-279.
- Buhârî, Muhammed İsmail, *Sahîhu'l-Buhârî*, Dâru'bnü Kesîr, Dimaşk 2002.
- Bursevî, İsmail Hakkı, *Muhtasar Ruhü'l-Beyan Tefsiri*, ihtisar, Muhammed Ali Sâbûnî, trc. Abdullah Öz vd., Damla Yayınları, İstanbul 2012.
- Can, Tuğba, *Ormanın Kitabı*, Ofset Yapımevi, İstanbul 2013.
- Cerrahoğlu, İsmail, *Tefsir Usûlî*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1971.
- , *Tefsir Tarihi*, Fecr Yayınları, Ankara 1996.
- el-Cessâs, Ebû Bekir er-Râzî, *Ahkâmu'l-Kur'ân*, thk. Muhammed es-Sâdık Kamhâvî, Dâru'l-İhyâu't-Turâsî'l-Arabî, Beyrut 1996.
- el-Cevziyye, İbn Kayyim, Ebû Abdullah Muhammed b. Ebû Bekr, *Celâu'l-Efhâm*, Dâru İbnu'l-Cevzî, Riyad 1997.
- , *İctimâu'l-Cuyûşul-İslâmiyye alâ Harbîl-Muvattile vel-Cehmiyye*, thk. Zâid b. Ahmed en-Neşîrî, Dâru Âlemi'l-Fevâid, Cidde, tsz.
- el-Cezairî, Ebû Bekir Câbir, *Eyseru't-Tefâsîr li-keîlâmi'l-Aliyyi'l-Kebîr*, Dâru's-Selâm, Kahire, tsz.
- el-Cibâlî, İbrahim, *Şifâus-Sudûr bi-Tefsîri Sûrati'n-Nûr*, İrşad Matbaası, byy., 1936.
- el-Cürcânî, Ali b. Muhammed Şerîf, *Kitâbu't-Ta'rifât*, Mektebetü Lübnan, Beyrut 1985.
- Çağrı, Mustafa, «Fitne», *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 13/156.
- , "Zan", *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 44/120.
- Çelik, Ömer, «Kur'ân-ı Kerîm'de Nur Kavramı», *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 16-17; 1998-1999, ss. 123-171.
- , *Hakkın Dâveti Kur'ân-ı Kerîm Meâl ve Tefsîri*, Erkam Yayınları, İstanbul 2013.
- Çetin, Mustafa, «Âyetler ve Sureler Arasındaki Münasebet ve İncicam», *D.E.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 6, İzmir 1989.

- , “Nüzûl Sebepleri”, *Diyanet İlmi Dergi*, Nisan- Mayıs- Haziran 1994, Cilt: 30, Sayı: 2, ss. 95-120.
- Demir, Şehmus, Hasan Yılmaz, “Kur’ânın Konu, Kavram ve Sure Tefsirine Metodik Bir Yaklaşım”, *EKEV Akademi Dergisi*, Yıl: 7 Sayı: 14, Kış 2003, ss. 14-30.
- Demirci, Muhsin, *Tefsir Usûlü ve Tarihi*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 1998.
- , *Tefsir Tarihi*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 2005.
- Derveze, Muhammed İzzet, *et-Tefsîru’l-Hadîs*, 2. Baskı, Dâru’l-Garbi’l-İslâmî, Beyrut 2000.
- ed-Deylemî, Ahmed Âmir, *el-Miyâh fi’l-Kur’ân Minhâc li-Tefsîri’l İşârâtî’l-İlmiyye fi’-Âyâtî’l-Kur’âniyye*, Dâru’n-Nefâis, Beyrut 2005.
- Duman, Mehmet Zeki, *Kur’ân-ı Kerim’de Âdâb-ı Muâşeret Görgü Kuralları*, Fecr Yayınları, Ankara 2017.
- Dungaj, Gezim, *Kur’ân’da Tesbih Kavramı*, (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi İstanbul 2006.
- Ebû Dâvûd, Süleyman b. el-Eş’âs, *Sunenu Ebî Dâvûd*, Beytu’l-Efkârî’-Düveliyye, Riyad, tsz.
- Ebû Zehrâ, Muhammed, *Zehratu’t-Tefâsîr*, Dâru’l-Fikri’l-Arabî, Mısır 1987.
- Ebu’l A’lâ Mevdûdî, *Tefhîmu’l-Kur’ân*, trc. Muhammed Han Kayanî, Yusuf Karaca, Nazife Şişman, İsmail Bosnalı, Ali Ünal, Hamdi Aktaş, İnsan Yayınları, İstanbul 2005.
- Ebu’s-Suûd, Mehmed el-İmâdî, *İrşadu’l-Akli’s-Selîm*, thk. Abdulkadir Ahmed Atâ, Mektebetü’l-Riyadu’l-Hadis, Riyad, tsz.
- Endülüsi, Ebû Hayyân, *el-Bahru’l-Muhîr*, thk. Adil Ahmed Abdu’l-Mevcud, Ali Muhammed Mu’rîz, Dâru’l-Kütübü’l-İlmiyye, Lübnan 1993.
- Erkal, Mehmet, “Zekât”, *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 44/197.
- Erkocaaslan, Recep, “Benî Mustalik Gazvesi Esnasında Ortaya Çıkan Nifak Hareketleri ve İfk Olayı”, *Diyanet İlmi Dergi*, Cilt: 51, Sayı: 1, Yıl 2015.
- Ersöz, Muhammed, “Kur’ân’da Yer Alan ‘Şeytan’ın Adımlarını İzlemeyin’ İfadesinin Anlam ve Yorumu Üzerine”, *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, Haziran 2017, ss. 661-662.
- Fîrûzâbâdî, Muhammed b. Ya’kub, *Basâiru Zevi’t-Temyîz fî Letâifi’l-Kitâbi’l-Azîz*, thk. Muhammed Ali en-Neccâr, Abdulalim et-Tahâvî, Meclisu’l-Âlâ li’ş-Şuûni’l-İslâmiyye, Kahire 1996.

Günay, Hacı Mehmet, “Su”, *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 37/432.

Güven, Şahin, *Çağdaş Tefsir Araştırmalarında Konulu Tefsir Metodu*, Şura Yayınları, İstanbul 2001.

el-Hatîb, Abdulkerim, *et-Tefsiru'l-Kur'ânî Li'l-Kur'ân*, Dâru'l-Fikri'l-Arabî, Kahire, tsz.

Havvâ, Said, *el-Esâs fi't-Tefsir*, trc. Beşir Eryarsoy, Şamil Yayınları, İstanbul 1991.

el-Hâzîn, Muhammed İbn İbrâhim, *Lübâbu't-Te'v'il fi Meâni't-Tenz'il*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 2004.

Hicâzî, Muhammed Mahmud, *Furkan Tefsiri*, trc. Mehmet Keskin, İlim Yayınları, İstanbul 1989.

Hind el-Makrî, “el-İstihlaf Mefhûmuhû ve Şurûtuhû ve Semerâtuhû”, *el-Mahacce*, Mayıs 2010, Sayı: 339, s. 6.

el-İsfehânî, Râgıb, *ez-Zerîa ilâ Mekârimi'ş-Şerîa*, thk. Ebû Zeyd el-Acemî, Dâru's-Selâm, Kahire 2007

-----, *Müfredât*, trc. Abdülbaki Güneş-Mehmet Yolcu, Çıra Yayınları, İstanbul 2010.

İbn Âşûr, Muhammed, *et-Tahrîr ve't-Tenvîr*, ed-Dâru't-Tûnûsiyyetu Li'n-Neşr, Tunus 1984.

İbn Cevzî, Abdurrahman b. Ali b. Muhammed, *Funûnu'l-Efnân fi Acâibi'l-Kur'ân*, thk. Muhammed İbrahim Selim, Mektebetu İbn Sina, Kahire 1988.

İbnü'l-Cevzî, Ebû'l-Ferec, Abdurrahman İbn Ali b. Muhammed, *Zâdu'l-Mesîr*, trc. Abdulvehhab Öztürk, Kahraman Yayınları, İstanbul 2009.

İbn Ebî Hâtim, Abdurrahman b. Muhammed er-Râzî, *Tefsiru'l-Kur'ânî'l-Azîm*, Tah. Es'ad Muhammed Tayyib, Mektebetu Nezâri'l-Bâz, Riyad 1998.

İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ İsmail, *Hadislerle Kur'ân-ı Kerim Tefsiri*, trc. Bekir Karlığa, Bedrettin Çetiner, Çağrı Yayınları, İstanbul, tsz.

-----, *el-Bidâye ven-Nihâye*, trc. Mehmet Keskin, Çağrı Yayınları, İstanbul 1994.

İbn Mâce, Muhammed b. Yezîd el-Kazvînî, *Sünen İbn Mâce*, thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî, Dâru İhyâi Kütübi'l-İlmiyye, by., tsz.

İbn Manzûr, Ebu'l-Fadl Cemaluddin Muhammed b. Mukrim, *Lisânu'l-Arab*, Dâru Sâdır, Beyrut, tsz.

- İbn Sa'd, Muhammed, *Kitâbu't-Tabakâti'l-Kebîr*, thk. Ali Muhammed Ömer, Mektebetu'l-Hancî, Kahire 2001.
- İbnu'l-Arabî, Ebû Bekîr, *Ahkâmu'l-Kur'ân*, thk. Muhammed Abdulkâdir Atâ, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 2003.
- İbnü'l-Esîr, Muhammed el-Cezerî, *en-Nihâye*, Dâru'bnul-Cevzî, Dammâm 2000.
- İmam Gazâlî, *İhyâ-u Ulûmîd-Dîn*, trc. Ahmed Serdaroğlu, Bedir Yayınları, İstanbul 2002.
- , *Esmâ'ul-Husna Şerhi*, trc. Muhammed Ferşat, Ferşat Yayınları, İstanbul 2005.
- , *Mişkâtü'l-Envâr*, trc. Şadi Eren, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2014.
- İstanbul Kuran Araştırmaları Grubu (İkra), *Kur'ân Hiç Tükenmeyen Mucize*, İstanbul Yayınları, İstanbul 2005.
- Kâdî Beydâvî, *Muhtasar Beydâvî Tefsiri*, trc. Şadi Eren, Selsebil Yayınları, İstanbul 2011.
- el-Kâdî, Abdulfettah, *Esbâb-ı Nüzûl, Sahabe ve Muhaddislere Göre*, trc. Salih Akdemir, Fecr Yayınları, Ankara 2016.
- Kara, Seyfullah, "İfk Olayının Etkileri ve Olayla İlgili Ortaya Konan Tavırlar", *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 15/2001, ss. 343-382.
- Karaman, Hayreddin-Mustafa Çağrırcı-İbrahim Kâfi Dönmez-Sadrettin Gümüş, *Kur'ân Yolu*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2012.
- Kasapoğlu, Abdurrahman, "Kur'an'da Affetme Olgusu", *Diyanet İlmi Dergi*, Cilt: 43, Sayı: 4, Ekim- Kasım- Aralık 2007.
- el-Kâsımî, Muhammed Cemâleddin, *Mehâsinu't-Te'vîl*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 2003.
- Kazar, Erman, *Kur'ân'ın Allah'tan Geldiğinin Delilleri*, İstanbul 2018.
- Kiraz, Celil, "Bir Tefsir Problemi Olarak Bütün Varlıkların Allah'ı Tesbîh Etmesi", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2006 15/2, ss. 100-132.
- Koca, Ferhat, "İbâdet, (İslâm'da İbadet)", *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 19/240.
- Köksal, Savaş, *Bulutlar*, Meteoroloji Matbaası, Ankara 2007.
- el-Kurtubî, Muhammed b. Ahmed, *el-Câmiu li- Ahkâmi'l-Kur'ân*, trc. Beşir Eryarsoy, Buruc Yayınları, İstanbul 2001.

- , *el-Câmi'u li Ahkâmi'l-Kur'ân*, thk. Abdullah b. Abdulmuhsin ez-Zeki vd., Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 2006.
- el-Mâturîdî, Ebû Mansûr, *Te'vîlâtü'l-Kurân Tercümesi*, trc. Mehmet Erdoğan, Ensar Neşriyat, İstanbul 2018.
- el-Mâverîdî, Muhammed İbnu Habîb, *en-Nüket ve'l-Uyûn*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, tsz.
- Mekkî, Mecd b. Ahmed, *el-Mu'în alâ Tedebburi Kitâbi'l-Mubîn*, Müessesetu'r-Reyyân, Cidde 2010.
- Mukâtil b. Süleyman, *Tefsîru Mukâtil*, thk. Abdullah Mahmud Şehhâte, Müessesetu't-Târîhi'l-'Arabî, Beyrut 2002.
- Mutçalı, Serdar, *Arapça-Türkçe Sözlük*, Dağarcık Yayınları, İstanbul 1995.
- Müslim b. el-Haccâc, *Sahîh-i Muslim*, Dâru Tayyibe, Riyad 2006.
- Müslim, Mustafa, *et-Tefsîru'l-Mevdûi Lisuveri'l-Kur'ân'il-Kerîm*, Külliyyetu'd-Dirâsâtü'l-Ulyâ vel-Bahsi'l-İlmî Câmîâtü's-Şârika, Şârika 2010.
- en-Nesâî, Ahmed b. Şuayb, *Kitâbu's-Suneni'l-Kubrâ*, thk. Hasan Abdulmun'im eş-Şiblî, Müessesetu'r-Risâle, Beyrut 2001.
- en-Nesefî, Ebu'l-Berekât, *Medâriku't-Tenzil ve Hakâiku't-Te'vîl*, thk. Yusuf Ali Bedevî, Dâru'l-Kelîmu't-Tayyib, Beyrut 1998.
- en-Nisâbü'rî, Muhammed b. Abdullah Hâkim, *el-Müstedrek ale's-Sahîhayn*, thk. Mustafa Abdulkadir Atâ, Dâru'l-Kutubil-İlmiyye, Beyrut 2002.
- Pak, Zekeriya, "Erken Dönem Tefsir Faaliyetleri (Taberî Öncesi)", Mehmet Akif Koç (ed..) *Tefsir El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara 2014, ss.117-155.
- er-Rahânî, Muhammed, *Tefsîru'l-İmâmi'l-Gazâlî*, (Yüksek Lisans Tezi), Seyyid Muhammed b. Abdullah Üniversitesi, Fas 1997.
- er-Râzî, Fahrüddin, *Tefsîru'l-Kebir Mefâtihu'l-Gayb*, trc. Suat Yıldırım, Lütfullah Cebeci, Sadık Kılıç, Sadık Doğru, Huzur Yayınları, İstanbul 1993.
- Sâbü'nî, Muhammed Ali, *Ahkâm Tefsiri*, trc. Mazhar Taşkesenlioğlu, Şamil Yayınları, İstanbul, tsz.
- es-Sa'dî, Abdurrahman b. Nâsır, *Teysîru'l-Kerîmi'r-Rahmân*, Müessesetu'r-Risâle, Beyrut 2002.
- Sağlam, Hadi, Sema Gökbayır, Emine Sağlam, Mehmet Çolak, "İslâm Hukuku ve Modern Hukuk Bağlamında Şahitlik Müessesesinin Değerlendirilmesi", *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 5, Sayı: 2.

- Sakr, Şehâte, *el-Mevsûatu'l Muyessera fi'l-Î'câzi'l-İlmî*, Dâru'l-Hulef'ai'r-Râ-şidîn, İskenderiyye, tsz.
- San'ânî, Ebû Bekir Abdürrezzâk b. Hemmâm, *Musannef*, thk. Habib er-Rahman el-A'zami, Mektebetü'l-İslamiyye, Beyrut 1970.
- es-Serahsî, Muhammed b. Ahmed, *Mebûsât*, ed. Mustafa Cevat Akşit, Gü-müşev Yayınları, İstanbul 2008.
- Sinanoğlu, Mustafa, "İbadet (Etimoloji ve Tanım)", *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 19/233.
- , *Peygamberlere İman*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2018.
- es-Suyûtî, Muhammed b. Ebî Bekir Celâleddîn, *ed-Dürrü'l-Mensûr fi't-Tef-sîr bi'l-Me'sûr*, trc. Hasan Yıldız, Ocak Yayınları, İstanbul 2012.
- , *Lubâbu'n-Nukûl fi Esbâbi'n-Nuzûl*, trc. İbrahim Seyfi Oymalı, Fatih Yayınları, İstanbul, tsz.
- , *el-İtkân fi Ulûmi'l-Kur'ân*, thk. Merkezi'd-Dirâsâti'l-Kur'âniyye, Medine, tsz.
- Süleyman b. İbrahim el-Lâhim, *İnşirâhu's-Sudûr fi Tedebburi Sûrati'n-Nûr*, Riyad 2005.
- Şarâvî, Muhammed Mütevellâ, *Tefsîru's-Şa'râvî*, Ahbârü'l-Yevm, Mısır 1991.
- Şâtûbî, Ebû İshak İbrâhim b. Musa, *el-Muvâfakât fi Usûli's-Şerîa*, trc. Meh-met Erdoğan, İz Yayıncılık, İstanbul 1993.
- Şener, Mehmet, «Avret», *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 4/126.
- eş-Şinkîti, Muhammed b. el-Muhtâr, *Edvâu'l-Beyân*, Dâru Âlem-i Fevâid, Cidde 2005.
- Şevkânî, Kâdî Muhammed, *Fethü'l-Kadîr*, thk. Abdurrahman 'Umayr, Dâ-ru'l-Vefâ, Beyrut 2005.
- Taberânî, Süleyman b. Ahmed, *el-Mu'cemu'l-Evsat*, thk. 'Ivezullah b. Mu-hammed, Abdulmuhsin b. İbrahim, Dâru'l-Haremeyn, Kahire 1995.
- et-Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed İbn Cerîr, *Tarih-i Taberî Tercemesi*, trc. Bilinmiyor, Can Kitabevi, Konya, tsz.
- , *Taberî Tefsiri*, trc. Kerim Aytekin, Hasan Karakaya, Hisar Yayın-ları, İstanbul 1996.
- Tantâvî, Muhammed Seyyid, *Tefsîru'l-Vasît*, Nahdatu Mısır, Kahire 1998.
- et-Tehânevî, Muhammed Ali, *Kâşifu Istilâhâtı'l-Funûni ve'l-Ulûm*, thk. Rafik el-Acem, Ali Dahrûc, Mektebetü Lübnan, Beyrut 1996.

Temizer, Aydın, “Arap Dilinde Tazmîn”, *Marmara Üniversitesi İlahiyât Fakültesi Dergisi*, 39 (2010/2) ss. 81-96.

Tirmizî, Muhammed b. İshâ, *el-Câmi’ul-Kebûr*, thk. Beşşâr Avvâd Ma’rûf, Dâru’l-Garbi’l-İslâmî, Beyrut 1996.

Topaloğlu, Bekir, “Vâsi”, *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 42/547.

-----, “Habîr”, *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 14/378.

-----, “Raûf”, *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 34/468.

-----, “Gafur”, *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 13/286.

-----, “Hakîm”, *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 15/181.

-----, “Semi”, *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 36/492.

-----, “Tevvab”, *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 41/48,

Toptaş, Mahmut, *Kur’ân-ı Kerim Şifâ Tefsiri*, Cantaş Yayınları, İstanbul 1993.

Türkiye Çevre Eğitim Vakfı Eko Okullar Programı, *Su El Kitabı*, byy., tsz.

Uludağ, Süleyman, “İbret”, *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 21/367.

el-Useymîn, Muhammed Sâlih, *Tefsîru’l-Kur’ânî’l-Kerîm*, Müessesetu’ş-Şeyh Muhammed Sâlih el-Useymîn, Kasım 2014.

Ülgen, Emrullah, «Nûr Suresi 31. Ayette Geçen «Gayri Uli’l-İrbeti» İfadesi Bağlamında Muhanneslik Olgusu», *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 12, Yıl: 2018/2, ss. 99-116.

el-Vâhidî, Ali b. Ahmed, *Esbâbu Nüzûli’l-Kurân*, thk. Kemâl Besyûnî Zağlûl, Dâru’l Kütûbi’l-İlmiyye, Beyrut 1991.

el-Vâkıdî, Muhammed b. Ömer b. Vâkıd, *Kitâbu’l-Megâzî*, thk. Marsden Jones, Beyrut 1984.

Vehbi, Mehmet, *Büyük Kur’ân Tefsîri (Hulâsâtü’l-Beyân fî Tefsîri’l-Kur’ân)*, Üçdal Neşriyat, İstanbul, tsz.

Yargıcı, Atilla, “Mekkî ve Medenî Surelerin Ana Mesajları Açısından Değerlendirilmesi”, *İslami Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 17, Sayı: 4, 2004, ss. 281-294.

Yaşaroğlu, Mehmet Kâmil, “La’net”, *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 27/101.

Yavuz, Yusuf Şevki, “Fâsık”, *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 12/205.

Yazır, Muhammed Hamdi, *Hak Dîni Kur’ân Dili*, Eser Yayınları, İstanbul 1979.

- Yenigün, Kasım, “*Harika Madde Su*”, Türkiye Mühendislik Haberleri, Sayı: 419 - 2002/3.
- Yerinde, Âdem, “Tayyib”, *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 40/196.
- Yıldırım, Enbiya, “Mulâane Ayetlerinin Nüzûl Sebebi”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5/1 (Haziran 2001), ss. 191-198.
- Yıldırım, Fatih, *Kur’ân’da Münafıkların Özellikleri*, (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya 2008.
- Yıldız, Mustafa, *Kur’ân-ı Kerîm’de Yağmur*, (Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya 2009.
- Yılmaz, Serkan, *Canlıların Sınıflandırılması*, byy., tsz.
- ez-Zebîdî, Muhammed Murtazâ el-Huseynî, *Tâcu’l-Arûs*, thk. Ali Hilâlî, Matbaatu Hukûmeti Kuveyt, Kuveyt 2004.
- ez-Zeccâc, İbrâhim b. es-Sirrî, *Me’âni’l-Kur’âni ve İrâbuhu*, thk. Abdulcelil Abdûh Şiblî, Âlemu’l-Kutub, Beyrut 1988.
- ez-Zemahşerî, Mahmud İbn Ömer, *el-Keşşâf an Hakâiki’t-Tenzîl ve Uyûni’l-Ekâvîl*, thk. Adil Ahmed Abdulmevcud, Ali Muhammed Muavvid, Mektebetu’l-Ubeykan, Riyad 1998.
- Zerkeşî, Bedreddin, *el-Burhân fî Ulûm’il-Kur’ân*, thk. Muhammed Ebu’l-Fadl İbrahim, Dâru’t-Turâs, Kahire 1957.
- Zuhaylî, Vehbe, *İslâm Fıkhu Ansiklopedisi*, trc. Ahmet Efe-Beşir Eryarsoy-Hasan Fehmi Ulus-Abdürrahim Ural-Yunus Vehbi Yavuz-Nurettin Yıldız, Feza Yayıncılık, İstanbul 1994.
- , *et-Tefsîrûl-Münîr*, trc. Hamdi Arslan vd., Risale Yayınları, İstanbul 2005.
- Zurkânî, Abdulazim, *Menâhilu’l-İrfân fî Ulûmi’l-Kur’ân*, thk. Fevvaz Ahmed Zumerli, Dâru’l-Kitabi’l-Arabi, Beyrut 1995.
- Al-Kaheel, Abduldaem, “Gökteki Dağlar,” http://kaheel7.com/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=151:goekteki-dalar&catid=40:kuran-ve-suennetin-srlar&Itemid=60 (25.02.2020).
- Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanlığı, “İbadet ne demektir ve kaç kısma ayrılır,” <https://kurul.diyamet.gov.tr/Cevap-Ara/126/ibadet-ne-demektir-ve-kac-kisma-ayrilir-> (25.02.2020).

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1537

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 940

Kitap Adı: İslâm Medeniyetinde Şehir ve Erdem

Book Title: City and Virtue in Islamic Civilization

ISBN: 978-625-6123-94-6

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786256123946

Yazar | Author: Rukiye KARABULUT | orcid.org/0009-0002-4779-1076

Editör | Editor: Mehmet Fatih YALÇIN | orcid.org/0000-0003-3685-2988

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 269

Yayın Tarihi | Publication Date: Ocak | January 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRLM | İslam ve toplum | Islam & society

BISAC: REL037020 | Din / İslam / Genel | Religion / Islam / General

THEMA: HRLM | İslam ve toplum | Islam & society

LC: BP173.25 | İslam ve toplum | Islam and society

Atf Bilgisi | Cite as: Karabulut, Rukiye. *İslâm Medeniyetinde Erdem ve Şehir*.

Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Aclûnî, İsmail b. Muhammed el- (2019). *Keşfü'l Hafâ (4 Cilt)*. (Çev.) Mustafa Genç, Beka Yayınları, İstanbul.
- Akseki, Ahmet H. (2014). *İslâm Dini (Ciltli) İtikat, İbadet, Ahlâk*. Yeniakım Yayınları.
- Aksu, İbrahim. (2016). *İbn Sinâ Felsefesinde Mizaç-Ahlâk İlişkisi*. İslam Düşüncesinde Mizaç Teorileri.
- Akyol, A. (2013). Kutadgu Bilig'de Ahlâk ve Siyaset. Araştırma Yayınları, Ankara.
- Akyüz, H. (2018). *Medeniyet İnsan Ve Din*: Hz. Peygamber'in Bedevî İnsanları Medenileştirme Projesi, Kemal Göz & Mustafa Türkan (Ed.), Fecr Yayınları, Ankara, s. 37-69.
- Akyüz, Y. (2021). *Türk Eğitim Tarihi Araştırma*. Pegem Yayıncılık.
- Altuntaş, H. (2000). *İbn Sînâ Metafizigi*. Elis Yayınları, Ankara.
- Altunoğlu M. & Çelik, Z. (Ed.). Kent Ütopyları. *İdealkent* Araştırmaları Dergisi, (5), 10-236.
- Altuntaş, H. & Şahin, M. (2011). *Kuran-ı Kerim Türkçe Meâli*. Diyanet İşleri Başkanlığı. [Erişim: 09.02.2024, <https://yayin.diyaret.gov.tr/e-kitap/kuran-i-kerim-meali-/doc-dr-halil-altuntas/kuran-kitapligi/430>]
- Aristoteles. (2020). *Nikomakhos'a Etik*. (Çev.) Saffet Babür, BilgeSu Yayıncılık, Ankara.
- Armağan, M. (2010). Batı'da ve İslâm Medeniyeti'nde Şehirlerin Ontolojik Kökenleri Ve Ayırt Edici Özellikleri. *Muhafazakar Düşünce Dergisi*, 6(23), 115-138.
- Arslan, A. (2021). *Felsefeye Giriş*. Serbest Akademi, Ankara.
- Arslan, A. (2022). *İlkçağ Felsefe Tarihi 2: Sofistlerden Platon'a*. İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul.
- Arslan, A. (2019). *İslâm Felsefesi Üzerine*. İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul.
- Arslan, S. (2015). Eğitim ve Etik. *Journal of Turkish Studies* 10(7), 111-124.
- Artun, A. (2016). *Çağdaş Sanatın Örgütlenmesi: Estetik Modernizmin Tasfiyesi*. İletişim Yayınları.

- Atasoy, N. (2011). *Hasbahçe - Osmanlı Kültüründe Bahçe ve Çiçek*. Gül İre-
poğlu (Ed.), Kitap Yayınevi, İstanbul.
- Atik, S. (2018). Medeniyet İnsan Ve Din: Fıkıh İlminin Mebâdîleri Bağla-
mında Fıkıhın İnsan Ve Toplumu İnşa Etme Fonksiyonu, Kemal Göz
& Mustafa Türkan (Ed.), Fecr Yayınları, Ankara, s. 111-137.
- Aydeniz, N. (2018). "Kur'an Açısından Çokkültürlülük ve Eğitim." I. Ulus-
lararası İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Kongresi (pp.887-
899). Antalya, Turkey.
- Aydeniz, N. (2018). "Kur'an'da Yaratılış Öğretisi." II. Uluslararası Bilimler
Işığında Yaratılış Kongresi. N. Yatkın & O. Erdoğan vd. (Ed.). Erzu-
rum, Turkey, 559-566.
- Aydeniz, N. (2019). Saygı Değeri Bakımından Kur'an'da Öne Çıkan Husus-
lar. Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 16(16), 97-124.
- Aydın, Ali A. (1964). *İslâm İnançları Ve Felsefesi*. Diyanet İşleri Başkanlığı,
Ankara.
- Aydın, M. (2021). Değerler, İşlevleri ve Ahlâk. Eğitim-Bir-Sen, 7(19), 39-
45.
- Aydın, M. (1976). Fârâbî'nin Siyasî Düşüncesinde Sa'âdet Kavramı. *Anka-
ra Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 21(1-4), 303-316.
- Aydın, M. (2007). *Hristiyan Kaynaklarına Göre Hristiyanlık*. Diyanet Vakfı
Yayınları, Ankara.
- Aydın, M. (1992). Mânevî Değerler, Ahlâk ve Bilim. Türk Felsefe Derneği,
Felsefe Dünyası 6, 23-29.
- Aydın, S. (2019). Mekteb-i Üsküdar. Üsküdar İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü,
5 (16), 106.
- Aydınlı Y. (2017). *El-Muallimu's-Sânî Fârâbî: İslâm Felsefesinin Kurucu Fi-
lozofu, Gürbüz Deniz (Ed.)*, Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara, s. 7-39.
- Aydınlı, Y. (2017). *Fârâbî*. İsam / İslâm Araştırmaları Merkezi, İstanbul.
- Aydınlı, Y. (1997). *İbn-i Bâcce'nin İnsan Görüşü (Tebliğ Varlığı Olarak İnsan
& Akıl Varlığı Olarak İnsan & Yapı - Eden Bir Varlık Olarak İnsan &
Bibliyografya)*. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, İstanbul.
- Aytekin, A. (2017). *İsmet Özel Vs Dünya Sistemi*. Gece Kitaplığı.
- Bâcce, İbn-i. (2017). *Tedbiru'l-Mütevahhid Bireysel Yönetim Okumaları*.
(Çev.) Mevlüt Uyanık - Aygün Akyol, Elis Yayınları, Ankara.
- Barcun, M. (2003). A culture of conspiracy: apocalyptic visions in contem-
porary America. Univ. Of California Press, Berkeley, Calif.

- Baş, M. (2022). “İslâmlaşma Sürecinde Türk Tarihinin Mânevî Mimarları.» Uluslararası Türk Dünyası Sempozyumu, Ankara, Turkey.
- Baş, M. (2016). Kur’an’ın Muhatabı Hıristiyanlar Ve Tanrı Algıları” Türkiye’de Dinler Tarihinin Kurumsallaşması Sürecinde Prof. Dr. Abdurrahman Küçük. A. Hikmet Eroğlu (Ed.). Berikan Yayınevi, Ankara.
- Baş, M. (2021). Kur’an ve Kitab-ı Mukaddes’teki Bazı Evrensel Değerlerin Budist Metinlerinden Suttanipata’daki İz Düşümleri. Oğuz Türkmen Ataştırmaları Dergisi, 5(2), 33-52.
- Baş, M. (2019). “Küreselleşme Sürecinde Değişim ve İslâm” Küreselleşmenin Krizi Yeni Güç Dengeleri, Efe Akademi, İstanbul, 11-138.
- Bayhan, İrfan H. (1969). *Şehir Planlaması*. İskender Matbaası, İstanbul.
- Bayrakdar, M. (1999). “İbn Miskeveyh”, TDV İslâm Ansiklopesi, c. 20, s. 201-208.
- Bayrakdar, M. (2023). *İslâm Felsefesine Giriş*. Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.
- Benjamin, W. (2023). Pasajlar. (Çev.) Ahmet Cemal, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Berger, Peter L. & Wuthnow Robert J. (2002). Din ve Modernlik: Toplum Bilim Yazıları 1. (Çev.) Adil Çiftçi, Ankara Okulu Yayınları, Ankara.
- Berman, M. (2021). (All That Is Solid Melts into Air) Katı Olan Her Şey Buharlaşıyor. (Çev.) Bülent Peker & Ümit Altuğ, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Boer, T. J. de. (2001). *İslâm’da Felsefe Tarihi*. (Çev.) Yaşar Kutluay, Anka Yayınları, Ankara.
- Bostan, Y. (2018). Çevre Bilinci Ekseninde Seyyid Hüseyin Nasr’da Modern Dünya Ve Medeniyeti. Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 5(10), 351-356.
- Bouchet, T. & Picot, A. (2003). *Ütopyalar Sözlüğü*. (Çev.) Turhan Ilgaz, Sel Yayıncılık, İstanbul.
- Campanella, T. (2019). *Güneş Ülkesi*. (Çev.) Uğur Gülsün, İlgi Kültür Sanat Yayınları, İstanbul.
- Canikli, İ. (2020). *Din-Ahlâk Dengesi: Buharî’nin ‘Kitabu’l-Edeb’inden Bireysel Ahlâki İlkeler*, Kemal Göz & Hüseyin Akyüz (Ed.), Gazi Kitabevi, Ankara, s. 101-129.
- Cansever, T. (2019). *İdrak ve İnşa*. Klasik Yayınları.
- Cansever, T. (2016). *İslâm’da Şehir ve Mimarî*. Timaş Yayınları.

- Cansever T. (2010). *Osmanlı Şehri*. Timaş Yayınları.
- Cevizci, A. (2013). *Felsefe Sözlüğü*. Paradigma Yayınları.
- Cevziyye, İbn-i Kayyım el-. (2017). *İ'lamü'l Muvakkî'in (2 Cilt)*. (Çev.) Pehlül Düzenli, Pınar Yayınları, İstanbul.
- Cioran, E. M. (2020). *Tarih Ve Ütopya*. (Çev.) Haldun Bayrı, Metis Yayınları, İstanbul.
- Clapp, John M. vd. (2006). Unobserved Heterogeneity in Models of Competing Mortgage Termination Risks. *Real Estate Economics*, 34(2), 243-273.
- Corbin, H. (2013). *İslâm Felsefesi Tarihi Cilt: 1: Başlangıçtan İbni Rüşd'ün Ölümüne*. (Çev.) Hüseyin Hatemi, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Çağrı, M. (1989). "Ahlâk" TDV İslâm Ansiklopedisi, cilt. 2, s. 157-160.
- Çağrı, M. (1994). "Edep", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, cilt. 10, s. 412-414. TDV Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul.
- Çelik, C. (2012). İslâm Şehri'nden Şehir İslâmı'na: Tarihsel Tecrübeden Sosyolojik Pratiğe Şehrin Medeniyet Kodları. *Milel ve Nihal*, 9(3), 137-156.
- Davutoğlu, A. (2016). *Medeniyetler ve Şehirler*. Küre Yayınları.
- Defoe, D. (2021). *Robinson Crusoe*. (Çev.) Akşit Gökçürk, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Derin, K. (2020). *Şeyh Bedreddin*. Destek Yayınları.
- Descartes, R. (2011). *Meditasyonlar, İlk Felsefe Üzerine*. (Çev.) Aziz Yarıdım, İdea Yayınevi, İstanbul.
- Descartes, R. (2020). *Metot Üzerine Konuşma*. (Çev.) Atakan Altınörs, Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul.
- Detienne, M. (2012). *Arkaik Yunan'da Hakikatin Efendileri*. (Çev.) Adem Beyaz, Pinhan Yayıncılık, İstanbul.
- Durak, N. (2009). *Aristoteles ve Fârâbî'de Etik*. Fakülte Kitapevi.
- Duralı, Ş. T. (2019). *Çağdaş İngiliz-Yahudi Küresel Medeniyeti*. Dergah Yayınları, İstanbul.
- Eflatun. (2019). *Devlet*. (Çev.) Sabahattin Eyüboğlu - M. Ali Cimcoz, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Erdem, H. (2000). *İlkçağ Felsefesi Tarihi*. Kişisel Yayınları.
- Erdem, M. (2022). *Hazreti İbrahim*. Anıl Grup Yayıncılık, Ankara.
- Erkaya, M. E. (2020). *Din-Ahlâk Dengesi: Tasavvufî Ahlâk*, Kemal Göz & Hüseyin Akyüz (Ed.), Gazi Kitapevi, Ankara, s. 195-219.

- Erdoğan, Ö. F. (2017). *El-Muallimu's-Sânî Fârâbî: Fârâbî'nin Tevhid Anlayışı Ve Sıfatlar Meselesi*, Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara, s. 317-344.
- Erten, M. (2018). *Medeniyet İnsan Ve Din: İnsan Ve Medeniyet Bağlamında İbn Haldûn'un Eğitim Felsefesi*, K. Göz & M. Türkan (Ed.), Fecr Yayınları, Ankara, s. 183-217.
- Eser, M. (2017). Şehir Ve Erdem: İslâm Tarihindeki İlk Erdemli Şehir Örneği: Medinetü'n-Nebi, K. Göz, F. İbiş & M. Türkan (Ed.), Fecr Yayınları, Ankara, s. 45-59.
- Eşmeli, İ. (2017). Şehir Ve Erdem: Bazı Dinler Ekseninde Erdem Ve Şehir, K. Göz, F. İbiş ve M. Türkan (Ed.), Fecr Yayınları, Ankara, s. 127-147.
- Fârâbî. (2018). *El-Medinetü'l-Fâzıla Tanrı Âlem İnsan*. (Çev.) Yaşar Aydın, İstanbul: Litera Yayıncılık, İstanbul.
- Fârâbî. (2017). *Es-Siyasetü'l-Medeniyye veya Mebadi'ül-Mevcudat*. (Çev.) Abdülkadir Şener vd., Büyüyenay Yayınları, İstanbul.
- Fârâbî. (1974). *Fârâbî'nin Üç Eseri Mutluluğu Kazanma Eflatun Felsefesi Ve Aristo Felsefesi*. (Çev.) Hüseyin Atay, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Fârâbî. (1987). *Fusulü'l Medeni*. (Çev.) Hanifi Özcan, İlahiyat Vakfı Yayınları, İzmir.
- Fârâbî. (1990). *İhsaul-Ulûm*. (Çev.) Ahmet Ateş, MEB Yayınları, İstanbul.
- Fârâbî (2021). *Medinetü'l-Fâzıla İdeal Toplum*. (Çev.) Beşir Güneş, Çağdaş Kitap, İstanbul.
- Fishman, R. (2017). *Yirminci Yüzyılda Kent Ütopyaları*. (Çev.) Duygu Toprak, Yem Yayınevi, İstanbul.
- Florida, R. (2005). *Cities and the Crative Class*. New York: Routledge.
- Foster, M. B. (1951). On Plato's Conception of Justice in the Republic. *The Philosophical Quarterly*, Oxford University Press, 1(3), 206-217.
- Fromm, E. (2017). *Özgürlükten Kaçış*. (Çev.) Şemsa Yeğin. Say Yayınları, İstanbul.
- Garaudy, R. (2019). *İnsanlığın Medeniyet Destanı*. (Çev.) Cemal Aydın. Timaş Yayınları, İstanbul.
- Garaudy, R. (2020). *İslâm'ın Vadettikleri*. (Çev.) Cemal Aydın, Timaş Yayınları, İstanbul.

- Gazâlî, Ebû Hâmid Muhammed el-. (2017). *Her Durumda Adâletli Olma*. Ehil Yayınları, İstanbul.
- Gazâlî, Ebû Hâmid Muhammed el-. (2015). *El-Munkız Mined-Dalal*. Beyan Yayınları, İstanbul.
- Gazâlî, Ebû Hâmid Muhammed el-. (2021). *İhyâü Ulumid-Din 3*. (Çev.) Dilaver Selvi, Semerkand Yayıncılık, İstanbul.
- Gazâlî, İmam-ı. (2014). *İlâhî Saâdet (Mizânü'l Amel)*. Hisar Yayınları, İstanbul.
- Gazâlî, İmam-ı. (2017). *Nefis Terbiyesi*. (Çev.) Osman Yolcuoğlu, Ehil Yayınları, İstanbul.
- Gencavî, Nizâmî. (2022). *İskendernâme Şerefnâme*. (Çev.) Nimet Yıldırım, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- Gökâlp, Z. (1970). *Türkçülüğün Esasları*. İnkılap Kitabevi, İstanbul.
- Gökberk, M. (2019). *Felsefe Tarihi*. Remzi Kitabevi.
- Gökyay, Orhan Ş. (1990). Divan Edebiyatında Çiçekler. Tarih ve Toplum, 14(79), 18-23.
- Görgün, T. (2016). *Anlam ve Yorum: Dini Metinlerin Anlaşılması ve Yorumlanması*. Külliyyat Yayınları, İstanbul.
- Görgün, T. (2003). Tarihsellik ve Tarihselcilik Üzerine Birkaç Not. *Kuran-ı Kerim, Tarihselcilik ve Hermenötik*, Yeni Ümit Kitaplığı, 107-150.
- Görkaş, İ. (2013). Fârâbî'nin İnsan Tasavvuru. *Atatürk Üniversitesi Türikiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (50), 291-305.
- Göz, K. (2021). *Çevre Bilincimiz (Çevre Felsefi, Çevre Ahlâkı ve Çevre Eğitimi Bağlamında)*. Fecr Yayınevi.
- Göz, K. (2020). *Erdemli Ol!*. Fecr Yayınevi.
- Göz, K. (2016). *İslâm Felsefesinde Ahlâkın Temel Paradigmaları*. Fecr Yayınevi.
- Göz, K. (2006). *İslâm'da Ve Milletlerarası Belgelerde Hürriyetler*. Aysu Ofset.
- Göz, K. (2018). Medeniyet İnsan Ve Din: İslâm Medeniyetinde Sosyal Hayatın İlkeleri, Kemal Göz & Mustafa Türkan (Ed.), Fecr Yayınları, Ankara, s. 13-37.
- Göz, K. (2017). İslâm Toplumunda Birlikte Yaşama Kültürünün Dönüm Noktaları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, Spring 2(55), 233-246.
- Göz, K. (2020). Kınalızâde'nin Aile Ahlâkına Bakışı. *Pamukkale Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi*, 7(1), 1-25.

- Göz, K. (2022). *Mehmed Fevzi Efendi ve Hadâik-i Hamîdiyye Risalesi*. Fecr Yayınevi.
- Göz, K & Mutluel, O. (2011). *Felsefeye Giriş*. Gümüşev Yayıncılık.
- Gutas, D. (2003). *Yunanca Düşünce Arapça Kültür*. (Çev.) Lütfü Şimşek. Kitap Yayınevi, İstanbul.
- Güder, S. & Çolak, Y. (Ed.). *Medeniyet tartışmaları: Yüceltme ve Reddiye Arasında “Medeniyet’i Anlamak”*. Üsküdar Belediyesi : İlke İlim Kültür Eğitim Derneği : İlem İlim Etüdler Derneği, İstanbul.
- Güngör, E. (2007). *Türk Kültürü ve Milliyetçilik*. Ötüken Neşriyat.
- Güngör, H. (2020). *Din-Ahlâk Dengesi: “Bizi Aldatan Bizden Değildir” Hadisi Bağlamında Müslümanın İş Ahlâkı*, Kemal Göz & Hüseyin Akyüz (Ed.), Gazi Kitapevi, Ankara, s. 243-263.
- Gürer, L. (1996). *Perspektiv ve Gölge*. Birsen Yayınevi.
- Haberli, M. (2023). Dijital Çağda Aile: Ebeveynleriyle ilişkisi Çerçevesinde Gençlik ve Din. *Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 374-389.
- Haberli, M. (2017). Din Sosyolojisinde Güncel Araştırma Alanları. *Din Sosyolojisi*. A. Onay & N. Avcı (Ed.), (pp.290-312), Lisans Yayıncılık, İstanbul.
- Haberli, M. (2022). Gutenberg’den Zuckerberg’e Medya ve Din: Panoramik Bir Bakış. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi* (Online), 5(2), 383-404.
- Haldûn, İbn. (2018). *Mukaddime (Tek Cilt)*. Süleyman Uludağ (Ed.), Der-gâh Yayınları, İstanbul.
- Haydar, G. (1991). *Şehirlerin Ruhu*. (Çev.) Gürkan Sekmen. İnsan Yayınları, İstanbul.
- Heimsoeth, H.(2023). *Kant’ın Felsefesi*. (Çev.) Takiyettin Mengüşoğlu, Doğu Batı Yayınları, Ankara.
- Hodgson, Marshall G. S. (2022). *İslâm’ın Serüveni 1. Cilt - İslâm’ın Klasik Çağı*. (Çev.) Berkay Ersöz, Phoenix Yayınevi, İstanbul.
- Huntington, Samuel P. (2020). *Medeniyetler Çatışması*. Murat Yılmaz (Ed.), Vadi Yayınları İstanbul.
- Hume, D. (2020). *A Treatise of Human Nature*. Mary J. Norton (Ed.), Karbon Kitaplar, İstanbul.
- İbiş, F. (2017). Şehir Ve Erdem: Değer Versus Fayda, K. Göz, F. İbiş & M. Türkan (Ed.), Fecr Yayınları, Ankara, s. 73-87.

- İnalçık, H. (2010). İstanbul: Bir İslâm Şehri. *İslâm Tetkikleri Dergisi*, 9, 221-242.
- İnalçık, H. (2019). İstanbul Tarihi Araştırmaları / Seçme Eserleri XIII. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- İsfahânî, Râgıb el-. (2019). *Erdemli Yol*. (Çev.) Muharrem Tan, İz Yayıncılık, İstanbul.
- İzmirli, İsmail. H. (1997). *İslâm'da Felsefe Akımları*. N. Ahmet Özalp (Ed.), Kitabevi, İstanbul.
- İzzetbegoviç, A. (2019). *Doğu Batı Arasında İslâm*. (Çev.) Edina Nurikiç, Ketebe Yayınevi, İstanbul.
- Kanbolat, H. (29.05.2009). İstanbul'un Gölgede Kalmış Rengi ve Simgesi: Erguvan. *Hürriyet Gazetesi*, s. 2-5.
- Kara, İ. & Gündoğdu, Rabia K. (2019). *Ahmet Hamdi Akseki Hayatı Eserleri Mücadelesi*. Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Karakaş, A. (2018). Hakikat Peşinde Bir Münzevi: Fârâbî. *Mücerret* (blog), 1-10.
- Karakoç, S. (2019). *Çağ Ve İlham-1*. Diriliş Yayınları.
- Karataş, A. & Özbek Sert, E. (2017). Şehir Ve Erdem: Kur'an Ve Şehir, Kemal Göz, Fatih İbiş & Mustafa Türkan (Ed.), Fecr Yayınları, Ankara, s. 17-35.
- Karataş, V. (2013). Üç Mesele Ekseninde Medeniyetin İnsanlığa Getirdikleri Götürdükleri. Süleyman Güder - Yunus Çolak (Ed.), İlke İlim Kültür Eğitim Derneği, s. 229-244.
- Kaya, M. (1992). "Beytülhikme", TDV İslâm Ansiklopedisi, c. 6, s. 88-90.
- Kaya, M. (1995). "Fârâbî". *TDV İslâm Ansiklopedisi*, cilt 12, s. 145-162.
- Kaya, M. (2021). *Kindî: Felsefî Risaleler*. Klasik Yayınları.
- Kayalı, A. (2019). *Platon'un Toplumsal Sınıfları Üzerine Bir İnceleme*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kaypak, Ş. (2011). Bilgi Toplumu Olma Yolunda Kentsel Değişim ve Bilgi Kentleri. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 6(1), 117-130.
- Keklik, N. (2022). *Felsefenin İlkeleri - Felsefeye Giriş 1*. Bilge Kültür Sanat.
- Kınalızade, Ali Efendi. (2017). *Ahlâk-ı Alâî*. (Çev.) Murat Demirkol, Fecr Yayınevi, Ankara.
- Kılıç, M. (2011). Değerler Filozofisi ve Hukuksal Değerler. *Eğitim-Bir-Sen*, 7(19), 51-54.

- Kılıç, R. (2019). *Modern Batı Düşüncesinde Vahiy*. Ötüken Neşriyat.
- Kindî. (2021). *Felsefî Risaleler*. (Çev.) Mahmut Kaya. Klasik Yayınları, İstanbul.
- Kindî. (2022). *Üzüntüden Kurtulma Yolları*. (Çev.) Mustafa Çağrırcı, Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Koçyiğit, H. (2020). *Din-Ahlâk Dengesi: Kur'anın Ahlâkî Söylemlerinde İtidal Vurgusu*, Kemal Göz & Hüseyin Akyüz (Ed.), Gazi Kitabevi, Ankara, s. 23-53.
- Korkusuz, M. H. (2010). 1980 Sonrası Milliyetçilik Akımlarının İbn Hal-dun'un Asabiye Modeli Bağlamında Değerlendirilmesi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kömürcüoğlu, M. (2012). İdarî Ve Sosyal Açından Türkiye'de Kentsel Dönüşüm. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Kumar, K. (2005). *Ütopycılık*. (Çev.) Ali Somel, İmge Kitabevi, İstanbul.
- Kuran-ı Kerim Türkçe Meâlî* (2024). (Diyanet Vakfı Meali). [Erişim: 03.03.2024, <https://www.kuranmeali.com/>]
- Kutluer, İ. (2001). Kur'an'ı Anlama Yolunda Felsefî Tecrübenin Rolü ve Değeri. Kur'an ve Tefsir Araştırmaları II, Ensar Neşriyat, İstanbul.
- Lapidus, Ira M.(2020). *İslâm Toplumlari Tarihi Cilt: 1 Hazreti Muham-med'den 19. Yüzyıla*. (Çev.) Yasin Aktay, İletişim Yayınları, İstanbul.
- LeGates, Richard T. & Stout, F. (Ed.). *The City Reader (Routledge Urban Reader Series)*.
- Leibniz, G. W. (2021). *Metafizik Üzerine Konuşma*. (Çev.) Nusret Hızır, Kırmızı Yayınları, İstanbul.
- Mannheim, K. (2016). İdeoloji ve Ütopya. (Çev.) Mehmet Okyavuz, Nika Yayınevi, Ankara.
- Medkur, İ. (1997). "Fârâbî", Klasik İslam Filozofları ve Düşünceleri. (Çev.) Osman Bilen, İnsan Yayınları, İstanbul.
- Meriç, C. (2021). *Bu Ülke*. Mahmut Ali Meriç (Ed.), İletişim Yayınları, İstanbul.
- Meriç, C. (2015). *Umrandan Uygarlığa*. Mahmut Ali Meriç (Ed.), İletişim Yayınları, İstanbul.

- Miskeveyh, İbn-i. (2017). *Ahlâk Eğitimi / Tehzîbu'l-Ahlâk*. (Çev.) Abdulkadir Şener vd., Büyüyenay Yayınevi, İstanbul.
- Montesquieu. (2017). *Kanunların Ruhu Üzerine*. (Çev.) Berna Günen. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- More, T. (2019a). *Utopia*. (Çev.) Sabahattin Eyüboğlu vd., Akılçelen Kitaplar, Ankara.
- More, T. (2019b). *Ütopya*. (Çev.) Sabahattin Eyüpoğlu vd., Akılçelen Kitaplar, Ankara.
- Mumford, L. (2023). *Tarih Boyunca Kent / Kökenleri Geçirdiği Dönüşümler ve Geleceği*. (Çev.) Gürol Koca & Tamer Tosun, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Mutluel, O. (2020). *Din-Ahlâk Dengesi: İnsani İlişkilerde Unuttuğumuz Değer: Saygı*, Kemal Göz & Hüseyin Akyüz (Ed.), Gazi Kitapevi, Ankara, s. 157-175.
- Mutluel, O. (2003). İbn Miskeveyh'te Ahlâk Anlayışı. Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1-10.
- Mutluel, O. (2012). İslâm Düşüncesinde Ahlâkî Bir Kavram Olarak 'Orta-yol'. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(12), 239-253.
- Mutluel, O. (2021). *İslâm'da Felsefî Düşüncenin Kısa Tarihi*. Fecr Yayınevi.
- Mutluel, O. (2021). *Kindî ve Felsefesi*. Fecr Yayınevi.
- Mutluel, O. (2018). Medeniyet İnsan Ve Din: Mezhepten Felsefeye: İlk Düşünce Hareketleri, Kemal Göz & Mustafa Türkan (Ed.), Fecr Yayınları, Ankara, s. 155-183.
- Mutluel, O. (2020). *Mutlu Ol!*. Fecr Yayınevi.
- Mutluel, O. (2017). Şehir Ve Erdem: İnsan, Şehir Ve Medeniyet Bağlamında Değerler, K. Göz, F. İbiş & M. Türkan (Ed.), Fecr Yayınları, Ankara, s. 101-111.
- Mücahid, Huriye T. (2012). *Fârâbî'den Abduh'a Siyasî Düşünce*. (Çev.) Vecdi Akyüz, İz Yayıncılık, İstanbul.
- Nef, J. (1980). *Sanayileşmenin Kültür Temelleri*. (Çev.) Erol Güngör, Kalem Yayınları, İstanbul.
- Okumuş, E. (2007). *Toplumsal Çöküş Teorileri*. İnsan Yayınları.
- Omay, M. (2009). Ütopya Üzerine Genel Bir İnceleme. *İstanbul University Journal of Sociology*, 3(18), 1-14
- Ortaylı İ. (2007). Osmanlı'yı Yeniden Keşfetmek. Timaş Yayınları.
- Ökten, S. (2022). *Örselenmiş Osmanlı'dan Medeniyet Umuduna*. Hayy Kitap, İstanbul.

- Öncü, A. (2020).Din-Ahlâk Dengesi: İslâm Ahlâk Eğitimi Tarihinde Bedenin Görünme Şekilleri Üzerine Bir Değerlendirme, Kemal Göz & Hüseyin Akyüz (Ed.),Gazi Kitabevi, Ankara, s. 287-304.
- Önder, M. (2018). Fârâbî, Birunî ve İbn Sînâ'da Eğitim ve Eğitim Yöntemleri. [Erişim: 24.03.2018, <https://mustafaonder.wordpress.com/2018/03/24/farabi-biruni-ve-ibn-i-sinada-egitim-ve-egitim-yontemleri/>]
- Özel, İ. (2014). *Faydasız Randevu*. Tiyo Yayınları.
- Özel, İ. (2019). *Türkümlü Doğruluk İntikamı Ülkemdir*. Tiyo Yayınları.
- Özel, İ. (2014). *Üç Zor Mesele Teknik-Medeniyet-Yabancılaşma*. Tiyo Yayınları.
- Passerin, M. (1996). *Habermas and the Unfinished Project of Modernity: Critical Essays on the Philosophical Discourse of Modernity*. Mit Press: Cambridge.
- Pay, S. (2008). İlahiyat Fakültesi ve Öğrencileri Üzerine Bazı Tespitler ve Değerlendirmeler. Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 17(1), 109-156.
- Platon. (2006a). *Devlet*. (Çev.) Sabahattin Eyüboğlu & M. Ali Cimcoz, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Platon. (2014a). *Şölen*. Eyüp Çoraklı (Ed.), Alfa Yayınları, İstanbul.
- Platon. (Eflatun). *Şölen Bütün Yapıtları-16* (2015b). (Çev.) Furkan Akderin, Ahmet Cevizci (Ed.), Say Yayınları, Ankara.
- Platon. (2021). *Yasalar*. (Çev.) Furkan Akderin. Say Yayınları, İstanbul.
- Platon (Eflatun). (2019b). *Devlet (Cilt 2)*. (Çev.) Sabahattin Eyüboğlu & M. Ali Cimcoz, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Prens Said Halim Paşa. (1983). *Toplumsal Çözüm (Bühanlarımız)*. N. Ahmet Özalp (Haz.), Burhan Yayınları, İstanbul.
- Posokhin, M. V. (1974). Yaşanılır Şehirler. Mimarî Bilimler Yayınları, İstanbul.
- Rorty, R. (1989). *Contingency, Irony, and Solidarity*. Cambridge, New York.
- Rosen, S. (2008). *Plato's Republic: A Study*. Yale University Press, London.
- Rousseau, J. J. (2006a). *Toplumsal Sözleşme*. (Çev.) Vedat Günyol. İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.
- Rousseau J. J. (2017b). *Toplumsal Mukavele (Toplum Sözleşmesi)*. (Çev.) Vedat Günyol, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

- Sabra, Abdelhamid I. (1987). The appropriation and subsequent naturalization of Greek science in medieval Islam: a preliminary statement. *History of Science*, 25(3), 223-243.
- Sarıçam, İ. (2007). *Hız. Muhammed ve Evrensel Mesajı*. Diyanet İşleri Başkanlığı.
- Sarısu, Ahmet N. (2000). Bizi Biz Yapan Değerlerimiz ve Hayatımızı Anlamlandırmadaki Rolü, Üçüncü 1000'e Girerken Türkiye. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 299-318.
- Sartre, J. P. (2007). *Huis clos : Sartre, Jean-Paul*. Gallimard.
- Saruhan, E. (2018). *Türkiye'de Din Algısı*. Pınar Yayınları.
- Saruhan, Müfit S. (2020). *Var Ol!*. Fecr Yayınları.
- Saruhan, Müfit S. (2012). Ahlâk ve Erdemin İnşası. Muhafazakar Düşünce Dergisi, 49(15), 329-354.
- Saruhan, M. S. (2020). Din-Ahlâk Dengesi: Özü Yaşama Yaşayışı Özümseme, Kemal Göz & Hüseyin Akyüz (Ed.), Gazi Kitabevi, Ankara, s. 3-23.
- Saruhan, Müfit S. (2015). Erdemlerin Erdemi: Adâlet. Adam Akademi, 1(5), 1-12.
- Saruhan, Müfit S. (2018). Evrim ve Ahlâk Filozofu İbn Miskeveyh Düşüncesinde Tanrı, Evren ve İnsan. Eskiye Yayınları.
- Saruhan, Müfit S. (2019). Özgür Ol!. Fecr Yayınları.
- Sitz im Leben (2022). Vikipedi. [Erişim: 20.05. 2024, https://en.wikipedia.org/wiki/Sitz_im_Leben]
- Sînâ, İbn. (2022). *Kitabu's-Şifa: İlâhiyat*. (Çev.) Ömer Türker & Ekrem Demirli, Litera Yayıncılık, İstanbul.
- Sînâ, İbn. (2021). *Kitâbü's-Şifâ: Nefs*. (Çev) Mehmet Zahit Tiryaki, Türkiye Bilimler Akademisi, Ankara.
- Sînâ, İbn. (1954). *Uyûnü'l-Hikme* (Tis'u Resâil içinde). Hilmi Ziya Ülken (Ed.), Ankara, 2-35.
- Sorokin, Pitirim A. (1972). *Bir Bunalım Çağında Toplum Felsefeleri*. (Çev.) Mete Tunçay, Bilgi Yayınevi, Ankara.
- Süer, D. (1999). 20.Yüzyılın Ütopik Kule Binaları-Kentleri. Mimarlık, 286, 24-28.
- Strieder, J. (2010). Jacob Fugger the Rich: Merchant and Banker of Augsburg, 1459-1525. [Erişim: 07.09.2023, https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Jakob_Fugger&oldid=1203029205]

- Şahin, E. (2017). *El-Muallimu's-Sânî Fârâbî: Fârâbî'nin İlimler Tasnifinin Latin Dünyasına Geçiş Ve Kabulü*, Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara, s. 221-243.
- Şebusteri, M. M. (2017). *İman ve Özgürlük*. Mana Yayınları.
- Şener, S. (2014). Şehir ve Medeniyet İlişkisi. *Medeniyet Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 43-60.
- Şentürk, R. (2020). *Açık Medeniyet*. İz Yayıncılık.
- Şenyayla, G. (2020). *Din-Ahlâk Dengesi: Din- Ahlâk Bağlamında Hz. Peygamber'in Örnekliliği*, Kemal Göz & Hüseyin Akyüz (Ed.), Gazi Kitabevi, Ankara, s. 81-101.
- Şenyayla, G. (2018). Medeniyet İnsan Ve Din: İnsan-Şehir Entegrasyonu Bağlamında Muâhât (Kardeşleşme) Olayı, Kemal Göz & Mustafa Türkan (Ed.), Fecr Yayınları, Ankara, s. 137-155.
- Tanilli, S. (1991). İslâm Çağımıza Yanıt Verebilir mi? Say yayınları, İstanbul.
- Tanpınar, Ahmet H. (2019). *Beş Şehir*. (thk.) İnci Enginün, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- Tufeyl, İbn-i & Sînâ, İbn-i. (2019). *Hay Bin Yakzan*. (Çev.) M. Şerafeddin Yaltkaya & Babanzade Reşid, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Tuğrul, S. (2008). *Kur'an'da Değerler Sistemi*. Ankara Okulu Yayınları.
- Turner, Bryan S. (2019). *Max Weber ve İslâm*. (Çev.) Yasin Aktay, Vadi Yayınları, İstanbul.
- Tûsî, Nasiruddin. (2013). *Ahlâk-ı Nâsirî*. (Çev.) Anar Gafarov & Zaur Şükürov, Litera Yayıncılık, İstanbul.
- Türk, N. (2020). *Din-Ahlâk Dengesi: Kur'an'da Kavimlerin Peygamberlerine Karşı Uyması Gereken Ahlâkî Kurallar*, Kemal Göz & Hüseyin Akyüz (Ed.), Gazi Kitabevi, Ankara, s. 53-81.
- Türkan, M. (2018). *Medeniyet İnsan Ve Din: İnsan Hayatında Denge Unsuru Olarak Fikhî Hükümler*, Kemal Göz & Mustafa Türkan (Ed.), Medeniyet İnsan Ve Din, Fecr Yayınları, Ankara, s. 69-89.
- Türkiye Gazetesi Ansiklopedi Grubu*. (2005). Türk Sultanları. Türkiye Gazetesi Yayınları, İstanbul.
- Ulutürk, M. (2017). *El-Muallimu's-Sânî Fârâbî: Geçmişteki Fârâbî'yi Anlama Usulü Çağdaş Fârâbî'yi Yorumlama Sorunu*, Gürbüz Deniz (Ed.), Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara, s. 189-221.

- Uyanık, M. & Akyol, A. (2015). Fârâbî'nin Medeniyet Tasavvuru ve Kurucu Metni Olarak. Oş Devlet Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, 15(1), 33-65.
- Uysal, E. (2003). Değerler Üzerine Bazı Düşünceler ve Bir Erdem Tasnifi Denemesi: İnsanî Erdemler - İslâmî Erdemler. *Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi*, XII/1, 51-69.
- Uysal, E. (2008). *Kindî ve İbn Sînâ Felsefesinin Temel Kavramları*. Emin Yayınları.
- Ülken, Hilmi Z. (2020). *İslâm Düşüncesi: Türk Düşüncesi Tarihi Araştırmalarına Giriş*, Doğu Batı Yayınları.
- Ürkmez, A. (2024). Siret: Bir Güzel Ahlâk Yürüyüşü. *Diyanet - Aylık Dergi - Aile - Çocuk - İlmi Dergi - Bülten*. [Erişim 19.02.2024, <https://yayin.diyanet.gov.tr/makale/siret-bir-guzel-ahlak-yuruyusu/doc-dr-ahmed-urkmez/hadis-siyer/2245/59>]
- Ürkmez A. (2017). Şehir Ve Erdem: Sünnet Perspektifinden Şehir Ve Erdem İlişkisi, K. Göz, F. İbiş & M. Türkan (Ed.), *Fecr Yayınları*, Ankara, s. 35-45.
- Yalçın, M. F. (2023). "İslam Tarihinde Merhamet Kavramı: Mâverdî ve İbn Haldûn Örneği", *Merhamet -İslam Medeniyetinin Temel Değerleri*, ed. Gencal Şenyayla-Ali Öncü, *Fecr Yayınları*, s.91-107.
- Yapı Sektörünün Haber Portalı (2013). Bizde Kent diye Bir Kavram Yoktur; Şehir Vardır. [Erişim: 27.02.2024, http://www.yapi.com.tr/haberler/bizde-kent-diye-bir-kavram-yoktur-sehir-vardir_103976.html]
- Yatağan, S. & Uçar, A. (2021). Ütopya Karşılaştırmaları: Platon'un Devleti & More'un Ütopyası. *Tuiç Akademi*, s. 1-27.
- Yazıcı, M. (2016). Değerler ve Toplumsal Yapıda Sosyal Değerlerin Yeri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), 209-223.
- Yazıcı, Y. (2020). *Din-Ahlâk Dengesi: Güzel Ahlâkın Zirvesi: Hilm Ve Tenenni*, Kemal Göz & Hüseyin Akyüz (Ed.), *Gazi Kitapevi*, Ankara, s. 219-243.
- Yazır, Elmalılı M. Hamdi. (1997). *Meşrutiyetten Cumhuriyete Makaleler*. (Ed.), Hızır Murat Köse & Tuncay Başoğlu, (Haz.) A. Cüneyd Köksal & Murat Kaya, *İstanbul Kitabevi*, İstanbul.
- Yıldız, A. (2014). *Nefs Bilgisi Risale-i Ma'rifetü'n-Nefs*. Büyüyenay, İstanbul.

- Yüksel, Ülkü D. (2012). Antikçağ'dan Günümüze Kent Ütopyaları. *İdeal-kent Dergisi*, 3(5), 8-37
- Winiarczyk, M. (1997). Das Werk des Jambulos. Forschungsgeschichte (1550-1988) und Interpretationsversuch. *Rheinisches Museum für Philologie* 140, 128-153.
- Zamyatin, Y. (2021). Biz. (Çev.) Fatma Arıkan & Serdar Arıkan, İthaki Yayınları, İstanbul.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1539

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 941

Kitap Adı: Hint Alt Kıtası Sûflerinden Muhammed Gavs Gevâliyârî ve Tasavvufî Düşüncesi

Book Title: Muhammad Ghaus Gwaliori One of the Sufis of the Indian Subcontinent and His Mystical Views

ISBN: 978-625-6123-95-3

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786256123953

Yazar | Author: İsa YALÇIN | orcid.org/0000-0002-1735-2489

Editor | Editor: Yusuf SALMAZZEM | orcid.org/0000-0003-4869-8869

Kurum | Institution: Bitlis Eren Üniversitesi | ROR ID: ror.org/00mm4ys28

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 324

Yayın Tarihi | Publication Date: Ocak | January 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRHİ | Tasavvuf ve İslami mistisizm | Sufism & Islamic mysticism

BISAC: REL015030 | Din / İslam / Sufizm | Religion / Islam / Sufism

THEMA: QRAM9 | İslam mistisizmi ve Sufizm | Islamic mysticism & Sufism

LC: BP189 | Tasavvuf | Sufism

Atf Bilgisi | Cite as: Yalçın, İsa. *Hint Alt Kıtası Sûflerinden Muhammed Gavs Gevâliyârî ve Tasavvufî Düşüncesi*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- ‘Acem, Refik. *Mevsû‘atu mustalahâtî’t-tasavvufî’l-İslâmî*. Beyrût: Mektebetü Lübnan Nâşirûn, 1999.
- “Muhammad, Shaikh (1500-1563)”. *Encyclopaedia of Muslim Biography: India, Pakistan, Bangladesh*. (Ed. Nagendra Kr. Singh), (Cilt. IV, ss. 75-76). New Delhi: A.P.H. Publishing Corporation, 2001.
- Aclûnî, Ebû’l-Fidâ İsmâîl b. Muhammed. *Keşfü’l-hafâ ve müzîlû’l-ilbâs ammâ iştehere mine’l-ehâdis alâ elsineti’n-nâs*. Cilt. I-II. Kâhire: Mektebetü’l-Kudsî, ts.
- Affî, Ebu’l-Alâ. *Muhyiddîn İbnu’l-Arabî’nin Tasavvuf Felsefesi*. (Çev. Mehmet Dağ). Ankara: A.Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1974.
- Affî, Ebu’l-Alâ. *Tasavvuf: İslâm’da Manevi Devrim*. (Terc. H. İbrahim Kaçar & Murat Sülün). İstanbul: Risale Basın-Yayın, 1996.
- Ağırkaya, Güven. “İsm-i A‘zam’ın Varlığı Üzerine Bir İnceleme”. *Tefsir Araştırmaları Dergisi*, 2022, 6 (1), 221-242.
- Ahmad, Khwajah Nizamuddin. *The Tabaqat-i Akbari (A History of India from the Early Musalman Invasions to the Thirty-Eighth Year of the Reign of Akbar)*. Vol. II. (Trans. B. De). Calcutta: Asiatic Society of Bengal, 1936.
- Ahmad, M. G. Zubaid. *The Contribution of India to Arabic Literature*. Punjab, Allahabad: Maktaba-i-Din-o-Danish, 1946.
- Ahmad, Qazi Moin uddin. *History of the Shattari Silsilah*. (Thesis Submitted for the Degree of Doctor of Philosophy). Aligarh: Aligarh Muslim University, 1963.
- Ahmed, Aziz. *Hindistan’da İslâm Kültürü Çalışmaları*. (Terc. Latif Boyacı). İstanbul: İnsan Yayınları, 1995.
- Ahmed, Muhammed Mes‘ûd. *Hazret Şâh Muhammed Gavs Gevâliyârî (rihâlât ve âsâr)*. (İkinci Baskı). Pakistan İslâm Cumhuriyeti (Karaçi): İdâretü Mesûdiyye, 1418/1998.
- Akdoğan, Mesut. *Abdullah Yâfî: Hayatı, Eserleri ve Tasavvufî Düşüncesi*. İstanbul: Nizamiye Akademi Yay., 2021.
- Akdoğan, Ömer. *Ahmed Kuşâşî Hayatı, Eserleri ve Tasavvufî Görüşleri*. Ankara: Fecr Yay., 2022.
- Algar, Hamid. “Hâcegân”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. XIV, s. 431). İstanbul: TDV Yay., 1996.

- Allami, Abu'l-Fazl. *The Akbarnama*. Vol. II. (Trans. H. Beveridge). Calcutta: The Asiatic Society, 2000.
- Allami, Abul Fazl. *Ain i Akbari*. Vol. I. (Trans. H. Blochmann, M. A.). Calcutta: The Asiatic Society of Bengal, 1873.
- Altıntaş, Hayrani. *Tasavvuf Tarihi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1986.
- Anooshahr, Ali. "The Shaykh and the Shah: On the Five Jewels of Muhammad Ghaws Gwaliori". (Eds. Alka Patel & Touraj Daryae). in *India and Iran in the Longue Durée* (pp. 91-102). University of California: Jordan Center for Persian Studies, 2017.
- Ansari, A. S. Bazmee. "Hindal Mirza". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. XVIII, ss. 66). İstanbul: TDV Yay., 1998.
- Arğun, Şaban. *Sa'deddîn Hammûyî*. Ankara: Fecr Yay., 2023.
- Arnold, T. W. "Saints and Martyrs (Muhammadan in India)". (Ed. James Hastings), in *Encyclopaedia of Religion and Ethics*, (Vol. XI, pp. 68-73). New York: Charles Scribner's Sons, 1920.
- Askari, Syed Hasan. "A Fifteenth Century Shuttari Sufi Saint of North Bihar". *Proceedings of the Indian History Congress*, 1950, (13), 148-157.
- Aşkar, Mustafa. *Niyazî-i Mısırî ve Tasavvuf Anlayışı*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yay., 1998.
- Ateş, Süleyman. "İhlâs". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. XXI, ss. 535-537). İstanbul: TDV Yay., 2000.
- Ateş, Süleyman. "Kutub". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. XXVI, ss. 498-499). Ankara: TDV Yay., 2002.
- Atlı, Ahmet. *Tasavvufta Ricâlu'l-Gayb*. (Doktora Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2011.
- Attas, S. Muhammed Nakib. *İslâm Metafizikğine Prolegomena -İslâm'ın Dünya-görüşünün Aslı Unsurlarına Dair Bir Açıklama-*. (Terc. İlker Kömbe). İstanbul: Küre Yay., 2016.
- Ayday, Mehmet Selim. "Hüsameddîn Ali el-Bitlisî'nin Câmî'u't-Tenzîl ve't-Te'vîl İsimli İşârî Tefsirindeki Hurûflüğün İzleri". *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2017, (34), 325-359.
- Ayday, Mehmet Selim. *İşârî Tefsir Geleneği Açısından Hüsameddîn Ali el-Bitlisî ve Câmî'u't-Tenzîl ve't-Te'vîl İsimli Tefsiri*. (Doktora Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016.
- Aydın, Mehmet S. "İnsân-ı Kâmil". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. XXII, ss. 330-331). İstanbul: TDV Yay., 2000.

- Ayni, Mehmed Ali. "(Nefs) Kelimesinin Manaları". *Darülfünun İlahiyat Fakültesi Mecmuası*, 1930, 4(14), 46-52.
- Ayvazoğlu, Beşir. *Güller Kitabı*. İstanbul: Kapı Yayınları, 2013.
- Ayyâşî, Ebû Sâlim b. Ebî Bekr es-Sicilmâsî Abdullah b. Muhammed. *er-Rihletü'l-'ayyâşîyye li'l-bikâil hicazîyye*. Cilt. I-II. (Thk. Ahmed Ferid Mezidî). Lübnan: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2011.
- Azamat, Nihat. "Kâdiriyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. XXIV, ss. 131-136). İstanbul: TDV Yay., 2001.
- Bâbü'r, Zahiruddin Muhammed. *Baburnâme: "Babur'un Hâtıratı"*. (Üçüncü Baskı). (Haz. Reşit Rahmeti Arat). Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2000.
- Bala, Mirza. "Hümâyûn". *İslâm Ansiklopedisi (MEB)*, (Cilt. V/1, ss. 628-631). Eskişehir: Etam A.Ş. Matbaa Tesisleri, 2001.
- Baltacı, Halil. "Şeyh Hakîkî'nin İrşâdnâme Adlı Eseri Çerçevesinde Bayramî-Melâmîlerde 'Hakikat-i Muhammediyye' Anlayışı". *Hacı Bayram-ı Veli V*, 2020, 105-124.
- Bayur, Hikmet. "16 ıncı Asırda Dinî ve Sosyal Bir İnkılâp Teşebbüsü - Ekber Gurkan 1556-1605-". *Belleten*, 1994, 2 (5/6), 133-182. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Bayur, Y. Hikmet. *Hindistan Tarihi -Gurkanlı Devletinin Büyüklük Devri (1526-1737)-*. Cilt. II. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1947.
- Beale, Thomas William. *The Oriental Biographical Dictionary*. Calcutta: The Asiatic Society of Bengal, 1881.
- Beck, Guy L. "Haridâsî Sampradāya". *Brill's Encyclopedia of Hinduism*, (Ed. Knut A. Jacobsen), (Vol. III, pp. 329-338.). Leiden: Brill, 2011.
- Bedahşî, Mîrzâ La'l Beg La'î. *Semerâtü'l-kuds min şecerâtü'l-üns*. (Nşr. Seyyid Kemâl Hâc Seyyid Cevâdî). Tahran: Pejûheşgâh-ı Ulûm-i İnsânî ve Mutâleat-i Ferhengî, 1376.
- Bedâûnî, Abdülkâdir. *Müntehabü't-tevârîh*. Cilt. I-III. (Tsh. Mevlevî Ahmed Ali Sâhib). Tahran: Encümen-i Âsâr ve Mefâhîr-i Ferhengî, 1380.
- Bedevî, Abdurrahman. *Şehîdetü'l-aşki'l-ilâhî Râbiatü'l-'Adeviyye*. Kâhire: Mektebetü'n-Nahdati'l-Mısriyye, 1962.
- Bekçi, Semih. *Yemen'de Tasavvuf (Bâ Alevî Tarikatı)*. Ankara: İlâhiyât Yayınları, 2023.

- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn. *el-Esmâ' ve's-sıfât*. Cilt I-II. (Thk. Abdullah b. Muhammed el-Hâşidî). Cidde: Mektebetu's-Sevâdî, 1412/1991.
- Beyhâkî, Ebûbekir Ahmed b. Hüseyin. *Şu'abü'l-îmân*. Cilt. I-VII. (Thk. Ebû Hâcir Muhammed Saîd). Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1421/2000.
- Bharaspati, K.C.D. "Tansen", (Ed. V. Raghavan), in *Cultural Leaders of India: Composers* (pp. 71-84). New Delhi: Publications Division, Ministry of Information and Broadcasting, 1954.
- Biçer, Ramazan. *Ebû Bekir İbnü'l-Arabî ve el-Emedü'l-Aksâ Adlı Eseri (Esmâ-i hüsnâ ve Sıfâtullah Bahislerinin Edisyon Kritik, Tahkik, Tahlil ve Değerlendirmesi)*. (Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1999.
- Bilgrâmî, Gulâm Ali Âzâd-ı. *Me'âsirü'l-kirâm fî târîhi Bilgrâm*. (Terc. Muhammed Yûnus Rızâ Mûnis Üveysi). India: Merkezu'd-Dirâseti'l-İslâmiyye Câmi'atü'r-Rızâ, 2008.
- Birişik, Abdulhamit. *Hind altkıtası düşünce ve tefsir ekolleri*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2001.
- Birişik, Abdulhamit. "Hint Alt-Kıtasında İslâm Araştırmalarının Dünyu Bugünü: Kurumlar, İlmî Faaliyetler, Şahıslar, Eserler". *Dîvân: İlmî Araştırmalar*, 2004/2, 9 (17), 1-62.
- Bîrûnî, Ebû Reyhân Muhammed b. Ahmed. *Tahkîku mâ li'l-Hind - Birûnî'nin Gözüyle Hindistan-*. (Çev. Kıvameddin Burslan). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2015.
- Bolat, Ali. *Muhammed Nûru'l-Arabî Hayatı, Eserleri ve Tasavvufî Görüşleri*. Samsun: Etüt Yayınları, 2010.
- Bolay, Süleyman Hayri. "Âlem". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. II, ss. 357-360). İstanbul: TDV Yay., 1989.
- Brockelmann, Carl. *Geschichte der Arabischen Litteratur*. II. Cilt. (Zweiter Band). Leiden: E. J. Brill, 1949.
- Brockelmann, Carl. *Geschichte der Arabischen Litteratur*. II. Ek Cilt. (Zweiter Supplementband). Leiden: E. J. Brill, 1938.
- Buehler, Arthur F. "Hindistan'da Eşrâfîleşme Eğilimleri". (Çev. Mehmet Atalay). *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2014, 1 (2), 129-146.
- Buehler, Arthur F. "Hind-Pakistan Alt-Kıtasında Kadîrlilik: Genel Bir Değerlendirme". (Çev. Mehmet Atalay). *e-Makâlât Mezhep Araştırmaları*, 2015, 8 (1), 135-170.

- Buhârî, Muhammed b. İsmâîl. *Sahihu'l-Buhârî*. (Thk. Mustafa Dîb el-Buğa). Dimaşk: Dâru İbn Kesir & Dâru'l-Yemâme, 1414/1993.
- Bûnî, Ahmed b. Ali. *Şemsü'l-maârif (Büyük Bilgiler Güneşi)*. (Terc. Selâhattin Alpay). İstanbul: Sedef Yayınevi, 1979.
- Burhanpûrî, Seyyid Muhammed Mutî'ullah Râşid. *Burhanpûr ki Sindh-i Evliyâ: Tezkire-i Evliyâ-yi Sindh*. (Üçüncü Baskı). (Thk. Mahdûm Selîmullah Sıddıkî). Karaçi: Sindh-i Edebî Pûr, 2006.
- Câmî, Abdurrahman. *Nefehâtü'l-üns, Evliyâ Menkıbeleri*. (Terc. ve Şerh. Lâmiî Çelebi, Haz. Süleyman Uludağ & Mustafa Kara). İstanbul: Marifet Yayınları, 1998.
- Cebecioğlu, Ethem. "Güney Asyada İslamın Yayılmasında Sufilerin Rolü". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1992, (33), 157-178.
- Cebecioğlu, Ethem. *Tasavvuf Terimleri ve Sözlüğü*. İstanbul: Ağaç Kitabevi Yayınları, 2004.
- Cemâlî, Hâmid b. Fazlullah. *Siyerü'l-Ârifîn*. (Terc. Muhammed Eyyûb Kâdirî). Lahor: Merkez-i Urdûbürd, 1975.
- Cerrâhî, Safer el-Muhıbbî. *İstlâhât-ı softıyye fî vatan-ı asliyye/Tasavvuf Terimleri*. (Haz. Derya Çakır Baş). İstanbul: Kırk Kandil Yay., 2013.
- Cevherî, İsmâîl b. Hammâd. *es-Sihâh*. Cilt. I-VI. (Thk. Ahmed Abdulgaffur Attar). Beyrût-Lübnan: Dâru'l-İlmi'l-Melâyîn, 1990.
- Cevziyye, İbn Kayyim. *Medâricü's-sâlikîn*. Cilt. I-II. (Thk. Rıdvan Câmî' Rıdvan). Kâhire: Müessesetü'l-Muhtâr, 1422/2001.
- Ceyhan, Semih. "Semâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. XXXVI, ss. 455-457). İstanbul: TDV Yay., 2009.
- Ceyhan, Semih. "Şemsü'l-Maârif". *DİA*, (Cilt. XXXVIII, ss. 531-533). İstanbul: TDV Yay., 2010.
- Chittick, William. *Varolmanın Boyutları*. (Çev. Turan Koç). İstanbul: İnsan Yayınları, 2007.
- Christomy, Tommy. *Signs of the Wali -Narratives at the Sacred Sites in Pamijahan, West Java-*. Australia: The Australian National University E Press, 2008.
- Cîlî, Abdülkerim. *Merâtibü'l-vücûd ve hakîkatu külli mevcûd*. (Nşr. Ali Yûsuf Süleyman). Kâhire: Mektebetü'l-Kâhire, 1420/1999.
- Cîlî, Abdülkerim. *İnsân-ı Kâmil*. (İkinci Baskı). (Terc. Abdülaziz Mecdi Tolun). İstanbul: İz Yayıncılık, 2002.
- Cîlî, Abdülkerim. *Şerhu'l-esfâr an risâleti'l-envâr*. Dimaşk: y.y., 1348/1929.

- Cürcânî, Ali b. Muhammed Seyyid Şerif. *Mu'cemü't-ta'rîfât*. (Thk. Muhammed Sıddîk el-Minşâvî). Kâhire: Dâru'l-Fazilet, ts.
- Çağrıci, Mustafa & Uludağ, Süleyman. "İstikamet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. XXIII, ss. 348-349). İstanbul: TDV Yay., 2001.
- Çelik, İsa. "Tasavvufî Gelenekte Hazarât-ı Hams veya Tenezzülât-ı Seb'a Anlayışı". *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, 2003, 4 (10), 159-184.
- Çelik, Muhammed Bilal & Demir, Hami. "Hümayun'un Kozmolojik Egemelik Anlayışı". *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Erzurum, 2021, (70), 401-418.
- Çiçek, Yakup. *Harûrîzâde Mehmed Kemâleddin Hayatı, Eserleri ve Tibyânî vesâ'il-i hakâ'ik fî beyânî selâsili't-tarâ'ik*. (Öğretim Üyeliği Tezi). İstanbul: İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü, 1982.
- Çiştî, Abdurrahmân. *Mirâtü'l-esrâr*. (Thk. Mevlânâ el-Hâc). Lahor: Ziyâu'l-Kur'ân, 1993.
- Dârâ Şükûh. *Sefînetü'l-Evliyâ*. Kanpûr: y.y., 1883.
- Demirci, Mehmet. "Hakikat-i Muhammediyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. XV, ss. 179-180). İstanbul: TDV Yay., 1997.
- Derin, Serkan (Haz.). *Tasavvuf ve Budizm İlişkilerine Dair Bir Risale: Havz-ı Hayat*. Çanakkale: Paradigma Akademi, 2021.
- Devellioğlu, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. (Haz. Aydın Sami Güneyçal). Ankara: Aydın Kitabevi Yay., 1998.
- Dihlevî, Abdülhak Muhaddis. *Ahbârü'l-ahyâr fî esrârî'l-ebâr*. (Tsh. Âlîm Eşref Han). Tahran: Encümen-i Âsâr-ı Mefâhîr-i Ferhengi, 1383.
- Dozy, R. *Supplément aux dictionnaires arabes*. Vol. II. Leiden: E. J. Brill, 1927.
- Eaton, Richard Maxwell. *Sufis of Bijapur 1300-1700: Social Roles of Sufis in Medieval India*. New Delhi: Munshiram Manoharlal Publishers, 1996.
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as. *Sünenü Ebî Dâvûd*. Cilt. I-VII. (Thk. Şuayb Arnavût & Muhammed Kâmil Karabellî). Beyrût: Dâru'r-Risâle el-'Âlemiyye, 1430/2009.
- Ebu Safiyye, Câsir. "Kur'an'da İhbât: Semantik Bir Çalışma". (Çev. Hüseyin Akyüzoğlu). *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2001, (4), 239-260.
- Ekinci, Mustafa. "Safeviyye Tarikati ve Türkmenler Üzerindeki Rolü", (Ed. Halil İbrahim Bulut), *Anadolu'da Aleviliğin Dünü ve Bugünü*

- inde (ss. 143-174). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Yayınları, 2010.
- Elias, Jamal J. "Shattariyah", *The Oxford Encyclopedia of the Modern Islamic World*, (Vol. IV, p. 50). New York: Oxford University Press, 1995.
- Elliot, H. M. & Dowson, John. *The History of India*. Vol. II. London, 1869.
- Emektar, Melek. *Hindistan Türk-İslâm Devletlerinde Eğitim-Öğretim Teşkilatı*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacı Bayram Veli Üniversitesi/Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2019.
- Eraydın, Selçuk. *Tasavvuf ve Tarikatlar*. (On Birinci Baskı). İstanbul: M. Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yay., 2014.
- Erdem, Hüsamettin. *Bir Tanrı-Âlem Münasebeti Olarak Panteizm ve Vahdet-i Viücûd*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1990.
- Erginli, Zafer (ed.). *Metinlerle Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Kalem Yayınevi, 2006.
- Erkaya, Mahmud Esad. "Hâlidîyye Tasavvuf Geleneğinde Mürid-Mürşid İlişkileri". *e-Şarkîyat İlmî Araştırmalar Dergisi*, 2017, 9 (18), 839-861.
- Erkaya, Mahmud Esad. *Kur'an Kaynaklı Tasavvuf Kavramları*. Ankara: Otto Yayınları, 2017.
- Ernst, Carl W. "From Hagiography to Martyrology: Conflicting Testimonies to a Sufi Martyr of the Delhi Sultanate". *History of Religions*, 1985, 24 (4), 308-327.
- Ernst, Carl W. "Jawâher-e Kamsa". in *Encyclopaedia Iranica*, (Ed. Ehsan Yarshater), (Vol. XIV, pp. 608-609). New York: Encyclopaedia Iranica Foundation, 2008.
- Ernst, Carl W. "Muhammed Gavs'ın Nazarında Tasavvuf ve Yoga: Sufism and Yoga According to Muhammad Ghawth" (Çev. Mehmet Bilal Yamak). *Tasavvur: Tekirdağ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2018, 4 (2), 900-912.
- Ernst, Carl W. "Müslüman Yoga Yorumcuları". (Çev. Mehmet Atalay). *e-makâlât Mezhep Araştırmaları*, (Güz 2014), 7 (2), 117-128.
- Ernst, Carl W. "Persecution and Circumspection in Shattari Sufism", (Eds. Fred De Jong & Berndt Radtke), in *Islamic Mysticism Contested: Thirteen Centuries of Debate and Conflict* (pp. 1-14) Leiden: E. J. Brill, 1999.
- Ernst, Carl W. "Şettâri Sufilikte Mihne ve Temkin Tavrı". (Çev. Ulvi Murat Kılavuz). *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2003, 12 (1), 345-364.

- Ernst, Carl W. “Tasavvuf ve Yogada Vecdin Psikofizyolojisi”, (Çev. Mehmet Bilal Yamak), *Rumeli İslâm Araştırmaları Dergisi*, 2019, 2 (3), 129-134.
- Ernst, Carl W. *Refractions of Islam in India: Situating Sufism and Yoga*. New Delhi: SAGE Publications India Pvt Ltd/YODA Press, 2016.
- Ernst, Carl W. The Islamization of Yoga in the “Amrtakunda” Translations. *Journal of the Royal Asiatic Society*, 2003, 13 (2), 199-226.
- Ertuğrul, İsmail Fenni. *Vahdet-i Vücûd ve İbn Arabî*. (Haz. Mustafa Kara). İstanbul: İnsan Yayınları, 1991.
- Ethé, Hermann. *Catalogue of Persian Manuscripts in the Library of the India Office*. Vol. I. Oxford: India Office, 1903.
- Fakrî, Âlim. *Tezkire-i Evliyâ-i Pakistan*. Cilt. II. Lahor: Urdûbâzâr, 1993.
- Fârûkî, Ahmed b. Muhammed. *Hülâsatü'l-vecîh*. (Tsh. Şeyh Muhammed Nizamüddîn el-Misbâhî). Hindistan: Dâru'l-Melik, 1442/2021.
- Fathurahman, Oman. “Reinforcing Neo-Sufism in the Malay-Indonesian World: Shattariyyah Order in West Sumatra”. *Studia Islamika Indonesian Journal For Islamic Studies*, 2003, 10 (3), 29-93.
- Ferâhîdî, Halîl b. Ahmed. *Kitâbü'l-ayn*. Cilt. I-IV. (Thk. Abdülhamid Hindâvî). Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1424/2003.
- Ferishta, Mahomed Kasim. *History of the Rise of the Mahomedan Power in India, till the Year A.D. 1612 (Tarikh e Firishta)*. Vol. II. (Çev. John Briggs). Calcutta: R. Cambray&CO., 1909.
- Fîrûzâbâdî, Muhammed b. Yakûb. *Besâir-u zevi't-temyîz fî letâifi'l-kitâbi'l-azîz*. Cilt. I-VI. Beyrût: el-Mektebetu'l-İlmiyye, ts.
- Gaborieau, Marc. “Hint Alt-Kıtası'nda İslam Tarikatları -Etnolojik Bir Yaklaşım-”. *İslâm Dünyasında Tarikatlar (Gelişmeleri ve Aktüel Durumları)*, (Terc. Osman Türer), (ss. 195-255). İstanbul: Sûf Yayınları, 2004.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed. *İhyâ'u ulûmi'd-dîn*. Cilt. I-IV. (Thk. Bedevî Tabâne). Endonezya: Maktaba Kiryate Fûtra, 1957.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed. *Kimyâ-i Saâdet*. (Terc. A. Faruk Meyan). İstanbul: Bedir Yayınevi, ts.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed. *Mişkâtü'l-envâr ve misfâtü'l-esrâr*. (Thk. Abdülazîz İzzeddin es-Seyrevân). Beyrût: Âlimü'l-Kütüb, 1407/1986.

- Gazzâlî, Ebû Hâmid. *el-Maksadü'l-esnâ fî şerh-i esmâillâhi'l-hüsnâ*. (Thk. Muhammed Osman el-Hüseyn). Kâhire: el-Mektebetü'l-Kur'ân, ts.
- Gelibolulu Âlî Mustafa Efendi. *Riyâzü's-sâlikîn*. (Nşr. Mehmet Arslan & İ. Hakkı Aksoyak). Sivas: Dilek Matbaacılık, 1998.
- Gevâliyârî, Muhammed Gavs. *Ahsenü'l-a'mâl*. Delhi (India): Matba'u Rizvi, 1886.
- Gevâliyârî, Muhammed Gavs. *Bahrü'l-hayât*. (Thk. Seyyid Mir Hasan). Delhi: Matba-u Rizvî, ts.
- Gevâliyârî, Muhammed Gavs. *el-Cevâhiri'l-hams kitâbü'n yebhasü fî esrâri'l-ibâdeti ve't- telâsimi ve'l-ahvâli ve'l-makâmâtî ve ma'rifeti'llahi Te'âlâ*. (Thk. Âsım İbrâhîm el-Keyyâlî el-Huseynî eş-Şâzilî ed-Derkâvî). Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2010.
- Gevâliyârî, Muhammed Gavs. *Evrâd-ı Gavsîyye*. (Terc. Ğ. M. Ferîdî). Karaçi: Medine M.A. Cinnah, 1988.
- Gevâliyârî, Muhammed Gavs. *İrşâdu'd-damâir*. Library of Dargah Pir Mohamad Shah, AhmadAbad Gujarat, MC No.:86/4, Liby. S. No.: 1830-D.
- Gevâliyârî, Muhammed Gavs. *Kilîd-i mehâzin*. B.y.y: y.y., ts.
- Gevâliyârî, Muhammed Gavs. *Kurb-i nevâfil ve kurb-i ferâiz*. (Thk. Muhammed Riyad Ahmed Saidî). (Terc. İbn İshak Seyfullah Hezârevî). United Kingdom: Cemâ'atü Rızâ-yi Mustafâ, 2021.
- Geylânî, Abdülkâdir. *Gunyeti li-tâlîbi tarîki'l-Hak azze ve celle*. Cilt. II. (Thk. Ebû Abdurrahman Salâh b. Muhammed b. 'Uveyde). Beyrût-Lübnan: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1417/1997.
- Gibson, Thomas. *Islamic Narrative and Authority in Southeast Asia -From the 16 th to the 21st Century-*. New York: Palgrave Macmillan, 2007.
- Grenard, Fernand. *Bâbur*. (Haz. Orhan Yüksel). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1971.
- Güler, Muhammed İkbâl. *Erzurum'un Yüzleri: Kolağası Ali Rızâ Efendi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları, 2016.
- Gümüştanevî, Ahmed Ziyâuddin. *Câmiu'l-usûl fi'l-evliyâ ve envâihim ve evsâfihim*. H. 1298.
- Gündoğdu, Cengiz. *Bir Türk Mutasavvıfı Abdülmecîd Sivâsî -Hayatı Eserleri ve Tasavvufî Görüşleri-*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2000.
- Gwaliyari, Mohammad Qaus. *El mar de la Vida: Tratado de yoga comentado por un antiguo maestro sufi*. (Edición española: Centro Sufi Nematollâhi). Madrid: Editorial Nur, 2019.

- Hakîm, Suad. *İbnü'l-Arabî Sözlüğü*. (Çev. Ekrem Demirli). İstanbul: Kalcı Yayınevi, 2004.
- Haldar, Amal. "Miyan Tansen". *The Modern Review*, Calcutta, 1964, 115 (2), 130-131.
- Halebî, Semîn. *Umdetü'l-huffâz fî tefsîri eşrefi'l-elfâz*. (Thk. Muhammed Bâsil Uyûn es-Sûd). Cilt. I-IV. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye.
- Halim, Abdul. *History of the Lodi Sultans of Delhi and Agra*. Delhi: Idarah-i-Adabiyat-i Delli, 1974.
- Hamzavî, Hasenü'l-Adevî. *Kitâbü meşârîki'l-envâr fî fevzi ehli'l-i'tibâr*. Mısır: Matbaatü'l-Ezheriyye el-Mısriyye, 1910.
- Hâni, Muhammed b. Abdullah b. Mustafa el-Hâlidî en-Nakşibendî. *Behcetü's-seniyye*. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1424/2003.
- Hanif, N. *Biographical Encyclopaedia of Sufis (South Asia)*. New Delhi: Sarup & Sons, 2000.
- Haq, Manzoorul. *Hintli Müslimanlar*. İstanbul: Zuhâl Kol. Şti., 1965.
- Haq, Muhammed Muzammil. *Some Aspects of the Principal Sufi Orders in India*. Dhaka: Islamic Foundation Bangladesh, 1985.
- Hardy, P. "Islam in Medieval India: Religious Tension Under the Mughals", (Ed. Wm. Theodore de Bary), in *Sources of Indian Tradition* (pp. 436-462). New York: Columbia University Press, 1958.
- Harîrîzâde Kemâleddin. *Tibyânü vesâ'ilî'l-hakâ'ik fî beyânî selâsili't-tarâ'ik*. Cilt. I-III. Süleymaniye Ktp., İbrâhim Efendi, nr. 430-432.
- Hasenî, Abdulhay. *es-Sekâfetü'l-İslâmiyye fî'l-Hind: Ma'ârifü'l-avârif fî envâi'l-'ulûm ve'l-ma'ârif*. Kâhire: Hindavî, 2015.
- Hasenî, Abdülhay b. Fahreddin. *Nüzhetü'l-Havâtır ve Behcetü'l-Mesâmi' ve'n-Nevâzır*. Cilt. IV. Beyrût: Dâru İbn Hazm, 1420/1999.
- Hazrat Pirmohammedshah Dargah Sharif Library. *Descriptive Catalogue of Arabic, Persian & Urdu Manuscripts*, Cilt. IV-VI. Ahmedabad (India), Hazrat Pirmohammed Shah Library and Research Center.
- Herevî, Abdullah el-Ensârî. *Kitâbü menâzili's-sâirîn*. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1408/1988.
- Hodgson, Marshall G. S. *İslâm'ın Serüveni -Barut İmparatorlukları ve Modern Zamanlar-*. Cilt. III. (Çev. Berkay Ersöz). Ankara: Phoenix Yayınevi, 2017.
- Hücvîrî, Ali b. Osman Cüllâbî. *Keşfü'l-mahcûb/Hakikat Bilgisi*. (Dördüncü Baskı). (Haz. Süleyman Uludağ). İstanbul: Dergâh Yayınları, 2014.

- Hüseyin Vassâf, Osmânzâde. *Sefîne-i Evliyâ*. Cilt. I-V. (Haz. Mehmet Akkuş ve Ali Yılmaz). İstanbul: Kitabevi, 2006.
- Hüseyin, Nezir. “Medâris”. *Urdu dâire-i ma‘ârif-i İslâmiyye*, (Cilt. XX, ss. 154-193). Lahor: Danışgâh-ı Pencab, 1404/1984.
- Hüseyin, Zâkir Muhammed Beşîr. *Fihrist-i mahtûtât-i şîrânî*. II. Lahor/Pakistan.
- Hüseyinî, Ebu’l-Hasan Ali. *el-İmâm es-Sirhindî hayatihî ve âmâlihî*. Kuveyt: Dâru’l-Kalem li’n-Neşri ve’t-Tevzî‘, 1414/1994.
- Idries Shah. *Tales of the Dervishes -Teaching-Stories of the Sufi Masters over the Past Thousand Years-*. New York: E. P. Dutton & CO., INC., 1969.
- İsfahânî, Râğıb. *Müfredâtü elfâzî’l-Kur’ân*. (Dördüncü Baskı). (Thk. Safvân Adnan Davûdî). Beyrût: Dâru’l-Kalem, 1430/2009.
- İslâhî, Mevlânâ Abdurrahman Pervâz. *Şâh Vecîhüddîn Alevî Gucerâtî: ahvâl ve âsâr*. Mumbai: Anjuman-e Islam Urdu Research Institute, 2015.
- Izutsu, Toshihiko. *İbn Arabî’nin Fusûs’undaki Anahtar-Kavramlar*. (Terc. Ahmed Yüksel Özemre). İstanbul: Kaknüs Yay., 1998.
- Izutsu, Toshihiko. *Tao-culuk’daki Anahtar-Kavramlar: İbn Arabî ile Lao-Tzû ve Çuang-Tzû’nun Mukâyesesi*. (Dördüncü Baskı). (Çev. Ahmed Yüksel Özemre). İstanbul: Kaknüs Yay., 2017.
- İbn Âbidîn, Muhammed Emîn. *İcâbetü’l-gavs bi-beyânî hâli’n-nükabâ ve’n-nücebâ ve’l-abdâl ve’l-evtâd ve’l-gavs (Mecmûatü Resâil-i İbn Âbidin içinde)*. İstanbul, 1325.
- İbn Fâris, Ebû’l-Hüseyin Ahmed. *Mu’cemü mekâyisi’l-luga*. Cilt. I-VI. (Thk. Abdüsselam Muhammed Hârûn). Beyrût: Dâru’l-Fikr, 1399/1979.
- İbn Fûrek. *el-İbâne an turukî’l-kâsîdîn (Tasavvuf İstîlâhları)*. (Çev. Ahmet Yıldırım & Abdülgaffar Aslan). İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay., 2014.
- İbn Haldûn, Abdurrahman b. Muhammed b. Haldûn Hadramî. *Mukaddime*. Cilt. I-II. (Çev. Halil Kendir). Ankara: Yeni Şafak, 2004.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd. *Sünen-ü İbn Mâce*. Cilt. I-V. (Thk. Şuayb Arnavût vd.). Beyrut: Dâru Risâleti’l-‘Âlemiyye, 1430/2009.
- İbn Manzûr. *Lisanü’l-‘Arab*. Cilt. I-VI. (Thk. Abdullah Ali Kebir, Muhammed Ahmed Hasbullah & Hâşim Muhammed eş-Şâzelî). Kâhire: Dâru’l-Ma‘ârif, ts.

- İbnü'l-Arabî. “Kitâbu menzili'l-kutb”, *Resâ'îlu İbni'l-Arabî* (II. Cilt içinde). Haydarâbâd: Dâiretü'l-Ma'ârifî'l-Osmaniyye, 1327/1948.
- İbnü'l-Arabî. *el-Fütûhâtü'l-Mekkiyye*. Cilt. I-XVIII. (Çev. Ekrem Demirli). İstanbul: Litera Yayıncılık, 2008.
- İbnü'l-Arabî. *Fusûsu'l-hikem*. (Terc. ve şerh. Ahmed Avni Konuk, Haz. Mustafa Tahrallı & Selçuk Eraydın). Cilt. I-IV. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2005.
- İbnü'l-Arabî. *Kitabu ıstılâhi's-sûfiyye* (*Resâ'îlu İbni'l-Arabî* içinde). (Nşr. Muhammed Şihâbeddin el-Arabî). Beyrût: Dâru Sadır, 1997.
- İbnü'l-Arabî. *Marifet ve Hikmet*. (2. Baskı). (Terc. Mahmut Kanık). İstanbul: İz Yayıncılık, 1997.
- İbnü'l-Arabî. *Tedbîrâtü'l-îlâhiyye*. (Üçüncü Baskı). (Terc. ve şerh. Ahmed Avni Konuk, Haz. Mustafa Tahrallı). İstanbul: İz Yayıncılık, 2004.
- İdiz, Ferzende (Haz.). *İmam Süyûtî: Tasavvuf Risaleleri*. İstanbul: Nizamiye Akademi Yay., 2017.
- İdiz, Ferzende. Kuantum Fiziği ve Tasavvuf. *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2011, 13 (2), 87-125.
- İkram, Muhammed. *Rûd-i Kevser*. Lahor: İdâre-i Sekâfet-i İslâmiyye, 2013.
- İmam Gazâlî. *Esmâü'l-hüsnâ -İlâhî Ahlâk-*. (Çev. Yaman Arıkan). İstanbul: Elifbe Yayınları, 1982.
- İsâ, Abdülkâdir. *Hakâik anî't-tasavvuf*. Suriye-Halep: Dâru'l-İrfân, 1428/2007.
- İz, Mahir. *Tasavvuf*. (Birinci Baskı). İstanbul: Rahle Yayınları, 1969.
- Jong, F. de. “al-Kutb/In Mysticism”. *The Encyclopaedia of Islam (new edition)*. (Vol. V, pp. 543-546). Leiden: E. J. Brill, 1986.
- Kâdirî, Fâzil Ahmed. “Silsile-i Şuttariyye Bahar Mîn”. *Fikr u Nazar*, İslâmâbâd, 1987, 25/2, 47-70.
- Kâdirî, Fudayl Ahmed. *Târih-i meşreb-i Şettâr*. Aligarh: Educational Book House, 1996.
- Kara, Mustafa. “Fenâ”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. XII, ss. 333-335). İstanbul: TDV Yay., 1995.
- Karadaş, Çağfer. “Hint Alt Kıtası İslam Düşüncesinin Tarihî Gelişimine Dair Genel Çerçeve”. *Hayatı, Kişiliği ile Muhammed Hamîdullah Sempozyumu*, 2005, 17-41.
- Karga Göllü, Bilge. “XIX. Yüzyıldan Bir Sâkînâme Örneği: Sâkînâme-i Necmî Baba”. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, İstanbul, 2022, (28), 173-201.

- Kâşânî, Abdürrezzâk. *İstlâhâtü's-sûfiyye*. (Thk. Muhammed Kemâl İbrâhim Cafer). Kâhire: y.y., 1981.
- Kâşânî, Abdürrezzâk. *Letâifu'l-a'lâm fî îşarâtı ehli'l-ilhâm (Tasavvuf Sözlüğü)*. (Çev. Ekrem Demirli). İstanbul: İz Yay., 2015.
- Kaur, Kuldip. "Contribution of Islamic Education to Sciences, Social Sciences and Literature in India". *World Journal of Islamic History and Civilization*, 2013, 3 (1), 28-35.
- Kefevî, Ebü'l-Beka Eyyûb b. Mûsâ el-Hüseynî. *el-Külliyât: Mu'cem fî'l-mustalahât ve'l-furuk'l-lugaviyye*. (Thk. Adnan Derviş & Muhammed el-Misrî). Beyrût: Müessesetü'r-Risâle.
- Kehhâle, Ömer Rızâ. *Mu'cemü'l-müellifîn*. Cilt. I-XV. Beyrût: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, ts.
- Kelâbâzî, Ebû Bekr Muhammed b. İshâk. *et-Ta'arruf li-mezhebi ehli't-tasavvuf*. (Thk. Ahmed Şemsüddîn). Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1413/1993.
- Khalid, Mohammad. *Life and Works of Sheikh Wajihuddin Alavi Gujrati* (PhD Thesis). Department of Arabic, Aligarh Muslim University, Aligarh (India), 2011.
- Khan, Shah Nawaz. *The Maathir-ul-Umara: Being Biographies of the Muhammadan and Hindu Officers of the Timurid Sovereigns of India from 1500 to about 1780 A.D.* Vol. I. (Çev. H. Beveridge). (2. Baskı). Kolkata: The Asiatic Society, 2003.
- Khunji, Fazl Allah Ruzbihan. *Tarikh-e 'Alam'ara-e Amini*. (Ed. M. A. 'Ashiq). Tehran: Intisharat-i Miras-i Maktub, 2003.
- Kılıç, Mahmut Erol. *Tasavvuf Düşüncesi -Makaleler, Konferanslar-*. İstanbul: Sufi Kitap, 2014.
- Knysh, Alexander. *Islamic Mysticism A Short History*. Brill: Leiden, 2000.
- Knysh, Alexander. *Tasavvuf Tarihi*. (Terc. İhsan Durdu). İzmir: Ufuk Yayınları, 2011.
- Konukçu, Enver. "Hümâyûn". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. XVIII, ss. 481-483). İstanbul: TDV Yay., 1998.
- Köprülü, M. Fuad. "Babur". *İslam Ansiklopedisi (MEB)*, (Cilt. II, ss. 180-187). Eskişehir: Etam A.Ş. Matbaa Tesisleri, 2001.
- Kuddûsi, İcâzü'l-hak. *Tezkire-i Sûfiyâ-yi Sindh*. Karaçi/Lahor: Urdu Akademi Sindh-Urdu Merkez, 1959.
- Kugle, Scott A. "Heaven's Witness: The Uses and Abuses of Muhammad Ghawth's Mystical Ascension". *Journal of Islamic Studies*, 2003, 14 (1), 1-36.

- Kusûrî, Abdullah Hivişâgî. *Me'âricü'l-vilâye*. Cilt. I. (Haz. Muhammed İkbâl Müceddidî). Lahor: İmâm-ı Rabbânî Publications (Progressivebooks), 2021.
- Kuş Büyüктаş, Canan. "Babür Şah'ın Varlık Mücadelesi ve Hükümdarlık Döneminde Sığındığı Ku'ran Âyetleri". *Asya Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 145-168.
- Kuşâşî, Safiyyüddîn Ahmed. *Simtî'l-mecîd fî selâsili ehli't-tevhîd*. (Thk. Âsım İbrâhim Keyyâlî). Beyrût: Kitabu'n-Nâşirûn, 2013.
- Kuşeyrî, Ebu'l-Kâsım Abdülkerîm. *er-Risâletü'l-Kuşeyriyye*. Cilt. I-II. (Thk. Abdülhalîm Mahmûd & Mahmûd b. Şerîf). Kâhire: Dâru'l-Ma'ârif, ts.
- Kutlutürk, Cemil. *Hint Düşüncesinde İslâm Algısı*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2019.
- Lâhûrî, Gulâm Server-i. *Hazînetü'l-asfiyâ*. Cilt. II. Kanpûr: Munshi Naval Kishor, 1894.
- Lâhûrî, Gulâm Server-i. *Hazînetü'l-asfiyâ*. Cilt. I-IV. (Terc. Mahmûd Âlem Kureyşî & Pirizâde İkbâl Ahmed Fârûkî). Lahor: Mektebe-i Nebevî, 1410/1990.
- Landolt, H. "Khalwa". *The Encyclopaedia of Islam (new edition)*. (Vol. IV, pp. 990-991). Leiden: E. J. Brill, 1997.
- Lapidus, Ira M. *İslâm Toplamları Tarihi (A History of Islamic Societies)*. (Üçüncü Baskı). (Çev. Yasin Aktay). İstanbul: İletişim Yayınları, 2005.
- Laskar, Sakir Hossain. "Life and the Religious Thought of Shaikh Muhammad Ghawth of Shattari Silsilah". *International Journal of Historical Insight and Research (IJHIR)*, 2022, 8 (1), 12-18.
- Luard, Charles Eckford. *Gwalior State Gazetteer*. Vol. I. Calcutta, India, 1908.
- Mahajan, V. D. *History of Medieval India (Muslim Rule in India)*. New Delhi: S. Chand, 2007.
- Makdisî, Ahmed b. Abdirrahman b. Kuddâme. *Muhtasaru minhâci'l-kâsidîn*. (Thk. Şuayb Arnavût & Abdulkadir Arnavût). Beyrût: Mektebetü Dâri'l-Beyân, 1978.
- Mânevî, Muhammed Gavsî Şettârî. *Gülzâr-ı ebrâr* (Farsî). B.y.y.: y.y., ts.
- Mânevî, Muhammed Gavsî Şettârî. *Gülzâr-ı ebrâr*. (Terc. Fadl Ahmed Haburî). Lahor: Mektebetü Sultânî Âlemgir, ts.
- Martinez, José Luiz. *Semiosis in Hindustani Music*. Delhi: Motilal Banarsidass Publishers, 2001.

- Massignon, Louis. "Tarîkat". *İslâm Ansiklopedisi (MEB)*, (Cilt. XII/1, ss. 1-17). Eskişehir: Etam A.Ş. Matbaa Tesisleri, 2001.
- Massignon, Louis. *Essai Sur Les Origines Du Lexique Technique De La Mystique Musulmane*. Paris: Librairie Orientaliste Paul Geuthner, 1922.
- McLeod, John. *The History of India*. United States of America: Greenwood, 2015.
- Mekkî, Ebû Tâlib. *Kûtu'l-kulûb (Kalplerin Azığı)*. Cilt. I-IV. (Terc. Yakup Çiçek & Dilaver Selvi). İstanbul: Semerkand Yay., 2004.
- Merçil, Erdoğan. *Müslüman-Türk Devletleri Tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1991.
- Meriç, Cemil. *Hind Edebiyatı*. İstanbul: Dönem Yayınları, 1964.
- Mevlânâ Celâleddîn Rûmî. *Mesnevî-i şerîf şerhi*. Cilt. I-XIII. (Terc. ve şerh. Ahmed Avni Konuk). İstanbul: Kitabevi, 2005.
- Mitra, Sisir Kumar. *The Early Rulers of Khajuraho*. Delhi: Motilal Banarsidass, 1977.
- Mohdiwale, Asavari & Agrawal, Smita. "Jalalis (Lattice Screens of India)". *Journal of Emerging Technologies and Innovative Research*, 8 (5), a405-a411.
- Moin, A. Azfar. *The Millennial Sovereign: Sacred Kingship and Sainthood in Islam*. New York: Columbia University Press, 2012.
- Morgan, D. O. "The Baburnama. Memoirs of Babur, Prince and Emperor". *Journal of the Royal Asiatic Society*, 1999, 9 (2), 296.
- Muhasibî, Hâris. *er-Riâye/Nefs Muhasebesinin Temelleri*. (Çev. Şahin Filiz & Hülya Küçük). İstanbul: İnsan Yayınları, 2014.
- Mujeeb, Muhammad. *The Indian Muslims*. New Delhi: Munshiram Manoharlal, 1960.
- Muqtadir, Abdul. "Muhammad Ghawth Gwalyari". *The Encyclopaedia of Islam*. (Vol. VII, pp. 439-440). Leiden-New York: E. J. Brill, 1993.
- Muzhirî, el-Hüseyn b. Mahmûd b. Hasan Muzhiruddin ez-Zeydânî ed-Darî eş-Şirâzî. *el-Mefâtîh fî şerhi'l-mesâbih*. Cilt. I. Kuveyt: Dâr'u'n-Nevâdir, 1433/2012.
- Münâvî, Abdürreâûf. *el-Kevâkibü'd-dürriyye fî terâcimi's-sâdeti's-sûfiyye*. Cilt. I-IV. (Thk. Abdülhamîd Sâlih Himdân). Kâhire: el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türâs, ts.
- Müneccimbaşı Ahmed Dede. *Sahâifü'l-ahbâr [fî vekayi'i'l-a'sâr]*. Cilt. III. İstanbul: Matbaa-i Âmire, 1285.

- Müslim, Ebu'l-Hüseyn b. el-Haccâc. *Sahîhu Müslim*. Cilt I-IV. (Thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî). Kâhire: Dâru'l-Hadîs, 1431/2010.
- Mütercim Âsım Efendi. *el-Okyânûsu'l-basît fî tercemeti'l-kâmûsi'l-muhît*. Cilt. I-VI. (Haz. Mustafa Koç & Eyyüp Tanrıverdi). İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2003.
- Nath, R. "Tomb of Sheikh Muhammad Ghauth at Gwalior (c. 1565)". in *History of Mughal Architecture* (First Published). Vol. I. India: Abhinav Publications, 217-229.
- Necmeddin Kübrâ. *Tasavvufî Hayat*. (Haz. Mustafa Kara). İstanbul: Dergâh Yayınları, 1980.
- Nemir, Abdu'l-Mun'im. *Târihu'l-İslâm fî'l-Hind*. Beyrût: el-Müessesetü'l-Câmi'iyye li'd-Dirâsât ve'n-Neşri ve't-Tevzi', 1401/1981.
- Nesâî, Ebû Abdîrrahmân Ahmed b. Şuayb b. Alî. *Sünenü'n-Nesâî*. Cilt. I-VIII. (Thk. Hasan Muhammed el-Mes'ûdî). Kâhire: Mektebetü't-Ticâriyyeti'l-Kübrâ, 1348/1930.
- Nevşahi, Arif. "Nevşâhiyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. XXXIII, ss. 63-64). İstanbul: TDV Yay., 2007.
- Nizami, Khaliq Ahmad. "Gavs, Muhammed". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. XIII, ss. 403-404). İstanbul: TDV Yay., 1996.
- Nizami, Khaliq Ahmad. "Gavsiyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. XIII, ss. 404). İstanbul: TDV Yay., 1996.
- Nizami, Khaliq Ahmad. "Gevâliyâr". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. XIV, ss. 38-39). İstanbul: TDV Yay., 1996.
- Nizami, Khaliq Ahmad. "Gwâliyâr". *The Encyclopaedia of Islam*, (Vol. II, pp. 1143-1144). Leiden: E. J. Brill, 1991.
- Nizami, Khaliq Ahmad. "Hindistan/ İslâmiyet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. XVIII, ss. 85-92). İstanbul: TDV Yay., 1998.
- Nizami, Khaliq Ahmad. "Shattariyya". *The Encyclopaedia of Islam* (New Edition), (Vol. IX, p. 369). Leiden: Brill, 1997.
- Nizami, Khaliq Ahmad. "Some Aspects of Khānqah Life in Medieval India". *Studia Islamica*, 1957, (8), 51-69.
- Nizami, Khaliq Ahmad. "The Shattari Saints and their Attitude towards the State". *Medieval India Quarterly*, October 1950, 1 (2), 56-70.
- Nizami, Khaliq Ahmad. *Some Aspects of Religion and Politics in India During the Thirteenth Century*. Aligarh: Aligarh Muslim University, 1961.

- Olivelle, Patrick. "Contributions to the Semantic History of Samnyāsa". *Journal of the American Oriental Society*, 1981, 101 (3), 265-274.
- Ollickala, Robert. "The Social Organization of Music and Musicians: Northern Area", (Ed. Alison Arnold), in *The Garland Encyclopedia of World Music: South Asia: The Indian Subcontinent*, (pp. 372-382). New York: Garland Publishing, 2000.
- Orthmann, Eva. "Die Beschwörung von Geistern und Planeten Al-Ğawahir al-hams von Muhammad Gaut Gwaliyari". *Islamic History and Civilization Studies and Texts*, (158), 372-399.
- Orthmann, Eva. "Lettrism and Magic in an Early Mughal Text: Muhammad Ghawth's *Kitab al-Jawahir al-Khams*". (Eds. Nader el-Bizri & Eva Orthmann), in *The Occult Sciences in Pre-modern Islamic Cultures* (pp. 223-247). Beirut: Orient-Institut Beirut, 2018.
- Ögke, Ahmet. "İbnü'l-Arabî'nin Fusûsu'l-Hikem'inde Ayna Metaforu". *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, (İbnü'l-Arabî Özel Sayısı-2), 2009, 9 (23), 75-89.
- Öngören, Reşat. "Şeyh". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. XXXIX, ss. 50-52). İstanbul: TDV Yay., 2010.
- Özcan, Azmi. "Peşâver". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. XXXIV, ss. 252-253). İstanbul: TDV Yay., 2007.
- Özkoşe, Kadir. "Tasavvufta Velâyet-Nübüvvet İlişkisi". *Hz. Peygamber'in Nübüvvetinin Süresi ve Kapsamı Çalıştay Bildiri ve Müzakere Metinleri* 17-19 Ekim 2014, 2015, 129-150.
- Öztürk, Yaşar Nuri. *Kur'an'ın Temel Kavramları*. İstanbul: Yeni Boyut, 1995.
- Palabıyık, M. Hanefi. "Hindistan Tarihinde ve Hindistan'ın İslamlaşmasında Türklerin Rolü ve Katkıları". *Uluslararası Türk Dünyasının İslamiyete Katkıları Sempozyumu*, 2007, 91-100.
- Palabıyık, M. Hanefi. "Hindistan'ın İslamlaşmasında Orta Asya İslâm'ının Tesiri", (Ed. Muhammet Savaş Kafkasyalı), *Orta Asya'da İslâm içinde* (Cilt. II, ss. 925-974), Ankara Yesevi Üniversitesi, Ankara-Türkistan, 2012.
- Pîr Alevî, Seyyid Hüseyin. *Tezkiretü'l-vecîh*. Gandhinagar: Gucerât Urdu Akademi, 1990.
- Radhakrishnan, S. "The Hindu Dharma". *International Journal of Ethics*, 1922, 33 (1), 1-22.

- Râzî, Fahreddin Ebû Abdullah Muhammed b. Ömer b. el-Hüseyn. *Esâsü't-takdîs fî ilmi'l-kelâm*. Kâhire: Mustafa el-Bâbî el-Halebî, 1354/1935.
- Rifâî, Ahmed. *el-Burhânü'l-müeyyed*. (Thk. Albulganî Nikemî). B.y.y.: y.y., ts.
- Rifâî, Kenan. *Şerhli Mesnevî-i Şerîf*. (İkinci Baskı). İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı, 2000.
- Rizvi, Saiyid Athar Abbas. *A History of Sufism in India: From Sixteenth Century To Modern Century*. Vol. II. New Delhi: Munshiram Manoharlal Publishers Pvt. Ltd, 1983.
- Rizvi, Saiyid Athar Abbas. *The Wonder That Was India: A Survey of History and Culture of the Indian Sub-continent from the Coming of the Muslims to the British Conquest 1200-1700*. Vol. II. London: Sidgwick-Jackson, 1987.
- Rizvi, Saiyid Athar Abbas. *Religious and Intellectual History of the Muslims in Akbar's Reign, with Special Reference to Abu'l Fazl, 1556-1605*. New Delhi: Munshiram Manoharlal Publishers, 1975.
- Rouayheb, Khaled. "Opening the Gate of Verification: the Forgotten Arab-Islamic Florescence of the 17th Century". *International Journal of Middle East Studies*, 2006, 38 (2), 263-281.
- Sahab, Mevlânâ Muhammed Yûsuf. "Şeyh Muhammed Gavs Gevâliyârî". (Drl. Ziyâuddîn Islâhî), *Ma'ârif*, (ss. 405-419). Azamgarh: Dârul-Musannefin Şiblî Akademi, 1993.
- Sâhib, Zâkir Mevlevî Abdulhak. *Urdû ki ibtidâi neşv ü nemâ mîn Sûfiyâ-i Kirâm Kâkâm*. Karaçi: Encümen-i Terakki-yi Urdu Pakistan, 1986.
- Salma, Umi. "Scholarly and Literary Thoughts of Shah Mohammad Ghous". *Quest Journals Journal of Research in Humanities and Social Science*, 2014, 2 (3), 16-22.
- Salmazzem, Yusuf. "Yunus Emre ve Melâyê Cizîrî Düşüncesinde 'Aşk' Kavramının Ontolojik İzdüşümleri". *Tevhid Aşığı Mela (Melâyê Cizîrî'nin Varlık Düşüncesi)*, (Ed. Öz Ruhullah), (ss. 601-612). Şırnak: Şırnak Üniversitesi Yayınları, 2024.
- Schimmel, Annemarie. *Islam in the Indian Subcontinent*. Leiden: E. J. Brill, 1980.
- Schimmel, Annemarie. *İslamın Mistik Boyutları*. (Çev. Ergun Kocabıyık). İstanbul: Alfa Yayınları, 2018.
- Schimmel, Annemarie. *Mystical Dimensions of Islam*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 1975.

- Scindia, Shrimant Balwant Row Bhayasaheb. *History of the Fortress of Gwalior*. Byculla: Education Society's Steam Press, 1892.
- Seccâdî Isfehânî, Seyyid Cafer. *Ferheng-i istilâhât ve ta'bîrât-ı irfânî*. Tahran: Kitabhane-i Tahûrî, 1983.
- Selmânî, Lisânüddîn el-Hatîb Muhammed b. Abdullah b. Saîd. *Ravzatü't-ta'rif bi'l-hubbi's-şerîf*. (Nşr. Abdulkâdir Ahmed Atâ). Kâhire: Dâru'l-Fikri'l-Arabî, 1966.
- Selvi, Dilaver. "İnsan Bünyesinde İnşa Edilecek En Büyük Değer: Kalb-i Selim". *Uluslararası Sempozyum İnsani Değerlerin Yeniden İnşası (19-21 Haziran 2014 Erzurum)*, 2015, (1), 447-466.
- Senûsî, Muhammed b. Ali. *es-Selsebîlül-mu'în fi't-tarâiki'l-erbâ'în*. Libya: Ma'rifetü Vüzâratî'l-İ'lâm ve's-Sekâfeti, 1388/1968.
- Serkîs, Yûsuf İlyân. *Mu'cemü'l-matbû'atî'l-'Arabîyye ve'l-mu'arrabe*. Cilt. II. Kâhire: Mektebetü's-Sekâfeti'd-Dîniyye, ts.
- Sethi, R. R. & Mahajan, V. D. *Mughal Rule in India*. Delhi: S. Ghand & Go. Publishers, 1957.
- Shaikh Farid. "Shaikh Isa Jundullah". *Maarif*, Burhanpur, (September 1956), 217-229.
- Sıddîqî, W. H. *Fihrist-i nüsha-ha-yı hattî-yi Farsi*. Cilt. I. Râmpûr: Kitab-hane-yi Rızâ, 1417/1996.
- Sikand, Yoginder. "Reforming the Indian Madrassas: Contemporary Muslim Voices". (Eds. Satu Limaye, Mohan Malik and Robert Wirsing). in *Religious Radicalism and Security in South Asia* (pp. 117-143.) Honolulu: Asia Pasific Center for Security Studies, 2004.
- Smith, Margaret. *Bir Kadın Sufî Rabia*. (Çev. Özlem Eraydın). İstanbul: İnsan Yayınları, 1991.
- Subhan, John A. *Its Saints and Shrines: An Introduction to the Study of Sufism with Special Reference to India*. Lucknow: Lucknow Publishing House, 1938.
- Sübkî, Tâciüddîn Ebû Nasr Abdülvehhâb b. Alî b. Abdilkâfî. *Tabakâtü's-Şâfi'yyeti'l-kübrâ*. Cilt. I-X. (Thk. Mahmûd Muhammed et-Tanâhî & Abdülfettâh Muhammed el-Hulv). B.y.y.: Dâru İhyâi'l-Kütübî'l-'Arabîyye, ts.
- Sühreverdî, Ebu'n-Necîb Abdülkahir. *Kitâbü âdâbi'l-mürîdîn*. (Thk. Menahem Milson). Jerusalem, 1977.
- Sülemî, Ebû Abdurrahman. *et-Tabakâtü's-süfiyye*. (2. Baskı). (Thk. Ahmed eş-Şirbas). B.y.y.: Kitâbu's-Şu'ab, 1419/1998.

- Şa'rânî, Abdülvehhâb. *Levâkîhu envâri'l-kudsiyye*. (Thk. Muhammed Ali el-İdlibî). B.y.y.: Dâru'l-Kalem, 1993.
- Şarkâvî, Hasan. *Mu'cemü'l-elfâzî's-sûfiyye*. (İkinci Baskı). Kâhire: Müessesetü Muhtâr (Dâru Âlemi'l-Ma'rife), 1992.
- Şâzelî, Ebu'l-Mevâhib Cemaleddîn Muhammed. *Kavânînu hükmî'l-işrâk*. Dımaşk, 1309/1891.
- Şettârî, Fazlullah. *Menâkıbu Gavsıyye*. (Terc. Seyyid Muhammed Zâhir el-Hak). Agra: Ebu'l-Âlâi Selîm Peris, ts.
- Şeyh Ferîd. *Hazret Şâh Îsâ Cündullah*. Haydarâbâd: Nişnel Fain Pronleng Perîs, ts.
- Sinnâvî, Ahmed & Şeyhân, Sâlim. *Şerhü'l-cevâhiri'l-hams el-müsemma damâirü's-serâiri'l-ilâhiyye fî bevâhir âyâtî'l-cevâhiri'l-gavsıyye = Sarh al-Jawahir al-hams*. Cilt. I. (Thk. Âsım İbrahîm el-Keyyâlî). Beyrût: Kitab-Naşirun [Books Publisher], 1443/2021.
- Sinnâvî, Ahmed & Şeyhân, Sâlim. *Tekmiletü şerhi'l-cevâhiri'l-hams*. Cilt. II. (Thk. Âsım İbrahîm el-Keyyâlî). Beyrût: Kitab-Nâşirûn [Books Publisher], 1443/2021.
- Şîrâzî, Muhammed Ma'sûm. *Tarâyikü'l-hakâyık*. Cilt. II. (Tsh. Muhammed Ca'fer Mahcûb). Tahran: Kitâbhâne-i Senâi, 1339.
- Taftâzânî, Sa'düddîn. *Şerhu'l-Akaid*. (Terc. ve izahat: Talha Hakan Alp). İstanbul: Rühlekitap, 2011.
- Tay, Ömer. *Hind Alt Kıtası'nda Tasavvuf (Çiştıyye Tarikatı XII-XV. Yüzyıllar)*. İstanbul: Buhara Yay., 2023.
- Tehânevî, Muhammed Ali. *Keşşâfû ıstılâhâtî'l-fünûn ve'l-'ulûm*. Cilt. I-II. (Thk. Ali Dehrûc). Beyrût: Mektebetü Lübnan Naşirûn, 1996.
- Tirmizî, Ebu Abdullah Muhammed b. Ali el-Hakîm. *Âdâbu'n-nefs*. (Thk. Ahmed Abdurrahim es-Sayihî). Kâhire: Dâru'l-Mısıryyeti'l-Lübnaniyyeti, 1993.
- Tirmizî, Ebû Abdurrahman Muhammed Hakîm. *Beyânü'l-fark beyne's-sadri ve'l-kalbi ve'l-fu'âdi ve'l-lübb*. (Thk. Nicola Heer). Kâhire: Dâru İhyâi Kütübî'l-Arabî, 1958.
- Tirmizî, Ebû Îsâ Muhammed b. Îsâ. *Sünenü't-Tirmizî*. Cilt. I-VI. (Nşr. Beşşâr Avvâd Ma'rûf). Beyrût: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, 1996.
- Tirmizî, Hakîm. *Riyâzetü'n-nefs*. (Thk. Ahmed Abdurrahim es-Sâyih). Kâhire: Mektebetü's-Sekâfeti'd-Dîniyye, 1422/2002.
- Topaloğlu, Bekir & Çelebi, İlyas. *Kelâm Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: İsam Yayınları, 2015.

- Topaloğlu, Bekir. “Esmâ-i Hüsnâ. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. XI, ss. 404-418). İstanbul: TDV Yay., 1995.
- Tosun, Necdet. “Silsile”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. XXXVII, ss. 206-207). İstanbul: TDV Yay., 2009.
- Tosun, Necdet. “Üveysilik”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. XLII, ss. 400-401). İstanbul: TDV Yay., 2012.
- Trimingham, J. Spencer. *The Sufi Orders in Islam*. Oxford: Oxford University Press, 1971.
- Tûsî, Ebû Nasr Serrâc. *el-Lüma‘-İslâm Tasavvufu*. (Çev. Hasan Kâmil Yılmaz). İstanbul: Altınoluk Yayınları, 1996.
- Türer, Osman. *Ana Hatlarıyla Tasavvuf Tarihi*. İstanbul: Ataç Yay., 2011.
- Uludağ, Süleyman & Eraydın, Selçuk. “Erbâin”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. XI, ss. 270-271). İstanbul: TDV Yay., 1995.
- Uludağ, Süleyman. “Abdullah-ı Şettâr”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. I, ss. 137). İstanbul: TDV Yay., 1988.
- Uludağ, Süleyman. “Ahadiyyet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. I, s. 484). İstanbul: TDV Yay., 1998.
- Uludağ, Süleyman. “Âlem”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. II, ss. 360-361). İstanbul: TDV Yay., 1989.
- Uludağ, Süleyman. “Aşkîyye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. IV, s. 22). İstanbul: TDV Yay., 1991.
- Uludağ, Süleyman. “Hazarât-ı hams”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. XVII, ss. 115-116). İstanbul: TDV Yay., 1998.
- Uludağ, Süleyman. “Hücvîrî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. XVIII, ss. 458-460). İstanbul: TDV Yay., 1998.
- Uludağ, Süleyman. “Kalb”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. XXIV, ss. 229-232). İstanbul: TDV Yay., 2001.
- Uludağ, Süleyman. “Kerâmet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. XXV, ss. 265-268). Ankara: TDV Yay., 2022.
- Uludağ, Süleyman. “Nefis”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. XXXII, ss. 526-529). İstanbul: TDV Yay., 2006.
- Uludağ, Süleyman. “Recâ”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. XXXIV, s. 502). İstanbul: TDV Yay., 2007.
- Uludağ, Süleyman. “Ricâlü'l-Gayb”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. XXXV, ss. 81-83). İstanbul: TDV Yay., 2008.
- Uludağ, Süleyman. “Tasavvuf Kültüründe Kerâmet Anlayışı”. *Bursa’da Düinden Bugüne Tasavvuf Kültürü-3*, 2004, 15-36.

- Uludağ, Süleyman. *İslâm Açısından Mûsikî ve Semâ'*. (Üçüncü Baskı). İstanbul: Marifet Yay., 1999.
- Uludağ, Süleyman. *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Kabcacı Yayıncılık, 2012.
- Uludağ, Süleyman. *Tasavvufun Dili*. (İkinci Baskı). İstanbul: Ensar Neşriyat, 2016.
- Ustaoglu, Seyyid Osman. *Geçmişten Günümüze Tarikatlar ve Silsileleri*. Cilt. II. Ankara: Filiz Matbaacılık, 2002.
- Ülken, Hilmi Ziya. *İslâm Düşüncesi*. (Beşinci Baskı). Ankara: Doğu Batı Yayınları, 2015.
- Üsküdârî, Seyyid Hasib. *Menâkıb-ı Şeyh Mehmed Emin Tokadî*, Millet Ktp., Ali Emîrî, Şer'iyye, nr. 1103.
- Vazâhat-i Fihrist (Arabî, Farsî ve Urdu Mahtûtât)*. VI. Ahmedâbâd: Hazret-i Pîr Muhammed Şah Dergâh-ı Şerîf Kütüphâne, 1421/2000.
- Wade, Bonnie C. *Imaging Sound: An Ethnomusicological Study of Music, Art, and Culture in Mughal India*. Chicago: The University of Chicago Press, 1998.
- Wensinck, A. J. *el-Mu'cemü'l-müfehres li-elfâzi'l-hadîsi'n-nebevî*. Cilt. I-VII. Leiden: Brill, 1967.
- Wilkinson, Kathryn. *Kökenleri ve Anlamlarıyla Semboller & İşaretler*. (Çev. Seda Toksoy). Alfa Yayınları.
- Yahya, Osman. *Histoire et classification de l'oeuvre d'İbn Arabî: étude critique*. Vol. I-II. Damas: Institut Français de Damas, 1964.
- Yalçın, İsa. *Tasavvufî Düşüncede Fenâ Kavramı*. (Yüksek Lisans Tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van, 2019.
- Yazıcı, Tahsin. "Hemedânî, Emîr-i Kebîr". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Cilt. XVII, ss. 186-188). İstanbul: TDV Yay., 1998.
- Yazıcı, Tahsin. "Şettâriye". *İslâm Ansiklopedisi (MEB)*, (Cilt. XI, s. 355). Eskişehir: Etam Matbaa A.Ş. Tesisleri, 2001.
- Yeniterzi, Emine. "Anadolu Türk Edebiyatında Ahlâkî Mesnevîler". *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 2007, 5 (10), 433-468.
- Yeşrutıyye, Fâtımatü's-Şâzeliyye el-Haseniyye. *Nefahâtü'l-Hakk fî'l-enfâsi'l-âliyyeti'l-yeşrutıyyeti's-Şâzeliyye*. Beyrût: y.y., 1399/1978.
- Yıldırım, Ahmet. "Tasavvufta Ricalü'l-Gayb Telakkisi ve Konuyla İlgili Bazı Rivayetler". *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1997, (4), 117-147.
- Yılmaz, H. Kâmil. *Tasavvuf Meseleleri*. İstanbul: Erkam Yayınları, 1997.

- Yılmaz, Ömer. *İbrahim Kûrânî Hayatı, Eserleri ve Tasavvuf Anlayışı*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2005.
- Yousef, Haj Mohamed. *Ibn 'Arabî: Time and Cosmology*. London and New York: Routledge, Taylor & Francis Group, 2008.
- Zamani, Ali & Hashemi, Firouz. "Berresi ve moerrehi-yi nüsha-yi hatt-i cevâhir-i hams der akayid fırke-yi Şettariyeh". *Feslnâme-i tahassusi sebuk şinasi nazm ve nesr-i farisi (Behari Edeb)*, Kış 1393, (4), 405-418.
- Zebîdî, Ebü'l-Feyz Muhammed Murtazâ el-Hüseynî. *İkdi'l-cevheri's-semin fi'z-zikri ve't-turuki'l-ilbâsi ve't-telkîn*. İSAM Ktp., nr. 4323, 72-73.
- Zebîdî, Ebü'l-Feyz Muhammed Murtazâ el-Hüseynî. *İthâfû'l-'asfiyâ bi ref'i selâsili'l-evliyâ*. (Yzm.). (M. Tancî nüshası fotokopisi), İSAM Ktp., nr. 4622, 1790.
- Zebîdî, Ebü'l-Feyz Muhammed Murtazâ el-Hüseynî. *Tâcu'l-arûs min cevâhiri'l-kâmûs*. Cilt. I-XL. (Thk. Mustafa Hicâzî vd.). Beyrût: Dâru İhyâ't-Türasi'l-Arabî, 1422/2001.
- Zerrînkûb, Abdulhuseyn. *Sûfî Mirasının Değeri*. (Çev. Ahmet Çelik). İstanbul: Visal Yayınları, 2017.
- Ziriklî, Hayreddîn. *el-A'lâm Kâmus-ı Terâcîm*. Cilt. I-VIII. Beyrût: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 2002.
- Zûbî, Memduh. *Mu'cemu's-sûfî*. Beyrût: Dâru'l-Cil, 1425/2004.

İnternet Kaynakları: (URL)

- Erişim: <https://web.archive.org/web/20120222112432/http://mirzapur.nic.in/chunar.htm>, Erişim Tarihi: 11.04.2023.
- Alicja Zelazko. "Tansen", *Encyclopedia Britannica*. Erişim: <https://www.britannica.com/biography/Tansen>, Erişim Tarihi: 26.05.2023.
- Erişim: <https://www.culturalindia.net/indian-music/classical-singers/tansen.html>, Erişim Tarihi: 26.05.2023.
- Erişim: <https://kurul.diyaret.gov.tr/Cevap-Ara/472/davud-orucu-nedir#>, Erişim Tarihi: 15.12.2023.
- Erişim: <https://asia-archive.si.edu/essays/ocean-of-life/>, Erişim Tarihi: 09.03.2024.
- Erişim: Union Catalogue of Manuscripts from the Islamicate World, https://www.fihrist.org.uk/catalog/manuscript_8037, Erişim Tarihi: 24.05.2024.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1540

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 942

الرعاية بوصية المريدين في مكارم الأخلاق: عنوان الكتاب

Kitap Adı: er-Riâye bi-vasiyyeti'l-mürîdîn fî mekârimi'l-ahlâk

Book Title: The Careful Counsel for Disciples on Attaining Noble Morals

ISBN: 978-625-6123-96-0

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786256123960

إعداد | Yazar | Author: الإمام أبو عبد الله محمد البُستي

تحقيق | Tahkik | Investigation: د. إدريس بولات | Dr. İdris POLAT | orcid.org/0000-0002-2333-9862

مؤسسة | Kurum | Institution: Diyanet İşleri Başkanlığı | ROR ID: ror.org/007x4cq57

محرر | Editör | Editor: Prof. Dr. Vahit GÖKTAŞ | orcid.org/0000-0002-1171-5795

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Arapça | Arabic

Ebat | Dimensions: 16 x 24 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 538

Yayın Tarihi | Publication Date: Ocak | January 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRH9 | Tasavvuf | Mysticism

BISAC: REL062000 | Din / İslam / Tasavvuf | Religion / Islam / Sufi

THEMA: QRVS | Tasavvuf ve mistik İslam | Sufism & Islamic mysticism

LC: BP189 | Tasavvuf | Sufism

Atf Bilgisi | Cite as: Polat, İdris (Tah.). *er-Riâye bi-vasiyyeti'l-mürîdîn fî mekârimi'l-ahlâk* Ankara:

Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

المصادر والمراجع

- إتحاف السادة المتقين بشرح إحياء علوم الدين؛

أبو الفيض محمد بن محمد بن محمد بن عبد الرزاق الحسيني الزبيدي (ت. ١٢٠٥هـ/١٧٩٠م).
مؤسسة التاريخ العربي، بيروت ١٤١٤هـ/١٩٩٤م.

- الآحاد والمثاني؛

أبو بكر بن أبي عاصم أحمد بن عمرو بن الضحاك (ت. ٢٨٧هـ/٩٠٠م).
تحقيق باسم فيصل أحمد الجوابرة، دار الراية، الرياض ١٤١١هـ/١٩٩١م.

- الأحاديث المختارة (المسمى المستخرج من الأحاديث المختارة مما لم يخرج

البخاري ومسلم في صحيحهما)؛

أبو عبد الله محمد بن عبد الواحد المقدسي (ت. ٦٤٣هـ/١٢٤٥م).
تحقيق عبد الملك بن عبد الله بن دهيش، دار خضر للطباعة والنشر والتوزيع، بيروت ١٤٢٠هـ/٢٠٠٠م.

- الإحسان في تقريب صحيح بن حبان؛

أبو حاتم محمد بن حبان البُستي (ت. ٣٥٤هـ/٩٦٥م). ترتيب الأمير علاء الدين علي بن بلبان
الفارسي (ت. ٧٣٩هـ/١٣٣٩م).

تحقيق شعيب الأرنؤوط، مؤسسة الرسالة، بيروت ١٤٠٨هـ/١٩٨٨م.

- إحياء علوم الدين؛

أبو حامد محمد بن محمد الغزالي (ت. ٥٠٥هـ/١١١١م).
دار المعرفة، بيروت، د. ت.

- الإخوان؛

أبو بكر عبد الله بن محمد المعروف بابن أبي الدنيا (ت. ٢٨١هـ/٨٩٤م).
تحقيق مصطفى عبد القادر عطاء، دار الكتب العلمية، بيروت ١٤٠٩هـ/١٩٨٨م.

- آداب الصحبة؛

أبو عبد الرحمن محمد بن الحسين السلمي (ت. ٤١٢هـ/١٠٢١م).
تحقيق مجدي فتحي السيد، دار الصحابة للتراث، طنطا ١٤١٠هـ/١٩٩٠م.

- الآداب؛

أبو بكر أحمد بن الحسين البيهقي (ت. ٤٥٨هـ/١٠٦٦م).

تحقيق أبو عبد الله السعيد المندوه، مؤسسة الكتب الثقافية، بيروت ١٤٠٨/١٩٨٨م.

- أدب الدنيا والدين؛

أبو الحسن علي بن محمد المعروف بـ الماوردي (ت. ٤٥٠/١٠٥٨م).

دار مكتبة الحياة، ١٤٠٧/١٩٨٦م.

- الأدب المفرد؛

أبو عبد الله محمد بن إسماعيل البخاري (ت. ٢٥٦/٨٧٠م).

تحقيق علي عبد الباسط مزيد، علي عبد المقصود رضوان، مكتبة الخانجي، مصر ١٤٢٣/٢٠٠٣م.

- الأربعون لابن المقرئ (مطبوع ضمن جمهرة الأجزاء الحديثية)؛

أبو بكر محمد بن إبراهيم المعروف بـ ابن المقرئ (ت. ٣٨١/٩٩١م).

تحقيق محمد زياد عمر تكلة، مكتبة العبيكان، السعودية ١٤٢١/٢٠٠١م.

- الاعتقاد؛

أبو بكر أحمد بن الحسين البيهقي (ت. ٤٥٨/١٠٦٦م).

تحقيق أحمد عصام الكاتب، دار الآفاق الجديدة، بيروت ١٤٠١/١٩٨١م.

- بريقة محمودية في شرح طريقة محمدية وشريعة نبوية في سيرة أحمديّة؛

أبو سعيد محمد بن محمد بن مصطفى الخادمي (ت. ١١٥٦/١٧٦٣م).

مطبعة الحلبي، ١٣٤٨/١٩٢٩م.

- البعث والنشور؛

أبو بكر أحمد بن الحسين البيهقي (ت. ٤٥٨/١٠٦٦م).

تحقيق أبو هاجر محمد السعيد بن بسيوني زغلول الإيباني، مؤسسة الكتب الثقافية، ١٤٠٨/١٩٨٨م.

- تاريخ الإسلام ووفيات المشاهير والأعلام؛

أبو عبد الله محمد بن أحمد بن عثمان بن قايماز الذهبي (ت. ٧٤٨/١٣٤٧م).

تحقيق بشار عواد معروف، دار الغرب الإسلامي، بيروت ١٤٢٤/٢٠٠٣م.

- تاريخ الطبري (المسمى تاريخ الرسل والملوك)؛

أبو جعفر محمد بن جرير الطبري (ت. ٣١٠/٩٢٣م).

تحقيق محمد أبو الفضل إبراهيم، دار التراث، بيروت ١٣٨٧/١٩٦٧م.

- تاريخ بغداد وذيوله؛

أبو بكر أحمد بن علي الخطيب البغدادي (ت. ٤٦٣/١٠٧٢م).

تحقيق مصطفى عبد القادر عطاء، دار الكتب العلمية، بيروت ١٤٢٥/٢٠٠٤م.

- تاريخ دمشق؛

أبو القاسم علي بن الحسن بن هبة الله المعروف بابن عساكر (ت. ٥٧١/١١٧٦م).
تحقيق عمرو بن غرامة العمروي، دار الفكر، بيروت ١٤١٥/١٩٩٥م.

- التبصرة؛

أبو الفرج عبد الرحمن بن علي الجوزي (ت. ٥٩٧/١٢٠١م).
دار الكتب العلمية، بيروت ١٤٠٦/١٩٨٦م.

- الترغيب والترهيب؛

أبو القاسم إسماعيل بن محمد الأصبهاني، الملقب بقوام السنة (ت. ٥٣٥/١١٤١م).
تحقيق أيمن بن صالح بن شعبان، دار الحديث، القاهرة ١٤١٤/١٩٩٣م.

- تفسير الثعلبي (المسمى الكشف والبيان عن تفسير القرآن)؛

أبو إسحاق أحمد بن محمد الثعلبي (ت. ٤٢٧/١٠٣٥م).
تحقيق أبي محمد بن عاشور، دار إحياء التراث العربي، بيروت ١٤٢٢/٢٠٠٢م.

- تفسير الثوري؛

أبو عبد الله سفيان بن سعيد بن مسروق الثوري (ت. ١٦١/٧٧٨م).
دار الكتب العلمية، بيروت ١٤٠٣/١٩٨٣م.

- تفسير السلمي (المسمى بحر الحقائق)؛

أبو عبد الرحمن محمد بن الحسين السلمي (ت. ٤١٢/١٠٢١م).
تحقيق سيد عمران، دار الكتب العلمية، بيروت ١٤٢١/٢٠٠١م.

- تفسير الطبري (المسمى جامع البيان في تأويل القرآن)؛

أبو جعفر محمد بن جرير الطبري (ت. ٣١٠/٩٢٣م).
تحقيق أحمد محمد شاكر، مؤسسة الرسالة، بيروت ١٤٢٠/٢٠٠٠م.

- تفسير يحيى بن سلام؛

أبو زكريا يحيى بن سلام بن أبي ثعلبة (ت. ٢٠٠/٨١٥م).
تحقيق هند شلبي، دار الكتب العلمية، بيروت ١٤٢٥/٢٠٠٤م.

- تكملة المعاجم العربية؛

رينهارت بيتر آن دُوزي (ت. ١٣٠٠/١٨٨٣م).

تعليق محمد سليم النعيمي، جمال الخياط، وزارة الثقافة والإعلام، العراق ١٣٥٨/١٩٨٠م.

- تنبيه الغافلين بأحاديث سيد الأنبياء والمرسلين؛

أبو الليث نصر بن محمد السمرقندي (ت. ٣٧٥/٩٨٥م).

تحقيق يوسف علي بديوي، دار ابن كثير، دمشق ١٤٢١/٢٠٠٠م.

- تنزيه الشريعة المرفوعة عن الأخبار الشنيعة الموضوعة؛

أبو الحسن علي بن محمد ابن عراق الكتاني (ت. ١٧٩/٧٩٥م).

تحقيق عبد الوهاب عبد اللطيف، عبد الله محمد الصديق الغماري، دار الكتب العلمية، بيروت

١٣٩٩/١٩٧٨م.

- تهذيب اللغة؛

أبو منصور محمد بن أحمد الهروي (ت. ٣٧٠/٩٨١م).

تحقيق محمد عوض مرعب، دار إحياء التراث العربي، بيروت ١٤٢١/٢٠٠١م.

- جامع الصحيحين بحذف المعاد والطرق؛

أبو نعيم الحداد عبيد الله بن الحسن الأصبهاني (ت. ٥١٧/١١٢٣م).

تحقيق لجنة مختصة من المحققين بإشراف نور الدين طالب، دار النوادر، ١٤٣١/٢٠١٠م.

- جامع بيان العلم وفضله؛

أبو عمر يوسف بن عبد الله القرطبي (ت. ٤٦٣/١٠٧١م).

تحقيق أبي الأشبال الزهيري، دار ابن الجوزي، السعودية ١٤١٤/١٩٩٤م.

- الجامع لأخلاق الراوي وآداب السامع؛

أبو بكر أحمد بن علي الخطيب البغدادي (ت. ٤٦٣/١٠٧٢م).

تحقيق محمود الطحان، مكتبة المعارف، الرياض ١٤٠٣/١٩٨٣م.

- جامع معمر بن راشد (ملحق بمصنف عبد الرزاق)؛

أبو عروة معمر بن أبي عمرو راشد الأزدي، (ت. ١٥٣/٧٧٠م).

تحقيق حبيب الرحمن الأعظمي، المجلس العلمي بباكستان، وتوزيع المكتب الإسلامي ببيروت،

١٤٠٣/١٩٨٣م.

- جمع الجوامع (المسمى الجامع الكبير)؛

أبو الفضل عبد الرحمن بن أبي بكر السيوطي (ت. ٩١١/١٥٠٥م).

تحقيق مختار إبراهيم الهائج، عبد الحميد محمد ندا، حسن عيسى عبد الظاهر، الأزهر الشريف

القاهرة ١٤٢٦/٢٠٠٥م.

- حلية الأولياء وطبقات الأصفياء؛

أبو نعيم أحمد بن عبد الله الأصبهاني (ت. ٤٣٠/١٠٣٨م).

مكتبة الخانجي، القاهرة ١٤١٦هـ/١٩٩٦م.

- الخلافات؛

أبو بكر أحمد بن الحسين البيهقي (ت. ٤٥٨هـ/١٠٦٦م).

تحقيق فريق البحث العلمي بشركة الروضة، الروضة للنشر والتوزيع، القاهرة ١٤٣٦هـ/٢٠١٥م.

- الدعاء؛

أبو عبد الرحمن محمد بن فضيل الضبي (ت. ١٩٥هـ/٨١١م).

تحقيق عبد العزيز بن سليمان بن إبراهيم البعيمي، مكتبة الرشد، الرياض ١٤١٩هـ/١٩٩٩م.

- الدعاء؛

أبو القاسم سليمان بن أحمد الطبراني (ت. ٣٦٠هـ/٩٧١م).

تحقيق محمد سعيد بن محمد حسن البخاري، دار البشائر الإسلامية، بيروت ١٤٠٧هـ/١٩٨٧م.

- الدعوات الكبير؛

أبو بكر أحمد بن الحسين البيهقي (ت. ٤٥٨هـ/١٠٦٦م).

تحقيق بدر بن عبد الله البدر، غراس للنشر والتوزيع، الكويت ١٤٢٩هـ/٢٠٠٩م.

- الذريعة إلى مكارم الشريعة؛

أبو القاسم الحسين بن محمد المعروف بالراغب الأصفهاني (ت. ٥٠٢هـ/١١٠٨م).

تحقيق أبو اليزيد أبو زيد العجمي، دار السلام، القاهرة ١٤٢٨هـ/٢٠٠٧م.

- ذم الدنيا؛

أبو بكر عبد الله بن محمد المعروف بابن أبي الدنيا (ت. ٢٨١هـ/٨٩٤م).

تحقيق محمد عبد القادر أحمد عطا، مؤسسة الكتب الثقافية، بيروت ١٤١٤هـ/١٩٩٣م.

- الرسالة القشيرية؛

أبو القاسم عبد الكريم بن هوازن القشيري (ت. ٤٦٥هـ/١٠٧٢م).

تحقيق عبد الحليم محمود، محمود بن الشريف، دار المعارف، القاهرة د. ت.

- زاد المعاد في هدي خير العباد؛

محمد بن أبي بكر ابن قيم الجوزية (ت. ٧٥١هـ/١٣٥٠م).

تحقيق شعيب الأرنؤوط، عبد القادر الأرنؤوط، مؤسسة الرسالة، بيروت ١٤١٨هـ/١٩٩٨م.

- الزهد الكبير؛

أبو بكر أحمد بن الحسين البيهقي (ت. ٤٥٨هـ/١٠٦٦م).

تحقيق عامر أحمد حيدر، مؤسسة الكتب الثقافية، بيروت ١٤٠٨هـ/١٩٨٧م.

- الزهد لابن أبي الدنيا؛

أبو بكر عبد الله بن محمد المعروف بابن أبي الدنيا (ت. ٢٨١/٨٩٤م).
دار ابن كثير، دمشق ١٤٢٠/١٩٩٩م.

- الزهد لأبي داود السجستاني؛

أبو داود سليمان بن الأشعث السجستاني (ت. ٢٧٥/٨٨٩م).
تحقيق أبو تميم ياسر بن إبراهيم، أبو بلال غنيم بن عباس، دار المشكاة للنشر والتوزيع، حلوان
١٤١٤/١٩٩٣م.

- الزهد والرفائق لابن المبارك؛

أبو عبد الرحمن عبد الله بن المبارك (ت. ١٨١/٧٩٧م).
تحقيق حبيب الرحمن الأعظمي، دار الكتب العلمية، بيروت د. ت.

- الزهد؛

أبو السري هناد بن السري (ت. ٤٤٣/٨٥٧م).
تحقيق عبد الرحمن عبد الجبار الفريوائي، دار الخلفاء للكتاب الإسلامي، الكويت ١٤٠٦/١٩٨٥م.

- الزهد؛

أبو عبد الله أحمد بن محمد بن حنبل الشيباني (ت. ٢٤١/٨٥٥م).
تحقيق يحيى بن محمد سوس، دار ابن رجب، د. م. ١٤٢٣/٢٠٠٣م.

- السُّنَّة؛

أبو بكر أحمد بن محمد الحَلَّال (ت. ٣١١/٩٢٣م).
تحقيق عطية الزهراني، دار الراية، الرياض ١٤١٠/١٩٨٩م.

- السُّنَّة؛

أبو بكر بن أبي عاصم أحمد بن عمرو بن الضحاك (ت. ٢٨٧/٩٠٠م).
تحقيق محمد ناصر الدين الألباني، المكتب الإسلامي، بيروت ١٤٠٠/١٩٨٠م.

- سنن ابن ماجه؛

أبو عبد الله محمد بن يزيد القزويني (ت. ٢٧٣/٨٨٧م).
تحقيق شعيب الأرنؤوط، عادل مرشد، محمد كامل قره بللي، عبد اللطيف حرز الله، دار الرسالة
العالمية، د. م. د. ت.

- سنن أبي داود؛

أبو داود سليمان بن الأشعث السجستاني (ت. ٢٧٥/٨٨٩م).

تحقيق محمد محيي الدين عبد الحميد، المكتبة العصرية، بيروت د. ت.

- سنن الترمذي؛

أبو عيسى محمد بن عيسى الترمذي (ت. ٢٧٩هـ/٨٩٢م).

تحقيق أحمد محمد شاكر (ج ١، ٢)، محمد فؤاد عبد الباقي (ج ٣)، إبراهيم عطوة

عوض (ج ٤، ٥)، شركة مكتبة ومطبعة مصطفى البابي الحلبي، مصر 1395هـ/١٩٧٥م.

- السنن الكبرى؛

أبو عبد الرحمن أحمد بن شعيب النسائي (ت. ٣٠٣هـ/٩١٥م).

تحقيق حسن عبد المنعم شلي، مؤسسة الرسالة، بيروت ١٤٢١هـ/٢٠٠١م.

- السنن الكبرى؛

أبو بكر أحمد بن الحسين البيهقي (ت. ٤٥٨هـ/١٠٦٦م).

تحقيق محمد عبد القادر عطا، دار الكتب العلمية، بيروت ١٤٢٤هـ/٢٠٠٣م.

- سير أعلام النبلاء؛

أبو عبد الله محمد بن أحمد بن عثمان بن قايماز الذهبي (ت. ٧٤٨هـ/١٣٤٧م).

مجموعة من المحققين بإشراف الشيخ شعيب الأرنؤوط، مؤسسة الرسالة ١٤٠٥هـ/١٩٨٥م.

- شرح السنة؛

أبو محمد الحسين بن مسعود البغوي (ت. ٥١٦هـ/١١٢٢م).

شعيب الأرنؤوط، محمد زهير الشاويش، المكتب الإسلامي، دمشق ١٤٠٣هـ/١٩٨٣م.

- الشريعة؛

أبو بكر محمد بن الحسين الأجرّي (ت. ٣٦٠هـ/٩٧٠م).

تحقيق عبد الله بن عمر الدميحي، دار الوطن، الرياض ١٤٢٠هـ/١٩٩٩م.

- شعب الإيمان؛

أبو بكر أحمد بن الحسين البيهقي (ت. ٤٥٨هـ/١٠٦٦م).

تحقيق عبد العلي عبد الحميد حامد، مكتبة الرشد الرياض ١٤٢٣هـ/٢٠٠٣م.

- صحيح ابن خزيمة؛

أبو بكر محمد بن إسحاق بن خزيمة النيسابوري (ت. ٣١١هـ/٩٢٣م).

تحقيق محمد مصطفى الأعظمي، المكتب الإسلامي، بيروت د. ت.

- صحيح البخاري (المسمى الجامع المسند الصحيح المختصر من أمور رسول الله

صلى الله عليه وسلم وسننه وأيامه)؛

أبو عبد الله محمد بن إسماعيل البخاري (ت. ٢٥٦/٨٧٠م).

تحقيق محمد زهير بن ناصر الناصر، دار طوق النجاة، ١٤٢٢/٢٠٠١م.

- صحيح مسلم (المسمى المسند الصحيح المختصر بنقل العدل عن العدل إلى رسول

الله صلى الله عليه وسلم)؛

أبو الحسين مسلم بن الحجاج (ت. ٢٦١/٨٧٥م).

تحقيق محمد فؤاد عبد الباقي، دار إحياء الكتب العربية، بيروت ١٤١٢/١٩٩١م.

- طبقات الصوفية؛

أبو عبد الرحمن محمد بن الحسين النيسابوري، السلمي (ت. ٤١٢/١٠٢١م).

تحقيق مصطفى عبد القادر عطا، دار الكتب العلمية، بيروت ١٤١٩/١٩٩٨م.

- العظمة؛

أبو محمد عبد الله بن محمد الأنصاري المعروف بأبي الشيخ الأصبهاني (ت. ٣٦٩/٩٧٩م).

تحقيق رضاء الله بن محمد إدريس المباركفوري، دار العاصمة، الرياض ١٤٠٨/١٩٨٧م.

- عمل اليوم والليلة سلوك النبي مع ربه عز وجل ومعاشرته مع العباد؛

أبو بكر أحمد بن محمد الدِّيَنَوْرِي، المعروف بـ ابن السُّنِّي (ت. ٣٦٤/٩٧٤م).

تحقيق عبد الرحمن كوثر البرني، دار الأرقم، بيروت ١٤١٨/١٩٩٨م.

- عوالي اللثالي العزيزية في الأحاديث الدينية؛

محمد بن علي بن إبراهيم الأحسائي المعروف بـ ابن أبي جمهور (ت. ٩١٠/١٥٠٥م).

تحقيق آقا محبتي العراقي، مطبعة سيد الشهداء، قم ١٤٠٣/١٩٨٣م.

- الغنية لطالبي طريق الحق عز وجل؛

أبو محمد عبد القادر بن موسى الجيلاني (ت. ٥٦١/١١٦٦م).

تحقيق أبو عبد الرحمن صلاح بن محمد بن عويضة، دار الكتب العلمية، بيروت ١٤١٧/١٩٩٧م.

- الفردوس بمأثور الخطاب؛

أبو شجاع شيرويه بن شهردار الديلمي الهمذاني (ت. ٥٠٩/١١١٥م).

تحقيق السعيد بن بسيوني زغلول، دار الكتب العلمية، بيروت ١٤٠٦هـ/١٩٨٦م.

- فضائل فاطمة الزهراء؛

أبو عبد الله محمد بن عبد الله الحاكم النيسابوري (ت. ٤٠٥/١٠١٥م).

تحقيق علي رضا بن عبد الله بن علي رضا، دار الفرقان، القاهرة ١٤٢٩/٢٠٠٨م.

- الفقيه والمتفقه؛

- أبو بكر أحمد بن علي الخطيب البغدادي (ت. ٤٦٣هـ/١٠٧٢م).
تحقيق أبو عبد الرحمن عادل بن يوسف الغرازي، دار ابن الجوزي السعودية ١٤١٧هـ/١٩٩٦م.
- **فيض القدير شرح الجامع الصغير؛**
زين الدين محمد المدعو بعبد الرؤوف بن تاج العارفين (ت. ١٠٣١هـ/١٦٢٢م).
المكتبة التجارية الكبرى، مصر ١٣٩١هـ/١٩٧٢م.
- **القناعة؛**
أبو بكر أحمد بن محمد بن إسحاق اللّيتنوري، المعروف بـ ابن السّني (ت. ٣٦٤هـ/٩٧٤م).
تحقيق عبد الله بن يوسف الجديع، مكتبة الرشد، الرياض ١٤٠٩هـ/١٩٨٩م.
- **قوت القلوب في معاملة المحبوب ووصف طريق المريد إلى مقام التوحيد؛**
أبو طالب المكي، محمد بن علي بن عطية الحارثي (ت. ٣٨٦هـ/٩٩٦م).
تحقيق عاصم إبراهيم الكيالي، دار الكتب العلمية، بيروت ١٤٢٦هـ/٢٠٠٥م.
- **الكامل في ضعفاء الرجال؛**
أبو أحمد عبد الله بن عدي الجرجاني (ت. ٣٦٥هـ/٩٧٦م).
تحقيق مازن محمد السرساوي، مكتبة الرشد، الرياض ١٤٣٤هـ/٢٠١٣م.
- **الكنى والأسماء؛**
أبو بشر محمد بن أحمد الدولابي (ت. ٣١٠هـ/٩٢٣م).
تحقيق أبو قتيبة نظر محمد الفاريابي، دار ابن حزم، بيروت ١٤٢١هـ/٢٠٠٠م.
- **لسان العرب؛**
أبو الفضل محمد بن مكرم بن علي، جمال الدين ابن منظور الأنصاري الإفريقي (ت. ٧١١هـ/١٣١١م).
دار صادر، بيروت ١٤١٤هـ/١٩٩٣م.
- **المجالس الوعظية في شرح أحاديث خير البرية صلى الله عليه وسلم من صحيح الإمام البخاري؛**
محمد بن عمر بن أحمد السفيري (ت. ٩٥٦هـ/١٥٤٩م).
تحقيق أحمد فتحي عبد الرحمن، دار الكتب العلمية، بيروت ١٤٢٥هـ/٢٠٠٤م.
- **المجالسة وجواهر العلم؛**
أبو بكر أحمد بن مروان الدينوري (ت. ٣٣٣هـ/١٩١٥م).
تحقيق أبو عبدة مشهور بن حسن آل سلمان، دار ابن حزم، بيروت ١٤١٩هـ/١٩٩٩م.
- **مجمع الزوائد ومنبع الفوائد؛**

أبو الحسن نور الدين علي بن أبي بكر الهيثمي (ت. ٨٠٧/١٤٠٥م).

تحقيق حسام الدين القدسي، دار الكتاب العربي، بيروت د. ت.

- محاسبة النفس؛

أبو بكر عبد الله بن محمد ابن أبي الدنيا (ت. ٢٨١/٨٩٤م).

تحقيق فاضل بن خلف الحمادة الرقي، دار أطلس الخضراء، الرياض ١٤٣٣/٢٠١٢م.

- مختصر منهاج القاصدين؛

أبو العباس، أحمد بن عبد الرحمن بن قدامة المقدسي (ت. ٦٨٩/١٢٩٠م).

تعليق شعيب الأرنؤوط، عبد القادر الأرنؤوط، مكتبة دار البيان، دمشق ١٣٩٨/١٩٧٨م.

- مدارج السالكين بين منازل إياك نعبد وإياك نستعين؛

محمد بن أبي بكر ابن قيم الجوزية (ت. ٧٥١/١٣٥٠م).

تحقيق محمد المعتصم بالله البغدادي، دار الكتاب العربي، بيروت ١٤١٦/١٩٩٦م.

- مرقاة المفاتيح شرح مشكاة المصابيح؛

أبو الحسن علي بن محمد المعروف بـ الملا القاري (ت. ١٠١٤/١٦٠٦م).

دار الفكر، بيروت ١٤٢٢هـ/٢٠٠٢م.

- مسالك الأبصار في ممالك الأمصار؛

أبو العباس أحمد بن يحيى بن فضل الله العمري (ت. ٥٧٤٩/١٣٤٩م).

المجمع الثقافي، أبو ظبي ١٤٢٣/٢٠٠٢م.

- المسالك والممالك؛

أبو عبيد عبد الله بن عبد العزيز البكري (ت. ٤٨٧/١٠٩٤م).

تحقيق جمال طلبية، دار الكتب العلمية، بيروت ١٤٢٤/٢٠٠٣م.

- المستدرك على الصحيحين؛

أبو عبد الله محمد بن عبد الله الحاكم النيسابوري (ت. ٤٠٥/١٠١٥م).

إشراف يوسف عبد الرحمن المرعشلي، دار المعرفة، بيروت د. ت.

- مسند أبي داود الطيالسي؛

أبو داود سليمان بن داود بن الجارود الطيالسي (ت. ٢٠٤/٨١٩م).

تحقيق محمد بن عبد المحسن التركي، دار هجر، مصر ١٤١٩/١٩٩٩م.

- مسند أحمد؛

أبو عبد الله أحمد بن محمد بن حنبل الشيباني (ت. ٢٤١/٨٥٥م).

تحقيق شعيب الأرناؤوط، عادل مرشد، وآخرون، مؤسسة الرسالة ١٤٢١هـ/٢٠٠١م.

- مسند البزار (المسمى البحر الزخار)؛

أبو بكر أحمد بن عمرو المعروف بالبزار (ت. ٢٩٢هـ/٩٠٥م).

تحقيق محفوظ الرحمن زين الله، عادل بن سعد، صبري عبد الخالق الشافعي، مكتبة العلوم والحكم، المدينة المنورة ١٤٠٩هـ/١٩٨٨م.

- مسند الدارمي المعروف بـ (سنن الدارمي)؛

أبو محمد عبد الله بن عبد الرحمن الدارمي (ت. ٢٥٥هـ/٨٦٩م).

تحقيق حسين سليم أسد الداراني، دار المغني للنشر والتوزيع، المملكة العربية السعودية ١٤١٢هـ/٢٠٠٠م.

- مسند الشهاب؛

أبو عبد الله محمد بن سلامة القضاعي (ت. ٤٥٤هـ/١٠٦٢م).

تحقيق حمدي عبد المجيد السلفي، مؤسسة الرسالة، بيروت ١٤٠٧هـ/١٩٨٦م.

- مشكاة الأنوار؛

أبو حامد محمد بن محمد الغزالي (ت. ٥٠٥هـ/١١١١م).

تحقيق أبو العلا عفيفي، الدار القومية للطباعة والنشر، القاهرة، د. ت.

- المصنف لابن أبي شيبه؛

أبو بكر عبد الله بن محمد بن أبي شيبه (ت. ٢٣٥هـ/٨٥٠م).

تحقيق محمد عوامة، دار القبلة، جدة ١٤٢٧هـ/٢٠٠٦م.

- المصنف؛

أبو بكر عبد الرزاق بن همام الصنعاني (ت. ٢١١هـ/٨٢٧م).

تحقيق حبيب الرحمن الأعظمي، المجلس العلمي، الهند، ١٤٠٣هـ/١٩٨٣م.

- المصنوع في معرفة الحديث الموضوع (المسمى الموضوعات الصغرى)؛

أبو الحسن علي بن محمد المعروف بـ الملا القاري (ت. ١٠١٤هـ/١٦٠٦م).

تحقيق عبد الفتاح أبو غدة، مؤسسة الرسالة، بيروت ١٣٩٨هـ/١٩٦٩م.

- معالم التنزيل في تفسير القرآن (المسمى تفسير البغوي)؛

أبو محمد الحسين بن مسعود البغوي (ت. ٥١٦هـ/١١٢٢م).

تحقيق محمد عبد الله النمر، عثمان جمعة ضميرية، سليمان مسلم الحرش، دار طيبة، الرياض

- المعجم الأوسط؛

أبو القاسم سليمان بن أحمد الطبراني (ت. ٣٦٠/٩٧١م).
تحقيق طارق بن عوض الله بن محمد، عبد المحسن بن إبراهيم الحسيني، دار الحرمين، القاهرة د.
ت.

- معجم البلدان؛

أبو عبد الله ياقوت بن عبد الله الحموي (ت. ٦٢٦/١٢٢٩م).
دار صادر، بيروت ١٤١٥/١٩٩٥م.

- المعجم الصغير؛

أبو القاسم سليمان بن أحمد الطبراني (ت. ٣٦٠/٩٧١م).
تحقيق محمد شكور محمود الحاج أمير، المكتب الإسلامي، بيروت ١٤٠٥/١٩٨٥م.

- المعجم الكبير؛

أبو القاسم سليمان بن أحمد الطبراني (ت. ٣٦٠/٩٧١م).
تحقيق حمدي عبد المجيد السلفي، مكتبة ابن تيمية، القاهرة، د. ت.

- المعجم الوسيط؛

مجمع اللغة العربية بالقاهرة.
دار الدعوة، د. ت.

- المغني عن حمل الأسفار؛

أبو الفضل زين الدين عبد الرحيم بن الحسين العراقي (ت. ٨٠٦/١٤٠٤م).
تحقيق أشرف عبد المقصود، مكتبة طبرية، الرياض ١٤١٥/١٩٩٥م.

- المقاصد الحسنة؛

أبو الخير محمد بن عبد الرحمن السخاوي (ت. ٩٠٢/١٤٩٧م).
تحقيق محمد عثمان الخشت، دار الكتاب العربي، بيروت ١٤٠٥/١٩٨٥م.

- مكارم الأخلاق؛

أبو القاسم سليمان بن أحمد الطبراني (ت. ٣٦٠/٩٧١م).
تحقيق أبو بسطام محمد بن مصطفى، دار البشائر الإسلامية، بيروت ١٤٣٤/٢٠١٣م.

- مكارم الأخلاق؛

أبو بكر محمد بن جعفر الخرائطي (ت. ٣٢٧/٩٣٩م).
تحقيق أيمن عبد الجابر البحيري، دار الآفاق العربية، القاهرة ١٤١٩/١٩٩٩م.

- منازل السائرين؛

أبو إسماعيل عبد الله بن محمد الهروي (ت. ١٠٨٩/٤٨١ م).
دار الكتب العلمية، بيروت ١٤٠٨/١٩٨٨ م.

- المنتخب من مسند عبد بن حميد؛

أبو محمد عبد الحميد بن حميد بن نصر الكشي (ت. ٨٦٣/٤٤٩ م).
تحقيق صبحي البدري السامرائي، محمود محمد خليل الصعيدي، مكتبة السنة، القاهرة
١٤٠٨/١٩٨٨ م.

- موطأ الإمام مالك؛

أبو عبد الله مالك بن أنس الأصبحي (ت. ١٧٩/٧٩٥ م).
تحقيق محمد فؤاد عبد الباقي، دار إحياء التراث العربي، بيروت ١٤٠٦/١٩٨٥ م.
- نوارد الأصول في أحاديث الرسول صلى الله عليه وسلم؛

أبو عبد الله محمد بن علي الحكيم الترمذي (ت. ٣٢٠/٩٣٢ م).
تحقيق عبد الرحمن عميرة، دار الجيل، بيروت ١٤١٢/١٩٩٢ م.
- نوارد الأصول في معرفة أحاديث الرسول صلى الله عليه وسلم؛
أبو عبد الله محمد بن علي الحكيم الترمذي (ت. ٣٢٠/٩٣٢ م).
تحقيق توفيق محمد تكلة، دار النوادر، ١٤٣١/٢٠١٠ م.

- الورع؛

أبو بكر عبد الله بن محمد ابن أبي الدنيا (ت. ٢٨١/٨٩٤ م).
تحقيق فاضل بن خلف الحمادة الرقي، دار أطلس الخضراء، الرياض ١٤٣٣/٢٠١٢ م.

- دائرة المعارف الإسلامية؛

وقف الديانة التركي.

إسطنبول، ١٩٩٢.

- سلجوقيون في عهد الدولة السلجوقية في الأناضول الشرقي؛

فاروق سؤمر. أنقرة، مؤسسة التاريخ التركي للطباعة، ١٩٩٠.

- المنتظم في تاريخ الملوك والأمم؛

ابن الجوزي، أبو الفرج جمال الدين عبد الرحمن بن علي بن محمد البغدادي،
تحقيق محمد عبد القادر عطا - مصطفى عبد القادر عطا، بيروت، دار الكتب العلمية، ١٩٩٥.

- تاريخ السلاجقة والحضارة التركية الإسلامية؛

عثمان توران، إسطنبول، أوتوكين للنشر، ٢٠٠٩.

- راحة الصدور وآية السرور في تاريخ الدولة السلجوقية؛

محمد بن علي بن سليمان الراوندي، القاهرة، المجلس الأعلى للثقافة، ٢٠٠٥.

- كتاب الاعتبار؛

أسامة بن منقذ (ت. ٥٨٤هـ).

بيروت، المكتبة الإسلامية، ٢٠٠٣.

- وفيات الأعيان؛

ابن خلكان.

بيروت، دار صادر، ١٩٧٨.

- التصوف والطريقة عبر التاريخ؛

عبد الرزاق تك، بورصة، بورصة أكاديمي، ٢٠١٩.

- التصوف والطريق في ملاحه الرئيسية؛

حسن كامل يلماز، إسطنبول، نشر الأنصار، ٢٠٠٤.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1541

Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 943

Kitap Adı: Düşünce Dünyamızda Babanzade Ahmed Naim ve Felsefesi

Book Title: Babanzade Ahmed Naim and His Philosophy in Our World of Thought

ISBN: 978-625-6123-98-4

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786256123984

Yazar | Author: Emin ÜZÜMCÜ | orcid.org/0009-0008-3584-682X

Kurum | Institution: Milli Eğitim Bakanlığı

ROR ID: ror.org/00jga9g46

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 120

Yayın Tarihi | Publication Date: Ocak | January 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRHP | İslam ve İslami gruplar | Islam and Islamic groups

BISAC: REL037000 | Din / İslam / Genel | Religion / Islam / General

THEMA: HRAM1 | İslam ve Müslümanlık | Islam and Muslims

LC: BP80 | İslam ve Felsefe | Islam and Philosophy

Atıf Bilgisi | Cite as: Üzümcü, Emin. *Düşünce Dünyamızda Babanzade Ahmed Naim ve Felsefesi* Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Altun H. K. (2021). Babanzade Ahmed Naim'in ele aldığı Kelami Problemler, *Diyanet İlmî Dergi*, 57,377-402.
- Aydeniz N. (2019). Saygı değeri bakımından Kur'an'da öne çıkan hususlar, *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 16, 97-124.
- Babanzade. A. N. (2020). İslam Ahlakının Esasları, Beyan Yayınları.
- Baş M. (2017). Güven Toplumu Oluşturmanın Temel İlkeleri (Samiyet, Kardeşlik, Adalet ve Müsavat), *Edebali İslamiyat Dergisi*, 1, 133-146.
- Cevdet. M. M. (2016). Müderris Babanzade Ahmed Naim, Beyan Yayınları.
- Çakan. İ. L. (1991). "Ahmed Naim" *TDV İslam Ansiklopedisi* c. 4, s. 375-376.
- Düzdağ. M. E. (2012). Üstad Ali Ulvi Kurucu Hatıralar-2, Kaynak Yayınları.
- Göz. K. (2020). Erdemli Ol, Fecr Yayınları.
- Göz. K. & Mutluel. O. (2019). Felsefeye Giriş, Gümüşev Yayıncılık.
- Göz K. (2011). Çevre Ahlakı ve İnsan, Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 12, 92-100.
- Gün. F. (2016). Babanzade Ahmed Naim'in Hayatı ve Eserleri, Beyan Yayınları.
- Hansu. H. (2018). Secdede Biten Bir Ömür Babanzade Ahmed Naim, Diyanet İşleri Başkanlığı yayınları.
- Kara İ. (2000). Babanzade Ahmed Naim Bey'in Modern Felsefe Terimlerine Dair Çalışmaları, *İslam Araştırmaları Dergisi*, 4, 189-279.
- Kaya. M. C. & Şenel. C. (2014). Babanzade Ahmed Naim Felsefe Makaleleri, Klasik Yayınları.
- Kaya. M. C. & Şenel. C. (2015). Babanzade Ahmed Naim Felsefe Dersleri, Klasik Yayınları.
- Kaya. M. C. & Kara. İ. (2018). Babanzade Ahmed Naim Hayatı-Eserleri-Fikirleri, Zeytinburnu Belediyesi.
- Mutluel. O. (2020). Mutlu Ol, Fecr Yayınları.
- Mutluel. O. (2020). Orta Yolda Ol, Fecr Yayınları.

- Mutluel. O. (2021). İslam'da Felsefi Düşüncenin Kısa Tarihi, Fecr Yayınları.
- Öz. A. (2021). Said Halim Paşa Kitabı, Zeytinburnu Belediyesi Yayınları.
- Turan. S. (2019). Fuat Sezgin İle Bilim Tarihi Sohbetleri, Pınar Yayınları.
- Türker. Ö. (2019), Ahlak Yeni Bir Yaklaşım, Ketebe Yayınları.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1543

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 944

Kitap Adı: İbn Rüşd'ün Batı Felsefesindeki Mirası

Book Title: Ibn Rushd's Heritage in Western Philosophy

ISBN: 978-625-6123-97-7

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786256123977

Yazar | Author: Taha SÜRMELİ | orcid.org/0000-0001-9771-3020

Kurum | Institution: Milli Eğitim Bakanlığı

ROR ID: ror.org/00jga9g46

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 466

Yayın Tarihi | Publication Date: Şubat | February 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HJCR | Felsefe | Philosophy

BISAC: PHI018000 | İslam Felsefesi | Islamic Philosophy

THEMA: V5 | İslam Felsefesi | Islamic Philosophy

LC: B741 | İslam Felsefesi | Islamic Philosophy

Atf Bilgisi | Cite as: Sürmeli, Taha. *İbn Rüşd'ün Batı Felsefesindeki Mirası*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdalla, Bakinaz, "Isaac Albalag", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, Metaphysic Research Lab, Stanford University 2020. <https://plato.stanford.edu/archives/fall2020/entries/albalag>.
- Abdalla, Bakinaz, *One Truth or Two? Jewish Averroists on the Truth of the Philosophers and the Truth of the Prophets: The Case of Isaac Albalag*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), McGill University, Montreal 2019.
- Abulafia, Abraham, *Sefer Ha-Ot*, (Çev. Fabrizio Lanza), (1. Baskı), Providence University, Italia 2006.
- Adamson, Peter, *Philosophy in the Islamic World*, (1. Baskı), Oxford University Press, United Kingdom, 2016.
- Adıgüzel, Nuri, *İbn Rüşd'ün Varlık Felsefesi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1996.
- Albalag, Isaac, "The Emendation of the Opinions", (Ed.: Charles Manekin), *Medieval Jewish Philosophical Writings*, (ss. 140-142), Cambridge University Press, New York 2007.
- Alper, Ömer M., "İbn Rüşd'ün İbn Sînâ'yı Eleştirisi: el-Fark Beyne re'ye-yi'l-Hakimeyn", *Dîvân: İlmî Araştırmalar*, VI (10), 2001, 145-172.
- Akasoy, Anna, "Arabic Texts: Philosophy, Latin Translations", (Ed.: Henrik Lagerlund), *Encyclopedia of Medieval Philosophy, Philosophy Between 500 and 1500*, (2. Baskı), Springer 2020.
- Akdağ, Özcan, Bayder, Osman "Din-Felsefe Uzlaştırması: İslâm Felsefenin İbn Meymûn'a (Maimonides) Etkisi Üzerine", *Journal Of Islamic Research*, 30 (1), 2019, 182-191.
- Akgün, Tuncay, *Gazâlî ve İbn Rüşd'de Yaratma*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2011.
- Akkanat, Hasan, "Katolik Kilisesindeki İbn Rüşd Mirası", *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7 (2), Temmuz-Aralık 2007, 113-131.
- Akşit, Mirpenç, "İbn Rüşd'de Siyaset ve Ahlak İlişkisi" *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16, 2018, 47-65.
- Altıntaş, Ramazan, "İbn Rüşd'ün Din Anlayışı ve Kritiği", *İslâmî Araştırmalar Dergisi*, 15 (3), 2002, 399-415.
- Altıntaş, Ramazan "İbn Rüşd'de Din Felsefe İlişkisi", *Diyanet İlmî Dergi*, 48 (3) 2012, 141-150.

- Andrews, Walter G., “Bastırılmış Rönesans”, (Çev. Tansel Güney), *Osmanlı Araştırmaları*, XXV, İstanbul 2005, 105-123.
- Aristoteles, *Nikomakhos’a Etik*, (Çev. Furkan Akderin), (7. Baskı), Say Yay., İstanbul 2023.
- Arıcan, M. Kazım, “İbn Rüşd’ün Hakikat Öğretisi: ‘Çifte Hakikat’ ve ‘Hakikatin Birliği’ Tartışması”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XII (2), 2008, 225-252.
- Arkan, Atilla, “Bir Meşşâî Filozofun Gazzâlî Algısı: İbn Rüşd’ün Gözüyle Gazzâlî”, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XV, (27), 2013, 121-142.
- Arkan, Atilla, *İbn Rüşd Psikolojisi*, (2. Baskı), İz Yay., İstanbul 2015.
- Arkan, Atilla “Klasik Eser (De Anima) Okuyucusu ve Şarihi Olarak İbn Rüşd”, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7 (12), 2005, 1-23.
- Atak, Seyit Ahmet, “Aydınlanma Felsefesinin Bir kazanımı Olarak Akıl”, *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, (13), Mart 2009, 55-64.
- Avcı, Necati, “İbn Rüşd’ün Hayatı Eğitim-Öğretimi ve Eserleri”, *Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü*, 17 (Mart 1994), 195-207.
- Aydın, Fatih, “Allah’ın Varlığı ve Birliği Hakkında İbn Rüşd’ün Delilleri ve Eş’arîler’i Eleştirisi”, *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7 (2), Aralık 2020, 1120-1141.
- Aydın, Hasan, “Gazzâlî ve İbn Rüşd’e Göre Mucize”, *Kelam Araştırmaları*, 6 (2), 2008, 115-130.
- Ayvalı, *Perihan, İbn Rüşd’de Din Felsefe İlişkisi Bağlamında Tev’il*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çorum 2013.
- Az, Mehmet Ata, “İbn Rüşd’ün Heyûlânî Aklın Faal akıl ile İttisali ve Özdeşliği Görüşünün Aquinas’ın Eleştirileri Bağlamında Değerlendirilmesi”, *Beytulhikme*, 9 (1), Ocak 2019, 13-38.
- Az, Mehmet Ata, *İbn Rüşd ve Thomas Aquinas’ta Akılların Birliği*, (1.Baskı), Klasik yay., İstanbul 2021.
- Az, Mehmet Ata, “Thomas Aquinas’ın De Aeternitate Mundi (Alemin Ezeliğine Dair) Risalesinin Değerlendirmesi”, *Bilimnane*, XXXIX, 2019, 285-320.
- Aquinas, Thomas, “Akılların Birliği Meselesinde İbn Rüşdçülere Reddiye”, (Çev. Mehmet Ata Az), *İbn Rüşd ve Thomas Aquinas’ta Akılların Birliği*, (ss. 249-334), (1.Baskı), Klasik Yay., İstanbul 2021.

- Aquinas, Thomas, *On the Unity of the Intellect Against the Averroists*, (Çev. Beatrice H. Zedler), The Marquette University Press, Milwaukee, Wisconsin 1968.
- Aquinas, Thomas, *Summa Contra Gentiles*, (Çev. Joseph Rickayb S. J), The Catholic Primer, 2005.
- Aquinas, Thomas, *Summa Theologica*, (Çev. Fathers of the English Dominican Province), Benziger Bros, 1947.
- Aquinas, Thomas, *On the Unity of the Intellect Against the Averroists*, (Çev. Beatrice H. Zedler), The Marquette University Press, Milwaukee, Wisconsin 1968.
- Bacon, Roger, *The Opus Majus*, (Derl. John Henry Bridges), The University of Oxford, Oxford 1900.
- Bal, Ali Asker, “Raphael’in Atina Okulu ve Felsefe Resminde İbn Rüşd’ün Temsili”, (Ed.: Musa Kazım Arıcan, Bayram Ali Çetinkaya), *Doğu-Batı İlişkisinin Entelektüel Boyutu: İbn Rüşd’ü Yeniden Düşünmek I-II*, (ss. II, 109-118), Asitan Yay., Sivas 2009.
- Bakır, Abdulhalik, “Geç Orta Çağ Avrupa’sında Tıp ve Tababet”, *Orta Çağ Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), Aralık 2018, 101-118.
- Barthhold, Wilhelm, *İslam Medeniyet Tarihi*, (Çev. M. Fuad Köprülü), (4. Baskı), Akçağ Yay., Ankara 2012.
- Başdemir, Hasan Yücel, “Thomas Aquinas’ta Tanrı Tasavuru”, *Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi*, II (3), 103-122.
- Bayrakdar, Mehmet, “Çağdaş Bir İbn Rüşdçülük: Alman İdealizmi”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XLI, 21-27.
- Bayrakdar, Mehmet, “İbn Rüşdçülük ve College de France”, (Ed: Musa Kazım Arıcan, Bayram Ali Çetinkaya), *Doğu-Batı İlişkisinin Entelektüel Boyutu: İbn Rüşd’ü Yeniden Düşünmek I-II*, (ss. II, 83-88), Asitan Yay., Sivas 2009.
- Bayrakdar, Mehmet, *İslâm Felsefesi Tarihi*, (9. Baskı), TDV Yay., Ankara 2012.
- Bazan, Carlos, “Was There Ever a First Averroism?”, (Ed: Jan A. Aertsen, Andreas Speer), *Geistesleben im 13. Jahrhundert*, (ss. 31-67), De Gruyter, Berlin, Boston 2000.
- Bekiryazıcı, Eyüp, “İbn Rüşd’ün Tehafütü’t Tehafüt’ünde Dini Delili Kullanması”, *Ekev Akademi Dergisi*, 7, (14), Kış 2003, 145-165.
- Bekiryazıcı, Eyüp, “İslâm Düşüncesinde Felsefi Ekoller”, (Ed. Bayram Ali Çetinkaya), *İslâm Felsefesi Tarihi I-II*, (ss. I, 77-95), (1. Baskı), Grafik Yay., Ankara 2012.

- Berberoğlu, Emel Okur, “Bilimsel Düşünmenin Gelişim Seyrinin Pragmatik Sonuçları”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17 (32), Aralık 2014, 135-150.
- Berman Lawrence V., “Excerpts From Lost Arabic Original of Ibn Rush’s Middle Commentary on the Nicomachean Ethics”, *Oriens*, Vol. 20, 1967, 31-59.
- Berman, Lawrence V, “The Revised Hebrew Translation of Averroes’ Middle Commentary on the Nicomachean Ethics”, *The Jewish Quarterly Review*, Vol. 57, 1967, 104-120.
- Berman, Lawrence V, “Σωφροσύνη and Εγκράτεια in Arabic, Latin, and Hebrew: The Case of the Nicomachean Ethics of Aristotle and Its Middle Commentary by Averroes”, (Ed.: Albert Zimmermann, Ingrid Craemer-Ruegenberg), *Orientalische Kultur und Europäisches Mittelalter*, (ss. 274-287), Walter De Gruyter Press, Berlin-New York 1985.
- Bertolacci, Amos, “Avicenna’s and Averroes’s Interpretations and Their Influence in Albertus Magnus”, (Ed.: Fabrizio Amerini and Gabriele Galluzzo), *A Companion to the Latin Medieval Commentaries on Aristotle’s Metaphysics*, (ss. 95-135), Brill Press, Boston 2014.
- Birgöl, Mehmet, “İbn Rüşd’ün Felsefe Din Çözümlemesinin Aristotele’nin Kökenleri Üzerine”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 19 (1), Ocak 2010, 243-253.
- Birkan, İsmet, “İbn Rüşd Düşüncesinin Tarihteki Yeri ve Etkileri”, *Felsefe Dünyası*, (11), Mart 1994, 57-68.
- Bolay, Süleyman Hayri, “Bizanslı Âlimlerin İstanbul’dan Kaçmaları ve Rönesansı Başlatmaları Meselesi”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 28 (1-4), Ağustos 1986, 135-142.
- Bolay, Süleyman Hayri “Thomasçılık”, *Felsefe Doktrinleri ve Terimleri Sözlüğü*, (11. Baskı), Nobel Yay., Ankara 2013.
- Booth, Anthony R., “The Philosophers Strike Back: Averroes and Islamic Philosophy After al-Gazâlî”, *Analytic İslâmîc Philosophy*, 2017, 143-169.
- Bozkurt, Emrah, *Avrupa’da Aydınlanmacılık Hareketinin Ortaya Çıkışı*, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon 2018.
- Bozkurt, Ömer, “Gazali ve İbn Rüşd’de İmkân”, (Ed.: Musa Kazım Arıcan, Bayram Ali Çetinkaya), *Doğu-Batı İlişkisinin Entelektüel Boyutu: İbn Rüşd’ü Yeniden Düşünmek I-II*, (ss. I, 259-279), Asitan Yay., Sivas 2009.

- Bozkurt, Ömer, *Gazâlî ve İbn Rüşd'de İnkân, İmkânsızlık ve zorunluluk*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2009.
- Bozkurt, Ömer, "XIII. Yüzyıl İslâm Düşüncesinde İbn Rüşd'e Olan İlgisizliğin Sebep ve Sonuçları Üzerine", (Ed.: Murat Demirkol, M. Enes Kala), *Uluslararası 13. Yüzyılda Felsefe Sempozyumu Bildirileri*, (ss. 1-20), Yıldırım Beyazıt Üniversitesi 2010.
- Bozyiğit, Ahmet, "Yahudi Teolojisinde Müslüman Kelamcı ve Filozofların Etkileri", *Süri Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 6 (2), Aralık 2019, 333-352.
- Broadie, Alexander, "Maimonides (İbn Meymûn)", (Ed.: Seyyid Hüseyin Nasr, Oliver Leaman), (Çev. Şamil Öçal, Hasan Tuncay Başoğlu), *İslâm Felsefesi Tarihi I-III*, (ss. II, 393-408), (2. Baskı), Açılım Kitap Yay., İstanbul 2017.
- Brown, Stephen F., "Thomas Aquinas", (Ed.: Richard H. Popkin), *The Columbia History of Western Philosophy*, (ss. 251-256), Columbia University Press, New York 1999.
- Brown, Stephen F., "Translation and Transmission of Greek Philosophy", (Ed.: Richard H. Popkin), *The Columbia History of Western Philosophy*, (ss. 230-244), Columbia University Press, New York 1999.
- Buijs, Joseph A., "Religion and Philosophy in Maimonides, Averroes, and Aquinas", (Ed.: Uriel Simonsohn), *Medieval Encounters*, (ss. 160-183) Brill, Leiden 2002.
- Bulut, Halil İbrahim, "İbn Rüşd'ün Mucize Anlayışı", (Ed.: Musa Kazım Arıcan, Bayram Ali Çetinkaya), *Doğu-Batı İlişkisinin Entelektüel Boyutu: İbn Rüşd'ü Yeniden Düşünmek I-II*, (ss. II, 363-377), Asitan Yay., Sivas 2009.
- Burnett, Charles, "Arapçadan Latinceye: Arapça felsefe geleneğinin Batı Avrupa'da Kabulü", (Ed.: Peter Adamson, Richard C. Taylor), (Çev. M. Cüneyt Kaya), *İslâm Felsefesine Giriş*, (ss. 405-438), (5. Baskı), Küre Yay., İstanbul 2018.
- Burnett, Charles, "Arapça Mantık Eserlerinin Orta Çağ ve Rönesansta Latinceye Tercümesi", (Çev. Nazım Hasırcı), *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XV (27), 2013, 263-273.
- Burnett, Charles, "Arabic Texts: Natural Philosophy, Latin Translations of", (Ed.: Henrik Lagerlund), *Encyclopedia of Medieval Philosophy, Philosophy Between 500 and 1500*, (2. Baskı), Springer 2020.

- Burnett, Charles, "Aristotle: The Giuntine Edition" *Encyclopedia of Renaissance Philosophy*, Springer International 2017.
- Burnett, Charles, "The Coherence of the Arabic-Latin Translation Latin-Arabic Translation Program in Toledo in the Twelfth Century", *Science in Context*, 14 (1/2), 249-288.
- Burrell, David, "The Islamic Contribution to Medieval Philosophical Theology", (Ed: Charles Taliaferro, Paul Draper, Philip L. Quinn), *A Companion to Philosophy of Religion*, (ss. 99-105), Blackwell Press, 2010.
- Butterworth, Charles E., "İbn Rüşd'ün Aristo'nun Topikleri, Retoriki ve Poetik Üzerine Üç Kısa Şerh", (Çev. Metin Özdemir), *Kelam Araştırmaları*, 7 (2), 81-134.
- Campanini, Massimo, "Ontology of Intellect: The Happiness of Thinking İn Averroës And Giordano Bruno", *Synthesis Philosophica*, 62 (2), 2016, 335-344.
- Chandelier, Joël, "Averroes on Medicine", (Ed.: Peter Adamson, Matteo Di Giovanni), *İnterpreting Averroes: Critical Essays*, (ss. 158-176), (1. Baskı), Cambridge University Press, New York, 2019.
- Clark, Carol Lea, "Aristotle and Averroes: The İnfluences of Aristotle's Arabic Commentator Upon Westren European And Arabic Rhtoric", *The Review of Communication*, Vol.7 No. 4, October 2007, 369-387.
- Clintock, Stuart Mac, "Heresy Epithet: An Approach to the Problem of Latin Averroism-I", *The Review of Metaphysics*, 8 (1), 1954, 176-199.
- Clintock, Stuart Mac, "Heresy Epithet: An Approach to the Problem of Latin Averroism- II", *The Review of Metaphysics*, 8 (2), 1954, 342-356.
- Coleman, Janet, *A History of Political Thought*, (1. Baskı), Blackwell Press, Oxford 2000.
- Conolly, Brian Francis, "Averroes, Thomas Aquinas and Giles of Rome on How This Man Understands", *Vivarium*, 45 (1), 2007, 69-92.
- Conway, Pierre Hyacinth, "The Emancipation of Man in Latin Averroism and the Negation of Immortality", *Leval Théologique et Philosophique*, 2 (1), 1946, 117-131.
- Copleston, Frederick, *A History of Philosoph*, Doubleday Press, New York 1993.
- Corbin, Henry, *İslâm Felsefesi Tarihi*, (Çev. Hüseyin Hatemi), (9. Baskı), İletişim Yay., İstanbul 2013, I.
- Coşkun, İsmail, "Modernliğin Kaynakları: Rönesans Üzerine Bir Değerlendirme", *İstanbul University Journal of Sociology* 3 (6), Şubat 2012, 45-70.

- Çağrı, Mustafa “Fazilet”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, TDV Yay., İstanbul 1995, (12, 268-271, 268-270).
- Çaldak, Hüseyin, “İbn Rüşd’ün Mantık Sisteminde Kıyas”, (Ed.: Musa Kazım Arıcan, Bayram Ali Çetinkaya), *Doğu-Batı İlişkisinin Entelektüel Boyutu: İbn Rüşd’ü Yeniden Düşünmek I-II*, (ss. II, 419-428), Asitan Yay., Sivas 2009.
- Çapku, Ahmet, “İbn Rüşd Düşüncesinde Felsefe ve Toplum”, *Rumeli İslâm Araştırmaları Dergisi*, 2 (4), Ekim 2019, 21-34.
- Çetinkaya, Bayram Ali, “İbn Rüşd’ün Projesi Din Felsefe Uzlaşımı”, (Ed.: Musa Kazım Arıcan, Bayram Ali Çetinkaya), *Doğu-Batı İlişkisinin Entelektüel Boyutu: İbn Rüşd’ü Yeniden Düşünmek I-II*, (ss. I, 129-149), Asitan Yay., Sivas 2009.
- Çilingir, Lokman, “İbni Rüşd’de Din Felsefe İlişkisi Bağlamında Siyaset”, *Felsefe Dünyası*, (64), 2016, 31-60.
- Çimen, Ünsal, “On Saving the Astronomical Phenomena: Physical Realism in Struggle with Mathematical Realism in Francis Bacon, Al-Bitruji, and Averroes”, *The Journal of the International Society for the History of Philosophy of Sciences*, 2018, 1-25. www.journals.uchicago.edu by University of Winnipeg on 10/09/18.
- Dales, Richard C., *Medieval Discussions of the Eternity of the World*, E.J. Brill, Leiden 1990.
- Davson, J. Bernard, “Averroes and Avenzoar: Europe’s Debt to Islam”, *The Medical Journal of Australia*, March 2, 1929, 276-280.
- Demir, Mehmet, “Sudûr Kozmolojisi: Fârâbî ve İbn Sînâ Arasındaki Farklar Üzerine Bir Değerlendirme”, *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 14, 2022, 233-243.
- Demirci, Mustafa, *Beytül-Hikme*, (2. Baskı), İnsan Yay., İstanbul 2016.
- Dereköy, Sefa, “Rönesans Aslında Bir Reendülüsans Mı?”, *Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 6, (26), Bahar 2023, 144-160.
- Doğan, Hatice, *İbn Meymûn’un Hayatı, Eserleri ve Delâletü’l-Hairin Adlı Eseri Üzerine Bir İnceleme*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2009.
- Dosay, Melek, “İslâm Dünyasında Bir Bilim Rönesansı İhtiyacı ve Koşulları”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, XXXV (1), 1991, 75-80.

- Dönmez, Süleyman, “13. Yüzyılın Latin Orta Çağ’da Aristotelesçi Akıl Öğretisi ve Latin İbn Rüşdçülüğü Üzerine Felsefî Bir Değerlendirme”, *Mevzu: Sosyal Bilimler Dergisi*, (1), Nisan 2019, 23-34.
- Dönmez, Süleyman, “Doğu-Batı Etkileşiminde Ayıran Değil Birleştiren Bir Filozof: İbn Rüşd”, (Ed: Musa Kazım Arıcan, Bayram Ali Çetinkaya), *Doğu-Batı İlişkisinin Entelektüel Boyutu: İbn Rüşd’ü Yeniden Düşünmek I-II*, (ss. II, 119-134), Asitan Yay., Sivas 2009.
- Dönmez, Süleyman, “İbn Rüşd ve Thomas Aquinas Bağlamında Hristiyanlığın Rasyonel Yorumuna İslâm Felsefesinin Etkisi”, (Ed.: Seyfi Kenan), *Erken Klasik Dönemden XVIII. Yüzyıl Sonuna Kadar Oamanlılar ve Avrupa Seyahat, Karşılaştırma ve Etkileşim*, (ss. 159-175), İsam Yay., İstanbul 2010.
- Durak, Nejdet, Tortuk, Bilgehan Bengü, “İbn Rüşd ve Duns Scotus’ta Tanrının Varlığını Kanıtlama Sorunu”, (Ed. Murat Demirkol, M. Enes Kala), *Uluslararası 13. Yüzyılda Felsefe Sempozyumu Bildirileri* (ss.1-23), Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara 2010.
- Durusoy, Ali, “İbn Rüşd’ün Felsefesinde Mantık Biliminin Yeri”, *Yakın Doğu Üniversitesi İslâm Tetkikleri Merkezi Dergisi*, 4 (2), Aralık 2018, 93-105.
- Edwards, Wm. F, “Averroism and the Development of the Modern Concept of Science”, *Telos Press Publishing*, (1), 1968, 41-47.
- el-Cabiri, Muhammed Abid, “İbn Rüşd’ün Değişim ve Islah Projeleri”, (Çev. Galip Yavuz), *Eskiye Dergisi*, 17, İlk Bahar 2010, 114-116.
- el-Hudayrî, Zainab Muhammad, *Eserü İbn Rüşd fî Felsefeti’l Usûri’l-Vusta*, Darü’l Tagafat vel-Tavzi, Kahire 1983,
- el-Khodeiry, Zeynab, “St. Thomas D’Aquin Entre Avicenne Et Averroes”, (Ed.: Albert Zimmermann), *Thomas Von Aquin*, (ss. 156-160), Walter de Gruyter Press, Berlin 1988.
- Edwards, Wm. F. “Averroism and the Development of the Modern Concept of Science”, *Telos Press Publishing*, No. 1, 1968, 41-47.
- Erdem, Engin, “Akıl-Vahiy İlişkisi: İbn Rüşd ve Kant”, *Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi*, 1, Ankara 2008, 165-176.
- Erdoğan, İsmail, “İbn Rüşd’ün Fikirlerinde Batalyevsi’nin Etkisi”, (Ed.: Musa Kazım Arıcan, Bayram Ali Çetinkaya), *Doğu-Batı İlişkisinin Entelektüel Boyutu: İbn Rüşd’ü Yeniden Düşünmek I-II*, (ss. I, 37-53), Asitan Yay., Sivas 2009.

- Erkızan, Hatice Nur, “İbn Rüşdçülük: Batıdaki Tarihsel ve Felsefî Gelişimi Üzerine”, *Journal of İslâmic Research*, 21 (2), 2010, 73-82.
- Ermatinger, Charles J., “Averroism in Early Fourteenth Century Bologna”, *Mediaeval Studies*, 16 (1), 1954, 35-56.
- Etuk, Anthony Raphael, “Revisiting Averroes Influence on Western Philosophy”, *A Journal Of Contemporary Research*, 19 (1), March 2022, 174-194.
- Fahri, Macid, *İslâm Ahlak Teorileri*, (Çev. Muammer İskenderoğlu, Atilla Arkan), (1. Baskı), Litera Yay., İstanbul 2004,
- Fakhry, Majid, *Averroes (İbnRushd): His Life, Works and Influence*, Oneworld Publications, Oxford 2001.
- Fakhry, Majid, “İdeal Devletin Bozulması: Platon, İbn Rüşd, İbn Haldûn”, (Çev. Ali Kürşat Turgut), *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 13 (3), 2013, 227-238.
- Farabî, *El-Medîneti’l-Fâzıla*, (Çev. Seyfi Say), (1. Baskı), Kurtuba Kitap Yay., İstanbul 2012.
- Farabî, *El-Medîneti’l-Fâzıla*, (Çev. Nafiz Danışman), Maarif Basımevi, İstanbul 1956.
- Feldman, Seymour, “Divine Omnipotence, Omniscience, and Human Freedom”, (Ed.: Steven Nadler, T. M. Rudavsky), *The Cambridge History of Jewish Philosophy*, (ss. 659-704), Cambridge University Press, New York 2009.
- Feldman, Seymour, “Levi Ben Gershom (Gersonides)”, (Ed.: Daniel H. Frank, Oliver Leaman), (Çev. Abdullah Şevki), *Yahudi Felsefesi Tarihi*, (ss. 393-411), (1. Baskı), Hece Yay., Ankara 2018.
- Fierro, Maribel, “İbn Rushd al-Hafid (Averroes) and His Exile to Lucena: Jewish Ancestry, Genealogy and Force Conversion”, *Al-Qantara* 38 (2), Diciembre 2017, 131-152.
- Fontaine, Resianne, “Averroes Commentary on Aristotles De Generatione Animalium and Its Use in Two Thirteenth-Century Hebrew Encyclopedias”, (Ed.: Anna Akasoy and Wim Rowen), *Islamic Thought in the Middle Ages*, (ss. 489-502), Brill 2008.
- Fontaine, Resianne, “Exhalations and Ather Meteorological Themes”, (Ed.: Steven Nadler, T. M. Rudavsky), *The Cambridge History of Jewish Philosophy*, (ss. 434-449), Cambridge University Press, New York 2009.

- Fontaine, Resianne, "Judah ben Solomon Ha-Cohen's Midrash Ha-Hokhmah: Its Sources and Use of Sources", (Ed.: Steven Harvey), *The Medieval Hebrew Encyclopedia of Science and Philosophy*, (ss. 191-210), Kluwer Academic Publishers, 2000.
- Fraenkel, Carlos, "Maimonides, Averroes and Samuel İbn Tibbon an a "Skendalon" of Medieval Science", *Indiana University Press*, 8, 2008, 195-212.
- Fraenkel, Carlos "Philosophy and Exegesis in Al-Farabî, Averroes and Maimonides", *Laval Théologique et Philosophique*, Vol. 64, no 1, 2008, 105-125.
- Frank, Daniel H., "Moses Maimonides", (Ed.: Richard H. Popkin), *The Columbia History of Western Philosophy*, (ss. 188-196), Columbia University Press, New York 1999.
- Freudenthal, Gad, "Cosmology: The Heavenly Bodies", (Ed.; Steven Nadler, T. M. Rudavsky), *The Cambridge History of Jewish Philosophy*, (ss. 302-361), Cambridge University Press, New York 2009.
- Freudenthal, Gad, "Gersonides: Levi Ben Gershom", (Ed.: Seyyid Hüseyin Nasr, Oliver Leaman), (Çev. Şamil Öçal, Hasan Tuncay Başoğlu), *İslâm Felsefesi Tarihi I-III*, (ss. II, 409-425), (2. Baskı), Açılım Kitap Yay., İstanbul 2017.
- Freudenthal, Gad, "Providence, Astrology and Celestial Influences on the Sublunar World in Shem-Tov İbn Falaquera's De'ot Ha-Filosofim, (Ed.: Steven Harvey), *The Medieval Hebrew Encyclopedia of Science and Philosophy*, (ss. 335-370), Kluwer Academic Publishers, 2000.
- Führer, Markus, "Albert the Great", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, Metaphysic Research Lab, Stanford University Summer 2022. <https://plato.stanford.edu/archives/sum2022/entries/albert-great/>
- Galluzzo, Gabriele, "Averroes and Aquinas on Aristotle's Critterion of Substantality", *Arabic Sciences and Philosophy*, Vol. 19, 2009, 157-187.
- Gardet, Louis, "Saint Thomas et Ses Predecesseurs Arabes", (Ed.:), *St. Thomas Aquinas 1274-1974 Commemorative Studies*, (ss. 419-448), Pontifical Institute of Mediaeval Studies, Toronto, Canada 1974.
- Garaudy, Roger, *Endülüis'te İslâm*, (Çev. Cemal Aydın), (4. Baskı), Timaş Yay., İstanbul 2018.
- Gazâlî, *El-Kıstâsü'l-Müstakîm*, (Çev. İbrahim Çapak), (2. Baskı), Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay., İstanbul 2023.

- Gazâlî, *el-Munkız Mine'd-Delal (Dalâletten Çıkış Yolu)*, (Çev. Osman Arpaçukuru), (2. Baskı), Beyan Yay., İstanbul 2016.
- Gazâlî, *Faysalü't-tefrika beyne'l-İslâm ve'z-zendeka*, (Çev. Süleyman Ulu-dağ), (4. Baskı), Dergah Yay., İstanbul 2018.
- Gazâlî, *Tehâfütü'l Felâsife (Filozofların Tutarsızlığı)*, (Çev. Bekir Sadak), (1.Baskı), Ahsen Yay., İstanbul 2002.
- Gea, Joaquim, "Averroes, Rationalism and Systematization in Medicine", *Open Respiratory Archives*, 2 (3), 2020, 102-103.
- Gensler, Marek, "Averroes' Influence in Walter Burley's Commentary on De Generatione et Corruptione", (Ed.: Lydia Wegener, Andreas Speer), *Wissen Über Grenzen: Arabisches Wissen Und Lateinisches Mittelalter*, (ss. 641-654), Walter de Gruyter 2006.
- Gersonides, *The Wars of the Lord I-III*, (Çev. Seymour Feldman), (1 Baskı), The Jewish Publication of America, 1984, I.
- Gersonides, *The Wars of the Lord I-III*, (Çev. Seymour Feldman), (1. Baskı), The Jewish Publication Society, New York 1987, II.
- Gersonides, *The Wars of the Lord I-III*, (Çev. Seymour Feldman), (1. Baskı), The Jewish Publication Society, New York 1999, III.
- Gersonides, "Gersonides' Commentary on Averroes' Epitome of Parva Naturalia", (Derl. Alexander Altmann), *American Academy for Jewish Research*, 1979, 1-31.
- Gierymski T., Slattery M. P., "Existential Import and Latin Averroism", *Franciscan Studies*, Vol. 18 (2), 1958, 127-132.
- Gilson, Etienne, *History of Christian Philosophy in the Middle Ages*, Pontifical Institute of Medieval Studies, Toronto 1954.
- Gilson, Etienne, "Latin İbn Rüşdçülüğü: Brabant'lı Siger", (Çev. Murtaza Korlaelçi), *Felsefe Dünyası*, (29), 1991, 118-122.
- Gilson, Etienne, *The Christian Philosophy of St. Thomas Aquinas*, (Çev. L. K. Shook), Victor Gollancz, London 1957.
- Gilson, Etienne, "Quasi Definition Substantiae", (Ed.: Armand Maurer), *St. Thomas Aquinas 1274-1974 Commemorative Studies*, (ss. 111-129), Pontifical Institute of Mediaeval Studies, Toronto, Canada 1974.
- Giovanni, Matteo Di, "The Commentator: Averroes's Reading of the Metaphysics", (Ed.: Fabrizio Amerini, Gabriele Galluzzo), *A Companion to the Latin Medieval Commentaries on Aristotle's Metaphysics*, (ss. 59-94), Brill Press, Boston 2014.

- Glasner, Ruth, "Levi Ben Gershom and the Study of Ibn Rusdh in the Fourteenth Century", *The Jewish Quarterly Review*, Vol 86, No1/2, July-October 1995, 51-90.
- Glasner, Ruth, "The Question Celestial Matter in the Hebrew Encyclopedias", (Ed.: Steven Harvey), *The Medieval Hebrew Encyclopedias of Science and Philosophy*, (ss. 313-334), Kluwer Academic Publishers 2000.
- Goichon, A. M., *İbn Sînâ Felsefesi ve Orta Çağ Avrupasındaki Etkileri*, (Çev. İsmail Yakıt), Doğuş Yay., İstanbul 1986.
- Goodman, Lenn E., "Judah Halevi", (Ed.: Daniel H. Frank, Oliver Leaman), (Çev. Abdullah Şevki), *Yahudi Felsefesi Tarihi*, (ss. 205-244), (1. Baskı), Hece Yay., Ankara 2018.
- Goodman, Lenn E., "Saadia Gaon el- Feyyûmî", (Ed.: Seyyid Hüseyin Nasr, Oliver Leaman), (Çev. Şamil Öçal, Hasan Tuncay Başoğlu), *İslâm Felsefesi Tarihi I-III*, (ss. II, 359-377), (2. Baskı), Açılım Kitap Yay., İstanbul 2017.
- Goody, Jack, *Rönesanslar*, (Çev. Bahar Tırnakçı), (5 Baskı), Türkiye İş Bankası Yay., İstanbul 2023.
- Gül, Mahir, *İbn Rüşd'de Din Felsefe İlişkisi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi), Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır 2007.
- Gün, Doğan, "Bilimsel Gelişmenin Temelindeki Doğu-Batı etkileşimi", *Memleket Siyaset Yönetim*, 9 (22), Temmuz 2014, 263-293.
- Hakkı, İ. İsmail. "İslâm'da Felsefe Cereyanları İbn Rüşd-3", *Darülfünun İlahîyat Fakültesi Mecmuası*, Mart 1932, 27-50.
- Hakkı, İ. İsmail, "İslâm'da Felsefe Cereyanları İbn Rüşd-4", *Darülfünun İlahîyat Fakültesi Mecmuası*, (23), İstanbul 1932, 20-38.
- Halper, Yehuda, "Abraham Ben Shem Tov Bibago", *Encyclopedia of Renaissance Philosophy*, Springer International, Switzerland, 2015.
- Halper, Yehuda, *Philosophy and the Jewish Tradition*, (1 Baskı), Brill, Boston 2012.
- Hammond, Robert, *Farabî felsefes ve Ortaçağ Düşüncesine Etkisi*, (Çev. Uluğ Nutku, Gülnihal Küken), The Hobson Book Press, New York 1947.
- Harvey, Steven, "Averroes' Middle Commentary on Book I of the Nicomachean Ethics", *Oriens*, 42, 2014, 254-287.
- Harvey, Steven, "İslâm Felsefesi ve Yahudi Felsefesi", (Ed.: Peter Adamson, Richard C. Taylor), (Çev. M. Cüneyt Kaya), *İslâm Felsefesine Giriş*, (ss. 383-404), (5. Baskı), Küre Yay., İstanbul 2018.

- Harvey, Steven, "Introduction", (Ed.: Steven Harvey), *The Medieval Hebrew Encyclopedia of Science and Philosophy*, (ss. 1-28), Kluwer Academic Publishers, 2000.
- Harvey, Steven, "On the Nature and Extent of Jewish Averroesism: Renan's Averroés Et l'Averroisme Revisited", *Jewish Studies Quarterly*, 7 (2), 2000, 100-119.
- Harvey, Steven, "Shem-Tov Ibn Falaquera's De'ot ha-Filosofim: Its Sources and Use of Sources", (Ed.: Steven Harvey), *The Medieval Hebrew Encyclopedia of Science and Philosophy*, (ss. 211-247), Kluwer Academic Publishers, 2000.
- Harvey, Steven, "The Nature and Importance of Averroes' Middle Commentary on the Ethics and the Extent of Its Influence on Medieval Jewish Thought", (Ed.: J. B. Brenet), *Averroes Et Les Averroismes Juif Et Latin*, (ss. 257-273), Actes du Colloque International, Paris 2005.
- Harvey, Steven, "Was al-Gazâlî an Avicennist? Some Provocative Reflections on Jewish Averroism", (Ed.: Racheli Haliva, Yoav Meyrav, Daniel Davies), *Averroes and Averroism in Medieval Jewish Thought*, (ss. 3-27), Brill, Leiden, Boston 2024.
- Hasdai Crescas, *Light of the Lord*, (Çev. Roslyn Weiss), (1. Baskı), Oxford University Press, UK 2018.
- Hasse, Dag Nikolaus, "Arabic Philosophy and Averroism", (Ed.: James Hankins), *The Cambridge Companion Renaissance Philosophy*, (ss. 113-136), Cambridge University Press, Online 2007.
- Hasse, Dag Nikolaus, "Latin Averroes Translations of the First Half of the Thirteenth Century", *XII. International Congress of Medieval Philosophy*, Palermo 2007.
- Hasse, Nikolas Dag, *Success and Suppression Arabic Sciences and Philosophy in the Renaissance*, (1.Baskı), Harvard University Press, London 2016.
- Herrera, Max "Understanding Similitudes in Aquinas with the Help of Avicenna and Averroes", *Proceedings of the Society for Medieval Logic and Metaphysics*, Vol. 5, 2005, 4-17.
- Holzman, Gitit "Truth, Tradition and Religion, The Association between Judaism and Islam and the Relation between Religion and Philosophy in Medieval Jewish Thought", *Al-Masaq*, Vol. 18, No. 2, September 2006, 191-200.

- Houben, J. J., "İbn Rushd (Averroes) As a Muslim Philosopher", *Bijdragen: International Journal for Philosophy and Teology*, 19 (1), 32-52.
- Huges, Aaron W., *Jewish Philosophy A-Z*, (1. Baskı), Edinburgh University Press, United States 2005.
- Hughes, Aaroun W., "Philosophy Jewish Encyclopediao of Medieval Philosophy", *Encyclopedia of Medieval Philosophy Between 500 and 1500*, Springer 2011.
- Husik, Isaac, *A History of Medieval Jewish Philosophy*, The Macmillan Company, New York 1916.
- Husik, Isaac, Mandonnet, Pierre "Siger de Brabant et l'Averroisme Latin au XIII. Siècle", *The Philosophical Review*, 20, (4), (Jul., 1911), 426-434.
- Hyman, Arthur, "İbn Rüşd'ün Akıl Teorisi ve Eski Şarihler", (Çev. Atilla Arkan), *Sakarya Üniversitesi İlahîyat Fakültesi Dergisi*, 4 (6), 2002, 47-56.
- Hyman, Arthur, "İslâm Dünyasında Yahudi Felsefesi", (Ed.: Seyyid Hüseyin Nasr, Oliver Leaman), (Çev. Şamil Öçal, Hasan Tuncay Başoğlu), *İslâm Felsefesi Tarihi I-III*, (ss. II, 337-358), (2. Baskı), Açılım Kitap Yay., İstanbul 2017.
- Hyman, Arthur, "Medieval Jewish Philosophy as Philosophy, as Exegesis, and as Polemic", (Ed.: Jan A. Aertsen, Andreas Speer), *Was Ist Philosophie im Mittelalter?*, (ss. 245-256), Walter de Gruyter, Berlin, New York 1998.
- Hyman, Arthur, Walsh, James J., Williams, Thomas (Ed.), *Philosophy in the Middle Ages the Christian, Islamic, and Jewish Traditions*, (Thrid Edition), Hackett Publishing Company, İndianapolish/Cambridge 2010.
- İrakî, Muhammed Atif "Filozoflar Resisi: İbn Rüşd", (Çev. Metin Yasa), *Diyanet İlmî Dergisi*, 43 (1), Ocak Şubat Mart 2007, 103-118.
- Ivry, Alfred L., "The Soul of the Hebrew Encyclopedists", (Ed.: Steven Harvey), *The Medieval Hebrew Encyclopedia of Science and Philosophy*, (ss. 390-413), Kluwer Academic Publishers, 2000.
- Ivry, Alfred L., "Moses of Narbonne's Treatise on the Perfection of the Soul: A Methodological and Conceptual Analysis", *The Jewish Quarterly Review*, 57 (4), 1967, 271-297.
- İbn Bacce, *Tedbîru'l-Mütevahhid*, (Çev. Mevlüt Uyanık, Aygün Akyol), (2. Baskı), Elis Yay., Ankara 2018.

- İbn Falaquera, “De’ot ha-Philosofim”, (Çev. Tomas Jesus Urrutia Sanchez), *La Parte Septima Del De’ot ha-Philosofim De Sem Tob Ibn Falaquera*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), (ss. 109-272), Universidad de Granada Departamento De Estudios Semiticos, Granada 2011.
- İbn Falaquera, *Dialog*, (Thk. Ad. Jelinek), Herzfeld, Bauer, Wien 1875.
- İbn Falaquera, *Reşit ha-Hokhamah*, (Thk., Moritz David), Berlin 1902.
- İbn Falaquera, “Sefer Ha-Nefesh”, (Çev. Raphael Jospe), *Torah and Sophia: The Life and Thought of Shem Tov Ibn Falaquera*, (ss. 321-350), Hebrew Union College Press, Cincinnati 1988.
- İbn Haldûn, *Mukaddime I*, (Çev. Halil Kendir), Yenişafak Yay., Ankara 2004.
- İbn Meymûn, *Delâletü’l-Hâirîn*, (Çev. Osman Bayder, Özcan Akdağ), (2. Baskı), Albaraka Yay., İstanbul 2022.
- İbn Meymûn, *The Guide for the Perplexed*, (Çev. M. Friedlander), (2. Baskı), Varda Books, Illinois 2002.
- İbn Rüşd, *Averroes on Plato’s Republic*, (Çev. Ralph Lerner), (1. Baskı), Cornell University Press, Ithaca and London 1974.
- İbn Rüşd, *Averroes’ Commentary on Plato’s Republic*, (Çev. E. I. J. Rosenthal), Cambridge University Press, Cambridge 1969.
- İbn Rüşd, *Averroes’ De Substantia Orbis*, (Çev. Arthur Hyman), Medieval Academy of America, Cambridge, Massachusetts and Jerusalem 1986.
- İbn Rüşd, *Faslu’l Makâl el-Keşf an Minhaci’l-edille (Felsefe-Din İlişkileri)*, (Hzl.: Süleyman Uludağ), (10. Baskı), Dergâh Yay., İstanbul 2017.
- İbn Rüşd, *Faslu’l-Makâl Fî Takrîr Mâ Beyne’ş-Şerî’a Ve’l-Hikme Mine’l-İttisâl*, (Çev. Mahmut Kaya), (2. Baskı), Klasik Yay., İstanbul 2020.
- İbn Rüşd, “Hel Yettesil bi’l-Akli’l-Heyûlanî el-Aklü’l-Fa’âl ve Hüve Mültebisün bi’l-Cism”, (Çev. Hüseyin Sarioğlu), *Felsefe Metinleri*, (ss. 495-500), (9. Baskı), Klasik Yay., İstanbul 2014.
- İbn Rüşd, *İbn Rusdh’s Commentary On Aristotle’s Metaphysics Book Lam*, (Çev. Charles Genequand), E. J. Brill, Leiden 1986.
- İbn Rüşd, *Long Commentary on the De Anima of Aristotle I-III*, (Çev. Richard C. Taylor), Yale University Press, New Haven 2009.
- İbn Rüşd, *Siyasete Dair Temel Bilgiler*, (Çev. Muharrem Hilmi Özev), (1. Baskı), BS Yay., İstanbul 2013.
- İbn Rüşd, *Risaletü’n Nefs*, (Thk. Cirar Cihami), Lübnani 1994.

- İbn Rüşd, *Tahafut Al-Tahafut*, (Çev. Siman Van Den Bergh), Reprinted at the University Press, Cambridge 1969.
- İbn Rüşd, *Telhîsu Kitâbî'l-Hiss ve'l-Mahsûs*, (Ed.: Henri Bulumberg), The Mediaeval Academy of America, Cambridge, Massachusetts 1972.
- İbn Rüşd, *Telhîsu Kitâbî'n-Nefs*, (Çev. Atilla Arkan), (4. Baskı), Litera Yay., İstanbul 2021.
- İbn Rüşd, *Tefsîru Mâ Ba'de't-tabî'a (Metafizik Büyük Şerhi) I-III*, (Çev. Muhtittin Macit), (1. Baskı), Litera Yay., İstanbul 2016, I.
- İbn Rüşd, *Tefsîru Mâ Ba'de't-tabî'a (Metafizik Büyük Şerhi) I-III*, (Çev. Muhtittin Macit), (1. Baskı), Litera Yay., İstanbul 2017, II .
- İbn Rüşd, *Tefsîru Mâ Ba'de't-tabî'a (Metafizik Büyük Şerhi) I-III*, (Çev. Muhtittin Macit), (1. Baskı), Litera Yay., İstanbul 2019, III.
- İbn Rüşd, *Tehâfütü't-Tehâfüt I-II*, (Thk. Süleyman Dünya), Kahire 1964.
- İbn Rüşd, *Tutarsızlığın Tutarsızlığı*, (Çev. Kemal Işık & Mehmet Dağ), Ondo-kuz Mayıs Üniversitesi Yay., Samsun 1986.
- İbn Rüşd, *Tutarsızlığın Tutarsızlığı*, (Çev. Muharrem Hilmi Özev), Bordu Siyah Yay., İstanbul 2018.
- İbn Rüşd, "Telhisu Kitabı'l Makulat (Kategoriler Kitabı'nın Orta Şerhi)", (Çev. Salih Yalın), *İslâmi İlimler Dergisi*, 5, (2), Güz 2010, 207-246.
- İbn Rüşd, *Telhîsu Ma'bâ'de't-tabî'a (Metafizik Şerhi)*, (Çev. Muhittin Macit), (2. Baskı), Litera Yay., İstanbul 2013.
- İğde, Sıbgatullah, Bekiryazıcı, Eyüp, "Mansur İbn Ebi Amir Dönemi Endülüis'ünde İlim ve Felsefenin Konumu Üzerine Bir Tahlil", *Journal of Islamic Research*, 35 (1), 2024, 21-34.
- İlhan, Sinan, *Fetih'ten Murabıtlar Dönemine Kadar Endülüis'te Yahudiler*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2006.
- İskenderoğlu, Muammer, "Daçyalı Boethius ve Brabantlı Siger, İlk İbn Rüşdçüler ve Aykırı Görüşleri", (Ed: Musa Kazım Arıcan, Bayram Ali Çetinkaya), *Doğu-Batı İlişkisinin Entelektüel Boyutu: İbn Rüşd'ü Yeniden Düşünmek I-II*, (ss. I, 425-439), Asitan Yay., Sivas 2009.
- Jamal, Abdelali Elamrani, "XIII. Asırda Paris Üniversitesi'nde İslâm Felsefesinin Ele Alınışı", (Ed.: Charles E. Butterwoth, Blake Andree Kessel), (Çev. Ömer Mahir Alper, Ayşe Meral), İslâm Felsefesinin Avrupa'ya Girişi, (ss. 41-49), Ayışığı Kitapları Yay., İstanbul 2001.
- Jones, W.T., *The Medieval Mind*, (2. Baskı), Harcourt Brace World Press, New York Chicago 1969.

- Jospe, Raphael, *Jewish philosophy in the Middle Age*, Academic Studies Press, Boston 2009.
- Kant, Imanuel, *Ahlâk Metafiziğinin Temellendirilmesi*, (Çev. İoanna Kuçuradi), (3. Baskı) Türkiye Felsefe Kurumu Yay., Ankara 2002.
- Kant, Imanuel, *Pratik Aklın Eleştirisi*, (Çev. İoanna Kuçuradi), (3. Baskı) Türkiye Felsefe Kurumu Yay., Ankara 1999.
- Karakaya, Mehmet Murat, “Farabî ve İbn Rüşd’ün Siyaset Nazariyeleri”, *ATEBE: Dinî Araştırmaları Dergisi*, (4), Aralık 2020, 31-56.
- Karaman, Hüseyin, “İslâm Düşüncesinde Yahudi Felsefesi”, (Ed.: Bayram Ali Çetinkaya), *İslâm Felsefesi Tarihi I-II*, (ss. II, 187-204), (1. Baskı), Grafiker Yay., Ankara 2012.
- Karaman, Hüseyin, *İslâm Felsefesi Tarihi*, Recep Tayip Erdoğan üniversitesi Yay., Rize 2015.
- Karaman, Hüseyin, “Yahudi Felsefesi”, (Ed.: Eyüp Bekiryazıcı), *Doğudan Batıya Düşüncenin Serüveni*, (ss. 480-498), İnsan Yay., 2015.
- Karlığa, Bekir, *Batı’yı Aydınlatan İslâm Düşünürü İbn Rüşd*, (1. Baskı), Mahya Yay., İstanbul 2014.
- Karlığa, Bekir, “Doğu İslâm Dünyasında ve Batı Avrupa’da Üniversitelerin Kuruluşu”, *Öneri*, 1(1), 1994, 1-11.
- Karlığa, Bekir, “İbn Rüşd”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, TDV Yay., İstanbul 1999, (20, 254-292, 271).
- Karlığa, Bekir, *İslam Düşüncesinin Batı Düşüncesine Etkileri*, Litera Yay., İstanbul 2004.
- Katipoğlu, Hasan, Kutluer, İlhan, “Huneyn b. İshak”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, TDV Yay., İstanbul 1998, (18, 377-380).
- Katipoğlu, Hasan, Çağrıcı, Mustafa, “İshak b. Huneyn”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, TDV Yay., İstanbul 2000, (22, 534).
- Kaya, Mahmut, *Felsefe Metinleri*, (9. Baskı), Klasik Yay., İstanbul 2014.
- Kayacık, Ahmet, “Bağdat’tan Endülüse Mantık Geleneği ve İbn Rüşd”, (Ed.: Musa Kazım Arıcan, Bayram Ali Çetinkaya), *Doğu-Batı İlişkisinin Entelektüel Boyutu: İbn Rüşd’ü Yeniden Düşünmek I-II*, (ss. II, 409-418), Asitan Yay., Sivas 2009.
- Kılıç, Cevdet, *İslâm Felsefe Tarihi*, (1. Baskı), Nobel Yay., Ankara 2015.
- Kırca, Celal, “İbn Rüşd’e göre Din Bilim İlişkisi ve Bu İlişkide Tev’il’in Yeri”, *Erciyes Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü*, (17), Kayseri 1994, 69-75.

- Kindî, *Felsefî Risâleler*, (Çev. Mahmut Kaya), (1. Baskı), Klasik Yay., İstanbul 2002.
- Klima, Gyula, "Ancilla Theologiae vs. Domina Philosophorum: Thomas Aquinas, Latin Averroism and the Autonomy of Philosophy", (Ed.: Jan A. Aertsen, Andreas Speer), *Was ist Philosophie im Mittelalter? Qu'est-ce Que la Philosophie au Moyen Age? What is Philosophy in the Middle Ages?*, (ss. 393-402), De Gruyter Press, 1998.
- Koçak, İlyas, *Gazâlî ve İbn Rüşd'ün Tehafütleri Bağlamında Din Felsefe İlişkisi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisan Tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa 2018.
- Kogan, Barry, "Judah Halevî", (Ed.: Seyyid Hüseyin Nasr, Oliver Leaman), (Çev. Şamil Öçal, Hasan Tuncay Başoğlu), *İslâm Felsefesi Tarihi I-III*, (ss. II, 385-392), (2. Baskı), Açılım Kitap Yay., İstanbul 2017.
- Korkut, Şenol, "Latin İbn Rüşdçülüğü, Reddiyeler ve Siyasi Yasaklamalar", (Ed: Musa Kazım Arıcan, Bayram Ali Çetinkaya), *Doğu-Batı İlişkisinin Entelektüel Boyutu: İbn Rüşd'ü Yeniden Düşünmek I-II*, (ss. II, 149-169), Asitan Yayıncılık, Sivas 2009.
- Korlaelçi, Murtaza, "İbn Rüşd'e Göre Din Felsefe İlişkisi", *Felsefe Dünyası*, (11), Mart 1994, 11-20.
- Kreisel, Howard, *The History of an İdea in Medieval Jewish Philosophy*, (Ed.: Reinier Munk), Kluwer Academic Publishers, (1.Baskı), 2001.
- Kreisel, Howard, "Moses Maimonides", (Ed.: Daniel H. Frank, Oliver Leaman), (Çev. Abdullah Şevki), *Yahudi Felsefesi Tarihi*, (ss. 261-294), (1. Baskı), Hece Yay., Ankara 2018.
- Kur'ân-ı Kerîm, (Hzl. Halil Altuntaş, Muzaffer Şahin), (18. Baskı), Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara 2015.
- Kutluer, İlhan, "Felek", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, TDV Yay., İstanbul 1995, (12, 303-306, 304).
- Kutluer, İlhan, "İbn Rüşd Felsefesinde Akıl Vahiy İlişkisi", *Yitirilmiş Hikmeti Ararken*, (ss. 417-439), (4. Baskı), İz Yay., İstanbul 2017.
- Kutluer, İlhan, *Yitirilmiş Hikmet Ararken*, İz Yay., İstanbul 2011.
- Küken, A. Gülnihal, "Doğu-Batı Felsefi Etkileşiminde İbn Rüşd ve St. Thomas Aquinas Felsefelerinin Karşılaştırılması", (Derl. Aydın Topaloğlu), *İslâm Araştırmaları Dergisi*, (17), 2007, 190-194.
- Küken, A. Gülnihal, *İbn Rüşd ve St. Thomas Felsefelerinin Karşılaştırılması*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1994.

- Lea, Henry Charles, İspanya Müslümanları Hıristiyanlaştırmaları ve Sü-rülmeleri, (Çev. Abdullah Davudoğlu), (2. Baskı), İnkılâb Yay., İs-tanbul 2011.
- Leaman, Oliver, “Giriş”, (Ed.: Seyyid Hüseyin Nasr, Oliver Leaman), (Çev. Şamil Öçal, Hasan Tuncay Başoğlu), *İslâm Felsefesi Tarihi I-III*, (ss. II, 333-336), (2. Baskı), Açılım Kitap Yay., İstanbul 2017.
- Leaman, Oliver, *İbn Rüşd ve Felsefesi*, (Çev. Elif Özdem), (1. Baskı), Runik Kitap Yay., İstanbul 2022.
- Leaman, Oliver, *Orta Çağ İslam Felsefesine Giriş*, (Çev. Turan Koç), (3. Bas-kı), İz Yay., İstanbul 2015.
- Lerner, Ralph, *Averroes*, Cornell University Press 1974.
- Lerner, Ralph, “Averroes and Maimonides in Defense of Philosophizing”, (Ed.: Georges Tamer), *The Trais of Maimonides*, (ss. 223-236), De Gruyter 2005.
- Libera, Alain de, *Orta Çağ Felsefesi*, (Çev. Ayşe Meral), (3. Baskı), Litera Yay., İstanbul 2021.
- Lorca, Andres Martinez, “İbn Rüşd’ün Skolastik ve Rönesans Felsefesi Üze-rindeki Etkisi”, (Çev. Talip Özdeş), (Ed: Musa Kazım Arıcan, Bayram Ali Çetinkaya), *Doğu-Batı İlişkisinin Entelektüel Boyutu: İbn Rüşd’ü Ye-niden Düşünmek I-II*, (ss. II, 97-108), Asitan Yay., Sivas 2009.
- Luscombe, David, *Medieval Thought*, (1.Baskı), Oxford University Press, Oxford 1997.
- Macdonald, Scott, “The Christian Contribution to Medieval Philosophical Theology”, (Ed: Charles Taliaferro, Paul Draper, Philip L. Quinn), *A Companion to Philosophy of Religion*, (ss. 91-98), Blackwell Press, 2010.
- Macic, Haris, Şensöz, Tuğçe, Koç, Alaaddin, “İbn Rüşd Öncesinde Latin-lerin İslâm Felsefesi ile İlk Temasları: Gundissanlinus’un Prologus’u-nun Tercümesi ve Değerlendirmesi”, *Din & Felsefe Araştırmaları*, 6 (1), Haziran 2023, 6-50.
- Macic, Haris, “İbn Rüşd’ün Şerh Külliyatı: Bir Mukaddime Denemesi”, *Mi-zanü’l-Hak İslâmî İlimler Dergisi*, (6), 2018, 11-42.
- Magnus, Albertus, *De Unitate Intellectus*, (Çev. Wolf-Ulrich Klünker), Stut-tgart-Bad Cannstatt 2022.
- Mahmud, Basem, “Jewish Averroists Between Two Expulsions (1306-1402): From Conflict to Reconciliation”, *Revista Espanola de Filosofia Medieval*, (24), 2017, 215-231.

- Manekin, Charles H., "Hebrew Philosophy in the Fourteenth and Fifteenth Centuries: An Overview", (Ed.: Daniel H. Frank, Oliver Leaman), *History of Jewish Philosophy*, (ss. 292-318), (1. Baskı), Routledge, London and New York 1997.
- Manekin, Charles H., "Öndördüncü ve Onbeşinci Yüzyıllarda Yahudi Felsefesi: Genel bir Bakış", (Ed.: Daniel H. Frank, Oliver Leaman), (Çev. Abdullah Şevki), *Yahudi Felsefesi Tarihi*, (ss. 365-392), (1. Baskı), Hece Yay., Ankara 2018.
- Manekin, Charles H., "The Logic of the Hebrew Encyclopedias", (Ed.: Steven Harvey), *The Medieval Hebrew Encyclopedia of Science and Philosophy*, (ss. 277-299), Kluwer Academic Publishers, 2000.
- Marrone, Steven P., "The Rise of the Universities", (Ed: Robert Pasnau), (1. Baskı), *The Cambridge History of Medieval Philosophy*, (ss. 50-62), Cambridge University Press, Cambridge 2010.
- Maurer, Armand, *Medieval Philosophy*, (2.Baskı), Pontifical Institute of Medieval Studies, Toronto 1982.
- Melamed, Abraham, "Politics and the State", (Ed.: Steven Nadler, T. M. Rudavsky), *The Cambridge History of Jewish Philosophy*, (ss. 768-789), Cambridge University Press, New York 2009.
- Melamed, Abraham, "Political Philosophy, Jewish", *Encyclopedia of Medieval Philosophy Between 500 and 1500*, Springer 2011.
- Melamed, Abraham, "Orta Çağ ve Rönesans Yahudi Siyaset Felsefesi", (Ed.: Daniel H. Frank, Oliver Leaman), (Çev. Abdullah Şevki), *Yahudi Felsefesi Tarihi*, (ss. 429-463), (1. Baskı), Hece Yay., Ankara 2018.
- Melamed, Abraham, *The Philosopher-King in Medieval and Renaissance Jewish Thought*, State University of New York Press, 2003.
- Memiş, İbrahim, "İbn Rüşd'ün Tehâfüt't et-Tehâfüt Adlı Eserinde Allah-Âlem Münasebeti" *Bakü Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Elmi Mecmuası*, (06), Eylül 2006, 65-100.
- Menocal, Maria Rosa, *Dünyanın İncisi Endülüis*, (Çev. Sinan Çoşkun), (1. Baskı), Ketebe Yay., İstanbul 2020.
- Miller, Robert C. S. B., "An Aspect of Averroes' Influence on St. Albert", *Mediaval Studies*, V. (XVI), 1954, 57-71.
- Morenban, John, "Ernest Renan and Averroes: The Story of a Misinterpretation", (Ed.: A. Akasoy, G. Giglioni) *Renaissance Averroism and Its*

- Aftermath: Arabic Philosophy in Early Modern Europe*, (ss. 273-283), Springer, UK 2013.
- Moses Narboni, "Epistle on Shi'ur Qomâ", (Ed. Alexander Altmann), (Çev. Alexander Altmann), *Jewish Medieval and Renaissance Studies*, (ss. 225-289), Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts 1967.
- Moses Narboni, "The Treatise on Choice", (Ed.: Charles Manekin), *Medieval Jewish Philosophical Writings*, (ss. 143-152), Cambridge University Press, New York 2007.
- Najjar, İbrahim Y., "İbn Rushd's Theory of Rationality", *Alif: Journal of Comparative Poetics*, No. 16, 1996, 191-216.
- Oliva, Pilar Herraiz, "Towards a New Metodology for Natural Philosophy: Latin Averroism Revisited", *Mediterranea*, 6, 2021, 131-155.
- Oktay, Ayşe Sıdika, "İbn Rüşd Düşüncesinde Mucizenin Kanıtlanması Sorunu", *Felsefe Dünyası*, 51 (1), 2010, 90-118.
- Özdemir, Mehmet, "İbn Rüşd'ün Yaşadığı Asırda Endülü's", *Diyanet İlmî Dergisi*, 48 (3), 2012, 6-30.
- Özdemir, Mehmet, "Meriye" *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, TDV Yay., Ankara 2004, (29, 199-200).
- Özden, H. Ömer, *İbn Sînâ-Descartes Metafizigi*, (2. Baskı), Dergah Yay., İstanbul 2015.
- Özden, H. Ömer, *İslâm Felsefesi Tarihi*, (1. Baskı), Bilge Kültür Sanaat Yay., İstanbul 2017.
- Özgenç, Semahat, "İbn Rüşd ve Musa b. Meymun'un Vahiy Anlayışlarının Mukayesesi", (Ed.: Musa Kazım Arıcan, Bayram Ali Çetinkaya), *Doğu-Batı İlişkisinin Entelektüel Boyutu: İbn Rüşd'ü Yeniden Düşünmek I-II*, (ss. I, 455-467), Asitan Yay., Sivas 2009.
- Öztürk, Cihan, *Faslu'l Makal ve el Keşf ışıığında İbn Rüşd'de Din Felsefe İlişkisi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa 1996.
- Öztunalı, Olcay, "Toledo Çevirmenler Okulu'nda Gerçekleştirilen Çalışmaların Kültürlerarası Yeri ve Önemi", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 57 (2), 2017, 1323-1339.
- Pasnau, Robert, *The Cambridge History of Medieval Philosophy*, (1. Baskı), Cambridge University Press, Cambridge 2010.
- Phillipson, Traci Ann, *Aquinas, Averroes, and the Human Will*, Milwaukee 2017.

- Piaia, Gregorio, "Averroes and Arabic Philosophy in the Modern Historia Philosophica: Seventeenth and Eighteenth Centuries", (Ed: A. Akasoy, G. Giglioni), *Renaissance Averroism and Its Aftermath: Arabic Philosophy in Early Modern Europe*, (ss. 237-253), Springer Science Press, 2013.
- Platon, *Devlet*, (Çev. Sabahattin Eyüboğlu, M. Ali Cimcoz), (20. Baskı), Türkiye İş Bankası Yay., İstanbul 2010.
- Putallaz, François Xavier, "Censorship", (Çev. Amandine Catala), (Ed.: Robert Pasnau), *The Cambridge History of Medieval Philosophy*, (ss. 99-113), (1. Baskı), Cambridge University Press, Cambridge 2010.
- Renan, Ernest, *Averroés et l'Aveorisme*, (3. Baskı), Michel Levy Freres Libraires Editeurs, Paris 1866.
- Renan, Ernest, *İbn Rüşd ve İbn Rüşdçülik*, (Çev. Ayşe Meral), (1. Baskı), Albaraka Yay., İstanbul 2021.
- Rafiabadi, Hamid Naseem, Kak, Aadıl Amin, *The Attitude of İslâm Towards Science And Philosophy*, (1.Baskı), Sarup, Sons Press, New Delhi, 2003.
- Rathbone, Perry T., "St. Thomas Aquinas Confounding Averroes By Giovanni Dı Paolo", *Bulletin of the City Art Museum of St. Louis*, 27 (½), 1942, 4-6.
- Robinson, James T., "Gershom Ben Solomon's Sha'ar Ha-Shamayim: Its Sources and Use Sources", (Ed.: Steven Harvey), *The Medieval Hebrew Encyclopedia of Science and Philosophy*, (ss. 248-274), Kluwer Academic Publishers, 2000.
- Robinson, James T., "Maimonides, Samuel İbn Tibbon, and the Construction of a Jewish Tradatıon of Philosophy", (Ed.: Jay Michael Harris), *Maimonides After 800 Years: Essays on Maimonides and His Influence*, (ss. 291-306), Harvard University Press, Cambridge, Mass 2007.
- Robinson, James T., "Philosophical, Psycholgy Jawish Tradition", *Encyclopedia of Medieval Philosophy Between 500 and 1500*, Springer 2011.
- Robinson, James T., "Soul and İntellect". (Ed.: Steven Nadler, T. M. Rudavsky), *The Cambridge History of Jewish Philosophy*, (ss. 524-558), Cambridge University Press, New York 2009.
- Romalı Giles, *Filozofların Yanılgıları*, (Çev. Özcan Akdağ), (1. Baskı), Kaknüs Yay., İstanbul 2016.

- Rudavsky, Tamar “Philosophical Teology, Jewish”, *Encyclopedia of Medieval Philosophy Between 500 and 1500*, Springer 2011.
- Rudavsky, Tamar, “Jewish Contribution to Medieval Philosophical Teology”, (Ed.: C. Taliaferro, P. Draper, P. L. Quinn), *A Companion to Philosophy of Religion*, (ss.106-113), (Second Edition), Blackwell 2010.
- Russel, Bertrand, *Batı Felsefesi Tarihi I-III*, (Çev. Ahmet Fethi), (3. Baskı), Alfa Yay., İstanbul 2017, II.
- Sadik, Shalom, “Jewish Averroism in the Renaissance”, *Encyclopedia of Renaissance Philosophy*, Springer Nature Switzerland 2019, 1-2. https://doi.org/10.1007/978-3-319-02848-4_160-1
- Sâid el-Endelüsî, *Tabakâtü'l-Ümem*, (Çev. Ramazan Şeşen), (1 Baskı), Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yay., İstanbul 2014.
- Samuelson, Hava Tirash, “Virtue and Happiness”, (Ed.: Steven Nadler, T. M. Rudavsky), *The Cambridge History of Jewish Philosophy*, (ss. 705-767), Cambridge University Press, New York 2009.
- Samuelson, Norbert M., “Reasoning and Demonstration”, (Ed.: Steven Nadler, T. M. Rudavsky), *The Cambridge History of Jewish Philosophy*, (ss. 188-230), Cambridge University Press, New York 2009.
- Sanchez, Tomas Jesus Urrutia, *La Parte Septima Del De'ot ha-Pilosophim De Sem Tob Ibn Falaquera*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Universidad de Granada Departamento De Estudios Semiticos, Granada 2011.
- Saperstein, March, “Onüçüncü Yüzyıldan Ondördüncü Yüzyıla Toplumsal ve Kültürel Bağlam”, (Ed.: Daniel H. Frank, Oliver Leaman), (Çev. Abdullah Şevki), *Yahudi Felsefesi Tarihi*, (ss. 307-344), (1. Baskı), Hece Yay., Ankara 2018.
- Sarıkavak, Kazım, “İbn Rüşd’ün Telhîsü Kitabi’n-Nefs Adlı Eseri Çerçevesinde Nefs Kavramı”, (Ed: Musa Kazım Arıcan, Bayram Ali Çetinkaya), *Doğu-Batı İlişkisinin Entelektüel Boyutu: İbn Rüşd’ü Yeniden Düşünmek I-II*, (ss. I, 199-205), Asitan Yay., Sivas 2009.
- Sarioğlu, Hüseyin, “God- Universe Relationship And Continuous Creation in İbn Rushd”, *Felsefe Arkivi*, (31), İstanbul 2007, 107-118.
- Sarioğlu, Hüseyin, *İbn Rüşd*, (2. Baskı), İsam Yay., Ankara 2018.
- Sarioğlu, Hüseyin, “İbn Rüşd”, (Ed.: Bayram Ali Çetinkaya), *İslâm Felsefesi Tarihi*, (ss. 75-105), (1.Baskı), Grafiker Yay., Ankara 2012, II .
- Sarioğlu, Hüseyin, *İbn Rüşd Felsefesi*, (1. Baskı), Klasik Yay., İstanbul 2003.

- Sarioğlu, Hüseyin, “İbn Rüşd: Bir Denge Filozofu”, (Ed.: M. Cüneyt Kaya), *İslâm Felsefesi Tarih ve Problemler*, (ss. 365-395), (1. Baskı), İsam Yay., İstanbul 2013.
- Sarioğlu, Hüseyin, “İbn Rüşd’ün Düşünce Sisteminde Hakikat-Felsefe-Din İlişkileri”, *Dîvân: İlmî Araştırmalar*, (10), Haziran 2001, 173-186.
- Sarioğlu, Hüseyin, “İbn Rüşd’de Tanrı-Âlem İlişkisi ve Sürekli Yaratma”, *Felsefe Arkivi*, (31), İstanbul 2007, 118-129.
- Saruhan, Müfit Selim, “Ahlak ve Erdemin İnşası”, (Ed. Bayram Ali Çetinkaya), *İslâm Felsefesi Tarihi I-II*, (ss. I, 329-359), (1. Baskı), Grafiker Yay., Ankara 2012.
- Saruhan, Müfit Selim, “Erdemlerin Erdemi: Adalet”, *Adam akademisi*, 5 (1), 2015, 1-12.
- Schaub, Mark, “Rhetorical Studies in America: The Place of Averroës and the Medieval Arab Commentators”, *Alif: Journal of Comparative Poetics*, (16), 1996, 233-254.
- Schullian, Dorothy M., “Averroës View of the Retina a Reappraisal”, *Journal of the History of Medicine*, January 1969, 77-82.
- Sebetci, Havva, “11-12. Yüzyıllarda Orta Çağ Avrupası’nın Eğitime Genel Yaklaşımı”, *Sosyal ve Kültürel Araştırma Dergisi*, 2 (3), 2016, 91-105.
- Sellars, John, “Pomponazzi Contra Averroës on the Intellect”, *British Journal for the History of Philosophy*, 2015, 1-22.
- Sezer, Hikmet, *7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı*, Ekoyay Yay., Ankara 2019.
- Sirat, Colette, *A History of Jewish Philosophy in the Middle Ages*, Cambridge University Press, New York 1985.
- Sirat, Grand Rabbi Rene Samuel, “European Universities: Their Kultural Legitimacy and Their Role in the Construction of Europe”, *Higher Education in Europe*, Vol. 31, No.4, December 2006, 439-442.
- Sürmeli, M. Sıdkı, *İbn Rüşd Din Felsefe İlişkisi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2012.
- Sürmeli, Taha *Farabî ve Sühreverdî’de Kategorilerin Karşılaştırmalı Analizi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2018.
- Sürmeli, Taha, “İbn Rüşd Felsefesinin Yahudiler Üzerindeki Etkisi”, *Diyanet İlmî Dergisi*, 60 (2), 2024, 751-778.

- Stern, Gregg, "Philosophy in Southern France: Controversy over Philosophic Study and the Influence of Averroes upon Jewish Thought", (Ed.: Daniel H. Frank, Oliver Leaman), *The Cambridge Companion to Medieval Jewish Philosophy*, (ss. 281-303), (1. Baskı), Cambridge University Press, New York 2003.
- Stone, Harold, "Why Europeans Stopped Reading Averroës: The Case of Pierre Bayle", *Alif: Journal of Comparative Poetics*, (16), 1996, 77-95.
- Stroumsa, Sarah, *Andalus and Sefarad*, Princeton University Press, New Jersey 2019.
- Şahbaz, Yunus, "Eleştirel Aklın Kadim Bilgesi: İbn Rüşd ve Siyaset Felsefesi", *Muhafazakâr Düşünce Dergisi*, 11 (44), 85-97.
- Şamdancı, Mustafa, *İbn Rüşd'ün Ahlak Felsefesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2017.
- Şanverdi, Mehmet, *İbn Rüşd'e Göre İnâyet ve İhtirâ Delilleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2007.
- Şerif, Main Muhammed, *İslâm Düşüncesi Tarihi-4*, (2. Baskı), İnsan Yay., İstanbul 2019.
- Şerif, M. Muhammed, *Klasik İslâm Filozofları ve Düşünceleri*, (Derl. İsmail Taşpınar), (2. Baskı), İnsan Yay., İstanbul 2017.
- Şeyban, Lütfi, *Mudejares, Seferades Endülüslü Müslüman ve Yahudilerin Osmanlıya Göçleri*, İz Yay., İstanbul 2007.
- Şulul, Cevher, *İbn Rüşd'ün Siyaset Felsefesi*, (1. Baskı), İnsan Yay., İstanbul 2009.
- Şulul, Cevher, "İbn Rüşd'ün Siyaset Felsefesi", *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 13 (20), Temmuz-Aralık 2008, 57-69.
- Şulul, Cevher, "İbn Rüşd'e Göre İdeal Devlet'in Başkanında Bulunması Gereken Nitelikler", *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 14 (21), Ocak-Haziran 2009, 111-124.
- Taş, İsmail, "Ebu Süleyman es-Sicistani ve İbn Rüşd'ün Düşüncesinde Felsefe Din Münasebeti", (Ed: Musa Kazım Arıcan, Bayram Ali Çetinkaya), *Doğu-Batı İlişkisinin Entelektüel Boyutu: İbn Rüşd'ü Yeniden Düşünmek I-II*, (ss. I, 163-190), Asitan Yay., Sivas 2009.
- Taylor, Richard C., "Averroes", (Ed.: Jorge J. E. Garcia, Timothy N. Noone), *A Companion to Philosophy in the Middle Ages*, (ss. 182-196), (1. Baskı), Blackwell Publishing, UK 2002.

- Taylor, Richard C., "Averroes' Epistemology and Its Critique by Aquinas", (Ed.: E. A. Synan-R. E. Houser), *Thomistic Papers VII. Medieval Masters*, (ss. 147-177), Houston 1999.
- Taylor, Richard C., "Averroes on the Attainment of Knowledge", (Ed.: Henrik Lagerlund), *Knowledge in Medieval Philosophy*, (ss. 59-80), Bloomsbury Collection, London 2019.
- Taylor, Richard C., "Averroes: Religious Dialectic and Aristotelin Philosophical Thought", (Ed: Peter Adamson, Richard C. Taylor), *The Cambridge Companion to Arabic Philosophy*, (ss. 180-200), Cambridge University Press, New York 2004.
- Taylor, Richard C., "Truth Does Not Contradict Truth: Averroes and the Unity of Truth", *Kluwer Akademik Publishers*, Vol. 19, 2000, 3-16.
- Tekin, Mustafa, "Rasyonellik Bağlamında İbn Rüşd Okumalarının Batı ve İslâm Dünyası İlişkilerindeki İşlevselliği", (Ed: Musa Kazım Arıcan, Bayram Ali Çetinkaya), *Doğu-Batı İlişkisinin Entelektüel Boyutu: İbn Rüşd'ü Yeniden Düşünmek I-II*, (ss. II, 135-148), Asitan Yay., Sivas 2009.
- Tevrat, Yeni Yaşam Yay., İstanbul 2011.
- Topdemir, Hüseyin Gazi, "Aristoteles'in Doğa-Fizik Felsefesi" *Felsefe Dün-yası*, 39 (1), 2004, 3-19.
- Topdemir, Hüseyin Gazi, *İbn Rüşd*, (2. Baskı), Say Yay., İstanbul 2016.
- Topaloğlu, Aydın, "Doğu-Batı Felsefe Etkileşiminde İbn Rüşd ve St. Thomas Aquinas Felsefelerinin Karşılaştırılması", *İslâm Araştırmaları Dergisi*, 1996, 190-194.
- Tortuk, Bilgehan Bengü, *İbn Rüşd Felsefesinde Yaratılış Meselesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2006.
- Turan, Ramazan, *İbn Rüşd'ün Akıl Anlayışı*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri 2004.
- Turgut, Işık Hasekioğlu, "Renaissances: The One or the Many?", *Osmanlı Araştırmalar Dergisi*, (41), 2013, 442-447.
- Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük I-II*, (9. Baskı), Türk Dil Kurumu Yay., Ankara 1988, II.
- Uğrasız, Bülent, "İbn Rüşd'ün Aydınlanma Dönemine Etkisi", (Ed.: Musa Kazım Arıcan, Bayram Ali Çetinkaya), *Doğu-Batı İlişkisinin Entelektüel Boyutu: İbn Rüşd'ü Yeniden Düşünmek I-II*, (ss. I, 419-424), Asitan Yay., Sivas 2009.

- Uyanık, Mevlüt, Akyol, Aygün, “İslâm Felsefesinin Zirve Filozofu: İbn Rüşd Faslu’l-Makâl Merkezli Bir İnceleme”, *İslâmi Araştırmalar Dergisi*, 30 (1), 2009, 112-131.
- Yıldırım, Mustafa, “Rönesans ve Reformasyon”, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 8 (1), Nisan 2020, 184-210.
- Yıldırım, Şeniz, “İbn Rüşd Felsefesinin Latin Dünyasında Tanınması ve Latin İbn Rüşdçülüğü”, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XIV (25), 2012, 93-114.
- Yıldız, Şevket, “Endülüs Bilim Hayatında Yahudiler”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18 (1), 2009, 509-528.
- Yıldız, Şevket, “Endülüs Yahudileri ve İslâm Kültürü ve Bilimin Avrupa’ya Geçişinde Oynadıkları Rol”, *İstem*, (13), 2009, 51-68.
- Wajda, Georges, *Isaac Albalag Averroiste Juif, Traducteur et Annotateur D’al-Ghazâlî*, Librairie Philosophique J. Vrin, Paris 1960.
- Wasserstrom, Steven M., “İslâmi Sosyal ve Kültürel Bağlam”, (Ed.: Daniel H. Frank, Oliver Leaman), (Çev. Abdullah Şevki), *Yahudi Felsefesi Tarihi*, (ss. 107-129), (1. Baskı), Hece Yay., Ankara 2018.
- Watt, W. Montgomery, *Endülüs Tarihi*, (5.Baskı), Küre Yay., İstanbul 2018.
- Watt, W. Montgomery, *İslâm’ın Orta Çağ Avrupası Üzerindeki Etkisi*, (1. Baskı), Bilgesu Yay., Ankara 2013.
- Watt, W. Montgomery, *The Influence of Islam on Medieval Europe*, Edinburgh University Press, Edinburgh, 1972.
- Weinstein, Idit Dobbs, “Maimonidesçi Tartışma”, (Ed.: Daniel H. Frank, Oliver Leaman), (Çev. Abdullah Şevki), *Yahudi Felsefesi Tarihi*, (ss. 345-364), (1. Baskı), Hece Yay., Ankara 2018.
- Weinstein, İdit Dobbs, “Jewish Philosophy”, (Ed: A. S. Mcgrade), *The Cambridge Companion to Medieval Philosophy*, (ss. 121-146), Cambridge University Press, 2006.
- Winston, Dawid, “Helenistik Yahudi Felsefesi”, (Ed.: Daniel H. Frank, Oliver Leaman), (Çev. Abdullah Şevki), *Yahudi Felsefesi Tarihi*, (ss. 53-76), (1. Baskı), Hece Yay., Ankara 2018.
- Wolfson, Harry Austryn, “The Double Faith Theory in Clement, Saadia, Averroes and St. Thomas, and Its Origin in Aristotle and the Stoics”, *The Jewish Quarterly Review*, Vol. 33, (2), 1942, 213-264.
- Wood, Rega, “The Influence of Arabic Aristotelianism On Scholastic Natural Philosophy: Projectile Motion, The Place of The Universe, And

- Elemental Composition”, (Ed: Robert Pasnau), (1. Baskı), *The Cambridge History of Medieval Philosophy*, (ss. 247-266), Cambridge University Press, Cambridge 2010.
- Qedirova, Rena, “Gazâlî ve İbn Rüşd’de Felsefe Din Münasebeti”, *Bakü Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin İlmî Mecmuası*, (5), 2006, 155-172.
- Zonta, Mauro, “Textual Tradations”, (Ed.: Steven Nadler, T. M. Rudavsky), *The Cambridge History of Jewish Philosophy*, (ss. 60-87), Cambridge University Press, New York 2009.
- Zonta, Mauro, Manekin, Charles, “Influence of Arabic and Islamic Philosophy on Judaic Thought”, *Stanford Encyclopedia of Philosophy*, Metaphysic Research Lab, Stanford University Substantive Revision Wednesday February 2024. <https://plato.stanford.edu/archives/spr2024/entries/arabic-islamic-judaic/>
- Zonta, Maoru, “The Place of Aristotelian Metaphysics in The Thirteenth Century Encyclopedias”, (Ed.: Steven Harvey), *The Medieval Hebrew Encyclopedia of Science and Philosophy*, (ss. 414-426), Kluwer Academic Publishers, 2000.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1544

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 945

Kitap Adı: İbn Mâce ve Sünen'i -Muhteva-Metod-Literatür-

Book Title: İbn Mājah and Al-Sunan Content-Method-Literature

ISBN: 978-625-6123-99-1

DOI: | doi.org/10.70458/fcr.9786256123991

Yazar | Author: Eyüp GEZER | orcid.org/0009-0006-7135-9020

Kurum | Institution: T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı

ROR ID: ror.org/007x4cq57

Editör | Editor: Halil İbrahim KUTLAY | orcid.org/0000-0002-3318-2977

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 154

Yayın Tarihi | Publication Date: Şubat February 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRH | Hadis Çalışmaları | Hadiths & Traditions

BISAC: REL058010 | İslam / Hadis | Religion / Islam / Hadith

THEMA: QRMP | Hadis Çalışmaları | Hadiths & Traditions

LC: BP135 | Hadis Çalışmaları | Hadith Literature

Atıf Bilgisi | Cite as: Gezer, Eyüp. *İbn Mâce ve Sünen'i -Muhteva-Metod-Literatür-*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050
Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60
www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- A'zamî, Muhammed Mustafa, *Hadis Metodolojisi ve Edebiyatı*, trc. Recep Çetintaş, İz Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul, 2015.
- Abdullah Muhammed el-Habeşî, *Camiu's-şurûh ve'l-havâşî*, el-Mecmeu's-Sekafî, Birleşik Arap Emirlikleri, 2004.
- Abbas, Settâr Muhammed, *er-Ruvâtü'd-duafâ ve'l-mechûlîn ve'l-mütekellem fihimu'l-lezîne inferade İbn Mâce bi'r-rivâyeti anhum an ashâbi'l-küttibi'l-hamse “el-Buhârî ve'l-Müslim ve Ebî Dâvûd ve't-Tirmizî ve'n-Nesâî” Dirâse Nakdiyye, Câmiatü Tikrît, Bağdat, 2009.*
- Abdulhalîm, Necât Muhammed Abdulmecid, *el-Ehâdîsü'l-vâride fi'l-mehdî fi Süneni Ebî Dâvûd ve't-Tirmizî ve İbn Mâce, cem'an ve tahrîcen ve dirâse, Câmiatü'n-Nîleyn, Hartum, 2020.*
- Abuzerov, Namig, İbn Mâce'nin *Zevâid Rivâyetlerinin Hadis Metodolojisi Açısından Değerlendirilmesi*, Marmara Üniversitesi Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul, 2005.
-, İbn Mâce'nin “Mevzû” Sanılan Bazı İletli Rivayetleri Üzerine”, *Bakı Devlet Üniversitesi İlahiyyat Fakültesi'nin Elmi Mecmuası = Bakı Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin İlmi Mecmuası*, Bakı, 2008, sy. 10.
- Adem, Hasen İdris, *el-Hurûfu'n-nâsibe li'l-esmâ ve te'sîruhe't-terkîbî ve'd-delâliyyî, dirâse tahlîliyye fi kitabi'z-zühed min Süneni İbn Mâce, Câmiatü'l-Medîneti'l-Âlemiyye, Kuala Lumpur, 2013.*
- Ahatlı, Erdinç, “Cumhuriyet Dönemi Türkçe Hadis Şerhlerine Dair Bazı Mülâhazalar -Ebû Dâvûd, İbn Mâce ve Dârimî Şerhleri Üzerine Bir Analiz-”, *Hadis Tetkikleri Dergisi*, İstanbul, 2008, c. VI, sy. 2.
- Ahmed, Velîd b. Hâlid Besyûnî, *Mesâilü'l-akîde fi Süneni İbn Mâce el-kısmu'l-evvel (el-i'tisâm bi's-sünneti ve'l-cemaâti ve't-tevhîd)*, Câmiatü'l-İmâm Muhammed b. Suûd el-İslâmiyye, Riyad, 1995.
- Akl, Abdurrahman b. Abdilaziz, “Derecetü'l-ehâdîsi'l-letî inferade bihâ el-İmâm İbn Mâce”, *Mecelletü'l-ulûmi's-şer'iyye*, Büreyde, 2021, c. XV, sy.3.
- Ali, Mustafa Mahmud, “Takdîmu Süneni'l-İmâm İbn Mâce ve ca'luhû sâdise'l-küttüb”, *Vizâratu't-ta'lîmî'l-âlf ve'l-bahsi'l-ilmî*, Bağdat, 2018, c. 1, sy. 9.

- Ali, Mustafa Mahmud – Osman, Fadlân b. Muhammed, “er-Ruvâtu’s-sikâtü’l-lezîne inferade’l-İmâm İbn Mâce bi’r-rivâyeti anhum dû-ne’l-kütübî’l-hamse”, *Mecelletü’l-ulûmî’l-islâmiyye*, Gazze, 2018, c. I, sy. 1.
- Altunkaynak, Fahri, *Muhtasar Sünen-i İbn-i Mâce Tercümesi*, Kervan Yayın Dağıtım, Konya, 2017.
- Anezî, Sad b. Habîb, *Misbâhu’z-zücâce fî zevâidi İbn Mâce li’l-Hâfız Şihâbiddîn el-Bûsîrî min evveli kitâbi’l-cenâiz ilâ nihâyeti bâb me-ni’d-ddâne deynen lem yenvi kadâehû min kitâbi’s-sadakât dirâseten ve tahkîkan*, el-Câmiatü’l-İslâmiyye, 2010.
- Asrâvî, Abdülaziz Ebû Şuayb, “Ehâdisü mevzûa fî Süneni İbn Mâce min hılâli ameli’l-muhakkıkayn Şuayb ve Beşşâr, cem’an ve dirâse”, *Mecelletü usuliddîn*, Zliten, 2017, sy. 3.
- Altıkulaç, Tayyar, “Hişâm b. Ammâr”, *DİA*, TDV Yayınları, XVIII, 151, İstanbul, 1998.
- Aydınlı, Abdullah, *Hadis İstilahları Sözlüğü*, İFAV, İstanbul, 10.Baskı, 2019.
- Âyid, Mâzin Nâcî – Geylânî, Haydar Abdülaziz İsmail Hamd, “Merviyâtü’t-tâbiyyi el-Esved b. Yezîd en-Nehaî fî Süneni İbn Mâce, dirâse tahlîliyye”, *Mecelletü külliyyeti’t-terbiyyeti’l-esâsiyye*, Bağdat, 2022, sy. 116.
- Âzimî, Mansur b. Abdillâh, “Dirâse hadîsiyye tahlîliyye li-hadîsi’n-Nebî sallallahu aleyhi ve sellem -lâ tezâlu tâifetün min ümmetî mansûrîn-min rivâyeti İbn Mâce”, *el-Mecelletü’l-ilmîyye li-külliyyeti usûli’d-dîn ve’d-da’ve*, Zekâzık, 2020, c. IV, sy. 32.
- Bağcı, Musa, “İbn Mâce’nin es-Sünen Adlı Eserinin Mukaddime’sinin Tah-lili = Analysis of Ibn Maja’s Named al-Sunan Work of Mukaddima”, *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, 2010, c. II, sy. 3.
- Bağdatlı İsmail Paşa, İzâhu’l-Meknûn, Daru İhyâi’t-Türâsi’l-Arabî, Beyrut, t.y.
- Bâltû, Âliye Abdullah, “es-Sünenü’l-Erba’a ve menziletühâ beyne kütü-bi’s-sünne”, *Mecelletü merkezi’l-buhûs ve’d-dirâsâtî’l-islâmiyye*, Kahire, 2013, sy. 35.
- Brown, Jonathan Ac, “İbn Mâce’nin Otorite Kazanma Süreci: Kütüb-i Sit-te’nin Teşekkül Sürecinde Güvenilirlik ya da Kullanışlılık”, çeviren: Elif Beyza Demirtaş, *Hadis Tetkikleri Dergisi*, İstanbul, 2013, c. XI, sy. 1.

- Basrî, Abdillâh b. Salim b. Muhammed, “Hatmu Süneni’l-Hâfız İbn Mâce”, thk. el-Ummâş, Bedr b. Muhammed b. Muhsin, *Mecelletü’l-hikme*, Suudi Arabistan, 2005, sy. 31.
- Başaran, Selman, “Tirmizî ve İbn Mâce’yi İbn Hazm’ın Mechul Olarak Vasıflandırması”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Bursa, 1987, c. II, sy. 2.
- Bâtî, Ahmed b. Abdillâh, “Cüz’ fîhi min garâibi Süneni’l-İmâm el-Hâfız Ebî Abdillâh Muhammed b. Yezid İbn Mâce el-Kâzvinî intikâu’l-Hâfız Ebî Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Osman ez-Zehebî, dirâse tahlîliyye ve tahkîk ve tahrîc”, *Mecelletü Câmiatiü Ümmi’l-Kurâ li-ülûmi’ş-şerîa ve’l-luğati’l-arabiyye ve âdâbihâ*, Mekke, 2003, c. XVI, sy. 28.
- Beşîr, Racâ Fethu’l-Alîm Câdîn, *Esâlîbu’ş-şart fî Süneni İbn Mâce dirâse nahviyye tatbîkiyye*, Camiatü Ümmi Dürmân el-İslâmiyye, Sudan, 2008.
- Birzâlî, Muhammed b. Yusuf, “Kitâbu’l-erbaîni’t-tıbbiyyeti’l-müstahrece min Süneni İbn Mâce ve şerhihâ”, thk. Kennûn, Abdullah, *Mecelletü ma’hedu’l-mahtûtâtî’l-arabiyye*, Mısır, 1972, c. I, sy. 18.
- Brockelmann, Carl, *Târîhu’l-edebî’l-arabî*, trc. Dr. Abdulhalim en-Neccâr, Dâru’l-Meârif, Kahire, t.y.
- Cebûrî, Müsennâ Ahmed Vika’ Ali, *el-İmâm Muhammed b. Müsennâ ve merviyâtuhû fî Süneni İbn Mâce, dirâse tahlîliyye*, Câmiatiü Tikrît, Bağdat, 2011.
- Cüme’ân, Hüseyin Hamdân Felîh, *Fıkhu’l-İmâm İbn Mâce fî Sünenihî min hilâli terâcimi’l-ebvâb*, Câmiatiü’l-Yermûk, Ürdün, 2014.
- Çakan, İsmail Lütî, *Hadis Edebiyatı*, İFAV, İstanbul, 15.Baskı, 2014.
-, “Bûsîrî, Ahmed b. Ebû Bekir”, *DİA*, VI, 468, İstanbul, 1992.
- Çubukcu, İsa, *İslam Mezhepleri Tarihi Açısından İbn Mâce’nin Mukaddime’si*, Süleyman Demirel Üniversitesi Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, Isparta, 2021.
- Daudî, Halid Zaferullah, *Pakistan ve Hindistan’da Hadis Çalışmaları*, İnsan Yayınları, İstanbul, 2.Baskı, 2022.
- Dehlevî, Şah Veliyyullah, *Büstanü’l-muhaddisîn*, Dâru’l-Garbi’l-İslâmî, Beyrut, 2002.
- Demîrî, Ebû’l-Beka Muhammed b. Musa b. İsa b. Ali b. el-Kemâl, “ed-Dîbâce alâ Süneni İbn Mâce, dirâse ve tahkîk: Min evveli hadîs “Fadlu Sa’d b. Ebî Vakkâs” ilâ nihâyeti hadîs “küлле yevmin hüve fî şe’n”

- min ennehû yağfiru zenben ve yuferricu kerben”, thk. Abdullah b. Abdurrahîm b. Abdullah el-Âmirî, Mekke, 2008.
- Deyîhî, Muhammed İsmail Muhammed, “el-Minhâcû'n-nebeviyyü fî idâreti'l-a'mâl ve tenmiyetihâ, min hılâli kitâbi't-ticâra min Süneni İbn Mâce: dirâse mukârene”, Mecelletü ulûmi'l-arabiyye ve'l-insâniyye, Büreyde, 2016, c. IX, sy. 3.
- Dumeynî, Müsfir b. Garmullah, *Ziyâdâtü Ebî'l-Hasen el-Kattân alâ İbn Mâce*, Daru'l-Muğnî, Riyad, 1991.
- Ebû Umeyr, Fâyiz Abdulfettah Ahmed, “el-Eimmetü'l-Erba'a ashâbu's-Sünen müstevâ ricâlihîm ve kıyasu şartihîm fi't-tabakâti fî sünenihîm”, *Cerş li'l-buhûs ve'd-dirâsâ*, Ürdün, 2000, c. V, sy. 1.
- Elbânî, Muhammed b. Nâsiruddîn el-Elbânî, *Sâhihu İbn Mâce*, Mektebetü'l-Maârif, Riyad, 1997.
-, *Daifu İbn Mâce*, Mektebetü'l-Maârif, Riyad, 1997.
- Engin, Sezai, *Hadis Şerh Gelenğinde Hâşiye ve Ta'likalar*, Endülüş Yayınları, İstanbul, 2.Baskı, 2021.
- Erdoğan, Seyfullah, *Yedi İmamdan Sahih Kudsî Hadisler*, Sağlam Yayınları, İstanbul, 2015.
- Erkaya, Musa, İbn Mâce'nin Hadis Kültüründeki Yeri, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2004.
-, “İbn Mâce ve Eser Karizmasının Oluşumu”, İslamî İlimler Dergisi, Çorum, 2007, c. II, sy. 2.
- Ebû'l-Hasen el-Askerî, *Kitabü's-serâir*, Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, thk. Muhammed b. Abdullah es-Serî, Beyrut, 2018.
- Fakîh, Hânî Ahmed, “el-Ehâdisü'l-vâride fî gadabi'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve sellem ve delâlatühe't-teşriyye, cem' ve dirâse limâ verade minhâ fi's-Süneni'l-Erba'a mimma leyse fi's-Sahîhayn”, *Mecelletü'l-hadîs*, Malezya, 2016, sy. 11.
- Fakîr el-Arabî, *Muhtasaru İbn Mâce*, Daru'l-Eser, Mısır, 2022.
- Ferec, İbrahim Muhammed Ali, “Men uhtulife fî suhbetihî ve leyse lehû fî Süneni İbn Mâce sivâ hadîsin vâhid, cem' ve dirâse”, *Mecelletü Câmi'atü's-Şârika li'l-ulûmi's-şer'iyye ve'd-dirâsâti'l-islâmiyye*, Birleşik Arap Emirlikleri, 2019, c. XVI, sy. 2.
- Guşeymî, Abdolvâsi' Muhammed Gâlib, “Yezîd b. Ebân er-Rakkâşî ve merviyâtuhû an Enesi'bni Mâlik fî Süneni't-Tirmizî ve'bni Mâce, dirâse nakdiyye”, *Ebhâs*, el-Hudeyde, 2018, sy. 12.

-, “Atıyye b. Sa’d el-Avfi ve mervıyyâtuhû fî Süneni Ebî Dâvûd ve’t-Tirmizî ve’bni Mâce, dirase nakdiyye”, *Mecelletü’l-buhûs ve’d-dirâsâtî’l-islâmıyye*, Irak, 2019, sy. 59.
-, “Mervıyyâtü’l-Müsennâ b. Sabbâh an Amr b. Şuayb fî Süneni Ebî Dâvûd ve’t-Tirmizî ve İbn Mâce ve Müsnedi Ahmed, dirâse nakdiyye”, *Mecelletü’l-âdâb*, Zamar, 2020, sy. 17.
- Güner, Osman, İbn Mâce’nin Süneni ve Kütüb-i Sitte’deki Yeri”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Samsun, 1996, sy. 8.
- Hamâde, Fâdıl b. Halef, *Menhecü’l-İmâm İbn Mâce*, Daru Atlâsî’l-Hadrâ, Riyad, 2014.
- Hamdân, Fadl Abdülhâdî Hamd Sâlim, *et-Tedâvî fî’s-sünneti’n-nebeviyye dirâsetün mevdûiyyetün fî dav’i’l-Kütübi’s-Sitte*, Câmiatü’l-Kuranî’l-Kerîm ve’l-Ulûmî’l-İslâmiyye, Sudan, 2001.
- Hammâd, Müeyyed b. Hammâd b. Abdilaziz, *Misbâhu’z-züccâce fî zevâidi İbn Mâce li’l-Hâfiz Şihâbiddîn el-Bûsîrî min evveli kitâbi’t-tub ilâ nihâyeti’l-kitâb dirâseten ve tahkîkan*, el-Câmiatü’l-İslâmiyye, Medine, 2012.
- Hasen, Hâlid b. Muhammed Fehd, “*ed-Dîbâce alâ Süneni İbn Mâce*” telif: *Kemâliuddîn Ebi’l-Bekâ, Muhammed b. Musa b. İsa eş-Şafîî el-Ma’rûf bi-Demûrî, dirâse ve tahkîk: Min evveli bâb “men senne sünneten haseneden ev seyyieten” ilâ nihâyeti bâb “el-muhâfazatu ale’l-vudû”, Câmiatü’l-Ümmi’l-Kurâ, Mekke, 2008.*
- Hassûne, Hişâm Fâris Yakub, *Muhammed b. Yezîd İbn Mâce ve menhecuhû fî Sünenihî*, Câmiatü Âl el-Beyt, Ürdün, 2000.
- Hâşimî, Sa’dî, “Dirâse havle kavli Ebî Zür’a er-Râzî fî Süneni İbn Mâce”, *Mecelletü’l-Câmiatî’l-İslâmiyye*, Medine, 1980, sy. 47-48.
- Havrî, Muhammed Avde Ahmed, “Menhecü’t-tashîh ale’l-bâb inde İbn Mâce fî Sünenihî, dirâse tatbîkiyye alâ kitâbi’l-hudûd”, *Mecelletü’l-ulûmî’s-şer’iyye*, Büreyde, 2017, c. X, sy. 4.
- Havvâs, Târik b. Abdirrahman b. Muhammed, *Mesâilü’l-akîde fî Süneni İbn Mâce*, el-kısmu’s-sânî (el-îmân bi’l-yevmi’l-âhir, el-îmân bi’l-kader, mesâilü’l-îmân), Câmiatü’l-İmâm Muhammed b. Suûd el-İslâmiyye, Riyad, 1998.
- Hatipoğlu, Haydar, *Sünen-i İbn Mâce Şerhi*, Kahraman Yayınları, İstanbul, 1982.

- Helîl, Abdülaziz b. Abdillâh b. Osman, “el-Ehâdîsü'l-letî eallehe'l-İmam İbn Mâce fî Sünenihâ, tahrîc ve dirâse”, *Mecelletü'l-ulûmî's-şerîyye*, Suudi Arabistan, 2011, sy. 21.
- İbn Asâkîr, Ebû'l-Kâsım Ali b. Hasen b. Hibetillâh b. Abdillâh b. Hüseyin ed-Dımaşkî eş-Şâfiî, *Târîhu Medîneti Dımaşk*, thk. Muhibbuddin Ebû Saîd Ömer b. Garâme el-Amrâvî, Dâru'l-Fikr, 1990.
- İbn Hallikân, Ebû'l-Abbas Şemsüddîn Ahmed b. Muhammed b. İbrahim b. Ebû Bekir, *Vefeyâtü'l-a'yân*, thk. İhsan Abbas, Daru Sâdır, Beyrut, 1994.
- İbn Hacer, Ebû'l-Fadl Ahmed b. Ali b. Muhammed b. Ahmed el-Askalânî, *Tehzîbu't-Tehzîb*, Matbaatü Dâireti'l-Maârîfi'n-Nizâmiye, Hindistan, 1908.
-, *en-Nüket alâ kitâbi İbni's-Salâh*, el-Câmiatu'l-İslâmiyye, thk. Rabî' b. Hâdî Umeyr, Medîne, 1984.
-, *Lisânü'l-mizân*, thk. Abdülfettâh Ebû Gudde, Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1.Baskı, Beyrut, 2002.
- İbn Kesîr, İmâdüddîn Ebû'l-Fidâ İsmail b. Ömer b. Kesîr el-Kureşî ed-Dımaşkî, *el-Bidâye ve'n-nihâye*, Dâru'l-Fikr, Dımaşk, 1986.
-, *İhtisârü ulumi'l-hadîs*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 2012.
- İbnu's-Salâh, Ebû Amr Osman b. Abdirrahman eş-Şehrezûrî, *Ulûmu'l-hadîs*, thk. Nuruddin Itr, Dâru'l-Fikr, 3.Baskı., Dımaşk, 1998.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezid b. Mâce el-Kazvinî, *es-Sünen*, thk. Şuayb el-Arnaût, Beyrut, 2009.
-, *Sünen*, thk. Muhammed Mustafa el-A'zamî, Şirketü't-Tıbbâti'l-Arabiyyeti's-Suûdiyye, Riyad, 2.Baskı, 1984.
-, *Câmiu's-Sünen*, thk. Nizâm Yakûbî, Daru'l-Muktebes, Beyrut, 2019.
-, *Sünenü İbn Mâce*, thk. M. Fuâd Abulbâki – thrc. Dr. Mustafa Muhammed Hüseyin ez-Zehebî, Daru'l-Hadîs, Kahire, 2005.
-, *es-Sünen*, thk. Şuayb el-Arnaût, Beyrut, 2009.
- İbn Mülakkin, Siracuddîn Ömer b. Ali b. Mülakkin eş-Şâfiî (ö.1401/804), *Mâ temessü ileyhi'l-hâce alâ Süneni İbn Mâce*, thk. Nureddin Talib riyasetinde komisyon, Beyrut, 2017.
- İbrahim, Mücahid Musa Hüseyin, *el-Cümletü't-talebiyye fî Süneni İbn Mâce*, *dirâse tahlîliyye belâgiyye*, Câmiatü Ümmi Dürmân el-İslâmiyye, Sudan, 2014.

- İsmail, Haldun Nûrî, “Teârudu’t-tevsîk fi’r-râvi’l-vâhid inde’z-Zehebiyyi ve’bni Hacer fî Süneni İbn Mâce ve’n-Nesâî”, *Mecelletü câmiati’l-en-bâr li’l-ulûmi’l-islâmiyye*, Enbar, 2019 c. X, sy. 40.
- Ka’ka’ Mehdi Salih, “Ehâdisu’r-rukye min ledği’l-hayye ve’l-akreb fî Süneni İbn Mâce, dirâsetün tahlîliyyetün”, *el-Mecelletü’l-akâdîmiyye’l-il-miyye*, Bağdat, 2020, c. XI, sy. 6.
- Kandemir, M. Yaşar, “İbn Mâce”, *DİA*, TDV Yayınları, XX, 161-162, İstanbul, 1999.
-, “Sünen”, *DİA*, TDV Yayınları, XXXVIII, 141-142, İstanbul, 2010.
- Karnî, Muhammed b. Nâsır b. Muhammed, *Dirâsetü ricâli İbn Mâce ellezzîne teferrade bi’l-ihraci anhüm an bakiyyeti’l-kütübi’s-sitteti’l-uhrâ*, Câmiatü’l-İmâm Muhammed b. Suûd el-İslâmiyye, Riyad, 1986.
- Kâsımî, Muhammed Yâmin b. Münîr Ahmed el-Kâsımî, *er-Ricâl li İbn Mâce (el-Kebîr – el-Evsat -es-Sağîr)*, Murâd Abâd (Hindistan), t.y.
- Kayihan, Esra, *el-Bûsîrî ve Zevâid-i İbn Mâce’sinde İsnâdî “Sahîh” Diye Değerlendirdiği Rivayetler*, Hitit Üniversitesi Temel İslâm Bilimleri, Çorum, 2019.
- Kehhâle, Ömer Rıza, *Mu’cemu’l-müellifîn*, Mektebetü’l-Müsennâ ve Dâru İhyâi’t-Turasi’l-Arabî, Beyrut, t.y.
- Kerîme, Mahmud Ömer İbrahim – Tarşânî, Yâsir Muhammed, “Sıyağ’un-nehy fî terâcimi Süneni İbn Mâce dirâse usûliyye”, *Mecelletü usûliş-ş-şeria’ li’l-ebhâsi’t-tehassusîyye*, Londra, 2018. c. 4, sy. 2.
- Kettânî, Muhammed b. Ca’fer, *Hadis Literatürü*, trc. Yusuf Özbek, İz Yayıncılık, İstanbul, 1994.
- Kızılorman, Hatice, İbn Mâce’nin (ö. 887/273) es-Sünen’indeki *Megâzî Rivayetlerinin Tespiti ve Siyer- Megâzî Kaynaklarıyla Mukayesesi*, Sakarya Üniversitesi İslâm Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı, Sakarya, 2019.
- Kızılorman, Hatice – Levent Öztürk, “İbn Mâce’nin (Ö.273/887) Es-Sünen Adlı Eserinde Yer Alan Hz. Peygamber’in Savaşları (Gazveleri) ile İlgili Rivayetler ve Kaynakları = The Narratives About the Battles of the Prophet Muhammad (Ghazawat al-Nabi) in Ibn Majah’s (d.A.H. 273/A.D.887) Al-Sunan and Their Sources”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi = The Journal of International Social Research*, 2019, c. XII, sy. 63.
- Kureşî, Fethurrahman, “el-Ahbârü’l-mevzûa’ fî Süneni İbn Mâce, dirâse nakdiyyetün”, *el-Basîra*, Pakistan, 2012, sy. 1.

- Kuzudişli, Bekir, *Hadis Tarihi*, Kayıhan Yayınları, İstanbul, 2017.
- Makdîsî, Ebû'l-Fadl Muhammed b. Tâhir, *Şurûtu'l-eimmeti's-sitte*, Dâr-ru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1984.
- Makdîsî, Ebû Muhammed Abdulganî b. Abdü'l-Vâhid, *el-Kemâl fî esmâ'i-ri-câl*, thk. Şâdi b. Muhammed b. Sâlim Âl Nu'mân, el-Heyetü'l-Âmme, 1.Baskı, Kuveyt, 2016.
- Maşyâ Vemînoğ, İnnemâ *mevâkiuhâ ve esrâruhe'l-belâğîyye* fî Süneni İbn Mâce, Daru'l-Muktebes, Beyrut, 2018.
- Medhalî, Abdurrahman b. Ömer b. Ahmed, "es-Sünnetü'n-nebeviyye ve devruhâ fî tahkîki'l-emni'l-fikrî ve't-teâyüş's-silmî beyne efrâdi'l-müctemai': dirâsetün istikrâiyye li-ehâdîsi's-Süneni'l-Erba'a: Ebî Dâvud ve't-Tirmizî ve'n-Nesâî ve İbn Mâce", *Mecelletü külliyyeti dâri'l-ulûm*, Kahire, 2019, sy. 124.
- Mes'î, Nureddin Abdusselam, *el-Medhal ilâ Süneni'l-İmâm İbn Mâce*, Mektebü's-Şuûni'l-Fenniyye, Kuveyt, 1.Baskı, 2008.
- Mizzî, Ebû'l-Haccâc Cemalüddin Yusuf b. Abdurrahman. Yusuf el-Mizzî, *Tehzîbu'l-Kemâl fî esmâ'i-ricâl*, thk. Beşşâr Avvâd Ma'ruf, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut, 1980.
- Moğultây, Ebû Abdillâh Alâüddîn Moğultây b. Kılıç b. Abdillâh el-Bekcerî el-Hikrî, İkmâlu *Tehzîbi'l-Kemâl fî esmâ'i-ricâl*, thk. Muhammed b. Osman, Dâr-ru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1.Baskı., 2011.
- Muhammed b. Suûd b. Muhammed er-Rebîah, *el-Ârâu'l-fikhiyye li'l-İmâm İbn Mâce min hılâli kitâbihi's-Sünen*, Daru Rekâiz, Kuveyt, 2022.
- Muhammed es-Saîd b. Beynûnî Zağlûl, *Fehârisu Süneni İbn Mâce*, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1986.
- Muradov, Sefa, İbn Mâce'nin *Sünen'inde Mevzû Olduğu İleri Sürülen Riva-yetler ve Değerlendirilmesi*, Marmara Üniversitesi Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul, 2014.
- Neysânî, Muhammed Ali Ahmed, *Muhtelifu'l-hadîs inde'l-İmâm İbn Mâce fî Sünenihî ceman ve dirâseten ve mukâreneten*, Câmiatü Ümmi'l-Kurâ, Mekke, 2022.
- Nu'mânî, Muhammed Abdurreşid, *el-İmâm İbn Mâce ve kitâbuhu's-Sünen*, thk. Abdülfettah Ebû Gudde, Mektebü'l-Matbûâtî'l-İslâmiyye, Beyrut, 3.Baskı, 1998.
- Özbek, Ömer Faruk, İbn Mâce, Siyer Yayınları, İstanbul, 2022.

- Özbek, Arif – Yıldız, Hüseyin (trc.), *Sünen İbn Mâce*, Ocak Yayıncılık, İstanbul, 2023.
- Özşenel, Mehmet, *Pakistan’da Hadis Çalışmaları*, İFAV, İstanbul, 2014.
- Parlıyan, Abdullah, *Sünen-i İbn-i Mâce Tercümesi*, Konya Kitapçılık, 2008.
- Râfiî, Abdulkerîm b. Muhammed b. Abdulkerîm Ebû’l-Kasım er-Râfiî el-Kazvinî, *et-Tedvîn fî aḥbâri Kazvin*, thk. Azizullah el-Atâridî, Dârul-Kütübi’l-İlmiyye, 1987.
- Robson, James, “Sünen-i İbn Mâce’nin (Nüshalarının) Rivâyeti”, çeviren: Musa Erkaya, *Dinî Araştırmalar*, 2005, c. VIII, sy. 23.
- Rüstem, Muhammed b. Zeynelâbidîn, “Fıkhu’t-terâcim fi’s-Süneni’l-Erba’a”, *el-İhyâ*, Fas, 2001, sy. 18.
- Rüstemî, Mustafa Reşîd, *Mervîyyâtü Ebî Bekir es-Siddîk fî’s-Süneni’l-Erba’a, cem’an ve dirâse*, Câmiatü’l-Medîneti’l-Âlemîyye, Kuala Lumpur, 2017.
- Safedî, Muhammed b. Abdillâh, “Muhtelifu’l-hadîs inde’l-İmâm İbn Mâce fî Sünenihî, ebvâbu’l-menâsik ve’l-edâhî ünmûzecen”, *Mecelletü’l-Câmiati’l-İslâmiyye li’d-dirâsâti’l-islâmiyye*, Gazze, 2023, c.XXXI, sy.1
-, “Muhtelifu’l-hadîs fî Süneni İbn Mâce: Ebvâbu mâ câe fi’s-sıyâm ünmûzecen”, *Mecelletü’l-câmiati’l-islâmiyye li’d-dirâsâti’l-islâmiyye*, Gazze, 2023, c. XXXI, sy. 2.
- Saleh, Khalid Ahmed Saleh, *Kütüb-i Sitte’de Mevzû Hadisler: Ebû Davud ve İbn Mâce Örneği*, Gaziantep Üniversitesi Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, Gaziantep, 2021.
- Sâlim, Fadl Abdulhâdi b. Hamd, *el-En’âm fi’s-sünneti’n-nebeviyye fî dav’i’s-Süneni’l-Erba’a (Süneni Ebî Dâvûd – et-Tirmizî – en-Nesâî – İbn Mâce) tahrîc ve dirâse*, Câmiatü Ümmi Dürmân el-İslâmiyye, Sudan, 1996.
- Sâlime, Sanûka, İnâyetü’l-İmâm *İbn Mâce bi muhtelifi’l-hadîs min hilâli kitâbihi’s-Sünen*, Câmiatü’ş-Şehîd Hammu Lahdar, Cezayir, 2016.
- Safâ el-Adevî, İhdâu’d-dîbâce *bi-şerhi Süneni İbn Mâce*, Daru’l-Yakîn, Kahire, 2001.
- Sâlime, Muhammed Sâlim Hafîza, “İsmu’t-tafdil fî Süneni İbn Mâce dirâse sarfiyye delâliyye”, *Havliyyâtü âdâbi Ayn Şems*, Kahire, 2018, özel sayı.
- Sânî’, Abdunnâsır Muhammed Kâyîd Ali, “Hadîsu Cubâre b. Muğallîs fî Süneni İbn Mâce, dirâse ve tahkîk”, *Ebhâs*, el-Hudeyde, 2017, sy. 7.

- Sarıkaya, M. Saffet- İsa Çubukcu, “Ehl-i Hadis İçerisinde İbn Mâce’nin Yeri”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Isparta, 2021, sy. 47.
- Seyyid Memdûd es-Seyyid Muhammed, “*Cevâmiu’l-kelim fî ehâdîsi’l-ibâ-dât- Süneni Ebû Dâvûd ve’bni Mâce ve’t-Tirmizî nemûzecen-*, Câmiatü’l-Mansûra, Mansure, 2022.
- Sezen, F. Sedanur, *Ebû Dâvûd ve İbn Mâce’de Hadis Rivâyet Eden Kadın Sahabîler*, Bursa Uludağ Üniversitesi Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, Bursa, 1996.
- Sezgin, M. Fuad, *Târîhu’t-tîrasi’l-arabî*, trc. Mahmud Fehmî Hicâzî, Câmiatu’l-İmâm Muhammed b. Suûd el-İslâmiyye, 1991.
-, *Buhârî’nin Kaynakları*, Otto Yayınları, 5.Baskı., Ankara, 2017.
- Sıddık Hasan Hân, Muhammed Sıddîk Bahâdır Hân b. Hasen b. Ali İbn Lutfillah el-Hüseynî el-Buhârî el-Kannevcî, *Kitâbu’l-hitta fî zik-ri’s-sihâhi’s-sitte*, Dârü’l-Kütübi’t-Talîmiyye, Beyrut, 1985.
- Sülâsînî, Suheyb Velîd Misbâh, *el-Mubhemûn fî mutûni’s-Süneni’l-Erba’a: Dirâye ve rivâye*, el-Câmiatü’l-İslâmiyye, Gazze, 2018.
- Süleyman, Saliha İsa, *Zevâidü ricâli Süneni’l-İmâm İbn Mâce alâ ricâli’l-Kütübi’l-Hamse*, Câmiatü Ümmi Dürmân el-İslâmiyye, Sudan, 2001.
- Şanverdi, Hasan, İbn Mâce’nin *Sünen’indeki Mevzû Rivayetler ve Değerlendirilmesi*, Kilis 7 Aralık Üniversitesi Temel İslâm Bilimleri Ana Bilim Dalı, Kilis, 2022.
- Şasrî, Sa’d b. Nâsir b. Abdilaziz, “Ârâu’l-İmâm İbn Mâce el-usûliyye min hılâli terâcimi ebvâbi Sünenihâ”, *Mecelletü’l-buhûsi’l-islâmiyye*, Suudi Arabistan, 2001, sy. 63.
- Şattî, Latîfe Mahmud Müzîb, *el-Ehâdîsü’l-garâib fî Süneni İbn Mâce dirâse mukârene maa’ Süneni’t-Tirmizî*, Câmiatü’l-Yermûk, Ürdün, 2010.
- Şâyi’, Abdulaziz b. Abdullah b. Muhammed eş-Şâyi’, *el-Kütübü’s-Sitte ve eşheru şurûhihâ ve havâşîhâ ve ebrezu’d-dirâsâti’l-muâsırati aleyhâ*, 2.Baskı, 2021.
- Şehrî, Avd Ahmed, *Misbâhuz’z-zücâce fî zevâidi İbn Mâce “min kitâbi itti-bâi’s-sünne ilâ kitabi ikâmeti’s-salât” dirâse ve tahkîk*, el-Câmiatu’l-İslâmiyye, Medine, 1984.
- Şimşek, Yasin, İbn Mâce’nin *Mukaddime’sindeki Hadisler Işığında Kelâmî Meseleler*, Dokuz Eylül Üniversitesi Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, İzmir, 2021.

- Şuaybî, Mâcid Hamid Halef Suveydân – eş-Şuaybî, Sâmîr Abdullah Davud Süleyman, “Merviyâtü’l-abâdileti’s-selâse an Ebî Lehîa el-Ma’lûle fî Süneni Ebî Dâvûd ve’n-Nesâî ve İbn Mâce”, *Mecelletü külliyyeti dâri’l-ulûm*, Kahire, 2016, sy. 96.
- Tarîfî, Abdülaziz b. Merzûk et-Tarîfî, *et-Ta’lîkât alâ Süneni İbn Mâce*, (nşr. Muhammed b. Abdullah el-Usayrî, t.y.
- Temîmî, Şâdî İsmail Hâlidî Ebû Hâlid, *el-Âsaru’l-mevkûfe ale’s-sahâbe fî Süneni İbn Mâce*, el-Câmiatü’l-Ürdüniyye, Amman, 2003.
- Topgül, Muhammed Enes (ed. Mustafa Macit Karagözoğlu), *Hadis Şerh Literatürü II*, İFAV, İstanbul, 2022.
- Toksarı, Ali, “İbn Nümejr”, *DİA*, TDV Yayınları, XX, 237, İstanbul, 1999.
- Tozlu, İbrahim, “Özellikleri ve Metodu İtibari ile İbn Mâce’nin İlk Şerhi el-İ’lâm”, *Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi (İHYA) = International Journal of Islamic Studies (IJIS)*, 2017, c. III, sy. 1.
- Uğur, Mücteba, “Bündâr, Muhammed b. Beşşâr”, *DİA*, TDV Yayınları, VI, 488-489, İstanbul, 1992.
-, *Hadis İlimleri Edebiyatı*, TDV Yayınları, Ankara, 1996.
- Ukalâ, Âişe bnt. Ferrâc b. Alî, “Simâtü menheci İbn Mâce fî Sünenihî”, *Mecelletü’l-buhûs ve’d-dirâsâtî’s-şer’iyye*, Mısır, 2016, c. V, sy. 53.
- Velioğlu, Kenan, *Buhârî’nin Sahîh’indeki “Deavât” Bölümü ile İbn Mâce’nin Sünen’indeki Duâ” Bölümünün Mukayesesi*, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, Van, 2012.
- Vellvî, Muhammed b. Ali b. Âdem b. Musa el-İtyûbî el-Vellvî, *Meşâriku’l-envârî’l-vehhâce ve metâli’u’l-esrârî’l-behhâce fî şerhi Süneni’l-İmâm İbn Mâce*, Daru’l-Mugnî, Riyad, 2006.
- Yardım, Ali, “İbn Ebû Şeybe, Ebû Bekir”, *DİA*, TDV Yayınları, XIX, 442-443, İstanbul, 1999.
- Yıldırım, Enbiya, *Hadis İlminin İncelikleri*, Ensar Neşriyat, 1.Baskı, İstanbul, 2021.
- Yücel, Ahmet, *Hadis Tarihi*, İFAV, 13.Baskı, İstanbul, 2014.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddin b. Muhammed b. Ahmed b. Osman ez-Zehebî, *Siyeru a’lâmî’n-nübelâ*, thk. Şuayb el-Arnaût vd., Muessestü’r-Risâle, 3.Baskı, Beyrut, 1985.
-, *Tezkiretü’l-huffâz*, Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1.Baskı, Beyrut, 1998.
-, *Tezhîbu Tehzîbi’l-Kemâl fî esmâi’r-ricâl*, thk. Ganîm Abbas Ganîm-Mecid es-Seyyid Emîn, el-Fârûku’l-Hadîsiyye, 1.Baskı, Kâhire, 2004.

....., *Târîhu'l-İslâm ve vefeyâtü'l-meşâhîr ve'l-âlâm*, thk. Beşşar Avvâd Ma'rûf, Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1.Baskı, Beyrut, 2003.

Zehrânî, Abdullah b. Ahmed b. Muhammed, “*ed-Dîbâce alâ Süneni İbn Mâce*” telif: *Kemâliuddîn Ebi'l-Bekâ, Muhammed b. Musa b. İsa eş-Şa-fû el-Ma'rûf bi-Demîrî, dirâse ve tahkîk: Min evveli bâb “men ahdeşe fî emrinâ hâzâ mâ leyse fîhi fehiive redd” ilâ nihâyeti bâb “Yâ Âişe!. İzâ raeytiümü'l-lezîne yücâdilûne fîhi fehüm ellezîne anâhümu'l-lahu fah-zerûhum*”, Câmiatü Ümmi'l-Kurâ, Mekke, 2009.

Ziriklî, Hayreddin b. Mahmud b. Muhammed, *el-A'lâm*, Dâru'l-Ulûm li'l-Melâyin, 5.Baskı, 2002.

Zuğayr, Muhammed, *el-Muvâzene beyne Muvattai'l-İmâm Mâlik ve beyne Süneni'l-İmâm İbn Mâce min haysü'l-vasl ve'l-irsâl ve'l-vakf ve'r-raf'*: *Dirâse nazariyye tatbikiyye*, Câmiatü'l-Medîneti'l-Âlemiyye, Kuala Lumpur, 2018.

<https://al-maktaba.org/book/31621/13558>

<http://ktp.isam.org.tr/?url=makaleilh/findrecords.php>

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1551

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 947

Kitap Adı: Sünnetle Sabit Olan İbadetler

Book Title: Worships that are fixed by the Sunnah

ISBN: 978-625-5576-01-9

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576019

Yazar | Author: Medeni ŞAVLI | orcid.org/0000-0003-3547-6132

Editör | Editor: Ömer AKDOĞAN | orcid.org/0000-0002-2340-1419

Kurum | Institution: Bitlis Eren Üniversitesi | ROR ID: ror.org/00mm4ys28

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 164

Yayın Tarihi | Publication Date: Şubat | February 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRCG3 | Sünnet ve Hadis Çalışmaları | Hadith & Sunna studies

BISAC: REL037000 | Din / İslam / Hadis ve Sünnet | Religion / Islam / Hadith

THEMA: HREL5 | Sünnet ve Hadis Çalışmaları | Sunna & Hadith studies

LC: BP135 | Sünnet ve Hadis Üzerine Çalışmalar | Studies on Sunna and Hadith

Atıf Bilgisi | Cite as: Şavlı, Medeni. *Sünnetle Sabit Olan İbadetler*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdülazîz Buhârî, Alâüddîn Ahmed b. Muhammed. *Keşfü'l-esrar fî şerhi Usûli'l-Pezdevî*. Şirketü Sâhafi'l-Osmanî, 1892.
- Abdürrezzâk, Ebû Bekr b. Hemmâm b. Nâfi es-San'ânî el-Himyerî, *el-Musannef fî'l-Hadîs*. thk. Habibürrahman el-Âzamî. Beyrut: el-Mektebü'l-İslâmî, 1983.
- Ahmet b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmet b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî, *el Müsned*. thk. Şuayb Arnavut, Adil Mürşid v.dğr. Birinci Baskı. b.y.: Müessesetü'r-Risâle, 2001.
- Altıntaş, Ramazan. "İmâm Mâturîdî'nin Tezkiye Kavramı ve Mahiyetine Yönelik Yaklaşımı", *Buhâra'dan Konya'ya İrfan Mirası ve XIII. Y.Y. Medeniyet Merkezi Konya*. Konya: Erman Ofset, 2020.
- Âmidî, Ebû'l-Hasen Seyfüddî Ali b. Muhammed b. Sâlim es-Sâ'lebî. *el-İhkâm fî usûli'l-ahkâm*. Riyâd: Müessesetü'n-Nur, h. 1387.
- Apaydın, Yunus, *İman ve İbadetler* (İlmihal), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010.
- Aşkar, Muhammed Süleyman. *Efâlu'r-Resûl ve Delâletehâ Ale'l-Ahkâmi'l'ş-erîyetî*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2003.
- Aynî, Ebû Muhammed Bedrüddîn Mahmûd b. Ahmed b. Musa b. Ahmed, *Umdetü'l-Kârî Şerhu Sahîhi'l-Buhârî*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Birinci Baskı, 2001.
- Azimâbâdî, Ebû't-Tayyib Muhammed Şemsü'l-Hak b. Emîr. *Avnu'l-mabud şerhu süneni Ebî Dâvud*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, h. 1415.
- Baktır, Mustafa. "İstiskâ", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV. Yayınları, 2001, XXIII, 381-383.
- Bardakoğlu, Ali, "Edâ", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1994.
- Bayraktar, İbrahim, "Bayram", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1992.
- Bayraktutar, Muammer, "Kur'ân Bağlamında Hz. Peygamberin Tezkiye Görevi ve Yetkisi", *Academic Platform*, 6/2, (2022).
- Beroje, Sahip. *Sünnet İnkarcılığı Bizi Nereye Götürür?*, İstanbul: Ensar Neşriyat, 2020.

- Şekkâfe, Muhammed Beşir, *el-Fıkhü'l-Mâlikî*. Beyrut: Dâru'l-Kalem, 2011.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmet b. Hüseyin b. Ali, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, thk. Muhammed Abdülkadir Ata. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Üçüncü Baskı. 2003.
- Boynukalın, Mehmet, “Tebliğ”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul: TDV. Yayınları, 2011.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrahim, *el-Câmi'u's-Sahîh*, I-IX, thk. Muhammed Züheyir, b.y.: Dâru Tavkû'l-Neccâr, h.1422.
- Buhûtî, Mansur b. Yusuf b. Selahaddin b. Hasan b. İdris, *Keşşâfü'l-Kına an Metni'l-İknâ*, b.y.: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiye, 2010.
- Candan, Abdülcelil. *Dinde Aşırılık ve İtidal*. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2009.
- Cevherî, İsmail b. Hammâd, *es-Sihâh Tâcu'l-lüğa ve Sihâhu'l-Arabiyye*. thk. Ahmed Abdülgafur Attâr. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 1984.
- Cezîrî, Abdurrahman-Ğarevî, Muhammed. *Kitâbu'l-fıkh ale'l-Mezâhibi'l-erba'a ve mezhebi Ehli'l-beyt*. çev. Mehmet Keskin. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1987.
- Cürcânî, Ali b. Muhammed Seyid Şerif, *Mücemü't Tarîfât*. thk. Muhammed Siddık el Münşâvî), Kahire: Dârû'l Fâdile, 2011.
- Cüveynî, İmâmü'l-Haremeyn, *Nihâyetü'l-matlab fî dirâyeti'l-mezheb*, thk. Abdülazîm Mahmûd ed-Dîb, by.: Dâru'l-Minhâc, 1428/2007.
- Çağrı, Mustafa, “Da'vet”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Çakan, İsmail Lütfü, *Hadis Usûlü*. İstanbul: M. Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, ts.
- Çetin, Abdurrahman. “Ezan”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdurrahman b. el-Fazl b. Behrâm b. Abdüssamed et-Temimî. *es-Sünen*, thk. Hüseyin Selim Esed ed-Dâranî, Suudi Arabistan: Dâru'l-Muğnî, 2000.
- Derdîr, Ebû'l-Berekât Ahmet b. Muhammed b. Ahmet. *eş-Şerhü's-Sağır alâ Akrebi'l-Mesâlik ilâ Mezhebi'l-İmam Mâlik*. b.y.: Dâru'l-Mearif, 1986.
- Desûkî, Şemsüddin Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed Arfete. *Hâşiyeti'l-Desûkî alâ Şerhu'l-Kebir*. b.y.: İsâ el-Bâbî el-Halebî, 2015.
- Dimyâtî, Ebû Bekr Seyit Muhammed Şattâ . *İlânetü't-Tâlibîn âlâ Halli Elfâzi Fethi'l-Mubin* (b.y.: Dâru'l-Fıkr, 1997.

- Duman, Soner. *Delilleriyle Büyük Şâfiî Fıkıhı* (Muğni'l-Muhtac Tercümesi). İstanbul: Mirac Yayınları, 2010.
- Ebü Dâvûd, Süleyman b. el-Eş'as es-Sicistânî el-Ezdî, *Sünenü Ebû Dâvûd (Hattâbî'nin Me'âlimü's-Sünen'i ile birlikte)*, I-V, Birinci Baskı, Beyrut: Dâru İbn Hazm, 1997.
- Ebü'l-Velîd Bâcî. *İhkâku'l-fusûl fî ahkâmî'l-usûl*, thk. Abdülmecîd Türkî. Tunis: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1008.
- Ebü Ya'lâ, Ahmed b. Alî el-Müsennâ et-Temîmî el-Mevsîlî, *el-Müsned*, thk. Hüseyin Selim Esed, Beyrut: Dâru's-Sekâfeti'l-Arabî, 1992.
- Ebü Zehra, Muhammed, *İslam Hukuku Metodolojisi*, çev. Abdülkadir Şener, Ankara: Fecr Yayınları, 2009.
- Ekinci, Muhammed Salih. *Hüccet Değeri ve Tedvin Açısından Sünnnet*. İstanbul: Nida Yayıncılık, 2019.
- Erdoğan, Mehmet. *Vahiy-Akıl Dengesi Açısından Sünnnet*. İstanbul: M. Ü. İlahiyat Vakfı Yayınları, 2011.
- Fârîsî, el-Emîr Alaeddîn Ali b. Bîlbân. *el-İhsân fî takrîbî Sahihi İbn Hibbân*. thk. Şuayb Arnautî, Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1993.
- Fazlurrahman, *İslâm*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2003.
- Feyyûmî, Ebû'l-Abbâs Hatibüddehş Ahmed b. Muhammed b. Ali el-Hamevî. *el-Misbâhu'l-münîr fî gerîbi's-Şerhi'l-kebîr li'r-Râfî*. Beyrut: el-Mektebetü'l-İlmiyye, ts.
- Fîrûzâbâdî, *Basâîrû Zevitemyiz fî Latâîfî'l Kitabi'l Aziz*, thk. Muhammed Ali Neccar, Kahire: el-Meclisü'l-Âla li Şûuni'l-İslâmî, 1996.
- Gazzâlî, Hüccetü'l-İslâm Ebû Hamid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed. *İhyâ'ü Ulûmi'd-Dîn*. trc. Ali Arslan. İstanbul: Merve Yayınları, 1992.
- Görmez, Mehmet. *Sünnnet ve Hadisin Anlaşılması ve Yorumlanmasında Metodoloji Sorunu*. Ankara: Otto Yayınları, 2020.
- Görmez, Mehmet. "Terğîb ve Terhîb, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, (İstanbul: TDV, Yayınları, 2011).
- Görmez, Mehmet. <https://mehmetgormez.com>. Erişim 28 Ocak 2025.
- Hadremî, Abdullah b. Abdurrahman b. Ebi Bekr. *el-Mukaddimetü'l-Hadremîyetü*. thk. Mâcîc Hamevî. Dımaşk: ed-Dâru'l-Mütehadidetü, 1413.
- Hâkîm, Ebû Abdillâh b. Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed en-Nisâbü'rî, *el-Müstedrek ale's-Sahîhayn*, thk. Mustafa Abdülkadir Ata, Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1990.

- Halaçoğlu, Yusuf. “Fersah”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1995.
- Haraşî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Ali el-Haraşî el-Mâlikî. *Şerhu'l-Haraşî ala Muhtasarı Halil*. Mısır: el-Matbatül-Kübra el-E-mirîyye, h.1317.
- Haskefî, Muhammed b. Ali b. Muhammed b. Ali b. Abdurrahman, *ed-Dür-rü'l-Muhtâr Şerhu Tenvîri'l-Ebsâr ve Câmi'i'l-Bihâr*, thk. Abdülmun'im Halil İbrahim. Birinci Baskı. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2002.
- Herevî, Ebu'l-Hasan Nûreddîn Ali b. Sultan Muhammed el-Kârî, *Mirkâtü'l-mefâtih şerhu Mişkâtî'l-mesâbih*. Beyrut: Dâru'l-Fıkr, 2002.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Ali b. Sabit b. Ahmed b. Mehdi. *el-Kifâye fî ilmi'r-rivâye*. Haydarabad: Cem'iyetü Dâireti'l-Meâri-fi'l-Osmanîye, h. 1357.
- Heysemî, Ebü'l-Hasen Nûrüddîn Ali b. Ebî Bekr b. Süleymân. *Mecma-u'z-zevâid ve menbâu'l-fevâ'id*. thk. Hüsâmeddin el-Kutsî. Kahire: Mektebetü'l-Kuts, 1994.
- Hın, Mustafa ve dğr. *el-Fikhul'menhecî alâ mezhebi'l-İmam eş-Şâfi'*. trc. Ali Arslan. İstanbul: Huzur Yayınevi, 2010.
- <https://kurul.diyaret.gov.tr> (Erişim 25 Kasım 2024).
- İbn Abdilber, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yusuf b. Abdillâh b. Muhammed en Nemerî, *el-İstizkar*, Dimaşk: Dâru Kuteybe, 1993.
- İbn Abdilber, *Câmi'u beyani'l-ilmi ve fazlihî*, thk. Ebü'l-Eşbâl ez-Züheyri, Riyâd: Dâru İbni Cevzî, 1994.
- İbn Âbidîn, Muhammed Emin b. Ömer b. Abdülaziz. *Reddül-Muhtâr alâ Dürri'l-Muhtâr Şerhi Tenvîri'l-Ebsâr*. Beyrut: Dâru'l-Fıkr, 1992.
- İbn Âşûr, Muhammed Tâhir. *İslam Hukuk Felsefesi*, çev. Mehmet Erdoğan-Vecdi Akyüz. İstanbul: Rağbet Yayınları, 1999.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed b. İbrâhîm el-Absî el-Kufî, *el-Musannef fî'l-ehâdis ve'l-âsâr*, Riyâd: Dâru Kunûzi'l-İşbilyâ, 1989.
- İbrahim Enis ve dğr., *el-Mucemü'l-vasit*, b.y.: Mektebetü'l-ş-şürük, 2004.
- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahman b. Ali b. Muhammed el-Bağdâdî, *Zâdül'mesîr fî ilmi't-tefsîr*, thk. Abdurrazak el-Mehdî, (Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, h.1422.
- İbn Cüzey, Ebü'l-Kasım Muhammed b. Ahmed. B. Muhammed el-Gırnâtî. *el-Kavânînü'l-fıkhiyye fî telhisi mezhebi'l-Mâlikîyye*. thk. Muhammed Seyyidi- Muhammed Mevlâ. Kuveyt: Vizâretü'l-Evkâf, ts.

- İbn Hacer, Ebû'l-Fadl Ahmet b. Ali b. Muhammed b. Ahmet el-Askalânî, *Fethû'l-Bârî bi Şerhi Sahihî'l-Buhârî*, thk. Muhammed Fuad Abdülbaki, Beyrut: Dâru'l-Marife, h.1379.
- İbn Hacer el-Askalânî, *Nuhbetü'l-fiker*, thk. Usâm et-Tabâbeti-Ummâd Seyid, Kahire: Dâru'l-Hadis, 1997.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed b. Ali b. Ahmed b. Said ez-Zâhirî. *el-İhkâm fî usûli'l-ahkâm*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir. Beyrut: Dâru'l-Âfâki'l-Cedide, ts.
- İbn Hibbân, Ebu Hâtim Muhammed b. Hibbân el-Bütî, *es-Sahih*, thk. Şua-yıp Arnavut, Beyrut: Dâru İbn Hazm, 2012.
- İbnü'l-Hümâm, Kemâlüddîn Muhammed b. Abdülvâhid es-Sivasî, *Şerhü Fethu'l-Kadîr*, Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1970.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer ed-Dımaşkî eş-Şâfiî. *Tefsîrû'l-Kur'âni'l-azîm*. thk. Muhammed Hüseyin. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1998.
- İbn Kudâme, Ebû Muhammed Abdullah b. Ahmet, *el-Mûğnî*, b.y.: Mektebetü'l-Kahire, 1968.
- İbn Kudâme, *el-Kâfî fî Fıkhı İmamı Ahmet*, Birinci Baskı, I-IV, b.y.: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1994.
- İbn Mâce, Ebû Abdullah Muhammed b. Yezîd el-Kazvînî, *Sünenü İbn Mâce*, (Nşr.: Muhammed Nâsiru'd-Dîn el-Elbânî), Riyâd: Mektebetü'l-Me'ârif, ts.
- İbn Manzûr, Ebû'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mukrib el İfrîkî el-Misrî, *Lisânü'l Arap*, Beyrut: Dârû's-Sadr, 2010.
- İbn Nüceym, Ebû'l-Muzaffer. *İhtilâfî'l-e'immeti'l-ulemâ*, thk. Es-Seyyid Yusuf Ahmed. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2002.
- İbn Nüceym, Zeynüddîn b. İbrâhîm. *el-Bahru'r-râik şerhu Kenzi'd-dekâik*. by.: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- İbn Rüşt, Ebu'l-Velîd Muhammed b. Ahmet el-Kurtûbî, *Bidâyetü'l-Müctehit ve Nihâyetü'l-Muktesit*, Beyrut: Dâru'l-Kalem, 1988.
- İbn Teymiyye, Takiyüddîn Ahmed b. Abdülhalîm el-Harrânî, *el-Ubudiyye*, thk. Muhammed Züheyr eş-Şaviş, Beyrut: el-Mektebetü'l-İslamiyye, 2005.
- İmam Mâlik, Ebû Abdillâh Mâlik b. Enes b. Mâlik b. Ebî Âmir el-Asbahî el-Yemenî, *el-Muvatta*, thk. Muhammed Fuad Abdülbaki, Beyrut: Dâru İhyâu Turâsî'l-Arabi, 1985.

İmam Süyûtî. *Sünnetin Dindeki Yeri*, trc. Enbiya Yıldırım. İstanbul: Rağbet Yayınları, ts.

İslamoğlu, Mustafa. Yavuz Sulatan Selim gençlik Derneği, Erişim: 05 Ekim 2024.

Facebook.com/gssgenclikder/videos

İmam Şâfiî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdris b. Abbâs, *Kitâbu'l-İmm*, Beyrut: Dâru'l-Marife, 1990.

İmrânî, Yahyâ b. EEbu'l-Hayr. *el-Beyân fî mezhebi'l-İmam eş-Şâfiî*. thk. Kasım Muhammed Nuri. Cidde: Dâru'l-Minhâc, 2000.

İzz b. Abdüsselâm, Ebû Muhammed İzzüddîn Abdülaziz b. Abdüsselâm b. Ebî'l-Kasım es-Sülemî ed-Dımaşkî. *Kitâbu'l-Fetâvâ*. thk. Abdurrahman b. Abdülfettâh. Beyrut: Dâru'l-Marife, 1986.

İzz İbn Abdiselâm. *el-İmâm fî Beyâni'l-Edilleti'l-Ahkâm*. thk. Rıdvân Muhtar b. Garbi. Beyrut: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1987.

Kahraman, Abdullah. *İslam İbadet Esaslar*. Ankara: Bilimsel Araştırma Yayınları, 2018.

Kalyûbî, Ahmad Selamet, *Hâşiyetü'l-Kalyûbî alâ Şerhi'l-Mahallî ale'l-Minhâc*, Beyrut: Dâru'l-Fıkr, 1995.

Karadâvi, Yusuf. *Bilgi ve Medeniyet Kaynağı Sünnet*. Trc. Özcan Hıdır. İstanbul: Ravza Yayınları, 2001.

Karadâvî, Yusuf, *Fıkhu'z-zekât*. Beyrut: Müessesetü'r-Rsale, 2001.

Karadâvî, Yusuf, *Sünneti Anlamada Yöntem*, çev. Bünyamin Erul. Kayseri: Rey Yayıncılık, 1990.

Karâfi, Şihâbuddîn Ahmed b. İdris, *ez-Zehîre*, thk. Muhammed Haccî, Birinci Baskı, Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1994.

Karâfi, Şihâbuddîn Ebû'l-Abbas Ahmed b. İdris el-Mâlikî, *Şerhu Tenkîhu'l-fusûl*, Kâhire: Şirketü't-Tabâa el-Fenniye el-Muttahida, 1973.

Karaman, Hayreddin ve dğr., *İlmihal*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2013.

Karaman, Hayreddin. "Cuma", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV. Yayınları, 1993.

Karaman, Hayreddin. *İslâm Hukuk Tarihi*. İstanbul: İz Yayıncılık, 1999.

Kâsânî, Alauddin Ebû Bekr b. Mesut, *Bedâi'u'Sanâi fî Tertibi's-Şerâi*, 2. Baskı, b.y.: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1986.

Keskin, Mehmet. *Şâfiî Fıkhu*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2016.

- Koçak, Muhsin ve dğr., *Fıkıh Usûlûi*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2021.
- Komisyon. *el-Mevsuâtü'l-Fıkhıyye el-Kuveytiyye*. Kuveyt: Vizâretü'l-Evkaf ve Şuuni'l-İslamiyye, h.1427.
- Komisyon. *İlmihal (İman ve İbadetler)*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010.
- Komisyon. *el-Mu'cemü'l-Vasit*. Kahire: Mec'maû'l-Lüğati'l-Arabiyye, 1983.
- Korkmaz, Ömer Faruk. *Âyet-i Kerîmeler Işığında Sünnetin Hücciyeti*. İstanbul: GD Ofset Matbaacılık, 2017.
- Kurtubî, Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmet, *el-Câmiû li Ahkâmî'l-Kur'ân*, thk. Ahmet Berdunî-İbrahim Atfîş. Dâru'l-Kütübi'l-Mısriyye, Kahire 1964.
- Kutluay, İbrahim, Hac Fetvalarının Güncelleştirilmesi, *Hadis Tetkikleri Dergisi*, 2 (2023), s. 265-278.
- Köse, Saffet, "Teravih", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2011.
- Leknevî, Ebû'l-Hasenât Muhammed Abdülhalîm b. Muhammed Eminillah es-Sihâlevî, *Tuhfetü'l-Ahyâr fî İhya'i Sünneti Seyyidi'l-Ebrar*, Beyrut, 1992.
- Makdisî, Ebû'n-Necâ Muşerrefuddîn Mûsâ el-Hicâvî, *el-İknâ fî fıkhi'l-İmam Ahmed b. Hanbel*. tashih. Abdullatif Muhammed. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, ts.
- Makdisî, Zeynüddîn Mer'î b. Yusuf b. Ebi Bekr Kerîmî. *Gayetü'l-müntehâ fî cem'i'l-İknâ ve'l-müntehâ*. Kuveyt: Müessesetü Garâs, 2007.
- Mâlik b. Enes, Ebû Abdillâh. *el-Muvatta*, nşr. Muhammed Fu'âd Abdalbâkî. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, 1985.
- Mâverî, Ebû'l-Hasen Ali b. Muhammed b. Habîb el-Basrî, *el-Hâvî'l-Kebîr fî Fıkhi Mezhebî İmam eş-Şâfi*, thk. Muhammed Muavid-Adil Ahmet, Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1999.
- Merdâvî, Alâüddin Ebû'l-Hasan Ali b. Süleyman, *el-İnsâf fî Marifetir-Râcih Mine'l-Hilâf*, Kahire: Mısır Cumhuriyeti, 1995.
- Mevsîlî, Necduddîn, *el-İhtiyâr li ta'lîli'l-Muhtâr*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1356/1937.
- Meydânî, Abdülganî b. Tâlib, *el-Lübâb fî şerhi'l-Kitâb*, thk. Muhammed Muhyiddin Abdulhamid, Beyrut: el-Mektebetü'l-İlmiyye, ts.
- Mubârekfûrî, Abû Âlâ Muhammed Abdurrahman b. Abdurrahim. *Tuhfetü'l-Ahvazî bi Şerhi Câmiû't-Tirmizî*, (Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2010.

- Musatafa el-Adevî, *Kur'ân ve Sünneti Anlamanın Temel İlkeleri*, Birinci Baskı, çev. Şevket Topal, İstanbul: İnsan Yayınları, 2014.
- Müslim, Ebû'l-Hüseyin b. el-Haccâc el-Kuşayrî en-Nîsâbü'rî, el-Câmi'u's-Sa-hih, Beyrut: Dâru İhyâ'it-Türâsî'l-Arabî, 2000.
- Nesâî, Ebû Abdurrahman Ahmed b. Şuayb b. Ali, *el-Muctebâ Mine's-Sünen el-Meşhur bi Süneni'n-Nesâî*, Riyâd: Beytü'l-Efkârî'd-Düveliyye, ts.
- Nevevî, Ebû Zekerıyyâ Yahyâ b. Şeref b. Müri. *el-Mecmû Şerhu'l-Mühez-zeb li's-Şîrâzî*. thk. Muhammed Necib el-Mutîî. Beyrut: Dâru'l-Fıkr, 2010.
- Nevevî, *Ravzetü't-tâlibîn ve umdetü'l-müftiyîn*, Beyrut: el-Mektebetü'l-İslâmî, 1991.
- Nevevî, *el-Ezkâr*, thk. Abdülkadir Arnaut. Beyrut: Dâru'l-Fıkr, 1994.
- Nursî, Said. *Emirdağ Lahikası* (14. Mektup). İstanbul: Zehra Yayıncılık, 2003.
- Nursî, Said. *İşaratü'l-İ'câz*. İstanbul, Zehra Yayıncılık, 2003.
- Râgıp el-İsfahânî, Ebu'l-Kasım Hüseyin b. Muhammed, *el-Müfredât fî Ğeribî'l-Kur'ân*, thk. Safvan Adnan ed- Davudî, Beyrut: Dâru'l-Kalem, h.1412.
- Râzî, Ebû Bekr Ahmet b. Ali ec-Cesâis. *Muhtasarı İhtilafî'l-ulemâ*. thk. Abdullâh Nezîr Ahmed. Beyrut: Dâru Beşâiri'l-İslâmiyye, 1995.
- Remlî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Hamza el-Mısırî. *Nihâyetü'l-muhtâc ilâ şerhi'l-Minhâc*. Beyrut: Dâru'l-Fıkr, 1983.
- Ruaynî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn, *Mevâhibü'l-celîl li-şerhi Muhtasarı Halîl*. b.y.: Dâru'l-Fıkr, 1412/1992.
- Sabık, Seyyid Sâbık. *Fıkhi's-sünne*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-Arabî, 1977.
- Serinsu, Ahmed Nedim ve dğr., *Dinî Terimler Sözlüğü*, Ankara: MEB Yayınları, 2009.
- Sâvî, Ebû'l-Abbas Ahmet b. Muhammed el-Halvetî. *Haşiyetü's-Sâvî ala Şerhi's-Sağir*, I-IV, b.y.: Dâru'l-Meârif, ts.
- Serâhsî, Ebû Bekr Şemsü'l-e'imme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed. *Usûlü'l-Fıkh (Usulü's-Serâhsî)*. Beyrut: Darû'l-Marife, 1993.
- Süyûtî, Celâlüddîn Abdürrahman b. Ebû Bekr. *el-Eşbâh ve'n-Nezâir fî Kavâ'id ve Furû'ı Fıkhü's-Şâfiyye*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1990.
- Süyûtî. *Miftâhu'l-cenne fî'l-ih ticâc bi's-sünne*. Medine-i Münevvere: el- Camiâtu'l-İslâmiyye, 1989.

- Süyûtî, *Sünnetin İslâm'daki Yeri*. trc. Enbiye Yıldırım. İstanbul: Rağbet Yayınları, ts.
- Şâh Velîyullah Dihlevî. *Hüccetullahi'l-Bâliğa*, çev. Mehmet Erdoğan. İstanbul: İz Yayıncılık, 2020.
- Şâfiî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs b. Abbâs, *er-Risale*, thk. Abdülfetâh Kebbâre, Beyrut: Dâr'u'n-Nefâis, 1999.
- Şâfiî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs b. Abbâs. *Kitâbu'l-ümm*. Beyrut: Dâru'l-Marife, 1990.
- Şekâfe, Muhammed Beşir. *el-Fıkhu'l-Mâlikî*. Beyrut: Dâru'l-Kalem, 2011.
- Sâlimî, Abdullah b. Hamîd b. Selûm. *Meâricu'l-Âmâl alâ Medârici'l-Ke-mal bi nazmî muhtasari'l-hisâl*. Umman: Saltanâtu Ummân Vizâretu't-Turâsi'l-Kavmî es-Sakâfi, 1984.
- Şâtübî, Ebû İshâk İbrahim b. Musa b. Muhammed el-Lahmî eş-Şâtübî el-Ğir-nâtî. *el-Muvâfakât fî Usûli's-Seri'a*, thk. Muhammed el-İskenderânî ve Adnan Derviş. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 2008.
- Şevkânî, Muhammed b. Ali b. Muhammed b. Abdillâh, thk. Usâmeddîn et-Tabâbetî, *Neylû'l-evtâr*, Mısır: Dâru'l-Hadis, 1993.
- Şevkânî, *İrşâdû'l-fuhûl ilâ tahkiki'l-hak min ilmi'l-usûl*. thk. Şeyh Ahmed İzzu. Dimaşk: Dâru'l-Kütübî'l-ilmîyye, 1999.
- Şeybânî, Muhammed b. Hasan. *el-Hucce alâ ehli'l-Medine*. thk. Mehdi Hasan Geylânî. Beyrut: Alemü'l-Kütüp, 1403.
- Şeyh Nizâmüddîn ve dğr. *el-Fetâvâ el-Hindiyye*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İl-miyye, 2000.
- Şirâzî, Ebû İshak İbrahim b. Ali b. Yusuf, *el-Mühezzep fî Fıkhi İmâm eş-Şâfiî*, thk. Muhammed Zuhâyî, Dimaşk: Dâru'l-Kalem, 1992.
- Şirbînî, Şemsüddin Muhammed b. Muhammed el-Hatip, *Mûğni'l-Muhtac*, thk. Muhammed Tamir-Şerif Abdullâh. Kahire: Dâru'l-Hadis, 2006.
- Şûrûnbilâlî, Ebû'l-İhlâs Hasen b. Ammâr b. Alî el-Misrî, *Merakû'l-Felâh Şerhû Metnu Nuru'l-İzâh*, Birinci Baskı. b.y.: el-Mektebetü'l-Asriye, 2005.
- Taberânî, Ebû'l-Kasım Süleyman b. Ahmet. *el-Mu'cemü'l-evsat*. thk. Ebu Muaz Tarık-Ebû'l-Fadl Abdülmuhsin. Kahire: Dâru'l-Haremeyn, 1995.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî el-Bağdâdî, *Tarihu't-Taberî*, thk. Muhammed Ebû'l-Fadl İbrahim, Mısır: Dâru'l-Meârif, 1967.

- Tahhân, Ebû Hafz Mahmud, *Teysiru-l-Mustâlahu'l-Hadis*, Kuveyt: Mektebetu Dâru't-Turâs, 1948.
- Tahânevî, Muhammed b. Ali b. Kâdı Muhammed Hamid b. Muhammed Sâbir el-Farukî, *Mevsuatu Keşşâfî İstîlâhati'l-Fünunı ve'l-Ulûm*, thk. Ali Dahruc, Beyrut: Mektebetü'l-Lübnan, 1996.
- Tahâvî, Ebû Ca'fer Ahmet b. Muhammed b. Selâme el-Ezîdî el-Hacrî el-Mısırî et-Tahâvî. *Şerhu Meâni'l-âsâr*. thk. Muhammed Seyyid Caddü'l-Hak-Muhammed Zührî. Beyrut: Alemü'l-Kutup, 1994.
- Tahtâvî, Ahmed b. Muhammed b. İsmâîl ed-Dûkâtî, *Hâşiye alâ Merâkı'l-felâh*, Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1997.
- Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa b. Sevre, *el-Câmi'u'l-Kebir*, thk. Beşâr Avvâd Maruf, Beyrut: Dâru Garbi'l-İslâmî, 1996.
- Useymîn, Muhammed b. Salih. *eş-Şerhu'l-mümti'i alâ Zâdi'l-müstekna'a*. b.y.: Dâru İbni'l-Cevzî, 1428
- Ünal, Ünal. "Cem", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Ünver, Mustafa, "Kur'an'ın Tezkiye Prensibine Bir Bakış", *Arasan Sosyal Bilimler Enstitüsü İlmî Dergisi*, 1/1-2 (2006).
- Yaman, Ahmet-Çalış, Halit. *İslâm Hukukuna Giriş*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları. 2012.
- Yaşaroğlu, Mehmet Kâmil, "Kaza", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2022.
- Yavuz, Yunus Vehbe, "Fitre", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1996.
- Yıldırım, Muhammed Emin, *Görev ve Yetkileri Açısından Hz. Peygamber*. İstanbul: Siyer Yayınları, 2018.
- Muhammed Emin Yıldırım, *Hz. Peygamber'in (s.a.s.) Eğitim Metotlarından Talim Kavramı Üzerine Bir Değerlendirme*, Siyer Araştırmaları Dergisi, 1, (2017), s. 147-165.
- Zebidî, Muhammed Murtezâ el-Hüseynî, *Tâcû'l-Ârûs min Cevâhiri'l-Kâmûs*, thk. Komisyon, Kuveyt: Matbaatû Hükümeti'l-Kuveyt, 2001.
- Zekeriyyâ el-Ensârî, Ebû Yahyâ Zeynüddîn b. Muhammed b. Ahmed es-Süneykî el-Hazrecî, *Tuhfetü't-tullâb bi-şerhi Tahrîri Tenkîhi'l-Lübâb*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1997.
- Zekiyüddîn Şa'b'an, *İslam Hukuk İlminin Esasları*. trc. İbrahim Kâfi Dönmez. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1996.

- Zeydân, AbdülKerîm. *el-Veciz fî usûli'l-fıkh*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2000.
- Zeylaî, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdullah b. Yusuf b. Muhammed, *Nasbü'r-râye lî tahrîci ehâdisi'l-Hidâye*, Beyrut: Müessesetü'r-Reyan, 1997.
- Zeylâî, Ebû Muhammed Fahrüddîn Osmân b. Alî b. Mihcen b. Yunus es-Sûfî el-Bârîî ez-Zeylî, *Tebyinü'l-Hakâik Şerhü Kenzü'd-Dakâik*, Kahire: Matbaatü'l-Kübra el-Emiriyye, Birinci Baskı, h.1313.
- Zuhaylî, Vehbe. *el-Fıkhü'l-İslâmî ve ediletühu*. çev. Komisyon İstanbul: Risale yayınevi, 1994.
- Zuhaylî, *Usulü'l-fıkhü'l-İslâmî*. Beyrut: Dâru'l-Fıkr, 1996.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1558

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 948

Kitap Adı: Erdemli Toplumun İnşasında İnsanın Rolü

Book Title: The Role of Man in the Formation of Virtuous Society

ISBN: 978-625-5576-02-6

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576026

Yazar | Author: Salih SARIKAYA

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 232

Yayın Tarihi | Publication Date: Şubat | February 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRCV | İslam Teolojisi ve Yaşamı | Islam: Theology & Life

BISAC: REL017000 | İslam / Teoloji | Islam / Theology

THEMA: QRVC | İslami Düşünce ve Teoloji | Islamic Thought & Theology

LC: BP166 | İslam ve Ahlaki Hayat | Islam & Moral Life

Atıf Bilgisi | Cite as: Sarıkaya, Salih. *Erdemli Toplumun İnşasında İnsanın Rolü*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: + 90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

Ahmet bin Hanbel, *Müsned*.

E-motivasyon.net

Ersoy, Mehmet Akif, *Safahat*.

Dytseydaertas.com/hedonik-açlık

Gazali, *İhya*.

Hökelekli, Hayati, *Din Psikolojisi*.

İbni Aşur.

İhyaorg.

İslam Ansiklopedisi, TDV. Yayınları.

İslam İlmihali 1, TDV. Yayınları.

Kardavi, Yusuf, *Hadislerle Müslümanlık*.

Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsiri, T.D.V. Yayınları.

Kuşeyrî, Abdulkerim, (Süleyman Uludağ) *Kuşeyri Risalesi*,

Dergah Yayınları

sondevir.gaste24.com

Şirazi, Sadi, *Bostan*.

Yazır, Hamdi Elmalılı, *Hak Dini Kuran Dili*.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1562

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 951

Kitap Adı: Klasik Dönem Hadis Şerhlerinin Hadisleri Anlamamıza Etkisi

Book Title: The Effect of Classical Period Hadith Commentaries on Our Understanding of Hadiths

ISBN: 978-625-5576-05-7

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576057

Yazar | Author: Sezgin MISIR | orcid.org/0009-0005-3759-3780

Kurum | Institution: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı

ROR ID: ror.org/00jga9g46

Editor | Editor: Mutlu GÜL | orcid.org/0000-0002-9431-6940

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 342

Yayın Tarihi | Publication Date: Mart | March 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRCG2 | Hadis Çalışmaları | Hadith Studies

BISAC: REL099000 | İslam / Hadis | Islam / Hadith

THEMA: QRGP | Hadis Çalışmaları | Hadith Studies

LC: BP135 | Hadis ve Yorumu | Hadith & Interpretation

Atf Bilgisi | Cite as: Mısır, Sezgin. *Klasik Dönem Hadis Şerhlerinin Hadisleri Anlamamıza Etkisi*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdülhamid, Muhammed Muhyiddin. *el-Ahvâli's-şahsiyye fi's-şer'ati'l-İslâmiyye*. Beyrut: el-Mektebetü'l-İlmiyye, 1424/2003.
- Acar, H. İbrahim. "Poligami Konusunda Bazı Mülâhazalar". *Ekev Akademi Dergisi* 1/2 (Mayıs 1988), 189-220.
- Acar, H. İbrahim. *İslâm Hukukunda Evliliğin Sona Ermesi*. Erzurum: Ekev Yayınları, 2000.
- Acarlıoğlu, Ahmet. "Sahâbîlerin Yaptıkları Evlilikler Bağlamında Hz. Peygamber Döneminde Çok Kadınla Evlilik Üzerine Bir Değerlendirme". *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 25/2 (2020), 83-109.
- Acet, Semih. *İmam Nevevî ve Minhâc isimli Eserinin Hadis Şerhçiliği Açısından Değerlendirilmesi*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2018.
- Acet, Semih. "Nevevî'nin, el-Minhâc Şerhinde Müslim ve Sahîh'i Hakkındaki Tespit Ve Tenkitleri". *Şarkiyat* 11/1 (Nisan 2019), 52-73.
- Acet, Semih. "İmam Nevevî'nin el-Minhâc İsimli Eserindeki Şerh Metodu". *Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/12 (Temmuz 2019), 25-46.
- Afzalur, Rahman. *Sîret Ansiklopedisi-Hz. Muhammed (s.a.v.)*, çev. Heyet. 6 Cilt. İstanbul: İnkılâp Yayınları, 1996.
- Agitoğlu, Nurullah. *Hindistan Ehl-i Hadîs Ekolünde Şerh Geleneği -Azîmâbâdî'nin Avnu'l-Mâ'bûd Adlı Eseri-*. Ankara: Gece Kitaplığı, 2018.
- Ahatlı, Erdinç - Coşkun, Merve. "Aynî'nin Umdetü'l-Kârî'de Hanefîlerin Amel Etmediği Hadisleri Yorumlama Yöntemi" (Kitâbü's-Salât Örneği). *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19/35, (2017), 49-75.
- Ahatlı, Erdinç. "Cumhuriyet Dönemi Türkçe Hadis Şerhlerine Dair Bazı Mülâhazalar -Ebû Dâvûd, İbn Mâce ve Dârimî Şerhleri Üzerine Bir Analiz-". *Hadis Tetkikleri Dergisi* 6/2 (Aralık 2008), 7-30.
- Ahatlı, Erdinç. "Türkiye'de Hadisi Anlama Çalışmaları: Ahmed Davudoğlu Ve Müslim Şerhi Örneği". *Hadis Tetkikleri Dergisi* 3/1 (June 2005), 73-89.

- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî. *el-Müsned*. thk. Şuayb Arnaût - Âdil Mürşid vd. 50 Cilt. by.: Müessesetü'r-Risâle, 1421/2001.
- Akgül, Yusuf. "Garîbü'l-hadîs Eserlerinde Geçen Garîb Kelimeler Hakkında Bir İnceleme". *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2/2 (Şubat 2012), 97-119.
- Akkoyunlu, İsmail. "Türkiye'de İbn Teymiyye ile İlgili Çalışmalar: Bir Bibliyografya Denemesi". Euroasia Summit: Mevlana International Congress on Philosophy and Theology-I, *The Congress Book of Full Texts* (July 17-21 2017), 39-53.
- Akseki, Ahmed Hamdi. *İslâmiyet ve Teaddüd-i Zevcât*, *Osmanlıdan Cumhuriyete İslâm Düşüncesinde Arayışlar*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 1999.
- Aktan, Hamza. "Kur'an'a Göre Boşanma Prosedürü". *I.Ulusal Kadın ve Aile Sempozyumu*, Konya: Mehîr Vakfı Yayınları, 1998.
- Albayrak, Ali. *Buhârî Sonrası el-Câmi'u's-Sahîh*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2018.
- Ali, Cevâd. *el-Mufaşşal fî târîhi'l-'Arab kable'l-İslâm*. 20 Cilt. By.: Dâru's-Sâki, 4. Basım, 1422/2001.
- Ali Efendi, Çatalcalı. *Fetâvâ-yı Ali Efendi*. İstanbul: Matba'a-i Âmire, 1311/1890.
- Ali, Kevser Kâmil - Ögüt, Salim. "Çok Evlilik". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/365-366. Ankara: TDV Yayınları, 1993.
- Ali, Mevlanâ Muhammed. *İslam Dini*. çev. Ömer Aydın. İstanbul: İşaret Yayınları, 2007.
- Âlûsî, Ebü's-Senâ Şihâbüddîn Mahmûd b. Abdillâh b. Mahmûd el-Hüseynî el-. *Rûhu'l-me'ânî fî tefsîri'l-Kur'ânî'l-'azîm ve's-seb'i'l-meşânî*. thk. Ali Abdülbârî Atıyye. 16 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1415/1994.
- Altuntaş, Mehmet. "Câhiliye Dönemi Evlilikleri Ve Muallaka Şiirlerinde Anlatılan Hayatın Kur'an Açısından Değerlendirilmesi". *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11/5 (2016), 45-68.
- Alphan, Mehmet Bahattin. *el-Minhâc Adlı Eseri Çerçevesinde İmam Nevvî'nin Şafî Mezhebine Katkıları*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Ansay, S. Şakir. *Eski Aile hukukumuz Bir Nazar*. Ankara: İstiklal Matbaacılık ve Gazetecilik Kolektif Ortaklığı, 1952.

- Arsal, Sadri Maksudi. *Umumi Hukuk Tarihi*. İstanbul: İstanbul Matbaacılık, 3. Basım, 1948.
- Arsel, İlhan. *Şeriat ve Kadın*. İstanbul: Kaynak Yayınları, 2014.
- Arslan, Gıyâsettin. “Tefsir Disiplini Açısından Umde Şerhi”. -*Uluslararası Bedruddin el-Aynî Sempozyumu ve II. Hadis İhtisas Toplantısı*-. ed. Recep Tuzcu. 427-476. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2013.
- Arslan, İhsan. “Hz. Âişe’nin Evlilik Yaşı Örf mü, Din Mi?”. *Trabzon İlahiyat Dergisi* 6/1 (Haziran 2019), 37-72.
- Arslan, İhsan. “Hz. Peygamber’in Zeynep bint. Cahş ile Evliliğinin Değerlendirmesi”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 12/64 (Haziran 2019), 938-945.
- Atan, Hikmet. “Dârulhadisler’in Ortaya Çıkışı ve Hadis Öğretimine Katkısı”. -*Anadolu’da Hadis Geleneği ve Dârulhadisler-, Uluslararası Katılımlı Sempozyum*-. ed. Muhittin Düzenli. 108-117. Çankırı: Çankırı Belediyesi, 2011.
- Atar, Fahrettin. *Fıkıh Usulü*. İstanbul: İFAV Yayınları, 15. Basım, 2020.
- Atay, Hüseyin. *İslâm Hukuk Felsefesi*. Ankara: İFAV Yayınları, 1983.
- Atay, Hüseyin. “Dini Düşüncede Reformun Yöntemi ve Bir Örnek: Hırsızlık”. *Kelâm Araştırmaları Dergisi* 4 (2006), 3-50.
- Atay, Hüseyin. *Kur’ân’a Göre Araştırmalar*. 7 Cilt. Ankara: Atay ve Atay Yayınları, 2013.
- Ateş, Süleyman. *Yüce Kur’ân’ın Çağdaş Tefsiri*. 12 Cilt. İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, 3. Basım, 2014.
- Ateş, Ayşe. *Şârihlerin İtikâdî Tutumlarının Hadis Şerhlerine Yansımaları -Fet-hu’l-bârî Örneği*. Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Attar, Abdünnâsir Tevfik. *Teaddüdü’z-zevcât mine’n-nevâhî’d-dîniyye ve’l-ictimâiyye ve’l-kânûniyye*. Kahire: eş-Şirketü’l-Mısriyye li’Tıbbâti ve’n-Neşr, 1972.
- Avâşiye, *el-Mevsû’atü’l-fıkhiyye*. 45 Cilt. Kuveyt: Dâru’s-Selâsil, 3. Basım, 1404/1979.
- Aybakan, Bilal. *Fıkıh İlminin Oluşum Sürecinde İcmâ*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2017.
- Aybakan, Bilal. “Kadın Hakları Bağlamında Boşanma Sorunu”, *İslâm Düşüncesinde Yeni Arayışlar III*, İstanbul: Rağbet Yayınları, 2000.

- Aydın, Mehmet Akif. *İslâm ve Osmanlı Hukuku Araştırmaları*. İstanbul: İz Yayıncılık, 1996.
- Aydın, M. Âkif. *Osmanlı Aile Hukuku*. İstanbul: Klasik Yayınları, 3. Basım, 2020.
- Aydınlı, Abdullah. *Doğuş Devrinde Tasavvuf ve Hadis*. İstanbul: Seha Neşriyat, 1986.
- Ayhan, Mehmet. “Bir Sûfi’nin Hadis Yorumu - Ra’ul-Yedeyn Hadisi- İbn Arabî Örneği”, *Öneri Dergisi* 10/37 (Ocak 2012), 195-201.
- Aynî, Ebû Muhammed Bedrüddîn Mahmûd b. Ahmed b. Mûsâ b. Ahmed el-. *‘Umdetü’l-kârî fî şerhi Şahîhi’l-Buhârî*. nşr. Muhammed Münir Abdüh Ağa el-Dimeşkî. 25 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Fikr, ts.
- Aynî, Ebû Muhammed (Ebû’s-Senâ) Bedrüddîn Mahmûd b. Ahmed b. Mûsâ b. Ahmed el-. *el-Binâye fî şerhi’l-Hidâye*, thk. Emin Salih Şaban. 13 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1420/2000.
- Azîmâbâdî, Ebü’t-Tayyib Muhammed Şemsü’l-Hak b. Emîr Alî ed-Diyânüvî el-. *‘Avnü’l-ma’bûd*. 14 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 2. Basım, 1414/1993.
- Bâcî, Ebü’l-Velîd Süleymân b. Halef b. Sa’d et-Tücîbî el-. *el-Müntekâ*. thk. Muhammed Abdulkâdir Ata. 9 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1420/1999.
- Bâcûrî, İbrâhîm b. Muhammed b. Ahmed el-. *Hâşiye ‘alâ Şerhi İbn Kâsım*. Beyrut: Dâru’l-Fikr, 1425/1999.
- Bakkal, Ali. “Sosyal Hayatla ilgili Problemler-1”, *Güncel Dini Meseleler İstisare toplantısı-II*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2009.
- Bakkaloğlu, Abdussamet. *Cahiliye Dönemi Aile Hukuku*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1995.
- Baltacı, Cahid. XV- XVI. *Yüzyıllarda Osmanlı Medreseleri*. 2 Cilt. İstanbul: İFAV Yayınları, 2. Basım, 2005.
- Bardakoğlu, Ali. “Hukuki ve Sosyal Açısından Boşanma”. ed. Mehmet Doğan. *Türk Aile Ansiklopedisi*. Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, 1991.
- Bardakoğlu, Ali. “Toplum-Hukuk İlişkisi Açısından Cahiliye Hukuku Örneği”. *Dünden Bugüne Zihniyet Değişiklikleri ve Çağdaşlaşma Problemleri Sempozyumu*. 93-104. Bursa: Ensar Vakfı, 1990.

- Bardakoğlu, Ali. “İslâm Hukukunda Boşama Yetkisi, Bu Yetkinin Sınırlandırılması ve Devri”. *Kadın ve Aile Sempozyumu*. Konya: Mehir Vakfı, 1998.
- Bayındır, Abdülaziz. *Doğru Bildiğimiz Yanlışlar*. İstanbul: Süleymaniye Vakfı Yayınları, 2018.
- Bayındır, Abdülaziz. “Sosyal Hayatla ilgili Problemler-1”, *Güncel Dini Meselerle İstişare Toplantısı-II*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2009.
- Bedir, Ahmet - Sarsılmaz, Arif. “Hz. Âdem’in Boyu”. *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4 (1998), 133-138.
- Begavî, Ebû Muhammed Muhyissünne el-Hüseyn b. Mes’ûd b. Muhammed el-Ferrâ’ el-. *Şerhu’s-sünne*. thk. Şuayb el-Arnaût - Muhammed Züheyr Şâviş. 15 Cilt. Beyrut: el-Mektebetü’l-İslâmî, 2. Basım, 1983/1403.
- Benî Ahmed, Halid Alî Süleyman. *Muhâlefetü’l-İmâm İbn Hazm ez-Zâhîrî li’l-eimmeti’l-erbaa fî fıkhi’l-ahvâli’s-şahsiyye ve’l-muâmelât*. Amman: Dârü’l-Hamid, 2006.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî el-. *es-Sünenü’l-Kübrâ*. thk. Muhammed Abdülkâdir Atâ. 11 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, 3. Basım, 1424/2003.
- Belâzürî, Ebû’l-Hasen Ahmed b. Yahyâ b. Câbir b. Dâvûd el-. *Ensâbü’l-eş-râf*. thk. Süheyl Zekkâr - Riyad ez-Zerkelî. 13 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Fikr, 1417/1996.
- Bigiyef, Mûsâ Cârullah. *Kitâbü’s-Sünne*. çev. Mehmet Görmez. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 3. Basım, 2009.
- Bigiyef, Musa Cârullâh. *Kur’ân-ı Kerîm Âyet -i Kerimelerinin Nurları Huzurunda Hatun*. çev. Mehmet Görmez. Ankara: Kitabiyat, 1999.
- Bilen, Mehmet. *İbn Hacer’in Buhârî Savunusu*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2013.
- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Hukuk-i İslâmiyye ve Istilâhât-ı Fıkhiyye Kâmusu*. 8 Cilt. İstanbul: Bilmen Yayınevi, 2. Basım, 1970.
- Biltâcî, Muhammed. *Mekânetü’l-mer’e fî’l-Kur’âni’l-Kerîmi ve’s-Sünneti’s-Sahîhati*. Kâhire: Dâru’s-Selâm, 2000.
- Birmâvî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Abdiddâim b. Mûsâ el-Askalânî. *el-Lâmî’u’s-şabîh ‘ale’l-Câmi’i’s-Şahîh*. thk. Nûreddin Tâlib. 18 Cilt. Suriye: Dâru’n-Nevâdir, 1433/2012.

- Boyabâdî, Sağır Mehmed Efendi. *Mecmûatü'l-fetâvâ*. Süleymaniye Kütüphanesi. Şehid Ali Paşa. 1067, vr. 0b-481b.
- Bozanzâde, *Fetâvâ-yı Ebussuûd Efendi*. Süleymaniye Kütüphanesi. Şehid Ali Paşa. 1028, vr. 0b-360a.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu'fî el-. *el-Câmi'u's-şâhîh*. thk. Cemâatü mine'l-ulemâ. 9 Cilt. Mısır: Matba'atü'l-Kübrâ el-Emiriyye, 1411/1990.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu'fî el-. *et-Târîhu'l-evsaf*. thk. Teyisir b. Sa'd. 5 Cilt. Riyad: Dâru'r-Rüşd, 1426/2005.
- Buhûtî, Mansûr b. Yûnus b. Salâhiddîn el-. *Keşşâfü'l-kınâ' 'an (metn)i'l-İknâ'*. 6 Cilt. Riyad: Mektebetü'n-Nasri'l-Hadisyyeti bi'r-Riyâdi, 1388/1967.
- Bûtî, Ramazan el-. *İslâm Akâidi*. çev. Mehmet Yolcu - Hüseyin Altınalan. İstanbul: Madve Yayınları, 1986.
- Bûtî, Muhammed Saîd Ramazân el-. *Muḥâḍarât fi'l-fıkhî'l-muḳâren*. Şam: Dâru'l-Fikr, 1981.
- Canan, İbrahim. *Kütüb-ü Sitte Hadis Ansiklopedisi*. 18 Cilt. İstanbul: Akçağ Yayınevi, 1993.
- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Alî er-Râzî el-. *Aḥkâmü'l-Ḳur'ân*. thk. Abdüsselâm Muhammed Ali Şâhin. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1415/1994.
- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Alî er-Râzî el-. *Şerhu Muḥtaşari't-Taḥâvî*. thk. Câmi'atü Ümmü'l-Kurâ. 8 Cilt. Mekke: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1431/2010.
- Cezâirî, Tâhir b. Muhammed Sâlih b. Ahmed es-Sem'ûnî el-Hasenî el-. *Tevcîhü'n-naẓar ilâ uşûli'l-eşer*. thk. Abdülfettah Ebû Gudde. 2 Cilt. Haleb: Mektebetü'l-Matbû'âtî'l-İslâmiye, 1416/1995.
- Cezîrî, Abdurrahmân b. Muhammed b. İvaz el-. *el-Fıkh 'ale'l-mezâhibi'l-erba'a*. 5 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 3. Basım, 1424/2003.
- Cihan, Sadık. "Osmanlı Devrinde Türk Hadisçileri Tarafından Yazılan Usulü Hadis Eserleri, Risâleleri Ve Nuhbetü'l-Fiker Üzerine Yapılan Şerh Ve Tercümeler". *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1 (Haziran 1975), 127-136.
- Cin, Halil. *Eski Hukukumuzda Boşanma*. Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları, 1988.

- Cin, Halil - Akgündüz, Ahmet. *İslâm Hukuk Tarihi*. 2 Cilt. İstanbul: Timaş Yayınları, 1990.
- Çelebi, Kâtib. *Keşfü'z-ğunûn 'an esâmi'l-kütüb ve'l-fünûn*. 6 Cilt. Bağdat: Mektebetü'l-Müsenne, 1362/1941.
- Çolak, Abdullah. "Oruç Kefaretinin Dayandığı Hadislerin Tahlili". *Ekev Akademi Dergisi* 9/23 (Bahar 2015), 135-156.
- Çolak, Abdullah. *İslâm Aile Hukuku*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 4. Basım, 2021.
- Coşkun, Merve. *Aynî'nin Umdetü'l-Kârî'de Hanefîlerin Amel Etmediği Hadisleri Yorumlama Yöntemi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Coşkun, Selçuk. "Metin İnşasının Teorik Ve Uygulamadaki Bazı Problemleri Üzerine". *Bayburt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/1 (June 2015), 37-70.
- Coşkun, Selçuk. "Hadislerin Tarihe Arzı'nın Uygulamadaki Bazı Problemleri (Hz. Âişe'nin Evlilik Yaşı Örneğinde Bir İnceleme)". *Ekev Akademi Dergisi* 20 (Yaz 2004), 177-196.
- Çakan, İsmail Lütfi. *Hadislerde Görülen İhtilaflar ve Çözüm Yolları*. İstanbul: İFAV Yayınları, 3. Basım, 2000.
- Çakan, İsmail Lütfi. *Hadis Edebiyatı*. İstanbul: İFAV Yayınları, 5. Basım, 2003.
- Dalgın, Nihat. "Boşanma İle İlgili Dini Hükümlere Yeni Yaklaşım ve Yorumlar". *Küreselleşen Dünyada Aile*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2010.
- Dalgın, Nihat. *İslâm Hukukunda Boşama Yetkisi*. İstanbul: Etüt Yayınları, 1999.
- Dalgın, Nihat. *Gündemdeki Tartışmalı Dini Konular*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2013.
- Dârekutnî, Ebû'l-Hasen Alî b. Ömer b. Ahmed ed-. *es-Sünen*. thk. Şuayb el-Arnaût vd. 5 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1242/2004.
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdirrahmân b. el-Fazl ed-. *es-Sünen*. thk. Hüseyin Selîm Esed ed-Dârânî. 4 Cilt. Suudi Arabistan: Dâru'l-Mugnî li'n-Neşri ve't-Tevzi', 1412/2000.
- Davudoğlu, Ahmet. *Sahîh-i Müslim Tercemesi ve Şerhi*. 12 Cilt. İstanbul: Sönmez Neşriyat, 1980.

- Demir, Recep. “Kur’ân Tefsirinde Tarihselci Yöntem”. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi* 1/1 (Mart 2012), 33-105.
- Demir, Mahmut. *Hadis ve İdeoloji*. Ankara: Otto Yayınları, 2015.
- Demir, Mahmut. “Aynî’nin Fıkıhın Dışında Kalan Rivayetlere Yaklaşımı Üzerine Bazı Mülâhazalar”. *Uluslararası Bedruddin el-Aynî Sempozyumu ve II. Hadis İhtisas Toplantısı*. ed. Recep Tuzcu. 388-402. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2013.
- Demirci, Muhsin. *Tefsir Tarihi*. İstanbul: İFAV Yayınları, 24. Basım, 2014.
- Derdir, Ebü'l-Berekât Ahmed b. Muhammed b. Ahmed ed-Derdîr el-Adevî. *eş-Şerhu’s-şagîr ‘alâ Akrebi’l-mesâlik*. nşr. Mustafa Kemal Vasfî. Kahire: Dâru'l-Marife, ts.
- Derveze, Muhammet İzzet. *Nüzul Sırasına Göre Kur’ân Tefsiri*. çev. Ekrem Demir. 7 Cilt. İstanbul: Ekin Yayınları, 1998.
- Derveze, Muhammet İzzet. *et-Tefsîrü'l-hadîs*. çev. Ramazan Yıldırım - Mehmet Baydaş. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2014.
- Derveze, Muhammed İzzet *Kur’ân’a Göre Hz. Muhammed’in Hayatı*. çev. Mehmet Yolcu. İstanbul: Yarın Yayınları, 1989.
- Dihlevî, Abdülazîz b. Şâh Veliyyillâh Ahmed b. Abdirrahîm el-Ömerî el-Fârûkî ed-. *Hüccetullâhi’l-bâliga*. çev. Mehmet Erdoğan. 2 Cilt. Ankara: Yeni Şafak Gazetesi, 2003.
- Doğanay, Ekrem. *İslâm’da Talağın Hükmü ve Hikmetleri*. İstanbul: Gonca Yayınları, 1984.
- Doğramacı, Fatma. *İslâm Hukukunda Boşamada Şahit Bulundurma Zorunluluğu*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler, Yüksek Lisans Tezi, 2013.
- Doğrul, Ömer Rıza. *Tanrı Buyruğu*. İstanbul: Ahmet Halit Yaşaroğlu Kitapçılık ve Kâğıtçılık, 1955.
- Doğrul, Ömer Rıza. *Asr-ı Saadet*. 5 Cilt. İstanbul: Eser Neşriyat, 1977.
- Döndüren, Hamdi. *Delilleriyle Aile İlmihali*. İstanbul: Erkam Yayınları, 2016.
- Dönmez, İbrahim Kâfi. “Talâk”, *İslâm’da İnanç İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Vakfı Yayınları, 2006.
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş’as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdî. *Sünen-i Ebî Dâvûd Terceme ve Şerhi*. çev. Necâti Yeniel - Hüseyin Kayapınar. 14 Cilt, İstanbul: Şâmil Yayınevi, 2000.

- Ebû Zehre, Muhammed b. Ahmed b. Mustafâ. *el-Ahvâlü's-şahşiyye*. Kahire: Dâru'l-Fikri'l-'Arabî, 2005.
- Ece, Abdurrahman. "Boşama Hakkındaki Bir Hadisin Tahlili". *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 6/5 (2018), 693-705.
- Efendioğlu, Mehmet. "Hadis". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/559-560. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Efendioğlu, Mehmet. "Şerh". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/555-558. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Elbânî, Nâsirüddin el-. *Silsiletü'l-eḥâdîsi'z-za'îfe ve'l-mevzû'a*. 14 Cilt. Riyad: Dâru'l-Ma'ârif, 1412/1992.
- Elmalılı, Muhammed Hamdi. *Hak Dini Ku'ân Dili*. 10 Cilt. İstanbul, Hikmet Neşriyat, 2007.
- Endelüsî, Ebû Hayyân Muhammed b. Yûsuf b. Alî b. Yûsuf b. Hayyân el-. *el-Bahrü'l-muḥîṭ*, thk. Sıdkı Muhammed Cemîl. 10 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1420/1999.
- Engin, Sezai - Yalçın, Mehmet Fatih. *İslâm İlim Geleneğinde İbn Hacer el-Askalânî*. İstanbul: Siyer Akademi Yayınları, 2022.
- Engin, Sezai. *Hadis Şerh Geleneğinde Hâşiye ve Ta'lîkalar*. İstanbul: Endülüs Yayınları, 2019.
- Erbaş, Muammer. "Boşanma Örneğinde Dinî Ahkâmın Kur'ân ve Sünnet Işığında Güncellenmesi". *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/37 (2013), 9-47.
- Erdoğan, Mehmet. *İslâm Hukukunda Ahkâmın Değişmesi*. İstanbul: İFAV Yayınları, 7. Basım, 2016.
- Eroğlu, Selahattin. "Talâk Hakkında Genel Tutumu". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 28 (1986), 159-165.
- Ertürk, Mustafa. *Metin Tenkidi Prensipleri Açısından Buhârî'deki Bazı Fiten Hadislerinin Değerlendirilmesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1995.
- Ertürk, Mustafa. "Havz-ı Kevser". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/546-549. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Erul, Bünyamin. "Hadislerin Anlaşılması Meselesi". (İslâm Geleneğinde Hadisleri Farklı Okuma Biçimleri) *Güncel Dini Meseleler Birinci İhtisas Toplantısı (Tebliğ ve Müzakereler)*. ed. Mehmet Bulut. 95-114. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2004.

- Erul, Bünyamin. “Hadis Şerhçiliğinde Özgünlük Sorunu, Aynî’nin Rukneddin el-Kırımı’ den Yararlandığı İddiası Üzerine”. *İslâm ve Yorum*. ed. Abdurrahman Ateş vd. 2/395-407. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2017.
- Erul, Bünyamin. “Hz. Âişe Kaç Yaşında Evlendi? Dokuz mu, On Dokuz mu?”. *İslâmi Araştırmalar Dergisi* 19/4 (2006), 637-649.
- Esed, Muhammed. *Kur’an Mesajı Meâl-Tefsir*. çev. Ahmet Ertürk ve Cahit Koytak. İstanbul: İşaret Yayınları, 1420/1999.
- Fayda, Mustafa. “Âişe”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/201-205. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Gandûr, Ahmet. *et-Talâk fi’ş-Şer’ati’l-İslâmiyye ve’l-Kânûn: Bahsün mukârenün* (Kahire: Daru’l-Urf, 1388/1967), 120.
- Gandûr, Ahmed. *el-Ahvâlu’ş-şahsiyye fi teşrî’l-İslâmî mea beyânî kanûni’l-ahvâli’ş-şahsiyye li’l-kadâi fi mehâkimi’l-Kuveyt*. Kuveyt: Mektebetu’l-Felâh, 2006.
- Gökçe, Ferhat. “Bedruddin el-Aynî’nin Eserleri, Aynî ve Eserleri üzerine Yapılan çalışmalar”. *Uluslararası Bedreddin el-Aynî Sempozyumu*. ed. Recep Tuzcu. 175-203. Ankara: TDV Yayınları, 2016.
- Gördük, Yunus Emre. “Hz. Âdem’in Boyu İle İlgili Rivayetler Üzerine”. *Ekev Akademi Dergisi* 56 (Temmuz 2013), 121-134.
- Görgün, Tahsin. “Bir Varoluş Kategorisi Olarak ‘Mâ lâ Ya’nî’yi Terk’ Hadisi”. *Günümüzde Sünnetin Anlaşılması*, ed. Mehmet Ali Sönmez. 29-36. Bursa: Kurav Yayınları, 2005.
- Görgülü, Hasan Ali. *İslâm Hukukunda Eşler Arası Sorunlar ve Çözüm Yolları*. Isparta: Fakülte Kitapevi, 2005.
- Gül, Ahmet. *Osmanlı Medreselerinde Eğitim ve Öğretim ve Bunlar Arasında Dâru’l-Hadîsler’in Yeri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1997.
- Güler, İsmail. Mehmet Görmez’in Hadis ve Semantik Adlı Tebliğinin Müzakeresi. *Günümüzde Sünnetin Anlaşılması Sempozyumu*, ed. Mehmet Ali Sönmez vd. Bursa: Kurav Yayınları, 2005.
- Güler, Zekeriya. *Zâhiri Muhaddislerle Hanefî Fakihleri Arasındaki Münâkaşalar ve İhtilâflar Sebepleri*. Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları, 1997.
- Güncel Dini Meseleler İstişare Toplantısı-I*, İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2004.

- Gündüz, Ahmet. “Esbâb-ı Nüzûl Işığında Hz. Zeyneb’in Evlilikleri Ve Nâzil Olan Hükümler”. *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 30/30 (Aralık 2013), 170-195.
- Haffif, Ali. *Fıraķu’z-zevâc*. Kahire: Dâru’l-Fikri’l-Arabî, 2008.
- Hâkim en-Nisâbü’rî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-. *el-Müstedrek ‘ale’s-Şaḥîḥayn*. thk. Mustafa Abdülkadir Atâ. 4 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, 1411/1990.
- Hamidullah, Muhammed. *İslâm Peygamberi*. çev. Salih Tuğ. 2 Cilt. Ankara: Yeni Şafak Gazetesi, 2003.
- Haneî, Hasan. *İslâmî Araştırmalar*. çev. İbrahim Aydın - Ali Durusoy. İstanbul: İnsan Yayınları, 1994.
- Hatemi, Hüseyin. *Kadının Çıkış Yolu*. Ankara: Fecr Yayınları, 1998.
- Hatemi, Hüseyin. “Modern Mahrem Ve İslâm’ın Kadına Bakışı”. *İslâm Araştırmaları Dergisi* 5/4, 328-331.
- Hatib el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Alî b. Sâbit. *el-Câmi‘ li-aḥlâķı’r-râvî ve âdâbî’s-sâmi‘*. thk. Mahmud Tahhân. 2Cilt. Riyad: Mektebetü’l-Meârif, 1444), 2/212.
- Hattâbî, Ebû Süleymân Hamd (Ahmed) b. Muhammed b. İbrâhîm b. Hattâb el-Büstî. *A‘lâmi’l-ḥadîş*. nşr. Muhammed b. Sa’d Âlû Suûd. 4 Cilt. Mekke: Câmîati’l-Ümmü’l-Kurâ, 1409/1988.
- Hattâbî, Ebû Süleymân Hamd (Ahmed) b. Muhammed b. İbrâhîm b. Hattâb el-Hattâbî el-Büstî. *Ġarîbü’l-ḥadîş*. nşr. Abdülkerim İbrahim el-Garbâvî. 3 Cilt. Dımaşk: Dâru’l-Fikr, 1402/1982.
- Hattâbî, Ebû Süleymân Hamd (Ahmed) b. Muhammed b. İbrâhîm b. Hattâb el-Büstî. *Me‘âlimü’s-Sünen*. 4 Cilt. Haleb: Matba’atü’l-İlmiyye, 1351/1932.
- Hızlı, Mefâil. “Osmanlı Medreselerinde Okutulan Dersler ve Eserler”. *Ulu-dağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17/1 (2008), 36-37.
- Humphreys, R. Stephen. *İslâm Tarih Metodolojisi*. çev. Murtaza Bedir - Fuat Aydın. İstanbul: Litera Yayınları, 2. Basım, 2004.
- Husayn, Ahmet b. Abdülaziz el-. *Mer’etü’l-Müslime Emâme’t-Tehaddiyyât*. Riyad: Dâru’l-Mîracî’d-Düveliyye, 1998.
- İbn Abbâs, *Tenvîru’l-Mekâbis min Tefsîri İbn Abbâs*, çev. Cevher Caduk. 5 Cilt. İstanbul: İlkharf Yayınları, 2016.
- İbn Abdilber, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh b. Muhammed b. Abdilber en-Nemerî. *el-İstizkâr*. thk. Sâlim Muhammed Atâ

- Muhammed Ali Ma'vez. 9 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l- İlmiyye, 1421/2000.
- İbn Abdilber, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh b. Muhammed b. Abdilberr en-Nemerî. *et-Temhîd limâ fi'l-Muvaţta' mine'l-me'ânî ve'l-esânîd*. thk. Mustafa b. Ahmed el-Alevî - Muhammed Abdülbekir el-Bikrî. 26 Cilt. Mağrib: Vizâretü'l-Evkâf ve's-Şuûni'l-İslâmiyye, 1387/1967.
- İbn Âşûr, Muhammed et-Tâhir b. Muhammed b. Muhammed et-Tâhir et-Tûnisî. *İslâm Hukuk Felsefesi*. çev. Vecdi Akyüz – Mehmet Erdoğan. İstanbul: İklim Yayınları, 1988.
- İbn Âşûr, Muhammed et-Tâhir b. Muhammed b. Muhammed et-Tâhir et-Tûnisî. *et-Taḥrîr ve't-tenvîr*. 30 Cilt. Tunus: Dâru't-Türâsiyye li'n-Neşri, 1984.
- İbn Battâl, Ebû'l-Hasen Alî b. Halef b. Abdilmelik b. Battâl el-Bekrî el-Kurtubî. *Şerḥu'l-Câmi'i's-şahîḥ*. thk. Ebû Temîm Yâsir b. İbrahim. 10 Cilt. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 3. Basım, 1423/2004.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr Abdullâh b. Muhammed b. Ebî Şeybe İbrâhîm el-Absî el-Kûfî. *el-Musannef*. thk. Kemal Yusuf el-Hût. 8 Cilt. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1409/1979.
- İbn Hacer, Ebû'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *Fethu'l-bâr bi-şerḥi Şahîḥi'l-Buḥârî*. nşr. Muhibbüddin el-Hatîb - Abdülaziz b. Bâz. 13 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Marife, 1379/1960.
- İbn Hacer, Ebû'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *Hedyyi's-sârî: Mukaddimetü fethi'l-bârî*. nşr. Nazar Muhammed el-Fâr-yâbî. 2 Cilt. Riyad: Dâru Taybe, 1429/2008.
- İbn Hacer, Ebû'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *el-İşâbe fi'temyîzi's-şahâbe*. thk. Âdil Ahmed Abdülmevcud - Ali Muhammed Ma'vez. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1415/1994.
- İbn Hacer, Ebû'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *Nüzhetü'n-nazar fi tavzîhi Nuḥbeti'l-fiker*, thk. Nurettin İtr. Dimaşk: Matba'atü's-Sabah, 1421/2000.
- İbn Hacer, Ebû'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *Bulûgu'l-merâm min edilleti'l-aḥkâm*. thk. Semîr b. Emir ez-Zührî. Riyad: Dâru'l-Felek, 7. Basım, 1424/2003.
- İbn Hacer, Ebû'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *Takrîbü't-Tehzîb*. thk. Muhammed Avvâme. Suriye: Dâru'r-Reşîd, 1406/1986.

- İbn Haldûn, Ebû Zeyd Veliyyüddîn Abdurrahmân b. Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Hasen el-Hadramî el-Mağribî et-Tûnisî. *Muḳaddime*. çev. Süleyman Uludağ. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2018.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Alî b. Ahmed b. Saîd b. Hazm el-Endelüsî el-Kurtubî. *el-Muḥallâ bi'l-âsâr fî şerḥi'l-Mücellâ bi'l-iḥtişâr*. thk. Abdülgaḥfâr Süleyman el-Bendârî. 12 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, ts.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtım Muhammed b. Hibbân b. Ahmed el-Büstî. *el-Müsnedü's-şahîḥ 'ale't-teḳâsîm ve'l-envâ'*. Beyrut: Müessesetü'r-risâle, 1414/1993.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdülmelik b. Hişâm b. Eyyûb el-Himyerî el-Meâfirî el-Basrî el-Misrî. *es-Sîretü'n-nebeviyye*. thk. Mustafa es-Sekâ. 4 Cilt. Mısır: Şeriketü ve Matba'atü Mustafa el-Bâbî el-Halebî ve Evlâdühü, 1375/1955.
- İbn İshak, Ebû Abdillâh Muhammed b. İshâk b. Yesâr b. Hıyâr el-Muttalibî el-Kureşî el-Medenî. *es-Sîretü'n-Nebî*. çev. Selahattin Yıldırım. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2021.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ebî Bekr b. Eyyûb ez-Züraî ed-Dımaşki el-Hanbelî. *Zâdü'l-me'âd fî hedyi ḥayri'l-'ibâd*. 5 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 27. Basım, 1415/1994.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ebî Bekr b. Eyyûb ez-Züraî ed-Dımaşki el-Hanbelî. *İğâsetü'l-leḥfân fî ḥükmi ṭalâkı'l-ğazbân*. thk. Muhammed Affî. Beyrut: Mektebetü'l-İslâmî, 1407/1988.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ebî Bekr b. Eyyûb ez-Züraî ed-Dımaşki el-Hanbelî. *İ'lâmü'l-muvaḥḩi'în 'an rabbi'l-âlemîn*. 4. Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1411/1991.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer b. Kesîr el-Kureşî. *el-Bâ'isü'l-ḥaşıṣ şerḥu İḥtişâri 'ulûmi'l-ḥadîṣ*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir. Beyrut: Müessesetü'l-Kütübî's-Sekâfiyye, 1408/1987.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer b. Kesîr el-Kureşî. *Tefsîrü'l-Ḳur'ânî'l-'azîm*. thk. Muhammed Hüseyin Şemsuddin. 9 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1419/1998.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer b. Kesîr b. Dav' b. Kesîr el-Kureşî. *el-Bidâye ve'n-nihâye*. thk. Ali Şîrî. 14 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't- Tûrâsî'l-'Arabî, 1408/1988.

- İbn Kudâme, Ebû Muhammed Abdullah b. Ahmed b. Muhammed. *el-Muğnî*. thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî. 15 Cüz. Riyad: Dâru Âlemü'l-Kütübi li't-Tabâati ve'n-Neşri ve't-Tevzî', 3. Basım, 1417/1997.
- İbn Kudâme, Ebû Muhammed Muvaffakuddîn Abdullâh b. Ahmed b. Muhammed b. Kudâme el-Cemmâîlî el-Makdisî, *el-Kâfî fî fıkhi'l-İmâmi'l-mübeccel Ahmed b. Hanbel*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1414/1994.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullâh b. Müslim b. Kuteybe ed-Dîneverî. *Ğarîbü'l-hadîs*. thk. Abdullah el-Cebûrî. 3 Cilt. Bağdat: Matba'a-tü'l-'Anî, 1397/1976.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd Mâce el-Kazvînî. *es-Sünen*. thk. Merkezü'l-Buhûs ve Tekniyetü'l-Ma'lûmât. 4 Cilt. Kâhire: Dâru't-Te'sil, 1435/2014.
- İbn Manzûr, Ebü'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrrem b. Alî b. Ahmed el-Ensârî er-Rüveyfî. *Lisânü'l-'Arab*. 15 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, 3. Basım, 1414/1993.
- İbn Receb, Ebü'l-Ferec Zeynüddîn Abdurrahmân b. Ahmed b. Abdurrahmân Receb el-Bağdâdî ed-Dımaşkî. *Fethu'l-bârî 'alâ Şaḥîḥi'l-Buḥârî*. thk. Mahmud b. Şaban b. Abdülmaksud vd. 9 Cilt. Medine: Mektebetü'l-Gurabâi'l-Eseriyyeti, 1417/1996.
- İbn Receb, Ebü'l-Ferec Zeynüddîn Abdurrahmân b. Ahmed b. Abdurrahmân Receb el-Bağdâdî ed-Dımaşkî. *Fazlî 'ilmi's-selef 'alâ 'ilmi'l-halef*. thk. Ebî Mus'ab Tal'at b. Fuâd el-Halevânî. Kahire: el-Fâruku'l-Hadîs li't-Tabâati ve'n-Neşri, 1425/2004.
- İbn Receb, Ebü'l-Ferec Zeynüddîn Abdurrahmân b. Ahmed b. Abdurrahmân Receb el-Bağdâdî ed-Dımaşkî. *Câmi'u'l-'ulûm ve'l-hikem*. thk. Doktor Muhammed Ahmedî Ebu'n-Nûr. 3 Cilt. Kahire: Dâru's-Selâm, 3. Basım, 1424/2004.
- İbn Receb, Ebü'l-Ferec Zeynüddîn Abdurrahmân b. Ahmed b. Abdurrahmân Receb el-Bağdâdî ed-Dımaşkî. *Mecmû'u resâil*. thk. Ebû Mûsâ Talat b. Fuad el-Hülânî. 4 Cilt. el-Fâruku'l-Hadîs li't-Tabâati ve'n-Neşri, 3. Basım, 2012.
- İbn Rüşd, Ebü'l-Velid Muhammed b. Ahmed b. Muhammed Kurtubî. *Bîdâyetü'l-müctehid ve nihâyetü'l-mukteşid*. 4 Cilt. Kahire: Dâru'l-Hadîs, 1425/2004.

- İbn Rüşd, Ebû'l-Velîd Muhammed b. Ahmed b. Muhammed el-Kurtubî. *el-Beyân ve't-taḥşîl limâ fi'l-Müstahrece mine't-tevcîh ve't-ta'îl*. thk. Mehmed Hacî vd. 20 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Magribi'l-İslâmiyye, 3. Basım, 1407/1977.
- İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed b. Sa'd b. Menî' el-Kâtib el-Hâşimî el-Basrî el-Bağdâdî. *et-Ṭabaḳâtü'l-kübrâ*. thk. Muhammed Abdülkâdir 'Atâ. 9 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1410/1990.
- İbn Teymiyye, Ebû'l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm b. Mecdiddîn Abdisselâm el-Harrânî. *Mecmû'u fetâvâ*. 35 Cilt. Medinetü'l-Münevvere: Mecmû'ü'l-Meliki Fehd li-Tabâ'ati'l-Mushafî'l-Şerîf, 1325/2004.
- İbnü'l-Arabî, Ebû Bekr Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Meâfirî. *Ârizatü'l-aḥvezî fi şerhi't-Tirmizî*. 13 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2011.
- İbnü'l-Arabî, Ebû Bekr Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Meâfirî. *Aḥkâmü'l-Ḳur'ân*. 4 Cilt. Kahire: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 3. Basım, 1424/2004.
- İbnü'l-Cevzî, Ebû'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed el-Bağdâdî. *Zâdû'l-mesîr fi 'ilmi't-tefsîr*. thk. Züheyr eş-Şâviş. Beyrut: Mektebetü'l-İslâmi, 1407/1987.
- İbnü'l-Esîr, Ebû'l-Hasen İzzüddîn Alî b. Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî. *Üsdü'l-gâbe*. thk. Ali Muhammed Ma'vez. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1415/1994.
- İbnü'l-Hümmam, Kemâlüddîn Muhammed b. Abdilvâhid b. Abdilhamîd es-Sivâsî el-İskenderî. *Fethu'l-kadîr*. nşr. Mufassa'l-Bâbî el-Halebî ve Evlâdühu. 10 Cilt. Lübnan: Dâru'l-Fikr, 1389/1970.
- İbnü's-Salâh, Ebû Amr Takıyyüddîn Osmân b. Salâhiddîn Abdirrahmân b. Mûsâ eş-Şehrezûrî. *Mukaddimetü İbnü's-Salâh ve meḥâsinü'l-istilah*. thk. Nurettin İtr. Beyrut: Dâru'l-Fikri'l-Muasır, 1406/1986.
- İmam Mâlik, Ebû Abdillâh Mâlik b. Enes b. Mâlik b. Ebî Âmir el-Asbahî el-Yemenî. *el-Muvatta'*. thk. Beşar Avvâd Ma'ruf. 2 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1412/1991.
- İmrânî, Ebû'l-Hüseyn Yahyâ b. Ebû'l-Hayr b. Sâlim. *el-Beyân*. thk. Kâsım Muhammed en-Nûrî. Beyrut: Dâru'l-Minhâc, 1421/2000.
- İnalcık, Halil. *Osmanlı İmparatorluğu Klâsik Çağ (1300-1600)*. çev. Ruşen Sezer. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2003.

- Kādî İyâz, Ebü'l-Fazl İyâz b. Mûsâ b. İyâz el-Yahsubî. *İkmâlî'l-Mu'lim bi-fevâ'idî Müslim*. thk. Yahya İsmâil. 8 Cilt. Mısır: Dâru'l-Vefâ, 1419/1998.
- Kahraman, Abdullah. "Fıkḥî Hadislerin Doğru Anlaşılıp Yorumlanması Hususunda Bazı Esaslar". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5/2 (Aralık 2001), 153-174.
- Kahraman, Hüseyin. "Sûret Hadisi Üzerine Bağlam Esaslı Bir Tahlil Denemesi". *Hadis Tetkikleri Dergisi* 1/1 (Haziran 2003), 51-70.
- Kahraman, Hüseyin. "Hadis Şerhinde Mezhep Faktörü". *Usûl İslâm Araştırmaları* 7/7 (Haziran 2007), 15-28.
- Kahraman, Hüseyin. "Fıkḥî Hadislerin Değerlendirilmesi Ve Rivayet Değeri Bağlamında 'Mevhûbe Hadisi'nin Tahrîc Ve Tenkidi". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11/1 (Ocak 2002), 167-182.
- Kandehlevî, Muhammed Zekeriyya. *Evcezü'l-mesâlik ilâ Muvatta'i Mâlik*. neş. Takıyyüddin en-Nedvî. 18 Cilt. Dimaşk: Dâru'l-Kalem, 2. Basım, 1341/2010.
- Kandemir, M. Yaşar. "Garîbü'l-Hadîs". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/376-378. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Kandemir, M. Yaşar. "İbn Hacer el-Askalânî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* 19/514-531. İstanbul: TDV Vakfı Yayınları, 1999.
- Kara, Ali Rıza. *Endülüis Hadis Şerhçiliği Hicri III-VI. Asırlar*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2023.
- Kara, İsmail. "Unuttuklarını Hatırla! Şerh Ve Hâşiye Meselesine Dair Birkaç Not". *Divan: Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi* 15/28 (Haziran 2010), 1-67.
- Kara, İsmail. *İlim Bilmez Tarih Hatırlamaz*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2011.
- Karacabey, Salih. *Hattâbî'nin Hadis İlmindeki Yeri*. İstanbul: Sır Yayıncılık, 2002.
- Karacabey, Salih. "Aynî'nin Hadis Şerhçiliğinde Hattâbî'nin Etkisi". *Uluslararası Bedreddin el Aynî Sempozyumu*. ed. Recep Tuzcu. 297-312. Ankara: TDV Yayınları, 2016.
- Karagözoğlu, Mustafa Macit. (ed.). *Hadis Şerh Literatürü I*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2020.
- Karagözoğlu, Mustafa Macit. (ed.). *Hadis Şerh Literatürü II*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2022.

- Karahan, Abdullah. “Zamana Sövmeyi Yasaklayan Hadisin Tenkid ve Tetkiki”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17/2 (Haziran 2008), 463-518.
- Karahan, Abdullah. *İbn Receb el-Hanbelî Hayatı, Eserleri, Hadis İlmindeki Yeri*. Bursa: Emin Yayınları, 2012.
- Karaman, Hayrettin. *Mukayeseli İslâm Hukuku*. 3 Cilt. İstanbul: İz Yayıncılık, 2014.
- Karataş, Mustafa. “Hadisleri Yeniden Anlamak”. *Journal of Istanbul University Faculty of Theology* 6 (Nisan 2012), 101-138.
- Kardâvî, Yusuf el-. *Sünneti Anlamada Yöntem*. çev. Bünyamin Erul. İstanbul: Nida Yayıncılık, 2009.
- Kardâvî, Yusuf el-. *İslâm’da Helâl ve Haram*. çev. Ramazan Nazlı. 7. Basım. İstanbul: Hilal Yayınları, ts.
- Kardâvî, Yusuf el-. *Fetâvâ Muâsıra*. 4 Cilt. Kuveyt: Dâru’l-Kalem, 2009.
- Karamercan, Fatih. “Medenî Usûl Hukukunda Tanık Ve Tanıklık”. *Ankara Barosu Dergisi* 76/3 (Ekim 2018), 151-191.
- Karlı, İbrahim H. *Kur’ân Yorumlarında Kadın*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2003.
- Kâsânî, Alâüddîn Ebû Bekr b. Mes’ûd b. Ahmed el-. *Bedâ’î’u’s-şanâ’i’ fî tertîbi’s-şerâ’i’*. thk. Ali Ma’vez - Âdil Abdülmevcut. 7 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1327/1906.
- Kasımî, Muhammed Cemâlüddîn b. Muhammed Saîd b. Kâsım ed-Dımaşkı el-. *Meḥâsinü’t-te’vîl*. thk. Muhammed Bâsel. Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1418/1997.
- Kastallânî, Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed b. Ebî Bekr. *İrşâdii’s-sârî*. nşr. Muhammed Abdülaziz el-Hâlidî. 15 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1416/1996.
- Kaya, Mesut. “Osmanlı İlim Geleneğinde Şerh ve Hâşiye Yazıcılığı -Ahmed el-Karamânî’nin Tefsiri / Zemahşerî Şerhi Örneği-”. *İslâm Araştırmaları Dergisi* 33 (Yaz 2015), 1-37.
- Kazan, Tahsin. *İbn Hacer el-Askalânî’nin Hadis Usulindeki Özgünlüğü*. Malatya: İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2018.
- Kelâbâzî, Ebû Bekr Tâcülislâm Muhammed b. Ebû İshâk İbrâhîm b. Ya’kûb el-Buhârî el-. *et-Ta’arruf li-mezhebi ehli’t-taşavvuf*. çev. Süleyman Ulu-dağ. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2019.

- Keskin, Yusuf Ziya. “Poligamiyi Dörtle Sınırlayan Âyet Ve Hadislerin Tahlili”. *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/6 (Mart 2001), 5-26.
- Kevserî, Muhammed Zâhid. *el-İşfâk ‘alâ aḥkâmî’t-talâk*. b.y.: Matba’atu Mecelleti’l-İslâm, ts.
- Kırbaçoğlu, Mehmet Hayri. “Kadın Konusunda Kur’ân’a Yöneltilen Başlıca Eleştiriler”. *İslâmi Araştırmalar* 5/4 (Eylül 1991), 271-283.
- Kirmânî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Yûsuf b. Alî el-. *el-Kevâ-kibî’ d-derârî fî şerhi Şahîhi’l-Buhârî*. 25 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi’t-Türâ-si’l-’Arabî, 3. Basım, 1401/1981.
- Koçak, Muhsin. *İslâm Hukukunda Hükimlerin Değişmesi Açısından Hz. Ömer’in Bazı Uygulamaları*. Samsun: y.y., 1997.
- Koçak, Muhsin. *Hız. Ömer ve Fıkıhı*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1987.
- Köktaş, Yavuz. “Fethu’l-bârî ve Umdetü’l-kârî’nin Mukayesesi Çerçevesin-de İhtilafu’l-hadis ve Anlamın Keşfi”. *Ekev Akademi Dergisi - Sosyal Bilimler*- 2/3 (Kasım 2000), 13-27.
- Köktaş, Yavuz. *Fethu’l-bârî ve ‘Umdetü’l-kârî’nin Metin Tahlili Açısından İncelenmesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1999.
- Köktaş, Yavuz. “Hadislerin Anlaşılmasında Belagat İlminin Önemi”. *Dini Araştırmalar* 4/12 (Haziran 2002), 125-143.
- Köktaş, Yavuz. “Anlam Ve Yorum İlişkisi Açısından Hadis Metinlerinin Tahlili”. *Bilimnâme: Düşünce Platformu* 1/3 (Mart 2003), 105-131.
- Köktaş, Yavuz. *Hadislerin Anlaşılmasında Yöntem Tartışmaları*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2011.
- Köse, Saffet. “Hz. Ömer’in Bazı Uygulamaları Bağlamında Ahkâmının Değişmesi”. *İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi* 7 (Nisan 2006), 13-50.
- Köse, Saffet “Hülle”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/475-476. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Köse, Saffet “Aynı Anda Üç Boşama Geçerli Midir?”, *Mehir* 1 (1997), 57-60.
- Kur’ân-ı Kerîm Meâli*. çev. Halil Altuntaş - Muzaffer Şahin. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 3. Basım, 2009.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr b. Ferh el-. *el-Câmi’ li-aḥkâmî’l-Kur’ân*. nşr. Muhammed İbrâhim el-Hifnâvî - Mahmûd Hâmid Osman. 22 Cilt. Kahire: y.y., 1416/1996.

- Kutluay, İbrahim. “Kadına Şiddeti Meşrûlaştırdığına Delil Olarak Kullanılan Bazı Âyet ve Hadislerin Değerlendirilmesi”. *Marife* 18/2 (2018), 439-467.
- Makdisî, Ebü'l-Mehâsin Cemâlüddîn Yûsuf b. Hasen b. Ahmed el-. *Seyru'l-hâs ilâ ilmi't-Talâki's-selâs*. Beyrut, Dâru'l-beşâiri'l-İslâmiyye, 1418/1997.
- Makdisi, George. *İslâm'ın Klasik Çağında Din Hukuk Eğitimi*. çev. H. Tuncay Başoğlu. İstanbul: Klasik Yayınları, 2. Basım, 2007.
- Martı, Huriye. Resûlullah'ın Dilinden Kadının Aile İçindeki Konumu. *Me-hir Dergisi* 3/ (İlkbahar 1999), 31-35.
- Mâverî, Ebü'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb el-Basrî el-. *el-Hâvi'l-ke-bîr*. thk. 'Alî Muḥammed Ma'avvad - 'Âdil Ahmed Abdü'l-Mevcûd. 19 Cüz. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1419/1999.
- Mâzerî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî b. Ömer et-Temîmî es-Sıkkîlî el-. *el-Mu'lim bi-fevâ'idî Müslim*. nşr. Muhammed eş-Şâzelî en-Nîfer. 3 Cilt. Tunus: Dâru'l-Gârbi'l-İslâmî, 3. Basım, 1412/1991.
- Merdâvî, Ebü'l-Hasen Alâüddîn Alî b. Süleymân b. Ahmed el-. *el-İnşâf fî ma'rifeti'r-râciḥ mine'l-hilâf*. thk. Abdülfettâh Muhammed el-Halevî - Abdullah bin Abdülmuhsin el-Türkî. 30 Cilt. Kahire: Hicru li't-Ta-bâati ve'n-Neşri ve't-Tevzî ve'l-Îlân, 1410/1990.
- Mergînânî, Ebü'l-Hasen Burhânüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Abdilcelîl el-Fergânî el-. *el-Hidâye*, thk. Talâl Yusuf. 4 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâ-si'l-'Arabî, ts.
- Mevdûdî, Ebu'l-âlâ. *Tefhîmü'l-Ḳur'ân*. çev. Muhammed Han Kayani vd., 7 Cilt. İstanbul: İnsan Yayınları, 1997.
- Mevdûdî, Ebu'l-âlâ. *İslâm'da Aile Hukuku; Karı-Koca Hakları*. çev. Memiş Tekin. Konya: Esra Yayınları, 1990.
- Mevdûdî, *Tarih Boyunca Tevhid Mücadelesi ve Hz. Peygamber*. çev. Ahmet Asrar. 2 Cilt. İstanbul: Pınar Yayınları, 1984.
- Midilli, Muharrem. “Osmanlı Toplumunda Evlilik İçerisinde Şiddetin Fetvalara Yansıyan Suretleri ve Müftülerin Lazım Gördüğü Müeyyideler”. *İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi* 38 (2021), 129-159.
- Midilli, Muharrem. “Gelmezsem İrâdetin Elinde Olsun: Osmanlı Aile Hukukunda Tefvîz-i Talâkın Fetvalara Yansıyan Hükümleri ve Mezhep-içi Çözüm Yolu Olarak İşlevi”. *İslâm Tetkikleri Dergisi* 12/1, (Mart 2022), 1-27.

- Mizzî, Ebü'l-Haccâc Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdîrrahmân b. Yûsuf el-. *Tehzîbü'l-Kemâl fî esmâ'i'r-ricâl*. thk. Beşar 'Avvâd Ma'rûf. 35 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1413/1992.
- Muhsin, Âmine Vedûd. *Kur'ân ve Kadın*. çev. Nazife Şişman. İstanbul: İz Yayıncılık, 1997.
- Mübârekpûrî, Ebü'l-Ulâ Muhammed Abdurrahmân b. Abdîrrahîm el-. *Tuhfetü'l-aḥveẓi şerḥu Câmi'i't-Tirmizî*. 10 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî. *el-Câmi'u's-şâḥiḥ*. thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. 5 Cilt. Kahire: Matba'atü İsâ el-Bâbî el-Halebî ve Şürekâhu, 1374/1955.
- Müzenî, Hâlid b. Süleyman. *el-Muharrar fî Esbâbi'n-Nüzûl*. Dammâm: Dâru İbni'l-Cevzî, 1427/2006.
- Nesâî, Ebû Abdîrrahmân Ahmed b. Şuayb en-. *es-Sünen*. thk. Hasan Abdülmün'im Şelebî. 12 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1421/2001.
- Nesefî, Ebü'l-Berekât Hâfızuddîn Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd en-, *Medârikü't-tenzîl ve ḥaḳâ'ıku't-te'vîl*. thk. Yusuf Ali Bedîvî. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kelîmu't-Tayyib, 1419/1998.
- Nevevî, Ebû Zekerîyyâ Yahyâ b. Şeref b. Mürî en-. *el-Mecmû' şerḥu'l-Mühezzeb*. 20 Cilt. Kahire: İdâretü't-Tabâ'atü'l-Müniriyyeti, 1444/2023.
- Nevevî, Ebû Zekerîyyâ Yahyâ b. Şeref b. Mürî en-. *el-Minhâc fî şerḥi Şâḥiḥi Müslim b. el-Haccâc*. 18 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, 2. Basım, 1392/1971.
- Okuyucu, Nail. (ed.). *İslâm İlim Geleneğinde Nevevî*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2022.
- Oral, Kenan. *Muvaṭṭa' Oluşum Süreci, Tasnifi ve Nüsha Farklılıklarının Sebepleri*. Ankara: TDV Yayınları, 2022.
- Oruçhan, Osman. "İbn Hacer'in Buhârî Ravileri Savunusu: Hedyu's-Sârî Özelinde Bir Değerlendirme". *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 17/1 (2017), 83-125.
- Oruçhan, Osman. "Ümmetimden Yetmiş Bin Kişi Cennete Sorgusuz Girecektir Hadisi Üzerine Metin Eksenli Bir Analiz ve Değerlendirme". *International Journal of Social Science* 6/2 (Şubat 2013), 1769-1802.
- Orum, Fatih - Bayraktar, Zeki. "et-Talâk Suresinin 4. Âyetindeki Vellâî Lem Yahidne İfadesinin Anlam ve Yorumu Üzerine". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 55/1 (2014), 35-69.

- Özağşar, Mehmet Emin. *Hadisi Yeniden Düşünmek*. Ankara: Otto Yayınları, 3. Basım, 2015.
- Özaydın, Abdülkerim. “Arap”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 3/321-327. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Özbek, Harun. *Kastallânî'nin Hayatı ve İrşâdu's-Sârî Adlı Eserindeki Şerh Metodu*. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Özel, Ahmet. “İbnü'l-Mülakkın”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/150-152. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2000.
- Özendi, İbrahim Celil. *İbn Hacer'in Fethu'l-Bârî Adlı Eserinde Bir Şerh Metodu Olarak Bağlam*. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Özer, Salih. *Endülüslü İbn Battâl ve Buhârî Şerhi*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2007.
- Özer, Salih. “Hadis Metninin Anlaşılmasında Diğer Metinlere Referansların Önemi”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 8/1 (2008), 306-350.
- Özçelik, Fikret. “Farklı Fikhî Hükümlerin Tezahüründe Hadislerin Rolü: Gaylân b. Seleme Rivayeti Örneği”. *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi* 11/3 (Aralık 2019), 1112-1131.
- Özgüç, Abdurrahman. *İbn Hacer El-Askalânî'nin Fethu'l-Bârî Adlı Eserinde Nâsîh Ve Mensûh*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Özsoy, Ömer - Güler, İlhami. *Konularına Göre Kur'ân*. Ankara: Fecr Yayınları, 11. Basım, 2005.
- Özkan, Halit. “Süyûtî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/202-204. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Özkan, Halit. “Yusufendizâde”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/41-42. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Öztürk, Mustafa. *Kur'ân-ı Kerim Meâli- Anlam ve Yorum Merkezli Çeviri*. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2011.
- Öztürk, Y. Nuri. *Asrı Saadet'in Büyük Kadınları*, Yeni Boyut Yayınları, İstanbul 1998.
- Öztürk (Şimşek), Betül. *İbn Hacer el-Askalânî'nin Hadis Usûlcülüğü*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007.

- Polat, Selahattin. “Sünnetin Hayata İntikalindeki Gerilim Noktaları, Açmazlar ve Problemler”. *Sünnetin Bireysel ve Toplumsal Değişimdeki Rolü Sempozyumu*. 183-207. Konya: Konya İlahiyat Derneği Yayınları, 2008.
- Rahman, Fazlur. *İslâm ve Çağdaşlık*. çev. Hayri Kırbaşoğlu - Alparslan Açıkgenc, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2018.
- Râzî, Ebû Abdillâh (Ebû'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-Râzî et-Taberistânî. *Mefâtîhu'l-ğayb*. 32 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, 3. Basım, 1420/1999.
- Remlî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Ahmed b. Hamza er-. *Nihâyetü'l-muhtâc ilâ şerhi'l-Minhâc*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1404/1984.
- Rızâ, Reşîd. *Tefsîru'l-menâr*. 12 Cilt. Mısır: Hey'etü'l-Mısriyyeti'l-Âmmeti, 1990.
- Sâbık, Seyyid. *Fıkhu's-sünne*. çev. Mehmet Yılmaz. 4 Cilt. İstanbul: Pınar Yayınları, 2. Basım, 2015.
- Sabri Efendi, Mustafa. *Meseleler Hakkında Cevaplar*. İstanbul: Sebil Yayınları, 1984.
- Sâbûnî, Abdurrahman. *Medâ hürriyeti'z-zevceyn fî't-talâk*, 2 cilt. Beyrût: Dâru'l-fikr, 2. Basım, 1389/1968.
- Sâbûnî, Ebû Muhammed Nûruddîn Ahmed b. Mahmûd b. Ebî Bekr es-. *Ahkâm Tefsiri*. çev. Mazhar Taşkesenlioğlu. İstanbul: Şamil Yayınevi, ts.
- Sahnûn, Ebû Saîd Abdüsselâm b. Saîd b. Habîb et-Tenûhî. *el-Müdevveneti'l-kübrâ*. Beyrut: Dâr-u Sadr, ts.
- Sakallı, Talat. “İbn Hacer-Aynî Çatışmasının Buhârî Şerhlerindeki Tezahürü”. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 3 (1989), 347-361.
- Sakallı, Talat. “İbn Hacer - Aynî Çatışmasının Buhârî Şerhlerindeki Tezahürü -II-“. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 4 (1990), 285-305.
- Sakallı, Talat. *Aynî ve Hadis Yorum/Şerh Metodu*. Ankara: Nobel Yayınları, 2013.
- Sakallı, Talat. *Hadis Tartışmaları: İbn Hacer-Bedrûddîn Aynî*. Ankara: TDV Yayınları, 1996.

- Sakallı, Talat. “Aynî’nin Hadis Şerhçiliğine Tesiri”. *Uluslararası Bedruddin el-Aynî Sempozyumu ve II. Hadis İhtisas Toplantısı*. ed. Recep Tuzcu. 261-279. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2013.
- Sandıkçı, Kemal. *Buhârî Üzerine Yapılan Çalışmalar*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1991.
- San’ânî, Ebû İbrâhîm İzzüddîn Muhammed b. el-İmâm el-Mütevekkil-Alel-lâh İsmâîl es-. *Sübüli’s-selâm*. nşr. Tâhâ Muhammed ez-Zeynî. Kahire: Dâru İhyâit’türâsî’l-Arabî, 1379/1960.
- Sancaklı, Saffet. “İbn Battâl ve Buhârî Şerhi”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 7/4 (Ağustos 2007), 61-94.
- Saraç, Yekta. “Şerhler”. *Türk Edebiyatı Tarihi*. 2 Cilt. İstanbul: Kültür, Turizm Bakanlığı Yayınları, 2007.
- Sehârenpûrî, Halîl b. Ahmed b. Mecîd. *Bezlü’l-mechûd fî halli Ebî Dâvûd*. nşr. Takiyyuddîn en-Nedvî. 12 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Mektebeti’l-Hayât, ts.
- Serahsî, Ebû Bekr Şemsü’l-eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed es-. *el-Mebsûl*. 31 Cilt. Beyrut: Dâru’l- Ma’rife, 1414/1993.
- Seydişehrî, Mahmud Esad. *Kitâb-ı nikâh ve talâk*. Dersaadet: Matbaa-i Hayriyye, 1326-1328.
- Sezgin, M. Fuad. *Buhârî’nin Kaynakları*. Ankara: OTTO Yayınları, 4. Basım, 2015.
- Sezgin, Fuad. *Târîhu’t-Türâsî’l-’Arabî*. çev. Mahmud Fehmi Hicâzî. 8 Cilt. Riyad: Câmiatü’l-İmâm Muhammed b. Suûd el-İslâmiyye. 1411/1991.
- Sibâî, Mustafa es-. *el-Mer’e beyne’l-fıkḥ ve’l-kânûn*. Beyrut: Dâru’l-Verâku li’n-Neşri ve’t-Tevzî’, 7. Basım, 1420/1999.
- Sibâî, Mustafa es-. *Şerḥu kânûni’l-aḥvâli’s-şahşiyye*. 2 Cilt. Beyrût: Mektebu’l-İslâmi, 1418/1997.
- Sıddîk Hasan Han, Ebü’t-Tayyib Muhammed Sıddîk Bahâdır Hân b. Hasen b. Alî el-Kannevcî. *el-Hıṭṭa fî zikri’s-şihâhi’s-sitte*. Beyrut: Daru’l-Kütübi’t- Ta’limiyye, 1405/1985.
- Sıddîkî, Muhammed Zübeyr. *Hadis Edebiyatı Tarihi*. çev. Yusuf Ziya Kavakçı. İstanbul: Yeni Zamanlar Yayınları, 2004.
- Süyûtî, Ebü’l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî es-. *ed-Dürri’l-mensûr fî’t-tefsîr bi’l-me’sûr*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Fikr, ts.

- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî es-. *Nevâhidü'l-ebkâr ve şevâridü'l-efkâr*. thk. Ahmed Hâc Muhammed. 3 Cilt. Mekke: Câmiatü Ümmi'l-Kurâ, 324//2005.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî es-. *Tedribü'r-râvî fî şerhi Takrîbi'n-Nevevî*. thk. Abdülvehhab Abdüllatif. 2 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, 1399/1979.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî es-. *el-Lüma' fî esbâbi'l-hadîs*. b.y.: Mektebetü'l-Buhûs ve Dirâsetü fî Dâri'l-Fikr, 1416-1996.
- Şa'bân, Zekiyyuddîn. *el-Ahkâmü's-şer'iyye fî'l-ahvâli's-şahsiyye*. Bingâzi, y.y., 1993.
- Şâfiî, Ebü Abdillâh Muhammed b. İdrîs b. Abbâs eş-. *İhtilâfî'l-hadîs*. thk. Âmir Ahmed Haydar. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1406/1986.
- Şâfiî, Ebü Abdillâh Muhammed b. İdrîs b. Abbâs eş-. *el-Müsned*. thk. Mâhir Yasin Fahr. 4 Cilt. Kuveyt: Şeriketü Gırâs li'n-Neşri ve't-Tevzi', 1425/2004.
- Şâfiî, Ebü Abdillâh Muhammed b. İdrîs b. Abbâs eş-. *er-Risâle*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- Şâfiî, Ebü Abdillâh Muhammed b. İdrîs b. Abbâs eş-. *el-Üm*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 3. Basım, 1304/1983.
- Şâfiî, Ebü Abdillâh Muhammed b. İdrîs b. Abbâs eş-. *Ahkâmü'l-Kur'ân*. thk. Abdülhalik. Beyrut: Dâru İhyâi'l-Ulûm, 1411/1990.
- Şâkir, Ahmed Muhammed. *Nizâmü't-talâk fî'l-İslâm*. Kahire: Mektebetü's-Sünne, ts.
- Şeker, Necmeddin. "Hadislerin Anlaşılmasında Tarihî Bağlamın Rolü". *Hadis Tetkikleri Dergisi* 16/2 (Aralık 2018), 7-24.
- Şelebî, Muhammed Mustafa. *Ta'lîlî'l-aḥkâm*. Kahire: Matbaatü'l-Ezher, 1947.
- Şenburç, Muhammed Masum. *İbn Hacer'in Fetḥu'l-bârî'deki Hadis Usulî Değerlendirmeleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2023.
- Şevkânî, Ebü Abdillâh Muhammed b. Alî b. Muhammed eş-. *Neylû'l-evṭâr şerḥu Münteḳa'l-aḥbâr*. thk. Asâmuḍḍin Sıbâbe. 8 Cilt. Mısır: Dâru'l-Hadîs, 1413/1993.

- Şevkânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî b. Muhammed eş-. *İrşâdî'l-fuḥûl ilâ tahkîki'l-haḳ min 'ilmi'l-uşûl*. thk. Şeyh Ahmed Azv İnâye. 2 Cilt. Dimaşk: Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabîyye, 1419/1999.
- Şeybânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. el-Hasen b. Ferkad eş-. *Kitâbü'l-âsâr*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- Şîrâzî, Ebû İshâk Cemâluddîn İbrâhîm b. Alî b. Yûsuf eş-. *el-Mühezzeḳ fi fîkhi'l-İmâm eş-Şâfi'î*. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- Şiblî Nu'mânî. *Bütün Yönleriyle Hz. Ömer ve Devlet İdaresi*. çev. Talip Yaşar Alp. 2 Cilt. İstanbul: Çağ Yayınları, 1975.
- Şibli, Mevlana. *Asrı Saadet*. çev. Ömer Rıza Doğrul. İstanbul: Eser Kitabevi, 1974.
- Şîrbînî, Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed el-Hatîb eş-Şîrbînî el-Kâhîrî. *Muḡni'l-muḥtâc ilâ ma'rifeti me'ânî elfâzi'l-Minhâc*. thk. Ali Muhammed Muavvaz - Âdil Ahmed Abdulmevcud. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1415/1994.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî et-. *Câmi'u'l-beyân fi tefsîri'l-Kur'ân*. thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî. 26 Cilt. b.y.: Dâru Hicr li't-Tabâ'ati ve'n-Neşri ve't-Tevzî 've'l-İlân, 1422/2001.
- Tahâvî, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. Selâme el-Ezdî el-Hacrî el-Misrî et-. *Müşkilü'l-âsâr*. thk. Şuayb el Arnâvût. 16 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1415/1994.
- Tahâvî, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. Selâme el-Ezdî el-Hacrî el-Misrî et-. *Aḥkâmü'l-Kur'ân*. thk. Sadettin Ünal. İstanbul: Merkezî'l-Buhûsi'l-İslâmiyye et-Tabii li Vukufî'd-Diyâniyye, 2. Basım, 1412/1995.
- Talay, Mehmet Hafit. *Şâfiî Mezhebinde Evliliğin Sona Ermesi Ve Haneî Mezhebiyle Mukâyesesi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019.
- Tanrıverdi, Galip. *"Allah'ın Kadın Kullarını Dövmeyin Hadisinin Değerlendirilmesi"*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Tantâvî, Cevherî el-Misrî. *et-Tefsîru'l-vasîṭ li'l-Kur'ânî'l-Kerîm*. 15 Cilt. Kahire: Dâru Nahda, 1997.
- Tartı, Nevzat. *"Sünneti Anlama ve Yorumlamada Tarihselci Yaklaşımlar ve Sorunları"*. *Dini Hükümlerin Kaynağı ve Dini Metinlerin Anlaşılması*

- Konusundaki Çağdaş Yaklaşımlar Çalıştayı*, ed. Cengiz Kallek. 499-542. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Tavukçu, Orhan Kemal. Türk Edebiyatı'nda Ölüm Şiirlerinin Özellikleri. *Halk Bilimi Dergisi* 2/3-4 (2009), 59-73.
- Tekineş, Ayhan. *Hadisleri Anlama Problemi*. İstanbul: Işık Yayınları, 2002.
- Tekineş, Ayhan. "İmam Maturidî'nin Hadisleri Yorumlama Metodu: Te'vilâtü Ehli's-Sünne Örneği". *Marife: Dini Araştırmalar Dergisi* 10/3 (Kış 2010), 159-170.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre (Yezîd) et-. *el-Câmi'u's-şâhîh*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir vd. 5 Cilt. Mısır: Şeriketü Matba'atü Mustafa el-Bâbî el-Halebî, 2. Basım, 1395/1975.
- Tobay, Ahmet. *Yusuf Efendizâde Abdullah Hilmi ve Hadis Şerhçiliğindeki Yeri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1991.
- Topaloğlu, Bekir. *İslâm'da Kadın*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 21. Basım, 2013.
- Topuzoğlu, Tevfik Rüştü. "Hâşiye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/419-422. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Tûsî, Ebû Ca'fer Nasîrüddîn Muhammed b. Muhammed b. el-Hasen et-. *et-Tibyân fî Tefsîri'l-Kur'ân*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, ts.
- Tuğlu, Nuri. *İslâm'ın Şiddet Karşılığı*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2009.
- Türbüştî, Ebû Abdullah Fazlullah b. Hasan b. Hüseyin. *Kitâbü'l-müyyesser fî şerhi mesâbihi's-sünne*. thk. Abdülhamîd Ahmed Hindavî. 4 Cilt. Mekke: Mektebetü Nizâr Mustafa el-Bâz, 2. Basım, 1429/2008.
- Türcan, Talip. "İslâm Hukukunda Boşanmada Şahit Bulundurma Zorunluluğu". *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1 (1994), 257-276.
- Türcan, Zişan. "Hadis Şerhçiliğinin Doğuşu Ve Gelişimi". *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/16 (Aralık 2009), 101-133.
- Türcan, Zişan. *Hadis Şerh Geleneği Doğuşu Gelişimi ve Dönüşümü*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2011.
- Türcan, Zişan. "Osmanlı Dönemi Hadis Şerhlerinin Şerh Literatürü İçindeki Yeri". *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi* 21 (Mayıs 2013), 143-164.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. *Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilatı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1965.

- Uzundağ, M. Sait. *Kastallânî ve İrşâdü's-Sârî İsimli Eserinin Hadis Şerhçiliği Açısından İncelenmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2012.
- Ünal, Yavuz. *Hadisin Doğuş ve Gelişim Tarihine Yeniden Bakış*. Samsun: Etüt Yayınları, 2001.
- Ünsal, Ahmet. "Boşanma Üzerine Bir Etüd-1926 Öncesi Ve Sonrası". *İslâmiyat Dergisi* 10/2 (2007), 83-105.
- Yalçın, İsmail. "Günümüz İslâm Aile Hukuku Kanunlarında Çok Eşlilik Üzerindeki Sınırlandırmalar". *İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 6/3 (2017), 1707-1725.
- Yalçinkaya, Naci. *20. Yüzyıl Bağlamında İslâm Hukukunda Talâk (Boşanma) Tartışmaları - Ahmed Muhammed Şâkir ve Zâhid el-Kevserî Örneği*. Çorum: Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013.
- Yaman, Ahmet. *İslâm Aile Hukuku*. İstanbul: İFAV Yayınları, 9. Basım, 2018.
- Yardım, Ali. "Dâru'l-hadis", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/527-529. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Yavuz, Yunus Vehbi. *Kur'ân'da Kadın Hak ve Özgürlükleri*. İstanbul: Feyiz Yayınları, 2. Basım, 2011.
- Yavuz, Yunus Vehbi. "Kur'ân'da Boşanmanın Mertebeleri". *Kur'an Mesajı İlmi Araştırmalar Dergisi* 1/9 (1998), 25-33.
- Yazıcı, Muhammet. *İbn Teymiyye'nin Mecmû'u Fetâvâ İsimli Eserinde Ehl-i Bid'at Fırkalarına Bakışı*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1998.
- Yıldırım, Celal. *Kur'ân Ahkâmı ve Mezhep İmamlarının Görüş Farklılıkları*. İstanbul: Bahar Yayınları, 1971.
- Yıldırım, Enbiya. *Geleneksel Hadis Yorumculuğu*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2007.
- Yıldırım, Mustafa "Nisa Suresi 3. Âyet Bağlamında Çok Eşlilik Meselesi", Dinlerde Nikâh Milletlerarası Tartışmalı İlmi Toplantı. İzmir 06-08 Nisan 2012. İstanbul: 2012.
- Yıldız, Fatma. *Kur'ân ve Sünnete Göre Kadının Evliliği Sona Erdirme Hakkı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2000.

- Yılmaz, Fethullah. *Fethu'l-bârî'de İhtilâflı Hadislerin Değerlendirilmesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2013.
- Yılmaz, Fethullah. "Azîmâbâdî'nin "Avnü'l-Mâbud Adlı Ebû Dâvûd Şerhi'nin Metodolojik Açısından İncelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi- Sosyal Bilimler-*. 63/15 (2015), 93-118.
- Yılmaz, H. Kâmil. *Tasavvufî Hadis Şerhleri ve Konevî'nin Kırk Hadis Şerhi*. İstanbul: İFAV Yayınları, 1990.
- Yılmaz, İbrahim. *Yetki ve Sistem Açısından İslâm Hukukunda Boşanma*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2006.
- Yılmaz, İbrahim. "İslâm Aile Hukukunda Boşanmaları Önleyici Bir Tedbir Olarak Tahkîm Müessesesine Hukuki İşlerlik Kazandırılması". *Turkish Studies* 12/10, 329-360.
- Yılmaz, Selahattin. *Ahvâlî Şahsiyye Kanunlarının Boşanma Konusunda Getirdiği Yenilikler Klasik Fıkıh Düşüncesiyle Mukayeseli*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022.
- Yılmaz, Selahattin. *İslâm Aile Hukukunda Bir Anda Yapılan Üç Talâk Me-selesi*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2003.
- Yücel, Ahmet. *Hadis Tarihi*. İstanbul: İFAV Yayınları, 18. Basım, 2015.
- Yücel, Ahmet. "Temel Hadis Kaynakları Üzerine Yapılan Çalışmalar". *Hadis Tarihi ve Usulü*. ed. Salahattin Polat. 78-97. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2019.
- Zebîdî, Ebû'l-Abbâs Zeynüddîn (Şihâbüddîn) Ahmed b. Ahmed b. Abdillatif eş-Şercî ez-. *et-Tecrîdü's-şarîh li-eḥâdîsi'l-Câmi'i's-şahîh*. çev. Ahmed Naim - Kâmil Miras. 11 Cilt. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 1976.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân ez-. *Tezkiretü'l-huffâz* 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1419/1998.
- Zehebî, Muhammed Hüseyin. *et-Tefsîr ve'l-müfessirûn*. 3 Cilt. Kahire: Mek-tebetü'l-Vehbe, ts.
- Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî ez-. *el-Keşşâf*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, 3. Basım, 1407/1986.
- Zeydân, Abdülkerim. *el-Mufaşşal fî ahkâmî'l-mer'e*. 11. Cilt. Beyrut: Mües-sesetü'r-Risâle, 1413/1993.

- Zeydan, Abdülkerim. *Mezheplere Göre Bütün Yönleriyle Kadın ve Aile Fıkhı Ansiklopedisi*. çev. Heyet. 15 Cilt. İstanbul: Asalet Yayınları. 2019.
- Zeylaî, Osman b. Ali ez-. *Tebyînü'l-ḥakā'ik*. 6 Cilt. Kāhire: el-Matba'a-tü'l-Kübrâ el-Emîriyye, 1313/1892.
- Zühaylî, Vehbe b. Mustafa ez-. *el-Fıkḥü'l-İslâmî ve edilletüh*. 10 Cilt. Dımaşk: Dâru'l-Fikr, 12. Basım. ts.
- Zühaylî. Vehbe b. Mustafa ez-. *et-Tefsîru'l-münîr*. Dımeşk: Dâru'l-Fikr, 2009.
- Zürkânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdilbâkî b. Yûsuf ez-. *Ebhecü'l-mesâlik bi-şerḥi Muvatta'i'l-İmâm Mâlik*. thk. Tâha Abdurrauf Said. 4 Cilt. Kahire: Mektebetü's-Sekâfeti'd-Diniyye, 1424/2003.
- Welchman, Lynn. *Women And Muslim Family Laws in Arab States: A Comparative Overview Of Textual Development And Advocacy*, Amsterdam University Press, 2007.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1566

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 953

Kitap Adı: Kur'an'da Minnettarlık Kavramsal Teolojik ve Psikososyal Perspektiften Bir İnceleme

Book Title: Gratitude in The Qur'an A Review From a Conceptual Theological and Psychosocial Perspective

ISBN: 978-625-5576-07-1

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576071

Yazar | Author: Cengiz GÜNEŞ | orcid.org/0000-0003-2979-7271

Kurum | Institution: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

ROR ID: ror.org/019jds967

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 252

Yayın Tarihi | Publication Date: Mart | March 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRH | İslam: Kutsal metinler, yorum ve eleştiri | Islam: Sacred texts, commentary & criticism

BISAC: REL006710 | İslam - Tefsir ve Yorum | Religion: Islam - Quranic Studies

THEMA: QRDT9 | Kur'an çalışmaları ve yorumu | Qur'anic studies and commentary

LC: BP130.4 | Kur'an - Konulu yorum ve tefsir | Qur'an - Topical interpretation and exegesis

Atf Bilgisi | Cite as: Güneş, Cengiz. *Kur'an'da Minnettarlık Kavramsal Teolojik ve Psikososyal Perspektiften Bir İnceleme*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abay, Ahmet. “Hz. Musa ve Sihirbazlar Kıssası Bağlamında Misabaka Ahlakı Tespit Denemesi”. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12/23 (2014), 21-57.
- Abduh, Muhammed - Rıza, Reşid. *Tefsîru'l-menâr (Tefsîru'l-Kur'ânî'l-Hakîm)*. 12 Cilt. Kâhire: Dâru'l-Fikr, 1923.
- Abdulgâfî, Muhammed Fuâd. *Mu'cemü'l-müfrehes li-elfâzi'l-Kur'ânî'l-Kerîm*. İstanbul: el-Mektebetü'l-İslâmiyye, 1982.
- Abdullah, İbn Abbâs. *Tenvîrü'l-mikbâs (Tefsîru İbn 'Abbâs)*. Lübnân: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- Acılî, Ebu'l-Fidâ İsmail b. Muhammed b. Abdilhâdî. *Keşfu'l-hafâ ve müzîlî'l-ilbâs*. thk. Abdulhamîd Hindâvî. 2 Cilt. Beyrut: el-Mektebetü'l-Asriyye, 2000.
- Ağırakça, Ahmet. “Kaynaklar Işığında İsrâ ve Miraç Olayı”. *Mardin Artuklu Üniversitesi İlahiyat Bilimleri Fakültesi* 1/2 (2014), 1-30.
- Akdemir, Hikmet. “Taberî'ye Göre Ru'yetullah Meselesi”. *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/3 (2002), 7-26.
- Akdoğan, Ali. “İslâmî Değerler Açısından Bekârlık, Evlilik ve Aile Kurmanın Anlam ve Önemi”. *Ordu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3 (2024), 57-69.
- Aksoy, Muhammed Mehdi. “İslam Hukukunda Evlenmenin Hükümü”. *Strat: GİBTÜ İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 3/2 (2022), 100-129.
- Aktan, Hamza. “Kur'an'a Göre Boşanma Prosedürü”. *Dinî Araştırmalar* 5/14 (2002), 5-16.
- Aldemir, Halil. “İbn Arabî'ye Nispet Edilen Tefsir ile Prof. Dr. Mehmet Okuyan'ın Örtüştüğü Nokta -Hz. Meryem'in Hz. İsa'ya Hamile Kalma Keyfiyeti Örneğinde-”. *Birinci Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi (USBK) Bildiri Kitabı*, 312-322.
- Aldemir, Halil. “İslam Öncesi Mekke Ekonomisinin Kur'an Daveti Açısından Değerlendirilmesi”. *Kur'an'ın Anlaşılmasına Katkısı Açısından Kur'an Öncesi Mekke Toplumu (Sempozyum)*, 279-302.

- Algül, Hüseyin. “Mistah b. Üsâse”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/188. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Algül, Hüseyin - Bakkal, Ali. “Hz. İbrahim - Hz. Muhammed İlişkisi”. *H. İbrahim (Sempozyum)*, 189-202.
- Altuntaş, Abdurrahman. “Kur'an'da Hz. Süleyman'a Verilen Nimetler”. *Turkish Studies = Türkoloji Araştırmaları (Dergi)* XIII/17 (2018), 49-62.
- Altuntaş, Abdurrahman. “Kur'an'da Tanıtılan Model Şahsiyet, Hz. Eyyûb”. *Turkish Studies = Türkoloji Araştırmaları (Dergi)* 11/5 (2016), 17-44.
- Altuntaş, Serkan. *Ergenlerde İyi Oluşun Yordayıcısı Olarak Yaşamda Anlam, Minnettarlık Ve Affedicilik*. Malatya: İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2018.
- Âlûsî, Şehâbeddin Mahmûd. *Rûhu'l-me'ânî fî tefsîri'l-Kur'ânî'l-'azîm ve's-seb'î'l-meşânî*. thk. Ali Abdülbârî Atiyye. 16 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Küttübi'l-İlmiyye, 1415.
- Arıcıoğlu, Ahu. “Mediating The Effect Of Gratitude In The Relationship Between Forgiveness And Life Satisfaction Among University Students”. *International Journal of Higher Education* 5/2 (2016), 275-282.
- Arsan, Gıyasettin. “Tefsir Çalışmalarında 'Konulu Tefsir'in Önemi”. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2 (1997), 185-200.
- Asım Efendi. *Kâmusu'l-Muhît Tercümesi*. ed. Mustafa Koç. 6 Cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2014.
- Ateş, Abdurrahman. “İsrailiyatın Odağındaki Peygamber: Hz. Davud -Sâd Suresi 21-25. Ayetler Bağlamında Yapılan Rivayetlere Eleştirel Bir Yaklaşım-”. *Marife: Bilimsel Birikim (Marife: Dini Araştırmalar Dergisi)* 10/1 (2010), 9-27.
- Ateş, Abdurrahman. *Kur'an'da Huzur ve Sükûn*. İstanbul: Çıra Yayınları, 2012.
- Atik, M. Kemal. “Kur'an'da Lut Kavmi ve Düşündürdükleri”. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2 (1988), 287-308.
- Atmaca, Gökhan. “Toplumsal Hazırbulunuşluk ve Kur'an'ın Toplum İnşası”. *Toplum Bilimleri (Dergi)* 8/15 (2014), 233-248.
- Avcı, Veysel. “Âlîm ve Hakîm İsimlerinin Işığında Hz. Âdem (a)'e Eşyanın İsimlerinin Öğretilmesi”. *3T: Tanıtım Tenkit Teori* 1 (2023), 15-29.
- Ay, Mahmut. “İşari Tefsirlerde Hz. Meryem”. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi/Darulfunun İlahiyat* 25 (2011), 123-138.

- Aydemir, Abdullah. “Hz. Davud (A.S.)”. *Diyanet İlmi Dergi* 15/1 (1976), 24-39.
- Aydemir, Abdullah. “Hz. Süleyman (a.s.)”. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1 (1983), 173-226.
- Aydemir, Abdullah. *İslâmî Kaynaklara Göre Peygamberler*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2. Basım, 1996.
- Aydın, Hayati. “İslam Kaynaklarında Cennet Fikri ve Yorumu”. *Akademik Araştırmalar Dergisi* 5/20 (2004), 149-170.
- Aydın, Hayati. “Şüphe Edilmez Bir Hakikat Olarak Hz. Nuh ve Tufan Olayı”. *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 14 (2019), 39-50.
- Aydın, Mahmut. “Zekerıyyâ”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/210-211. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Aydın, Süleyman. “Kur’ân Lügatı İlmi Açısından Hz. İsa’nın (a.s.) Ref’i ve Nüzûlü”. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi* 5/9 (2015), 53-112.
- Bahadır, Abdülkerim. *Hayatın Anlam Kazanmasında Psiko-Sosyal Faktörler ve Din*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 1999.
- Baktır, Mustafa. “Kur’ân’da Tanıtılan Model Şahsiyet, Hz. İbrahim”. *EKEV Akademi Dergisi* 7/14 (2003), 43-58.
- Balcı, Fatma. *Psikolojik ve Öznel İyi Olma Hali ile Dini İnançlar Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Balta, Yusuf. “İslam Hukuku’nda Zekâta Konu Olması Açısından Mal Tanımı”. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/1 (2019), 45-72.
- Baltacı, Burhan. “Yunus 10/26. Ayette Yer Alan ‘Ziyade’ Kelimesinin ‘Ruyetullah’ Olarak Anlaşılmasında Ehl-i Sünnet İnancının Etkisi”. *Dinî Araştırmalar* 8/24 (2006), 293-304.
- Bannink, Fredrike. *Bireyler ve Topumlarda İyi Oluşu Geliştirmek İçin 201 Pozitif Psikoloji Uygulaması*. çev. Esra Kökkılıç. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Yayınları, 2017.
- Bayraklı, Bayraktar. *Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur’ân Tefsiri*. 22 Cilt. İstanbul: Bayraklı Yayınları, 2022.
- Begavî, Hüseyin b. Mes’ûd el-Ferrâ. *Meâlimu’t-tenzîl fî tefsîri’l-Kur’ân*. thk. Muhammed Abdullah en-Nemr. Beyrut: Dâru Tayyibe li’n-Neşri ve’t-Tevzi’, 1997.

- Beyzâvî, Abdullah b. Ömer. *Envârü't-tenzîl ve esrârü't-te'vîl*. thk. Muhammed Abdurrahman el-Mar'aşî. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, 1418.
- Bilgiz, Musa. "İnsan Onuru ve Evrensel Kardeşlik İlkesi". *Kutlu Doğum Sempozyumu (Türkiye Diyanet Vakfı)*, 561-580.
- Bilgiz, Musa. "Kur'an'da Nübüvvet (Peygamberlik)". *Diyanet İlmi Dergi* 49/1 (2013), 23-46.
- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Kur'ân-ı Kerîm'in Türkçe Meâlî Âlisi ve Tefsiri*. 8 Cilt. İstanbul: Bilmen Yayınevi, 1985.
- Budak vd., Esmâ. *Minnettarlık*. ed. Nehir Aydın Gökdoğan. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 3. Basım, 2017.
- Buhârî, İsmail Ebu Abdillâh. *el-Câmi'u's-şâhih*. thk. Muhammed b. Zühayr Nâsir en-Nâsir. 9 Cilt. Beyrut: Dâru Tavki'n-Necat, 1422.
- Bursevî, İsmâil Hakkı. *Rûhu'l-Beyân Tefsiri*. çev. Abdullah Öz vd. 10 Cilt. İstanbul: Damla Yayınları, 8. Basım, 2012.
- Canan, İbrahim. *Kur'ân'da Çocuk*. İstanbul: Nesil Yayınları, 2007.
- Carr, Alan. *Pozitif Psikoloji*. çev. Ümit Şendilek. İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2016.
- Cevherî, İsmâil b. Hammâd. *Tâcu'l-luğâ ve sıhâhi'l-Arabiyye*. thk. Ahmed Abdülgafûr Attâr. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyin, 1407.
- Coşkun, Ahmet. "İmam Mâtürîdî'nin Rızıkla İlgili Ayetleri Tefsiri". *Ebû Mansur Semerkandî Matürîdî (Sempozyum)*, 165-178.
- Cürcani, Seyyid Şerif. *Kitabu't-Tarifat, Arapça-Türkçe Terimler Sözlüğü*. çev. Arif Erkan. İstanbul: Bahar Yayınları, 1997.
- Czyzowska, Natalia - Gurba, Ewa. "Enhancing Meaning in Life and Psychological Well-Being among a European Cohort of Young Adults Via a Gratitude Intervention". *Frontiers in Psychology* 12/751081 (2022).
- Çağbayır, Yaşar. *Ötüken Türkçe Sözlük*. 5 Cilt. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2007.
- Çağrı, Mustafa. "Fazl". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 12/271-272. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Çağrı, Mustafa. "Hayır". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 17/46-49. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Çağrı, Mustafa. "Minnet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 30/115-116. İstanbul: TDV Yayınları, 2005.
- Çağrı, Mustafa. "Nankörlük". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 32/382-383. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.

- Çağrı, Mustafa. “Sıddîk”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 37/91-92. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Çağrı, Mustafa. “Şükür”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/259-261. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Çakmak, Muhammet. “Yabancılaşma Kavramı Üzerine Bazı Değerlendirmeler ve Kur’an’ın Yabancılaşma Kavramına Bakışı”. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1 (1996), 301-312.
- Çebi, Esra. *Yaşamda Anlamın Üniversite Öğrencilerinde, Benlik Kurgusu, Benlik Belirginliği ve Minnettarlık Açısından İncelenmesi*. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü, Doktora Tezi, 2020.
- Çelebi, Muharrem. “Ezdâd”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12/47-48. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1995.
- Çelem, Sema. “Kur’an’da Tevhid Mücadelesinin İlk Örneği: Hz. Nuh”. *Şehr-i Nuh Uluslararası Multi Disipliner Çalışmalar Kongresi Tam Metin Kitabı*, 84-88.
- Çelikan, Serkan. “Hz. Peygamber’in Yahudi Bir Kadın Tarafından Zehirlenmesi Hadisesi Hakkındaki Rivayetler ve Kur’ân Dışı Vahiyle İlgisi”. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/2 (2020), 401-421.
- Çiçek, Halil. “Tevhidi Düşünce Açısından Farklı Kültürlerin Birlikte Yaşama Biçimi”. *Tevhidi Düşünce Temelli Konuşmalar (Konferanslar)* -2, 102-113.
- Çimen, Abdullah Emin. “Hz. Nuh’un Yaşam Süresi Meselesi”. *Uluslararası Ağrı Dağı ve Nuh’un Gemisi Sempozyumu*, 224-231.
- Dânî, Ebû Amr Osmân b. Saîd b. Osmân. *el-Muknî*. Riyad: Dâru’t-Tedmu-riyye, 2010.
- Datu, Jesus Alfonso D - Mateo, Nino Jose. “Gratitude and Life Satisfaction among Filipino Adolescents: The Mediating Role of Meaning in Life”. *International Journal for the Advancement of Counselling* 37 (2015), 198-206.
- Dede, Nusret. “Fıkıhta Yolcuya Sağlanan Kolaylıklar”. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5/10 (2017), 98-110.
- Deliser, Bilal. “Tefsir Tarihine Konulu Yönelişler ve Konulu Tefsir -Eleştirel Yaklaşım- = Topical Trends on Tafseer History and Topical Tafseer -Critical Approach-”. *Universal Journal of Theology (Dergi)* 3/1 (2018), 16-38.

- Demil, Emine. *Hız Peygamber'in Risalet Öncesi Hayatına Dair Rivayetler*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2016.
- Demirci, Muhsin. *Konulu Tefsire Giriş*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 4. Basım, 2021.
- Derveze, M. İzzet. *et-Tefsîru'l-hadîs*. 9 Cilt. Kahire: Dârü İhyâi Kütübî'l-Arabiyye, 1383.
- Derveze, M. İzzet. *et-Tefsîru'l-hadîs*. çev. Muharrem Önder. 7 Cilt. İstanbul: Ekin Yayınları, 1998.
- Devellioğlu, Ferit. *Lûgat*. <https://tarihvedenedeniyet.org/>, (Erişim: 02/05/2023).
- Doğan, Lütfi. "Allah Hakkımızda Kolaylık Muradeder". *Diyanet İşleri Başkanlığı Dergisi* 10/112-113 (1971), 315-318.
- Doğan, Metin. "İslam Öncesi Arap İnanç İkliminde Putçuluğun Toplumbilimselliği". *Dinî Araştırmalar* 24/61 (2021), 459-488.
- Doğan, Metin. "Kur'an Peygamber ve Toplum". *Kur'an Sosyolojisi Üzerine Denemeler*. ed. Mehmet Bayyigit. Konya: Yediveren Yayınları, 2003.
- Dumlu, Emrullah. *Ticaret Mallarının Zekatı*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2012.
- Dumlu, Ömer. "Konulu Tefsir ve Düşündürdükleri". *Tefsirin Düni ve Bugünü Sempozyumu*, 157-174.
- Dumlu, Ömer. "Suhuf". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 37/477-478. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Durmuş, Zülfikar. "Hz. İbrahim'in Kur'an'daki Sıfatlarının Ahlaki Değerler Açısından İncelenmesi". *Umde: Dini Tetkikler Dergisi* 3/2 (2020), 183-206.
- Durmuş, Zülfikar. *Kur'an'a Göre Kur'an*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2. Basım, 2012.
- Durmuş, Zülfikar. *Şimdi Dua Zamanı*. İstanbul: Çıra Akademi Yayınları, 2023.
- Durmuş, Zülfikar - Özata, Havva. "Kur'an'da Geçen Kalîlân Mâ İfadesinin Anlam Alanı ve Çeviri Sorunu". *Umde: Dini Tetkikler Dergisi* 2 (2019), 5-42.
- Durmuş, Zülfikar - Özata, Havva. "Kur'ân-ı Kerîm'de Ahirette Yaşanacak Pişmanlık Sahneleri". *Umde: Dini Tetkikler Dergisi* 2/1 (2019), 9-47.
- Ebû Dâvûd, Süleyman b. el-Eş'as es-Sicistânî. *Sünenu Ebî Dâvûd*. thk. Muhammed Muhyiddin Abdülhamid. 4 Cilt. Beyrut: el-Mektebetü'l-Asriyye, 1992.

- Ebû Hayyân, Muhammed b. Yûsuf el-Endelîsî. *el-Baḥrî'l-muḥîṭ*. thk. Sıdkî Muhammed Cemîl. 10 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1420.
- Ebû Ubeyde, Ma'mer b. Müsennâ. *Mecâzî'l-Ḳur'ân*. thk. Fuat Sezgin. Kahire: Mektebetu'l-Hâncî, 1381.
- Ebüsuûd, Muhammed. *İrşâdî'l-'akli's-selîm ilâ mezâya'l-Kitâbi'l-kerîm*. 9 Cilt. Beyrut: Dâru İhyai't-Turasi'l-Arabi, ts.
- Emmons, Robert A. - Crumpler, Cheryl A. "Gratitude as Human Strength: Appraising the Evidence". *Journal of Social and Clinical Psychology* 19/1 (2000), 56-69.
- Emmons, Robert A. - McCullough, Michael E. "Counting Blessings Versus Burdens: An Experimental Investigation of Gratitude and Subjective Well-Being in Daily Life". *Journal of Personality and Social Psychology* 84/2 (2003), 377-389.
- Emmons, Robert A - Mishra, Anjali. "Why Gratitude Enhances Well-Being: What We Know, What We Need to Know." *Oxford University*, 248-262.
- Erdoğan, Mehmet. "İbaha-yı Asliyye ve Hürmet-i Âdemiyye". *İslâmî İlimler Dergisi* 3/1 (2008), 9-24.
- Erin, Abdulvehap. "Gazzâlî'nin İhyâ Adlı Eserinde Sıhhat ve Maraz". *Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi (İHYA)* 9/1 (2023), 93-122.
- Erul, Bünyamin. "Veda Hutbesi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 42/591-593. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Esed, Muhammed. *Kur'ân Mesajı, Meâl-Tefsîr*. çev. Cahit Koytak - Ahmet Ertürk. 3 Cilt. İstanbul: İşaret Yayınları, 1999.
- Feng, Lijuan - Yin, Rong. "Social Support and Hope Mediate the Relationship between Gratitude and Depression among Front-Line Medical Staff During the Pandemic of COVID-19". *Frontiers in Psychology* 12 (2021), 623873.
- Ferâhîdî, el-Halil b. Ahmed. *Kitabu'l-'ayn*. thk. Mehdî el-Mahzûmî-İbrahim es-Sâmerrâî. Beyrut: Müessesetü'l-a'lemî li'l-matbuât, 1988.
- Ferrâ, Yahyâ b. Ziyâd. *Meâni'l-Ḳur'ân*. thk. Ahmed Yusuf Necati. Dâru'l-Mısıriyye, ts.
- Fîrûzâbâdî, Mecdüddîn Muhammed b. Ya'kûb. *el-Ḳâmûsü'l-muḥîṭ*. Beyrut: Müessesetü'r-Risale, 2005.
- Fitzgerald, Patrick. "Gratitude and Justice". *Ethics* 109 (1998), 119-153.
- Frankl, Viktor Emil. *İnsanın Anlam Arayışı*. çev. Selçuk Budak. İstanbul: Okyanus, 2018.

- Gezgin, Ali Galip. *Tefsirde Semantik Metod*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 3. Basım, 2018.
- Göcen, Güllüshan. *Şükür ve Psikolojik İyi Olma Arasındaki İlişki Üzerine Bir Alan Araştırması*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2018.
- Gökkır, Bilal. "Konulu Tefsir: Hedef, İmkan ve Sınırları". *Tarihten Günümüze Kur'an'a Yaklaşımlar (Sempozyum)*, 455-466.
- Gölcük, Şerafettin. "Rızık". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 35/73-74. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Güç, Ahmet. "Kur'an-ı Kerim'e Göre Hz. Meryem ve İsa (a.s)". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/3 (1991), 215-224.
- Güler, Zekeriya. "İnfak ve Onun Müslüman Şahsiyetin Oluşumundaki Rolü". *Zekât Kongresi*. 75-93. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2023.
- Güllüce, Veysel. "Hz. Musa'da İlahî Aşk". *EKEV Akademi Dergisi* 11/30 (2007), 75-84.
- Günay, İlhami. "Kur'an'da Cennet Hayatının Süreklilik ve Güzellik Kaynağı Olarak Su". *Marife: Bilimsel Birikim (Marife: Dini Araştırmalar Dergisi)* 14/3 (2014), 105-126.
- Günay, İlhami. "Kur'an-ı Kerim'in Dünya Hayatıyla İlgili Ayetlerinde Su". *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 14/2 (2014), 205-233.
- Gündoğar, Hamdi. "Hz. Nuh'un Nübüvvet Mücadelesi". *Uluslararası Hz. Nuh ve Cudi Dağı Sempozyumu*, 27-29 Eylül 2013, 343-349.
- Gündüz, Ahmet. "İbadetlerde Kolaylık Anlayışı ve Kur'an'ın İbadetleri Yapılabilir Kılması". *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi/Journal of Oriental Scientific Research (JOSR)* 9/2 (18) (2017), 725-746.
- Güneş, Abdulbaki. "Kur'an'da Sünnetullah ve Toplamların Çöküş Nedenleri". *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 5/1 (2005), 61-93.
- Güneş, Cengiz. *Dünya ve Âhiret Boyutlarıyla Kur'an'da Ticaret*. İstanbul: Arı Sanat Yayınları, 2019.
- Güneş, Cengiz. "Kur'an'da Gölge Metaforu". *Tokat İlmiyat Dergisi* 12/1 (2024), 115-138.
- Güneş, Cengiz. *Kur'an'da Sevgi*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2000.
- Güneş, Cengiz. "Racül/Ricâl Kelimelerinin Kur'an'da Kullanılışı". *Amasya İlahiyat Dergisi* 17 (Aralık 2021), 79-110.

- Güneş, Cengiz. “Tesviyeyi Nefyeden Ayetlerde Diyalektik Sorgulama = Dialectical Interrogation in Verses That Deny Equating”. *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 52 (2024), 124-146.
- Güngör, Mevlüt. “Tefsir’de Konulu Tefsir Metodu”. *İslâmî Araştırmalar (Dergi)* 2/7 (1988), 49-55.
- Güven, Şahin. *Konulu Tefsir Metodu*. İstanbul: Düşün Yayınları, 3. Basım, 2014.
- Hacak, Hasan. “Mal”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. C. 27. İstanbul: TDV Yayınları, 2003.
- Haçkalı, Abdurrahman. “İslâm Hukuk Metodolojisinde ‘Aslı İbâha’-İçtihat İlişkisi Üzerine”. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 14 (2009), 85-96.
- Hâkim, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed en-Nisâbü’rî. *el-Müstedrek ‘ale’s-Şaḥîḥayn*. thk. Mustafa Abdülkâdir Atâ. Beyrut 1990: Dâru’l-Kütübî’l-’İlmiyye, ts.
- Harman, Ömer Faruk. “Eyyûb”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12/16-17. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Harman, Ömer Faruk. “İbrâhim”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/266-272. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Harman, Ömer Faruk. “Lût”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 27/227-229. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Harman, Ömer Faruk. “Meryem”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29./236-242. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Harman, Ömer Faruk. “Nûh”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33/224-227. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Harman, Ömer Faruk. “Yûnus”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 43/597-599. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Hâzin, Alî b. Muhammed. *Lübâbü’t-te’vîl fî me’ânî’t-tenzîl*. thk. M. Ali Şahin. 4 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-’İlmiyye, 1415.
- Heathert, Todd F. - Wyland, Carrie L. “Positive Psychological Assessment: A Handbook of Models and Measures”. *Assessing Self-Esteem*. ed. Shane J. Lopez - C. R. Snyder. Washington: American Psychological Association, 2003.
- Hicâzî, Muhammed Mahmud. *et-Tefsîru’l-vâziḥ*. Beyrut: Dâru’l-Celîlî’l-Ce-dîd, 10. Basım, 1413.
- <https://www.esalco.com/denizyolu-tasimaciligi-turleri-ve-denizyolu-tasimaciliginda-yer-alan-unsurlar/> (Erişim: 05/02/2023).

- <https://www.kuranmeali.com/AyetKarsilastirma.php?sure=28&ayet=82> (Erişim: 30/01/2022).
- <https://www.medicalpark.com.tr/protein-iceren-besinler/hg-2752> (Erişim: 04/02/2023).
- <https://www.memorial.com.tr/saglik-rehberi/su-icmeniz-icin-15-hayati-neden> (Erişim: 04/02/2023)
- <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7987792/> (Erişim: 05/08/2024).
- <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3010965/> (Erişim: 05/08/2024).
- <https://tafsir.app/2/165>, el-Bâhisu'l-Kurânî, (Erişim: 26/08/2024).
- İbn Abbâd, Ebü'l-Kâsım İsmâîl. *el-Muĥîṭ fi'l-luġa*. thk. Muhammed Hasen Al Yasin. 11 Cilt. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb li'l-Melâyîn, 1994.
- İbn Âşûr, Muhammed Tâhir. *et-Taĥrîr ve't-tenvîr*. 30 Cilt. Tunus: ed-Dâru't-Tûnisîyye, 1984.
- İbn Atıyye, Abdülhak b. Gâlib. *el-Muĥarrerü'l-vecîz fi tefsîri'l-kitâbi'l-‘azîz*. thk. Abdüsselâm Abdüşşâfi Muhammed. 6 Cilt. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1422.
- İbn Düreyd, Ebû Bekr Muhammed b. Hasen. *Cemheretü'l-luġa*. thk. Remzi Münîr Ba'lebek. Beyrut: Dâru'l-İlmi li'l-Melâyîn, 1987.
- İbn Ebî Hâtim, Abdurrahmân b. Muhammed b. İdrîs er-Râzî. *Tefsîr-rü'l-Ķur'ânî'l-‘azîm*. thk. Esad Muhammed et-Tayyib. 10 Cilt. Suudi Arabistan: Mektebetu Nezzâr, 3. Basım, 1419.
- İbn Fâris, Ebü'l-Hüseyin. *Mu‘cemü meġâyîsi'l-luġa*. thk. Abdüsselâm Muhammed Hârûn. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, ts.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ' İsmâîl b. Ömer. *Tefsîr-rü'l-Ķur'ânî'l-‘Azîm*. thk. Sâmi İbn Muhammed İbn Abdirrahmân İbn Selâme. Riyâd: Dâru't-Taybe, 1999.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullâh b. Müslim ed-Dîneverî. *Ġarîbü'l-Ķur'ân*. thk. Seyyid Ahmed Sakr. Kâhire: y.y., 1973.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed. “Sünen”. thk. Muhammed Fuad Abdülbaki. Kahire: Daru İhyai Kütübi'l-Arabiyye, ts.
- İbn Manzûr, Muhammed b. Mükerrim. *Lisânü'l-‘Arab*. 15 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, 1414.
- İbnü'l-Cevzî, Ebu'l-Ferec Abdurrahman b. Ali. *Zâdü'l-mesîr fi ‘ilmi't-tefsîr*. thk. Abdurrezâk el-Mehdî. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-'Arabî, 1422.

- İbnü'l-Esîr, Ebü's-Seâdât Mecdüddîn el-Mübârek b. Esîrüddîn Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî. *en-Nihaye fî garîbi'l-hadîs ve'l-eser*. ed. Tahir Ahmed ez-Zâvî. thk. Mahmûd Muhammed et-Tancî. 5 Cilt. Beyrut: el-Mektebetü'l- 'İlmiyye, 1979.
- İlbay, Azmi Bayram - Sarıçam, Hakan. "Minnettarlığın ve Psikolojik Kırılganlığın Affediciliği Yordayan Rolü". *Uluslararası Psikoloji Araştırma Çalışmaları Dergisi* 4/4 (2015), 61-74.
- İlhan, Avni. *İslâm Kardeşliği*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1986.
- İpek, Hülya. *Kur'an'da Şükür*. İstanbul: Ritim Sanat Yayınları, 2023.
- İsfahânî, Ebu'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed. *Tefsîru'r-Râğîb*. 5 Cilt. Tanta: Külliyyetü'l-Âdâb, 1999.
- İsfahânî, Ebu'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed. *el-Müfredât fî garîbi'l-Kur'an*. thk. Adnan Safvan Dâvûdî. Beyrut: Dâru'l-Kalem, 1412.
- İşler, Emrullah. "'Secde' Kelimesi ve Türkçeye Çeviri sorunu". *İslâmiyât* 1/3 (1998), 105-115.
- Kahraman, Abdullah. "İslam'da Helal ve Haram'ın Yeri ve Fıkıh Usulü Açısından Temellendirilmesi". *İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi* 20 (2012), 43-69.
- Kahraman, Abdullah. "Kur'an'a Göre Su Nimeti". *Bakü Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin İlmî Mecmuası* 7 (2007), 19-29.
- Kahraman, Ferruh. "Hz. Âdem'e Öğretilen İsimler: İslâmî İlimlerde Dilin Kökeni, Modern Bilimlerde Dilin Önemi". *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/2 (2021), 355-384.
- Kahraman, Ferruh. "Hz. Âdem'e Öğretilen İsimler: Kültür Olgusunun Sembolik Söylemi". *Edebali İslâmiyât Dergisi* 4/2 (2020), 15-40.
- Kallek, Cengiz. "Miskin". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/183-184. İstanbul: TDV Yayınları, 2020.
- Kaplan, Abdurrahim. "Meryem Suresi 57. Âyet Bağlamında Hz. İdris'in (as) Göğe Yükseltilmesiyle İlgili Rivayetlerin Değerlendirilmesi". *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 20/1 (2020), 63-83.
- Kara, Ömer. *Kur'an'da Metafizik Bir Alem: Cennet*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2003.
- Karabulut, Halime. *Kur'an'da Fazl Kavramı*. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Karadağ, Çağfer. "İsra-Miraç Hâdisesi: Mahiyeti ve Gerçekliği". *Kıbrıs Sosyal Bilimler Üniversitesi* 1/1 (2019), 55-73.

- Karagöz, İsmail. "Kur'an-ı Kerim'de Kardeşlik Ahlakının Temelleri". *Kutlu Doğum Sempozyumu (Türkiye Diyanet Vakfı)*, 180-199.
- Karagöz, İsmail. "Nimetler Karşısında İnsanın Görevi". *Diyanet İlmi Dergi* 32/4 (1996), 93-111.
- Karaman vd., Hayreddin. *Kur'ân Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*. 5 Cilt. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2007.
- Karaman vd., Hayreddin. *Kur'ân-ı Kerim ve Açıklamalı Meâli*. İstanbul: Yeni Şafak Yayınları, 2007.
- Kardas, Ferhat vd. "Gratitude, Hope, Optimism and Life Satisfaction as Predictors of Psychological Well-Being". *Eurasian Journal of Educational Research* 19/82 (2019), 81-100.
- Kardaş vd., Nevin. *Örnekleriyle Türkçe Sözlük*. ed. Leyla Karahan - vd. 4 Cilt. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, 4. Basım, 2004.
- Karslı, İ Hilmi. "Kur'an'da Hz. İbrahim ve Hz. Yûsuf'un Gençliği". *Cami ve Gençlik*, 13-31.
- Karslı, İbrahim H. "Kur'an'da Kardeşlik". *Hiz. Peygamber ve Kardeşlik Hukuku*, 77-86.
- Kasapoğlu, Abdurrahman. "Kur'an'da Eşler Arası İlişki Hakkında Önemli Bir Kavram: 'Sükûn' -Eşler Arasında Cinsel ve Duygusal Eğilim-". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 4/4 (2004), 73-86.
- Kasapoğlu, Abdurrahman. "Kur'an'ın Konulu Tefsiri". *Hikmet Yurdu* 2/3, (1936-2008) Prof. Dr. Zahit Aksu Anısına (2009), 111-146.
- Kasapoğlu, Abdurrahman. "Kur'an'da Tağyîr Olgusu -Bireysel ve Toplumsal Değişme-". *EKEV Akademi Dergisi* 10/27 (2006), 51-64.
- Kâsımî, Muhammed Cemâluddîn b. Muhammed Saîd b. Kâsım. *Tefsîr-ü'l-Kâsımî*. 9 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1. Basım, 1418.
- Kaya, Ali. "Kur'an'da İstiğna". *Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi (İHYA)* 3/2 (2017), 1-25.
- Kayış, Mahmut - Atmaca, Gökhan. "Kuşeyrî'nin Letâifü'l-İşârât'ında Zekât Âyetlerinin İşârî Yorumu = Al-Qushayri's Ishari Interpretation of Zakat Verses in Lata'if al-Isharat". *Diyanet İlmi Dergi* 59/1 (2023), 143-166.
- Kaynar, Mustafa Bilgehan. *Üniversite Öğrencilerinde Yalnızlığı Yordamada Azim, Umud Ve Minnettarlık Düzeylerinin Rolü*. Gaziantep: Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Keskin, Hasan. "Kur'an'da Meleklerin Hz. Âdem'e Secdesinin Yorumu". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/2 (2002), 107-125.

- Kılıçarslan, Mehmet. *Molla Fenârî'nin Usûlî Üzere Meryem Sûresi Tefsiri*. İstanbul: Kalem Yayınevi, 2020.
- Koç, Bekir. "Tüketim Toplumunda Metalaştırılan Dini Yeniden Okuma Önerisi: Bireyin Dine Yabancılaşması Üzerine Bir Giriş = A Re-Reading Proposition the Commodificated Religion in Consumption Society: an Introduction to the Individual's Alienation to Religion". *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13 (2019), 141-167.
- Koç, Bekir. "Yabancılaşma ve Modern Tüketim Mabetleri Üzerine Bir Çözümleme". *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/2 (2013), 205-225.
- Kubeyî, Ahmed Ubeyd el-. *Mevsû'atü'l-Kelime ve Ehavâtihâ*. Beyrut: Dârü'l-Marife, 2017.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed. *el-Câmi' li-aḥkâmi'l-Ḳur'ân*. thk. Ahmed el-Berdûnî - İbrahim Etfiyyîş. 20 Cilt. Kâhire: Dârü'l-Kütübî'l-Misriyye, 1964.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed el-. *el-Câmi' li-aḥkâmi'l-Ḳur'ân*. İstanbul: Buruc Yayınları, 2. Basım, 2001.
- Kutub, Seyyid. *Fî zilâli'l-Kur'ân*. 6 Cilt. Beyrut: Dârü's-Şuruk, 1412.
- Küçük, Ahmet. *Kur'an'da Toplumsal Sınanma*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2007.
- Lambert, Nathaniel M. vd. "More Gratitude, Less Materialism: The Mediating Role Of Life Satisfaction". *The Journal Of Positive Psychology* 4/1 (2009), 32-42.
- Lee Duckworth, Angela vd. "Positive Psychology in Clinical Practice". *Annual Review of Clinical Psychology* 1/1 (2005), 629-651.
- Leimon, Averil - McMahon, Gladeana. *Pozitif Psikoloji for DUMMIES*. çev. Ezgi Tanıl. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2018.
- Lyubomirsky, Sonja. *Nasıl Mutlu Olunur? Bilimsel Kanıtlarla Desteklenen 12 Mutluluk Stratejisi*. çev. Göze Gülfer. İstanbul: Ketebe Yayınları, 2019. Basım, ts.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed el-. *Te'vîlâtü'l-Ḳur'ân*. thk. Mecdî Baslûm. 10 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2005.
- Mâverî, Ebû'l-Hasen Alî b. Muhammed el-. *Tefsîrû'l-Ḳur'ân (en-Nüket ve'l-ıyûn)*. 6 Cilt. Beyrut: Daru'l-Kütübî'l-İlmiyye., ts.
- McCanlies, Erin C. vd. "The Effect Of Social Support, Gratitude, Resilience And Satisfaction With Life On Depressive Symptoms Among Police

- Officers Following Hurricane Katrina”. *International Journal of Social* 64/1 (2018), 63-72. doi:10.1177/0020764017746197
- McCullough, Michael E. vd. “Is Gratitude A Moral Affect?” *Psychological Bulletin* 127/2 (2001), 249-266.
- McCullough, Michael E. vd. “The Grateful Disposi-Tion: A Conceptual And Empirical Topography”. *Journal of Personality and Social Psychology* 82 (2002), 112-127.
- Merâğî, Ahmed Mustafa. *Tefsîru'l-Merâğî*. 30 Cilt. Mısır: Mektebe ve Matba'a Mustafa el-Bâbî, 1. Basım, 1946.
- Mert, Muhit. “Kur'an'da Rızık”. *Diyanet İlmî Dergi* 16/4 (1990), 69-86.
- Mevdûdî, Ebû'l-A'lâ. *Tefhîmu'l-Kur'ân*. çev. Muhammed Han Kayanî vd. 7 Cilt. İstanbul: İnsan Yayınları, 1996.
- Muhammed İdrîs eş-Şâfiî. *Dîvânu'l-İmâmî's-Şâfiî*. thk. Umer Fârûk et-Tabbâ'. Beyrut: Dâru'l-Erkâm, 1995.
- Mukâtil b. Süleymân, Ebû'l-Hasen. *Tefsîru Mukâtil b. Süleyman*. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsî'l-Arabî, 2002.
- Mustafavî, Hasen. *et-Taḥkîk fî Kelimâti'l-Kur'âni'l-Kerîm*. 14 Cilt, ts.
- Mücâhid, Ebû'l-Haccâc Mücâhid b. Cebr el-Mekkî el-Mahzûmî. *Tefsîru Mücâhid*. thk. Muhammed Abdüsselâm Ebû Nebîl. Mısır: Dâru'l-Fıkr, 1989.
- Müslim, Ebû'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc. *Sahihu Müslim*. 5 Cilt. Beyrut: Daru İhyai't-Turasi'l-Arabi.
- Nesâî, Ahmed b. Şuayb. *Sünen*. thk. Abdülfettâh Ebû Gudde. 8 Cilt. Haleb: Mektebetü'l-Matbuâtî'l-İslamiyye, 2. Basım, 1406.
- Nesefî, Ebû'l-Berekât Abdullah b. Ahmed. *Medârikü't-tenzîl ve ḥaḳâ'ıku't-te'vîl*. thk. Yusuf Ali Bedevî. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kelimi't-Tayyib, 1998.
- Oğuz Duran, Nafihan - Tan, Şeref. “Minnettarlık ve Yaşam Amaçları Yazma Çalışmalarının Öznel İyi Oluşa Etkisi”. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 154-166./5(40) (2013).
- Okumuş, Mesut. “Kur'an'a Göre Evlilik ve Evliliği Sürdürmenin Önemi”. *Kur'an'ın Nüzûlünün 1400. Yılı Münasebetiyle Kur'an'da Aile Sempozyumu*, 295-311.
- Özarslan, Selim. “İslami Kaynaklara Göre Nuh Kavmi, Nuh Tufanı ve Nuh'un Gemisinin Yeri”. *Uluslararası Hz. Nuh ve Cudi Dağı Sempozyumu*, 27-29 Eylül 2013, 27-32.
- Özata, Havva. “Kur'an'da Güzel Ahlâkın Sembol İsimlerinden Hz. Meryem”. *Değerler Bercestesi: Dini İlimler Perspektifinden/Gençlik Odaklı Okumalar*, 201-219.

- Özdemir Bişkin, Serap - Sop, Aylin. “Karakter Güçleri Envanteri Erken Çocukluk Formu’nun Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 21/1 (2021), 177-193.
- Özdemir, Faruk. “Kur’ân’da ‘Fazl’ ve Türevleri’nin Anlam Alanı”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 38 (2015), 169-203.
- Özdemir, Sadettin. “Zekâtın Eğitici ve Ahlâkî Özellikleri”. *Dinî Araştırmalar* VI/18 (2004), 231-238.
- Özel, Recep Orhan. “Bir Kur’ân Kıssası Bağlamında Tefsirde İsrâiliyyât Kritiği: Hz. Dâvûd’a Gelen Davacılar”. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 14/3 (2014), 123-155.
- Özgüner Dokuzlu, İrem. *Yetişkinlerde Depresyonun, Algılanan Sosyal Destek, Minnettarlık ve İyi Oluşla İlişkileri*. Aydın: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Özkan, Hakan. “Şeytanı Nankörlüğe Götüren Tavrı Olarak Kibir-İtaat İlişkisi”. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi* 12/2 (2022), 813-828.
- Öztürk, Mustafa. “Zülkarneyn”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/564-567. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Park, Nansook vd. “Strengths of Character and Well-Being”. *Journal of Social and Clinical Psychology* 23/5 (2004), 603-619.
- Pazarbaşı, Erdoğan. *Kur’an ve Medeniyet*. İstanbul: Pınar Yayınları, 2000.
- Peterson, Christopher - Seligman, Martin E. P. *Character Strengths and Virtues: A Handbook and Classification*. New York: Oxford University Press, 2004.
- Polak, Emily L. - McCullough, Michael E. “Is Gratitude an Alternative to Materialism?” *J Happiness Studies* 7 (2006), 343-360.
- Rash, Joshua A. vd. “Gratitude and Well-Being: Who Benefits the Most From a Gratitude Intervention?” *Applied Psychology: Health and Well-Being* 3/3 (2011), 350-369.
- Râzî, Fahrüddîn Muhammed b. Ömer. *Mefâtîhu’l-ğayb*. 32 Cilt. Beyrut: Dârü İhyâi’t-Turâsî’l-Arabî, 3. Basım, 1420.
- Roberts, James A. vd. “Looking for Happiness in all the Wrong Places: The Moderating Role of Gratitude and Affect in the Materialism–Life Satisfaction Relationship”. *The Journal of Positive Psychology* 10/6 (2015), 489-498.

- Sâbûnî, Muhammed Ali. *Ravâiu'l-beyân tefsîru âyâtî'l-ahkâm mine'l-Kur'ân*. 2 Cilt. Dimeşk: Mektebetu'l-Gazâlî, 3. Basım, 1400.
- Sâbûnî, Muhammed Ali. *Safvetü't-Tefâsîr*. 3 Cilt. Kâhire: Dâru's-Sâbûnî li't-Tibâ' ve'n-Neşr, 1997.
- Sâbûnî, Muhammed Ali. *Safvetü't-tefâsîr*. 3 Cilt. Kahire: Daru's-Sâbûnî li't-Tabâati ve'n-Neşri ve't-Tevzî, 1. Basım, 1997.
- Sağlam, Mustafa. "Kur'an'da Mülk Kavramının Anlam Çerçevesi". *Umde Dini Tetkikler Dergisi* 2/2 (2019), 93-130.
- Sağlam, Mustafa. *Tefsirde Anlam Kırılmaları*. Ankara: Fecr Yayınları, 2022.
- Sambur, Bilal. "Din, Ülfet ve Yabancılaşma". *İlahiyat Akademî: Gaziantep Üniversitesi Altı Aylık Uluslararası Akademik Araştırma Dergisi* 3 (2016), 67-74.
- Sansone, Randy A - Sansone, Lori A. "Gratitude and Well Being: The Benefits of Appreciation". *Psychiatry (Edmont)* 7/10 (2010), 18-22.
- Sayı, Ali. *Firavun, Hâmân ve Kârûn Karşısında Hz. Musa*. İstanbul: İz Yayınları, 1992.
- Seligman, Martin E. P. *Gerçek Mutluluk*. çev. Semra Kunt Akbaş. Ankara: Eski Kitaplar, 2020.
- Seligman, Martin E. P. vd. "Positive Psychology Progress: Empirical Validation of Interventions". *American Psychologist* 60/5 (2005), 874-884.
- Seligman, Martin E. P. - Csikszentmihalyi, Mihaly. "Positive Psychology: An Introduction". *American Psychologist* 55/1 (2000), 5-14.
- Severcan, Şefaettin. *Hz. Muhammed İslam Daveti Mekke*. Ankara: Fecr Yayınları, 2019.
- Suyûtî, Celâluddîn Abdurrahman b. Ebî Bekr. *ed-Dürri'l-Mensûr*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1. Basım, ts.
- Şahin, M. Cem. "Postmodern Dönemde Tüketim Olgusunun Sosyo-Kültürel Analizi ve Yabancılaşma". *Dinî Araştırmalar* 11/31 (2008), 173-194.
- Şentürk, Mustafa. "Kur'an'da Toplumsal Değişme Olgusu -Disiplinlerarası Bir Giriş Denemesi-". *Marife: Bilimsel Birikim (Marife: Dini Araştırmalar Dergisi)* 14/2 (2014), 25-42.
- Şevkânî, Muhammed b. Ali. *Fethu'l-Kadîr*. Dimeşk: Dâru İbn Kesîr, 1414.
- Şimşek, Jale. "Kur'an'a Göre Zülkarneyn". *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1 (1999), 321-336.
- Şulul, Kasım. *İlk Kaynaklara Göre Hz. Peygamber Devri Kronolojisi*. ed. Erhan Güngör. İstanbul: İnsan Yayınları, 5. Basım, 2014.

- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr. *Câmi'u'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'ân*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir. b.y.: Müessesetü'r-Risâle, 2000.
- Tan, Zeki. "Hz. İbrâhim'in Rol-Model Olarak Anılması". *Uluslararası Hz. İbrahim (a.s.) ve Nübüvvet Sempozyumu Tebliğler Kitabı* 1 (2019), 478-494.
- Tanrıkulu, Fatma Betül Zehra. *Katolik Mezhebinde Evlilik ve Boşanma*. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Tirmizî, Ebu İsa (ö. h. 279). *Sünenü't-Tirmizî*. 5 Cilt. Mısır: Şirketü Mektebeti ve Matbaati Mustafa el-Bali, 2. Basım, 1395.
- Tok, Fatih. "Kur'an'da Ahlak Abidesi Bir Genç: Hz. Yusuf". *Uluslararası Mevlid-i Nebi Sempozyumu "Peygamberimiz ve Gençlik"*, 109-124.
- Toprak, Yasin. *Manevi-Dini İçerikli Yaşam Amaçları Grup Rehberliğinin Ergenlerin Kimlik Gelişimi ve İyi Oluş Düzeylerine Etkisi*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2025.
- Toptaş, Mahmut. *Kur'ân-ı Kerîm Şifa Tefsiri*. İstanbul: Cantaş Yayınları, ts.
- Tsang, Jo-Ann vd. "Why Are Materialists Less Happy? The Role of Gratitude and Need Satisfaction in the Relationship between Materialism and Life Satisfaction". *Personality and Individual Differences* 64 (2014), 62-66.
- Tunçer, Baran. *Genç Yetişkinlerde İntihar Olasılığının Affedicilik, Bilinçli Farkındalık Ve Minnettarlık Değişkenleri Açısından İncelenmesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Türker, Adil. *Kur'an'a Göre Nimetin Çokluğunun İnsan Davranışları Üzerindeki Olumsuz Etkileri*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Türkmen, Hasan. "Kur'an'da Küfür Kavramının Semantik Analizi". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 14/76 (2021), 773-784.
- Uslu, Rifat. "İslam Hukukunda Kolaylık Prensibi". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 8/36 (2015), 480-493.
- Usta, Niyazi. "Ahiret İnancında Yabancılaşmanın İktisadî Zihniyete Yansımaları". *Akademik Araştırmalar: Sosyal Bilimler Dergisi* 1/2 (1996), 151-155.

- Vâhidî, Ebü'l-Hasen Alî b. Ahmed b. Muhammed en-Nisâbü'rî. *el-Vecîz fî tefsîri'l-Kitâbi'l-azîz*. thk. Safvân Adnân Dâvûdî. Dîmeşk: Dâru'l-Kalem, 1415.
- Wood, Alex M. vd. "Coping Style as a Psychological Resource of Grateful People". *Journal of Social and Clinical Psychology* 26/9 (2007), 1076-1093.
- Wood, Alex M. vd. "Gratitude and Well-Being: A Review and Theoretical Itegration". *Clinical Psychology Review* 30/7 (2010), 890-905.
- Yavuz, Salih Sabri. "Mi'rac". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 30/132-135. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Yavuz, Yunus Vehbi. *Rahmet*. Bursa: Aksa Yayınları, 1. Basım, 1992.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Peygamber". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 34/257-262. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi. *Hak Dîni Kur'ân Dili*. 10 Cilt. İstanbul: Eser Yayınları, 1979.
- Yıldız, Abdulvahap. "Hz. Eyyûb'un (a.s.) Hastalıklar Karşısındaki Sabrı ve Manevî Hastalıklarımız". *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 21/36 (2016), 128-142.
- Yılmaz, Musa Kâzım. "Kur'ân-ı Kerim ve Tefsirlerde Hz. Nûh ve Tûfan". *Hz. Nûh'tan Günümüze Cizre Sempozyumu*, 21-29.
- Yılmaz, Rahile Kızılkaya. "Siyer Kitaplarında Miraç Mucizesinin Ele Alınması". *Türkiye'de Tüm Yönleri ile Siyer Çalışmaları Sempozyumu Tebliğler Kitabı* 1 (2016).
- Zebîdî, Muhammed Murteza. *Tâcü'l-'arûs min cevâhiri'l-Ķâmûs*. thk. Heyet (Kuveyt: et-Türasü'l-A'rabî, 1997). 40 Cilt. Kuveyt: et-Türasü'l-A'rabî, 1997.
- Zeccâc, Ebû İshâk İbrâhîm b. es-Serî ez-. *Meâni'l-Ķur'ân ve i'râbuhu*. thk. Abdülcelil Abduh Şelebî. Beyrut: Âlemu'l-Kütüb, 1988.
- Zemahşerî, Cârullah Mahmûd b. Ömer. *Esâsü'l-belâğa*. thk. Muhammed Bâsil Uyûnu's-Sûd. 2 Cilt. Beyrut: Dâru Kütübî'l-İlmiyye, 1998.
- Zemahşerî, Cârullah Muhmûd b. Ömer. *el-Keşşâf 'an hâkâ'iki ğavâmi'zi't-ten-zîl*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-'Arabî, 3. Basım, 1407.
- Zuhaylî, Vehbe İbn Mustafa. *et-Tefsîru'l-münîr*. 30 Cilt. Dîmeşk: Dâru'l-Fikri'l-Muâsır, 1418.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1567

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 954

Kitap Adı: Ma'rûf er-Rusâfî ve Şiirleri

Book Title: Ma'rûf al-Rusâfî and His Poems

ISBN: 978-625-5576-08-8

DOI: | doi.org/10.70458/fcr.978-625-5576-08-8

Yazar | Author: Fuat DAŞ | orcid.org/0000-0003-1088-2177

Kurum | Institution: Bartın Üniversitesi

ROR ID: ror.org/03te4vd35

Editör | Editor: M. Faruk TOPRAK

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 233

Yayın Tarihi | Publication Date: Mart | March 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: DSC | Şiir çalışmaları ve eleştirisi | Poetry studies and criticism

BISAC: LIT014000 | Şiir - Orta Doğu | Poetry: Middle Eastern

THEMA: DSBH | Arap şiiri | Arabic poetry

LC: PJ7795.R8 | Arap edebiyatı - Şiir - Tarih ve eleştiri | Arabic literature - Poetry - History and criticism

Atf Bilgisi | Cite as: Daş, Fuat. *Ma'rûf er-Rusâfî ve Şiirleri*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdülkadir el-Mağribî, “Mukaddime”, *Divânu’r-Rusâfî*, mlf. Ma’rûf er-Rusâfî. Mısır: Dâru’l-Fikri’l-Arabî, 1953.
- Ahmed, Abdulâlîh. *Neş’etu’l-Kıssa ve Ta’atavvuruhâ fi’l-‘Irak 1908-1939*. Bağdat: Dâru’ş-Şu’ûni’s-Sekâfiyyeti’l-‘Âmme. 2001.
- Ahmed, İbrahim Halil. “el-Cem‘iyâtu ve’n-Nevâdiyyu’s-Sekâfiyye ve’l-İctim‘iyye”, *Hadâratu’l-‘Irâk*. ed. Nuḥbetu Mine’l-Bâhisînel’l-Irakıyyîn. 13/145-180. Beyrut: Dâru’l-Cîl, 1985.
- Akdoğan, Onur “Irak’ın İlk Askeri Darbesi: 1936 Bekir Sıtkı Darbesi”. *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi* 8/2 (2021), 127-149.
- Ali, Mustafa. *er-Rusâfî, Şilatî Bihî, Vaşîyyetühû, Mü’ellefâtüh*. Bağdat: Menşûrât Mektebeti’l-Müsennâ, 1948.
- Ali, Mustafa. *Muhâdârât ‘An Ma’rûf er-Rusâfî ‘Hayâtuhu ve Şi’ruhu’*. byy. 1954
- Alshallal, Omar. “et-Ta’atavvurâtü’s-Sekâfiyyetu fi’l-‘Irâk fi’l-‘Ahdî’l-Usmâniyyi’l-Ahîra 1869-1914”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 38 (2015), 251-260.
- Altındış, Rukiye. *Ma’Rûf er-Rusâfî’nin Şiirlerinde Toplumsal Konular*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024.
- ‘Alvân, Ali, Abbâs. *Ta’atavvuru’ş-Şi’ri’l-‘Arabî’l-Hadîs fi’l-‘Irâk ‘İtticâhâtü’r-Ru’yâ ve Cemâlâtü’n-Nesîc’*. Irak: Menşûrâtü Vuzâratî’l-‘İ‘lâm, 1985.
- Arslan, Adnan. “İraklı Şair Ma’rûf er-Rusâfî’nin Gözünden Hülâgû’nun Bağdat İstilasası”. *İslami İlimler Dergisi* 17/2 (2022), 53-68.
- Aydın, Mahir. “Hüseyn Hilmi Paşa”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/550-551. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.

- Ayyıldız, Erol. “Ma'rûf er-Rusâfî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/69-71. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2003.
- Aziz, Serkevt. *Ma'rûf er-Rusâfî'nin Şiirlerinde Türkiye ve Türkler – Türkiye ve'l-Etrâk fî Şi'ri'l-Ma'rûf er-Rusâfî*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2001.
- Basrî, Mîr. *'A'lamu'l-Edeb Fî'l-Iraki'l-Hadîs*. Londra: Dâru'l-Hikme, 1994.
- Baṭṭî, Rafâ'il. *el-Edebu'l-Asrî fî'l-Irâkî'l-'Arabî 'el-Kısmu'l-Evvel Manzûm'*. Mısır, Hindâvî, 2017.
- Baṭṭî, Rafâ'il. *es-Sahâfe fî'l-Irak*. Kahire: Dâru'l-Hanâ, 1955.
- Behcet M. Mustafa, “Selâsiyyetu'l-Fakrı ve'l-Mer'eti ve't-Ṭufûleti Kemâ Yuşavviruhâ Ma'rûf er-Rusâfî”. *et-Tecdîd* 11/21 (2007), 164.
- Bostancı, Mustafa. *Irak'ta Monarşinin Sonu '1958 Irak İhtilali'*. Ankara: Berikan Yayınevi, II. Basım, 2020.
- Al-chalaby, Ahmet Farman Saeed, “Ma'ruf er-Rusafi'nin Mustafa Kemal Atatürk Hakkında yazdığı şiire bir bakış”. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* 15 (Ağustos-2019), 176-186.
- el-Cevâhirî, Muhammed Mehdî. “Kelimetu'l-Üstâz el-Cevâhirî”. *Mehrecânû'r-Rusâfî*. ed. Cevâd Ahmed 'Allûş vd. Bağdat: Matba'atu'l-Me'ârif, 1959.
- Ceylan, Ebubekir. *Modern Irak'ın Osmanlı Kökenleri*. çev. Kenan Koçak. İstanbul: Vakıfbank Kültür Yayınları, 2022.
- el-Cuyûsî, Selma el-Ḥadrâ'u. *el-İtticâhât ve'l-Harekât fî Şi'ri'l-'Arabiyyi'l-Hadîs*. çev. Abdulvahid Lu'lu'e. Beyrût: Merkezi Dirasati'l-Vahdeti'l-'Arabiyye, 2007.
- Çelebi, Rabiha. “Ma'rûf er-Rusafi Sosyal, Siyasi ve Edebi Hayatı”. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8 (1994), 361-374.
- Çetinsaya, Gökhan. “Irak: XIX. Yüzyıl”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/93-95. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.

- al-Dabâgh, Fawziah A. *An Analytical Study Of Themes in The Poetry of Ma'Ruf al-Rusâfi*. Glasgow: Glasgow Üniversitesi, Sanat Fakültesi, Doktora Tezi, 1977.
- Dağlar, Oya. "II. Meşrutiyet'in İlanının İstanbul Basını'ndaki Yansımaları (1908)". *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* 38 (Mart-2008), 141-159.
- Daş, Fuat. "İrakil Yazar Mahmûd Ahmed Es-Seyyid'in Beddây El-Fâyiz Adlı Öyküsünün Tahlili". *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Uluslararası Filoloji ve Çeviribilim Dergisi* 2/2 (2020), 199-213.
- Daş, Fuat. "Modern Irak Edebiyatında Siyasi Şiir (1908-1932)". *Turkish Studies - Language* 18/4 (Aralık 2023) 2443-2462.
- Dâvûd Sallûm, Seffâne. *Zâhiretu't-Temerrud fî Edebey er-Rusâfi ve'z-Zehâvî*. Bağdat: Bağdat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Yüksek lisans Tezi, 2007.
- el-Mûsevî, Muhsin Câsim. "el-Edebu'l-Kıyasiyyu ve İtticâhâtü'n-Nakd", *Hadâratu'l-İrâk*. ed. Nuḥbetu Mine'l-Bâhisînel'l-İrakiyyîn. 13/319-344. Beyrut: Dâru'l-Cîl, 1985.
- Er, Rahmi. *Çağdaş Arap Edebiyatı Seçkisi*. Ankara: Vadi Yayınları, 2012.
- el-Fâhûrî, Ḥannâ. *el-Câmi' fî Târîhi'l-Edebi'l-'Arabî 'el-Edebü'l-Hadîs'*. Beyrut: Dâru'l-Cîl, 1986.
- el-Feyyâd, Abdullah. *es-Sevretu'l-İrakiyyetu'l-Kübrâ*. Bağdat: Matbatu'l-İrşâd, 1963.
- Göz, Kemal. "Toplumsal Değerler Bağlamında Yaşama Hürriyeti". *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/1 (2014), s. 85-101.
- Ğazvân, İnâd. "eş-Şi'ru ve Funûnuhu ve Tayyârâtü'n-Nakd", *Hadâratu'l-İrâk*. ed. Nuḥbetu Mine'l-Bâhisînel'l-İrakiyyîn. 13/ 291-318. Beyrut: Dâru'l-Cîl, 1985.
- Ḥaccâvî, Arif. *'İhyâ'u's-Şi'r el-Bârudî, ve'z-Zehâvî ve Şevkî ve Hâfiz ve'r-Rusâfi ve'l-Cevâhîr*. Kahire: Dâru'l-Maşriḳ, 2018.
- Hafâcî Muhammed Abdülmünim. *Dirâsât fî'l-Edebi'l-'Arabiyyi'l-Hadîş ve Medârisih*. Beyrut: Dâru'l-Cîl, 1992.

- Halil, İmâdüddin. "Irak: Başlangıçtan Osmanlı Dönemine Kadar". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/87-91. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Hâlis, Salâh. "er-Rusâfi Şâ'iru'l-Kâdihîn". *es-Sekâfetu'l-Cedîde Dergisi* 8 (Nisan-1958).
- el-Hayyât, Celâl. *eş-Şi'ru'l-Irakiyyul'l-Hadîs 'Merhaletun ve Taṭavvurun'*. Lübnan: Dâru'r-Râ'idi'l-'Arabî. 1987.
- Huvvar, Muhammed İbrahim. *el-Hanûn ilâ'l-Vatan fî'l-Edebi'l-Arabi Hattâ Nihâyeti'l-Asri'l-Emevî*. Kahire: Dâru'l-Nahda. 1973.
- İbrahim, Kemal. "es-Sevretu fî Şi'ri'r-Rusâfi" *Mehrecânu'r-Rusâfi*. ed. Cevâd Ahmed 'Allûş vd. Bağdat: Matba'atu'l-Me'ârif, 1959.
- İzzeddin, Yusuf. *er-Rusâfi Yervî Sîrete'l-Hayâtîhi*. Suriye: Dâru'l-Medâ li's-Sekâfeti ve'n-Neşr, 2004.
- İzzeddin, Yusuf. *eş-Şi'ru'l-Irakiyyu'l-Hadîs ve Esru't-Teyyârâti's-Siyasiyye ve'l-İctimaiyye Fîhi*. Bağdat: Matba'atu Es'ad, 1960.
- İzzeddin, Yusuf. *fî'l-Edebi'l-Arabiyyi'l-Hadîs 'Buhûsun ve Makâlât'*. Bağdat: Matba'tu Dâri'l-Başrî, 1967.
- İzzeddin, Yusuf. *Şu'arâ'u'l-İrâk fî'l-Ḳarni'l-İşrîn*. Bağdat: Matba'atu Es'ad, 1969.
- el-Kahvâtî, Hüseyin Muhammed. "Min Karni't-Tâi' Aşar Hatta Nihâyet'l-Asri'l-Usmânî", *Hadâratu'l-İrâk*. ed. Nuḥbetu Mine'l-Bâhisînel'l-Irakiyyîn. 10/ 91-110. Beyrut: Dâru'l-Cîl, 1985.
- Karabela, Nevin. "Ma'rûf Er-Rusâfi ve Şiirlerinde Kadın". *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Şarkiyat Mecmuası* 1 (2009), 39-58.
- el-Kayyâlî, Sâmî. *Mine'l-Edebi'l-Mu'âşır*. Halep: Matâbi'u'l-Hadîs, 1957.
- Kenan, Sürüt. *Irak'ta Modern Hikâyenin Doğuşu 1908-1940*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2005.

- Khulusi, Safa. "Ma'ruf Ar-Rusafi in Jerusalem". *Encyclopaedic Survey of Islamic Culture*. 4/154-161. Arabic Literature and Thought. Ed. Mohamed Taher. Delhi: Ammoun Publications, 1997.
- Landau, Jacob. *Modern Arap Edebiyatı '20. Yüzyıl'*. çev. Bedrettin Aytaç. Ankara: Gündoğan Yayınları, 1994.
- Lâzım, Tevfîk. *Hareketu't-Tatavvur ve't-Tecdid fi's-Şi'ri'l-Iraki'l-Hadîs*. Bağdat: Matba'atu'l-Îmân, 1971.
- Longrigg, Stephen Hemsley. *Erba'tu Kurûn min Târîhi'l-Îrâki'l-Hadîs*. çev. Ca'fer Hayyât. Bağdat: Matba'tu't-Tafîdi'l-Ehliyye, 1941.
- Lutskiy, Borisoviç. *Arap Ülkelerinin Yakın Tarihi '16. Yüzyıldan 20. Yüzyıla'*. çev. Turan Keskin. İstanbul: Yordam Kitap, 2011.
- Mansfield, Peter. *Osmanlı Sonrası Türkiye ve Arap Dünyası*. çev. Nuran Ülken. İstanbul: Sander Yayınları, 1975.
- Mantran, Robert. "Irak: Osmanlı Dönemi XVI-XVIII. Yüzyıl". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/91-93. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Matlûb, Ahmed. "Ma'rûf er-Rusâfî'nin Arap Dili ve Edebiyatıyla İlgili Eserleri". çev. Taceddin Uzun. *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2 (1986), 291-298.
- Moreh, Shmuel. "Ma'rûf al-Ruşâfî". *The Encyclopaedia Of Islam*. 6/614-617. Leiden: E. J. Brill), 1991.
- Nâcî, Hilâl. *el-Kavmiyyetu ve'l-İştirâkiyyetu fi's-Şi'ri'r-Rusâfî*. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 1959.
- Nâdirî, İsmail. "Ma'rûf er-Rusâfî Muhellilun 'İctimâ'yyun li'l-Fakr ve'l-Hirmân". *Fasliyye Dirâsâtü'l-Edebi'l-Mu'âşır* 8 (1969), 111-124.
- Nazmî, Vemîd Ömer. *el-Cuẓûru's-Siyâsiyyetu ve'l-Fikriyyetu ve'l-İctimâ'yyetu li'l-Hareketi'l-Kavmiyyeti'l-'Arabîyyeti (İstiklaliyyetu) fi'l-Îrâk*. Beyrut: Merkezü Dirâsati'l-Vahdeti'l-'Arabîyyeti, 1986.

- Özcan, Azmi. "31 Mart Vak'ası". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 34/9-11. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Özcan, Azmi. "Şerîf Hüseyin". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/585-586. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- er-Râvî, Habîb. *eş-Şî'ru's-Siyasî fi'l- 'Irâki'l-Hadîs*. Beyrut: Amerikan Üniversitesi, Doktora Tezi, 1954.
- Rogan, Eugene. *Araplar Bir Halkın Tarihi*. çev. Cem Demirkan. İstanbul: Pegasus Yayınları, 2017.
- er-Rusâfî, Ma'rûf. *Ârâ'u'r-Rusâfî fî's-Siyâset ve'd-Dîn ve'l-İctimâ'*. Derleyen: Sa'îd el-Bedrî. Bağdat: Matb'atu'l-Me'ârif, 1941.
- er-Rusâfî, Ma'rûf. *Def'u'l-Hucne fî'rtidâhi'l-Lukne*. İstanbul: Matba'tu Seda Millet, h.1331.
- er-Rusâfî, Ma'rûf. "Def'u'l-Merâk fî Kelâmi Ehli'l-İrâk". *Luğatu'l-Arab Dergisi* 1/4 (Temmuz-1926), 85-89.
- er-Rusâfî, Ma'rûf. *Yabancı Ağzılı Konuşma Bozukluklarına Reddiye 'Def'u'l-Hucne fî'rtidâhi'l-Lukne'*. çev. Musa Yıldız. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2015.
- er-Rusâfî, Ma'rûf. *Âlimu'z-Zubâb*. Bağdat: Mektebetu's-Şabâh, 1943.
- er-Rusâfî, Ma'rûf. *Divânu'r-Rusâfî*. Şerh: Mustafa Ali. Bağdat: el-Cumhûriyyetu'l-'Irâkiyye Vuzâratu'l-'İlâm, 1975.
- er-Rusâfî, Ma'ruf. *Erkek ile Kadın Arasında Müsavat Olabilir mi?*. İstanbul: Evkaf Matbaası, h.1333.
- er-Rusâfî, Ma'rûf. *Temâ'imû't-Ta'lîm ve't-Terbiye*. Bağdat: Matba'atu Dicle, 1948.
- Safvet, N. Fethî. *Silsiletu'l-'A'mâli'l-Mechûle: Ma'rûf er-Rusâfî*. Londra: Riyâdu'r-Rayyes li'l-Kutub ve'n-Neşr, 1988.
- Sa'îd, Cemil. *Nazarât fî't-Teyyârâtî'l-Edebîyyeti'l-Hadîse fî'l-'Irak*. Kahire: Câmî'etu'd-Duvelî'l-'Arabîyye-Ma'hadu'l-Buhûs ve'd-Dirâsâtî'l-'Arabîye, 1954.
- Salâh el-Esîr, "Şâ'iriun Yetehaddesu an Şu'arâ'in Muâsirîn". *el-Edîb* 2 (1944).

- Salih Hasan, Minâ - Hâtif Kerim, Kevser. “Nazarât fî Nisâ’iyyâti Ma’rûf er-Rusâfî”. *Mecelletu Külliyyeti’t-Terbiyye li’l-Benât li’l-Ülûmi’l-İnsâniyye* 15/8 (2014), 417-439.
- Sallûm, Davud. *Makâlât ‘ani’l-Cevâhirî ve’l-Âharîn*. Necef: Dâru’l-Nu‘mân, 1971.
- Sayhood, Asra. *1917–1932 Dönemi Irak Yönetimi*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2009.
- Sluglett Marion Farouk, Sluglett, Peter. “Irak: Son Dönem”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/95-99. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Şaban, İbrahim. *XIX. Yüzyıl Osmanlı Irak’ında Edebi ve Kültürel Çevre*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2011.
- eş-Şebîbî, Muhammed Rızâ. *Divânu’s-Şebîbî*. Kahire: Matb‘atu Lecneti’-Te’lîf ve’-Terceme ve’n-Neşr, 1940.
- Tabâne, Bedevî Ahmed. *Ma’rûf er-Rusâfî: Dirâsetun Edebiyyetun li’ş-Şa’iri’l-İrâk ve Bî’etuhu’s-Siyasiyyetu ve’l-İctimâ’iyyetu*. Kahire: Matba’atu’s-Sa‘âde, 1947.
- et-Tikrîfî, Selim Taha. “Vechetu’l-Edeb fî’l-İrâk”, *el-Âdâb* 1/5 (1953), 33-34.
- Tiryaki, Kerim. “Son Dönem Osmanlı Toplumunda Kadın-Erkek Eşitliği Meselesine Bir Bakış (Maruf Er’Rusafî’ye Göre)”. *II. International Conference On The Studies Of Ottoman Empire in Three Continents*. ed. Ahmed Abdoh Tarabeik. 1-17. İstanbul: Farabi Publishing House, 2022.
- Toker Gökçe, Özlem. “Arap Milliyetçiliğinin Ortaya Çıkışı ve İlk Dönemleri”. *Yeni fikir Dergisi* 11/22 (Temmuz- 2019), 55-71.
- Ürün, Ahmet Kazım. *1868-1932 Mısır’da Türk Bir Şair Ahmet Şevki*. İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2002.
- el-Vâ’ilî, İbrahim. *Sevretu’l-Işrîn fî’ş-Şa’iri’l-İrâkî*. Bağdat: Maba‘tu’l-Îmân. 1968.

el-Verdî, Ali. *Lemahâtu İctima'yyetu Min Târîhi'l-İrâki'l-Hadîs 'Havle Şevreti'l-İşrîn'*. Bağdat: byy., 1977.

el-Yesûî, Luvis Şeyhû. *Târîhu'l-Âdâbi'l-'Arabiyye fî'l-Karni't-Tâsi' Aşara*. Beyrut: Matba'at'u'l-Ebâ'i'l- Yesû'îyyîn, 1926.

ez-Zehâvî, Cemil Sıdkî. *Divânu'z-Zehâvî 'Nez'atî fî'ş-Şi'r'*. Mısır: Matba'atu'l-Mısır, 1924.

Zeki, Muhammed Emin. *Meşâhîru'l-Kürd ve'l-Kürdistan fî'l-'Ahdi'l-İslâmî*. çev: el-Ânise Kerîme. thk: Muhammed Ali Avnî, Mısır: Matb'atu's-Sa'âdet, 1947.

İnternet Adresler;

Wikipedia “ثورة رشيد عالي الكيلاني” (Erişim 15 Ekim 2024).

Marefe.org “ياسين الهاشمي” (Erişim 27 Ekim 2024).

Fotoğraf 1: <https://tr.pinterest.com/pin/272045633722305812/> (Erişim: 15 Şubat 2025).

Fotoğraf 2: <https://tr.pinterest.com/pin/636907572326121622/> (Erişim: 15. 02. 2025)

Fotoğraf 3: <https://tr.pinterest.com/pin/312648399123856214/> (Erişim: 11.02. 2025)

Fotoğraf 4: <https://tr.pinterest.com/pin/624100460894328905/> (Erişim: 11. 02. 2025)

Fotoğraf 5: <http://www.aliabdulameer.com/inp/view.asp?ID=1184> (Erişim: 11. 02. 2025)

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1569

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 955

Kitap Adı: Râzî ve Âlûsî Tefsirlerinin Karşılaştırılması -Kur'ân ve Sünnet İlişkisi Bağlamında-

Book Title: A Comparison of Razi and Alusi Tafseer -In the Context of the Relationship With the Qur'an and the Sunnah-

ISBN: 978-625-5576-09-5

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576095

Yazar | Author: Fatma DURSUN | orcid.org/0000-0002-7653-6296

Kurum | Institution: Ankara Üniversitesi

ROR ID: ror.org/01wntqw50

Editör | Editor: Zehra EMİNOĞLU | orcid.org/0000-0003-2887-1476

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 250

Yayın Tarihi | Publication Date: Mart | March 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRCG1 | Kur'an çalışmaları ve tefsir | Qur'anic studies & exegesis

BISAC: REL006710 | İslam / Kur'an Çalışmaları | Islam / Quran Studies

THEMA: QRDH | Kur'an ve tefsir çalışmaları | Quran & exegesis

LC: BP130.4 | Kur'an Yorumu ve Tefsir | Qur'anic Interpretation & Exegesis

Atıf Bilgisi | Cite as: Dursun, Fatma. *Râzî ve Âlûsî Tefsirlerinin Karşılaştırılması -Kur'ân ve Sünnet İlişkisi Bağlamında-*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abbâs ‘Azzâvî, *Zikrâ Ebi’s-Senâ el-Âlûsî*, Şirketü’t-ticâra ve’t-tubâa’, Bağdat 1958.
- Abdülkâhir el-Cürcânî, *Delâ’ilü’l-îcâz*, Dâru’l-medenî, Cidde 1992.
- Abdülazîz b. Abdillâh, *Tefsîru İbn Abbâs ve Merviyâtuh*, Câmia’tü Ümmü’l-kurâ, Mekke 2008.
- Abdullâh b. Adî, *el-Kâmil fî du‘afâ’i’r-ricâl*, Dâru’l-kütübî’l-‘ilmiyye, Beyrut 1997.
- Abdubbâkî el-Umarî, *et-Tiryâku’l-fârûkî*, Dâru’l-nu’mân, Irak 1964.
- Abdulhamit Birışık, *Hind Altkıtası Düşünce ve Tefsir Ekolleri*, İFAV Yay., İstanbul 2019.
- _____, “Kur’ân”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, Ankara 2022, c. XXVI.
- _____, “Kur’âniyyûn”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, Ankara 2022, c. XXVI.
- Abdülganî Abdülhâlîk, *Huccîyyetü’s-sünne*, Dâru’l-vefâ’, Mısır ts.
- Abdullah Aygün, “Tefsirlerin Rivayet ve Dirâyet Ayrımının Sorunları”, *GÜİFD*, Yıl 2015, Cilt 4, Sayı 8.
- Abdullâh b. Muhammed ed-Debûsî, *Takvîmü’l-edille*, Dârü’l-kütübî’l-‘ilmiyye, Beyrut 2001.
- Abdullâh el-Buhârî, *Cühûdü Ebî’s-senâ el-Âlûsî fî’r-red a’le’r-Râfida*, Dâru İbn Affân, Mısır 1999.
- Abdullah Kahraman, “Fıkhî Hadislerin Doğru Anlaşıp Yorumlanması Hususunda Bazı Esaslar”, *CÜİFD*, Sivas- 2001, Cilt: 1, Sayı: 2.
- Abdullâh Rabi’ Cüneyd, *Menhecu’s-şeyhi’l-Âlûsî fî Tefsîrihi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), el-Câmiatu’l-İslâmiyye, Gazze 2010.
- Abdurrahman Altuntaş, “*Celaleyn Tefsiri ve Metodu*”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), AÜSBE, Ankara 2004.
- Abdurrahman b. Ömer Bulkînî, *Mevâkı’u’l-‘ulûm min mevâkı’i’n-nücûm*, Dâr es-Sahâbe Li’t-türâs Batantâ, Mısır 2007.
- Abdurrahman Çetin, *Kur’ân İlimleri ve Kur’ân Kerîm Tarihi*, Dergâh Yay., İstanbul 2012.
- _____, “Kur’an’a Göre Kur’an’ın İsim ve Sıfatları”, *UÜİFD*, Sayı:5, Cilt:5, 1993.
- _____, “Nesih”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2006, c. XXXII.

- Abdülhakim Yüce, *Fahreddîn er-Râzî'nin Mefâtîhu'l-gayb Adlı Eserinde İşâri Tefsir Yönü*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), AÜSBE, Erzurum 1992.
- Abdülganî Abdülhâlîk, *Hucciyetü's-sünne*, Dâru'l-vefâ', Mısır ts.
- _____, *Diğâ' 'ani's-Sünne*, Mektebü's-Sünne, Kahire ts.
- Abdülkerîm Zeydân, *el-Vecîz fî Usûli'l-Fıkıh*, Müessesetü'l-Kurtuba, Mısır ts.
- Abdolvahhâb Hallâf, *İlim Usûlü'l-fıkıh ve Hulâsa Târîhi't-teşrî'*, Müessesetü's-Suûdiyye, Kahire ts., s. 39-40.
- Abdurrahman Çetin, *Kur'an İlimleri*, Dergah Yay., İstanbul 1981.
- Abdürrezzâk b. Hasen el-Baytâr, *Hilyetü'l-beşer fî târîhi'l-karnî's-sâlis 'aşer*, Dâr Sâdır, Beyrut 1993.
- Ahmed b. Hüseyin el-Beyhakî, *Şu'abü'l-îmân*, Mektebetü'r-rüşd, Riyad 2003.
- Ahmet Keleş, "Sünnet Vahiy İlişkisi", *DÜİFD*, Diyarbakır 1999, Cilt: 1.
- İbn Atiyye, *el-Muharraru'l-vecîz*, Dâru'l-kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 2001.
- Âdem Yerinde, "Müşkilü'l-Kur'ân", *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2006, c. XXXII.
- _____, *"Ahkâm Ayetlerinin Tefsirinde Sünnetin Yeri"*, MÜSBE, İstanbul 1997.
- Âdem Yıldırım, *"Kur'ân ve Sünnet Işığında Cezanın Amacı"*, İÜSBE, İstanbul 2013.
- Âdil Muhammed Sâlih, *Menhec Fahreddîn er-Râzî fî Tefsîri'l-Kur'ân*, Câmi-a'tü el-Melik Abdü'l-Azîz, Cidde ts.
- Afîfüddîn Abdullâh b. Süleymân el-Yâfiî, *Mir'âtü'l-cenân ve 'ibretü'l-yakzân fî ma'rifeti havâdisi'z-zamân*, Dâru'l-kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1997.
- Ahmed el-Feyûmî, *el-Misbâhu'l-münîr*, Mektebe Lübnan, Beyrut 1990.
- Ahmed b. Hallikân, *Vefeyâtü'l-a'yân*, Dâr Sâdır, Beyrut 1978.
- Ahmed b. Hacer el-Askalânî, *Lisânü'l-mizân*, Müessesetü'l-e'lemî Lilmatbûât, Beyrut 1971.
- _____, *Fethu'l-bâr bi-şerhi Sahîhi'l-Buhârî*, Dâru'l-ihyâi't-türâsi'l-Arabî, Beyrut 1999.
- Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, Müessetü'r-risâle, Beyrut 2001.
- Ahmed b. el-Hüseyin el-Beyhakî, *Delâ'ilü'n-nübüvve*, Dâru'l-kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1984.
- _____, *Süneni'l-kübrâ*, Dâru'l-kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 2003,
- Ahmed b. Muhammed b. İbrâhîm es-Sa'lebî, *el-Keşf ve'l-beyân 'an tefsîri'l-Kur'ân*, Dâru İhyâi't-türâsi'l-Arabî, Beyrut 2002.

- Ahmed b. Muhammed b. İshâk eş-Şâî, *Usûli's-Şâî*, Dâru'l-Kitâbi'l-Arabiyye, Beyrut 1982.
- Ahmed b. Muhammed Hattâb el- Hattâbî, *Meâlimü's-sünen*, el-matbaati'l-İlmiyye, Halep 1932.
- Ahmed b. Muhammed el-Kastallânî, *İrşâdî's-sârî*, el-Matbaati'l-kübrâ el-E-miriyye, Mısır 1905.
- Ahmed b. Şuayb el-Horasânî en-Nesâî, *Sünenü'n-Nesâî*, Mektebü'l-matbûâtî'l-İslâmiyye, Halep 1986.
- Ahmed Emîn, *Fecru'l-İslâm*, Müessesetün Hendâvî li't-ta'lîm ve's-sekâfe, Kahire 2012.
- Ahmed Matlûb, *Mu'cemü'l-mustalahâtî'l-belâğîyye ve tetavvürühâ*, Dâru'l-Arabiyye, Beyrut 2006.
- Ahmet Çelik, el-Âlûsî'nin Rûhu'l-me'ânî isimli Eserinde “İşârî Tefsir”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), AÜSBE, Erzurum 1996.
- , “Rûhu'l-Meânî”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2008, c. XXXV.
- Ahmet Hulûsî Köker, “Ebû Mansûr Semerkandî Mâtürîdî”, *EÜĞNTTE*, Kayseri 1986.
- Ahmet el-Saadî, “el-Lugatü'l-Arabiyye Şartan fî Müctehidi's-şerîa' ”, *OMÜİFD*, Yıl 2012, Sayı: 32.
- Âişe A'bîze, *Uslubü'l-tevkîd fî'l- Kur'ânî'l-Kerîm*, (Yayınlanmamış Doktora Lisans Tezi), Câmiatü Hâc Lahdar, Batna 2008-2009.
- Akif Özdoğan, “Arap Dilinde Muhatabı İkna Etme Açısından Haberi Cümlede Tekid Edatlarının Rolü”, *KSÜİFD*, Yıl: 9, Sayı: 17, Ocak-Haziran 2011.
- Alâüddîn Abdülazîz b. Ahmed el-Buhârî, *Keşfü'l-esrâr an Usûli'l-Pezdevî*, Darü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1997.
- Ali Cüneyt Eren, “Başlangıcından Günümüze Kur'ân Tefsirinde Sünneti Devre Dışı Bırakan Hareketler”, *Kur'ân ve Tefsir Araştırmaları I*, Ensar Neşr., İstanbul 2000.
- Ali Çelik, “Kuran ve Sünnet Bütünlüğü”, *Diyanet İlmi Dergi*, c. 33, sayı. 2, yıl.1997
- Ali Bakkal, “Sünnet'in Kaynak Değeri”, *HRÜİFD*, Sayı: V, Ocak-Haziran 2003.
- Ali Bardakoğlu, “Âm”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1989, c. II.
- Alican Dağdeviren, “Şihâbüddîn Mahmûd el-Âlûsî, Hayatı, Eserleri ve Tefsiri Rûhu'l-meânî”, *SAÜİFD*, Sayı 3, Yıl 2001

- Ali Karataş, “Rivayet ve Dirâyet Kaynakları Açısından Mâtürîdî’nin Te’vîlâtü’l-Kur’ân’ı”, *Ekev Akademi Dergisi*, Yıl: 15, Sayı: 47, Bahar-2011.
- _____, *Mâtürîdî’nin Te’vîlâtü’l-Kur’ân’ında Kur’ân’ı Kur’ân’la Tefsir*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), AÜSBE, Ankara 2010.
- Ali Muhammed Hasan el-Ammârî, *el-İmam Fahreddin er-Râzî Hayâtuhu ve Âsâruhu*, Dâru’l-İmami’r-Râzî, Kahire 2016.
- Ali Toksarı, “Teşrii Değer Açısından Sünnetin Konumu”, *Bilimname*, XX-VII, 2014/2.
- Ali Özek, “Dirâyet Müfessiri İbn Abbâs”, *MÜİFD*, İstanbul 1986.
- Aydın.Öztan,.Anlamak,.Anlamamak;.Anlamadığını.Anlamak,.<https://www.labmedya.com/anlamak-anlamamak-anlamadigini-anlamak>,. (erişim tarihi:14.01.2001).
- Aynur Uraler, “Sünnetin Kaynağı Üzerine Bazı Tespitler”, *Hadis Tetkikleri Dergisi*, Cilt: IV, Sayı: 2, 2006.
- Bahattin Dartma, “Osmanlı Döneminde Bazı Müstakil Dirâyet Tefsirleri ve Uyguladıkları Yöntemler”, *International Periodical for the Language, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 11/7 Spring 2016.
- Bedreddin el-Aynî, *Umdetu’l-kârî*, Dâru’l-ihyâi’t-turâsi’l-Arabî, Beyrut ts.
- Bedrüddîn ez-Zerkeşî, *el-Burhân fî ‘Ulûmi’l-Kur’ân*, Dâru İhyâi’l-kütübî’l-Arabîyye, Beyrut 1957.
- _____, *el-Bahru’l-Muhît fî Usûli’l-Fıkıh*, Dâru’l-kütübî, Mısır 1994.
- Beşir Gözübenli, “Âriyet”, *Tdv İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1991, c. III.
- Bekir Topaloğlu, “Te’vîlâtü’l-Kur’ân”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2012, c. XLI.
- Bilâl Ali el-Uslî, *Menhecû’l-imâmî’l-Âlûsî fî’l-kuraât ve Eseruhâ fî Tefsîrihi*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), el-Câmiatu’l-İslâmiyye, Gazze 2009.
- Bilgen Kral, “Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi”, *SÜSBE*, Yıl: 2020, Sayı: 15.
- Celâlüddîn Abdurrahmân es-Süyûtî, *Tabakâtü’l-müfessirîn*, Mektebetün Vehbe, Kahire 1976.
- _____, *el-İtkân fî ulûmi’l-Kur’ân*, Heyetü’l-Mısriyyeti’l-âmme, Mısır 1974.
- _____, *Tedribü’r-ravî*, Dâr Tayyibe, Riyad ts.
- _____, *Miftâhu’l-cenne fî’l-ihcâc bi’s-sünne*, el-Câmiati’l-İslâmiyye, Gazze 1989.

- ____, *Mu'terekü'l-Akrân fî İ'câzi'l-Kur'ân*, Dâru'l-kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1998.
- ____, *Müfhamâtü'l-akrân fî Mübhemâtü'l-Kur'ân*, Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türâs, Kahire 1992.
- Cemal Ağırman, "*Sünnete İtaat*", MÜSBE, İstanbul 1995.
- Cemâleddin el-Kâsımî, *Mehâsinü't-te'vîl*, Dâru'l-kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1997.
- Cemâlüddîn b. el-Kıftî, *İhbârü'l-'ulemâ' bi-ahbâri'l-hükemâ'*, Dâru'l-kütübi'l-hayriyye, Mısır ts.
- Cemaluddîn Muhammed b. Mukrim İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, Dâr Sâdr, Beyrut 1993.
- Corcî Zeydân, *Târîhu't-temeddüni'l-İslâmî*, Müessesetün Hendâvî li't-ta'lîm ve's-sekâfe, Kahire 2012.
- ____, *Terâcimü Meşâhîriü'ş-şark*, Müessesetün Hendâvî li't-ta'lîm ve's-sekâfe, Kahire 2012.
- ed-Dârekutnî, *es-Sünen*, Müessesetü'r-risâle, Beyrut 2004.
- ed-Dârimî, *Sünenü'd-Dârimî*, Dâru'l-beşâir, Beyrut 2013.
- Dımya' Es-Sâmraiyî, *el-Mahtûtât ve'r-resâili'l-muvakkaa' bikalemi'l-Âlûsî*, Dâr el-Mahtûtâtî'l-I'râkiyye, Bağdat ts.
- Ebû Bekr Ahmed b. Alî er-Râzî el-Cessâs, *el-Fusûl fi'l-usûl*, Vezâratü'l-evkâf el-Küveytiyye, Küveyt 1994.
- ____, *Ahkâmü'l-Kur'ân*, Dâru'l-kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1994.
- Ebû'l-A'lâ El-Mevdudî, *Kur'an-ı Nasıl Anlayalım*, çev. Bekir Karlığa, Bir Yay., İstanbul 1988.
- ____, *Sünnetin Anayasal Niteliği*, terc. Ahmet Asrar, Çıra Yay., İstanbul 2017.
- ____, *Sünnet Bilinci*, Ehil Yay., İstanbul 2017.
- Ebû'l-Bekâ El-Kefevî, *el-Külliyyât*, Müessesetü'r-risâle, Beyrut ts.
- Ebû'l-Berekât Abdullah b. Ahmed en-Neseffî, *Medârikü't-tenzîl ve hakâ'i-ku't-te'vîl*, Dâru'l-kütübi't-tayyib, Beyrut 1998.
- Ebû'l-Ferec İbnü'l-Cevzî, *Nevâsihu'l-Kur'ân*, el-Câmiatu'l-İslâmiyye, Medine 2003.
- ____, *Telgîhu Fuhûmi Ehli'l-eser fî Uyûni't-târih ve's-Siyer*, Dâru'l-erkâm, Beyrut 1997.
- Ebû'l-Hüseyn el-Basrî, *el-Mu'temed fî Usûli'l-fıkıh*, Dâru'l-kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1983.

- Ebü'l-Vefâ Alî b. Akîl, *el-Vâzih fî usûli'l-fıkḥ*, Müessesetü'r-risâle, Beyrut 1999.
- Ebü Dâvûd, *Sünenü Ebî Dâvûd*, Mektebetü'l-asriyye, Beyrut ts.
- Ebü Hayyan Muhammed b. Yûsufel-Endelûsî, *el-Bahru'l-muhît*, Dârü'l-fikir, Beyrut, 1999.
- Ebü Hayseme Züheyr b. Harb, *Kitâbü'l-İlm*, Mektebetü'l-İslâmî, Beyrut 1983.
- Ebü İshak İbrâhim b. Mûsâ eş-Şâtıbî, *el-Muvâfakât fî Usûli's-şerîa*, Dâr İbn Affân, Kahire 1997.
- Ebü Mansûr Muhammed b. Mahmûd el-Mâturîdî, *Te'vîlâtü Ehl-i's-sünne*, thk. Mecdî Bâsellûm, Dâru'l-kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 2005.
- Ebü Nasr İsmail b. Hammâd Cevherî, *Tâcu'l-arûs ve Sihâhu'l-Arabiyye*, Dâru'l-İlmi Lilmelâyîn, Beyrut 1987.
- Ebü Nuaym el-İsfahânî, *Hilyetü'l-evliyâ' ve Tabakâtü'l-asfiyâ*, Dâru'l-kitâbî'l-Arabî, Beyrut 1974.
- _____, *Marifetü's-Sahâbe*, Dâru'l-Vatan, Beyrut 1998.
- Ebü Şâme el-Makdisî, *el-Mürşidü'l-vecîz ilâ 'Ulûm Tete'alleku bi'l-Kitâbi'l-'Azîz*, Dâr Sâdir, Beyrut 1975.
- Ekrem Alî Hamdân, "el-Cânibü's-sûfî fî Tefsîri'r-rûhu'l-me'ânî", *Mecellet-tü'l-Câmiati'l-İslâmiyye*, Haziran 2016, C. 14, Sayı 2.
- Eltom Ishaq Osman Musa, "Mekânetü's-sünne fi't-teşrî'i'l-İslâmî", *Profetika, Jurnal Studi Islam*, Vol. 17, No. 1, Juni 2016.
- Enver Bayram, *Fahreddin er-Râzî'nin et-Tefsîru'l-Kebîr'inde Tefsir Usûlü Uygulaması*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), AÜSBE, Ankara-2011.
- Esat Sabırlı, *Selefi Söylemde Mecaz Karşıtlığı*, Aybil Yay., Konya 2017.
- Eşref Altaş, *Fahreddin er-Râzî'nin Hayatı, Hâmileleri, İlmî ve Siyasî İlişkileri*, İsam Yay., İstanbul 2018, s. 47.
- Eyüp Yaka, "Emir ve Nehiy Bağlamında Sahabenin Kuran Bilinci", *Türk İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Eylül 2017, Yıl 4, Sayı 2.
- Fahrüddîn er-Râzî, *Mefâtîhu'l-gayb*, Dâru'l-ihyâi't-türâsî'l-Arabî, Beyrut 2000.
- _____, *Muhassalü Efkâri'l-mütekaddimîn ve'l-müteahhirîn mine'l-u'lemâ' ve'l-hukemâ' ve'l-mütekellimîn*, Mektebetü'l-külliyâtî'l-Ezheriyye, Kahire ts.
- _____, *el-Mahsûl fî İlmi'l-usûl*, Müessesetü'r-risâle, Riyad 1997.

- Faik Akcaoglu, “Hz. Peygamber’in Kur’an Vahyi Dışında Bilgilendirilmesi”, (Yayınlanmamış Doktora Lisans Tezi), MÜSBE, İstanbul 2010.
- Fehd b. Mübârek el-Vehbî, “et-Tefsîr Bi’r-ra’yi Mefhûmühü ve Şûbehâtü’l-müsâra Havlehü”, *Mecelletin Câmîatiin Tayyibe*, Suûdiyye 2016, Yıl 5, Sayı 9, 2015.
- Ferruh Kahraman, “Hz. Peygamber’in (s.a.s.) Tefsirinin Kur’an İlimlerindeki Yeri”, *Diyanet İlmî Dergi*, Yıl 2013, Cilt: 49, Sayı: 1.
- Ferhat Koca, “Mutlak”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2006, c. XXXI.
- _____, “Mücmel”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2006, c. XXXI,
- _____, *İslâm Hukuk Metodolojisinde Tahsis (Daraltıcı Yorum)*, TDV Yay., İstanbul 996.
- Fethullah Huleyf, *Fahrüddîn er-Râzî, Dâru’l-câmiâ’ti’l-Mısriyye*, İskenderiyye 1976.
- Fuad Sezgin, *Târîh’t-Türâsi’l-Arabî, Câmia’tü’l-imâm Muhammed B. Suûdi’l-İslâmiyye*, Riyad 1991.
- Gürbüz Deniz, “Vahiy Olgusu”, *Siyer Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 2, Temmuz-Aralık 2017.
- H. Mehmet Soysaldı, “Kuran ve Sünnet İlişkisi”, *FÜİFD*, 7 (2002).
- Hacı Önen, *Taberî Tefsirinde Dirâyet*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), AÜSBE, Ankara 2012.
- Hakîm et-Tirmizî, *Nevâdirü’l-usûl fî Ehâdisi’r-Rasûl*, Dâru’l-ceyl, Beyrut ts.
- Hâkim en-Nisâbü’rî, *el-Müstedrek*, Dâru’l-kütübî’l-İlmiyye, Beyrut 1990.
- Hakkı Dursun Yıldız, “Abbâsîler”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1998, c. I.
- Hâlid b. Abdillatif, *Menhecü’l-Ehli’l-Sünne ve’l-Cemâa’ ve Menhecü’l-Eşâ’ra fî Tevhîdillâhi Teâlâ*, Mektebetü’l-gurbâi’l-eseriyye, Medine 1995.
- Hâlid el-Ak, *Usûlü’l-tefsîr ve Kavâi’dühû*, Dâru’n-nefâis, Beyrut 1986.
- Halîl b. Ahmed, *Kitâbü’l-‘Ayn*, Dâru’l-kütübî’l-İlmiyye, Beyrut 2003.
- Halis Albayrak, *Tefsir Usûlü*, Şule Yay., İstanbul 2016.
- _____, “Mübhematu’l-Kur’an İlmi ve Kur’an Tefsirindeki Yeri”, *AÜİFD*, Ankara 1992, c. XXXII.
- Halit Sinan Işıcık, *Klasik Tefsir Metodolojisi ve Dirâyet Yöntemi Açısından İbn Kesir*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), SÜSBE, Konya 2010.
- Hamza Saleh Said, “Âlûsî’nin Tefsirinin Mukaddimesindeki Görüşleri”, *KÜSBE*, Kastamonu 2017.
- Hâris el-Muhâsibî, *Fehmu’l-Kur’ân ve Meânihi*, Dâru’l-fikir, Beyrut 1978.

- Harun Abacı, “Kur’ân’ın Anlam Farklılaşmasına İrâbun Etkisi-Âlûsî Tefsiri Örneği”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), SÜSBE, İstanbul 2013, s. 8-12.
- Harun Reşit Demirel, “Adâlet Kavramı ve Şia’da Sahâbenin Adâleti Meselesi”, *Mütefekkir*, Haziran 2015; Cilt 2, Sayı 3.
- Hasan b. Şihâb el-Ukberî, *Şerhu risâletin fî Usûli’l-fıkh*, Künûz İşbilyâ, Riyad 2007.
- Hasan el-Bennâ, “Tefsir ilminin Doğuşu Gelişmesi ve Başlıca Tefsir Ekolleri”, çev. Yusuf Işıcık, “NEÜİF, Yıl: 1997, Cilt 7, Sayı 7.
- Hasan İbrahîm Hasan, *Tarhi’l-İslâmî’s-siyâsî ve’l-dînî ve’s-sekâfî ve’l-ictimâî*, Mektebetü’n-nehdati’l-Mısriyye, Kahire 1996.
- Hasan Sevim, *Kur’ân İslam’ı Söylemi’nin Paradigmatik Açından Değerlendirilmesi (Türkiye Örneği)*, (Yayınlanmamış Doktora Lisans Tezi), NEÜSBE, Konya 2021.
- Hatîb El-Bağdâdî, *Târîhu Bağdâd*, Dâru’l-garbi’l-İslâmî, Beyrut 2002.
- , *el-Kifâye fî İlmî’r-rivâye*, el-Mektebetü’l-İlmiyye, Medine ts.
- Hatice Hammâdî, *Menhecü’l-imâm Fahreddîn er-Râzî beyne’l-Eşâ’riye ve’l-Mu’tezile*, Dâru’n-nevâdir, Suriye 2012.
- Hatice Teber, “Kur’ân Tefsirinde Belâğât: Şiirle İstişâd (Hârici Tefsir Geneliği Örneğinde)”, *İslam ve Sanat*, İslâmî İlimler araştırma Vakfı, İstanbul 2015.
- Hayrüddîn ez-Ziriklî, *el-A’lâm*, Dâru’l-İlim li’l-melâyîn, Beyrut 2002.
- Hekim Tay, “Tefsir Faaliyetlerinde Mübhemâtü’l-Kur’ân İlminin Yeri: Ebû Mansûr El-Mâtürîdî Örneği”, *Diyanet İlmî Dergi*, Cilt: 55, Sayı: 3, Temmuz-Ağustos-Eylül 2019.
- Hidayet Işık, “Fahreddin Razi’nin Çeşitli Dinler ile İlgili Bilgi ve Görüşleri”, *Dinî Araştırmalar*, Mayıs-Ağustos 2000, c. III, Sayı 7.
- Hüseyn b. Mes’ûd b. Muhammed el-Ferrâ’ el-Begavî, *Me’âlimü’t-tenzîl*, Dâru İhyâi’t-türâsi’l-Arabî, Beyrut 1999.
- Hüseyn Abdülhâdî Muhammed, Abdulhamit Birışık, “Mübhemâtü’l-Kur’ân”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2006, c. XXXI.
- Hüseyn b. Mes’ûd b. Muhammed el-Ferrâ’ el-Begavî, *Me’âlimü’t-tenzîl*, *Dâru İhyâi’t-türâsi’l-Arabî*, Beyrut 1999.
- Hüseyn Çelik, “Hz. Peygamber (Sas)’ın Kur’ân’ı Tefsir Etme Şekilleri”, *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl 2016, Cilt: 5, Sayı: 3.

- _____, Osman Eyüpoğlu, “Vahiy Bağlamında Kur’an-Sünnet İlişkisi”, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2016, Cilt: 5, Sayı: 4.
- Hüseyin Kahraman, “Kasten Terk Edilen Bir Farz Namazın Kaza Edilebileceğine Delil Getirilen Bir Hadis ve Değerlendirmesi”, *UÜİFD*, 29/2 (Aralık 2020).
- Hüseyin İlâhî Bahş, *el-Kur’âniyyûn ve Şübühâtühüm Havle’s-Sünne*, Mektebe’s-sadîk, Taif 2000.
- Hüseyin Vuruşkan, *Takrîr Sünnet ve Değeri*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İÜSBE, Ankara 2010.
- Hüseyin Yaşar, *Kur’an’da Anlamı Kapalı Ayetler*, Beyan Yay., İstanbul 1997.
- Ignaz Goldziher, *Mezhebî’-t-tefsîrî’-l-İslâmî*, çev. A’bdü’l-Halîm el-buhâr, Mektebetü’l-hancî, Mısır 1955.
- Işın Demirkent, “Haçlılar”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1996, c. XIV.
- İbn Abbâs, *Mesâ’ilü Nâfi’ b. el-Ezrak*, thk. Muhammed Ahmed ed-Dâlî, el-Cefân ve’l-Câbî, Beyrut 1993.
- İbn Abdülber, *Câmî’u Beyani’-l-‘ilm ve Fadlihî*, Dâru İbnü’l-Cevzî, Riyâd 1994.
- İbn Atiyye, *el-Muharraru’l-vecîz*, Dârü’l-kütübî’l-‘ilmiyye, Beyrut 2001.
- İbn Ebî Hâtim, *Tefsîrü’l-Kur’âni’-l-‘azîm*, Mektebe Nezzâr, Mekke 1998.
- _____, *İlelî’l-hadîs*, Matbî’l-hamîdî, Riyâd 2006.
- İbn Ebî Usaybia’, *U’yûnü’l-enbâ’ fî Tabakâtî’l-ettabâ’*, Dâr Mektebetü’l-hayat, Beyrut ts..
- İbn Fâris, *Mu’cemu Mekâyisi’l-luga*, Müessesetü’r-risâle, Beyrut 1982.
- İbn Hacer el-Askalânî, *Fethu’l-bârî*, Dâru’l-ma’rife, Beyrut 1960.
- İbn Hazm, *el-İhkâm fî Usûli’l-Ahkâm*, Dâru’l-âfâki’l-cedîd, Beyrut ts.
- _____, *en-Nâsih ve’l-mensûh*, Dârü’l-kütübî’l-‘ilmiyye, Beyrut 1986.
- İbn Hibbân, *el-Müsnedü’s-sahîh*, Müessesetü’r-risâle, Beyrut 1988.
- İbn Hişâm, *es-Sîretü’n-nebeviyye*, Matbaa Mustafâ el-Bânî, Mısır 1955.
- İbn İmâd, *Şezerâtü’z-zeheb fî Ahbâr Men Zeheb*, Dâr İbn Kesîr, Beyrut 1991.
- İbn İshâk, *es-Sîretü’n-Nebeviyye*, Dâru’l-kütübî’l-‘ilmiyye, Beyrut 2009.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, *Muhtasar es-Savâ’iku’l-mürsele*, Dâru’l-hadîs, Kahire 2001.
- İsmail b. Ömer İbn Kesîr, *Tefsîru Kur’âni’l-a’zîm*, Dârü’l-kütübî’l-‘ilmiyye, Beyrut 1998.
- İbn Kuteybe, *Te’vîlu Muhtelifi’l-hadîs*, el-Mektebü’l-İslâmî, Lübnan 1999.
- İbn Mâce, *Süneni İbn Mâce*, Dâru İhyâi’l-kütübî’l-Arabîyye, Kahire ts.

- İbn Mâlik et-Tâî, *el-Kâfiyetü's-Şâfiye*, Dâru'l-ihyâi't-türâsi'l-Arabî, Beyrut 1982.
- İbnü'l-Haccâc el-Kuşeyrî el-Müslim, *Sahîhu Müslim*, Dâru'l-ihyâi't-türâsi'l-Arabî, Beyrut ts.
- İbnü'n-Nedîm, *el-Fihrist*, Dâru'l-ma'rife, Lübnan 1997.
- İbn Teymiyye, *Tefsir Usûlune Giriş*, Hikmetevi Yay., İstanbul 2018.
- _____, *Mecmûl-fetâvâ*, Dârü'l-Arabiyye, Beyrut 19985.
- İbn Kudâme, *Ravzatü'n-Nâzır ve Cennetü'l-Münâzır*, Müessesetü'r-reyyân, Beyrut 2002.
- İbn Kuteybe, *Te'vîlî müşkili'l-Kur'ân*, Dâru'l-kütübi'l-İlmiyye, Beyrut ts.
- İbrahim Kâfi Dönmez, "Beyan", *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1992, c. VI.
- İbrahim Paçacı, *Dinî Kavramlar Sözlüğü*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara 2010.
- İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ*, Dâru'l-kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1990.
- İhsan Kahveci, "*Fahreddîn er-Râzî'nin Mefâtihu'l-gayb Adlı Eserinde Ulûmu'l-Kur'ân*", (Yayınlanmamış Doktora Tezi), SÜSBE, Sakarya 2011.
- İmâmü'l-Haremeyn el-Cüveynî, *el-Burhân fî usûli'l-fikh*, Mektebetü'l-Mekkiyye, Mekke 1992.
- Mâlik b. Enes, *el-Muvatta'*, Dâru'l-ihyâi't-türâsi'l-Arabî, Beyrut 1988.
- İbrahim Hatiboğlu, "*İslâm'da Yenileşme Düşüncesi Açısından Modernistlerin Sünnet Anlayışı*", (Yayınlanmamış Doktora Tezi), MÜSBE, İstanbul 1996.
- İlyân Serkis, *Mu'cem*, Matbaa' Serkis, Mısır 1928.
- İshak Emin Aktepe, Şafii ve Öncesinde Sünnet, Rağbet Yay., İstanbul 2018.
- İsmail b. Ömer İbn Kesîr, *el-Bidâye ve'n-nihâye*, Dâru'l-ihyâi't-türâsi'l-Arabî, Beyrut 1988.
- İsmail b. Muhammed el-Bâbânî, *Hediyyetü'l-ârifîn, esmâ'ü'l-müellifîn ve âsârü'l-musannifîn*, Millî Eğitim Bakanlığı, İstanbul 1955.
- İsmail Cerahhoğlu, *Tefsîr Tarihi*, DİB Yay., Ankara 1988.
- _____, *Tefsir Usûli*, TDV Yay., Ankara 2012.
- _____, "Fahreddin er-Râzî ve Tefsiri", *Atatürk Üniversitesi İslami İlimler Der-gisi*, Sayı 2, Ankara 1977.
- İsmail Narin, "*Kur'ân ve Sünnet Açısından Kurban İbadeti*", (Yayınlanmamış Doktora Tezi), EÜSBE, İstanbul 2009.

- İsmail Durmuş, “Tekit”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2011, c. XL.
- İsmail Hakkı Sezgin, *İcmal ve Kur’an’daki Mücmelin Sünnetle Beyanı*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), EBYÜSBE, Erzincan 2019.
- İzzüddîn b. Esîr, *el-Kâmil fî’t-Târîh*, Dâru’l-kitâbi’l-Arabî, Beyrut 1997.
- _____, *el-Lübâb fî tehzîbi’l-Ensâb*, Dâr Sâdır, Beyrut 2010.
- İsmail Karagöz, “Tebyîn”, *Dinî Kavramlar Sözlüğü*, DİB Yay., Ankara 2010.
- Kadir Gömbeyaz, *Bir Fırak Müellifi olarak Fahreddin er-Râzi*, İsam Yay., İstanbul 2018.
- Kamil Çakın, “İlk Hicri Asırlarda Hadis Etrafındaki Şüpheler ve Hadis İnkâr-cılığı”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), AÜSBE, Ankara 1990.
- Kâtib Çelebi, *Keşfü’z-zunûn ‘an esâmi’l-kütüb ve’l-fünûn*, Dâru’l-kütübi’l-‘il-miyye, Beyrut 1941.
- Kâsım b. Sellâm, *en-Nâsih ve’l-mensûh*, Mektebe er-Rüşd, Riyad 1997.
- Kâzım Fethi er-Râvî, “Kur’an-ı Kerim’de Te’kid Üslupları”, çev. Hasan Keskin, *CÜİFD*, Sivas, Haziran-2002, VI (2002) Sayı: 1.
- Levent Küçük, “Osmanlı’nın XIX. Yüzyıl Ortadoğu Politikası Ekseninde Irak Yönetimde Rol Alan Haşimi Soyundan Bürokratlar”, *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, cilt 1, sayı 29.
- Lütfi Şentürk, *Güncel Dini Konular (Sünnet ve Teşrideki Yeri)*, DİB Yay., Ankara 2000.
- _____, “Peygamberimiz ve Sünnetinin Teşrîf Değeri”, *Diyanet İlmi Dergi*, Cilt: 43, Sayı:3, Temmuz- Ağustos 2007, s. 74.
- Mahmûd A’bta, *Ebû’s-Senâ el-Âlûsî el-Kebûr*, Mecelltü’r-risâle, Kahire 1951, Sayı 954.
- Mahmûd b. Ömer ez-Zemahşerî, *el-Keşşâf ‘an hakâ’iki gavâmizi’t-tenzîl ve ‘uyûni’l-ekâvîl fî vücûhi’t-te’vîl*, Dâru’l-kütübi’l-Arabî, Beyrut 1986.
- Mahmûd el-Hantûr, *en-Nesh i’nde Fahri’r-Râzî*, Mektebetü’l-âdâb, Kahire 2002.
- Mecdüddîn Muhammed b. Ya’kûb el-Fîrûzâbâdî, *el-Kâmûsu’l-muhît*, Mûessesetü’r-risâle, Lübnan 2005.
- Mehmet Âkif Aydın, “Liân”, *Tdv İslam Ansiklopedisi*, Ankara 2003, c. XX-VII.
- Mehmet Altın, “Kur’ân’da Te’kid Üslupları ve Çeşitleri”, *ŞÜİFD*, 2017/3, Yıl: 8, Cilt: VIII, Sayı: 18.
- Mehmet Bağçıvan, “Kur’an Sünnet Bütünlüğünün Şer’i Delilleri”, *YÜİİFD*, Yıl: 1, Sayı: 1, Temmuz-Aralık 2015.

- Mehmet Efendioğlu, “Sahâbe”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2008, c. XXXV. Cildini yaz
- _____, “Nesih”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2006, c. XXXII.
- Mehmet Mahfuz Ata, “Örnekleriyle Hz. Peygamber, Sahâbe ve Tabiîn Dönemi Tefsir Anlayışı”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 12, Sayı: 62 Yıl: 2019.
- Mehmet Soysaldı, “Kur’an Sünnet İlişkisi”, *FÜİFD*, 7 (2002).
- Mehmet Zeki Duman, “Kur’an’da Müteşabihât”, *Bilimname IX*, 2005/3, s. 24.
- Mekkî b. Ebû Tâlib, *el-İzâh li-nâsihi’l-Kur’ân ve mensûhih*, Dârü’l-menâr, Cidde 1986.
- Mennâ’ el-Kattân, *Mebâhis fî ulumî’l-Kur’ân*, Mektebetü’l-meârif, Riyad 2000.
- Merve Özdemir Özyakal, “Kur’an’ın Umûm Bildiren İfadelerinin Haber-i Vâhidle Tahsisi Konusundaki Usûlî Tartışmalar”, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, sy. 31, 2018.
- Mevlüt Erten, “Mübhemâtü’l-Kur’ân ve Fırkalar”, *Ekev Akademi Dergisi*, c. 3, sayı 1, (Bahar 2001).
- Muammer Erbaş, “Sünnet Kur’ân’a Kâdîdir” Sözüünün Teorik ve Pratik Değeri”, *Marife*, Yıl. 7, Sayı. 2, Güz 2007.
- _____, “İbn Teymiyye’nin Selefi Tefsir Anlayışında Rivayet-Dirâyet İlişkisi Üzerine”, *Marife*, Yıl. 9, Sayı 3, Kış 2009.;
- Muhammed Abdülazîm ez-Zürkânî, *Menâhilü’l-irfân fî ‘ulûmi’l-Kur’ân*, Matbaa’ ʿİsâ el-Babî el-Halebî, Mısır ts.
- Muammer Erbaş, “İbn Teymiyye’nin Selefi Tefsir Anlayışında Rivayet-Dirâyet İlişkisi Üzerine”, *Marife*, Yıl. 9, Sayı 3, Kış 2009.
- Muhammed Ahmed Ali Müftî, Menziletü’s-Sünne mine’t-teşrî’, https://www.alukah.net/sharia/0/78489/#_ftnref5, (erişim tarihi:10.01.2023).
- Muhammed A’lâ et-Tehânevî, *Keşşâfii Istilâhâtî’l-Fünûn ve’l-Ulûm*, Dâr Lüb-nan Nâşirûn, Beyrut 1996.
- Muhammed Ali Aynî, Kur’an Nedir?, sad. Mustafa Bulut, *Hikmet Yurdu*, Yıl:1, S.1, (Ocak-2008).
- Muhammed Ali Es-Sâbûnî, *es-Sünnetü’n-nebeviyye*, Da’vetü’l-hak, Mekke 1990.
- Muhammed Adnan Zarzûr, *‘Ulumu’l-Kur’ân ve İcâzühü*, Dârü’l-a’lâm, Amman 2005.

- Muhammed Aydın, “ ‘Rivayet Tefsiri’ Kavramı ve Kur’an’ın Kur’an ile Tefsiri: Eleştirel Bir Yaklaşım”, *SÜİFD*, Sayı: 20 (2009/2).
- Muhammed b. Ahmed el-Kurtubî, *el-Câmi’ li-ahkâmi’l-Kur’ân*, Dâru’l-kütübi’l-Misriyye, Kahire 1964.
- Muhammed b. Akîle, *ez-Ziyâde ve’l-ihsân fî ‘ulûmi’l-Kur’ân*, Merkezü’l-buhûs ve’d-dirâsât bi’ş-şârika, BAE 2006.
- Muhammed b. Alî ed-Dâvûdî, *Tabakâtü’l-müfessirîn*, Dâru’l-kütübi’l-‘ilmiyye, Beyrut 1983.
- Muhammed b. Alî eş-Şevkânî, *İrşâdü’l-fuhûl ilâ Tahkîkî ‘İlmi’l-Usûl*, Dâru’l-kütübi’l-Arabî, Beyrut 1999.
- Muhammed b. Ahmed el-Ezherî, *Tehzîbü’l-luga*, Dâru’l-ihyâi’t-türâsi’l-Arabî, Beyrut 2001.
- Muhammed b. Cerir et-Taberî, *Câmiu’l-beyan ‘an te’vîli âyi’l-Kurân*, Dâru’l-hicr, Kahire 2001.
- _____, *Târîhu’t-Taberî*, Dâru’t-türâs, Beyrut 1967, c. I,
- Muhammed b. Ebû Bekir er-Râzî, *Muhtârî’s-sihâh*, el-Mektebetü’l-asriyye, Beyrut 2005.
- Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed es-Serahsî, *Usûlî’s-Serahsî*, Dâru’l-ma’rife, Beyrut ts.
- Muhammed b. Hâmid, *Hurûb Salâhi’d-dîn*, Daru’l-menar, Beyrut ts.
- Muhammed b. İdrîs eş-Şâfiî, *er-Risâle*, Mektebetü’l-Halebî, Mısır 1940.
- _____, *el-Ümm*, Dâru’l-vefâ, Mısır 2001.
- Muhammed b. İsmâil el-Buhârî, *Sahîhu’l-Buhârî*, Dâr Tûku’n-necât, Cidde 2001.
- Muhammed b. Muhammed, *el-İsrâîliyyât ve’l-mevduâtî fî Kütübi’t-tefsîr*, Mektebetü’s-sünne, Kahire 1987.
- Muhammed b. Süleyman el-Kâfiyeci, *et-Teysîr fî Kavâid-i ‘İlmi’t-tefsîr*, thk. M. Hüseyin ez-Zehabî, Mektebetü’l-kudsî, Kahire 1998.
- Muhammed b. Yezîd el-Kazvînî İbn Mâce, *Sünenü İbn Mâce*, Dâru’l-ihyâi’t-kütübi’l-Arabî, Beyrut ts.
- Muhammed Bahaeddin Yüksel, “Mahiyet ve Muhatap Açısından Mübhemâtü’l-Kur’ân”, *Dini Araştırmalar*, Ocak- Haziran 2018, Cilt: 21, Sayı: 53.
- Muhammed Behcetü’l-eserî, *A’lâmü’l-I’râk*, el-Matbaa’tü’l-selefiyye, Mısır 1926.
- Muhammed Ebû Zehra, *eş-Şâfiî*, Dâru’l-fikri’l-Arabî, Kahire 1978.

- _____, *Usûlü'l-fıkḥ*, Dâru'l-fikri'l-Arabî, Kahire ts.
- _____, *Tarihu'l-mezâhibi'l-İslâmî*, Dâr Fikri'l-Arabî, Kahire 1997.
- Muhammed Eroğlu, “Âlûsî”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1989, c. II.
- Muhammed Fuâd Abdülbâki, *el-Mu'cemü'l-müfessres li-elfâzi'l-Kur'ânî'l-Kerîm*, Dâru'l-kütübi'l-Misriyye, Kahire 1945.
- Muhammed Hüseyin ez-Zehebî, *et-Tefsîr ve'l-müfessirîn*, Mektebetün Vehbetün, Kahire ts.
- _____, *İlmü't-tefsîr*, Dâru'l-meârif, Mısır ts.
- Muhammed Lokmân es-Selefi, *Mekânetü's-sünne fi't-teşrî'i'l-İslâmî*, Dâru'd-dâî, Riyad 1999.
- Muhammed Ma'sûm Serkâr, “Muhammed urşidi'l-Hasan, Edvâi A'lâ Dirâseti't-tefsîri'l-kebîr li'l-imâmî'r-Râzî”, *The Dhaka University Arabic Journal*, Volume-14, No-15, June 2012.
- Muhammed Murtazâ ez-Zebîdî, *Tâcü'l-'arûs min cevâhiri'l-Kâmûs*, Dâru'l-hidâye, Mısır ts.
- Muhammed Mustafâ el-A'zâmî, *Ârâü'l-müsteşrik Joseph Schacht Havle Huciciyyeti's-sünne-nebeviyye*, Câmia' et-Tayyibe, Suûdiyye 1997.
- _____, *Dirâsât fi'l-hadîsi'n-nebevî ve Târîh Tedvînî*, el-Mektebü'l-İslâmî, Lübnan 1980.
- Muhammed Tâhir Hakîm, *es-Sünne fî Müvâcehetü'l-ebâtîl*, Râbitatü'l-'âlemi'l-İslâmî, Mekke 1982.
- Muhammed Saîd er-Râvî, *Târîhü'l-üseri'l-ilmîyye fî Bağdâd* (Tahk. Imâd Abdü's-Selâm Raûf), Dâru'l-şüünü's-sekâfeti'l-amme, Bağdad 1997.
- Muhammed Salih Ekinci, *Hüccet Değeri ve Tedvin Açısından Sünnet*, çev. Metin Yiğit, Rağbet Yay., İstanbul 2015.
- Muhammed Sâlih ez-Zerkân, *Fahriüddîn er-Râzî ve Â'râühi'l-kelâmiyye*, Dâru'l-fikir, Beyrut ts.
- Muhammed Şükrî el-Âlûsî, *el-Miskü'l-ezfer*, Dâru'l-Arabiyyeti li'l-mevsûât, Beyrut 2007.
- Muhammed Vehbi Dereli, *Problematik Açidan Kur'ân ve Sünnet ilişkisi*, Fecr Yay., Ankara 2010.
- Muhsin Abdülhamîd, *el-Âlûsî Müfessiran*, Matbaa'tü'l-meârif, Bağdad 1968.
- _____, *er-Râzî Müfessiran*, Dâru'l-hurriyye, Bağdat 1974.
- Muhsin Demirci, *Tefsir Terimleri Sözlüğü*, M.Ü. İlahiyat Vakfı Yay., İstanbul 2018.

- _____, *Tefsirin Doğuşu ve Tedvini*, M.Ü. İlahiyat Vakfı Yay., İstanbul 2017.
- _____, *Kur'ân Tarihi*, M.Ü. İlahiyat Vakfı Yay., İstanbul 2015.
- Murad Sadykov, “Umum-Husus Kaidesi ve Taberi Tefsirinde Uygulanması”, *Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl: 5, Sayı: 32, Aralık 2018.
- Murat Dinler, “Müşkilü'l-Kur'ân”, *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, Sayı 11, Yıl 2018, Bahar.
- Murteza Bedir, “Sünnet”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2010, c. XXX-VIII.
- _____, “Ahkâm-ı Şer'iyye İçinde Sünnet'in Yeri”, *Din ve Hayat: İstanbul Müftülüğü Dergisi*, 2007, sayı: 1.
- Mûsâ Şâhîn Lâşîn, “es-Sünne ve't-teşrî", *Mecelletü'l-Ezher*, Kahire 2020.
- Mustafa Erdoğan, *Vahiy ve Akıl Dengesi Açısından Sünnet*, İFAV Yay., İstanbul 2014.
- Mustafa Çoban, “Kur'ân ve Sünnet Rehberliğinde Şeytanla Mücadele Edecek İnsanın Eğitimi”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), SÜSBE, Konya 2007.
- Mustafa Genç, *Sünnet-Vahiy İlişkisi*, Beka Yay., İstanbul 2015.
- Mustafa Karagöz, “Tefsirde Rivayet-Dirâyet Ayırımının Ortaya Çıkışı ve Mahiyeti”, *Bilimname* V, 2004/2.
- Murat Sarıgül, “el-Âlûsî'nin Rûhu'l-Me'ânî İsimli Eserinde Ahkâm Tefsiri”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), AÜSBE, Erzurum 2016.
- Mustafa Selîm el-Galayînî, *Câmiu'd-durûsî'l-Arabiyye*, el-Mektebetü'l-Asriyye, Beyrut 1993.
- Mustafa Türkan, “Hanefî ve Zâhirî Usûlcülerin Kur'ân'ın Âmm Lafızlarının Delâleti ve Haber-i Vâhidle Tahsisine İlişkin Görüşlerinin Fıkhi Düzenlemelere Etkisi”, *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, Haziran 2020, 24 (1).
- Mustakim Arıcı, “VII./XIII. Yüzyıl İslâm Düşüncesinde Fahreddin Râzî Ekolü”, *İslâm Araştırmaları Dergisi*, İstanbul 2011, sayı 26.
- Mustafâ es-Sübâî, *es-Sünne ve Mekânetühâ fi't-teşrî'l-İslâmî*, Dârul-verrâk, Amman ts.
- Mustafa Öztürk, “Mihne Süreci ve İslami İlimlere Etkisi”, *Mihne ve Tefsir*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2016.
- _____, “İslam düşüncesinin Dönüşüm Çağında Fahreddin er-Râzî”, *Tefsirde Fahreddin er-Râzî*, İsam Yay., Ankara 2018.
- _____, “Mübhematü'l-Kur'an” ve İmâmiyye Şiası, *OMÜİFD*, Sayı:12-13, Samsun 2001.

- Mustafa Zeyd, *en-Nesh fi'l-Kur'âni'l-Kerîm*, Dâru'l-vefâ', Mısır 987.
- Müslim İbnü'l-Haccâc el-Kuşeyrî, *Sahîhu Müslim*, Dâru'l-ihyâi't-türâsi'l-Arabî, Beyrut, ts.
- Nâdiye Alî Halîl, “*et-Tevcihi'n-nahvî ve's-Sarfî li'l-kuraâtî'l-Kur'âniyye fî Rûhu'l-me'ânî fî tefsîri'l-Kur'âni'l-'azîm ve's-seb'î'l-mesânî*”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Câmia Trâblus, Trâblus 2011-2012.
- Nahide Bozkurt, “Mihne Süreci ve İslami İlimlere Etkisi”, *Tarihsel Aka Planı ve Analizi*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2016.
- Nâsır Hamîd, *el-İtticâhü'l-a'klî fi't-tefsîr*, el-Merkezü'l-sekâfî el-Arabî, Beyrut 1996.
- Nasrullah Hacımüftüoğlu, “Beyan”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1992, c. VI.
- Nâsirüddîn Ebû Saîd Abdullah b. Ömer b. Muhammed el-Beyzâvî, *Envârü't-tenzîl ve esrârü't-te'vîl*, Dâru'l-İhyâi't-turâsi'l-Arabî, Beyrut 1997.
- Necati Kara, *Kuran-Sünnet Bütünlüğü*, İhtar Yay., Erzurum 1995.
- Nu'mân el-Âlûsî, *Cildâ'ü'l-'ayneyn*, Matbaa'tü'l-medenî, Kahire 1981.
- Nurettin Turgay, “Sahabenin Tefsir İlmindeki Yeri”, *Bilimname* XIV, 2008/1.
- Nuri İlkatmış, “*Âlûsî'nin Rûhu'l-meânî Tefsirinde Ulûmu'l-Kur'ân*”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), PÜİİE, Denizli 2020.
- Nûruddîn es-Sabûnî, *et-Tibyân fî Ulûmî'l-Kur'an*, Dâru İhsân, Tahran 2003.
- Osman b. Saîd ed-Dânî, *el-Muhkem fî nakti'l-mesâhif*, Dâru'l-fikir 1987.
- Osman Memiş, *Namaz Vakitleri ve Namazların Cem'i (Birleştirilmesi)*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), UÜSBE, Bursa 2005.
- Osman Şahin, “İslam Hukuk Metodolojisinde Mutlak ve Mukayyet”, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, sayı 26, 2015.
- Ömer Nasuhi Bilmen, *Büyük Tefsir Tarihi*, Ravza Yay., İstanbul 2008.
- Ömer Rızâ Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifîn*, Dâru'l-ihyâi't-türâsi'l-Arabî, Beyrut ts.
- Ramazan Sak, “Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi”, *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi (Online)*, Yıl: 2021, Cilt: 4, Sayı: 1.
- Raşit Küçük, “Sünnet'in Dindeki Yeri”, *Tartışmalı İlmî Toplantılar Dizisi*, Ensar Neşr., İstanbul 1998.
- Rıfat Oral, Hazret-i Peygamber'in Hac Tatbikat, *Bütün Yönleriyle Hac*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2015.
- Râğıb el-İsfehânî, *el-Müfredât fî garîbi'l-Kur'ân*, Dâru'l-kalem, Beyrut 1991.

- Ramazan Yıldırım, *Öğrenmeyi Öğrenmek*, Sistem Yay., İstanbul 2004.
- Rıfat Oral, “Hazret-i Peygamber’in Hac Tatbikatı”, *Bütün Yönleriyle Hac*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2015.
- Robert Mantran, “Irak”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1999, c. XIX.
- Saadettin Özdemir, “Öğrenmeyi Öğrenmeye Hz. Peygamber’den örnekler”, *V. Kutlu Doğum Sempozyumu*, Isparta 2002.
- Sabrî el-Mutûlî, *Menhecu Ehli’s-Sünne fî Tefsîri’l-Kur’âni’l-a’zîm*, Mektebetü Zehrâü’ş-şark, Kahire 2002.
- Sadreddin Gümüş, “Garîbu’-Kur’ân Tefsirinin Doğuşu”, *MÜİFD*, İstanbul 1993, Sayı 5-6.
- Sadık Kılıç, “Kur’an’da Sahâbe’nin Sunuluşu ve Günümüze Yansımaları”, *Kur’an ve Sahâbe, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları*, Sivas, 2016.
- Saffet Sancaklı, “Sünnet Vahiy İlişkisi”, *Diyanet İlmi Dergisi*, Temmuz-Ağustos-Eylül 1998.
- Sâlih Abdül’-Fettâh el-Hâlidî, *Ta’rîfü’l-dârîsîn bi Menâhici’l-müfessirîn*, Dârü’l-kalem, Dimaşk 2008.
- Selahuddin Halil b. Eybek es-Safedî, *Kitâbu’l Vâfî Bi’l-Vefayât*, Dârü’l-ih-yâi’t-türâsi’l-Arabî, Beyrut 2000.
- Selvâ Muhammed İbrâhîm, *el-İtticâh A’kâidî fî Tefsîri’r-Râzî*, Câmia’tü’l-Ribati’l-vatanî, Hartûm 2015.
- Şah Veliyyullah ed-Dihlevî, *Hüccetullâhi’l-bâliga*, Dârü’l-ceyl, Beyrut 2005.
- _____, *el-Fevzü’l kebîr fî Usûli’t-tefsîr*, Dârü’s-sahve, Kahire 1986.
- Şahin Güven, “Kurâniyyûn Ekolü-Temsilcileri, Tefsirleri ve Tefsirdeki Yöntemi”, *EÜSBED* Sayı: 11, Yıl: 2001.
- Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed ez-Zehebî, *Târîhu’l-İslâm ve vefyâtü’l-meşâhîr ve’l-a’lâm*, Dârü’l-kitâbi’l-Arabî, Beyrut 1997, c. XLIII, s. 211-223;
- Şemseddin el-Kirmânî, *el-Kevâkibü’d-derârî*, Dârü’l-ihyâi’t-turâsi’l-Arabî, Beyrut 1981.
- Şemsü’l-eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed es-Serahsî, *Usûlü’s-Serahsî*, Dârü’l-marife, Beyrut ts.
- Seyfeddin el-Âmidî, *el-İhkâm fî Usûli’l-Ahkâm*, Mektebetü’l-İslâmî, Beyrut ts.
- Seyyid Şerîf el-Cürcânî, *et-Ta’rîfât*, Dârü’l-kütübi’l-‘ilmiyye, Beyrut 1983.
- Şemseddîn es-Sehâvî, *Fethu’l-muğîs*, Mektebetü’s-sünne, Mısır 2003.

- Şemsü'l-eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed es-Serahsî, *Usûlu's-Serahsî*, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut ts.
- Şevkî Dayf, *Târîhu'l-edebi'l-Arabî*, Dâru'l-meârif, Mısır 2014.
- Sıtkı Gülle, "Rivayet ve Dirâyet Yöntemleri Açısından Taberî Tefsîr'i Hakkında Bir Değerlendirme", *Ekev Akademi Dergisi*, Yıl: 8, Sayı: 19 (Bahar 2004).
- Şihâbüddîn Mahmûd el-Âlûsî, *Rûhu'l-me'ânî fî tefsîri'l-Kur'ânî'l-'azîm ve's-seb'î'l-mesânî*, Dâru'l-kütübi'l-'ilmiyye, Beyrut 1994.
- _____, *Garâ'ibü'l-igtirâb ve nüzhetü'l-elbâb fi'z-zehâb ve'l-ikâme ve'l-iyâb*, eş-Şâbender, Irak 1909.
- Şihâbü'd-dîn es-Semîn el-Halebî, *'Umdetü'l-hifâz fî Tefsîr Eşrafi'l-Kur'ân*, Dâru'l-kütübi'l-'ilmiyye, Beyrut 1996.
- Suat Mertoğlu, "Kur'an'a Dönüş'ten Kur'an İslam'ına", *Dîvân Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi*, Cilt 15, Say 28, (2010/1).
- Subhî Sâlih, *Mebâhis fî 'ulûmi'l-Kur'ân*, Dâru'l-ilmi Lilmelâyîn, Beyrut 2000.
- Süleyman b. Abdülkavi et-Tûfi, *el-İksîr fî l'lmî't-Tefsîr*, Mektebetü'l-âdâb, Kahire 1977.
- Süleyman Gezer, "Kur'an'daki Belirsiz Anlatımlar/Mübhemât Sözlü Dil Bağlamında Bir Yaklaşım", *ÇİFD*, 2002/2.
- Süleyman Pak, "Sünnetin Kur'an'ı Beyan Yönleri", *CÜİFD*, 2012, Cilt: XVI, Sayı: 1.
- Süleyman Uludağ, *Fahrettin Râzî: Hayatı, Fikirleri, Eserleri*, Harf Yay., Ankara 2014.
- Tâcüddîn Muhammed b. Abdilkerîm eş-Şehristânî, *el-Milel ve'n-nihal*, Dâru'l-kütübi'l-'ilmiyye, Beyrut 1992.
- _____, *Mefâtihu'l-esrâr ve mesâbihu'l-ibrâr*, Merkezü'l-buhûs ve'd-dirâsât bi's-şârika, li't-Türâsî'l-mahtût, Tahran 2008.
- _____, "Umûm, Husûs, Muhkem, Müteşâbih, Nâsih ve Mensûh Hakkında", çev. Selim Türcan, *HÜİD*, 2010/1, c. 9, sayı: 17.
- Tâcüddîn es-Sübkî, *Tabakâtü's-Şâfi'iyye*, Hicr li't-Tıbbâ' ve'n-nezr ve't-tevzî', Kahire 1992.
- Tâhir b. Âşûr, *et-Tahrîr ve't-tenvîr*, ed-Dâru'l-Tûnisiyye, Tunus 1984.
- et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, Mektebetü İbn Teymiyye, Kahire ts.
- _____, *el-Mu'cemü'l-evsat*, Dâru'l-harameyn, Kahire ts.

- Tevfik Rüştü Topuzoğlu, “Halîl b. Ahmed”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2011, c. XV.
- _____, “Ebü'l-Esved ed-Düeli”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1994, c. X.
- et-Tirmizî, *Sünenü't-Tirmizî*, Dârü'l-garbi'l-İslâmî, Beyrut 1998.
- Uğur Bekir Dilek, *İslam Hukuk Metodolojisinde Teklifi Hüküm Terimleri (Doğuşu-Gelişimi-Terimleşmesi)*, (Yayınlanmamış Doktora Lisans Tezi), SÜSBE, Konya 2010.
- Usâme Nâsır en-Nakşibendî, *Mahtûtâtü'l-hazâneti'l-Âlûsiyye*, Mektebetü'l-muthafî'l-I'râkî, Mecelletü'l-mevrid, Bağdat 1975.
- Vehbi Karakaş, “*Alusi'nin Tefsirinde Ayetlerin İşari Açından Yorumu*”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), SÜSBE, Sakarya 2002.
- _____, “Âlûsî'nin Rûhu'l-Meânî'sinde İşârî Tefsir”, *ÇOMÜİFD*, 2013 /1, Cilt 2, Sayı 2.
- Velidî'z-Zebîrî ve Âharûn, “el-Mevsûa'tü'l-meyserati fî Terâcim Eimmeti't-tefsîr ve'l-ikrâ' ve'n-nahiv ve'l-luğa”, *Mecelletü'l-Hikme*, İngiltere 2003.
- Yahya Yaşar, “Es'Salâtü'l-Vustâ” Kavramının Rivayet ve Dirâyet Ağırlıklı Tefsirler Bağlamında Metodolojik Tahlili”, *KSİÜİFD*, Yıl 11, Sayı 22, Temmuz-Aralık 2013.
- Yakup Çiçek, “Müşkilü'l-Kur'an”, *MÜİFD*, c. 13, sayı 7-9.
- Yâkût el-Hamevî, *Mu'cemü'l-büldân*, Dâr Sâdır, Beyrut 1995.
- Yasin Pişgin, “Diriliş Medeniyetinin Kur'an ve Sünnetteki Temelleri”, *Turkish Academic Research Review*, Haziran 2018, Cilt 3, Sayı 1.
- Yunus Akça, “Kur'an'da Müşkile Yol Açan Sebepler”, *Kilis 7 Aralık ÜİFD*, 2019/1, Cilt: 6, Sayı: 10.
- Yunus Macit, “Kasten Oruç Bozmanın Cezası ile İlgili Rivayetlerin Tahlihi”, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, V (2005), Sayı: 3.
- Yusuf el- Kardâvî, *Sünneti Anlamada Yöntem*, terc. Bünyamin Erul, Nida Yay., İstanbul 2007.
- Yusuf Şevki Yavuz, “Fahreddin er-Râzî”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 1995, c. XII.
- _____, “Vahiy”, *TDV İslam Ansiklopedisi*, İstanbul 2012, c. LII.
- Zübeyr Sıddîkî, “İslâm Hukûkunda Hadis'in Yeri”, çev. M. Esad Kılıcer, *AÜİFD*, 1964, cilt: XII.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1570

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 956

Kitap Adı: İslâm Hukuku Açısından Dijital Medyada Kişisel Hakların Korunması

Book Title: Protection of Personal Rights in Digital Media in Terms of Islamic Law

ISBN: 978-625-5576-10-1

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576101

Yazar | Author: Zehra EMİNOĞLU | orcid.org/0000-0003-2887-1476

Kurum | Institution: Bayburt Üniversitesi

ROR ID: ror.org/050ed7z50

Editör | Editor: Evren TORBALI | orcid.org/0000-0002-9809-8960

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 315

Yayın Tarihi | Publication Date: Mart | March 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: LAFS | İslam hukuku | Islamic law

BISAC: LAW069000 | Hukuk - İslam Hukuku | Law - Islamic

THEMA: LAFS | İslam hukuku | Islamic law

LC: KBP144 | İslam hukuku - Haklar ve özgürlükler | Islamic law - Rights and freedoms

Atf Bilgisi | Cite as: Eminoğlu, Zehra. *İslâm Hukuku Açısından Dijital Medyada Kişisel Hakların Korunması*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdülazîz el-Buhârî, Alâuddîn Abdulazîz b. Ahmed. *Keşfu'l-esrâr an usûli fahri'l-İslâm el-Bezdevî*. Beyrût: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1994.
- Abdülbâkî, Muhammed Fuâd. *el-Mu'cemü'l-müfrehes li elfâzi'l-Kur'ânî'l-Kerîm*. Kâhire: Dârü'l-Hadis, 1408/1988.
- Açıkalın, Şuay Nilhan - Canbey, Mustafa. "Post-Truth Bağlamında Sosyal Medya". *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi* 57 (Bahar 2022), 1-11. doi.org/10.47998/ikad.1026154
- Adler, Alfred. *Çocuk Eğitimi*. çev. Kamuran Şipal. İstanbul: Cem Yayınevi, 1996.
- Sayed Fayaz Ahmad, vd. "Impact of Artificial Intelligence on Human Loss in Decision Making, Laziness and Safety in Education". *Humanities And Social Sciences Communications* 311(Haziran 2023), 1-14.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî. *el-Müsned*. 50 Cilt. thk. Şuayb el-Arnaut - Adil Mürişid vd. Beyrût: Müessesetü'r-Risale, 1421/2001.
- Akalın, Şükrü Halûk vd. *Türkçe Sözlük*. 2 Cilt. Ankara: Türk Dil Kurumu, 12. Basım, 2019.
- Akgündüz, Ahmed. *İslâm'da İnsan Hakları Beyannamesi*. İstanbul: Osmanlı Araştırmaları Vakfı, 5. Basım, 2017.
- Akgündüz, Ahmet. *Islamic Public Law. Documents on Practice From The Ottoman Archives*. Rotterdam: Iur Press, 2011.
- Akıncı, Hatice vd. "Türk Ceza Kanunu ve Bilişim Suçları". *İnternet ve Hukuk*. der. Yeşim M. Atamer. 157-275. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2004.
- Akîner, Nurdan - Mencet, Mustafa Sami. "Türkiye'de İslâmofobi: Mizah Dergilerinde İslâm'ın Temsili". *Akademik İncelemeler Dergisi* 11/2 (Aralık 2015), 169-196. doi: 10.17550/aid.62268
- Akpınar, Mustafa Eren. *Dijital Aktivizm ve Linç Kültürü: Save Ralph Örneği Çerçevesinde Hayvan Hakları Üzerine Bir İnceleme*. İstanbul: Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Akseki, Ahmet Hamdi. *Ahlâk Dersleri*. İstanbul: Üçdal Neşriyat, 2. Basım, 1968.

- Akşit, Cevat. *İslâm Ceza Hukuku ve İnsanî Esasları*. İstanbul: Gümüşev Yayıncılık, 2000.
- Aktaş Avcı, Pınar. “Sosyal Medya Etkileyicilerinin Yaptığı Reklamlara İlişkin Genel Bir Değerlendirme”. *Hukuk Fakültesi Dergisi* 9/2 (Temmuz 2023), 269-292. <https://doi.org/10.54699/andhd.1217043>.
- Akyeşilmen, Nezir. *Disiplinler Arası Bir Yaklaşımla Siber Politika ve Siber Güvenlik*. Ankara: Orion Kitabevi, 2018.
- al-A’ali, Mansoor. “Cybercrime and the Law: An Islamic View”. *Webology* 4/3 (Eylül 2007), 7-9.
- Algül, Hüseyin. “İslâm Tarihinden Örneklerle İftira Olayına Tahlili Bir Bakış”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/9 (Ocak 2000), 131-141.
- Ali Bardakoğlu, “Hak”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 15/139-151. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Alioğlu, Nazan. *Yeni Medya ve Sanat Estetiği*. İstanbul: Papatya Yayınları, 2011.
- Alkış, Alparslan. “Para Olabilme Yönüyle İslâm Hukuku Açısından Kripto Para”. *İslâmî Finans ve Finansal Teknolojiler*. ed. Murat Şimşek - Mahmut Samar. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Yayınları, 2020.
- Alpaslan, Nuray vd. “Medyanın Doğal Afetlerdeki İşlevi”. *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi* 7 (Mayıs 2016), 53-64.
- Âmidî, Ebü’l-Hasen Seyfüddîn Alî b. Muhammed b. Sâlim. es-Sa’lebî. *el-İhkâm fî usûli’l-ahkâm*. 4 Cilt. thk. Abdu’r-Râzık Affî. Dimeşk: el-Mektebü’l-İslâmî, 2. Basım, 1402/1982.
- Âmir, Abdulazîz Musa. *et-Ta’zîr fî ş-şer’ati’l-İslâmiyye*. Kâhire: Dâri’l-Fikri’l-Arabî. 1389/1969.
- Apaydın, H. Yunus. “Günümüzde Aile”. *Uluslararası Aile Sempozyumu*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2007.
- Ardıç, Ebru vd. “Dijital Çağın Öğreneni”. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi* 1 (Aralık, 2017), 12-30.
- Aristophanes. *Bulutlar*. çev: Ali Süha Delilbaşı. İstanbul: Maarif Vekaleti Yayınları, 1957.
- Armağan, Servet. “İslâm Hukukunda Özel Hayatın Gizliliği”. *İslâm Tetkikleri Enstitüsü Dergisi* 6/3-4 (1976), 141-168.
- Armağan, Servet. *İslâm Hukukunda Temel Hak ve Hürriyetler*. Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları, 8. Basım, 2015.

- Aslan, Alaattin – Küçükvardar, Mert. “Dijital Hastalıkların Tespitinde Etik Bir Model Önerisi”. *Bilişim Teknolojileri Online Dergisi* 10/39 (Ocak 2020), 9-22. <https://doi.org/10.5824/ajit-e.2019.04.001>
- Âşıkkutlu, Emin. “Meçhul”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/286-288. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Atabek, Ümit. *İletişim ve Teknoloji*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2001.
- Atar, Fahrettin. *İslâm Yargılama Hukukunun Esasları*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 3. Basım, 2019.
- Atlı, Turan. “Kişi Haklarının İhlali Durumunda İnternet Erişiminin Engellenmesi”. *Hukuk Fakültesi Dergisi* 3/1 (Haziran 2020), 4-32.
- Avcı, İbrahim - Yıldız, Emel. “Fenomenlerin Güvenilirlik, Çekicilik ve Uzmanlık Özelliklerinin Marka Tutumu, Satın Alma Niyeti ve Elektronik Kulaktan Kulağa Pazarlama Üzerindeki Etkileri: Instagram Örneği”. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 38 (Aralık 2019), 85-107.
- Avde, Casir. *Maqasid al- Shariah as Philosophy of Islamic Law*. London: The International Institute of Islamic Thought, 2008.
- Avvâ, M. Selim. *fi Usûli'n-nizâmî'l-cinâî'l-İslâmî*. Kâhire: Dârü'l-Maârif, 2006.
- Ayas, Mehmet Rami. *Kur'an-ı Kerim'de Çalışma Kavramı Sosyolojik Bir Yaklaşım*. İzmir: Akademi Kitabevi, 1994.
- Aydın, Devrim. “Türk Ceza Kanunu'nda Hakaret Suçu”. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 19/2 (Aralık 2013), 879-918.
- Aydın, Mehmet Akif. *İslâm-Osmanlı Aile Hukuku*. İstanbul: İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1985.
- Aydın, Mehmet Âkif. *Türk Hukuk Tarihi*. İstanbul: Beta Yayınları, 13. Basım, 2015.
- Aydın, Melikşah. “İslâm Hukukuna Göre İsyan (Bağy) Suçu ve Cezası”. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 23/2 (2015), 49-77.
- Aydoğdu, Onur Kenan. “Ockham'ın Usturası: Bir Basitlik İlkesi”. *Hacettepe Üniversitesi Felsefe Topluluğu* (Eylül 2022), 1-6.
- Aynî, Ebû Muhammed Bedrüddîn Mahmûd b. Ahmed b. Mûsâ b. Ahmed. *el-Binâye fi şerhi'l-hidâye*. 13. Cilt. thk. Emîn Sâlih Şa'bân. Beyrût: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1421/2000.
- Azer, Can. “Görsel-İşitsel İletişim Özgürlüğünde Tekel ve Oligopol Sorununa Genel Bir Bakış”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 60/2 (Haziran 2011), 197-226. https://doi.org/10.1501/Huk-fak_0000001625

- Babayığit, Beşir. “İslâm ve Osmanlı Ceza Hukukunda Kazf Suçu”. *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 22/3-4 (Ağustos 2018), 314.
- Bâcî, Ebû'l-Velid Süleyman b. Halef b. Sa'd b. Eyyub b. Vâris. *Kitâbu'l-mün-tekâ fî şerhi Muvatta*. 7 Cilt. Mısır: Matbaatü's-Saade, 1332/1914.
- Bağdâdî, Muhammed. *Mecma'u'd-damânât fî mezhebi'l-imâmî'l-A'zam Ebî Hanîfe en-Nu'mân*. Kâhire: Dârü'l-Kitabî'l-İslâmî 1308/1890.
- Bağdâdî, Ömer b. Bâyezîd. *Hizanetu'l-edeb ve lübbu lübbabi lisani'l-'Arab*. thk. Abdusselam Muhammed Harun. 13. Cilt. Kâhire: Mektebetü'l-Haneci, 4. Basım, 1418/1997.
- Bahar, Atalay. “Bilişim Suçları, İletişim ve Sosyal Medya”. *İstanbul Aydın Dergisi* 10/3 (Temmuz 2018), 1-36.
- Bal, Fatih - Okyay, İpek. “Dijital Oyunların Çocuklarda Uyku Bozuklukları ile İlişkinin İncelenmesi”. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 3/2 (Ağustos 2021), 132-153.
- Banar, Seçil. “Türkiye’de Haber Verme İşlevinin Kişilik Hakları ve Etik Yaklaşımına Değerlendirilmesi”. *Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi* 15 (2015), 125-138.
- Bardakoğlu, Ali. “Garâmet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/359-361. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Bardakoğlu, Ali. “Hırsızlık”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/384-396. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Batu, Mikail - İplikçi, Handan Güler. “Yeni Medya Rahatsızlıkları: Yeni Nesil Medyaya Farklı Bir Bakış”. *Icoaeaf '18 International Conference on Applied Economics and Finance and Extended with Social Sciences* (Kasım 2018), 637-651.
- Bauman, Zygmunt. *Sosyolojik Düşünmek*. çev. Abdullah Yılmaz. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 21. Basım, 2019.
- Bayar, Mesut. *İslâm Hukukunda İkrâh ve Hukukî Sonuçları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2012.
- Bayâtî, Münir Hamîd. *ed-Devletü'l-kanuniyyetü ve'n-nizâmu's-siyâsiyyu'l-İslâmî*. Ürdün: Dârü'n-Nefâis, 4. Basım, 1434/2013.
- Bayraktutar, Muammer. “Suç Önlemede Dinî ve Ahlâkî Değerlerin Rolü”. *Suç Önleme Sempozyumu*, ed. Sekine Bozdemir - Uğur Argun. 1/7-22. Bursa: Bursa Emniyet Müdürlüğü Yayınları, 2011.

- Bayzan, Şahin vd. “Türkiye’de Dijital Vatandaşlık Algısı ve Bu Algıyı İnternetin Bilinçli, Güvenli ve Etkin Kullanımı ile Artırma Yöntemleri”. *Middle Eastern & African Journal of Educational Research* 5 (Ocak, 2013), 148-174.
- Bell, David. *Cyberculture Theorists: Manuel Castells and Donna Haraway*. Routledge: Oxon, 2007.
- BBC Haber. “Le Pen, Müslümanlara Nefreti Körüklemekle Yargılanıyor” (20 Ekim 2015). 1. <https://www.bbc.com>.
- Bıçakçı, Salih. “NATO’nun Gelişen Tehdit Algısı: 21. Yüzyılda Siber Güvenlik”. *Uluslararası İlişkiler Akademik Dergisi* 10/40 (2014), 119.
- Bıçakçı, Saliha Nur. “Nesnelerin İnterneti”. *Takvim-i Vekayi* 7/1 (Haziran 2019), 24-36.
- Bickham, David S. “Current Research and Viewpoints on Internet Addiction in Adolescents”. *Current Pediatrics Reports* 9 (January 2021), 1-10. doi:10.1007/s40124-020-00236-3
- Bilge, Remzi. “Sosyal Medyada Nefret Söyleminin İnşası ve Nefret Suçlarına İlişkin Yasal Düzenlemeler”. *Yeni Medya* 1(Kasım 2016), 1-14.
- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Hukukî İslâmiyye ve Istilahâtı Fıkhiyye Kâmusu*. İstanbul: Bilmen Yayınevi, ts.
- Boğa, Uğur. *Bilişim Suçlarıyla Mücadele Yöntemleri*. Ankara: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Uzmanlık Tezi, 2011.
- Boynukalın, Mehmet. “Sövme”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 37/397-398. İstanbul: TDV Yayınevi, 2009.
- Boynukalın, Mehmet. “Suç”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 37/453-457. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Bozkurt Yüksel, Armağan Ebru. “Elektronik Para, Sanal Para, Bitcoin ve Linden Doları’na Hukukî Bir Bakış”. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* 73/2 (Kasım 2016), 173-220.
- Brennen, Bonnie. “Media Ethics, Fake News, Politics, and Influence in Public Life”. *Journal of Media Ethics* 32/3 (2017), 179-181 <https://doi.org/10.1080/23736992.2017.1331015>
- Brenner, W. Susan. “Is There Such a Thing as ‘Virtual Crime’?”. *Berkeley Journal of Criminal Law* 4/1 (June 2001), 1-72.
- Brenner, W. Susan. “State Cybercrime Legislation in the United States of America: A Survey”, *Rich. J. L. & Tech*, 28 (Winter 2001), 8.

- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu'fî. *el-Câ-mi'u's-sahih*. 10 Cilt. Kâhire: Dârü't-Ta'sil, 1433/2012.
- Buhûtî, Mansûr b. Yûnus b. Salâhiddîn. *Keşşâfû'l-kınâ' 'an (metn)i'l-İknâ*. 6. Cilt. thk. Hilâl Musaylihî Mustafa. Riyad: Mektebetü'n-Nasr, 1968.
- Bulut, Esra. "Klasik Ponzi Girişimcilikten Dijital Ponzi Girişimciliğe: Benzer Taktikler". *Farklı Platformlar, Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi* 14/26 (Ocak 2022), 18-54. <https://doi.org/10.14784/marufacd.1055180>.
- Bürhânî, Muhammed Hışam. *Seddü'z-zerâi' fiş-şer'îati'l-İslâmiyye*. Şam: Dârü'l-Fikr, 1995.
- Canbek, Gürol vd. "Kötücül ve Casus Yazılımlar: Kapsamlı Bir Araştırma". *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi* 22/1 (2007), 125-130.
- Cengiz, Gönül. "Siber Suçlar, Sosyal Medya ve Siber Etik". *İletişim Çalışmaları Dergisi* 7/3 (Eylül 2021), 407-424. doi: 10.17932/IAU.ICD.2015.006/icd_v07i3001
- Cevherî, Ebû Nasr İsmâîl b. Hammâd. *es-Sihâh tacü'l-lügâ*. 6 Cilt. thk. Ahmed Abdulgafûr Atâr. Beyrût: Dârü'l-İlmi'l-Melâyin, 4. Basım, 1407/1987.
- Cihan, Murat - Yıldız, Sıdkı. "Sosyal Medya Aracılığı ile İşlenen Suçlar: Facebook, Twitter ve Instagram Örnekleri". *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 11/1 (Ocak 2021), 135-150.
- Civelek, Dilek Yüksel. *Kişisel Verilerin Korunması ve Bir Kurumsal Yapılanma Önerisi*. Ankara: Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı, Uzmanlık Tezi, 2011.
- Cündî, Semîh Abdulvehhab. *Ehemmiyyetü'l-makâsîd fiş-şer'îati'l-İslâmiyye*. Dimaşk: Müessesetü'r-Risâle, 1429/2008.
- Cürçânî, es-Seyyîd eş-Şerîf Ali b. Muhammed. *Kitâbu't-ta'rifât*. thk. Muhammed Uyunu es-Suud. Beyrût: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2. Basım, 1424/2003.
- Cüveynî, İmâmü'l-Haremeyn. *el-Burhân fî usûli'l-fikh*. 2 Cilt. thk. Salâh bin Muhammed b. 'Uveyda. Beyrût: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1418/1997.
- Çağrı, Mustafa. "Adalet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/341-343. Ankara: TDV Yayınları, 1988.
- Çağrı, Mustafa. "Hürriyet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/502-505. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.

- Çağrı, Mustafa. “İftira”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/522-523. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Çağrı, Mustafa. “Tecessüs”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/246-247. Ankara: TDV Yayınları, 2011.
- Çakır, Hüseyin – Kılıç, Mehmet Serkan. *Güncel Tehdit: Siber Suçlar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2014.
- Çelik, Şener. “Stuxnet Saldırısı ve ABD’nin Siber Savaş Stratejisi: Uluslararası Hukukta Kuvvet Kullanmaktan Kaçınma İlkesi Çerçevesinde Bir Değerlendirme”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 15/1 (Mayıs 2013), 137-175.
- Çelik, Tuğçe - Tekin, Yeşim. “Sosyal Medyanın Bireyler Üzerindeki Olumsuz Etkilerine İlişkin Bir Örnek: Siber Zorbalık”. *The Journal of Academic Social Science Studies* 6/36 (Ocak 2015), 348-355. doi: 10.9761/JASSS2832
- Çeliktaş, Barış – Çelik, Soner. “Güncel Siber Güvenlik Tehditleri: Fidyeye Yazılımlar”. *Cyberpolitik Journal* 3/5 (Temmuz 2018), 105-132.
- Çetin, Muharrem. *Mala Karşı İşlenen Suçlarda İndirim Nedeni Olarak İhkâk-ı Hâk*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Çetin, Semire. “Çevrim İçi Oyunlar ve İntihar: Mavi Balina Örneği”. *Milli Kültür Araştırmaları Dergisi* 6/1 (Haziran 2022), 61-73.
- Çetinkuş, Hayri. *Muhabir*. Ankara: Anadolu Ajansı, 2. Basım, 2018.
- Çınar, Mahmut. (ed.). *Medya ve Nefret Söylemi*. İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları, 2013.
- Dağcı, Şamil. *İslâm Ceza Hukukunda Şahıslara Karşı Müessir Fiiller*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 1996.
- Dağcı, Şamil. “İşkence”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 23/429-433. İstanbul: TDV Yayınları 2001.
- Dağmi, Muhammed Râkân. *et-Tecessüs ve ahkâmuhu fi’ş-şer’atî’l-İslâmiyye*. Amman: Dârü’s-Selâm, 1994.
- Danışman, Ahmet. *Ceza Hukuku Açısından Özel Hayatın Korunması*. Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları, 1991.
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdurrahmân b. el-Fazl. *Müsne-dü’l-Dârimî*. 4 Cilt. thk. Hüseyin Selim Esed ed-Darânî. Riyad: Dârü’l-Muğni, 1421/2000.

- Davidson, James Leight Strachan. *Problem Of The Roman Criminal Law*. 2 Cilt. Oxford: Leopold Classic Library, 1912.
- Demir, Ayşe. “Siber Kültür ve Hiper Gerçeklikte Değişen Yaşam”. *Academic Journal of Information Technology* 8/29 (Eylül 2017), 87-96. <https://doi.org/10.5824/1309-1581.2017.4.005.x>
- Demir, Fevzi vd. “Çalışma Hayatında Esneklik ve Türk Hukukunda Esnek Çalışma”. *Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi* 16/2 (Aralık 2008), 68-89.
- Demirel, Murat. “Fark Edilmeyen: Dijital Karbon Ayak İzi”. *Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Konularının Akademik Yansımaları*. ed. Şahin Karabulut. Bursa: Ekin Yayınları, 2022, 157-168.
- Devellioğlu, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. haz. Aydın Sami Güneyçal, Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları, 30. Basım, 2013.
- Dijk, Teun A. Van. *İdeoloji Multidisipliner Bir Yaklaşım*. çev. Ayşe Demir. Ankara: Hece Yayınları, 2019.
- Doğan, Bayram - Turan, Mehmet. “Anayasa Hukuku Bağlamında Medine Vesikası”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 11/1 (Mayıs 2021), 69-95.
- Dönmezer, Sulhi vd. *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku*. 4 Cilt. İstanbul: Der Yayınları, 14. Basım, 2021.
- Duman, Soner. *İslâm Ceza Hukuku*. 2 Cilt. ed. Abdurrahman Eren - M. Refik Korkusuz. İstanbul: Lale Yayıncılık, 2017.
- Durak, Nejd. *Bilim Ahlakı*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2022.
- Duymuş Florioti, H. Hande - Demirci, Gözde. “Çivi Yazılı Kanun Metinlerinde İlginç Bir Suç Tespit ve Cezalandırma Yöntemi: Suya Atılma”. *Tarih Araştırmaları Dergisi* 32/54 (Ekim 2013), 27.
- Dülger, Murat Volkan. *Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 10. Basım, 2023.
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş’as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdî. *es-Sünen*. 7 Cilt. thk. Şuayb el-Arnaut. Beyrût: Darü’r-Risâlet’il-Âlemiyye, 1430/2009.
- Ebû Gudde, Abdulfettah. *Bir Eğitimci Olarak Hz. Muhammed ve Öğretim Metodu*. çev. Enbiya Yıldırım. İstanbul: Yasin Yayınevi, 2001.
- Ebû Yûsuf, Ya’kûb b. İbrâhîm b. Habîb b. Sa’d el-Kûfî. *Kitâbu’l-haraç*. Kâhire: el-Mektebe’l-Ezheriyye, 1396/1976.

- Ebû Zehra, Muhammed b. Ahmed b. Mustafâ. *el-Cerîme ve'l-ukûbe fî'l-fik-hi'l-İslâmî*. Beyrût: Dârü'l-Fikri'l-Arabî, 1419/1998.
- Ebû Zehra, Muhammed b. Ahmed b. Mustafâ. *Tarihu'l-mezâhibi'l-İslâmiyye*. Beyrût: y.y., 1409/1989.
- Eker, Ö. Umut. "Türk Ceza Hukuku'nda Bilişim Suçları: Eski TCK Bağlamında Hukukumuzda Yer Alan İlk Düzenlemeler ve 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu'nun İlgili Hükümlerinin Yorumu". *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 19/62 (Ocak 2006), 101-131.
- Elitaş, Türker. "Dijital Manipülasyon 'Deepfake' Teknolojisi ve Olmayanın İnandırıcılığı". *Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 19/49 (Nisan 2022), 113-128.
- Emîr Padişah, Muhammed Emin b. Mahmûd el-Hüseynî el-Buhârî el-Mek-kî. *Teysîru't-tahrîr*. 4. Cilt. thk. Muhammed Emin İmran. Mısır: Mat-baa-i Mustafa el-Bâbî el-Halebî, 1981.
- Erawati, Desi vd. "Social Media And Communication Ethic In Islamic Perspective". *Episteme* 14/1 (Haziran 2019), 17-34. doi.10.21274/epis.2019.14.1.27-46
- Erdoğan, Mehmet. *Fıkıh ve Hukuk Terimleri*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 5. Basım, 2015.
- Erturhan, Sabri. *İslâm Ceza Hukuku Etrafındaki Tartışmalar*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2008.
- Ezherî, Ahmed. *Tehzîbü'l-luğa*. 8 Cilt. thk. Muhammed A'vad Kâhire: Dârü'l-Mısriyye, 2001.
- Fendoğlu, Hasan Tahsin. *Türk Hukuk Tarihi*. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2000.
- Fırat, Muhammed Sabir. "Hukuk Devleti Açısından İnternette İnsan Hakkı ve Kişilik Haklarına Saldırı Sorunu". *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi* 5/2 (Aralık 2015), 101-116.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed et-Tûsî. *el-Müstasfâ min ilmi'l-usûl*. Beyrût: Darü'n-Nefâis, 1432/2011.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed et-Tûsî. *Şifâü'l-galîl fî beyâni's-şebek ve'l-muhîl ve mesâlikî't-ta'lîl*. thk. Hâmid Abîd el-Kubeysî. Bağdat: y.y., 1391/1971.
- Geçer, Ekmel. *Sosyal Medya ve İletişim Psikolojisi*. İzmir: DİB Yayınları, 3. Basım, 2020.
- Gökberk, Macit. *Felsefe Tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 33. Basım. 2020.
- Gökcen, Ahmet. *Tanzimat Dönemi Osmanlı Ceza Kanunları ve Bu Kanundaki Ceza Müeyyideleri*. İstanbul: Kendi Yayını, 1989.

- Gökmenoğlu, Hüseyin Tekin. *İslâm Hukukunda Şahsiyet Hakları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1991.
- Göregenli, Melek. “Nefret Söylemi ve Nefret Suçları”. *Medya ve Nefret Söylemi*. ed. Mahmut Çınar. 1/57-73. İstanbul: Hrant Dink Vakfı Yayınları, 2013.
- Gözübüyük, Abdullah Pulat. *Alman, Fransız, İsviçre ve İtalyan Ceza Kanunları ile Mukayeseli Türk Ceza Kanunu. Gözübüyük Şerhi*. 4 Cilt. İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınları, 5. Basım, 1989.
- Güler, Niyazi vd. “İnternette Çocuklara Yönelik Riskler ve Ailelerin Bilinçlendirme Faaliyetlerindeki Rolü”. *10. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Sempozyumu* (Mayıs 2016), 1-11.
- Güme, Sena. “Doomscrolling: A Review”. *Current Approaches in Psychiatry* 16/4 (June 2024), 595-603. doi: 10.18863/pgy.1416316.
- Günay, Hacı Mehmet. “Tağrır”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/375-376. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Güranlıoğlu, Nurhayat. “Nefret Söylemi ve Nefret Suçunun Türkiye Üzerinden Örneklerle İncelenmesi”. *Medya Çalışmaları* 1 (2014), 1-63.
- Gürsoy Atar, Özge - Gürsoy Ulusoy, Şebnem. “Sosyal Medyada Ördek Sendromu: Instagram Üzerinden Bir Değerlendirme”. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 19/39 (Güz 2020), 925-951.
- Güven, Esra - Köken, Meryem Merve. “Sosyal Medya Pazarlamasında Fenomenlerin Online Kaynak Güvenilirliğinin Marka Değeri ve Satın Alma Niyetine Etkisi”. *Alanya Akademik Bakış Dergisi* 6/3 (Eylül 2022), 2853-2868. <https://doi.org/10.29023/alanyaakademik.1113058>.
- Güven, Gurur Öyküm. “Aydın Karanlık Yüzü: Yeni Medya ve Etik”. *Dijital Hayat ve Etik* 6/12 (Mayıs 2021), 644-651.
- Güven, Sevgi Kesim. “Yeni Dünya Düzeni İçinde Enformasyon Teknolojilerinin Vaatleri ve Tehditleri”. *İletişim Fakültesi Dergisi* 34 (Ekim 2011), 69-86. <https://doi.org/10.17064/iüifhd.58861>.
- Güven, Şahin. *Erdemli Toplumun İnşası*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Vakfı Yayınları, 4. Basım, 2019.
- Güz, Nurettin. “Siyasal Tercihleri Belirlemede Kitle İletişim Araçlarının Rolü”. *Amme İdaresi Dergisi* 28/1 (1995), 113-128.
- Güz, Nükhet. “İletişim Süreci ve Temel Öğeler”. *İletişim Fakültesi Dergisi* 1/7 (Mart 2012), 121-142. <https://doi.org/10.17064/iüifhd.14934>.

- Hacımuftüoğlu, Esra. “Kur’ân-ı Kerîm’de Mü’minlerin Ağız ve Söz Disiplini”. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 42 (2014), 209-243.
- Haçkalı, Abdurrahman. *Şâtûbî’de Makâsîd ve Fıkıh Usûlü*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2010.
- Hafizoğulları, Zeki - Güngör, Devrim. “Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 69 (2007), 21-50.
- Haffî, Ali. *el-Hak ve’z-zümme ve te’siru’l-mevti fihimâ ve buhusun uhrâ*. Beyrût: y.y., 2. Basım, 1397/1977.
- Halebî, İbrâhîm b. Muhammed b. İbrâhîm. *Mülteka’l-ebhur*. thk. Halil Ümran el-Mansur. Beyrût: Dârü’l-Kütübî’l-İlmiyye, 1998.
- Halîl b. Ahmed, Ebû Abdîrrahmân b. Amr b. Temîm el-Ferâhîdî. *Kitâbü’l-ayn-miiratteben alâ hurûfi’l-mu’cem*. 8 Cilt. thk. Mehdi el-Mahzumî - İbrahim es-Samu’r-Raî. Suudî Arabistan: Dârü ve Mek-tebetü’l-Hilal, ts.
- Hall, Stuart. “Encoding/Decoding”. *Media and Cultural Studies: Keywords*. ed. Douglas M. Kellner vd. 1/163-173. Oxford: Blackwell Publishing, 2006.
- Hamâmî, İbrahim. “İslâm Hukukunda Suç ve Ceza”. çev. Soner Duman. *İslâm Ceza Hukuku*. 2 Cilt. ed. Abdurrahman Eren - M. Refik Korkusuz. 1/152-179. İstanbul: Lale Yayıncılık, 2017.
- Hamidullah, Muhammed. *İslâm’da Devlet İdaresi*. çev. Hamdi Aktaş. İstanbul: Beyan Yayınları, 2007.
- Hamza, Abdullatif. *el-İ’lâm fî sadr el-İslâm*. Kâhire: Dârü’l-Fikri’l-Arabî, ts.
- Han, Byng Chul. *Şeffaflık Toplumu*. çev. Haluk Barışcan. İstanbul: Metis Yayınları, 2018.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ebî Bekr b. Eyyûb ez-Züraî ed-Dımaşkî el-Hanbelî. *İ’lâmü’l-muvaqqı’în ‘an rab-bi’l-âlemîn*. 7 Cilt. Suudi Arabistan: Dârü İbni Cevziyye, 1423/2002.
- Harâitî, Ebû Bekr Muhammed b. Ca’fer b. Muhammed es-Sâmerri. *Mekarim-ül ahlâk*. Kâhire: Dârü’l-Afâku’l-Arabiyye, 1420/1999.
- Hassan, Ümit. “Siyasî Suç Kavramı”. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* 26/1 (1943), 197-217.
- Hattâb, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Muhammed b. Abdîrrahmân er-Ruaynî. *Mevâhibu’l-celîl li şerhi muhtasari Halîl*. 6 Cilt. Beyrût: Dârü’l-Fikr, 1413/1992.
- Hellal, Ebû Bekr Ahmed b. Muhammed b. Hârûn b. Yezid. *es-Sünnetü lî Hellal*. 7 Cilt. thk. Âtiyetu’z-Zehrânî. Riyad: Dârü’r-Râye, 1310/1989.

- Hersper, Ellen - Enyon, Rebecca. "Digital Natives: Where is The Evidence?". *The London School of Economics and Political Science* (January 2011), 1-18. doi: 10.1080/01411920902989227
- Himanen, Pekka. *Hacker Etiği*. çev. Şebnem Kaptan. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2005.
- Hobbes, Thomas. *Laviathan*. çev. Semih Lim. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 6. Basım, 2007.
- Hortvitz, Eric vd. "Cyberchondria: Studies of the Escalation of Medical Concerns in Web Search. *ACM Transactions on Information Systems* 27/4 (Kasım 2009), 23-30. doi:10.1007/978-3-642-22474-4_11
- Höhn, Christopher. "Preliminary Results: The Impact of Smartphone Use and Short-Wavelength Light during the Evening on Circadian Rhythm, Sleep and Alertness". 3/1 (January 2021), 66-86. doi: 10.3390/clockssleep3010005
- Hülagu, Metin. *İslâm Hukukunda Hapis Cezası*. Kayseri: Rey Yayıncılık, 1996.
- Ivâzi, Ahmed. *Menhecü Mâlik b. Enes fi'l-ameli es-siyâsiyye*. Ürdün: y.y. 2003.
- İbn Âbidîn, Muhammed Emîn b. Ömer b. Abdilâzîz el-Hüseynî ed-Dımaşkî. *Reddû'l-muhtâr 'ale'd-dürri'l-muhtâr*. 6 Cilt. Beyrût: Dârü'l-Fikr, 3. Basım, 1413/1992.
- İbn Âşûr, Muhammed et-Tâhir b. Muhammed b. Muhammed et-Tûnisî. *Makâsidi'ş-şerî'ati'l-İslâmiyye*. 3 Cilt. thk. Muhammed el-Habib. Katar: Vezaratü'l-Evkâf, 1425/2004.
- İbn Emîru Hac, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Muhammed b. Muhammed el-Halebî. *et-Takrir ve't-tahbir*. 3 Cilt. Bulak: el-Matbaa-tü'l-Kübra'l-Emiriyye, 1316/1898.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Alî b. Ahmed b. Saîd b. el-Endelüsî el-Kurtubî. *el-Muhallâ bi'l-âsar*. 12 Cilt. thk. Abdülgaffar el-Bendarî. Beyrut: Dârü'l-Fikr. ts.
- İbn Hişam, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdülmelik b. Eyyûb el-Himyerî el-Meâfirî el-Basrî el-Mısırî. *es-Sîretü'n-nebeviyye*. 2 Cilt. thk. Mustafa es-Sekkâ vd. Kâhire: Matbaatü Mustafe'l-Bâbî'l-Halebî, 2. Basım, 1355/1936-1375/1955.
- İbn Kesir, Ebü'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâil b. Şihâbiddîn Ömer b. Dav' b. Kesîr el-Kaysî el-Kureşî el-Busrâvî ed-Dımaşkî eş-Şâfiî. *el-Bidâye*

- ve'n-nihâye*. 21 Cilt. thk. Abdullah b. Abdulmuhsin el-Türkî. Suudi Arabistan: Dârü Hacer, 1418/1997.
- İbn Kesir, Ebû'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer b. Kesîr b. Dav' b. Kesîr el-Kaysî el-Kureşî el-Busrâvî ed-Dımaşkı eş-Şâfî. *Tefsîru'l-Kur'ân'il-azîm*. 8 Cilt. thk. Sâmi b. Muhammed es-Selâme. Riyâd: Dârü Tayyibe, 1420/1999.
- İbn Kudâme, Ebû Muhammed Abdullah b. Ahmed b. Mahmud. *el-Muğnî*. 15. Cilt. thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî-Abdülfezzâh Muhammed el-Hulv. Kâhire: Dârü Âlemi'l-Kütübî, 3. Basım, 1417/1997.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd Mâce el-Kazvînî. *es-Sünen*. 5 Cilt. thk. Şuayb el-Arnaut - Adil Mürşid vd. Beyrût: Dârü'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 1430/2009.
- İbn Manzur, Ebû'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrrem b. Alî b. Ahmed el-Ensârî er-Rüveyfî. *Lisânu'l-Arab*. 15 Cilt. thk. Yazıcı vd. Beyrût: Dârü Sâdır, 3. Basım, 1410/1990.
- İbn Nüceym, Zeynüddîn b. İbrâhîm b. Muhammed el-Mısrî. *el-Bahru'r-raik erhu Kenzi'd-dekaik*. 8 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l İlmiye, ts.
- İbn Rüşd, Ebû Velid. *Bidâyetü'l-müçtehid ve nihâyetü'l-muktesid*. 4 Cilt. Kâhire: Dârü'l-Hadis, 1425/2004.
- İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed b. Sa'd b. Menî' el-Kâtib el-Hâşimî el-Basrî el-Bağdâdî. *et-Tabakatü'l-kübra*. 11 Cilt. thk. Ali Muhammed Ömer. Kâhire: Mektebetü'l-Hanci, 1421/2001
- İbnü'l-Esir, Ebû'l-Hasen İzzüddîn Alî b. Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî. *el-Kâmil fi't-târih*. 10 Cilt. thk. Ömer Abdüsselam Tedmurî. Beyrût: Dârü'l-Kitâbi'l-Arabî, 1417/1997.
- İbnü'l-Hâcib, Ebû Amr Cemâlüddîn Osmân b. Ömer b. Ebî Bekr b. Yûnus el-Ma'rûf. *Münteha'l-vusûl ve'l-emel fi ilmeyi'l-usûl ve'l-cedel*. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1405/1985.
- İbnü'l-Hümmam, Kemaleddin Muhammed b. Abdulvahid. *Fethu'l-kadîr*. 7 Cilt. Mısır: Matbaatü'l-Kübra'l-Emiriyye, 1330/1912.
- İçel, Kayıhan - Ünver, Yener. *Kitle Haberleşme Hukuku*. İstanbul: Beta Yayınevi, 8. Basım, 2009.
- İnanç Özgürlüğü Girişimi. *Türkiye'de Din, İnanç veya İnançsızlık Temelli Nefret Suçları Raporu*. Norveç Helsinki Komitesi, 2023.
- İrvan, Süleyman. "Araştırmacı Gazetecilik: Kavramsal Bir Değerlendirme". *Üsküdar Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi* 1 /2 (Ekim 2018), 69-95.

- İsfahânî, Ebü'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal er-Râgıb. *ez-Zeria ıla mekârîmi's-şeria*. thk. Ebü'l-Yezid Ebû Zeyd el-Acemî. Kâhire: Dârü's-selam, 2007.
- İsfahânî, Ebü'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal er-Râgıb. *el-Müfredât fî garîbi'l-Kur'ân*. thk. Safvan Adnan ed-Dâvûdî. Şam: Dârü'l-kalem, 1412/1991.
- İslâm Konferansı Örgütü. “Kahire: İslâm İnsan Hakları Beyannamesi”. çev. Recep Şentürk vd. *İnsan Hakları Araştırmaları* 2/3 (2004), 193-198.
- Jolls, Tessa vd. *21. Yüzyıl Okuryazarlığı* çev. Cevat Elma vd. Ankara: Ekinoks Yayınları, 2008.
- Kaboğlu, İbrahim. *Özgürlükler Hukuku*. 2 Cilt. İstanbul: İmge Kitabevi, 2006.
- Kâdı Abdulcebbar, *Şerhu'l usûli'l-hamse*. çev. İlyas Çelebi. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2013.
- Kahraman, Abdullah. “Fikhî Perspektiften Sırrın İfşası”. *Mahremiyet Hayatın Sırları ve Sınırları*. ed. Nazife Şişman. İstanbul: İnsan Yayınları, 2019.
- Kahraman, Abdullah. *Fikhî Perspektiften Sırrın İfşası, Mahremiyet Hayatın Sırları ve Sınırları*. ed. Nazife Şişman. İstanbul: İnsan Yayınları, 2018.
- Kallek, Cengiz. “Casus”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/163-166. Ankara: TDV Yayınları, 1993.
- Kandehlevî, Yusuf. *Hayâtü's-Sahâbe*. 4 Cilt. çev. Ahmed. Mevlâni. İstanbul: İslâmî Neşriyat, 1400/1980.
- Kandemir, M. Yaşar. “Cevâmiü'l-Kurân”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/440. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Kapan, Kaan - Üncel, Rümeysa. “Gelişen Web Teknolojilerinin (Web 1.0- Web 2.0- Web 3.0) Türkiye Turizmine Etkisi”. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi* 3/3 (Aralık 2020), 277-289.
- Karadâvî, Yûsuf. *Medhal li dirâsâti's-şerîati'l-İslâmiyye*. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 1414/1993.
- Karabıyık, Büşra Kutlu - Armağan, Ece. “Tüketicinin Çevrim İçi Davranışsal Reklamlara Tıklama Kararını Etkileyen Faktörler”. *Journal of Yasar University* 12/47 (2017), 201-214.
- Karadeniz, Betül. *Yeni Medyada Nefret Söylemi: Twitter Uygulamasında Nefret Söylemi Analizi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2020.

- Karaduman, Sibel. “Eleştirel Söylem Çözümlemesinin Eleştirel Haber Araştırmalarına Katkısı ve Sunduğu Perspektif”. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* 4/2 (Aralık 2017), 31-46.
- Karâfi, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. İdrîs b. Abdirrahmân el-Mısrî. *el-İhkâm fî temyîzi'l-fetâvâ ani'l-ahkâm ve tasarrufâtî'l-kâdî ve'l-imâm*. Beyrut: Dârü'l-Beşâir, 2. Basım, 1416/1995.
- Karâfi, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. İdrîs b. Abdirrahmân el-Mısrî. *Envârü'l-burûk fî envâ'i'l-furûk*. 4 Cilt. Beyrût: Âlemi'l-Kütüb, ts.
- Karâfi, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. İdrîs b. Abdirrahmân el-Mısrî. *Şerhu tenkîhi'l-fusûl*. thk. Tâhâ Abdür-raûf Sa'd. b.y: Şeriketü't-Tıbâ'ati'l-Fenniyyeti'l-Müttehideti, 1393/1973, 391.
- Karahasan, M. Reşit. *Sorumluluk ve Tazminat Hukuku*. İstanbul: Beta Yayınları, 1989.
- Karakuş, Nalan - Cengiz, Serpil Aygün. “Karikatürde İntiharın Temsiline Eleştirel Bir Bakış”. *Kriz Dergisi* 20/1 (Haziran 2012), 1-18.
- Karaman, Fikret vd. “İman”. *Dinî Kavramlar Sözlüğü*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2006.
- Karaman, Hayrettin. *İslâm'ın Işığında Günün Meseleleri*. 3 Cilt. İstanbul: İz Yayıncılık, 2003.
- Karaman, Hayrettin. *Mukayeseli İslâm Hukuku*. 3 Cilt. İstanbul: İz Yayıncılık, 8. Basım, 2013.
- Karaman, Hayrettin vd. *Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir*. 5 Cilt. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2008.
- Karan, Ulaş. Türk Hukukunda Ayrımcılık Yasağı ve Türk Ceza Kanunu'nun 122. Maddesinin Uygulanabilirliği”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 20/73 (Kasım 2007), 146-173.
- Karslı, Bahset - Aycan, Sezen. “Instagram ve Mahremiyet: Dindar Muhafazakâr Kadınların Paylaşımları Örneği”. *Türk Akademik Araştırmalar Dergisi* 5/2 (Haziran 2020), 245-266.
- Kâsânî, Alâüddîn Ebû Bekr b. Mes'ûd b. Ahmed. *Bedâ'i'u's-sanâ'i' fî tertîbi's-şerâ'i*. 7 Cilt. nşr. Ali Muhammed Muavvaz - Âdil Ahmed Abdülmevcûd. Beyrût: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1418/1997.
- Kasapoğlu, Abdurrahman. “Kurân'da İftira: Sebepleri, Sonuçları ve Eğilimleri”. *Tabula rasa-Felsefe ve Teoloji* 6/15-16 (Nisan 2006), 240-241.
- Kasım, Metin. “Hitler Döneminde Propaganda Aracı Olarak Radyo”. *Selçuk İletişim Dergisi* 6/4 (Kasım 2011), 64-75. <https://doi.org/10.18094/si.73257>

- Kaya, Ali. “İslâm Hukukuna Göre Hukuka Uygunluk Nedeni Olarak İh-kâk-ı Hak”. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 23/23 (Aralık 2007), 117.
- Kaynak, Bağdat Deniz. “Cinsel İçerikli Yayınların Ergenler Üzerindeki Etkileri ve Bazı Müdahale Yöntemleri”. *Nesne Psikoloji Dergisi* 5/10 (Eylül 2017), 265-287. doi:10.7816/nesne-05-10-04
- Kazvînî, Ebû'l-Hüseyn Ahmed b. Fâris b. Zekerıyyâ b. Muhammed er-Râzî el-Hemedânî. *Mu'cemü mekayîsî'l-luga*. 6 Cilt. thk. Abdüsselam Muhammed Harun. Şam: Dârü'l-Fıkr, 1399/1979.
- Kent, Bülent. *Türkiye’de İnternet Sitelerine Erişimin Engellenmesi*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2019.
- Ketizmen, Muammer. *Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları*. Ankara: Adalet Yayıncılık, 2008.
- Khaled, Abou el Fadl. *Rebellion and Violence in Islâmic Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2001.
- Kıran, Özgür. “Temel Yaklaşımlar Açısından Medya Okuryazarlığı Eğitimi”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 39/3 (Ekim 2020), 233-248. doi: 10.7822/omuefd.742814
- Kırcı, N. Berkay. “Korsan Üretim, Türkiye ve Dünyadaki Gelişmeler”. *Ankara Barosu Dergisi* 62/3 (Mart 2004), 55-68.
- Kısaç, İbrahim - Şensoy, Elif Müzehher. “Gençlerde Sosyal Medya Algısı ve Kullanma Davranışı”. *Mediterranean International Conference on Social Sciences* 1/1 (2007), 354-367.
- Koç, Mehmet. “Osmanlı Hukukunda Ta'zir Suç ve Cezaları”. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19/1 (Haziran 2019), 119-139.
- Korkmaz, Ali. “Arap Baharı Sürecinde İnternet ve Sosyal Medyanın Rolü”. *International Symposium on Language and Communication: Research Trends and Challenges* 12 (2012), 2147-2154.
- Koşum, Adnan. “Hukukun İşlevleri Arasındaki Zıtlık ve Adaletin Üstünlüğü Bakımından İslâm Hukuku”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 47/1 (Nisan 2006), 55-66. https://doi.org/10.1501/Ilhfak_0000000040
- Kozak, İbrahim Erol. *Kadim Dönemler Genel Hukuk Tarihi*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2011.
- Köknel, Özcan. *Bireysel ve Toplumsal Şiddet*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, 1996.

- Köse, Saffet. "Hile". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/28-29. Ankara: TDV Yayınları, 1998.
- Kubalı, Hüseyin Nâil. *Anayasa Hukuk Dersleri-Genel Esaslar ve Siyasî Rejim-ler*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınevi, 1971.
- Kûfî, Ebû Yûsuf Ya'kûb b. İbrâhîm b. Habîb b. Sa'd. *Kitâbü'l-haraç*. çev. Ali Özek. İstanbul: Hisar Yayınevi, 1973.
- Kumaş, Kazım vd. "Sürdürülebilir Bir Çevre İçin Karbon Ayak izi Tespiti: MAKÜ Bucak Sağlık Yüksekokulu Örneği". *el-Cezerî Fen ve Mühendislik Dergisi* 6/1 (Ocak 2019), 108-117. doi: 10.31202/ecjse.459478
- Kunter, Nurullah. *Suçun Kanûnî Unsurları Nazariyesi*. İstanbul: Der Yayınları, 1949.
- Kurt, Gözde. "Yeni Medyada Nefret Söylemi: YouTube'da Suriyeli Mültecilere Karşı Üretilen Nefret Söylemi Üzerine Bir Araştırma". *Social and Educational Sciences* 5/1 (Temmuz 2019), 1-20. <https://doi.org/10.34137/jilses.490129>
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr b. Ferh. *el-Câmi' li-ahkâmî'l-Kur'ân*. 20 Cilt, thk. Ahmet el-Berdûnî - İbrahim Atış. Mısır: Dârü'l-Kütübi'l-Mısriyye, 2. Basım, 1384/1964.
- Kurukafa, Vedat - Ünsal, Kubilay. "Alev Alatlî'nin Romanlarında Gelecek Kaygısı-Bugünden Yarına Türkiye". *Kültürel Değişim, Gelişim ve Hareketlilik*. ed. Zeki Dilek vd. 2/473-480. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, 2011.
- Laughey, Dan. *Medya Çalışmaları - Teoriler ve Yaklaşımlar*, çev. Ali Toprak. İstanbul: Kalkedon Yayınları, 2010.
- Le Bon, Gustave. *Kitleler Psikolojisi*. İstanbul: Hayat Yayıncılık, 1997.
- Lodha, Pragya. "Digital Amnesia: Are We Headed Towards Another Amnesia". *Indian Journal of Mental Health* 6/1 (February 2019), 18-23. doi:10.30877/IJMH.6.1.2019.18-22
- Liotard, Jean François. *Postmodern Durum*. çev. Ahmet Çiğdem. Ankara: Vadi Yayınları, 1994.
- Ma'dâvî, Muhammed Ahmed. "Himâyetü'l-husûsiyyeti'l-ma'lûmâtiyyeti li'l-müstahdimi 'abra şebekâti mevâkı't-tevâsuli'l-ictimâ'î". *Dirâsetü Mekarin* 33/4 (Aralık 2018), 1926-2057. doi:10.21608/mksq.2018.30623
- Ma'mer b. Râşid, Ebû Urve el-Basrî es-San'ânî. *el-Câmi*. 2 Cilt. thk. Habibu'r-Rahmani'l-Azâmî. Beyrût: Dârü'l-Kütübi'l-İslâmî, 2. Basım, 1403/1983.

- Mâlik b. Enes, Ebû Abdillâh b. Mâlik b. Ebî Âmir el-Asbahî el-Yemenî. *el-Müdevvenetü'l-kübrâ*. 4 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1415/1994.
- Mâlik b. Enes, Mâlik b. Ebî Âmir el-Asbahî el-Yemenî. *el-Muvatta*. thk. Muhammed Fuâd Abdülbâki. Beyrût: Dâru İhyai't-Turâsî'l-Arabî, 1405/1985.
- Manovich, Lev. *The Language of New Media*. Denmark: The Centre for Internet Research, 10. Basım, 2007.
- Mâverdi, Ebû'l-Hasan Ali b. Muhammed b. Habib. *el-Ahkâmu's-sultaniyye ve'l-velâyetü'd-diniyye*. thk. Ahmet Cad. Kâhire: Dâru'l-Hadis, 1427/2006.
- Mâverdi, Ebû'l-Hasan Ali b. Muhammed. b. Habib. *el-Hâvi'l-kebîr*. 19 Cilt. nşr. Ali Muhammed Mu'avvaz-Âdil Ahmed Abdülmevcûd. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1415/1994.
- Mâzerî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî b. Ömer et-Temîmî. *el-Mu'lim bi-fevâidi Müslim*. 2 Cilt. Tûnus: Dâru't-Tûnusiyye li'n-Neşr, 1412/1991.
- Mecelletü'l-ahkâmu'l-adliyye*. thk. Necip Havâvinî. 11 Cilt. Pakistan: Ticâretü'l-Kütüb, 1431/2010.
- Menekşe, Ömer. "Siber Hırsızlık Örnekleminde İslâm Hukukunda Siber Suçlar ve Cezası". *Toplum Bilimleri Dergisi* 9/18 (Temmuz 2015), 165-200.
- Mergînânî, Ebî Bekr b. Abdilcelîl el-Fergânî. *el-Hidâye*. 4 Cilt. thk. Talal Yusuf. Beyrût: Dâru İhyâi't-Turâsî'l-Arabî, ts.
- Mevdudî, Ebû'l-'Alâ. *İslâm Ekonomisinin Temel İlkeleri*. çev. M. Emin Asan. ed. Abdullah Yusifoğlu. İstanbul: Çıra Yayınları, 2. Basım, 2016.
- Mevdûdî, Ebû'l-'Alâ. *el-Hilafe ve'l-mulk*. Kuveyt: Dâru'l-Kalem, 1398/1978.
- Mevsilî, Ebû'l-Fazl Meccüddîn Abdullah b. Mahmûd b. Mevdûd. *el-İhtiyâr li-ta'îlîli'l-muhtâr*. 5 Cilt. Kâhire: Matbaatü'l-Halebî, 1356/1937.
- Mevsuâtü'l-Fıkhiyye. *Vezâratü'l-evkâf ve şûûni'l-İslâmiyye*. 45 Cilt. Kuveyt: Dâru'l-Mevsûa, 1413/1992.
- Mevvâk, Yûsuf b. Ebi'l-Kâsım. *et-Tâc ve'l-iklîl bi-şerhi muhtasarı Halîl*. 8 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1415/1994.
- Montesquieu. *Kanunların Ruhu Üzerine*. çev. Berna Günen. İstanbul: İş Bankası Yayınları, 2017.
- Mossberger, Karen vd. "Digital Citizenship, The Internet, Society, and Participation". *Information, Communication & Society* (October 2008), 1-7.

- Müleycî, Ahmed Muhammed. *en-Nizâmü'l-kadâi'l-İslâmî*. Kâhire: Mektebetü Vehbe, 1404/1984.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc el-Kuşeyrî. *el-Câmi'u's-sahîh*. 5 Cilt. thk. Muhammed Fuâd Abdülbâki. Kâhire, y.y., 1375/1956.
- Neccar, Âbir. *Cerâimü'l-hâsibü'l-âli fi'l-fıkhi'l-İslâmî*. Gazze: el-Camiatü'l-İslâmiyye, Külliyyetü's-Şerîa ve'l-Kanun, Yüksek Lisans Tezi, 2009.
- Nesâî, Ebû Abdîrrahmân Ahmed b. Şuayb b. Alî. *es-Sünen*. 12 Cilt. thk. Hasan Abdülmun'im Selebi. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 1422/2001.
- Neseî, Ebü'l-Berekât Ahmet b. Mahmud. *Medârikü't-tenzîl ve hakâiku't-te'vîl*. 3 Cilt. thk. Yusuf Ali Bedevî. Beyrût: Dârü'l-Kelimi't-Tayyib, 1419/1998.
- Nevevî, Ebû Zekerîyyâ Yahyâ b. Şeref b. Mürrî. *Ravzatü't-tâlibîn ve 'umde-tü'l-müftin*. 12 Cilt. thk. Zuheyr eş-Şâviş. Beyrût: el-Mektebü'l-İslâmî, 1412/1991.
- Nevevî, Ebû Zekerîyyâ Yahyâ b. Şeref b. Mürrî. *Riyâzü's-sâlihîn*. thk. Şuayb el-Arnaut. Beyrût: Müessesetu'r-Risâle, 3. Basım, 1419/1998.
- Nisâbü'rî, Hâkim. *el-Müstedrek ala's-sahihayn*. 4 Cilt. thk. Mustafa Abdulkadir A'ta. Beyrût: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1411/1990.
- Nourredine, Hamâdî. "İslâm Ceza Hukukunda Cezalandırma Kurallarının Hedefleri". çev. Soner Duman, *İslâm Ceza Hukuku*, ed. Abdurrahman Eren - M. Refik Korkusuz. 1/88-109. İstanbul: Lale Yayıncılık, 2017.
- Nuran, Meriç Burçin. *Geleneksel Medya ve Yeni Medya Etkileşiminin Gezi Parkı Gösterileri Bağlamında İncelenmesi*. İstanbul: Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. 2015.
- Okandan, Recai G. *Umumî Hukuk Dersleri*. İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1951.
- Olçay, Suphan. "Konut Dokunulmazlığı Hakkı ve Konut Dokunulmazlığının İhlali Suçu". *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 6/1 (Mart 2019), 225-264.
- Organisation of Islamic Cooperation: *The Nineteenth Islamic Conference of Foreign Ministers* (Session of Peace, Interdependence and Development), held in Cairo, Arab Republic of Egypt, from 9-14 Muharram 1411H (31 July to 5 August 1990).
- Orhan, Fatih. "İslâm Hukuku ve Türk Hukukunda Siyasî Suç Kavramı". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 11/25 (Ağustos 2018), 866-878. doi:10.17719/jisr.2018.2600.

- Oskay, Ünsal. *Kitle İletişimin Kültürel İşlevleri*. İstanbul: Der Yayınları, 3. Basım, 1993.
- Oskay, Ünsal. *Toplumsal Gelişmede Radyo ve Televizyon, Geri Kalmışlık Açısından Olanaklar ve Sınırlar*. Ankara: Sevinç Matbaası, 1971.
- Oymak, Hasan. “7253 Sayılı ‘İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un’ Getirdikleri”. *Yeni Medya* 9 (Aralık 2020), 129-141.
- Önal, Mehmet. “Sokrates Sorunu”. *Felsefe Dünyası Dergisi* 45 (Ocak 2007), 60-72.
- Öner, Necati. *Görüşler*. Ankara: Beyaz Kule Yayınları: 2009.
- Örsten Esirgen, Seda. “Osmanlı Hukukunda Konut Dokunulmazlığını İhlal Suçu”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 65/4 (Aralık 2016), 2309-2329.
- Özbay, Halil İbrahim. “İnternet Ortamında Çocukların Korunması”. *Türk Dünyası Araştırmaları* 128/253 (Temmuz 2021), 441-460.
- Özcan, Hüseyin. *Ansiklopedik Hukuk Sözlüğü*. Ankara: Seçkin Kitabevi, 6. Basım, 1985.
- Özdemir, Ahmet. “Kur’ân’da İnsanın Toplumsal Kimliği”. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5/1 (Aralık 2017), 146.
- Özel, Ahmet. “Dârülbağy”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/514-515. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Özenç Uçak, Nazan - Birinci, Hatice Gülşen. “Bilimsel Etik ve İntihal”. *Türk Kütüphaneciliği Dergisi* 22/2 (Nisan 2008), 191.
- Özkan, Abdurrahman vd. “Dijital Medya ve Sosyalleşme: 6-12 Yaş Çocukların Sosyalleşmesine Dair Ebeveyn Görüşleri İstanbul Örneği”. *Kesit Akademi Dergisi* 3/9 (Haziran 2017), 245-270.
- Özkan, Mustafa. “Medine Vesikası”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/212-215. Ankara: TDV Yayınları, 3. Basım, 2019.
- Özsoy, Tamer. “Fastfood’dan Facebook’a: İnternet Bağımlılığı”. *Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri* ed. Mustafa Akgül vd. 11/664-671. Şanlıurfa: Akademik Bilişim, 2009.
- Öztürk, Ahmet. “Basın Özgürlüğü Kuramları”. *İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi Dergisi* 5/2 (Nisan 2012), 73-93. <https://doi.org/10.17064/iüifhd.72475>.
- Para”. *İslâmî Finans ve Finansal Teknolojiler*. ed. Murat Şimşek - Mahmut

- Samar. 1/177-198. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Yayınları, 2020.
- Pekcan, Ali. *İslâm Hukuku Felsefesinde Makâsıdî’ş-şerîa*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 3. Basım, 2017.
- Peters, Francis E. *Antik Yunan Felsefesi Terimleri Sözlüğü*. çev. Hakkı Hünler İstanbul: Paradigma Yayınları, 2004.
- Pezdevî, Ebü’l-Hasen Ebü’l-Usr Fahrü’l-İslâm Alî b. Muhammed b. el-Hüseyn b. Abdilkerîm. *Usûlü’l-Pezdevî*. 4. Cilt. İstanbul: Şeriketü’s-saha-fetü’l-Osmaniyye, 1307/1889.
- Pieper, Annemarie. *Etîge Giriş*. çev. Gönül Sezer vd. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2. Basım, 2012.
- Prensky, Marc. “Digital Natives, Digital Immigrants”. *NCB University Press* 9/5 (October 2001), 1-6.
- Poyraz, Hakan. “Medyada “Ahlâk”ı Aramak”. *İş Ahlâkî Dergisi* 4/8 (Kasım 2011), 115-128.
- Raysûnî, Ahmed. *Nazariyyetü’l-Makâsıd ‘inde’l-İmâm eş-Şâtîbî*. Riyad: ed-Dârü’l-Âlemîyye, 2. Basım, 1413/1992.
- Râzî, Fahrüddin Muhammed b. Ömer. *et-Tefsîru’l-kebîr*. 32 Cilt. Beyrût: Dârü İhyai’t-Turâsî’l-Arabî, 3 Basım, 1426/2005.
- Reisoğlu, Sefa. *Borçlar Hukuku*. 2 Cilt. Ankara: S Yayınları, 4. Basım, 1981.
- Rousseau, Jean Jacques. *Toplum Sözleşmesi*. çev. Vedat Günyol. İstanbul: İş Bankası Yayınları, 36. Basım, 2006.
- Sagir, Yusuf. *el-Cerimetü’l-mürtekebe abra’l-internet*. Tizi Ouzou: Câmiatiü Mevlûd Mammeri, Külliyyetü’l-Hukuk ve’l-Ulûmî’s-Siyâsiyye, 2013.
- Salih, Ebû Bekir. *el-Cerûmetü’s-siyâsiyye fî’l-fıkhu’l-İslâmî ve’l-kavânîni’l-vaziyye*. Kâhire: Dırâse mukârene, Doktora tezi, 2005.
- Sambur, Bilal. “Medine Vesikasının Özgürlük ve Çoğulculuk Açısından Tahlili”. *Liberal Düşünce Dergisi* 19/76 (Güz 2014), 179-186.
- Sarioğlu, Cüneyd İkbâl. “Influencer Kaynak Güvenilirliği ve Marka Tutumunun Satın Alma Niyeti Üzerindeki Etkisi”. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 12/2 (Haziran 2023), 912-937.
- Saruhan, Merve Nur. *Evrensel İnsan Hakları Açısından İslâm’da Devlet Tebaa İlişkisi: Medine Toplumu Örneği*. İstanbul: Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Satır, Mehmet Emin. “Yeni Zelanda’da Meydana Gelen Terör Eyleminin Uluslararası Medyada Sunuluş Biçimleri Üzerine Eleştirel Söylem

- Analizi”. *Atatürk İletişim Dergisi* 19 (Nisan 2020), 5-22. <https://doi.org/10.32952/atauniiletisim.676974>
- Sâvî, Ahmed b. Muhammed el-Mâlikî el-Halvetî. *Bulgatî's-sâlik li-akrebi'l-mesâlik*. 4. Cilt. thk. Ahmed Saad Ali. Mısır: Mektebetu Mustafa'îl babî'l-Halebî, 1372/1952.
- Serahsî, Ebû Bekr Şemsü'l-eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed. *el-Meb-sût*. 31 Cilt. Beyrût: Dârü'l-Maârife, 1414/1993.
- Sınar, Hasan. *İnternet ve Ceza Hukuku*. İstanbul: Beta Yayınevi, 2001.
- Sinanoğlu, Mustafa. “İman”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 22/212-214. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Solmaz, Başak vd. “İnternet ve Sosyal Medya Kullanımı Üzerine Bir Uygulama”. *Selçuk İletişim* 7/4 (Ocak 2013), 23-32. <https://doi.org/10.18094/si.92009>
- Solmaz, Mekki. “Kurân'da Birey ve Toplumun İnşası”. *Batman Akademi Dergisi* 6/1 (Temmuz 2022), 28-48.
- Sparrow, Betsy. “Google Effects on Memory: Cognitive Consequences of Having Information at Our Fingertips”. *Science* 333/6043 (Ağustos 2011), 776-783. doi: 10.1126/science.1207745
- Suyûtî, Ebü'l-Fadl Celâleddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr. *el-Eşbâh ve'n-nezâir*. Beyrût: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1983.
- Sübkî, Ebü'l-Hasen Takıyyüddîn Alî b. Abdilkâfi b. Alî b. Temmâm. *el-İb-hac fi şerhi'l-minhac: ala minhac"l-vusul ila ilmi'l-usul li'l-kadî'l-Beyza-vi*. 7 Cilt. thk. Ahmed Cemal ez-Zemzemî vd. Dubai: Dârü'l-Buhu-si'l-İlmiyye, 1424/2004.
- Sülemi, Muhammed İzzeddin Abdülaziz b. Abdisselam b. Ebi'l Kasım. *Kavâidü'l-ahkâm fi mesâlihî'l-en'am*. çev. Süleyman Kaya vd. İstanbul: İz Yayıncılık, 1427/2006.
- Şa'ban, Zekiyüddin. *İslâm Hukuk İlminin Esasları*. çev. İbrahim Kâfi Dönmez. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 16. Basım, 2012.
- Şafak, Ali. *Hukuk ve Emniyet Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Rehber Yayıncılık, 1992.
- Şâfiî, Muhammed b. İdris b. Abbâs. *el-Üm*. 8 Cilt. Beyrût: Dârü'l-ma'rife, 2. Basım, 1973.
- Şâtıbî, Ebû İshâk İbrâhîm b. Mûsâ b. Muhammed el-Lahmî el-Gırnâtî. *el-Muvâfakât fî usûli'l-ş-şer'ia*. 7 Cilt. thk. Ebû Ubeyde Meşhûr b. Hasan Âli Selman. Kâhire: Dârü İbn Affân, 1418/1997.

- Şek'a, Mustafa. *el-İmâm Âzâm Ebû Hanîfe*. Beyrût: Dârü'l-Kitabi'l-Lübnânî, 1412/1991.
- Şek'a, Mustafa. *el-İmâm Mâlik b. Enes*. Beyrût: Dârü'l-Kitabi'l-Lübnânî, 1412/1991.
- Şek'a, Mustafa. *İmam Şâfiî*. Beyrût: Dârü'l-Kitabi'l-Lübnânî, 1412/1991.
- Şeker, Necmeddin. "Sözlü İletişimde Nebvî Metot Hz. Muhammed'in (as) Konuşma Üslubu ve Adabı". *Toplum Bilimleri Dergisi* 5/10 (Şubat 2011), 111-128.
- Şen, A. Fulya - Taşdelen, Hacer. "Post-Truth Siyaset Bağlamında Yeni Medya: 2019 Yerel Seçimi Örneğinde Bir İnceleme". *Akdeniz İletişim Dergisi* (Mayıs 2020), 11-34. doi: 10.31123/akil.620340
- Şen, Ersan. *Devlet ve Kitle İletişim Araçları Karşısında Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması*. İstanbul, Kazancı Yayınları, 1996.
- Şeybânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. el-Hasen b. Ferkad. *el-Câmi'u's-sagîr*. Beyrût: Âlemü'l-Kütüb, 1406/1986.
- Şeybânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. el-Hasen b. Ferkad. *el-Mebsût*. 5 Cilt. thk. Ebü'l-Vefâ el-Efgânî. Karaçi: İdâratü'l-Kur'ân ve'l-Ulûmi'l-İslâmiyye, ts.
- Şirazî, Ebû İshak. *el-Mühezzeb fî fîkhi'l-imam eş-Şâfiî*. 3 Cilt. thk. Zekerîyya Umeyrât. Beyrût: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1416/1955.
- Şirbînî, Ahmed el-Hatîb el-Kahirî. *Mugni'l-muhtâc ilâ ma'rifeti me'ânî elfâzi'l-minhâc*. 6. Cilt. thk. Ali M. Muavvaz-Âdil Ahmed Abdülmevcûd. Beyrût: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1415/1994.
- Taberânî, Ebü'l-Kâsım Müsnidü'd-dünyâ Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb. *el-Mu'cemü'l-evsat*. 10 Cilt. thk. Tarık b. A'vvad, Abdu'l-Muhsin el - Hüseyîni. Kâhire: Dârü'l-Harameyn, 1416/1995.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr. *Câmi'u'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'ân*. 24 Cilt. thk. Ahmet Muhammed Şâkir. Kâhire: Müessesetü'r-Risâle, 2000.
- Tandoc, Edson C. vd. "Defining 'Fake News': A typology of scholarly definitions". *Digital Journalism* 6/3 (Ağustos 2017), 6-11.
- Tanör, Bülent. *Türkiye'nin İnsan Hakları Sorunu*. İstanbul: BDS Yayınları, 1991.
- Tarhan, Nevzat. *Psikolojik Savaş*. İstanbul: Timaş Yayınları, 26. Basım, 2002.
- Taşdemir, Erdem vd. "Covid-19 Pandemisi Hakkında Sosyal Medyada

- Üretilen Yalan Haberleri Doğrulama Platformları Üzerinden Okumak: Teyit.Org Örneği”. *Karadeniz İletişim Araştırmaları Dergisi* 11/2 (Aralık 2021). 59-83. <https://doi.org/10.53495/e-kiad.1021029>
- Taş, Oğuzhan. “Ahlâk Düşüncesi Perspektifinden Medya Pratiği Nasıl Görünür?”. *Kültür ve İletişim Dergisi*, 20/40 (Aralık 2017), 12-42.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre (Yezîd), *el-Camiu's-sahih*. 6 Cilt. thk. Beşar Avvâd Ma'ruf. Beyrût: Darü'l-Ğarbi'l-İslâmî, 1417/1996.
- Torbalı, Evren. *Geleneksel ve Modern Düşüncede Maslahat Tartışmaları (1871-1954)*. Ankara: Fecr Yayınları, 2023.
- Torbalı, Evren - Bakkal, Ali. “Mustafa Sabri Efendi'nin İ'tibârü Meâlâtî'l-Ef'âl Anlayışı”. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 3/2 (Aralık 2022). 171-193.
- Törenli, Nurcan. *Yeni Medya, Yeni İletişim Ortamı*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 2005.
- Tûfî, Necmeddin. *Şerhu muhtasarir ravda fî usulî'l-fikh*. 3 Cilt. haz. Abdulmuhsin et Türkî. Beyrût: y.y., 1410/1990.
- Tuncer, Oya. “Çocuk ve Aile Çevresi”. *Çocuk ve Eğitim*. haz. Nizamettin Koç. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları, 1980.
- Tuncî, Abdüsselâm. *Müessesetü'l-mesûliyye fi's-şer'ati'l-İslâmiyye*. Trablus: Menşûrâtü Cemiyeti'd-Daveti'l-İslâmî'l-Âlemiyye, 1415/1994.
- Tunçomağ, Kenan. *Türk Borçlar Hukuku*. İstanbul: Sermet Yayınevi, 6. Basım, 1976.
- Turhan, Aydın. “Düşünce ve İfade Özgürlüğü Kapsamında Türk Ceza Kanunu'nun 301. Maddesinin Değişimi”. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 5 (2011), 285-308.
- Turhan, Oğuz. *Bilgisayar Ağları ile İlgili Suçlar (Siber Suçlar)*. Ankara: Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı Hukuk Müşavirliği, Planlama Uzmanlığı Tezi, 2006.
- Turnagil, Ahmed Reşid. *İslâmiyet ve Milletler Hukuku*. İstanbul: Sebil Yayınevi, 1993.
- Türcan, Talip. “Fıkıh ve Hukuk- İslâm Hukuku Kavramı Üzerine Bir Değerlendirme-”. *Eskiye Dergisi* 24 (Mart 2012), 19-25.
- Türcan, Talip. “Şeriat”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/574-577. Ankara: TDV Yayınları, 3. Basım, 2019.
- Türcan, Talip vd. *İslâm Hukuku*. ed. Talip Türcan. Ankara: Grafiker Yayınları, 7. Basım, 2018.

- Türk, Gül Dilek. *Medya Çağında İletişim*. İstanbul: Çizgi Kitapevi, 2017.
- Türkmen, Ali. *İslâm İletişim Hukuku*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2. Basım, 2014.
- Türkoğlu, Nurçay. “Okuryazarlıktan Medya Okuryazarlığına: Şifrelerin Ortaklığını Aramak”. *Medya Okuryazarlığı*. ed. Nurçay Türkoğlu. İstanbul: Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 2006.
- Üdeh, Abdulkadir. *et-Teşriu'l-cinâiyyu'l-İslâmiyyu mukarenen bi'l-kanuni'l-vaziyyi*. 2 Cilt. Beyrût: Dârü'l-Kütübi'l-Arabî, 1415/1994.
- Ugwu, Lawrence Ejike vd. “Measuring the Impact of Social Media on Young People’s Mental Health: Development and Validation of the Social Media-Induced”. *Depression Research and Treatment Tendency Scale* (April 2023), 1-11.doi: 10.1155/2023/8677521
- Uygun, Oktay. *1982 Anayasasında Temel Hak ve Özgürlüklerin Temel Rejimi*. İstanbul: Kazancı Yayınları, 1992.
- Ünal, Mahir Fatih. “Dijitalleşmenin Transhümanizme Etkisi”. *Uluslararası Bilişim, Teknoloji ve Felsefe Dergisi* 2/2 (Haziran 2019), 18-39.
- Üsrûşenî, Mahmûd b. el-Hüseyn b. Ahmed. *el-Fusûl fi'l-muâmelât*. Süleymaniye Kütüphanesi: Nuruosmaniye, 1187/1773.
- Vâî, Tefîk Yûsuf. *et-Tecessüs ve ifşâ'ü'l-esrâr beyne'l-hilli ve'l-hurmeh*. 31 Cilt. Kuveyt: Mecelletü’ş-Şerî’a ve’d-Dirâsâtî'l-İslâmiyye, 1417/1997.
- Vâkıdî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer b. Vâkıd el-Eslemî el-Medenî. *Kitâbü'l-meğâzî*. 3 Cilt. thk. Marsden Jones. Beyrût: Dârü'l-Âlemi, 3. Basım, 1409/1989.
- Vanderhoven, Ellen vd. “Educational Packages about the Risks on Social Network Sites: State of the Art”. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 12 (Şubat 2014). 603-612. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.01.1207>
- Vardal, Zeynep Burcu. “Nefret Söylemi ve Yeni Medya”. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2/1 (2015), 143-152.
- Ward, Adrian F. “Brain Drain: The Mere Presence of One’s Own Smartphone Reduces Available Cognitive Capacity”. *The Association for Consumer Research*. A C. 2/2 (April 2017), 140-154. doi:10.1086/691462
- Wardle, Claire. “Fake news. It’s complicated”. *First draft* 16 (Şubat 2017), 1-11.
- Weber, Anne. *Nefret Söylemi El Kitabı*. çev. Metin Çulhaoğlu. Strazburg: Council of Europe Publishing, 2009.

- Wilmer, Henry vd. “Smartphones and Cognition: A Review of Research Exploring the Links between Mobile Technology Habits and Cognitive Functioning”. *Journal: Frontiers in Psychology* 8/605 (April 2017) 1-16. doi: 10.3389/fpsyg.2017.00605
- Wimber, Maria vd. “Retrieval Induces Adaptive Forgetting of Competing Memories via Cortical Pattern Suppression”. *Nature Neuroscience* 4/18 (March 2015), 1-10; doi: 10.1038/nn.3973
- Xiang-Long Xu vd. “The Influence of Social Media on Sleep Quality: A Study of Undergraduate”. *Journal of Nursing and Care* 4/3 (2015), 1-7. doi:10.4172/2167-1168.1000253
- Yalçın, Ayhan. *Benim Avukatım, Ansiklopedik Hukuk Rehberi*. İstanbul: Türkmen Kitabevi, 14. Basım, 2011.
- Yaman, Ahmet. “İslâm Hukuku İlmi Açısından Makâsîd İctihadının veya Gâî/Teolojik Yorum Yönteminin İlkeleri Üzerine”. *Makâsîd ve İctihad*. ed. Ahmet Yaman. 1/25-51. İstanbul: İlahiyat Fakültesi Araştırmaları Vakfı Yayınları, 2017.
- Yanıkaya, Berrin. “Gündelik Hayatın Suretinde: Öteki Korkusu, Görsel Şiddet ve Medya”. *Medya, Milliyetçilik, Şiddet*. der. Barış Çoban. 11-27. İstanbul: Su Yayınları, 2009.
- Yayla, Oğuz Turan. *Analogtan Dijitale İletişim Teknolojilerinin Gelişimi: Sosyal Medya ve Sosyal Değişim*. İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Yazır, Muhammed Hamdi. *Kurân Dili Hak Dili*. 10 Cilt. İstanbul: Azim Dağıtım, 2007.
- Yegen, Ceren. “Doğru Haber Alma Hakkı ve Sosyal Medya Dezenformasyonunu Doğruluk Payı ve Yalansavar ile Tartışmak”. *Erciyes İletişim Dergisi* 5/4 (Temmuz 2018), 101-121. <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.390324>
- Yelek, Kâmil. “Fudayl Çelebi’nin ed-Damânât fi’l-furûî’l-Hanefîyye Adlı Eserinin Tazminat Literatürü İçerisindeki Yeri”. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 24/1 (Haziran 2020), 297-320. doi: 10.18505/cuid.696332
- Yelek, Kâmil. *Gasp ve İtlaf Bağlamında Hanefî Sorumluluk Hukuku*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019.
- Yeşilyurt, Temel. “Kur’ân Işığında İnsanın Bireysel Sorumluluğu”. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10/1 (Haziran 2005), 39.

- Yetim, Servet. “Siber Suçlar, Yargılama Yetkisi ve Yeni Bir Model Önerisi”. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 5/17 (Nisan 2014), 177-230.
- Yıldız, İbrahim. “Hucurât Sûresinin 6. Âyeti Bağlamında Sosyal Medyadaki Gerçek Dışı Haberler”. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/2 (Eylül 2021), 158-182. <https://doi.org/10.51702/esoguifd.944505>.
- Yılmaz, Ejder. *Hukuk Sözlüğü*. Ankara: Yetkin Yayıncılık, 9. Basım, 2021.
- Yılmaz, Halit. *İfade Özgürlüğü Sorunu Olarak Nefret Söylemi*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2015.
- Yılmaz, Mustafa vd. “Akıllı Telefondan Yoksun Kalmak: Nomofobi Üzerine Bir Araştırma”, *Online Academic Journal of Information Technology* 35/9 (Aralık 2018), 31-47. doi: 10.5824/1309-1581.2018.5.003.x
- Yüksel, Erkan. “Medyanın Gücü ve Gündem Belirleme Araştırmaları”. *Medya Kültür, 1. Ulusal İletişim Sempozyumu Bildirileri*. 1/97-122. Konya: İletişim Dergisi Yayınları, 2000.
- Zebîdî, Ebû'l-Feyz Muhammed el-Murtazâ b. Muhammed b. Muhammed b. Abdirezzâk el-Bilgrâmî el-Hüseynî. *Tâcü'l-arûs min cevâhiri'l-kâmûs*. 40 Cilt. thk. Heyet. Kâhire: Dârü'l-Hidâye, 1385/1965-1422/2001.
- Zekeriyâ el-Ensârî, Ebû Yahyâ Zeynüddîn Zekeriyâ b. Muhammed b. Ahmed es-Süneykî el-Hazrecî. *Fethu'l-vehhâb bi-şerhi Menheci't-tullâb*. 2 Cilt. Şam: Dârü'l-Fikr, 1414/1994.
- Zemahşerî, Mahmud b. Ömer. *el-Keşşâf an hakâiki't-tenzîl ve uyûni'l-akâvîl fi vucûhu't-te'vîl*. 4 Cilt. thk. Mustafa Hüseyin Ahmet. Beyrût: Dârü'r-Reyyan li't-Turâsî, 3. Basım, 1407/1987.
- Zengin, Ezgi. “Transaksiyonel Analiz Ego Durumlarının İletişime Etkisi Bağlamında “Ters Yüz” Filminin Analizi”. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 6/1 (Ağustos 2019), 30-51.
- Zerir, Halîfa İbrahim. *Mükafahâtü cerimeti's-serika fi'l-İslâm*. Riyad: Mektebetü'l-Maârif, 1980.
- Zerkâ, Mustafa Ahmed. *el-Medhalü'l-fikhi'l-âmm el-fikhu'l-İslâmî fi sevbihi'l-cedîd*. 2 Cilt. Dimeşk: Darü'l-Kalem, 1967.
- Zerkâ, Mustafa Ahmed. *Şerhu'l-kavâidi'l-fikhiyye*. Dimeşk: Dârü'l-Kalem, 2. Basım, 1409/1989.
- Zerka, Mustafa Ahmet. *el-Fikhü'l-İslâmî fi sevbihi'l-cedid*. Şam: Dârü'l-Kalem, 1415/1999.
- Zerkeşî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Mısırî. *Şerhu'z-Zerkeşi*. 7 Cilt. Riyad: Dârü'l-Abiykan, 1993.

- Zeybek, Mine - Yılmaz, Ercan Nurcan. “Nesnelerin İnterneti: Risk Temelli Yaklaşım”. *Denetışim Dergisi* 9/9 (Haziran 2019), 73-88.
- Zeydan, Abdülkerim. *Mecmûa bühûs fıkhiyye*. Beyrût: Müessesetü’r-Risâle, 1406/1986.
- Zeydan, Abdülkerim. *el-Vecîz fî usulî’l-fikh*. Amman: y.y, 1411/1194.
- Zeylaî, Ebû Muhammed Osmân b. Ali. *Tebyînü’l-hakâik şerhu ken-zî’d-dakâik*. 6 Cilt. Bulak: Matbaatü’l-Kübra’l-Emîriyye, 1315/1897.
- Zilloğlu, Merih Yüksel vd. *İletişim Bilgisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2007.
- Zuhaylî, Vehbe. *el-Fikhu’l-İslamiyyu ve edilletuhu*. 10 Cilt. Şam: Dârü’l-Fikr, 4. Basım, 1405/1985.
- Zuhaylî, Vehbe. *el-Vecîz fî usulî’l-fikh*. Beyrût: Dârü Fikri’l-Muâsıra, 1420/1999.
- Zuhaylî, Vehbe. *Usûlî’l-fikh el-İslâmî*. 10 Cilt. Dimaşk: Darü’l-Fikr, 4. Basım. 1427/2006.
- Zürkânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdilbâki b. Yûsuf. *Şerhu’l-Muvatta*. 4 Cilt. thk. Tâha Abdurrauf Sad. Kâhire: Mektebetü Sakafeti’d-Diniyye, 1424/2003.

İnternet Kaynakları

- Anadolu Ajansı*. “KVKK Veri İhlali Nedeniyle Yemeksepeti’ne 1 Milyon 900 Bin Lira Ceza Verdi” (05 Ekim 2023), 1. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/>
- Anadolu Ajansı*. “50 Bin Telefondan Siber Saldırı ile Kişisel Veriler Çalındı” (05 Ekim 2023), 1. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem>.
- Anayasa Mahkemesi*. <https://www.anayasa.gov.tr>. (Erişim 23 Nisan 2022).
- Cambridge Dictionary*. <https://dictionary.cambridge.org>. (Erişim 28 Kasım 2022).
- Basın Ahlâk Esasları*. [https://www.bik.gov.tr/basin-ahlâk-esaslari](https://www.bik.gov.tr/basin-ahlak-esaslari). (Erişim 20 Aralık 2020).
- Basın Meslek İlkeleleri – Basın Konseyi. basinkonseyi.org.tr. (Erişim 09 Nisan 2022).
- BBC Haber*. “Yeni Zelanda’da 2 Camiye Yapılan Saldırı Sonucu 49 Kişi Hayatını Kaybetti” (10 Ekim 2022), 1. <https://www.bbc.com>.
- CNN TÜRK Haber*. “Kalede Selfie Çekerken Düşerek Ölen Adamın Kızı

- Da Aynı Yerden Düştü” (Erişim 01 Aralık 2024), 1. <https://www.cnnturk.com>.
- Digital Amnesia Report*. <https://media.kasperskycontenthub.com>. (Erişim 20 Ağustos 2023).
- Din İşleri Yüksek Kurulu*. <https://kurul.diyaret.gov.tr/Sorularim>. (Erişim 10 Ekim 2022).
- Euronews*. “Malezyalı Genç Instagramda Yaptığı Oylama Sonucunda İntihar Etti” (10 Nisan 2024), 1. <https://tr.euronews.com>.
- İnternette İnsan Hakları ve İlkeleri Şartı, İnternet Hakları ve İlkeleri Dinamik Koalisyonu (İHİDK) Birleşmiş Milletler İnternet Yönetimi Forumu (Ağustos 2014), 10. https://www.tbid.org.tr/wp-content/uploads/2020/12/IRPC_Booklet_Turkish_final.pdf (Erişim 20 Aralık 2020).
- Kur’ân Yolu*. Erişim 25 Nisan 2022. <https://kuran.diyaret.gov.tr>
- Mevzuat Bilgi Sistem*. <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/anayasa> (Erişim 09 Ekim 2022).
- Hürriyet Gazetesi*. “İneğe Zorla Alkol İçirdiler” (30 Aralık 2023), 1. <https://www.hurriyet.com.tr>.
- Hürriyet Gazetesi*. “Robot Süpürgecinin Çektiği Görüntülerin Sosyal Medyaya Düşmesi Skandal Oldu: Akıllı Cihazlara Ne Kadar Güvenmeliyiz?” (03 Şubat 2024), 1. <https://www.hurriyet.com.tr>.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi*. <https://www.tbmm.gov.tr>. (Erişim 10 Nisan 2022).
- NTV Haber*. “Sosyal Medyadaki Linç Kampanyası Canından Etti: Yorumları Okurken Kalp Krizi Geçirdi”, (10 Nisan 2024), 1. <https://www.ntv.com.tr>.
- NTV Haber*, “TikTok’taki Kolonya Akımı, İzmir’de 10 Yaşındaki Çocuğun Sonu Oldu” (04 Ocak 2025),
- Resmî Gazete 27327*. Kamu İhale Genel Tebliği (KİGT), Kanun No. 4734, md. 8835, (22 Ağustos 2009), <https://www.resmigazete.gov.tr>.
- Resmî Gazete*. Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü. (04 Şubat 2024), 1. <https://www.resmigazete.gov.tr>.
- TRT Haber*. “Kusursuz güzellik yoktur, sosyal medya vardır” (20 Ekim 2022), 1. <https://www.trthaber.com>.
- TDK, Türk Dil Kurumu. “Güncel Türkçe Sözlük”. Erişim 15 Nisan 2022. <http://sozluk.gov.tr>.

TRT Haber. “Elon Musk, Neuralink’in Beyin Çipinin İlk Kez Bir İnsana Yerleştirildiğini Duyurdu” (06 Şubat 2024), 1. <https://www.trthaber.com>.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, <https://www.tbmm.gov.tr>. (27 Nisan 2022).

TRT Haber. “Çağrı Cihazları Ölümcül Silahlara Dönüştü: Telefonlar Tehlikede Mi?” (19 Eylül 2024), 1. <https://www.trthaber.com>.

TRT Haber. “Siber Güvenlik Başkanlığı Kuruldu” (08 Ocak 2025), 1. <https://www.trthaber.com>.

TRT Haber “Zemmour’dan Skandal Açıklama: Müezzin Sesi Duymak İstemiyorum” (10 Şubat 2022), 1.

Universal Declaration of Human Rights. <https://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/index.html>. (Erişim 06 Mart 2019).

World Health Organization, WHO released the 11th revision of the International Classification of Diseases (ICD-11) in mid-2018, <https://www.who.int/news-room/q-a-detail/addictive-behaviours-gaming-disorder> (Erişim 11 Mayıs 2021).

EK 1: Birleşmiş Milletler İnternet Yönetimi Forumu

İnternet ortamında insan haklarının korunması, Birleşmiş Milletler, İnternet yönetimi Forumu tarafından 10 tane maddeyle çizilmiştir.¹

1) Evrensellik ve Eşitlik: Herkes eşit haklarla özgür doğar. Söz konusu haklara sanal ortamda da saygı gösterilmeli ve bu hakların devamı için gerekenler yapılmalıdır.

2) Haklar ve Sosyal Adalet: İnternet insan haklarının teşviki, korunması ve gerçekleştirilmesi ve sosyal adaletin ilerlemesi için bir alandır. Sanal ortamda herkes, diğer bireylerin insani haklarına saygı göstermekle yükümlüdür.

3) Erişebilirlik: Herkes güvenli ve açık İnternete erişim ve kullanım hakkına sahiptir.

4) İfade ve Örgütlenme: Sansür veya herhangi bir başka müdahale olmadan herkesin İnternette serbestçe bilgi arama, alma ve bilgi açıklama hakkı vardır. Ayrıca, herkesin İnternet ortamında ve İnternet aracılığıyla sosyal, politik, kültürel veya başka nedenler için özgürce bir araya gelme hakkı vardır.

5) Özel Hayatın Gizliliği ve Veri Koruması: Herkes sanal ortamda özel hayat/mahremiyet hakkına sahiptir. Söz konusu hakka, gözetlenmeme, şifreleme ve sanal ortamda anonimlik hakkı dâhildir. Her bireyin kendi kişisel verilerini koruma hakkı vardır. Bu haklara veri tutma, işleme, saklama ve veriyi ifşa etme dâhildir.

6) Yaşam, Hürriyet ve Güvenlik: Yaşam, hürriyet ve güvenlik haklarına sanal ortamda saygı duyulmalı, bu haklar korunmalı ve hayata geçirilmelidir. Bu haklar sanal ortamda başkalarının haklarını ihlâl etmek için kullanılmamalıdır.

7) Eşitlik: İnternette kültürel ve dilbilimsel çeşitlilik teşvik edilmeli, ifade çoğulluğunu teşvik etmek için, teknik ve politik metotlarda yenilik teşvik edilmelidir.

8) Ağ Eşitliği ve Tarafsızlığı: Herkes İnternet içeriğine öncelik ayırımı olmadan, ticarî, politik veya sair nedenler sebeplerden kaynaklanabilecek

¹ İnternette İnsan Hakları ve İlkeleri Şartı, İnternet Hakları ve İlkeleri Dinamik Koalisyonu (İHİDK) Birleşmiş Milletler İnternet Yönetimi Forumu (Ağustos 2014), 10. (Erişim 20 Aralık 2020).

filtreleme veya trafik kontrolünden bağımsız, evrensel ve açık İnternet erişimine sahip olmalıdır.

9) Standartlar ve Düzenleme: İnternetin mimarisi, iletişim sistemi, belge ve veri formatları açık standartlar esas alınarak düzenlenmeli ve bütünsel bir ortaklaşa çalışma, katılım ve herkes için eşit fırsat sunması sağlanmalıdır.

10) Yönetim: İnsan hakları ve sosyal adalet, internetin işleyişi ve yönetimi için esas alınan yasa ve kurallar temeline göre şekillendirilmelidir. Söz konusu şekillendirme açıklık, aktif katılım ve hesap vermeye dayalı şeffaflık ve çok yönlü bir biçimde yapılmalıdır.”

EK 2: Basın Ahlâk Esasları

Basın Ahlâk Esasları Hakkında 129 Sayılı Genel Kurul Kararı ²

Karar No: 129 (*) 18 Kasım 1994

(*) Madde 1 – Bir kamu hizmeti olan gazetecilik, kişisel veya ahlâka aykırı amaç ve çıkarlara âlet edilemez ve kamu yararına aykırı bir şekilde kullanılamaz. Haberlerde ve olayların yorumunda gerçeklerden saptırma, çarpıtma veya kısaltma yoluyla amaçlı olarak ayrıl原因amaz. Doğruluğu kuşku uyandırabilen ve araştırılması gazetecilik imkânları içinde bulunan haberler, araştırılıp doğruluğuna emin olunmadan yayınlanamaz. Bu hizmetin görülmesinde aşağıdaki Basın Ahlâk Esasları’na uyulur:

a) Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü ve Cumhuriyetin insan haklarına dayalı, demokratik, lâik, hukuk devleti niteliği, Atatürk ilke ve inkılâpları ve Anayasa’nın 174’üncü maddesinde yazılı “İnkılâp Kanunları” aleyhine yayın yapılamaz.

b) Haberler hukuka aykırı yollardan elde edilemez ve yayınlanamaz.

c) Hiç kimse, suçlu olduğu kesin yargı kararıyla belirtilmedikçe suçlu olarak ilân edilemez; cezâî soruşturma aşamasında veya devam eden davaların konusu olan olaylarla ilgili haber veya yorumlarda “Suçsuzluk” ilkesi ihlâl edilemez; soruşturma ve yargılamanın doğal ve yasal akışını, özellikle hâkimlerin kararını etkileyecek beyan ve yorumlarda bulunulamaz.

ç) Suça tahrik veya teşvik edecek ve suç ile mücadeleyi etkisiz kılacak yayın yapılamaz.

d) Şiddet ve terörü özendirecek; uyuşturucu maddeler ve her türlü örgüt suçları ile mücadeleyi etkisiz kılacak yayın yapılamaz.

e) Küçüklerin ve gençlerin toplum içinde, kişiliklerinin gelişmesini ve korunmasını olumsuz etkileyecek veya onlara yönelik cinsel tacize teşvik eden ve şiddeti özendiren yayın yapılamaz.

f) Kadınların, ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel alanlardaki bütün hak ve yetkilerden eşit olarak yararlanmasını engellemeye özendiren, kadın-erkek ayrımcılığını öngören, kadını sadece bir “cinsel nesne” olarak gösteren yayınlar yapılamaz.

g) Gazete ve dergiler, verdikleri gerçeğe aykırı bilgilerden dolayı, yolla-

² Basın Ahlâk Esasları (Erişim 20 Aralık 2020).

nacak, yayın organına ve üçüncü kişilere hakaret ve suç unsuru içermeyen cevap ve düzeltme metinlerini; bunların gönderilmesine sebep olan yazının etkisini bütünüyle giderecek şekilde, günlük süreli yayınlarda cevap ve düzeltme metinlerinin alındığı tarihten itibaren en geç üç gün içinde, diğer süreli yayınlarda ise cevap ve düzeltme metinlerinin alındığı tarihten itibaren üç günden sonraki ilk nüshada, ilgili yayının yer aldığı sayfa ve sütunlarda, aynı puntolarla ve aynı şekilde yayımlar.

ğ) Gazete veya dergiler kadro, baskı, dağıtım veya fiilî satış miktarı konusunda yanlış veya yanıltıcı bilgi veremez.

h) Ahlâka aykırı yayın yapılamaz.

ı) Kişi, kurum ve toplum katmanlarına yönelik yayınlarda, eleştiri sınırlarını aşan aşağılayıcı sözcükler kullanılamaz; hakaret edilemez, sövülemez iftira ve haksız isnat yapılamaz.

i) Kamu yararını ilgilendirmeyen durumlarda bireylerin özel hayatlarının gizliliği ihlâl edilemez.

j) Din istismar edilemez.

k) Yayınlarda hiç kimse ırkı, cinsiyeti, sosyal düzeyi ve dinî inançları sebebiyle kınanamaz, aşağılanamaz. Vicdan, düşünce ve anlatım özgürlüklerini hukuka aykırı şekilde sınırlayıcı, sarsıcı veya incitici yayın yapılamaz.

l) Haber başlıklarında, haberin içeriği saptırılamaz ve çelişki yaratılamaz.

m) Gazeteci, kaynaklarının gizliliğini korur, kendisine verilen sırları ve kaynağını açıklayamaz.

n) İlân veya reklâm niteliğindeki haber, resim ve yazıların, tereddüte yer bırakmayacak şekilde ilân veya reklâm olduğu belirtilir.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1571

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 957

Kitap Adı: Elbânî'de Metin Tenkidi -Zayıf ve Mevzû Hadisler-

Book Title: Textual Criticism in Al-Albani -Weak and Fabricated Hadiths-

ISBN: 978-625-5576-11-8

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576118

Yazar | Author: Nuran SARICI DOĞAN | orcid.org/0000-0001-7102-4593

Kurum | Institution: Ankara Üniversitesi

ROR ID: ror.org/01wntqw50

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 170

Yayın Tarihi | Publication Date: Mart | March 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRH | İslam: Kutsal metinler, yorum ve eleştiri | Islam: Sacred texts, commentary & criticism

BISAC: RELO99000 | İslam - Hadis Çalışmaları | Religion: Islam - Hadith

THEMA: QRHP | Hadis çalışmaları | Hadith studies

LC: BP135.8.C6 | Hadis - Metin tenkidi | Hadith - Criticism, Textual

Atıf Bilgisi | Cite as: Doğan, Nuran Sarıcı. *Elbânî'de Metin Tenkidi -Zayıf ve Mevzû Hadisler*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şey-bânî el-Mervezî. *el-Müsned*. 6 cilt. İstanbul: Çağrı Yayınları, 2. Basım, 1413/1992.
- Ali, İbrâhim Muhammed. *Muhammed Nâsırüddin el-Elbânî muhaddisü'l-asr ve nâsırü's-sünne*. Dimaşk: Darü'l-Ka'â, 2001.
- Âlû Âbid, Ebû Bekir Abdussamed b. Bekir b. İbrahim. *Mukaddime fî nak-di'l-hadisi seneden ve metnen*. Medine: Darü't-Tarafeyn, 2010.
- Âlû Selmân, Ebû Ubeyde Meşhûr b. Hasan b. Selmân. *Kütübün hazzere minhe'l-ulemâ*. Riyad: Darü's-Süme'yî, 1415/1995.
- Amin, Kamarudin. *The Reliability Of Hadith Transmission A Re-Examination Of Hadith-Critical Methods*. Germany: Rheinischen Friedrich-Wilhelms-Universitaet Bonn, 2005.
- Arslan, Ali. "Tarih ve Hadis İlimlerindeki Tenkit Usûlleri". *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1, sy. 2 (Ocak 2015): 53-78.
- Asım Efendi. *Kâmûs Tercümesi*. 4 cilt. İstanbul: 1886.
- Aydınlı, Abdullah. *Hadis İstılahları Sözlüğü*. İstanbul: İfav Yayınları, 2012.
- Aydınlı, Abdullah. *Hadis İstılahları Sözlüğü*. İstanbul: Timaş Yayınları, 1987.
- Ayzerî, Abdurrahman b. Muhammed b. Salih. *Cühûdü's-şeyh el-Elbânî fî'l-hadis rivâye ve dirâye*, Riyad: Dâru'r-Rüşd, 2006.
- A'zamî, Muhammed Mustafa. *Hadis Metodolojisi ve Edebiyatı*, trc. Recep Çetintaş. İstanbul: İz Yayıncılık, 2015.
- A'zamî, Muhammed Mustafa. *Menhecü'n-nakd inde'l-muhaddisîn neş'etühû ve menhecühû*, Riyad: 1410/1990.
- Beşîr, İsam Ahmed el-Beşîr. *Usûlî menheci'n-nakd inde ehli'l-hadîs*, Beyrut: Müessesetü Reyyan, 1992.
- Birişik, Abdülhamit ve A. Cüneyt Eren. "Sıddîk Hasan Han", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 37: 92-95. Ankara: TDV Yayınları, 2009.
- Buhârî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail. *Sahihu'l-Buhârî*, 8 cilt. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1412/1992.

- Cevâbî, Muhammed Tâhir. *Cühûdî'l-muhaddisîn fî nakdi metni'l-hadisî'n-nebeviyyi's-şerîf*. Tunus: Müessesâtü Abdülkerîm Abdullah, 1991.
- Cihan, Sadık. "Günümüzde Hadisin Anlaşılmasındaki Temel Sebepler", *Hadisin Düniü Bugünü ve Geleceği Sempozyumu Bildiriler Kitabı* içinde, 175-187. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 14-15 Ekim 1993.
- Çakan, İsmail Lütfi. *Ana Hatlarıyla Hadis Bilgisi, Tarihi, Dindeki Yeri ve Okuma-Okutma Yöntemi*. İstanbul: Ensar Yayınları, 2015.
- Çiftçioglu, Mehmet Durmuş. *Serahsî'nin Mebsût'unda Metin Tenkidi (I-XV ciltler)*. Yüksek Lisans tezi, Erciyes Üniversitesi, 1994.
- Dârekutnî, Ebü'l-Hasen Alî b. Ömer b. Ahmed ed-Dârekutnî. thk. Mahfû-zurrahman Zeynullah es-Selefi, *el-İleliül-vâride fî'l-ehâdisî'n-nebeviyye*. Riyad: Dârü't-Tayyibe, 1405/1985.
- Darimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdîrrahmân b. el-Fazl ed-Dârimî. *Sünen-i Dârimi*. Beyrut: Dârü İhyâi's-Sünneti'n-Nebeviyye. ts.
- Dönmez, İbrahim Kâfi. "İcmâ", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 21: 417-431. Ankara: TDV Yayınları, 2000.
- Dümeynî, Misfir b. Gurmullah ed-Dümeynî. *Hadis'te Metin Tenkidi Metotları*. trc. İlyas Çelebi, Adil Bebek, Ahmet Yücel. İstanbul: Kitabevi, 1997.
- Dümeynî, Misfir b. Gurmullah ed-Dümeynî. *Mekâyîsü nakdi mutûni's-sünen*, Riyad: y.y., 1984.
- Ebü Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdî. *es-Sünen*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
- Ebü Esmâ el-Mısrî, Atıyye b. Sıdkî Ali Sâlim Avde. *Safhât beydâ min eyyami şeyhinâ el-Elbânî*. Yemen: Darü'l-Âsâr, 2001.
- Ebü Reyze, Mahmud Muhammedî. *Sünnetin Aydınlatılması*. trc. Muharrem Tan. İstanbul: Yöneliş Yayınları, 1988.
- Ebü Zehra, Muhammed. *İslam Hukuk Metodolojisi*. trc. Abdulkadir Şener. Ankara: Fecr Yayınları, 1997.
- Elbânî, Muhammed Nâsirüddin. *Sahîhi edebî'l-müfredi li İmam Buhârî*. Suû-dî Arabistan: Mektebetü'd-Delîl, 1997.
- Elbânî, Muhammed Nâsirüddin. *Silsiletü'l-ehâdisî'd-daîfe ve'l-mevdûa ve eseruhâ's-seyyiu fî'l-umme*, Riyad: Mektebetü'l-Meârif, 1992.
- Er, Rahmi, "Tenkit", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 40: 458-461. Ankara: TDV Yayınları, 2011.

- Erul, Bünyamin “Rebî‘ b. Habîb”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 34: 494-495. Ankara: TDV Yayınları, 2007.
- Erul, Bünyamin. *Sünnetin Kur’ân Dışında Hükiimler Getirmesi Meselesi*. Yüksek Lisans tezi, Ankara Üniversitesi, 1989.
- Ertürk, Mustafa. *Metin Tenkidi (Gayb ve Fiten Hadisleri Örneği)*. Ankara: Fecr Yayınları, 2017.
- Görgün, Tahsin. *Anlam ve Yorum Dini Metinlerin Anlaşılması ve Yorumlanması*, İstanbul: Gelenek Yayınları, 2003.
- Görmez, Mehmet. *Sünnet ve Hadisin Anlaşılması ve Yorumlanmasında Metodoloji Sorunu*. Ankara: Otto Yayınları, 2014.
- Gumârî, Abdullah b. Sıddîk el-Mağribî. *er-Red ale’l-Elbânî*. Beyrut: Darü’l-Meşârî‘ li’t-Tabâ’a ve’n-Neşr ve’t-Tevzi’, 2004.
- Hâkim en-Nisâbü’rî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Hâkim en-Nisâbü’rî. *Ma’rifetü ulûmü’l-hadîs*, thk. Muzzam Hüseyin, Beyrut: Dârü’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1977.
- Halef, Necm Abdurrahmân. *Nakdû’l-metn beyne sinâ’ati’l-muhaddisîn ve metâ’ini’l müsteşrikin*. Riyad: Mektebetü’r-Rüşd, 1409/1989.
- Hamîs, Abdullah b. Muhammed. *Şehr fi Dimaşk*. Riyad: Metâbiü’r-Riyâd, 1375/1955.
- Halebî, Ali b. Hasan b. Ali b. Abdülhamîd el-Halebî el-Eseriyyi. *Muhammed Nâsriiddin el-Elbânî müceddidü’l-karn ve muhaddisü’l-asr*. yy., ts.
- Hasan, Hüseyin el-Hâc. *Nakdû’l-hadîs fî ilmi’r-rivâye ve ilmi’d-dirâye*. Doktora tezi, Câmiatü’l-Kıddîs Yûsuf, 1975.
- Hâşimî, İbrahim Halil. *Safhât meşrika min hayati’ş-şeyh el-Elbânî*. Kuveyt: Mektebetü’s-Sahâbe, 2000.
- Hatemî, Hüseyin. *Temel Kaynaklardan Yararlanmada Yöntem*. İstanbul: İşaret Yayınları, 1988.
- Hatipoğlu, İbrahim. “Nâsriiddin el-Elbânî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 32: 403-405. Ankara: TDV Yayınları, 2006.
- Hatiboğlu, Mehmed Said. *İslami Tenkid Zihniyeti ve Hadis Tenkidinin Doğuşu*. Ankara: Otto Yayınları, 2016.
- Hatiboğlu, Mehmed Said. *Hilafetin Kureyşliği*. Ankara: Otto Yayınları, 2017.
- Hatiboğlu, Mehmed Said. “İslamda İlk Siyâsî Kavmiyetçilik”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 23, sy. 3-4 (Ekim 1978): 121-213.

- Hatiboğlu, Mehmed Said. "Hazreti Âişe'nin Hadis Tenkitçiliği". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19, sy. 1-4 (Temmuz 1973): 59-74.
- İbnü's-Salâh, Ebû Amr Osman b. Abdurrahman eş-Şehrezûrî. *Ulûmü'l-hadîs*. nşr. Nûreddin İtr, Dimaşk: Darü'l-Fikr, ts.
- İdlibî, Salâhaddin b. Ahmed. *Menhecü nakdi'l-metn inde ulemâi'l-hadîsi'n-nebevî*. Beyrut: Darü'l-Âfâki'l-Cedîde, 1983.
- İşbilî, Eyyüb. *Mevsûatu a'lâmi'l-ulemâ ve'l-üdebai'l-arab ve'l-müslimîn*. Beyrut: Darü'l-Cil, 2004.
- İbnü'l-Esîr, Ebü'l-Hasen İzzüddîn Alî b. Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî. *en-Nihâye fî garîbi'l-hadîs ve'l-eser*. 7 cilt. Kahire: h. 1322.
- İbn Kayyim el-Cevzî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ebî Bekr b. Eyyûb ez-Zürâî ed-Dimaşkî el-Hanbelî. *el-Menâriü'l-münîf fi's-sahîh ve'd-daîf*. thk. Abdülfettah Ebû Gudde. Halep: Mektebetü'l-Matbûâtü'l-İslâmiyye 1390/1970.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd Mâce el-Kazvînî. *es-Sünen*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
- İbn Manzûr, Ebü'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrrem b. Alî b. Ahmed el-Ensârî er-Rüveyfî. *Lisânü'l-'Arab*. 15 cilt. Beyrut. ts.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed ed-Dineverî. *Kitâbu te'vîli muhtelifi'l-hadîs*. thk. Abdülkadir Ahmed Atâ'. Beyrut: Dârü'l-Kitâbi'l-Arabî, 1988.
- Kandemir, Mehmet Yaşar. *Mevzu Hadisler, Menşe'i Tanıma Yolları Tenkidi*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 1984.
- Karaalioğlu, Seyit Kemal. *Ansiklopedik Edebiyat Sözlüğü*. İstanbul: İnkılap ve Aka Kitabevleri, 1983.
- Karacabey, Salih. *Hadis Tenkidi Hadislerin Hz. Peygamber'e Aidietini Belirleme Yolları*. Bursa: Emin Yayınları, 2013.
- Karaman, Hayreddin. *Hadise Dair İlimler ve Hadis Usûlü*. İstanbul: İrfan Yayınevi, 1965.
- Keleş, Ahmet. *Hadis İlminde Metin Tenkidi Örnekleri*. Ankara: Fecr Yayınları, 2017.
- Kırbaçoğlu, Mehmet Hayri. *İslam Düşüncesinde Sünnet Yeni Bir Yaklaşım*. Ankara: Fecr Yayınları, 1993.
- Kırbaçoğlu, Mehmet Hayri. *Alternatif Hadis Metodolojisi*. Ankara: Otto Yayınları, 2015.

- Köycü, Erdoğan “Hadislerin Hz. Peygambere (s.a.v.) Âidiyetini Tespitte Hz. Ömer’in Kullandığı İstişhad Metodunun Hadis İlmine Katkısı”, *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)-International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS)* 3, sy. 3 (2017): 404-421.
- Kutlay, Halil İbrahim. “Hadislerin Kutsal Kitapla İrtibatı Ve Ondan Etkilendiği İddialarının Ömrünün Uzamasını, Rızkının Artmasını İsteyen Sıla-i Rahim Yapsın Hadisi Bağlamında Değerlendirilmesi”. *Hadis Tetkikleri Dergisi* 10, sy. 2 (Aralık 2012): 23-40.
- Küçük, Raşit. “İsnad”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 23: 154-159. Ankara: TDV Yayınları, 2001.
- Küçük, Raşit. “Metin”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 29: 411-414. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Köktaş, Yavuz. *Hadislerin Anlaşılmasında Yöntem Tartışmaları*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2011.
- Kurtuluş, Rıza. “Tenkit”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 40: 461-462. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Kütükoğlu, Mübahat. *Tarih Araştırmalarında Usûl*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat, 2001.
- Lane, Edward William. *Lexicon Arapça-İngilizce Kamus*. 8 cilt. Edinburgh: Forgotten Books, 1867.
- Leon, E. Halkın. *Tarih Tenkidinin Unsurları*. trc. Bahaeddin Yediyıldız. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1989.
- Mâlik b. Enes, Ebû Abdillâh Mâlik b. Enes b. Mâlik b. Ebî Âmir el-Asbahî el-Yemenî. *el-Muvatta*. 2 cilt. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
- Mekkî, Tahir Ahmed. *Dirâse fî mesadiri'l-edeb*. Kahire: Darü'l-Fikrî'l-Arabî, 1999.
- Mektebât Meşhûra. *Hazânetü'l-allâme Muhammed Nâsırüddin Nûh Necâtî el-Elbânî*. Kuveyt: Ahbârü't-Türâsi'l-İslâmî, sy.14, 1988.
- Mektebât Meşhûra. *el-Allâme Muhammed Nâsırüddin el-Elbânî*. Kuveyt: Ahbârü't-Türâsi'l-İslâmî, sy. 17, 1989.
- Muhammed el-Meczûb. *Ulemâ ve müfekkîrîn araftühüm*. Medine: Dârü'l-İ'tisam, 1983.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî. *Sahîh-i Müslim*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
- Nûreddin İtr. *Menhecü'n-nakd fî ulûmi'l-hadîs*. Dımaşk: Dârü'l-Fikr, 1981.

- Okiç, Tayyip. *Bazı Hadis Meseleleri Üzerine Tetkikleri*. İstanbul: Osman Yalçın Matbaası, 1959.
- Oruçhan, Osman. "Bazı Hadisleri Anlama ve Yorumlamada Bilimsel Verilerin Kullanımı: Tarihî Arka Plan". *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2/4 (Eylül-2015), 40-72.
- Oruçhan, Osman. *Hadis ve Bilim (Hadiste Metin Tenkidi İlkesi Olarak Pozitif Bilimlere Aykırılık)*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2011.
- Ömer Ebû Bekir. *el-İmam el-müceddid el-allame el-muhaddis Muhammed Nâsriüddin el-Elbânî*. Amman: Beytü'l-Efkârî'd-Devliyye, ts.
- Özön, Mustafa Nihat. *Edebiyat ve Tenkid Sözlüğü*. İstanbul: İnkılap Kitabevi, 1954.
- Püsküllüoğlu, Ali. *Edebiyat Sözlüğü*. İstanbul: Özgür Yayınları, 1996.
- Polat, Salahattin. *Metin Tenkidi*. İstanbul: İfav Yayınları, 2015.
- Polat, Salahattin. *Hadis Araştırmaları Tarih, Usûl, Tenkid, Yorum*. İstanbul: İnsan Yayınları, 1997.
- Polat, Salahattin. "Hadislerin Kur'ân'a Arzının Problemleri". *Milletlerarası Sünnetin Dindeki Yeri Sempozyumu Tartışmalı İlmî Toplantılar Dizisi* içinde. 177-185. İstanbul: Ensar Neşriyat, 18 - 20 Kasım 1995.
- Râmihürmüzî. *el-Muhaddisü'l fâsıl beyne'r-râvî ve'l-vâî*. nşr. Muhammed Acâc el-Hatîb, Beyrut: Dârü'l-Fikr, 1984.
- Sâğânî, Ebû'l-Fezâil Radîyyüddîn (Radî) Hasen b. Muhammed b. Hasen es-Sâgânî. *Mevzûât*, thk. Necm Abdurrahmân Halef, b.y. Dârü'n-Nâfî, 1401/1980.
- Sağlam, Hâdî. "Şer'î Bir Delil Olma Açısından İcmanın Mahiyeti Hakkında Bir Tahlil". *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8/2 (2016): 161-174.
- Sancaklı, Saffet. *Sünneti Doğru Anlamak*. İstanbul: Sır Yayıncılık, 2001.
- Sedhân, Abdulazîz b. Muhammed Abdullah es-Sedhân. *el-İmam el-Elbânî durûs ve mevâkif ve iber*. Riyad: Darü'l-Muğnî, h.1421.
- Selefî, Muhammed Lokman. *İhtimâmü'l-muhaddisîn bi-nakdi'l-hadîs sene-den ve metnen ve dehdu mezâ'imî'l-müsteşrikîn ve etbâ'ihim*. Riyad: Darü'd-Daî li'n-Neşri ve't-Tevzi', h. 1420.
- Sezgin, M. Fuad. *Buhârî'nin Kaynakları Hakkında Araştırmalar*. İstanbul: İbrahim Horoz Basımevi, 1956.
- Subhî es-Sâlih, Subhî b. İbrâhîm es-Sâlih el-Lübnânî. *Hadis İlimleri ve Hadis Istılahları*. trc. Mehmet Yaşar Kandemir. İstanbul: İfav Yayınları, 2016.

- Suyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî es-Suyûtî eş-Şâfiî. *Tedribü'r-râvi fî şerhi Takrîbi'n-Nevevî*. thk. Abdulvehhâb Abdullatif. Kahire: el-Mektebetü'l-İlmiyye, 1959.
- Suyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî es-Suyûtî eş-Şâfiî. *Aynü'l-isâbe fî istidrâki's-seyyide Âişe ale's-sahâbe*. thk. Mustafa Şeyh Mustafa. Dımaşk: Darü'l-İslah li't-Tıba'a ve'n-Neşr ve't-Tevzi', 2005.
- Şafiî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs b. Abbâs eş-Şâfiî. *er-Risâle*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir. Mısır: Matbaatü'l-Mustafa el-Bâbî el-Halebî, 1940.
- Şemseddin Sami. *Temel Türkçe Sözlük*. 4 cilt. İstanbul: Tercüman Genel Kültür Yayınları, 1991.
- Şevkânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî b. Muhammed eş-Şevkânî es-San'ânî el-Yemenî. *el-Fevâidü'l-mecmûa fî'l-ehâdisi'l-mevzûâ*. thk. Abdurrahman b. Yahya el-Muallimî el-Yemânî. Beyrut: Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1416/1995.
- Şeybânî, Muhammed b. İbrâhim. *Hayâtü'l-Elbânî ve âsârühü ve senâ'ü'l-ulemâ 'aleyh*. Kuveyt: Mektebetü's-Seddâvî, 1987.
- Tartı, Nevzat. "Bilim Hadis İlişkisine Dayalı Bir Metin Tenkidi Tartışması". *Ekev Akademi Dergisi* 7, sy. 15 (2003): 95-104.
- Tayâlisî, Ebû Davud Süleyman b. Davud b. el-Carud el-Fârisî. *Müsnedü Ebî Dâvûd et-Tayâlisî*. Beyrut: Darü'l-Marife, ts.
- Tekineş, Ayhan. "Hadis Tenkidinin Anlam ve Kapsamı". *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. sy. 1 (1996): 199-210.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre (Yezîd) et-Tirmizî. *es-Sünen*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
- Togan, A. Zeki Velidî. *Tarihte Usûl*. İstanbul: Enderun Kitabevi, 1985.
- Topal, Şevket. "Şürûnbulâli", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 39: 274-276. Ankara: TDV Yayınları, 2010.
- Uçman, Abdullah , "Tenkit", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 40: 462-465. Ankara: TDV Yayınları, 2011.
- Uğur, Mücteba. *Ansiklopedik Hadis Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1992.
- Ünal, Yavuz. *Hadisleri Tespitte Yöntem Sorunu, (Akla Uygunluk - Akla Aykırılık)*. İstanbul: Etüt Yayınları, 1999.

- Ünal, Yavuz. “Rivayetlerin Hz. Peygamber’e Aidiyetini Tesbitte Aklın Rolü”. *Hadisin Dünyü-Bugünü ve Geleceği Sempozyumu Bildiriler Kitabı* içinde, 163-170. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 14-15 Ekim 1993.
- Velioğlu, Neriman. *Hz. Aişe’nin Hadis İlmindeki Yeri ve Metin Tenkidi Yöntemleri*. Yüksek Lisans tezi, Fatih Üniversitesi, 2014.
- Yerinde, Adem. “Müşkilü’l-Kur’ân”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 32: 164-167. Ankara: TDV Yayınları, 2006.
- Yıldırım, Enbiya. *Hadiste Metin Tenkidi Tarihi Süreç*. Ankara: Otto Yayınları, 2015.
- Yücel, Ahmet. *Hadis Tarihi*. İstanbul: İfav Yayınları, 2011.
- Yücel, Ahmet. *Hadis Usûlü*. İstanbul: İfav Yayınları, 2011.
- Zebîdî, Ebü’l-Feyz Muhammed el-Murtazâ b. Muhammed b. Muhammed b. Abdirezzâk el-Bilgrâmî el-Hüseynî ez-Zebîdî. *Tâcü’l-arûs min cevâhiri’l-kâmûs*. 10 cilt. Mısır, 1306.
- Zehebî, Muhammed Hüseyin. *Tefsir ve Hadiste İsrâiliyyât*. trc. Enbiya Yıldırım. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2011.
- Zerkeşî, Ebû Abdillâh Bedrüddîn Muhammed b. Bahâdır b. Abdillâh et-Türkî el-Mısırî el-Minhâcî ez-Zerkeşî eş-Şâfiî. *Hz. Aişe’nin Sahabeye Yönelttiği Eleştiriler*. trc. Bünyamin Erul. Ankara: Otto Yayınları, 2012.
- Zerkeşî, Ebû Abdillâh Bedrüddîn Muhammed b. Bahâdır b. Abdillâh et-Türkî el-Mısırî el-Minhâcî ez-Zerkeşî eş-Şâfiî, *el-İcâbe limâ istedrakethü Âişe ale’s-sahâbe*, thk. Bünyamin Erul, (Beyrut: Müessesetü’r-Risâle, 2004).
- Züheyrî, Semîr b. Emîn. *Muhaddisü’l-asr Nâsıruddin el-Elbânî*. Cezayir: Dârü’l-Fecr, h. 1422.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1572

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 958

Kitap Adı: Osmanlı Kadısının El Kitapları -Tercihü'l-Beyyinât Risaleleri/Literatürü-
Book Title: Handbooks of the Ottoman Kadın -The Literature of Terjih al-Bayyinât
Risales/Literature-

ISBN: 978-625-5576-12-5

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576125

Yazar | Author: Abdullah KAVALCIOĞLU | orcid.org/0000-0002-4993-0693

Kurum | Institution: Bayburt Üniversitesi

ROR ID: ror.org/050ed7z50

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 159

Yayın Tarihi | Publication Date: Mart | March 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: LAF | İslam ve Şeriat Hukuku | Islamic & Sharia Law

BISAC: LAW058000 | İslam Hukuku | Islamic Law

THEMA: LAF | İslam Hukuku ve Şeriat | Islamic Law & Sharia

LC: KBP450 | İslam Hukuku - Mahkemeler ve Usuller | Islamic Law - Courts &
Procedure

Atf Bilgisi | Cite as: Kavalcıoğlu, Abdullah. *Osmanlı Kadısının El Kitapları -Tercihü'l-Beyyinât Risaleleri/Literatürü-*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050
Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60
www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdulgâkî, Esîrizâde. *Mîzânü'l-Mudde'iyeyn fî İkâmeti'l-Beyyineteyn*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Tercüman, 336855, 197 yk., 21 st.
- Akarsu, Murat. “İlk Dönem İslam Tarihinde Yargının Kurumsallaşmasında Dört Halifenin Rolü”. *Eskiye: Anadolu İlahiyat Akademisi Araştırma Dergisi* < br /> *Eski Yeni: Üç Aylık Düşünce Dergisi* < br /> *Eskiye: Sosyal Bilimler Dergisi* 37 (2018), 57-79.
- Akman, Ahmet. “Selçuklularda Adli Yapı ve Emir-i Dad'ın Konumu”. *Selçuklu Medeniyeti Araştırmaları Dergisi* 8 (31 Aralık 2023), 40-57. <https://doi.org/10.47702/sema.2023.30>.
- Akyılmaz, Gül. “Selçuklu Adliye Teşkilatı ve Osmanlı Hukuk Sistemi Üzerindeki Etkileri”. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 23-41. <https://dergipark.org.tr/en/pub/suhfd/issue/47498/599631>.
- Ali Haydar Efendi. *Dürerü'l-hükkâm: şerhu mecelleti'l-ahkâm*. 4 Cilt. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2. bs., 2017.
- Atar, Fahrettin. *İslam yargılama hukukunun esasları*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı, 2013.
- Atar, Fahrettin. *İslam Yargılama Hukukunun Esasları*. İstanbul: MÜ İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 3. Basım, 2019.
- Atar, Fahrettin. “Kadı”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 28 Nisan 2024. <https://islamansiklopedisi.org.tr/kadi>
- Aydın, M. Akif. *Osmanlı hukuku: Devlet-i Aliyye'nin temeli*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2020.
- Aydın, Mehmet Âkif. “Osmanlılar (Hukukî-Adlî Yapı)”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33/515-521. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Bağdâdî, Ebû Muhammed Gıyâsüddîn Gânim. *Melceü'l-kudat inde te'aruzi'l-beyyinat*. ed. Abdulaziz Mustafa Halid. Mekke: Ümmü'l-Kurâ Üniversitesi, 1982.
- Berki, Ali Himmet. *İslâm şeriatinde kaza: hükküm ve hâkimlik tarihi ve iftâ müessesesi*. Ankara: Yargıçoğlu Matbaası, 1962.
- Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed b. Hüseyin b. Ali. *es-Sünenü'l-kübrâ*. ed. Muhammed Abdulkadir Atâ. 11 Cilt. Dâru'l-Kütübi'l-İlmîyye, 3. Basım, 2003.

- Bosnevî, Hasan b. Nasuh. *Mecmaü'l-Mezhebeyn fi'l-Hilafıyyât Beyne'l-Hanefiyye ve's-Şafıyye*. thk. Ömer Mustafa Ahmed İbrahim. Kuveyt: Dâru Faris, 2021.
- Bosnevî, Hasan b. Nasûh b Fîrûz ed-Dümnevî el-. *Tercîhu'l-Beyyinât*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Pertevniyal, 00357, 29 yk., 23 st.
- Bosnevî, Hasan b Nasûh b Fîrûz ed-Dümnevî el-. *Tercîhu'l-Beyyinât*. Erzurum: Erzurum Kütüphanesi, Erzurum Yazmalar.
- Bursevî, Esîrîzâde Abdülbâkî Mehmed b Abdülhalîm el-. *Mîzânü'l-Müddeiye'n fi İkâmeti'l-Beyyineteyn*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi, 86-112 yk., 21 st.
- Danışmend, İsmail Hamî. *İzahlı Osmanlı tarihi kronolojisi* (m. 1513-1573, h. 919-981). https://katalog.isam.org.tr/yordam?p=1&q=*&alan=tum_txt&demirbas=092883.
- Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî el-Beyhakî. *Sünenü'l-Kübrâ*. thk. Muhammed Abdulkadir Atâ. Beyrut-Lübnan, 2003.
- Ekinci, Ekrem. “Osmanlı Devleti’nin Resmî Mezhebi”. Erişim 24 Ocak 2025. <https://www.ekrembugraekinci.com/article/?ID=1190&osmanli-devleti%27nin-resmi-mezhebi>.
- Erdoğan, Mehmet. *Fıkıh ve hukuk terimleri sözlüğü*. İstanbul: Ensar, 3. basım., 2010.
- Erkul, Fikriye. *Osmanlı’da kadılık*. Sosyal Bilimler Enstitüsü: Sakarya Üniversitesi, Doktora Tezi, 2023.
- Erünsal, İsmail. “Osmanlı Mahkemelerinde Şâhitler: Şuhûdü’l-‘udûlden Şuhûdü’l-hâle Geçiş”. *Osmanlı Araştırmaları* 53/53 (07 Aralık 2018), 1-49. <https://doi.org/10.18589/oa.631958>.
- Furkani, Mehterhan. “دراسة وتحقيق رسالة ‘ترجيح البينات’ لمولانا وانقولي”. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 44 (30 Aralık 2024), 137-173. <https://doi.org/10.59777/ihad.1407529>.
- Gânim el-Bağdâdî, Ebû Muhammed Gıyâseddin Gânim b Muhammed el-Bağdâdî. *Melce’ü'l-Kudât inde Te’ârûzi'l-Beyyinât*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi, 183042, 26-73 yk., 19 st.
- Gür, A. Refik. *Osmanlı İmparatorluğu’nda kadılık müessesesi*. ed. M. Nihat Aryol. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1. basım., 2015.
- Habib, Habibullah. “Osmanlı Hukukunda Bürokratik Geleneğin Tesisi: Bursa Kadılığı ve Kadı Sicillerinin Oluşumu”. *Kadim* 7 (15 Nisan 2024), 157-175. <https://doi.org/10.54462/kadim.1401785>.

- Hamzâvî, Mahmud Efendi. *Mecmûu resâili'l-allâme Mahmud Efendi el-Hamzâvî*. 4 Cilt. İstanbul: Dâru'l-Lübab, 2020.
- Hisâlî, Abdurrahman b. Eyyûb b. Süleyman es-Saruhânî er-Rûmî. *el-Bey-yine Leha'r-Rüchân inde Te'ârûzi'l-Burhân*. Yazma. Erişim 02 Temmuz 2024.
- Hisâlî, Abdurrahman b. Eyyûb b. Süleyman es-Saruhânî er-Rûmî. *Risale fi Beyani Beyyinati'r-Rachan*. Erzurum: Erzurum Kütüphanesi, Erzurum Yazmalar, 443064.
- Hisâlî, Abdurrahman b. Eyyûb b. Süleyman es-Saruhânî er-Rûmî. *Risâle fi Ta'ârûzi'l-Beyyinât*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Şehit Ali Paşa, 328511, 170-173 yk., muhtelif st.
- Hisâlî, Abdurrahman b. Eyyûb b. Süleyman es-Saruhânî er-Rûmî. *Risâle fi'l-Fıkh*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi, 252383, 1-15 yk., 21 st.
- Hisâlî, Abdurrahman b. Eyyûb b. Süleyman es-Saruhânî er-Rûmî. *Tercî-hu'l-Beyyinât*. Bursa: Bursa İnebey Kütüphanesi, 3955/2, 1 19-34 2 yk.; 21 st.
- Hisâlî, Abdurrahman b. Eyyûb b. Süleyman es-Saruhânî er-Rûmî. *Tercî-hu'l-Beyyinât*. Mekke: Mektebetü Mekke, Hanefi Fıkhı, 90.
- Hüseynî, Mahmûd Hamza b. Muhammed Nesîb b. Hüseyin b. Yahyâ el-*et-Tarîkatu'l-Vâziha ile'l-Beyyineti'r-Râciha*. İstanbul: Beyazıt Kütüp-hanesi, Beyazıt.
- İpekten, Halûk. "Atâî, Nev'îzâde". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedi-si*. 4/40-42. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Kallek, Cengiz. "Hisâlî Abdurrahman Çelebi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/125-126. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Kâsânî, Ebû Bekr Alaeddin Ebû Bekr b. Mes'ûd b. Ahmed el-Haneffî- Ta-mir, Muhammed. *Bedaiü's-Sanai' fi Tertibi's-Şerai'*. 10 Cilt. Kahire: Dâru'l-Hadîs, 2004.
- Kavalcıoğlu, Abdullah. "Hâkimin Zor Kararı: Vankulu Mehmet Efendi'nin Tercîhu'l-Beyyinât'ı Çerçevesinde Delillerin Çakışması Durumunda Takip Edilecek Yöntem". *Marifetname* 10/2 (31 Aralık 2023), 620-650. <https://doi.org/10.47425/marifetname.vi.1333337>.
- Kehhâle, Ömer Rızâ. *Mu'cemü'l-müellifîn*. 10 Cilt. Beyrut: Dâru İh-yâi't-Turâsi'l-'Arabî, 1957.

- Korkmaz, Ömer. *Usul hukukunda karşıt delillerin tercihi (Mizanü'l-müdde'î-yeyn örneği)*. Akademisyen Kitabevi, 2021.
- Midilli, Muharrem. *Klasik Osmanlı ceza hukukunda şariat-kanun ayrımı*. Klasik Yayınları, 2019.
- Nev'îzâde Atâ'î, Atâ'ullah b. Yahyâ b. Pir Ali el-İstanbulî. *el-Kavlü'l-Hasen fî Cevâbi'l-Kavli li-men*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Yeni Cami, 00532.
- Nizamü'l-mülk. *Siyasetname*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2009.
- Ocak, Ahmet. "Selçuklular". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 28 Nisan 2024. <https://islamansiklopedisi.org.tr/selcuklular>.
- Ortaylı, İlber. *Hukuk ve idare adamı olarak Osmanlı Devleti'nde kadı*. İstanbul: Kronik Kitap, 2020.
- Örsten, Seda. "Osmanlı Hukuk Tarihi Kaynağı Olarak Fetvâ Mecmuaları (Fatwa Collections as a Source of Ottoman Legal History)". *Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları* 4 (2007), 29-40.
- Özdirek, Recep. "Gânim el-Bağdâdî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/350-351. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Özen, Şükrü. "Tercih". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/484-487. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Özgür, Mustafa. "Meşahir-i Meçhuleden Bir Osmanlı Kadısı Hasan Sıdkı Efendi ve Eserleri". *Orta Asya'dan Anadolu'ya İlimin Yolculuğu*, 323-332.
- Pakalın, Mehmet Zeki. *Osmanlı tarih deyimleri ve terimleri sözlüğü*. Ankara : Millî Eğitim Bakanlığı, 1983.
- Sıdkî, Hasan. *Vezaifü'l Kudat Tercümesi*. İstanbul: Kırk Anbar, 1980.
- Sıdkî, Hasan. *Vezaifü'l-Kuzat fî Usûli'l-Murafaât ve Tercihi Ehâdi'l-Beyyinât*. ed. Sa'd b. Ömer Heraşî. Riyad: Dâru's-Samîi, 2015.
- Sıdkî, Hasan b. Hasan. *Vezaifü'l-Kuzât ve Tercihu Ehadi'l-Beyyinât*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Hasib Efendi, 272016.
- Sofuoğlu, Hadi. "Osmanlı Kâdısının El Kitabı: Melceü'l-Kudât Inde Teâruzı'l-Beyyinât". *Osmanlı'da Fıkıh ve Hukuk (Editörlü kitap)*, 169-181.
- Sözlüğü, Türk Edebiyatı İsimler. "ZİVER, Tırnakçı-zâde Mehmed Sa'îd". Erişim 13 Ağustos 2024. <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/zi-ver-tirnackizade-mehmed-said>.

- Süleyman, Hisâlî, Abdurrahman b. *Tercihü'l-Beyyinat*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Raşid Efendi, 636885, 41-50 yk., 25 st.
- Şürünbülâlî, Ebu'l-İhlâs Hasan b. Ammâr b. Ali eş-Şürünbülâlî el-Mısrî el-Vefâî el-Hanefî. *Hükmü'l-Müsned bi-Tercihü Beyyineti Ğayri zi'l-Yed*. İstanbul, ts.
- Tahir, Bursalı Mehmed. *Osmanlı müellifleri: 1299-1915*. 3 Cilt. İstanbul: Meral Yayınevi. Erişim 01 Temmuz 2024.
- Topal, Şevket. “Şürünbülâlî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/274-276. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Tozal, Ömer. “İslam Muhâkeme Hukukunda Beyyine (İbn Kayyim Örneği)”. *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/2 (2017). <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ifd/issue/32024/546292>.
- Uzatma, Selma. *Mecmau Tercihü'l-Beyyinat Hasan b. Nasuh Bosnavi (terceme ve tahlil)*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, 1991.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. *Osmanlı devletinin ilmiye teşkilâtı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 3. baskı., 1988.
- Yılmaz, Selahattin. “Abdurrahman Erzincanî”. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1 (1996), 243-245.
- Yiğit, Rukiye. “Mizânü'l-Müdde'îyeyn fî-İkâmeti'l-Beyyineteyn Adlı Eserin Aidiyet Problemi”. *İslâm Tetkikleri Dergisi* XI/1 (2021), 389-400.
- Yüksel, Mehmet. “Osmanlı Toplum Yapısında Şeyhülislamlık Makamına Bir Bakış”. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 22/3 (16 Aralık 2016), 3487-3500. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruhad/issue/36500/359897>.
- Zirikî, Hayreddin. *el-A'lâm: kâmûsu terâcimi li-eşheri'r-ricâl ve'n-nisâ*. Lübnan: Dâru'l-Melayin, 2002.
- Ziver, Said. *Terceme-i Melce-i Kuzât*. Ankara: Millî Kütüphane, Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu, 611571.
- Zuhaylî, Muhammed. *Târîhu'l-kazâ fi'l-İslâm*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1995.
- TDV *İslâm Ansiklopedisi*. “Dâmegânî”. Erişim 28 Nisan 2024. <https://islamansiklopedisi.org.tr/damegani>.
- TDV *İslâm Ansiklopedisi*. “Ebû Yûsuf”. Erişim 28 Nisan 2024. <https://islamansiklopedisi.org.tr/ebu-yusuf>.
- TDV *İslâm Ansiklopedisi*. “Edebü'l-Kâdî”. Erişim 04 Ekim 2023. <https://islamansiklopedisi.org.tr/edebul-kadi>.

TDV İslâm Ansiklopedisi. “İsbat”. Erişim 16 Mayıs 2024.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/isbat-mahkeme>.

TDV İslâm Ansiklopedisi. “Kassâm”. Erişim 07 Mayıs 2024.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/kassâm>.

TDV İslâm Ansiklopedisi. “Mahkeme”. Erişim 04 Ekim 2023.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/mahkeme>.

TDV İslâm Ansiklopedisi. “Medine Vesikası”. Erişim 24 Ekim 2023.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/medine-vesikasi>.

TDV İslâm Ansiklopedisi. “Mevleviyet”. Erişim 09 Mayıs 2024.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/mevleviyet>.

TDV İslâm Ansiklopedisi. “Molla Fenârî”. Erişim 05 Mayıs 2024.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/molla-fenari>.

TDV İslâm Ansiklopedisi. “Teâruz”. Erişim 19 Ocak 2025.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/tearuz>.

TDV İslâm Ansiklopedisi. “Vankulu”. Erişim 04 Haziran 2024.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/vankulu>.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1577

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 960

Kitap Adı: Halife Mansûr-Billâh Döneminde Fâtımîler

Book Title: The Fâtimids During the Period of Caliph Mansûr-Billâh

ISBN: 978-625-5576-14-9

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576149

Yazar | Author: Furkan ERBAŞ | orcid.org/0000-0002-2021-6445

Kurum | Institution: Iğdır Üniversitesi

ROR ID: ror.org/ror.org/05jstgx72

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 203

Yayın Tarihi | Publication Date: Mart | March 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HBJF1 | İslâm Tarihi | Islamic History

BISAC: RELO37010 | Din / İslâm / Tarih | Religion / Islam / History

THEMA: HRH5 | İslâm Tarihi | Islamic History

LC: BP70 | İslâm Tarihi | Islamic History

Atıf Bilgisi | Cite as: Erbaş, Furkan. *Halife Mansûr-Billâh Döneminde Fâtımîler*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- ‘Abbâdi, Ahmed Muhtâr. “Siyâsetü’l-Fâtımiyyîn nahve’l-Mağrib ve’l-Endelüs”. *Mecelletü’l- Ma’hedi’l- Mısr li’d- Dirasati’l- İslâmiyye* 5/1-2 (1957).
- Abdürrâzık, Muhammed İsmâîl. *el-Havâric fî bilâdi’l-Mağrib*. Dârü’l-Beydâ: Dârü’s-Sekâfe, 1985.
- Alaslan, Hamdi. *İhşîdîler Devleti (Siyasî Tarih, Sosyal, Ekonomik, ve Kültür hayatı)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1989.
- Algül, Hüseyin. “Hasan b. Ali el-Kelbî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/287-288. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Altan, İbrahim. “Kelbîler”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25/206-207. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Amari, Da Michele. *Storia Dei Musulmani Di Sicilia*. Floransa: Felice Le Monnier, 1858.
- Antâkî, Yahyâ b. Sa’îd. *Târîhu’l-Antâkî*. thk. Ömer Abdüsselâm Tedmûrî. Trablus: y.y., 1990.
- ‘Arîb bin Sa’d. *Silâtü Târîhi’t-Taberî*. nşr. M. J. de Goeje. Leiden: Matbaatu Beril, 1897.
- Arslandaş, Turan. *Berberîler ve Berberîlerin Hicrî 1. Yüzyıl İslâm Fetihlerinde ki Rolü*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Avcu, Ali. “Fâtımî İmâmet Anlayışında Değişim Süreci”. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15/1 (2011).
- Avcu, Ali. “Fatımî-Karmatî İlişisine Dair Bazı Mülâhazalar”. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13/2 (2009).
- Bekrî, Ebû ‘Ubeyd. *el-Mesâlik ve’l-memâlik*. thk. Cemâl Talbe. Beyrut: Dârü’l-Kütübi’l-İlmiyye, 2003.
- Bekrî, Ebû ‘Ubeyd. *el-Muğrib fî zikri bilâdi İfrîkiye ve’l-Mağrib*. nşr. Mac-Guckin De Slane. Algiers: y.y., 1857.
- Bloom, Jonathan M. *Arts of the City Victorious Islamic Art and Architecture Fatimid North Africa and Egypt*. New Haven: Yale University Press, 2007.

- Brett, Michael. *The Fatimid Empire*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2017.
- Brett, Michael. *The Rise of the Fatimids*. Leiden: Brill, 2001.
- Ca'fer b. Mansûrî'l-Yemen, Ebû'l-Kâsım. *Kitâbü'l-Keşf*. thk. Mustafâ Gâlib. Beyrut: Dârü'l-Endeliüs, 1984.
- Canard, Marius. "L'impêrialisme Des Fatimides Et Leur Propagande". *Institut d'Etudes Orientales* 1 (1947).
- Ceran, İsmail. *Fas Tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2012.
- Cevzerî, Ebû 'Alî Mansûr el-Azîzî. *Sîretü'l-Üstâz Cevzer*. thk. Muhammed Kâmil Hüseyin-Muhammed Abdülhâdî Şaîre. Kahire: Dârü'l-Fikri'l-Arabî, 1954.
- Çelik, Aydın. *Fâtûmîler Devleti Tarihi (909-1171)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2018.
- Çubukçu, Asri. "Muhammed b. Tuğç". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. C. 30. Ankara: TDV Yayınları, 2005.
- Dachraoui, Farhat. "'al-Mansûr Bi'llah". *The Encyclopaedia of Islam*. ed. C. E. Bosworth vd. C. 6. Leiden: Brill, 1991.
- Daftary, Farhad. *el-Hilâfetü'l-Fâtûmiyye bi'l-Mağrib*. çev. Hammâdî es-Sâhilî. Beyrut: Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, 1994.
- Daftary, Farhad. *Muhâlif İslâm'ın 1400 Yılı İsmâililer Tarih ve Kuram*. çev. Ercüment Özkaya. Ankara: Rastlantı Yayınları, 2001.
- Daftary, Farhad. "Muhammed b. İsmâil el-Mektûm". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/544-545. İstanbul: TDV Yayınları, 2005.
- Daftary, Farhad. *The Ismâ'îlîs Their History and Doctrines*. New York: Cambridge University Press, 2007.
- Dâ'î İdrîs, 'İmâdüddîn. *Târîhu'l-Hulefâi'l-Fâtûmiyyîn bi'l-Mağrib el-Kısmü'l-Hâs min Kitâbi 'Uyûni'l-ahbâr*. thk. Muhammed el-Ya'lâvî. Beyrut: Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, 1985.
- Dâ'î İdrîs, 'İmâdüddîn. *Zehrü'l-Me'ânî*. nşr. Mustafâ Gâlib. Beyrut: el-Müessesetü'l-Câmiyyeti li'd-dirâsât, 1991.
- Da'mî, Ğufrân Muhammed - Muhsin, Salâhüddîn. "Medînetü'l-Mansûriyye fi'l-asri'l-Fâtûmî (337-362)". *Mecelletü Ehbâs Mînâs* 13/26 (2017), 347-366.
- Debbâğ, Abdurrahman b. Muhammed. *Me'âlimü'l-Îmân fî Ma'rifeti Ehli'l-Kayrevân*. nşr. Muhammed Mâdûr. Tunus: Mektebetü'l-Hâncî, 1978.

- Ebü Bekr el-Mâlikî, ‘Abdullâh b. Muhammed. *Kitâbü Riyadi’n-Nüfûs fî Tabakâti ‘Ulemâi’l-Kayrevân ve İfrîkiye*. thk. Beşîr el-Bekkûş. Beyrut: Dârü’l-Garbi’l-İslâmî, 1994.
- Ebü’l-Fidâ’, İsmâ’il b. ‘Alî. *el-Muhtasar fî ahhârî’l-beşer*. nşr. Muhammed Zeynuhum Muhammed Azeb-Yahyâ Seyyid Hüseyin. Kahire: Dârü’l-Mearif, ts.
- Ebü’l-Kâsım el-Fezârî, Muhammed b. Abdullâh. *el-Kasîdetü’l-Fezâriyye fî medhi’l-halîfeti’l-Fâtumî el-Mansûr*. thk. Mustafa ez-Zemerlî. Beyrut: Dârü’l-Garbi’l-İslâmî, 1995.
- Erbaş, Furkan. “Fâtımî Devlet Adamı Üstâz Cevzer es-Sıkkî (ö. 362/973)”. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 26/49 (2024), 303-325.
- Erbaş, Furkan. “Fâtımî-İdrîsî İlişkileri (297-375/909-985)”. *Tokat İlmîyat Dergisi* 12/1 (2024), 260-275.
- Erbaş, Furkan. “Fâtımî-İhşîdî İlişkileri (323-358/935-969)”. *Dini Araştırmalar Dergisi* 25/62 (2022), 83-110.
- Erbaş, Furkan. “Fâtımî-Karmatî Siyasî ve Askerî İlişkileri (297-469/909-1076)”. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 59 (2024), 123-151.
- Erbaş, Furkan. “Fâtümîler Döneminde Mehdiye ve Mansûriye Şehirleri”. *On-dokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 53 (2022), 411-430.
- Erbaş, Furkan. “Fâtümîler’de Slav Asıllı Devlet Görevlileri”. *Harran İlahiyat Dergisi* 47 (2022), 150-166.
- Erbaş, Furkan. “Fâtümîler’in Ebû Hanîfe’si: Kâdî Nu’mân b. Muhammed (ö. 363/974)”. *e-Makalat Mezhep Araştırmaları Dergisi* 17/2 (2024), 786-807.
- Erbaş, Furkan. “Fâtımî-Midrârî Siyasî ve Askerî ilişkileri (297-362/909-973)”. *Turkish Journal of Shiite Studies* 6/2 (2024), 132-148.
- Erbaş, Furkan. *Halife Mu’izz-Lidînullâh Döneminde Fâtumî Devleti (341-365/953-975)*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2024.
- Erbaş, Furkan. *Kahire’nin Kurucusu Fâtumî Halifesi Mu’izz-Lidînullâh*. Ankara: Fecr Yayınları, 2024.
- Erbaş, Furkan. “Kuzey Afrika (Mağrib) Bölgesinin İslam Tarihindeki Handedan ve Devletlerin Kurulmasındaki Etkisi/Rolü”. *Uluslararası Afrika Sempozyumu Bildiri Kitabı*. ed. İsmail Söylemez. Malatya: İnönü Üniversitesi Yayınları, 2024.

- Erbaş, Furkan. “Mağrib Dönemi Fâtımîler’de Bilimsel Faaliyetler (297-362/909-973)”. *Bilimname* 52 (2024), 491-515.
- Erbaş, Furkan. “Mağrib Dönemi Fâtımîler’de Denizcilik/Donanma (297-362/909-973)”. *Düzce İlahiyat Dergisi* 8/2 (2024), 276-304.
- Fığlalı, Ethem Ruhi. “Ebû Yezîd en-Nükkârî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/259-260. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Fığlalı, Ethem Ruhi. “İbâziyye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/256-261. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Fyzee, Asaf A. A. “Qadi an-Nu’mān the Fatimid Jurist and Author”. *The Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland* 1 (1934), 1-32.
- Gottheil, Richard. “A Distinguished Family of Fatimide Cadis (al-Nu’mān) in the Tenth Century”. *Journal of the American Oriental Society* 27 (1906), 217-296.
- Güner, Ahmet. “Kāim-Biemrillāh el-Fâtumî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/211-212. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Halîl, Ahmed Haydar. *el-Hareketü’l-Umrâniyye fî İfrîhiye mine’l-fethi’l-İslâmî hattâ muntasifi’l-karni’l-hâmisi’l-hicrî*. Kahire: Camiatu Aynışşems Külliyyetu’l-Âdâb Kısmu’t-Târîh, Doktora Tezi, 2014.
- Halm, Heinz. *The Empire of the Mahdi: The Rise of the Fatimids*. çev. Michael Bonner. Leiden: Brill, 1996.
- Harekât, İbrahim. “Mağrib”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 27/314-318. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Hasan, ‘Alî İbrâhîm. *Târîhu Cevher es-Sikullî Kâidü’l-Mu’izz-Lidînillâh el-Fâtumî*. Kahire: Mektebetü’n-Nehzati’l-Mısıryye, 1963.
- Hasan, Hasan İbrahim. *Siyasî, Dinî, Kültürel, Sosyal İslâm Tarihi*. çev. İsmail Yiğit. İstanbul: Kayıhan Yayınları, 1997.
- Hasan, Hasan İbrâhîm. *Târîhu’d-Devleti’l-Fâtumiyye fî’l-Mağrib ve Mısır ve Sûriye ve Bilâdi’l-Mağrib*. Kahire: Mektebetü’n-Nehzati’l-Mısıryye, 1981.
- Hemedânî, Reşidüddîn Fazlullâh. *Câmi’u’t-tevârîh*. thk. Muhammed Takî Dânişpejûh, Muhammed Debîr-i Siyâkî. Tahran: Büngah-ı Terceme ve Neşr-i Kitab, 1977.
- Himyerî, Muhammed İbn ‘Abdûlmün‘im. *er-Ravzü’l-Mi’târ fî haberi’l-aktâr*. thk. İhsân ‘Abbâs. Beyrut: Mektebetü Lübnân, 1975.
- Huşenî, Muhammed b. Hâris. *Tabakâtü ‘ulemâ’i İfrîkiyye*. Beyrut: Dârü’l-Kitâbi’l-Lübnânî, ts.

- Hüseyin, Muhammed Kâmil. *Tâifetü'l-İsmâ'iliyye Târihuha Nüzumuhâ ve Akâiduha*. Kahire: Mektebetü'n-Nehzati'l-Mısriyye, 1959.
- Hüseynî Râzî, Haydar b. Alî. *Târîhu Umûmî*. Berlin Kütüphanesi, ts.
- İbn 'Abdizzâhir, Muhyiddîn Abdullâh. *er-Ravzatü'l-Behiyyetü'z-Zâhire fî hutati'l-Mu'izziyyeti'l-Kâhire*. nşr. Eymen Fuâd Seyyid. Kahire: Dârü'l-Arabiyyeti li'l-kitâb, 1996.
- İbn Cülcül, Süleymân b. Hassân. *Tabakâtü'l-Etubbâ' ve'l-Hükemâ'*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1985.
- İbn Ebî Dînâr, Muhammed b. Ebî'l-Kâsım. *Kitâbü'l-Mu'nis fî Ahbâri İfrîkiyye ve Tûnis*. Beyrut: Dârü'l-Mesîre, 1993.
- İbn Ebî Usaybî'a, Ahmed b. el-Kâsım. *'Uyûnü'l-Enbâ' fî tabakâtü'l-etubbâ'*. nşr. Nizâr Rızâ. Beyrut: Dârü'l-Mektebeti'l-Hayât, 1965.
- İbn Ebî Zer', 'Alî b. 'Abdillâh. *el-Enîsu'l-Mutrib bi-ravdi'l-Kirtâs fî Ahbâri Mülûki'l-Mağrib ve Târîhi Medîneti Fâs*. nşr. Dârü'l-Mansûr. Rabat: Dârü'l-Mansûr, 1972.
- İbn Fazlullâh el-'Umerî, Şihâbüddîn Ahmed. *Mesâlikü'l-Ebsâr fî Memâliki'l-Emsâr*. thk. Mehdî en-Necm. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1971.
- İbn Haldûn, 'Abdurrahmân b. Muhammed. *Kitâbü'l-İber ve divânü'l-mübtede' ve'l-haber fî eyyâmi'l-'Arab ve'l-'Acem ve'l-Berber ve men âsâruhum min zevi's-sultânî'l-ekber*. nşr. Halîl Şehâde. Beyrut: Dârü'l-Fikr, 2001.
- İbn Hallikân, Ahmed b. Muhammed. *Vefeyâtü'l-A'yân ve Enbâ'u Eb-nâ'i'z-Zamân*. thk. İhsân Abbâs. Beyrut: Dârü Sâdir, 1977.
- İbn Hammâd es-Sanhâcî, Muhammed b. 'Alî. *Ahbâru Mülûki Benî 'Ubeyd ve sîretühüm*. nşr. Tihâmî Nakra - Abdülhalîm Uveys. Kahire: Dârü Sahve, 1981.
- İbn Havkal, Ebü'l-Kâsım. *Kitâbü Sûrati'l-Arz*. thk. Dârü Mektebeti'l-Hayat. Beyrut: Dârü Mektebeti'l-Hayat, 1996.
- İbn 'İzârî, Ahmed b. Muhammed. *el-Beyânü'l-Muğrib fî ahbâri mülûki'l-Endelîs ve'l-Mağrib*. nşr. Beşşâr Avvâd. Tunus: Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, 2013.
- İbn Sa'îd el-Mağribî, 'Alî. *Geschichte der İhşiden und fustâtenische Biographien (el-Muğrib fî hule'l-Mağrib adlı eserin İhşîdiler ile ilgili bölümü)*. nşr. Knut Leonard Tallqvist. Leiden: E. J. Brill, 1899.
- İbn Tağrıberdî, Cemâlüddîn Yûsuf. *en-Nücûmu'z-Zâhire fî mülûki Mısır ve'l-Kâhire*. nşr. Muhammed Hüseyin Şemseddin. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1992.

- İbn Zâfir, 'Alî. *Ahbâru'd-Düveli'l-Munkatî'a*. nşr. André Ferrê. Kahire: Institut Français d'archéologie orientale, 1972.
- İbn Zûlâk, Hasan b. İbrâhîm. *Kitâbü Ahbâri Sîbeveyh el-Mısrî*. thk. Matbaatu'n-Nasr. Kahire: Matbaatu'n-Nasr, 1933.
- İbn Zûlâk, Hasan b. İbrâhîm. *Sîretü Muhammed b. Tuğc el-İhşîd, Şezerât min kütübün mefkûde fi't-târîh içinde*. nşr. İhsan Abbas,. Beyrut: Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, 1988.
- İbnü'd-Devâdârî, Ebû Bekr b. 'Abdillâh. *Kenzü'd-Dürer ve Cami'u'l-Ğurer*. thk. Salâhaddîn el-Müneccid. Kahire: y.y., 1961.
- İbnü'l-Cevzî, 'Abdurrahmân b. 'Alî. *el-Muntazam fî tarîhi'l-mülûki ve'l-ümem*. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1995.
- İbnü'l-Ebbâr, Muhammed b. 'Abdullâh. *Kitâbü'l-Hulleti's-Siyerâ'*. thk. Hüseyin Munis. Kahire: Dârü'l-Mearif, 1985.
- İbnü'l-Esîr, 'Alî b. Muhammed. *el-Kâmil fi't-Târîh*. thk. Ebü'l-Fidâ' Abdullâh el-Kâdî. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1987.
- İbnü'l-Hatîb, Muhammed b. 'Abdillâh. *A'mâlu'l-A'lâm fî men bâyi'a kab-le'l-ihtilâm min mülûki'l-İslâm*. nşr. Lêvi-Provençal. Beyrut: Dârü'l-Mekşûf, 1956.
- İbnü'l-Hatîb, Muhammed b. 'Abdillâh. *Rakmü'l-Hulel fî nazmi'd-düvel*. nşr. Matbaatu'l-Umumiyye. Tunus: Matbaatu'l-Umumiyye, 1316.
- İbnü'l-Hatîb, Muhammed b. 'Abdillâh. *Târîhu'l-Mağribi'l-'Arabî fî 'as-ri'l-vasît*. thk. Ahmed Muhtâr el-Abbâdî-Muhammed İbrâhîm el-Ket-tânî. Dârü'l-Beyzâ: Dârü'l-Kitâb, 1964.
- İbnü'l-İmâd, Abdülhay b. Ahmed. *Şezerâtü'z-Zeheb fî ahbâri men zeheb*. thk. Mahmûd el-Arnaûd. Beyrut: Dârü İbn Kesîr, 1989.
- İbnü'l-Verdî, Zeynüddîn. *Târîhu İbni'l-Verdî*. thk. Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1996.
- İdrîsî, Şerîf Ebû Abdillâh Muhammed el-. *Nüzhetü'l-Müştâk fî htirâki'l-âfâk*. nşr. Mektebetü's-Sekâfeti'd-Dîniyye. Kahire: Mektebetü's-Sekâfeti'd-Dîniyye, 2002.
- Jiwa, Shainool. "From Slaves to Supporters The role of the Slavs in the Fatimid Mediterranean Empire in the Fourth AH /Tenth CE century". *Mediaeval Studies* 77 (2015).
- Jiwa, Shainool. *Towards A Shi'i Mediterranean Empire: Fatimid Egypt and The Founding Cairo (İtti'âzu'l-Hunefâ'nın Mu'izz ile ilgili kısmının İngilizce Tercümesi)*. London: I.B.Tauris & Co, 2009.

- Kâdî Nu'mân, İbn Muhammed. *el-Mecâlis ve'l-Müsâyerât*. thk. Habîb el-Fakî ve dğr. Beyrut: Dârü'l-Muntazar, 1996.
- Kâdî Nu'mân, İbn Muhammed. *Kitâbü İftitâhi'd-Da've*. nşr. Farhad Daftary. Tunus: eş-Şeriketü't-Tunisiyye li't-tevzî', 1986.
- Kâdî 'Abdülcebbar, Ebü'l-Hasen b. Ahmed. *Tesbîtü Delâ'ili'n-Nübüvve*. thk. Abdülkerîm Osmân. Beyrut: Dârü'l-Arabiyye, ts.
- Kâdî 'İyâd, Ebü'l-Fazl Mûsâ. *Tertîbü'l-Medârik ve takrîbü'l-mesâlik li-ma'ri-feti a'lâmi mezhebi Mâlik*. thk. Muhammed b. Tâvut et-Titvânî. Rabat: Matbaatu Fedale, 1981.
- Kalkaşendî, Şihâbüddîn Ahmed. *Me'âsirü'l-İnâfe fî me'âlimi'l-hilâfe*. Beyrut: y.y., 1980.
- Kalkaşendî, Şihâbüddîn Ahmed. *Subhu'l-A'sâ fî sinâ'ati'l-inşâ*. thk. Dârü'l-Kütübi'l-Hadîviyye. Kahire: Dârü'l-Kütübi'l-Hadîviyye, 1914.
- Kâsım, Kâsım Abduh. "Mansûr el-Fâtımî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/8-9. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Kâşif, Seyyide. *Mısr fî 'asrî'l-İhşâdiyyîn*. Kahire: Matbaatu Câmiati Fuâd, 1950.
- Kindî, Muhammed b. Yûsuf. *Kitâbü'l-Vülât ve Kitâbü'l-Kudât*. nşr. Rhuvon Guest. Leiden: y.y., 1912.
- Köksal, Aydoğan. *Afrika, Genel ve Ülkeler Coğrafyası*. Ankara: Hatiboğlu Basım ve Yayın, 1999.
- Köksal, Mustafa Kemal. *Fâtîmi Devletinin Kuruluşu*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1989.
- Kudâ'î, Muhammed b. Selâme. *Târîhu'l-Kudâ'î: Kitâbü 'Uyûni'l-ma'ârif ve fîinûni ahbâri'l-halâ'if*. thk. Cemîl Abdullâh Muhammed el-Mısrî. Mekke: Câmiatu Ümmi'l-Kurâ, 1995.
- Kummî, Sa'd b. 'Abdullâh. *Kitâbü'l-Makâlât ve'l-Firak*. nşr. Muhammed Cevâd Meşkûr. Tahrân: Matbaatu Haydarî, 1321.
- Küçüksipahioğlu, Birsell. *III. Abdurrahman Dönemi Endülüslü Tarihi (300-350/912-961)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1996.
- Laoust, Henry. *İslâm'da Ayrılıkçı Görüşler*. çev. Ethem Ruhi Fırlı - Sabri Hizmetli. İstanbul: Pınar Yayınları, 1999.
- Lev, Yaacov. "Army, Regime, and Society in Fatimid Egypt, 358-487/968-1094". *International Journal of Middle East Studies* 19/3 (1987).

- Lev, Yaacov. "The Fâtimid Navy, Byzantium and The Mediterranean Sea 909-1036 C.E./297-427 A.H". *Byzantion* 54 (1984).
- Lévi-Provençal, Évariste. *Târîhu İsbâniyyeti'l-İslâmiyye mine'l-fethi ilâ siikû-ti'l-hilâfeti'l-Kurtubiyye (711-1031)*. çev. Ali Abdürraûf el-Bembî ve dğr. Kahire: el-Meclisü'l-a'lâ li's-sekâfe, 2002.
- Lewis, Archibald R. "The Moslem Expansion in the Mediterranean A. D. 822-960". *The Islamic World and The West A. D. 622-1492*. 23-29. New York: John Wiley & Sons Inc., 1970.
- Lewis, Bernard. *The Origins Of İsmâ'ilism: A Study of the Historical Background of the Fatimid Caliphate*. Cambridge: W. Heffer&Sons, 1940.
- Makdîsî, Muhammed b. Ahmed. *Ahsenü't-Tekâsîm fî ma'rifeti'l-ekâlîm*. Kahire: Mektebetü Medbûlâ, 1991.
- Makrîzî, Ahmed b. 'Alî. *el-Mevâ'iz ve'l-İ'tibâr bi-zikri'l-hitati ve'l-Âsâr*. thk. Muhammed Zeynuhum-Medîha eş-Şerkâvî. Kahire: Mektebetü Medbûlâ, 1998.
- Makrîzî, Ahmed b. 'Alî. *İtti'âzu'l-Hunefâ' bi-ahbâri'l-e'immeti'l-Fâtumiyyîne'l-hulefâ'*. thk. Cemâlüddîn eş-Şeyyâl. Kahire: Meclisü'l-a'lâ li's-şuûni'l-İslâmiyye, 1996.
- Makrîzî, Ahmed b. 'Alî. *Kitâbü'l-Mukaffâ' el-Kebîr*. thk. Muhammed el-Ya'lâvî. Beyrut: Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, 1991.
- Mantran, Robert. *İslâm'ın Yayılış Tarihi (VII-XI. Yüzyıllar)*. çev. İsmet Kayaoğlu. Ankara: Ankara İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1981.
- Marçais, Georges. "Mansur İsmail". *Milli Eğitim Bakanlığı İslâm Ansiklopedisi*. C. 7. İstanbul: Maarif Basımevi, 1957.
- Mes'ûdî, Alî b. el-Hüseyn. *et-Tenbîh ve'l-İşrâf*. thk. Abdullâh İsmâîl es-Sâvî. Kahire: Mektebetü'l-Şarki'l-İslâmî, 1938.
- Meylâ, Mübârek b. Muhammed. *Târîhu'l-Cezâir fi'l-kadîm ve'l-hadîs*. Ceza-yir: Müessesetü'l-Vataniyye li'l-kitâb, ts.
- Miles, George C. "Fâtimid Coins in the Collections of the University Museum, Philadelphia, and the American Numismatic Society". *American Numismatic Society* 121 (1951), 1-57.
- Moreno, Martino Mario. "Sicilya'da Müslümanlar". çev. Abdülhalik Bakır - Aydın Çelik. *Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Dergisi* 5/1 (2007).
- Mu'nis, Hüseyin. *Atlasu Târîhi'l-İslâm*. Kahire: ez-Zehrâ li'l-a'lâmi'l-arabî, 1987.

- Müellifi meçhul. *Kitâbü'l-'Uyûn ve'l-hadâik fî ahhâri'l-hakâik*. nşr. Omar Sadi. Dimaşk: Institut Français de Damas, 1972.
- Nevbahî, Hasan b. Mûsâ. *Fıraku'ş-Şî'a*. nşr. Hellmut Ritter. İstanbul: y.y., 1931.
- Nisâbü'rî, Ahmed b. İbrâhîm. *Kitabü İstîtâri'l-İmâm, Târîhu ahhâri'l-Karâmi-ta içerisinde*. thk. Süheyl Zekkâr. Dimaşk: Dâru Hassân, 1982.
- Nüveyrî, Ahmed b. 'Abdülvehhâb. *Nihâyetü'l-Ereb fî funûni'l-edeb*. nşr. Abdülmeccid et-Tarhînî. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2004.
- Onat, Hasan. "İsmâil b. Ca'fer es-Sâdik". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 23/91-92. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Ostrogorsky, Georg. *Bizans Devleti Tarihi*. çev. Fikret Işıltan. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2015.
- Öz, Mustafa. "Ca'fer b. Mansûrî'l-Yemen". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/553. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Öz, Mustafa. "Ca'fer es-Sâdik". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/1-3. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Öz, Mustafa. "Cennâbî, Ebû Tâhir". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/372-373. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Öz, Mustafa. "Ebû Abdullah eş-Şîi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/85-87. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Öz, Mustafa. "Mûsâ el-Kâzım". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/219-221. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Öz, Mustafa. "Ubeydullah el-Mehdî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 42/23-25. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Öz, Mustafa - Şek'a, Mustafa Muhammed eş-. "İsmâiliyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 23/128-133. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Öz, Mustafa - Şek'a, Mustafa Muhammed eş-. "İsmâiliyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. C. 23. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Özaydın, Abdülkerim. "Ağlebîler". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/475-478. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Özen, Şükrü. "Nu'mân b. Muhammed". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33/237-240. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Özkuyumcu, Nadir. "İfrîkiye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/515-516. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.

- Özkuyumcu, Nadir. “Rüstemîler”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/295-296. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Öztürk, Murat. *Fâtımîler’in Deniz Gücü ve Akdeniz Hâkimiyeti*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2012.
- Quatremère, Etienne-Marc. “Sur La Dynastie Des Khalifes Fatimides”. *Journal Asiatique* 3/2 (1836).
- Sâbit b. Sinân, Ebü'l-Hasen. *Târîhu Ahbârî'l-Karâmita (Ahbârü'l-Karâmita içinde)*. Dimaşk: Dârü Hassân, 1982.
- Safedî, Halîl b. İzzeddîn. *el-Vâfî bi'l-vefeyât*. thk. Ahmed el-Arnaûd - Türkî Mustafâ. Beyrut: Dârü İhyâi't-Turâsî'l-Arabî, 2000.
- Sa'îd b. Bıtrîk. *et-Târîhu'l-Mecmû' 'ale't-tahkik ve't-tasdîk*. nşr. L. Cheikho vd. Beyrut: Eutychii Patriarchae Alexandrini Annales, 1905.
- Selâvî, Ahmed b. Hâlid. *Kitâbü'l-İstiksâ li-ahbâri düvelî'l-Mağribi'l-Aksâ*. thk. Cafer en-Nâsırî, Muhammed en-Nâsırî. Dârü'l-Beydâ: Dârü'l-Kütüb, 1997.
- Seyyid, Eymen Fuâd. *ed-Devletü'l-Fâtımiyye fî Mısır Tefsîrun Cedîd*. Kahire: Dârü'l-Mısriyyeti'l-Lübnâniyye, 1992.
- Seyyid, Eymen Fuâd. “Fâtımîler”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12/228-237. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Seyyid, Eymen Fuâd. “İbn Havşeb”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/35-36. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Sıbt İbnü'l-Cevzî, Şemsüddîn Yûsuf. *Mir'âtü'z-Zamân fî tevârîhi'l-a'yân*. thk. Ammâr Rûhâvî ve dğrl. Beyrut: Dârü'r-risâleti'l-âlemiyye, 2013.
- Sürûr, Muhammed Cemâlüddîn. *Târîhu'd-Devleti'l-Fâtımiyye*. Kahire: Dârü'l-Fikri'l-Arabî, 1995.
- Süyûtî, Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr. *Târîhu'l-Hulefâ'*. thk. Muhammed el-Ğassân. Katar: İdâretü'ş-Şuûni'l-İslâmiyye, 2013.
- Şâkir, Mahmud. *Hız. Adem'den Bugüne İslâm Tarihi*. çev. Ferit Aydın. İstanbul: Kahraman Yayınları, 1993.
- Şakiroğlu, Mahmut H. “Sicilya”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 37/138-139. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Şehristânî, Muhammed b. 'Abdülkerîm. *el-Milel ve'n-nihal*. thk. Abdülazîz Muhammed el-Vekîl. Kahire: Müessesetü'l-Halebî, 1968.
- Takkûş, Muhammed Süheyl. *Târîhu'l-Fâtımiyyîn fî şimâli İfrîkiye ve Mısır ve Bilâdi's-Şâm*. Beyrut: Dârü'n-Nefâis, 2001.

- Talbi, M. "Sabra or al-Mansuriyya". *The Encyclopaedia of Islam*. C. 8. Leiden: E. J. Brill, 1995.
- Tâmir, Ârif. *el-İmâme fi'l-İslâm*. Beyrut: Dârü'l-Edvâ', 1998.
- Tâmir, Ârif. *el-Kâim ve'l-Mansûr el-Fâtimiyyân Emâme Sevrati'l-Havâric*. Beyrut: Dârü'l-Âfâki'l-Cedîde, 1982.
- Tâmir, Ârif. *el-Mansûr-Billâh*. Beyrut: Dârü'l-Cîl, 1980.
- Tâmir, Ârif. *Târîhu'l-İsmâ'îliyye*. Londra: Riyâdu'r-reyyis li'l-kütüb, 1991.
- Ticânî, 'Abdullâh b. Muhammed. *Rihletü't-Ticânî*. thk. Hasan Hüsnî Abdülvehhâb. Tunus: Dârü'l-Arabiyyeti li'l-kitâb, 1981.
- Vezzân, Hasan b. Muhammed. *Vasfu İfrîkiyye*. çev. Muhammed Huccî. Beyrut: Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, 1983.
- Walker, P. E. (ed.). *Orations of the Fatimid Caliphs Festival Sermons of the Ismaili Imams*. London: I.B. Tauris, 2009.
- Wüstenfeld, Ferdinand. *Geschichte der Fatimiden-Chalifen*. Göttingen: Dieterich'sche Verlags-Buchhandlung., 1881.
- Yâfi'î, Abdullâh b. Es'ad. *Mir'âtü'l-Cenân ve 'ibretü'l-yakzân fî ma'rifeti havâdisi'z-zamân*. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1997.
- Yâkût el-Hamevî, Şihâbüddîn b. 'Abdullâh. *Mu'cemü'l-Büldân*. Beyrut: Dârü Sâdır, 1993.
- Yazılıtaş, Nihat. *Fâtımî Devleti Tarihi*. İstanbul: Kriter Yayınevi, 2010.
- Ya'îlâvî, Muhammed. *Şu'arâu İfrîkiyyüne Mu'âsırüne li'd-Devleti'l-Fâtimiyye*. Tunus: Câmiâtü't-Tûnisiyye, 1973.
- Yemânî, Muhammed b. Mâlik el-Hammâdî. *Kitâbü Keşfi'l-Esrâri'l-Bâtıniyye ve Ahbâru'l-Karâmita, Târîhu ahbâri'l-Karâmita içerisinde*. thk. Süheyl Zekkâr. Dimaşk: Dârü Hassân, 1982.
- Yemânî, Muhammed b. Muhammed. *Sîretü Ca'fer el-Hâcib, İsmâ'îlî Tradition Concerning the Rise of The Fatimids içerisinde*. çev. Wladimir Ivanow. Kalküta: Oxford University Press, 1942.
- Yıldız (ed.), Hakkı Dursun. *Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi "Abbâsîler Devrindeki İslâm Devletleri"*. İstanbul: Çağ Yayınları, 1992.
- Yıldız, Hakkı Dursun. "Abdurrahman III". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/152-155. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Yıldız, Hakkı Dursun. "Berberiler". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 5/478-483. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Yılmaz, Hasan. *Fâtımîler ve Fâtımî Halifeleri*. Ankara: Elips Yayınları, 2016.

- Yver, G. "Berberîler". *Millî Eğitim Bakanlığı İslâm Ansiklopedisi*. 2/525-534. İstanbul: Maarif Basımevi, 1949.
- Yver, G. "Mağrib". *Millî Eğitim Bakanlığı İslâm Ansiklopedisi*. 7/142-143. İstanbul: Maarif Basımevi, 1957.
- Zehebî, Muhammed b. Ahmed-. *Düvelü'l-İslâm*. nşr. Hasan İsmâil Merve – Mahmûd el-Arnaût. Beyrut: Dârü Sâdır, 1999.
- Zehebî, Muhammed b. Ahmed. *Siyeru A'âmi'n-Nübelâ'*. thk. İbrâhîm ez-Zîbek. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1983.
- Zehebî, Muhammed b. Ahmed. *Târîhu'l-İslâm ve Vefeyâtü'l-Meşâhîri ve'l-A'âm*. thk. Ömer Abdüsselâm Tedmûrî. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-Arabî, 1989.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1579

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 962

Kitap Adı: Delâil Edebiyatı -Gelişim Safhaları ve Siyer Yazıcılığı Üzerine Etkilerinin Tespiti-

Book Title: Literature of Dalâil -Determination of Development Stages and Effects on Sirah Writing-

ISBN: 978-625-5576-16-3

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576163

Yazar | Author: Halil İbrahim UÇAR | orcid.org/0009-0009-0159-510X

Editör | Editor: Doç. Dr. Hakan TEMİR | orcid.org/0000-0002-4142-6310

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 363

Yayın Tarihi | Publication Date: Mart | March 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRHP | İslam Tarihi | Islam: History

BISAC: RELO37010 | Din / İslam / Tarih | Religion / Islam / History

THEMA: QRHP | İslam Tarihi | Islam: History

LC: BP166.7 | İslam Tarihi ve Nübüvvet | Islamic History and Prophethood

Atf Bilgisi | Cite as: Uçar, Halil İbrahim. *Delâil Edebiyatı -Gelişim Safhaları ve Siyer Yazıcılığı Üzerine Etkilerinin Tespiti-*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKLAR

- Abdülbâki Ârif Efendi. *Kitâbü't-Teşrîfât fî'l-hasâis ve'l-mu'cizât*. İstanbul: Hüsrev Paşa Kütüphanesi, 514.
- Abdülbâki Ârif Efendi. *Kitâbü't-Teşrîfât fî'l-hasâis ve'l-mu'cizât*. İstanbul: Halet Efendi Kütüphanesi, 733.
- Abdülbâki Ârif Efendi. *Kitâbü't-Teşrîfât fî'l-hasâis ve'l-mu'cizât*. İstanbul: Hamidiye Kütüphanesi, 964.
- Abdülbâki Ârif Efendi. *Kitâbü't-Teşrîfât fî'l-hasâis ve'l-mu'cizât*. İstanbul: Nuruosmaniye Kütüphanesi, 3310.
- Acemî, Şihâbüddîn Ahmed b. Ahmed b. Muhammed b. Ahmed. *Tenzî-hü'l-Mustafa'l-muhtâr ammâ lem yeshût mine'l-ahbâr ve'l-âsâr*. thk. Muhammed Heykel. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1441/2020.
- Adın, Nurettin. “Ebü'r-Recâ Necmüddîn Muhtar ez-Zâhidî'nin Hayatı ve Eserleri”. *Usl İslam Araştırmaları* 40 (2023), 161-206.
- Ahatlı, Erdinç. “Hasâisü'n-Nebî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/277-281. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Ahatlı, Erdinç. *Peygamberlik ve Hz. Muhammed'in Peygamberliği*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2006.
- Ahmet Midhat Efendi. *Beşair-i Sıdk-ı Nübüvvet-i Muhammediyye*. İstanbul: Kırk Anbar Matbaası, 1895.
- Âişe bint Yûsuf el-Bâûniyye. *ed-Dürri'l-ğâ'is fî bahri'l-mu'cizât ve'l-hasâ'is*. Riyad: Melik Faysal Kütüphanesi, Hizânetü't-tûrâs, 43185.
- Akbak, Muhammed Yusuf. *İmam Rabbânî*. İstanbul: Siyer Yayınları, 1. Basım, 2022.
- Akbaş, Hamdi. “Hicri V. Asır Delâilü'n-Nübüvve Geleneği: Kadı Abdülcabar ve Beyhâkî Örneği”. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi* 18 (2022), 59-68.
- Akbaş, Hamdi. *İslâm Kelâmında Delâilü'n-Nübüvve Geleneği (Hicri V. Asır)*. Adana: Çukurova Üniversitesi, Doktora Tezi, 2023.
- Akdağ, Ahmet. “Hasâisü'l-Kübrâ'nın Telhisi Üzerine Yazılan Türkçe Bir Tercüme: Muslihiddîn Gırnatevî'nin Kitâbu'l-Fusûl fî Terceme-ti Hasâisi'r-Resûl Adlı Eseri”. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi* 7/1 (2023), 18-51.

- Akdoğan, Muhammed. “Ebü’ş-Şeyh’in Hayatı, Hadisçilik Faaliyetleri ve Eserleri”. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 7/2 (2017), 581-599.
- Akın, Nimetullah. “Delâ’ilü’n-Nübüvvenin İşlevselliği Üzerine”. *Usul İslam Araştırmaları* 8/8 (2007), 46-70.
- Akkuş, Mehmet. “Nazîrâ İbrahim Efendi”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/454-455. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Akyürek, Yakup. *Siyer Edebiyatı Endülüs*. İstanbul: Siyer Yayınları, 1. Basım, 2023.
- Algar, Hamid. “Hür el-Âmilî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/493-494. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Algar, Hamid. “İmâm-ı Rabbânî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 22/194-199. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Algül, Hüseyin. “Emîn”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/111. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Alper, Ömer Mahir. “İbn Sînâ”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/337-345. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Altıkulaç, Tayyar. “Kurtubî, Muhammed b. Ahmed”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/455-457. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Âmilî, Muhammed b. el-Hasen b. Alî el-Hürr. *İsbâtü’l-hüdât bi’n-nusûs ve’l-mu’cizât*. thk. Seyyid Hâşim er-Resûlî. Kum: el-Matbaa el-İlmiyye, 1379/1959.
- Âmirî, Ebû Zekeriyâ İmâdüddîn Yahyâ b. Ebî Bekr. *Behcetü’l-mehâfil ve buğyetü’l-emâsil fî telhîsi’s-siyer ve’l-mu’cizât ve’ş-şemâ’il*. thk. Cemâleddin Muhammed el-Eşhar. 2 Cilt. Beyrût: Dâru Sâdir, 1. Basım, 1330/1912.
- Âmirî, Yahyâ b. Ebû Bekir. *Behcetü’l-mehâfil ve buğyetü’l-emâsil fî telhîsi’s-siyer ve’l-mu’cizât ve’ş-şemâ’il*. Dublin: Chester Beatty Kütüphanesi, 301M.S.
- Âmirî, Yahyâ b. Ebû Bekir. *Behcetü’l-mehâfil ve buğyetü’l-emâsil fî telhîsi’s-siyer ve’l-mu’cizât ve’ş-şemâ’il*. Mekke: Mekke-i Mükerrreme Kütüphanesi, Tarih/37, 1379.
- Apak, Adem. *Ana Hatlarıyla İslâm Tarihi*. 4 Cilt. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2020.
- Apaydın, H. Yunus. “İbn Abdüsselâm el-Menûfî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/288. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.

- Apaydın, H. Yunus. “İbn Abdüsselâm, İzzeddin”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/284-287. TDV Yayınları, 1999.
- Apaydın, H. Yunus. “İbn Hazm”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/39-52. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Arı, Ümmühan. “Hz. Peygamber Dönemi ve Ridde Hâdiselerinde Benî Hanîfe ve Müseylime”. *Akademik Siyer Dergisi* 8 (2023), 87-106.
- Arsalan, Mustafa. “Mitik Tasavvurun Siyer Kültürüne Etkileri: Muîniddin el-Miskin’in Meâricü’n Nübüvve fi Medârici’l Fütüvve’si Örneği”. *Mîlel ve Nihal* 15/1 (2018), 58-77.
- Âsârî, Zeynüddin Şa’bân b. Muhammed b. Dâvûd. *Hamsetü nûsü İslâmiyye nâdire fî mû’cizâtı’r-resûl ve fezâ’ilüh*. thk. Hilâl Nâcî. Beyrût: Dâru’l-Garbi’l-İslâmî, 1. Basım, 1411/1990.
- Askalânî, Ebü’l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed. *ed-Dürrü’l-kâmine*. thk. Muhammed Abdülmüîd. 6 Cilt. Hayrabad: Meclis-i Dâirati’l-Ma’ârifî’l-Osmâniyye, 2. Basım, 1392/1972.
- Askalânî, Ebü’l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed. *el-İsâbe fî temyizi’s-sahâbe*. thk. Âdil Ahmed Abdülmevcûd - Ali Muhammed Muavvaz. Beyrût: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, 1. Basım, 1415-1995.
- Askalânî, Ebü’l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed. *el-Mu’cemü’l-müfheheres*. thk. Muhammed Şekûr el-Meyâdîni. Beyrût: Muesse-setu’r-Risâle, 1. Basım, 1418/1998.
- Askalânî, Ebü’l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed. *Lisânûl-Mîzân*. thk. Selman Abdülfettah Ebû Gudde. 10 Cilt. Beyrût: Dâru’l-Beşâiri’l-İslamiyye, 1. Basım, 1423/2002.
- Askalânî, Ebü’l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed. *Lisânûl-Mîzân*. thk. Selman Abdülfettah Ebû Gudde. 10 Cilt. Beyrût: Dâru’l-Beşâiri’l-İslamiyye, 1. Basım, 1423/2002.
- Ay, Alper. *Aziz Mahmud Hüdayî*. İstanbul: Siyer Yayınları, 2023.
- Aybakan, Bilal. “Sübki, Tâceddin”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/11-13. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Aybakan, Bilal. “Şâfiî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/223-233. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Aybakan, Bilal. “Şâfiî Mezhebi”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 233-247. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Aydın, Fuat. “Ali b. Rabben et-Taberî’nin Kitâbu’d-Dîn ve’d-Devle Adlı Eseri ve İsbât-ı Nübüvve Geleneğindeki Yeri”. *Usul İslam Araştırmaları* 6/6 (2006), 27-56.

- Aydın, Mehmet. “Beşâirü’n-nübüvve”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 5/549-550. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Aydın, Mehmet S. *Müslümanların Hristiyanlara Karşı Yaptığı Reddiyeler ve Tartışma Konuları*. Ankara: TDV Yayınları, 1. Basım, 1998.
- Aydoğmuş, Recep. “Hristiyan Arap Yuhanna ed-Dimeşkî’nin İslam Eleştirisi”. *Artuklu Akademi* 7/1 (2020), 147-176.
- A‘zamî, Muhammed Mustafa. “Buhârî, Muhammed b. İsmâil”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/368-372. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Aziz Mahmud Hüdâyî. *Ahvâlî’n-nebiyyi’l-muhtâr aleyhi salevâtullahi’l-meliki’l-cebbâr*. İstanbul: Köprülü Yazma Eserler Kütüphanesi, 1583.
- Aziz Mahmud Hüdâyî. *Ahvâlî’n-nebiyyi’l-muhtâr aleyhi salevâtullahi’l-meliki’l-cebbâr*. İstanbul: Hacı Selim Ağa Kütüphanesi, Hüdâyî B1, 265-2/258/628.
- Azm, Cemil Mustafa. *es-Sirru’l-mesûn alâ Keşfi’z-zunûn*. thk. Selim Yusuf. Dârü’l-Fikr, 1. Basım, 1423/2002.
- Azmi, Ahmad Sanusi. “The Development of Dalail Nubuwwa Literature: An Emblem of Interreligious Dialogue in Early Islam”. *Medwell Journals* 13/5 (2018), 1072-1078.
- Bâ Mahreme, Ebû Muhammed Abdullâh et-Tayyib b. Abdillâh b. Ahmed. *Kilâdetii’n-nahr fî vefeyâtî a’yânî’d-dehr*. thk. Bû Cum’a Mükri - Hâlid Zevârî. 6 Cilt. Cidde: Dârü’l-Minhâc, 1. Basım, 1428/2008.
- Bâ Mahreme, Ebû Muhammed Abdullâh et-Tayyib b. Abdillâh b. Ahmed. *Kilâdetii’n-nahr fî vefeyâtî a’yânî’d-dehr*. thk. Bû Cum’a Mükri - Hâlid Zevârî. 6 Cilt. Cidde: Dârü’l-Minhâc, 1. Basım, 1428/2008.
- Bâbânî, İsmail Paşa b. Muhammed. *Hediiyetü’l-‘ârifîn*. thk. Kilisli Rifat Bilge - Mahmut Kemal İnal. 2 Cilt. İstanbul: Maarif Ajansı, 1951.
- Bağcı, Selami. *İbn Hibbân’ın Sahîh’i Bağlamında Fîlî Sünnet*. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Doktora Tezi, ts.
- Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Alî b. Sâbit. *el-Fasl li’l-vasl el-müdrecc fi’n-nakl*. thk. Muhammed b. Matar ez-Zehrânî. Medine: Darû’l-Hicr, ts.
- Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Alî b. Sâbit Hatîb. *Târîhu Bağdâd ev Medîneti’s-selâm*. thk. Abdülkâdir Atâ. Beyrût: Daru’l-Kütübî’l-İlmiyye, 1423/2003.
- Bağdatlı, İsmâil Paşa. *Îzâhu’l-meknûn fi’z-zeyli ‘alâ Keşfi’z-zunûn an esâmi’l-kütüb ve’l-fünûn*. thk. Muhammed Şerafeddin Yaltkaya - Rifat Bilke. Beyrût: Mektebetü’l-Müthennâ, 1945-1947.

- Bahrânî, Hâşim b. Süleymân b. İsmâîl b. Abdilcevâd el-Hüseynî. *Mesâbî-hu'l-envâr fî beyânî mû'cizâtî'n-nebiyyî'l-muhtâr*. thk. Mahmûd el-Er-gânî el-Bihbehânî. Kahire: Dâru'l-Mevedde, 1383/2004.
- Bâkullânî, Ebû Bekr Muhammed b. Tayyib. *el-Beyân*. Almanya: Tübingen Üniversitesi Kütüphanesi, 92.
- Bâkullânî, Ebû Bekr Muhammed b. Tayyib. *el-Beyân*. Riyad: Melik Faysal Kütüphanesi, Hizânetü't-tûrâs, 63237.
- Bakkal, Ali. "İbnü'l-Âkûlî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/482. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Baltacı, Ahmet. "İbnü'l-Arabî, Ebû Bekir". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/488-491. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Barlak, Muzaffer. *Kelâm'da Nübüvvet Tartışmaları*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2. Basım, 2018.
- Baş, Erdoğan. "Nevevî, Muhammed b. Ömer". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33/49-51. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Baş, Eyüp. "İbn Asâkir ve Tarihu Dımeşk'i Üzerine". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 39/1 (1999), 691-706.
- Başaran, Selma. "Assâl". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 3/503. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Bedevî, Abdurrahman. *Mezâhibü'l-İslâmiyyîn*. Beyrût: Dâru'l-İlm li'l-Mela-yin, 1971.
- Bekrî, Muhammed Enver Muhammed Alî. *Mesâdiru telakkiyi's-Sîreti'n-Ne-beviyye ve'l-inâye bihâ abra'l-kurûni's-selâseti'l-ûlâ*. Medine: Melik Fahd li-Tibâ'ati'l-Mushafi's-Şerîf, ts.
- Benli, Mehmet Sami. "İbn Zafer". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/453-454. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Berihî, Abdülvehab b. Abdurrahman. *Tarihü'l-Berihî*. thk. Abdullah Muhammed el-Habeşî. San'a: el-İrşâd, 1431/2010.
- Beygöl, Esra. *İbn Bâbeveyh el-Kummî Hayatı, Eserleri ve İtikâdî Düşünceleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2007.
- Beyhâki, Ebû Bekir. *Delâilü'n-nübüvve*. thk. Abdulmutî Kalecî. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1408/1988.
- Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî. *Delâilü'n-nübüvve*. çev. Zekeriya Yıldız vd. thk. Abdülmü'tî Kal'acî. İstanbul: Ocak Yayınları, 1. Basım, 2017.
- Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî. *Delâilü'n-nübüvve*. thk. Abdülmü'tî Kal'acî. 7 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1408/1988.

- Bezzâr, Ebû Bekr Ahmed b. Amr b. Abdilhâlik. *el-Müsned*. thk. Mahfûzu'r-Rahman Zeynullah vd. 18 Cilt. Medine: Mektebetü'l-Ulûm ve'l-Hikem, 1. Basım, 1409-1431/1988-2009.
- Birişik, Abdulhamit. "Nakkâş, Muhammed b. Hasan". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/328-329. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu'fî. *el-Câmi'u's-sahîh*. thk. en-Nâsır. 9 Cilt. Beyrût: Dâru Tavki'n-Necât, 1423/2002.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu'fî. *et-Târîhu'l-kebîr*. thk. Mahmud b. Abdulfettah Ebu Şezâ en-Nehhâl. 12 Cilt. Riyad: er-Ravza li'n-neşri ve't-tevzî', 1. Basım, 1440/2019.
- Bulkînî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ömer b. Reslân. *el-İbrîzü'l-hâlis 'ani'l-fidde fî ibrâzi hasâisi'l-Mustafe'l-lefî'r-ravda*. thk. Ebü 'Abîde Meşhûr b. Hasan Âl-i Selmân. Medine: Dârü'l-İmâm Müslim, 1444/2003.
- Bulut, Halil İbrahim. "Mûcize". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/348-351. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Bulut, Halil İbrahim. *Nübüvvetin İspatında Mûcize*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2. Basım, 2022.
- Câhiz, Ebû Osmân Amr b. Bahr b. Mahbûb. *Kitabü Hicceci'n-nübüvve*. çev. Abdulhamit Sinanoğlu. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2020.
- Câmî, Nûrüddîn Abdurrahmân b. Nizâmiddîn Ahmed b. Muhammed. *Şevâhidü'n-nübüvve*. çev. Süleymân Çelebi Lâmi'î. İstanbul: Hakikat Yayınevi, 1999.
- Canan, İbrahim. "Ebû Hâtîm er-Râzî, Muhammed b. İdrîs". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/150-151. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Cebecioğlu, Ethem. "İmâm-ı Rabbani ve Mektübâtı". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 35/1-4 (1996), 193-242.
- Cürcânî, Ebü'l-Kâsım Hamza b. Yusuf b. İbrahim. *Târîhu Cürcân*. thk. Muhammed Abdülmecid. Beyrût: Âlemü'l-Kütüb, 4. Basım, 1407-1987.
- Cüzcânî, Ebû İshâk İbrâhîm b. Ya'kûb b. İshâk es-Sa'dî. *Emârâtü'n-nübüvve*, ts. <https://www.islamicbook.ws/tarekh/amarat-alnbnwt.pdf>
- Çağırıcı, Mustafa. "Ahlâk". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/1-9. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Çağırıcı, Mustafa. "Bistâmî, Abdurrahman b. Muhammed". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/218-219. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.

- Çakan, İsmail Lütü. “Ebû İshak Cûzcânî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/97-98. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Çelebi, İlyas. “el-Beyân”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/25-26. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Çelebi, İlyas. “Gayb”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/404-409. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Çelebi, İlyas. “Kemalpaşazâde”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25/242-244. Ankara: TDV Yayınları, 2022.
- Çelebi, İlyas. “Nazzâm”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/466-469. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Çelebi, Kâtib. *Keşfü’z-zunûn*. thk. Muhammed Şerafeddin Yaltkaya - Refet Belke Kılıç. 2 Cilt. İstanbul: İstanbul Maarif Mektebi, 1360/1941.
- Çelebi, Kâtib. *Keşfü’z-zunûn ’an esâmi’l-kütüb ve’l-fünûn*. thk. Ekmeledin İhsanoğlu - Beşşar Avvâd Ma’rûf. 10 Cilt. Londra: Müessesetü’l-Furkân, 1. Basım, 1443/2021.
- Çelebi, Kâtib. *Süllemü’l-vüsûl ilâ tabakâtî’l-fuhûl*. thk. Abdülkâdir el-Arnaûd. 6 Cilt. İstanbul: İRCİCA Yayınları, 1431-2010.
- Çelebi, Kâtib. *Zeylû Keşfü’z-zunûn*. thk. Âgâ Büzürg-i Tahrânî. Tahrân: el-Mektebetü’l-İslâmiyye, 3. Basım, 1387/1967.
- Çelikan, Serkan. “Hadis Rivayeti Özelinde Ashâbın Dinî Bilgiyi Paylaşma Duyarlılığı”. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)* 21/1 (22 Haziran 2021), 321-342.
- Çörüş, Mehmed Şakir. *Mu’cizâtü’l-enbiyâ*. İstanbul: Matbaa-i Ahmed Kâmil, ts.
- Çubukcu, Hatice. *Sûfilerde Muhabbet Yolu -Ebû Tâlib el-Mekkî ve Gazzâlî’de Muhabbet Anlayışı-*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2011.
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdîrrahmân b. el-Fazl. *es-Sünen*. thk. Merzûk b. Heyyâs Âl-i Merzûk ez-Zehrânî. 2 Cilt. Beyrût, 1. Basım, 1436/2015.
- Daş, Fuat. *İbn Hazm’ın Risâlelerinde Üslub ve Dil*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Doktora Tezi, 2020.
- Dayf, Ahmed Şevkî Abdüsselâm. *Târîhu’l-edebî’l-Arabî*. 10 Cilt. Mısır: Dâr-ru’l-Maârif, 1. Basım, 1960-1995.
- Demircan, Adnan. *İslâm Tarihi’nin İlk Döneminde Arap-Mevali İlişkisi*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2. Basım, 2015.
- Derin, Necmi. “Fahreddin er-Râzî’de Akıl-Nakil İlişkisi ve Tevîl”. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi* 13/26 (2015), 107-123.

- Dernîka, Muhammed Ahmed. *Mu'cemü a'lâmi şu'arâi medhi'n-nebî*. thk. Yâsîn el-Eyyûbî. Beyrût: Dâru'l-Mektebeti'l-Hilâl, 1. Basım, ts.
- Diyarbekrî, Hüseyin b. Muhammed b. el-Hasen. *Târhu'l-hamîs fî ah-vâlî enfesi nefis*. thk. Abdullah Muhammed el-Halîfî. 3 Cilt. Beyrût: Darû'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1431/2009.
- Doğan, Cem. “Doğu İle Batı Arasında Bir Türk Filozofu: Ahmed Midhat Efendi'nin Hayatı ve Bilimsel/Felsefî Dünceleri Üzerine”. *EKEV Akademi Dergisi* 195-216 (2013), 56.
- Döner, Nuran. *Tasavvuf Kültüründe Hz. Peygamber Tasavvuru*. Bursa: Ulu-dağ Üniversitesi, Doktora Tezi, 2007.
- Dönmez, İbrahim Kâfi. “Nesep”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/573-575. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Duman, Ahmet. “Diyarbekrî ve Tarihçiliği”. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi* 7/3 (30 Eylül 2020), 1695-1717.
- Durmuş, İsmail. “Âsârî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ek-1/122-124. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed el-Kurtubî. *el-İlâm bimâ fî dî-ni'n-nasârâ mine'l-fesâd ve'l-evhâm*. Riyad: Melik Faysal Kütüphanesi, 33019.
- Ebû Abdillâh Şihâbüddîn, Yâkût el-Hamevî. *Mu'cemü'l-büldân*. thk. Ferîd Abdülazîz el-Cündî. Beyrût: Dâru Sâdır, 1410/1990.
- Ebû Ferha, Cemâl el-Hüseynî. *Mîzânü'n-nübüvve: el-Mû'cize*. Kahire: Dâ-ru'l-Âfâki'l-Arabiyye, 1419/1998.
- Ebû Hanîfe. *el-Fikhü'l-ekber*. Birleşik Arap Emirlikleri: Mektebetü'l-Fur-kan, 1. Basım, 1419/1999.
- Ebû Hanîfe. *el-Müsned*. ed. Nurgül Dere. çev. Mustafa Acioğlu. İstanbul: Kayhan Yayınları, 2015.
- Ebû Hanîfe. *el-Âlim ve'l-müte'allim*. çev. Mustafa Öz. Ankara: Ankara Oku-lu Yayınları, 2019.
- Ebû Nuaym, Ahmed b. Abdullah. *Ahbâru İsfahân*. thk. Seyyid Kasravi Ha-san. 2 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1410/1990.
- Ebû Sa'd (Saîd) Abdülmelik b. Muhammed Hargûşî. *Delâilü'n-nübüvve*. İs-tanbul: Veliyüddin Efendi Kütüphanesi, 888.
- Ebû Sa'd (Saîd) Abdülmelik b. Muhammed Hargûşî. *Delâilü'n-nübüvve*. İs-tanbul: Esad Efendi Kütüphanesi, 2222.
- Ebû'n-Nasr eş-Şafîî, Osman b. Salâh Abdurrahman b. Musa. *Mukaddimetü İbnü's-Salâh ve Muhâsinü'l-İstîlâh*, ts.

- Ebü's-Şebab, Ahmed Ahvaz. *Kitâbü'l-haberi'l-yakin fî mu'cizâti'n-nebiyyi'l-e-min*. Beyrût: Mektebetü'l-Asriyye, 1423/2003.
- Efendioğlu, Mehmet. "Râvi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 34/472-474. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Efendioğlu, Mehmet. "Sahâbe". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/491-500. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Efendioğlu, Mehmet. "Ziyâeddin el-Makdisî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/491-495. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- el-Mansurî. *ed-Delîlül-Muğnî li-Şuyûhi'l-İmam Ebî'l-Hasan ed-Dâraikutnî*. thk. Said b. Abdullah el-Humeyd. Suudi Arabistan: Dâru'l-Keyan, 1. Basım, 1428/2007.
- Emîn, Ahmed. *Fecrü'l-İslâm*. çev. Ahmed Serdaroğlu. Ankara: Kılıç Kitabevi, 1976.
- Erşahin, Seyfettin. "Osmanlı Toplumunun Hz Muhammed Hakkındaki Bilgi Kaynakları Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi". *İslâmi Araştırmalar Dergisi* 18/3 (2005), 335-358.
- Ezherî, Ahmed b. Ahmed b. Muhammed b. Ahmed b. İbrahim. el-Vefaî. *Lübbü'l-lübbâb fî tahrîri'l-Ensâb*. thk. Muhammed b. Salim. Yemen, 1. Basım, 1432-2011.
- Fakihî, Abdülhamid b. Ali. *Cühûdü'l-ulemâ fî tasnîfi's-sîreti'n-Nebeviyye*. Medine: Mecmau'l-Melik Fahd li-Tibâati'l-Mushafi's-Şerîf, ts.
- Fârisî, Abdügâfir. *el-Muhtasar min Kitâbi's-siyâk li-Tarihi'n-Nisâbü'r*. thk. Muhammed Kâzım el-Mahmûdî. Tahran: Mîrâs-i Maktûb, 1427-2006.
- Fâsî, Ebü't-Tayyib Takıyyüddin Muhammed b. Ahmed. *el-İkdü's-semîn fî târîhi'l-beledi'l-emîn*. thk. Muhammed Abdülkadir Atâ. 7 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1438-1998.
- Fayda, Mustafa. "Bilâl-i Habeşî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/153-153. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Faysal, Ahmed Mustafa. *Mû'cizâti'n-nebî/Hz. Peygamber'in Mucizeleri*. çev. Mustafa Özcan. İstanbul: Özgü Yayınları, 2010.
- Fazlıoğlu, İhsan. "İbnü'l-Hâim". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/62-65. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Fekir, Ahmed b. Muhammed. *Müsâdere es-Sîretin-Nebeviyye/Kitâbü Delâilü'n-nübüvve*, ts. <https://www.arrabita.ma/blog/-السيرۃ-النبيوة-من-مصادر-السيرة-النبيوية>
كتب-دلائل-النبي

- Fettâh, İrfan Abdülhamîd. “Eş‘arî, Ebü'l-Hasan”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/444-447. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Fığlalı, Ethem Ruhi. “Abdülkâhir el-Bağdâdî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/245-247. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Firyâbî, Ebû Bekr Ca‘fer b. Muhammed b. el-Hasen. *Delâilü'n-nübüvve*. thk. Âmir Hasan Sabrî. Mekke: Dâru Hirâ, 1406/1986.
- Gazzî, Ebü'l-Berekât Muhammed b. Ahmed b. Abdullah. *Behcetü'n-nâzırîn ilâ terâcimi'l-müteahirîn mine'ş-Şâfi'yyeti'l-bâri'n*. thk. Ebû Yahya Abdullah el-Kenderî. Beyrût: Dâru'l İbn Hazm, 1. Basım, 1421/2000.
- Gazzî, Necmüddîn Muhammed b. Muhammed el-Âmirî. *el-Kevâkibü's-sâ'ire bi-menâkibi a'yâni'l-mi'eti'l-âşire*. thk. Halil Mansur. 3 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1418/1997.
- Göl, Yavuz Selim. *Kâdî İyâz*. İstanbul: Siyer Yayınları, 1. Basım, 2021.
- Gölcük, Şerafettin. “Bâkılânî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/531-535. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Görmez, Mehmet. “Taberânî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 310-312. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Gündoğdu, Cengiz. “Sivâsî, Abdülmecid”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 37/286-287. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Hâdî-İlelhak, Yahyâ b. Hüseyin. *Mecmu'atü'r-resâil Hâdî-İlelhak*. thk. Abdullah b. Muhammed eş-Şâzelî, ts. <https://books.rafed.net/view/3577/page/1>
- Hafnâvî, Fethullah. *Mu'cizâtü Muhammed bâ'de'n-nübüvve*. İskenderiye: el-Mektebetü'l-Camii'l-Hadîs, 1411/1990.
- Hafnâvî, Fethullah. *Mu'cizâtü Muhammed kable'n-nübüvve*. İskenderiye: el-Mektebetü'l-Camii'l-Hadîs, ts.
- Hamevî, Yâkût b. Abdullah el-. *Mu'cemü'l-üdebâ*. thk. İhsan Abbas. 7 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1. Basım, 1414-1993.
- Hâmidî, Muhammed Sadık. *Peygamber Efendimiz'in (s.a.v) Mûcizeleri*. ed. Eyyüp Beyhan. İstanbul: Semerkant, 5. Basım, 2015.
- Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. *er-Red 'ale'z-zenâdika ve'l-Cehmiyye*. ed. Mehmet Evkuran. çev. Yunus Öztürk. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2020.
- Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. *Kitâbü'z-Züh'd*. çev. Mehmet Emin İhsanoğlu. thk. Muhammed Saîd Besyûnî Zağlûl. İstanbul: İz Yayınları, 8. Basım, 2024.

- Hanbelî, Salih b. Abdilaziz el-. *Teshîlû's-sâbile li müridi ma'rifeti'l-Hanâbile*. thk. Bekr b. Abdullah Ebû Zeyd. 4 Cilt. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle li't-tibâa ve'n-neşr ve't-tevzî, 1422/2001.
- Hanek, İbrahim. "Ebû Abdullah İbn Mende'nin (ö.395/1005) Hayatı ve Eserleri". *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 41 (2019), 1-34.
- Harâitî, Ca'fer b. Muhammed es-Sâmerrî. *Kitâbü Hevâtifi'l-cennân ve 'acîbi mâ yuhkâ 'ani'l-kühhân*. thk. İbrâhim Sâlih. Beyrût: Dâru'l-Beşâir, 1421/2001.
- Harâitî, Muhammed b. Ca'fer. *Kitâbü Hevâtifi'l-cennân ve 'acîbi mâ yuhkâ 'ani'l-kühhân*. Riyad: Melik Faysal Kütüphanesi, Hizânetü't-tûrâs, 59940, 75218.
- Harâitî, Muhammed b. Ca'fer. *Kitâbü Hevâtifi'l-cennân ve 'acîbi mâ yuhkâ 'ani'l-kühhân*. Şam: Zâhiriyye Kütüphanesi, 37955 (5).
- Hargûşî, Ebû Sa'd (Saîd) Abdülmelik b Muhammed. *Şerefî'l-Mustafâ*. 6 Cilt. Mekke: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1424/2003.
- Harman, Ömer Faruk. "Kudüs". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. C. 26. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Harman, Ömer Faruk. "Yuhannâ ed-Dımaşkî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 43/580-582. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Hasan b. Ali Abdülmelik er-Rehûnî. *Nazmü'd-düreri fî mü'cizâti seyyidi'l-beşer*. Fas: Karaviyyîn Kütüphanesi, 291M.S.
- Hasan b. Ali Abdülmelik er-Rehûnî. *Nazmü'd-düreri fî mü'cizâti seyyidi'l-beşer*. Riyad: Melik Faysal Kütüphanesi, 44831.
- Hatîb, Muhammed Acâc b. Muhammed Temîm b. Sâlih b. Abdullah. *Le-mahât fî'l-mektebeti ve'l-bahs ve'l-mesâdir*. Beyrût: Mektebetü'r-Risâle, 19. Basım, 1422/2001.
- Hatipoğlu, İbrahim. "İbn Ebû'd-Dünyâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 457-462. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Hatipoğlu, İbrahim. "Müstağfirî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/108-109. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Havnavi, Ebû'l-Kâsım el-. *Ta'rîfu'l-Halef*. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 1982.
- Haymî, Salah Muhammed el-. *Fehârisu ulûmi'l-Kur'âni'l-Kerîm li-mahtûtâtî dâru'l-kütübi'z-zâhiriyye*. 3 Cilt. Dımaşk: Mecmau'l-Lügati'l-'Arabiyye, 1403/1983.
- Hizmetli, Sabri. "Bîkendî, Muhammed b. Ahmed". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/150. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.

- Horovitz, Josef. *İslâmî Tarihçiliğin Doğuşu*. çev. Ramazan Altınay - Ramazan Özmen. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2002.
- Humeydî, Ebû Bekir Abdullah b. Zübeyr b. İshâ b. Ubeydullah. *Müsne-dü'l-Humeydî*. thk. Hasan Selim Esed ed-Dârânî. Dımaşk: Dâru's-Sekâ, 1416/1996.
- Huveynî, Ebû İshâk el-. *Mu'cemi'r-ricâl*. thk. Ebû Amr Ahmed b. Atiyye el-Vekîl. 4 Cilt. Mısır: Dâru'l İbn Abbâs, 1. Basım, 1433/2012.
- Hüdâyî, Azîz Mahmûd. *Dîvân-ı İlâhîyât*. ed. Nur Osman Aslan. çev. Mustafa Tatcı - Musa Yıldız. İstanbul: Üsküdar Araştırmalar Merkezi, 1. Basım, ts.
- İrâkî, Ebû'l-Fazl Zeynüddîn Abdürrahîm b. el-Hüseyn b. Abdirrahmân el-. *Zeylû'z-zeyl li-Vefeyâtî'l-a'yân*. thk. Ahmed Abdülsettar. Beyrût: Dâru'z-Zehâir, 1. Basım, 1439/2018.
- Irving, Thomas b. "İbnü'd-Delâî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/9-10. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Itr, Nûreddîn. "Dâvûd ez-Zâhirî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 9/49-50. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- İbiş, Fatih. "Nevâbitten Bir Mütekellim: Dırâr b. 'Amr -Yeni İlm-i Kelâm İçin Bir Prototip-". *Kader* 19/2 (31 Aralık 2021), 494-521.
- İbn Abdülberr, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh b. Muhammed. *el-İstiğnâ' fî esmâ'î'l-mehûrîn min hameleti'l-'ilmi bi'l-kiinâ*. thk. Abdullah Merhûl es-Sevâlime. 3 Cilt. Riyad: Dâr İbn Teymiyye, 1. Basım, 1405/1985.
- İbn Abdüsselâm, Ebû Muhammed İzzüddîn Abdülazîz b. Abdisselâm b. Ebi'l-Kâsım es-Sülemî. *Münyetü's-sûl fî tafzîli'r-Resûl*. thk. Selâhaddin el-Müneccid. Beyrût: Dâru'l-Kitâbi'l-Cedid, 1401/1981.
- İbn Asâkir, Ebû'l-Kâsım Alî b. el-Hasen b. Hibetillâh b. Abdillâh b. Hüseyin ed-Dımaşkî eş-Şâfiî. *Târîhu medîneti Dımaşk*. thk. Muhibbüddin Ebû Saîd Ömer b. Garâme el-Amrevî. 80 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Fikr, 1415-1421/1995-2001.
- İbn Beşküvâl, Ebû'l-Kâsım Halef b. Abdilmelik. *eş-Sıla*. thk. İzzet Attâr el-Hüseynî. Mısır: Mektebetü'l-Hâncî, 1374/1955.
- İbn Dakîkî'l-İd, Ebû'l-Feth Takiyüddin Ali b. Muhammed. *el-İlmâm bi-ehâdîsi'l-ahkâm*. thk. Muhammed Halûf. 5 Cilt. Beyrût: Dâru'n-Nevâdir, 2. Basım, 1430/2009.
- İbn Dihye el-Kelbî, Ebû'l-Hattâb (Ebû'l-Fazl) Mecdüddîn Ömer b. el-Hasen b. Alî b. Muhammed b. Ferh. *el-Âyâtü'l-beyyinât fî zikri mâ fî a'zâ'i*

- Resûlillâh mine'l-mu'cizât*. thk. Cemâl Azûn. Birleşik Arap Emirlikleri: Mektebetü'l-Umreyn el-İlmiyye, 1420/2000.
- İbn Dihye el-Kelbî, Ebû'l-Hattâb Meccüddîn Ömer b. el-Hasen. *el-Ayâtü'l-beyyînât fi ma fi a'zâi'r-Resul mine'l-mu'cizât*. Riyad: Melik Faysal Kü-tüphanesi, Hizânetü't-tûrâs, 72258.
- İbn Ebû Âsım, Ebû Bekr Ahmed b. Amr b. ed-Dahhâk b. Mahled eş-Şey-bânî. *el-Âhâd ve'l-mesânî*. thk. Bâsim Faysal Ahmed el-Cevâbire. 6 Cilt. Riyad: Dâru'r-Râye, 1. Basım, 1411/1991.
- İbn Ebû Şeybe, Ebû Bekr Abdullâh b. Muhammed. *el-Musannef fi'l-ehâdîs ve'l-âsâr*. thk. Kemâl Yusûf el-Hût. 7 Cilt. Medine: Mektebetü'l-Ulûm ve'l-Hikem, 1. Basım, 1409/1989.
- İbn Ebû Usaybia, Ebû'l-Abbâs Muvaffakuddîn Ahmed b. el-Kâsım b. Halife b. Yûnus. *Uyûnü'l-enbâ' fi tabakâti'l-etibbâ*. thk. Nizâr Rızâ. Beyrût: Dâru Mektebeti'l-Hayât, ts.
- İbn Ebû Ya'lâ, Ebû'l-Hüseyn Muhammed b. Muhammed b. el-Hüseyn el-Bağdâdî. *Tabakâtü'l-Hanâbile*. thk. Abdurrahman b. Süley-man el-Useymîn. 3 Cilt. Suudi Arabistan: Dâru'l-Melik Abdülaziz, 1419/1999.
- İbn Fehd, Ebû'l-Fazl Takıyyüddîn el-Mekkî. *Lahzu'l-elhâz bi zeyli tabaka-ti'l-huffaz*. thk. Zekerıyyâ Umeyrât. 5 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İl-miyye, 1. Basım, 1419-1998.
- İbn Ferhûn, Burhâneddin İbrâhîm b. Ali b. Muhammed. *ed-Dîbâcü'l-Müz-heb*. thk. Muhammed el-Ahmedî Ebû'n-Nûr. Kahire: Dâru't-Turâs, 1391/1972.
- İbn Haldûn, Ebû Zeyd Veliyyüddîn Abdurrahmân b. Muhammed b. Mu-hammed b. Muhammed b. Hasen el-Hadramî el-Mağribî et-Tûnisî. *Tarhû İbn-i Haldun*. thk. Halil Şahhade - Süheyl Zekkâr. 8 Cilt. Bey-rût: Dâru'l-Fikr, 1421/2000.
- İbn Hallikân, Ebû'l-Abbâs Şemsüddîn Ahmed b. Muhammed. *Ve-feyâtü'l-a'yân ve enbâu ebnâi'z-zamân*. thk. İhsan Abbas. 7 Cilt. Bey-rût: Dâru Sadır, 1900.
- İbn Hamdan, Ömer Ziyaeddîn. *Kitabü'l-mû'cizât li-cem'i'l-enbiyâ 'aley-hi's-salatü ve's-sellam*. İstanbul: Evkaf Matbaası, 1338/1920.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Alî b. Ahmed b. Saîd. *Cevâmi'u's-sîre*. çev. Mehmet Salih Arı. İstanbul: Çıra Yayınları, 2004.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Alî b. Ahmed b. Saîd. *el-Fasl fi'l-milel ve'l-ehvâ'*

- ve'n-nihal.* çev. Halil İbrahim Bulut. 3 Cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2017.
- İbn Hişâm, Abdülmelik b. Hişâm. *es-Sîretü'n-nebeviyye.* ed. Hakan Temir - Haydar Yıldırım. çev. Mehmet Beşir Eryarsoy. thk. Abdurrahman el-Vekîl. 3 Cilt. İstanbul: Siyer Yayınları, 2023.
- İbn Hişâm, Abdülmelik b. Hişâm. *es-Sîretü'n-nebeviyye.* thk. Mustafa Sekkâ. Mısır: Şirketü'l-Mektebe, 1375/1955.
- İbn İshâk, Muhammed b. İshâk. *es-Sîre.* thk. Süheyl Zekkâr. Beyrût: Dâru'l-Fikr li't-tibâa, 1398/1978.
- İbn İshâk, Muhammed b. İshâk. *Sîretü İbn İshâk.* ed. Mehmet Azimli. çev. Selahattin Yıldırım. thk. Muhammed Hamidullah. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2021.
- İbn Kâdî Şühbe, Ebü's-Sıdk Takıyyüddîn Ebû Bekr b. Ahmed b. Muhammed el-Esedî ed-Dımaşkî. *Tabakâtü's-Şâfi'iyye.* thk. Abdülalîm Hân. 4 Cilt. Beyrût: Âlemü'l-Kütüb, 1. Basım, 1407/1986.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ebî Bekr b. Eyyûb ez-Züraî ed-Dımaşkî el-Hanbelî. *el-Kasîdetü'n-nûniyye.* thk. Abdullah b. Muhammed el-Umeyr. Beyrût: Darû'l-İbn Hazm, 1440/2019.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer b. Kesîr b. Dav' b. Kesîr el-Kaysî el-Kureşî el-Busrâvî ed-Dımaşkî eş-Şâfiî. *el-Bidâye ve'n-nihâye.* 20 Cilt. Beyrût: Dâru İbn Kesîr, 1434–2013.
- İbn Kutluboga, Ebû'l-Adl Zeynüddîn (Şerefüddîn) Kâsım. *Tâci't-terâcim.* thk. Muhammed Hayr Yûsuf. Dımaşk: Darû'l-Kalem, 1. Basım, 1413/1992.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd. *es-Sünen.* thk. Şuayb el-Arnaût - Muhammed Kâmil Karaballı. 5 Cilt. Dâru'r-Risâletü'l-Âlemiyeye, 1. Basım, 1430/2009.
- İbn Manzûr, Muhammed b. Mukrim. *Lisânü'l-'Arab.* Beyrût: Dâru's-Sâdır, 1414/1994.
- İbn Nâsirüddin, Şemsüddîn Muhammed b. Abdillâh. *Câmi'u'l-âsâr fî mevli-di'l-muhtâr.* Berlin: Berlin Kütüphanesi, 9547.
- İbn Nâsirüddin, Şemsüddîn Muhammed b. Abdillâh. *Câmi'u'l-âsâr fî mevli-di'l-muhtâr.* Şam: Zâhiriyye Kütüphanesi, 42.
- İbn Nâsirüddin, Şemsüddîn Muhammed b. Abdillâh. *Câmi'u'l-âsâr fî mevli-di'l-muhtâr.* Riyad: Melik Faysal Kütüphanesi, Hizânetü't-tûrâs, 43382.

- İbn Râhûye, Ebû Ya'kûb İshâk b. İbrâhîm b. Mahled et-Temîmî el-Hanzalî el-Mervezî. *el-Müsned*. thk. Abdülgafyr b. Abdülhak el-Belûşî. 5 Cilt. Medine: Mektebetü'l-Îmân, 1412/1991.
- İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed. *et-Tabakâtü'l-kübrâ*. ed. M. Ali Alioğlu. çev. Adnan Demircan. thk. Ali Muhammed Ömer. İstanbul: Siyer Yayınları, 2. Basım, 2015.
- İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed. *et-Tabakâtü'l-kübrâ*. thk. Ali Muhammed Ömer. 11 Cilt. Kahire-Mısır: Mektebetü'l-Hanci, 1421/2001.
- İbn Sînâ, Ebû Ali el-Hüseyn. *İsbâtü'n-nübbât ve te'vîlü rumûzihim ve emsâlihim*. Meşhed: Âsitân-ı Kuds-i Razevî, 537.
- İbn Sînâ, Ebû Ali el-Hüseyn. *İsbâtü'n-nübbât ve te'vîlü rumûzihim ve emsâlihim*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, 801.
- İbn Sînâ, Ebû Ali el-Hüseyn. *İsbâtü'n-nübbât ve te'vîlü rumûzihim ve emsâlihim*. İstanbul: Ragıp Paşa Kütüphanesi, 1461.
- İbn Sînâ, Ebû Ali el-Hüseyn. *İsbâtü'n-nübbât ve te'vîlü rumûzihim ve emsâlihim*. İstanbul: Nuruosmaniye Kütüphanesi, 4894.
- İbn Sînâ, Ebû Ali el-Hüseyn. *İsbâtü'n-nübbât ve te'vîlü rumûzihim ve emsâlihim*. İstanbul: Ayasofya Kütüphanesi, 4949.
- İbn Sînâ, Ebû Ali el-Hüseyn. *İsbâtü'n-nübbât ve te'vîlü rumûzihim ve emsâlihim*. Riyad: Melik Faysal Kütüphanesi, Hizânetü't-tûrâs, 34226/97906.
- İbn Sînâ, Ebû Ali el-Hüseyn. *İsbâtü'n-nübüvvât ve te'vîlü rumûzihim ve emsâlihim (Tis'ü resâ'il içinde)*. Kahire: Dâru'l-'Arab, 1326/1908.
- İbn Tağrıberdî, Ebû'l-Mehâsin Cemâlüddîn Yûsuf b. Tağrıberdî el-Atâbekî el-Yeşbugavî ez-Zâhirî. *el-Menhelî's-sâfi ve'l-müstevfi ba'de'l-Vâfi*. thk. Muhammed Muhammed Emîn. 7 Cilt. Kahire: el-Hey'etü'l-Mısriyye el-Âmme li'l-Kitâb, ts.
- İbn Tağrıberdî, Ebû'l-Mehâsin Cemâlüddîn Yûsuf b. Tağrıberdî el-Atâbekî el-Yeşbugavî ez-Zâhirî. *en-Nüccümü'z-zâhire fî mülûki Mısır ve'l-Kâhire*. 16 Cilt. Kahire: Dâru'l-Kütübî'l-Kavmiyye, ts.
- İbn Teymiyye, Ebû'l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm b. Mecdiddîn Abdisselâm el-Harrânî. *en-Nübüvvât*. thk. Muhammed Hâmid el-Fıkî. Riyad: Dâru Edvâü's-Selef, 1420/2000.
- İbn Tolun, Ebû'l-Fazl (Ebû Abdillâh) Şemsüddîn Muhammed b. Alî b. Ahmed. *Mürşidü'l-muhtâr ilâ hasâ'isi'l-Muhtâr*. thk. Ahmed Ferîd el-Mezîdî. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1. Basım, 1428/2007.

- İbn Zafer, Muhammed b. Ebî Muhammed Abdillâh. *Hayrî'l-bişer bi-hay-ri'l-beşer*. thk. Ali Ahmed Abdülal el-Nâsır. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1431/2010.
- İbnü'l-Adîm, Ebü'l-Kâsım Kemâlüddin Ömer b. Ahmed. *Buğyetü't-taleb fî târîhi Haleb*. thk. Süheyl Zekkâr. 12 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Fikr, 1431/2010.
- İbnü'l-Âkûlî, Ebü'l-Mekârim Gıyâsüddîn Muhammed b. Muhammed b. Abdillâh el-Vâsıtî. *er-Rasf limâ ruviye 'ani'n-nebiyyi mine'l-fi'l ve'l-vasf*. 2 Cilt. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle li't-tibâa ve'n-neşr ve't-tevzî, 1. Basım, 1414/1994.
- İbnü'l-Arabî, Ebû Bekr Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Meâfirî. *Ahkâmü'l-Kur'an*. thk. Muhammed Abdülkadir Atâ. 4 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 3. Basım, 1424/2003.
- İbnü'l-Cevzî, Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Âlî. *el-Vefâ bi-ahvâli'l-Mustafâ*. Riyad: Melik Faysal Kütüphanesi, Hizânetü't-tûrâs, 80191.
- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Âlî b. Muhammed el-Bağdâdî. *A'mârü'l-a'yân*. thk. Mahmûd b. Muhammed et-Tanâhî. Kahire: Mektebetü'l-Hâncî, 1. Basım, 1414/1994.
- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Âlî b. Muhammed el-Bağdâdî. *el-Muntazam fî târîhi'l-mülûk ve'l-ümem*. thk. Muhammed Abdülkadir Atâ - Mustafa Abdülkadir Atâ. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1412/1992.
- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Âlî b. Muhammed el-Bağdâdî. *el-Vefâ bi-ahvâli'l-Mustafâ*. thk. Amir Hasan Sabri et-Temîmî. Kahire: el-Meclisü'l-A'la li's-Şuuni'l-İslâmiyye, 2018/1439.
- İbnü'l-Cezerî, Ebü'l-Hayr Şemsüddin Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Âlî b. Yûsuf. *Gâyetü'n-nihâye fî tabakâti'l-kurrâ*. thk. Gotthelf Bergstraesser. 3 Cilt. Beyrût: Darû'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1402/1982.
- İbnü'l-Cezvî, Ebü'l-Ferec Cemâluddin Abdurrahman b. Ali. *el-Vefâ bi-ahvâli'l-Mustafâ*. thk. Mustafa Abdülvâhid. Kahire: Dâru'l-Kütübi'l-Hadîse, 1386/1966.
- İbnü'l-Emîn, Ebû İshâk İbrahim el-Tulaytilî. *el-İstidrâk 'ale'l-İstiâb*. thk. Hanan Haddad. Fas: Vakıflar ve İslâmî İşler başkanlığı, 2008/1429.
- İbnü'l-Esîr, Ebü'l-Hasen İzzüddîn Âlî b. Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî. *el-Kâmil fî't-târih*. thk. Ömer Abdüsselâm Tedmûrî. 10 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1. Basım, 1417-1997.

- İbnü'l-Esîr, İzzeddün Ebû'l-Hasen Ali b. Muhammed. *Üsdü'l-ğâbe fî ma'rife-ti's-sahâbe*. thk. Muhammed Abdülmenâm el-Berî - Abdulfettah Ebû Senne. Beyrût: Darü'l-İlmiyye, ts.
- İbnü'l-Faradî, Ebû'l-Velîd Abdullah b. Muhammed. *Târîhu Ulemâi'l-Ende-lîs*. thk. İzzet Attâr el-Hüseynî. 2 Cilt. Kahire: Mektebetü'l-Hancî, 2. Basım, 1408/1988.
- İbnü'l-Ğazzî, Ebû'l-Me'âlî Muhammed b. Abdirrahmân. *Dîvânü'l-İslâm*. thk. Seyyid Kasrevî Hasan. 4 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1411/1990.
- İbnü'l-Haydırî, Kutbüddîn. *Lafzü'l-mükerrerem bi-hasâ'isi'n-nebiyyi'l-mu'az-zam sallâhü 'aleyhi ve sellem*. İstanbul: III. Ahmet Kütüphanesi, 440.
- İbnü'l-Haydırî, Kutbüddîn. *Lafzü'l-mükerrerem bi-hasâ'isi'n-nebiyyi'l-mu'az-zam sallâhü 'aleyhi ve sellem*. Dublin: Chester Beatty Kütüphanesi, 3732.
- İbnü'l-Haydırî, Kutbüddîn. *Lafzü'l-mükerrerem bi-hasâ'isi'n-nebiyyi'l-mu'az-zam sallâhü 'aleyhi ve sellem*. Riyad: Melik Faysal Kütüphanesi, Hizâ-netü't-tûrâs, 43825.
- İbnü'l-İrâkî, Ebû Zür'a Veliyyüddîn Ahmed b. Abdirrahîm b. el-Hüseyn el-Kürdî el-Mîhrânî. *ez-Zeyl 'ale'l-İber fî Haberi men ğaber*. thk. Sâlih Mehdi Abbas. 3 Cilt. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 1409/1989.
- İbnü'l-İmâd, Ebû'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî. *Şezerâtü'z-zeheb fî ahhâri men zeheb*. thk. Abdülkâdir el-Arnaût - Mahmûd el-Arnaût. 11 Cilt. Beyrût: Dâru İbn Kesîr, 1. Basım, 1406/1986.
- İbnü'l-Mülakkın, Ebû Hafs Sirâcüddîn Ömer b. Alî b. Ahmed el-Ensârî el-Mısırî. *el-İkdü'l-müzheb fî tabakâti hameleti'l-mezheb*. thk. Eymen Nasr el-Ezherî - Seyyid Mühennâ. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1417/1997.
- İbnü'l-Mülakkın, Ebû Hafs Sirâcüddîn Ömer b. Alî b. Ahmed el-Ensârî el-Mısırî. *et-Tavzîh li-şerhi'l-Câmi'i's-sahîh*. thk. Hâlid er-ribât - Cum'a Fethî. 36 Cilt. Dımaşk: Dâru'n-Nevâdir, 1429/2008.
- İbnü'l-Mülakkın, Ebû Hafs Sirâcüddîn Ömer b. Alî b. Ahmed el-Ensârî el-Mısırî. *Ğâyetü's-sûl fî hasâ'isi'r-Resûl*. thk. Abdullâh Bahrüddîn Abdullâh. Beyrût: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1. Basım, 1414/1993.
- İbnü'l-Müstevfî, Ebû'l-Berekât Şerefüddîn el-Mübârek b. Ahmed b. el-Mübârek el-Lahmî el-Erbîlî. *Târîhu İrbil*. thk. Sâmi es-Sakkâr. 2 Cilt. Irak: Dâru'r-Reşîd, 1401-1980.

- İbnü'n-Nedîm. *el-Fihrist*. thk. İbrahim Ramazan. Beyrût: Dâru'l-Marife, 1415/1994.
- İbnü's-Sâî, Ebû Tâlib Tâcüddîn Alî b. Ecneb b. Osmân el-Hâzin. *ed-Dürrü's-Semin fî Esmâ'il-Musannifîn*. thk. Ahmed Şevkî Benbîn. Tunus: Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, 1. Basım, 1430/2009.
- İbnü's-Salâh, Ebû Amr Takıyyüddîn Osmân b. Salâhiddîn Abdirrahmân b. Mûsâ eş-Şehrezûrî. *Tabakâtü'l-fukahâ'i's-Şâfi'iyye*. thk. Muhyiddin Necîb. 2 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1412/1992.
- İbrahim b. Mustafa. *Câmi'u'l-mu'cizâtü'n-nebeviyye*. İstanbul: Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Veliyüddin Efendi, 816.
- İbrahim b. Mustafa. *Câmi'u'l-mu'cizâtü'n-nebeviyye*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Yazma Eserler Bölümü, 2355.
- İlhan, Avni. "Ebû Ya'kûb es-Sicistânî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/252-253. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- İlhan, Avni. "Kutbüddin er-Râvendî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/486-487. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- İlhan, Avni. "Müfîd, Şeyh". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/500-502. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- İmâm-ı Rabbânî. *İsbâtü'n-nübüvve*. thk. Gulâm Mustafa Han. Karaçi, 1383-1963.
- İmâm-ı Rabbânî. *İsbâtü'n-nübüvve -Peygamberlik Nedir?-. İstanbul: Hakikat Yayınevi, 2015.*
- İsfahânî, Ebû Nuaym Ahmed b. Abdillâh b. İshâk. *Delâilü'n-nübüvve*. çev. Cihat Ev. Ankara: İ'tisam Yayınları, 2021.
- İsfahânî, Ebû Nuaym Ahmed b. Abdillâh b. İshâk. *Delâilü'n-nübüvve*. Beyrût: Dâru'n-Nefâis, 2. Basım, 1406/1986.
- İsfahânî, Ebû Nuaym Ahmed b. Abdillâh b. İshâk. *Târîhu İsbehân*. thk. Seyyid Kisrevî Hasan. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1411/1990.
- İsmail, Mohammad Yusuf Mohammad. *Ebû İshâk el-Cûzcânî (259/873) ve Ahvâlü'r-Ricâl Adlı Eseri*. Konya: T.C. Necmettin Erbakan Üniversitesi, 2012.
- İşbîlî, Ebû Bekir Muhammed b. Hayr b. Ömer b. Halife el-Lemtûnî el-Ümevî. *Fihristü İbn Hayr el-İşbîlî*. thk. Muhammed Fuad Mansur. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1419/1998.
- İzzüddîn Abdülazîz b. Abdisselâm es-Sülemî. *Bidâyetü's-sûl fî Tafzîli'r-Resûl (Münyetü's-sûl fî tafzîli'r-Resûl)*. Dublin: Chester Beatty Kütüphanesi, 4825.

- Kaddûmî, Abdullâh b. Uvde b. Abdullah b. Sûfân. *Nûbzet'ün min mu'cizâtî'n-Nebî*. Amman: Ervika li'd-dirâsât ve'n-neşr, 1440/2019.
- Kadı Abdülcabbâr, Ebü'l-Hasen. *Tesbîtü delâ'ili'n-nübüvve*. ed. Hüseyin Hansu. çev. M. Şerif Eroğlu. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2017.
- Kâdî İyâz, Ebü'l-Fazl İyâz b. Mûsâ b. İyâz el-Yahsubî. *Tertîbü'l-medârik*. thk. Abdülkâdir es-Sahrâvî. Mağrib: Vizâretü'l-Evkâf ve's-Şü'ûnî'l-İslâmiyye, 1403/1983.
- Kâdî İyâz, Ebü'l-Fazl İyâz b. Mûsâ el-Yahsubî. *Şifâ-i Şerîf*. çev. Naim Erdoğan - Hüseyin S. Erdoğan. İstanbul: Bedir Yayınevi, ts.
- Kallek, Cengiz. "Kaffâl, Muhammed b. Ali". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/146-148. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Kallek, Cengiz. "Mâverî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/180-186. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Kallek, Cengiz. "Medâinî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/291-292. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Kandemir, M. Yaşar. "Beyhakî, Ahmed b. Hüseyin". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/58-61. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Kandemir, M. Yaşar. "Bulkînî, Abdurrahman b. Ömer". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/409-410. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Kandemir, M. Yaşar. "Ebû Dâvûd es-Sicistânî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/119-121. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Kandemir, M. Yaşar. "Ebû Zer el-Herevî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/269-270. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Kandemir, M. Yaşar. "Ebû Zür'a er-Râzî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/274-275. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Kandemir, M. Yaşar. "el-Câmiu's-sahîh". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 114-123. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Kandemir, M. Yaşar. "eş-Şifâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/134-138. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Kandemir, M. Yaşar. "Hâkim en-Nisâbü'rî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 15/190-193. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Kandemir, M. Yaşar. "Harâitî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/92. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Kandemir, M. Yaşar. "Harbî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 114-115. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.

- Kandemir, M. Yaşar. “İbn Hacer el-Askalânî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/514-531. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Kandemir, M. Yaşar. “İbn Mende, Ebû Abdullah”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/177-179. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Kandemir, M. Yaşar. “İbn Nâsirüddin”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/226-229. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Kandemir, M. Yaşar. “Kâdî İyâz”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/116-118. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Kandemir, M. Yaşar. “Moğultay b. Kılıç”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/229-231. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Kandemir, M. Yaşar. “Teymî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 41/54-56. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Kannevcî, Ebü't-Tayyib Muhammed Sıddîk Bahâdır Hân b. Hasen b. Alî. *et-Tâcü'l-mükellel min cevâhiri me'âsiri't-tirazi'l-âhiri ve'l-evvel*. Katar: Vîzâretu'l-Evkâf ve's-Şûni'l-İslâmiyye, 1428/2007.
- Kaplan, Hayri. “Şa'rânî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/347-350. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Kara, Seyfullah. “Hz. Peygamber'e Karşı Oryantalist Bakış ve Bu Bakışın Kırılmasında Metodolojik Yaklaşımın Önemi”. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 23 (30 Eylül 2005), 145-169.
- Karaarslan, Nasuhi Ünal. “İbn Hicce”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/65-66. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Karabulut, Ali Rıza. *Hatemi'l-Enbiyâ Hz. Muhammed (asm)'ın Mucizeleri*. 2 Cilt. Ankara: Gürılmaz Matbaası, 1976.
- Karabulut, Ali Rıza - Karabulut, Ahmet Turan. *Mu'cemü't-târîhi't-türasi'l-İslâmî fî mektebatî'l-âlem: el-mahtutat ve'l-matbu'at*. Kayseri: Akabe Kitabevi, 2001.
- Karaburç, Şüheda. *İnanç Bağlamında Nübüvvetin Gerekliliği*. Şanlıurfa: Haran Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Karadağ, Cafer. “İsbât-ı Nübüvvet ve Peygamberlik ve Hz. Muhammed'in Peygambeliği Adlı Eser Üzerine”. *Hadis Tetkikleri Dergisi* 1/1 (2003), 149-165.
- Karadağ, Çağfer. “İmam Rabbânî ve İtikadî Görüşleri”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/1 (2000).
- Karakuş, Abdulkadir. “Hz. Peygamber'in Tebliğ Dili ve Bunun Kur'ânî Temelleri”. *Tefsir Araştırmaları Dergisi* 3/2 (2019), 267-283.

- Karnî, Abdullah b. Muhammed. *Delâletü'l-mu'cize alâ sıdkî'n-nübüvve inde'l-Eşaire*. Londra: Takween studies and Research, 1435/2014.
- Kâsım, Abdülaziz b. İbrahim. *ed-Delîl el-İlmiyye*. Riyad: Dâru's-Su'ûdiyye li'n-neşr ve't-tevzî, 1. Basım, 1420/2000.
- Kastallânî, Ahmed b. Muhammed. *el-Mevâhibü'l-ledünniye*. Riyad: Melik Faysal Kütüphanesi, Hizânetü't-tûrâs, 65, 392, 644, 2588, 3951.
- Kastallânî, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed b. Ebî Bekr. *el-Mevâhinü'l-ledünniye*. thk. Me'mûn b. Muhyiddin el-Cennân el-Cennân. Beyrût: Dâru'l-Küttüb'l-İlmiyye, 1316/1996.
- Kastallânî, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed b. Ebî Bekr. *el-Mevâhinü'l-ledünniye*. ed. H. Rahmi Yananlı. çev. Bâkî. 2 Cilt. İstanbul: Divan Yayınları, ts.
- Kâtib Çelebi, Mustafa bin Abdullah. *Keşfü'z-zunûn*. thk. Muhammed Şerafeddin Yaltkaya. Beyrut: Darü'l el-Fikr, 1360/1941.
- Kavas, Ahmet. "İbn Tolun, Şemseddin". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/415-416. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Kaya, Mahmut. "Kindî, Ya'kûb b. İshak". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/41-58. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Kehhâle, Ömer Rızâ. *Mu'cemü'l-mü'ellifîn*. 15 Cilt. Beyrût: Mektebetü'l-Mü-sennâ, 1431/2010.
- Kemalpaşazâde, Şemsuddîn Ahmed. *Risâle fî tahkîki'l-mu'cize ve delâletihâ 'alâ sıdkî men idde'a'n-nübüvve/Risâle fî tafzîli'l-enbiyâ 'ale'l-melâ'ike*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi, Y/0443-37, Y/0443-9.
- Kemâlüddin Abdülvâhid b. Abdülkerim ez-Zemlekânî. *Hasâisü'n-nebî*. Riyad: Melik Faysal Kütüphanesi, Hizânetü't-tûrâs, 33005.
- Kennûn, Abdullah. *en-Nubûğu'l-Mağribî fî'l-edebî'l-'Arabî*. 3 Cilt. Merkezü'n-Nuhabi'l-İlmiyye, 2. Basım, 1380/1960.
- Keskin, Yusuf Ziya. "Şemâil ve Delâilü'n-Nübüvve Eserleri". *İslam ve Yorum III: Din, Bilim ve Medeniyet (Prof. Dr. Fuat Sezgin Anısına)* 1 (2019), 351-371.
- Kettânî, Ebü Abdillâh Muhammed b. Ca'fer b. İdrîs. *er-Risâletü'l-müstetrafe li-beyânî meşhûri kütübî's-sünneti'l-müşerreffe*. thk. Muhammed Muntasır b. Muhammed ez-Zemzemî. Beyrût: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 6. Basım, 1421/2000.
- Kettânî, Muhammed Abdülhay b Abdilkebir b Muhammed Hasenî İdrîsî. *Fihrisü'l-fehâris ve'l-esbât ve mu'cemü'l-me'âcim ve'l-meşyâhât*

- ve'l-müselâlat. thk. İhsan Abbas. 3 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1406/1986.
- Kılıç, Mustafa. "İbn Kuteybe'de Kıraat-Filolojik Tefsir İlişkisi (Tefsîru Garîbi'l-Kur'ân Örneği)". *Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/1 (2020), 7-50.
- Kırıç, Şemsettin. "Beyhakî'nin Delâilü'n-nübüvve Adlı Eserinin Kaynakları". *Usul İslam Araştırmaları* 23/23 (2015), 95-126.
- Koca, Ferhat. "İbn Teymiyye, Takıyyüddin". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/391-405. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Koçkuzu, Ali Osman. "Firyâbî, Muhammed b. Yûsuf". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/146. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Koçkuzu, Ali Osman. "İbn Şâhin". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/367-369. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Koçkuzu, Ali Osman. "İbnü'l-Harrât". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/70-71. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Koloğlu, Orhan Şener. "Kelâm ve Mezhepler Tarihi Literatüründe Berâhime". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13/1 (2004), 153-193.
- Korkmaz, Meltem. *İbn Rüşd'ün Mucize Anlayışı*. Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Köse, Abdullah. *Delailü'n-nübüvve Eserleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 1989.
- Köse, Saffet. "Hâdî-İlelhak, Yahyâ b. Hüseyin". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 15/17-18. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Köse, Saffet. "İbn Merzûk el-Hafîd". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/185-186. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Kureşî, Abdülkâdir. *el-Cevâhirü'l-mudîyye fî tabakâti'l-Hanefiyye*. thk. Abdülfettâh el-Hulv. Kahire: Dâru'l-Hicr, 1413/1993.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr b. Ferh. *el-İ'lâm bimâ fî dîni'n-nasârâ mine'l-fesâd ve'l-evhâm ve izhâri mehâsini dîni'l-İslâm*. thk. Ahmed Hicâzî es-Sekkâ. Kahire: Dâru't-Türâsi'l-'Arabî, 1400/1980.
- Kuşeyrî, Ebü'l-Kâsım Zeynülsîlâm Abdülkerîm b. Hevâzin b. Abdilmelik. *Kitâbü'l-Mî'râc*. çev. Cevher Caduk. thk. Ali Hasan Abdülkadir. İstanbul: İlk Harf Yayınları, 2012.
- Kuşeyrî, Ebü'l-Kâsım Zeynülsîlâm Abdülkerîm b. Hevâzin b. Abdilme-

- lik. *Kitâbü'l-Mi'râc*. thk. Ali Hasan Abdülkâdir. Paris: Dâr Byblion, 1426/2005.
- Küçükaşçı, Mustafa Sabri. “Şâmî, Şemseddin”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/330-331. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Küçükaşçı, Mustafa Sabri - Tomar, Cengiz. “İbn Asâkir, Ebü'l-Kâsım”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/321-324. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Kümillâî, Muhammed Hıfzurrahmân b. Muhibbirrahmân. *el-Büdü'rü'l-mu-diyye fî terâcimi'l-Hanefiyye*. 23 Cilt. Kahire: Dâru's-Sâlih, 2. Basım, 1439/2018.
- Leblî, Ebû Ca'fer (Ebü'l-Abbâs) Şihâbüddîn (Sadrüddîn) Ahmed b. Ebî'l-Haccâc Yûsuf b. Ya'kûb b. Alî b. Yûsuf el-Fihri. *Fihristü'l-Leblî*. thk. Yâsîn Yûsuf Ayyâş - Avvâd Abdürabbih Ebû Zîne. Beyrût: Dâru'l-Garb'il-İslâmî, 1. Basım, 1408/1988.
- Leknevî, Abdülhay. *el-Fevâ'idü'l-behiyye fî terâcimi'l-Hanefiyye*. thk. Bedreddin Ebû Firâs. Kahire: Matbaatü's-Saâde, ts.
- Lewis, Bernard. *İslâm Dünyasında Yahudiler*. çev. Bahadır Sina Şener. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları, I., 1996.
- Mağrâvî, Abdurrahman. *el-Akîdetu's-Selefiyye fî mesîratihâ't-târîhiyye*. Kahire: Mektebetü'l-İslamiyye li'n-Neşri ve't-Tevzî, 1414/1994.
- Mahfûz, Muhammed. *Teracimu'l-müellifin et-Tunisiyyin*. 5 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 2. Basım, 1415/1994.
- Mahmûd, Abdülhalîm. *Delâilü'n-nübüvve ve mu'cizâtü'r-Resûl*. Kahire: Dâru'l-Kitâbi'l-Mısırî, 1411/1991.
- Mahmûd, Abdülhalîm. *İsrâ ve'l-Mi'râc*. Kahire: Dâru's-Şa'b, ts.
- Makdisî, Ebü'l-Mehâsin Cemâlüddîn Yûsuf b. Hasen b. Ahmed. *Mu'cemü'l-kütüb*. thk. Yûsrî Abdülganî el-Büşrî. Kahire: Mektebetu İbn Sina, 1409-1989.
- Makkarî, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed b. Ahmed el-Kureşî el-Makkarî et-Tilimsânî el-Fâsî. *Nefhu't-tib*. thk. Abbas. 8 Cilt. Beyrût: Darû's-Sadr, 1431/2010.
- Makrîzî, Ebû Muhammed Takıyyüddîn. *el-Mukkaffa'l-kebîr*. thk. Muhammed el-Ya'lâvî. 8 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 2. Basım, 1427/2006.
- Malatî, Abdülbâsıt b. Halîl b. Şâhin. *Neylû'l-emel fî zeyli'd-Düvel*. thk. Abdu's-Selam Tedmürî. 9 Cilt. Beyrût: el-Mektebetü'l-Asriyye, 1422/2002.

- Mâlik, Ebû Abdillâh Mâlik b. Enes b. *el-Muvatta'*. thk. Beşşar Avvâd Ma'rûf - Mahmûd Muhammed Halîl. 2 Cilt. Beyrût: Müessesetu'r-Risâle, 1. Basım, 1412/1991.
- Malikî, Beyhâki el-, Ebû Bekir Abdullah b. Muhammed. *Riyadu'n-Nüfûs*. thk. Beşir el-Bekkuş. 2 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 2. Basım, 1414/1994.
- Mansûrî, Ebû't-Tayyib Nâyif b. Salah b. Ali. *er-Ravzû'l-bâsim fî terâcim şuyûhi'l-hâkim*. thk. Sa'd b. Abdullah el-Humeyd - Hasan Muhammed el-Makbûlî. 2 Cilt. Riyad: Dâru'l-Âsime, 1. Basım, 1432/2011.
- Maraz, Hüseyin. "Mucizenin Teolojik Açından Delil Oluşu ve İlahî Yasalarla İlişkisi". *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/2 (2017), 325-350.
- Maraz, Hüseyin. *Vâsıl bin Ata ve Mu'tezilî Düşüncenin Doğuşu*. Ankara: Otto Yayınları, 1. Basım, 2019.
- Matran, Robert. *İslâmın Yayılış Tarihi*. çev. İsmail Kayaoğlu. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, ts.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd. *Kitâbü't-Tevhîd*. çev. Bekir Topaloğlu. İstanbul: İSAM Yayınları, 2014.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd. *Kitâbü't-Tevhid*. çev. Bekir Topaloğlu. İstanbul: İSAM Yayınları, 2018.
- Mâverîdî, Ebû'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb el-Basrî. *A'lâmü'n-nübüvve*. Beyrût: Mektebetu'l-Hilâl, 1409/1989.
- Medenî, Muhammed b. Rızık b. Abdünnâsır b. Tarhûnî el-Ka'bî es-Sülemî Ebû'l-Erkam el-Mısrî. *et-Tefsîr ve'l-müfessirîn fî ğarbi Afrikiyya*. el-Memleketü'l-'Arabiyyetü's-Su'ûdiyye: Dâru İbnu'l-Cevzî, 1. Basım, 1926/2006.
- Mehrân, Muhammed Beyyûmî. *es-Siretü'n-nebeviyyetü's-şerife fî'l-kazâyâ ve's-şemail ve delâilü'n-nübüvve ve'l-hasâis*. 3 Cilt. Beyrût: Dâru'n-Nehdati'l-'Arabiyye, 1411-1990.
- Memduhoğlu, Adnan. "Molla Halil es-Siirdî'nin Hayatı ve Eserleri Hakkında Bazı Mülâhazalar". *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 7/14 (18 Aralık 2019), 608-638.
- Meriç, Altay Cem. *Peygamberliğin İspatı -Haber Delili-*. ed. Kürşad Yaman. İstanbul: İnsan Yayınları, 2. Basım, 2022.
- Merrâküşî, Ebû Abdullah Muhammed b. Muhammed b. Abdülmelik el-*ez-Zeyl ve't-tekmile li-Kitâbeyi'l-Mevsûl ve's-Sıla*. thk. İhsan Abbas. 5 Cilt. Tunus: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1437/2012.

- Mertoğlu, M. Suat. “Seâlibî, Ebû Zeyd”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/239-240. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Moğultay b. Kılıç, Ebû Abdillâh Alâüddîn. *el-İşâre ilâ sûreti'l-Mustafâ ve târîhi men ba'dehû mine'l-hulefâ'*. Beyrût: ed-Dârû's-Şâmiyye, 1. Basım, 1416/1996.
- Moğultay b. Kılıç, Ebû Abdillâh Alâüddîn. *İkmâlüü Tezhîbi'l-Kemâl*. thk. Muhammed Üsâme b. İbrâhim - Abû Abdirrahman Âdil b. Muhammed. 12 Cilt. Kahire: el-Fâruku'l-Hadîse li't-Tıbbâ'ati ve'n-Neşr, 1. Basım, 1422/2001.
- Muhammed b. Ahmed el-İmâdî. *Kevâkibü envari'l-Ahmediyye fi esrâri'l-mu'cizâti'l-Muhammediyye*. İstanbul: Çorlulu Ali Paşa Kütüphanesi, 359M.S.
- Muhammed b. Ömer en-Nevevî. *ed-Dürerü'l-behiyye fi şerhi'l hasaisi'n-nebeviyye*. Riyad: Melik Faysal Kütüphanesi, Hizânetü't-tûrâs, 37886.
- Muîn el-Miskîn. *Me'âricü'n-nübüvve fi medârici'l-fütüivve*. İstanbul: Selim Ağa Kütüphanesi, 759.
- Muîn el-Miskîn. *Me'âricü'n-nübüvve fi medârici'l-fütüivve*. İstanbul: Laleli Süleymaniye Kütüphanesi, 2038.
- Muîn el-Miskîn. *Me'âricü'n-nübüvve fi medârici'l-fütüivve*. İstanbul: Ayasofya Kütüphanesi, 3020.
- Muîn el-Miskîn. *Me'âricü'n-nübüvve fi medârici'l-fütüivve*. İstanbul: Nuruosmaniye Kütüphanesi, 3083.
- Murâdî, Ebû'l-Fazl Muhammed Halîl b. Ali b. Muhammed. *Silkü'd-dürer fi a'yâni'l-karni's-sânî 'aşer*. 4 Cilt. Beyrût: Dârû'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 3. Basım, 1408/1988.
- Mutayrî, Abdülmuhsin b. Zeben. *el-Edilletu'l-celiyye alâ sıdkî hayri'l-beriyeye*. çev. Tacettin Uzun. İstanbul: Guruba Yayınları, 2024.
- Mübârek, Abdullah b. *Müsned-i Mübârek*. çev. İshak Doğan. Konya: Hüner Yayınları, 2012.
- Müeyyed-Billâh, Ahmed b. Hüseyin. *İsbâtü nübüvveti'n-nebî*. thk. Abdülkerîm Ahmed. Halep: Mektebetü't-Türâsi'l-İslâmî, 1. Basım, 1424/2003.
- Müneccid, Selâhaddin. *Mu'cem mâ üllife an Resûlillah*. Beyrût: Dârû'l-Kita-bi'l-Cedid, 1402/1982.
- Münestîrî, Muhammed b. Muhammed b. Ömer Mahlûf. *Şeceretü'n-nûri'z-zekiyye fi tabakâti'l-Mâlikiyye*. thk. Abdülmecid Hayâlî. 2 Cilt. Beyrût: Dârû'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1. Basım, 1423/2003.

- Müzenî, Ebû İbrâhîm İsmâîl b. Yahyâ b. İsmâîl. *el-Muhtasarü'l-Müzenî*. thk. Ebû Ömer Abdullah Şerafeddin el-Dağıştânî. Riyad: Dâru'l-Medariç, 1440/2019.
- Nebhânî, Yûsuf b. İsmâîl. *Nücûmü'l-mühdedîn ve rüçûmü'l-mu'tedîn fî delâ'ilî'n-nübüvve*. Riyad: Melik Faysal Kütüphanesi, Hizânetü't-tûrâs, 37924/37935/37945.
- Nebhânî, Yûsuf b. İsmâîl. *Hüccetullâh 'ale'l-âlemîn*. el-Mektebetü'l-İslâmiyye, ts.
- Nedîm, Ebü'l-Ferec Muhammed b. Ebî Ya'kûb İshâk b. Muhammed b. İshâk. *el-Fihrist*. thk. Şeyh İbrahim Ramazan. Beyrût: Dâru'l-Marife, 2. Basım, 1417/1997.
- Nessâr, Ammâr Abûdî Muhammed. *el-Tatviru kitâbu es-sîretü'n-nebeviyye*. Bağdat: Sekâfetü'l-Âmme, 1. Basım, 1418/1997.
- Nuh b. Mustafa. *Eşrefü'l-makâle fî ma'ne'n-nübüvve*. İstanbul: Vehbî Efendi Kütüphanesi, 789.
- Nuh b. Mustafa. *Eşrefü'l-makâle fî ma'ne'n-nübüvve*. Riyad: Melik Faysal Kütüphanesi, Hizânetü't-tûrâs, 80169.
- Nu'mânî, Şiblî. *Peygamberimizin Ruhani Hayatı ve Mucizeleri*. çev. Ahmet Karataş. İstanbul: Timaş Yayınları, 2003.
- Nübâhî, Ebü'l-Hasan Ali b. Abdillâh b. Muhammed el-Cüzâmî. *Târîhu kudâtî'l-Endeliis*. Beyrût: Dâru'l-Âfâk'il-Cedide, 5. Basım, 1403/1983.
- Nüveyhiz, Âdil. *Mu'cemü'l-müfessirîn*. 2 Cilt. Beyrût: Müessesetü Nüveyhiz es-Sekâfiyye, 3. Basım, 1409/1988.
- Nüveyri, Şihabeddin. *Nihayetü'l-Erb'i fî Fünûni'l-Edeb*. Kahire: Dâru'l-Kütübi'l-Vesâiki'l-Kavmiyye, 1423/2003.
- Okay, M. Orhan. "Ahmed Midhat Efendi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/100-103. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Okay, M. Orhan. "Beşâir-i Sıdk-ı Nübüvvet-i Muhammediyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 5/548-549. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Oktay, Ayşe Sıdika. "İbn Rüşd Düşüncesinde Mucizenin Kanıtlanması Sorunu". *Felsefe Dünyası* 51 (2010), 90-118.
- Okumuş, Ömer. "Câmî, Abdurrahman". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/94-99. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Oral, Murat. "İbn Teymiyye ve 'Mukaddimetun fî Usûli't-Tefsir' Adlı Eseri". *Artuklu Akademi* 5/1 (25 Haziran 2018), 91-113.

- Ozak, Muzaffer. *Mu‘cizâtü’l enbiyâ ‘aleyhi’s-salâtü vesselâm*. İstanbul: Salâh Bilici Kitapevi, 1965.
- Öge, Ali. “Şeyhu’l-İslâm İbn Kemal’in Kur’an-ı Kerim’in İ‘câzıyla İlgili Görüşleri”. *Diyanet İlmi Dergi* 50/2 (2014), 89-102.
- Öngören, Reşat. “Tasavvuf”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/119-126. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Önkal, Ahmet. “Amr b. Abese”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 3/19. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Önkal, Ahmet. “Müseylimetülkezzâb”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/90-91. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Öz, Mustafa. “Dırâr b. Amr”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 9/274-275. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Öz, Mustafa. “el-Vefâ”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 42/599-600. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Öz, Mustafa. “Hâşim b. Süleyman Bahrânî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 161. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Öz, Mustafa. “İbn Bâbeveyh, Şeyh Sadûk”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/345-348. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Öz, Mustafa. “Müeyyed-Billâh, Ahmed b. Hüseyin”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/479-480. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Öz, Mustafa. “Nevbahtî, İsmâil b. Ali”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33/36-37. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Öz, Mustafa. “Şevâhidü’n-nübüvve”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/19-20. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Özalp, Mehmet Salih. *Beklenen Peygamber Hz. Muhammed (a.s.v.): Tevrat, İncil, Avesta ve Hindu Kaynaklarında*. Ankara: Alter Yayınları, 2020.
- Özaydın, Abdülkerim. “Diyarбекрі”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 9/472-473. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Özaydın, Abdülkerim. “İbn Kesîr, Ebü’l-Fidâ”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. C. 20. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Özcan, Abdullah. *Molla Halîl es-Si‘irdî’nin Basîretü’l-Kulûb fî Kelâmi Al-lâm’ilĞuyub Adlı Tefsîrinin Tahkik ve Tahlili*. Van: Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi, Doktora Tezi, 2018.
- Özdemir, Mehmet. “Ebû Ubeyd el-Bekrî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/247-248. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Özdemir, Mehmet. “İbn Dihye el-Kelbî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/413-414. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.

- Özdemir, Mehmet. “Siyer Yazıcılığı Üzerine”. *Milel ve Nihal* 4/3 (2007), 129-162.
- Özel, Ahmet. “Bâûniyye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 5/212-213. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Özel, Ahmet. “İbnü'l-Mülakkın”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/150-152. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Özen, Şükrü. “Mâtürîdî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/146-151. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Özen, Şükrü. “Zâhidî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/81-85. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Özer, Zülkif. *Ebü Hâtim er-Râzî'ye Göre Hz. Muhammed'in Peygamberlik Delilleri*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- Özervarlı, M. Sait. “Hârikulâde”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/181-183. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Özervarlı, M. Sait. “Nebhânî, Yûsuf b. İsmâîl”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/471-472. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Özkan, Halit. “Süyûtî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/188-198. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Öztürk, Levent. *Haçlı Seferleri'ne Kadar Abbâsîler Döneminde Hristiyanlar*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Doktora Tezi, 1994.
- Pakiş, Ömer. “Molla Halil Siirdî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/250-251. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Pekolcay, A. Necla - Uçman, Abdullah. “Eşrefoğlu Rûmî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/480-482. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Ramazan, Altıntaş. “Geçmişten Günümüze Kelâm Geleneği”. *Eskiye* 16 (2010), 22-29.
- Şa'rânî, Abdülvehhâb b. Ahmed. *Hasâisi'l-habîb*. İskenderiye: İskenderiye Kütüphanesi, 2026.
- Râzî, Ebû Abdillâh (Ebü'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin. *en-Nübüvvât ve mâ yete'allaku bihâ*. thk. Ahmed Hicâzî es-Sekkâ. Beyrût: Dâru İbn Zeydûn, 1406/1986.
- Râzî, Ebû Abdillâh (Ebü'l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin. *Me'âlimü Usûli'd-Dîn*. çev. Muhammed Altaytaş. thk. Tâhâ Abdürraûf Sa'd. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 1. Basım, 2019.

- Râzî, Ebû Hâtîm Ahmed b. Hamdân b. Ahmed. *A'lâmü'n-nübüvve er-red-dü ale'l Mulhid Ebî Bekr er-Râzî*. Beyrût: el-Müessesetu'l-Arabiyye li't-tahdîsi'l-fikrî-Dâru's-Sâkî, 1424/2003.
- Reşid, Nazım. *el-Medâihu'n-Nebeviyye*. Bağdat: Dâru'l-Âfâkî'l-Arabiyye, 1. Basım, 1423/2003.
- Safedî, Ebü's-Safâ Salâhuddîn Halîl b. İzziddîn Aybeg. *el-Vâfî bi'l-vefeyât*. thk. Ahmed el-Arnaût - Mustafa Turkî. 29 Cilt. Beyrût: Dâru İh-yâü't-Türâs, 1420/2000.
- Sağlam, Ayşe. *Hicri IV. Asırda Nübüvvet Karşıtlığı ve Hadis Tartışmaları*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Sakallı, Talat. "İbn Futays". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/498-499. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Sa'lebî, Ebû İshâk Ahmed b. Muhammed b. İbrâhîm. *el-Keşf ve'l-beyân 'an tefsîri'l-Kurân*. thk. Seyyid Kasrevî Hasan. 33 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1. Basım, 1436/2015.
- Sâlihî, Ebû Abdullah Muhammed b. Ahmed. *Tabakâtü 'ulemâ i'l-hadîs*. thk. Ekrem el-Bûşî - İbrahim ez-Zeybek. 4 Cilt. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 2. Basım, 1417/1996.
- San'ânî, Ebû Bekr Abdürrezzâk b. Hemmâm b. Nâfi'. *el-Musannef*. thk. Habîbürrahman el-A'zamî. 12 Cilt. Beyrût: el-Mektebetü'l-İslâmiyye, 2. Basım, 1403/1983.
- Sansarkan, Yusuf. *İsmâîlîğin Yeni Eflâtuncu Dönüşümü: Ebû Ya'kûb es-Sicistânî Örneği*. Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi, Doktora Tezi, 2022.
- Sayrîfînî, Ebû İshak İbrahim b. Muhammed. *el-Müntehâb min Kitâbi's-Siyâk li Târîh-i Nisâbü'r*. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1409/1989.
- Seâlibî, Ebû Zeyd Abdurrahman b. Muhammed. *el-Cevâhirü'l-hisân fî tefsîri'l-Kur'ân*. thk. Ali Muhammed Muavvaz. Beyrût: Dâru'l-İh-yâü't-Turâsî'l-Arabî, 1. Basım, 1418/1997.
- Seâlibî, Ebû Zeyd Abdurrahmân b. Muhammed. *el-Envâr fî âyâtî'n-nebiyyi'l-muhtâr*. İskenderiye: İskenderiye Kütüphanesi, 2598.
- Seâlibî, Ebû Zeyd Abdurrahmân b. Muhammed. *el-Envâr fî âyâtî'n-nebiyyi'l-muhtâr*. Tunus: Tunus Milli Kütüphanesi, 7188.
- Seâlibî, Ebû Zeyd Abdurrahmân b. Muhammed. *el-Envâr fî âyâtî'n-nebiyyi'l-muhtâr*. Şam: Zâhiriyye Kütüphanesi, 7939.
- Seâlibî, Ebû Zeyd Abdurrahmân b. Muhammed. *el-Envâr fî âyâtî'n-ne-*

- biyyi'l-muhtâr. Riyad: Melik Faysal Küttüphanesi, Hizânetü't-tûrâs, 41174.
- Sehâvî, Ebü'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed b. Abdirrahmân b. Muhammed. *ed-Dav'ü'l-lâmi' li-ehli'l-karni't-tâsi'*. thk. Hüsâmeddin el-Kudsî. 6 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Mektebetü'l-Hayât, 1431-2010.
- Sehâvî, Ebü'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed b. Abdirrahmân b. Muhammed. *el-İ'lân bi't-tevbih li-men zemme ehle't-târîh*. thk. Muhammed Osman el-Huş. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1406/1986.
- Selmân, Abdülazîz Muhammed. *Min mu'cizâti'l-enbiyâ' ve'r-rusiil*. Matbaatu'l-Medeniyye, 8. Basım, 1399/1979.
- Serkîs, Yûsuf b. İlyân b. Mûsâ. *Mu'cemü'l-matbû'âti'l-'Arabîyye ve'l-mu'arreb*. 2 Cilt. Mısır: Matbaatü's-Serkîs, 1346/1928.
- Sezgin, Fuat. *Târîhu't-türâsi'l-'Arabî*. thk. Abdülfettâh b. Muhammed el-Hulv. 5 Cilt. Riyad: İmam Muhammed b. Suûd İslâm Üniversitesi, 1411/1991.
- Sicistânî, Ebû Dâvûd Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk. *Sünenü Ebî Dâvûd*. thk. Şuayb el-Arnaût - vd. Beyrût: Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 1430/2009.
- Sicistânî, Ebû Ya'kûb İshâk b. Ahmed es-. *İsbâtü'n-nübüvve*. thk. Ârif Tâmir. Beyrût: Dâru'l-Maşrık, 1407/1986.
- Sicistânî, Ebû Ya'kûb İshâk b. Ahmed es-. *İsbâtü'n-nübüvve*. Mumbai: Bombay Merkez Küttüphanesi, 13.
- Sinanoğlu, Mustafa. "Reddiye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 34/516-521. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Sönmez, Mehmet Ali. "Firyâbî, Ca'fer b. Muhammed". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 145-146. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Sönmez, Mehmet Ali. "İbn Hibbân". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/63-64. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Sönmez, Vecihi. *Nübüvvet Tartışmaları*. İstanbul: Gündönümü Yayınları, 2005.
- Sözen, Kemal. "İbn Kemâl'in Tehâfüt Geleneğindeki Yeri ve Önemi". *Dört Öge* 5 (2014), 115-125.
- Sübkî, Ebû Nasr Tâcüddîn Abdülvehhâb b. Alî b. Abdilkâfi. *Tabakâtü's-Şâfi'îyyeti'l-kübrâ*. thk. Muhammed et-Tanâhî - Abdülfettâh b. Muhammed el-Hulv. 10 Cilt. Kahire: Hicr Li't-Tıbaa ve'n-Neşr, 2. Basım, 1383-1396/1964-1976.
- Sülemî, Ebû Muhammed İzzeddin Abdülazîz b. Abdisselam. *el-Ğâye fi İh-*

- tisâr en-Nihâye*. thk. İyâd Hâlid et-Tebbâ'. 8 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Nevâdir, 1. Basım, 1437/2016.
- Süleymân, Mukâtil b. *et-Tefsîrû'l-kebîr*. thk. Abdullah Mahmud Şehâte. 5 Cilt. Beyrût: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1. Basım, 1423/2003.
- Süyûtî, Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr. *el-Hasâisü'l-kübrâ*. Riyad: Melik Faysal Kütüphanesi, Hizânetü't-tûrâs, 36541.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî. *Buğyetü'l-vu'ât fî tabakâti'l-luğaviyyîn ve'n-nühât*. thk. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrâhim. 2 Cilt. Lübnan/Sayda: el-Mektebetü'l-Asriyye, 1401/1981.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî. *el-Hasâ'is ve'l-mû'cizâtü'n-nebeviyye*. çev. Ömer Temizel. İtisam Yayınları, 2001.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî. *Nazmü'l-îkyân fî a'yânî'l-a'yân*. thk. Philip Khuri Hitti. Beyrût: el-Mektebetü'l-İlmiyye, 1347/1928.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî. *Tabakâti'l-huffâz*. Beyrût: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1. Basım, 1403/1983.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî. *Zeylû tabakâti'l-huffâz*. 5 Cilt. Beyrût: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1. Basım, 1419/1998.
- Şa'ban b. Muhammed el-Âsârî. *el-Ferecü'l-karîb fî mu'cizâti'l-habîb*. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü Kütüphanesi, 2784.
- Şâfiî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs b. Abbâs. *el-Üm*. thk. Muhammed Zührî en-Neccâr. 8 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Fikr, 1410/1990.
- Şâfiî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs b. Abbâs. *er-Risâle*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir. Kahire: Mustafa el-Bâbî el-Halebî, 1357/1938.
- Şahin, Ahmed. *Nurlu İzler Kur'ân-ı Kerîm'de İsimleri Geçen Peygamberlerin Mûcizeleri*. ed. Mustafa Necati Bursalı. İstanbul: Çelik Yayınevi, 2010.
- Şahinoğlu, M. Nazif. "Abdülkerîm el-Cîlî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/250. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Şahyar, Ayşe Esra. "Sâbit b. Hazm". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 35/351-352. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Şâmî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Yûsuf b. Alî b. Yûsuf es-Sâlihî. *Sübülü'l-hüdâ ve'r-reşâd*. thk. Âdil Abdülmevcûd - Ali

- Muhammed. 12 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1. Basım, 1414/1993.
- Şâmî, Muhammed b. Yûsuf es-Sâlihî-. *Sübü'l-hüdâ ve'r-reşâd fî sîreti hayri'l-'ibâd*. thk. Adil Ahmed Abdülmecîd - Ali Muhammed Muavvaz. 2 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1414/1993.
- Şa'râvî, Muhammed Mütevellî. *Mu'cizâtü'l-enbiyâ' ve'r-rusûl*, ts.
- Şemseddin Şâmî. *Sübü'l-hüdâ ve'r-reşâd fî sîreti hayri'l-'ibâd*. Basra: Basra Abbâsî Kütüphanesi, 103.
- Şemseddin Şâmî. *Sübü'l-hüdâ ve'r-reşâd fî sîreti hayri'l-'ibâd*. Şam: Zâhiriyye Kütüphanesi, 1890.
- Şemseddin Şâmî. *Sübü'l-hüdâ ve'r-reşâd fî sîreti hayri'l-'ibâd*. Dublin: Chester Beatty Kütüphanesi, 5094.
- Şemseddin Şâmî. *Sübü'l-hüdâ ve'r-reşâd fî sîreti hayri'l-'ibâd*. Kahire: Dârü'l-Kütübî'l-Mısriyye, 22062/B.
- Şenel, Abdulkadir. "Kastallânî, Ahmed b. Muhammed". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/583-584. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Şenel, Abdülkadir. "İbn Müsdî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/222-223. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Şenel, Abdülkadir. "Muîn el-Miskîn". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/88-89. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Şeşen, Ramazan. "Câhiz". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/20-24. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Şeşen, Ramazan. *Müslimanlarda Tarih-Coğrafya Yazıcılığı*. İstanbul: İSAR Yayınları, 1998.
- Şevkânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî b. Muhammed. *Neylû'l-evtâr şerhu Münteka'l-ahbâr*. thk. Muhammed Subhi b. Hasan Hallâk. 15 Cilt. Suudi Arabistan: Dâru İbnu'l-Cevzî, 1. Basım, 1427/2006.
- Şeybânî, Muhammed b. Hasan. *Şerhü's-siyeri'l-kebîr*. çev. M. Sait Şimşek - İbrahim Sarmış. Eğitaş Yayınları, ts.
- Şihanoğlu, Yaşar Yılmaz. *Peygamberliğin İspatında Mûcize Gerçeği*. Van: Van Yüzyüncü Yıl Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Şirâzî, Ebû İshak. *Tabakâtü'l-fukahâ*. thk. İhsan Abbas. Beyrût: Dâru'r-Râid el-Arabî, 1. Basım, 1390/1970.
- Şişman, Merve. "İbn Şâhin'in Tabakât Türü Eserleri Özelinde Bir İnceleme". *Bayburt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12 (2020), 63-84.
- Taberânî, Ebû'l-Kâsım Müsnidü'd-dünyâ Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb.

- el-Mu‘cemü’l-‘evsat*. thk. Târık b. İvadullah Abdülmuhsin b. İbrâhîm. Kahire: Dâru’l-Haremeyn, ts.
- Taberânî, Ebü’l-Kâsım Müsnidü’d-dünyâ Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb. *el-Mu‘cemü’l-kebîr*. thk. Hamdî b. Abdilmecîd es-Selefî. Kahire: Mek-tebetü İbn Teymiyye, 2. Basım, ts.
- Taberânî, Ebü’l-Kâsım Müsnidü’d-dünyâ Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb. *el-Mu‘cemü’s-sağîr*. thk. Muhammed Şekûr el-Hâcc Emrir. Beyrût: Mektebetü’l-İslâmî, ts.
- Taberî, Ebû Ca’fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî. *Târihu’l-ümem ve’l-mülûk*. thk. Muhammed Ebü’l-Fazl İbrâhîm. 11 Cilt. Kahire: Dâ-ru’l-Maârif, 1387–1967.
- Taberî, Ebü’l-Hasen Alî b. Sehl Rabben. *ed-Dîn ve’d-devle*. çev. Fuat Aydın. İstanbul: Ensar Neşriyat, ts.
- Tâcü’l-İslâm Süleymân b. Dâ’ud es-Sebtî es-Sivârî. *Şifâü’s-sudûr fî izâhi beyâni’l-umûr li-mu‘cizâti’r-resûl*. Ankara: Umumi Evkaf Kütüphanesi, 2842.
- Tâcü’l-İslâm Süleymân b. Dâ’ud es-Sebtî es-Sivârî. *Şifâü’s-sudûr fî izâhi beyâni’l-umûr li-mu‘cizâti’r-resûl*. Dublin: Chester Beatty Kütüphanesi, 5291.
- Tâcü’l-İslâm Süleymân b. Dâ’ud es-Sebtî es-Sivârî. *Şifâü’s-sudûr fî izâhi beyâni’l-umûr li-mu‘cizâti’r-resûl*. Şam: Zâhiriyye Kütüphanesi, Sîre, 87.
- Tâhir Efendi, Bursalı Mehmed. *Osmanlı Müellifleri*. 2 Cilt. İstanbul: Meral Yayınevi, ts.
- Tarîfî, Abdülaziz b. Merzûk. *el-Mağribiyye fî Şerhi’l-Akîde el-Kayravânîyye*. Riyad: Dâru’l-Minhac, 1. Basım, 1438.
- Taşköprizâde, Ahmed Efendi. *Miftâhu’s-saâde ve misbâhu’s-siyâde fî mevzû‘âti’l-‘ulûm*. thk. Abdülvehhâb Ebü’n-Nûr - Kâmil Kâmil Bekrî. Kahire: Dâru’l-Kütübi’l-Hadîse, 1388–1968.
- Tatlı, Bekir. “Hadis Usulünde Râvi ve Rical Tenkidinin Teolojik Temel-leri”. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)* 20/2 (2020), 410-434.
- Taylan, Necip. “Alî b. Rabben et-Taberî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm An-siklopedisi*. 2/434-436. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Tekin, Serkan. *Molla Halil’in Kelâmî Görüşleri*. Sivas: Cumhuriyet Üni-versi-tesi, Doktora Tezi, 2019.

- Temîmî, Takıyyüddîn b. Abdilkâdir. *et-Tabakâtü's-seniyye fî terâcimi'l-Hanefiyye*. thk. Abdülfettâh Muhammed el-Hulv. 4 Cilt. Riyad: Dârü'r-Rifâî, 1403-1410/1989-1989.
- Temir, Hakan. *Arap Yarımadası'nda Kabile Hayatı*. İstanbul: Siyer Yayınları, 2. Basım, 2021.
- Temir, Hakan. *Beyhakfı*. İstanbul: Siyer Yayınları, 1. Basım, 2022.
- Temir, Hakan. *Ebü Nuaym el-İsfahânî*. İstanbul: Siyer Yayınları, 1. Basım, 2022.
- Temir, Hakan. *Nesep Atlası*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2021.
- Tercüman - 1001 Temel Eser Heyeti. *Eşrefoğlu Divanı / 1001 Temel Eser No. 4*. İstanbul: Tercüman Yayınları, ts.
- Teymî, Ebü'l-Kâsım Kıvâmü's-sünne İsmâîl b. Muhammed b. el-Fazl. *Delâilü'n-nübüvve*. thk. Mahmûd b. Muhammed el-Haddâd. Riyad: Dârü't-Tîbe, 1. Basım, 1409/1988.
- Tezeren, Ziver. *Aziz Mahmûd Hüdâyî*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1987.
- Tirmizî, Ebü İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre (Yezîd). *el-Câmi'ü's-sahîh*. thk. Ma'rûf, Beşşar Avvâd. 6 Cilt. Beyrût: Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, 1. Basım, 1417/1996.
- Togan, Zeki Velidi. *Tarihte Usul*. İstanbul: Enderun Yayınları, 3. Basım, 1981.
- Topaloğlu, Bekir. "Kitâbü't-tevhîd". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 117-119. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Topaloğlu, Bekir. "Tesbîtü delâilü'n-nübüvve". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/535-536. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Topuzoğlu, Tevfik Rüştü. "Ozak, Muzaffer". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 34/16-17. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Tönbehtî, Ahmed Baba. *Neylû'l-İbtihâc bi tatrîzi'd-Dîbâc*. thk. Abdülhamid Abdullah. Libya: Dârü'l-Kâtib, 2. Basım, 1421/2000.
- Tritton, Arthur Stanley. *İslâm Kelâmı*. çev. Mehmet Dağ. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, I., 2018.
- Tunç, Cihat. "Bîşr b. Mu'temir". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/223-224. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Tunç, Cihat. "Ca'fer b. Harb". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/549-551. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.

- Tural, Hüseyin. “İbn Fâris”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/479-481. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Turan, Mehmet. “Meşhur Hadis Âlimi İbn Hacer el-Askalânî’ni Hayatı ve İlmi Kişiliği” 1/1 (2017), 21-29.
- Turan, Recep. *Tefsir Usûlünde Ehl-i Sünnet ve Şia Mukayyesesi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 1. Basım, 2022.
- Turan, Şerafettin. “Kemalpaşazâde”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25/238-240. Ankara: TDV Yayınları, 2022.
- Turgut, Kadir. *Abdurrahman Câmî, Düşünce ve Eserlerinin Türk Edebiyatına Etkisi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Doktora Tezi, 2013.
- Tusûlî, Ebû’l-Hasan Ali b. Abdusselam. *Ecvibetü’t-Tusûlî an Mesâilî’l-Emûr Abdülkâdir fî’l-Cihâd*. thk. Muhammed Sâlih. Beyrût: Dârû’l-Garbi’l-İslâmî, 1. Basım, 1416/1996.
- Türcan, Galip. “Kelamda Nübüvvetin İspatı -Nübüvvet Geleneği Bağlamında”. *Dini Araştırmalar* 9/25 (2006), 217-236.
- Türer, Osman. “Ebû Nuaym el-İsfahânî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/201-204. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Türker, Ömer. *İslam Düşünce Gelenekleri Kelam-Felsefe-Tasavvuf*. İstanbul: Ketebe Yayınları, 2020.
- Türker, Ömer. “Nûh b. Mustafa”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33/230-231. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Türkyılmaz, Yunus. *Kemâlpâşazâde’nin Nesâyih Adlı Eseri’nin Transkribi ve Felsefi Tahlili*. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Uçar, Halil İbrahim - Temir, Hakan. “İlk Dönem Siyer Eserlerindeki Delâil Anlatıları ve Delâil Edebiyatının Başlangıcı”. *İSTEM* 43 (2024), 95-118.
- Uğur, Mücteba. “Ebû Avâne el-İsferâyînî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/100. TDV Yayınları, 1994.
- Uğur, Mücteba. “Ebû’l-Fazl el-Hemedânî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/315. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Uleyvi, İbn Halife. *Mu’cizâtü’n-Nebî*. Beyrût: Dârû’l-Kütübî’l-İlmiyye, 1412/1991.
- Uludağ, Süleyman. *Fahrettin Râzî Hayatı, Fikirleri, Eserleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1991.
- Uludağ, Süleyman. “Hargûşî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/167-168. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.

- Uludağ, Süleyman. *İslâm Düşünce Yapısı*. İstanbul: Dergah Yayınları, 1. Basım, 1979.
- Uludağ, Süleyman. “Keramet”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 25/265-268. Ankara: TDV Yayınları, 2022.
- Uludağ, Süleyman. “Kuşeyrî, Abdülkerîm b. Hevâzin”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/473-475. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Ulutaş, Yasin. “Ebü’l-Fazl Ca’fer b. Harb el-Hemedânî’nin (ö. 236/850-51) Hayatı, Şahsiyeti, Tartışmaları, Eserleri ve Bazı Kelâmî Görüşleri”. *Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/2 (2023), 200-218.
- Ulutaş, Yasin. “Mucize ile Delâilü’n-Nübüvve Kavramları ve Kaynakları”. *Kahramanmaraş Sütcü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 30 (2015), 569-605.
- Uzun Ali Efendi. *Risâle-i Mu’cize*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, 759.
- Uzun, Mustafa İsmet. “Abdülbâki Ârif Efendi”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/195-198. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Üçok, Bahriye. *İslâmdan Dönenler ve Yalancı Peygamberler*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1967.
- Ümit, Mehmet. “Yemen Zeydî Devleti’nin Kurucusu Hâdî ile’l-hak ve İtikâdî-Kelâmî Konulara İlişkin Eserleri”. *e-Makalat Mezhep Araştırmaları Dergisi* 10/2 (2017), 389-433.
- Ünal, İsmail Hakkı. “İbnü’l-Haydırî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/79. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Ünsal, Fatıma. “Hasâis ve Delâil Edebiyatında Hz. Peygamber’e Atfedilen Hissî Mûcizelerin Kur’an Çerçevesinde Değerlendirilmesi”. *UMDE Dini Tetkikler Dergisi* 3/1 (2020), 105-140.
- Üzüm, İlyas. “Hüccetullâh ale’l-Âlemîn”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/452-453. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Vadî, Ebû Abdurrahmân Mukbil b. Hâdî. *es-Sahîhu’l müsned min delâilî’n-nübüvve*. Kuveyt: Dâru’l-Erkam, 1406/1985.
- Vâdî, Muhammed b. Câbir. *Bernâmecü’l-Vâdî’âşî*. thk. Muhammed Mahfûz. Beyrût: Dâru’l-Garbi’l-İslâmî, 1. Basım, 1400/1980.
- Vâkıdî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer. *Kitâbu’l-Meğâzî*. thk. Marsden Jones. 3 Cilt. Beyrût: Dâru’l-A’lâmî, 1409/1989.
- Vâkıdî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer. *Kitâbü’l-Meğâzî*. çev. Musa K. Yılmaz. thk. Marsden Jones. İstanbul: İlk Harf, 2014.

- Vanlı, Hayreddin. *es-Sahîh min Mû‘cizati’l-Mustafa’aleyhi’s-salatî ve’s-selâm*. Kuveyt: Dârü’l-İbni’l-Esîr, 1421/2000.
- Velidü’l-A’zâmi. *Mu‘cizâtü’n-Nebî Muhammedin sallâhu âleyhi ve sellem*. çev. M. Sadık Aydın. Ankara: Mevlana Kitapevi, 3. Basım, 1977.
- Venşerîsî, Ebü’l-Abbâs Ahmed b. Yahyâ et-Tilimsânî el-Fâsî. *Îzâhu’l-mesâlik ilâ kavâ’idi’l-İmâm*. thk. Ahmed Bû Tâhir Hattâbî. Rabat: Dâru’l-Hadîs, ts.
- Yalçınkaya, Mustafa. “İbn Hazm’a Göre Delâilü’n-Nübüvve Bağlamında Mucizenin Konumu”. *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi* 5/1 (2022), 84-99.
- Yardım, Ali. “Ebü’s-Şeyh”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/343-344. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “A’lâmü’n-nübüvve”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 337-338. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Delâilü’n-nübüvve”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 9/117. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Ebû Hâtim er-Râzî, Ahmed b. Hamdân”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/148-150. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “el-Hasâisü’l-kübrâ”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/276-277. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Esam, Ebû Bekir”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/353-355. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Fahreddin er-Râzî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12/89-95. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Meâricü’n-nübüvve”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/209-210. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Yavuz, Yusuf Şevki - Avcı, Casim. “İbnü’l-Cevzî, Ebü’l-Ferec”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/543-549. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Yazıcı, Hüseyin. “İbn Kuteybe”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/145-149. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Yazıcı, Namık. *Peygamberimizin Mucizeleri*. İstanbul: Ebru Yayınları, 1987.
- Yezîdî, Ebü’l-Hasan. *İsbâtü’n-nübüvveti’n-Nebî*. thk. Enver Mahmud Zenati - Muhammed Galib Ali Berekât. Kahire: Dâru’l-Âfâkı’l-Arabiyye, 1430/2009.

- Yıldız, Hakkı Dursun - Yetkin, Şerare. “Abbâsîler”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 1/31-56. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Yılmaz, Harun. *Ebü'l-Ferec İbnü'l-Cevzî*. İstanbul: Siyer Yayınları, 2022.
- Yılmaz, Hasan Kâmil. “Abdülhalîm Mahmûd”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/213. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Yılmaz, Hasan Kâmil. “Aziz Mahmud Hüdâyî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/338-340. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Yılmaz, Rahile. “İbn Ebî Hâtîm er-Râzî ve 'İlelü'l-hadîs Adlı Eseri”. *Hadis Tetkikleri Dergisi* 11/22 (2013), 45-71.
- Yurdagür, Metin. “Ebü'l-Hüzeyl el-Allâf”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/330-332. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Yurdagür, Metin. “Halîmî, Ebû Abdullah”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 340-341. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Yurdagür, Metin. “Kâdî Abdülcebbar”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/103-105. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Yurdagür, Metin. “Son Dönem Mu'tezilesinin En Meşhur Kelâmcısı Kâdî Abdülcebbar Hayatı ve Eserleri”. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4 (1986), 117-136.
- Yûsuf, M. Hayr Ramazan. *Tetimmetü'l-A'lâm li'z-Ziriklî*. 3 Cilt. Beyrût: Dâru'l İbn Hazm, 2. Basım, 1422/2001.
- Yüceer, İsa. *Son Peygamberlik Risâlet ve Nübüvvetin Delillerle İspatı*. Özenir Maatbaacılık, 1996.
- Yücel, Ahmet. “Humeydî, Abdullah b. Zübeyr”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/357. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Zâhidî, Ebü'r-Recâ Necmüddîn Muhtâr b. Mahmûd b. Muhammed. *er-Risaletu'n-Nâsriyye*. thk. Muhammed el-Mısıfî. Kuveyt: Merkezü'l-Mah-tutat ve't-Türas ve'l-Vesaik, 1414/1994.
- Zahîr el-Pakistanî, İhsan İlâhî. *eş-Şî'a ve'l-Kur'ân*. Lahor- Pakistan: Ter-cümânü'l-hadîs, 1432/2011.
- Zebîdî, Muhammed Murtazâ. *Tâcu'l-'Arûs*. thk. Komisyon. Dâru'l-Hidâye, 1385/1422.
- Zebîrî, Velîd b. Ahmed vd. *el-Mevsû'atu'l-müeyyessa fî terâcimi eimmeti't-tef-sîr ve'l-İkrâ ve'n-nahv ve'l-luğa*. 3 Cilt. Manchester: Mecelletü'l-Hikme, 1424/2003.

- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân. *Mîzânü'l-i'tidal*. thk. Ali Muhammed el-Becâvî. 4 Cilt. Beyrût: Dârü'l-Ma'rife, 1382/1963.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân. *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*. thk. Şuayb el-Arnaût - Muhammed Nuaym el-Urkusûsî. 23 Cilt. Beyrût: Müessesetu'r-Risâle, 3. Basım, 1347/1928.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân. *Tezkiretü'l-huffâz*. thk. Zekeriyâ Umeyrât. 5 Cilt. Beyrût: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1419/1998.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed. *el-Muğnî fi'd-du'afâ*. thk. Nureddin Itr. Haleb: Dârü'l-Maârif, 1391/1971.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed. *Târîhu'l-İslâm ve vefeyâtü'l-meşâhîr ve'l-a'lâm*. thk. Ömer Abdüsselam ed-Tedmârî. 52 Cilt. Beyrût: Dârü'l-Kitâbi'l-'Arabî, 2. Basım, 1413/1993.
- Zehrânî, Dayfullah Yahya. *Müsâdere es-Sireti'n-nebeviyye*. Medine: Kral Fahd Kur'an-ı Kerim Matbaası, 1431/2010.
- Zindanî, Beyyinatü'r-resûl ve mu'cizâtuhu. *Beyyinatü'r-resûl ve mû'cizâtuhu*. Beyrût: Dârü'l-Kâlem, 1427/2006.
- Ziriklî, Ebû Gays Muhammed Hayrüddîn b. Mahmûd b. Muhammed b. Alî b. Fâris. *el-A'lâm*. Beyrût: Dârü'l-İlm li'l-Melayin, 15. Basım, 1431/2010.
- Ziyâeddin el-Makdisî. *Delâilü'n-nübüvve ve'l-ilahiyyât*. Riyad: Melik Faysal Kütüphanesi, Hizânetü't-tûrâs, 70483.
- Zührî, Ebû Bekr Muhammed b. Müslim b. Ubeydillâh İbn Şihâb. *el-Meğâzi*. çev. Mehmet Nur Akdoğan. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2016.
- Hizânetü't-tûrâs, Fihrisü'l-mahtûtât*. Riyad: Merkezu'l-melik faysal li'l-buhûs ve'd-dirâsâti'l-islâmiyye, ts.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1580

FCR Sertifika No | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 963

Kitap Adı: Fahreddin Râzî'de Dil İlimleri

Book Title: Language Sciences in Fakhr al-Din al-Râzî

ISBN: 978-625-5576-17-0

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576170

Yazar | Author: İsa GÜCEYÜZ | orcid.org/0000-0001-7488-6914

Kurum | Institution: Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi

ROR ID: ror.org/025y36b60

Editör | Editor: Atik AYDIN | orcid.org/0000-0001-5995-945X

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 225

Yayın Tarihi | Publication Date: Mart | March 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika No: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: CFG | Dilbilim: Tarih ve Felsefe | Linguistics: history & philosophy

BISAC: LAN009000 | Dil Sanatları ve Disiplinleri / Dilbilim | Language Arts & Disciplines / Linguistics

THEMA: CFL | Dilbilim | Linguistics

LC: P121 | Dilbilim: Genel | Linguistics: General

Atıf Bilgisi | Cite as: Güceyüz, İsa. *Fahreddin Râzî'de Dil İlimleri*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdullah b. Mübârek. *ez-Zuhd ve'r-Rekâ'ik*. thk. Habîburrahmân el-'Ezamî. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, ts.
- Açıkgenç, Alparslan. "Evâil". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 11/513-514. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Ahfeş el-Evsat, Ebu'l-Hasen. *Kitâbu'l-kavâfi*. thk. Ahmed Râtib en-Neffâh. 1. Basım. Beyrut: Dâru'l-Emâne - Dâru'l-Kalem, 1974.
- Ahmed b. Hanbel. *Musnedu Ahmed b. Hanbel*. thk. Şuayb el-Arnaût vd. 45 Cilt. Beyrut: Muessesetu'r-Risâle, 2001.
- Akbaş, Y. Fatih. *Arapça Belâgat Me'ânî, Beyân, Bedi'*. İstanbul: Cantaş Yayınları, 2021.
- Akbaş, Y. Fatih. *Arapça Dilbilgisi Sarf-Nahiv*. 4. Basım. Erzurum: Eser Yayıncılık, 2017.
- Aksan, Doğan. *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2009.
- Aktaş, Osman. "Arap Nahiv İlminin Temelleri ve İlk Nahiv Bilginleri". *İslami İlimlerin Doğuşu ve İlk Tartışmalar*. ed. Metin Özdemir-Mahmut Samar. Ankara: Fecr Yayınları, 2020.
- Akyüz, Turgut. *Fahreddîn er-Râzî'nin Mantık Görüşleri*. İstanbul: Ravza Yayınları, 2018.
- Akyüz, Turgut. *Fahreddîn er-Râzî'nin el-Mantıku'l-Kebîr'inin Tahkik ve İncelemesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2017.
- Alak, Musa. "Fahreddin er-Râzî'nin Nihâyetü'l-İcâz Adlı Eserinde Abdülkâhir el-Cürcânî'ye İtiraz Ettiği Meseleler". *Şarkiyat Mecmuası* 18 (2011), 1-17.
- Alak, Musa. *Masdarın Manaları "Masdar" – "Hâsıl bi'l-Masdar" İnceleme ve Metinler*. İstanbul: Ravza Yayınları, 2022.
- Alak, Musa. "Sarf (Tasrif) İlmi". *İslâm Medeniyetinde Dil İlimleri Tarih ve Problemler*. ed. İsmail Güler. 111-214. İstanbul: İsam Yayınları, 2015.
- 'Alevî, Yahya b. Hamza. *et-Tırâzu'l-mutezammin li-esrârî'l-belâğa ve 'ulûmi hakâiki'l-i'câz*. 3 Cilt. Beyrut: el-Mektebetu'l-'Unsuriyye, 1423.

- Altaş, Eşref. “Fahreddin er-Râzî’nin Eserlerinin Kronolojisi”. *İslâm Düşüncesinin Dönüşüm Çağında Fahreddîn er-Râzî*. ed. Ömer Türker-Osman Demir. 3. Basım. 95-169. İstanbul: İSAM Yayınları, 2021.
- Altaş, Eşref. “Fahreddin er-Râzî’nin İlimler Ansiklopedisi: Câmî’u’l-‘ulûm ya da Hadâiku’l-envâr”. *İlimleri Sunflamak İslâm Düşüncesinde İlim Tasnifleri*. ed. Mustakim Arıcı. 93-144. İstanbul: Klasik Yayınları, 2019.
- ‘Alvânî, Tâha Câbir. *el-İmâm Fahreddin er-Râzî ve Musennefâtuh*. Kahire: Dâru Selâm, 2010.
- ‘Âmirî, Ebu’l-Hasan. *el-İ’lâm bi-menâkıbi’l-İslâm*. thk. Ahmed Abdulhamîd Gurâb. 1. Basım. Riyad: Dâru’l-Asâle li’s-Sekâfe ve’n-Neşr ve’l-İ’lâm, 1988.
- Arpa, Abdülmuttalip. “Fahreddin er-Râzî’nin İ’câzu’l-Kur’ân Anlayışı”. *The Journal of Academic Social Science Studies* 6/8 (2013), 781-800.
- ‘Askerî, Ebû Hilâl. *Cemheratu’l-emsâl*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Fikr, ts.
- ‘Askerî, Ebû Hilâl. *Dîvânu’l-meânî*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Cil, ts.
- ‘Atîk, Abdulazîz. *‘İlmu’l-‘arûz ve’l-kâfiye*. Beyrut: Dâru’n-Nahdati’l-‘Arabiyye, 1987.
- ‘Atîk, Abdulazîz. *‘İlmu’l-bed’î*. Beyrut: Dâru’n-Nahdati’l-‘Arabiyye li’t-Tibâ’a, ts.
- Aydın, Atik. “Terim Sözlüklerinde İlimlerin Tasnifi ve Arapçanın Yeri - Keşşâfu Istilahâtî’l-Funûn Örneği-”. *Uluslararası Bilgi Bütünlüğü ve Bilimler Tarihi Sempozyumu Kitabı*. ed. Bülent Kent vd. 1/142-153. Ankara: Adam Yayınları, 2022.
- Aytep, Ahmet. *Fahreddin er-Râzî’nin İ’câz ve Tefsir Anlayışında Nazım*. İstanbul: İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Bağdâdî, Abdulkâdir. *Hızânetu’l-edeb ve lubbu lubâbi lisâni’l-‘Arab*. thk. Abdusselâm Muhammed Harun. 13 Cilt. Kahire: Mektebetu’l-Hâncî, 1997.
- Bâhilî, Ebû Nasr. *Şerhu Dîvânî Zi’r-Rumme*. thk. Abdulkuddûs Ebû Sâlih. 3 Cilt. Cidde: Muessesetu’l-Îmân, 1982.
- Banarlı, Nihad Sami. *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*. 2 Cilt. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2004.
- Başoğlu, Tuncay. *Fıkıh Usûlünde Fahreddin er-Râzî Mektebi*. 3. Basım. İstanbul: İSAM Yayınları, 2022.

- Baçoğlu, Tuncay. “Tâceddin Urmevî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 42/178-179. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Batalyevsî, Muhammed b. es-Sîd. *el-İktidâb fî şerhi Edebi'l-küttâb*. thk. Mustafa es-Sekkâ - Hâmid Abdulmecîd. 3 Cilt. Kahire: Matba'atu Dâri'l-Kutubi'l-Mısriyye, 1996.
- Bekrî, Abdulazîz b. Muhammed. *Şerhu'l-makâl fî şerhi Kitâbi'l-emsâl*. thk. İhsân Abbâs. 1. Basım. Beyrut, Muessesetu'r-Risâle, 1971.
- Berberî, Kumeyle. *Dilâletu siyâki'l-hâl fî'l-belâğati'l-'Arabiyye -Nihâyetu'l-icâz fî dirâyeti'l-i'câz li-Fahriddîn er-Râzî nemûzecen-*. Şelf: Câmî'atu Hasîbe b. Bû'alî, Doktora Tezi, 2022.
- Beyhakî, Ebû Bekr. *Şu'abu'l-îmân*. thk. Abdulaliyy Abdulhamîd Hâmid. 14 Cilt. Riyad: Mektebetu'r-Ruşd li'n-Neşr ve't-Tevzî', 2003.
- Bolelli, Nusreddin. *Belâgat (Beyân-Meânî-Bed'î İlimleri) Arap Edebiyatı*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2001.
- Bulut, Ali. *Belâgat Terimleri Sözlüğü*. 2. Basım. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2021.
- Câhîz, 'Amr b. Bahr. *el-Beyân ve't-tebyîn*. 3 Cilt. Beyrut: Dâr ve Mektebetu'l-Hilâl, 1423.
- Câhîz, 'Amr b. Bahr. *el-Hayevân*. 7 Cilt. 2. Basım. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1424.
- Câhîz, 'Amr b. Bahr. *er-Rasâilu'l-edebiyye*. 2. Basım. Beyrut: Dâr ve Mektebetu'l-Hilâl, 1423.
- Câmî Ali, Emân b. Ali. *el-Muhâdaratu'd-Difâ'tyye 'ani's-sunneti'l-Muhammediyye*. Cidde: Dâru'l-İsfehânî ve Şurekâuh, 1415.
- Cebeci, Lütfullah. “Mefâtihu'l-gayb”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 28/348-350. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Cerrahoğlu, İsmail. “Fahreddin er-Râzî ve Tefsiri”. *Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Dergisi* 2 (1977), 7-57.
- Cevherî, İsmail b. Hammâd. *es-Sihâh*. thk. Ahmed Abdulgafûr Attâr. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 1987.
- Cürcânî, Abdulkâhir. *Esrâru'l-Belâğa*. thk. Abdulhamîd Hindâvî. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2001.
- Cürcânî, Seyyid Şerif. *et-Ta'rifât*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1983.
- Çağrı, Mustafa. “Sirâceddin el-Urmevî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 37/262-264. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.

- Çaldak, Süleyman. “Klasik İlim Tasniflerinde Edebî İlimlerin Yeri”. *Ekev Akademi Dergisi* 18/19 (Bahar 2004), 245-264.
- Çelebi, İlyas. “el-Muhassal”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 31/16-18. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Çelebi, İlyas. “Nihâyetü’l-ukûl”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 33/103-104. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Çelebi, Kâtib. *Keşfu’z-zunûn ‘an esâmi’l-kutub ve’l-funûn*. 6 Cilt. Bağdat: Mektebetü’l-Musennâ, 1941.
- Çetin, Nihad M., “Arûz”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 3/424-437. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Çıkar, M. Şirin. “Nahiv İlmi”. *İslâm Medeniyetinde Dil İlimleri Tarih ve Problemler*. ed. İsmail Güler. 79-110. İstanbul: İsam Yayınları, 2015.
- Çınar, Sara. *Arap Dili Grameri Metodolojisi*. İstanbul: Kitap Dünyası Yayınları, 2024.
- Çiçek, Mehmet. “Fahreddîn er-Râzî’nin Câmi’u’l-‘Ulûm’unda Tefsir İlmi”. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 9/2 (2020), 1828-1853.
- Dayf, Şevkî. *el-Belâğa tatavvur ve târîh*. Kahire: Dâru’l-Me’ârif, 1995.
- Demirayak, Kenan. “Taktî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 39/482-483. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Demir, Halis. “İlimler Tasnifi Literatürü Denemesi”. *Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5/1 (2019), 47-78.
- Dişci, Halis. “Risâletü’l-Gufrân Bağlamında Fizikötesi Yolculuk ve İmru’ül-Kays”. *Marîfe Dini Araştırmalar Dergisi* 24/2 (Aralık 2024), 408-425.
- Durmuş, İsmail. “Hamâse”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 15/437-440. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Durmuş, İsmail vd. “Kafiye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 2001. 24/149-153.
- Durmuş, İsmail. “Kalb”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 24/232-233. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Durmuş, İsmail. “Mesel”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 29/293-297. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Durmuş, İsmail. “Nehcü’l-Belâğa”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 32/538-540. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Durmuş, İsmail. “Şiir”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 2010. 39/144-154.

- Durusoy, Ali. “Hüsrevşâhî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 19/58-59. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Ebû Dâvûd es-Sicistânî. *Sunenu Ebî Dâvûd*. thk. Şuayb el-Arnaût - Muhammed Kâmil Karabelli. 7 Cilt. 1. Basım. b.y: Dâru'r-Risâleti'l-‘Âlemîyye, 2009.
- Ebû Hamdân, Semîr. “Fahreddin er-Râzî Belâğî ‘Arabî Mermûğ”. *el-Fikru'l-‘Arabî* 46/8 (1987), 251-257.
- Ebû ‘Ubeyd, Kâsım b. Sellâm. *Kitâbu'l-emsâl*. thk. Abdulmecîd Katâmış. Dimeşk: Dâru'l-Me'mûn li't-Turâs, 1980.
- Emîl Bedî' Yakub. *el-Mu'cemu'l-mufasssal fî 'ilmi'l-'arûz ve'l-kâfiye ve funûni's-şî'r*. 1. Basım. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-‘İlmiyye, 1991.
- Enbârî, Kemâluddîn. *el-İnsâf fî mesâili'l-hilâf beyne'n-Nahviyyîn: el-Basriyyîn ve'l-Kûfiyyîn*. 2 Cilt. Beyrut: el-Mektebetu'l-'Asriyye, 2003.
- Esterâbâdî, Radî. *Şerhu's-Şâfiye*. Muhammed Nûr el-Hasan vd. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-‘İlmiyye, 1975.
- Ezherî, Ebû Mansûr. *Tehzîbu'l-luga*. thk. Muhammed ‘Avz Mur'ib. 8 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-'Arabî, 2001.
- Fârâbî, Muhammed b. Tarhan b. Uzlûğ. *İhsâu'l-'ulûm İlimlerin Sayımı*. çev. Ahmet Ateş. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1990.
- Fârisî, Ebû Ali. *Şerhu Kitâbi'l-hamâse*. thk. Muhammed Osman Ali. 3 Cilt. 1. Basım. Beyrut: Dâru'l-'Evzâ'î, ts.
- Fazlîoğlu, Şükrân. *Dil Bilimlerinin Sınıflandırılması*. İstanbul: Kitabevi 2012.
- Ferâhîdî, Halil b. Ahmed. *el-Cumel fî'n-nahv*. thk. Fahreddin Kabâve. 5. Basım. b.y: yy. 1995.
- Ferâhîdî, Halil b. Ahmed. *Kitâbu'l-'ayn*. thk. Mehdi el-Mahzûmî - İbrahim es-Sâmerrâî. 8 Cilt. Beyrut: Dâru ve Mektebetu'l-Hilâl, ts.
- Ferezdak, Ebû Firâs. *Dîvânû'l-Ferezdak*. nşr. Kerem el-Bustânî. Beyrut: Dâru Sâdır, ts.
- Fidan, İbrahim. “Arap Dil İlimlerinin Klasikleri”. *İslâmî İlimlerin Klasikleri*. ed. Hadi Ensar Ceylan-Ahmet Ziya Fıstıkçıoğlu. 171-196. Ankara: Eskiyei Yayınları, 2024.
- Fischer, Steven Roger. *Dilin Tarihi*. çev. Muhtesim Güvenç. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları, 2022.
- Gazzâlî, Huccetu'l-İslâm Muhammed b. Ahmed. *İhyâu 'ulûmi'd-dîn*. çev. Abdullah Aydın. İstanbul: Ayfa Basın Yayın Dağıtım, ts.

- Gölcük, Şerafettin. “Kitâbü’l-Erbaîn”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 26/100. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Güceyüz, İsa. “Abdülkâhir Cürcanî’nin Beyan Anlayışı”. *Abdülkâhir el-Cürcânî’nin Dil ve Edebiyat Anlayışı*. ed. İsa Güceyüz. Ankara: Fecr Yayınları, 2022.
- Güceyüz, İsa. *Belâgat İlimleri Tarihi -Terimleşme Bağlamında-*. Ankara: Fecr Yayınları, 2023.
- Güceyüz, İsa. “Belâgat Tarihinde Bir Donukluk veya Çöküş (İnhitât) Döneminden Söz Edilebilir mi? -Hicri 5. ve 7. Yy. Arasında Belâgate Yapılan Katkılar Bağlamında Bir Okuma-”. *Artuklu Akademi* 11/1 (Haziran 2024), 99-118.
- Gündüzöz, Soner. *Arapçada Kelime Türetimi: Kavramlar-Kuramlar-Kurumlar*. İstanbul: Kayıhan Yayınları, 2005.
- Hacımuftüoğlu, Nasrullah. “Belâgat İlminin Gelişmesine Müessir Olan Kaynaklar”. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11 (1993), 268-298.
- Hacımuftüoğlu, Nasrullah. “Fahreddin er-Râzî’nin Belâgat ve İcâz Teorisi”. *İslâm Düşüncesinin Dönüşüm Çağında Fahreddîn er-Râzî*. ed. Ömer Türker-Osman Demir. 3. Basım. 277-292. İstanbul: İSAM Yayınları, 2021.
- Hâlidî, Ebû Bekr Muhammed b. Hâşim – Hâlidî, Ebû Osmân Sa’îd b. Hâşim (el-Hâlidîyyân). *Hamâsetu’l-hâlidîyyeyn bi’l-eşbâh ve’n-nezâir min eş’ari’l-mutekaddimîn ve’l-câhiliyyîn ve’l-muhadramîn*. thk. Muhammed Ali Dikka. (Dımaşk: Vezâratu’s-Sekâfe, 1995.
- Hamevî, Yâkut. *Mu’cemu’l-udebâ*. thk. İhsân Abbâs. 7 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Garbi’l-İslâmî, 1993.
- Hamîdâvî, Ekrem Na’îm Atvân. *et-Te’vîlu’n-nahvî ‘inde’l-Fahr er-Râzî fî Mefâtîhi’l-gayb*. Kufe: Kufe Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Harîrî, Kâsım b. Muhammed Ali. *Makâmâtü’l-Harîrî*. Beyrut: Matba’atu’l-Me’ârif, 1873.
- Hârizmî, Muhammed b. Ahmed. *Mefâtihu’l-‘ulûm*. nşr. İdâratu’t-Tıbâ’a el-Munîriyye. 1. Basım. Kahire: Matba’atu’s-Şark, 1342.
- Harun, İzzettin İbrahim. *el-Kazâya’n-nakdiyye ve’l-belâğiyye fî kitâbi Ni-hâyeti’l-icâz fî dirâyeti’l-i’câz li-Fahreddîn er-Râzî*. Omdurman: Câmî’atu’l-Kur’ânî’l-Kerîm ve’l-‘Ulûmî’l-İslâmiyye, Yüksek Lisans Tezi, 2017.

- Hasib, Musullu Abdullah. *İmrüilkays Kasîde-i Muallakasının Şerhi*. haz. Zehra Gözütok. Kahramanmaraş: Samer Yayınları, 2021.
- Hâşimî, Ebu'l-Hayr. *Kitâbu'l-emsâl*. Dimeşk: Dâru Sa'duddîn, 1423.
- Hattâbî, Ebû Süleyman. *Garîbu'l-Hadîs*. thk. Abdulkerîm İbrahim el-Az-bâvî. 3 Cilt. Dimeşk: Dâru'l-Fikr, 1982.
- Henâdî, Muhammed Abdulkâdir. *Cuhudu'l-Fahr er-Râzî fî'n-nahv ve's-sarf*. Mekke: Ummu'l-Kurâ Üniversitesi, Doktora Tezi, 1985.
- Hicâzî, Mahmud Fehmi. "Arap Dil İlimlerinin Sınıflandırılması". çev. Zübeyt Nalçakan. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17/33 (Haziran 2018), 283-296.
- Himyerî, Neşvân b. Sa'îd. *el-Hûru'l-în*. thk. Kemal Mustafa. Kahire: Mektebetu'l-Hâncî, 1948.
- Himyerî, Neşvân b. Sa'îd. *Şemsu'l-ʿulûm ve devâ'u kelâmi'l-ʿArab mine'l-kulûm*. thk. Hüseyin b. Abdullah el-Ömerî vd. 11 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr el-Mu'âsır, 1999.
- İsfahânî, Muhammed b. el-Hasan. *Şerhu dîvânî'l-hamâse*. thk. Garîd eş-Seyh. 1. Basım. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2003.
- İbn 'Abdirabbih. *el-ʿIkdu'l-ferîd*. 8 Cilt. 1. Basım. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1404.
- İbn 'Akîl, Bahâuddîn. *Şerhu İbn 'Akîl 'alâ Elfıyyeti İbn Mâlik*. thk. Muhammed Muhyiddîn Abdulhamîd. 4 Cilt. Kahire: Dâru't-Turâs – Dâru Mısra li't-Tibâ'a, 1980.
- İbn Cinnî, Ebu'l-feth Osman. *el-Hasâis*. 3 Cilt. 4. Basım. Kahire: el-Hey'etu'l-Misriyyetu'l- 'Amme li'l-Kitâb, ts.
- İbn Cinnî, Ebu'l-feth Osman. *el-Munsif*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Kadîm, 1954.
- İbn Cinnî, Ebu'l-feth Osman. *Kitâbu'l-'arûz*. thk. Ahmed Fevzî el-Hîb. 1. Basım. Kuveyt: Dâru'l-Kalem, 1987.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr. *el-Kitâbu'l-musannef fî'l-ehâdis ve'l-âsâr*. thk. Kemal Yusuf el-Hût. 7 Cilt. Riyad: Mektebetu'r-Ruşd, 1409.
- İbn Ebî Usaybi'a, Ebu'l-Abbas. *'Uyûnu'l-enbâ' fî tabakâti'l-etebbâ'*. thk. Nizâr Rızâ. Beyrut: Dâru Mektebeti'l-Hayat, ts.
- İbn Fâris, Ahmed. *Mu'cemu mekâyîsi'l-luğa*. thk. Abdusselâm Muhammed Harun. 6 Cilt. b.y: Dâru'l-Fikr, 1979.
- İbn Fâris, Ahmed. *Mucmelu'l-luğa*. thk. Zuheyr Abdulmuhsin Sultân. 2 Cilt. Beyrut: Muessesetu'r-Risâle, 1986.

- İbn Hallikân, Şemsuddîn. *Vefeyâtü'l-a'yân ve enbâu ebnâi'z-zemân*. nşr. İhsân Abbâs. 7 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, 1968-1994.
- İbn Hazm, Ahmed b. Sa'îd. *Rasâilu İbn Hazm*. thk. İhsân Abbâs. 4 Cilt. 2. Basım. Beyrut: el-Muessesetu'l-'Arabiyye li'd-Dirâsât ve'n-Neşr, 1987.
- İbn Kadı Şuhbe, Takıyyuddîn. *Tabakâtü's-Şâfi'iyye*. thk. el-Hâfız Abdullim Hân. 4 Cilt. Beyrut: 'Âlemu'l-Kutub, 1407.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ. *el-Bidâye ve'n-nihâye*. thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Turkî. 21 Cilt. Kahire: Dâru Hecr li't-Tibâ'a ve'n-Neşr ve't-Tevzî', 2003.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ. *Tabakâtü's-Şâfi'iyyîn*. thk. Ahmed Ömer Hâşim - Muhammed Zeynuhum Muhammed 'Azb. Port Sa'îd: Mektebetu's-Sekâfeti'd-Dîniyye, 1993.
- İbn Kuteybe, Abdullah b. Muslim. *el-Meânî'l-kebîr fî ebyâti'l-meânî*. thk. Sâlim Krenkow - Abdurrahman b. Yahyâ b. Ali el-Yemânî. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1984.
- İbn Kuteybe, Abdullah b. Muslim. *eş-Şi'r ve's-şu'arâ'*. 2 Cilt. Kahire: Dâru'l-Hadîs, 1423.
- İbn Kuteybe, Abdullah b. Muslim. *'Uyûnu'l-'ahbâr*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1418.
- İbn Mâlik, Muhammed b. Abdullah. *Şerhu Teshîli'l-Fevâid*. thk. Abdurrahman es-Seyyid - Muhammed Bedevî el-Mahtûn. 4 Cilt. Kahire: Hecr li't-Tibâ'a ve'n-Neşr ve't-Tevzî', 1990.
- İbn Manzûr, Cemâluddîn. *Lisânu'l-'Arab*. 15 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, 1414.
- İbn Reşîk el-Kayrevânî, *el-'Umde fî mehâsini's-şî'r ve 'âdâbih*. thk. Muhammed Muhyiddîn Abdulhamîd. 2 Cilt. 5. Basım. Beyrut: Dâru'l-Cil, 1981.
- İbn Sîde, Ali b. İsmail. *el-Muhassas*. thk. Halil İbrahim Ceffâl. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-'Arabî, 1996.
- İbn Sîde, Ali b. İsmail. *el-Muhkem ve'l-muhîtu'l-a'zam*. thk. Abdulhamîd Hindâvî. 11 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2000.
- İbn Sîde, Ali b. İsmail. *Şerhu'l-muşkil min şî'ri'l-Mütenebbî*. thk. Mustafa es-Sekkâ- Hâmid Abdulmecîd. 2 Cilt. Kahire: el-Mektebetu'l-'Arabiyye, 1976.
- İbn Sînâ. *el-Kânûn fî't-tib*. thk. Muhammed Emin ed-Dannâvî. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1999.

- İbnu'l-Cevâlîkî, Mevhûb b. Ahmed. *Şerhu Edebi'l-kâtib*. thk. Mustafa Sâdık er-Râfî'î. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, ts.
- İbnu'd-Demâmînî, Ebû Abdillâh. *el-'Uyûnu'l-ğâmize 'alâ habâyâ'r-râmize*. thk. el-Hassânî Hasan Abdullah. 2. Basım. Kahire: Mektebetu'l-Hâncî, 1994.
- İbnu'l-Esrîr, Mecduddîn. *el-Bedî' fî 'ilmi'l-'Arabîyye*. thk. Fethî Ahmed Aliy-yuddîn. 2 Cilt. Mekke: Câmi'atu Ummi'l-Kurâ, 1420.
- İbnu'l-Esrîr, Ziyâuddîn. *el-Meselu's-sâir fî 'edebi'l-kâtib ve's-şâir*. thk. Muhammed Muhyiddîn Abdulhamîd. 2 Cilt. Beyrut: el-Mektebetu'l-'Asriyye li't-Tibâ'a ve'n-Neşr, 1420.
- İbnu'l-Hâcib, Ebû Bekir b. Yunus. *el-Emâlî*. thk. Fahr Salih Süleyman Kudâra. 2 Cilt. Ürdün: Dâru 'Ammâr-Beyrut: Dâru'l-Cîl, 1989.
- İbnu'l-Haddâd, Muhammed b. Sa'îd es-Serakustî. *Kitâbu'l-ef'âl*. thk. Hüseyin Muhammed Şeref. 4 Cilt. Kahire: Muessesetu Dâri's-Şa'b, 1975.
- İbnu'l-İfîlî, Ebu'l-Kâsım. *Şerhu şî'ri'l-Mütenebbî*. thk. Mustafa 'Uleyyân. 2 Cilt. Beyrut: Muessesetu'r-Risâle, 1992.
- İbnu'l-Kıftî, Cemaluddin Ebu'l-Hasen. *İhbâru'l-'ulemâ' bi-ahbârî'l-hukemâ'*. thk. İbrahim Şemsuddîn. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, 2005.
- İbnu's-Şecerî. *el-Emâlî*. thk. Mahmud Muhammed et-Tannâhî. 3 Cilt. Kahire: Mektebetu'l-Hâncî, 1991.
- İbn Ya'îş, Ebu'l-Bekâ. *Şerhu'l-Mufasssal*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, 2001.
- İhvânü's-Safâ. *Rasâilu İhvâni's-Safâ*. Kum: Mektebu'l-'İlâmi'l-İslâmî, 1405.
- İmrûu'l-Kays b. Hucr. *Dîvânü İmrîi'l-Kays*. thk. Abdurrahman el-Mustâvî. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 2004.
- İsferâyînî, 'İsâmuddîn. *el-Atvel Şerhu Telhîsi Miftâhi'l-'Ulûm*. thk. Abdulhamîd Hindâvî. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, ts.
- Kadî el-Cürcânî, Ebu'l-Hasen. *el-Vesâta beyne'l-Mütenebbî ve Husûmih*. thk. Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahim - Ali Muhammed el-Becâvî. Kahire: Matba'atu İsa el-Bâbî el-Halebî ve Şurekâuh, 1966.
- Kalkaşendî, Ahmed b. Ali. *Subhu'l-a'sâ fî sinâ'ati'l-inşâ'*. 15 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, ts.
- Kallek, Cengiz. "Cevâmiu'l-Ulûm". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 7/440-442. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.

- Karaca, Gülsüm. *Fahrüddîn er-Râzî ve Nihâyetü'l-Îcâz fî Dirâyeti'l-Î'câz İsimli Eseri*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Kara, İbrahim. “Arap Belâgatında İktibas Sanatı”. *Artuklu Akademi* 8/1 (2021), 77-98.
- Kahya, Esin. “el-Kânûn fî't-tıb”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 24/331-332. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Kaya, Mahmut. “İhsâü'l-Ulûm”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 21/549-550. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Kaya, Mahmut. “Kindî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 2002. 26/41-58.
- Kazvînî, Hatîb. *el-Îzâh fî 'ulûmi'l-Belâga el-Meânî ve'l-Beyân ve'l-Bedî'*. thk. Muhammed Abdu'l-Mun'im Hafâcî. 3 Cilt. 3. Basım. Beyrut: Dâru'l-Cil, ts.
- Kazvînî, Hatîb. *et-Telhîs fî 'ulûmi'l-belâğa*. thk. Abdurrahman el-Bergûgî. 2. Basım. Kahire: Dâru'l-Fikri'l- 'Arabî, 1932.
- Kehhâle, Ömer Rıza. *Mu'cemu'l-muelliîfîn*. 13 Cilt. Beyrut: Mektebetu'l-Mu-sennâ – Dâru İhyâi't-Turâsî'l-'Arabî, 1414/1993.
- Keskinoğlu, Hatice. “Sekkâkî'nin Hayatı, Eserleri; Belâgat ve Dil İlimlerindeki Yeri”. *Ebu Yakup Sekkâkî'nin Gramer ve Belâgat Anlayışı*. ed. Tahsin Yurttaş-Abdullah Hacıbekiroğlu. 17-53. Ankara: Fecr Yayınları, 2023.
- Kılıç, Hulusi. “İştikak”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 23/439-440. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Kılıç, Hulusi. “Sarf”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 36/136-137. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Kızılkaya, Yakup. “Arap Dilinde Meselin Darbı”. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 42 (2014), 281-295.
- Kindî, Yakub b. İshak. *Rasâilu'l-Kindî el-felsefiyye*. thk. Muhammed Abdulhâdî Ebû Rîde. 2. Basım. Kahire: Matba'atu Hassân, 1978.
- Koca, Ferhat. “el-Mahsûl”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 27/391-392. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Kudâme b. Ca'fer, Ebu'l-Ferec. *Nakdu's-şî'r*. Kostantiniyye: Matba'atu'l-Cevâ'ib, 1302.
- Kureşî, Ebû Zeyd. *Cemheratu eş'ari'l-'Arab*. thk. Ali Muhammed el-Becâvî. Kahire: Nahdatu Mısra li't-Tıba'a ve'n-Neşr ve't-tevzî', ts.

- Kurtuluş, Rıza. “Câmiu'l-ulûm”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 7/134. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Kutluer, İlhan. “Hârizmî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 16/222-224. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Kutluer, İlhan. “İlim”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 22/109-114. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Lebîd b. Rebî'a. *Dîvânu Lebîd b. Rebî'a*. thk. Hamdû Tammâs. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 2004.
- Ma'arrî, Ebu'l-'Alâ. *el-Lâmî'u'l-'azîzî şerhu dîvânî'l-Mütenebbî*. thk. Muhammed Sa'îd el-Mevlevî. 1. Basım. Riyad: Merkezi'l-Melik Faysal li'l-Buhûs ve'd-Dirâsâtî'l-İslâmiyye, 2008.
- Ma'arrî, Ebu'l-'Alâ. *Şerhu dîvânî'l-Mütenebbî (Mu'cizu Ahmed)*. thk. Abdulmecîd Diyâb. 4 Cilt. 2. Basım. Kahire: Dâru'l-Me'ârif, 1992.
- Ma'arrî, Ebu'l-'Alâ. *Tefsîru ebyâtî'l-meânî min şî'ri Ebi't-Tayyib el-Mütenebbî*. thk. Mucâhid Muhammed Mahmud es-Savvâf - Muhsin Gayyâz. Dimeşk: Dâru'l-Me'mûn li't-Turâs, 1979.
- Mâlik b. Enes. *el-Muvatta'*. thk. Muhammed Fuâd Abdalbâkî. Beyrut: Dâru İhyâ't-Turâsî'l-'Arabî, 1985.
- Matlûb, Ahmed. *Mu'cemu'l-Mustalahâtî'l-Belâğîyye ve Tatavvuruhâ*. 3 Cilt. Irak: Matba'atu'l-Mecma'i'l-'İlmiyyi'l-'İrâkî, 1983.
- Medenî, İbn Ma'sûm. *Envâru'r-rebî' fî envâ'i'l-bedî'*. Şâkir Hâdî Şükr. 1. Basım. Necef: Matba'atu'n-Nu'mân, 1968.
- Mermer, Ahmet - Koç Keskin, Neslihan. *Eski Türk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2016.
- Merzubânî, Ebû 'Ubeydillâh. *el-Muvaşşah fî me'âhizi'l-'ulemâ 'ale's-şu'arâ'*. nşr. Cem'iyyetu Neşri'l-Kutubi'l-'Arabîyye. Kahire: el-Matba'atu's-Selefiyye ve Mektebetuhâ, 1343.
- Meydânî, Muhammed b. İbrahim. *Mecme'u'l-emsâl*. thk. Muhammed Muhyiddîn Abdulhamîd. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, ts.
- Murâdî, Abdullah b. Ali. *Tavdîhu'l-mekâsîd ve'l-mesâlik bi-şerhi Elfîyyeti İbn Mâlik*. thk. Abdurrahman Ali Süleyman. 3 Cilt. Kahire: Dâru'l-Fikri'l-'Arabî, 2008.
- Müberraîd, Ebu'l-Abbâs. *el-Kâmil fî'l-luğa ve'l-edeb*. thk. Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahim. 4 Cilt. Kahire: Dâru'l-Fikri'l-'Arabî, 1997.
- Mühellebî, Ahmed b. Ali. *el-Me'âhiz 'alâ şurrâhi dîvânî Ebi't-Tayyib el-Mütenebbî*. thk. Abdulazîz b. Nâsir el-Mânî. 5 Cilt. 2. Basım. Riyad: Merkezi'l-Melik Faysal li'l-Buhûs ve'd-Dirâsâtî'l-İslâmiyye, 2003.

- Nâzırü'l-Ceyş, Muhibbuddîn Muhammed b. Yusuf. *Temhîdu'l-kavâid bi-şerhi Teshîli'l-Fevâid*. Ali Muhammed Fâhir vd. 11 Cilt. Kahire: Dâru's-Selâm li't-Tıbâ'a ve'n-Neşr ve't-Tevzî', 1428.
- Nevâî, Ali Şir. *Mîzânü'l-evzân (Vezinlerin Terazisi)*. haz. Kemal Eraslan. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1993.
- Nuveyrî, Ahmed b. Abdulvehhâb. *Nihâyetü'l-'ereb fî funûni'l-'edeb*. 33 Cilt. Kahire: Dâru'l-Kutubi ve'l-Vesâ'iki'l-Kavmiyye, 1423.
- Ömer, Abdulhamîd. *Mu'cemu'l-luğati'l-'Arabîyyeti'l-mu'âsıra*. 4 Cilt. Kahire: 'Âlemü'l-Kutub, 2008.
- Ömer İbrahim, İmtisâl Abdülmâcid. "Mevâtunu'l-İhtilâf beyne'r-Râzî ve'l-Cürcânî fî Ba'zı'l-Mesa'ili'l-Belâğîyye". *Mecelletu'l-Kulzum li'd-Dirâsâti't-Terbeviyye ve'n-Nefsiyye ve'l-Luğaviyye* 7 (2022), 131-150.
- Ömer, Muhammed Fehmi. "Arâisu'l-Muhassal min Nefâisi'l-Mufassal li'l-İmâm Fahreddin er-Râzî: Arz ve Tahlîl". *Havliyyetu Kulliyyeti'l-Luğati'l-'Arabîyye bi Cürcâ* 3/1 (1999), 11-78.
- Özdemir, Abdurrahman. "Aruz İlmi". *İslâm Medeniyetinde Dil İlimleri Tarih ve Problemler*. ed. İsmail Güler. 357-424. İstanbul : İSAM Yayınları, 2015.
- Öztürk, Mustafa – Mertoğlu, M. Suat. "Zemahşerî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 44/235-238. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Öztürk, Mürsel. "Rubâî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 35/176-177. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Pala, İskender. *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*. 29. Basım. İstanbul: Kapı Yayınları, 2018.
- Pullu, İdris. *Arap Dili ve Edebiyatında Meseller, Dil ve Belâgat Yönünden Özellikleri*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Râzî, Fahreddin. *'Acâ'ibu'l-Kur'ân*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, 1984.
- Râzî, Fahreddin. *Câmi'u'l-'ulûm*. haz. Seyyid Ali Âl-i Dâvûd. Tahran: Mevkûfâtı Doktor Mahmud Afşâr, 1382.
- Râzî, Fahreddin. *Câmi'u'l-'ulûm*. İstanbul: Beyazıt Kütüphanesi, Beyazıt Koleksiyonu, B3696.
- Râzî, Fahreddin. *Câmi'u'l-'ulûm*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Aya-sofya Koleksiyonu, 2205.
- Râzî, Fahreddin. *Câmi'u'l-'ulûm*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Aya-sofya Koleksiyonu, 3832.

- Râzî, Fahreddin. *Esâsu't-takdîs*. thk. Ahmed Hicâzî es-Sekkâ. Kahire: Mektebetu'l-Kulliyyâti'l-Ezheriyye, 1986.
- Râzî, Fahreddin. *Esrâru't-tenzîl ve envâru't-te'vîl*. İstanbul: Hacı Selim Ağa Kütüphanesi, Hacı Selim Ağa Koleksiyonu, 0037.
- Râzî, Fahreddin. *Esrâru't-tenzîl ve envâru't-te'vîl*. thk. Ahmed Hicâzî es-Sekkâ. Kahire: el-Mektebetu'l-Ezheriyye li't-Turâs, 2016.
- Râzî, Fahreddin. "Fahreddin er-Râzî'nin Vasiyeti". çev. M. Cüneyt Kaya. *İslâm Düşüncesinin Dönüşüm Çağında Fahreddîn er-Râzî*. ed. Ömer Türker-Osman Demir. 3. Basım. 681-685. İstanbul: İSAM Yayınları, 2021.
- Râzî, Fahreddin. *Hadâ'îku'l-envâr fî hakâ'iki'l-esrâr*. Çorum: Hasan Paşa Kütüphanesi, Hasan Paşa Yazma Koleksiyonu, 3120.
- Râzî, Fahreddin. *Hadâ'îku'l-envâr*. Tahran: Kütüphane-i Meclis-i Şûrâ-yı Millî, Tabâtabâî Koleksiyonu, 1166.
- Râzî, Fahreddin. *el-Kâşif 'an usûli'd-delâ'il*. thk. Ahmed Hicâzî es-Sekkâ. Beyrut, Dâru'l-Cîl, 1992.
- Râzî, Fahreddin. *Kitâbu'l-erba'în*. thk. Ahmed Hicâzî es-Sekkâ. 2 Cilt. Kahire: Mektebetu'l-Kulliyyâti'l-Ezheriyye, 1986.
- Râzî, Fahreddin. *Kitâbu'l-frâse*. haz. Abdulhamîd Sâlih Hamdân. Kahire: 'Âlemu'l-Kutub, 2002.
- Râzî, Fahreddin. *Kur'ân'ın İ'câzı ve Belâgat*. çev. Zekeriya Çelik. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2022.
- Râzî, Fahreddin. *el-Mahsûl*. thk. Tâha Câbir el-'Alvânî. Beyrut: Muesse-setu'r-Risâle, 1997.
- Râzî, Fahreddin. *el-Mebâhisu'l-meşrikiyye fî 'ilmi'l-ilâhiyyât ve't-Tabî'iyyât*. Kum: İntişârâtı Beydâr, ts.
- Râzî, Fahreddin. *Mefâtihu'l-gayb*. 32 Cilt. 3. Basım. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-'Arabî, 1420.
- Râzî, Fahreddin. *Menâkibu'l-İmâmi's-Şâfi'î*. thk. Ahmed Hicâzî es-Sekkâ. Kahire: Mektebetu'l-Kulliyyâti'l-Ezheriyye, 1986.
- Râzî, Fahreddin. *el-Metâlibu'l-'âliye*. thk. Ahmed Hicâzî es-Sekkâ. 9 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, 1987.
- Râzî, Fahreddin. *el-Muhassal*. nşr. Taha Abdurrauf Sa'd. Kahire: Mektebetu'l-Kulliyyâti'l-Ezheriyye, ts.
- Râzî, Fahreddin. *Munâzarâtı Fahriddîn er-Râzî fî bilâdi Mâverâinnehr*. thk. Fethullah Halîf. Beyrut: Dâru'l-Meşrik, ts.

- Râzî, Fahreddin. *en-Nefs ve'r-rûh ve şerhu kuvâhumâ*. thk. Muhammed Sağır Hasan el-Ma'sumî. İslamabad: Matbû'âtu Ma'hedi'l-Ebhâsi'l-İslâmiyye, ts.
- Râzî, Fahreddin. *Nihâyetu'l-îcâz fî dirâyeti'l-i'câz*. thk. Nasrullah Hacımüftüoğlu. Beyrut: Dâru Sâdır, 2004.
- Râzî, Fahreddin. *Nihâyetu'l-'ukûl*. thk. Sa'îd Abdullatîf Fûde. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'z-Zehâir, 2015.
- Râzî, Fahreddin. *er-Ravzu'l-mûnika*. thk. Esad Cuma. Kayrevan: Menşûrâtü Kulliyyeti'l-Âdâb ve'l-'Ulûmi'l-İnsâniyye, 2004.
- Râzî, Muhammed b. Ebû Bekir. *Muhtârû's-Sihâh*. thk. Yusuf eş-Şeyh Muhammed. 5. Basım. Beyrut: el-Mektebetu'l-'Asriyye, 1999.
- Sabbân, Muhammed b. Ali. *Hâşiyetu's-Sabbân 'alâ Şerhi'l-Eşmûnî li-Şerhi Elfîyyeti İbn Mâlik*. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, 1997.
- Safedî, Ebû Sa'îd Abdullah. *el-Vâfî bi'l-vefeyât*. thk. Ahmed el-Arnâvût - Turkı Mustafa. 29 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâs, 2000.
- Sa'îdî, Abdulmute'âl. *Buğyetu'l-îzâh li-Telhîsi'l-Miftâh fî 'ulûmi'l-belâğa*. 4 Cilt. b.y: Mektebetu'l-'Âdâb, 2005.
- Sehâvî, 'Alemuddîn. *Sifru's-sa'âde ve sefiru'l-ifâde*. thk. Muhammed ed-Dâlî. 3 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, 1995.
- Sekkâkî, Ebû Yakub. *Belâgat Miftâhu'l-'ulûm*. çev. Zekeriya Çelik. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2017.
- Sekkâkî, Ebû Yakub. *Miftâhu'l-'ulûm*. thk. Na'îm Zerkûr. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, 1987.
- Sıddıqı, İqtıdar Husain. "Gurlular". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 14/207-211. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Subkî, Bahâuddîn. *'Arûsu'l-'efrâh fî şerhi Telhîsi'l-Miftâh*. thk. Abdulhamîd Hindâvî. 2 Cilt. Beyrut: el-Mektebetu'l-'Asriyye, 2003.
- Subkî, Tâcuddîn. *Tabakâtu's-Şâfi'îyyeti'l-kübrâ*. thk. Mahmud Muhammed et-Tannâhî - Abdulfettâh Muhammed el-Hulv. 10 Cilt. 2. Basım. Kahire: Dâru Hecr li't-Tibâ'a ve'n-Neşr ve't-Tevzî', 1413.
- Suyûtî, Celâluddîn. *Hem'u'l-hevâmi' fî şerhi Cem'i'l-cevâmi'*. thk. Abdulhamîd Hindâvî. 3 Cilt. Kahire: el-Mektebetu't-Tevfikiyye, ts.
- Suyûtî, Celâleddîn. *el-İktirâh fî usûli'n-nahv*. thk. Mahmud Feccâl. Dimeşk: Dâru'l-Kalem, 1989.
- Şensoy, Sedat. "Hatîb el-Kazvînî'de Fesahat ve Belâgat Kavramları". *İslâm Araştırmaları Dergisi* (17) 2007, 25-47.

- Şensoy, Sedat - Yıldırım Sarıkaya, Meliha. "Ta'kid". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 39/457-458. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Şeybânî, Ebû 'Amr. *Şerhu'l-mu'allakâti't-tis'*. thk. Abdulmecîd Hamu. Beyrut: Muessetu'l-'E'lemî li'l-Matbû'ât, 2001.
- Şimşek, Şahin. "İ'câzü'l-Kur'ân - Belâgat İlişkinine Farklı Bir Yaklaşım". *Mesned İlahiyat Araştırmaları Dergisi* 11/1 (2020), 117-134.
- Şureşî, Abdulmun'im el-Kaysî. *Şerhu Makâmâtî'l-Harûrî*. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, 2006.
- Taşdelen, Hasan. "Belâgat İlmi ve Tarihi". *İslâm Medeniyetinde Dil İlimleri Tarih ve Problemler*. ed. İsmail Güler. 215-306. İstanbul: İsam Yayınları, 2015.
- Tebri'zî, Ali b. Muhammed. *Şerhu dîvânî'l-hamâse*. Beyrut: Dâru'l-Kalem, ts.
- Tehânevî, Hâmid b. Muhammed. *Keşşâfu istilâhâtî'l-funûn ve'l-'ulûm*. thk. Ali Dehrûc. 2 Cilt. Beyrut: Mektebetu Lübnân, 1996.
- Temîmî, Ebû Abdillâh. *Mâ yecûzu li's-şâir fi'd-dar'ara*. thk. Ramazan Abduttevîb - Salâhuddîn el-Hâdî. Kahire: Dâru'l-Fushâ, ts.
- Tevhîdî, Ebû Hayyân. *min Rasâili Ebî Hayyân et-Tevhîdî*. haz. es-Seyyid Ahmed. Dimeşk: Menşûrâtü Vezâratî's-Sekâfe, ts.
- Tirmîzî, Muhammed b. İsa. *Sunenu't-Tirmîzî*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir vd. 5 Cilt. Mısır: Şerike ve Mektebe ve Matba'tu Mustafa el-Bâbî el-Halebî, 1975.
- 'Ubeydî, Nevvâr. "ed-Delîlu'l-Luğavî ve Alâkatu'l-Lafz bi'l-Ma'nâ 'inde Fahriddîn er-Râzî". *Mecelletu Kulliyeti'l-Âdâb* 7 (2010), 119-145.
- 'Ukberî, Hüseyin b. Abdullah. *Şerhu dîvânî'l-Mütenebbî*. thk. Mustafa es-Sekkâ vd. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, ts.
- Uludağ, Süleyman. *Fahrettin Râzî: Hayatı, Fikirleri, Eserleri*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1991.
- Uludağ, Süleyman. "Firâset". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 13/116-117. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Usâme b. Munkız. *el-Bed' fi nakdi's-şî'r*. thk. Ahmed Bedevî - Hâmid Abdulmecîd. Birleşik Arap Cumhuriyeti: Vezâratu's-Sekâfe ve'l-'İrşâdî'l-Kavmî, ts.
- Vâhidî, Muhammed b. Ali. *Şerhu'l-Vâhidî li-Divânî'l-Mütenebbî*. nşr. Yasin el-Eyyûbî - Kusayy el-Hüseyin. 1. Basım. Beyrut: Dâru'r-Râ'idî'l-'Arabî, 1999.

- Yavuz, Yusuf Şevki. "Fahreddîn er-Râzî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 12/89-95. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "el-Metâlibü'l-Âliye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 29/402-403. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Yalar, Mehmet. "Arap Şiiri". *İslâm Medeniyetinde Dil İlimleri Tarih ve Problemler*. ed. İsmail Güler. 307-356. İstanbul: İsam Yayınları, 2015.
- Yılmaz, İbrahim. *Arap Edebiyatında Arûz*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2009.
- Yurdagür, Metin. "Esâsü't-Takdîs". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 11/358-359. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Yurttaş, Tahsin. "Mantık İlminin Belâgata Etkisi". *Mütefekkir* 9/17 (Haziran 2022), 81-105.
- Zebîdî, Muhammed Murtazâ. *Tâcu'l-'arûs*. thk. Komisyon. 40 Cilt. b.y: Dâru'l-Hidâye, ts.
- Zemahşerî, Ebu'l-Kâsım. *Esâsu'l-belâğa*. thk. Muhammed Bâsil 'Uyûnu's-sûd. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, 1998.
- Zemahşerî, Ebu'l-Kâsım. *el-Keşşâf 'an hakâiki ğavâmizi't-tenzîl*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, 1407.
- Zemahşerî, Ebu'l-Kâsım. *el-Kustâs fî 'ilmi'l-'arûz*. thk. Fahreddin Kabâve. Beyrut: Mektebetu'l-Me'ârif, 1989.
- Zerkân, Muhammed Sâlih. *Fahreddin er-Râzî ve ârâ'uhu'l-kelâmiyye ve'l-felsefiyye*. Kahire: Dâru'l-Fikr, 1963.
- Zevzenî, Hüseyin b. Ahmed. *Şerhu'l-mu'allakâti's-seb'*. 1. Basım. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-'Arabî, 2002.
- Zevzenî, Muhammed b. el-Hasan. *Kaşru'l-fesr*. thk. Abdulazîz b. Nâsır el-Mânî'. 2 Cilt. Riyad: Merkezu'l-Melik Faysal li'l-Buhûs ve'd-Dirâsâti'l-İslâmiyye, 2006.
- Zirikî, Hayreddin. *el-A'lâm*. nşr. Züheyr Fethullah. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-'İlm li'l-Melâîyn, 2002.
- Zubeyde b. Isbâ'. *el-Menhecû'l-luġavî fî tefsîri Mefâtîhi'l-gayb li'l-Fahr er-Râzî*. Vuragla: Kasdî Merbâh Üniversitesi, Doktora Tezi, 2018

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1586

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 965

Kitap Adı: Eş'arilikte Fiilî Sıfatlar

Book Title: The Attributes of Action in Ash'arism

ISBN: 978-625-5576-19-4

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576194

Yazar | Author: Büşra YILDIZ | orcid.org/0000-0001-8346-609X

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 170

Yayın Tarihi | Publication Date: Mart | March 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRH | İslam Teolojisi | Islam: Theology

BISAC: REL099000 | Din / İslam / Teoloji | Religion / Islam / Theology

THEMA: QRMH | İslam Teolojisi | Islam: Theology

LC: BP166 | İslamî Teoloji. Kelâm | Islamic Theology. Kalam

Atıf Bilgisi | Cite as: Yıldız, Büşra. *Eş'arilikte Fiilî Sıfatlar*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdülhamid, İrfan. *İslâm'da İtikadî Mezhepler ve Akâid Esasları*. çev. Mustafa Saim Yeprem. İstanbul: Marifet Yayınları, 1981.
- Adam, Hüdaverdi. *Bazı Kelâm Problemleri*. Sakarya: Değişim Yayınları, 1998.
- Akkuş, Süleyman. *Osmanlı Âlimi İbrahim Halebî el-Mizârî'ye Göre İnsan Fiilleri*. İstanbul: Değişim Yayınları, 2009.
- Altıntaş, Ramazan. *İslâm Düşüncesinde Tevhid ve Estetik İlişkisi*. İstanbul: Pınar Yayınları, 2002.
- Altun, Hilmi Kemal. *Zemahşerî'nin Kelâmî Görüşleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019.
- Âmidî, Seyfüddîn Alî b. Muhammed. *el-Mübîn fî şerhi me'ânî elfâzî'l-hükemâ ve'l-mütekellimîn*. çev. Bilal Taşkın - Osman Nuri Demir. İstanbul: İz Yayıncılık, 2016.
- Âmidî, Seyfüddîn Alî b. Muhammed. *Gâyetü'l-merâm fî ilmi'l-keîâm*. thk. Hasan Mahmûd Abdüllatîf. Kahire: Vizâretü'l-Evkâf, 1391/1971.
- Apaydın, Hacı Yunus. "Ta'lîl", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/512. İstanbul: TDV Yayınları, 2010).
- Ay, Mahmut. "Kelâm'da Adalet, Kudret ve Hikmet Bağlamında Tanrı Tasavvurları". *Eskiye Dergisi* 31 (Aralık 2015), 25-50.
- Aydın, Ali Arslan. *İslâm İnançları ve Felsefesi*. İstanbul: İrfan Yayınevi, 1964.
- Bağdâdî, Abdülkâhir. *Ehl-i sünnet Akâidi*. çev. Ömer Aydın. İstanbul: İşaret Yayınları, 2016.
- Bağdâdî, Abdülkâhir. *Mezhepler Arasındaki Farklar*. çev. Ethem Ruhi Fıçlalı. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2018.
- Bâkullânî, Ebû Bekr Muhammed b. Tayyib. *et-Temhîd fî'r-red 'ale'l-mülhide-ti'l-muattıla*. thk. Richard Youssef McCarthy Jesuit. Beyrut: Mektebetü's-Şarkıyye, 1957.
- Baki, Süleyman. *Manastırlı İsmail Hakkı ve Telhîsu'l-keîâm Eseri*. Üsküp: Logos-A Yayınları, 2006.
- Barlak, Muzaffer. *İslâm Düşünce Geleneğinde Tanrı Anlayışları -I- Eş'arîler*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2020.

- Beyhakî, Ahmed b. Hüseyin. *el-İtikâd ve'l-hidâye*. tsh. Kemâl Yusuf el-Hût. Beyrut: İlmî'l-Kütüb, 1985.
- Bozkurt, Ömer. “Zât-Sıfat İlişkisi Konusunda İbn Rüşd’ün Eş’arîlere Yönelik Eleştirileri”. *Uluslararası İmâm Eş’arî ve Eş’arîlik Sempozyumu Bildirileri*. ed. Cemalettin Erdemci - Fadıl Ayğan. 2/49-76. Siirt: Beyan Yayınları, 2014.
- Chittick, William - Murata, Sachiko. *İslâm’ın Vizyonu*. çev. Turan Koç. İstanbul: İnsan Yayınları, 2000.
- Cürcânî, Seyyid Şerîf. *et-Ta’rîfât*. çev. Arif Erkan. İstanbul: Bahar Yayınları, 1997.
- Cürcânî, Seyyid Şerîf. *Şerhu'l-Mevâkıf*. çev. Ömer Türker. 3 Cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2015.
- Cüveynî, İmâmü'l-Hameyn. *Kitâbü'l-İrşâd: İnanç Esasları Kılavuzu*. çev. Adnan Bülent Baloğlu vd. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010.
- Cüveynî, İmâmü'l-Hameyn. *Luma’u'l-edille: Ehl-i sünnet İnançının Delilleri*. çev. Murat Serdar. Kayseri: Kimlik Yayınları, 2017.
- Çakın, -Kâmil. “Ebû Saîd ed-Dârimî’nin Allah’ın Sıfatları ile İlgili Bazı Görüşleri”. *Dini Araştırmalar Dergisi* 3/8 (Haziran 2000), 47-55.
- Çelebi, İlyas. “İsim-Müsemmâ”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 22/548-551. Ankara: TDV Yayınları, 2000.
- Çelebi, İlyas. “İvaz”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 23/488-490. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Çelebi, İlyas. “Klasik Bir Kelâm Problemi Olarak İsim-Müsemmâ Meselesi”. *İLAM Araştırma Dergisi* 3/1 (Ocak-Haziran 1998), 108-110.
- Çelebi, İlyas. “Lutuf”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 27/239-241. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Çelebi, İlyas. “Mu’tezile Mezhebi”. *Şerhu'l-Usûlî'l-hamse*. mlf. Ebû'l-Hasen Hemedânî Kâdî Abdülcebbâr. 2/11-64. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2013.
- Çelebi, İlyas. “Sıfat”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 37/100-106. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Çelebi, İlyas. “Sıfâtiyye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. EK-2/510-511. İstanbul: TDV Yayınları, 2016.
- Dârimî, Ebû Saîd Osmân b. Saîd b. Hâlid. *Reddü'l-imâm ed-Dârimî Osmân b. Saîd a'lâ Bişr el-Merîsî*. thk. Muhammed Hâmid el-Fîki. Beyrut: Dâri’l-Kütübî'l-İlmiyye, ty.

- Demirtaş, Necati. *Kur'ân'da Allah*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 2002.
- Düzgün, Şaban Ali. *Nesefî ve İslâm Filozoflarına Göre Allah-Âlem İlişkisi*. Ankara: Akçağ Yayınları, 1998.
- Ebü Hanîfe, Nu'mân b. Sâbit. "Vasiyyetü'l-İmâm Ebî Hanîfe". *İmâm-ı Âzam'ın Beş Eseri*. çev. Mustafa Öz. 86-91. İstanbul: MÜİFAV Yayınları, 1992.
- Eş'arî, Ebü'l-Hasan. "el-İbâne". çev. Ramazan Biçer. *el-İbâne ve Usûlü Ehli's-Sünnet*. 23-115. İstanbul: Gelenek Yayınları, 2010.
- Eş'arî, Ebü'l-Hasan. "Usûlü Ehli's-Sünnet". çev. Ramazan Biçer. *el-İbâne ve Usûlü Ehli's-Sünnet*. 115-157. İstanbul: Gelenek Yayınları, 2010.
- Eş'arî, Ebü'l-Hasan. *el-İbâne an Usûli'd-diyâne*. çev. Mehmet Kubat. İstanbul: İşrak Yayınları, 2008.
- Eş'arî, Ebü'l-Hasan. *el-Lüma': Eş'arî Kelâmı*. çev. Kılıç Aslan Mavil – Hikmet Yağlı Mavil. İstanbul: İz Yayıncılık, 2019.
- Eş'arî, Ebü'l-Hasan. *Makâlâtü'l-İslâmiyyîn ve ihtilâfu'l-musallîn: İlk Dönem İslâm Mezhepleri*. çev. Mehmet Dalkılıç - Ömer Aydın. İstanbul: Kalcı Yayınevi, 2005.
- Eyibil, İrfan. *Bağdâdî'nin Esmâ ve Sıfat Anlayışı* Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019.
- Gazzâlî, Hüccetü'l-İslâm Ebü Hâmid. *el-İktisâd fî'l-i'tikâd: İtikatta Sözüün Özü*. çev. Ömer Dönmez. İstanbul: Hisar Yayınevi, 2012.
- Gazzâlî, Hüccetü'l-İslâm Ebü Hâmid. *Esmâü'l-hüsna Kitabı*. çev. İshak Doğan. İstanbul: İlke Yayınları, 2016.
- Gazzâlî, Hüccetü'l-İslâm Ebü Hâmid. *İhyâü Ulûmi'd-dîn*. çev. Ali Aslan. 10 Cilt. İstanbul: Yayıncılık Matbaası, 1971.
- Gölcük, Şerafeddin - Toprak, Süleyman. *Kelâm*. Konya: Tekin Kitabevi, 1991.
- Gölcük, Şerafeddin. "Bâkılânî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/531-535. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Gölcük, Şerafeddin. "Cehm b Safvân". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/233-234. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Hac, Muhammed - Amûş, Bessâm. *Kâmus el-Akîde*. Amman: Akademiyûn Yayınları, 2012.
- Halîmî, Ebü Abdullah. *Kitâbü'l-Minhâc fî Şuabi'l-İmân*. thk. Hilmi Muhammed Fude. 3 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Fikr, 1979.
- Harpûtî, Abdüllatif. *Tenkihu'l-kelem fî akâidi ehli'l-İslâm*. çev. İbrahim Özdemir - Fikret Karaman. Elazığ: Türkiye Diyanet Vakfı Elazığ Şubesi Yayınları, 2000.

- Humeyyîs, Muhammed b. Abdurrahman. *İmâm Ebû Hanîfe'nin İtikat Esasları*. çev. Ahmet İyibilen - Mustafa Öztürk. İstanbul: Guraba Yayınları, 2010.
- İbn Fûrek, Ebû Bekr Muhammed b. Hasan. *el-Hudûd fî'l-usûl*. thk. Muhammed Süleymani. Beyrut: Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, 1999.
- İbn Fûrek, Ebû Bekr Muhammed b. Hasan. *Mücerredü Makâlâtî's-şeyh Ebi'l-Hasan el-Eş'arî*. nşr. Daniel Gimaret. Beyrut: Dârü'l-Meşrik, 1987.
- İbn Hazm, *el-Fasl*. çev. Halil İbrahim Bulut. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2017.
- İbn Teymiyye, Ebü'l-Abbâs Takıyyüddîn. *Ehl-i sünnet İtikadı*. çev. Muhammed Fatih el-Murabit. İstanbul: Tevhid Yayınları, 1996.
- İbn Teymiyye, Ebü'l-Abbâs Takıyyüddîn. *İsim ve Sıfat Tevhidi*. haz. Abdulvahid Metin. İstanbul: Tevhid Yayınları, ty.
- İlhan, Avni. "Aslah". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 3/495-499. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- İzmirli, İsmail Hakkı. *Yeni İlmi Kelâm*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2018.
- Kâ'bî, Ebü'l-Kâsım Abdullâh. *Kitâbü'l-Makâlât ve mea'hu uyûnu'l-mesâik ve'l-cevâbât*. thk. Hüseyin Hansu vd. İstanbul: İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Kur'an Araştırmaları Merkezi (KURAMER); Amman: Dârü'l-Feth, 2018.
- Kâdî Abdülcebbar, Ebü'l-Hasen Hemedânî. *Şerhu'l-Usûli'l-hamse*. thk. Abdülkerim Osman. 2 Cilt. Kahire: Mektebetu Vehbe, 1988.
- Kâdî Beyzâvî, Nâsîrüddîn Ebû Saîd. *Envâru't-tenzîl ve Esrâru't-tevhîd Beydavî Tefsiri*. çev. Abdülvehhab Öztürk. 5 Cilt. İstanbul: Kahraman Yayınları, 2011.
- Kâdî Beyzâvî, Nâsîrüddîn Ebû Saîd. *Tavâli'u'l-envâr: Kelâm Metafiziki*. çev. İlyas Çelebi - Mahmut Çınar. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2014.
- Kalaycı, Mehmet. *Ehl-i sünnetin Reislerinden İmâm-ı Eş'arî ve Eş'arîlik*. Ankara: Anadolu Ay Yayınları, 2019.
- Kalaycı, Mehmet. *Tarihsel Süreçte Eş'arîlik-Mâtirîdîlik İlişkisi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2013.
- Karadağ, Çağfer. *Bâkullânî'ye Göre Allah ve Âlem Tasavvuru*. Bursa: Arasta Yayınları, 2003.
- Karadağ, Çağfer. *Kelâm Düşüncesinde Evren ve İnsan*. Bursa: Emin Yayınları, 2011.

- Karagöz, İsmail. *Âyet ve Hadislerin Işığında Allah'ın İsim ve Sıfatları Esmâ-i Hüsnâ*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007.
- Karaman, Fikret. *İslâm İnanç Esasları*. Malatya: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2019.
- Kaya, Mahmut. "Tasavvur". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/126-127. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Kazanç, Fethi Kerim. *Gazzâlî Öncesi Ehl-i sünnet Kelâmında Ahlâk Düşüncesi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2007.
- Kefevî, Ebû'l-Bekâ Eyyûb b. Musa el-Hüseynî. *el-Külliyât*. thk. Adnan Derviş - Muhammed el-Mısırî. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1998.
- Keskin, Halife. *İslâm Düşüncesinde Allah-Âlem İlişkisi*. Ankara: Beyan Yayınları, 1996.
- Keskin, Mehmet. *İmâm Eş'arî ve Eş'arilik*. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2013.
- Kılavuz, Ahmet Saim. *Ana Hatlarıyla İslâm Akâidi ve Kelâm'a Giriş*. İstanbul: Ensar Yayınları, 2014.
- Kılavuz, Ulvi Murat. V.-VI. *Yüzyılda Tartışmalı Bir Hanbelî: İbnü'z-Zâğûnî ve Sıfat Anlayışı*. Bursa: Emin Yayınları, 2016.
- Koçyiğit, Talat. *Kelâmcılarla Hadisçiler Arasındaki Münakaşalar*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1989.
- Koloğlu, Orhan Şener. *Cübbâîlerin Kelâm Sistemi*. Ankara: İSAM Yayınları, 2017.
- Korkmaz, Sıddık. *İmâm Mâtürîdî ve Mezhep Eleştirileri*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2017.
- Kubat, Mehmet. *Malatî ve Kelâmî Görüşleri*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010.
- Kur'ân-ı Kerîm Meâlî*, haz. Halil Altuntaş – Muzaffer Şahin. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2011.
- Kutlu, Sönmez. *İmâm Mâtürîdî ve Mâtürîdîlik*. Ankara: Kitâbiyât Yayınları, 2003.
- Kutluer, İlhan. "Hikmet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/503-511. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Mahmûd. *Kitâbü't-Tevhîd Açıklamalı Tercüme*. çev. Bekir Topaloğlu. İstanbul: İSAM Yayınları, 2017.
- Mavil, Kılıç Aslan. "Eş'arî'nin el-Lüma'ında Sünnî Kelâmın İnşası". V. *Uluslararası Şeyh Şaban-ı Velî Sempozyumu*. ed. Mustafa Aykaç vd. 648-657. Kastamonu: Kastamonu Üniversitesi Yayınları, 2018.

- Mavil, Kılıç Aslan. *Mâtürîdî Düşüncede İlâhî Hikmet Tanrı-Ahlâk İlişkisi Üzerine Mukayeseli Bir İnceleme*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2004.
- Mavil, Kılıç Aslan. *Mâtürîdî Kelâmında Tevil*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2017.
- Nesefî, Ebü'l-Muîn. *Bahrü'l-kelâm fî akâidi ehli'l-İslâm*. çev. Yusuf Arıkaner. İstanbul: Endülüis Yayınları, 2019.
- Nesefî, Ebü'l-Muîn. *et-Temhîd lî kavâidi't-tevhîd: Tevhidin Esasları*. çev. Hül-ya Alper. İstanbul: İz Yayıncılık, 2007.
- Nesefî, Ebü'l-Muîn. *Tebsiratü'l-edille fî usûli'd-dîn*. thk. Hüseyin Atay - Şaban Ali Düzgün. 2 Cilt. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2003.
- Neşşâr, Ali Sâmî. *İslâm'da Felsefî Düşüncenin Doğuşu*. çev. Osman Tunç. 2 Cilt. İstanbul: İnsan Yayınları, 1999.
- Oral, Osman. "Kâdî Abdülecebbar'da Allah Tasavvuru ve Tevhid". *İslâmî Araştırmalar Dergisi* 29/3 (Yozgat 2018), 551-569.
- Öz, Mustafa. "Hişâm b. Hakem". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/153-154. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Özdemir, Faruk. *Te'vîlâtü'l-Kur'ân ve el-Keşşâf'ta Kelâmî Tartışmalar*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2017.
- Özervarlı, Mehmet Sait. "Hikmet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/511-514. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Özervarlı, Mehmet Sait. "İsbât-ı Vâcib". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 22/495-497. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Özgen, Mustafa. *Eş'arî ve Mâtürîdî Mezhepleri Arasındaki Görüş Farkları*. Konya: Palet Yayınları, 2017.
- Özler, Mevlüt. *İslâm Düşüncesinde Tevhid*. İstanbul: Nûn Yayıncılık, 1995.
- Özler, Mevlüt. *Tarihsel Bir Adlandırmanın Tahlili Ehl-i sünnet – Ehl-i bid'at*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2010.
- Pala, İskender. "Kün". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/552-553. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Pezdevî, İmâm Ebü'l-Yüsr Muhammed. *Ehl-i sünnet Akâidi*. çev. Şerafeddin Gölcük. İstanbul: Kayıhan Yayınları, 1994.
- Râzî, Fahreddin. *el-İşâre fî Usûli'l-kelâm: Felsefî Kelâmın Temel Meseleleri*. çev. Ulvi Murat Kılavuz - Serkan Çetin. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2018.
- Râzî, Fahreddin. *el-Muhassal: Ana Meseleleriyle Kelâm ve Felsefe*. çev. Eşref Altaş. İstanbul: Klasik Yayınları, 2019.

- Râzî, Fahreddin. *Me'âlimü Usûlî'd-dîn: Kelâm İlminin Esasları*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2019.
- Râzî, Fahreddin. *Mefâtihu'l-gayb Tefsîr-i Kebîr*. çev. Suat Yıldırım- Lütfulah Cebeci. 32 Cilt. İstanbul: Huzur Yayınevi, ty.
- Rudolph, Ulrich. *Mâtürîdî*. çev. Özcan Taşcı. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2016.
- Sâbûnî, Nûreddin. *el-Kifâye fi'l-hidâye*. çev. Ramazan Biçer. Ankara: Berikan Yayınevi, 2019.
- Sâbûnî, Nûreddin. *Mâtürîdiyye Akâidi*. çev. Bekir Topaloğlu. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2014.
- Sâlih, Subhî. *İslâm Mezhepleri ve Müesseseleri*. çev. İbrahim Sarımsı. İstanbul: Düşünce Yayınları, 1981.
- Sâlimî, Ebû Şekûr Muhammed. *et-Temhîd fî beyânî't tevhîd*. çev. Ömür Türkmen. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2017.
- Sâmî, Şemseddin. *Kâmûs-ı Türkî*. İstanbul: Şifa Yayınevi, 2012.
- Sübkî, Tâceddin Ebû Nasrû'l-Vehhâb. *Mâtürîdî'nin Akîde Risâlesi ve Şerhi*. çev. Mustafa Saim Yeprem. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2015.
- Sübkî, Tâceddin Ebû Nasrû'l-Vehhâb. *Tabakâtü's-Şâfi'yyeti'l-Kübrâ*. thk. Mahmud Muhammed Tanahi. 10 Cilt. Kâhire: Matbaatu İsa el-Basbi el-Halebi, 1964.
- Süt, Abdulnasır. *Basra ve Mu'tezile İlk Üç Asır*. İstanbul: Endülüs Yayınları, 2018.
- Şehristânî, Ebû'l-Feth Tâcüddîn. *el-Milel ve'n-nihal*. çev. Mustafa Öz. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2005.
- Şehristânî, Ebû'l-Feth Tâcüddîn. *Nihâyetü'l-ikdâm fî ilmi'l-kelâm*. nşr. A. Guillaume. London: Oxford University Press, 1934.
- Şık, İsmail. vd. *Kelâm I*. Ankara: Gece Kitaplığı, 2017.
- Taşpınar, Halil. "Mâtürîdiyye ile Eş'arîyye Mezhepleri Arasında İhtilaf Mı? Suni Dalgalanma mı?". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 10/1 (Haziran, 2006) 213-250.
- Teftâzânî, Sa'düddîn. *Şerhu'l-Akâid: Kelâm İlmi ve İslâm Akâidi*. çev. Süleyman Uludağ. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1982.
- Teftâzânî, Sa'düddîn. *Şerhu'l-Makâsîd*. thk. Abdurrahman Umeyre. Beyrut: Âlemü'l-kütüb, 1998.
- Tehânevî, Muhammed b. A'lâ. *Keşşâfu ıstılâhâtü'l-fünûn*. thk. Ali Dahruc. 2 Cilt. Beyrut: Mektebetu Lübnan, 1996.

- Topaloğlu, Bekir - Çelebi, İlyas. *Kelâm Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2017.
- Topaloğlu, Bekir. "Allah". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/471-498. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Topaloğlu, Bekir. "Esmâ-i Hüsnâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/404-418. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Topaloğlu, Bekir. "Hâlik". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 15/303-304. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Topaloğlu, Bekir. *Allah İnancı*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2006.
- Tritton, Arthur Stanley. *İslâm Kelâmı*. çev. Mehmet Dağ. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2018.
- Tunçbilek, Hüseyin. "İlâhî Sıfatların İsbatı, Sayısı, Kısımları ve İsim-Sıfat İlişkisi". *Harran Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi* 11/12 (Haziran 2006), 5-28.
- Tunçbilek, Hüseyin. *İslâm Düşüncesinde Allah'ın İltmi*. İstanbul: Işık Yayınları, 2003.
- Turhan, Ayşe. "Mu'tezilî Sıfat Telakkîsinin İnşâında Cehm b. Safvân'ın Belirleyiciliği". *Süleyman Demirel Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi* 2/41 (Aralık 2018), 92-101.
- Türkgülü, Mustafa. *İslâm Düşüncesinde Kelâm*. İstanbul: Ensar Yayınları, 2018.
- Uludağ, Süleyman. *İslâm'da İnanç Konuları ve İtikadî Mezhepler*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2014.
- Ûşî, Ali b. Osman. *Emâlî Şerhi*. çev. Şahver Çelikoğlu. 3 Cilt. İstanbul: Marifet Yayınları, 2017.
- Uyanık, Mevlüt. *İslâm'ın İnanç İlkeleri*. Ankara: Esin Yayınları, 1997.
- Watt, William Montgomery. *İslâm Düşüncesinin Teşekkül Devri*. çev. Ethem Ruhi Fiğlalı. Ankara: Umran Yayınları, 1981.
- Wolfson, Harry Austryn. *Kelâm Felsefeleri*. çev. Kasım Turhan. İstanbul: Kitabevi, 2001.
- Yağlı Mavil, Hikmet. "Eş'arî ve Eş'arilikte Hikmet Kavramı". *Disiplinler Arası Hikmet Kavramı*. ed. Ferhat Gökçe – Halil İbrahim Doğan. 207-239. Ankara: Astana Yayınları, 2023.
- Yağlı Mavil, Hikmet. "Eş'arîlik ve Mâtürîdîlik Arasındaki İhtilaf Meselelerine Bir Katkı: Kün Emri ve Yaratmaya Tesiri". *AİBÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi* 9/1 (Mayıs 2021), 64-94.

- Yağlı Mavil, Hikmet. “Kelâmî Bir Problem Olarak Fiilî Sıfatlar”. *AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/3 (Haziran 2015), 175-193.
- Yağlı Mavil, Hikmet. *İmam Eş’arî’nin Kelâm Düşüncesi*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2018.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Ahval”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/190-192. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Beyhakî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/61-62. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Ehl-i Bid’at”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/501-505. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Ehl-i İsbât”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/515. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “İlim”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 22/108-109. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Vücûd”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 43/136-137. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Yazıcıoğlu, Mustafa Said. *Mâtürîdî ve Neseî’ye Göre İnsan Hürriyeti*. Ankara: Otto Yayınları, 2017.
- Yeşilyurt, Temel. “Mâtürîdîlik-Eş’arîlik Karşılaştırması”. *Kelâm El Kitabı*. ed. Şaban Ali Düzgün. 172-197. Ankara: Grafiker Yayınları, 2018.
- Yurdağür, Metin. *Allah’ın Sıfatları*. İstanbul: Marifet Yayınları, 1984.
- Yurdağür, Metin. *Âyet ve Hadislerde Esmâ-i Hüsnâ Allah’ın İsimleri*. İstanbul: Marifet Yayınları, 1996.
- Yurdağür, Metin. *Kelâm Tarihi*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2018.
- Yurt, Yusuf - Yurt, Büşra. “Mukâtil b. Süleyman ve Antropomorfizm”. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/12 (Aralık 2017), 251-282.
- Yücedoğru, Tevfik. “Ehl-i sünnet Kelâmcılarında Tekvin Tartışması”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2/2 (Ocak 1968), 253-261.
- Yücedoğru, Tevfik. “Tekvin”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/388-390. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Yücedoğru, Tevfik. *Eş’arî ve Mâtürîdî Mezheplerinin Tekvin Sıfatı Anlayışı*. Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1984.

Yücedoğru, Tefvik. *İbn Küllâb ve Küllâbiyye Mezhebi*. Bursa: Emin Yayınları, 2006.

Yüceer, İsa. *Kelâm Fırkalarında Yöntem*. Ankara: Tablet Kitabevi, 2007.

Yüksel, Emrullah. *Mâtürîdîler ile Eş'arîler Arasındaki Görüş Ayrılıkları*. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2012.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1588

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 966

Kitap Adı: Türkiye’de Aktif Nakşî-Hâlidî Cemaatler

Book Title: Active Naqshbandi-Khalidi Communities in Türkiye

ISBN: 978-625-5576-20-0

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576200

Yazar | Author: Halil İbrahim BULUT | orcid.org/0000-0001-5528-9559

Kurum | Institution: İstanbul Üniversitesi

ROR ID: ror.org/03a5qrr21

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 402

Yayın Tarihi | Publication Date: Nisan | April 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAX | İslamiyet: tarihî ve sosyal yönleri | Islam: historical & social aspects

BISAC: REL037000 | İslam - Genel | Religion / Islam / General

THEMA: QRAM | İslam: cemaatler ve mezhepler | Islam: groups & sects

LC: BP188.8.T8 | Türkiye’de İslam tarikatları ve cemaatler | Sufi orders and communities in Turkey

Atıf Bilgisi | Cite as: Bulut, Halil İbrahim. *Türkiye’de Aktif Nakşî-Hâlidî Cemaatler*. Fecr Yayınları, 2025.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Acar, Abdurrahman. "Ebû Saîd Şah". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. EK-1/369-370. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Acar, Ahmet. *Nursî'nin İttihad-ı Muhammedî Cemiyeti ile İlişkisi*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Açık, Hatice. *Günümüzde Dinî Bir Akım Olarak Erenköy Cemaati ve Dinî Görüşleri*. İzmir: İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Açıkgöç, Alparslan. "Bediüzzaman Said Nursî". *Doğu'dan Batı'ya Düşüncenin Seriveni: Medeniyet Projelerinin İnşa Sürecinde Çağdaş İslâm Düşüncesi*. ed. Bayram Ali Çetinkaya. 10/13-32. İstanbul: İnsan Yayınları, 2015.
- Açıkgöç, Alparslan. "Said Nursî", *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 35/365-372. Ankara: TDV Yayınları, 2018.
- Açıkgöz, Ahmet. "Tekkesi İşgal Edilen Şeyh". *İnkışaf Dergisi* 2005/2, Şubat-Nisan 2005.
- Afacan, Serhan- Çağlar, İsmail. "Sosyolojik Bir Mesele Olarak Süleymancılık". *Kur'an ve Toplumsal Bütünleşme (Mezhepler ve Dinî Gruplar Arası İlişkiler)*. 609-620. Bursa: Kur'an Araştırmaları Vakfı, 2015.
- Ahıska Neşir Heyeti. *Mahmud Efendi Hazretleri Hayatı ve Fotoğraf Albümü*. İstanbul: Ahıska Yayınevi, 2020.
- Akçura, Yusuf. *Üç Tarz-ı Siyaset*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1976.
- Akgündüz, Ahmet. *Arşiv Belgeleri Işığında Bediüzzaman Said Nursî ve İlmi Kişiliği*. İstanbul: Osmanlı Araştırmaları Vakfı Yayınları, 2013.
- Akgündüz, Ahmet. *Arşiv Belgeleri Işığında Silistreli Süleyman Hilmi Tunahan*. İstanbul: Osmanlı Araştırmaları Vakfı, 1997.
- Akkuş, Mehmet. "Coşan, Mahmut Esat". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. EK-1/267-268. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Akman, Mustafa. "Işıkçılar Grubu ve Işıkçılık'ın Serencamı". *Türkiye'de Dinî Gruplar: Teorik ve Uygulamalı Araştırmalar*. 241-272. Ankara: Nobel Yayınları, 2023.
- Aksoy, Emine Merve. *Cemaate Katılımı Etkileyen Sosyal Faktörler ve Etkileri: Kayseri- Erenköy Cemaati Örneği*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.

- Akçeşilmen, Nezir - Özcan, Arif Behiç. “Islamic Movements and Their Role In Politics In Turkey”. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 31 (2014), 29-38.
- Akyüz, Kutbeddin. “Hâlidiliğin Kollarından Biri Olarak Haznevîlik ve Ahmed Haznevî”. *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi* 22/43 (2019), 104-126.
- Alagöz, Muhammed Nurullah. *Türkiye’de Dinde Reform Tartışmaları: Nesil Dergisi Örneği*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Aldeniz, İsa. *Seyyid Abdulhâkim el-Hüseyni Medresesinin Arapça Eğitim Materyalleri ve Metotları Açısından İncelenmesi (Râşidiyye Merhalesi Örneği)*. Bingöl: Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Algar, Hamid. “Bahâeddin Nakşibend”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 4/458-460. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Algar, Hamid. “Bâki-Billâh”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 4/542-543. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Algar, Hamid. “Hâcegân”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 14/431. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Algar, Hamid. “Hâlidîyye”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 15/295-296. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Algar, Hamid. “Hüseyn Hilmi Işık”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Ek-1/576-578. İstanbul: TDV Yayınları, 2016.
- Algar, Hamid. “İmâm-ı Rabbânî”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 22/194-199. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Algar, Hamid. “Mektubat”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 29/11-12. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Algar, Hamid. “Nakşibendiyye”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 32/335-342. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Algar, Hamid. *Nakşibendilik*. haz. Cüneyd Köksal. İstanbul: İnsan Yayınları, 2007.
- Algar, Hamid. “Hâlid-i Bağdâdî”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 15/283-285. Ankara: TDV Yayınları, 1997.
- Arıkan, Adem. “Çağdaş İslâmî Akımlar Literatürü”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi* 15/29 (2017), 243-300.
- Armaner, Neda. *İslam Dininden Ayrılan Cereyanlar: Nurculuk*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1964.

- Arslan, Hüseyin. *Dinî Gruplar ve Siyaset-Yeni Asya-*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2012.
- Arvasi, Nurullah. *Tam İlmihal/Saadeti Ebediyye'nin İtikadi Açından Tahlili*. Kırklareli: Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Âşıkkutlu, Emin. “Âşıkkutlu, Mehmet Rüştü”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 4/6. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Atacan, Fulya. “Modern Türkiye’de İslamcı bir Kürt Grubu: Değişen Kimlikler”. *Kürd Araştırmaları Dergisi* 3 (2020), 104-137.
- Ateş, Süleyman. “Kutub”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 26/498-499. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Aybudak, Utku. “Halidiliğin Anadolu’da Yayılmasının Siyasal-Sosyal Arka Planı ve Türkiye İslamcılığına Etkileri”. Ed. Kemal Ataman vdğr. *Dinî Gruplar, Siyaset ve Bürokrasi*. 198-215. Bursa: Emin Yayınları, 2017.
- Aybudak, Utku. *Nakşibendiliğin Politik Evrimi ve İskender Paşa Cemaati*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Aydın, Arafat. “Ervâdî”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. EK-1/421-422. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Aydın, M. Akif. “Ali Haydar Efendi”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 2/396-397. Ankara: TDV Yayınları, 1989.
- Aydınlı, Osman. “Semerkant”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 36/483. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Azamat, Nihat. “Abdülhakim Arvâsî”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 1/211. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Azamat, Nihat. “Bekkine, Abdülaziz”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 5/365. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Badıllı, Abdulkadir. *Bediüzzaman Said-i Nursî Mufasssal Tarihçe-i Hayatı*. 3 cilt. İstanbul: Timaş Yayınları, 1990.
- Balci, Ali Osman. “1970-2000 Yılları Arası Türkiye’de Radikal İslamî Hareketler”. *e-makâlât Mezhep Araştırmaları Dergisi* 15/2 (Güz 2022), 660-692.
- Balkanlıoğlu, İsmail. *Mahmud Ustaosmanoğlu’nun Hayatı, Eserleri ve Tasavvufî Görüşleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.

- Barkan, Ömer Lütfi. “Osmanlı İmparatorluğu’nda Bir İskân ve Kolonizasyon Metodu Olarak Vakıflar ve Temlikler: İstila Devirlerinin Kolonizatör Türk Dervişleri ve Zâviyeler”. *Vakıflar Dergisi* 2 (1942), 279-386.
- Bayındır, Abdulaziz. *Kur’an Işığında Tarikatçılığa Bakış*. İstanbul: Süleymaniye Vakfı Yayınları, 2015.
- Bilgili, Alper. *The Re-organization of the main Islamic communities in Turkey, in the post-1980 coup era*. İstanbul: Boğaziçi University, Institute for Graduate Studies in Social Sciences, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Binatlı, Yusuf Ziya. “Dağıstânî, Ömer Ziyaeddin”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 8/406-407. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Boyacı, Muhammed Seyyid. *Karizmatik Liderin Vefatından Sonra Karizmanın Rutinleşmesi Örneği Olarak Said Nursi’nin Vefatından Sonra Nurculuğun Bölünmesi (İlk Talebeler)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Bulut, Faik. *İslâmcı Örgütler*. İstanbul: Tümm zamanlar Yayıncılık, 1994.
- Bulut, Halil İbrahim. *İslam Mezhepleri Tarihi*. İstanbul: Ketebe Yayınları, 2. Basım, 2022.
- Bulut, Halil İbrahim. *İslam Tevhid Diniyse Bu Kadar Mezhep Neden Var?* İstanbul: Beyan Yayınları, 2024.
- Bulut, Yücel. “Cemaat ve Cemiyet”. *Sosyal Bilimler Ansiklopedisi*. Ed. M. A. Yekta Saraç. https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/cemaat_ve_cemiyet (Erişim: 7.02.2025).
- Büyükkara, Mehmet Ali. “Dini Gruplaşmanın Doğası: Kişilikler, Zihniyetler, Cemaatler, Mezhepler”, *İlahiyat Akademisi: Altı Aylık Uluslararası Akademik Araştırma Dergisi* 5 (2017), 37-57.
- Büyükkara, Mehmet Ali. “Günümüzde Selefilik ve İslâmî Hareketlere Olan Etkisi”. *Tarihte ve Günümüzde Selefilik, Milletlerarası Tartışmalı İlmi Toplantı* 08-10 Kasım 2013. ed. Ahmet Kavas. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2014.
- Büyükkara, Mehmet Ali. *Çağdaş İslâmî Akımlar*. İstanbul: Klasik Yayınları, 2015.
- Büyükkörükçü, Muhammed Tahir. “Büyükkörükçü, Tahir”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. EK-1/231-232. Ankara: TDV Yayınları, 2020.

- Carlucci, Angelo Francesco. *Religious Communities And Politics in Turkey: The Case Of Menzil in The Post-2000 Era*. İstanbul: Sabahattin Zaim University, Graduate Education Institute, Ph.D. Thesis, 2021.
- Cebecioğlu, Ethem. *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*. Ankara: Otto Yayınları, 2017.
- Ceyhan, Semih. “Tarikat”, *Sosyal Bilimler Ansiklopedisi*. Ed. M. A. Yekta Saraç. <https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/tarikat> (Erişim: 7.02.2025).
- Coşan, Esad. *Kadın ve Aile Dergisi Başmakaleleri*. İstanbul: Server İletişim, 2008.
- Coşan, M. Es’ad. *Hacı Bektâş-ı Velî ve Bektâşîlik*. Yay. Haz. Necdet Yılmaz. İstanbul: Server Yayınları, 2019.
- Coşan, M. Esad. *Başmakaleler I: İslâm Dergisi Başmakaleleri*. İstanbul: Server İletişim, 2013.
- Coşan, Mahmud Esad. “Kotku, Mehmet Zahit”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 26/227-228. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Cürcânî, Seyyid Şerif. *Kitâbü’t-Ta’rifât*. Beyrut: Mektebetü Lübnan, 1985.
- Cürcânî, Şerif, *et-Ta’rifât*, “et-Tarîkat” md.
- Çağıl, Ahmet- İldırar, Mehmet. *Tasavvuf Yolunun Esasları: Rabıta, Hatme, Vird*. İstanbul: Şadırvan Yayınevi, 2013.
- Çağıl, Ahmet- İldırar, Mehmet. *Seyyid Abdülhakîm el-Hüseyinî*. İstanbul: Menzil Kitabevi, 1992.
- Çağlar, İsmail. “Tevârüs Edilmemiş Gelenek: Süleymancılık”. *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*. 2/2 (2016). 1-9.
- Çakır, Ruşen. *Ayet ve Slogan: Türkiye’de İslâmi Oluşumlar*. İstanbul: Metis Yayınları, 1990.
- Çakmak, Emine. *Süleymancılık Cemaatinde Din Eğitim Metotları*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013.
- Çelik, Ayşe Betül. *Yaygın Din Eğitimi Açısından Dini Süreli Yayınların İncelenmesi: Altınoluk-Şebnem Dergisi Örneği*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Çelik, Mahmud. *İsmailağa Camii İlim ve Hizmet Vakfının Medyaya Bakışındaki Dönüşüm ve Günümüzdeki Medya Kullanım Pratikleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.

- Çetin, Maksut. “Bir Müspet Hareket Olarak Said Nursî’nin Siyasî Tutumu”. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*. 20/4 (2021), 1541-1556.
- Dağılma, İbrahim. “Medrese Tedrisinde ve Kur’an Eğitiminde Gönüllü Bir Hadim Süleyman Hilmi Tunahan Hazretleri”, *Medrese ve İlahiyat Kavşağında İslâmî İlimler*. Ed. İsmail Narin. 399-420. Bingöl: Bingöl Üniversitesi Yayınları, 2013.
- Dede, Ayşe. *Menzil Nakşiliği Kadın Cemaati Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Isparta Örneği*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Demir, Ömer- Acar, Mustafa, *Sosyal Bilimler Sözlüğü*. Ankara: Vadi Yayınları, 1998.
- Demirtaş, Hasan. “Nakşibendîlik’in Anadolu’da Ortaya Çıkışının Belgesi: Şeyh Hâce İshak er-Rumî Vakfiyesi”. *Vakıflar Dergisi* 2018/50, 23-45.
- Demiryürek, Ahmet Selim. *Dini Gruplarda Adanma: Meşveret Cemaatinde “Vakıflık”*. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. “Erol, Muhammed Râşid”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 11/305. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Doğan, Sema. “İskender Paşa Camii”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 22/567-568. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Efe, Adem. “Türkiye’de Dini Grupların Çevre ve Çevre Sorunlarına İlişkin Görüşleri (İskenderpaşa Cemaati Örneği)”. 6. *Ulusal Sosyoloji Kongresi Bildiri Kitabı*. 653-674. Aydın: Aydın Üniversitesi, Ekim 2009.
- Efe, Adem. *Dinî Gruplaşma ve Cemaatleşme Olgusunun Sosyolojik Açıdan İncelenmesi*. Isparta: Tuğra Matbaası, 2008.
- Ekinci, Ekrem Buğra. *Ebedi Saadet Yolunda Bir Ömür Hüseyin Hilmi Işık*. İstanbul: İhlas Vakfı Yayınları, 2018.
- Elmaz, Mehmet. “Mehmed Zahid Kotku Efendi ve Sosyal Yapı: Hayatı, Manevi Hayatı, Kişiliği ve Eserleri”. *Doğu’dan Batı’ya Düşüncenin Serüveni: Medeniyet Projelerinin İnşa Sürecinde Çağdaş İslâm Düşüncesi*. ed. Bayram Ali Çetinkaya. 10/327-359. İstanbul: İnsan Yayınları, 2015.
- Erbilî, Muhammed Esad. *Kenzü’l-İrfan (İbadet ve Ahlak ile İlgili 1001 Hadis)*. İstanbul: Erkam Yayınları, 2011.

- Ergin, M., *Nurculuk Gerçeği*. İstanbul: Yeni Asya Neşriyat. trs.
- Eriş, Mustafa. *Mahmûd Sâmî Efendi'den Hâtıralar 2*. İstanbul: Erkam Yayınları, 2015.
- Erkaya, Muhammed Zahid. *Mahmud Es'ad Coşan'ın Hayatı, Eserleri ve Tasavvufî Görüşleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Ermış, Barış. *Günümüz Dini Grupların Siyasetle İlişkisi (Altınoluk/Erenköy Cemaati)*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Erşen, Cemal. "Altınbaşak, Ahmet Hüsrev". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. EK-1/89. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Eşref Edib. *Risâle-i Nur Müellifi Said Nur, Hayatı, Eserleri ve Mesleği*. İstanbul 1957.
- Eyice, Semavi. "Fatma Sultan Camii". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 12/262-264. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Garibullah, Mustafa İsmet. *Risale-i kudsiyye tercemesi*. Nşr. Mahmud Ustaosmanoğlu. İstanbul: Sıraç Kitabevi, 2000.
- Geçit, Bilal. *Değişen Kırsal Toplumda Dindarlık ve Tarikat: Batı Anadolu'da Menzil*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022.
- Gordon Marshall. *Sosyoloji Sözlüğü*, çev. Osman Akınhay-Derya Kömürçü. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 1999.
- Gökalp, Ziya. *Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak*. Haz. İbrahim Kutluk. Ankara: Kültür Bakanlığı, 1976.
- Göktaş, Vahit. "Es'ad Erbilî ve Düşünceleri". *Doğu'dan Batı'ya Düşüncenin Serüveni: Medeniyet Projelerinin İnşa Sürecinde Çağdaş İslâm Düşüncesi*. ed. Bayram Ali Çetinkaya. 10/345-369. İstanbul: İnsan Yayınları, 2015.
- Gül, Abdülkerim. *Yaygın Din Eğitimi Faaliyeti Olarak Tasavvufî Eğitim (Menzil Örneği)*. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Gül, Münire. *Mahmud Es'ad Coşan'ın Kadın ve Aile Dergisi'ndeki Başmakalelerinden Hareketle Sosyal Hayatta Kadın*. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Gümüş, M. Sıddık. *İngiliz Casusunun İtirafı ve İngilizlerin İslâm Düşmanlığı*. İstanbul: Hakikat Kitabevi, 94. Baskı, 2014.

- Gümüşhânevî, Ahmed Ziyâüddin. *Câmi’u’l-mutîn: Ehl-i Sünnet İ’tikâdî*. çev. Abdülkadir Kabakçı- Fuad Günel. İstanbul: Bedir Yayınevi, 1402/1982.
- Gümüşoğlu, Hasan. “İslâmî İlimler Temelinde Süleyman Hilmi Tunahan’ın Tedris ve İrşâd Hareketi”. *Ekev Akademi Dergisi*. Sayı 99, 143-158.
- Gümüşoğlu, Hasan. *İmâm-ı Rabbânî ve Ehl-i Sünnet Davası*. İstanbul: Kayıhan Yayınları, 2021.
- Gümüşoğlu, Hasan. “Osmanlı’da Nakşibendiyye/Müceddidiyye Tarikatı ve Ehl-i Sünnet Hassasiyeti”, *e-makâlât Mezhep Araştırmaları Dergisi* 15/2 (Güz 2022), 482-509.
- Gündüz, İrfan. “Gümüşhânevî, Ahmed Ziyâeddin”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 14/276-277. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Güneş, İsmail. “Abdullah-ı İlâhî’nin Usûl-i Vusûl-i İlâhiyye Adlı Eseri”. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 2020, (21), 443-460.
- Güngör, Tahsin. “Tecdid”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 40/234-239. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Güngör, Zülfikar. “İlim ve Gönül Dünyamızdan Kayan Yıldız: Prof. Dr. Mahmut Esad Coşan Hocamız”. *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi* 2/6 (2001), 9-18.
- Gürdoğan, Ersin. *Görünmeyen Üniversite*. İstanbul: İz Yayıncılık, 1991.
- Hâlid-i Bağdâdî, *Risâle fî isbatî’r-râbûta*. vr. 1-8b. İBB. AK. No: Yz. K0547.
- Haşimi, Muhammed Sâkî. *Arifler Yolunun Edepleri*. İstanbul: Semerkand Yayınları, 30. Baskı, 2013.
- Hatiboğlu, Muhammed. *Kitâb-ı Bahrî’l-hakâ’ik*. Haz. M. Es’ad Coşan. Yayına haz. Necdet Yılmaz. İstanbul: Server Yayınları, 2019.
- Himmetoğlu, Sevgi. *Cumhuriyet Dönemi Türkiye’de Dinî Akımlar: Meşveret Grubu Örneği*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Hub, Musa. *Said Nursî’ye Göre Seyr u süluk*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019.
- Hüseynî, Seyyid Abdülbâki. *el-Minhâcî’s-senî âdâbı Şeyh Seyyid Abdülhakîm el-Hüseynî*. İstanbul: Semerkand, 5. Basım, 2022.
- Hüsrevoğlu, Ali. “Ramazanoğlu Mahmud Sâmi”. *Altınoluk Dergisi*. 108. Sayı. Şubat 1995.

- İşık, Hüseyin Hilmi. *Eshâb-ı Kirâm*. İstanbul: Hakikat Kitabevi, 108. Baskı, 2024.
- İşık, Hüseyin Hilmi. *Faideli Bilgiler*. İstanbul: Hakikat Kitabevi, 96. Baskı, 2017.
- İşık, Hüseyin Hilmi. *Herkese Lazım Olan İman*. İstanbul: Hakikat Kitabevi, 146. Baskı, 2024.
- İşık, Hüseyin Hilmi. *İslâm Ahlakı*. İstanbul: Hakikat Kitabevi, 165. Baskı, 2024.
- İşık, Hüseyin Hilmi. *Kıyamet ve Ahiret*. İstanbul: Hakikat Kitâbevi, 134. Baskı, 2024.
- İşık, Hüseyin Hilmi. *Kıymetsiz Yazılar*. İstanbul: Hakikat Kitabevi, 63. Baskı, 2023.
- İşık, Hüseyin Hilmi. *Namaz Kitâbı*. İstanbul: Hakikat Kitâbevi, 207. Baskı, 2024.
- İşık, Hüseyin Hilmi. *Tam İlmihâl Se'âdet-i Ebediyye*. İstanbul: Hakikat Kitâbevi, 152. Baskı, 2024.
- İşık, Hüseyin Hilmi. *Tam İlmihal*. İstanbul: Hakikat Kitabevi, 2014.
- İşık, Muhittin. "Türkiye'de Cemaat-Siyaset İlişkisi: İskenderpaşa Cemaati Üzerinden Bir Analiz". *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (DÜSBED)* 15/34 (2023), 59-72.
- İşık, Zehra. "Dinî Grup Mensubu Kadınların Kadın Algısı ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Düşüncelerinin İncelenmesi: İsmailağa Cemaati Örneği". *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 22/42 (2020), 483-510.
- İşin, Zekayi. *Süleymancılık: Cemaate Adanmış 40 Yıllık Hüsrân*. Oku Yorum Yayınları, 2020.
- İç, Selim. *Mahmud Sâmî Ramazanoğlu'nun Hayatı, Eserleri ve Tasavvufî Görüşleri*. Karabük: Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- İnce, Abdullah. "Yakın Dönem Türkiye'sinde Nakşilik-Siyaset İlişkisi". *Tarihten Günümüze Sûfi-Siyaset İlişkileri*. 645-684. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2020.
- İrat, Ali Murat. *Kürt Sağ'ının Kimlik İnşası: Hizbullah ve Zehra Vakfı Örneği*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2017.
- Kafadar, Filiz. *Gündelik Hayat Sosyolojisi Bağlamında Cemaatlerde Kadın: İsmailağa Örneği*. İstanbul: Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

- Kaplan, Mehmet. *Dini Gruplar ve Çatışma: Said Nursî ve Nurculuk Örneği*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Kara, İsmail. “Hem Muhalif Hem Muvafık: Cumhuriyet Devrinde Tarikat ve Cemaat Yapılarının Siyasi Merkezle Münasebetleri”. *Tarihten Günümüze Sûfî-Siyaset İlişkileri*. 685-716. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2020.
- Kara, İsmail. *Türkiye’de İslamcılık Düşüncesi: Metinler/ Kişiler I-II*. İstanbul: Risale Yayınları, 1987.
- Kara, Mustafa. *Metinlerle Günümüz Tasavvuf Hareketleri*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2002.
- Karali, Nihan. *Türkiye’de Modern Tasavvuf Kaynaklarında Kullanılan Âyetler ve Bunların Değerlendirilmesi: Menzil Cemaati Semerkand Dergisi Örneği*. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Karataş, Adem. *Türkiye’de Bir Nakşibendi Grubunun Dönüşümü: Menzil Grubu Örneği*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Kavak, Abdulcebbar. *Mevlana Halid-i Bağdadi ve Halidî Tasavvuf Geleneğinin Tarihi Gelişim Süreci*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2013.
- Kaya, Ümit. *Tam İlmihâl Seâdet-İ Ebediyye’nin Hadis İlmi Açısından Değeri*. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Kılıç, Ali Rıza. *Din-Devlet İlişkisi Açısından Menzil Cemaati Örneği*. Adıyaman: Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Kılıç, Rüya. "Osmanlı Devleti’nde Yönetim Nakşibendi İlişkinine Farklı Bir Bakış; Halidi Sürgünleri". *Tasavvuf İlmi ve Akademik Araştırma Dergisi* 7/17 (2006), 103-116.
- Kınacı, A. Selahaddin. *Gavs-ı Bilvanisi’nin Hayatı (Seyyid Abdülhakim el-Hüseyni)*. İstanbul: Sey-Tac Yayınları, 3. Baskı, 2013.
- Kınacı, A. Selahaddin. *Seyda Hazretlerinin Hayatı (Seyyid Muhammed Raşid el-Hüseyni)*. İstanbul: Sey-Tac Yayınları, 3. Baskı, 2013.
- Kırkinci, Mehmet. *Hayatım-Hatıralarım*. İstanbul: Zafer Yayınları, 2004.
- Kısakürek, Necip Fazıl. *Doğru Yolum Sapık Kolları*. İstanbul: Büyük Doğu, 4. Basım, 1990.

- Kirman, M. Ali. "Süleymancılık, Ortaya Çıkışı, Gelişim Evreleri ve Günümüzdeki Durumu". *Demokrasi Platformu*. 2/6 (Bahar 2006). 151-180.
- Kirman, M. Ali. *Türkiye'de Bir Yeni Dini Cemaat Örneği Olarak "Süleymanlılar"*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2000.
- Koca, Ferhat. "Hasan Efendi, Yahyalı". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 16/318. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Koçar, Musa. *Eleştirel Açıdan Said Nursî'nin Kelamî Görüşleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1999.
- Komisyon, "Hüseyin Hilmi Işık", *İstanbul Evliyalari Ansiklopedisi* (İstanbul: Türkiye Gazetesi Yayınları, 1993), 1/433-459.
- Kutluay, Yaşar. "Mezhepler Tarihi Yönünden Said Nursî ve Nurculuk". *İslâm Tetkikleri Enstitüsü Dergisi*. 3/3-4 (1959-1960), 220-224.
- Merad, Ali. "İslah". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 19/143-156. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Mıdık, Huzeyfe. *Menzil Nakşiliğinde Tasavvufî Ritieller*. Çanakkale: 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Midilli, Şeyma. *Erenköy Cemaatinde Kadın Sohbetleri: İçerenköy Semti Örneği*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Mutlu, Sabahat. *Hüseyin Hilmi Işık'ın Hayatı, Eserleri ve Düşünce Dünyası*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2005.
- Ortaylı, İlber. "Tarikatlar ve Tanzimat Dönemi Osmanlı Yönetimi". *OTAM: Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*. 6 (1995), 281-287.
- Öğüt, Zehra. *Sosyolojik Bağlamda İsmailî Cemaati*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022.
- Ökten, Mehmet Salih. *Cemaat Modernliği: Nurcularda Uyum, Direnç ve Değişim Dinamikleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Öngören, Reşat. "Tarikat". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 40/95. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.

- Öngören, Reşat. “Tunahan, Süleyman Hilmi”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 41/375-377. Ankara: TDV Yayınları, 2012.
- Öz, Ahmet. “Rûhu’l Furkân Tefsirindeki Bazı Yorumlara Eleştirel Yaklaşım”. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15/30 (2017), 407-427.
- Özcan, Salih. “Seyyid Muhammed Raşid Erol’un Hayatı ve Tasavvufî Etikisi”. *e-Şarkîyat İlmî Araştırmalar Dergisi (JOSR)*, 8/2 (16), (Kasım-2016), 768-784.
- Özdamar, Mustafa. *Ramazanoğlu Mahmud Sâmi Efendi*. İstanbul: Kırk Kandil, 2000.
- Özdemir, Abdülkerim. *Modern Dönem Türkiye’de Dini Gruplar: Işıklar Cemaati*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Öztekin, Sinan. *Dini Cemaat-Siyasal Parti İlişkisi Bağlamında İskenderpaşa Cemaati-Refah Partisi Örneği*. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Öztürk, Saygı. *Menzil Bir Tarikatın İki Yüzü*. İstanbul: Doğan Kitap, 2019.
- Pala, İmmigülsün. *1980’lerde Türkiye’de Dini Akımlar: İskenderpaşa Cemaati Örneği*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Ramazanoğlu, Mahmud Sâmi. *Ashâb-ı Kirâm Menâkıbı 1*. İstanbul: Erkam Yayınları, 2013.
- Ramazanoğlu, Mahmud Sâmi. *Ashâb-ı Kirâm Menâkıbı 2*. İstanbul: Erkam Yayınları, 2013.
- Ramazanoğlu, Mahmud Sâmi. *Bakara Suresi Tefsiri*. İstanbul: Erkam Yayınları, 2013.
- Ramazanoğlu, Mahmud Sâmi. *Bedir Gazvesi ve Enfâl Suresi Tefsiri*. İstanbul: Erkam Yayınları, 2013.
- Ramazanoğlu, Mahmud Sâmi. *Fatiha Suresi Tefsiri*. İstanbul: Erkam Yayınları, 2013.
- Ramazanoğlu, Mahmud Sâmi. *Hazreti İbrahim*. İstanbul: Erkam Yayınları, 2013.
- Ramazanoğlu, Mahmud Sâmi. *Hazreti Yusuf*. İstanbul: Erkam Yayınları, 2013.
- Ramazanoğlu, Mahmud Sami. *Mahmûd Sâmi Efendi’den Hâtıralar*. der. Mustafa Eriş. İstanbul: Erkam Yayınları, 2012.

- Ramazanoğlu, Mahmud Sâmî. *Musâhabe 2*, İstanbul: Erkam Yayınları, 2013.
- Ramazanoğlu, Mahmud Sâmî. *Musâhabe 6*, İstanbul: Erkam Yayınları, 2013.
- Ramazanoğlu, Mahmud Sâmî. *Tebûk Gazvesi*. İstanbul: Erkam Yayınları, 2013.
- Ramazanoğlu, Mahmud Sâmî. *Uhud Gazvesi*. İstanbul: Erkam Yayınları, 2013.
- Ramazanoğlu, Mahmud Sâmî. *Yûnus ve Hûd Sureleri Tefsiri*. İstanbul: Erkam Yayınları, 2013.
- Saetov, İlshat. "Kurdish Jama'at Menzıl And Turkish Nationalism: Paradoxes Of Turkey's Domestic Policy In The Field Of Culture And Religion". *Journal for Studies of Islam and Muslim Societies, Islamology* 8/2 (2018), 57-67.
- Said Nursî. *Emirdağ Lahikası*. İstanbul: RNK Neşriyat, 2015.
- Said Nursî. *Tarihçe-i Hayat*. İstanbul: RNK Neşriyat, 2015.
- Sarı, Hasan. *Yeni Bir Nurcu Oluşum Olarak "Hayalhanem"*. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2023.
- Serhendi, Ahmed-i Faruk. *Mektubat Tercemesi*. Trc. Hüseyin Hilmi Işık. İstanbul: Hakikat Kitabevi, 32. Baskı, 2023.
- Sitembölükbaşı, Şaban. "Tunahan, Süleyman Hilmi". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 41/377. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Sökülmez, İbrahim. *Tam İlmihâl Seâdet-i Ebediyye'deki Hadislerin Tahrir ve Değerlendirilmesi*. Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Sözer, Selim. "Dini Grup (Cemaat) -İktidar İlişkileri Bağlamında Esad Coşan- Necmettin Erbakan Ayrışmasına Sosyolojik Bir Bakış". *Kur'an ve Toplumsal Bütünleşme (Mezhepler ve Dinî Gruplar Arası İlişkiler)*. 585-608. Bursa 2015.
- Sözer, Selim. *Modernleşme Sürecinde Geleneksel Dinî Gruplar: "İskenderpaşa Cemaati" Örneği*. Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2018.
- Şenocak, İhsan. *İki Devrin Ulu Hocası Ali Haydar Efendi*. İstanbul: Hüküm Kitap, 4. Baskı, 2017.
- Şenocak, Kamil. "Kadim Duruşlu Bir Halidî Şeyhi: Mahmud Ustaosmanoğlu". *Demokrasi Platformu* 2/6 (Bahar 2006), 123-150.

- Şeyhanzade, M. Sıddık. *Nurculuğun Tarihçesi*. İstanbul: Tenvir Neşriyat, 2003.
- Şimşek, Halil İbrahim. “Murad Buhârî”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 31/185-187. Ankara, TDV Yayınları, 2020.
- Taşkesen, Metin. (*Gavs-ı Bilvanisi*) *Seyyid Abülhakîm el-Hüseynî’nin Hayatı ve Tasavvuf Anlayışı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Taştan, Aydın. *İsmailağa Cemaati Sosyal Kimlik İnşa Araçları*. İstanbul: Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- TBMM Albümü. 2 /1067. Ankara: TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Bakanlıklar, 2010.
- Tekin, Mustafa. “Işıkcılık: Bir Dönüşümün Hikayesi”. *Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/2 (2017), 81-96.
- Tekin, Mustafa. “Işıkcılık”. *Demokrasi Platformu* 2/7 (2006), 47-64.
- Tekin, Mustafa. “Işıkcılık”. *Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce: İslâmcılık*. ed. Tanıl Bora ve Murat Gültekinil. İstanbul: İletişim Yayınları, 2005.
- Topbaş, Musa. *Sultanî’l-Ârifin eş-Şeyh Mahmûd Sâmî Ramazanoğlu*. İstanbul: Erkam Yayınları, 2016.
- Topbaş, Osman Nuri. *Altun Silsile*. İstanbul: Erkam Yayınları, 2017.
- Toprak, Mehmet. “Cevşen”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/462-463. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Tosun, Necdet. “Ramazanoğlu, Mahmut Sâmî”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 34/442. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Tosun, Necdet. “Nakşibendiyye”. *Türkiye’de Tarikatlar: Tarih ve Kültür*, ed. Semih Ceyhan. 611-692. İstanbul: İSAM Yayınları, 2015.
- Tosun, Necdet. “Nakşibendiyye”. *Türkiye’de Tarikatlar: Tarih ve Kültür*, ed. Semih Ceyhan. 611-692. İstanbul: İSAM Yayınları, 2015.
- Tosun, Necdet. “Mahmûd Sâmî Ramazanoğlu”. *Doğu’dan Batı’ya Düşüncenin Serüveni: Medeniyet Projelerinin İnşa Sürecinde Çağdaş İslâm Düşüncesi*. Ed. Bayram Ali Çetinkaya. 10/455-460. İstanbul: İnsan Yayınları, 2015.
- Tosun, Necdet. “Muhammed Ma’sum Sirhindî”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. EK-2/308-309. Ankara, TDV Yayınları, 2019.
- Tosun, Necdet. “Ramazanoğlu, Mahmut Sami”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 34/ 442. Ankara: TDV Yayınları, 2007.

- Tosun, Necdet. “Selâhaddin Sâkib”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. EK-2/492. Ankara: TDV Yayınları, 2019.
- Tosun, Necdet. “Tarihî Süreçte Nakşibendîler ve Siyaset”, *Tarihten Günümüze Sûffî-Siyaset İlişkileri*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2020.
- Tosun, Necdet. “Topbaş, Musa”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 41/248. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Tosun, Necdet. “Ubeydullah Ahrâr”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 42/19-20. İstanbul: TDV, 2012.
- Tosun, Necdet. “Üveysîlik”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 42/400-401. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Tosun, Necdet. *Bahâeddin Nakşibendî Hayatı Görüşleri Tarikatı*. İstanbul: İnsan Yayınları. 2012.
- Turan, Ahmet. “Said-i Nursî ve Nurculuk”. *Ondokuzmayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 10 (1998), 15-24.
- Turan, Ahmet. “Süleymanlık”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9 (1997), 35-39.
- Türkmen, Zekeriya. “Kuleli Vak’ası”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 26/356-357. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Uludağ, Süleyman. “Abdullah ed-Dihlevî”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 1/94-95. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Uludağ, Süleyman. “Hâlidiyye”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 15/296-299. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Usta, Niyazi. “Menzil Nakşiliği”. *Demokrasi Platformu*, 2/ 6, (Bahar 2006), 21-44.
- Usta, Niyazi. *Menzil Nakşiliği Sosyolojik Bir Araştırma*, Ankara: Töre Yayınları, 1997.
- Ustaosmanoğlu, Mahmud. *İrşâdî’l Müridîn*. İstanbul: Yasin Yayınevi, 2005.
- Ustaosmanoğlu, Mahmud. *Mahmud Efendi Hazretlerinden Duyulan Hikmetli Sözler*. İstanbul: Ahıska Yayınevi, 2018.
- Uysal, İbrahim. *Sohbetler, Seyyid Abdulhakim el-Hüseyni*. İstanbul: Menzil Yayınları, 1995.
- Uzun, Mustafa İsmet. “Feyzi Efendi”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 12/523-524. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Yakışır, Gizem. “Dini Gruplar, Medya ve Propaganda: Türkiye’deki Dört Dini Grup Üzerine Göstergebilimsel Bir Çözümleme”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 28 (2019/2). 337-369.

- Yapıcı, Asım. “Biz ve Onlar: İç ve Dış Dini Grupların Oluşumunu Besleyen Faktörler ve Aidiyet Psikolojisi”, *Kur’an ve Toplumsal Bütünleşme (Mezhepler ve Dinî Gruplar Arası İlişkiler)*, ed. H. Hökelekli-V. Bilgin. Bursa 2015.
- Yavuz, M. Hakan. “Matbuat Temelli İslâmi Söylen: Bediüzzaman Said Nursî ve Nureculuk”. *Demokrasi Platformu* 2/7 (Yaz 2006), 65-90
- Yavuz, Salih Sabri. “*Mapsinolu Ahmed Efendi (1861-1958) ve Dinî Hayat Açısından Değerlendirilmesi*”, I. Uluslararası Geçmişten Günümüze Trabzon’da Dini Hayat Sempozyumu. 161-166. İstanbul: Değişim Yayınları, 2016.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Teveşül”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 41/6-7. Ankara: TDV Yayınları, 2012.
- Yılmaz, H. Kâmil. “Ramazanoğlu Mahmud Sâmî Efendi”, *Din ve Hayat: İstanbul Müftülüğü Dergisi*. 3/110-113. İstanbul, 2007.
- Yılmaz, Hasan Kâmil. “Esad Erbilî”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 11/348-349. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Yılmaz, Hasan Kâmil. “Kirazoğlu, Ömer”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 26/60-61. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Yılmaz, Necdet. “M. Esat Coşan”. *Doğu’dan Batı’ya Düşüncenin Serüveni: Medeniyet Projelerinin İnşa Sürecinde Çağdaş İslâm Düşüncesi*. Ed. Bayram Ali Çetinkaya. 10/573-599. İstanbul: İnsan Yayınları, 2015.
- Yılmaz, Necdet. “Mehmed Zahid Kotku (KS.)”. *Türk Dünyası Bilgeler Zirvesi: Gönül Sultanları Buluşması (26-28 Mayıs 2014) Bildiriler*. 2/175-178. Eskişehir 2014.
- Yücel, Ömer Tayfur. *Şeyh Muhammed Diyâuddîn’in Hayatı ve Tasavvufi Görüşleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- Yüksel, Müfid. “Medresetu’z-Zehrâ Projesini Bugünden Okumak: Bölge/Kürt Medreselerini Din Eğitimi Merkezli Olarak Islah ve Geliştirme İmkânı ve Bunun Toplumsal Barışa Katkısı”. *Medrese Gelenegi ve Modernleşme Sürecinde Medreseler Uluslararası Sempozyum*. 2/189-213. Muş 2013.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1590

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 967

Kitap Adı: Bakıllânî'nin İman ve Küfür Meselesine Yaklaşımı

Book Title: Bakillani's Approach to the Issue of Faith and Kufr

ISBN: 978-625-5576-21-7

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576217

Yazar | Author: Raci TANRIKULU | orcid.org/0009-0009-5164-3544

Kurum | Institution: Milli Eğitim Bakanlığı

ROR ID: ror.org/ror.org/00jga9g46

Editör | Editor: Mesut TAY | orcid.org/0000-0001-6423-7929

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 143

Yayın Tarihi | Publication Date: Nisan | April 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRH | İslam Teolojisi | Islam: theology

BISAC: REL063000 | Din / İslam / Teoloji | Religion / Islam / Theology

THEMA: QRAC | İslami teoloji | Islamic theology

LC: BP166 | İman ve küfür üzerine İslami görüşler | Faith and unbelief in Islam

Atf Bilgisi | Cite as: Tanrikulu, Raci. *Bakıllânî'nin İman ve Küfür Meselesine Yaklaşımı*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050
Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60
www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

KUR'ÂN-I KERİM MEALİ, Diyanet İşleri Başkanlığı.

KUR'ÂN'I KERİM MEALİ, Konularına Göre, Ömer Özsoy ve İlhami Güler, Fecr Yayınları, 15. Baskı, Ankara 2012.

ABDULHAMÎD, İrfan, *İslam'da İtikadî Mezhepler ve Akaid Esasları*, Terc. Mustafa Saim Yeprem, TDV Yayınları, Ankara 2011.

ABDULLAH, Muhammed Ramazan, *el-Bâkullânî ve arauhu'l kelâmiyye*, Matbaatu'l Ummet, Bağdad 1986.

ABDULVAHHÂB, Ebu Muhammed el-Bağdadî el-Malikî, *'Uyunu'l-mesâil*, Daru İbn Hazm, Beyrût, 2009

ÂMİDÎ, Ebu'l-Hasen Seyfüddîn Ali b. Muhammed b. Sâlim es-Sa'lebî el-Âmidî, *Ebkâru'l-Efkâr fî Usûli'd-Dîn*, Thk., Ahmed Ferid el-Mezîdî, Dârul-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrût 2002.

AMRÎ Ahmed Cemal, *Ebu Bekr el-Bâkullânî ve Mefhumuhu Lil İ'cazi'l Kur'ân*, Camietu'l-İslamiyye, el-Medinetu'l Munevvere, 1976.

BÂKILLÂNÎ, el-Kâdî Ebu Bekir bin Tayyib el-Bakillnai el-Basrî, *el-İnsaf fima yecibu i'tikaduhu velâ yecûzu'l-cehlu bihi*, Tahkik-Talik, Muhammed Zahid bin el-Hasan el-Kevserî, el-Mektebetu'l-Ezheriyye li't-Turas, 2000.

_____, *İcazu'l Kur'ân Lil Bâkullânî*, Muhak. Seyyid Ahmed Sakr, beşinci baskı, Daru'l Mearif Mısır 1997

_____, *el-İntisar Lil Kur'ân*, Daru'l Fetih Amman, Daru İbn Hazm Beyrût, 2001.

_____, *el-İnsaf Fima Yecibu İ'tikaduhu Vela Yecuzu el-Cehlu Bihi*, Daru Âlimi'l Kutub, Beyrût 1986.

_____, *et-Takrib ve'l İrşâd (es-Sağır)*, Muessesetu'r-Risale, 1998.

_____, *Temhîdu'l Evail Fi Telhisi'd-Delail*, Muessesetu'l Kutubi's -Sekafiye, Lübnan 1987.

_____, *Menakibu'l Eimmeti'l Erba'e*, Daru'l Muntehabi'l Arabi, Beyrût 2002.

_____, *Olağaniüstü Olaylar ve Aralarındaki Farklar (Mucize, Sihir, Keramet)*, Mütercim Adil Bebek, Rağbet Yayınları, İstanbul 1998.

BUHARÎ, Muhammed b. İsmail Ebu Abdullah el-Buhari el-Cu'fi, *Sahihi Buhari*, Tahkik Muhammed Zuheyr b. Nasır en-Nasır, Daru Tavki'n-Necat, 1422h.

- _____, *el-Edebu'l-Müfred*, Tahkik Muhammed Fuad Abdalbaki, Daru'l Beşairi'l-İslamiyye, Beyrût, 1989.
- BULUT**, Mehmet, "İman ve Mahiyeti", *DEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı X, İzmir 1998.
- CEMALUDDİN**, Ahmed b. Muhammed b. Said el-Ğaznevî el-Henefî, *Kitabu Usulî'd-Din*, Tahkik: 'Umer Vefik ed-Da'uk, Daru'l-Beşair el-İslamiyye, Beyrût, 1998.
- CÜRCÂNÎ**, Ali b. Muhammed b Ali ez-Zin eş-Şerif el-Cürçani, *Kitabu't-Ta'rifat*, Tahkik: Cemaetun Mine'l-Ulemai Bi İşrafi en-Naşir, Daru'l Kutubi'l İlmiyye, Beyrût, Lübnan, 1983.
- ÇELEBİ**, İlyas vd. İslam'da İnanç Esasları, Çamlıca Yayınları, İstanbul 2010.
- _____, "İlk Kelam Tartışmaları ve İnanç Grupları", *Kelam El Kitabı*, Edt. Şaban Ali Düzgün, Grafiker Yayınları, Ankara 2012.
- ÇOBAN**, Mehmet, *Cihad ve Âlim -Cihad Literatürü ve Bedreddin İbn Cemâa-* Fecr Yayınları, Ankara 2022.
- EBİ YA'LA**, Ebu'l-Hüseyn İbni Ebi Ya'la Muhammed b. Muhammed, *el-İtikad*, Tahkik: Muhammed b. Abdurrahman el-Hamîs, Daru At-lasi'l Hadra, 2002.
- EBÛ DAVÛD**, Süleyman b. Davud b. Carûd el-Tayalisi el-Basrî, Tahkik: Muhamed b. Abdul-Muhsin el-Türkî, Daru Hicr, Mısır, 1999.
- EBÛ HANİFE**, Nu'man b. Sabit b. Zuti b. Mah, *el-Fıkhu'l-Ekber (Matbu' Mea's-Şerh el-Müeyesser Ala'l-Fıkhayn el-Ebsat ve'l-Ekber)*, Mektebetu'l-Furkan, el-İmaratu'l-Arabiyye, 1999.
- _____, *Fıkhu'l-Ekber Aliyyü'l Kari Şerhi*, Terc. Yunus Vehbi Yavuz, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1981.
- EBÛ SEHL**, Muhammed b. Abdu'r-Rahman el- Mağravî, *Mevsuati Mevakifu's- Selef Fi'l Akideti ve'l Menheci ve't-Terbiyeti*, el-Mektebetu'l İslamiyye Lin-Neşri ve't-Tevzi' Mısır.
- EBÛ ZEHRÂ**, Muhammed, *İslam'da İtikâdî, Siyasi ve Fıkhi Mezhepler Tarihi* Çeviren, Sıbgatullah Kaya, Çelik Yayınevi, İstanbul 2011.
- EBU'L FEDÂ'**, Zeynuddin Kasım b. Kutlubeğa es-Sudunî, *es- Sikatu M'immen Lem Yeka'u Fi'l Kutub's-Sitte*, Merkezi el- Nu'man Li'l Buhus Ve'd-Dirasati'l İslamiyye ve Tahkiki't- turasi ve't-Tercemeti San'a, 2011.
- EL-BAGDADÎ**, Ebu Mansur Abdulkaahir b. Tahir b. Muhammed, *Mezhepler Arasındaki Farklar*, Terc. Ethem Ruhi Fığlalı, Kalem Yayınevi, İstanbul 1979.

- EL-CEVZÎ**, Muhammed b. Ebi Bekir b. Şemsuddin İbn Kayyım, *İctimau'l Cuyuşu'l-İslamiyye*, Mutabiu'l Farazdaki't- Ticariyye, Riyad, 1988.
- EL-EŞ'ARÎ**, Ebu'l-Hasan, Muhammed bin İsmail b. İshak, *Kitabu el-Lume' Fi'r-Red 'ala Ehli'z-Zeyğ ve 'l Bede'*, Riçırd Yusuf Mekarisi, el- Yesu'i, Matbaatu'l Katulikiyye, Beyrût 1952.
- _____, *İslam İnanç Esasları, "el-İbâne an Usuli'd-Diyane"*, Çeviren, Mehmet Kubat, İşrak Yayınları, İstanbul, 2008.
- _____, *Eş'arî Kelâmı, (Lum'a)*, Kılıç A.Mavil, vd, İz Yayıncılık, İstanbul 2016.
- _____, *Kitabu'l-Lum'a* Muhammed Hamuduh Ğurabe, Mecme'u Buhusu'l-İslamiyye, Kahire 1970.
- _____, *İlk Dönem İslam Mezhepleri*, Çevirmenler: Mehmet Dalkılıç, Ömer Aydın, Kabcacı Yayınevi, İstanbul 2005.
- EL-MAHMÛD** Abdurrahman b. Salih b. Salih, *Mevkifu İbn Teymiye mine'l Eşaire*, Mektebetu'r-Ruşd, Riyad 1995,
- EL-BAĞDADÎ**, el-Hatîb Ebu Bekir Ahmed b. Ali b. Sabit b.Ahmed b. Mehdi, *Tarihu Bağdâd*, Daru'l Ğarbi'l İslamî, Beyrût 2002.
- EL-BUHARÎ**, el-Hüseyn b. el- Hasan b. Muhammed b. Hâlim el-Buharî el-Cürçani, Ebu Abdullah el-Hâlimî, *el-Minhac Fi Şu'abi'l-İman*, Tahkik: Hilmi Muhammed Fude, Daru'l-Fikir 1979.
- EL-BUHARÎ**, Sahihi Buhari ve Tercemesi, Mehmed Sofuoğlu, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1988.
- EL-CÛRCÂNÎ**, Ebu Bekr Ahmed b. İbrahim b. İsmail b. El-Abbas b. Murdas el-İsmailî, *İ'tikadu Eimmeti el-Hadis*, Tahkik: Muhammed b. Abdurrahman el-Hamis, Daru'l – Asıme, Riyad, 1412h.
- EL-CÛVEYNÎ**, İmamı'l-Haremeyn Ebu'l-Meali Abdulmelik el-Cüveyni El-Akidetun-Nizamıyye, *fi'l-Erkani'l-İslamiyye*, Tahkik, Ahmed Hicazi es-Sekâ, Mektebetu'l Külliyyatu'l-Ezheriyye, Kahire 1979.
- _____, *Kitabu'l-İrşad İla Kevatiu'l Edilleti Fi Usul-i'l-İ'tikad*, Tahki, Es'ed Temim, Muessesetu el-Kutubu's-Sekâfe, Beyrût, 1985.
- EL-ENDELÛSÎ**, Ebu'l Hasan Ali b. Abdullah b. Muhammed el- Malki, *Tarihu Kudati'l Endelûs*, Daru'l Âfaki'l Cedide, Beyrût 1983.
- EL-GAZÂLÎ**, Ebu Hamid Muhammed b. Muhammed el-Gazâlî et-Tusî, *Kavaidu'l-Akaid*, Tahkik, Musa Muhammed Ali, Alemu'l-Kutub, Lübnan, 1980.
- _____, *el- İktisad fi'l-İ'tikad*, Tahkik: Abdullah Muahmmmed el-Helilî, Daru'l-Kutubu'l-İlmiyye, Beyrût, 2004.

- EL-HARPUTÎ**, Abdullatif *Kelâm İlmine Giriş*, Hazırlayan: Prof. Dr. Fikret Kahraman, Çelik Yayınevi, İstanbul 2016.
- EL-HEREVÎ**, Ebu Ubeyd el-Kasım b. Selam b. Abdullah el-Herevî el-Bağdadî, *Kitabu'l- İman ve Meâlimihi ve Sunenihi ve İstikmalihî ve Der-catihi*, Tahkik: Muhammed Nasruddin el-Elbanî, Mektebetu'l-Mearif Li'n-Neşr ve't-Tevzi', 2000.
- EL-MAHMÛD**, Abdurrahman b. Salih b. Salih *Mevkıfu İbni Teymiye Mine'l Eşaire*, Mektebetu'r-Rüşd, Riyad, 1995.
- EL-MAKDÎSÎ**, Abdu'l-Ğaniy b. Abdu'lvaħıd b. Ali b. Surûr el-Makdisî el-Cemali, ed-Dımaşkî, el-Hanbelî, Ebu Muhammed Takiyüd'din, *el-İktisad Fi'l-İ'tikad*, Ahmed b. Atiyye b. Ali el-Ğâmidî, Mektebetu'l-Ulûm ve'l Hikem, el-Medinetu'l-Munevver, 1993.
- EL-MÂTÜRÎDÎ**, Muhammed b. Muhammed b Mahmud Ebu Mansur, *et-Tevhîd*, Tahkik: Fethullah Helîf, Daru'l-Camiatu'l-Mısriyye-İsken-deriyye, Tarihsiz.
- _____, *Şerhu'l-Fıkhu'l-Ekber*, Mür. Abdullah b. İbrahim el-Ensari, Katar Tarihsiz.
- EL-MISRÎ** Abdulfettah b. es-Seyyid Acmi, *Hidayetu'l Kari, İla Tecvidi Kelâ-mi'l Basrî*, Mektebetu Teyyibe, el-Medine el-Munevver.
- ERDEM**, H. Sabri, "Anlambilim Açısından İman Sözcüğü", *AÜİFD*, XLVIII (2007) SAYI 1, 47-55.
- ESEN**, Muammer "İman Kavramı Üzerine", *AÜİFD*, XLIX (2008), Sayı I, (s.) 79-91.
- EŞ-ŞEYBÂNÎ**, Ebu Abdullah Ahmed b. Muhammed b. Hanbel b. Hilal b. Esed eş-Şeybanî, *el-Akide Rivayetu Ebi Bekr el-Hılal*, Tahkik: Abdula-ziz İzzeddin es-Seyrevan, 1408h.
- ET-TÛSÎ**, Muhammed b. Hasan *el-İktisad fima Yete'lleku bi'l-İ'tikad*, Necef, 1979.
- EZ-ZEHEBÎ**, Şemseddin Ebi Abdullah Muhammed b. Ahmed b. Osman b. Kaymaz, *Tarihu'l İslam ve Vefeyatu'l Meşahir ve'l E'alm*, Daru'l Ğarbi'l İslamî, 2003.
- _____, *Siyeru A'lamu'n-Nubelâ*, Daru'l Hadîs, Kahire, 2006.
- _____, *el-'Uluv Lil Aliyyi el-Ğaffar fı İdahi Sahihi'l Ahbar ve Sakimuha*, Mektebetu Edvai's-Selef, Riyad, 1995.
- FIĞLALI**, Ethem Ruhi, *Günümüz İslam Mezhepleri*, İzmir İlahiyat Vakfı Yayınları, İzmir 2008.

- GÖLCÜK**, Şerafettin “İsimler ve Hükümler Yönünden İman ve İslam Kavramları”, *Atatürk Ün. İslami İlimler Fakültesi Dergisi*, 2. Sayı, 187-205, Sevinç Matbaası, Ankara 1977.
- _____, “Bâkullânî” Maddesi, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, C4, TDV, Yayınları, İstanbul, 1991, 531.
- _____, *Bâkullânî ve İnsan Fiilleri*, TDV Yayınları, Ankara 1997.
- GÜNEŞ**, Kâmil *Kelâmî Ekollerin Farklaşmasında Nassların Rolü (Bâkullânî ve Kâdî Abdülcebâr’da Kelâmullah Meselesi)*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2000.
- HANBEL**, Ebu Abdullah Ahmed b. Muhammd b. Hanbel b. Hilal b. Esed el-Şeybanî, *el-Akidetu Rivayetu Ebi Bekr el-Hılal*, Tahkik, Abdulaziz İzzeddin Seyrevan, Daru Kuteybe, Dımaşk, 1987.
- ISFAHÂNİ**, Ebu’l-Kasım el-Hüseyn b. Muhammed el-Maruf bi-el-Rağıb el-İsfanî, *El-Müfredat Fi Ğaribi’l-Kur’ân*, Tahkik: Safvan Adnan el-Davudî, Daru’l-Kalem, ed-Daru’s-Şamiye, Dımaşk Beyrût, 1414h.
- İBN ASAKİR**, Ebu’l Kasım Ali b. el-Hasan b. Hibbetullah, *Tebyinu Kezibi’l Müfteri fima Nusibe İla el-İmam Ebi’l Hasan el-Eş’arî*, Daru’l Kitabî’l Arabî, Beyrût 1404.
- _____, *Tarihu Dımaşk*, Daru’l Fikir, 1995
- İBN HALLİKÂN**, Ebü’l-Abbas Şemseddin Ahmed b. Muhammed, *Vefeyatü’l-a’yan ve enbau ebnaî’z-zaman*, Daru Sadr, Beyrût 1994.
- İBN HAZM**, Ebu Muhammed Ali b. Ahmed b. Said b. Hazm el-Endelusi el-Kurtubi ez-Zahirî, *el-Fasl Fi’l Milel Ve’l-Ehvai Ve’n-Nahl*, Mektebetü’l-Hanci, Kahire Tarihsiz.
- İBN İMÂD**, Abduhay b. ahmed b. Muhammed İbnu’l İmad, Ebu’l Fellah, *Şezeratü’z-Zeheb Fi Ahbari Men Zeheb*, Daru İbn Kesîr, Dımaşk-Beyrût 1986.
- İBN KESİR**, Ebu’l Feda’ İsmail b. Ömer b. Kesir el- Kureşî el- Basrî, *el- Bi-dâye ve’n-Nihâye*, Daru Hicr, 2003.
- _____, Büyük Kur’ân Tefsiri, Tercüme: Abdülvahhab Öztürk, Kaharman Yayınları, İstanbul 2010.
- İBN TAĞRİBERDÎ**, Yusuf b. Tağriberdi Ebu’l Muhasin Cemaleddin, *en-Nucumu ez-Zahire fi Mulûki Mısır ve’l Kâhire*, Vezaretü’s- Sekafeti ve’l İrşadi’l Kavmî, Daru’l Kutub Mısır.
- İBNİ MÂCE**, Ebu Abdullah Muhammed b. Yezid el-Kazvinî, *Sünen-i İbni Mace*, Tahkik: Muhammed Fuad Abdulbaki, Daru İhyau’l-Kutubul-Arabiyye.

- İBNİ MANZÛR**, Muhammed b. Mukrim b. Ali, Ebu'l-Fadl, Cemalu'ddin İbn Manzur el-Ensaarî er-Ruveyfî'î el-İfrikî, *Lisanu'l-Arab*, Daru Sadir, Beyrût, 1414h.
- İBNİ MENDE**, Ebu Abdullah Muhammed b. İshak b. Muhammed b. Yahya b. Mende el-Abdi, *el-İman Li İbni Mende*, Tahkik: Ali Muhammed b. Nasır el-Fakihî, Muessesetu'r-Risale, Beyrût 1406h.
- İBNİ TEYMIYE**, Takiyuddin Ebu'l-Abbas el-Hanbelî, *el-Fetava el-Hameviyyetu'l Kubra*, Daru's-Semi'î, Riyad, 2004.
- İBNU'L-ESÎR**, el- Cezerî, *Camiu'l-Uşûl*, Terc. Kemal Sandıkçı, Muhsin Koçak, Ensar Neşriyat, İstanbul 2008.
- _____, *Camiu'l Uşûl fi Ehadisu'r-Resûl*, Mektebetu'l Halvanî, 1980.
- _____, *El-Muavenetu Ala Mezhebi Âlimi'l Medine "el-İmam Malil b. Enes*, el-Mektebetu et-Ticariyye, Mekkteu'l Mukerreme,
- _____, *El-Mevsuatu el-Fıkhiyyetu'l Kuveytiyye*, Vezaretu'l Evkaf ve's-Şu'unu'l İslamiyye, Kuveyt, h.1427.
- İBNU'L ESİR**, Ebu'l Hasan Ali b. Ebi'l-Kerem Muhamed b. Abdu'l Kerim İzzeddin, *el-Kamil Fi't-Tarih*, Daru'l Kitabi'l Arabî, Beyrût 1997.
- İZMİRLİ**, Bâkıllânî, Daru'lfunûn İlahiyat Fakültesi Mecmuası, Şehzade Başı Evkaf Matbaası, 1927.
- İMAM MÜSLİM**, *Sahihi Müslim Muhtasarı*, Terc. Hanefî Akın, Polen Yayınları, İstanbul 2008.
- İMAM NEVEVÎ**, *Riyazu's-Salihin*, Çeviri ve Notlar: Abdullah Feyzi Kocaer, Esra Yayınları, Konya, 2009.
- KARADAŞ**, Çağfer, *Bâkıllânî'ye Göre Allah ve âlem Tasavvuru*, Arasta Yayınları, Bursa 2003.
- KILAVUZ**, Ahmed Saim *İman Küfür Sınırı*, Marifet Yayınları, İstanbul, 1982.
- _____, *Anahatlarıyla İslam Akaidi ve Kelâm'a Giriş*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2010.
- KUBAT**, Mehmet, *Malati ve Kelâmi Görüşleri*, TDV Yayınları, Ankara 2010.
- KUTLU**, Sönmez *İslam Düşüncesinde İlk Gelenekçiler*, Kitabiyat Yayınları, 2. Baskı Ankara 2002.
- MERÇİL**, Erdoğan, "Büveyhîler", TDV Ansiklopedisi, Cilt 6, İstanbul 1992, s.496-500.
- _____, *İmam Mâtürîdî ve Mâtürîdî lik*, Otto Yayınları, 3. Baskı, Ankara 2011.

- MUSLİM**, Mustafa, *Mebahis Fi İ'cazu'l Kr'an*, Daru'l Kalem, Dimaşk, 2005.
- MÜSLİM**, b. el-Haccac Ebu'l-Hasan el-Kuşeyri el-Nisaburi, *el-Müsned-i's-Sahih el-Muhtasar Bi Nakli'l-Adli İla Rasulillahi (s.)* Tahkik: Muhammed Fuad Abdulkaki, Daru İhyau Turasi'l- Arabî, Beyrût tsz.
- NESEFÎ**, Ömer *İslam Akidesi*, Hazırlayan, Bekir Sırmabıyıkoglu, Yasin Yayınevi, İstanbul 2001.
- NEVEVÎ**, Ebi Zekerıyya Yahya b. Şeref el-Dimeşkî, *Riyazu's-Salihin Min Kelâmi Seyyidi'l-Murselin*, Tahkik, Yusuf Ali Berberi, Daru İbni Kesir, Beyrût, 2010.
- PEZDEVÎ**, Ebu'l Yusr Muhammed *Kitabu Usuli'd-Din*, Tahkik, Hans Peter Lins, Kahire 1963.
- RAZÎ**, Fahreddin, Ebu Abdullah Muhammed b. Ömer b. El-Hasan b. Hüseyin el-Temimî er-Razî, *Me'limû Usuli'd-Din*, Thk., Taha Abdurraûf Sa'd, Daru'l Kitabî'l Arabî, Lübnan, Tarihsiz.
- SEM'ANÎ**, Ebu sa'd Abdu'l Kerim b Muhammed b. Mansur et- Temimî, *el-Ensâb*, Meclisu Daireti'l Mearifil Osmanıyye, Haydar Abâd, 1962.
- SİNANOĞLU**, Mustafa, "İman" Maddesi, DİA, TDV Yayınları, C. XXII, İstanbul, 2000.
- _____, "Küfür" Maddesi, DİA, C. XXVI, TDV Yayınları, İstanbul, 2000.
- SÖNMEZ**, Vechi, İslam Düşüncesinde Bilgi-İman İlişkisi", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, V, Sayı, 1, 2005.
- _____, "İman İslam İlişkisi ve İdeal Mümin", *YYÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 15, 2008.
- _____, "Selef Düşüncesinin Tarihi Arka Planı ve Selefilik", *Araşan Sosyal Bilimler Enstitüsü İlmî Dergi*, Bişkek 2010.
- SÜLÜN**, Murat, *Kur'an'ı Kerim Açısından İman-Amel İlişkisi*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2005.
- ŞEHRİSTANÎ**, Ebi'l Feth Muhammed b. Abdulkерim el- Şehristânî, *el-Milel ve'n-Nehl*, Tahkik, Muhammed AbdulKâdir el-Fadilî, Mektebetu'l Asriyye, Beyrût 2006.
- _____, *Milel ve Nihal - Dinler, Mezhepler ve Felsefî Sistemler Tarihi*, Çeviren, Mustafa Öz, Litera Yayıncılık, İstanbul 2008.
- _____, *Kitabu Nihayetu'l-İkdam*, Tahkik. Alfred Guillaumme, Londra 1934.
- ŞEYHZÂDE** Damad Efendi, Abdurrahman bin Muhammed bin Süleyman, *Mecme'u'l-Enheri Fi Şerhi Mülteka'l-Ebhuri*, Daru İhyau Turasi'l-Arabî, Tarihsiz.

- TABERANÎ**, Süleyman b. Ahmed b. Eyûb b. Mutîr el-Lehmî el-Şamî Ebu'l-Kasım el-Taberanî, *El-Mu'cemu'l-Evsat*, Tahkik: Tarık B. Avdulah b. Muhammed, Abdulmuhsin b. İbrahim el-Huseynî, Daru'l-Haremeyn, Kahire tsz.
- TAY**, Hekim, *Kur'ân'a Göre Mekke'de Sınıfsal Yapı*, Fecr Yayınları, Ankara 2019.
- _____, *Kur'ân'ı Kerimin Anlaşılmasında Belâgat İlminin Rolü*, Fecr Yayınları, Ankara 2019.
- _____, "Modern Dönemde Sünnetullah Kavramının Anlaşılması Tefsîru'l-Menâr Örneği", *İslam ve Yorum III. (Prof. Dr. Fuat Sezgin Anısına)*, Edt. Mehmet Öztürk, İnönü Üniversitesi Yayınları, Ankara 2019.
- _____, "Tefsir Faaliyetlerinde Mübhemâtü'l-Kur'ân İlminin Yeri: Ebû Mansûr el-Mâtürîdî (Ö. 333/944) Örneği", *Diyanet İlmi Dergi*, LV/3, 2019
- TAY**, Mesut, *Süddî Tefsirinde Hermenötik Bir Okuma*, Fecr Yayınları, Ankara 2024.
- _____, *Zemahşerî'nin Ahkâm Ayetlerini Yorumlama Yöntemi*, Fecr Yayınları
- TEFTAZANÎ**, Sadeddin, *Şerhu'l-Akaid*, terc. Talha Hakan Alp, Yasin Yayınevi, İstanbul, 2008.
- TİRMİZÎ**, Muhammed b. İsa b. Sevre b. Musa b. Dahhak, el-Tirmizî, *El-Cami'u'l-Kebir-Sünen-i Tirmizî*, Tahkik: Beşar I'vad Ma'ruf, Daru'l-Ğarbi'l-İslamî, Beyrût, 1998.
- TOPALOĞLU**, Bekir – İlyas Çelebi, *Kelâm Terimleri Sözlüğü*, İsam Yayınları, İstanbul 2010.
- TUNÇBİLEK**, Hasan Hüseyin, "Ebu Bekir Bâkılânî'nin Hayatı ve Bazı Kelâmî Görüşleri", *Harran Üniversitesi İlahiyat fakültesi Dergisi IV*, H.Ü.İ.F. Vakfı Yayınları, No, 5, Ş.Urfa 1998.
- ULUDAĞ**, Süleyman, *İslam'da İnanç Konuları ve İtikâdî Mezhepler*, Marifet Yayınları, İstanbul 1992.
- YEPREM**, Saim *Matürîdî'nin Akide Risalesi ve Şerhi*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Kütüphanesi, İstanbul 1989.
- YEŞİLYURT**, Temel, "Matürîdilik: Önemli İsimler ve Temel İlkeler", *Kelam El Kitabı*, Edt. Şaban Ali Düzgün, Grafiker Yayınları, Ankara 2012.
- ZİRİKLÎ**, Hayrettin b. Mahmud b. Muhammed b. Ali b. Faris, *el-A'lam*, Daru'l İlmi Li'l Melayin, 2002.
- W. M. WATT**, *İslam Düşüncesinin Teşekkül Devri*, terc. Ethem Ruhi Fırlı, Ankara 2010.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1591

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 968

Kitap Adı: Hz. Peygamber'in (sav) Hayatında Misvakın Yeri ve Önemi

Book Title: The Place and Importance of Siwak in the Life of Prophet Muhammad

ISBN: 978-625-5576-22-4

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576224

Yazar | Author: Zeynep Şura YILMAZ | orcid.org/0009-0008-7461-1898

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 116

Yayın Tarihi | Publication Date: Nisan | April 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRH | İslam Teolojisi | Islam: theology

BISAC: REL062000 | Din / İslam / Tarih | Religion / Islam / History

THEMA: QRAM9 | İslami yaşam ve pratikler | Islamic life & practice

LC: BP223.Z8 M57 | Hz. Muhammed'in günlük yaşamı ve misvak kullanımı
| Muhammad-Personal life-Use of miswak

Atf Bilgisi | Cite as: Yılmaz, Zeynep Şura. *Hz. Peygamber'in (sav) Hayatında Misvakın Yeri ve Önemi* Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- agac.gen.tr. “Neem Ağacı Türleri ve Özellikleri”. *Ağaçlar*. Erişim 18 Aralık 2024. <https://www.agac.gen.tr/neem-agaci.html>
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdullah eş-Şeybânî el-Mervezî. *Müsned*. thk. Şuayib Arnavûd. Beyrût: Müessesetü’r-Risâle, 1421.
- Aktan, Coşkun Can. “Roma İmparatorluğunda İdrar Vergisi Uygulaması”. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*’ 15/1 (2023), 89-102.
- Alî el-Kârî, Ebû’l-Hasen Nûrüddîn Alî b. Sultân Muhammed el-Kârî el-Herevî. *Ma’rifetü’n-nüssâk fî ma’rifetü’s-sivâk*. thk. Hasan Selmân. Beyrût: Mektebetü’l-İslâmî, 1411/1991.
- Al-Mostehy, M Ragai vd. “Siwak-As an Oral Health Device (Preliminary Chemical and Clinical Evaluation)”. *Bullention of Islamic Medicine* 1 (1981), 344-352.
- Apak, Adem. *Kur’an’ın Geliş Ortamında Arap Toplumu*. İstanbul: İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Kur’an Araştırmaları Merkezi Yayınları, 1. Basım, 2017.
- Apaydın, Elif. “Salvadora Persica (misvak) bitkisinden elde edilen uçucu yağın antioksidan ve antimikrobiyal aktivitelerinin araştırılması”. *Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 22/3 (2018).
- Arslan, İhsan. “Risâlet Öncesi Hz. Peygamber’in Dinî Durumu”. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17 (2020), 106-125.
- Aynî, Ebû Muhammed Bedrüddîn Mahmûd b. Ahmed. *Umdetü’l-Kârî fî Şerhi Sahîhi’l-Buhârî*. Beyrût: Dâru İhyai’t-Turâsî’l-Arabî, 1431.
- Baytop, Turhan. “Misvak”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 190-191. Ankara, 2020.
- Baytop, Turhan. *Türkçe Bitki Adları Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2007.
- Baytop, Turhan. *Türkiyede Bitkiler ile Tedavi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1984. <https://doi.org/10.26650/AB/AA8.2022.167>
- Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed b. Hüseyin b. Ali. *Şu‘abü’l-îmân*. thk. Abdülâli Abdülhamid. Hindistan: Dârü’s-Selefiyye, 1423/2003.
- Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed b. el-Hüseyin b. Alî. *es-Sünenü’l-kübrâ*. thk. Muhammed Abdulkadir Ata. Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmîyye, 1424/2003.

Cevad Ali. *el-Mufasssal fî târihi'l'-Arab kable'l-İslâm*. Beyrût: Dâru's-Sâkî, 1422/2001.

deveci, ismail. “Zeytin Ağacı Özellikleri Yetiştirme ve Bakımı”. *Sağlıklı Bitkiler* (blog), 09 Şubat 2024. <https://www.sagliklibitkiler.com/zeytin-agaci/>

Dımaşkı, Abdülganî el-Guneymî ed-. *Tuhfetü'n-nüssâk fî fazli's-sivâk*. çev. Mehmet Çetin - Burak Kızıldaş. thk. Ebû Zâhid Abdülfettâh b. Muhammed b. Beşîr Ebî Gudde el-Kureşî el-Mahzûmî Abdülfettâh Ebî Gudde. Ankara: Takdim Yayınları, 1. Basım, 2021.

Doğan, Buğra. *Diş Fırçalarının Teknik Özellikleri ve Diş Fırçalama Teknikleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Diş Hekimli Fakültesi, Lisans, 2020.

Ebû Bekr er-Râzî, Muhammed b. Zekeriyâ. *el-Hâvî fî't-Tıb*. thk. Heysem Halife. Beyrût: Darû İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, 1422/2002.

Ebû Ceyb, Sa'dî. *Kamûsu'l-fikhî*. Dımaşk: Dar el-Fikr, 1408/1988.

Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî. *el-Merâsil*. thk. Şuayb el-Arnevût. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 1408.

Ebû Şâme el-Makdisî, Ebû'l-KâsımŞihâbüddîn Abdurrahmân b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Makdisî. *Kitâbü's-Sivâk vemâ eşbehe za'k*. thk. Ahmed el-İsevî - İbrahim b. Muhammed. Tanta: Dâru's-Sahâbe li't-Turâs, 1410/1990.

Ebû Ubeyd, Ebû Ubeyd el-Kâsım b. Sellâm b. Miskîn el-Herevî. *Garîbû'l-hadîs*. thk. Muhammed Abdülmûîd Han. 4 Cilt. Haydarâbâd: Dâiretü'l-maârifî'l-Osmâniyye, 1384/1964.

Ed-Dineveri, Ebu Hanife Ahmed b. Davud b. Venend. *Kitabü'n-Nebat*. Müessesetü'r-Reyyan / el-Ma'hedü'l-Almani li'l-Ebhasi's-Şerkiyye, 2009.

Ferâhîdî, Ebû Abdurrahmân el-Halîl b. Ahmed b. Amr b. Temîm. *Kitâbü'l-Ayn*. thk. Mehdi el-Mahzumî - İbrâhîm es-Sâmerrâî. Mısır: Dâr ve Mektebetü Hilâl, ts.

Fîrûzâbâdî, Ebû't-Tâhir Mecdüddîn Muhammed b. Ya'kûb b. Muhammed. *el-Okyânûsu'l-Basît fî Tercemeti'l-Kâmûsi'l-Muhît Kâmûsu'l-Muhît Tercümesi (6 cilt)*. çev. Mütercim Ahmed Âsım Efendi Mütercim Asaf Efendi - Mustafa Koç. İstanbul: T. C. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2013.

Genç, Özlem. “Orta Çağ Avrupa'sında Banyo ve Temizlik Kültürü - 1”, ts.

- Görmez, Mehmet. *Sünnet ve Hadisi Anlama Kılavuzu*. Ankara: Otto, 2022.
- Habertürk. “Dut Ağacı Nasıl ve Nerede Yetiştirilir? Dut Ağacı Bakımı, Özellikleri, Faydaları, Budama Teknikleri ve Çeşitleri”. *Habertürk*. Erişim 18 Aralık 2024. <https://www.haberturk.com/dut-agaci-nasil-ve-nerede-yetistirilir-dut-agaci-bakimi-ozellikleri-faydalari-budama-teknikleri-ve-cesitleri-htka-3624469>
- Himyerî, Ebû Saîd Neşvân b. Saîd (b. Neşvân) b. Sa’d b. Ebî Himyer b. Ubeydillâh el-. *Şemsü’l-‘ulûm ve devâ’ü kelâmi’l-‘Arab mine’l-külûm*. thk. Hüseyin b. Abdullah el-Ömerî. Dımaşk: Dâru’l-Fıkr, 1420/1999.
- hurma.gen.tr. “Hurma Ağacı Türleri ve Özellikleri”. *Hurma Türleri*. Erişim 18 Aralık 2024. <https://www.hurma.gen.tr/hurma-agaci.html>
- İbn Düreyd, Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasen. *el-Cemhere*. thk. Remzi Münîr el-Ba’lebekî. 3 Cilt. Beyrût: Dâru İlmî’l-Melâyîn, 1987.
- İbn Ebû Şeybe, Ebû Bekr Abdullâh b. Muhammed el-Absî el-Kûfî. *el-Musannef*. çev. Fikret Güneş - Yaşar Güngör. İstanbul: Ocak yayınları, 1. Basım, 2009.
- İbn Ebû Şeybe, Ebû Bekr Abdullâh b. Muhammed el-Absî el-Kûfî. *el-Musannef*. thk. Kamil Yusuf el-Hut. 7 Cilt. Lübnan: Dar al-Tac, 1409/1989.
- İbn Fâris, Ebû’l-Hüseyn Ahmed b. Fâris b. Zekerıyyâ b. Muhammed er-Râzî el-Kazvînî el-Hemedânî. *Mücmelü’l-luga*. thk. Züheyr Abdülmuhsin Sultâ (son). Beyrut: Muasasat Al Risala, 1406/1986.
- İbn Habîb, Ebû Ca’fer Muhammed b. Habîb b. Ümeyye. *el-Muhabber*. çev. Adem Apak - İsmail Güler. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 1361/1942.
- İbn Habîb es-Sülemî, Ebû Mervân Abdülmelik b. Habîb b. Süleymân. *Muhtasar fi’t-tib*. thk. Muhammed Emin ed-Danavî. Beyrût: Dârü’l-Kütübî’l-İlmiyye, 1998.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdülmelik. *İslâm Tarihi Sîret-i İbn Hişâm*. çev. Hasan Ege. İstanbul: Kahraman Yayınları, 2013.
- İbn Kayyim el-Cevzîyye, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ebî Bekr. *et-Tıbbü’n-nebevî*. Beyrût: Dâru Hilâl, ts.
- İbn Kesîr, Ebû’l-Fidâ’ İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer. *el-Bidâye ve’n-nihâye*. çev. Mehmet Keskin. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1994.
- İbn Manzûr, Ebû’l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrrem. *Lisâ-nü’l-‘Arab*. 10 Cilt. Beyrut: Dâru’s-Sadr, 3. Basım, 1414.

- İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed b. Sa'd b. Menî' el-Kâtib el-Hâşimî el-Basrî el-Bağdâdî. *et-Tabakâtü'l-kübrâ*. çev. Adnan Demircan. thk. Ali Muhammed Ömer. İstanbul: Siyer Yayınları, 2014.
- İbn Sînâ, Ebû Alî el-Hüseyn b. Abdillâh b. Alî. *el-Kânûn fî't-tib*. thk. Muhammed Emin ed-Danavî, ts.
- İbni İshak. *Kitab-ı Sire*. akabe, ts.
- İbnü'l-Esîr, Ebü'l-Hasen İzzüddîn Alî b. Muhammed b. Muhammed. *el-Kâmil fî't-târîh*. Kahire: İdâretü't-Tabâ'ati'l-Munîriyye, 1357/1938.
- İbnü'n-Nedîm, Ebü'l-Ferec Muhammed b. Ebî Ya'kûb İshâk b. Muhammed. *el-Fihrist*. thk. İbrahim Ramazan. Beyrut: Dâru'l-Ma'rif, 1417/1997.
- İbnü'n-Nefîs, Ebü'l-Hasen Alâüddîn Alî b. Ebi'l-Hazm İbnü'n-Nefîs el-Kareşî ed-Dımaşkî. *eş-Şâmil fî's-sinâ'ati't-tbbiyye*. thk. Yusuf Zidan. el-Mecme'u's-Sekaff, 2000.
- İsfahânî, Ebû Nuaym Ahmed b. Abdillâh b. İshâk el-. *Tıbbü'n-Nebevi*. thk. Mustafa Hızır Dönmez. Beyrut: Dar İbn Hazm, 2006.
- İsfahânî, Ebü'l-Kâsım Kıvâmü's-sünne İsmâil b. Muhammed b. el-Fazl et-Teymî et-Talhî el-. *el-Hicce fî beyâni'l-mahacce ve şerhi akideti Ehli's-sünne*. Riyâd: Dâr el-Rayâ, 2. Basım, 1419.
- İzinden, Ağacın. "Zeytin Ağacı Nedir Kısa Bilgi?" *Medium* (blog), 19 Ocak 2024. <https://medium.com/@agacinizinden/zeytin-a%C4%9Fac%C4%B1-nedir-k%C4%B1sa-bilgi-c1c6cbbeeffa>
- Kâhîrî, Ebu Muhammed Hasan bin Ali bin Süleyman el-Bedir el-Fayyûmi. *Fetih el- Karib el-Mucib ala't-Terğib ve't-Terhib*. Riyâd: Mektebetü Dâri's-Selâm, Ebu Muhammed Hasan bin Ali bin Süleyman el-Bedir el-Fayyûmi., 1439/2018.
- Kâtib Çelebi. *Keşfü'z-zunûn 'an esâmi'l-kütüb ve'l-fünûn*. thk. Şerefettin Yaltkaya. İstanbul: Vekâletü'l-Meârif, 1941.
- Kaysi, Ebu Ali el-. *İzahu Şevahidil-İzah*. 2 Cilt. Beyrut: Dâri'l-Garb el-İslami, 1408/1978.
- Kazvîni, Ahmed b. İsmâil b. Yûsuf et-Tâlkânî. *Hasâisü's-sivâk*. thk. Ebû Yusuf Seyid b. Muhammed, ts.
- Kettânî. *ed-Dirâk fîmâ yeteallak bi's-sivâk*. Riyâd: Mektebetü'r-Rüşd, 1424/2004.
- Koç, Hüseyin. *Doğrudan Doğadan Bitkilerle Sağlıklı yaşama*. Ankara: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi, 2002.

- Miloğlu, Özkan vd. “Salvadora Persica Misvak ve Ağız Sağlığına Etkileri: Derleme”. *Atatürk Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dergisi* 28/3 (2018).
- misvak.gen.tr. “Zeytin Ağacından Misvak”. *Misvak*. Erişim 18 Aralık 2024. <https://www.misvak.gen.tr/zeytin-agacindan-misvak.html>
- Muhammed el- Baraketi, Muhammed Amim el-İhsan el-Müceddidi el-Hüseyni el-Barakti. *Fıkhın Tarifi*. Pakistan: Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1424/2003.
- Muhammed Revvâs, Muhammed Revvâs - Hamid Sadık, Hamid Sadık Kunibi. *Mu'cem'u Lûgat'il – Fukahâ*. Beyrut: Dar Al-Nafaes, 1408/1988.
- Mukaddem, Muhammed Ahmet İsmail el-. *Kitâbü's-Sivâk ve sineni'l-fitra*. Şebeketül-İslamiyye, 1432.
- Nasr, Seyyed Hossain. “Sünnet ve Hadis”. çev. İbrahim Hatiboğlu. *Hadis Tetkikleri Dergisi*.
- Naturaleza, Infinita. “Şeker Kamışı, Özelliklerini Bilin”. *Postposmo* (blog), 11 Kasım 2020. <https://tr.postposmo.com/%C5%9Feker-kam%C4%B1%C5%9F%C4%B1/>
- Neşvân el-Himyerî, Ebû Saîd Neşvân b. Saîd (b. Neşvân) b. Sa'd b. Ebî Himyer b. Ubeydillâh el-Himyerî el-Yemenî. *Şemsü'l-ʿulûm ve devâʿü kelâmi'l-ʿArab mine'l-külûm*. thk. Hüseyin b. Abdullah el-Ömerî. 11 Cilt. Dimaşk: Dâru'l-Fikr, 1420/1999.
- Önal, Ramazan. “Hz. Peygamber'in Hayatında Kişisel Bakım”. *Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi* 54-63 (2020).
- Önal, Ramazan. *Hz. Peygamber'in Kişisel Bakımı*. İstanbul: Siyer Yayınları, 1. Basım, 2020.
- Özel, Ahmet. “Misvak”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ankara, 2020.
- Özel, Mahmure. “Meyan Kökü: Nedir, Faydaları Nelerdir ve Nasıl Kullanılır?” 23 Aralık 2020. Erişim 18 Aralık 2024. <https://www.hurriyet.com.tr/mahmure/meyan-koku-nedir-faydalari-nelerdir-ve-nasil-kullanilir41696604->
- Özer, Mustafa. *Tabiat Eczanesi*. İstanbul: İpek, 2013.
- Rispler-Chaim, Vardit. “The Siwâk: A Medieval Islamic Contribution to Dental Care”. *Journal of the Royal Asiatic Society* 2/1 (1992), 13-20.

- Rispler-Chaim, Vardit. "The Siwâk: A Medieval Islamic Contribution to Dental Care". *Journal of the Royal Asiatic Society* 2/1 (1992), 13-20.
- Sanânî, Ebû İbrâhîm İzzüddîn Muhammed b. el-Îmâm Emîr es-. *Tenvîr Şerhu Câmi'i's-Sagîr*. thk. Muhammed İshak Muhammed İbrahim. Riyâd: Mektebetü Dâru's-Selâm, 1422.
- Suayd, Abdullah Abdürrezak Mes'ûd. *es-Sivâk ve'l-inâyeti'l-insân*. Suudi Arabistan: Dâru's-Suudiyye, 1402/1982.
- Suyûtî, Ebû'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr. *el-Câmi'u' s-sagîr*. thk. Muhammed Nâsıruddin Elbânî, 1431.
- Şinkitî, Muhammed el-Emîn b. Muhammed el-Muhtâr eş-. *Şurûku envâri'l-mineni'l-kiibra'l-ilâhiyye bi keşfi esrâri's-süneni's-şuğra'n-nesâiyye*. 6 Cilt. Riyad: Metâbiu'l-Hamîdî, 1425.
- Taberânî, Ebû'l Kâsım Müsnidü'd-dünyâ Süleymân b.Ahmed b. Eyyûb et-. *el-Mu'cemü'l-evsat*. thk. Ebu Muaz Tarık Abdullah bin Muhammed - Ebu'l-Fadl Abdulmuhsin İbrahim el- Hüseyini. Kahire: Daru'l Haremeyn, 1415/1995.
- Taberânî, Süleyman b. Ahmed b. Eyüb. *Mu'cemü'l-kebîr*. thk. Hamdî b. Abdülmecîd es-Selefi. Musul: Mektebetul ulum ve'l-hikem, 1404.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî. *Tarih-i Taberi*. çev. M. Faruk Gürtunca. İstanbul: Sağlam Yayınevi, ts.
- Temir, Hakan. *Arap Yarımadası'nda Kabile Hayatı*. İstanbul: Sıyer Yayınları, 2020.
- Temir, Hakan. "Araplarda Hurmanın Yeri, Önemi ve İbn Vahşiyye'nin Hurma Risalesi'nin Değerlendirilmesi". *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 23/1 (Haziran 2023), 168-187.
- Toker, Mehmet Cihat. *Bitki Morfolojisi*. Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi, Biyoloji Bölümü, 2004.
- Vâkıdî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer b. Vâkıd. *Kitâbü'l-Megâzî*. Beyrût: Dâru'l-A'lemî, 3. Basım, 1409/1989.
- Veşşâ, Ebû't-Tayyib Muhammed b. Ahmed b. İshâk b. Yahyâ. *Kitâbü'l-Müveşşâ*. thk. Kemal Mustafa. Mısır: Mektebetu Hancî, 2. Basım, 1371/1953.
- Vicdân Mühennâ Muhammed. *Ahkâmü's-Sivâk Ru'yeti Şer'iyyeti ve Tıbbiyyeti*. 103 Cilt. Mecelletü Küllüetü'l-Âdâb, ts.
- Wahf al-Qahtani, Saîd bin Ali bin Wahf al-Qahtani. *Sahih İmam el-Buhari'de Davet Fıkhi*. Riyaset-i Amme li İdaarat el-Buhûs el-İlmiyye ve'l-İftâ ve'l-Da'wa ve'l-İrşad, 1321.

- Yıldırım, Nuran. “Osmanlı ve Erken Cumhuriyet Dönemlerinde Ağız-Diş Bakımı ve Ürünleri”. *Lokman Hekim* 2/3 (ts.), 35-50.
- Zâhid, Ahmed b. Muhammed b. Süleyman. *Tuhfetü's-sülâk fî fadâilü's-sivâk*. thk. Râşid b. Âmir b. Abdullah el-Gufeylî. Beyrût: Dârü'l-Beşâirü'l-İslâm, 1403/1983.
- نباتاتي (blog), 25 Haziran 2014. <https://nabataty.com/plants/شجرة-الباركنسونيا/>
- “Albaka - Tip I - Doğa Suudi Arabistan”. Erişim 05 Şubat 2025. https://www.ksanature.com/plants/euphorbia_cuneata/
- “Basham'ın Faydaları Nelerdir ve Nasıl kullanılır - Ansiklopedi”, 26 Mayıs 2019. <https://www.mosoah.com/health/alternative-and-natural-medicine/%d9%81%d9%88%d8%a7%d8%a6%d8%af-%d8%a7%d9%84%d8%a8%d8%b4%d8%a7%d9%85/>
- “*Cordia Sinensis*”. *Vikipedi*, 20 Aralık 2023. https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Cordia_sinensis&oldid=1190942058
- “Dut”. *Vikipedi*, 10 Kasım 2024. <https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=Dut&oldid=34197560>
- Bing. “Dut Ağacı”. Erişim 18 Aralık 2024. <https://www.bing.com/images/search?q=dut+ağacı&id=26ECCC3B641D7A387118135E8825521E4556ADB5&FORM=IQFRBA>
- Bing. “hurma ağacı”. Erişim 18 Aralık 2024. <https://www.bing.com/images/search?q=hurma+ağacı&FORM=HDRSC3>
- “Hurma Ağacının Özellikleri ve Hurma Ağacı Nasıl Yetiştirilir?” Erişim 18 Aralık 2024. <https://www.hurmakervani.com.tr/sayfa/hurma-agaci>
- “Mahlep”. *Vikipedi*, 17 Kasım 2024. <https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=Mahlep&oldid=34225954>
- “Mahlep Ağacı: Faydaları, Kullanım Alanları Ve Yetiştirme İpuçları - Faydalı Bilgin”, 21 Nisan 2023. <https://faydalibilgin.com/mahlep-agaci-faydaları-kullanım-alanları-ve-yetistirme-ipuçları/>
- “Mahlep Nedir? Nereelerde Kullanılır?” Erişim 18 Aralık 2024. <https://www.livashop.com/blog/icerik/mahlep-nedir-nereelerde-kullanilir>
- “Meyan”. *Vikipedi*, 04 Ekim 2024. <https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=Meyan&oldid=33941550>
- “Meyan”. *Vikipedi*, 04 Ekim 2024. <https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=Meyan&oldid=33941550>

- Bing. “Meyan Kökü Resim”. Erişim 18 Aralık 2024. <https://www.bing.com/images/search?q=meyan+kökü+resm&FORM=HDRSC3>
- TDV İslâm Ansiklopedisi. “Misvak”. Erişim 13 Ocak 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/misvak>
- “misvak anlamı, misvak nedir”. Erişim 17 Aralık 2024. <https://www.nedemek.page/kavramlar/misvak>
- “Misvak Tozu Kullanımı ve Faydaları Nelerdir?” Erişim 11 Ocak 2025. <https://www.misvak.gen.tr/misvak-tozu.html>
- “Neem Ağacı Nedir, Nerede Ve Nasıl Yetiştir? Neem Ağacı Özellikleri, Bakımı Ve Faydaları Hakkında Bilgi”. 01 Nisan 2021. Erişim 18 Aralık 2024. <https://www.hurriyet.com.tr/mahmure/neem-agaci-nedir-nerede-ve-nasil-yetisir-neem-agaci-ozellikleri-bakimi-ve-faydalari-hakkinda-bilgi-41771556>
- Bing. “Nim Ağacı”. Erişim 18 Aralık 2024. <https://www.bing.com/images/search?q=nim+ağacı&FORM=HDRSC3>
- Vikisözlük, 28 Temmuz 2023. https://tr.wiktionary.org/w/index.php?title=%C3%B6d_a%C4%9Fac%C4%B1&oldid=4105511
- Bing. “Öd Ağacı”. Erişim 18 Aralık 2024. <https://www.bing.com/images/search?q=öd+ağacı&FORM=HDRSC3>
- “Öd Ağacı Nedir, Nerede ve Nasıl Yetiştir? Öd Ağacı Özellikleri, Bakımı ve Faydaları Hakkında Bilgi”. 01 Nisan 2021. Erişim 18 Aralık 2024. <https://www.hurriyet.com.tr/mahmure/od-agaci-nedir-nerede-ve-nasil-yetisir-od-agaci-ozellikleri-bakimi-ve-faydalari-hakkinda-bilgi-41777847>
- Parkinsonia ağacı. “Parkinsonia ağacı”. Erişim 05 Şubat 2025. https://world-plant.blogspot.com/2020/08/blog-post_929.html
- “*Plicosepalus Acaciae*”. *Vikipedi*, 04 Ağustos 2021. https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Plicosepalus_acaciae&oldid=1037066506
- Bing. “*Plicosepalus acaciae*’dır’ nedir türkçe”. Erişim 20 Aralık 2024. <https://www.bing.com/images/search?q=Plicosepalus+acaciae'dır'+nedir+türkçe&FORM=HDRSC3>
- “Şeftali”. *Vikipedi*, 03 Temmuz 2024. <https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=%C5%9Eeftali&oldid=33436886>
- “Şeftali”. *Vikipedi*, 03 Temmuz 2024. <https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=%C5%9Eeftali&oldid=33436886>

- Şeftalinin faydaları ve zararları nelerdir? “Şeftalinin faydaları ve zararları nelerdir?” Erişim 05 Şubat 2025. <https://www.ailevecocuk.com.tr/faydali-bilgiler/seftalinin-faydalari-ve-zararlari-nelerdir>
- “Şeker Kamışı Ne Demek TDK Sözlük Anlamı”. Erişim 18 Aralık 2024. <https://sozluk.gov.tr/?kelime=şeker+kamışı>
- “Şeker Kamışı Nedir? Faydaları Neler, Nerelerde Yetiştir? - MaksatBilgi”. 27 Aralık 2020. Erişim 18 Aralık 2024. <https://maksatbilgi.com/seker-kamisi-nedir-faydalari-neler-nerelerde-yetisir/>
- “Şeker Kamışı Nerede Bulunur?” Erişim 18 Aralık 2024. <https://enpopulersorular.com/library/lecture/read/343637-seker-kamisi-nerede-bulunur#0>
- “Yemenliler misvak satarak hayatta kalma mücadelesi veriyor”. haz. Lotus News. Yayın Tarihi 04 Temmuz 2021. <https://www.youtube.com/watch?v=ZMhqBlMvDuU>
- Bing. “zeytin ağacı özellikleri”. Erişim 18 Aralık 2024. <https://www.bing.com/images/search?q=zeytin+ağacı+özellikleri&FORM=HDRSC3>
- “أراك”. Eylül 2024. <https://ar.wikipedia.org/w/index.php?title=%D8%A3%D8%B1%D8%A7%D9%83&oldid=67943511>
- “إذخرمي”. Vikipedi, 04 Haziran 2024. https://ar.wikipedia.org/w/index.php?title=%D8%A5%D8%B0%D8%AE%D8%B1_%D9%85%D9%83%D9%8A&oldid=67057295
- Bing. “الأسحَل”. Erişim 13 Ocak 2025. <https://www.bing.com/images/search?q=الأسحَل&FORM=HDRSC3>
- Bing. “العاقِرُ قَرَحًا”. Erişim 24 Mart 2025. <https://www.bing.com:9943/search?q=+العاقِرُ قَرَحًا&FORM=HDRSC1>
- 19 Haziran 2023. Erişim 31 Ekim 2024. <https://www.syria.tv/-/المحلب-حرب-السودان-تضرب-أحد-أهم-المواسم-الزراعية-في-إدلب>
- “المحلب-حرب-السودان-تضرب-أحد-أهم-المواسم-الزراعية-في-إدلب
- 19 Haziran 2023. Erişim 31 Ekim 2024. <https://www.syria.tv/-/المحلب-حرب-السودان-تضرب-أحد-أهم-المواسم-الزراعية-في-إدلب>
- “بنور شجرة باركنسونيا - شوكة الفرس (Parkinsonia aculeata)”. Erişim 25 Mart 2025. <https://jnnan.com/%D8%A8%D8%B0%D9%88%D8%B1-%D8%B4%D8%AC%D8%B1%D8%A9-%D8%A8%D8%A7%D8%B1%D9%83%D9%86%D8%B3-%D9%88%D9%86%D9%8A%D8%A7-%D8%B4%D9%88-%D9%83%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D9%81%D8%B1%D8%B3-parkinsonia-aculeata/p942417137>

“شوكة الفرس (Parkinsonia aculeata) بذور شجرة باركنسونيا - شوكة الفرس” Şubat 2025. <https://jnnan.com/%D8%A8%D8%B0%D9%88%D8%B1-%D8%B4%D8%AC%D8%B1%D8%A9-%D8%A8%D8%A7%D8%B1%D9%83%D9%86%D8%B3%D9%88%D9%86%D9%8A%D8%A7-%D8%B4%D9%88%D9%83%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D9%81%D8%B1%D8%B3-parkinsonia-aculeata/p942417137>

“بشام”. *Wikipedi*, 06 Aralık 2024. <https://ar.wikipedia.org/w/index.php?title=%D8%A8%D8%B4%D8%A7%D9%85&oldid=68766254>

“بشام”. *Wikipedi*, 06 Aralık 2024. <https://ar.wikipedia.org/w/index.php?title=%D8%A8%D8%B4%D8%A7%D9%85&oldid=68766254>

Bing. “زيت المسواك”. Erişim 11 Ocak 2025. <https://www.bing.com/9943/images/search?q=زيت+المسواك&FORM=HDRSC3>

“عام / شجرة البشام ... رائحة زكية تغطي جبال مكة المكرمة” Erişim 25 Eylül 2024. <https://spa.gov.sa/>

Webteb. “فوائد عشبة الأذخر للسكّر: هل هي موجودة؟”. Erişim 31 Ekim 2024. https://www.webteb.comhttps://www.webteb.com/articles/%d9%81%d9%88%d8%a7%d8%a6%d8%af-%d8%b9%d8%b4-%d8%a8%d8%a9-%d8%a7%d9%84%d8%a7%d8%b0%d8%ae-%d8%b1-%d9%84%d9%84%d8%b3%d9%83%d8%b1_24005

“فوائد نبات عاقر-قرحاً.jpg (630 × 300)”. Erişim 13 Ocak 2025. https://modo3.com/thumbs/fit630x300/156494/1522232448/%D9%81%D9%88%D8%A7%D8%A6%D8%AF_%D9%86%D8%A8%D8%A7%D8%AA_%D8%B9%D8%A7%D9%82%D8%B1_%D9%82%D8%B1%D8%AD%D8%A7.jpg

“قنيطسة غردبية”. *Wikipedi*, 23 Aralık 2024. https://ar.wikipedia.org/w/index.php?title=%D9%82%D9%86%D9%8A%D8%B7%D8%B3%D8%A9_%D8%BA%D8%B1%D8%AF%D9%8A%D8%A8-%D9%8A%D8%A9&oldid=69023115

18 Tem العربية. “لا يُنصح بتناوله يوميًا. عصير طبيعي مذاقه مذهش وفوائده متعددة”. Erişim 31 Ekim 2024. https://www.alarabiya.net/medicine-and-health/2023/07/18/%D9%84%D8%A7-%D9%8A%D9%8F%D9%86%D8%B5%D8%AD-%D8%A8-%D8%AA_%D9%86%D8%A7%D9%88%D9%84%D9%87-%D9%8A%D9%88%D9%85%D9%8A%D9%8B%D8%A7-%D8%B9%D8%B5%D9%8A%D8%B1-%D8%B7%D8%A8%D9%8A-%

D8%B9%D9%8A-%D9%85%D8%B0%D8%A7%D9%82%-
D9%87-%D9%85%D8%AF%D9%87%D8%B4-%D9%88%-
D9%81%D9%88%D8%A7%D8%A6%D8%AF%D9%87-%
D9%85%D8%AA%D8%B9%D8%AF%D8%AF%D8%A9

Bing. “مسواك مسحوق”. Erişim 11 Ocak 2025. [https://www.bing.com:9943/
images/search?q=مسواك+مسحوق&FORM=HDRSC3](https://www.bing.com:9943/images/search?q=مسواك+مسحوق&FORM=HDRSC3)

“معلومات عن شجرة الآراك سطور”. Erişim 17 Aralık 2024. [https://sotor.com/
معلومات-عن-شجرة-الآراك/](https://sotor.com/معلومات-عن-شجرة-الآراك/)

İzinden, Ağacın. “Zeytin Ağacı Nedir Kısa Bilgi?” *Medium* (blog), 19 Ocak 2024. [https://medium.com/@agacinizinden/zeytin-a%-
C4%9Fac%C4%B1-nedir-k%C4%B1sa-bilgi-c1c6cbbeffa](https://medium.com/@agacinizinden/zeytin-a%C4%9Fac%C4%B1-nedir-k%C4%B1sa-bilgi-c1c6cbbeffa)

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1593

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 969

Kitap Adı: Tefsirde Semantik -Kur'ân Açısından Şiir ve Şuur-

Book Title: Semantics in Tafsir -Poetry and Consciousness From the Perspective of the Qur'an-

ISBN: 978-625-5576-23-1

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576231

Yazar | Author: Doç. Dr. Hacı ÖNEN | orcid.org/0000-0001-9528-0209

Kurum | Institution: Dicle Üniversitesi

ROR ID: ror.org/0257dtg16

Editör: Doç. Dr. Haşim ÖZDAŞ | orcid.org/0000-0002-4621-435X

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 162

Yayın Tarihi | Publication Date: Nisan | April 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRCG | İslam / Kutsal metinler yorumu | Islam / Sacred texts: commentaries & exegeses

BISAC: REL006680 | Din / İslam / Kur'an & Tefsir | Religion / Islam / Koran & Commentaries

THEMA: QRH | İslami kutsal metinler yorumu | Islam: sacred texts and commentaries

LC: BP130.2 | Kur'an – Eleştiri, yorum ve tefsir | Quran – Criticism, interpretation, etc.

Atf Bilgisi | Cite as: Önen, Hacı. *Tefsirde Semantik -Kur'ân Açısından Şiir ve Şuur-*. Fecr Yayınları, 2025.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî. *el-Müsned*. Beyrût: Muessesetu'r-Risale, 1985.
- Akdemir, Salih. *Kur'an'a Dilbilimsel Yaklaşımlar*. İstanbul: Kuramer Yayınları, 2017.
- Aksan, Doğan. *Anlambilim: Anlambilim Konuları ve Türkçe'nin Anlambilimi*. İstanbul: Bilgi Yayınevi, 2017.
- Aksan, Doğan. *Anlambilim ve Türk Anlambilimi (Ana Çizgileriyle)*. Ankara: A.Ü.D.T.C.F.Y., 1971.
- Aksan, Doğan. *Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 199M.S.
- Albayatı, Yasir Adel Zaynal. *Tefsirde Bağlam ve el-Muharrerü'l-Veciz Örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi: Ankara Üniversitesi, 2016.
- Altuntaş, Halil - Şahin, Muzaffer. *Kur'an-ı Kerim Meâli*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2009.
- Arıklı, N. vd. *Semantik Akımları*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınları, 1969.
- Bakkal, Ali. "Kur'an'ı Anlamada Siyak-Sibakın Önemi". *Tarihten Gönümüze Kur'am İlimleri ve Tefsir Usûlü*. Ankara: Kur'an ve Tefsir Akademisi Araştırmaları I, 2009.
- Bayrakdar, Nazım. "Hz. Peygamber'in İlim Anlayışı". *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 11 (ts.).
- Beyzâvî, Nâsirüddîn Ebû Saîd (Ebû Muhammed) Abdullâh b. Ömer b. Muhammed el-. *Envârü't-Tenzîl ve Esrârü't-Te'vîl*. Beyrût: Daru's-Sadir, 2001.
- Bréal, Michel. *Semantics: Studies in the Science of Meaning*. London: Heinemann: University of Michigan, 1900.
- Buhârî, Ebu Abdullah Muhammed b. İsmail el-. *el-Câmiu's-Sahîh*. Beyrût: Daru İbn Kesir, 2002.
- C. Condon, John. *Kelimelerin Büyüklüğü Dünyası Anlambilim ve İletişim*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2002.
- Cerrahoğlu, İsmail. *Tefsir Tarihi*. Ankara: Fecr Yayınları, 1996.
- Cerrahoğlu, İsmail. *Tefsir Usûlü*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 31. Baskı., 2018.
- Cevizci, Ahmet. *Felsefe Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Paradigma Yayınları, Gözden geçirilmiş 3. baskı., 1999.

- Cürcânî, Ebû'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Alî es-Seyyid eş-Şerîf el-
M'ucemu't-Ta'rîfat. Beyrût: Daru'l-Fedile, 2012.
- Çelebi, Muharrem. "Arapça'da Ezdad Meselesi". *D.E.Ü.İ.F.D.* 4 (1977).
- Çetin, Nihad M. *Eski Arap Şiiri*. İstanbul: Kapı Yayınları, 2. basım., 2011.
- Daşcıoğlu, Yılmaz. *Doğurgan Yara Sezai Karakoç*. İstanbul: Şule Yayınları, 2023.
- Demirci, Kürşat. *Vedalar*. İstanbul: İşaret Yayınları, 1991.
- Durmuş, İsmail. "Nesir". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, ts. Erişim 07 Ağustos 2023
- Durmuş, İsmail. "Şiir". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, ts. Erişim 07 Ağustos 2023
- Endelüsî, Ebû Hayyân Muhammed b. Yûsuf b. Alî b. Yûsuf b. Hayyân el-
el-Bahru'l-Muhît fi't-Tefsîr. Beyrût: Daru'l-Fikr, 2002.
- Erdem, H. Sabri. *Tabsire'ye Semantik Yaklaşım*. Yayınlanmamış Doktora Tezi: Ankara Üniversitesi, 1988.
- Ersöz, Muhammed. *Kur'ân'ın Dil Yapısı ve Kur'ân Kelimelerinin Terimleşmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi: Atatürk Üniversitesi, 2014.
- Ezherî, Ebû Mansûr Muhammed b. Ahmed el-. *Tehzîbu'l-Luğa*. Beyrût: el-Muessetu'l-Misriyye, 1975.
- Ferâhîdî, Ebû Abdîrrahmân el-Halîl b. Ahmed el-. *Kitâbu'l-'Ayn*. Beyrût: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1998.
- Fîrûzâbâdî, Ebû't-Tâhir Mecdüddîn Muhammed b. Ya'kûb el-. *el-Kâmûsî'l-Muhît*. Beyrût: Muessesetu'r-Risale, 2012.
- Gezgin, Ali Galip. *Tefsirde Semantik Metod ve Kur'ân'da Kavım Kelimesinin Sematik analizi*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2015.
- Goldziher, Ignaz. *Klasik Arap Literatürü*. Ankara: Vadi Yayınları, 2012.
- Guiraud, Pierre. *Anlambilim*. İstanbul: Multilingual Yayınları, 1999.
- Güleç, İsmail. "İslâm'da Şiir ve Şair Algısına Dair Kimi Tespitler". *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* 13 (2014).
- Halil, Hilmi. *el-Kelimetu, Dirase Luğaviyye*. İskenderiye: Daru'l-Ma'rife, 1998.
- Hengirmen, Mehmet. *Dilbilgisi ve Dilbilim Terimleri*. İstanbul: Engin Yayınları, 2009.
- Hengirmen, Mehmet. *Türkçe Temel Dilbilgisi*. Ankara: Engin Yayınları, 2006.
- Homeros. *İlyada*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, ts.
- Hulî, Emin el-. *Kur'ân Tefsirinde Yeni BİR Metod*. çev. Mevlüt Güngör. İstanbul, Bayrak Matbaası., 1995.

- Izutsu, Toshihiko. *Ethico-Religious Concepts in the Quran*. London: McGill-Queen's University Press, 2002.
- Izutsu, Toshihiko. *God and Man in the Quran*. Tokyo: Keio University, 1964.
- Izutsu, Toshihiko. *Kur'an'da Allah-İnsan İslam Düşüncesinde Islah*. çev. Süleyman Ateş. İstanbul: Yeni Ufuklar Nesriyat, 2010.
- Izutsu, Toshihiko. *Kur'an'da Dinî ve Ahlakî Kavramlar*. İstanbul: Pınar Yayınları, 1984.
- İbn Âdil, Ebû Hafs Sirâcüddîn Ömer b. Nûriddîn Alî. *el-Lübâb fî 'Ulûmi'l-Kitâb*. Beyrût: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1998.
- İbn Atiyye, Ebû Muhammed Abdülhak. *el-Muharrerü'l-Vecîz fî Tefsîri'l-Kitâbi'l-Azîz*. Beyrût: Daru İbn Hazm, ts.
- İbn Haldûn, Ebû Zeyd Veliyyüddîn Abdurrahmân b. Muhammed. *Mukaddimetü İbn Haldûn*. Dimeşk: Daru Y'arib, 2004.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer ed-Dimeşkî. *Tefsîrul-Kur'ânî'l-Azîm*. Beyrût: Muessetu'r-Reyyan, 2008.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullâh b. Müslim. *eş-Şî'r ve ş-Şu'arâ*. Kahire: Daru'l-Ma'rife, 1119.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim ed-Dineverî. *Tefsîru Garîbi'l-Kur'ân*. Beyrût: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1978.
- İbn Kuteybe ed-Dineverî, Ebû Muhammed Abdullâh b. Müslim. *Te'vîlu müşkili'l-Kur'ân*. Beyrût: Muessetu'r-Risale, 2011.
- İbn Manzûr, Cemaluddin Muhammed b. Mukerrem. *Lisanu'l-'Arab*. Beyrut: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, ts.
- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed el-Bağdâdî. *Nüzhetü'l-A'yûni'n-Nevâzır fî İlmi'l-Vücut ve'n-Nezâir*. Beyrût: Muessetu'r-Risale, 1988.
- İpek, Muhammet Selim. *Klasik Dönem Arap Edebiyatında Nesir*. Yayınlanmamış Doktora Tezi: Atatürk Üniversitesi, 2022.
- İsfahânî, Ebü'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal er-Râgıb el-. *el-Müfredât fî Garîbi'l-Kur'ân*. Beyrût: Mektebetu Nezar, 2002.
- İsfahânî, Ebü'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal er-Râgıb el-. *Tefsîru'r-Râgıb el-İsfahânî min Evveli sûreti Âli İmrân ve hatte'l-Aye 113 mine'n-Nisâ*. thk. Muhammed Abdulaziz el-Bisyunî. Riyad: Kuliyetu'l-Adab, 1999.
- İsfahânî, Râgıb. *el-Müfredât fî Garîbi'l-Kur'ân*. Beyrut: Dâru'l-Marife, 2005.

- İşler, Emrullah. “‘Secde’ Kelimesi ve Türkçe’ye Çeviri Sorunu”. *İslamiyat* 1/3 (1998).
- Kahyaaoğlu, Yasin. “Şiir ve Nesir Bağlamında Arapça’nın İslam Kültüründeki Yeri”. *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19 (2008).
- Karaaslan, Nasuhi Ünal. “Şair“. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, ts. Erişim 07 Ağustos 2023
- Karagöz, Mustafa. *Dilbilimsel Tefsir ve Kur’ân’ı Anlamaya Katkısı*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2010.
- Kayhan, Mustafa. “Şiirle İstişhâd Açısından Kurtubî Tefsiri (Ankebut Suresi Örneği)”. *Turkish Studies* 12/27 (2017).
- Keskin, Mesut. *Tarihsel Semantik Nedir?* İstanbul: Avesta Yayınları, 2016.
- Kıran, Zeynep - Kıran, Ayşe Eziler. *Dilbilime Giriş*. İstanbul: Seçkin Yayınları, 2013.
- Korzybski, Alfred. *Science and Sanity*. Amerika: Institute of General Semantics, 1958.
- Krachkovsky, Ignaty. “Arap Edebiyatı”. *İslam ansiklopedisi*. İstanbul: Miili Eğitim Bakanlığı Basım Evi, 1978.
- Krenkow, Fritz. “Şair“. *İslam ansiklopedisi*. İstanbul: Miili Eğitim Bakanlığı Basım Evi, 1978.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed el-. *el-Câmi’ li-Ahkâmîl-Kur’ân*. Beyrût: Muessesetu’r-Risale, 2006.
- Kutrub, Ebû Ali Muhammed b. el-Mustenîr. *Kitâbu’l-Ezdâd*. Riyad: Daru’l-Ulum, 1983.
- Munecid, Muhammed Nureddin el-. *el-İştiraku’l-Lafzî fi’l-Kur’âni’l-Kerim*. Dimeşk: Daru’l-Fikr, 1999.
- Öğmüş, Harun. *Kur’ân Yorumunda Şiirin Yeri*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2010.
- Ömer, Ahmed Muhtâr. *İlmü’d-Delâle*. Kahire: Âlemu’l-Kutub, 1998.
- Ömer, Ahmed Muhtâr. *Mucemül-Lugatil-Arabiyye El-Muasıra*. Beyrût: Âlemü’l-Kütüb, 2008.
- Önder, Şeyma Gülsüm. *Yalanın antropolojisi -Yalan Üzerine Göstergebilimsel Bir İnceleme-*. İstanbul: Ketebe Yayınları, 2018.
- Önler, Zafer. “Tarihsel Süreçte Anlam Değişimleri”. Van: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2001.
- Özsoy, Ömer. *Sünnetullah Bir Kur’ân İfadesinin Kavramlaşması*. Ankara: Fecr Yayınları, 1994.

- Palmer, F. R. *Semantics: A New Outline*. London: Cambridge University Press, 1976.
- Palmer, F. R. *Semantik: Yeni Bir Anlambilim Projesi*. Ankara: Kitâbiyât Yayınları, 2001.
- Râzî, Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-. *Mefâtîhu'l-Ğayb (et-Tefsîru'l-Kebîr)*. Beyrût: Daru'l-Fikr, 1971.
- Richard, Mark. "Anlam Üzerine Düşünceler". çev. Halil Kayıkçı. *Anlam*. İstanbul: Ay Yıldız Yayınları, 2012.
- Rifat, Mehmet. *Göstergebilimin abc'si*. İstanbul: Say Yayınları, 2009.
- Rûmî, Fahd b. Abdurrahman er-. *İtticahatu't-Tefsîr fi'l-Karnî'r-Rabî' 'Aşere*. Suudi Arabistan: 1986, Riasetu İdareti'l-Buhus., ts.
- Saussure, Ferdinand De. *Genel Dilbilim Dersleri*. İstanbul: Multilingual Yayınları, 1998.
- Selman, Vefa Cebbar. "Türkiye Türkçesinde Anlam Bilimi (Semantik)". *Journal of the College of Languages* 33 (2016).
- Sezer, İsmail Hakkı. "Ku'ân'da Şiir ve Şair". *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 3/1 (2003).
- Soysaldı, Mehmet. *Kur'ân Semantiği Açısından İnançla İlgili Temel Kavramlar*. İzmir: Çağlayan Yayınları, 1977.
- Soysaldı, Mehmet. *Kur'ân'ı Anlama Metodolojisi*. İstanbul: Fecr Yayınları, 2001.
- Soysaldı, Mehmet. "Toshihiko Izutsu ve Semantik Anlayışı". *İslamî Araştırmalar Dergisi* 18/1 (2005).
- Sümertaş, Burhan. *Sıdkın Semantik Seriiveni*. İstanbul: İsam Yayınları, 2017.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr es-. *el-İtkan fi Ulûmi'l-Kur'ân*. Beyrut: Dâru İbn Kesir, 2006.
- Taberî, Ebu Cafer Muhammed b. Cerîr et-. *Câmiu'l-Beyân 'an Te'vili Âyi'l-Kur'ân*. 30 Cilt. Beyrut: Dâru'l-İhyâ, ts.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre et-. *el-Câmi'u'l-Kebîr*. thk. Beşşar Âvvâd Mârûf. Beyrût: Dâru'l-Garb, 1996.
- Ünver, Mustafa. *Kur'an'ın Anlaşılmasında Siyakın Rölü*. Basılmamış Yüksek lisans Tezi: Ankara Üniversitesi, 1993.
- Vardar, Berke. *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yayınları, 2002.
- Yakıt, İsmail. "Doğru bir Kur'ân Tercümesinde Semantik Metodun Önemi". *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1 (1994).

- Yakıt, İsmail. “Sadreddin Konevî’nin Düşüncesinde İdrak ve Hakikat Bilgisi”. Konya: Selçuk Üniversitesi, 1988.
- Yalar, Mehmet. “Arap Edebiyatında Şiir Kavramı Problemi-Mukayeseli ve Analitik Bir Bakış-”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11/1 (2022).
- Yazır, Elmalılı M. Hamdi. *Hak Dini Kur’an Dili*. İstanbul: Zehraveyn Yayınları, 2002.
- Yılmaz, Hasan. *Kur’ân Kelime ve İfadelerini Anlamada Kavram Tefsiri ve Semantik Analiz Yöntemi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi: Atatürk Üniversitesi, 2003.
- Yılmaz, İbrahim. “Sanatsal Söylemde Şiir ve Nesir”. *Dini Araştırmalar* 1/1 (1998).
- Zebîdî, Muhammed Murtazâ ez-. *Tâcî’l-‘Arûs min Cevâhiri’l-Kâmûs*. Kuveyt: Daru’t-Turas, 2001.
- Zemahşerî, Ebü’l-Kasım Cârullah Mahmud b. Ömer. *Tefsîru’l-Keşşâf ‘an Hakaiki’t-Tenzîl ve ‘Uyûni’l-Ekavîl fî Vücûhi’t-Te’vîl*. Beyrût: Daru’l-Ma’rife, 2022.
- Zeydân, Corcî. *İslâm Uygarlıkları Tarihi*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2015.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1595

FCR Sertifika No | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 970

Kitap Adı: İsm-i Tafdîl Kalıplarının Kur'ân-ı Kerim'de Kullanımı

Book Title: The Usage of the Forms of Comparative and Superlative in the Quran

ISBN: 978-625-5576-24-8

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576248

Yazar | Author: Hatice Kübra ÖZCAN | orcid.org/0009-0007-6944-8670

Kurum | Institution: Bülent Ecevit Üniversitesi

ROR ID: ror.org/01dvabv26

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 140

Yayın Tarihi | Publication Date: Mayıs | May 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika No: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: CF/HRAC | Dilbilim / Dinî metin dili çalışmaları | Linguistics / Language: religious texts

BISAC: LAN009000 | Dil Sanatları ve Disiplinleri / Dilbilim / Genel | Language Arts & Disciplines / Linguistics / General

THEMA: CF | Dil ve dil çalışmaları | Language and linguistics

LC: PJ6307 | Arapça dilbilimsel yapı: Morfoloji ve söz dizimi | Arabic language – Morphology and syntax

Atıf Bilgisi | Cite as: Özcan, Hatice Kübra. *İsm-i Tafdîl Kalıplarının Kur'ân-ı Kerim'de Kullanımı*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

Kitaplar

- ABDULBÂKÎ, Muhammed Fuad, *el Mu'cemu'l Müfrehes*, Daru'l Hadis, Beyrut, 2007.
- ABDÜLHAMÎD, Muhammed Muhyiddin, *Şerhu İbn Akil ala Elfiyeti İbn Malik*, Daru'd Talai', Kahire, 2009.
- AK, Coşkun, *Türk Dili*, Nobel Yayın Dağıtım, 2. Baskı, Ankara, 2006.
- AKSAN, Doğan, *Her Yönüyle Dil*, TDK Yayınları, Ankara, 2009.
- BAĞDÂDÎ, Ebû'l-Feth Osmân b. Cinnî el-Mevsılî, *el-Munsif li'l-Kitabi't-Tasrif*, Thk: İbrahim Mustafa ve Abdullah Emin, Daru's-Sekafeti'l-Amme, Kahire, 1954.
- BAĞDÂDÎ, Ebû Bekr Muhammed b. es-Sehl b. Serrac en-Nahvi, *el-Usul fi'n-Nahv*, Müessesetü'r-Risale, Beyrut, 1996.
- BAŞARAN, Selman -SÖNMEZ, Ali, *Hadis Usûli ve Tarihi*, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa, 2001.
- BUHARÎ, Ebu Abdullah Muhammed b. İsmail, *Kitabu Fedaili'l-Kur'ân*, Daru's-Selam, Riyad, 2.baskı, 1999.
- _____, *Kitabu'l Vudu'*, Daru's-Selam, Riyad, 2.baskı, 1999.
- _____, *Kitabu'l-Hac*, Daru's Selam, Riyad, 2.baskı, 1999.
- _____, *Kitabu'l-İman*, Daru's-Selam, Riyad, 2.baskı, 1999.
- CEBÛRÎ, Riyad Yunus, *es-Sıfatu'l-İlahiyyetü'l-Muzâfe fi'l-Kur'âni'l-Kerim*, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1.baskı, Lübnan, 2013.
- CEVHERÎ, İsmail b. Hammâd, *Tâciü'l Lüğa ve Sıhâhu'l Arabiyye*, Thk: Ahmet Abdulgafur Attar, Dâru'l-İlim, Beyrut, 1984.
- CÜRCÂNÎ, Abdulkâhîr, *Delâilü'l İcaz*, çevr: Osman Güman, Litera Yayıncılık, İstanbul, 2008.
- CÜRCÂNÎ, Seyyid Şerif, *Ta'rifât Tasavvuf Istılahları*, trc: Abdülaziz Mecdi Tolun, Litera Yayıncılık, İstanbul, 2014.
- DERVİŞ, Mustafa, *İ'râbu'l-Kur'ân ve Beyânuhu*, Dâru İbn Kesîr, Şam, 1995, 10 cilt.

- DÜRRE, Muhhammed Ali Taha, *Tefsiru'l Kur'âni'l Kerim İ'rabuhu ve Beyanuhu*.
- EBU DAVUD, Süleyman b. Eş'as b. İshak el-Ezdi, *Kitabu'z-Zekat*, Daru's-Selam, Riyad.
- EBU'L-FETH, Osman b. Cinni, *el-Munsif*, İradetü İhyai't-Türasi'l-Kadim, Beyrut, 1954.
- _____, *el-Muhtesab fi Tebyîni vücûhi şevâzzi'l-Kırâât ve'l-İzah anha*, thk: Ali en-Necdî Nâsîf - Abdulfettah İsmail Şelebi, Kahire, 1969.
- ENDELÜSÎ, Ebu Hayyyan, *Tefsiru'l-Bahri'l-Muhit*, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1993.
- ENDELÜSÎ, Ebû Hayyân, *İrtişafu'd-Darab min Lisani'l-Arab*, thk: Recep Osman Muhammed-Ramazan Abdu't-Tevvab, Mektebetü'l Hanci, Kahire, 1998.
- ENSARÎ, Ebu Muhammed Abdullah Cemaluddin b. Hişam, *Şerhu Katru'n-Nedâ ve belli's-Sada ve me'ahu Kitab Sebîli'l-Hüdâ bi Tahkiki Şerh Katrun'n-Nedâ*, *el-Mektebetü'l-Asriyye*, Beyrut, 2008.
- ERDOĞAN, Mehmet, *Fıkıh ve Hukuk Terimleri*, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2022.
- ERMİŞ, Hamza, *Arapçadan Türkçeleşmiş Kelimeler Sözlüğü*, Ensar Neşriyat, İstanbul, 2008.
- FERRÂ, Yahya b. Ziyad, *Tefsîru Müşkili İ'râbi'l-Kurân ve Me'ânîhi*, 'Alemü'l-Kütüb, Beyrut, 3.baskı, 1983.
- FEYİZLÎ, Hasan Tahsin, *Kur'ân-ı Kerim Meali*, Server İletişim, İstanbul, 2007.
- FÎRÛZÂBÂDÎ, Mecudiddin Muhammed b. Yakub, *Kamusu'l-Muhit*, Daru'l Marife, Beyrut, 2008.
- GALAYİNÎ, Mustafa, *Camiu'd-Durusi'l-Arabîyye*, Daru İbn Hazm, Beyrut, 2011.
- HAMELÂVÎ, Ahmed, *Şeze'l 'Arf fi Fenni's-Sarf*, Daru'l-Keyani, Kahire, 1965.
- İSFEHÂNÎ, Rağîb, *el-Müfredât fi Garibi'l-Kur'ân*, Mektebetu Baaz, Mekke, 2009.

- KÛŞÎ, Alauddin Ali b. Muhammed, *Unkudu'z-Zevahir fi's-Sarf*, Daru'l-Kütübü'l-Mısriyye, Kahire, 2001.
- MAHALLÎ, Celaluddin Muhammed b. Ahmed, es- SUYÛTÎ, Celaluddin Abdurrahman b. Ebi Bekr, *Celaleyn Tefsiri*, Fatih Enes Kitabevi, İstanbul.
- UKBERÎ, Ebü'l-Beka Muhibbüddîn Abdullah b. el-Hüseyn b. Abdillâh, *İ'râbu'l-Kur'ân (İmlâi Mâ Menne bihi'r-Rahmân min Vücûhi'l-İ'râb ve'l-Kıraat fî Cemî'i'l-Kur'ân*, Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut, I-II.
- RADÎ, Muhammed b. Hasan el-İsterabadi, *Şerhu'r-Radi li Kafiyei İbn Hacib*, Thk: Yayha Beşir Mısri, Camiatü'l İmam Muhammed b. Suud el-İslamiyye, Riyad, 1996.
- SABÛNÎ, Muhammed Ali, *Safvetüt-Tefasir*, Daru'l Kur'ânü'l Kerim, Beyrut, 1981.
- SÂ'LEBÎ, Ebu İshak Ahmed el-Ma'ruf İmam Ahmed, *el-Keşf ve'l-Beyan(Tefsiru's-Sâlebi)*, Daru Ehyau Turasi'l-Arabi, Beyrut, 2002.
- ZEMAHŞERÎ, Ebi'l Kasım Carallah Mahmud b. Ömer b. Ahmed, *Esasü'l Belağa*, Daru'l Kütübü'l İlmiyye, Beyrut, 1998.
- ZEMAHŞERÎ, Ebu'l-Kasım Carullah Mahmud b. Ömer, *el-Keşşâf an Hakâiki Gavâmizi't-Tenzîl ve Uyûni'l-Ekâvîl fî Vücûhi't-Te'vîl*, Mektebetü'l-Ubeykan, Daru'l-Mârife, Beyrut, 3.baskı, 2009.
- ZEYYÂT, Ahmed Hasan, İbrâhîm Mustafâ, Hâmid 'Abdulkâdir ve en-Neccâr, Muhammed 'Ali, el- *Mucemu'l Vasit*, Mektebetu's Şuruku'l Düveliyye, Mısır.
- HASAN, Abbas, *en-Nahvu'l -Vafi*, Daru'l Mearif, Kahire, 3.baskı, 2008.
- HASAN b. Muhammed b. İbrahim – Yahya Beşir Mustafa, *Şerhu Radi li Kafiye ibn Hacib*, Camiatü'l-İmam Muhammed b. Suud el- İslamiyye, 1966.
- İBN KESİR, Ebu'l-Fida' İsmail b. Ömer, *Tersiru'l-Kur'âni'l-Âzim*, Thk: Sami b. Muhammed es-Selame, Daru Tayyibe li'n-Neşr ve't-Tevzi', Riyad, 1999.

- İBN MÂLİK, Muhammed b. Abdullah b. Abdullah, *Teshilü'l-Fevaid ve Tekmilü'l Makasıt*, Thk: Muhammed Kamil Berakat, Daru'l-Kitabi'l-Arabi, Lübnan, 1967.
- İBN MANZUR, Ebü'l-Fadl Muhammed b. Mükerrrem b. Ali el-Ensari, *Lisanu'l Arab*, Thk: Abdullah Ali el Kebir, Muhammed Ahmed Hasbullah, Haşim Muhammed eş Şazeli, Daru'l Mearif, Kahire, 1707.
- KOÇYİĞİT, Talat, *Hadis Usûlü*, Türkite Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2008.
- MAHLUF, Haseneyn Muhammed, *Kelimatü'l Kur'ân Tefsiru ve Beyanu*, Daru İbn Hazm.
- ÖMER, Ahmed Muhtar, *Mucemu'l Lugati'l Arabiyyeti'l Muasıra*, Alemü'l Kütüb, Kahire, 2008.
- SÂFÎ, Mahmud, *el Cedvel fi İ'rabi'l-Kur'ân Sarfuhu ve Beyanuhu*, Daru'r Reşid, Dimeşk, 1995.
- SİBEVEYH, Amr b. Osman b. Kanber el-Harisi, *el-Kitab*, Thk: Abdusselam Muhammed Harun, Mektebetü'l-Hanci, Kahire, 3. Baskı, 1988.
- TARAD, Mecid, *Mucemu'l-Mufasssal fi'l-Müteradifati fi'l Luğati'l-Arabiyye*, Daru'l Kütübü'l İlmiyye, Lübnan, 2009.
- TEFTÂZÂNÎ, Sa'düddîn, *Muhtasaru'l-Meânî fi'l-Belâga*, thk. Halil İbrahim Halil, Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrût, 2016.
- TOPALOĞLU, Bekir-ÇELEBİ, İlyas, *Kelâm Terimleri Sözlüğü*, Ankara: İSAM yayınları, 2017.
- WRIGHTING, W.A., *A Grammar of The Language*, Cambridge, 1896.
- YAZIR, Elmalılı Hamdi, *Hak Dini Kur'ân Dili*, Hikmet Neşriyat, İstanbul.

Süreli Yayınlar

- el-CEDBE, Ahmed İbrahim - MİHRE, Bessam Hasan, "Sığatu Efulu't-Tafdîl fi'l-Kur'âni'l-Kerim", *Mecelletü'l Cami'ati'l İslamiyyeti li'l Buhusi'l İnsaniyye*, 20.cilt, 2.sayı, Haziran 2012.
- ÖLKER, Gökhan "Sözlük Türleri ve Kelime Sıklığı Sözlüğü Üzerine", *Dil Araştırmaları Dergisi*, sayı: 9, Güz 2011.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1598

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 971

Kitap Adı: Kur'ân Bütünlüğünde İsrâ Sûresi'nin Muhteva Analizi

Book Title: Content Analysis of Surah Isrâ in the Qur'anic Integrity

ISBN: 978-625-5576-25-5

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576255

Yazar | Author: Şeyma GÜNDÜZ | orcid.org/0000-0001-5672-8656

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 334

Yayın Tarihi | Publication Date: Mayıs | May 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAB | Dinî ve kültürel konular: dinî kültür ve toplum | Religion & beliefs: Religion & society

BISAC: REL006670 | Din / İslam / Kuran Çalışmaları | Religion / Islam / Quranic Studies

THEMA: QRFD9 | İslam kutsal metin yorumları: Kur'an | Islam: commentaries on the Qur'an (tafsir)

LC: BP130.4 | Tefsir, Kur'an Yorumu | Koran. Criticism, interpretation, etc.

Atf Bilgisi | Cite as: Gündüz, Şeyma. *Kur'ân Bütünlüğünde İsrâ Sûresi'nin Muhteva Analizi*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Alamuddin es-Sahâvî, Ebû'l-Hasan Ali b. Muhammed b. Abdussamed Alamuddin es-Sahâvî el-Mısırî, *Tefsîru'l-Kur'ânî'l-'Azîm*, Dâr'un-Neşr li'l-Câmiât, Mısır 2009.
- Alimudin, Alimudin vd., "The Qur'an's Surah Al-Imran 159 And Surah Al-Hujurat 11-12 Depict Moral Education", *Jurnal Studi Keislaman* 9 (Mart 2023), 1-25.
- Âlûsî, Ebu's-Senâ Şihâbuddîn Mahmûd b. Abdillâh b. Mahmûd el-Hüseynî, *Rûhu'l-Me'ânî fî Tefsîri'l-Kur'ânî'l-'Azîm ve's-Seb'i'l-Mesânî*, thk. Ali Abdulbârî Âtiyye, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrût 1410.
- Amaru, Betsy Halpern, "The Killing of the Prophets: Unraveling a Midrash", *Hebrew Union College Annual* 54 (New York 1983), 153-180.
- Andhim, Muk vd., "Values of Character Education in Surah al-Isra Verses 23-38 (Analysis of An-Nur Interpretation)", *Afkaruna Indonesian Interdisciplinary Journal of Islamic Studies*, (2023), 428-440.
- Attâr, Hasen b. Muhammed b. Mahmûd el-Attar eş-Şâfiî, *Hâşiye 'Alâ Şerhi'l-Celâl el-Mahallî 'Alâ Cem'i'l-Cevâmî'*, Dâru'l-Kutub'il-İlmiyye, Kahire ts.
- Ateş, Süleyman, *Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsîri*, Yeni Ufuklar Neşriyat, İstanbul 2014.
- Azâd, Ghulâm Murtaza, "Isra' And M'iraj: Night Journey And Ascension Of Allah's Apostle Muḥammad (S. A. W. S)" *Islamic Studies*, 22/2 (1983), 63-80.
- Azmat, Tanveer, "A Reflection On Surah al-Isra'", *Pakistan Journal of Qur'anic Studies*, 3/1 (2024), 181-212.
- Bayraklı, Bayraktar, *Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur'an Tefsiri*, Bayraklı Yayınları, İstanbul, 2013.
- Beşir b. Yâsin, *Hikmet, Mevsû'atu's-Sahîh'il-Mesbûr min'et-Tefsîri bi'l-Me'sûr*, Dâru'l Mâsir lin-Neşr ve't-Tevzi' ve't-Tıbaâtı, el-Medinetu'l-Munevvere 1999.
- Bikâî, Ebu'l-Hasen Burhânuddîn İbrâhîm b. Ömer b. Hasen er-Rubât el-Hırbevî, *Nazmu'd-Durer fî Tenâsubi'l-Âyât ve's-Suver*, Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmî, Kahire 1984.

- Bilgin, Recep, "Ğarċad Hadisinin Sened Yönünden Tenkidi ve Ğarċadın Dilbilimsel Açıdan Tahlili", *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11/22 (2022), 590-624.
- Bilmen, Ömer Nasuhi, *Kur'ân-ı Kerîm'in Türkçe Meal-i Âlîsi ve Tefsiri*, Bilmen Yayınevi, İstanbul 1985.
- Bintu's-Şâti, Aîşe bint Muhammed Ali Abdirrahmân, *el-İ'câzu'l-Beyânî li'l-Kur'ân ve Mesâ'ilü (Nâfi') İbni'l-Ezrak*, Dâru'l Maârif, Kahire 1984.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail, *el-Edebu'l-Mufred*, Dar es-Sıddık li'n-Neş ve't-Tevzi', Riyad, 1997.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail, *Sahîh-i Buhârî*, thk. Mustafa Dîb el-Buċâ, Dâr İbn Kesîr, Dımaşk, 1993.
- Bursevî, İsmail Hakkı, *Rûhu'l-Beyân*, Dâru'l-Fikr, Beyrût 1127.
- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Alî er-Râzî el-Hanefî, *Ahkâmu'l-Kur'ân*, thk. Abdusselâm Muhammed Ali Şâhin, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrût, 1994.
- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Alî er-Râzî el-Hanefî, *el-Fusûl fi'l-Usûl*, Vizâret'ul Evkâf'ul-Kuveyt, Kuveyt, 1994.
- Cezâirî, Ebû Bekr Câbir, *Eyseru't-Tefâsîr li Kelâmi'l-Aliyyi'l-Kebîr*, Mektebetu'l-Ulum ve'l-Hikem, el-Medinetu'l-Munevvere 2003.
- Çantay, Hasan Basri, *Kur'ân-ı Hakîm ve Meâlî*, sade. M. Ali Yekta Saraç, Risale, İstanbul 2008.
- Çalışkan, İsmail, *Siyasal Tefsirin Oluşum Süreci*, Ankara Okuyulu Yayınları, Ankara 2016.
- Çalışkan, İsmail, "Modern Zamanlarda Tefsirin Rotası ve Muhammed Esed Örneği", *Eskiye* 17 (2010), 90-97.
- Çiçek, Mehmet Halil, *İsbâtü'n-Nubuvve min Hilâli Âyâtî'l-Va'di ve'l-İtâb*, Dâru'l- Kutub'il-İlmiyye, Beyrût 2018.
- Çiçek, Mehmet Halil, *Kur'an Nasıl Bir Kitaptır*, Beyan Yayınları, Ankara 2008.
- Deliser, Bilal, Tefsir Tarihine Konulu Yönelişler ve Konulu Tefsir -Eleştirel Yaklaşım, *Universal Journal of Theology* 3/1 (2018), 16-38.
- Demirel, Hakkı, *Tevrat*, Müjde Yayıncılık, İstanbul 1996.
- Derveze, İzzet, *et-Tefsîru'l-Hadîs*, Dâru İhyai'l-Kutubi'l-'Arabi, Kahire 1383.

- Draz, Abdullah, *en-Nebe'u'l-'Azîm Nazarât Cedîde fi'l-Kur'âni'l-Kerîm*, Dâr-ru'l-Kalem, Dimaşk 2005.
- Duman, Mehmet Zeki, *Beyânü'l- Hâk*, FCR Yayın, Ankara 2016.
- Doğrul, Ömer Rıza, *Tanrı Buyruğu*, Ahmet Halit Yaşaroğlu Kitapçılık ve Kâğıtçılık, İstanbul ts.
- Ebû Zehre, Muhammed b. Ahmed b. Mustafâ, *Zehretu't-Tefâsîr*, Dâr-ru'l-Fikri'l-Arabî, Kahire 2002.
- ed-Durra, Muhammed Alî Tâhâ, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Kerîm ve İ'râbuhu Beyânuhu*, Dâr İbn Kesîr, Dimaşk 2009.
- el-Akbarî, Ebû el-Bekâ Abdullah b. Al-Huseyin b. Abdullah, *et-Tibyân fî İ'râbi'l-Kur'ân*, thk. Ali Muhammed El-Bacavi, İsâ el-Bâbî el-Halebî, ts.
- el-Bâkılânî, Ebû Bekr Muhammed b. Tayyib b. Muhammed el-Basrî, *el-İntisâr li'l-Kur'âni*, thk. Muhammed Essam Kudah, Dâr İbn Hazm, Beyrût 2001.
- el-Bâkılânî, Ebû Bekr Muhammed b. Tayyib b. Muhammed el-Basrî, *İ'câzu'l-Kur'ân*, thk. Ahmed Sakr, Dâr-ru'l Maârif, Mısır 1997.
- el-Bâvardî, Mâruf Gulâm Salebe vd., *Yâkûtetu es-Sirâti fî Tefsîri'l-Garîb'il Kur'ân*, thk. Muhammed b. Yakub Turkistânî, Mektebetu'l Ulum ve'l Hikem, el-Medinetu'l-Munevvere 2002.
- el-Begavî, Ebû Muhammed Muhyissunne el-Huseyn b. Mes'ûd b. Muhammed el-Ferrâ', *Me'âlimu't-Tenzîl fî Tefsîri'l-Kur'ân*, thk. Muhammed Adullah en-Nemr, Dâr'ut-Taybe li'n-Neşr ve't-Tevzî', 1997.
- el-Belhî, Ebu'l-Hasen el-Mucâşi Belvele, *Me'âni'l-Kur'ân li'l-Ahfeş*, thk. Hudâ Mahmud Karâa, Mektebetu'l Hâncî, Kahire 1990.
- el-Beydâvî, Nâsiruddîn Ebû Saîd Abdullâh b. Muhammed, *Envâru't-Tenzîl ve Esrârut-Te'vîl*, Dâr İhyâi't-Turâs'il-Arabiyye, Beyrût 1418.
- el-Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Huseyn b. Alî, *el-Medhal ilâ Kitâbi's-Sunen*, Dâr-ru'l-Minhâc lin-Neşr ve't-Tevzi', Beyrût, 2018.
- el-Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Huseyn b. Alî, *es-Sunenu'l-Kubrâ*, thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Turkî, Merkez Hicr li'l-Buhusi ve'd-Dirâsâti.
- el-Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Huseyn b. Alî, *Şu'abu'l-Îmân*, thk. Eser Ebû Hâcer Muhammed Saîd b. Besyûnî Zağlûl, Dâr-ru'l-Kutub'il-İlmiyye, Beyrût-Lübnan 2000.

- el-Bezzâr, Ebû Bekr Ahmed b. Amr b. Abdilhâlik el-Basrî, *el-Bahru'z-Zehhâr (Musnedi'l-Bezzâr)*, thk. Âdil b. Said. Mektebetu'l-Ulûm ve'l-Hikem, el-Medinetu'l-Munevvere, 2009.
- el-Cemal, Hasan b. İzzeddin b. Huseyn b. Abdulfettâh Ahmed, *Mu'cemun ve Tefsîrun Lugavi'l-Kelîmât'il-Kur'an*, el-Hey'etu'l-Mısriyyetu'l-Âmmetu li'l-Kitab, Mısır 2008.
- el-Cezâîrî, Câbir b. Mûsâ b. Abdilkâdir b. Câbir Ebû Bekr, *Eyseru't-Tefâsîr li Kelâmi'l-Alîyyi'l-Kebûr*, Mektebetu'l-Ulûm ve'l-Hikem, el-Medinetu'l-Munevvere, 2003.
- el-Cezîri, Abdurrahman b. Muhammed Avâd, *el-Fıkh ala'l-Mezâhibi'l-Erba'a*, Dâru'l-Kutub'il-İlmiyye, Beyrût 2003.
- el-Curcânî, Ebû Bekir Abdulkahhâr b. Abdurrahmân b. Muhammed el-Fârisî, *Dercu'd- Dureri fî Tefsîri'l Âyî ve's-Sûver*, thk. Velîd b. Ahmed b. Sâlih el-Huseyn, İyâd Abdullatîf el-Kaysî, Mecelletu'l-Hikmeti, Britanya, 2008.
- el-Ezheri, Muhammed b. Abdulmuhsin, *Kelîmât'ul Kur'ân Tefsîr'un ve Beyân'un*, Dâr Ammâr, Kahire 2017.
- el-Fermâvî, Abdulhayy, *el-Bidâye fî't-Tefsîri'l-Mevdûû*, Dirâse Menheciiyye Mevdûûyye, Kahire 1977.
- el-Ferrâ, Ebû Zekerîyyâ Yahyâ b. Ziyâd b. Abdillâh el-Absî, *Me'âni'l-Kur'ân*, thk. Ahmed Yûsuf Necâtî, Muhammed Ali en-Neccâr, Abdulfettah İsmail Şelbi, Dâru'l-Mısriyyeti li't-Te'lifi ve't-Terceme-ti, Mısır ts.
- el-Fîrûzâbâdî, Ebu't-Tâhir Mecduddîn Muhammed b. Ya'kûb b. Muhammed, *Besâ'iru Zevi't-Temyîz fî Letâ'ifi'l-Kitâbi'l-'Azîz*, thk. Muhammed Ali en-Neccâr, Mısır 1992.
- el-Fîrûzâbâdî, Ebu't-Tâhir Mecduddîn Muhammed b. Ya'kûb b. Muhammed, *Tenvîru'l-Mikbâs min Tefsîri İbn 'Abbâs*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Lübnan 1432.
- el-Gazâlî, Zeynep, *Kur'ân'a Bakışlar*, çev. Ali Akpınar, Uysal Kitabevi, Konya 2003.
- Gazali, Muhammed, *et-Tefsîru'l-Mevzûû li Suveri'l-Kur'ân*, Dâru's-Şurûk, Kahire 1968.
- Güngör, Mevlüt, "Tefsir'de Konulu Tefsir Metodu", *İslâmî Araştırmalar Dergisi* 2/7, 1988, 49-55.

- el-Haddâd, Ebû Bekr b. Alî b. Muhammed, *et-Tefsîru'l-Kebîr li't-Taberânî*, thk. Haşîm b. Abdülkerîm el-Badrânî el-Mevsulî, Dâru'l-Kutub'il-Sakâfî, Ürdün 2008.
- el-Haddâd, Ebû Bekr b. Alî b. Muhammed, *Keşfu't-Tenzîl fî Tahkîki'l-Mebâhis ve't-Te'vîl*, thk. Hişâm b. Abdülkerîm Bedrâî Mevsulî, Dâru'l-Kutub'il-Sakâfî, Ürdün 2008.
- el-İmâdî, Ebussuûd Muhammed b. Muhammed b. Mustafa, *İrşâdu'l-'Akli's-Selîm ilâ Mezâya'l-Kitâbi'l-Kerîm*, Dâru İhyâi't-Turâsî'l-Arabî, Beyrût ts.
- Hammûş, Me'mûn, *et-Tefsîru'l-Me'mûn 'Alâ Menhecî't-Tenzîl ve's-Sahîhi'l-Mesnûn*, Dimaşk 2007.
- el-Halebî, Ebu'l-Abbâs Şihâbuddîn Ahmed b. Yûsuf b. Abdiddâim, *ed-Durru'l-Masûn fî Ulûmi'l-Kitâbi'l-Meknûn*, thk. Ahmed Muhammed el-Harrât. Dimaşk: Dâru'l-Kalem, ts.
- el-Halîdî, Salâh Abdulfettâh, *et-Tefsîru'l-Mevdû' Beyne'n Nazariyyeti ve't-Tatbîk*, Dâru'n-Nefâis, Ürdün 1997.
- el-Hatîb, Abdullatîf Muhammed Muhammed, *Evdahu't-Tefâsîr*, Matbaatu'l-Misriyye ve Mektebetu, Mısır 1964.
- el-Hattâbî, Ebû Suleymân Hamd b. Muhammed b. İbrâhîm b. Hattâb el-Bustî, *Beyânu İcâzi'l-Kur'ân*, thk. Muhammed Halefullah Ahmed, Muhammed Zağlûl Sellâm. Dâru'l Maârif bi Mısır, 1976.
- el-Hâzin, Ebu'l-Hasen Alâuddîn Alî b. Muhammed b. İbrâhîm el-Bağdâdî, *Lubâbu't-Te'vîl fî Me'âni't-Tenzîl*, Dâru'l- Kutub'il-İlmiyye, Beyrût h.1415.
- el-Hemedânî, Ebû Yûsuf Muntecebuddîn Huseyn b. Ebi'l-Îz b. Reşîd, *el-Ferîd fî İrâbi'l-Kur'âni'l-Mecîd*, thk. Muhammed Nizamuddin Feth, Dâru'z-Zamân li'n-Neşr ve't-Tevzî', el-Medinetu'l-Munevvere 2006.
- el-Hererî, Muhammed el-Emîn b. Abdullâh b. Yûsuf b. Hasan el-Uremî el-Alevî, *Tefsîru Hadâiki'r-Ravh ve'r-Reyhân fî Rîvâye Ulûmi'l-Kur'ân*, Dâru Davku'l-Necâtî, Lübnan 2001.
- el-Horasânî, Ebû Osmân Saîd b. Mansûr b. Şu'be, *es-Sunen-u Saîd b. Mansûr*, Dâru'l el-Veketi li'n-Neşr, Riyad 2012.
- el-Hudayrî, Muhammed b. Abdulazîz, *es-Sirâc fî Beyâni Garîbi'l-Kur'ân*, Mektebetu'l-Melik Fahd el-Vataniyye, Riyad 2008.

- el-Hûlî, Emîn, *Kur'ân Tefsirinde Yeni Bir Metod*, çev. Mevlüt Güngör, Bayrak Matbaası, İstanbul 1995.
- el-İsferâyînî, Ebû Avâne Ya'kûb b. İshâk b. İbrâhîm, *el-Musnedu's-Sahîh Mustahrec ala Sahîhi'l-İmam Müslim*, thk. Resâilu Câmiati Buhûsi ve Akademiyeye, el-Câmi'atu'l-İslâmiyye'l-İslâmiyye, Suudi Arabistan 2014.
- el-Kannevcî, Ebu't-Tayyib Muhammed Sıddîk Bahâdır Hân b. Hasen b. Alî el-Kannevcî, *Fethu'l-Beyân fî Makâsıdı'l-Kur'ân*, thk. Abdullah b. İbrâhîm el-Ensârî, Beyrût 1992.
- el-Kâsımî, Muhammed Cemâluddîn b. Muhammed Saîd b. Kâsım el-Hal-lâkî, *Mehâsinu't-Te'vîl*, thk. Muhammed Bâsil Uyûn'us-Suûd, Dâru'l-Kutub'il-İlmiyye, Beyrût h.1418.
- el-Kattân, Mennâ Halîl, *Mebâhis fî 'Ulûmi'l-Kur'ân*, Mektebetu'l-Maârif li'n-Neşri ve't-Tevzî', Riyad 2000.
- el-Kirmânî, Ebu'l-Kâsım Tâculkurâ Burhânuddîn Mahmûd b. Hamza b. Nasr el-Kirmânî, *Garâ'ibu't-Tefsîr ve 'Acâ'ibu't-Te'vîl*, Muessetu Ulûmi'l-Kur'ân, Beyrût ts.
- Kişî, Erden "1948'den Bugüne, Tarihi ve Siyasi Yönleri ile "İsrail-Filistin Sorunu", *Anlambilim MTÜ Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi* 3/1 (2023), .262-274.
- el-Kûfî, Ebû Abdilmu'tî Muhammed b. Ömer b. Arabî b. Alî en-Nevevî el-Câvî el-Bentenî, *Merâhu Lebîd li-Keşfi ma'ne'l-Kur'ânî'l-Mecîd*, thk. Muhammed Emin Sanâvî. Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrût h.1417.
- el-Kûfî, Ebû Bekr Abdullâh b. Muhammed b. Ebî Şeybe İbrâhîm el-Absî el-Kûfî, *el-Mûsânnef*, thk. Nâsır b. Abdulazîz Ebû Habîb eş-Şesrî, Dâr Kunûz İşbilya li'n-Neşr ve't-Tevzi', Riyad 2015.
- el-Kummî, Ebu'l-Fazl Muhammed b. Huseyn, *Ahkâmu'l-Kur'ân*, thk. Salman el-Samadi, Câizatu Dubai ed-Dûveliyyetu li'l-Kur'ânî'l-Kerîm, Birleşik Arap Emirlikleri 2016.
- el-Kureşî, Ebu'l-Abbâs Abdullâh b. el-Abbâs b. Abdilmuttalib, *Mesâilu Nafi' b. el-Ezrak*, 1431.
- el-Kurtubî, Muhammed b. Ahmed, *el-Câmi'u li Ahkâmi'l-Kur'ân*, Dâru'l-Kutubi'l-Mısriyye, Kahire 1964.
- el-Kuşeyrî, Ebu'l-Kâsım Zeynulislâm Abdulkerîm b. Hevâzin b. Abdilmelik el-Kuşeyrî, *Letâ'ifu'l-İşârât*, thk. İbrâhîm Besyûnî, el-Hey'etu'l-Mısriyyeti'l-Âmme li'l-Kitâb, Mısır ts.

- Kutsal Kitap: Tevrat, Zebur İncil, Kitabı Mukaddes Şirketi-Yeni Yaşam Yayınları, İstanbul 2014.
- Elmalılı Yazır, Muhammed Hamdi, *Hak Dini Kur'an Dili*, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2022.
- el-Mekkî, Ahmed b. Said, Muhammed b. Ahmed b. Said el-Haneffî, *ez-Ziyâdetu ve'l-İhsân fî 'Ulumi'l-Kur'ân*, thk. İbrahim Muhammed el-Mahmud, Halid Abdulkerim el-Lahim v.d. Merkezi'l-Buhusi ve'd-Dirâsât, Câmi'atu'l-Şarka'l-İmareti, Birleşik Arap Emirlikleri h.1427.
- el-Mâturîdî es-Semerkandî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd, *Kitâbu't-Tevhîd*, thk. Fethullah Halif, Dâru'l Câmiyet'il Mısıryyeti, İskenderiyye h. 1431.
- el-Mâturîdî es-Semerkandî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd, *Te'vîlâtü Ehli's-Sunne*, thk. Macdi Basluum, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrût 2005.
- el-Mâverdî, Ebu'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb el-Basrî el-Mâverdî, *en-Nuket ve'l-'Uyûn*, thk. Seyid b. Abdulkasut b. Abdurrahman, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrût h.1431.
- el-Mazharî, Muhammed Senaullah, *Tefsîru'l-Mazharî*, Mektebetu'r-Raşadiyye, Pakistan h.1412.
- el-Mederî, Emîr b. Muhammed, *el-Cevâhir ve'd-Durer*, Dâru'l-Kutubi'l-Meymene, Riyad 2014.
- el-Mervezî es-Sem'ânî, Ebu'l-Muzaffer Mansûr b. Muhammed b. Abdilcebbâr et-Temîmî el-Mervezî es-Sem'ânî, *Tefsîru's-Sem'ânî*, thk. Yâsir b. İbrâhîm, Gânîm b. Abbâs Gânîm, Dâru'l Vatan, Riyad 1997.
- el-Minavi, Ebu Munzir Muhammed b. Muhammed Mustafa b. Abdulatif, *el-Eselîbu ve'l-İtlâkât'ul Arabiyyetu*, Mektebetu Şâmîle, Mısır 2011.
- el-Muhtâr, Ebû Abbâs Ahmed b. Muhammed b. el-Muzaffer er-Râzî el-Haneffî, *Mebâhis'ut-Tefsîr*, thk. Hâtîm b. Âbid b. Abdullah el-Kuraşî, Kunûzu İşbilyâ, Suudi Arabistan, 2009.
- el-Vâhidî, Ebu'l-Hasen Alî b. Ahmed, *el-Basît fî Tefsîri'l-Kur'ân*, thk. Â'dil Ahmed Abd'ul-Mavcud, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrût 1995 .
- el-Vellevî, Muhammed b. Ali b. Âdem Mûsâ İs'yûbî, *el-Bahru'l-Muhîtu's-Seccâc fî Şerhi İmami Müslim b. Haccâc*, Dâr İbn el-Cevzî, Riyad h.1436.

- en-Nahcuvânî, Ni'metullâh b. Mahmûd, *el-Fevâtihu'l-İlâhiyye ve'l-Mefâtihu'l-Gaybiyye*, Dâr'u Rakabi li'n-Neşri, Mısır 1999.
- en-Nesefî, Ebu'l-Berekât Hâfızuddîn Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd, *Medâriku't-Tenzîl ve Hakâ'iku't-Te'vîl*, thk. Yusuf Ali Budeyvi, Dârul-Kelam'il-Tayyib, Beyrût1998 .
- en-Nîsâbü'rî, Ebu'l-Kâsım Mahmûd b. Ebi'l-Hasen b. el-Huseyn en-Nîsâbü'rî, *Îcâzu'l-Beyân 'An Me'âni'l-Kur'ân*, thk. Hanîf b. Hasan el-Kâsımî, Dârul-Garbi'l-İslâmî, Beyrût h.1415.
- en-Nîsâbü'rî, Nizâmuddîn Hasen b. Muhammed b. Huseyn el-A'rec, *Garâ'ibu'l-Kur'ân ve Regâ'ibu'l-Furkân*, Dârul-Kutub'il-İlmiyye, Beyrût 1416.
- Ersoy, Tuğçe Ceylan, İsrail'de Çatışan Kimlikler Filistinliler ve Yahudiler, Küre Yayınları, İstanbul 2020.
- er-Râgıb İsfahânî, Ebu'l-Kâsım Huseyn b. Muhammed b. el-Mufaddal er-Râgıb İsfahânî, *el-Mufredât fî Garîbi'l-Kur'ân*, thk. Safvân Adnan Dâvûdî, Dârul-Ş-Şâmiyye, Beyrût 1991.
- er-Rummânî, Ebu'l-Hasen Alî b. İsâ b. Alî el-Bağdâdî, *en-Nuket fî İcâzi'l-Kur'ân*, thk. Muhammed Halefullah, Muhammed Zağlûl Selâm, Dârul Maârif bi Mısır 1976.
- es-Sa'dî, Abdurrahmân b. Nâsır b. Abdillâh b. Nâsır, *Tefsîru'l-Kerîmi'r-Rahmân fî Tefsîri Kelâmi'l-Mennân (Tefsîru's-Sa'dî)*, Muessese-tu'r-Risâle, Riyad 2000.
- es-Sa'lebî, Ebû İshâk Ahmed b. Muhammed b. İbrâhîm en-Nîsâbü'rî, *el-Keşf ve'l-Beyân 'An Tefsîri'l-Kur'ân*, Dârul-Tefsir, Cidde 2015.
- es-Sâbûnî, Muhammed Ali, *Safvetu't-Tefâsîr*, Dârul-Kur'ânî'l-Kerîm, Beyrût 1981.
- es-Sadr, Muhammed Bâkır, *Kur'an Okulu*, çev. Mehmet Yolcu, Fecr Yayınları, Ankara 1996.
- es-San'ânî, Abdurrezzâk Ebû Bekr Abdurrezzâk b. Hemmâm b. Nâfi' es-San'ânî el-Himyârî, *Tefsîru Abdurrezzâk*, Dârul-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrût h.1419.
- es-Sâmîrî, Ebû Ahmed Abdullâh b. Huseyn b. Hasnûn, el-Lugât fil-Kur'ân, thk. Selâhuddîd el-Muncid, Matbaatu'r-Risâleti, Kahire1946.
- Seber, Abdulkerim, "Konulu Tefsir Metodunun Teorik ve Pratik Problemlerine Dair Bazı Öneriler", *DEÜİF Dergisi*, 30 (2009), 139-172.

- es-Sehâvî, Ebu'l-Hasen Alemuddîn Alî b. Muhammed b. Abdissamed, *Tefsîru'l-Kur'ânî'l-'Azîm*, thk. Mûsâ Ali Mûsâ Mesûd, Eşref Muhammed b. Abdullah el-Kâsâs, Dâru'n-Neşr li'l-Câmîât, 2009.
- es-Semerkandî, Ebu İbrahim Muhammed İzzuddin b.el-Emîr, *et-Tahbîr li İzâhi Meânî't-Teysir*, Mektebetu'r-Ruşdî, Riyad 2012.
- es-Semerkandî, Ebu'l-Leys Nasr b. Muhammed b. Ahmed b. İbrâhîm es-Semerkandî, Bahru'l-'Ulûm, 1431.
- es-Sicistânî, Ebû Bekr Muhammed b. Uzeyz el-Uzeyzî, *Garîbu'l-Kur'ân li's-Sicistânî*, thk. Muhammed Edip Abdulvahid Camran, Dâr'u Kuteybe, Suriye 1995.
- es-Sicistânî, Ebû Dâvûd Suleymân b. el-Eş'as b. İshâk en-Neseî es-Sicistânî, *Sunen-u Ebî Dâvûd*, thk. Şuayb el-Arnâvud, Muhammed Kâmil Kurra Bellî. Dâr'u'r-Risâlet'ul-Âlemiyye, 2009.
- es-Subkî, Ebû Nasr Tâcuddîn Abdulvehhâb b. Alî b. Abdilkâfî, *el-Eşbâh ve'n-Nezâ'ir*, thk. Âdil Ahmed Abdul-Mevcûd, Ali Muhammed Muavvaz, Dâru'l- Kutub'il-İlmiyye, Beyrût 1991.
- es-Suyûtî, Celâluddîn, Celâluddîn el-Mahallî, *Tefsîru'l Celaleyn*, Dâr'u's-Şifâ, İstanbul 2015.
- es-Suyûtî, Ebu'l-Fazl Celâluddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr, *ed-Durru'l-Mensûr fit-Tefsîr bil-Me'sûr*, Dârul Fikr, Beyrût h.1431.
- eş-Şâî, Nizâmuddîn Ebu Ali Ahmed b. Muhammed b. İshâk, *Usûlu's-Şâî*, Dâru'l-Kutub'il-Arabi, Beyrût 1982.
- eş-Şâtûbî, Ebû İshâk İbrâhîm b. Mûsâ b. Muhammed el-Gırnâtî, *el-Muvâfakât*, thk. Ebû Ubeyde Meşhur b. Hasan. Dâru İbn Affân, Riyad, 1997.
- Şengül, İdris, *Kur'an Kıssalarının Tarihi Değeri*, Otto Yayınları, Ankara 2019.
- eş-Şevkânî, Muhammed b. Ali, *Fethu'l-Kadîr*, Dâru'l-Kelam'il-Tayyibe, Dimaşk h.1414.
- eş-Şeybânî, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî, *el-Câmi' li Ulûmi'l İmâm Ahmed (Usûlu'l-Fıkıh)*, thk. Hâlid Rıbât, Seyyid İzeddin, Dâru'l Felâh li'l-Bahsi'l-İlmiyyî ve't-Tahkîki't-Turâs, Mısır 2009.
- eş-Şeybânî, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî, *Musnedi'l-İmâm Ahmed b. Hanbel*, Muessesetu'r-Risâle, 2001.

- eş-Şinkîfî, Muhammed el-Emîn b. Muhammed el-Muhtâr b. Abdilkâdir el-Cekenî, *Edvâ'u'l-Beyân fî İzâhî'l-Kur'ân bi'l-Kur'ân*, Dâru'l Fikr'i li't-Tibbâ'ati ve'n-Neşr ve't-Tevzî', Lübnan 1995.
- et-Taberânî, Ebu'l-Kâsım Musnidü'd-dunyâ Suleymân b. Ahmed b. Ey-yûb et-Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr li't-Taberânî*, thk. Sa'd b. Abdullâh el-Humeyyid, Hâlid b. Abdurrahman el-Cureysî, Mektebetu İbn Teymiyye, Kahire 1994.
- et-Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmulî, *Câmi'u'l-Beyân 'An Te'vîli Âyi'l-Kur'ân*, thk. Mahmud Muhammed Şakir. Dâr'u't-Terbiye ve't-Turâs, Mekke ts.
- et-Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmulî, *Târihu't-Taberî*, thk. Muhammed b. Tâhir el-Berzencî. Dâr İbn Kesîr, Dimaşk 2007.
- et-Tayyâr, Musâid bin Suleymân, Nûh b.Yahyâ el-Şehrî, *Mevsû'atu't-Tefsiri'l-Mesûr*, Dâr İbn Hazm, Beyrût 2017.
- et-Tîbî, Ebû Muhammed Şerefuddîn Huseyn b. Abdillâh b. Muhammed, *Futûhu'l-Gayb fî'l-Keşf 'An Kınâ'i'r-Reyb*, thk. Muhammed Abdurrahîm Sultân'ul-Ulemâ, Câizatu Dubai ed-Dûveliyyetu li'l-Kur'ânî'l-Kerîm, 2013.
- et-Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ, *Sunenu't-Tirmizî*, thk. Ahmed Muhammed Şakir, Mustafa Bâbi'l-Halebî, Mısır 1975.
- ez-Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî, *el-Keşşâf 'An Hakâiki Ğavâmidî't-Tenzîl ve 'Uyûni'l-Ekavîl fî Vucûhi't-Te'vîl*, Dâru'l-Kutubi'l 'Arabîyye, Beyrût h.1407.
- ez-Zerkeşî, Bedruddîn Muhammed b. Abdillâh Bahâdır b. Abdillâh, *el-Burhân fî 'U'lumi'l-Kur'ân*, thk. Muhammed Ebu Fadl İbrahim, Dâru't-Turâs, 2008.
- ez-Zerkeşî, Bedruddîn Muhammed b. Abdillâh Bahâdır b. Abdillâh, *Teş-nîfu'l-Mesâmi' bi-Cem'i'l-Cevâmi'*, thk. Seyyid Abdülazîz, Abdullâh Rebî', Mektebetu Kurtuba li'l-Buhûsî'l İlmiyye ve İhyâi't-Turâs, 1998.
- Fahruddîn er-Râzî, Ebû Abdillâh Fahriddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin, *Mefâihu'l-Gayb*, Dâru İhyâi't-Turâs'il-'Arabîyye, Beyrût h.1420.
- Gazali, Muhammed, Tefsîru'l-Mevzûî li Suverî'l-Kur'ânî'l-Kerîm, Dâru'ş-Şurûk, Kahire 1968.

- Gölpınarlı, Abdülbaki, *Yunus Emre: Hayatı ve Bütün Şiirleri*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 1941.
- Gözeler, Esra, “Konulu Tefsir”, *Tefsire Akademik Yaklaşımlar*, ed. Mehmet Akif Koç, İsmail Albayrak, Otto Yayınları, Ankara 2015.
- Güngör, Mevlüt, “Tefsir’de Konulu Tefsir Metodu”, *İslâmi Araştırmalar Dergisi*, 2/7 (1988), 49-55.
- Güven, Şahin, “Günümüz Tefsir Çalışmalarında Yeni Bir Yöntem: Konulu Tefsir Metodu”, *Kur’ân’a Yaklaşımlar Sempozyumu*, İstanbul Kur’ân ve Tefsir Akademisi, 2010.
- Güven, Şahin, *Konulu Tefsir Metodu*, Düşün Yayıncılık, İstanbul 2012.
- Halîl, Adîl Muhammed, *Evvelü Merretin Etedebberu’l Kur’ân*, Şeriketu Es Bî, Kuveyt 2017.
- Hanefî, Hasan. “Method of Thematic Interpretation of the Qur’an”, *The Qur’an as Text*, ed. Stefan Wild, Brill, Leiden 1996.
- Havvâ, Saîd, *el-Esâs fi’t-Tefsîr*, Dâr’us-Selâm, Kahire h.1424.
- Heyet, *et-Tefsîru’l-Mevdu’î*, Câmiatu’l-Medineti’l-’Alemiyye, el-Medinetu’l-Munevvere ts.
- Hocaoglu, Mustafa, *Konulu Tefsir ve Problemleri*, Siyer-i Nebi Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, Kahramanmaraş 2019.
- İbn Kudâme, Ebû Muhammed Muvaffakuddîn Abdullâh b. Ahmed b. Muhammed el-Cemmâîlî el-Makdisî, *Hikâyetu’l-Munâzarâti fi’l-Kur’âni Mea Ba’dil Ehl’il-Bid’ati*, thk. Abdullah Yusuf el-Câd’i. Riyad: Mektebetu’r-Ruşdî, 1409.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullâh b. Müslim ed-Dîneverî, *Garîbu’l-Kur’ân li İbn Kuteybe*, thk. Ahmed Sakr. Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, Beyrût 1978.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullâh b. Müslim ed-Dîneverî, *Te’vîlu Muşkili’l-Kur’ân*, thk. İbrâhîm Şemsuddîn. Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, Lübnan ts.
- İbn Mu’tezz, Abdullâh b. Muhammed el-Abbâsî, *Tabakâtu’s-Şu’arâ’*, Dâru’l Maârif, Kahire 1981.
- İbn Acibe, Ahmed el-Hasenî es-Şazeli, *Bahru’l-Medid fi Tefsiri’l-Kur’âni’l-Mecîd*, thk. Ahmed Abdullah Kuraşi Raslan, Dr. Hasan Abbas Zeki, Kahire 1419.
- İbn Arafe, Ebû Abdillâh Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Arafe el-Vergammî et-Tûnisî, *Tefsîru İbn ‘Arafe*, thk. Celâl el-Es-yûtî, Dâru’l- Kutubi’l-İlmiyye, Beyrût 2008.

- İbn Âşûr, Muhammed et-Tâhir b. Muhammed, *Makâsıdu's-Şer'i'ati'l-İslâmiyye*, thk. Muhammed el-Habîb el-Hoca, Vizâretu'l Evkâf fi Şuûni'l İslâmiyyeti, Katar 2004.
- İbn Âşûr, Muhammed et-Tâhir b. Muhammed, *Tahrîr ve't-Tenvîr*, Dâru't-Tûnusiyye, Tunus 1984.
- İbn Atiyye, Ebû Muhammed Abduhak b. Gâlib el-Endelusî, *el-Muharreru'l-Vecîz fî Tefsîri'l-Kitâbi'l-'Azîz*, thk. Abdusselam Abdu's-Şafi Muhammed, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrût 2001.
- İbn Ebû Hâtım, Ebû Muhammed Abdurrahmân b. Muhammed b. İdrîser-Râzî, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-'Azîm li İbn Ebû Hâtım*, thk. Esad Muhammed el-Tayeb. Mektebetu Nizar Mustafa Al-Baz, Suudi Arabistan h.1419.
- İbn Ebû Zemenîn, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Îsâ el-Mürri el-Kurtubî, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-'Azîz*, thk. Ebu Abdullah Huseyn b. Akkaşe, Muhammed b. Mustafa Kunzur, el-Fârûk el-Hedisiyye, Kahire 2002.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Alî b. Ahmed b. Saîd el-Endelusî, *el-Muhallâ bi'l-Âsâr*, thk. Abdulğaffâr Süleyman el-Bendârî, Dâru'l Fikr, Beyrût ts.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Alî b. Ahmed b. Saîd el-Endelusî, *el-Fasl fî'l-Mîlel ve'l-Ehvâ' ve'n-Nihal*, Mektebetu'l Hâncî, Kahire ts.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ebî Bekr b. Eyyûb ez-Züraî ed-Dımaşkî el-Hanbelî, Bedâ'i'u'l-Fevâ'id, çev. Harun Ögmüş-Ahmet Ağırakça, Ravza Matbaacılık, İstanbul 2011.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ İsmâil b. Ömer, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, Dâr Hicr li't-Tibâ'a ve'n-Neşr, 1997.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ İsmâil b. Ömer, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-'Azîm*, thk. Sâmi b. Muhammed es-Selâme, Dâru't-Taybe li'n-Neşri ve't-Tevzi', 1999.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd Mâce el-Kazvîni, *Sunen-u İbn Mâce*, thk. Şuayb el-Arnâvûtî, Âdil Murid, Muhammed Kâmil Karabilelî, Abdullatif Hirzullah, Dâru'r-Risâletu'l-'Alemiyye, 2009.
- İbn Manzûr, Ebu'l-Fadl Cemaluddin Muhammed b. Mükerrrem, *Lisânu'l-Arab*, Daru Sâdir, Beyrût ts.
- İbn Receb, Ebu'l-Ferec Zeynuddîn Abdurrahmân b. Ahmed b. Abdirrahmân Receb el-Bağdâdî ed-Dımaşkî, *Revâiu't-Tefsîr (Tefsîru İbn Receb)*, thk. Ebû Muâz Târik b. Avazallah, Dâru'l Âsima, Suudi Arabistan 2001.

- İbnu'l-Arabî, Muhyiddîn, *Tefsir-u Kebir Te'vilât*, Kitsan Yayınları, İstanbul ts.
- İbnu'l-Cevzî, Ebu'l-Ferec, *Zâdu'l-Mesîr fî 'İlmi't-Tefsîr*, el-Mektebetu'l-İslâmiyye, Beyrût 1987 .
- İncil, Fondatsiya, Bulgaristan 2007.
- İsmâîl, Muhammed Bekir, *Ulûmu'l-Kur'an ve Usûlu't-Tefsîr*, Dâru'l-Menâr, 1999.
- İzzuddîn b. Abdisselâm, Ebû Muhammed Abdulazîz b. Ebi'l-Kâsım es-Sulemî ed-Dimaşkî, *Tefsîru'l-Kur'an*, thk. Abdullah b. İbrahim el-Vehîbî, Dâr İbn Hazm, Beyrût 1996.
- Karaman, Hayrettin vd., *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, DİB Yayınları, Ankara 2012.
- Kasapoğlu, Abdurrahman, "Kur'an'ın Konulu Tefsiri -Konulu Tefsire Duyulan İhtiyaç ve Konulu Tefsirde Yöntemler", *Hikmet Yurdu Düşünce Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 2009, 111-146.
- Kutub, Muhammed, *Kitâbu Menhacu İlmi't-Tevhîd*, Dâru'l-B'as li't-Tibâ'ati ve'n-Neşr, Cezair 1990.
- Kutub, Seyyid, *Fi zilâli'l-Kur'an*, Dâru'l Şaruk, Beyrût 1986.
- Küçük, Ali, *Besâiru'l Kur'an*, Adım Matbaacılık ve Ofset, Konya 2013.
- Ma'mer b. Musennâ, Ebû Ubeyde, *Mecâzu'l-Kur'an*, thk. Muhammed Fuat Sezgin, Mektebetu'l Hâncî, Kahire h.1431.
- Ma'mer b. Râşid, Ebû Urve Ma'mer b. Râşid el-Basrî es-San'ânî el-Basrî, *el-Câmi'*, el-Mektebetu'l-İslâmiyye, Beyrût 1973.
- Makrîzî, Ebû Muhammed Takıyyüddîn Ahmed b. Alî b. Abdilkâdir b. Muhammed el-Makrîzî, *İmtâ'u'l-Esmâ' bimâ li'r-Resûl Mine'l-Ebnâ'i (enbâ'i) ve'l-Ahvâl ve'l-Hafede ve'l-Metâ'*, thk. Muhammed Abdulhamîd en-Numeysî, Dâru'l-Kutub'il-İlmiyye, Beyrût 1999.
- Mekkî b. Ebî Tâlib, Ebû Muhammed Mekkî b. Ebî Tâlib Hammûş b. Muhammed el-Kaysî, *el-Hidâye ilâ Bulûğî'n-Nihâye fî 'İlmi Me'âni'l-Kur'an ve Tefsîrihî ve Ahkâmihî ve Cumelin min Funûni 'Ulûmih*, thk. Şahid Buhayhi, Kuliyeti Şariati ve'd-Diraset'il Camiat'il Şar'cah, 2008.
- Mekkî b. Ebî Tâlib, Ebû Muhammed Mekkî b. Ebî Tâlib Hammûş b. Muhammed el-Kaysî, *Muşkilu İ'râbu'l-Kur'an*, thk. Hatim Salih el-Damin, Muessesetu'r-Risâle, Beyrût h.1405.

- Merâğî, Ahmed Mustafa, *Tefsîru'l-Merâğî*, Şeriketu Mektebetu ve Matbatu Mustafa el-Bâbî, Mısır 1946.
- Mevdudî, Ebu'l-A'lâ, *Tefhimu'l Kur'an*, çev. Kurul, İnsan Yayınları, İstanbul 2005.
- Molla Huveyş, Abdulkâdir Âl-i Gâzî Deyrezûrî, *Beyânu'l-Me'ânî*, Matbatu't-terakkî, Dimaşk 1965.
- Mucâhid b. Cebr, Ebu'l-Haccâc Mucâhid b. Cebr el-Mekkî el-Mahzûmî, *Tefsîru'l-Mücâhid*, thk. Muhammed Abdusselâm Ebu'n-Nîl, Dâru'l-Fikri'l-İslâmiyyi'l-Hadîse, Mısır 1989.
- Muhammed b. Abdulvehhâb, Muhammed b. Abdulvehhâb b. Süleymân et-Temîmî en-Necdî, *Usûli'd-dîn'il İslâmiyyi Ma'a Kâvâid'il Arba'a*, thk. Muhammed Tayyib b. İshak el-Ensari, Dâru'l Hadisi'l-Hayriyeti, Mekke h.1431.
- Mukâtil b. Süleymân, *Tefsîru Mukâtil b. Süleymân*, Dâru İhyâi't-Turâs, Beyrût h.1423.
- Müslim, Ebu'l-Huseyn Müslim b. el-Haccâc, *el-Câmi'u's-Sahîh*, Dâru't-Tıba'î el-Amîr, Türkiye 1334.
- Müslim, Mustafa, *Mebâhis fi't-Tefsîri'l-Mevdûî*, Dâru'l-Kalem, Beyrût 2005.
- Nehhâs, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. İsmâîl el-Mısırî, *İ'râbu'l-Kur'ân*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrût h.1421.
- Özalp, Serdar, "Mûsâ (as)'a Verilen Dokuz Mucize", İnsanlığa Çizilen İstikamet Kitap ve Hikmet, İstanbul 86-99.
- Paçacı, Mehmet, *Kutsal Kitaplarda Ölümlötesi*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 1989.
- Pappe, Ilan, *Unutulmuş Filistinliler İsrail'deki Filistinlilerin Tarihi*, çev. Tuğçe Ersoy Ceylan, Küre Yayınları, İstanbul 2017.
- Rızâ, Reşîd, *Tefsîru'l-Menâr*, el-Hey'etu'l-Mısriyyetu'l-Âmme, Kahire 1990.
- Said, Edward W. "Arabs and Jews", *Journal of Palestine Studies* 3/2 (1974), 3-14.
- Sakar, Şehhate Muhammed, *Dûrûsûn ve İ'bre min Sahîh'il-Kasas'il Nebî*, Mektebetu Dâru'l- Ulûm, Mısır h.1436.
- Şa'râvî, Muhammed Mutevellî, *Tefsîru Şa'râvî*, Matâibu Ahbârî Yevmi, Kahire 1997.
- Şengül, İdris, "Kur'an Üzerine", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 37/3-4 (1997), 233-244.

- Şengül, İdris, *Kur'an Kıssalarının Tarihi Değeri*, Otto Yayınları, Ankara 2019.
- Şerufiddin, Ca'fer, *el-Mevsû'atu'l-Kur'âniyye*, Dâru't-Takrib Bey-ne'l-Mezâhibi'l-İslâmiyye, Beyrût h.1420.
- Şeyh Abdülbârî, Abdulmecid, *er-Rivâyetu't-Tefsîriyye fi'l-Fethi'l-Bârî*, Vakfu's-Selâm el-Hayrî, 2006.
- Şimşek, Mehmet Sait, *Hayat Kaynağı Kur'an Tefsiri*, Beyan Yayınları, İstanbul 2012.
- Şirbînî, Şemsuddîn Muhammed b. Ahmed el-Hatîb, *Tefsîru'l Hatîb eş-Şir-bînî*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrût 2017.
- Mahmood, Tariq, Abdul Quddus Suhaib, "Analytical Study of Some Islamic Teachings Regarding Consumption & Consumer Protection", *The Journal of Middle East and North Africa Sciences* 5/2 (2019), 1-4.
- Taşçı, Hüseyin, *Kur'an-ı Kerim'in Rivâyet ve Dirâyet Tefsiri*, Ravza Yayıncılık ve Matbaacılık, İstanbul 2015.
- Tamum, Muhammed, Râzi, Muhammed vd., *el-Muntehebu fî Tefsî-ri'l-Kur'âni'l-Kerîm*, el-Meclisu'l-A'lâ li's-Şuûni'l-İslâmiyye, Mısır 1995.
- Tamum, Muhammed, Râzi, Muhammed vd., *et-Tefsîru'l-Vasît li'l-Kur'â-ni'l-Kerîm*, el-Heyet'ul-Âmmetu li's-Şuûn'il-Matâbi'il-Emîriyyeti, Kahire 1994.
- Tantâvî, Muhammed Ayyâd b. Sa'd b. Süleymân b. Ayyâd el-Mer-hûmî et-Tantâvî eş-Şâfiî, *et-Tefsîru'l-Vasît li'l-Kur'âni'l-Kerim*, Dâ-ru'n-Nahde li't-Tibâ'ati ve'n-Neşr ve't-Tevzî' Mısır, Kahire 1997.
- Tillevî, Şeyh Muhammed Bedreddin Molla Dervîşi, *Tefsîru Ebde'il Beyân li Cem'i Ây'il Kur'an*, Dâru'n Nebîl, Kahire 2007.
- Tûfî, Ebu'r-Rebî Necmuddîn Suleymân b. Abdilkavî b. Abdilkerîm b. Saîd et-Tûfî el-Hanbelî, *el-İşârâtu'l-İlâhiyye ile'l-Mebâhisi'l-Usûliyye*, thk. Muhammed Hasan Muhammed Hasan İsmail, Dâru'l- Kutu-b'il-İlmiyye, Lübnan 2005.
- Ünver, Mustafa, *Tefsir Usulünde Mekki-Medeni İlmi*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi (OMÜ), Doktora Tezi, Samsun 1998.
- Yahyâ b. Sellâm, Ebû Zekerîyyâ, *Tefsîru Yahyâ b. Sellâm*, Dâru'l-Kutu-bi'l-İlmiyye, Beyrût 2004.
- Yıldırım, Celâl, *İlmin Işığında Asrın Kur'an Tefsiri*, Anadolu Yayınları, İzmir 1987.

Yunus el-Hatîb, Abdülkerîm, *Tefsîri'l-Kur'âni li'l-Kur'âni*, Dâru'l-Fikri'l-Arabi, Kahire ts.

Zeccâc, Ebû İshâk İbrâhîm b. es-Serî b. Sehl ez-Zeccâc el-Bağdâdî, *Me'âni'l-Kur'ân ve İ'râbi'hi li Zeccâci*, thk. Abdulcelil Abduh Şilbi, Âle-mu'l-Kutub, Beyrût 1988.

Zeyd, Abdullah b. Ahmed b. Ali, *Muhtasar Tefsîru'l-Beğavî*, Dâru'l-İslâm lin-Neşr ve't-Tevzi', Riyad h.1416.

Zuhaylî, Vehbe, *et-Tefsîru'l-Munîr*, Dâru'l-Fikr, Dımaşk 1991.

Zulaiha, Eni vd. "Historical Development of Thematic Interpretation of al-Qur'an", *Jurnal Iman dan Spiritualitas* 1 (2021), 311-31.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1602

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 974

Kitap Adı: Klasik Dönem Tefsir Tartışmaları -Teftâzânî-Cürcânî-Hafîd-i Teftâzânî Örneği-

Book Title: Exegetical Debates in the Classical Period -The Example of al-Taftâzânî, al-Jurjânî, and al-Taftâzânî's Grandson-

ISBN: 978-625-5576-28-6

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576286

Yazar | Author: Harun ABACI | orcid.org/0000-0003-2259-5722

Kurum | Institution: Pamukkale Üniversitesi

ROR ID: ror.org/01etz1309

Editör | Editor: Mustafa Cihad BAKKAL | orcid.org/0000-0002-3030-991X

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 128

Yayın Tarihi | Publication Date: Mayıs | May 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAB | Dinî ve kültürel konular: İslam ve toplum | Religion & beliefs: religion & society

BISAC: REL006680 | Din / İslam / Kur'an ve Tefsir | Religion / İslam / Koran & Commentaries

THEMA: QRFD9 | İslam: Kur'an yorumu (tefsir) | İslam: commentaries on the Qur'an (tafsir)

LC: BP130.4 | Kur'an – Eleştiri, yorum ve tefsir | Quran – Criticism, interpretation, etc.

Atf Bilgisi | Cite as: Abacı, Harun. *Klasik Dönem Tefsir Tartışmaları -Teftâzânî-Cürcânî-Hafîd-i Teftâzânî Örneği-*. Fecr Yayınları, 2025.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abacı, Harun. "Osmanlı Tefsir Geleneğinde İstiârenin Etki Alanı -Âlûsî Tefsiri Örneği-". *Osmanlı'da İlm-i Tefsir*, 393-419.
- Abdülkâhir el-Cürcânî, Ebû Bekr Abdülkâhir b. Abdurrahmân b. Muhammed. *Esrâri'l-belâga*. Beyrut: Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1422.
- Abdülkâhir el-Cürcânî, Ebû Bekr Abdülkâhir b. Abdurrahmân b. Muhammed. *Delâ'ilü'l-i'câz*. Kahire: Dârü'l-Medenî, 3. Baskı., 1992.
- Âlûsî, Ebû's-Senâ Şihâbüddîn Maḥmûd b. 'Abdillâh. *Rûhu'l-me'ânî*. nşr. 'Ali 'Abdûlbârî 'Atıyye. 16 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1415.
- Atamov [Ethem, Mursal [Mürsel]. "Kur'an-ı Kerim'de 'Lealle' Edatının Kullanılışı ve Anlamları". *Diyanet İlmî Dergi* XLIX/3 (2013), 77-94.
- Bağdâdî, Abdülkadir b Ömer b Bayezid Abdülkadir. *Hizânetü'l-edeb ve lübbu lübbabi lisâni'l-Arab*. Beyrut: Dâru Sadır, ts.
- Bezzâvî, Nâşirüddin Ebû Şa'id Abdullâh b. Ömer. *Envârü't-tenzîl ve esrâri't-te'vîl*. thk. Muhammed 'Abdurrahman el-Mar'aşlî. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyai't-Türaşi'l-'Arabî, ts.
- Boyalık, M. Taha. *el-Keşşaf literatürü : Zemahşeri'nin tefsir klasiğinin etki tarihi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2019.
<http://ktp2.isam.org.tr/detayzt.php?navdil=tr&idno=381279&wKitaplar=Zemah%C5%9Feri>
- Boyalık, Taha. "Haydar el-Herevî'nin I. Mehmed'e İthaf Ettiği el-Keşşâf Şerhi'nin Tespiti ve Eserin Literatür, Biyografi ve Tarih Alanlarında Sunduğu Veriler". *Osmanlı Araştırmaları (Dergi)* 54 (2019), 1-26.
- Cevherî, İsmail b. Hammâd. thk. Ahmed Abdulğafûr Attar. 6 Cilt. Beyrut: Daru'l-İlm Li'l-Melâyin, 4. Basım, ts.
- Cürcânî, Ebü'l-Hasen Alî b Muhammed b Alî Seyyid Şerîf el-Hanefî. *el-Hâşiye ale'l-Keşşâf*. Beyrut: Darü'l-Fıkr, 1397.
- Cürcânî, Ebü'l-Hasen Alî b Muhammed b Alî Seyyid Şerîf Hanefî. *el-Hâşiye ale'l-Mutavvel : Şerhu Telhîsü'l-Miftâhi'l-'ulum fi 'ulumi'l-belâga*. Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-'ilmiyye, 2007.
<http://ktp.isam.org.tr/ktp/recordview.php?idno=225075&ele=%3D&wKitaplar=Mutavvel>

- Çiçek, Mehmet. “Müfessir olarak Ali Kuşçu”. *Müfessir olarak Ali Kuşçu*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2021.
- Dânî, Ebû Amr Osman b. Saîd. *et-Teysîr fi'l-kirâ'âtî's-seb'*. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1404.
- Ebû Hayyân, Muhammed b. Yûsuf el-Endelüsî. *el-Bahrü'l-muhîr*. 10 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1420.
- Fâkihî, Abdullah b. Ahmed el-Mekkî. *Şerhu kitâbi'l-hudud fi'n-nahv*. Kahire: Mektebetü Vehbe, 1414.
- Ferrâ', Ebû Zekeriyâ Yahyâ. *Me'âni'l-Kur'ân*. thk. Ahmed Yûsuf en-Necati vd. 3 Cilt. Mısır: Daru'l-Mısriyye li't-Te'lif ve't-Terceme, ts.
- Fîrûzâbâdî, Ebû't-Tahir Mecdüddin Muhammed b. Yakub. *el-Kâmûsü'l-muhîr*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1986.
- Gün, Faruk. *Gayb Bilgisi ve Gaybî Meseleler*. İstanbul: Fecr Yayınları, 2022.
- Günay, Alaaddin. “Taşköprülüzâde'nin Teftezânî-Cürcânî Arasındaki İstiâre Tartışmasına Bakış: Mesâlikü'l-halâs fi Mehâliki'l-Havâs Risâlesi”. *Taşköprülüzâde'de Dil, Ahlak ve Siyaset*, 227-246.
- Hacımuftioğlu, Nasrullah. “Berâat-i istihlâl”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 14 Eylül 2024. <https://islamansiklopedisi.org.tr/beraat-i-istihlal>
- Hafîd-i Tefâtânî, Ahmed b. Yahya el-Herevî. *Hâşiye alâ Evâilî Hâşiyeti'l-Keşşâf*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Şehit Ali Paşa, 261.
- Halîl b. Ahmed, Ebû Abdurrahmân el-Ferâhîdî. *el-Cümel fi'n-nahv*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1985.
- Halîl b. Ahmed, Ebû Abdurrahmân el-Ferâhîdî. *Kitâbü'l-'Ayn*. Beyrut: Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2003.
- İbn Âdil, Ebû Hafs Ömer b. Ali ed-Dımaşkî. *el-Lübâb fî ulûmi'l-Kitâb*. 20 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1998.
- İbn Akîl, Ebû Muhammed Bahaeddin Abdullah b. Abdurrahman. *Şerhu İbn Akîl*. Beyrut: el-Mektebetü'l-Asriyye, 1414.
- İbn 'Atıyye, Ebû Muhammed Abdülhak b. Gâlib el-Endelüsî. *el-Muharrerü'l-vecîz fî tefsîri'l-kitâbi'l-'azîz*. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1993.
- İbn Cinnî, Ebû'l-Feth Osmân b. Cinnî el-Mevşîlî el-Bağdâdî. *el-Haşâiş*. 3 Cilt. Mısır: el-Hey'etu'l-Misriyyetu'l-Âmme li'l-Kitâb, 4. Basım, ts.

- İbn Fâris, Ebü'l-Hüseyn Ahmed b. Fâris. *Mu'cemü mekâyîsi'l-luğa*. nşr. 'Abdüsselâm M. Hârûn. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1979.
- İbn Hâleveyh, Ebû Abdullah Hüseyin b. Ahmed. *el-Kırâ'âtü's-şâzze*. Tanta : Darü's-Sahabe li't-Tûras, 2008.
- İbn Hişâm en-Nahvî, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdullâh b. Yûsuf. *Muğni'l-lebîb 'an kütübi'l-e'ârîb*. Dımaşk: Dâru'l-Fikr, 1985.
- İbn Manzûr, Ebü'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrrem. *Lisânü'l-'Arab*. Beyrut: Dâru Sâdır, 1414.
- İbn Yaîş, Ebü'l-Bekâ Muvaffakuddin Yaîş b. Ali el-Esedi. *Şerhu'l-Mufasssal*. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2001.
- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî. *Zâdî'l-mesîr*. 4 Cilt. Beyrut: Daru'l-Kitabi'l-Arabi, 3. Basım, 1422.
- İbnü'l-Cezerî, Ebü'l-Hayr Şemsüddin Muhammed b. Muhammed. *en-Neşr fi'l-kırâ'âtü'l-aşr*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- İbnü'l-Cezeri, Ebü'l-Hayr Şemsüddin Muhammed b Muhammed b Muhammed b Alî b Yûsuf. *Gâyetü'n-nihâye fî tabakati'l-kurrâ*. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1982.
- İbnü'l-Verrâk, Ebü'l-Hasan Muhammed b. *İleli'n-nahv*. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1999.
<http://ktp.isam.org.tr/detayzt.php?navdil=tr&idno=74270&w>
Kitaplar = ilel&wYazarlar = verr%C3%A2k
- İcî, Ebü'l-Fazl Adudüddîn Abdurrahmân b. Ahmed. *er-Risâletü'l-Vaz'îyye*. İstanbul: Hanefiyye Kitabevi, 2020.
- Kaya, Mesut. *Tefsir Geleneğinde el-Keşşâf Şerh ve Hâşiyeleri Üzerine Bir İnceleme*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2019.
- Kazvinî, Hamdullah b. Ebî Bekr b. Ahmed. *el-İzâh fî ulûmi'l-belâğa*. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1985.
- Marulcu, Hasan Tevfik. "Ehl-i Sünnet Kelâmı Açısından İlâhî İlim ve 'Lealle' -Kelâm-Belâgât İlişkisi Bağlamında Bir Değerlendirme-". *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 34 (Ocak 2015), 33-45.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed es-Semerkindî. *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*. nşr. Bekir Topaloğlu. İstanbul: Mizan Yayınevi, 2005.
- Mukâtil b. Süleymân, Ebü'l-Hasen. *et-Tefsîrü'l-kebîr*. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-türâşi'l-'Arabî, 1423.

- Müberra, Ebü'l-Abbâs Muhammed b. Yezîd el-Ezdî es-Sümâli. *el-Muktezab*. 4 Cilt. Beyrut: 'Âlemü'l-Kütüb, ts.
- Ömer Kazvinî, Sirâceddin Ömer b. Abdurrahmân el-Fârisî. *Keşfü'l-Keşşâf*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Yeni Medrese, 53.
- Radî el-Esterabadî, Radiyyüddin Necmeddin Muhammed b. Hasan. *Şerhü'r-Radî ale'l-Kâfiye*. nşr. Yusuf Hasan Ömer. 4 Cilt. Tahran: Müessesetü's-Sadık, 1978.
- Şa'lebî, Ebû İshâk Ahmed b. Muhammed. *el-Keşf ve'l-beyân 'an tefsîri'l-Kur'ân*. 10 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-türâşi'l-'Arabî, 2002.
- Sarı, Mehmet Ali. "İmâle". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 03 Kasım 2024. <https://islamansiklopedisi.org.tr/imale-kiraat>
- Sekkâkî, Ebû Ya'qûb Sirâcüddîn Yûsuf b. Ebû Bekr. *Miftâhu'l-'ulûm*. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2. Baskı., 1987.
- Semîn el-Halebî, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Yûsuf. *ed-Dürri'l-maşûn fî 'ulûmî'l-kitâbi'l-meknûn*. 11 Cilt. Dımaşk: Dârü'l-Kalem, 1986.
- Sîbeveyhi, Ebû Bişr 'Amr b. Osmân. *Kitâbu Sîbeveyhi*. 5 Cilt. Kahire: Mektebetü'l-Hancı, 3. Baskı., 1988.
- Süheylî, Ebü'l-Kâsım Abdurrahman b. Abdullah. *Netâicü'l-fiker fi'n-nahv*. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1992.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr. *Hem'ü'l-hevâmî fî şerhi Cem'i'l-cevâmî*. 3 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1992.
- Şâtıbî, Ebû İshâk İbrâhîm b. Mûsâ. *el-Makasidü's-Şafiye fî şerhi'l-hulasati'l-Kafiye [şerhi Elfiyye İbn Malik]*. 10 Cilt. Mekke: Camiatu Ümmi'l-Kura, 2007.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr. *Câmi'u'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'ân*. Mısır: Dâru Hicr, 2001.
- Teftâzânî, Sa'deddin Mes'ud b. Ömer b. Abdillâh el-Herevî. *Hâşiyetü't-Teftâzânî ala tefsiri'l-Keşşâf*. 7 Cilt. İstanbul: Merkezü Ceylânî li'l-Buhûsi'l-İlmiyye, 1443.
- Teftâzânî, Sa'deddin Mes'ud b. Ömer b. Abdillâh el-Herevî. *Şerhü't-Telvîh ale't-Tavzîh*. 2 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1957.
- Temizer, Aydın. "Kur'an'da Geçen (Lealle) Edatının Anlamları ve Meallere Yansımaları". *Marife: Bilimsel Birikim (Marife: Dini Araştırmalar Dergisi)* XII/2 (2012), 159-181.

- Ṭîbî, Ebû Muḥammed Şerefüddîn Hüseyin b. Abdullâh. *Fütûḥu'l-ğayb fi (ve)'l-keşf 'an kınâ'i'r-reyb (Şerḥu/Hâşiyetü'l-Keşşâf)*. 17 Cilt. Dubai: Câizetü't-Dubâyî'd-Devliyye li'l-Ḳur'âni'l-Kerîm, 2013.
- Vâhidî, Ebû'l-Hasen. *el-Vasîṭ fi tefsîri'l-Ḳur'âni'l-mecîd*. thk. Âdil Ahmed Abdülmevcud vd. 4 Cilt. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- Yolcu, Mehmet. "Kur'ân-ı Kerîm'de 'Lealle' Sözcüğünün Anlamlandırılması". *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*
 Mesned İlahiyat Araştırmaları Dergisi III/2 (2012), 85-112.
- Zeccâc, Ebû İshâk İbrâhîm b. es-Serî. *Me'âni'l-Ḳur'ân ve i'râbüh*. 5 Cilt. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, 1988.
- Zemaḥşerî, Cârullah Ebû'l-Ḳâsım Muḥammed Ömer. *el-Keşşâf 'an ḥaḳâ'iki ğavâmizi't-tenzîl ve 'uyûni'l-ekâvîl fi vücûhi't-te'vîl*. nşr. Âdil Ahmed Abdülmevcûd ve Ali Muhammed Muavvid. 6 Cilt. Riyad: Mektebetü'l-Ubeykan, 1. Basım., 1418.
- Zemaḥşerî, Cârullah Ebû'l-Ḳâsım Muḥammed Ömer. *el-Mufaşşal fi sînâ'ati'l-i'râb*. Beyrut: Dâru İhyâi'l-Ulûm, 1990.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1603

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 975

Kitap Adı: Minyatürlerle Osmanlı'da Dini Hayat (16-17. Yüzyıl)

Book Title: Religious Life in the Ottoman Empire (16th-17th Centuries) Through Miniatures

ISBN: 978-625-5576-29-3

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576293

Yazar | Author: Farjana Akter | orcid.org/0000-0002-8640-0675

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 16 x 24 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 295

Yayın Tarihi | Publication Date: Mayıs | May 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR | Dilek Özcan

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAX | Din ve sanat | Religion and the arts

BISAC: REL067130 | Din / İslam / Tarih | Religion / Islam / History

THEMA: QRAX | Din ve görsel sanatlar | Religion and the visual arts

LC: BP63.O8 | Osmanlı'da İslam ve dini yaşam | Islam in the Ottoman Empire

Atıf Bilgisi | Cite as: Akter, Farjana. *Minyatürlerle Osmanlı'da Dini Hayat (16-17. Yüzyıl)* Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: + 90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

YAZMA ESERLER

- Ahmed Feridun, *Nüzhetü'l Esrâri'l- Ahbâr Der Sefer-i Sigetvar*, TSMK, H. 1339.
- Ali Çelebi, *Hümâyunnâme*, TSMK H. 357, 359.
- Ali Çelebi, *Hümâyunnâme*, TSMK, R. 843.
- Ali Şîr Nevâî, *Divan*, TSMK, R. 804.
- Ali Şîr Nevâî, *Hamse*, TSMK, H. 802.
- Ali Ufkî Bey, *Kırk Vezir Hikâyeleri*, İÜK, T. 7415.
- Anonim, *Ahvâl-i Kiyâmet*, SK, M. Hafid Efendi, 139.
- Ârifî, *Fütûhât-ı Cemîle*, TSMK, H. 1592.
- Ârifî, *Gûy u Çevgân*, TSMK, H. 845.
- Ârifî, *Süleymânâme*, TSMK, H. 1517.
- Âsafî, *Şecâatnâme*, İÜK, T. 6043.
- Aşık Çelebi, *Meşâirü's- Şuarâ*, İFMK, Ali Emir Efendi, 772.
- Atâyî, *Hamse*, Walters Art Museum, W 666.
- Câmî, *Tuhfet'ü'l Ahrâr*, TSMK, R. 914.
- Darîr, *Siyer-i Nebî*, TSMK, H. 1221.
- Darîr, *Siyer-i Nebî*, TSMK, H. 1222.
- Darîr, *Siyer-i Nebî*, TSMK, H. 1223.
- Emir Hüsrev Dehlevî, *Heşt Bihişt*, TSMK, H 799.
- Ferâmurz b. Hidâdad, *Kıssa- i Şehr- i Şatran*, İÜK, T. 9303.
- Ferîdüddin Attâr, *Mantuku't-Tayr*, TSMK, E.H, 1512.
- Ferîdüddin Attâr, *Mantuku't- Tayr*, SK, Fatih, 3678.
- Firdevsî, *Şehnâme*, TSMK, H. 1486.
- Fuzûlî, *Hadîkatü's- Suadâ*, TİEM, 1967.
- Fuzûlî, *Hadîkatü's- Suadâ*, SK, Fatih, 4321.
- Gelibolulu Mustafa Âli, *Nusretnâme*, TSMK, H. 1365.
- Hakkî, *Tercüme-i Bahâristân-i Câmî*, TSMK, H. 1711.
- Intizâmî, *Surnâme-i Hümâyûn*, TSMK, H. 1344.
- Kalender Paşa, *Falname*, TSMK, H. 1703.
- Kazvînî, *Acâibü'l-Mahlûkât*, TSMK, H. 408.
- Kelâmî, *Vekây-i Ali Paşa*, SK, Hâlet Efendi, 612.
- Lâmîî, *Kitâb-ı Maktel- i Âl-i Resûl*, TİEM, T. 1958.
- Mahmud Dede, *Sevâkıb- ı Menâkıb*, TSMK, R.1479.
- Matrakçı Nasuh, *Beyân-ı Menâzil-i Sefer-i Irâkeyn*, İÜK, T. 5964.
- Matrakçı Nasuh, *Tuhfetü'l- Guzât*, SK, Esad Efendi, 2206.
- Matrakçı Nasuh, *Süleymannâme*, TSMK, H. 1608
- Nâdirî, *Dîvân*, TSMK, H. 889.
- Nâdirî, *Şehnâme*, TSMK, H. 1124.

- Nizâmî, *Hamse*, TSMK, H. 781.
- Rahîmîzâde, *Kitâb-ı Gencîne-i Feth-i Gence*, TSMK, R. 1296.
- Rumûzî, *Târîh-i Feth-i Yemen*, İÜK, T. 6045.
- Şerif B. Seyyid Mehmed, *Kıssa-i Ferruh u Hümmâ*, İÜK, T. 1975.
- Şerif B. Seyyid Mehmed, *Tercüme-i Miftâh-ı Cifri'l- Câmi*, TSMK, B. 373.
- Şerifi, *Şehnâme-i Türkî*, SK, Damat İbrahim Paşa, 983.
- Şerîfî, *Tercüme-i Şehnâme*, TSMK, H. 1520.
- Şerîfî, *Tercüme-i Şehnâme*, TSMK, H. 1522.
- Seyyid Lokman, *Şehinşâhnâme I*, İÜK, F. 1404
- Seyyid Lokman, *Hünernâme*, TSMK, H. 1524.
- Seyyid Lokman, *Kıyâfetü'l İnsâniyye Fî Şemâli'l-Osmâniyye*, TSMK, H. 1563.
- Seyyid Lokman, *Şehinşâhnâme I*, TSMK, B. 200.
- Seyyid Lokman, *Şehnâme-i Selîm Han*, TSMK, A. 3595.
- Seyyid Lokman, *Zübdetü't-Tevârîh*, TSMK, H. 1321.
- Seyyid Lokman, *Zübdetü't-Tevârîh*, TİEM, 1973.
- Seyyid, Lokman, *Hünernâme*, TSMK, H. 1523.
- Suhreverdi, *Câmû's-Siyer*, TSMK, H. 1369.
- Suhreverdi, *Câmû's-Siyer*, TSMK, H. 1230.
- Sultan I. Selim, *Divan*, İÜK, F.1330.
- Şükrî-i Bitlisî, *Selimnâme*, TSMK, H.1597-98
- Sürûrî, *Tercüme -i Acâibü'l-Mahlûkât*, TSMK, A. 3632.
- Suûdî, *Hadîs-i Nev*, TSMK, R. 1488.
- Suûdî, *Hind-i Garbî (Hadîs-i Nev)*, İBDK, No. 4969.
- Tâhâ B. Muhammed, *Acâ'ibü'l-Mahlûkât*, TSMK, H. 400.
- Tâlikîzâde, *Şehnâme-i Hümmâyûn*, TİEM, T. 1965.
- Tâlikîzâde, *Fetihnâme-i Eğri*, TSMK, H. 1609.
- Tâlikîzâde, *Tomanis Kalesinin Fethi Tarihi (Gürcistan Seferi)*, TSMK, R. 1300.
- Taşköprizâde, *Eş- Şekâ'iku'n- Nu'mâniyye*, TSMK, H. 1263.
- Yusuf b. Abdillatif, *Silsilenâme*, TSMK, A. 3110.

KİTAP-TEZ-MAKALE

- Altun Öznur Yılmaz, “Gündelik Hayat ve Gündelik Hayatın Sosyolojisi: Bir Literatür Çalışması”, *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (1), 2023, ss. 142-172.
- Akalay, Zeren, “Tarihi Konuda İlk Osmanlı Minyatürleri”, *Sanat Tarihi Yıllığı*, c.2, 1968, ss.102-115.
- Akbulut, İlhan, “İslam Hukukunda Suçlar ve Cezalar”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, c. 52, S.1, 2003, ss. 167-181.
- Akgündüz, Ahmed, *Osmanlı Kanunnameleri*, FEY Vakfı Yayınları, 1990.
- Akyüz, Yahya, *Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 1982'ye)*, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayın, Ankara, 1982.
- Ali Seydi Bey, *Teşrifat ve Teşkilatımız*, (haz. Niyazi Ahmed Banoğlu), Kervan Kitapçılık, İstanbul, 1973.

- Alkan, Mustafa, Gökbuğa, Ferdi, “XVI. Yüzyılda Osmanlı Devleti’nde Av Teşkilatı’nın Silistre Sancağındaki Yapılanması”, *Akademik Bakış*, c. 9, S.17, 2015, ss. 23-39.
- Altınbaş, Merve, “Osmanlı Devleti’nde Çevre Hukukuna İlişkin Düzenleme ve Uygulamalar”, *International Social Science Studies Journal*, c.7, S. 89, 2021, ss. 4672-4679.
- And, Metin, *Osmanlı Tasvir Sanatları 1: Minyatür*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2021.
- And, Metin, *Minyatürlerle Osmanlı-İslam Mitologyası*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2007.
- And, Metin, “XVI. Yüzyılda Osmanlı’da Cezalar”, *Hayat Tarih Mecmuası*, c.1, S. 3, 1969, ss. 29-33.
- Asaf, Ataseven, *Sünnet/Hitan*, Hekimler Birliği Vakfı, Ankara, 1985.
- Aşkar, Ömer Süleyman, *El-Cennetü ve’n-Nar*, Daru’n-Nefais, Amman-Ürdün, 1995.
- Aslan, Halide, *Osmanlıda Misafirhaneler ve Misafirleri*, İlahiyat, 2016, Ankara.
- Aslan, Halide, “Hz. Muhammed’e Saygısızlık Girişimleri Karşısında Son Osmanlı Yönetimi”, *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c.10, S.19, 2011, ss. 147-170.
- Aslan, Halide, “Osmanlı İmparatorluğu’nda Mübarek Gün ve Gecelerden Kandiller”, *İstem*, c.7, S.13, 2009, ss. 199-231.
- Atasoy, Nurhan- Çağman, Filiz, *Turkish Miniature Painting*, R. C. D. Cultural İnstitute, İstanbul, 1974.
- Atasoy, Nurhan, *Surnâme-i Hümayun*, Koçbank, İstanbul, 1997.
- Atılğan, Sevay, *15.Yüzyıl Karakoyunlu Türkmen Minyatürleri*, MSÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü (Doktora Tezi), İstanbul, 2000.
- Attar, Feridüddin, *Mantıkü’t-Tayr* (çev. Mustafa Çiçek), Kaknüs Yayın. İstanbul, 2005.
- Aydın, Akif, “Kur’an-ı Kerim Okuma ve Dinlemenin Fazilet ve Adabı”, *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c.7, 2002, ss.127-152.
- Ayverdi, İlhan, *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*, Kubbealtı Yayınları, İstanbul, 2016.
- Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, Çağrı Yayın, İstanbul, 1992.
- Bağcı, Çağman, Renda, Tanındı, *Osmanlı Resim Sanatı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2006.
- Bageri, Menizeh, *Türk ve İran Minyatür Sanatının İncelenmesi ile Grafik Eğitiminde Minyatürün Önemi Üzerine Bir Araştırma*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2004.
- Baltacı, Cahit, *XV-XVI. Asırlarda Osmanlı Medreseleri*, İstanbul, 1976.
- Baltacı, Cahit, *Mektep*, *DİA*, c. 29, 2004, ss. 6-7.
- Baş, Eyüp, “Binyılcılık ve Osmanlı toplumunda Hicri Milenyum Kıyamet Beklentisi ile Bazı Veriler”, *Dini Araştırmalar*, c.7, S. 2, 2005, ss.163-178.
- Baş, Eyüp (ed.), *İslam Kurumları Tarihi*, Grafiker Yayınları, Ankara, 2013.
- Baydar, Nil-Eskici, Bekir, “Sultan II. Mehmed’in Hazinesindeki Kitapları: Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Koleksiyonlarındaki Nüshalar”, *Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Dergisi*, 2023, c. 32, S. 1, ss. 467-493.
- Baykal, İsmail, “Fatih Sultan Mehmed’in Hususi kütüphanesi ve kitapları”, *Vakıflar Dergisi*, 1958, c. 4, ss. 77-84.
- Baytar İlon, “Bir Temsile Dönüşen Hane ve Hoca Ali Rıza’nın Resimleri”, *Art-Sanat*, 2017, S. 8, ss. 291-306.

- Bloch, E., *Musulman Painting, XVIIth-XVIIIth Century*, Methuen and Co. Ltd, London, 1929.
- Böke, Emine Gümüş, “İslam Hukuku’nda Kıyafet-Örtünme ve Kıyafetler Üzerindeki Resim Ve Yazıların Durumu”, *KİİFAD*, c. 2, S. 3, 2017, ss.19-44.
- Bozkurt, Nebi, “Oyun”, *DİA*, c. 34, 2007, ss.15-16.
- Bozkurt, Nebi, “Eğlence”, *DİA*, c.10, 1994, ss. 483-488.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail, *Sahîh-i Buhârî*, (haz. Bedreddin Çetiner), Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992.
- Bulut, Mehmet Reşat, *Osmanlı Minyatürlerinde Sultan Eğlence Sahneleri ve kullanılan Çalgı Figürlerin İkonografisi*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), Elazığ, 2003.
- Çağman, Filiz, Tanındı, Zeren, *Topkapı Sarayı Müzesi İslam Minyatürleri*, Sanat ve Kültür Yayınları, İstanbul, 1979.
- Çağman, Filiz, “Sultan II. Mehmed Dönemine Ait Bir Minyatürlü Yazma: Külliyyât -i Kâtîbî,” *Sanat Tarihi Yıllığı*, c. 6, 1976, ss.333-346.
- Çağman, Filiz, “Şehname -i Selim Han ve Minyatürleri”, *Sanat Tarihi Yıllığı*, S. 5, 1973, ss. 411-442.
- Cansever, Turgut, *İslam’da Şehir ve Mimari*, Tarih İnceleme-Araştırma Dizisi 4, Tımas Yayınları, İstanbul, 2013.
- Çavuş, Sinan, *Tarih-i Feth-i Şikloş ve Estergon ve İstol Belgrad* (ed. Tülay Duran), Tarihi Araştırmalar Vakfı, İstanbul, 1998.
- Çaycı, Ahmet, *İslam Mimarisinde Anlam ve Sembol*, Palet Yayınları, Konya, 2017.
- Çetin, Firdevs, “XVI. Asır Alman Seyyahlarına Göre Osmanlı Toplumu” (Müslüman Davranış ve Törenleri ile Dini Mekanlar), *Vakıflar Dergisi*, c.1, S. 34, 2010, ss. 19-33.
- Çetin, Ökkeş Hakan, “17.Yüzyıla Ait Kıyafet Albümlerinde Kadın Giyim-Kuşamı, Tarihin ve Tarihçinin İzinden” (ed. Altan Çetin), *Türk Kültürü Araştırmaları Armağan Dizisi*, Ankara, 2014.
- Çetin, Ökkeş Hakan, “Onyedinci Yüzyıla ait Kıyafet Albümlerinde Osmanlı Erkek Giyim-Kuşamı”, *The Journal of Academic Social Science*, c.11, S. 53, 2016, ss. 259-264.
- Cezar, Mustafa-Sertoğlu, Midhat, *Mufasssal Osmanlı Tarihi*, Iskit Yayın, İstanbul, 1959.
- Çığ, Kemal, Sigetvar Seferine Dair Eşsiz Bir Eser”, *Tarih Dünyası Dergisi*, c.1, S. 9, 1950, ss. 371-372.
- Cilacı, Osman, “Dua”, *DİA*, c. 9, İstanbul, 1994, ss. 530-535.
- Çinpolat, Salih, “Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam’da Sünnetin Yeri”, *Kırıkkale İslam İlimler Fakültesi Dergisi (KİİFAD)*, c. 2, S. 3, 2017, ss.109-126.
- Çolak, Ali, “Hasta Ziyareti İle İlgili Hadisler Bağlamında Bir İnceleme”, *Ekev Akademi Dergisi*, c.15, S. 48, 2011, ss.161-176.
- Cünabadi, Mirza Bey, *Ravzatü’s Safiye*, (çev. Gulam Rıza Tabatabai), Tahran, 2000.
- D’Ohsson, Ignatius Mouradgea, *XVIII. Yüzyıl Türkiyesinde Örf ve Adetler*, (trc. Zerhan Yüksel), Tercüman 1001 Temel Eser 3, Köprü Yayınevi, 1980.
- Dağlı, Yüzel-Kahraman, Seyit Ali, *Günümüz Türkçesi ile Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2005.

- Darimi, Ebu Muhammed Abdullah b. Abdurrahman, *Es-Sünen*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992.
- Demir, Abdullah, “Osmanlı Devleti’nde Devşirme Sistemi”, *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, c.1, S.1, 2017, ss.19-27.
- Demir, Aydoğan, “Kanuni Sultan Süleyman’ın Terk-i Salat Edenlerle İlgili Fermanı”, *Tarihi İncelemeleri Dergisi*, c. 2, S. 1, 1984, ss. 46-53.
- Demiriz, Yıldız, *İslam Sanatında Geometrik Süsleme*, Hayalperest Yayınevi, İstanbul, 2017.
- Deveci, Abdurrahman, “İran ve Osmanlı Minyatüründeki Savaş ve Mücadele Sahnelerine Mukayeseli bir Bakış”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, c.10, S. 48, 2017, ss.311-329.
- Deveci, Abdurrahman, *İran-Türk Minyatüründe Savaş ve Mücadele Sahneleri*, Kriter Yayınları, İstanbul, 2017.
- Develioğlu, Ferit, *Osmanlıca Türkçe Lugat*, Doğu Matbaası, Ankara, 1970.
- Doğan, Aslıhan Öztürk, “Sözlü Kültürden Yazıya Ritüelden Edebiyata: Klasik Türk Şiirinde Kurban Kültü”, *Folklor Akademik Dergisi*, c. 6, S. 3, 2023, ss. 1279-1292.
- Doğan, Mehmet, *Doğan Büyük Türkçe Sözlük*, Yazar Yayınları, Ankara, 2011.
- Dündar, Abdulkadir, “Bir Belgeye Göre Amasya II. Bayezid Külliyesi”, *AÜİFD*, c. 44, S. 2, 2003, ss.131-172.
- Düzdağ, Ertuğrul, *Ebuussud Efendi Fetvaları*, Kapı Yayınları, İstanbul, 2012.
- Düzdağ, Mehmet Ertuğrul, *Şeyhülislam Ebuussud Efendi Fetvaları Işığında 16. Asır Türk Hayatı*, Enderun Kitabevi, 1972.
- Ebû Dâvûd, Süleyman b. el Eş’as es-Sicistanî, *Sünen-i Dâvûd*, Kitabı’s-Salât, 115-116 (haz. Bedreddin Çetiner), Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992.
- Ebû Şuhbe, Muhammed, *El Medhal li Diraseti’l-Kur’ani’l-Kerim*, Kahire, 1972.
- Egüz, Esra, “Üç İngiliz Kadın Seyyahın Gözüyle 19. Yüzyılda Türk Kadını”, *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, Özel Sayı, 2, 2011, ss.753.767.
- Ekinci, Mustafa, *Anadolu Alevliğinin Tarihsel Arka Planı*, İstanbul, 2002.
- el İsfehani, Ragıb, *Müfredatü’l-Elfazı’l-Kur’an*, (Thk. Muhammed Seyyid El Geylani), Mek-tebetü’l-Murtazaviyye, İran, 1342.
- el-Cevziyye, İbn Kayyim, *Tuhfetü’l-mevdud bi-aḥkami’l-mevlud* (nşr. Abdülmün’im el-Anı), Beyrut, 1983.
- el-İsfehani, el-Huseyn İbn Muhammed Ragıb, *el-Müfredat fî Garib’l-Kur’an*, Mısır, 1961.
- el-Kindi, Ya’kub b. İshak, *Üziintiiden Kurtulma Yolları*, TDV Yayınları, Ankara, 2012.
- El-Münâvi, Zeynuddin Muhammed, *Feydu’l-Kadir Şerhu’l-Camii’s-Sağır*, c. 2, Mektebe-tü’t-Ticariyyeti’l-Kübra, Mısır,1993.
- Emecen, Feridun, *Kanuni Sultan Süleyman ve Zamanı*, TTK, Ankara, 2022.
- Emel, Eşin, *Turkish Miniature Painting*, Charles E. Tuttle Company, Japonya, 1960.
- Enes, Malik b., *el-Muvatta*, (thk. M. F. Abdulbaki), c.1-2, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992.
- en-Nesâî, Ebû Abdurrahman Ahmed b. Şuayb, *Sünen-i Nesaî*, Kitabı’l-Eyman, 47. (haz. Bedreddin Çetiner), Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992
- Erdem, Hüsameddin, “Osmanlı’da Ahlak ve Bazı Ahlak Risaleleri”, *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c.10, S.10, 2000, ss. 25-64.

- Ergin, Muharrem, *Dede Korkut Kitabı*, Devlet Kitabı, İstanbul, 1969.
- Erkoçoğlu, Fatih, “Hz. Peygamber ve Okçuluk”, *Akademik Siyer Dergisi*, S. 4, 2021, ss. 2-16.
- Erkoçoğlu, Fatih, “Okçuluk Üzerine ve Eski Okmeydanı Fotoğrafları”, *İlahiyat Araştırma Dergisi*, S. 3, 2015, ss. 93-112.
- Ertuğ, Zaynep Tarım, İmaret, *DİA*, c. 22, 2000, ss. 219-220.
- Esad Efendi, *Osmanlı'da Töre ve Törenler (Teşrifat-ı kadime)*, Tercüman Yayın, İstanbul, 1989.
- Es-San'ani, Ebu Bekir Abdurrezzak b. Hemmam b. Nafi' el-Hımyeri, *el-Musannef*, Mektebetü'l-İslami, Beyrut, 1403.
- E's-Şevkani Muhammed b. Ali b. Muhammed b. Abdillan, *Neyli'l-Evtar*, (haz. Isamuddin es-Sababiti), Daru'l-Hadas, Mısır, 1993.
- E't-Taberani, Süleyman b. Ahmed b. Eyyub Ebu'l-Kasım, *el-Mu'cemü'l-Kebir*, (haz. Hamdi b. Abdulmecid es-Silefi), Mektebetü İbn Teymiyye, Kahire, 1994.
- Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, c. I, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2006.
- Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, c. 2, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1999.
- Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, c. 9, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2005.
- Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, c.8, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003.
- Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, c.10, Devlet Basımevi, İstanbul, 2007.
- Eyice, Semavi, “Hudâvendigâr Külliyesi”, *DİA*, c.18, İstanbul, 1998, ss. 290-295.
- Faroqli Suraiya, *Osmanlı Kültürü ve Gündelik Yaşam Ortaçağdan Yirminci Yüzyıla*, (çev. Elif Kılıç), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 2002.
- Feridun Ahmet Bey, *Münşeatü's Selatin*, Daru't-Tıbaati'l- Amire Matbası, İstanbul, 1858.
- Filiz, Hafsa Şehadet, Osmanlı Devleti'nde Müzik Kültürüne Genel Bir Bakış, *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, c.7, S.1, 2023, ss. 1-12.
- Gelişi, Yücel, “Osmanlı İköretim Kurumlarından Sıbyan Mektepleri, Kuruluşu, Gelişimi ve Dönüşümü”, *Türkler*, c.15, 2002, ss. 35-43.
- Gemici, Nureddin, “Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi Işığında Çok Kültürlü ve Dinli Hayatın Merkezinde İstanbul”, *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c. 24, 2011, ss. 181-208.
- Gray, Basil, “A Fatimid Drawing”, *British Museum Quarterly*, no. 12, res.33, 1938.
- Gray, Basil, *Persian Miniatures from the Imperial Library*, New York, 1956.
- Gray, Binyon Wilkinson, *Persian Miniature Painting*, Londra, 1933.
- Göksel, Ayşegül, “İslam Dünyasında ve Osmanlıda Okuma”, *Turkish Studies- Language and Literature*, 2023, 18 (4), ss. 2587-2605.
- Güç, Ahmet, *Dinlerde Kutsal ve Kutsallık Anlayışı, Dinler Tarihi Araştırmaları-I*, Dinler Tarihi Derneği Yayın, Ankara, 2008.
- Gündüz, Tufan (ed.), *Osmanlı Tarihi*, Grafiker Yayınları, Ankara, 2018.
- Güner, İnal, *Türk Minyatür Sanatı*, Atatürk Kültür Merkezi, Ankara, 1995.
- Güreşsever, Gönül, “Kitab Al -Cerrahiyet Al-Hâniye (İstanbul Tıp Tarihi Enstitüsü Nüshası) Minyatürleri”, *3. Türk Sanatı Tarihi*, 1979, ss. 771-794.

- Hafız Yakup Şükrü Efendi, *İslam'da Avcılık*, Gelişim Matbaası, Ankara, 1988.
- Hamidullah, Muhammed, *İslam'da Devlet İdaresi*, (terc. Kemal kuşçu), Nur Dağıtım Yayınları, Ankara, 1979.
- Harman, Mürübet, *Osmanlı Sanatında Cennet İmgesi-Bahçe Tasarımı İlişkisi*, T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Doktora Tezi), İstanbul, 2015.
- Heberer, Brettenli Michael, *Osmanlıda Bir Köle 1585-1588*, (çev. Turkis Noyan), Kitap Yayınevi, İstanbul, 2010.
- Hürol, Erdal, "On Dokuzuncu Yüzyılda Osmanlı'da Elçi Kabulü ve Teşrifat Merasi", *Etüt Dergisi*, S.7, 2003, ss. 26-34.
- Hüseyin, A.B.M., *İslamic Painting*, Khan Brothers and Co., Dakka, 2004.
- İbn Kesir, Ebü'l-Fidâ İmâdüddin İsmail b. Ömer Ed-Dımeşkî, *En-Nihâye fî'l-fiten ve'l-melâhim* (nşr. İsamüddin es Sababiti), Daru'l-Hadis, 2017.
- İbn Manzur, Ebul Fadl Cemaluddin Muhammed b. Mükerrerem, *Lisanu'l Arap*, Daru Sadır, Beyrut, 1990.
- İbnü'l-Cevzi, Ebü'l-Ferec Cemalüddin Abdurrahman b. Ali b. Muhammed Bağdadi, *el-Muntazam fî tarihi'l-müluk ve'l-ümem*, (thk. Muhammed Abdulkadir Ata- Mustafa Abdülkadir Ata), Daru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 1992.
- İnalcık, Halil, "İstanbul-Türk Devri", *DİA*, c. 23, 2001, ss. 220-239.
- İnalcık, Halil, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300- 1600)*, (Çev. Ruşen Sezer), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- İnalcık, Halil, *Osmanlı İmparatorluğu'nda İslâm, Osmanlıda Din-Devlet İlişkileri*, (ed. Vecdi Akyüz), Ayışığı Kitapları, İstanbul, 1999.
- Işın Ekrem, *İstanbul'da Gündelik Hayat*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003.
- Kafadar, Cemal, "Yeşil Okuma: Bir Hoş Usul", *Zeren Tanındı Armağanı*, Lale Yayıncılık, İstanbul, 2022, ss. 347-361.
- Kalender, Ruhi, "Ruh Hastalıkları Tedavisinde Musiki", *AÜİFD*, c. 31, S.1-4, 1989, ss. 271-282.
- Kamuran, Ak, *Osmanlı'dan Günümüze Türk Yemek Kültüründe seramik Yemek Kapları*, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bbilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir, 2007.
- Karadoğan, Umut C., "XX. Yüzyıla Girerken Osmanlı Pehlivanların Yabancı Organizatörler Vasıtasıyla Yurtdışında Yaptıkları Güreş Müsabakaları", *TÜBA-KED Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi*, 2021, S. 23, ss.119-139.
- Karaman, Hayrettin, *Asr-ı Saadette İslam Hukukunun Oluşumu*, İstanbul, Beyan Yayınevi, 1994.
- Karataş, Ali İhsan, "XVII. Yüzyılda Bursa'nın Nüfus Yapısı", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c. 9, S.9, 2000, ss. 755-766.
- Karatay, Fehmi Edhem, *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphane Türkçe Yazmalar Kataloğu*, İstanbul, c. 1, S. 210, no. 639, 1961.
- Kâtip Çelebi, *Mizanu'l-Hak fî ihtiyari'l-Ehakk*, (çev. Orhan Şaik Gökyay, Süleyman Ulu-dağ), Kabalcı Yayın, İstanbul, 2008.
- Kaya, Elif Bayrak, "Kur'an'ı Kerim'deki Hz. Yunus Kıssası ve Minyatür Sanatına Yansımaları", *Akademik Sanat Tasarım ve Bilim Dergisi*, S. 12, 2021, ss.59-78.

- Kaya, Osman, *Ölüm Kitabı*, Ark Kitapları, İstanbul, 2002.
- Kazan, Hilal, “Farklı Açından Bir Bakışla Şehnâmecî Seyyid Lokman’ın Saray İçin Hazırladığı Eserler”, *Osmanlı Araştırmaları*, c. 35, S. 35, 2010, ss. 117-136.
- Koçu, Reşad Ekrem, *Türk, Giyim, Kuşam ve Süslenme Sözlüğü*, Başnur Matbaası, Ankara, 1967.
- Kodaman, Bayram, *Abdülhamid Devri Eğitim Sistemi*, TTK, Ankara, 1988.
- Köksal, Mustafa Asım, *İslam Tarihi*, Ketebe Yayınları, İstanbul, 2023.
- Köşe, Ali- Ayten, Ali, *Popüler Dindarlık Türbeler Üzerine Psiko-Sosyolojik Bir Araştırma*, Timas Yayınları, İstanbul, 2008.
- Küçük, Mustafa, “Osmanlı Dönemi’nde Güreş ve Güreşçiler Tekkesi”, *Din ve Hayat: İstanbul Müftülüğü Dergisi*, S.17, 2012, ss. 160-164.
- Kühnel, Ernst, *Doğu İslam Memleketlerinde Minyatür*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1952.
- Kunter, Halim Baki, *Eski Türk Sporları Üzerine Araştırmalar*, Cumhuriyet Matbaası, İstanbul, 1938.
- Kurucu, Muhammet- Özen Nurtekin, “Matrakçı Nasuh Minyatürlerinde Şehir-Mimari ve Estetik Anlayışı”, *Uluslararası Sanat ve Estetik Dergisi*, c.1, S.1, 2018, ss. 73-93.
- Lamm, C.J., *Miniatures from the Reign of Bayazid II in a Manuscript Belonging to Uppsala University Library*, Uppsala, 1952.
- Lubenau, Reinhold, *Osmanlı Ülkesinde 1587-1589* (çev. Turkis Noyan), Kitap Yayınevi, İstanbul, 2012.
- Lybyer, Albert Howe, *Kanuni Sultan Süleyman Devrinde Osmanlı İmparatorluğunun Yönetimi* (çev. Seçkin Cılızoğlu), İstanbul, 2000.
- Mahir, Banu, *Osmanlı Minyatür Sanatı*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2004.
- Mehmed, Fatih Sultan, *Kanunnâme-i Âl-i Osman* (Tahlil ve Karşılaştırmalı Metin) (haz. Abdülkadir Özcan), Kitabevi Yayın, İstanbul, 2003.
- Meriç Nevin, *Osmanlı’da Gündelik Hayatın Değişimi Âdâb-ı Muâşeret (1894-1927)*, , Kaknüs Yayınları, İstanbul, 2000.
- Metin, Hülagü, *İslam Hukukunda Hapis Cezası*, Rey Yayıncılık, Kayseri, 1996.
- Muhacir, Esra, “Osmanlıda Okuma Gelenekleri ve Kültürü Üzerine Bir Değerlendirme”, *Kütüphane Arşiv ve Müze Araştırmaları Dergisi*, 2023, c. 4, S. 2, ss. 201-216.
- Mustafa, Boran, “Kurban İbadeti ve Bazı Güncel Meseleler”, *Helal ve Etik Araştırma Dergisi*, c. 2, S.1, 2020, ss. 64-84.
- Mülayim, Selçuk, *Anadolu Türk Mimarisinde Geometrik Süslemeler-Selçuk Çağı*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1982.
- Müslim, Ebû’l- Hüseyin b. Haccâc, *Sahîh-i Müslim*, Kitabul’-İman, 137-140 (haz. Muhammed Fuâd Abdulbâkî), Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992.
- Necati Lugal (nşr. Adnan Erzi), *Fatih Devrine Ait Münşeât Mecmuası*, İstanbul Fethi Derneği İstanbul Enstitüsü Yayınları, İstanbul, 1956.
- Oglu, Mehmet Aga, “Preliminary Notes On Some Persian Illustrated Manuscripts In The Topkapı Sarayı Müzesi”, *Ars İslamica*, c.1, 1934, ss.183-199.

- Okkalı, İlkay Canan “Osmanlı’da Gündelik Hayatın Değişimini Edebiyat ve Resim Üzerinden Okumak”, AMİSOS, c. 4, S. 7, 2019, ss. 162-175.
- Okumuş, Ejder, “Evliya Çelebi Kütahya’da”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c. 26, 2007, ss. 83-120.
- Öksüz, Mustafa, *Şem’danizade Fındıklı Süleyman Efendi’nin Mür’î’t Tevârih Adlı Eserinin (180b-345a) Tahlil ve Tenkidi Metni*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2009.
- Öz, Esra, *İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesinde Bulunan FY 1404 Numaralı Şehinşahnâme’nin Minyatürleri*, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), Konya, 2019.
- Öz, Tahsin, “Hünernâme ve Minyatürleri”, *Güzel Sanatlar Dergisi*, S.1, 1939, ss. 3-16.
- Özbek, Yıldırım, “Şükrî-i Bitlisî Selimnâmesi Minyatürleri”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, c. 1, S. 17, 2004, ss. 151-193.
- Özdemir, Elif- Tezcan, Hülya, Osmanlı Toplumunda Kadın Giyiminin Seyyahlar Üzerinden İncelenmesi, *Social, Mentality and Researcher Thinkers Journal*, c. 8, S. 61, 2022, ss. 1203-1214.
- Özdiñç, Ahmet, Hakan Erti, *Sünnetin Kısa Tarihi Ve Kültürümüzde Sünnet*, Betim Kitaplığı, İstanbul, 2021.
- Özel, Ahmet, *İslam Devletler Hukukunda Savaş Esirleri*, TDV Yayınları, Ankara, 1996.
- Özel, Ahmet, *İslam Hukukunda Ülke Kavramı: Darulislam- Darulhard*; İz Yayıncılık, İstanbul, 1998.
- Özergin, Kamal, “Selçuklu Sanatçısı Nakkaş Abdülmümin el-Hoyi Hakkında”, *Belleten*, c. 34, S.134, 1970, ss. 219-230.
- Ozpınar, Ömer, *Ezanı Anlamak*, DİB Yayınları, Ankara, 2010.
- Parladır, Şebnem, “Sigetvar Seferi Tarihi ve Nakkaş Osman”, *Sanat Tarihi Dergisi*, c. 16, S. 1, 2007.
- Peirce, Leslie, *Harem -i Hümayun* (çev. Ayşe Berktaş), İstanbul, 1998.
- Peremeci, Osman Nuri, *Edirne Tarihi*, Resimli Ay Matbaası, İstanbul 1939.
- Redlich, Fritz, *De Praeda Military, Pillage and Booty 1500- 1815*. Wiesbaden, Franz Steiner, Almanya, 1956.
- Refik, Ahmed, *Onuncu Asr-ı Hicride İstanbul Hayatı* (haz. Abdullah Uysal), Matbaa-i Orhaniye, İstanbul, 1914.
- Renda, Günsel, *Osmanlı Minyatür Sanatı*, Promete, İstanbul, 2001.
- Rilke, Anna Grosser, *Avrupa Saraylarından Yıldız İstanbul’da Hoş Bir Sada*, (çev. Deniz Banoğlu), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2017.
- Robinson, B. W., “Prince Baysonghor’s Nizami: A Speculation”, *Arts Orientalis*, c. 2, 1957, ss. 383-391.
- Robinson, B.W., “Turkman Court Painting in the Timurid Period: A preliminary Survey”, *International Symposium on the Art of Central Asia During the Timurid Period*, Samerkand, 23-27 Eylül, S.7, 1969, ss. 215-247.
- Sağlam, Mehmet Süleyman, *Türk İllüstrasyonuna Minyatür’ün Etkisi ve Çağdaş Bir Uygulama*, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2017.

- Sakaoğlu, Necdet, “Bayram”, *DİA*, İstanbul, 1992, c. 5, ss. 263-265.
- Sanz, Manuel Serrano Y., *Türkiye'nin Dört Yılı 1552-1556*, (çev. Aysel Kurutluoğlu) Ker-
van Kitapçılık, İstanbul, 1979.
- Sargon, Erdem, “Bayram”, *DİA*, İstanbul, 1992, c. 5, s. 257.
- Sarıçam, İbrahim-Seyfettin Erşahin, *İslam Medeniyeti Tarihi*, TDV Yayınları, Ankara, 2018.
- Savaş, Saim, *XVI. Asırda Anadolu'da Alevilik*, Vadi Yayınları, İstanbul, 2002.
- Selaniki Mustafa Efendi, *Tarih-i Selaniki* (haz. Mehmet İpşirli), Ankara, 1999.
- Shahmari, Saeideh, *Osmanlı ve İran Minyatürlerinde Figür Anlayışının Etnografik Açısından
incelenmesi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi),
Erzurum, 2014.
- Sırrı, Levend Agah, *Ali Şir Nevâî: Hamse*, TTK Basımevi, Ankara, 1967.
- Solakzâde Mehmed Hemdemî, *Tarih-i Solakzâde*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstan-
bul, 2016.
- Stephen, Vernoit, “Müslüman Toplumlarda Sanat” *Cambridge Resimli İslam Ülkeleri Tarihi*,
(ed. Francis Robinson), Kitap Yayınevi, İstanbul, 2005.
- Şayestefer, Mihnaz, “Safevi ve Osmanlı Dönemi Minyatürlerinde Dini Değerler”, *Misbah
İslam Düşünce ve Araştırma Dergisi*, c.1, S.10, 2012, ss.175-194.
- Şemseddin, Kadızâde Ahmed, *Ferâidü'l-Fevâid fi Beyanî'l-Akâid*, İstanbul, 1828.
- Şen, İhsan, “Osmanlıda Cenaze Merasimleri ve Müsiki”, *Kocaeli İlahiyat Dergisi*, c. 3, S. 2,
2019, ss. 145-156.
- Şener, Orhan Ahmet- İmamoğlu, Gülten, “Osmanlı İmparatorluğunda Güreş Faaliyetleri
ve Yansımaları”, *Turkish Studies*, c.13, S.26, 2018, ss. 1091-1106. Şerifoğlu Ömer
Faruk, (Ed-Haz), *İstanbul'un Ressamı Hoca Ali Rıza :Ev ve Şehir*, c. 2, TOKİ Kültür
Yayınları, İstanbul, 2018.
- Tahirzade, Hüseyin Behzad, “Minyatürün Tekniği,” *Ankara Üniversitesi İlahiyat Dergisi*,
S.1, 1953, ss. 29-32.
- Tanındı, Zeren, *Başlangıcından Osmanlıya Tezhip Sanatı, Hat ve Tezhip Sanatı*, Kültür Ba-
kanlığı Yayınları, Ankara, 2009.
- Tanındı, Zeren, *Türk Minyatür Sanatı*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1996.
- Taşbolotov, A., *Ye'cüc ve Me'cüc Hakkındaki Hadislerin İsnad ve Metin Açısından Tahlili*,
Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2007.
- Taşkın, Ünal, “Klasik Dönem Osmanlı Eğitim Kurumları”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar
Dergisi*, c. 1, S. 3, 2008, ss. 343-366.
- Teşrifatizâde Mehmed Bin Ahmed, *Defter-i Teşrifat*, Süleymaniye Kütüphanesi, Nr. 2150.
- Tezcan, Mahmut, “Giyim Olgusuna Sosyo-Kültürel Bakış ve Türklerde Giyim”, *Ankara
Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, c.16, S.1, 1983, ss. 255-276.
- Thevenot, Jean, *1655-1656 'da Türkiye* (çev.: Nuray yıldız), Tercüman 1001 Eser, İstan-
bul, 1978.
- Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa, *Sünen-i Tirmizî*, Kitâbu'l-İman, 8. (haz. Muhammed
Fuâd Abdulbâkî), Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992.
- Titely, Norah M., *Persian Miniature Painting*, The British Library, London, 1989.

- Torunefort, Joseps de, *Tournefort Seyahatnamesi*, (haz. Stefanos Yerasimos), Kitap Yayın, İstanbul, 2013.
- Ubicini, J.H.A., *Osmanlı'da Modernleşme Sancısı* (trc. Cemal Aydın), İstanbul, 1998.
- Uğurlu, Mesut, *Pehlivan Anlatılarında Türk Yağlı Güreş Geleneği ve Bazı Başpehlivanlar*, Nobel Bilimsel, Ankara, 2023, s. 27.
- Unan, Fahri, "Osmanlı Medrese Uleması: İlmi Anlayışı ve İlmi Verim", *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, c. 3, S. 5, 2003, ss. 14-34.
- Ünlüsoy, Kamile, "İhvan-ı Müslimin'in Kabir Ziyaretleriyle İlgili Görüşler ve Muhaliflerinin Eleştirileri Üzerine Bir Değerlendirme", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 44, 2020, ss. 79-95.
- Ürük, Zerrin Funda, "Medeniyetler İçinde Hamamın Gelişimi ve Kültürel Olarak Mekan Analizleri", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, c. 4, S. 28, 2016, ss. 185-209.
- Uzunçarşılı İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, Türk Tarihi Kurumu Basımevi, Ankara, 1964.
- Uzunçarşılı İsmail Hakkı, *Osmanlı Devleti'nin Saray Teşkilatı*, Türk Tarihi Kurumu Basımevi, Ankara, 1984.
- Uzunçarşılı İsmail Hakkı, *Osmanlı Devleti'nin İlmiye Teşkilatı*, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1965.
- Uzunçarşılı İsmail Hakkı, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, Türk Tarihi Kurumu, Ankara, 1948.
- Vâkıdî Ebu Abdullah Muhammed b. Ömer b. Vakıdî el-Eslemî, *el-Megâzi*, (thk. Marsden Jones), Darü'l A'lemî, Beyrut, 1989.
- Veli, Haşim, Kıyamet Alametleri (çev. Kamil Çakın), *Dini Araştırmalar*, c. 6, S. 16, 2003, ss. 183-198.
- Yadigar, Öztürk, *Geçmişten Günümüze Denizli Yöresel Sunnet Törenleri*, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), Sivas, 2018.
- Yağbasan, Eylem "Abdülmecid Efendi'nin Resimlerinde Konular ve Üslup", *Hanedandan Bir Ressam Abdülmecid Efendi*, (Ömer Faruk Şerifoğlu, Ed.), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2004, ss. 65-112.
- Yaşar, Fatma Tunç, "Âdâb-ı Muâşeret", *DİA*, c.1, 2020, ss. 34-36.
- Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi, *Hak Dini Kur'an Dili*, (Sadeleştiren: Komisyon) Azim Dağıtım, İstanbul, 2021.
- Yıldız, Hakkı Dursun, *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi*, Çağ Yayınları, İstanbul, 1986.
- Yıldız, Onur, *Safeviler Döneminde Kadın*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2018.
- Yılmaz, Can-Recep, Gün, *Ana Hatlarıyla Türk İslam Sanatları ve Estetiği*, İstanbul, Kayihan Yayınları, 2017.
- Yücel, Yaşar, *Muhteşem Türk Kanunu ile 46 Yıl*, Türk Tarihi Kurumu Yayınları, Ankara, 2014.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1604

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 976

Kitap Adı: Uhud Savaşı ve Şehitleri

Book Title: The Battle of Uhud and Its Martyrs

ISBN: 978-625-5576-30-9

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576309

Yazar | Author: Kudret ÖZTÜRK

Editör | Editor: Davut ORHAN | orcid.org/0000-0002-9826-6207

Kurum | Institution: Uludağ Üniversitesi

ROR ID: ror.org/03tg3eb07

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 322

Yayın Tarihi | Publication Date: Mayıs | May 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRH | İslamiyet | Islam, religion: general

BISAC: REL032000 | İslam / Tarih | Religion / Islam / History

THEMA: QRAX | İslam / Tarih | Islam: history and historical aspects

LC: BP63.M45 | Medine dönemi İslam tarihi / Uhud Savaşı | Islam – History – Medina period – Uhud battle

Atf Bilgisi | Cite as: Öztürk, Kudret. *Uhud Savaşı ve Şehitleri*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

Kur'ân-ı Kerîm

Abdullah Nâsîh Ulvân, *Terbiyetü'l-Evlâd fî'l-İslâm*, 3. Baskı, Dârü's-Selâm, Halep, 1981,

Abdurrahmân Ra'fet el-Başâ, *Suverun min Hayâtî's-Sahâbe*, 17. baskı, Dâru'n-Nefâis, Beyrut. ts.

Abdüsselam Harun, *Tehzib Sireti İbn Hişâm*, 17. baskı Müesse'tü-r-Risâle, 1988.

Ahmed b. Şuâyb en-Nesâî, *Sünen-i Nesâî*, Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, Beyrut, 1988.

Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerir et-Taberî, *Tarihu't Taberi Tarihü'l Ümem ve'l-Mülük*, (thk; Muhammed Ebû'l Fadl İbrahim). Dâr Süveydan. Beyrut, ts.

Ebû Nuaym el-İsbehâni, *Marifetü's-Sahabe*, Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut, 2002.

Ebû Zekeriya Yahya b. Şeref en-Nevevî, *Riyâzü's-Sâlihîn* (çvr: Mehmed Emre), Bedir Yayınevi, İstanbul, 1974.

Ebû'l-Hasan Ali el-Hüseynî en-Nedevî, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, 4. Baskı, Dâru's Şuruk, Cidde, 1982.

Ebu-l Fadl Celâluddin Abdurrahmân es-Suyûtî el-Hasaisü'l-Kübra, Dâru'l Fikru'l-İlmiyye Beyrut, ts.

Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili, Yeni Mealli Türkçe Tefsiri*. Diyanet İşleri Reisliği, Ankara, ts.

Hâfız İsmail b. Kesir, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, 2. baskı, (thk: Ebû Mülhim ve arkadaşları), Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut, ts.

Halid Muhammed Halid, *Ricalin Havle'r-Rasiil*, Dâru'l Fikr, Beyrut, Hayrettin Karaman-Mustafa Çağrıci-İbrahim Kâfi Dönmez-Sadrettin Gümü, *Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir*, D.İ.B. Yayınları, Ankara, 2003.

İbn Hişâm b. Eyyub el-Himyerî, *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, 8. baskı, (thk: Mustafa es-Sekâ, İbrahim el-Ebyârî, Abdülhafız Şelebî) Dâru'l-Ma'rife Beyrut, 2012.

- İbn Sa'd Muhammed b. Sa'd, *Kitâbü't-Tabakâti'l-Kebîr*, (thk. Ali Muhammed Ömer), Mektebetü'l-Hâncî, Kahire, 2001.
- İbn Sa'd Muhammed b. Sa'd, *Kitâbü't-Tabakâti'l-Kebîr*, (trc. Heyet), Siyer Yayınları, İstanbul, 2016.
- İbrahim Sarıçam, *Hz. Muhammed'in Evrensel Mesajı*, 11. baskı, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2017.
- İhsan Süreyya Sırma, *Medine Vesikası Işığında Yahûdi Meselesi*, Beyan Yayınları, İstanbul, 1996.
- İsmâil b. Ömer İbn Kesîr, *Kisâs-ı Enbiyâ*, Dâru'l-Kalem Beyrut, ts.
- İzzeddin İbnü'l-Esîr Ali b. Muhammed el-Cezerî, *Üsdü'l-Ğâbe fi Ma'rife-ti's-Sahâbe*, Dâru İbn Hazm Beyrut, 2012
- Kadı Ebû Bekir el-Arabî, *el-Avasım mine'l-Kavasım*, thk; Muhibbuddin el-Hatib, Mektebeti Üsame b. Zeyd, Halep, ts.
- Kadri Yıldırım, "Hz. Peygamber ve Şiir", *Diyanet İlmi Dergi*-Hz. Muhammed (sav) Özel Sayı, Ankara, 2003.
- Konyalı Mehmed Vehbi, *Hülasatü'l Beyan Büyük Kuran Tefsiri*, 4. Baskı, Üç Dal Neşriyat, İstanbul. ts.
- M. Asım Köksal, *Hz. Muhammed ve İslâmiyet, Mekke-Medine Dönemi*, İrfan Yayınevi, İstanbul, 1978.
- Mubârek b. Muhammed b. el-Esîr el-Cezerî, *Câmiu'l-Usûl fî Ehâdîs-i'r-Resûl*, 2. baskı, (thk: Abdülkadir el-Arnâvûd) Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1983.
- Muhammed Ali es-Sabûnî, *Safvetu't-Tefâsir*, Darü'l-Kurânî'l-Kerim, Beyrut, 1981.
- Muhammed b. İsâ et-Tirmizî, *Sünen-i Tirmizî*, Dâru İhyâu't-Türâsi'l-Arabî, Beyrut. ts.
- Muhammed b. İsmâil el-Buhârî, *Sahih-i Buhârî*, 2. baskı Dâru İhyâu't-Türâsi'l-Arabî, Beyrut, 1982.
- Muhammed b. Yezid el- Kazvînî, *Sünen İbn Mâce*, (thk: Muhammed Fuâd Abdülbakî), el-Mektebetü'l-İlmiyye, Beyrut. ts.
- Muhammed Hamidullah, *İslâm Peygamberi*, (trc: Salih Tuğ), İrfan Yayınevi, İstanbul, 1991.
- Muhammed İbn Ahmed Kaymaz ez-Zehebî, *es-Siretü'n-Nebeviyye*, Dâru İbn Hazm Beyrut, 2010.
- Muhammed Saîd Ramazan el-Butî, *Fıkhü's-Sîre*, 8. baskı, Dâru'l-Fikr, Beyrut, ts.

- Muhammed Yusuf el-Kandehlevî, *Hayatu's-Sahabe*, 2. baskı, Kalem Yayınevi, İstanbul, 1977.
- Müsned Ahmed İbn Hanbel, el-Mektebü'l-İslâmî, 2. baskı, Beyrut, ts.
- Nureddin Ali b. Ahmed es-Semhûdî, *Vefâu'l-Vefâ bi Ahbâri Dâri'l-Mustafa* (thk: Halid Abdülğani Mahfuz). Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 2006.
- Ömer Rıza Kehhale, *A'lâmü'n Nisa fi Alemlî Arab ve'l İslâm*, 9. baskı, Müesse'tü-r Risâle, Beyrut, 1989.
- Safiyyurrahmân el-Mubarek Kefurî, *er-Rahiku'l Mahtûm* Müessesetü'r-Reyyan, Beyrut, 2013.
- Seyyid Kutub, *Fi Zılali'l Kur'an*, Dâru's Şuruk.
- Süleymân b. el-Eş'as es-Sicistânî, *Sünen Ebû Dâvûd*, (thk: İzzet Abdü'd-Deâs), Humus, 1969.
- Şihabüddin Ebû'l-Fadl Ahmed b. Ali b. Hacer el-Askalânî, *el-İsâbe fi Temyîzi's-Sahâbe*, el-Mektebetü'l Asriyye, Sayda, 2012.
- Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2005.
- Zeynüddin Ahmed b. Ahmed b. Abdullatif ez-Zebidî *Sahih-i Buhârî Muh-tasarı Tecrid-i Sarih Tercemesi ve Şerhi*, 5. baskı, (trc: Ahmed Naim), Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1979.
- <http://www.sahaba.rasoolona.com/>
- <https://dergi.diyaret.gov.tr>
- <https://İslâmansiklopedisi.org.tr>

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1614

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 977

Kitap Adı: İbâzî Tefsir Geleneğinde Kur'an İlimleri

Book Title: Qur'anic Sciences in the Ibadi Tafsir Tradition

ISBN: 978-625-5576-31-6

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576316

Yazar | Author: Fatih ALTUN | orcid.org/0000-0002-8067-8000

Kurum | Institution: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı

ROR ID: ror.org/ ror.org/00jga9g46

Editör | Editor: Doç. Dr. Güven AĞIRKAYA | orcid.org/0000-0002-0688-7306

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 380

Yayın Tarihi | Publication Date: Mayıs | May 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRH | İslamiyet | Islam, religion: general

BISAC: REL006000 | İslamiyet / Genel | Religion / Islam / General

THEMA: QRAM1 | İslam / Kur'an Yorumu ve Yorumbilim | İslam / Qur'anic exegesis and interpretation

LC: BP135.I23 | İbâzî Mezhebine Ait Kur'an Tefsiri Çalışmaları | Ibadi Qur'anic interpretation

Atıf Bilgisi | Cite as: Altun, Fatif. *İbâzî Tefsir Geleneğinde Kur'an İlimleri*. Fecr Yayınları, 2025.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: + 90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- A'veşt, Bükeyr b. Sa'îd. *Dirâsât İslâmiyye fi'l-usûli'l-İbâziyye*. Gardâye: y.y., 4. Basım, 1409/1989.
- A'veşt, Bükeyr b. Sa'îd. *Muhammed b. Yusuf Ettafeyyîş Hayâtuhu, âsâruhu'l-fikriyyah ve Cihâduhu*, Seyb: Mektebetü'z-Zâmirî, 1408/ 1988.
- Abdullah, Âişe Ali Muhammed. *Hûd b. Muḥakkem el-Huvvârî ve menhecühû fi't-tefsîr*. Ümmüdürmân: Câmi'atü'l-Kur'âni'l-Kerîm ve'l-'Ulûmi'l-İslâmiyye, Külliyyetü't-Dirâsâtü'l-'Ulyâ, Doktora Tezi, 2001.
- Abdurrahman, Muhammed Zenâtî. "Mukaddime". *ed-Dirâye ve kenzü'l-gınâye*. mlf. Muhammed b. el-Havârî. 1/5-17. Maskat: Mektebetü'l-İstikâme, 1411/1991.
- 'Abrî, Süleyman b. Sa'îd b. Hammâd. *Cuhûdu 'ulemâi Umân (el-İbâziyye) fi't-tefsîr ve 'ulûmi'l-Kur'ani'l-Kerîm mine'l-karni's-sânî 'aşara ile'l-karni'r-râbi' 'aşara el-hicrî: Dirâse tahlîliyye*. Kuala Lumpur: el-Câmi'atü'l-İslâmiyyetü'l-Âlemiyye Malezya, Dirâsâtü'l-Kur'an ve's-Sünne, Doktora Tezi, 2014.
- Ağırkaya, Güven. "Hâricî ve İbâzî Literatüre Dair Bir Kavram Tespit Denemesi", *Eskiye* 47 (Eylül 2022), 663-692.
- Ağırkaya, Güven. "Hâricî ve İbâzî Tefsire Dair Bir Literatür Denemesi". *Tasavvur: Tekirdağ İlahiyat Dergisi* 5/2 (Aralık 2019), 1299-1334.
- Ağırkaya, Güven. *Tefsirde Hâricî-İbâzî Yorum (Himyânü'z-Zâd Örneği)*. Ankara: Fecr Yayınları, 2022.
- Ağırkaya, Güven. "İbâzî Tefsirlerde Hâricî İzler (Himyânü'z-Zâd Örneği)". *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/11 (Aralık 2019), 565-610.
- Ağırkaya, Güven. "Tefsirde Mezhepsel Tercihlerin İşlenmesi: Saîd b. Ahmed el-Kindî'nin İbâzî Tefsiri", *İslâm Araştırmaları Dergisi* 50 (2023), 7-31.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî. *el-Müsne'd*. thk. Şuayb el-Arnaûd, Âdil Mürşid ve diğerleri. 45 Cilt b.y.:Müessesetü'r-Risâle, 1421/2001.
- Ahmed, Sâmi Mahmûd Muhammed. *Menhecü'ş-Şeyḥ Hûd b. Muḥakkem el-Huvvârî fî tefsîrihi*. Gazze: el-Câmi'atü'l-İslâmiyye, Külliyyetü Usûli'd-Dîn, Yüksek Lisans Tezi, 2002.

- Akdağ, Mustafa. “Tefsirde İbâdiyye-Mu‘tezile Etkileşimi”. Ankara: İlahiyât Yayınları, 2024.
- Aktepe, Orhan. “Mutezile ve Ehl-i Sünnet’e Göre Va‘d ve Va‘id İlkesi”. *Kelam Araştırmaları Dergisi* 9/1 (2011), 157-178.
- Albayrak, Halis. “Mübhematü'l-Kur'an ilmi ve Kur'an Tefsirindeki Yeri”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 32/1 (1992), 155-182.
- Albayrak, Halis. *Tefsir Usûlü*. İstanbul: Şule Yayınları, 5. Basım, 2016.
- Albayrak, İsmail. “Harici-İbadi Tefsir Üzerine Genel Bir Değerlendirme”. *Tefsire Akademik Yaklaşımlar* 1. ed. Mehmet Akif Koç - İsmail Albayrak. 1/133-181. Ankara: Otto Yayınları, 2013.
- Albayrak, İsmail. *İbadi Tefsir Geleneği*. İstanbul: Akademi Titiz Yayınları, ts.
- Aljeelalwaed. Erişim 22 Eylül 2020.
https://www.aljeelalwaed.com/_950.
- Alkabs. “Riyâzu't-Tefâsîr”. Erişim 10 Temmuz 2020.
<https://w/www.alkabs.net/index.php>
- Alkabs. “Riyâzu't-Tefâsîr”. Erişim 03 Ağustos 2020.
<https://www.alkabs.net/index.php>
- Alsaidia. “Müellifûn”. Erişim 7 Eylül 2020.
<https://alsaidia.com/node/154>.
- Alsaidia, “Müellifûn”. Erişim 10 Ekim 2020.
<https://alsaidia.com/node/46>.
- Ardoğan, Recep. “Mutezile'nin Halkul'Kur'an Fikrinin Eş'ariyye-Maturidiyye Kelâmına Nüfuzu”. *Usûl* 15/1 (2011), 125-159.
- Ateş, Orhan. “İmam Ebû Şa'sa Câbir b. Zeyd ve İbâdiyye Fırkası İçindeki Yeri”. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi* 4/3 (2017), 58-84.
- Ateş, Orhan. *Günümüz Umman İbâdiyyesi*. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2007.
- Atmaca, Gökhan. “Kur'an İlimleriyle İlgili Hikmet Yorumları Üzerine Bir Analiz el-İtkân fî 'Ulûmi'l-Kur'ân Örneğinde”. *Tokat İlmiyat Dergisi* 10/1 (Haziran 2022), 21-48.
- Bâbâ'ammî, Muhammed b. Musa vd. (Mecmû'a mine'l-Bâhisîn). *Mu'cemü mustalahâtü'l-İbâziyye*. 2 Cilt. Saltanat-ı Umân: Vizâratü'l-Evkâf ve's-Şuûnüddiniyye, 1429/2008.
- Bâbâ'ammî, Muhammed b. Mûsâ vd. *Mu'cemü a'lâmi'l-İbâziyye mine'l-karni'l-evvelî'l-hicrî ile'l-'asrî'l-hâzır kısmi'l-magribi'l-İslâmî*. 2 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 2. Basım, 1421/2000.

- Bâcû, Mustafa Sâlih. "Mukaddime". *Fî Rihâbi'l-Kur'ân*. mlf. İbrahim b. Ömer Beyyûd. 1/7-22. Hamîz: Müessesetü'l-Menâr, 1440/2018.
- Bâcû, Mustafa Sâlih. "Vercelânî, Ebû Ya'kûb". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 43/50-51. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Bağdâdî, Ebû Mansûr Abdülkâhir b. Tâhir b. Muhammed et-Temîmî. *el-Fark beyne'l-fırak*. thk. Muhammed Osman el-Huş. Kâhire: Mektebetü İbni Sînâ, 1409/1988.
- Bâkîllânî, Ebû Bekr Muhammed b. Tayyib b. Muhammed el-Basrî. *İcâzî'l-Kur'ân*. thk. Ahmed Sakr, Kahire: Dâru'l-Meârif, ts..
- Bârûnî, Süleymân b. Abdillâh. *el-Ezhârî'r-riyâziyye fî e'immeti ve mülûki'l-İbâziyye*. Londra: Dâru'l-Hikme, 2005.
- Bebek, Adil. "Kebîre" *TDV İslam Ansiklopedisi*. 25/163-164. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Belâziirî, Ebû'l-Hasen Ahmed b. Yahyâ b. Câbir b. Dâvûd. *Ensâbü'l-eşraf*. thk. Süheyl Zükkar-Riyâd Zerkelî. 13 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Fikr, 1417/1996.
- Belhâc, İsa b. Muhammed. "Mukaddime". *Fî Rihâbi'l-Kur'ân*. mlf. İbrahim b. Ömer Beyyûd. 1/24-58. Karâra: Matbaatü'l-Arabiyye, 1430/2009.
- Berrâdî, Ebû'l-Fazl Ebû'l-Kâsım Muhammed b. İbrâhîm ed-Demmerî. *Risâle fîh takyîdu kütübi ashâbina'l-İbâziyye*. thk. Ammâr Tâlibî. b.y.: y.y., ts..
- Berrâdî, Ebû'l-Fazl Ebû'l-Kâsım Muhammed b. İbrâhîm ed-Demmerî. *el-Cevâhirü'l-müntekât fî itmâmi mâ eħalle bihî Kitâbü't-Ṭabaķât*. Kahi-re: y.y., 1302.
- Beyhakî, Ahmed b. Hüseyin. *el-Esmâ ve's-Sıfât*. thk. Abdullah b. Muham-med Hâşidî. 2 Cilt. Cidde: el-Mektebetü's-Sevâdî, 1413/1993.
- Beyyûz, İbrahim b. Ömer. *Fî Rihâbi'l-Kur'ân*. thr. İsa b. Muhammed Belhâc. 28 Cilt. Karâra: Matbaatü'l-Arabiyye, 2. Basım, 1430/2009.
- Beyyûz, İbrahim b. Ömer. *Fî Rihâbi'l-Kur'ân*. thk. Mustafa b. Sâlih Bâcû. 2 Cilt. Hamîz: Müessesetü'l-Menâr, 1440/2018.
- Beyzâvî, Nâsirüddîn Ebû Saîd Abdullâh b. Ömer b. Muhammed. *Envârü't-tenzîl ve esrârü't-te'vîl*. thk. Muhammed Abdurrahman el-Mer'âşlî. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, 1418.
- Bilge, Mustafa L.. "Umân". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 42/140-144. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.

- Birişik, Abdulhamit. “Kıraat”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 29.03. 2022. <https://islamansiklopedisi.org.tr/kiraat-tilim>
- Birişik, Abdulhamit-Hüseyin Abdülhadi Muhammed. “Mübhemâtü'l-Kur'ân”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 10.11.2021. <https://islamansiklopedisi.org.tr/mubhematul-kuran>
- Bozkurt, Mustafa. “Zat-Sıfat İlişkisi Bağlamında İlahi Bilgi”. *Hikmet Yurdu* 7/13 (Haziran 2014), 127-141.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl. *el-Câmi'u's-şahîh*, nşr. Muhammed Zühayr b. Nasr. 9 Cilt. b.y.: Dâru Tavki'n-Necât, 1422/2001.
- Bulut, Halil İbrahim. “Dini Şiddetin Fikri Arka Planı Olarak Haricilik ve Günümüze Yansımaları”. *Usul İslam Araştırmaları* 11/11 (Haziran 2009), 41-54.
- Bulut, Halil İbrahim. *İslam Mezhepleri Tarihi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2012.
- Bursevî, İsmail Hakkı. *Rûhu'l-beyân fî tefsîri'l-Kur'ân*. 10 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Fikr, ts..
- Bus'îdî, Sâlim b. Sa'îd. *Vetehaddese'l-'ilmu şî'ran tedavvuri'l-'akliyyeti'l-'arabiyye ve'l-hayâti'l-'ilmiyye fî Umân min nâfizeti's-şî'ri't-te'lîmî* b.y.: el-Cem'ıyyetü'l-Umâniyye, ts..
- Ca'bîrî, Ferhât. *el-Bu'dü'l-hadârî li'l-akîdeti'l-İbâziyye*. b.y.: Matba'atü'l-Elvânî'l-Hadîse, 1989.
- Cehlân, Adûn. *el-Fikru's-siyâsî inde'l-İbâziyye min hilâli ârâi's-şeyh Muhammed b. Yusuf Ettafeyyîş*. Seyb: Mektebetü'z-Zâmirî, ts..
- Cennâvî b. Fetî. *Ecvibetü 'ulemâi Fizân*. thk. Amr Halîfe en-Nâmî. Trab-lus: el-Cem'ıyyetü'l-Lîbiyye li'd-Dirâseti'l-Emâzigiyye, 2017.
- Cerrahoğlu, İsmail. *Tefsir Tarihi*. Ankara: Fecr Yayınları, 6. Basım, 2014.
- Cerrahoğlu, İsmail. *Tefsir Usûlii*. Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları, 9. Basım, 1993.
- Cerrahoğlu, İsmail. “Garîbü'l-Kur'an”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 13/379-380. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Ceytâlî, Ebû Tâhir İsmâîl b. Mûsâ. *Qanâtürri'l-hayrât*. thk. Seyyid Kesrevî Hasan-Hallâf Mahmûd Abdussemit. 3 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1422/2001).
- Ceytâlî, Ebû Tâhir İsmâîl b. Mûsâ. *Qavâ'idü'l-İslâm*. thk. Bekellî Abdurrahman b. Ömer. 2 Cilt. Seyb: Mektebetü'z-Zâmirî, 5. Basım, 1436/2010.

- Çakan, İsmail L.. "Câbir b. Zeyd". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 6/537-538. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Çelebi, İlyas. "Menzile Beyne'l-Menzileteyn". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 29/161-162. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Çelebi, İlyas. "Sıfat". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 37/100-106. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Çetin, Abdurrahman. "Kur'an'ın İndirildiği Yedi Harf". *İslami Araştırmalar* 1/3 (Ocak 1987), 71-88.
- Dağ, Mehmet. "Kırâat İlminde Şâzz Kavramı-Kavramın Anlamsal Dönüşümü ve Gerçek Anlamının Tespitine Dair". *Marife* 7/2 (2007), 57-110.
- Dar Almandumah. "search.mandumah". Erişim 16 Ağustos 2020. <http://search.mandumah.com/Search/Results?lookfor>.
- Debbûz, Muhammed Ali. *Târîhu'l-magribi'l-kebîr*. 3 Cilt. Cezayir: Müessesetü Tâvâlt es-Sekâfiyye, 2010.
- Dede, Mehmet Fatih. *Kur'an'ın İbâzî Yorumu (İtfiyîş'in Teysîru't-Tefsîr'i Örneği)* Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2018.
- Demircan, Adnan. "Hz. Ali'nin İktidar Yıllarında İslâm Toplumunda Siyaset". *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 1/2 (Aralık 2013), 173-190.
- Demircan, Adnan. *Hâricîlerin Siyasi Faaliyetleri*. İstanbul: Umut Matbaacılık, 1996.
- Demirci, Muhsin. *Tefsir Usûlü*. İstanbul: MÜİFV Yayınları, 93. Basım, 2021.
- Dercînî, Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Saîd b. Süleymân et-Temicârî. *Kitâbü Tabakâti'l-meşâ'ih bi'l-Magrib*. thk. İbrahim Tallây. Cezayir: Matba'atü'l-Ba's, 1394/1974.
- Dervîş, Muhammed Mustafa. *Menhecü's-Şeyh Muhammed b. Ettafeyyîş fî tefsîrihi teysîru't-tefsîr*. Amman: Ürdün Üniversitesi, Külliyyetü'd-Dirâsetü'l-'Ulyâ, Yüksek Lisans Tezi, 1994.
- Ebüssuûd, Muhammed b. Muhammed el-İmâdî. *İrşâdü'l-'akli's-selîm ilâ mezâya'l-Kitâbi'l-Kerîm*. 9 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, ts..
- Ebû Davûd, Ebû Dâvûd Süleymân b. el-Eş'as b. İshak es-Sicistânî el-Ezdî. *es-Sünen*. thk. Muhammed Muhyiddîn Abdülhamîd. 4 Cilt. Beyrut: el-Mektebetü'l-Mısriyye, ts..

- Ebû Zehra, Muhammed. *İslam'da Siyasî, İtikadî ve Fıkîhî Mezhepler Tarihi*. trc. Hasan Karakaya-Kerim Aytekin. İstanbul: Hisar Yayınevi, ts..
- Ebû Zekerıyyâ, Yahyâ b. Ebî Bekr. *Kitâbu siyeri'l-e'imme ve aḥbârihim*. thk. İsmail el-'Arabî. Cezayir: el-Mektebetü'l-Vataniyye, 1399/1979.
- Ebu'l-Havârî, Muhammed b. Havârî el-Umânî. *ed-Dirâye ve kenzü'l-gnâye ve müntehe'l-gâye ve bülûgu'l-kifâye fî tefsîri hamsi mi'e âye*. thk. Muhammed Zenâti Abdurrahman. 2 Cilt. Maskat: Mektebetü'l-İstikâme, 1411/1991.
- Ebüssuûd Efendi. *İrşâdü'l-'akli's-selîm ilâ mezâyâ'l-Kitâbi'l-Kerîm*. 9 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, ts..
- el-Hakk, el-Hakkü'd-Damig. "Kısmü'l-İbâziyye". Erişim 18.01.2019. <http://alhaq.mam9.com/t25-topic>
- Erul, Bünyamin. "Rebî b. Habîb", *TDV İslam Ansiklopedisi*. 34/494-495. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Eş'arî, Ebü'l-Hasen Alî b. İsmâîl b. Ebî Bîşr İshak b. Sâlim. *Maḳâlâtü'l-İslâmiyyîn ve'l-hütlâfî'l-muṣallîn*. nşr. Hellmut Ritter. Beyrût: Dâru'n-Neşr, 4. Basım, 1426/2005.
- Ettafeyyîş, Ebû İshak İbrahim. *el-Fark beyne'l-İbâziyye ve'l-Havâric*. b.y.: y.y, ts..
- Ettafeyyîş, Muhammed b. Yûsuf. *Dâ't'l-'amel liyevmi'l-emel*. b.y.: y.y., ts..
- Ettafeyyîş, Muhammed b. Yûsuf. *Himyanü'z-zâd ilâ dâri'l-me'âd*. thk. Abdu'l-hâfız Şelebi. 21 Cilt. Saltanat-ı Umân: Vizâratü't-Türâsi'l-Kavmî ve's-Sekâfe. 2. Basım, 1403/1983.
- Ettafeyyîş, Muhammed b. Yûsuf. *Şerhu Kitâbü'n-nîl ve şifâü'l-'alîl*. 17 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Feth, 2. Basım, 1973.
- Ettafeyyîş, Muhammed b. Yûsuf. *Teystru't-tefsîr*. thk. İbrahim b. Muhammed Tallây. 17 Cilt. Cezayir: Dâru't-Tevfikıyye, 2011.
- Ezherî, Ebû Mansûr Muhammed b. Ahmed b. Ezher. *Tehzîbü'l-luḡa*. thk. Muhammed Ivaz Mir'ab. 15 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't- Türâsi'l-Arabî, 2001.
- Ferâhîdî, Ebû Abdırrahmân el-Halîl b. Ahmed b. Amr b. Temîm. *Kitâbü'l-'Ayn*. thk. Mehdi Mahzûmî, İbrâhim es-Sâmerrâî. 8 Cilt. b.y.; Mektebetü Hilâl, ts..
- Ferrâ', Ebû Zekerıyyâ Yahya b. Ziyad. *Me'âni'l-Kur'an*. thk. Ahmed en-Necâtî, Muhammed en-Neccâr, Abdu'l-Fettâh eş-Şelebî. 3 Cilt. Mısır: Dâru'l-Mısriyye, ts.

- Fığlalı, Ethem Ruhi. "Abdullah b. İbâz". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 1/109.
- Fığlalı, Ethem Ruhi. "Hariciliğin Doğuşuna Tesir Eden Bazı Sebepler". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 20/1 (Nisan 1972), 219-247.
- Fığlalı, Ethem Ruhi. "İbâziyye". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 19/256-261. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Fığlalı, Ethem Ruhi. *Çağımızda İtikadî İslâm Mezhepleri*. İstanbul: Kahraman Ofset, 1999.
- Fığlalı, Ethem Ruhi. *İbâdiye'nin Doğuşu ve Görüşleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1983.
- Fîrûzâbâdî, Muhammed b. Ya'kûb b. Muhammed. *el-Kâmûsü'l-muḥîṭ*. thk. Muhammed Nu'aym el-Arkasûsî. Beyrût: Müessesetü'r-Risale, 8. Basım, 2005.
- Gölcük, Şerafeddin- Toprak, Süleyman. *Kelam*. Konya: Tekin Dağıtım, 4. Basım, 1998.
- Gömbeyaz, Kadir. "Hâricîlerin Günümüzdeki Devamı İbâdîler mi, Selefiler mi? Metodik Bir Tartışma". *e-Makalat Mezhep Araştırmaları Dergisi* 9 / 1 (Haziran 2016), 77-98.
<https://doi.org/10.18403/emakalat.06629>
- Haccî, Abdullah b. Halîfe. *Te'arruf ale'l-mezhebi'l-İbâzî*. Saltanat-ı Umân: Mektebetü'l-Enfâl, 1439/2018.
- Hâkim, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed en-Nisâbûrî. *el-Müstedrek 'ale's-Şaḥîḥayn*. thk. Mustafa Abdülkâdir Atâ. 4 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1411/1990.
- Halîfât, İvaz Muhammed. *el-Usûlî't-târihiyye li'l-fırkatî'l-İbâziyye*. Saltanat-ı Umân: Vizâratü't-Türâsî'l-Kavmî, 2. Basım, 1415/1994.
- Halîfât, İvaz Muhammed. *Et-Tanzîmâtü's-siyasiyye ve'l-idâriyye inde'l-İbâziyye fî merhaletî'l-kitmân*. b.y.: y.y., ts..
- Halîfât, İvaz Muhammed. *Neş'etü'l-hareketi'l-İbâziyye*. Maskat: Vizâratü't-Türâsî'l-Kavmî ve's-Sekâfe, 1423/2002.
- Halîlî, Ahmed b. Hamed. *Cevâhiru't-tefsîr envâru min beyâni't-tenzîl*. 3 Cilt. Saltanat-ı Umân: Vizâratü'l-Evkâf ve's-Şuûni'd-Dîniyye, 2. Basım, ts..
- Halîlî, Ahmed b. Hamed. *Cevâhiru't-tefsîr envâru min beyâni't-tenzîl (Cüz'ü hâs)*. Saltanat-ı Umân: Mektebetü'l-İstikâme, 1425/2004.
- Halîlî, Ahmed b. Hamed. *el-Hakkîd-dâmiğ*. Maskat: y.y., 1409.
- Halîlî, Ahmed b. Hamed. *Şerhu gâyeti'l-murâd fî nazmi'l-i'tikâd*. Maskat: el-Kelimetü't-Tayyibe, 2. Basım, 1440/2018.

- Harûsî, Ebû Nebhân Câ'id b. Hamîs b. Mübârek b. Yahya. *Mekâlidü't-tenzîl liudrâki hakâikihi bi't-te'vîl*. thk. Kehlân b. Nebhân el-Harûsî. Berkâe: Mektebetü Hazâini'l-Âsâr, 1438/2017.
- Harûsî, Kehlân b. Nebhân. "Mukaddime". *Mekâlidü't-tenzîl*, mlf. Câ'id b. Hamîs el-Harûsî. Berkâe: Mektebetü Hazâini'l-Âsâr, 1438/2017.
- Hasan, İbrahim Hasan. *İslam Tarihi*. çev. İsmail Yiğit-Sadreddin Gümüş. 6 Cilt. İstanbul: Kayıhan Yayınları, 1985.
- Huvvârî, Hûd b. Muhakkem. *Tefsîru kitâbillâhi'l-azîz*. thk. Belhâc b. Saîd Şerîfî. 4 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1990.
- Himyerî, Ebû Saîd Neşvân b. Saîd (b. Neşvân) b. Sa'd b. Ebî Himyer b. Ubeydillâh. *el-Hûrî'l-în*. thk. Kemâl Mustafa. Kahire: Mektebetü'l-Hânicî, 1948.
- Hizmetli, Sabri. "Abdurrahman b. Rüstem". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 1/170-171. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Hizmetli, Sabri. "Ettafeyiş". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 11/500-501. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Hizmetli, Sabri. "İbadilik'de Velâyet ve Berâet İnancı". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 28 / 1 (Nisan 1987), 181-204.
- Hubra-lrc.blogspot. Erişim 24 Eylül 2020. <http://hubra-lrc.blogspot.com/2015/09/>.
- İbn Atıyye, Ebû Muhammed Abdülhak b. Gâlib b. Abdirrahmân b. Gâlib el-Endelûsî. *el-Muharrerü'l-vecîz fî Tefsîri'l-kitâbi'l-azîz*. thk. Abdüsselam Abdüşşâfi Muhammed. 6 Cilt. Beyrût: Daru'l-Kitabi'l-İlmiyye, 1422.
- İbn Haldûn. *Mukaddime*. thk. Halîl Şehâde. 3 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Fıkr, 2. Basım, 1988.
- İbn İdrîsû, Mustafa b. Muhammed. *el-Fikrû'l-'akadî 'indel-İbâziyye hattâ nihâyeti'l-karnî's-sâli's-hicrî*. Seyb: Mektebetü'z-Zâmirî, 2013.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ'. *Tefsîrû'l-Kur'ani'l-azîm*. thk. Muhammed Hüseyin Şemsüddin. 9 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kitâbi'l-İlmiyye, 1419.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullâh b. Müslim ed-Dîneverî. *Ğarîbü'l-Kur'ân*. thk. Ahmed Sakr. b.y.: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1398/1978.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullâh b. Müslim ed-Dîneverî. *el-Ma'ârif*. thk. Servet Ukkâşe. Kahire: El-Hey'etü'l-Mısriyyetü'l-Amme, 2. Basım, 1992.

- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullâh b. Müslim ed-Dîneverî. *Te'vîlî müşkili'l-Kur'ân*, thk. İbrahim Şemseddîn. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts..
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd Mâce el-Kazvînî. *es-Sünen*. thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. 2 Cilt. b.y.: Dâru İhyâi'l-Kütübî'l-Arabiyye, ts..
- İbn Manzûr, Ebü'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrrem b. Alî b. Ahmed. *Lisânü'l-'Arab*. 15 Cilt. Beyrût: Dâru Sâdır, ts..
- İbn Teymiyye, Ebü'l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm b. Mecdiddîn Abdisselâm el-Harrânî. *Muqaddime fî uşûli't-tefsîr*. Beyrût: Dâru Mektebetil-Hayat, 1980.
- İbn Zekvân, Sâlim el-Hilâlî. *es-Sîre*. çev. Harun Yıldız. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2017.
- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed. *Fünûnü'l-efnân fî 'uyûni 'ulûmi'l-Kur'ân*. Beyrut: Dâru'l-Beşâir, 1408/1987.
- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed. *Nâsihu'l-Kur'ân ve mensûluhu*. thk. Ebû Abdullah el-Âmilî ed-Dânî b. Münîr Âl Zühvî. Beyrut: Şirketü Ebnâi Şerîf el-Ensârî, 1422/2001.
- İbnü'l-Cezerî, Ebu'l-Hayr Muhammed. *en-Neşr fî'l-kırâ'âtî'l-âşr*. thk. Ali Muhammed Dabbâ'. 2 Cilt. b.y.: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts..
- İbnü'l-Esîr, Ebü'l-Hasen İzzüddîn Alî b. Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî. *el-Kâmil fî't-târîh*. thk. Ömer Abdusselâm Tedmirî. 10 Cilt. Lübnân: Dâru'l-Kitâbî'l-Arabî, 1417/1997.
- İbnü'l-İmâd, Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî. *Şezerâtü'z-zeheb fî aḥbâri men zeheb*. thk. Mahmûd el-Arnâûd. 10 Cilt. Beyrût: Dâru İbn Kesîr, 1406/1986.
- İbnü'n-Nedîm, Ebü'l-Ferec Muhammed b. Ebî Ya'kûb İshak b. Muhammed b. İshak. *el-Fihrist*. thk. İbrahim Ramazan. Beyrût: Dâru'l-Ma'rife, 2. Basım, 1417/1997.
- İbnü's-Sagîr, *Aḥbâru'l-eimmeti'r-Rüstemiyyin*, thk. Muhammed Nâsir İbrahim Behhâz Cezayir: y.y., 1985.
- İsferâyînî, Şehfûr b. Tâhir. *et-Tebşîr fî'd-dîn ve temyîzi'l-fırkati'n-nâciye 'ani'l-fıraḳi'l-hâlîkîn*. thk. Kemâl Yusuf el-Hût. Lübnân: Alemü'l-Kütüb, 1983.
- İstiğame. "es-Safhatü'r-Reise". Erişim 18.01.2019.
<https://www.istiğama.net/index.htm>

- Ka'bâş, Muhammed b. İbrahim Sa'îd. *Nefehâtü'r-Rahmân fî riyâzi'l-Kur'an*. 14 Cilt. Atf: Cem'ıyyetü'n-Nehza, 1424/2003.
- Kâdî Abdülcebbar, Ebû'l-Hasen el-Hemedânî. *el-Muğnî fî ebvâbi't-tevhîd ve'l-'adl*. thk. Tâhâ Hüseyin, İbrâhim el-Ebyârî 16. Cilt. Kahire: y.y., 1380/1960.
- Kalhâtî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Saîd el-Ezdî. *el-Keşf ve'l-beyân*. thk. Seyyide İsmail Kâşif. Umân: Vizâratü't-Türâsi'l-Kavmî ve's-Sekâ-feti, 1400/1980.
- Karaçam, İsmail. *Kur'an'ın Kerim'in Nüzûlü ve Kıraati*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2. Basım, 1995.
- Karadaş, Cafer. "Mezhep ve İsim Mezhep-İsim Münasebeti ve Ehli Sünnet Topluluklarına Verilen İsimlere Dair Bir Değerlendirme". *Marife* 5/3 (2005), 7-24.
- Kaşşâr, Belhâc b. Adûn. *el-Lem'atü'l-muzîe fî târîhu'l-İbâziyye*. Saltanat-ı Umân: Mektebetü'z-Zâmirî, 2. Basım, 1990.
- Kattân, Mennâ' Halîl. *Mebâhiş fî 'ulûmi'l-Kur'ân*. Riyad: Mektebetü'l-Me'ârif, 3. Basım, 1421/2000.
- Kavas, Ahmet. "Zengibar". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 44/262-267. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Kindî, Abdullah b. Seyf b. Muhammed – Kindî, Yusuf b. İbrahim b. Seyf. "Mukaddime". *et-Tefsîru'l-müyesser*. mlf. Ahmed b. Sa'îd el-Kindî. Karâra: Cem'ıyyetü't-Türâs, 1418/1998.
- Kindî, Abdullah b. Süleyman b. Mâcit. *Cuhûdu 'ulemâi'l-İbâziyye fî't-tefsîr mine'l-karni's-sâbi'i hattâ evâli'l-karni'l-hâmisi 'aşara el-hicrî*. Mafrak: Câmi'atü Âl el-Beyt, Külliyyetü'd-Dirâsâti'l-Fıkhiyye ve'l-Kânûniyye, Yüksek Lisans Tezi, 1425/2004.
- Kindî, Saîd b. Ahmed b. Saîd. *et-Tefsîru'l-müyesser*. thk. Mustafa b. Muhammed Şerîfî-Muhammed b. Musa Bâbâ'ammî. 3 Cilt. Karâra: Cem'ıyyetü't-Türâs, 1418/1998.
- Koçyiğit, Talat. *Hadisçilerle Kelamcılar Arasındaki Münakaşalar*. Ankara: TDV Yayınları, 4. Basım, 1989.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr b. Ferh. *el-Câmi' li-aḥkâmi'l-Kur'ân*. thk. Ahmed el-Berdûnî, İbrahim Eттаfeyyiş. 20 Cilt. Kahire: Dâru'l-Kütübî'l-Mısriyye, 2. Basım, 1384/1964.
- Kutlu, Sönmez. "Va'd ve Va'id". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 42/414-415. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.

- Kutlu, Sönmez. *İslâm Mezhepleri Tarihinde Usul Sorunu, İslâmî İlimlerde Metodoloji/Usul Meselesi-I*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2005.
- Kutlu, Sönmez. *Mezhepler Tarihine Giriş*. İstanbul: Dem Yayınları, 2008.
- Kutub, Seyyid. *Fî Zılâli'l-Kur'ân*. 6 Cilt. Beyrut: Dâru's-Şurûk, 12. Basım, 1412.
- Lewicki, T. "İbâdiyya". *The Encyclopedia of İslâm (New Edition)*. ed. B. Lewis vd. 3/648-660. Leiden: Brill, 1986.
- Lewicki, T. "İbâdiye". *İslâm Ansiklopedisi (M.E.B.)*. 5(2)/687-690. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1993.
- Malatî, Ebû'l-Hüseyn Muhammed b. Ahmed b. Abdirrahmân et-Tarâifi el-Askalânî. *et-Tenbîh ve'r-red 'alâ ehli'l-ehvâ' ve'l-bida'*. thk. Muhammed Zahid Kevserî. Mısır: Mektebetü'l-Ezheriyye, ts..
- Maşalı, Mehmet Emin. *Tarihi ve Temel Meseleleriyle Kıraat İlmî*. Ankara: Otto Yayınları, 2016.
- Menzirî, Muhammed b. Sa'îd b. Halfân. *Ebu'l-Havârî Muhammed b. el-Havârî el-Umânî ve menhecühü fî't-tefsîr ve 'ulûmi'l-Kur'an min hilâli tefsîrihi'l-müsemma: ed-Dirâye ve kenzü'l-gınâye ve müntehe'l-gâye ve bilûgu'l-kifâye fî tefsîri hamsi mi'e aye*. Ümmüdürmân: Câmî'atü Ümmüdürmânî'l-İslâmiyye, Külliyyetü't-Dirâsâtî'l-'Ulyâ, Yüksek Lisans Tezi, 2009.
- Muammer, Ali Yahya. *el-İbâziyye beyne'l-fıraki'l-İslâmiyye 'ünde kitâbi'l-makâlât fî'l-kadîm ve'l-hadîs*. Seyb: Mektebetü'z-Zâmirî, 3. Basım, 1435/2014.
- Muammer, Ali Yahya. *el-İbâziyye fî mevkibi't-târîh*. 4 Cilt. Saltanat-ı Umân: Mektebetü'z-Zâmirî, 3. Basım, 1429/2008.
- Muammer, Ali Yahya. *el-İbâziyye mezhebiün İslâmiyyün mu'tedilîn*. Saltanat-ı Umân: Mektebü'l-İftâi, ts..
- Müslim, Ebû'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc. *el-Câmî'u's-şahîh*. nşr. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. 5 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1412/1991.
- Müttakî el-Hindî, Alî b. Hüsâmiddîn b. Abdilmelik b. Kadîhân. *Kenzü'l-'ummâl fî sineni'l-aqvâl ve'l-ef'âl*. thk. Bekrî Hayyânî, Safvet Saka. 16 Cilt. b.y.:Müessesetü'r-Risâlete, 5. Basım, 1401/1981.
- Nâmî, Amr Halife. *Dirâsât anî'l-İbâziyye*. çev. Muhammed Salih Nâsır. Cezayir: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 2001.
- Nâsır, Muhammed Sâlih. *Me'a kelâmi Rabbi'l-'âlemîn*. Karâra: Cem'iyetü't-Türâs, 1436/2014.

- Nâsır, Muhammed Sâlih. *Menhecü'd-de've 'inde'l-İbâziyye*. Cezayir: Dâru Nâsır, 436/2015.
- Nâsır, Muhammed Sâlih vd., *Mu'cemü a'lâmi'l-İbâziyye (Kismü'l-meşrk)* b.y.: y.y., ts., Mektebetü's-şâmile el-İbâziyye.
- Nehhâs, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. İsmâil el-Murâdî. *Kitâbü'n-Nâsih ve'l-mensûh*. nşr. Muhammed Abdüsselâm Muhammed. Küveyt: Mektebetü'l-Felâh, 1408/1988.
- Nesâî, Ebû Abdîrrahmân Ahmed b. Şuayb b. Alî. *es-Sünen*. thk. Abdülfettâh Ebû Gudde. 8 Cilt. Haleb: Mektebetü'l-Matbûâtî'l-İslâmiyye, 2. Basım, 1406/1986.
- Nevevî, Ebû Zekerîyyâ. *el-Minhâc fî şerhi Şahîhi Müslim b. Haccâc*. 18 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsî'l-Arabî, 2. Basım, 1392.
- Nüveyhiz, Adil. *Mu'cemü'l-müfessirîn min sadri'l-İslâm hattâ el-'asri'l-hâzır*. thk. Hasan Halîd. 2 Cilt. Beyrût: Müessesetü Nüveyhizu's-Sekâfiyye, 3. Basım, 1409/1988.
- Okumuş, Mesut. "Ulûmu'l-Kur'an". *Tefsir El Kitabı*. ed. Mehmet Akif Koç. 313-325. Ankara: Grafiker Yayınları, 2. Basım, 2014.
- Omandaily. Erişim 22 Eylül 2020.
<https://www.omandaily.om/?p=480191>.
- Omandaily. Erişim 24 Eylül 2020. <http://alwatan.com/details/52702>.
- Omandaily, Erişim 02 Ekim 2020.
<https://www.omandaily.om/?p=673197#:~:text=>.
- Omandaily, Erişim 04 Ekim 2020.
<https://www.omandaily.om/?p=676767>.
- Öz, Mustafa. "İsti'raz". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 23/374. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Öz, Mustafa. "Kaade". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 23/589. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Öz, Mustafa. "Muhakkime-i Ūlâ". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 30/398-399. İstanbul: TDV Yayınları, 2005.
- Öz, Mustafa. "Şîa". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 39/111-114. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Özbek, Ömer. "İbnü'l-Cezerî'nin Kırâatlerin Mütevâtirliği Meselesine Bakışı". *Bilimname*, 36/2 (Ekim 2018), 555-586.
- Özkuyumcu, Nadir. "Rüstemîler". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 35/295-296. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.

- Öztürk, Mustafa. "Mübhemâtü'l-Kur'ân ve İmâmiyye Şiası". *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12/13 (2001), 437-455.
- Öztürk, Mustafa. "Tefsir Tarihinde Özgünlüğün Adı (Ebu Müslim el-İsfahânî)", *İslâmîyât*, 6/2 (2003), 123-140.
- Râfî, Mustafâ Sâdık b. Abdirrezzâk b. Saïd b. Ahmed b. Abdilkâdir. *İ'câzü'l-Ḳur'ân ve'l-belâgati'n-Nebeviyye*. Beyrut: Dâru'l-Kitabi'l-'Arabî, 8. Basım, 1425/2005.
- Râgıb el-İsfahânî, Ebü'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal. *el-Müfredât fî garîbi'l-Ḳur'ân*. thk. Safvân Ahmed Dâvûdî. Dımaşk: Dâru'l-Kalem, 1412/1992.
- Râşidî, Sa'îd b. Müslim b. Emin. *Sa'îd b. Ahmed el-Kindî ve menhecühü fi't-tefsîr min hilâli tefsîrihi'l-müsemma et-tefsîru'l-müyesser li'l-Kur'ani'l-Kerîm*. Ümmüdürmân: Câmi'atü Ümmüdürmânî'l-İslâmiyye, Külliyyetü Usûlî'd- Dîn, Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Râzî, Ebü'l-Fazl Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin. *Mefâtîhu'l-gayb*. 32 Cilt. Beyrût: Dâru İhyâi't-Türasil-Arabi, 3. Basım, 1420.
- Râzî, İbn Ebû Hâtîm. *Tefsîru'l-Kur'ani'l-azîm*. thk. Es'ad et-Tayyib. 13 Cilt. Suudi Arabistan: Nezâr Mustafa el-Bâz, 3. Basım, 1419.
- Rebî', Ebû Amr Habîb b. Amr el-Ezdî el-Ferâhidî el-Basrî. *el-Câmi'u's-sahîh (el-Müsned)*. thk. Abdullah b. Hamîd es-Sâlimî. 4 Cilt. Mas- kat: Mektebetü'l-İstikâme, ts..
- Rûmî, Fahd b. Abdurrahman b. Süleyman. *İtticâhâtü't-tefsîr fi'l-karni'r-râbi' 'aşera*. 3 Cilt. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 2. Basım, 1418/1997.
- Saig, Nâsır b. Muhammed b. Salih. "el-İbâziyye ve menhecühüm fi tefsîri'l-Kur'ani'l-Kerîm". *Mecelletü'l-'Ulûmi'ş-Şer'yye* 6/1 (Kasım 2012), 329-395.
- Sâlih, Subhî b. İbrâhîm. *Mebâhiş fî 'ulûmi'l-Ḳur'ân*. b.y.: Dâru'l-İlm lil-Melâyîn, 24. Basım, 2000.
- Sâlimî, Ebû Muhammed Nûruddîn Abdullâh b. Hamîd (Humeyd) b. Sellûm. *Meşâriku envâri'l-uḳûl*. tsh. Ahmed b. Hamed el-Halîfî. thk. Abdurrahman Umeyra. 2. Cilt. Beyrût: Dâru Cîl, 1409/1989.
- Sallâbî, Ali Muhammed. *el-İbâziyye medresetün İslâmiyyetün be'îdetün ani'l-Havâric*. b.y.: y.y., 2018-2019.
- Salmazzem, Mehmet. "Tehaddî" Âyetlerinin Nüzûl Kronolojisine Dair Farklı Bir Yaklaşım. *Ekev Akademi Dergisi* 19/64 (Güz 2015), 115-134.

- San'ânî, Ebû Bekr Abdürrazzâk b. Hemmâm. *Tefsîru Abdurrazzâk*. thk. Mahmûd Abduh. 3 cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1419/1999.
- Savâfî, İbrahim b. Nâsir b. Sâlim vd. *el-İbrîz fî tefsîri kitâbillâhi'l-azîz*. 4 cilt. b.y.:y.y., 1439/2018.
- Savâfî, Mevki'î's-Şeyh İbrahim. "es-Sîratü'z-Zâtiyye li-Fazîleti's-Şeyh: İbrahim es-Savâfî". *Facebook*. 15 Ocak 2012, 00:24. Erişim 04 Ekim 2020.
<https://www.facebook.com/swaf5/posts/152667398177592?>
- Sayı, Ali. "Kur'an'da Kıssa Kavramı Üzerine", *DEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19 (1995), 145-196.
http://isamveri.org/pdfdrg/D00036/1995_9/1995_9_SAYIA.pdf
- Sem'ânî, Ebû Sa'd Abdülkerîm b. Muhammed b. Mansûr. *el-Ensâb*. thk. Abdurrahman b. el-Mu'allimî, vd. 13 Cilt. Haydarâbâd: Dâiretü'l-Me'ârifî'l-Usmâniyye, 1382/1962.
- Se'dî, Fehd b. Ali b. Hâşil. *Mu'cemü e'lâmi's-Şu'ârâü'l-İbâziyye*. b.y.: y.y., ts., Mektebetü's-şâmile el-İbâziyye.
- Siyâbî, Sâlim b. Hammûd. *Esdaku'l-menâhic fî temyîzi'l-İbâziyye mine'l-Havâric*. thk. Seyyide İsmail Kâşif. Saltanat-ı Umân: Vizâreetü'l-Kavmî ve'-Sekâfe, 1979.
- Söylemez, M. Mahfuz. *Mahfuzat 2*. İstanbul: Mana Yayınları, 2016.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî. *el-İtkân fî ulûmi'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrahim. 4 Cilt. Kahire: el-Hey'etü'l-Mısıriyyetü'l-Âmme, 1394/1974.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî. *Müfhimâtü'l-akrân fî mübhemâtü'l-Kur'ân*. thk. Mustafa Dîb el-Bugâ. Dimaşk: Müessesetü Ulûmu'l-Kur'an, 1403/1982.
- Şah Veliyyullâh Ahmed b. Abdîrrahîm b. Vecîhiddîn ed-Dihlevî. *el-Fevzü'l-kebîr fî uşûli't-tefsîr*. Arapça trc. Selmân el-Hüseynî en-Nedvî. Kahire: Dâru's-Sahve, 1407/1986.
- Şehristânî, Ebü'l-Feth Tâcüddîn Muhammed. *el-Milel ve'n-Nihal*, thk. Abdülazîz Muhammed el-Vekîl. Kahire: Müessesetü'l-Halebî, 1387/1968.
- Şemmâhî, Ebü'l-Abbâs Bedrüddîn Ahmed b. Saîd b. Abdilvâhid. *Kitâbü's-siyer*. thk. Ahmed b. Su'ûd es-Siyâbî. 2 Cilt. Umân: Vizâratü't-Türâsi'l-Kavmî ve'-Sekâfe, 2. Basım, 1412/1992.

- Şengül, İdris. “Kıssa”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 11.05.2022. <https://islamansiklopedisi.org.tr/kissa-kuran>
- Şerîfî, Belhâc b. Saîd. “Mukaddime”. *Tefsîru kitâbillâhi'l-azîz*. mlf. Hûd b. Muhakkem. 1/5-44. Beyrût: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1990.
- Şeybânî, Sultân b. Mübârek b. Hamed. *el-İntâcü'l-İbâzî fî 'ilmi't-tefsîr mine'l karni's-sâbi'l-hicrî ile'l-karni'r-râbi' 'aşara*. Saltanat-ı Umân: Vizâretü'l-Evkâf ve's-Şuûni'd-Diniyye, 1422/2001.
- Şeybânî, Sultân b. Mübârek b. Hamed. *Silsiletü tîrasina'l-matbû'* b.y.: y.y., ts., Mektebetü's-şâmile el-İbâziyye.
- Şeybânî, Târık Sâsî. *el-İbâziyye usûlihâ ve e'lâmühâ ve eserühâ fî't-takrîbî beynel-mezâhibi'l-İslâmiyye*. Ribât: Isesco, 2013.
- Şimşek, M. Sait. *Kur'an'ın Anlaşılmasında İki Mesele*. İstanbul: Yöneliş, 1991.
- Şimşek, M. Sait. *Kur'an Kıssalarına Giriş*. İstanbul: Yöneliş, 1993.
- Şu'aylî, Süleyman b. Ali b. 'Âmir. *Menhecu's-Şeyh Muhammed b. Yusuf Ettafeyyî fî Tefsîrihi "Himyânu'z-Zâd"*. Ammân: el-Câmiatu'l-Ürdüniyye, Yüksek Lisans Tezi, 1996.
- Taberânî, Ebû'l-Kâsım Müsnidü'd-dünyâ Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb. *el-Mu'cemü'l-kebîr*. nşr. Hamdî Abdülmecîd es-Selefi. 25 Cilt. Kahire: Mektebetü İbn Teymiyye, 2. Basım, ts..
- Taberî, Muhammed b. Cerîr. *Câmi'u'l-beyân an te'vîli âyi'l-Kur'ân*. thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî. 25 Cilt. Kahire: Dâru Hicr, 1422/2001.
- Taberî, Muhammed b. Cerîr. *Târîhu't-Taberî*. thk. Muhammed Ebû'l-Fazl İbrahim. 11 Cilt. Kahire: Dâru'l-Meârif, 2. Basım, 1387/1967.
- Tabersî, Ebû Alî Emînüddîn el-Fazl b. el-Hasen b. el-Fazl. *Mecma'u'l-beyân fî tefsîri'l-Kur'ân*. 10 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Murtezâ, 1426/2005.
- Taddart. “E'lâm”. Erişim 24 Ağustos 2020. <http://www.taddart.org/?p=218#respond>.
- Tallây, İbrahim b. Muhammed. “Mukaddime”. *Teysîru't-tefsîr*. mlf. Muhammed b. Yusuf Ettafeyyî. Cezayir: Dâru't-Tevfikiyye, 2011.
- Tarhûnî, Muhammed b. Rızk. *et-Tefsîr ve'l-müfessirîn fî garbi ifrîkiyâ*. 2 Cilt. ed-Demmâm: Dâru İbni'l-Cevzi, 1426/2005.
- Teber, Hatice Cerrahoğlu. “Huvvârî”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. Erişim 13.07.2020. <https://islamansiklopedisi.org.tr/hevvari-mufessir>.

- Teber, Hatice Cerrahoğlu. *Hûd B. Muhakkem El-Huvvârî'nin Tefsirinde Yorum Yöntemi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2004.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre. *el-Câmi'u's-şâhîh*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir, Muhammed Fuâd Abdülbâkî, İbrâhîm Utve Avd. 5 Cilt. Kahire: Mektebetü Mustafa el-Bâbî el-Halebî, 2. Basım, 1395/1975.
- Tourath. Erişim 10 Ekim 2020.
<https://www.tourath.org/drmohamedsalahnacer.html>.
- Tu'ayme, Sâbir. *el-İbâziyye 'akideten ve mezheben*. Beyrût: Dâru'l-Cil, 1406/1986.
- Tûsî, Ebû Ca'fer Muhammed b. el-Hasen b. Alî. *et-Tibyân fî tefsîri'l-Kur'ân*, thk. Ahmed Habîb-Kasîr el-Âmilî. 10 Cilt. Beyrut: Dâru ihyâi't-türâsi'l-Arabî, ts..
- Ulyân, Muhammed Abdulfettâh. *Neş'etü'l-hareketi'l-İbâziyye fî'l-Basra*. Kahire: Dâru'l-Hidâye, 1994.
- Üzümlü, İlyas. "Mezhep". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 29/526-532. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Vâhidî, Ebû'l-Hasen Alî b. Ahmed b. Muhammed en-Nisâbü'rî. *Esbâbü'n-nüzûl*. thk. İsmâ b. Abdülmuhsin el-Humeydân. Demmâm: Dâru'l-İslâh, 2. Basım, 1412/1992.
- Vercelânî, Ebû Ya'kûb Yûsuf b. İbrâhîm es-Sedrâtî. *ed-Delîl ve'l-burhân li-ehli'l-uqûl*. thk. Sâlim b. Ahmed el-Hârisî 3 Cilt. Maskat: Vizâratü't-Türâs ve's-Sekâfe, 2. Basım, 1427/2006.
- Vergi, Abdülmelik. *Hûd b. Muhakkem el-Huvvârî ve Tefsirindeki Yöntemi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Vînten, Mustafa b. Nâsır. *Arâi'ş-Şeyh Muhammed b. Yusuf Ettafeyyîş el-Akadiyye*. Gardâye: el-Matba'at'ül-Arabiyye, 1417/1996.
- Yavuz, Ömer Faruk. "Kur'an'ın Temel Amaçlarının İfade Edilmesinde Bir Anlatım Tekniği Olarak "Kıssa"nın Rolü." *Mîlel ve Nihal* 6/1 (2009), 113-136.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Halku'l-Kur'ân". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 16.02.2022. <https://islamansiklopedisi.org.tr/halkul-kuran>
- Yavuz, Yusuf Şevki. "İcâzü'l-Kur'ân". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 24.12.2021. <https://islamansiklopedisi.org.tr/icazul-kuran>

- Yavuz, Yusuf Şevki. “Şefaât”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 38/412-415. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi. *Hak Dini Kur'an Dili*. sad. İsmail Karaman vd. 10 Cilt. İstanbul: Hikmet Neşriyat, ts..
- Yerinde, Adem. “Müşkilü'l-Kur'ân”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 18.09.2021. <https://islamansiklopedisi.org.tr/muskilul-kuran>
- Yeşilyurt, Temel. “Rü'yetullah”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 35/311-314. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Yılmaz, Nedim. *İ'câzü'l-Kur'an*. İstanbul: Fatih Yayınevi, 1984.
- Yıldız, Hakkı Dursun. “Abdullah b. Zübeyr b. Avvâm”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 1/145-146. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Yıldız, Harun. “Ali Yahya Muammer'in Çalışmalarında İbâdilik”, *e-Makalat Mezhep Araştırmaları* 8/1 (2015), 7-51.
- Yıldız, Harun. *Kendi Kaynakları Işığında Hâriciliğin Doğuşu ve Gelişimi*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2010.
- Yıldız, Metin. “Kelâmî Görüşleri Bağlamında İbâzîlerin Hâriciliği Meselesi”. *Kader* 16/2 (Aralık 2018), 294-318 .
- Yiğit, İsmail. “Tunus”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 41/385-388. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Yüce, Mustafa. “Ebû Sâkin Eş-Şemmâhî'nin “Metnü'd-Diyânât” Adlı Risalesi Bağlamında İbâziyye'nin Kelâmî Görüşleri”. *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 14/1 (2012), 221-255.
- Yücesoy, Hayrettin. “Mihne”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 16.02.2022. <https://islamansiklopedisi.org.tr/mihne>
- Zebîdî, Ebû'l-Feyz Muhammed el-Murtazâ b. Muhammed b. Muhammed b. Abdirrezzâk el-Bilgrâmî el-Hüseynî. *Tâciü'l-'arûs min cevâhiri'l-Kâmûs*. 40 Cilt. b.y.: Dâru'l-Hidâye, ts..
- Zehebî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Osmân. *Târîhu'l-İslâm ve vefeyâtü'l-meşâhîr ve'l-a'lâm*. thk. Ömer Abdusselâm et- Tedmîrî. 52 Cilt. Beyrût: Daru'l-Kitâbi'l-Arabî, 2. Basım, 1993.
- Zehebî, Muhammed Hüseyin. *et-Tefsîr ve'l-müfessirûn*. 2 Cilt. Kahire: Mektebetü Vehbe, ts.
- Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî. *el-Keşşâf 'an hakâiki'ğavâmizi't-tenzîl ve 'uyûni'l-ekâvîl fî vücûhi't-te'vîl*. 4 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-'Arabî, 3. Basım, 1407.
- Zerkeşî, Ebû Abdillâh Bedrüddîn Muhammed b. Bahâdır b. Abdillâh. *el-Burhân fî 'ulûmi'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Ebû'l-Fazl İbrahim. 4 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Ma'rife, 1376/1957.

Zügayşî, Su'âd. *Menhecü Hûd b. Muḥakkem el-Huvvârî fi't-tefsîr*. Batna: Câmi'atü Elhâc Lahzar Batna, Külliyyetü'l-'Ulûmi'l-İctimâ'iyye ve'l-'Ulûmi'l-İslâmiyye, Doktora Tezi, 2007.

Zürkânî, Muhammed Abdülazîm. *Menâhilü'l-'irfân fî 'ulûmi'l-Kur'ân*. 2 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-'İlmiyye, 4. Basım, 2003.

5.37.56.186/oman.moi. Erişim 25 Eylül 2020.

<http://5.37.56.186/topics/50/show/6669>

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1621

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 979

Kitap Adı: Mu‘âriz Haberler -Klasik Dönem Haneî Fıkıh Literatürü Özelinde-

Book Title: Contradictory Narrations -Within The Context of Classical Hanafi Jurisprudence Literature-

ISBN: 978-625-5576-34-7

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576347

Yazarlar | Authors: Ayşegül TOPRAK ŞAHİN | orcid.org/0000-0002-5569-7779

Kurum | Institution: Artvin Çoruh Üniversitesi

ROR ID: ror.org/02wcpmn42

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 206

Yayın Tarihi | Publication Date: Mayıs | May 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRH | İslam Hukuku | Religion & beliefs: Islam: law / Sharia law

BISAC: REL037040 | İslam / Hukuk | Religion / Islam / Law

THEMA: QRLM | İslam Hukuku / Fıkıh | Religion and belief: Islamic law / Sharia law

LC: KBP144 | Haneî Fıkıhı – Hadis Yorumu | Islamic law – Hanafites – Interpretation of Hadith

Atıf Bilgisi | Cite as: Toprak Şahin, Ayşegül. *Mu‘âriz Haberler -Klasik Dönem Haneî Fıkıh Literatürü Özelinde-*. Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abd b. Humeyd, Ebû Muhammed. *el-Müntehab min Müsnedi ‘Abd b. Humeyd*. nşr. es-Seyyid Subhî es-Sâmîrî, Mahmûd Muhammed Halîl. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, 1408.
- Abdürrezzâk, Ebû Bekr Abdürrezzâk b. Hemmâm. *el-Muşannef*. 12 Cilt. Beyrut, Lübnan: el-Mektebetü'l-İslâmî, 1403.
- Abdürrezzâk, Ebû Bekr Abdürrezzâk b. Hemmâm. *el-Muşannef*. 12 Cilt. Beyrut, Lübnan: el-Mektebetü'l-İslâmî, 1403.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh. *Müsnedü Aḥmed*. thk. Şuayb el-Arnaût. 12 Cilt. Beyrut: Cem‘iyyetu Merkezi'l-İslâmî, Dâri'l-Minhâc, 1431.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdullah. *Müsnedü'l-imam Aḥmed b. Ḥanbel*. nşr. Şuayb Arnaût - Âdil Mürşid vd. 50 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1421/2001.
- Akyüz, Hüseyin. “Kertenkelenin Öldürülmesi ile İlgili Hadislerin Tahlil ve Tenkidi”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 13/1 (2013), 173-214.
- Apaydın, H. Yunus. *İslam Hukuk Usulü*. Ankara: Bilimsel Araştırma Yayınları-BİLAY, 2018.
- Apaydın, H. Yunus. “Meşhur”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/368-371. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Arnaût, Şu‘ayb el-. *Tahrîcu Sünen-i Ebî Dâvud*. 7 Cilt. Lübnan: Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 1430.
- Auda, Jasser. *A Critique of the Theory of Abrogation*. ed. Adil Salahi. Leicester: The Islamic Foundation, 2019.
- Avnî, Şerif Hâtim el-. “Şer‘î Naslar Konusunda Cumhûr ile Hanefîler Arasındaki Tearuz Sorununu Giderme Yolları”. çev. Cevat Doğan. *Bitlis İslamiyat Dergisi* 2/1 (2020), 77-95.
- Aydın, Mustafa. “Namazda Ellerin Kaldırılmasına Dair Rivâyetlerin İsnad Açısından Değerlendirilmesi”. *Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/2 (2022), 1-46.
- Bedir, Murteza. *Fıkıh Mezhep Sünnet Hanefî Fıkıh Teorisinde Peygamberin Otoritesi*. İstanbul: Dem Yayınları, 2. Basım, 2017.

- Beroje, Sahip. “İmam Şâfiî'nin Nesih Anlayışı ve İlk Şâfiî Usulcülerin Buna Yönelik Eleştirileri”. *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/1 (2007), 53-82.
- Berzencî, Abdüllatif Abdülaziz el-. *et-Te'âruz ve't-tercîh*. 2 Cilt. Beyrut - Lübnan: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1413.
- Bezzâr, Ebû Bekir Ahmed el-. *Müsnedü'l-Bezzâr*. nşr. Âdil b. Sa'd. 18 Cilt. Medine: Mektebetü'l-Ülûm ve'l-Hikem, 1430.
- Bihârî, Muhibbullah b. Abdişşekûr el-. *Kitâbu Müsellemeti's-subût*. 2 Cilt. Kahire: el-Matba'atu'l-Hüseyniyye el-Mısriyye, 1. Basım, 1326.
- Boynukalın, Mehmet. “Neş'etu uşûlî'l-fıkhi'l-Ḥanefî ve tetavvurihî: 'Ârâ'u 'İsâ b. Ebân el-Uşûliyye ve medâ te'sîruhâ 'ale'l-fikrî'l-üşûliyyi'l-Ḥanefî”. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 35/2 (2008), 25-56.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed el-. nşr. Muhammed Züheyr b. Nâsır. 9 Cilt. Beyrut: Dâru Tavki'n-Necât, 1422.
- Burton, John. *The Sources of Islamic Law - Islamic Theories of Abrogation*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 1990.
- Cebûrî, Hüseyin Halef el-. *el-Akvâlu'l-uşûliyye li'l-İmâm Ebi'l-Ḥasen el-Kerhî*. Mekke, 1409.
- Cemil, Subhi Muhammed - Duman, Ali. “Usulcülere Göre Teâruz'un Hükmü”. *Hikmet Yurdu* 1/2 (2008), 189-202.
- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Alî el-. *el-Fuşûl fi'l-Uşûl*. nşr. Uceyl Câsim en-Neşemî. 4 Cilt. Kuveyt: Vizâretü'l-Evkâf ve's-Şu'ûnî'l-İslâmiyye, 1. Basım, 1405.
- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Alî el-. *Şerhu Muhtaşari't-Taḥâvî fi'l-fıkhi'l-Hanefî*. nşr. İsmetullah İnayetullah Muhammed - Said Bektaş. 8 Cilt. Beyrut - Medine: Dârü'l-Beşâirî'l-İslâmiyye - Dârü's-Sirâc, 1. Basım, 1431.
- Çakın, Kamil. “Hadisin Kur'ân'a Arzı Meselesi”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 34 (1985), 237-262.
- Çakır, Fatma. “İmam Şâfiî'nin Nesih Anlayışına Yönelik Eleştirilerin Usul İlmi Açısından Analizi”. *İlahiyat* 4 (2020), 5-20.
- Çatallar, Mehmet. *Klasik Dönem Hanefî Fıkıh Usûlü Literatüründe Nesih Kavramı: Debûsî ve Serahsî Örneği*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2010.

- Çiçek, İsmail. *Hanefîler ve Hadis Usûlü -İlk Beş Asır Özelinde-*. Bayburt: Bayburt Üniversitesi, Doktora Tezi, 2020.
- Dağlıoğlu, Ufuk. “Hanefî Fukahâsının Ebû Hureyre ve Rivâyetlerine Bakışı”. *İslami İlimler Araştırmaları Dergisi* 8 (2020), 1-24.
- Dârekutnî, Ebû'l-Hasen Alî ed-. *Sünenü'd-Dârekuṭnî*. nşr. Şuayb el-Arnaût. 6 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1425/2004.
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah ed-. *Sünenü'd-Dârimî*. 4 Cilt. Riyad: Dâru'l-Mugnî, 1412/2000.
- Debûsî, Ebû Zeyd Abdullâh ed-. *Taḳvîmu'l-edille fi' uşûli'l-fıkh*. nşr. Halîl Muhyiddin el-Meys. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1421.
- Debûsî, Ebû Zeyd Abdullah ed- - Kerhî, Ebu'l-Hasen el-. *Te'sîsu'n-naẓar ve yelîhi Risâletu'l-İmâm Ebi'l-Hasen el-Kerhî fi'l-uşûl*. nşr. Mustafa Muhammed ed-Dîmeşkî. Beyrut, Kahire: Dâru İbn Zeydûn, Mektebetu'l-Küllîyyâtî'l-Ezheriyye, bt.
- Deniz, Abdülbaki. *İslam Hukuk Metodolojisinde Te'vil*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2020.
- Dümeynî, Müsfir Azmullah ed-. *Meḳâyîsu naḳd-i mutûni's-sünne*. Riyad, 1984.
- Ebû Dâvud et-Tayâlisî, Süleyman b. Dâvud. *Müsnedü Ebî Dâvud et-Tayâlisî*. nşr. Muhammed b. Abdülmuhsin et-Türkî. 4 Cilt. Mısır: Dâru Hecer, 1420.
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el- Eş'as b. İshâk es-Sicistânî. 5 Cilt. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1413.
- Ebû Dâvud, Süleymân b. el- Eş'as b. İshâk es-Sicistânî. 4 Cilt. Beyrut, Lübnan: Dâru'l-Kitâbî'l-'Arabî, ts.
- Ebû Ya'lâ, Ahmed b. Alî. *Müsnedü Ebî Ya'lâ*. nşr. Hüseyin Selîm Esed. 13 Cilt. Dimaşk: Dâru'l-Me'mûn li't-türâs, 1410/1990.
- Ekşi, Ahmet. “Cessâs ve Serahsî'de Mütetekellimin Metoduna Dair İzler Bağlamında Neshin Aklî Delilleri (Nesih-Bedâ Ayrımı)”. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 33 (2019), 39-57.
- Esen, Hüseyin. “Serahsî'nin Nesih Anlayışı”. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 32 (2010), 9-40.
- Gül, Mutlu. *Hanefî Usûlünde Hadis Tenkidi*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2018.
- Gündüz, Mehmet Sadık. *İsâ b. Ebân'ın Sünnet Anlayışı*. İstanbul: Fatih Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2015.

- Hacıoğlu, Nejla. *el-Fusûl fi'l-Usûl' İsimli Eseri Bağlamında Cassâs'ın Hadis İlmindeki Yeri*. Ankara Üniversitesi, Doktora Tezi, 2010.
- Hacıoğlu, Nejla. "Yenilmesi Mübah Görülen Hayvanlar ile İlgili Hadis Rivâyetlerinin Değerlendirilmesi". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 19/1 (2019), 191-219.
- Haffif, Ali el-. *Muhâdârâtun fî esbâbi ihtilâfî'l-fukahâ*. Kahire: Câmiat-ut'd-Düveli'l-Arabiyye, 1956.
- İbn Balabân, Ebu'l-Hasen Emîr. *Şahîhi İbn Hibbân bi tertîbi İbn Balabân (el-İhsân fî takrîbi Şahîhi İbn Hibbân)*. nşr. Şu'ayb el-Arnâut. 18 Cilt. Beyrut: Mü'essesetü'r-Risâle, 1414.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr Abdullah. *el-Muşannef*. nşr. Muhamed 'Avvâme. 21 Cilt. Cidde: Dârü'l-Kible, 1427.
- İbn Ebû Şeybe, Ebû Bekr Abdullah. *el-Muşannef*. nşr. Muhamed 'Avvâme. 21 Cilt. Cidde: Dârü'l-Kible, 1427.
- İbn Huzeyme, Ebû Bekr Muhammed. *Şahîhu İbn Huzeyme*. nşr. Mahir el-Fahl. 4 Cilt. Riyâd: Dârü'l-Mîmân, 1430.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed. nşr. Şu'ayb Arna'ût v.dğr. 5 Cilt. Kahire: Dârü'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 1430.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed. nşr. Şu'ayb Arna'ût v.dğr. 5 Cilt. Kahire: Dârü'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 1430.
- İbnü'l-Cârûd, Ebû Muhammed en-Nisâbü'rî. *el-Müntekâ mine's-süneni ve'l-müsnedeti 'an Rasûlillah*. Kahire: Dârü't-Takvâ, 1428/2007.
- Jiaerfu, Atawuxi. *İbn Ebî Şeybe'nin Ebû Hanîfe'ye İtirazları*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Doktora Tezi, 2002.
- Kâsânî, Alâüddîn Ebû Bekr b. Mes'ûd b. Ahmed el-. *Bedâ'i'ü's-şanâ'i' fî tertîbi's-şerâ'i'*. 7 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kitâbi'l-Arabî, 1. Basım, 1402.
- Kayapınar, Hüseyin. "Ali el-Kârî'nin Teâruz Halindeki Haberlere Yönelik Değerlendirmeleri". *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 50 (2019), 133-154.
- Kebîr, Muhammed b. Abdilhâdî es-Sindî el-. *Behcetü'n-nazar fî şerhi Şerhi Nuhbeti'l-fiker*. nşr. Gülâm Mustafa el-Kâsımî. Haydarâbâd: Akademiyetu Şah Veliyyullah, bt.
- Keşmîrî, Muhammed Enver el-. *el-'Arfü's-şezî 'alâ Câmi'i't-Tirmizî*. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1428/2007.
- Koçak, Zeki. *İslam Hukuk Metodolojisinde Tearuzu Gidermede Tercih Yöntemi (Hanefî Uygulaması)*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Doktora Tezi, 2004.

- Koçkuzu, Ali Osman. *Hadiste Nâsîh - Mensûh Meselesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2022.
- Korkmaz, Ömer. “Usûlün Fürû’a Yansıması Bağlamında Cessâs’ın Âhâd Haber Anlayışı -Şerhu Muhtasari’t-Tahâvî Örneği-”. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 52 (2020), 269-297.
- Köktaş, Yavuz. *Günümüz Hadis Problemleri*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2013.
- Kudûrî, Ebû’l-Hüseyn Ahmed el-. *et-Tecrîd*. nşr. Muhammed Ahmed Ser-rac, Ali Cuma Muhammed. 12 Cilt. Kahire: Darû’s-Selâm, 1427.
- Leknevî, Ebû’l-Hasenât Muhammed Abdülhay. *el-Ecvibetü’l-fazıla li’l-es’ileti’l-aşreti’l-kâmile*. nşr. Abdülfettah Ebû Gudde. Beyrut: Mektebü’l-Matbûati’l-İslamiyye, 1426.
- Mâlik b. Enes, Ebû Abdillâh el-Asbahî. *Muvatta’ (Şeybânî rivâyeti)*. nşr. Abdülvehhâb Abdüllatif. Kahire: Vizâretü’l-Evkâf Re’îsu’l-Mecli-si’l-A’lâ li’s-Şu’ûni’l-İslâmiyye, 1. Basım, 1414.
- Mâlik, Ebû Abdillâh el-Asbahî İmâm. 2 Cilt. Abu Dabi: Mü’essesetü Zeyd b. Sultan, 1425.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed el-. *Te’vîlâtü’l-Kur’ân*. nşr. Ahmet Vanlıoğlu. 18 Cilt. İstanbul: Dârü’l-Mîzân, 2005.
- Melchert, Christopher. “IX. [III.] Yüzyıl Boyunca Nesih: Şafiî, Ebû Ubeyd, Muhâsibî ve İbn Kuteybe”. çev. Nail Okuyucu. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 40/1 (2011), 201-222.
- Melchert, Christopher. “Qur’anic Abrogation Across the Ninth Century: Shâfi’î Abû ‘Ubayd, Muḥāsibî, and Ibn Qutaybah”. *Studies in Islamic Legal Theory*. ed. Bernard G. Weiss. 75-98. Leiden, Boston, Köln: Brill, 2002.
- Merginânî, Ebû’l-Hasen Burhânüddîn Alî el-. *el-Hidâye şerhu Bidâyet-i’l-mubtedî*. 4 Cilt. Riyâd: el-Mektebetü’l-İslâmiyye, bt.
- Mevsilî, Abdullah b. Mahmud el-. *el-İhtiyâr li-ta’lîli’l-Muhtâr*. 5 Cilt. Beyrut: Dârü’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1356.
- Müslim, Ebû’l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc. 8 Cilt. Beyrut: Dârül-Cîl, 1334.
- Nesâî, Ebû Abdirrahmân Ahmed en-. 2 Cilt. Beyrut: Dârü’l-Ma’rife, 1428.
- Ömerî, Nâdiye Şerîf el-. *en-Nesh fî dirâsâti’l-uşûliyyîn (Dirâse Muḥârene)*. Beyrut: Mü’essesetü’r-Risâle, 1405/1985.

- Özben Dokak, Zübeyde. *Maveraiinnehir Hanefî Usûlünde Sünnet V.-VIII. Asırlar Çerçevesinde Mukayeseli Bir Yaklaşım*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2020.
- Özdemir, Merve. *Cessâs'ın Nesih Anlayışı*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- Özer, Salim. *Debbusi'nin "el-Esrar fi'l-usul ve'l-furu'" Adlı Eserinin Tahkik ve Tahlili*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, 1997.
- Pezdevî, Ebu'l-Hasen Ali b. Muhammed el- - Buhârî, Abdülaziz el-. *Keşfi'l-esrâr 'an Uşûli Faḥri'l-islâm el-Pezdevî*. 4 Cilt. İstanbul: Şirketu's-Sahâfeti'l-Osmaniyye, 1308.
- Rana, M. Akram. "Hanafi Doctrine of Naskh (Abrogation)". *Hamrard Islamicus* 22/3 (1999), 67-70.
- Sarmini, Mohamad Anas - Güler, Ayşe. "Hanefî Mezhebinde Âhâd Hadisin Otoritesi ve Muhaddislerin Bu Konudaki Etkisi -Yolculukta Namazların Birleştirilmesi Örneği-". *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 20/2 (2020), 570-590.
- Saymerî, Hüseyin b. Ali es-. *Kitâbu Mesâ'ili'l-hilâf fî uşûli'l-fikh li's-Saymerî*. nşr. Abdelouahad Jahdani. Marsilya: The University of Provence, Doktora Tezi, 1991.
- Serahsî, Ebû Bekr Şemsüleimme Muhammed es-. *el-Mebsût*. 31 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Ma'rife, 1409.
- Serahsî, Ebû Bekr Şemsüleimme Muhammed es-. *Uşûli's-Serahsî*. nşr. Ebû'l-Vefa el-Afgânî. 2 Cilt. Haydarâbâd: Lecnetü İhyâ'i'l-Me'âri-fi'l-Nu'mâniyye, 1372.
- Sindî, Muhammed b. Abdilhâdî es-. *Sünenü'n-Nesâi bi-şerhi's-Suyûtî ve Hâşiyetu's-Sindî*. 5 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Marife, 1420.
- Sindî, Muhammed Ekrem es-. *İm'ânu'n-naẓar fî tavdîhi Nuḥbeti'l-fiker*. nşr. Ğulâm Mustafa el-Kâsımî. y.y., bt.
- Şafîî, Muhammed b. İdris eş-. *er-Risâle*. nşr. Ahmed Muhammed Şâkir. Kahire, 1938.
- Şener, Mehmet. "Avret". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/125-126. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Şeybânî, Ebû 'Abdullâh Muhammed b. el-Ḥasen eş-. *el-Âşâr*. thk. Ebu'l-Vefâ el-Efgânî. 2 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2. Basım, 1413/1993.

- Şeybânî, Muhammed b. el-Hasan eş-. *el-Hucce ‘alâ ehli’l-Medîne*. nşr. Mehdî Hasen el-Geylânî. 4 Cilt. Beyrut: ‘Âlemü’l-Kütüb, 1. Basım, 1403.
- Şeybânî, Muhammed b. el-Hasan eş-. *Kitâbü’l-Âşâr*. nşr. Ebu’l-Vefâ’ el-Afgânî. 2 Cilt. Beyrut: Dârü’l-Kütübî’l-‘İlmiyye, 1414.
- Taberânî, Ebü’l-Kâsım Süleymân et-. *el-Mu‘cemü’l-evsaf*. nşr. Tânk b. İvazullah – Abdülmuhsin b. İbrâhim el-Hüseynî. 10 Cilt. Kahire: Dârü’l-Harameyn, 1416/1995.
- Taberânî, Ebü’l-Kâsım Süleymân et-. *el-Mu‘cemü’l-kebîr*. nşr. Hamdî Abdülmecîd es-Selefi. 25 Cilt. Kahire: Mektebetü İbn Teymiyye, ts.
- Taberânî, Ebü’l-Kâsım Süleymân et-. *el-Mu‘cemü’s-sağîr*. 2 Cilt. Beyrut: el-Mektebetü’l-İslâmî, 1405/1985.
- Tahâvî, Ebû Ca’fer Ahmed et-. *Şerhu me‘âni’l-âşâr*. nşr. Muhammed Seyyid Cadelhak - Muhammed Zührî en-Neccâr. 5 Cilt. Kahire: ‘Âlemü’l-Kütüb, 1. Basım, 1415/1994.
- Tahâvî, Ebû Ca’fer Ahmed et-. *Şerhu müşkili’l-âşâr*. nşr. Şuayb el-Arnaût. 16 Cilt. Beyrut: Mü’essesetü’r-Risâle, 1415/1994.
- Tehânevî, Eşref Ali et-. *Câmi’u’l-âşâr*. Deoband: Matbaatü’l-Kâsimî, bt.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed et-. nşr. Beşâr ‘Avvâd Ma’rûf. 6 Cilt. Beyrut: Dârü’l-Garbi’l-İslâmî, 1419.
- Topal, Şevket - Keskin, Zahide. “Uygulama ve Delilleri Açısından Dört Mezhebe Göre Namazda Ellerin Durumu”. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 28 (2016), 391-415.
- Topgül, Enes. “Ebu Zeyd ed-Debusi’nin Sünnet/Hadis Anlayışı: Takvîmu’l-Edille Çerçevesinde Bir İnceleme”. *İslam Hukuku Araştırma Dergisi* 17 (2011), 75-104.
- Toprak, Ayşegül - Köktaş, Yavuz. “Klasik Dönem Hanefî Âlimlerin Neshe İhtimali Olmayan Durumlarda Haberlerin Te‘âruzuna Yaklaşımı: Hz. Peygamber’in Meymûne ile Evliliği”. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)* 22/1 (2022), 386-399.
- Turhan, Halil İbrahim. “Hicrî İlk Beş Asırda Hanefî Fıkıh Usûlünde Muâzır Haber Nazariyesi”. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 21/3 (2017), 1825-1872. <https://doi.org/10.18505/cuid.344405>
- Türkmânî, Abdülmecîd. *Dirâsâtun fî uşûli’l-hadîs ‘alâ menheci’l-Hanefiyye*. nşr. Muhammed Abdülhalim en-Nu‘mânî. Menşûrâtü Dâri Nu‘mân - Mektebetü’s-Saade, 1430.

- Uğur, Seyit Mehmet. “Cessâs’ın Şerhu Muhtasari’t-Tahâvî İsimli Eserindeki Asıl Teriminin Mâhiyeti ve Asılların İşlevleri Üzerine Bir İnceleme”. *Hitit İlahiyat Dergisi* 20/2 (2021), 775-804.
- Ümütlü, Mehmet. “Hicrî V. Asır Hanefî Fıkıh Usulü Çevresinin Nesih Algısı – (Debûsî Örneği)”. *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/11 (2019), 147-168.
- Ünal, Halit. “Arâyâ”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 3/337. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Ünal, İsmail Hakkı. *İmam Ebu Hanife’nin Hadis Anlayışı ve Hanefî Mezhabinin Hadis Metodu*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2018.
- Yargı, Mehmet Ali. *Meşhur Sünnetin Dindeki Yeri*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2009.
- Yazıcı, Yunus. *İsâ b. Ebân’ın Hadis-Sünnet Anlayışı*. Ankara: İlâhiyat Yayın, 2018.
- Yeniçeri, Celal. “Müzâbene”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/232-233. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Yıldız, Abdullah. “Serahsî’nin Hadis Anlayışı-II Nesh ve İhtilâfu’l-hadis-le Alakalı Meseleler”. *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8 (1999), 255-298.
- Yılmaz, Muharrem. “Nassa Ziyâde Problemi ve Fikhî İhtilâflara Etkisi (Hanefî ve Şâfiî Mezhepleri Örneğinde)”. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5/1 (2018), 1-28.
- Yiğit, Metin. *İlk Dönem Hanefî Kaynaklarına Göre Ebu Hanife’nin Usul Anlayışında Sünnet*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2013.
- Yüksek, Ali. “İslam Fıkıhına Göre Kadınların Âdet ve Lohusalık Günlerinde Mescitlere Giriş Sorunu”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 41 (2016), 77-97.
- Zeyd, Mustafa. *en-Nesh fi’l-Ḳur’âni’l-Kerîm*. Mısır: Dârü’l-Vefâ, 1987.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1624

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 981

Kitap Adı: Ebu't-Tayyib et-Taberî'nin Fıkıh Anlayışı -*et-Ta'likatü'l-Kübrâ* Bağlamında-

Book Title: Abu al-Tayyib al-Tabari's Understanding of Jurisprudence -In the Context of *al-Ta'liqat al-Qubra*

ISBN: 978-625-5576-33-0

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576330

Yazarlar | Authors: Esra IŞIK İLHAN | orcid.org/0009-0009-9625-2977

Kurum | Institution: Bitlis Eren Üniversitesi

ROR ID: ror.org/ 00mm4ys28

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 387

Yayın Tarihi | Publication Date: Haziran | June 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAM2 | İslam Hukuku | Islamic law

BISAC: REL037040 | Din / İslam / Hukuk | Religion / Islam / Law

THEMA: QRAM2 | İslam hukuku | Islamic law

LC: KBP144 | İslam Hukuku – Fıkıh – Şâfiî Mezhebi | Islamic law – Fiqh – Shafi'i school

Atıf Bilgisi | Cite as: Işık İlhan, Esra. *Ebu't-Tayyib et-Taberî'nin Fıkıh Anlayışı -et-Ta'likatü'l-Kübrâ Bağlamında-*. Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- ‘Abbâdî, Ebû ‘Asım Muhammed b. Ahmed el-. *Tabakâtu’l-fukahâi’s-Şâfiyye*. thk. Gösta Vitestam. E. J. Brill, 1964.
- Abdürrezzâk es-San‘ânî, Ebû Bekir. *el-Musannef*. thk. Merkezî’l-Buhûs ve Tekniyetü’l-Ma‘lûmât. Kâhire: Dâru’t-Te’sîl, 2. Basım, 2016.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Mervezî. *el-Müsned*. thk. Şuayb el-Arnaût vd. Beyrut: Müessesetü’r-Risâle, 2001.
- Akay, İhsan. *Şâfiî Usûl Geleneğinde İmâm Şâfiî’ye Muhalif Usûlî Görüşler*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2015.
- Akoğlu, Muharrem. “Büveyhîler’in Mezhebî Eğilimleri/Politikaları Üzerine”. *Bilimname* 17/2 (2009).
- Âmidî, Seyfüddîn Alî b. Muhammed el-. *el-İhkâm fî usûli’l-ahkâm*. thk. Abdurrezzâk ‘Affî. Riyad: Müessesetü’n-Nûr, 1967.
- Apaydın, H. Yunus. “İhtiyat”. *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 21/577-579. İstanbul, 2000.
- Aslan, Mehmet Selim. “Şâfiî Mezhebinde Şer‘u Men Kablenânın Hüccet Değeri Üzerine Bir Değerlendirme”. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 22/2 (2018), 1035-1057. <https://doi.org/10.18505/cuid.440015>
- Aybakan, Bilal. “Ebû’t-Tayyib et-Taberî”. *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 39/313-314. İstanbul, 2010.
- Aybakan, Bilal. *İmâm Şâfiî ve Fıkıh Düşüncesinin Mezhepleşmesi*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2. Basım, 2011.
- Aybakan, Bilal. “Şâfiî”. *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 38/223-233. İstanbul, 2010.
- Aybakan, Bilal. “Şâfiî Mezhebi”. *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 38/233-247. İstanbul, 2010.
- Aybakan, Bilal. “Şîrâzî, Ebû İshâk”. *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 39/184-186. İstanbul, 2010.
- Aydınlı, Abdullah. “es-Sünen”. *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 38/148. İstanbul, 2010.
- ‘Âzimî, Abdullâh Fellâh el-. *el-İhtiyârâtü’l-fıkhiyye li’l-Kâdî Ebi’t-Tayyib et-Taberî*. Mısır: Minye Üniversitesi, Doktora Tezi, 2019.

- Bâcî, Ebû'l-Velîd Süleymân b. Halef b. Sa'd et-Tücîbî el-. *İhkâmu'l-fusûl fî ahkâmî'l-usûl*. thk. Abdullah Muhammed el-Cübûrî. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1989.
- Bağdatlı İsmail Paşa. *Hediiyetü'l-'arifîn esmâü'l-müellifîn ve âsârü'l-mu-sannifîn*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, ts.
- Bâhüseyn, Yakub b. Abdülvehhâb el-. *et-Tahrîc 'inde'l-fukahâ ve'l-usûliyyîn*. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1993.
- Bakır, Musa Kazım. *Horasan Şâfîliği ve Râfî*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019.
- Bardakoğlu, Ali. "İstishâb". *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 23/376-381. İstanbul, 2001.
- Begavî, Ebû Muhammed Muhyissünne el-Hüseyn b. Mes'ûd el-Ferrâ el-. *et-Tehzîb*. thk. Âdil Ahmed Abdülmevcûd - Ali Muhammed Muav-vaz. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1997.
- Beydâvî, Nâsirüddîn Ebû Saîd Abdullâh b. Ömer b. Muhammed el-. *el-Gâyetü'l-kusvâ fî dirâyeti'l-mezheb*. thk. Ali Muhyiddin el-Kara-dâğî. Beyrut: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 2008.
- Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed b. Hüseyin el-. *es-Sünenü'l-kebîr*. thk. Doktor Abdullah b. Abdilmuhsin et-Türkî. Kâhire: Merkezü Hicr li'l-Buhûs ve'd-Dirâsât, 2011.
- Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed b. Hüseyin el-. *Menâkibu's-Şâfî*. thk. Seyyid Ahmed Sakr. 2 Cilt. Kâhire: Dâru't-Turâs, 1970.
- Bilik, Abdurrahim. *Fıkıhın Bir Alt Disiplini Olarak İlmu'l-Hilaf*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2018.
- Bozkurt, Nahide. *Abbâsîler*. İstanbul: İSAM Yayınları, 7. Basım, 2020.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail el-. *el-Câmi'u's-sahîh*. thk. Mustafa Dîb el-Buğâ. Dimeşk: Dâru İbn Kesîr, 5. Basım, 1993.
- Cuçaym, Numân. *Medhal ila'l-Mezhebi's-Şâfî - ricâluhû ve usûluhû ve kü-tübühû ve istalâhâtuhû*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2011.
- Cüveynî, Ebû'l-Meâlî Rüknuddîn Abdülmelik b. Abdillâh b. Yûsuf el-. *el-Burhân fî usûli'l-fikh*. thk. Salâh b. Muhammed b. Uveyde. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1997.
- Cüveynî, Ebû'l-Meâlî Rüknuddîn Abdülmelik b. Abdillâh b. Yûsuf el-. *Nihâyetü'l-matlab fî dirâyeti'l-mezheb*. thk. Abdülazîm Mahmûd ed-Dîb. Dâru'l-Minhâc, 2007.

- Çakan, İsmail Lütü. "Dârekutnî". *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 8/488-490. İstanbul, 1993.
- Dârekutnî, Ebû'l-Hasen Alî b. Ömer b. Ahmed ed-. *es-Sünen*. thk. Şuayb el-Arnaût vd. Beyrut: Müessesü'r-Risâle, 2004.
- Demîrî, Kemalüddîn Muhammed b. Musa Ebu'l-Bekâ ed-. *en-Necmu'l-vehhâc fî şerhi'l-Minhâc*. Cidde: Dâru'l-Minhâc, 2004.
- Dimyâtî, Ebû Bekir Osman b. Muhammed ed-. *İ'ânetü't-tâlibîn 'alâ elfâzi Fethi'l-mu'în*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1997.
- Duman, Soner. *Şâfiî'nin Kıyas Anlayışı*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2007.
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî. *es-Sünen*. thk. Şuayb el-Arnaût - Muhammed Kâmil Kurra Belelî. Beyrut: Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 2009.
- Ebû 'Ubeyd, Kâsım b. Sellâm b. Abdillâh el-Herevî. *el-Emvâl*. thk. Halîl Muhammed Herrâs. Beyrut: Dâru'l-Fikr, ts.
- Ebû Ya'lâ el-Ferrâ', Muhammed b. el-Hüseyn b. Muhammed b. Halef. *el-'Udde fî usûli'l-fikh*. thk. Ahmed b. Ali b. Seyr el-Mübârekî. Riyad, 2. Basım, 1990.
- Ebu'l-Fidâ, 'Imâduddîn İsmâîl b. Alî b. Mahmud. *el-Muhtasar fî ahhâri'l-beşer*. Mısır: el-Matbaatu'l-Huseyniyyetu'l-Misriyye, ts.
- Eşit, Davut. "el-Kâdî Ebu't-Tayyib et-Taberî ve Fıkıh Usûlî". ed. Ayşegül Ayyıldız. *5. International Anatolian Scientific Research Congress, July 21-23, 2023/ Hakkari*, 1294-1299.
- Eşit, Davut. *Hicrî IV-V. Asırlarda Irak-Horasan'da Şâfiî Fıkıh Usûlihinin Gelişimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2017.
- Gazâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed el-. *el-Mustasfâ*. thk. Muhammed Abdüsselâm Abdu's-Şâfi. Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1993.
- Gazâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed el-. *el-Vasît fî'l-mezheb*. thk. Ahmed Mahmûd İbrâhim - Muhammed Muhammed Tâmir. Kâhire: Dâru's-Selâm, 1997.
- Gıtrîfî, Ebû Ahmed Muhammed b. Ahmed b. Hüseyin el-. *Cüz'ü'l-hadîs*. thk. Âmir Hasan Sabri. Lübnan: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1997.
- Güler, Hasan. *Şâfiîlerde Mezhep İçi Tercih ve Usûlî*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021.

- Güner, Ahmet. “Büveyhîler Dönemi ve Çok Seslilik”. *D.E.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12 (1999), 47-72.
- Habeşî. *Câmi'ü's-şurûh ve'l-hevâşî*. 3 Cilt. Birleşik Arap Emirlikleri: el-Mecme'u's-Sakafî, 2004.
- Hâlid Ebu'l-Mecd Hasan Muhammed. *el-Ârâu'l-usûliyye li'l-Kâdî Ebi't-Tayyib et-Taberî fîmâ yete'allaku bi'l-edilleti'l-icmâliyye cem'an ve tevsîkan ve dirâseten*. Mısır: Minye Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- Haral Yalçı, Nurhayat. *İlk Beş Asır Usulî'l-Fıkıh Literatüründe İstıshab Delili*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2008.
- Hasan İbrahim Hasan. *Târîhu'l-İslâm es-siyâsî ve'd-dînî ve's-sekâfî ve'l-ictimâî*. Beyrut: Dâru'l-Cîl, 1996.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekir Ahmed b. Alî. *el-Fakîh ve'l-mütefakkîh*. thk. Ebû Abdîrahmân Âdil b. Yusuf el-Garâzî. Suudi Arabistan: Dâru İbni'l-Cevzî, 2. Basım, 1999.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekir Ahmed b. Ali. *Târîhu Bağdâd*. thk. Mustafâ Abdulkâdir 'Atâ. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2004.
- Hatîb et-Tebrîzî, Muhammed b. Abdillâh. *Mişkâtü'l-mesâbîh*. thk. Muhammed Nâsiruddîn el-Elbânî. Beyrut: el-Mektebetü'l-İslâmî, 1985.
- Heyto, Muhammed Hasan. *el-İctihâd ve tabakâtü müctehidî's-şâfiyye*. Beyrut: Müessesü'r-Risâle, 1988.
- Hısnî, Ebû Bekir b. Muhammed Takiyuddîn el-. *Kifâyetü'l-ahyâr fî halli Gayeti'l-ihtisâr*. thk. Ali Abdulhamîd Baltacî - Muhammed Vehbî Süleymân. Dimeşk: Daru'l-Hayr, 1994.
- Işık, Mustafa. “İbn Huzeyme”. *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 20/79-81. İstanbul, 1999.
- İbn Abdülberr en-Nemerî. *el-İntikâ' fî fedâili's-selâseti'l-eimmeti'l-fukahâ'*. Kâhire: Mektebetü'l-Kudsî, 1931.
- İbn Âbidîn, Muhammed Emîn b. Ömer b. Abdilazîz. *Reddû'l-muhtâr 'ale'd-Dürri'l-muhtâr*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 2. Basım, 1966.
- İbn Akîl, Ebu'l-Vefâ Alî el-Bağdâdî. *el-Vâdih fî usûli'l-fıkıh*. thk. Abdullah b. Abdilmuhsin et-Türkî. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1999.
- İbn Bâdîş, 'îmâduddîn Ebi'l-Mecd İsmâîl b. Ebi'l-Berekât. *el-Muğnî fi'l-inbâi 'an garîbi'l-Mühezzebe ve'l-esmâi*. thk. Doktor Mustafa Abdulhafız Sâlim. Mekke: Mektebetü't-Ticâriyye, 1991.

- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekir Abdullah b. Muhammed. *el-Musannef*. thk. Sa'd b. Nâsır b. Abdilazîz Ebû Habîb eş-Şeserî. Riyad: Dâru Küñûz, 2015.
- İbn Ebî Üsaybi'a. *'Uyûnu'l-enbâ fî tabakâtî'l-etebbâ*. thk. Nizâr Rıdâ. Beyrut: Dâru Mektebeti'l-Hayat, 1965.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ahmed b. Ali b. Muhammed. *Bulûğu'l-merâm min edilleti'l-ahkâm*. thk. Semîr b. Emîn ez-Zührî. Riyad: Dâru'l-Felak, 7. Basım, 2003.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ahmed b. Ali b. Muhammed. *Lisânu'l-mîzân*. thk. Abdulfettâh Ebû Gudde. Beyrut: Mektebetü'l-Metbuâtî'l-İslâmiyye, 2002.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ahmed b. Ali b. Muhammed. *Nüzhetü'n-nazar fî tavzîhi Nuhbeti'l-fiker*. thk. Nûreddin İtr. Dimeşk: Matbaatu's-Sabâh, 3. Basım, 2000.
- İbn Hacer el-Heytemî, Ahmed b. Muhammed b. Ali. *Tuhfetü'l-muhtâc fî şerhi'l-Minhâc*. Mısır: el-Mektebetü't-Ticâriyyeti'l-Kübrâ, 1983.
- İbn Hallikân, Ebu'l-Abbâs Şemsuddîn Ahmed b. Ebi Bekr. *Ve-fayâtu'l-a'yân ve enbâu ebnâiz'z-zamân*. thk. Doktor Hasan Abbâs. Beyrut: Dâru Sâdır, 1978.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Alî b. Ahmed. *el-Muhallâ*. thk. Abdülgaffâr Süleymân el-Bindârî. Beyrut: Dâru'l-Fikr, ts.
- İbn Kâdî eş-Şühbe, Ebû Bekr Muhammed b. Amr b. Muhammed. *Tabakâtu'l-fukahâ*. thk. el-Hâfız Abdulalîm Hân. Haydarâbâd: Vizâretü'l-Meârif, 1978.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ İsmâîl b. Ömer. *el-Bidâye ve'n-nihâye*. thk. Abdülâlâh b. Abdilmuhsin et-Türkî. Beyrut: Dâru Hicr li't-Tibâ'a ve'n-Neşr ve't-Tevzî' ve'l-İlân, 1997.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ İsmâîl b. Ömer. *Tabakâtü's-Şâfi'iyye*. thk. Abdülhafız Mansûr. Beyrut: Dâru'l-Medâri'l-İslâmî, 2004.
- İbn Kudâme, Ebû Muhammed Muvaffakuddîn Abdullah b. Ahmed. *el-Muğnî*. thk. Doktor Abdullah b. Abdilmuhsin et-Türkî - Doktor Abdulfettâh Muhammed el-Hulvî. Riyad: Dâru Alemi'l-Kütüb, 3. Basım, 1997.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezid. *es-Sünen*. thk. Şuayb el-Arnaût vd. Beyrut: Dâru'r-Risâle el-Alemiyye, 2009.
- İbn Mâkûlâ, Ebû Nasr Alî b. Hibetillâh b. Alî el-İclî. *el-İkmâl fî ref'i'l-irtiyâb 'ani'l-mü'telif ve'l-muhtelif mine'l-esmâ' ve'l-künâ ve'l-ensâb*.

- thk. Abdurrahman b. Yahyâ el-Muallimî el-Yemânî. Haydarâbâd: Dâiretü'l-Meârifî'l-'Usmâniyye, 1961.
- İbn Nüceym, Zeynüddîn b. İbrâhîm b. Muhammed el-Mısırî. *el-Bahru'r-raîk Şerhu Kenzi'd-dekâik*. Kâhire: Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmî, 2. Basım, ts.
- İbn Receb, Ebu'l-Ferec Zeynüddîn Abdurrahmân b. Ahmed. *ez-Zeyl 'ala tabakâti'l-Hanâbile*. thk. Abdurrahmân b. Süleymân el-'Üseymîn. Riyad: Mektebetu'l-'Ubeykân, 2005.
- İbn Teymiyye, Ebu'l-Abbâs Takıyüddîn Ahmed b. Abdülhalîm. *et-Tis'î-niyye*. thk. Muhammed b. İbrahim el-'Aclân. Riyad: Mektebetü'l-Meârif li'n-neşr ve't-Tevzî', 1999.
- İbnu'l-Attâr, Alâeddîn Alî b. İbrâhîm b. Dâvûd b. Süleymân. *Tuhfetü'l-tâlibîn fî tercemeti'l-İmâm Muhyiddîn*. thk. Ebû Ubeyde Meşhûr b. Hasan Âlû Selmân. Amman: Dâru'l-Eseriyye, 2007.
- İbnu'l-Cevzî, Ebu'l-Ferec Abdurrahmân b. Ali b. Muhammed. *el-Muntazam fî târîhi'l-mulûk ve'l-ümem*. thk. Mustafâ Abdulkâdir 'Atâ - Muhammed Abdulkadir 'Atâ. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1995.
- İbnu'l-İmâd, Şihâbuddîn Ebi'l-Felâh Abdulhayy. *Şezerâtü'z-zeheb fî ahbâr-i men zeheb*. thk. Abdulkâdir el-Arnâût - Mahmud el-Arnâût. Beyrut: Dâru İbn Kesîr, 1989.
- İbnu's-Salâh, Ebu Amr Takıyüddîn Osman b. Abdurrahmân eş-Şehrezûrî. *Edebü'l-müftî ve'l-müstefî*. thk. Muvaffak b. Abdullâh b. Abdulkâdir. Beyrut: Mektebetü'l-Ulûm ve'l-Hikem, 1986.
- İbnu's-Salâh, Ebu Amr Takıyüddîn Osman b. Abdurrahmân eş-Şehrezûrî. *Tabakâtu'l-fukahâi's-Şâfi'iyye*. thk. Muhyiddîn Ali en-Necîb. Beyrut: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1992.
- İbnü'l-Esîr, Ebü'l-Hasen İzzüddîn Alî b. Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî. *el-Kâmil fî't-târîh*. thk. Ömer Abdusselâm Tedmirî. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1997.
- İbnü'l-Kâs, Ebu'l-Abbâs Ahmed b. Ebî Ahmed et-Taberî. *et-Telhîs*. thk. Ali Muhammed Muavvaz - Âdil Ahmed Abdülmevcûd. Mekke: Mektebetu Nezzâr Mustafa el-Bâz, 1995.
- İbnü'l-Münzir, Ebû Bekr Muhammed b. İbrâhîm en-Nîsâbü'rî. *el-Evsat fî's-sünen ve'l-icmâ' ve'l-ihtilâf*. thk. Ebû Hammâd Sagîr Ahmed b. Muhammed Hanîf. Riyad: Dâru Taybe, 1985.

- İbnü'r-Rıf'a, Ebü'l-Abbâs Necmüddîn Ahmed b. Muhammed b. Alî el-Ensârî. *Kifâyetü'n-nebîh fî şerhi't-Tenbîh*. thk. Mecdî Muhammed Surûr Bâslûm. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2009.
- İbnü's-Sübkî, Tâcuddîn Ebû Nasr Abdulvehhâb. *Ref'u'l-hâcib 'an Muh-tasari İbni'l-Hacîb*. thk. Âdil Ahmed Abdülmevcûd Ali Muhammed Muavvaz. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, 1999.
- İbnü's-Sübkî, Tâcuddîn Ebû Nasr Abdulvehhâb. *Tabakâtu's-Şâfi'îyye-ti'l-kübrâ*. thk. Mahmûd Muhammed et-Tanâhî - Abdülfettâh Muhammed el-Hulv. Kâhire: Hicr li't-Tibâ'a ve'n-Neşr ve't-Tevzî' ve'l-İlân, 2. Basım, 1992.
- İlgin, Esmâ. *Ebu't-Tayyib et-Taberî'nin et-Ta'likatü'l-kübrâ fî'l-fürû' İsim-li Eserinin Hilâf İlmi Açısından İncelenmesi (Kitabü'l-gasb Özelinde)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024.
- İmrânî, Ebü'l-Hüseyn Yahya b. Ebi'l-Hayr el-. *el-Beyân fî mezhebi'l-İmâm eş-Şâfiî*. thk. Kâsım Muhammed en-Nûrî. Cidde: Dâru'l-Minhâc, 2000.
- İsnevî, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdürrahîm b. el-Hasen b. Alî el-. *el-Hidâye ilâ evhâmi'l-Kifâye*. thk. Mecdî M. Sürûr Sa'd Bâslûm. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2009.
- İsnevî, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdürrahîm b. el-Hasen b. Alî el-. *el-Mühimmât fî şerhi'r-Râfi'î ve'r-Ravza*. thk. Ebu'l-Fadl ed-Dimyâtî - Ahmed b. Ali. Beyrut: Merkezü't-Türâsi's-Sekâfi el-Mağribî-ed-Dâru'l-Beydâ, 2009.
- İsnevî, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdürrahîm b. el-Hasen b. Alî el-. *Nihâyetü's-su'l şerhu Minhâci'l-vusûl*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1999.
- Kâdî Abdülvehhâb, Ebû Muhammed b. Alî b. Nasr el-Bağdâdî. *el-İşrâf 'alâ nüketi mesâili'l-hilâf*. thk. el-Ceyb b. Tâhir. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 1999.
- Kâdî Abdülvehhâb, Ebû Muhammed b. Alî b. Nasr el-Bağdâdî. *el-Ma'ûne 'alâ mezhebi 'âlimi'l-Medîne*. thk. Hamîş Abdulhakk. Mekke: Mek-tebetü't-Ticâriyye, ts.
- Kâdî Hüseyin, Ebû Alî el-Hüseyn b. Muhammed b. Ahmed el-Merver-rûzî. *et-Ta'lika*. thk. Ali Muhammed Muavvaz - Âdil Ahmed Abdülmevcûd. 2 Cilt. Mekke: Mektebetu Nezzâr Mustafa el-Bâz, 1995.

- Kaffâl eş-Şâşî, Ebû Bekir Muhammed b. Ahmed. *Hilyetü'l-ulemâ fî ma'rifeti mezâhibi'l-fukahâ*. thk. Yasin Ahmed İbrâhim Derâdeke. Amman: Mektebetü'r-Risâleti'l-Hadîse, 1988.
- Kallek, Cengiz. "Mudârebe". *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 30/358-362. İstanbul, 2005.
- Kandemir, M. Yaşar. "Ebû Dâvûd es-Sicistânî". *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 10/119-121. İstanbul, 1994.
- Kandemir, M. Yaşar. "el-Muvatta". *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 31/414-417. Ankara, 2020.
- Kandemir, M. Yaşar. "Hatîb el-Bağdâdî". *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 16/452-460. İstanbul, 1997.
- Kâsânî, Alâüddîn Ebû Bekr b. Mes'ûd b. Ahmed el-. *Bedâi'u's-sanâi' fî tertîbi's-şerâi'*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1910.
- Kâtib Çelebî, Mustafa b. Abdillâh. *Keşfü'z-zunûn 'an esâmî'l-kütüb ve'l-fünûn*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâs, ts.
- Kâtib Çelebî, Mustafa b. Abdillâh. *Süllemü'l-vusûl ilâ tabakâti'l-fuhûl*. thk. Mahmûd Abdulkâdir el-Arnâûd. İstanbul: Mektebetü İrsikâ, 2010.
- Kaya, Eyyüp Said. *Mezheblerin Teşekkülünden Sonra Fıkıh İstidlâl*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2001.
- Kaya, Eyyüp Said. "Tabakât (Fıkıh)". *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 39/292-294. İstanbul, 2010.
- Kaya, Münir Yaşar. "Bismelenin Ayet Olması ile İlgili Tartışmalar ve Fıkıhî Hükümlere Etkisi". *Kocatepe İslami İlimler Dergisi* 5/2 (2022), 295-317. <https://doi.org/10.52637/kiid.1169889>
- Kefrâvî, Es'ad Abdülganî es-Seyyid el-. *el-İstidlâl 'inde'l-Usûliyyîn*. Kâhîre: Dâru's-Selâm, 2002.
- Kehhâle, Ömer Rıza. *Mu'cemü'l-müellifîn terâcimu musannifi'l-kütübî'l-'arabiyye*. Beyrut: Müessesü'r-Risâle, 1993.
- Kelvezânî, Ebû'l-Hattâb Mahfûz b. Ahmed b. el-Hasen el-. *et-Temhîd fî usûli'l-fikh*. thk. Müfid Muhammed Ebû 'Amşe - Muhammed Ali b. İbrâhim. Mekke: Dâru'l-Medenî, 1985.
- Keskin, Yusuf Ziya. "Gitrîfî". *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 14/58-59. İstanbul, 1996.
- Koca, Ferhat. "İstidlâl (Fıkıh)". *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 23/323-325. İstanbul, 2001.

- Koca, Ferhat. “Mutlak”. *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 31/402-405. İstanbul, 2006.
- Köse, Saffet. “İsferâyînî, Ebû Hâmid”. *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 22/514. İstanbul, 2000.
- Kudûrî, Ebû'l-Hüseyin Ahmed b. Muhammed el-. *et-Tecrîd*. thk. Muhammed Ahmed Sirâc - Alî Cuma Muhammed. Kâhire: Dâru's-Selâm, 2. Basım, 2006.
- Kürdî, İbrâhim Selmân. *el-Büveyhîyyûn ve'l-hilâfetü'l-Abbâsiyye*. İskenderiye: Dâru'l-İskenderiyye li'l-Kitab, 2008.
- Mağribiyye, Muhammed Târik Muhammed Hişâm. *el-Mezhebu's-Şâfi' - Dirâsetün 'an ehemmi mustelahâtihî ve eşheri musennefâtihî ve merâtibihî't-tercîhi fihî*. Dimeşk: el-Fârûk, 2011.
- Makdisi, George. *Ortaçağ'da Yüksek Öğretim*. çev. Ali Hakan Çavuşoğlu - Tuncay Başoğlu. İstanbul: Klasik, 3. Basım, 2021.
- Mâlik b. Enes, Ebû Abdillâh el-Asbahî el-Yemenî. *el-Muvatta'*. thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf - Mahmûd Muhammed Halil. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1991.
- Mâverdî, Ebu'l-Hasen Ali b. Muhammed b. Muhammed el-. *el-Hâvi'l-Ke-bîr*. thk. eş-Şeyh Alî Muhammed Muavviz - eş-Şeyh Âdil Ahmed Abdulmevcûd. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1999.
- Mavsilî, Abdullah b. Mahmûd b. Mevdûd el-. *el-İhtiyâr li-ta'lîlî'l-Muhtâr*. thk. Mahmûd Ebû Dakîka. Kâhire: Matbaatü'l-Halebî, 1937.
- Mecdüddîn İbn Teymiye, Ebu'l-Berekât Abdüsselâm b. Abdillâh vd. *el-Müsevvede*. thk. Muhammed Muhyiddîn Abdülhamîd. Kâhire: Matbaatü'l-Medenî, ts.
- Melchert, Christopher. *Sünnî Düşüncenin Teşekkülü*. çev. Ali Hakan Çavuşoğlu. İstanbul: Klasik, 2018.
- Merçil, Erdoğan. “Büveyhîler”. *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 496-500. İstanbul, 1992.
- Merdâvî, Alâüddîn Alî b. Süleymân b. Ahmed el. *el-İnsâf fî ma'rife'r-râcih mine'l-hilâf*. thk. Muhammed Hamîd el-Fıkî. Beyrut: Dâru İh-yâi't-Türâsî'l-Arabî, 1955.
- Mergînânî, Ebu'l-Hasan Burhâneddîn Alî b. Ebî Bekr b. Abdilcelîl. *el-Hidâye fî şerhi Bidâyeti'l-mübtedî*. thk. Tallâl Yûsuf. Beyrut: Dâru İh-yâi't-Türâsî'l-Arabî, ts.

- Mizzî, Yusuf b. Abdîrahmân b. Yusuf el-. *Tehzîbu'l-kemâl fî esmâ'îl-ricâl*. thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1992.
- Muhammed Mustafa el-A'zamî. "Buhârî, Muhammed b. İsmâîl". *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 6/368-372. İstanbul, 1992.
- Müslim, Ebu'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc el-Kuşeyrî. *el-Câmi'u's-sahîh*. thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. Kâhire: Matbaatu 'İsâ el-Bâbî el-Halebî, 1955.
- Müzenî, Ebû İbrâhîm İsmâîl b. Yahyâ b. İsmâîl el-. *Muhtasarü'l-Müzenî*. thk. Ebû 'Âmir Abdullah Şerefüddîn ed-Dâğistânî. Riyad: Dâru'l-Medâric, 2019.
- Nas, Taha. "Fıkıh Usulünde İktirânın Delâleti Ve Furû Fıkha Etkisi". *İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi* 25 (2015), 77-98.
- Nas, Taha. *İmam Şafî'ye Göre Sahabe Kavlinin Kaynak Değeri*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2001.
- Nedvî, Saîd Muhammed Eyyûb el-A'zamî en-. "el-Kâdî Ebu't-Tayyib et-Taberî". *Müessesetü's-Sahâfe ve'n-Neşr* 16/7 (1982), 91-96.
- Nevevî, Ebû Zekerîyyâ Muhyiddîn b. Şeref en-. *el-Mecmû' şerhu'l-Mühezzeb*. Kâhire: İdâretü't-Tıba'e el-Müniriyye, 1925.
- Nevevî, Ebû Zekerîyyâ Muhyiddîn b. Şeref en-. *Minhâcu't-tâlibîn ve 'umdetü'l-müftîn*. thk. Muhammed Muhammed Tâhir Şabân. Beyrut: Dâru'l-Minhâc, 2005.
- Nevevî, Ebû Zekerîyyâ Muhyiddîn b. Şeref en-. *Ravzatu't-tâlibîn ve 'umdetü'l-müftîn*. thk. Züheyr eş-Şâviş. Beyrut: Mektebü'l-İslâmî, 1991.
- Nevevî, Ebû Zekerîyyâ Muhyiddîn b. Şeref en-. *Tehzîbu'l-esmâ ve'l-lugât*. thk. Şirketü'l-Ulemâi bi-Müsâadeti İdâreti't-Tıba'ati'l-Müniriyye. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- Okuyucu, Nail. "Kâdî Beyzâvî'nin Fıkıh Tasavvuru ve Şâfiî Fürû-i Fıkıh Geleneğindeki Yeri". *İslâm İlim Ve Düşünce Geleneğinde Kâdî Beyzâvî*. ed. Mustakim Arıcı. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2017.
- Okuyucu, Nail. *Şâfiî Mezhebinin Teşekkül Süreci*. İstanbul: İFAV, 2015.
- Osmânî, Muhammed b. Abdîrahmân ed-Dımaşkî el-. *Tabakâtu'l-fukahâ'î'l-kübrâ*. thk. Muhyiddîn Ali en-Necîb. Beyrut: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 2013.
- Öğüt, Salim. "İhsâr". *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 21/548-549. İstanbul, 2000.

- Önder, Muharrem. *İslâm Fıkıh Usûlünde Sükûtun Delâleti*. İstanbul: İlim-yurdu Yayıncılık, 2013.
- Örs, Hüseyin. *İmâmü'l-Haremeyn el-Cüveynî'nin Usûl Düşüncesinde İstidlâl*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Özdemir, Muhittin. *Şâfiî Fırû' Fıkıh Literatüründe Mezhep Görüşleriyle İlgili Kavramların Gelişimi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2010.
- Özel, Ahmet. "Bâcî". *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 4/414-415. İstanbul, 1991.
- Özel, Ahmet. "Büveytî". *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 6/500-501. İstanbul, 1992.
- Özel, Ahmet. "İbnü'l-Kâs". *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 21/100-102. İstanbul, 2000.
- Özel, Ahmet. "Mervezî, Ebû İshak". *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 29/234-235. Ankara, 2004.
- Özel, Ahmet. "Muâfâ en-Nehrevânî". *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 30/305-306. İstanbul, 2020.
- Özen, Şükrü. "Hilâf". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/527-538. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Özen, Şükrü. "İbn Ziyâd en-Nisâbü'rî". *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 20/468. İstanbul, 1999.
- Özen, Şükrü. *İlmi-İ Hilâfın Ortaya Çıkışı ve Ebû Zeyd Ed-Debûsî'nin Te'sîsu'n-Nazar Adlı Eseri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1988.
- Özen, Şükrü. "Müzenî". *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 32/246-250. İstanbul, 2006.
- Râfiî, Abdülkerîm Muhammed b. Abdülkerîm Ebu'l-Kâsım el-Kâzvîni er-*el-Azîz şerhu'l-Vecîz*. thk. Ali Muhammed İved - Adil Ahmet Abdulmevcûd. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1997.
- Rûyânî, Ebu'l-Mehâsin Abdolvâhid b. İsmâîl er-. *Bahrü'l-mezheb*. thk. Târık Fethi es-Seyyid. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2009.
- Safedî, Salâhuddîn Halil b. Aybeg es-. *el-Vâfi bi'l-vefeyât*. thk. Ahmed el-Arnaût - Türkî Mustafa. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 2000.

- Sahnûn, Ebû Saîd Abdüsselâm et-Tenûhî. *el-Müdevvenetü'l-kübrâ*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1994.
- Sâid b. Burhân Abdullâh. *el-Kâdî Ebû et-Tayyib et-Taberî ve ârauhu'l-usûliyye*. Medîne: el-Câmiatü'l-İslâmiyye, Doktora Tezi, 2000.
- Saleh, Wissam Sabah Dari. “Ebu't-Tayyib et-Taberî hayâtuhu ve mâ tebkâ min şî'rihi cem'un ve tahkîkun”. *Journal of Tikrit University for Humanities* 31/6 (2024), 90-108. <https://doi.org/10.25130/jtuh.31.6.2024.06>
- Sekkâf, Alevî b. Ahmed eş-Şâfiî es-. *Muhtasaru'l-Fevâidi'l-Mekkiyye*. thk. Yusuf b. Abdîrrahmân el-Mer'âşî. Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 2004.
- Sem'ânî, Ebû'l-Muzaffer Mansûr b. Muhammed b. Abdilcebbâr et-Temîmî el-Mervezî. *Kavâti'u'l-edille fi'l-usûl*. thk. Muhammed Hasan İsmâîl eş-Şâfiî. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1999.
- Semerkindî, Ebû Bekr Alâüddîn Muhammed b. Ahmed b. Ebî Ahmed. *Tuhfetü'l-fukahâ*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2. Basım, 1994.
- Serahsî, Ebû Bekr Şemsü'l-eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed es-. *el-Mebsût*. Mısır: Matbaatü's-Saâde, ts.
- Sevvâs, Yâsîn Muhammed es-. *Fihrisü Mecâmî'u'l-Medreseti'l-'Umeriyye fi Dâri'l-Kütübî'z-Zâhireyye*. Kuveyt: Ma'hedu'l-Mahtûtâtî'l-Arabiyye, 1987.
- Sezgin, Fuad. *Târîhu't-tirâsi'l-'arabiyye*. çev. Mahmud Fehmî Hicâzî. Riyad: İdâretü's-Sekâfeti ve'n-Neşr bi'l-Câmia', 1991.
- Sübkî, Ebû'l-Hasen Takıyyüddîn Alî b. Abdilkâfi es- - İbnü's-Sübkî, Tâcuddîn Ebî Nasr Abdulvehhâb. *el-İbhâc fî şerhi'l-Minhâc*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1984.
- Sübkî, Takıyyüddîn Ali b. Abdülkâfi es-. *Tekmiletü'l-Mecmû'*. Kâhire: Matbaatü't-Tedâmun el-Ahevî, 1933.
- Şâfiî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs eş-. *el-Müsned*. Lübnan: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1979.
- Şâfiî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs eş-. *el-Ümm*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 2. Basım, 1983.
- Şensoy, Sedat. “Ta'likât”. *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 39/508-510. İstanbul, 2010.
- Şevkânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî b. Muhammed eş-. *İrşâdu'l-fuhûl ilâ tahkîki'l-hak min 'ilmi'l-usûl*. thk. eş-Şeyh Ahmed Azvîna. Dimeşk: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1999.

- Şeybânî, Muhammed b. el-Hasan eş-. *el-Âsâr*. thk. Ebü'l-Vefâ el-Efgânî. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- Şeybânî, Muhammed b. el-Hasan eş-. *el-Asl*. thk. Mehmet Boynukalın. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 2012.
- Şihâbüddîn er-Remlî, Muhammed b. Ebi'l-Abbâs Ahmed. *Nihâyetü'l-muhtâc ilâ şerhi'l-Minhâc*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1984.
- Şîrâzî, Ebû İshâk İbrahim b. Ali eş-. *el-Luma' fî Usûli'l-fikh*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2. Basım, 2003.
- Şîrâzî, Ebû İshâk İbrahim b. Ali eş-. *el-Ma'ûne fi'l-cedel*. thk. Ali b. Abdulazîz el-'Umeyrînî. Kuveyt: İhyâu't-Turâsi'l-İslâmî, 1. Basım, 1987.
- Şîrâzî, Ebû İshâk İbrahim b. Ali eş-. *el-Mühezzebe fî fikhî'l-İmâm eş-Şâfî*. thk. eş-Şeyh Zekeriyâ Umeyrât. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1995.
- Şîrâzî, Ebû İshâk İbrahim b. Ali eş-. *et-Tebşîrâ fî usûli'l-fikh*. thk. Muhammed Hasan Heyto. Dimeşk: Dâru'l-Fikr, 1980.
- Şîrâzî, Ebû İshâk İbrahim b. Ali eş-. *et-Tenbîh*. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, 1983.
- Şîrâzî, Ebû İshâk İbrahim b. Ali eş-. *Şerhu'l-Luma'*. thk. Abdülmecîd et-Türkî. Beyrut: Dâru'l-Garîbi'l-İslâmî, 1988.
- Şîrâzî, Ebû İshâk İbrahim b. Ali eş-. *Tabakâtü'l-fukahâ*. thk. İhsân Abbâs. Beyrut: Dâru'r-Râidü'l-Arabî, 1970.
- Şîrbînî, Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed el-Hatîb eş-. *Muğni'l-muhtâc ilâ ma'rifeti me'ânî elfâzi'l-Minhâc*. thk. Ali Muhammed Muavvaz - Adil Ahmet Abdulmevcûd. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1994.
- Taberânî, Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb Ebu'l-Kâsım et-. *el-Mu'cemu's-sağîr*. thk. Muhammed Şekûr Mahmûd el-Hâcc Emîr. Beyrut: Mektebetü'l-İslâmî, 1985.
- Taberî, Ebu't-Tayyib Tâhir b. Abdillâh b. Tâhir et-. *er-Redd 'alâ men yuhibbûs'semâ'*. thk. Mecdî Fethî es-Seyyid. Tanta: Dâru's-Sahâbeti li't-Türâs, 1990.
- Taberî, Ebu't-Tayyib Tâhir b. Abdillâh b. Tâhir et-. *et-Ta'likatü'l-kübrâ fî'l-furû': Kitâbu'z-zekât*. thk. Halîf b. Hemdân es-Sehlî, Medine: İslâm Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2000.
- Taberî, Ebu't-Tayyib Tâhir b. Abdillâh b. Tâhir et-. *et-Ta'likatü'l-kübrâ fî'l-furû' min bâbi duhûli Mekke hettâ nihâyeti bâbi nezri'l-hedyi min kitâbi'l-hacc*. thk. Bender b. Fâris et-Tevm, Medine: İslâm Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2001.

- Taberî, Ebu't-Tayyib Tâhir b. Abdillâh b. Tâhir et-. *et-Ta'likatü'l-kübrâ fi'l-furû' min bâbi mâ yüfsidu'l-mâe hettâ nihâyeti bâbi istikbâli'l-kible*. thk. 'Ubeyd b. Sâlim el-'Amrî, Medine: İslâm Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 1999.
- Taberî, Ebu't-Tayyib Tâhir b. Abdillâh b. Tâhir et-. *et-Ta'likatü'l-kübrâ fi'l-furû' min bidâyeti bâbi sıfatı's-salât ilâ nihâyeti bâbi imâmehi'l-mer'e*. thk. İbrahim b. Sevîni ez-Zafirî, Medine: İslâm Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2001.
- Taberî, Ebu't-Tayyib Tâhir b. Abdillâh b. Tâhir et-. *et-Ta'likatü'l-kübrâ fi'l-furû' min bidâyeti kitâbi'l-ıtk ila nihâyeti't-Ta'lika*. Medine: İslâm Üniversitesi, Doktora Tezi, ts.
- Taberî, Ebu't-Tayyib Tâhir b. Abdillâh b. Tâhir et-. *et-Ta'likatü'l-kübrâ fi'l-furû' min bidâyeti kitâbi's-siyâm ilâ nihâyeti bâbi mâ yectenibihu'l-muhrim min kitâbi'l-hacc*. thk. Faysal Şerif Muhammed, Medine: İslâm Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2000.
- Taberî, Ebu't-Tayyib Tâhir b. Abdillâh b. Tâhir et-. *et-Ta'likatü'l-kübrâ fi'l-furû' min bidâyeti kitâbi't-tahâre ilâ nihâyeti bâbi câmi'i't-teyemmüm ve'l-'uzri bihi*. thk. Hamd b. Muhammed b. Câbir, Medine: İslâm Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 1998.
- Taberî, Ebu't-Tayyib Tâhir b. Abdillâh b. Tâhir et-. *et-Ta'likatü'l-kübrâ fi'l-furû' min evveli kitâbi'd-dahâyâ ilâ nihâyeti kitâbi edebi'l-kâdf*. thk. Ahmed b. Nâsir el-Gâmidî, Medine: İslâm Üniversitesi, Doktora Tezi, ts.
- Taberî, Ebu't-Tayyib Tâhir b. Abdillâh b. Tâhir et-. *et-Ta'likatü'l-kübrâ min bidâyeti Kitâbi salâti'l-müsafir ilâ nihâyet kitâbi'l-cenâiz*. thk. Abdullâh Muhammed el-Hadrem, Medine: İslâm Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2000.
- Taberî, Ebu't-Tayyib Tâhir b. Abdillâh b. Tâhir et-. *Şerhu Muhtasari'l-Müzenî (et-Ta'likatü'l-kübrâ)*. thk. Ebû Yâkûb Ne'şet b. Kemâl el-Mısrî. Merkezu Mecmeu'l-Bahreyn, 2021.
- Temel, Nihat. *Tabakâtü'l-fukahâ bi'tibâri merâtibihimi'l-ilmiyye fi'l-mezâhibi'l-erbaa*. Yalova: Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ et-. *es-Sünen*. thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1996.

- Topaloğlu, Nuri. “İbn Mâkûlâ”. *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 20/168-169. İstanbul, 1999.
- Uğur, Seyit Mehmet. *Hanefî Mezhebinde Mezhep İçi Tercih ve Usûlü*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2017.
- Ünver, Ahmet Numan. “Cedelin Fıkıh İlminde Kullanımı: Kudûrî ve Ebu’t-Tayyib et-Taberî Arasındaki Bir Münâzara Bağlamında”. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 21/39 (2019), 68-91.
- Yaşaroğlu, Mehmet Kâmil. “İbnü’s-Sabbâğ”. *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 21/192-193. İstanbul, 2000.
- Yavuz, Salih Sabri. “Ebû İshak İsferyânî”. 22/515-516. İstanbul, 2000.
- Yazıcı, Hüseyin. “İbn Kuteybe”. *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 20/145-149. İstanbul, 1999.
- Yeşilyayla, Şeyma. *Fıkıh’ta Benzerlik ve Farklılık -Süyûti’nin el-Eşbâh ve’n-Nezâir’i Özelinde Bir İnceleme-*. İstanbul: Kitap Dünyası Yayınları, 2024.
- Yıldız, Hakkı Dursun. “Abbâsîler (Siyasî Tarih)”. *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 1/31-48. İstanbul, 1988.
- Yıldız, Kemal. “Mâsercisî, Ebü’l-Hasan”. *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 28/75-76. Ankara, 2003.
- Zeccâc, Ebû İshâk İbrahim b. es-Serî ez-. *Me’ânî’l-Kur’ân ve i’râbüh*. thk. Abdülcelîl Abduh Şelebî. 5 Cilt. Beyrut: Âlemü’l-Kütüb, 1988.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsuddîn Muhammed b. Ahmed b. Osman ez-. *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*. thk. Şuayb el-Arnaût. Beyrut: Müessesetü’r-Risâle, 1983.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsuddîn Muhammed b. Ahmed b. Osman ez-. *Târîhü’l-İslâm ve vefeyâtü’l-meşâhîri’l-a’lâm*. thk. Ömer Abdusselâl Tedmürî. Beyrut: Dâru’l-Kitâbi’l-Arabiyye, 1989.
- Zekeriyyâ el-Ensârî, Zeynüddîn Ebû Yahya es-Süneykî. *Esne’l-metâlib fi şerhi Ravzi’t-tâlib*. Dâru’l-Kitâbi’l-İslâmî, ts.
- Zerkeşî, Ebu Abdillâh Bedruddîn Muhammed ez-. *Bahru’l-muhît fî usûli’l-fıkıh*. Dâru’l-Kütübî, 1994.
- Zeylaî, Cemâlüddîn Ebû Muhammed Abdullah b. Yûsuf ez-. *Nasbu’r-râye*. thk. Muhammed Avvâme. Beyrut: Müessesetü’r-Reyyân, 1997.
- Zeyneb Mehdî Raûf el-Azâvî. “el-Âlimu’l-mevsû’î Ebû et-Tayyib Tâhir b. Abdullah et-Taberî (ö. 450/1058) ve devruhu’l-ilmiyye fî Medîne-

ti Bağdâd". *Mecelletü'l-Üstâz li'l-Ulûmi'l-İnsâniyye ve'l-İctimâiyye* 2/ Özel Sayı (2016), 135-142.

Ziriklî, Ebû Gays Muhammed Hayrüddîn b. Mahmûd ez-. *el-A'lâm*. Beyrut: Dâru'l-'İlm li'l-Melâyîn, 15. Basım, 2002.

Züheyrî, Mahmud Gınâvî ez-. *el-Edeb fî zillî Benî Büveyh*. Mısır: Matbaatü'l-Emâne, 1949.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1625

Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 982

Kitap Adı: Kelamda İrade Problemi

Book Title: The Problem of Will in Kalam

ISBN: 978-625-5576-36-1

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576361

Yazar | Author: Fatmanur CERAN KÖKSAL | orcid.org/0000-0002-3748-776X

Kurum | Institution: Süleyman Demirel Üniversitesi

ROR ID: ror.org/04fjte88

Editör | Editor: Emre KÖKSAL | [orcid: 0000-0003-1251-9347](https://orcid.org/0000-0003-1251-9347)

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 319

Yayın Tarihi | Publication Date: Haziran | June 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAB | Dinî konular: felsefe | Religion & beliefs: philosophy

BISAC: REL067000 | Din / Felsefe | Religion / Philosophy

THEMA: QRAB | Dinî felsefe / İnanç ve düşünce üzerine sorgulayıcı metinler

| Religious philosophy / Enquiry into belief and thought

LC: BL182 | İslam Kelamı – İrade konusu | Islamic scholastic theology –

Free will

Atıf Bilgisi | Cite as: Ceran Köksal, Fatmanur. *Kelamda İrade Problemi*. Ankara:

Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abde, Muhammed Tarık, *el-Mu'tezile beyne'l-Kadîm ve'l-Hadîs*, Dâru'l-Erkam, (by) 1987.
- Abduh, Muhammed, *Tevhîd Risâlesi*, Çev. Sabri Hizmetli, Fecr Yayınları, Ankara 1986.
- Abdulhamîd, İrfan, *Dirâsât fi'l-Fırak ve'l-Akâidi'l-İslâmiyye*, Matbaatu'l-İrşâd, Bağdat 1967.
- "Cebriyye", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1993.
- Abrahamow, Binyamin, "Kitabu'l-Lüm'a'ya Göre Eşari'nin Kesb Teorisinin Yeniden İncelenmesi", Çev. Hayrettin Nebi Güdekli, *Eş'arî Gelen-Ek-i* içinde, Hazırlayan: Recep Alpyağıl, İz Yayıncılık, İstanbul 2019.
- el-Acurrî, Ebû Bekr Muhammed b. Huseyin, *Kitâbu's-Şerî'a*, I-III, Tahkik: el-Velîd b. Muhammed Zubeyr Seyfunnasr, Müessesetu Kurtuba, Kahire 1417/1996.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed, *Müsnedü Ahmed b. Hanbel, Mevsûatü's-Sünne el-Kütübü's-Sitte ve Şurûhuha* içinde, Çağrı Yayınları, İstanbul 1992.
- *er-Red ale'z-Zenâdika ve'l-Cehmiyye*, Tahkik: Sabrî b. Selâme Şâhin, Dâru's-Sebât, Riyad 2003/1424.
- Ahmed Emîn, *Duha'l-İslâm*, I-III, Müessesetu'l-Hindâvî li't-Ta'lim ve's-Sekâfe, Kahire 2012.
- Ahmed, Mahmud Kâmil, *Mefhûmü'l-Adl fî Tefsîri'l-Mu'tezile li'l-Kur'âni'l-Kerîm*, Dâru'n-Nahdati'l-Arabiyye, Beyrut 1983.
- Akgün, Tuncay, *Yaratma*, Akçağ Yayınları, Ankara 2013.
- Akkanat, Hasan, *İbn Sînâ ve Gazâlî'de İlâhî İrade Kurgusu*, Fecr Yayınları, Ankara 2020.
- al-Alousi, Husâm Muhî Eldîn, *The Problem of Creation in Islamic Thought*, The National Printing, Cambridge 1965.
- Altıntaş, Ramazan, *İslâm Düşüncesinde Tevhid ve Estetik İlişkisi*, Suffe Yayınları, İstanbul 1997.
- *Bütün Yönleriyle Cahiliye*, Ribat Yayınları, Konya 1996.
- Altunya, Hülya, "Kâdî Abdülcebbar'da Söz (Kelâm)-Anlam İlişkisi -Kasdu'l-Mutekellim Problemi Bağlamında-", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*, Isparta 2009.

- Âmidî, Seyfeddin Ebu'l-Hasen Ali b. Muhammed b. Salim, *Ebkâru'l-Efkâr*, I-V, Tahkik: Ahmed Muhammed el-Mehdî, Dâru'l-Kütübi'l-Vesâik, Kahire 2004.
- Aristoteles, *Nikomakhos'a Etik*, Çev. Saffet Babür, BilgeSu Yayınları, Ankara 2018.
- Arkoun, Mohammed, *Rethinking Islam*, Translated by Robert D. Lee, Routledge, London 2019.
- Arslan, Hulusi, "Mu'tezilî Düşüncede İlâhî Fiil-İnsânî Fiil Ayırımı ve Bu Ayırımın Temel Kriterleri", *Mu'tezile Gelen-Ek-i II* içinde, Hazırlayan: Recep Alpyağıl, İz Yayıncılık, İstanbul 2014.
- el-Askerî, Ebû Hilâl, *el-Furûk fi'l-Luga*, Tahkik: Muhammed İbrahim Selim, Dâru'l-İlm ve's-Sekâfe, Kahire 1997.
- Aslan, Abdülgaffar, "Kelâmcıların Dilinde Havâtır Kavramının Kullanımı ve Bilgi Değeri", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 16, Isparta 2006.
- "Kelâm'da Aklın Epistemolojik Fonksiyonu", *Dinî Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 11, Konya 2001.
- Atvân, Hüseyin, *el-Fıraku'l-İslâmiyye fî Bilâdi's-Şam fî'l-Asri'l-Umevî*, Dâru'l-Cil, Amman 1986.
- Augustinus, *İtiraflar*, Çev. Çiğdem Dürüşken, Alfa Yayınları, İstanbul 2014.
- *The City of God*, Edited and Translated by R. W. Dyson, Cambridge University Press, New York 2013.
- Ay, Mahmut, "Kelam'da Adalet, Kudret ve Hikmet Bağlamında Tanrı Tasavvurları", *Eskiye Dergisi*, Sayı: 31, Ankara 2015.
- "Eş'arî Kelamında İnsanın Sorumluluğu", *İslâmî Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 17, Sayı: 2, Ankara 2004.
- *Mu'tezile ve Siyaset*, Endülüs Yayınları, İstanbul 2017.
- Aydın, Hasan, "İslam'ın Klasik Çağında İnsan İmgesi ve İrade Özgürlüğü Sorunu", *e-Makâlât Mezhep Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 2, 2008.
- *Eski Yunandan İslam'ın Klasik Çağına Neden Kavramı ve Nedensellik Sorunu*, Bilim ve Gelecek Kitaplığı, İstanbul 2009.
- Aydın, Mehmet, "Allah'ın Varlığına İnanmanın Akliliği", *İslâmî Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 2, Ankara 1986.
- "İkbâl'in Felsefesinde İnsan", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 29, Sayı: 1, 1987.
- *Tanrı-Ahlâk İlişkisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1991.

- Aydın, Ömer, “Sadriüşşerîa es-Sânî’ye Göre İnsan Hürriyeti ve Fiilleri”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*, Erzurum 1996.
- Aydınlı, Osman, *İslam Düşüncesinde Aklileşme Süreci*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2013.
- “İlk Mu’tezile’nin Özgür İrade Söylemi: Amr b. Ubeyd ve Kader Anlayışı”, *Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 2, 2002.
 - “Kaderî Anlayışın İlk Tezahürleri”, *İslâmî Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 16, Sayı: 2, Ankara 2003.
 - “Mu’tezile Ekolü Teşekkülü, İlkeleri ve İslâm Düşüncesine Katkıları”, *Marife Dinî Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 3, Konya 2003.
- Ayıkıt, Dursun Ali, *İskenderiyeli Philo*, Eski Yeni Yayınları, Ankara 2019.
- Aytepe, Mahsum, *Özgürlük Otorite Tevhid*, Çıra Yayınları, İstanbul 2019.
- Bacon, Francis, *Novum Organum*, Çev. Sema Önal, Say Yayınları, İstanbul 2012.
- el-Bağdâdî, Ebû Mansur Abdulkâhir b. Tâhir Muhammed et-Temîmî, *el-Fark beyne’l-Fırak*, Tahkik: Muhammed Osman el-Haşî, Mektebetu İbn Sînâ, Kahire (ty).
- *Usûlu’d-Dîn, Dâru’l-Fünûn*, İstanbul 1928.
- Bahadır, Abdülkerim, *İnsanın Anlam Arayışı ve Din*, İnsan Yayınları, İstanbul 2002.
- el-Bâkullânî, Ebû Bekr Muhammed b. et-Tayyib, *Kitâbu’t-Temhîd*, el-Mektebetü’ş-Şarkıyye, Beyrut 1957.
- *Hidâyetu’l-Müstersîdîn*, I-IV, Tahkik: Ömer Yûsuf Abdülganî Hamdan - Tağrîd Muhammed Abdurrahmân Hamdan, Mektebetu Abe-ki’l-Misk, Amman 2022.
 - *Kitabu’l-İnsâf*, Tahkik: Muhammed Zâhid el-Kevserî, el-Mektebetü’l-Ezheriyye li’t-Türâs, Kahire 2000.
- Barlak, Muzaffer, *İslam Düşünce Geleneğinde Tanrı Anlayışları -I- Eş’arîler*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2020.
- *Husûn-Kubuh İyilik ve Kötülüğün Kaynağı*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2016.
- Başok Diş, Sebile, “Din ve İnsan”, *Klasik ve Çağdaş Konularla Din Felsefesi içinde*, I-II, Elis Yayınları, Ankara 2022.
- Bedevî, Abdurrahman, *Mezâhibu’l-İslâmiyyîn*, Dâru’l-İlm li’l-Melâyîn, Beyrut 1997.

- el-Behiyy, Muhammed, *el-Cânibu'l-İlâhî mine't-Tefkîrî'l-İslamî*, (yy), (by) 1966.
- el-Belâzurî, Ebu'l-Hasan Ahmed b. Yahya b. Câbir, *Ensâbu'l-Eşrâf*, I-XIII, Tahkik: Süheyl Zekkâr, Dâru'l-Fîkr, Beyrut 1996.
- el-Beyzâvî, Nasiruddîn Ebû Saîd Abdullah b. Ömer b. Muhammed, *Envâru't-Tenzîl ve Esrâru't-Te'vîl*, I-V, Hazırlayan: Muhammed Abdurrahman el-Maraşlı, Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, Beyrut (ty).
- Boom, Marinus van den, “Devrimci Bir Düşünür: Hasan Hanefî”, Çev. Kadir Canatan, *İslâm Kültüründe İnsan ve Tarih* içinde, Ayışığıkitapları, İstanbul 2000.
- Borsuğa, Mustafa, “İrade Özgürlüğünün Metafizik Temeli: Dâvûd-i Karşî'nin *Risâle fî İhtiyârâtî'l-Cüziyye ve'l-İrâdâtî'l-Kalbiyye* Adlı Risâlesinin Tahlil, Tahkik ve Tercümesi”, *Kader*, Cilt: 19, Sayı: 21, 2001.
- el-Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail, *Sahîhu'l-Buhârî, Mevsûatü's-Sünne el-Kütübü's-Sitte ve Şurûhuhâ* içinde, Çağrı Yayınları, İstanbul 1992.
- Burckhardt, Jacob, *The Civilization of The Renaissance in Italy*, Translated by S. G. C. Middlemore and Peter Burke, Penguin Books, London 1990.
- Büyüç, Celal, *Tanrısız Ahlâk*, Berikan Ofset Matbaa, Ankara 2014.
- Byrne, Peter, *Natural Religion and the Nature of Religion the Legacy of Deism*, Routledge, New York 2013.
- el-Câbirî, Muhammed Âbid, *Arap-İslâm Kültürünün Akıl Yapısı*, Çev. Burhan Köroğlu vd., Kitabevi Yayınları, İstanbul 2001.
- *Arap-İslâm Aklının Oluşumu*, Çev. İbrahim Akbaba, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2001.
- *Arap-İslâm Siyasal Aklı*, Çev. Vecdi Akyüz, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2001.
- el-Câhız, Ebû Osman Amr b. Bahr, *Resâilü'l-Câhız*, Neşr. Ali Ebû Mülhim, Mektebetu'l-Hilâl, Beyrut 1987.
- Can, Seyithan, *Cehm b. Safvân ve Teolojik Paradigmasını Anlamak*, Fecr Yayınları, Ankara 2021.
- *Kudret Teorisi, Metafizik* içinde, I-III, Hazırlayan: Ömer Türker, Ketebe Yayınları, İstanbul 2021.
- *Kudret-Fiil İlişkisi*, Araştırma Yayınları, Ankara 2019.

- Capra, Fritjof, *Batı Düşüncesinde Dönüm Noktası*, Çev. Mustafa Armağan, İnsan Yayınları, İstanbul 1992.
- el-Cârim, Muhammed Numan, *Edyânu'l-Arab fi'l-Câhiliyye*, Mektebetu ve Matbaatu el-Ğad, (by) 2008.
- Cârullah, Zuhdî, *el-Mu'tezile*, el-Ehliyyetu li'n-Neşr ve't-Tevzi', Beyrut 1974.
- Cengiz, Lütü, *İbn Rüşd'de Uluhiyet*, Palet Yayınları, Konya 2015.
- Cerîr b. Atıyye, *Dîvân-u Cerîr bi Şerhi Muhammed b. Habîb*, I-III, Tahkik: Nu'mân Muhammed Emin Tâhâ, Dâru'l-Meârif, Kahire (ty).
- Cevâd Ali, *el-Mufassal fî Târihi'l-Arab kable'l-İslâm*, I-X, Câmiatu Bağdâd, 1993.
- Cevizci, Ahmet, "Aporia", *Felsefe Sözlüğü*, Paradigma Yayınları, İstanbul 1999.
- "Deizm", *Felsefe Sözlüğü*, Paradigma Yayınları, İstanbul 1999.
- 17. Yüzyıl Felsefesi, Say Yayınları, İstanbul 2013.
- Copleston, Frederick, *Felsefe Tarihi Berkeley Hume*, I-IX, Çev. Aziz Yardımlı, İdea Yayınları, İstanbul 1998.
- *Felsefe Tarihi Descartes*, I-IX, Çev. Aziz Yardımlı, İdea Yayınları, İstanbul 2010.
- Coşkun, Seyit, "Ahlak Felsefesi Bağlamında Sorumluluk ve Özgürlük İlişkisi", *Beytulhikme an International Journal of Philosophy*, Cilt:2, Sayı: 9, 2019.
- el-Curcânî, Ebu'l-Hasen Ali b. Muhammed b. Ali es-Seyyid eş-Şerîf, *Şerhu'l-Mevâkıf*, I-VIII, Tahkik: Mahmud Ömer ed-Dımyâtî, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1998.
- *et-Ta'rîfât*, Matbaatu Mustafa el-Bâbî el-Halebî, Mısır 1938.
- el-Cuveynî, Ebu'l-Meâlî Abdülmelik b. Abdillâh b. Yûsuf, *Lumau'l-Edille*, Tahkik: Fevkiye Hüseyin Mahmûd, Âlemu'l-Kütüb, Beyrut 1987.
- *Kitâbu'l-İrşâd ilâ Kavâidi'l-Edille fî Usûli'l-İ'tikâd*, Tahkik: Muhammed Yûsuf Mûsa, Mektebetu'l-Hancî, Kahire 1950.
- *el-Akîdetu'n-Nizâmîyye*, Tahkik: Muhammed Zâhid el-Kevserî, el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Turâs, (by) 1992.
- *el-Burhân fî Usûli'l-Fıkıh*, I-II, Tahkik: Abdülazîm ed-Dîb, Külliye-tü's-Şerîa, Katar h. 1399.
- Çağrı, "Yaratma", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2013.

- Çınar, Bayram, “İslam Kelam Ekollerinde İnsan Fiilleri ve İnsanın Sorumluluğu İlişkisi”, *Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 21, Yalova 2020.
- Çotuksöken, Betül - Babür, Saffet, *Metinlerle Ortaçağda Felsefe*, Kabcacı Yayinevi, İstanbul 1993.
- Çüçen, A. Kadir, “Batı Aydınlanmasının Düşünsel Kökenleri ve Eleştirisi”, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Atatürk’ün Doğumunun 125. Yılı ve Cumhuriyetimizin 83. Yılı Özel Sayısı, Muğla 2006.
- Daiber, Hans, *Islamic Thought in The Dialogue of Cultures*, Brill, Leiden 2012.
- ed-Dârekutnî, Ebu’l-Hasan Ali b. Ömer b. Ahmed, *Ahbârü Amr b. Ubeyd*, Tahkik: Muhammed b. Abdullah Âl-i Âmir, Dâru’t-Tevhîd li’n-Neşr, Riyad 1427/2006.
- ed-Dârimî, Osman b. Saîd, *er-Red ale’l-Cehmiyye*, Tahkik: Ebû Âsım eş-Şevammî el-Eserî, el-Mektebetü’l-İslâmiyye, Kahire 1431/2010.
- De Boer, T. J., *History of Philosophy in Islam*, Translated by Edward R. Jones B. D., London 1903.
- Demir, Osman, *Kelâmda Nedensellik*, Klasik Yayınları, İstanbul 2015.
- *Kâdî Abdülcebâr’da İnsan Psikolojisi*, Emin Yayınları, Bursa 2013.
- Descartes, René, *Felsefenin İlkeleri*, Çev. Mesut Akın, Say Yayınları, İstanbul 2020.
- *Metafizik Üzerine Düşünceler*, Çev. Çiğdem Dürüşken, Kabcacı Yayınları, İstanbul 2013.
- Dhanani, Alnoor, *The Physical Theory of Kalam Atoms, Space and Void in Basrian Mu’tazili Cosmology*, E. J. Brill, Köln 1994.
- “Al-Maturidi and Al-Nasafi on Atomism and The Tabai”, *Büyük Türk Bilgini İmâm Mâtürîdî ve Mâtürîdîlik Milletlerarası Tartışmalı İlmî Toplantı* içinde, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 2012.
- ed-Dimeşkî, Şemsuddîn Ebû Abdillâh Muhammed Ebî Tâlib el-Ensârî es-Sûfî, *Kitâbu Nuhbeti’d-Dehr fî ‘Acâibi’l-Berr ve’l-Bahr*, Neşr. M.A.F. Mehren, Académie Impériale de Sciences, Saint Petersburg 1866.
- Dozy, Reinhart Pieter Anne, *İslam Tarihi*, Çev. Abdullah Cevdet, Gri Yayinevi, İstanbul 2006.

- Duğaym, Semih, *Felsefetu'l-Kader fî Fikri'l-Mu'tezile*, Dâru't-Tenvîr, Beyrut 1985.
- Ebû Dâvûd, Süleyman b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdî, *es-Sunen, Mevsûatu's-Sunne el-Kütübü's-Sitte ve Şurûhuhâ* içinde, Çağrı Yayınları, İstanbul 1992.
- Ebû Hanife, Nu'man b. Sâbit, *el-Fikhu'l-Ebsat, İmâm-ı A'zam'ın Beş Eseri* içinde, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 2011.
- *el-Fikhu'l-Ekber, İmâm-ı A'zam'ın Beş Eseri* içinde, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 2011.
- Ebû Mutî' en-Neseî, Mekhûl b. el-Fazl el-Haneî, *er-Red 'alâ Ehli'l-Bida' ve'l-Ehvâi'd-Dâlle*, Tahkik: Seyit Bahcivan, Hikmetevi Yayınları, Konya 2013.
- Ebu'l-Bekâ, Eyyub b. Mûsa, el-Huseynî el-Kefevî, *el-Külliyât Mu'cem fî'l-Mustalahât ve'l-Furûki'l- Luğaviyye*, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1998.
- Ebu'l-Fazl, Cafer b. Ahmed, *Kitabu Hulâsati'l-Fevâid*, Tahkik: İsmail b. İbrahim el-Vezîr, Dâru'l-Hikmeti'l-Yemâniyye, (by) 1993.
- Ebu'l-Muîn en-Neseî, Meymun b. Muhammed, *Tebîrati'l-Edille*, I-II, Tahkik: Claude Salamé, Institut Français de Damas, Dimeşk 1990.
- *et-Temhîd fî Usûli'd-Dîn*, Tahkik: Muhammed Abdurrahman eş-Şâğul eş-Şâfî el-Eş'arî, el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türâs, (by) 2006.
- *Bahru'l-Kelâm*, Tahkik: es-Seyyid Yûsuf Ahmed, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 2005.
- Ebu't-Tayyib el-Lügavî, Abdolvâhid b. Ali el-Halebî, *Kitâbü'l-Ezdâd fî Kelâmi'l-Arab*, Tahkik: İzzet Hasan, Dâru Talas li'd-Dirâsât ve't-Terceme ve'n-Neşr, Dimeşk 1996.
- Eliade, Mircea, *Aspects du Mythe*, Gallimard, Paris 1963.
- *Mythe and Reality*, Harper and Row Publishers, New York 1963.
- Emiroğlu, İbrahim - Altunya, Hülya, *Örnekleriyle Mantık Sözlüğü*, Litera Yayıncılık, İstanbul 2018.
- Erkoç Baydar, Tuba, "Fıkhi Açından İnsan Kavramı Bezm-i Elestten Kabre İnsanın Mükellef Oluşunun Serüveni", *İnsan Nedir?* içinde, Editör: Ömer Türker - İbrahim Halil Üçer, İlem Yayınları, Ankara 2019.

el-Eş'arî, Ebu'l-Hasen Ali b. İsmail, *el-İbâne an Usûli'd-Diyâne*, Dâru İbn Zeydûn, Lübnan (ty).

- *Kitâbu'l-Luma'*, Tahkik: Hamûde Gurâbe, Matbaatu Mısır Şirketu Musâheme Mısriyye, Mısır 1955.

- *Makâlâtü'l-İslâmiyyîn ve İhtilâfu'l-Musallîn*, Tahkik: Hellmut Ritter, Franz Steiner Verlag GmbH, Wiesbaden 1980.

Evkuran, Mehmet, "Ortaçağ Paradigması ve Siyasal Düşüncenin Evrimi", *Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 4, 2003.

- "İslam Düşüncesinde Nedensellik Problemi", *Eskiye Dergisi*, Sayı: 21, Ankara 2011.

Fakhry, Majid, *Islamic Occasionalism*, Ruskin House, London 1958.

- *Islamic Philosophy, Theology and Mysticism*, Oneworld Publications, Boston 2000.

- *İslam Ahlâk Teorileri*, Çev. Muammer İskenderoğlu - Atilla Arkan, Litera Yayıncılık, İstanbul 2004.

- *İslam Felsefesi Tarihi*, Çev. Kasım Turhan, Şa-to Yayınları, İstanbul 2013.

el-Fârâbî, Ebû Nasr Muhammed b. Muhammed b. Tarhan b. Uzluğ et-Türkî, *Kitâbu's-Siyâseti'l-Medeniyye*, Tahkik: Fevzî M. Neccâr, Matbaatu'l-Katolikiyye, Beyrut 1964.

- *el-Uyûnu'l-Mesâil*, *Kitâbu'l-Mecmû* içinde, Matbaatu's-Saâde, Mısır 1325/1907.

- *Fusûlun Münteze'a*, Tahkik: Fevzi Mitri en-Neccâr, Dâru'l-Meşrik, Beyrut 1986.

- *Kitâbu Ârâi Ehli'l-Medîneti'l-Fâdila*, Tahkik: Albert Nasrî Nadir, Dâru'l-Meşrik, Beyrut 1986.

- *Risâletân Felsefiyyetân*, Tahkik: Cafer Âli Yâsin, Dâru'l-Menâhil, Beyrut 1987.

Fazlur Rahman, *İslâm*, Çev. Mehmet Dağ - Mehmet Aydın, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2009.

- *Ana Konuları Kur'an*, Çev. Alparslan Açıkgenç, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2007.

Frank, Richard M., "Moral Obligation in Classical Muslim Theology", *The Journal of Religious Ethics*, Vol. 11, No. 2, Fall 1983.

- "The Structure of Created Causality According to Al-As'arî: An Analysis of The 'Kitâb al-Luma'", *Studia Islamica*, No. 25, 1966.

- Freydberg, Bernard, *A Dark History of Modern Philosophy*, Indiana University Press, Indiana 2017.
- Fromm, Erich, *Psikanaliz ve Din*, Çev. Elif Erten, Say Yayınları, İstanbul 2019.
- *Özgürlük Korkusu*, Çev. Selma Koçak, Doruk Yayınları, İstanbul 2011.
- Gardet, Louis, "Allâh", *The Encyclopaedia of Islam*, I-XII, E. J. Brill, Leiden 1986.
- el-Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed et-Tûsî, *Kitâbu'l-İktisâd fî'l-Îtikâd*, Tahkik: İnsaf Ramazan, Dâru'l-Kuteybe, Beyrut 2003.
- *Mekâsidu'l-Felâsife*, Tahkik: Mahmut Biycû, Matbaatu's-Sabah, Dimeşk 1420/2000.
- *İhyâu Ulûmi'd-Dîn*, I-IX + I, Dâru'l-Minhâc, Cidde 2011.
- *Tehâfütü'l-Felâsife: Filozofların Tutarsızlığı*, Çev. Mahmut Kaya - Hüseyin Sarioğlu, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul 2014.
- Gay, Peter, *The Enlightenment: An Interpretation The Rise of Paganism*, Alfred A. Knopf, New York 1966.
- Gilson, Etienne, *The Spirit of Mediaeval Philosophy*, Translated by A. H. C. Downes, Charles Scribner's Sons, New York 1940.
- Gimaret, Daniel, *Théories de Lacte Humain en Théologie Musulmane*, J. Vrin, 6, Place de la Sorbonne, Paris 1980.
- Goldziher, Ignaz, *el-Akîdetu ve's-Şerîatu fî'l-İslâm*, Çev. Muhammed Yûsuf Mûsa vd., Dâru'l-Kütübi'l-Hadisîyye, Mısır 1959.
- Gökberk, Macit, *Felsefe Tarihi*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2020.
- Griffin, David Ray, *God and Religion in the Postmodern World*, State University of New York Press, 1989.
- Grotius, Hugo, *The Right of War and Peace*, M. Walter Dunne, London 1901.
- Gusdorf, Georges, *İnsan ve Tanrı*, Çev. Zeki Özcan, Emin Yayınları, Bursa 2012.
- Güdekli, Hayrettin Nebi, "Müteahhirîn Dönemi Mâtürîdî Kelâmında İradenin Ontolojisi Sorunu: Saçaklızâde'nin *Risâletü'l-İrâdeti'l-Cüz'îyye*'sinin Tahlil, Tahkik ve Tercümesi", *İslam Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 41, 2019.

- Güldü, Şule, “Fıkıh Usûlü ve Kelamın Kesiştiği Nokta; Hüsün-Kubuh Zemininde İnsan Fiili, Samsûnîzâde’nin Hâşiyetü’s-Suğrâ ale’l-Mukaddimâtî’l-Erbaa’sının Değerlendirme ve Tahkiki”, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 34, 2019.
- Güler, İlhami, *Allah’ın Ahlakiliği Sorunu*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2019.
- Gümölcinevi, Muhammed, *el-Meslekü’s-Sedâd fi’l-Îrâdeti’l-Cüz’iyye ve Ef’âli’l-Îbâd*, Çev. Rufat Karamahmutoğlu, *Eş’arî Gelen-Ek-i* içinde, Hazırlayan: Recep Alpyağıl, İz Yayıncılık, İstanbul 2019.
- Günaltay, M. Şemseddin, “Mütekkelimîn ve Atom Nazariyesi”, *Dârü’l-Fünûn İlahiyat Fakültesi Mecmuası*, İstanbul 1925.
- Gündoğar, Hamdi, “Fahreddin er-Râzî’de İrâde-Fiil İlişkisi”, *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 6, 2012/2.
- Haldane, John, “Medieval and Renaissance Ethics”, *A Companion to Ethics*, Edited by Peter Singer, Blackwell Publishers, Bodmin 1990.
- Halid Ali, *Cehm b. Safvân ve Mekânetühü fi’l-Fikri’l-İslâmî*, Matbaatu’l-İrşâd, Bağdat 1965.
- Hamîdullah, Muhammed, “Abd”, *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1988.
- el-Hamzavî, Abdülkadir, “Mâtürîdîliğin ve Eş’arîliğin Kesb Görüşünün Hakikatinin Açıklanması”, Çev. Güvenç Şensoy, *Mâtürîdî Gelen-Ek-i* içinde, Hazırlayan: Recep Alpyağıl, İz Yayıncılık, İstanbul 2016.
- Hanem, İbrahim Yûsuf, *Aslu’l-Adl inde’l-Mu’tezile*, Dârü’l-Fikri’l-Arabî, Kahire 1993.
- el-Harputî, Abdullatif, *Tenkîhu’l-Kelam fî Akâidi Ehli’l-İslam*, Necmi İstikbal Matbaası, (by) h. 1330.
- Hasan Hanefi, *İslâm Kültüründe İnsan ve Tarih*, Çev. Vecdi Akyüz, Ayışığı kitapları, İstanbul 2000.
- el-Hasen el-Basrî, *er-Risâle*, *Studien zur Geschichte der Islamischen Frömmigkeit* içinde, Tahkik: Hellmut Ritter, *Der Islam*, Band: XXI, Heft: I, Berlin und Leibzig 1933.
- el-Hasen b. Muhammed b. el-Hanefiyye, *Risâle fi’r-Red ale’l-Kaderiyye*, *Bidâyetü İlmi’l-Kelam fi’l-İslâm* içinde, Tahkik: Josef Van Ess, el-Ma’hedu’l-Almâni li’l-Ebhâsi’s-Şarkıyye, Beyrut 1977.

- el-Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Ali, *Târîhu Bağdât*, I-XIV, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut (ty).
- el-Hayyât, Ebu'l-Huseyn Abdurrahman b. Muhammed b. Osman el-Mu'tezilî, *Kitâbu'l-İntisâr*, Tahkik: H. S. Neyberg, Dârü'l-Arabiyye li'l-Kitâb, Beyrut 1993.
- Hazard, Paul, *The European Mind The Critical Years (1680-1715)*, Yale University Press, New Haven 1953.
- *The European Mind*, Yale University Press, New Haven 1953.
- Heiß, Dominik, *Verantwortung in der Modernen Gesellschaft*, Verlag Karl Alber Freiburg 2011.
- Hodgson, Marshall G. S., *İslam'ın Serüveni İslam'ın Klasik Çağı*, I-III, Çev. Berkay Ersöz, Phoenix Yayınevi, Ankara 2020.
- Horner, Chris - Westacott, Emrys, *Felsefe Aracılığıyla Düşünme*, Çev. Ahmet Arslan, Phoenix Yayınevi, Ankara 2001.
- Hourani, George F., *Islamic Rationalism The Ethics of 'Abd al-Jabbâr*, Clarendon Press, Oxford 1971.
- *Reason and Tradition in Islamic Ethics*, Cambridge University Press, New York 2007.
- Hume, David, *Din Üstüne*, Çev. Mete Tunçay, İmge Kitabevi, Ankara 2016.
- *İnsanın Anlama Yetisi Üzerine Bir Soruşturma*, Çev. Münevver Özgen, Biblos Yayınları, Bursa 2014.
- Hüsni Zeyne, *el-Akl inde'l-Mu'tezile*, Dârü'l-Âfaki'l-Cedîde, Beyrut 1978.
- el-İsfahânî, Ebû Nuaym Ahmed b. Abdillâh b. İshak, *Hilyetu'l-Evliyâ*, I-XI, Dârü'l-Fikr, Beyrut 1996.
- Israel, Jonathan I., *Radical Enlightenment: Philosophy and the Making of Modernity 1650-1750*, Oxford University Press, Oxford 2001.
- Izutsu, Toshihiko, *Kur'an'da Allah ve İnsan*, Çev. Süleyman Ateş, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1975.
- *Kur'an'da Dinî ve Ahlâkî Kavramlar*, Çev. Selâhattin Ayaz, Pınar Yayınları, İstanbul 1991.
- İbn A'sem, Ebû Muhammed Ahmed el-Kûfî, *Kitâbu'l-Fütuh*, I-VIII, Tahkik: Ali Şîrî, Dârü'l-Edvâ, Beyrut 1991.
- İbn Abdîrabbih, Ebû Ömer Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed el-Endelûsî, *el-İkdu'l-Ferîd*, I-IX, Tahkik: Abdulmecîd et-Terhînî, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1983.

- *el-İkdu'l-Ferîd*, I-IX, Tahkik: Mufîd Muhammed Kumeyha, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1983.
- İbn Asâkir, Ebu'l-Kâsım Alî el-Hasen b. Hibetillâh b. Abdillâh b. Huseyin, *Târîhu Medîneti Dimeşk*, I-LXXX, Tahkik: Ömer b. Garâme el-Amrevî, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1996.
- İbn Ebi'l-îz, Ali b. Ali b. Muhammed, *Şerhu'l-Akâidi't-Tahâviyye*, I-II, Tahkik: Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî - Şuayb el-Arnâût, Müessesetü'r-Risale, Beyrut 1411/1990.
- İbn Fûrek, Ebû Bekr Muhammed b. el-Huseyn, *Mücerredü Makâlâtî'l-Eş'arî*, Tahkik: Daniel Gimaret, Dâru'l-Meşrik, Beyrut 1987.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebu'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed, *Tehzîbu't-Tehzîb*, I-IV, Tahkik: İbrahim Zeybek - Adil Mürşid, Müessesetü'r-Risâle, (by) (ty).
- İbn Haldûn, Abdurrahman b. Muhammed, *Mukaddimetu İbn Haldûn*, Tahkik: Mustafa Şeyh Mustafa, Müessesetü'r-Risâle Nâşirûn, Beyrut 2012.
- İbn Hanbel, Abdullah b. Ahmed, *Kitâbu's-Sunne*, I-II, Tahkik: Muhammed b. Saîd b. Sâlim el-Kahtânî, Dâru İbni'l-Kayyim, Riyad 1406/1986.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Ali b. Ahmed b. Saîd, *el-Fasl*, I-V, Mektebetu's-Selâmi'l-Âlemiyye, (by) (ty).
- İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed, *Sahîhu İbn Hibbân*, I-XVII, Tahkik: Şuayb el-Arnâût, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1414/1993.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ebî Bekr b. Eyyûb b. Züraî, *Kitâbu's-Savâiki'l-Mürsele ale'l-Cehmiyye ve'l-Muattıla*, I-IV, Tahkik: Ali b. Muhammed ed-Dahîlullah, Dâru'l-Âsime, Riyad (ty).
- *Medâricü's-Sâlikîn*, I-III, Takdim: Muhammed Abdurrahman el-Maraşlı, Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, Beyrut 1419/1999.
- *Şifâu'l-Alîl fî Mesâili'l-Kazâ ve'l-Kader*, Tahrîr: Hasan Abdullah el-Hassânî, Dâru't-Türâs, Kahire (ty), 285.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ el-Hâfız, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, I-XX, Tahkik: Me'mun es-Sağircî, Dâru İbn Kesîr, Beyrut 1431/2010.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim ed-Dîneverî, *el-İhtilâf fî'l-Lafz ve'r-Red 'ale'l-Cehmiyye ve'l-Müşebbihe*, Tahkik: Ömer b. Mahmûd Ebû Ömer, Dâru'r-Râye, Riyad 1991.

- *el-İmâme ve's-Siyâse*, I-II, Tahkik: Ali Şîrî, Dâru'l-Edvâ, Beyrut 1990.
- *el-Maârif*, Tahkik: Servet Ukkâşe, Dâru'l-Meârif, Kahire (ty).
- *Uyûnu'l-Ahbâr*, I-III, Tahkik: Münzir Muhammed Saîd Ebû Şair, el-Mektebetü'l-İslâmî, Beyrut 2008.
- İbn Manzûr, Cemaleddin b. Muhammed Mukerrem, *Lisânu'l-Arab*, I-VI, Tahkik: Abdullah Ali el-Kebîr, Dâru'l-Meârif, Kahire 1119.
- *Muhtasarü Târîhi Dimeşk li İbn Asâkîr*, I-XXVIII, Tahkik: Muhammed Mutî' el-Hâfız, Dâru'l-Fikr, Dimeşk 1404/1984.
- İbn Nedîm, Ebu'l-Ferec Muhammed b. Ebî Yâkub İshâk, *el-Fihrist*, Tahkik: Yûsuf Ali Tavîl, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 2010.
- İbn Rüşd, Ebu'l-Velîd Muhammed b. Ahmed b. Muhammed el-Kurtubî, *el-Keşf an Menâhici'l-Edille fî Akâidi'l-Mille*, Tahkik: Muhammed Âbid el-Câbirî, Dirâsâtu'l-Vahdeti'l-Arabiyye, Beyrut 1998.
- *Kitâbu Fasli'l-Makâl*, Tahkik: Albert Nasrî Nadir, Dâru'l-Meşrik, Beyrut 1986.
- *Tehâfütü't-Tehâfüt*, I-II, Tahkik: Süleyman Dünya, Dâru'l-Meârif, (by) 1964.
- İbn Sînâ, Ebû Ali el-Huseyn b. Ali, *el-İlâhiyyât, eş-Şifâ* içinde, I-II, Neşr. İbrahim Medkûr, Mektebetu Ayetullah el-Uzmâ, Kum h. 1405.
- *el-İşârât ve't-Tenbihât*, Tahkik: Müctebâ ez-Zârîî, Müessesetu Bustan-ı Kitâb, Kum h. 1434.
- *er-Risâletü'l-Arşîyye*, Tahkik: İbrahim Hilal, Câmiatu'l-Ezher, (by) (ty).
- *et-Ta'likât*, Tahkik: Abdurrahman Bedevî, Defter-i Tebligât-ı İslâmî, Kum h. 1421.
- *Kitâbu'n-Necât fî'l-Hikmeti'l-Mantıkîyye ve't-Tabîyye ve'l-İlâhiyye*, Tahkik: Macit Fahri, Dâru'l-Âfâkî'l-Cedîde, Beyrut (ty).
- İbn Teymiyye, Takıyyuddîn Ahmed, *el-Furkân beyne'l-Hak ve'l-Bâtıl*, Tahkik: Halil Meys, Dâru'l-Kalem, Beyrut (ty).
- *Der'u Teârudi'l-Akl ve'n-Nakl*, I-XI, Tahkik: Muhammed Reşad Sâlim, Câmiatu İmam Muhammed b. Suud, Riyad 1411/1991.
- *el-Fetvâ el-Hameviyyetu'l-Kubrâ*, Tahkik: Hamed b. Abdulmuhsin et-Tevicrî, Dâru's-Sâmiî, Riyad 1425/2004.
- *Kitâbu's-Safediyye*, I-II, Tahkik: Muhammed Reşad Sâlim, (yy), Riyad 1976.
- *Minhâcu's-Sünneti'n-Nebeviyye*, I-IX, Tahkik: Muhammed Reşad Sâlim, (yy), (by) 1986.

- İbn Tilimsânî, Abdullah b. Muhammed b. Ali, *Şerhu Meâlimu Usûli'd-Dîn*, Tahkik: Nizar Hammâdî, Dâru'l-Feth, Amman 2010.
- İbnu'l-îmâd, Ebû Felah Abdulhay b. Ahmed b. Muhammed, *Şezerâtu'z-Zeheb fî Ahbâri men Zehebe*, I-X, Tahkik: Abdulkâdir el-Arnaût - Mahmut el-Arnaût, Dâru İbn Kesîr, Beyrut 1408/1988.
- İbnu'l-Melâhimî, Mahmud b. Muhammed, *Kitâbu'l-Mu'temed fî Usûli'd-Dîn*, Tahkik: Martin McDermott - Wilferd Madelung, el-Hudâ, Londra 1991.
- *Kitâbu'l-Fâik fî Usûli'd-Dîn*, Tahkik: Faysal Bedir Avn, Dâru'l-Kütüb ve'l-Vesâiki'l-İlmiyye, Kahire 2010.
- *Tuhfetü'l-Mütেকellimîn fî'r-Red 'ale'l-Felâsife*, Tahkik: Hasan Ensârî - Wilferd Madelung, Müessesesi-i Pejuhşî-i Hikmet-i ve Felsefe-i İran, Tahran 2008.
- İbnu'l-Murtazâ, Ahmed b. Yahya, *Kitabu Tabakâti'l-Mu'tezile*, Neşr. Suzanna Divald - Wilzer, Beyrut 1961, 10.
- *Kitâbu'l-Kalâid fî Tashîhi'l-Akâid*, Tahkik: Albert Nasrî Nadir, Dâru'l-Meşrîk, Beyrut 1980.
- İbnü'l-Esîr, Ebu'l-Hasan İzzuddîn Ali b. Muhammed, *el-Kâmil fî't-Târîh*, I-XI, Tahkik: Muhammed Yûsuf ed-Dekkâk, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 2010.
- İbnü'l-Hümâm, Kemâlüddîn Muhammed b. Abdilvâhid, *Kitâbu'l-Müsâyere*, Neşr. Muhammed Ali Beydûn, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 2002.
- el-Îcî, Adudüddîn Abdurahman b. Ahmed, *el-Mevâkıf fî İlmi'l-Kelâm*, Âlemü'l-Kütüb, Beyrut (ty).
- el-Îclî, Ebu'l-Hasan Ahmed b. Abdillâh b. Salih, *Ma'rifetu's-Sikât*, I-II, Tahkik: Abdulâlm Abdulazîm el-Bestevî, (yy), Beyrut 1985.
- İkbâl, Muhammed, *İslâm'da Dinî Düşüncenin Yeniden Yapılandırılması*, Çev. Celal Soydan, Hece Yayınları, Ankara 2013.
- el-İsferâyînî, Ebû Muzaffer, *et-Tebîr fî'd-Dîn*, Tahkik: Kemal Yûsuf el-Hût, Âlemü'l-Kütüb, Beyrut 1983.
- İzmirli İsmail Hakkı, *Yeni İlmi Kelam*, Sadeleştiren: Sabri Hizmetli, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2013.
- Jackson, Roy, *What is Islamic Philosophy*, Routledge, New York 2014.
- Jaspers, Karl, *Felsefeye Giriş*, Çev. Mehmet Akalın, Dergâh Yayınları, İstanbul 1981.

- Judd, Steven C., “Erken Dönem Kaderiyye”, Çev. Ulvi Murat Kılavuz, *Başlangıçtan Günümüze İslâm Kelâmı* içinde, Editör: Sabine Schmidtke, Küre Yayınları, İstanbul 2020.
- “Ghaylan ed-Dımashqi: The Isolation of a Heretic in Islamic Historiography”, *International Journal of Middle East Studies*, Cambridge University Press, Vol. 31, No. 2, 1999.
- el-Kâbî, Ebu Kâsım el-Belhî, *Kitâbu'l-Makâlât ve meahu Uyûnu'l-Mesâil ve'l-Cevâbât*, Tahkik: Hüseyin Hansu, Dâru'l-Feth, Amman 2018.
- Kadayıf, Bahtiyar, “Tenzih Bağlamında Hüsin-Kubuh Meselesine Bir Bakış”, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 22, Sayı: 41, 2020.
- el-Kâdî Abdulcebbar, Ebu'l-Hasan Abdulcebbar b. Ahmed b. Abdulcebbar el-Esed Âbâdî, *Şerhu'l-Usûli'l-Hamse*, Tahkik: Abdülkerîm Osman, Mektebetuhu Vehbe, Kahire 1996.
- *el-Muğnî fî Ebvâbi't-Tevhîd ve'l-Adl*, Tahkik: Hıdır Muhammed Nebha, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 2012.
- *el-Muhtasar fî Usûli'd-Dîn*, Mektebetu's-Sâdeti'l-Eşrâf, (by) (ty).
- *Kitâbu Fadli'l-İ'tizâl ve Tabakâti'l-Mu'tezile*, Tahkik: Fuâd Seyyid, ed-Dâru't-Tunûsiyye li'n-Neşr, (by) (ty).
- *Kitâbu'l-Mecmû fî'l-Muhît bi't-Teklîf*, Tahkik: Jean Josef Houben, Matbaatu'l-Katolikiyye, Beyrut 1962.
- *Mütesâbihu'l-Kur'an*, I-II, Tahkik: Adnan Muhammed Zerzûr, Dâru't-Türâs, Kahire h. 1185.
- *Tefsîru'l-Kâdî Abdilcebbar el-Mu'tezilî*, Mevsûatü Tefâsîri'l-Mu'tezile içinde, Tahkik: Hıdır Muhammed Nebha, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Lübnan 2009.
- Kahraman, Yakup, “Kurucu Öge Olarak Modern Özne Anlayışının Teşekkülü”, *Kaygı*, Sayı: 31, 2018.
- Kandemir, Ahmet Mekin, *Mu'tezilî Düşüncede Tabiat ve Nedensellik*, Endülüs Yayınları, İstanbul 2019.
- Kant, Immanuel, *Ahlak Metafiziğinin Temellendirilmesi*, Türkiye Felsefe Kurumu, Ankara 2002.
- “Was ist Aufklärung?”, *Utopie Kreativ*, h. 159, 2004.
- *Aydınlanma Nedir?*, Çev. Sabahat Türer, Bilim ve Gelecek Dergisi Arşivi, İstanbul 2008.
- *Saf Aklın Eleştirisi*, Çev. Naci Pektaş, Gece Kitaplığı, Ankara 2002.

- Kaplan, İbrahim, “Hristiyan Teolojisiyle Etkileşimi Açısından Erken Dönem Kelâmı”, *Kelam Araştırmaları*, Cilt: 6, Sayı: 2, 2008.
- Karadaş, Çağfer, “Mürchie’nin Mezhepliği Problemi ve Ebû Mansûr el-Mâtürîdî”, *Milel ve Nihal*, Cilt: 7, Sayı: 2, İstanbul 2010.
- *Evren ve İnsan*, Emin Yayınları, Bursa 2011.
- *Kaderin Sırrını Anlamak*, Otto Yayınları, Ankara 2018.
- Kardaş, Meryem, “Deizmin İncilinde Tanrı ve Din Tasavvuru”, *Din Karşıtı Çağdaş Akımlar ve Deizm*, Van 2017.
- Kazanç, Fethi Kerim, “Mu’tezile Kelam Sisteminde Ahlâk Tasavvuru: Kâdî Abdülcebbar Ekseninde Bir Değerlendirme”, *İslâmî Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 27, Sayı: 3, Ankara 2016.
- “Dinden Ahlaka Doğru: Ahlaki Değerlerin Teşekkülü ve Gerçekleştirilmesinde Dinin Yeri”, *Modern Çağda Ahlak Sempozyumu* içinde, Konya İlahiyat Derneği Yayınları, Konya 2010.
- “Geleneksel Teoloji Doktrinleri ve Sorunları”, *Tabula Rasa Felsefe ve Teoloji*, Sayı: 18, 2006.
- “Kelâmî Düşünce Kötülük Sorununa Kısa Bir Bakış”, *Kelam Araştırmaları*, Cilt: 6, Sayı: 1, 2008.
- “Mâtürîdî’nin Ahlâk Kuramı”, *Mâtürîdî Gelen-Ek-i* içinde, Hazırlayan: Recep Alpyağıl, İz Yayıncılık, İstanbul 2016.
- *Gazzâlî Öncesi Ehl-i Sünnet Kelâmında Ahlâk Düşüncesi*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2007.
- *Kadî Abdülcebbar’da Nedensellik Kuramı*, Araştırma Yayınları, Ankara 2014.
- *Varlık, Bilgi, Değer ve Siyâset Üzerine Kelâm Yazıları*, Araştırma Yayınları, Ankara 2014.
- Kelpetin Arpaguş, Hatice, “İmam Mâtürîdî’ye Göre İnsan Fiilleri”, *İmam Mâtürîdî ve Mâtürîdiyye Geleneği* içinde, Editör: Hülya Alper, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 2018.
- “Mâtürîdîlik ve Osmanlı’da İrade-i Cüziyye Yorumu”, *Osmanlı Düşüncesi Kaynakları ve Tartışma Konuları* içinde, Editör: Fuat Aydın vd., Mahya Yayıncılık, İstanbul 2019.
- Kemalpaşazâde, *er-Risâle fi’l-Cebr ve’l-Kader*, *Resâilu İbn Kemal* içinde, I-II, Neşr. Ahmed Cevdet, Dâru’l-Hilâfeti’l-Âliyye, (by) h. 1316.
- Khattoon, Jamila, *İkbal’in Felsefe Sisteminde Tanrı İnsan ve Kâinat*, Çev. Celal Türer, Üniversite Kitabevi, İstanbul (ty).

- Kılıç, Recep, *Ahlakın Dinî Temeli*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1996.
- el-Kindî, Yakup b. İshak, *Resâilu'l-Kindî el-Felsefiyye*, Tahkik: Muhammed Abdulhâdî Ebû Rîde, Dâru'l-Fikri'l-Arabî, Mısır 1950.
- Kocar, Musa, *Mâtürîdî'de Allah-Âlem İlişkisi*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2004.
- "Mâtürîdî'de Akılcılık ve Uygulama Alanları", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 17, 2006.
- Koç, Turan, *Din Dili*, İz Yayıncılık, İstanbul 2017.
- Köksal, Emre, "İlk Dönem Müslüman İtikadının Oluşmasında Kelamın Belirleyiciliği: Allah'ın İsim/Sıfatları Bağlamında Bir Değerlendirme", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 37, 2016/2.
- "İlk Dönem Mu'tezile Kelamında Zât-Sıfat İlişkisi -Sıfat, Mânâ ve Ahvâl Kavramları Üzerinden Bir Değerlendirme-", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 40, 2018/1.
- *İlk Dönem Kelamında Nübüvvet Tartışmaları -Sünnî ve Mu'tezilî Yaklaşımlar Bağlamında-*, Fecr Yayınları, Ankara 2025.
- "Nebî ve Resul Kavramlarının İçeriklendirilmesi -Sünnî ve Mu'tezilî Yaklaşımlar Bağlamında Bir Değerlendirme-", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 49, 2022/2.
- *Kur'an'da Allah'ın İsimleri -Cahiliyeden İlk Dönem Kelamına İtikadî Dönüşüm-*, Fecr Yayınları, Ankara 2025.
- Kranz, Walter, *Antik Felsefe*, Çev. Suad Y. Baydur, Dünya Kültür Klasikleri Dizisi, İstanbul 1984.
- Kubat, Mehmet, *Hasan el-Basrî*, Çıra Yayınları, İstanbul 2008.
- Lalor, Stephen, *Matthew Tindal Freethinker an Eighteenth-Century Assault on Religion*, Continuum Publication, New York 2006.
- Lebîd b. Rebîa el-Âmirî, *Dîvân*, Dâru Sâdır, Beyrut (ty).
- Macdonald, Duncan B., *Development of Muslim Theology*, Jurisprudence and Constitutional Theory, Charles Scribner's Sons, New York 1903.
- Macquarrie, John, *Existentialism*, Penguin Books, New York 1972.
- el-Makdisî, el-Mutahhar b. Tâhir, *Kitâbu'l-Bed' ve't-Târîh*, I-VI, Mektebetü's-Sekâfeti'd-Diniyye, (by) (ty).

- el-Makrizî, Ebû Muhammed Takiyyuddîn Ahmed b. Ali, *Kitâbu'l-Mevâiz ve'l-İ'tibâr*, I-IV, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1418/1998.
- el-Malatî, Ebu'l-Huseyin Muhammed b. Ahmed, *Kitâbu't-Tenbîh ve'r-Red alâ Ehli'l-Ehvâ' ve'l-Bida'*, Tahkik: S. Dederling, Müessesetü'r-Rey-yân, Beyrut 1430/2009.
- Maraz, Hüseyin, *Aklî Aydınlanmanın Özgürlükçü Aktivisti Vâsıl b. Ata*, Kitaparası Yayınları, İstanbul 2021.
- Marulcu, Hasan Tevfik, "Ehl-i Sünnet Kelâmında İrade ve Meşîet", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 32, Isparta 2014.
- "Mu'tezile Ekolünün Tanrı-Alem-İnsan Görüşlerinin Oluşumunda İlkçağ Felsefesinin Etkileri", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Isparta 2002.
- el-Mâturîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd, *Kitâbu't-Tevhîd*, Tahkik: Bekir Topaloğlu - Muhammed Aruçi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2003.
- *Te'vîlâtü Ehli's-Sunne*, I-V, Tahkik: Fatıma Yûsuf el-Haymî, Müessesetü'r-Risâle Nâşirûn, Beyrut 2004.
- May, Rollo, *Özgürlük ve Kader*, Çev. Ali Babaoğlu, Okyanus Yayınları, İstanbul 2019.
- Mebrûk, Ali, *Nübüvvet*, Çev. Muhammed Coşkun, Mana Yayınları, İstanbul 2014.
- *Kur'an Yazıları*, Çev. Muhammed Coşkun, Mana Yayınları, İstanbul 2016.
- Medkûr, İbrahim, *fî Felsefeti'l-İslamiyye*, I-II, Dâru'l-Meârif, Kahire 2003.
- el-Mizzî, Ebu'l-Haccâc Cemâluddîn Yûsuf b. Abdîrrahman b. Yûsuf, *Tehzîbu'l-Kemâl*, I-XXXV, Tahkik: Beşşâr Avvâd Ma'rûf, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1996.
- Muhammed Ebû Zehra, *Târîhu'l-Mezâhibi'l-İslâmiyye*, Dâru'l-Fikri'l-Arabî, Kahire (ty).
- el-Muhâsibî, Ebû Abdillâh Hâris b. Esed, *el-Akl ve Fehmu'l-Kur'an*, Tahkik: Hüseyin el-Kuvvetli, Dâru'l-Fikr, (by) 1971.
- Murad, Mehr Afroz, *Intellectual Modernism of Shibli Nu'mani*, Maktaba-e-Jadeed Press, Lahore 2010.

- el-Mutarriżî, Ebu'l-Feth Burhânuddîn Nâsır b. Abdisseyid b. Ali, *el-Muğrib fî Tertîbi'l-Mu'rib*, Tahkik: Mahmud Fâhûrî - Abdulhamîd Muhtar, Mektebetü'Ūsâme b. Zeyd, Halep 1979.
- el-Mübârekpûrî, Ebu'l-Ulâ Muhammed Abdurrahman b. Abdurrahîm, *Tuhfetü'l-Ahvezî*, I-X, Tashîh: Abdurrahman Muhammed Osman, Dâru'l-Fikr, (by) (ty).
- Müslim, Ebu'l-Huseyin Müslim b. el-Haccâc, *Sahîhu Müslim, Mevsûâtü's-Sünne el-Kütübü's-Sitte ve Şurûhuhâ* içinde, Çağrı Yayınları, İstanbul 1992.
- Nader, Albert Nasrî, *Felsefetu'l-Mu'tezile*, I-II, Matbaatu Dâri Neşri's-Sekâfe, (by) (ty).
- Namlı, Abdullah, "Sadrüşşeria ve İbnü'l-Hümâm'a Göre Cüz'î İrâdenin Yaratmanın Konusu Olup Olmadığı Meselesi", *Kader*, Cilt:18, Sayı: 1, 2020.
- Nanji, Azim, "Islamic Ethics", *A Companion to Ethics*, Edited by Peter Singer, Blackwell Publishers, Bodmin 1990.
- Nasr, Seyyid Hüseyin, *Modern Dünyada Geleneksel İslâm*, Çev. Sara Büyükduru, İnsan Yayınları, İstanbul 2012.
- en-Nâşî' el-Ekber, Ebu'l-Abbâs Abdullah b. Muhammed b. Abdillâh el-Enbârî, *Mesâilu'l-İmâme ve Muktetafât mine'l-Kitâbi'l-Evsat fî'l-Makâlât*, Tahkik: Josef Van Ess, Franz Steiner Verlag, Beyrut 1971.
- en-Nekrî, Kâdî Ahmed, *Dustûru'l-Ulemâ ev Câmiu'l-Ulûm fî Istîlâhi'l-Funûn*, I-IV, Hasan Hânî Fahs, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 2000.
- en-Neşşâr, Ali Sâmî, *Neş'etu'l-Fikri'l-Felsefî fî'l-İslam*, I-III, Dâru's-Selâm, Kahire 2008.
- en-Nevevî, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref Mürî, *el-Minhâc fî Şerhi Sahîhi Müslim b. Haccâc*, I-XVIII, Matbaatu'l-Mısıryye bi'l-Ezher, Mısır 1347/1929.
- Niebuhr, Reinhold, *The Nature and Destiny of Man*, I-II, Introduction by Robin W. Lovin, Westminster John Knox Press, Louisville 1996.
- en-Nîsâbü'rî, Ebu'l-Kâsım Selmân b. Nâsır, *el-Ğunye fî'l-Kelâm*, I-II, Hazırlayan: Mustafa Haseneyn Abdu'l-Hâdî, Dâru's-Selâm, Kahire 2010.
- en-Nîsâbü'rî, Ebû Reşîd Saîd b. Muhammed, *el-Mesâil fî'l-Hilâf beyne'l-Basriyyîn ve'l-Bağdâdiyyîn*, Tahkik: Rıdvan es-Seyyid, Ma'he-du'l-İnmâil'l-Arabî, Beyrut 1979.

- O'leary, De Lacy, *İslâm Düşüncesi ve Tarihteki Yeri*, Çev. Yaşar Kutluay - Hüseyin Yurdaydın, Pınar Yayınları, İstanbul 2003.
- Ödemiş, Mehmet, "Eş'arîlik'ten Mâtürîdîlik'e Özgürlüğün Parabolik Ge-
lişimi", *Rumeli İslam Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 8, 2021.
- Ömer b. Abdilaziz, *er-Risâle, Hilyetü'l-Evliyâ ve Tabakâtü'l-Evliyâ* içinde,
I-X + I, Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut (ty).
- Öz, Mustafa, "Hişâm b. Hakem", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, Türkiye
Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1998.
- Öz, Ruhullah, "Antropomorfist Tanrı Tasavvuruna Karşı Fahreddin er-
Râzî'nin Tenzih Anlayışı", *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü-
sü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*, Diyarbakır 2018.
- Özcan, Muttalip, *İnsan Felsefesi: İnsanın Neliği Üstüne Bir Soruşturma*, Bi-
lim ve Sanat Yayınları, Ankara 2006.
- Özdemir, Metin, *Allah'ın Bilgisinin Ezeliliği ve İnsan Hürriyeti*, İz Yayıncı-
lık, İstanbul 2003.
- "Çağdaş İslam Düşünürleri Açısından Özgürlük Sorunu", *İnsanı
Yeniden Düşünmek* içinde, Editör: Lütfi Sunar - Latif Karagöz, İlem
Yayınları, Ankara 2019.
- Özdiñç, Rıdvan, *Akıl İrade Hürriyet Son Dönem Osmanlı Dinî Düşüncesin-
de İrade Meselesi*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2013.
- Özervarlı, M. Sait, *Kelâmda Yenilik Arayışları*, İsam Yayınları, İstanbul
2008.
- Özkan, Mustafa, *Emevîler Döneminde İktidar-Ulemâ İlişkisi*, Ankara Okulu
Yayınları, Ankara 2016.
- Özler, Mevlüt, *İslam Düşüncesinde Tevhid*, Rağbet Yayınları, İstanbul
2016.
- *İslâm Düşüncesinde İnsan Hürriyeti*, Rağbet Yayınları, İstanbul
2020.
- Öztürk, Mustafa, "Kaderî Olmakla İtham Edilen Hadis Râvileri", *Hitit
Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 12, Sayı: 23, 2013.
- Öztürk, Mustafa Bilal, "Şeyhülislam Mehmed Mekki'nin *Risâle fî Şerhi
Mukaddimâti'l-Erba'a min Kitâbi't-Tavzîh* Adlı Eseri: Neşir ve Tah-
lil", *Tahkik İslamî İlimler Araştırma ve Neşir Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 2,
2018.
- Öztürk, Resul, "İslam Düşüncesinde Kaderci Anlayışın Sosyal ve Kültü-
rel Temelleri", *Kader*, Cilt: 9, Sayı: 1, 2011.

- el-Pezdevî, Ebu'l-Yusr, *Usûlu'd-Dîn*, Tahkik: Hans Peter Lens, el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türâs, Kahire 2003.
- Pieper, Annemarie, *Etiğe Giriş*, Çev. Veysel Atayman - Gönül Sezer, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 1999.
- Pines, Shlomo, *Mezhebu'z-Zerre inde'l-Muslimîn*, Çev. Muhammed Abdülhâdî Ebû Rîde, Mektebetu'n-Nehdati'l-Mısıriyye, Kahire 1365/1946.
- *İslâm Atomculuğu*, Çev. Osman Demir, Klasik Yayınları, İstanbul 2017.
- Plotinus, *Dokuzluklar*, Çev. Zeki Özcan, Birleşik Yayınları, Ankara 2011.
- er-Râgıb el-İsfahânî, Ebu'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed, *el-Mufredât fî Garîbi'l-Kur'an*, I-II, Mektebetu Nizâr Mustafa el-Bâz, (by) (ty).
- Rahbar, Daud, *God of Justice*, E. J. Brill, Leiden 1960.
- Rajab, Abdulkhaleq Abdulsalam, "Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî'nin 'El-İkdu'l Cevherî Fi'l Fark Beyne Kudreti'l Abdi ve Kesbihî inde'l Mâtûrîdî ve'l Eş'arî' Adlı Eserinin Tenkidli Neşri ve Tahkiki", *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Gaziantep 2017.
- er-Râzî, Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin, *Mefâtihu'l-Ğayb*, I-XXXII, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1401/1981.
- *el-İşâre fî İlmi'l-Kelâm*, Tahkik: Hâni Muhammed Hâmid Muhammed, el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türâs, Kahire 2007.
- *el-Metâlibu'l-Âliye*, I-IX, Tahkik: Ahmed Hicâzî es-Sekkâ, Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, Beyrut 1407/1987.
- *İ'tikâdâtü Fıraki'l-Müslimîn ve'l-Müşrikîn*, Tahkik: Ali Sâmî en-Neşşâr, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1402/1982.
- *Levâmiu'l-Beyyinât*, Tahkik: Seyyid Muhammed Bedrettin, Matbatu's-Şerafiyye, Mısır h. 1323.
- *Meâlimu Usûli'd-Dîn*, Çev. Muhammet Altaytaş, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul 2019.
- *Muhassalü Efkârî'l-Mütekaddimîn ve'l-Müteahhirîn mine'l-Ulemâ'i ve'l-Hukemâ'i ve'l-Mütekellimîn, Tûsî'nin Telhîsu'l-Muhassal'ı* ile birlikte, Tahkik: Tâhâ Abdurraûf Sa'd, Mektebetu'l-Kulliyâtî'l-Ezheriyye, Kahire (ty).
- Ritter, Hellmut, *The Ocean of The Soul*, Brill, Boston 2003.

- Rosenthal, Franz, *İslam'da Özgürlük Kavramı*, Çev. Vecdi Akyüz, Ayısıği- kitapları, İstanbul 2000.
- Rowe, Christopher, "Ethics in Ancient Greece", *A Companion to Ethics*, Edited by Peter Singer, Blackwell Publishers, Bodmin 1990.
- Russ, Jacqueline, *Avrupa Düşüncesinin Serüveni*, Çev. Özcan Doğan, Doğu Batı Yayınları, Ankara 2011.
- es-Sâbüñî, Ebû Muhammed Nûruddîn Ahmed b. Mahmud b. Ebî Bekr, *el-Bidâye mine'l-Kifâye fi'l-Hidâye fi Usûli'd-Dîn*, Tahkik: Fethullah Huleyf, Dâru'l-Meârif, Mısır 1969.
- Sadrüşşerfâ, Ubeydullah b. Mes'ûd el-Hanefî, *et-Tavzîh mea't-Telvîh*, I-II, Kadîm-i Kütüphanesi, Karaçi (ty).
- es-Safedî, Salahuddîn Halil b. Aybek, *Kitâbu'l-Vâfi bi'l-Vefeyât*, I-XXIX, Tahkik: Ahmed el-Arnaût, Dâru İhyai't-Türasi'l-Arabî, Beyrut 2000.
- es-Sâlimî, Ebû Şekûr, *et-Temhîd fi Beyâni't-Tevhîd*, Tahkik: Ömür Türkm en, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2017.
- Sartre, Jean Paul, *Varoluşçuluk*, Çev. Asım Bezirci, Say Yayınları, İstanbul 1985.
- *Sinekler*, Çev. Tahsin Yücel, Kuzey Yayınları, Ankara 1985.
- Sayan, Yunus Emre - Günel, Mehmet Emin, "Son Zamanlarda Gündeme Gelen İnanç Problemlerine Dair Din Eğitimi Açısından Bir Değerlendirme", *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, Cilt: 26, Sayı: 3, Sivas 2022.
- Schneewind, J. B., "Modern Moral Philosophy", *A Companion to Ethics*, Edited by Peter Singer, Blackwell Publishers, Bodmin 1990.
- es-Semerkindî, Şemsüddîn, *es-Sahâifu'l-İlahiyye*, Tahkik: Ahmed Abdurrahman eş-Şerif, (yy), Riyad (ty).
- Sinanoğlu, Abdulhamit, "Kur'ân-ı Kerim'de Allah'a İfade Edilen İrade ve Meşet Kavramlarına Yüklenen Geleneksel Anlamlar Hakkında Teolojik Bir Değerlendirme", *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 13, Kahramanmaraş 2009.
- "Mu'tezile Felsefesinde İnsan Ahlak ve Sorumluluğu", *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 1, 2003.
- *Özgürlük ve Kader*, Endülüis Yayınları, İstanbul 2022.
- Skinner, Quentin, *The Foundations of Modern Political Thought*, Volume One: The Renaissance, Cambridge University Press, 2002.

- Soysal, Mehmet Fatih, “Kütahyalı Ahmed Âsım Efendi’nin (ö. 1305/1888) *el-Mebâhisü’l-Defîniyye fî Hakki’l-İradetü’l-Cüziyye* Adlı Eserinin Neşri”, *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 5, 2015.
- Subhî, Ahmed Mahmud, *fî İlmi’l-Kelâm*, I-III, Dâru’n-Nahdati’l-Arabiyye, Beyrut 1985.
- *İslâm Düşüncesinde Ahlâk Felsefesi*, Çev. Abdurrahman Harbi vd., Litera Yayıncılık, İstanbul 2001.
- es-Subkî, Ebû Nasr Tâcuddîn Abdulvehhab b. Ali b. Abdulkâfi, *Ta-bakâtü’ş-Şâfiyyeti’l-Kübrâ*, I-X, Tahkik: Mahmud Muhammed et-Tanâhî, Dâru İhyâi’l-Kütübi’l-Arabiyye, Kahire (ty).
- *es-Seyfü’l-Meşhûr fî Şerhi Akîdeti Ebî Mansûr*, Tahkik: Saim Yeprem, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2011.
- es-Suyûtî, Ebu’l-Fazl Celâluddîn Abdurrahman b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî, *ed-Dürri’l-Mensûr*, I-VIII, Dâru’l-Fikr, Beyrut 2011.
- Süt, Abdunnasır, “İslam Düşüncesinde İlk Muhalif: Ma’bed el-Cühenî (ö. 83/702?)”, *Kelam Araştırmaları*, Cilt: 8, Sayı: 2, 2010.
- “Gaylân ed-Dimeşkî ve Kelamî Görüşleri”, *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 3, 2014.
- “İlahi Teklifin Ahlakî ve Kelamî Arka Planı: Teklif-i mâ lâ Yutâk Örneği”, *Mukaddime*, Cilt: 6, Sayı: 2, 2015.
- Şafak, Ali, “Kasıt”, *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2001.
- Şahin, Hanifi, “İlk Dönem Kader Tartışmalarında Siyasetin Rolü”, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 36, Erzurum 2011.
- eş-Şehrîstânî, Ebu’l-Feth Muhammed b. Abdilkerim, *el-Milel ve’n-Nihal*, I-III, Tahkik: Ahmed Fehmi Muhammed, Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, Beyrut 1992.
- *Nihâyetü’l-İkdâm fî İlmi’l-Kelâm*, Tahkik: Alfred Guillaume, Mek-tebetü’s-Sekâfeti’l-Diniyye, Kahire 2009.
- Şerif, M. Mian, *İslâm Düşüncesi Tarihi*, I-II, Çev. Mustafa Armağan vd., İnsan Yayınları, İstanbul 2014.
- eş-Şerîf el-Murtazâ, Ebu’l-Kâsım Ali b. el-Huseyn b. Mûsa b. Muhammed, *Resâilu’ş-Şerîf el-Murtazâ*, I-IV, Tahkik: Ahmed el-Hüseynî, Dâru’l-Kur’ânî’l-Kerîm, Kum h. 1405.

- *İnkâzu'l-Beşer mine'l-Cebr ve'l-Kader, Resâilu'l-Adl ve't-Tevhîd* içinde, I-II, Tahkik: Muhammed Ammâra, Dâru's-Şurûk, Kahire 1988.
- *Emâli'l-Murtazâ*, I-II, Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahim, Dâru İh-yâi'l-Kütübi'l-İlmiyye, Mısır 1954.
- Şeyh Müfîd, Ebû Abdillâh Muhammed b. Muhammed b. en-Nu'man, *Evâilu'l-Makâlât*, Tahkik: İbrahim el-Ensârî, Dâru'l-Müfîd, Beyrut 1414/1993.
- Şeyhzâde, Abdurrahîm b. Ali el-Meşhûr, *Nazmu'l-Ferâid*, Matbaatu'l-E-debiyye, Mısır h. 1317.
- Şiblî Nu'mânî, *İlmu'l-Kelami'l-Cedîd*, Çev. Celâl es-Saîd el-Hafnâvî, el-Merkezü'l-Kavmî li't-Tercüme, Kahire 2012.
- et-Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr, *Târîhu't-Taberî*, I-XI, Tahkik: Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahim, Dâru'l-Meârif, Mısır 1965.
- *Tefsîru't-Taberî*, I-XXVI, Tahkik: Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî, Dâru Hicr, Kahire 2001.
- Tarnas, Richard, *Batı Düşüncesi Tarihi Moderniteden Günümüze Kadar*, I-II, Çev. Yusuf Kaplan, Külliyyat Yayınları, İstanbul 2014.
- Taşköprizâde, Ahmed b. Mustafa, *Miftâhu's-Saâde*, I-III, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1985.
- Taylan, Necip, *İslâm Felsefesi*, Ensar Yayınları, İstanbul 2011.
- et-Teftâzânî, Saduddîn Mes'ûd b. Ömer, *Şerhu'l-Akâidi'n-Nesefiyye*, Tahkik: Muhammed Adnan Derviş, Fazilet Yayınları, İstanbul (ty).
- *Kitâbu't-Telvîh*, I-II, Mekteb-i Sanayi Matbaası, İstanbul 1310.
- *Şerhu'l-Makâsîd*, I-V, Tahkik: Abdurrahman Amîra, Âlemü'l-Kütüb, Beyrut 1998.
- et-Tehânevî, Muhammed Ali, *Mevsûatu Keşşâfî Istilâhâtî'l-Funûn ve'l-Ulûm*, I-II, Tahkik: Ali Dahrûc, Mektebetu Lubnân Nâşirûn, Beyrut 1996.
- Thiele, Jan, "IV. Yüzyıl İslâm Kelâmında İrade Hürriyeti Anlayışları: Tarihi Bağlamında Bâkullânî'nin İnsan Fiilleri Teorisi", Çev. Zeynep Büşra Özdemir - Gülây Parlak Durmuş, *Kader*, Cilt: 19, Sayı: 1, 2021.
- Tindal, Matthew, *Christianity as Old as Creation*, (yy), London 1732.
- et-Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa b. Serve, *es-Sünen, Mevsûatü's-Sünne el-Kütübü's-Sitte ve Şurûhuha* içinde, Çağrı Yayınları, İstanbul 1992.

- Toktaş, Fatih, *İslâm Düşüncesinde Felsefe Eleştirileri*, Klasik Yayınları, İstanbul 2018.
- Topaloğlu, Bekir, “Âhiret”, *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1988.
- Toprak, Süleyman, “İnsanın Fiilleri Konusunda Matürîdî ve Eş’arî Arasındaki İhtilaf”, *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 3, Konya 1990.
- Tritton, A. S., *Muslim Theology*, Published for The Royal Asiatic Society by Luzac & Company Ltd., Briston 1947.
- Turhan, Ayşe, “Mu‘tezilî Sıfat Telakkîsinin İnşâında Cehm b. Safvan’ın Belirleyiciliği”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 41, Isparta 2018.
- “Mu‘tezilî Tanrı Tasavvurunda Çerçeve İlke: Adalet -Dinî ve Felsefî Temeller Bağlamında Bir Değerlendirme”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 49, Isparta 2022/2.
- Tümer, Günay, “Çeşitli Yönleriyle Din”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 28, 1986.
- Türker, Ömer, *İslam Düşüncesinde Niyet Kavramı: İrâde, Gaye, İhlâs ve Burhân, Dinî ve Felsefî Düşüncede Niyet Kavramı* içinde, Editör: Ömer Türker, Nobel Yayınevi, Ankara 2017.
- *İslâm Ahlâk Literatürü*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara 2016.
- Urhan, Veli, *İnsanın ve Tanrı’nın Kişiliği*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2002.
- Ülken, Hilmi Ziya, *İslâm Düşüncesi*, Ülken Yayınları, İstanbul 1995.
- Ünverdi, Veysel, “Kâdî Abdulcebbar’da İrâdenin Aktörleri ve İrâde Özgürlüğü”, *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 2, 2012.
- Üzüm, İlyas, “Nâbite”, *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2006.
- “Kaderiyye”, *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2001.
- Van Ess, Josef, *Theologie und Gesellschaft im 2. und 3. Jahrhundert Hidschra*, I-VI, Walter de Gruyter, New York 1992.
- *Theologie und Gesellschaft im 2. und 3. Jahrhundert Hidschra*, Walter de Gruyter, New York 1991.

- “Les Qadarites et la Gailaniya de Yazid III”, *Studia Islamica*, No. 31, Brill 1970.
- Watt, W. Montgomery, *İslâm Düşüncesinin Teşekkül Devri*, Çev. Ethem Ruhi Fırlı, Sarkaç Yayınları, Ankara 2010.
- “The Origin of The Islamic Doctrine of Acquisition”, *The Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland*, No. 2, 1943.
- Hz. Muhammed Mekke’de, Çev. Rami Ayas - Azmi Yüksel, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1986.
- *İslâmın İlk Dönemlerinde Hür İrade ve Kader*, Çev. Arif Aytekin, Bereket Yayınları, İstanbul 2011.
- Wolfson, H. Austryn, *Kelâm Felsefeleri*, Çev. Kasım Turhan, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2001.
- *Philo: Foundations of Religious Philosophy in Judaism, Christianity and Islam*, I-II, Harvard University Press, U.S.A 1962.
- Yaltkaya, Şerafettin, “Mu’tezile ve Hüsün-Kubuh”, *Dârü’l-Fünûn İlahiyat Fakültesi Mecmuası*, Şehzâdebaşı Evkâf Matbaası, İstanbul 1926.
- Yar, Erkan, *Ruh-Beden İlişkisi Açısından İnsanın Beden Bütünlüğü Sorunu*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2000.
- Yavuz, Yusuf Şevki, “Beyzâvî”, *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1992.
- “Kesb”, *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2022.
- Yeprem, Saim, *İrade Hürriyeti ve İmâm Mâtürîdî*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1984.
- Yıldırım, Ömer Ali, *Şehristânî’nin İbn Sînâ Eleştirisi*, Litera Yayıncılık, İstanbul 2016.
- Yıldız, Abdullah, “Mu’tezilî Tenzih Doktrininin Temelleri”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Isparta 2019.
- Yıldız, Metin, “Ebu’l-Hasan el-Eş’arî’de Nedensellik Karşıtlığı: Âdet Nazariyesi”, *Marife Dinî Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 19, Sayı: 2, Konya 2019.
- Yücedoğru, Tevfik, *İbn Küllâb ve Küllâbiyye Mezhebi*, Emin Yayınları, Bursa 2015.
- Zâhid el-Kevserî, *Mukaddimetü Tebyîni Kezîbî’l-Müfterî, Mukaddima-tü’l-İmâm el-Kevserî* içinde, I-LVIII, Dârü’s-Süreyyâ, Beyrut 1997.

- ez-Zebîdî, Muhammed el-Murtaza el-Huseynî, *Tâcu'l-Arûs min Cevâhiri'l-Kâmûs*, I-XL, Tahkik: Abdulaziz Matar, Matbaatu Hukumeti Kuveyt, Kuveyt 1994.
- *İthafu's-Sâdeti'l-Muttakîn*, I-X, Müessesetu't-Târîhi'l-Arabî, Beyrut 1994.
- ez-Zehebî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Osman, *Mîzânu'l-İtidâl fî Nakdi'r-Ricâl*, I-IV, Tahkik: Ali Muhammed el-Becâvî, Dâru'l-Marife, Beyrut (ty).
- *Siyeru A'lâmi'n-Nubelâ*, I-III, Tahkik: Hasan Abdülmennân, Beytü'l-Efkari'd-Düveliyye, Lübnan 2004.
- *Tezkiratu'l-Huffâz*, I-IV, Tahkik: Abdurrahman b. Yahya el-Mualimî, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut (ty).
- ez-Zemahşerî, Cârullah Ebu'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer, *el-Keşşâf*, I-VI, Tahkik: Âdil Ahmed Abdulmevcûd - Ali Muhammed Muavvaz, Mektebetu'l-Ubeykan, Riyad 1998.
- ez-Zerkeşî, Bedreddin Muhammed b. Bahâdır b. Abdillâh, *el-Bahru'l-Muhît fî Usûli'l-Fıkh*, I-VI, Tahkik: Ömer Süleyman el-Eşkâr, Dâru's-Safve, Kahire 1992.
- Zeydân, Corcî, *İslâm Uygarlıkları Tarihi*, I-II, Çev. Nejdî Gök, İletişim Yayınları, İstanbul 2015.
- Zirikî, Hayruddîn b. Mahmûd, *el-A'lâm*, I-VIII, Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, Beyrut 1980.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1626

Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 983

Kitap Adı: İlk Dönem Kelamında İstidlâl Problemi

Book Title: In Early Period of Kalam Problem of Inference

ISBN: 978-625-5576-37-8

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576378

Yazar | Author: Fatmanur CERAN KÖKSAL | orcid.org/0000-0002-3748-776X

Kurum | Institution: Süleyman Demirel Üniversitesi

ROR ID: ror.org/04fjte88

Editör | Editor: Emre KÖKSAL | orcid: 0000-0003-1251-9347

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 172

Yayın Tarihi | Publication Date: Haziran | June 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAB | Dinî konular: felsefe | Religion & beliefs: philosophy

BISAC: REL067000 | Din / Felsefe | Religion / Philosophy

THEMA: QRAB | Dinî felsefe / İnanç ve düşünce üzerine sorgulayıcı metinler

| Religious philosophy / Enquiry into belief and thought

LC: BP166 | İslam – Kelam – Delil ve Akıl | Islamic theology – Proofs and reason

Atıf Bilgisi | Cite as: Ceran Köksal, Fatmanur. *İlk Dönem Kelamında İstidlâl Problemi*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abde, Muhammed Tarık, *el-Mu'tezile beyne'l-Kadîm ve'l-Hadîs*, Dârü'l-Erkam, (by) 1987.
- Abdulhamid, İrfan, *İslâm'da İ'tikadî Mezhepler ve Akaid Esasları*, Çev. M. Saim Yeprem, TDV Yy., Ankara 2011.
- "*Ebu'l-Hasen el-Eş'arî*", DİA, TDV Yy., İstanbul 1995.
- Abîdât, Abdülkerim Nûfân, *el-Edilletu'l-Akîyye fi'l Kur'an ve Mekânetuhâ fi Takrîri Mesâilî'l-Akîdeti'l-İslâmiyye*, Dârü'n-Nefâis, Ürdün 2000.
- Abrahamow, Binyamin, *İslâm Kelâmı*, Çev. Emine Buket Sağlam, İnsan Yy., İstanbul 2010.
- "Bi-Lâ Keyfe Doktrini ve İslâm Kelâmındaki Temelleri", Çev. Orhan Ş. Koloğlu, *U.Ü.İ.F.D.*, c. 11, s. 2, Bursa 2002.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî (ö. 241/855), *er-Red ale'z-Zenâdika ve'l-Cehmiyye*, Tahk. Muhammed Fihri Sakfe, Mektebetu İbn Heysem, Hama (ty).
- *Musnedu Ahmed b. Hanbel*, I-IV, *Mevsûatu's-Sunne Kutubu's-Sunne ve Şurûhuhâ* içinde, Çağrı Yy., İstanbul 1992/1412.
- Ahmed Emin, *Duha'l-İslam*, I-III, Müessesetu Hindâvî li't-Ta'lîm ve's-Sakâfe, Kahire 2012.
- Ahmed, Ziauddin, "A Survey of The Development of Theology in Islam", *Islamic Studies*, Vol. 11, No: 2, Islamabad 1972.
- Akyüz, Hüseyin, *el-Câhız'ın Hadis-Sünnet Anlayışı*, Ankara Okulu Yy., Ankara 2014.
- Ali b. Sa'd b. Duveyhî, *Ârâü'l-Mu'tezileti'l-Usûliyye*, Mektebetu'r-Reşîd, Riyad 1995.
- Ali, Abdullah b. Hamid, *Scholarly Consensus: İjmâ'*, Lamppost Production, (by) (ty).
- Altıntaş, Ramazan, *İslam Düşüncesinde İşlevsel Akıl*, Pınar Yy., İstanbul 2003.
- "Kelâmî Epistemolojide Aklın Değeri", *C.Ü.İ.F.D.*, c. 5, s. 2, Sivas 2001.
- Altunya, Hülya, *Kadî Abdulcebbar'da Söz (Kelâm)-Anlam İlişkisi -Kasdu'l-Mütetekellim Problemi Bağlamında-*, SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, Isparta 2009.

- el-Âmidî, Seyfeddin Ebu'l-Hasen Ali b. Ebû Ali b. Muhammed (ö. 631/1233), *el-İhkâm fî Usûli'l-Ahkâm*, I-IV, Dâru's-Sumeyyei, Riyad 2003.
- Arıcan, Musa Kazım, *Kültürel/Dinî Farklılık ve Ebû Hanîfe*, Hece Yy., Ankara 2015.
- Aristoteles (ö. m. ö. 322), *Nikomakhos'a Etik*, Çev. Saffet Babür, Bilgesu Yayıncılık, Ankara 2011.
- Aryan, Hâmid, "Kur'an Tefsirinde Mu'tezile Rasyonalizmi", Çev. Naim Önder, *Kelam Araştırmaları Dergisi*, c. 13, s. 2, (by) 2015.
- el-Askalânî, Ebu'l-Fadl Şihâbuddîn Ahmed b. Ali b. Muhammed (ö. 852/1449), *Tehzîbu't-Tehzîb*, I-IV, Tahk. İbrahim Zeybek-Adil Mürşid, Muessesetu'r-Risâle, (by) (ty).
- Aslan, Abdülgaffar, "Kelamda Aklın Epistemolojik Fonksiyonu", *Dinî Araştırmalar Dergisi*, c. 4, s. 11, Ankara 2001.
- *Kur'an'da Vahiy*, Ankara Okulu Yy., Ankara 2000.
- Aslan, İbrahim, *Mu'tezile Kelâmında Düşünce/Nazar Bilgi İlişkisi: Kadı Abdülcebbar Örneği*, *Din Felsefesi Açısından Mu'tezile Gelen-Ek-i içinde*, I-II, İz Yayıncılık, İstanbul 2014.
- Atta, Muhammad, *Mutazila-Heresy; Theological and Rationalist Mutazila; Al-Mamun, Abbasid Caliph; Al-Mutawakkil, Abbasid Caliph; The Traditionalists*, Middle-East Journal of Scientific Research, Vol. 12, No:7, (by) 2012.
- Audi, Robert, *The Dictionary of Philosophy*, Cambridge University Press, Cambridge 1999.
- Aydın, Hüseyin, *Ebu'l-Hasen el-Eş'arî'de Nazar ve İstidlal*, Fecr Yy., Ankara 2012.
- Aydın, İbrahim Hakkı, "İstihsan Temelinde Akıl ve Ebu Hanife", *İslâmî Araştırmalar Dergisi*, c. 15, s. 1-2, Ankara 2002.
- Aydınlı, Osman, "Süryani Bilginlerin Çeviri Faaliyeti ve Mu'tezilî Düşünceye Etkisi", *H.Ü.İ.F.D.*, c. 6, s. 11, Çorum 2007.
- *Akılci Din Söylemi Farklı Yönleriyle Mu'tezile Ekolü*, Hititkitap Yayınevi, Ankara 2010.
- *İslam Düşüncesinde Aklileşme Süreci Mu'tezile'nin Oluşumu ve Ebû'l-Hüzeyl Allaf*, Ankara Okulu Yy., Ankara 2013.
- el-Bâbertî, Ekmeleddîn Muhammed b. Muhammed (ö. 786/1384), *Şerhu Akîdeti Ehli's-Sunne ve'l-Cemâa*, Tahk. Arif Aytekin, Vizâratu'l-Evkâf ve's-Şuûnu'l-İslâmiyye, (by) 1989.

- el-Bâcûrî, İbrahim b. Muhammed b. Ahmed, *Tuhfetü'l-Murîd alâ Cevhereti't-Tevhîd*, Tahk. Ali Cuma, Dâru's-Selâm, Mısır 2014.
- el-Bağdâdî, Abdulkâhir b. Tahir b. Muhammed (ö. 429/1037), *Usûlu'd-Dîn*, Dâru'l-Funûn, İstanbul 1968.
- *el-Fark beyne'l-Fırâk*, Tahk. Nuaym Hüseyin Zerzür, el-Mektebetü'l-Asriyye, Beyrut 2013.
- el-Bâkullânî, Ebû Bekr Muhammed b. et-Tayyib (ö. 403/1013), *Kitâbu't-Temhîd*, el-Mektebetu's-Şarkıyye, Beyrut 1957.
- *İ'câzî'l-Kur'an*, Tahk. Seyyid Ahmed Sakr, Dâru'l-Meârif, Mısır 2009.
- Bardakoğlu, Ali, "Hüsn ve Kubh Konusunda Aklın Rolü ve İmam Matürîdî", *E.Ü.İ.F.D.*, s. 4, Kayseri 1990.
- el-Basrî, Ebu'l-Huseyn Muhammed b. Ali b. Tayyib (ö. 436/1044), *Şerhu'l-Umed*, I-II, Tahk. Abdulhamid b. Ali Ebû Züneyd, Medine 1989.
- Başoğlu, Tuncay, "*Sebr ve Taksim*", DİA, TDV Yy., İstanbul 2009.
- Bedevî, Abdurrahman, *Mezâhibü'l-İslamiyyîn*, Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, Beyrut 1997.
- Beyâzîzâde, Ahmed b. Hasan b. Sinânuddîn (ö. 1098/1687), *el-Usûlu'l-Munîfe li'l-İmâm Ebî Hanîfe*, Tahk. İlyas Çelebi, M.Ü.İ.F. Yy., İstanbul 1996/1416.
- Bingöl, Abdülkuddüs, "*Ta'îl*", DİA, TDV Yayınları, İstanbul 2010.
- "*Temsil*", DİA, TDV Yayınları, İstanbul 2011.
- Bravo, Işıl Bayar, "*Antikçağ'da Varlık ve Bilgi Problemleri Üstüne*", *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, s. 4, Isparta 2007.
- el-Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail (ö. 256/870), *Sahîhu'l-Buhârî, Mevsûatu's-Sunne Kutubu's-Sunne ve Şurûhuha* içinde, Çağrı Yy., İstanbul 1992/1412.
- el-Câbirî, Muhammed Âbid, *Arap-İslâm Kültürünün Akıl Yapısı*, Çev. Burhan Köroğlu, Kitabevi Yy., İstanbul 2001.
- *Arap-İslâm Aklının Oluşumu*, Çev. İbrahim Akbaba, Kitabevi Yy., İstanbul 2001.
- el-Câhız, Ebû Osman Amr b. Bahr (ö. 255/869), *Resâilü'l-Câhız*, Neşr. Ali Ebû Mülhim, Mektebetü'l-Hilâl, Beyrut 1987.
- *el-Beyân ve't-Tebyîn*, Tahk. Abdüsselâm Muhammed Harun, Mektebetü'l-Câhız, Kahire 1998.

- *Felsefetu'l-Cid ve'l-Hezl*, Tahk. Muhammed Ali ez-Zağbî, Dâru'l-Afâki'l-Arabiyye, (by) (ty).
- *Kitâbu'l-Hayevân*, I-VIII, Tahk. Abdüsselâm Muhammed Harun, Mektebetu'l-Câhız, (by) 1966.
- *Kitâbu'l-USmaniyye*, Tahk. Abdüsselam Muhammed Hârun, Dâru'l-Cîl, Beyrut 1991.
- *Kitâbu't-Terbi' ve't-Tedvîr*, Tahk. Charles Pellat, Dımeşk 1955.
- Cârullah, Zuhdî, *el-Mu'tezile*, el-Ehliyyetu li'n-Neşr ve't-Tevzi', Beyrut 1974.
- el-Cassâs, Ebû Bekr Ahmed b. Ali er-Râzî (ö. 370/981), *el-Fusûl fi'l-Usûl*, I-IV, Tahk. Uceyl Câsim en-Neşemî, Vizâratü'l-Evkâf ve's-Şuûni'l-İslamiyye, Kuveyt 1994.
- Cengiz, Lütfü, *İslam'ın İlk Dönemlerinde Kader*, Palet Yy., Konya 2012.
- Cengiz, Mehmet, *Cüveynî'de İcmâ Teorisi*, S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya 2007.
- Cengiz, Yunus, *Mu'tezile'de Eylem Teorisi Kâdî Abdulcebâr Örneği*, Düşün Yayıncılık, İstanbul 2012.
- el-Cevherî, İsmail b. Hammâd (ö. 392/1002), *Tâcu'l-Luğa ve Sihâhu'l-Arabiyye*, I-VI, Tahk. Ahmed A. Attâr, Dâru'l İlmi'l-Melâyîn, Beyrut 1983.
- Cevherî, Muhammed Rebi', *Te'vîlu's-Selef li Sıfâtillâhi Teâlâ*, Mektebetu'l-İmân, (by) 2013.
- Cevizci, Ahmet, *Paradigma Felsefe Terimleri Sözlüğü*, Paradigma Yy., İstanbul 2013.
- Cook, Michael, *Early Muslim Dogma*, Cambridge University Press, London 1981.
- Corbin, Henry, *İslâm Felsefesi Tarihi Başlangıçtan İbn Rüşd'ün Ölümüne*, I-II, Çev. Hüseyin Hatemî, İletişim Yy., İstanbul 2013.
- el-Cubbâî, Muhammed b. Abdilvehhâb b. Sellâm Ebû Ali (ö. 303/915), *Tefsîru Ebî Ali el-Cubbâî, Mevûâtü Tefâsîri'l-Mu'tezile* içinde, Tahk. Hıdır Muhammed Nebha, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2007.
- el-Cumâhî, Muhammed b Sellâm, (ö. 231/846), *Tabakâtu Fuhûli's-Şuarâ*, I-II, Dâru'l-Medenî, Cidde (ty).
- el-Curcânî, es-Seyyid Şerif Ali b. Muhammed (ö. 816/1413), *et-Ta'rîfât*, Matbaatu Mustafa el-Bâbî el-Halebî, Mısır 1938.

- *Kitâbu Esrâ'î'l-Belâğa*, Tahk. Mahmud Muhammed Şakir, Dârü'l-Medenî, Cidde 1991.
- el-Cuveynî, Ebu'l-Meâlî Abdülmelik b. Abdillâh b. Yusuf (ö. 478/1075), *Kitâbu't-Telhîs fî Usûli'l-Fıkh*, I-III, Tahk. Abdullâh Cevlem en-Nibâlî-Şübbeyr Ahmed el-Umerî, Dârü'l-Beşâiri'l-İslamiyye, Beyrut 1996.
- *el-Varakât*, Dârü's-Sumeyyeî, Riyad 1996.
- *eş-Şâmil fî Usûli'd-Dîn*, Tahk. Ali Sami en-Neşşâr, Mektebetu İlmi Usûli'd-Dîn, İskenderiye 1969.
- *Kitâbu'l-İrşâd ilâ Kavâidi'l-Edille fî Usûli'l-İ'tikâd*, Tahk. Muhammed Yûsuf Musa, Mektebetu'l-Hancî, Kahire 1950.
- *Lumau'l-Edille*, Tahk. Fevkiye Hüseyin Mahmûd, Âlemu'l-Kitâb, Beyrut 1987.
- Çelebi, İlyas, “*Sünnet*”, DİA, TDV Yy., İstanbul 2010.
- Çubukçu, İbrahim, “Mu'tezile ve Akıl Meselesi”, *A.Ü.İ.F.D.*, c. 12, s. 9, Ankara 1964.
- D. Runes, Dagobert, *The Dictionary of Philosophy*, Philosophical Library, New York (ty).
- Dârekutnî, Ebu'l-Hasan Ali b. Ömer, *Ahbâru Amr b. Ubeyd*, Tahk. Muhammed b. Abdullâh Âl-i Âmir, Dârü't-Tevhîd li'n-Neşr, Riyad 2006.
- ed-Dârimî, Ebû Muhammed Abdullâh Abdurrahman b. el-Fadl (ö. 255/869), *es-Sunen, Mevsûatu's-Sunne Kutubu's-Sunne ve Şurûhuhâ* içinde, Çağrı Yy., İstanbul 1992/1412.
- Demir, Hilmi, *Delil ve İstidlâlin Mantıkî Yapısı- İlk Dönem Sünnî Kelâm Örneği*, İSAM Yy., İstanbul 2012.
- Demir, Osman, “*Tevlîd*”, DİA, TDV Yy., İstanbul 2012.
- Doğan, Hüseyin, “Kur'an'ın Kendine Özgü Yorumbilim Metodolojisi: Te'vîl”, *S.Ü.İ.F.D.*, c. 13, s. 23, Sakarya 2011.
- *İlk Dönem İslâm Kelâmcılarında Dini Metinleri Anlama ve Te'vîl Problemi*, O.M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Doktora Tezi), Samsun 2010.
- Doğan, İsa, “Ebu Hanife'nin Dinî ve Siyasî Duruşu”, *O.M.Ü.İ.F.D.*, c. 22, s. 22, Samsun 2006.
- Dönmez, İbrahim, “*İcma*”, DİA, TDV Yy., İstanbul 2000.

- *İslam Hukukunda Kaynak Kavramı ve VIII. Asır İslam Hukukçularının Kaynak Kavramı Üzerindeki Metodolojik Ayrılıkları*, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Doktora Tezi), Erzurum 1981.
- Duğaym, Semih, *Mustalahu İlmi'l-Kelâm*, I-II, Mektebetu Lubnan Nâşirûn, Lübnan 1998.
- Ebû Dâvûd, Suleyman b. el-Eş'as b. İshak el-Ezdî es-Sicistânî (ö. 275/889), *es-Sunen, Mevsûatu's-Sunne Kutubu's-Sunne ve Şurûhuha* içinde, Çağrı Yy., İstanbul 1992/1413.
- Ebû Hanife, Nu'man b. Sabit (ö. 150/767), *el-Fıkhu'l-Ekber, İmam-ı Azam'ın Beş Eseri* içinde, M.Ü.İ.F. Yy., İstanbul 2015.
- *el-Âlim ve'l-Miiteallim, İmam-ı Azam'ın Beş Eseri* içinde, M.Ü.İ.F. Yy., İstanbul 2015.
- *el-Fıkhu'l-Ebsat, İmam-ı Azam'ın Beş Eseri* içinde, M.Ü.İ.F. Yy., İstanbul 2015.
- *Risâletu Ebî Hanife, İmam-ı Azam'ın Beş Eseri* içinde, M.Ü.İ.F. Yy., İstanbul 2015.
- *Vasıyyetü Ebî Hanife, İmam-ı Azam'ın Beş Eseri* içinde, M.Ü.İ.F. Yy., İstanbul 2015.
- Ebû Hilâl el-Askerî, Hasan b. Abdillâh (ö. 400/1009), *el-Furûk Fi'l-Luga, Tahk. Muhammed İbrahim Selim, Dâru'l-İlm ve's-Sekâfe, Kahire* 1997.
- Ebû Lübbâbe, Hüseyin, *Mevkıfu'l-Mu'tezile mine's-Sunneti'n-Nebeviyye, Dâru'l-Livâ, Riyad* 1987.
- Ebû Rîde, Abdülhâdî, *İbrahim en-Nazzâm'da Tabiat Anlayışı*, Çev. Hüseyin Aydın, Atılım Yayıncılık, Malatya 2001.
- Ebû Zehra, Muhammed, *Ebû Hanife, Dâru'l-Fikri'l-Arabî, (by)* 1947.
- *Tarihu'l Cedel, Dâru'l-Fikri'l-Arabî, (by) (ty)*.
- *Târîhu'l-Mezâhibi'l-İslâmiyye, Dâru'l-Fikri'l-Arabî, Kahire (ty)*.
- Ebu'l-Bekâ, Eyyub b. Musa, el-Huseynî el-Kefevî (ö. 1094/1683), *el-Kulîyyât Mu'cem fi'l-Mustalahât ve'l-Furûki'l- Luğaviyye, Muessese-tu'r-Risâle, Beyrut* 1998.
- El-Ensârî, Abdülâlî Muhammed b. Nizâmuddîn, *Fevâtihu'r-Rahamût*, I-II, Tahk. Abdullah Mahmut Muhammed Ömer, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2002.
- Erdem, Mustafa, "Câhız ve el-Muhtar fi'r-red ala'n-Nasârâ İsimli Risâlesi", *A.Ü.İ.F.D.*, s. 31, Ankara 1989.
- Erginli, Zafer, "*Muhasibî*", DİA, TDV Yy., İstanbul 2006.

- Erkol, Ahmet, “İslam Kültür Mirasının İnşasında Erken Dönem Mu'tezi-
le Kelamcılarının Cahız'ın Kelami Değerlendirmeleri”, *e-Şarkiyat
İlmi Araştırmalar Dergisi*, s. 3, (by) 2010.
- Esen, Muhammed, *Ehl-i Sünnet Kavramın Oluşum ve Gelişim Süreci*, Anka-
ra Okulu Yy., Ankara 2009.
- el-Eş'arî, Ebu'l-Hasen Ali b. İsmail (ö. 324/935), *Kitâbu'l-Luma*, Tahk.
Hamûde Gurâbe, Matbaatu Mısır Şirketi Musâheme Mısriyye, Mı-
sır 1955.
- *el-İbâne an Usûli'd-Diyâne*, Dâru İbn Zeydûn, Lübnan (ty).
- *Makâlâtü'l-İslâmiyyîn*, Tahk. Helmut Ritter, Franz Steiner Verlag
GmbH Wiesbaden, 1980.
- *Risâle fi İstihsâni'l-Hayd fi İlmi'l-Kelam*, Tahk. Muhammed el-Ve-
liyyu'l-Eş'arî el-Kâdirî, Dâru'l-Meşâri', Beyrut 1995/1415.
- *Risâletu Ehli's-Sağr*, Tahk. Abdullah Şakir Muhammed el-Cuneydî,
Mektebetu'l-Ulûm ve'l-Hikem, Medine 2002.
- Fazlur Rahman, *İslâm*, Çev. Mehmet Dağ, Mehmet Aydın, Ankara Okulu
Yy., Ankara 2009.
- el-Ferâhidî, Ebû Abdirrahman Halil b. Ahmed, *Kitâbu'l-Ayn*, I-IV, Tahk.
Abdulhamid Hindâvî, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2003.
- Ferğal, Yahya Hâşim Hasan, *el-Ususu'l-Menheciyye li Binâi'l-Akîdeti'l-İsla-
miyye*, Dâru'l-Fikri'l-Arabî, (by) (ty).
- Fiğlalı, Ethem Ruhi, *Çağımızda İtikadî İslâm Mezhepleri*, Selçuk Yy., An-
kara 1991.
- Flew, Antony, *A Dictionary of Philosophy*, Macmillan Press, London
1979.
- Frank, Richard M., *Moral Obligation in Classical Muslim Theology*, The
Journal of Religious Ethics, (by) 1983.
- *The Divine Attributes According to The Teaching of Abû'l-Hudayl
al-'Allâf*, in *Early Islamic Theology: The Mu'tazilites and al-Ash'arî*,
Le Muséon, Vol. 82, Louvain 1969.
- Gardet Louis-Anawati Georges, *İslam Teolojisine Giriş*, Çev. Ahmet Ar-
lan, Ayrıntı Yy., İstanbul 2015.
- el-Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed (ö. 505/1111), *el-Mustasfâ min İl-
mi'l-Usûl*, I-IV, Tahk. Hamza b. Züheyr Hâfız, Medine (ty).
- *Kitâbu'l-İktisâd fi'l-İtikâd*, Tahk. İnsaf Ramazan, Dâru'l-Kuteybe,
Beyrut 2003.

- *Mi'yâru'l-İlm*, Dâru'l-Meârif, Tahk. Süleyman Dünya, Mısır 1961.
- Goldziher, Ignace, *el-Akîde ve's-Serîa fi'l-İslâm*, Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, Mısır 2009.
- *İslâm'da Fıkıh ve Akaid*, Çev. İlhan Başgöz, Ardiç Yy., Ankara 2004.
- Gölcük, Şerafeddin, *Bâkullânî ve İnsanun Fülleri*, TDV Yy., Ankara 1997.
- Graham, William A., *Earliest Meaning of Qur'ân*, Welt Des Islams, New Series, Bd. 23/24, (by) 1984.
- Güneş, Kamil, *İslâmî Düşüncenin Şekillenişinde Akıl ve Nass -Bâkullânî ve Kâdî Abdülcebbâr'da Kelâmullah Meselesi Örneği-*, İnsan Yy., İstanbul 2003.
- el-Ğâmîdî, Ahmed b. Atıyye, *el-Beyhakî ve Mevkıfuhu mine'l-İlahiyyât*, İhyâu't-Turâsi'l-İslâmî, Medine (ty).
- Halidî, Muhsin Semih, "Sarfe", *Mecelletü'l-Câmiati'l-İslamiyye*, c. 12, s. 2, Filistin 2004.
- Hallaq, Wael B., *The Authencity of Prophetic Hadith: A Pseudo-Problem*, Studia Islamica, No: 89, (by) 1999.
- Hansu, Hüseyin, *Mu'tezile ve Hadis*, Otto Yy., Ankara 2012.
- Hasan, Ahmad, "The Critique of Qıyas", *Islamic Studies*, Vol. 22, No: 3, İslamabad 1983.
- *Ijma' in The Early Schools*, Islamic Studies, Vol. 6, No: 2, İslamabad 1967.
- *The Political Role of Ijma*, Islamic Studies, Vol. 8, No:2, İslamabad 1969.
- *The Sources of "Fıqh": A General Survey*, Islamic Studies, Vol. 29, No: 2, İslamabad 1990.
- Hasan, Osman b. Ali, *Menhecu'l-İstidlâl alâ Mesâili'l-İ'tikâd inde Ehli's-Sunne ve'l-Cemâa*, I-II, Mektebetu'r-Ruşd, Riyad 2006.
- el-Hasen b. Muhammed b. el-Hanefiyye (ö. 100/718), *Risâle fi'r-Red ale'l-Kaderiyye*, *Bidâyetu İlmi'l-Kelâm fi'l-İslâm* içinde, Tahk. Josef Van Ess, el-Ma'hedu'l-Almânî li'l-Ebhâsi's-Şarkıyye, Beyrut 1977.
- el-Hasen el-Basrî (ö. 110/728), *Risâle fi'l-Kader*, *Resâilu'l-Adl ve't-Tevhîd* içinde, I-II, Tahk. Muhammed Ammara, Dâru's-Şurûk, Kahire 1988.
- el-Hayyât, Ebu'l-Huseyn Abdurrahman b. Muhammed b. Osman el-Mu'tezilî (ö. 300/913), *Kitâbu'l-İntisâr*, Tahk. Neyberg, Dâru'l-Arabiyye li'l-Kitâb, Beyrut 1993.

- el-Herevî, Abdullah b. Muhammed b. Ali, *Zemmu'l-Kelam ve Ehlih*, I-VII, Tahk. Abdurrahman b. Abdulaziz eş-Şibl, Mektebetu'l-Ulûm ve'l-Hikem, Medine (ty).
- el-Humeyyis, Muhammed b. Abdirrahman, *Usûlu'd-Dîn inde'l-Îmâm Ebî Hanife*, Dâru's-Sumeyyeî, Riyad 1996.
- Izutsu, Toshihiko, *Kur'ân'da Allah ve İnsan*, Çev. Süleymen Ateş, A.Ü.İ.F. Yy., Ankara 1975.
- İbn Asâkîr, Ebu'l-Kasım Ali b. el-Hasen ed-Dimeşkî (ö. 571/1176), *Tebyînu Kizbi'l-Mufterî fî mâ Nusibe ile'l-Îmâm Ebi'l-Hasen el-Eş'arî*, Matbaatu't-Tevhîd, Dimeşk 1347.
- İbn Cema, Ebû Abdullah Bedreddin Muhammed b. İbrahim b. Sadullah Kinanî, *Îzâhu'd-Delîl fî Kati' Huceci Ehli't-Ta'tîl*, Tahk. Vehbi Süleyman Gâvcî el-Elbânî, Dâru İkra, Dimeşk 2005.
- İbn Cinnî, Ebu'l-Feth Osman (ö. 392/1001), *el-Hasâis*, I-III, Tahk. Muhammed Ali en-Neccâr, el-Mektebetu'l-İlmiyye, Mısır 1952.
- İbn Ebi'l-Izz, Ali b. Ali b. Muhammed (ö.792/1390), *Şerhu'l-Akâidetî't-Ta-haviyye*, Tahk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî-Şuayb el-Arnâût, Muessesetu'r-Risâle, 1996/1417.
- İbn Fûrek, Ebû Bekr Muhammed b. el-Huseyn (ö. 406/1015), *Mucerredü Makâlâtî'l-Eş'arî*, Tahk. Daniel Gimaret, Dâru'l-Meşrîk, Beyrut 1987.
- *Kitabu'l-Hudûd fî'l-Usûl*, Tahk. Muhammed es-Süleymanî, Dâru'l-Ğarbi'l-İslamî, Beyrut 1999.
- İbn Haldûn, Abdurrahman b. Muhammed, *Mukaddimetü İbn Haldûn*, Tahk. Mustafa Şeyh Mustafa, Muessesetu'r-Risâleti Nâşirûn, Beyrut 2016.
- İbn Hanbel, Abdullah b. Ahmed (ö. 290/903), *es-Sunne*, Tahk. Ebû Hacer Muhammed Said b. Besyuni Zağlul, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1424/2003.
- İbn Hazm, Ali b. Ahmed b. Saîd (ö. 456/1063), *el-Fisâl fî'l-Milel ve'l-Ehvâ ve'n-Nihal*, I-III, Tahk. Ahmed Şemsüddîn, Beyrut 2014.
- *Merâtibu'l-İcma fî'l-İbâdât ve'l-Muâmelât ve'l-İtikâd*, Hasan Ahmed İsbir, Dâru İbn Hazm, Beyrut 1998.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ el-Hâfız (ö. 774/1373), *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, I-XX, Tahk. Muhammed Saîd es-Sağircî, Dâru İbn Kesîr, Beyrut 2010.

- İbn Kudâme, Ebû Muhammed Muvâfikuddîn Abdullah b. Ahmed el-Makdîsî (ö. 620/1223), *Şerhu Lum'ati'l-İtikâd*, Tahk. Muhammed Salih Useymîn, Beyrut 1984.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Muslim (ö. 276/889), *Te'vîlî Muhtelefi'l-Hadîs*, Tahk. Ebû Üsâme Selim b. İd el-Hilâlî, Dâru İbni'l-Kayyim, Riyad 2009.
- *el-Meârif*, Tahk. Servet Ukkâşe, Dâru'l-Meârif, Kahire (ty).
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezid (ö. 273/887), *es-Sünen, Mevsûatu's-Sunne Kutubu's-Sunne ve Şurûhuhâ* içinde, Çağrı Yy., İstanbul 1992/1412.
- İbn Maîn, Yahya (ö. 233/848), *Kitâbu't-Tarih*, Ahmed Muhammed Nurseyf, I-IV, Mekke 1979.
- İbn Manzûr, Cemaleddin b. Muhammed Mukerrem (ö. 711/1311), *Lisânu'l-Arab*, I-VI, Tahk. Abdullah Ali el-Kebîr, Dâru'l-Meârif, Kahire 1119.
- *Muhtasarü Târîhi Dimeşk li İbn Asâkîr*, I-IX, Tahk. Ahmet Râtip Hammûş, Dâru'l-Fikr, Dimeşk 1985.
- İbn Teymiyye, Takıyyuddîn Ahmed (ö. 728/1328), *el-Furkân beyne'l-Hak ve'l-Bâtıl*, Tahk. Halil Meys, Dâru'l-Kalem, Beyrut (ty).
- *Der'u Teâruði'l-Akl ve'n-Nakl*, I-XI, Tahk. Muhammed Reşad Salim, Câmiatu'l-İmam Muhammed b. Suûd el-İslâmiyye, Riyad 1991.
- *el-İmân*, Tahk. Muhammed Nasıruddîn el-Elbânî, el-Mektebetu'l-İslâmî, Beyrut 1416/1996.
- *Nakdu'l-Mantık*, Tahk. Muhammed Hâmid el-Fakî, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1999.
- İbnu'l-Enbârî, Ebû Bekr Muhammed b. el-Kâsım (ö. 328/940), *Kitâbu İzâhi'l-Vakf ve'l-İbtidâ*, Tahk. Muhyiddîn Abdurrahman Ramazan, Mecmeu'l-Luğati'l-Arabiyye, Dimeşk 1971.
- İbnu'l-Humâm, Kemaluddîn Muhammed b. Muhammed (ö. 861/1457), *Kitâbu'l-Musâmere fî Şerhi'l-Musâyere*, I-II, Tahk. Kâsım b. Kutluboğa el-Haneffî, el-Mektebetu'l-Ezheriyye li't-Turâs, Mısır 1347.
- İbnu'l-Murtazâ, Ahmed b. Yahya (ö. 840/1437), *Kitabu Tabakâti'l-Mu'tezile*, Neşr. Suzanna Divald-Wilzer, Beyrut 1961.
- *el-Münîye ve'l-Emel fî Şerhi'l-Milel ve'n-Nihal*, Tahk. Toma Arnold, (by) 1316.

- el-Îcî, Adudiddîn Abdurrahman b. Ahmed (ö. 756/1355), *el-Mevâkıf fi İlmi'l-Kelam*, Alemu'l-Kutub, Beyrut (ty).
- el-İsfahânî, Ebû Müslim Muhammed b. Bahr (ö. 322/934), *Tefsîru Ebî Müslim Muhammed b. Bahr el-İsfahânî, Mevsûâtü Tefâsîri'l-Mu'tezile* içinde, Tahk. Hıdır Muhammed Nebha, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2007.
- İyâz, Kâdî Ebu'l-Fazl İyâz b. Musa b. İyâz (ö. 544/1149), *eş-Şifâ*, I-II, Tahk. Ali Muhammed el-Becavî, Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, Beyrut 1984.
- İzmirli, İsmail Hakkı, *Yeni İlmi Kelam*, Ankara Okulu Yy., Ankara 2013.
- İslâm'da Felsefe Akımları*, Haz. N. Ahmet Özalp, Kitabevi Yy., İstanbul 1997.
- el-Kâ'bî, Ebu'l-Kâsım Abdullah b. Ahmed Mahmud el-Belhî (ö. 319/931), *Tefsîru Ebi'l-Kâsım el-Kâ'bî el-Belhî, Mevsûâtü Tefâsîri'l-Mu'tezile* içinde, Tahk. Hıdır Muhammed Nebha, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2007.
- el-Kâdî Abdulcebbar, Ebu'l-Hasan Abdulcebbar b. Ahmed b. Abdulcebbar el-Esed Âbâdî (ö. 415/1025), *el-Muğnî fi Ebvâbi't-Tevhîd ve'l-Adl*, Tahk. Hıdır Muhammed Nebha, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2012.
- *Kitabu Fadli'l-İ'tizâl ve Tabakâti'l-Mu'tezile*, Tahk. Fuâd Seyyid, ed-Dâru't-Tunûsiyye li'n-Neşr, (by) (ty).
- *Kitâbu'l-Mecmû' fi'l-Muhît bi't-Teklîf*, I-II, Tahk. el-Eb Yûsuf el-Yesûî, Matbaatü'l-Katolikiyye, Beyrut 1962.
- *Şerhu'l-Usûli'l-Hamse*, Tahk. Ahmed b. Hüseyin b. Ebî Hâşim, Dâru İhyai't-Turasi'l-Arabî, Beyrut, 2012.
- Kasar, Veysel, "Doğuş Sürecinde Kelâm Problemleri", *H.Ü.İ.F.D.*, Yıl: 10, s. 13, Şanlıurfa 2004.
- Kâsımî, Muhammed Cemâleddîn, *Kavâidu't-Tahdîs*, Tahk. Mustafa Şeyh Mustafa, Muessesetu'r-Risâle Nâşirûn, Beyrut 2004.
- Kazanç, Fethi Kerim, "Klasik Kelâmî Tartışmaların Doğuşu ve Gelişimine Etki Eden Faktörler", *O.M.Ü.İ.F.D.*, s. 24, Samsun 2007.
- "Selefiyye'nin Nass ve Metot Ekseninde Din Anlayışı ve Sonuçları", *Kelam Araştırmaları Dergisi*, c. 8, s. 1, (by) 2010.

- Keskin, Halife, “Eş’arî’nin Allah’ın Varlığı ve Sıfatları Hakkında Kullandığı Bazı Argümanların Değerlendirilmesi”, *Ç.Ü.İ.F.D.*, c. 3, s. 2, Adana 2003.
- Keskin, Mehmet, *İmam Eş’arî ve Eş’arîlik*, Düşün Yayıncılık, İstanbul 2013.
- Khanani, Noman, *The Historical Development of Ijma’ and Its Role in Contemporary Societies*, Introduction The Islamic Law, (by) 2014.
- el-Kınnevcî, Sıddık Hasan Han, *Ebcedu’l-Ulûm*, I-III, Tahk. Abdulcebbar Zekkâr, Vizâratu’s-Sekâfe ve’l-İrşâdi’l-Kavmî, Dimeşk 1978.
- Koca, Ferhat, “*İstidlâl*”, *DİA*, TDV Yy., İstanbul 2001.
- “İslam Düşünce Tarihinde Selefilik: Tarihsel Serüveni ve Genel Karakteristiği”, *G.Ü.İ.A.D.*, c. 1, s. 1-2, Gaziantep 2015.
- Koçar, Musa, *Mâtürîdî’de Allah-Âlem İlişkisi*, Ötüken Yy., İstanbul 2004.
- Koçyiğit, Talât, *Hadis Tarihi*, TDV Yy., Ankara 2009.
- *Hadisçilerle Kelamcılar Arasındaki Münakaşalar*, TDV Yy., Ankara 1989.
- Köksal, Emre, *İlk Dönem Kelamında Nübüvvet Tartışmaları -Sünnî ve Mu’tezilî Yaklaşımlar Bağlamında-*, Fecr Yayınları, Ankara 2025.
- *Kur’an’da Allah’ın İsimleri -Cahiliyeden İlk Dönem Kelamına İtikadî Dönüşüm-*, Fecr Yayınları, Ankara 2025.
- “İlk Dönem Müslüman İtikadının Oluşmasında Kelamın Belirleyiciliği: Allah’ın İsim/Sıfatları Bağlamında Bir Değerlendirme”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 37, 2016/2.
- “İlk Dönem Mu’tezile Kelamında Zât-Sıfat İlişkisi -Sıfat, Mânâ ve Ahvâl Kavramları Üzerinden Bir Değerlendirme-”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 40, 2018/1.
- “Nebî ve Resul Kavramlarının İçeriklendirilmesi -Sünnî ve Mu’tezilî Yaklaşımlar Bağlamında Bir Değerlendirme-”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 49; 2022/2.
- Kubat, Mehmet, “Öteki’ni Tanımlama Bağlamında Mu’tezile’nin Sünnî Okunuşu”, *EKEV Akademi Dergisi*, s. 21, 2004.
- el-Kurtubî, Mûsa b. Meymun (ö. 601/1204), *Delâletu’l-Hâirîn*, Tahk. Hüseyin Atay, A.Ü.İ.F. Yy., Ankara 1974.
- Kutluer, İlhan, “*Cevher*”, *DİA*, TDV Yy., İstanbul 1993.

- Laoust, Henry, *Les Schismes Dans L'islam*, Introduction à Une étude de la Religion Musulmane, Paris 1965.
- Macit, Yüksel, "Akıl Delilini Fıkıh Usulcülerinin Farklı Anlamalarda Kullanmaları Üstüne", *Hikmet Yurdu Dergisi*, c. 6, s. 12, (by) 2013.
- Marulcu, Hasan Tevfik, *Mu'tezile Ekolünün Tanrı-İnsan-Alem Görüşlerinin Oluşumunda İlkçağ Felsefesinin Etkisi*, SDÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta 2002.
- el-Mâturîdî, Ebû Mansûr Muhammed (ö. 333/944), *Kitâbu't-Tevhîd*, Tahk. Bekir Topaloğlu, Dâru Sâdır, Beyrut 2010.
- *Te'vîlâtü Ehli's-Sunne*, I-V, Tahk. Fatuma Yusuf el-Haymî, Muesse-setu'r-Risâle Nâşîrûn, Beyrut 2004.
- el-Muhâsibî, Ebû Abdillâh Hâris b. Esed (ö. 243/854), *el-Akl ve Fehmu'l-Kur'an*, Tahk. Hüseyin Kuvvetli, Dâru'l-Fikr, (by) 1971.
- *er-Riâye li Hukukillâh*, Tahk. Abdulkâdir Ahmet Atâ, Dâru'l-Kutubî'l-İlmiyye, Beyrut (ty).
- Muslim, Ebû'l-Huseyn Muslim b. el-Haccâc (ö. 261/875), *Sahîhu Muslim*, *Mevsûatu's-Sunne Kutubu's-Sunne ve Şurûhu* içinde, Çağrı Yy., İstanbul 1992/1413.
- Nader, Albert Nasrî, *Felsefetu'l-Mu'tezile*, I-II, Matbaatu Dâri Neşri's-Sekâfe, (by) (ty).
- Nagel, Tilman, *The History of Islamic Theology*, Markus Wiener Publishers, Princeton 2010.
- Nasr, Ebû Zeyd, *el-İtticâhu'l-Aklî fi't-Tefsîr Dirâse fî Kadiyyeti'l-Mecâz fi'l-Kur'an inde'l Mu'tezile*, el-Merkezu's-Sekâfî el-Arabî, Beyrut 1996.
- en-Nesefî, Ebu'l-Muîn Meymun b. Muhammed (ö. 508/1114), *Tebssira-tu'l Edille*, I-II, Tahk. Claude Salamé, Institut Français de Damas, Dimeşk 1990.
- *Bahru'l-Kelam*, Tahk. Muhammed Salih el-Ferfûr, Mektebetu Dâri'l-Ferfûr, (by) 2000.
- en-Neşşâr, Ali Sâmi, *Neş'etu'l-Fikri'l-Felsefî fi'l-İslam*, I-II, Dâru's-Selâm, Kahire 2008.
- *Menâhicu'l-Bahs inde Mufekkiri'l-İslâm*, Dâru'n-Nahdati'l-Arabiyye, Beyrut 1984.
- en-Nisâburî, Ebû Abdillâh el-Hâkim (ö. 405/1014), *el-Müstedrek ale's-Sahîhah*, I-V, Dâru'l-Haremeyn, Mısır 1997.

- O'leary, De Lacy, *İslâm Düşüncesi ve Tarihteki Yeri*, Çev. Yaşar Kutluay-Hüseyin Yurdaydın, Pınar Yy., İstanbul 2003.
- Ömer b. Abdilaziz (ö. 102/720), *er-Risâle, Hilyetu'l-Evliyâ ve Tabakâtü'l-Esfiyâ* içinde, I-X + I, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut (ty).
- Önal, Recep, "Mâtüridî'nin Hayatı, Eserleri ve Kelam İlmi'ndeki Yeri", *Akademik İncelemeler Dergisi*, c. 8, s. 13, Sakarya 2013.
- Özcan, Hanifi, "Mâtüridî'de Bilgi Problemi", *M.Ü.İ.F. Yy.*, İstanbul 2012.
- Özdemir, Metin, "Kelâmî İstidlâlin Problematikliği", *C.D.İ.F.D.*, c. 5, s. 2, Sivas 2001.
- Özler, Mevlüt, *Tarihsel bir Adlandırmanın Tahlihi Ehl-i Sinnet-Ehl-i Bid'at*, Ankara Okulu Yy., Ankara 2010.
- "Müstakil Bir Fırka Olarak Ortaya Çıkışı ve Dinî Tefekkür Alanındaki Metodu Açısından Mu'tezile", *A.Ü.İ.F.D.*, s. 13, Erzurum 1997.
- el-Pakistânî, Zekeriyya b. Ğulam Kadir, *Tevdîhu Usûli'l-Fıkh alâ Menheci Ehli'l-Hadîs*, Dâru İbni'l-Cevzî, Kahire 2007.
- el-Pezdevî, Ebu'l-Yusr (ö. 493/1100), *Usûlu'd-Dîn*, Tahk. Hans Peter Lens, el-Mektebetu'l-Ezheriyye li't-Türâs, Kahire 2003.
- Platon (ö. m.ö. 347), *Diyaloglar*, Çev. Teoman Aktürel, Remzi Kitabevi, İstanbul 2009.
- er-Râğıb el-İsfahânî, Ebu'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed (ö. 502/1108), *el-Mufredât fî Garîbi'l-Kur'an*, I-II, Neşr. Mektebetu Nizâr Mustafa el-Bâz, (by) (ty).
- er-Râzî, Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin (ö. 606/1209), *el-Mahsûl fî İlmi Usûli'l-Fıkh*, I-VI, Tahk. Tâha Câbir Feyyâz, Muesesetu'r-Risâle, (by) (ty).
- *el-Metâlibu'l-Âliye*, I-IX, Tahk. Ahmed Hicâzî es-Sekkâ, Beyrut 1987.
- *Halku'l-Kur'an beyne'l-Mu'tezile ve Ehli's-Sunne*, Tahk. Ahmet Hicâzî es-Seka, Dâru'l-Cîl, Beyrut 1992.
- *Mefâtîhu'l-Gayb*, I-XXXII, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1981.
- *Nihâyetü'l-Ukûl fî Dirâyeti'l-Usûl*, I-IV, Tahk. Saîd Abdullatîf Fûde, Dâru'z-Zehâin, Beyrut 2015.
- Reese, William L., *Dictionary of Philosophy and Religion*, Humanity Books, New York 1996.

- Ritter, Helmut, “Hasan Basrî’nin Kader Hakkında Halife Abdülmelik b. Mervan’a Mektubu”, Çev. Lütü Doğan-Yaşar Kutluay, *A.Ü.İ.F.D.*, c. 3, s. 3, Ankara 1954.
- er-Rummânî, Ebu’l-Hasen Ali b. İsa (ö. 384/994), *en-Nüket fî İ’câzi’l-Kur’ân, Selâsu Resâil* içinde, Tahk. Ahmed Muhammed Halefulah, M. Zağlûl Selâm, Kahire 1119.
- es-Sâbûnî, Nureddîn (ö. 580/1184), *el-Bidâye fî Usûli’d-Dîn*, Tahk. Bekir Topaloğlu, M.Ü.İ.F. Yy., İstanbul 2014.
- Sancaklı, Saffet, *Sünneti Doğru Anlamak*, Sır Yayıncılık, İstanbul 2001.
- es-Saymerî, Ebû Abdillâh Hüseyin b. Ali b. Muhammed (ö. 436/1045), *Ahbâru Ebî Hanîfe ve Ashâbihî, Âlemü’l-Kutub*, Beyrut 1985.
- es-Serahsî, Ebû Bekir Muhammed b. Ahmed Ebî Sehl (ö. 483/1090), *Usûli’s-Serahsî*, I-II, Tahk. Ebu’l-Vefa el-Afgânî, Haydarabâd 1372.
- Siddîqî, Akhtar Husain, “The Impact of The Qur’ân on The Development of Muslim Geographic Thought”, *Islamic Studies*, Vol. 30, No: 4, Islamabad 1991.
- Sinanoğlu, Abdülhamit, *Kelam Tarihinde Tanrı Tasavvurları, İlâhiyât Yy.*, Ankara 2005.
- “İslâm’ın İlk Siyasallaştırılma Sürecinde “Kader” İnancı”, *A.Ü.İ.F.D.*, c. 43, s. 2, Ankara 2002.
- *İslâm Düşüncesinin İki Kurucu Önderi İmâm Ebû Hanîfe ve Vâsıl b. Atâ*, Rağbet Yy., İstanbul 2012.
- Sönmez, Vecihî, “Selef Düşüncesinin Tarihi Arka Planı ve Selefilik”, Araşan Sosyal Bilimler Enstitüsü İlmî Dergisi, c. 9-10, Bışkek 2010.
- Subhî, Ahmed Mahmûd, *Fî İlmi’l-Kelâm*, I-III, Daru’n-Nahda el-Arabiyye, Beyrut 1985.
- es-Suyûtî, Celaluddin Abdurrahman b. Ebî Bekr (ö. 911/1505), *Tedrîbu’r-Râvî*, I-II, Tahk. Ebû Kuteybe Nadr Muhammed el-Faryâbî, Mektebetu’l-Kevser, Beyrut 1415.
- *el-Muzhir fî Ulûmi’l-Luga ve Envâiha*, I-II, Tahk. Muhammed Ahmed Câdu’l-Mevlâ, el-Mektebetu’l-Arabiyye, Beyrut (ty).
- Syamsuddin, Sahiron, “Ebu Hanife’nin Haber-i Vâhid’i Delil Olarak Kullanması”, *K.S.İ.Ü.İ.F.D.*, s. 2, Kahramanmaraş 2003.
- eş-Şâfî, Hasen Mahmud, *el-Medhal ilâ Dirâseti İlmi’l-Kelam, idâretu’l-Kurân ve’l-Ulûmi’l-İslâmiyye*, Pakistan 2001.

- eş-Şâfiî, Muhammed b. İdris (ö. 204/820), *er-Risâle*, Tahk. Ahmet Muhammed Şakir, Matbaatu Mustafa el-Bâbî el-Halebî, Mısır 1938.
- Şa'rânî Abdülvehhâb b. Ahmed (ö. 973/1565), *Zemmü'r-Re'y*, Tahk. Yusuf Rıdvân el-Lukûd, Dâru'l-Feth, Amman 2014.
- eş-Şâtıbî, İbrahim b. Musa el-Lahmî el-Gırnâtî (ö. 790/1388), *el-İ'tisâm*, I-IV, Tahk. Ebû Ubeyde Meşhur b. Hasan Âl-ü Selmân, Mektebetu't-Tevhîd, (by) (ty).
- eş-Şehristânî, Ebû'l-Feth Muhammed b. Abdilkerim (ö.548/1153), *el-Milel ve'n-Nihal*, I-III, Tahk. Ahmed Fehmi Muhammed, Dâru'l-Kutubi'l İlmiyye, Beyrut 1992.
- *Nihâyetü'l-İkdâm fî İlmi'l-Kelâm*, Tahk. Muhammed Hasan Muhammed Hasan İsmâil, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 209.
- Şerif, Mian M., *İslam Düşüncesi Tarihi*, Çev. Mustafa Armağan, I-II, İnsan Yy., İstanbul 2014.
- Şeyhzade, Abdurrahim b. Ali, *Kitâbu Nazmi'l-Ferâid ve Cemi'l-Fevâid*, el-Matbaatu'l-Edebiyye, Mısır 1317.
- Şık, İsmail, "Eş'arî'nin Kelam Metodu", *Dinî Araştırmalar Dergisi*, c. 8, s. 24, Ankara 2006.
- et-Taftâzânî, Sadeddin (ö. 792/1390), *Şerhu'l-Akâidi'n-Nesefiyye*, Tahk. Muhammed Adnan Derviş, Fazilet Neşriyat, İstanbul 1990.
- *İlmu'l-Kelâm ve Bâ'du Muşkilâtihî*, Tahk. Ebu'l-Vefâ el-Ganîmî, Dâru's-Sekâfe, Kahire (ty).
- et-Tehânevî, Muhammed Ali, *Mevsûatu Keşşâfî Istilâhâtî'l-Funûn ve'l-Ulûm*, I-II, Tahk. Ali Dahrûc, Mektebetu Lubnân Nâşirûn, Beyrut 1996.
- et-Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa b. Serve (ö. 279/892), *es-Sunen, Mevsûatu's-Sunne Kutubu's-Sunne ve Şurûhuhâ* içinde, Çağrı Yy., İstanbul 1992/1413.
- Toprak, Süleyman, "İnsanın Fiilleri Konusunda Matüridi ve Eş'arî Arasındaki İhtilaf", *S.Ü.İ.F.D.*, s. 3, Konya 1990.
- et-Tûnusî, Ebu'l-Abbas Ahmed b. Muhammed b. Ahmed el-Büseylî, *et-Takyîdü'l-Kebîr fî Tefsîri Kitâbillâhi'l-Mecîd*, I-II, Külliyyetü Usûli'd-Dîn, Riyad 1992.
- Turhan, Ayşe, "Mu'tezilî Sıfat Telakkîsinin İnşâında Cehm b. Safvan'ın Belirleyiciliği", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 41, Isparta 2018.

- “Mu‘tezilî Tanrı Tasavvurunda Çerçeve İlke: Adalet -Dinî ve Felsefî Temeller Bağlamında Bir Değerlendirme”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 49, Isparta 2022/2.
- et-Tûsî, Ebû Ca‘fer Muhammed b. el-Hasan, *et-Tıbyân fî Tefsîri'l-Kur'an*, I-X, Tahk. Ahmed Habîb Kasîr el-Âmilî, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut (ty).
- Ülken, Hilmi Ziya, *Uyanış Devirlerinde Tercümenin Rolü*, Türkiye İş Bankası Kültür Yy., İstanbul 2011.
- Üzümlü, İlyas, “Kaderiyye”, DİA, TDV Yy., İstanbul 2001.
- Van Ess, Josef, *Mu‘tezile Atomculuğu*, Çev. Mehmet Bulgen, Kelam Araştırmaları Dergisi, c. 1, s. 10, (by) 2012.
- Watt, W. Montgomery, *İslam Düşüncesinin Teşekkül Devri*, Çev. Ethem Ruhi Fırlı, Sarkaç Yy., Ankara 2010.
- *Islamic Philosophy Theology*, Aldine Transaction, London 2008.
- *İslamın İlk Dönemlerinde Hür İrade ve Kader*, Çev. Arif Aytekin, Bereket Yy., İstanbul 2011.
- Weiss, Bernard G., “Ortaçağ İslam Alimlerinin Dilin Menşei ile İlgili Tartışmaları”, *M.Ü.İ.F.D.*, c. 2, s. 25, İstanbul 2003.
- Wensick, A. W., “Kıyas”, MEBİA, MEB Yy., Eskişehir 1997.
- Wolfson, H. Austryn, *Kelâm Felsefeleri Müslüman-Hristiyan-Yahudi Kelamı*, Çev. Kasım Turhan, Kitabevi Yy., İstanbul 2001.
- Yaltkaya, Şerafettin, “Mu‘tezile ve Hüsun-Kubuh”, *Dâru'l-Fünûn İlahiyat Fakültesi Mecmuası*, Şehzâdebaşı Evkâf Matbaası, İstanbul 1926.
- Yar, Erkan, “Eş'arî ve Metodolojisi”, *F.Ü.İ.F.D.*, c. 10, s. 2, Elazığ 2005.
- Yavuz, Salih Sabri, “Fahreddin er-Râzî'ye Göre Epistemolojik ve İtikadî Açından Ahad Haber ve Kritiği”, *İslâmî Araştırmalar Dergisi*, c. 17, s. 3, Ankara 2004.
- Yavuz, Yusuf Şevki, “Ahval”, DİA, TDV Yy., İstanbul 1989.
- “Akıl”, DİA, TDV Yy., İstanbul 1989.
- “Delil”, DİA, TDV Yy., İstanbul 1994.
- “İ'cazu'l-Kur'an”, DİA, TDV Yy., İstanbul 2000.
- “Teşbîh”, DİA, TDV Yy., İstanbul 2011.
- Yıldız, Fatih, *Mütekaddimin ve Müteahhirun Dönemi Kelamcılarında Delil*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Adana 2010.

Yurdagür, Metin, “*Haşviyye*”, DİA, TDV Yy., İstanbul 1997.

Yüce, Mustafa, “Hâris el-Muhâsibî’ye Göre Haberî Sıfatlar”, *Kelam Araştırmaları Dergisi*, c. 12, s. 2, 2014.

Yücedoğru, Tevfik, “Hadislerden İnanc Esası Tespiti”, *U.Ü.İ.F.D.*, c. 15, s. 2, Bursa 2006.

- “Ebu’l-Abbâs el-Kalânîsî’nin Kelâmî Görüşleri”, *U.Ü.İ.F.D.*, c. 20, s. 2, Bursa 2011.

- *İbn Küllâb ve Küllâbiye Mezhebi*, Emin Yy., Bursa 2015.

Yüksel, Emrullah, “*Ca’fer b. Mübeşşir*”, DİA, TDV Yy., İstanbul 1992.

ez-Zehebî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Osman (ö. 748/1348), *Mîzânü’l-İtidâl fî Nakdi’r-Ricâl*, I-IV, Tahk. Ali Muhammed el-Becâvî, Dâru’l-Marife, Beyrut (ty).

ez-Zehebî, Muhammed Huseyin, *et-Tefsîr ve’l-Mufessirîn*, I-III, Mektebetu Vehbe, Kahire (ty).

ez-Zemahşerî, Cârullah Ebu’l-Kâsım Mahmûd b. Ömer (ö. 538/1144), *el-Keşşâf an Hakâiki’t-Tenzîl ve Uyûni’t-Te’vîl fî Vucûhi’t-Te’vîl*, I-IV, Dâru’l-Hâdis, Kahire 2012.

ez-Zerkeşî, Bedreddin Muhammed b. Behâdır b. Abdillâh (ö. 794/1392), *el-Bahrü’l-Muhît fî Usûli’l-Fıkıh*, I-VI, Tahk. Ömer Süleyman el-Eşkâr, Kahire 1988.

- *el-Burhân fî Ulûmi’l-Kur’an*, Tahk. Ebu’l-Fadl ed-Dimyâtî, Dâru’l-Hâdis, Kahire 2006.

Zeyne, Husni, *el-Akl inde’l-Mu’tezile*, Dâru’l-Âfaki’l-Cedîde, Beyrut 1978.

Zeynî, Muhammed Abdurrahim, *Ebul Huzeyl el-Allâf Ârâuhü’l-Kelâmiyye ve’l-Felsefiyye*, Dâru’l-Yakîn, Mısır 2010.

Zümerli, Fevvez Ahmed, *Akâidu Eimmeti’s-Selef*, Daru’l-Kitâbi’l-Arabî, Beyrut 1995.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1629

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 984

Kitap Adı: İlk Dönem Kelamında Nübüvvet Tartışmaları -Sünnî ve Mu'tezilî Yaklaşımlar Bağlamında-

Book Title: Discussions on Prophethood in Early Theology -In the Context of Sunni and Mu'tazilite Approaches-

ISBN: 978-625-5576-38-5

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576385

Yazar | Author: Emre KÖKSAL | orcid.org/0000-0003-1251-9347

Kurum | Institution: Süleyman Demirel Üniversitesi

ROR ID: ror.org/04fjtte88

Editör | Editor: Fatmanur CERAN KÖKSAL | orcid.org/0000-0002-3748-776X

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 275

Yayın Tarihi | Publication Date: Haziran | June 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAB | Dinî konular: felsefe | Religion & beliefs: philosophy

BISAC: REL067000 | Din / Felsefe | Religion / Philosophy

THEMA: QRAB | Dinî felsefe / İnanç ve düşünce üzerine sorgulayıcı metinler | Religious philosophy / Enquiry into belief and thought

LC: BP166.7 | İslam – Peygamberlik (Nübüvvet) | Islamic theology – Prophecy

Atıf Bilgisi | Cite as: Köksal, Emre. *İlk Dönem Kelamında Nübüvvet Tartışmaları -Sünnî ve Mu'tezilî Yaklaşımlar Bağlamında-*. Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050
Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60
www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdurrahman Câmî, Nûrüddîn Abdurrahmân b. Nizâmiddîn Ahmed b. Muhammed el-Câmî, *Şevâhidü'n-Nübüvve li Takvîyeti Yakîn Eh-li'l-Fütüvve*, Hakikat Kitâbevi, İstanbul 2010.
- Abrahamov, Binyamin, "Necessary Knowledge in Islamic Theology", *British Journal of Middle Eastern Studies*, Vol. 20, No. 1, 1993.
- , "The Barâhima's Enigma a Search for a New Solution", *Die Welt des Orients*, Bd. 18, 1987.
- , "Al-Ghazâlî's Theory of Causality", *Studia Islamica*, No. 67, 1988.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed, *Müsnedü Ahmed b. Hanbel, Mevsûatü's-Sünne el-Kütübü's-Sitte ve Şurûhuâ* içinde, Çağrı Yayınları, İstanbul 1992.
- Ahmed Midhat Efendi, *Beşâir-i Sıdk-ı Nübüvvet-i Muhammediyye*, İstanbul Büyük Şehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı K/601, Der Saadet, İstanbul 1317.
- Ahmed, Ziauddin, "A Survey of the Development of Theology in Islam", *Islamic Studies*, Vol. 11, No. 2, 1972.
- Alî Ebû Mulhim, *Mukaddimetü Kitabi Halki'l-Kur'ân, Resâilu'l-Câhız* içinde, Dârün ve Mektebetü'l-Hilâl, Beyrut 1987.
- Ali Kuşçu, "Kelâmullah (Şerhu Tecdîdî'l-Kelâm)", Çeviren: Mehmet Fatih Soysal, *Din Felsefesi Açısından Eş'arî Gelen-Ek-i Klasik ve Çağdaş Metinler Seçkisi -V-* içinde, Derleyen: Recep Alpyağıl, İz Yayıncılık, İstanbul 2019.
- al-Alousi, Husâm Muhi Eldin, *The Problem of Creation in Islamic Thought*, The National Printing and Publishing Company, Cambridge 1965.
- Alper, Hülya, İmam *Mâtürîdî'de Akıl-Vahiy İlişkisi*, İz Yayıncılık, İstanbul 2013.
- , "Mâtürîdîlik Ekolü", İslam Düşüncesinde Teoriler I Metafizik içinde, I-III, Hazırlayan: Ömer Türker, Ketebe Yayınları, İstanbul 2021.
- Altıntaş, Ramazan, "Mu'tezile'nin Basra Ekolüne Göre Tab' Teorisi ve Bu Teorinin Bazı Kelâmî Konulara Uygulanması", *Kader*, Cilt: 16, Sayı: 2, 2018.
- , "Nübüvvet ve Medeniyet İlişkisi", *Doğu-Batı Medeniyetlerinin İnşasında Tarih, Kültür, Sanat, Felsefe ve Din* içinde, Türkiye İmam Hatipliler Vakfı Yayınları, Konya 2019.

----, “İslami Gelenekte “el-Hayatü’l-d-Dünya” Kavramını Anlama Biçimleri”, *Bir Kelam Problemi Olarak Din-Dünya İlişkisi İlahiyat Fakülteleri Kelam Anabilim Dalı VII. Eğitim-Öğretim Meseleleri Koordinasyonu Toplantısı ve Sempozyumu içinde, Çorum* 2002.

Altunya, Hülya, “Kâdî Abdülcebbar’da Söz (Kelâm)-Anlam İlişkisi -Kasdu’l-Mütekellem Problemi Bağlamında-”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*, Isparta 2009.

el-Âmidî, Ebû’l-Hasen Seyfüddîn Alî b. Muhammed b. Sâlim es-Sa’lebî, *Gâyetu’l-Merâm fî İlmi’l-Kelâm*, Tahkik: Ahmet Ferîd el-Mezîdî, Dârul-Kutubi’l-İlmiyye, Beyrut 2004.

----, *Ebkâru’l-Efkâr fî Usûli’l-Dîn*, I-V, Tahkik: Ahmed Muhammed el-Mehdî, Dârul-Kutub ve’l-Vesâik el-Kavmiyye, Kahire 2004.

----, *el-Mubîn fî Şerhi Meânî Elfâzi’l-Hukemâ’ ve’l-Mutekellemîn*, Tahkik: Hasan Mahmûd eş-Şâfiî, Mektebetu Vehbe, Kahire 1993.

Ardoğan, Recep, *Kelam ve Felsefe Açısından Nübüvvet*, Klm Yayınları, Kahramanmaraş 2020.

Aslan, Abdülgaffar, *İslâm’da Peygamberlik ve Yalancı Peygamberlik Olgusu*, Araştırma Yayınları, Ankara 2009.

----, *Kur’ân’da Vahiy*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2000.

----, *Kur’ân Ekseninde Fakirlik Problemi*, Fakülte Kitabevi, Isparta 2003.

Aydın, Hüseyin, *Ebu’l-Hasen el-Eş’arî’de Nazar ve İstidlal*, Fecr Yayınları, Ankara 2012.

el-Bağdâdî, Ebû Mansûr Abdülkâhîr b. Tâhîr b. Muhammed et-Temîmî, *Kitâbu Usûli’l-Dîn*, Matbaatu’d-Devle, İstanbul 1928.

----, *el-Fark beyne’l-Fırak*, Tahkik: Muhammed Osman el-Haşî, Mektebetu İbn Sînâ, Kahire (ty).

el-Bâkîllânî, Ebû Bekr Muhammed b. Tayyib b. Muhammed el-Basrî, *Kitabu’l-İnsâf*, Tahkik: Muhammed Zâhid el-Kevserî, el-Mektebetu’l-Ezheriyye li’t-Türâs, Kahire 2000.

----, *Hidâyetu’l-Müsterşidîn*, I-IV, Tahkik: Ömer Yûsuf Abdülganî Hamdan, Tağrîd Muhammed Abdurrahmân Hamdan, Mektebetu Abe-ki’l-Misk, Amman 2022.

----, *İ’câzü’l-Kur’ân*, Tahkik: es-Seyyid Ahmed Sakr, Dârul-Meârif, Mısır 1954.

----, *Kitâbu Temhîdî’l-Evâil ve Telhîsî’l-Delâil*, Tahkik: Ahmed Haydar, Muessesetu’l-Kutubi’s-Sekâfiyye, Beyrut 1987.

- , *Kitâbu'l-Beyân anî'l-Fark beyne'l-Mu'cizât ve'l-Kerâmât ve'l-Hiyel ve'l-Kehâne ve's-Sihr ve'n-Nârencât*, Neşreden: Richard Joseph McCarthy, Mektebetu's-Şarkıyye, Beyrut 1958.
- , *Nuketü'l-İntisâr li Nakli'l-Kur'ân*, Tahkik: Muhammed Zağlûl Selâm, Menşeeu'l-Meârif bi'l-İskenderiyye, İskenderiye 1971.
- Barlak, Mustafa, *Kelâm'da Nübüvvet Tartışmaları*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2018.
- Bassam Saeh, *The Miraculous Language of the Qur'an Evidence of Divine Origin*, International Institute of Islamic Thought, (by) 2015.
- Bedevî, Abdurrahman, *min Târîhi'l-İlhâd fi'l-İslâm*, el-Muessesetu'l-Arabiyye li'd-Dirâsât ve'n-Neşr, Beyrut 1980.
- Bennett, David, "Mu'tezilî Hareket (II): Erken Dönem Mu'tezilîler", Çeviren: Ulvi Murat Kılavuz, *Başlangıçtan Günümüze İslâm Kelamı* içinde, Editör: Sabine Schmidtke, Küre Yayınları, İstanbul 2020.
- el-Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî, *Delâilü'n-Nübüvve*, Tahkik: Abdülmu'tî Kal'acî, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1988.
- el-Beyzâvî, Nâsırüddîn Ebû Saîd Abdullah b. Ömer b. Muhammed, *Tavâliu'l-Envâr min Metâli'i'l-Enzâr*, Tahkik: Abbâs Süleymân, Dârul-Cîl, Beyrut 1991.
- Boom, Marinus van den, "Devrimci Bir Düşünür: Hasan Haneffî", Çeviren: Kadir Canatan, *İslâm Kültüründe İnsan ve Tarih Eleştirel Bir Bakış* içinde, Ayışığıkitapları, İstanbul 2000.
- el-Câbirî, Muhammed Âbid, *Arap-İslâm Siyasal Akli*, Çeviren: Vecdi Ak-yüz, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2001, 413.
- , *Arap-İslâm Aklının Oluşumu*, Çeviren: İbrahim Akbaba, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2001.
- , *Arap-İslâm Kültürünün Akıl Yapısı -Arap-İslâm Kültüründeki Bilgi Sistemlerinin Eleştirel Bir Analizi-*, Çevirenler: Burhan Koroğlu, Hasan Hacak, Ekrem Demirli, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2001.
- , *Felsefî Mirasımız ve Biz*, Çeviren: A. Said Aykut, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2003.
- el-Câhız, Ebû Osmân Amr b. Bahr b. Mahbûb el-Kinânî, *Hücecu'n-Nübüvve*, *Resâilu'l-Câhız* içinde, I-IV, Tahkik: Abdusselâm Muhammed Hârûn, Dârul-Cîl, Beyrut 1991.
- , *Kitâbu'l-Hayevân*, I-VIII, Tahkik: Abdusselâm Muhammed Hârûn, Şirketu Mektebe ve Matbaa Mustafâ el-Bâbî el-Halebî ve Evlâduh, Mısır 1966.

- Calder, Norman, "The Barâhima: Literary Construct and Historical Reality", *Bulletin of the School of Oriental and African Studies*, Vol. 57, No. 1, University of London, 1994.
- Ceran Köksal, Fatmanur, "Cebrî Tutumun Teolojik Savunusu -Cehm b. Safvân Bağlamında Bir Değerlendirme-", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 50, 2023/1.
- , "Mu'tezile'nin Tenzih Doktrini Bağlamında Ru'yetullah Problemi", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 41, 2018/2.
- , *İlk Dönem Kelamında İstidlâl Problemi*, Fecr Yayınları, Ankara 2025.
- , *Kelamda İrade Problemi*, Fecr Yayınları, Ankara 2025.
- el-Cezîrî, Abdurrahmân b. Muhammed b. İvaz, *Kitâbu'l-Fıkh ale'l-Mezâhibi'l-Erbaa*, I-V, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2003.
- Ceyhan, Mehmet Akif, "Kur'an Ayetleri Işığında Vahiy", *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi)*, Ankara 2016.
- Courtenay, William J., "The Critique on Natural Causality in the Mutakallimun and Nominalism", *The Harvard Theological Review*, Vol. 66, No. 1, 1973.
- Craig, William Lane, *The Kalâm Cosmological Argument*, Library of Philosophy and Religion, London 1979.
- el-Cürcânî, Ebü'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Alî es-Seyyid eş-Şerîf el-Hanefî, *et-Ta'rîfât*, Matbaatu Mustafa el-Bâbî el-Halebî, Mısır 1938.
- , *Şerhu'l-Mevâkıf*, I-VIII, Tahkik: Mahmud Ömer ed-Dımyâtî, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1998.
- el-Cüveynî, İmâmü'l-Haremeyn Ebü'l-Meâlî Rüküddîn Abdülmelik b. Abdillâh b. Yûsuf et-Tâî en-Nisâbü'rî, *Kitabu'l-İrşâd ilâ Kavâidi'l-Eddille fî Usûli'l-İ'tikâd*, Tahkik: Muhammed Yûsuf Musa, Abdülmu-nim Abdülhamid, Mektebetu'l-Hancı, Mısır 1950.
- , *el-Akâidetü'n-Nizâmîyye fî'l-Erkânî'l-İslâmîyye*, Tahkik: Muhammed Zâhid el-Kevserî, el-Mektebetu'l-Ezheriyye li't-Turâs, (by) 1992.
- Çörtü, Mustafa Meral, *Arapça Dil Bilgisi Sarf-Nahiv-Edatlar*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 2009.
- Daiber, Hans, *Islamic Thought in the Dialogue of Cultures*, Brill, Leiden 2012.

- Demir, Osman, *Kelâmda Nedensellik İlk Dönem Kelâmcılarında Tabiat ve İnsan*, Klasik Yayınları, İstanbul 2015.
- Durusoy, Ali, *İbn Sînâ Felsefesinde İnsan ve Âlemdeki Yeri (Nefs, Akıl ve Ruh)*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 2012.
- Ebû Bekr er-Râzî, Muhammed b. Zekerîyyâ, *Kitabu't-Tıbbı'r-Rûhânî, Resâilu Felsefiyye* içinde, I-II, Düzenleyen: Paulus Craus, Matbaatu Poul Barbey, Kahire 1939.
- , *el-Münazarât beyne Ebî Hâtîm er-Râzî ve Ebî Bekr er-Râzî, Resâilu Felsefiyye* içinde, I-II, Düzenleyen: Paulus Craus, Matbaatu Poul Barbey, Kahire 1939.
- Ebû Hanîfe, Nu'mân b. Sâbit b. Zûtâ b. Mâh, *el-Fıkhü'l-Ekber, İmâm-ı A'zam'ın Beş Eseri* içinde, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 2015.
- , *Vasiyyetu Ebî Hanife, İmâm-ı A'zam'ın Beş Eseri* içinde, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 2015.
- Ebû Hâtîm er-Râzî, Ahmed b. Hamdân b. Ahmed el-Versinânî, *A'lâ-mü'n-Nübüvve*, Tahkik: Georges Tarabichi, Dârü's-Sâkî ve el-Mues-sesetü'l-Arabiyyetü li't-Tahdîsî'l-Fikrî, Londra-Cenevre 2003.
- Ebû Nuaym el-İsfahânî, Ahmed b. Abdillâh b. İshâk, *Delâilü'n-Nübüvve*, I-II, Tahkik: Muhammed Revvâs Kal'acî, Abdülberr Abbâs, Daru'n-Nefâis, Beyrut 1986.
- Ebû Reşîd en-Nîsâbü'rî, Saîd b. Muhammed b. Hasen b. Hâtîm, *el-Mesâil fi'l-Hilâf beyne'l-Basriyyîn ve'l-Bağdâdiyyîn*, Tahkik: Rıdvan es-Seyyid, Ma'hedu'l-İnmâi'l-Arabî, Beyrut 1979.
- Ebû Şekûr es-Sâlimî, Muhammed b. Abdisseyyid b. Şuayb el-Leysî, *et-Temhîd fî Beyâni't-Tevhîd*, Tahkik: Ömür Türkmen, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2017.
- Ebû Zeyd, Nasr Hâmid, *Kutsal Metin, Otorite ve Hakikat -Bilgi ve İktidar Arasında Dinî Düşünce-*, Çeviren: Muhammed Coşkun, Mana Yayınları, İstanbul 2015.
- , *İlahi Hitabın Tabiatı -Metin Anlayışımız ve Kur'an İlimleri Üzerine-*, Çeviren: Mehmet Emin Maşalı, Otto Yayınları, Ankara 2013.
- Emiroğlu, İbrahim - Altunya, Hülya, *Örnekleriyle Mantık Sözlüğü*, Litra Yayınları, Ankara 2018.

- Erdemci, Cemalettin, “Kelâm İlminde Vahiy”, *Milel ve Nihal -İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 1, 2011.
- Erdoğan, İbrahim Halil, *Nübüvvetin İspatı ve İcâzu'l-Kur'ân (Fahreddîn er-Râzî'ye Göre)*, İlâhiyât Yayınları, Ankara 2019.
- el-Eş'arî, Ebü'l-Hasen Alî b. İsmâîl b. Ebî Bişr İshâk b. Sâlim el-Basrî, *Kitâbu Makâlâtî'l-İslâmiyyîn ve İhtilâfî'l-Musallîn*, Tahkik: Hellmut Ritter, Franz Steiner Verlag GmbH, Wiesbaden 1980.
- , *el-İbâne an Usûli'd-Diyâne*, Dâru İbn Zeydûn, Lübnan (ty).
- , *Kitabu'l-Luma' fi'r-Red alâ Ehli'l-Zeyğ ve'l-Bida'*, Tahkik: Hamûde Gurâbe, Matbaatu Mısır Şirketu Musâheme Mısıriyye, Mısır 1955.
- , *Risâle ilâ Ehli's-Seğr bi Bâbi'l-Ebvâb*, Tahkik: Abdullah Şakir Muhammed el-Cüneydî, Merkezû'l-Bahsi'l-İlmî ve İhyâi't-Türasi'l-İslâmî, Medine 1413.
- Fahreddin er-Râzî, Ebû Abdillâh Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin et-Taberistânî, *Muhassalu Efkârî'l-Müte-kaddimîn ve'l-Müte-ahhürîn mine'l-Ulemâ'i ve'l-Hukemâ'i ve'l-Müte-kellimîn, Tûsî'nin Tel-hîsu'l-Muhassal'ı* ile birlikte, Tahkik: Tâhâ Abdurraûf Sa'd, Mektebetu'l-Kulliyyâtî'l-Ezheriyye, Kahire (ty).
- , *el-Erbâin fî Usûli'd-Dîn*, I-II, Tahkik: Ahmet Hicâzî es-Sekâ, Mektebetu'l-Küllîyyâtî'l-Ezheriyye, Kahire 1986.
- , *el-İşâre fî İlmi'l-Kelâm*, Tahkik: Hânî Muhammed Hâmid Muhammed, el-Mektebetu'l-Ezheriyye li't-Turâs, Kahire 2009.
- , *el-Mebâhîsu'l-Meşrikiyye fî İlmi'l-İlâhiyyât ve't-Tabîyyât*, I-II, Vakfiyyetü'l-Emîngâzî li'l-Fikri'l-Kur'ânî, (by) (ty).
- , *el-Metâlibu'l-Âliyye mine'l-İlmi'l-İlâhiyye*, I-IX, Neşreden: Muhammed Alî Beydâvî, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1999.
- , *en-Nübüvvât*, Tahkik: Ahmet Hicâzî el-Sakâ, Daru İbni Zeydûn, Beyrut 1986.
- , *İsmetü'l-Enbiyâ*, Tahkik: Muhammed Hicâzî, Mektebetu's-Sekâfeti'd-Dîniyye, Kahire 1986.
- , *Şerhu Meâlimi Usûli'd-Dîn*, Tahkik: Nizâr b. Alî Hammâdî, Dâru'l-Feth li'd-Dirâsât ve'n-Neşr, Amman 2010.
- , *Nihâyetü'l-İcâz fî Dirâyeti'l-İcâz*, Tahkik: Nasrullah Hacımuftüoğlu, Dâru Sâdır, Beyrut 2004.
- Fahri, Macit, *İslam Felsefesi Tarihi*, Çeviri: Kasım Turhan, Şa-to, İstanbul 2013.

- , *Islamic Occasionalism*, Ruskin House, London 1958.
- el-Fârâbî, Ebû Nasr Muhammed b. Muhammed b. Tarhan b. Uzluğ et-Türkî, *Arâu Ehli'l-Medineti'l-Fâdila ve Mudâddâtihâ*, Müessesetu Hendâvî li't-Ta'lîm ve's-Sekâfe, Kahire 2012.
- Fazlurrahman, Malik, *İslâm*, Çeviren: Mehmet Dağ, Mehmet Aydın, Selçuk Yayınları, Ankara 1992.
- el-Ferâhîdî, Ebû Abdîrrahmân el-Halîl b. Ahmed b. Amr b. Temîm, *Kitâbu'l-Ayn*, I-IV, Tahkik: Abdülhamîd Hendâvî, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2003.
- el-Fîrûzâbâdî, Ebû't-Tâhir Mecdüddîn Muhammed b. Ya'kûb b. Muhammed, *el-Kâmûsu'l-Muhît*, Tahkik: Muhammed Neîm el-Arkusûsî, Muessesetu'r-Risâle, Dimeşk 1998.
- Frank, Richard M., "Moral Obligation in Classical Muslim Theology", *The Journal of Religious Ethics*, Vol. 11, No. 2, Fall 1983.
- , "The Structure of Created Causality According to Al-As'arî: An Analysis of The "Kitâb al-Luma", *Studia Islamica*, No. 25, 1966.
- el-Gazzâlî, Hüccetü'l-İslâm Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed et-Tûsî, *Kitâbu'l-İktisâd fi'l-İ'tikâd*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1983.
- , *el-Munkız mine'd-Dalâl*, Tahkik: Cemîl Salîbâ, Kâmil Ayyâd, Dâru'l-Endülüis, Beyrut 1967.
- , *Tehâfütü'l-Felâfise*, Tahkik: Süleyman Dünya, Daru'l-Meârif, Kahire 1972.
- Gölcük, Şerafeddin, *Bâkullânî ve İnsanın Fülleri*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1997.
- Güler, İlhamî, *Allah'ın Ahlakiliği Sorunu*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2019.
- Günel, Mehmet Emin, "İsmet-i Enbiya İlkesinin Kur'an'a Aykırı Yorumlanması ve Bunun Sebep Olduğu İtikadî Problemler", *Marîfe*, Cilt: 19, Sayı:2, 2019.
- , "Kur'an'da Mu'cize Tasavvuru ve İstismar Edilmesi Üzerine Bir Değerlendirme", *İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: 1, 2022.
- Hacımüftüoğlu, Nasrullah, "Kelâmcılar ve İslâm Felsefecilerinin Belâğat ve İ'câz İlimlerinin Gelişmesinde Roller", *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 10, 1991.

- Haddad, Wadi Z., “Onuncu Asırda Spekülatif Bir Kelâmcının Hristiyanlığın Temel Doktrinlerini Reddi: Bâkılânî”, Çeviren: Süleyman Akkuş, *Din Felsefesi Açısından Eş’arî Gelen-Ek-i Klasik ve Çağdaş Metinler Seçkisi* -V- içinde, Derleyen: Recep Alpyağıl, İz Yayıncılık, İstanbul 2019.
- el-Hâkim en-Nîsâbü’rî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed, *el-Mustedrek ale’s-Sahîhayn*, I-V, Tahkik: Mustafa Abdulkâdir Atâ, Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, Beyrut 2002.
- Harith Bin Ramli, “Eş’arîliğin Selefleri: İbn Küllâb, Muhâsibî, Kalânîsî”, Çeviren: Salih Çift, *Başlangıçtan Günümüze İslâm Kelâmı* içinde, Editör: Sabine Schmidtke, Küre Yayınları, İstanbul 2020.
- el-Hattâbî, Ebû Süleymân Hamd b. Muhammed b. İbrâhîm b. Hattâb el-Büstî, *Şerhu Risâleti Beyani İ’câzi’l-Kur’ân*, Telif: Ömer Muhammed Ömer Bahâzık, Dâru’l-Me’mûn li’t-Turâs, Beyrut 1995.
- el-Hayyât, Ebû’l-Hüseyn Abdürrahîm b. Muhammed b. Osmân, *Kitâbu’l-İntisâr ve’r-Red alâ İbni’r-Râvendî el-Mulhid*, Tahkik: H. S. Neyberg, Mektebetu Dâri’l-Arabiyye li’l-Kitâb, Beyrut 1993.
- Hourani, George F., *Islamic Rationalism -The Ethics of ‘Abd al-Jabbâr-*, Clarendon Pres, Oxford 1971.
- , *Reason and Tradition in Islamic Ethics*, Cambridge University Press, New York 2007.
- İbn Ebi’l-İz, Ebû’l-Hasen Sadruddîn Alî b. Alâiddîn Alî b. Muhammed ed-Dîmaşkî, *Şerhu’t-Tahâviyye fi’l-Akâidetî’s-Selefiyye*, Tahkik: Ahmed Muhammed Şakir, Vizâratu’s-Şuûni’l-İslâmiyye ve’l-Evkâf ve’d-Da’ve ve’l-İrşâd, Riyad 1418.
- İbn Fûrek, Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasen b. Fûrek el-İsfahânî en-Nîsâbü’rî, *Mucerredü Makâlâti’s-Şeyh Ebi’l-Hasen el-Eş’arî*, Tahkik: Daniel Gimaret, Dâru’l-Meşrik, Beyrut 1987.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Alî b. Ahmed b. Saîd b. Hazm el-Endelüsî el-Kurtubî, *el-Fasl fi’l-Milel ve’l-Ehvâi ve’n-Nihal*, I-V, Tahkik: Muhammed İbrahîm Nasr, Abdürrahman Umeyra, Dâru’l-Cîl, Beyrut 1996.
- İbn Manzûr, Ebû’l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrerem b. Alî b. Ahmed el-Ensârî er-Rüveyfî, *Lisânu’l-Arab*, I-VI, Tahkik: Abdullah Ali el-Kebîr, Dâru’l-Maarif, Kahire 1119.

- İbn Rüşd, Ebü'l-Velîd Muhammed b. Ahmed b. Muhammed el-Kurtubî, *el-Keşf an Menâhici'l-Edille fî Akâidi'l-Mille*, Tahkik: Muhammed Âbid el-Câbirî, Merkezu Dirâsâtî'l-Vahdeti'l-Arabiyye, Beyrut 1998.
- , *Kitâbu Fasli'l-Makâl*, Tahkik: Albert Nasrî Nadir, Dâru'l-Meşrik, Beyrut 1986.
- İbn Sînâ, Ebû Alî el-Hüseyn b. Abdillâh b. Alî b. Sînâ, *eş-Şifâ -el-Îlâhiyyât-*, I-II, Tahkik: Muhammed Yûsuf Musa, Süleyman Dünya, Saîd Zâyid, Merkezu Tahkîkâtî Kambiyutrî Ulûmun İslâmiyyûn, Kahire 1960.
- , *en-Necât*, Vakfiyyetü'l-Emîngâzî li'l-Fikri'l-Kur'ânî, (by) 1938.
- İbn Teymiyye, Ebü'l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhâlîm b. Mecdiddîn Abdisselâm el-Harrânî, *el-Mu'cizât ve'l-Kerâmât ve Envâu Havâriki'l-Âdât ve Menâfiuhâ ve Medârruhâ*, Tahkik: Ebû Abdillâh Ahmed b. Ahmed el-İsevî, Daru's-Sahâbeti li't-Turâs Bitantâ, (by) 1990.
- , *Kitâbu'n-Nübüvvât*, I-II, Tahkik: Abdülazîz b. Sâlih et-Tûyân, Edvâu's-Selef, Riyad 2000.
- İbnü'l-Murtazâ, Ahmed b. Yahyâ b. el-Murtazâ, *Kitâbu Tabakâtî'l-Mu'tezile*, Tahkik: Suzanna Divald-Wilzer, Beyrut 1961.
- İbnü'n-Nedîm, Ebü'l-Ferec Muhammed b. Ebî Ya'kûb İshâk b. Muhammed b. İshâk, *el-Fihrist*, Tahkik: Yûsuf Ali Tavîl, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2010.
- el-Îcî, Ebü'l-Fazl Adudüddîn Abdurrahmân b. Ahmed b. Abdilgaffâr, *el-Mevâkıf fî İlmi'l-Kelâm*, Âlemu'l-Kutub, Beyrut (ty).
- İpek, Muhammet Selim, "Vâsıl b. Atâ'nın "Râ"sız Hutbesi", *The Journal of Academic Social Science Studies*, No. 34, 2015.
- el-İsferâyînî, Ebü'l-Muzaffer İmâdüddîn Şehfûr b. Tâhir b. Muhammed el-İsfahânî, *et-Tebîr fî'd-Dîn ve Temyîzi'l-Fırkati'n-Nâciye anî'l-Fıraki'l-Hâlikîn*, Tahkîk: Kemal Yûsuf el-Hût, Âlemu'l-Kutub, Beyrut 1983.
- İskenderoğlu, Muammer, "Felsefi Nübüvvat Teorisi", İslam Düşüncesinde Teoriler I Metafizik içinde, I-III, Hazırlayan: Ömer Türker, Ketebe Yayınları, İstanbul 2021.
- İzmirli, İsmail Hakkı, *Yeni İlmi Kelam*, Sadeleştiren: Sabri Hizmetli, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2013.

----, *İslâm'da Felsefe Akımları*, Hazırlayan: N. Ahmet Özalp, Kitabevi Yayınları, İstanbul 1997.

Jackson, Roy, *What is Islamic Philosophy*, Routledge, New York 2014.

el-Kâ'bî, Ebü'l-Kâsım Abdullâh b. Ahmed b. Mahmûd el-Belhî, *Kitâbu'l-Makâlât ve meahu Uyûnu'l-Mesâil ve'l-Cevâbât*, Tahkik: Hüseyin Hansu, Râcih Kürdî, Abdülhamîd Kürdî, Kuramer, İstanbul 2018.

el-Kâdî Abdülcebbar, Ebü'l-Hasen Kâdî'l-kudât Abdülcebbar b. Ahmed b. Abdilcebbar el-Hemedânî, *el-Muğnî fî Ebvâbi't-Tevhîd ve'l-Adl -et-Tenebbuât ve'l-Mu'cizât-*, Tahkik: Mahmûd el-Hudayrî, Mahmûd Muhammed Kâsım, ed-Dâru'l-Mısıriyye li't-Te'lîf ve't-Terceme, Kahire 1965.

----, *el-Muğnî fî Ebvâbi't-Tevhîd ve'l-Adl -el-Aslah, İstihkâku'z-Zem, et-Tevbe-*, Tahkik: Mustafa es-Sekâ, ed-Dâru'l-Mısıriyye li't-Te'lîf ve't-Terceme, Kahire 1965.

----, *el-Muğnî fî Ebvâbi't-Tevhîd ve'l-Adl -et-Ta'dîl ve't-Tecvîr-*, Tahkik: Mahmûd Muhammed Kâsım, el-Müessesetü'l-Mısıriyyetü'l-Âmme li't-Te'lîf ve't-Terceme ve't-Tıbbâ ve'n-Neşr, Kahire 1962.

----, *el-Muğnî fî Ebvâbi't-Tevhîd ve'l-Adl -et-Tevlîd-*, Tahkik: Tefvîk et-Tavîl, Saîd Zâyid, ed-Dâru'l-Mısıriyye li't-Te'lîf ve't-Terceme, Kahire 1961.

----, *el-Muğnî fî Ebvâbi't-Tevhîd ve'l-Adl -Halku'l-Kur'ân-*, Düzenleyen: İbrâhîm el-Ebyârî, eş-Şirketü'l-Arabiyye li't-Tıbbâ ve'n-Neşr, Kahire 1960.

----, *el-Muğnî fî Ebvâbi't-Tevhîd ve'l-Adl -Î'câzü'l-Kur'ân-*, Neşreden: Emîn el-Hûlî, eş-Şirketü'l-Arabiyye li't-Tıbbâ ve'n-Neşr, Kahire 1960.

----, *el-Muhtasar fî Usûli'd-Dîn*, Tahkik: Muhammed Ammâra, Mektebetu's-Saâdeti'l-Eşraf, (by) (ty).

----, *Şerhu'l-Usûli'l-Hamse*, Tahkik: Abdülkerim Osman, Mektebetu Vehbe, Kahire 1996.

----, *Tefsîru'l-Kâdî Abdilcebbar el-Mu'tezilî, Mevsûatü Tefâsîri'l-Mu'tezile* içinde, Tahkik: Hıdır Muhammed Nebha, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Lübnan 2009.

----, *Tesbîtu Delâili'n-Nübüvve*, I-II, Tahkik: Abdülkerim Osman, Dâru'l-Arabiyye, Beyrut 1966.

Kandemir, Ahmet Mekin, *Mu'tezilî Düşüncede Tabiat ve Nedensellik*, Endülüş Yayınları, İstanbul 2019.

- Kazanç, Fethi Kerim, *Gazzâlî Öncesi Ehl-i Sünnet Kelâmında Ahlâk Düşüncesi*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2007.
- , *Varlık, Bilgi, Değer ve Siyâset Üzerine Kelâm Yazıları*, Araştırma Yayınları, Ankara 2014.
- Key, Alexander, *Language between God and the Poets: Ma'nâ in the Eleventh Century*, University of California Press, Oakland 2018.
- Kılıç, Recep, *Modern Batı Düşüncesinde Vahiy*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2019.
- Kocar, Musa, "Kur'ân'daki Hissî Mucizelere Farklı Bir Yaklaşım (Muhammed Esed Örneği)", *Tabula Rasa-Felsefe&Teoloji*, Sayı: 15-16, 2006.
- , "Mâtürîdî'ye Göre Nübüvvetin Gerekliliği ve Hz. Peygamber'in Nübüvveti", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Felsefesi Anabilim Dalı VI. Kutlu Doğum Sempozyumu (Tebliğler)*, 2003.
- Koloğlu, Orhan Şener, *Cübbâîler'in Kelâm Sistemi*, İsam Yayınları, İstanbul 2011.
- Köksal, Emre, "İlk Dönem Mu'tezile Kelamında Zât-Sıfat İlişkisi -Sıfat, Mânâ ve Ahvâl Kavramları Üzerinden Bir Değerlendirme-", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 40, 2018/1.
- , "İlk Dönem Müslüman İtikadının Oluşmasında Kelâmın Belirleyiciliği: Allah'ın İsim/Sıfatları Bağlamında Bir Değerlendirme", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 37, 2016/2.
- Larkin, Margaret, "The Inimitability of the Qur'an: Two Perspectives", *Religion & Literature*, Vol. 20, No. 1, 1988.
- Leaman, Oliver, *An Introduction to Classical Islamic Philosophy*, Cambridge University Press, Cambridge 2004.
- Macdonald, Duncan B., *Development of Muslim Theology, Jurisprudence and Constitutional Theory*, Charles Scribner's Sons, New York 1903.
- Madelung, Wilferd, "Halku'l-Kur'an (Kur'an'ın Yaratılışı) Hakkındaki İhtilafın Kökenleri", Çeviren: Bülent Ünal, *Din Felsefesi Açısından Mutezile Gelen-Ek-i Klasik ve Çağdaş Metinler Seçkisi -II-* içinde, Derleyen: Recep Alpyağılı, İz Yayıncılık, İstanbul 2014.
- Mahmûd Muhammed Şâkir, Ebû Fihri İbn Ahmed b. Abdilkâdir, *Medâhîlu İcâzi'l-Kur'ân*, Matbaatu'l-Medenî, Kahire 2001.
- Makdisi, George, "Ash'arî and the Ash'arites in Islamic Religious History I", *Studia Islamica*, No. 17, 1962.

- Maraz, Hüseyin, *Aklî Aydınlanmanın Özgürlükçü Aktivisti*, Kitaparası Yayınları, İstanbul 2021.
- Martin, Richard C., "The Role of the Basrah Mu'tazilah in Formulating the Doctrine of the Apologetic Miracle", *Journal of Near Eastern Studies*, Vol. 39, No. 3, 1980.
- Marulcu, Hasan Tevfik, "Âlemin Hudûsu Bağlamında Kelâm'ın Kozmolojik Yapılanması", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 16, 2006/1.
- , *Ehl-i Sünnet ve Mu'tezile Kelâmı Bağlamında Kelâm Belağat İlişkisi*, Dilara Yayıncılık, Isparta 2012.
- , *Kelâm'da Nazar ve Münâzara Âdâbı*, Dilara Yayıncılık, Isparta 2018.
- el-Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd es-Semerkandî, *Kitabu't-Tevhîd*, Tahkik: Bekir Topaloğlu, Muhammed Aruçi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2003.
- , *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*, I, Tahkik: Ahmet Vanlıoğlu, İnceleme: Bekir Topaloğlu, Daru'l-Mizân, İstanbul 2005.
- , *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*, III, Tahkik: Mehmet Boynukalın, İnceleme: Bekir Topaloğlu, Daru'l-Mizân, İstanbul 2005.
- , *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*, IX, Tahkik: Murat Sülün, İnceleme: Bekir Topaloğlu, Daru'l-Mizân, İstanbul 2007.
- , *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*, XII, Tahkik: Mustafa Yavuz, İnceleme: Bekir Topaloğlu, Daru'l-Mizân, İstanbul 2008.
- , *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*, XIII, Tahkik: Mürteza Bedir, İnceleme: Bekir Topaloğlu, Daru'l-Mizân, İstanbul 2008.
- , *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*, XVI, Tahkik: Abdullah Başak, İnceleme: Bekir Topaloğlu, Daru'l-Mizân, İstanbul 2010.
- , *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*, XVII, Tahkik: Ahmet Vanlıoğlu, İnceleme: Bekir Topaloğlu, Daru'l-Mizân, İstanbul 2010.
- el-Mâverîdî, Ebü'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb el-Basrî, *A'lâmü'n-Nübüvve*, Tahkik: Hâlid Abdurrahmân el-Ak, Dârü'n-Nefâis, Beyrut 1994.
- Mebrûk, Ali, *en-Nübüvve min İlmi'l-Akâid ila Felsefeti't-Târîh*, Dârü't-Ten-vîr li't-Tıbbâ ve'n-Neşr ve't-Tevzî', Beyrut 1993.
- , *Nusûs havle'l-Kur'ân fi's-Sa'yi verâe'l-Kur'âni'l-Hayy*, el-Merkezu's-Sekâfi'l-Arabî li Dâri'l-Beydâ, Beyrut 2015.
- Medkûr, İbrâhim, *fi'l-Felsefeti'l-İslâmiyye*, Daru İhyâi'l-Kutubi'l-Arabiyye, (by) 1947.

- Miller, Fred, "Prophecy in Judaism and Islam", *Islamic Studies*, Vol. 17, No. 1, 1978.
- el-Miklâtî, Ebü'l-Haccâc Yûsuf b. Muhammed b. Muiz el-Ahdeb el-Fâsî, *Kitâbu Lubâbi'l-Ukûl fi'r-Red ale'l-Felâsifeti fi İlmi'l-Usûl*, Tahkik: Hüseyin Mahmûd, Dâru'l-Ensâr, Kahire 1977.
- Muhammed Abduh, İbn Hasen Hayrillâh et-Türkmânî el-Mısrî, *Risâletu't-Tevhîd*, Tahkik: Muhammed Umâra, Dâru's-Şurûk, Beyrut 1994.
- Muhammed Fuâd Abdülbâkî, *el-Mu'cemü'l-Müfehres li Elfâzi'l-Kur'ânî'l-Kerîm, Âvendâ Dâniş*, Tahran (ty).
- Muîn el-Miskîn, Muînüddîn el-Miskîn Muhammed Emîn b. **Şerefiddîn** el-Hâc Muhammed el-Ferâhî el-Herevî, *Meâricü'n-Nübüvve*, (yy), (by) (ty).
- Mustafa Muslim, Muhammed, *Mebâhisun fi İcâzi'l-Kur'ân*, Dâru'l-Muslim, Riyad 1996.
- en-Nesefî, Ebü'l-Berekât Hâfızüddîn Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd, *Şerhu'l-Umde fi Akîdeti Ehli's-Sünne ve'l-Cemâa el-Müsemma bi'l-İtimâd fi'l-İ'tikâd*, Tahkik: Abdullah Muhammed Abdullah İsmâîl, el-Mektebetu'l-Ezheriyye li't-Turâs, Kahire 2011.
- en-Nesefî, Ebü'l-Muîn Meymûn b. Muhammed b. Muhammed b. Mu'temid, *Tebisiratu'l Edille*, I-II, Tahkik: Claude Salamé, Institut Française de Damas, Dimeşk 1990.
- , *Bahrü'l-Kelâm*, Tahkik: Muhammed Salih el-Ferfûr, Mektebetu Dârî'l-Ferfûr, Şam 2000, 133.
- , *et-Temhîd fi Usuli'd-Dîn ev et-Temhîd li Kavâidi't-Tevhîd*, Tahkik: Muhammed Abdurrahman eş-Şâğul eş-Şâfî el-Eş'arî, el-Mektebetu'l-Ezheriyye li't-Türâs, (by) 2006.
- en-Neşşâr, Ali Sâmî, *Neş'etu'l-Fikri'l-Felsefî fi'l-İslam*, I-III, Dâru'l-Meârif, Kahire 1977.
- Okumuş, Bünyamin, İbn Teymiyye'ye Göre Vahiy ve Peygamberlik *Selefi Öğretimin Olgusal Bir Yorumu*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2012.
- el-Omari, Racha, "Mu'tezilî Hareket (I): Mu'tezile'nin Kökenleri", Çeviren: Orhan Şener Koloğlu, *Başlangıçtan Günümüze İslâm Kelamı* içinde, Editör: Sabine Schmidtke, Küre Yayınları, İstanbul 2020.

- Özdemir, Metin, *İslam Düşüncesinde Kötülük Problemi*, Kaknüs Furkan Kitaplığı, İstanbul 2014.
- Pessagno, J. Meric, “İrâda, Ikhtiyâr, Qudra, Kasb the View of Abû Mansur al-Mâtûrîdî”, *Journal of the American Oriental Society*, Vol. 104, No. 1, 1984.
- el-Pezdevî, Sadri’l-İslâm Ebü’l-Yüsr Muhammed b. Muhammed b. el-Hüseyn b. Abdilkerîm, *Usûlu’d-Dîn*, Tahkik: Hans Peter Lens, el-Mektebetu’l-Ezheriyye li’t-Turâs, Kahire 2003.
- er-Râgıb el-İsfahânî, Ebü’l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal, *el-Mufredât fî Garîbi’l-Kur’ân*, I-II, Mektebetu Nizâr Mustafa el-Bâz, (by) (ty).
- Reşid Rıza, Muhammed, *el-Vahyu’l-Muhammedî*, el-Mektebetu’l-İslâmiyye, Beyrut 1985.
- Rudolph, Ulrich, “Hanafî Theological Tradition and Mâtûrîdism”, *The Oxford Handbook of Islamic Theology* içinde, Edited by Sabine Schmidtke, Oxford University Press, United Kingdom 2016.
- er-Rummânî, Ebü’l-Hasen Alî b. Âsâ b. Alî el-Bağdâdî, *Kitâbu’n-Nuket fî İcâzi’l-Kur’ân*, Tashih: Abdülalîm, Mektebetu’l-Câmiati’l-Millîyyeti’l-İslâmiyye, Delhi 1934.
- Sabra, A. I., “The Simple Ontology of Kalâm Atomism: An Outline”, *Early Science and Medicine*, Vol. 14, No. 1/3, 2009.
- es-Sâbûnî, Ebû Muhammed Nûruddîn Ahmed b. Mahmûd b. Ebî Bekr el-Buhârî, *Kitâbu’l-Bidâye mine’l-Kifâye fî’l-Hidâye fî Usûli’d-Dîn*, Tahkik: Fethullah Huleyf, Dâru’l-Meârif, Mısır 1969.
- , *el-Kifâye fî’l-Hidâye*, Tahkik: Muhammed Aruçi, Dâru İbn Hazm, Beyrut 2013.
- , *el-Müntekâ min İsmeti’l-Enbiyâ*, Tahkik: Mehmet Bulut, Dâru İbn Hazm, Beyrut 2013.
- es-Safedî, Ebü’s-Safâ Salâhuddîn Halîl b. İzziddîn Aybeg b. Abdillâh, *Kitâbu’l-Vâfî bi’l-Vefeyât*, I-XXIX, Tahkik: Ahmed el-Arnaût, Dâru İhyai’t-Türasi’l-Arabî, Beyrut 2000.
- Schacht, Joseph, “New Sources for the History of Muhammadan Theology”, *Studia Islamica*, No. 1, Oxford 1953.
- Schöck, Cornelia, “Cehm b. Safvân (ö. 128/745-6) ve “Cehmiyye” ile Dirâr b. Amr (ö. 200/815)”, Çeviren: Ulvi Murat Kılavuz, *Başlangıçtan Günümüze İslâm Kelamı* içinde, Editör: Sabine Schmidtke, Küre Yayınları, İstanbul 2020.

- es-Semerkandî, Ebû Seleme Muhammed b. Muhammed el-Haneffî, *Cümeliin min-Usulî'd-Dîn*, Tahkik: İlhâm Kâsımî, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1971.
- es-Senûsî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yûsuf b. Ömer b. Şuayb el-Hasenî, *Umdetü Ehli't-Tevfîk ve't-Tesdîd fî Şerhi Akîdeti Ehli't-Tevhîd el-Kübrâ*, Matbaatu Cerîdeti'l-İslâm, Mısır 1316.
- es-Serahsî, Ebû Bekr Şemsü'l-Eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed, *Usûlu's-Serahsî*, I-II, Tahkik: Ebu'l-Vefâ el-Afgânî, Lecnetu İhyâi'l-Meârifî'n-Nu'mâniyye, (by) 1372.
- Sinanoğlu, Abdülhamit, *Özgürlük ve Kader*, Endülüis Yayınları, İstanbul 2022.
- Sinanoğlu, Mustafa, "Semerkandî, Ubeydullah b. Muhammed", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, I-XLIV, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2009.
- Sönmez, Vecihi, *Nübüvvet Tartışmaları ve Ebu'l-Muîn en-Neseffî ile Seyfud-din el-Âmidî'nin Nübüvveti İspat Metodları*, Gündönümü Yayınları, İstanbul 2005.
- Stroumsa, Sarah, "The Signs of Prophecy: The Emergence and Early Development of a Theme in Arabic Theological Literature", *The Harvard Theological Review*, Vol. 78, No. 1/2, 1985.
- , "The Blinding Emerald: Ibn al-Râwandî's Kitâb al-Zumurrud", *Journal of the American Oriental Society*, Vol. 114, No. 2, 1994.
- , "From Muslim Heresy to Jewish-Muslim Polemics: Ibn al-Râwandî's Kitâb al-Dâmigh", *Journal of the American Oriental Society*, Vol. 107, No. 4, 1987.
- Subhî, Ahmet Mahmûd, *fî İlmi'l-Kelâm -el-Mu'tezile-*, I-III, Daru'n-Nahdati'l-Arabiyye, Beyrut, 1985.
- es-Sübkî, Ebû Nasr Tâcüddîn Abdülvehhâb b. Alî b. Abdilkâfî, *es-Seyfu'l-Meşhûr fî Şerhi Akîdeti Ebî Mansûr*, Tahkik: Mustafa Saim Yeperem, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2011.
- eş-Şehrîstânî, Ebû'l-Feth Tâcüddîn Muhammed b. Abdilkerîm b. Ahmed, *Nihâyetu'l-İkdâm fî İlmi'l-Kelâm*, Tahkik: Alfred Guillaume, Mektebetu's-Sekâfeti'd-Diniyye, Kahire 2009.
- , *el-Milel ve'n-Nihal*, I-III, Tahkik: Ahmed Fehmi Muhammed, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1992.

- eş-Şerîf el-Murtazâ, Âlemü'l-hüdâ Ebü'l-Kâsım Alî b. el-Hüseyn b. Musa b. Muhammed el-Alevî, *Tenzîhü'l-Enbiyâ, İntişârâtü'ş-Şerîfi'r-Rıdâ*, (by) 1376.
- eş-Şevâşi, Süleyman, *Vâsıl b. Atâ ve Ârâuhu'l-Kelâmiyye*, Dâru'l-Arabiyyeti'l-Kitâb, (by) 1993.
- Şeyh Müfîd, Ebû Abdillâh Muhammed b. Muhammed b. en-Nu'mân el-Hârîsî el-Ukberî, *Evâilu'l-Makâlât fi'l-Mezâhib ve'l-Muhtârât*, Tahkik: Fazlullah el-Zencânî, Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmî, Beyrut 1983.
- et-Tahâvî, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. Selâme el-Ezdî el-Hac-rî el-Mısırî, *Metnu'l-Akâidetü't-Tahâviyye Beyânu Akâidetü Ehli's-Sünne ve'l-Cemâa*, Daru İbn Hazm, Beyrut 1995.
- Taylan, Necip, İslam Düşüncesinde Din Felsefeleri, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 1997.
- et-Teftâzânî, Sa'düddîn Mes'ûd b. Fahriddîn Ömer b. Burhâniddîn Abdillâh el-Herevî el-Horâsânî, *Şerhu'l-Makâsıd*, I-V, Tahkik: Abdurrahman Umeyra, Âlemu'l-Kutub, Beyrut 1989.
- , *Şerhu'l-Akâidi'n-Neseftiyye*, Tahkik: Muhammed Adnan Derviş, Fazi-let Neşriyat, İstanbul 2011.
- et-Tehânevî, Muhammed A'lâ b. Alî b. Muhammed Hâmid el-Fârûkî, *Mevsûatu Keşşâfi Istulâhâtü'l-Funûn ve'l-Ulûm*, I-II, Tahkik: Ali Dah-rûc, Mektebetu Lubnân Nâşirûn, Beyrut 1996.
- Thiele, Jan, "Kurtuba ile Nişâbur Arasında: Eş'arîliğin Zuhuru ve Yekpa-releşmesi (IV.-V./X.-XI. Yüzyıllar)", Çeviren: Ulvi Murat Kılavuz, *Başlangıçtan Günümüze İslâm Kelamı* içinde, Editör: Sabine Schmi-dtke, Küre Yayınları, İstanbul 2020.
- Topaloğlu, Bekir, "Âhîret", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, I-X-LIV, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1988.
- Toprak, Süleyman, "İnsanın Fiilleri Konusunda Matürîdî ve Eş'arî Ara-sındaki İhtilaf", *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 3, 1990.
- Turhan, Ayşe, "Mu'tezilî Tanrı Tasavvurunda Çerçeve İlke: Adalet -Dinî ve Felsefî Temeller Bağlamında Bir Değerlendirme-", *Süleyman De-mirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 49, 2022/2.
- , "Mu'tezilî Sıfat Telakkîsinin İnşânda Cehm b. Safvan'ın Belirleyi-ciliği", *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 41, 2018/2.

- et-Tûsî, Ebû Ca'fer Nasîrüddîn Muhammed b. Muhammed b. el-Hasen, *Telhîsu'l-Muhassal el-Ma'rûf bi-Nakdi'l-Muhassal*, Hazırlayan: Abdullah Nûrânî, Daru'l-Edvâi, Beyrut 1985.
- Tümer, Günay, "Din", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, I-XLIV, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1994.
- Uludağ, Süleyman, "Dünya", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, I-XLIV, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1994.
- Ülken, Hilmi Ziya, *Eski Yunan'dan Çağdaş Düşünceye Doğru İslâm Felsefesi Kaynakları ve Etkileri*, Ülken Yayınları, İstanbul 1998.
- Van Ess, Josef, "Political Ideas in Early Islamic Religious Thought", *British Journal of Middle Eastern Studies*, Vol. 28, No. 2, 2001.
- Vâsıl b. Atâ, Ebû Huzeyfe Vâsıl b. Atâ el-Gazzâl el-Basrî, *Hutbetu Vâsıl b. Atâ, Cemheratu Hutabi'l-Arab* içinde, I-III, Telif: Ahmed Zeki Safvet, Mektebetu ve Matbaatu Mustafa el-Bâbî el-Halebî, Kahire 1933.
- Walzer, Richard, *Greek into Arabic Essays on Islamic Philosophy*, Harvard University Press, Cambridge 1962.
- Watt, W. Montgomery, *İslâm Düşüncesinin Teşekkül Devri*, Çeviren: Et-hem Ruhi Fığlalı, Sarkaç Yayınları, Ankara 2010.
- , *Islamic Philosophy and Theology*, Edinburgh University Press, Edinburgh 1985.
- , "The Political Attitudes of the Mu'tazilah", *The Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland*, No. 1/2, 1963.
- Wensinck, A. J., "Mûcize", *İslâm Ansiklopedisi*, I-XIII, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1979.
- , "Resûl", *İslâm Ansiklopedisi*, I-XIII, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1964.
- , "Vahiy", *İslâm Ansiklopedisi*, I-XIII, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1964.
- Wolfson, Harry Austryn, *Kelâm Felsefeleri Müslüman Hristiyan Yahudi Kelamı*, Çeviren: Kasım Turhan, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2001.
- , "Philosophical Implications of the Problem of Divine Attributes in the Kalam", *Journal of the American Oriental Society*, Vol. 79, No. 2, 1959.
- Yavuz, Salih Sabri, *İslam Düşüncesinde Nübüvvet*, İnsan Yayınları, İstanbul (ty), 21.

- Yavuz, Yusuf Şevki, “Kur’an ve Sünnet’te Vahiy”, *Vahiy ve Peygamberlik* içinde, Kuramer Yayınları, İstanbul 2018.
- Yurdagür, Metin, “Hatm-i Nübüvvet”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, I-XLIV, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 1997.
- Yusuf Rahman, “The Miraculous Nature of Muslim Scripture: A Study of ‘Abd Al-Jabbâr’s “I’jâz Al-Qur’ân””, *Islamic Studies*, Vol. 35, No. 4, 1996.
- ez-Zemahşerî, Ebü’l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî, *el-Keşşâf an Hakâiki Gavâmidi’t-Tenzîl ve Uyûni’l-Ekâvîl fî Viücûhi’t-Te’vîl*, I-VI, Tahkik: Âdil Ahmed Abdülmevcûd, Ali Muhammed Muavvad, Mektebetu’l-İlmiyye, Riyad 1998.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1630

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 985

Kitap Adı: Kur'an'da Allah'ın İsimleri -Cahiliyeden İlk Dönem Kelamına İtikadî Dönüşüm-

Book Title: The Names of Allah in the Qur'an -The Theological Transformation from the Jahiliyya to the Early Theology-

ISBN: 978-625-5576-39-2

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576392

Yazar | Author: Emre KÖKSAL | orcid.org/0000-0003-1251-9347

Kurum | Institution: Süleyman Demirel Üniversitesi

ROR ID: ror.org/04fjtte88

Editör | Editor: Fatmanur CERAN KÖKSAL | orcid.org/0000-0002-3748-776X

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 146

Yayın Tarihi | Publication Date: Haziran | June 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAB | Dinî konular: felsefe | Religion & beliefs: philosophy

BISAC: REL067000 | Din / Felsefe | Religion / Philosophy

THEMA: QRAB | Dinî felsefe / İnanç ve düşünce üzerine sorgulayıcı metinler | Religious philosophy / Enquiry into belief and thought

LC: BP134.A4 | Kur'an'da Allah'ın isimleri – Kelamî yorum | Names of God in the Qur'an – Doctrinal theology

Atf Bilgisi | Cite as: Köksal, Emre. *Kur'an'da Allah'ın İsimleri -Cahiliyeden İlk Dönem Kelamına İtikadî Dönüşüm-*. Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKLAR

- Abdulkaki, Muhammed Fuad, *el-Mu'cemu'l-Mufehres li Elfâzi'l-Kur'ânî'l-Kerîm*, Âvanda Dâniş, Tahran (ty).
- Ahmed b. Hanbel, *Musnedu Ahmed b. Hanbel*, I-IV, *Mevsûatu's-Sunne el-Kutubu's-Sunne ve Şurûhuâ* içinde, Çağrı Yy., İstanbul 1992/1412.
- Alpyağıl, Recep, *Din Felsefesi Açısından Mu'tezile Gelen-Ek-i Klasik ve Çağdaş Metinler Seçkisi*, I-II, İz Yy., İstanbul 2014.
- Altıntaş, Ramazan, *Bütün Yönleriyle Cahiliyye*, Ribat Yy., Konya 1996.
- el-Âlûsî, Mahmûd Şükri, *Bülûgu'l-Ereb fî Ma'rifeti Ahvâli'l-'Arab*, I-III, Tashîh: Muhammed Behçet el-Eserî, (by) (ty).
- Apak, Âdem, *Ana Hatlarıyla İslâm Öncesi Arap Tarihi ve Kültürü*, Ensar Yy., İstanbul 2014.
- Aslan, Abdülgaflar, *İslâm'da Peygamberlik ve Yalancı Peygamberlik Olgusu*, Araştırma Yy., Ankara 2009.
- Ataşağun, Galip, *İlâhî Dinlerde (Yahudilik, Hristiyanlık ve İslâm'da) Dinî Semboller*, Sebat Ofset Matbaacılık, Konya 2002.
- Atay, Hüseyin, "İslamdan Önce Arap Yarımadasında Putpereslik ve Yayılışı", A.Ü.İ.F. Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 1, Ankara 1957.
- August Bebel, Hz. Muhammed ve Arap İslam Kültürü, Çev. Sıddık Çelik-Hasan Erdem, Arya Yy., İstanbul 2011.
- Ay, Mahmut, "Tanrı Tasavvurlarının Politik Tasarımlara Yansıması", A.Ü.İ.F. Dergisi, Sayı: 2, Ankara 2005.
- Aydın, Ömer, "Kur'ân'da Geçen Bellibaşlı Haberî Sıfatların Te'vîli", İ.Ü.İ.F. Dergisi, Sayı: 2, İstanbul 2000.
- el-Bağdâdî, Ebû Mansûr Abdulkâhir b. Tâhir et-Temîmî (ö. 429/1037), *Kitâbu Usûli'd-Dîn*, Matbaatu'd-Devle, İstanbul 1928.
- , *el-Fark beyne'l-Fırak*, Tahkik: Muhammed Osman el-Haşî, Mektebetu İbnî Sînâ, Kahire (ty).
- el-Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyin (ö. 458/1066), *el-Esmâ ve's-Sıfât*, Tahkik: Sa'd b. Necdî Ömer, Muessesetu'r-Risâleti Nâşirûn, Beyrut 2013.
- el-Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail (ö. 256/870), *Sahî-*

- hu'l-Buhârî, Mevsûatu's-Sunne el-Kutubu's-Sunne ve Şurûhu'hâ* içinde, Çağrı Yy., İstanbul 1992/1412.
- Buhl, Fr., “*Hanîf*”, İ.A., MEB Yy., Eskişehir 1997.
- Ceran Köksal, Fatmanur, *Kelamda İrade Problemi*, Fecr Yayınları, Ankara 2025.
- , *İlk Dönem Kelamında İstidlâl Problemi*, Fecr Yayınları, Ankara 2025.
- , “Cebri Tutumun Teolojik Savunusu -Cehm b. Safvân Bağlamında Bir Değerlendirme-”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 50, Isparta 2023.
- , “Mu'tezile'nin Tenzih Doktrini Bağlamında Ru'yetullah Problemi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 41, Isparta 2018.
- Cevad Ali, *el-Mufasssal fî Târîhi'l-Arab Kable'l-İslâm*, I-X, Câmiatü Bağdâd, Kahire 1993.
- Corci Zeydan, *İslâm Medeniyeti Tarihi*, I-V, Çev. Zeki Megâmiz, Üçdal Neşriyat, İstanbul 1973.
- el-Curcânî, Ali b. Muhammed b. Ali (ö. 816/ 1413), *Kitâbu't-Ta'rîfât*, Tahkik: Âdil Enver Hadr, Dâru'l-Ma'rife, Lübnan 2013.
- el-Cuveynî, İmâmu'l-Haremeyn (ö. 478/1085), *Kitâbu'l-İrşâd*, Tahkik: Muhammed Yusuf Musa, Mektebetu'l-Hancî, Mısır 1950.
- Çağatay, Neşet, *İslâmdan Önce Arap Tarihi ve Cahiliye Çağı*, A.Ü.İ.F. Yy., Ankara 1957.
- Çelebi, İlyas, “*Klasik Bir Kelâm Problemi Olarak İsim-Müsemma Meselesi*”, *İlam Araştırma Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 1, (by) 1998.
- Çetin, Nihat M., “*Arap*”, DİA, Türkiye Diyanet Vakfı Yy., İstanbul 1991.
- Çiftci, Şaban, “*Allah Âdem'i Kendi Sûretinde Yaratmıştır Hadisinin Tahrir ve Değerlendirmesi*”, P.Ü.İ.F. Dergisi, Sayı: 1, Denizli 2014.
- ed-Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah Abdurrahman b. el-Fadl (ö. 255/869), *es-Sunen, Mevsûatu's-Sünne el-Kutubu's-Sunne ve Şurûhu'hâ* içinde, Çağrı Yy., İstanbul 1992/1412.
- Daşkiran, Yaşar, “*Arap Dilinde Terim Sorunu*”, *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, Cilt: 14, Sayı: 1, (by) 2014.
- Demirayak, Kenan, *Arap Edebiyatı Tarihi-I Cahiliye Dönemi*, Fenomen Yy., Kayseri 2014.
- Demircan, Adnan, “*Sâmler*”, DİA, Türkiye Diyanet Vakfı Yy., İstanbul 2009.

- Dimitri Gutas, *Yunanca Düşünce Arapça Kültür*, Çev. Lütfü Şimşek, Kitap Yayınevi, İstanbul 2011.
- Ebû Dâvûd, Suleyman b. el-Eş'as b. İshak el-Ezdî es-Sicistânî (ö. 275/889), *es-Sunen, Mevâsîtu's-Sunne Kutubu's-Sunne ve Şurûhuha* içinde, Çağrı Yy., İstanbul 1992/1413.
- Ebû Hanife, Numan b. Sabit (ö. 150/767), *el-Fıkhü'l-Ekber, İmam-ı Azam'ın Beş Eseri* içinde, Çev. Mustafa Öz, M.Ü.İ.F. Vakfı Yy., İstanbul 2015.
- Ebu'l-Vefâ' el-Kureşî, Ebû Muhammed Abdulkâdir b. Muhammed b. Muhammed b. Nasrillah b. Sâlim (ö. 775/1373), *el-Cevâhiru'l-Mudiyye fî Tabakâti'l-Hanefiyye*, I-IV + I, Tahkik: Abdulfettâh Muhammed el-Hulv, Hecer li't-Tibâihî ve'n-Neşri ve't-Tevzî', Kahire 1993/1413.
- Elmalılı, Muhammed Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, I-IX + I, Eser Neşriyat, İstanbul 1979.
- Erkit, Turan, "*Sahabe ve Tabiin Döneminde Müteşâbih Sıfatların Yorumu Meselesi*", (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana 2009.
- el-Eş'arî, Ebu'l-Hasen Ali b. İsmail (ö. 324/935-36), *Kitâbu Makâlâti'l-İslâmiyyîn ve İhtilâfi'l-Musallîn*, Tahkik: Hellmut Ritter, Franz Steiner Verlag GmbH, Wiesbaden 1980.
- , *el-İbâne an Usûlu'd-Diyâne*, Dâru İbni Zeydûn, Beyrut (ty).
- , *Kitabu'l-Luma' fî'r-Reddi alâ Ehli'l-Zayğ ve'l-Bida'*, Tahkik: Hamûde Garâbe, Matbaatu Mısır Şeriketin Müsahemetin Mısriyye, (by) 1955.
- el-Ferâhidî, Ebû Abdirrahman Halil b. Ahmed (ö. 175/791), *Kitâbu'l-Ayn*, I-IV, Tahkik: Abdulhamid Hindâvî, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2003.
- Fr. Abraam D. Sleman, *The Meaning of The Holy Trinity*, Coptic Orthodox Church of Saint Mark, USA (ty).
- Furat, Ahmet Subhi, *Arap Edebiyatı Tarihi (Başlangıçtan XVI. Asra Kadar)*, Edebiyat Fakültesi Basım Evi, İstanbul 1996.
- el-Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed (ö. 505/1111), *el-İktisâd fî'l-İtikâd*, Dâru'l-Minhâc, Cidde 2008/1429.
- , *el-Maksadü'l-Esna Şerh-u Esma'llâhi'l-Hüsna*, Tahkik: Mahmut Bico, Matbaatu's-Sıbâh, Dimeşk 1999/1420.

- Ghada Osman, “*Pre-Islamic Arab Converts to Christianity in Mecca and Medina: An Investigation into the Arabic Sources*”, The Muslim World, California 2005.
- Gölcük, Şerafettin-Toprak, Süleyman, *Kelam -Tarih Ekoller Problemler-*, Tekin Kitabevi, Konya 2010.
- Görgün, Tahsin, “*Mâhiyet*”, DİA, Türkiye Diyanet Vakfı Yy., Ankara 2003.
- Günaltay, Şemseddin, *İslam Öncesi Araplar ve Dinleri*, Ankara Okulu Yy., Ankara 1997.
- Günel, Fuat, “*Allahümme*”, DİA, Türkiye Diyanet Vakfı Yy., İstanbul 1989.
- Güven, Şahin, “*Kur'an Dilinin Özellikleri*”, E.Ü.İ.F. Dergisi, Sayı: 14, (by) 2012.
- el-Hâkim en-Nîsâbü'rî, Ebu Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed (ö. 405/1014), *el-Müstedrek*, I-IV + I, Tahkik: Yusuf Abdurrahman el-Mera'sli, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut (ty).
- Harman, Ömer Faruk, “*İbrâhim*”, DİA, Türkiye Diyanet Vakfı Yy., İstanbul 2000.
- Henri Bergson, *Metafizîğe Giriş*, Çev. Atakan Altınörs, Paradigma Yy., İstanbul 2013.
- Hitti, Philip K., *Siyâsî ve Kültürel İslam Tarihi*, I-II, Çev. Salih Tuğ, M.Ü.İ.F. Vakfı Yy., İstanbul 1995.
- Izutsu, Toshihiko, *Kur'an'da Allah-İnsan ve İslam Düşüncesinde Islah*, Çev. Süleyman Ateş, Yeni Ufuklar Neşriyat, İstanbul 2009.
- İbn Fûrek, Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasen b. Fûrek el-İsfâhânî (ö. 406/1015), *Kitâbu'l-Hudûd fi'l-Usûl*, Tahkik: Muhammed es-Süleymânî, Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, Beyrut 1999.
- İbn Haldûn, Abdurrahman b. Muhammed (ö. 808/1406), *Mukaddimetu İbn Haldûn, Târîhu İbn Haldûn* içinde, I-VIII, Dâru'l-Fikr, Beyrut 2001/1431.
- İbn Hişâm, Ebu Muhammed b. Hişâm Cemaleddin Abdülmelik b. Hişâm b. Eyyub el-Meafirî el-Himyerî el-Basrî el-Mısırî (ö. 218/833), *es-Sîretu'n-Nebeviyye*, I-II, Matbaatu Mustafa el-Bâbî el-Halebî ve Evlâdih, (by) 1955.
- İbn Kesîr, İmâdu'd-Dîn Ebu'l-Fidâ İsmâil (ö. 774/1373), *Tefsîru'l-Kur'ânî'l-Azîm*, I-IV, Tahkik: Yusuf Abdurrahman el-Mera'sli, Daru'l-Ma'rife, Beyrut 2012.

- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim b. Kuteybe ed-Dîneverî (ö. 276/889), *el-Meârif*, Tahkik: Muhammed İsmâîl Abdullah es-Sâvî, Dâru İhyâi't-Turâs el-Arabî, Beyrut 1970.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezid (ö. 273/886), *es-Sünen, Mevsûatu's-Sunne el-Kutubu's-Sunne ve Şurûhuhâ* içinde, Çağrı Yy., İstanbul 1992/1412.
- İbn Manzûr, Cemaleddin b. Muhammed Mukerrem (ö. 711/1311), *Lisânu'l-Arab*, I-VI, Dâru'l-Maarif, Kahire 1119.
- İbn Murtazâ, Ahmed b. Yahyâ (ö. 840/1437), *Kitâbu Tabakâti'l-Mu'tezile*, Tahkik: Susanna Diwald-Wilzer, Dâru Mektebeti'l-Hayât, Beyrut (ty).
- İbnu'l-Kelbî, Ebu'l-Münzir Hişâm b. Muhammed b. es-Sâ'ib b. Bişr el-Kelbî el-Kûfî (ö. 204/819?), *Kitâbu'l-Asnâm*, Tahkik: Ahmet Zeki Paşa, Çev. Beyza Düşüngen, A.Ü.İ.F. Yy., Ankara 1969.
- İmam Mâlik, Ebu Abdillâh Mâlik b. Enes b. Mâlik b. Ebî Âmir el-Asbahî el-Yemenî (ö. 179/795), *el-Muvatta'*, *Mevsûatu's-Sunne el-Kutubu's-Sunne ve Şurûhuhâ* içinde, Çağrı Yy., İstanbul 1992/1413.
- İrfan Abdülhamid, *İslâm'da İ'tikadî Mezhepler ve Akaid Esasları*, Çev. Mustafa Saim Yeprem, Türkiye Diyanet Vakfı Yy., Ankara 2011.
- İşler, Emrullah, *"Tarafe b. Abd"*, DİA, Türkiye Diyanet Vakfı Yy., Ankara 2011.
- İzmirli, İsmail Hakkı, *Yeni İlmi Kelam*, Sadeleştiren: Sabri Hizmetli, Ankara Okulu Yy., Ankara 2013.
- el-Kâdî Abdu'l-Cebbâr, Ebu'l-Hasen Abdulcebbâr b. Ahmed b. Abdulcebbâr el-Esedâbâdî (ö. 415/1025), *Fadlu'l-İ'tizâl ve Tabakâtu'l-Mu'tezile*, Tahkik: Fuâd Seyyid, ed-Dâru't-Tûnusiyye li'n-Neşr, Tunus 1974.
- Kesler, Fatih, *Kur'ân-ı Kerim'de Yahudiler ve Hristiyanlar (Kur'ân-ı Kerim'de Ehl-i Kitab)*, Türkiye Diyanet Vakfı Yy., Ankara 1995.
- Khalil Athamina, *"İslam Bakış Açısında Hz. İbrahim: İslam Öncesi Arabistan'da Monoteizmin Gelişimi Üzerine Düşünceler"*, Çev. Ali Osman Kurt, A.Ü.İ.F. Dergisi, Sayı: 1, (by) 2006.
- Kocar, Musa, *Mâtürîdî'de Esmâ-i Hüsnâ*, Fakülte Kitabevi Yy., Isparta 2002.
- Koçyiğit, Talat, *Hadisçilerle Kelamcılar Arasındaki Münakaşalar*, Türkiye Diyanet Vakfı Yy., Ankara 1989.

- Kubat, Mehmet, *Hasan el-Basrî -Hayatı, İlmi Kişiliği ve Kelâm İlmindeki Yeri-*, Çıra Yy., İstanbul 2008.
- Macdonald, D. B., “Allah”, İ.A., MEB Yy., Eskişehir 1997.
- , “İlâh”, İ.A., MEB Yy., Eskişehir 1997.
- Marulcu, Hasan Tevfik, *Ehl-i Sünnet ve Mu'tezile Kelâmı Bağlamında Kelâm Belağat İlişkisi*, Dilara Yy., Isparta 2012.
- el-Mâturîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd (ö. 333/944), *Kitabu't-Tevhîd*, Tahkik: Fethullah Huleyf, Mektebetu'l-İslamiyye, İstanbul 1979.
- , *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*, I-XVII + I, Tahkik: Halil İbrahim Kaçar, Mizan Yy., İstanbul 2007.
- Maulana Abdul Haq Vidyarthi, *Allah—The Unique Name of God -Research into the names of God in over 150 languages of the World-*, Revised and Edited by Selim Ahmed-Zahid Aziz, Ahmadiyya Anjuman Lahore Publications, U.K. 2007.
- el-Mevdûdî, Seyyid Ebu'l-A'lâ, *Kur'an'ın Dört Temel Terimi*, Çev. Mahmut Osmanoğlu, Özgün Yy., İstanbul 1996.
- Muhayye Nâsif, Abdurrahîm Hadr, “*el-Melik fi'ş-Şi'ri'l-Câhilî*”, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Câmiatü'n-Necâhi'l-Vataniyye Külliyyeti'd-Dirârâti'l-Ulyâ, Filistin 2006.
- Muslim, Ebû'l-Huseyn Muslim b. el-Haccâc (ö. 261/875), *Sahîhu Muslim, Mevsûatu's-Sunne el-Kutubu's-Sunne ve Şurûhuhâ* içinde, Çağrı Yy., İstanbul 1992/1413.
- el-Mustavî, Abdurrahman, *Divân-ü-İmri'l-Kays*, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut 2004.
- , *Divân-ü Tarafe b. el-Abd*, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut 2003.
- Muzaffer Hâşim, *Lemâatun mine'd-Dîni ve'l-Mu'tekadi fi'l-Emsâli'l-Câhiliyyi*, Mecelletu Kulliyeti'l-İmâmi'l-A'zam, (by) (ty).
- Najmah Sayuti, “*The Concept of Allâh as the Highest God in Pre-Islamic Arabia -A Study of Pre-Islamic Arabic Religious Poetry-*”, McGill University The Institute of Islamic Studies, Montreal 1999.
- Nasr Hâmid Ebû Zeyd, *İlahi Hitabın Tabiatı -Metin Anlayışımız ve Kur'an İlimleri Üzerine-*, Çev. Mehmet Emin Maşalı, Otto Yy., Ankara 2013.
- en-Nesefî, Ebu'l-Muîn Meymûn b. Muhammed (ö. 508/1115), *Bahru'l-Kelâm*, Tahkik: Veliyyuddîn Muhammed Sâlih el-Ferfûr, Mektebetu Dâri'l-Ferfûr, Şam 2000.

- , *Tebsıratu'l-Edille fî Usûli'd-Dîn*, I-II, Tahkik: Hüseyin Atay, Diyanet İşleri Başkanlığı Yy., Ankara 2004.
- en-Neşşâr, Ali Sâmî, *Neş'etu'l-Fikri'l-Felsefî fi'l-İslam*, I-III, Dâru'l-Maârif, Kahire (ty).
- Öztürk, Resul, “İslam Öncesi Arap Toplumunun Tanrı Tasavvuru ve Bu Tasavvurun İslam'ın Tanrı Tasavvuruna Etkisi Sorunu”, *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, Sayı: 2, Van 2008.
- el-Pezdevî, Ebu'l-Yusr Muhammed (ö. 493/1100), *Usûlu'd-Dîn*, Tahkik: Hans Peter Lens, el-Mektebetu'l-Ezheriyyetu li't-Turâs, Kahire 2003.
- er-Râğıb el-İsfehânî, Ebu'l-Kâsım el-Hüseyin b. Muhammed (ö. 5./11. yüzyılın ilk çeyreği), *el-Mufredât fî Garîbi'l-Kur'ân*, I-II, Mektebetu Nizâr Mustafa el-Bâz, (by) (ty).
- er-Râzî, Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin (ö. 606/1210), *Mefâtihu'l-Ğayb*, I-XXXII, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1981/1401.
- , *Te'sîsu't-Takdîs*, Tahkik: Enes Muhammed Adnân eş-Şerfâvî, Ahmed Muhammed Hayru'l-Hatîb, Dâru Nûri's-Sabâh, Mardin 2011.
- Reçber, Mehmet Sait, *Tanrı'yı Bilmenin İmkânı ve Mahiyeti*, Kitâbiyât Yy., Ankara 2004.
- Richard N. Davies, *Doctrine of the Trinity-The Biblical Evidence-*, Cranston & Stowe, New York 1891.
- Sa'dî ed-Dinâvî, *Şerh-u Divân-i Tarafe b. el-Abd*, Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, Beyrut 1994.
- es-Sâbûnî, Nureddin (ö. 580/1184), *Kitâbu'l-Bidâye mine'l-Kifâye fî'l-Hidâye fî Usûli'd-Dîn*, Tahkik: Fethullah Huleyf, Dâru'l-Maarif, İskenderiye 1969.
- Sallâbî, Muhammed Ali, *Mü'minlerin Emiri Hz. Ömer -Hayatı, Şahsiyeti ve Yaşadığı Çağ-*, Çev. Mehmet Akbaş, Ravza Yy., İstanbul 2008.
- Sarıcık, Murat, *İnanç ve Zihniyet Olarak Cahiliye*, Nesil Yy., İstanbul 2004.
- Sarvan, Ahmet, “İmrüülkays b. Hucr”, *DİA*, Türkiye Diyanet Vakfı Yy., İstanbul 2000.
- Selâme b. Cendel, Ebû Mâlik Selâme b. Cendel b. Abdi Amr et-Temîmî el-Hârisî (ö. 608), *Dîvân-ü Selâme b. Cendel*, Tahkik: Fahreddin Kabâve, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Lübnan 1987.

- es-Suyûtî, Celaluddin Abdurrahman b. Ebî Bekr (ö. 911/1505), *el-İt-kân fî Ulûmî'l-Kur'an*, Bâkılânî'nin *İ'câzu'l-Kur'an*'ı ile birlikte, I-II, el-Mektebetu's-Sekâfiyye, Beyrut 1975.
- eş-Şehristânî, Ebu'l-Feth Muhammed b. Abdilkerim (ö. 548/1153), *el-Milel ve'n-Nihal*, I-II, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut 1975.
- Şerif, Muhammed Mian, *İslam Düşüncesi Tarihi*, I-II, İnsan Yy., İstanbul 2014.
- Şevki Dayf, *Târîhu'l-Edebi'l-Arabî*, I-X, Dâru'l-Ma'rife, Kahire 1119.
- et-Taberî, Ebû Cafer Muhammed b. Cerîr (ö. 310/923), *Câmiu'l-Beyân an Te'vîli Âyi'l-Kur'ân*, I-XXX, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1995.
- Tâhâ Hüseyin, *fî'l-Edebi'l-Câhiliyyi*, Matbaatu Fârûk, Kahire 1933/1352.
- et-Tehânevî, Muhammed Ali (ö. 1158/1745'ten sonra), *Mevsûatu Keşşâ-fî Istılâhâtî'l-Funûn ve'l-Ulûm*, I-II, Tahkik: Ali Dahrûc, Mektebetu Lubnân Nâşirûn, Beyrut 1996.
- Temizer, Aydın, “Kur'an'da “Rab” Kavramı Üzerine Semantik Bir Analiz”, M.Ü.İ.F. Dergisi, Sayı: 44, İstanbul 2013.
- et-Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa b. Serve (ö. 279/892), *es-Sunen, Mevsiûatu's-Sunne Kutubu's-Sunne ve Şurûhuhâ* içinde, Çağrı Yy., İstanbul 1992/1413.
- Tokat, Latif, *Dinde Sembolizm*, Ankara Okulu Yy., Ankara 2014.
- Topaloğlu, Bekir, “Rahmân”, DİA, Türkiye Diyanet Vakfı Yy., İstanbul 2007.
- Tülücü, Süleyman, “Muallakât”, DİA, Türkiye Diyanet Vakfı Yy., İstanbul 2005.
- Urhan, Veli, *İnsanın ve Tanrı'nın Kişiliği -Bilinçlerarası İlişki-*, Ankara Okulu Yy., Ankara 2002.
- el-Üşî, Şeyh Ebû Hasen Sirâceddin Ali b. Osman (ö. 575/1179), *Şerhu'l-Emâlî li-Âliyyi'l-Kârî*, I-III, Çev. Şahver Çelikoğlu, Marifet Yy., İstanbul 2011.
- Varol, Hüseyin, “Evs b. Hacer”, DİA, Türkiye Diyanet Vakfı Yy., İstanbul 1995.
- Wolfson, H. Ausrty, *Kelâm Felsefeleri*, Çev. Kasım Turhan, Kitabevi Yy., İstanbul 2001.
- Ya'kûbî, Ahmet b. Ebî Ya'kûb b. Cafer b. Vehb İbn. Vâdih (ö. 292/905'ten sonra), *Târîhu'l-Ya'kûbî*, I-II, Dâru Sâdır, Beyrut 1960.

- Yavuz, Ömer Faruk, *Kur'an'da Sembolik Dil*, Ankara Okulu Yy., Ankara 2006.
- Yavuz, Yusuf Şevki, “*İlâh*”, DİA, Türkiye Diyanet Vakfı Yy., İstanbul 2000.
- Yazoğlu, Ruhattin, “*Antropomorfizm ve Hristiyanlık*”, Ekev Akademi Dergisi, Cilt: 1, Sayı: 2, (by) 1998.
- Yıldırım, Suat, “*er-Rahman Vafının Kur'ân-ı Kerîmde Kullanılışı*”, A.Ü.İ.İ.F. Dergisi, Sayı: 4, Ankara 1980.
- , *Kur'an'da Ulûhiyyet*, Işık Akademi Yy., İstanbul 2010.
- Yurdağür, Metin, “*Muhâlefetün li'l-Hevâdis*”, DİA, Türkiye Diyanet Vakfı Yy., İstanbul 2005.
- , “*Tenzih*”, DİA, Türkiye Diyanet Vakfı Yy., Ankara 2011.
- , *Allah'ın Sıfatları el-Esmâü'l-Hüsnâ-*, Marifet Yy., İstanbul 1984.
- Yücedoğru, Tevfik, “*İtikad Esasları ve Özellikleri*”, U.Ü.İ.F. Dergisi, Cilt: 15, Sayı: 1, (by) 2006.
- ez-Zeccâî, Ebu'l-Kâsım Abdurrahmân b. İshâk (ö. 337/949), *İştikâk-u Esmâillâh*, Tahkik: Abdu'l-Hüseyn el-Mubarek, Dâru'l-Fikr, Basra 2009/1430.
- ez-Zerkeşî, Bedreddin Muhammed b. Abdillâh, *el-Burhân fî Ulûmi'l-Kur'an*, Tahkik: Ebu'l-Fadl ed-Dimyâtî, Dâru'l-Hadîs, Kahire 2006/1427.
- ez-Zevzenî, Ebu Abdullah el-Hüseyn b. Ahmet b. el-Hüseyn (ö. 486/1093), *Şerhu'l-Muallakâti's-Seba'*, Tabâ'tu's-Saâde, Mısır (ty).

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1639

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 987

Kitap Adı: Tefsir Hâşiye Geleneğinde *Hâşiyetü's-Şihâb* -Usûl ve Muhteva Odaklı Bir İnceleme-

Book Title: *Hâshiya al-Shihâb* within the Tradition of Tafsîr Hâshiya: An Analytical Study of Methodology and Content

ISBN: 978-625-5576-41-5

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576415

Yazar | Author: Adem GÖRMÜŞ | orcid.org/0000-0002-6671-1126

Kurum | Institution: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

ROR ID: ror.org/01dvabv26

Editör | Editor: Güvenç ŞENSOY | orcid.org/0000-0002-7003-4228

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 245

Yayın Tarihi | Publication Date: Haziran | June 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRH | İslam | Islam

BISAC: RELO37000 | Din / İslam / Genel | Religion / Islam / General

THEMA: QRH | İslam: Tefsir, Yorum ve Eleştiri | Islam: commentaries, exegesis, criticism

LC: BP130.2 | İslam - Kur'an - Tefsir ve Yorumu | Islam – The Qur'an – Interpretation and Commentary

Atf Bilgisi | Cite as: Görmüş, Adem. *Tefsir Hâşiye Geleneğinde Hâşiyetü's-Şihâb -Usûl ve Muhteva Odaklı Bir İnceleme-*. Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050
Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60
www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abacı, Harun - Turan, Selma. “Şihâbüddin el-Hafâcî'nin Risâle fî Ma-na'l-İğrâ Adlı Risâlesi: Tahkik ve Değerlendirme”. *Universal Journal of Theology* 9/2 (2024), 43-67.
- Abay, Muhammed. “Osmanlı Döneminde Yazılan Tefsir ile İlgili Eserler Bibliyografyası: Tefsirler, Haşiyeler, Sure Tefsirleri, Tercümeler”. *Dîvân (Dergi)* IV/6 (1) (1999), 249-303.
- Abay, Muhammed. “Osmanlı Döneminde Tefsir Haşiyeleri”. *Başlangıç-tan Günümüze Türklerin Kur'an Tefsirine Hizmetleri (Tartışmalı İlmî Toplantı)*, 167-194.
- Abdullatif, Leylâ. *el-Müctemeul'l-Mısırî fi'l-asrî'l-Osmanî*. Kahire: Dâru'l-Kitâbi'l-Câmi', 1987.
- Afyoncu, Erhan. “Sokullu Mehmed Paşa”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 37/354-357. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Ahatlı, Erdinç. “Temrîz”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/433-434. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Ahmed Han, Sir Seyyid. *Tefsîru'l-Kur'ân ve hüve'l-Hüdâ ve'l-Furkân*. Lahor: Matbûa Rifâhi 'Âm Steam Press, 1880.
- Aktan, Hamza. “Zevî'l-Erhâm”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/307-308. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Algül, Hüseyin. “Hafâce (Benî Hafâce)”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 15/70-71. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Altuncî, Muhammed. *el-Mu'cemu'l-mufasssal fi'l-Edeb*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1999.
- Alusi, Ebü's-Senâ Şehâbeddîn Mahmûd b Abdullâh b Mahmûd. *Ru-hû'l-meani fî tefsiri'l-Kur'ânî'l-azim ve's-seb'i'l-mesani*. Dımaşk : Darü'r-Risaleti'l-Alemiyye, 2015. <http://ktp.isam.org.tr/ktp/record-view.php?idno=346423&ele=%3D&wYazarlar=alusi>
- Âlûsî, Şihâbüddin Mahmud b. Abdullah el-. *Rûhu'l-Meânî*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1415.
- Apaydın, H. Yunus. “Ta'lîl”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/511-514. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.

- Arıcı, Mustakim. “Bir Biyografinin Yeniden İnşası: Kâdî Beyzâvî, İlişki Ağları ve Eserleri”. *İslâm İlim ve Düşünce Geleneğinde Kâdî Beyzâvî*, 23-103.
- Arslan, Ahmet. *Hâşiye ala't-Tehâfüit Tahlili*. İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1987.
- Atar, Fahrettin. *Fıkıh Usulü*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2010.
- Aytaç, Bedrettin. “Osmanlı Dönemi Mısır Edebiyatından Bir Yazar: Şihâb al-Hafâcî”. *Ankara Üniversitesi Dil Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 37/1-2 (1995), 55-64.
- Bağdâdî, Abdulkadir el-. *Hızânetü'l-Edeb ve lübbü lübâbi lisâni'l-Arab*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1998.
- Bağdâdî, İsmail b. Muhammed Emin b. Mir Selim el-Bâbânî el-. *Hediyye-tü'l-Ârifîn*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabi, 1951.
- Bağış, Mehmet. *Beydâvî Tefsiri'nin Ulûmu'l-Kur'ân ve Tefsir Usûlü Açısından Tahlili*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Doktora Tezi, 2017.
- Bâkîllânî, Kâdî Ebû Bekir. *İcâzü'l-Kur'ân*. Beyrut: Müessesetü'l-Kütübi's-Sekâfiyye, 1991.
- Beyâzîdî, Molla Musa Celâlî el-. *Hâşiyetü'l-vâhidi'l-mesâlik alâ tefsiri'l-Medârik*. İstanbul: Ravza Yayınları, 2017.
- Beyzâvî, Nâsiruddin Ebu Saîd Abdullah b. Ömer. *Envâru't-Tenzîl ve Esrâru't-Te'vîl*. Beyrut: Dâru'l-Marife, Birinci Baskı., 2017.
- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Büyük Tefsir Tarihi*. İstanbul: Ravza Yayınları, 2008.
- Boyalık, M. Taha. *Abdülkâhir Cürcânî'nin Sözdizimi Teorisi ve Tefsir Geleneğine Etkisi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Doktora Tezi, 2014.
- Boyalık, M. Taha. *el- Keşşâf Literatürü: Zemahşerî'nin Tefsir Klasığının Etki Tarihi*. Ankara: İSAM Yayınları, 2019.
- Boyalık, M. Taha. “Molla Fenârî'nin Tefsir İlminin Mahiyetine Dair Tartışmasının Tahlili”. *İslâm Araştırmaları Dergisi* 18 (2007), 73-100.
- Boyalık, M. Taha. “Tefsir Şerh-Hâşiye Geleneğinde Kurucu Bir Eser: Kutbüddin er-Râzî'nin Şerhu müşkilâti'l-Keşşâf'ı”. *Nazariyat: İslâm Felsefe ve Bilim Tarihi Araştırmaları Dergisi* V/2 (2019), 139-160.
- Boyalık, M. Taha - Harun Abacı (ed.). *Osmanlı'da İlimler Dizisi IV - Osmanlı'da İlm-i Tefsir*. İstanbul: İSAR Yayınları, 2019.
- Cebertî, Abdurrahman b. Hasan el-. *Târîhu acâibi'l-âsâr fi't-terâcîmi ve'l-ahbâr*. Beyrut: Dâru'l-Cıl, ts.

- Cerrahoğlu, İsmail. *Tefsir Tarihi*. Ankara: Fecr Yayınları, 2009.
- Cessâs, Ahmed b. Ali Ebû Bekr el-. *Ahkâmu'l-Kur'ân*. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubî'l-İlmiyye, 1994.
- Cevherî, Ebû Nasr İsmâil b. Hammâd el-. *Tâcu'l-luğa ve sıhâhu'l-arabiyye*. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 1407.
- Cevherî, İsmail b. Hammad el-. *es-Sihâh tâcu'l-luğa ve sıhâhu'l-Arabiyye*. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 4. Basım, 1987.
- Cûdî, Abdülaziz. “Üslûbu'l-Fenkule inde'z-Zemahşerî fi tefsirihî ve beyânî hasâisihî ve fevâidihî”. *www.tafsir.net*. Erişim 29 Mayıs 2025. <https://tafsir.net/article/5212/aslwb-alfnqult-and-az-zm-khshry-fy-tfsyrh-wbyan-khsa-is-h-wfwa-id-h>
- Cürcânî, Abdulkâhir el-. *Delâilü'l-İ'câz*. Kahire: Mektebetü'l-Hâncî, 2004.
- Cürcânî, Ebü'l-Hasen 'Alî b. Muḥammed b. 'Alî es-Seyyid eş-Şerîf. *Kitâbu't-Ta'rîfât*. thk. Heyet. Beyrut: y.y., 1403/1983.
- Cürcânî, Ebü'l-Hasen 'Alî b. Muḥammed b. 'Alî es-Seyyid eş-Şerîf. *Kitâbu't-Ta'rîfât*. thk. Heyet. Beyrut: y.y., 1403/1983.
- Cürcânî, Seyyid Şerif. *Şerhu'l-Mevâkıf*. çev. Ömer Türker. İstanbul: Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2015.
- Cüveynî, İmâmü'l-Hameyn Abdülmelik b. Abdillâh b. Yûsuf. *el-İrşâd ilâ kavâidi'l-edilleti fi usûli'l-i'tikâd*. Kâhire, 1950.
- Çakan, İsmail Lütî. *Hadis Edebiyatı*. İstanbul: İFAV Yayınları, 1997.
- Çetiner, Bedreddin. “Ahkâmu'l-Kur'ân”. 1/551-552. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Çiçek, Mehmet. “Tefsir İlminin Tanımı: Molla Fenârî Örneği”. *Tefsir Araştırmaları Dergisi* I/1 (2017), 1-20.
- Çiçek, Mehmet Halil. “el-Havâşî fi'l-fetreti'l-Osmaniyyîn ve hâşiyetu İsmail el-Konevî nemûzecen”. *Osmanlı Döneminde Tefsir*. 317-345. İstanbul: Ensar Neşriyat, 1. Basım, 2018.
- Dağ, Mehmet. “Zemahşerî Özelinde Kur'an'ın Mutezilî Yorumuna Eleştiriler -Ekmelüddîn Bâbertî Örneği”. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İlahiyat Tetkikleri Dergisi (İLTED)* 40 (2013), 67-91.
- Daşdemir, Yusuf. “İslam Mantık Geleneğinde Şerh ve Hâşîye: Tarih ve Literatür”. *İslam İlim ve Düşünce Tarihinde Şerh Geleneği*. 13-52. İstanbul: Endülüş Yayınları, 2020.
- Dayf, Şevki. *el-Edebü'l-Arabî fi Mısır*. Kahire: Dâru'l-Maârif, 1979.
- Dayf, Şevki. *el-Fenn ve mezâhibuhû fi'n-nesri'l-Arabî*. Kahire: Dâru'l-Maârif, 1977.

- Demirbaş, Servet. *Tefsir-Mantık İlişkisi*. Ankara: AYBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2020.
- Demirci, Muhsin. *Tefsir Usulü ve Tarihi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Vakfı Yayınları, 1998.
- Durguti, Abdylkader. “Eşarî Geleneğinde Şerh Yazıcılığı İbn Fûrek’in Şerhu'l-Âlim ve'l-Müteallim Örneği”. *İslâm İlim ve Düşünce Tarihinde Şerh Geleneği*. 115-146. İstanbul: Endülüş Yayınları, 2020.
- Durmuş, İsmail. “İktibas”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 22/52. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Durur, Mehmet Ali. “Dilbilimsel Tefsirin Gelişimi ve İbn Abbâs'ın Dilbilimsel Tefsire Etkisi”. *Kesit Akademi Dergisi* 5/21 (2019), 400-436.
- Ebû Dâvud, Süleyman b. Dâvud. *Müsnedü Ebî Dâvud*. Mısır: Dâru Hicr, 1999.
- Ebû Hayyân, Muhammed Yusuf el-Endelüsî. *el-Bahru'l-muhît*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1993.
- Ebû Zeyd, Nasr Hamid. *Dinsel Söylemin Eleştirisi*. Ankara: Kitâbiyât, ts.
- Ebu's-Su'ûd, Muḥammed b. Muḥammed b. Muṣṭafâ el-İmâdî. *Tefsîru Ebî's-Su'ûd: İrşâdu'l-akli's-selîm ilâ mezâya'l-Kitâbi'l-Kerim*. Beyrut: Dâru İhyai't-Turâsi'l-Arabî, ts.
- Elmalılı Hamdi, Muhammed Yazır. *Hak Dini Kur'an Dili*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2022.
- Emecen, Feridun. “Fahreddin, Ma'noğlu”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12/80-82. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Endress, Gerhard - Çıkar, Mehmet Şirin. “Klasik İslam Düşüncesinde Yunan Mantığı Savunucuları ile Arap Nahivcileri Arasındaki Tartışmalar”. *EKEV Akademi Dergisi* VI/11 (2002), 205-216.
- en-Nevevî. *Ravzatü't-Tâlibîn*. Beyrut: el-Mektebu'l-İslâmî, 1991.
- et-Teftâzânî. *Şerhu'l-Akâidi'n-Nesefiyye*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, 2014.
- Ezherî, Ebû Mansûr Muhammed b. Ahmed. *Tehzîbü'l-Luğa*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, 2001.
- Ezherî, Ebû Mansûr Muhammed b. Ahmed b. el-Herevî el-. *Tehzîbu'l-Luğa*. thk. Muḥammed 'Avḍ Mir'ab. 8 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, 2001.
- Fahûrî, Hanna el-. *Tarihu Edebi'l-Arabî*. Beyrut: el-Mektebetu'l-Bulusiyye, 1987.

- Fazlıoğlu, İhsan. “Osmanlı-Felsefe Bilim Arka Planında Semerkand Matematik ve Astronomi Okulu”. *Dîvân İlmi Araştırmalar* 14 (2003), 1-66.
- Fazlurrahman. *İslam*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2016.
- Fenârî, Şemseddin Muhammed b. Hamza el-. *Aynu'l-a'yan*. Dersâadet: Rifat Bey Matbaası, 1325.
- Ferâhidî, Ebu Abdurrahman Halil b. Ahmed b. Amr. *Kitâbü'l-Ayn*. Mek-tebetu'l-Hilâl, ts.
- Ferrûh, Ömer. *Medîlimu'l-Edebi'l-Arabî fi'l-asri'l-hadîs*. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 1985.
- Fîrûzâbâdî. *el-Kâmûsu'l-muhît*. Beyrut: Muessesetu'r-Risâle, 2005.
- Genç, Mehmet. *Osmanlı İmparatorluğunda Devlet ve Ekonomi*. Ankara: Ötüken Neşriyat, 2009.
- Gilliot, Cl. “Şerh”. *Encyclopaedia of Islam*. Leiden: Brill, 2012. https://referenceworks.brillonline.com/entries/encyclopaedia-of-islam-2/sharh-COM_1039?s.num=0&s.f.s2_parent=s.f.book.encyclopaedia-of-islam-2&s.q=sharh
- Gökâlp, Murat. *Kâdî İyâz ve Şifâ Adlı Eserinde Peygamber Tasavvuru*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Doktora Tezi, 2005.
- Görgün, Hilal. “Mısır, II. Tarih, Fransız İşgali ve Sonrası”. *Diyanet İslam Ansiklopedisi*. 569-570. İstanbul: TDV Yayınları, 2004.
- Günay, İlhami - Elkhedr, Mustafa. “el-Hafâcî ve İnâyetu'l-Kâdî ve Kifâ-yetu'r-Razî Hâşiyesindeki Kur'ân İlimleri Metodu”. *Tafsir Dergisi* 3/1 (2023).
- Gündoğdu, Metin. “Osmanlı'da Bestekâr Padişah İmamaları ve Türk Din Mûsikisine Katkıları”. *Turkish Academic Research Review* 8/1 (2023), 21-56.
- Günenç, Halil Abdülkerim. *Hâşiyetü Halîl alâ Medâriki't-Tenzîl*. İstanbul: İFAM Yayınları, 2015.
- Habeşî, Abdullah Muhammed el-. *Câmi'u's-şurûh ve'l-havâşî*. Abudabi: el-Mecmû'u's-Sekafî, 2004.
- Hafâcî, Muhammed Abdulmu'nim. *el-Hafâciyyûn fi't-târih*. Kahire: Dâru't-Tibâati'l-Muhammediyye, 1971.
- Hafâcî, Şihâbüddin Ahmed b. Muhammed b. Ömer. *Habâya'z-zevâyâ fîmâ fi'r-ricâli mine'l-bekâyâ*. Dimeşk: Mecma'u'l-Luğati'l-Arabiyye bi-Dimeşk, 2015.

- Hafâcî, Şihâbüddin Ahmed b. Muhammed b. Ömer. *Hâşiyetü's-Şihâbi'l-Hafâcî*. 27 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Lubâb, 1. Basım, 2025.
- Hafâcî, Şihâbüddin Ahmed b. Muhammed b. Ömer. *Înâyetü'l-Kâdî ve kifâyetü'r-râdî*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, ts.
- Hafâcî, Şihâbüddin Ahmed b. Muhammed b. Ömer. *Reyhânetu'l-elibbâ*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1997.
- Hafâcî, Şihâbüddin Ahmed b. Muhammed b. Ömer. *Şerhu Dürreti'l-ğav-vâs*. Beyrut: Dâru'l-Cil, 1996.
- Hafâcî, Şihâbüddin Ahmed b. Muhammed b. Ömer. *Şifâü'l-ğalîl fî mâ fi kelâmi'l-Arabi mine'd-dahîl*. el-Matbaatu'l-Vehbiyye, 1865.
- Hamevî, Mustafa b. Fethullah. *Fevâidu'l-irtihâl ve netâicu's-sefer fî ahhâ-ri'l-karni'l-hâdi'l-aşer*. Dimeşk: Dâru Nevâdir, Birinci Baskı., 2011.
- Hamevî, Yakut. *Mu'cemu'l-Udebâ*. Beyrut: Dâru Garbi'l-İslâmî, ts.
- Hodgson, Marshall G. S. *İslam'ın Serüveni*. çev. Alp Eker. İstanbul: İz Yayıncılık, 1993.
- Hûlî, Emin el-. *Kur'ân Tefsirinde Yeni Bir Metod*. çev. Mevlüt Güngör. Ankara: Kur'ân Kitaplığı, 2001.
- Hûnecî, Ebû Abdillâh Efdalüddîn Muhammed b. Nâmâver b. Abdilme-lik. *Şerhu'l-Mûcez*. Kuveyt: Dâru'z-Ziyâ, 1445h.
- Imber, Colin. *Osmanlı İmparatorluğu*. çev. Şiar Yalçın. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2006.
- Işıcık, Yusuf. *Kur'anı Anlamada Temel Bir Problem (Te'vil)*. Konya: Esra Yayınları, 1988.
- Işık, Şemsettin. *Geçmişten Günümüze Kur'an'ı Anlama ve Yaşama Önünde-ki Engeller*. Ankara: Nuhbe Yayınları, 2020.
- İbn Âşûr. *et-Tefsir ve Ricâliüh*. Kahire: Mecmau'l-Bühûsü'İslamiyye, 1970.
- İbn Âşûr, Muhammed et-Tâhir b. Muhammed b. Muhammed et-Tâhir. *et-Tahrîr ve't-tenvîr*. Tunus: Dâru't-Tûnusiyye li'n-Neşr, 1984.
- İbn Ebi'r-Rebî'. *Tefsîrû'l-Kur'âni'l-Azîm*. Riyad: Mektebetu Melik Fahd el-Vataniyye, 1430h.
- İbn Fâris, Ahmed b. Faris b. Zekeriyya. *Makâyîsu'l-Luğa*. 6 Cilt. Dâ-ru'l-Fikr, 1979.
- İbn Fûrek, Ebû Bekr Muhammed b. Hasan. *Şerhu'l-âlim ve'l-müteallim*. Kahire: Mektebetü's-Sekâfeti'd-Dîniyye, 2009.
- İbn Hâcib, Ebû Amr Cemâlüddîn Osmân b. Ömer b. Ebî Bekr b. Yûnus. *Muhtasaru İbn Hâcib*. Beyrut: Dâru'l-Minhâc, 2023.

- İbn Haldun, Veliyyüdiin Abdurrahman b. Muhammed. *Mukaddime*. Dımeşk: Dâru Ya'kûb, 2004.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ İsmail b. Ömer. *Tefsîru İbn Kesir*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1419.
- İbn Mâlik, Ebû Abdillâh Cemâluddîn Muhammed b. Abdillâh b. Mâlik. *el-Elfiyyetü İbn Mâlik*. Riyad: Mektebetu Dâri'l-Minhâc, ts.
- İbn Manzûr, Cemaluddin Muhammed b. Mukerrem. *Lisânu'l-Arab*. Beyrut: Dâru İhyâit-Turâsi'l-Arabiyye, ts.
- İbn Nedim. *el-Fihrist*. Beyrut: Dâru'l-Marife, 1997.
- İbn Sina. *Risâle fi'l-Melâike*. Beyrut: el-Müessesetü'l-Câmiyye li'd-Dirâseti ve'n-Neşri ve't-Tevzî', 1983.
- İbn Sînâ. *Tis'u resâil fi'l-hikme ve't-tab'iyyât*. Kahire: Dâru'l-Arab, ts.
- İbn Temcid, Muslihuddin Mustafa b. İbrahim. *Hâşiyetü İbn Temcîd*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2001.
- İbn Teymiyye, Takıyyüddin Ebu'l-Abbâs Ahmed b. Abdulhalim b. Abdusselam. *Mukaddime fî usûli't-Tefsîr*. Beyrut: Dâru Mektebeti'l-Hayati, 1980.
- İbn Vehb, Ebû Muhammed Abdullah b. Vehb b. Müslim el-Mudârî. *El-Câmi' fî ulûmi'l-Kur'ân*. Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, ts.
- İbnu'l-Kâdî, Ebu'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed el-Miknâsî. *Dürratü'l-hicâl fî esmâi'r-ricâl*. Kahire: Dâru't-Turâs, 1971.
- İbnü'l-Esîr, Mecdüddin Ebu's-Saâdât el-Mübârek b. Muhammed b. Muhammed. *en-Nihâye fî garîbi'l-Hadîs ve'l-eser*. Beyrut: el-Mektebetu'l-İlmiyye, 1979.
- İbnü'l-Müneyyir, Ebü'l-Abbâs Nâsıruddin Ahmed b. Muhammed. *el-İntisâf fîmâ tezammenühü'l-Keşşâf mine'l-i'tizâl*. Beyrut: Dâru'l-Marife, 2009.
- İcî, Ebü'l-Fazl Adudüddin Abdurrahman b. Abdilgaffar. *Kitâbu'l-Mevâkıf*. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Cil, 1997.
- İhsanoğlu, Ekmeleddin. *Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi*. İstanbul: IRCICA, 1994.
- İlgürel, Mücteba. "Abaza Hasan". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/10-11. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- İlgürel, Mücteba. "Canbolatoğulları". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/144-145. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.

- İlgürel, Mücteba. “Kalenderoğlu Mehmed”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/256-257. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- İlgürel, Mücteba. “Karayazıcı Abdülhalim”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/482-483. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- İnalcık, Halil. *Devlet-i Aliyye*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2014.
- İnalcık, Halil. *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*. çev. Ruşen Sezer. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2005.
- İşbilir, Ömer. “Kuyucu Murad Paşa”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/507-508. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- İşler, Emrullah. “Zeccâc”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/173-174. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- İzgi, Cevat. *Osmanlı Medreselerinde İlim Riyâzî ve Tabîî İlimler*. İstanbul: Küre Yayınları, 2019.
- Kâdî Abdulcebbar, Kâdî'l-Kudât Abdulcebbar b. Ahmed el-Hemedânî. *Şerhu Usûli'l-Hamse*. Kahire: Mektebetu Vehbe, 1996.
- Kâfiyecî, Muhyiddin Muhammed b. Süleyman el-. *et-Teysîr fî kavâidi ilmi't-Tefsîr*. Kahire: Mektebetü'l-Kudsî, 1998.
- Kallek, Cengiz. “İbn Gânim, Nûreddin”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/503-504. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Kara, İsmail. *İlim Bilmez Tarih Hatırlamaz: Şerh ve Haşiye Meselesine Dair Birkaç Not*. İstanbul: Dergah Yayınları, 2018.
- Karataş, Ali. “Rivayet ve Dirayet Kaynakları Açısından Mâtürîdî'nin Te'vîlâtü'l-Kur'ân'ı”. *EKEV Akademi Dergisi* XV/47 (2010), 161-174.
- Karpat, Kemal. “Erdel”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/280-283. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Kâsımî, Muhammed Cemâlüddin b. Muhammed Saîd b. Kâsım. *Mehâsinü't-Te'vîl*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1418h.
- Kâtip Çelebî, Mustafa b. Abdullah. *Keşfu'z-zunûn*. Bağdat: Mektebetü'l-Musennâ, 1941.
- Katip Çelebi, Mustafa b. Abdullah Hacı Halife. *Mîzânü'l-Hak fî ihtiyârî'l-ehak*. Konstantiniyye: Matbaa-yi Ebüzziya, 1306r.
- Kaya, Bayram Ali. “Yahyâ Efendi, Zekeriyâyâde”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 43/245-246. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.

- Kaya, Eyyüp Said. “Şerh (Fıkıh)”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/560-564. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Kaya, Mahmut. “Nisbet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33/144. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Kaya, Mesut. “Osmanlı’da Entelektüel Dinamizm ve Hâşiye Yazıcılığı: Taşköprizâde’nin Keşşâf Hâşiyesi Örneği”. *Sahn-ı Semân’dan Dârülfünûn’a Osmanlıda İlim ve Fikir Dünyası*. 59-82. İstanbul: Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları, 2017.
- Kaya, Mesut. “Şerh ve Hâşiyelerin Tefsir İlmine Katkıları: Teftâzânî’nin el-Keşşâf Şerhi Örneği”. *İslâm İlim ve Düşünce Tarihinde Şerh Geleneği*, 201-242.
- Kaya, Mesut. *Tefsir Geleneğinde el-Keşşâf Şerh ve Hâşiyeleri Üzerine Bir İnceleme*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Vakfı Yayınları, 2019.
- Kaya, Mesut - Sezai Engin (ed.). *İslam İlim ve Düşünce Tarihinde Şerh Geleneği*. İstanbul: Endülüs Yayınları, 2020.
- Kazvîni, Ömer b. Abdîrahman. *Keşfü’l-Keşşâf*. Atıf Efendi Kütüphanesi, 358.
- Kehhâle, Ömer Rızâ. *Mu’cemü’l-Müellifîn*. 15 Cilt. Beyrut: Mektebetü’l-Mesnâ & Dâru İhyâ-i’t-Türâsi’l-Arabî, ts.
- Keskin, Mustafa. “Şihâbüddin el-Hafâcî: Hayatı, İlmi Şahsiyeti ve Eserleri”. *Süriyâ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/2 (01 Aralık 2016), 101-130.
- Khaled el-Rouayheb. *17. Yüzyılda İslam Entelektüel Tarihi*. çev. Zahit Atçıl. İstanbul: Klasik Yayınları, 2023.
- Kılıç, Hulusi. “Harîrî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. XVI/191-192. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Kirmani, Ebü’l-Kâsım Burhaneddin Tacülkurra Mahmûd b Hamza. *el-Burhan fî müteşâbihi’l-Kur’ân*. Mansure : Dârü’l-Vefa, 1991. <http://ktp.isam.org.tr/detayzt.php?navdil=tr&idno=23225&w-Yazarlar=kirmani>
- Kocevî, Muhammed b. Muslihiddin b. Mustafa el-. *Hâşiyetü Muhyiddin Şeyhzâde*. Beyrut: Dâru’l-Kutubî’l-İlmiyye, 1999.
- Koçyiğit, Hikmet. “Müfessirleri Tefsir Yazmaya Sevk Eden Amiller = The Factors That Prompt Commentators to Write Commentary”. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 10 (2012), 107-129.

- Konevî, İsmâüddin İsmail b. Muhammed el-. *Hâşîyetü'l-Konevî ve meahûl hâşîyetü İbn Temcid*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2001.
- Kudûrî, Ebu'l-Huseyn. *Şerhu Muhtasari'l-Kerhî*. Kuveyt: Mektebetu'l-İmâmî'z-Zehebî, 2024.
- Kurt, Muhammet Sacit. *Bir Zemaşşerî Eleştirmeni Olarak Tîbî ve "Futûhu'l-ğayb fi'l-keşf an kunâi'r-rayb"*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Doktora Tezi, 2017.
- Kurtubi, Ebû Abdullah Muhammed b Ahmed el-Ensârî. *el-Câmi' li ahkâmi'l-Kur'ân*. Riyad: Dâru Alemi'l-Kutub, 2003.
- Kutluoğlu, Muhammed Hanefî. "Kavalalı Mehmed Ali Paşa". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25/62-65. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Kürdî, Abdurrahim Muhammed Abdurrahim el-. "Nakdu'l-Vâkı beyne Şeksbir ve'ş-Şihâbu'l-Hafâcî". *Mecelletü Serdiyyât* 19 (2016), 14-31.
- Maden, Şükrü. *Tefsirde Haşîye Geleneği ve Şeyhzade'nin Envarî't-Tenzil Haşîyesi*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2015.
- Mâlik b. Enes, Ebû Abdillâh Mâlik b. Enes b. Mâlik b. Ebî Âmir el-Asbahî el-Yemenî. *el-Muvatta'*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1412h.
- Marangozoğlu, İzzet. "Beyânî Tefsirin Doğuşu ve Gelişimi". *Mîzânü'l-Hak: İslami İlimler Dergisi* 2 (2016), 11-39.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr el-. *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*. 17 Cilt. İstanbul: Mizan Yayınevi, 1. Basım, 2005.
- Meydânî, Abdurrahman b. Hasan Habenneke. *el-Belâgatü'l-Arabiyye*. Dımaşk: Dâru'l-Kalem, 1996.
- Miknâsî, İbnü'l-Kâdî. *Dürretü'-hicâl fi esmâi'r-ricâl*. Kahire: Dâru't-Turâs, 1971.
- Muhibbi, Muhammed Emin b Fazlullah b Muhibbillah ed-Dımaşki. *Hulâsatü'l-eser fi a'yani'l-karni'l-hadi aşer*. Beyrut: Dâru Sadır, ts.
- Murâdî, Ebu'l-Fazl Mehammed Halil b. Ali b. Muhammed b. Muhammed Murad el-Hüseynî el-. *Sülikü'd-dürer fi a'yâni'l-karni's-sânî aşer*. Dâru'l-Beşâiri'l-İslamiyye, 1988.
- Mustafa Selman. *İbn Sînâ'da Tümmeller ve Gazzâlî'nin Eleştirileri*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Doktora Tezi, 2022.
- Müslim, Mustafa. *Mebâhis fi İ'câzi'l-Kur'ân*. Riyad: Dâru'l-Müslim, 1996.
- Neşşâr, Ali Sami en-. *Menâhicü'l-bahs inde müfekkiri'l-İslâm*. Beyrut: Dâru'n-Nehdati'l-Arabiyye, 1984.

- Nevâvî, Mahmud en-. “İmâmu'l-Müfessirîn İbn Cerîr et-Taberî”. *Mecelletü Ezher* 22 (1950), 450-471.
- Nüveyhid, Adil. *Mucemu'l-Müfessirin*. 2 Cilt. Beyrut: Müessesetü Nüveyhid, 3. Basım, 1988.
- Ortakçı, Halil. *Câhiliye'den Emevîlerin Sonuna Kadar Yemen (Siyaset, Nüfus, Ekonomi, İlim ve Kültürel Miras)*. Ankara: Fecr Yayınları, 2023.
- Öner, Necati. *Klasik Mantık*. Ankara: Vadi Yayınları, 2009.
- Özel, Ahmet. “Remlî, Şemseddin”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 34/565-566. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Özen, Şükrü. “Teftâzânî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/299-308. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Özen, Şükrü. “Velâ”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 43/11-15. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Özkaya, Yücel. *XVIII. Yüzyılda Osmanlı Kurumları ve Osmanlı Toplum Yaşantısı*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1985.
- Râfî'î, Abdülkerim b. Muhammed el-Kazvînî. *Şerhu'l-Vecîz*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1997.
- Râğıb, Ebu'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed. *Tefsiru'r-Râğıb el-Esfehânî*. Tanta: Câmiatu Tantâ, 1999.
- Râğıb el-İsfahânî, Ebu'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed. *el-Müfredât fî Garîbi'l-Kur'ân*. Beyrut: Dâru'l-Kalem, 1. Basım, 1412.
- Râğıb el-İsfahânî, Ebû'l-Kâsım el-Hüseyn b. Muhammed er-. *et-Tefsîr*. Mekke: Câmi'atu Ummi'l-Kurâ, 1424.
- Râzî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer. *Mefâtîhu'l-Ğayb*. 32 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabi, 3. Basım, 1420.
- Râzî, Fahreddin er-. *el-Mebâhisü'l-Meşrikiyye*. Beyrut, 1990.
- Riyâlât, Züheyr Hâşim. *eş-Şihâbu'l-Hafâcî ve menhecuhû fî't-Tefsir*. Ürdün: el-Câmiatu'l-Urduniyye, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2004.
- Rosenthal, F. “Hâshiya”. *Encyclopaedia of Islam* (Second Edition). Leiden: Brill, 2012. https://referenceworks.brillonline.com/entries/encyclopaedia-of-islam-2/hashiya-SIM_2794
- Rosenthal, F. “Ta'lik”. *Encyclopaedia of Islam*. Leiden: Brill, 2012. https://referenceworks.brillonline.com/entries/encyclopaedia-of-islam-2/talik-SIM_7366

- Rouayheb, Khaled el-. *Islamic intellectual history in the seventeenth century : scholarly currents in the Ottoman Empire and the Maghreb*. New York: Cambridge University Press, 2015.
- Sâbûnî, Muhammed Ali. *İbdâu'l-Beyânî*. Beyrut: Mektebetu'l-Asriyye, 2009.
- Saçaklızâde, Mehmed b. Ebi Bekr. *Tertîbü'l-Ulûm*. Beyrut: Dâru'l-Beşairi'l-İslâmiyye, 1988.
- Saleh, Walid A. "The Gloss as Intellectual History: Hâshiyahs on al-Kashshâf". *Oriens* 41 (2013), 217-259.
- Samancı, Yusuf Sami. *Şihâbuddîn el-Hafâcî'nin Hayatı ve Şifâu'l-Ğalil Adlı Eseri*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Sandıkçı, Sümeýra Hatice. *İsmail el-Konevî'nin Beyzâvî Hâşiyesi ve Hâşiyenin Özgünlük Değeri: Lafzatullah Tefsiri Örneğinde Bir İnceleme*. İstanbul: İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2021.
- Savut, Harun. *Memlük Müfessirleri*. Ankara: İlahiyat Yayınları, 2016.
- Sayılı, Aydın. "Ortaçağ İslam Dünyasında İlmî Çalışma Temposundaki Ağırlaşmanın Bazı Temel Sebepleri". *Araştırma - Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü Dergisi* 1 (1963), 5-69.
- Selvi, Dilaver. *Beyzâvî Tefsirinde Tasavvuf*. İstanbul: Nizamiye Akademi, 2017.
- Sem'ânî, Ebû Muzaffer Mansûr b. Muhammed b. Abdilcebbar el-Mervezî es- - Yâsir b. İbrahim ve Ğanim b. Abbâs b. Ğanim. *Tefsîru's-Sem'ânî*. Riyad: Dâru'l-Vatan, 1997.
- Sibeveyh, Ebû Bîşr Amr b. Osman. *el-Kitâb*. 4 Cilt. Kahire: Mektebetu'l-Hancî, 3. Basım, 1988.
- Siyâlkûtî, Abdülhakîm b. Şemsiddîn Muhammed es-. *Hâşiyetü'l-Kâdî li'Abdilhakim es-Siyelkûtî alâ Tefsiri'l-Beyzâvî*. İstanbul: Dâru't-Tıbbâti'l-Âmire, 1854.
- Suyûtî, Abdurrahman b. Ebî Bekr Celâlüddîn es-. *el-İtkan fî ulûmi'l-Kur'ân*. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 2011.
- Suyûtî, Abdurrahman b. Ebî Bekr Celâlüddîn es-. *Lübâbü'n-Nukûl*. Beyrut: Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 2016.

- Suyûtî, Abdurrahman b. Ebî Bekr Celâlüddîn es-. *Nevâhidü'l-ebkâr ve şevâhidü'l-efkâr*. 3 Cilt. Suudi Arabistan: Câmiatu Ummi'l-Kurâ, 2005.
- Suyûtî, Abdurrahman b. Ebî Bekr Celâlüddîn es- - Zeğlûl, Ebû Hâcer Muhammed es-Saîd. *el-Habâik fî ahbâri'l-Melâik*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1985.
- Sühreverdî, Ebû Hafs Şihâbüddîn Ömer b. Muhammed b. Abdillâh b. Ammûye el-Kureşî el-Bekrî. *Avârifü'l-meârif*. Kahire: Mektebetu's-Sekafeti'd-Diniyye, 2006.
- Şahin, Şâmil - Özdemir, Muhittin. "İmâm Neseî ve Tefsîrindeki Metodu". *Kur'an Mesajı: İlmi Araştırmalar Dergisi* 1/8 (1998), 30-40.
- Şehrîstânî, Ebu'l-Feth Tâciüddîn Muhammed b. Abdilkerîm b. Ahmed. *el-Milel ve'n-nihal*. thk. Abdülazîz Muhammed el-Vekîl. 3 Cilt. Kahire: Müessesetü'l-Halebî, 1968.
- Şeker, Necmeddin - Toz, Rıza. "Tefsir ve Şerh İlimlerinin Mukayese-si". *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 35 (30 Haziran 2020), 1-28. <https://doi.org/10.35209/ksu-ifa.711339>
- Şensoy, Güvenç. *Sadruşşeria'nın Kelamı Ta'dil Teşebbüsü Varlık ve Ulûhiyyet Merkezli Bir İnceleme*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2023.
- Şensoy, Güvenç. "Sadruşşeria'nın Ta'dil Teşebbüsüne Tarihsel Arka Plan Denemesi ve İdrakin Mahiyeti Tartışmaları Üzerinden Temellendirilmesi", *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* (61), 27-54.
- Şensoy, Sedat. "Ta'likât". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/508-510. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Şeyhî, Mehmed Efendi. *Vekâyi'u'l-Fuzalâ (Şeyhî'nin Şakâik Zeyli)*. İstanbul: Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2018.
- Şeyhzâde, Muhyiddin Muhammed b. Muslihiddin Mustafa el-Kocevî. *Hâşiyetü Muhyiddin b. Şeyhzâde alâ Tefsiri'l-Kâdî el-Beyzâvî*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1999.
- Taberî, Ebu Cafer Muhammed b. Cerir. *Câmi'u'l-beyân an te'vili'l-Kur'ân*. Kahire: Dâru Hicr, 2001.
- Tâcu'l-Kurrâ' el-Kirmânî, Ebû'l-Kâsım Maḥmûd b. Ḥamza. *Esrâru't-Tekrâr fî'l-Kur'ân el- = el-Burhân fî Tevciḥ Muteşâbihi'l-Kur'ân li-mâ fîhi mine'l-Hucceti ve'l-Beyân*. thk. 'Abdulkâdir Aḥmed 'Aṭâ. b.y.: y.y., ts.

- Tâcu'l-Ḳurrâ' el-Kirmânî, Ebû'l-Ḳâsım Maḥmûd b. Ḥamza. *Ġarâibu't-Tefsîr ve'Acâibu't-Te'vîl*. 2 Cilt. Cidde; Beyrut: Dâru'l-Ḳible, ts.
- Tan, Muzaffer - Yavuz, Ahmet Bedri. "Çağdaş İslami Akımlar". *İslam Mezhepleri Tarihi II*. Ankara: İlahiyat Yayınları, 2022.
- Taşköprülüzâde, Ahmed Efendi. *eş-Şakâ'iku'n-Nu'mâniyye*. İstanbul: Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2019.
- Tayyâr, Müsâid b. Süleyman b. Nâsır et-. *et-Tefsîru'l-lugavî*. Riyad: Dâru İbnu'l-Cevzî, 4. Basım, 1432.
- Teftâzânî, Sa'düddîn Mes'ûd b. Fahriddîn Ömer b. Burhâniddîn Abdillâh el-Herevî el-Horâsânî el-. *Şerhu'l-Makâsîd*. Beyrut: Âlemu'l-Kutub, 1998.
- Tehânevî, Muhammed b. Ali. *Mevsûlatü keşşâfî istılâlâtü'l-fünûni ve'l-ulûm*. Beyrut: Mektebetu Lubnân Nâşirûn, 1999.
- Tîbî, Şerefüddin el-Hüseyn b. Abdillâh et- vd. *Fütûhu'-ğayb fi'l-keşfi an kınâ'i'r-rayb (Hâşiyetü't-Tîbî ala'l-Keşşâf*. Dubai: Câizetu Dubey ed-Devliyye li'l-Kur'ânî'l-Kerîm, 2013.
- Tirmizî, Muhammed b. İsa. *Sünenü't-Tirmizî*. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1996.
- Topuzoğlu, Tevfik Rüştü. "Hâşiye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/419-422. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Turgut, Abdulhamit. "Şehâbeddin el-Hafâcî ve Nahivdeki Yöntemi". *Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi* 6/2 (2022), 845-866.
- Uzun, Nihat. *İslam Tefsir Geleneğinde Muhalefet ve Eleştiri*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2016.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. *Osmanlı Tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1983.
- Uzuner, Ömer Sami. *Varlık ve Hakikat: Muhammed Nûru'l-Arabî'nin Tasavvuf Anlayışı ve Risâleleri*. İstanbul: Dün Bugün Yarın Yayınları, 2022.
- Vâhidî, Ebu'-Hasen Ali b. Ahmed. *Esbâbu'n-nuzûl*. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 2018.
- Varol, Hüseyin. "Abdulkadir b. Ömer b. Bâyezid el-Bağdâdî". *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Drrgisi* 1/1 (1994), 145-160.
- Yaldızlı, Hasan. "Râgib el-İsfahânî'nin el-Müfredât İsimli Eserinin Dilbilimsel Tefsir Açısından Değeri = The Value of Râghib al-İsfahânî's al-Mufradât in terms of Linguistic Tafsir". *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 16 (2019), 315-345.

- Yavuz, Yusuf Şevki. “Beyzâvî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/100-103. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Yerinde, Âdem. “Ebussuûd Efendi’nin İrşâdî’l-Aklî’s-Selîm ilâ Mezâyâ’l-Kitâbî’l-Kerîm’i”. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi* IX/18 (2011), 337-363.
- Yıldırım, Emine Taşçı. “İbn Sînâ’da Ruh-Nefs Kavramı ve Ruh Kasidesi Bağlamında Ruhun Bedenle Olan Münasebeti = The Concept of Soul-Nafs in Avicenna and the Relationship of the Soul with the Body in the Context of the Soul Qasida”. *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* < br /> *Mesned İlahiyat Araştırmaları Dergisi* XI/2 (2020), 671-692.
- Yıldırım, İlyas. *Fıkıh Usulü Mantık İlişkisi: Molla Fenârî Örneği*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2014.
- Yurt, Mehmet Emin. “İ’câzu’l-Kur’ân İlminin Mahiyeti, Tanımı ve Genel Hatlarıyla Tarihsel Süreci”. *Iğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9 (2017), 191-226.
- Yücel, Hasan. *Osmanlı Tefsir Geleneğinde Talika Kültürü*. Kahramanmaraş: Ukde Yayınları, 2012.
- Zebîdî, Muhammed Murtazâ el-Hüseynî ez-. *Tâcu’l-Arûs*. Kuveyt: Dâru’l-Hidaye, 2001.
- Zehebî, Muhammed es-Seyyid Hüseyin. *et-Tefsîr ve’l-müfessirîn*. 3 Cilt. Kahire: Mektebetu Vehbe, 1431.
- Zehrânî, Abdullah İbrahim Yusuf. *Şihâbüddin el-Hafâcî Hayâtuhû ve Edebuhû*. Suudi Arabistan: Câmîatu Ümmî’l-Kurâ, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1986.
- Zemahşerî, Ebû’l-Kasım Cârullah Mahmud b. Ömer b. Muhammed. *el-Keşşâf an hakâikî gâvâmidî’t-Tenzil ve uyûnî’l-ekâvîli fî vucûhi’t-te’vil*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Kutubî’l-İlmiyye, Altıncı Baskı., 2015.
- Zemahşerî, Ebû’l-Kâsım Maḥmûd b. ‘Amr ez-. *Esâsu’l-Belâğa*. thk. Muḥammed Bâsil ‘Uyûnu’s-Sevd. 2 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Kutubî’l-İlmiyye, 1419/1998.
- Zerkeşî, Ebû Abdillâh Bedreddin Muhammed. *el-Burhan fî ulûmî’l-Kur’ân*. Beyrut: Dâru’l-Kutubî’l-İlmiyye, 2018.
- Zeydan, Corcî. *Tarihu Edebi’l-luğati’l-Arabiyye*. Beyrut: Dâru Mektebeti’l-Hayati, 1967.
- Zirikli, Hayreddin ez-. *el-A’lâm*. Beyrut: Dâru’l-İlm, 2002.

Ziyâdî, Tevfik Ali Murad. “Menhecu İbni’t-Temcîd fi Hâşiyetihî ala Tefsiri’l-Beyzâvî (Envârü’t-Tenzîl ve Esrârü’t-Te’vîl)”. *Osmanlı Döneminde Tefsir* < br / > *Tafsir in the Ottoman Period I* (2018), 187-247.

Zürkânî, Muhammed Abdülazim ez-. *Menâhilü’l-îrfân fî ulûmi’l-Kur’ân*. Kahire: Dâru’l-Hadîs, 2001.

Risâle-i Koçi Bey, 1860.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1640

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 988

Kitap Adı: Tasavvuf-Nahiv İlişkisi -Abdülkerîm Kuşeyrî, İbn Gânim el-Makdisî ve Abdulkâdir Kûhenî Örneği-

Book Title: The Relationship Between Sufism and Arabic Grammar (Nahw) -The Cases of ‘Abd al-Karim al-Qushayrî, Ibn Ghanim al-Maqdisi, and ‘Abd al-Qâdir al-Kûhanî-

ISBN: 978-625-5576-42-2

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576422

Yazar | Author: Halil İbrahim ÇELİK | orcid.org/0000-0001-8114-787X

Kurum | Institution: Milli Eğitim Bakanlığı

ROR ID: ror.org/00jga9g46

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 114

Yayın Tarihi | Publication Date: Haziran | June 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRH | İslam | Islam

BISAC: RELO37000 | Din / İslam / Genel | Religion / Islam / General

THEMA: QRH | İslam: Tefsir, Yorum ve Eleştiri | Islam: commentaries, exegesis, criticism

LC: BP189 | Tasavvuf ve mistik İslam düşüncesi | Sufism and Islamic mysticism

Atf Bilgisi | Cite as: Çelik, Halil İbrahim. *Tasavvuf-Nahiv İlişkisi -Abdülkerîm Kuşeyrî, İbn Gânim el-Makdisî ve Abdulkâdir Kûhenî Örneği-*. Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Affî, Ebu'l-Alâ, *Tasavvuf İslam'da Manevi Hayat*, çev. Ekrem Demirli, Abdullah Kartal, İz Yay., İstanbul 2012.
- Ahmed Bâdkûbe Hezâve, "İbn Gânim", *Dâiretul Meârif Bozorg-ı İslâmi*, Tahran 1368.
- Aydınlı, Abdullah, *Tasavvuf ve Hadis*, Seha Neşriyat, İstanbul 1986.
- Cabiri, Muhammed Abid, *Arap-İslam Kültürünün Akıl Yapısı*, çev. Burhan Köroğlu-Hasan Hacak-Ekrem Demirli, (Kitabevi Yay.), İstanbul 1999.
- Cebecioğlu, Ethem, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, Ağaç Kitabevi Yayınları, Ankara 2009.
- Çakmaklıoğlu, M. Mustafa, *İbn Arabî'de Marifetin İfadesi*, (İnsan Yayınları), İstanbul 2007.
- Çakmaklıoğlu, M. Mustafa, *İbn Arabî'ye Göre İbadetlerin Manevi Yorumları*, (İnsan Yayınları), İstanbul 2011.
- Çakmaklıoğlu, M. Mustafa, *Tasavvuf*, (Bilay Yay.), Ankara 2020.
- Demirli, Ekrem, *Sadreddin Konevi'de Bilgi ve Varlık*, Kapı Yay., İstanbul 2015.
- Erdim, Enes; Meydanoğlu, Ayşe, "Esmâ-i Sitte'nin İrâbı Üzerine Bazı Değerlendirmeler", *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, yıl: Haziran 2021, sayı: 17, s. 176.
- Gördük, Yunus Emre, "İşâri Tefsirin Mahiyeti, Meşruiyeti ve Batnî Yorumdan Farkı", *Marife Dergisi*, yıl:11, sayı: 2, ss. 38-40.
- Hekimoğlu, Muhammet, *Dilbilgisi-Tasavvuf Sentezi Bir Risale: Nahvu'l-Kulub*, Nüsha: Şarkiyat Araştırmaları Dergisi, yıl: 2007, cilt: 7, sayı: 25, ss. 21-39.
- Hücvîrî, Ali b. Osman Cüllabi, *Keşfu'l-Mahcûb*, çev. Süleyman Uludağ, Dergah Yay., İstanbul 2014.
- İbn Acîbe, Ebu'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed el-Hasenî, *el-Fehrese*, (nşr. Abdulhamid Salih Hamdan), Kahire 1990.

- İbn Acîbe, Ebu'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed el-Hasenî, *el-Futûhâtü'l-Kuddûsiyye fi Şerhi'l-Mukaddimeti'l-Âcurûmiyye*, thk. Abdusselam el-Hâlidî, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2015.
- İbn Gânim, İzzüddin Abdusselam b. Ahmed b. Ganim b. Ali el-Makdisî eş-Şafîî, *Telhîsu'l-İbâra fî Nahvi Ehli'l-İşâra*, thk.: Dr. Hâlid Zahri, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2006.
- İbn Hâcib, *el-Kâfiye fi'n-Nahv*, Fazilet Nşr. İstanbul.
- İbn Kesîr, İmadüddin İsmail b. Ömer b. Kesir, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, 1-14, Beyrut 1966.
- İbnü'l-İmâd el-Hanbelî, Abdulhay b. Ahmed, *Şezerâtü'z-Zeheb fî ahhâri men zeheb*, 1-8, Beyrut 1988.
- İsmâîl Paşa, *Hedîyyetu'l-Ârifîn Esmâu'l-Müellifîn ve Âsârü'l-Musan-nifîn*, Müessesetu't-Târîhi'l-Arabî, İstanbul 1951.
- Karadağ, Mahmud, “Tasavvuf-Nahiv İlişkisine Dair Eserler ve İncelemeleri -1-”, <https://telif.ismailaga.org.tr/tasavvuf-nahiv-iliskisine-dair-eserler-ve-incelemeleri-1>. (11. 06. 2023).
- Karadağ, Mahmud, “Tasavvuf-Nahiv İlişkisine Dair Eserler ve İncelemeleri -2-”, <https://telif.ismailaga.org.tr/tasavvuf-nahiv-iliskisine-dair-eserler-ve-incelemeleri-2>. (11. 06. 2023).
- Kâtip Çelebi, *Keşfü'z-Zünûn an esâmi'l-Kütüb ve'l-Fünûn*, 1-2, İstanbul 1971.
- Kehhâle, Ömer Rızâ, *Mu'cemü'l-Müellifîn Terâcimü Musannifî'l-Kütübî'l-Arabiyye*, 1-15, Beyrut 1957.
- Kelâbâzi, Ebubekir, *Doğuş Devrinde Tasavvuf Taarruf*, çev. Süleyman Uludağ, Dergah Yay., İstanbul 2013.
- Kettânî, Ebu Abdillâh Muhammed b. Ca'fer b. İdris, *Selvetü'l-Enfâs ve Muhâdesetü'l-Ekyâs bi-men Ukbire mine'l-Ulemâ ve's-Sulehâ bi-Fâs*, thk.: Abdullah el-Kamil el-Kettani ve dğr., Dâru's-Sekâfe, Fas 2004.
- Kûhenî, Abdulkâdir, *Münyetü'l-Fakîri'l-Mütecerred ve Sîratu'l-Mürîdi'l-Müteferred*, thk.: Bedreddin Mansur, Dâru'l-Hayât, Haleb-Suriye.

- Kuşeyrî, Abdulkerîm, *er-Risâle*, thk.: Abdulhalim Mahmud-Mahmud b. eş-Şerif, Dâru's-Şa'b, Kahire 1989.
- Kuşeyrî, Abdulkerîm, *Letâifu'l-İşârât*, thk.: Abdullatif Hasan Abdurrahman, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 3, Beyrut 1408/2007.
- Kuşeyrî, Abdulkerîm, *Nahvul-Kulûb*, thk.: Mursî Muhammed Ali, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2005.
- Küçük, Hülya, *Anahatlarıyla Tasavvuf Tarihine Giriş*, Ensar Yay., İstanbul 2015.
- Küçük, Hülya; Doğan, Ali Fahri, *Sûfî Kalplerin Nahvi: 'Abdulkerîm el-Kuşeyrî'nin Er-Risâle fi'n-Nahvi'l-Mu'evvel Adlı Eseri*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, yıl: 2013, sayı: 54:1, ss.65-85.
- Mevlâna, Celâleddin er-Rûmî, *Mesnevî*, Yay. Haz.: Sinan Asker, Palet Yayınları, Konya 2012.
- Meylânî, Muhammed b. Abdurrahim el-Ömeri, *Şerhu'l-Muğni*, thk.: Mehmet Can, Şefkat Yay., İstanbul 2016.
- Mûsâ Paşa, Ömer, *Târîhu'l-Edebi'l-Arabiyyi'l-Asri'l-Memlûki*, Dımaşk 1989.
- Muslu, Ramazan, *Kuşeyrî'nin Nahiv İlmine Dair Tasavvufî Yorumu*, Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, yıl: 2009, cilt: 11, sayı: 20, ss. 65-76.
- Selvi, Dilaver, *Ku'ân ve Tasavvuf*, (Şule Yay.), İstanbul 1997.
- Serkis, Yusuf Elyan, *Mu'cemü'l-Matbûâtî'l-Arabiyye ve'l-Muarrebe*, 1-2, Kahire 1928-30.
- Serrâc, Ebû Nasr Tûsi, *el-Luma'*, çev. H. Kamil Yılmaz, Erkam Yay., İstanbul 2012.
- Suyûtî, Celâlüddin Abdurrahman b. Ebi Bekr, *Buğyetü'l-Vü'ât fî Tabakâti'l-Lügaviyyîn ve'n-Nühât*, thk.: Muhammed Ebu'l-Fadl İbrâhîm, el-Mektebetü'l-Asriyye, Lübnan-Sayda, t.y.
- Suyûtî, Celâlüddin Abdurrahman b. Ebi Bekr, *Tabakâtu'l-Müfessirîn el-İşrîn*, thk.: Ali Muhammed Ömer, Mektebetü Vehbe, Kahire 1396.

Sühreverdî, Ebu Hafs Ömer, *Avârifü'l-Meârif*, (Tasavvufun Hakikatleri), çev. Abdulvehhab Öztürk, Saadet Yay., İstanbul 2010.

Tâceddin Subkî, *Tabakâtü's-Şâfiyyeti'l-Kübrâ*, thk.: Mahmud Muhammed et-Tanahi-Abdülfettâh Muhammed el-Hulv, Kahire 1964-76.

Uludağ, Süleyman, “Başlangıçtan Günümüze Tasavvufta Usul Meselesi”, *İslami İlimlerde Metodoloji (Usul) Meselesi*, 20-21 Mart 2014 İSAV Tartışmalı İlmi İhtisas Toplantısı, Ensar Yay., İstanbul 2015, 2, 1045-1046.

Uludağ, Süleyman, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Kabalcı Yayıncılık, İstanbul 2012.

Yâfiî, Ebu Muhammed Abdullah b. Es'ad b. Ali, *Mirâtü'l-Cenân ve İbretü'l-Yakzân fî Ma'rifeti Havâdisi'z-Zamân*, bsk. 2, Beyrut 1970.

Yıldırım, Ahmet, *Tasavvufun Temel Öğretilerinin Hadislerdeki Dayanakları*, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara 2009.

Yılmaz, Hasan Kamil, *Anahatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar*, Ensar Yayınları, İstanbul 2012.

Ziriklî, Hayreddîn, el-A'lâm: *Kâmûsü Terâcim li-Eşheri'r-Ricâl ve'n-Nisâ Mine'l-Arab ve'l-Müsta'rebîn ve'l-Müsteşrikîn*, 1-11, Beyrut 1969.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1636

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 990

Kitap Adı: Nu'mân b. Beşîr'in Hayatı ve Faaliyetleri

Book Title: Numan b. Bashir's Life and Activities

ISBN: 978-625-5576-45-3

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576453

Yazar | Author: Mehmet SELVİ | orcid.org/0009-0009-6800-9013

Kurum | Institution: Milli Eğitim Bakanlığı

ROR ID: ror.org/00jga9g46

Editör | Editor: Prof. Dr. Ünal KILIÇ | orcid.org/0000-0001-6366-6350

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 127

Yayın Tarihi | Publication Date: Temmuz | July 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRH | İslam | Islam

BISAC: REL037000 | Din / İslam / Genel | Religion / Islam / General

THEMA: QRAM | İslamiyet: biyografi | Islam: biographies

LC: DS38.3 | İslam tarihi – Biyografi – Sahâbe dönemi | Islamic history – Biography – Companions of the Prophet

Atıf Bilgisi | Cite as: Selvi, Mehmet. *Nu'mân b. Beşîr'in Hayatı ve Faaliyetleri*. Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdurrezzâk, Ebû Bekr Abdurrezzâk b. Hemmâm (ö. 211/827), *Târîhu Sanâ*, thk. Abdullâh Muhammed el-Habeşî, Mektebetu's-Senhânî, ts.
- Abdi Adnan Şaban, *Nu'mân b. Beşîr'in Sosyal ve Siyasal Hayatı*, Kerkük Üniversitesi Dergisi, 2021.
- Ahmed b. hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed eş-Şeybânî, *el-Müsned*. thk. Ebû Hâcir Muhammed Saîd Besyûnî. Beyrut: yy., 1405/1985.
- Akbulut Ahmet, *Sahabe Dönemi İktidar Kavgası*, Ankara: Otto Yayınları, 2015.
- Apak Adem, *Hız. Osman Dönemi Devlet Siyaseti*, İstanbul: İnsan Yayınları, 2015.
- Ayar Kenan, *Sahabe Dönemi Siyasi Olaylarında Kur'an'ın Rolü*, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2014.
- Aycan İrfan, *Saltanata Giden Yolda Muaviye Bin Ebî Süfyan*, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2010.
- Aycan İrfan ve Diğer., *Emeviler Dönemi Bilim, Kültür ve Sanat Hayatı*, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2017.
- el-Belâzurî, Ahmed b. Yahyâ b. Câbir (ö. 279/893), *Ensâbu'l-Eşrâf*, thk. Suheyl Zekkâr, Riyâd ez-Ziriklî, Beyrut, 1417/1996.
- el-Buhârî, Ebû Abdullâh Muhammed b. İsmâîl (ö. 256/870), Hâşim en-Nedvî, *et-Târîhu'l-Kebîr*, Dâ'ru'l-Fikr, ts.
- el-Buhârî, *el-Câmiu's-Sahîh*, nşr. Muhammed Zühayr b. Nasr, 8 Cilt. by.: Dâru Tavki'n-Necât, 2. Basım, 1422/2001.
- Cevâd Alî (ö. 1408/1987), *el-Mufasssal fî Târîhi'l-Arab Kabile'l-İslâm*, 2001.

el-Cübûrî Yahya, *Şi'ru'n-Nu'mân b. Beşîr el-Ensarî*, Kuveyt, 1985.

Demircan Adnan, *Ali Muaviye Kavgası*, İstanbul: Beyan Yayınları, 2010.

Demircan Adnan, *İslam Tarihinin İlk Asrında İktidar Mücadelesi*, İstanbul: Beyan Yayınları, 2014.

ed-Dîneverî, Ebû Hanîfe Ahmed b. Dâvûd (ö. 282/895), *el-Ahbâru't-Tivâl*, thk. Abdulmunim Âmir, Kahire: Dârü'l-İhyâi'l-Kutubi'l-Arabî, 1960.

Ebû Dâvûd, Suleymân b. el-Eş'as es-Sicistânî (ö. 275/889), *Sunenu Ebî Dâvûd*, thk. Adil Muhammed, Ammâr Abbâs, Kahire: Dârü't-Tesîl, 2015.

Ebû Zur'a ed-Dimeşkî, Ebû Zur'a Abdurrahmân b. Amr (ö. 281/894), *Târîhu Ebî Zur'a*, thk. Nimetullah el-Kûcânî, Dimeşk: Mecmau'l-Luğati'l-Arabîyye, ts.

Ebû Ubeyd Abdullâh b. Abdilazîz el-Endülüsi (ö. 487/1094), *Mucemu Mestaceme min Esmâi'l-Bilâd ve'l-Mevâdi*, I-IV, Âlemu'l-Kutub, Beyrut 1403.

el-Fâkihî, Ebû Abdullâh Muhammed b. İshâk el-Mekkî (ö. 272/886), *Ahbâru Mekke fî Kadîmi'd-Dehri ve Hadîsihi*, thk. Abdulmelik Abdullâh Dehîş, Beyrût: Dârü'l-Hadâr, 1414.

Günal Mustafa, *Hiz. Ali Dönemi ve İç Siyaset*, İstanbul: İnsan Yayınları, 2019.

Güncel Türkçe Sözlük, Erişim 22 Aralık 2024, <https://sozluk.gov.tr>.

Güler Zekeriya, "Tahnîk", *TDVİA*, Erişim 11 Mart 2024. <https://islamansiklopedisi.org.tr/tahnîk>

Halîfe b. Hayyât, Ebû Amr el-Ufurî (ö. 240/855), *et-Târîh*, thk. Ekrem Zîyâ el-Umerî, Dimeşk, Beyrut: Dârü'l-Kalem, Muessesetu'r-Risâle, 1977.

- Halîfe b. Hayyât, *Tabakâtü Halîfe b. Hayyât*, thk. Suheyl Zekkâr, Beyrut, Dâru'l-Fikr, 1993.
- Harman Ömer Faruk, "Arim", *TDVİA*, Erişim 14 Mart 2024, <https://islamansiklopedisi.org.tr/arim>
- Hatiboğlu İbrahim, "Nu'mân b. Beşîr", *TDVİA*, Erişim 11 Mart 2024, <https://islamansiklopedisi.org.tr/nu-man-b-besir>
- el-İsfahânî, Ebû'l-Ferec Alî b. el-Huseyn el-Kureşî (ö. 356/967), *Kitabü'l-Eğânî*, Beyrût: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, 1415.
- el-İsfahânî, Ebû Nu'aym Ahmed b. Abdullâh b. Ahmed (ö. 430/1039), *Hilyetu'l-Evliyâ ve Tabakâtü'l-Asfiyâ*, Mısır: es-Saade, 1974.
- el-İsfahânî, *Marifetu's-Sahâbe*, thk. Âdil b. Yûsuf el-Azzâzî, Riyad: Dâru'l-Vatan, 1998.
- el-İmâme ve's-Siyâse*, thk. Halîl el-Mansûr, Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1997.
- İbn Abdirabbih, Ebû Amr Ahmed b. Muhammed (ö. 328/940), *el-Ikdu'l-Ferîd*, Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1983.
- İbn Abdilberr, Ebû Ömer Yûsuf b. Abdullâh b. Muhammed (ö. 463/1071), *el-İstiğâ fî Marifeti'l-Meşhûrîyne min Hameleti'l-İlmi bi'l-Kunâ*, thk. Abdullâh Merhûl es-Sevâlime, Riyad: Dâru İbn Teymiyye, 1985.
- İbn Abdilberr, *el-İstîâb fî Marifeti'l-Ashâb*, thk. Alî Muhammed Muavvid, Âdil Abdulmevcûd. Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1415.
- İbn Asâkir, Ebû'l-Kâsım Alî b. el-Hasen (ö. 571/1176), *Târîhu Dimeşk*, Dâru'l-Fikr, 1995.
- İbn Asem, Ahmed b. Asem el-Kûfî (ö. 314/926), *Kitâbu'l-Futûh*, thk. Alî Şîrî, Beyrût: Dâru'l-Edvâ, 1411.

- İbnu'l-Cevzî, Ebu'l-Ferec Abdurrahmân b. Alî (ö. 597/1201), *el-Muntazam fî Târîhi'l-Mulûk ve'l-Umem*, thk. Muhammed Abdulkâdir Atâ, Mustafâ Abdulkâdir Atâ, Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1992.
- İbnu'l-Esîr, Ebû'l-Hasen Alî b. Ebî'l-Kerem Muhammed el-Cezerî (ö. 630/1233), *el-Kâmil fî't-Târîh*, thk. Ömer Abdusselâm Tedmurî, Beyrût: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1997.
- İbnu'l-Esîr, *Üsdü'l-Ğâbe fî Marifeti's-Sahâbe*, thk. Âdil Ahmed er-Rufâî, Beyrût: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, 1996.
- İbn Habîb, Ebû Cafer Muhammed b. Habîb el-Bağdâdî (ö. 245/860), *el-Muhabber*, thk. Ilse Lichtenstadter, Beyrût: Dâru'l- Âfâki'l-Cedîde, ts.
- İbn Habîb, *Kunâ's-Şuarâ ve men Ğalebet Kunyetuhu alâ İsmih*, ts.
- İbn Hacer, Ebû'l-Fadl Ahmed b. Alî el-Askalânî (ö. 852/1448), *el-İsâbe fî Temyîzi's-Sahâbe*, thk. Abdullâh b. Abdulmuhsin et-Türkî, Mısır: Dâru Hicr, 2008.
- İbn Hacer, *Tehzîbu't-Tehzîb*, Hindistan: Dâiretu'l-Maâri-fi'n-Nizâmiyye, 1908.
- İbn Hacer, *Nuzhetu'l-Elbâb fî'l-Elkâb*, Riyad: Mektebetu'r-Ruşd, 1989.
- İbn Hallikân, Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed (ö. 681/1282), thk. İhsân Abbâs, *Vefeyâtu'l-Ayân ve Enbâu Ebnâi'z-Zamân*, Beyrût: Dâru's-Sâdir, 1900.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Alî b. Ahmed el-Endelusî (ö. 456/1064), *Cemheretu Ensâbi'l-Arab*, Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1983.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed (ö. 354/965), *es-Sikât*, thk. Şerefu'd-Dîn Ahmed, Dâru'l-Fikr, 1975.

- İbn Hibbân, *es-Sîretu'n-Nebeviyye*, Beyrût: el-Kutubu's-Sekâfiyye, 1996.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Abdulmelik b. Hişâm el-Himyârî (ö. 213/829), *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, thk. Tâhâ Abdurraûf Sa'd, Beyrut: Dâru'l-Cîl, 1411.
- İbnu'l-Îmâd, Abdulhayy b. Ahmed el-Akrî (ö. 1089/1678), *Şezerâtu'z-Zeheb fî Ahbâr men Zeheb*, thk. Mahmûd el-Ernâvût, Dimeşk, Beyrut: Dâru İbn Kesîr, 1986.
- İbn İshâk, Ebû Abdullâh Muhammed (ö.151/768), *es-Sîre*, thk. Süheyl Zekkâr, Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1978.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ İsmâîl b. Ömer (ö. 774/1373), *el-Bîdâye ve'n-Nihâye*, thk. Abdullâh b. Abdi'l-Muhsin et-Turkî, Dâru Hicr, 1997.
- İbn Kunfûz, Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Huseyn b. Alî b. el-Hatîb el-Kustantînî (ö. 810/1407), *el-Vefeyât*, thk. Âdil Nuveyhid, Beyrût: Dâru'l-Âfâki'l-Cedîde, 1983.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullâh b. Muslim (ö. 276/890), *el-Maârif*, thk. Servet Ukkâşe, el-Heyetu'l-Misriyyetu'l-Âmme, 1992.
- İbn Kuteybe, *eş-Şî'r ve's-Şuarâ*, Kahire: Dâru'l-Hadîs, ts.
- İbn Kuteybe, *Uyûnu'l-Ahbâr*, Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, ts.
- İbn Mâce, Ebû Abdullâh Muhammed b. Yezîd (ö. 273/887), *es-Sunen*, Kahire: Dâru't-Tesîl, 2015.
- İbn Manzûr, Ebû'l-Fadl Muhammed b. Mukerrem (ö. 711/1311). *Muhtasaru Târîhi Dimeşk*, thk. Rûhiyye en-Nehhâs, Riyâd Abdulhamîd Murâd, Muhammed Mutî, Dimeşk: Dâru'l-Fikr, 1984.
- İbn Mende, Ebû Abdullâh Muhammed b. İshâk (ö. 395/1005), *Marifetu's-Sahâbe*, thk. Âmir Hasen Sabrî, Abu Dabi: Matbûâtu Câmiati'l-Îmârât, 2005.

- İbn Sa'd, Ebû Abdullâh Muhammed (ö. 230/845), *Ta-bakâtü'l-Kübrâ*, thk. Alî Muhammed Ömer, Kahire: Mektebetu'l-Hancî, 2001.
- İbnu'l-Verdî, Ebû Hafs Omar b. Muzaffer b. Ömer Zeynu'd-Dîn (ö. 749/1348), *et-Târîh*, Beyrût: Dâru'l-Kutubî'l-İlmiyye, 1996.
- Karahan Gökhan, *Nu'mân b. Beşîr'in Hayatı ve Rivayetlerinin Değerlendirilmesi*. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Temel İslam Bilimleri, Yüksek Lisans Tezi 2021. <http://earsiv.kmu.edu.tr/xmlui/handle/11492/5803>
- Kehhâle, Ömer Rızâ (ö. 1408/1987), *Mucemu'l-Muellifîn*, Beyrût: Dâru İhyâi't-Turâsî'l-Arabî, ts.
- Kılıç Ünal, “*Harre Vakasının Sebepleri Hakkında Bazı Mülahazalar*”, *CÜİFD* 4 (2000), 317-324. <http://ktp.isam.org.tr/detayilhmkltz.php?navdil=tr&midno=19305000&tarama=harre>
- Kılıç Ünal, *Tartışmaların Odağındaki Halife Yezîd*, İstanbul: Kayıhan Yayınları, 2., 2013.
- Köse Saffet, “İslam Hukukuna Göre Anne-Babanın Bağış (Hibe) Konusunda Çocukları Arasında Yaptığı Ayrımcılık”, *Mehir* 4 (1999), 14-20. <http://ktp.isam.org.tr/detayilhmkltz.php?navdil=tr&midno=20306250&tarama=hibe>
- Kur'an Yolu, Erişim 17 Mart 2024. <https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/Ahz%C3%A2b-suresi/3589/56-ayet-tefsiri>
- Kur'an Yolu, Erişim 31 Mart 2024. <https://kuran.diyanet.gov.tr/tefsir/M%C3%A2ide-suresi/677/8-ayet-tefsiri>
- el-Mesûdî, Ebû'l-Hasen Alî b. el-Huseyn b. Alî (ö. 346/958), *Murûcu'z-Zeheb ve Meâdinu'l-Cevher*, thk. Esad Dâğır, Dâru'l-Hicre, 1409.

- el-Minkârî, Nasr b. Muzâhim (ö. 212/828), *Vakatu Sıffîn*, thk. Abdusselâm Muhammed Hârûn, Kahire: el-Muesesetu'l-Arabiyyetu'l-Hadîse, 1382.
- el-Mizzî, Ebû'l-Haccâc Yûsuf b. Abdurrahmân b. Yûsuf el-Kelbî (ö. 742/1342), *Tehzîbu'l-Kemâl fî Esmâî'r-Ricâl*. thk. Beşşâr Avvâd Marûf, Beyrût: Muessese-tu'r-Risâle, 1980.
- Musab ez-Zubeyrî, Ebû Abdullâh Musab b. Abdullâh (ö. 236/851), *Nesebu Kureyş*, thk. Levi Provensal, Kahire: Dâru'l-Maârif, ts.
- Müslim, Ebû'l-Huseyn Muslim b. el-Haccâc (ö. 261/875), *Ricâlu Urve b. ez-Zubeyr ve Cemâatu'n mine't-Tâbiîn ve Ğayrihim*, Dîmeşk: Mecelletu Mecmau'l-Luġâ, 1399.
- Müslim, *el-Câmiu's-Sahîh*, thk. Muhammed Fuâd Abdül-bâkî, Kahire: yy., 1374-75/1955-56.
- en-Nuveyrî, Şihâbu'd-Dîn Ahmed b. Abdilvahhâb (ö. 733/1333), *Nihâyetu'l-Ereb fî Funûni'l-Edeb*, Kahire: Dâru'l-Kutub ve'l-Vesâiku'l-Kavmiyye, 1423.
- Ömer b. Şebbe, Ebû Zeyd (ö. 262/876), *Târîhu'l-Medîne*, thk. Alî Muḥammed Dendel, Yâsin Sadu'd-Dîn Beyân, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1996.
- Önkâl Ahmet, “Akabe Biatları”, *TDVİA*, Erişim 15 Mart 2024, <https://islamansiklopedisi.org.tr/akabe-biatlari>
- Önkâl Ahmet, “Hazrec (Benî Hazrec)”, *TDVİA*, Erişim 11 Mart 2024, <https://islamansiklopedisi.org.tr/hazrec-beni-hazrec>
- Öz Şaban, *Sahabe Sonrası İktidar Mücadelesi*, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2011.
- Özkan Mustafa, *Emeviler Döneminde İktidar Ulemâ İlişkisi*, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015.

- Pala İskender, “İnşâd”, *TDVİA*, Erişim 10 Temmuz 2024, <https://islamansiklopedisi.org.tr/insad>
- Sarayır Süleyman Salim, *Nu'mân b. Beşîr'in İlk Dönem İslam Tarihi ve Emevî Devleti Tarihindeki Yeri*, Kasımiye Üniversitesi Edebiyat ve Beşerî Bilimler Fakültesi, ts.
- es-Safedî, Salâhuddîn Halîl b. Aybek b. Abdullâh (ö.764/1363), *el-Vâfi bi'l-Vefeyât*, thk. Ahmed el-Arnâvût, Turîkî Mustafâ, Beyrût, 2000.
- es-Semhûdî, Ebû'l-Hasen Alî b. Abdullâh (ö.911/1505), *Vefâu'l-Vefâ bi Ahbâri Dâri'l-Mustafâ*, thk. Hâlid Abdulğânî Mahfûz, Beyrût: Dâru'l-Kutubu'l-İlmiyye, 1419.
- Seyf b. Ömer, el-Esedî et-Temîmî (ö.200/816), *el-Fitne ve Vakatu'l-Cemel*, thk. Ahmed Râtib Armûş, Beyrût: Dâru'n-Nefâis, 1413.
- et-Taberî, Ebû Cafer Muhammed b. Cerîr (ö.310/923), *Târîhu'r-Rusul ve'l-Mulûk ve Sılatu Târîh et-Taberî*, Beyrût: Dâru't-Turâs, 1967.
- Temir Hakan, *Emevîlerde Valilik*, Kahramanmaraş: SAMER, 2019.
- Temir Hakan, *Nesep Atlası*, İstanbul, İFAV, 2021.
- el-Ukaylî, Ömer Süleyman, *Vakatü Kerbelâ*, Riyad: Mecelletü Külliyyeti'l-Âdâb, 1986.
- Uyar Gülgün, “Nakib” *TDVİA*, Erişim 11 Mart 2024. <https://islamansiklopedisi.org.tr/nakib>
- el-Vâkıdî, Ebû Abdullâh Muhammed b. Ömer (ö. 207/823), *Kitabü'l-Meğazî*, thk. Marsden Jones, Beyrut: Dâru'l-Alemî, 1989.
- el-Vekî, Ebû Bekr Muhammed b. Halef el-Bağdâdî (ö. 306/919), *Ahbâru'l-Kudât*, thk. Abdulazîz Mustafâ el-Merâğî, Beyrût: el-Mektebetu't-Ticâriyyetu'l-Kubrâ, 1947.

- el-Yakûbî, Ebû Yakûb Ahmed b. İshâk (ö. 292/905'den sonra), *Târîhu'l Yakubî*, Beyrut 1413/1993.
- el-Yakûbî, *Kitâbü'l-Buldân*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 1422.
- Yâkût el-Hamevî, Ebû Abdullâh Yâkût b. Abdullâh er-Rûmî (ö. 626/1229), *Mucemu'l-Buldân*, Beyrût: Dâru's-Sâdır, 1995.
- Yâkût el-Hamevî, *Mucemu'l-Udebâ İrşâdu'l-Erîb ilâ Marifeti'l-Edîb*, thk. İhsân Abbâs. Beyrût: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, 1993.
- ez-Zehebî, Şemsüddîn Ebû Abdullâh Muhammed b. Ahmed (ö.748/1347), *el-İber fî Haberi men Ğaber*, thk. Ebû Hâcir Muhammed Zağlûl, Beyrût: Dâru'l-Kutubu'l-İlmiyye, ts.
- ez-Zehebî, *Siyeru Alâmi'n-Nubelâ*, Kahire: Dâru'l-Hadîs, 2006.
- ez-Zehebî, *Târîhi'l-İslâm*, thk. Dr. Beşâr Avâz Maruf, Dâru'l-Ğarb el-İslâmî: 2003, ts.
- Zengin Fethullah, *Ensar Kitabı (İslam Tarihinde Ensar)*, İstanbul: Ensar Yayınları, 2015.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1637

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 991

Kitap Adı: Cemîl Sıdkî ez-Zehâvî'nin Şiirlerinde Kadın

Book Title: Woman in Jamîl Şidqî al-Zahâwî's Poems

ISBN: 978-625-5576-46-0

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576460

Yazar | Author: Murat GÜLER | orcid.org/0009-0007-1977-1701

Kurum | Institution: Hakkari Üniversitesi

ROR ID: ror.org/00nddb461

Editör | Editor: Doç. Dr. Rıfat AKBAŞ | orcid.org/0000-0002-8533-3335

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 414

Yayın Tarihi | Publication Date: Temmuz | July 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: DSBH | Arap şiiri | Poetry by individual poets: classical & medieval, Arabic

BISAC: POE005060 | Şiir / Orta Doğu | Poetry / Middle Eastern

THEMA: DSBH | Bireysel şairler: klasik ve orta çağ Arap şiiri | Poetry by individual poets: classical & medieval, Arabic

LC: PJ7940.Z35 | Arap Edebiyatı – Bireysel Şairler – Zehâvî | Arabic Literature – Individual poets – Al-Zahawi

BIC: DSBH | Arap şiiri | Poetry by individual poets: classical & medieval, Arabic

Atıf Bilgisi | Cite as: Güler, Murat. *Cemîl Sıdkî ez-Zehâvî'nin Şiirlerinde Kadın*. Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdullah, Savsan. “Miḥnetu’l-mer’eti’l-‘Arabiyye”. *el-Edîb* 6 (Haziran 1949), 12.
- Abdullah Hasîb, Musullu. *İmruiilkays kaside-i mu‘allakasının şerhi*. haz. Zehra Gözütok Tamdoğan. Kahramanmaraş: SAMER Yayınları, 2021.
- Abdülhadioğlu, Ahmet. “Klasik Arap Şiirinde Sevgiliye Duyulan Aşk ve Özlemin İfade Edilmesinde Kullanılan İmgeler”. *Mukaddime* 14 (2023), 66-82.
- Abdülhamîd eş-Şeyh, Necât. “en-Nehḍatu’n-nisâiyye beyne Hüdâ Şa’râvî ve Süreyâ Terzî”. *Mecelletu Kıtâ’i’d-Dirâsâtî’l-İnsâniyye* 31 (Haziran 2023), 1145-1244.
- Abdüllâtîf en-Nâhî, Salâhuddîn. “ez-Zehâvî”. *er-Risâle* 195 (Mart 1937), 506-507.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî. *el-Müsned*. thk. Şuayb Arneûṭ - Âdil Mürşid. vd. 21. Cilt. b.y.: Müessesetü’r-Risâle, 1421/2001.
- Ahmed Fuâd, Ni’mât. “el-Mer’e fî şî’ri’z-Zehâvî”. *er-Risâle* 1039 (Aralık 1963), 10-13.
- Akbaş, Rıfat. “Klasik Arap Şiirinde Güzel Sözün Benzetildiği Unsurlara Dair Literal Bir Tarama”. *İslam Medeniyeti Araştırmaları Dergisi*. 6/2 (Aralık 2021), 481-509. <https://doi.org/10.20486/imad.1010496>.
- ‘Aḳḳâd, ‘Abbâs Mahmûd. *Ricâlu’n ‘araftuhum*. Mısır: Muessesetu Hindâvî li’t-Ta’lîm ve’s-Sekâfe, 2013.
- Aladağ, Mehmet Şirin. *Klasik Arap Edebiyatında İktibâs Sanatı*. Ankara: Fecr Yayınları, 2023.
- Aladağ, Mehmet Şirin. “Âyetlerin İktibâsında Öne Çıkan Edebî Gayeler: Klasik Arap Edebiyatı Özeline”. *BAİD*. 13 (Haziran 2021), 95-117.
- Alphan, Mehmet Bahattin. *Fıkıh Usulü ve Nahiv Usulü İlişkisi*. Ankara: Fecr Yayınları, 2022.
- Al Younes, Hafel - Arslan, Mehmet Nafi. “Modern Dönem Arap Şairlerden Nedret Haddâd’ın Şiirlerinde Psikolojik Boyut”. *Harran İlahi-*

- yat Dergisi 52 (Aralık 2024), 298-317. <https://doi.org/10.30623/hij.1536353>.
- Âlu Gâzî el-‘Ânî, Abdulkadir b. Molla Huveyş Mahmûd. *Beyânu'l-me‘ânî*. Dimeşk: Matbaatu't-Terakkî, 1965.
- Âlûsî, Cemâluddîn. “ez-Zehâvî beyne'l-‘Akkâd ve'z-Zeyyât”. *el-‘Arabî* 236 (Temmuz 1978), 52-56.
- Arıcı, Ferhat. *Arap Edebiyatında Vaazlar Abbasîler Dönemi*. Ankara: Sonçağ Akademî, 2022.
- ‘Askerî, Ebû Hilâl. *el-Furûk fi'l-luğa*. Beyrut: Menşûrâtü Dâri'l-Âfâki'l-Cedîde, 4. Basım, 1980.
- Aslan Mahsum-Aslan Abdulgalip. “Bir Gelenek Olarak Başlık Parası ve İslam Hukukunun Bakış Açısı”. *Hakkari İlahiyat Yazıları-II*. ed. Zeker-ya Sarıbulak-Mahsum Aslan. 39-56. Van: Peyvend Yayınları, 2021.
- A’sâ el-Kebîr, Meymûn b. Kays. *Dîvânu'l-A’sa'l-Kebîr*. nşr. Muhammed Huseyin Kahire: Mektebetu'l-Âdâb, 1950.
- ‘Atiyye, Fevziye. “el-Mer’e ve'l-‘amel fi'l-mucteme‘i'l-‘Irâkî”. *el-Âdâb-Câmi‘atu Bağdad* 37 (Ocak 1990), 88-130.
- ‘Atrûz. Âsım Zâhî Muflih. “Leylâ fi hudûci-ş-şî‘ri'l-‘Arabî: ez-Zehâvî Nemûzecen”. *Mecelletu'l-Âdâbi ve'l-Hadâreti'l-İslâmiyye* 12/25 (2020), 127-144.
- Aydın, Mehmet Âkif. “Hukûk-ı Âile Kararnâmesi”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 18/314-318. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- ‘Ayş, Ahmed Muhammed. “ez-Zehâvî”. *el-Mukhtaṭaf* 5 (Mayıs 1937), 551-557.
- Bedruddîn el-‘Aynî, Ebû Muhammed Mahmûd b. Ahmed b. Musa b. Ahmed b. Huseyn. *‘Umdetu'l-kârî şerhu sahîhi'l-Buhârî*. 25 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-‘Arabî, ts.
- Bessâm, Ebû Abdurrahman Abdillâh b. Abdurrahman b. Salih b. Hamd b. Muhammed b. Hamd. *Teysîru'l-‘allâm şerhu ‘umdeti'l-ahkâm*. thk. Muhammed Subhî b. Hasen Hallâk. Kahire: Mektebetu't-Tâbi‘în, 10. Basım, 1426-2006.
- Beşûr, ‘İzzet. “eş-Şâ‘ir el-feylesûf Cemil Sıdkî ez-Zehâvî”. *es-Sekâfe* 7 (Temmuz 1959), 12-14.
- Bigiyef, Musa Carullah. *Kur‘an-ı Kerim Ayet-i Kerimelerinin Nurları Huzurunda Hatun*. Haz. Mehmet Görmez. Ankara: OTTO Yayınları, 1999.

- Bilge, Mustafa L.. “Faysal I”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 12/264-265. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Bilgehan, İzzettin. *Yemen Arap Edebiyatı Emir San’ânî Divanı*. Konya: Palet Yayınları, 2023.
- Bilgehan, İzzettin. “Arap Diline Can Veren Panayır: Mirbed”. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 29/1 (Haziran 2025). 185-206.
- Bozkurt, Nebi. “Peçe”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 34/210-212. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Buṭṭî, Rafâîl. *Sihru’ş-şîr*. Mısır: el-Matbaatu’r-Rahmâniyye, 1922.
- Cafer el-Abbâsî. *Kitâbu’l-bed’*. nşr. Ignatius Kraczkowski. Beyrut: Dâru’l-Mesîra, 1982.
- Câhîz, Ebû Osman ‘Amr b. Bahr b. Mahbûb. *Kitâbü’l-Hayevân*. 7 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, 2. Basım, 1424/2003.
- Câhîz, Ebû Osman ‘Amr b. Bahr b. Mahbûb. *Resâilu’l-Câhîz*. thk. Abdüsselâm Muhammed Harun. Kahire: Mektebetu’l-Hânî, ts.
- Câsım Muhammed, ‘Âlâuddîn. “el-Mer’etu ve’t-tağyîru’l-ictimâ’î fi’l-kuṭ-ri’l-İrâkî”. *el-Âdâb-Câmi’atu Bağdad* 25 (Ocak 1979), 539-562.
- Cevherî, Ebû Nasr İsmail b. Hammâd. *Tâcu’l-luğa ve şihâhu’l-‘Arabiyye*. thk. Ahmed Abdülğafûr ‘Atṭâr. 6 Cilt. Beyrut: Dâru’l-İlm li’l-Melâyîn, 4. Basım, 1987.
- Cesâr, Hâlid. “el-Mer’e fi’l-İslâm”. *el-Bî’s* 2 (Şubat 1951), 49-50.
- Ceyyûsî, Selmâ el-Haḍrâ’. “Nâzik el-Melâike: el-Mer’u’lletî ğayyeret harîṭate’ş-şî’ri’l-‘Arabî”. *İbdâ’* 2 (Şubat 1996), 75-86.
- Cündî, Enver. *ez-Zehâvî: şâ’iru’l-ḥurriyye*. Kahire: ed-Dâru’l-Kavmiyye li’t-Tibâ’a ve’n-Neşr. ts.
- Cüveynî, İmamü’l-Haremeyn Ebü’l-Meâlî Rüknuddîn Abdülmelik b. Abdillâh b. Yusuf b. Muhammed. *Nihâyetu’l-maṭleb fî dirâyeti’l-mezheb*. thk. Abdulazîm Mahmûd ed-Dîb. 21 Cilt. Lübnan: Dâru’l-Minhâc, 1428-2007.
- Çakar, Ayşen Seymen. *İnsan Hakları Bağlamında Kadın*. Bursa: Ekin Yayınları, 2023.
- Çakmak, Cumali. *Şehit Şair Hâşim er-Rıfât ve Şiirlerinde Romantizm*. Ankara: Sonçağ Akademisi, 2023.
- Çelik, Şerif Ahmet - Yaşar, Hüseyin. “Belâgat İlminde Tıbâk (Tezat) Sanaatı: Mâide Sûresi Örneği”. *İslam Medeniyeti Araştırmaları Dergisi* 6/1 (Haziran 2021), 66-97.

- Çetin, Sevda. *Lübnanlı Yazar Tevfîk Yûsuf 'Avvâd ve Yapıtlarında Öne Çıkan Toplumsal Sorunlar* (Erzurum: Fenomen Yayıncılık, 2022).
- Çetin, Sevda. "Suriyeli Şair 'Umer el-Ferrâ'nın Tis'a Teşhur (Tis'a Eşhur) İsimli Şiirinin İncelenmesi". *İstanbul Journal of Arabic Studies (ISTANBULJAS)* 7/2 (Aralık 2024), 357-375. DOI: 10.51802/istanbuljas.1558889.
- Daş, Fuat. "Cemil Sıdkî ez-Zehâvî'nin Şiirlerinde Toplumsal Temalar". *Doğu Araştırmaları* 1/25 (Haziran 2022), 1-32.
- Doğan, Recep. "Namus", "Töre" ve Eril Şiddet. Ankara: Ütopya Yayınevi, 2016.
- Durmuş, İsmail. "İltifât". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 22/152-153. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Duvejde, Yusuf Ali Muhammed. *Cemîl Şıdkî ez-Zehâvî hayâtuhu ve şi'ruhu*. Sudan: Ümmü Derman Üniversitesi, Külliyyetü'dirâsâtî'l-'Ulyâ, Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Ebü Deyye, Eyyûb. *Mevsû'atu a'l'ami'l-fikri'l-'arabiyyi'l-ḥadîs*. Amman: el-Mektebetu'l-Vaṭaniyye, 4. Basım, 2019.
- Ebu'l-Huseyn, Hiyâm. "'Uyûnu'l-mer'e fi eş'âri İsmâil 'Uḳâb". *İbdâ'* 11 (Kasım 1987), 65-69.
- Ebü Nivâs el-Hasen b. Hâni'. *Dîvân*. thk. Ahmed Abdülmecîd el-Gazâlî. Mısır: Matbaatu Mısır, 1953.
- Ebu's-Su'ûd, Hiyâm Şadrudîn. "Ruknu'l-mer'e: el-umm ve eseruhâ fi nehḍati'ş-su'ûb". *el-İmân* 13 (Mart 1954), 305-307.
- Ebü Zeyd, Medîha. "Mietu 'âmin 'alâ taḥrîri'l-mer'eti'l-'Arabiyye". *İbdâ'* 1-12 (Aralık 2000), 176-179.
- Edhem, İsmail Ahmed. "Cemîl Şıdkî ez-Zehâvî fi re'yi nâkidîn". *el-Mecelle* 21 (Eylül 1958), 65-74.
- Elbânî, Muhammed Nâsiruddîn. *er-Reddu'l-mufham 'alâ men hâlefe'l-ulemâ'*. 2 Cilt. Ürdün: el-Mektebetu'l-İslâmiyye, 2000-1421.
- Elbânî, Muhammed Nâsiruddîn. *Cilbâbu'l-mer'eti'l-muslime*. b.y.: Dâr-ru's-Selâm li'n-Neşr ve't-Tevzî', 3. Basım, 2002-1423.
- Elbânî, Muhammed Nâsiruddîn. *Silsiletu'l-ehâdîsi'd-ḍa'îfe ve'l-mevdû'a ve eseruḥe's-seyyi' fi'l-ümm*. 14 Cilt. Riyad: Dârul-Ma'ârif, 1992-1412.
- Emîn, Abdulvahhâb. "Ba'de'z-Zehâvî". *er-Risâle* 147 (Nisan 1936), 703-704.

- Ezherî, Ebû Mansûr Muhammed b. Ahmed. *Tehzîbu'l-luğa*. thk. Muhammed İvaḍ Mur'ib. 8 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsî'l-'Arabî, 2001.
- Fâhûrî, Hannâ. *el-Câmî' fî târihi'l-edebi'l-'Arabî -el-edebi'l-ḥadîs*. 4 Cilt. Lübnan: Dâru'l-Cîl, 1986.
- Fârâbî, Ebû İbrahim İshâk b. İbrahim b. el-Huseyn. *Mu'cemu dîvânî'l-'Arab*. thk. Ahmed Muhtar Ömer. 4 Cilt. Kahire: Muessesetu Dâri's-Şa'b, 2003.
- Fâris İbrahim, İmîlî. "el-Mer'e 'inde'r-Reyhânî". *el-Edîb* 3 (Mart 1942), 11-12.
- Fehmî, Mâhir Hasan. *ez-Zehâvî*. Mısır: Vizâretu's-Sekâfeti'l-Mısriyye, 2017.
- Ferâhîdî, Ebû Abdîrrahmân el-Halîl b. Ahmed b. Amr b. Temîm. *Kitâbu'l-'ayn*. thk. Mehdi el-Mahzûmî-İbrahim es-Sâmerrâî. 8 Cilt. Bağdat, Dâru'l-Hilâl, 1985.
- Fevzân, Salih b. Fevzân b. Abdullah. *el-Mulahhasu'l-fıkḥî*. 2 Cilt. Riyad: Dâru'l-'Âsime, 1423.
- Fiğlalı, Ethem Ruhi. "Bahâîlik". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 4/464-468. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Fîrûzâbâdî, Ebû't-Ṭâhir Meccüddîn Muhammed b. Yakup. *el-Ḳâmûsu'l-muḥîṭ*. thk. Mektebu Tahkîki't-Turâs fî Muesseseti'r-Risâle. Lübnan: Muessesetu'r-Risâle, 8. Basım, 2005.
- Gizzî, Muhammed Şıdkî b. Ahmed b. Muhammed Âl Bûrnû Ebu'l-Hâris. *Mevsû'atu'l-ḳavâ'idî'l-fıkḥiyye*. 12 Cilt. Lübnan: Muessesetu'r-Risâle, 2003-1424.
- Güler, Murat - Akbaş, Rifat. "Ma'rûf Er-Rusâfî'nin Mersiyeleri". *Batman Akademi Dergisi* 8/2 (Aralık 2024), 156-190. <https://doi.org/10.58657/batmanakademi.1545632>.
- Haccâvî, Ârif. *İhyâu's-şî'ri'l-Bârûdî ve'z-Zehâvî ve Şevkî ve Hâfız ve'r-Ruşâfî ve'l-Cevâhirî*. Kahire: Dâru'l-Meşrik, 2018.
- Haj Mohammad, Majed. *Şûretu'l-'âlemi'l-âher rivâiyyen "tis'ate 'aşer" li "Eymen el-Utûm" nemûzecen*. haz. Muhammed Şâbir 'Ubeyd. Ankara: İlâhiyât, 2024.
- Hafız İbrahim, *Dîvân*. haz. Ahmed Emîn-Ahmed ez-Zeyn-İbrahim el-Ebyârî Mısır: el-Hey'etu'l-Mısriyyetu'l-'Âmme li'l-Kutub, 3. Basım, 1987.

- Halîfî, Cafer. “er-Recul ve'l-mer'e”. *el-Beyân* 37 (Nisan 1969), 12-13.
- Hânî, Nâsır. *Muḥâḍarât 'an Cemîl Sıdkî ez-Zehâvî*. Kahire: Câmi'atu'd-Du-veli'l-'Arabiyye, 1954.
- Ḥarb, Tîlâl. “Vaḍ'ul-mer'eti'l-'Arabiyye fi'l-muctema' ve devruhâ fih”. *el-Âdâb* 1-2 (Ocak 1981), 52-59.
- Hasan Hussein, Goran. *Kuzey Irak'ta Kadın Haklarının Gelişimi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Hassûnî, Nihâd Huseyn Hyara. *et-Tenâş fi şî'ri Cemîl Sıdkî ez-Zehâvî*. Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Ḥaydarî, İbrahim. “Mülâḥazât ḥavle'l-mer'eti'l-'Arabiyye ḳable'l-İslâm”. *Ebvâb* 13 (Haziran 1997), 86-94.
- Ḥicâzî, Ahmed Abdülmu'ṭî. “el-Mer'e leyset reculen naḳışan”. *İbdâ'* 1 (Ocak 1993), 4-7.
- Hilâlî, Abdürrezzâk. “ez-Zehâvî şâ'iru'l-'Irâḳ”. *el-'Arabî* 60 (Kasım 1963), 61-67.
- Hilâlî, Abdürrezzâk. “Ḥaḳâik cedîde fî ḥayâtî'z-Zehâvî”. *el-Edîb* 8 (Ağustos 1972), 20-23.
- Hilâlî, Abdürrezzâk. “ez-Zehâvî nâkiden”. *el-Edîb* 3 (Mart 1973), 2-5.
- Hilâlî, Abdürrezzâk. “ez-Zehâvî ve's-şâḥâfe”. *el-Edîb* 7 (Temmuz 1973), 2-4.
- Hilâlî, Abdürrezzâk. “ez-Zehâvî fî meclisey el-meb'ûsîne'l-'Usmânî ve'l-a'yânî'l-'Irâḳî”. *Âfâḳun 'Arabiyye* 1 (Eylül 1979), 105-113.
- Ḥuseynî, Ḥamdî. “Cemil Sıdkî ez-Zehâvî”. *el-Edîb* 4 (Nisan 1951), 9.
- İbnü'l-'Arabî, Ebû Bekr Muhyiddîn Muhammed b. Ali b. Muhammed. *el-Fütûḥâtul-Mekkiyye*. haz. Ahmed Şemsuddîn. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, ts.
- İbnü'l-Cevzî, Ebu'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahman b. Ali b. Muhammed. *et-Tebşira*. Beyrut-Lübnan: Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, 1986.
- İbnü'l-Cevzî, Ebu'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahman b. Ali b. Muhammed. *Aḥbâru'n-nisâ'*. thk. Nizâr Rıdâ. Beyrut-Lübnan: Dâru Mektebeti'l-Hayât, 1982.
- İbn Düreyd, Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasen el-Ezdî. *Cemheretu'l-luḡa*. thk. Remzî Münîr Ba'lebakkî. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-'İlm li'l-Melâyîn, 1987.

- İbnü'l-Esîr, Ebu'l-Hasen İzzeddîn Ali b. Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî. *el-Kâmil fi't-târîh*. thk. Ömer Abdüsselam Tedmurî. 10 Cilt. Beyrut-Lübnan: Dâru'l-Kutubi'l-'Arabî, 1997.
- İbnü'l-Hatîb, *Hağâîkun sâbite fi'l-İslâm*. thk. Ahmed Hasan Mülâdîfî. Tahran: Matbaatu'l-Ufuk, 1974.
- İbn Hâzım, Ebû Muhammed Alî b. Ahmed b. Saîd. *el-Muḥallâ bi'l-âsâr*. 12 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, ts.
- İbn Hişâm, Abdülmelik b. Hişâm b. Eyyûb Ebû Muhammed Cemâlüddîn. *es-Sîretu'n-nebeviyye*. thk. Mustafa es-Sikâ-İbrahim vd. Mısır: Mektebetu Mustafa Elbânî, 2. Basım, 1955.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ebî Bekr b. Eyyûb. *Ravḍatu'l-muḥibbîn ve nüzhetu'l-müş tâḳîn*. thk. Muhammed 'Uzeyr Şems. Cidde: Dâru 'Âlemi'l-Fevâid, ts.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ' İsmail b. Amr. *Tefsîru'l-Kurâni'l-Âzîm*. thk. Sâmi b. Muhammed Sellâme. 8 Cilt. b.y.: Dâru Tayyibe li'n-Neşr ve't-Tevzî', 2. Basım, 1999.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim. *eş-Şi'r ve's-su'arâ'*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir. 2 Cilt. Kahire: Dâru'l-Ma'ârif, 1958.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd el-Kazvînî. *Sunenu İbn Mâce*. thk. Muhammed Fuâd Abdalbâkî. 2 Cilt. b.y.: Dâru İhyâi'l-Kutubi'l-Arabiyye, ts..
- İbn Manzûr, Ebû'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrrem b. Ali. *Lisânu'l-'Arab*. 15 Cilt. Beyrut: Dâru Şâdır, 3. Basım, 1414.
- İbn Sîde, Ebû'l-Hasen Ali b. İsmail el-Mürsî. *el-Muḥaşşas*. thk. Halil İbrahim Cefâl. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-'Arabî, 1996.
- İbnü's-Sikkît, Yakub b. İshak. *Kitâbu'l-elfâz* thk. Fahrüddîn Kâbâve. Beyrut: Mektebetu Lübnan Nâşîrûn, 1998.
- İnal, İbrahim Hakkı - Sever, Mehmet. "Cemîl Sıdkî Ez-Zehâvî'nin El-Fecru's-Sâdık Adlı Eseri Özelinde Vehhâbîlik Eleştirisi". *Eski-yeni* 50 (Eylül 2023), 877-900. <https://doi.org/10.37697/eskiyeni.1282005>.
- İbrahim, Abdülazim. "1925 Irak Anayasası'nda Düzenlenen Hak ve Hürriyetler ve Pozitif Temelleri". *Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 26/2 (Aralık 2022), 437-473.
- İsmail, Muhammed Ahmed. *Ma'rakatu's-sufûr ve'l-ḥicâb*. Riyad: Dâru'l-Vaṭan, 1411/1992.

İzzeddîn, Yûsuf. *et-Teyyârâtü'l-edebiyye fi'l-'Irak: ez-Zehâvî: eş-şâ'iru'l-ka-lak*. Bağdat: Matbaatü'l-Maârif, 1962.

İzzeddîn, Yûsuf. “ez-Zehâvî vest-tecdîd”. *el-Ma'rife* 27 (Mart 1964), 59-64.

Jankır, Aslam. “Eski Arap Şairlerinin Aşk/Sevgi Dili”. *Mukaddime* 14/1 (2023), 107-126.

Ka'b b. Züheyr, Ebü'l-Mudarrab b. Rebî'a. *Dîvânu Ka'b b. Züheyr*. thk. Muhammed Yusuf Udvâd vd. Beyrut: Dâru Sâdır, 2. Basım, 1985.

Kâdî Abdülcebbar, Ebü'l-Hasen b. Ahmed el-Hemedânî. *Müteşâbihu'l-Kur'ân*. thk. Adnan Muhammed Zerzûr. b.y., Dâru't-Turâs, ts. Kartal, Bilal. *Dinsel Şiddet ve Yıkıcılığın Psikolojisi*. İstanbul: Lisans Yayıncılık, 2021.

Kaţţân, Menâ' b. Halil. *Mebâhis fi 'ulûmi'l-Kurân*. b.y.: Mektebetü'l-Ma'ârif li'n-Neşr ve't-Tevzî', 3. Basım, 2000-1421.

Kiler, Zuhâ. *Dini ve Toplumsal Boyutlarıyla Kadın*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2021.

Kur'ân Yolu. Erişim 2 Kasım 2024. <https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/Y%C3%BBsuf-suresi/1616/20-ayet-tefsiri>.

Kutsal Kitap: Tevrat, Zebur, İncil. İstanbul: Kitabı Mukaddes Şirketi - Yeni Yaşam Yayınları, 2. Basım, 2002.

Lemrâskî-Zâde, Hasan Gudrezî-Cevâd Muhammed. “Zâhiretu'l-ḥurriyye ve'l-vaṭaniyye fî eş'ârî Ebi'l-Kâsım el-Lâhûtî ve Cemil Şıdkî ez-Zehâvî”. *Mecelletu'l-Luğati'l-'Arabîyye ve Âdâbihâ* 11/1 (Haziran 1436/2015), 159-184.

Mağribî, Ahmed Bedî', “Şahşıyyetu'z-Zehâvî”. *er-Risâle* 192 (Mart 1937), 382-385.

Maḥcûb, Süleymâ. “Vece'ul-ḥuşûme beyne'l-'Akkâd ve'z-Zehâvî”. *el-Ma'rife* 547 (Nisan 2009), 323-327.

Maḥmaşânî, Şubḥî. “Mekânetu'l-mer'e fi'l-İslâm”. *el-Edîb* 2 (Şubat 1946), 29-32.

Martı, Huriye (ed.). *Hadislerle Kadın*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 4. Basım, 2021.

Mavili, Aliye. *Aile İçi Şiddet: Kadının ve Çocuğun Korunması*. Ankara: Elma Yayınevi, 5. Basım, 2022.

Menfelûtî, Mustafa Luţfî. *el-Hicâb*. Lübnan: Mektebetü'l-Hidâye, 1991.

- Merzûk, Ğanîme Fehd . “el-Mer’e ve’l-muctema’”. *el-Bi’s* 5 (Mayıs 1952), 232.
- Mısrî, ‘Abdussemî’. “Cemîl Sıdkî ez-Zehâvî şâ’irun ‘ırkî.. İhtekerehû es-Sultân Abülhamîd”. *er- Risâletu’l-Cedîde* 31 (Ekim 1956), 32-33.
- Mîr Başrî. *A’lâmu’l-edeb fi’l-‘Irâki’l-‘hadîs*. thk. Celîl el-‘Aṭiyye. Londra: Dâru’l-Hikme, 1994-1415.
- Muhammed Ali, Yahya. “Yevmu’z-Zehâvî”. *er-Risâle* 452 (Mart 1942), 273-274.
- Murad, Shavish. “Kadınlarla Güzel Geçim”. *Hakkari Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kadın ve Aile Sorunları Sempozyumu*. ed. Şemsettin Kırış. 256-259. Konya: Dizgi Ofset, 2015.
- Murad, Shavish. “Koronavirüs Zamanında Aile Varlığının Korunmasında Kendini Koruma (Hıfzû’n-Nefs) Rolünü Etkinleştirmek”. *Pandemi Sürecinde Aile Olmak-2*. ed. Mehmet Bayyigit vd. 39-53. Konya: Palet Yayınları, 2021.
- Mustafa, İbrahim. vd., *el-Mu’cemu’l-vasîf*. Kahire, Dâru’d-Da’ve, ts.
- Nâcî, Hilâl. *ez-Zehâvî ve dîvânuhu’l-mefkûd*. Kahire: Dâru’l-‘Arab li’l-Bustânî, ts..
- Nâcî, Hilâl. “Nazarât fi şî’ri’z-Zehâvî”. *el-Edîb* 1 (Ocak 1963), 19-20.
- Nâ’ûrî, İsâ. “ez-Zehâvî fi me’ârikihi’l-edebîyye”. *ed-Devḥa* 4 (Nisan 1985), 26-31.
- Nâzik Sâbâ Yârd. “el-Mer’e ve’l-‘unfu’l-mumâres ‘aleyhâ”. *Ebvâb* 17 (Haziran 1998), 85-98.
- Nâzik el-Melâike. “Me’âhiz ictimâ’iyye ‘alâ hayâtî’l-mer’eti’i-‘Arabiyye”. *el-Âdâb* 4 (Nisan 1970), 11-12.
- Necmî, Muhammed Hasan. “ez-Zehâvî Yulhid li’ş-Şuhre”. *el-Ḥadîka* 10 (Ocak 1931), 192-195.
- Nesâî, Ebû Abdîrrahmân Ahmed b. Şuayb b. Alî. *el-Müctebâ (es-Siine-nü’s-süğrâ)*. thk. Abdülfettah Ebû Ğudde. 8 Cilt. Halep: Mektebu’l-Matbû’âtî’l-İslamiyye, 2. Basım, 1406/1986.
- Neş’et, Kemâl. “ez-Zehâvî şâ’iran”. *el-Beyân* 100 (Temmuz 1974), 13-15.
- Nûrî, Düreyd Abdülkadir. “Terbiyyetu ve ta’lîmu’l-mer’e fi’l-mucteme’il-İslâmî”, *Âdâbu’r-Râfideyn* 10 (Mart 1979), 187-204.
- Nûru’l-İslâm, Muhammed. “‘Abkariyyetu Cemîl Şıdkî ez-Zehâvî eş-şî’riyye”. *Dirâsâtu’l-Câmi’atu’l-İslâmiyye: Chittagong Bangladeş* 13 (2017), 117-146.

- Öztürk, Mustafa. *Cahiliyeden İslamiyet'e Kadın*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 7. Basım, 2019.
- Özünlü, Mesut. *Cemil Sıtkı ez-Zehâvî- Hayatı, Kişiliği, Şiirleri*. Ankara: Yade Kitap, 2020.
- Rahme, Şa'bân. *et-Tenâs 'inde Cemîl Şıdkî ez-Zehâvî: kasîdetu sevratun fi'l-cahîm unmûzecen*. Cezayir: Ebû Bekr Belkâid Üniversitesi, Kuliyetü'l-Âdâbi ve'l-Lugât, Yüksek Lisans Tezi, 2019-2020.
- Râfi'î, Mustafa Sâdık. *Dîvânü'r-Râfi'î*. thk. Muhammed Kâmil er-Râfi'î. 2 Cilt. İskenderiyye: Mataba'atu'l-Câmi'a, h.1322.
- Reşîd Rızâ, Muhammed. "Cemil Sıdkî Efendî ez-Zehâvî (Muhâcemetuhu bişî'riyyâtihî li'ş-şer'ati'l-İslâmiyye fî hûkûki'n-nisâ)". *el-Menâr* 11 (Aralık 1910), 841-846.
- Reşîd Rızâ, Muhammed b. Ali b. Muhammed Şemsüddîn b. Muhammed Behâüddîn b. Ali. *Tefsîrû'l-menâr*. 12 Cilt. b.y.: el-Heyetü'l-Mısriyyetü'l-Âmme li'l-Kuttâb, 1990.
- Ruşâfî, Ma'rûf b. Abdulgânî el-Bağdâdî. *Dîvânü Ma'rûf er-Ruşâfî*. haz. Mustafa el Ġâlâyînî, Mısır: Muessesetu Hindâvî li't-Ta'lim ve's-Sekâfe, 2012.
- Şabîh, İbrahim Muhammed. "ez-Zehâvî beyne's-şekk ve'l-yakîn". *el-Beyân* 233 (Ağustos 1985), 88-94.
- Sadgrove, Philip Charles. "Zehâvî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 44/177-179. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Sadun, Aide. "Cemil Sıdkı Al-Zahavi Ve Cehennemde İsyan Adlı Manzumesi". *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* 4/3 (Temmuz 2012), 231-255.
- Şâlihî, Şükr Hâcim, "Emâsilu'l-mer'eti'l-'Irâkiyye ve'l-mevkıf mine'z-zulmi ve't-ta'assufi'l-ictimâ'î". *et-Turâsu's-Şa'bî* 11-12 (Kasım 1980), 143-160.
- Şâlihî, Muhammed b. Yusuf eş-Şâmî. *Subulu'l-hudâ ve'r-reşâd fî sîreti hayrî'l-'ibâd*. thk. Adil Ahmed Abdulmevcûd-Ali Muhammed Mua'vâd. Beyrut-Lübnan: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1993.
- Sancak, Murat. "Câhiliye Nikâhı Mut'a ve Diğer Câhiliye Nikâhları". *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3 (1996), 41-73.
- Şâûl, Enver. "Zikreyâtî ve inşibâ'âtî 'an Cemîl Sıdkî ez-Zehâvî". *el-Edeb ve'l-Fenn* 4 (Eylül 1946), 85-94.
- Sekâkînî, Vidâd. "Sihrü'l-mer'e". *el-Edîb* 10 (Ekim 1942), 23-24.

- Selâme Mûsa. *el-Yevm ve'l-ğad*. haz. İlyâs Anţon İlyâs. Mısır: el-Matba'a'atu'l-Asriyye, 1928.
- Selâme Musa. "Cemîl Sıdkî ez-Zehâvî". *el-Mecelletu'l-Cedîde* 4 (Nisan 1936), 45-49.
- Selâme Mûsa. "Tağadümü'l-'ulûm ve'l-fünûn - mübtekirâtü'z-Zehâvî". *el-Mecelletu'l-Cedîde* 2 (Şubat 1936), 54-57.
- Sellûm, Sifâne Dâvud. *Zâhîretü't-temerrud fî edebey er-Ruşâfî ve'z-Zehâvî*. Bağdat: Bağdat Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Sellûm, Dâvud. "ez-Zehâvî: 1863-1936/1279-1355". *el-Âdâb* 10 (Nisan 1967), 71-124.
- Selîm, Zeyneb. "el-Mer'e fî şî'ri Hâfız". *Apollo* 11 (Temmuz 1933), 1424-1427.
- Şikar, Hâtîm. "Mutâbe'ât fi's-sekâfe: ez-Zehâvî ve mevâhibuhu'l-aşliyye". *el-Aklâm* (Şubat 1985), 128-129.
- Suveylim, Ahmed Muhammed. "el-Mer'e fî şî'ri'l-Beyâtî". *İbdâ'* 8 (Ağustos 1983), 48-54.
- Şebîbî, Muhammed Bâkır. "el-Mer'etu'l-Müslime ve't-terbiye". *Luğatu'l-'Arab* 10 (Nisan 1913), 445-451.
- Şehâvî, Muhammed Muhammed. "el-Mer'etu'l-istisnâ". *İbdâ'* 12 (Aralık 1989), 39-41.
- Şirbînî, Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed el-Hatîb. *Muğni'l-muhtâc*. haz. Muhammed Halîl 'Aytânî. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, ts.
- Taberî, Ebû Cafer Muhammed b. Cerîr. *Câmi'ul'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'ân*. thk. Abdullah b. Abdulmuhsin. 31 Cilt. Kahire: Dâru Hecr, 2001.
- Taha er-Râvî, Hâris. "Cemîl Sıdkî ez-Zehâvî". *el-Mecma'ul-'İlmiyyu'l-'Arabî* 7-8 (Temmuz 1936), 248-255.
- Taha er-Râvî, Hâris. "Cemil Sıdkî ez-Zehâvî beyne humûmihi ve humûmi'l-vaţan". *ed-Devha* 3 (Mart 1983), 65-66.
- Tâhir Mekki, Ahmed. "Ba'de nişfi karnin mine'z-zemân: el-ḥakîka eḍ-ḍâi'a fî şirâ'i'l-'Akḫâd ve'z-Zehâvî". *ed-Devha* 5 (Mayıs 1981), 36-41.
- Tâlâkânî, Ebû'l-Kâsım İsmail b. 'Abbâd. *el-Muḥîṭ fi'l-luğa*. thk. Muhammed Hasen Âl Yâsîn. 3 Cilt. Beyrut: 1994.

- Taslaman, Caner - Feryal. *İslam ve Kadın*. İstanbul: İstanbul Yayınevi, 6. Basım, 2020.
- Temîmî, Fâdıl Abbâs Fâdıl. *el-Luġatu's-şî'riyye 'inde Cemîl Şıdkî ez-Zehâvî*. Çankırı: Çankırı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Terzi, Mustafa Zeki. "Mızrak". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 30/3-4. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre. *Sunenu't-Tirmizî*. thk. Beşşâr Avvâd. 6 Cilt. b.y.: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1996.
- Toprak, Faruk. "Cemil Sıdkî Ez-Zehavi'nin Şiirlerinde İstanbul Anıları". *Türk-İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi* 7/14 (2012), 27-36.
- Türk Dil Kurumu, *Güncel Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr>. 25.05.2024.
- 'Ubeydî, Münye. "el-Mer'e fî şî'ri Nizâr Kabbânî". *el-İthâf* 102 (Haziran 1999), 40-50.
- Uludağ, Erdoğan. "Fuzûlî'nin Gazellerinde Bir Güzellik Unsuru Olarak Yanak". *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* ÖS-III (2016), 15-68.
- Ünlü, Samet. *Evdeki Erkeklik: Evlilikte Uyum ve Çatışma Arasında Eril Kimlikler*. İstanbul: Çizgi Kitabevi Yayınları, 2022.
- Vehbî, Muhammed. "Tahrîru'l-mer'e". *el-Edîb* 8 (Ağustos 1954), 2-3.
- Verdî, Ali Hüseyin Muhsin Abdülcelil. *Lemeĥâtun içtimâ'îyyetun min târîhi'l-'Irakî'l-ĥadîs*. 6 Cilt. Mısır: y.y. Bibliotheca Alexandrina/Yeni İskenderiye Kütüphanesi, ts.
- Yalar, Mehmet. "Zehâvî Ve Realist Arap Şiirindeki Yeri". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15/1 (Ocak 2006), 47-73.
- Yanık, Nevzat Hafis. "Arap Şiirinde Göz İmgesi". *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi* 37 (Aralık, 2016), 114-143.
- Yavaş, Fatih. *Şair Olarak Muhyiddin İbnü'l-Arabî*. Konya: Palet Yayınları, 2023.
- Yavuzer, M. Şahin. "Cemal Süreya'nın Şiirlerinde Kadın Arketipi". *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 41 (Eylül 2018), 133-150.
- Yesûî, Rafâ'îl Nahle. "eş-Şâ'ir Cemîl Sıdkî ez-Zehâvî", *el-Meşriġ* 2 (Nisan 1966), 145-157.

- Yılmaz, İbrahim. “Klasik Fıkıh Doktrininde Cariyenin Tesettürü İle İlgili Yaklaşımlar”. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 37 (2021), 237-274.
- Yılmazçelik, İbrahim. “Tarihî Süreç İçerisinde Dicle ve Fırat Nehirleri Hakkında Kısa Bir Değerlendirme”. *Düşünce Dünyasında Türkiz* 10/52 (Ağustos 2019), 81-95.
- Yûzbekî, Tevfik Sultân. “el-Mer’etu’l-‘Arabiyye ve’t-ta’lîm”. *Âdâbu’r-Râfideyn* 10 (Mart 1979), 473-479.
- Zâhir, Mezîd. “Havle kalakî’z-Zehâvî”. *el-Âdâb* 11 (Kasım 1962), 67.
- Zebîdî, Nebîhe Ahmed. “el-Emsâlu’s-şa’biyye ve’l-vâkı’ul’-ictimâ’î li’l-mer’eti’l-‘Irâkiyye”. *et-Turâsu’s-Şa’bî* 2 (Ekim 1971), 11-15.
- Zebîdî, Ebû’l-Feyz Muhammed el-Murtazâ b. Muhammed b. Muhammed b. Abdürrezzâk el-Hüseynî. *Tâcu’l-‘arûs min cevâhiri’l-kâmûs*. 35 Cilt. b.y.: Dâru’l-Hidâye, 1984.
- Zehâvî, Cemîl Şıdkî b. Muhammed Feyzî b. Mollâ Ahmed el-Bâbânî. *el-Kilmu’l-manzûm*. Beyrut: el-Matbaatu’l-Ehliyye, 1327/1909.
- Zehâvî, Cemîl Şıdkî b. Muhammed Feyzî b. Mollâ Ahmed el-Bâbânî. “el-Mer’e ve’d-Difâ’u ‘anhâ”. *el-Müeyyed* 11/6138 (Ağustos 1910).
- Zehâvî, Cemîl Şıdkî b. Muhammed Feyzî b. Mollâ Ahmed el-Bâbânî. *Dîvânü’z-Zehâvî*. Mısır: Matbaatu’l-‘Asriyye, 1924.
- Zehâvî, Cemîl Şıdkî b. Muhammed Feyzî b. Mollâ Ahmed el-Bâbânî. *Rubâ’iyyâtü’z-Zehâvî*. Beyrut: Matbaatu’l-Kâmûsi’l-Âlem, 1924.
- Zehâvî, Cemîl Şıdkî b. Muhammed Feyzî b. Mollâ Ahmed el-Bâbânî. *el-Lubâb*. Bağdat: Matbaatu’l-Furat, 1928.
- Zehâvî, Cemîl Şıdkî b. Muhammed Feyzî b. Mollâ Ahmed el-Bâbânî. *el-Evşâl*. Bağdat: Matbaatu’l-Bağdat, 1934.
- Zehâvî, Cemîl Şıdkî b. Muhammed Feyzî b. Mollâ Ahmed el-Bâbânî. *el-Mücmel mimma erâ*. Tab’u’l-A’lâm 2: 133, el-Felsefetu’s-Şarkiiyyetu’l-Hadîs, 1923.
- Zehâvî, Cemîl Şıdkî b. Muhammed Feyzî b. Mollâ Ahmed el-Bâbânî. “Havle el-câzibiyye el’âmmе”. *Luğatu’l-‘Arab* 11 (Mayıs 1913), 489-494.
- Zehâvî, Cemîl Şıdkî b. Muhammed Feyzî b. Mollâ Ahmed el-Bâbânî. “er-Râdyûm”. *Luğatu’l-‘Arab* 1 (Temmuz 1913), 12-21.
- Zehâvî, Cemîl Şıdkî b. Muhammed Feyzî b. Mollâ Ahmed el-Bâbânî. “li’l-Hakîka ve’t-târîh -resâilu’z-Zehâvî-”. haz. Ahmed Muhammed ‘Ays. *el-Kâtibu’l-Mısrî* 15 (Aralık 1946), 452-469.

- Zehâvî, Cemîl Şıdkî b. Muhammed Feyzî b. Mollâ Ahmed el-Bâbânî. "Resâilu'z-Zehâvî". haz. Ahmed Muhammed 'Aşş. *el-Kâtibu'l-Mısrî* 16 (Ocak 1947), 639-646.
- Zehâvî, Cemîl Şıdkî b. Muhammed Feyzî b. Mollâ Ahmed el-Bâbânî. "Resâilu'z-Zehâvî". haz. Ahmed Muhammed 'Aşş. *el-Kâtibu'l-Mısrî* 25 (Ekim 1947), 91-105.
- Zehrânî, Ahmed b. Abdillâh. *et-Tefsîru'l-mevdû'î li'l-Kurâni'l-Kerîm ve nemâzicu minh*. Medine: el-Câmi'atu'l-İslâmiyye bi'l-Medîneti'l-Munevvire, 1992-1413.
- Ze'îtir, Ekrem. "ez-Zehâvî". *er-Risâle* 193 (Mart 1937), 424.
- Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Amr b. Ahmed. *Esâsu'l-belâğa*. thk. Muhammed Bâsil 'Uyûnu's-Sûd. 2 Cilt. Lübnan: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1998.
- Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Amr b. Ahmed. *Rabî'u'l-eberrâr ve fuşûşu'l-ahbâr fi'l-muḥâḍarât*. thk. Tarık Fethi. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1971.
- Zerad, es-Seyyid. "İstiklâlul-mer'e fi'l-İslâm: el-Gazâlî Hârb". *Edeb ve Nakd* 14 (Ağustos 1985), 170-171.
- Zerkeşî, Ebû Abdillâh Bedruddîn Muhammed b. Abdullâh b. Bahâdır. *el-Burhân fî 'ulûmi'l-Kurân*. thk. Muhammed Ebu'l-Faql İbrahim. 4 Cilt. b.y.: Dâru İhyâi'l-Kutubi'l-Arabiyye, 1376/1957.
- Zevzenî, Huseyn b. Ahmed b. Huseyn Ebû Abdullâh. *Şerḥu'l-mu'al-laḳâti's-seb'*. Beyrut: Dâru'l-Âlemiyye, 1992.
- Zeyyât, Ahmed Hasan. "Ḥaddesenî el-merḥûm ez-Zehâvî". *er-Risâle* 314 (Temmuz 1939), 1235-1236.
- Zeyyân, Ebû Tâlib. "Hel esmeret el-huşûmetu'l-edebiyye beyne'z-Zehâvî ve'r-Ruşâfî". *el-Beyân* 67 (Ekim 1971), 55-57.
- Zubaida, Sami. "İraqi Memoirs of Ottomans and Arabs: Ma'ruf al-Rusafi and Jamil Sidqi al-Zahawi". *Transactions* 20 (2011), 193-202.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1644

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 993

Kitap Adı: Hindistan'da İsmaililik

Book Title: Ismailism in India

ISBN: 978-625-5576-48-4

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576484

Yazar | Author: Hasan Basri DEMİRER | orcid.org/0000-0002-3411-0465

Kurum | Institution: Diyanet İşleri Başkanlığı

ROR ID: ror.org/007x4cq57

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 307

Yayın Tarihi | Publication Date: Temmuz | July 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRH | İslam Mezhepleri ve Tarikatları | Religious groups: İslam

BISAC: REL037050 | Din / İslam / Şiiilik | Religion / İslam / Shi'a

THEMA: QRAM9 | İslam: Şii mezhepleri | İslam: Shi'a

LC: BP195.I8 | İslam Mezhepleri – İsmaililik | Islamic Sects – Ismailites

Atıf Bilgisi | Cite as: Demirer, Hasan Basri. *Hindistan'da İsmaililik*. Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdil Kadir, Yusuf. *Wazu & Namaz*. SMB Travel Consultants, ts.
- Abdul Hussain, Mian Bhaimulla. *Gulzare Daudi for the Bohras of India*. New Delhi: Radha Publications, 2018.
- Abdulhussein, Mustafa. *Al-Dai Al-Fatimi Syedna Mohammed Burhanuddin An İllustrated Biography*. Mumbai: el-Camiatiü's-Seyfiyye, 2001.
- Ahmad, Aziz. *Studies in Islamic Culture in The Indian Environment*. Oxford: Clarendon Press, 1964.
- Akkerman, Olly. *A Neo-Fatimid Treasury of Books. Arabic Manuscripts among the Alawi Bohras of South Asia*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2022.
- Algar, Hamid. "The Revolt of Agha Khan Mahallati and the Transference of the Isma'ili Imamate to India". *Studia Islamica* 29 (1969), 55-81.
- Ansari, Sarah F. D. *Sufi Saints and State Power The Pirs of Sind 1843-1947*. New York: Cambridge University Press, 1992.
- Antâkî, Yahya b. Saîd. *Târîhu'l-Antâkî*. thk. Ömer Abdüsselam Tedmûrî. Trablus, 1990.
- Archer, W. G. "Judgment by Sir Joseph Arnould in the Kojah Case Otherwise Known as The Aga Khan Case". *"Bombay Gazette" Steam Press* (1866).
- Asaf A. A., Fyzee. *The Ismaili Law of Wills*. Calcutta: Oxford University Press, 1933.
- Asani, Ali S. "From Satpanthi to Ismaili Muslim: The Articulation of Ismaili Khoja Identity in South Asia". *A Modern History of the Ismailis*. kitap editörü Farhad Daftary. London: I. B. Tauris & Co., 2011.
- Asani, Ali S. - Schimmel, Annemarie. *Ecstasy and Enlightenment The Ismaili Devotional Literature of South Asia*. London: Ismaili Heritage Series, 2002.
- Avcu, Ali. "Bâtînî Din Anlayışının Epistemik Temelleri". *Kur'an'ın Bâtînî ve İşârî Yorumu*. ed. Mustafa Öztürk. İstanbul: Kuramer, 2018.
- Avcu, Ali. "Fatîmî İmamet Anlayışında Değişim Süreci". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15/1 (2011), 151-171.

- Avcu, Ali. "Fatımî- Karmatî İlişkinine Dair Bazı Mülâhazalar". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* XIII/2 (2009), 243-265.
- Avcu, Ali. *Horosan-Maveraünnehir'de İsmailîlik*. İstanbul: Marmara Akademî Yayınları, 2018.
- Avcu, Ali. "İsmâîlîler ve Bâtınî Düşünce". *Doğudan Batıya Düşüncenin Serüveni -Felsefe Ahlak ve Kelâmın Sentezi-* VI. ed. Bayram Ali Çetinkaya. 229-267. İstanbul: İnsan Yayınları, 2015.
- Avcu, Ali. "İsmailîlik'te Zekât". *Tarihte ve Günümüzde Zekât Uygulamaları*. ed. İsmail Kurt - Seyit Ali Tüz. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2017.
- Avcu, Ali. "İsmailiye Ekolünün Mezhepler Tarihi Kaynakları". *Mezheplere Göre Klasik Kaynaklar ve Özellikleri*. ed. Halil İbrahim Bulut. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2018.
- Avcu, Ali. "İsmailiye Ekolünün Mezhepler Tarihi Kaynakları". *Mezheplere Göre Klasik Kaynaklar ve Özellikleri*. ed. Halil İbrahim Bulut. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2018.
- Avcu, Ali. "Karmatîler: Ortaya Çıkışları, Fikirleri, Edebiyatı ve İslam Düşüncesine Katkıları". *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* X/3 (2010), 199-246.
- Avcu, Ali. *Karmatîliğin Doğuşu ve Gelişim Süreci*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, 2011.
- Avcu, Ali. "Terörün İtikadîleşmesine Bir Örnek: Haşîşîler ve Hasan Sabah". *e-Makâlât: Mezhep Araştırmaları* VIII/1 (2015), 193-201.
- Ay, Zahide. "16-17. Yüzyıllar İran'ında Safevi-Nizari İlişkilerinin Dini ve Siyasi Etkileri Üzerine Tarihsel Bir Değerlendirme". *Tarihin Peşinde: Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmaları Dergisi* XI/21 (2019), 455-471.
- Ay, Zahide. *Alamut Sonrası Nizari İsmaililiği ve Tasavvuf*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2005.
- Ay, Zahide. *Moğol İstilas Öncesi ve Sonrasında Orta Asya'da Ezoterist Bir İslam Toplumu: 10-15. Yüzyıllarda Bedahşân İsmailileri*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2013.
- Aydin, Yunus Emre - Yildirim, Ahmet Safa. "Âmir-biahkâmillâh'ın Öldürülmesinden Sonra Fâtımîler ve Müsta'îlî-İsmâîliye'de Verâset Sorunu ve Bölünme". *Hitit İlahiyat Dergisi* 20/2 (2021), 955-984.

- Bağlıoğlu, Ahmet. “Dürzî Mezhebinin Teşekkülünde Hasan b. Haydara el-Fergânî ve Muhammed b. İsmail Neştekin ed-Derezî’nin Rolü”. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17/2 (2012).
- Bağlıoğlu, Ahmet. *İnanç Esasları Açısından Dürzîlik*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2018.
- Bigg, Charles. *Neoplatonism*. London: Richard Clay & Sons, 1895.
- Blank, Jonah. *Mullahs on the Mainframe Islam and Modernity Among the Daudi Bohras*. London: The University of Chicago Press, 2001.
- Browne, Edward G. *A History of Persian Literature under Tartar Dominion*. London: Cambridge University Press, 1920.
- Büyükkara, M. Ali. “İsmâîlîlere Atfedilen ‘Dokuz Aşamalı Da’vet Süreci’ Üzerine Bir İnceleme”. *İLAM Araştırma Dergisi* III/2 (1998), 35-49.
- Büyükkara, Mehmet Ali. *Ehl-i Beyt ve Ehl-i Devlet Musa Kazım ile Ali Rıza Dönemi Şiîliği ve Abbasiler*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2010.
- Büyükkara, Mehmet Ali. “İsmâîlî Dâî ve Fâtımî Da’vet”. *İLAM Araştırma Dergisi* III/1 (1998), 9-36.
- Corbin, Henry. *Tanrının Yüzü İnsanın Yüzü Yorum Bilgisi ve Tasavvuf*. çev. Kübra Gürkan - Burak Garen Beşiktaşlıyan. İstanbul: Pinhan Yayınları, 2016.
- Cowell, Alan. “<https://www.nytimes.com/1982/10/14/world/aga-khan-s-silver-jubilee-bridging-two-worlds.html>”. <https://www.nytimes.com>. 13 Ocak 2025. Erişim 13 Ocak 2025
- Cüveynî, Alaaddin Ata Melik. *Tarih-i Cihan Güşa*. çev. Mürsel Öztürk. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2022.
- Çakmak, Yalçın (ed.). *Kelâm-ı Pîr*. çev. Tahereh Mirzayi. Ankara: Kalan Yayınları, 1. baskı., 2020.
- Çelik, Aydın. *Fatımîler Devleti Tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2018.
- Çetin, Maksut. *İslam Mezhepleri Tarihi*. Ankara: İlâhiyât Yayınları, 2020.
- Çetin, Osman. “İdrîs İmâdüddin”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. C. 21. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Daftary, Farhad. “Gazzâlî ve İsmâîliyye”. çev. Naim Döner. *e-Şarkiyat: İlmi Araştırmalar Dergisi* VIII/15 (2016), 526-544.
- Daftary, Farhad. *Historical Dictionary of the Ismailis*. Lanham: The Scarecrow Press, 2012.

- Daftary, Farhad. *Ismaili History and Intellectual Traditions*. Oxford: Routledge, 2018.
- Daftary, Farhad. *Ismailis in Medieval Muslim Societies*. London: I. B. Tauris & Co., 2005.
- Daftary, Farhad. *İsmaililer Tarihleri ve Öğretileri*. çev. Ahmet Fethi Yıldırım. İstanbul: Alfa Tarih, 2017.
- Daftary, Farhad. "Klasik İsmâilî İnancında Hz. Ali'nin Yeri". *Tarihten Teolojiye: İslam İnançlarında Hz. Ali*. ed. Ahmet Yaşar Ocak. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2005.
- Daftary, Farhad. "Muhammed b. İsmail el-Mektûm". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. C. 30. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Daftary, Farhad. *Şii İslam Tarihi*. çev. Ahmet Fethi Yıldırım. İstanbul: Alfa Tarih, 2016.
- Daftary, Farhad. *Arabica*. "The Earliest Ismailis". *Arabica* 38/2 (1991).
- Daftary, Farhad. *The Ismailis: Their History and Doctrines*. Cambridge: Cambridge University Press, 1990.
- Davis, Jimmy R. *The Shia Imami Ismaili Muslims a Short Introduction*. Missouri, 2007.
- Deşrâvî, Ferhad. *el-Hilafetu'l-Fâtmiyye bi'l-Mağrib*. çev. Hammâdî Sahilî. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslamî, 1994.
- Dockrat, Muhammad Ashraf Ebrahim. *Between Orthodoxy and Mysticism: The Life and Works of Shaikh Muhammad İbn Tahir Al-Fattani (914/1508-986/1578)*. Pretorya: University of South Africa, Doktora Tezi, 2002.
- Dumasia, Noroji M. *A Brief History of the Aga Khan*. Bombay: Times of India, 1903.
- Dumasia, Noroji M. *The Aga Khan and His Ancestors*. Bombay: Times of India, 1939.
- Edwards, Anne. *Throne of Gold The Lives of the Aga Khans*. London: Harper Collins Publishers, 1996.
- Ekinci, Abdullah. "Selçukluların İslam Dünyasındaki Heterodoks Hareketlerle (İsmailî-Karmatî) Mücadelesi". *Uluslararası Selçuklu Sempozyumu: Selçuklu Siyasi Tarihi I* (2014), 1-24.
- Engineer, Asghar Ali. "Human Rights and Dawoodi Bohras". *Economic and Political Weekly* 29/31 (1994), 1998-2001.

- Engineer, Asghar Ali. *The Bohras*. New Delhi: Vikas Publishing House, 1993.
- Eş'ari, Ebu'l-Hasen el. *İlk Dönem İslam Mezhepleri*. çev. Ömer Aydın - Mehmet Dalkılıç. İstanbul: Kabalcı Yayınları, 2005.
- Ferâhidî, Halil b. Ahmed el-. *Kitâbu'l-Ayn Müretteben alâ Hurûfi'l-Mu'cem*. thk. Abdülhamid Hindâvî. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2003.
- Frischauer, Willi. *The Aga Khans*. London: The Bodley Head, 1970.
- Galib, Mustafa. *el-Karâmita beyne'l-Medd ve'l-Cezir*. Beyrut: Daru'l-Endelüs, t.y.
- Gazzâlî, Ebû Hamid. *Fedâihu'l-Batniyye*. thk. Abdurrahman Bedevî. Kahire: Daru'l-Kütübi's-Sekafiyye, 1964.
- Gillani, Karim. "The Ismaili 'Ginan' Tradition from the Indian Subcontinent". *Middle East Studies Association of North America (MESA)* 38/2 (2015), 175-185.
- Grondelle, Marc Van. *The Ismailis in the Colonial Era: Modernity, Empire, and Islam 1839-1969*. New York: Columbia University Press, 2009.
- Günarşlan, Hüseyin. *Ağa Hanlar ve Günümüzdeki Faaliyetleri*. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi, Doktora Tezi, 2017.
- Günarşlan, Hüseyin. "Kanada'da Yaşayan Ağa Han İsmaililerinin Tarihi ve Faaliyetleri". *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* XXI/36 (2016), 164-184.
- Hacı Bektaş Velî. *Makalat-ı Hacı Bektaş-ı Velî*. ed. Hüseyin Özbay. çev. Esad Coşan. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1990.
- Hakyemez, Cemil. *Şîa'da Gaybet İnancı ve Gâib On İkinci İmam*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2009.
- Hamdânî, Abbas H. "The Beginnings of the Isma'ili Da'wa in Northern India". *The Hamdani Institute of Islamic Studies, Surat Islamic Studies Series* No: 1 (1956).
- Hamdânî, Hüseyin b. Feyzullah. *es-Süleyhiyyûn ve'l-Hareketü'l-Fatimiyye fi'l-Yemen*. Kahire: Mektebetü Mısır, 1986.
- Hamdânî, Hüseyin F. "A Compendium of Isma'ili Esoterics". *Islamic Culture* XI (1937), 210-220.
- Hamidî, Hâtim b. İbrahim el-. "Mecâlis Seyyidnâ Hâtim b. İbrahim". *Ismaili Tradition Concerning the Rise of the Fatimids*. kitap editörü W. Ivanow. Oxford: Oxford University Press, 1942.

- Hamidî, İbrahim b. Hüseyin el-. *Kenzu'l-Veled*. thk. Mustafa Galib. Beyrut: Daru's-Sadr, 1971.
- Hasan Ali Şah, I. Ağa Han. *İbret Efzâ The First Aga Khan: Memoirs of the 46th Ismaili Imam*. çev. Daniel Beben - Mohammad Poor Daryoush. Great Britain: I. B. Tauris & Co., 2018.
- Hickling, Carissa. *Disinheriting Daughters: Applying Hindu Laws of Inheritance to the Khoja Muslim Community in Western India, 1847-1937*. Manitoba: University of Manitoba, Master Of Arts, 1998.
- Hillenbrand, Carole. "The Power Struggle between the Saljuqs and the Isma'ilis of Alamut, 487-518/1094-1124: The Saljuq Perspective". *Mediaeval Isma'ili History*. kitap editörü Farhad Daftary. United Kingdom: Cambridge University Press, 1996.
- Hizmetli, Sabri. "Karmatîler". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. C. 24. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Hodgson, M. G. S. "Hasan-ı Sabbâh". çev. Süleyman Tülüçü. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* XV/40 (2009), 247-255.
- Hollister, John Norman. *The Shi'a of India*. London: Luzac Company, 1953.
- Huseyni, Shihabuddin Shah el-. *True Meaning of Religion (Risala Dar Haqiqati Din)*. çev. Wladimir Ivanow. Bombay: P. Knight, 1933.
- Inge, William Ralph. *The Philosophy of Plotinus*. 2 Cilt. London: Longmans, Green and Co, 1918.
- Ivanow, Wladimir. *A Creed of the Fatimids*. Bombay: Qayyimah Press, 1936.
- Ivanow, Wladimir. *A Guide to Ismaili Literature*. London: Royal Asiatic Society, 1933.
- Ivanow, Wladimir. *Brief Survey of the Evolution of Ismailism*. Leiden: E. J. Brill, 1952.
- Ivanow, Wladimir. *Ismaili Literature: A Bibliographical Survey*. Tahran: The Institute of Ismaili Studies Library, 1963.
- Ivanow, Wladimir. *The Alleged Founder of Ismailism*. Bombay: Thacker & Co., 1946.
- Ivanow, Wladimir. "The Sect of Imam Shah in Gujarat". *Journal of the Bombay Branch of the Royal Asiatic Society* XII (1936), 19-72.

- Ivanow, Wladimir. "Tombs of Some Persian Ismaili Imams". *Journal of the Bombay Branch of the Royal Asiatic Society* 14 (1938), 49-62.
- İbn Havkal, Ebu'l-Kasım. *10. Asırda İslam Coğrafyası*. çev. Ramazan Şeşen. İstanbul: Yeditepe Yayınevi, 2014.
- İbn Nedim, Muhammed. *el-Fihrist*. çev. Ramazan Şeşen. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2019.
- İbnü'l-Esir, İzzeddin. *İslam Tarihi el-Kamil fi't-Tarih*. çev. Ahmet Ağırakça. 12 Cilt. İstanbul: Bahar Yayınları, 1991.
- İbnü'l-Velid, Ali b. Muhammed. *Tâcu'l-Akâid ve Ma'denu'l-Fevâid*. thk. Arif Tamir. Beyrut: Müessesetü İzzeddin, 1982.
- İhvan-ı Safa. *Resâilu İhvani's-Safâ ve Hullâni'l-Vefâ*. Beyrut: Daru's-Sadr, 2008.
- İlhan, Avni. "Bâtıniyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. C. 5. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- İmadüddin, İdris. *Nüzhetü'l-Efkâr ve Ravdatu'l-Ahbâr fî Zikri men Kâme bi'l-Yemen mine'l-Mülûki'l-Kibâr ve'd-Duâtî'l-Ahbâr*. thk. Haydar Muhammed Kerbelâî - Tevfîk Davay el-Hüccâc. 1-2 Cilt. Bağdad: Dâru ve Mektebetu Adnân, 2022.
- İmadüddin, İdris. *Uyûnu'l-Ahbâr ve Funûnu'l-Âsâr*. thk. Mustafa Galib. 1-7 Cilt. Beyrut: Daru'l-Endelüs, 1978.
- İmadüddin, İdris. *Uyûnu'l-Ahbâr ve Funûnu'l-Âsâr*. thk. Eymen Fuâd Seyyid. 1-7 Cilt. Kahire: Daru'l-Kütüb ve'l-Vesâiki'l-Kavmiyye, 2019.
- İmadüddin, İdris. *Zehru'l-Meânî*. thk. Mustafa Galib. Beyrut: Müessesetü'l-Câmiyye, 1991.
- Kadî Numan, Ebû Hanife. *Deâimu'l-İslam*. thk. Âsaf b. Ali Asgar Feyzî. 2 Cilt. İskenderiye: Daru'l-Maarif, 2003.
- Kadî Numan, Ebû Hanife. *el-Urcuzetü'l-Muhtara*. thk. İsmail K. Poonawala. Montreal: McGill University, 1970.
- Kadî Numan, Ebû Hanife. "er-Risaletü'l-Müzhebe". *Hamsu Resâili İsmailiyye*. kitap editörü Arif Tamir. Suriye: Daru'l-Ensaf li't-te'vîl ve't-tibaa ve'n-neşr, 1956.
- Kadî Numan, Ebû Hanife. *Kitabu İftitâhi'd-Da've*. thk. Ferhad Deşrâvî. Tunus: eş-Şirketu Tûnusiyye, 1986.
- Kadyrov, Mederbek. *Ağa Han İsmailîleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2009.

- Karamanolis, George E. *Plato and Aristotle in Agreement*. Oxford: Oxford University Press, 2006.
- Kassam, Tazim Rahim. *Songs of Wisdom of Circles of Dance: An Anthology of Hymns by the Satpanth Ismaili Saint Pir Shams*. Montreal: McGill University, Doktora Tezi, 1992.
- Kerim el-Hüseynî, IV. Ağa Han. *The Constitution of the Shia Imami Ismaili Muslims*. y.y., 1998.
- Keşşî, Ebû Amr. *İhtiyarü Ma'rifeti'r-Ricâl*. ed. Ebû Cafer Tûsî. thk. Hasan el-Mustafavî. Meşhed: Meârifu'l-İslâmî, 1929.
- Khan, Abdül Rashid. *The All India Muslim Educational Conference Its Contribution to the Cultural Development of Indian Muslims 1886-1947*. Oxford: Oxford University Press, 2001.
- Kirmanî, Hamidüddin Ahmed b. Abdullah. *Kitabu'r-Riyâd*. thk. Arif Tamiir. Beyrut: Daru's-Sekâfe, 1960.
- Kirmanî, Hamidüddin Ahmed b. Abdullah. *Râhatu'l-Akl*. thk. Mustafa Galib. Beyrut: Daru'l-Endelüs, 1983.
- Kutlutürk, Cemil. "Hindistan'daki İsmâ'îlî Hocalarda Hint Kültürü Etkisi ve Bunun Ginân Külliyyatındaki Yansımaları". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* LVIII/2 (2017), 1-29.
- Kutlutürk, Cemil. *Hinduizm'de Avatar İnancı*. Ankara: Otto Yayınları, 2017.
- Kutlutürk, Cemil. *Hint Düşüncesinde İslam Algısı*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2019.
- Lewisohn, Leonard. "An Introduction to the History of Modern Persian Sufism, Part I: The Ni'metullahi Order: Persecution, Revival and Schism". *Bulletin of the School of Oriental and African Studies (BSOAS)* 61/3 (1998), 437-464.
- Lokhandwalla, Sh. T. "The Bohras a Muslim Community of Gujarat". *Studia Islamica* 3 (1955), 117-135.
- Madelung, Wilferd. "Aspects of Ismaili Theology: The Prophetic Chain and the God Beyond Being". *Ismaili Contributions to Islamic Culture*. ed. Seyyid Hüseyin Nasr. 53-65. Tahran: Imperial Iranian Academy of Philosophy, 1977. <https://www.iis.ac.uk/scholarly-contributions/aspects-of-ismaili-theology-the-prophetic-chain-and-the-god-beyond-being/>
- Madelung, Wilferd. "İsmâ'îlîlik: Eski ve Yeni Davet". çev. Muzafer Tan. *Dinî Araştırmalar* IX/25 (2006), 281-294.

- Madelung, Wilferd. "The Fatimids and The Qarmatis of Bahrayn". *Mediaeval İsmâ'ili History & Thought*. kitap editörü Farhad Daftary. United Kingdom: Cambridge University Press, 1996.
- Mahmud, Rami. *Fâtümîler Döneminde Siyasî ve İdeolojik Bir Yapılanma: Kelamî Açından İsmâîlî İnanç Sistemi*. İstanbul: Post Yayınevi, 2020.
- Makarem, Sami Nasib. *The Doctrine of the Ismailis*. Beyrut: Arab Institute for Research and Publishing, 1972.
- Makdisî, Muhammed b Ahmed. *İslam Coğrafyası (Ahsenü't-Tekâsim)*. çev. Ahsen Batur. İstanbul: Selenge Yayınları, 2023.
- Makdisi, Mutahhar b. Tahir el-. *el-Bed' ve't-Tarih*. y.y., t.y.
- Mansuru'l-Yemen, Cafer b. "Kitabu'l-Feraiz ve Hudûdu'd-Dîn". *fî Nesebi'l-Hulefâyî'l-Fâtumiyâyî*. kitap editörü Hüseyin Hemedânî. Kahire: ed-Dirâsâtü's-Şarkıyye, 1958.
- Massignon, Louis. "Karmatîler". *MEB İslam Ansiklopedisi*. C. 6. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1977.
- Mecdu, İsmail b. Abdürresul el-. *Fihristü'l-Kütübi ve'r-Resâil*. thk. Alinakî Münzevi. Tahran, 1966.
- Meherally, Akbarally. *A History of the Agakhani Ismailis*. Canada: A. M. Trust, 1991.
- Meherally, Akbarally. *Understanding Ismailism a Unique Tariqah of Islam*. Burnaby: G. T. Laser's Edge, 1988.
- Merçil, Erdoğan. "Mahmûd-ı Gaznevî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. C. 27. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Misra, Satish C. *Muslim Communities In Gujarat Preliminary Studies In Their History and social Organization*. Bombay: University of Baroda, Doktora Tezi, 1963.
- Mitha, Farouk. *al-Ghazali and the Ismailis a Debate on Reason and Authority in Medieval Islam*. London: I. B. Tauris & Co., 2001.
- Mukherjee, Soumen. *Ismailism and Islam in Modern South Asia: Community and Identity in the Age of Religious Internationalism*. Delhi: Cambridge University Press, 2017.
- Murtaza, Şerif. *el-Fusûlu'l-Muhtâra mine'l-Uyûn ve'l-Mehâsin*. ed. Şeyh Müfid. Tahran: Mektebetü'l-Mülûk, 1992.
- Mustafa, Shabbir Hussain. *Between Community and Secularism: The Dawoodi Bohras and Agendas of "Reform" in India, c. 1915-1985*. Singapur: National University of Singapore, Yüksek Lisans Tezi, 2011.

- Mustansır Billah, II. *Pandiyat-i Jawanmardi or Advices of Manliness*. çev. Wladimir Ivanow. Leiden: Brill Publisher, 1953.
- Müstansır Billah. *es-Sicillâtü'l-Müstansırıyye*. thk. Abdül-Mün'im Mecid. Kahire: Daru'l-Fikri'l-Arabi, 1954.
- Nanji, Azim. *The Nizari Isma'ili Tradition in Hind and Sind*. Montreal: McGill University, Doktora Tezi, 1972.
- Nanji, Azim. *The Nizari Ismaili Tradition in the Indo-Pakistan Subcontinent*. New York: Caravan Books, 1978.
- Necmüddin, Yusuf. *The 53rd al-Dai al-Fatimi 75 Momentous Years in Retrospect*. Mumbai: el-Camiatü's-Seyfiyye, 2019.
- Nevbahti, Hasan b. Musa - Kummî, Sa'd b. Abdullah. *Şii Fırkalar: Kitabu'l-Makalat ve'l-Fırak ve Fıraku's-Şia*. çev. Sabri Hizmetli vd. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2004.
- Nisâbü'rî, Ahmed b. Muhammed en-. "İstitâru'l-İmam". *Ismaili Tradition Concerning the Rise of the Fatimids*. kitap editörü W. Ivanow. Oxford: Oxford University Press, 1942.
- Nizami, Khaliq Ahmad. "Gucerât". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. C. 14. İstanbul: TDV Yayınları, 1996. <https://islamansiklopedisi.org.tr/gucerat>
- Nuveyrî, Ahmed b. Abdülvehhâb. *Nihayetu'l-Ereb fî Funûni'l-Edeb*. thk. Abdülmecid Turhînî. 33 Cilt. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, trz.
- Onat, Hasan. "Özgürlük Bağlamında Din Anlayışındaki Farklılaşmalar ve Mezhepler". *İslami Araştırmalar* 29/2 (2018), 169-192.
- Öz, Mustafa. *Başlangıçtan Günümüze Şiilik ve Kolları*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2011.
- Öz, Mustafa. "Bohrâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. C. 6. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Öz, Mustafa. "Ebû Saîd Cennâbî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. C. 7. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Öz, Mustafa. "İsmailiyye Mezhebi". *Milletlerarası Tarih ve Günümüzde Şiilik Sempozyumu*. 605-645. İstanbul: İslami İlimler Araştırma Vakfı, 1993.
- Öz, Mustafa. "Müsta'liyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. C. 32. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Öz, Mustafa. *Nizari İsmaili Mezhebinde Ağa Hanlar Dönemi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Doktora Tezi, 1986.

- Öz, Mustafa - Şek'a, Mustafa Muhammed. "İsmailiyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. C. 23. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Özaydın, Abdülkerim. "el-Bed' ve't-Tarih". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. C. 5. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Özen, Şükrü. "Nu'mân b. Muhammed". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. C. 33. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Plotinos. *Enneadlar*. çev. Haluk Özden. İstanbul: Ruh ve Madde Yayınları, 2008.
- Polat, Ü. Gülsüm. "Şîî Nizari Mezhebi İmamı III. Ağa Han'ın I. Dünya Savaşı Yılları Faaliyetleri". *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 68 (2013), 55-74.
- Poor, Daryoush Mohammad. *Authority without Territory: The Aga Khan Development Network and the Ismaili Imamate*. New York: Palgrave Macmillan, 2014.
- Pourjavady, Nasrollah - Peter Lamborn, Wilson. "İsma'ilis and Ni'metullahis". *Studia Islamica* 41 (Paris 1975), 113-135.
- Qutbuddin, Saifiyah. "History of the Da'udi Bohra Tayyibis in Modern Times: The Da'is, the...". *A Modern History of the Ismailis*. ed. Farhad Daftary. London: I. B. Tauris & Co., 2011.
- Qutbuddin, Tahera. "Bohras". *Encyclopaedia of Islam*. C. 3. Leiden: Brill Publisher, 2013.
- Qutbuddin, Tahera. "The Da'udi Bohra Tayyibis: Ideology, Literature, Learning and Social Practice". *A Modern History of the Ismailis*. ed. Farhad Daftary. London: I. B. Tauris & Co., 2011.
- Rabino, Hyacinth L. "Rulers of Gilan". *Journal of the Royal Asiatic Society* 52/3 (1920), 277-296.
- Râzî, Ebû Hâtim. *A'lâmü'n-Nübüvve*. thk. Salah es-Sâvî - Gulam Rıza A'vânî. Tahran, 1977.
- Râzî, Ebû Hâtim. *Kitâbu'z-Zîne fi'l-kelimâti'l-İslamiyyeti'l-Arabiyye*. thk. Abdullah Sellûm Sâmerrâî. y.y., t.y.
- Rupani, Eqbal. *Report of the Ismailia Association Conference Paris*. Nairobi, 1975.
- Ruthven, Malise. *Islam in the World*. London: Penguin Books, 1991.
- Ruthven, Malise. "The Aga Khan Development Network and Institutions". *A Modern History of the Ismailis*. ed. Farhad Daftary. London: I. B. Tauris & Co., 2011.

- Sansarkan, Yusuf. *İsmâîlîlik ve Neoplatonizm Ebû Ya'kûb es-Sicistânî Örneği*. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2023.
- Schleifer, S. Abdallah (ed.). *The Muslim 500 The World's 500 Most Influential Muslims 2021*. Amman: The Royal Islamic Strategic Studies Centre, 2020.
- Seyyid, Eymen Fuâd. *ed-Devletü'l-Fatımiyye fî Mısır*. Kahire: Tefsîru Cedîd, 2007.
- Seyyid, Eymen Fuâd. "Fâtümîler". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. C. 12. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Seyyid, Eymen Fuâd. "İbn Havşeb". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 20/35-36. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Shackle, Christopher - Moir, Zawahir. *Ismaili Hymns from South Asia An Introduction to the Ginans*. London: Routledge, 2000.
- Sicistânî, Ebû Yakub. *İsbâtu'n-Nübüvvât*. thk. Arif Tamir. Beyrut: Daru'l-Meşrik, 1982.
- Sicistânî, Ebû Yakub. *Kitabu'l-İftihâr*. thk. İsmail K. Poonawala. Beyrut: Daru'l-Garb, 2000.
- Sicistânî, Ebû Yakub. *Kitabu'l-Yenâbi'*. thk. Mustafa Galib. Beyrut: Daru'l-Kütüb, 1965.
- Sicistânî, Ebû Yakub. "Tuhfetu'l-Müstecîbîn". *Hamsu Resâili'l-İsmâiliyye*. ed. Arif Tamir. Selemiye: Daru'l-Ensaf, 1956.
- Steinberg, Jonah. *İsmâ'ili modern : Globalization and Identity in a Muslim Community*. ed. Carl W. Ernst - Bruce B. Lawrence. Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 2011.
- Stern, S. M. "The Succession to the Fatimid İmam al-Amir, the Claims of the Later Fatimids to the Imamate and the Rise of Tayyibi İsmailism". *Oriens* IV (1951), 193-255.
- Sultan Muhammed Şah, III. Ağa Han. *India in Transition: A Study in Political Evolution*. Bombay: Coleman and Co, 1918.
- Sultan Muhammed Şah, III. Ağa Han. *Kalam-i İmam-i Mubin*. Rajkot, 1903.
- Sultan Muhammed Şah, III. Ağa Han. *The Memoirs of Aga Khan World Enough and Time*. London: Cassell and Company, 1954.
- Şehristânî, Muhammed. *el-Mîlel ve'n-Nihal Dinler Mezhepler ve Felsefî Sistemler Tarihi*. çev. Mustafa Öz. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2011.
- Şenel, Cahid. *Yeni Eflatunculuğun İslam Felsefesine Yansımaları*. İstanbul: Dergah Yayınları, 2017.

- Taberî, Muhammed İbn Cerîr. *Târihu't-Taberî Târihu'r-Rusul ve'l-Mulûk*. thk. Muhammed Ebu'l-Fazl İbrahim. 11 Cilt. Kahire: Dâru'l-Meârif bi'l-Mısır, trz.
- Tajddin, Mümtaz Ali. *Brief History of the Shia Ismaili Imams*. Karachi: Real Patidar Library, 2009.
- Tajddin, Mümtaz Ali. *Ismailis Through History*. Karachi: Islamic Book Publisher, 1997.
- Takkûş, Muhammed Süheyl. *Tarihü'l-Fatımiyyîn fî şimâli İfrikıyye ve Mısır ve biladi's-Şam*. Beyrut: Daru'n-Nefâis, 2007.
- Tan, Muzaffer. "Bir İsmâilî Daisi ve Âliminin Hayatına Dair Kesitler: Hamîdüdin Kirmânî". *EMakalat Mezhep Araştırmaları Dergisi* 15/2 (2022), 439-464. <https://doi.org/10.18403/emakalat.1210229>
- Tan, Muzaffer. "Erken Dönem İsmaililik ve Temel Görüşleri". *EKEV Akademi Dergisi - Sosyal Bilimler* 13/39 (2009), 73-86.
- Tan, Muzaffer. *Haşşasiliğin Tarihsel Arka Planı İsmaili Davet Yapılanması*. Ankara: Maarif Mektepleri, 2017.
- Tan, Muzaffer. "İsmaili Davet: Sosyo-Politik Gelişim Süreci". *Dinî Araştırmalar* XVIII/47 (2015), 79-95.
- Tan, Muzaffer. *İsmailiyye'nin Teşekkül Süreci*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2006.
- Tan, Muzaffer. "Tarihin Sonu: İsmâilî Döngüsel Tarih Anlayışı". 38. *ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi II* (2008), 625-634.
- Tan, Muzaffer. "Tarihsel Süreçte İsmaililik ve Yaşadığı Farklılaşmalar". *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* XVII/2 (2012), 111-145.
- Tan, Muzaffer - Teber, Ömer Faruk. "Gelenekselden Moderne Geçiş Sürecinde İsmaililik: Ağa Hanlar Dönemi". *Turkish Academic Research Review - Türk Akademik Araştırmalar Dergisi [TARR]* 6/4 (2021), 108-124.
- Teena, Purohit. *The Aga Khan Case: Religion and Identity in Colonial India*. London: Harvard University Press, 2012.
- Teyfur, Mensur. "Ebû Hâtım Ahmed B. Hamdân er-Râzî'nin Hayatı, Eserleri ve İsmâiliyye Mezhebi ile Olan İlişkisi". *Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2/1 (2016), 129-150.
- Tıǧlı, Asiye. "İsmâilîlik'te Varlığın Hudûdu ve Âdem'in Hübûtu = The Hierarchy of al-Alam and the Fall of Adam in Classical Ismaili Thought". *Kelâm Araştırmaları Dergisi* XIX/2 (2021), 785-812.

- Tıġlı, Asiye. “Peygamberlik İnancına İsmailî Yaklaşım”. *Vahiy ve Peygamberlik*. ed. Yusuf Şevki Yavuz. 471-520. İstanbul: Kuramer, 2018.
- Tûsî, Ebû Ca’fer Muhammed b. Hasan. *el-Fihrist*. Necef: el-Matbaatu’l-Hayderiyye, 1961.
- Uysal, Enver. “Resâilu İhvânî’s-Safâ”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. C. 34. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Virani, Shafique N. *The Ismailis in the Middle Ages a History of Survival a Search for Salvation*. New York: Oxford University Press, 2007.
- Walker, Paul E. *Early philosophical Shiism: The Isma’ili Neoplatonism of Abu Ya’qub al-Sijistani*. New York: Cambridge : Cambridge University, 1993.
- Watt, William Montgomery. *Islamic Philosophy and Theology an Extended Survey*. Edinburgh: University Press Edinburgh, 1985.
- Wright Jr., Theodore P. “Competitive Modernization within the Daudi Bohra Sect of Muslims and its Significance for Indian Political Development”. *Competition and Modernization in South Asia*. ed. Helen E. Ullrich. Delhi: Abhinav Publication, 1975.
- Yağır Ahmetoğlu, Gülşen. “Nizârî İsmâîlîlerine Ait Du’â Risale’si ve Değerlendirilmesi”. *e-Makalat Mezhep Araştırmaları Dergisi* 17/2 (ts.), 528-562.
- Yağır Ahmetoğlu, Gülşen - Ahmetoğlu, Şahin. “Şiîliğin Hint Coğrafyasına Girişi”. *Turkish Journal of Shiite Studies* II/1 (2020), 33-51.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “A’lâmü’n-Nübüvve”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. C. 2. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Yemânî, Muhammed b. Malik el-Hammâdî el-. *Keşfu Esrârî’l-Bâtuniyye ve Ahbâru’l-Karâmuta*. thk. Muhammed Zahid Kevserî. Kahire: el-Mektebetü’l-Ezheriyye li’t-Türâs, 2006.
- Yurtalan, Betül. *Mezhep ve Siyaset Abbasî-Fâtımî Çekişmesinin Sünnîliğe Etkileri*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2024.
- “Heft Bab-ı Baba Seyyidnâ”. *The Order of Assassins The Struggle of the Early Nizari Ismailis Against the Islamic World*. Chicago: Mouton & Co, 1955.
- <https://asiaplustj.info>. “<https://asiaplustj.info/en/node/306733>”. 28 Şubat 2025
- <https://ask.ismailignosis.com>. “<https://ask.ismailignosis.com/article/121-are-ismailis-required-to-fast-during-ramadan>”. 17 Şubat 2025. Erişim 17 Şubat 2025

- <https://dawatehadiyah.org/>. “<https://dawatehadiyah.org/badri-mahal/>”, ts. Erişim 29 Nisan 2024
- <https://ismailignosis.com>. “<https://ismailignosis.com/2018/03/07/q-a-what-is-the-concept-of-dasond-zakat/>”. <https://ismailignosis.com>. 15 Şubat 2025. Erişim 15 Şubat 2025
- <https://ismaili.imamat>. “<https://ismaili.imamat/#introduction>”. 05 Şubat 2025. Erişim 05 Şubat 2025
- <https://pamirtimes.net>. “<https://pamirtimes.net/2016/05/24/new-aga-khan-medical-centre-helps-strengthen-pakistans-health-system/>”. 28 Şubat 2025
- <https://static.the.akdn>. “<https://static.the.akdn/53832/1664646980-akdn-quick-facts.pdf>”. 11 Ocak 2025. Erişim 11 Ocak 2025
- <https://the.akdn/en/home>. “<https://the.akdn/en/home>”. 12 Ocak 2025. Erişim 12 Ocak 2025
- <https://the.akdn/en/home>. “<https://the.akdn/en/how-we-work/our-agencies/aga-khan-trust-culture>”. 11 Ocak 2025. Erişim 11 Ocak 2025
- <https://the.akdn>. “<https://the.akdn/en/who-we-are/our-chair>”. 28 Şubat 2025
- <https://the.ismaili>. “<https://the.ismaili/news/50th-imam-declared-mawlana-hazar-imam-shah-rahim-al-hussaini-aga-khan>”. 28 Şubat 2025
- <https://the.ismaili>. “<https://the.ismaili/news/mawlana-hazar-imam-accepts-pledges-allegiance-global-jamat>”. 28 Şubat 2025
- <https://the.ismaili>. “<https://the.ismaili/news/mawlana-hazar-imam-designates-seat-imamat>”. 13 Ocak 2025. Erişim 13 Ocak 2025
- <https://the.ismaili>. “<https://the.ismaili/news/mawlana-hazar-imam-meets-delegations-lisbon>”. 28 Şubat 2025
- <https://the.ismaili>. “<https://the.ismaili/news/mawlana-hazar-imam-meets-president-portugal>”. 28 Şubat 2025
- <https://the.ismaili>. “<https://the.ismaili/news/mawlana-shah-karim-laid-rest>”. 25 Şubat 2025. Erişim 28 Şubat 2025
- <https://the.ismaili>. “<https://the.ismaili/news/mawlana-shah-karims-funeral-held-lisbon>”. 28 Şubat 2025
- <https://the.ismaili>. “<https://the.ismaili/news/world-leaders-pay-tribute-mawlana-shah-karim>”. 28 Şubat 2025

- <https://the.ismaili.> “<https://the.ismaili/spaces/ismaili-center-houston/about>”. 12 Mart 2025
- [themuslim500.com.](https://themuslim500.com/download/) “<https://themuslim500.com/download/>”, ts. Erişim 04 Mayıs 2024
- [https://www.alavibohra.org/.](https://www.alavibohra.org/) “<https://www.alavibohra.org/>”, ts. Erişim 25 Nisan 2025
- [https://www.iis.ac.uk.](https://www.iis.ac.uk) “<https://www.iis.ac.uk/timeline/>”. 12 Ocak 2025. Erişim 12 Ocak 2025
- [https://www.thedawoodibohras.com.](https://www.thedawoodibohras.com) “<https://www.thedawoodibohras.com/about-the-bohras/syedna-mufaddal-saifuddin/>”, ts. Erişim 08 Mayıs 2024
- [https://www.thedawoodibohras.com.](https://www.thedawoodibohras.com) “<https://www.thedawoodibohras.com/about-the-bohras/syedna-taher-saifuddin/>”, ts. Erişim 29 Nisan 2024
- [https://tribune.com.pk/story/660017/leader-of-bohra-community-dr-syedna-mohammed-burhanuddin-dead-at-102/.](https://tribune.com.pk/story/660017/leader-of-bohra-community-dr-syedna-mohammed-burhanuddin-dead-at-102/) “Leader of Bohra community Dr Syedna Mohammed Burhanuddin dead at 102”, ts. Erişim 04 Mayıs 2024
- [https://simerg.com.](https://simerg.com) “The Preamble of ‘The Constitution of the Shia Imami Ismaili Muslims’”. <https://Simerg.Com/Special-Series-His-Highness-The-Aga-Khan-İv/The-Preamble-Of-The-Constitution-Of-The-Shia-İmami-İsmaili-Muslims/>. 2010. Erişim 19 Ocak 2025

KAYNAKÇA

- Abdülhamid, İrfan, *İslam'da İtikadî Mezhepler ve Akaid Esasları*, Çev. M. Saim Yeprem, TDV Yy., Ankara 2014.
- Akoğlu, Muharrem, *Mihne Sürecinde Mu'tezile*, İz Yy., İstanbul 2006.
- Algar, Hamid, “*Hasan el-Askeri Hasan b. Ali*” DİA, TDV Yy., İstanbul 1997.
-, *Religion and State in İran 1785-1906: The Role of the Ulama in the Qajar Period*, Los Angeles 1969.
- Amerrecî, Ahmed Şevki İbrahim, *el-Mu'teziletü fî Bağdâd ve Eserühüm fi'l-Hayâtî'l-Fikriyye ve's-Siyasiyye*, Mektebetü Medbûlî, Kahire 2000.
- Ammâra, Muhammed, *Mu'tezile ve Devrim*, Ekin Yy., Çev. İbrahim Akba-ba, İbrahim Güneş, İstanbul 2000.
- Arpağuş, Hatice K., “Bağdat Mu'tezile Ekolü: Ka'bî Örneği”, *Uluslararası İslam Medeniyetinde Bağdat Sempozyumu*, İstanbul 2008.
- Arslan, Hulûsi, *İslam Düşünce Geleneğinde Şia-Mu'tezile Etkileşimi (Şerif el-Murtaza Örneği)*, Endülüis Yy., İstanbul 2017.
- Aruçi, Muhammed, “*Vasil b. Ata*”, DİA, TDV Yy., İstanbul 2012.
- Atalan, Mehmet, *Şiîliğin Farklılaşma Sürecinde Ca'fer es-Sâdık'ın Yeri*, Araştırma Yy., Ankara 2005.
- Atçeken, İsmail Hakkı, *Devlet Geleneği Açısından Hişam b. Abdülmelik*, Ankara Okulu Yy., Ankara 2001.
- Ateş, Ali Osman, *Ehl-i Sünnet ve Şia'nın Delil Olarak Aldığı Bazı Hadisler*, Beyan Yy., İstanbul 1996.
- Ay, Mahmut, *Mu'tezile ve Siyaset Mu'tezilizmin İktidar Mücadelesi*, Pınar Yy., İstanbul 2002.
- Aycan, İrfan, *Saltanata Giden Yolda Muaviye Bin Ebî Süfyan*, Ankara Oku-lu Yy., Ankara 2001.
- Aydınlı, Osman, *Akılci Din Söylemi*, Hititkitap Yy., Ankara 2010.
-, “Bağdat Mu'tezilesi'nin İslam Bilim ve Düşüncesine Katkıları”, *Ulus-lararası İslam Medeniyetinde Bağdat Sempozyumu*, İstanbul 2008.
-, “Dırar b. Amr ve Mu'tezile'nin Teşekkül Sürecindeki Yeri”, *AÜİFD*, c. 39.

-, *Doğuşundan Büyük Selçuklulara Mu'tezile Ekolü Tarihi ve Öğretisi*, Endülüs Yy., İstanbul 2018.
-, *İslam Düşüncesinde Aklîleşme Süreci Mu'tezile'nin Oluşumu ve Ebü'l-Huzeyl Allâf*, Ankara Okulu Yy., Ankara 2013.
-, "Mu'tezile", Ed. Hasan Onat, Sönmez Kutlu, *İslam Mezhepleri Tarihi*, Grafiker Yy., Ankara 2015.
-, *Mu'tezile'de İmamet ve Siyaset*, Ankara Okulu Yy., Ankara 2017.
-, *Mu'tezilî İmamet Düşüncesinde Farklılaşma Süreci*, Araştırma Yy., Ankara 2003.
-, "Mu'tezilî Siyaset Düşüncesinde Değişim Süreci: Kâdî Abdülcebbar'ın İmamet Anlayışı", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, V (2005), S. 1.
- Azimli, Mehmet, *Abbâsiler Dönemi Babek İsyanı*, İlahiyat Yy., Ankara 2004.
- Belâzürî, Ahmed b. Yahya, *Kitâbu'l-Cümel min Ensâbi'l-Eşrâf*, Thk. Süheyl Zekkâr-Riyâd Zirikli, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1997.
- Bozan, Metin, *İmamiyye'nin İmamet Nazariyyesinin Teşekkül Süreci*, İsam Yy. İstanbul 2009.
-, "Hişam b. Hakem", Ed. H. İbrahim Bulut, *Erken Dönem Şîî Düşünürler*, Ensar Nşr., İstanbul 2017.
- Bozkurt, Nahide, *Abbâsiler*, İSAM Yy., İstanbul 2013.
-, "*Hâdî-İlêhak*", TDV Yy., İstanbul 1997.
-, *Oluşum Sürecinde Abbâsî İhtilâli*, Ankara Okulu Yy., Ankara 2016.
- Buhari, *Sahih-i Buhari ve Tercemesi*, Çev. Mehmed Sofuoğlu, Ötüken Yy., t.y.
- Bulut, "Ebû Ca'fer el-Ahvel (Şeytânüttak) Hayatı ve Görüşleri", Ed. H. İbrahim Bulut, *Erken Dönem Şîî Düşünürler*, Ensar Nşr., İstanbul 2017.
-, "Şeyh Müfid Hayatı ve Görüşleri", Ed. H. İbrahim Bulut *Erken Dönem Şîî Düşünürler*, Ensar Nşr., İstanbul 2017.
-, *Şia'da Usûlîliğin Doğuşu ve Şeyh Müfid*, Araştırma Yy., Ankara 2013.
- Büyükkara, Mehmet Ali, *Ehl-i Beyt ve Ehl-i Devlet Musa Kâzım İle Ali Rızâ Dönemi Şiîliği ve Abbâsiler*, MÜİF Vakfı Yy., İstanbul 2010.
-, *İmamet Mücadelesi ve Haşimoğulları*, Rağbet Yy., İstanbul 1999.
- Cabirî, Muhammed Abid, *Arap-İslam Aklının Oluşumu*, Çev. İbrahim Akbaba, Kitabevi Yy., İstanbul 2001.

-, *İslam'da Siyasal Akıl*, Çev. Vecdi Akyüz, Kitabevi Yy., İstanbul 1997.
- Cahız, Ebû Osman Amr b. Bahr, *Risaletü'l-Hakemeyn ve Tasvîbi Ali b. Ebî Tâlib fî Fî'lîh* (Reaîlü'l-Cahız İçinde), Dâru ve Mektebetü'l-Hilâl, Beyrut 2002.
-, *Risaletü'l-Osmaniyye* (Resâilü'l-Cahız İçinde), Dâru ve Mektebetü'l-Hilâl, Beyrut 2002.
- Carullah, Zühdi, *el-Mu'tezile*, Beyrut 1974.
- Cennet, Mehmet Zülfi, "Mezhebî Kimliğin Belirlenmesinde Algı Yanılması- Şerif Murtaza'nın Şiîliği ve Mu'tezilîliği", *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c. 18, S. 1, Diyarbakır 2016.
- Cürcanî, Seyyid Şerif, *Şerhu'l-Mevakîf*, Çev. Ömer Türker, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yy., İstanbul 2015.
- Çelebi, İlyas, "Klasik Bir Kelam Problemi: Hüsün-Kubuh", *MÜİFD*, İstanbul 1998-1999.
-, "Mu'tezile", DİA, TDV Yy., İstanbul 2006.
- Çubukçu, İbrahim Agâh, *Mu'tezile ve Akıl Meselesi*, AÜİFD, Ankara 1964.
- Daftary, Farhad, *Şîî İslam Tarihi*, Çev. Ahmet Fethi Yıldırım, Alfa Tarih Yy., İstanbul 2016.
- Demir, Habip, *Horasan'da Şîîlik İran'da Şîîliğin Tarihsel Kökleri*, Otto Yy., Ankara 2017.
- Demir, Osman, "Bağdat Mu'tezile Kelamcıları ve Dönemin Fikrî ve Siyasî Yapılanmasına Olan Etkileri", *İslam Medeniyetinde Bağdat Sempozyumu*, İstanbul 2008.
- Demirci, Mustafa, "Zenc", DİA, TDV Yy., İstanbul 2013.
- Emin, Ahmed, *Fecru'l-İslam*, Çev. Ahmed Serdaroglu, Kılıç Kitabevi, Ankara 1976.
- Emin, Muhsin, *A'yânu's-Şia*, Thk. Hasan Emin, Daru't-Teârif li'l-Matbuât, Beyrut 1983.
- Er, Rahmi, "Salih b. Abdülkuddüs", DİA, TDV Yy., İstanbul 2009.
- Eş'arî, Ebu'l-Hasen, *Makâlâtü'l-İslâmiyyîn ve İhtilâfu'l-Musallîn*, Çev. Mehmet Dalkılıç, Ömer Aydın, Kabalcı Yy., İstanbul 2005.
- Ferahidî, Halil b. Ahmed, *Kitabu'l-Ayn Müretteben Ala Hurûfi'l-Mu'cem*, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 2003.
- Fırlalı, Ethem Ruhi, *İmamiyye Şiası*, Ağaç Yy., İstanbul 2008.
-, "Şiîliğin Doğuşu ve Gelişmesi", *Milletlerarası Tarih ve Günümüzde Şiîlik Sempozyumu*, İlmî Nşr., İstanbul 1993.

- Gafatânî, Dırar b. Amr, *Kitabu't-Tahrîş İlk Dönem Siyasî ve İtikâdî İhtilâflarında Hadis Kullanımı*, Çev. Hüseyin Hansu, Mehmet Keskin, Litera Yy., İstanbul 2014.
- Gardet, Louis, Anawati, Georges, *İslam Teolojisine Giriş*, Çev. Ahmet Arslan, Ayrıntı Yy., İstanbul 2015.
- Goldziher, Ignaz, *Introduction to Islamic Theology and Law*, New Jersey 1981.
-, *İslam'da Fıkıh ve Akaid*, Çev. İlhan Başgöz, Ardıç Yy., Ankara 2004.
- Güneş, Kamil, “Şîî Kaynaklarda Şia (İmamiyye) İle Mu'tezile Arasında İttifak Ya da İhtilaf Edilen Bazı Kelamî Meseleler Üzerine”, *Bakü Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesinin İlmî Mecmuası*, 2004.
- Hakyemez, Cemil, *Bışr b. Mu'temir ve Mu'tezile'nin Bağdat Ekolünün Doğuşu*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 1998.
-, *Şia'da Gaybet İnancı ve Gâib On İkinci İmam*, İsam Yy., İstanbul 2009.
-, “Beda Düşüncesi ve Şîî İmamet Tartışmalarındaki Yeri”, *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2006/2, c. 5, S. 10.
-, “Şîî İmamiyye Fıkhnının Teşekkül Süreci ve İmamet”, *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2008/1, c. 7, S. 13.
- Hasan, İbrahim Hasan, *Siyasî-Dinî-Kültürel-Sosyal İslam Tarihi*, Çev. İsmail Yiğit, Sadreddinn Gümüş, Kayıhan Yy., İstanbul 1991.
- Hayyât, Ebu'l-Hüseyin, *Kitâbu'l-İntisâr ve'r-Red ala İbni'r-Ravendiyyi'l-Mülhid*, Thk. H. S. Nyberg, Mektebetü'd-Dari'l-Arabiyye, Beyrut 1993.
-, *Kitabu'l-İntisâr ve'r-Redd ala İbni'r-Ravendiyyi'l-Mülhid*, t.y., y.y.
-, *el-İntisar: Mu'tezile Müdafaaası*, Çev. Yüksel Macit, Endülü's Yy., İstanbul 2018.
- Hıfzî, Abdüllatif b. Abdülkadir, *Te'sîru'l-Mu'tezile fi'l-Havaric ve's-Şia Esbabuhu ve Mezahiruhu*, Daru'l-Endelüsü'l-Hudarâ, Cidde 2000.
- Hizmetli, Sabri, “Kitabu'l-Osmaniyye'ye Göre Cahız'ın İmamet Anlayışı”, *AÜİFD*, c. 26.
- Hodgson, Marshall, *İslam'ın Serüveni*, İz Yy. İstanbul 1993.
- Howard, I.K.A., “Şîî Kelam Edebiyatı”, Çev. M. Ali Büyükkara, *Kur'an Mesajı İlmî Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 2, S. 22-24.
- Hussain, Jassim M., *The Occultation of the Twelfth Imam (A Historical Background)*, Publisher: Muhammadi Trust, Edinburgh 1982.

- Işık, Kemal, *Mu'tezile'nin Doğuşu ve Kelamî Görüşleri*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1967.
- İbn Arabî, Muhyiddîn *el-Avâsum mine'l-Kavâsum*, Thk. Muhibbuddin el-Hatib, Daru'l-Beşair, t.y.
- İbn Ebi'l-Hadid, *Şerhu Nehci'l-Belağa*, Thk. Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahim, Daru'l-Cil, Beyrut 1996.
- İbn Esir, *el-Kâmil fi't-Tarih*, Çev. M. Beşir Eryarsoy, Bahar Yy., İstanbul 1991.
- İbn Haldun, *Mukaddime*, Çev. Halil Kendir, Yeni Şafak Yy., Ankara 2004.
- İbn Hallikan, Muhammed b. Ebî Bekr, *Vefeyâtü'l-A'yân ve Ebnâu Eb-nâi'z-Zamân*, Thk. İhsan Abbas, Daru Sâdır, Beyrut 1970.
- İbn Hazm, ez-Zahirî, *el-Fasl fi'l-Milel ve'l-Ehvâ ve'n-Nihal*, Thk. Muhammed İbrahim Nasir, Abdurrahman Umeyre, Daru'l-Ceyl, Beyrut 1996.
- İbn Kesir, *el-Bidâye ve'n-Nihâye Biyyük İslam Tarihi*, Çev. Mehmet Keskin, Çağrı Yy., İstanbul 1995.
- İbn Kuteybe, Abdullah b. Müslim, *el-İmâme ve's-Siyâse Hilafet ve Siyaset*, Çev. Cemalettin Saylık, Ed. Mehmet Azimli, Ankara Okulu Yy., Ankara 2017.
-, *el-Maarif*, Thk. Servet Ukkâş, el-Heyetü'l-Mısriyye, Kahire 1992.
- İbn Manzur, *Lisânu'l-Arab*, Thk. Yusuf el-Bakai, İbrahim Şemsuddin, Naddal Ali, Beyrut 2005.
-, *Lisanu'l-Arab*, Daru'l-Mearif, Kahire, t.y.
- ^{ibn} Murtaza, Ahmed b. Yahya, *el-Münye ve'l-Emel*, Thk. T.W. Arnold, Dairetü'l-Meârif, Haydarabad 1898.
-, *Tabakatu'l-Mu'tezile*, Thk. Susanna Diwald-Wilzer, Dâru Mektebeti'l-Hayât, Beyrut 1960.
- İbn Nedim, Muhammed b. İshak, *Fihrist*, Thk. Rıza Teceddüd, Tahran 1971.
-, *Fihrist*, Daru'l-Marife, Beyrut 1994.
-, *Fihrist*, Ed. Mehmet Yolcu, Çev. Mehmet Yolcu, Sabri Türkmen, M. Salih Arı, Selahattin Polatoğlu, Furkan Halit Yolcu, Çıra Yy., İstanbul 2017.
- İlhan, Avni, "Aslah", DİA, TDV Yy., İstanbul 1991.
-, "Ebû Haşim el-Cübbâî", DİA, TDV Yy., İstanbul 1994.

- İskâfî, Ebû Ca'fer, *el-Mi'yâr ve'l-Muvazene fî Fadâilî'l-İmam Emiri'l-Mü'minîn Ali b. Ebî Talib*, Thk. Muhammed Bakır Mahmûdî, Beyrut 1981.
- Ka'bî, Ebu'l-Kasım el-Belhî, *Babü Zikri'l-Mu'tezile min Makalâtî'l-İslamiyye*, Thk. Fuad Seyyid, Tunus 1974.
- Kâdî Abdulcebbar, *Fadlu'l-İ'tizal ve Tabakâtu'l-Mu'tezile*, Thk. Fuad Seyyid, Tunus 1974.
-, *Şerhu'l-Usûlî'l-Hamse*, Çev. İlyas Çelebi, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yy., İstanbul 2013.
- Kahveci, Niyazi, "Şia-Mu'tezile Gaybet Tartışması (Kâdî Abdülcebbar-Şerif Murteza)", *AÜİFD*, XLVI, Ankara 2005.
-, "Şia ve Mu'tezile'nin Reddiye Literatürü Üzerine Çalışma", *Dini Araştırmalar Dergisi*, c. 8, S. 23.
- Kartaloğlu, Habib, *Şerif Murtaza ve Şif Usûlî Gelenekteki Yeri*, (Basılmamış Doktora Tezi), Sakarya 2016.
- Kartaloğlu, Habib, Erdinç, Ziya, "Şif Usûlî Düşünce Açısından Şeyh Müfid ile Şerif el-Murtaza Mukayesesi", *e-makâlât Mezhep Araştırmaları Dergisi* 10, S. 1 (Bahar 2017).
- Kasımî, Cemâleddin, *Târihu'l-Cehmiyye ve'l-Mu'tezile*, Müessesetü'r-Risale, Beyrut 1979.
- Kaşifu'l-Ğitâ, Muhammed el-Hüseyn, *Aslu's-Şia ve Usûlihâ*, Daru'l-Edvâ, Beyrut 1990.
- Keskin, Halife, *Kendi Kaynakları Işığında Şia İnanç Esasları*, Beyan Yy., İstanbul 2000.
- Kırkpınar, Mahmut, *Abbâsî Halîfesi Mütevekkil ve Dönemi (232-247/847-861)*, MÜ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 1996.
- Kindî, Ebû Ömer Muhammed b. Yusuf, *Kitâbu'l-Vulât ve Kitâbu'l-Kudât*, Thk. Rhuvon Guest, Beyrut 1908.
- Koloğlu, Orhan Şener, *Cübbâîlerin Kelam Sistemi*, İSAM Yy., İstanbul 2011.
- Köse, Saffet, *"Hadi-İlelhak Yahya b. Hüseyin"*, DİA, TDV Yy., İstanbul 1997.
- Kubat, Mehmet, *Hasan el-Basrî Hayatı, İlmî Kişiliği ve Kelâm İlmindeki Yeri*, Çıra Yy., İstanbul 2008.
- Kummî, Nevbahî, *Şif Fırkalar, Kitabu'l-Makâlât ve'l-Fırâk, Furâku's-Şia*, Çev. Hasan Onat, Sabri Hizmetli, Sönmez Kutlu, Ramazan Şimşek, Ankara Okulu Yy., Ankara 2004.

- Kutlu, Sönmez, *Tarihsel Din Söylemleri Üzerine Zihniyet Çözümlemeleri*, Otto Yy., Ankara 2016.
- Kutluer, İlhan, “*İbnü’r-Ravendî*”, DİA, TDV Yy., İstanbul 2000.
- Laoust, Henry, *İslam’da Ayrılıkçı Görüşler*, Çev. Ethem Ruhi Fırlalı, Sabri Hizmetli, Pınar Yy., İstanbul 1999.
- Lewis, Bernard, *The Origins of İsmailism*, Londra 1940, s. 23.
- Leysî, Sümeire Muhtar, *Cihadu’s-Şia fî Asri’l-Abbasiyyi’l-Evvel*, Daru’l-Ceyl, Beyrut 1968.
- Madelung, Wilferd, “Imamism and Mu’tazilite Theology”, *Le Shi’isme İmamite*, Nşr. Presses Universitaires de France, Paris 1970.
- Malatî, Ebu’l-Hasen Muhammed b. Ahmed b. Abdirrahman, *et-Tenbih ve’r-Redd alâ Ehli’l-Ehvâ ve’l-Bid’a*, Thk. Muhammed Zahid el-Kevserî, el-Mektebetü’l-Ezheriyyetü li’t-Türaş, Kahire 1993.
- Mcdermott, Martin J., *The Theology of al-Shaikh al-Mufîd*, Daru’l-Meşrik, Beyrut 1978.
- Menâî, Aişe Yusuf, *Usûlü’l-Akîde Beyne’l-Mu’tezile ve’s-Şiati’l-İmamiyye*, Daru’s-Sekâfe, Doha 1996.
- Mes’ûdî, Ebu’l-Hasan Ali b. Hüseyin, *Murûcu’z-Zeheb*, Thk. Muhammed Muhyiddin Abdülhamid, Kahire 1958.
- Mez, Adam, *Onuncu Yüzyılda İslam Medeniyeti İslam’ın Rönesansı*, Çev. Salih Şaban, İnsan Yy., İstanbul 2014.
- Modarressi, Hossein, *Crisis and Consolidation in the Formative Period of Shi’ite Islam: Abu Ja’far Ibn Qıba Al-Razi and His Contribution to İmamite Shi’ite Thought*, Princeton 1993.
- Mustafa, Nevin A., *el-Muârada fî’l-Fikri’s-Siyasiyyi’l-İslamî, İslam Siyasî Düşüncesinde Muhalefet*, Çev. Vecdi Akyüz, İz Yy., İstanbul 1990.
- Naşı el-Ekber, *Mesailü’l-İmame*, Thk. Josef Van Ess, Beyrut 1971.
- Necâşî, Ebu’l-Abbas Ahmed b. Ali, *Ricâlü’n-Necâşî, Şirketü’l-A’lâmî*, Beyrut 2010.
- Nicholson, Reynold Alleyne, *A Literary History of the Arabs*, Cambridge University Press, Cambridge 1966.
- Ni’me, Abdullah, *Felâsifetü’s-Şia Hayâtühüm ve Ârâuhum*, Dâru’l-Fikri’l-Lübnânî, Beyrut 1987.
- Nyberg, Henrik Samuel, “*Mu’tezile*”, MEB, İA, İstanbul 1993.
- O’leary, De Lacy, *İslam Düşüncesi ve Tarihteki Yeri*, Çev. Hüseyin Yurdaydın, Yaşar Kutluay, AÜİF Yy., Ankara 1971.

- Omar, Faruk, "The Relation Between the Mu'tezilites and the Abbasid Before al-Ma'mun, Me'mun'dan Önce Abbasiler ve Mu'tezililer Arasındaki İlişkiler", Çev. Mehmet Ümit, *Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c. 2, S. 3.
- Onat, Hasan, *Emeviler Devri Şîî Hareketleri ve Günümüz Şîiliği*, TDV Yy., Ankara 1993.
-, "Şîiliğin Doğuşu Meselesi", *AÜİFD*, c. 36.
-, *İslam Mezhepleri Tarihi*, Grafiker Yy., Ankara 2015.
- Öz, Mustafa, *Başlangıçtan Günümüze Şîilik ve Kolları*, Ensar Nşr., İstanbul 2011.
-, "Küleynî" DİA, TDV Yy., Ankara 2002.
-, "Muhammed b. Abdullah el-Mehdî", DİA, TDV Yy., İstanbul 2005.
-, "Şerif el-Murtaza" DİA, TDV Yy., İstanbul 2010.
- Özaydın, Abdülkerim, "Müntasır-Billah", DİA, TDV Yy., İstanbul 2006.
- Özdinç, Rıdvan, *İlk Dönem Şîi Kelâmcılar ve Görüşleri*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale 2004.
- Razî, Fahreddin, *İ'tikâdâtü Firâki'l-Müslimîn ve'l-Müşrikîn*, Thk. Muhammed Mu'tasım el-Bağdâdî, Daru'l-Kütübî'l-Arabi, Beyrut 2006.
- Rebî, Falih, *Tarihu'l-Mu'tezile Fikruhum ve Akâiduhum*, Daru's-Sekâfiyye, Tahran 2000.
- Sofuoğlu, M. Cemal, "el-Kâfî" DİA, TDV Yy., İstanbul, 2001.
- Söylemez, M. Mahfuz, *Kûfe'nin Siyasi Tarihi*, Ankara Okulu Yy., Ankara 2015.
- Suyûtî, Celaleddin, *Tarihu'l-Hulefâ*, Thk. Muhammed Muhyiddin Abdülhamid, el-Mektebetu'l-Asriyye, Beyrut 1989.
-, *Tarihu'l-Hulefâ*, Vizâretu'l-Evkâf ve's-Şuuni'l-İslâmiyye, Katar 2013
- Şehristânî, Abdülkerim, *Milel ve Nihal*, Çev. Mustafa Öz, Litera Yy., İstanbul 2015.
- Şerif Murtaza, *Emali'l-Murtaza Ğuraru'l-Fevâid ve Duraru'l-Kalaid*, Thk. Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahim, Daru İhyai Kütübî'l-Arabiyye, y.y., 1954.
-, *el-Mülâhhas fî Usûli'd-Dîn*, Thk. Muhammed Rıza Ensârî, Merkez-i Neşr-i Danişgâhî, Tahran 2002.
-, *ez-Zehûra fî İlmi'l-Kelâm*, Thk. Seyyid Ahmed el-Hüseynî, Muessettü't-Tarihu'l-Arabî, Beyrut 2012.
- Şeyh Müfîd, Muhammed b. Nu'manî el-Ukberî, *Evâilü'l-Makâlât*, Thk. Şeyh İbrahim el-Ensârî, Tahran 2000.

-, *el-Fusûlü'l-Muhtâra mine'l-Uyûn ve'l-Mehâsin*, Şübkettü'l-Fikr, Tahran 2000
-, *el-Mesâilü'l-Aşera fi'l-Ğaybe*, Thk. Şeyh Faris el-Hasûn, Kum 2005.
-, *en-Nüketü'l-İ'tikâdiyye*, Thk. Rıza el-Muhtârî, Matbaatu'l-Mihr, Tahran 2000.
-, *Tashîhu İ'tikâdâtü'l-İmamiyye*, Thk. Hüseyin Dergâhî, Şubketü'l-Fikr, Tahran 2000.
- Şeyh Saduk, İbn Babeveyh el-Kummî, *Risaletü'l-İ'tikâdâtü'l-İmamiyye* (Şii-İmamiyye'nin İnanç Esasları) Çev. Ethem Ruhi Fırlalı, Ankara, 1978.
- Taberî, Muhammed b. Cerir, *Tarihu't-Taberî*, Thk. Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahim, Daru'l-Mearif, Kahire 1966.
- Tan, Muzaffer, "İsmaililik", *İslam Mezhepleri Tarihi El Kitabı*, Ed. Hasan Onat, Sönmez Kutlu, Grafiker Yy., Ankara 2015.
- Tikritî, Bahjat Kamil, *The Religious Policy of Al-Mutawakkil 'Alâ Allâh Al-'Abbâsî*, Institute of Islamic Studies, Montreal 1969.
- Tritton, Arthur Stanley, *İslam Kelamı*, Çev. Mehmet Dağ, AÜİF, Yy., Ankara 1983, s. 100.
- Tucker, William Feimster, "Ebû Mansur el-İclî ve Mansuriyye Avrupa Ortaçağı Terörizmi Hakkında Bir Çalışma", Çev. Ethem Ruhi Fırlalı, AÜİFD, Ankara 1982.
- Turhan, Kasım, *Kelam ve Felsefe Açısından İnsan Fiilleri*, İFAV Yy., İstanbul 2003.
- Uyar, Gülgün, *Ehl-i Beyt İslam Tarihinde Ali-Fatıma Evladı*, MÜİF Vakfı Yy., İstanbul 2011.
- Uyar, Mazlum, "Gaybet Sonrası Şii Kelamın Teşekkülü ve Mu'tezile", *İslamiyat Dergisi*, c.2 S. 3, 1999.
-, *"İbnü'l-Cüneyd"*, DİA, TDV Yy., İstanbul 2000.
- Üçok, Bahriye, *İslam Tarihi Emeviler-Abbâsîler*, Meb Basımevi, Ankara 1979.
- Ülken, Hilmi Ziya, *Uyanış Devirlerinde Tercümenin Rolü*, Türkiye İş Bankası Kültür Yy., İstanbul 2011.
- Ümit, Mehmet, *Zeydiyye-Mu'tezile Etkileşimi*, İSAM Yy., İstanbul 2010.
- Üzüm, İlyas, *"Kütüb-i Erbaa"*, DİA, TDV Yy., Ankara 2003.
-, *"el-Osmâniyye"*, DİA, TDV Yy., İstanbul 2007.
-, *"Zeydîlik"*, DİA, TDV Yy., İstanbul 2013.

- Van Ess, Josef, “Teoloji ve Toplum”, Çev. Mehmet Bulğen, *İsam Konuşmaları*, İstanbul 2013.
- Watt, William Montgomery, *İslam Düşüncesinin Teşekkül Devri*, Çev. Ethem Ruhi Fığlalı, Sarkaç Yy., 4. Bsk. t.y.
-, *İslam Felsefesi ve Kelamı*, Çev. Süleyman Ateş, Pınar Yy., İstanbul 2004.
-, “The Political Attitudes of the Mu’tazilah Mu’tezile’nin Siyasî Tutumları”, Çev. Süleyman Akkuş, *Dinî Araştırmalar Dergisi*, 2007.
-, “Sidelights on Early Imami Doctrine” *Studia Islamica*, c. 31, 1970.
- Wellhausen, Julius, *Arap Devleti ve Sukutu*, Çev. Fikret Işıltan, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1963.
- Wolfson, Austryn, *Kelam Felsefeleri*, Çev. Kasım Turhan, Kitabevi Yy., İstanbul 2001.
- Yavuz, Yusuf Şevki, “*Hasan-ı Basrî*”, DİA, TDV Yy., İstanbul 1997.
-, “*Sarfe*”, DİA, TDV Yy., İstanbul 2009.
- Yıldız, Hakkı Dursun, “*Abbasiler*”, DİA, TDV Yy., İstanbul 1988.
-, “*Bâbek*”, DİA, TDV Yy., İstanbul 1991.
-, “*Emîn*”, DİA, TDV Yy., İstanbul 1995.
- Yiğit, İsmail, “*Muhtâr es-Sekafî*”, DİA, TDV Yy., İstanbul 2006.
-, “*Tevvâbîn*”, DİA, TDV Yy., İstanbul, 2012.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1638

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 995

Kitap Adı: İstem Dışı Düşünce Olarak Havâtır ve Dinî Sorumluluk Değeri

Book Title: Khawatir as a Way of Unwilled Thinking and Its Religious Responsibility Value

ISBN: 978-625-5576-50-7

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576507

Yazar | Author: Nuray DURMUŞ | orcid.org/0000-0002-0994-0424

Kurum | Institution: Kafkas Üniversitesi

ROR ID: ror.org/04v302n28

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 228

Yayın Tarihi | Publication Date: Ağustos | August 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAM2 | İslam Teolojisi | Islamic theology

BISAC: REL037010 | Din / İslam / Teoloji | Religion / Islam / Theology

THEMA: QRAM2 | İslam Teolojisi | Islamic theology

LC: BP166 | İslam Teolojisi, Ahlâkî ve Felsefî Tartışmalar | Islamic theology – Doctrinal and moral theology

Atf Bilgisi | Cite as: Durmuş, Nuray. *İstem Dışı Düşünce Olarak Havâtır ve Dinî Sorumluluk Değeri*. Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abrahamov, Binyamin, “Akılcılığın Temelleri”, çev. Fethi Kerim Kazanç, *Kelâm Araştırmaları Dergisi*, 1 (2) 2003, 137-154.
- Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned* (thk. Şuayb Arnavut ve diğerleri), Beyrût: Müessesetü’r-Risâle, 1999.
- Alper, Hülya, *İmam Mâtürîdî’de Akıl-Vahiy İlişkisi*, İstanbul: İz Yayıncılık, 2017.
- Ardoğan, Recep, *Kur’ân ve İnsan Psikolojisi*, Ankara: İlkadım Yayınları, 1998.
- _____, “Mu‘tezile’ye Göre Allah’a İman Konusunda Aklın Gücü ve Sorumluluğu”, *Marife-Bilimsel Birikim (Mu‘tezile Özel Sayısı)*, 3, 2003, 293-314.
- Askerî, Ebû Hilâl el-Hasan b. Abdillâh, *el-Fürûku’l-Lügavî*, thk. Muhammed İbrahim Selim, Kahire: Dâru’l-İlim ve’s-Sekafe.
- Aslan, Abdülğaffar, “Kelâmcıların Dilinde Havâtır Kavramının Kullanımı ve Bilgi Değeri”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1 (16), 2006, 29-56.
- _____, “Kelâm’da İlhamın Bilgi Değeri”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 20, 2008, 25-45.
- Aslan, İbrahim, “Kâdî Abdülcebbar’da ve Kierkegaard’da Korkunun Teolojisi”, *Felsefe Dünyası Dergisi*, 51, 2010, 186-211.
- Aydın, Hayati, “Kur’ân Açısından Şeytanın Etkisi Bağlamında Vesvese ve Şüphe”, *İslami Araştırmalar Dergisi*, 1/15 (4), 2002, 537-542.
- Bağdâdî, Ebû Mansûr Abdülkâhir b. Tâhir b. Muhammed et-Temîmî, *el-Fark beyne’l-Fırak*, thk. Muhammed Fethi en-Nâdî, Kahire: Dâru’s-Salam, 1431/2010.
- _____, *Usulü’l-Din*, thk. Ahmet Şemsu’d-Din, Beyrût: Dâru’l-Kitabi’l-İlmiyye, 1423/2002.
- Beyâzîzâde, Kemaleddin- Ahmed b. Hasan el-Bosnavî, *İşârâtü’l-merâm min ‘ibârâtü’l-İmâm Ebû Hanîfe en-Nu’mân fî usulü’l-Din*, thk. Ahmed Ferid el-Mezîdî, Beyrût: Dâru’l-Kitabi’l-İlmiyye 2007.
- Bilgiz, Musa, *Kur’ân Açısından Vicdan ve Değeri*, İstanbul: Beyan Yayınları, [t.y.].

- Budak, Selçuk, “Güdü”, *Psikoloji Sözlüğü*, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 2000.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu’fî, *el-Câmi’u’s-Sahîh*, thk. Şuayb el-Arnâvut ve diğr. Beyrût: Müessesetü’r-Risâle, 2001.
- Câbirî, Muhammed Âbid, *Arap-İslâm Kültürünün Akıl Yapısı: Arap-İslâm Kültüründeki Bilgi Sistemlerinin Eleştirel Bir Analizi*, İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2001.
- Câhiz, Ebû Osmân Amr b. Bahr b. Mahbûb el-Kinânî, *Kitabu’l-Heyevan I-VIII*, thk. Abdüsselam Harun, Kahire: Cem’iyetü’r-Ri’ayeti’l-Mütekamile, 2004.
- _____, “Hüceci’n-Nübüvve”, *Resailu-Câhiz*, thk. Abdüsselam Muhammed Harun, Beyrût: Dâru’l-Cîl, 1411/1991, III, 221-281.
- _____, “Kitmânü’s-Sır ve Hıfzu’l-Lisân”, *Resailu-Câhiz*, thk. Abdüsselâm Muhammed Hârûn, Kahire: Mektebetü’l-Hancî, 1384/1964, I, 135-172
- _____, “et-Terbî ve’t-Tedvîr”, *Resailu-Câhiz*, thk. Abdüsselam Muhammed Harun, Beyrût: Dâru’l-Cîl, 1411/1991, III, 55-112.
- Cârullâh, Zühdi, *el-Mu’tezile*, Beyrût: el-Ehliyetü’n-Neşri ve’t-Tevfiz, 1974.
- Cengiz, Yunus, *Doğa ve Öznellik*, İstanbul: Klasik Yayınları, 2015.
- Cengiz, Yunus ve Selime Çınar, (Ed.), *İslam Düşüncesinde Vicdan Kavramı*, Ankara: Nobel Yayıncılık, 2018.
- Cevherî, İsmail b. Hammad, *es-Sıhah I-VI*, thk. Ahmed Abdulğafur Attar, Mısır: Dâru’l-Kutubi’l- ‘Arabi [t.y.].
- Cüceloğlu, Doğan, *İnsan ve Davranışı*, İstanbul: Remzi Kitabevi, 2016.
- Cüveynî, İmâmu’l-Haremeyn Ebü’l-Meâlî Rüknuddîn Abdülmelik b. Abdillâh b. Yûsuf, *eş-Şamil fî Usulî’d-Din*, thk. Abdullah Mahmud Muhammed Ömer, Beyrût: Dâru’l-Kutubi’l-İlmiye, 1420/1999.
- _____, *Akidetü’n Nizamiyye fî’l-Erkani’l-İslamiye*, thk. Muhammed Zahid el-Kevserî, Mektebetu’l-Ezheriye li’t-Turas, 1412/1992.
- _____, *el-İrşâd ila Kavâtî’i’l-Edilleti fî’l-Usûli’l-İ’tikâd*, thk. Şeyh Zekeriyya ‘Umeyrat, Beyrût: Dâru’l-Kutubi’l-İlmiye, 1437/2016.
- Çağrı, Mustafa, “Vesvese”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2013, XLIII, 70-72.
- _____, “Zan”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2013, XLIV, 120-122.

- _____, “Zarûriyyât”, *DİA*, 2013, XLIV, 146-148.
- Çelebi, İlyas, *İslâm İnanc Sisteminde Akılcılık ve Kadı Abdulcebbar*, İstanbul: Rağbet Yayınları, 2002.
- _____, “Nazzam”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2006, XXXII, 466-469.
- _____, “Lutuf”, *DİA*, TDV Yayınları 2003, XXVII, 239-241.
- Çelik, İsa, Tasavvufî Düşüncede Havâtır, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 2 (1), 2002, 157-170
- Demir, Osman, *Kâdî Abdülcebbar’da İnsan Psikolojisi: Güdüler (Devât) Ve İnsan Davranışı Üzerindeki Etkileri*, Bursa: Emin Yayınları, 2013.
- _____, “Vicdan”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2013, XLIII, 100-102.
- Dölek, Adem, “Hadislerde İman Hususundaki Vesveseler, Tedavi Yolları ve Telkinin Önemi”, *Diyanet İlmi Dergi*, 42 (4), 121-143.
- Eagleman, David, *Beyin Senin Hikâyen*, çev. Zeynep Arık Tozar, İstanbul: Domingo Yayınları, 2016.
- Ebû Abdullah, Mahmud bin Muhammed el-Haddad, *Tahrir-ü Ehadis-i İhyâ’ü ‘Ulûmî’d-Dîn li’l-Irakî ve İbn Sübkî ve’z-Zebidî I-VII*, Riyad: Dâru’l-Asime, 1408/1987
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş’as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdî, *Sünen-i Ebû Dâvûd*, thk. Şuayb el-Arnâvut, Beyrût: Dâru Risâletü’l-Alemiy-ye, 2009.
- Ebû Ya’lâ, İbn Ferra Muhammed b. Hüseyin, *el-Mu’temed fî Usûlî’d-Din*, thk. Wadi Z. Haddad, Beyrût: Dâru’l-Meşrik 1974.
- Ebu’l-Beka, Eyyûb b. Mûsâ el Hüseyinî el-Kefevî, *Küllîyât’ı Ebi’l-Bekâ*, Mısır: Dâru’t-Tıbbâ’atîl-Âmire [t.y.].
- Elmalılı, M. Hamdi Yazır, *Hak Dinî Kur’ân Dili I-X*, sad. İsmail Karaçam ve diğerleri, İstanbul: Zehraveyn Yayınları, [t.y.]
- Eş’arî, Ebû Hasen Ali b. İsmâil, *Mâkâlâtü’l-İslâmiyyîn ve İhtilâfu’l-Musallîn*, thk. Ahmet Câd, Kahire: Dâru’l-Hadis, 1430/2009.
- _____, *el- Luma’ fi’r- Red ‘ala Ehli’z- Zeyğ ve’l- Bid’a*, thk. Muhammed Emin el-Dannâvî, Beyrût: Dâru’l-Kitabi’l- İlmiyye.
- Farûkî, İsmail R., *Tevhid*, çev. Dilaver Yardım ve Lâtif Boyacı, İstanbul: İnsan Yayınları, 2006.
- Ferâhidî, Halil b. Ahmed, *Kitâbu’l-Ayn I-VIII*, thk. Mehdî el-Mahzûmî - İbrahim es-Sâmerrâî, Beyrût: Müessesetül-Alem-i lil-Matbuat, 1408/1988.

- Firûzâbâdî, Mecidüddin Muhammed b. Yakub, *el-Kamusu'l-Muhît*, Kahire, Dâru'l-Hadis, 1429/2008.
- Gazzâlî, Hüccetü'l-İslâm Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed, “Kitabü Şerhi Acâibi'l-Kalb”, *İhyâ'ü 'Ulûmi'd-Dîn*, thk, Ebü'l-Fazl Zeynüddîn el-İrâkî Beyrût: Dâru'l-İbni Hazm, 1426/2005.
- _____, *İtikadda Orta Yol: el-İktisad fî'l-İtikad*, thk. ve çev. Osman Demir, İstanbul: Klasik Yayınları, 2016.
- _____, *Mi'yâru'l-İlm: İlmin Ölçütü*, çev. Ali Durusoy, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2013.
- Gökcan, Mansur, “Tasavvufta Allah Korkusu (Havf)”, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4 (2), 2004, 250-277.
- Harbi, Ahmed Abdullah, *el-Mâtürîdiyye Diraseten ve Takvimen*, Dâru'l-'Asîme, [Riyad] 1413.
- Hatipoğlu, Büşra Nur, *Kelâm İlmi Açısından Havâtır Kavramı*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale 2016.
- Heyet (Mecmu' Lugati'l-'Arabiyye), *el-Mu'cemu'l-Vâsît*, [Kahire]: Mektebetü's Şuruk ed-Devliye, 1425/2004.
- Hökelekli, Hayati, *Din Psikolojisi*, Ankara: TDV Yayınları, 2010.
- _____, “Hads”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1997, XV, 68-69.
- İşık, Kemal, “Nazzam ve Düşünceleri”, *İslam İlimleri Enstitüsü Dergisi*, 3, 1977, 101-113.
- İbn Dureyd, Muhammed b. Hasan el-Ezdî, *Cemheretu'l-Luğa I-IV*, Beyrût: Dâru Sadr, [t.y.].
- İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed b. Hibbân b. Ahmed el-Büstî, *Sahîhu İbn Hibbân bi-Tertîbi İbn Balabân I-XVIII*, thk. Şuayb Arnavut, Beyrut: Müessesetü'r-Risale, 1408/1988.
- İbn Mâce, Ebû Abdullah el-Kazvînî, *Sünen* (thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî), İstanbul: el-Mektebetü'l-İslâmiyye, [t.y.].
- İbn Manzûr, Cemâleddin Muhammed b. Mükrim, *Lisânu'l 'Arab I-IX*, Kahire: Dâru'l-Hadis, 1434/2013.
- İbn Fûrek, Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasen el-İsfahânî en-Nisâbü'rî, *Müccerredü Makâlâtî's-Şeyh Ebi'l-Hasan el-Eş'arî*, thk. D. Gimaret, Beyrût: Dâru'l-Meşrik, 1987.

- İbnü'l-Esir, Mecdüddîn Ebi's-Saadât el-Mübarek b. el-Cezerî, *en-Nihâye fî Garîbi'l-Hadîs ve'l-Eser I-V*, thk. Tâhir Ahmed ez-Zâvî-Muhmud Muhammed et-Tanâhî, Mısır: Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-Arabiyye, 1383/1963.
- İlhan, Avni, "Aslah", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1991, III, 495-496.
- İzmirli, İsmail Hakkı, *Yeni İlmi Kelam*, sad. Sabri Hizmetli, Ankara: Ankara Okulları Yayınları, 2013.
- Kâdî Abdülcebbar, Ebü'l-Hasan Abdülcebbar b. Ahmed el-Mu'tezilî, *el-Muğnî fî Ebvâbi't-Tevhîd ve'l-Adl IV-XX. (I, II, III, X, XVIII, XIX eksik)*, thk. Hudr Muhammed Nebhâ, Beyrût: Dâru Kütübi'l-İlmiye, 1433/2012.
- _____, *el-Mecmû' fî'l-Muhît bi't-Teklîf I-II*, Şerh ve Derleme: İbn Metteveyh, Ebû Muhammed Hasen b. Ahmed b. Metteveyh Bahrânî, tsh. ve thk. el-Eb Jean Yusuf Houben el-Yesui, Beyrût: el-Matbaa-tü'l-Katolikiyye (Imprimerie Catholique), 1965.
- _____, *Şerhu'l-Usûli'l-Hamse: Mu'tezile'nin Beş İlkesi I-II*, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2013.
- _____, *Dinin Temel İlkeleri-el-Muhtasar fî Usûli'd-Dîn*, çev. Hulusi Arslan, İstanbul: Endülüş Yayınları, 2017.
- Kara, Mustafa, *Tasavvuf ve Tarikatlar Tarihi*, İstanbul: Dergâh Yayınları, 2012.
- Kindî, Ebû Yûsuf Ya'kûb b. İshâk b. es-Sabbâh, *Felsefi Risaleler*, çev. Mahmut Kaya, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2015.
- Koloğlu, Orhan Şener, *Cübbâîler'in Kelâm Sistemi*, İstanbul: İsam Yayınları, 2011.
- Kozalı, Abdurrahim, "İslâm Hukukunda Yükümlülüğün Şartı Olarak "Güç Yetirme (Kudret)" Sorununa Ehl-i Sünnet Usûlcülerinin Yaklaşımları-İslâm Düşüncesinde Tanrı'nın Mutlak Kudreti İle Dogmanın Makuliyeti Arasındaki Dengeye Bir Örnek", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 15 (1), 2006, 247-265.
- Köse, Mustafa, *Câhiz'ın Mu'tezile Mezhebindeki Yeri*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2016.
- Köz, İsmail, "Sezgi'nin Bilgideki Yeri ve Önemi", *Kelâm Araştırmaları Dergisi*, 3 (1), 2005, 23-40.

- Kuşeyrî, Abdulkerîm, *Kuşeyrî Risalesi*, çev. Muhammed Coşkun, İstanbul: İlk Harf Yayınevi, 2013.
- Kutlu, Sönmez, *İmam Mâtürîdî ve Maturidilik*, Ankara: Otto Yayınları, 2015.
- Kutluer, İlhan, “Düşünme”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1994, X, 53-57.
- Luğavî, Ahmed b. Faris b. Zekerıyyâ, *Mücmeli’l-Luğa I-IV*, thk. Züheyr ‘Abdulmuhsin Sultân, Beyrût: Müessesetü’r-Risâle 1986.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd es-Semerkandî, *Kitâbü’t-Tevhîd*, thk. Bekir Topaloğlu ve Muhammed Aruçi, Beyrût: Dâru Sadr, 2010.
- _____, *Te’vîlâtü Ehli’s-Sünne: Tefsirü’l-Matürîdî I-X*, thk. Mecdî Basellûm, Beyrût: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1426/ 2005.
- Memiş, Murat, *Mu’tezilî Bir Bakışla Bilgi Problemi*, Ankara: Sarkaç Yayınları, 2011.
- Mevdûdî, Ebû’l-A’lâ, *Tefhimu’l Kur’ân: Kur’ân’ın Anlamı ve Tefsiri I-VII*, çev. Muhammed Han Kayanî ve diğerleri, İstanbul: İnsan Yayınları, 2005.
- Muhammed Abdülhâdî Ebû Rîde, *Min Şüyûhi’l-Mu’tezile İbrâhîm b. Seyyâr en-Nazzâm ve Ârâiühî’l-Kelâmîyye el-Felsefiyye*, Kahire:1365/1946.
- Müslim b. el-Haccâc, *Sahîhu Müslim* (thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî), İstanbul: el-Mektebetü’l-İslâmiyye, 1955.
- Nesâî, Ebû Abdurrahmân Ahmed b. Şuayb, *el-Müctebâ mine’s-sünen* (thk. Abdülfettâh Ebû Gudde), Halep: Mektebetü’l-Matbûâtü’l-İslâmiyye, 1986.
- Nesefî, Ebû’l-Muîn Meymûn b. Muhammed b. Muhammed b. Mu’temid, *Tabsiratu’l-Edille fî Usûli’d-Dîn I-II*, thk. Hüseyin Atay ve Şaban Ali Düzgün, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2003.
- _____, *Tevhidin Esasları: Kitâbü’t-Tevhîd li Kavâidi’t-Tevhîd*, çev. Hülya Alper, İstanbul: İz Yayıncılık, 2017.
- Öge, Sinan, *Allah’tan Âlem’e İlâhî Fiiller*, Ankara: Araştırma Yayınları, 2009.
- _____, *İlahi Kelâmın Yapısı*, İstanbul: İnsan Yayınları, 2008.
- _____, *İslâm Kelâmcılarında Lütuf Teorisi*, Ankara: Fecr Yayınları, 2015.
- Öz, Mustafa, “Dâî”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1993, VIII, 420-421.
- Özcan, Hanifi, *Mâtürîdî’de Bilgi Problemi*, İstanbul: İFAV Yayınları, 2012.

- Öztürk, Resul, “Matürîdî’nin Kelâm Sisteminde Allah’ı Bilme (Ârifetullah) Meselesi”, *EKEV Akademi Dergisi*, 9 (24), 2005, 95-110.
- Pessagno, J. Meric, “Akıl ve Dinî Tasdik-Ebu Mansur el-Maturîdî’nin Görüşü”, çev. A. Bülent Baloğlu-Adil Çiftçi), *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 8, 1994, 441-453.
- Peters, Johannes Reinier Theodorus Maria, *God’s Created Speech: A Study in the Speculative Theology of the Mu’tazilî Qâdî l-Qudât Abû l-Hasan Abd al-Jabbâr bn Ahmad al-Hamadânî*, E. J. Brill, Leiden 1976.
- Râgıb el-İsfahânî, Ebû’l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal, *el-Müfredât fî Garîbî’l-Çur’ân I-II*, thk. Mektebetü Nizâr Mustafa el-Bâz.
- Razî, Ebû Abdillâh (Ebû’l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin, *el-Metâlibü’l-Âliye mine’l-İlmi’l-İlâhî I-IX*, thk. Muhammed Abdüsselam Şahin, Beyrût: Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, 1420/1999.
- _____, *Kitâbü’l-Erba’în fî Usûli’d-Dîn*, thk. Mahmud ‘Abdu’l-‘Aziz Mahmud, Beyrût: Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, 2009.
- _____, *Mefâtihu’l-Gayb: et-Tefsiri’l-Kebir I-XXXII*, Beyrût: Dâru’l-Fikr, 1401/1981.
- Reinhart, A. Kevin, *Before Revelation: The Boundaries of Muslim Moral Thought*, Albany: State University of New York Press, [1995].
- Sabunî, Nureddin Ahmed b. Muhammed b. Ebu Bekir, *Mâtürîdiyye Akaidi*, çev. Bekir Topaloğlu, İstanbul: İFAV Yayınları, 2014.
- Sarıkaya, Berat, *Genlere Müdahale ve İlahi Kader İlişkisi*, İstanbul: Pınar Yayınları, 2014.
- Searle, John R., *Bilinç ve Dil*, çev. Muhittin Macit ve Cüneyt Özpilavcı İstanbul: Litera Yayıncılık, 2016.
- _____, *Zihnin Yeniden Keşfi*, çev. Muhittin Macit, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2014.
- Seyyid Mustafa Rasim Efendi, *Tasavvuf Sözlüğü: İstilahât-ı İnsân-ı Kâmil*, İstanbul: İnsan Yayınları, [t.y.]
- Cürcânî, Ebû’l-Hasen Alî b. Muhammed b. Alî, *et-Ta’rifat*, thk. Muhammed Bâsil ‘Uyûnu’s-Sûd, Beyrût: Dâru’l-Kitabi’l-İlmiyye, 2013.
- _____, *Şerhu’l-Mevâkıf: Mevâkıf Şerhi I-III*, çev. Ömer Türker, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2015.

- Sinanoğlu, Mustafa, “Teklîf”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2011, XL, 385-387.
- Sühreverdî, Ebû Hafs Şihâbüddîn Ömer b. Muhammed b. Abdillâh b. Ammûye el-Kureşî el-Bekrî, *Gerçek Tasavvuf: ‘Avârifü’l-Ma‘ârif*, çev. Dilâver Selvi, İstanbul: Semerkand, 2010.
- Süt, Abdunnasır, *Mu‘tezile ve Ahlâk*, İstanbul: İz Yayıncılık, 2016.
- Şafak, Ali, “Kasıt”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2001, XXIV, 559-561.
- Şehristânî, Ebü'l-Feth Tâciüddîn (Lisânüddîn) Muhammed b. Abdilkerîm b. Ahmed, *el-Milel ve'n-Nihal I-III*, thk. Ahmed Fehmî Muhammed, Beyrût: Dâru'l-Kitabi'l-İlmiyye, 1413/1992.
- Tarhan, Nevzat, *İnanç Psikolojisi ve Bilim-Ruh, Beyin ve Akıl Üçgeninde İnsanoğlu- İnançın Psikolojik Boyutları, Dinler, Ritieller ve Doktrinler*, İstanbul: Timaş Yayınları, 2016.
- _____, *Duyguların Psikolojisi ve Duygusal Zekâ-Bize Özgü Duygular ve Bize Özgü Analizler*, İstanbul: Timaş Yayınları, 2016.
- Taylan, Necip, “Bilgi”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1992, VI, 157-161.
- Tehânevî, Muhammed ‘Ali el-Fârûkî, *Keşşâfu Istılâhâtü'l-Fünûn I-II*, thk. Mevlevî Muhammed Vecih-Mevlevî Abdülhak- Mevlevî Gülâm Kâdir, Kalkuta 1862.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre, *Sünen* (thk. Ahmed Muhammed Şâkir), Beyrût: Dâru'l-fikr, 1988.
- Topaloğlu, Bekir, *İslâm Kelamcılarına ve Filozoflarına göre Allah'ın Varlığı: İsbât-i Vâcip*, Ankara, DİB Yayınları 1995.
- Tritton, A. S, *İslâm Kelâmı*, çev. Mehmet Dağ, Ankara: AÜİF Yayınları, 1983.
- Tunç, Cihat, “İslâm Dininde Kalb ve Aklın Önemi”, *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 8 (7), 1990, 19-27.
- Tümer, Günay, “Brahmanizm”, *DİA*, TDV Yayınları 1992, VI, 329-333.
- Uludağ, Süleyman, “Havâtır”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1997, XVI, 526.
- _____, “Mârifet”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2003, XXVIII, 54-56.
- _____, “Kalb”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2001, XXIV, 229-232.
- Wensinck and Mensing, *Mu‘cemü'l-Müfrehes li elfâzi'l-Hâdisi'n-Nebevî I-II*, Leiden: Brill, 1943.
- Wolfson, H. Austryn, *Kelâm Felsefeleri-Müslüman-Hristiyan-Yahudi Kelâmı*, çev. Kasım Turhan, İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2011.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1654

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 996

Kitap Adı: Bir Osmanlı Âliminin Gözünden Tasavvuf (Âkifzâde Abdurrahim Efendi)
Book Title: Sufism Through the Eyes of an Ottoman Scholar (Âkifzâde Abdurrahim Efendi)

ISBN: 978-625-5576-51-4

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576514

Yazar | Author: Nuran ÇETİN | orcid.org/0000-0001-5763-9815

Kurum | Institution: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

ROR ID: ror.org/01dvabv26

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 330

Yayın Tarihi | Publication Date: Ağustos | August 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRH | Tasavvuf, mistisizm (İslam) | İslam, Sufism & mysticism

BISAC: RELO37080 | Din / İslam / Sufilik | Religion / İslam / Sufi

THEMA: QRH | İslam mistisizmi, tasavvuf | İslam: Sufism & mysticism

LC: BP189.2 | Tasavvuf – İslam mistisizmi | Sufism – Islamic mysticism

Atıf Bilgisi | Cite as: Çetin, Nuran. *Bir Osmanlı Âliminin Gözünden Tasavvuf (Âkifzâde Abdurrahim Efendi)*. Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Amâsî, Âkifzâde Abdurrahim. *Kitâbü'l-mecmû' fi'l-meşhûdi ve'l-Mesmû'*. İstanbul: Millet Kütüphanesi, Ali Emirî, Arabi, 2527.
- Amâsî, Âkifzâde Abdurrahim. *Mecmû'u'l-hâl*. Bursa: İnebey Kütüphanesi, 4027.
- Amâsî, Âkifzâde Abdurrahim. *Mirâtü'n-nâzırîn fi münebbihâti'l-mutasavvıfî't-tâhirîn Tercümesi*. İstanbul: Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Yazmaları, 802.
- Amâsî, Âkifzâde Abdurrahim. *Mirâtü'n-nâzırîn fi münebbihâti'l-mutasavvıfî't-tâhirîn*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Es'ad Efendi, 1706.
- Amâsî, Âkifzâde Abdurrahim. *Mirâtü'n-nâzırîn fi münebbihâti'l-mutasavvıfî't-tâhirîn Tercümesi*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, H. Hayri-Abd Efendi, 30.
- Amâsî, Âkifzâde Abdurrahim. *Mühimmâtü's-sûfiyye*. İstanbul: Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Yazmaları, 356.
- Amasya Müze Müdürlüğü Sikke Koleksiyonu, S. 99.10.5, S.99.10.6, S. 99. 8, S.99.10.9 no'lu sikkeler.
- Amasyalı Âkifzâde Abdurrahim, *Kitâbü'l-mecmû' fi'l-meşhûdi ve'l-mesmû'*. çev. Hikmet Özdemir. İstanbul: Türkiye İlmî İctimâî Hizmetler Vakfı, 1998.
- Ankaravî, İsmâil Rusûhî. *Minhâcü'l-fukarâ, Mevlevî Âdâb ve Erkânı Tasavvuf Istilâhları*. haz. Sâfî Arpağuş. İstanbul: Vefâ Yayınları, 2008.
- Arpağuş, Sâfî. *Mevlânâ ve İslâm (Algı ve Anlatım)*. İstanbul: Vefa Yayınları, 2007.
- Âşıkpaşazâde, Ahmed. *Âşıkpaşaoğlu Tarihi*. haz. Hüseyin Nihal Atsız. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1985.
- Bağdâdî. İsmail Paşa. *Hediyetü'l-ârifîn esmâü'l-müellifîn ve âsârü'l-musannifîn*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı, 1951.
- Bağdâdî. İsmail Paşa. *Îzâhu'l-meknûn fi'z-zeyli alâ Keşfi'z-zunûn an esâmi'l-kütüb ve'l-fünûn*, tsh. Mehmed Şerefeddin Yaltkaya & Rıfat Bilge Kilişi. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı, 1945.
- Bardakçı, Mehmet Necmeddin. "Tasavvufî Bir Terim Olarak Tevessül ve Vesîle". *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Dergisi* 1/2 (1999), 33-48.

- Bayram, Sadi. “Lâdik ve Seyyid Ahmed-i Kebîr er-Rifâi Hazretleri”. *Türk Dünyası Araştırmaları* 74 (1991), 139-156.
- Bayram, Sadi. *Merzifon-Amasya Kültür Tarihinde İdî-zâdeler- Hacıbayramoğulları*. Ankara: Önder Matbaacılık, 2018.
- Beydilli, Kemâl. “Mahmûd II (1255/1839)”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 27/352-357. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Beyhâkî, Şu‘âbu’l-imân. thk. Muhammed es-Saîd b. Besyûnî Zağlûl. Beyrut: Dârü’l-Kitâbu’l-İlmiyye, ts.
- Bursalı Mehmed Tahir Efendi. *Osmanlı Müellifleri*. İstanbul: Matbaa-i Âmire, 1333.
- Bursevî, İsmâil Hakkı. *Rûhu’l Beyân*. Beyrût: Dârü’l-fîkr, ts.
- Câmî‘, Abdurrahman. *Nefehâtü’l-üns min hadaratü’l-kuds*. trc.ve şerh Lâmiî Çelebi. İstanbul: y.y., 1980.
- Cezar, Mustafa. “Osmanlılarda 18. Yüzyıl Kültür ve Sanat Ortamı”. 18. *Yüzyılda Osmanlı Kültür Ortamı, 20-21 Mart 1997 Sempozyum Bildirileri*. 43-64. İstanbul: Sanat Tarihi Derneği Yayınları,1998.
- Cilî, Abdülkerim. *İnsân-ı Kâmil*. trc. Abdülaziz Mecdî Tolun. haz. Selçuk Eraydın & Ekrem Demirli & Abdullah Kartal. İstanbul: İz Yayıncılık, 2002.
- Cumhuriyetin 50. Yılında Amasya*, 1973 İl Yıllığı, haz. Şevket Güres.
- Çelik, İsa. “Tasavvuf Tarihinde Ârif Kavramı”. *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi* 5/12 (2004), 25-52.
- Debbâğ, Abdülazîz. *Kitâbü’l-İbrîz*. trc. Abdullah Arıç & H. Mehmed Yeniler. İstanbul: Seha Neşriyat, 1997.
- Demiray, Ahmet. *Resimli Amasya (Tarih, Coğrafya, Salnâme, Kılavuz ve Kazalar)*. Ankara: Güney Matbaacılık, 1954.
- Dinçol, A.M & Yakar, J. “Nerik Şehrinin Yeri Hakkında”. *Belleten*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1974.
- Doğan, Mevrure. “Karakter Gücü Olarak Sabır ve Psikolojik İyi Oluş İlişkisi”. *The Journal of Happiness & Well-Being* 5/1 (2017), 134-153.
- Eroğlu, Haldun. *Osmanlı Devleti’nde Şehzâdelik Kurumu*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2004.
- Eşrefoğlu Rûmî. *Müzekki’n-nufûs Nefslerin Terbiyesi*. haz. Nihat Dağlı & Abdullah Bağdemir. İstanbul: Sûfî Kitap, 2015.
- Evliyâ Çelebi. *Seyahâtname*. Dersaadet: İkdâm Matbaası, 1314/1896.

- Geylânî, Abdülkâdir. *Cilâü'l-Hâtır-Yolun Esasları*. trc. Dilâver Güner. İstanbul: Gelenek Yayınları, 2010.
- Göktaş, Vahit. “Kelâbâzî’nin ‘et-Ta‘arruf li-mezhebi ehli’t-tasavvuf’ Adlı Eserinin Şerhleri ve Şârihleri”. *Hitit Üniversitesi İlähiyat Fakültesi Dergisi* 7/14 (2008/2), 129-146.
- Göktaş, Vahit. “Tasavvufî Terbiyenin Günümüz Din Eğitim Öğretimine Sunabileceği İmkânlar”. *Ankara Üniversitesi İlähiyat Fakültesi Dergisi* 52/2 (2011), 137-155.
- Göpinarlı, Abdülbâkî. *Mevlânâ’dan Sonra Mevlevîlik*. İstanbul: İnkılap ve Aka Yayınları, 1983.
- Gül, Ahmet. *Osmanlı Medreselerinde Eğitim-Öğretim ve Bunlar Arasında Dârü'l-Hadîslerin Yeri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1997.
- Gül, Hâlim. “Hukukçu Bir Sûfînin İbnü'l-Arabî Müdafaası: İmâm-ı Şa‘rânî Örneği”. *e- Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi-www.e-sarkiyat.com* 9 (Nisan 2013), 46-72.
- Haksever, Ahmet Cahid. “Turhallı Mustafa Efendi ve Bazı Tasavvufî Kavramlara Yaklaşımı”, *Tasavvuf: İlmi ve Akademik Araştırma Dergisi* 5/13 (2004), 363-381.
- Hâris, el-Muhâsibî. *er-Riâye*. çev. Şahin Filiz & Hülya Küçük. İstanbul: İnsan Yayınları, 1998.
- Herevî, Hâce Abdullah el-Ensârî. *Tasavvufî Mertebeler: Hâce Abdullah el-Ensârî el Herevî Örneği*. haz. Abdurrezak Tek. Bursa: Emin Yayınları, 2008.
- Hulvî, Mahmud Cemâleddîn. *Lemezât-ı hulviyye ez-lemezât-ı ulviye*. haz. Mehmet Serhan Tayşî. İstanbul: MÜİF Yayınları, 1993.
- Hücvirî. *Keşfu'l-mahcûb (Hakikat Bilgisi)*. trc. Süleyman Uludağ. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2018.
- İbn Haldun. *Şifâü's-sâil (Tasavvufun Mâhiyeti)*. haz. Süleyman Uludağ. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1977.
- İbn Manzur. *Lisânu'l-arab*. Beyrut: Daru Sâdir, 1414.
- İdîzâde, Mustafa Âkif Efendi. *Makâmât*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Âşir Efendi, 421.
- İmâm-ı Gazzâlî. *Kimyâ-yı saâdet*. trc. A. Fârûk Meyân. İstanbul: Bedir Yayınevi, 1972.
- İmâm-ı Kurtubî. *Tefsîrü'l-Kurtubî*. Kâhire: Dâru'l-Kütübü'l-Mısriyye, 1964.

- İmâm-ı Şa'rânî. *Levâkihü'l-envârî'l-kudsiyye fî beyânî uhudî'l-Muhammediyye Uhûdî'l-kübra (Büyük Ahidler)*. trc. Selahaddin Alpay. İstanbul: Bedir Yayınları, 1981.
- İsfahânî Râgıb. *el-Müfredât fî garîbî'l-Kur'ân*. Beyrut: Dâru'l-Kalem, 1412.
- Karabulut, Ali Rıza & Karabulut, Ahmet Turan. *Mu'cemü't-târihi't-türâsi'l-İslâmî fî mektebâtî'l-âlem: el-mahtûtât ve'l-matbuât (Dünya Kütüphanelerinde Mevcut İslâm Kültür Tarihi ile İlgili Eserler Ansiklopedisi)*. Kayseri: Mektebe Yayınları, ts.
- Karal, Enver Ziyâ. *Osmanlı Tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1988.
- Kâşânî, Abdurrezâk. *Letâifu'l-a'lâm fî işârâtî ehli'l-ilhâm mu'cemü'l-mustalahât ve'l-îşârâtî's-sûfiyye*. thk. Saîd Abdulfettâh. Kâhire: Dâru'l-Kütübi'l-Misriyye, 1996.
- Kâşânî, Abdurrezzâk. *Mu'cemu istilâhâtî's-sûfiyye*. thk. Abdulâl Şâhin. Kâhire, Dâru'l-Menâr, 1992.
- Kaya, Süleyman. "Âkifzâde'nin *Mecelletü'l-Mehâkim* isimli Eseri Çerçevesinde Osmanlı Fetvasında Değişim". *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 40 (2011/1), 93-108.
- Kazıcı, Ziya. *Osmanlı Devleti Tarihi*. İstanbul: Kayıhan Yayınları, 2011.
- Kehhâle, Ömer Rızâ. *Mu'cemü'l-müellifîn terâcimu musannifi'l-kütübi'l-Arabiyye*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1993.
- Kelâbâzî, Ebû Bekir. *Ta'arruf Doğuş Devrinde Tasavvuf*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1992.
- Kılavuz, Ahmet Saim. "Zeynelâbidîn". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/365-366. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Kuşeyrî, Abdülkerim. *er-Risâletü'l-Kuşeyriyye*. thk. Abdülhalim Mahmûd & Mahmûd b. Şerîf. Kâhire: Matâbiu Müesseseti Dâru's-Şa'b, 1989.
- Küçük, Sezai. "Yenileşme Döneminde Mevlevîler ve Siyâset". *Türkler* 14/94-110. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002.
- Mekkî, Ebû Tâlib. *Kûtu'l-kulûb (Kalplerin Azağı)*. trc. Muharrem Tan. İstanbul: Umran Yayınları, 1999.
- Mekkî, Ebû Tâlib. *Kûtu'l-kulûb fî muâmeleti'l-mahbûb ve vasfî tarîki'l-mürîd ilâ makâmî't-tevhîd*. Beyrut: Dâru Sâdir, 1995.
- Mütercim Âsım Efendi. *Kâmûsu'l-Muhît Tercümesi*. haz. Mustafa Koç & Eyüp Tanrıverdi. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2013.

- Nesefî, Azizüddîn. *İnsân-ı Kâmil (Tasavvufta İnsan Meselesi)*. trc. Mehmet Kanar. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1990.
- Ocak, Ahmet Yaşar. “Bâbâîler İsyanından Kızılbaşlığa: Anadolu’da İslâm Heterodoksisinin Doğuş ve Gelişim Tarihine Kısa Bir Bakış”. *Türk Tarih Kurumu Belleten*. 64/239 (2000), 129-159.
- Olca, Osman Fevzi. *Amasya Şehri*. sad. Harun Küçük & Kurtuluş Altunbaş. Amasya: Amasya Belediyesi Kültür Yayınları, 2010.
- Olca, Osman Fevzi. *Amasya Ünlüleri*. çev. Turan Böcekçi. Amasya: Amasya Belediyesi Kültür Yayınları, 2002.
- Öngören, Reşat. *Osmanlılar’da Tasavvuf Anadolu’da Sûfîler, Devlet ve Ulemâ (XVI. Yüzyıl)*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2013.
- Öngören, Reşat. “Şeyh”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39 /50-52. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Öz, Mehmet. “Akdağ’ın Eteklerinde Seyyidler ve Osmanlılar On beşinci Yüzyıldan On yedinci Yüzyıla Lâdik Kazâsı”. *Samsun Araştırmaları*. 3 (2013), 201-241.
- Özcan, Tahsin. “Alâeddin Konevî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/163-164. İstanbul: TDV Yayınları, 2002.
- Özköse, Kadir. “Amasya’da Bulunan Halvetiyye Tekkeleri”. *Akademik Dergisi*. 5 (Aralık, 2018), 91-118.
- Özköse, Kadir. “Tasavvufta Velâyet-Nübüvvet İlişkisi”. *Hiz. Peygamber’in Nübüvvetinin Süresi ve Kapsamı Çalıştay Bildiri ve Müzâkere Metinleri 17-19 Ekim 2014* (2015) 129-150.
- Öztuna, Yılmaz. *Başlangıçtan Günümüze Kadar Büyük Türkiye Tarihi*. İstanbul: Ötüken Yayınevi, 1978.
- Payot, Jules. *Terbiye-i irâde*. Selânik: Asır Matbaası, 1327.
- Seçgin, Nuri & Sönmezer, Şükrü. “Amasya’da Kent Dokusunun Gelişimi ve Bu Gelişime Yön Veren Etkenler”. *Türkiye’de İskân ve Şehirleşme Tarihi*. ed. Mehmet Ali Beyhan. İstanbul: Kitabevi Yayıncılık, 2012.
- Selvi, Dilâver. “Beyzâvî Tefsirinde Nefs Tezkiyesi ve Takva”. *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi* 26 (2010), 125-161.
- Serin, Muhittin. “Yâkût el- Müsta’sımî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 43/291-293. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Shaw. J. Stanford. “Osmanlı İmparatorluğu’nda Geleneksel Reformdan Modern Reforma Geçiş: Sultan III. Selim ve Sultan II. Mahmud Dö-

- nemleri”. çev. M. Faruk Çakır. *Türkler* 12/609-628. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002.
- Soysaldı, H. Mehmet. “İslâm’da Tevbe”, *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, 2/6 (2001), 81-90.
- Strabon, *Coğrafya (Geographika)*. çev. Adnan Pekman. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları, 2000.
- Sühreverdî, Ebû Hafs Şihâbüddin Ömer. *Avârifü'l-meârif Tercemesi Tasavvufun Esasları*. trc. Hasan Kâmil Yılmaz & İrfân Gündüz. İstanbul: Vefâ Yayıncılık, ts.
- Şahin, İlhan & Emecen, Feridun. “Amasya”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 3/1-4. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Şimşek, Halil İbrahim. *18. Yüzyıl Osmanlı Toplumunda Nakşibendî-Müceddîlik Anadoludaki Temsilcileri ve Tasavvufî Görüşleri*. Çorum: Hitit Kitap Yayınları, 2014.
- Şimşek, Halil İbrahim. *Osmanlı’da Müderris Bir Sûfî Muhammed Hâdimî Hayatı, Eserleri ve Tasavvufî Görüşleri*. İstanbul: Hikmetevi Yayınları, 2016.
- Şirvânî, Seyyid Yahyâ. *Şifâü'l-esrâr (Sûfî Yolunun Sırları)*. haz. Mehmet Rıhtım. İstanbul: Sûfî Kitap, 2014.
- Tancî, Ebû Abdullah Muhammed İbn Battuta. *İbn Battuta Seyahatnâme-si (Tuhtetu'n-nuzzâr fî garâibi'l-emsâr ve acâibi'l-esfâr)*. çev. Mümin Çevik. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları, 2015.
- Taneri, Aydın. “Bâyezîd Paşa”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 5/242-243. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Tanman, M. Baha. “Halvetîlik”. *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*. haz. İlhan Tekeli. 3/533-535. İstanbul: Kültür Bakanlığı & Tarih Vakfı Yayınları, 1994.
- Tatçı, Mustafa. “Tezkireler Işığında Amasya’da Yaşayan Erenler”. *I. Amasya Araştırmaları Sempozyum Bildirileri (13-15 Haziran 2007, 2.Kitap)*, ed. Yavuz Bayram. 687-719. Amasya: Amasya Valiliği, 2007.
- Tayşî. Mehmet Serhan. “Cemâl-i Halvetî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/302-303. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Tosun, Necdet. “İmâm-ı Rabbânî’ye Göre Vahdet-i vücûd ve vahdet-i şühûd”. *Tasavvuf, İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi (İbni'l-Arabî Özel Sayısı-2)*, 23 (2009), 181-191.

- Tosun, Necdet. *İmâm-ı Rabbânî Ahmed Sirhindî Hayatı Eserleri Tasavvufî Görüşleri*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2016.
- Tûsî, Ebû Nasr Serrâc. *el-Lûma'*. thk. Abdülhalîm Mahmûd & Tâhâ Abdülbâkî Sürûr. y.y.: Dârü'l-Kütübî'l-Hâdisê, 1960.
- Tuzcu, Ali. *İlk Çağlardan-Cumhuriyete Seyahatnamelerde Amasya*. Amasya: Amasya Belediyesi, 2007.
- Türer, Osman. "Tasavvufî Düşünce'de İnsan". *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi* 2/5 (2001), 9-15.
- Uludağ, Süleyman. "Velî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 43/ 25-28. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Uludağ, Süleyman. "Ârif". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 3/361-362. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Uludağ, Süleyman. "Bâtın İlmi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 5/188-189. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Uludağ, Süleyman. "Halvetiyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 15/393- 395. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Uludağ, Süleyman. "Keşf", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25/315-317. İstanbul: TDV Yayınları, 2002.
- Uludağ, Süleyman. "Mürîd, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/ 47-49. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Uludağ, Süleyman. "Rûh". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/192-193. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Uludağ, Süleyman. "Takvâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/484-486. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Uludağ, Süleyman. *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*. İstanbul, Marifet Yayınları, 1999.
- Umar, Bilge. *Türkiye'de Tarihsel Adlar*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi, 1993.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. *Büyük Osmanlı Tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1983.
- Ülker, Muammer. *The Art of Turkish Calligraphy: From the Begining up to Present (Başlangıçtan Günümüze Türk Hat Sanatı)*. çev. Rauf İsaoglu. Ankara: y.y,1987.
- Vicdânî, Sâdık. *Tomâr-ı turûk-ı 'aliyye, (Halvetiyye)*. İstanbul: Evkâf-ı İslâmiyye Matbaası, 1338/1919.
- Yasar, Abdizâde Hüseyin Hüsâmeddin. *Amasya Tarihi*. İstanbul: Necm-i İstikbâl Matbaası, 1329-1332.

- Yazar, Sâdık. “Mehmed Sâdık Erzincânî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ek- 2/232-233. İstanbul: TDV Yayınları, 2016.
- Yıldız, Harun. “Amasya Yöresi Örneğinde Alevî/Bektâşî Kültüründe İnanç Merkezleri”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 4/16 (2011), 471-480.
- Yılmaz, Hasan Kâmil. *Anahatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 1998.
- Zirikî, Hayreddin. *el-Â'lâm: Kamûsu terâcimi li eşheri'r-ricâl ve'n-nisâ, min'el-Arab ve'l-müstarebîn ve'l-müsteşrikîn*. Beyrut: Dârü'l-İlm li'l-Melayin, ts.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1656

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 997

Kitap Adı : İmanın ve Vicdanın Sesi

Book Title : The Voice of Faith and Conscience

ISBN : 978-625-5576-52-1

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576521

Yazar | Author: Süleyman FAYDALI

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 194 (xiv + 180)

Yayın Tarihi | Publication Date: Ağustos | August 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAB - Dinî konular: teoloji | Religious aspects of religion: theology

BISAC: REL067150 - Din / İslam / Teoloji | Religion / Islam / Theology

THEMA: QRAX - İslam teolojisi | Islam theology

LC Classification: BP166 - İslam - Teoloji | Islam - Theology

DEWEY: 297.2 - İslam: İnanç ve Teoloji | Islam: Beliefs and theology

WoS Category: Religion | Din

WoS Citation Topics Meso: 6.3 - Religious Studies | Din Çalışmaları

WoS Citation Topics Micro: 6.3.12 - Islamic Theology | İslam Teolojisi

Scopus Subject Areas: 1202 - Din ve Teoloji | Religious Studies

Atf Bilgisi | Cite as: Faydalı, Süleyman. *İmanın ve Vicdanın Sesi*. FCR Yayın Ltd., 2025.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

Albayrak, Hâlis. *Kur'an'ın Bütünlüğü Üzerine Kur'an'ın Kur'an'la Tefsiri*; Şûle Yayınları; İstanbul; 1993.

Belîk, İzzeddin. *Ayet ve Hadislerle İslamî Hayat*; 4 cilt; İklim Yayınları; İstanbul; 1992.

Bircan, Abdullah Burak – Atalar, Mehmed Kürşad. *Ercümend Özkan İle İslami Hareket Üzerine*; Anlam Yayınları; Ankara; 1997.

Ceylan, Hasan Hüseyin. *Cumhuriyet Dönemi Din – Devlet İlişkileri*; 3 cilt; Risale Yayınları; İstanbul; 1991.

Döndüren, Hamdi. *İnsanlığa Son Çağrı, Kur'an-ı Kerim Meal, Tefsir, Ansiklopedik İndeks*; 2 cilt; Yeni Şafak Gazetesi Kültür Armağanı; İstanbul; 2003.

El-İsfahanî, Râgıb. *Müfredat Kur'an Kavramları Sözlüğü*; Yarı Yayınları; İstanbul; 2015.

En-Nevevi, Muhyiddin. *Riyâzü's-Sâlihîn*; 3 cilt; Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları; Ankara; 2013.

Es-Sâbûnî, Muhammed Ali. *Safvetü't-Tefâsir*; 7 cilt; Ensar Neşriyat; İstanbul; 1992.

Esed, Muhammed. *Kur'an Mesajı Meal-Tefsir*; 3 cilt; İşaret Yayınları; İstanbul; 1999.

Hadislerle İslam; 7 Cilt; Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları; 1. Basım; Ankara; 2014.

Hamidullah, Muhammed. *İslam Peygamberi*; 2 cilt; Çeviren: Prof. Dr. Salih Tuğ; İrfan Yayıncılık; İstanbul; 1993.

İslamoğlu, Mustafa. *Hasan el-Basri'nin Kader Risalesi ve Şerhi*; Düşün Yayıncılık; İstanbul; 2012.

Karagöz, İsmail. *Dinî Kavramlar Sözlüğü*; Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları; Ankara; 2010.

Karaman, Hayreddin. *İslam'ın Işığında Günün Meseleleri*; 3 cilt; Yeni Şafak Yayınları; İstanbul; 1996.

Kırbaçoğlu, M. Hayri. *İslam Düşüncesinde Hadis Metodolojisi*; Ankara Okulu Yayınları; Ankara; 2006.

Kırca, Celal. *Kur'an ve Sosyal Hayatımız*; Fecr Yayınları; Ankara; 2018.

Köksal, Mustafa Asım. *İslam Tarihi*; 11 cilt; Şamil Yayınevi; İstanbul; 1981.

Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir; 5 cilt; Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları; Ankara; 2007.

Kur'an'dan Öğütler; 2 cilt; Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları; Ankara; 2011.

Kutub, Seyyid. *Fî Zılâli'l-Kur'an*; 10 cilt; Dünya Yayıncılık; İstanbul; 1980.

Mevdûdî, Ebu'l-A'lâ. *Tefhîmu'l-Kur'an*; 7 cilt; İnsan Yayınları; İstanbul; 1996.

Mutahhari, Murtaza. *Doğruların Öyküsü*; Önsöz Yayıncılık; İstanbul; 2020.

Mutahhari, Murtaza. *Kur'anî Araştırmalar*; Tûba Yayınları; İstanbul; 1996.

Namlı, Tuncer. *Kur'an Aydınlığı Kronolojik Kur'an Meali*; Fecr Yayınları; Ankara; 2015.

Öz, Mustafa (Çeviren). *İmam-ı Azam'ın Beş Eseri*; Kalem Yayıncılık; İstanbul; 1981.

Özkan,ERCÜMEND. *İnanmak ve Yaşamak*; Anlam Yayınları; Ankara; 1995.

Sâbık, Seyyid. *Fikhu's-Sünne*; 4 cilt; Pınar Yayınları; İstanbul; 1990.

Sarıçam, İbrahim. *Hız Muhammed ve Evrensel Mesajı*; Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları; Ankara; 2021.

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi; TDV Yayınları; İstanbul; 1988-2013.

Ulvan, Abdullah Nâsîh. *İslam'da Aile Eğitimi*; 2 cilt; Çeviren: Celal Yıldırım; Uysal Kitabevi; Konya; 1984.

Ünal, Ali. *Kur'an'da Temel Kavramlar*; Beyan Yayınları; İstanbul; 1986.

Vatandaş, Celaleddin. *Hz. Muhammed'in Hayatı ve İslam Daveti*; 2 cilt; Pınar Yayınları; 2009

Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi. *Hak Dini Kur'an Dili*; 6 Cilt; Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları; İstanbul; 2021.

Yoksulluk, Sebepleri ve Çareleri (Sempozyum); İnfak Vakfı Yayınları; Ankara; 2006.

Zebîdî, Zeynüddin Ahmed b. Ahmed b. Abdillatîf. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi*; 11 cilt; Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları; Ankara; 1980.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1663

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1000

Kitap Adı : İlmî Tefsir Hareketi

Alt Başlık : Kur'an'ın Bilimsel Verilerle Yorumu ve Yorumcuları

Book Title : The Scientific Tafsir Movement

Subtitle : Interpretation of the Qur'an through Scientific Data and Its Commentators

ISBN : 978-625-5576-53-8

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576538

Yazar | Author: Celal Kırca | orcid.org/0000-0002-4668-2743

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 288 (xxx + 258)

Yayın Tarihi | Publication Date: Ağustos | August 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAM2 - İslami ilahiyat | Islam: theology

BISAC: REL006202 - Din / İslam / Kuran ve Yorumu | Religion / Islam / Koran & Commentary

THEMA: QRAM2 - İslam ilahiyatı | Islam: theology

LC Classification: BP134 - Kur'an-Yorum ve eleştiri | Koran-Criticism, interpretation, etc.

DEWEY: 297.1226 - Kur'an yorumu | Koran commentary

WoS Category: N/A - Din | Religion

Scopus Subject Areas: 1202 - Din ve Teoloji | Religious Studies

Atf Bilgisi | Cite as: Kırca, Celal. *İlmî Tefsir Hareketi: Kur'an'ın Bilimsel Verilerle Yorumu ve Yorumcuları*. FCR Yayın Ltd., 2025.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

BİBLİYOGRAFYA

- Abdülbâkî, Muhammed Fu'âd, *el-Mu'cemü'l-Müfehres li Elfâzı'l-Kur'âni'l-Kerîm*, Metâbi'uş-Şa'b, 1378 h.
- Abdülhamîd, Muhsin, *el-'Âlûsî Müfessiran*, Bağdat 1388/1969.
- Abdülhamîd, Muhsin, *İslâma Yönelen Yıkıcı Hareketler (Bâbîlik ve Bahâîliğin İcyüzü)*, trc. M. Saim Yeprem, Haşan Güleç, Ankara 1973.
- Adivar, A. Adnan, *Tarih Boyunca ilim ve Din (I-II)*, İstanbul 1944.
- Ahmed Emîn, *Fecru'l-İslâm*, Beyrut 1969, (10. baskı).
- Ahmed Emîn, *Zu'amâu'l-İslâh fi'l-Asri'l-Hadîs*, Beyrut, trs.
- Ahmed Mahir, *Mu'cizât-ı Kur'âniyye*, İstanbul 1328 h.
- Ahmed Midhat, *İslâm ve Ulâm (Niza-ı ilim ve Din içinde)*, Dersaadet 1313.
- Ahmed Muhtar Paşa (Gazi), *Serâiru'l-Kur'ân*, İstanbul 1336/1918.
- Akman Toygar, "Evrenin Varoluşu", *Bilim ve Teknik Dergisi*, Eylül 1972, c. V, Sayı: 58.
- Akman Toygar, "Yıldızların Doğumu", *Bilim ve Teknik Dergisi*, Temmuz 1975, c. VIII, Sayı: 92.
- Akarsu, Bedia, *Felsefe Terimleri Sözlüğü*, Ankara 1975.
- Alsan, Selçuk, "Gönüllü Çılgınlık, Alkolizm", *Bilim ve Teknik Dergisi*, Temmuz 1977, c. X, Sayı: 116.
- el-'Âlûsî, Ebu'l-Fadl Şihâbu'd-Dîn es-Seyyid Mahmud (1217-1270/1802-1854), *Rûhu'l-Meânî*, Bulak, (Mısır) 1301 h., (1-V. ciltler).
- Aster, Ernst Von, *Bilgi Teorisi ve Mantık*, trc. Macit Gökberk, İstanbul 1972, 2. baskı.
- Atay, Hüseyin, "Modern İlim ve Kur'an-ı Kerim İlişkisinde Metod", *Diyanet Dergisi*, c. XVIII, Sayı: 5, Ankara 1979.

- Atay, Hüseyin, “Memleketimizde İlim ve Din Anlayışı Üzerine”, *Ankara Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c. XVII, Ankara 1969.
- Ateş, Süleyman, *Sülemî ve Tasavvufî Tefsiri*, İstanbul 1969.
- Ateş, Süleyman, *Yüce Kur’ân’ın Çağdaş Tefsiri*, İstanbul 1990-1991 (1-XI).
- Aynî, Mehmed Ali, “Kur’an Nedir?” *Sebiliirreşat Mecmuası*, c. 24, Sayı: 622, İstanbul 1343.
- el-Bağdâdî, el-İmam Ebû Mansûr Abdulkâhir b. Tâhir Muhammed (ö. 429 h./1037 m.), *el-Fark Beyne’l-Fırak*, Kahire 1948.
- el-Bağdâdî, Alâuddin Ali b. Muhammed b. İbrahim (678-741/1279-1340), *Lübâbu’t-Te’vîl fî Meânî’t-Tenzîl (Tefsîru’l-Hâzin)*, Beyrut, trs., Dâru’l Ma’rife, (I-IV).
- Bâki, Halûk Nur, *Sonsuz Nur*, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1960.
- Balaban, M. Rahmi, *İlim-Ahlâk-İman*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 4. Baskı, Ankara 1974.
- Baljon, J. M. S., *Modern Müslim Koran Interpretation*, Leiden 1968.
- Baljon, J. M. S., *The Reforms and Religious Ideas of Sir Sayyid Ahmed Khan*, E. J. Brill, Leiden 1949.
- Bammat, Haydar, *İslâmiyetin Manevî ve Kültürel Değerleri*, trc. Bahadır Dülger, Ankara 1963.
- Barnett, Lincoln, *Evren ve Einstein*, trc. Nail Bezel, Varlık Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul 1976.
- Barthold, W., *İslâm Medeniyeti Tarihi*, Geniş izah, düzeltme ve ilavelerle trc. M. Fuat Köprülü, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 3. Baskı, Ankara 1973,
- Başgil, Ali Fuad, *Din ve Lâiklik*, İstanbul 1962, 2. Baskı.
- Bayet, Albert, *Dine Karşı Düşüncenin Tarihi*, trc. Cemal Süreya, Varlık Yayınevi, İstanbul 1970.
- Baysuh, M. Cavid, “Muhtar Paşa, (Gazî Ahmed Muhtar)”, *İslâm Ansiklopedisi*, VIII, 2. Baskı, İstanbul 1971.

- Bayur, Hikmet, *Türk İnkılâp Tarihi*, Ankara 1952.
- el-Behiyy, Muhammed, *el-Fikru'l-İslâmiyyi'l-Hadîs*, Beyrut 1970.
- el-Behiyy, Muhammed, *İslâm Düşüncesinin İlâhî Tarafı*, trc. Fuad Sezgin, İstanbul 1948.
- Berkes, Niyazi, *İslâmlık, Ulusçuluk, Sosyalizm*, Bilgi Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul 1975.
- Beyânü'l-Hak Mecmuası*, c. IV, Sayı: 79, İstanbul 1326/1908.
- el-Beydâvî, Nâsiruddîn 'Ömer (ö. 685/1283), *Envârü't-Tenzîl ve Esrârü't-Te'vîl*, Mısır 1388/1968, (I-II).
- Bilim ve Teknik Dergisi*, Temmuz 1974, c. 7, Sayı: 80; Ağustos 1974, c. 7, Sayı: 81.
- Bilmen, Ömer Nasuhî, *Büyük Tefsir Tarihi (Tabakâtü'l-Müfessirîn)* (I-II), Bilmen Yayınevi, İstanbul 1974.
- Binnebî, Malik, *Kur'ân-ı Kerîm Mucizesi*, trc. Ergun Göze, Yağmur Yayınevi, İstanbul 1969.
- Boutroux, Emile, *el-'İlmü ve'd-Dînu fî'l-Felsefeti'l-Mu'âsıra*, Arapçaya trc. Ahmed Fuâd el-Ehvânî, Kahire 1973.
- Britannica Junior*, Chicago 1943, 1. cildi. (I-XII) BS.CS (Biological Sciences Curriculum Stüdy).
- el-Buhârî, Muhammed İbn İsmail İbn İbrâhîm İbn el-Muğîre (ö. 256), *Câmiü's-Sahîh*, İstanbul 1979, Ofset, el-Mektebetü'l-İslâmî (I-IV).
- Bucaille, Maurice, *La Bible le Coran et la Ceince (Müspet İlim Yönünden Tevrat, İnciller ve Kur'an)*, trc. Mehmet Ali Sönmez, Akın Basımevi, Konya 1979.
- Carrel, Alexis, *İnsan Bu Meçhûl*, trc. Vedat B. Nazikoğlu, İstanbul 1959.
- Carrel, Alexis, *İnsanlar Uyanın*, trc. Leylâ Yazıcıoğlu, İstanbul 1959.
- el-Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Ali, (ö. 370/980), *Ahkâmu'l-Kur'ân, Dâru'l-Kitâbi'l-Arabiyye*, (I-III), Beyrut, trs.
- C. B. ve J. R., *Sosyolojinin Unsurları*, trc. Kâzım Nâmi Duru, İstanbul 1975.

- el-Cemel, eş-Şeyh Süleyman, *Hâşiyetü'l-Cemel ale'l-Celâleyn*, Beyrut, trs., (I-IV).
- Cerrahoğlu, İsmail, *Tefsir Usûlü*, Ankara 1976.
- Cerrahoğlu, İsmail, "Fahrüddin er-Râzî ve Tefsiri", *Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Dergisi*, 2. Sayı, Ankara 1977.
- Cevherî, Tantâvî (ö. 1358/1940), *el-Cevâhir fî Tefsîri'l-Kur'ân*, Mısır 1350/1931, (I-XXVI).
- Chandler, T. J., "Atmosferin Yapısı", trc. Taşkın Tuna, *Bilim ve Teknik Dergisi*, Nisan 1972, Ankara, c. 5, Sayı: 53.
- el-Cisr, Hüseyin, *Risâle-i Hamîdiyye*, trc. Manastırlı İsmâil Hakkı, Sad. Ahmet Gül, Bahar Yayınevi, İstanbul 1973.
- Compton's Pictured Encyclop&dia*, Chicago 1951, 1. cildi, (I-XV).
- Coşkun, Ahmet, *Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsü Tefsir Notları*, Kayseri, trs.
- Curci Zeydân, *Medeniyet-i İslâmiye Tarihi*, trc. Zeki Megâmiz, İstanbul 1328-1330, (I-V).
- Çantay, Haşan Basri, *Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm*, İstanbul 1962, (I-III).
- Çâviş, Abdülaziz, *Anglikan Kilisesine Cevap*, trc. Mehmet Akif, Sad. Süleyman Ateş, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2. Baskı, Ankara 1975.
- Çâviş, Abdülaziz, *Tefsîru Esrâri'l-Kur'ân* (1. cüz), Matbaatu'l-Hidâye, İstanbul 1331 h.
- Çubukçu, İbrahim Âgâh, "İslâm Müelliflerine Göre İlimlerin Taksimi ve Bunlar Arasında Gazâlî'nin Yeri", *Ankara Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c. VII, Ankara 1960.
- ed-Dârimî, Ebû Muhammed 'Abdullah İbn Abdîrrahmân (ö. 255 h.), *Sünenü'd-Dârimî*, Dımaşk 1349 h. (I-II).
- Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, 2. Ofset baskı, Ankara 1970.
- Draper, J.V., *Niza-ı İlim ve Din*, trc. Ahmet Mithat, Dersaadet 1313 h. (I-IV).

- Draz, Muhammed Abdullah, *Initiation au koran*, Edition al-Maaref Le Caire, 1949.
- Draz, Muhammed, *Dirâsâtü'l-İslâmiyye*, Kuveyt 1393 h. 1973 m.
- Dudley, H.C., “Esir”, *Science Digest*’ten çev. Abdullah Çaltılılar, *Bilim ve Teknik Dergisi*, Mart 1977, Ankara, c. X, Sayı: 112, .
- Ebû Hayyân, Muhammed b. Yûsuf b. Ali b. Yûsuf b. Hayyân el-Endelûsî, (ö. 745/1345), *el-Bahru'l-Muhît*, Riyad 1329 h., I. cildi. (I-VIII).
- Ebû's-Suûd, Mehmed b. Muhyi'd-Din Mehmed b. Mustafa el-imâdî, (ö. 982/1574), *İrşâdu'l-'Akli's-Selîm ilâ Mezâyâ'l-Kur'âni'l-Kerîm (Tefsîru Ebî's-Su'ûd)*, Beyrut, trs., (I-IX).
- Ebû Zehra, Muhammed, *İslâmda Siyâsî ve İtikâdî Mezhepler Tarihi*, trc. Ethem Ruhi Fırlalı, Osman Eskicioğlu, I. Baskı, Yağmur Yayınevi, İstanbul 1970.
- Ebû Zehra, Muhammed, *İslâmda Fıkhî Mezhepler Tarihi*, trc. Abdülkadir Şener, Ankara 1968. I. cildi. (I-IV).
- Einstein, Albert, *İzâfiyet Teorisi*, trc. Nihat Fındıklı, 2. Baskı, İstanbul 1976.
- The Encyclopedia Britannica*, Cambridge 1911, XXV. Cildi, (1-XXIX).
- Elias A. Elias and Ed. E. Elias, *el-Kâmusu'l-'Asrî (Modern Dictionary) Arabic-English*, IX. Baskı, Cairo 1965.
- Elmalılı, Muhammed Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'ân Dili*, Matbaa-i Ebüzziyâ, İstanbul 1935.
- Ersoy, Mehmet Âkif, *Safahat*, 3. Baskı, İstanbul 1950.
- Ertuğrul, İsmail Fennî, *Hakikat Nurları*, İstanbul 1949.
- el-Fendî, Muhammed Cemâluddin, *Allah ve'l-Kevn*, el-Hey'etü'l-Mısriyyetü'l-Âmme, Mısır 1976.
- Framer, Hans, *İçtimâî Nazariyeler Tarihi*, trc. Tâhir Çağatay, Ankara 1977.
- Gamow, George, *The Creation of the Universe (Kâinatın Yaradılışı)*, trc. Toygar Akman, Ankara 1961.

Gamow, George, *Bir İki Üç... Sonsuz*, trc. Cemil Ağar, İstanbul 1964.

el-Gavâbî, Hâmid, *Beyne't-Tıb ve'l-İslâm*, Kahire 1967.

Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed İbn Muhammed (ö. 505/1111), *Cevâhiru'l-Kur'ân*, yazma, Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya, No. 1753.

Gazzâlî, *el-Munkizu mine'd-Dalâl*, İstanbul 1287 h.

Gazzâlî, *el-Mustasfâ min İlmî'l-Usûl*, Mısır 1322 h., I. Cildi, (I-II).

Gazzâlî, *İhyâü Uîûmi'd-Dîn*, Dâru'l-Mârife, Beyrut, trs., (Bu baskının sayfa altlarında el-'İrâkî'nin *el-Muğnâ an Hamli'l-Esfâr* adlı *İhyâ'*'nın hadislerini tahrir eden eseri bulunmaktadır, (I -IV)).

Gazzâlî, *Tehâfütü'l-Felâsife*, thk. Süleyman Dünya, Dâru'l-Ma'ârif, IV. Baskı, Mısır, trs.

Goldziher, I. (ö. 1921), *Mezâhibü't-Tefsiri'l-İslâmî*, Ta'rîb: Abdülhalîm en-Neccâr, Kahire 1374/1955

el-Hadîd, Mustafa Mahmud et-Tayr, *İtticâhu't-Tefsîr fi'l 'Asri'l-Hadîs*, Mısır 1973.

Hallâf, Abdülvehhâb, *İslâm Hukuk Felsefesi*, trc. Hüseyin Atay, Ankara 1973, Atay'ın dipnotu.

el-Hamevî, Şihâbüddin Ebû Abdillâh Ya'kût İbn Abdillâh er-Rûmî el-Bağdâdî (574-626/1178- 1229), *Mu'cemü'l-Buldân*, Beyrut 1376, (i-V).

Hân, Sıddîk Hasan, *Fethu'l-Beyân fî Mekâsıdî'l-Kur'ân*, Kahire 1965, (I-X).

Hanefi, Ahmed, *et-Tefsîru'l-İlmî li Âyâtî'l-Kevniyye fi'l-Kur'ân*, Dâru'l Maârif, Mısır 1960.

Harpûtî, Abdüllatif, *Tenkîhu'l-Kelâm*, Dersaadet 1330 h.

Harpûtî, Abdüllatif, "Astronomi ve Din", Haz. Bekir Topaloğlu, *Diyanet Dergisi*, Kasım- Aralık 1974, c. XIII, Sayı: 6.

el-Heysemî, Nûru'd-Dîn 'Alî İbn Ebî Bekr (ö. 807), *Mecma'u'z-Zevâld ve Menba'u'l-Fevâld*, Beyrut 1967.

- Huart, CL., “Bâb”, *İslam Ansiklopedisi*, II. Cilt, 2. Baskı, İstanbul 1971.
- el-Hudârî, Muhammed, *Târîhu't-Teşrî'ül-İslâmî (İslam Hukuk Tarihi)*, trc. Haydar Hatiboğlu, İstanbul 1974.
- el-Hûlî, Emîn, “et-Tefsîr” maddesi, *Dâiratu'l-Ma'ârifü'l-İslâmî*, V. cilt.
- el-Hûlî, Emîn, *et-Tefsîr Meâlimü Hayâtihî ve Menhecuhu'l-Yevm*, Mısır 1944.
- Hunke, Sigrid, *Avrupa Üzerine Doğan İslâm Güneşi*, trc. Servet Sezgin, İstanbul 1975.
- İbn Abbâs, *Tenvîru'l-Mikbâs min Tefsîri İbn Abbâs, Mecme'u't-Tefâsîr* içinde, el-Matbaatü'l-Âmine (İstanbul) 1318 h. I. baskısından ofset, Çağrı Yayınları, (I-VI), İstanbul 1979/1399.
- İbn Bâz, Abdülazîz b. Abdullah, *Edilletü'n-Nakliyye ve'l-Hissiyye alâ Cereyânî'ş-Şemsi ve Süküni'l-A'rz*, Medine 1395 h.
- İbn Cezzî, Muhammed b. Ahmed, *Kitâbu't-Teshîl li Ulûmi't-Tenzîl*, Beyrut 1973/1393, (I-IV).
- İbn Haldûn, *Mukaddime*, trc. Zakır Kadiri Ugan, Ankara 1954-1957.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ İsmâil (ö. 774 h.), *Tefsîru'l-Kur'âni'l-'Azîm (Tefsîru'l-İbn Kesîr)* Mısır, trs., (I-IV).
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed İbn Yezîd el-Kazvînî (ö. 207-275 h.),
- Sünenü İbn Mâce*, thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî, Kahire 1952, (I-II).
- İbn Manzûr, Ebû'l-Fadl Cemâlu'd-Dîn Muhammed İbn Mükerrrem (ö. 711 h.), *Lisânu'l-'Arab*, Beyrut 1956, (I-XV).
- İbnu'l- Kayyim el-Cevziyye, Şemsü'd-Dîn Ebû 'Abdillâh Muhammed İbn Ebî Bekr (ö. 751), *et-Tıbbu'n-Nebevî*, Beyrut, trs.
- İbrahim Hakkı, Erzurumlu (ö. 1194), *Ma'rifetnâme*, Ahmed Kâmil Matbaası, İstanbul 1330/1912.

- İkbal, Muhammed, *The Reconstruction of Religious Thought in İslâm (İslâm'da Dinî Tefekkürün Yeniden Teşekkülü)*, trc. Sofî Huri, İstanbul 1964.
- el-İsfehânî, el-Hüseyn İbn Muhammed er-Râgıb (ö. 502 h.), *el-Müfredât fî Gârîbi'l-Kur'ân*, Mısır 1970.
- İsmail Hakkı, Milâslı, *Din-i İslâm ve Ulûm ve Fünûn*, Dersaadet 1327 h.
- Janet, Paul, Seailles, Gabriel, *Metâlib ve Mezâhib*, trc. Elmalılı M. Hamdi Yazır, İstanbul 1978.
- Jeans, Sir James, *Universe Around (Etrafımızdaki Kâinat)*, trc. S. M. Uzdilek, İstanbul 1950.
- Kahn, Fritz, *Tenasül Hayatımız*, trc. Dr. Feridun Frik, Cemil Cahit Cem, Türkiye Yayınevi, V. Baskı, İstanbul 1971.
- Kam, Ömer Ferit, *Dinî Felsefî Sohbetler*, Sad. Süleyman Hayri Bolay, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, trs.
- Kandehlevî, M. Yusuf, *Hayâtü's-Sahabe (Hadislerle Hz. Peygamber ve Esbabının Yaşadığı Müslümanlık)*, çev. Ahmet M. Büyükçınar, A. Ömer Tekin, Ö. Faruk Harman, İstanbul 1973, (I-VI).
- Karakoç, Sezai, *İslâm Toplumunun Ekonomik Strüktürü*, IV. Baskı, İstanbul 1977.
- Karal, Enver Ziya, *Osmanlı Tarihi*, Ankara 1970, (I-V).
- el-Karadavî, Yusuf, *Fakirlik Problemi Karşısında İslâm*, trc. Abdülvehhap Öztürk, Ankara 1975.
- el-Karadavî, Yusuf, “Kur'ân-ı Kerîm'in Özellikleri ve Meziyetleri”, trc. Yusuf Kılıç, *İslâm Medeniyeti Mecmuası*, Sayı: 5, İstanbul 1967.
- Kâtip Çelebi, Mustafa İbn 'Abdillah (Hâcî Halîfe) (ö. 1067), *Keşfu'z-Zünûn an-Esâmi'l-Kütüb ve'l-Fünûn*, M.E.B. Yayınları, II. Baskı, İstanbul 1971.
- Kâtip Çelebi, *Mîzânü'l-Hakk fî İhtiyârî'l-Ehakk*, Haz. Orhan Şaik Gökyay, M.E.B. Yayınları, İstanbul 1972.
- Kayalı, Halit, *İnsan Embriyolojisi*, İstanbul 1984.

- Kazvinî, Zekeriya, *Acâibu'l-Mahlûkât*, Yazma, Kayseri Râşit Efendi Kütüphanesi, No. 933.
- Kehhâle, Ömer Rıza, *Mu'cemu'l-Müellifîn*, Dımaşk 1960, (I-XV).
- Kerse, İlhan, *İnsan Embriyolojisine Giriş*, Hacettepe Yayınları, Ankara 1974.
- Kessel Neil, Walton Henry, *Alkolizm*, trc. Ender Gürol, İstanbul 1966.
- el-Kurtubî, Ebû 'Abdillâh Muhammed İbn Ahmed el-Ensârî, *el-Câmiü li Ahkâmi'l-Kur'ân (Tefsîru'l-Kurtubî)*, Beyrut, trs., (I-XX).
- Kolektif, *Modern Biyoloji (I-II)*, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1977.
- Kutub, Muhammed, *İslâm'a Göre İnsan Psikolojisi*, trc. Akif Nuri, İstanbul 1977.
- Kutub, Muhammed, *İslâm Düşüncesinde Sanat*, trc. Akif Nuri, İstanbul 1979.
- Kutub, Seyyid, *Fî Zılâli'l-Kur'ân*, Beyrut 1968, (I-XXX).
- Kutub, Seyyid, *el-'Adâletü'l-İçtimâiyyetü fi'l-İslâm*, Beyrut, trs.
- La Beaume, Jules, *Tafsîlu Âyâtü'l-Kur'âni'l-Hakîm*, Arapçaya trc. Muhammed Fuâd Abdülbâkî, Beyrut, trs.
- Lewis, Bernard, *Modern Türkiye'nin Doğuşu*, trc. Metin Kıratlı, Ankara 1970.
- Mehmet Arif, *Başımıza Gelenler*, Tercüman 1001 Temel Eser, 3. Cilt, Neşre Hazırlayan, M. Ertuğrul Düzdağ, İstanbul, trs.
- Mehmet Vehbi, Konyalı, *Ahkâm-ı Kur'âniyye*, Bahar Yayınevi, İstanbul 1966.
- Mengüşoğlu, Takiyettin, *Fenomenoloji ve Nicolai Hartman*, İstanbul 1976.
- el-Merâğî, Ahmed Mustafa, *Tefsîru'l-Merâğî*, III. Baskı, Beyrut 1974, (I-X).
- Mevlânâ Şibli, *Asr-ı Saadet*, trc. Ömer Rıza Doğrul, İstanbul 1973, (I-V).
- el-Mevdûdî, Ebû'l-A'lâ, *Üsûsü'l-İktisâd Beyne'l-İslami ve'n-Nüzûmî'l-Mu'âsıra*, Arapçaya trc. Muhammed 'Âsım el-Haddâd, II. Baskı, Lübnan 1967/1387.

Meydan Larousse Ansiklopedisi, (İlgili maddeler), (I-XII).

Mirza, Beşiruddin. Mahmud Ahmed, *Kur'ân-ı Kerîm'in Tetkikine Giriş*, trc. Şinasi Siber, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 1960.

Monsma, John Clover, *The Evidence of God In an Expanding Universe (Allah'a Yetecellâ fi 'Asri'l-İlm)*, Arapçaya trc. Dr. Abdülmecîd Serhan, II. Baskı, Kahire 1961.

Morrisson, A. Cressy, *Man Doest Not Stand Alone (İnsan, Kâinat ve Ötesi)*, trc. Bekir Topaloğlu, I. Baskı, Hareket Yayınları, İstanbul 1972.

Montaqu, Lady, *Türkiye Mektupları 1717-1718*, trc. Aysel Kurutluoğlu, Tercüman 1001 Temel Eser (12), İstanbul, trs.

Muhammed Reşîd Rızâ, *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Hakîm (Tefsîru'l-Menâr)*, Beyrut, trs., II. Baskı, (I-XI).

Muhyiddin-i Arabî, *Fusûsü'l Hikem*, trc. M. Nuri Gençosman, İstanbul Kitabevi, İstanbul 1971.

Munn, Norman N., *Psikoloji*, trc. Nahld Tendar, Ankara 1976.

Mustafa Sabrî, *İslâm'da Münakaşaya Hedef Olan Meseleler (Hakkında Cevaplar)*, Sad. Osman Nuri Gürsoy, Sebil Yayınevi, İstanbul 1974.

Mürüvve, Yûsuf, *el-Ulûmu't-Tabi'iyeti fi'l-Kur'ân*, Beyrut 1967.

Namık Kemal, *Renan Müdâfaanâmesi (İslâmiyet ve Maârif)*, Yay. M. Fuad köprülü, Millî Kültür Yayınları, Ankara 1962.

Na'na'a, Dr. Remzi, *Bide'u't-Tefâsîr fi'l Mâdî ve'l-Hâdır*, Amman 1970/1390.

en-Nesâî, Ebû 'Abdirrahmân Ahmed İbn 'Ali İbn Şu'ayb (ö. 303), *Sünenü'n-Nesâî*, (Suyûtî'nin şerhi ve Sindî'nin hâşiyesi ile birlikte), Beyrut, trs., (I-VIII).

en-Nesefî, Ebu'l-Berekât 'Abdullah İbn Ahmed İbn Mâhmûd (ö. 710), *Medâriku't-Tenzîl ve Hakâiku't-Te'vîl (Tefsîru'n-Nesefî)*, Beyrut, trs.

- Nevfel, Abdürrezzâk, *el-Kur'ân ve'l-İlmü'l-Hadîs*, II. Baskı, Mısır, trs.
- Nevfel, Abdürrezzâk, *Allah ve Modern İlim*, trc. Akif Nuri, Dâva Yayınları, İstanbul 1972.
- Nevfel, Abdürrezzâk, *İslâm ve Modern İlim*, trc. Hamit Eker, Sönmez Neşriyat A.Ş. Yayınları, İstanbul 1970.
- O'leary, De Lacy, *İslâm Düşüncesi ve Tarihteki Yeri*, trc. Hüseyin Yardaydın, Yaşar Kutluay, Ankara 1971.
- Opitz, Karl, *Die Medizin im Koran (Kuran'da Tababet)*, trc. Feridun Nafiz Uzluk, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınları, Sayı: 240, Ankara 1971.
- Öner, Necati, *Tanzimat'tan Sonra Türkiye'de İlim ve Mantık Anlayışı*, İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1967.
- Özyazıcı, Alparslan, *Hücreden İnsana*, İstanbul 1979.
- Pazarlı, Osman, *Din Psikolojisi*, I. Baskı, Remzi Kitabevi, İstanbul 1968.
- Petorak, İsmail, *Medikal Embriyoloji*, İstanbul 1986.
- er-Râfiî, Mustafa Sadık, *İ'câzu'l-Kur'ân*, VIII. Baskı, Mısır 1965/1384.
- er-Râzî, Fahrüddin (ö. 606 h.), *Mefâtihu'l-Gayb (Tefsîru'l-Kebîr)*, İstanbul 1308 h. (I-VIII), Tahran, trs., (I-XXXII).
- Resâilu İhvâni's-Safâ*, Beyrut, trs., (I- III).
- Risler, Jacques C., *Çağdaş İslâm Dünyası*, trc. Nihai Önel, Varlık Yayınları, İstanbul 1974.
- Russell, Bertrand, *Bilim ve Din*, trc. Hilmi Yavuz, Varlık Yayınları, İstanbul 1972.
- Russell, Bertrand, *İlimden Beklediklerimiz*, trc. A. Yakalıoğlu, Ankara 1957.
- Said Halim Paşa, *Buhranlarımız*, Tercüman 1001 Temel Eser, Sayı: 9, İstanbul, trs.
- Sâlih Zeki, *Âsâr-ı Bâkiye*, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1329 h., (I-II).

- Sartain, E. M., *Jalâl al-dîn al-Suyûtî Biography and Background*, Cambridge University Press, Cambridge 1975.
- es-Savvâf, Muhammed Mahmûd, *el-Mûslimûn ve 'İlmü'l-Felek*, Beyrut, trs.
- Schumpeter, Joseph A., *Kapitalizm, Sosyalizm ve Demokrasi*, (II *Sosyalizm ve Demokrasi*), trc. Rasin Tınaz, İstanbul 1967.
- Sena, Cemil, *Filozoflar Ansiklopedisi*, İstanbul 1974.
- Serkis, Yusuf Elban, *Mucemu'l-Matbu'âtî'l-'Arabiyye*, Mısır 1346/1928, (I-II).
- Songar, Ayhan, *Enerji ve Hayat*, İstanbul 1979.
- Sözer, Atılâ, *Ayet Nedir?*, Ankara 1978.
- Sözer, Şükrü, *Kur'an'da Müspet İlim*, Ankara 1964.
- Sözer, Şükrü, *Bor Konferansı*, Ankara 1968.
- Spitz, David, *Antidemokratik Düşünce Şekilleri*, trc. Şiar Yalçın, Millî Eğitim Basımevi, 1000 Temel Eser, 8, İstanbul 1969.
- Standring, Susan, *Gray's Anatomy*, Fortieth Edition, Churchill Livingstone, Elsevier 2008 UK.
- Subhî es-Sâlih, *Mebâhis fî Ulûmi'l-Kur'ân (Mebâhis)*, V. Baskı, Beyrut 1968.
- Subhî es-Sâlih, *Me'âlimu's-Şer'â'ti'l-İslâmiyye*, II. Baskı, Beyrut 1978.
- es-Suyûtî, Celâleddîn Abdürrahman İbn Ebî Bekr (ö. 911), el-Mahallî, Muhammed b. Ahmed, *Tefsîru'l-Celâleyn*, Dimaşk 1387 h.
- es-Suyûtî, Celâleddîn, *el-İtkân fî Ulûmi'l-Kur'ân*, (I-II), (Kenarında el-Bâkılânî'nin *İ'câzu'l-Kur'ân*'ı ile birlikte), Beyrut 1973.
- es-Suyûtî, Celâleddîn, *Kitabü't-Tehaddüs Bini'meti'llah*, thk. E. M. Sartain, Cairo 1975.
- Şehhâte, Abdullah Mahmûd, *Târîhu'l-Kur'ân ve't-Tefsîr*, Mısır 1972.

- eş-Şâtıbî, Ebû İshâk, İbn Mûsâ (ö. 790), *el-Muvâfakât fî Usûli's-Serî'a*, Mısır 1975, (I-III).
- eş-Şehristânî, Ebû'l-Feth Muhammed İbn Abdi'l-Kerîm, (I-V), (İbn Hazm'ın *el-Fasl fî'l-Milel ve'l-Ehvâi' ve'n-Nihal* adlı kitabının kenarında), Beyrut 1975/1395.
- eş-Şevkânî, Muhammed İbn Ali İbn Muhammed (ö. 1250 h.), *Fethu'l-Kadîr min 'İlmi't-Tefsîr*, Lübnan, trs., (I-V).
- Tabbâra, Afif Abdülfettâh, *Rûhu'd-Dîni'l-İslâmî*, VII. Baskı, Beyrut 1966.
- et-Taberî, Muhammed İbn Cerîr, *Câmi'u'l-Beyân an Te'vîli 'Âyi'l-Kur'ân (Tefsîru't-Taberî)*, Mısır 1373/1954, (I-XXX).
- et-Tavîl, Dr. Nebîl, *Ehâdîs fî's-Sihha*, Dımaşk, trs.
- Taylan, Necip, *İlim-Din ilişkileri, Sahaları, Sınırları*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1979.
- Tevrat, (Kitab-ı Mukaddes Eski ve Yeni Ahit), İstanbul 1976.
- et-Tirmizî, Ebû 'İsâ Muhammed İbn 'İsâ İbn Sevre (ö. 279 h.), *Sünenü't-Tirmizî*, thk. Ahmed Muhammed Şâkir, el-Mektebetü'l-İslâmiyye, trs.
- Turan, Osman, *Selçuklular Tarihi ve Türk-İslâm Medeniyeti*, II. Baskı, Turan Neşriyat, İstanbul 1969.
- Turhan, Mümtaz, *Garplılaşmanın Neresindeyiz?*, IV. Baskı, Yağmur Yayınevi, İstanbul 1967.
- Türk Ansiklopedisi* (İlgili Maddeler), İstanbul 1964.
- et-Türkî, Beşîr, *Lillâhi'l-İlm*, Tunus 1979/1399.
- Unat, Ekrem Kadri, *Bulaşıcı Hastalıklarla Savaş ve İslâm Dini*, İlim Yayma Cemiyeti Neşriyatı, İstanbul, 1975.
- Unur, Erdoğan ve arkadaşları, *Anatomi*, Kayseri 2022.
- Ülken, Hilmi Ziya, *Uyanış Devrinde Tercümenin Rolü*, İstanbul 1935.
- Ülken, Hilmi Ziya, *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi*, İstanbul 1966, (I-II).
- Ülken, Hilmi Ziya, *Felsefeye Giriş*, Ankara 1958, (I-II).

Ülken, Hilmi Ziya, *İlm Felsefesi*, Başnur Matbaası, İstanbul 1969, 1. cilt.

Vahîdüddîn Hân, *el-İslâmu Yetehaddâ*, Ta'rîb, Zaferulislâm Hân, Tahkîk, Addüssabûr Şâhîn, I. Baskı, Beyrut 1970/1390.

Vecdi, Muhammed Ferîd, *el-İslâm fî 'Asri'l-İlm*, III. Baskı, Beyrut 1967/1386.

Yurdaydın, Hüseyin Gazi, *İslâm Tarihi Dersleri*, Ankara 1971.

ez-Zehebî, Muhammed Hüseyin, *et-Tefsîr ve'l-Müfessirûn*, I. Baskı, Kahire 1381/1961, (I-III).

ez-Zemahşerî, Mahmûd b. Ömer (ö. 538 h.), *el-Keşşâf an Hakâiki't-Tenzîl ve 'Uyuni'l-E'kâvîl*, Mısır 1354/1935, (I-IV).

ez-Zürkânî, Muhammed Abdülazîm, *Menâhilu'l-İrfân fî Ulûmi'l-Kur'ân*, Beyrut, trs., (I-II).

ez-Zerkeşî, Bedruddîn Muhammed b. Abdillâh, *el-Burhân fî 'Ulûmi'l-Kur'ân*, thk. Muhammed Ebû'l-Fadl İbrâhîm, Beyrut 1972, (I-IV).

ez-Ziriklî, Hayreddîn, *el-A'lâm*, et-Tabatu's-Saniye.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1672

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1004

Kitap Adı: İslâm Tarihi Araştırmaları ve Yazımında Usûl

Book Title: Methodology in Islamic History Research and Writing

ISBN: 978-625-5576-59-0

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576590

Yazar | Author: Mustafa Özkan | orcid.org/0000-0001-6134-4518

Kurum | Institution: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

ROR ID: ror.org/05ryemn72

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 197 (vii + 185)

Yayın Tarihi | Publication Date: Eylül | September 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAM2 - İslâm | Islam

BISAC: REL037010 - İslâm / Genel | Religion / Islam / General

THEMA: QRAM - İslâm | Islam

LC Classification: BP160–BP190 - İslâm Tarihi | Islam – History

DEWEY: 297.09 - İslâm tarihi | Islam – History

WoS Category: Religion | Din

WoS Citation Topics Meso: 6.11 - Eğitim ve Eğitim Araştırmaları |

Education & Educational Research

WoS Citation Topics Micro: 6.11.2221 - Tarih Eğitimi | History Education

Scopus Subject Areas: 1202 - Tarih | History

Atıf Bilgisi | Cite as: Özkan, Mustafa. *İslâm Tarihi Araştırmaları ve Yazımında Usûl*. Ankara: FCR Yayın Ltd., 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

BİBLİYOGRAFYA

- Abdurrezzâk es-Sem'ânî. *el-Musannef*. thk. Habîburrahman el-A'zamî. 11 Cilt, Beyrut: el-Meclisü'l-İlmî, 1972.
- Adalıoğlu, Hasan Hüseyin. "Siyâsetnâme". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 37/304-306. İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2009.
- Akyüzoğlu, İlyas. *İbn-i Miskeveyh ve Tarih Anlayışı*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Enstitüsü, Doktora Tezi, 2003.
- Algül, Hüseyin. "Haram Aylar". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/105-106. İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1997.
- Apak, Âdem. *Ana Hatlarıyla İslâm Tarihi 1*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 16. Baskı, 2016.
- AYBÜ İlahiyat Fakültesi. "Bilimsel Makale Yazım Eğitimi AYBÜ İlahiyat 1. Oturum". YouTube. Yayın Tarihi 12 Kasım 2023. <https://www.youtube.com/watch?v=CYk8ytFBeQ0>
- Aycan, İrfan. "İslâm Tarihinin Kaynaklarıyla İlgili Problemler ve Çözümüne İlişkin Bazı Düşünceler". *İslâmi İlimlerde Metodoloji (Usûl) Mes'elesi*. 2/878-890. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2005.
- Azimli, Mehmet. *Siyeri Farklı Okumak II*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2009.
- Bağcı, Hacı Musa. *Beşer Olarak Hz. Peygamber*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2010.
- Bahşel, Ebü'l-Hasen Eslem b. Sehl b. Selm er-Rezzâz el-Vâsîfî. *Târîhu Vâsıt*. thk. Korkis Avvad. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, 1986.
- Bariş, Mustafa Necati. "Siyer Yazıcılığının Doğuşuna Etki Eden Faktörler". *Eşsiz Rehber Hazreti Muhammed ve Asr-ı Saâdet - Konulu Siyer*. ed. Eyüp Baş vd. 1/45-49. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2025.

- Baş, Eyüp. “Tarih İlmi”. *Tarihte Müslümanlar*. ed. Mehmet Özdemir-Mustafa Necati Barış. 1/138-141. Ankara: Otto Yayınları, 2020.
- , *İslâm Tarihi El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları, 2012.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu'fî. *el-Câmi'u's-sahîh*. thk.-nşr. Muhibbüddin el-Hatîb-Muhammed Fuâd Abdülbâkî-Kusay Muhibbüddin el-Hatîb. 4 cilt. Kahire: Matbaatü's-Selefiyye, 1980.
- Bulut, Halil İbrahim. “Mucize”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/348-351. İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2020.
- Demircan, Adnan. “Câhiliye Araplarında Kız Çocuklarını Gömerek Öldürme Âdeti”. *İstem* 3/9-29 (2004), 442-460.
- , *Tarih ve Tarihçi*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2016.
- Demirci, Mustafa. *İslâm'ın Dört Çağı -Bir Dönemlendirme Denemesi*. Konya: Çizgi Yayınevi, 2011.
- Duman, Abdullah. “Bîrûnî: İlmî Kişiliği, Tarih Anlayışı ve Yöntemi”. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi/Journal of Turkish World Studies* 10/2 (2010), 19-38.
- Ebû Dâvûd, Süleyman b. el-Eş'as es-Sicistânî. *Sinenu Ebî Dâvûd*. thk. Muhammed Nâsirüddîn el-Albânî. Riyad: Mektebetü'l-Meârif, 2003.
- el-Bağdâdî, Ebû Mansûr Abdülkâhir b. Tâhir b. Muhammed et-Temîmî. *el-Fark Beyne'l-Fırak*. Kahire: Mektebetu İbn Sina, 1988.
- Fayda, Mustafa. “Siyer ve Megâzî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 37/319-324. İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2009.
- , *Allah'ın Emriyle Siyer Başlar -Siyer Yazımında İlkeler-*. İstanbul: Siyer Yayınları, 2022.
- Gibb, Hamilton A. R. *İslâm Medeniyeti Üzerine Araştırmalar*. çev. Kadir Durak vd. İstanbul: Endülüs Yayınları, 1991.

- Gökbulut, Hasan. “Kâfiyeci”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/154-155. İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2001.
- Hatipoğlu, İbrahim. “El-Mu’cemü’l-Müfehres li’l-Elfâzi’l-Hadîsi’n-Nebevî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/346-347. Ankara, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2020.
- Hizmetli, Sabri. *İslâm Tarihçiliği Üzerine*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1991.
- , *İslâm Tarihi*. Ankara: Yeni Çizgi Yayınları, 1995.
- İbn Haldûn, Ebû Zeyd Veliyyüddîn Abdurrahmân b. Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Hasen el-Hadramî el-Mağribî et-Tûnisî. *Mukaddime*. 2 Cilt. Dımaşk: Dâru Ya’rûb, 2004.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Abdülmelik. *es-Sîretü’n-Nebeviyye*. thk. Ömer Abdüsselam Tedmürî. 4 cilt. Beyrut: Dâru’l-Kitâbil-Arabî, 3. Baskı, 1990.
- İbn İshâk, Ebû Abdillâh Muhammed b. İshâk b. Yesâr. *Kitâbü’s-Siyer ve’l-meğâzî*. thk. Süheyl Zekkâr. Beyrut: Dâru’l-Fikr, 1978.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd. *es-Sünen*. tsh. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. Kahire: Dâru İhyâi’l-Kütübi’l-Arabiyye, 1918.
- İbn Manzûr, Muhammed b. Mükrim, *Lisanü’l-Arab*. 15 Cilt, Beyrut: Dâru Sadr, t.y.
- İbn Miskeveyh, Ebû Alî Ahmed b. Muhammed b. Ya’kûb b. Miskeveyh el-Hâzin. *Tecâribü’l-ümmem ve Teâkibu’l-himem*. Beyrut: Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, 2003.
- İbn Sa’d. Ebû Abdillâh Muhammed b. Sa’d b. Menî’. *Tabakâtü’l-Kübrâ* 1-11 Cilt. Kahire: Mektebetu’l-Hancî, 2001.
- İbnü’l-Esîr, Ebû’l-Hasen İzzüddîn Alî b. Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî. *el-Kâmil fi’t-târih*. thk. Ebü’l-Fidâ Abdullah el-Kâdî. 11 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1987.
- Kâdî İyâz. *eş-Şifâ*. Beyrut, 2000.

- Kâfiyeci. *el-Muhtasar fî İlmi't-Târih*. Beyrut, 1990.
- Kaya, Remzi. “Kur’ân-ı Kerim Kıssaları ve Düşündürdükleri”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 2/31-58. 2002.
- Kurt, Hasan. “Taberî’nin Tarih Anlayışı”. *İslâmî İlimler Dergisi*. 3/89-103. 2008.
- Kütükoğlu, Mübahat S. *Tarih Araştırmalarında Usûl*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1990.
- Müslim b. el-Haccâc, Ebû'l-Hüseyn el-Kuşeyrî en-Neysâbü'rî. *Sa-hih-i Müslim*. nşr. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. 5 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1991.
- Oku Okut Akademi. “Bildiri / Tebliğ Hazırlanması: Bildiri Nedir, Nasıl Hazırlanır, Bildiri Özeti Nasıl Yazılır?”. *YouTube*. Yayın Tarihi 23 Temmuz 2023. <https://www.youtube.com/watch?v=8vGXVb5SrIU>
- Öz, Şaban. *İlk Siyer Kaynakları ve Müellifleri*. İstanbul: İsar Yayınları, 2008.
- , *İslâm Tarihi Metodolojisi*. İstanbul: Endülüş Yayınları, 2017.
- Özdemir, Mehmet-Erşahin, Seyfettin. “İslâm Tarihi Araştırmalarında Yöntemle İlgili Bazı Mülâhazalar”. *İslâmî İlimlerde Metodoloji (Usûl) Mes’esi*. ed. Kollektif. 2/914-944. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2005.
- Özervarlı, Mehmet Said. “Hârikulâde”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/181-183. İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1997.
- Özkan, Mustafa. “İbnü'l-Esîr el-Cezerî’nin Hayatı ve Tarihçiliği”. *Uluslararası Şırnak ve Çevresi Sempozyumu*. ed. M. Nesim Doru 222-228. Şırnak: Şırnak Üniversitesi Yayınları, 2010.
- , “İrhâsâtla İlgili Rivâyetlerin Metin ve Anlam Açısından Değerlendirilmesi”. *Şırnak İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/13 (Eylül 2016), 23-41.

- , "Kur'ân Kıssalarının İslâm Tarihi Öğretimi Açısından Referans Olabilirliği Üzerine". *Marife Dergisi* 10/3 (Aralık 2010), 91-113.
- , "Tarihin Öznesinin Tespitinde, Kur'ân'ın Tarih İlmine Katkısı/Kaynaklığı Üzerine -Bedir Savaşı Örneği- ." *İSTEM* 16 (2010), 19-33.
- , "Mâverdi'nin Hilafet Nazariyesinin Siyaset Felsefesi Açısından Değerlendirilmesi". *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* (2017), 85-99.
- Özsoy, Ömer. *Sünnetullah*. Ankara: Fecr Yayınları, 1999.
- Sarıçam, İbrahim. "İslâm Tarihinin Kaynaklarıyla İlgili Problemler ve Çözümüne İlişkin Bazı Düşünceler". *İslâmî İlimlerde Metodoloji (Usûl) Mes'elesi*. ed. Kollektif. 2/891-904. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2005.
- , *Hız. Muhammed ve Evrensel Mesajı*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2004.
- - Özdemir, Mehmet. *İslâm Tarihine Giriş* (Yayınlanmamış Ders Notları).
- Sehâvî, Ebü'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed b. Abdurrahmân b. Muhammed. *el-İlân bi't-Tevbûh li-Men Zemme Ehle't-Târîh*. Beyrut, t.y.
- Söylemez, Mahfuz. "Klasik Dönem İslâm Tarihçilerinin Tarih Anlayışı". *İslâmî İlimler Dergisi* 3/25-27. Çorum, 2008.
- Suyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî es-Süyûtî eş-Şâfiî. *Târîhu'l-Hulefâ*. Katar: 2. Basım, 2013.
- Süheylî, Abdurrahman b. Abdullah. *er-Ravdu'l-Unuf*. 3 cilt. Mısır: 1914.
- Şeker, Mehmet. "Neden İslâm Tarihi?", *İstem* 2 (Aralık 2003), 69-76.
- Şeşen, Ramazan. *Müslümanlarda Tarih-Coğrafya Yazıcılığı*. İstanbul: İsar Yayınları, 1998.

- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd. *Târîhu't-Taberî Târîhu'r-rusûl ve'l-mülûk*. thk. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrâhim. 11 Cilt. Kahire: Dâru'l-Meârif, 2. Basım, 1967.
- Tirmizî, Ebû Îsâ Muhammed b. Îsâ b. Sevre. *el-Câmi'ü'l-kebir*. thk. Beşşar Avvad Ma'ruf. 6 cilt. Beyrut: Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, 2. Baskı, 1998.
- Togan, A. Zeki Velidi. *Tarihte Usûl*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1969.
- Tomar, Cengiz. "Sehâvî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/313-316. İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2009.
- Vâkıdî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer b. Vâkıd. *Kitâbü'l-Megâzî*. thk. Marsden Jones. 3 Cilt. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, ts.
- Yaşaroğlu, M. Kâmil. "İnşirah Suresi". *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*. 22/345-346. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2000.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Delâilü'n-Nübüvve". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 9/115-117. İstanbul, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1994.
- Yıldırım, Suat. "Kur'an'ı Kerim'de Kıssalar". *Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Dergisi* 3 (1979), 37-63.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1674

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1005

Kitap Adı : Fârâbî ve Mâturîdî'de Allah-Âlem İlişkisi

Book Title : The Relationship Between God and The Universe in al-Fârâbî and al-Mâturîdî

ISBN : 978-625-5576-60-6

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576606

Yazar | Author: Mehmet Demir | orcid.org/0009-0001-9946-6323

Kurum | Institution: Milli Eğitim Bakanlığı

ROR ID: ror.org/00jga9g46

Editör | Editor: Fatih Toktaş | orcid.org/0000-0002-3040-1249

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 266 (xxviii + 238)

Yayın Tarihi | Publication Date: Ekim | October 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAB - İslami teoloji | Religion: Islam: theology

BISAC: REL063000 - Din / İslam / Teoloji | Religion / Islam / Theology

THEMA: QRAM - İslami teoloji | Islam: theology

LC Classification: BP166.1 - İslam teolojisi – Tanrı ve evren | Islam – God and the universe

DEWEY: 297.21 - İslam teolojisi – Tanrı ve âlem ilişkisi | Islamic theology – God and the world relationship

WoS Category: Philosophy | Felsefe

WoS Citation Topics Meso: 6.1 - Felsefi araştırmalar | Philosophical Inquiry

WoS Citation Topics Micro: 6.1.14 - İslam felsefesi ve teolojisi üzerine çalışmalar | Studies in Islamic Philosophy and Theology

Scopus Subject Areas: 1210 - Din ve Teoloji | Religious Studies

Atıf Bilgisi | Cite as: Demir, Mehmet. *Fârâbî ve Mâturîdî'de Allah-Âlem İlişkisi*. FCR Yayın Ltd., 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Aktadağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKLAR

- Ahmet Cevdet Paşa. *Mi'yâr-ı Sedât- Klasik Mantık-*. çev. Hasan Tahsin Feyizli. Ankara: Fecr Yayınları, 2018.
- Ali el-Kârî. *Fıkıh-ı Ekber Şerhi*. çev. Hüseyin S. Erdoğan - Mevlüt Karaca. İstanbul: Hisar Yayınevi, 2024.
- Alper, Hülya. *İmam Mâtürîdî'de Akıl-Vahiy İlişkisi*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2021.
- Aristoteles. *Fizik*. çev. Saffet Babür. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2020.
- Aristoteles. *Gökyüzü Üzerine*. çev. Saffet Babür. Ankara: BilgeSu Yayıncılık, 2018.
- Aristoteles. *İkinci Çözümlemeler*. çev. Ali Houshiary. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2020.
- Aristoteles. *Metafizik*. çev. Ahmet Arslan. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi, 1985.
- Aristoteles. *Metafizik*. çev. Y. Gurur Sev. İstanbul: Pinhan Yayıncılık, 2019.
- Aristoteles. *Ruh Üzerine*. çev. Saffet Babür - Lale Levin Basut. Ankara: BilgeSu Yayıncılık, 2019.
- Aristoteles (?). *Kitâb el-İzâh fî el-Hayr el-Mahz' Ya da Kitâb el-İlel'*. çev. Hasan Aydın. İstanbul: Bilim ve Gelecek Kitaplığı, 2018.
- Aristoteles (?). *Üsûlûcya (Aristoteles'in Teolojisi)*. çev. Cahid Şenel. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi, 2017.
- Atay, Hüseyin. *İbn Sînâ'da Varlık Nazariyesi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2001.
- Avcu, Ali. *Karmatîliğin Doğuşu ve Gelişim Süreci*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, 2011.
- Aydın, Hasan. *İlkçağdan Ortaçağa Doğa Tasarımları ve Nedensellik*. İstanbul: Bilim ve Gelecek Kitaplığı, 2022.
- Aydınlı, Osman. *Doğuşundan Büyük Selçuklulara Mu'tezile Ekolü: Tarihi ve Öğretisi*. İstanbul: Endülüs Yayınları, 2018.
- Aydınlı, Yaşar. *Fârâbî*. Ankara: İSAM Yayınları, 2019.
- Aydoğan, Hüseyin. "Plotinos: Gnostiklere Reddiye". *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 26/3 (2022), 1053—1069.

- Aygün, Fatma. *Mâturîdî’ye Göre Allah’ın Varlığını Aklen Bilmenin İmkânı*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2015.
- Bağdâdî, Ebu Mansur Abdülkâhir el-. *Ehl-i Sünnet Akâidi- Kitâbu Usûli’-d-Dîn*. çev. Ömer Aydın. İşaret Yayınları, 2016.
- Barlak, Muzaffer. *Husûn-Kubuh İyilik ve Kötülüğün Kaynağı*. Ankara Okulu Yayınları, 2016.
- Barlak, Muzaffer. *İslâm Düşünce Geleneğinde Tanrı Anlayışları-1 Eş’âriler*. Ankara Okulu Yayınları, 2020.
- Barlak, Muzaffer. *Kelâm’da Nübüvvet Tartışmaları*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2018.
- Bergson, Henri. *Plotinos Tanrı, Ruh ve Mit*. çev. Adnan Akan. Ankara: Fol Kitap, 2020.
- Beyazîzade Ahmed Efendi. *İmam-ı Azam Ebû Hanîfe’nin İtikadî Görüşleri*. çev. İlyas Çelebi. İstanbul: İFAV, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2022.
- Bulgen, Mehmet. “İmam Mâturîdî’ye Göre Âlemin Unsurları Atomculuk Açısından Bir Değerlendirme”. *Mâturîdî Düşünce Sisteminin Dayandığı Temel Tasavvurlar -Geleneğin İnkişafından Geleceğin İnşasına-*. Ankara: İlâhiyat Yayınları, 2021.
- Bulgen, Mehmet. “Klasik Dönem Kelâmında Din-Felsefe-Bilim İlişkisi: İmam Mâturîdî Örneği Üzerinden Bir Değerlendirme”. *İslâm Düşünce Geleneğinde Din-Bilim İlişkisi Sempozyumu-Bildiri Metinleri Kitabı*. 198-207. Kilis: Kilis 7 Aralık Üniversitesi, 2019.
- Cevizci, Ahmet. *İlkçağ Felsefesi*. İstanbul: Say Yayınları, 2017.
- Cevizci, Ahmet. *Ortaçağ Felsefesi*. İstanbul: Say Yayınları, 2017.
- Cûzcânî, Atâ b.Ali el-. *Şerhu’l-Fıkhî’l-Ekber (İmâm-ı Âzam Ebû Hanîfe’nin Fıkhî’l-Ekber’inin Şerhi)*. çev. Züheyla Birinci. İstanbul: Endülüş Yayınları, 2020.
- Cüveynî, İmâmü’l Haremeyn el-. *Kitabü’l-İrşâd (İnanç Esasları Kılavuzu)*. çev. Adnan Bülent Baloğlu vd. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2022.
- Çamlıca, Aydın. *Maturidi Düşüncede Ahiret -Ebû’l-Mu’in En-Nesefti Örneği-*. Ankara: Fecr Yayınları, 2024.
- Çelebi, İlyas. “İslâm’da Bilgi ve Varlık”. *İslâm’da İman Esasları*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2018.

- Çelebi, İlyas - Topaloğlu, Bekir. *Kelam Terimleri Sözlüğü*. Ankara: İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2022.
- Demir, Mehmet. “İmam Mâturîdî’de Allah Tasavvuru”. *Akademik Kelâm Yazıları-I*. ed. Fethi Kerim Kazanç - Zübeyir Üçtaş. 163-194. Ankara: Fecr Yayınları, ts.
- Demir, Osman. *Kelâmda Nedensellik İlk Dönem Kelâmcılarında Tabiat ve İnsan*. İstanbul: Klasik Yayınları, 2021.
- Demir, Osman. “Teselsül”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 40/536-538. İstanbul: İSAM Yayınları, 2011.
- Deniz, Gürbüz. “Fârâbî’nin Tanrısı”. *İslâm Düşüncesinin Ana Merkezleri: Mâverâünnehir: Tartışmalı İlmî İhtisas Toplantısı: 13-14 Ekim 2018*. 415-440. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2019.
- Dhanani, Alnoor. *Kelâmın Fizik Kuramı*. çev. Mehmet Bulgen. İstanbul: Klasik Yayınları, 2020.
- Düzgün, Şaban Ali. *Neseft ve İslam Filozoflarına Göre Allah-Âlem İlişkisi*. Ankara: Otto Yayınları, 2021.
- Eflâtun. *Phaidon*. çev. S. Kemal Yetkin - Hamdi R. Atademir. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1989.
- el-Bâkılânî. *Temhîdü’l-Evâ’il ve Telhisu’d-Delâ’il*. Beyrut: Mü’essese-tü’l-Kütübî’s-Sekâfiyye, 1993.
- Eş’arî, Ebü’l Hasan el-. *Eş’arî kelâmı: el-lîma’ fi’r-red alâ ehli’z-zeyğ ve’l-bida’*. çev. Kılıç Aslan Mavil - Hikmet Yağlı Mavil. İstanbul: İz Yayıncılık, 2019.
- Eş’arî, Ebü’l Hasan el-. *Makâlâtü’l-İslâmiyyîn ve İhtilâfü’l-Musallîn (İlk Dönem İslâm Mezhepleri)*. çev. Ömer Aydın - Mehmet Dalkılıç. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2019.
- Fârâbî. “Eflâtun ile Aristoteles’in Görüşlerinin Uzlaştırılması”. çev. Mahmut Kaya. *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*. 151-181. İstanbul: Klasik Yayınları, 2020.
- Fârâbî. *el-Medînetü’l-Fâzıla*. çev. Yaşar Aydın. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2021.
- Fârâbî. *es-Siyâsetü’l-Medeniyye*. çev. Yaşar Aydın. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2020.
- Fârâbî. “Felsefe Öğreniminden Önce Bilinmesi Gereken Konular”. çev. Mahmut Kaya. *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*. 109-115. İstanbul: Klasik Yayınları, 2020.

- Fârâbî. “Felsefenin Temel Meseleleri (Uyûnü’l-mesâil)”. çev. Mahmut Kaya. *İslam Filozoflarından Felsefe Metinleri*. 117-126. İstanbul: Klasik Yayınları, 2020.
- Fârâbî. *Felsefenin Temel Önergeleri*. çev. Mehmet Dağ. İstanbul: Endülüüs Yayınları, 2020.
- Fârâbî. *Fusûsu’l-medenî*. çev. Hanifi Özcan. İstanbul: İFAV, 2005.
- Fârâbî. *Fusûsü’l Hikme*. çev. Tahir Uluç. İstanbul: İnsan Yayınları, 2022.
- Fârâbî’. *İdeal Devlet*. çev. Ahmet Arslan. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2020.
- Fârâbî. *İlimlerin Sayımı*. çev. Ahmet Arslan. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2020.
- Fârâbî. *Kitabu’l-Huruf*. çev. Ömer Türker. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2018.
- Fârâbî. *Kitâbü’l-Mille Din Üzerine*. çev. Yaşar Aydın. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2021.
- Fârâbî. *Platon Kanunlarının Özü*. çev. Fahrettin Olguner. İstanbul: Aktif Düşünce Yayınları, 2018.
- Fârâbî. “Rîsâle fî me’ânî’l-akl: Aklın Anlamları”. çev. Mahmut Kaya. *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri*. 127-137. İstanbul: Klasik Yayınları, 2020.
- Gazzâlî. *Kavâidu’l-Akâid ve Mukaddimetü’z-Zebîdî*. çev. Ahmet Serdaroglu - Ahmet Emin Akyüz. İstanbul: Endülüüs Kitap, 2021.
- Gazzâlî. *Mekâsıdii’l Felâsife (Filozofların Maksatları)*. çev. İsmail Karagözoğlu. İstanbul: Kayıhan Yayınları, 2020.
- Gazzâlî. *Mustasfâ: İslâm Hukukunun Kaynakları*. çev. H. Yunus Apaydın. İstanbul: Klasik Yayınları, 2021.
- Gazzâlî. *Tehâfütü’l Felâsife (Filozofların Tutarsızlıkları)*. çev. İsmail Karagözoğlu. İstanbul: Kayıhan Yayınları, 2021.
- Görgün, Tahsin. “Mâhiyet”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 27/336-338. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2003.
- Hammâdî, İbn Mâlik el-. *Bâtiniyye Fırkasının Sırlarının ve Karmatîler Hakkındaki Haberlerin İfşası*. çev. Mustafa Karakaya. İstanbul: Tahlîkîk Yayınları, 2024.
- Hayyât, Ebu’l Huseyn el-. *el-İntisar: Mu’tezile Müdafaası*. çev. Yüksel Macit. İstanbul: Endülüüs Yayınları, 2018.
- Herakleitos. *Fragmanlar*. çev. C.Cengiz Çevik. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2021.

- Hadislerle İslam Serhevla Hadisler.* çev. Heyet. 2 Cilt. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2014.
- Kur'ân-ı Kerîm Meâli.* çev. Heyet. Isparta: Hayrât Neşriyat, 2020.
- Kara, Şahin. *Filibeli Ahmed Hilmi'de Yeni İlm-i Kelâm Düşüncesi.* Ankara: Fecr Yayınları, 2025.
- Karakaya, Mehmet Murat. "Farabi Felsefesinde el-Evvel". *Eskiye* 32 (Mayıs 2016), 15-28.
- Karakaya, Mehmet Murat. "Fârâbî Felsefesinde Kötülük". *el-Muallimu's-Sânî Fârâbî*. 297-315. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2017.
- Karakuş, Mehmet. "Fârâbî Düşüncesinde Tanrı'nın Varlığı ve Nitelikleri". *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* III/6 (2017), 109-134.
- Kaya, Mahmut. "Beytülhikme". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 6/88-90. İstanbul: İSAM Yayınları, 1992.
- Kaya, Mahmut. "İmkân". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 22/224-225. İstanbul: İSAM Yayınları, 2000.
- Kaya, Mahmut. *İslam Kaynakları Işığında Aristoteles ve Felsefesi.* İstanbul: Ekin Yayınları, 1983.
- Kaya, Mahmut. "Sudûr". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 36/467-468. İstanbul: İSAM Yayınları, 2009.
- Kazanç, Fethi Kerim. "Dinden Ahlaka Doğru: Ahlaki Değerlerin Teşekkülü ve Gerçekleştirilmesinde Dinin Yeri". *Modern Çağda Ahlak*. 93-105. Konya: Konya İlahiyat Derneği Yayınları, 2012.
- Kazanç, Fethi Kerim. "Ehl-i Sünnet Kelâm Mezheplerinin Ahlâk Anlayışı". *Ehl-i Sünnet*. 197-249. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2020.
- Kazanç, Fethi Kerim. *el-Cüveynî'de Klasik Kelam Tartışmaları-el-Akâdetü'n-Nizâmîyye Örneği*-. Ankara: Araştırma Yayınları, 2014.
- Kazanç, Fethi Kerim. *Gazzali Öncesi: Ehl-i Sünnet Kelamında Ahlak Düşüncesi.* Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2007.
- Kazanç, Fethi Kerim. "İlk Dönem Eş'arî Kelâm Sisteminde Bilgi Sorunu". *Uluslararası İmam Eş'ârî ve Eş'ârîlik Sempozyumu Bildirileri (21-23 Eylül 2014)*. 1/177-250. İstanbul: Beyan Yayınları, 2015.
- Kazanç, Fethi Kerim. *Kadı Abdülcebbar'da Nedensellik Kuramı.* Ankara: Araştırma Yayınları, 2014.

- Kazanç, Fethi Kerim. “Kelâmî Düşüncece Kötülük Sorununa Kısa Bir Bakış”. *Kelâm Araştırmaları Dergisi* VI/1 (2008), 77-106.
- Kazanç, Fethi Kerim. “Mâtürîdî’nin Kelâm Sisteminde İlâhî Adalet ve Kötülük Meselesi Üzerine Bir Çözümleme”. 145-180. Bişkek/Kır-gızistan, 2019.
- Kazanç, Fethi Kerim. “Mevlânâ’nın Düşünce Sisteminde Sebep Kavra-mı ve Sebeplilik Kuramı Üzerine Bazı Değerlendirmeler”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 47 (2019), 45-92.
- Kazanç, Fethi Kerim. “Tanrı ve Kötülük: Kelâmî Düşünce Geleneğinde Kötülük Problemi Üzerine Bazı Değerlendirmeler”. *EKEV Akademi Dergisi - Sosyal Bilimler - XII/35* (2008), 11-12.
- Kazanç, Fethi Kerim. *Varlık, Bilgi, Değer ve Siyâset Üzerine Kelâm Yazıla-rı*. Ankara: Araştırma Yayınları, Ankara., 2014.
- Kazanç, Fethi Kerim. “Yeni Eflatuncu Felsefede Gnostik Unsurlar ve Tesirleri”. *Gnostik Akımlar ve Okültizm Sempozyumu- 25-27 Ma-yıs 2012- Malatya*. 85-139. Malatya: İnönü Üniversitesi Matbaası, 2012.
- Kılavuz, Ulvi Murat - Kılavuz, Ahmet Saim. *Kelâma Giriş*. Ankara: İSAM Yayınları, 2023. Basım, ts.
- Kindî. *Felsefî Risâleler*. çev. Mahmut Kaya. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2015.
- Koçar, Musa. *Mâtürîdî’de Allah-Âlem ilişkisi*. İstanbul: Ötüken Yayınları, 2004.
- Korkmazgöz, Rıza. “Gazâlî’de Ma’rifetullah Düşüncesi ve Kelâmî İstidlâ-lin Değeri”. *Kelâm Araştırmaları Dergisi* 14/1 (2016), 34-36.
- Laertios, Diogenes. *Ünlü Filozofların Yaşamları ve Öğretileri*. çev. Candan Şentuna. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2021.
- Leibniz, Gottfried Wilhelm. *Teodise: İmanla Aklın Uygunluğu Üzerine Ko-nuşma*. çev. Hüseyin Batuhan. Ankara: Fol Kitap, 2021.
- Macic, Haris. *Şarih Filozof İbn Rüşd’de Metafizik*. Konya: Palet Yayınları, 2024.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr el-. *Kitâbü’t-Tevhîd*. çev. Bekir Topaloğlu. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2020.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr el-. *Te’vîlâtü’l-Kur’ân Tercümesi*. çev. Yunus Vehbi Yavuz - Yusuf Şevki Yavuz. 18 Cilt. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2018.

- Mâtürîdî, Ebû Mansûr el-. *Te'vîlâtü'l-Kur'ân Tercümesi*. çev. S. Kemal Sandıkçı. 18 Cilt. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2019.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr el-. *Te'vîlâtü'l-Kur'ân Tercümesi*. çev. Bekir Topaloğlu - S. Kemal Sandıkçı. 18 Cilt. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2019.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr el-. *Te'vîlâtü'l-Kur'ân Tercümesi*. çev. Mehmet Erdoğan - Bekir Topaloğlu. 18 Cilt. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2019.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr el-. *Te'vîlâtü'l-Kur'ân Tercümesi*. çev. Fadıl Aygün. 18 Cilt. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2019.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr el-. *Te'vîlâtü'l-Kur'ân Tercümesi*. çev. Mehmet Erdoğan. 18 Cilt. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2019.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr el-. *Te'vîlâtü'l-Kur'ân Tercümesi*. çev. İbrahim Tüfekçi. 18 Cilt. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2020.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr el-. *Te'vîlâtü'l-Kur'ân Tercümesi*. çev. S. Kemal Sandıkçı. 18 Cilt. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2020.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr el-. *Te'vîlâtü'l-Kur'ân Tercümesi*. çev. Yunus Vehbi Yavuz. 18 Cilt. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2020.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr el-. *Te'vîlâtü'l-Kur'ân Tercümesi*. çev. S. Kemal Sandıkçı. 18 Cilt. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2021.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr el-. *Te'vîlâtü'l-Kur'ân Tercümesi*. çev. Bekir Topaloğlu. 18 Cilt. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2021.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr el-. *Te'vîlâtü'l-Kur'ân Tercümesi*. çev. S. Kemal Sandıkçı. 18 Cilt. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2021.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr el-. *Te'vîlâtü'l-Kur'ân Tercümesi*. çev. S. Kemal Sandıkçı. 18 Cilt. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2021.
- Nas, Hasan. *Mâtürîdî'nin Ulûhiyet Meselelerine Yaklaşımı*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2022.
- Nebati, Mahmut. *Mâtürîdîlik Düşüncesi-Bilgi Teorisi*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2020.
- Nesefî, Ebü'l-Berekât Abdullah b. Ahmed en-. *el-Umde fi'l-Akâid (İslâm İnancının Ana Umdeleri)*. çev. Temel Yeşilyurt. İstanbul: Endülüş Yayınları, 2019.
- Nesefî, Ebü'l-Muîn. *Tebşirâtü'l-edille*. II Cilt. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2004.
- Nesefî, Ebü'l-Muîn. *Bahri'l-Kelam (Matürîdî Akaidi)*. çev. Ramazan Biçer. İstanbul: Gelenek Yayıncılık, 2010.
- Nesefî, Ebü'l-Muîn. *Kitâbü't-Temhîd li-Kavâidü't-Tevhîd (Tevhidin Esasları)*. çev. Hülya Alper. İstanbul: İz Yayıncılık, 2021.

- Olguner, Fahrettin. *Fârâbî*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2013.
- Öğtük, Emine. *Kelâm Geleneğinde Temel Kaynaklardan İstifade Yöntemleri (Mâtürîdî Örneği)*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2015.
- Öğtük, Emine. *Mâtürîdî’nin Düşünce Sisteminde Şer-Hikmet İlişkisi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2020.
- Öz, Mustafa. *Başlangıçtan Günümüze İslâm Mezhepleri Tarihi*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2021.
- “el-Fıkhu’l-Ekber”. çev. Mustafa Öz. *İmâm-ı A’zamın Beş Eseri*. 53-58. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2002.
- Özcan, Hanifi. *Mâtürîdî’de Bilgi Problemi*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1998.
- Özgen, Mustafa. *Eş’arı ve Mâtürîdî Mezhepleri Arasındaki Görüş Farkları*. Konya: Palet Yayınları, 2022.
- Özpilavcı, Ferruh. “Giriş”. *Şemsiyye Risalesi*. 13-15. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2022.
- Öztürk, Resul. “Mâtürîdî’nin Kelâm Sisteminde Allah’ı Bilme (Ârifetulah) Meselesi”. *EKEV Akademi Dergisi* 9/24 (2005), 95-110.
- Parmenides. *Fragmanlar*. çev. Y.Gurur Sev. İstanbul: Pinhan Yayıncılık, 2019.
- Pessagno, J.Meric. “Mâtürîdî Düşünce Kötülük Kavramının Kullanımları”. çev. Fethi Kerim Kazanç. *Varlık, Bilgi, Değer ve Siyâset Üzerine Kelâm Yazıları*. 389-412. Ankara: Araştırma Yayınları, 2014.
- Pines, Shlomo. *İslâm Atomculuğu*. çev. Osman Demir. İstanbul: Klasik Yayınları, 2017.
- Platon. *Devlet*. çev. Sabahattin Eyüboğlu - M. Ali Cimcoz. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2020.
- Platon. *Timaios*. çev. Erol Güney - Lütü Ay. İstanbul: M.E.B Yayınları, 1989.
- Platon. *Timaios*. çev. Furkan Akderin. İstanbul: Say Yayınları, 2020.
- Platon - Conford, Francis Macdonald. *Platon’un Kozmolojisi Timaos Çevirisi ve Açıklaması*. çev. Özgüç Orhan. İstanbul: Albaraka Yayınları, 2022.
- Plotinos. *Enneadlar*. çev. Zeki Özcan. Ankara: Fol Kitap, 2023.
- Porphyrrios. *Isagoge Aristoteles’in Kategorilerine Giriş*. çev. Betül Çotuksöken. Ankara: BilgeSu Yayıncılık, 2022.
- Proklos. *Âlemin Ezelliği Üzerine On Sekiz Delil*. çev. Bounghiamin İmamefendi - E. Burak Şaman. İstanbul: Pinhan Yayıncılık, 2022.

- Râzî, Fahreddin. *Kelâm'a Giriş (El-Muhassal)*. çev. Hüseyin Atay. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1967.
- Rüşd, İbn. *Tehafütü't-Tehafüt*. çev. Kemal Işık - Mehmet Dağ. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2021.
- Sayılı, Aydın. “‘Fârâbî'nin Halâ Hakkındaki Risâlesi’”. *BELLETEREN* 15 (1951), 123-149.
- Semerkindî, Ebû Seleme es-. *Cümelü Usûli'd-dîn (Mâtürîdîliğin Temel İnanç İlkeleri)*. çev. Ahmet Saim Kılavuz. İstanbul: Endülüs Yayınları, 2023.
- Şaşa, Mehmet. “Kelâm Ekolleri Bağlamında Marifetullahın Vücûbiyet Kaynağı”. *Artuklu Akademi* 1/5 (2018), 57-90.
- Şavlı, Mehmet Reşat. *İslâm Düşüncesinde Hikmet*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2023.
- Şehristânî. *Milel ve Nihal: Dinler, Mezhepler ve Felsefi Sistemler Tarihi*. çev. Mustafa Öz. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2024.
- Şenel, Cahid. *Yeni Eflâtunculuğun İslâm Felsefesine Yansımaları*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2017.
- Taftazani, Sa'düddîn et-. *Şerhu'l Akaid*. çev. Talha Hakan Alp. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2018.
- Thales vd. *Fragmanlar*. çev. Y. Gurur Sev. İstanbul: Pinhan Yayıncılık, 2021.
- Toksöz, Hatice. “Fârâbî Düşüncesinde İlâhî Cömertlik (Cûd) ve Adalet (Adl)”. *el-Muallimu's-Sânî Fârâbî*. 133-156. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2017.
- Toktaş, Fatih. “Büyük İskender Bağlamında Sahte Aristotelesçiliğin Âmirî'nin 'es-Sa'âde ve'l-İs'âd'ındaki Yansımaları”. *DEÜİFD* XLIV (2016), 47-89.
- Toktaş, Fatih. *Fârâbî'de Ahlak ve Siyaset*. Samsun: Etüt Yayınları, 2009.
- Toktaş, Fatih. “Fârâbî'nin Kitâbü'l-Mille adlı Eserinin Takdim ve Çevirisi”. *Dîvân Dergisi* 1 (2002), 247-273.
- Toktaş, Fatih. *Hayyât'ın Gözüyle İbnü'r-Râvendî ve Mutezile*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2017.
- Toktaş, Fatih. *İslâm Düşüncesinde Felsefe Eleştirileri*. İstanbul: Klasik Yayıncılık, 2018.
- Toktaş, Fatih. *Meşşât Felsefe*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2004.

- Topaloğlu, Bekir. *İslam Kelâmcıları ve Filozoflarına Göre Allah’ın Varlığı*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1987.
- Topaloğlu, Bekir. *Kelâm İlmine Giriş*. İstanbul: Damla Yayınevi, 2021.
- Tunalı, İsmail. *Felsefeye Giriş*. Ankara: Fol Kitap, 2020.
- Türker, Ömer. *İslam’da Metafizik Düşünce Kîndî ve Fârâbî*. İstanbul: Klasik Yayınları, 2019.
- Türker, Ömer. *Varlık Nedir? İslam Filozoflarının Varlık Tasavvuru*. İstanbul: Ketebe Yayınları, 2021.
- Uluç, Tahir. *İmâm Maturidi’nin Âlemin Ontolojik Yapısı Hakkında Filozofları Eleştirisi*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2017.
- Üçer, İbrahim Halil. “Sudur Teorisi”. *İslam Düşüncesinde Teoriler-Metafizik*. 1/384-425. İstanbul: Ketebe Yayınları, 2021.
- Üsmendî, Alâüddîn el-. *Lübâbü’l-Kelâm (Mâtürîdî Kelâmının Özü)*. çev. Murat Kaan Kıvılcım. İstanbul: EndülüS Yayınları, 2021.
- Van Ess, Josef. “Mu’tezile Atomculuğu”. çev. Mehmet Bulgen. *Dakûku’l-Kelâm (Kelâm Kozmolojisi)*. 253-272. İstanbul: Kitaparası Yayınları, 2021.
- Watt, W. Montgomery. *İslâm Düşüncesinin Teşekkül Dönemi*. çev. Osman Demir. İstanbul: Ketebe Yayınları, 2021.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “İmâm Mâtürîdî’nin Tabiat ve İlliyyet’te Bakışı”. *Dakûku’l-Kelâm (Kelâm Kozmolojisi)*. 349-362. İstanbul: Kitaparası Yayınları, 2021.
- Yazıcıoğlu, M. Sait. “Mâtürîdî Kelâm Ekolünün İki Büyük Siması: Ebû Mansûr Mâtürîdî ve Ebû’l-Mu’în Neseî”. *İmâm Mâtürîdî ve Maturidilik*. 167-185. Ankara: Otto Yayınları, 2011.
- Yıldız, Metin. *Kelâm Kozmolojisi Mu’tezile’nin Âlem Anlayışı*. İstanbul: EndülüS Yayınları, 2020.
- Zeller, Eduard. *Grek Felsefesi Tarihi*. çev. Ahmet Aydoğan. İstanbul: Say Yayınları, 2017.
- Zemahşerî. *el-Minhâc fî Usûli’d-Dîn (Dinin Temel İlkelerini Anlama Yöntemi)*. çev. Mehmet Evkuran. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2020.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1675

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1006

Kitap Adı : Arap Dili Belâgatında Kinâye

Alt Başlık : Farklı Bir Değerlendirme

Book Title : Allusion in Arabic Rhetoric

Subtitle : A Different Assessment

ISBN : 978-625-5576-61-3

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576613

Yazar | Author: Sedat SAĞDIÇ | orcid.org/0000-0003-3008-0841

Kurum | Institution: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

ROR ID: ror.org/01x1kqx83

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 123 (xviii + 105)

Yayın Tarihi | Publication Date: Eylül | September 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC:CF - Dilbilim | Linguistics

BISAC: LAN009000 - Dil Sanatı ve Disiplinleri / Retorik | Language Arts & Disciplines / Rhetoric

THEMA: CF - Dilbilim | Linguistics

LC Classification: PJ7510-PJ7590 - Arapça Dili, Retorik ve Belâgat | Arabic Language - Rhetoric and Belles Lettres

DEWEY: 492.7 - Arap Dili | Arabic Language

WoS Category: Literature | Edebiyat Religion | Din Linguistics | Dilbilim

WoS Citation Topics (Meso): Linguistics & Rhetoric | Dilbilim ve Retorik

WoS Citation Topics (Micro): Arabic Language Studies | Arap Dili Çalışmaları Rhetoric & Discourse Analysis | Retorik ve Söylem Analizi

Scopus Subject Areas: 1203 - Language and Linguistics | Dil ve Dilbilim

Atıf Bilgisi | Cite as: Sağdıç, Sedat. *Arap Dili Belâgatında Kinâye: Farklı Bir Değerlendirme*. FCR Yayın Ltd., 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdülbâkî, Muhammed Fuâd. *el-Mu'cemü'l-müfehres li elfâzi'l-Kur'a-ni'l-Kerîm*. Kahire: Daru'l-Hadîs, 1422.
- Ahmed Teymûr Paşa. *el-Kinâyâtü'l-âmmiyye*. Kahire: Müessesetü Hendâvî li't-ta'lim ve's-Sekâfe, 2012.
- 'Alevî, Yahyâ b. Alî b. İbrahim. *et-Turâz li esrâri'l-belâga ve 'ulûmi hakâ'iki'l-'î'câz*. 3 Cilt. Beyrut: el-Mektebetü'l-'Asriyye, 1. Basım, 1423.
- Âlûsî, Ebû'l-fazl Şihâbüddîn es-Seyyid Mahmud. *Rûhu'l-me'ânî fî tefsîri'l-Kur'ânî'l-'Azîm ve Seb'i'l-Mesânî*. 30 Cilt. Beyrut: İdâretü't-Tıbâati'l-Müniriyye, ts.
- 'Arabiyye, Hayfâ. *el-Kinâye fî'l-belâgati'l-'Arabiyye beyne'n-nazariyyeti ve't-tatbîk*. Beyrut: Dâru'l-Muktebes, 1. Basım, 1439.
- Araz, Ramazan. "Hanefî Mezhebi Literatüründe Kinâye ve Mecâzla İlişkisi". *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 23/2 (2020), 246-264.
- Arslan, Hüseyin. "Keşşâf Tefsiri Çerçevesinde Zemahşerî'nin Kinaye Anlayışı". *Bütün Yönleriyle Zemahşerî*. thk. Ömer Aslan - Ali Yılmaz. Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, 2023.
- Askerî, Ebû Hilâl el-Hasen b. Abdillâh b. Sehl. *Kitâbü's-sinâ'ateyn*. ed. Müfid Kumayha. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1. Basım, 2008.
- Ateş, Avnullah Enes - Aydın, Abdullah. "Hadislerde Kinayeli Kullanım". *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 8/1 (Mart 2019), 490-514.
- 'Atîk, Abdülazîz. *Fî'l-belâgati'l-'Arabiyye: 'ilmü'l-beyân*. Beyrut: Dâru'n-Nehdâti'l-'Arabiyye, 1985.
- 'Atîk, Abdülazîz. *'İlmü'l-beyân*. Beyrut: Dâru'n-Nehdâti'l-'Arabiyye, 1405.
- Bamyânî, Muhammedî. *Durûs fî'l-belâga*. 4 Cilt. Müessesetü'l-belâg, 1. Basım, 1429.
- Baylu, Cumali. "Tercüme Yöntemleri Bağlamında Kur'an'da Yer Alan Kinayeli İfadelerin Tercüme Usulü". *Diyanet İlmi Dergi* 59/3 (2023), 925-940.
- Beyzâvî, Nâsirüddîn Ebû Saîd Abdullah b. Ömer b. Muhammed. *Envârü't-tenzîl ve esrâriü't-te'vîl*. ed. Mahmud Abdulkadir Arnâvut. 2 Cilt. Beyrut: Dâru Sâder, 2. Basım, 2004.

- Bulut, Ali. *Belâgat: Beyân-Meânî-Bedî*. İstanbul: M.Ü İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2013.
- Câhiz, Ebû Osmân Amr b. Bahr b. Mahbûb. *el-Beyân ve't-tebyîn*. Beyrut: Dâru ve Mektebetü'l-Hilâl, 1423.
- Câhiz, Ebû Osmân Amr b. Bahr b. Mahbûb. *el-Hayevân*. 7 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2. Basım, 1424.
- Cârim, Alî - Emîn, Mustafa. *el-Belâgatü'l-vâdiha: el-beyân ve'l-me'ânî ve'l-bedî li'l-medârisi's-sâneviyye*. İstanbul: Kahraman, 1984.
- Cevherî, Ebû Nasr İsmâil b. Hammâd. *es-Sihâh: Tâci'l-lüga ve sîhâhü'l-'Arabîyye*. thk. Ahmed Abdülgâfur 'Attâr. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-İlmî lil-Melayîn, 3. Basım, 1404.
- Cürcânî, Ebu'l-Abbas Ahmed b. Muhammed. *el-Müntehab min kinâyâtü'l-üdebâ ve işârâtü'l-bülegâ*. Mısır: Matba'atü's-Sa'ade, 1. Basım, 1326.
- Cürcânî, Rükniiddîn Muhammed b. Alî. *el-'İşârât ve't-teşbîhât*. thk. İbrahim Şemsüddîn. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2. Basım, 1432.
- Cürcânî, 'Abdülkâhir. *Delâilü'l-i'câz: Sözdizimi ve Anlambilim*. çev. Osman Güman. İstanbul: Litera, 2008.
- Cürcânî, 'Abdülkâhir. *Delâ'ilü'l-i'câz fî 'ilmi'l-me'ânî*. thk. Mahmûd Muhammed Şâkir. Kahire- Cidde: Matbaatü'l-Medenî-Dâru'l-Medenî, 3. Basım, 1413.
- Cürcânî, 'Abdülkâhir. *Esrâru'l-belâga*. ed. Mahmûd Muhammed Şâkir. Cidde: Dâru'l-Medenî, 1. Basım, 1991.
- Çelik, Yüksel - Gür, Ahmet. "Ziyâuddîn İbnu'l-Esîr'in Kinâye Sanatı ile İlgili Görüşleri". *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10/1 (Haziran 2023), 96-113.
- Dannâvî, Muhammed Emîn. *Mu'inü't-tullâb fî 'ilmi'l-belâga: 'İlmü'l-me'ânî 'İlmü'l-bedî 'İlmü'l-beyân*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2. Basım, 2010.
- Durmuş, İsmail. "Kinaye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/34-36. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Düsûkî, Muhammed Ahmed b. Arafe. *Hâşiyetü't-Düsûkî 'ala muhtasarı's-Sa'd*. thk. Halil İbrahim Halil. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2. Basım, ts.
- Ebû Hayyân, Muhammed b. Yusuf Ebû Hayyân el-Endelisî. *Tefsîrü'l-bahri'l-Muhîr*. ed. Âdil Ahmed Abdülmevcûd - Alî Muhammed Muavvez. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1. Basım, ts.

- Ebû 'Ubeyde, Ma'mer b. Müsennâ. *Mecâzu'l-Kur'an*. thk. Ahmed Ferîd Müzeydî. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1. Basım, 1427.
- Emîn, Bekrî Şeyh. *el-Belâgatü'l-'Arabiyye fî sevhâ'l-cedîd: 'İlmu'l-beyân*. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 1. Basım, 1402.
- Fâhûrî, Âdil. "el-İsti'âre: i'âde binâ". *Ma'hedü'l-İnmâi'l-'Arabî* 8/46 (Haziran 1987), 9-26.
- Fazlıoğlu, Şükran. "Mehmed Çorûmî'nin Mecâz ve Kinâye ile İlgili Risâlesi". *İslam Tetkikleri Dergisi* 10/1 (Mart 2020), 25-45.
- Ferâhîdî, Ebû Abdîrrahmân Halîl b. Ahmed. *Kitâbu'l-'ayn*. thk. Mehdî Mahzûmî - İbrâhim Sâmerî, ts.
- Fîrûzâbâdî, Mecdüddîn Muhammed b. Ya'kub. *el-Kâmûsü'l-muhît*. thk. Mektebetü tahkîki't-türâs fî müesseseti'r-risâle. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 6. Basım, 1998.
- Galâyînî, Mustafa. *Câmi'u'd-durûsi'l-'Arabiyye*. thk. Ali Süleyman Sibâre. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1. Basım, 1441.
- Gezek, Ahmet. "Arap Belâgatinde Kinaye Tanımları ve Tasniflerindeki Farklılıkların Değerlendirilmesi: Modern Dönem Bağlamında". *Tasavvur: Tekirdağ İlahiyat Dergisi* 9/1 (Haziran 2023), 433-457.
- Gürkan, Nejdî. "Arap Edebiyatında Kinâye Sanatının Konumu". *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5 (1998), 231-251.
- Hafâcî, Ebû Muhammed Abdullah b. Muhammed b. Saîd. *Sırrü'l-Fesâha*. Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1. Basım, 1402.
- Harman, Ömer Faruk. "Fıravun". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/118-121. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Hâşimî, Seyyid Ahmed. *Cevâhiru'l-belâga*. thk. Süleyman Salih. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 4. Basım, 1434.
- Heddâre, Muhammed Mustafâ. *Fî'l-Belâgatü'l-'Arabiyye*. Beyrut: Dâru'l-'Ulûmî'l-'Arabiyye, 1. Basım, 1409.
- İbn Hicce el-Hamevî, Ebû'l-Mehâsin Takıyyüddîn Ebû Bekr b. Alî b. Abdillâh. *Hizânetü'l-edeb ve gâyetü'l-ereb*. thk. 'İsâm Şakyû. 2 Cilt. Beyrut: Dâru ve Mektebetü'l-Hilâl- Dâru'l-Bihâr, 2004.
- İbn 'Arafe, Ebû Abdillâh Muhammed. *Tefsîrû İbn 'Arafe*. thk. Celâl Es-yûtî. 4 Cilt. Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1. Basım, 2008.
- İbn Âşûr, Muhammed Tâhir. *Tefsîrû't-tahrîr ve't-tenvîr*. 30 Cilt. Tunus: ed-Dâru't-Tunisiyye, 1984.

- İbn ‘Atiyye, Ebû Muhammed Abdülhak b. Gâlib el-Endelüsî. *el-Muharremü’l veciz fî tefsîri’l-Kitabi’l-‘Azîz*. 6 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-‘İlmiyye, 1. Basım, 1422.
- İbn Düreyd, Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasen. *el-Melâhin*. thk. Abdülhafız Fergalî Alî Karnî. Beyrut: Dâru’l-Cil, 1. Basım, 1417.
- İbn Fâris, Ebü’l-Hüseyn Ahmed b. Fâris b. Zekerıyyâ. *es-Sâhibî fî fıkhi’l-luga ve süneni’l-‘Arab fî kelâmiâ*, 1418.
- İbn Fâris, Ebü’l-Hüseyn Ahmed b. Fâris b. Zekerıyyâ. *Mu’cemü mekâyfi’si’l-luga*. thk. Enes Muhammed Şamî. Kâhire: Dâru’l- Hadîs, 1429.
- İbn Kesîr, İmâdüddin Ebü’l-Fidâ’ İsmâil b. Kesîr ed-Dimeşkî. *Tefsîri’l-Kur’ânî’l-‘azîm*. thk. Mustafa es-Seyyid Muhammed. 15 Cilt. Gize: Mektebetü Evladi’s-Şeyh li’t-Türâs, 2000.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim - Ömer, Sa’d b. Necdî. *Te’vilü müşkili’l-Kur’ân*. Beyrut: Müessesetü’r- Risâle, 1. Basım, 1432.
- İbn Manzûr, Ebü’l- Fazl Cemâlüddin Muhammed b. Mükerrrem b. Ali b. Ahmed el Ensârî er-Rüveyfî. *Lisânü’l-‘Arab*. thk. Abdullah Ali el-Kebîr - Muhammed Ahmed Hasbillah. 6 Cilt. Kâhire: Dâ-rul-Me’ârif, ts.
- İbn Reşîk el-Kayrevânî, Ebû Alî el-Hasen el-Ezdî el-Mesîlî. *el-‘Umde fî mehâsini’s-şîr ve âdâbih*. 2 Cilt. Beyrut: Daru’l-Cil, 5. Basım, 1401.
- İbnü’l-Esîr, Ziyâüddîn Nasrullah b. Muhammed. *el-Câmi’u’l-kebîr fî sinâ’ati’l-manzûm mine’l-keâm ve’l-mensûr*. thk. Mustafa Cevâd. Bağdat: Matba’atü’l-Mecma’i’l-‘İlmî, 1375.
- İbnü’l-Esîr, Ziyâüddîn Nasrullah b. Muhammed. *el-Meseli’s-sâ’ir fî edebi’l-kâtib ve’s-şâ’ir*. thk. Ahmed Hûfî - Bedevî Tabâne. 4 Cilt. Kahire: Dâru Nahdati Mısır, ts.
- Kalkîle, ‘Abduh Abdulazîz. *el-Belâgatü’l-İstîlâhiyye*. Kâhire: Dâru’l-Fikri’l-‘Arabî, 3. Basım, 1412.
- Kâsımî, Muhammed Ahmed - Dîb, Muhyiddîn. *‘Ulûmu’l-belâga: el-bedî’, vel-Beyân, ve’l-me’ânî*. Trablus: El-Müessetü’l-Hadîse li’l-Kitab, 1. Basım, 2003.
- Kazvînî, Hatîb. *el-‘İzâh fî ‘ulûmi’l-belâga: el-me’ânî ve’l-beyân ve’l-bedî’*. thk. Muhammed Abdülmün’im Hafâcî. 3 Cilt. Beyrut: Dâru’l Cîl, 3. Basım, 1424.
- Kazvînî, Hatîb. *et-Telhîs fî ‘ulûmi’l-belâga*. thk. Abdülhamîd Hendâvî. Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-‘İlmiyye, 2. Basım, 1430.

- Kudâme b. Ca'fer, Ebü'l-Ferec. *Nakdû's-şi'r*. Matba'atü'l-Cevâib, 1. Basım, 1302.
- Kurtubî, Ebû Abdullah Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr. *el-Cami'u li-ahkâmî'l-Kur'ân ve'l mübeyyinü limâ tezammanehü mine's-sinne ve âyî'l-furkân*. thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî. 24 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1. Basım, 1427.
- Matlûb, Ahmed. *Mu'cemü'l-mustalahâtî'l-belâgiyye ve tatavvurihâ*. 3 Cilt. Bağdat: Matbaatü'l-Mecme'il-İlmiyyi'l-Irakıyyi, 1403.
- Mâturîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed. *Te'vîlâtü'l-Kur'an*. ed. Bekir Topaloğlu. 17 Cilt. İstanbul: Mizan Yayıncılık, 1. Basım, 2005.
- Maverdî, Ebü'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb el-Basrî. *en-Nüket ve'l-uyûn: Tefsirü'l-Mâverdî*. ed. es-Seyyid Abdülmaksûd b. Abdurrahîm. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye - Müessesetü'l-Kütübî's-Sekâfiyye, ts.
- Mecdî Vehbe - Kamil el-Mühendis. *Mu'cemu'l-mustalahâtî'l-'Arabiyye fî'l-lügâtî ve'l-edeb*. Beyrut: Mektebetü Lübnan, 2. Basım, 1984.
- Merâgî, Ahmed Mustafa. *'Ulûmu'l-belâga: el-Beyân ve'l-me'ânî ve'l-bedî'*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 3. Basım, 1414.
- Meydânî, 'Abdurrahmân Hasan Habenneke. *el-Belâgatü'l-'Arabiyye 'üsüsühâ ve 'ulûmuhâ ve fünûnihâ ve suverun min tatbîkâtihâ bi-heykelin cedîdin min tarîfin ve telîdin*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kalem, 4. Basım, 1434.
- Meydânî, Ebü'l-Fazl Ahmed b. Muhammed İbrâhîm - Abdülhamîd, Muhammed Muhyiddîn. *Mecmau'l-emsâl*. 2 Cilt. Beyrut: Daru'l-Ma'rife, ts.
- Müberred, Ebü'l-Abbâs Muhammed b. Yezîd. *el-Kâmil fî'l-lügati ve'l-edeb*. thk. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrahim. 4 Cilt. Kahire: Dâru'l-Fikri'l-'Arabî, 3. Basım, 1417.
- Nâsîf, Hîfnî vd. *Durûsu'l-belâga*. thk. Ahmed Senûsî. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 2012.
- Nüveyrî, Ahmed b. Abdilvehhâb. *Nihâyetü'l-ereb fî fünûnî'l-edeb*. 33 Cilt. Kahire: Dâru'l-Kütübî ve'l-Vesâî'ki'l-Kavmiyye, 1423.
- Râzî, Muhammed Fahrüddin Ziyâuddin Ömer er-. *Tefsîrû'l-Fahri'r-Râzî: et-Tefsîrû'l-kebîr: Mefâtihü'l-gayb*. 11 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1. Basım, 1426.

- Râzî, Muhammed Fahrüddin Ziyâüddin Ömer. *Nihâyetü'l-îcâz fî dirâyetü'l-îcâz*. thk. Bekrî Şeyh Emin. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 1. Basım, 1985.
- Sâbûnî, Muhammed Ali. *Safvetü't-tefâsir*. İstanbul: Dersaadet, 1397.
- Sağdıç, Sedat. *Kur'an'da Temsilî Anlatım (Zemahşerî'nin Keşşâf Tefsiri Örneğinde)*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1. Basım, 2024.
- Sağdıç, Sedat. *Zemahşerî'nin el-Keşşâf'ında Temsilî Anlatım*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2017.
- Sa'leb, Ebû'l-'Abbâs Ahmed b. Yahyâ. *Kavâ'idü's-şî'r*. thk. Ramazan Abdüttevvâb. Kahire: Mektebetü Hâncî, 2. Basım, 1995.
- Saraç, M. A. Yekta. *Klâsik Edebiyat Bilgisi: Belâgat*. İstanbul: Gökkuşbu Yayınları, 1. Basım, 2011.
- Sekkâkî, Ebû Ya'kûb Siracüddîn Yusuf b. Ebi Bekr. *Miftâhu'l-'ulûm*. thk. Naim Zenzur. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1407.
- Sübkî, Ebû Hâmid Bahâüddîn Ahmed b. Alî. *'Arûsü'l-efrâh fî şerhi Telhîsi'l-Miftâh*. thk. Abdulhamîd Hendâvî. Beyrut: el-Mektebetü'l-'Asriyye li't-Tibâ'ati ve't-Tevz'i, 1423.
- Süyûtî, Abdurrahmân b. Ebî Bekr Celâlüddîn. *el-İtkân fî'ulûmi'l-Kur'ân*. thk. Muhammed İbrahim Ebu'l-Fazl. 4 Cilt. Kahire: el-Hey'etü'l-Mısıriyyetü'l 'Amme li'l-Kitab, 1394.
- Süyûtî, Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr. *el-İtkan fî 'ulûmi'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Ebû'l-Fazl İbrahim. 4 Cilt. Kahire: el-Hey'etü'l-Mısıriyyetü'l 'Ammetü li'l-Kitâb, 1394.
- Şevkânî, Muhammed b. Alî b. Muhammed. *Fethü'l-kadîr: el-Camî` beyne fenneyi'r-rivâye ve'd-dirâse min `ilmi't-tefsîr*. ed. Yusuf Guş. Beyrut: Dâru'l-Marife, 1428.
- Şirbînî, Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed el-Hatîb. *es-Sirâcü'l-münîr fî'l-i'âne 'alâ ma'rifeti ba'zı me'ânî kelâmi rabbine'l-hakîmi'l-habîr*. ed. İbrahim Şemsüddîn. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2. Basım, 1438.
- Tabâne, Bedevî. *Mu'cemu'l-belâgati'l-'Arabiyye*. Cidde-Riyâd: Dâru'l-Menâre-Dâru'r-Rifâ'î, 3. Basım, 1408.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr. *Câmi'u'l-beyân 'an te'vili âyi'l-Kur'ân: tefsîriü't-Taberî*. 15 Cilt. Beyrut-'Ammân: Dâru İbn Hazm-Dâru'l-A'lâm, 1. Basım, 1423.

- Tabersî, Ebû Alî el-Fazl b. Hasan. *Mecma‘u’l-beyân fî tefsîri’l-Kur‘ân*. 10 Cilt. Beyrut: Dârül’-Murtezâ, 1. Basım, 1427.
- Teftâzânî, Sa‘düddin. *Muhtasarı’s-Sa‘d: Şerhü telhîsi kitâbi miftâhi’l-‘ulûm*. thk. Abdülhamid Hendavî. Beyrut: el-Mektebetü’l-‘Asriyye, 1431.
- Teftâzânî, Sa‘düddin. *Şerhu’t-telvîh ‘ala’t-tavdîh*. 2 Cilt. Amman: Mektebetü Sabîh, ts.
- Tehânevî, Muhammed A‘lâ b. Alî b. Muhammed Hâmid. *Keşşâfu ıslâhâtı’l-fünûn*. thk. Ahmed Hasan Besc. 4 Cilt. Dâru’l-Kütübi’l-‘İlmiyye, 3. Basım, 1427.
- Tîbî, Şerefüddin el-Huseyn b. Abdillâh. *et-Tibyân fî’l-beyân*. ed. Yâhyâ Murâd. Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-‘İlmiyye, 1. Basım, 1425.
- Tîbî, Şerefüddin el-Huseyn b. Abdillâh. *Fütûhu’l-gayb fî’l-keşf ‘an kınâi’r-reyb*. 17 Cilt. Ebû Zabî: Caizetü Dübey ed-Devliyye li’l- Kur‘ani’l-Kerim, 1. Basım, 1434.
- Türker, Ömer. “Telâzüm”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/394. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Yaramışlı, Sena. *Kur‘ân-ı Kerim Ekseninde Kinâye Sanatı*. Ardahan: Ardahan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2024.
- Yıldırım, Hüseyin. *Arap Dili ve Belağatında Kinaye ve Tariz*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.
- Yıldız, Ömer. *Belâgat İlminin İzâfiliği: Nedenler ve Sonuçlar*. Ankara: Fecr Yayınları, 2023.
- Yıldız, Musa. “Müneccimbaşı Ahmed bin Lutfullah el-Mevlevî Dede’nin Risâle fi’l-Kinâye ve’t-Ta’rîz Adlı Eseri” 1/4 (2000), 43-68.
- Zebîdî, Muhammed Murtazâ Huseynî. *Tâcü’l-‘arûs min cevâhiri’l-kâmûs*. 40 Cilt. Kuveyt: Matbaatü Hukumeti’l-Kuveyt, 1385.
- Zeccâc, Ebû İshâk İbrahim b. Es-Serî. *Meâni’l-Kur‘ân ve i’râbiüh*. thk. Abdulcelîl Abduh Şelebî. 5 Cilt. Beyrut: ‘Alemlü’l-kütüb, 1. Basım, 1408.
- Zemahşerî, Ebûl’l-Kâsım Cârullah Mahmud b. Ömer b. Muhammed. *el-Keşşâf ‘an hakâiki gavâmidî’t-Tenzîl ve ‘uyûni’l-ekâvîl fî vücûhi’t-te’vîl*. thk. Muhammed Abdüsselam Şâhîn. 4 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-‘İlmiyye, 1. Basım, 1995.
- Zemahşerî, Ebûl’l-Kâsım Cârullah Mahmud b. Ömer b. Muhammed. *el-Keşşâf ‘an hakâiki gavâmidî’t-Tenzîl ve ‘uyûni’l-ekâvîl fî vücûhi’t-te’vîl*. ed. Murat Sülün. çev. Muhammed Coşkun vd. 6 Cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 1. Basım, 2016.

Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Cârullah Mahmud b. Ömer b. Muhammed. *Esâ-sü'l-belâga*. thk. Mezeyed Neîm, Şevkî Maarî. Beyrut: Mektebetü Lübnan, 1. Basım, 1998.

Zevzenî, Ebû Abdillâh Hüseyin b. Ahmed. *Şerhu'l-mu'allakâti's-seb'*. thk. Muhammed Abdulkâdir Fâzılî. Beyrut: el-Mektebetü'l-'Asriyye, 1325.

‘Abbâs, Fazl Hasan. *el-Belâga fînûnuha ve efnânuha: ‘İlmü'l-beyân ve'l-bedî’*. b.y.: Dâru'l-Furkân li'n-Neşr ve't-Tevzî, 10. Basım, 2005.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1678

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Yayın | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1007

Kitap Adı : Hanefî Fakihî Ebü'l-Kâsım es-Saffâr ve İbâdetler Alanı ile İlgili Fıkıhî Görüşleri
Book Title : Hanafî Jurist Abû al-Qâsim al-Saffâr and His Jurisprudential Opinions on
Matters of Worship

ISBN : 978-625-5576-62-0

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576620

Yazar | Author: Mehterhan Furkani | orcid.org/0000-0002-4415-7830

Kurum | Institution: Aksaray Üniversitesi

ROR ID: ror.org/026db3d50

Editör | Editor: Huzeyfe Çeker | orcid.org/0000-0002-6200-2453

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 206 (xviii + 188)

Yayın Tarihi | Publication Date: Eylül | September 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRH İslam hukuku | Islamic law

BISAC: REL037010 - İslam / Hukuk | Religion / Islam / Law

THEMA: QRMN İslam hukuku ve şeriat | Islamic law and sharia

LC Classification: KBP İslam hukuku | Islamic law

DEWEY: 297.14 - İslam hukuku | Islamic law

WoS Category: Religion | Din

WoS Citation Topics Meso: Islamic Studies | İslam Araştırmaları

WoS Citation Topics Micro: Islamic Law and Jurisprudence | İslam Hukuku ve Fıkıh

Scopus Subject Areas: 1211 - Din ve Teoloji | Religious Studies

Atf Bilgisi | Cite as: Furkani, Mehterhan. *Hanefî Fakihî Ebü'l-Kâsım es-Saffâr ve İbâdetler Alanı ile İlgili Fıkıhî Görüşleri*. Ankara: FCR Yayın Ltd., 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdolvâhid er-Rûyânî, Ebû'l-Mehâsin Fahrulislâm Abdolvâhid b. İsmâ'îl b. Ahmed et-Taberî. *Bahrü'l-Mezheb*. thk. Tânk Fethî es-Seyyid. 14 Cilt. b.y.: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2009.
- Abdurrahmân Şeyhîzâde, Abdurrahmân b. Muhammed b. Suleymân Dâmâd Efendî. *Mecma'u'l-enhur fî şerhi Mülteka'l-ebhur*. 2 Cilt. b.y.: Dâru İhyâi't-Türâsî'l-Arabî, ts.
- Abdurrezzak İbn Hümmam, Ebû Bekir es-San'anî. *el-Musannef*. thk. Habibu'r-Rahman el-Azami. Beyrut: el-Mektebetü'l-İslamiyye, 1983.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî. *el-Müsned*. nşr. Ebû Hâcir Muhammed Saîd Besyûnî. thk. Şu'ayb el-Arna'ût - Âdil Murşid vd. 45 Cilt. Beyrut: Mü'essesetü'r-Risâle, 1405/1985.
- Alâ'uddîn el-Haskefî, Muhammed b. Ali b. Muhammed ed-Dımeşkî. *ed-Dürü'l-muhtâr şerhu Tenvîri'l-ebşâr ve câmi'i'l-bihâr*. thk. Abdulmun'im HALil İbrâhîm. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1423/2002.
- Ali el-Kârî, Ali b. Sultân Muhammed. *el-Esmâri'l-ceniyye fî esmâ'i'l-Haneftiyye*. Irak: Divanü'l-Vakfi's-Sünnî, Merkezü'l-Bühûs ve'd-Dirâsâtî'l-İslamiyye, 2009.
- Amrî, Ali Muhammed. *el-Hilâf beyne Ebî Hanîfe ve ashâbihî ve mevkıfu eimmeti'l-âharîn min hâze'l-hilâf*. Riyad: Mektebetü'l-Ubeykân, 1422.
- Ateş, Mustafa. *Haneî Mezhebinde Meşâyih Kavramsal ve Kronolojik Bir Araştırma*. Ankara: Sonçağ, 2023.
- Aybakan, Bilal. “Şâfiî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/223-233. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Bâbertî, Ebû Abdullâh Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd. *el-İnâye fî şerhi'l-Hidâye*. 10 Cilt. Lübnan: Dârü'l-fıkr, 1389.
- Bağdadî, İsmail b. Muhammed Emin. *Hediyetü'l- ârifîn esmâi'l-müellifîn ve âsarü'l-musannifîn*. 2 Cilt. Beyrut: Dârü İhyâi't-Türâsî'l-Arabî, ts.
- Bardakoğlu, Ali. “İskat”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/137-143. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.

- Bedir, Murteza. “Mütekaddimîn ve Müteahhirîn”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/186-188. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Bedruddîn el-Aynî, Ebû Muhammed Mahmûd b. Ahmed. *el-Binâye şerhu'l-Hidâye*. 13 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1420.
- Bedruddîn el-Aynî, Ebû Muhammed Mahmûd b. Ahmed. *Minhatî's-sülûk fî şerhi Tuhfeti'l-mülûk*. thk. Ahmed Abdurrazzâk el-Kubeyî. Ka-tar: Vizâratü'l-Evkâf ve's-Şu'ûnî'l-İslâmiyye, 1428/2007.
- Beyhakî, Ebû Bekir Ahmed b. el-Hüseyn b. Ali el-Hüsrevci. *es-Sünenü'l-Kübrâ*. thk. Muhammed Abdulkâdir Atâ. 10 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütüb-i'l-İlmiyye, 1424/2003.
- Bezzâzî, Muhammed b. Muhammed b. Şihâb el-Kerderî. *el-Fetâvâ'l-Bezzâziyye*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2009.
- Buhârî, Abdülâziz. *Keşfü'l-esrâr 'an usûli Fahri'l-İslâm el-Bezdevî*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1997.
- Buhârî, Muhammed b. İsmail. *el-Cami'ü's-Sahih*. thk. Mustafa ed-Dîb. Beyrut: Dâru İbn Kesir, 1987.
- Cessâs, Ebû Bekir Ahmed b. Ali er-Râzî. *Şerhu Muhtasari't-Tahâvî*. 8 Cilt. Dâru'l-Beşâiri'l-İslamiyye, 1431.
- Cürcânî, Ali b. Muhammed b. Ali Seyyid Şerif. *et-Ta'rifât*. thk. Heyet. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1403.
- Çeker, Huzeyfe. “Hanefî Mezhebinde Fıkıh Silsileleri”. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 19 (2012), 163-201.
- Dârekutnî, Ebû'l-Hasen Ali b. Ömer b. Ahmed. *Sünenü'd-Dârekutnî*. 5 Cilt. Beyrut: Mü'essesetü'r-Risâle, 1424/2004.
- Demir, Abdullah. *Ebû'l-Leys es-Semerkindî'nin “en-Nevâzil” İsimli Eseri: Tenkitli Neşir ve İnceleme (Taharet bölümünden bey' bölümünün sonuna kadar)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Ensti-tüsü, Doktora Tezi, 2021.
- Tahtâvî, Ahmed b. Muhammed b. İsmâîl - Halidî, Muhammed Abdüaziz. *Hâşiyetü't-Tahtâvî alâ Merâkı'l-felâh*. b.y.: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1997.
- Ebû Dâvûd, Suleymân b. el-Eş'as es-Sicistânî. *es-Sünen*. thk. Şu'ayb el-Arna'ût. 7 Cilt. b.y.: Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 2009.
- Ebû Hanîfe, Numan b. Sabit. *el-Fikhü'l-ekber*. BAE: Mektebetü'l-Furkan, 1419.
- Ebû Muhammed el-Begavî, el-Hüseyn b. Mes'ûd b. Muhammed b. el-Ferrâ'. *Me'âlimü't-tenzîl fî tefsîri'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Abdullâh en-Nemir v.dğr. 8 Cilt. b.y.: Dâru Taybe, 1417/1997.

- Ebû Tâhir es-Silefî, Ahmed b. Muhammed b. Ahmed el-Isbahânî. *et-Tâsi' mine'l-Meşyehati'l-Bağdâdiyye*. b.y.: y.y., 1425/2004.
- Ebû Ya'la el-Ferrâ', Muhammed b. el-Hüseyin İbnü'l-Ferra. *et-Ta'liku'l-kebîr fi'l-mesâ'ili'l-hilâfîyye beyne'l-e'imme*. thk. Muhammed b. Fahd b. Abdul'azîz el-Ferîh. 4 Cilt. Dimaşk: Dârü'n-Nevâdir, 1435/2014.
- Ebû Yûsuf, Ya'kûb b. İbrâhîm el-Ensârî. *el-Âsâr*. thk. Ebu'l-Vefâ el-Efgânî. Haydarabad: Lecnetü İhyâ'i'l-Me'ârif en-N'umâniyye, 1355.
- Ebû Yûsuf, Ya'kûb b. İbrâhîm el-Ensârî. *el-Harâc*. thk. Tâhâ Abdurra'ûf Sa'd - Sa'd Hasen Muhammed. Kahire: el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Turâs, ts.
- Ebû'l-Leys es-Semerkindî, Nasr b. Muhammed. *Uyûnü'l-mesâ'il*. thk. Salâhaddîn en-Nâhî. Bağdat: Matbaatu Es'ad, 1386.
- Ebû'l-Leys es-Semerkindî Nasr b. Muhammed b. Ahmed. *Hizânetü'l-fıkh (Uyûnü'l-mesâ'il ile birlikte)*. Bağdat: Şeriketü't-Tab'i ven-Neşri'l-Ehliyye, 1967.
- Ebû'l-Leys es-Semerkindî. *"en-Nevâzil"*, thk. Abdullah Demir. *Ebû'l-Leys es-Semerkindî'nin "en- Nevâzil" İsimli Eseri: Tenkitli Neşir ve İnceleme (Taharet Bölümünden Bey' Bölümünün Sonuna Kadar)* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021.
- Ebû'l-Leys es-Semerkindî. *en-Nevâzi*, thk. Muhammed Hafız Karamustafaoğlu. *Ebû'l-Leys es-Semerkindî'nin "en-Nevâzil" İsimli Eseri: Tenkitli Neşir ve İnceleme (Taharet Bölümünden Bey' Bölümünün Sonuna Kadar)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022.
- Edirneli, Mehmed Kâmî Efendi. *Mehâmmü'l-fukahâ fi tabakâti'l-Hanefiyye*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Âşir Efendi, 422/2.
- Erdoğan, Mehmet. "Hinduvânî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 118. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1998.
- Erkal, Mehmet. "Cizye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 8/42-45. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Ferîdüddin, Âlim b. Alâ. *el-Fetâva't-Tâtârhanîyye*. 20 Cilt. Diyûbend: Mektebetü Zekerîyya, 1431.
- Fîrûzâbâdî, Muhammed b. Ya'kûb b. Muhammed. *el-Mirkâtü'l-vefiyye fi tabakâti'l-Hanefiyye*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Reisül-küttâb Mustafa Efendi, 671.

- Furkani, Mehterhan. "Afganistan Topraklarında Yetişmiş Hanefî Fıkıh Alimleri". *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 28 (2016), 327-350.
- Furkani, Mehterhan. "Hanefî Mezhebinin Önemli Bir Merkezi Olarak Belh şehri". *Orta Asya'dan Andolu'ya İlimin Yolculuğu*. ed. Yakup Koçyiğit, Aitmam Kariev. Karabük: Karabük Üniversitesi Yayınları, 2021.
- Furkani, Mehterhan. "Tarihte Model İslam Kentlerden Biri Olarak Belh Şehri", 4. Uluslararası Kentsel Ve Çevresel Sorunlar ve Politikalar Kongresi, 2016.
- Gazalî, Ebû Hamid Muhâmmed b. Muhammed. *el-Menhûl min ta'likati'l-Usûl* 2. thk. Muhammed Hasan Heyto. Dimaşk: Dârü'l-Fikr, 2. Basım, 1980.
- Gürkan, Menderes. "Zelletü'l-Kârî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/225-227. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Haddâdî, Ebûbekir b. Ali b. Muhammed el-Yemenî el-Hanefî. *el-Cevhere-tü'n-neyyira 'alâ Muhtasari'l-Kudûr*. 2 Cilt. b.y.: el-Matba'atü'l-Hayriyye, 1322.
- Sadrüşşehid, Ömer b. Abdilaziz. "Kitabü'l-Vakiât", thk. Abdul Nasır. es-Sadrüşşehid Ömer b. Abdilaziz'in (ö. 536/1141) Kitabü'l-Vakiât Adlı Eserinin Tahkik ve Değerlendirilmesi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora Tezi, 2018.
- Halilî, Halil b. Abdullah b. İbrahim b. Halil Ebû Ya'la. *el-İrşad fî ma'rifeti ulemâi'l-hadis*. thk. Muhammed İdris Ömer İdris. 3 Cilt. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1409.
- Hamevî, Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed Mekkî el-Hanefî. *Gamzu uyûni'l-basâir fî şerhi'l-Eşbâh ve'n-nezât*. 4 Cilt. b.y.: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1405/1985.
- Hamevî, Ya'kut b. Abdillâh. *Mu'cemü'l-büldân*. 7 Cilt. Beyrut: Dârü Sâdir, 1995.
- Hanefî, Ahmed b. Muhammed b. Ebû Bekir. *Hızânetü'l-Fetâvâ*. Diyanet İşleri Başkanlığı Kütüphanesi, El Yazmalar, 297.58 İSC.
- Hanif Belhî, Muhammed Hanif. *Mefâhur-i Belh*. Peşâver, 2000.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekir Ahmed b. Ali b. Sâbit. *Târîhu Bağdâd*. thk. Beşâr Avvâd Ma'rûf. 16 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Ğarbi'l-İslâmî, 1422.

- Kur'an Yolu Meali*. çev. Hayrettin Karaman, Mustafa Çağrırcı, İbrahim Kâfi Dönmez, Sadrettin Gümüş. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 4. Basım, 2015.
- Heyet. *Fetâva'l-Âlemgiriyye* = *el-Fetâva'l-Hindiyye*. 6 Cilt. Dârü'l-Fıkr, 2. Basım, 1310.
- Hizmetli, Sabri. "Karmatîler". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/510-514. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Hucendî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ali. *Fetava'l-Kaidiyye*. İstanbul: Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Fatih, 2351.
- İbn Abdülber en-Nemerî, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh b. Muhammed. *İhtilâfû akvâli Mâlik ve ashâbih*. thk. Hamîd Muhammed Lahmar. Mağrib: Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, 2003.
- İbn Âbidîn, Muhammed Emin. *Reddû'l-muhtâr 'alâ'd-Dürri'l-muhtâr*. 6 Cilt. Beyrut: Dârü'l-fıkr, 1412/1992.
- İbn Asâkir, Ebû'l-Kâsım Ali b. el-Hasen. *Târîhu Dımaşk*. thk. Amr b. Gûrâme el-Umrevî. 8 Cilt. b.y.: Dârü'l-fıkr, 1415/1995.
- İbn Dokmak. *Nazmü'l-cümân fî tabakâti ashâbi imâmîne'n-Nu'mân*. İstanbul: Topkapı, III Ahmed, 2832.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekir Abdullah b. Muhammed. *el-Musannef (Kitabu'r-Red ala Ebî Hanîfe)*. VII Cilt. Beyrut: Mektebetü'r-Rüşd, 2004.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebû'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Ali b. Muhammed. *Nüzhetü'l-elbâb fî'l-elkâb*. 2 Cilt. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1409.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer. *Tefsirü'l-Kur'ani'l-azîm*. thk. Muhammed Hüseyin Şemsüddin, Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye 1419/1998.
- İbn Kudâme el-Makdisî, Ebû Muhammed Muvaffakuddîn Abdullah b. Ahmed b. Muhammed. *el-Kâfî fî fıkhî'l-İmâm Ahmed*. 4 Cilt. b.y.: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1414/1994.
- İbn Kutluboğa, Kasım b. Kutluboğa es-Sudûnî. *Tâci'ut-terâcim fî tabakâti'l-Haneftiyye*. Dımaşk: Dârü'l-Kalem, 1413.
- İbn Kutluboğâ, Kasım b. Kutluboğa es-Sudûnî. *Tahrîru'l-akvâl fî savmi's-sitt min Şevvâl*. thk. Salâh Muhammed Ebû'l-Hâc. Beyrut/Lübnan: Dârü'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1422.
- İbn Mâce, Ebû Abdullâh Muhammed b. Yezîd el-Kazvînî. *es-Sünen*. thk. Şu'ayb el-Arna'ût v.dğr. 5 Cilt. Dârü'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 2009.
- İbn Mâkûlâ, Ebû Nasr Sa'du'l-Melik Ali b. Hibetillâh b. Ca'fer. *el-İkmâl fî ref'i'l-irtiyâb 'ani'l-mu'telif ve'l-muhtelif fî'l-esmâ' ve'l-künâ ve'l-*

- ensâb*. nşr. Abdurrahman b. Yahyâ el-Muallimî el-Yemânî. 7 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütüb-i'l-İlmiyye, 1411.
- İbn Mâze, Ebü'l-Me'âlî Mahmûd b. Ahmed b. Abdulaziz b. Ömer el-Hanefî. *el-Muhîtu'l-burhânî fi'l-fikhi'n-Nu'mânî*. thk. Abdulkarîm Sâmi el-Cündî. 9 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1424/2004.
- İbn Muflih, Ebû İshâk İbrâhîm b. Muhammed. *el-Mubdi' fi şerhi'l-Mukni'*. 8 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1418/1997.
- İbn Nukta, Ebû Bekir Muhammed b. Abdilgânî el-Bağdâdî. *İkmâlü'l-İkmâl*. thk. Abdulkayyûm Abdu Rabbinnebî. 5 Cilt. Mekke: Câmi'atu Ummi'l-Kurâ, 1410/1989.
- İbn Nüceym, Sirâcüddîn Ömer b. İbrâhîm b. Muhammed el-Mısırî. *en-Nehru'l-fâik şerhu Kenzi'd-dekâ'ik*. thk. Ahmed 'Azv 'Înâye. 3 Cilt. b.y.: y.y., 1422/2002.
- İbn Nüceym, Zeynuddîn b. İbrâhîm b. Muhammed el-Mısırî. *el-Bahrü'r-râik şerhu Kenzi'd-dakâik*. 8 Cilt. b.y.: Dârü'l-Kitâbi'l-İslâmî, 2. Basım, ts. baskıda aynı ciltte yer alan diğer eserleri niye yazdık ki?
- İbnü'l-Cezerî, Ebü'l-Hayr Şemsüddin Muhammed b. Muhammed. *ed-Derecâtü'l-âliyye fi tabakâti'l-ulemâi'l-Hanefiyye*. İstanbul: Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi, III. Ahmed Bölümü, 2831.
- İbnü'l-Esîr, Ebü'l-Hasen Ali b. Ebi'l-Kerem Muhammed el-Cezerî. *el-Lübâb fi tehzîbi'l-ensâb*. 3 Cilt. Beyrut: Dârü Sâdir, ts.
- İbnü'l-Hümâm, Kemâluddîn Muhammed b. Abdulvahid b. Abdilhamîd b. es-Sivâsî. *Fethu'l-kadîr*. 10 Cilt. Lübnan: Dârü'l-fıkr, 1389/1970.
- İbnü'l-Munzir, Ebû Bekir Muhammed b. İbrâhîm en-Nisâbü'rî. *el-Evsat fi's-sünen ve'l-icmâ' ve'l-ihtilâf*. thk. Ebû Hammâd Sağîr Ahmed b. Muhammed Hanîf. 6 Cilt. Riyad: y.y., 1405/1985.
- İbrâhîm el-Halebî, İbrâhîm b. Muhammed b. İbrâhîm el-Hanefî. *Multeka'l-ebhur*. thk. Halîl İmrân el-Mansûr. 4 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1419/1998.
- Kâdî Abdulvehhâb, Ebû Muhammed Abdulvehhâb b. Ali. *el-Ma'ûne 'ala mezhebi âlimi'l-Medîne*. thk. Hamîş Abdulhak. 3 Cilt. Mekke: Mektebetü'l-Mustafâ, 1415/1995.
- Kâdîhân, Hasen b. Mansûr b. Mahmûd. *Fetâvâ Kâdîhân*. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2009.
- Kalyûbî, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Ahmed. *Hâşiyetâ Kalyûbî ve Amûre*. 4 Cilt. Beyrut: Dârü'l-fıkr, 1415/1995.

- Karamustafaoğlu, Muhammed Hafız. *Ebü'l-Leys es-Semerkandî'nin "en-Nevâzil" İsimli Eseri: Tenkitli Neşir ve İnceleme (Taharet Bölümünden Bey' Bölümünün Sonuna Kadar)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022.
- Kâsânî, Alaüddin Ebî Bekir b. Mes'ud. *Bedâi'u's-sanâi' fî tertibi's-şerâi'*. 7 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2. Basım, 1406.
- Kâtib Çelebi, Mustafâ b. Abdullâh Hâcî Halîfe. *Keşfü'z-zunûn 'an esâmi'l-kütüb ve'l-finûn*. 6 Cilt. Bağdat: Mektebetü'l-Musennâ, 1941.
- Kâtib Çelebi, Mustafâ b. Abdullâh Hâcî Halîfe. *Süllemü'l-vüstûl ilâ tabakâti'l-fuhûl*. thk. Mahmûd Abdulkâdir el-Arnâvût. 6 Cilt. İstanbul: IRCICA, 2010.
- Kaya, Eyyüp Said. "Mütekaddimîn ve Müteahhirîn (Fıkıh)". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/188-189. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Kaya, Eyyüp Said. "Nâdirü'r-Rivâye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/278-280. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Kaya, Eyyüp Said. "Zâhirü'r-Rivâye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/101-102. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Kayapınar, Hüseyin. "Lâhiķ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 27/53-54. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Kayapınar, Hüseyin. "Mesbûk". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/266-268. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Kefevî, Mahmud b. Süleyman. *Ketâbü a'lâmi'l-ahyâr min fukahâ'i mezhebi'n-Nu'mâni'l-muhtâr*. İstanbul: İrşad Kitabevi, 1437.
- Kehhâle, Ömer Rızâ. *Mu'cemü'l-müellifîn Terâcimü Musannifi'l-Kütübi'l-Arabiyye*. 15 Cilt. Beyrut: Dârü İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, ts.
- Kerderî, Muhammed b. Muhammed b. Şihâb el-Bezzâzî. *Menâkibü'l-İmami'l-A'zam Ebî Hanîfe*. Haydarâbâd: Matbaatü Dâireti'l-Mearifi'n-Nizamiyye, 1321.
- Kınalızâde, Ali Efendi. *Tabakâtü'l-Hanefiyye*. Bağdat: Divanü'l-Vakfi's-Sünnî, 1426.
- Kudûrî, Ebû'l-Huseyn Ahmed b. Ebî Bekir Muhammed b. Ahmed. *et-Tecrîd*. thk. Muhammed Ahmed Serrâc - Ali Cuma Muhammed. 12 Cilt. Kahire: Dârü's-Selâm, 2. Basım, 1427/2006.
- Kudûrî, Ebû'l-Huseyn Ahmed b. Ebî Bekir Muhammed b. Ahmed. *Muhtasarü'l-Kudûrî*. thk. Kâmil Muhammed Muhammed Uveyde. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1418/1997.

- Kureşî, Ebû Muhammed Muhyiddin Abdulkadir b. Muhammed. *el-Cevâhiru'l-mudîyye fî tabakâtî'l-Hanefiyye*. Karaçi: Mîr Muhammed Kutubhâne, ts.
- Kureşî, İman bt. Suûd b. Hayşân. *el-Hayâtü'l-ilmîyye fî Belh hülâle'l-fetra 205-617/820-1220*. Mekke: Camiatü Ümmi'l-Kurâ, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 1434.
- Kurtubî, Ebû Abdullâh Muhammed b. Ahmed el-Hazrecî. *el-Câmi' li-ahkâmî'l-Kur'ân*. thk. Ahmed el-Berdûnî-İbrahim İtfeyyîş. 2 Cilt. Kahire: Dârü'l-Kütübî'l-Mısriyye, 1384/1964.
- Lecnetü'l-'Ulemâ - Havavini, Necib. *Mecelletü'l-Ahkâm*. Karaçi: Nur Muhammed, ts.
- Leknevî, Ebû'l-Hasenât Muhammed Abdulhay b. Muhammed Abdilhalim. *el-Fevâidü'l-behiyye fî terâcimi'l-Hanefiyye*. thk. Muhammed Bedrûddin Ebû Ferâs en-Na'sânî. Mısır: Darü's-Seâde, 1324.
- Makdisî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed. *Kitâbü Ahseni't-tekâsüm fî ma'rifeti'l-ekâlm*. Kahire: Mektebetü Medbûlî, 1411.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed. *Te'vîlâtü ehli's-sünne*. thk. Mecdî Bâsellûm. 10 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmîyye, 1426/2005.
- Mâverdî, Ebû'l-Hasen Ali b. Muhammed el-Basrî. *el-Hâvi'l-Kebîr*. thk. eş-Şeyh Ali Muhammed Me'ûd - eş-Şeyh Âdil Ahmed Abdulmevcûd. 19 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmîyye, 1419-1999.
- Mergînânî, Ebû'l-Hasen Ali b. Ebûbekir el-Ferğânî. *el-Hidâye fî Şerhi Bidâyeti'l-Mübtedî*. 4 Cilt. Beyrut: Dârü İhyai't-Türâsî'l-Arabî, ts.
- Mevsilî, Ebû'l-Fadl 'Abdullâh b. Mahmûd el-Hanefî el-. *el-İhtiyâr li ta'îlî'l-Muhtâr*. 5 Cilt. Kahire: Matba'atü'l-Halebî, 1356/1937.
- Meydânî, Abdülganî b. Tâlib b. Hammâde b. İbrâhîm el-Guneymî ed-Dımaşkî. *el-Lübâb fî şerhi'l-Kitâb*. thk. Muhammed Muhyiddin Abdulhamid. 4 Cilt. Beyrut: Mektebetü'l-İlmîyye, 1429.
- Molla Hüsrev, Muhammed b. Ferâmerz b. Ali. *Dürerü'l-hukkâm şerhu Gururî'l-ahkâm*. 2 Cilt. b.y.: Dârü İhyâ'i'l-Kütübî'l-Arabiyye, ts.
- Mucâhid b. Cebr, Ebû'l-Haccâc Mucâhid b. Cebr el-Kureşî. *Tefsîrü Mucâhid*. thk. Muhammed Abdü's-Selâm Ebû'n-Nîl. Mısır: Dârü'l-fikri'l-İslâmî el-Hadîse, 1410/1989.
- Müderres, Abdullatif Muhammed Mahrûs. *Meşâyihu Belh mine'l-Hanefiyye ve mâ inferedû bihî mine'l-mesâilî'l-fikhiyye*. Bağdad: Dârü'l-Arabiyye, 1979.

- Müslim, Ebû'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc. *el-Cami'u's-Sahih*. 4 Cilt. Kahire: Dâru lhyâi'l-Kütübî'l-Arabiyye, 1991.
- Natîfî, Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed b. Ömer. *el-Ecnâs*. 2 Cilt. Medine: Dârü'l-me'sûr li'n-neşr ve't-tevzî', 1437.
- Nesâî, Ebû Abdîrrahman Ahmed b. Şuayb. *es-Sünen*. 9 Cilt. Halep: Mektebetü'l-Matbû'âti'l-İslâmiyye, 1406.
- Nesefî, Ebû Hafs Necmüddîn Ömer b. Muhammed b. Ahmed. *el-Kand fî zikri ulemâ'i Semerkand*. Âyîne-yi Mîrâs, 1378.
- Nesefî, Ebû'l-Berekât 'Abdullâh b. Ahmed. *Kenzü'd-dekâ'ik*. thk. Sâ'id Bekdâş. Beyrût; Medîne: Dârü'l-Beşâ'iri'l-İslâmiyye; Dârü's-Sirâc, 1432/2011.
- Öğüt, Salim. "İstihâze". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 23/334-335. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Öğüt, Salim. "Tahâret". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/382-385. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Rıza, İnayetullah. "Belh". *Dâiretü'l-meârif-i Büzürg-i İslâmî*. 12/457-460. Tahran: Merkez-i Dâiretü'l-Meârif-i Büzerg-i İslâmî, 2004.
- Safedî, Salâhuddîn Halîl b. Aybek b. Abdullâh. *el-Vâfî bi'l-vefeyât*. thk. Ahmed el-Arnâ'ût - Turkî Mustafâ. 29 Cilt. Beyrut: Dârü lhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1420.
- Saffâr, Ebû'l-Kâsım. *Ecvibetu's-Saffâr alâ esileti't-tevhîd*. Umman: Darü'n-Nûrî'l-Mübîn, 2022.
- San'ânî, Ebû İbrahîm Muhammed b. İsmail el-Kahlânî. *İrşâdû'n-nukkad ilâ teysîri'l-ictihâd*. thk. Salâhuddîn Makbûl Ahmed. Kuveyt: ed-Dârü's-Selefiyye, 1405.
- San'ânî, Kehlânî Muhammed b. İsmâ'il. *Sübüli's-Selâm*. b.y.: Dârü'l-Hadîs, ts.
- Semânî, Abdülkerim b. Muhammed b. Mansur. *el-Ensâb*. thk. Abdurrahman b. Yahya el-Muallimî vd. Haydarâbâd: Dârü'l-Meârifî'l-Osmaniyye, 1382.
- Semerkandî, Âlâuddîn Ebî Bekir Muhammed b. Ahmed. *Tuhfetü'l-fukahâ*. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1414/1994.
- Semerkandî, Âlâ'uddîn, Ebûbekir Muhammed b. Ahmed b. Ebî Ahmed. *Mîzânü'l-usûl fî netâ'ici'l-'ukûl*. thk. Muhammed Zekî Abdilberr. Katar: Matba'atu Dûha el-Hadîse, 1404/1984.
- Semerkandî, Muhammed b. Yûsuf. *el-Mültekât fî'l-fetâva'l-Hanefiyye*. Beyrut: Dârü'l-Kütüb-i'l-İlmiyye, 1420.

- Serahsî, Şemsüleimme Muhammed b. Ahmed b. Ebî Sehl. *el-Mebsût*. thk. Halîl Muhyiddîn el-Meyyis. 30 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Ma'rife, 1414/1993.
- Serahsî, Şemsüleimme Muhammed b. Ahmed b. Ebî Sehl. *Şerhu's-Siyerî'l-kebîr*. 5 Cilt. Beyrut/Lübnan: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1417.
- Serahsî, Şemsüleimme Muhammed b. Ahmed b. Ebî Sehl. *el-Uşûl*. 2 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Ma'rife, ts.
- Şâfiî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs b. Abbâs. *el-Ümm*. 8 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Ma'rife, 1410/1990.
- Şeybânî, Ebû Abdullâh Muhammed b. el-Hasen. *el-Asl*. 12 Cilt. Beyrut: Dârü İbn Hazm, 2012.
- Şeybânî, Ebû Abdullâh Muhammed b. Hasen. *el-Hucce alâ ehli'l-Medîne*. thk. Mehdi Hasan Keylânî. IV Cilt. Beyrut: Âlemü'l-kütüb, 3. Basım, 1403.
- Şürünbülâfî, Hasen b. Ammâr b. Ali el-Mısrî el-Haneî. *Merâkı'l-felâh şerhu Nûri'l-îzâh*. b.y.: Mektebetü'l-Asriyye, 1425/2005.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmilî. *Câmî'u'l-beyân fi te'vîli âyi'l-Kur'ân*. 24 Cilt. Mu'essesetu'r-Risâle, 1420.
- Tahâvî, Ebu Ca'fer Ahmed b. Muhammed el-Mısrî. *Muhtasarü't-Tahâvî*. thk. Ebu'l-Vefa el-Efganî. Haydarabad, Dekkan: İhyau Meârifî'n-Numaniyye, ts.
- Tahâvî, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed el-Mısrî. *Muhtasarü ihtilâfî'l-ulemâ*. thk. Abdullâh Nezîr Ahmed. 5 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1995/1416.
- Tata, Abdnaser. "Kadının Sesi Karşılaştırmalı Fikhî Bir Çalışma". *İslami İlimler Araştırmaları Dergisi* 2 (2007), 165-188.
- Temimî, Takiyyüddin. b. Abdilkâdir. *et-Tabakâtu's-seniyye fi terâcimi'l-Haneîyye*. Kahire: Dârü'l-kütüb, 1970.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevra. *es-Sünen*. 6 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, 1996.
- Ünal, Halit. "Fetih". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12/466-467. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Üzüm, İlyas. "Saffâr, Ebû İshak". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/462-463. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Vâiz-i Belhî, Ebû Bekir Abdullah b. Ömer b. Muhammed b. Dâvûd. *Fezâil-i Belh*. çev. Abdullah Muhammed b. Hüseyin Hüseyinî Belhî. Tahran: Cengelek, 1388.

- Velvâlicî, Ebû'l-Feth Abdürreşîd b. Ebû Hanîfe. *el-Fetâva'l-Velvâliciyye*. 5 Cilt. Beyrut/Lübnan: Dâri'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1424.
- Versecî, Muhammed Salih. *Heftâd Meşâuh-i Belh*. Kabil: Müessese-i İntişârâtü'l-Ezher, 1389.
- Yaman, Ahmet. "Zimmî (Fıkıh)". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/434-438. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Müşebbihe". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/156-158. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Yazıcı, Tahsin. "Belh". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed. *Târîhu'l-İslâm ve vefayâtü'l-meşâhîri'l-a'lâm*. thk. Beşâr 'Avâd Marûf. 15 Cilt. Riyad: Dâri'l-Garbi'l-İslâmî, 2003.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân. *Menâkibü'l-İmâm Ebî Hanîfe ve Sâhibeyh*. thk. Muhammed Zahid el-Kevseri-Ebü'l-Vefâ el-Efgâni. Haydarabad: Lecnetü İhyâi'l-Meârifî'n-Nu'mâniyye, 1408.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân. *Siyerü'l-âlemi'n-nübelâ* 2. 18 Cilt. Kahire: Dâru'l-Hadîs, 1427.
- Zeylaî, Osmân b. Ali b. Mehcen el-Bâri'î Fahrüddîn el-Hanefî. *Tebyînü'l-hakâik şerhu Kenzi'd-dakâik*. Bulak; Kahire: el-Matba'atü'l-Kübrâ'l-Emîriyye, 1313.
- el-Mevsû'atü'l-Fikhîyye*. Kuveyt: Vezâratü'l-Evkâf ve's-Şüûni'l-İslâmîyye, 1983.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1679

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Yayın | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1008

Kitap Adı : İktidar-Ulemâ İlişkisi

Alt Başlık : Büveyhîler Dönemi (334-453/945-1062)

Book Title : The Relationship between Rulers and Scholars (*Umarâ and Ulamâ*)

Subtitle : During the Buyid Dynasty (334-453/945-1062)

ISBN : 978-625-5576-63-7

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576637

Yazar | Author: Edip Akyol | orcid.org/0000-0003-0757-216X

Kurum | Institution: Samsun Üniversitesi

ROR ID: ror.org/02brte405

Editör | Editor: Ramazan Yıldırım | orcid.org/0009-0002-6762-9041

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 322 (xiv + 308)

Yayın Tarihi | Publication Date: Eylül | September 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HBLC1 Orta Doğu tarihi | Middle Eastern history

BISAC: HIS052000 - İslam Dünyası Tarihi | History / Middle East / General

THEMA: NHF Orta Doğu tarihi | History of the Middle East

LC Classification: DS62 - İslam dünyası tarihi, Abbâsî ve sonrası dönemler | Islamic history, Abbasid and later period

DEWEY: 956 - Orta Doğu tarihi | Middle East history

WoS Category: History Tarih | History

WoS Citation Topics Meso: Middle East Studies Orta Doğu Çalışmaları | Middle East Studies

WoS Citation Topics Micro: Islamic History İslam Tarihi | Islamic History

Scopus Subject Areas: 1203 - Tarih | History

Atf Bilgisi | Cite as: Akyol, Edip. *İktidar-Ulemâ İlişkisi: Büveyhîler Dönemi (334-453/945-1062)*. Ankara: FCR Yayın Ltd., 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: + 90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdulkâhir el-Bağdâdî, Ebû Mansûr Abdülkâhir b. Tâhir b. Muhammed et-Temîmî. el-Fark beyne'l-firak. thk. Muhammed Osman el-Huş. Kahire: Mektebetu İbn Sînâ, 1409/1988.
- Akal, Cemal Bali. Yasa ve Kılıç. İstanbul: Engin Yayıncılık, 1995.
- Akoğlu, Muharrem. "Büveyhîler'in Mezhebî Eğilimleri/Politikaları Üzerine". Bilimname Dergisi II, (Kayseri 2009), 123-138.
- Akhtar, S. Waheed. Early Shîite Imâmiyyah Thinkers. New Delhi: 1988.
- Akyol, Edip. "Selçuklular'ın Hilâfetle İlk Teması ve Büveyhîler'le İlişkiler". İSTEM Dergisi 10/19 (Konya 2012), 237-252
- Akyol, Edip. "Büveyhîler'in Bağdat Hâkimiyeti (334/945 – 447/1055)". İslâm Tarihi Araştırmaları Dergisi 3, (Bahar 2018), 119-130.
- Akyol, Edip. "Ebu Sehl el-Mesîhî (1010?)" İslâm Medeniyetinde Bilim Öncüleri (9) /TIP. edt. Mehmet Azimli-Zehra Gencel Efe. 64-65. İstanbul: Mana Yayınları, 1. Baskı, 2021.
- Akyol, Edip. "Ebû İshâk es-Sâbî (994)" Müslümanların Engizisyonu- 4. edt. Mehmet Azimli. 161-165. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 1. Baskı, 2022.
- Akbaş, Murat. "Selçuklular'ın Abbâsî Halifeleriyle İlişkileri ve Halifelik Mefkûresi Bağlamında Bağdat'a Yönelik Faaliyetleri". USAD Dergisi 14 (Bahar 2021), 137-178.
- Âl-i Yâsîn, Muhammed Hasan. es-Sâhib b. Abbâd Hayâtuhu ve Edebuhu. Bağdâd: Dâru'l-Maarif, 1957.
- Hız. Ali (Alî b. Ebî Tâlib el-Kureşî el-Hâşimî (ö. 40/661)). Nehcu'l-Belağa (Hz. Ali'nin Konuşmaları, Mektupları ve Hikmetli Sözler). Derleyen eş-Şerif er-Radî. çev. Adnan Demircan. İstanbul: Beyan Yayınları, 6. Baskı, 2016.
- Ali, Muhammed Kürd. Hıta'tu's-Şâm. Dımaşk: 1925.
- Altıntaş, Ramazan. "İbn Miskeveyh'in Adalet Anlayışı". Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 2 (Sivas, 1998), 237-249.
- Altun, Bekir. Büveyhîler Döneminde Mu'tezile-İmâmiyye Etkileşimi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022.

- el-Âmirî, Ebu'l-Hasan Muhammed b. Yûsuf. el-Ebsâr ve'l-mubsar (Resâilu Ebi'l-Hasan el-Âmirî ve Şezerâtuhu'l Felsefiyye içinde). nşr. Sahbân Halîfât. Amman: Ürdün Üniversitesi Yayınları, 1988.
- el-Âmilî, Seyyid Muhsin Emîn. A'yânu'ş-Şî'a. thk. Hasan el-Emîn. Beyrut: Dâru't-teâruf, 1403/1983.
- Apak, Adem. Ana Hatlarıyla İslâm Tarihi (Abbâsîler Dönemi-IV). İstanbul: Ensar Yayınları, 2016.
- Arıkan, Adem. Büyük Selçuklular Döneminde Şîa. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2010.
- Asım, Mohammad Shakib. "Sâhib b. Abbâd'ın Şiirlerinde Hz. Ali'ye Yönelik Medihler". Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 44 (Haziran 2020), 153-170.
- Avvâd, Gorcis (Korkis). Hazâinu'l-kutubi'l-kadîme fi'l-Irak. Bağdat: 1948.
- Aybakan, Bilal. "Taberî, Ebu't-Tayyib". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 39/313-314. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Aycan, İrfan. "Muhellebî". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 31/511-512. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Aydın, Cengiz. "Ebu'l-Vefâ el-Bûzcânî". TDV İslâm Ansiklopedisi. 10/348-349. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Aydın, Yunus Emre. "Fâtımîler Devleti'nin Kuruluşunda Kutâme Kabilenin Rolü ve Mağrib'de Fâtımî-Kutâme İlişkileri (762-972)". Anasay Dergisi III, (Şubat 2018), 79-98.
- el-Aynî, Bedreddîn Mahmûd b. Ahmed b. Mûsâ. es-Seyfu'l-muhenned fî sîreti'l-melik el-Mueyyed Şeyh el-Mahmudî. nşr. Fehîm Muhammed Alevî Şeltût. Kahire: Dâru'l-kutubi'l-Mısriyye, 3. Baskı, 1998.
- Azimli, Mehmet. Hz. Ali Neslinin İsyanları (X. Yüzyıla kadar Şîî karakterli hareketler). Konya: Çizgi Kitabevi, 3. Baskı, 2017.
- Azimli, Mehmet. "Abbâsî Hilâfesinde Büveyhî Egemenliği". İslâm Tarihi ve Medeniyeti / Abbâsîler (1). ed. Mehmet Şeker vd. 5/419-425. İstanbul: Siyer Yayınları, 1. Baskı, 2018.
- Bahçıvan, Seyit. "el-Muessesatu'l-ilmîyye fî Horasan bi-âmmе ve Nisâbur bi-hassa fi'l-karneyni'r-râbî ve'l-hâmisi'l-hicrîyyeyn". Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi XIII, (Konya, 2002), 111-127.
- Bakkal, Ali. İslâm Astronomi Tarihi. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2017.

- Bakkal, Ali. “İslâm Tarihinde Tıbbın Gelişmesi ve Silvan’da Tıp”, Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 18/30 (Temmuz-Aralık 2013), 9-43.
- Baytâr, Emîne. Târîhu el’asrîl-Abbâsî. Dîmeşk: el-Câmi’atu Dîmeşk, 4. Baskı, 1417/1997.
- Bayrakdar, Mehmet. “İbn Miskeveyh”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 20/201-208. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Batır, İsmet Burak. “Büveyhîler ve Selçuklular Döneminde Hûzistân Eyaleti (945-1194)”. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021.
- el-Bedevî, Abdulmecîd Ebu’l-Futûh. et-Târîhu’s-siyâsî ve’l-fikrî li’l-mezhebi’s-Sünnî fi’l-meşriki’l-İslâmî mine’l-karnî’l-hâmisi’l-hicrî hattâ sukûti Bağdâd. Dâru’l-vefâ, el-Mansûra, 1408/1988.
- el-Beyhâkî, Ebu’l-Hasan Zahîruddîn Ali b. Zeyd b. Muhammed. Târîhu Hükemâi’l-İslâm. neşr. Muhammed Kürd Ali. Dîmâşk: Matbaatü’t-Terakkî, 1946.
- Bîrûnî, Ebu’r-Reyhan Muhammed b. Ahmed el-Bîrûnî el-Harizmi. Tahdîdu nihâyâtî’l-emâkin li-tashîhi mesâfâtî’l-mesâkin. nşr. P. Bulgakov. Kahire: 1962, (Islamic Geography, XXV içinde, ed. Fuat Sezgin. Frankfurt: 1413/1992.
- Bîrûnî. el-Âssâru’l-bâkiye mine’l-kurûni’l-hâliye. neşr. Mektebetu’s-sekâfetu’d-diniyye, Kahire: 1. Baskı, 1427/2008.
- Boer, Tjitze Jacob İslâm’da Felsefe Tarihi. çev. Yaşar Kutluay. İstanbul: Anka Yayınları, 2001.
- Bosworth, Clifford Edmund. “Military Organisation under the Buyids of Persia and Iraq”, Oriens XVIII/XIX, (1965/1966), 143-167.
- Bosworth, C. E. İslâm Devletleri Tarihi, çev. Erdoğan Mercil-Mehmet İpşirli, İstanbul: Oğuz Yayınevi, 1980.
- Bozkuş, Metin. Büveyhîler ve Şîlik, Sivas: Vizyon Matbaacılık, 2003.
- Bozkurt, Nahide. Abbâsîler. Ankara: İSAM Yayınları, 2013.
- Browne, Edward G. “The Sahib Isma’il ibn ‘Abbad”. Chahar Maqala. "E. J. W. Gibb Memorial" Series Vol. XI. 2, (Published By Messrs Luzac & Co.), London: The Cambridge University Press, 1921
- Bulut, Halil İbrahim. Şîa da Usuliliğin Doğuşu ve Şeyh Müfid. Ankara: Araştırma Yayınları, 2013.

- Bulut, Halil İbrahim. “Şîf-Usuli Gelenekte Hz. Ali ve İmametinin Dayanakları: Şeyh Müfid Örneği”. Hazreti Ali Sempozyum Bildirileri, Ekim 2007.
- Burak, İsmet. Bûveyhîler ve Selçuklular Döneminde Hûzistân Eyaleti (945-1194). İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora Tezi. 2021.
- Busse, Heribert. Chalif und Grosskönig. Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt (ULB), Würzburg, 2004.
- Busse, Heribert. “Iran Under the Buyids”, The Cambridge History Of Iran, The Period from the Arab Invasion to the Saljuqs. ed. R. N. Frye. 4, (2008), 250-304.
- Busse, Heribert. “Bûveyhîler”, Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi, V/509-562. red. Hakkı Dursun Yıldız. İstanbul: Çağ Yayınları, 1988.
- el-Bustî, Ebu'l-Kâsım. Kitâbu'l-bahs an edilleti't-tekfîr ve't-tefsîk. thk. Wilfer Madelung, Sabine Schmidtke. Tahran: 1382/1962.
- el-Câbirî, Muhammed Âbid. Arap-İslâm Siyasal Aklı. çev. Vecdi Akyüz. İstanbul: Mana Yayınları, 2. Baskı, 2020.
- el-Câbirî, Muhammed Âbid. Arap-İslâm Medeniyetinde Entelektüeller, (çev. Numan Konaklı. İstanbul: Mana Yayınları, 1. Baskı, 2019.
- Caetani, Leone. The Tajarib al-Umam or The History of Ibn Miskawayh. nşr. L. Caetani. London: 1909.
- Cahen, Claude. İslâmiyet: Doğuştan Osmanlı Devleti'nin Kuruluşuna Kadar. çev. Esat Nermi Erendor. İstanbul: Bilgi Yayınevi, 1990.
- Cahen, Claude. "Abbas b. Hosayn" Encyclopedia Iranica, I/1, p. 79; available online at <http://www.iranicaonline.org/articles/abbas-b-hosayn> (accessed on 10 January 2014).
- Cahen, Claude. “Buwayhids or Buyids”, EI2 (İng.). I. 1350-1357.
- Cârullâh, Zuhdî Hasan. el-Mu'tezile. Kahire: Matba'atu Mısır, 1366/1947.
- Corbin, Hanry. İslâm Felsefesi Tarihi-1, Başlangıçtan İbni Rüşd'ün Ölümüne, çev. Hüseyin Hatemi. İstanbul: İletişim Yayınları, 2013.
- Cum'a, Muhammed Lütfi. Tarihu felsefeti'l-İslâm fi'l-meşrik ve'l-mağrib, Beyrut: t.y.
- Çam, Esat. Siyaset Bilimi. İstanbul: Der Yayınları, 1984.

- Çağatay, Neşet. "Fatımiler Devleti'nin Kuruluşu ve Akideleri", Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. VIII, (Ankara1958-1959), 63-77.
- Çavuşoğlu, Ali Hakan. Irak Mâlikî Ekolü (III.-V./IX.-XI. yy). İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora Tezi, 2004.
- Çelebi, Ahmed. İslâm'da Eğitim-Öğretim Tarihi. trc. Ali Yardım. İstanbul: Damla Yayınevi, 2012.
- Çelebi, Furkan. Büveyhîler Döneminde Rey Şehri. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Çelebi, İlyas. İslam İnanç Sisteminde Akılcılık ve Kâdî Abdulcebbar. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2002.
- Çelebi, İlya "Sâhib b. Abbâd". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 35/512-515. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Daftary, Farhad. Şîî İslâm Tarihi. çev. Ahmet Fethi. İstanbul: Alfa Yayınları, 2. Baskı, 2020.
- Daftary, Farhad. "Kirmânî, Hamîduddin". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, 26/63-64. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Demircan, Adnan. Hz. Ali'nin Hilâfet Hakkı Meselesinde Gadir-i Hümm Olayı. İstanbul: Beyan Yayınları, 2. Baskı, 2014.
- Demircan, Adnan. Hilâfetin Hikâyesi. İstanbul: Beyan Yayınları, 2021.
- Demircan, Adnan. Abbâsîler'in Sonuna Kadar İslâm Tarihi Literatürü. İstanbul: Beyan Yayınları, 2016.
- Demircan, Adnan. "Tâi'-Lillâh". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 39/447-448. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Demirhan Erdemir, Ayşegül. "Ali b. Abbâs el-Mecûsî". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 2/379-380. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Doğan, İsa. "Hasan el-Utrûş". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 16/356-358. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Doğruyol, Hasan. "İbnu't-Tilmîz". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 21/233-234. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Durmuş, İsmail. "Mutenebbî". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 32/195-200. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Duverger, Maurice. Siyaset Sosyolojisi. çev. Şirin Tekeli. İstanbul: Varlık Yayınları, 1995.

- Duygun, Gülhan. Bûveyhîler Zamanında Kirmân Bölgesinin Siyasî ve Sosyo-Kültürel Durumu. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- Dündar, Abdülhamit. 4/10. Yüzyılda Bağdat (Topografya, Toplumsal Yapı, Gündelik Hayat. Bilecik: Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora Tezi, 2019.
- Esmaeili, Kobra. Rey Şehrinin Tarihsel Coğrafyası ve Siyasî Tarihi (Fethinden Selçuklular'ın Sonuna Kadar. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora Tezi. 2019.
- Ebû Fâris, Muhammed Abdulkâdir. el-Kadî Ebû Ya'lâ el-Ferrâ ve kitâbu el-ahkâmu's-sultâniyye, Beyrût: Muessesetu'r-Risâle, 1403/1983.
- ed-Dûrî, Abdulazîz. "Divan", TDV İslâm Ansiklopedisi, İstanbul, 1994, c. IX, s 377-381.
- Ebu'l-Fidâ, İmâduddîn İsmâîl b. Ali b. Mahmûd el-Eyyûbî. el-Kitâbu'l-muhtasâr fi ahbârî'l-beşer. Beyrut: Mektebetu'l-Maarif, 1961.
- Ebu'l-Ferec Âlî b. el-Huseyn el-İsfahânî. el-Eğânî. thk. İhsân Abbâs vd. Beyrut: Dâr Sâder, 1423/2002.
- Ebû Ya'lâ el-Ferrâ, Muhammed b. el-Huseyn b. Muhammed b. Halef. el-Ahkâmu's-Sultâniyye. nşr. Muhammed Hâmid el-Fakî. Beyrut: Daru'l-kutubi'l-İlmiyye, 1421/2000.
- Ebû Zeyd, Bekr b. Abdullah. el-Medhalu'l-mufasssal ilâ fıkhi'l-imâm Ahmed b. Hanbel ve tahrîcâtî'l-ashâb. Riyad: 1997.
- Emîn, Ahmed. Zuhru'l-İslâm. Beyrut: Dâru'l-kitâbi'l-Arabî, 1945.
- Ergin, Ali Şakir. "Abdulhamîd el-Kâtib". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 1/225. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Erkal, Mehmet. "el-Ahkâmu's-Sultâniyye". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 1/555-556. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Ertünel, İsmail E. "Verrâk". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Ankara: TDV Yayınları, 2019, (gözden geçirilmiş 3. basım) EK-2/646-652.
- Fakîhî, Ali Aşgar. Tarih-i Âl-i Buveyh, Tahran: Sımat Yayınları, 1. Baskı, 1378.
- Fakîhî. Âl-i Buveyh ve Ovzâ-yi. Zamân-i İşân bâ Numûdârî ez Zindeğî-yi Mermom-i der Ân Asr. Tahran: İntişârât-i Sebâ, 1322.
- Fazlıoğlu, İhsan. "Hâzin, Ebû Ca'fer". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 17/126-129. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.

- Fığlalı, Ethem Ruhi. Çağımızda İtikâdî İslâm Mezhepleri. İzmir: İzmir İlahiyat Vakfı Yayınları, 3. Baskı, 2020.
- Fığlalı, Ethem Ruhi. "Gadîr-i Hum". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 13/279-280. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Gençtürk, Cihan. Büveyhîler'in İran Hâkimiyeti. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü. Doktora Tezi, 2020.
- Genç, Süleyman. Fâtımî-Abbâsî-Selçuklu Münasebetleri ve Besâsîrî İsyası. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora Tezi, 1995.
- Genç, Süleyman. "Halife el-Kâdir Döneminde Bağdat'ta Yaşanan Dinî-Siyasî Hadiseler ve Onun Sünnî Siyaseti". Marife Dergisi. 4/2 (Konya, 2004), 219-243.
- Gibb, Hamilton Alexander Rosskeen. Studies on the Civilization of Islam. Princeton-New Jersey: 1982.
- Gibb, H.A.R. "An Interpretation of Islamic History II". The Islamic World. 45/2 (1955), 121-128.
- Golole, Adnan Jarso. Bağdat Büveyhîler'in Eline Düşerken (279-334/892-945). İstanbul: Siyer Yayınları, 1. Baskı, 2021.
- Goodman, Lenn E. İslâm Hümanizmi. çev. Ahmet Arslan. İstanbul: İletişim Yayınları, 1. Baskı, 2006.
- Göl, Yavuz Selim. Abbâsîler Döneminde Kâdilkudâtılık. Ankara: İlahiyat Yayınları, 1. Baskı, 2020.
- Gölcük, Şerafettin. "Ebû Abdullah el-Basrî". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 10/84-85. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Gündoğdu, Mustafa. Taberânî'nin Hadis İlmindeki Yeri. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek lisans tezi, 1999.
- Gündüzöz, Soner. "Tenûhî, Ali b. Muhammed". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 40/469-470. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Gündüzöz, Soner. "Tenûhî, Ebû Ali". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 40/470-471. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Güner, Ahmet. Büveyhîler'in Şîf-Sünnî Siyâseti. İzmir: Tibyan Yayıncılık, 1999.
- Güner, Ahmet. Büveyhîler'den Adududdevle ve Dönemi. İzmir: 1992.
- Güner, Ahmet. Biyografilerle Adudî Hastanesi Tarihi, İslâm Tıbbı ve Hastaneleri Tarihine Bir Katkı. İzmir: Tibyan Yayıncılık, 2005.

- Güner, Ahmet. "Hamza el-İsfahânî ve Büveyhîler (I)". Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. XX (İzmir, 2004), 3-27.
- Güner, Ahmet. "Büveyhî Devlet Adamlarının Kitaba İlgileri ve Kütüphaneleri". Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. XIII-XIV, (İzmir, 2001), 35-63.
- Güner, Ahmet. "İbnu'l-Amîd, Ebu'l-Feth". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 20/486-487. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Güner, Ahmet. "İbn Sa'dân, Huseyn b. Ahmed". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 20/297-298. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Güner, Ahmet. "Sâbûr b. Erdeşîr ve Dârulilmi". Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, XIII-XIV (İzmir, 2001), 65-92.
- Güner, Ahmet. "Mâverdî'nin Hilâfet Kuramının Tarihsel Arka Planına Bir Bakış (II)". Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 17 (2003), 227-252.
- Güner, Ahmet – Azimli, Mehmet: Abbâsîler Döneminde Kurulan Devletler, "Büveyhîler", İslam Tarihi ve Medeniyeti, ed. Mehmet Şeker vd. VII/523-572. İstanbul: Siyer Yayınları, 1. Baskı, 2018.
- Hacıyev, Khanoghlan. Irak Büveyhîleri'nin Kuruluşu ve Muizzuddevle Dönemi (334-356/945-967). İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2012.
- Hacıyev, Khanoghlan. "Irak Büveyhî Emîri Muizzuddevle Döneminde (334-356/945-967) Adlî Teşkilat", Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. 19/36 (Aralık, 2017), 33-54. <https://doi.org/doi.org/10.17335/sakaifd.299389>
- el-Hâkânî, Câbir Abdülhamîd. "Şi'ru'l-vezîr el-Muhellebî". el-Mevrid, III/2 (Bağdat, 1394/1974), 149-162.
- Hâkim el-Cuşemî, Ebû Sa'd el-Muhassin b. Muhammed. "Şerhu'l-Uyûn", Fazlu'l-i'tizâl ve tabakâtul-Mu'tezile. nşr. Fuad Seyyid. Tunus: ed-Dâru't-Tûnusiyye, 1986.
- Halîfât, Sahbân. "İbnu'l-Hammâr". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 21/65-66. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Hamza el-İsfahânî, Ebû Abdillâh Hamza b. el-Hasen. Tarîhu Sinî mulûki'l-arz ve'l-enbiyâ. Dâr Mektebetu'l-Hayat, y. y, 1961.
- Hamdullah Mustevfî-yi Kazvîni, Ebû Bekr b. Ahmed b. Nasr. Târîh-i Güzîde. çev. Mürsel Öztürk. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2018.

- Hamdullah Mustevfî. Nuzhetu'l-Kulûb. nşr., Muhammed Debîr-i Siyâki. Tahran: 1336.
- Hamîduddin el-Kirmânî, Ebu'l-Hasen Hamîduddîn Ahmed b. Abdillâh b. Muhammed. Kitâbu'r-Riyâz. nşr. Ârif Tâmir. Beyrut: 1960.
- Hamîduddin el-Kirmânî. Râhatu'l-ʿAkl. nşr. Mustafa Gâlib. Beyrut: 1983.
- Hançabâ, Halil İbrahim. Abbâsîler Döneminde Vezîrlîk (295-530/908-1136). İstanbul: Klasik Yayınları, 2017.
- Hançerlioğlu, Orhan. Felsefe Sözlüğü. İstanbul: Remzi Kitabevi, 24. Baskı, 2016.
- el-Hânsârî: Mirzâ Muhammed Bâkır el-Müsevî el-İsbehânî. Ravdâtu'l-cennât fi ahvâlî'l-ulemâi ve's-sâdât. thk. Esedullâh İsmâiliyyân. Tahran: Mektebetu'l-İsmâiliyyân, 1393/1973.
- el-Hasenî, Ebu'l-Abbâ "Kitâbu'l-Mesâbîh". Ahbâru eimmeti'z-Zeydiyye fi Taberistân ve Deylemân ve Cîlân. nşr. Wilferd Madelung. Beyrut: 1987.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Ali. Târîhu Bağdâd (Târîhu Medîneti's-Selâm). thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf. Beyrut: Dâru'l-ğarb el-İslâmî, 1422/2001.
- Hatiboğlu, İbrahim. "Lâlekâî". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 17/85-86. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Hasan, Hasan İbrahim. Siyasî-Dinî-Sosyal Kültürel İslâm Tarihi, (çev. İsmail Yiğit vd.), Kayahan Yayınları, İstanbul, 1992.
- el-Hemedânî, Muhammed b. Abdülmelik (ö. 521/1127). Tekmiletu Târîhu't-Taberî, (nşr. Muhammed Ebu'l-Fadl İbrâhîm) Dâr-ı Suveydân, Beyrut, t,
- Hodgson, Marshall G.S. İslâm'ın Serüveni. İstanbul: İz Yayınları, 1993.
- Hitti, Philip K. Siyâsî ve Kültürel İslâm Tarihi. çev. Salih Tuğ. İstanbul: 1995.
- İlhan, Avni. "Bâtuniyye". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 5/190-194. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- İstahrî, Ebû İshâk İbrâhîm b. Muhammed. Kitâbu'l-mesâlik ve'l-memâlik. nsr. M.J. de Goeje. Leiden, 1967.
- el-İş, Yusuf. Dûr el-kütübi'l-Arabiyyeti'l-amme ve şebhu'l-amme li-bilâdi'l-İrak ve's-Şâm ve Mısır. nşr. Dâru'l-Fikr. Beyrut: 1411/1991.
- İşcan, Mehmet Zeki. "Kelam Ezeli İse Din Mahallidir Ezeli Kelamın Düşünsel, Siyasal, Sosyal Sonuçları Üzerine". Mihne Süreci ve İslami

- İlimlere Etkisi. ed. M. Mahfuz Söylemez. 217-226. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2012.
- İzzet, Abdulaziz. İbn Miskeveyh: Felsefetuhu'l-ahlâkiyye ve mesâdiruha. Kahire: 1946.
- İbn Fâris, Ebu'l-Huseyn Ahmed b. Zekeriyâ. es-Sâhibî fî fihkî'l-lugati'l-Arabiyye ve Mesâilihâ ve suneni'l-Arab fî kelâmihâ. nşr. Ahmed Hasan Basec. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmîyye, 1997,
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebu'l-Fazl Şihâbuddîn Ahmed b. Alî. Lisânu'l-Mîzân. thk. Abdulfettâh Ebû Gudde. Beyrut: Dâru'l-beşâiri'l-İslâmî, 1. Baskı, 1423/2002.
- İbn Hallikân, Ebu'l-Abbas Ahmed b. Muhammed. Vefeyâtü'l-A'yân. nşr. İhsân Abbas. Beyrut: 1398/1978.
- İbn Hamdûn, Ebu'l-Meâlî Bahâuddîn Muhammed b. Hamdûn el-Bağdâdî (ö. 562/1167). et-Tezkiretu'l-Hamdûniyye. nşr. İhsân Abbâs-Bekir Abbâs. Beyrut: Dâru Sâdır, 1996.
- İbn Havkal, Ebu'l-Kâsım Muhammed b. Alî en-Nasîbî (IV/X. yüzyıl). Kitabu sûretu'l-arz, (nşr. Dâru Mektebeti'l-hayât), Beyrut, 1992.
- İbn İnebe Ahmed b. Ali el-Hasanî, (ö. 828/1424). 'Umdetu't-tâlib fî ensâbi Âli Ebî Tâlib (Nşr. Şerîf Abdullah es-Sâde- Arif Ahmed Abdulganî), Dimaşk, 1426/2005.
- İbn Cemâa, Bedreddin Muhammed b. İbrahim. Tahrîru'l-ahkâm fî tedbîri ehli'l-İslâm (nşr. Fuâd Abdulmun'im Ahmed), Riâsetu'l-muhâkemetu's-şer'iyye, Doha, 1985.
- İbnu'l-Cevzî, Ebu'l-Ferec Cemâleddin Abdurrahman b. Ali b. Muhammed el-Bağdâdî (ö. 597/1201). el-Muntazam fî târihi'l-mulûk ve'l-umem, (nşr. Muhammed Abdulkâdir Atâ-Mustafa Abdulkâdir Atâ), Dâru'l-kutubi'l-ilmîyye, Beyrut, 1412/1992.
- İbn Ebî Ya'la, Ebu'l-Huseyn Muhammed (ö. 526/1132). Tabakâtu'l-Hanâbile, (thk. Abdurrahman Süleyman el-'Useymîn, Riyad, 1419/1998.
- İbnu'l-Esîr, Ebu'l-Hasen İzzuddîn Ali b. Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî, (ö. 630/1233). el-Kâmil fî't-Târîh, (nşr. Muhammed Yûsuf ed-Dakkâr), Dâru'l-kutubi'l-ilmîyye, Beyrut, 1987.
- İbnu'l-Esîr (ö. 630/1233). el-Kâmil fî't-Târîh, (trc. Ahmet Ağırakça-Abdülkerim Özaydın), Ocak Yayıncılık, İstanbul 2016.

- İbn Ebû Usaybia, Ebu'l-Abbâs Muvaffakuddîn Ahmed b. el-Kâsım el-Hazrecî (ö. 668/1269). Uyûnu'l-Enbâ fî Tabakâti'l-Etibbâ. nşr. Nizar Rıza. Beyrut: 1965
- İbn Fâris, Ebu'l-Huseyn Ahmed b. Fâris b. Zekerıyyâ b. Muhammed er-Râzî el-Kazvînî el-Hemedânî. es-Sâhibî fî fıkhi'l-luğati'l-Arabiyye ve mesâilihâ ve suneni'l-Arab fî kelâmiyhâ. nşr. Ahmed Hasan Basec. Beyrut: Dâru'l-kutubi'l-'ilmiyye, 1997.
- İbnu'l-İmrânî, Muhammed b. Ali b. Muhammed. el-İnbâ fî't-târîhi'l-hulefâ. nşr. Kâsım es-Sâmerrâi. Leiden: E.J. Brill, 1973.
- İbnu'l-Kassâr, Ebu'l-Hasan Alî b. Ömer el-Bağdâdî. Mukaddime fî usûli'l-fık. thk. Mustafa Mahdum. Riyad: 1420/1999.
- İbn Manzur, Ebu'l-Fazl Cemaleddin Muhammed b. Mukerrem. Lisânu'l-'Arab. Kum: Neşru Edebi'l-Havza, 1326/1405.
- İbn Şehrâşûb, Ebû Ca'fer Reşidüddin Muhammed b. Ali. Me'âlimu'l-ulemâ fî fihristi kutubi's-Şîa ve esmai'l-musannifin minhum kadîmen ve hadîsen, nşr. Abbâs İkbâl. Tahrân: Matba'atu'l-ferdin, 1353/1934.
- İbn Zâfir, Cemâluddîn Ebu'l-Hasen Alî b. Mansûr b. Huseyn el-Ezdfî. Ahbâru'd-duvelu'l-munkati'a. nşr. Andre Ferre. Kahire: t.y.
- İqbal, Muhammad. The Development of Metaphysics in Persia, London: 1908.
- Kartaloğlu, Habib. Şerîf el-Murtezâ (ö. 436/1044) ve Şî'î-Usûlî Gelenek-teki Yeri. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora Tezi. 2016.
- Kohlberg, Etan. "The Evolution of Shi'a". Belief and Law in Imami Shi'ism. ed. Etan Kohlberg, London: 1991.
- el-Kureşî, Ebû Muhammed Abdulkâdir b. Muhammed. el-Cevâhiru'l-mudiyye fî tabakâti'l-Hanefiyye. thk. Abdulfettâh Muhammed el-Hulv. Kahire: Hicr li't-tibaa ve'n-neşr, 1413/1993.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ İsmail b. Ömer. el-Bidâye ve'n-Nihâye. thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Turkî. Dâru'l-Hicr, y.y., 1419/1998.
- İbn Kesîr. el-Bidâye ve'n-Nihâye. çev. Mehmet Keskin. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1994.
- İbn Kesîr. Tabakâtu'l-fukahâ'i's-Şâfi'îyyîn, thk. Ahmed Ömer Hâşim, Muhammed Zeynhum. Kahire: Mektebetu's-Sakafeti'd-Dinîyye, 1413/1993.

- İbnu'l-Kıftî, Ebu'l-Hasen Cemâluddîn Alî b. Yûsuf b. İbrâhîm b. Abdulvâhid eş-Şeybânî el-Kıftî. Ahbârul-'ulemâ bi-ahbârî'l-hukemâ (Târîhu'l-hukemâ). nşr. İbrâhîm Şemseddîn. Beyrut: Dâru'l-kutubi'l-'ilmîyye, 2005.
- el-Kummî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Ali b. Bâbeveyh. Uyûnu Ahbâr'r-Rızâ, Kum: 1399/1978.
- el-Kurevî, İbrâhîm Selmân. el-Buvehiyyûn ve'l-hilâfeti'l-Abbâsiyye. İskenderiyye: Şebeketu kutubi's-Şîa, 2. Baskı, 2008.
- İbn Kuteybe, Abdullah b. Muslim. eş-Şî'ru ve's-şu'arâ. thk. Ahmed Muhammed Şâkir. Kahire: 1982
- İbn Kutluboğa, Ebu'l-Fidâi Zeynuddîn Kâsım b. Kutluboğa. Tâcu't-Terâcim, nşr. Muhammed Hayr Ramazan Yûsuf. Dimaşk: 1413/1992.
- el-Makrîzî, Takıyyuddîn Ahmed b. Alî. İttî'âzu'l-Hunefâ bi-ahbârî'l-eimmeti'l-Fâtumıyyîn el-Hulefâ. thk. Muhammed Hilmî Muhammed Ahmed. Kahire: 1416/1996.
- el-Makrîzî. el-Mevâ'iz ve'l-i'tibâr bi zikri'l-hıtat ve'l-âsâr: el-Hıtatul-Makrîziyye. thk. Muhammed Zeynuhum- Medîha Şerkâvî. Kahire: Mektebetu Medbûlâ, 1998.
- İbn Miskeveyh, Ebû Alî Ahmed b. Muhammed b. Ya'kûb b. Miskeveyh el-Hâzin. Tecâribul-'umem (The Eclipse of Abbâsîd Caliphate içinde). nşr. H. F. Amedroz, D. S. Margoliouth. London: 1921.
- İbnu'l-Murtazâ, el-Mehdi Lidinîllâh Ahmed b. Yahyâ. Mu'tezile'nin Biyografik Tarihi (el-Munye ve'l-Emel). Çev. Hüseyin Maraz, Hulusi Arslan. İstanbul: Endülüs Yayınları, 1. Baskı, 2018.
- İbnu'n-Nedîm, Ebu'l-Ferec Muhammed b. İshâk. el-Fihrist, nşr. el-Matbu'atu'r-Rahmaniyyatû. Kahire: 1348/1929.
- İbn Tağrıberdî, Ebu'l-Mehâsin Cemaleddin. en-Nucûmu'z-zâhire fi mulûki Mısır ve'l-Kâhire. nrş. Vezaretu's-sekâfe ve'l-irşâdu'l-kavmî. Kahire: 1963.
- İbnu't-Tıktakâ, Ebû Ca'fer Safiyyüddîn Muhammed b. Alî b. Tabâtabâ el-Hasenî el-Alevî. el-Fahrî (Devlet İdaresi, Halifeler, Vezîrlar Tarihi, 632-1258). çev. Ramazan Şeşen). İstanbul: Bilge Yayıncılık, 1. Baskı, 2016.
- Kabir, Mafizullah. "Administration of Justice During the Buwayhid's Period (A. D. 946-1055)". Islamic Culture. 34 (January 1960), 14-21.

- Kabir, Mafizullah. *The Buwayhid Daynasty of Baghdad (334/946-447/1055)*. Iran Society: 1964.
- Kabir, Mafizullah. "The Relation of the Buwayhid Amirs with the Abbâsîd Caliphs", *Journal of the Pakistan Historical Society*. 2 (1954), 228-243.
- Kabir, Mafizullah. "A Distinguished 'Alid Family of Baghdâd During the Buwayhid Period" *JAS Soc Pakistan*, 9, (1964), 49-58.
- Kabır, Hafızullah. "Ustad Abu'l-Fadl Ibn al-'Amîd". *Islamic Culture*, VXXXV/1, (1961), 8-11.
- Kâdi Abdulcebbâr, İmâduddîn Ebu'l-Hasan b. Abdullah el- Hemedanî. *Tabakâtu'l-Mu'tezile*. thk. Fuâd Seyyid. (Fazlu'l-İ'tizâl ve Tabakâtu'l-Mu'tezile içinde). el-Me'hedi'l-Almanî li'l-abhâsi'l-şarkiyye, Beyrut: Dâru'l-Farâbî, 1439/2017.
- Kâdi Abdulcebbâr. *Şerhu'l-Usuli'l-Hamse (Mu'tezile'nin Beş İlkesi)*. çev. İlyas Çelebi. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 1. Baskı, 2013.
- Kâdi Abdulcebbâr. *Tesbîtu Delâilî'n-Nubuvve: Mucizelerle Hz. Peygamberin Hayatı*. çev. M. Şerif Eroğlu- Ömer Aydın. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2017.
- Kâdi Abdulcebbâr. *el-Muğnî fî ebvâbî't-tevhîd ve'l-'adl*. thk. Mahmûd Muhammed Kâsım. b.y. trz.
- Kâdî İyâz, Ebu'l-Fadl İyâz b. Mûsâ b. İyâz el-Yahsubî. *Tertîbu'l-medârik ve takrîbu'l-mesâlik li-ma'rifeti a'lâmi mezhebi Mâlik*. nşr. Abdülkâdir es-Sahrâvî - Saîd Ahmed A'râb. Rabat: 1403/1982.
- Kallek, Cengiz. "Ebû Ya'Lâ el-Ferrâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/253-255. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Kallek, Cengiz. "Kudûrî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 26/321-322. İstanbul: TDV Yayınları, 2002.
- el-Kalkaşendî, Ebu'l-Abbâs Şihâbuddîn Ahmed b. Ali. *Subhu'l-a'şa fi sinâati'l-inşâ*. thk. Muhammed Hüseyin Şemseddin. Beyrut: Dâru'l-kutubu'l-'ilmiyye, 1987.
- el-Kalkaşendî. *Meâsiru'l-inâfe fî meâlimi'l-hilâfe*. nşr. Abdussettâr Ahmed Ferrâc. Beyrut: Âlemu'l-kutub, 1980.
- Kamit, Maşide. *Abbâsî Hilâfetinde Sünnî-Şîî İktidar Mücadelesi (Kâim-Biemrillâh Dönemi 422-476/1031-1075)*. Ankara: Gece Akademi Yayınları, 2018.
- Kapani, Münici. *Politika Bilimine Giriş*. Ankara: Bilgi Yayınevi, 2002.

- Kara, Seyfullah. "Selçuklu Türkleri'nin Mezhepler Arası Barışı Sağlama-ya Yaptıkları Katkıları". Uluslararası Türk Dünyasının İslâmiyete Katkıları Sempozyumu X, Isparta (2007), 379-394.
- Karadaş, Çağfer. "Bizans Sarayında Müslüman-Hristiyan Münazarası: Büveyhî Elçisi Bâkıllânî ile İmparator II. Basileios Arasında Geçen Tartışma". İslâm Araştırmaları Dergisi. 22. (2009), 1-35
- Kâtip Çelebi. Keşfu'z-zunûn. nşr. Dâru'l-kutubi'l-ilmîyye. Beyrut: 1941.
- Kaya, Mahmut. "Ebû Hayyân et-Tevhîdî". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 10/154-157. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Kaya, Mahmut. "Âmirî, Ebu'l-Hasan", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 3/68-72. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Kaya, Mahmut. "Sicistânî, Ebû Süleyman". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 37/141-144. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Kehhâle, Ömer Rızâ. Mu'cemu'l-mu'ellifin, Muessesetu'r-risale. Beyrut: 1993.
- el-Kettânî, Muhammed b. Ca'fer b. İdrîs. er-Risâletu'l-mustatrafe li-beyânî meşhûri kütübî's-sünneti'l-müşerreffe. Beyrut: Dâru'l-beşâiri'l-İslâmî, 5. Baskı, 1414/1993.
- Kılıçer, Umran. Şerif Er-Radî ve Telhîsu'l-beyân an mecazâtî'l-Kur'ân Eserinin Belağat Literatüründeki Yeri. İstanbul: Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Doktora Tezi, 2023.
- Kırkpınar, Mahmûd. "Mutevekkil-Alellah, Ca'fer b. Muhammed", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 22/212-214. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- el-Kılânî, Cemâleddin. Horasan et-târihiyyeti fi dav'il-masâdiri'l-Arabiyyeti'l-İslâmiyyeti. Mektebetu'l-Mustafâ, y.y. 2013.
- el-Kindî, Ebû Ömer Muhammed b. Yusuf. Kitâbu'l-vulât ve kitâbu'l-kudât, nşr. Rhuven Guest, Beyrut: 1908.
- Kitapçı, Zekeriya. Orta Doğu'da Türk Askeri Varlığının İlk Zuhuru. İstanbul: 1987.
- Koca, Ferhat. İslâm Hukuk Tarihinde Selefi Söylem Hanbelî Mezhebi. Ankara: 2002.
- Kocayürek, Abdullah. İslâm'da Bilim Tarihi -2- (940-1090). İstanbul: Maviçatı Yayınları, 2017.
- Koloğlu, Orhan Şener. "Behşemiyye-İhşîdiyye Çekişmesi: Kısa Bir Tarih-sel inceleme", Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 18/2 (2009), 285-298.

- Korkmaz, Seyfullah. Arslanü'l-Besâsîrî ve Zamanı. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora Tezi. 1997.
- Korkmaz, Seyfullah. "İrak Büveyhîleri Dönemi Paraları ve Bunların Tarihi değeri". Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 8 (1999), 325-353.
- Köse, Saffet. "İsferâyînî, Ebû Hâmid". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 22/514. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- el-Kuleynî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Yakub. el-Kâfî. Beyrut: Menşûrâtî'l-Fecr, 1428/2007.
- Kummî, Hasan b. Muhammed. Târîh-i Kum, trc. Hasan b. Ali Kummî. Kum: Dâru't-tahkîk Âstâne Mukaddesa, 1385/2006.
- Kurtuluş, Rıza. "Curcân", Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 8/131-132. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- el-Kurevî, İbrahim Selman. el-Buveyhiyyûn ve Hilâfetu'l-Abbâsiyye, Kuveyt: 1402/1982.
- Küçükaşcı, Mustafa Sabri. "Seyyid". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 37/ 40-43. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Kraemer, Joel L. Humanism in the Renaissance of Islam, Leiden: Brill Publishers, 1992.
- Lapidus, Ira M. İslâm Toplumlari Tarihi. çev. Yasin Aktay. İstanbul: İletişim Yayınları, 2002.
- Madelung, Wilferd. "Imamism and Mu'tazilite Theology". Le Shiisme Imâmîte (Paris 1970) 13-30.
- Mahfûz, Hüseyin Alî. "Hamza b. el-Hasan el-İsfehânî, Sîretuhu ve âsâruhu ve ârâuhu fil-luğati ve't-târîhi ve'l-buldân", SUMER (A journal of archaeology and history in Iraq) XIX/63-95. Bağdad: 1963.
- Mahlûf, Abduh Muhammed b. Muhammed. Şeceretu'n-nûri'z-zekiyye fî tabakâtî'l-Mâlikiyye. Kahire: 1349/1930.
- el-Makdisî, Şemsüddîn Ebu Abdillâh Muhammed b. Ahmed (ö. 390/1000). Ahsenu't-tekâsîm fî ma'rifeti'l-ekâlîm, Matbau Brîll, Beyrut: 1906.
- el-Makrîzî, Ebû Muhammed Takıyyuddîn Ahmed b. Alî. İtti'âzu'l-Hunefâ bi-ahbârî'l-eimmeti'l-Fâtumîyyîne'l-Hulefâ. nşr. Cemâleddin eş-Şeyyâl. Kahire: 1967.

- el-Makrîzî. el-Mevâ'iz ve'l-i'tibâr bi zikri'l-hıtat ve'l-âsâr: el-Hıtatü'l-Makrîziyye. thk. Muhammed Zeynuhum- Medîha Şerkâvî. Kahirre: Mektebetu Medbûlâ, 1998.
- Makdisî, George. Ortaçağ'da Yüksek Öğretim İslâm Dünyası ve Hristiyan Batı. çev. Ali Hakan Çavuşoğlu. Hakan Başoğlu, İstanbul: 2018.
- Margoliouth, David Samuel. Dirâsât 'an el-müverrihîni'l-Arab. trc. H. Nassâr. Beyrut: Daru's-Sekâfe, t.y.
- el-Mâverdî, Ebu'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb el-Basrî. Kitâbu'l-ahkâmî's-sultâniyye ve'l-velâyeti'd-dîniyye, thk. Ahmed Mubârek el-Bağdâdî. Kuveyt: Mektebetu Dârû İbn Kuteybe, 1393/1973.
- el-Mâverdî. Teshîlu'n-nazar ve ta'cîlu'z-zafer, nşr. Rıdvân es-Seyyid. Beyrût, 1987.
- el-Mâverdî. Edebu'l-kâdî. thk. Muhyî Hilâl Serhân. Bağdat: Matbaatu'l-Ânî, 1972.
- el-Mâverdî. el-Ahkamu's-sultaniyye. çev. Ali Şafak. İstanbul: Bedir Yayınları, 1976.
- Ma'tûk, Reşâd Abbâ el-Hayâtü'l-ilmîyye fi'l-İrâk hilâle'l-asri'l-Buveyhî (334-447/945-1055). Mekke: 1418/1997.
- Melchert, Christopher. Sünnî Düşüncenin Teşekkülü, Din-Yorum-Dindarlık, Der. ve çev. Ali Hakan Çavuşoğlu. İstanbul: Klasik Yayınları, 2. Baskı, 2019.
- Merçil, Erdoğan. "Fatimilerin Dış Siyaseti" Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi. 5. ed. Hakkı Dursun Yıldız, İstanbul: 1988.
- Merçil, Erdoğan. Gazneliler Devleti Tarihi. Ankara: TTK Yayınları, 2007.
- Merçil, Erdoğan. "Besâsîrî". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 5/528-529. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Merçil, Erdoğan. "Büveyhîler". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 6/496-500. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Metz, Adam. Onuncu Yüzyılda İslâm Medeniyeti: İslâm'ın Rönesans'ı. çev. Salih Şaban. İstanbul: İnsan Yayınları, 2000.
- Meyhûb, Seyyîd Abdussettâr. Ebû Reşid en-Nisâbü'rî ve Îrâuhu'l-kelâmiyyeti ve'l-felsefiyye. Kahire: Mektebetu's-sekâfe, 1. Baskı, 1426/2006.
- Mottahadeh, Roy. "Administration in Buyid Qazwîn", Islamic Civilisation 950-1150. edt. D. S. Richard. London/Oxford: 1973.
- el-Musevî, Musa. eş-Şîa ve't-tashih (es-Sira' beyne's-Şîa ve't-teşeyyu). Amerika: 1988.

- Mumtaz Ali Tajddin Sadık Ali. Brief History of Shia Ismaili Imams. "Muizz (341-365/952-975), 14th Imam", Karachi: 2009.
- el-Mueyyed fi'd-dîn, Ebû Nasr Hibetullah b. Mûsâ b. Dâvûd eş-Şîrâzî (ö. 470/1078). Sîretu'l-Mueyyed fi'd-dîn (nşr. M. Kâmil Huseyn), Kahire, 1949.
- el-Mueyyed. Dîvânul-Mueyyed fi'd-dîn Dâi'd-duât. thk. Muhammed Kâmil Huseyn. Kahire: Dâru'l-kutubi'l-Mısra, 1949.
- Muneymine, Hasan. Tarihu'd-devleti'l-Buveyhiyye, es-Siyasî ve'l-İktisadî ve'l-İctimâî ve's-Sekaff- Mukataatu Fâris 334-447 (945-1055). Beyrut: 1407/1987.
- Muneymine, Hasan. Büveyhîler Devleti Tarihi. çev. Tarık Akarsu. İstanbul: 2021.
- el-Mutenebbî, Ebu't-Tayyib Ahmed b. el-Huseyn el-Cu'fi. Dîvânul-Mutenebbî. nşr. et-Tayyib Mahfuza. Beyrut: Dâru Beyrût, 1403/1983.
- en-Nâtık-Bilhak, Ebû Tâlib Yahya b. Huseyn b. Hârûn. Min Kitâbi'l-İfâde fî târihi'l-eimmeti's-sâde, nşr. Wilferd Madelung. Beyrut: 1987.
- en-Necâşî, Ebu'l-Abbâs Ahmed b. Ali b. Ahmed b. Abbâs. Ricâlu'n-Necâşî (Fihrist esmâi musannefi's-Şîa). thk. Musâ eş-Şubeyrî ez-Zencânî. Kum: Muessetu'n-neşri'l-İslâmî, 1408/1986.
- Nizâmülmülk, Ebû Alî Kivâmuddîn Hasen b. Alî b. İshâk et-Tûsî (ö. 485/1092). Siyâsetnâme, (çev. Nurettin Bayburtlugil), Dergâh Yayınları, İstanbul, 1981.
- en-Nuveyri, Şehabeddin Ahmed b. Abdulvehhâb. Nihâyetu'l-ereb fi fununi'l-edeb. thk. Mustafa Fevvaz, Kuşeyli Fevvaz. Beyrut: 2004.
- Ökten, Sadettin. "İbnu'l-A'lem". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 20/482-483. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Öz, Mustafa. "Şerîf el-Murtezâ". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 38/586-588. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Özdemir, Mehmet Nadir. Bağdat'ta Türk Egemenliği (1055-1157). Konya: Kömen Yayınları, 2008.
- Palabıyık, Hanefî. Valilikten İmparatorluğa Gazneliler Devlet ve Saray Teşkilatı. Ankara: Araştırma Yayınları, 2002.
- Palabıyık, Abdulkadir. "Taberânî ve el-Mu'cemu's-sağîr Adlı Eseri". Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, XIV (2001), 191-203.

- Polat, Mahmut. Ebu İshâk İbrahim b. Hilâl es-Sabî'nin Hayatı ve Şiirleri. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1999.
- Polatoğlu, Selahattin. İbn Miskeveyh'in Tecâribu'l-umem ve teâkubu'l-himemi. Elâzığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Pomerantz, Maurice A. "A Political Biography of al-Sâhib Ismâ'il b. 'Abbâd (d. 385/995)", *Journal of the American Oriental Society* 134.1 (2014). 1-23.
- er-Râvendî, Muhammed b. Alî b. Süleymân. Râhatu's-Sudûr ve âyet-us-surûr fi târihi devleti'l-Selcûkiyyeti. trc. İbrâhîm Emîn eş-Şevâribî vd. Kahire: 1379/1960.
- er-Râvendî. Râhatu's-sudûr ve âyet-us-surûr. çev. Ahmet Ateş. Ankara: TTK Yayınları, 1999.
- er-Rayyis, Muhammed Ziyaaddin. İslâm'da Yönetim Sistemi ve Temelleri. çev. Prof. Dr. İbrahim Sarmış. Ankara: FCR Yayın, 2017
- Rızâî, Abdülazim. Târîh-i Deh Hezar Sala-i İran. Tahran: 2001.
- Rosenthal, Franz. "İbn Manda". *EI2* III. 863-864.
- Russell, Bertrand. İktidar, (çev. Göksel Zeybek), İzmir: İlya Yayınevi 2004.
- er-Ruzrâverî, Ebû Şûca. Zeylu Tecâribu'l-umem. nşr. H. F. Amedroz, London: 1921.
- es-Sâbî, Ebû İshâk İbrahim b. Hilâl. el-Muhtâr min Resâili's-Sâbî. nşr. Emîr Şekîb Arslan, Lübnan: Dâru'l-Tekaddumiyye, 2010.
- es-Sâbî. "Kitâbu'l-Muntezeu mine'l-cuz'i'l-evvel min Kitâbi'l-Ma'rûf et-Tâcî fi Ahbâri'd-Devleti'd-Deylemiyye", Ahbâru Eimmeti'z-Zeydiyye fi Taberistân ve Deylemân ve Cîlân, nşr. Wilferd Madelung. Beyrut: 1987.
- es-Sâbî. el-Muntezeu min kitâbi't-tâcî li Ebî İshâk es-Sâbî. thk. Muhammed el-Huseyn ez-Zubeydî. Bağdat: 1977.
- es-Sâbî. el-Muhtâr min Resâil Ebî İshâk İbrâhîm b. Hilâl b. Zehrûn es-Sâbî. nşr. el-Emîr Şekîb Arslân. Şûf: 2010.
- es-Sâbî, Ebu'l-Huseyn Hilâl b. Muhassin b. İbrahim es-Sâbî el-Harrânî. Kitâbu'l-Vuzerâ, Tuhfetu'l-umerâ fi târihi'l-vuzerâ. thk. Abdussettâr Ahmed Ferrâc. Kahire: 1958.
- es-Sâbî. Tarih (The Eclipse of Abbâsîd Caliphate içinde), nşr. H. F. Amedroz, D. S. Margoliouth. London: 1921.

- es-Saymerî, Ebû Abdillâh el-Hüseyn b. Alî b. Muhammed. Ahbâru Ebî Hanîfe ve Ashâbihi. nşr. Ebu'l-Vefâ el-Afgânî. Beyrut: Âlemu'l-kutub, 1405/1985.
- es-Safedî, Ebu's-Safâ Salâhuddîn Halîl b. Aybeg. el-Vâfi bi'l-vefeyât. thk. Ahmed Arnavut, Beyrut: Dâru İhyâi't-turâs, 1420/2000.
- Sâhib b. Abbâd, Ebu'l-Kâsım İsmail. Resâilu Sâhib b. Abbâd. nşr. Dâru'l-Fikri'l-Arabî, Kahire: 1366/1947.
- Sâhib b. Abbâd. Kitâbu'z-Zeydiyye. thk. Nâcî Hasan, Beyrut: 1986.
- Sâni'uddevle, Muhammed Hasan. Târîh-i muntazam-ı Nâsîrf. tsh. Muhammed İsmail Rıdvânî, Tahran, I. Baskı, 1984.
- Saylık, Mutlu. Abbâsîler'de Darbeler (132/750-447-1055). Ankara: İlahiyât Yayınları, 1. Baskı, 2021.
- es-Seâlibî, Ebû Mansûr Abdülmelik b. Muhammed en-Nisâbüfî. Yetîmetü'd-dehr fî mehâsini ehli'l-asr. thk. Mufid Muhammed Kamîha, Beyrut: Dâru'l-kutubi'l-ilmîyye, 1403/1983.
- es-Seâlibî (ö. 429/1038). Âdâbu'l-mulûk, (nşr. Celîl el-Atıyye), Dâru'l-ğarbi'l-İslâmî, Beyrut, 1990.
- Seade, Safiyye. Min Tarihi'l-Bağdâd el-ictimâ'i, tatavvuru mensubi kâdilkudât fi'l-fetreteyn el-Buvehyiyye ve es-Selçukiyye, Beyrut, 1988.
- Seyyid, Eymen Fuad. "Fatımiler". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 12/228-237. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Sibt İbnu'l-Cevzî, Ebu'l-Muzaffer Şemsuddîn Yûsuf b. Kızıoğlu et-Türkî el-Avnî el-Bağdâdî. Mir'atu'z-zamân fî tevârîhi'l-ayân. thk. Ammâr Yahâvî vd., Dimaşk: Dârü'r-Risâleti'l-Âlemîyye, 1434/2013.
- Sonay, Ahmet. Tarihsel Süreçte İmâmiyye-Mutezile İlişkisi. Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021.
- Sorman, Guy. Rifaa'nın Çocukları Müslüman Modernler. çev. Pulat Tacar. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2006.
- Subhânî, Cafer. Advâon 'alâ 'akâidi's-Şî'ati'l-İmâmiyye ve târîhihim, Tahran: 1421.
- Suyûtî, Celâluddîn Abdurrahmân. Tarihu'l-Hulefâ. Beyrut: Dâr İbn Hazm, 1. Baskı, 1424/2003.
- Suyûtî. Tarihu'l-Hulefâ (Halifeler Tarihi). çev. Onur Özatağ. İstanbul: Ötüken Yayınları, 1. Baskı, 2014.

- es-Subkî, Ebû Nasr Tâcuddîn Abdülvehhâb b. Alî b. Abdilkâfi. Tabakâtu's-Şâfiyyeti'l-Kubrâ. Thk. Abdulfettâh M. el-Hulv-Mahmûd M. et-Tanâhî. Kahire: 1383/1964.
- es-Subkî. Muidu'n-ni'am ve mubidu'n-nikam-Makam ve Meslek Ahlakı. ed. Halit Ozkan. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2019.
- Şahin, Hanifi. Şiflerin Gözüyle Sünnîler, İlk Dönem Şîî Kaynaklarda Sünnî Algısı. İstanbul: Mana Yayınları, 1. Baskı, 2016.
- Şahin, Hanifi. "Şîa Düşüncesinde Ezanın Yapısı ve Geçirdiği Değişimlerin Dinî Temeli", e-makâlât Mezhep Araştırmaları, V/1 (Bahar 2012), 35-65.
- eş-Şankitî, Muhammed b. el-Muhtar. Haçlı Savaşlarının Etkisi Altında Sünn-Şîî İlişkileri. çev. İdris Çakmak. İstanbul: Mana Yayınları, 2. Baskı, 2016.
- Şebârû, Assâm Muhammed. Kâdilkudât fi'l-İslâm. Beyrut: Dâru en-Nahdatu'l-Arabiyye, 1992.
- İbn Şehrâşûb, Ebû Ca'fer Reşiduddin Muhammed b. Ali. Me'âlimu'l-'ulemâ fî fihristi kutubi's-Şîa ve esmai'l-musannifin minhum kadîmen ve hadîsen. nşr. Abbâs İkbâl. Tahran: Matba'atu'l-ferdin, 1353/1934.
- eş-Şehristânî, Hibetuddîn el-Huseynî. "eş-Şeyhu'l-Müfid ve Tashîhu'l-İ'tikâd". mlf. Şeyh Müfid, thk. Huseyn Dergâhî. 19-24. Kum: Tashîhu'l-i'tikâdâtî'l-İmâmiyye, 1413/1992.
- eş-Şenterînî Ebu'l-Hasan Alî b. Bessâm (ö. 542/1147). ez-Zahîre fî mehâsini ehli'l-Cezîre, (thk. İhsân Abbâs), Dâru's-sekâfe, Beyrut, 1417/1997.
- Şelebî, Abdulfettâh İsmâîl. Ebû Ali el-Fârisî, Heyetuhu ve mekânêtuhu beyne eimmetu't-tefsîru'l-Arabiyyetu ve âsâruhu fi'l-kirâtî ve'n-nehv. Cidde: Dâru'l-Matbuâtü'l-Hadîsetu, 3. Baskı, 1409/1989.
- Şerif el-Murtezâ, Ali b. el-Huseyn el-Mûsevî el-Alevî. Emâli'l-Murtazâ, Gururu'l-fevâid ve dururu'l-kalâid. nşr. Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahim. Dâru'l-İhyâîl-Kutubi'l-Arabiyye, y.y. 1373/1954.
- Şerif el-Murtezâ. en-Nâsriyyât. thk. Merkezü'l-buhûs ve'd-dirâsâtî'l-ilmîyye. Râbitatu'ssakâfe ve'l-alâkâtî'l-İslâmiyye. Tahran: 1417/1997.

- Şerif el-Murtezâ (ö. 436/1044). “Mes’eletu fi’l-Amel mea’s-Sultân”. Resâilu Şerîf el-Murtezâ. thk. Ahmed el-Huseynî. Kum: 1405/1984.
- Şerif el-Murtezâ (ö. 436/1044). eş-Şâfi fi’l-imâme. thk. Abduzzehrâ el-Huseynî el-Hatîb. Tahran: Müessesetu’s-sâdik, 1407/1986.
- Şerîf er-Radî, Ebû Hasan Muhammed b. Huseyn el-Mûsevî. Dîvânü’ş-şerîf er-Radî thk. İbrahim Seyyid Alevî. Tahran: Vezâretü’l-İrşâdü’l-İslâmî, 1406/1986.
- Şeşen, Ramazan. Müslümanlarda Tarih-Coğrafya Yazıcılığı. İstanbul. İsar Vakfı Yayınları, 1998.
- Şeyh Müfid, Ebû Abdillâh Muhammed b. Muhammed b. en-Nu’mân el-Hârisî el-Ukberî. Risâle fî ma’ne’l-mevlâ. Kum: 1413/1992.
- Şeyh Müfid. Aksâmu’l-mevlâ fi’l-lisân. Kum: 1413/1992.
- Şeyh Müfid. el-Muknia. thk. Müessesetu’n-neşri’l-İslâmî. Beyrut: Dâru’l-Mufid, 1993.
- Şeyh Müfid. Mesârru’ş-Şîa fî muhtasari tevârihi’ş-şerîa. Kum: 1413/1992.
- Şeyh Müfid. Kitâbu’l-Mezâr. Kum: 1413/1992.
- Şeyh Sadûk, Ebû Ca’fer Muhammed b. Alî b. el-Huseyn b. Mûsâ b. Bâbeveyh el-Kummî. Men lâ yahduruhu’l-fakîh. thk. Ali Ehber el-Gaffârî. Kum: Muessesetu neşri’l-İslâmî, 5. Baskı, 1429/2008.
- eş-Şîrâzî, Ebû İshâk Cemâluddîn İbrâhîm b. Alî b. Yûsuf (ö. 476/1083). Tabakâtu’l-Fukahâ. nşr. Numân el-A’zamî el-Kutubî. Bağdat: el-Mektebetu’l-Arabiyye, 1356/1937.
- Tabâne, Bedevî Ahmed. es-Sâhib b. Abbâd: el-Vezîr el-edîb el-âlim. y.y., 1383/1963.
- et-Taberânî, Ebu’l-Kâsım Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb. el-Mu’cemu’s-sağîr. nşr. Dâru’l-kütübî’l-ilmiyye. Beyrut: 1403/1983.
- et-Tabersî, Mîrzâ Hüseyin en-Nûrî. Mustedreku’l-vesâil. nşr. Muessesetü âlî’l-beyt li ihyâi’t-turâs. Beyrut: 1411/1991.
- Tan, Muzaffer. “Tarihsel Süreçte İsmâîlîlik ve Yaşadığı Farklılaşmalar”. Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. 17/2 (2012), 111-145.
- et-Tenûhî, Ebî Alî Muhassin b. Alî. Neşvârul-muhâdara ve ahhârul-muzâkere. thk. Abbûd eş-Şâlicî el-Muhâmî. Beyrût: Dâru Sâdır, 1995.
- et-Tenûhî. el-Ferec ba’de’ş-şidde. thk. Abbûd eş-Şâlcî. Beyrut: 1975.

- Terzioğlu, Arslan. "Bîmârîstan". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 6/163-178. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- et-Tevhîdî, Ebû Hayyân Alî b. Muhammed b. Abbâs. el-İmtâ' ve'l-muânese. nşr. el-Mektebetu'l-Asriyye. Beyrut: 1432/2011.
- et-Tevhîdî. Ahlâku'l-vezîreyn "Mesâlibu'l-vezîreyn es-Sâhib İbnu'l-Abbâd ve İbnu'l-Amîd". thk. Muhammed b. Tâvî et-Tancî. Beyrut: Dâr Sâdr, 1412/1992.
- et-Tevhîdî. el-Mukâbesât. nşr. Muhammed Tevfik Hüseyin. Beyrut: 1989.
- et-Tevhîdî. el-Hevâmil ve's-şevâmil. nşr. Ahmed Emin, es-Seyyid Ahmed Sakr. Frankfurt: 2000.
- Tokuş, Ömer. "Arslan El-Besâsîrî ve İbrahim Yınâl İsyanlarının Gizli Kahramanı Fâtumî Dâisi (El-Mü'eyyed Fî'd-Dîn Hibetullah Eş-Şîrâzî)" Tarih İncelemeleri Dergisi. 21/2 (2016), 569-594.
- Toru, Ümit. Olgı ile Kurgu Arasında Eş'arî Geleneğin Şiilik Algısı. Ankara: Astana Yayınları, 2020.
- Tögel, Muhammed Asil. Abbâsî Halifesi Kâdir Billâh'ın Hayatı ve Şahsiyeti. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. Konya, 2018.
- Tural, Hüseyin. "İbn Fâris". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 19/479-481. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- et-Tûsî, Ebû Ca'fer Muhammed b. el-Hasan. el-Fihrist. Tas. Muhammed Sâdık Âl-i Bahrululûm. Kum: Menşurât Şerif er-Radî, t.y.
- et-Tûsî. el-İstibsâr fî ma'htulife mine'l-ahbâr. nşr. Muessesetu'l-A'lamî. Beyrut: 1426/2005.
- et-Tusterî, el-Kâdî Nûrullâh el-Mar'aşî. Mecâlisu'l-Mu'minîn. Dâr Hişâm, y.y., t.y.
- Turan, Osman. Selçuklular Tarihi ve Türk-İslâm Medeniyeti. İstanbul: 2009.
- Türcan, Talip. Devletin Egemenlik Unsuru ve Egemenlikten Kaynaklanan Yetkileri. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2001.
- Türkmenî Âzer, Pervîn. Deylemîyân der Gostere-i Târih-i İran (Hukûmethâ-yi Mehellî, Âl-i Ziyâr, Âl-i Büveyh). Tahran: İntişârât-i Sâzmân-i Mutâla'a, 1392.
- Usta, Aydın. Türklerin İslâmlaşma Serüveni Sâmânîler. İstanbul: Yeditepe Yayınları, 2. Baskı, 2013.

- Uyar, Mazlum. Şîf Ulemânın Otoritesinin Temelleri. İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2004.
- Uyar, Mazlum. "Gaybet Sonrası Şîf Kelâmının Teşekkülü ve Mutezile". İslâmiyât, 3/3. (Temmuz-Eylül 1999), 153-170.
- Uyar, Gülgün. Ehl-i Beytin İzinde Nakiblik. İstanbul: Çamlıca Yayınları, 2009.
- Ünal, Gülistan. "Büveyhîler Hilâfeti Abbâsîler'den Neden Almadılar". PESA International Journal of Social Studies. IV/3. (2018), 405-416.
- el-Yâfi, Ebû Muhammed Abdullah b. Es'ad. Mir'atu'l-Cenân ve İbretu'l-Yakzân. thk. Halil Mansûr. Beyrut: 1997.
- Wolfson, Harry Austryn. Kelâm Felsefeleri Müslüman-Hristiyan-Yahudi Kelâmı. trc. Kasım Turhan. İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2. Baskı, 2017.
- Yahyâ b. Adî, Ebû Zekerıyyâ Yahyâ b. Adî b. Hamîd b. Zekerıyyâ. Makâle fi't-Tevhîd. nşr. Semîr Halîl el-Yesû'î. Lübnan: 1980.
- Yahyâ b. Adî. Tehzîbu'l-Ahlâk. nşr. Gerges Philotheos Awad. Mısır: 2. Baskı, 1630/1913.
- Yâkût el-Hamevî, Ebû Abdillâh Şihâbuddîn Yâkût b. Abdillâh el-Hamevî. Mu'cemu'l-udebâ ev İrşâdu'l-erîb ilâ marifeti'l-edîb. nşr. İhsân Abbâs. Beyrut: Dârul-ğarbi'l-islâmî, 1993.
- Yaşar, Serkan. Abbâsîlerin İlk Döneminde İktidar ile Ulemâ Arasındaki İlişkiler. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2011.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Cubbâî, Ebû Ali". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 8/99-102. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "İbn Akîl, Ebu'l-Vefâ". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 19/301-304. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Yetik, Erhan. "İbn Sem'un". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 20/314. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Yıldırım, Ergün. Simurgun Kanatları Sosyal Teori ve Din, Tezkire Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul, 2016.
- Yıldırım, Ramazan. "Halku'l-Kur'an Meselesinin Politik İstismarı". Milet ve Nihal. 8/1. (Ocak – Nisan 2011), 50-69.
- Yurtalan, Betül. Abbâsîlerin Fâtımîler'le Mücadelesi ve Sünnîliğe Etkileri. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Doktora Tezi, 2022.

- ez-Zehebî, Şemseddîn Muhammed b. Ahmed b. Osman. Târihu'l-İslâm ve vefeyâtu'l-meşâhîr ve'l-a'lâm. thk. Ömer Abdusselâm Tedmurî. Beyrut: Dâru'l-kutubi'l-Arabî, 1410/1990.
- ez-Zehebî. Siyeru A'lâmi'n-nubelâ. nşr. Şuayb el-Arnaût-Muhamme Namim el-Arkusûsî. Beyrut: Muessetu'r-Risâle, 1997.
- ez-Zehebî. el-İber fi ahbâri men gaber. thk. Fuâd Seyyid. Kuveyt: 1961.
- ez-Zehebî. Mîzânu'l-itidâl. nşr. Ali Muhammed Bicâvî. Kahire: 1382/1963.
- ez-Zehebî. Tezkiretu'l-huffâz. nşr. Muhammed Ali Beydavî. Beyrut: Daru'l-kutubi'l-ilmiyye, 1419/1998.
- Zeki, İzzetullah. Gazneli Mahmud'un Dinî Siyaseti. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2018.
- ez-Zehrânî, Muhammed Musfir. Nizâmu'l-vizâre fi'd-devleti'l-Abbâsiyye (h. 334-590) "Büveyhîler ve Selçuklular Dönemi". Beyrut: 1400/1980.
- ez-Zencânî, Seyyid İbrahim Musevî. Akaidu'l-İmamiyye el-isnâ 'aşeriyye. Beyrut: 1982.
- Zettersten, Karl Vilhelm. "Büveyhîler", Milli Eğitim Bakanlığı İslam Ansiklopedisi. II/843-845. İstanbul: MEB Yayınları, 1961.
- ez-Zevâhira, Ömer Halef Abdulmuhsin. el-'Irâk hilâle 'ahdi Adududdevle el-Buveyhî (367-372/978-983). Câmi'atu Âli'l-Beyt, y.y., 2011.
- ez-Ziriklî, Hayru'd-Dîn. el-A'lâm Kâmûsu Terâcîm. Beyrut: Dâru'l-ilm li'l-melâyîn, 2002.
- ez-Zuheyri, Mahmûd Ganâvî. el-Edeb fi zilli benî Buveyh. Kâhire: 1368/1949.

FCR YAYIN LTD.
Genel Yayın No | General Publication Number: 1683
FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550
ISNI: 0000 0004 4657 1968
ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Yayın | Imprint: Kitabe
Yayın No | Publication Number: 1009

Kitap Adı: Kütüb-i Sitte'de Mürsel Hadisler
Alt Başlık: İbn Ebî Hâtim'in *Kitâbu'l-Merâsîl* Eseri Özelinde
Book Title: In the Kütüb-i Sitte Mürsel Hadiths
Subtitle: İbn Ebî Hâtim's *Kitâbu'l-Merâsîl* in Particular
ISBN: 978-625-5576-64-4
DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576644

Yazar | Author: Veli Tatar | orcid.org/0000-0003-3692-8786
Kurum | Institution: Şırnak Üniversitesi
ROR ID: ror.org/01fcvk23
Editör | Editor: Nurullah AGİTOĞLU | orcid.org/0000-0002-4507-5300

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph
Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish
Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm
Baskı Sayısı | Edition: 1
Sayfa Sayısı | Pages: 222 (xx + 202)

Yayın Tarihi | Publication Date: Eylül | September 2025
Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye
Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR
Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAX Dini metinler, yorumlar, yorumlama | HRAX Religious texts, commentaries, exegesis
BISAC: REL006020 - Din / İslam / Hadis | Religion / Islam / Hadith
THEMA: QRAM1 - İslamiyet: Hadis ve Sünnet | QRAM1 Islam: Hadith and Sunna
LC Classification: BP135.4 - Hadis ilmi - Koleksiyonlar - Mürsel hadisler | Hadith literature - Collections - Mursal hadiths
DEWEY: 297.246 - Hadis - Mürsel hadisler | Hadith - Mursal traditions
WoS Category: DİNİ ÇALIŞMALAR | RELIGION
WoS Citation Topics Meso: 12.3 - Klasik İslam Metinleri ve Yorumu | Classical Islamic Texts and Interpretation
WoS Citation Topics Micro: 12.3.8 - Hadis Metodolojisi ve Sened Analizi | Hadith Methodology and Chain of Transmission
Scopus Subject Areas: 1211 - Din ve Teoloji | Religious Studies

Atf Bilgisi | Cite as: Tatar, Veli. *Kütüb-i Sitte'de Mürsel Hadisler: İbn Ebî Hâtim'in Kitâbu'l-Merâsîl Eseri Özelinde*. Ankara: FCR Yayın Ltd., 2025.

© Allrightsreserved | FCR YAYIN LTD:

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050
Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60
www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdulmuttalib, Rifat Fevzi. *İbn Ebî Hâtim er-Râzî ve eseruhû fî ulûmi'l-hadîs*. Kahire: ty., 1415/1994.
- Agitoğlu, Nurullah. "Hadis Tenkidinde Aceleci Tavrı Üzerine Bazı Değerlendirmeler -İbn Hibbân Örneğinde-" *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 8/74 (2020), 503-509.
- Agitoğlu, Nurullah. "Halku'l-Kur'ân ve Rü'yetullah Konuları Bağlamında İbnü'l-Mülakkın'ın Buhârî'nin Bab Başlıklarına Yaklaşımı". *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 5/2 (2014/2) 10, 99-123.
- Agitoğlu, Nurullah. "Bir Hadîsçi Olarak Suyutî'nin Bazı Haberî Sıfatlara Yaklaşımı -et-Tevşîh Adlı Eseri Bağlamında". *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 19/2 (2014), 103-123.
- Ağarı, Murat. *İslâm Coğrafyacılığı ve Müslümân Coğrafyacılar*. İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2002.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdullâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî. *Müsnedü'l-İmâm Ahmed b. Hanbel*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir. Kahire: Dâru'l-Hadîs, 1995.
- Ahmed b. Hanbel. *Kitâbü'l-İlâl*. nşr. Talât Koçyiğit – İsmail Cerrahoğlu. Ankara: ty., 1963.
- el-Alâî, Ebû Saîd Salâhuddîn Halîl b. Keykeldî b. Abdillâh ed-Dimeşkî. *Câmi'u't-tahsîl fî ahkâmî'l-merâsîl*. thk. Hamdî Abdulmecîd es-Selefî. Beyrut: Âlemu'l-Kutub, 1407/1986.
- Arbay, Enes Ensar. "Zeynelâbidin Ali b. Hüseyin ve Emevi Halifeleriyle İlişkileri". *Edebi İslamiyat Dergisi*. 2/4 (2018), 111-138.
- Aşıkkutlu, Emin. *Hadiste Rical Tenkidi*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1997.
- Aydın, Abdullah. "Hasan Basri, Hayatı ve Hadis İlmindeki Yeri". *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 8 (Haziran 1992).
- Aydınlı, Abdullah. "İbn Ebû Leylâ, Abdurrahman". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- el-Aynî, Ebû Muhammed Mahmûd b. Ahmed. *Umdetu'l-kârî şerhu sahihi'l-Buhârî*. Beyrut: Dâru İhyâ'i't-Turâsî'l-'Arabî, ts.
- el-A'zamî, Ebû'l-Meâsir Habîbürrahmân b. Muhammed Sâbir b. İnâyetillâh el-A'zamî. *Hadis Metodolojisi ve Edebiyatı*. çev. Recep Çetintaş. İstanbul: İz Yayıncılık, 2015.

- el-Belâzûrî, Ahmed b. Yahyâ b. Câbir. *Futûhu'l-buldân*. Beyrut: Dâru ve Mektebetu'l-Hilâl, 1988.
- Bilgin, Recep. "Saîd b. Müseyyeb'in Hayatı, Kişiliği ve Hadis İlmindeki Yeri". *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 5/9 (2018 Aralık) 537-564.
- el-Buhârî, Ebû 'Abdullâh Muhammed b. İsmâîl. *ed-Du'afâ'u's-sağır*. nşr. Ebû Abdullâh Ahmed b. İbrahim b. Ebî'l-Ayneyn. b.y.: Mektebetu İbn Abbâs, 1426/2005.
- el-Buhârî, Ebû Abdullâh Muhammed b. İsmâ'îl. *el-Câmi'u'l-müsnedü's-sahîhu'l-muhtasar*. thk. Muhammed Fu'âd Abdalbâkî. Riyad: Dâru's-Selâm, 1419.
- Cemâlüddin İbrâhîm b. Ali. *Şerhu'l-Luma'*. thk. Abdülmecid Türkî. Beyrut: Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, 1998.
- Cüveynî, Ebu'l-Me'âli Abdulmelik b. Abdullah. *el-Varâkât*. thk. Abdül-latif Muhammed el-Abd. Kahire: Dârü't-Turâs, 1397/1977.
- Çakan, İsmail Lütfi. *Hadis Edebiyatı Çeşitleri-Özellikleri Faydalanma Usulleri*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2016.
- Çakan, İsmail Lütfi. *Hadis Usûlü*. İstanbul: MÜİFV Yayınları, 2008.
- ed-Debbûsî, Ebû Zeyd Abdullâh b. Muhammed b. Ömer b. İsâ. *Takvîmu'l-edille fî'l-usûli'l-fikh*. nşr. Halîl Muhyîddîn el-Meyyis. b.y.: y.y., 1421/2001.
- Dinçoğlu, Mehmet. *Ebû Dâvûd'un Sünen'i, Kaynakları ve Tasnif Metodu*. Ankara: TDV Yayınları, 2012.
- Ebû Abdullâh Muhammed b. Ahmed el-Basrî, *et-Târîh ve esmâu'l-muhaddişîn ve kunâhum*. thk. Muhammed b. İbrâhîm el-Lehaydân. Beyrut: Dâru'l-Kitâb ve's-Sunne, 1994.
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî. *Sünen*. thk. Muhammed Avvâme Beyrut: Müessesetü'r-Reyyân, 1419/1998.
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdî. *Kitâbu'l-Merâsil*. thk. Abdullâh b. Musâ'id ez-Zehrânî. Medine: Dâru's-Sumey'î, 1408.
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdî. *Risâletü Ebî Dâvûd ilâ ehli Mekke fî vasfî sünenihî*. thk. Muhammed b. Lütfî es-Sabbâğ. Beyrut: Dâru'l-Arabiyye, ts.
- Ebû Dülef, Mis'ar b. Mühelhil. *Seyâhatnâme-i Ebû Dülef Der İrân*. çev. Ebû Fazl Tabatabayi. Tahrân: İntişârât-ı Ferheng-i İrân Zesin, 1342.

- Ebû Muhammed Ali b. Ahmed b. Saïd b. Hazm. *Cemheretü Ensâbi'l-Arab*. thk. Abdusselâm Muhammed Hârûn. Kahire: Dâru'l-Meârif, 1962.
- Ebû Nasr el-Cevherî, Ebû Nasr İsmail b. Hammâd el-Cevherî el-Fârâbî. *Tâcu'l-luğa ve şihâhu'l-Arabiyye*. thk. Ahmed Abdulğafûr Attâr. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 1407/1987.
- Ebû Nuaym, Ahmed b. Abdullah el-İsfahânî. *Hilyetü'l evliyâ ve tabakâtü'l-asfiyâ*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1409-1988.
- Ebû's-Şeyh, Ebû Muhammed Abdullâh b. Muhammed el-İsbehânî. *Tabakâtu'l-muhaddisîn bi İsbahân ve'l-vâridîne aleyhâ*. thk. Abdulğafûr Abdulkhak Huseyn el-Belûşî. Beyrut: Muessesetu'r-Risâle, 1412/1992.
- Ebu'l-Vefâ, Ali b. Âkil el-Bağdâdî. *el-Vâdih fî usûli'l-fikh*. thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî. Beyrut: Müessesetu'r-Risâle, 1420/1999.
- Ebû Ya'lâ, Muhammed b. Hüseyin el-Bağdâdî el-Hanbelî. *el-'Udde fî usûli'l-fikh*. thk. Ahmed b. Ali el-Mübârekî. Beyrut: Müessesetu'r-Risâle, 1400/1980.
- Eroğlu, Muhammed. "Dahhâk b. Müzâhim". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Fayda, Mustafa. "İbn İshak", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Fethî, Hasan Ali Muhammed. *Merâsilü Saïd b. el-Müseyyeb*. Suudi Arabistan: Camiâtu Ummu'l-Kurâ, t.s.
- Hakîm en-Nisâbü'rî, Ebû Abdullah Muhammed b. Abdullah en-Nisâbü'rî. *Ma'rifetü ulûmi'l-hadîs ve kemmiyyeti ecnâsih*. thk. Ahmed b. Fâris es-Selûm. Riyad: Mektebetü'l-Me'ârif li'n-Neşri ve't-tevdî, 2. Bsk., 2010.
- Halîfe b. Hayyât, Ebû Amr Halîfe b. Hayyât el-Uşfurî. *Tabakâtu Halîfe b. Hayyât*. thk. Suheyl Zekkâr. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1414/1993.
- Hasan, İbrahim Hasan. *Siyasi-Dini-Kültürel-Sosyal İslam Tarihi*. çev. İsmail Yiğit-Sadrettin Gümüş. İstanbul: Kayihan Yayınları, 1985.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Alî. *el-Kifâye fî ilmi'r-rivâye*. thk. Ebû Abdullâh es-Sevrakî, İbrâhîm Hamdî el-Medenî. Medine: el-Mektebetu'l-İlmiyye, ts.
- İbn Abdilber, Ebû Ömer Yusuf b. Abdullah en-Nemerî. *Mukaddimetü't-Temhîd*. thk. Abdulfettâh Ebû Gudde. Beyrut: Dâru'l-Beşâiri'l-İslamiyye, 1431/2010.

- İbn Abdilberr, Ebû Ömer Yûsuf b. Abdullah b. Muhammed b. Abdilberr el-Kurtubî. *el-İstî'âb fî ma'rifeti'l-Ashâb*. thk. Alî Muhammed el-Becâvî. Beyrut: Dâru'l-Cîl, 1413/1992. Kallek, Cengiz. "Meks". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- İbn Abdilberr, Ebû Ömer Yûsuf b. Abdullâh b. Muhammed b. Abdilberr en-Nemerî. *Câmi'u beyânî'l-ilm ve fadlih*. thk. Ebû'l-Eşbâl ez-Zehîrî. Suûd: Dâru İbnü'l-Cevzî, 1415/1994.
- İbn Abdilberr, Ebû Ömer Yûsuf b. Abdullâh b. Muhammed b. Abdilberr en-Nemerî. *et-Temhîd li mâ fî'l-Muvatta' mine'l-me'ânî ve'l-esânîd*. thk. Mustafâ b. Ahmed el-Alevî, Muhammed bdulkebir el-Bekrî. Mağrib: Vezâratu Umumi'l-Evkâf ve's-Şu'ûni'l-İslâmiyye, 1387/1967.
- İbn Adiy, Ebû Ahmed Abdullâh b. Adiy el-Cürcânî. *el-Kâmil fî du'afâ'i'r-ricâl*. thk. Âdil Ahmed Abdulmevcûd - Alî Muhammed Mu'avvid. Beyrut: Dâru'l-Kutubu'l-İlmiyye, 1418/1997.
- İbn Adiy, Ebû Ahmed Abdullâh b. Adiy el-Cürcânî. *el-Kâmil fî du'afâ'i'r-ricâl*. thk. Âdil Ahmed Abdulmevcûd - Alî Muhammed Mu'avvid. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1418/1997.
- İbnü'l-Cevzî, Ebû'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed. *el-Muntazam fî târîhi'l-mülûk ve'l-ümem*. thk. Muhammed Abdulkâdir Atâ. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1992.
- İbnü'l-Cevzî, Ebu'l-Ferec Abdurrahmân b. Alî. *ed-Du'afâ' ve'l-metrûkîn*. nşr. Abdullâh el-Kâdî. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1406/1985.
- İbn Ebî Hâtîm er-Râzî , Ebû Muhammed Abdurrahman b. Muhammed er-Râzî. *Beyânu hatâi'l-Buhârî fî târîhihi*. thk. Abdurrahman b. Yahyâ el-Mu'allimî el-Yemenî. Haydarâbad: Dâiretu'l-Ma'ârifî'l-Osmâniyye, ts.
- İbn Ebî Hâtîm er-Râzî, Ebû Muhammed Abdurrahmân b. Muhammed b. İdrîs er-Râzî. *Kitâbü'l-Merâsîl*. thk. Ahmed İsâm el-Kâtib. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1432/2011.
- İbn Ebî Hâtîm er-Râzî, Ebû Muhammed Abdurrahman b. Muhammed er-Râz. *el-İlel*. thk. Sa'd b. Abdullâh el-Hamîd ve Hâlid b. Abdurrahman el-Cerîsî. by.: Metâbi'u'l-Hamîdî, 1427/2006.
- İbn Ebî Hâtîm er-Râzî, Ebû Muhammed Abdurrahman b. Muhammed er-Râzî. *Âdâbu's-şâfi'i ve menâkıbuhu*. thk. Abdulğanî Abdulhâlîk. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1424/2003.

- İbn Ebû Ya'lâ, Ebû'l-Hüseyn b. Ebî Ya'lâ Muhammed b. Muhammed. *Tabakâtü'l-Hanâbile*. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, ts.
- İbnü'l-Esr, Ebû'l-Hasen İzzüddîn Alî b. Muhammed b. Muhammed. *el-Kâmil fi't-târîh*. thk. Ömer Abdusselam Tedmirî. Beyrut: Dâru'l-Kitâbu'l-Arabî, 1997.
- İbnü'l-Fakîh, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. İshâk b. İbrâhîm el-Hemedânî. *Muhtasarü Kitâbü'l-büldân*. Leiden: Maba'atu Brill 1967.
- İbn Hacer, Ebû'l-Fadl Ahmed b. Alî el-Askalânî. *Fethu'l-bârî şerhu Sahîh el-Buhârî*. thk. Muhibbuddîn el-Hatîb. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1379/1959.
- İbn Hacer, Ebû'l-Fadl Ahmed b. Alî el-Askalânî. *Lisânu'l-mîzân*. thk. Abdulfettâh Ebû Ğudde. Lübnan: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1423/2002.
- İbn Hacer, Ebû'l-Fadl Ahmed b. Alî el-Askalânî. *Takrîbu't-Tehzîb*. nşr. Muhammed Avvâme. Suriye: Dâru'r-Reşîd, 1406/1986.
- İbn Hacer, Ebû'l-Fadl Ahmed b. Alî. *el-İsâbe fî temyîzi's-sahâbe*. nşr. Abdullâh b. Abdulmuhsin et-Türkî. Mısır: Dâru Hicr, 1429/2008.
- İbn Hallikân, Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed b. İbrâhîm b. Ebî Bekr b. Hallikân. *Vefeyâtü'l-a'yân ve enbâu ebnâ'z-zamân*. thk. İhsân Abbâs. Beyrut: Dâru Sâdr, 1318/1900.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtîm Muhammed b. Hibbân b. Ahmed el-Büstî. *es-Sikât*. Hindistan: Dâiretü'l-Ma'ârifî'l-Oşmâniyye, 1393/1973.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtîm Muhammed b. Hibbân el-Büstî. *Meşâhîru ulemâ'î'l-emsâr ve a'lâmu fukahâî'l-aktâr*. thk. Merzûk Alî İbrâhîm. Mansure: Dâru'l-Vefâ, 1411/1991.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtîm Muhammed b. Hibbân el-Büstî. *el-Mecrûhîn mine'l-Muhaddîşîn ve'd-Du'afâ ve'l-Metrûkîn*. nşr. Mahmûd İbrahim Zâyed. Haleb: Dâru'l-Va'y, 1396/1976.
- İbn Kâni, Ebû'l-Huseyn Abdalbâkî b. Kâni el-Bağdâdî. *Mu'cemü's-Sahâbe*. nşr. Salâh b. Sâlim el-Mısrâtî. Medine: Mektebetü'l-Ğurebâ'i'l-Eseriyye, 1418/1997.
- İbn Kesîr, İmâdüddîn Ebî'l Fedâ İsmail Ömer b. Kesîr el-Kuraşî b. Dimeşkî. *el-Bidâye ve'n-nihâye*. ty.: Dâru'l-Fikri'l-Arabî, 1351/1933.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullâh b. Müslim b. Kuteybe ed-Dîneverî. *el-Ma'ârif*. thk. Servet Ukkâşe. Kahire: Hey'etu'l-Mısıriyyetu'l-Âmme, 1413/1992.

- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullâh b. Müslim b. Kuteybe ed-Dîneverî. *Te'vîlu muhtelifi'l-hadîş*. Halep: Mektebu'l-İslâmî - Müessesetü'l-İşrâk, 1420/1999.
- İbn Manzûr, Ebû'l-Fadl Muhammed b. Mükerrerem b. Alî Cemâluddîn b. Manzûr er-Ruveyyî'î. *Lisânu'l-'Arab*. Beyrut: Dâru Sâdr, 1414/1993.
- İbn Nukta, Ebû Bekir Muhammed b. Abdilğani b. Ebî Bekir b. Şucâ Ma'înuddîn b. Nukta el-Bağdâdî. *İkmâlu'l-ikmâl*. thk. Abdulkayyûm Abdu Rabbinnebî. Mekke: Câmi'atu Ummi'l-Kurâ, 1410/1989.
- İbn Receb, Ebû'l-Ferec Zeynuddîn Abdurrahmân b. Ahmed b. Receb el-Hanbelî. *Şerhu ilelu't-Tirmîzî*. thk. Humâm Abdurrahîm Sa'îd. Zerkâ: Mektebetu'l-Menâr, 1407/1987.
- İbn Sabbâğ, Ali b. Muhammed b. Ahmed el-Mâlikî. *el-Füsûlü'l-mühimme fi ma'rifeti'l-eimme*. thk. Sâmi el-Ğarîrî. Kum: Dâru'l-Hadîs, 2002.
- İbnü's-Salâh, Ebû Amr Osmân b. Abdurrahmân Takîyyuddîn. *Ma'rifetu envâ'i ulûmi'l-hadîş- Mukaddime*. thk. Nûreddîn İtr. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1406/1986.
- İbn Tağrıberdî, Ebû'l-Mehâsin Cemâluddîn Yûsuf b. Tağrıberdî. *en-Nücûmü'z-zâhire fi mi'lûki Mısır ve'l-Kâhire*. Mısır: Dâru'l-Kutub, t.s.
- İbnü't-Türkmânî, Ebu'l-Hasen Alî b. Osmân el-Mârdînî. *el-Cevheru'n-Nakî 'alâ Süneni'l-Beyhakî*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, ts.
- İbn Yûnus, Ebû Sa'îd Abdurrahman b. Ahmed b. Yûnus es-Sadeî. *Târîhu İbn Yûnus el-Mısırî*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1421/2000.
- el-İclî, Ebû'l-Hasan Ahmed b. Abdullâh el-Kûfî. *es-Sikât*. nşr. Abdul'alîm Abdul'azîm el-Bestevî. Medine: ty., 1405/1985.
- el-İsbehânî, Muhammed b. Fadl İsmail el-İsbehânî. *Siyeru's-selefi's-sâlihîn*. thk. Kerim b. Hilmî b. Ferhat b. Ahmed. Riyad: Dâru'r-râye, t.y.
- el-Kâdî İyâd, Ebû'l-Fadl İyâd b. Mûsâ el-Yahsubî. *Meşâriku'l-envâr alâ shâhi'l-âsâr*. Beyrut: Dâru't-Turâş, ts.
- Kandemir, M. Yaşar Kandemir. "Hatîb el-Bağdâdî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Kandemir, M. Yaşar. "Saîd b. Müseyyeb". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Kandemir, M. Yaşar. "Sünen". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Karahan, Abdullah. "Yunus b. Ubeyd". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.

- Kaya, Eyyüp Said. “Mekhûl b. Ebû Müslim”. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- el-Kazvinî, Zekerîyya. *Asârü'l-bilâd ve ahbârü'l-ibâd*. Beyrut: Dâru's-Sadr, ts.
- el-Kâsumî, Muhammed Cemâlüddîn b. Muhammed Saîd b. Kâsum ed-Dımaşkî. *Kavâidü't-tahdîs min fînûni mustalahi'l-hadîs*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, ts.
- Keskin, Yusuf Ziya. “İbn Ebî Hâtim ve't-Ta'dîl'indeki Metodu”. *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 7 (2001), 5-29.
- Koç, Mehmet Akif. *İsnad Verileri Çerçevesinde Erken Dönem Tefsir Faaliyetleri*. İstanbul: Kitabiyat Yayınları, 2003.
- Küçük, Raşit. “İbn Ebû Hâtim”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Levent, Etem. *Hasan el-Basrî'nin Hayatı Öğretim ve Tefsir Yöntemi*. İstanbul: Arı Sanat Yayınevi, 2. Bsk., 2012.
- el-Makdisî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed el-Makdisî. *Ahsenu't-Tekâsîm fî Ma'rifeti'l-Akâlim*. Beyrut: Dâru's-Sadr, 1991.
- el-Mizzî, Ebû'l-Haccâc Yûsuf b. Abdurrahmân b. Yûsuf el-Kelbî. *Tehzîbu'l-kemâl fî esmâ'r-ricâl*. thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1400/1980.
- el-Mizzî, Ebû'l-Haccâc Yûsuf b. Abdurrahmân. *Tuhfetu'l-eşrâf bi-ma'rifeti'l-etraf*. thk. Abdussamed Şerefu'd-Dîn. b.y.: ty., 1403/1983.
- Moğultây b. Kılıç, Ebû Abdullâh Moğultây b. Kılıç el-Bekcerî. *el-Înâbe ilâ ma'rifeti'l-muhtelefi fihim mine's-sahâbe*. thk. İzzet el-Mursî, İbrâhîm İsmâ'îl el-Kâdî, Mecdî Abdulhâlık. Riyad: Mektebetu'r-Rüşd, ts.
- Moğultây b. Kılıç, Ebû Abdullâh Moğultây b. Kılıç el-Bekcerî. *İkmâlu tehzîbü'l-kemâl fî esmâ'r-ricâl*. thk. Ebû Abdurrahmân Âdil b. Muhammed, Ebû Muhammed Usâme b. İbrâhîm. ty.: el-Fârûku'l-Hadîse, 1422/2001.
- Muhammed b. Habîb, Ebû Ca'fer Muhammed b. Habîb b. Ümeyye b. Amr el-Hâşimî. *el-Muhabber*. Beyrut: Dâru'l-Âfâku'l-Cedide, ts.
- Müslim b. el-Haccâc, Ebû'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc el-Kuşeyrî en-Nisâbûrî. *el-Müsnedu's-sahîhu'l-muhtasar bi nakli'l-adl 'ani'l-adl ilâ Resûlillâh*. thk. Muhammed Fuâd Abdulbâkî. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsî'l-Arabî, ts.
- en-Nesâî, Ebû Abdurrahmân Ahmed b. Şu'ayb el-Horâsânî. *ed-Du'afâ ve'l-metrûkîn*. nşr. Mahmûd İbrahim Zâyed. Haleb: Dâru'l-Va'y, 1396/1976.

- Pezdevî, Ebu'l-Usr Ali b. Muhammed. *Usûlü'l-Pezdevî*. thk. Said Bekdaş. Beyrut: Dâru'l-Beşâiri'l-İslamiyye, 1436/2014.
- Polat, Selahattin. "el-Merâsîl". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Polat, Selahattin. *Mürsel Hadisler ve Delil Olma Yönünden Değeri*. Ankara: TDV Yayınları, 2. Bsk., 2010.
- er-Ru'aynî Ebû Mûsâ İsâ b. Süleymân el-Endelusî. *el-Câmî' limâ fî'l-cevâmi' min esmâ'i's-Sahâbeti'l-a'lâm*. nşr. Mustafâ Bâcû. Kahire: Mektebetu'l-İslâmî, 2009.
- es-Sehâvî, Ebû'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed b. Abdurrahmân b. Muhammed. *el-İ'lân bi't-tevbih limen zemme ehli't-târîh*. Beyrut: Muessesetü'r-Risâle, 1986.
- es-Sehâvî, Ebû'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed b. Abdurrahmân b. Muhammed. *et-Tuhfetü'l-latîfe fî târîhi'l-Medîneti's-şerîfe*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1993.
- es-Sehâvî, Ebû'l-Hayr Muhammed b. Abdurrahmân b. Muhammed. *Fethu'l-muğîs bi-Şerh elfiyyeti'l-hadîs li'l-İrâkî*. thk. Alî Huseyn Alî. Mısır: Mektebetu's-Sünne, 1424/2003.
- es-Sem'ânî, Ebû Sa'd Abdilkerim b. Muhammed b. Mansur et-Temîmî es-Sem'ânî. *el-Ensâb*. Beyrut: Dâru'l-Cenân, 1408/1988.
- Sezgin, Fuat. *Târîhu't-Turâsî'l-Arabî*. Riyad: Câmietu'l-İmâm Muhammed b. Suûd el-İslâmiyye, 1991.
- Sibt İbnül-Cevzî, Ebû'l-Muzaffer Yûsuf b. Kızıoğlu. *Mir'âtu'z-zamân fî tevârîhi'l-a'yân*. thk. Muhammed Berekât vdğr. Dımaşk 1434/2013.
- es-Suyûtî, Celâlu'd-dîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr. *Tedribu'r-râvî fî şerhi takribu'n-Nevevî*. thk. Ebû Kuteybe Nazar Muhammed el-Firyâbî. Riyad: Dâru Taybe, ts.
- es-Sübkî, Ebû Nasr Tâciiddîn Abdülvehhâb b. Alî b. Abdilkâfî. *Tabakatü's-Şâfiyyeti'l-kübrâ*. thk. Ahmed Ömer Haşim. Beyrut: Mektebetu's-Sekâfetu'd-Dîniyye, 1413/1993.
- es-Sübkî, Hattâb. *el-Menhelü'l-'azbû'l-mevrûd*. thk. Emin Mahmud Muhammed. Kahire: Mat-baatü'l-İstikâme, 1351/1932.
- eş-Şâfiî, Muhammed b. İdris. *er-Risâle*. thk. Ahmed Muhammed Şakir. Kahire: Dâru'l-İlmiyye li'n-Neşr, 1437/2016.
- eş-Şehristânî, Ebu'l-Feth Muhammed b. Abdu'l-Kerîm eş-Şehristânî. *el-Milel ve'n-nihal*. Haleb: Müessesetü'l-Halebî, ts.

- eş-Şîrâzî, Cemâlüddîn Ebû İshâk İbrâhîm b. Ali. *et-Tebîra fî usûli'l-fîkh*. thk. Muhammed Hasan Haytû. Dımaşk: Dâru'l-Fıkr, 1980.
- eş-Şîrâzî, Cemâlüddîn İbrâhîm b. Ali. *el-Luma'*. thk. Yûsuf Ali Büveydi, Şübeyr Ahmed el-Umerî. Beyrut: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1996.
- et-Taberî, Muhammed b. Cerîr Ebû Ca'fer et-Taberî. *Târîhu't-Taberî*. Beyrut: Dâru't-Turâs, 1387.
- et-Tahâvî, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. Selâme el-Ezdî el-Mısırî. *Şerhu meâni'l-âsâr*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1979.
- Tatar, Veli. *Sosyokültürel Bağlamda Hadis Tasnifi*. Ankara: TDV Yayınları, 2023.
- Turan, Nurullah. *Selçuklu Başkenti Rey –Kuruluşundan 1157'ye Kadar-*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013.
- Öz, Mustafa. “Muhammed el-Bâkır”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Özgüdenli, Osman Gazi. “Rey”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- el-Ukaylî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Amr el-Mekkî. *ed-Du'afâu'l-Kebîr*. nşr. Mâzin es-Sersâvî. Mısır: Dâru İbn Abbâs, 2008.
- Ulu, Arif. “Hadis Rivayetinde İsnadın Başlaması Ya da Fitnenin Tarihi İbn Sîrîn'in İsnadla İlgili İfadelerinin Muhtevası Üzerine Bir İnceleme”. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*. 12/1 (2012), 119-166.
- Ulu, Arif. “Önceden İsnaddan Sormazlardı Rivayetinin Senedi Üzerine Bir İnceleme”. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 36 (2011), 20-46.
- Uzunpostalcı, Mustafa. “Amr b. Dînâr”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Yağcı, Hızır. “Atâ b. Ebû Rebâh ve Hadis İlmindeki Yeri”. *Tasavvur Tekirdah İlahiyat Dergisi*. 7/1 (Haziran 2021), 825-854.
- Yahyâ b. Ma'în, Ebû Zekerîyyâ Yahyâ b. Ma'în. *Min kelâmi Ebî Zekerîyyâ Yahyâ b. Ma'în fî'r-Ricâl*. nşr. Ahmed Muhammed Nûr Seyf. Dımaşk: Dâru'l-Me'mûn li't-Turâs, ts.
- el-Ya'kûbî, Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Ebî Ya'kûb İshâk b. Ca'fer b. Vehb b. Vâzih. *Târîhu'l-Ya'kûbî*. Beyrut: Dâru's-Sadr, 1995.
- Yâkût el-Hamevî, Ebû Abdullâh Yâkût b. Abdullâh er-Rûmî. *Mu'cemu'l-Büldân*. Beyrut: Dâru Sâdır, 1995.

- Yılmaz, Rahile. “İbn Ebî Hâtim er-Râzî ve “İlelü'l-Hadîs” Adlı Eseri”. *Hadis Tetkikleri Dergisi*. 11 (2013), 2, 45-71.
- Yücel, Ahmet. *Hadis İstılahlarının Doğuşu ve Gelişimi -Hicrî İlk Üç Asır-*. İstanbul: İFAV, 2. Baskı, 2014.
- Zehebî, Şemsüddîn Ebû Abdullâh Muhammed b. Ahmed b. Osmân b. Kaymâz. *Teżkiretu'l-huffâz*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1419/1998.
- Zehebî, Şemsüddîn Ebû Abdullâh Muhammed b. Ahmed b. Osmân b. Kâymâz. *el-Kâşif fî ma'rifeti men lehû rivâyetun fî'l-kütubi's-sitte*. thk. Muhammed Avvâme. Cidde: Dâru'l-Kible, 1413/1992.
- Zehebî, Şemsüddîn Ebû Abdullah Muhammed b. Ahmed. *el-Mûkiza fî ilmi mustalahi'l-hadîs*. thk. Abdülfettah Ebû Gudde. Haleb: Mektebetü'l-Matbûati'l-İslâmiyye, 1985.
- Zehebî, Ebû Abdullâh Muhammed b. Ahmed b. Osmân b. Kâymâz. *Târîhu'l-İslâm ve vefeyâtü'l-meşâhîr ve'l-a'âlâm*. nşr. Dr. Beşşâr Avvâd Ma'rûf. Beyrut: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, 2003.
- Zehebî, Şemsüddîn Ebû Abdullâh Muhammed b. Ahmed b. Osmân b. Kâymâz. *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*. Kahire: Dâru'l-Hadîs, 1427/2006.
- ez-Zeyle'î, Ebû Muhammed Abdullâh b. Yûsuf. *Nasbu'r-râye li ehâdîşi'l-hidâyeti me'a hâşiyetihi buğyeti'l-elme'î fî tahrîci'z-Zeyle'î*. thk. Muhammed Avvâme. Beyrut: Müessestü'r-Reyyân, 1418/1997.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1685

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Yayın | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1010

Kitap Adı: Küleynî ve Şîî Düşünce Tarihindeki Yeri

Book Title: Kulayni and Its Place in the History of Shiite Thought

ISBN: 978-625-5576-65-1

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576651

Yazar | Author: Talip Tuğrul | orcid.org/0000-0002-2946-8948

Kurum | Institution: Muş Alparslan Üniversitesi

ROR ID: ror.org/009axq942

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 16x24 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 330 (xii + 318)

Yayın Tarihi | Publication Date: Eylül | September 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Kapak resmi | Cover image: Sare Hacer Tuğrul

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRH - İslam: teoloji | Islam: theology

BISAC: REL037050 - Şîî İslam | Islam / Shi'a

THEMA: QRYX - Şîî İslam | Shi'a Islam

LC Classification: BP193.3 - Şîîlik, On İki İmamcılar (İmâmiyye) | Shi'ah, Twelver

DEWEY: 297.82 - Şîîlik | Shi'a Islam

WoS Category: Religion | Din

WoS Citation Topics Meso: Religious Studies | Din Araştırmaları

WoS Citation Topics Micro: Islamic Theology & Shi'a Studies | İslam Teolojisi ve Şîîlik Araştırmaları

Scopus Subject Areas: 1212 - Din ve Teoloji | Religious Studies

Atf Bilgisi | Cite as: Tuğrul, Talip. *Küleynî ve Şîî Düşünce Tarihindeki Yeri*. Ankara: FCR Yayın Ltd., 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdal, Abdullah, *Şîa'da İmâmet Teorisi ve Küleynî'nin el-Kâfî Adlı Eserinin Hüccet Bölümünde Geçen Ortak ve Âmmе Raviler*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2022.
- Abdulhamîd, Sâib, "İlk Dönem Şîi Tarihçiler ve Eserleri", *Şîa ve Tarih, -Makaleler-*, Şaban Öz (Yaz., Çev.), (ss. 185-222), Araştırma Yayınları, İstanbul 2013.
- Abdulhamîd, Sâib, *Mü'cemü Müerrihi's-Şîa- el-İmâmiyye ve'z-Zeydiyye ve'l-İsmâiliyye- el-Müellifüne fi't-Târîhi'l-Arabiyyeti Münzû'l-Karnî'l-Evvelî hattâ Nihâyeti'l-Karnî'r-Râbi'i Aşere mine'l-Hicre I-II*, Müessesetü Dâireti Me'ârifî'l-Fıkhî'l-İslâmî- Merkezû'l-Gadîr li'd-Dirâseti'l-İslâmiyye, Kum 1424/2003.
- Abdullah Koçak - Özgür Arun, "İçerik Analizi Çalışmalarında Örneklem Sorunu", *Selçuk İletişim Fakültesi Dergisi*, 4 (3), 2006, 21-28.
- Abdullah, Âdil Kâzım, *Katılâ'l-Hurûbi's-Selâse: Cemel-Sıffın-en-Nehrevân*, Mektebetü Fedek, Kum 1444/2023.
- Abdurrahîm, Ahmed Kuveştî, *es-Sırâ' Beyne'l-Ahbârîyyîn ve'l-Usûlîyyîn Dâhilu'l-Mezhebi's-Şîi el-İsnâ A'serî*, (2. Baskı), Dârü Tekvîn li'd-Dirâsât ve'l-Ebhâs, Londra, 1436/2015.
- Abdülcelîl, el-Munsif b., "Fî'l-Ahzi bi Rivâyeti'l-Âmmî inde's-Şîati'l-İsnâaşeriyye", *Havliyyâtü'l-Câmi'ati't-Tûnusiyye*, (48), 2004, 7-26.
- Abdulhamid, İrfan, *İslâm'da İ'tikadî Mezhepler ve Akaid Esasları*, (Çev.: Saim Yeprem), (3. Baskı), Marifet Yayınları, İstanbul 1994.
- Açıkgenc, Alparslan, "Molla Sadrâ", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2005, XXX, 259-265.
- Âgâ Büzürg-i Tahrânî (1875-1970), *ez-Zerîa ilâ Tesânîfi's-Şîa I-XXV*, (3. Baskı), Dârü'l-Advâ, Beyrût 1403/1983.
- Âgâ Büzürg-i Tahrânî (1875-1970), *Tabakâtü A'lâmi's-Şîa I-XVII*, Dârü İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrût 1430/2009.
- Ağarı, Murat, "Ya'kübü", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2013, XLIII, 287-288.
- Ahmed Muhammed İsmâil, *Sulhu'l-Hasan a.s.*, Dârü'l-Hâdî li't-Tabâ'ati ve'n-Neşri ve't-Tevzi', Beyrût 1424/2003.
- Ahmetoğlu, Şahin, *Şîi-İmâmiyye'nin Mezhepler Tarihi Yazıcılığı*, İlâhiyât Yayınları, Ankara 2014.
- Ak, Mahmut, "İklim", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2000, XXII, 28-30.
- Akbulut, Ahmet, *Sahabe Dönemi İktidar Kavgası*, (2. Baskı), Özel Basım, y.y. t.y.
- Akdoğan, Mehmet Nur, "Kitâbu Süleym b. Kays ve Kaynaklık Değeri", *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (2), 2014, 1-22.
- el-Akîlî, Ali Hüseyin Nâsır, "eş-Şart fi Kitâbi'l-Kâfî li'l-Küleynî", *el-Câmi'ati Mustansiriyye Mecelletü Külliyyeti't-Terbiyyeti'l-Esâsiyye li'l-Ulûmi'l-İnsâniyye*, 22 (96), 2016, 207-226.
- el-Akîlî, Ali Hüseyin Nâsır, *Binâü'l-Cümle fi Kitâbi'l-Kâfî li'l-Küleynî*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), el-Câmi'atü Mustansiriyye Külliyyetü'l-Âdâb, Bağdat 1435/2014.
- Akoğlu, Muharrem, *Mihne Sürecinde Mu'tezile*, İz Yayıncılık, İstanbul 2006.

- Alemü'l-Hudâ, Murtazâ b. Dâ'î Hasanî Râzî (Nisbetli) (ö. h. VI. yy.), *Tebsiratü'l-Avâm fî Ma'rife-i Makâlâtü'l-Enâm*, (Tsh.: Abbas İkbâl Aştîyânî), (2. Baskı), İntişârât-i Esâtîr, Tahran 1383.
- Alexander, Jeffrey C., *Toward a Theory of Cultural Trauma*, University of California Press, London 2004.
- Algar, Hamid, "Feyz-i Kâşânî", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1995, XII, 520-522.
- Algül, Hüseyin, *Kanayan Bir Yara Gönül Sızlatan Bir Facia, Kerbelâ*, (2. Basım), Ensar Neşriyat, İstanbul 2009.
- Ali Avcu, *Karmatîliğin Doğuşu ve Gelişim Süreci*, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, Sivas 2011.
- Âli Kays, Kays, *el-İrânîyyûn ve'l-Edebü'l-Arabî I-V*, Müessesetü'l-Buhûs ve't-Tahkîkâtî's-Sekâfiyye, Tahran 1984.
- Ali, İmân Ali Abdurrahman, *en-Nübüvvetü ve'l-Enbiyâ aleyhimü's-selâm beyne Sahîhi'l-Buhârî ve'l-Kâfî li'l-Küleynî*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), el-Câmî'atü'l-İslâmiyye bi Gazze Külliyyetü Usûlî'd-Dîn, Gazze 1440/2018.
- Âlu Necef, Abdülkerîm, *İmâmîyye el-İsnâaşeriyye- Nezratün fî'n-Neşeti ve't-Turâsi'l-Fikrî*, Merkezü'l-Tebâ'ati ve'n-Neşri li'l-Mecma'i'l-Âlemî li Ehli'l-Beyt (a.s.), Kum 1426/2005.
- el-Amîdî, Sâmîr Hâşim Habîb, *Difâun anî'l-Kâfî- Dirâsetün Nakdiyyetiin Mukârenetiin li Ehemmi't-Tuûni ve's-Şübühâtî'l-Mübâsere Hevle Kitâbi'l-Kâfî li's-Şeyhi'l-Küleynî I-II*, Merkezu'l-Gadîr li'd-Dirâsâtî'l-İslâmiyye, y.y. 1415/1995.
- el-Amîdî, Sâmîr Hâşim Habîb, *eş-Şeyhi'l-Küleynî el-Bağdâdî ve Kitâbuhu'l-Kâfî (Furu')*, Merkezü'n-Neşr - Mektebetü'l-İ'lami'l-İslâmî, Kum 1414/1993-94.
- el-Amîdî, Sâmîr Hâşim Habîb, *Hayâtü's-Şeyh Muhammed b. Yakûb el-Küleynî, Dârü'l-Hadîs*, Kum 1429/2008.
- el-Amîdî, Sâmîr Hâşim, *el-Mehdiyyü'l-Muntazar fî'l-Fikrî'l-İslâmî*, (2. Baskı), Merkezu'r-Risâle, Kum 1425/2004.
- el-Âmilî, Behâeddin Muhammed b. el-Hüseyin, *Meşrikuşşemseyn ve İksîru's-Saâdeteyn*, (Thk.: Mehdî er-Recâî), (2. Baskı), Macmau Buhûsu'l-İlmiyye, Kum 1429.
- el-Âmilî, el-Hür Muhammed b. el-Hasan (ö. 1104/1693), *Hidâyetü'l-Ümme ilâ Ahkâmî'l-Eimme I-VIII*, y.y., y.y. t.y.
- el-Âmilî, el-Hür Muhammed b. el-Hasan (ö. 1104/1693), *Tafsîlî Vesâilî's-Şîa ilâ Tahsîli Mesâilî's-Şerî'a I-XXX*, (Thk.: Muhammed Rızâ el-Hüseynî el-Celâlî), (4. Baskı), Müessesetü Âli Beyt a.s. li İhyâi't-Türâs, Kum 1438/2016-17.
- el-Âmilî, Emîn Termis, *Buhûsün Hevle Rivâyâtî'l-Kâfî- Dirâsetün Nakdiyyetiin li Kitâbi (eş-Şeyhi'l-Küleynî el-Bağdâdî ve Kitâbihi'l-Kâfî)*, Müessesetü Dâri'l-Hicre, Kum 1415/1994-95.
- el-Âmilî, Emîn Termis, *Sülâsiyyâtü'l-Küleynî ve Kurbu'l-İsnâd*, Dârü'l-Hadîs, Kum 1417/1996-97.
- el-Âmilî, Hüseyin b. Abdüssamed (ö. 984/1576-77), *Vusûlî'l-Ahyâr ilâ Usûlî'l-Ahbâr*, (Thk.: Abdüllatîf el-Kuhkemerî), Mecme'u'z-Zehâiru'l-İslâmiyye, Kum 1401/1980-81.
- el-Âmilî, Mâlik Mustafa Vehbî, *Buhûsun fî İlmi'd-Dirâye ve'r-Rivâye: Şerhu Vecîzeti's-Şeyh Behâî, Dârü'l-Hadî li't-Tabâa'ti ve'n-Neşri ve't-Tevzi*, Beyrût 1428/2008.

- el-Âmirî, Abdüssettâr Nasîf Câsim - Kesûr Fâlih es-Sâfi, “Cühûdü Ulemâi'l-Basra ve'l-Kûfe fî Mecâli'l-Ulûmî'd-Dîniyye ve Devrihim fî't-Tevâsuli'l-Fikriyyi beyne'l-Medineteyni hattâ Nihâyeti'l-Asrî'l-Emeviyyi 132 h.”, *Mecelletü Külliyyeti't-Terbiyyeti'l-Esâsiyye / Câmi'atü Bâbil*, (13), Eylöl 2013, 602-659.
- Amir-Moezzi, Mohammad Ali, *The Divine Guide in Early Shi'ism: The Sources of Esotericism in Islam*, (Çev.: David Streight), State University of New York Press, Albany 1994.
- Amir-Moezzi, Muhammad Ali, “Şii İnançının Kökenlerindeki “Din ‘Ali” Deyimi Hakkında Notlar”, Ahmet Yaşar Ocak (Ed.), *Tarihten Teolojiye: İslam İnançlarında Hz. Ali*, (ss. 25-75), (2. Baskı), Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu - Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2014.
- el-Amrî, Muhammed b. Abdillâh, “el-Küleynî ve Kitâbuhû *el-Kâfî*: Arz ve Nakd”, *el-Merkezi'l-Kavmî li'l-Buhusi Gazze Mecelletü'l-Ulûmî'l-İslâmiyye: el-Mecelletü'l-Arabiyyeti li'l-Ulûmî ve Neşri'l-Ebhas*, 1 (2), 2018, 94-108.
- el-Amrî, Muhammed b. Abdillâh, *el-Küleynî ve Takrîruhû Akîdetü's-Şîati'l-İmâmiyye min Hilâli Kitâbihi'l-Kâfî- Dirâsetün Nakdiyyetün alâ Davi' Akîdeti Ehli's-Sünneti ve'l-Cemâa'*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Câmi'atü Ümmi'l-Kurâ bi Mekke Külliyyetü'd-Da'va ve Usûli'd-Dîn; Merkezi'l-Asr li'd-Dirâsâti'l-İstirâciyye ve'l-Müstakbeliyye, London; Dârü'd-Dirâsâti'l-İlmiyye li'n-Neşri ve't-Tevzi', Mekke 1433/2013.
- Apak, Âdem, “İslam Tarihinde İdeolojinin Yorumu Etkisi: Ğadîr-i Hum Örneği”, Fikret Karaman (Yay. Haz.), *İslam ve Yorum: Temel Tartışmalar, İmkânlar ve Sorunlar I. Cilt*, (ss. 529-535), Malatya İlahiyat Vakfı, Ankara 2017.
- Apak, Âdem, *Ana Hatırlarıyla İslâm Tarihi II- (Hulefâ-i Raşidîn Dönemi)*, (7. Basım), Ensar Neşriyat, İstanbul 2012.
- Arapzâde, Ebû'l-Fazl, *el-Fukahâ ve'l-Muhaddisûn fî Kum hatta Nihâyeti'l-Karnî'r-Rabi'i'l-Hicriyyi*, (Çev.: Hâdî Abdünnebî Muhammed et-Temîmî), Necef 1436/2015.
- Arı, Mehmet Salih, *İmâmiyye Şîası Kaynaklarına Göre İlk Üç Halife*, Düşün Yayıncılık, İstanbul 2011.
- Arjomand, Said Amir, “İmâmiyye Şîası'nda İmâmet Krizi ve Gaybet Kurumu: Sosyo-Tarihi Bir Bakış Açısı”, (Çev.: Ali Avcu), *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 14 (2), 2010, 535-568.
- Assmann, Jan, *Kültürel Bellek- Eski Yüksek Kültürlerde Yazı, Hatırlama ve Politik Kimlik*, (Çev.: Ayşe Tekin), Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2001.
- Âşitiyânî, Mehdî Süleymân - ed-Dirâyetî, Muhammed Hüseyin, *Mecmû'a-i Resâil der Şerh-i Ehâdis-i ez Kâfî I-II*, Dârü'l-Hadîs, Kum 1389.
- Aşûr, Dînâ İsmâil Mahmûd, *Mesâilü'l-İmân beyne Sahîhi'l-Buhârî ve Kâfî'l-Küleynî- Dirâse Mukârene*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), el-Câmi'atü'l-İslâmiyye bi Gazze Külliyyetü Usûli'd-Dîn, Gazze 1441/2019.
- Atalan, Mehmet, *Şiliğin Farklılaşma Sürecinde Ca'fer es-Sâdık'ın Yeri*, Araştırma Yayınları, Ankara 2005.
- Atam, Turgut, *Şiliğin Doğuşu Meselesinin İncelenmesi*, (Tsh.: Akın Caba - Serdar Aytekin), Asr Yayıncılık, İstanbul 2018.
- Atay, Hüseyin, *Ehl-i Sünnet ve Şîa*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1983.

- el-Avâd, Bedr b. Nâsır b. Muhammed, “Kitâbü’l-Kâfi li’l-Küleynî ve Zâhîretü’l- Guluvi fi’l- Eimmeti İsnâ Aşer”, *Câmi’atü’l-Mecmea’ Merkezü’n-Neşr ve’t-Tercüme*, (9), 2016, 1-29.
- Avcı, Seyit, “Ben İlim Şehriyim Ali de Onun Kapısıdır” Hadisi Üzerine”, *Marife Dergisi*, Ehl-i Beyt Sayısı 4 (3), 2005, 371-381.
- Avcu, Ali, *İslam’ın İlk Marjinalleri- Gulat-ı Şia*, Fecr Yayınları, Ankara 2020.
- Aydın, Hayati, *Gadirihum*, Şa-to Yayınları, İstanbul 2001.
- Aydınlı, Abdullah, *Hadis İstılahları Sözlüğü*, (8. Baskı), İFAV Yayınları, İstanbul 2015.
- Ayverdi, İlhan, *Asırlar Boyu Tarihi Seyri İçinde Misalli Büyük Türkçe Sözlük I-III*, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul 2005.
- el-Ayyâşî, Muhammed b. Mes’ûd (ö. 320/932?), *Tefsîrü’l-Ayyâşî I-III*, (Thk.: Kısmu’d-Dirâsâti’l-İslâmiyye-Müessesetü’l-Bi’sse), Kum 1421/2000-01.
- Bâbil, İştâr, “Kâfi li’l-Küleynî: Kitâbü’ş-Şia el-Mukaddese Mehâziyye ve Ebâtîle ve Hurâfâtihi ve Tâmatihi”, *Faysal Nûr*, (27 Ekim, 2023), https://www.fnoor.com/main/articles.aspx?article_no=29562
- Bağcı, H. Musa, “İbn Mace’nin es-Sunen Adlı Eserinin Mukaddime’sinin Tahlili”, *Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, (3), 2010.
- el-Bağdâdî, Abdülkâhir (ö. 429/1037-38), *el-Fark Beyne’l-Fırak*, (Thk.: Muhammed Muhyiddîn Abdülhamîd), (2. Baskı), el-Mektebetü’l-Asriyye Beyrût, 1413/1993.
- Bahşâyîşî, Akîkî, “Fukahâ-i Karn-ı Çehârom (3)- 3-İbn Ebî Akîl Ummânî 4-İbnü Cüneyd İskâfî”, *Dershâ-yi ez Mekteb-i İslâm*, 25 (2), 1364, 33-37.
- el-Behbûdî, Muhammed el-Bâkır, *Sahîhu’l-Kâfi I-III*, ed-Dârü’l-İslâmiyye, y.y. 1401/1981.
- Behhâz, İbrâhim b. Bekîr vd., *Mü’cemü Mustalahâtü’l-İbâziyye I-II*, (2. Baskı), Vizâratü’l-Evkâf ve’ş-Şuûni’d-Dîniyye, Maskat 1432/2011.
- el-Belâzürî, Ahmed b. Yahyâ b. Câbir (ö. 279/892), *Ensâbu’l-Eşrâf I-XIII*, (Thk.: Süheyl Zekkâr - Riyâd ez-Ziriklî), Dârü’l-Fikir, Beyrut 1417/1996.
- el-Belâzürî, Ebû’l-Hasan Ahmed b. Yahyâ b. Câbir b. Dâvûd (ö. 279/892-93), *Fütûhu’l-Bıldân*, (Thk.: Abdullah Enîs et-Tebbâ - Ömer Enîs et-Tebbâ), Müessesetü’l-Meâf, Beyrût 1407/1987.
- Berâziş, Ali Rızâ, *Mu’cemü’l-Müfrehes li-Elfâzi’l-Usûl fi’l-Kâfi I-II*, Münezzametü’l-E’lâmi’l-İslâmî, Tahran 1408/1988.
- el-Berkî, Ahmed b. Ebî Abdillâh (ö. 274/887), *Kitâbü’r-Ricâl*, (Tsh.: Kâzım el-Müsevî), Çaphâne-i Danişgâh-ı Tâhran, Tâhran 1383/1963.
- el-Berkî, Ebû Ca’fer Ahmed b. Muhammed b. Hâlid (ö. 274/887), *Kitâbü’l-Mehâsin*, Müessesetü’l-A’lemî li’l-Matbû’ât, Beyrût 1429/2008.
- el-Berş, Henâ’ ‘İsâm Muhammed, *es-Sahâbe radiyellahu anhum beyne Sahîhi’l-Buhârî ve’l-Kâfi li’l-Küleynî*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), el-Câmi’atü’l-İslâmiyye bi Gazze Külliyyetü Usûli’d-Dîn, Gazze 1437/2016.
- Bi’s-Suver.. Markadü’ş-Şeyhi’l-Küleynî Sâhibi Kitâbi’l-Kâfi / Fotoğraflarla Kitâbü’l-Kâfi Yazarı Küleynî’nin Kabri, alnaeem-tv, (12 Mart 2019), <https://www.alnaeem-tv.iq/wp-content/uploads/2019/03/777-1.jpg>; <https://www.alnaeem-tv.iq/wp-content/uploads/2019/03/333-4.jpg>
- Biçen, Gürkan, *Âyetullah Humeynî’nin Düşünce ve Pratiğinde Velâyet-i Fakîh*, Önsöz Yayıncılık, İstanbul 2024.

- Bilgin, Orhan, “Âgâ Büzürg-i Tahrânî”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1988, I, 446-447.
- Bilmen, Ömer Nasuhi, *Ashabı Kiram Hakkında Müslümanların Nezih İtikatları*, Risale Yayınları, İstanbul 2020.
- Bolay, Süleyman Hayri, *Felsefî Doktrinler ve Terimler Sözlüğü*, (7. Baskı), Akçağ Yayınları, Ankara 1997.
- Bozan, Metin, “İmamet Nazariyesinin Ca’ferî Fıkıhı Üzerindeki Tesirleri”, *Marife Dergisi*, Şîa Sayısı 8 (3), 2009, 49-74.
- Bozan, Metin, *İmamiyye Şiasının İmamet Tasavvuru- (4. ve 5. Asırlar)*, İlâhiyât Yayınları, Ankara 2007.
- Bozan, Metin, *İmâmiyye’nin İmâmet Nazariyesinin Teşekkül Süreci*, İSAM Yayınları, İstanbul 2009.
- Bozkurt, Nahide, *Abbasiler*, İSAM Yayınları, İstanbul 2004.
- Brockelmann, Karl, *Târîhu’l-Edebi’l-Arabî I-VI*, (Arapçaya Çev.: Abdulkerim Neccâr), (5. Baskı), Dârü’l-Me’ârif, Kahire, t.y.
- Brown, Jonathan A. C., “Şîa’da Hadis”, Mustafa Macit Karagözoğlu - Muhammed Enes Topgül (Der. Çev.), *Şîa’nun Hadis Anlayışı Üzerine İncelemeler*, (ss. 11-39), Klasik Yayınları, İstanbul 2015.
- el-Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl el-Cu’fî (ö. 256/870), *Sahîhu’l-Buhârî I-VII*, (Thk.: Mustafa Dîb el-Bugâ), (5. Baskı), Dârü İbn Kesir & el-Yemâme, Dimaşk & Beyrût 1414/1993.
- el-Buhârî, Ebû Abdullah İsmâîl b. İbrahim el-Cu’fî (ö. 256/869), *Kitâbü’t-Târîhi’l-Kebîr I-XII*, (Haz.: Abdulmuîd Hân), Dârü’l-Kütübi’l-İlmiyye, Beyrut 1407/1986.
- Bulut, Halil İbrahim, “İlk Dönem İmâmî Kaynaklarda Gaybet Anlayışı”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 8 (2), 2004, 49-68.
- Bulut, Halil İbrahim, “Şeyh Müfid ve İmâmiyye Ekolünde Gaybet İnancının Aklîleşmesi”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9 (1), 2005, 175-202.
- Bulut, Halil İbrahim, *Diünden Bugüne Siyasî-İtikâdî İslam Mezhepleri Tarihi*, (3. Basım), Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2013.
- Bulut, Halil İbrahim, *Şîa’da Usulîliğin Doğuşu ve Şeyh Müfid*, Araştırma Yayınları, Ankara 2013.
- el-Burkaî, Ebû’l-Fazl b. Rızâ, *Kesrî’s-Sanem ev mâ Verede fî’l-Kütübi’l-Mezhebiyyeti mine’l-Umûri’l-Muhâlefe li’l-Kur’ânî’l-Kerîmi ve’l-Akl- (Nakzu Kitâbi Usûli’l-Kâfî li’l-Küleynî)*, (Çev.: Abdürrahîm Mollazâde el-Belûşî), Dârü’l-Beyârik, Ammân 1419/1998.
- el-Burûcerdî, Hüseyin et-Tabatabâî (ö. 1380/1960-61), *Esânidü Kitâbi’l-Kâfî I-XII*, (Thk.: Mahmud Duryâb en-Necefi), Müesseseti Âyetullahi’l-Uzmâ el-Burûcerdî, Kum 1385.
- Buvâane, Saîd Muhammed Ali, “el-Usûlu’l-Erba’umie inde’s-Şîati’l-İmâmiyye Vehmün em Hakîka”, *Mecelletü Ulûmî’s-Şerîati ve’l-Kanûn*, 37 (2), 2010, 376-390.
- Büyükkara, Mehmet Ali, “Bir Bilim Dalı Olarak İslâm Mezhepleri Tarihi İle İlgili Metodolojik Problemler”, *İslâmî İlimlerde Metodoloji/Usûl Mes’esi I- Tartışmalı İlmi İhtisas Toplantıları*, 1-15, (ss. 441-491), Ensar Neşriyat, İstanbul 2005.
- Büyükkara, Mehmet Ali, “İmamiyye Şîa’sının Hadis Usulünde “Mezhebi Bozuk” Raviler (I): Metodolojik Değerlendirmeler”, *İslâmî Araştırmalar Dergisi*, 17 (3), 2004, 201-215.

- Büyükkara, Mehmet Ali, “İmamiyye Şia’sının Hadis Usulünde “Mezhebi Bozuk” Raviler (II): Örneklerle Mezhebi Bozuk Rical Rivayetlerinin Değeri”, *İslâmî Araştırmalar Dergisi*, 17 (4), 2004, 354-368.
- Büyükkara, Mehmet Ali, *Ehl-i Beyt ve Ehl-i Devlet: Musa Kâzım ile Ali Rızâ Dönemi Şiîliği ve Abbasiler*, İFAV Yayınları, İstanbul 2010.
- Büyükkara, Mehmet Ali, *İmamet Mücadelesi ve Haşimoğulları (Hicri II. Asır)*, Rağbet Yayınları, İstanbul 1999.
- Ca’feriyân, Resûl *Târîh-i Teşeyyü’ der İran ez Âğaz tâ Tulû’i Safevî*, (3. Baskı), Ensâriyân Yay., Tahran, 1386.
- Ca’feriyân, Resûl, *el-Hayâtü’l-Fikriyye ve’s-Siyâsiyye li-Eimmeti Ehli’l-Beyt I-II*, Dârü’l-Hak Beyrut 1414/1994.
- Ca’feriyân, Resûl, *eş-Şîa fî Îrân- Dirâse Târîhiyye mine’l-Bidâye hatta’l-Karni’t-Tâsi’l-Hicrî*, (Arapçaya Çev.: Alî Hâşim el-Esedî), (2. Baskı), Müessesetü’t-Tab’ ve’n-Neşr et-Tâbiatü li’l-Âsitâneti’l-Rızaviyyeti’l-Mukaddese, Meşhed 1430/2009.
- Câbir, Hamîd Serrâc - İbrâhîm Cedû’ es-Selimî, “Uslûbu Dirâseti’l-Küleynî li’s-Sireti’n-Nebeviyye ve Mesâdiruhû anhâ: Dirâsetün fî Usûli’l-Kâfi”, *Mecelletü’l-Külliyyeti’l-İslâmiyyeti’l-Câmi’a - Irak*, 5 (15), 2011, 39-63.
- el-Câbirî, Muhammed Âbid, *Arap-İslâm Aklının Oluşumu*, (Çev.: İbrahim Akbaba), (3. Baskı), Kitabevi Yayınları, İstanbul 2001.
- Câmi’atü’l-Melik Suûd, el-Mahtûtât,
<https://makhtota.ksu.edu.sa/Images/Makhtotah%202118/DSC00005.JPG>
- el-Celâlî, el-Hüseynî, Muhammed Hüseyin, *Dirâse Have’l-Usûli’l-Erba’ame*, Merkez-i İntişârâtü’l-A’lemî, Tahran 1394/1974.
- el-Celâlî, Muhammed Hüseyin el-Hüseynî, *Dirâyetü’l-Hadîs*, (Thk.: Muhammed Cevâd el-Hüseynî), Müessesetü’l-A’lemî li’l-Matbû’ât, Beyrût 1435/2004.
- el-Celâlî, Muhammed Rızâ el-Hüseynî, “Mukaddimetü’l-Muhakkik”, *eş-Şeyhü’s-Sadûk, Makteli’l-Hüseyn*, (Thk.: Muhammed Rızâ el-Hüseynî el-Celâlî), Dârü Zeynel Abidin li İhyâi Türesi’l-Ma’sumîn, Kum 1436/2011.
- Cemâlüddîn, Mirzâ Muhammed, *Meniyyetü’l-Mürtâd fî Zikri Nüfâti’l-İctihâd / Câmi’u’l-Mukarribîn ve Riyâzü’l-Muhaddisîn I*, (Thk.: Ebû Ahmed b. Ahmed Âl-î Usfûr), Meşûrâtü Dârü’l-Hüseyn a.s., y.y., 1438/2017.
- Ceyhan, Semih, “Vakit”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2012, XXXII, 491-492.
- Cirit, Hasan, “Buhârî’nin el-Câmi’u’s-Sahîh ile Küleynî’nin el-Kâfi Adlı Eserlerinin Hadis Literatüründeki Yeri ve Önemi”, *Bakı Dövlät Universiteti İlahiyyat Fakültäsinin Elmi Macmuası*, 1 (03), Mart 2005, 203-220.
- el-Cülfânî, Hamîd el-Ahmedî, “Mukaddimetü’t Tahkîk”, Muhammed Hüseyin b. Kârâğdî (ö. 1089/1678-79), *el-Bedâ’atü’l-Müzcat I-V*, (Thk.: Hamîd el-Ahmedî el-Cülfânî, Dârü’l-Hadîs, Kum 1429/2008.
- Çakın, Kamil, “Buhârî’nin Otoritesini Kazanma Süreci”, *İslâmî Araştırmalar Dergisi*, 10 (1-2-3-4), 1997, 100-109.
- Çalışkan, İbrahim, “Ca’ferî Mezhebinde İbâdetler”, Ethem Ruhi Fıglalı (Sem. Koor.), *Milletlerarası Tarihten Günümüze Şiîlik Sempozyumu (Tebliğler ve Müzakereler)* (ss. 481-497), İSAV, İlmî Neşriyat, İstanbul 1993.

- Çelebi, Furkan, *Orta Çağ'da Bir İslam Şehri Rey: -Biiveyhîler Dönemi-*, Fecr Yayınları, Ankara 2022.
- Çelenk, Mehmet, 16-17. Yüzyıllarda İran'da Şiiliğin Seyri, Emin Yayınları, Bursa 2013.
- Da'va'l-Kâfi Kâfi li Şîatinâ - Es-Seyyid Kemâl Haydarî, www.youtube.com, (12 Ocak 2016), <https://www.youtube.com/watch?v=Bxbw1QmOCRs>
- Dabaşı, Hamid, *Peygamber'in Gelişinden Emevî İdaresine Kadar İslâm'da Otorite*, (Çev.: Süleyman E. Gündüz), İnsan Yayınları, İstanbul 1995.
- Daftary, Farhad, *İsmaililer- Tarihleri ve Öğretileri*, (Çev.: Erdal Toprak), Doruk Yayımcılık, İstanbul 2002.
- Daftary, Farhad, *Şii İslam Tarihi*, (Çev.: Ahmet Fethi Yıldırım), Alfa Yayınları, İstanbul 2016.
- Dalkıran, Sayın, "İran Safevî Devleti'nin Kuruluşuna Şii İnançların Etkisi ve Osmanlı'nın İran'a Bakışı", *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (18), 2002, 49-96.
- Dalkıran, Sayın, "Muhammed b. el-Hanefiyye ve Adına Oluşan Fırkalar", *Dini Araştırmalar*, 7 (19), Mayıs-Ağustos 2004, 139-158.
- Dalkıran, Sayın, *Ahmet Feyzi Çorûmî'nin el-Feyz'ür-Rabbânî'si Işığında Osmanlı Devletinde Ehl-i Sünnetin Şii Akîdesine Tenkitleri*, Osmanlı Araştırmaları Vakfı, İstanbul 2000.
- Dalkıran, Sayın, *İran Safevi Devletinin Kuruluşu ile Osmanlı - İran İlişkilerinde Şiiliğin Rolü*, Osmanlı Araştırmaları Vakfı, İstanbul 2022.
- ed-Dârimî, Abdullah b. Abdurrahman (h. 181-255/m. 797-869), *Sünenü'd-Dârimî I-II*, (Thk.: Fevâz Ahmed Zemerî ve Hâlid es-Seb'ü'l-Alemî), Kadîmî Kütüphâne, y.y. t.y.
- Demir, Abdulalim, *İmâmîyye Şiâs'ında Sahâbe Tasavvuru*, TDV Yayınları, Ankara 2022.
- Demir, Habip, "Ayetullah ve Diğer Medrese Unvanları", *Modern İran Ansiklopedisi*, İRAM Yayınları, Ankara 2022.
- Demir, Habip, "Günümüz İran Şiiliğinde Kutsal Gün ve Geceler", *İlahiyat Akademi Dergisi*, 5, 2017, 165-191.
- Demir, Habip, *Horasan'da Şiilik- İran'da Şiiliğin Tarihsel Kökleri*, Otto Yayınları, İstanbul 2017.
- Demir, Mahmut, *Hadis ve İdeoloji- Şii-Sünnî İhtilafının Hadis Rivayetine Yansımaları*, Otto Yayınları, Ankara 2015.
- Demircan, Adnan, "Arap Siyasî Geleneğinin Ehl-i Beyt Tamlamasının Kavramlaşma Sürecine Etkisi", *Marife Dergisi*, Ehl-i Beyt Sayısı 4 (3), 2005, 93-110.
- Demircan, Adnan, Hz. Ali'nin Hilâfet Hakkı Meselesinde Gadîr-i Humm Olayı, Beyan Yayınları, İstanbul 1996.
- Demircan, Adnan, *Kerbela- Keder ve Belâ*, Beyan Yayınları, İstanbul 2014.
- Demirel, Serdar, *Ehl-i Sünnet ile İmâmîyye Şiâsî Arası Karşılaştırmalı Hadis İlimleri*, (Çev.: A. Alpaslan Tuncer), Karınca & Polen Yayınları, İstanbul 2014.
- Demirel, Serdar, *Takiyye- Şia Rivayet Kültüründeki Derin Paradoks*, Rihle Kitap, İstanbul 2016.
- ed-Deştî, Abbas el-Hâceyanî, *Nuhbetü'l-Makâl ft Temyîzi'l-İsnâdi ve'r-Ricâl*, Matba'atü Mihr, Kum t.y.
- ed-Dirâyetî, Muhammed Hüseyin, "Medhal", *Sikati'l-İslâm Ebû Ca'fer Muhammed b. Ya'kûb b. İshâk el-Küleynî er-Râzî (ö. 329/940-41), el-Kâfi I-XVI*, (Thk.: Merkezü Buhûsi Dâri'l-Hadîs), Dârü'l-Hadîs, Kum 1429/2008.

- Doğan, İsa, *İslâm'ın Âlim Modeli Olarak İmam Zeyd b. Ali- Hayatı, Mücadelesi, Bilge Kişiliği, Görüşleri ve Çağımızdaki Önemi*, TDV Yayınları, Ankara 2009.
- Duman, Ayşe Nur, *Ehl-i Sünnet ve Şîa'da Müsterek Rivâyetlerin Tahlili -Küleynî'nin el-Kâfi İsmini Eserinin Usûl Bölümü Örneği-*, (Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2022.
- Duman, Ayşe Nur, *Hadis Rivayetinde Sünnet-Şîf Etkileşimi*, İFAV Yayınları, İstanbul 2023.
- Ebû Me'âş, el-Hâc, *Hadîsü'r-Revâfid el-Mekzûbü inde'l-Âmmе*, Müessesetü's-Seyyidetü'l-Ma'sûme a.a., y.y., 1429/2008.
- Ebû Yûsuf, Ümniyye Muhammed Abdulcevâd, "er-Rıdâ'l-İlâhiyye beyne Ehli's-Sünne ve Şîatî'l-İmâmîyye (Merviyâtü Usûlü'l-Kâfi li'l-Küleynî Nemûzenen)", *Mecelletü Külliyyeti'd-Dirâsâtü'l-İslâmîyye ve'l-Arabîyye li'l-Benât bi Demnehûr*, 9, (5), 2020, 233-285.
- Ebû Zehra, Muhammed, *el-İmâmu Zeyd- Hayâtuhû ve Asruhû - Ârâuhû ve Fıkhuhû*, Dârü'l-Fikri'l-Arabî, y.y., t.y.
- Ebû Zehra, Muhammed, *el-İmâmu's-Sâdık- Hayâtuhû ve Asruhû - Ârâuhû ve Fıkhuhû*, Matba'âtü Ahmed Ali, y.y., t.y.
- Ebu Zehra, Muhammed, *İmam Cafer*, (Çev.: İbrahim Tüfekçi), Şafak Yayınları, İstanbul 1992.
- Ebü'l-Fidâ, İmâduddîn İsmâil (ö. 732/1331-32), *Kitâbü'l-Muhtasar fî Tarîhi'l-Beşer / Tarîhu Ebi'l-Fidâ I-IV*, el-Matba'atü'l-Hüseyniyyetü'l-Mısıryye, Mısır t.y.
- el-Ekber, en-Nâşî (ö. 293/905-06), *Mesâilü'l-İmâme ve Müktetafâtü'n mine'l-Kitâbi'l-Evsati fî'l-Makalât*, (Thk.: Josef Van Ess), y.y., Beyrut 1971.
- el-Emîn, Muhsin (ö. 1371/1952), *A'yânü's-Şîa I-XII*, (Thk.: Hasan el-Emîn), Dârü't-Te'âruf li'l-Matbû'ât, Beyrût 1403/1983.
- el-Emîn, Muhsin (ö. 1371/1952), *İknâu'l-Lâim alâ İkâmeti'l-Ma'tem*, (Thk.: Hasan b. Alevî el-Müsevî), el-Atabetü'l-Hüseyniyyetü'l-Mukaddese, Kerbelâ 1439/2017.
- Emin, Ahmed (1886-1954), *Fecrü'l-İslâm*, Dârü'l-Kitâbi'l-Arabî, Beyrût 1933.
- el-Emînî, Abdülhüseyn Ahmed en-Necefi, *el-Gadîr fî'l-Kitâbi ves'Sünneti ve'l-Edeb I-XI*, Müessesetü'l-A'lemî li'l-Matbû'ât, Beyrût 1414/1994.
- el-Eminî, Abdülhüseyn en-Necefi, *Şühedâü'l-Fadîle*, (2. Baskı), Müessesetü'l-Vefâ, Beyrût 1403/1983.
- Emini, Allame, *Gadîr-i Hum- Özetle el-Gadîr*, (Öz.: Aliasker Horasani, Çev.: Seyyid Ali Hüseyini - Bahri Akyol), İslâmî Kültür ve İlişkileri Merkezi Tercüme ve Yayın Müdürlüğü, y.y. 1998.
- Emiroğlu, İbrahim, *Klasik Mantığa Giriş*, Elis Yayınları, Ankara 2012.
- el-Erbilî, Ebü'l-Hasan Ali b. İsa b. Ebü'l-Feth (ö. 692/1293), *Keşfü'l-Gumme fî Ma'rifeti'l-Eimme a.s. I-IV*, (Thk.: Ali Âl Kevser), Mecme'ü'l-Âlemî li Ehli'l-Beyt a.s., Dârü't-Te'âruf, Beyrut 1433/2012.
- el-Erdebîlî, Muhammed b. Ali, *Câmi'u'r-Ruvât ve İzâhatü'l-İştibâhâti ani't-Turuki ve'l-İsnâd I-II*, Menşurâtü Mektebeti Âyetillâhi'l-Uzmâ el-Mar'aşî en-Necefi, Kum 1403/1982-83.
- Erdemci, Cemalettin, *Kelam İlmine Giriş*, Değerler Eğitim Merkezi Yayınları, İstanbul 2009.
- Erdinç, Abdülhamit, "Erken Dönem Şîa Hadis Kaynaklarında Gaybete Dair Rivayetlerin Mevcut Olmaması Problemi Üzerine: Küleynî ve Nu'mânî Özelinde", *Kocaeli İlahiyat Dergisi*, 6 (2), Aralık 2022, 393-420.

- Erdoğan, Mehmet, *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü*, (3. Basım), Ensar Neşriyat, İstanbul 2010.
- Eren, Mehmet, “Muhammed Ebû Zehre'nin Küleynî'ye Yönelik Eleştirileri”, *Marife Dergisi*, Şîa Sayısı 8 (3), 2009, 367-401.
- Erman, Uğur, “Ehl-i Hadîs ve Ehl-i Re'y Arasında Yaşanan Polemiklerin Cerh ve Ta'dîl İlmine, Dönemin Te'lîfâtına ve Sosyal/Beşerî İlişkilere Yansımaları (Hicrî III. Asır)”, *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, 9 (2/18), 2017, 990-1010.
- el-Esterâbâdî, Muhammed Emîn (ö. 1033/1624), *el-Fevâidü'l-Medeniyye - ve's-Şevâhidü'l-Mekkiyye*, (Thk.: Rahmetü'llah er-Rahmetî el-Erâkî), (2. Baskı), Müessesetü'n-Neşri'l-İslâmî, Kum, 1426/2005.
- el-Eş'arî, Ebü'l-Hasan Ali b. İsmâil (ö. 324/935-36), *Makâlâtü'l-İslâmiyyîn ve'htilâfî'l-Musallîn*, (Thk.: Nevâf el-Cerrâh), Dâru Sader, Beyrut 1427/2006.
- Evgin, A. Kadir, “Caferî İnanç Sisteminde Hadîs Anlayışı”, *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 4 (1), 2004, 117-147.
- Evkuran, Mehmet, “Coğrafya Kader Midir? -Mekânın Kimlik ve Zihniyet Oluşumundaki Etkileri Üzerine-”, *Hitit İlahiyat Dergisi*, 23/Din ve Coğrafya Sayısı, 2024, 8-26.
- el-Eyrevânî, Muhammed Bâkır, *Durûsun Temhidiyye fi'l-Kavâidi'r-Ricâliyye*, (2. Baskı), Müessesetü İntişârâtı Mudîn, Kum 1428/2007.
- el-Fakîh, Muhammed Cevâd - Yusuf el-Bekâî, *Fehârisu'l-Kâfî*, Dâru'l-Edvâ, Beyrût 1413/1992.
- Fayda, Mustafa, “Ömer”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2007, XXXIV, 44-51.
- el-Fazlî, Abdülhâdî, *Usûlu İlmi'r-Ricâl*, (2. Baskı), Merkezü'l-Gadîr li'd-Dirâsâtı ve'n-Neşri ve't-Tevzi', Beyrût 1430/2009.
- el-Fendî, Abdüsselâm Atve Ali, *el-Metrûkûn ve Merviyâtihim fi Usûli'l-Kâfî li'l-Küleynî “329 h.” ve Eseruhâ ale'l-Hayâtî'l-Fikriyye ve'l-İlmiyye İnde's-Şîati'l-İmâmiyye- Dirâse Tahliliyye Nakdiyye*, Münteda'l-İlmi'n-Nafî, Amman 1438/2017.
- el-Ferhârî, Abdulaziz b. Ahmed (ö. 1239/1823-24?), *en-Nibrâs- Şerhü'l-Akâidi'n-Nesebiyye*, (Haz. Okan Kadir Yılmaz), Yasin Yayınevi, İstanbul 1433/2012.
- Fettâh, İrfan Abdulhamîd, *İmâmiyye Şîa'sında Velâyet-i Fakih Teorisi- Araştırma Tahlil Tenkit*, (Çev.: Seyit Bahçıvan), Kitap Dünyası Yayınları, Konya 2012.
- el-Feyyâz, Abdullah Dehlî, *Târîhu't-Terbiye inde'l-İmâmiyye ve Eslâfihim mine's-Şîati beyne Ahdeyi's-Sâdik ve't-Tûsî*, Matba'atü Es'ad, Bağdat 1392/1972.
- Feyyâz, Abdullah, *Tarihu'l-İmâmiyye ve Eslâfihim mine's-Şîa (Münzü Neş'eti't-Teşeyyü' hattâ Matl'â'l-Karnî'r-Rabi'i'l-Hicrî)*, Merkezü'l-Kerbelâ li'd-Dirâseti ve'l-Buhûs, Kerbelâ 1441/2020.
- el-Feyzî'l-Kâşânî, Muhammed b. Murtazâ (ö. 1091/1680-81), *Kitâbü'l-Sâfi fi Tefsîri'l-Kur'ân I-VII*, (Thk.: Muhsin el-Hüseynî el-Emînî), Dâru'l-Kütübi'l-İslâmiyye, Tahran 1419/1998-99.
- el-Feyzî'l-Kâşânî, Muhammed Muhsin (ö. 1091/1680-81), *Kitâbü'l-Vâfi I-XXVI*, (Thk.: Mektebetü'l-İmâm Emîri'l-Mü'minin Ali (a.s.) (İsfahân) - Seyyid Ziyaeddîn Hüsey-nî), Matba'atü Resûl, Kum 1430/2009.
- Fiğlalı, Ethem Ruhi (Sem. Koor.), *Milletlerarası Tarihten Günümüze Şilik Sempozyumu (Tebliğler ve Müzakereler)*, İSAV, İlmî Neşriyat, İstanbul 1993.
- Fiğlalı, Ethem Ruhi, “Abdullah b. Meymûn el-Kaddâh”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1988, I, 117-118.

- Fıġlalı, Ethem Ruhi, “Abdullah b. Sebe”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1988, I, 133-134.
- Fıġlalı, Ethem Ruhi, “İlk Şîî Olaylar: 1. Tevvâbûn Hareketi”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 26, 1983, 335-352.
- Fıġlalı, Ethem Ruhi, “İsnâaşeriyye”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2001, XXIII, 142-147.
- Fıġlalı, Ethem Ruhi, “Şîîliğin Doğuşu ve Gelişimi”, Ethem Ruhi Fıġlalı (Sem. Koor.), *Milletlerarası Tarihîten Günümüze Şîîlik Sempozyumu (Tebliğler ve Müzakereler)* (ss. 33-46), İSAV, İlmî Neşriyat, İstanbul 1993.
- Fıġlalı, Ethem Ruhi, *Çağımızda İtikadî İslam Mezhepleri*, Birleşik Yayıncılık, İstanbul 1999.
- Fıġlalı, Ethem Ruhi, *İmâmiyye Şîası (Ca'feriyye Mezhebi)- Doğuşu, Gelişmesi ve Görüşleri*, (2. Basım), Ağaç Kitapevi Yayınları, İstanbul 2008.
- el-Fîrûzâbâdî, Mecdüddin Muhammed b. Ya'kûb eş-Şîrâzî (ö. 817/1414-15), *el-Kâmûsü'l-Muhît I-IV*, Müessesetü'r-Risâle, Beyrût 1426/2005.
- el-Gaffâr, Abdurresûl Abdulhasan, *Beyne'l-Küleynî ve Husûmihi ((Mevkûfu Muhammed Ebû Zehre min Küleynî))*, Dârü'l-Mehacceti'l-Beyzâ li't-Tabâa'ti ve'n-Neşr ve't-Tevzî', Beyrût 1415/1995.
- el-Gaffâr, Abdurresûl Abdulhasan, *el-Küleynî ve'l-Kâfî*, Müessesetü'n-Neşri'l-İslâmî, Kum 1412/1991-92.
- el-Gaffârî, Nâsır b. Abdullah b. Alî, “Teemmülât fi Ta'rîfi't-Teşeyyü”, *el-Müntedâ el-İslâmî*, (365), 2017, 8-14.
- Gâvecî, Vehbî Süleymân, *el-Kâfî fi'l-Fikhil-Haneft Fikhül-İbâdât alâ Mezhebil-İmâm Ebî Hanîfe en-Nu'mân I-III*, Dârü'r-Risâletü'l-Âlemiyye, Beyrût 1434/2013.
- el-Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed et-Tûsî (ö. 505/1111), *el-Mustasfâ fi'l-İlmî'l-Usûl*, (Thk.: Muhammed Abdusselam Abduşşâfi), Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrût 1413/1993.
- Geçit, Mehmet Salih, *Ehl-i Sünnet Siyasal Düşüncesinin Oluşumu (Ashâbü'l Hadis Örneği)*, Tıbyan Yayıncılık, İzmir 2015.
- Geçkin, Hatice, *Büveyhiler Döneminde Bağdad'da Şîîlik*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çorum 2016.
- el-Gedâirî, Ahmed b. el-Hüseyin el-Vâsitî el-Bağdâdî (ö. V/XI. yy.), *er-Ricâl li İbnü'l-Gedâirî*, (Thk.: Muhammed Rızâ el-Hüseynî el-Celâlî), Dârü'l-Hadîs, Kum 1422/2001.
- Genç, Mehmet, “Şehir Öğretim Üyesi Mehmet Genç Kanal 24'te”, [www.youtube.com](https://www.youtube.com/watch?v=XnukGN2JSQs&t=1824s), (16 Aralık 2016), <https://www.youtube.com/watch?v=XnukGN2JSQs&t=1824s>
- Gökbulut, Süleyman, “Sünnî Bir Tarîkatın Şîleşen Kolları: Kübreviyye-Şîîlik İlişkisi”, *Marife Dergisi*, Şîa Sayısı 8 (3), 2009, 285-308.
- Gölpınarlı, Abdülbâki (Yaz., Der.), *Tasavvuf'tan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri*, İnkılâp ve Aka Kitapevleri, İstanbul, 1977.
- Gölpınarlı, Abdülbaki, *Tarih Boyunca İslâm Mezhepleri Şîîlik*, Der Yayınları, İstanbul 2007.
- Guy Le Strange, *Büldânü'l-Hilâfeti's-Sarkıyye*, (Arapçaya Çev.: Beşîr Karnîs ve Gorgîs Avvâr), (2. Baskı), Müessesetü'r-Risâle, Beyrût 1405/1985.
- Gül, Recep Emin, *Şîa Tefsirlerinde Hadis Kullanımı- el-Ayyâş Örneği*, Gece Kitaplığı, 2016.
- Gültekin, Hikmet, *Şîa'da Hadis ve Nehcü'l-Belâğa*, Nuhbe Yayınları, Ankara 2018.

- Günaydın, Tuğçe, “Küleynî'nin Kâfi İsimli Eserinin Kitabı't-Tevhid'indeki Rivayetlerin Sünnî Kaynaklarla Karşılaştırılması”, *Temel İslâm Bilimleri Araştırmaları*, (ss. 247-266), İstanbul 2018.
- Güner, Ahmet, “Rüknüddeve”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2008, XXXV, 285-286.
- Günerigök, Mustafa, “Din Sosyolojisi Metodolojisinde Anlayıcı Yaklaşım -Max Weber Örneği-”, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 32, 2006, 309-329.
- Günsüz, Büşra, *İlk Dönem Şii Kaynaklarda İmâmın Nitelikleri: Küleynî Örneği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2019.
- el-Ğarifi, Abdullah, *et-Teşeyyü': Nuşûhû - Merâhiluhû - Mukavvematuhû*, Dârü'l-Melâk - Dârü's-Sıbâğ, Dimaşk 1417/1997.
- Hacı, Ali Hıdır - Câlî, Hüseyin Kaht, “el-Fevâidu'r-Ricâliyye inde's-Şeyh Hüseyin Nurî”, *Câmi'atü Bâbil Mecelletü'l-Ulûmi'l-İnsâniyye: Külliyyetü't-Terbiyye li'l-Ulûmi'l-İnsâniyye*, 22 (1), 2015, 395-415.
- Hakyemez, Cemil “İran'da İmamiyye/İsnaaşeriyye Şiiliğinin Kökeni”, Orhan Karaoğlu-Nail Elhan (Ed.), *İran: Bir Ülkenin Akademik Anatomisi: Tarih-Din-Politika-Ekonomi-Toplum-Kültür*, (ss. 123-145), İnkılâp Kitabevi Yay., İstanbul 2022.
- Hakyemez, Cemil, “On İkinci İmam'ın Gaybeti Fikrinin Ortaya Çıkışı”, *Marife Dergisi*, Şîa Sayısı 8 (3), 2009, 9-25.
- Hakyemez, Cemil, *İmamiyye Şiası ve Temel Kavramları*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2019.
- Hakyemez, Cemil, *Osmanlı-İran İlişkileri ve Sünni-Şii İttifakı*, Kitap Yayınevi, İstanbul 2014.
- Hakyemez, Cemil, *Şîa'da Gaybet İnancı ve Gâip On İkinci İmam*, İSAM Yayınları, İstanbul 2009.
- el-Hâlidî, Salâh Abdülfettâh, *el-Küleynî ve Te'vilatühû'l-Bâtıniyye li'l-Ayâtî'l-Kur'âniyye fi Kitâbihî Usûli'l-Kâfi*, Dârü Ammâr li'n-Neşr ve't-Tevzi', Ammân 1427/2007.
- Halife b. Hayyât (ö. 240/854-55), *Târîhu'l-Halife b. Hayyât*, (Thk.: Ekrem Ziyâ el-Umerî), (2. Baskı), Dârü Taybe, Riyad 1405/1985.
- Halm, Heinz, *Şîiler*, (Çev.: Muhammet Mertek), Runik Kitap, İstanbul 2020.
- el-Hamevî, Yâkût (ö. 626/1229), *Mu'cemü'l-Büldân I-V*, Dârü Sıdâr, Beyrût 1397/1977.
- Hamid, Idris Samawi, “Al-Kâfi Book I: Intellect & Foolishness, by Muḥammad ibn Ya'qûb al-Kulaynî, translation and commentary directed by Rizwan Arastu”, *International Journal of Shî'i Studies*, 9, (2), 2015, 8 sayfa.
- Hamidullah, Muhammad, *İslâm Peygamberi (Hayatı ve Faaliyeti) I-II*, (Çev.: Salih Tuğ), (5. Baskı), İrfan Yayımcılık, İstanbul 1993.
- el-Hamîs, Osman, “Siyâha fî Kitâbi'l-Kâfi- Evsakü ve Ehemmü Küttübi's-Şîa el-İmâmiyye el-İsnaaşeriyye”, *Faysal Nûr*, (14 Aralık, 2013), https://www.fnoor.com/main/articles.aspx?article_no=3948#.YRPeQogzaUk
- Hânî, İdrîs, *el-İmâmü'l-Mehdiyyu (a.s.)- Hakikatün Târîhiyyetün em Faraziyyetün Felsefiyyetün- Hivârün Gayrii Mütekamilün me'a Ahmed el-Kâtib*, Dârü'l-Mehaccetü'l-Beydâ', Beyrût 1432/2011.
- el-Hânsârî, Mirzâ Muhammed Bâkır el-Müsevî el-İsbehânî (ö. 1313/1895), *Ravzâtü'l-Cennât fî Ahvâlî'l-Ulemâi ve's-Sâdât I-VIII*, (Thk.: Esedullah İsmâiliyyân), Mektebetü İsmâiliyyân, Tahran; Kum 1390/1970-71.

- Hasan, Hasan İbrâhim (ö. 1968), *Târîhu'l-İslâm- es-Siyâsî ve'd-Dînî ve's-Sekafî ve'l-İctimâ'î I-IV*, (14. Baskı), Dârü'l-Cîl & Mektebetü'n-Nahdatü'l-Mısıryye, Beyrût & Kahire 1416/1996.
- Hâşim, Âdil, *Meşâyihü'l-Küleynî ve Telâmizetihi- Bahsiin Ricâliyyiin*, Müessesetü's-Sâdık li't-Tabâ'ati ve'n-Neşr, Tahran 1443/2022.
- Hâşim, Âdil, *Risâletü Ebî Gâlib ez-Zerârî- Dirâse Tahliliyye*, Müessesetü's-Sâdık li't-Tabâ'ati ve'n-Neşr, Tahran 1443/2022.
- el-Hatîb, el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Alî b. Sâbit (ö. 463/1071), *Târîhu Bağdâd / Medînetü's-Selâm I-XVIII*, (Thk.: Beşşâr Avvâd Ma'ruf), Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, Beyrût 1422/2001.
- Hattâb, Ahmed Hasan Ubeydullah, *Tevhîdül-Esmâ ve's-Sıfâtü'l-İlâhiyye beyne Sahîhi'l-Buhârî ve'l-Kâfî li'l-Küleynî*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), el-Câmî'atü'l-İslâmiyye bi Gazze Külliyyetü Usûlî'd-Dîn, Gazze 1439/2018.
- el-Hazzâz, Ebü'l-Kâsım Ali b. Muhammed b. Ali el-Kummî er-Râzî (ö. h. IV. yy.), *Kifâyetü'l-Eser fi'n-Nassı alâ Eimmeti İsnââşer*, (Thk.: Muhammed Kâzım el-Mûsâvî - Akıl er-Rebî'î), Merkezü Nûri'l-Envâr fî İhyâi Bihâri'l-Envâr / Delîl Mâ, Kum 1430/2009.
- el-Heccâr, Adî Cevâd Alî, “eş-Şevâhidü'l-Tefsîriyye fî Merviyâtü Küleynî: fî Kitâbihi'l-Kâfî-Kitâbü'z-Zekâtî Enmûzecen”, *Mecelletü'l-Külliyetü'l-İslâmiyyetü'l-Câmî'a - Irak*, 6 (17), 2012, 217-247.
- el-Hekîm, Muhammed Saîd et-Tabâtabâî *Fâciatü Taff*, (3. Baskı), Dârü'l-Hilâl, y.y. 1431/2010.
- el-Hemedânî, Cuma' Secîl Akle, *el-Cevânibü'l-İktisâdiyye fî Kitâbi'l-Kâfî li's-Şeyh Küleynî v. (h. 329/m. 941)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Câmî'atü Zî Kâr Külliyyetü'l-Âdâb Kısmu't-Tarîh, Nâsiriyye 1431/2010.
- Hemûd, Mekki Halîl, “Rü'yetü Menheciyyetin lil Küleynî (h. 329) fî Kitâbi'l-Kâfî”, *Mecelletü'l-Külliyetü't-Terbiyyetü'l-Esâsiyyetü li'l-Ulûmî't-Terbiyyetü ve'l-İnsâniyye - Câmî'atü Bâbil*, (21), 2015, 379-392.
- el-Hilâlî, Süleym b. Kays el-Âmirî (ö. 76/695), *Kitâbü Süleym b. Kays- Esrârü Âl-i Muhammed*, (Thk.: Muhammed Bâkır el-Ensârî ez-Zencânî), Neşriü'l-Hâdî, Kum 1420/1999-2000.
- el-Hillî, el-Allâme, Cemâluddin Hasan b. Yûsuf el-Mutahhar (ö. 726/1325), *Kitâbü'l-Elfeyn fî İmâmeti Emîrî'l-Mü'minîn Ali b. Ebî Tâlib a.s.*, Zevî'l-Kurbâ Yayınları, Kum 1431/2010.
- el-Hillî, Ebû Mansûr Hasan b. Yûsuf b. el-Mutahhar el-Esedî el-Allâme (ö. 726/1325), *Hülâsatü'l-Akvâl fî Ma'rifeti'Ricâl*, (Thk.: Cevâd Kayyûmî), (4. Baskı), Müessesetü Neşri'l-Fekâhe, Kum 1431/2010.
- el-Hillî, Ebü'l-Kâsım Ca'fer b. el-Hasan Muhakkık (ö. 676/1277), *Me'âricü'l-Usûl*, (Thk.: Muhammed Hüseyin er-Rızavî el-Keşmîrî), Matba'atü Surûr, Kum 1423/2003.
- el-Hillî, el-Hasen b. Yûsuf b. Alî İbnü'l-Mutahhar el-Allâme (ö. 726/1325), *Ricâl*, (Thk.: Muhammed Sâdık Âli Bahrülulûm), (2. Baskı), el-Matba'atü'l-Haydariyye, Necef 1381/1961.
- el-Hillî, Necmüddin Ebü'l-Kâsım Ca'fer b. el-Hasan el-Muhakkık (ö. 676/1277), *el-Mu'teber fî Şerhi'l-Muhtasar I-II*, (Tak.: Nâsır Mekârim eş-Şîrâzî), y.y., Kum t.y.

- el-Horasân, Hasan el-Müsevî, “Mukaddime”, *Şeyh Sadûk, Men lâ Yahduruhî'l-Fakîh I-IV*, (Thk.: Hasan el-Müsevî el-Horasân; Yay. Haz. Ali Ahundî), (7. Baskı), Dârü'l-Kütübî'l-İslâmiyye, Tahran h.ş. 1387.
- el-Horasân, Hasan el-Müsevî, “Şerhu Meşîheti'l-Fakîh”, *Şeyh Sadûk, Men lâ Yahduruhî'l-Fakîh I-IV*, (Thk.: Hasan el-Müsevî el-Horasân; Yay. Haz. Ali Ahundî), (7. Baskı), Dârü'l-Kütübî'l-İslâmiyye, Tahran h.ş. 1387.
- Howard, İ.K.A., “Şî'i Kelâm Edebiyâtı”, (Çev.: Mehmet Ali Büyükkara), *Kur'an Mesajı: İlmi Araştırmalar Dergisi*, 2 (22, 23, 24), 1999/2, 206-226.
- <http://alhakeemlib.org/WebPages/Autograph.aspx?bid=2276&bt=>
- <http://alhakeemlib.org/WebPages/Autograph.aspx?bid=3558&bt=>
- <https://alfeker.net/search.php?search=%D9%83%D8%B1%D8%A8%D9%84%D8%A7%D8%A1&author=&parent=&type=>
- Hubbullah, Haydar, *Nazariyyeti's-Sinne fi'l-Fikri'l-İmâmiyyi's-Şif- et-Tekevvün ve's-Sayrûre*, Müessesetü'l-İntişârî'l-Arabî, Beyrût 2006.
- el-Hûî, Ebû'l-Kâsım el-Müsevî (1899-1992), *Mu'cemü Ricâlî'l-Hadîs ve Tafsilî Tabakâtî'r-Ruvât I-XXIV*, y.y. Necef t.y.
- el-Humeynî, Rûhullah el-Müsevî (1902-1989), *el-Erba'ine Hadisen*, (Ta'rib: Muhammed el-Garvî), Dârü Zeynulâbidin, Beyrût 1431/2010.
- Hüseyin Hansu, “Eser ve Müellif Hakkında”, *Dırâr b. Amr el-Ğatafânî (ö. 200/815), Kitâbu't-Tahrîş -Metin ve Çeviri-*, (Thk.: Hüseyin Hansu, Çev.: Mehmet Keskin), Litera Yayıncılık, İstanbul 2014.
- Hüseyin, Câsım - Sachedina, Abdülaziz, *Bâz Hûnî Târîh-î Teşeyyü'-î İmâmiyye- Kitâbü Gaybet ve Mehdeviyyet der Teşeyyü'*, (Çev.: Mahmut Rızâ İftihârzâde), Tahran 1390.
- el-Hüseynî, Hâşim Ma'rûf, *Dirâsât fî'l-Hadîs ve'l-Muhaddisîn*, Dârü't-Te'âruf li'l-Matbû'ât, Beyrût 1426/2005.
- el-Hüseynî, Celâlüddîn, “Mukaddime”, *Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. Hâlid el-Berkî (ö. 274/887), Kitâbü'l-Mehâsin*, (Thk.: Celâlüddîn el-Hüseynî), (3. Baskı), Dârü'l-Kütübî'l-İslâmî, Kum t.y.
- İbiş, Yûsuf, *el-İmâm ve'l-İmâme inde's-Şîa*, Dârü'l-Hamrâ li't-Tabâ'ati ve'n-Neşr, Beyrût 1990.
- İbn Asâkir, Ebû'l-Kâsım Ali (ö. 571/1176), *Târîhu Medîneti Dimaşk I-LXXX*, (Thk.: Muhibbiddin el-Amrî), Dârü'l-Fikr li't-Tabâ'ati ve'n-Neşr ve't-Tevzi', Beyrût 1418/1997.
- İbn Dâvûd el-Hillî (ö. 740/1339-40), *Ricâlü İbn Dâvûd*, (Thk.: Muhammed Sâdık Âlî Bahrülulûm), Menşurâtu Matba'ati'l-Haydariyye, Necef 1392/1972.
- İbn Ebî'l-Hadîd, Abdulhamid b. Hibetullah b. Muhammed (ö. 656/1258), *Şerhu Nehci'l-Belağa I-XX*, (Thk.: Muhammed İbrâhim), Dârü Kitâbi'l-Arabî, Bağdat 1428/2007.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ahmed b. Alî (ö. 852/1449), *Fethü'l-Bârî bi-Şerhi Sahîhi'l-Buhârî I-XIII*, (Thk.: Abdülaziz b. Abdullah b. Bâz, Tsh.: Muhammed Fuâd Abdülbâkî - Muhibbuddîn el-Hatîb), Dârü'l-Ma'rife, Beyrût t.y.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ahmed b. Alî (ö. 852/1449), *Lisânü'l-Mîzân I-X*, (Thk.: Abdulfettâh Ebû Gudde), Dârü'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, Beyrût 1423/2002.
- İbn Haldûn, (Ebû Zeyd Veliyyüddîn Abdurrahmân b. Muhammed et-Tûnisî), *Mukaddime I-II*, (Haz., Çev.: Süleyman Uludağ), (2. Baskı), Dergâh Yayınları, İstanbul 1991.

- İbn Haldûn, Abdurrahmân b. Muhammed (ö. 808/1406), *Mukaddimetü İbn Haldûn*, (Yay. Haz.: Ahmed ez-Ze'bî), Şirketü Dâri'l-Erkâm, Beyrût 2001.
- İbn Hanbel, Ahmed (ö. 241/855), *Müsnedü İmâmı Ahmed b. Hanbel I-L*, (Şuayb el-Arnaût - Âdil Mürşid), Müessesetü'r-Risâle, Beyrût 1416/1995.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Ali b. Ahmed el-Endülüsi ez-Zâhirî (ö. 456/1063-64), *el-Fisâl fi'l-Milel ve'l-Ehvai ve'n-Nihal I-III*, (Not.: Ahmed Şemsüddîn), (3. Baskı), Dâri'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrût 2007.
- İbn Hişâm (ö. 218/833), *es-Sîretü'n-Nebeviyye I-IV*, (Tlk.: Ömer Abdüsselâm Tedmurî), (3. Baskı), Dâri'l-Kitâbi'l-Arabî, Beyrût 1410/1990.
- İbn Kudâme el-Makdisî, Muvaffakuddîn (ö. 620/1223), *Lüm'atü'l-İtikâd el-Hâdî ilâ Sebîli'r-Reşâd*, (Haz., Çev.: Ali Pekcan), Rağbet Yayınları, İstanbul 2015.
- İbn Kûleveyh el-Kummî, Ebü'l-Kâsım Ca'fer b. Muhammed b. Kûleveyh (ö. 368/978-79), *Kâmil'z-Ziyârât I-II*, (Thk.: Ahmed el-Mâhûzî), Dâri Zeyni'l-âbidîn, Kum 1441/2019.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim b. Kuteybe ed-Dîneverî (ö. 276/889), *el-İmâme ve's-Siyâse I-II*, (Thk.: Ali Şîrî), Dâri'l-Edvâ, Beyrût 1410/1990.
- İbn Mâkûlâ, el-Emîr Hâfız (ö. 475/1082), *el-İkmâl fî Ref'i'l-İrtiyâb ani'l-Mu'telefi ve'l-Muhtelef fî'l-Esmâi ve'l-Kunâ ve'l-Ensâb I-X*, (Thk.: Nâyif el-Abbâs), (2. Baskı), Dâri'l-Kitâbi'l-İslâmî el-Kahire, Kahire 1993.
- İbn Manzûr, Ebü'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrrem (ö. 711/1311), *Lisânü'l-Arab I-VII*, (Thk.: Abdullah Ali el-Kebîr), Dâri'l-Me'ârif, Kahire t.y.
- İbn Rızâ, Ebü'l-Fazl, "el-İmâmetü inde's-Şîa min Hilâli Merviyâtı Usûli'l-Kâfi- Dirâse Mukârene bi'l-Kur'ânı ve'l-Akl", *Câmi'û'l-Kütübî'l-İslâmiyye*, (16 Ekim 2019), <https://ketabonline.com/ar/books/67355/read?part=1&page=1&index=3734354>.
- İbn Şâzân, Fazl el-Ezdî en-Nişâbü'rî (ö. 260/874), *el-İzâh fi'r-Reddi alâ Sâiri'l-Firak*, (Thk.: Celâluddin el-Hüseynî el-Urmevî el-Muhaddis), Müessesetü't-Târîhi'l-Arabî, Beyrût 1430/2009.
- İbn Şehrâşûb, Muhammed b. Ali el-Mâzenderânî (ö. 588/1192), *Meâlimü'l-Ulemâ fî Fihristi Kütübî's-Şîa ve Esmâü'l-Musannifin minhum Kadîmen ve Hadîsen*, Menşurâtu Matba'atü'l-Haydariyye, Necef 1380/1961.
- İbn Tâvûs, Radyıyüddîn Alî (ö. 664/1266), *Keşfü'l-Mehacce li Semeratü'l-Muhce*, (Thk.: Muhammed el-Hassûn), (3. Baskı), Müessesetü Bostan-ı Kitab, Tahrân, 1430.
- İbn Kesir, İmâduddin Ebi'l-Fidâ İsmâil b. Ömer el-Kureşî ed-Dımaşkî (ö. 774/1373), *el-Bidâye ve'n-Nihâye I-XXI*, (Thk.: Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî), Dâri Hacer li't-Tabâa'ti ve'n-Neşr ve't-Tevzi', Cize, Mısır 1418/1998.
- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Abdurrahman b. Ali b. Muhammed (ö. 597/1201), *el-Muntazam fî Târîhi'l-Mülûk ve'l-Ümem I-XIX*, (Thk.: Muhammed Abdülkâdir Atâ - Mustafa Abdülkâdir Atâ), Dâri'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrût 1412/1992.
- İbnü'l-Esîr el-Cezerî, Mecdüddîn Ebî's-Seâdât el-Mübarek b. Muhammed (ö. 606/1210), *Câmi'û'l-Usûl fî Ehâdisi'r-Resûl s.a.v. I-XIII*, (Thk.: Abdulkadir el-Arnâût), (3. Baskı), Dâri İbni Kesîr, Beyrût 1437/2016.

- İbnü'l-Esir, Ebü'l-Hasan Alî b. Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî (ö. 630/1233), *el-Kâmil fi't-Târîh I-XI*, (Thk.: Muhammed Yûsuf ed-Dekkâk), Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrût 1407/1987.
- İbnü'n-Nedîm (ö. 385/995), *el-Fihrist*, Dârü'l-Ma'rife, Beyrût t.y.
- İbrâhimzâde, Hasan, "el-Küleynî- Şeyhü'r-Rivâye ve İmâmü'l-Muhaddisîn", (Arapçaya Çev.: Menâl Bâkır), (03.05.2014), <https://nosos.net/>
- İğde, Muhyettin, "Mihne Sürecinde Ahmed b. Hanbel ve Taraftarları", M. Mahfuz Söylemez (Ed.), *Mihne Süreci ve İslami İlimlere Etkisi*, (ss. 153-173), Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2012.
- İlhan, Avni, "Gaybet", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1996, XIII, 410-412.
- İlhan, Avni, "Hânsârî, Muhammed Bâkır", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1997, XVI, 48.
- İlhan, Avni, "Müfid, Şeyh", *DİA*, İstanbul 2006, XXXI, 502-503.
- İmâm-ı Â'zamın Beş Eseri, (Haz., Çev.: Mustafa Öz), İFAV Yayınları, İstanbul 1992.
- İmâm-ı Nesâî, *Hadislerle Hz. Ali*, (Çev.: Nâim Erdoğan), İz Yayıncılık, İstanbul 1992.
- İsbehânî el-, Şeyhu's-Şerî'a, *el-Kavlu's-Surâh fi'l-Buhârî ve Sahîhihi'l-Câmî'*, (Tak.: Ca'fer es-Sübhânî, Thk.: Hüseyin el-Hersâvî), Müessesetü'l-İmâmî's-Sâdık a.s., Kum 1422/2001.
- el-İsfehânî, Cevad el-Kayyûmî, "Mukaddimetü't-tahkik", *Muhammed b. el-Hasan et-Tûsî, el-Fihrist*, (2. Baskı), Müessesetü Neşri'l-Fegâhe, Kum 1422/2001.
- el-İsfehânî, el-Mirzâ Abdullah Efendî (h. XII. yy.), *Riyâzü'l-Ulemâ ve Hiyâzü'l-Füdelâ I-VII*, (Thk.: es-Seyyid Ahmed el-Hüseyinî), Menşurâtü Mektebeti Âyetillâhi'l-Uzmâ el-Mar'âşî en-Necefi, Kum 1403/1982-83.
- İşcan, Mehmet Zeki, "Dinî Bir Otorite Olarak Sahâbe Algısı", Ömer Faruk Akpınar (Ed.), *İslâm Medeniyetinin Kurucu Nesli Sahâbe -Sahâbe Kimliği ve Algısı-*, İSAV, Ensar Neşriyat, İstanbul 2013.
- İşcan, Mehmet Zeki, "İslam Mezhepleri Tarihi 8. Koordinasyon Toplantısı Oturum-3", www.youtube.com, (5 Mayıs 2023), <https://www.youtube.com/watch?v=MnLzihZU4Ss>
- İşcan, Mehmet Zeki, "Şîî-Sünnî İlişkileri: Çatışmaya Giden Süreç / Shia Sunni Relationship: The Process Going in to Conflict", *İslâmî Araştırmalar / Journal of Islamic Research*, 29 (2), 2018, 241-256.
- İşcan, Mehmet Zeki, *Selefilik- İslami Köktencililiğin Tarihi Temelleri*, Kitap Yayınevi, İstanbul 2006.
- Kadızâde, Kâzım, "Pejûheşî der Bâre-î Tefsîr-i Alî b. İbrâhim Kummî", *Beyâniyyât*, 15, Tabistan 1375, 114-138.
- Kadî Abdülcebâr'ın (ö. 415/1025), *el-Muğnî fi Ebvâbi't-Tevhîd ve'l-Adl I-XIV*, (Thk.: Hadr Muhammed Nebhâ), Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrût 2012.
- el-Kâdî, Nu'mân b. Muhammed (ö. 363/974), *De'â'imü'l-İslâm ve Zikrî'l-Helâl ve'l-Harâm ve'l-Kadâyâ ve'l-Ahkâm an Ehli Beyti Resûlillâh Aleyhi ve Aleyhim Efdalü's-Salâm I-II*, (Thk.: Âsaf b. Alî Asğar Feyzî), Dârü'l-Mearif, Kâhire 1383/1963.
- Kalaycı, Mehmet, "Mezhepleri veya Dini Hareketleri Tamamlan(Ma)Mış Kimliksel Süreçler Olarak Okumak", Hayati Hökelekli - Vejdi Bilgin (Ed.), *Kur'an ve Toplumsal Bütünleşme (Mezhepler ve Dinî Gruplar Arası İlişkiler)*, (ss. 227-245), Bursa Büyükşehir Belediyesi & Kur'an Araştırmaları Vakfı (Kurav) Yayınları, Bursa 2015.

- Kalaycı, Mehmet, “Şîîlik-Sünnîlik İlişkinin Kapsamı ve Sınırlarına Dair Bazı Metodik Mülâhazalar”, *e-Makâlât Mezhep Araştırmaları Dergisi*, 6 (2), 2013, 293-319.
- Kanavât, Abdürrahim, *Dastân-ı Dânişverân-ı Sergüzeşt-i Bezirgân-ı İlm ve Ferhengi-yi İran- ez Bayezîd-i Bistâmî tâ Şeyh Küleynî I-IV*, (ss. I/73-78), İntişârât-ı Neşr-i Nikû, Meşhed 1377.
- Kandemir, M. Yaşar vd., “Ahmed b. Hanbel”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1989, II, 75-87.
- Kandemir, M. Yaşar, “Hadis”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1997, XV, 27-64.
- Kandemir, M. Yaşar, “Sünen”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2010, XXXVIII, 141-142.
- Kaplan, Doğan, “Şîîliğin İran Topraklarında Egemenliği: Safeviler Öncesi Arka Plan ve Safevi Dönemi Şîîleştirme Politikaları”, *Marife Dergisi*, Şîa Sayısı 8 (3), 2009, 183-203.
- el-Karâcekî, Ebû'l-Feth Muhammed b. Ali b. Osman, *el-İstinsâr fi'n-Nassı ala'l-Eimmeti'l-Ethâr*, Dârü'l-Edvâ, Beyrût 1405/1985.
- Karagözoğlu, Mustafa Macit - Topgül, Muhammed Enes (Der. Çev.), *Şîa'nın Hadis Anlayışı Üzerine İncelemeler*, Klasik Yayınları, İstanbul 2015.
- Karahan, Abdullah, “Şîa'nın Dört Muteber Ricâl Kitabı”, *Marife Dergisi*, Şîa Sayısı 8 (3), 2009, 309-329.
- Karataş, Şaban, *Şîa'da ve Sünni Kaynaklarda Kur'an Tarihi*, Ekin Yayınları, İstanbul 1996.
- el-Karbâsî, Sâlih, “Ma hiye el-Usûlü'l-Erbâa mie”, *Merkezü'l-İşâ'i'l-İslâmî*, (21 yıl önce yayımlandı), <https://www.islam4u.com/ar/almojib/%D9%85%D8%A7-%D9%87%D9%8A-%D8%A7%D9%84%D8%A3%D8%B5%D9%88%D9%84-%D8%A7%D9%84%D8%A3%D8%B1%D8%A8%D8%B9%D9%85%D8%A7%D8%A6%D8%A9-%D8%9F>
- Kartaloğlu, Habib, “İmamiyye'de Ahbârî-Usûlî Farklılaşması: Şeyh Saduk ve Şeyh Müfid Örneği”, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 13 (24), 2011/2, 193-216.
- Kartaloğlu, Habib, “Şîî İmâmîyye'de Akıl”, Turgut Akyüz (Ed.), *Akıl Kitabı -I*, (ss. 209-231), Ravza Yayınları, İstanbul 2020.
- Kartaloğlu, Habib, “Şîî-Usûlî Düşüncenin Ortaya Çıkış Sebepleri Üzerine Mülâhazalar”, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XVIII (33), 2016, 75-90.
- Kartaloğlu, Habib, *Şîî-İmâmîyye'de Aklî Düşünce ve Şerîf el-Murtazâ*, Gece Kitaplığı, Ankara 2020.
- Kâşif-ül Gıtâ, Âyetullah, *Ca'ferî Mezhebi ve Esasları*, (Çev.: Abdülbâki Gölpinarlı), (4. Baskı), Milenyum Yayınları, İstanbul 2004.
- Kâşifülğitâ, Muhammed Hüseyin Âlu (1877-1954), *Aslu's-Şîa ve Usûlihâ- Mukâretin mea'l-Mezâhibi'l-Erbâ'a*, Müessesetü Ensâriyân li't-Tibâa'ti ve'n-Neşr, Kum 1429/2008.
- el-Kâtib, Ahmed, “Ahmet el Katip'ten Yeni Şîi Beyannamesi!”, (Çev.: Muhammed Taha), *Haksöz Haber*, (28 Haziran 2012), <https://www.haksözhaber.net/ahmet-el-katip-ten-yeni-sii-beyannamesi-30602h.htm>
- el-Kâtib, Ahmed, *Şîada Siyasal Düşüncenin Gelişimi-Şûrâdan Velâyet-i Fakîhe*, (Çev.: Mehmet Yolcu), Kitâbiyât, Ankara 2005.
- Kavak, Özgür, “Âlim Kimdir?”, Ahmet Koç (Ed.), *İslâm Düşüncesi Kılavuzu*, (ss. 195-208), (2. Basım), Ensar Neşriyat, İstanbul 2019.
- el-Kazvîni, Halîl b. el-Gâzî (ö. 1089/1678), *es-Şâfi fi Şerhi Usûli'l-Kâfi I-II*, (Thk.: Muhammed Hüseyin ed-Dirâyetî), Dârü'l-Hadîs, Kum 1429/2008.

- el-Kazvîni, Muhammed Kâzım, *Fâciatü Taff ev Makteli'l-İmâmî'l-Hüseyn (a.s.)*, (12. Baskı), Heyetü Muhammedü'l-Emîn (s.a.a.), y.y. 1422/2001.
- el-Kazvîni, Zekerıyyâ b. Muhammed, *Asârü'l-Bilâd ve Ahbârü'l-İbâd*, Dârü Sıdâr, Beyrût t.y.
- el-Kerekî, Hasan b. Şahâbüddin el-Âmilî (ö. 1076/1665-66), *Hidâyetü'l-Ebrâr ilâ Tarîki'l-Eimmeti'l-Ethâr*, (Tsh.: Raûf Cemâlüddîn), Müessesetü Ehyâi'l-Ehyâ', Necef 1396/1976.
- Keskin, Halife, *Kendi Kaynakları Işığında Şia İnanç Esasları*, Beyan Yayınları, İstanbul 2000.
- Keskin, Mehmet, *Caferi İlmihali*, (2. Baskı), DİB Yayınları, Ankara 2012.
- el-Kestelî, Muslihuddîn Mustafa (ö. 901/1496), *Hâşiyetü'l-Kestelî alâ Şerhi'l-Akâid*, Salah Bilici Kitapevi Yayınları, İstanbul t.y.
- el-Keşşî, Muhammed b. Ömer (III-IV./IX-X. yy.) - Şeyhü't-Tâife Ebû Ca'fer Muhammed b. el-Hasan et-Tüsî (ö. 460/1067), *İhtiyâru Ma'rifeti'r-Ricâl el-Ma'rûf bi Ricâli'l-Keşşî*, Thk.: Cevâd Kayyûmî el-İsfehânî), (5. Baskı), Müessesetü'n-Neşri'l-İslâmî, Kum 1427/2006.
- Kılavuz, Ahmet Saim, "Ali el-Hâdî" *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1989, II, 394-395.
- Kılavuz, Ahmet Saim, "Ali er-Rızâ", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1989, II, 436-438.
- Kılavuz, Ahmet Saim, "Zeynelâbidîn", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2013, XLIV, 365-366.
- Kırbaçoğlu, M. Hayri, *Ehl-i Sünnet'in Kurucu Ataları- Ashâbu'l-Hadise Göre Allah'ın Sıfatları Meselesi*, Otto Yay., Ankara 2011.
- Koçyiğit, Talât, *Hadis İstılahları*, (2. Baskı), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1985.
- Koçyiğit, Talat, *Hadisçilerle Kelamcılar Arasındaki Münakaşalar*, (4. Baskı), TDV Yayınları, Ankara 1989.
- Kohlberg, Etan, "Dörtüyz Asıl", Karagözoğlu, Mustafa Macit - Topgül, Muhammed Enes (Der. Çev.), *Şia'nın Hadis Anlayışı Üzerine İncelemeler*, (ss. 133-175), Klasik Yayınları, İstanbul 2015.
- Kohlberg, Etan, "İmâmîyye Fıkhdında İmâmî Olmayan Müslümanlar", (Çev.: Hanifi Şahin), *Karadeniz Teknik Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1 (2), 2014, 199-207.
- Kohlberg, Etan, "İmamîyye'den İsnâşeriyye'ye", (Çev.: Cemil Hakyemez), *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 5 (3), 2005, 287-301.
- Kohlberg, Etan, "İsna-Aşeriyye" Teriminin İlk Kullanışları", (Çev.: H. İbrahim Bulut), *Kelam Araştırmaları Dergisi*, 2 (1), 2004, 95-108.
- Kohlberg, Etan, "Şii Hadis", (Çev.: Mehmet Ali Büyükkara), *EKEV Akademi Dergisi*, 2 (2), Mayıs 2000, 47-56.
- Korkmaz, Sıddık, *Karizma Dindarlığı Şiilik Üzerine Araştırmalar*, Fecr Yayınları, Ankara 2019.
- Korkmaz, Sıddık, *Şia'nın Oluşumu- Hz. Ali'nin Vasîliği Düşüncesi*, İz Yayıncılık, İstanbul 2012.
- Korkmaz, Sıddık, *Tarihin Tahrifi- İbn Sebe Meselesi*, Araştırma Yayınları, Ankara 2005.
- Köksal, M. Âsım, *Hz. Hüseyin ve Kerbelâ Faciası*, Köksal Yayıncılık & Yeni Şafak, y.y. t.y.
- el-Kuleynî, Muhammed b. Yakub, *Ravzatü'l-Kâfi*, (Çev.: Komisyon), İmam Rıza Dergâhı Yayınları, İstanbul 2022.
- el-Kuleyni, Sıgatu'l-İslam Muhammed bin Yakub, *Usul-u Kâfi I*, (Çev.: Abdullah Turan - S. Seccat Karakuş), Al-i Taha Yayıncılık, İstanbul t.y.

- el Kuleynî, Sigatü'l-İslâm Ebu Cafer Muhammed b. Yakub b. İshak (öl. h. 329), *Usul-u Kâfi I-II*, (Çev.: Vahdettin İnce, Tsh.: Hüseyin Hatemi), Dar'ül Hikem, İstanbul 2008.
- Kuleynî Razî (r.a.), Ebû Cafer Muhammed.b.Yakub.b.İshak, *Usul-u Kâfi*, (Çev.: Tacettin Uluç), Can Yayınları, İstanbul t.y.
- el-Kummî, Abbâs, *el-Kunâ vel-Elkâb I-III*, Mektebetü's-Sadr, Tahran t.y.
- el-Kummî, Ali b. el-Hüseyin b. Bâbeveyh (ö. 329/940-41), *el-İmâme ve't-Tebşıra mine'l-Hayre*, (Thk. Medresetü'l-İmâmi'l-Mehdî), Kum 1404/1363.
- el-Kummî, Ebü'l-Hasan Ali b. İbrahim (ö. 307/919-20), *Tefsîrû'l-Kummî I-III*, Müessesetü'l-İmâmi'l-Mehdî, Kum 1435/2013-14.
- el-Kummî, el-Himyerî (ö. 300/912), *Kurbu'l-İsnâd*, (Thk.: Müesssetü Âli Beyt a.s. li İhyâi't-Türâs), Müesssetü Âli Beyt a.s. li İhyâi't-Türâs, Kum 1413/1992-93.
- el-Kummî, Sa'd b. Abdillâh Ebû Halef el-Eş'arî (ö. 301/913-14), *Kitâbü'l-Makâlât ve'l-Fırak*, (Tsh., Tlk. Muhammed Cevâd Meşkûr), Matba'at-i Haydarî, Tahran 1341.
- Kummî, Abbas Feyz, *Gencine-i Âsar-i Kum I*, Matba'atü Mihr-i İstivâr, Kum 1349.
- Kutlu, Sönmez, "Aleviliğin Dinî Statüsü: Din, Mezhep, Tarikat, Heterodoksi, Ortodoksi ve ya Metadoksi", *İslâmiyât*, (6), 3, 2003, 31-54.
- Kutlu, Sönmez, *Tarihsel Din Söylemleri Üzerine Zihniyet Çözümlemeleri*, Otto Yayınları, Ankara 2012.
- Kutlu, Sönmez, *Türklerin İslâmlaşma Sürecinde Mürcie ve Tesirleri*, TDV Yayınları, Ankara 2000.
- Kutluay, İbrahim, "İmâmiyye Şîası'na Göre Haber-i Vâhidin Hücciyeti Problemi -Şeyhü't-Tâife et-Tûsî Özelinde", *Marife Dini Araştırmalar Dergisi*, 14 (2), 2014, 63-84.
- Kutluay, İbrahim, *İmâmiyye Şîası'na Göre Cerh ve Ta'dîl*, (2. Baskı), Rağbet Yayınları, İstanbul 2012.
- Kutluay, İbrahim, *Şîa'da Hadîs Usûli- Ehl-i Sünnet Hadis Usûlü İle Mukayeseli Bir Çalışma*, (2. Baskı), Rağbet Yayınları, İstanbul 2020.
- Kuzudişli, Bekir, "Küleynî'nin *el-Kâfi*'sinde Ravza Bölümü ve Etrafındaki Tartışmalar", *İslâm Araştırmaları Dergisi*, (39), 2018, 149-157.
- Kuzudişli, Bekir, "Şîa'da Rivayet Olgusunu Şekillendiren Temel Unsurlar", *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 18 (1), 2018, 59-92.
- Kuzudişli, Bekir, *Şîa ve Hadis: Başlangıcından Kütiib-i Erbaa'ya Hadis Rivayeti ve İsnad*, Klasik Yayınları, İstanbul 2017.
- Küleyn (Rey), [fa.wikipedia.org](https://fa.wikipedia.org/wiki/%DA%A9%D9%84%DB%8C%D9%86_(%D8%B1%DB%8C)#/map/0), [https://fa.wikipedia.org/wiki/%DA%A9%D9%84%DB%8C%D9%86_\(%D8%B1%DB%8C\)#/map/0](https://fa.wikipedia.org/wiki/%DA%A9%D9%84%DB%8C%D9%86_(%D8%B1%DB%8C)#/map/0)
- el-Küleynî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Yakûb b. (ö. 329), *el-Kâfi*, (Tak.: Muhammed Hüseyin el-Hüseyinî el-Celâfî), The Open School, Chicago t.y.
- el-Küleynî, Sikatü'l-İslâm Ebû Ca'fer Muhammed b. Ya'kûb b. İshâk er-Râzî (ö. 329/940-41), *el-Usûlû'l-Kâfi I-II*, *el-Furû'u'l-Kâfi III-VII*, *er-Ravzatü'l-Kâfi VIII*, (Thk.: Ali Ekber el-Gaffârî), (3. Baskı), Dârü's-Sa'b - Dârü't-Te'âruf li'l-Matbû'ât, Beyrût 1401/1980-81.
- el-Küleynî, Sikatü'l-İslâm Ebû Ca'fer Muhammed b. Ya'kûb b. İshâk er-Râzî (ö. 329/940-41), *el-Kâfi I-XVI*, (Thk.: Merkezü Buhûsi Dâri'l-Hadîs), Dârü'l-Hadîs, Kum 1429/2008.

- el-Küleynî, Sikatü'l-İslâm Ebû Ca'fer Muhammed b. Ya'kûb b. İshâk er-Râzî (ö. 329/940-41), *el-Kâfî I-VIII- el-Usûl mine'l-Kâfî I-II, el-Furû' mine'l-Kâfî III-VII, er-Ravza mine'l-Kâfî VIII*, (Thk.: Ali Ekber el-Gaffârî), (8. Baskı), Dârü'l-Kütübi'l-İslâmiyye, Tahran h.ş. 1387.
- el-Küleynî, Sikatü'l-İslâm eş-Şeyh Muhammed b. Yakûb b. (ö. 329), *el-Kâfî I-VIII- Usûlü'l-Kâfî I-II, el-Kâfî- Furû'u'l-Kâfî III-VII, el-Kâfî- Ravzatü'l-Kâfî VIII*, Menşurâtu'l-Fecr, Beyrût 1428/2007.
- el-Küleynî, Sikatü'l-İslâm Muhammed b. Ya'kûb (ö. 329/940-41), *Usûlü'l-Kâfî I-II*, Dârü'l-Murtazâ, Beyrût 1426/2005.
- el-Küleynî, Sikatü'l-İslâm Muhammed b. Ya'kûb ö. 328/329, *Usûlü'l-Kâfî I-II, Furû'u'l-Kâfî III-VII, Ravzatü'l-Kâfî VIII*, (Thk.: Muhammed Ca'fer Şemsüddîn), Dârü't-Te'âruf li'l-Matbû'ât, Beyrût 1411/1990.
- Laoust, Henry, *İslâm'da Ayrılkıç Görüşler*, (Çev.: E. Ruhi Fırlıklı - Sabri Hizmetli), Pınar Yayınları, İstanbul 1999.
- Le Bon, Gustave, *Kitleler Psikolojisi*, Hayat Yayınları, İstanbul 1997.
- Lecnetü'l-İlmiyye el-, fî Müesseseti'l-İmâmî's-Sâdık a.s., *Mü'cemü Tabakâtü'l-Mütেকellimîn I-V*, (Tak.: Ca'fer es-Sübhânî), Müessesetü'l-İmâmî's-Sâdık a.s., Kum 1424/2003.
- Luca, Nathalie, *Mezhepler*, (Çev.: M. Nedim Demirtaş), Dost Kitapevi Yayınları, Ankara, 2005.
- Ma'rife, Muhammed Hâdî, *Siyânetü'l-Kur'ân mine't-Tahrîf*, (1. Baskı), Müessesetü'n-Neşri'l-İslâmî, Kum 1413/1992-93.
- Ma'rife, Muhammed Hâdî, *Siyânetü'l-Kur'ân mine't-Tahrîf*, (Thk.: Müessesetü't-Temhîd), (3. Baskı), Müessesetü't-Temhîd, Kum 1433/2012.
- Madelung, W. F., "Oniki İmam Şiasında, İmamın Gaybet Zamanında Otorite", (Çev.: Kâzım Güleçyüz), *İslâm'da Siyaset Düşüncesi*, (ss. 141-153), İnsan Yayınları, İstanbul 1995.
- Mahfûz, Hüseyin Ali, "Mukaddime", *Sikatü'l-İslâm Ebû Ca'fer Muhammed b. Ya'kûb b. İshâk el-Küleynî er-Râzî, el-Kâfî I-VIII*, (Thk.: Ali Ekber el-Gaffârî), (8. Baskı), Dârü'l-Kütübi'l-İslâmiyye, Tahran h.ş. 1387.
- el-Mahmûdî, Ziyaüddin, "Mukaddime", *el-Usûlü's-Sittete Aşere Mine'l-Usûli'l-Evveliyeye*, (Thk., Haz.: Ziyaüddin el-Mahmûdî - Nimetullah el-Celâlî - Mehdî Galâma'î), Dârü'l-Hadîs, Kum 1423/2002.
- el-Makdîsî, Şemsüddîn Ebû Abdullah Muhammed b. Ahmed b. Ebi Bekir (ö. 380/990-91?), *Ahsenü't-Tekâsım fî Ma'rifeti'l-Ekâlîm*, (Tlk.: Muhammed Emîn Dennâvî), Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrût 1424/2003.
- el-Mâmikânî, Abdullah, *Mikbâsü'l-Hidâye fî İlmi'd-Dirâye I-II*, (Thk.: Muhammed Rızâ el-Mâmikânî), İntişârât-ı Delîl-i Mâ, Kum 1385.
- Mansuroğlu, Mecdud, "Elburz", *MEB İslâm Ansiklopedisi*, (5. Baskı), Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1978, IV: 230-231.
- Marcinkowski, Muhammed Ismail, "Al-Kulainî and his Early Twelver-Shîite Hadîth-Compendium al-Kâfî: Selected Aspects of the Part al-Usûl min al-Kâfî", *Islamic Culture*, 74 (1), January 2000, 89-125.
- el-Matvarî, Hasan b. Muhammed b. Cum'a, *el-Bukâu ala'l-Hüseyn a.s. fî Masâdırü'l-Ferikeyn*, el-Atabetü'l-Hüseyniyyetü'l-Mukaddese, Kerbelâ 1435/2014.

- el-Mâverîdî, Ebu'l Hasan Habib (ö. 450/1058), *el-Ahkâmü's-Sultâniyye- İslâm'da Devlet ve Hilâfet Hukuku*, (Çev.: Ali Şafak), Bedir Yayınevi, İstanbul 1994.
- el-Meclisî, Muhammed Bâkır (ö. 1111/1699), *Bihâru'l-Envâr- el-Câmi'atü li Düleri AHBârî'l-Eimmeti'l-Athâr I-CXII*, (Thk.: Lecnetün mine'l-Ulemâ), (3. Baskı), Dârü İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrût 1403/1983.
- el-Meclisî, Muhammed Bâkır (ö. 1111/1698?), *Mirâtül Ukûl fî Şerhi AHBârî'r-Resûl I-XXVI*, (Thk.: Hâşim er-Resûl), Dârü'l-Kütübî'l-İslâmiyye, Tahran h.ş. 1375.
- Medkûr, İbrâhim vd., *el-Mü'cemü'l-Vecîz*, y.y., Mısır 1415/1994.
- Mekkî, Halîl, "Fâtümetü'z-Zehra fî Kâff'l-Küleynî", *Mecelletü'l-Ulûmi'l-İnsâniyye, Câmi'atü Bâbil - Külliyyetü't-Terbiyye li'l-Ulûmi'l-İnsâniyye*, (4), 2010, 13-28.
- Mektebetü İmâmî'l-Hakîm el-Âmme, <http://alhakeemlib.org/WebPages/Autograph.aspx?p=203>;
- Merçil, Erdoğan, "Büveyhîler", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1992, VI, 496-500.
- Meriç, Cemil, *Bu Ülke*, Mahmut Ali Meriç (Yay. Haz.), (8. Baskı), İletişim Yayınları, İstanbul 1997.
- Meriç, Cemil, *Umrandan Uygurlığa*, Mahmut Ali Meriç (Yay. Haz.), (2. Baskı), İletişim Yayınları, İstanbul 1996.
- Mertoğlu, Mehmet Suat, "Ayyâşî, Muhammed b. Mes'ûd", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2016, EK I, 152-153.
- el-Mes'ûdî, Ebü'l-Hasan Ali b. el-Hüseyn (ö. 345/956-57), *en-Tenbîh ve'l-İşrâf*, (Tsh.: Abdullâh İsmâil es-Sâvî), el-Mektebetü't-Târîhiyye, y.y. 1357/1938.
- el-Mes'ûdî, Ebü'l-Hasan Ali b. Hüseyn (ö. 346/957), *Murûcu'z-Zeheb ve Meâdinu'l Cevher I-IV*, Dârü'l-Ma'rife, Beyrût 1426/2005.
- Meşkûr Cevad, *Mezhepler Tarihi Sözlüğü*, (Çev.: M. Mahfuz Söylemez - Cemil Hakyemez - Mehmet Ümit), Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2011.
- Meşkûr, Muhammed Cevâd, "Mukaddimetü'l-Muhakkik", *Sa'd b. Abdillâh Ebû Halef el-Eş'arî el-Kummî (ö. 301/913-14), Kitâbü'l-Makâlât ve'l-Fırak*, (Tsh., Tlk. Muhammed Cevâd Meşkûr), Matba'at-i Haydarî, Tahran 1341.
- Meşkûr, Muhammed Cevâd, "Ta'likâtü'l-Musahhih", *Sa'd b. Abdillâh Ebû Halef el-Eş'arî el-Kummî (ö. 301/913-14), Kitâbü'l-Makâlât ve'l-Fırak*, (Tsh., Tlk. Muhammed Cevâd Meşkûr), Matba'at-i Haydarî, Tahran 1341.
- Mezâhirî, Hüseyn (ö. 1312), *Zendegi-yi Çehârde Ma'sûm Aleyhisselâm*, (Not.: Velî Fâtmi), (15. Baskı), İntişârât-i Peyâm-i Âzâdî, Tahran 1391.
- Mezîd, Ali Hancer, "es-Sun'atü'r-Ricâliyye inde's-Şeyh Sadru'l-Muteellihin eş-Şîrâzî fî Kitâbihî (Şerhu'l-Usûl mine'l-Kâff) li'l-Küleynî", *el-Câmi'atü Mustansiriyye Mecelletü Külliyyetü't-Terbiyyetü'l-Esâsiyye*, (106), 2020, 118-133.
- Molla Sadrâ, Sadruddin Muhammed b. İbrâhim eş-Şîrâzî (ö. 1050/1641), *Şerhi'l-Usûli'l-Kâfi I-IV*, (Tsh.: Muhammed Hocevi), Müessese-i Mutâlaât ve Tahkikât-ı Ferhengî, y.y. t.y.
- Mucchielli, Alex, *Zihniyetler*, (Çev.: Ahmet Kotil), İletişim Yayınları, İstanbul 1991.
- Mueddeb, es-Seyyid Rızâ, *Tarîhu'l-Hadîs*, (Arapçaya Çev.: Abdülkerim el-Hayderî - Abdülemîr el-Verdî), Merkezü'l-Mustafa s.a.a. el-Âlemî li't-Tercümeti ve'n-Neşr, Kum 1431/2010.
- Muhâcir, Ca'fer, *A'lâmü's-Şîa I-III*, Dârü'l-Müerrihu'l-Arabî, Beyrût 1431/2010.

- Muharremî, Gulam Hasan, *Şia Tarihi- Gaybet-i Suğra Dönemi Sonuna Kadar*, (Çev.: Hasan Karacan), Kevser Yayınları, İstanbul 2013.
- Muhibbu't-Taberî, Ebû Ca'fer Ahmed b. Abdullah b. Muhammed (694/1294), *er-Riyâzü'n-Nadrâ fi Menâkibi'l-Aşre I-II*, (Tsh.: Muhammed Bedruddin el-Halebî), Mısır t.y.
- Muhsin, İbrâhim Cedû' - Câbir, Hamîd Serrâc, "Ehemmiyyetü'l-Cânibi's-Sekâfi fi's-Sireti'n-Nebeviyye inde'l-Küleynî fi Kitâbihî Usûli'l-Kâfi", *Mecelletü Merkezi Dirâsâti'l-Kûfe - Irak*, (22), 2011, 33-44.
- Mukaddes Erdebîlî, Ahmed b. Muhammed (993/1585), *Hadîkatü's-Şîa*, (Tsh.: Sâdık Hasanzâde - Ali Ekber Zamânî Nejâd), (2. Baskı), İntişârât-i Ensâriyân, Kum 1420/1999-2000.
- el-Murtazâ, eş-Şerîf Ali b. Hüseyin el-Müsevî (ö. 436/1044), *eş-Şâfi fi'l-İmâme I-IV*, (Thk.: Abduzzehrâ el-Hüseynî el-Hatib, Tsh.: Fâdıl el-Meylânî), (2. Baskı), Müessesetü's-Sâdık li't-Tabâa'ti ve'n-Neşr, Tahran 1426/2006.
- el-Murtazâ, eş-Şerîf (ö. 436/1044) (Haz.), *Şeyh Müfîd Muhammed b. Muhammed b. en-Nu'man el-Ukberî el-Bağdâdî (ö. 413/1022), el-Fusûlî'l-Muhtâre mine'l-Uyûn ve'l-Mehâsin*, (Thk.: Ali Mîr Şerîfî), Dârü'l-Müfîd, Kum 1431/2010.
- el-Murtazâ, eş-Şerîf (ö. 436/1044), *Resâilü Şerîf el-Murtazâ I-IV*, (Tak.: Ahmed el-Hüseynî, Haz. Mehdî er-Recâî), Kum 1405/1984-85.
- el-Murtazâ, eş-Şerîf, Ebü'l-Kâsım Ali b. Hüseyin el-Müsevî (ö. 436/1044), *Tenzihü'l-Enbiyâ*, (2. Baskı), Dârü'l-Edvâ, Beyrût 1409/1989.
- el-Musavi, Musa, *Şîa'da İç Çatışma*, (Çev.: Abdullah Ünalın), Mevsimler Kitap, İstanbul 2017.
- el-Müsevî, Abdülhüseyin Şerefüddin, *el-Müracaat (Şii'lik , Sünni'lik üzerine) Mektuplar*, (Çev.: Sabahattin Sonay), ASDA, Adana, t.y.
- Musevî, Seyyid Muhammed, *Peşaver Geceleri (Şülik-Sünnilik Üzerine Tartışma)*, (Çev.: Fahrettin Altan vd.), İmam Ali (a.s.) Müessesesi, Kum 2000.
- el-Mustafvî, Saïd Cevâd, *el-Hâdî ilâ Elfâzi'l-Usûl fi'l-Kâfi I-II*, Âsitân-i Kuds-i Rızâvî, Meşhed 1406/1985-86.
- el-Muzaffer, Muhammed Rızâ, *Akâidü'l-İmâmiyye*, Menşûrâtü Zevî'l-Kurbâ, (Not.: Usâme es-Sa'idî), Kum 1434/2012-13.
- Muzaffer, Muhammed Hüseyin, *Târîhu's-Şîa*, Menşûrâtü Mektebeti Basîretî, Kum t.y.
- Muzaffer, Muhammed Rıza'l, *Şîa İnançları- Akaaid'ül-İmâmiyye*, (Çev.: Abdülbâkîy Gölpınarlı), Zaman Yayınları, İstanbul 1978.
- Müderrişî, Hüseyin, "Şîa Fıkhdında Akıl ve Gelenek -Genel Bir Bakış-", (Çev.: Necmeddin Güney), *Marife Dergisi*, Şîa Sayısı 8 (3), 2009, 403-415.
- Nâsır, Abbas Câsım, "Muhammed b. Ya'kûb el-Küleynî", *Câmi'atü'l-Basra Mecelletü'l-Halici'l-Arabî*, 43 (3-4), 2015, 329-352.
- Nâsır, Menâl Muhammed Garîbullah, *Usûlî'l-Kâfi li'l-Küleynî- Kitâbey (el-Küfr - ed-Duâ')*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Câmi'atü Omdurman el-İslâmiyye Külliyyetü'd-Dirâsetü'l-Ulyâ Külliyyetü Usûlî'd-Dîn, Hartûm 1439/2018.
- Nasiri, Ali, "Şîa Hadis Tarihine Genel Bir Bakış", *Misbah: İslâmî Düşünce ve Araştırma Dergisi*, 3 (7-8), 2014, 137-166.
- Nasirî, Ali, *Hadis İlmlerine Giriş*, (Çev.: Muhammet Mehti Turan), el-Mustafa Yayınları, İstanbul 2014.

- en-Necâşî, Ebû'l-Hüseyn (Ebû'l-Abbas) Ahmed b. Alî b. Ahmed b. Abbas el-Esedî el-Kûfî (ö. 450/1058), *Fihrisü Esmâi Musannifi's-Şîa / Ricâlü'n-Necâşî*, Şirketü'l-Ameliyyi li'l-Metbuât, Beyrût 1431/2010.
- en-Necmî, Muhammed Sâdık, *Edva' ala's-Sahîheyn*, (Çev.: Yahyâ Kemâlî el-Behrânî), Müessesetü'l-Me'ârifü'l-İslâmiyye, Kum 1419/1998-99.
- Nedvî, Ebu'l-Hasen, *H. Ali el-Murtazâ*, (Çev.: Yusuf Karaca), (2. Baskı), Risale Yayınları, İstanbul 1999.
- en-Nesefî, Ebû Mutî' Mekhûl b. el-Fazl (ö. 318/930), *Kitâbu'r-Red alâ Ehl-i'l-Bida' ve'l-Ehvâi'd-Dâlle*, (Nşr., Thk.: Seyit Bahcivan), Hikmetevi Yayınları, İstanbul 2013.
- en-Neşşâr, Ali Sâmi, *Neş'etü'l-Fikri'l-Felsefiyyi fi'l-İslâm I-III*, (8. Baskı), Dârü'l-Me'arif, Kahire 1388/1968.
- en-Nevbahtî, Ebû Muhammed el-Hasan b. Mûsâ (ö. 310/922?), *Fıraku's-Şîa*, (Tsh., Tlk. Muhammed Sâdık Âli Bahrülulûm), el-Matba'atü'l-Haydariyye, Nefes 1355/1936.
- Nevbahtî, Kummî, *Şîî Fırkalar- Kitâbu'l-Makâlât ve'l-Fırak- el-Kummî; Fırak'uş-Şîa- en-Nevbahtî*, Sönmez Kutlu (Ed.), (Çev.: Hasan Onat vd.), Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2004.
- Newman, Andrew J., *The Formative Period of Twelver Shi'ism- Hadith as Discourse between Qum and Baghdad*, Routledge, Abingdon 2000.
- en-Nisâbü'rî, Ebû'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccac b. Müslim el-Kuşeyrî (h. 206-261), *Sahîhu Müslim I-V*, (Thk.: Muhammed Fuâd Abdülbâkî ö. 1388/1968-69), Matba'atu Îsâ & Dârü İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Kahire & Beyrût 1374/1955.
- Nizâmü'l-Mülk, *Siyasetname*, (Çev.: Mehmet Taha Ayar), (5. Basım), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2009.
- Nizâmülmülk (ö. 485/1092), *Siyâsetnâme*, (Thk.: Muhammed Kazvîni), (2. Baskı), İntişârâtî Kitapfurûşiyî Zuvvâr, Tahran 1344.
- Nizamülmülk, *Siyasetnâme: (Siyeru'l-mülûk)*, (Çev.: Nurettin Bayburtlugil), Dergah Yayınları, İstanbul 1995.
- en-Nu'mânî, Ebû Abdullah Muhammed b. İbrâhim b. Ca'fer el-Kâtib (İbn Ebî Zeyneb), ö. 360 h., *el-Gaybe*, (Thk.: Fâris Hassûn Kerîm), Dârü'l-Cevâdeyn, y.y. 1432/2011.
- Ogan, M. Raif, "Şîilik Nedir? Çıkışı – ayrılıkları – Âli Muhammed, *Sebîlürreşad*, 1951, V (112), 189-190.
- Oğur, Necmettin, *Küleynî'nin el-Kâfî Adlı Eserine Yöneltilen Tenkitler*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2023.
- Oktan, Yusuf, "Erken Dönem İmâmiye Şîası'nda Gaybetin Temelleri, Toplum ve Rivayetlerdeki Yansımaları, *Uluslararası Hadis Araştırmaları Dergisi*, (7), 2021, 126-155.
- Oktan, Yusuf, *Gaybet-i Suğra Dönemi Şîî Kum Hadisçiliği*, İlâhiyât Yayınları, Ankara 2022.
- Onat, Hasan, "Bilgi, Bilim ve Yöntem", Halis Albayrak (Ed.), *İslam Bilimlerinde Yöntem*, (ss. 5-26), ANKUZEM / Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Yayınları, Ankara 2006.
- Onat, Hasan, "Şîî İmâmet Nazariyesi (Küleynî, Kummî ve Tûsî'nin Görüşleri Çerçevesinde)", *Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi*, 32, 1992, 89-110.
- Onat, Hasan, *Emevîler Devri Şîî Hareketleri ve Günümüz Şîiliği*, TDV Yayınları, Ankara 1993.
- Ömer Okumuş, "Âmilî, Bahâeddin", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1991, III, 60-61.
- Öner, Necati, *Klasik Mantık*, (6. Baskı), Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1991.

- Öz, Mustafa - İlhan, Avni, “İmâmet”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2000, XXII, 201-203.
- Öz, Mustafa, “Ca’fer es-Sâdık”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1993, VII, 1-3.
- Öz, Mustafa, “Hişâm b. Hakem”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1998, XVIII, 153-154.
- Öz, Mustafa, “İbn Bâbeveyh, Şeyh Sadûk”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1999, XIX, 345-348.
- Öz, Mustafa, “İbn Mîsem”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1999, XX, 201.
- Öz, Mustafa, “İmâmîyye”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2000, XXII, 207-209.
- Öz, Mustafa, “İmamzâde”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2000, XXII, 209-210.
- Öz, Mustafa, “Kâzimeyn”, *DİA*, TDV Yayınları, Ankara 2002, XXV, 152-153.
- Öz, Mustafa, “Küleynî”, *DİA*, TDV Yayınları, Ankara 2002, XXVI, 538-539.
- Öz, Mustafa, “Meclîsî, Muhammed Bâkır”, *DİA*, TDV Yayınları, Ankara 2003, XXVIII, 253-255.
- Öz, Mustafa, “Mehdî el-Muntazar”, *DİA I-XLIV*, TDV Yayınları, Ankara 2003, XXVIII, 376-377.
- Öz, Mustafa, “Muhammed b. Hanefiyye”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2005, XXX, 537-539.
- Öz, Mustafa, “Muhammed el-Bâkır”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2005, XXX, 506-507.
- Öz, Mustafa, “Muhammed el-Cevâd” *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2005, XXX, 514-515.
- Öz, Mustafa, “Mûsâ el-Kâzım” *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2006, XXXI, 219-221.
- Öz, Mustafa, “Neccâriyye”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2006, XXXII, 482-483.
- Öz, Mustafa, “Şîa”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2010, XXXIX, 111-114.
- Öz, Mustafa, “Tûsî, Ebû Ca’fer”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2012 XXXXI, 433-435.
- Öz, Mustafa, “Usûliyye”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2012, XXXXII, 214-215.
- Öz, Mustafa, *Başlangıçtan Günümüze Şîlik ve Kolları*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2011.
- Öz, Mustafa, *İmâmîyye Şiasında Onikinci İmam ve Mehdî İnancı*, İFAV, İstanbul 1995.
- Öz, Mustafa, *Mezhepler Tarihi ve Terimleri Sözlüğü*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2012.
- Öz, Şaban, *İlk Siyer Kaynakları ve Müellifleri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2006.
- Öz, Şaban, *Şîa ve Tarih, -Makaleler-*, Araştırma Yayınları, İstanbul 2013.
- Özen, Şükrü, “Hallâl, Ebû Bekir”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1997, XV, 382-383.
- Özgüdenli, Osman Gazi, “Rey”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2008, XXXV, 40-41.
- Özgündüz, Selâhaddin. “Önsöz”, *Sigatü'l-İslâm Ebu Cafer Muhammed b. Yakub b. İshak el Kuleynî (öl.h. 329), Usul-u Kâfî I-II*, (Çev.: Vahdettin İnce, Tsh.: Hüseyin Hatemi), Dar'ül Hikem, İstanbul 2008.
- Özkaya, Cevat, “Cemil Meriç'i Nasıl Hatırlamalı?”, Asım Öz (Haz.), *Cemil Meriç Kitabı “Bu Ülkeyi Yeniden Düşünmek”*, (ss. 23-41), Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul, 2018.
- Özler, Mevlüt, *İslam Düşüncesinde 73 Fırka Anlayışı*, Rağbet Yayınları, İstanbul 2010.
- Özpınar, Ömer, *Hadîs Edebiyatının Oluşumu*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2013.
- Özpınar, Ömer, *Şîi Hadîs Tarihi*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2018.
- Öztürk, Emine, *Dini ve Kültürel Ritüelleriyle Caferilik*, Rağbet Yayınları, İstanbul 2011.
- Öztürk, Mustafa, *Tefsirde Ehl-i Sünnet & Şîa Polemikleri*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2012.

- Paşa, Ahmed Cevdet, *Miyar-ı Sedât- Klasik Mantık (Tasavvurât ve Tasdikât)*, Hasan Tahsin Feyizli (Sdlş.), Fecr Yayınevi, Ankara 1998.
- Poorkermân, Mustafa - Mengâbâdî, Bemânâlî Dehgân, “Te’sîr-i Gâliyân ber Rivâyât-i Tefsîr Mensûb be Ali b. İbrâhîm Kummi”, *Dû Fasilnâme-i İlmî Pejûheş Hadîspejûhî*, 4, (8), 1391, 233-250.
- er-Radî, Şerîf (ö. 406/1015), *Nehcü’l-Belâğa- el-Muhtâr min Kelâmi Emiri’l-Mü’minîn a.s.*, (Thk.: Hâşim el-Meylânî), (2. Baskı), Mektebetü’l-Atabeti’l-Abbâsiyyeti’l-Mukaddese, Kerbelâ 1437/2016.
- Rahman, Fazlur, *İslâm*, (Çev.: Mehmet Dağ - Mehmet Aydın), (8. Baskı), Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2008.
- er-Rakib, Sâlih Hüseyin - el-Berş, Henâ’ Isâm, “Ümmühatü’l-Mü’minin radiyallahü anhünne beyne Sahîhi’l-Buhârî ve’l-Kâfi li’l-Küleynî”, *Mecelletü’l-Câmi’a’ li’l-Dirâsâtü’l-İslâmiyye (Akîde - Tefsîr - Hadîs)*, 28 (1), 2020, 24-53.
- Ramazan Efendî, Ramazan b. Muhammed el-Hanefî (h. XI. yy.), *Şerhu Ramazan Efendî Alâ Şerhi’s-Sa’d ala’l-Akâidi’n-Nesefiyye*, Mektebetü Seydâ, Diyarbakır 1433/2012.
- Rayyis, M. Ziyaaddin, *İslamda Siyasi Düşünce Tarihi*, (Çev.: İbrahim Sarımsı), Nehir Yayınları, İstanbul 1995.
- er-Râzî, Fahrüddîn Muhammed b. Ömer (ö. 606/1210), *İ’tikadâtü Fırakı’l-Müslimîn ve’l-Müşrikîn*, (Tak., Tlk.: Muhammed el-Mu’tesim-Billâh el-Bağdâdî), Dârü’l-Kitâbi’l-Arabî, y.y. 1407/1986
- er-Râzî, Muhammed b. Ebî Bekir b. Abdülkâdir (ö. 666/1268’den sonra), *Muhtârü’s-Sihâh*, Mektebetü Lübnân, Beyrût 1979.
- Recep Emin Gül, *Coğrafya, Kültür ve Hadis Rivayeti*, TDV Yayınları, Ankara 2022.
- er-Ressî, el-Kâsım b. İbrâhîm b. İsmâîl b. İbrâhîm b. el-Hasen b. el-Hasen b. Ali b. Ebî Tâlib (ö. 246/860), *Mecmû’u Kütübî ve Resâile li’l-İmâmî’l-Kâsım b. İbrâhîm er-Ressî I-II*, (Thk.: Abdülkerim Ahmed Cedebân), Dârü’l-Hikmeti’l-Yemâniyye li’t-Ticâre ve’t-Tevkilâtî’l-Âmme, San’a 1422/2001.
- Rey Şehrî, Muhammed - Muhammed Kâzım Tabâtabâî, *Mevsûatü’l-İmâmî’l-Mehdî (a.c.) fi’l-Kur’ân’ı ve’l-Hadîs ve’t-Târîh / Dânişnâme-i İmâm-ı Mehdî (a.c.) ber Pâye-i Kur’ân, Hadîs ve Târîh (Fârisî - Arabî) I-X*, (Çev.: Abdülhâdî Mes’ûdî), Müessesesi-İlmi-yi Ferhengi-yi Dâri’l-Hadîs, Kum h.ş. 1393.
- er-Rızavî, Muhammed er-Rızâ, Nehnu’s-Şîatü’l-İmâmîyye ve Hâzihi Akaidunâ, Müessesetü’s-Sibteyn (a.s.) el-Alemiyeye, Kum 1434/2013.
- Rızk, Halîl, *İlmü’l-Eimmeti’l-Ma’sûmîn- Mükârebe Felesefiyye Kelâmiyye*, Dârü’l-Hâdî li’t-Tabâa’ti ve’n-Neşri ve’t-Tevzi’, Beyrût 1427/2009.
- Rickman, H.P., *Anlama ve İnsan Bilimleri*, (Çev.: Mehmet Dağ), Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1992.
- Rickman, H.P., *Understanding and the Human Studies*, Humanities Press, New York 1967.
- es-Sâbûnî, Nûreddin (ö. 580/1184), *el-Bidâye fi Usûli’d-Dîn / Mâtürîdiye Akaidi*, (8. Baskı), Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2005.
- Sachedina, Abdulaziz, “Allah’ın Velisi ve Peygamberin Vasisi: Oniki İmamcı Şii İnancında Ali bin Ebî Tâlib”, Ahmet Yaşar Ocak (Ed.), *Tarihten Teolojiye: İslam İnançlarında Hz. Ali*, (ss. 3-23), (2. Baskı), Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu - Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2014.

- Sachedina, Abdulaziz, “Şif Fakihlerin İlk Dönemdeki Rolünün Anlaşılmasında Keşşî'nin *Ricâl*'inin Önemi”, Karagözoğlu, Mustafa Macit - Topgül, Muhammed Enes (Der. Çev.), *Şîa'nın Hadis Anlayışı Üzerine İncelemeler*, (ss. 67-89), Klasik Yayınları, İstanbul 2015.
- es-Sadr, Muhammed Bâkır, *el-Me'âlimü'l-Cedîde li'l-Usûl*, (Thk.: Lecnetü't-Tahkîk et-Tâbi'a li'l-Mu'temeri'l-Âlemî li'l-İmâmî's-Şehîd es-Sadr), Merkezü'l-Ebhâs ve'd-Dirâsâtü't-Tahsisîyye li's-Şehîd es-Sadr, Kum 1429/2008.
- Sadr, Hasan, *Nihâyetü't-Dirâye*, (Thk.: Mâcid el-Garbâvî), <http://shiaonlinelibrary.com>.
- Sadr, Hasan, *Te'sîsü's-Şîa li Ulûmi'l-İslâm*, Şirketi'n-Neşri ve't-Teba'ati'l-İrâkiyye, y.y., t.y.
- es-Saffâr, Muhammed b. Hüseyin b. Ferrûh (ö. 290/903), *Besâirü'd-Derecâtü'l-Kübrâ I-II*, (Thk.: es-Seyyid Muhammed es-Seyyid Hüseyin el-Muallim), İntişârâtü'l-Mektebetü'l-Haydariyye, y.y. 1426/2005.
- Saliş, Hatice, *Hadis Edebiyatında Kitabî's-Sünne'ler ve Ahmed b. Hanbel'in Kitabî's Sünne'si*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2011.
- es-Sekâfî, Heyfâ Enver Rebâh, *Tevhîdî'r-Rubûbiyye ve'l-Ulûhiyye beyne Sahîhi'l-Buhârî ve'l-Kâfî li'l-Küleynî (Dirâse Mukârene)*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), el-Câmi'atü'l-İslâmiyye bi Gazze Külliyyetü Usûli'd-Dîn, Gazze 1438/2017.
- Selam, Hasan, *Küleynî'nin el-Kâfî'sine Şîa Eleştirisi*, Kitap Dünyası Yayınları, İstanbul 2023.
- Selam, Hasan, *Şîa Âlimlerine Göre el-Kâfî'nin Hadis İlmi Açısından Değerlendirilmesi*, (Doktora Tezi), Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır 2023.
- Selheb, Nâdir Avd Abdulafov, *Sahîhu'l-Buhârî ve'l-Kâfî li'l-Küleynî- Dirâse Hadîsiyye Mukârene*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), el-Câmi'atü'l-İslâmiyyetü'l-Âlemiyye Külliyyetü Mearifî'l-Vahy ve'l-Ulûmi'l-İnsâniyye, Malezya 2008.
- es-Semâhicî, Abdullah, “İmâmiyye Şîası'nın İki Ekolü Ahbârîler ve Usûlîler Arasındaki Temel Farklar”, (Çev.: İbrahim Kutluay), *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4 (7), 2013/1, 137-153.
- es-Semerkandî, el-Hakîm, Ebü'l-Kâsım İshâk b. Muhammed (ö. 342/953), *es-Sevâdü'l-A'zam*, Ali Kara (Haz.), Kitap Kalbi Yayıncılık, İstanbul 2016.
- es-Seyyid, Şehâbüddin Muhammed Nebîl Muhammed, *Usûlü'l-Kâfî li'l-Küleynî, Kitâbü'l-İmân, Dirâseti'nin Nakdiyyeti'nin Akdiyyeti'nin*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Câmi'atü Omdurman el-İslâmiyye Külliyyetü'd-Dirâsetü'l-Ulyâ Külliyyetü Usûli'd-Dîn, Hartûm 1431/2010.
- Seyyid Hüseyin Nasr, “Twelver Shi'ah”, Britannica, <https://www.britannica.com/topic/Twelver-Shia>
- Sezgin, M. Fuat, *Buhârî'nin Kaynakları Hakkında Araştırmalar*, (4. Baskı), Otto Yayınları, Ankara 2015.
- es-Sicistânî, Ebû Dâvûd Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk el-Ezdî (ö. 275/889), *Sünenü Ebî Dâvûd I-IV*, (Thk.: Muhammed Muhyiddin Abdülhamîd ö. 1392/1972-73), el-Mektebetü'l-Asriyye, Beyrût t.y.
- Siğnâkî, Hüsameddin Hüseyin b. Ali b. Haccâc 711/1311, *el-Kâfî Şerhu'l-Pezdevî*, (Thk.: Fahrüddin Seyyid Muhammed Kânet), (5. Baskı), Mektebetü'r-Rüşd, Riyad 1422/2001.

- Sistani, Seyit Ali Hüseyini, *Tam İlmihal*, (Çev.: Komisyon), (2. Baskı), Alulbeyt Yayıncılık, Berlin 2007.
- Sofuoğlu, M. Cemal, “el-Kâfî”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2001, XXIV, 148.
- Sofuoğlu, M. Cemal, “Şîa’nın Sahabiler Hakkındaki Bazı Görüşleri”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 24, 1981, 533-538.
- Sofuoğlu, M. Cemal, *Hadîs Tenkidi Yönünden el-Kâfî Üzerine Bir İnceleme- (Doçentlik Tezi)*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Ankara 1982.
- Sofuoğlu, M. Cemal, *Şîa’nın Hadîs Anlayışı*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Ankara 1977.
- Söylemez, M. Mahfuz, *Kûfe’nin Siyasi Tarihi*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2015.
- Subaşı, Necdet, “Bir Rivayet Sadece Rivayet midir? Hadis Edebiyatı: Müslüman Sosyal Gerçekliğinin İlksel Kayıtları”, *Hadis ve Siyer Araştırmaları Dergisi*, 10 (2), 2024, 141-159.
- Subhî, Ahmed Mahmud, *Nazariyyetü’l-İmâmeti leda’s-Şîati’l-İsnâaşerriyyeti- Tahlîlün Felsefiyyün li’l-Akîdeti, Dârü’n-Nahdati’l-Arabiyyeti*, Beyrût 1411/1991.
- Suiçmez, Yusuf, *Şîa Hadis Tarihi ve Hz. Muhammed’in Söz ile Fiillerinin Şîî İmamlara Nispeti (Şîa Hadis ve Usulü Kaynaklarında Ref‘, Vakf ve Kat‘ Meselesi)*, Endülüs Yayınları, İstanbul 2018.
- es-Sübhanî, Ca’fer, *Buhûs fi’l-Milel ve’n-Nihal- Dirâsetün Mevdûyyetün Mukârenetün li’l-Mezâhib’l-İslâmiyyeti I-VIII*, (2. Baskı), Müessesetü’l-İmâmi’s-Sâdık a.s., Kum 1424/2003.
- es-Sübhanî, Ca’fer, *Külliyât fi İlmi’r-Ricâl*, (6. Baskı), Müessesetü’n-Neşri’l-İslâmî, Kum 1425/2004.
- es-Sübhanî, Ca’fer, *Usûlî’l-Hadîs ve Ahkâmuhu fi İlmi’d-Dirâye*, Dârü Cevâdi’l-Eimme a.s. li’t-Tabâa’ti ve’n-Neşr ve’t-Tevzi‘, Beyrût 1433/2012.
- Sübhanî, Cafer, *Ana Hatlarıyla Caferîlik*, (Çev.: Cafer Bendiderya), Kevser Yayınları, İstanbul 2009.
- Sümer, Faruk, “Tuğrul Bey”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2012, XLI, 344-346.
- es-Süyûtî, Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr (ö. 911/1505), *Târîhu’l-Hulefâ*, (2. Baskı), Vizâratü’l-Evkâf ve’s-Şuûni’l-İslâmiyye, Katar 1434/2013.
- Şahin, Hanifi, “Şîî-İmâmî Kaynaklarda Ebû Hanîfe Algısı ve Yönetilen Suçlamalar”, *İlahiyat Tetkikleri Dergisi*, (48), 2017/2, 119-140.
- Şahin, Hanifi, “Şîî-İmâmîyye’de Hz. Ömer’e Yönelik Algı”, Ali Aksu (Ed.), *Uluslararası Hz. Ömer Sempozyumu I-III* (ss. 493-516), Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Sivas 2018.
- Şahin, Hanifi, *İlhanlılar Döneminde Şîîlik*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2010.
- Şahin, Hanifi, *Şîîlerin Gözüyle Sünnîler- İlk Dönem Şîî Kaynaklarında Sünnî Algısı*, Mana Yayınları, İstanbul 2016.
- eş-Şâtubî, İbrâhim b. Mûsâ (ö. 790/1388), *Kitâbü’l-Muvâfakât I-VII*, (Thk.: el-Hüseyin Eyt Saîd), Menşûrâtü’l-Beşîr Bin’atiyye, Fas 1438/2017.
- eş-Şebîrî, Muhammed Cevâd, *Tevdîhu’l-İsnâdi’l-Müşkile fi’l-Kütübi’l-Erbaa- Esânidi’l-Kâfî I-II*, Dârü’l-Hadîs, Kum 1429/2008.
- eş-Şehîdî’s-Sânî, Zeynüddîn b. Ali b. Ahmed eş-Şâmî el-Âmilî (ö. 965/1558?), *Şerhü’l-Bidâye fi İlmi’d-Dirâye*, Menşûrâtü Ziyâi’l-Fîrûzâbâdî, Kum h.ş.1390.

- Şehrevî, Ali Rızâ, *et-Tûsî- Şeyhü't-Tâife*, (Çev.: Kemal Seyyid) Müessesetü Ensâriyân li't-Tibâa'ti ve'n-Neşr, Kum 1416/1995.
- eş-Şehristânî, Ebü'l Feth Muhammed b. Abdilkerîm b. Ebi Bekr Ahmed (ö. 548/1153), *el-Mîlêl ve'n-Nihal I-II*, (Thk.: Emir Ali Mehnâ-Ali Hasan Fâûr), (7. Baskı), Dârü'l-Ma'rife, Beyrût 1419/1998.
- Şengezer, Rukiye, *el-Kuleynî ve el-Kâfî Adlı Eseri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2013.
- eş-Şeybî, Kâmil Mustafa, *es-Sılatu Beyne't-Tasavvuf ve't-Teşeyyü'*, (2. Baskı), Dârü'l-Me'ârif bi Mısra, Kahire, t.y.
- Şeyh Abdulhüseyn - Şeyh Abdullah Muzaffer, *eş-Şâfi fi Şerhi Usûli'l-Kâfî I-IX*, Müessesetü't-Târîhi'l-Arabî, Beyrût 1432/2011.
- "Şeyh Muhammed Kuleynî", *Ehl-i Beyt Mesajı Dergisi*, yıl 3 (11), İstanbul 1416/1996, 91-98.
- Şeyh Müfid, *Eva'ilü'l-Makalat- Mezheplerin Ana Görüşleri*, (Çev.: Halil İbrahim Bulut), Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2024.
- Şeyh Sadûk, Ebû Cafer Muhammed b. Ali İbn Bâbaveyh el-Kummî, *Risâletü'l-İ'tikadâtü'l-İmâmiyye*, (Çev.: Ethem Ruhi Fıglalı), Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara 1978.
- eş-Şeyhü'l-Müfid, Ebû Abdillâh Muhammed b. Muhammed b. en-Nu'man el-Hârisî (ö. 413/1022), *Kitâbü'l-Mezâr*, (Thk.: Müessesetü'l-İmâmî'l-Mehdî a.s.), Nşr.: Müessesetü'l-İmâmî'l-Mehdî a.s., Kum 1409/1988-89.
- eş-Şeyhü'l-Müfid, Muhammed b. Muhammed b. en-Nu'man el-Ukberî el-Bağdâdî (ö. 413/1022), *Tashîhü'l-İ'tikâd İmâmiyye*, (Thk.: Hüseyin Dergâhî), Müessesetü'l-İmâmî's-Sâdik a.s., Kum 1413/1992-93.
- eş-Şeyhü'l-Müfid, Muhammed b. Muhammed b. en-Nu'man el-Ukberî el-Bağdâdî (ö. 413/1022), *Evâilü'l-Makâlât*, (Thk.: İbrâhim el-Ensârî), el-Mu'temerü'l-Âlemiyü li Elfiyeti's-Şeyhi'l-Müfid, y.y. 1413/1992-93.
- eş-Şeyhü'l-Müfid, Muhammed b. Muhammed b. en-Nu'man el-Ukberî el-Bağdâdî (ö. 414/1022), *el-İrşâd fi Ma'rifeti Hüceccillahi ala'l-İbâd*, Said b. Cübeyr Yay., Kum 1428/2007.
- eş-Şeyhü's-Sadûk, Ebû Ca'fer Muhammed b. Ali b. Hüseyin İbn Bâbaveyh el-Kummî (ö. 381/991), *Men lâ Yahduruhü'l-Fakîh I-IV*, (Thk.: Hasan el-Müsevî el-Horasân; Yay. Haz. Ali Ahundî), (7. Baskı), Dârü'l-Kütübü'l-İslâmiyye, Tahran h.ş. 1387.
- eş-Şeyhü's-Sadûk, Ebû Ca'fer Muhammed b. Ali b. Hüseyin İbn Bâbaveyh el-Kummî (ö. 381/991), *Maktelü'l-Hüseyn*, (Thk.: Muhammed Rızâ el-Hüseynî el-Celâlî), Dârü Zeynel Abidin li İhyâi Türesi'l-Ma'sumîn, Kum 1436/2011.
- eş-Şeyhü's-Sadûk, Ebû Ca'fer Muhammed b. Ali el-Fakîh el-Kummî (ö. 381/991), *İkmâlü'd-Dîn ve İmâmü'n-Ni'me fi İsbâtî'l-Gaybe ve Keşfi'l-Hayre*, Dârü'l-Murtazâ, Beyrût 1430/2009.
- eş-Şeyhü's-Sadûk, Ebû Ca'fer Muhammed b. Ali el-Hüseyin b. Bâbeveyh el-Kummî ö. 381, *Emâli's-Sadûk*, (Tak.: Hüseyin el-A'lemî), Müessesetü'l-A'lemî li'l-Matbû'ât, Beyrût 1430/2009.
- eş-Şeyhü's-Sadûk, Muhammed b. Ali İbn Bâbaveyh el-Kummî, *İ'tikâdât* (ö. 381/991), (Thk.: İ'sâm Abdusseyyid), el-Mu'temerü'l-Â'lemî li-Elfiyeti's-Şeyhi'l-Müfid, Kum 1413/1992-93.

- eş-Şeyhü's-Sadûk, Muhammed b. Ali İbn Bâbeveyh el-Kummî (ö. 381/991), *Hisâl I-II*, (Thk.: Ali Ekber el-Gaffârî), Menşurâtı Cemâtü'l-Medreseteyn fi'l-Havzeti'l-İmiyye, Kum 1403/1983.
- eş-Şiblincî, Mü'min b. Hasan, *Nûru'l-Ebsâr fî Menâkibi Âli Beyti'n-Nebiyyi'l-Muhtâr s.a.v.*, (Tak.: Abdülaziz Selmân), el-Mektebetü't-Tevfikîyye, y.y., t.y.
- Şubber, Gays, *el-Vâfî fî Tahkîki Esânidi Kitâbi'l-Kâfî I-VI*, Müessesetü'l-Murtaza li's-Sekâfeti ve'l-İrşâd, Necef 1434/2013.
- eş-Şüveylî, Şehâb, *Küleynî- Refsü'l-Muhaddisin*, Özel basım, Bağdat 2018.
- et-Tabatabâî, Abdulaziz, *el-Gadîr fî't-Türâsi'l-İslâmî*, Müessesetü Neşri'l-Hâdî, y.y. 1415/1994-95.
- et-Tabâtabâî, Muhammed Hüseyin, *el-Mizân fî Tefsîri'l-Kur'ân I-XX*, Müessesetü'l-A'lemî li'l-Matbû'ât, Beyrût 1417/1997.
- et-Tabâtabâî, Muhammed Mehdî Bahrülulûm (ö. 1212/1797), *Ricâlî's-Seyyid Bahrülulûm (el-Fevâidü'r-Ricâliyye) I-IV*, (Thk.: Muhammed Sâdık Bahrülulûm, Hüseyin Bahrülulûm), Mektebetü's-Sâdık, Tahran 1363.
- Tabatabâî, M. Hüseyin, *Tüm Boyutlarıyla İslâm'da Şia*, (Çev.: Kadir Akaras - Abbas Akyüz), (4. Baskı), Kevser Yayınları, İstanbul 2009.
- Tabatabâî, S. Mecid, *Gaybet Dönemi Tarihi*, (Çev.: Yakup Kumak), el-Mustafa Yayınları, İstanbul 2014.
- et-Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr (ö. 310/923), *Târîhu't-Taberî- Târîhu'r-Rusil ve'l-Mülûk I-XI*, (Thk.: Muhammed Ebü'l-Fazl İbrahîm), (2. Baskı), Dârü'l-Me'ârif biMısır, Kahire t.y.
- et-Tabersî, Ebû Ali el-Fazl b. el-Hasan (ö. 548/1154), *Mecma'ü'l-Beyân fî Tefsîri'l-Kur'ân I-X*, Dârü'l-Murtazâ, Beyrût 1427/2006.
- et-Tabersî, Ebû Mansûr Ahmed b. Ali b. Ebî Tâlib (ö. 548/1154), *el-İhticâc*, Mektebetü Dâri'l-Müctebâ, Necef 1430/2009.
- et-Tabersî, Mirzâ Hüseyin en-Nûrî (ö. 1320/1902-03), *Hâtimetü Müstedrekü'l-Vesâil I-IX*, (Thk.: Müessesetü Âli Beyt a.s. li İhyâi't-Türâs), Müessesetü Âli Beyt a.s. li İhyâi't-Türâs, Beyrût, 1408/1987.
- et-Tabersî, Mirzâ Muhaddis Hüseyin en-Nûrî (ö. 1320/1902), *Faslu'l-Hitâb*, (Thk.: Ahmed Kâzım el-Ekveş), Müessesetü'l-İntişârî'l-Arabî, Beyrût, 2021.
- et-Tabesî, Muhammed Ca'fer, *Ricâlî's-Şia fî's-Sihâhi's-Sitte*, Merkezü Fıkıhı'l-Eimmeti'l-Ethâr a.s., Kum 1393.
- et-Tabresî, Ebû Ali el-Fadl b. el-Hasan (ö. 548/1153-54), *İ'lâmü'l-Verâ bi E'lâmi'l-Hudâ I-II*, (Thk.: Müessesetü Âli Beyt a.s. li İhyâi't-Türâs), Müessesetü Âli'l-Beyt a.s. li İhyâi't-Türâs, Kum 1417/1996-97.
- et-Tahâvî, Ebû Ca'fer el-Verrâk (ö. 321/933), *el-Akîdetü't-Tahâviyye*, (Haz., Çev.: Ali Pekcan), Rağbet Yayınları, İstanbul 2015.
- Tan, Muzaffer, *İsmâiliyye'nin Teşekkül Süreci*, (Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2005.
- Tarih Çevirme Kılavuzu, Türk Tarih Kurumu, Ankara, <https://ttk.gov.tr/tarih-cevirme-kilavuzu/>
- et-Tartusî, Ebu Basir, *Şirk ve Riddet Taifesi Şia*, (Çev.: Orhan Panaltı), Şehadet Yayınları, Konya 2011.

- Tekin, Davut, “Söyleşi- Haydar Hubbullah”, (Söy., Çev.: Davut Tekin), *İlahiyat Akademi Dergisi*, Sünnet Sayısı (7-8), 2018, 407-420.
- et-Tirmizî, Ebû İsmâ Muhammed b. İsmâ b. Sevre (ö. 279/892), *Sünenü't-Tirmizî I-V*, (2. Baskı), Dârü't-Ta'sîl, Beyrût 1437/2016.
- Topaloğlu, Fatih, “İran Coğrafyasının Şiileşme Süreci -İlk Dönem, Emevîler, Abbasîler-”, Mesut Okumuş - Cemil Hakyemez (Ed.), *Ortadoğu'nun Geleceği Açısından Şii-Sünnî İlişkileri*, (ss. 21-33), Çorum Belediyesi Kültür Yayınları, Çorum 2014.
- Topaloğlu, Fatih, *Şia'nın Oluşumunda İran Kültürünün Etkisi*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2010.
- Topgöl, Muhammed Enes, *Erken Dönem Şii Rical İlmi: Keşşi Örneği*, İFAV Yayınları, İstanbul 2015.
- Toprak, Mehmet, “Hûî, Ebû'l-Kâsım”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1998, XVIII, 309-311.
- Toru, Ümit, *Olgu ile Kurgu Arasında Eş'arî Geleneğin Şiilik Algısı*, Astana Yayınları, Ankara 2020.
- et-Tûsî, Ebû Ca'fer Muhammed b. el-Hasan (ö. 460/1067), *el-İstibâr fî Ma'htülife mine'l-Ahbâr I-IV*, (Thk.: Hasan el-Müsevî el-Horasân; Yay. Haz. Ali Ahundî), (4. Baskı), Dârü'l-Kütübî'l-İslâmiyye, Tahran h.ş. 1390.
- et-Tûsî, Ebû Ca'fer Muhammed b. el-Hasan b. Alî (ö. 460/1067), *el-Fihrist*, (Thk.: Cevâd Kayyûmî), (2. Baskı), Müessesetü Neşri'l-Fukahâ, y.y. 422/2001.
- et-Tûsî, Ebû Ca'fer Muhammed b. el-Hasan b. Alî (ö. 460/1067), *Ricâli't-Tûsî*, (Thk.: Cevâd Kayyûmî el-İsfehânî), (5. Baskı), Müessesetü'n-Neşri'l-İslâmî, Kum 1430/2009.
- et-Tûsî, Ebû Ca'fer Muhammed b. el-Hasan b. Ali (ö. 460/1067), *Tehzîbü'l-Ahkâm fî Şerhi'l-Muknî'a I-X*, (Thk.: Ali Ekber el-Gaffârî), Dârü'l-Kütübî'l-İslâmiyye, Tahran 1385.
- et-Tûsî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Hasan h. 385-460, *el-Emâlî*, (Thk.: Kısmu'd-Dirâsâti'l-İslâmiyye-Müessesetü'l-Bi'se), Dârü's-Sekâfe, Kum 1414/1993-94.
- et-Tûsî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Hasan, h. 385-460, *Kitâbü'l-Gaybe*, (Thk.: Abdullah et-Tahrânî - Ali Ahmed Nâsıh), (3. Baskı), Müessesetü'l-Maârifî'l-İslâmiyye, Kum 1425/2004.
- et-Tûsî, Ebû Cafer Muhammed b. Hasan (ö. 460/1067), *el-Udde fî Usûli'l-Fıkh I-II*, (Thk.: Muhammed Rızâ el-Ensârî el-Kummî), Matba'atü Sitâre, Kum, 1417/1996-97.
- el-Ubeydî, Abdülhüseyn Abdülhâdî, *Cevletin fî Sahîhi'l-Buhârî- Hivârîin beyne'l-Akli ve'n-Nakl*, Mektebetü Fedek, Kum 1430/2009.
- Uludağ, Süleyman, “Abdülkâdir-i Geylânî”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1988, I, 234-239.
- el-Urdebâdî, Muhammed Ali el-Garevî, “Hayâtü Şeyhi't-tâife Ebî Ca'fer Muhammed b. el-Hasan et-Tûsî”, *Şeyh Tûsî, el-İstibâr fî Ma'htülife mine'l-Ahbâr I-IV*, (4. Baskı), Dârü'l-Kütübî'l-İslâmiyye, Tahran h.ş. 1390.
- el-Urmevî, Celâluddin el-Hüseynî, “Mukaddeme-i Musahhih”, *el-Fazl b. Şâzân b. Halîl el-Ezdî en-Nîşâbü'rî, el-İzâh fî'r-Reddi alâ Sâiri'l-Firak*, Müessesetü't-Tarîhi'l-Arabî, Beyrût 1430/2009.
- Usluer, Mehmet, *Basra- Kuruluşundan Emevîlerin Sonuna Kadar Toplumsal Yapı*, Siyer Akademisi, İstanbul 2021.
- Uyar, Gülgün, “Ali-Fâtıma Evlâdî Arasında Bilgi İsnâdı (İlk üç asır)”, *Marife Dergisi*, Şia Sayısı 8 (3), 2009, 239-258.

- Uyar, Gülgün, *Ehl-i Beyt, İslâm Tarihinde Ali-Fâtıma Evlâdı (260/873'e Kadar)*, (2. Baskı), İFAV, İstanbul 2008.
- Uyar, Mazlum, "Gaybet Sonrası Şii Kelamının Teşekkülü ve Mutezile", *İslâmiyât Dergisi*, 2 (3, Tasavvuf Özel Sayısı), 1999, 153-170.
- Uyar, Mazlum, "İbnü'l-Cüneyd", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2000, XXI, 5-6.
- Uyar, Mazlum, "Velayet-i Fakih'in Ortaya Çıkışı ve Değerlendirilmesi", *Dinî Araştırmalar*, 2 (6), 2000, 77-98.
- Uyar, Mazlum, *İmâmîyye Şîası'nda Düşünce Ekolleri, -Ahbârîlik-*, Ayışığı Kitapları, İstanbul 2000.
- Uzun, Zekeriya, *Cinâyetü'l-Buhârî- İnkâzû'd-Dîn min İmâmî'l-Muhaddisîn*, Riad El-Rayyes Books S.A.R.I., Beyrût 2004.
- Uzunpostalıcı, Mustafa vd., "Ebû Hanîfe", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1994, X, 131-145.
- Üçer, İbrahim Halil, "İslam Düşünce Tarihi İçin Bir Dönemlendirme Önerisi", *İLEM Konferanslar Serisi 10, 13 Ekim 2017*, İLEM Yayınları, İstanbul 2017. Ayrıca, <https://islamdusunceatlası.org/islam-dusunce-tarihi-icin-bir-donemlendirme-onerisi>
- Üçok, Nuran, *Şîî İhticâc Geleneği: Kuleynî Örneği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2013.
- Ülgener, Sabri F., *Zihniyet ve Din- İslâm, Tasavvuf ve Çözülme Devri İktisat Ahlâkı*, Derin Yayınları, İstanbul 2015.
- Ünalın, Abdullah, *İmamet Teorisinin Referanslarında Ehl-i Sünnet ve Şîa'ya Göre Hadis*, Elips Kitap, Ankara 2006.
- Ünalın, Abdullah, *Şîa'da Hadîs Usûlü*, İşrak Yayınları, İstanbul 2008.
- Üzüm, İlyas, "İbn Bâbeveyh, Ebü'l-Hasan", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1999, XIX, 344-345.
- Üzüm, İlyas, "Kütüb-i Erbaa", *DİA*, TDV Yayınları, Ankara 2003, XXVII, 4-6.
- Üzüm, İlyas, *Günümüz Aleviliği*, İSAM Yayınları, İstanbul, 1997.
- Vamık D. Volkan, *Körî Körüne İnanç- Kriz ve Terör Dönemlerinde Geniş Gruplar ve Liderler*, (Çev.: Özgür Karaçam), Okuyan Yay., İstanbul 2005.
- Varol, Mehmet Bahaüddin, *Hız. Hasan*, (2. Baskı), TDV Yayınları, Ankara 2013.
- Velî, Abdulazîz Muhammed Nûr, *Şîa ve Tarihî Rivâyetler*, (Çev.: Mücahit Yüksel), Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2014.
- Volkan, Vamık D., *Kan Bağ- Etnik Gururdan Etnik Teröre*, Bağlam Yayınları, İstanbul 1999.
- Watt, W. Montgomery, "Erken Dönem İmamet Doktrinine Dair Mülâhazalar", (Çev.: H.İbrahim Bulut), *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 5 (1), 2005, 295-304.
- Watt, W. Montgomery, *İslam Düşüncesinin Teşekkül Devri*, (Çev.: Ethem Ruhi Fırlı), (2. Basım), Birleşik Yayıncılık, İstanbul 1998.
- Weber, Max, *Din Sosyolojisi*, Ephraim Fischhoff (Ed.), (Çev.: Latif Boyacı), Yarı Yayınları, İstanbul 2012.
- Wellhausen, Julius, *İslamiyetin İlk Devrinde Dinî - Siyasî Muhalefet Partileri*, (Çev.: Fikret Işıltan), Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1989.

- el-Ya'kûbî, Ahmed b. Ebî Ya'kûb b. Ca'fer b. Vehb İbn Vâdih el-Kâtibü'l-Abbâsî (ö. 292/905?), *Tarihu'l-Ya'kûbî I-II*, (Thk.: Abdu'l-Emir Mehnâ), Şirketü'l-A'lemî li'l-Matbû'ât, Beyrût 1431/2010.
- el-Ya'kûbî, Ahmed b. Ebî Ya'kûb İshâk b. Ca'fer b. Vehb b. Vâdih (ö. 284/897-98?), *Büldân*, (Not.: Muhammed Emîn Dennâvî), Dârü'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrût 1422/2002.
- Yaman, Ahmet, "Ehl-i Beyt Hukuku", Ömer Menekşe, (Der.), *Ehl-i Beyt Sevgisi*, (ss. 21-32), DİB Yayınları, Ankara 2006.
- Yavuz, Adil, "Ehl-i Sünnet'e Göre Ehl-i Beyt'in Konumu -Sekaleyn Hadisi Üzerine Bir Değerlendirme-", *Marife Dergisi*, Ehl-i Sünnet Sayısı 5 (3), 2006, 333-360.
- Yavuz, Yusuf Şevki, "Cevâlîki, Hişâm b. Sâlim", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1993, VII, 437-438.
- Yavuz, Yusuf Şevki, "İbn Şâzân en-Nîsâbü'rî", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1999, XX, 370-371.
- Yavuz, Yusuf Şevki, "Süleym b. Kays", *DİA*, (3. Basım), TDV Yayınları, Ankara 2019, EK-2: 534-535.
- Yıldırım, Kadri, "Klasik Dönem Şiî Kavramlaşma Sürecinde Şiirin Taşıyıcı Rolü", *Marife Dergisi*, Şia Sayısı 8 (3), 2009, 259-283.
- Yıldız, Hakkı Dursun, "Abbâsîler", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1988, I, 31-48.
- Yiğit, İsmail, "Muhtâr es-Sekafî", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2006, XXXI, 54-55.
- Yörükân, Yusuf Ziya, *Anadolu'da Alevîler ve Tahtacılar*, Turhan Yörükân (Haz.), T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1998.
- Yurdağür, Metin, "Ahbâriyye", *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1988, I, 490-491.
- Yurdağür, Metin, *Kelâm Tarihi- Ekoller - Şahıslar - Eserler*, (3. Baskı), İFAV Yayınları, İstanbul 2019.
- Yûsuf, Selmâ Abbâs, *Bünyetü'l-Bedi' fî Hitâbi'l-Eimmeti'l-Ma'sumîn s.a.a.- Kitâbü Ravzati'l-Kâfi İhtiyâren*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Câmi'atü Zî Kâr Külliyyetü'l-Âdâb, Nâsiriyye 1435/2014.
- Yücel, Ahmet, *Hadis Usûlü*, (2. Baskı), İFAV Yayınları, İstanbul 2011.
- Zahir, İhsan İlâhi, *Şia'nın Kur'an İmâmet ve Takiyye Anlayışı*, (Çev.: Sabri Hizmetli - Hasan Onat), Afşaroğlu Matbaası, Ankara 1984.
- ez-Zebîdî, Ahmed b. Ahmed (ö. 893/1488), *Muhtasarı Sahîhi'l-Buhârî- et-Tedricu's-Sarîh*, Dârü'l-Mustafa, (Thk.: Mustafa Dîbu'l-Buğâ), Dimaşk 1432/2011.
- ez-Zebîdî, Muhammed Murtaza el-Hüseynî (ö. 1205/1791), *Tâciü'l-Arûs min Cevâhiri'l-Kâmûs I-XL*, (Thk.: Abdulâlm et-Tahâvî), Kuveyt 1404/1984.
- ez-Zehabî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Osmân (ö. 748/1348), *el-Müştebeh fî'r-Ricâl- Esmâihim ve Ensâbihim I-II*, (Thk.: Ali Muhammed el-Becâvî), Dârü İhyâi'l-Kütübü'l-Arabiyyeti, y.y. t.y.
- ez-Zehabî, Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân (ö. 748/1348), *Siyeru A'lâmî'n-Nübelâ' I-XXV*, (Thk.: Şuayb el-Arnaût - İbrâhim ez-Zeybek), (11. Baskı), Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1417/1996.
- ez-Zehabî, Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân (ö. 748/1348), *Târîhu'l-İslâm ve Vefeyâtü'l-Meşâhiri ve'l-A'lâm I-LIV*, (Thk.: Ömer Abdusselâm Tedmurî), Dârü'l-Kitâbi'l-Arabî, Beyrut 1413/1992.

Zorlu, Cem, *Abbasilere Yönelik Dinî ve Siyasî İsyanlar- Ebû Cafer el-Mansur Dönemi*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2001.

Zorlu, Cem, *İslam'da İlk İktidar Mücadelesi*, Yediveren Kitap, Konya 2002.

ez-Zulemî, Mustafa İbrâhim, *Esbâbü İhtilâfî'l-Fukahâ fi'l-Ahkâmî's-Ser'îyye*, Neşru İhsan li'n-Neşri ve't-Tevzî', Irak 1435/2014.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1686

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1011

Kitap Adı : İktidar ve Muhalefet Ahlakı

Alt Başlık : Emeviler Dönemi

Book Title : The Ethics of Power and Opposition

Subtitle : In the Umayyad Era

ISBN : 978-625-5576-66-8

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576668

Yazar | Author: Soner Akpınar | orcid.org/0000-0001-6157-1630

Kurum | Institution: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı

ROR ID: ror.org/00jga9g46

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 387 (xvi + 371)

Yayın Tarihi | Publication Date: Ekim | October 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HPS - Tarihsel siyaset teorisi | History of political thought

BISAC: POL010000 - Siyaset Bilimi / Tarih ve Teori | Political Science / History & Theory

THEMA: JPA - Tarihsel siyaset teorisi | Political science & theory

LC Classification: JA84.I4 - İslam ülkelerinde siyasal teori | Political theory in Islamic countries

DEWEY: 320.55 - İslam siyaset teorisi | Islamic political theory

WoS Category: Political Science | Siyaset Bilimi

WoS Citation Topics Meso: 6.6 - Islamic Studies | İslam Araştırmaları

WoS Citation Topics Micro: 6.6.34 - Islamic Political Thought | İslam Siyasi Düşüncesi

Scopus Subject Areas: 1202 - Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler | Political Science and International Relations

Atf Bilgisi | Cite as: Akpınar, Soner. *İktidar ve Muhalefet Ahlakı: Emeviler Dönemi*.

FCR Yayın Ltd., 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Bu çalışma *Emeviler Döneminde İktidar ve Muhalefet Ahlakı* isimli doktora tezinden üretilmiştir.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abduşşâfi, Muhammed Abdullatif. *el-Âlemü'l-İslâmî fî'l-Asri'l-Umevî*. Kahire: Dâru's-Selâm, 2008.
- Abdülcelîl, Fehmî. "el-Emeviyyûn ve'l-Fey". *Mecelletü Nedvetü't-Târîhi'l-İslâmî* 7, sy 1 (1989), 64-83.
- Abdülkerîm, Fethi. *ed-Devletü ve's-Siyâdetü fî'l-Fıkhî'l-İslâmî: Dirâsetin Mukârenetîn*. Kahire: Dâru'n-Nahda, 1404/1983.
- Ağırakça, Ahmet. *Emeviler Döneminde Kıyamlar (Saltanata Karşı Hilafet Mücadeleleri)*. İstanbul: Şafak Yayınları, 1994.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed eş-Şeybânî. *el-Müsned*. Tahkik. Ahmed Muhammed Şâkir. XV. Cilt. Mısır: Dâru'l-Maârif, 1368/1949.
- Akal, Cemal Ali. *Devlet, Yasa, Hakimiyet*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1990.
- Akbulut, Ahmet. "Hâriciliğin Siyasi Görüşlerinin İtikadileşmesi". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 31, sy 1-4 (1989), 331-347.
- Akbulut, Ahmet. *Sahabe Devri Siyasi Hadiselerinin Kelami Problemlere Et-kileri*. İstanbul: Birleşik Yayıncılık, 1992.
- Akbulut, Ahmet. *Sahabe Dönemi İktidar Kavgaları*. 5. Baskı. Ankara: Otto Yayınları, 2017.
- Akın, İlhan. *Kamu Hukuku (Devlet Doktrinleri-Temel Hak ve Özgürlükler)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1974.
- Akıncı, Abdulvahap. "Siyaset Ahlakı ile İş Ahlakına Teorik Bir Bakış". *"İş, Güç" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi* 15, sy 2 (2013), 76-98.
- Âkil, Nebih. *Hilâfetü Benî Ümeyye*. Beyrut: Dâru's-Sadr, 1394.
- Akkâd, Abbas Mahmud. *Muâviye b. Ebî Süfyan fî'l-Mizân*. Kahire: Dâru'l-Hilâl, 1993.
- Aksu, Ali. *Mervân b. Muhammed ve Emevi Devleti'nin Yıkılışı*. Doktora Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.
- Aksu, Ali. "Yezîd b. Velîd'in Hayatı ve Halifeliği". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy 4 (2000), 289-304.
- Akyol, Taha. *İslam ve Demokrasi*. İstanbul: Doğan Kitap, 2016.

- Akyüz, Ünal. “Siyaset ve Ahlak”. *Yasama Dergisi*, sy 11 (2009), 93-129.
- Akyüz, Vecdi. “Asr-ı Saadette Kölelik ve Cariyelik”. *Bütün Yönleriyle Asr-ı Saadette İslam*, 1/491-512. İstanbul: Beyan Yayınları, 1994.
- Akyüz, Vecdi. *Emevilerin Kurulu Devrinde İslam Amme Hukukunun Gelişmesi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1989.
- Akyüz, Vecdi. *Hilafetin Saltanata Dönüşmesi*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1992.
- Akyüz, Vecdi. *Siyasi Kavramlar*. İstanbul: Kitabevi Yayınları, 1998.
- Algül, Hüseyin. *İslam Tarihi*. IV cilt. İstanbul: Gonca Yayınevi, 1991.
- Ali, Seyyid Emir. *Muhtasarı Târîhi'l-‘Arab ve’t-Temeddüni'l-İslâmî*. Kahire: Lecnetü't-Te'lif ve'n-Neşr, 1998.
- Alvânî, Tâhâ Câbir. *Müslümanlar Arasında Görüş Ayrılığı ve İslâm'da İhtilaf Usulü*. İstanbul: Risale Yayınları, 2017.
- Ammârâ, Muhammed. *el-İslâm ve's-Sevra*. 3. Baskı. Kahire: Dârü's-Şurûk, 1988.
- Ammârâ, Muhammed. *Mutezile ve İnsanın Özgürlüğü Sorunu*. Çeviren Vahdettin İnce. İstanbul: Ekin Yayınları, 1998.
- Amr, Ali Abdurrahman. *Hişâm b. Abdülmelik ve'd-Devletü'l-Ümeviyye*. 2. Baskı. Beyrut: Dârü'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1412/1991.
- Anık, Cengiz. *Meşruiyetin Sosyal Psikolojisi*. İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2015.
- Anthony, Black. *Siyasal İslam Düşüncesi Tarihi -Peygamberden Bugüne-*. Çeviren Sevda Çalışkan ve Hamit Çalışkan. Ankara: Dost Yayınevi, 2010.
- Apak, Adem. *Ana Hatlarıyla İslam Tarihi-3 Emeviler Dönemi*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2015.
- Apak, Adem. “Emevilerin Irak Siyaseti”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18, sy 1 (2009), 103-128.
- Apak, Adem. “Son Emevi (661-750) Halifesi Mervân b. Muhammed'in Harran'da Emeviler Devletini Yeniden Diriltme Çabaları Üzerine”. *I. Uluslararası İslam Tarihi ve Medeniyetinde Şanlıurfa Sempozyumu*, Editör. Kasım Şulul, I/150-156. Şanlıurfa: Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, 2016.
- Aral, Hâlide. “İçbütnlük Sorunu ve Modern Politik Ahlak”. *Journal of Arts and Sciences*1, sy 10 (2008), 11-17.

- Ardoğan, Recep. “Teorik Temeller ve Tarihsel Gerilimler Arasında İslam Kültüründe Siyasal Muhalefet”. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8, sy 2 (2004), 171-189.
- Aristoteles. *Politika*. çev. Mete Tunçay. Ankara: İmge Kitabevi, 2020.
- Arslan, Ahmet. *Siyaset Felsefesi*. Ankara: Adres Yayınları, 2018.
- Aruçi, Muhammed. “Vâsıl b. Atâ”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2012, 42/539-551.
- Asad, Muhammad. *The Principles of State and Government in Islam*, California: University of California Press, 1961.
- Askerî, Ebû Hilâl el-Hasen b. Abdullah b. Sehl. *el-Evâil*. Neşreden. Abdurrezzâk Gâlib el-Mehdî. Beyrut: Dâru'l-Beşîr, 1997.
- Âşûr, Muhammed Tâhir. *İslam Hukuk Felsefesi*. Çeviren. Vecdi Akyüz ve Mehmet Erdoğan. İstanbul: İklim Yayınevi, 1988.
- Atalan, Mehmet. “Ali Oğullarının İç Çekişmesi”. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 14 sy 2 (2009), 63-76.
- Atçeken, İsmail Hakkı. *Devlet Geleneği Açısından Hişâm b. Abdülmelik*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2001.
- Atçeken, İsmail Hakkı. “Emevilerin Siyasî Tarihi”. *İslam Tarihi ve Medeniyeti*, Editör. M. Mahfuz Söylemez. 14 cilt. İstanbul: Siyer Yayınları, 2018.
- Atçeken, İsmail Hakkı. “Endülüs Fâtihlerinden Mûsâ b. Nusayr'ın Akiyeti”. *Milel ve Nihal: İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi* 12, sy 1 (2015), 9-34
- Atçeken, İsmail Hakkı. *Hişâm b. Abdülmelik'in Halifeliği ve Şahsiyeti*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1997.
- Atçeken, İsmail Hakkı. “Velîd II”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2013, 43/31-33.
- Atçeken, İsmail Hakkı. “İlk Endülüs Vâlisi Abdülazîz b. Musa b. Nusayr ve Öldürülmesi”. *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 14, sy 14 (2002), 65-82
- Atçeken, İsmail Hakkı. “Ömer b. Abdülazîz Dönemi Sonrası Emevi İdaresilerinin Mevali Politikaları”. *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13, sy 13 (2002), 69-77.
- Athamina, Khalil. “The Ulemâ' in the Oposition: The 'Stick and Carrot' Policy in Early Islam”. *Encyclopaedia of Islam*, EI-2, XXXVI: 153-78. Newyork: Middle East And Islamic Studies, 1992.

- Atvan, Hüseyin. *el-Ümeviyyûn ve'l-Hilâfe*. Beyrut: Dâru'l-Cîl, 1986.
- Atvan, Hüseyin. *er-Rivâyetü't-Târihiyye fî Bilâdi's-Şâm fî 'Asri'l-Emeviyye*. 1. Baskı. Beyrut: Dâru'l-Cîl, 1986.
- Atvan, Hüseyin. *eş-Şûrâ fî'd-Devleti'l-Ümeviyye*. Beyrut: Dâru'l-Cîl, 1990.
- Atvan, Hüseyin. *Sîretü'l-Velîd b. Yezîd*. Kahire: Mektebetü'l-Hancî, 1980.
- Ay, Mahmut. *Mu'tezile ve Siyaset*. İstanbul: Pınar Yayınları, 2002.
- Ay, Volkan. "Nietzsche'de 'Merhamet' Kavramının Yeniden Değerlendirilmesi". *Beytulhikme An International Journal of Philosophy* 3, sy 1 (2023), 199-215.
- Aybakan, Bilal ve İbrahim Kâfi Dönmez. "Meşru". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2004, 29/378-383.
- Aycan, İrfan. *Emeviler*. 9. Baskı. Ankara: TDV Yayınları, 2017.
- Aycan, İrfan. "Emeviler Dönemi İç Siyasi Gelişmeleri (41-132/661-750)". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 39 (1999), 147-174.
- Aycan, İrfan. "Emeviler Dönemi Kültür Hayatında Dini İlimlerin Tarihsel Gelişimi". *Dini Araştırmalar Dergisi* 2, sy 5 (1999), 337-364.
- Aycan, İrfan. "Emeviler Döneminde İlmi Hayat". *Emeviler Dönemi: Bilim, Kültür ve Sanat Hayatı*, 35-122. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2011.
- Aycan, İrfan. "İslam Toplumunda Eğlence Sektörünün Ortaya Çıkışı". *Ankara Üniversitesi ilahiyat Fakültesi Dergisi* 38, sy 1-4 (1998), 155-94.
- Aycan, İrfan. *İdeolojik Tarih Okumaları*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 1998.
- Aycan, İrfan. "Mühellebîler". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2020, 31/511-512.
- Aycan, İrfan. "Ömer b. Abdülazîz ve Gayri Müslimler". *Dini Araştırmalar Dergisi* 1, sy 3 (1999), 65-81.
- Aycan, İrfan. *Saltanata Giden Yolda Muâviye Bin Ebî Süfîyân*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2014.
- Aydın, Mehmet. *İslam'da Siyaset ve Ahlak*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2016.
- Aydın, Mehmet Akif. *İslam Hukuku ve Hukuk Sistemi*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2015.

- Aydın, Mustafa. *Kurumlar Sosyolojisi*. Editör. Yasin Aktay. Ankara: Vadi Yayınları, 1997.
- Aydın, Mustafa. *Siyasetin Sosyolojisi*. 4. Baskı. Ankara: Açılım Kitap, 2015.
- Aydınlı, Yaşar. “Fârâbî”, *Siyaset Felsefesi Tarihi*. Editör. Ahu Tınçel ve Kurtul Gülenç. Ankara: Doğu Batı Yayınları, 2014.
- Azimli, Mehmet. “Mesleme B. Abdülmelik ve Fütuhâtı”. *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* II, sy 4 (2000), 85-103.
- Bağcı, H. Musa. “Kader İnancının Siyasetle İlişkisi ve Bu İlişkinin Hadis Uydurmadaki Rolü”. *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* II, sy 4 (2000), 105-133.
- Bağdâdî, Ebû Mansûr Abdülkâhir b. Tâhir b. Muhammed et-Temîmî. *Mezhepler Arasındaki Farklar (el-Fark beyne'l-Firak)*. Çeviren. Et-hem Ruhi Fiğlalı. İstanbul: Kalem Yayınları, 1979.
- Bağdâdî, el-İmam el-Hafız Ebû Bekr Ahmed b. Ali b. Sabit Hatîb. *Kitâb-u Târîh-i Medineti's-Selâm (Târîh-u Bağdat)*. XVII cilt. Tahkik. Beşşar Avvâd Marûf. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 2001.
- Bardakoğlu, Ali. “Ehliyet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1994, 10/533-39.
- Bardakoğlu, Ali. *İslam Düşüncesinde Siyaset ve Hukuk*. İstanbul: Klasik Yayınları, 2010.
- Barlak, Muzaffer. “İslam Düşüncesinde Muhalefetin Teopolitik İmkânı ve Yapısı”. *Mezhep Araştırmaları Dergisi* 11, sy 2 (2018), 383-430.
- Barlak, Yasemin. “Yemen’de Bir Osmanlı-Arap Şehri: San’a”. *İslam San’at, Tarih, Edebiyat ve Mûsikîsi Dergisi* 15, sy 30 (2017), 333-354.
- Başoğlu, Tuncay. “Ta’zir”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2011, 40/198-202.
- Beauchamp, Tom L. *Standing on Principles: Collected Essays*. London: Oxford University Press, 2010.
- Belâziürî, Ahmed b. Yahya. *Ensâbü'l-Eşrâf*. Tahkik. Süheyl Zekkâr ve Riyad Ziriklî. XIII cilt. 1. Baskı. Mısır: Dâru'l-Fikr, 1996.
- Belâziürî, Ahmed b. Yahya. *Fütûhu'l-Büldân*. Çeviren. Mustafa Fayda. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1987.

- Beydûn, İbrâhim. *ed-Devletü'l-Emeviyye ve'l-Muârada*. Beyrut: el-Müesse-setü'l-Câmiyye, 1405.
- Beydûn, İbrâhim. *el-Hicâz ve'd-Devletü'l-İslâmiyye*. Beyrut: Dâru'n-Nahdati'l-'Arabiyye, 1995.
- Beydûn, İbrâhim. *Melâmihu't-Teyyârâtî's-Siyâsiyye fi'l Karnî'l-Evvelî'l-Hicriyyi*. Beyrut: Dâru'n-Nahdati'l-'Arabiyye, 1979.
- Bıçak, Ayhan. *Türk Düşüncesi I: Kökenler*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2009.
- Bozkurt, Nahide. *Abbasiler*. 5. Baskı. İstanbul: İSAM Yayınları, 2018.
- Bozkurt, Nebi. "Eğlence". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1994, 10/483-488.
- Bozkurt, Nebi. "Hucr b. Adî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1998, 18/277-278.
- Brockelmann, Carl. *İslam Milletleri ve Devletleri Tarihi*. Çeviren. Neşet Çağatay. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1964.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu'fî. *el-Câmi-u's-Sahîh*. IX cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, t.y.
- Bulaç, Ali. *İslam ve Demokrasi*. İstanbul: İz Yayıncılık, 1997.
- Bulut, Nihat. "Siyaset-Ahlak ilişkisi Bağlamında Siyasi Etik Komisyonu Kurulması Çalışmalarının Değerlendirilmesi". *Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* XI, sy 3-4 (2007), 1-28.
- Bûtî, Muhammed Said Ramazan. *Fıkhu's-Sîre*. Çeviren. Ali Nar ve Orhan Aktepe. İstanbul: Gonca Yayınevi, 1992.
- Büyükkara, Mehmet Ali. *İmamet Mücadelesi ve Hâşimoğulları (Hicrî II. Asır)*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 1999.
- Câbirî, Muhammed Âbid. *Çağdaş Arap-İslam Düşüncesinde Yeniden Yapılanma*. Çeviren. Ali İhsan Pala ve Mehmet Şirin Çıkar. 2. Baskı. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2011.
- Câbirî, Muhammed Âbid. *İslam'da Siyasal Akıl*. Çeviren. Vecdi Akyüz. İstanbul: Kitabevi Yayınları, 1997.
- Câhiz, Ebû Osmân Amr b. Bahr. *Risaletü Benî Ümeyye*. Tahkik. Abdüsselâm Hârun. Kahire: Mektebetü'l-Hancî, 1385/1965.
- Câhiz, Ebû Osmân Amr b. Bahr. *et-Tâc fî Ahlakî'l-Mulûk*. Tahkik. Ahmet Zeki Paşa. Kahire: el-Matbaatu'l Emîriyye, 1332/1914.

- Câhiz, Ebû Osmân Amr b. Bahr. *el-Beyân ve't-Tebyîn*. Tahkik. Hasan Sendûbî. IV cilt. Kahire: Mektebetü't-Ticâriyyetü'l-Kübrâ, 1350/1932.
- Cehşiyârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdûs b. Abdillâh. *Kitâbu'l-Vüzerâ ve'l-Küttâb*. Tahkik. Mustafa es-Sekkâ ve İbrâhim el-Ebyârî. Kahire: Mektebetü'l-Halebî, 1357/1938.
- Cengiz, Lütfi. *Emeviler Döneminde Kader Problemi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1999.
- Cevdet Paşa, Ahmet. *Kıyas-ı Enbiyâ*. Editör. Mahir İz. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1985.
- Crone, Patricia. "Were the Qays and Yemen of the Umayyad Period Political Parties?" *Der Islam* LXX, no. 1, (1994), 1-57.
- Cürcânî, Alî b. Muhammed b. Alî es-Seyyid eş-Şerîf. *Kitâbü't-Ta'rîfât*. Tahkik. İbrâhim el-Ebyârî. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1403/1983.
- Çağatay, Neşet. *İslâm'dan Önce Arap Tarihi ve Cahiliyye Çağı*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1975.
- Çağatay, Neşet ve Çubukçu, İ. Ağâh. *İslam Mezhepleri Tarihi*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1985.
- Çağrııcı, Mustafa. "Adalet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1988, 1/341-343.
- Çakırtaş, Mehmet. *Emeviler Dönemi Sıddet Hareketleri*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.
- Çiftçi, Narin. *Emevi Devletinde İktidar ve Muhalefetin Dini Söylem Analizi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
- Dahlan, Ahmed b. Zeynî. *Fütuhât-ı İslâmiyye Ba'de Mudiyyi'l-Fütühât-ı n-Nebeviyye*. II cilt. Kahire: Matbaat-ı Mustafa Muhammed, 1354/1935.
- Dalkılıç, Mehmet. "Emeviler Dönemi Muhalefet Hareketlerinden Birisi: Abdurrahmân Bin Muhammed Bin El-Eş'as İsyanı". *Bilimnâme: Düşünce Platformu* XII, sy 22 (2012), 189-203.
- Dayf, Şevki. *el-Fen ve'l-Mezahib fi'ş-Şi'ri'l-Arab*. 11. Baskı. Kahire: Dâru'l-Meârif, t.y.
- Deksen, Abdülemir Hüseyin. *el-Hilâfetü'l-Emeviyye*. 1. Baskı. Beyrut: Dâru'n-Nahdati'l-Arabiyye, 1977.

- Demircan, Adnan. *Çağdaş İslamî Hareketler ve Şiddet Sorunu*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2015.
- Demircan, Adnan. *Emeviler*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2015.
- Demircan, Adnan. *Haricilerin Siyasi Faaliyetleri*. İstanbul: Beyan Yayınları, 1996.
- Demircan, Adnan. *İslam Tarihinin İlk Asrında İktidar Mücadelesi*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2014.
- Demircan, Adnan. *İslam Tarihinin İlk Döneminde Arap-Mevali İlişkisi*. İstanbul: Beyan Yayınları, 1996.
- Demircan, Adnan. *İtaat ve İsyân Arasında Dört Âlim*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2021.
- Demirci, Mustafa. “Emeviler Devrinde Aşağı Irak (Sevad)’ta Büyük Çiftliklerin Doğuşu ve Gelişmesi”. *İSTEM*, sy 9 (2007), 61-82.
- Demirci, Mustafa. *İslam’ın İlk Üç Asrında Toprak Sistemi*. İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2003.
- Dercinî, Ebu’l-Abbâs Ahmed b. Saîd. *Kitabu Tabakâtî’l-meşâyih bi’l-Mağrib*. II cilt. Cezayir: Matbaatu’l-Ba’s, 1992.
- Derveze, Muhammed İzzet. *Târîhu’l-Arab fi’l-İslâm: Tahte Râyeti’l-Hulefâi’l-Ümeviyyîn*. Sayda: Mektebetü’l-Asriyye, 1984.
- Dırâr, Salih. *Haccâc b. Yûsuf es-Sekafî*. Beyrut: Dâru’n-Nahda, 1390.
- Dîneverî, Ebû Hanife Ahmed b. Davud b. Venend. *Ahbâru’t-Tivâl*. Tahkik. Ömer Ferruh et-Tabbah. Beyrut: Dâru’l-Erkâm, trz.
- Dixon, Abd al-Ameer. *The Umayyad Caliphate Abd al-Malik İbn Marwan (65-86/684-705): A Political Study*. London: Luzac and Company, 1971.
- Doğan, İsa. *İmam Zeyd b. Ali*. Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları, 2009.
- Dönmez, İbrahim Kâfi. *İslam’da Devlet ve Yönetim*. İstanbul: Ensar Yayıncılık, 2017.
- Duman, İsmail Serdar. *Emevilerde Sosyal Hayat*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004.
- Dural, Osman Nuri. *Muâviye Bin Ebî Süfyân’a Yöneltilen Eleştiriler*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2007.
- Dûrî, Abdülazîz. *İlk Dönem İslam Tarihi*. Çeviren. Hayrettin Yücesoy. İstanbul: Endülüs Yayınları, 1991.
- Dûrî, Abdülazîz. *İslam İktisat Tarihine Giriş*. Çeviren. Sabri Orman. İstanbul: Endülüs Yayınları, 1991.

- Dursun, Davut. “Siyaset ve Ahlak; Gerçeklikle İdealin Bağdaşmazlığı Sorunu”, 2. *Siyasette Etik Sempozyumu*, Editör. M: Emin Köktaş, 1/17-24. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, 2005.
- Duverger, Maurice. *Siyaset Sosyolojisi*. Çeviren. Şirin Tekeli. İstanbul: Varlık Yayınları, 1995.
- Ebû Cîb, Sa’dî. *Mervân b. Muhammed ve Esbâbü Sükûti’d-Devleti’l-Ümeviyye*. Dimaşk: Dâru’t-Tallâs, 1982.
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş’as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdî. *es-Sünen*. Tahkik. Muhammed Muhyiddin Abdülhamid. Beyrut: el-Mektebû’l-Asriyye, t.y.
- Ebû Hanîfe, Nu’mân b. Sâbit b. Zûtâ b. Mâh. *el-Fıkhü’l-Ekber*. Çeviren. Mustafa Öz. İstanbul: Kalem Yayınları, 1981.
- Ebû Mihnef, Lût b. Yahyâ b. Saîd. *Kerbela Vakıası (Vak’atu’t-Taff)*. Çeviren. Nuri Sönmez. İstanbul: Kevser Yayınları, 2012.
- Ebû Temmâm, Habîb b. Evs b. Hâris et-Tâî. *Dîvânü’l-Hamâse bi Şerhit-Tebrîzî*. II cilt. Kahire: Mektebetü’l-Ezheriyye, 1913.
- Ebû Ubeyd, Kâsım b. Sellâm b. Miskîn el-Herevî. *Kitâbu’l-Emvâl*. Çeviren. Cemalettin Saylık. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 1981.
- Ebû Ya’lâ, Muhammed İbnü’l Hüseyin el-Ferrâ el-Hanbelî. *Ahkâmü’s-Sultânîyye*. Tahkik. Muhammed Hamid el-Fâkî. Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, 2013.
- Ebû Yûsuf, Ya’kûb b. İbrâhîm b. Habîb b. Sa’d. *Kitâbu’l-Harâc*. Beyrut: Dâru’l-Ma’rife, 1979.
- Efiloğlu, Erol. *Emevilerin Dini Siyaseti*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
- Emîn, Ahmed. *Duha’l-İslâm*. 14. Baskı. III cilt. Kahire: Mektebetü Nahdati’l-Misriyye, 1986.
- Emîn, Ahmet. *Fecrü’l-İslâm*. Kahire: Müessesetü’l-Hindâvî, 2011.
- Engels, Marx. *Komünist Manifesto*. Çeviren. Levent Kavas. İstanbul: İthaki Yayınları, 2003.
- Erdiç, Şaban. *Ebû Hanîfe’de Din ve Siyaset*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2019.
- Eren, Hasan ve Gözaydın, Nevzat vdğr. *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1998.
- Erkoçoğlu, Fatih. *Abdülmelik b. Mervân ve Dönemi (65-86/685-705)*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2006.

- Erkoçoğlu, Fatih. “Yezîd b. Mühelleb İsyanı”. *İslam Tarihi ve Medeniyeti-3-Emeviler*. İstanbul: Siyer Yayınları, 2018.
- Erkol, Ahmet. “Tarihi Süreçte Müslümanlarda Birey İktidar İlişkilerine Dair Bir Değerlendirme”. *e-Şarkîyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, sy 6 (2011), 12-26.
- Eryarsoy, Muhammed Beşir. *İslam Devlet Yapısı*. 4. Baskı. İstanbul: Beka Yayıncılık, 2013.
- Esen, Muammer. *Ehl-i Sünnet Kavramının Oluşum ve Gelişim Süreci*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2012.
- Esen, Muammer, *Kelam Tarihi*, Ankara: Avrasya Yayınları, 2006.
- Espósito, John. *Islam and Politics*. New York: Syracuse University Press, 1998.
- Eş'arî, Ebü'l-Hasen Alî b. İsmâîl b. Ebî Bişr İshâk b. Sâlim. *Makâlâtü'l-İslâmiyyîn ve İhtilâfî'l-Musallîn*. Tahkik. Muhammed Muhyiddin Abdulhamid. II cilt. Kahire: Mektebetü Nahdati'l-Mısriyye, 1950.
- Eş'arî, Ebü'l-Hasen Alî b. İsmâîl b. Ebî Bişr İshâk b. Sâlim. *İlk Dönem İslam Mezhepleri*. Çeviren. Mehmet Dalkılıç ve Ömer Aydın (İstanbul: Kabalcı Yayınları, 2005)
- Ezdî, Ebû Zekerîyyâ (Ebû Zekve) Yezîd b. Muhammed b. İyâs el-Mevsilî. *Târîhu'l-Mevsil*. Neşreden. Ali Habibe. Kahire: Dârü'l-Kütübî'l-Mısriyye, 1381/1967.
- Ezrakî, Ebü'l-Velîd Muhammed b. Abdillâh b. Ahmed b. Muhammed. *Ahbârü Mekke ve mâ Cae fihâ mine'l-Âsâr*. Neşreden. Rüşdî es-Sâlih Muhallas. II cilt. Beyrut: Dârü'l-Endelüs, 1983.
- Fârâbî, Ebû Nasr Muhammed b. Muhammed b. Tarhan b. Uzluğ et-Türkî. *İdeal Devlet (el-Medinetü'l-Fâzıla)*. Çeviren. Ahmet Arslan. Ankara: Vadi Yayınları, 1990.
- Fayda, Mustafa. “Câbiye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1992, 6/538.
- Fayda, Mustafa. *Kerbela ve Sonrası: Şii İsyanları*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2018.
- Fazlurrahman, Mâlik. *Tarih Boyunca İslami Metodoloji Sorunu*. Çeviren. Salih Akdemir. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 1995.
- Ferruh, Ömer. *Târîhu Sadri'l-İslâm ve'd-Devletü'l-Emeviyye*. Beyrut: Dârü'l-İlmü'l-Melâyîn, 1970.
- Feyyûmî, Muhammed İbrâhim. *el-Firâku'l-İslâmiyye ve Hakku'l-Ümmeti's-Siyâsî*. Kahire: Dârü's-Şurûk, 1419/1998.

- Fıġlalı, Ethem Ruhi. “Hariciler”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1997, 16/169-175.
- Fıġlalı, Ethem Ruhi. “Hâricîliġin Doğuşu ve Fırkalara Ayrılışı”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 22, sy 1-2 (1978), 245-276.
- Fidan, Mehmet Akif. “Yezîd b. Abdülmelik ve Dönemi Üzerine”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* XLIX, sy II (2008), 339-355.
- Foucault, Michel. *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*. Newyork: Vintage Books, 1975.
- Foucault, Michel. *İktidarın Gözü*. Çeviren. Işık Ergüden. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2003.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed et-Tûsî. *el-İktisad fî'l-İtikâd*. Çeviren. İ. Ağâh Çubukçu ve Hüseyin Atay. Ankara: Nur Matbaası, 1962.
- Gazali, Muhammed. *Fıkhu's-Sîre*, Çeviren. Resul Tosun. İstanbul: Risale Yayınları, 1991.
- Gerlof, Van Vloten. *Emevi Devrinde Arap Hâkimiyeti, Şîâ ve Mesih Akideleri Üzerine Araştırmalar*. Çeviren. Mehmet Saîd Hatiboġlu. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1986.
- Gerlof, Van Vloten. *es-Saytaratü'l-Arabiyye ve't-Teşeyyu' ve'l-Mu'tekadâtü'l-Mehdiyye*. Çeviren. İbrâhim Beydûn. 2. Baskı. Beyrut: el-Müessesetü'l-Câmiyye, 1985.
- Goldziher, Ignaz. *Muslim Studies*. Translated by C. R. Barber and S. M. Stern. II vol. London: George Allen & Unwin; Albany: State University of New York Press, 1971.
- Gökmenoġlu, Hüseyin Tekin. “İslam Kamu Hukuku ve Siyasi Düşüncesinde Veliahd Tayini ve İstihlaf (Kaynak ve Tarihi Süreç Eleştirisi)”. *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy 7 (1997), 231-266.
- Gölpınarlı, Abdülbaki. *Tarih Boyunca İslam Mezhepleri ve Şiilik*. İstanbul: Der Yayınevi, 1979.
- Gömbeyaz, Melek. “Muâviye b. Ebi Süfyân'ın Muhalliflerini Bertaraf Etme Yöntemleri”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 19, sy 1 (2014), 301-332.
- Grunebaum, Gustave Von. *Classical Islam: A History, 600-1258*. Chicago: Aldine Publishing Company, 1970.

- Guzman, Roberto Marin. “Orta Asya ve Horasan’da Abbasi İhtilali: Vergi, İhtida ve Dini Grupların İhtilalin Başlamasındaki Rolü Hakkında Analitik Bir İnceleme”. Çeviren. Mustafa Demirci. *İSTEM* 6, sy 12 (2008), 255-277.
- Güleç, Cengiz. *Politik Psikoloji Penceresinden Siyaset Ahlakı, Kimlik ve Laiklik*. Ankara: Ümit Yayıncılık, 2004.
- Gülenç, Kurtul. “Nichola Machiavelli”. *Siyaset Felsefesi Tarihi*, Editör. Ahu Tınçel, 2. Baskı. 134-164. Ankara: Doğu Batı Yayınları, 2014.
- Güler, İlhami. *Politik Teoloji Yazıları*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2002.
- Güler, Mehmet Nuri. “Fıkıh’ın Bilimleşme Sürecinde Muhalif Mevali Fıkıhı İle Tepkisel Arap Fıkıhı”. *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 22, sy 37 (2017), 151-192.
- Hacıgökmen, Mehmet A. *Şiilik ve Ehl-i Beyt İsyanları*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2019.
- Hakyemez, Cemil. “Abbâsi Devletine Yönelik Ali Oğulları veya Şii Tehdidi”. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 9, sy 1 (2007), 329-338.
- Halîfe b. Hayyât, Ebû Amr Halîfe b. Hayyât b. Halîfe eş-Şeybânî el-Basrî. *et-Târîh*. Tahkik. Ekrem Ziya Umerî. 1. Baskı. Necef: Dâru’l-Kalem, 1387/1967.
- Halil, İmâdüddin. *İslam Tarihi Bir Yöntem Araştırması*. Çeviren. Ubeydullah Dalar. İstanbul: İnsan Yayınları, 1985.
- Hallâf, Abdülvehhâb. *es-Siyasetü’ş-Şer’iyye fi’ş-Şuûni’d-Düstûriyye ve’l-Hâriciyye ve’l-Mâliyye*. Beyrut: Dâru’l-Kitâbi’l-Lübnânî, 1978.
- Hamidullah, Muhammed. *İslam Peygamberi*. Çeviren. Salih Tuğ. II cilt. İstanbul: İrfan Yayıncılık, 1993.
- Hamidullah, Muhammed. *Mecmûatu’l-Vesâiki’s-Siyâsiyye*. 5. Baskı. Beyrut: Dâru’n-Nefâis, 1985.
- Hammaş, Necde. *eş-Şâm fî Devri’l-İslam mine’l-Feth hattâ Sukûtü Hilâfeti Benî Ümeyye*. Dimaşk: Dâru’l-Kalem, 1987.
- Hammaş, Necde. “Emeviler Döneminde Mevali ve Zimmîlerin İdarededeki Rolü”. Çeviren. İrfan Aycan. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 37, sy 3-4 (1997), 175-190.
- Han, Muhibul. *Ortaçağ İslam Siyasetinde Devlete Karşı Ayaklanma Teorileri*. Editör. Kazım Güleçyüz. İstanbul: İnsan Yayınları, 1995.

- Harbutlî, Ali Hasenî. *Abdullah b. Zübeyr*. Kahire: el-Müessesetü'l-Misriyyetü'l-Âmme, t.y.
- Harbutlî, Ali Hasenî. *Târîhu'l-Irak fî Zillî'l-Hukmi'l-Emevi*. Beyrut: Dâru'l-Maârif, 1959.
- Hasan, Hasan İbrâhim. *Târîhu'l-İslâmî's-Siyâsî ve'd-Dînî ve's-Sekafî ve'l-İc-timâî*. IV cilt. Kahire: Mektebetü Nahdati'l-Misriyye, 1939.
- Hatiboğlu, Mehmet Said. "İslam'da İlk Siyasi Kavmiyetçilik: Hilafetin Kureyşiliği". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 23, sy 3-4 (1978), 1-93.
- Hatiboğlu, Mehmet Said. *Siyasi-İçtimai-Hadiselerle Hadis Münasebetleri*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1967.
- Havfî, Ahmed Muhammed. *Edebü's-Siyâse fî'l-'Asri'l-Emevi*. 1. Baskı. Beyrut: Dâru'l-Kalem, 1975.
- Hilmî, Muhammed Ahmed. *el-Hilâfe ve'd-Devle fî'l-'Asri'l-Emevi*. 1. Baskı. Kahire: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1981.
- Hourani, Albert. *Arap Halkları Tarihi*. Çeviren. Yavuz Alagon. İstanbul: İletişim Yayınları, 2013.
- Müttakî el-Hindî. Alî b. Hüsâmiddîn b. Abdilmelik b. Kâdîhân. *Ken-zü'l-'Ummâl fî Süneni'l-Akvâl ve'l-Ef'âl*. Tercüme. Hayyânî Bekrî ve Saffet es-Sakâ Saffet. XVI cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1985.
- Hitti, Khuri Philip. *Siyâsî ve Kültürel İslam Tarihi*. Çeviren. Salih Tuğ. IV cilt. İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 1989.
- Hizmetli, Sabri. *İslam Tarihi: İlk Dönem*. 9. Baskı. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015.
- Hobbes, Thomas. *Leviathan*. Çeviren. Semih Lim. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2011.
- Hodgson, Marshall Goodwin. *İslam'ın Serüveni-Bir Dünya Medeniyetinde Bilinç ve Tarih*. Çeviren. İzzet Akyol ve Alp Eker. III cilt. İstanbul: İz Yayıncılık, 1995.
- Hudarî, Muhammed. *ed-Davetü'l-Abbâsiyye*. Tahkik. eş-Şeyh Muham-med el-Osmânî. Beyrut: Dâru'l-Kalem, 1366/1986.
- Hudarî, Muhammed. *Muhâdarâtu fî Târîhi'l-Umeni'l-İslâmiyye: ed-Dev-letü'l-Ümeviyye*. Neşreden. Muhammed el-Osmânî. Beyrut: Dâru'l-Kalem, 1366/1986.
- Huntington, Samuel. *Demokrasinin Üçüncü Dalgası*. Ankara: Yetkin Ya-yınları, 1995.

- Hüseyn, Halil Şakir. “Hükmü Yezîd b. Abdilmelik”. *Âdâbu’r-Râfideyn* (Musul 1986), XVI/354-371.
- Hüseyn, Tâhâ. *el-Fitnetü’l-Kübrâ*. II cilt. Mısır: Dâru’l-Maârif, 1372/1953.
- Hüseyn, Tâhâ. *Hadîsü’l-Erbiâ*. Kahire: Dâru’l-Maârif, 1413/1992.
- Işık, Kemal. “Mutezile’nin İlk Kurucusu Vâsıl b. Ata ve Büyük Günah Meselesi”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 24, sy 1-2 (1981), 337-358.
- Işş, Yusuf. *ed-Devletü’l-Ümeviyye ve’l-Ahdâsilleti Sebekathâ ve Mehhedet lehâ İbtidâ min Fitneti Osman*. Dımaşk: Dâru’l-Fikr, 1402/1982.
- İbn Abdilberr, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh b. Muhammed en-Nemerî. *el-İstiâb fî Ma’rifeti’l-Ashâb*. Tahkik. Ali Muhammed Muavvîd ve Âdil Hamîd Abdilmevcûd. IV cilt. Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1415/1995.
- İbn Abdilhakem, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdilhakem b. A’yen b. Leys el-Mâlikî. *Sîretü Ömer b. Abdülazîz*. Tahkik. Ahmed Ubeyd. 2. Basım. Kahire: Mektebetü Vehbe, 1373/1954.
- İbn Abdilhakem, Ebü’l-Kâsım Abdurrahmân b. Abdillâh el-Mısrî. *Fütûhu Mısır ve Ahbâruha*. Kahire: Mektebetü’n-Nahdati’l- Mısriyye, 1411/1991.
- İbn Abdirabbih, Ebû Ömer Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed. *el-Ikdül-Ferîd*. Tahkik. Müfid Muhammed Kumayha. IV cilt. Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1404/1983.
- İbnü’l-Arabî, Ebû Bekr Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Meâfirî. *el-Avâsım mine’l-Kavâsım*. Tahkik. Muhibbüddin el-Hatîb. Medine: Dâru’l-Kütübi’s-Selefiyye, 1399/1979.
- İbn Arrâk, Ebü’l-Hasen Nûruddîn (Sa’düddîn) Alî b. Muhammed. *Tenzîhü’ş-Şerî’ati’l-Merfû’a ‘ani’l-Ahbârî’s-Şen’ati’l-Mevzû’a*. II cilt. Beyrut: Dâru İhyâi’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1399/1979.
- İbn Asâkir, Ebü’l-Kâsım Sıkatüddîn Ali b. Hasan b. Hibetullah. *Târîhu Medîneti Dımeşk*. Tahkik. Sekîne eş-Şihâbî. LXXX cilt. Dımaşk: Mecmau’l-Lügati’l Arabiyye, 1406/1986.
- İbn A’sem, Ebû Muhammed Ahmed b. A’sem el-Küfî el-Ahbârî. *Kitâbü’l-Fütûh*. Tahkik. Ali Şîrî. VII cilt. Beyrut: Dâru’l-Edvâ, 1411/1991.
- İbn Cerîr et-Temîmî, Atıyye b. el-Hatafâ (Huzeyfe). *Şerhu Dîvânî Cerîr. Şerheden*. Muhammed İsmail Abdullah es-Sâvî. III cilt. Mısır: Matbaatü’s-Sâvî, 1313/1895.

- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed el-Bağdâdî. *el-Mevzûât*. Tahkik. Abdurrahmân Muhammed Osmân. III cilt. Medine: el-Mektebetü's-Selefiyye, 1385/1966.
- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed el-Bağdâdî. *el-Muntazam fi't-Târîhi'l-Mülûk ve'l-Umem*. Tahkik. Muhammed Abdülkâdir Atâ. XIX cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1412/1992.
- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed el-Bağdâdî. *Sfatü's-Safve*. Tahkik. Ebû Amr el-Eserî. IV cilt. Haydarâbâd: Dâiretü'l-Maârif el-Osmaniyye, 1355/1936.
- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed el-Bağdâdî. *Sîretü ve Menâkıbu Ömer İbn Abdülazîzi'l-Halîfe-ti'z-Zâhid*. Tahkik. Seyyîd Cemîlî. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1404/1984.
- İbn Düreyd, Ebûbekir Muhammed b. Hasen. *Cemharetil-Luga*, Tahkik. Remzî Münîr Baalbaki. III cilt. Kahire: Dâru'l-İlm li'l-Melâyin, 1407/1987.
- İbn Ebü'l-Hadîd, Ebû Hamid Izzuddin Abdülhamid b. Hibetillah b. Muhammed el-Medainî. *Şerhu Nehci'l-Belâğa*. Tahkik. Muhammed Ebû'l-Fadl İbrâhim. XX cilt. 1. Baskı. Beyrut: Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-Arabiyye, 1378/1959.
- İbn Ebü'l-Îz, Ebü'l-Hasen Sadrüddîn Alî b. Alâiddîn Alî b. Muhammed ed-Dımaşkî. *Şerhu'l-Akîdeti't-Tahâviyye*. Tahkik. Abdullah Abdulmuhsin et-Türki ve Şuayb Arnaût. II cilt. Beyrut: er-Risâletu'l-Âlemiyye, 1433/2011.
- İbnü'l-Esîr, Ebü'l-Hasen İzzüddîn Alî b. Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî. *el-Kâmil fi't-Târîh*. Tahkik. Abdullah b. Abdulmuhsîn et-Türkî. XIII cilt. Beyrut: Hajar Yayın Dağıtım ve Medya Evi, ty.
- İbn Habîb, Ebû Ca'fer Muhammed b. Habîb b. Ümeyye b. Amr el-Hâşimî. *Kitâbu'l-Muhabber*. Tashih. İlse Lichtenstadter. Beyrut: Dâru'l-Âfâki'l-Cedîde, 1361/1942
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şehâbeddîn Ahmed b. Ali b. Muhammed el-Askalânî. *el-İsâbe fi Temyizi's-Sahâbe*. Tahkik. Ali Muhammed el-Bicâvî. IV cilt. Kahire: Nahdatü Mısır, 1407/1987.

- İbn Hacer, Ebû'l-Fazl Şehâbeddîn Ahmed b. Ali b. Muhammed el-Askalânî. *Fethu'l-Bârî bi Şerhi Sahîhi'l-Buhârî*. XIII cilt. Beyrut: Dârü'l-Fikr, 1407/1987.
- İbn Haldûn, Ebû Zeyd Veliyyüddîn Abdurrahmân b. Muhammed. *el-İber ve Dîvânü'l-Mübtede' ve'l-Haber fî Târîhi'l Arab ve'l-Berber ve Men Âsarahum min Zevi's-Şe'ni'l-Ekber*. Tahkik. Halil Şehhâde, 2. bs. Beyrut: Dârü'l-Fikr, 1408/1988.
- İbn Haldûn, Ebû Zeyd Veliyyüddîn Abdurrahmân b. Muhammed. *Mukaddime*. Editör. Süleyman Uludağ. 7. bs. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2011.
- İbn Hallikân, Ebû'l-Abbâs Şemsüddîn Ahmed b. Muhammed b. İbrâhîm b. Ebî Bekr. *Vefeyâtü'l-A'yân ve Enbâu Ebnâi'z-Zamân*. Tahkik. İhsan Abbas. VIII cilt. Beyrut: Dârü's-Sekâfe, 1398/1978.
- İbn Hibbân, Ebû Hatim Muhammed b. Hibban b. Ahmed. *es-Sîretü'n-Nebeviyye ve Ahbâru'l-Hulefâ*. Tahkik. Seyyid Aziz Bey. II cilt. Lübnan: el-Kütübi's-Sekafiyye, 1417/1996.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdülmelik. *es-Sîretü'n-Nebeviyye*. Tahkik. Mustafa es-Sekkâ vdğ. IV cilt. Beyrut: Dârü'l-Mârifet, 1410/1990.
- İbnü'l-İmâd, Ebû'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed. *Şezerâtü'z-Zehab fî Ahbâri men Zeheb*. IV cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, t.y.
- İbn İzâri, Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed el-Merrâkûşî. *Kitâbu Beyânî'l-Muğrib fî Ahbâri Endelüs ve'l-Mağrib*. Çeviren. G. S. Colin ve I. Lewi. II cilt. Frankfurt: Leiden, 1948.
- İbnü'l-Kâsım, Ebû Abdillâh Abdurrahmân. *Târîhu İfrîkiyye ve'l-Mağrib*. Tahkik. Abdullah A. Zeydan ve İzzeddin Ö. Musa. II cilt. Beyrut: Dârü'l-Ğarbi'l-İslâmî, 1410/1990.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ İmâdüddin İsmâil b. Şihâbüddin Ömer. *el-Bidâye ve'n-Nihâye*. Tahkik. Abdullah b. Abdulmuhsîn et-Türkî. XXI. Cilt. Beyrut: Dârü İbn Kesîr, 1427/2007.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim. *el-İmâme ve's-Siyâse*. II cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1426/2006.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim. *el-Me'ârif*. thk. Servet Ukkâşe. Kahire: el-Hey'etü'l-Misriyyetü'l-Âmme li'l-Kitâb, 1412/1992.

- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim. *eş-Şir ve's-Su'arâ*. Neşreden. Ahmed Muhammed Şâkir. Kahire: Dârü'l-Maârif, 1377/1958.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim. *Uyûnü'l-Ahbâr*. Tahkik. Muhammed İskenderânî. Beyrut: Darü'l-Kitâbi'l-Arabî, 1404/1983.
- İbnü'l-Kûtiyye, Ebû Bekr Muhammed b. Ömer b. Abdilazîz b. İbrâhîm el-Endelüsî. *Târîhu İftitâhi'l-Endülüis*. Tahkik. İbrâhîm el-Ebyârî. Beyrut: Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-İslâmiyye, 1402/1982.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd el-Kazvînî. *es-Sünen*. Tahkik. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. Kahire: Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-Arabiyye, 1371/1952.
- İmam Mâlik, Ebû Abdillâh Mâlik b. Enes b. Mâlik b. Ebî Âmir el-Asbahî el-Yemenî. *el-Muvattâ*. Tahkik. Muhammed Fuad Abdülbâkî. Kahire: Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-Arabiyye, 1382/1962.
- İbn Manzûr, Ebû'l-Fazl Muhammed b. Mükerrerem. *Lisânü'l-Arab*. Tahkik. Ali Abdullah el-Kebir, Muhammed Ahmed Hasebûllah ve Hâşim Muhammed Şâzelî. XV cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, 1374/1955.
- İbn Miskeveyh, Ahmed b. Muhammed b. Ya'kûb. *Tehzîbu'l-Ahlak (Ahlak Eğitimi)*. Çeviren. Abdulkadir Şener, Cihat Tunç ve İsmet Kayaoğlu. İstanbul: Büyüyenay Yayınları, 2013.
- İbn Receb, Ebû'l-Ferec Zeynüddîn Abdurrahmân b. Ahmed b. Abdirrahmân. *el-İstihrâc li Ahkâmi'l-Harâc*. Tahkik. Seyyid Abdullah Sıddîk. Beyrut: Dâru'l-Ma'rifet, 1405/1985.
- İbn Rüste, Ahmed b. Ömer. *A'lâku'n-Nefîse*. Editör. Fuat Sezgin. VIII cilt. Frankfurt: Institute for the History of Arabic-Islamic Science, 1992.
- İbn Rüşd, Ebû'l-Velîd Muhammed b. Ahmed b. Muhammed el-Kurtubî. *Tahsîlu Sa'âde*. Tahkik. Ahmed Şarafeddin. Beyrut: Dâru'l-Âfak el-Cedîde, 1402/1982.
- İbn Sa'd, Muhammed b. Sa'd b. Meni el-Hâşimî. *Kitâbü't-Tabakâti'l-Kebîr*. Tahkik. Ali Muhammed Ömer. XII. Cilt. 1. Baskı. Mısır: Mek-tebetü'l-Hancî, 1421.
- İbn Tağrıberdî, Ebû'l-Mehâsin Cemâlüddîn Yûsuf. *en-Nücûmü'z-Zâhire fî Mülûki Mısır ve'l-Kahire*. Tahkik. Muhammed Hüseyin Şemsüddîn. XII cilt. Kahire: Dâru'l-Kütübi'l-Misriyye, 1347/1929.

- İbn Teymiyye, Ebü'l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm b. Mecdiddîn Abdisselâm. *Mecmûatü'l-Fetavâ*. Tahkik. Abdurrahman b. Muhammed b. Kâsım. XXXVII cilt. Riyâd: Mektebetu'l-Ma'ârif, 1380/1961.
- İbn Teymiyye, Ebü'l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm b. Mecdiddîn Abdisselâm. *Minhâcî's-Sinne en-Nebeviyye fî Nakdi Kelâmi's-Şî'a el-Kaderiyye*. III cilt. Kahire: el-Matbaatü'l-Emîriyye, Bulak, 1321/1903.
- İbn Teymiyye, Ebü'l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm b. Mecdiddîn Abdisselâm. *es-Siyâsetü's-Şer'iyye fî Islâhi'r-Râ'î ve'r-Ra'îyye*. Kahire: Dâru'l-Hadîs, 1419/1999.
- İbn Tiktakâ, Ebû Ca'fer Safiyyüddîn (Celâlüddîn) Muhammed b. Alî b. Tabâtâbâ. *el-Fahrî fî'l-Adâbi's-Sultaniyye ve'd-Düveli'l-İslâmiyye*. Beyrut: Dâru Sâdır, 1345/1927.
- İbn Tûlûn, Ebü'l-Fazl (Ebû Abdillâh) Şemsüddîn Muhammed b. Alî b. Ahmed. *Kaydî's-Şerîd fî Ahbârı Yezîd*. Tahkik. Fâtima Âmir. Beyrut: Dâru'l-Ulûm li't-Tibâa, 1398/1978.
- İsfahânî, Ebü'l-Ferec Alî b. el-Hüseyn b. Muhammed b. Ahmed el-Kureşî, *Kitâbu'l-Eğânî*. Tahkik. İhsân Abbâs XXV cilt. Beyrut: Dâru's-Sâdır, 1429/2008.
- İsfahânî, Ebü'l-Ferec Alî b. el-Hüseyn b. Muhammed b. Ahmed el-Kureşî, *Mekâtîlü't-Tâlibiyyîn*. Tahkik. Seyyid Muhammed Sakr. 2. Bası. Beyrut: Müessesetü'l-A'lemî, 1407/1987.
- İsfahânî, Hüseyin b. Muhammed b. Râgıb. *el-Müfredât fî Garîbi'l-Kur'ân*. Tahkik. Muhammed Seyyid Keylânî. Kahire: Dâru'n-Nahda, 1381/1961.
- İsfahânî, Ebû Nuaym Ahmed b. Abdillâh b. İshâk. *Hilyetü'l-Evliyâ ve Tabakâtü'l-Asfiyâ*. Tahkik. Mustafa Abdülkadir Atâ. XII cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye. 1417/1997.
- İsmail, Mahmud. *el-Harekâtü's-Surriyyeti'l-İslâm*. Beyrut: Dâru'l-Kalem, 1973.
- İşcan, Mehmet Zeki. "Ehl-i Sünnet'in Oluşumunda Öncü Şahsiyetler (Hasan-ı Basrî ve Ebû Hanife Üzerine Bazı Mülâhazalar)". *Tarihte ve Günümüzde Ehl-i Sünnet*, Editörler. M. Kaya ve H. Sarıoğlu. 63-96. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2006.
- İzzetbegoviç, Aliya. *Doğu ve Batı Arasında İslam*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2005.

- Kâdı Abdulcebbâr, Ebü'l-Hasen Ahmed b. Abdulcebbâr el-Hemedânî. *Fadlu'l-İtizal ve Tabakâtu'l-Mutezile*. Tahkik. Fuâd Seyyid. Tunus: Dâru't-Tunusiyye, 1393/1974.
- Kallek, Cengiz. "Biat". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1992, 6/120-124.
- Kallek, Cengiz. "Vesk". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2013, 43/70.
- Kapani, Münici. *Politika Bilimine Giriş*. Ankara: Bilgi Yayınları, 1999.
- Kapar, Mehmet Ali. *İslam'ın İlk Döneminde Bey'at ve Seçim Sistemleri*. İstanbul: Beyan Yayınları, 1998.
- Kara, İsmail. *İslamcıların Siyasi Görüşleri*. İstanbul: İz Yayıncılık, 1994.
- Karadeniz, Osman. "Hasan el-Basrî ve Kelâmî Görüşleri". *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2, sy 2 (1995), 135-156.
- Kardavi, Yusuf. *İslam'da Siyaset ve Ahlak*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2005.
- Kayaoğlu, İsmet. "Halifelik". *İslam İlimleri Enstitüsü Dergisi* 4, sy 4 (1980), 133-149.
- Kayaoğlu, İsmet. *İslam Kurumları Tarihi*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1984.
- Kazancı, Ahmet Lütfi. "Haccâc b. Yusuf es-Sekafî (95/714)". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4, sy 4 (1992), 114-127.
- Kennedy, Hugh. "The Origins of the Qays-Yaman Dispute in Bilad al-Sham", Editör. Muhammed Adnan Bekhit. Amman: *The IV th International Conference on Bilad al-Sham*, 1987.
- Kennedy, Hugh. *The Prophet and the Age of the Caliphates*. London: Routledge, 2004.
- Keyman, Fuat. *Türkiye'de Demokrasi, Sivil Toplum ve Siyaset*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2017.
- Kılıç, Ünal. "Kabile Asabiyeti Bakımından Yezîd b. Abdülmelik'in Hilafeti". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 14, sy 1 (2010), 51-69.
- Kılıç, Ünal. *Yezid b. Muaviye*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1999.
- Kılıç, Ünal. *Tartışmaların Odağındaki Halife Yezîd*. İstanbul: Kayıhan Yayınevi, 2013.

- Kılıçlı, Mustafa. *Arap Edebiyatında Şuûbiyye*. İstanbul: İşaret Yayınları, 1989.
- Kindî, Ebû Ömer Muhammed b. Yûsuf b. Ya'kûb b. Hafs et-Tüçibî. *Vulâtu Mısır ve Kudâtuha*. Tahkik. Hüseyin Nassâr. Beyrut: Dâru Sâdır, 1378/1959.
- Kister, Meir Jacob. "Al-Harith b. Suraydj". *The Encyclopaedia of Islam*. Vol. 3, edited by B. Lewis V. L. Menage, C. Pellat, and J. Schacht, 221-222. Leiden: E. J. Brill, 1971.
- Kister, Meir Jacob. "Harre Vakası (Bazı Soyo-Ekonomik Tespitler)". Editör. M. Rosen. Çeviren. Ünal Kılıç. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy 4 (2000), 305-316
- Kök, Sabahat Bayrak. "Siyaset-Ahlak İlişkisi". *Türk Yurdu Dergisi* 31, sy 291 (2011), 141-53.
- Köksal, M. Asım. *İslam Tarihi: Hz. Hüseyin ve Kerbelâ Faciası*. XVIII cilt. Ankara: Akçağ Yayınları, 1984.
- Kübeysî, Abdülmecid Muhammed Sâlih. *Asru Hişâm b. Abdülmelik (H. 105-125/ M. 724-743)*. Bağdat: y.y., 1975.
- Kummî, Ebû Halef (Ebü'l-Kâsım) Sa'd b. Abdillâh. *Şii Fırkalar: Kitâbü'l-Makâlât ve'l-Fırak-Fırâku's-Şiâ*. Çeviren. Sabri Hizmetli, Hasan Onat ve Sönmez Kutlu. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2022.
- Kurt, Hasan. "Mervân II". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2004, 29/227-29.
- Kutlu, Sönmez. "Ehl-i Beyt' Sembolik Kapitalinin Tarihi Süreç İçinde Semerelendirilmesi". *İslamiyât Dergisi* 3, sy 3 (2000), 99-120.
- Kutlu, Sönmez. "Mürchie". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2006, 32/41-45.
- Kübbî, Züheyr Şefîk. *Mevsûatü Hulefâi'l-Müslimin*. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1994.
- Küçükaşçı, Mustafa Sabri. "Harre Savaşı". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1997, 16/245-247.
- Küleynî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Ya'kûb b. İshâk. *el-Usûl mine'l-Kâfî*. Neşreden. Ali Ekber el-Gaffârî. II cilt. Beyrut: Dâri's-Sa'b, 1401/1980.
- Kürd Ali, Muhammed Ferîd b. Abdirezzâk b. Muhammed. *el-İslâm ve'l-Hadâratü'l-Arabiyye*. 3. Baskı. III cilt. Dımaşk: y.y., 1968.

- Kürd Ali, Muhammed Ferîd b. Abdirrezzâk b. Muhammed. *Hutatî's-Şâm*. 3. Baskı. VI cilt. Dımaşk: y.y., 1928.
- Lammens, Henri. "Muâviye". *İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1979, 8/438-44.
- Lammens, Henri. "Muğira b. Şu'ba". *İslam Ansiklopedisi*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1979, 8/448-457.
- Lapidus, Marvin Ira. "İlk Dönem İslam Topluluklarında Kurumsallaşma". Çeviren. Ahmet Çakin. *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy 1 (1) (2010), 307-317.
- Lewis, Bernard. *İslam Tarihi Kültür ve Medeniyeti*. Çeviren. Hasan Aktaş vdğ. IV cilt. İstanbul: Kitabevi Yayınları, 1988.
- Lewis, Bernard. *The Political Language of Islam*. Chicago: University of Chicago Press, 1988.
- Machiavelli, Nichola. *Prens*. Çeviren. Nazım Güvenç. Ankara: Anahtar Kitaplar Yayınevi, 1984.
- Mâcid, Abdülmün'im. *Târîhu's-Siyâsî li'd-Devleti'l-Arabiyye*. Kahire: Mek-tebetü'l-Enclu'l-Misriyye, 1957.
- Macit, Muhammed Hanifi. *Faşizm ve Nazizm*. Ankara: Savaş Yayınevi, 2007.
- Mahmud, Seyyid Fazlurrahman, *İslam Tarihi*. Çeviren. A. Kevenoğlu ve Ayhan Sümer. İstanbul: Varlık Yayınları, 1962.
- Makdisî, Ebû Nasr el-Mutahhar b. Tâhir. *el-Bed'u ve't-Târîh*. Neşreden. Halîl İmrân el-Mansûr. VI. cilt. Beyrut: Mektebetü's- Sekâfeti'd-Dî-niyye, 1417/1997.
- Makkarî, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed b. Ahmed el-Kureşî. *Nefhu't-Tîb min Gusni'l-Endelîsi'r-Ratîb*. Tahkik. İhsan Abbâs. II cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, 1388/1968.
- Makrîzî, Ebû Muhammed (Ebü'l-Abbâs) Takıyyüddîn Ahmed b. Alî b. Abdilkâdir b. Muhammed. *en-Nizâ ve't-Tehâsüm Fîmâ Beyne Benî Umeyye ve Benî Hâşîm*. Tahkik. Hüseyin Mûnis. Kahire: Mektebe-tü'n-Nahdati'l- Mısriyye, 1419/1998.
- Makrîzî, Ebû Muhammed (Ebü'l-Abbâs) Takıyyüddîn Ahmed b. Alî b. Abdilkâdir b. Muhammed. *Târîhu'l-Akbât*. Tahkik. Abdülmecîd Diyâb. Kahire: Dâru'l-Fâdile, 1416/1995.
- Mantran, Robert. *İslam'ın Yayılış Tarihi (VII. - XI. Yüzyıllar)*. Çeviren. İsmet Kayaoğlu. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1981.

- Marshall, Peter. *Anarşizmin Tarihi*. Çeviren. Yavuz Alagon. Ankara: İmge Yayınları, 2003.
- Mâturidî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd. *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*. V cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2004.
- Mâverdi, Ebû'l-Hasan Ali b. Muhammed b. Habîb, *el-Ahkâmü's-Sultâniyye ve'l-Vilâyâtü'd-Dîniyye*. 1. Baskı. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1405/1985.
- Mehdî, Muhammed Şemsüddîn. *Sevratü'l-Hüseyn-Zurûfuhâ'l-İctimâiyye ve Âsârühâ'l-İnsâniyye*-. 6. bs. Beyrut: Dâru't-Taâruf, 1981.
- Meriç, Cemil. *Umrandan Uygurlığa*. İstanbul: İletişim Yayınları, 1996.
- Mes'ûdî, Mürücü'z-Zeheb ve Me'âdinü'l-Cevher. Neşreden. Muhammed Muhyiddîn Abdulhamîd. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1404/1983.
- Mevdûdî, Ebû'l-A'lâ. *Hilâfet ve Saltanat*. Çeviren. Ali Genceli. İstanbul: Hilal Yayınları, 1972.
- Mevdûdî, Ebû'l-A'lâ. *Tefhimu'l-Kur'an*. Çeviren. Muhammed Han Kayanî vdğr. 7. cilt İstanbul: İnsan Yayınları, 2005.
- Mısri, Cemîl Abdullah. "el-Fütühât beyne Devâfiîhâ'l-İslâmiyye ve Deâvî'l-Müsteşrikîn". *Mecelletü el-Menhel* 50, sy 471 (Mayıs 1989), 1-24.
- Mikdad, Mahmud. *el-Mevali ve Nizâmü'l-Velâ mine'l-Câhiliyye ilâ Evâhiri'l-Asri'l-Ümevî*. Dimaşk: Dârü'l-Fikr, 1988.
- Minkâri, Nasr b. Müzâhim. *Vak'atu's-Sıffîn*. Tahkik. Harun Abdüsselâm. Beyrut: Dâru'l-Cil, 1410/1990.
- Mûâdaydî, Abdulkâdir Selman. *Vâsıt fi'l-Asri'l-Ümevî*. Bağdat, y.y., 1976.
- Muhtar, Semira. *Cihâdû's-Şiâ fi'l-Asri'l-Abbâsiyyi'l-Evvel*. Beyrut: Dâru's-Sebîl, 1978.
- Muir, William. *Annals of the Early Caliphate-from the Death of Mahomet to the Omayyad and Abbaside Dynasties from the Original Sources*. Amsterdam: Oriental Press, 1968.
- Mustafa, Nevin Abdulhalik. *İslam Siyasi Düşüncesinde Muhalefet-Hz. Muhammed Devrinden Abbasilerin II. Yüzyılına Kadar (Hicri I-232/ Miladi 622-846)*. Çeviren. Vecdi Akyüz. İstanbul: İz Yayıncılık, 1990.
- Müberred, Ebû'l-Abbâs Muhammed b. Yezîd. *el-Kâmil fi'l-Luğâ ve'l-Edeb*. Tahkik. Muhammed Ebû'l-Fadl İbrâhim. II cilt. Kahire: Dâru'l-Fikri'l-Arabî, 1417/1997.

- Müslim b. el-Haccâc, Ebû'l-Hüseyn el-Kuşeyrî. *Sahîhu Müslim*. IV cilt. Kahire: Dâru'l-Fıkr, 1374/1955.
- Neccâr, Muhammed Tayyib. *ed-Devletü'l-Emeviyye fi'ş-Şark beyne Avâmilî'l-Binâ ve Meâvilî'l-Fenâ*. Kahire: Mektebetü'l-Ezheriyye, 1962.
- Nedvî, Munî'uddîn Ahmed. *Asr-ı Saâdet*. Çeviren. Ali Genceli. II cilt. İstanbul: Sebilürreşad Neşriyat Bürosu, 1967.
- Neşşâr, Ali Sâmî. *Neş'etü'l-Fikri'l-Felsefi fi'l-İslâm*. 8. Baskı. III cilt. Lübnan: Dâru'l-Maârif, 1981.
- Nevbahtî, Ebû Muhammed el-Hasen b. Mûsâ b. el-Hasen b. Muhammed el-Bağdâdî. *Fıraku's-Şîa*. Tahkik. Helmut Ritter. Şam: Bidâyât, 2007.
- Nizâmülmülk. *Siyâsetnâme*. Çeviren. Nurettin Bayburtlugil. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2019.
- Nu'aymî, Selîm. "Haricilerin Doğuşu". Çeviren. Harun Yıldız. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy 10 (1998), 513-539.
- Nüveyrî, Ebû'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Abdilvehhâb. *Nihâyetü'l-Ereb fi Fünûnî'l-Edeb*. Tahkik. Ali Muhammed el-Bicâvî. XXXI cilt. Kahire: el-Hey'etü'l-Mısriyyetü'l-Âmme, 1396/1976.
- Okumuş, Ejder. *İmandan Ahlaka Yenilenme*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2014.
- Okumuş, Ejder. *Meşruiyet Ekseninde Din ve Devlet*. İstanbul: Pınar Yayınları, 2003.
- Onat, Hasan. *Emeviler Devri Şii Hareketleri ve Günümüze Şiiliği*. Ankara: TDV Yayınları, 1993.
- Onat, Hasan. "Şiiliğin Doğuşu Meselesi (Birinci Hicrî Asır)". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 36 (1997), 94-102.
- Owen, Roger. *State, Power, and Politics in the Making of the Modern Middle East*. London&Newyork: Routledge, 2004.
- Önkâl, Ahmet. "Abdullah b. Hanzale ve Harre Olayı". *İslam Tarihi ve Medeniyeti*, 175-184. Editör. Adnan Demircan. İstanbul: Siyer Yayınları, 2018.
- Önkâl, Ahmet. "Ca'fer b. Ebû Tâlib". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1992, 6/548-549.
- Öz, Mustafa. "İmâmet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2000, 22/201-203.

- Öz, Mustafa. "Ma'bed el-Cühenî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2003, 27/281-282.
- Öz, Şaban. "İktidar Aracı Olarak Kan Talebi Olgusunun Hz. Osman-Hz. Hüseyin Perspektifinde Karşılaştırmalı Bir Analizi". *Çeşitli Yönleriyle Kerbelâ Sempozyumu Bildiriler Kitabı Cilt-I (Tarih Bilimleri)*, Editör. Âlim Yıldız, 1/277-294. Sivas: Asitan Yayıncılık, 2010.
- Öz, Şaban. *Sahabe Sonrası İktidar Mücadelesi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015.
- Öz, Şaban. "Siyasî Muhalif Modeli Olarak Hz. Muhammed". *Siyer Araştırmaları Dergisi* 1, sy 1 (Haziran 2017), 57-68.
- Özaydın, Abdülkerim. "Eşdak". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2001, 11/460-461.
- Özdemir, Hatice. *Ömer b. Abdülazîz'in Siyasi ve Sosyal Gruplarla İlişkileri*. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.
- Özkan, Mustafa. "Emevi İktidarının İşleyişinde Biat Kavramına Yükle- nen Anlam ve Biatın Fonksiyonu". *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7, sy 13 (2008), 113-128.
- Özkan, Mustafa. "Emevi İktidarının Siyasi İcraatları Karşısında Ulema- nın Tavrı". *İslam San'at, Tarih, Edebiyat ve Mûsikîsi Dergisi* 6, sy 11 (2003), 93-113.
- Özkan, Mustafa. *Emeviler Döneminde İktidar Ulemâ İlişkisi*. 3. Baskı. An- kara: Ankara Okulu Yayınları, 2016.
- Özkuyumcu, Nadir. "Hâris b. Süreyc". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm An- siklopedisi (DİA)*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1997, 16/201.
- Özkuyumcu, Nadir. "Hişâm b. Abdülmelik". *Türkiye Diyanet Vakfı İs- lâm Ansiklopedisi (DİA)*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1998, 18/148-150.
- Öztürk, Levent. *İslam Toplumunda Birarada Yaşama Tecrübesi*. İstanbul: Artuklu Sahaf, 1995.
- Platon (Eflatun). *Devlet*. Çeviren. M. Ali Cimcoz ve Sabahattin Eyüboğ- lu. İstanbul: Remzi Yayınevi, 1958.
- Polatoğlu, Selahattin. "Kalemde Devşirilen Güç: Erken İslam Toplu- munda Bürokratik Otorite". *İslam Düşünce Tarihinde Otorite Kavra-*

- mi, Editör. M. Fatih Yalçın ve İbrahim Aksu. 69-84. 1. bs. Ankara: Nobel Yayıncılık, 2002.
- Poyraz, Hakan. “Siyasi Ahlakın Coğrafi Sınırları: Ahlak Felsefesi ve Siyaset”. *Yerel Siyaset Dergisi* 3, sy 25 (2008), 16-20.
- Rahman, Halil. *İslam Tarihi Kronolojisi: 570-1000*. Çeviren. Abidin Bü-yükköse. İstanbul: Birleşik Yayıncılık, 1995.
- Rawls, John. *A Theory of Justice*. Cambridge: Harvard University Press, 1999.
- Rayyis, Ziyaüddin. *Abdülmelik b. Mervân ve’ d-Devletü’ l-Emeviyye*. Mısır: Sicillü’ l-Arab, 1969.
- Rayyis, Ziyaüddin. *el-Harac ve’ n-Nuzumü’ l-Mâliyye fi’ d-Devleti’ l-İslâmiyye*. Mısır: Dâru’ l-Maârif, 1969.
- Rayyis, Ziyaüddin. *İslam’ da Siyasi Düşünce Tarihi*. Çeviren. İbrahim Sar-mış. İstanbul: Nehir Yayınları, 1995.
- Ritter, Hellmut. “Studien zur Geschichte der Islamischen Frömmigkeit. I: Hasan al-Basri”. *Der Islam* 21, no. 1 (1933), 1-83. Berlin und Leipzig.
- Riyâd, İsa. *el-Hizbiyyetü’ s-Siyâsiyye münzü Kıyâmü’ l-İslâm hattâ Sukû-ti’ d-Devleti’ l-Ümeviyye*. 1. Baskı. Dımaşk: Dâru’ t-Tayyîb, 1992.
- Riyâd, İsa. *en-Nizâ Beyne Efrâdi’ l-Beyti’ l-Ümeviyye Devruhu fî Sükû-ti’ l-Hilâfeti’ l-Emeviyyeti*. Tahkik. Süheyl Zekkar. Beyrut: Dâru Has-sân, 1985.
- Rubinacci, Roberto. “al-İbâdiyya”. *Califfo ‘ Abd el-Melîk b. Mervân eglî Ibâditi*. Cilt III, no. II. Napoli: Accademia Italiana per l’Organizza-zione delle Nazioni (AIUON), 1954.
- Russel, Bertrand. *İktidar*. Çeviren. Mete Ergin. 1. Baskı. İstanbul: Cem Yayınları, 1990.
- Safvet, Ahmet Zeki. *Cemheretü Resâ’ ilî’ l-‘ Arab fî ‘ Uşûri’ l-‘ Arabiyyeti’ z-Zâ-hire*. Beyrut: Mektebetü’ l-İlmiyye, 1937.
- Sâlim, Abdurrahman. *et-Târîhu’ s-Siyasî li’ l-Mu’ tezile*. Kahire: Dâ-ru’ s-Sekâfe, 1989.
- Sâlim, Seyyid Abdülazîz. *Târîhu’ d-Devleti’ l-Arabiyye*. Beyrut: Dâ-ru’ n-Nahdati’ l-Arabiyye, 1986.
- Sallâbî, Ali Muhammed. *Emeviler*. Çeviren. Harun Ünal. II cilt. İstanbul: Ravza Yayınları, 2006.

- Sancılı, Fatih. “Mu‘tezile Düşüncesinin Oluşum Sürecinde Vâsıl b. Atâ’nın Kelâmî Görüşleri”. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* 9, sy 59 (Ağustos 2022), 106-143.
- Sarıbiyık, Mustafa. “İslam Siyaset Düşüncesinde Hilafet Kurumunun Aşılamayan Sorunları Üzerine Bazı Mülâhazalar”. *Şarkiyat Mecmuası*, sy 23 (2013), 169-185.
- Sarıçam, İbrahim. *İslam Öncesinden Abasilere Kadar Emevi-Hâşimî İlişkileri*. Ankara: TDV Yayınları, 1997.
- Sarıçam, İbrahim. “Klasik Dönem İslam Tarihinde Din İstismarı-Dört Halife ve Emeviler Dönemi”. *İslamiyât Dergisi* III, sy 3 (2000), 139-156.
- Sarıçam, İbrahim. *Hız. Hüseyin ve Kerbelâ*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2016.
- Schmitt, Carl. *Siyasi İlahiyat: Egemenlik Kuramı Üzerine Dört Bölüm*. Çeviren. A. Emre Zeybekoğlu. İstanbul: Dost Kitabevi, 2013.
- Schwarz, Michael. “Hasan Basrî’nin Kader Risalesi Üzerine Bir İnceleme”. Çeviren. Muhit Mert. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2, sy 3 (2003), 123-141.
- Seâlebî, Abdülazîz. *Sükûtu’d-Devleti’l-Emevîyye ve Kıyâmu’l-Abbâsiyye*. Beyrut: Dâru’l-Ğarbi’l-İslâmî, 1995.
- Sercânî, Râgıb. *Mustakbelü’n-Nasârâ fi’l-Devleti’l-İslâmiyye*. 2. Baskı. Kahire: Dâru Aklâm, 2011.
- Severcan, Şefaettin. *Din-Siyaset İlişkisi-Asr-ı Saadet Dönemi*. Ankara: Fecr Yayınları, 2020.
- Severcan, Şefaettin. *Din-Siyaset İlişkisi-Emeviler Dönemi*. Ankara: Fecr Yayınları, 2021.
- Severcan, Şefaettin. *Hız. Muhammed Davetten Devlete Medine*. Ankara: Fecr Yayınları, 2019.
- Seyyid, Fuad Salih. *Mu‘cemü’l-Evâ’il fî Târîhi’l-‘Arab ve’l-Müslimîn*. Beyrut: Dâru’l Menâhil, 1985.
- Sıddıkî, Muhammed Zübeyr. *Hadis Edebiyatı*. Çeviren. Yusuf Ziya Kavakçı. İstanbul: İrfan Yayınevi, 1966.
- Skinner, Quentin. *The Foundations of Modern Political Thought*. London: Cambridge University Press, 1978.
- Suyûtî, Celâleddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr. *Târîhu’l-Hulefâ*. Çeviren. Onur Özatağ. 2. Baskı. Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1408/1987.

- Sürûr, Muhammed Cemâlüddîn. *el-Hayâtü's-Siyâsiyye fi'd-Devleti'l-Arabiyyeti'l-İslâmiyye*. Kahire: Dâru'l-Fikri'l-Arabî, 1964.
- Süt, Abdulnasır. *İslam Düşüncesinde İlk Muhalifler: Ma'bed el-Cühenî ve Gaylân ed- Dimeşkî*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2005.
- Şa'ban, Muhammed Abdülhay. *Sadru'l-İslâm ve'd-Devletü'l-Emeviyye*. Beyrut: Mektebetü'l-Ehliyye, 1983.
- Şa'ban, Muhammed Abdülhay. *Islamic History, A.D. 600-750*. New York: Cambridge University Press, 1971.
- Şahin, Hamdi. *Emeviler ve Emevi Devleti İftiralar ve Gerçekler*. Çeviren. Kasım Koç. İstanbul: Beka Yayıncılık, 2019.
- Şahin, Hanifi. “İlk Dönem Kader Tartışmalarında Siyasetin Rolü”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy 36 (2011), 47-70.
- Şahin, İsmail. *Emeviler Döneminde Kaysî ve Yemenî Kabileler Arasındaki Mücadeleler*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021.
- Şâkir, Mahmud. *Hız. Âdem'den Bugüne İslam Tarihi*. Çeviren. Ferit Aydın. IV cilt. İstanbul: Kahraman Yayınları, 1993.
- Şanverdi, Yusuf. *Emevi Halifelerinin Günlük Hayatları*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
- Şehrîstânî, Ebü'l-Feth Tâciüddîn (Lisânüddîn) Muhammed b. Abdilkerîm b. Ahmed. *el-Milel ve'n-Nihal*. Tahkik. Muhammed Seyyid Kîlânî. II cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1395/1975.
- Şelebî, Ahmed. *Mevsûatü't-Târîhi'l-İslâmî*. VII cilt. Kahire: Mektebetü'n-Nahdati'l-Misriyye, 1984.
- Şen, Abdurrahim. *İslam Hukuk Düşüncesinde İktidar ve Meşruiyet*. İstanbul: Klasik Yayınları, 2020.
- Şenel, Alaaddin. *Siyasal Düşünceler Tarihi*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 1998.
- Şentürk, Recep. *Sosyal Adalet ve Katılımcı Yönetim*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2019.
- Şerîf, Hasan Ahmed. *el-Âlemu'l-İslâmî fi'l-Asri'l-Abbasi*. Çeviren. Ahmed İbrâhim. 5. Baskı. Kahire: Dâru'l-Fikri'l-Arabî, t.y.
- Şeşen, Ramazan. *Emeviler ve Abbasîler Tarihi*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2014.

- Şuûit, İbrâhim. *Ebâtîl Yecibü en Tümhâ mine't-Târîh*. Cidde: Dâru's-Şurûk, 1989.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî. *Târîhu't-Taberî*. Tahkik. Muhammed Ebû'l-Fadl İbrâhim. 2. bs. XIII cilt. Kahire: Dâru'l-Maârif, 1967.
- Takkuş, Süheyl. *Emevi Devleti Tarihi*. Çeviren. Mücahit Yüksel. İstanbul: Hikmetevi Yayınları, 2019.
- Takkuş, Süheyl. *et-Târîhu'l-İslâmi el-Veciz*. 5. Baskı. Beyrut: Dâru'n-Nefâis, 2011.
- Tan, Oğuzhan. "Öğrenilmiş Merhametsizlik". *Hz. Peygamber ve Merhamet Eğitimi*, 27-42. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2012.
- Taşkın, Ali. "Hugo Grotius". *Siyaset Felsefesi Tarihi*, Editörler. Ahu Tınçel ve Kurtul Gülenç, 197-224. Ankara: Doğu Batı Yayınları, 2014.
- Tauscher, Soner. *Batı ve İslâm Düşünce Dünyasında Ahlak-Hukuk-Siyaset İlişkisi: Biyoetik Bir Tartışma*. Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.
- Tekin, Yusuf. *Şeriat Meşruiyet ve Meşrutiyet*. İstanbul: Pınar Yayınları, 2020.
- Temir, Hakan. *Emevilerde Valilik Kurumu*. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre (Yezîd). *Sünnetü't-Tirmizî*. Tahkik. Ahmed Muhammed Şâkir vdğr. 2. Baskı. V cilt. Kahire: Şerîketü Mektebeti ve Matbaati Mustafa el-Bâbi el-Halebî, 1395/1975.
- Torun, Yıldırım. *Hugo Grotiusun Hukuk ve Siyaset Felsefesi*. İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2005.
- Torun, Yıldırım. *Siyaset Felsefesi Tarihinde Devlet*. Ankara: Orion Kitabevi, 2011.
- Tunç, Cihat. "Gaylân ed-Dımaşkî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1996, 13/414-415.
- Turgut, Nühket. *Siyasal Muhalefet*. 1. Baskı. Ankara: Birey ve Toplum Yayıncılık, 1984.
- Türcan, Talip. "Şûra". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010, 39/230-231.

- Ukaylî, Süleyman Ömer. “Vakatü Kerbelâ”. *Mecelletü'l Külliyetü'l-Adâb* XIII, sy 2 (Riyad, 1986), 471-492.
- Uyanık, Mevlüt. *İslam Siyaset Felsefesinde Sivil İtaatsizlik*. Ankara: Otorite Yayınevi, 2014.
- Uyar, Gülgün. “Zeyd b. Ali İsyanı”. *İslam Tarihi ve Medeniyeti*, 1. Baskı. 3/119-131. İstanbul: Siyer Yayınları, 2018.
- Üçok, Bahriye. *İslam Tarihi -Emeviler Abbasiler-*. Ankara: Sevinç Matbaası, 1968.
- Ülken, Hilmi Ziya. *İslam Felsefesi- Kaynakları ve Tesirleri*. 2. Baskı. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları, 1997.
- Üzüm, İlyas. “Kaderiyye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2001, 24/64-65.
- Vaglieri, Laura Vecchia. “Râşid Halifeler ve Emevi Halifeleri”. *İslam Tarihi, Kültür ve Medeniyeti*. Çeviren. İlhan Kutluer. 1/71-113. Ankara: Doğu Batı Yayınları, 1989.
- Vâkıdî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer b. Vâkıd. *Kitâbu'r-Ridde*. Tahkik. Mahmud Abdullah Ebû'l-Hayr. Amman: Dâru'l-Furkân, t.y.
- Varol, Mehmet Bahaüddin. “Harre Vakası”. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7, sy 7 (1997), 513-34.
- Varol, Mehmet Bahaüddin. “Raşid Halifeler Dönemi Toplumsal Değişme Üzerine Bazı Değerlendirmeler”. *İslam San'at, Tarih, Edebiyat ve Mûsikîsi Dergisi* 3, sy 6 (2005), 195-213.
- Watt, William Montgomery. *İslam Düşüncesinin Teşekkül Devri*. Çeviren. Ethem Ruhi Fırlalı. İzmir: İzmir İlahiyat Fakültesi Yayınları, 2017.
- Watt, William Montgomery. *İslami Tetkikler*. Çeviren. Süleyman Ateş. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1968.
- Weber, Max. *Sosyoloji Yazıları*. Çeviren. Taha Parlak. İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları, 1998.
- Wellhausen, Julius. *Arap Devleti ve Sukutu*. Çeviren. Fikret Işıltan. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1963.
- Wellhausen, Julius. *el-Havaric ve's-Şiâ*. Çeviren. Abdurrahman Bedevî. 2. Baskı. Kuveyt: Vekâletü'l-Matbaati'l-Kuveyt, 1976.
- Wellhausen, Julius. *İslamiyet'in İlk Devrinde Dini Siyasi Muhalefet Partileri*. Çeviren. Fikret Işıltan. 2. Baskı. Ankara: Tarih Kurumu Yayınları, 1996.

- Wellhausen, Julius. *Târîhu'd-Devleti'l-Arabiyye*. Çeviren. Muhammed Abdülhâdî. Kahire: Lecnetu't-Te'lîf ve'n-Neşr, 1958.
- Wiet, Gaston. "Kıptîler". *İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1967, VI/716-733.
- Ya'kûbî, Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Ebî Ya'kûb İshâk b. Ca'fer b. Vehb b. Vâzih. *Târîhu'l-Ya'kûbî*. Tahkik. el-Mu'temid Alellah el-Abbasi. II cilt. Necef: Murtedaviyya Kütüphanesi, 1358/1939.
- Yaman, Ahmet. *İslam Hukukunun Oluşum Süreci ve Sonrasında Siyaset Hukuk İlişkisi*. İstanbul: Esra Yayınları, 1999.
- Yavuz, Yusuf. Şevki. *İslam Düşüncesinde Yönetim İlkeleri*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2020.
- Yazar Meçhul. *Ahbârü'd-Devleti'l-Abbâsiyye*. Tahkik. Abdülazîz Dûrî ve Abdülcebbâr el-Muttalibî. Beyrut: Dârü't-Talia, 1971.
- Yazıcı, Hafize. "Üç Mescid Dışında Dini Amaçlı Yolculuk Yoktur" Hadisi ve Çağdaş Hadis Tartışmalarındaki Yeri". *V. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi Bildiriler Kitabı*, 9-18. Isparta: İLEM, 2016.
- Yıldız, Hakkı Dursun, Fahamettin Başar, Nadir Devlet, Mustafa Fayda vd. *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi*. Editör. Kenan Seyithanoğlu. XIV cilt. İstanbul: Çağ Yayınları, 1992.
- Yıldız, Hakkı Dursun. "Abbâsiler". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1988, 1/31-48.
- Yıldız, Hakkı Dursun. "Abdullah b. Zübeyr b. Avvam". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1998, 1/45-46.
- Yıldız, Hakkı Dursun. "Berberîler". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1992, 5/478-483.
- Yıldız, Hakkı Dursun. "İbnü'l-Eş'as, Abdurrahman b. Muhammed". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2000, 21/32-33.
- Yıldız, Hakkı Dursun. "Velîd". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1986, 13/297-298.
- Yıldız, Harun. *Kendi Kaynakları Işığında Hâricîliğin Doğuşu ve Gelişimi*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2010.

- Yiğit, İsmail. *Emeviler ve Abbasîler Dönemi: Siyasal, Kültürel ve Dini Gelişmeler*. İstanbul: Ensar Yayınları, 2017.
- Yiğit, İsmail. “Mevalî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2004, 29/424-426.
- Yiğit, İsmail. “Ömer b. Abdülazîz”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2007, 34/53-55.
- Yüksel, Mücahit. “Emevi Halifesi Velîd b. Yezîd ve Halifelîği Üzerine Bazı Tespitler”. *Türk İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi* 14, sy 27 (2021), 207-226.
- Yüksel, Mücahit. *İlk Dönem İslam Tarihinde İktidar Muhalefet İlişkisi*. İstanbul: Siyer Yayınları, 2021.
- Zakir Han, Mevlâna Ebû'l Kelâm, ve Mevdudî, Ebû'l-A'lâ. Hz. Hüseyin: *Bir uyarı Bir Sembol*. Çeviren. Abdullah Gürel. İstanbul: Pınar Yayınları, 1982.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân. *el-Iber fî Haberi men Ğaber*. Tahkik. Muhammed Said Beysun. VI cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1405/1985.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân. *Siye-rü A'lâmi'n-Nübelâ*. Tahkik. Şuayb Arnavûd. XXX cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1405/1985.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân. *Târîhu'l-İslâm ve Vefeyâtü'l-Meşâhir ve'l-A'lâm*. Tahkik. Ömer Abdü's-Selam Tedmûrî. XXXIII cilt. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1413/1992.
- Zehra, Muhammed Ebû. *İmam Zeyd, Hayatı, Fikirleri ve Çağı*. Çeviren. Salih Parlak ve Ahmet Karababa. İstanbul: Şafak Yayınları, 1993.
- Zehra, Muhammed Ebû. *İslam'da Fikhî Mezhepler Tarihi*. Çeviren. Abdulkadir Şener. Ankara: Hisar Yayınları, 1978.
- Zeydan, Corci. *İslam Uygarlığı Tarihi*. Çeviren. Necdet Gök. 3. Baskı. V cilt. İstanbul: İletişim Yayınları, 2013.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1687

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1012

Kitap Adı : Tunus'ta Tasavvufi Bir Direniş

Alt Başlık : Medeniyeye (Alâviyye) Tarikatı ve Kurucusu Muhammed el-Medenî'nin Tasavvufi Düşüncesi

Book Title : A Sufi Resistance in Tunisia

Subtitle : The Medeniyeye (Alâviyye) Order and the Sufi Thought of Its Founder Muhammad al-Madani

ISBN : 978-625-5576-67-5

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576675

Yazar | Author: Sevda Aktulga Gürbüz | orcid.org/0000-00031-4504-632

Kurum | Institution: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

ROR ID: ror.org/041jyyp61

Editor | Editor: Doç. Dr. Rıdvan Kalaç | orcid.org/0000-0002-3257-2471

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 214 (xiv + 200)

Yayın Tarihi | Publication Date: Eylül | September 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRH İslâm: Sufizm ve tarikatlar | Islam: Sufism & mysticism

BISAC: REL037030 - İslâm / Sufizm | Religion / Islam / Sufi

THEMA: QRFV9 İslâm: Tasavvuf ve tarikatlar | Islam: Sufism & mysticism

LC Classification: BP189.7.S8 - İslâm – Tasavvuf, tarikatlar | Islam – Sufism, brotherhoods

DEWEY: 297.4 - İslâm tasavvufu | Islam – Sufism

WoS Category: Religion | Religion

WoS Citation Topics Meso: Islamic Studies | İslâm Araştırmaları

WoS Citation Topics Micro: Sufism and Muslim Societies | Tasavvuf ve Müslüman

Toplular

Scopus Subject Areas: 1202 - Din ve Teoloji | Religious Studies

Atf Bilgisi | Cite as: Aktulga Gürbüz, Sevda. *Tunus'ta Tasavvufi Bir Direniş: Medeniyeye (Alâviyye) Tarikatı ve Kurucusu Muhammed el-Medenî'nin Tasavvufi Düşüncesi*. FCR Yayın Ltd., 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdalî, Yemine – Abdülhak, Fatımî. *Nüzhetü'l-kulûb ve'l-besâr fî zik-ri menâkıb ulemâ'i'l-Cezâ'ir*. Giresun: Arapça-Türkçe Dil Paylaşım Formu, 2021.
- Adda b. Tünus. *Tenbih el-kirâe' ilâ kifâhe mecelle el-murşid el-garrâ'*. Thk. Yahyâ Berka. Mustaghânim: el-Maṭbaa el-Alâviyye, 1983, 1/31.
- Ahdar, Latîfe. *el-İslâmü'l-Turukî: Dirâsetun fî Mevqîhi minel müctemii ve mine'l-kadiyyeti'l-vataniyye*. Dâru Serrâs, 1993.
- Ahdar, Lâtîfe el-. *el-İslâmü't-turuk*. Tunus: Dâru Suras li'l-Neşr, 2013.
- Ahmed b. Hanbel. *el-Müsned*. Thk. Şuayb el-Arnaût vd. 50 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2001.
- Akbaş, Rifat. “Kavram ve Anlam Boyutu Perspektifinde Arapçada Siyah Renk”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 30/2 (Aralık 2021), 571-598.
- Akdağ, Eyyüp. “Ebû Medyen'in (ö. 594/1197) Hayatı, Tasavvuf Anlayışı ve İstiğfâr Kasidesi”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 43 (2017), 283-324.
- Aktulga Gürbüz, Sevdâ. “Türk Dostı Abdusselâm el-Esmer'in Hayatı, Eserleri ve *el-Vasiyyetü'l-Kübrâ* Adlı Eseri Bağlamında Tasavvufî Görüşleri”. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 11 (Haziran 2023), 1044-1065.
- Aktulga Gürbüz, Sevdâ. “Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Tasavvufî Kültürle Kamufle Edilen Bir Yapılanma: Ömer Fevzi Mardin'in Ömeriyye Kolu”. *Harran İlahiyat Dergisi* 50 (15 Aralık 2023), 198-220.
- Alâvî, Ahmed el-. *Kitâbu's-Şehâid ve'l-Fetevâ*. Thk. Abdülhamîd el-Hüseynin et-Tûnisî. Tunus: Sûku'l-Ballât, 1925.
- Alavî, Ahmed. *el-Kavli'l-ma'rûf fî'l-reddi alâ men inkârî't-tasavvuf*. Thk. Abdullah Muhammed Akûr. Vakfiyyetü'l-Emîn Gâzî Li'l-Fikri'l-Kurân, 2012.
- Âmûlî, Seyyid Haydar. *Esrâru's-şerîa ve etvâru't-tarîka ve envâru'l-hakîka*. Tahran: Müessese-i Mütalaat ve Tahkika, 1983.
- Amri, Nelly. “Zâwiya et territoire en Ifriqiya du VIIe/XIIIe siècle à la fin du IXe/XVe siècle”. *Publications de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres* 21 (2010), 243-294.

- Arabî, Muhyiddin İbn. *Kitâbu ıstılâhâtî's-sûfiyye (Resâilu İbn Arabî içinde)*. Kahire: Mektebetü Âlimi'l Fikr, 1997.
- Ateş, Süleyman. *İşârât Tefsir Okulu*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1974.
- Avni Konuk, Ahmed. *Fusûsu'l-Hikem Tercüme ve Şerhi*. Haz. Mustafa Tahralı ve Selçuk Eraydın. 4 Cilt. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2011.
- Ayış, Mehmet Şirin. "Nefis Mertebelerinin Psikolojideki Karşılıkları Üzerine Bir Değerlendirme: Robert Frager Örneği". *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 14 (2019), 547-567.
- Başer, Hacı Bayram. *Tasavvufu Önceleyen Dönemde Ahlâk Literatürü: Kitâbü'z-züh'd'ler (İslam Ahlak Literatürü Ekoller ve Problemler içinde)*. Ed. Ömer Türker vd. İstanbul: İlem Kitaplığı, 2014.
- Bâzîne, Abdullah Sâlim. *İntişâru'l-İslâm fî İfrîkiyâ cünûbu's-Şahrâ. Dâr-ru'l-Kütübi'l-Vaţaniyye*, 2020.
- Bedevî, Abdürrahman. *Şatahâtü's-sûfiyye*. 2 Cilt. Kuveyt: Dârü'l-Âfâk el-Cedîde, 1976.
- Berque, Augustine-Eugène. "Un mystique moderniste". *Revue Africaine* (1936), 691-776.
- Berque, Augustin-Eugène. "Un mystique moderniste: le Cheikh Benalioua". *Société Historique Algérienne* S.D. (1936), 691-776.
- Berque, Augustin-Eugène. "Un mystique moderniste: le Cheikh Benalioua". *Société Historique* (1936).
- Bozpinar, Şit Tufan. "Şeyh Zâfir". *Türkiye Diyanet İslâm Ansiklopedisi* 39/78-79. İstanbul: TDV Yayınları, 2020.
- Brockelmann, Carl. *History of the Arabic Written Tradition*. Çev. Joep Lameer. Leiden: Brill, 2016.
- Brown, Kenneth L. "The Discrediting of Sûfî Moment in Tunisia". *İslamic Dilemmas: Reformers, Nationalists and Industrialization* içinde. Ed. Ernest Gellner. New York: Mouton, 1985.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil b. İbrâhim el-Cu'fî. *el-Câmi'u's-Sahîh*. Beyrut: Dârü'l-Kitâbi'l-Arabî, 1434.
- Büyükkara, Mehmet Ali. *Çağdaş İslâmî Akımlar*. İstanbul: Klasik Yayınları, 2015.
- Ceyhan, Semih. "Semâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/455-457. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.

- Ceylan, Semih. “İbn Haldûn’un Sûfilere ve Tasavvufa Bakışı: Umrandan Tasavvuf İlmi”. *İslâm Araştırmaları Dergisi* 15 (2006), 51-82.
- Cevlî, Muhammed el-Hâdî. *Müctemî’ât ez-Zâkire müctema’ât el-nisyan: Dirâse monogrâfiyye li eqalliyte sūdâ’ bi’l-cünüb’l-Tûnisî*. Sers: Sers li-l-Neşr, 1994.
- Cevziyye, İbn Kayyım. *İbn Zikir ve Zikrin Faziletleri*. Çev. Mahmut Varhan. İstanbul: Polen Yayınları, 2017.
- Cilânî, el-Hâcc Yahyâ – Merzûkî, Muhammed el-. *Ma’rketü’z-Zellâc*. Tunus: eş-Şirketü’t-Tûnusiyye li’n-Neşr, 2010, 17-18.
- Cürcânî, Seyyid Şerîf. *Mu’cemu’t-ta’rifât*. Thk. Muhammed Sıddîk el-Minşâvî. Kahire: Dâru’l-Fazîle, ts.
- Cüllâbî Hücvirî, Ali b. Osman. *Keşfu’l-Mahcûb*. Çev. Süleyman Uludağ. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2016.
- Dahdahî, Sa’ûd. *Senûsiyye Tarikatının Mağrip’te Cihâdî Boyutu*. Cezayir: Cezayir Üniversitesi Beşerî ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Yüksek Lisans, 2010.
- Demirci, Mehmet. “Arusiyye”. *Türkiye Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 3/424. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Demirdaş, Öncel. “Tasavvûfî Bir Terim Olarak Murâkabe: Murâkabe’nin Manevi Eğitimdeki Rolü ve Dikkat-Hiperaktivite Sorunları Üzerindeki Etkisi”. *Sufiyye* 14 (Haziran 2023), 131-168.
- Derkuş, Ahmed. *Mevâkifu’t-Turûku’s-Sûfiyye mine’l-İsti’mâr fi’l-Cezâyir ve Tûnus 1830-1914*. Cezayir: Cezayir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Ensârî et-Trablusî, Ahmet en-Nâib el-. *el-Menhelü’l-‘azb fi târîhi Trâblus-garb*. Libya: Dâru’l-Fernacî, 1899.
- Erkaya, Mahmut Esat. “Hâlidîyye Tasavvuf Geleneğinde Mürîd-Mürşid İlişkileri”. *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi* 9 (18) (2017), 839-861.
- Erginli, Zafer vd. *Metinlerle Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Kalem Yayınevi, 2006.
- Feylâlî, Muhtar et-Tâhir el-. *Neş’etü’l-murâbiîn ve’l-turuğu’s-sûfiyye fi’l-Cezâ’ir hilâl’l-‘ahdi’l-‘Osmânî*. Dâru’l-Fen el-Grafikî, ts.
- Ganiage, Jean. *Les origines du Protectorat français en Tunisie, 1861-1881*. Paris: Publications de L’institut des hautes études de Tunis, 1959.

- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Ahmed. *el-Münkiz mine'd-đalâl*. Thk. M. Ramazan el-Bûtî vd. Ürdün: Li't-Tibâat ve'n-Neşr ve't-Tevzi', ts. Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Ahmed. *İhyâ'u 'ulûmi'd-dîn*. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 2005.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Ahmed. *Mişkâtü'l-envâr*. Beyrut: Âlimü'l-Kütüb, 1986.
- Geylânî, Abdülkâdir el-. *es-Sefînetü'l-Kâdiriyye*. Thk. Seyyid Muhammed b. Ahmed. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2002.
- Green, Arnold H. *The Tunisian Ulama, 1873–1915: Social Structure and Response to Ideological Currents*. Leiden: E.J. Brill, 1978.
- Gürer, Dilaver. “Medyeniyye”. *Türkiye Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 28/348. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Güven, Mustafa Salim. *Ebu'l-Hasan Şâzîlî ve Şâzeliyye*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1999.
- Güven, Mustafa Salim. “Şehbenderzâde Filipeli Ahmed Hilmi ve Arûsiyye Tarikatı”. *Tasavvuf* 33/1 (2014), 57-96.
- Hakîm, Suad el-. *el-Mu'cemu's-Sûfi el-Hikmetü fi Hudûdi'l-Kelime*. Beyrut: el-Müessesetü'l-Câmiyye Li'd-Dirâsâtı ve'n-Neşr ve't-Tevzi', 1981.
- Haksever, Ahmet Cahid. “Hz. Musa- Hızır (a.s.) Kıssası Ekseninde Mürşide Teslimiyet: Ya'kub-ı Çerhî Örneği”. *Tasavvuf Dergisi* 43 (2019), 1-13.
- Haksever, Cahid. “Hz. Musa- Hızır (a.s.) Kıssası Ekseninde Mürşide Teslimiyet: Ya'kub-ı Çerhî Örneği”. *Tasavvuf Dergisi* 43 (2019), 1-13.
- Halefullah, Necmeddîn. *Muhtârâtun Medeniyye*. <https://www.calameo.com/read/006259762b0239a5f0fb3>. Erişim 19.07.2024.
- Halil, Hüseyin. *İbn Âşûr ve “et-Tahrîr ve't-Tenvîr”*. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021.
- Hamûdî, Nasrin – Silmâcî, Usame. *et-Turuku's-sûfiyye fi't-Tûnus ve Muvakkifiha mine'l-Himâyeti'l-Fransiyye*. Guelma: Cumhuriyetü'l-Cezâir'i'd-Dîmokratıyye's-Şa'biyye, Vezâretü't-Ta'lîmî'l-Âli ve'l-Bahsi'l-İlmi, Yüksek Lisans, 2022.
- Hamûdî, Nesrîn – Selmâcî, Usâme. *et-Ṭuruku's-sûfiyye fi Tûnus ve mev-kifuhâ mine'l-himâyeti'l-Fransiyye*. Guelmâ: Câmietü 8 Mây 1945 Külliyyetü'l Ulûmu'l-İnsânıyye ve'l-İctimâiyye, 2022.
- Heffening, Wilhelm. “Wakf ou Habs”. *Encyclopédie de l'Islam* 4/2 (1939), 1154-1162.

- Heisler, Ryan. "The Secrets and History of the Madaniyya Sufi of Ksibet al-Mediouni, Tunisia". *Independent Study Project (ISP) Collection* (01 Nisan 2009), 1-25
- Heisler, Ryan. "The Secrets and History of the Madaniyya Sufi of Ksibet al-Mediouni, Tunisia". *Independent Study Project (ISP) Collection*. https://digitalcollections.sit.edu/isp_collection/655
- İbn Haldûn. *Şifâ'ü's-sâ'il*. Haz. Süleyman Uludağ. İstanbul: Dergâh Yayınları, 1998.
- İbn Kesîr, İmaduddîn Ebi'l-Fida İsmail b. Ömer el-Kureşî. *el-Bidâye ve'n-Nihâye*. Thk. Abdullah b. Abdurrahman et-Türkî. 21 Cilt. Beyrut: et-Tabâat ve'n-Neşr ve't-Tevzi' ve'l-İ'lân, 1981.
- İbn Manzûr. Ebû'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrrem. *Lisâ-nü'l-ʿArab*. 17 Cilt. Beyrut: Dâru Sadır, 2010.
- İbn Sabbâğ. *Dürretü'l-esrâr ve tühfetü'l-ebrâr*. Mısır: Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Turâs, 2001.
- İbn Teymiyye, Takıyyüddin. *Mecmû'atü'l-fetâvâ*. Thk. Amir el-Cezzâr vd. 37 Cilt. Dâru'l-Vefa Li'l-Tabâat ve'n-Neşr, 2005, 11/17-20.
- İbnu'l-Hoca, Muḥammed Ḥabîb. *Muḥammed Ṭâhir b. Âşûr*. Tunus: Dâru'l-ʿArabiyye li'l-Kitâb, 2008.
- İmamuddin, S. M. *A Modern History of the Middle East and North Africa*. Najmahson: Dacca, 1960.
- İsfahânî, Râgıb el-. *Müfredât fî garîbi'l-Kurân*. Riyad: Mektebetü Nizâr Mustafa el-Bâz, ts.
- Julleville, Louis Petit de. *Cours d'histoire. Histoire de la colonisation française aux Indes et en Amérique jusqu'à la révolution de 1789*. Impri-merie de G. Crépin-Leblond, Nancy, 1873.
- Kalaç, Rıdvan. "Cumhuriyet Dönemi Hadis Şerhçiliği: Ömer Fevzi Mardin Örneği". *Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/2 (25 Aralık 2022), 275-294. <https://doi.org/10.32955/neu.ilaf.2022.8.2.08>
- Kara, Mustafa. *Tasavvuf ve Tarikatlar*. İstanbul: İletişim Yayınları, ts.
- Kara, Mustafa. *Tasavvuf ve Tarikatlar Tarihi*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2018.
- Kara, Mustafa. "Havf". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/528-531. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.

- Kara, Mustafa. "Mürsî". *Türkiye Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 32/55-56. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Karahisârî, Kâsım b. Mahmûd. *İrşâdî'l-mürîd ile'l-murâd / Mirsâdî'l-ibâd Tercümesi*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2020.
- Kâra, Fatima. *Mevkifi't-Turuku's-Sufiyye et-Tunisiyye mine'l-Himaye-ti'l-Fransiyye (1881-1939) (Tarîkatü'l-Kadiriyye ve't-Ticaniyye)*. Cezâyir: Külliyyetü'l-Ulûmü'l-İnsâniyye ve'l-İctimâiyye, 2012.
- Kâsımî, Muhammed Ru'uf el-. *Ta'tîrî'n-nevâhî bi-tercemeti's-Şeyh Sîdî İbrahim er-Riyâhî*. Tunus: Matbaa Bekkar, 1332.
- Kâsımî, Muhammed Ru'uf el-. *Ta'rîfu'l-halef bi ricâlî's-selef*. Cezayir: Müessesetü'l-Vataniyye li'l-Fünûn, 1991.
- Kâşânî, Abdürrezzak. *Tasavvuf Sözlüğü*. Çev. Ekrem Demirli. İstanbul: İz Yayıncılık, 2015.
- Kaşânî, Abdurrezzâk el-. *Tasavvuf Sözlüğü*. Çev. Ekrem Demirli. İstanbul: İz Yayıncılık, 2015.
- Kavas, Ahmet. "Senûsî, Muhammed Mehdi". *Türkiye Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 36/530-531. Ankara: TDV Yayınları, 2009.
- Kavas, Ahmet. "Rahmâniyye". *Türkiye Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 34/418. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Kaya Aslan, Esmâ. *Dilbilimin Arap Dil Çalışmalarına Etkisi*. Ankara: İlâhiyât, 2025.
- Kettânî, Muhammed b. Ca'fer. *Selvetü'l-enfâs ve muhaddesetü'l-ekyâs bi-men ukbire mine'l-'ulemâ' ve's-şulehâ' bi-Fâs*. Thk. Abdullah Kâmil el-Kettânî vd. 3 Cilt. Kahire: Dâru's-Sekâfe, 2004.
- Kehhûl, Abbâs. *Zevâyâ el-Zibân el-'Azzûziyye: merce'îyyat 'ilm ve cihâd*. Biskra: Dâru 'Ali b. Zeyd li't-Ṭibâ'a, 1428/2007.
- Kelâbâzî, Muhammed b. İbrâhim. *et-Ta'arruf li-mezhebi ehli't-tasavvuf*. Haz. Muhammed Abdullatif et-Tayyib. Beyrut: ys., 2013.
- Kerfîbî, Muhammed vd. *et-Tarîkatü's-Şa'biyye fî Tûnis ve devruhâ es-siyâsi hilâl karni 18*. Cezayir: Külliyyetü'l-'Ulûm el-İctimâ'îye ve'l-İnsâniyye, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Kettânî, Muhammed b. Ca'fer. *Selvetü'l-enfâs*. Kahire, 2004.
- Khalfallah, Nejmeddine. "Asâtir al-awwalîn: une expression coranique ambiguë". *Arabica* 59 (2012), 145-156.
- Khalfallah, Nejmeddine. "La confrérie Madaniyya". *Cahiers de la Méditerranée* 77 (2008), 1-13.

- Khalife, Salah. *Alawisme et Madanisme (des origines immédiates aux années 1950)*. Lyon: Université Jean Moulin Lyon 3, 1987.
- Khelifa, Salah. *Alawisme et madanisme des origines immédiates aux années 50*. Lyon: Université Jean Moulin Lyon 3, 1987.
- Kızılgeçit, Muhammed. “Modern Psikolojide ve Tasavvufu Yalnızlık”. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1 (2012), 131-150.
- Koca, Ferhat. “Hanbelî Mezhebi”. *Türkiye Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 15/525-547. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Kuşeyrî, Abdülkerîm b. Hevâzin. *er-Risâle*. Çev. Süleyman Uludağ. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2016.
- Kuşeyrî, Abdülkerîm Hevâzin. *Letaifü'l-İşârât*. Thk. İbrahim el-Bisyûnî. 3 Cilt. Mısır: el-Heyetü'l-Mısriyye li'l-Kitâb, ts.
- Kutluer, İlhan. “Nur (İslâm Düşüncesi)”. *Türkiye Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 33/245-246. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Küçük, Hülya. *Ana Hatlarıyla Tasavvuf Tarihine Giriş*. İstanbul: Ensar Yayınları, 2019.
- Küçükkaya, M. Askerî. “İbn Battûta Seyahatnamesinde Şâzeliyye Tarîkatı ve Adı Geçen Dervişleri”. *Mesned İlahiyat Araştırmaları Dergisi* 11/2 (2020), 693-709.
- Lings, Martin. *A Sufi Saint of the Twentieth Century (Shaikh Ahmad al-'Alawî: His Spiritual Heritage and Legacy)*. Pakistan: Suhail Academy, 1981.
- Mahcûbî, Alî el-. *Mukâvemütü'l-sukkân et-Tûnisîyyîn li-l-ihtilâli'l-Fransa*. Tunus: Mecelletü't-Târihiyyetü'l-Mağribiyye, 1984.
- Mahfûz, Muhammed. *Terâcimu'l-müellifîne't-Tûnisîyyîn*. 5 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1984.
- Mahjoubi, Ali. *Les origines du mouvement national en Tunisie (1904-1934)*. Thèse de doctorat, Faculté des lettres et sciences humaines de Tunis, 1982.
- Mahjoubi, Ali. *Les origines du mouvement national en Tunisie (1904-1934)*. Tunis, 1982.
- McGregor, Richard J.A. “A Sufi Legacy in Tunis: Prayer and Shadhiliyya”. *International Journal of Middle East Studies* 29/2 (May 1997), 255-277.
- Medenî, Muhammed el-. *Akrabu'l-kesâ'if li idâdîr muntehabâtî'r-resâ'il*. İstanbul: yy., 1313.

- Medenî, Muhammed el-. *el-Lübâb fî isbâti'l-hicâb bi's-sünnet ve'l-kitâb*. Tunus: Dâru'l-Hadîs bi-Tûnus, 2014.
- Medenî, Muhammed el-. *Kitâbu'l-akîde*. thk. Necmeddîn Halefullah. www.calameo.com. Erişim 13 Şubat 2023.
- Medenî, Muhammed el-. *Minhelu't-tevhîd 'alâ kifâyeti'l-mürîd*. Thk. Necmeddîn Halefullah. www.calameo.com, Erişim: 08.12.2022.
- Medenî, Muhammed el-. *er-Resâ'il ve'l-müzâkerât ve'l-huṭab*. Thk. Necmeddîn Halefullah. Dâru İbn Hazm, 2025.
- Medenî, Muhammed el-. *Uşûlu'd-dîn fî şerhi'r-risâleti'l-'Alâviyye*. Haz. Necmeddîn Halefullah. www.calameo.com, Erişim: 09.07.2022.
- Medenî, Muhammed el-. *el-Ma'rifetü'l-vâdiha fî tefsîri sûreti'l-fâtîha*. Thk. Necmeddîn Halefullah. www.calameo.com, Erişim: 25.08.2023.
- Medenî, Muhammed el-. *Bâbu't-tasavvuf min kitâbi'l-usûli'd-dîniyye*, thk. Necmeddîn Halefullah www.calameo.com. Erişim Tarihi: 01.05.2023.
- Medenî, Muhammed el-. *Hediyetü'l-ihvân fî'l-îmân ve'l-islâm ve'l-ihsan*, thk. Necmeddîn Halefullah www.calameo.com Erişim Tarihi 12.04.2022.
- Medenî, Muhammed el-. *Risâletü'n-nûr*, thk. Necmeddîn Halefullah www.calameo.com. Erişim Tarihi: 23.05. 2024.
- Medenî, Muhammed el-. *Kifâyetü'l-mürîd fî 'akâidi't-tevhîd ve't-tasavvuf*, thk. Necmeddîn Halefullah www.calameo.com Erişim Tarihi 02.06.2023.
- Medenî, Muhammed el-. *Burhânu'z-zâkirîn*, thk. Necmeddîn Halefullah www.calameo.com Erişim Tarihi: 25.05.2023.
- Medenî, Muhammed el-. *Tuhfetü'z-zâkirîn bi muhâvereti ve hükmi'l-ârifîn*, thk. Necmeddîn Halefullah www.calameo.com.Erişim Tarihi: 17.06.2022.
- Medenî, Muhammed el-. *Dîvânü enîsü'l-mürîd fî't-tasavvuf ve't-tevhîd*, thk. Necmeddîn Halefullah www.calameo.com.Erişim Tarihi: 11.08. 2022.
- Medenî, Muhammed el-. *Hediyetü'l-ihvân fî'l-îmân ve'l-islâm ve'l-ihsân*. thk. Necmeddîn Halefullah www.calameo.com Erişim Tarihi: 25.05.2021.
- Medenî, Muhammed el-. *Risâletü'l-laḫzâtü'l-mürsele fî şerhi ḥadîsi sey-yidinâ Ḥanzala*. Thk. Necmeddîn Halefullah. www.calameo.com, Erişim: 11.01.2023.

- Medenî, Muhammed el-. *Ravzatü'l-câmi'a fi Tefsîri Sûreti'l-Vakıa*. Thk. Necmeddîn Halefullah. www.calameo.com, Erişim: 27.02.2023.
- Merzûkî, Muhammed el-. *Dimâ'un 'alâ'l-Hudûd*. et-Dâru'l-'Arabiyye lil-Kitâb, 1976.
- Miftâh, Abdalbâkî. *Ezvâû alâ Şeyh Ahmed el-Ticânî ve etbâihî*. Ys., 2011.
- Müslim b. Haccâc. *el-Câmi'u's-şahîh*. Thk. Muhammed Fuâd Abdalbâkî. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, ts.
- Mustapha, Bakir. *Laïcité et religion en Tunisie*. Strasbourg: Université de Strasbourg, 2016.
- Mekkî, Ebû Tâlib. *Ķütü'l-Kulûb (Kalplerin Aızığı)*. Trc. Yakup Çiçek ve Dilaver Selvi. 4 Cilt. İstanbul: Semerkand Yayınları, 2004.
- Nafî, Beşir M. "Tâhir b. Âşûr: Tefsir Çalışması Özelinde Modern Reformcu Bir Âlimin Kariyer ve Düşünce Dünyası". Çev. Hayati Sakalhoğlu. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 27 (2012), 247-276.
- Nasr, Seyyid Hossein. *Islamic Spirituality: Manifestations*. New York: Crossroad, 1991.
- Nebîle, Abdüşşekûr. *el-Mirât fi'l-emsâli fi'l-Mağrib'il-İslâmî*. Cezayir: Dâru'l-Kenuz el-Hikme, 1912.
- Oldmeadow, Harry. "Shaykh Ahmad al-Alawî (1869–1934): Leading Souls to the Kingdom of the Most High". https://www.academia.edu/121205807/Shaykh_Ahmad_Al_Alawi, Erişim: 23.06.2023.
- Öngören, Reşat. "Şeyh". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/50-52. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Öngören, Reşat. "Zikir". *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 44/409-412. İstanbul: TDV İslâm Ansiklopedisi, 2013.
- Özel, Ahmet Murat. "Şâzeliyye". *Türkiye Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 38/387-390. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Özköse, Kadir. *Afrika Tasavvuf Araştırmaları*. İstanbul: Kalem Yayınevi, 2019.
- Özköse, Kadir. "Ahmed Muhammed b. Ticânî". *Türkiye Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 41/130-133. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Özköse, Kadir. "Osmanlı Devleti ile Senûsiyye Tarikatı Arasındaki İlişkiler". *Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/2 (2013), 11-39.
- Pattabanoğlu, Fatma Zehra. "Nûr Bağlamında İbn Kemmûne'nin İşrâkî Gelenekteki Yeri". *Şeyhu'l-İşrâk'ın İzinde* kitabı içinde. Ed. M. Nesim Doru. Ankara: Divan Kitap, 2015.

- Rank, Otto. *The Trauma of Birth*. New York: Harcourt, Brace and Company, 1929.
- Râzî, Muhammed b. Ebû Bekir. *Muhtârî's-Sihâh*. 2 Cilt. Beyrut: Mektebetü Lübnân, 1989.
- Reşîd, Bekâî. "Esâlib-i mukâvemet-i tûruq-i sûfiyye li'l-isti'mârî'l-Fransî fi bidâyet el-karnî'l işrîn (Târîqa el-'Alâviyye namûzecen) muqâ-raba sosyo-târîhiyye". *Mecelletü'l-'Ulûmü'l-İctimâiyye* 16 (Ocak 2016), 99-114.
- Rezîkî, Muhammed er-. *ez-Zâviyyetü'r-Rahmâniyye bi-Silyâne ve eşkal muqâvematihâ li'l-isti'mâr*. *Mecelletü'l-İttiḥâf*, Silyâna, 2013.
- Riyâhî, Şeyh İbrahim el-. *Dîvân*. Thk. Hammâdî es-Sâhilî vd. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, ts.
- Salem, Norma. *Habîb Bourguiba, Islam and the Creation of Tunisia*. USA: Taylor & Francis, 2024.
- Sa'dullâh, Ebû'l-Kâsım Ahmed. *Târîḥu'l-Cezâiri's--Seḳâfî*. 10 Cilt. Ceza-yir: Dâru'l-Basâr, 2008.
- Schuon, Frithjof. *Comprendre l'islâm*. Paris: Gallimard.
- Seâlibî, Abdülazîz es-. *Tûnusu'l-Şehîd*. Çev. Sâmî el-Cindî. Beyrut: Dâru'l-Kudüs, 1975.
- Serîc, Muhammed. "Mevkıfu't-Tûnusiyyîn min farḍ nîzâm el-ḥimâyeti'l-Fransiyye (1881-1910)". *Mecelletü'r-Rivâk li'd-Dirâsâti'l-İctimâiyye ve'l-İnsâniyye* 1/9 (2023), 661-682.
- Serrâc, Ebû Nasr Abdullah b. Alî b. Muhammed. *el-Lümâ'*. Thk. Abdulhalîm Mahmûd vd. Mısır: Dâru'l-Kütübül-Hadîsiyye, 1960.
- Serrâc, Ebû Nasr Abdullah b. Alî b. Muhammed. *el-Lüma'*. Çev. Hasan Kâmil Yılmaz. İstanbul: Erkam Yayınları, 2016.
- Shehadi, Fadlou. "Theism, Mysticism and Scientific History in Ibn Khaldun". *Islamic Theology and Philosophy*. Ed. Michael E. Marmura. Albany: State University of New York Press, 1984.
- Sirhindî, Ebû'l-Berekât Ahmed b. Abdilehad b. Zeynilâbidîn el-Fârûki es-. *Mektûbât-ı İmâm-ı Rabbânî*. Çev. Kasım Yayla. 2 Cilt. İstanbul: Merve Yayınları, 2012.
- Skander, May. *Tunus'ta Bir Osmanlı Yapısı Sîdî İbrahim Riyahî Zaviyesi*. İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Söylemez, M. Mafuz. "Mahfuzât: Tunus ve Tunus İbâdîleri Üzerine Notlar 1". *e-makâlât Mezhep Araştırmaları* 7/2 (Güz 2014), 149-173.

- Sraieb, Nouredine. "Contribution à la connaissance de Tahar el-Hadad (1899-1935)". *Revue des mondes musulmans et de la Méditerranée* 4 (1967), 99-132.
- Stiti, Mustapha. *Tunus'un Fransızlar Tarafından İşgali Karşısında Osmanlı Siyaseti (1878-1888)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2008.
- Şâbî, Ali el-. *Ârif Billah Ahmed b. Mehlûf eş-Şâbî ve Felsefetühî's-sûfiyye*. Tunus: Dâru't-Tunisiyye li'n-Neşr, 1979.
- Şatra, Hayreddin Yusuf. "*es-Selatü'r-Rûhiyye Beyne't-Turuku's-Sufiyye fi'l Mağribi'l-Arabî (Cezâyir, Tunus ennumûzevan)*". *el-Câmiyetü'l-İfrikiyye el-Akîde Ahmed Dirâye – Edrar* (Kasım 2008), 396-418.
- Şeker, M. Yavuz. "Tasavvuf Geleneğinde Kâmil Zühüdün İki Temel Parametresi: Mârifet ve Rıza". *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 4 (3) (2014), 824-839.
- Şerifoğlu, Metin. "Tunus'taki Tasavvuf Akımı ve 15. Yüzyıldan 16. Yüzyıla Kadar İktidarla İlişkisi". *Şarkiyat* 14/3 (Aralık 2022), 1012-1030.
- Tâcûrî, Abdusselâm b. Osmân et-. *Fethu'l-'alîm fî menâkıbi Abdusselâm b. Selîm*. Thk. Nadiye Miftah. Tunus: Külliyyetü'l-'Ulûm el-İnsân ve'l-İctimâî, 2002.
- Talib, Abdurrahman. *Şeyh Sîdî Ahmed el-Ticânî*. Vahran: Dîvânu'l-Matbu'atu'l-Câmi'iyye, 2001.
- Tek, Abdurrezzak. *Tarihi Süreçte Tasavvuf ve Tarikatlar*. Bursa: Bursa Akademisi, 2017.
- Tehânevî, Muhammed A'lâ b. Ali. *Kitâbu keşşâfû istilâhâtî'l-fünûn ve'l-ulûm*. Tash. Muhammed Vecih, Abdulhak, Gulam Kadir. 2 Cilt. Kalküta: ys., 1862, 1/296.
- Tehânevî, Muhammed A'lâ b. Ali b. Muhammed Hamid et-. *Keşşâfû Istilâhâtî'l-Fünûn ve'l-Ulûm*. Beyrut: Dâru Sadır, 1998, 1/766.
- Timoumi, Hédi. *Paysannerie tribale et capitalisme colonial: l'exemple du Centre-Ouest tunisien 1881-1930*. Nice: Thèse du 3ème cycle, Université de Nice, 1977.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre. *Sünen-i Tirmizî*. Thk. Yâsir Hasen vd. Dimaşk: Müessesetü'r-Risâle, 2009.
- Topuzoğlu, T. Rüşti. "Recez". *Türkiye Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 34/509-510. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Trimingham, J. Spencer. *The Sufi Orders in Islam*. Oxford: Clarendon Press, 1971.

- Türer, Osman. *Tasavvuf Kitabı*. Haz. Cemil Çiftçi. İstanbul: Kitabevi Yayıncılık, 2003.
- Uceylî, et-Telîlî el-. *et-Turuku's-sûfiyye ve'l-istismâr el-Fransiyye bi'l-bilâdi et-Tûnusiyye (1881-1939)*. Tunus: Menşûratu Külliyyetü'l-Âdâb Bimensûbe, 1992
- Uludağ, Süleyman. *İslâm Açısından Mûsiki ve Semâ'*. İstanbul: İrfan Yayınevi, 1976.
- Uludağ, Süleyman. "Mücâhede". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/439-440. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Uludağ, Süleyman. "Nûr". *Türkiye Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 33/244. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Uludağ, Süleyman. "Recâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 34/502. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Uygur, Erdoğan vd. "Fransız Sömürgecilik Tarihi Üzerine Bir Araştırma". *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi* 17/3 (Aralık 2013), 273-286.
- Van Ess, Josef. "Lübnan Makaleleri". Çev. Ömer Yılmaz. *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi* 15/6 (2005), 415-452.
- Yazıcı, Tahsin. "Ebû Medyen". *Türkiye Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 10/186-187. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Yalçın, İsa. *Hint Alt Kıtası Sûfîlerinden Muhammed Gavs Gevâliyârî ve Tasavvufî Düşüncesi*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.
- Yılmaz, Hasan Kâmil. *Ana Hatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar*. İstanbul: Ensar Yayınları, 2015.
- Yılmaz, Hasan Kâmil. *Ana Hatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2018.
- Yılmaz, Orhan. "İslâm Düşüncesinde Zühhd Anlayışının Değeri". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 13 (72) (2020), 1034-1043.
- Yılmaz, Ömer. "Anadolu Millî Mücadele Hareketine Tekke ve Tarikat Şeyhlerinin Katkıları". *Journal of Analytic Divinity* 4/2 (Aralık 2020), 148-165.
- Yılmaz, Ömer. *Geçmişten Günümüze Tasavvuf ve Tarikatlar*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2019.
- Zehebî, Muhammed b. Ahmed b. Osman ez-. *Siyerü A'lâmi'n-Nübelâ*. 25 Cilt. Beyrut: ys., 1983.
- Zebîdî, Muhammed Murtazâ. *Tâci'l-'arûs min cevâhiri'l-Ķâmûs*. Thk. Abdulkêrîm el-İzbâvî. 40 Cilt. Kuveyt: Matbaa Hükümeti'l-Kuveyt, 1972.

Zekî, Abdulkâdir. *en-Nefhetu'l-'aliyye fî evrâdi's-Şâziliyye*. Mektebetü'n-Necâh, ts.

Zemahşerî, Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî ez-. *el-Keşşâf*. Thk. Şeyh Âdil Ahmed Abdülmevcûd vd. 6 Cilt. Riyad: Mektebetü'l-Übeykân, 1998.

Arşiv Belgeleri

Devlet Arşivleri Başkanlığı. Osmanlı Arşivi, DH.MTV., K.4, G.107.

el-Arşiv el-Vatanî't-Tûnusiyye. Arşiv No: FPC-A-0146-0029-0001. <https://search.archives.nat.tn/fr/ANTthekira>. Erişim 20 Ağustos 2023.

Fransa Dışişleri Bakanlığı Arşivi (A.M.A.E.F.). Koleksiyon: Culte Musulman Koleksiyonu, N.S. 127 ve f. 84. Versiyon, 16 Nisan 1890. <https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/>. Erişim 19 Temmuz 2023.

Fransa Dışişleri Bakanlığı Arşivleri (A.M.A.E.F.). *Enquête réalisée par le Capitaine Le Chatelier au Ministre de la Guerre*. D 97, P.3. <https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/archives-des-affaires-etrangeres/>.

[Çevrimiçi Kaynaklar]

<https://assafaa.ahlamontada.com/t704-topic>, Erişim: 16.02.2024.

<https://www.facebook.com/madaniyya>, Erişim: 16.02.2024.

<https://alawi1934-ar.blogspot.com/2017/12>, Erişim: 16.02.2024.

https://alawi1934-ar.blogspot.com/2017/12/blog-post_41.html, Erişim: 18.02.2024.

<https://www.dostor.org/2463518>, Erişim: 18.02.2024.

www.alawi1934-ar.blogspot.com, Erişim: 16.02.2024.

<https://madaniyya.com>, Erişim: 17.04.2025.

facebook: Tariqua Madaniyya, Erişim: 17.04.2025.

YouTube: Tariqua Madaniyya, Erişim: 17.04.2025.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1689

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Yayın | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1013

Kitap Adı : İskilipli Mehmed b. Ömer'in Hadis Usulü: İbn Hacer el-Askalânî'nin *Nuhbetü'l-fiker fî mustalahı ehli'l-eser* Haşiyesi ve Tercümesi

Alt Başlık : İnceleme-Metin-Tıpkı Basım

Book Title : Mehmed b. Omar of Iskilip's Hadith Methodology: The Gloss and the Translation of Ibn Hajar al-'Asqalânî's Nukhbat al-Fikar fî Muştalah Ahl al-Athar

Subtitle : Introduction-Text-Facsimile Edition

ISBN : 978-625-5576-68-2

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576682

Hazırlayanlar | Editors: **Abdullah Taha İmamoğlu** | orcid.org/0000-0001-9792-8208

Kurum | Institution: Trakya Üniversitesi | ROR ID: ror.org/00xa0xn82

Fatih Gümüş | orcid.org/0000-0002-1295-9281

Kurum | Institution: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi | ROR ID: ror.org/0468j1635

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Other

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 188 (xii + 176)

Yayın Tarihi | Publication Date: Eylül | September 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAM9 - İslam: Hadis (Sözler, gelenekler) | Islam: Hadith (sayings, traditions)

BISAC: REL037040 - İslam / Hadis | Religion / Islam / Hadith

THEMA: QRFV4 - İslam: Hadis ve rivayet literatürü | Islam: Hadith & tradition literature

LC Classification: BP135.H3 - İslam – Hadis ilmi | Islam – Hadith studies

DEWEY: 297.124 - Hadis ilmi | Hadith studies

WoS Category: Religion | Religion

WoS Citation Topics Meso: Islamic Studies | İslam Araştırmaları

WoS Citation Topics Micro: Hadith Literature and Scholarship | Hadis Edebiyatı ve İlimleri

Scopus Subject Areas: 1202 - Din ve Teoloji | Religious Studies

Atf Bilgisi | Cite as: İmamoğlu, Abdullah Taha (ed.) – Gümüş, Fatih (ed.). *İskilipli Mehmed b. Ömer'in Hadis Usulü: İbn Hacer el-Askalânî'nin Nuhbetü'l-fiker fî mustalahı ehli'l-eser Haşiyesi ve Tercümesi: İnceleme-Metin-Tıpkı Basım*. Ankara: FCR Yayın Ltd., 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: + 90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdullah Ahmed b. Muhammed eş-Şeybani, *Müsnedu el-İmam Ahmed b. Hanbel*, (thk. Şuayb el-Arnaut, Adil Mürşid), Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1998/1419.
- Beyhaki, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Ali, *Ma'rifetü's-sünen ve'l-asar*, tahrir. Abdülmü'ti Emin Kal'aci, Karaçi: Câmiatü'd-Dirasati'l-İslâmiyye, 1991.
- Buhârî, Ebu Abdullah Muhammed b. İsmail, *el-Câmiu's-Sahîh*, (thk. Muhammed Fuad Abdülbaki), 1.bsk., Kahire: el-Matbaatu's-Selifiyye, 1400.
- Cihan, Sadık, "Osmanlı Devrinde Türk Hadisçileri Tarafından Yazılan Usûlü Hadis Eserleri, Risâleleri ve Nuhbetü'l-fiker Üzerine Yapılan Şerh ve Tercümeler", AÜİFD, sy. 1 (1975): s. 132-134,
- Demirci, Selim, "Nuhbetü'l-fiker Şerhi Üzerine Yazılan Bir Hâşiyenin Trabzonlu Müellifini Tespit Sorunu", *Trabzon İlahiyat Dergisi*, 2023, X/2, s. 227-250.
- Ebû Dâvûd, Süleyman b. Eş'as b. İshak el-Ezdi es-Sicistani, *Sünenü Ebî Dâvûd*, (thk. Muhammed Nâsiruddîn el-Elbânî), Riyad: Mektebetü'l-Maarif li'n-neşri ve't-tevzî, [t.y.].
- Engin, Sezai, "Hadis Litaratüründe Hâşiyeler: Nuhbetü'l-fiker ve Nüzhetü'n-nazar Üzerine Yapılan Hâşiyeler Çalışmaları Bibliyografyası", *Hadis ve Siyer Araştırmaları*, 2015, c. I, sy. 1, s. 76-98.
- Erul, Bünyamin, İlmiyye Sınıfına Mensup Bazı İskilipli Alimler ve Eserleri, *Türk Kültüründe İz Bırakan İskilipli Alimler Sempozyumu*, 1998.
- İbn Mâce, Ebû Abdullah Muhammed b. Yezid er-Rebei el-Kazvini, *Sünenü İbn Mâce*, [y.y.], [t.y.]
- İmamoğlu, Abdullah Taha, "Anadolu'da Usul Çalışmaları: Ramazanzade Abdünnafi İffet Efendi'nin Nuhbetü'l-Fiker Şerhi: "El-Eserü'l-Muteber fi Tercemeti Nuhbetü'l-Fiker", *Uluslararası Katılımlı Sempozyum: Anadolu'da Hadis Geleneği ve Daru'l-Hadisler*, 2011.
- İmamoğlu, Abdullah Taha, "19. Yüzyıl Ulemâsından Ahmed Fatih Efendi'nin Nuhbetü'l-Fiker Tercümesi ve Şerhi", *Anadolu'nun İslamlaşma Sürecinde Daru'l-Hadisler*, 2013.

- İskilibi, Mehmed b. Ömer, *Tercüme-i Nuhbetü'l-fiker*, Edirne Selimiye Kütüphanesi, demirbaş numarası: 911.
- Müslim b. Haccâc, Ebû'l-Hüseyin el-Kuşeyri en-Nisaburi, *el-Câmiu's-Sahîh*, Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1422/2001.
- Özüdoğru, Bekir, "Kara Halil Efendi ve Nüzhe Hâşiyesi Özelinde Osmanlı Dönemi Hadis Usûlü Literatüründe Hâşiye Yazıcılığı", *Hitt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2022, XXI/1, s. 605-636.
- Sarı, Necmi, Mutasavvıfların Hadis Usulüne Bakışı -İsmail Hakkı Bursevi Örneği- Nuhbetül Fiker Şerhi Tanıtım ve Değerlendirme, İstanbul: Ümmülkura Yayınevi, 2021.
- es-Süyûtî, Celaleddîn b. Ebû Bekir, *el-Câmiu's-sağîr fî ehâdisi'l-beşîr ve'n-nezîr*, Beyrut: Dâru'l-kütübî'l-ilmiyye, 2006.
- Taberânî, Ebu'l-Kâsım Süleyman b. Ahmed, *Mu'cemü'l-kebîr*, (thk. Hamdi Abdülmecîd es-Selefi), Kahire: Mektebetü İbn Teymiyye, [t.y.].
- _____, *Mu'cemü'l-evsat*, (thk. Ebû Muâz, Ebu'l-Fadl), Kahire: Dâru'l-Haremeyn, 1995.
- _____, *Müsnedü's-şamiyyîn*, (thk. Hamdi Abdülmecid Selefi), Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1989.
- Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa b. Sevre es-Sülemi, *Sünenü't-Tirmizî*, (thk. Muhammed Nâsiruddîn el-Elbânî), Riyad: Mektebetü'l-Maarif li'n-neşri ve't-tevzî, 1417.
- Yıldırım, Selahattin, "el-Muhaddisûnû'l-'Osmâniyyun fî'l-Karnî's-Sâminî 'Aşer ve Mü'ellifâtuhum", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2015, sy: 39, s. 5-30.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1690

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Yayın | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1014

Kitap Adı : Tehzîbü'l-âşâr'ın İzinde

Alt Başlık : Taberî'nin İlmî Mirası ve Hadis Literatürüne Etkisi

Book Title : In the Footsteps of Tahdhîb al-âthâr

Subtitle : Al-Ṭabarî's Scholarly Legacy and Its Impact on Hadith Literature

ISBN : 978-625-5576-69-9

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576699

Yazar | Author: İbrahim Sağlam | orcid.org/0000-0002-8706-7181

Kurum | Institution: Ahi Evran Üniversitesi

ROR ID: ror.org/05rrfpt58

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 16x24 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 213 (xiv + 199)

Yayın Tarihi | Publication Date: Eylül | September 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRA9 - Hadis | Hadith

BISAC: REL072000 - Din / İslam / Hadis | Religion / Islam / Hadith

THEMA: QRDH - Hadis ilmi ve yorumları | Hadith & commentaries

LC Classification: BP135 - Hadis literatürü | Hadith literature

DEWEY: 297.124 - Hadis literatürü | Hadith literature

WoS Category: Religion | Din

WoS Citation Topics Meso: Religion and Religious Studies | Din ve Din Çalışmaları

WoS Citation Topics Micro: Islamic Studies and Islamic Theology | İslam Araştırmaları ve İslami İlahiyat

Scopus Subject Areas: 1202 - Din ve Teoloji | Religious Studies

Atf Bilgisi | Cite as: Sağlam, İbrahim. *Tehzîbü'l-âşâr'ın İzinde: Taberî'nin İlmî Mirası ve Hadis Literatürüne Etkisi*. Ankara: FCR Yayın Ltd., 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcf@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Kur'ân-ı Kerîm Meâli*. çev. Halil Altuntaş - Muzaffer Şahin. Ankara: DİB Yayınları, 3. Basım, 2013.
- Abdulmecîd, Mahmûd. “Menhecü't-Taberî fi ‘Tehzîbü'l-âsâr’ ve mezhebuhu fi taşhîhi'l-hadîs”. *Ebhâsü'l-Yermûk* 21/4 (2005), 1023-1068.
- Acar, Yusuf. *Endülüis Hadisçiliği ve İbn Abdilber*. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdullah eş-Şeybânî. *el-Müsned*. nşr. Ebû Hâcir Muhammed Saîd Besyûnî. 6 Cilt. Beyrut: y.y., 1985.
- Akbaş, M. Yasin. *Hadis edebiyatında kitâbu't-tefsîrler ve Taberî tefsiri ile karşılaştırılması*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2020.
- Akdokur, Fatma. *Tehzîbu'l-Âsâr Bağlamında et-Taberî'nin Hadisçiliği*. Ankara: İlâhiyât Yayınları, 2014.
- Akdokur Aktaş, Fatma. “et-Taberî’de Sünnet – Vahiy İlişkisi ve Sünnetin Bağlayıcılığı”. *Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/1 (Nisan2017), 41-55. <https://doi.org/duifad.264002>
- Ali Rıza, Ali Rıza b. Abdullah. “Mukaddime”. *Tehzîbü'l-âsâr ve tafşîlü's-sâbit ‘an Resûlillâhi şallallahu ‘aleyhi ve sellem mine'l-aḥbâr el-Cüz’ü'l-mefkûd*. 3-8. Beyrut: Dâru'l-Me'mun li't-turas, 1416.
- Aynî, Bedrüddîn Mahmûd b. Ahmed. *Umdetü'l-kârî fi şerhi Şaḥîhi'l-Buḥârî*. 25 Cilt. Beyrut: Dâru İhyai't-Türâsi'l-‘Arabî, ts.
- Bâcî, Ebû'l-Velîd Süleymân b. Halef. *el-Müntekâ*. 8 Cilt. Mısır: Matbaatu's-Saadet, 1332.
- Beyhakî, Ahmed b. el-Hüseyn. *Şu‘abü'l-îmân*. nşr. Abdulali Abulhamid, Ahmed Nedvî. 14 Cilt. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 2003.
- Blecher, Joel. *Said the Prophet of God: Hadith Commentary across a Millennium*. California: University of California Press, 2018.
- Buhârî, Muhammed b. İsmâil. *el-Câmi‘u’s-şâḥîḥ*. nşr. Sâlih b. Abdulaziz. Riyad: Dâru's-Selâm, 3. Basım, 1421/2000.
- Canan, İbrahim. “Kenzü'l-Ummâl”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25/262-263. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Câsim, Leys Suûd. “İbn Abdülber em-Nemerî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 269-272. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Çakan, İsmail Lütî. “Cem‘u'l-cevâmi’”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/344-345. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.

- Çakan, İsmail Lütfi. *Hadis Edebiyatı*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 3. Basım, 1996.
- Çakan, İsmail Lütfi. *Hadislerde Görülen İhtilaflar ve Çözüm Yolları*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 3. Basım, 2000.
- Çakın, Kamil. “Buhârî'nin Otoritesini Kazanma Süreci”. *İslâmi Araştırmalar Dergisi* 10/1-3 (1997), 100-109.
- Çavuşoğlu, Ali Hakan. “Endülüs'te Rey-Hadis Mücadelesi”. *İslâmiyât* 7/3 (2004), 59-74.
- Ebû Abdullah, Muhammed. *et-Ta'rif bi'l-Kâdî 'İyâz*. nşr. Muhammed b. Şerîfe. Fas: Vezâretü'l-Evkâfî, 1402/1982.
- Ebû Nuaym, Ahmed b. Abdillâh el-İsfahânî. *Hilyetü'l-evliyâ' ve tabakâtü'l-asfiyâ'*. 10 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1988
- Eserî, Ekrem b. Muhammed. *Mu'cemu şüyûhi't-Taberî*. Ürdün: Dâru'l-Eseriyye, 2005.
- Fayda, Mustafa. “Taberî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/314-318. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Gilliot, Claude. “La formation intellectuelle de Tabarî”. *Journal Asiatique* 276 (1988), 203-244.
- Gilliot, Claude. “Le traitement du ‘Hadîṭ’ dans le ‘Tahdîb al-âṭâr’ de Tabarî”. *Arabica* 41 (1994), 309-351.
- Gilliot, Claude. “*Sharḥ*”. *The Encyclopaedia of Islam* (New Edition). ed. C. E. Bosworth vd. 9/317-320. Leiden: Brill, 1997.
- Gökçe, Ferhat. “Memlükler Dönemi Hadis Literatürü Üzerine Bazı Değerlendirmeler”. *İslam Tetkikleri Dergisi* 11/2 (Eylül 2021), 439-475.
- Görmez, Mehmet. “Fikhü'l-Hadîs”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12/547-549. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ahmed b. Alî. *Târîhu Bağdâd*. nşr. Mustafa Abdulkadir Ata. 24 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2. Basım, 2004/1425.
- Hatiboğlu, İbrahim. “Râmûzü'l-Ehâdis”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 34/454-455. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Hazânetü't-Turâş*. 125 Cilt. Riyad: Merkezü Melik Faysal li'l-buhûsi ve'd-dirâsâtü'l-İslâmiyye, 2017.
- Irving, Thomas B. “İbnü'l-Faradî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/39, 40. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- İbn Abdülber, Yûsuf b. Abdillâh. *el-İstizkârü'l-câmi' li-mezâhibi fuḡahâ'i'l-emşâr*. nşr. Sâlim Muhammed Ata-Muhammed Ali Muavviz. 9 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2000.
- İbn Abdülber, Yûsuf b. Abdillâh. *et-Temhîd limâ fi'l-Muvatta' mine'l-me'ânî ve'l-esânîd*. nşr. Beşşâr Avâd vd. 17 Cilt. Londra: Müessesetü'l-Furkân, 2017.

- İbn Adî, Ebû Ahmed Abdullah el-Cürcânî. *el-Kâmil fî du‘afâ’i’r-ricâl*. nşr. Adil Ahmed Abdulmevcûd, Ali Muhamed Muavviz. 9 Cilt. Beyrut: el-Kütübü’l-İlmiyye, 1987.
- İbn Asâkîr, Ebû’l-Kâsım Alî b. el-Hasen b. Hibetillâh. *Târîhu medîneti Dimaşk*. nşr. Amr b. Ğarâme el-Amravî. 80 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Fiker, 1985.
- İbn Battâl, Alî b. Halef b. Abdilmelik. *Şerhu İbn Battâl ‘alâ Şahîhi’l-Buhârî*. nşr. Ebû’t-Temîm Yâsir b. İbrahim. 10 Cilt. Riyad: Mektebetü’r-Rüşd, 2003.
- İbn Beşküvâl, Ebû’l-Kâsım Halef b. Abdilmelik. *Kitâbü’ş-Şıla fî târîhi e‘immeti’l-Endeliüs*. Kahire: Mektebetü’l-Hâncî, 2. Basım, 1374.
- İbn Ebû Şeybe, Ebû Bekr. *el-Muşannef fî’l-eḥâdiş ve’l-âşâr*. nşr. Kemâl Yûsuf el-Hût. 7 Cilt. Riyad: Mektebetü’r-Rüşd, 1409
- İbn Ferhûn, İbrahim b. Ali. *ed-Dîbâcü’l-müzheb fî ma‘rifeti e‘ayân ‘ulemâu mezâhib*. nşr. Muhammed Ahmedî. 2 Cilt. Kahire: Dâru’t-Türâs, ts.
- İbn Habîb, Abdûlmelik es-Sülemî. *Tefsîru ğarîbu’l-Muvaṭṭa’*. nşr. Abdurrahmân b. Süleymân el-Useymîn. 2 Cilt. Riyad: Mektebetü’l-Ubeykân, 1421/2001.
- İbn Hacer, Ahmed b. Alî el-Askalânî. *ed-Düreri’l-kâmine fî a‘yânî’l-mi‘eti’ş-şâmine*. 6 Cilt. Haydarabâd: Dâiretü’l-Me‘arifi’l-Usmâniyye, 2. Basım, 1392.
- İbn Hacer, Ahmed b. Alî el-Askalânî. *el-Mecma‘u’l-mü’esses li’l-mu‘cemi’l-müfrehes*. nşr. Yusuf Abdurrahman el-Mar‘aşî. 4 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Ma‘rife, 1415/1994.
- İbn Hacer, Ahmed b. Alî el-Askalânî. *Fethu’l-bârî bi-şerhi Şahîhi’l-Buhârî*. nşr. Abdullah b. Baz vd. 13 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Ma‘ârif, 1379.
- İbn Hacer, Ahmed b. Alî el-Askalânî. *Hedyü’s-sârî mukaddimetü Fethu’l-bârî*. nşr. Muhibbüddin el-Hatîb. Mısır: el-Mektebetü’s-Selefiyye, 1380.
- İbn Hacer, Ahmed b. Alî el-Askalânî. *İnbâ‘ü’l-ğumr bi-enbâ’i’l-‘umr*. nşr. Abdullah Ahmed. 9 Cilt. Haydarabâd: Dâiretü’l-Me‘arifi’l-Usmâniyye, 1396/1976.
- İbn Hacer, Ahmed b. Alî el-Askalânî. *İthâfî’l-mehera bi’l-fevâ’idi’l-müibtekire min etrâfi’l-‘aşere*. nşr. Züheyr b. Nasır, Medine: Mecmeu Melik Fehd, 1994.
- İbn Hacer, Ahmed b. Alî el-Askalânî. *Lisânü’l-Mîzân*. nşr. Abdülfettâh Ebû Gudde. 10 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Beşâiri’l-İslâmî, 2002.
- İbn Hacer, Ahmed b. Alî el-Askalânî. *Tecridü esânîdi’l-kütubi’l-meşhûre ve’l-eczâ’i’l-menşûre (el-Mu‘cemü’l-müfrehes)*. nşr. Muhammed Şekûr el-Meyâdinî. Beyrut: Müessesetü’r-Risâle, 1417/1988.
- İbn Hacer, Ahmed b. Alî el-Askalânî. *Tehzîbü’t-Tehzîb*. 4 Cilt. Beyrut: Müessesetü’r-Risâle, 2014.
- İbn Hacer, Ahmed b. Alî el-Askalânî. *Telhîşü’l-habûr fî tahrîci eḥâdişi’r-Râfi‘iyyi’l-kebîr*. Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1419.
- İbn Kesîr, Ebû’l-Fidâ’ İsmâîl b. Şihâbiddîn. *el-Bidâye ve’n-nihâye*. 21 Cilt. Riyad: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1417.

- İbnü'l-Arabî, Ebû Bekr. *el-Ğabes fî şerhi Muvatta'i Mâlik b. Enes*. nşr. Muhammed Abdullah Vüld Kerîm. Beyrut: Dâru'l-Ğarb el-İslâmî, 1992.
- İbnü'l-Cevzi, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî. *Keşfü müşkili hadîsi's-Şahîhayn*. nşr. Ali Hüseyin el-Bevvâb. 4 Cilt. Riyad: Dâru'l-Vatan, ts.
- İbnü'l-Cezerî, Muhammed b. Muhammed. *Ğâyetü'n-Nihâye fî tabakâti'l-kurrâ'*. nşr. G. Bergsträsser. 3 Cilt. Mısır: Mektebetü İbn Teymiye, 1351/1932.
- İbnü'l-Faradî, Abdullâh b. Muhammed el-Kurtubî. *Târîhu 'ulemâ'i'l-Endeliis*. nşr. İzzet Attâr el-Huseynî. Kahire: Mektebetü'l-Hânî, 2. Basım, 1408/988.
- İbnü'l-İmâd, Abdülhay b. Ahmed. *Şezerâtü'z-zeheb fî aḥbâri men zeheb*. nşr. Mahmûd el-Arnaûd. Dimaşk: Dâru İbn Kesîr, 1406/1986.
- İbnü'l-Kıftî, Alî b. Yûsuf b. İbrâhîm. *İnbâhü'r-ruvât 'alâ enbâhi'n-nühât*. nşr. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrahim. 4 Cilt. Kahire: Dâru'l-Fiker, 1406/1982.
- İbnü'l-Muhibbi, Şemseddîn Muhammed el-Makdisî. *Şifâtu Rabbi'l-'âlemîn*. nşr. Ammâr Tamalt. 5 Cilt. Kuveyt: Dâru'l-Hazâne, 1442/2021.
- İbnü'l-Mülakkın, Sirâcüddîn Ömer b. Alî. *et-Tavzîh fî şerhi'l-Câmi'i's-şahîh*. nşr. Halîd er-Rabât vd. Dimaşk: Dâru'n-Nevâdir, 1429/2008.
- İbnü'n-Nedîm, Muhammed b. Ebî Ya'kûb. *el-Fihrist*. Mısır: el-Mektebetü'l-Ticâriyyetü'l-Kübra, 1929.
- İbnü't-Türkmânî, Alâüddîn Alî b. Osmân. *el-Cevherü'n-naḳi fî'r-reddi 'ale'l-Beyhâki*. Beyrut: Dâru'l-Fiker, ts.
- İşbîlî, Muhammed b. Hayr. *Fehresetü İbü'l-Ḥayr el-İşbîlî*. nşr. Muhammed Beşşâr Avvâd. Tunus: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmiyyi, 2009.
- Jebur, Adil Mohammed - Saad, Kassem Ali. "Kitâbu Tehzîbu'l-âşâr ve tafşîlü's-şâbit 'an Rasûlillah (s.a.v.) mine'l-aḥbâr li'l-İmâm İbn Cerîr eṭ-Ṭaberî". *Mecelletü Câmiati's-Şârika* 21/3 (2024), 82-107.
- Kanâziî, Ebü'l-Mutarriif. *Tefsîru Muvatta'*, tah. Ali Hasan Sabri. 2 Cilt. Katar: Dâru'n-Nevâdir, 2008/1429.
- Kādî İyâz, İyâz b. Mûsâ b. İyâz el-Yahsubî. *İkmâlü'l-Mu'lim bi-fevâ'id fî şerhi Şahîh'i Müslim*. nşr. Yahya İsmail. 8 Cilt. Mısır: Dâru'l-Vefâ, 1998.
- Kādî İyâz, İyâz b. Mûsâ b. İyâz el-Yahsubî. *Tertîbü'l-medârik ve takrîbü'l-mesâlik*. 8 Cilt. Mağrib: Matbaatu Fezâle, 1965.
- Kandemir, M. Yaşar. "İbn Hacer". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 9/514-531. Ankara: TDV Yayınları, 1999.
- Kandemir, M. Yaşar. "Kādî İyâz". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/116-118. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Kandemir, M. Yaşar. "Münâvî, Muhammed Abdürreâûf". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/572-575. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Kanik, İsa. "Taberî'nin Câmi'u'l-Beyân'ında Dirayet Olgusu ve Disiplinlerarasılık". *Tefsir Araştırmaları Dergisi* 8/2 (Ekim 2024), 575-597. <https://doi.org/10.31121/tader.1513909>

- Kara, Ali Rıza. *Endülüis Hadis Şerhçiliği (Hicrî III-VI. Asırlar)*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2023.
- Karabelli, M. Kâmil. *eş-Şinâ'atü'l-Ḥadişiyye 'inde'l-İmâm et-Taberî fi kitâbihi Tehzibu'l-Âşâr ve Tafşîlu's- Şabit 'an Rasûlillah mine'l-Aḥbâr*. Ürdün: Ürdün Üniversitesi Yüksek Araştırmalar Fakültesi, Yüksek Lisans, 2004.
- Karagözoğlu, Mustafa Macit. "Hadis Şerhine Panoramik Bir Bakış". *Hadis Şerh Literatürü I*. ed. Mustafa Macit Karagözoğlu. 1/19-52. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2020.
- Karagözoğlu, Mustafa Macit. "Müslim'in el-Müsnedü"s-Sahîh'i Üzerine Yazılmış Şerhler". *Hadis Şerh Literatürü I*. 1/317-402. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2020.
- Karagözoğlu, Mustafa Macit - Topgöl, Mustafa Enes. "Buhârî'nin el-Câmiu's-Sahîh'i Üzerine Yazılmış Şerhler". *Hadis Şerh Literatürü I*. ed. Mustafa Macit Karagözoğlu. 1/171-313. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2020.
- Kâtib Çelebi. *Keşfü'z-zunûn*. 2 Cilt. İstanbul: Vekâletü'l-me'ârif, 1941.
- Keleşoğlu, Zeynep. "Taberî'nin Şiilikle İtham Edilme İddiaları ve İddiaların Değerlendirilmesi". *Turkish Journal of Shiite Studies* 3/1 (Haziran2021), 93-119. <https://doi.org/10.48203/siader.935476>
- Kettânî, Muhammed b. Ca'fer. *er-Risâletü'l-müstetrafe li-beyânî meşhûri küttibi's-sünneti'l-müşerreffe*. nşr. Muhammed el-Muntasır. Beyrut: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 6. Basım, 2000.
- KİTAB, project.org. "Aranan: Tabari". 04 Ağustos 2025. Erişim 04 Ağustos 2025. <http://platform.almanhal.com>
- Koç, M. Akif. "Endülüis Tefsirciliği Üzerine Bir Giriş Denemesi". *İslâmiyât* 7/3 (2004), 43-58.
- Kurt, A. Vasfî. *Endülüis'de Hadis ve İbn Arabî*. İstanbul: İnsan Yayınları, 1988.
- Lucas, Scott C. *Selections from the Comprehensive Exposition of the Interpretations of the Verses of the Qur'ân*. Cambridge: Royal Aal Al-Bayt Institute for Islamic Thought and Islamic Texts Society, 2. Basım, 2017.
- Makkarî, Ahmed b. Muhammed. *Ezhârü'r-riyâz fi aḥbâri 'îyâz*. nşr. Mustafa es-Sekkâ vd. 5 Cilt. Kahire: Matbaatü Lücnatü't-Te'lîf, 1358/1939.
- Makrîzî, Takıyyüddîn Ahmed b. Alî b. Abdilkâdir. *el-Mukaffa'l-kebîr*. nşr. Muhammed el-Ya'lâvî. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmiyyi, 1328/2006.
- Mâzerî, Muhammed b. Alî. *el-Mu'lim bi-fevâ'idü Müslim*. nşr. Muhsmed Şâzeli. Tunus: Dâru't-Tûnusiyye, 2. Basım, 1991.
- Moğultay b. Kılıç, İbn Abdillâh. *el-İ'lâm bi-sünnetihî 'aleyhisselâm*. 5 Cilt. Mısır: Dâru İbn Abbâs, 1427.
- Moğultay b. Kılıç, İbn Abdillâh. *İkmâlü Tehzîbi'l-Kemâl fi esmâi'-ricâl*. nşr. Muhammed Osmân. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1422/2001.

- Mohammad Hashim, Ghaleb Ahmad Anas. *Taṣḥîhu't-Ṭaberî li'l-eḥâdîsi fî kitâbihi Tehzîbu'l-âşâr dirâseten naḳdiyyeten muḳâraneten*. Ürdün: Câmiatü Ulumi'l-İslâmiyyeti'l-Âlemiyye, Doktora Tezi, 2015.
- Muhammed Şâkir, Mahmûd. “Mukaddime (Müsnedü Ali)”. *Tehzîbü'l-âşâr ve tafşîlü's-sâbit 'an Resûlillâhi ṣallallâhu 'aleyhi ve sellem mine'l-aḥbâr*. 5-24. Kahire: Matbaatü'l-Medenî, 1402/1982.
- Muhammed Şâkir, Mahmûd. “Mukaddime (Müsnedü Ömer)”. *Tehzîbü'l-âşâr ve tafşîlü's-sâbit 'an Resûlillâhi ṣallallâhu 'aleyhi ve sellem mine'l-aḥbâr*. 5-15. Kahire: Matbaatü'l-Medenî, 1403/1983.
- Müslim, Müslim b. el-Haccâc. *el-Câmi'u's-şâḥîḥ*. nşr. Sâlih b. Abdulaziz. Riyad: Dâru's-Selâm, 3. Basım, 1421/2000.
- Müttakî el-Hindî. *Kenzü'l-ummâl fî süneni'l-aḳvâl ve'l-ef'âl*. nşr. Bekrî Hayâtî. 18 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 5. Basım, 1405/1985.
- Nevevî, Ebû Zekerîyyâ Yahyâ b. Şeref. *Tehzîbü'l-esmâ' ve'l-lugât*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- Nüveyhiz, Âdil. *Mu'cemü'l-müfessirîn min şadri'l-İslâm ḥatte'l-ʿaşri'l-hâzır*. 2 Cilt. Beyrut: Müessesetü'l-Nüveyhiz, 1409.
- Özafşar, M. Emin. *İdeolojik Hadisçiliğin Tarihi Arkapları*. Ankara: Otto Yayınları, 2. Basım, 2015.
- Özdemir, Mehmet. *Endülüis Müslümanları İlim ve Kültür Tarihi*. Ankara: TDV Yayınları, 1997.
- Özdemir, Mehmet. *Endülüis Müslümanları-1*. Ankara: TDV Yayınları, 1994.
- Özel, Ahmet. “İbnü'l-Mülakkın”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/150-152. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Özer, Salih. *Endülüisli İbn Battal ve Buhârî Şerhi*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2007.
- Özkan, Halit. *Memlüklerin Son Asrında Hadis*. 2012: Klasik Yayınları, 2014.
- Özkan, Halit. “Muvatta Üzerine Yazılmış Şerhler”. *Hadis Şerh Literatürü I*. ed. Mustafa Macit Karagözoğlu. 1/55-168. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2020.
- Özkan, Halit. “Süyûtî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/188-198. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Özpınar, Ömer. “Hadis Şerhlerinde Hadis Kaynaklarının Kullanımı”. *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 28 (2008), 57-97.
- Polat, Selahattin. “İbnü't-Türkmânî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/234-235. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Rabât, Halîd. “Mukaddimetü Tahkîk”. *et-Tavzîḥ fî şerhi'l-Câmi'i's-şâḥîḥ*. 1/11-438. Dimaşk: Dâru'n-Nevâdir, 1429.

- Rosenthal, Franz. *The History of al-Tabarî*. 2 Cilt (1 ve 38. Ciltler). New York: State University of New York Pres, 1985-1999.
- Sağlam, İbrahim. *Hadis Tarihinde Hadis ve Sünnetin Bağlayıcılığı*. Ankara: Grafiker Yayınları, 2. Basım, 2025.
- Sakallı, Talat. “İbn Battâl el-Kurtubî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/360-361. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Sakallı, Talat. “Kitap Tanıtımı (Tehzibû'l-Asâr)”. *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4 (1987), 357-363.
- Sehâvî, Şemsüddîn Muhammed. *Fethu'l-muğîş bi-şerhi Elfiyyeti'l-hadîş li'l-İrâkî*. nşr. Ali Hüseyin Ali. 4 Cilt. Mısır: Mektebetü's-Sünne, 2003.
- Sehâvî, Şemsüddîn Muhammed. *ed-Dev'ü'l-lâmi' li-ehli'l-ğarni't-tâsi'*. 12 Cilt. Beyrut: Dâru Cîl, 1412.
- Sehâvî, Şemsüddîn Muhammed. *el-Cevâhir ve'd-dürer fî tercemeti Şeyhi'l-İslâm İbn Hacer*. nşr. İbrahim Bâcis Abdülmecid. 3 Cilt. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 1419/1999.
- Sezgin, M. Fuad. *Arab İslam Bilimleri Tarihi*. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2. Basım, 2015.
- Sübki, Tâcüddîn Abdülvehhâb b. Ali. *Tabakâtü's-Şâfi'yyeti'l-kübrâ*. nşr. Mahmûd Muhammed et-Tanâhî, Abdülfettâh Muhammed el-Hulv. 10 Cilt. Kahire: Hicr li't-Tabba'a, 2. Basım, 1413.
- Süyûtî, Celâlüddin Abdurrahmân. *Cem'u'l-cevâmi' (el-Câmi'u'l-kebîr)*. nşr. Muhtâr İbrahim vd. 25 Cilt. Mısır: el-Ezheru'sherîf, 1426/2005.
- Süyûtî, Celâlüddin Abdurrahmân. *ed-Dürrü'l-mensûr fî't-tefsîr bi'l-me'sûr*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fiker, ts.
- Süyûtî, Celâlüddin Abdurrahmân. *ed-Dürerü'l-müntezire fî'l-eğâdîsi'l-müştehire*. Riyad: İmadetü Şuuni'l-Mektebe, 1979.
- Şahyar, Ayşe Esra. “Tirmizî'nin el-Câmi'i Üzerine Yazılmış Şerhler”. *Hadis Şerh Literatürü II*. ed. Mustafa Macit Karagözoğlu. 2/111-201. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2020.
- Şevvât, el-Hüseyin b. Muhammed. *Menheciyyetü fıkhi'l-hadîş 'inde'l-Kâdî 'Iyâz fî İkmâlî'l-Mu'lim bi-fevâ'idü Müslim*. Suudi Arabistan: Dâru İbn Affân, 1414.
- Şibl, Ali b. Abdülaziz. *Ebü Ca'fer Muhammed b. Cerîr et-Taberî*. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1425.
- Taberî, Muhammed b. Cerîr. *Tehzîbü'l-âsâr ve tafşîli's-sâbit 'an Resûlillâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem mine'l-ağbâr*. nşr. Nâsır b. Sa'd er-Reşîd, Abdulkayyûm Abdü Rabbi'n-Nebî. 4 Cilt. Mekke: Metâbi'u's-Safa, 1404/1985.
- Taberî, Muhammed b. Cerîr. *Tehzîbü'l-âsâr ve tafşîli's-sâbit 'an Resûlillâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem mine'l-ağbâr (el-Cüz'ü'l-mefkûd)*. nşr. Ali Rıza b. Abdullah b. Rıza. Dimeşk: Dâru'l-Me'mun li't-turas, 1416/1995.

- Taberî, Muhammed b. Cerîr. *Câmi'ü'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'ân*. nşr. Abdullah Abdulmuhsin et-Turkî. 24 Cilt. Kahire: Dâru Hicr, 2001.
- Taberî, Muhammed b. Cerîr. *Tehzîbü'l-âşâr ve tafsîlü's-sâbit 'an Resûlillâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem mine'l-aḥbâr (Müsnedü Ömer)*. nşr. Mahmûd Muhammed Şâkir. 2 Cilt. Kahire: Matbaatü'l-Medenî, 1403/1983.
- Taberî, Muhammed b. Cerîr. *Târîḫü'r-rusûl ve'l-mülûk*. tah. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrâhim. 11 Cilt. Mısır: Dâru'l-Ma'ârif, 2. Basım, 1967.
- Taberî, Muhammed b. Cerîr. *Tehzîbü'l-âşâr ve tafsîlü's-sâbit 'an Resûlillâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem mine'l-aḥbâr (Müsnedü Ali)*. nşr. Mahmûd Muhammed Şâkir. Kahire: Matbaatü'l-Medenî, 1402/1982.
- Taberî, Muhammed b. Cerîr. *Tehzîbü'l-âşâr ve tafsîlü's-sâbit 'an Resûlillâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem mine'l-aḥbâr (Müsnedü İbn Abbâs)*. nşr. Mahmûd Muhammed Şâkir. 2 Cilt. Kahire: Matbaatü'l-Medenî, 1402/1982.
- Takıyyüddîn el-Fâsî, Muhammed b. Ahmed. *Zeylû't-Taḳyîd fî ruvâtî's-sünen ve'l-mesânid*. nşr. Kemâl Yûsuf el-Hût. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1410/1990.
- Topgöl, Mustafa Enes. “Nesâî'nin es-Sünen'i Üzerine Yazılmış Şerhler”. *Hadis Şerh Literatürü II*. ed. Mustafa Macit Karagözoğlu. 2/205-255. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2020.
- Türcan, Zişan. *Hadis Şerh Geleneği*. Ankara: TDV Yayınları, 2011.
- TYEKB, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı. *Müsnedü Ali b. Ebî Tâlib min Tehzîbü'l-Âşâr*, 2025. <https://portal.yek.gov.tr/works/detail/359814>
- TYEKB, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı. *Tehzîbü'l-Âşâr ve Tafsîlü'l-Me'âni's-Sâbit an Resûlillâh*, 2025. <https://portal.yek.gov.tr/works/detail/359813>
- TYEKB, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı. *Tehzîbü'l-Asar'dan Bir Cüz (A)*, 2025. <https://portal.yek.gov.tr/works/detail/658447>
- TYEKB, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı. *Tehzîbü'l-Asar'dan Bir Cüz (B)*, 2025. <https://portal.yek.gov.tr/works/detail/658446>
- TYEKB, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı. *Tezhibü'l-Asâr*, 2025. <https://portal.yek.gov.tr/works/detail/653795>
- Uğur, Mücteba. *Hadis İlimleri Edebiyatı*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1996.
- Useymîn, Abdurrahmân b. Süleymân. “Mukaddime”. *Tefsîru ġarîbi'l-Muvaṭṭa'*. kitap editörü Abdülmelik es-Sülemî İbn Habîb, 9-186. Riyad: Mektebetü'l-Ubeykân, 1421.
- Yâkût el-Hamevî, Ebû Abdillâh Şihâbüddîn. *Mu'cemü'l-üdebâ'*. nşr. İhsân Abbâs. 7 Cilt. Beyrut: Dâru'l-ġarbi'l-İslâmî, 1414/1993.

- Yılmaz, İbrahim. “İslâm Hukukunda Hz. Peygamber’in Fiillerinin Mubahlık (Hukukî Serbestlik) Bildirmesi”. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 25/1 (Haziran 2021), 275-292. <https://doi.org/10.18505/cuid.870089>
- Yiğit, İsmail. “Memlükler”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 29/90-97. Ankara: TDV Yayınları, 1999.
- Zehebî, Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed-. *Siyeru a‘lâmi’n-nübelâ’*. nşr. Şuayb el-Arnaût. 25 Cilt. Beyrut: Müessesetü’r-Risâle, 3. Basım, 1405/1985.
- Zehebî, Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed. *Târîhu’l-İslâm ve vefeyâtü’l-meşâhîr ve’l-a‘lâm*. nşr. Beşşâr Avvâd. 15 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Ğarbi’l-İslâmî, 1424/2003.
- Zirikî, Hayreddin. *el-A‘lâm: Kāmûsü terâcim*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru’l-İlm li’l-Melâyin, 2002.
- Zuhaylî, Muhammed. *el-İmam et-Taberî*. Dimeşk: Dâru’l-Kalem, 2. Basım, 1420.

FCR YAYIN LTD.
Genel Yayın No | General Publication Number: 1696
FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550
ISNI: 0000 0004 4657 1968
ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Yayın | Imprint: Fecr
Yayın No | Publication Number: 1016

Kitap Adı : Amme Cüzü Kelime Tahlili ve Tefsiri
Book Title : Word Analysis and Commentary on Juz Amma
ISBN : 978-625-5576-70-5
DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576705

Yazar | Author: Muhammet Vehbi Dereli | orcid.org/0000-0002-2917-3381
Kurum | Institution: Necmettin Erbakan Üniversitesi
ROR ID: ror.org/013s3zh21
Editör | Editor: Prof. Dr. Sedat Şensoy | orcid.org/0000-0001-7198-0809

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph
Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish
Ebat | Dimensions: 16 x 24 cm
Baskı Sayısı | Edition: 1
Sayfa Sayısı | Pages: 430 (xx + 410)

Yayın Tarihi | Publication Date: Ekim | October 2025
Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye
Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR
Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRCG - İslam | Islam
BISAC: REL006740 - İslam / Kuran ve Tefsir | Religion / Islam / Koran & Commentary
THEMA: QRAM2 - İslam: Kuran çalışmaları ve yorum | Islam: Koran study and exegesis
LC Classification: BP130.2 - Kuran – Yorum ve Tefsir | Koran – Criticism, interpretation, etc.
DEWEY: 297.1226 - Kur'an Yorum ve Tefsiri | Koran Interpretation and Criticism
WoS Category: Religion | Din
WoS Citation Topics Meso: 6.5 - Islamic Studies | İslam Araştırmaları
WoS Citation Topics Micro: 6.5.12 - Qur'anic Exegesis | Kur'an Tefsiri
Scopus Subject Areas: 1202 - Din Araştırmaları | Religious Studies

Atıf Bilgisi | Cite as: Dereli, Muhammet Vehbi. *Amme Cüzü Kelime Tahlili ve Tefsiri*. Ankara: FCR Yayın Ltd., 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050
Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60
www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abduh, Muhammed (1849-1905), *Tefsîru Cüz'i Amme*, Kahire, 1904.
- Akpınar, Ali, *Kardeş Âyetler*, Kitap Dünyası Yay., İstanbul, 2021.
- Ali Haydar, Eminefendizâde Küçük, *Dureru'l-Hukkâm Şerhu Mecelleti'l-Ahkâm*, Şirket-i Murettibiye Matbaası, İstanbul, 1319 (1-16).
- Altıkulaç, Tayyar, "Bezzî, DÎA, VI, İstanbul, 1992, ss. 114-115.
- el-'Askerî, Ebû Hilâl Hasen b. Abdillâh es-Sehl (v. 400/1009), *Kitâbu's-Şinâ'ateyn*, thk. Ali Muhammed el-Bicâvî-Muhammed Ebu'l-Fazl İbrahim, el-Mektebetu'l-'Unşuriyye, Beyrut, h. 1419.
- Ateş, Süleyman, *Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri*, Yeni Ufuklar Nşr., b.y.y., tsz. (1-12),
_____, *Namazda Okunan Sûrelerin Tefsiri*, Yeni Ufuklar Nşr., İstanbul, tsz.
- Atik, M. Kemal, "Âyet ve Sûrelerin Tevkifliği Meselesi", *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, VII, 1989/6, ss. 201-218.
- Aybakan, Bilal, "Sarî", *DÎA*, XXXVI, İstanbul, 2009, ss. 137-140.
- Bebek, Adil, "Sûr", *DÎA*, XXXVII, İstanbul, 2009, ss. 533-534.
- el-Begavî, Ebû Muhammed Hüseyin b. Mesud el-Ferrâ' (v. 516/1122), *Me'âlimu't-Tenzîl*, Dâru İbn Hâzm, bir mücellled halinde yeni bs., Beyrut, 2002,
_____, *Şerhu's-Sunne*, nşr. M. Zuheyr eş-Şâvîş – Şuayb el-Arnaût, Beyrut, 1403/1983 (1-16).
- el-Beyhaqî, Ebûbekr Ahmed b. Hüseyin (v. 458/1066), *Delâilu'n-Nubuvve ve Ma'rifetu Ahvâli Şâhibi's-Şer'a*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut, 1985 (1-7),
_____, *Şu'abu'l-İman*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut, 1410 (1-8).
- el-Beyzâvî, Abdullah b. Ömer b. Muhammed b. Ali (v. 685/1286), *Envâru't-Tenzîl ve Esrâru't-Te'vîl* (Şeyhzâde Haşiyesi ile birlikte), İhlas Vakfı Yay., İstanbul, 1415/1994 (I-IV).
- Bilmen, Ömer Nasûhi (1883-1971), *Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Meâli Âlisi ve Tefsiri*, Akpınar-Huzur Yay., İstanbul, tsz. (1-8.)
- Bintu's-Şâtî', Âişe bint Muhammed Ali Abdirrahmân (1913-1998), *et-Tefsîru'l-Beyânî li'l-Kur'ânî'l-Kerîm*, Dâru'l-Me'ârif, Kahire, 1968 (I-II).
- Birgîvî, Taqıyyuddîn Mehmed (v. 981/1573), "Avâmil Cedîd", *Nahiv Cümlesi*, Hisar Yayınevi, b.y.y., tsz.
- el-Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail (v. 256/870), *el-Câmi'u's-Şâhîh*, Çağrı Yay., İstanbul-Tunus, 1992 (I-8).
- el-Câhîz, Ebû Osman Amr b. Bahr b. Maḥbûb el-Kinânî (v. 255/869), *Kitâbu'l-Hayevân*, thk Abdusselam Muhammed Harun, b.y.y., 1965 (1-8).
- Cerrahoğlu, İsmail, *Tefsir Usûlü*, TDV Yay., Ankara, 1997.
- el-Ceşşâs, Ebû Bekr Ahmed b. Ali (v. 370/981), *Ahkâmu'l-Kur'an*, Beyrut, 1985 (1-5).
- el-Cevherî, Ebû Naşr İsmail b. Hammâd (v. 393/1003), *eş-Şihâh-Tâcu'l-Luğa ve Şihâhu'l-'Arabîyye*, Dâru'l-İlmi li'l-Melâyîn, 4. bs., Beyrut, 1990 (I-VI).
- el-Curcânî, Ebû Bekr Abdulkâhîr b. Abdirrahman b. Muhammed (v. 471/1078), *Delâilu'l-İcâz*, nşr. Mahmûd M. Şâkir, Kahire, 1384,
_____, *Esrâru'l-Belâğa*, nşr. Muhammed Abdulmun'im Hafâcî, Kahire, 1396/1976.

- Cündioğlu, Dücan, *Kur'an, Dil ve Siyaset Üzerine Söyleşiler*, Kitabevi Yay., 1. bs., İstanbul, 1998.
- Çakır, Mehmet, "Binâu'l-Efâl", *DİA*, VI, İstanbul, 1992, s. 179.
- Çelik, Taha, "Dehre Sövmeyiniz... Rivayeti Çerçevesinde Zaman Algısı", *Uluslararası İslam Medeniyetinde Zaman Sempozyumu*, İstanbul, 2016.
- Çetin, Abdurrahman - Topuzoğlu, Tevfik Rüştü, "Fâsıla", *DİA*, XII, İstanbul, 1995, ss. 209-210.
- Çetiner, Bedrettin, *Esbâb-ı Nüzûl (Kur'an Âyetlerinin İniş Sebepleri)*, Çağrı Yay., İstanbul, 2002 (1-2).
- ed-Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah (v. 255/868), *es-Sünen*, Çağrı Yay., İstanbul-Tunus, 1992 (1-2).
- Demirayak, Kenan, "el-Maksûd", *DİA*, XXVII, Ankara, 2003, s. 453.
- Dereli, Muhammet Vehbi, *Tefsirde Yanılgı Sebepleri ve Bunlardan Korunma Yolları*, Gece Kitaplığı, Ankara, 2022.
- _____, *Problematic Açından Kur'an-Sünnet İlişkisi*, Gece Kitaplığı, Ankara, 2024,
- _____, *Kur'an Muhtevası ve Yorumu*, Kitap Dünyası, İstanbul, 2017,
- _____, *Kur'an'ı Anlamaya Doğru, Fâtîha ve Duhâ-Nâs Arası Kısa Sûrelerin Meâl ve Tefsîri*, Gece Kitaplığı, Ankara, 2022,
- _____, "Arapçayı Doğru Kullanmanın Kur'an'ın Anlaşılmasına Olan Etkisi", *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sayı: 34, 2012, ss. 29-50,
- _____, *Arap Edebiyatında Bediyye Geleneği ve Suyutî'nin Nazmu'l-Bedî Adlı Eseri*, Palet Yay., Konya, 2021,
- _____, *Osmanlı Dönemi Bediyyât Şairlerinden Âişe el-Bâûniyye ve Peygamber Methiyeleri*, Gece Kitaplığı Yay., Ankara, 2023.
- Dereli, Muzaffer, *Âyet ve Hadislerden Âfetlerin Hatırlattığı İbretli Kıssalar ve Hikmetler*, Konya, 2000.
- _____, *Müslüman Gencin El Rehberi -2*, Konya, 1996.
- ed-Dihlevî, Veliyyullah Ahmed b. Abdurrahman (v. 1176/1762), *el-Fevzu'l-Kebîr fî Uşûli't-Tefsîr* (Farsçadan Arapçaya çev. Süleyman el-Hüseynî en-Nedvî), Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, Beyrut, 1987.
- Durmuş, İsmail - PALA, İskender, "İstiare", *DİA*, XXIII, İstanbul, 2001, ss. 315-318.
- Durmuş, İsmail - SARAC, M. A. Yekta, "Leff ü Neşr", *DİA*, XXVII, İstanbul, 2003, ss. 122-124.
- Durmuş, İsmail, "Müşâkele", *DİA*, XXXII, İstanbul, 2006, ss. 154-155,
- _____, "Müzekker ve Müennes", *DİA*, XXXII, İstanbul, 2006, ss. 243-245,
- _____, "Mecaz", *DİA*, XXVIII, Ankara, 2003, ss. 217-220.
- Ebû Bekr İbnü'l-'Arabî, Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Me'âfirî (v. 543/1148), *Ahâmû'l-Kur'an*, Kahire, 1967 (1-4).
- Ebû Dâvûd, Süleyman b. el-Eş'as es-Sicistânî (v. 275/889), *es-Sünen*, thk. Bedreddin Çetiner, Çağrı Yay., İstanbul, 1992 (1-5).
- Ebû Hâyyân el-Endelüsî, Muhammed b. Yusuf (v. 745/1344), *el-Baḥru'l-Muḥîṭ*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut, 1993 (1-8).

- Ebû Nu'aym, Ahmed b. Abdillâh el-İşfahânî (v. 430/1038), *Delâilu'n-Nubuvve*, Dâiratu'l-Me'ârif, 1. bs., Haydarabad, h. 1320 (1-3).
- Ebu't-Ṭayyib el-Luğavî, Abdolvâhid b. Ali el-Halebî (v. 351/962), *Kitâbu'l-Ezâdâ fî Kelâmi'l-'Arab*, Dâru Talâs, 2. bs., Dimaşk, 1996.
- Eminoğlu, Ali, *Şekil ve Muhteva Yönünden Muallakât Kasideleri*, Aybil Yay., Konya, 2017.
- Eroğlu, Muhammed, "Ashâbü'l-uhdûd", *DİA*, III, İstanbul, 1991, s. 471.
- Ersoy, Mehmed Âkif (v. 1936), *Safahât*, Beyan Yay., İstanbul, 2009.
- Ersöz, İsmet (1942-2020), *Kur'an Tarihi*, Ravza Yay., İstanbul, 1996.
- Esed, Muhammed (1900-1992), *Kur'an Mesajı, Meal – Tefsir* (çev. Cahit Koytak – Ahmet Ertürk), İşaret Yay., İstanbul, 2002.
- Eser, Mithat, *Engelli Sahabiler*, Nesil Yayınları, İstanbul, 2014.
- Fayda, Mustafa, "Fil Vak'ası", *DİA*, XIII, İstanbul, 1996, ss. 70-71.
- el-Ferâhidî, el-Halîl b. Ahmed (v. 175/791), *Kitâbu'l-'Ayn-muratteben 'alâ hurûfi'l-mu'cem*, thk. ve tertîb: Abdulhamîd Hindâvî, Dâru'l-Kutubi'l İlmiyye, Beyrut, 2003 (1-4).
- el-Fîrûzâbâdî, Mecdudîdîn (v. 817/1415), *el-Kâmûsu'l-Muhîṭ ve'l-Ḳabesu'l-Vasîṭ el-Câmî' limâ zehebe min Luğati'l-'Arab Şemâṭiṭ*, Matbaatu's-Sa'âde, Mısır, 1913 (1-4).
- el-Gazzâlî, Muhammed (1917-1996), *Kur'an'ın Konulu Tefsîri*, Çev. Şahin Güven- Ekrem Demir, Şûrâ Yay., İstanbul, 2000.
- Güç, Ahmet, "Salih", *DİA*, XXXVI, İstanbul, 2009, ss. 32-33.
- Gümüşsoy, Abdullah, *Osmanlı Dönemi Hicaz Şairlerinden Abdülaziz ez-Zemzemî ve Dîvanı*, Palet Yay., Konya, 2023.
- el-Hâkim, Ebû Abdillâh Muhammed b. Muhammed en-Nisâbü'rî (v. 405/1014), *el-Mustedrak ale's-Şaḥîḥayn*, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, 1986 (1-5).
- Hamîdullah, Muhammed, *Kur'an-ı Kerim Tarihi*, çev. Salih Tuğ, İstanbul, 1993.
- Hatiboğlu, İbrahim, "İsrâiliyat", *DİA*, XXIII, İstanbul, 2001, ss. 195-199.
- el-Haṭṭâbî, Ebû Süleyman Hamd (Ahmed) b. Muhammed b. İbrahim b. Haṭṭâb (v. 388/998), *Me'âlimu's-Sunen*, nşr. Muhammed Râğıb eṭ-Tabbâh, Halep, 1932 (1-4).
- Heyet (Çağrı, Mustafa- Dönmez, İbrahim Kâfi- Gümüş, Sadrettin- Karaman, Hayrettin), *Kur'an Yolu (Türkçe Meal ve Tefsir)*, DİB Yay., 2. bs., Ankara, 2006 (1-5).
- el-Heysemî, Ali b. Ebîbekr (v. 807/1404), *Mecme'u'z-Zevâid*, Kahire-Beyrut, 1407/1987 (1-10).
- İşıcık, Yusuf (1949-2020), *Kur'an'ı Anlamada Temel İlkeler*, Esra Yay., Ankara, 1997.
- İbn Abdi'l-Berr, Ebû Ömer Yusuf b. Abdillâh b. Muhammed en-Nemerî el-Endelûsî (v. 463/1070), *el-İstî'âb fî Ma'rifeti'l-Aşḥab*, Dâru Nahda, Kahire, tsz. (1-4).
- İbn Aṭıyye, Ebû Muhammed Abdulhak b. Gâlib el-Endelûsî (v. 541/1146), *el-Muḥarraru'l-Vecîz fî Tefsîri'l-Kitâbi'l-Azîz*, Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmî, Kahire, 1975 (1-16).
- İbn 'Âşûr, Muhammed et-Tahir (1879-1973), *et-Taḥrîr ve't-Tenvîr*, ed-Dâru't-Tûnusiyye, Tunus, 1984 (1-30).
- İbn Fâris, Ebu'l-Hüseyn Ahmed (v. 395/1004), *Mu'cemu Meḳâyîsi'l-Luğa*, nşr. Abdusselâm Muhammed Hârûn, Dâru'l-Fikr, Beyrut, tsz. (I-VI).
- İbn Hânel, Ahmed (v. 241/855), *el-Musned*, Çağrı Yay., İstanbul-Tunus, 1992 (1-6).
- İbn Hâzım, Ebû Muhammed Ali b. Ahmed el-Endelûsî (v. 456/1064), *el-Faṣl fî'l-Milel ve'l-Ehvâ' ve'n-Nihâl*, Beyrut, 1975 (1-5).

- İbn Hıbbân, Ebû Hatim Muhammed el-Bustî (v. 354/965), *Şaḥîḥu İbn Hıbbân bi Tertîbi İbn Belebân*, Muessesetu'r-Risâle, Beyrut, 1993 (1-18).
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Abdulmelik b. Eyyûb el-Ḥımyerî (v. 218/833), *es-Sîratu'n-Nebeviyye*, thk. Mustafa es-Sekḳâ ve diğeri, Kahire, 1936 (1-4).
- İbn Keşîr, Ebû'l-Fidâ' İsmail b. Ömer el-Ḳuraşî (v. 774/1372), *Tefsîru'l-Kur'ani'l-Azîm*, Dâru't-Turâs, Kahire, 1400/1980 (1-4),
- _____, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, Mektebetu'n-Naşr- Mektebetu'l-Me'ârif, 1. bs., Riyad - Beyrut, 1966 (1-4).
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd (v. 273/886), *es-Sünen*, thk. Muhammed Fuad Abdalbâkî, Çağrı Yay., İstanbul, 1992 (1-2).
- İbn Manzûr, Ebu'l-Fazl Cemâluddîn Muhammed el-Mısrî (v. 711/1311), *Lisânu'l-'Arab*, Dâru Şadr, 1. bs., Beyrut, 1990 (1-15).
- İbn Mes'ûd, Ahmed b. Ali, "Merâḥu'l-Ervâḥ", *Sarf Cümlesi*, İstanbul, 1317.
- İbn Teymiyye, Taḳıyyuddîn Ahmed b. Abdilhalîm (v. 728/1327), *Muḳaddime fî Uşûli't-Tefsîr*, Beyrut-Kuveyt, 1392/1972.
- İbnu'l-Eşîr, Ziyâuddîn (v. 637/1239), *el-Meşelu's-Sâir fî Edebi'l-Kâtib ve's-Şa'ir*, Nşr. Ahmed el-Ḥüfî-Bede'î Ṭabâne, Daru Nahḍati Mısr, Kahire, tsz.
- İbnu'l-Mu'tez, Ebu'l-Abbas Abdullah b. Muhammed b. Cafer el-Abbasî (v. 296/908), *Kitâbu'l-Bedî'*, nşr. ve talik: Ignatius Kraczkowski, Dâru'l-Mesîra, Beyrut, 1982.
- İbnu'n-Nedîm, Ebu'l-Ferac Muhammed b. Ebî Ya'kub İshâk b. Muhammed b. İshâk en-Nedîm (v. 385/995), *el-Fihrist*, thk. İbrahim Ramazan, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, 1997.
- İmru'u'l-Ḳays, Ebû Vehb Ḥunduc b. Ḥucr (v. 545 m.), *Dîvânu İmri'l-Ḳays*, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut, 2004.
- İpşirli, Mehmet, "Elçi", *DİA*, XI, İstanbul, 1995, ss. 3-15.
- Kaçalin, Mustafa S., "Galat", *DİA*, XIII, İstanbul, 1996, ss. 300-303.
- Kılıç, Hulusi, "Sarf", *DİA*, XXXVI, İstanbul, 2009, ss. 136-137.
- Kınar, Kadir, "Arap Gramerinde Âmil Teorisi", *bilimname*, XI, 2006 / 2, ss. 157-179.
- Kırca, Celal, "Âd", *DİA*, I, İstanbul, 1988, ss. 333-334.
- Kisbet, Mustafa, "Mecelle'ye Göre Müşterek Mülkiyette Masrafların Ortaklar Arasında Paylaşımı", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XXXI, 2022/2, ss. 419-442.
- Komisyon (Şener, Abdulkadir- Sofuoğlu, M. Cemal- Yıldırım, Mustafa), *Yüce Kur'an ve Açıklamalı-Yorumlu Meâlî*, TDV Yay., İzmir, 2009.
- el-Ḳurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed (v. 671/1272), *el-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'an*, Muessesetu'r-Risale, Beyrut, tsz. (1-24.)
- Ḳutub, Seyyid (1906-1966), *Fî Zılâli'l-Kur'ân*, Dâru's-Şurûk, Beyrut-Kahire, 1992 (1-6).
- Küçükşarı, Mücahit, "Kur'an Kıssalarının Klasik Arap Şiirindeki Yansımaları: Nûh Kıssası Örneği", *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, XXI, 2017/1, ss. 321-354.
- Macit, Muhittin, "Tercüme Hareketleri", *DİA*, XL, İstanbul, 2011, ss. 498-504.
- Mâlik, İbn Enes, (v. 179/795), *el-Muvaṭṭa'*, thk. Muhammed Fuad Abdalbâkî, Çağrı Yay., İstanbul, 1992 (1-2).
- el-Mâturidî, Ebû Manşûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd es-Semerkindî (v. 333/944), *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*, nşr. Ahmet Vanlıoğlu, İstanbul, 2005/2007 (1-18).

- Mehmed Vehbi –Konyalı– (1862-1949), *Hulâsatu'l-Beyân fî Tefsîri'l-Kur'an*, Üçdal Nşr., İstanbul, 1969 (1-16).
- Mevdûdî, Ebu'l-A'lâ (1903-1979), *Tefhîmu'l-Kur'an*, çev. Heyet, İnsan Yay., İstanbul, 2006 (1-7).
- Mohammadi, Sabriye - Bağcı, Abdullah Esat, “Ebû'l-Esved ed-Düelf'nin el-Kasidetü'l-Mîmiyyesi: Aidiyet Problemi, Muhteva ve Şekil Özellikleri”, *Kocatepe İslami İlimler Dergisi*, VII, 2024/1, ss. 293-315.
- el-Muberrred, Ebu'l-Abbâs Muhammed b. Yezîd b. Abdilekber el-Ezdî (v. 286/900), *el-Kâmil fî'l-Edeb (fî'l-Luğa ve'l-Edeb ve'n-Nahv ve't-Taşrîf)*, nşr. M. Ebu'l-Fazl İbrahim – Seyyid Şehhâte, Kahire, 1376/1956.
- el-Muhâsibî, Ebû Abdillâh el-Hâris b. Esed el-Anezî (v. 243/857), *er-Ri'âye li-Hukûkullâh*, nşr. Abdulhalîm Mahmûd – Abdulkadir Ahmed Atâ, Kahire, 1390/1970.
- Muslim, Ebu'l-Hüseyn İbnu'l-Haccâc el-Kuşeyrî (v. 261/874), *el-Câmi'u's-Şaḥîḥ*, thk. Muhammed Fuad Abdalbâkî, Çağrı Yay., İstanbul, 1992 (1-3).
- en-Nesâî, Ebû Abdurrahman Ahmed b. Şuayb (v. 303/915), *es-Sunen*, Çağrı Yay., İstanbul, 1992 (1-8).
- en-Nesefî, Ebu'l-Berakât Abdullah b. Ahmed b. Mahmud (v. 710/1311), *Medâriku't-Tenzîl*, Eda Nşr., İstanbul, 1993 (1-4).
- Öge, Ali- Dereli, M. Vehbi, *Kur'an Bilgisi Soru Bankası*, 5. bs., Kitap Dünyası, Konya, 2016.
- Öğmüş, Harun, “Nahvin Kur'an'ın Anlaşılmasına Etkisi Bağlamında İbn Medâ el-Kurtubî'nin Kitâbü'r-Red 'ale'n-nuhât Adlı Eserinin Değerlendirilmesi”, *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XXXV, 2008/2, ss. 5-24.
- Özbalıkcı, Mehmet Reşit, “Sîbeveyhi”, *DİA*, XXXVII, İstanbul, 2009, ss. 130-134.
- Pekdemir, Şevket, “İslam Hukukuna Göre Engelli İstihdam Politikasının Fıkḥî Temelleri”, *Van İlahiyat Dergisi*, XII, 2024/20, ss. 43-59.
- Pekparlatır, Selçuk, *Ebu't-Tayyib el-Luğavî ve Kitâbu'l-Ezdâd Adlı Eseri*, Aybil Yay., Konya, 2017.
- Razvân, Muhammed Mustafa, *Naẓârât fî'l-Luğa*, Libya, 1976.
- er-Râfî'î, Mustafa Sâdık (1881-1937), *Târîhu Âdâbi'l-'Arab*, Beyrut, 1974.
- er-Râğîb, Ebu'l-Kasım el-Hüseyn b. Muhammed el-İşfahânî (v. 502/1108), *Mufredâtu Elfâzı'l-Kur'an*, el-Mektebetu'l-Aşriyye, Beyrut, 2006.
- er-Râzî, Fahreddîn, (v. 606/1209), *et-Tefsîru'l-Kebîr (Mefâtîhu'l-Gayb)*, Dâru'l-Fikr, Beyrut, 1981 (1-32).
- er-Râzî, Zeynuddîn Muhammed b. Ebîbekr (v. 666/1268), *Muhtâru's-Şihâḥ*, Muessesetu'r-Risale, Beyrut, 1994.
- eş-Şâbûnî, Muhammed Ali (1930-2021), *Şafvetu't-Tefâsîr*, Dâru'l-Kur'ani'l-Kerîm, Beyrut, 1981 (1-20 cüz).
- es-Sâlih, Subhî (1926-1986), *Mebâhiş fî Ulûmi'l-Kur'an*, Beyrut, tsz.
- es-Sekkâkî, Ebû Yakub Yusuf b. Ebî Bekr (v. 626/1229), *Miftâhu'l-'Ulûm*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2. Bs., Beyrut, 1987.
- Sîbeveyh, Ebû Bîşr Amr b. Osman (v. 180/796), *el-Kitâb*, thk. Muhammed Abdusselam Harun, Mektebetu'l-Hancî, Kahire, 1988 (1-5).

- es-Suyûfî, Ebu'l-Fa'îl Celâluddîn Abdurrahman Ebû Bekr (v. 911/1505), *Lubâbu'n-Nukûl fi Esbâbi'n-Nuzûl*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut, tsz.
- Şensoy, Sedat, "Nazmü'l-Kur'ân, *DİA*, XXXII, İstanbul, 2006, ss. 464-466.
- eş-Şevkânî, Muhammed b. Ali el-Yemenî (v. 1250/1834), *Fethu'l-Kâdîr*, Dâru İbn Kesîr-Dâru'l-Kelimi't-Tayyib, Dimaşk-Beyrut, 1414 (1-6),
- Şimşek, Mehmet Sait (1951-2024), *Günümüz Tefsir Problemleri*, Esra Yay., İstanbul, 1997.
- e't-Taberânî, Ebu'l-Kasım Süleyman b. Ahmed (v. 360/970), *el-Mu'cemu'l-Evsaf*, Dâru'l-Harameyn, Kahire, 1415/1995 (1-10),
- _____, *el-Mu'cemu's-Şağîr / er-Ravzu'd-Dânî ile'l Mu'cemi's-Şağîr li't-Taberânî*, thk. Muhammed Şekûr Mahmud, Beyrut-Amman, 1985 (1-2).
- e't-Taberî, Muhammed b. Cerîr b. Yezîd (v. 310/922), *Câmi'u'l-Beyân an Te'vîl-i Âyi'l-Kur'ân*, Dâru Hicr, Kahire, 2001 (1-26).
- Tala, Murat, *Anlamanın Özgürlük Arayışı-Naslarda 'Udûl Teorisi*, Palet, Yay., Konya, 2021.
- Tasa, Muhammet, *Kur'an'da Cümle Yapısı*, Adal Ofset, Konya, 2005.
- et-Tehânevî, Muhammed A'lâ b. Ali (v. 1158/1745), *Keşşâfu İşlâhâtî'l-Funûn*, İstanbul, 1984 (1-2).
- et-Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa (v. 279/892), *es-Sunen*, Çağrı Yay., İstanbul, 1992 (1-5),
- _____, *el-İlelû's-Şağîr (es-Sunen'in sonunda)*, İstanbul, 1981.
- Topuzoğlu, Tevfik Rüştü, "Halîl b. Ahmed", *DİA*, XV, İstanbul, 1997, ss. 309-312.
- Tuğ, Sümeyye, *Kur'an'da Sesin Mânaya Delâleti – Kıyâmet Âyetleri Örneği*- Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 2019.
- Tuğral, Rahim, *Kur'an Kırâatinde Usûl Cetvelleri*, Bam Kitap Yay., İstanbul, 2024.
- Türker, Ömer, "Mukâtil b. Süleyman", *DİA*, XXXI, Ankara, 2020, ss. 134-136.
- Türkmen, Sabri, "Arapçada Çok Anlamlılık ve Kur'an-ı Kerim", *Diyanet İlmi Dergi-Kur'an Özel Sayısı*, Ankara, 2012, ss. 533-552.
- Uludağ, Süleyman, "Nefis", *DİA*, XXXII, İstanbul, 2016, ss. 526-529.
- Uz, Emin, *Hadiste İsnâdın Doğuşu*, Emin Yay., Bursa, 2013.
- Uzun, Kadir, "Yakup Yılmaz'ın Âşîrefendizâde Mehmed Hafîd'in ed-Dürierü'l-Müntehabâtü'l-Mensûre fî İslâhi'l-Galatâtî'l-Meşhûre (Yaygın Dil Yanlışları Konusunda Açık Seçik İnciler)", Ankara, 2018 (Türk Dil Kurumu Yayınları: 1259) Adlı Eserinin Tanıtımı", *Türk Dili*, 2018, ss. 101-103 (https://tdk.gov.tr/wp-content/uploads/2018/07/18_kadir-uzun_072018.pdf. Erişim Tarihi: 08.08.2025).
- Ünal, Sadettin, "Kâbe", *DİA*, XXIV, İstanbul, 2001, ss. 14-21.
- Yâkût el-Hamevî, Ebû Abdillâh Şihâbuddîn b. Abdillâh el-Bağdâdî er-Rûmî (v. 626/1229), *Mu'cemu'l-Buldân*, Beyrut, 1957, II, 220-221 (1-5).
- Yavaş, Fatih, *Arap Edebiyatında Peygamber Methiyeleri-Mecdüddîn el-Vitrî'nin Vitriyyât Dîvânı*, Çizgi Kitabevi Yay., Konya, 2025.
- Yavuz, Yusuf Şevki, "Te'vîl", *DİA*, XLI, İstanbul, 2012, ss. 27-28,
- _____, "İlme'l-yakîn", *DİA*, XXII, İstanbul, 2000, ss. 137-138.
- Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi (1878-1942), *Hak Dini Kur'an Dili*, Azim Dağıtım, İstanbul, tsz. (1-10.)

- Yüksel, Mücahit, “Kâbe’nin Anlamı ve Tarihi Üzerine Bazı Tespitler”, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XXIII, 2023/1, ss. 206-221.
- ez-Zeccâcî, Ebu’l-Kasım Abdurrahman (v. 337/949), *Kitâbu’l-Lâmât*, thk. Mâzin el-Mubârek, Dâru’l-Fikr, Dimaşk, 1985,
- _____, *el-Îzâh fî ‘İlelî’n-Nahv*, Kahire, 1378.
- ez-Zehbî, Muhammed Hüseyin (1915-1977), *et-Tefsîr ve’l-Mufessirîn*, Mektebetu Vehbe, Kahire, 1995 (1-3),
- _____, *el-İsrâiliyyât fî’t-Tefsîr ve’l-Hadîs*, Dimaşk, 1985.
- ez-Zemaşserî, Ebu’l-Kasım Carullah Mahmud b. Ömer b. Muhammed (v. 538/1143), *el-Keşşâf an Hakaîkı Gavâmizi’t-Tenzîl ve Uyûni’l-Ekâvîl fî Vucûhi’t-Te’vîl*, Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, Beyrut, 1995 (1-4),
- _____, *Esâsu’l-Belâğa*, Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, Beyrut, 1998 (1-2),
- _____, *el-Mufaşşal fî Şan’ati’l-İrâb*, Mektebetu’l-Hilâl, Beyrut, 1993.
- ez-Zerkeşî, Bedruddîn Muhammed b. Abdillâh (v. 794/1392), *el-Burhân fî ‘Ulûmi’l-Kur’ân*, Dâru’l-Ma’rife, Beyrut, 1994 (1-4).
- ez-Zuhaylî, Vehbe (1932-2015), *et-Tefsîru’l-Munîr fî’l-Akîde ve’s-Şer’a ve’l-Menhec*, Dâru’l-Fikri’l-Muasır, Dimaşk, 1418 (1-30).
- ez-Zurkânî, Muhammed Abdulazîm (v. 1367/1948), *Menâhilu’l-İrfân fî ‘Ulûmi’l-Kur’ân*, Mektebe Tevfîkiyye, Kahire, tsz. (1-2.)
- [https://yayin.diyaret.gov.tr/sesli-kitap/kuran-i-kerim-meali-30cuz/kuran-meali-\(cuzler\)/79/2440/ana4Xslgs6o](https://yayin.diyaret.gov.tr/sesli-kitap/kuran-i-kerim-meali-30cuz/kuran-meali-(cuzler)/79/2440/ana4Xslgs6o) (Erişim tarihi: 04.06.2025).

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1704

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1017

Kitap Adı : Âlûsî'nin Râzî Eleştirisi

Book Title : Al-Âlûsî's Critique of al-Râzî

ISBN : 9786255576712

DOI : doi.org/10.70458/fcr.978-625-5576-71-2

Yazar | Author: Mustafa Cihad Bakkal | orcid.org/0000-0002-3030-991X

Kurum | Institution: Pamukkale Üniversitesi

ROR ID: ror.org/01etz1309

Editör | Editor: Harun Abacı | orcid.org/0000-0003-2259-5722

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 170 (xiv + 156)

Yayın Tarihi | Publication Date: Eylül | September 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRCM9 İslam: Kuran ve tefsir | Islam: Koran & exegesis

BISAC: REL037030 - İslam / Kuran ve Tefsir | Religion / Islam / Koranic Studies & Exegesis

THEMA: QRYX Kur'an ve tefsir çalışmaları | Qur'an and Qur'anic studies

LC Classification: BP130.7 - Kur'an – Tefsir, yorumsal eserler | Qur'an – Commentaries and exegesis

DEWEY: 297.1226 - Kur'an Tefsiri | Qur'an – Exegesis and Commentary

WoS Category: Religion | Religion

WoS Citation Topics Meso: Islamic Studies | İslam Araştırmaları

WoS Citation Topics Micro: Qur'anic Studies & Tafsir | Kur'an Çalışmaları ve Tefsir

Scopus Subject Areas: 1202 - Din ve Teoloji | Religious Studies

Atf Bilgisi | Cite as: Bakkal, Mustafa Cihad. *Âlûsî'nin Râzî Eleştirisi*. FCR Yayın Ltd., 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abacı, Harun. *Âlûsî Tefsirinde İrab-Anlam İlişkisi*. İstanbul; Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı; İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2024.
- Abacı, Harun. *Kur'ân'ın Anlam Farklaşmasına İrabın Etkisi -Âlûsî Tefsiri Örneği-*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2015.
- Abdülgaaffâr, Bin Na'miyye. *İstidrâkâtü'l-Âlûsî ale'l-Râzî fî tefsiri'l-sive-ri'l-medîneh*. Cezâyir: Câmiatü Vehrân, Doktora Tezi, 2011.
- Abdülhamîd, Muhsin. *el-Âlûsî: Müfessiren*. Bağdat: Matbaatü'l-Meârif, 1968.
- Abdülhamîd, Muhsin. *er-Râzî: Müfessiren*. Bağdat: Dâru'l-Hürriyye, 1974.
- Ahmed Abdülhamîd Muhammed Ahmed. "Ta'kîbü'l-İmâmi'l-Âlûsî ale'l-İmâmi'r-Râzî fî tefsirihi". *el-Beyân Dirâsât Kanâ* 12/1 (2010), 581-646. <https://doi.org/10.21608/by.2010.255287>
- Ahmed b. Hanbel, Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî. *Müsne-dü'l-İmâm Ahmed b. Hanbel*. thk. Şuayb el-Arnâvud - vd. 50 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1995.
- Aktaş, Bayram. "Fahreddin er-Râzî'nin Tefsiri Mefâtihu'l-Gayb'a Kıraatlerin Sıhhat Şartları Açısından Bir Bakış". *Kilitbahir Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 20 (2022), 27-52.
- Aktepe, Orhan. "Peygamberler Arasında Üstünlük Meselesi". *AKRA Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi* 5/13 (Eylül 2017), 11-22.
- Altaş, Eşref. "Fahreddin er-Râzî'nin Hayatı, Hâmileleri, İlmî ve Siyasî İlişkileri". *İslâm Düşüncesinin Dönüşüm Çağında Fahreddin er-Râzî*. ed. Ömer Türker - Osman Demir. 41-90. Ankara: TDV Yayınları, 3. Basım, 2021.
- Âlûsî, Ebû's-Senâ Şehâbeddîn Mahmûd b. Abdillâh. *Rûhu'l-meânî fî tefsiri'l-Kur'ânî'l-azîm ve's-seb'î'l-mesânî*. 30 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâşi'l-Arabî, ts.
- Âlûsî, Ebû's-Senâ Şehâbeddîn Mahmûd b. Abdullâh b. Mahmûd. *Garâibü'l-igtirâb ve nüzhetü'l-elbâb*. Bağdat: Matbaatü's-Şâben-der, 1327.

- Âlûsî, Ebû's-Senâ Şehâbeddîn Mahmûd b Abdullâh b Mahmûd. *Rûhu'l-meânî fî tefsîri'l-Kur'ânî'l-azîm ve's-seb'î'l-mesânî*. 30 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2010.
- Âlûsî, Mahmûd Şükri. *el-Miskü'l-ezfer fî neşri mezâyâ'l-karneyni's-sânî 'aşar ve's-sâlis 'aşar*. thk. Cübûrî, Abdullah. Riyad: Dâru'l-Ulûm, 1982.
- Arpa, Abdulmuttalip. "Fahredden er-Râzî'nin İ'câzu'l-Kur'an Anlayışı". *The Journal of Academic Social Science Studies* 6/8 (2013), 781-800.
- Arpa, Enver. *İbn Teymiyye'nin Kur'an anlayışı*. Ankara: Fecr Yayınları, 2002.
- Arslan, Yahya. "Fahredden er-Râzî'nin Mefâtîhu'l-Gayb Adlı Eserinde Münâsebâtü'l-Kur'an'a Yaklaşımının Değerlendirilmesi". *İslami İlimler Dergisi* 18/2 (2023), 99-121.
- Ateş, Süleyman. *İşâri Tefsîr Okulu*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1974.
- Aydeniz, Hüsnü. "Fahredden Râzî'ye Göre Dinin Anlaşılmasında Aklın ve Aklî İlimlerin Rolü". *Bilimname* 2014/1 (2014), 71-97.
- Aytekin, Mehmet Ali. "Abdestte Ayağı Yıkamanın Veya Mesh Etmenin Fikhî Boyutu". *İslam Medeniyeti Araştırmaları Dergisi* 5/2 (Aralık 2020), 367-401.
- Azzâvî, Abbâs. *Zikrâ ebi's-senâ el-Âlûsî*. Bağdat: Şeriketü't-Ticâra ve't-Tibâ'a, 1377.
- Bağdatlı, İsmail Paşa. *Hediyetü'l-ârifîn esmâü'l-müellifîn ve âsârü'l-mu-sannifîn*. 2 Cilt. İstanbul, 1951.
- Beyzâvî, Nâsirüddîn Ebû Saîd Abdullâh b. Ömer b. Muhammed eş-Şirâzî. *Envârü't-tenzîl ve esrârü't-te'vîl*. thk. Muhammed Subhi b. Hasan Hallâk. Beyrut: Dâru'r-Raşîd, 2000.
- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Büyük Tefsir Tarihi: Tabakâtü'l-Müfessirîn*. 2 Cilt. İstanbul: Semerkand Yayınları, 2014.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail. *el-Câmi'u's-sahîh*. thk. Muhammed Züheyr b. Nâsir. 9 Cilt. Beyrut: Dâru Tavki'n-Necât, ts.
- Cebeci, Lütfullah. "Mefâtîhu'l-gayb". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. C. 28. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2003.
- Cerrahoğlu, İsmail. "Fahrüddîn er-Râzî ve Tefsiri". *Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Dergisi* 2 (1977), 7-57.
- Cerrahoğlu, İsmail. *Tefsir Usûlü*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 16. Basım, 2007.

- Çakır, Numan. “Fahreddîn er-Râzî’nin Tefsirini Tamamlayıp Tamamlamadığı Meselesi”. *Fahreddîn er-Râzî ve Tefsir İlmindeki Yeri*. ed. Erdoğan Pazarbaşı - Zeki Keskin. 177-216. İstanbul: Kitap Dünyası Yayınları, 2023.
- Çelik, Ahmet. *el-Âlûsî’nin Rûhu’l-Me’ânî İsimli Eserinde İşârî Tefsir*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1996.
- Çelik, Ahmet. “Rûhu’l-Meânî”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. C. 35. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2008.
- Çiftçi, Nurettin. “Hz. Mûsâ Kıssasında Bazı Lafzî Müteşâbih Âyetler”. *Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi* 6/2 (Aralık 2022), 583-608.
- Dağdeviren, Alican. *Âlûsî, Kişiliği ve Tefsîri*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1996.
- Dârekutnî, Ali b. Ömer. *Sünenü’l-Dârekutnî*. thk. Şuayb el-Arnâvud - vd. 6 Cilt. Beyrut: Müessesetü’r-Risâle, 2004.
- Dâvûdî, Şemsüddîn Muhammed b. Ali. *Tabakâtü’l-müfessirîn*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru’l-kütübî’l-ilmiyye, 1983.
- Demir, Recep. “Tefsirde İhtilâf Olgusu ve Tercih İlkeleri”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 51 (2021), 1-35.
- Demir, Şehmus. “Bilimsel Tefsir’in Tarihî Arka Planı”. *Din Bilim İlişkisi: Tefsir Sempozyumu*. 61-80. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınevi, 2019.
- Demirel, Muhsin. “Dört Mezhebe Göre Sabah Namazını Kılmanın Efdal Vakti”. *The Journal of Academic Social Science Studies* 67 (2018), 269-290.
- Derin, Necmi. “Fahreddin er-Râzî’de Akıl-Nakil İlişkisi ve Tevîl”. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi (SBARD)* 13/26 (2015), 107-123.
- Divlekci, Celalettin. “Tefsirde Yorum Farklılığına Yol Açan Sebepler”. *EKEV Akademi Dergisi* 18/58 (2014), 1-20.
- Durmuş, Zülfikar. “Sâd 30-33. Ayetler Bağlamında Hz. Süleyman -Klasik Tefsirlere Eleştirel Bir Yaklaşım-”. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18 (2008), 47-65.
- Dursun, Fatma. *Râzî ve Âlûsî Tefsirlerinin Karşılaştırılması -Kur’ân ve Sünnet İlişkisi Bağlamında-*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.
- Ebû Dâvûd, Süleyman b. Eş’as el-Ezdî Sicistânî. *Sünenü Ebî Dâvûd*. Beyrut: Müessesetü’r-Risâle, 2013.

- Ebû Hayyân, Muhammed b. Yûsuf el-Endelüsî. *el-Bahru'l-muhît*. thk. âdil Ahmed Abdülmevcûd - Ali Muhammed Muavvad. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1. Basım, 1993.
- Ebû Şehbe, Muhammed b. Muhammed. *el-İsrâiliyyât ve'l-mevzûât fî kütübî't-tefsîr*. Kahire: Mektebetü's-Sünne, 4. Basım, 1987.
- Ebüssuûd, Ebüssuûd b. Muhammed el-İmâdî el-Hanefî. *Tefsîru Ebüssuûd (İrşâdî'l-aklî's-selîm ilâ mezâya'l-Kitâbî'l-Kerîm)*. thk. Abdülkâdir Ahmed Atâ. Riyad: Mektebetü'r-Riyâzî'l-Hadîse, ts.
- Erbaş, Muammer. *Fahreddin Razi'nin Kur'an-ı Kerim'i Tefsir Yöntemi*. İzmir: Birleşik Matbaacılık, 2014.
- Eroğlu, Muhammed. "Âlûsî, Şehâbeddîn Mahmûd". İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 1989.
- Ersöz, Resul. *Seleflik ve Selefi Tefsir Anlayışı*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.
- Fahreddîn er-Râzî. *İsmetü'l-enbiyâ*. Kahire: Mektebetü's-Sekâfeti'd-Dîniyye, 1986.
- Fahreddîn er-Râzî, Muhammed b. Ömer b. Hüseyin. *el-Mahsûl fî ilmi usûli'l-fikh*. thk. Taha Câbir Feyyaz el-Alvânî. 6 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1992.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed. *İhyâu ulûmi'd-dîn*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Marife, 1982.
- Gazzâlî, Hüccetü'l-İslâm Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed. *el-Mak-sadî'l-esnâ fî şerhi esmâillahi'l-hüsnâ*. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 2003.
- Gumârî, Abdullah Muhammed es-Sıddîk. *Bideü't-tefâsir*. Dâru'l-Reşâ-di'l-Hadîse, 1986.
- Gün, Faruk. *Gayb Bilgisi ve Gaybî Meseleler*. Fecr Yayınları, 2022.
- Gün, Faruk. *Varlıkta İlahi Adalet, Fatalizm ve İnsan Sorumluluğu -Fahreddîn er-Râzî-*. İstanbul: Kitap Dünyası, 2024.
- Hafâcî, Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed b. Ömer el-Mısrî el-Hanefî. *Hâşiyetü'ş-Şihâb alâ Tefsiri'l-Beyzâvî (İnâyetü'l-Kâdî ve kifâyetü'r-Râzî)*. Beyrut: Dâru Sâdır, ts.
- Hâkim en-Nisâbü'rî, Ebû Abdullah İbnü'l-Beyyî' Muhammed. *el-Müstedrek ale's-Sahîhayn*. thk. Mustafa Abdülkadir Ata. 5 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2. Basım, 2002.
- Huleyf, Fethullah. *Fahruddîn er-Râzî*. İskenderiyye: Dâru'l-Câmiâtî'l-Mısrıyye, 1976.

- Itr, Nureddîn. *Ulûmü'l-Kur'ânî'l-Kerîm*. Dimeşk: Matbaatü's-Sabah, 6. Basım, 1996.
- İbn Âşûr, Muhammed Fâzıl. *et-Tefsîr ve ricâluhu*. Kahire: Mecmeu'l-Buhûsi'l-İslâmiyye, 1970.
- İbn Atıyye, Ebû Muhammed Abdülhak b. Galib el-Endelüsî. *el-Muharrerü'l-vecîz fî tefsîri'l-kitâbi'l-azîz*. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 4. Basım, 2016.
- İbn Ebî Hâtım, Ebû Muhammed Abdurrahman b. Muhammed b. İdris. *Tefsîrü'l-Kur'ânî'l-Azîm: müsneiden anî'r-Resûl (sav) ve's-sahâbe ve't-tâbiîn*. 16 Cilt. Demmâm: Dâru İbni'l-Cevzî, 1. Baskı., 1439.
- İbn Hacer, Ahmed b. Ali el-Askalânî. *Lisânü'l-mîzân*. Mektebü'l-Matbûati'l-İslâmiyye, 2002.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Ali. *ed-Dürrü'l-kâmine fî'l-a'yânî'l-mietî's-sâmine*. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Cîl, 1993.
- İbn Hallikân, Ebü'l-Abbâs Şemsüddîn Ahmed b. Muhammed Ebî Bekr. *Vefeyâtü'l-a'yân ve enbâi ebnâtî'z-zamân*. Beyrut: Daru Sadr, 1972.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtım Muhammed. *Sahîhu İbn Hibbân bi-tertîbi İbn Balaban*. thk. Şuayb el-Arnâvud. 18 Cilt. Müessesetü'r-Risâle, 2. Basım, ts.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Ebû Abdullah Şemseddîn Muhammed. *Miftâhu dâri's-saâde ve menşûri velâyeti'l-ilm ve'l-irâde*. 3 Cilt. Mekke: Dâru Âlemi'l-Fevâid, 2011.
- İbn Teymiyye, Ebü'l-Abbâs Takiyyüddîn Ahmed b. Abdülhalîm. *Der'ü teâruzî'l-akl ve'n-nakl*. thk. Muhammed Reşad Salim. Riyad: Câmiatü'l-İmam Muhammed b. Suûd el-İslâmiyye, 2. Baskı., 1991.
- İbn Teymiyye, Takiyyüddîn. *et-Tefsîru'l-kebîr*. thk. Abdurrahman Umeyre. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.
- İbn Teymiyye, Takiyyüddîn Ahmed. *Mecmûati'l-fetâvâ*. Mensûre: Dâru'l-Vefâ, 2005.
- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Ali b. Muhammed. *Fünûnü'l-efrân fî uyûni ulûmi'l-Kur'ân*. thk. Hasan Ziyaeddin Itr. Beyrut: Dâru'l-Beşairi'l-İslâmiyye, 1987.
- İbnü'l-Esîr, Ziyâeddîn. *el-Meseli's-sâir fî edebi'l-kâtib ve's-şâir*. thk. Ahmed Muhammed el-Havfi - Bedevî Tabâne. 4 Cilt. Kâhire: Dâru Nehdati Mısır, 2. Basım, ts.

- İbnü's-Salâh, Ebû Amr. *Fetâvâ İbni's-Salah fi't-tefsîr ve'l-hadîs ve'l-usûl ve'l-fikh*. thk. Saîd Muhammed es-Senârî. Kahire: Dâru'l-Hadîs, 2007.
- Îcî, Adudüddîn Abdurrahman b. Ahmed. *el-Mevâkıf fî ilmi'l-kelâm*. Beyrut: Âlemu'l-Kütüb, ts.
- Kahraman, Ferruh. "Tefsirde İhtilaflar ve Sebepleri". *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 14/22 (2009), 157-183.
- Kanik, İsa. "Tefsir Külliyyâtında Akıl ve Naklin İmtizacı Gayretleri: Fahreddîn er-Râzî Örneği". *Fahreddîn er-Râzî ve Tefsir İlmindeki Yeri*. ed. Erdoğan Pazarbaşı - Zeki Keskin. 291-316. İstanbul: Kitap Dünyası Yayınları, 2023.
- Karakaş, Vehbi. *Âlûsî'nin Tefsirinde Âyetlerin İşârî Açısından Yorumu*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2002.
- Kâtib Çelebî, Mustafa b. Abdullah. *Keşfü'z-zunûn 'an esâmi'l-kütüb ve'l-fünûn*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, ts.
- Kattân, Mennâ'. *Mebâhis fî ulûmî'l-Kur'ân*. Kahire: Mektebetü Vehbe, ts.
- Kavak, Abdulcebbar. "Bağdat'ta Selefi Bir Çevrede Yetişen Süfi Bir Âlim: Ebü's-Senâ Mahmûd Şihâbüddin el-Âlûsî (ö. 1270/1854)". *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 39/39 (2015), 105-120.
- Kaya, Mesut. "Tefsir Tarihinde İlk Reddiyeler: Şârimisâhî'nin el-Me'âhiz 'Alâ Mefâtihî'l-Gayb'ı Üzerine". *Bilimname : Düşünce Platformu* 45 (Şubat 2021), 463-493.
- Kaya, Münir Yaşar. "Bismelenin Ayet Olması ile İlgili Tartışmalar ve Fikhî Hükümlere Etkisi". *Kocatepe İslami İlimler Dergisi* 5/2 (Aralık 2022), 295-317.
- Kaya, Veysel. "Fahrüddin Râzî'nin Sünnî Eş'arî Kelâmına Yönelttiği Eleştiriler". *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 5/3 (Aralık 2005), 247-257.
- Kayacan, Murat. "'Kurrâ İhtilaf Etti.' Lafzı Bağlamında Mefâtihu'l-Gayb'ta Kıraat Olgusu". *Fahreddîn er-Râzî ve Tefsir İlmindeki Yeri*. ed. Erdoğan Pazarbaşı - Zeki Keskin. 63-82. İstanbul: Kitap Dünyası Yayınları, 2023.
- Kehhâle, Ömer Rızâ. *Mu'cemü'l-müellifîn*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1993.
- Kılavuz, Ulvi Murat. "İnsan mı Melek mi? Türlerarası Efdaliyyet Tartışmasına Bir Bakış". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 56/1 (Nisan 2015), 1-32.

- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed es-Semerkindî. *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*. nşr. Bekir Topaloğlu. İstanbul: Mizan Yayınevi, 2005.
- Mâverdî, Ebu'l-Hasen Ali b. Muhammed. *en-Nüket ve'l-uyûn (Tefsîru'l-Mâverdî)*. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.
- Mukâtil b. Süleyman, Ebû'l-Hasen. *Tefsîru Mukâtil b. Süleymân*. 5 Cilt. Beyrut: Müessesetü't-Târîhi'l-Arabî, 2002.
- Müslim, Ebû'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc. *Sahîhu Müslim*. Riyad: Dâru Taybe, 1. Basım, 2006.
- Noori, Ebrahim - Khakpour, Hossain. "A Comparative Exegesis between Fakhr Razi and Alusi Regarding the Verses of Anthropomorphic Attributes". *Comparative Interpretation Research* 10/1 (20 Nisan 2024), 73-94.
- Özdaş, Haşim. "Lafzî Müteşâbih Âyetlerdeki Anlam Farklılığı". *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/13 (Eylül 2020), 215-249.
- Öztürk, Mustafa. "Tefsir Geleneğinde Selefîlik Ekolü". *İlahiyat Akademi: Gaziantep Üniversitesi Altı Aylık Uluslararası Akademik Araştırma Dergisi* I/1-2 (2015), 195-252.
- Öztürk, Mustafa. "Tefsirde Fahreddin er-Râzî". *İslam Düşüncesinin Dönüşüm Çağında Fahreddin er-Râzî*. ed. Ömer Türker - Osman Demir. İstanbul: İSAM Yayınları, 3. Basım, 2021.
- Râzî, Fahreddîn. *el-Metâlibü'l-âliyye mine'l-ilmi'l-ilâhî*. thk. Ahmed Hicâzî es-Sekkâ. 9 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1987.
- Râzî, Fahreddîn. *et-Tefsîru'l-kebîr (Mefâtîhü'l-gayb)*. thk. Seyyid Umrân. Kahire: Dâru'l-Hadîs, 2012.
- Râzî, Fahreddîn Muhammed b. Ömer. *el-Mebâhisü'l-meşrikiyye fî ilmi'l-ilâhiyyât ve't-tabîyyât*. thk. Muhammed Mu'tasım-Billâh el-Bağdâdî. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1990.
- Râzî, Fahreddîn Muhammed b. Ömer. *et-Tefsîru'l-kebîr (Mefâtîhü'l-gayb)*. 32 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1. Basım, 1981.
- Râzî, Fahreddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-. *Esâsü't-takdîs*. Kahire: Mektebetü'l-Külliyyâtî'l-Ezheriyye, 2001.
- Reşid Rızâ, Muhammed. *Tefsîru'l-Kur'ânî'l-hakîm (Tefsîru'l-menâr)*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.

- Sâdî Çelebi, Sadullah b. Îsâ el-Kastamônî. *el-Fevâidü'l-Behiyye (Hâşiye alâ tefsîri'l-Beyzâvî)*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Damat İbrahim Paşa, 168, 423 yk., 31 st.
- Safedî, Salâhuddîn Halil. *el-Vâfî bi'l-vefâyât*. thk. Ahmed el-Arnâvût - Mustafa Türkî. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsî'l-Arabî, 2000.
- Sâlih, Subhî. *Mebâhis fî ulûmi'l-Kur'an*. Beyrut: Daru'l-İlm li'l-Melâyîn, 4. Basım, 2000.
- Sancar, Faruk. "Selef Geleneğinde Fahreddin er-Râzî'ye Yöneltilen Metodik Eleştiriler". *İslâm Düşüncesinin Dönüşüm Çağında Fahreddîn er-Râzî*. ed. Ömer Türker - Osman Demir. 655-676. Ankara: TDV Yayınları, 3. Basım, 2021.
- Sarıgül, Murat. *el-Âlûsî'nin Rûhu'l-Me'ânî İsimli Eserinde Ahkâm Tefsiri*. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2016.
- Sarıgül, Murat. "Zemahşerî ve Fahreddin Râzî'ye Meşhur Tefsirlerde Yapılan Atıfların Sayısal Olarak Tespiti ve Değerlendirilmesi". *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 27/2 (2020), 129-150.
- Seven, Şuayip. "Kelâmî Görüşleri Bağlamında Fahreddin Er-Râzî'nin Hadislere Bakışı". *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/1 (Mart 2021), 381-410.
- Süyûtî, Celâleddîn Abdurrahmân. *el-İtkân fî ulûmi'l-Kur'an*. Dimeşk: Dâru İbn Kesîr, 2006.
- Şühbe, İbn Kâdî. *Tabakâtü's-Şâfiyye*. 5 Cilt. Haydarâbâd: Dâiretü'l-Maârifî'l-Osmâniyye, 1978.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr. *Câmi'u'l-beyân an te'vîli âyi'l-Kur'an*. thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî. 24 Cilt. Kahire: Dâru Hicr, 2001.
- Tâceddin Sübkî, Ebû Nasr Abdülvehhâb b. Ali. *Tabakâtü's-Şâfiyye-ti'l-kübrâ*. 10 Cilt. Kahire: Dâru İhyâi'l-kütübi'l-Arabiyye, 1964.
- Taşköprizâde, Ahmed b. Mustafa. *Miftâhu's-sa'âde ve misbâhu's-siyâde fî mevzû'âtî'l-ûlûm*. nşr. Abdülvehhâb Ebü'n-Nûr - Kâmil Kâmil Bekrî. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1985.
- Teftâzânî, Sa'deddîn Mesud b. Ömer b. Abdullah. *Şerhu'l-makâsîd*. thk. Abdurrahman Umeyre. 5 Cilt. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, 1998.
- Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa b. Sevre es-Sülemî. *el-Câmiü's-sahîh (Siineniü't-Tirmizî)*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir. Matbaatü Mustafa el-Bâbî el-Halebî, 2. Basım, 1976.

- Tûfî, Süleyman b. Abdülkavî b. Abdülkerîm el-Bağdâdî. *el-İksâr fî il-mi't-tefsîr*. Kahire: Mektebetü'l-Âdâb, ts.
- Uludağ, Süleyman. *Fahrettin Râzî: Hayatı, Fikirleri, Eserleri*. Ankara: Harf Eğitim Yayıncılığı, 2014.
- Ural, Mustafa. "Hz. Süleyman, Namaz ve Atlar -Sâd Süresi 31-33. Âyetler Bağlamında Kur'an Merkezli Bir Çözümleme-". *İlahiyat (e-Dergi)* 7 (2022), 129-154.
- Uzun, Nihat. *İslam Tefsir Geleneğinde Muhalefet ve Eleştiri: Şihâbuddîn el-Hafâcî'nin el-Beydâvî'ye Eleştirileri*. Ankara: Ankara Okulu, 2016.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Fahreddîn er-Râzî". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. C. 12. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Yazıcı, Mahmut. *Cin Sahâbîler ve Rivâyetleri*. Ankara: İlahiyât Yayınları, 2021.
- Yazıcı, Tahsin - Uludağ, Süleyman. "Herevî, Hâce Abdullah". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 222-226. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Yılmaz, Muhammet. *Hadis Açısından Fahreddin er-Razî'nin Tefsir-i Kebir'i Üzerine Bir İnceleme*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2000.
- Yüce, Abdulkakim. *Fahrüddin er-Razî'nin Mefâtihi'l-Ğayb Adlı Eserindeki İşâri Tefsir Yönü*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1992.
- Zeccâc, Ebû İshâk İbrâhîm b. es-Serî. *Me'âni'l-Kur'ân ve i'râbüh*. 5 Cilt. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, 1988.
- Zehebî, Muhammed Hüseyin. *et-Tefsîr ve'l-müfessirîn*. 3 Cilt. Kahire: Dâru'l-Hadîs, 2005.
- Zehebî, Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed. *Mizânü'l-i'tidâl fî nakdi'r-ricâl*. Beyrut: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1995.
- Zemahşerî, Cârullah Ebû'l-Kâsım Muhammed Ömer. *el-Keşşâf an hakâiki gavâmizi't-tenzîl ve 'uyûni'l-ekâvîl fî vücûhi't-te'vîl*. Beyrut: Dâru'l-Marife, 3. Basım, 2009.
- Zerkeşî, Bedreddîn Muhammed b. Abdullah. *el-Burhân fî ulûmi'l-Kur'ân*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Marife, 1990.
- Ziriklî, Hayreddin. *el-A'lâm: Kamûsu terâcim li-eşheri'r-ricâl ve'n-nisâ min'el-Arab ve'l-müstarebîn ve'l-müsteşrikîn*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyin, 15. Basım, 2002.
- Zürkânî, Muhammed Abdülazîm. *Menâhili'l-irfân fî ulûmi'l-Kur'ân*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Marife, 3. Basım, 2005.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1705

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1018

Kitap Adı : Vahyin Son Temsilcisi Hz. Muhammed

Book Title : The Final Messenger of Revelation Prophet Muhammad

ISBN : 978-625-5576-72-9

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576729

Yazar | Author: Ramazan Ata | orcid.org/0000-0002-8925-0289

Kurum | Institution: Aksaray Üniversitesi

ROR ID: ror.org/026db3d50

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 375 (xx + 355)

Yayın Tarihi | Publication Date: Ekim | October 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRH İslam: Muhammed, Peygamber | Islam: Muhammad, the Prophet

BISAC: REL037030 İslam / Biyografi / Muhammed | Religion / Islam / Biography / Muhammad

THEMA: QRMX İslam: Peygamber Muhammed | Islam: Prophet Muhammad

LC Classification: BP75 Hz. Muhammed (Siyer, yaşamı, öğretileri) | Muhammad, the Prophet (Biography, teachings)

DEWEY: 297.63 Hz. Muhammed ve öğretisi | Muhammad, the Prophet – Biography and teachings

WoS Category: Religion | Religion

WoS Citation Topics Meso: Religion & Theology | Religion & Theology

WoS Citation Topics Micro: Islamic Studies | Islamic Studies

Atf Bilgisi | Cite as: Ata, Ramazan. *Vahyin Son Temsilcisi Hz. Muhammed*. FCR Yayın Ltd., 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Akarsu, Murat, *Kabileden Devlete Medine Tecrübesi*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2018.
- Akdoğan, Yalçın, *Nebevi Liderlik ve Hz. Muhammed*, Otto Yayınları, Ankara 2020.
- Apak, Âdem, *Erken Dönem İslam Tarihinde Asabiyet*, Ensar Yayınları, İstanbul 2016.
- Apaydın, Mehmet, *Siyer Kronolojisi*, Kuramer Yayınları, İstanbul 2018.
- Ata, Ramazan, *Paradigmatik Kırılmalarla Öncesi ve Sonrasıyla İslam Medeniyeti Tarihi*, Lisans Yayınları, İstanbul 2018.
- Ateş, Süleyman, *Kur'an-ı Kerim ve Yüce Meali*, Kılıç Kitabevi, Ankara 1977.
- Avcı, Casim, *Son Peygamber Hz. Muhammed*, İsam Yayınları, İstanbul 2015.
- Aykaç, Mehmet, *Fâtıma b. Esed*, DİA, C. 12, İstanbul 1995.
- Azimli, Mehmet, *Siyer*, Bilimsel Araştırma Yayınları, Ankara 2018.
- Azizova, Elnure, *Zühre (Benî Zühre)*, DİA, C. 44, İstanbul 2013.
- Azzam, Abdurrahman, *Büyükler Büyüğü Resul-i Ekrem'in Örnek Ahlakı ve Kahramanlığı*, çev. Hayrettin Karaman, Yağmur Yayınları, İstanbul 1985.
- Bauer, Thomas, *Müphemlik Kültürü ve İslam, Farklı Bir İslam Tarihi Okuması*, çev. Tanıl Bora, İletişim Yayınları, İstanbul 2021.
- Belâziürî, Dâvud el, *Ensâbü'l-Eşrâf Hz. Peygamberin Hayatı ve Şahsiyeti*, çev. Hikmet Akdemir, C. 1-2, İlk Harf Yayınevi, İstanbul 2018.
- Belâziürî, Dâvud el, *Fütûhu'l-Büldân*, çev. Mustafa Fayda, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1987.
- Bulaç, Ali, *İslam ve Demokrasi-Teokrasi ve Totaliterizm*, İz Yayıncılık, İstanbul 1993.
- Daryal, Ali Murad, *İslam'ın Doğuşunun ve İlk Yayılışının Psiko-Sosyal Açından Tahlili*, İFAV. Yayınları, İstanbul 1989.
- Demircan, Adnan, *Allah'ın Elçisi ve Mesajı*, Beyan Yayınları, İstanbul 2015.
- Demircan, Adnan, *İslam Tarihi-1*, Bilimsel Araştırma Yayınları, Ankara 2018.
- Esack, Farid, *Kur'an Özgürleşme ve Çoğulculuk*, çev. Çağla Taşkın, Hece Yayınları, Ankara 2018.
- Esed, Muhammed, *Kur'an Kavramları*, haz. Ömer Aydın-Ertuğrul Özalp, İşaret Yayınları, İstanbul 2016.

- Fayda, Mustafa, *Hulefâ-yı Râşidîn Devri*, Kubbealtı Yayınları, İstanbul 2021.
- Furi, Safiyyürrahman Mübarek, *Peygamberimizin Hayatı ve Daveti*, çev. İbrahim Kutlay, Risale Yayınları, İstanbul 2006.
- Gazali, Muhammed, *Fıkhu's-Sire Resûlullah'ın Hayatı*, çev. Resul Tosun, Risale Yayınları, İstanbul 1987.
- H. İbrahim Hasan, *Siyasi, Dini, Kültürel, Sosyal İslam Tarihi*, çev. Heyet, C. 1, Kayıhan Yayınları, İstanbul 1987.
- Hamidullah, Muhammed, *Allah'ın Elçisi Hz. Muhammed*, çev. Ülkü Zeynep Babacan, Beyan Yayınları, İstanbul 2014.
- Hamidullah, Muhammed, *Hiz. Peygamberin Altı Orijinal Diplomatik Mektubu*, çev. Mehmet Yazgan, Beyan Yayınları, İstanbul 1990.
- Hamidullah, Muhammed, *Hiz. Muhammed'in Savaşları*, çev. Nazire Erinç Yurter, Yeni Şafak Yayınları, İstanbul 2017.
- Hamidullah, Muhammed, *Hiz. Peygamberin Savaşları*, çev. Nazire Erinç Yurter, İrfan Yayıncılık, İstanbul 1990.
- Hamidullah, Muhammed, *İslam Müesseselerine Giriş*, çev. İhsan Süreyya Sırma, Beyan Yayınları, İstanbul 2016.
- Hamidullah, Muhammed, *İslam Peygamberi*, çev. Salih Tuğ, C. 1, Yeni Şafak Yayınları, Ankara 2003.
- Hamidullah, Muhammed, *İslam'ın Doğuşu*, çev. Murat Çiftkaya, Beyan Yayınları, İstanbul 1997,
- Hazleton, Lesley, *İlk Müslüman Hiz. Muhammed'in Hayatı*, çev. C. Erdal Bodur, Kitabix Yayınevi, İstanbul 2017.
- Heykel, Muhammed Hüseyin, *Hiz. Muhammed'in Hayatı*, çev. Vahdettin İnce, Kitapevi Yayınları, İstanbul 2015.
- Hitti, Philip, *Siyasi ve Kültürel İslam Tarihi*, çev. Salih Tuğ, C. 1-2, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1989.
- İbn-i Hişam, *Siret-i İbn-i Hişam İslam Tarihi*, çev. Hasan Ege, C. 1-4, Kahraman Yayınları, İstanbul 2006.
- İbn-i İshak, *Siyer-i İbn-i İshak*, çev. Sezai Özel, Akabe Yayınları, İstanbul 1988.
- İlhan, Avni, "El-Emru bi'l-Ma'ruf ve'n Nehyi ani'l-Münker", *DEİF Dergisi*, İzmir 1986.
- İncil, Luka.
- Kadı Beyzâvî, *Muhtasar Beyzâvî Tefsiri*, ter. Şadi Eren, C. 1, Işık Yayınları, İstanbul 2013.

- Kallek, Cengiz, “*Biat*”, DİA, C. 6, İstanbul 1992.
- Kazıcı, Ziya-Şeker, Mehmet, *Türk-İslam Medeniyeti Tarihi*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1982.
- Keagi, Walter E., *Bizans ve İlk İslam Fetihleri*, çev. Mehmet Özay, Kaknüs Yayınları İstanbul, 2000.
- Kettani, Muhammed Abdulhay el, *Hz. Muhammed’in Yönetiminde Sosyal Hayat ve Kurumlar*, çev. Ahmet Özel, İz Yayınevi, İstanbul 1990.
- Khanfar, Wadah, İlkbahar *Hz. Peygamberin Hayatına Dair Stratejik ve Siyasi Bir Okuma*, çev. Mehmet Yuşa Özmen, Hasan Hacak, Vadi Yayınları, İstanbul 2024.
- Kitapçı, Zekeriya, *Yeni İslam Tarihi ve Türkler*, C. I-II, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1994.
- Küçükaşçı, Mustafa Sabri, *Tâif*, DİA, C. 39, İstanbul 2010.
- Lings, Martin, *Hz. Muhammed’in Hayatı*, İnsan Yayınları, İstanbul 1997.
- Mevdudî, Ebu’l-Ala, *Hilafet ve Saltanat*, Ter. Ali Genceli, Hilal Yayınevi, İstanbul Trs.
- Mevdudî, Ebu’l Ala, *Tarih Boyunca Tevhid Mücadelesi ve Hz. Peygamber*, çev. N. Ahmet Asrar, C. II, Pınar Yayınları, İstanbul 1984.
- Nasr, Seyyid Hüseyin, “İslam ve Modern Bilim Sorunu”, çev. H. Açar, *İslami Araştırmalar Dergisi*, C. 5, No. 2, İstanbul 1991.
- Nedvî, Ebu’l Hasen Ali, *Rahmet Peygamberi*, İz Yayıncılık, İstanbul 2013.
- Önkal, Ahmet, “*Hicret*”, DİA, C. 17, İstanbul 1998.
- Önkal, Ahmet, *Muhtasar Siyer-i Nebî*, Hikmetevi Yayınları, İstanbul 2019.
- Özdemir, Mehmet Nadir, *Hz. Peygamber Döneminde Ganimet Uygulamaları*, Otto Yayınları, Ankara 2016.
- Özel, Ahmet, *Kutlu Hayatın İzinde Yeni Siyer*, Timaş Yayınları, İstanbul 2024.
- Özel, Ahmet, *Yönetici Peygamber Hazreti Muhammed*, Küre Yayınları, İstanbul 2017.
- Öztürk, Mustafa-Ünsal, Hadiye, *Kur’an Tarihi*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2018.
- Polat, Selahattin, “Hz. Peygamberin İttifak, Teminat ve Antlaşmalarındaki Diplomatik Taktikler.”, *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 5, Kayseri 1988.
- Rayyıs, Muhammed Ziyaaddin, *İslam’da Siyasi Düşünce Tarihi*, çev. Ahmed Sarıkaya, Nehir Yayınları, İstanbul 1990.

- Sarıçam, İbrahim, *Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, DİB. Yayınları, Ankara 2004.
- Sarıçam, İbrahim-Erşahin, Seyfettin, *İslam Medeniyeti Tarihi*, TDV. Yayınları, Ankara 2006.
- Severcan, Şefaettin, *Hz. Muhammed'in Hayatı Siyer*, Bilimsel Araştırma Yayınları, Ankara 2022.
- Severcan, Şefaettin, *Hz. Muhammed ve Kurtuluş Çağrısı*, Fecr Yayınları, Ankara 2019.
- Sırma, İhsan Süreyya, *Medine Vesikası Işığında Yahudi Meselesi*, Beyan Yayınları, İstanbul 2014.
- Sibai, Mustafa, *Hz. Muhammed'in Hayatı*, çev. Said Şimşek-Nezir Demircan, Beyan Yayınları, Ankara 1976.
- Şeriati, Ali, *İslam ve Sınıfsal Yapı*, çev. Doğan Özlük, Fecr Yayınevi, Ankara 2008.
- Şirvanî, Harun Han, *İslam'da Siyasi Düşünce ve İdare*, çev. Kemal Kuşcu, Nur Yayınları, Ankara 1965.
- Taşcı, Özcan, "İçtihadıdan İcma'ya Ehl-i Sünnet Ekolünde Fikrî Çoğuluktan Merkezden Yönetilen Düşünceye Geçişin Arkasında Yatan Nedenlerin Tespitine Yönelik Bir Deneme" *Dinî Araştırmalar Dergisi*, Cilt:8, S. 24, Haziran 2006.
- Taylan, Necip, Anahatlarıyla İslam Felsefesi, Ensar Yayınları, İstanbul 1983.
- Unat, Faik Reşit, *Hicri Tarihleri Miladi Tarihe Çevirme Kılavuzu*, TTK. Yayınları, Ankara 1988.
- Ünlü, Nuri, *Başlangıçtan Osmanlılara Kadar İslam Tarihi*, C. I, İFAV. Yayınları, İstanbul 1992.
- Vatandaş, Celalettin, *Hz. Muhammed'in Hayatı*, Pınar Yayınları, İstanbul 2016.
- Vatandaş, Celalettin, *Hz. Muhammed'in Hayatı*, Pınar Yayınları, İstanbul 2025.
- Watt, W. Montgomery, *Hz. Muhammed Mekke'de*, çev. Süleyman Kalkan, İletişim Yayınları, İstanbul 2016.
- Watt, W. Montgomery, *Hz. Muhammed Medine'de*, çev. Süleyman Kalkan, İletişim Yayınları, İstanbul 2016.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1708

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1020

Kitap Adı : Ünsiyet Yazıları

Book Title : Ünsiyet Writings

ISBN : 978-625-5576-74-3

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576743

Yazar | Author: Celaledin Sipahioğlu

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 166 (x + 156)

Yayın Tarihi | Publication Date: Ekim | October 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAB2 - İslam: düşünce, yaşam tarzı, sosyal düşünce | Islam: thought & social life

BISAC: REL000000 - Din / Genel | Religion / General

THEMA: QRAB2 - İslam: düşünce, yaşam tarzı, sosyal meseleler | Islam: Thought & Social Issues

LC Classification: BP173.5 - İslam ve toplum | Islam and society

DEWEY: 297.27 - İslam ve çağdaş meseleler | Islam and contemporary issues

WoS Category: Religion | Din

WoS Citation Topics Meso: Islamic studies | İslam çalışmaları

WoS Citation Topics Micro: Modern Islamic thought | Modern İslam düşüncesi

Scopus Subject Areas: 1211 - Religious Studies | Din Araştırmaları

Atf Bilgisi | Cite as: Sipahioğlu, Celaledin. *Ünsiyet Yazıları*. FCR Yayın Ltd., 2025.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- el-Cabiri, Muhammed Abid. *Fehmül Kur'an*, 3 cilt; ilim Yurdu Yayıncılık; 2008
- Ceylan, Hasan Hüseyin. *Cumhuriyet Dönemi Din – Devlet İlişkileri*; 3 cilt; Risale Yayınları; İstanbul; 1991.
- Döndüren, Hamdi. *İnsanlığa Son Çağrı*, Kur'an-ı Kerim Meal, Tefsir, Ansiklopedik İndeks; 2 cilt.
- Hadislerle İslam*; 7 Cilt; Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları; 1. Basım; Ankara; 2014.
- Hamidullah, Muhammed. *İslam Peygamberi*; 2 cilt; Çeviren: Prof. Dr. Salih Tuğ; İrfan Yayıncılık; İstanbul; 1993.
- el-İsfahanî, Râgıb. *Müfredat Kur'an Kavramları Sözlüğü*; Yarın Yayınları; İstanbul; 2015.
- Karagöz, İsmail. *Dinî Kavramlar Sözlüğü*; Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları; Ankara; 2010.
- Karaman, Hayreddin. *İslam'ın Işığında Günün Meseleleri*; 3 cilt; Yeni Şafak Yayınları; İstanbul; 1996.
- Kasım Şulul, *İlk Kaynaklara Göre Hz. Peygamber Devri Kronolojisi*, İnsan Yayınları, 2014
- Kırbaçoğlu, M. Hayri. *İslam Düşüncesinde Hadis Metodolojisi*; Ankara Okulu Yayınları; Ankara; 2006.
- Köksal, Mustafa Asım. *İslam Tarihi*; 11 cilt; Şamil Yayınevi; İstanbul; 1981.
- Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir*; 5 cilt; Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları; Ankara; 2007.
- Kur'an'dan Öğütler*; 2 cilt; Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları; Ankara; 2011.
- Kutub, Seyyid. *Fî Zılâli'l-Kur'an*; 10 cilt; Dünya Yayıncılık; İstanbul; 1980.

- M. Zeki Duman, *Beyanül Hak*; 3 cilt; Fecr Yayınları; Ankara; 2008
- Mevdûdî, Ebu'l-A'lâ. *Tefhûmu'l-Kur'an*; 7 cilt; İnsan Yayınları; İstanbul; 1996.
- Namlı, Tuncer. *Kur'an Aydınlığı Kronolojik Kur'an Meali*; Fecr Yayınları; Ankara; 2015.
- en-Nevevi, Muhyiddin. *Riyâzî's-Sâlihîn*; 3 cilt; Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları; Ankara; 2013.
- Öz, Mustafa (Çeviren). *İmam-ı Azam'ın Beş Eseri*; Kalem Yayıncılık; İstanbul; 1981.
- Sâbık, Seyyid. *Fıkhu's-Sünne*; 4 cilt; Pınar Yayınları; İstanbul; 1990.
- es-Sâbûnî, Muhammed Ali. *Safvetü't-Tefâsir*; 7 cilt; Ensar Neşriyat; İstanbul; 1992.
- Sarıçam, İbrahim. *Hız. Muhammed ve Evrensel Mesajı*; Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları; Ankara; 2021.
- Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*; TDV Yayınları; İstanbul; 1988-2013.
- Ünal, Ali. *Kur'an'da Temel Kavramlar*; Beyan Yayınları; İstanbul; 1986.
- Vatandaş, Celaleddin. *Hız. Muhammed'in Hayatı ve İslam Daveti*; 2 cilt; Pınar Yayınları; 2009
- Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi. *Hak Dini Kur'an Dili*; 6 Cilt; Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları; İstanbul; 2021.
- Zebîdî, Zeynüddin Ahmed b. Ahmed b. Abdillatîf. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi*; 11 cilt; Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları; Ankara; 1980.
- Zemahşeri, Ebul Kasım Carullah Mahmud b. Amr b. Muhammed el-Havarizmi, *El Keşşaf an hakaiki ğavamidittenzil*, 6 cilt; Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları; 70; 2017.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1710

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1021

Kitap Adı : İslâm Hukukunda Adli Psikiyatri

Book Title : Forensic Psychiatry in Islamic Law

ISBN : 9786255576750

DOI : doi.org/10.70458/fcr.978-625-5576-75-0

Yazar | Author: Fatiha Bozbaş | orcid.org/0000-0001-7775-3869

Kurum | Institution: Selçuk Üniversitesi

ROR ID: ror.org/045hgz75

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 434 (xxii + 412)

Yayın Tarihi | Publication Date: Ekim | October 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: LAM - Hukuk: Adli Hukuk | Law: Criminal or forensic law

BISAC: LAW041000 - Hukuk / Adli | Law / Forensic Science

THEMA: LND - Hukuk: Adli Hukuk | Law: Criminal or forensic law

LC Classification: KBP100 - İslam Hukuku | Islamic Law

DEWEY: 340 - Hukuk | Law

WoS Category: PSYCHOLOGY, CLINICAL Klinik Psikoloji | PSYCHOLOGY, CLINICAL

WoS Citation Topics Meso: 1.5 - Sinirbilim | Neuroscience

WoS Citation Topics Micro: 1.5.77 - Derin Beyin Stimülasyonu | Deep Brain Stimulation

Scopus Subject Areas: 3200 - Psikoloji | Psychology

Atf Bilgisi | Cite as: Bozbaş, Fatiha. *İslâm Hukukunda Adli Psikiyatri*. FCR Yayın Ltd., 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdülazîz el-Buhârî, Alâüddîn Ahmed b. Muhammed. *Keşfü'l-esrâr fî şerhi Usûli'l-Pezdevî*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, 1308.
- Abuznaid, Mohammed - Alazzawi, Salman. "Impediments to Criminal Liability Arising from The Lack of Awareness in The Palestinian and Jordanian Legal Systems". *International Journal of Religion* 5/11 (2024), 7262-7268.
- Acat, Meryem. "İslâm Hukukunda Şizofrenin Bey' Akdi". *Mutalaa* 2/1 (2022), 28-49.
- Acat, Meryem. *İslâm Hukukunda Akıl Hastalıklarının Muâmelâta Etkileri*. Karabük: Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Adli Psikiyatrik Açidan İnceleme". *Adli Tıp Dergisi* 38/3 (2024), 246-254.
- Ak, Sertaç. "Adli Psikiyatri ve Ceza Sorumluluğu". *Youtube*. Yayın Tarihi 11Aralık 2020. <https://www.youtube.com/watch?v=YYyB-h6a9UaM>.
- Aile Hukuku Kararnamesi*. nşr. Orhan Çeker. Konya: Mehir Vakfı Yayınları, 5. Basım, 2017
- Akbulut, Berrin. "Kasten Öldürme Suçunun Nitelikli Halleri (TCK m.82)", *Adalet Dergisi* 65 (2020), 99-165.
- Akçan Parlaz, Evrim vd. "Ergenlik Dönemi: Fiziksel Büyüme, Psikolojik ve Sosyal Gelişim Süreci". *The Journal of Turkish Family Physician* 3/4 (2012), 10-16.
- Akdağ, Gönül vd. "Epilepsi". *Osmangazi Tıp Dergisi* 38 (2016), 35-41.
- Akgün, Nejat. *Adli Psikiyatri*. Ankara: y.y., 1987.
- Akgündüz, Ahmet. *Osmanlı Kanunnameleri ve Hukuki Tahlilleri*. 9 Cilt. İstanbul: Fey Vakfı, 1992.
- Albayrak, Hafize. *Konya Şer'iyye Sicillerinden 130 Nolu Defterin Değerlendirilmesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- Ali Efendi, Çatalcalı. *Fetavâ-yı Âli Efendi*. nşr. H. Necati Demirtaş. 2 Cilt. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat, 2014.

- Ali, Bilal - Hooman Keshavarzi. "Citation for Forensic Psychiatry". *Oxford Islamic Studies Online*. Erişim 30 Mart 2025. <https://darulqasim.org/wp-content/uploads/2018/09/Forensic-Psychiatry-Oxford-Islamic-Studies-Online.pdf>
- Ali, Jihad Arif. *Eseru'l-emrâzi'l-akliyye ve'n-nefsiyye ale'l-mes'ûliyyeti'l-cinâiyye: Dirâse fıkhiyye mukârene bi'l-kânûni'l-İrâkî ve nemâzic min tatbikâtihe'l-muâsıra*. Karabük: Karabük Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Alikaşifoğlu, Ayfer. "Ambigius Genitalya'ya Klinik Yaklaşım". *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi* 12/4 (2003), 141-145.
- Alimardani, Armin. "Neuroscience, criminal responsibility and sentencing in an Islamic country: Iran". *Journal of Law and the Biosciences* 12/5 (2018), 724-742.
- Alpkan, "Ceza Sorumluluğu İçerisinde Psikiyatri ve Etik-Hukuk". *Türk Tıp Eğitiği ve Tıp Tarihi Araştırmaları Yıllığı*. ed. Arın Namal. 87-94. vd. İstanbul: Nobel Matbaacılık, 2013.
- Altun, Muhammed Latif. "İslâm Hukukuna Göre Çocukta Vücûb, Edâ ve Ceza Ehliyeti". XIV. *Uluslararası Mevlid-i Nebî Sempozyumu İslâm ve Çocuk 14-15 Aralık 2020 Tebliğler Kitabı*, 2021, 146-159.
- Alver, Elmas vd. "Otizm Spektrum Bozukluğuna Sahip Bireylerde Eğitimin Önemine Dikkat Çekmek Üzere Hazırlanmış Dergi İlanı Tasarımı Örnekleri". *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 19/39 (2020), 1436-1452.
- Andrewes, David G. *Neuropsychology: From Theory to Practice*. New York: Psychology Press, 2001.
- Ankay, Aydın. *Ruh Sağlığı ve Davranış Bozuklukları*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri, 2013.
- APA, American Psychiatric Association. *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM IV)*. Washington, DC: American Psychiatric Publishing, 4th ed., 1994.
- APA, American Psychiatric Association. *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM V)*. Washington, DC: American Psychiatric Publishing, 5th ed., 2013.
- Artvinli, Fatih vd. "Bimarhaneler ve Mecanin Yönetimi: İki Taslak ve Süregelen Tartışma". *Osmanlı Bilim Araştırmaları* 14/2 (2013), 1-40.

- Artvinli, Fatih. “Osmanlı Devleti’nde Adli Psikiyatri: Dr. Luigi Mongeri’nin Raporları, Tespitleri ve Bir Vaka Örneği”. *Kebikeç* 47 (2019), 233-268.
- Ataç, Asiye Selcen. “Ceza Hukuku ve Ensest Fiiller Arasındaki İlişkiye Genel Bir Bakış”. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 19/2 (2013), 871-878.
- Atak, Rıdvan. *2114 Numaralı Safranbolu Şer’iyye Sicilinin (1222-1234/1807-1819) 1-68. Sayfalarının Transkripsiyonu, Özet ve Değerlendirilmesi*. Karabük: Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013.
- Ateş, Mustafa. “Dinî Obsesif Kompulsif Bozuklukların Fıkıhî Açından Değerlendirilmesi”. *Ruh Sağlığı ve Din*. ed. Ömer Faruk Erdoğan vd. 347-361. Ankara: Sonçağ Yayıncılık, 2022.
- Atılğan, Aydın - Atılğan, E. Ümit. *Çocuk Hakları Paradigması ve Çocuk Ceza Yargılamasına Hâkim Olan İlkeler Açısından Türkiye’deki Düzenleme ve Uygulamaların Değerlendirilmesi Raporu*. İnsan Hakları Ortak Platformu, 2009. <https://ihddiyarbakir.org/Content/uploads/73ef81d4-296e-488b-9aa1-b0c0a6aed4c2.pdf>.
- ATKK, Adli Tıp Kurumu Kanunu (Kanun no. 2659), Resmî Gazete 17670 (20 Nisan 1982). <https://rayp.adalet.gov.tr/resimler/109/dosya/adli-tip-kurumu-Kânûnu09-07-202014-26.pdf>.
- Avcı, Mustafa. *Osmanlı Hukukunda Suçlar ve Cezalar*. İstanbul: Gökkuşbe Yayınları, 2004.
- Avf, İbn Enes - Avf, İbn Abbas. *el-Ahkâmü’l-fıkhiyye li’l-emrâzi’n-nefsiyye ve turuku ‘ulâcîhâ*. Katar: Vizâret’l-Evkâf ve’s-Şuûni’l-İslâmiyye, 1437/2016.
- Avvâ, Muhammed Selîm. *fî ‘Usûli’n-nizâmi’l-Cinâ’î*. Kahire: Dâru’l-Ma’arif, ts.
- Avvâd, Cemâl Muhammed. *el-Cünûn ve eseruhû fi’t-teşrî’i’l-cezâî el-Filistînî*. Câmiatu Kuds, Imâdetü’d-dirâsâtî’l-ulyâ, Yüksek Lisans Tezi, 1441/2020.
- Aydoğdu, Halil İlhan vd. “Çocuklarda Ceza Sorumluluğunun Değerlendirilmesi”. *Klinik Tıp Aile Hekimliği Dergisi* 9/4 (2017), 15-18.
- Aykan, Cevdet, *Akıl Sağlığı ve Hastalığı*. Ankara: Başnur Matbaası, 1969.
- Aynî, Ebû Muhammed Bedrüddîn Mahmûd b. Ahmed. *el-Binâye fî şerhi’l-Hidâye*. 12 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Fikr, 1411/1990.

- Bâbâ, Mümin Enîs Abdullah, *el-Bimâristânâtü'l-İslâmiyye hattâ nihâyeti'l-hilâfeti'l-Abbâsiyye*. Gazze: el-Câmiatu'l-İslâmiyye, Külliyyeti'l-Âdâb, Yüksek Lisans Tezi, 1430/2009.
- Baker, Mary G. vd. "The wall between neurology and psychiatry". *BMJ* 22 (2002),1468-1469.
- Balon, Richard - Segraves, Taylor. "Cinsel İşlev Bozuklukları ve Parafiliiler". *Psikiyatri Tanı ve Tedavi*. çev. ed. Selçuk Candansayar. 429-455. Ankara: Güneş Tıp Kitabevleri, 2. Basım, 2013.
- Bardakoğlu, Ali. "Ceza (Fıkıh)", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/470-478. Ankara: TDV Yayınları, 2005.
- Bartol, Curtis R. - Bartol, Anne M. "History of Forensic Psychology". *The Handbook of Forensic Psychology*. ed. Irving B. Weiner - Randy K. Otto. 3-34. New Jersey: Wiley, 4th Edition, 2013.
- Bartol, Curtis R. - Bartol, Anne M. *Introduction to forensic psychology: Research and application*. New York: SAGE Publications, 5th Edition, 2018.
- Battal vd. "Frontal Lob Tümörlerinde Görülen Psikiyatrik Semptomlar". *Psikiyatri. Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences* 9/3 (1989), 201-203.
- Bayraktar, Zeki. *İnterseks-Hermafrodit Ve Eşcinsel Norm ve Norm Dışı Cinsellik*. İstanbul: Motto Yayınları, 2. Basım, 2021.
- Bayraktar, Zeki. "Urogenital and extra genital mutilation in gender-affirming surgery: Are we violating primum non nocere?". *Archivio Italiano di Urologia e Andrologia* 96/1 (2025), 1-5.
- Behnesî, Ahmed Fehmî. *el-Mes'ûliyyetü'l-cinâiyye fî'l-fıkhi'l-İslâmî*. Kahire: Dâru's-Şürûk, 4. Basım, 1409/1988
- Behnesî, Ahmed Fehmî. *Nazariyyât fî'l-fıkhi'l-cinâiyyi'l-İslâmî*. Kahire: Dâru's-Şürûk, 1406/1986.
- Bereketî, Muhammed. *et-Ta'rifâtü'l-fıkhiyye*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1424/2003.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn. *es-Sünenü'l-kübrâ*. thk. Muhammed Abdülkâdir Atâ. 11 cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1424/2003.
- Bilgiç, Ayhan. "Otizm Spektrum Bozuklukları". *Bebek Ruh Sağlığı (0-4 Yaş) Temel Kitabı*. 459-480. Ankara: Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği Yayınları, 2011.

- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Hukukî İslâmiyye ve Istılahatı Fıkhiyye Kamusu*. İstanbul: Bilmen Yayınevi, 1976.
- Bilmen, Ömer Nasuhi. *İslâm Hukuku Terimleri Sözlüğü*. haz. Abdullah Kahraman. İstanbul: Semerkand Basım, 2016.
- Boland, Robert Joseph vd. *Kaplan and Sadock's Synopsis of Psychiatry*. Philadelphia: Wolters Kluwer, 12. Edition, 2022.
- Bozbaş, Fatiha. “İslâm Hukukunda Otizmli Bireylere İlişkin Hükümler”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 55 (2023), 581-600.
- Bozbeyoğlu, Alanur Çavlin vd. “Ailenin Karanlık Yüzü: Türkiye’de En-
sest”. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi* 13/1 (2010), 1-37.
- Bozkurt, Canan - Karadakovan, Ayfer. “Alzheimer Hastalarında Kullanı-
lan İlaç Dışı Tedavi Yöntemleri”. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalış-
maları Dergisi* 3/3 (2020), 329-337.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm. *el-Câmi’u’s-sahîh*.
Dimaşk: Dâru İbn Kesîr, 1423/2002.
- Buhûtî, Mansûr b. Yûnus. *Keşşâfü’l-kınâ’ ‘an (metn)i’l-İknâ’*. thk. Mu-
hammed Emîn et-Zannâvî, 5 Cilt. b.y.: Âlemü’l-Kütüb, ts.
- Bûkırî, Avâtuf Tahsîn Abdullah. *Ahkâmu’l-cenîn ve’t-tıfl fi’l-fıkhi’l-İslâmî*.
Câmiatu Ümmü’l-Kurâ, Küliyyetü’ş-Şerîa Ve’d-Dirâsâtü’l-Ulyâ,
Yüksek Lisans Tezi, 1990.
- Bulut, Sefa. “Edirne-II. Beyazıd Darüüşşifası’nda Akıl Hastalarının Te-
davisi”. *Türk-İslamTarihinde Yükseköğretim*. Bolu: AİBU Basımevi,
2015, 89-104.
- Calder, Norman. “Studies on the Ottoman Judicial Records.” In *Islamic
Law in Theory and Practice*. 98-101. London: SOAS Publications,
2010.
- Caner, Abdurrahman. “Estetik Operasyonlara Yönelik Fikhî Bir Değer-
lendirme”. *Amasya İlahiyat Dergisi* 20 (2023), 232-263.
- Can, Kazım Cihan vd. “Türkiye Cumhuriyeti’nin 100. Yılında Psikiyat-
rinin Kısa Tarihi”. *Türk Psikiyatri Dergisi* 34/4 (2023), 282-287.
- Candless, Peter. “Roger Smith. Trial by Medicine: Insanity and Respon-
sibility in Victorian Trials”. *Journal of the History of the Behavioral
Sciences* 19 (1983), 277-280.
- Cankurtaran vd. “Epilepsiye Eşlik Eden Psikiyatrik Bozukluklar”. *Klinik
Psikofarmakoloji Bülteni* 14/2 (2004), 97-106.

- Cebri, Mustafa b. Muhammed - Hismâdî, Ferhân. “Hükmü tahvîlî’l-cins: Dirâse Takvîmiyye fî dav’i makâsîdî’ş-şerîa”. *el-Mecelletü’l-âlemiyye li-’d-dirâsâtî’l-fikhiyye ve’l-usûliyye* 2/2 (2018), 50-58.
- Cebûr, Zübeyde Hisâm Dâvûd. *Zevâcu ashâbi’l-emrâzi’l-akliyye fî’l-fikhi’l-İslâmî ve tatabîkâtuhû fî mehâkimi’ş-şer’iyye*. Câmiatu’l-Halîl, Küliyyetü’l-Dirâsâtü’l-Ulyâ, Yüksek Lisans Tezi, 1440/2019.
- Cevdet Paşa, Ahmed. *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*. İstanbul: Matbaa Os-mâniyye, 1300.
- Chaleby, Kutaiba S. *Forensic Psychiatry in Islamic Jurisprudence*. Hern-don, VA: The International Institute of Islamic Thought, 2001.
- Chamsi, Hassan vd. “Plastic Surgery in daily practice: Islamic Perspec-tive”. *Journal of the British Islamic Medical Association* 4/2 (2020), 1-5.
- CMK, Ceza Muhakemesi Kanunu (Kanun no. 5271), Resmî Gazete 25673 (17 Aralık 2004). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?-MevzuatNo=5271&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>.
- Cürcânî, Ebû’l-Hasen Alî b. Muhammed b. Alî. *et-Ta’rîfât*. thk. İbrahim el-Ebyârî. by.: Dâru’r-Reyyân, ts.
- Cochran, Susan D. vd. “Proposed declassification of disease categories related to sexual orientation in the International Statistical Classi-fication of Diseases and Related Health Problems (ICD-11)”. *Bull World Health Organ* 92 (2014), 672-679.
- Cüvârene, İbrahim Muhammed İbrahim vd. “Ahkâmu marza’t-tavahhud fi’l-fikhi’l-İslâmî: Dirâse te’siliyye fikhiyye”. *Dirâsât* 46/1 (2019), 117-142.
- Cüveynî, İmâmü’l-Haremeyn Ebû’l-Meâlî Abdülmelik b. Abdillâh. *Nihâ-yetü’l-malab fî dirâyeti’l-mezheb*. nşr. Muhammed Ali Beyzâvî. 8 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, ts.
- Cin, Halil - Akgündüz, Ahmet. *Türk Hukuk Tarihi*. Konya: Selçuk Üniver-sitesi Basımevi, 1995.
- Çanlı, Mehmet. “Tarihî Süreç İçerisinde Eytam Sandıklarının Hukukî Mevzuatı ve Karşılaştığı Sorunlar (1851-1920)”. *Uluslararası Türk-çe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi* 9/3 (2020), 1301-1321.
- Çavuşoğlu, Hakan. “Beden Dismorfik Bozukluğu”. 12 Temmuz 2025. <https://www.tarikcavusoglu.com/tr/blog/beden-dismorfik-bozuklugu-bdb-ve-estetik-uygulamalar>

- Çeker, Orhan. *İslam Hukukunda Çocuk*. İstanbul: Kayıhan Yayınları, 1990.
- Çetin, Selman. *64 No'lu Manisa Şer'iyye Sicili*. Manisa: Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2013.
- Çınaroğlu, Metin. "Mental Health and Healing Practices in the Ottoman Empire". *Osmanlı Medeniyeti Araştırmaları Dergisi* 22 (2024), 80-103
- Çiftcioğlu, Cengiz Topel. "Türk Ceza Kanunu'nda Taksir". *Ankara Barosu Dergisi* 3 (2013), 317-338.
- ÇKK, Çocuk Koruma Kanunu (Kanun no. 5395). *Resmî Gazete* 25876 (15 Temmuz 2005). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5395.pdf>.
- Çolak, Mücahit. "İslam Hukukunda Cezaî Sorumluluk Ve Tazmin İlişkisi". *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi* 2/4 (2010), 16-23.
- Çöpür, Mazlum. *Adli Psikiyatri ve Hukuk*. Ankara: Nobel Yayıncılık, 2017.
- Dal, Betül - Güman, Osman. "Bulûğ ve Rüşd Kavramları Çerçevesinde Ceza Ehliyetinin Yeniden Değerlendirilmesi: Cezaî Rüşd". *Bilimname* XLI (2020), 763-800.
- Demir, Ahmet. *159 Numaralı Ayntab Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1322-1323, M.1904-1905; Sayfa 368-499)*. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2012.
- Demirbaş, Timur. *Krimonoloji*. İstanbul: Seçkin Yayıncılık, 7. Basım, 2020.
- Demirci, Deniz - Baydilli, Numan. "Cinsiyet Gelişim Bozukluğunda Cerrahi Değerlendirme ve Laparoskopi". *Cinsiyet Gelişim Bozuklukları*. ed. Deniz Demirci vd. 179-185. İstanbul: Türk Üroloji Akademisi Yayını, 2023.
- Demirkol, Kurtuluş. *II. Meşrutiyet Döneminde Edirne Vilayeti Hapishanleri*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2012.
- Derdîr, Ebü'l-Berekât Ahmed b. Muhammed. *eş-Şerhu's-sağîr 'alâ Akrebî'l-mesâlik*. nşr. Mustafa Kemal Vassı. 4 Cilt. Kahire: Dâru'l-Maarif, ts.

- Desûkî, Şemsüddîn Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed. *Hâşiye ‘ale’ş-Şerhi’l-kebûr*. 4 Cilt. Kahire: Dâru İhyâi Kütübî’l-Arabiyye, ts.
- Dinçmen, Kriton. *Adli Psikiyatri*. İstanbul: Birlik Yayınları, 1984.
- Dinçmen, Kriton. *Psikiyatri -Konu Hakkında İlgi Duyan Herkese-*. İstanbul: Arion Yayınevi, 2004.
- Din İşleri Yüksek Kurulu. “Estetik Ameliyatın Dini Hükmü (Karar no. 221)”. Erişim 3 Ekim 2025. <https://kurul.diyabet.gov.tr/Karar-Mutalaa-Cevap/2945/estetik-ameliyatini-dini-hukmu>.
- Diri, Feyza vd. “Hammurabi Kanunlarındaki Tıbbî Müdahaleden Doğan Cezai Sorumluluklar Hakkındaki Değerlendirmeler”. *Uluslararası Eskiçağ Tarihi Araştırmaları Dergisi* 6/1 (2024), 299-318.
- Doğan, Mine. “Cinsiyet Gelişim Bozukluklarında İslam Hukukçularının Dayandıkları Etik İlkeler: Psikolojik Komplasyonların Engellenmesinden Tıbbî Bakım Standartlarına”. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 26/50 (2024), 467-495.
- Doğangün, Burak. “Özel Eğitim Gerektiren Psikiyatrik Durumlar”. *Türkiye’de Sık Karşılaşılan Psikiyatrik Hastalıklar/ İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri*. 157-174. b.y.: y.y., 2008.
- Doğangün, Burak. “Özel Eğitim Gerektiren Psikiyatrik Durumlar”. *Türkiye’de Sık Karşılaşılan Psikiyatrik Hastalıklar/ İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri*. 157-174. yy.: 2008.
- Dönmez, İbrahim Kâfi. “Temyîz”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/437-439. Ankara: TDV Yayınları, 1994.
- Duman, Hilal. “İslâm Hukukunda Hüsnâ (Çift Cinsiyetliler)”. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/1 (2002), 295-318.
- Duman, Nesrin. “Adli Psikoloji’nin Tarihine Kısa Bir Bakış”. *Muhakeme Dergisi* 3/1 (2020), 29-36.
- Dumluoğlu, Enbiya. *7 No’lu Kütahya Şer’iyye Sicili Defterinin (1. Bölüm) Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- Düstûr (Tertip 1)*. İstanbul: Matbaa-i Amire, 1289. <https://acikerisim.tbmm.gov.tr/items/943870e6-d252-4eeb-a24d-eddaad616be8>
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş’as b. İshak. *es-Sünen*. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 1418/1997.
- Ebû Rûmî, Nûr Hilmi - Assâf, Muhammed Mutlak. “el-Maksadu’l-âm mine’l-ukûbât fi’t-teşrî’i’l-İslâmî”. *el-Mecelletü’l-Arabiyye*. 43 (2022), 230-247.

- Ebû Zehre, Muhammed b. Ahmed b. Mustafa. *el-Cerîme ve'l-'ukûbe fî'l-fıkhi'l-İslâmî*. Kahire: Dâru'l-Fikri'l-'Arabî, 1998.
- Ebû Zehre, Muhammed. *el-Ahvâlü's-şahsiyye*. Kahire: Dâru'l-Fikri'l-'Arabî, ts.
- Ebû Zehre, Muhammed. *el-Cerîme ve'l-'ukûbe fî'l-fıkhi'l-İslâmî-el-Cerîme*. Kahire: Dâru'l-Fikri'l-'Arabî, 1998.
- Ebû Zehre, Muhammed. *Usûlû'l-fikh*. Beyrut: Dâru'l-Fikri'l-'Arabî, ts.
- Ebü'l-Hasen Alî b. Osmân. *Keşfü'l-mahcûb*. çev. Mahmûd Ahmed Mâzî, thk. Tevfik Alî Vehbe. Kahire: Mektebetü's-Sekâfeti'd-dîniyye, 1428/2007.
- el-Mevsû'atü'l-fıkhiyye*. Kuveyt: Vizâratu'l-Evkâf Ve's-Şüûni'l-İslâmiyye, 1412/1992.
- Elashry, Adam Tagelnasr Sheta. *İslâm Ceza Hukuku Açısından Çocukların Suçta Kullanılması*. Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Erbay Mermer, Şeyma - Gelbal, Selahattin. "Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri'nin Madde Tepki Kuramına Göre Psikometrik Özelliklerinin İncelenmesi". *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 25/1 (2024), 1-28.
- Erdoğan, Mehmet. *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2. Basım, 2005.
- Erem, Faruk. *Adalet Psikolojisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1971.
- Eroğlu vd. "Aralıklı Patlayıcı Bozukluk". *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry* 3/3 (2011), 387-425.
- Ertan, Eyüp. "Demansın Fıkî Boyutları". *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 38 (2021), 39-69.
- Erturhan, Sabri. "Vesvesenin Talaka Etkisi". *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 24 (2014), 205-218.
- Esquirol, Jean - Étienne, Dominique. *Mental Maladies. A Treatise on Insanity*. Philadelphia: Lea and Blanchard, 1845.
- Eşsiz, Ömer Övünç. *Demansın Hukuki Boyutları*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2012.
- Evik, Ali Hakan. *Çocuk Suçluların Yargılanması ve Yaptırımların Uygulanması Rejimi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1998.

- Fatma Çapan, “İslam Dünyası’nda Bimaristanlar ve Gelişme Süreçleri”. *Gaziantep University Journal of Social Sciences* 18/3 (2019), 1205-1219.
- Feyyûmî, Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed. *el-Misbâhu'l-münîr fî garî-bi's-Şerhi'l-kebîr li'r-Râfî'î*. thk. Abdülazîm eş-Şinâvî. Kahire: Dâru'l-Maarif, 2. Basım, ts.
- Feyzullah Efendi. *Fetâvâ-yı Fevziyye*. haz. Süleyman kaya. ed. Mustafa Demiray. İstanbul: Klasik Yayınları, 2009.
- Ford, Charles V. “Somatoform Bozukluklar”. *Psikiyatri Tanı ve Tedavi*. çev. ed. Selçuk Candansayar. 395-410. Ankara: Güneş Tıp Kitabevleri, 2. Basım, 2013.
- Ghaly, Mohammed. “The Convention on the Rights of Persons with Disabilities and the Islamic Tradition: The question of legal capacity in focus”. *Journal of Disability & Religion* 23/3 (2019), 251-278.
- Greely, Henry T. - Farahany, Nita A. “Neuroscience and the Criminal Justice System”. *Annual Review of Criminology* 2 (2019), 451-471.
- Güleç, Cengiz. *Psikiyatrinin ABC'si*. İstanbul: Simavi Yayınları, 1991.
- Gülmez, Özge vd. “Alzheimer Hastalığı’nda Fiil Ehliyeti”. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi* 23/1 (2014), 30-38.
- Gültekin Yıldız. *Mapûsâne Osmanlı Hapishanelerinin Kuruluş Seriiveni 1839-1908*. İstanbul: Kitabevi Yayıncılık, 2012.
- Güngören, Ayşe. *12 Numaralı Konya Şer'iye Sicili (1074-1075/1663-1164)*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Güzey, Ahmet Rifat. *Şer'iyye Sicillerine göre XVII. Yüzyıl Sonları XVIII. Yüzyıl Başlarında Kastamonu*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2001.
- Haccâvî, Ebû'n-Necâ Şerefüddîn Mûsâ b. Ahmed. *el-İknâ' fî fihki İmâm Ahmed b. Hanbel*. nşr. Abdüllatif Muhammed es-Sübkî. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, ts.
- Halebî, İbrâhîm b. Muhammed b. İbrâhîm. *Mülteka'l-ebhhûr*. by.: yy., 1277.
- Hanağası, Haşmet. “Demans Kavramı ve Hastaya Yaklaşım”. *Klinik Gelişim Dergisi* 23/1 (2010), 44-47.
- Haraşî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh. *eş-Şerhu's-sağîr 'alâ Muh-tasarı Halîl*. 8 Cilt. Kahire: Matbaatu'l-Kübrâ, 2. Basım, 1317.

- Haskefi, Alâüddîn Muhammed b. Alî. *ed-Dürrü'l-muhtâr*. thk. Abdül-mün'im Halîl ibrahîm. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1423/2002.
- Haslam, Nick - Baes, Naomi. "What should we call mental ill health? Historical shifts in the popularity of generic terms". Erişim 20 Eylül 2025. <https://journals.plos.org/mentalhealth/article?id=10.1371/journal.pmen.0000032>
- Hattâbî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Muhammed. *Mevâhibü'l-celîl li-şerhi Muhtasarı Halîl*. nşr: Zekeriyya Umeyrat. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1416/1995.
- Haydar Efendi, Ali. *Dürrü'l-hükkâm Şerhu Mecelleti'l-Ahkâm*. terc. Fehmî el-Hüseynî. 4 Cilt. Beyrut: Dâru 'Alemlî'l-Kütüb, 1423/2003.
- Hewlett, William A. "Obsesif Kompulsif Bozukluk". *Psikiyatri Tanı ve Tedavi*. çev. ed. Selçuk Candansayar. 379-394. Ankara: Güneş Tıp Kitabevleri, 2. Basım, 2013.
- HHY, Hasta Hakları Yönetmeliği, Resmî Gazete 23420 (1 Ağustos 1998). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4847&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>.
- HKK, Hayvanları Koruma Kanunu (Kanun no. 5199). Resmî Gazete 25509 (1 Temmuz 2004). <https://www.mevzuat.gov.tr/Mevzuat-Metin/1.5.5199.pdf>
- Hilâlî, Sa'düddîn. *et-Te'sîru's-şer'î li'l-hamri ve'l-muhadderât*. Kuveyt: el-Munazzametü'l-İslâmiyye li'l-Ulûmi't-Tıbbiyye, 1421/2001.
- HMK, Hukuk Muhakemeleri Kanunu (Kanun no. 6100), Resmî Gazete 27836 (12 Ocak 2011). <https://resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/02/20110204-2.htm>
- Hoeve, Machteld vd., "A Randomized Controlled Trial of The Effectiveness of The Youth Crime Prevention Program 'New Perspectives' (NP): Post-treatment Changes and Moderator Effects". *Children and Youth Services Review* 82 (2017), 413-426.
- Hüsrev, Molla. *Mir'âtü'l-usûl*. by.: Şeriket-ı Sıhafiyye Osmâniyye Matbaası, 1321.
- Hüsrev, Molla. *Mirkâtü'l-vüsûl ilâ 'ilmi'l-usûl*. thk. İlyas Kaplan. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1433/2012.
- Islamic Penal Code the Islamic Republic of Iran (2016). https://sherloc.unodc.org/cld/uploads/res/islamic-penal-code_html/islamic_Penal_Code.pdf

- İbn Abdülber en-Nemerî, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh. *el-İstizkârü'l-câmi' li-mezâhibi fukahâ'î'l-emsâr ve 'ulemâ'î'l-aktâr fîmâ tezammenehü'l-Muvatta' min me'âni'r-re'y ve'l-âsâr*. nşr. Abdülmu'tî Emîn Kal'acî. 30 Cilt. Dimaşk: Dâru Kuteybe, 1414/1993.
- İbn Âbidîn, Muhammed Emîn b. Ömer b. Abdilazîz el-Hüseynî. *el-'Ukûdû'd-dürriyye fî tenkîhi'l-Fetâva'l-Hâmidîyye*. thk. Muhammed Osman. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2008.
- İbn Âbidîn, Muhammed Emîn b. Ömer b. Abdilazîz el-Hüseynî. *Red-dû'l-Muhtâr 'ale'd-dürri'l-Muhtâr*. thk. Âdil Ahmed Abdülmevcut. 13 Cilt. Riyad: Dâru Âlemi'l-Kütüb, 1423/2003.
- İbn Âşûr, Muhammed et-Tâhir b. Muhammed b. Muhammed et-Tûnisî. *Makâsîdû's-şerî'ati'l-İslâmiyye*. thk. Muhammed el-Habîb b. Hoca. 3 Cilt. b.y.: Vizâretü'l-Evkâf ve's-Şûûni'l-İslâmiyye, 1425/2004.
- İbn Cübeyr, Ebû'l-Hüseyn Muhammed b. Ahmed. *er-Rihle*. Beyrut: Mektebetü'l-Hilâli, 1907.
- İbn Cüzey, Ebû'l-Kâsım Muhammed b. Ahmed. *el-Kavânînü'l-fikhiyye*. b.y.: y.y., ts.
- İbn Ebû Şeybe, Ebû Bekr Abdullâh b. Muhammed. *el-Musannef*. nşr. Nâsır b. Abdilazîz. 25 Cilt. Riyad: Dâru Kunûz, 1436/2015.
- İbn Ebû Usaybia, Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Kâsım, *Uyûnu'l-Enbâ' fî tabakâti'l-etubbâ*. Beyrut: Dâru Mektebeti Hayat, ts.
- İbn Emîru Hâc, Ebû Abdillâh Muhammed b. Muhammed b. Muhammed. *et-Tarîr ve't-tahbîr*. nşr. Abdullah Mahmûd Muhammed. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1419/1999.
- İbn Hacer el-Heytemî, Ebû'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed. *ez-Zevâcir 'an iktirâfi'l-kebâir*. 2 Cilt Kahire: Matbaatu'l-Hicâzî, 1356.
- İbn Haldûn, Ebû Zeyd Veliyyüddîn Abdurrahmân b. Muhammed. *Mukaddime*. Tunus: ed-Dâru't-Tûnisiyye, 1984.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ebî Bekr. *et-Turuku'l-hukmiyye fî's-siyâseti's-şer'iyye*. thk. Nâyif b. Ahmed. 2 Cilt. Mekke: Dâru Âlemi'l-Fevâid, 1428.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Ebû Abdullâh Muhammed b. Ebî Bekr. *İğâsetü'l-lehfân min mesâyidi's-şeytân*. thk. Muhammed Azîz Şems. 2 Cilt. Mekke: Dâru Âlemi'l-Fevâid, 1432.

- İbn Kudâme, Muvaffakuddîn Abdullah b. Ahmed b. Muhammed. *el-Muğnî*. 15 Cilt. Riyâd: Dâru Âlemi'l-Kütüb, 3. Basım, 1417/1997.
- İbn Kudâme. Ebû Muhammed Muvaffakuddîn Abdullah b. Ahmed. *el-Muğnî*. thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî. 15 Cilt. Riyad: Dâru Âlemi'l-Kütüb, 3. Basım, 1417/1997.
- İbn Mace, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd. *es-Sünen*. thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ceyl, 1418/1998.
- İbn Manzûr, Ebü'l-Fazl Muhammed b. Mükerrrem. *Lisânü'l-'Arab*. 7 Cilt. Kahire: Dâru'l-Maarif, ts.
- İbn Nüceym, Zeynüddîn b. İbrâhîm b. Muhammed. *el-Bahrü'r-râ'ik Şerhü Kenzi'd-dekâik*. thk. Zekerıyyâ Umeyrât. 9 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1997/1418.
- İbn Nüceym, Zeynüddîn b. İbrâhîm b. Muhammed. *el-Bahrü'r-râ'ik*. nşr. Zekerıyya Umeyrât. 9 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1418/1997.
- İbn Rüşd, Ebü'l-Velid Muhammed b. Ahmed b. Muhammed. *Bidâyetü'l-müctehid ve nihâyetü'l-mukhtesid*. 4 Cilt. Kahire: Mektebetü İbn Teymiyye, 1415.
- İbn Teymiyye, Ebü'l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm. *Mecmûu Fetâvâ*. 37 Cilt. Medine: Mücemma'u'l-Meliku'l-Fehd, 1425/2004.
- İbn Teymiyye, Ebü'l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm. *Muhtasarü'l-Fetâvâ'l-Mısıriyye*. thk. Abdülmecîd Selîm. Beyrut: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1405/1985
- İbnü'l-Hâcib, Ebû Amr Cemâlüddîn Osmân b. Ömer b. Ebî Bekr b. Yûnus. *Câmi'u'l-Ümmehât*. thk. Ebû Abdurrahmân el-Ahdar. Dımaşk: el-Yemâme Li't-Tıbbâ ve'n-Neşr, 1419/1998.
- İbnü'l-Hümâm, Kemâlüddîn Muhammed b. Abdilvâhid b. Abdilhamîd es-Sivâsî. *Fethu'l-kadîr li'l-'âcizi'l-fakîr*. thk. Abdurrezzâk Gâlib el-Mehdî. 10 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1424/2003.
- İbrahim, Nahla Khamis. "Epidemiology of Mental Health Problems in the Middle East". *Handbook of Healthcare in the arap World*. ed. I. Laher. 1-18. b.y.: Springer. 2020.
- İsa Bey, Ahmed. *Târîhu'l-bimâristânât fi'l-İslâm*. Dımaşk: Cem'ıyyetüt-te-meddüni'l-İslâmî, 1357/1939.
- Jacobs, March H. "Şizofreni Nedir?". *Şizofreni Terapisi*. ed. Sophia Vinogradov. çev. Fulya Kaya. 15-40. İstanbul: Prestij Yayınları, 2. Basım, 2014.

- Johnson, Douglas C. Vd. “Travma Sonrası Stres Bozukluğu ve Akut Stres Bozukluğu”. *Psikiyatri Tanı ve Tedavi*. çev. ed. Selçuk Candansayar. 366-378. Ankara: Güneş Tıp Kitabevleri, 2. Basım, 2013.
- Kadahât, Muhammed Abdullah. “el-Bimâristân el-Azudî fî Bağdât (h. 371-656/m. 981-1258) Dirâse fî tatavvurihî't-târihî ve devrihi'l-hadârî”. *Câmiatu's-Sultânû'l-Kâbûs Mecelletü'l-âdâb ve'l-ulûmu'l-İctimâiyye* 1/3 (2019), 43-55.
- Kahveci, Nuri. “İslam Hukukunda Mislen Tazmin Olgusu”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 6/4 (2006), 39-52.
- Kahveci, Nuri. “İslam Ceza Hukuku Açısından Suçun Manevi Unsurlarından Kast”. *Hikmet Yurdu Düşünce-Bilim Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi* 5/9 (2012), 13-23.
- Kahveci, Nuri. *İslam Aile Hukuku*. İstanbul: Hikmetevi Yayınları, 2014.
- Kal'aci, Muhammed Ravâs. *Mu'cemu lugati'l-fukahâ*. Beyrut: Dârü'n-Nefâis. 1416/1996.
- Kamş, Mustafa Nuri. *Idttirabâtî't-tevahhhud*. Amman: Dâru'l-Mesîra, 2011.
- Kandemir, Ferhan vd. “Kleptomani (Çalma Deliliği)'ye Yol Açan Faktörler ve Ceza Sorumluluğu'nun Değerlendirilmesi”. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 4/2 (2014), 21-24.
- Kânun bi-şe'ni'l-vilâye alâ emvâlî'l-kâsırîn (Kânun no. 40), Resmî Gazete 2 (14 Aralık 2004). <https://www.almeezan.qa/LawView.aspx?opt&LawID=307&language=ar#:~:text=%20أوصياؤ%20يقيم%20أن%20للأب%20اختاراً،وتعرض%20الوصاية%20على%20القاضي%20لإقرارها>.
- Kânûn bi-hımâye ve terkiyyeti's-sihhati'l-akliyye (Kanun no. 85-05), Resmî Gazete 44 (3 Ağustos 1985 - ilk kabul 16 Şubat 1985-). <https://www.joradp.dz/FTP/jo-arabe/2008/A2008044.pdf>.
- Kânun bi's-sihhati'l-akliyye ve zurûfî'l-ivâ' bi'l-müessesâtî's-sihhiyyeti'n-nefsiyye (Kanun no. 83), 3 Ağustos 1992. <https://legislation.securite.tn/ar/latest-laws/-مؤرخ-1992-لسنة-83-عدد-أمر-83-للسنة-1992-يتمعلق-بالصح/في-3-أوت-1992-يتعلق-بالصح>.
- Kânûn bi-şe'ni'l-ahkâmi'l-hâssa bi'z-zevâc ve't-talâk ve âsârihimâ, (Kanun no. 14), Resmî Gazete 5 (14 Ekim 2015). <https://lawsociety.ly/legislation/قانون-رقم-14-لسنة-2015-م-بتعديل-بعض-أحكام-القي>.
- Kânun bi-şe'ni'l-vilâye alâ emvâlî'l-kâsırîn (Kânun no. 40), Resmî Gazete 2 (14 Aralık 2004). <https://www.almeezan.qa/LawView>.

- للأب 20 أن 20 asp?opt&LawID = 307&language = ar#:~:text = %20أن 20 أن 20، يقيم 20. وصياً 20 مختاراً، وتعرض 20 الوصاية 20 على 20 القاضي 20 لإقرارها.
- Kânûn bi-še'ni sıhhati'l-âmme fi İmâratı Dubay (Kanun no. 5), Resmî Gazete 713 (29 Nisan 2025). [https://dha.gov.ae/uploads/052025/%20القانون 20 رقم 20 \(5\) 20 لسنة 2025 20 بشأن 20 الصحة 20 العامة 20](https://dha.gov.ae/uploads/052025/%20القانون 20 رقم 20 (5) 20 لسنة 2025 20 بشأن 20 الصحة 20 العامة 20) 2025553815 في 20 إمارة 20 دبي.pdf.
- Kânûn bi-še'ni sıhhati'n-nefsiyye (Kanun no. 16), Resmî Gazete 15 (29 Aralık 2016). <https://www.almeezan.qa/LawView.aspx?opt&LawID = 7122&language = ar#:~:text = 20إنهاء 20 الرعاية 20> 20 المجتعية 20 الخاضع، وافقت 20 الجهة 20 المختصة 20 على 20 ذلك.
- Kânûn fi şe'ni hukûki't-tıfl (Kanun no. 21), 2015. https://www.moi.gov.kw /pss/Uploadedpdf/kuwait_kidrule.pdf
- Kânûn fi şe'ni's-sıhha (Kanun no. 14), 2019. <https://www.act4mental-health.today/wp-content/uploads/2019/03/قانون-الصحة-النفسية.pdf>
- Kânûn mükâfêhati'l-muhadderât ve tanzîmu isti'mâlihâ ve'l-itticâr fihâ (Kanun no. 182), Resmî Gazete 131 (13 Haziran 1960). <https://manshurat.org/node/325>.
- Kânûn riâyeti'l-kâsırîn 'Irâkî (Kanun no. 78), 20 Nisan 1980. <https://www.moj.gov.iq/tashkelat.8/>
- Kânûn riâyeti'l-marîzi'n-nefsî (Kanun no. 71), Resmî Gazete 20 (14 Mayıs 2009). <https://manshurat.org/sites/default/files/docs/pdf/016167.pdf>.
- Kânûnu'l-ahdâs (Kanun no. 23), Resmî Gazete 5310 (2 Kasım 2014). <https://psd.gov.jo/media/aahjliar/>.
- Kânûnu'l-ahdâs li'l-cânihîn ve'l-muarrizîn li'l-cünûh (Kanun no. 6). Resmî Gazete 741 (15 Aralık 2022). <https://uaelegislation.gov.ae/ar/legislations/1618>.
- Kânûnu'l-ahvâli'ş-şahsiyye Cezâirî (Kanun no. 84-11), Resmî Gazete 24 (12 Haziran 1984). <https://www.e.gov.kw/sites/kgoarabic/Forms/QanoonAlAhwalAlMadaniyah.pdf>
- Kânûnu'l-ahvâli'ş-şahsiyye el-'Irâkî (Kanun no. 188), Resmî Gazete 280 (19 Aralık 1959). <https://iraqi-alamal.org/wp-content/uploads/2019/10/->.
- Kânûnu'l-ahvâli'ş-şahsiyye el-Ürdünî (Kanun no. 15), Resmî Gazete 5578 (2 Haziran 2019). Erişim 20 Mart 2025. <https://www.alif-taa.jo/ShowContent.aspx?Id = 205>.

- Kânûnu'l-ahvâlî's-şahsiyye es-Sûdânî (Kanun no. 43), 24 Temmuz 1991.
<https://sgbv-ihirda.uwazi.io/ar/document/jzyl9rrxnbr>
Kânûnu'l-ahvâlî's-şahsiyye el-Kuveytî (Kanun no. 51), 1984. <https://www.e.gov.kw/sites/kgoarabic/Forms/QanoonAlAhwalAlMada-niyah.pdf>
Kânûnu'l-ahvâlî's-şahsiyye Ummânî (Kanun no. 32/97), Resmî Gazete 601 (15 Haziran 1997). Erişim 22 Mart 2025. <https://qanoon.om/p/1997/rd1997032/>
Kânûnu'l-cerâim ve'l-ukûbât (Kanun no. 31). Resmî Gazete 712 (2 Ocak 2022). <https://uaelegislation.gov.ae/ar/legislations/1529>
Kânûnu'l-cezâî'l-Kuveytî (Kanun no. 16). 1960. <https://www.undp-aciac.org/publications/ac/compendium/kuwait/criminalization-lawenforcement/criminal-60-ar.pdf>
Kânûnu'l-Cinâiyyî's-Sûdânî. Resmî Gazete 1904 (1991). <https://sudantransparency.org/wp-content/uploads/2023/>
Kânûnu'l-icrââtî'l-cinâiyye (Kanun no. 150), 1950. <https://manshurat.org/node/14676>
Kânûnu'l-icrââtî'l-cinâiyye (Kanun no. 23), Resmî Gazete 12 (29 Ağustos 2004). <https://almeezan.qa/LawView.aspx?opt&LawID=3971&language=ar>
Kânûnu'l-icrâât ve'l-muhâkemâti'l-cezâiyye (Kanun no. 17), 1960. https://bwcimplementation.org/sites/default/files/resource/Kuwait_CriminalProcedureCode.pdf#:~:text=20%20المادة20%رقم20%يجوز20112%20%في
Kânûnu'l-medenî (Kanun no. 67). 1980. https://www.icnl.org/wp-content/uploads/Kuwait_KuwaitCivilCode1980.pdf
Kânûnu'l-medenî (Kanun no. 131), Resmî Gazete 108 (16 Temmuz 1948). <https://manshurat.org/sites/default/files/law-131-1948.pdf>
Kânûnu'l-medenî (Kanun no. 10-5), 20 Haziran 2005. https://menarights.org/sites/default/files/2016-12/ALG_Codecivil2007_AR.pdf
Kânûnu'l-medenî (Kanun no. 43), Resmî Gazete 2645 (1 Ağustos 1976). [https://www.mol.gov.jo/ebv4.0/root_storage/ar/eb_list_page/1976\(القانونالمدني لسنة1976\)\(قانونرقم43لسنة1976\).pdf](https://www.mol.gov.jo/ebv4.0/root_storage/ar/eb_list_page/1976(القانونالمدني لسنة1976)(قانونرقم43لسنة1976).pdf)
Kânûnu'l-medenî'l-Irâkî (Kanun no. 40), 1951. <http://jafbase.fr/docAsie/Irak/code%20civil%20irakien%201951.pdf>

- Kânûnu'l-medenî Kuveytî (Kanun no. 67), 1980. https://www.icnl.org/wp-content/uploads/Kuwait_KuwaitCivilCode1980.pdf
- Kânûnu'l-Medenî'l-Mısırî (Kanun no. 131), Resmi Gazete 108 (16 Temmuz 1948). <https://manshurat.org/node/72413>
- Kânûnu'l-muâmelâtî'l-medeniyye li-devleti'l-îmârâtî'l-Arabiyyeti'l-Mut-tehide (Kanun no. 5) 1985. <https://uaelegislation.gov.ae/ar/legislations/1025>.
- Kânûnu'l-ukûbât (Kanun no. 11), Resmî Gazete 7 (30 Mayıs 2004). <https://almeezan.qa/LawView.aspx?opt&LawID=3971&language=ar>.
- Kânûnu'l-ukûbâtî'l-Cezâirî (Kanun no. 156-66). Resmî Gazete 49 (8 Haziran 1966). <https://wipolex-res.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/ar/dz/dz027ar.pdf>
- Kânûnu'l-ukûbâtî'l-Mısırî (Kanun no. 58), 15 Ekim 1937. <https://manshurat.org/node/14677>.
- Kânûnu'l-ukûbâtî'l-Ürdünî (Kanun no. 16). Resmî Gazete 1487 (1 Ocak 1960). <https://cyrilla.org/ar/entity/aq185ttua4fmjzs4kowqgd-s4i?page=1> <https://maqam.najah.edu/legislation/33/>.
- Kânûnu'l-usra (Kanun no. 22), Resmî Gazete 8 (28 Ağustos 2006). <https://almeezan.qa/LawPage.aspx?ID=2558>
- Kânun usûlî'l-muhâkemâtî'l-cezâiyye (Kanun no. 9), Resmî Gazete 1539 (16 Mart 1961). <https://jordan-lawyer.com/2016/12/22/criminal-law-procedures-jordan-updtaed/#:~:text=20%مراجعة20%معأحكام20%المادة29%20,5%من20%هذا20%القانون>
- Kânûn usûlî'l-muhâkemâtî's-şer'îyye (Kanun no. 31), 1959. <https://maqam.najah.edu/legislation/164/>
- Kânûnu't-tiflî'l-Mısırî (Kanun no. 126), Resmî Gazete 24 (15 Haziran 2008). <https://manshurat.org/node/42>
- Karadağ, Mehmet - Gökçen, Cem. “Mental Retardasyonu Olan Çocuk ve Ergenlerin Tedavisinde Kullanılan Farmakolojik Ajanlar”. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi* 24/3 (2017) 271-282.
- Karâfî, Ebû'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. İdrîs. *ez-Zahîre*. thk. Muhammed Ebû Hubze. 14 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1994.
- Karakehya, Hakan. “Ceza Hukukunda Doğrudan Kast”. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 15/1 (2007), 117-138.
- Karaman vd. *Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir*. 5 Cilt. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2020.

- Karan, Doğan. “Türkiye’de Psikiyatrinin Yasal Konuları”, *Ruh Sağlığı ve Hastalıkları*. nşr. M. Orhan Öztürk. Ankara: Türkiye Sinir ve Ruh Sağlığı Derneği Yayınları, 2. Basım, 1983.
- Kâsânî, Alâüddîn Ebû Bekr b. Mes‘ûd b. Ahmed. *Bedâ’î’u’s-sanâ’î’ fı tertîbî’s-şerâ’î’*, thk. Ali Muhammed Muavviz. 10 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1424/2003.
- Kâşânî, Kemâlüddîn Abdürrezzâk b. Ebi’l-Ganâim Muhammed. *İss-tilâhâtü’s-sûfiyye*. Kahire: Dâru’l-Menâr, 1413/1992.
- Kaya, Mehmet Fatih. *96 No’lu Kütahya Şeriyye Sicili’nin (I. Kısım) Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013.
- Keskin, Necla vd. “Transseksüalizm: Klinik Özellikleri ve Yasal Konular”. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry* 7/4 (2015), 436-447.
- Kıyılık, Mustafa Harun. *İslam Kişi Hukuku Açısından Akıl Hastalığı*. Ankara: Fecr Yayınları, 2021.
- Kocaoğlu, Burak - Duran, Alev. “Osmanlı Devleti’nde Ceza Yaşı ve Bulûğ Meselesi (1847-1917)”. *Tarihin Peşinde* 24 (2020), 23-36.
- Koç, Mehmet. “Osmanlı Aile Hukukunda Akıl Hastalığının (Cünûn) Nikâh ve Talâk Hükümlerine Etkisi”. *Türk Dünyası Araştırmaları* 130/256 (2022), 149-174.
- Koç, Sermet - Can, Muhammet. “Adli Tıbbın Tarihsel Gelişimi, Türkiye’deki Yapılanması ve Sorunları”. *Birinci Basamakta Adli Tıp*. ed. Sermet Koç. İstanbul: Türk Tabipleri Birliği- İstanbul Tabip Odası, 2. Basım, 2011.
- Koçak, Zeki. “İslam Hukuk Metodolojisinde Ehliyet ve Kısımları”. *Diyanet İlmi Dergi* 39/4 (2003), 31-54.
- Koçar, Yasin. *İsnat Yeteneği, İsnat Yeteneğini Kaldıran veya Azaltan Nedenler*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Köse, Saffet. “Rüşd”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/298-300. Ankara: TDV Yayınları, 1994.
- Köse, Üzeyir. “İslam Ceza Hukuku Açısından Çocuklara Yönelik Cinsel İstismar”. *Sosyal Bilimler Dergisi* 8/16 (2018), 312-331.
- Kraepelin, Emil. *Psychiatrie ein Lehrbuch Studirende und Aerzte*. Leipzig: Verlag von Johann Ambrosius Barth, 1899.

- Krenawi, Alean - Graham, John R. "Culturally Sensitive Social Work Practice With Arab Clients in Mental Health Settings". *Health & Social Work* 25/1 (2000) 9-22.
- Kudat, Aydın. "İslam Ceza Hukuku Bağlamında Ehliyet". *İslâm Ceza Hukuku*. ed. Abdurrahman Eren vd. 693-719. b.y.: Lale Yayıncılık, 2017.
- Kulaksızoğlu, Işın Baral. "Nörolojik Hastalıkların Psikiyatrik Yansımaları". Erişim 15 Haziran 2025. <https://www.itfnoroloji.org/psikiyatrik/Psikiyatrik.htm>
- Kumaş, Ali. *İslam Engelliler Hukuku*. Rize: STS Yayınları, 2016.
- Kutsal Kitap Eski ve Yeni Antlaşma (Tevrat, Zebur, İncil)*. Korea: Kitab-ı Mukaddes Şirketi, 2020.
- Kuyu, Cemil. *Adli Psikiyatri*. Ankara: Seçkin Yayınevi, 1998.
- Küçüktaşdemir, Özgür. "Nörohukuk ve Kusur (İsnat) Yeteneğine Yeni Yaklaşımlar". *IV. Uluslararası Sağlık Hukuku Kongresi*. ed. İ. Hamit Hancı - Yener Ünver. 51-69. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018.
- Külek, Ahmet. *71 Numaralı Gaziantep Şer'iyye Sicili Transkripsiyonu (1-101. Sayfalar- H.1132 / M.1720)*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- Kwentus, Joseph - Kirshner, Howard S. "Deliryum, Demans ve Amnestik Sendromlar". *Psikiyatri Tanı ve Tedavi*. çev. ed. Selçuk Candansayar. 185-229. Ankara: Güneş Tıp Kitabevleri, 2. Basım, 2013.
- Laws of Malaysia Penal Code (Kanun no. 574), 1 Ocak 2015. <https://www.rcrc-resilience-southeastasia.org/wp-content/uploads/2017/12/Penal-Code-Act-574.pdf>
- Martin, Peter R. "Madde ile İlişkili Bozukluklar". *Psikiyatri Tanı ve Tedavi*. çev. ed. Selçuk Candansayar. 230-260. Ankara: Güneş Tıp Kitabevleri, 2. Basım, 2013.
- Mâverdî, Ebü'l-Hasen Ali b. Muhammed b. Habîb. *Hâvi'l-kebîr*. thk. Ali Muhammed Muavviz. 18 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1414/1994.
- Mecelletü'l-ahvâlî's-şahsiyye Tunisi. Resmî Gazete 66 (13 Ağustos 1956).<https://wrcati.cawtar.org/preview.php?type=law&ID=10>
- Mecma'u'l-fikhi'l-İslâmî. "Karârü bi-şe'ni mevzu beyâni hükmî tağyîri'l-cins fi'l-İslâm (Karâr rakam: 251)". Erişim 20 Temmuz 2025. <https://iifa-aifi.org/ar/44163>.

- Mecma'u'l-fıkhi'l-İslâmî. "Karâru bi-şe'ni'l-cirâhati't-tecmîliyye ve ah-kâmihâ (Karar rakam: 173 (11/18)". Erişim 2 Ekim 2025. https://iifa-aifi.org/ar/2283.html?utm_source=chatgpt.com.
- Menekşe, Ömer. "İslâm Hukukunda Alzheimer Hastalığının Edâ Ehliyeti Üzerindeki Etkileri". *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 27 (2016), 147-181.
- Mergînânî, Ebü'l-Hasen Alî b. Ebî Bekr. *el-Hidâye*. thk. Sâid Pektaş. 7 Cilt. Medine: Dâru's-Sirâc, 1440/2019.
- Mevsîlî, Ebü'l-Fazl Abdullah b. Mahmûd. *el-İhtiyâr li-ta'lîli'l-Muhtâr*. nşr. Şuayb Arnaûd. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'r-Risâleti'l-Alemîyye, 1430/2009.
- Mevsû'atü'l-fıkhiyye*. Kuveyt: Vizâretü'l-Evkâf ve's-Şüûni'l-İslâmiyye, 1425/2005.
- Mohit, A. "Mental health and psychiatry in the Middle East: historical development". *La Revue de Santé de la Méditerranée orientale* 7/3 (2001), 336-347.
- Molla Cîven, Ahmed b. Ebî Saîd b. Abdillâh. *Nûru'l-envâr fî şerhi'l-Menâr*. thk. Mahmûd Alî Dâvûd el-Ubeydî vd. 2 Cilt. Beyrut: Mektebetü Emîr, 2015.
- Müdevvenetü'l-usra (Kanun no. 70.03), Resmî Gazete 1.04.22 (3 Şubat 2004). <https://libguides.qu.edu.qa/c.php?g=1021378&p=7398355>
- Müheyyeza, Hulûd bint. Abdirrahmân. *Ahkâmü'l-marîzi'n-nefsî fî'l-fıkhi'l-İslâmî*. Riyad: Câmiatü'l-İmâm Muhammed b. Suûdi'l-İslâmiyye, Doktora Tezi, 1432.
- Mikdâd, Ziyâ İbrahim. *Eserü'l-marazi'n-nefsî fî ref'i'l-mes'ûliyyeti'l-cinâiyye fî'l-fıkhi'l-İslâmî*. Câmiatu'l-İslâmiyye Gazze, ed-Dirâsâtu'l-ulya, Yüksek Lisans Tezi, 1430/2009.
- Münsterberg, Hugo. *On the Witness Stand: Essays on Psychology and Crime*. New York: Dover Publications, 1908.
- Nakic, Marina. "Voluntary and Involuntary Psychiatric Hospitalization". *Psychiatry and the Law: Basic Principles*. ed. Tobinsson Wasser - Rocksheng Zhong. 67-73. Cham: Springer, 2th Edition, 2024.
- Narınç, Ökkeş, 64 Numaralı Gaziantep Şer'iyye Sicili'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H.1123-1124/M.1711-1712). Kilis: Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010.

- Nemle, Abdülkerîm b. Alî b. Muhammed. *el-Mühezzebe fî ‘ilmi Usûli’l-fik-hi’l-mukâren: Tahrîr li-mesâilîhî ve dirâsetihâ dirâse nazariyye tatbîkiyye*. 5 Cilt. Riyad: Mektebetü’r-Rüşd, 1420/1999.
- Nesefî, Ebû’l-Berekât Hâfizüddîn Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd. *Ken-zü’d-dekâ’ik*. 3 Cilt. Karaçi: Mektebetü’l-Büşra, 1431/2010.
- Nevevî, Ebû Zekerîyyâ Yahyâ b. Şeref. *el-Mecmû Şerhu’l-Mühezzebe*. thk. Muhammed Necîb el-Mutî’î. 23 Cilt. Cidde: Mektebetü’l-İrşâd, ts.
- Nevevî, Ebû Zekerîyyâ Yahyâ b. Şeref. *Ravzatü’t-tâlibîn ve ‘umdetü’l-müt-takîn*. thk. Abduh Alî Köşk. 8 Cilt. Dâru’l-Fayhâ, 1433/2012.
- Nizâmu’l-ahvâlî’ş-şahsiyye (Kanun no. 73), 18 Mart 2022. <https://laws.boe.gov.sa/BoeLaws/Laws/LawDetails/>.
- Nizâmu’l-ahvâlî’ş-şahsiyye (Kanun no. 73), Resmî Gazete 59641 (6 Ağustos 2022). <https://laws.boe.gov.sa/BoeLaws/Laws/LawDetails/4d72d829-947b-45d5-b9b5-ae5800d6bac2/1?csrt=13979429129004288304>
- Nizâmu’l-hey’eti’l-âmmе li’l-vilâye alâ emvâlî’l-kâsırîn ve men fî huk-mihim (Kanun no. 17/m). 13 Mart 1427. <https://laws.boe.gov.sa/BoeLaws/Laws/LawDetails/6a8286ec-baea-43ec-ab0d-a-9a700f26c94/1>.
- Nizâmu’l-icrââtî’l-cezâiyye (Kanun no. 2/m), 25 Kasım 2013. <https://laws.boe.gov.sa/BoeLaws/Laws/LawDetails/8f-1b7079-a5f0-425d-b5e0-a9a700f26b2d/1>.
- Nizâmu’l-murâfâtî’şer’iyye (Kanun no. 1), 6 Aralık 2013. <https://laws.boe.gov.sa/BoeLaws/Laws/LawDetails/f0eaae46-9f84-40e-e-815e-a9a700f268b3/1>
- Nizâmu’r-rîâyeti’s-sihhiyyeti’n-nefsiyye (Kanun no. 56), 17 Temmuz 2014. <https://laws.boe.gov.sa/BoeLaws/Laws/LawDetails/107f-22b5-81a2-47ee-84bc-a9a700f2907a/1>.
- Nurcombe, Barry. “Dissosiyatif Bozukluklar”. *Psikiyatri Tanı ve Tedavi*. çev. ed. Selçuk Candansayar. 419-428. Ankara: Güneş Tıp Kitabev-leri, 2. Basım, 2013.
- Nurdan, Tekgül vd. “15-49 Yaş Kadınlarda Ortalama Menarş Yaşı”. *Sü-rekli Tıp Eğitimi Dergisi* 14/4 (2005), 76-79.
- Odabaşı, Makbule Dilara. “Alzheimer Hastalığı Tedavisindeki Güncel Yaklaşımlar”. *Hacettepe University Journal of the Faculty of Pharma-cy* 42/1 (2021), 266-280.

- Okan, Mehmet - Özdemir, Özlem. “Çocuklarda Mental Retardasyon”. *Güncel Pediatri* 3 (2005), 62-66.
- Otto, Randy K. - Ogloff, James R. P., “Defining Forensic Psychology”. *The Handbook of Forensic Psychology*. ed. Irving B. Weiner - Randy K. Otto. 35-55. New Jersey: Wiley, 4th Edition, 2013.
- ÖEHY, Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. Resmî Gazete 30471 (10 Eylül 2023). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?Mevzuat-No=24736&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Ögel, Kültegin. “Madde Kullanımı ve Bağımlılığın Nedenleri”. *Sigara, Alkol ve Madde Kullanım Bozuklukları: Tanı, Tedavi ve Önleme*. İstanbul: Yeniden Yayınları, 2010.
- Özal, Nejat Hüseyin. *Tam ve Kısmî Akıl Hastalıklarının Ceza Sorumluluklarına Etkisi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1991.
- Özay, Hilal. İslâm Hukukunda Transseksüel veya Travesti Olmanın Hükmü”. *İlahiyat Tetkikleri Dergisi* 51/1 (2019), 207-234.
- Özcabi, Bahar - Dağdeviren Çakır, Aydılek. “Cinsel Gelişim Bozukluklarında Tanı”. *Cinsiyet Gelişim Bozuklukları*. ed. Saadet Evliyaoğlu vd. 22-36. İstanbul: İÜC Üniversite Yayınları, 2024.
- Özdemir, Gazi. “Osmanlı Toplumunda Adli Psikiyatri Bağlamında Cinnet Kaynaklı Saldırıları (1831-1917)”. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 10/3 (2021), 478-494.
- Özden, Salih Yaşar. “Tıbbî Bilirkişiliğin Tarihi Gelişimi ve Adli Psikiyatride Bilirkişinin Özellikleri”. *Düşünen Adam Dergisi* 10/2 (1977), 44-47.
- Özden, Salih Yaşar. *Adli Psikiyatri*. Ankara: Nobel Yayıncılık, 2022.
- Özkan, Mehmet. “Tanzimat Sonrası Osmanlı Ceza Hukuku Düzenlemeleri”. *Balıkesir İlahiyat Dergisi* 15 (2022), 241-277.
- Özsan, Hüseyin Hamdi. “Ceza Hukuku Alanında Adli Psikiyatri Uygulamaları”. *Ankara Tıp Mecmuası* 45 (1992), 589-598.
- Öztürel, Adnan. *Adli Tıp*. Ankara: GİM Matbaası, 1971.
- Öztürk, Erdinç vd. “Adli Psikiyatri ve Dissosiyatif Bozukluklar”. *Türk Adli Bilimler Kongresi ve 10. Adli Tıp Çalıştayı* (11 Nisan 2019), Antalya. https://www.researchgate.net/publication/336170687_ADLI_PSIKIYATRI_VE_DISSOSIYATIF_BOZUKLUKLAR
- Öztürk, M. Orhan. *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*. Ankara: Hekimler Yayın Birliği, 5. Basım, 1994.

- Öztürk, Orhan - Uluşahin, Aylin. *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*. 2 Cilt. Ankara: Nobel Tıp Kitabevleri, 11. Basım, 2011.
- Özyıldırım, Mehmet Mert. "Roma Hukukunda Akıl Hastalarının Fiil Ehliyeti". *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 72/3 (2023), 1511-1558.
- Pehlivan, Merve vd. "Fenilketonüri: Olgu Sunumu". *Aydın Sağlık Dergisi* 2/2 (2016), 57-62.
- Price, Bruce H. vd. "Neurology and psychiatry Closing the great divide". *Neurology* 54 (2000), 8-14.
- Prosono, Marvin Thomas. "History of Forensic Psychiatry". *Principles and Practice of Forensic Psychiatry* 15-33. ed. Richard Rosner. New York: Crc Press, 3th Edition, 2017.
- Ragab, Ahmed. *The Medieval Islamic Hospital*. New York: Cambridge University Press, 2015.
- Ramraj, Başaji vd. "Study on Age of Menarche Between Generations and the Factors Associated With It". *Epidemiology and Global Health* 11 (2021), 1-5.
- Ropper, Allan H. - Brown, Robert H. *Adams and Victor's Principles of Neurology*. New York: The McGraw-Hill Companies, 8. ed., 2005.
- Rorschach, Hermann. *Psychodiagnostik: Tafeln*. Bern: Verlag Hans Huber, 1921.
- Rosen, George. *Madness in Society: Chapters in the Historical Sociology of Mental Illness*. Chicago-London: University of Chicago Press, 1968.
- Royal College of Psychiatrists. *Position statement on sexual orientation (PS02/2014)*. Erişim tarihi 3 Ekim 2025. <https://www.rcpsych.ac.uk>
- Rules of Court, P.U. (A) 205 (2012). https://www.malaysianbar.org.my/cms/upload_files/document/Rules%20of%20Court%202012.01.07.2012.pdf.
- Saberi, Seyed Mehdi-Mirsepasi, Gholam Reza. "Forensic Psychiatry in Iran". *Iranian Journal of Psychiatry and Behavioral Sciences* 7/1 (2013), 1-3.
- Sadock, Benjamin James - Sadock, Virgiana Alcott. *Kaplan and Sadock's Concise Textbook of Child and Adolescent Psychiatry*. Philadelphia: Wolters Kluwer, 3 th. ed. 2009.
- Sadock, Benjamin James - Sadock, Virgiana Alcott. *Kaplan and Sadock's Concise Textbook of Clinical Psychiatry*. Philadelphia: Wolters Kluwer, 3 th. ed. 2008.

- Sadock, Benjamin James - Sadock, Virgiana Alcott. *Psikiyatri Çalışma ve Kendini Sinama Rehberi*. çev. ed. Ali Bozkurt. Ankara: Güneş Tıp Kitabevleri, 8. Basım, 2013.
- Sahnûn, Ebû Saîd Sahnûn Abdüsselâm b. Saîd. *el-Müdevvenetü'l-kübrâ*. thk. Âmir el-Cezzâr. 6 Cilt. Kahire: Dâru'l-Hadîs, 1426/2005.
- Sarayra, Mansur, Abdüsselam. "Cîrâhatu'l-hunûse ve tağyîru'l-cins". *Mecelletu'l-hukûk* 4 (2011), 285-370.
- Sarı, Nil - Akgün, Burhan. "Mecnun Kavramına Bir Bakış". *Türk Tıp Etiği ve Tıp Tarihi Araştırmaları Yıllığı*. ed. Arın Namal. 119-125. vd. İstanbul: Nobel Matbaacılık, 2013.
- Saygılı, Sefa - Gönenli, Sinem. "Aynı Ailede Görülen Çoklu Ensest". *Düşünen Adam* 21/1-4 (2008), 32-37.
- SCFHS, Saudi Commission for Health Specialties. *Psychiatry Board*. Erişim 12 Mart 2025. https://scfhs.org.sa/sites/default/files/2022-10/Saudi_board_psychiatry_curriculum_2022.pdf
- Sema Sandalcı, Sema. *On İki Levha Yasaları*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Yüksek Lisans Tezi, 1993.
- Senhûrî, Abdurrezzâk Ahmed. *Mesadiru'l-hak fi'l-fıkhi'l-İslâmî*. b.y.: Dâru'l-Henâ, 1957.
- Serahsî, Şemsü'l-eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed. *el-Mebsût*. 30 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1409/1989.
- Sercan, Mustafa. "Adli Psikiyatri: Hukuk ve Tıp Dili Arasındaki Çeviri". *Adli Psikiyatri Uygulama Kılavuzu*. nşr. Niyazi Uygur. 1-20. Ankara: Miki Matbaacılık, 3. Basım, 2018.
- Shelton, Richard C. - Loosen, Peter T. "Duygudurum Bozuklukları". *Psikiyatri Tanı ve Tedavi*. çev. ed. Selçuk Candansayar. 304-350. Ankara: Güneş Tıp Kitabevleri, 2. Basım, 2013.
- Shelton, Richard C. "Diğer Psikotik Bozukluklar". *Psikiyatri Tanı ve Tedavi*. çev. ed. Selçuk Candansayar. 289-303. Ankara: Güneş Tıp Kitabevleri, 2. Basım, 2013.
- Sinaga, Pidari vd. "Neuroscience and Islamic Law: Contemporary Perspectives". *Pakistan Journal of Criminology* 16/03 (2024), 729-746.
- Sipahi, Yıldırım - Gürbüz, Gülberk. "İslam Hukukunda Cinsi Tabiat". *Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/2 (2022), 101-133.
- Skalevag, Svein Atle. "The Matter of Forensic Psychiatry: A Historical Enquiry". *Medical History* 50 (2006), 49-68.

- Smith, Roger. *Trial By Medicine: Insanity and Responsibility in Victorian Trials*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 1981.
- Songur, Haluk. “İslam Ceza Hukuku Üzerine -Genel Kısım Özel Kısım Ayrımı ve Belirlenmiş Suçlar Bakımından Cezaların Taksimi-”, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 1 (2003), 187-195.
- Soysal, Hüseyin. “Dürtü Kontrol Bozukluklarının Adli Psikiyatrik Yöneli”. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry* 7/1 (2015), 16-29.
- Soysal, Hüseyin. *Adli Psikiyatri*. İstanbul: Özgür Yayınları, 2012.
- Spranger, Tade Matthias. “Neurosciences and the Law: An Introduction”. *International Neurolaw A Comparative Analysis*. ed. Tade Matthias Spranger. 1-10. Berlin - Heidelberg: Springer Verlag, 2012.
- Stahl, Philip M. “Conducting Child Custody and Parenting Evaluations”. *The Handbook of Forensic Psychology*. ed. Irving B. Weiner- Randy K. Otto. 137-169. New Jersey: Wiley, 4th Edition, 2013.
- Surdi vd. “Mental Capacity in Islamic Law and Schizophrenia: A Narrative Review”. *al-Qanatr: International Journal of Islamic Studies* 31/1 (2023), 26-38.
- Suyutî, Ebû'l-Fazl Abdurrahman b. Ebî Bekr. *Târîhu'l-hulefâ*. Katar: Vizâratü'l-Evkâf ve's-Şuûni'l-İslâmiyye, 1434/2013.
- Sühreverdî, Ebû Hafs Ömer b. Muhammed b. Abdillâh. *‘Avârifü'l-me‘ârif*. thk. Tevfik Alî Vehbe. 2 Cilt. Kahire: Mektebetü's-Sekâfeti'd-Dîniyye, 1477/2006.
- Süyûtî, Ebû'l-Fazl Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed. *el-Eşbâh ve'n-nezâ'ir fî kavâ'id ve fîrû'î fîkhi's-Şâfi'îyye*. 2 Cilt. Riyad: Mektebetü'n-Nezzâr, 1418/1997.
- Şâfiî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdris. *el-Ümm*. 11 Cilt. b.y.: Dâru'l-Vefâ, 1422/2001.
- Şahin, Gamze Nur. *İslam-Osmanlı hukukunda Çocuğun Hukuki Durumu*. Trabzon: Trabzon Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021.
- Şahin, Yonca. *Safranbolu 2112 Numaralı Şer'iyye Sicili Transkribi*. Karabük: Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2012.
- Şâyi', Fehîm Abdülilâh. *Hükmü tağyîru'l-cins ve eseruhû fî 'akdi'z-zevâc vifkan li'n-nizâm es-Suudî ve'l-kânûnu'l-Kuveytî: Dirâse mukârane*. *Mecelletü'l-bâhisi'l-Arabî* 1/1 (2020), 27-66.

- Şehrî, Dayfullah b. Âmir. “Cinâyetü'l-mariz nefsiyyen ve eseru marazihî ale'l-mes'ûliyyeti'l-cinâiyye”. *Mecelletu câmiati'l-melik Abdilâzîz* 26/2 (2018), 21-44.
- Şemseddîn er-Remlî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed. *Nihâyetü'l-muhtâc ilâ şerhi'l-Minhâc*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru İh-yâi't-Türâsi'l-Arabî, ts.
- Şensoy, Naci. “Eski Devirlerde ve İslam'da Yaşın Cezai Mesuliyet Üzerindeki Tesiri”. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 13/2 (2011), 513-528.
- Şevkânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ali. *Neylû'l-evtâr şerhu Münte-ka'l-ahbâr*. 16 Cilt. Cidde: Dâru İbni'l-Cevzi, 1427.
- Şeybânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. el-Hasen. *el-Asl*. thk. Muhammed Boynukalın. 13 Cilt. Beyrut: Dâru İbn Hazm: 1433/2012.
- Şimşek, Murat. “İslam Hukuku ve Pozitif Hukuk Açısından Çocukta Ceza Ehliyeti”. *İnsan ve Toplum* 2/3 (2012), 139-164.
- Şimşek, Musa. “Nöropsikolojinin Tarihsel Gelişimi”, *İstanbul Kent Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi* 5/1 (2024), 41-49.
- Şîrâzî, Ebû İshak İbrâhîm b. Ali. *el-Mühezzeb fî fıkhi'l-İmâm eş-Şâfi'*. nşr. Zekeriyya Umeyrat. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1416/1995.
- Şirbînî, Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. el-Hatîb. *Muğni'l-muhtâc ilâ ma'rifeti me'ânî elfâzi'l-Minhâc*. thk. Muhammed Halîl Aytânî. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1418/1997.
- Tahâvî, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed. *Şerhu me'ânî'l-âsâr*. thk. Muhammed Zehra en-Neccâr. 6 Cilt. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, 1414/1994.
- Tamam, Lut vd. “Kleptomani: Bir gözden geçirme”. *Türk Psikiyatri Dergisi* 8/1 (1997), 36-44.
- Tamam, Lut. “Aralıklı Patlayıcı Bozukluk”. *Dürtü Kontrol Bozuklukları ve Dürtüsellik*. ed. Lut Tamam. 115-156. Ankara: Akademisyen Kitabevi, 2021.
- Tamam, Lut. “Dürtü-Kontrol Bozuklukları”. *Güncel Psikiyatri*. ed. Erdal ışıık vd. 370-383. Ankara: Organon Yayınları, 2008.
- Tamam, Lut. “Pirmani (Patolojik Yangın Çıkarma)”. *Dürtü Kontrol Bozuklukları ve Dürtüsellik*. ed. Lut Tamam. 67-113. Ankara: Akademisyen Kitabevi, 2021.

- Taşdemir, İlker - Boylu, Muhammed Emin. “Akıl Hastalığı Veya Akıl Zayıflığı Nedeniyle Boşanma: Adli Psikiyatrik Açıdan İnceleme”. *Adli Tıp Dergisi* 38/3 (2024), 246-254.
- Taşın, Mustafa Fıratlı. *32 Numaralı Konya Şer’iyye Sicili (1096-1110/1685-1699) Değerlendirme ve Transkripsiyon*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- TCK, Türk Ceza Kanunu (Kanun no. 5237). Resmî Gazete 25611 (12 Ekim 2004). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?Mevzuat-No=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Teftâzânî, Sa’düddîn Mes’ûd b. Fahriddîn Ömer b. Burhâniddîn Abdil-lâh el-Herevî. *et-Telvîh ilâ keşfi hakâ’iki’t-Tenkkîh*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, ts.
- Teftâzânî, Sa’düddîn Mes’ûd b. Fahriddîn Ömer. *et-Telvîh ilâ keşfi hakâ’iki’t-Tenkkîh*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, ts.
- Tehânevî, Muhammed A’lâ b. Alî b. Muhammed. *Keşşâfü’l-İstılâhâtı’l-fünûn ve’l-’ulûm*. nşr. Refik el-Acem. 2 Cilt. Beyrut: Mektebetü Lübnan, 1996.
- The Majority Act (Report no. 90), 1875. <https://ljcp.gov.pk/SiteImage/Publication/90.pdf>
- Thompson, John W. - Winstead, Daniel K. “Dürtü Kontrol Bozuklukları”. *Psikiyatri Tanı ve Tedavi*. çev. ed. Selçuk Candansayar. 496-504. Ankara: Güneş Tıp Kitabevleri, 2. Basım, 2013.
- Timuçin, Ersin Ufuk - Arslan, Meral. *Zihinsel Yetersizliği Olan Bireyler “Aileler İçin Rehber Kitapçık”*. ed. İbrahim H. Diken vd. Afşar Ofset, ts.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre. *Sünenü’t-Tirmizî*. thk. Dâru’l-Buhûs ve Takniyeti’l-Ma’lûmât. 5 Cilt. Beyrut: Dâru’t-Te’sîl, 1437/2016.
- TMK, Türk Medeni Kanunu (Kanun no. 4721). Resmî Gazete 24607 (8 Aralık 2001). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?Mevzuat-No=4721&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Topan, Aysel vd. “Ergenlik Dönemindeki Öğrencilerin Menarş Yaşı ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi”. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi* 11/3 (2021), 480-485.
- Tosun, Mebrure - Yalvaç, Kadriye. *Sumer, Babil, Assur Kanunları ve Ammi-Şaduga Fermanı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1975.

- Tschanz, David W. "The Islamic Roots of the Modern Hospital" . *Aramcoworld*. 20 Eylül 2025. <https://www.aramcoworld.com/articles/2017/the-islamic-roots-of-the-modern-hospital>
- Türkyılmaz, Yasir. *İslam Hukukunda ve Mer'î Hukukta Zihinsel Engelliler*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2022.
- Ubeyd, Hale Ahmed. "Ahkâmu te'sîrî'l-marazi'n-nefsî ale'l-mes'ûliyye-ti'l-cinâiyye fi'l-fıkhî'l-İslâmî". *Mecelletü külliyyeti't-terbiye li'l-benât* 18 (2022), 163-184.
- Udeh, Abdülkâdir. *et-Teşri'ü'l-Cinâiyyi'l-İslâmî mukâranen bi'l-kânûni'l-vaz'î*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kâtibi'l-Arabî, ts.
- Uğur, Kemal Erim. *Psikiyatrik ve Nörolojik Bozuklukların Ceza Hukuku Anlamında Değerlendirilmesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- UHK, Umumi Hıfzıssıhha Kanunu (Kanun no. 1593), Resmî Gazete 1489 (6 Mayıs 1930). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.1593.pdf>.
- Uludağ, Süleyman. "Meczip". *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. 28/285-286. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Uluğtekin, Sevdâ. *Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma*. Ankara: Bizim Büro Yayınları, 1991.
- UNHCR, *United Nations High Commissioner for Refugees*. "Women's Rights in the Middle East and North Africa 2010- Tunisia". Erişim 15 Eylül 2025. <https://www.refworld.org/reference/countryrep/freehou/2010/en/72312#:~:text=18%20as%20the%20minimum%20age,set%20at%2018%20in%202008>.
- United Nations. *Convention on the Rights of Persons with Disabilities and Optional Protocol*. 2006. (CRPD). <https://www.un.org/disabilities/documents/convention/convoptprot-e.pdf>
- Uşruşenî, Ebû'l-Feth Mecdüddîn Muhammed b. Mahmûd. *Câmi'ü ahkâmi's-sığâr*. thk. Ebû Musab el-Bedrî vd. 2 Cilt. Kahire: Dâru'l-Fazîle, ts.
- Uzunpostalcı, Mustafa. "İslâm Hukukunda Ehliyeti Daraltan veya Ortadan Kaldıran Sebepler". *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 9 (2007), 67-100.
- Üçok, Coşkun. "Osmanlı Kanunnamelerinde İslâm Ceza Hukukuna Aykırı Hükümler". *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 4/1 (1947), 48-73.

- Ünal, Süheyla. “Nöropsikiyatri”. *Psikiyatri Temel Kitabı*. ed. Ertuğrul Köroğlu - Cengiz Güleç. 12-17. Ankara: HBY Basım, 2. Basım, 2002.
- Üsrüşenî, Muhammed b. Mahmud. *Ahkâmü’s-sığâr*. çev. İbrahim Canan. İstanbul: Cihan Yayınları, 1984.
- Wasser, Tobias - Sun, Amanda Yuan. “Confidentiality and Privilege”. *Psychiatry and the Law: Basic Principles*. ed. Tobinsson Wasser - Rocksheng Zhong. 19-32. Cham: Springer, 2th Edition, 2024.
- Weiner, Irving. B. *Principles of Rorschach Interpretation*. London: Lawrence Erlbaum Associates, 1998.
- Weinstock, Robert vd., “Defining Forensic Psychiatry: Roles and Responsibilities”, *Principles and Practice of Forensic Psychiatry*. ed. Richard Rosner. 7-13. New York: Crc Press, 2017.
- WHO, World Health Organization. *International Classification of Diseases, 11th Revision (ICD-11)*. Cenevre: WHO. <https://icd.who.int/>
- Yaman, Ahmet - Çalış, Halid. *İslam Hukuku*. Ankara: Bilay Yayınları, 8. Basım, 2022.
- Yenidoğan, Adem. “İslam Hukukunda Akıl Hastalarının Evliliği Meselesi”. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 31 (2018), 415-441.
- Yıldız, Mehmet Emre. *Ceza Hukukunda Akıl Hastalığının Kusur Yeteneğine Etkisi ve Akıl Hastalarına Özgü Güvenlik Tedbirleri*. Ankara: Adalet Yayınevi 1.Basım, 2020.
- Yılmaz, Büşra - Oskay, Ümran. “Cinsel Yönelimlerde (Homo-Biseksüel ve Transseksüel) Kadın Cinselliği”. *Farklı Durumlarda Kadın Cinselliği*. ed. H. Yıldız - N. Kömürücü. 18-24. Ankara: Türkiye Klinikleri, 2022.
- Yılmaz, Candan. “Kriminolojik Açıdan: Akıl Hastalığı ve Suç”. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 24/2 (2018), 743-765.
- Yılmaz, Emel. “İslam Ceza Hukukuna Göre Kleptomanide Ceza Ehliyeti ve Hırsızlık Fiilinin Sonuçları”. *Bilimname* 1 (2019), 535-557.
- Yılmaz, Taha. “İslam Hukukuna Göre Tedavi Olma Bağlamında Tıbbi Estetiğin Ölçüsü”. *Akademik Platform Mukayeseli Hukuk Dergisi*, 1/1 (2025), 67-80.
- Yiğit, Ali - Yaşar, Aşkın. “Zoofili: Kutsal dinler, mevzuat ve etik açısından bir değerlendirme”. *Eurasian Journal of Veterinary Sciences* 32/2 (2016), 114-119.

- Yorbık, Özgür vd. “Asperger Sendromu ve Yüksek Fonksiyonlu Otizmin Tanısal Ayrımı”. *Klinik Psikiyatri* 3 (2000), 102-110.
- Yücel, Yaşar - Selami, Pulaha. *I. Selim Kanunnameleri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1995.
- Zebîdî, Ebü'l-Feyz Muhammed el-Murtazâ b. Muhammed. *Tâcü'l-'arûs min cevâhiri'l-Kâmûs*. thk. Alî Hilâlî. 40 Cilt. Kuveyt: Müessesetü Kuveyt, 1421/2001.
- Zerkâ, Mustafa Ahmed. *el-Medhalü'l-fıkhyu'l-âm*. 2 Cilt. Dimaşk: Dâru'l-Kalem, 2. Basım, 1425/2004.
- Zeydân, Abdülkerîm, *el-Vecîz fî usûli'l-fıkh*. b.y.: Müessesetü Kurtuba, ts.
- Zhong, Rocksheng - Prabhu, Maya. “Decision-Making Capacity”. *Psychiatry and the Law: Basic Principles*. ed. Tobinsson Wasser- Rocksheng Zhong. 85-95. Cham: Springer, 2th Edition, 2024.
- Zubaidi, M. vd. “The İmpact of Mental and Nervous Abnormalities on Criminal Responsibility: A Comparative Study of Iraqi and Arab Legislations”. *Journal of Positive Psychology & Wellbeing* 6/1 (2022), 3709-3724.
- Zuhaylî, Vehbe. *el-Fıkhü'l-İslâmî ve edilletuh*. 10 Cilt. Dimaşk: Dâru'l-Fıkr, 1405/1985.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1712

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1023

Kitap Adı : İslâm Eğitim ve Öğretim Geleneğinde Tefsir İlmi

Book Title : The Science of Tafsir in The Tradition of Islamic Education
And Instruction

ISBN : 978-625-5576-77-4

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576774

Yazar | Author: Ersin Çelik | orcid.org/0000-0002-1821-7772

Kurum | Institution: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

ROR ID: ror.org/0468j1635

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 285 (xii + 273)

Yayın Tarihi | Publication Date: Ekim | October 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAM9 - İslam: tefsir ve yorum | Islam: exegesis and commentary

BISAC: REL006670 - İslam / Kuran Çalışmaları | Religion / Islam / Quranic Studies

THEMA: QRAM9 - İslam: Tefsir ve yorum | Islam: Exegesis and commentary

LC Classification: BP130.4 - Tefsir - Eğitim ve öğretim | Koran. Study and teaching

DEWEY: 297.12207 - Tefsir - Eğitim | Koran—Study and teaching

WoS Category: Religion | Din

WoS Citation Topics Meso: 1.20 - Theology & Religious Studies | Teoloji ve Din Araştırmaları

WoS Citation Topics Micro: 1.20.35 - Quranic Interpretation | Kuran Yorumu

Scopus Subject Areas: 1210 - Din ve Teoloji | Religious Studies

Atıf Bilgisi | Cite as: Çelik, Ersin. *İslâm Eğitim ve Öğretim Geleneğinde Tefsir İlmi*. FCR Yayın Ltd., 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abduh, Muhammed - Rızâ, Reşîd. *Tefsîru'l-Kur'ânî'l-Hakîm (Tefsîru'l-Menâr)*. Kâhire: el-Hey'etü'l-Mısriyye, 1990.
- Abdülâtî, Abdülganî Mahmud. *et-Ta'îlm fî Mısır zemene'l-Eyyûbiyyîn ve'l-Memâlik*. Mısır: Dâru'l-Maârif, t.y.
- Abdûlbârî, Abdülmecîd. *er-Rivâyâtü't-tefsîriyye fî Fethi'l-Bârî*. 3 Cilt. b.y.: Vakfu's-Selâm el-Hayrî, 1426.
- Abdü's-semî', İmâd Ali. *et-Teysîr fî usûl ve itticâhâtü't-tefsîr*. el-İskenderiyye: Dâru'l-İmân, 2006.
- Adıgüzel, Abdulcabbar. *Ahmed b. Hanbel'de Tefsirin Mahiyeti ve Meşruiyeti Sorunu*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2024.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî. *el-Müsned*. nşr. Ebû Hâcir Muhammed Saîd Besyûnî. Beyrut: y.y., 1405/1985.
- Ahmet, Türki. *Alâeddin Es-Semerkandî'nin Şerhu't-Te'vilât Adlı Eserinin Tahkiki (Fatiha Sûresi Ve Bakara Sûresinin 24. Ayetine Kadar)*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Akpınar, Ali. "Tefsîrü'l-Celâleyn". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/294-295. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Akpınar, Cemil. "Hasan Çelebi, Fenârî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/313-315. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Algar, Hamid. "Gucdüvânî, Abdülhâlik". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 14/169-171. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Alpaydın, Mehmet Akif. *Osmanlılarda Türkçe Tefsir Geleneği*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2016.
- Âlu Useymin. *Tashîlu's-sâbile li-murîdi ma'rifeti'l-Hanâbile*. thk. Bekr b. Abdillâh Ebû Zeyd. 4 Cilt. Beyrut: Müessesetür-Risâle, 1422.
- Apaydın, Yunus. "Fıkah Usûlünün Yapısı ve İşlevi". *Güncel Dini Meseleler I. İhtisas Toplantısı*. Ankara: DİB Yayınları, 2002.
- Apaydın, Yunus. "Soruşturma". *islamiyat* 6/4 (2003).
- Araz, Fatih Yahya. "Memlükler Döneminin (648-923/1250-1517) Öne Çıkan Vefeyât, Tabakât ve Terâcim Eserleri". *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 16/2 (2016), 1-38.

- Arpa, Recep. “Huzur Derslerinde Kâdî Beydâvî Tefsiri mi Takip Edildi?” *Osmanlı’da Tefsir Dersi Gelenekleri Saray-Tekke-Medrese*. 91-156. İstanbul: İlim Yayma Vakfı, 2018.
- Arslan, Ahmet. *İlkçağ Felsefe Tarihi: Aristoteles*. 5 Cilt. İstanbul: Alfa Yayınları, 2007.
- Arslan, Ömer Faruk. *Kureyşîzâde Mehmed Fevzi Efendi’nin Tefsir Risalelerinin Tahlili*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2011.
- Atâî, Nev’îzâde. *Hadâiku’l-hakâik fî tekmileti’ş-şekâik*. thk. Abdülkadir Özcan. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1989.
- Atay, Hüseyin. *Osmanlılarda Yüksek Din Eğitimi*. İstanbul: Atay Yayınları, 2018.
- Ayderûs, Muhyiddîn Abdülkâdir b. Abdillâh. *en-Nûru’s-sâfir an ahhârî’l-karnî’l-âşir*. Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1405.
- Aygün, Abdullah. “Müfessir Sa’lebî ve el-Keşf ve’l-Beyân Adlı Eserinin Tefsir Literatürüne Etkisi”. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 16 (2019), 147-192.
- Aygün, Abdullah. “Tâbiîn Tefsirinde Dirâyetin Yeri ve Önemi”. *Akademik-Us* 15-16 (Kasım 2024), 60-81. <https://doi.org/10.70971/akademikus.1576345>
- Aytep, Ahmet. “Ders İçin Hâşiye: III. Murad’ın Emriyle Atık Vâlîde Medresesi Açılış Dersleri İçin Yazılan Tefsir Hâşiyeleri”. *Osmanlı’da İlm-i Tefsir*. ed. M. Taha Boyalık. 317-330. İstanbul: İSAR Yayınları, 2019.
- Ayyıldız, Mahmut. *Tefsirin Mahiyeti Üzerine: Muhammed et-Tâhir İbn Âşûr’un Müdevven Bir İlim Olarak Tefsire Yaklaşımı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019.
- Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Alî b. Sâbit. *el-Müttefik ve’l-müfterik mine’l-esmâ’ ve’l-ensâb*. thk. Muhammed Sâdık el-Hâmidî. 3 Cilt. Dimaşk: Dâru’l-Kâdirî, 1417.
- Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Alî b. Sâbit el-. *Târîhu Bağdâd ev Medîneti’s-selâm*. thk. Beşşâr Avvâd Ma’rûf. 17 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Garbi’l-İslâmî, 1422.
- Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Alî b. Sâbit- Şihâbî, Sükeyne. *Telhîsü’l-müteşâbih fî’r-resm ve himâyetü mâ eşkele minhü ‘an bevâdiri’t-tashîf ve’l-vehm*. 2 Cilt. Dimaşk: Talâs, 1985.
- Bağdâdî, Hatîb. *el-Câmî li-ahlâki’r-râvî ve âdâbi’s-sâmi’*. thk. Mahmûd et-Tahhân. 2 Cilt. Riyâd: Mektebetü’l-Maârif, t.y.

- Bağdatlı, İsmail Paşa. *Hediyetü'l-ârifîn, esmâ'ü'l-mü'ellifîn ve âsârü'l-mu-sannifîn*. 2 Cilt. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1951.
- Ba'lı, Abdurrahmân b. Abdullah. *Keşfü'l-muhadderât li-şerhi ehdari'l-muh-tasarât*. Beyrut: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1423.
- Bakırcı, Saffet. “Meâlimü't-Tenzîl”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklo-pedisi*. 28/203-204. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Baltacı, Cahid. *Cahid Baltacı, XV-XVI. Yüzyıllarda Osmanlı Medreseleri*. 2 Cilt. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Vakfı Yayınları, 2005.
- Bardakoğlu, Ali. *İslâm Işığında Müslümanlığımızla Yüzleşme*. İstanbul: KURAMER, 2017.
- Bayraktar, Mehmet Faruk. *İslam Eğitiminde Öğretmen Öğrenci Münase-betleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Ya-yınları, 1997.
- Baysal, Sıddık. “Tanımları Üzerinden Tefsir İlminin Mahiyetine İlişkin Bir Değerlendirme”. *Dini Araştırmalar* 18/47 (Aralık 2015), 221-242.
- Begavî, Ebû Muhammed el-Hüseyn b. Mes'ud. *Me'âlimu't-tenzîl*. thk. Muhammed Abdullah en-Nemr. 8 Cilt. Riyâd: Dâru Tayyibe, 1417.
- Beken, Ahmet. “Nizâmiye Medreseleri'nde Öğretimi Yapılan İlimler”. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 21/2 (ts.), 415-443.
- Belhî, Mukâtil b. Süleymân. *Tefsîru Mukâtil b. Süleymân*. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâs, 1423.
- Benli, Mehmet Sami. “İbn Akıl, Bahâeddin”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/300-301. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Bergamalı, Ahmet Cevdet Efendi. “Tefsir Usûlü ve Tarihi”. İstanbul: Ka-yıhan Yayınevi, 2002.
- Berkey, Jonathan Porter BerkeyJonathan Porter. *Popular Preaching Reli-gious Authority in the Medieval Islamic Near East*. Washington: Uni-versity of Washington Press, 2001.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî. *Delâ'ilü'n-nübüvve*. thk. Abdülmu'tî Kal'acî. 7 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1408.
- Beyzâvî, Nâsirüddîn Ebû Saîd (Ebû Muhammed) Abdullâh b. Ömer b. Mu-hammed. *Envârü't-tenzîl ve esrârü't-te'vîl*. thk. Muhammed Abdurrah-mân el-Mar'aşlı. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsî'l-'Arabî, 1418.
- Beyzâvî, Nâsirüddîn Ebû Saîd (Ebû Muhammed) Abdullâh b. Ömer b. Muhammed. “Risâle fî mevzû'âtî'l-'ulûm ve taâ'rifihâ”. *Tasnî-fü'l-'ulûm beyne Nâsirüddîn et-Tûsî ve Nâsirüddîn el-Beyzâvî*. thk. Ab-bas Hasan Süleyman. Beyrut: Dâru'n-Nahdati'l-'Arabî, 1996.

- Bilge, Mustafa. *İlk Osmanlı Medreseleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1984.
- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Büyük Tefsir Tarihi Tabakatü'l-Müfessirin*. 2 Cilt. İstanbul: Ravza Yayınları, 2008.
- Birgivi, Muhyiddîn Muhammed b. Pir Ali el-Hanefî. *Tefsirü'l-Birgivi*. İstanbul: Süleymaniye Ktp., Fatih, nr. 230, ts.
- Birişik, Abdülhamit. "Tefsir İlminin Ortaya Çıkışı ve Diğer İslâmî İlimlerle İlişkisi". *Temel İslâm İlimlerinin Ortaya Çıkışı ve Birbirleriyle İlişkisi*. İstanbul, 2014.
- Birzâlî, Alemüddîn. *el-Muktefî*. thk. Ömer Abdüsselâm Tedmürî. 4 Cilt. Beyrut: el-Mektebetü'l-Asriyye, 1427.
- Bosnevî, Hilmi Baba b. Hüseyin Taşlıcavî. *Tefsîru Sûreti'd-Duhâ*. İstanbul: Süleymaniye Ktp., İbrahim Efendi Koleksiyonu, nr. 137, ts.
- Boyalık, M. Taha. *el-Keşşâf Literatürü Zemaşerî'nin Tefsir Klasığının Etki Tarihi*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2019.
- Boyalık, M. Taha. "Molla Fenârî'nin Tefsir İlminin Mahiyetine Dair Tartışmasının Tahlili". *İslâm Araştırmaları Dergisi* 18 (2007), 73-100.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail. *el-Câmî'u's-sahîh*. nşr. Muhammed Zühayr b. Nasr. 8 Cilt. b.y.: Dâru Tavki'n-Necât, 2. Basım, 1422/2001.
- Bursalı, Mehmed Tâhir. *Osmanlı Müellifleri*. 3 Cilt. İstanbul: Meral Yayınları, 1972.
- Bursevî, İsmâil Hakkı. *Min Vâridâtı'l-Fakîr İsmâil Hakkî*. İstanbul: Süleymanîye Ktp., Hâlet Efendi, nr. 789, ts.
- Bursevî, İsmâil Hakkı. *Ta'lika alâ evâli Tefsîri'l-Kâdî*. Bursa: Bursa İnebey Yazma Eser Ktp. Genel, nr. 31, ts.
- Büyük, Enes. *Dönemlendirme Merkezli Tefsir Tarihi Başlangıç, Teşekkül ve Sistemleşme Dönemleri*. İstanbul: Kitaparası Yayınları, 2004.
- Büyük, Enes. *Tefsir İlminin Mahiyeti Sorunu*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2019.
- Büyük, Enes (ed.). *Tefsir İlminin Mahiyetine Yaklaşımlar -Klasikten Çağdaş Döneme-*. İstanbul: Kitâbî Yayınları, 2023.
- Büyük, Enes. "Tefsirde İstimdâd: Klasik Dönemde Tefsirin İlişkili Görüldüğü İlimler". *Trabzon İlahiyat Dergisi* 7/2 (2018), 367-409.
- Büyük, Enes. "Tefsir'in Dini İlimler Arasındaki Konumuna Dair Bazı Envârü't-Tenzîl Hâşiyelerinin İncelenmesi". *İlahiyat Tetkikleri*

- Dergisi* 2 (Aralık 2020), 203-228. <https://doi.org/10.29288/il-ted.743708>
- Büyük, Enes. *Tefsir'in Mahiyeti Sorunu (Tanımı, İşlevi ve İlişkili Olduğu İlimler)*. Rize: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Doktora Tezi, 2018.
- Cenedî, Bahâuddîn. *es-Sülûk fî tabakâtî'l-ulemâi ve'l-mülûk*. thk. Muhammed b. Ali b. el-Hüseyn el-Ekva'. 2 Cilt. San'â: Mektebetü'l-irşâd, 1995.
- Cennet, Mehmet Zülfi. *Şiî/Usûlî Geleneğın Kur'an Yorumu (Şerif Murtaza Örneğı)*. Ankara: Fecr Yayınları, 2016.
- Cerrahoğlu, İsmail. "Envârü't-Tenzîl ve Esrârü't-Te'vîl". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/260-261. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Cerrahoğlu, İsmail. "İbn Kesîr ve Tefsiri". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 25/3-4 (1981), 45-70.
- Cerrahoğlu, İsmail. "Kadi Beydavî ve Tefsîri". *Diyanet Dergisi* 19/1 (Mart 1983).
- Cerrahoğlu, İsmail. *Tefsir Tarihi*. Ankara: Fecr Yayınevi, 2023.
- Cerrahoğlu, İsmail. "Yahyâ b. Sellâm". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 43/263-264. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Çalık, Fatma. *Eşrefzâde İzzettin ve Tefsiri: "Enîsü'l-Cenân"*. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2009.
- Çalışkan, İsmail. *Tefsir Tarihi*. Ankara: Bilay Yayınları, 2019.
- Çelebi, Ahmed. *History of Muslim Education*. Beyrut: Dâru'l-Keşşâf, 1954.
- Çelebi, Ahmed. *İslam'da Eğitim-Öğretim Tarihi*. çev. Ali Yardım. İstanbul: Damla Yayınevi, 1998.
- Çelebî, Ahmed. *Târîhu't-Terbiyeti'l-İslâmiyye*. Beyrut: Dâru'l-Keşşâf li'n-neşr ve't-tibâ'a, 1954.
- Çelebi, Kâtib. *Keşfü'z-zunûn 'an esâmi'l-kütüb ve'l-finûn*. thk. Ekmeleddin İhsanoğlu - Beşşâr Avvâd Ma'rûf. 10 Cilt. Londra: Müessesetü'l-Furkân li't-türâsi'l-İslâmî, 1443.
- Çelebi, Kâtib. *Süllemü'l-vüsûl ilâ tabakâtî'l-fuhûl*. thk. Ekmeleddin İhsanoğlu. 6 Cilt. İstanbul: Mektebetü IRCICA, 210M.S.
- Çelebi, Kâtib. *Keşfü'z-zunûn 'an esâmi'l-kütüb ve'l-finûn*. thk. Şerafettin Yaltkaya - Muallim Rıfat Kilisli. 2 Cilt. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, 1941.

- Çelebi, Rukiye. *Begavî ve İbn Atiyye Tefsirlerinde Sosyo-kültürel Bağlamın Yansımaları*. Ankara: Ankara Üniversitesi, SBE, Doktora Tezi, 2025.
- Çelebi, Sâdî b. İshâ b. Emirhan el-Kastamonî. *Hâşiye ‘alâ tefsîri’l-Beyzâvî*. İstanbul: Süleymaniye Yazma Eser Ktp., Süleymaniye, nr. 168, ts.
- Çelik, Ersin. “Şeyh Ali el-Bistâmî’nin (Musannifek) Tefsir İlminin Mahiyeti Meselesine Yaklaşımı”. *Tefsir İlminin Mahiyetine Yaklaşımlar*. ed. Enes Büyük. 79-110. İstanbul: Kitabı Yayınları, 2023.
- Çelik, Ersin. *Şeyhu’l-İslâm Sa’dî Çelebi ve “el-Fevâidü’l-Behiyye: Hâşiye ‘alâ Tefsîri’l-Beyzâvî” Adlı Eserinin Tahlili*. Rize: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2015.
- Çelik, Ersin. “Türk Dünyasının Ortak Değeri Mevâhib-i Aliyye Tefsiri ve Defterdar Mehmed Efendi Tarafından Osmanlı Türkçesine Yapılan Çevirisi”. *Yunus Emre, Mehmet Akif Ersoy Armağanı Türk Edebiyatı Araştırmaları*. ed. Orhan Kemal Tavukçu vd. 277-295. Ankara: Akçağ Yayınları, 2021.
- Çelik, Ömer. *Tefsîr Usûlü ve Tarihi*. İstanbul: Erkam Yayınları, 2020.
- Çetin, Rabiye. “Kelam Öğretiminin Tarihsel Seyri -Nizamiye Medreselelerinden 1949’a-”. *Kelam- Bilimler Hiyerarşisindeki Yeri / Kelam-Mantık ve Fıkıh Usulü / Kelam Öğretimi*. Ankara: AÜ Yayınları, 2008.
- Çiçek, Mehmet. “Fahreddîn er-Râzî’nin Câmî’u’l-Ulûm’unda Tefsir İlmi”. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 9/2 (2020), 1828-1853. <https://doi.org/10.15869/itobiad.703620>
- Çiçek, Mehmet. “Kâfiyeci’de Tefsir İlminin Mahiyeti”. *Tefsir İlminin Mahiyetine Yaklaşımlar -Klasikten Çağdaş Döneme-*. ed. Enes Büyük. 111-140. İstanbul: Kitabı Yayınları, 2023.
- Dâvûdî, Şemsüddîn Muhammed b. Ali b. Ahmed. *Tabakâtü’l-müfessirîn*. Beyrut: Dâru’l-Kütübü’l-İlmiyye, ts.
- Deliser, Bilal. “Tefsir Tarihi Yazımı Açısından Şemsüddin Muhammed b. Ali ed-Dâvûdî ve Tabakâtü’l-Müfessirîn Adlı Eseri”. *Tefsir Tarihi Yazımı Sempozyumu*. ed. Mustafa Karagöz. Ankara: Araştırma Yayınları, 2015.
- Demir, Ziya. *Osmanlı Müfessirleri ve Tefsir Çalışmaları (Kuruluştan X/XVI. Asrın Sonuna Kadar)*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2006.
- Demirci, Muhsin. *Tefsir Tarihi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2014.

- Dilek, Burcu. *Kelam Konularının Kur'ân Merkezli Tartışılması Bakımından Konevî'nin Beyzâvî Tefsiri Hâşiyesinde Kesb Nazariyesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021.
- Dinç, Ömer. *Erken Dönem Tefsir Geleneğinde Nakil Anlayışı*. Çorum: Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019.
- Dîneverî, Ebû Muhammed Abdullâh b. Müslim b. Kuteybe. *Uyûnü'l-aḥ-bâr*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-kütübî'l-ilmîyye, 1418.
- Doğan, Özlem. *Tarih Felsefesi*. İstanbul: İnkılap Kitabevi, 2004.
- Ebû Hayyân el-Endelüsî, Muhammed b. Yûsuf b. Alî b. Yûsuf. *el-Bahrü'l-muhîṭ*. thk. Sıdkî Muhammed Cemîl el-Attâr. 11 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1420.
- Ebülfazl, Mehmed Efendi. *el-Mevâhibü'l-Âliyye Tercümesi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, nr. 1195, ts.
- Ebü'l-Fütûḥ Râzî, Hüseyin b. Ali b. Muhammed b. Ahmed el-Huzâî. *Ravzu'l-cinân ve ravhu'l-cenân fî tefsîri'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Meh-dî Nâsîh - Muhammed Ca'fer Yâhakkî. 20 Cilt. Meşhed: Bunyâd-ı Pejûheşhây-ı İslâmî, 1408.
- Ednevî [Edirnevî], Ahmed b. Muhammed. *Tabakâtü'l-müfessirîn*. thk. Süleyman b. Salih el-Hazzî. Medine: Mektebetü'l-Ülûm ve'l-Hikem, 1417.
- Endelüsî, İbn Hazm. "Risâle merâtibi'l-'ulûm". *Resâilü İbn Hazm*. thk. İhsan Abbas. Beyrut: el-Müessesetü'l-Arabî, 1983.
- Erbilî, Şerefüddîn el-Mübârek b. Ahmed. *Târîḫü İrbil*. thk. Sâmi İbn Sey-yid. 2 Cilt. Irak: Dâru'r-Reşîd, 1970.
- Eren, Mehmet. "Kınalızâde Ali Efendi ile Bedreddin el-Gazzî Arasında İlmî Bir Tartışma". *Uluslararası Kınalızâde Ailesi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. 151-162. Isparta: SDÜ İlahiyat Fakültesi Yayınları, 2014.
- Ergin, Ali Şakir. "Hafâcî, Şehâbeddin". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 15/72-73. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Eşrefzâde, İzzeddin Ahmed b. Muhammed Eşref-i Sâni. *Enîsü'l-Cenân fî Tefsîri'l-Kur'ân*. Bursa: Bursa İnebey Kütüphanesi, nr. 996, ts.
- Fazlıoğlu, Şükran. "Nebi Efendi-zade'nin 'Kaşide fi el-Kutub el-Meşhure fi el-'Ulum'una Göre Bir Medrese Talebesinin Ders ve Kitab Hari-tası". *Kutadgubilig: Felsefe-Bilim Araştırmaları* 3 (2003), 191-221.

- Fenârî, Semsüddin Muhammed b. Hamza. *Aynu'l-âyân: Tefsîru Sûrati'l-Fâtiha*. Dersaâdet: Rifat Bey Matbaası, 1325.
- Fîrûzâbâdî, Ebû't-Tâhir Mecdüddîn Muhammed b. Ya'kûb b. Muhammed. *el-Bulğa fî terâcimi e'immeti'n-nahv ve'l-luğa*. Dımaşk: Dâr Sa'di'd-dîn li't-Tibâa' ve'n-Neşr ve't-Tevzî', 1421.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid. *İhyâ'u 'ulûmi'd-dîn*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 2005.
- Gazzî, Necmüddîn. *el-Kevâkibü's-sâire bi-a'yâni'l-mieti'l-âşire*. thk. Halîl el-Mansûr. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, 1418.
- Gökkır, Bilal-Asri, Safinaz. "Kur'an ve Tefsir Öğretiminde Gelenek ve Batılılaşmanın İzleri Osmanlı Medrese ve Darülfünunları". *Muhafazakâr Düşünce* 2/6 (Güz 2005), 121-140.
- Gökkır, Necmettin. "Tefsir Tarih Yazıcılığında Oryantalist Hegemoni: Taberi Tefsiri Matbuatı Örneği". *kisbu ilahiyat dergisi* 2 (Aralık 2019), 7-24.
- Gölbaşı, Selahattin. *İsmail Hakkı Bursevî'nin "Ta'lika Alâ Evâili Tefsîri'l-Kadî" Adlı Yazma Eserinin Tahkik ve Tahlili*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2024.
- Gurâb, Sa'd. "İbn Arafê". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/316-317. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Güldöşüren, Arzu. "Vildan Fâik Efendi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 43/108-109. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Gülşen, Ekrem. "Osmanlı'da 'Mecâlis' Tefsir Geleneği: Hilmi Babab b. Hüseyin Taşlıcavî Bosnevî ve 'Tefsîru Sûreti'd-Duhâ' Örneği". *Osmanlı'Da Tefsir Dersi Gelenepleri Saray-Tekke-Medrese*. İstanbul: İlim Yayma Vakfı, 2018.
- Gümüş, Sadrettin. *Seyyid Şerif Cürçani*. İstanbul: İslami İlimler Araştırma Vakfı Yayını, 1984.
- Gürman, Ceyda. *Tabiun Dönemi Tefsiri ve Medineli Müfessirler*. ed. İsmail Çalışkan. Ankara: TDV Yayınları, 2022.
- Hafâcî, Şihâbüddîn Ahmed. *Reyhânetü'l-elibbâ ve zehretü'l-hayâtî'd-dünyâ*. thk. Abdulfettâh Muhammed el-Hulv. 2 Cilt. Kâhire: Matbaatu İsa el-Babî el-Halebî, 1967.
- Hamed, Ganîm Kaddûrî. *Muhâdarât fî ulûmi'l-Kur'ân*. Amman: Dâru Ammâr, 1423.

- Hasan Han, Sıddîk. *et-Tâci'l-mükellel min cevâhiri me'âşiri't-ṭurazi'l-âhiri ve'l-evvel*. Bombay: y.y., 1963.
- Hasenî, Abdülhayy. *Nüzhetü'l-havâtır ve behcetü'l-mesâmi' ve'n-nevâzır*. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 1420.
- Haymî, Salah Muhammed. *Fehârisü ulumi'l-Kur'âni'l-Kerim li mahtûdâtı Dâri'l-Kütübî'z-Zâhiriyye*. 3 Cilt. Dimaşk: Mecma'ul-Lugati'l-Arabiyye, 1403.
- Hıdîr, Abdülkerîm. *Şerhu'l-manzûmeti'l-mîmiyye fi'l-âdâbi's-şer'iyye*. 8 Cilt. b.y.: y.y., 1432.
- Hicrânî, Ebû Muhammed et-Tayyib. *Kılâdetü'n-Nahr fî vefeyâti a'yâni'd-dehr*. 6 Cilt. Cidde: Dâru'l-Minhâc, 1428.
- Horasânî, Ebû Osmân Saîd b. Mansûr b. Şu'be. *Sünenü Saîd b. Mansûr*. thk. Sa'd b. Abdillâh Alü Humeyd. 5 Cilt. Dâru's-Samî'î, 1417.
- Hüdâyî, Azîz Mahmûd. *Nefâ'isü'l-mecâlis*. 4 Cilt. İstanbul: Süleymaniye Ktp., Şehit Ali Paşa, nr. 172, ts.
- İbn Acîbe, Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed b. Mehdî el-Hasenî eş-Şâzelî. *el-Bahrü'l-medîd fî tefsîri'l-Kur'âni'l-mecîd*. thk. Ahmed Abdullâh Raslân. 4 Cilt. Beyrut-Dimaşk: Dâru'l-kütübî'l-ilmiyye, 1419.
- İbn Arefe el-Verğami, Ebu Abdullâh Muhammed. *Tefsîru'l-İmâm İbn Arafе*. thk. Hasan el-Mennâ'î. 2 Cilt. Tûnus: Merkezü'l-Buhûs bi'l-Külliyyeti'z-Zeytûniyye, 1986.
- İbn Asâkir, Ebû'l-Kâsim. *Târîhu medîneti Dimaşk*. thk. Ebû Saîd Muhibbüddîn. 80 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1415.
- İbn Âşur, Muhammed Tâhir. *et-Tahrîr ve't-tenvîr*. 30 Cilt. Tunus: ed-Dâru't-Tûnûsiyye, 1984.
- İbn Cemâa, Ebû Abdullâh Bedreddin Muhammed b. İbrâhim b. Sadullâh el-Kinânî. *Tezkireti's-sâmi' ve'l-mütekellim fî edebi'l-âlimi ve'l-müte'allim*. thk. Mehdî el-Acmî. Beyrut: Darü'l-Beşairi'l-İslamiyye, 3. Basım., 2012.
- İbn Cüzey, Ebû'l-Kasım Muhammed b. Ahmed. *et-Teshîl li 'ulûmi't-tenzîl*. thk. Muhammed Sâlim Hâşim. 2 Cilt. Beyrut: Darü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1995.
- İbn Ebî Hâtim, Ebû Muhammed Abdurrahmân b. Muhammed. *el-Cerh ve't-ta'dîl*. Haydarâbâd: Matbaatü Meclisi Dâireti'l-Maârifî'l-Osmâniyye, 1271.
- İbn Ebî Şeybe, Abdullâh b. Muhammed. *el-Musannef*. thk. Muhammed Avvâme. 26 Cilt. Suûd: Dâru'l-Kıble, 2006.

- İbn Ebî Zemenîn, Ebû Abdullah Muhammed b. Abdullah. *Tefsîr-ri'l-Kur'ân'î'l-'Azîz*. thk. Hüseyin b. Ukâşe Ebû Abdullah-Muhammed b. Mustafa el-Kenz. 5 Cilt. Kahire: el-Farûku'l-Hadis li't-Tıbâa, 2002.
- İbn Ferhûn, Burhâneddîn. *ed-Dîbâcü'l-müzheb fî ma'rifeti a'yânî 'u-lemâ'î'l-mezheb*. thk. Muhammed el-Ahmedî. 2 Cilt. Kahire: Dâru't-Türâs, ts.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *ed-Dürerü'l-kâmine fî a'yânî'l-mi'eti's-sâmine*. 6 Cilt. Haydarâbâd Dekken: Dâiratü'l-Meârifî'l-Osmâniyye, 2. Basım, 1392.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *el-Emâlî'l-mutlaka*. thk. Hamdî b. Abdülmecîd es-Selefî. Beyrut: el-Mektebetü'l-İslâmî, 1416.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *el-İ'câb bi-tibyânî'l-esbâb*. thk. Abdülhakîm Muhammed el-Enîs. 2 Cilt. b.y.: Dâru İbnü'l-Cevzî, 1431.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *el-Mecma'u'l-mü'esses li'l-mu'cemi'l-müfrehes*. thk. Yûsuf Abdurrahman el-Mar'aşlî. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1413.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *İnbâ'ü'l-gumr bi-ebnâ'î'l-ûmr*. thk. Hasan Habeşî. 4 Cilt. Mısır: el-Meclisü'l-A'lâ li's-Şuûnî'l-İslâmiyye, 1389.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *Lisânü'l-Mizân*. 7 Cilt. Beyrut: Müessesetü'l-A'lemî li'l-matbâuât, 1390.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *Ref'u'l-işr 'an kuḍâti Mısr*. thk. Ali Muhammed Ömer. Kahire: Mektebetü'l-Hâncî, 1418.
- İbn Hakem, Hüseyin. *Tefsîru'l-Hibrî*. thk. Muhammed Rıza Hüseyinî Celâlî. Lübnan: Müessesetü Âli'l-Beyt li-İhyâi't-Türâs, 1408.
- İbn Hallikân, Ebü'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed. *Vefeyâtü'l-a'yân ve enbâü ebnâ'î'z-zamân*. thk. İhsân Abbâs. 8 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, 1977.
- İbn Hamâdûş, Abdurrezzâk b. Hammâdûş b. Ahmed b. Muhammed ed-Debbâğ el-Hasenî el-Cezâ'irî. *Rihletü İbn Hamâdûş: Lisânü'l-makâl fi'n-nebe' 'ani'n-neseb ve'l-haseb ve'l-hâl*. thk. Ebü'l-Kâsım Sa'dullah. el-Cezâir: el-Mektebetü'l-Vataniyye, 1983.

- İbn Kâdî Şühbe, Takıyyüddîn Ebû Bekr b. Ahmed b. Muhammed. *Ta-bakâtü's-Şâfi'iyye*. thk. el-Hâfız Abdülalîm Hân. 4 Cilt. Beyrut: Âle-mü'l-Kütüb, 1407.
- İbn Kâdî Şühbe, Takıyyüddîn Ebû Bekr b. Ahmed b. Muhammed. *Târîhu İbn Kâdî Şühbe*. thk. Adnân Dervîş. 4 Cilt. Dimaşk: Institut Français de Damas, 1977.
- İbn Kenân, Muhammed b. Îsâ b. Mahmûd. *Yevmiyyâtün Şâmiyye-el-Havâ-disi'l-Yevmiyye min târîhi ahade aşera ve elf ve mie*. b.y.: y.y., t.y.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ' İsmâîl. *el-Bidâye ve'n-nihâye*. thk. Muhyiddîn Dîb Mestû vd. 20 Cilt. Dimaşk-Beyrut: Dâru İbn Kesîr, 3. Baskı., 1434.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd. *Sünenü İbn Mâce*. thk. İsam Mûsâ Hâdî. el-Cübeyl: Dâru's-Sıddîk, 1435.
- İbn Maîn, Ebû Zekerriyâ. *Târîhu İbn Main (Dûrî Rivâyeti)*. 4 Cilt Cilt. Mekketü'l-Mükerreme: Merkezü'l-Bahsi'l-İlmî ve İhyâi't-Türâ-si'l-Arabî, 1399.
- İbn Manzûr, Ebû'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrrem. *Lisâ-nü'l-Arab*. 15 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, 1414.
- İbn Nâsiruddin, Ebû Bekr Şemsüddîn Muhammed b. Abdillâh b. Muham-med el-Kaysî. *Tavzîhu'l-Müştebih fî zabtı esmâ'i'r-ruvât ve ensâbihim ve elkâbihim ve künâhüm*. thk. Muhammed Naîm el-Araksûsî. 10 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1993.
- İbn Sellâm, Ebû Ubeyde el-Kasım. *Fedâilü'l-Kur'ân*. thk. Ahmet b. Abdül-vahit el-Hayyâtî. 2 Cilt. Mağrib: Matbaatu Fudâle, 1995.
- İbn Seyyidünnâs, Fethuddîn Muhammed b. Muhammed b. Muhammed el-Ya'merî. *en-Nefhu's-şezî fî şerhi Câmi'i't-Tirmizî*. thk. Ahmed Ab-dülkerim. 2 Cilt. Riyâd: Dâru'l-Âsime, 1409.
- İbn Sûde, Abdüsselâm. *İthâfü'l-Metâli' bi-Vefeyâti a'lâmi'l-karni's-sâlisi ve'r-râbi'*. thk. Muhammed Haccî. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İs-lâmî, 1417.
- İbn Şâhîn el-Hanefî, Abdülbâsit b. Halîl. *er-Ravzü'l-bâsim fî havâdis-i'l-umr ve't-terâcim*. thk. Ömer Abdüsselâm et-Tedmürî. 4 Cilt. Beyrut: el-Mektebetü'l-Asriyye, 1435.
- İbn Şâhîn el-Hanefî, Abdülbâsit b. Halîl. *Neylü'l-emel fî zeyli'd-Düvel*. thk. Ömer Abdüsselâm et-Tedmürî. 9 Cilt. Beyrut: el-Mektebe-tü'l-Asriyye, 1422.

- İbn Tağrıberdî, Ebü'l-Mehâsin Cemâlüddîn. *Havâdisü'd-dühûr fî me-da'l-eyyâm ve's-şühûr*. thk. Muhammed Kemâlüddîn İzzeddin. 2 Cilt. Beyrut: Âlemül-kütüb, 1410.
- İbn Teymiyye, Mecdüddîn Abdüsselâm b. Abdillâh. *el-Müsevvede fî usû-li'l-fikh*. thk. Muhammed Muhyiddîn Abdülhamîd. Kahire: Matba-atü'l-Medenî, 1383.
- İbn Teymiyye, Mecdüddîn Abdüsselâm b. Abdillâh. *Mukaddime fî usû-li't-tefsîr*. Beyrut: Dâru Mektebeti'l-hayât, t.y.
- İbnü'l-İmâd, Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî. *Şezerâtü'z-zeheb fî aḥbâri men zeheb*. thk. Mahmûd el-Arnâvûd. 11 Cilt. Dimaş-Beyrut: Dâru İbn Kesîr, 1406.
- İbnü'n-Nedîm, Muhammed b. İshâk. *el-Fihrist*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2019.
- İbnü's-Sâî, Ebû Tâlib Tâciüddîn Alî b. Enceb b. Osmân el-Hâzin el-Bağ-dâdî. *ed-Dürü's-semîn fî esmâ'l-müellifîn*. thk. Ahmed Şevkî-Muhammed Saîd. Tunus: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1430.
- İbnü's-Salâh, Ebû Amr Takıyyüddîn Osmân b. Salâhiddîn. *Tabakâtü'l-fukahâ'i's-Şâfi'iyye*. thk. Muhyiddîn Ali Necîb. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1992.
- İpşirli, Mehmet. “Huzur Dersleri”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklope-disi*. 18/441-444. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- İsfahânî, Ebü'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal er-Râgıb. *Mukaddimetü câmi'i't-tefâsîr*. thk. Ahmed Hasan Ferhad. Kuveyt: Dâru't-Da'Ve, 1984.
- İsfahânî, Şemseddîn Mahmud b. Abdurrahman. *Envârü'l-hakâiki'r-rab-bâniyye fî tefsiri'l-leTâifi'l-Kur'âniyye*. İstanbul: Süleymaniye Ktp., Hamidiye, nr. 57, ts.
- İzgi, Cevat. “Demîrî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 9/152-153. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- İzgi, Cevat. *Osmanlı Medreselerinde İlim*. 2 Cilt. İstanbul: İz Yayıncılık, 1997.
- Jenkins, Keith. *Tarihi Yeniden Düşünmek*. çev. Bahadır Sina Şener. Anka-ra: Dost Kitapevi Yayınları, 1997.
- Kâdî Abdülcebbar. *Şerhu'l-Usûli'l-Hamse*. çev. İlyas Çelebi. 2 Cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2013.
- Kâfiyecî, Muhyiddîn Ebû Abdillâh Muhammed b. Süleymân. *et-Teystr fî kavâ'id-i 'ilmi't-tefsîr*. çev. İsmail Cerrahoğlu. Ankara: Ankara Üni-versitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 2. Baskı., 1989.

- Kalkaşendî, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn. *Subhu'l-a'sâ fî sinâ'ati'l-inşâ'*. thk. Muhammed Hüseyin Şemseddin. 15 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1987.
- Kandemir, M. Yaşar. "İbn Hacer el-Askalânî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/514-531. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Kara, Ömer. "Osmanlı Arşiv Belgelerinde Huzur Dersleri". *Osmanlı'da Tefsir Dersi Gelenekleri Saray-Tekke-Medrese*. İstanbul: İlim Yayma Vakfı, 2018.
- Karagöz, Mustafa. *Tefsir Tarihi Yazımı ve Problemleri*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2012.
- Kârî, Ali b. Sultân. *el-Esmâru'l-ceniyye fî esmâi'l-Hanefiyye*. thk. Abdülmuhsin Ahmed. 2 Cilt. el-İrâk: Dîvânu'l-vakfi's-Sünnî, 1430.
- Karmânî, Ahmed b. Mahmûd. *Tefsîru'l-Karamânî*. İstanbul: Süleymaniye Ktp. Cârullah Koleksiyonu, nr. 110, ts.
- Kaya, Mahmut. "İhsâü'l-Ulûm". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/549-550. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Kaya, Mesut. "Asrının Tercümânü'l-Kur'ân': İbn Hacer el-Askalânî'nin Müfessir Yönü Üzerine Bir İnceleme". *İslam İlim Geleneğinde İbn Hacer El- Askalani*. ed. Sezai Engin - Mehmet Fatih Yalçın. İstanbul: Siyer Yayınları, 2021.
- Kaya, Mesut. "Dönemsel İlmî Şartların Müfessirin Donanımı Üzerindeki Belirleyiciliği -Klasik ve Modern Dönem Mukayesesi-". *Marife*, 9-31.
- Kaya, Mesut. "Hadis ve Tarih İlimleri Arasında Tefsir Tabakat Literatürü: Histografik Bir İnceleme". *İslâm Araştırmaları Dergisi* 31 (2014), 33-65.
- Kaya, Mesut. "Memlûk Dönemi Tefsir Eğitimi ve Çalışmaları: Tarihsel Bir Değerlendirme". *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi-Cumhuriyet Theology Journal* 24/3 (2020), 993-1015. <https://doi.org/10.18505/cuid.688338>
- Kaya, Mesut. "Memlûk Dönemi Âlimlerinden Alemüddîn el-İrâkî ve El-İnsâf Adlı Muhâkemâtı Üzerine". *Memlûkler Dönemi İlim Geleneği (13.-14. Yüzyıllar)*. ed. Halil İbrahim Hançabav vd. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 2023.
- Kaya, Mesut. "Osmanlı İlim Geleneğinde Şerh ve Hâşiye Yazıcılığı -Ahmed el-Karamânî'nin Tefsiri/Zemahşerî Şerhi Örneği-". *Marife* 15/1 (Yaz 2025), 9-31.

- Kaygısız, Halil İbrahim. *İslam İlimleri Tasnifinde Tefsir (Taşköprüizâde'nin Miftâhu's-Saâde'si Örneğinde)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Kazıcı, Ziya. *İslam Müesseseleri Tarihi*. İstanbul: Kayıhan Yayınları, 1991.
- Kazvîni, Abdülkerîm b. Muhammed. *et-Tedvîn fî ahbârî Kazvîn*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, 1408.
- Kehhâle, Ömer Rızâ. *Mu'cemü'l-müellifîn*. 15 Cilt. Beyrut: Dâru ih-yâi't-türâsi'l-Arabî, t.y.
- Keleş, Mahmut Recep. "Ortaçağ İslam Dünyasında Medreselerde Açılış Dersi Geleneği: Kayseri Pervane Bey Medresesi Örneği". *Humanitas* 4/8 (2016), 154-164.
- Kırbaçoğlu, M. Hayri. "Soruşturma". *islamiyat* 6/4 (2003).
- Koç, Mehmet Akif. *İsnad Verileri Çerçevesinde Erken Dönem Tefsir Faaliyetleri*. Ankara: Kitabiyat Yayınları, 2003.
- Komisyon. *Mecelletü'l-buhûsi'l-İslâmiyye*. 95 Cilt. b.y.: y.y., ts. <https://www.journalofislamicresearch.com/category/%d8%b9%-d8%af%d8%af-21/>
- Komisyon. *Mevsû'ati't-tefsîri'l-me'sûr*. ed. Müsâid b. Süleymân et-Tayyâr - Nûh b. Yahyâ eş-Şehrî. 24 Cilt. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 1439.
- Krasnıqı, Valmire Batatına. "Osmanlı Döneminde Kosova'da Tefsir İlmi Öğretimi: Önemli Kurumlar, Kaynaklar ve Metod". *Genç Mütefek-kirler Dergisi* 4/3 (2023), 619-631.
- Küçük, Ahmet. "Selçuklu Dönemi Tefsir Hareketleri, Eğitim Kurumları ve Tarihî Arka Plân". *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 9/2 (2020), 1200-1222. <https://doi.org/54141/678582>
- Kümillâi, Muhammed Hıfzurrahmân. *el-Büdüru'l-muziyye fî terâcimi'l-Hanefiyye*. 23 Cilt. Kahire-Dakka: Dâru's-Sâlih-Mektebetü Şeyhü'l-İslâm, 1439.
- Leknevî, Ebû'l-Hasenât Muhammed Abdülhay b. Muhammed el-*el-Fevâ'idü'l-behiyye fî terâcimi'l-Hanefiyye*. thk. Ebû Firâs en-Na'sânî. Mısır: Matbaatü's-Saâde, 1324.
- Maden, Şükrü. *Tefsirde Haşîye Geleneği ve Şeyhzade'nin Envarü't-Tenzil Haşîyesi*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2015.
- Mahfûz, Muhammed. *Terâcimi'l-müellifîn et-tûnusiyyîn*. 5 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1994.
- Mahlûf, Muhammed. *Şeceretü'n-nûr ez-zekiyye fî tabakâtü'l-Mâlikiyye*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, 1424.

- Makdisi, George. *Ortaçağda Yüksek Öğretim İslâm Dünyası ve Hristiyan Batı*. çev. Ali Hakan Çavuşoğlu - Tuncay Başoğlu. İstanbul: Klasik Yayınları, 2012.
- Makdisi, George. *The rise of Colleges: Instituons of Learning in Islam and the West*. Edinburg: Edinburgh University Press, 1981.
- Makrîzî, Ebû Muhammed (Ebü'l-Abbâs) Takıyyüddîn Ahmed b. Alî. *el-Mevâ'iz ve'l-i'tibâr bi-zikri'l-hutat ve'l-âssâr*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1418.
- Makrîzî, Takıyyüddîn Ahmed b. Alî. *Dürerü'l-ukûdi'l-ferîde fî terâci-mi'l-a'yânî'l-müfide*. thk. Mahmûd el-Celîlî. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 2002.
- Makrîzî, Takıyyüddîn Ahmed b. Alî b. Abdilkâdir b. Muhammed. *el-Mukaffa'l-kebîr*. thk. Muhammed el-Ya'lâvî. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1427.
- Makrîzî, Takıyyüddîn Ahmed b. Alî b. Abdilkâdir b. Muhammed. *es-Sülûk li-ma'rifeti düveli'l-mülûk*. thk. Muhammed Abdülkâdir Atâ. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1418.
- Mâlikî, Ebû Bekir el-. *Riyâzü'n-nüfûs*. thk. Hüseyin Mûnis. 2 Cilt. Kahire: y.y., 1951.
- Mardin, Ebu'ula. *Huzur Dersleri*. 3 Cilt. İstanbul: İsmail Akgün Matbaası, 1951.
- Ma'rûf, Nâcî. *Ulemâün-Nizâmiyyât ve medârisü'l-meşriki'l-İslâmî*. Bağdat: Matbaatü'l-İrşâd, 1973.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd. *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*. 10 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2005.
- Maz, Adam. *Onuncu Yüzyılda İslâm Medeniyeti*. çev. Salih Şaban. İstanbul: İnsan Yayınları, 3. Baskı., 2014.
- Meçhûl. *el-Muhtasar min Kitâbi's-siyâk min Târîhi Nisâbûr*. thk. Muhammed Kâzım el-Mahmûdî. Tahran: Mîrâs-ı Mektûb, 1384.
- Mehterzâde, Mehmed. *Risâle fî tefsîri evveli Sûreti'l-Bakara*. İstanbul: Süleymâniye Ktp., nr. 146, ts.
- Mertoğlu, M. Suat. "Sa'lebî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/28-29. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Midilli, Muhammet Enes. *Erken Memlûk Döneminde Bir İlmi Müessesesi: İbn Tolun Camii (1296-1382)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.

- Midilli, Muhammet Enes. *Uleymî'nin Kudüs Tarihi: Memlükler Döneminde Kudüs'te Âlimler ve Eğitim Kurumları*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022.
- Muhıbbî, Muhammed Emin. *Hulâsatü'l-esser fî a'yânî'l-karnî'l-hâdî 'aşer*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, 1290.
- Muhıbbî, Muhammed Emîn. *Hulâsatü'l-esser fî a'yânî'l-karnî'l-hâdî 'aşer*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, t.y.
- Murâdî, Ebu Murâd Bedreddin Hasan b. Kâsım İbn Ümmü Kâsım. *Tavzîhü'l-makâsıd vel-mesâlik bi-Şerhi Elfiyyeti İbn Mâlik*. thk. Abdurrahman Ali Süleymân. 3 Cilt. b.y.: Dâru'l-fikri'l-Arabî, 1428.
- Murâdî, Muhamemd Halîl. *Silkü'd-Dürer fî a'yânî'l-karnî's-sâni'l-aşer*. 4 Cilt. b.y.: Dâru İbn Hazm, 1408.
- Murtazâ, Ebû'l-Kasım Ali b. Tahir eş-Şerîf. *Ğuraru'l-fevâid ve diirari'l-kalaid*. thk. Ebû Fadl İbrahim. Kum, 1954.
- Musannifek, Ali b. Mecdüddin eş-Şahrûdî. *Hâşiye ale'l-Keşşâf*. İstanbul: Laleli 326.
- Mübârek, Ali Paşa. *el-Hıtaî't-Tevfıkiyyetü'l-cedîde*. 20 Cilt. Kahire: Dâru'l-kütüb ve'l-vesâiki'l-kavmiyye, 1425.
- Namlı, Ali. "İsmâil Hakkı Bursevî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 23/102-106. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Namlı, Ali. "Nasihat, Vaaz ve Meviza Meclislerinden Tam Bir Kur'ân Tefsirine Doğru: Celvetiyye'de Tefsir Dersleri Geleneği". *Osmanlı'da Tefsir Dersi Gelenekleri Saray-Tekke-Medrese*. İstanbul: İlim Yayma Vakfı, 2018.
- Nebî Efendizâde, Ali b. Abdullah el-Uşşâkî. *Kasîde fî'l-kütübi'l-meşhûre fî'l-ulûm*. İstanbul: Köprülü 720/29, 171b-173a.
- Necdî, İbn Humejd. *es-Sahbü'l-vâbile alâ darâihi'l-Hanâbile*. 3 Cilt. Beyrut: Müessesetür-Risâle, 1416.
- Nedvî, Mes'ûd. *Muhammad ibn 'Abdü'l-vahhâb Muşlih Mazlûm ve-Muftarâ 'alayh*. Riyâd: İdâretü's-sekâfe ve'n-neşr, 1404.
- Nehhâs, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. İsmâil. *Kitâbü'n-Nâsih ve'l-mensûh*. thk. Abdüsselâm Muhammed. Kuveyt: Mektebetü'l-Felâh, 1408.
- Nemr, Abdülmün'im. *İlmü't-tefsîr keyfe neşe'e ve tetavvera hatta intehâ ilâ asrina el-hâdır*. Kahire: Daru'l-kütübi'l-İslâmiyye, 1405.

- Nesefî, Ömer b. Muhammed. *et-Teysîr fi't-tefsîr*. thk. Mâhir Edîb Habbûş. 15 Cilt. İstanbul: Dâru'l-Lübâb, 1440.
- Nüveyhid, Âdil. *Mu'cemu'l-müfessirîn min sadri'l-İslâm hatte'l-asri'l-hâdir*. 2 Cilt. Beyrut: Müessesetü Nüveyhid, 1409.
- Nüveyrî, Şihâbüddîn Ahmed b. Abdilvehhâb b. Muhammed el-Bekrî. *Nihâyetü'l-ereb fî finûni'l-edeb*. 33 Cilt. Kahire: Dâru'l-kütüb ve'l-vesâiki'l-kavmiyye, 1423.
- Okumuş, Ömer. "Câmî, Abdurrahman". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/94-99. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Öngül, Ali. "Selçuklularda Eğitim Faaliyetleri ve Yetişen lim Adamlarına Genel Bir Bakış". *Sosyal Bilimler* 1/2 (2003), 67-78.
- Özaydın, Abdülkerim. "Ebû'l-Yümn el-Uleymî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/352-353. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Özel, Ahmet. "Nablusî, Abdülganî b. İsmâil". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/268-270. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Özkan, Halit. *Memliklerin Son Asrında Hadis: Kahire (1392-1517)*. İstanbul: Klasik Yayınları, 2015.
- Öztürk, Mustafa. "Klasik ve Modern Dönem Osmanlı Medrese Geleneğinde Tefsir Tedrisatı". *Medrese Geleneği ve Modernleşme Sürecinde Medreseler*. 259-280. Muş: Muş Üniversitesi Yayınları -1-, 2013.
- Öztürk, Mustafa. "Osmanlı Tefsir Kültürüne Panoramik Bir Bakış". *Osmanlı Toplumunda Kur'an Kültürü ve Tefsir Çalışmaları -I-*. İstanbul: İlim Yayma Vakfı, 2011.
- Özyılmaz, Ömer. *Osmanlı Medreselerinin Eğitim Programı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2002.
- Paçacı, Mehmet. "Osmanlı Medreselerinde Tefsir Öğretiminin Yeri ve Tefsirin Çağdaşlıkla Karşılaşması". *Osmanlı Toplumunda Kur'an Kültürü ve Tefsir Çalışmaları-I*. İstanbul: İlim Yayma Vakfı, 2011.
- Peker, Hidayet. "İbn Hazm'ın İlimler Tasnifi". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18/1 (2009), 319-329.
- Râzî, Ebû Abdullah Muhammed b. Ömer Fahreddîn. *Câmiu'l-'ulûm: Sittî-ni*. thk. Seyyid Ali Âl Dâvûd. Tahran: Bünyâd-i Mevkûfât-i Doktor Mahmud Efşar Yezdî, 1388.
- Râzî, Kutbüddîn Muhammed b. Muhammed. *Şerhu müşkilâtî'l-keşşâf*. İstanbul: Süleymaniye Ktp., Fatih, nr. 621, ts.

- Remlî, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Ahmed b. Hamza. *Fetâ-va'r-Remlî*. 4 Cilt. b.y.: el-Mektebetü'l-İslâmiyye, t.y.
- Rızâ, Reşîd. *Târîhu'l-Üstâd'il-Îmâm eş-Şeyh Muhammed Abduh*. 3 Cilt. Ka-hire: Matbaatü'l-Menâr, 1350.
- Saçaklızâde, Mehmed b. Ebî Bekr el-Mar'aşî. *Tertîbü'l-ʿulûm*. thk. Mu-hammed İsmâil es-Seyyid Ahmed. Beyrut: Dâru'l-beşâiri'l-İslâmiy-ye, 1408.
- Sa'dullah, Ebü'l-Kâsim. *Târîhu'l-Cezâiri's-sekâfî ev el-Mevsûatü's-sekâfe-tü'l-Cezâiriyye*. 10 Cilt. el-Cezâir: Dâru'l-Besâir, 1998.
- Safedî, Salâhuddîn Halîl b. İzziddîn Aybeg b. Abdillâh. *A'yanü'l-ʿasr ve a'vânü'n-nasr*. thk. Ali Ebû Zeyd vd. 5 Cilt. Beyrut-Dımaşk: Dâ-ru'l-Fikri'l-Muâsir-Dâru'l-fikr, 1418.
- Safedî, Salâhuddîn Halîl b. İzziddîn Aybeg b. Abdillâh. *el-Vâfî bi'l-ve-feyât*. thk. Ahmed el-Arnâvûd - Türkî Mustafa. 29 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâs, 1420.
- Safedî, Salâhuddîn Halîl b. İzziddîn Aybeg b. Abdillâh. *Nektü'l-himyan fî nüketi'l-ʿumyân*. Beyrut: Dâru'l-kütübü'l-ilmiyye, 1428.
- Sa'lebî, Ebû İshâk Ahmed b. Muhammed b. İbrâhîm. *el-Keşf ve'l-beyân ʿan tefsîri'l-Kurʿân*. thk. Ebû Muhammed b. Âşûr. 10 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1422.
- Sâlim, Atiyye b. Muhammed. *Şerhu Büllûgu'l-merâm li-Atiyye Sâlim*. b.y.: y.y., 1431. <http://www.islamweb.net>
- Savut, Harun. "Sirâcuddîn el-Bulkînî ve Çocuklarının Tefsir ilmine Kat-kıları". *TARR: Turkish Academic Research Review = Türk Akademik Araştırmalar Dergisi* VII/4 (2022), 1024-1501.
- Seâlibî, Ebû Zeyd Abdurrahmân b. Muhammed b. Mahlûf. *el-Cevâhi-ri'l-hisân fî tefsîri'l-Kurʿân*. thk. Muhammed Ali Muavvid - Âdil Ahmed Abdülmevcûd. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1418.
- Sehâvî, Ebü'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed b. Abdirrahmân b. Muham-med. *ed-Davʿü'l-lâmiʿ li-ehli'l-karni't-tâsiʿ*. 6 Cilt. Beyrut: Dâru Mek-tebeti'l-Hayât, t.y.
- Sehâvî, Ebü'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed b. Abdirrahmân b. Muham-med. *el-Cevâhir ve'd-dürer fî tercemeti Şeyhi'l-İslâm İbn Hacer*. thk. İbrahim Bâcis Abdülmecîd. 3 Cilt. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 1419.

- Sehâvî, Ebû'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed b. Abdîrrahmân b. Muhammed. *İsticlâbü irtikâ'i'l-ğuref bi-hubbi akribâ'i'r-resûl ve zevi's-şeref*. thk. Hâlid b. Ahmed Summî Bâbtîn. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1421.
- Sehâvî, Şemseddîn. *et-Tuhfetü'l-latîfe fî târihi'l-Medîneti's-şerîfe*. 9 Cilt. Medine: Merkezu Buhûs ve Dirâsât, 1429.
- Semerkindî, Alâeddin. *Şerhu Te'vîlâtî'l-Kur'ân*. İstanbul: Süleymaniye Ktp., Hamidiye, nr. 176, ts.
- Sevinç, Sümeyye - Yıldırım, Rabia. "Tefsir Öğretiminde Metin Analiz Yönteminin Kullanımı". *Diyanet İlmî Dergi* 59 (2023), 121-142.
- Sezgin, Fuat. *Târîhu't-turâsî'l-arabî*. çev. Mahmud Fehmî Hicâzî. 10 Cilt. Riyâd: Câmîatu'l-İmâm Mahmud b. Suûd el-İslâmiyye, 1411.
- Sicistânî, Ebû Dâvud Suleyman b. el-Eş'as. *Süneni Ebî Dâvûd*. thk. Muhammed Muhyiddîn Abdülhamîd. 4 Cilt. Saydâ-Beyrut: el-Mektebetü'l-Asriyye, t.y.
- Sönmez, Faruk. *Ahîzâde Abdülhalîm Efendi'nin Şevâhidü'n- Nübüvve Tercümesi (İnceleme-Metin)*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Doktora Tezi, 2021.
- Süyûtî, Celâlüddîn Abdurrahman b. Ebî Bekr. *el-İtkân fî ulûmi'l-Kur'ân*. thk. Fevâz Ahmed Zemerlî. Beyrut: Daru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1431.
- Sübkî, âcûddîn Abdülvehhâb b. Alî b. Abdilkâfi. *Tabakâtü's-Şâfi'iyyeti'l-kübrâ*. thk. Mahmud Muhammed - Abdülfettah Muhammed. 10 Cilt. Mısır: Hicr li't-tubâa ve'n-neşr, 1413.
- Sübkî, Ebû Nasr Tâcûddîn Abdülvehhâb b. Alî b. Abdilkâfi. *Mu'îdû'n-ni'am ve mübîdû'n-nikam*. Beyrut: Müessesetü'l-kütübî's-sekâfiyye, 1407.
- Sülün, Murat (ed.). *Tefsir Nasıl Bir İlimdir?* İstanbul: Ensar Neşriyat, 2011.
- Sürün, Ahmet. *Taşköprüzâde Ahmed Efendi'nin Tefsir Risâleleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2002.
- Süyûtî, Celâleddin. *Hüsni'l-muhâdara fî târihi Mısır ve'l- Kâhira*. 2 Cilt. Mısır: Dâru İhyâi'l-Kütübî'l-Arabiyye, 1967.
- Süyûtî, Celâleddin. *Tabakâtü'l-müfessirîn*. thk. Ali Muhammed Ömer. Kuveyt: Dâru'n-Nevâdir, 1431.
- Süyûtî, Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî. *ed-Dürri'l-mensûr fi't-tefsîr bi'l-me'ssûr*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, t.y.

- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî. *Buğyetü'l-vu'ât fî tabakâtî'l-lugaviyyîn ve'n-nühât*. 2 Cilt. Lübnân-Saydâ: el-Mektebetü'l-Asriyye, t.y.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî. *el-Hâvî li'l-fetâvî*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1424.
- Şekâvî, Emin b. Abdillâh. *ed-Dürerü'l-müntekâti minel-kelimâti'l-mülgât*. 12 Cilt. b.y.: y.y., 2013.
- Şentürk, Mustafa. "Osmanlı 'Mecâlis' Geleneğinden Bir Tefsir Çalışması: Ümmî Sinanzâde'nin Mecalisü's-Sinaniyyeti'l-Kebire Adlı Eseri". *Osmanlı'da Tefsir Dersi Gelenekleri Saray-Tekke-Medrese*. İstanbul: İlim Yayma Vakfı, 2018.
- Şevkânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî b. Muhammed. *el-Bedri't-tâli' bi-mehâsini men ba'de'l-karni's-sâbi'*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, t.y.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr. *Câmi'u'l-beyân an te'vîli âyi'l-Kur'ân*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir. 24 Cilt. Mekke: Dâru't-Terbiye ve't-Türâs, 1420/2000.
- Tarhûnî, Muhammed b. Rızk. *et-Tefsir vel-müfessirun fî garbi İfrikâyâ*. 2 Cilt. el-Memleketü'l-Arabiyyetü's-Suûdiyye: Dâru İbni'l-Cevzî, 1426.
- Taşköprizâde, Ahmed Efendi. *eş-Şekâ'iku'n-nu'mâniyye fî 'ulemâ'i'd-devleti'l-Osmâniyye*. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, t.y.
- Taşköprizâde, Ahmed Efendi. *Miftâhu's-sa'âde ve misbâhu's-siyâde fî mevzû'âtî'l-'ulûm*. 3 Cilt. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1405.
- Tayyâr, Müsâid b. Süleyman. *Mefhûmü't-tefsir ve't-te'vîl ve'l-istinbât ve't-tedebbür ve'l-müfessir*. Riyâd: Dâru İbni'l-Cevzî, 2. Baskı., 1427.
- Tayyâr, Müsâid b. Süleyman - Şehrî, Nûh b. Yahyâ. *Mevsûatü't-tefsîri'l-me'sûr: Ekberu câmi' li-tefsîri'n-nebî ve's-sahâbe ve't-tabîîn ve tâbiühim ma'zûiven ilâ mesâdirihi'l-asliyye*. 24 Cilt. Cidde-Beyrut: Dâru İbn Hazm-Merkezü'd-Dirâsât ve'l-Ma'lûmâtî'l-Kur'âniyye bi-Ma'hedi'l-İmâm eş-Şâtîbî, 1439.
- Tayyâr, Müsâid b. Süleymân. *Füsûl fî usûli't-tefsîr*. Suudi Arabistan: Dâru İbni'l-Cevzî, 1423.
- Temel, Enes. "Tabakâtü'l-Müfessirîn Literatürünün Müfessir Kimliğinin Tespitine Katkıları – I: Süyûtî'nin Tabakâtü'l-Müfessirîn'i Bağlamında Tematik ve Metodolojik Bir İnceleme". *Tefsir Araştırmaları Dergisi* 7/1 (2023), 381-420.

- Teymî, Ebû Zekerıyyâ Yahyâ b. Sellâm b. Ebî Sa'lebe. *et-Tesârîf: Tefsîrül-Kur'ân mimme'stebehet esmâ'ühû ve tasarrafet me'ânih*. thk. Hind Şilbî. Tûnus: eş-Şirketü't-Tûnusiyye, 1979.
- Tîbî, Ebû Muhammed Şerefüddîn Hüseyin b. Abdillâh b. Muhammed. *el-Hulâsa fî ma'rifeti'l-hadîs*. thk. Ebû Âsım el-Eserî. Beyrut: el-Mektebetü'l-İslâmiyye, 1430.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre. *Sünenü't-Tirmizî*. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1996.
- Tokâdî, İshâk b. Hasan. *Nazmu'l-Ulûm*. İstanbul: Tevfik Efendi Matbaası, 1291.
- Turgut, Hasan. "Gazzâlî'nin İlimler Tasnifi ve Bu Tasnifte Kelâm İlminin Yeri". *900. Vefat Yılında İmâm Gazzâlî*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2012.
- Tünbuktî, Ahmed Baba. *Neylül-İbtihâc bi-tatrîzi'd-dîbâc*. Trablus: Dâru'l-kâtib, 2000.
- Türer, Osman. "Gazzîzâde Abdüllatif Efendi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/540. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Türker, Ömer. "İslam Düşüncesinde İlimler Tasnifi". *Sosyoloji Dergisi* 3/22 (2011), 533-556.
- Türker, Ömer. *Seyyid Şerif Cürcanî'nin Tevil Anlayışı: Yorumun Metafizik, Mantiki ve Dilbilimsel Temelleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2006.
- Türkhan, Ayşe. *Arap Seyahatnamelerinde Osmanlı İstanbul'u ve Türkler: İbrahim el-Hiyârî Seyahatnamesi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021.
- Türkî, Ebû Nasr Muhammed b. Muhammed b. Tarhan b. Uzluğ el-Fârâbî. *İhsâü'l-ulûm*. Mektebetü'l-Hilâl, ts.
- Türkoğlu, Muhammed Ömer. *Vâhidî'nin el-Basît, el-Vasît ve el-Vecîz Tefsirleri Bağlamında İhtisâr Yöntemi*. Yalova: Yalova Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Doktora Tezi, 2024.
- Uleymî, Ebû'l-Yümn Mücîrüddîn Abdurrahmân b. Muhammed el-. *el-Ünsü'l-celîl bi-târîhi'l-Kudüs ve'l-Halîl*. 2 Cilt. Kahire: el-Matbaa-tü'l-Vehbiyye, 1283.
- Unat, Reşit Faik. *Türkiye Eğitim Sisteminin Gelişmesine Tarihi Bir Bakış*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 1964.
- Useymîn, Muhammed b. Sâlih. *Tefsîru'l-Useymîn: el-Fâtîha ve'l-Bakara*. 3 Cilt. Suudi Arabistan: Dâru İbni'l-Cevzî, 1423.

- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. *Osmanlı Devleti'nin İlmiye Teşkilatı*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1988.
- Üdfüvî, Kemâlüddîn. *et-Ṭâli'u's-sa'îdü'l-câmi' esmâ'e nücebâ'i's-Şa'îd*. thk. Sa'd Muhammed Hasan. Mısır: ed-Dâru'l-Mısriyye, 1386.
- Ünal, Halit. "Attâbî, Ahmed b. Muhammed". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/93. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Vâhidî, Ebü'l-Hasen. *el-Vecîz fî tefsîri kitabi'l-Azîz*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-kalem-ed-Dâru's-Şâmiyye, 1995.
- Vâhidî, Ebü'l-Hasen Alî b. Ahmed b. Muhammed en-Nisâbü'rî. *el-Basîṭ fî tefsîri'l-Kur'ân*. thk. Komisyon. 25 Cilt. Suudi Arabistan: Câmi'a-tü'l-İmâm Muhammed b. Suûd el-İslâmiyye, 1430.
- Vargeloğlu, Abdullah. "Ahmed b. Mahmud el-Asamm el-Karamânî ve Tefsîru'l- Karamânî Adlı Eseri". *Darulhadis İslami Araştırmalar Dergisi* 3 (Haziran 2023), 1-22.
- Yahyâ b. Sellâm, Ebû Zekeriyâ. *Tefsîru Yahyâ b. Sellâm*. thk. Hind Şilbî. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, 1425.
- Yaşaroğlu, M. Kâmil. "Molla Gürânî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/248-250. İstanbul: TDV Yayınları, 2005.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Nesefî, Ebü'l-Muîn". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/568-570. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Yenen, Halide. "İbn Sînâ'da İlimler Tasnifi ve Risâle fî Aksâm el-Hikme". *Kutadgubilig Felsefe-Bilim Araştırmaları Dergisi* 14 (2008), 59-95.
- Yılmaz, Harun. *Zengîler ve Eyyûbîler Döneminde Dumaşk'ta "Medrese 1154-1260*. 2014: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, ts.
- Yılmaz, Hasan Kamil. *Azîz Mahmûd Hüdayî Hayatı, Eserleri ve Tarîkatı*. İstanbul: Erkam Yayınları, 2014.
- Yılmaz, Hilal. *Sa'lebî'nin el-Keşf ve'l-Beyân ile Beğavî'nin Me'âlimu't-tenzîl Adlı Tefsirlerinin Şekil ve Muhteva Açısından Karşılaştırılması*. Rize: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2022.
- Yılmaz, Melek Altıntaş. *İbn Kesîr'in Tefsîrü'l-Kur'âni'l-Azîm Adlı Eserinin Dirayet Yönünden Analizi*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Doktora Tezi, 2021.
- Zebîrî, Velîd b. Ahmed vd. *el-Mevsûatü'l-müeyyessera fî terâcimi eimmeti't-Tefsîr ve'l-İkrâ ve'n-Nahv ve'l-Lüga*. 3 Cilt. Manchester-Britanya: Mecelletü'l-Hikme, 1424.

- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân. *Mîzânü'l-i'tidâl fî nakdi'r-ricâl*. thk. Ali Muhammed el-Becâvî. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1382.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân. *Sîyeru a'lâmi'n-nübelâ'*. thk. Hüseyin Esed - Şuayb Arnavûd. 25 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 3. Baskı., 1405.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân. *Târîhu'l-İslâm ve vefeyâtü'l-(tabakâtü'l-)meşâhîr ve'l-a'lâm*. 17 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1424.
- Zehebî, Muhammed Hüseyin. *et-Tefsîr ve'l-müfessirîn*. 3 Cilt. Kahire: Daru'l-Hadîs, 1426/2005.
- Zehebî, Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân. *el-Müstemlah min kitâbi't-tekmile*. thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1429.
- Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer. *el-Keşşâf an hakâiki gavâmizi't-tenzîl ve uyûni'l-ekâvîl fî vücihi't-te'vîl*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-kitâbi'l-Arabî, 1407.
- Zerkeşî, Bedrüddîn Muhammed b. Bahâdır. *Usûlü'l-Fıkıh*. thk. Muhammed el-Muhtâr b. Muhammed eş-Şinkîtî. el-Medinetü'l-Münevver: el-Muhakkik, 2. Baskı., 1423.
- Zerkeşî, Ebû Abdillâh Bedrüddîn Muhammed b. Bahâdır. *el-Burhân fî ulûmi'l-Kur'ân*. thk. Mustafa Abdülkâdir Atâ. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2006.
- Zirikî, Hayreddin. *el-A'lâm*. 8 Cilt. b.y.: Dâru'l-ilmi li'l-melâyîn, 15. baskı., 2002.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1713

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1024

Kitap Adı : Musannifin Zihin Haritası **Tebvîb**

Alt Başlık : Hadislerin Anlam Merkezli Tasnifi

Book Title : The Compiler's Mind Map **Tabwîb**

Subtitle : Meaning-Centered Classification of Hadiths

ISBN : 978-625-5576-78-1

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576781

Yazar | Author: Furkan Çakır | orcid.org/0000-0002-3269-1649

Kurum | Institution: Selçuk Üniversitesi

ROR ID: ror.org/045hgzm75

Editör | Editor: Prof. Dr. Yusuf Acar | orcid.org/0000-0001-7579-5264

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 198 (xviii + 180)

Yayın Tarihi | Publication Date: Ekim | October 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAB2 - Hadis | HRAB2 Hadith

BISAC: REL051170 - İslam / Hadisler | REL051170 Religion / Islam / Hadith

THEMA: QRH - Hadis Bilimi | Religion & beliefs: Hadith

LC Classification: BP135 - Hadis ve Yorumları | Hadith and interpretation

DEWEY: 297.124 - Hadis Literatürü | Hadith literature

WoS Category: Religion | Din

WoS Citation Topics Meso: 12.6 - Islamic Studies | İslam Araştırmaları

WoS Citation Topics Micro: 12.6.1 - Hadith Studies | Hadis Çalışmaları

Scopus Subject Areas: 1210 - Din ve Teoloji | Religious Studies

Atıf Bilgisi | Cite as: Çakır, Furkan. *Musannifin Zihin Haritası Tebvîb: Hadislerin Anlam Merkezli Tasnifi*. FCR Yayın Ltd., 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdürrezzâk es-San'ânî, Ebû Bekr Abdürrezzâk b. Hemmâm b. Nâfi'. *el-Musannef*. thk. Habîburrahman el-'A'zamî. Beyrut: el-Mektebetu'l-İslâmiyye, 1982.
- Acar, Yusuf. *Eser-Rey Ayrışmasında Buhârî-Şâfiî İlişkisi*. Konya: Hikmetevi, 1. Basım, 2022.
- Acar, Yusuf. *Kardeşlik Ahlakı ve Sorumluluğu*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1. Basım, 2021.
- Ağırman, Cemal. "Hadis Kaynaklarını Okuma Yöntemi ve Musanniflerin Dili". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2/10 (2006), 55-106.
- Ahatlı, Erdinç. "Terceme". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/483-484. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû 'Abdullâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî. *el-Müsned*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir. 8 Cilt. Kahire: Dâru'l-Hadîs, 1416/1995.
- Al-Solami, Abdul Rahman bin Nwifa. "Tabweeb al-Hadith, its Methodology, And its Historical Development Among Scholars". *Mecelle 'Ulûmu's-şer'iyye ve'd-dirâsâti'l-İslâmiyye* 1/85 (2021), 346-422.
- Arslan, Ali. "el-Câmiu's-Sahîh'in 'Kitâbu'r-rikâk' Bölümünün Bâb Başlıklarına Göre Buhârî'nin Rikâk Anlayışı". *Tarih Okulu Dergisi* 23 (2015), 139-162.
- Aydemir, Halis. "Metnin Anlaşılmasında Tevhib ve Tasnifin Rolü İbn Hibbân'ın et-Tekâsım Ve'l Envâ Örneği". program adı: Uluslararası İhtisas Toplantısı, X. Hadis Meclisi, 11 Mayıs 2011.
- Aydın, Mustafa. *İslam'ın Tarih Sosyolojisi İlk Dönem İslam Toplumunun Şekillenışı*. İstanbul: Pınar, 2015.
- Aydın, Nevzat. "Hadislerin İlk Dönem Tasnif Süreci Üzerine Bir Değerlendirme". *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 31 (2011), 199-230.
- Aydınlı, Abdullah. *Hadis İstılahları Sözlüğü*. İstanbul: İFAV, 8. Basım, 2015.

- A'zamî, Muhammed Mustafa. *İlk Devir Hadis Edebiyatı*. çev. Hulusi Yavuz. İstanbul: İz Yayıncılık, 1993.
- Bayrakçı, Sami. "İlk Dönem Sûfilerin Vahiy Anlama Usûlleri: Muhâsibî ve İbn Atâ Örneği". *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 58 (2023), 169-191.
- Belâzûrî, Ahmed b. Yahyâ b. Câbir. *Ensâbu'l-Eşrâf*. thk. Suheyl Zekkâr, Riyâd ez-Ziriklî. 13 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fıkr, 1417/1996.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. 'Alî el-Hüsrevcirdî. *es-Sunenul-Kubrâ*. thk. Muhammed 'Abdulkâdir 'Aâtâ. 3 Cilt. Beyrut: y.y., 1424/2003.
- Bolay, Süleyman Hayri. *Felsefeye Giriş*. Ankara: Akçağ, 2010.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu'fî. *el-Câmi'u's-şâhîhu'l-müsned min hadîsi Resûlillâh şallallahü 'aleyhi ve sellem ve sünenihî ve eyyâmih*. 8 Cilt. İstanbul: Çağrı Yayınları, 2. Basım, 1992.
- Cemâluddîn el-Mizzî, Ebû'l-Haccâc Yûsuf b. 'Abdurrahmân b. Yûsuf el-Kelbî. *Tehzîbu'l-Kemâl fî 'Esmâi'r-Ricâl*. thk. Beşşâr 'Avvâd Ma'rûf. 35 Cilt. Beyrut: Mu'essesetu'r-Risâle, 1400/1980.
- Cevizci, Ahmet. *Bilgi Felsefesi*. İstanbul: Say, 2020.
- Cürcânî, Ebû'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Alî es-Seyyid eş-Şerîf. *Şerhu'l-Mevâkıf*. çev. Ömer Türker. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 1. Basım, 2015.
- Çakan, İsmail Lütfî. *Hadis Edebiyatı*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları (İFAV), ts.
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdîrrahmân b. el-Fazl. *es-Sünen*. 2 Cilt. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
- Demir, Halis. "Ebû Hanîfe'ye Nispet Edilen Hadis Kitapları Kitâbu'l-Âsâr ve Müsned". *Hikmet Yurdu* 10/20 (2017), 121-144.
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as es-Sicistânî. *Risâletu Ebî Dâvûd 'ilâ 'Ehli Mekke*. thk. Muhammed es-Şabbâğ. Beyrut: y.y., ts.
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdî. *es-Sünen*. 5 Cilt. İstanbul: Çağrı Yayınları, 2. Basım, 1992.
- Ebû Hanîfe, Nu'mân b. Sâbit b. Zûtâ b. Mâh. *Kitâbu'l-Âsâr*. Karaçi: er-Rahim Akademi, 1410.
- Ebû Nuaym el-İşfahânî, Ebû Nu'aym Ahmed b. 'Abdillâh b. İshâk el-İşfahânî. *Hilyetu'l-Evliyâ' ve Tabakâtu'l-Aşfiyâ'*. 10 Cilt. Beyrut: Dâ-

- ru'l-Kitâbi'l-‘Arabî; Dâru'l-Fikr li't-Tabâ‘ati ve'n-Neşri; Dâru'l-Kutubi'l-‘İlmiyye, 1394/1974.
- Ebû Ya‘lâ, Ebû Ya‘lâ Ahmed b. ‘Alî el-Mevşilî. *Müsned*. thk. Huseyn Selîm Esed. 13 Cilt. Dimaşk: y.y., 1404/1984.
- Ebû Yûsuf, Ya‘kûb b. İbrâhîm b. Habîb b. Sa‘d el-Kûfî. *er-Red alâ Siyeri'l-Evzâf*. thk. Ebu'l-Vefâ el-Efğânî. Dekken: İhyâu Meâri-fi'n-Nu‘maniyye, ts.
- Efendioğlu, Mehmet. “Tedvîn”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/267-269. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Kur‘an-ı Kerîm ve Yüce Meâlî*. çev. Hamdi Yazır Elmalılı. İstanbul: Merve, ts.
- Emin, Ahmed. *Đuĥa'l-İslâm*. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-Arabî, ts.
- Erdim, Sinan. *Hemmâm b. Münebbih ve Rivayetlerinin Değeri*. Ankara: İlahiyat, ts.
- Eryılmaz, Hasan. “Kitâbü'l-İmâre Özelinde İmam Müslim’in Siyaset Anlayışı”. *İslam Medeniyeti Araştırmaları Dergisi* 8/2 (2023), 432-458.
- Goldziher, Ignaz. *Muhammedanische Studien*. Halle, 1889.
- Görmez, Mehmet. “Fikhü'l-Hadîs”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12/547-549. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Görmez, Mehmet. *Hadis ve Sünnetin Anlaşılması ve Yorumlanmasında Metodoloji Sorunu*. Ankara: OTTO, 5. Basım, 2014.
- Guraya, Muhammed Yûsuf - Özafşar, Mehmet Emin. *Sünnetin Neliği Sorunu (Mâlik'in Muvatta'ı Özelinde Metodik Bir Yaklaşım)*. Ankara: OTTO, 2. Basım, 2015.
- H. Musa, Bağcı. *Hadis Tarihi ve Metodolojisi*. Ankara: Ankara Okulu, 3. Basım, 2015.
- Ĥaĥîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. ‘Alî b. Sâbit el-Bağdâdî. *el-Câmi‘ li ‘Aĥlâkı'r-Râvî ve ‘Âdâbi's-Sâmi‘*. thk. Maĥmûd et-Taĥĥân. 2 Cilt. Riyad: Mektebetü'l-Me‘ârif, 1983/1403.
- Ĥaĥîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. ‘Alî b. Sâbit el-Bağdâdî. *Takẏîdu'l-‘İlm*. Beyrut: y.y., ts.
- Ĥaĥîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. ‘Alî b. Sâbit el-Bağdâdî. *Târîĥu Bağdâd*. thk. Muştafa Abdulkâdir ‘Ata. 24 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-‘İlmiyye, 1417.
- Hatiboğlu, İbrahim. “Musannef”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/235-236. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.

Hatiboğlu, İbrahim. "Müsned". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/98-99. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.

Hatiboğlu, Mehmed Said. *Hilafetin Kureyşliliği*. Ankara: OTTO, 6. Basım, 2017.

İbn Abdülber, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh b. Muhammed b. Abdilberr en-Nemerî. *Câmi'ü beyânî'l-ilm ve fazlihî ve mâ yenbağî fî rivâyetihî ve hamlihî*. thk. Abdurrahman Muhammed Osman. Medine: el-Mektebetü's-Selefiyye, 2. Basım, 1968.

İbn Battâl, Ebû el-Hasan 'Alî b. Halef b. 'Abdumelik İbn Battâl. *Şerhu Şahîhi'l-Buhârî*. thk. Ebû Temîm Yâsir b. İbrâhîm. 10 Cilt. Riyad: Mektebetü'r-Ruşd, 1423/2003.

İbn Ebî Hâtîm, Ebû Muḥammed 'Abdurrahman b. Muḥammed er-Râzî. *el-Cerḥ ve't-Ta'dîl*. Haydarabad; Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsî'l-'Arabî, 1371/1952.

İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr Abdullâh b. Muhammed. *el-Muşannef fi'l-eḥâdiş ve'l-âşâr*. thk. Kemâl Yusuf el-Hût. 7 Cilt. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, ts.

İbn Hacer, Ebû'l-Faḍl Aḥmed b. 'Alî el-'Asḳalânî. *Fethu'l-Bârî Şerhu Şahîhi'l-Buhârî*. thk. Muḥammed Fuâd 'Abdûlbâkî. 13 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1. Basım, 1959.

İbn Hacer el-'Asḳalânî, Ebû'l-Fazl Şihâbüddîn Aḥmed b. 'Alî b. Muḥammed el-'Asḳalânî. *el-İşâbe fî Temyîzi's-Şahâbe*. thk. Âdil Aḥmed 'Abdulmevcûd, 'Alî Muḥammed Mu'avvaḍ. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1415/1994.

İbn Hacer el-'Asḳalânî, Ebû'l-Fazl Şihâbüddîn Aḥmed b. 'Alî b. Muḥammed el-'Asḳalânî. *Tehzîbu't-Tehzîb*. 12 Cilt. Hindistan: Dâiratu'l-Me'ârifî'l-'Osmaniyye, 1326/1908.

İbn Keşîr, Ebû'l-Fidâ İsmâîl b. 'Omer b. Keşîr ed-Dimeşkî. *el-Bidâye ve'n-Nihâye*. thk. 'Alî Şîrî. b.y.: y.y., 1408/1988.

İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullâh b. Müslim. *el-İmâme ve's-siyâse*. thk. Tâhâ ez-Zeynî. Kahire: Müessesetü'l-Halebî, 1967.

İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd. *es-Sünen*. 2 Cilt. İstanbul: Çağrı Yayınları, 2. Basım, 1992.

İbn Manzûr, Ebû'l-Fazl Cemâl ed-Dîn Muhammed b. Mükerrrem b. Alî b. Ahmed el-Ensârî er-Rüveyfî. *Lisânü'l-'Arab*. 14 Cilt. Beyrut: Dâru Sadır, ts.

- İbn Receb, Ebü'l-Ferec Zeynüddîn 'Abdurrahmân b. Aḥmed b. 'Abdirrahmân Receb el-Bağdâdî ed-Dımaşkî. *Şerhu 'İleli't-Tirmîzî*. thk. Humâm 'Abdurrahîm Sa'îd. Zerka: Mektebetu'l-Menâr, 1407/1987.
- İbn Sa'd, Ebû 'Abdullâh Muhammed b. Sa'd b. Menî'. *et-Tabakâtu'l-Kubrâ*. thk. İhsân 'Abbâs. 8 Cilt. Beyrut: Dâru Şâdir, 1388/1968.
- İbn Zenceveyh, Ebû Aḥmed Ḥamîd b. Maḥled b. Kuteybe el-Ḥorasânî. *Kitâbu'l-Emvâl*. thk. Şâkir Zeyb Feyyâd. Riyad: y.y., 1406/1986.
- İbn 'Âbidîn, Muhammed Emîn b. 'Omer b. 'Abdil'azîz el-Ḥuseynî ed-Dımeşkî. *Reddu'l-muḥtâr 'alâ'd-Durri'l-muḥtâr*. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 2. Basım, 1412/1992.
- İbn 'Asâkir, Ebû'l-Kâsım 'Alî b. el-Ḥasen. *Târîhu Dimeşk*. thk. 'Amr b. Ğurâme el-'Umrevî. 8 Cilt. b.y.: Dâru'l-Fikr, 1415/1995.
- İbnu'l-Eşîr, Ebû'l-Ḥasen 'Alî b. Ebî'l-Kerem Muhammed el-Cezerî. *el-Kâmil fi't-Târîh*. thk. 'Umar 'Abdusselâm Tedmurî. 10 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, 1417/1997.
- İbnü'l-Mukaffa, Ebû Muhammed (Ebû Amr) Abdullah (Rûzbih / el-Mübbârek) - Akyüz, Vejdî. *İslâm Siyaset Üslûbu*. Dergâh, 2018.
- İbnü'l-Müneyyir, Ebû'l-Abbâs Nâsirüddîn Ahmed b. Muhammed b. Mansûr el-Cüzâmî el-Cerevî el-İskenderî. *el-Mütevârî 'alâ terâcimi ebvâbi'l-Buḥârî*. thk. Salahaddîn Makbûl Ahmed. Kuveyt: Mektebetü'l-Mu'allâ, 1987.
- İmamoğlu, Abdullah Taha. *Hadis ve Siyaset*. İstanbul: Beka, 2015.
- İnan, Sait. *Hicri Birinci Yüzyılda Hadis Kitabeti (Hz. Peygamber Sonrası)*. Konya: Hikmetevi, 1. Basım, 2021.
- Kâdî 'İyâd, Ebû'l-Faḍl 'İyâd b. Mûsâ el-Yaḥşubî. *el-İlmâ' ilâ Ma'rifeti Uşûli't-Rivâye ve Taḳyîdi's-Semâ'*. thk. es-Seyyid Aḥmed Şaḳr. Kahire: y.y., 1379/1970.
- Kâdî 'İyâd, Ebû'l-Faḍl 'İyâd b. Mûsâ el-Yaḥşubî. *Tertîbu'l-Medârik ve Taḳrîbu'l-Mesâlik*. thk. İbn Tâvî et-Tancî vd. 8 Cilt. Mağrib: Maṭba'atu Fuḍâle, 1385/1965-1403/1983.
- Kandemir, M. Yaşar. "el-Muvatta". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/416-418. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Karaman, Hayreddin. *İslâm Hukuk Tarihi*. İstanbul, 1989.
- Kaştalânî, Ebû'l-'Abbâs Aḥmed b. Muhammed. *İrşâdu's-Sârî li Şerhi Şaḥîhi'l-Buḥârî*. 10 Cilt. Mısır: el-Maṭba'atu'l-Kubrâ'l-Emîrîyye, 1323.

- Kâtib Çelebi, Hacı Halîfe Mustafa b. Abdullah. *Keşfü'z-ẓunûn 'an esâmi'l-kütüb ve'l-fünûn*. İstanbul: Âlem Matbaası, 1972.
- Keşmîrî, Muhammed Enver Şah. *Feyzu'l-bârî 'alâ Sahîhi'l-Buhârî*. Beyrut: Dâru Kütübi 'İlmiyye, 1426.
- Koçyiğit, Talat. *Hadis İstilahları*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1980.
- Koçyiğit, Talat. *Hadis Tarihi*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1977.
- Koçyiğit, Talât. *Hadis Usûlü*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2008.
- Köse, Saffet. “el-Mecmû”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/264-265. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Kuzudişli, Bekir. *Hadis Rivayetinde Bağlam (Sebebü îrâdi'l-hadîs)*. İstanbul: Klasik, 1. Basım, 2020.
- Mâlik b. Enes, Ebû Abdillâh. *el-Muvatta'*. nşr. Muḥammed Fu'âd 'Abdûlbâkî. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, 1985.
- Mâlik b. Nebî - Özer, Salih. *Kültür Sorunu ve Bir Toplumun Doğuşu*. Ankara: Ankara Okulu, 2016.
- Müslim, Ebû'l-Hüseyn b. el-Haccâc b. *el-Câmi'u's-Sahîh*. thk. Muhammed Fuad Abdûlbâkî. 3 Cilt. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
- Nesâî, Ebû Abdîrrahmân Ahmed b. Şuayb b. Alî en-. *es-Sünen*. 8 Cilt. İstanbul: Çağrı Yayınları, 2. Basım, 1992.
- Özpınar, Ömer. *Hadis Edebiyatının Oluşumu*. Ankara: Ankara Okulu, 2. Basım, 2013.
- Özpınar, Ömer. *Hız. Peygamber'i ve Hadislerini Anlamak*. İstanbul: Ensar, 2012.
- Özşenel, Mehmet. “Hadiste İlk Musannifler ve Ebû Hanîfe'nin Tasnifteki Rolü”. *EKEV Akademi Dergisi* 12/34 (2008), 191-202.
- Özşenel, Mehmet. *İlk Dönem Hadis-Rey Tartışmaları (Şeybânî Örneği)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları (İFAV), 2. Basım, 2017.
- Polat, Salahattin. “İnsan Hakları ile İlgili İslami Prensipler Işığında Buhârî'nin Sahihindeki Bazı Bab Başlıklarının Fıkhi Görüşlere Mukayesesi”. *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4 (1987), 125-148.

- Râmeahurmuzî, Ebû Muhammed el-Hasen b. ‘Abdurrahmân b. Hal-
lâd el-Fârisî er-. *el-Muḥaddiṣu’l-Fâṣıl beyne’r-Râvî ve’l-Vâ’î*. thk.
Muḥammed ‘Accâc el-Ḥaṭîb. Beyrut: y.y., 1404/1983.
- Râzî, Ebû Abdillâh (Ebü’l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hü-
seyin . *el-Muḥassal*. çev. Hüseyin Atay. Ankara: Kültür Bakanlığı
Kültür Eserleri, 2002.
- Sabırlı, Esat. *Te’vîlâtü’l-Kur’ân’da İmam Mâtürîdî’nin Mutezile Eleştirisi*.
İstanbul: İnsan, 1. Basım, 2021.
- Şafedî, Şalâhuddîn Halîl b. Aybek b. ‘Abdullâh eş-. *el-Vâfi bi’l-Vefeyât*.
thk. Aḥmed el-Arnâ’ût, Turkî Muṣṭafâ. 29 Cilt. Beyrut: y.y.,
1420/2000.
- Sandıkçı, Kemal. “Tarih Boyunca Buhârî’nin Sahihî Üzerine Yapılan Ça-
lışmalar”. *Büyük Türk - İslâm Bilgini Buhârî (811-569) -Uluslararası
Sempozyum-, 18-20 Haziran 1987*. 59-64. Kayseri: Erciyes Üniver-
sitesi Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü, 1996.
- Sezgin, M. Fuad. *Buhârî’nin Kaynakları*. Ankara: Otto Yayınları, 5. Ba-
sım, 2017.
- Sezgin, M. Fuad. “Hadis Musannefatının Mebdeî ve Ma’mer B. Raşid’in
Cami’i”. *Journal of Turkology* 12 (1955), 115-134.
- Siddîkî, Muhammed Zübeyr - Kavakçı, Yusuf Ziya. *Hadis Edebiyatı Tari-
hi*. İstanbul: İrfan, 1966.
- Subhî, es-Sâlih. *Hadis İlimleri ve Hadis İstılahları*. çev. M. Yaşar Kande-
mir. İstanbul, 6. Basım, 1997.
- Suiçmez, Yusuf. *Şia Hadis Tarihi Hz. Muhammed’in Söz ve Fülllerinin Şii
İmamlara Nispeti*. İstanbul: Endülüs, 1. Basım, 2018.
- Süyûtî, Ebü’l-Fazl Celâlüddîn ‘Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed
el-Ḥudayrî. *el-İtkân fî Ulûmi’l-Kur’ân*. thk. Muhammed Ebü’l-Faḍl
İbrâhîm. 4 Cilt. b.y.: el-Hey’etu’l-Mıṣriyyeti’l-‘Amme li’l-Kuttâb,
1394/1974.
- Şemsuddîn el-Kirmânî, Muhammed b. Yûsuf b. ‘Alî b. Sa’îd. *el-Kevâki-
bu’d-Derârî fî Şerḥi Şaḥîḥi’l-Buḥârî*. thk. ‘Alî b. Daḥîlullâh b. ‘Ucey-
yân el-‘Avfî. 25 Cilt. Beyrut: y.y., 2. Basım, ts.
- Ṭaberî, Ebû Ca’fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmilî et-. *er-Riyâ-
diin-Nadra fî Menâkibi’l-Aşara*. Beyrut: Dâru Küttûbi ’İlmiyye, 1984.

- Taberî, Ebû Ca'fer Muḥammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmilî. *Târîḫü'r-Rusul ve'l-Mulûk ve Şîlatu Târîḫi et-Ṭaberî*. 11 Cilt. Beyrut: Dâru't-Turâs, 1387/1967.
- Tahâvî, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. Selâme el-Ezdî el-Hacrf el-Mısrî. *Şerḫu Müşkili'l-Âşâr*. thk. Şuayb el-Arnaût. 16 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risale, 1994.
- Tartı, Nevzat. "Konulu Rivayet Kitaplarında İçerik Sorunu". *İslâmiyât* 6/2 (2003), 141-150.
- Tayâlisî, Ebû Dâvûd Süleymân b. Dâvûd b. el-Cârûd. *Müsned*. thk. Muhammed b. Abdülmuhsin et-Türkî. 4 Cilt. Mısır: Dâru Hicr, 1999.
- Ṭîbî, Ebû Muḥammed Ḥuseyn b. 'Abdullâh et-. *el-Ḥulâsa fî Ma'rife-ti'l-Ḥadîs*. thk. Ebû 'Âşım eş-Şevâmî el-Eşerî. b.y.: y.y., 1430/2009.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre (Yezîd). *el-Câmi'u's-şâḫîḥ*. 5 Cilt. İstanbul: Çağrı Yayınları, 2. Basım, 1992.
- Turhan, Halil İbrahim. *Ricâl Tenkîdinin Doğuşu ve Gelişimi (Hicri İlk İki Asır)*. İstanbul: İFAV, 2015.
- Türcan, Zişan. "Hadis Şerḫiliğinin Doğuşu ve Gelişimi". *Hitit Üniversite İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/1 (2009), 101-134.
- Ünal, İsmail Hakkı. "Sââtî, Ahmed b. Abdurrahman". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/326-327. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Ünal, Yavuz. *Hadisin Doğuş ve Gelişim Tarihine Yeniden Bakış*. İstanbul: Ensar, 2010.
- Yardım, Ali. *Hadis II*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, 1984.
- Ya'qûb b. Sufyân el-Fesevî, Ebû Yûsuf Ya'qûb b. Sufyân el-Fârisî. *el-Ma'rifet ve't-Târîḫ*. thk. Ekrem Dîyâ el-'Umerî. 3 Cilt. Beyrut: Mu'esse-setu'r-Risâle, 1401/1981.
- Yüceer, Mustafa. "Hadis İlminde 'Cemaat' ve 'Ravâhü'l-Cemâa' ile'l-Buhârî' Kavramı (Buhârî'nin Kütüb-i Sitte'den Ayrılma Gerekçeleri)". *Mevzu* 12 (2024), 923-960.
- Yücel, Ahmet. *Hadis Tarihi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Vakfı Yayınları (İFAV), 3. Basım, 2011.
- Yücel, Ahmet. "Hadislerin Yazılmasıyla İlgili Rivayetlerin Tenkit ve Değerlendirilmesi". *Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi* 16-17 (1998 1999), 91-121.
- Zebîdî, Ebü'l-Feyz Muhammed el-Murtazâ b. Muhammed b. Muham-

- med b. Abdirrezzâk el-Bilgrâmî el-Hüseynî. *Tâci'l-‘arûs min cevâhiri'l-Kâmûs*. thk. Abdülalîm et-Tahâvî. 20 Cilt. Kuveyt: Vezâretu'l-İ'lâm, 1968.
- Zehabî, Ebû ‘Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Aḥmed b. ‘Osmân. *Siyeru A‘lâmi’n-Nubelâ’*. thk. Su‘ayb el-Arnâvut. 25 Cilt. b.y.: Mu‘essesetu’r-Risâle, 1405/1985.
- Zehabî, Ebû ‘Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Aḥmed b. ‘Osmân. *Tezkiretu'l-Huffâz*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-‘İlmiyye, 1419/1998.
- Zeyd b. Ali, Zeynilâbidîn b. el-Hüseyn b. Alî b. Ebî Tâlib el-Alevî el-Hâşimî el-Kureşî. *el-Mecmû‘ (Müşned)*. Beyrut: Dâru Kütübi ‘İlmiyye, ts.
- Zeyyat, Habib. “Abbâsîler Döneminde Muâviye Taraftarlığı”. çev. Muhammed Mücahid Dünder. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 28 (2013), 175-182.
- ‘Alî b. el-Ca‘d, ‘Alî b. el-Ca‘d b. ‘Ubeyd el-Cevherî. *Musnedu İbni'l-Ca‘d*. thk. ‘Âmir Aḥmed Ḥaydar. Beyrut: y.y., 1410/1990.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1717

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1026

Kitap Adı : Medenî Sûreler Işığında Ahlâk

Book Title : Ethics in The Light of Sûrahs Revealed in Madanî

ISBN : 978-625-5576-80-4

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576804

Yazar | Author: Mehmet Güllü Orman | orcid.org/0009-0007-8830-1359

Editör | Editor: Abdullah Önder | orcid.org/0000-0002-4141-5873

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 115 (x + 105)

Yayın Tarihi | Publication Date: Ekim | October 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAM2 - İslam ahlakı | Islam ethics

BISAC: REL028000 - Din / İslam / Genel | Religion / Islam / General

THEMA: QRAM2 - İslam ahlakı | Islam ethics

LC Classification: BP134.E8 - İslam ahlâkı, Kur'an'daki ahlâkî konular | Islamic Ethics, Qur'anic teachings on ethics

DEWEY: 297.5 - İslam Ahlâkı | Islamic ethics

WoS Category: Religion | Din

WoS Citation Topics Meso: 6.4 : Islamic Studies | İslam Araştırmaları

WoS Citation Topics Micro: 6.4.12 - Qur'anic Studies | Kur'an Çalışmaları

Scopus Subject Areas: 1202 - Din ve Teoloji | Religious Studies and Theology

SciVal: 1202 - Din Araştırmaları | Religious Studies

Atf Bilgisi | Cite as: Orman, Mehmet Güllü. *Medenî Sûreler Işığında Ahlâk*. FCR Yayın Ltd., 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abacı, Fatma Yılmaz. *Kur'an Kıssalarının Ahlakî Boyutu*. İstanbul: MÜSBE, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- Abdürrezzâk, Ebû Bekr b. Hemmâm b. Nâfi' es-San'ânî. *el-Muşannef fi'l-hadîs*. thk. Habiburrahman el-E'zamî. Beyrut: Mektebetü'l-İslâmî, 1403.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed. *el-Müsned*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir. Kahire: Dâru'l-Hadîs, 1995.
- Akkaya, Ayşe. *Kur'an'ın İbadetle İlgili Hükümlerinde Ahlakî Boyut*. İstanbul: MÜSBE, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Akseki, Ahmet Hamdi. *Ahlâk İlmi ve İslâm Ahlakı*. Ankara: Nur Yayınları, 1991.
- Arı, Abdüsselam. "Yetim". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 501-503. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Bakırcı, Hayrünnisa. *Kur'an'da Ferdi Ahlâk İlkelere*. Erzurum: AÜSBE, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Bekiroğlu, Haydar. *Kur'an'da Yönetim Ahlakı*. İstanbul: MÜSBE, Basılmamış Doktora Tezi, 2022.
- Bikâî, Ebû'l-Hasen Burhânüddîn İbrâhîm el-. *Meşâ'idü'n-naẓar li'l-işrâf 'alâ maḳâşidi's-süver*. Riyad: Mektebetü'l-Meârif, 1987.
- Bozkurt, Nebi. "Lakap". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 27/65-67. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Buhârî, Muhammed b. İsmâîl. *el-Câmi'u's-şâhih*. thk. Mustafa Dîb. Beyrut: Dâru İbn Kesîr, 1. Basım, 1987.
- Cevherî, İsmâîl b. Hammâd. *Tâci'l-luġa ve Şihâhu'l-'Arabiyye*. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 4. Basım, 1990.
- Cürcânî, Seyyid Şerîf el-. *et-Ta'rifât*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1. Basım, 1983.
- Çağrı, Mustafa. "Af". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/394-395. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Çağrı, Mustafa. "Ahlâk". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. C. 2. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.

- Çağrııcı, Mustafa. *Anahatlarıyla İslâm Ahlâkı*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2012.
- Çağrııcı, Mustafa. “Gıybet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 14/63-64. İskenderiye: TDV Yayınları, 1996.
- Çağrııcı, Mustafa. “İnfak”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 22/289-290. İstanbul, 2000.
- Çağrııcı, Mustafa. “Sabır”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/337-339. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Çağrııcı, Mustafa. “Sâlih”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/31-32. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Demirci, Mehmet. “Kur’an-ı Kerim Işığında Sabır Kavramı”. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 1/12 (2002), 263-285.
- Dirâz, Abdullah. *Kur’an’a Giriş*. çev. Salih Akdemir. Ankara: Otto, 6. Basım, 2016.
- Dündar, Mazhar. *Kur’an’da Ahlaki Yasaklar*. Van: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2000.
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş‘as b. İshâk es-Sicistânî. *es-Sünen*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir vd. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi’t-Turâsi’l-Arabî, ts.
- Ebû Hayyân, Muhammed b. Yûsuf. *el-Baḥrûl-muḥîṭ*. thk. Şeyh Adil Ahmed Abdülmevcud, Şeyh Ali Muhammed Muavvid. Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 2001.
- Erdem, Hüsameddin. *Ahlâka Giriş*. Konya: S.Ü.İ.F. Yayınları, 1994.
- Erdoğan, Mehmet. *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2016.
- Ergün, Mehmet. “Bir Ahlâk Kitabı Olarak Kur’an”. *İslam Medeniyeti Araştırmaları Dergisi* 2/2 (2017), 220-256.
- Fahreddin er-Râzî, Ebû Abdillâh (Ebü’l-Fazl) Fahrüddîn Muhammed b. Ömer. *Mefâtîḥu’l-ğayb*. Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1. Basım, 2000.
- Fîrûzâbâdî, Ebü’t-Tâhir Mecdüddîn Muhammed el-. *Beşâ’iru zevi’t-temyîz fî leṭâ’ifi’l-kitâbi’l-‘azîz*. thk. Muhammed Ali en-Neccâr. Kahire: İhyâi Turâsi’l-İslâmî, 1996.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed. *İḥyâ’ü ‘ulûmi’d-dîn*. Beyrut: Dâru’l-Ma’rife, ts.

- Gürman, Ceyda. *Ahkâm Ayetlerindeki Ahlâkî Boyut*. İstanbul: MÜSBE, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2011.
- Herâz, Hâlid b. Cum'a b. Osmân el-. *Mevsûatu'l-ahlâk*. Kuveyt: Mektebetu ehlu'l-Eser, 2009.
- Işık, Emin. "Ahzâb Sûresi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/195-196. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Işık, Emin. "Beyyine Sûresi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/98-99. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Işık, Emin. "Enfâl Sûresi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/236-237. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Işık, Emin. "Feth Sûresi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12/456-457. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Işık, Emin. "Hadîd Sûresi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 15/13-14. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Işık, Emin. "Haşr Sûresi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/424-426. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Işık, Emin. "Hucurât Sûresi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/278-279. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- İbn Atiyye el-Endelüsî. *el-Muḥarrerü'l-vecîz fî tefsîri'l-kitâbi'l-'azîz*. thk. er-Rehâle el-Fârûk vd. Katar: Vizâretu Umûmu'l-Evkâfi ve's-Şuûni'l-İslâm, 2015.
- İbn Ebî Hâtim, Ebû Muhammed Abdurrahmân b. Muhammed. *Tefsîr-ri'l-Ḳur'ânî'l-'azîm*. thk. Asad Muhammed et-Tayyib. Suudi Arabistan: Mektebetü Nezâr, 1419.
- İbn Hişâm, Cemâlüddîn Abdülmelik. *es-Sîretü'n-nebeviyye*. thk. Mustafa es-Saka, İbrahim el-Ebyârî, Abduhafız Şelebi. Kahire: Dâru'l- Kü-tübü'l-Mısıryye, ts.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ'. *Tefsîr-ri'l-Ḳur'ânî'l-'azîm*. thk. Sâmi b. Muhammed es-Selâme. Dâru Tayyibe, 1999.
- İbn Manzûr, Muhammed b. Mükerrrem. *Lisânü'l-'Arab*. Beyrut: Dâru Sa-dır, 1. Basım, ts.
- İbn Miskeveyh, Ebû Alî Ahmed b. Muhammed b. Ya'küb. *Tehzîbü'l-ahlâk ve tathîr-ri'l-a'râk*. thk. İbnü'l-Hatîb. Mektebetü's-Sekâfetu'd-Diniyye, ts.
- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî. *Fünûnü'l-ef-nân fî 'uyûni 'ulûmi'l-Ḳur'ân*. Beyrut: Dâru'l-Beşâir, 1987.

- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî. *Zâdü'l-mesîr fî 'ilmi't-tefsîr*. Beyrut: el-Mektebetü'l-İslâmî, 1404.
- İsfahânî, Ebü'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed er-Râgıb el-. *el-Müfrehât fî ğaribi'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Seyyid Kilanî. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, ts.
- İsfahânî, Ebü'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed er-Râgıb el-. *ez-Zerf'a ilâ mekârimi's-şerf'a*. thk. Ebû'l-Yezid Ebû'zeyd el-Acemî. Kahire: Dâru's-Selâm, 2007.
- Karazeybek, Fatih. *Kur'ân'da Toplumsal Düzene Yönelik Emir ve Yasakların Ahlâkî Arka Planı*. Konya: Selçuk Üniversitesi SBE, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Kılıç, Recep. *Ahlâkın Dinî Temeli*. Ankara: TDV Yayınları, 4. Basım, 2003.
- Kınalızâde, Ali Efendi. *Ahlâk-ı Alâf*. Kervan Kitapçılık, ts.
- Kiraz, Celil. *Kur'ân'da Ahlak İlkeleri -Tevrat, Zebur Ve İncil'le Mukâyeseli Bir Çalışma-*. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi, 2005.
- Koyuncu, Zehra Alkan. *Kitab-ı Mukaddes ve Kur'an'ı Kerim'de Ortak Ahlâkî İlkeler*. Ankara: AÜSBE, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Kuldaş, Mehmet Ata. *Kur'an'da İyi Ahlak Örnekleri*. Van: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi SBE, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, 2002.
- Kurtubî, Muhammed b. Ahmed. *el-Câmi' li-aḥkâmi'l-Kur'ân*. thk. Hişâm Semîr el-Buhârî. Riyad: Dâru'l-Âlem, 2003.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed el-. *Tefsîru'l-Mâtürîdî*. thk. Mecdi Bâsellûm. Beyrut: Dâru Kütübî'l-İlmiyye, 2005.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyin b. el-Haccâc. *el-Câmi'u's-şâhiḥ*. thk. Muhammed Fuad Abdalbaki. Kahire: Dâru'l-Hadîs, 1991.
- Özdemir, Hasan Rıza. *Amelî Ahlâk Çerçevesinde Kur'an'da Birey ve Karakter Eğitimi*. Ankara: AÜSBE, Basılmamış Doktora Tezi, 2019.
- Özmen, Ferihan. “Dönemin Şiirlerinden Örneklerle Câhiliye Araplarında Ahlak”. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 1/3 (2012).
- Safa, Mustafa. “Hicret Sonrası Medine’de Sosyal ve Dini Hayat”. *Toplum Bilimleri Dergisi* 9/17 (2015).
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn es-. *ed-Dürü'l-Menşûr*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, ts.

- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn es-. *el-İtkân*. thk. Muhammed Ebu'l-Fadl İbrâhîm. el-Hey'etü'l-Mısıriyeti'l-Âmmeti li'l-Küttâb, 1974.
- Taberî, Muhammed b. Cerîr et-. *Câmi'u'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'ân*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1. Basım, 2000.
- Tanrıverdi, Mustafa. "Hadislerde Vefâ Kavramının Anlam Sahası Üzerine Bir Çözümleme". *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 21 (2022), 173-200.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre et-. *Sünenü't-Tirmizî*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir vd. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, ts.
- Topaloğlu, Bekir. "Tevbe Sûresi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/585-588. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Tüsterî, Sehl b. Abdullah. *Tefsîrû't-Tüsterî*. thk. Muhammed Bâsil. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1423.
- Ünver, Mustafa. *Tefsir Usûlünde Mekkî-Medenî İlmi*. OMÜSBE, Basılmamış Doktora Tezi, 1998.
- Yargıcı, Atilla. "Mekkî ve Medenî Surelerin Ana Mesajları Açısından Değerlendirilmesi". *İslami İlimler Araştırmaları Dergisi* 17/14 (2004), 281-294.
- Yasir Abdurrahman. *Mevsûatu'l-ahlâk ve'z-zühd ve'r-rekâik*. Kahire: Müessesetu İkra, 2007.
- Yaşaroğlu, M. Kâmil. "Mâide Sûresi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 27/403-405. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Yaşaroğlu, M. Kâmil. "Muhammed Sûresi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/566-567. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Yaşaroğlu, M. Kâmil. "Mutaffîfîn Sûresi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/371-372. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Yaşaroğlu, M. Kâmil. "Nisâ Sûresi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33/137-138. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Yaşaroğlu, M. Kâmil. "Nûr Sûresi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33/247-248. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Yaşaroğlu, M. Kâmil. "Ra'd Sûresi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 34/383-384. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Yaşaroğlu, M. Kâmil. "Rahmân Sûresi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 34/417. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.

- Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi. *Hak Dini Kur'an Dili*. ed. Asım Cüneyd Köksal, Murat Kaya. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2021.
- Zehebî, Muhammed b. Ahmed. *Târîhu'l-İslâm ve vefeyâtü'l-meşâhîr ve'l-a'âlâm*. thk. Ömer Abdüsselâm, Tedmürî. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1990.
- Zemahşerî, Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer ez-. *el-Keşşâf 'an haqâ'iki 'gavâmi'zi't-tenzîl*. Beyrut: Dâru'l-Kitâbu'l-Arabî, 3. Basım, 1407.
- Zerkeşî, Bedreddin ez-. *el-Burhân fî 'ulûmi'l-Ḳur'ân*. thk. Muhammed Ebu'l-Fadl İbrâhîm. 4 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi Kutübü'l-Arabî, 1. Basım, 1957.
- Zeydan, Corci. *İslam Medeniyeti Tarihi*. çev. Zeki Meğamiz. İstanbul: Üçdal, 1978.
- Zürkânî, Muhammed Abdülazîm. *Menâhilü'l-'irfân fî 'ulûmi'l-Ḳur'ân*. Matbaatü İsâ el-Bâbî, 3. Basım, ts.
- Kur'an Yolu Tefsiri*, ts.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1720

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1027

Kitap Adı : İşârî Tefsirlerde Tabiat Sembolizmi

Book Title : Natural Symbolism in Ishari Commentaries

ISBN : 978-625-5576-81-1

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576811

Yazar | Author: Muhammed Balbay | orcid.org/0000-0002-1945-9239

Kurum | Institution: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı

ROR ID: ror.org/00jga9g46

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 354 (xvi + 338)

Yayın Tarihi | Publication Date: Ekim | October 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRCX9 - Tasavvuf | Sufism

BISAC: REL037030 - İslam / Tasavvuf | Religion / Islam / Sufi

THEMA: QRMX Tasavvuf / İşârî Tefsir | Sufism and Islamic mysticism

LC Classification: BP189.2.S8 İslam mistisizmi / Tasavvuf | Islamic Mysticism (Sufism)

DEWEY: 297.4 - Tasavvuf | Sufism

WoS Category: Religion | Din Bilimi

WoS Citation Topics Meso: Islamic Studies | İslam Araştırmaları

WoS Citation Topics Micro: Sufi Exegesis and Symbolism | İşârî Tefsir ve Sembolizm

Scopus Subject Areas: 1202 - Dini Çalışmalar | Religious Studies

Atf Bilgisi | Cite as: Balbay, Muhammed. *İşârî Tefsirlerde Tabiat Sembolizmi*. FCR Yayın Ltd., 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Ağbal, Davut. *İbn Arabî'de İşârî Tefsir*, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2017.
- Ahmed b. Hanbel, *Müsnedü Ahmed b. Hanbel*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1402/1982.
- Akarpınar, Bahar. "Sûfi Kültüründe Sembollerin Yeri ve Önemi Hakkında Bir Deneme", *Türkbilg* 7/3-19 (Ocak 2004).
- Akpınar, Ali. "İşârî Tefsir ve Kuşeyrî'nin (ö. 465/1072) Besmele Tefsiri", *Tasavvuf İlmî Araştırma Dergisi* 3/9 (Temmuz-Aralık 2002).
- Akpınar, Sümeyye. "Sehl et-Tüsterî'nin (ö. 283/896) Hayatı, Görüşleri ve Eserleri", *Genç Mütefekkirler Dergisi* 4/1 (Haziran 2023).
- Algar, Hamid. "Bahrî'l-Hakaik ve'l Meanî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 4/515-516. İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 1991.
- Âliyyü'l-Kârî, *Mirkâtü'l-mefâtiḥ şerhu mişkâtü'l-mesâbiḥ*. Beyrut/Lübnan: Dâr'ul-Fikr, 2002.
- Altunkaya, Mustafa. "Sûf Hareketinin İşârî Tefsiri", *Hikmet Yurdu Düşünce-Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi* 12/23 (2024).
- Altûsî, Şihabüddîn Mahmud b. Abdullah. *Rûhu'l-meânî fî tefsiri'l-Kur'ânî'l-Azîm ve's-Seb'ul-Mesânî*, thk. Ali Abdülbari Atiyye, 15 Cilt. Beyrut: Darü'l-Kütübi'l İlmiyye, 1415/1995.
- Arslan, Adnan - Yetkin, Vedat. "Klasik İşârî Tefsirlerde Bazı Kevnî Unsurlar ve Tabiat Olayları", *Eskiye* 54 (Eylül 2024).
- Aşkar, Mustafa. *Tasavvuf Tarihi Literatürü*, İstanbul: İz Yayıncılık, 2006.
- Ataşağın, Galip. *İlahi Dinlerde (Yahudilik, Hristiyanlık ve İslâm'da) Dini Semboller*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1996.
- Ateş, Süleyman "Hakâiku't-Tefsir", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 15/163-165. İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 1997.
- Ateş, Süleyman. *İşârî Tefsir Okulu*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1974.
- Ateş, Süleyman. *İslam Tasavvufu*, İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, 1992.
- Ateş, Süleyman. *Sülemî ve Tasavvufî Tefsiri (Doktora Tezi)* İstanbul: Sönmez Neşriyat, 1969.

- Ay, Mahmut. *Ahmed b. Acîbe ve İşârî Tefsir Açısından el-Bahr'ul-Medid*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2010.
- Ay, Mahmut. "İşârî Tefsiri Yeniden Düşünmek", *Journal of Istanbul University Faculty of Theology* 24 (2012).
- Ay, Mahmut. *Kur'an'ın Tasavvufî Yorumu İbn Acîbe'nin el-Bahru'l-Medîd Adlı Tefsiri*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2011.
- Ayday, Mehmet Selim. "İşârî Tefsir Mukaddimleri Üzerine Bir Değerlendirme: Tüsterî, Süleî ve Kuşeyrî Örneği", *Şarkiyat* 13/3 (Aralık 2021).
- Aydeniz, Hüsnü. "Dinî Semboller, Sembolün Anlam Kaybı ve Etkilerine Gelenekselci Bir Yaklaşım (René Guénon Örneği)", *Ekev Akademi Dergisi* 48 (2011).
- Aydın, Abdurrahman. "Sema ve Arz Kavramlarının İşârî Tefsirlerdeki Yorumlarına İlişkin Bir Analiz", *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7/2, Güz 2020.
- Aynülkudât el-Hemedânî. Ebu'l Maalî Abdullah bin Muhammed bin Ali bin Hasan bin Ali Miyançî. *Temhidât*, ts.
- Baklî, Ebû Muhammed Sadrüddin Ruzbihan, *Arâisü'l-beyân fî hakâiki'l-Kur'an*. Lübnan/ Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1971.
- Balık, Ayşegül. *İşârî Tefsir Anlayışına Yöneltilen Eleştiriler*, Trabzon: Trabzon Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Baş, Erdoğan. "Kur'an'ın Zamanın Yarıısı Olan Geceye Yüklediği Anlam", *Uluslararası İslam Medeniyetinde Zaman Sempozyumu*. ts.
- Başer, Hacı Bayram. "Serrâc'ın Tasavvufa Yaklaşımı: Bir İslâm İlmi Olarak Tasavvuf ya da Fıkh-ı Bâtın", *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (SAUIFD)* 12/22 (2010).
- Bauer's, Walter (ed.) *Agreek-English Lexion of the New Tetament and other Early Chritian Literature*. çev. William F. Arndt-F. Wilber Ginrich. USA: The University of Chicago Press, 1979.
- Bayrak Akyıldız, Hülya. vd. *Batı Edebiyatında Akımlar I*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 2018.
- Beğavî, Ebû Muhammed el-Huseyn b. Mesûd. *Me'âlimü't-tenzîl*. Beyrut: Dâru'l Kütübi'l-İlmiyye, 2010.
- Beki, Niyazi. *Rum Sûresinin Işığında Bedir Zaferi, Kudüs ve İstanbul'un Fethi*. İstanbul: Alternatif Düşünce Yayınevi, 2007.

- Bekiroğlu, Haydar. “Kuşeyrî’nin Letâif’inde İşârî Anlam Dünyası”, *Journal* 6/12 (2017), 89-119.
- Beydâvî, Ebû Sa’îd ‘Abdullâh b. ‘Omer el-Şîrâzî. *Envâru’t-Tenzîl ve Esrâru’t-Te’vîl*. thk. Muhammed Abdurrahman el-Mer’aslı, 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyau’t-Turasi’l-Arabî, 1998), 2/82, 3/106.
- Beyhaki, Ebu Bekr Ahmed bin Hüseyin. *el-Esmâu ve’s-sıfatu lil Beyhaki*, thk. Abdullah bin Muhammed, Cidde: Mektebetu’s-Suvâdî, 1993.
- Beyhakî, Ebubekir Ahmed bin Hüseyin. *Şuâbü’l-İman*, thk. Ebû Hâcir Muhammed es-Said bin Besyunî, Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, 2000.
- Bilmen, Ömer Nasuhî. *Büyük Tefsir Tarihi (Tabakatü’l-Müfessirîn)*. 2 Cilt, İstanbul: Semerkand Yayınları, 2014).
- Bozkurt, Nebi. - Önkal, Ahmet. “Deve”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 9/222-226. İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 1994.
- Bozkurt, Nebi. “Taş”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 40/140-142. İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2011.
- Buharî, Ebu Abdillâh Muhammed bin İsmail, Sahihu’l Buharî, Muhk. Mustafa Dib el-Buğa, Nşr: Dar’u İbn Kesir-Dar’ul Yemame, Dimeşk 1414/1993.
- Bursevî, İsmail Hakkı. *Rûhu’l-Beyân*, 10 Cilt, Beyrut: Dâru’l-Fikr, 1431/2010.
- Bülbül, Nihat. *Kur’an’da İsmi Geçen Hayvanlar ve Bunların Zikrediliş Sebepleri*, Erzurum: Erzurum Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Câhız, Ebû Osman Amr b. Bahr b. Mahbûb. *el-Beyân ve’t-tebyin*, Beyrut: Darû Mektebetû Hilal, 1423/2002.
- Cerrahoğlu, İsmail. *Tefsir Tarihi*. 2 Cilt. Ankara: Fecr Yayınevi, 1996.
- Cezâirî, Cabir bin Musa bin Abdulkadir bin Cabir Ebu Bekr. *Eyseru’t-Tefâsir li-Kelami’l-Alıyyi’l-Kebir*, Medine: Mektebetu’l-Ulum ve’l-Hikem, 2003.
- Cırık, Ebru. *Cengiz Aytmatov Eserlerinde Evrensel Semboller*. Giresun: Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Cuma, Ahmet. “Uluslararası Necip Fazıl Kısakürek Sempozyumu”, *Necip Fazıl ve Hermann Hesse’nin Şiirlerinde Gece ve Gündüz Sembolleri*. Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, 2014.

- Çürcanî, Ali b. Muhammed b. Ali eş-Şerif. *Kitabu't-Tarifât*, Beyrut: Dar'ul Kütubu'l-İlmiyye, 1983.
- Çağlar, Birsell. *Türk Mitolojisi'nde Dört Unsur Üzerine Bir İnceleme*, Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2002.
- Çalık, Fatma. *Rûhu'l-Beyân'da İşârî Tefsir Anlayışı*, Bursa: Uludağ Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2002).
- Çelik, Ahmet. *el-Âlûsî'nin Rûhu'l-Me'anî İsimli Eserinde "İşârî Tefsir"*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1996.
- Çelik, Hüseyin. *Kur'an'a İşârî Yaklaşımlar*, İstanbul: Rağbet yayınları, 2021.
- Çelik, Muhammed. "İşârî Tefsirin Sınırları ve Elmalılı Hamdi Yazır'da İşârî Tefsîr", *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4/2 (2002).
- Çınar, Aliye. "Paul Tillich'de Din-Sembol İlişkisi", *Bilimsel Dergi Makalesi*, (2004).
- Dağlar. <https://www.kuranfihristi.net/fihrist/dağ> erişim: 20. 07. 2024.
- Daşdemir, Özkan. "Böcek Kitabı", *Süleyman Peygamber ve Karınca*. İstanbul: Kitabevi, 2019.
- Dehlîvî, Şah Veliyyullah, *el-Fevzü'l kebir*, çev. Selman Hüseyin ed-Nedvî, Kahire: Dar'us-Sahve, 1986.
- Demir, Mehmet. *Rûzbihan Bakli ve Arâisü'l-Beyân İsimli Tefsirindeki Metodu*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Demirci, Muhsin. *Tefsir Tarihi*. İstanbul: İFAV, 2014.
- Demirel, Şener. "Sembol, Sembolik Dil ve Bu Bağlamda Mesnevî'nin İlk 18 Beytindeki Sembolik Unsurlar.", *Electronic Turkish Studies* 7/3 (2012), 915-947.
- Demirli, Ekrem. "Kuşeyrî'den İbnü'l Ârabî'ye İşârî Yorumculuk Hakkında Bir Değerlendirme: İşârî Yorumdan Tahkike Doğru Kur'ân-ı Kerîm Yorumculuğunun Gelişimi", *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 40 (Aralık 2013). 121-142.
- Denizer, Nurullah. *Kur'an'ın Sûfî Yorumu: Bursevî Örneği*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2019.
- Dereli, Mehmet Vehbi. "İşârî Tefsirin Geçerliliği ve Problemleri Üzerine", *DEÜİFD*, 34/2011.

- Dereli, Muhammet Vehbi. “İşarî Tefsir Anlayışına İlişkin Bazı Mülahazalar”, *Diyanet İlmî Dergi* 48/4 (2012).
- Doğan, Mehmet. *Büyük Türkçe Sözlük*, İstanbul: İz Yayıncılık, 1996.
- Dönmez, İbrahim Kâfi. “Zâhir”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/85-87. İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2013.
- Duran, Muhammet. “Hadîd Sûresi: İsmi ve Sûredeki ‘Demirin İnzâlî’ Kavramı”, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 14/26 (Aralık 2012).
- Ebû Dâvûd Süleyman b. el-Eş’âs es-Sicistânî, Sünenü Ebî Dâvûd. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
- Ebû Talib Mekkî, Muhammed b. Ali bin Atiyyetu’l Harisî. *Kutu’l- kûlub fî muameleti’l mahbub ve vasfû tarikil mürid*, thk. Asım İbrahim el-Kayalî, Beyrut/Lübnan: Daru’l Kütübü’l- İlmiyye, 2005.
- Elmalılı, Muhammed Hamdi Yazır. *Hak Dini Kur’ân Dili*, haz. Asım Cüneyd Köksal-Murat Kaya, 6 Cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2022.
- Erbaş, Ali “Muhtelif Dinlerde Su Motifi”, *Ekev Akademi Dergisi* 8/20 (2004), 241-258.
- Erginli, Zafer. *Metinlerle Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Trabzon: Kalem Yayınevi, 2006.
- Erin, Abdulvehap. “Baklî’nin ‘Arâ’isü’l-Beyân’ında Marifet Kavramı”, *Uluslararası Toplumsal Bilimler Dergisi* 7/3 (Ekim 2023).
- Esed, Muhammed. *Kur’an Mesajı Meal-Tefsir*, İstanbul: İşaret Yayınları, 2015.
- Ezherî, Muhammed bin Ahmed bin el-Herevî. *Tehzibu’l-luğâ*, Beyrut: Darû İhyâu’t-Turâsi’l-Arabî, 2001.
- Fazlurrahman. *Ana Konularıyla Kur’an*, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2018.
- Fidan, Maksude Kurt. “Kutsal Suyun İzinde: Suyu Yüklene Dini ve Sembolik Anlamlar”, *Journal* 1/1 (2021), 1-27.
- Firûzâbâdî, Mecdüddin Muhammed b. Yakub. *Tenviru’l-mikbâs min tefsiri İbn Abbas*, Lübnan: Daru’l-Kütübî’l-İlmiyye, ts.
- Firuzâbâdî, Mecdüddin Muhammed b. Yakub. *el-Kamûsü’l-muhîtt*. Beyrut/Lübnan: Müessetü’r-Risale, 1426.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed bin Muhammed et-Tûsî, *İhyâu ulu-mi’d-dîn*. 4 Cilt. Beyrut: Daru’l-Ma’rife, 1431/2010.

- Gazzâlî, Ebû Hâmid, *Mesîru umûmi'l-muvahhidin şerhu terceme-i kitâbu ihyâu ulûmi'd-dîn*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2016.
- Gece ve gündüz. <https://www.kuranfihristi.net/fihrist/gece> erişim: 23.07.2024.
- Gedik, Fatma. *Sehl b. Abdullah et-Tüsterî ve Tasavvufî Görüşleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019.
- Gördük, Yunus Emre. “İşârî Tefsirin Mahiyeti, Meşrûiyeti ve Bâtınî Yorumdan Farkı”. *Marife Dergisi* 3/2 (2011), 9-47.
- Gördük, Yunus Emre. *İslam Gelenğinde İşârî Tefsir* İstanbul: Kitabî, 2023.
- Gördük, Yunus Emre. *Tarihsel ve Metodolojik Açıdan İşârî Tefsir-Mahiyeti, Meşruiyeti, Bâtınî Yorumdan Farkı*- İstanbul: İnsan Yayınları, 2013.
- Gördük, Yunus Emre. “Bakara Sûresi Tefsiri Perspektifinden İmam Birgivî'nin Tasavvufa ve İşârî Te'vile Yaklaşımı”, *Amasya İlahiyat Dergisi* 12 (Haziran 2019), 47-48.
- Gül, Ahmet. “Dağın Öteki Yüzü: Sûfî Tefsirde Dağ Metaforu”, *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11/25 (Aralık 2020).
- Gündoğdu, Cengiz. “Mevlâna'nın Mesnevî'sinde Mânâ Dili”, *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, (2005). 221-232.
- Gürkan, Salime Leyla, “Yılan”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 43/527-529. İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2013.
- Hançerlioğlu, Orhan. *Felsefe Ansiklopedisi*, İstanbul: Remzi Kitapevi, ts.
- Havva, Said. *el-Esas fî's-sünnet ve fıkhuha el-ibâdat fî'l-İslam*. b.y. Dârus-Selam, 1994.
- Hâzîn, Alaaddin Ali bin Muhammed bin İbrahim bin Ömer. *Lüba-bu't-Te'vil fî Meani't-Tenzîl*, tsh. Muhammed Ali Şahin, Dârul-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1995.
- Hill, Donald Routledge. - Özdemir, Mehmet Nadir. “İlk Arap Fetihlerinde Deve ve Atın Rolü”, *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 12/1 (Nisan 2012), 139-150.
- Himyerî, Muhammed bin Ömer bin Mübarek. *Hadâiku'l-envar ve meta-libu'l esrar fî siretin-nebiyyil muhtar*, Cidde: Dar'ul Minhac, 1998.
- İbn Acîbe, Ebu'l Abbâs Ahmed bin Muhammed bin el-Mehdî. *Bahru'l-medîd fî tefsiri Kur'an'il-Mecîd*, thk. Ahmed Abdullah el-Kureşî Resulan, Kahire: Dr. Abbas Zeki, 1419/1998.

- İbn Acîbe, el-Hasenî. *Bahru'l-Medîd fî Tefsîri'l Kurâni'l-Mecîd Kur'ân'ın Tefsiri ve Tasavvufî Yorumu*. İstanbul: Semerkand Yayınları, 2011.
- İbn Arabî. Şeyhu'l-Ekber Muhyiddin. *Tefsir-i Kebîr Te'vilât*, çev. Vahdetin İnce, İstanbul: Kitsan, ts.
- İbnü'l-Arabî, Muhyiddin, *Fûtûhât-ı Mekkiyye*. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2007.
- İbn Aşûr, Muhammed et-Tahir bin Muhammed. *et-Tahrir ve't-tenvir (Tahriru'l ma'na's-sedid ve tenviru'l-akli'l-cedid min tefsiri'l-Kitabi'l-Mecîd)*, Tunus: Dâru't-Tunusiyye, 1984.
- İbn Atiyye Endelüsî, Ebu Muhammed Abdulkhak bin Ğalib bin Abdurrahman bin Tumam. *el-Muharreru'l-veciz fî tefsiri Kitâbi'l-Aziz*, thk. Abdusselam Abdüşşafi Muhammed, Beyrut: Darû Kütübü'l-İlmiyye, 1422/2001.
- İbn Bâdis, Abdulhamid Muhammed bin Badis es-Senhacî. *Tefsiru İbn Badis "fî mecalis et-tezkir min kelami'l-hekûm el-habîr"*, thk. Ahmed Şemsuddin, Beyrut: Dâru kütübî'l-İlmiyye, 1995.
- İbn Berrecân, Abdüsselam b. Abdurrahman b. Muhammed. *Tefsîru İbn Berrecân: Tenbîhi'l-efhâm ilâ tedebbiiri'l-Kitabi'l-Hakîm ve ta'arrufi'l-âyeti ve'n-nebei'lazîm*. 5 Cilt. Lübnan /Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-ilmiyye, 1971.
- İbn Ebî Hâtîm. *Tefsiru'l-Kur'ân'il-Azim*, thk. Es'ad Muhammed Tayyib, 13 Cilt. Suudi Arabistan: Mektebetu Nizar, 1998.
- İbn Ebi Şeybe, Ebubekir Abdullah bin Muhammed. *el-Kitabu'l-Musanef fi'l-hadisi ve'l-âsâr*, thk. Kemal Yusuf el-Hût, Medine: Mektebetu'l-Ulûm ve'l-Hukum, 1989.
- İbn Faris, Hüseyin Ahmed b. Zekeriya. thk. Abdüsselam Muhammed Harun. *Mu'cemû mekâyisi'l-luġa*, Beyrut: el-Ceyl, 1389/1969.
- İbn Haldûn, *Mukaddime*, İstanbul: Dergâh Yayınları, 2018.
- İbn Hallikan, Ebu'l Abbâs Şemsuddin Ahmed bin Muhammed bin İbrahim bin Ebi Bekr. *Vefayâtu'l-a'yân ve enbau ebna'u'z-zaman*, thk. İhsan Abbas, Beyrut: Dâru Sadr, 1900.
- İbn Hazm Endelüsî, Ebu Muhammed Alî bin Ahmed bin Said bin Hazm. *el-Fasl fî'l-mîlel ve'l-ehvaûn-nahl*, Kahire: Mektebetü'l Hancî, ts.
- İbn Kadî Hân, Alauddin Ali bin Husamud'din el- Hindî. *Kenzu'l-ummâl fî sineni'l- akval ve'l-ef'al*, thk. Bekrî Hiyanî-Saffet es-Saka, Beyrut: Müessesetu Risale, 1981.

- İbn Kayyım el-Cevzî, Muhammed bin Ebi Bekr bin Eyüb bin Sa'd Şem-suddin. *et-Tıbyan fî aksami'l-Kur'an*, thk. Muhammed Hamid el-Fikhî, Beyrut: Dâru'l-Marife, ts.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ İsmail bin Ömer. *Tefsiru'l-Kur'âni'l-Azîm*, thk. Samî bin Muhammed Selâme, Riyâd: Daru't-Taybe, 1999.
- İbn Manzûr, Muhammed b. Mûkerrem. *Lisâni'l-'Arab*. 15 Cilt. Beyrut: Dâr Sâdır, 1993.
- İbn Mende, Ebu Abdullah Muhammed bin İshak bin Muhammed bin Yahya. *el-îmân li-İbni Mende*, thk. Ali bin Muhammed bin Nasır. Beyrut: Müessesetu Risale, 1986.
- İbrahim, Mustafa vd. *el-Mu'cemu'l-vasît*, Kahire: Dâru'd-Da've, ts.
- İçöz, Talip. *Envaru't Tenzil ve Esrarru't-Te'vil'de İşârî Tefsir*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- İlmi ledün. https://www.muridan.com/tasavvuf-havsa-it-ledun-ilmi-dir_h444.html erişim: 25. 04. 2025.
- İnce, Eyüp. *Tüsterî Tefsirindeki Tasavvufî Yorumlar ve Bunların Baklî, Bur-sevî Tefsirleriyle Mukayesesi*. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022.
- İsfehânî, Ebü'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal er-Râgıb. *el-Müfredât fî ğeribi'l-Kur'an*, thk. thk.Safvan Adnan ed-Dâvudî, Dı-maşk/Beyrut: Dâru'l-Kalem ed-Dâru's-Şamiyye, 1412/1992.
- İzmirli, Betül. “Beyân Etme-Gizleme Paradoksu Açısından Sûfî Tefsîr (Yorum) Geleneğine Genel Bir Bakış”, *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 24/3 (Aralık 2020).
- Işık, Emin “Hadîd Suresi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 15/13-14. İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi 1997.
- Işık, Şemsettin. “Âdiyât Sûresini Anlama ve Anlamlandırma Üzerine Mülâhazalar”, *Journal* 8/1 (2021), 174-191.
- Izutsu, Toshihiko. *Kur'an'da Allah ve İnsan*, Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1975.
- Kabakçılı, Osman. “İşari Tefsirde Sembolizm”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 12/46 (Şubat 2013).
- Kalkan, Gökçen. *Ğaraibu'l Kur'an ve Reğaibu'l Furkan'da İşârî Tefsir*. Er-zurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Li-sans Tezi, 1998.

- Kaplan, Abdurrahim. “İşârî Tefsir Geleneğinde Coğrafi Unsurların Yorumlanması: El-Bahrü'l-Medîd Örneği”, *Hikmet Yurdu*, 14/27 (2021). 129-154.
- Kara, Mustafa. *Tasavvuf ve Tarikatlar Tarihi*, Sultanahmet/İstanbul: Dergâh Yayınları, 2016.
- Kara. <https://www.kuranfihristi.net/âyetleri/deniz>; <https://www.kuranfihristi.net/âyetleri/kara> erişim: 31. 07. 2024.
- Karadayı, Osman Nuri. “İbnü'l-Arabî'de Güneş-Ay-Yıldız Sembolizmi”, *Journal* 0/86 (2021).
- Karaman, Hayreddin vd. *Kur'an Yolu Türkçe Meal-Tefsir*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2020.
- Karapınar, Fikret. “Hadis Şerhlerinde Kullanılan Yorumlama Biçimleri ‘...Oruç Bana Aittir...’ Hadisi Örneği”, *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 9/1 (Mayıs 2009).
- Karapınar, Fikret. “Rivayetlerde İşârî Yorum”, *Hadis Tetkikleri Dergisi* 5/2 (Aralık 2007).
- Karapınar, Fikret. *Muhaddis Sûfîlerin Hadis Usulü ve Hadisleri Anlama Yöntemleri (H. IV.-V /M. X.-XI. Asır)*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2006.
- Karasakal, Şaban. *Kur'an'ın İşârî Yorumu-Senâullah Pânîpetî'nin Tefsîru'l-Mazharî Adlı Tefsiri*- İstanbul: Rağbet Yayınları, 2015.
- Karmen, Özlem. *Rene Guenon'da Dini Sembolizm*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Kâsimî, Muhammed Cemaluddin. *Mehâsin't-te'vil*. thk. Muhammed Basil Uyûn, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1997.
- Kâşânî, Abdürrezzâk. *Te'vilât-ı Kâşânîyye*, trc. Ali Rıza Doksanyedi, Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1987.
- Kaya, Mehmet. “Abdürrezzâk Kâşânî (ö. 730/1330) ve Tefsirdeki Metodu”, *Mütefekkir* 2/3 (Haziran 2015).
- Keçeci, Besime Beste. *Âşık Şiirinde Hayvan Sembolizmi*. Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Kelâbâzî, Ebubekir Muhammed bin Ebi İshak bin İbrahim bin Ya'kub. *et-Taaruf li mezhebî ehlu't-tasavvuf*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.

- Kılıç, Mahmut Erol. Şeyh-i Ekber İbn Arabî Düşüncesine Giriş, İstanbul: Sufî Kitap, ts.
- Kırca, Celal. *Kur'an'a Yönelişler-İlimler ve Yorumlar Açısından*- Ankara: Fecr yayınları, 2021.
- Kızıl, Hayrettin. "Özellikleri Açısından Sembol", e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi, 10/4, (2018).
- Koçkuzu, Ali Osman. "Hazret-i Peygamber'in Mizâcî ve Hadîste İşârî Tefsîr", *IV. Kutlu Doğum Sempozyumu*, (2001).
- Köktürk, Milây. *Ernest Casser'de Sembol ve Sembolik Formlar*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2001.
- Kureşî, Ebu Bekr Abdullah bin Zübeyr bin İsa Ubeydullah. *Müsne-dü'l-Humeydî*. thk. Hasan Selim Esed, ed-Derânî, Dımaşk: Dâr-ru's-Sakâ 1996.
- Kurt, Yavuz- İyibilgin, Orhan. "Kur'an'da Toprak Kavramı", *Ordu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2 (ts.).
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed. *el-Câmi'li ahkâmî'l-Kur'ân*. thk. Ahmed el-Berdunî-İbrahim Atfîş, Kahire: Dârul-Kutubi'l-Misriyye, 1964.
- Kuşeyrî, Ebû'l-Kâsım Zeynülislâm Abdülkerîm b. hevâzin b. Abdilmelik. *Letâifu'l-işârât/Tefsiru'l-Kuşeyrî*. Mısır: el-Hey'etu'l-Misriyyetu'l-Ammetu lil Kitap, 1431/2010.
- Kutub, Seyyid. *Fî Zılâli'l-Kur'ân*. Kahire: Daru's-Şuruk, 2003.
- Kübrâ, Necmeddin ve Simnânî, Alaüddevle. *et-Te'vilâtü'n-Necmiyye fî tefsiri'l-işârî es-sûfî ve ayn'ul-hayat*. 6 Cilt, Beyrut/Lübnan: Dârul-Kütübi'l-İlmiyye, 1971.
- Lockyer, Herbert. (ed.) *Nelson's Illustrated Bible Dictionary*. New York: Thomas Nelson Publishers, 1986.
- Lory, Pierre. *Kaşânî'ye Göre Kur'an'ın Tasavvufi Yorumu*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2001.
- Mansur, Abdulkadir Muhammed. *Mevsûatu ulumi'l-Kur'ân*. Haleb: Dârul-Kalemi'l-Arabî, 2002.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd. *Tefsirü'l-Mâtürîdî/ Te'vilatu ehli's-sünne*, thk. Mecdi Baslum, Beyrut/Lübnan: Dârul-Kütübi'l-İlmiyye, 1426.
- Maverdî, Ebu'l-Hasan Ali bin Muhammed bin Muhammed bin Habib. *el-Havî'l-kebîr fî fikhî mezhebî el-imam eş-Şafîi*, thk. Muhammed

- Maûid-Adil Ahmed Abdulmevcud, Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye 1999.
- Mâverdî, Ebu'l-Hasan Ali bin Muhammed bin Muhammed bin Habib. *Tefsiru'l-Mâverdî/en-Nüket ve'l-uyûn*, thk. Seyyid İbn Abdulmaksûd bin Abdurrahim, Beyrut/Lübnan: Dâru Kütübü'l- İlmiyye, ts.
- Mekkî, Ebû Tâlib. *Kûtü'l-kulûb fî muâmeleti'l-mahbûb ve vasfu tarihi'l-mürîd ilâ makâmi't-Tevhid-Kalplerin Aızığı*. çev. Dilaver Selvi-Yakup Çiçek), vd. İstanbul: Semerkand Yayınları, 2004.
- Midilli, Adem. *Kevnî Âyetler Bağlamında Klasik ve Çağdaş Tefsirlere Karşılaştırmalı bir Yaklaşım*. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2024.
- Muhammed Fuâd Abdülbâki. *el-Mu'cemü'l-müfheşres li elfâzı'l-Kur'ânî'l-Kerîm*. Kahire: Dâru'l-Kütübî'l-Mısriyye, 1364.
- Mukâtil b. Süleyman, Ebu'l-Hasan. *Tefsîru Mukâtil b. Süleyman*. Beyrut: Dâr İhyâi't-Türâsi'l-Arâbî, 2001.
- Münâvî, Zeynuddin Muhammed Abdurrauf. *Feyzu'l-kadir şerhü camiu's-sağır*, Mısır: Mektebetu't-Ticaretu'l-Kübrâ, 1937.
- Nahcuvânî, Nimetullah bin Muhammed. *el-Fevatihu'l-ilahiyye ve'l mefâtihu'l gaybiyye*, Mısır: Dâru Rekâbî lin-Neşr, 1999.
- Namlı, Ali. "İsmail Hakkı Bursevî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 23/102-106. İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2001.
- Namlı, Ali. *İsmail Hakkı Bursevî Hayatı, Eserler ve Tarikat Anlayışı*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2001.
- Nesâî, Ebû Abdurrahmân Ahmed b. Şuayb b. Alî. *Sünenü'n-Nesâî*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1401.
- Nesefî, Ebu'l Berakât Abdullah b. Ahmed. *Medârikü't-Tenzîl ve Hakâiku't-Te'vîl*. Beyrut: Dâru'l Kelimi't-Tayyib, 1998.
- Nursî, Bediüzzaman Said. *İşârâtü'l-İ'câz*. İstanbul: Envâr Neşriyat, 2002.
- Nursî, Bediüzzaman Said. *Lemalar*. İstanbul: Envâr Neşriyat, 2007.
- Nursî, Bediüzzaman Said. *Mektubât*. İstanbul: Envâr Neşriyat, 2001.
- Nursî, Bediüzzaman Said. *Muhâkemât*. İstanbul: Envâr Neşriyat, 1993.
- Nursî, Bediüzzaman Said. *Sözler*. İstanbul: Envâr Neşriyat, 2007.
- Ocak, Muammer. *Kur'an ve Fen Bilimlerinde Bir Ayet Olarak Rüzgâr*. Erzincan: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2019.

- Okuyan, Mehmet. “‘Bahru’l-Hakâik’ Tefsiri ve Müellifi Üzerine”, *On-dokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12/12-13 (Nisan 2001).
- Okuyan, Mehmet. *Necmeddin Dâye ve Tasavvûfî Tefsiri*, İstanbul: Rağbet Yayınları, 2001.
- Ögke, Ahmet. *Vahib-i Ümmî’den Niyazi-i Mısri’ye Türk Tasavvuf Düşüncesinde Metaforik Anlatım* (Ahenk, 2005).
- Öğüt, Salim. “Taş”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 14/433-435. İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 1996.
- Öztürk, Mustafa. “Sehl et-Tüsterî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/321-323. İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2009.
- Öztürk, Mustafa. “Tefsirde Zâhir-Bâtın Düalizmi ya da Tasavvufî Aşırı Yorum”, *İslâmiyât Dergisi*, II, (1999).
- Polat, Ahmet Fehmi. “İşârî Tefsirin Kabul şartları Çerçevesinde “fihî ma fihîte Yer Alan Kur’an Yorumlarının Kritiğı”, Uluslararası Mevlâna ve Mevlevilik Sempozyumu, Bildiriler, Şanlıurfa 2007.
- Râzî, Ebû ‘Abdillâh Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin. *Mefâtîhu’l-Ğayb*. Beyrut: Dâru İhyâi’t-Turâsî’l-‘Arabî, 1999.
- Richards, Giyn. *Studies in Religion*. Londra: St. Martin’s Press, 1995.
- Rüzgar. <https://www.kuranfihristi.net/fihrist/r%C3%BCzgar> erişim: 16. 07. 2024.
- Sa’dî, Ebû Abdillâh Abdurrahmân b. Nâsır b. Abdillâh b. Nâsır. *Tefsîru’s-Sa’dî*, Beyrut: Müessetü’r-Risale, 1420/1999.
- Sa’lebî, Ahmed bin Muhammed bin İbrahim Ebu İshak. *el-Keşf ve’l-beyân an tefsiri’l-Kur’ân*, thk. İmam Ebi Muhammed bin Aşur, Dâru İhya-u’t-Türâsî’l-Arabî, Beyrut 2002.
- Sâlih, Subhî. *Mebahis fî ulumi’l-Kur’ân*, b.y. Dâru İlm lil-Melayin, 2000.
- Salihlioğlu, Halil. – Eskicioğlu, Osman. “Altın”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Asiklopedisi*. 2/532-537. İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 1989.
- Selvi, Dilaver. “‘Her Ayetin Bir Zahirî Bir Bâtını Vardır’ Hadisindeki Zahir ve Batın Kavramları Üzerine Değerlendirmeler”, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 11/2 (2011).
- Selvi, Dilaver. *Tefsirlerin Tasavvufa Bakışı Kur’an ve Tasavvuf*, İstanbul: Hoşgörü Yayınları, 2012.

- Senâullâh, Pânîpetî. *Tefsiru'l-Mazharî*, Lübnan /Beyrut: Dârulhaya-u't-Turâsi'l-Arabî, 1425/2004.
- Serrac, Ebu Nasr et-Tusî. *el-Lum'a*, Bağdat: Darü'l-Kütübî'l Hadisiyye, 1280.
- Sezal, Zeynep. *Su Simgeçiliği ve İlahi Dinlerde Arınma*, Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Sülemî, Abdurrahman. *Tabakatu's-sûfiyye*. Kahire: Mektebetu Hancî, 1406/1986.
- Sülemî, Muhammed bin Hüseyin bin Muhammed bin Musa bin Halid bin Salim en-Nisaburî Abdurrahman. *el-Erbaun fi't-tasavvuf*. Haydarabâd/Hindistan: Matbaatu Meclis Dairetü'l-Maarif el-Osmaniyye, 1981.
- Sünter, Emel. "İhvân-ı Safa'da Sembolik/Metaforik Dil Bağlamında Soyutun Somuta İndirgenmesi Problemi", *Journal* 22 (2020).
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celalüddîn Abdurrahman b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî. Celeleddin. *el-Fethû'l kebir fi dammiz ziyadeti ila camius-sağîr*, Beyrut: Daru'l-Fikr, 1423/2002.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî. *el-İtkân fi ulûmi'l-Kur'ân*. 4 Cilt. Kahire: el-Hey'e el-Mısıriyye el-Âmme li'lKitâb, 1974.
- Şahinoğlu, M. Nazif. Arâisü'l-Beyân, "Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi". 3/265. İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 1991.
- Şa'rânî, Abdülvehhâb b. Ahmed b. Ali Ebu Muhammed. *el-Yevâkît ve'l-cevâhir fi beyânî akaidi'l-ekâbir* Beyrut: Dârû Sadr, 2003.
- Şa'ranî, Abdülvehhab. *Kitabid-düreril mensure fi beyânî zübedil ulumi'l meşhure*, thk. Abdulhamid Salih Hamdan, Beyrut: Dar'u İbn Zeydun, ts.
- Şâtübî, Ebû İshâk. *el-Muvâfakât*. Suudi Arabistan: Dâr İbn Affân, 1997.
- Şen, Ercan. *Bilimsel Tefsiri Yeniden Düşünmek*. Bursa: Emin Yayınları, 2021.
- Şengül, İdris. *Kur'ân Kısalarının Tarihi Değeri*. Ankara: Otto, 2019.
- Şerbasi, Ahmet - Özcan, Mustafa. Hz. Peygamber'den Günümüze Tefsir Ekolleri, İstanbul: Özgü Yayınları, 2010.
- Şenocak, Bülent. Semboller, <http://www.hermetics.org/Semboller.html> erişim: 11.07.2020.

- Şevkanî, Muhammed bin Abdullah. *Fethu'l- kadir*, Beyrut: Dâru'l-Kelîmu't-Tayyib, 1994.
- Şimşek, M. Sait. *Günümüz Tefsir Problemleri*. Konya: Kitap Dünyası Yayınları, 2004.
- Şinkîti, Muhammed el-Emin b. Muhammed el-Muhtâr b. Abdilkadir. *Advâu'l-beyân fî îzâhi'l-Kur'ânî bi'l-Kur'ân*, Riyad: Daru Atâtu'l-ilm, 2019.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmilî. *Câmi'u'l-beyân fî te'vîli 'âyi'l-Kur'ân*. Mekke: Darû Terbiyyetü ve't-Tüiras, ts.
- Tantavî, Ebu Cafer Ahmed b. Muhammed b. Selame b. Abulmelik. *Şerhu müşkili'l-âsâr*, thk. Şuyab el-Arnâvud, Beyrut: Müessesetü Risale, 1394/1974.
- Tantavî, Muhammed Seyyid. *et-Tefsiru'l-vasit lil-Kur'ânî'l-Kerîm*. Kahire: Darû Nehdetü Mısır, 1997.
- Tanyu, Hikmet. *Türklerde Taş ile İlgili İnançlar*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1968.
- Tanyu, Hikmet. "Ağaç", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 1/456-457. İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 1998.
- Tatar, Burhanettin. "Gazali'de Metin Yorum İlişkisi", *İslâmî Araştırmalar Dergisi* 13 (2000).
- Tillich, Paul. *The Meaning and Justification of Religious Symbols*. ed. Sidney Hook. New York: New York University Press, 1961.
- Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa b. Sevre. *Sünenü't-Tirmizi*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1401/1981.
- Tokat, Latif. *Dinde Sembolizm*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2012.
- Turan, Maşallah. *Kur'an'ın Anlaşılmasında Sembolizm Tartışmaları*. Konya: Hüner, 2016.
- Türer, Osman. "Letâif-i Hamse", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 27/143. Ankara: TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2003.
- Turgay, Nurettin. "Kur'an'da Adı Geçen Bitkiler ve Hayvanlar", *Uluslararası Çevre ve Din Sempozyumu* 2 (2008).
- Tüsterî. Ebû Muhammed Sehl b. Abdillâh b. Yûnus b. İsâ b. Abdillâh b. Refî'. *Tefsiru't-Tüsterî*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1431/2010.
- Tüzün, İdris. *Kur'an'da Sembol ve Sembolik Anlatımlar (Neml Suresi Süleyman (a.s.) Kıssası Örneği)*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015.

- Uludağ, Süleyman. “Abdürrezzâk Kâşânî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25/5-6. Ankara: TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2022.
- Uludağ, Süleyman. “Bâtın İlmi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 5/188-189. İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 1992.
- Uludağ, Süleyman. “İşârî Tefsir”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 23/424-428. İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2001.
- Uludağ, Süleyman. “Kabz”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/44-45. İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2001.
- Uludağ, Süleyman. “Şathiyye”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/370-371. İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2010.
- Uludağ, Süleyman. *İslâm Düşünce Yapısı Selef-Kelâm-Tasavvuf-Felsefe*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2021.
- Ulupınar, Hamide. – Gürer, Betül. “Mevlânâ’nın Mesnevî’sinde Gece Sembolü”, *Eskiye* 49 (Haziran 2023).
- Unat, Yavuz “Yıldız”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 43/534-538. İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 2013.
- Vahidî, Ebu’l-Hasan Ali bin Ahmed, *el-Vasit fî Tefsiri’l-Kur’ani’l-Mecid*, Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, 1994.
- Yağmur. <https://www.kuranvemeali.com/yagmur-ile-ilgili-ayetler-erisim>: 01. 05. 2025.
- Yardımcı, Muhammed Orhan. *Dini Nitelikli Sembollerin Psikososyal Etkisi*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Yargıcı, Atilla. *Gençler İçin Kolay Tefsir Amme Cüzü*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2022.
- Yargıcı, Atilla. *Kur’an’ın Önerdiği İdeal İnsan Modelinin Oluşmasında Sevginin Rolü*. Ankara: Fecr Yayınları, 2017.
- Yargıcı, Atilla. *Kur’anca Yaşamak*. İstanbul: Nida Akademi, 2020.
- Yeniçeri, Celal. “Güneş (II. Kur’ân ve Hadis)”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Ankara: TDV Yayınları, 1996. 14/291-292.
- Yeşil, Hasan Hüseyin. *Ebû İshak es-Sa’lebî ve İşârî Tefsir*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Yıldırım, Ahmet. “Hadisleri Anlamada İşârî Yorum”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13 (2004).

- Yıldırım, Faysal. *Sülemî'nin Hakâiku't-Tefsiri ile Kuşeyrî'nin Letâîfü'l-İşârâtında Tasavvufî Kavramların Mukayesesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022.
- Yılmaz, Hasan Kamil. *Anahatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar*, İstanbul: Ensar Neşriyat, 1998.
- Yılmaz, Hasan Kâmil. "Cezbe", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/504. İstanbul: TDV İslam Araştırmaları Merkezi, 1993.
- Yüce, Abdulkakim. *Fahru'd-din er-Razî'nin Mefâtihu'l-Ğayb Adlı Eserindeki İşârî Tefsir Yönü*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1992.
- Zebîdî, Muḥammed b. Muḥammed b. 'Abdurrezzâk. *Tâcu'l-'arûs*. Beyrut: Dâru'l-Fikr li't-Ṭabâ'ati ve'n-Neşri ve't-Tevzî'i, 2003.
- Zehebî, Muhammed Huseyn. *et-Tefsîr ve'l-müfessirûn*. 3 Cilt. Kahire: Mektebetu Vehbe, 2005.
- Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Maḥmûd b. Amr. *el-Keşşâf 'an haḳâîkı ğavâmiḳi't-tenzîl*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye 1987.
- Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Maḥmûd b. Amr. *Ruusu'l-mesail el-mesailu'l-hilafıyyetu beynel hanefıyyeti ve'l-şafıyyeti*, thk. Abdullah Neşir Ahmed, Beyrut: Dâru'l-Beşairi'l İslamiyyeti, 1987.
- Zerkeşî, Ebû Abdillâh Bedrüddîn Muhammed b. Bahâdır b. Abdillâh et-Türkî el-Mısrî el-Minhâcî. *el-Burhan fî ulûmi'l-Kurân*, Dâru İhyai'l-Kütübi'l-Arabiyyetu İsâ el-Babî el-Halebî ve Şürekaihi, 1376/1957.
- Zürkânî, Muhammed Abdülazîm. *Menâhîlu'l-irfan fî ulûmi'l-Kur'ân*. Matbaatu İsâ el-Bâbî ve Şurekahu, ts.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1721

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1028

Kitap Adı : Emevîler Döneminde Haberleşme ve Berîd Teşkilatı

Book Title : Communication and Berîd Organization in the Umayyad Period

ISBN : 978-625-5576-82-8

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576828

Yazar | Author: Mustafa Özbakır | orcid.org/0000-0002-4974-9245

Kurum | Institution: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı

ROR ID: ror.org/00jga9g46

Editör | Editor: M. Hanefi Palabıyık | orcid.org/0000-0001-7173-152X

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 459 (xviii + 441)

Yayın Tarihi | Publication Date: Kasım | November 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HBLA1 - İslam öncesi ve İslam tarihi | Islamic history

BISAC: HIS036040 - İslam Dünyası / Genel | History / Middle East / General

THEMA: NHB - İslam tarihi | Islamic history

LC Classification: DS38-39 - Emevî dönemi tarihi | Umayyad period history

DEWEY: 956.01 - Orta Doğu - Emevîler dönemi | Middle East - Umayyad period

WoS Category: Tarih | History

WoS Citation Topics Meso: 6.6 - Orta Doğu Tarihi | Middle Eastern History

WoS Citation Topics Micro: 6.6.21 - Erken İslam Yönetişimi | Early Islamic Governance

Scopus Subject Areas: 1202 - Tarih | History

Atf Bilgisi | Cite as: Özbakır, Mustafa. *Emevîler Döneminde Haberleşme ve Berîd Teşkilatı*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdüllatîf, Abdüſſafî Muhammed, *el-Âlemu'l-İslâmî fî Asri'l-Ümevî*, Dâru'l-İslâm, Kahire 2007.
- Abidi, Salah Hüseyin, *el- Melâbisü'l-Arabîyyetü'l-İslâmîyye fî'l-Asri'l-Abbâsî*, Dâru'r-Reşîdi li'n-Neşîr, Bağdat 1980.
- Abülhakem, Ebî Muhammed Abdullah b. Abdülhakem (614/1218), *Sîretü Ömer b. Abdülazîz*, Âlimü'l-Kütüb, Beyrut 1984.
- Açıkel, Yusuf, *Hadis Toplamak İçin Yapılan Seyahatler (Rihle)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1992.
- Addây, Hüseyin Hasan, *el-Harbu'n-Nefsiyye Münzü Bidâyeti'd-Da'veti'l-İslâmîyye Hatta Nihâyeti'l-Asri'l-Ümeviyyi*, Dâru'n-Nevâdiri Beyrut 2010.
- Adevî, İbrahim Ahmed, “el-Hamâmu'z-Zâcili fi'l-Asûri'l-Vustâ”, *el-Mecelletü't-Tarihîyyetü'l-Mısriyye*, 2 (2), 1949, 131-138.
- Adevî, İbrahim Ahmed, *el-Ümeviyun ve'l-Bîzantiyyûn*, Mektebetü'l-Encülû'l-Mısriyye, Kahire 1953.
- Adevî, İbrahim Ahmet, *es-Sefârâtü'l-İslâmîyye ilâ Ūrûbbâ (Avûpa) fi'l-Usuri'l-Vusta*, Dâru'l-Mearif, İskenderiye 1957.
- Adıgüzel, Adnan, “İslâm'ın İlk Döneminde Eğitim Öğretim”, *Diyanet İlmi Dergi*, 37 (2), Nisan-Mayıs-Haziran, Ankara 2001, 43-57.
- Ahbâru Mecmûa fî Fethi Endeliis, thk. İbrahim Ebyârî, Dâru'l-Kütâbi'l-Mısırî, Kahire 1989.
- Ahmet Cevdet Paşa, *Peygamber Kıssaları ve İslâm Tarihi*, I-V, Gündüz Kitapevi, Ankara 1996.
- Akad, Mehmet Tanju, *Tarihten Günümüze İstihbarat*, Kastaş Yayınevi, İstanbul 2018
- Akarsu, Murat, *Kabileden Devlete Medine Tecrübesi*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2018.
- Akçay, Tuba, *Din Eğitimi Perspektifiyle Emevîler Döneminde Eğitim Öğretim Anlayışı*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2019.
- Akçay, Mehmet, *Abbâsî Devleti'nin İlk Dönemi İdarî Teşkilâtında Divanlar (132-232/750-847)*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1997.

- Akyüz, Vecdi, *Hilâfetin Saltanata Dönüşmesi Emevîlerin Kuruluş Devrinde İslâm Kamu Hukuku*, Degâh Yayınları, İstanbul 2021, 300.
- Ali, Muhammed Kürd, *Resâilü'l-Büleğâ'*, Müessesetü Hindâvî, Kahire 2022.
- Ali, Salih Ahmed, *Hutatu'l-Basra ve Mintakatiha*, Matbaatü'l-Cemiyeti'l-İlmiyyeti'l-İrak, Irak 1986.
- Ali, Salih Ahmed, *Mensûcâtü ve'l-Elbiseti'l-Arabîyyeti fî Uhûdi'l-İslâmiyyeti'l-Ulâ*, Şirketü'l-Matbuati li't-Tevzîi ve'n-Neşr, Beytur 2003.
- Ali, Seyyid Emir, *Muhtasarı Tarihi'l-Arab*, (Çev., Afif Ba'lebekkî), Dâru'l-İlm, Beyrut 1967.
- Altungök, Ahmet, "Orta Çağ Türk Dünyasında Haberleşme Kurumları: Casusluk ve Postacılık Faaliyetleri", *Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Dergisi*, 8 (1), Elazığ 2012, 173-211.
- Altungök, Ahmet, *İslâm Öncesi İran'da Devlet ve Ekonomi*, Hikmetevi Yay., İstanbul 2015.
- Altungök, Ahmet, *Siyâsi, İdâri, İktisâdî, Sosyal ve Kültürel Açından Sâsânî Devleti (226-652)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 2012.
- Antoine, Numan b. Hanna b. Antoine, *"Kitabü't-Tâiri'l- Ğurrîd fî Vasfî'l-Berîd"*, Matbaatü'l-Muktetif Mısır 1890.
- Apak, Adem, *Anahatlarıyla İslâm Tarihi 1*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2009.
- Apak, Adem, *Anahatlarıyla İslâm Tarihi 2*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2008.
- Apak, Adem, *Anahatlarıyla İslâm Tarihi 3*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2008.
- Apak, Adem, *İslâm Siyaset Geleneğinde Amr b. el-Âs*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2016.
- Arapoğlu, Murat, *İslâm Mimarisinde Ribatlar*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul 2020.
- Arifoğlu, Yunus, "Abbâsîler Döneminde Yol ve Berid (11. Yüzyıla Kadar)", *Uluslararası Dil Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 3 (1), 15-25
- Arnold, Thomas ve Guillaume, Alfred, *The Legacy of Islam*, Oxford at The Clarendon Press, London 1931.
- Arnold, Thomas W. *ed-Da'vetu ile'l-İslâm*, (Arapçaya çev., Hasan İbrahim Hasan, Abdülmecid Âbîdîn, İsmail Nehrâvî), Mektebetü'l-Nehdati'l-Mısriyyeti, Kahire 1981.
- Arslan, Halime Nur, *Abbâsîler Döneminde Berîd (Posta) Teşkilatı*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2024.
- Aselî, Bessâm, *Fenn'ul-Harbi'l-İslâmî*, I-V, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1988.

- Aselî, Bessâm, *Mezhebî'l-Askeriyyi'l-İslâmî*, Dâr'u-l Nefâis, Beyrut 1993.
- Askerî, Ebû Hilâl el-Hasen b. Abdillâh b. Sehl el-Askerî (400/1009), *el-Evâil*, thk. Muhammed Sâid el-Vekîl, Dâru'l-Mısır, Kahire 1987.
- Atvân, Hüseyin, *el-Emeviyyûn ve'l-Hilâfe*, Dâru'l-Cil, Beyrut 1986.
- Atvân, Hüseyin, *el-Fukahâ ve'l-Hilâfe, fî'l-Asri'l-Ümeviyyi*, Dâru'l-Cil, Beyrut 1991.
- Atvân, Hüseyin, *Sîretü'l-Velîd b. Yezîd*, Dâru'l-Meârif, Kahire 1980.
- Austin, N.J.E., Rankov, N. B. , *Exploration (Military and Political Intelligence in the Roman World from the Second Punic War to the Battle of Adrianople)*, Routledge, London and New York, 2006.
- Avcı, Casim, *İslâm Bizans İlişkileri*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2020.
- Avn, Abdurrauf, *el-Fennü'l-Harbî fî Sadri'l-İslâm*, Dâru'l-Meârif, Kahire 1961.
- Aycan, İrfan, “Ebû Hamza eş-Şârî”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1994, X, 130.
- Aycan, İrfan, “Mus'ab b. Zübeyr”, *DİA*, TDV. Yay., Ankara 2020, XXXI, 227.
- Aycan, İrfan, *Saltanata Giden Yolda Muaviye b. Ebi Süfyan*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2014.
- Aycan, İrfan, Söylemez, Mahfuz, Altınay, Ramazan, Erkoçoğlu, Fatih, Parlak, Nizamettin *Emevîler Dönemi Bilim, Kültür ve Sanat Hayatı*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2011.
- Aydın, Nurullah, *Ajan-Casus Muhbir & Muhabir*, Parola Yayınları, İstanbul 2014.
- Aydın, Nurullah, *İstihbarat ve İstihbaratçı*, Parola Yayınları, İstanbul 2018.
- Aykaç, Mehmet, *Abbâsi Devleti'nin İlk Dönemi İdarî Teşkilâtında Divanlar, (132-232/750-847)* Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1997.
- Azib, Muhammed Zeynehum Muhammed, *Târihu Ifrikiyye ve'l-Mağrib*, Dâru'l-Fercânî, 1994.
- Bach, Wilhelm Honer, *el-Bahriyyetü'l-Arabiyye ve Tetavvüruha fî'l-Bahri'l-Mütevassıtı fî Ahdi Muâviyye*, Dâru't-Tabâa el-Mağribiyye, Tatvân 1954.
- Bahşel, Ebû'l-Hasen Eslem b. Sehl b. Selm er-Rezzâz el-Vâsıtî (292/905), *Târîhu Vâsıt*, thk. Corgis Awad, Âlimü'l-Kütüp, Beyrut 1986.
- Bakır, Abdulhalik “Hz. Peygamber ve Raşid Halifeler Devrinde Haber Alma ve Casusluk Faaliyetleri”, *Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Dergisi*, 1, (1), Elazığ 2003, 7-34.

- Bakır, Abdulhalik, “Emevîler ve Abbâsîler Devrinde İstihbarat (Haber Alma ve Casusluk)”, Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Dergisi, 1 (2), 2003, 5-24.
- Bal, Faruk, *Arap Yarımadası'nda Ticaret Hz. Peygamber ve Dört Halife Dönemi*, Beka Yay., İstanbul 2015.
- Baltacı, Cahid, *İslâm Medeniyeti Tarihi*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 2010.
- Barış, Mustafa Necati, “Kuruluşundan Emevîlerin Sonuna Kadar Mekke Şehrinin İdaresi”, *İslâmî Araştırmalar Dergisi*, 3 (32), Ankara 2021, 567-581.
- Barthold, W., *İslâm Medeniyet Tarihi*, (Çev.: M. Fuat Köprülü), Akçağ Yay., Ankara 2012.
- Başcı, Abdurrahman, *Emevîler Dönemi'nde Hitabet*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir 2015.
- Belâzürî, Ebû'l-Hasen Ahmed b. Yahyâ b. Câbir b. Dâvûd el-Belâzürî (279/892), *Fütûhu'l-Buldân*, thk. Abdullah Üneys et-Tıbbâ'-Ömer Üneys et-Tıbbâ', Müessesetü'l-Meârif, Beyrut 1987.
- Belâzürî, Ebû'l-Hasen Ahmed b. Yahyâ b. Câbir b. Dâvûd el-Belâzürî (279/892), *Ensâbü'l-Eşrâf*, I-XIII, thk. Süheyl Zekkâr-Riyâd Ziriklî, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1996.
- Betâyene, Muhammed Dayfullah, *Fi Târihi'l-Hadârati'l-Arabîyyeti'l-İslâmîyye el-Cüzü's-Sânî el-Hayati'l-İktisâdiyye fi Sadri'l-İslâm*, Dâru'l-Fergâna, Umman 1987.
- Batâyene, Muhammed Dayfullah, “Muâviye b. Ebû Süfyân Döneminde Devletin Mali Yapısı”, (Çev., Mehmet Nedim Serinsu, İrfan Aycan), *İslami Araştırmalar*, 3 (4), Ankara 1989, 208-217.
- Bostan, İdris, “Gemi”, *DİA*, TDV. Yay., XIV, İstanbul 1996, 8-11.
- Bozan, Oktay, “Emevîler Dönemi'nde Müslüman-Hazar İlişkileri”, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (11), 2014, 106-127.
- Bozkurt, Nebi, “Davul”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1994, IX, 53-55.
- Bozkurt, Nebi, “Mektup”, *DİA*, TDV. Yayınları, Ankara 2004, XXIX, 13-14.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu'fî el-Buhârî (256/870), *Sahih*, Dâru İbn Kesîr, Beyrut 2002.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu'fî el-Buhârî (256/870), *Tarihu'l-Kebîr*, I-IX, thk. Hâşim en-Nedvî ve Âharûn, Dâiratu'l-Mearifi'l-Osmâniyye, y.y., t.y.

- Bûhlîka, Muhammed Saîd, “Nizâmü'l-Berîd ve Tetavvürühu fi'd-Devleti'l-İslâmiyye”, *el-Mecelletü'l-Libyatü'l-Âlemiyye*, (15), 2017, 1-15.
- Burds, Jeffrey, *The Second Oldest Profession A World History of Espionage Part One*, Recorded Books, Maryland 2011.
- Câhiz, Ebû Osmân Amr b. Bahr b. Mahbûb el-Câhiz el-Kinânî (255/869), *el-Beyân ve't-Tebyîn*, I-IV, thk. Abdüsselam Muhammed Harun, Mektebetü'l-Hanci, Kahire 1998.
- Câhiz, Ebû Osmân Amr b. Bahr b. Mahbûb el-Câhiz el-Kinânî (255/869), *Kitabu'l-Kavlî fi'l-Biğâl*, Şirketü Mektebeti ve Matbaati Mustafa el-Bâbî el-Halebî, Mısır 1955.
- Câhiz, Ebû Osmân Amr b. Bahr b. Mahbûb el-Câhiz el-Kinânî(255/869), *et-Tâc fi Ahlâki'l-Mülûk*, thk. İbrâhim ez-Zeyn-Edîb Arif ez-Zeyn, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1955.
- Câhiz, Ebû Osmân Amr b. Bahr b. Mahbûb el-Câhiz el-Kinânî(255/869), *Kitâbü'l-Hayevân*, I-VIII, thk., Abdusselâm Muhammed Harûn, Mustafa el-Babî'l-Halebî, 1965.
- Candan, Feyza, *Emevîler Dönemi İhtida Olayları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2007.
- Cehşiyârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdûs b. Abdillâh el-Cehşiyârî (331/942), *Kitâbü'l-Vüzerâ' ve'l-Küttâb*, thk. Mustafa es-Sakâ-İbrahîm el-Ebyârî-Abdülhafız Şelbî, Matbaatü Mustafa el-Bâbî el-Halebî ve Evlâdî, Kahire 1938.
- Cevâd Ali, *el-Mufasssal fi Târîhi'l-Arab Kable'l-İslâm*, I-X, Şebeketü Kütübü's-Şîa, Bağdat, 1993.
- Curtin, Philip D., *Kültürler Arası Ticaret*, (Çev., Şaban Bıyıklı), İstanbul 2008.
- Çakırtaş, Mehmet, *Emevîler Dönemi Şiddet Hareketleri*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007.
- Çelikkol, Yaşar, “Emeviler Dönemi Şurta (Polis) Teşkilatı ve İstihbarat Birimi Olarak Berid Teşkilatı”, *Journal of New World Sciences Academy*, 6 (2), 2011, 321-330.
- Çerçi, Faris, “Haberleşme Hizmetleri ve Osmanlı Devleti'nde Ulak Organizasyonu”, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 20, 2003, 191-221.
- Çetin, Abdurrahman, “Ezan”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1995, XII, 36-38.

- Çetinkaya, Bülent, *Orta Çağ İslâm Dünyasında Ribât*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2003.
- Çiftçi, Narin, *Emevi Devlet'inde İktidar ve Muhalefetin Dini Söylem Analizi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2019.
- Dağ, Mustafa, *Erken Dönem İslâm Dünyasında Berid Teşkilatı ve İstihbarat*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 2012.
- Dakdûkî, Vefîk, *el-Ciindiyye fî Ahdi'd-Devleti'l-Ümeviyye*, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1985.
- Dâkûkî, Hüseyin Ali, "Nizâmü'l Berîd fî Hadâratı'l-Arabiyye", *el-Mevrîd Mecelletü Turasiyye*, XVIII, Bağdat 1989, 85-93.
- Darıcı, Ali Burak "Role of Private Companies In The Future's Intelligence Management; Analysis Of The Us Intelligency System Within This Scope", *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (4), Ekim 2019, 3958-3978.
- Dayf, Şevkî, *el-Fenn ve Mezâhibuh fî'n-Nesri'l-Arabî*, Dâru'l-Meârif, Kahire 1960.
- Demircan, Adnan, *İslâm Tarihinin İlk Asrında İktidar Mücadelesi*, Beyan Yay., İstanbul 2016.
- Demirci, Mustafa "İktâ", *DİA*, TDV Yay., İstanbul 2000, XXII, 43-47.
- Demirhan, Muhittin Fatih, *Posta ve King Güvercin Irklarının Baş-Gaga Morfolojik Özellikleri ve Yemlemenin Davranış Parametrelerine Etkisi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uşak Üniversitesi Lisans Üstü Eğitim Enstitüsü, Uşak 2020.
- Dîneverî, Ebû Hanîfe Ahmed b. Dâvûd b. Venend ed-Dîneverî (282/895), *Ahbâru't-Tıval*, (Çev., Zekeriya Akman, Hüseyin Siyabend Aytemür), Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2017.
- Dîneverî, Ebû Hanîfe Ahmed b. Dâvûd b. Venend ed-Dîneverî (282/ 895), *Ahbâru't-Tıvâl*, tsh. Muhammed Saîd er-Râfî', Matbaatü's-Saadet, Mısır 1330.
- Dozy, Reinhart Pieter Anne, *Tekmiletü'l-Meâcimü'l-Arabiyye*, I-X, (Arapçaya Çev., Muhammed Selim Nuaymî), Dâru'r-Reşîd, Irak 1982.
- Durant, Will, *İslâm Medeniyeti*, (Çev., Orhan Bahaeddin), Kervan Kitapçılık, İstanbul t.y.
- Dvornik, Francis, *Origins of Intelligence Services: The Ancient Near East, Persia, Greece, Rome, Byzantium, the Arab Muslim Empires, the*

- Mongol Empire, China, Muscovy*, Rutgers University Press, Brunswick, New Jersey, 1974.
- Ebü Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdî (275/889), *es-Sünen*, I-V, thk. İzzet Ubeyd ed-De'as, Dârü İbn Hazm, Beyrut 1997.
- Ebü Senne, Usme Ahmed Fehmî Ebü Senne, *Re'yi'l-Kâdî Ebî Yusuf fî'l-Hayati'l-İktisâdiyyeti li'd-Devleti'l-İslâmiyye*, el-Mektebetü'l-Mekkiye, Mekke 2002.
- Ebü Yûsuf, Ebü Yûsuf Ya'kûb b. İbrâhîm b. Habîb b. Sa'd el-Kûfî (182/798), *Kitâbü'l-Harâc*, Dârü'l-Mearif, Beyrut 1989.
- Ebü Zeyd Şelhî, *Hadâratü'l-İslâmiyye ve'l-Fikrî el-İslâmî*, Mektebetü Vehbe, Kahire 2012.
- Ebu'l-Fidâ, Ebü'l-Fidâ' el-Melikü'l-Müeyyed İmâdüddîn İsmâîl b. Alî b. Mahmûd el-Eyyûbî (732/1331), *el-Muhtaşar fî aḥbâri'l-beşer, Târîḫü Ebi'l-Fidâ*, I-IV, Matbaatü'l-Hüseyniyyetü'l-Mısriyye, y.y.
- ed-Dağamî, Muhammed Râkân, *et-Tecessiis ve Ahkâmuhu fî'ş-Şer'ati'l-İslâmiyye*, Dârü's-Selâm, Beyrut 1985.
- ed-Dûrî, Abdülazîz "Divan", *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1994, IX, 377-381.
- Efendioğlu, Mehmet, "Kabîysa b. Züeyb", *DİA*, TDV Yay., İstanbul 2001, XXIV, 39.
- Efiloğlu, Erol, *Emevilerin Dini Siyaseti*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2019.
- el-A'racî, Muhammed Hüseyin, *Cihazü'l-Muhâberât fî'l-Hadâratü'l-İslâmiyyi*, Dârü'l-Mada, Beyrut 1998.
- el-Abbâsî, Hasan b. Abdulah, *Âsaru'l-Evvel fî Tertîbi'd-Devle*, thk., Abdurrahman Ümeyre, Dârü'l-Ceyyîd, Beyrut 1989.
- Elad, Amikam, "The Southern Golan In The Early Muslim Period; The Significance Of Two Newly Discovered Millstones Of 'Abd al-Malik", *Der Islam*, 1999, 33-88.
- el-Arînî, Seyyid el-Bâz, *ed-Devletü Bîzantiyye*, Dârü'n-Nahda el-Arabiyye, Beyrut 1982.
- el-Azm, Refîk, *Eşhera Meşâhîru'l-İslâmî fî'l-Hurûbi's-Siyâseti*, Dârü'l-Fikr, Mısır 1973.
- el-Bekkâî, Latîf, *Hareketü'l-Havâric*, Dârü't-Talî'ah, Beyrut 2001.
- el-Belûşî, İbrâhîm, "Mînâu Deybul İnde'l-Fethi'l-İslâmî" *Mecelletü Dirâsât, Câmiatü'l-Ürdüniyye*, Ummân, 23,1996, 119-134.

- el-Berhâvi, Raad Mahmud Ahmed, *el-Uyûn ve'l-Cevâsîs fi'd-Devleti'l-İslâmiyye*, Dâru'l-Küttâb, Ürdün 2005.
- el-Cenâbî, Halid Casim *Tanzimatü'l-Ceyşi'l-'Arabîyyi'l-İslâmî fi Asri'l-Ümevî*, Dâru'l-Vataniyyeti't-Tevzî' ve'l-İ'lân, Bağdat, trz.,
- Eldarov, Murad, *İslâmiyet'in Hazarlar Arasında Yayılması*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kayseri 2006.
- el-Ferâhîdî, Ebû Abdîrrahmân el-Halîl b. Ahmed b. Amr b. Temîm el-Ferâhîdî (175/791), *Kitâbü'l-'Ayn*, I-VIII, thk. Mehdî el-Mahzûmî, İbrâhîm es-Sâmrâî, Dâru'l-Hurriye, Bağdat 1984.
- el-Fesevî, Ebû Yûsuf Ya'kûb b. Süfyân b. Cüvvân (Cüvân) el-Fesevî (277/890), *el-Ma'rife ve't-Târîh*, I-IV, thk. Ekrem Ziyâ el-Ömerî, Mektebetü'd-Dâr, Medine 1410.
- el-Hacî, Abdulrahman Ali, "*Tarihu'l-Endülüis Min Fethi'l-İslâmî Hatta Sukûtu Gurnata*", Dâru'l-Kalem, Beyrut 1981.
- el-Harbî, İbrahim b. İshâk el-Harbî (ö. 285/899), *Kitâbu'l-Mesâlik ve Emkânî Turuki'l-Hacci ve Meâlimi'l-Cezfîyeti*, thk. Hamed el-Câsir, Mektebetü'l-Arabîyyetü's-Suudiyye, Riyâd 1969.
- el-Herevî, Ebû'l-Hasen Takîyyüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Alî el-Herevî el-Mevsîlî (611/1215), *et-Tezkiretü'l-Herevîyye fi'l-Hiyeli'l-Harbiyye*, Mektebetü's-Sekâfe, Kahire, trz.
- el-Hûfî, Ahmed Muhammed, *Edebü's-Siyâse fi'l-Asri'l-Emevî*, Dâru'l-Kalem, Beyrut trz.
- el-Kâlî, Ebû Ali (356/967), *Kitâbü'l-Emâlî*, I-IV, Dâru'l-Kitâbü'l-Mısriyye, 1344/1926.
- el-Maâyatah, Zarîf Marzûk, *Neşe'tü'l-Devâvîn ve Tetavvüruha fi Asri'l-İslâm*, Merkezu Zâyid li't-Tevâs ve't-Târîh, 2000.
- el-Makrî, Ahmed b. Muhammed b. Ali el-Feyyumî, *el-Misbahu'l-Münîr*, Mektebetü Lübnan, Beyrut 1987.
- el-Mâlikî, Abdullah b. Ebî Abdullah, *Riyâd en-Nüfus fi Tabakâti Ulema el-Kayrevân ve Ifrikiyye*, I-II, thk. Beşîr el-Bakkûş, Dâru'l-Garbi'l-İslâm, Beyrut 1994.
- el-Merâkûşî, Ebu Abbas, Ahmed b. Muhammed b. Azârî el-Merâkûşî, *el-Beyânü'l-Mağrib fi İhtisâri Ahbaru Mulûku'l-Endülüis ve'l-Mağrib*, I-IV, thk. Mahmud Beşşar Avvad, Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, Tunus 2013.
- el-Mervezî, Şerif ez-Zamân Tâhir, *Ebvâbu fi's-Sîn ve't-Turk ve'l-Hind*, thk. V. Minorsky, London 1942.

- el-Utaybî, Anûd bint Fehd b. Hâcid el-Utaybî, *İdâretü'l-Hicâz fî'l-Asri'l-Umeviye*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi), Câmiatü'l-Melik Suûd Külliyyetü'd-Dırâsâtü'l-Ulyâ, Suudi Arabistan 1423/1424.
- el-Uyûn, ve'l-Hadâik fî Ahbârî'l-Hakâik, Mektebetü Müsennâ, Bağdat t.y.
- el-Vâfi, Sümeyye bt. Muhammed Ferac, *et-Ta'limu fî's-Şâm fî'l-Asri'l-Umeviyyi*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Câmiatü'l-Ümmü'l-Kurra, Mekke 1428.
- en-Nebrâvi, Fethiye, *Târihu'l-Nüziim ve'l-Hadâratü'l-İslâmiyye*, Dâru'l-Mesîre, Ürdün 2012.
- Erbil, Kadir, *İlk Çağ'dan Osmanlı'ya Küresel Haberleşme ve İletişim Sistemleri*, Fecr Yayınları, Ankara 2024.
- Erdem, Elif, *Hadis Tarihinde İlim Yolculukları: Rihleler*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2022.
- Erdinç Ahatlı, “Ukbe b. Âmir”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1992, XLII, 62-63.
- Erkoçoğlu, Fatih “Devletin Yeniden Yapılandırılması”, *İslâm Medeniyet Tarihi (Emeviler)*, ed. Adnan Demircan, Siyer Yay., İstanbul 2021.
- Erkoçoğlu, Fatih, *Abdülmelik b. Mervân ve Dönemi*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2006.
- Eroğlu, Haldun, “Klasik Dönemde Osmanlı Devleti'nin İstihbarat Stratejileri”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 22 (34), 2003, 11-33.
- Erol, Ahmet, *Klasik İslâm Döneminde Ulaşım*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2006.
- er-Rûzerâverî, Züheyridin, *Zeyl Kitâbu Tecâribu'l-Ümem*, Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, Kahire t.y.
- es-Sâbî, Ebî Hasan el-Hilâl b. Muhassin, *Resûmu Dâru'l-Hilâfe*, Dâru'râiki'l-'Ârabî, Beyrut t.y.,
- es-Sâbî, Ebî'l-Hasan el-Hilâl b. Muhsin, *el-Vuzerâ'*, thk. Abdüssettar Ahmed Ferâc, Mektebetü'l-A'yân, ty.
- es-Sâmerrâî, Abdülcabbar Muhsin es-Sâmerrâî, *ed-Devletü'l-Arabiyyeti'l-İslâmiyye fî Asrî'l-Halifeti Abdülmelik b. Mervân*, Dâru Dicle, Ürdün 2016.
- es-Sâmerrâî, Hüsameddin, *el-Müessesetü'l-İdariyye fî'd-Devletil Abbâsiyye*, Dâru'l-Fikri'l-Arabiyye, Mekke t.y.

- es-San'ânî, Ebû Bekr Abdürrezzâk b. Hemmâm b. Nâfi' es-San'ânî el-Himyerî (211/826), *el-Musannef*, I-IX, thk. Merkezu'l-Buhûsi ve Tekniyyeti'l-Ma'lumâti-Dâru't-Ta'sîl, Dâru't-Ta'sîl, Beyrut 2015.
- es-Selâme, Abdullah Ali, *el-İstihbaratü'l-Askeriyye fi'l-İslâm*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Külliyyetü's-Şerîa fi Camiati'l-Ürdüniyye, Ürdün 1986.
- es-Selûmî, Abdülaziz Abdullah, *Divânu'l-Cünd Neşe'tühu ve Tatavvuruhu fi'd-Devleti'l-İslâmiyye Hatta Asri'l-Me'mun*, Mektebetu'l-Tâlîbi'l-Câmîi, Mekke 1986.
- es-Serkân, Muhyu Hilâl, "Ribâtlar", (Çev., Aydın Çelik), *Türk Dünyası Araştırmaları*, 144, 2003, 161-183.
- et-Temîmî, Ekrem Muhammed Ali Halef, "Tedavvürü Cihâzü'l-İstihbârati'l-Ümeviyye", *Mecelletü Külliyyeti'l-Adâb*, (101), 2012, 106-138.
- et-Temmâvî, Süleyman Muhammed, Hz. Ömer ve Modern Sistemler, (Çev., Muhammed Vesim Taylan), Kayıhan Yayınları, İstanbul 1993.
- et-Tilimsânî, Ahmed b. Muhammed el-Mukrî, *Nefhu't-Tîb min ğusni'l-Endelîsi' r-ratîb*, I-VIII, thk. İhsân Abbas, Dâru Sadr, Beyrut 1968.
- Ezdî, Ebû Zekerîyyâ Yezîd b. Muhammed b. İyâs el-Mevsilî el-Ezdî (334/946), *Târîhu'l-Mevsil*, thk. Ali Habîbe, Kahire 1967.
- Ezrakî, Ebû'l-Velîd Muhammed b. Abdillâh b. Ahmed b. Muhammed el-Ezrakî (250/864), *Ahbâru Mekke*, I-II, thk. Abdülmelik b. Abdullah b. Dehîş, Mektebetü'l-Esedî, 2003.
- ez-Zebîdî, Muhammed b. Muhammed b. Abdürrezzak Murtezâ ez-Zebîdî (1205/1791), *Tâci'l-Arûs min Cevâhiri'l-Kâmûs*, I-XL, thk. Abdus-settâr Ahmed Ferrâc, Matbaatü Hükûmeti'l-Kuveyt, Kuveyt 1971.
- ez-Zenhânî, Âmine Ahmed Sâbire, *İstihbârât fi'd-Devleti'l-İslâmiyye (41-232/661-846)*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Câmîati's-Şârika, Şârika 2008.
- ez-Ziriklî, Hayreddin b. Mahmud b. Muhammed b. Ali b. Fâris (1893-1976), *el-A'lâm Kamusu Terâcim*, I-VIII, Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, Beyrut 2002.
- Fayda, Mustafa, "Atâ", *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1991; IV, 33-34.
- Fayda, Mustafa, "Cerâcime", *DİA*, TDV. Yay., İstanbul 1993, VII, 389-390.
- Fehmi, Ali Mahmud *et-Tanzîmü'l-Bahriyyi'l-İslâmî fi Şarki'l-Mütevasıti fi'l-Karni's-Sâbi'l-Milâdî ile'l-Karni'l-Âşiri'l-Milâdî*, Arapçaya tercüme Kâsım Abduh Kâsım, Dâru'l-Vahde, Beyrut t.y.

- Fehmi, Ali Mahmud, *et-Tanzîmü'l-Bahriyyi'l-İslâmî fi Şarki'l-Mütevassıti fi'l-Karni's-Sâbi'l-Milâdî ile'l-Karni'l-Âşiri'l-Milâdî*, (Çev., Kasım Abduh Kasım), Dâru'l-Vahde, Beyrut trz.
- Ferhât, Kerem Hilmî, *Târihu'l-Muhâberâti'l-İslâmiyye Abra'l-Usûr*, Mektebetü'l-İmâm Buhârî, Mısır 2007.
- Ferrûh, Ömer *el-Arab fi Hazâratihim ve Sekâfetihip, İlâ Âhiri Asri'l-Emevi*, Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, Beyrut 1966.
- Ferrûh, Ömer, *Tarihu'l-Edebi'l-Arabî*, I-VI, Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, Beyrut 1981.
- Fîrûzâbâdî, Ebû't-Tâhir Mecdüddîn Muhammed b. Ya'kûb b. Muhammed el-Fîrûzâbâdî (817/1415), *el-Kâmûsi'l-Muhîd*, thk. Muhammed Naîm el-Iraksûsî, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 2005.
- Güler, Hatice, “Memlûklerde Berîd Teşkilâtı”, *Tarih Okulu Dergisi*, 12 (39), Nisan 2019, 202-225.
- Günerhan, Uğur, *İslam Eğitim Tarihinde Bir Metot Olarak Rihle*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Lisans Üstü Eğitim Enstitüsü, Bolu 2020.
- Güneş, Cüneyt, “Philotheos’un Kletorologion Adlı Eserine Göre Bizans İmparatorluğu’nda Posta Teşkilatı ve Görevlileri”, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 41 (71), 191-224.
- Hadarî, Muhammed, *Muhâdara Tarihu'l-Ümeme'l-İslâmiyye*, thk., Muhammed Osmânî, Dâru'l-Kalem, Beyrut 1986.
- Halaçoğlu, Yusuf, “Dellâl”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1994, IX, 145-146.
- Halaçoğlu, Yusuf, “Fersah”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1995, XII, 412.
- Halîfe b. Hayyât, Ebû Amr Halîfe b. Hayyât b. Halîfe eş-Şeybânî el-Basrî (240/854), *Târihu Halife b. Hayyât*, thk. Ekrem ZiyaUmerî, Dâru't-Taybe, Riyad 1985.
- Halife b. Hayyât, Ebû Amr Halîfe b. Hayyât b. Halife eş-Şeybânî el-Basrî (240/855), *et-Târih*, (Çev., Ömer Sabuncu, Mahmut Sabuncu), Ankara Okulu Yay., Ankara 2019.
- Hamevî, Ebû Abdillâh Şihâbüddîn Yâkût b. Abdillâh el-Hamevî el-Bağdâdî er-Rûmî (626/1229), *Mu'cemü'l-Büldân*, I-V, Dâru Sâdır, Beyrut 1977.
- Hamidullah, Muhammed, *el-Vesâiku's-Siyâsiyye*, Daru'n-Nefâis, Beyrut 1987.
- Hamidullah, Muhammed, *Hız Peygamber'in Savaşları ve Savaş Meydanları*, (Çev., Salih Tuğ), Yağmur Yayınevi, İstanbul 1981.

- Hamidullah, Muhammed, *İslâm Peygamberi*, I-II, (Çev., Salih Tuğ), İmaj Yayınları Ankara 2003.
- Hammâş, Necde, *el-İdâre fî'l-Asrî'l-Ümevî*, Dârü'l-Fikr, Dimaşk 1980.
- Harekat, İbrahim, “Berîd” *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1992, V, 498-501.
- Hârizmî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Yûsuf el-Kâtib el-Hârizmî (387/997), *Mefâtîhu'l-Ulum*, thk. Muhammed Kemaleddin el-Edhemî, Müessesetü Hindâvî, Kahire 2020.
- Harman, Ömer Faruk, “Hac”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1996, XIV, 382-386.
- Hartaman, R. “Berid”, *Dârü'l-Meârifî'l-İslâmiyye*, Eseri Arapçaya çevirenler Abbas Mahmud, Abdülhâmid Yûnus, Ahmed eş-Şintenâvî, İbrahim Zeki Hurşid, y.y., t.y., III, 609-611.
- Hasan İbrahim Hasan, *Siyasi, Dini, Kültürel, Sosyal İslâm Tarihi*, I-VI, (Çev., İsmail Yiğit, Sadreddin Gümüş), Kayıhan Yayınları, İstanbul 1987.
- Hasan İbrahim Hasan, *Târihu'l-İslâm es-Siyâsi ve'd-Dînî, ve's-Sekâfî, ve'l-İctimâî*, I-IV, Dârü'l-Ceyl, Beyrut 1996.
- Hasan, Zeki Muhammed, *es-Sîn ve Funûnu'l-İslâm*, Hendâvî, Kahire 2012.
- Hawting, G. R. *The First Dynasty of Islam The Umayyad Caliphate AD 661-750*, Routledge, Londra 2000.
- Hemezânî, Ebî Bekir Ahmed b. Muhammed el-Hemezânî, *Muhtasarı Kitâbu'l-Buldân*, Dâru Sâdr, Beyrut 1302.
- Hersemî, Ebû Said eş-Şârânî, *Muhtasar Siyâseti'l-Harb*, thk. Abdurra'uf Avn, Kahire, t.y.,
- Heyd, W., *Yakın-Doğu Ticaret Tarihi*, (Çev., Enver Ziya Karal), Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 2000.
- Hezzâl, Nadiye Ahmed Ali *el-Berîd ve Turûkuhu fî Bilâdi's-Şâm ve'l-Irak fî'l-Asrî'l-Abbâsî*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ürdün 1996.
- Hıttı, Philip K., *Siyasi ve Kültürel İslâm Tarihi*, çev. Salih Tuğ, Bilge Kültür-Sanat Yay., İstanbul 2020.
- Himyerî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Muhammed b. Abdillâh b. Abdilmün'im es-Sanhâcî el-Himyerî (ö. 727/1327 [?]), *er-Ravzü'l-Mi'âr*, thk. İhsân Abbas, Mektebetü Lübnân, Beyrut 1984.
- Hizmetli, Mustafa, “Hz. Ali-Muaviye Yazışmaları ve İslâm Tarihi Açısından Önemi”, *Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1, (1), 2015, 97-111.
- Humphreys, R. Stephen, *Emevî Devleti'nin, Kuruluşu*, (Çev., İsmail Hakkı Yılmaz, Vakıf Bank Kültür Yayınları, İstanbul 2022.
- Husainî, S.A.Q., *Arab Admunstration*, Jayyed Press, Delhi 2009.

- Hüseyin Üstüner, *Hız. Peygamber Devrinde İstihbarat*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2001.
- Iş, Yûsuf, *ed-Devletü'l-Ümeviyye*, Dâru'l-Fikr, Dimaşk 1992.
- İbn A'sem, Ebû Muhammed Ahmed b. A'sem el-Kûfî el-Ahbârî (320/932'den sonra), *Kitâbü'l-Fütuh*, I-VIII, thk. Alî es-Sîrî, Dâru'l-Edvâ, Beyrut 1991.
- İbn Abdülber, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh b. Muhammed b. Abdilberr en-Nemerî (463/1071), *el-İstî'âb fî Ma'rifeti'l-Ashâb*, I-IV, thk. Muhammed Ali Becâvî, Dâru'l-Ceyl, Beyrut 1992.
- İbn Abdülhakem, Ebî Muhammed Abdullah b. Abdülhakem (214/829), *Sîretü Ömer b. Abdilazîz*, Âlimu'l-Kütüb, Beyrut 1984.
- İbn Abdülhakem, Ebü'l-Kâsım Abdurrahmân b. Abdillâh b. Abdilhakem el-Mısırî el-Kureşî (257/870), *Fütûhu Mısır ve'l-Mağrib*, thk. Charles Torrey, Heyetü'l-Amme li-Kusûri's-Sekâfe (Kültür Sarayı Genel Kurumu Tarafından Yayınlandı), Kahire ty.
- İbn Abdürrabbih, Ebû Ömer Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed b. Abdirabbih b. Habîb el-Kurtubî el-Endelûsî (328/940), *Kitâbu İkdü'l-Ferîd*, I-IX, thk. Müfîd Muhammed Kumejhâ, Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut 1983.
- İbn Asâkir, Ebü'l-Kâsım Alî b. el-Hasen b. Hibetillâh b. Abdillâh b. Hüseyin ed-Dimaşkî eş-Şâfiî (571/1176), *Târîhu Medîneti Dimaşk*, I-LXXX, thk. Ebû Saîd Ömer b. Ğarâme el-Amrâvî, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1995.
- İbn Bahşel, Ebü'l-Hasen Eslem b. Sehl b. Selm er-Rezzâz el-Vâsîfî (292/905), *Târîhu Vâsîf*, thk. Kurkis Avvad, Alimu'l-Kütüb, Beyrut 1986.
- İbn Düreyd, Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasen b. Düreyd el-Ezdî el-Basrî, *Cemheretü'l-luġa*, I-III, thk. Remzî Münîr Ba'lebekî, Dâru'l-İlmî'l-Melâyîn, Beyrut 1987.
- İbn Fâris, Ebü'l-Hüseyin Ahmed b. Fâris b. Zekerıyyâ b. Muhammed er-Râzî el-Kazvînî el-Hemedânî (395/1004), *Kitâbü'l-Farğ*, thk. Ramazan Abdüttevâb, Mektebetü'l-Hâncî, Kahire 1982.
- İbn Fazlullah el-Ömerî, Şehabeddîn Ahmed b. Yahya (749/1349), *el-Te'arîf bi'l-Musdalihî'l-Şerîf*, thk. Muhammed Hüseyin Şemseddin, Kitâbü'l-İlmiyye, Beyrut 1988.

- İbn Habîb, Ebû Ca'fer Muhammed b. Habîb b. Ümeyye b. Amr el-Hâşimî, (245/860), *el-Muhabber*, Matbaatu Cemiyeti Dâirati'l-Meârifî'l-Osmaniyye, Haydarabad 1942.
- İbn Hacer, Ebû'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî (ö. 852/1449), *el-Metâlibü'l-Âliye*, I-XIX, thk. Samir b. Süleyman b. Abdullah el-Umrân, Dâru'l-Âsime-Dâru'l-Gays, Riyâd 1998.
- İbn Hacer, Ebû'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî (852/1449), *Tehzîbu't-Tehzîb*, I-XV, Dâru'l-Kütübî'l-İslâmiyye, Kahire 1327.
- İbn Hâtîm, Abdurrahman b. Ebî Hâtîm b. İdrîs b. el-Menzur et-Temîmî er-Râzî Ebû Muhammed, *Kitabu'l-Cerh ve't-Ta'dîl*, I-IX, thk. Abdurrahman b. Yahya el-Muallimu'l-Yemânî, Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut 1953.
- İbn Havkal, Ebû'l-Kâsım Muhammed b. Alî en-Nasîbî el-Bağdâdî (IV. /X. yüzyıl), *Sûretü'l-Arz*, Mektebetü'l-İlmiyye, Beyrut 1996.
- İbn Hicce, Ebû'l-Mehâsin Takıyyüddîn Ebû Bekr b. Alî b. Abdillâh b. Hicce el-Hamevî (837/1434), *Semerâtü'l-Evrâk fî'l-Muhâdarât*, I-II, Mektebetü'l-Cumhuriyyetü'l-Arabiyye, Mısır trz.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdülmelik b. Hişâm b. Eyyûb el-Himyerî el-Meâfirî el-Basrî el-Mısırî (218/833), *es-Sîretü'n-Nebeviyye*, I-VI, thk. Ömer Abdüsselam Tedmurî, Dâru'l-Kitâbu'l-Arabî, Beyrut 1990.
- İbn Hurdâzbih, Ebû'l-Kâsım Ubeydullâh b. Abdillâh b. Hurdâzbih (300/912-13), *el-Mesâlik ve'l-Memâlik*, Matbaatu Brill 1889.
- İbn İzârî, Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed b. İzârî el-Merrâküşî (712/1312'den sonra), *el-Beyânü'l-Muğrib fî (ihtişâri) Ahbâri Mülûki'l-Endeliis ve'l-Mağrib*, I-IV, thk. Beşşâr Avvâd-Muhammed Beşşâr Avvâd, Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, Tunus 2013.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer b. Kesîr b. Dav' b. Kesîr el-Kaysî el-Kureşî el-Busrâvî ed-Dımaşki eş-Şâfî (774/1373), *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, I-XV, Mektebetü'l-Meârif, Beyrut 1991.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullâh b. Müslim b. Kuteybe ed-Dîneverî (276/889), *el-İmâme ve's-Siyâse*, I-II, thk., Ali Şîrî, Dâru'l-Edvâi, Beyrut 1990.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullâh b. Müslim b. Kuteybe ed-Dîneverî (276/889), *el-İmâme ve's-Siyâse*, I-II, (Çev., Cemalettin Saylık), Ankara Okulu Yay., Ankara 2017.

- İbn Manzûr, Ebû'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrerem b. Alî b. Ahmed el-Ensârî er-Rüveyfî (711/1311), *Lisanü'l-Arab*, I-XV, Dâru-Sâdr, Beyrut trz.,
- İbn Manzûr, Ebû'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrerem b. Alî b. Ahmed el-Ensârî er-Rüveyfî (711/1311), *Muhtaşaru Târîhi Dimaşk*, I-XXXI, thk. Nasîb Nessâvî, Dâru'l-Fikr, Dimaşk 1985.
- İbn Nübâte el-Mısırî, Ebû Bekr Cemâlüddîn Muhammed b. Şemsiddîn Muhammed b. Nübâte el-Fârikî el-Mısırî (768/1366), *Şerhu'l-Uyûn fî Şerhi Risâleti İbn Zeydûn*, thk. Muhammed Ebû Fadl İbrâhîm, Dâru'l-Fikri'l-Arabî, Kahire 1964.
- İbn Rüsteh, Ebû Alî Ahmed b. Ömer b. Rüste (ö. 300/913'ten sonra), *el-A'lâku'n-Nefîse*, Matbaa Birîl, Leiden 1891.
- İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed b. Sa'd b. Menî' el-Kâtib el-Hâşimî el-Basrî el-Bağdâdî (230/845), *Kitâbü't-Tabakâtî'l-Kebîr*, I-XI, thk. Ali Muhammed Ömer, Mektebetü'l-Hâncî, Kahire 2001.
- İbn Sîde, Ebû'l-Hasen Alî b. İsmâîl ed-Darîr el-Mürsî, *el-Muhassas*, I-VI, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut t.y.,
- İbn Tağrıberdî, Ebû'l-Mehâsin Cemâlüddîn Yûsuf b. Tağrıberdî el-Atâbekî el-Yeşbugavî ez-Zâhirî (874/1470), *en-Nücûmü'z-Zâhire fî Mülûki Mısr ve'l-Kâhire*, I-XVII, Vizâratü's-Sekâfe, Mısır 1963.
- İbn Zübeyr, Kadî Reşîd b. Zübeyr, *Kitâbu'z-Zehâir ve't-Tuhaf*, thk. Muhammed Hamidullah, Kuveyt 1959.
- İbnü'l-Cevzî, Ebû'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed el-Bağdâdî (597/1201), *Menâkıbu Emiri'l-Mü'minîn Ömer b. Hattâb*, thk. Ebû Enes el-Mısırî es-Selefi-Hilmî b. Muhammed b. İsmâîl, İskenderiyye 1996.
- İbnü'l-Cevzî, Ebû'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed el-Bağdâdî (597/1201), *Sîretü ve Menâkıbü Ömer b. Abdilaziz*, thk., Naîm Zazûr, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1984.
- İbnü'l-Cevzî, Ebû'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed el-Bağdâdî (597/1201), *el-Karâmite*, thk., Muhammed Sebbâh, Mektebetü'l-İslâmi, Beyrut 1981.
- İbnü'l-Esîr, Ebû'l-Hasen İzzüddîn Alî b. Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî (630/1233), *el-Kâmilfi't-Târîh*, I-X, thk. Fidâ Abdullah el-Kâdî, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1987.

- İbnü'l-Fakîh, Ebî Abdullah Ahmed b. Muhammed b. İshâk el-Hemedânî (III-IV. /IX-X. yüzyıl), *Kitabu'l-Buldân*, thk. Yûsuf el-Hâdî, Âlemü'l-Kütüb, Beyrut 1996.
- İbnü'l-Ferrâ, Ebû Ali Hüseyin b. Muhammed, *Kitâbü Rusulî'l-Mulûk ve men Yasluhu li'r-Risâle ve's-Sifâre*, thk. Selahaddin el-Müneccid, Kahire 1947.
- İbnü'l-Kelbî, Ebü'l-Münzir Hişâm b. Muhammed b. Sâib b. Bişr el-Kelbî el-Kûfî (204/819), *Cemheretü'n-Neseb*, thk. Nâci Hasan, Âlemü'l-Kütüb, Beyrut 1986.
- İbnü'l-Uhuvve, Muhammed b. Muhammed b. Ahmed el-Kureşî (729/1329), *Me'âlimu'l-Kübrâ fî Ahkâmî'l-Hisbe*, thk. Muhammed Mahmud Şe'bânî-Ahmed Îsâ el-Mutî, Mektebetü'l-A'lâmî'l-İslâmî, 1976.
- İbnü't-Tıktakâ, Ebû Ca'fer Safiyyüddîn (Celâlüddîn) Muhammed b. Alî b. Tabâtâbâ el-Hasenî el-Alevî (709/1309), *el-Fahrî fî Âdâbî's-Sultânîyye ve'd-Düvelî'l-İslâmîyye*, Dâru Sâdr, Beyrut trz.
- İğrek, Remzi, *Fetih Öncesi Müslüman Seyyahlara Göre İstanbul*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2019.
- İmruülkays b. Hucr, Ebû Vehb (Ebü'l-Hâris / Ebû Zeyd) Hunduc b. Hucr b. el-Hâris Âkilü'l-Mürâr (540 dolayları), *Dîvanü İmruül Kays*, thk. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrâhim, Dâru'l-Mearif, Beyrut, 1984.
- Înân, Muhammed Abdullah, *Mevâkıfu Hâsime fî't-Târîhi'l-İslâmî*, 1997.
- İpek, Muhammet Selim, "Emeviler Dönemi'nde Vaaz ve Dinî Kıssa" *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 6 (12), 2017, 174-180.
- Îsâ, Hiyâm, *el-Berîd fî'l-Usûri'l-İslâmîyye*, Camiatü'l-Bünâniyye Külliyyetü'l-Âdâbi ve Ulumü'l-İnsânîyye el-Ferru'l-Evvel Kısmu't-Tarih, 1993.
- İsfahânî, Ebü'l-Ferec Alî b. el-Hüseyin b. Muhammed b. Ahmed el-Kureşî el-İsfahânî (356/967), *Kitâbu'l-Egânî*, I-XXV, thk., İhsân Abbâs, Dâru Sadr, Beyrut 2008.
- İsfahânî, Ebü'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal er-Râgıb el-İsfahânî (V./XI. yüzyılın ilk çeyreği), *ez-Zer'â İlâ Mekârimi's-Şer'â*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1980.
- İsfahânî, *Mekâtîli't-Tâlibîyyîn*, thk. Seyyid Ahmed Sakr, Dâru İhyâi'l-Kürübü'l-Arabiyye, Kahire 1949.

- İshak, Muhmmmed Evvel, Behcet, Mencid Mustafa, “el-Kıymeti’l-Fenniyeti li’r-resâil es-Siyâsiyyeti fi’l-Asri’l-Umeviyye”, *Mecelletü’l Dirâseti’l-Luğaviyyeti ve’l-Edebiyye*, Adedü’l-Has(özel sayı), October 2016.
- İşkâfî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh el-Hatîb el-İşkâfî (420/1029), *Luftu’t-tedbîr fî Siyâseti’l-Mülûk*, thk. Ahmed Abdülbâkî, Mektebetü’l-Müsennâ, Bağdat 1964.
- İsmâîl, Vesal Hamdî, “el-Berîd fi’l-Devleti’l-İslâmiyye fi’l-Asri’l-Abbâsî el-Evvel”, *Havliyyetü Külliyyetü’l-Arabiyye bi’l-Zekâzîk*, 37, 2017, 1289-1356.
- Kaleli, Emrullah, *Bizans Casusluk ve İstihbarat Faaliyetleri*, Gece Kitaplığı, Ankara 2021.
- Kalkaşendî, Ebû’l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Alî el-Kalkaşendî (821/1418), *Subhu’l -A’şâ fî Snâati’l-İnşâ*, I-XIV, Dâru’l Kütübi’l Mısriyyetü, Kahire 1922.
- Kalkaşendî, Ebû’l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Alî el-Kalkaşendî (821/1418), *Meâsirü’l-Înâfe fî Meâlimi’l-Hilafe*, I-III, thk. Abdüsseddâr Ahmed Ferrâc, Âlemü’l-Kütüb, Beyrut 1980.
- Kallek, Cengiz, “Casus”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1993, VII, 163-166.
- Kallek, Cengiz, “Haraç”, *DİA*, TDV. Yay., İstanbul 1997, XVI, 71-88.
- Kallek, Cengiz, “Pazar”, *DİA*, TDV. Yay., İstanbul 2007, XXXIV, 194-203.
- Kandemir, M. Yaşar, “Ebû Tûrâb”, *DİA*, TDV. Yay., İstanbul 1994, X, 243.
- Kasâtîlî, Numan *er-Ravzatü’l-Ğannâ fî Dımşşk el-Feyhâ*, Dâru’r-Râidi’l-Arabî, Beyrut 1879.
- Kâsimî, Zâfer, *Nizamu’l-Hükm fî’ş-Şeriatî ve’t-Tarihi’l-İslâmiyyi*, I-II, Dâru’l-Nefâis, Beyrut 1987.
- Kâşif, İsmail, *Mısır fî Fecri’l-İslâmi Mine’l-Fethi’l-Arabî ila Kıyâmi’d-Devleti’l-Tûlûniyye*, Heyetü’l-Misriyyetü’l-Ammetü li’l-Küttâb, Mısır 1993.
- Kâşif, Seyyid İsmâîl, *Velîd b. Abdülmelik*, Vizâratü’s-Sekafeti ve’l-İrşâdi’l-Kavmî, Kahire 1962.
- Kautrakou, Nike “Eyes of Emperor’ and ‘Real Spies’. Stories of Espionage in Byzantine Writings”, *Leidschrift*, 30 (10), 2015, 47-64.
- Kayaoğlu, İsmet, *İslâm Kurumları Tarihi*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi. Yay., Ankara 1985.
- Kazıcı, Ziya, *İslâm Medeniyeti ve Müesseseleri Tarihi*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yay., İstanbul 2013.
- Kehhâle, Ömer Rızâ, *Dirâsât İctimâ’iyye fi’l-‘Usûri’l-İslâmiyye*, Matbaatu’t-Teâvine, Dimaşk 1973.

- Kennedy, Hugh, “Bizantine- Arap Diplomacy in the Near East from the Islamic Conquests to the Mid- Eleventh Century” *Byzantine Diplomacy*, ed. J. Shepard – S. Franklin Aldeshort, Ashgate 1992.
- Keremî, Hafız Ahmed Accâc *el-İdâratü fi Asri’r-Resûl*, Dârûs’s-Selâm, Kahire 2007.
- Kettânî, Muhammed Abdülhay, *et-Terâtîbü’l-İdâriyye*, I-III, thk. Abdullah Hâlidî, Şirketü Dârû’l-Erkam b. Ebî Erkam, Beyrut trz.
- Kettânî, Muhammed Abdülhay, *Hiz. Peygamber’in Yönetimi*, I-III, (Çev., Ahmet Özel), İz Yayıncılık, İstanbul 1990.
- Khalilîh, Hassan S., “The Ribât System and Its Role In Coastal Navigation”, *Journal of the Economic and Social History of the Orient*, 42, 1999, 212-225.
- Kılıç, Ünal, “Berîd/Posta Teşkilatı ve Menzilhâne”, ed. Eyüp Baş, *İslâm Kurumları Tarihi*, Grakiker Yay., Ankara 2017.
- Kitapçı, Zekeriya, *Orta Asya’da İslâmiyet ve Türkler*, Yedikubbe Yayınları, Konya 2004.
- Koyuncu, Mevlüt, *İkinci Hazreti Ömer (Ömer bin Abdülaziz)*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1996.
- Köprülü, M. Fuad “Ribât”, " *Vakıflar Dergisi*, 2, 1942, 267-278.
- Köprülü, M. Fuad, “Berîd”, *İA*, MEB, İstanbul 1979, II, 541-549.
- Köprülü, Orhan F. “Bayrak”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1992, V, 247-254.
- Köycü, Erdoğan, “Hadîs Metinlerinin Tedvîn ve Tasnîfinde Önemli Bir Yere Sahip Olan er-Rihle fi Talebi’l-Hadîs’in Rolü Üzerine Bir Değerlendirme”, *International Journal of Contemporary Educational Studies*, December, 6 (2), 407-423.
- Krachkovsky, Ignaty, *Târihi’l-Edebi’l-Cuğrâfiyyi’l-Arabî*, Arapçya çeviren Selahaddin Osman Hâşim, Dârû’s-Sekâfiyye, Câmîati’l-Devleti’l-Arabiyye, t.y.
- Krieger, Wolfgang, *Târihu’l-Muhâberât min Firâ’neti Hatta Vekâleti’l-Emni’l-Kavmiyyi’l-Amerikiyye*, Arapçaya tercüme eden Adan Abbas Ali, İlmü’l-Mearife, Kuveyt 2018.
- Kudâme b. Ca’fer, Ebü’l-Ferec Kudâme b. Ca’fer b. Kudâme b. Ziyâd el-Kâtib el-Bağdâdî (337/948), *Kitabü’l-Haraç*, (Çev., Ramazan Şeşen), Yeditepe Yayınları, İstanbul 2018.
- Kudâme b. Ca’fer, Ebü’l-Ferec Kudâme b. Ca’fer b. Kudâme b. Ziyâd el-Kâtib el-Bağdâdî (337/948), *el-Harâc ve Sanâati’l-Kitâbe*, thk. Muhammed Hüseyin ez-Zebîdî, Dârû’r-Reşîd, Irak 1981.

- Lakhal, Murad, *Resâilü'l-Hulefâi'l-Ümeviyyin*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Câmiatü'l-Emir Abdülkadir Ulûmu'l-İslâmiyye, Cezair 2017-2018.
- Lutfi Paşa, *Tevârîh-i Âl-i Osmân*, Matbaatu Âmire, İstanbul 1341.
- Mâlik b. Enes, Ebû Abdillâh Mâlik b. Enes b. Mâlik b. Ebî Âmir el-Asbahî el-Yemenî (179/795), *el-Muvatta'*, I-II, thk. Muhammed Fuâd Abdülbaki, Dâru İhyâ et-Turâsi'l-Arabî, Beyrut 1985.
- Marçais, George "Ribât", *İA*, İstanbul 1961, IX, 734-739.
- Masarwa, Yumna, *From a Word of God to Archaeological Monuments: A Historical-Archaeological Study of the Umayyad Ribats of Palestine*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Art and Archaeology Faculty Princeton University, New Jersey 2006.
- Maurice, Gaudefroy-Demombynes, *en-Nüzümü'l-İslâmiyye*, Eseri Fransızca'dan Arapçaya çevirenler, Sâlih eş-Şemmâi- Faysal el-Ammâr, Matbaatü'z-Zehrâi, Bağdat 1952.
- Mâverdi, Ebü'l-Hasen Ali b. Muhammed b. Habîb el-Basrî el-Mâverdi (450/1058), *el-Ahķâmü's-Sultânîyye*, thk. Ahmed Câr, Dâru'l-Hadîs, Kahire, 2006.
- Mes'ûdî, Ebû Hasan Ali b. Hüseyin b. Ali (345/956), *Murûcu'z-Zeheb ve Meâdinu'l-Cevher*, I-IV, thk. Kemâl Hasan Merî, Mektebetü'l-Asriyye, Beyrut 2005.
- Mez, Adam, "Orta Zaman Türk-İslâm Dünyasında Kara Yolları", (Çev., Cemal Köprülü), *Ülkü Halkevleri Dergisi*, 10 (55), Ankara 1937, 25-37.
- Minkarî, Ebu'l-Fadl Nasr b. Müzâhim b. Seyyâr el-Minkarî (212/827), *Vak'atu Siffîn*, thk. Abduselâm Muhammed Hârûn, Dâru'l-Cil, Beyrut 1990.
- Miskeveyh, Ebû Ali Ahmed b. Muhammed b. Ya'kûb b. Miskeveyh el-Hâzin (421/1030), *Tecâribu'l-Ümem ve Teâkibu'l-Himem*, I-VII, Dâru'l Kütübî'l-İlmîyye, Beyrut 2003.
- Muhammed b. Ömer, *Târîhu İftitâhi'l-Endelis*, thk. İbrahim Ebyârî, Dâru'l-Kitâbi'l-Mısri, Kahire 1989.
- Muhandis, Mohammed Husein *Bizans ve Sâsânî İdarî Örgütlenmesinin İslâm Devleti İdarî Örgütlenmesi Üzerindeki Etkisi (H.1-132/M.S. 622-749)*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 2021.

- Müberred, Ebü'l-Abbâs Muhammed b. Yezîd b. Abdilekber b. Umeyr el-Müberred el-Ezdî es-Sümâlî (286/900), *el-Kâmil fî'l-Luğa ve'l-Edeb*, I-IV, thk. Abdülhamid Handâvî, Vizâratü'l-Evkâvî's-Suudiyye, Sudi Arabistan 1998.
- Müberred, Ebü'l-Abbâs Muhammed b. Yezîd b. Abdilekber b. Umeyr el-Müberred el-Ezdî es-Sümâlî (286/900), *el-Kâmil fî'l-Luğa ve'l-Edeb*, I-IV, thk. Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahim, Dâru'l-Fikri'l-Arabî, Kahire 1997.
- Müberred, Ebü'l-Abbâs Muhammed b. Yezîd b. Abdilekber b. Umeyr el-Müberred el-Ezdî es-Sümâlî (286/900), *Ahbâru'l-Havâric min el-Kâmil fî'l-edeb fî'l-luğa ve'l-edeb ve'n-nahv ve't-tasrîf*, Dâru'l-Fikr, İskenderiye 2005.
- Mühellebî, Hasan b. Ahmed Mühellebî Azîzî (380/990-991), *Mesâlik ve'l-Memâlik, Tekvînu li-Tabâ'ati ve'n-Neşru ve'l Tevzî'a*, Dımaşk 2006.
- Nebîl Muhammed Abdülaziz, "el-Hamâmu'z-Zâcîl ve Ehemmiyetuhu fî Asri Salâtîni'l-Memâlik", *el-Mecelletü't-Tarîhiyyetü'l-Mısıriyye*, 22, Kahire 1970, 40-81.
- Nerşahî, Ebû Bekr Muhammed b. Ca'fer b. Zekerriyyâ b. el-Hattâb b. Şureyh en-Nerşahî 348/959), *Târihu Buhara*, thk Emin Abdülmecid Bedevî, Nasrullah Mübeşşir et-Tirâzî, Dâru'l-Meârif, Kahire 1993.
- Nizâmülmülk, Ebû Alî Kıvâmüddîn (Gıyâsüddeve, Şemsülmille) Hasen b. Alî b. İshâk et-Tûsî(485/1092), "*Siyâsetnâme*", (Çev., M. Akan Köymen), Dergâh Yay., İstanbul trz.
- Nûmânî, Şiblî, *Bütün Yönleriyle Hz. Ömer ve Devlet İdaresi*, (Çev., Talip Yaşar Alp), Mahya Yay., İstanbul 2015.
- Nüveyrî, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Abdilvehhâb b. Muhammed el-Bekrî et-Teymî el-Kureşî en-Nüveyrî (733/1333), *Nihâyetü'l-ereb fî fînûni'l-edeb*, I-XXX, thk. Muhammed Rîzâ Mürevve, Yusuf et-Tuveyl, Yahya eş-Şâmmî, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 2004.
- Osman, Mecdî Abdülcevad Elvân "Edvâu ale'l-Berîdi'l-Mısıri İberî'l-Asuri'l-İslâmiyye Mea Dırâseti Âsâriye Limebnî'l-Heyeti'l-Kavmiyyeti li'l-Berîdi'l-Kahire (1282-1350/1865-1931)", *Dirâsetü fî Âsari'l-Vatani'l-Arabî*, 10, 883-936.
- Ostrogorsky, Georg, *Bizans Devleti Tarihi*, (Çev., Fikret İşıltan), Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2019.
- Önkâl, Ahmet, "Bâhile (Benî Bâhile)", *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1991, IV, 483.

- Özbek, Süleyman, “Güvercin Kanadında Gelen Haber: Orta Çağ Türk-İslâm Devletlerinde Posta Güvercinleri”, *Gazi Türkiye tTürkoloji Araştırmaları Dergisi*, (23), 2018, 19-44.
- Özcan, Abdülkadir, “Asesbaşı”, *DİA*, TDV. Yay., İstanbul 1991, 464.
- Özdağ, Ümit, *İstihbarat Teorisi*, Kripto Yayınevi, Ankara 2014.
- Özdal, Ahmet Nurullah, *İslâm İktisadi Coğrafyasında İş Yaşamı, Ticaret ve Tüccar (X.-XIV. Yüzyıllar)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Ana bilim Dalı, Erzurum 2013.
- Özer, Sevilay, “Osmanlı Devleti’nin Son Döneminde Posta Güvercinleri”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 55 (2), 167 – 188.
- Özkan, Mustafa, “Emeviler Dönemi Cami-Siyaset İlişkisi ve Sonuçları Üzerine Bazı Değerlendirmeler,” ed. Fikret Karaman, *Uluslararası Cami Sempozyumu (Sosyo-Kültürel Açıdan) Bildiriler Kitabı*, I-II, TDVIA Yay., Ankara 2018.
- Palabıyık, M. Hanefi, “İslâm’ın İlk Yıllarında Emniyet ve Asayiş İşleri”, *İstem*, 3 (6), 2005, 147-175.
- Palabıyık, M. Hanefi, “Raşid Halifeler Dönemi’nde (11-41/632-661) Haber Alma ve Haberleşme”, ed. Ahmet Önkâl-Mehmet Ali Kapar, *İslâm Tarihi ve Medeniyeti*, I-XV, Sıyer Yay., İstanbul 2021.
- Palabıyık, M. Hanefi, *Cahiliye Dönemi’nde Gündelik Hayat*, Fecr Yayınları, Ankara 2022.
- Palabıyık, M. Hanefi, *İslâm Devletlerinde Emniyet Teşkilatı*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 1991.
- Pâşâ, Hasan *Medhalu’l-Âsâri’l-İslâmiyye*, Dârul-Nahdati’l-Arabiyye, Kahire 1990.
- Pektaş, Kadir, “Sûse Ribâtı”, *DİA*, TDV. Yay., İstanbul 2009, XXXVII, 573-574.
- Rana, İrfan Mahmud, *Hız. Ömer Döneminde Ekonomik Yapı*, Bir Yayıncılık, İstanbul 1985.
- Râzî, Şeyhu’l-İmâm Muhammed b. Ebî Bekir b. Abdülkadir er-Râzî, *Muhtârû’s-Sihâh*, Mektebetü Lübnan, Beyrut 1986.
- Reyyîs, Ziyâeddin, *Abdülmelik b. Mervân Muvahhidü’l-Devleti’l-Arabiyye, Vizâretü’s-Sekâfe ve’l-İrşâdi’l-Kavmî*, Kahire 2002.

- Rıfâî, Talâl Cemîl Abdülâtîf, *Nizâmu'l-Berîd fi'd-Devleti'l-Abbâsî hatta Muntasifi'l-Karni'l-Hâmisi'l-Hicrî*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Câmiatü Ümmü'l-Kurâ, Mekke 1985-1986.
- Ruhayli, Süleyman *es-Sifâretü'l-İslâmiyye İlâ ed-Devleti'l-Bîzantîyye*, Mektebetü't-Tövbe, Rîyad 1414.
- Runciman, Steven, *Byzantine Civilisation*, William Clowes and Sons Ltd., London 1966.
- Sa'dâvi, Nezîr Hasan, *Nizâmu'l-Berîd fi'd-Devleti'l-İslâmiyye*, Dâru Mısır, Mısır 1953.
- Sâbit, Nu'mân, *el-Cündiyyu fi'd-Devleti'l-Abbâsiyye*, Matbaatu Bağdât, Bağdat 1939.
- Sâdî-i Şirâzî, Ebû Muhammed Sa'dî Müşerrifüddîn (Şerefüddîn) Muslih b. Abdillâh b. Müşerrif Şîrâzî (ö. 691/1292), *Bostan ve Gülîstan*, (Çev., Kılıslı Rıfat Bilge), Meral Yayınevi, İstanbul 1980.
- Sâlih, Eşref “Şîretü'l-Hammâmî'z-Zâcili't-Tarihiyye” *Devriyyetü Kâne et-Tarihîyyetü*, (4), Haziran 2009, 78-83.
- Sâlih, Hamîd Ahmed *Nizâmu'l-Berîd fi'l-Asri'l-Abbâsî el-Evvelî fi'l-İrak*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Camiatü Âl el'l-Beyt Külliyyetü'l-Âdabî ve'l-Ulûmî'l-İnsânîyye, Ürdün 2015, 23.
- Salih, Subhi, *İslâm Mezhepleri ve Müesseseleri*, çev. İbrahim Sarmış, Düşünce Yayınları, İstanbul 1981.
- Sâlim, Seyyid Abdülaziz, *Târîhu'l-Müslimîn ve Âsârhim fi'l-Endülüis*, Dâru'l-Meârif, Lübnan trz.
- Sâlim, Seyyid Abdülaziz, *Târîhu'd-Devleti'l-Arabiyye*, Müessesetü Şebâbî'l-Câmia, İskenderiye trz.,
- Sallâbî, Ali Muhammed, *Devletü'l-Ümeviyye*, I-II, Dâru'l-Mearif, Beyrut 2008.
- Sarıçam, İbrahim, *Hiz. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, DİB Yayınları, Ankara 2014.
- Sarıçam, İbrahim-Aycan, İrfan, *Emevîler*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1993.
- Sarıtaş, Duygu Özer, “Roma Devleti'nde Ulaştırma ve Haberleşme Sistemi “Cursus Publicus””, *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 8, (2), 205-225.
- Seâlibî, Ebû Mansûr Abdülmelik b. Muhammed b. İsmâîl es-Seâlibî (429/1038), *Simâri(şemerî)l-kulûb fi'l-muzâf ve'l-mensûb*, thk. Muhammed Ebû'l-Fazl İbrâhim, Dâru'l-Maarif, Kahire 1985.

- Semhûdî, Ebû'l-Hasen Nûrûddîn Alî b. Abdillâh b. Ahmed b. Alî el-Hasenî es-Semhûdî (911/1506), *Vefâ'ü'l-vefâ bi-Ahîbâri Dâri'l-Muṣṭafâ*, I-IV, thk. Muhammed Muhyiddin Abdülhamîd, Dâru'l-Küttübî'l-İlmiyye, Beyrut 1984.
- Sercânî, Râgîb *Mâzâ Tegaddeme'l-Müslimûne li'l-Âlemi*, I-II, Müessesetü'l-İkra', Kahire 2009.
- Sezen, Gülsüm, *Cahiliye Devrinden Emevîlerin Sonuna Kadar Müslümanlarda Tıbbî Gelişmeler*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1997.
- Shedd, William Ambrose, *Islam and the Oriental Churches*, Presbyterian Board of Publication, New York 1904.
- Silverstein, Adam J., "Documentary Evidence For The Early History of The Barîd", *Papyrology And The History of Early Islamic Egypt*, Ed. Petra M. Sijpesteijn, Lennart Sundelin, Brill Academic Publishers, Leiden 2004, 153-162.
- Silverstein, Adam J., *Postal Systems in the Pre-Modern Islamic World*, Cambridge University Press, New York 2007.
- Sönmez, Selami, "Orta Çağ Türk İslâm Dünyasında Kervansaraylar (Hanlar-Ribatlar)", *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (15), 2007, 270-296.
- Söylemez, M. Mahfuz, "Berîd Teşkilatının Menşesine Dair Yeni Bulgular" *İslâmiyat*, 4, (2), 2001, 139-147.
- Söylemez, M. Mahfuz, "İslâm'ın Erken Döneminde Eğitim ve Öğretim Faaliyetleri", *Dini Araştırmalar Dergisi*, Mayıs-Ağustos 2002, 5, (13), 57-79.
- Sübkî, Ebû Nasr Tâciüddîn Abdülvehhâb b. Alî b. Abdilkâfi es-Sübkî (771/1370), *Mu'îdî'n-Ni'am ve Mübîdî'n-Nikam*, Müessesetü'l-Küttübî's-Sekâfiyye, Beyrut 1986.
- Süyûfî, Ebû'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî es-Süyûfî eş-Şâfiî (911/1505), *Târîhu'l-Hulefâ' (Menâhili's-şafâ' bi-tevârîhi'l-e'imme ve'l-hulefâ')*, thk. Muhammed Gassan Nasûh Azku'l-Hüseynî, Dâru'l-Mihâc, Beyrut 2013.
- Şâhîn, Hamdî *ed-Devletü'l-Ümevîyye el-Müfterî Aleyha Dirâsetü's-Şubuhât ve Red ü'l-Müfteriyât*, Dâru'l-Kahireti li'l-Küttübî, Kahire 2001.
- Şakîr, Muhammed Sa'd b. Şakîr, *Fıkhü Ömer b. Abdülaziz*, I-II, Mektebetu'r-Ruşd, Riyad 2003.

- Şîbî, Mustafa, “Ashabu’l- Ahbâr ev Ricalu’l- Muhâberat fi Terâsi’l-Arabî Hatta Sukudu’d-Devletül Abbâsî,” *Afaku Arabiyye*, 7, 1982.
- Şiblî, Mevlânâ, *Asr-ı Saâdet*, 1-V, (Çev., Ömer Rıza Doğrul), Eser Neşriyat, İstanbul 1978.
- Şimşir, Mehmet, *İlk Dönem İslâm Tarihinde Haberleşme Yöntemleri (Başlangıçtan Râşid Halifeler Sonuna Kadar)*, Hüner Yayınları, Konya 2011.
- Şîrâvî, Yusuf Ahmed, *el-İttisâlât ve’l-Müvâsalât fi’l-Hadâratî’l-İslâmiyye*, Riyâd er-Reisi’l-Kütüb ve’n-Neşîr, London 1992.
- Şulul, Kasım, *Ana Hatılarıyla Siyer-i Nebî*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2014.
- Taberî, Ebû Ca’fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî et-Taberî el-Bağdâdî (310/923), *Târîhu’t-Taberî*, I-XI, thk. Muhammed Ebu’l-Fazl İbrahim, Dâru’l-Meârif, Mısır 1966.
- Takkûş, Muhammed Suheyl *Târîhu’d-Devleti’l-Umevîyye*, Dâru’n-Nefâis, Beyrut 2010.
- Temir, Hakan, *Emevîlerde Valilik Kurumu*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas 2013.
- Tenûhî, Ebû Alî el-Muhassin b. Alî b. Muhammed el-Kâdî et-Tenûhî (384/994), *el-Ferec Ba’de’ş-Şidde*, I-V, thk. Abûd eş-Şâlicî, Dâru Sâdr, Beyrut 1978.
- Tenûhî, Ebû Alî el-Muhassin b. Alî b. Muhammed el-Kâdî et-Tenûhî (384/994), *Nişvârî’l-Muhâdara ve Ahbârî’l-Müzâkere*, I-VIII, thk. Abbûd eş-Şacî, Dâru Sadr, Beyrut 1995.
- Terzi, M. Zeki, “Sosyal Barışın Temini İçin Din Adamlarının Rolü”, *II. Din Şûrası Tebliğ ve Müzakereleri*, (23-27 Kasım 1998), Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara 2003.
- Terzi, Mustafa Zeki, “Emeviler ve Abbâsîler Dönemi’nde Suriye-Filistin Doğu Akdeniz Kıyılarında Gemi Tersaneleri ve Deniz Harekât Üsleri”, *İslâmî İlimler Dergisi*, 16 (1), 2021, 7 – 29.
- Terzi, Mustafa Zeki, “Emevîlerde Kara Ordusu Teşkilâtı”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9 (9), 1997, 41-88.
- Theophanes (203/818), *The Chronicle of Theophanes A.D. 602-813*, (İngilizceye çeviren Harry Turtledove) Philadelphia, 1982.
- Tok, Mustafa Sami, *H. Peygamber Dönemi ve Sonrası Siyasi Olaylarında Talha b. Ubeydullah ve Zübeyr b. Avvâm*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas 2009.

- Topaloğlu, Nuri “Hanzale b. er-Rebî”, *DİA*, TDV. Yay., İstanbul 1997, XVI, 52.
- Topgöl, Muhammed Enes, *Râvî*, Ketebe Yayınları, İstanbul 2023.
- Toynbee, Arnold, *Tarih Bilinci*, I-II, Bateş Yayınları, İstanbul 1978.
- Tûmâşî, Hikmet “Mûsâbekatü'l-Bergi ve'l-Ğamâmi fi Sa'âti'l-Hammâmi”, *Mecelletü'l-Müverred*, (3), 1973, 141-152.
- Tural, Osman, *Geçmişten Günümüze Posta Teşkilatı*, PTT Genel Müdürlüğü Yay., Ankara 2007.
- Turtûşî, Ebû Bekr Muhammed b. Velîd b. Muhammed b. Halef el-Fihri et-Turtûşî (520/1126), *Sirâcü'l-mülûk*, The Libraries Columbia University, t.y.
- Turtûşî, Muhammed b. Turtûşî, *Sirâcü'l-Mülûk*, (Çev.: Said Aykut), İnsan Yayınları, İstanbul 1995.
- Uğur, Müctebaa, “Amr b. Hureys”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1995, III, 85.
- Utku, Nihal Şahin, “İlk ve Orta Çağ'da Yerleşim Yerleri Arasındaki Yolların Yapımı ve Bakımı: Genel Bir Karşılaştırma”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (33), 2018, 315-355.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osman Devleti Teşkilâtına Medhal*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 2014.
- Üçok, Bahriye, *İslâm Tarihi Emevîler-Abbâsîler*, Sevinç Matbaası, Ankara 1968.
- Ünal, Halit “Meymun b. Mihrân”, *DİA*, TDV Yay., Ankara 2004, XXIX, 506.
- Vâkıdî, bû Abdillâh Muhammed b. Ömer b. Vâkıd el-Vâkıdî el-Eslemî el-Medenî (207/823), *Kitâbu'r-Ridde*, thk. Yahyâ Vüheyb el-Cebûrî, Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, Beyrut 1990.
- Vâkıdî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer b. Vâkıd el-Vâkıdî el-Eslemî el-Medenî (207/823), *Fütûhu's-Şâm*, I-II, tsh: Abdullatîf Abdurrahman, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1998.
- Vâkıdî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer b. Vâkıd el-Vâkıdî el-Eslemî el-Medenî (207/823), *Kitâbu'l-Megâzî*, I-III, thk. Marsden Jones, Âlemü'l-Kütüb, Beyrut 1984.
- Vloten, Gerlof Van, *Arab Hâkimiyeti, Şîa ve Mesih Akideleri*, (Çev.: Mehmed Said Hatiboğlu), Otto Yayınları, Ankara 2017.
- Wellhausen, Julius, *Arap Devleti ve Sukutu*, (Çev.: Fikret İşıltan) Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1963.

- Wiesehöfer, Josef, *Antik Pers Tarihi*, (Çev., Mehmet Ali İnci), Totem Yay., İstanbul 2019.
- Ya'kûbî, Ebü'l-Abbâs Ahmed b. Ebî Ya'kûb İshâk b. Ca'fer b. Vehb b. Vâzih el-Ya'kûbî (292/905), *Târîhu'l-Ya'kûbî*, I-III, Matbaatü'l-Ğar'î, Necef 1358.
- Yâ'kûbî, Ebü'l-Abbâs Ahmed b. Ebî Ya'kûb İshâk b. Ca'fer b. Vehb b. Vâzih el-Ya'kûbî (292/905'ten sonra), *Kitâbu'l-Bıldân*, thk. Yûsuf el-Hâdî, Âlimü'l-Kütüb, Beyrut 1996.
- Yâsîn, Akîl Abdullah, Vâli, Selâme Nâsır, "Târîhu'l-Rihleti ve Esbâbuha inde'r-Rahhâleti'l-Arabi ve'l-Müslimîn fi'l-Asr'î'l-Abbâsî (h.132-656)", *Journal of Wassit for Human Sciences*, 1 (14), 2018, 367-386.
- Yazıcı, Nesimi, "Klasik İslâm Döneminde Haberleşme Kurumu İle İlgili Bazı Mülâhazalar", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fak. Dergisi*, 29, 1987, 377-386.
- Yeniçeri, Celal, "Cehbez", *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1993, 222-223.
- Yeniçeri, Celal, "Tu'me", *DİA*, TDV. Yay., İstanbul 2012, XLI, 371-372.
- Yetkin, Suut, Kemal *İslâm Sanatı Tarihi*, Güven Basımevi, Ankara 1954.
- Yıldırım, Taner, "Abbasîlerde Bilgi Toplama ve Haberleşme", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27 (1), Elazığ 2017.
- Yıldız, Hakkı Dursun, *Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi*, I-XIV, edr. Kaan Seyithanoğlu, Çağ Yay., İstanbul trz.
- Yılmaz, Gülay, *İslâm Hukuku'nda Casusluk Suçu ve Cezası*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2019.
- Yılmaz, Metin, "Bir devlet Kurumu Olarak Divanü'r-Resâil'in Ortaya Çıkışı ve İşleyişi", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11, Samsun 1999, 217-238.
- Yılmaz, Metin, "Emevî ve Abbâsî Dönemi İç İstihbaratı", *İstem*, (12), 2008, 175-193.
- Yılmaz, Metin, "Emevî ve Abbasî Dönemi Resmi Kıyafetleri", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 26 (26-27), 237-250.
- Yılmaz, Metin, *Hz. Peygamber (sas) Dönemi'nde İstihbarat*, Siyer Yayınları, İstanbul 2017.
- Yılmaz, Metin, *İslâm Şurta Teşkilatı*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun 2003.

- Yılmaz, Orhan-Boz, Akif, “Tarihten Günümüze Türkiye’de Güvercin Yetiştiriciliği”, *Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 9 (1), 2012, 45-51.
- Yiğit, İsmail, “Ribât”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2008, XXXV, 76-79.
- Yiğit, Yaşar, “İslâm Ceza Hukukunda Casusluk Suçu ve Cezası”, *Diyanet İlmî Dergi*, 35 (35), 1999, 39-50.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân ez-Zehebî et-Türkmânî el-Fârikî ed-Dımaşkî (748/1348), *Târîhu'l-İslâm ve Vefeyâtü'l-Meşâhîru ve'l-A'lâm*, I-LII, thk. Ömer Abdüsselâm Tedmurî, Dâru'l-Kitâbi'l-Arâbî, Beyrut 1990.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân ez-Zehebî (748/1348), *Tezkiretü'l-Huffâz*, I-IV, thk. Abdurrahman b. Yahya el-Muallimî, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiye, Beyrut 1374.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân ez-Zehebî et-Türkmânî el-Fârikî ed-Dımaşkî (748/1348), *Siyeru a'lâmi'n-Nübelâ'*, I-XXIX, thk. Şuayb el-Arnaûf, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1982.
- Zekeriyya, Mâcîde Faysal, *Ömer b. Abdilazîz ve Siyâsetehu fî Reddi'l-Mezâlim*, Mektebetü't-Tâlibi'l-Câmîî, Mekke 1987.
- Zenîd, Hâlid Ahmet Selemî, *et-Ticâretü fî Bilâdi's-Sâm Hattâ Nihâyeti'l-Asri'l-Abbâsî'l-Evvel*, (Yayımlanmamış Yükseklikans Tezi), Kısmu Târih bi Külliyyeti'l-Dirâseti'l-İlmiyye fî'l-Câmiati'l-Ürdün, Ürdün 1992.
- Zeydân, Corcî *Tarihu't-Timedduni'l-İslâmiyye*, I-V, Dâru Mektebeti'l-İlmiye, Beyrut t.y.
- Zeydan, Corci, “Hamamu'z-Zacil”, *Mecelletü'l-Hilâl*, 9, (7), 213-217.
- Zeydan, Corci, *İslâm Medeniyeti Tarihi*, I-II, (Çev., Zeki Meğazim), Doğan Güneş Yayınları, İstanbul 1975.

Web Siteleri

- [https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%D9%84%D9%83%D9%81%D8%B1%D8%A9_\(%D9%84%D9%8A%D8%A8%D9%8A%D8%A7\)30/10/2023](https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%D9%84%D9%83%D9%81%D8%B1%D8%A9_(%D9%84%D9%8A%D8%A8%D9%8A%D8%A7)30/10/2023), 17:12.
- <https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%B5%D9%8A%D8%B5%D8%A9>, 25/05/2023, 14:22.
- <https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%B2%D8%A8%D8%A7%D9%84%D8%A7>, 21/12/2023, 00:25
- <https://en.wikipedia.org/wiki/Nessana> 29/07/2023, 16:34

https://İslâmicart.museumwnf.org/database_item.php?id=object;ISL;tr;Mus01;1;tr, 19/09/ 2023, 12:40.

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Kayserya>, 29/07/2023, 16:55.

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Modena> , 21/05/2023, 01:07.

https://tr.wikishia.net/view/%C5%9Şimr_bin_Zi%27l-Cev%C5%9Şen
(22/01/2023, 09:55)

<https://www.ammonnews.net/article/746586>, 21/10/2023, 16:11.

<https://www.iasj.net> › iasj (27/10/2022 11:02)

<https://www.iasj.net> › iasj (27/10/2022 11:02)

<https://www.İslâmic-awareness.org/history/İslâm/inscriptions/golan2.html>,
16/08/2023, 21:22.

<https://www.İslâmicawareness.org/history/İslâm/inscriptions/golan2.html>,
16/08/2023, 21:22.

<https://www.kutsalkitap.org/online-tevrat-oku/>, 18/04/2024

https://www.marefa.org/%D8%AC%D8%A8%D8%A7%D9%84_%D8%A7%D9%84%D9%84%D9%83%D8%A7%D9%85, 25/05/ 2023,
14:07.

<https://en.wikipedia.org/wiki/Kusaila>, 18/08/2024, 11:45.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1722

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1029

Kitap Adı : İlk Dönem İslâm Toplumunda Doğu Roma-İran Etkisi

Alt Başlık : Cahiliyeden Emevilere Kadar

Book Title : The Influence of the Eastern Roman and Persian Empires on Early Islamic Society

Subtitle : From the Age of Ignorance to the Umayyads

ISBN : 978-625-5576-83-5

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576835

Yazar | Author: Nur Yıldırım | orcid.org/0000-0002-1438-6739

Kurum | Institution: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı

ROR ID: ror.org/00jga9g46

Editör | Editor: M. Hanefi Palabıyık | orcid.org/0000-0001-7173-152X

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 425 (xiv + 411)

Yayın Tarihi | Publication Date: Kasım | November 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HBJF1 İslam toplumları ve kültürü | Islamic societies and culture

BISAC: REL037010 - İslam / Tarih | Religion / Islam / History

THEMA: QRAC İslam çalışmaları | Islamic studies

LC Classification: BP50 - İslam tarihi | Islam-History

DEWEY: 297.09 -İslam tarihi | Islam-History

WoS Category: Bölge Çalışmaları | Area Studies

WoS Citation Topics Meso: 6.3 - Ortadoğu ve İslam Çalışmaları | Middle Eastern & Islamic Studies

WoS Citation Topics Micro: 6.3.21 - İslam Tarihi ve Kültürü | Islamic History & Culture

Scopus Subject Areas: 1202 - Din ve Teoloji | Religious Studies

Atf Bilgisi | Cite as: Yıldırım, Nur. *İlk Dönem İslâm Toplumunda Doğu Roma-İran Etkisi: Cahiliyeden Emevilere Kadar*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: + 90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdulhamid, Sa'd Zağlul, *fî Târîhi'l-Arab Kable'l-İslâm, Daru'n-Nahdati'l-Arabiyye*, Beyrut 1975.
- Abdulğînâ, Ârif, *Târîhu'l- Hîre fî'l-Cahiliyye ve'l-İslâm*, Dâru Kenân, Dı-meşk 1993.
- Abdurrauf Avn, *el-Fennu'l-Harbî fî Sadri'l-İslâm*, Dâru'l-Meârif, Kahire 1961.
- Acar, Cafer, *Cahiliye'de ve Risalet Döneminde "Savaş" Olgusu*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007.
- Ağırakça, Ahmet, "Gassaniler", *DİA*, TDV Yay., İstanbul, 1996, XIII, 397-398.
- Ağırakça, Ahmet, "Osmanlı Tıbbının Kaynakları", *Osmanlılarda Sağlık*, (1), 2006, 133-163.
- Ağırakça, Ahmet, "Tedmür", *DİA*, TDV Yay., İstanbul 2011, XL, 264-265.
- Ahmet Cevdet Paşa, *Peygamberler ve Halifeler Tarihi*, I-II, (sad. Metin Muhsin Bozkurt), Çile Yay., İstanbul 1981.
- Akarsu, Murat, *Hiz. Osman ve Hilâfeti*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2001.
- Akbaş, Mehmet, *Sahâbenin İslâm'ı Tebliği (Suriye Bölgesi)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2007.
- Akça, Fatih, *Hilafet Kurumu-İlk Dört Halife Dönemi'nde Kültür ve Medeniyet*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat 2012.
- Akgül, Ahmet, *Cahiliye'den Hiz. Peygamber Devri'nin Sonuna Kadar Ticarî Hayat (Hicaz Bölgesi)*, (Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa 2000.
- Akgün, Sevim Demir, *Hiz. Peygamber Dönemi'nde Yemek Kültürü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2007.
- Âkil, Nebih, *Târîhu'l-Arabi'l-Kadîm*, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1994.
- Aladieh, Salamah Salih Sylayman, *Meccan Trade Prior To The Rise Of İslâm*, School of Oriental Studies The University of Durham, (Durham theses), Durham University. 1991.

- Algül, Hüseyin, “Ezd”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1995, XII, 46-47.
- Al-Theeb, Solaiman Abdal-Rahman, *A Comparative Study of Aramaic and Nabataean Inscriptions from North-West Saudi Arabia*, Riyad 1989.
- Altınay, Ramazan, “Satranç”, *DİA*, İstanbul 2009, XXXVI, 178-181.
- Altıntaş, Ramazan, *Bütün Yönleriyle Cahiliyye*, Ribat Yay., Konya 1996.
- Altıntaş, Ramazan, “Cahiliye Arap Toplumunda Kadın”, *Diyanet İlmî Dergi*, 37 (1), Ankara 2001.
- Altun, İsmail, *Mekke Müslümanlarının Habeşistan’a Hicreti*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 1996.
- Altungök, Ahmet, *Siyâsi, İdârî, İktisâdî, Sosyal ve Kültürel Açından Sâsânî Devleti*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 2002.
- Altungök, Ahmet, *İslâm Öncesi İran’da Devlet ve Ekonomi –Sâsânî Dönemi- (M.S. 226-652)*, Hikmetevi Yay., İstanbul 2015.
- Altungök, Ahmet, *Eski İran’da Din ve Toplum (M.S. 226-652)*, Hikmetevi Yay., İstanbul 2015.
- Altungök, Ahmet-Yıldırım Taner, “Basra Körfezi Ticareti Üzerinde Sâsânî-Bizans ve Arap Mücadelesi”, *Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Dergisi*, 9 (1), 2013, 137-157.
- Altungök, Ahmet, “Sâsânî Kültür ve Medeniyetinin İslâm Kültür ve Medeniyetine Etkileri,” *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 29 (2), 2014, 445-487.
- Altungök, Ahmet, “İslam Öncesi Dönem İran’da Tıp ve Tebâbet”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 31 (2), 2014, 353-382.
- Âlûsî, Mahmûd Şükrü el-Bağdâdî (1270/1853), *Bülûğ’l-Ereb fî Ma’rifeti Ahvâlî’l-Arab*, I-III, tsh. Muhammed Behcet el-Eserî, Dâru’l-Kitûbi’l-İlmiyye, Beyrut ts.
- Âlûsî, Muhammed Sükrü el-Bağdâdî (1270/1853), *Bülûğ’l-Ereb fî Ma’rifeti Ahvâlî’l-Arab*, I-III, tsh. Muhammed Behcet el-Eserî, Dâru’l-Kütûbi’l-İlmiyye, Beyrut, ts.
- Alzoubi, Mahdi, “The Nabataean Timing System”, *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hung*, 69 (3), 301-309, 2016.
- Apak, Âdem, *Ana Hatlarıyla İslâm Öncesi Arap Tarihi ve Kültürü*, (2. Baskı), Ensar Yay., İstanbul 2014.
- Apak, Âdem, “Uzzâ”, M. Mahfuz Söylemez (ed.), *Cahiliye Araplarının İlahları*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2016.

- Apak, Âdem, *Kur'an'ın Geliş Ortamında Arap Toplumu (Sosyal, Kültürel ve İktisadi Hayat)*, (ed. Mustafa Çağrııcı), Kuramer Yay., İstanbul 2017.
- Apak, Adem, *Cahiliye Dönemi'nde Ekonomik Hayat*, Fecr Yay., Ankara 2022.
- Arnold, Thomas Wolker, *İslâm'ın Tebliğ Tarihi*, (çev. Bekir Yıldırım-Cenker İlhan Polat), İnkılab Yay., İstanbul 2007.
- Arifoğlu, Yunus, "Abbâsiler Dönemi'nde Yol ve Berîd (11. Yüzyıla Kadar)", *Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 3 (1), 2020, 15-25.
- Arı, Mehmet Salih, *Hız. Ebû Bekir ve Ridde Savaşları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van 1995.
- Arı, Mehmet Salih "Üsâme", *DİA*, TDV Yay., İstanbul 2012, XLIV, 361-363.
- Asâmî, Abdulmelik b. Hüseyin b. Abdulmelik (1111/1699), *Semtu'n-Nücumî'l-Avâlf fî Enbâi'l-Evâili ve't-Tevâlf*, I-IV, thk. Âdil Ahmed Abdulmevcûd, Ali Muhammed Muavviz, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1998/1419.
- A'sâ, Ebû Bâsir Meymûn b. Kays b. Cendel el-Bekrî (ö. 7/629?), *Dîvânu'l-A'sâyü'l-Kebîr*, thk. Muhammed Hüseyin, Mektebetü'l-Âvâb, ts.
- Atay, Hüseyin, *Kuran'ın Reddettiği Dinler*, Atay ve Atay Yay., Ankara 1999.
- el-Attâbî, Abdulhâdî Ta'me Affât, *Eseru's-Sıra'î'l-Fikri's-Sâsâni'l-Bizantî fî Hadâratî'l-Arab*, Mektebetü Lisâni'l-Arabi, 2013.
- Ateş, Ali Osman, *İslâm'a Göre Cahiliye ve Ehl-i Kitab Örf ve Âdetleri*, Beyan Yay., İstanbul 1996.
- Avcı, Casim, "Kisrâ", *DİA*, TDV Yay., Ankara 2002, XXVI, 71-72.
- Casim Avcı, "Kûfe", *DİA*, TDV Yay., Ankara 2002, XXVI, 339-342.
- Avcı, Casim, *İslam Bizans İlişkileri (610-847)*, Türk Tarih Kurumu Yay., (2. Baskı), Ankara 2018.
- Ayaz, Fatih Yahya, "Divan Teşkilatı ve Osmanlı Dîvân-ı Hümâyûn'u", (ed. Eyüp Baş), *İslâm Kurumları Tarihi*, Grafiker Yay., s. 101-120, Ankara 2013.
- Aycan, İrfan, "İslâm Toplumunda Eğlence Sektörünün Ortaya Çıkışı", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (38), Ankara 1988, 155-193.

- Aycan, İrfan, “Nadr b. Hâris”, *DİA*, TDV. Yay., İstanbul 2006, XXXII, 280-281.
- Aydın, Mehmet Akif, “Evlat Edinme”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1995, XI, 527-529.
- Aydın, Mehmet Akif, “Aile”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1989, II, 196-200.
- Aydın, Mehmet, “Hz. Muhammed Devri’nde İslam-Hıristiyan Münasebetlerine Toplu Bir Bakış”, *Belleten*, 49 (193), 1985, 53-64.
- Azimli, Mehmet “Hz. Peygamber’in Bizans İmparatoru Herakliyus’a Gönderdiği Davet Mektubu Üzerine Bazı Değerlendirmeler,” *Hikmet Yurdu Düşünce-Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 4 (7), 2011.
- Azimli, Mehmet, *Dört Halifeyi Farklı Okumak-1 Hz. Ebû Bekr*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2011.
- Azimli, Mehmet, *Dört Halifeyi Farklı Okumak-2 Hz. Ömer*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2012.
- Azimli, Mehmet, *Cahiliyye’yi Farklı Okumak*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2016.
- Azizova, Elnûre, “Cahiliye’den İslâm Toplumuna Ticarî Hayat Üzerine Bazı Tespitler”, *Bakî Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İlmi Mecmuası*, (XIV), 2010, 105-114.
- Azizova, Elnure, *Hz. Peygamber Dönemi’nde Çalışma Hayatı ve Meslekler*, İsam Yay., İstanbul 2011.
- Bakır, Abdülhalik, *İdari ve İktisadi Yönden Hz Ali Dönemi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1990.
- Bakır, Abdülhalik, “Hz. Peygamber ve Raşid Halifeler Devrinde Haber Alma ve Casusluk Faaliyetleri”, *Fırat Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), Elazığ 2003, 7-34.
- Bakır, Abdülhalik, Erken Orta çağlarda Irak’ın Meşhur Şehri el-Hîre, *Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Merkezi Uluslararası Dördüncü Orta Doğu Semineri*, 29-31 Mayıs Elazığ, 2009, 29-55.
- Bakır, Abdülhalik-Altungök, Ahmet, “Klasik ve Çağdaş Kaynaklar Işığında Turan İran Kavramı ve Tarihsel Coğrafyası”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 26 (2), 2011, 361-422.
- Bâkırî, Mîhrî, “İrân”, *Dâ’iretu’l-Ma’ârif-i Bozorg-i İslâmî*, Merkezi Dâ’iretu’l-Ma’ârif-i Bozorg-i İslâmî I-XIII, Tahran 1376 hş.

- Balan, Emine, *Hiz. Peygamber Dönemi'nde Kültür Değişimleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa 2002.
- Balcı, İsrail, "Müşriklerin Hiz. Muhammed'in Peygamberliğine Karşı Çıkmalarında Ehl-i Kitab'ın Rolü", *On Dokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 22 (22), 2016, s. 79-105.
- Balcı, İsrail, "Kur'an'da Adı Geçen Üç Puttan Birisi: El-Menât", M. Mahfuz Söylemez (ed.), *Cahiliye Araplarının İlahları*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2016.
- Ball, Warwick, *Avrupa'daki Asya ve Batı'nın Şekillenışı*, I-III, (çev. Ahmet Aybars Çağlayan), Ayrıntı Yay., İstanbul 2014.
- Balta, Fatih, *İslâm Öncesinden Dört halife Dönemi Sonuna Kadar Tağlib Kabilesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2003.
- Baltacı, Cahid, *İslâm Medeniyeti Tarihi*, (3. Baskı), İfav Yay., İstanbul 2010.
- Barakî, Seyyid Hüseyin b. Seyyid Ahmed el-Barakî el-Necfî, (1332/916), *Tarihu'l-Küfe*, Dârü'l-Devek, Beyrut 1987.
- Barthold, Wilhelm, *İslâm Medeniyeti Tarihi*, (çev. M. Fuad Köprülü), (4. Baskı), Akçağ Yay, Ankara 2012.
- Baş, Mustafa, *İslâm'ın Doğuş Döneminde Hicaz Bölgesinde Yahudilik ve Hristiyanlık*, Ankara 1999.
- Bayındır, Abdulaziz, "Başlangıçtan Günümüze Kadar İslâm Toplumunda Madeni ve Kağıt Paralar", *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (2), 2000.
- Baysa, Hüseyin, *Hukuk Sosyolojisi Açısından Vahiy Döneminde Ticarî Hayat*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun 2011.
- Bedr, Abdülbasit, *et-Târîhu's-Şâmil li'l-Medîneti'l-Münevvere*, I-III, yayınevi yok Medine 1993.
- el-Bekrî, Abdullah b. Abdilaziz (487/1094), *Mu'cem Mesta'cem*, thk. Mustafa Sakkâ, Beyrut 1983.
- el-Bekrî, *Cahiliye Arapları*, (çev. Levent Öztürk), İz Yay., İstanbul 1998.
- Belâzûrî, Ebü'l-Abbâs Ahmed b. Yahyâ b. Câbir (279/892), *Ensâbu'l-Eşraf*, I-XIII, tkd., thk. Süheyl Zekkâr-Riyâd Zirikli, Dârü'l-Fikr, Beyrut 1417/1996.

- Belâzûrî, Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Yahyâ b. Câbir (279/892), *Fütûhu'l-Büldân*, thk. Abdullah Üneys et-Tıbbâ'-Ömer Üneys et-Tıbbâ', Müessesetü'l-Meârif, Beyrut 1987.
- Bell, Richard, *The Origin of Islam in its Christian Environment The Gunning Lectures Edinburg University*, Macmillan and Co. Limited, London 1926.
- Berru, Tevfik, *Târihu'l-Arabî'l-Kadîm*, Dâru'l-Fikr, Dimeşk, 1996.
- Betâyine, Muhammed Dayfallah, "el-Alâkatu Beyne'n-Nasârâ el-Arab ve Hareketi'l Fethi'l-İslâmi fi'l-Cezireti'l-Arabiyye ve's-Şam ve'l-Irak", *el-Muarrihu'l-Arabî*, (22), 1982, 37-112.
- Betâyine, Muhammed Dayfallah, *fî Târîhi'l-Hadârati'l-Arabiyyeti'l-İslâmiyye*, I-II, Dâru'l-Furkân, Amman 1987.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Huseyn b. Alî, *Delâilu'n-Nübüvve*, I-VII, thk. Abdu'l-Mu'tî, Kal'acî, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye-Dârür-Reyyân, 1988.
- Bilge, Mustafa L., "Aden", *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1988, I, 367-369.
- Bilge, Mustafa L., "Necrân", *DİA*, TDV Yay., İstanbul 2006, XXXII, 507-508.
- Birekul Mehmet-Yılmaz Fatih Mehmet, *Peygamber Günlerinde Sosyal Hayat ve Aile -Sosyolojik Bir İnceleme-*, (2. Baskı), Yediveren Kitap, Konya 2019.
- Bîrûnî, Ebu'r-Reyhân Muhammed b. Ahmed el- Bîrûnî, (ö. 453/1061), *el-Âsârü'l-Bâkiye mine'l-Kurûni'l-Hâliye*, Mektebetu's-Sekâfeti'd-Dîniyye, Kahire 2008.
- Bowman, John, "The Debt of Islam to Monophysite Syrian Christianity", *Essays in Honour of Griffiths Wheeler Thatcher 1863-1950*, (ed. E. C. B. MacLaurin), Sydney University Press, 1967, 191-216.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail (256/870), *Sahîh*, Dâru İbn Kesîr, Dimeşk 2002.
- Brokelmann, Carl, *Tarihu'l-Edebi'l-Arabî*, I-II, (çev. Abdulhalim en-Neccar), Mısır, 1959.
- Bozkurt, Nebi, "Eğlence", *DİA*, TDV. Yay., İstanbul 1994, X, 483-488.
- Bozkurt, Nebi, "Sünette Düğün", *Mehir*, (3), 1999, 29-39.
- Bozkurt, Nebi, "Kasap", *DİA*, TDV., İstanbul 2001, XXIV, 534-535.
- Bozkurt, Nebi, "Mihrican", *DİA*, TDV Yay., İstanbul, 2005, XXX, 38-39.
- Bozkurt, Nebi, *Hadislerde Sosyal Hayat*, Ensar Yay., İstanbul 2007.

- Bozkurt, Nebi- Yüksel, Ahmet Turan, “Kervan”, DİA, TDV Yay., Ankara 2022, XXV, 298-299.
- Can, Mesut, *İslâm Tarihi ve Medeniyetinde Merv Şehri*, Gece Kitaplığı Yay., Ankara 2017.
- Canpolat, Yusuf, *Sâsânîlerin Kuruluşundan Hz. Muhammed Dönemi'nin Sonuna Kadar Arap-Sâsânî İlişkileri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars 2019.
- Canepa, Matthew P., *The Two Eyes of the Earth: Art and Ritual of Kingship Between Rome and Sâsânîan Iran*, Los Angeles 2009.
- Câhız, Ebû Amr Osman b. Bahr (255/869), *el-Buhalâ*, thk. Tâhâ el-Hâcîrî, Dâru'l-Me'ârif, Kahire ts.
- Ceşşiyârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdus b. Abdillâh el-Kûfî (331/942), *Kitâbu'l Vüzera ve'l-Küttâb*, Dâru'l-Fikr-Hadîs, Beyrut 1988.
- Cevâd Ali, *el-Mufasssal fî Târîhi'l-Arab Kable'l-İslâm*, I-X, Bağdad, 1993.
- Cevâd Ali, *Cahiliyeden İslâm'a İbadet Tarihi*, (çev. Muammer Bayraktutar), (2. Basım), Ankara Okulu Yay., Ankara 2015.
- Cezîrî, Abdurrahmân b. Muhammed b. İvaz el-Cezîrî, *Kitabü'l-Fıkıh ale'l-Mezahibi'l-Erba'a*, I-V, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 2003.
- Crone, Patricia, *Meccan Trade and The Rise of Islam*, Princeton University Press, Princeton, 1987.
- Crone, Patricia, “Dünyada İslâm'ın Yükselişi”, *Cambridge Resimli İslâm Ülkeleri Tarihi*, ed. Francis Robinson, (çev. Zülâl Kılıç), Kitap Yay., İstanbul, 2005.
- el-Cebûrî, Yahya *el-Melabisü'l-Arabiyye fî Şi'ri'l-Cahilî*, Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, Beyrut, 1989.
- Çağatay, Neşet, *İslâm'dan Önce Arap Tarihi ve Cahiliye Çağı*, Mars T. ve S.A.Ş. Matbaası, Ankara 1957.
- Çağatay, Neşet, *100 Soruda İslâm Tarihi*, Gerçek Yay., İstanbul 1972.
- Çağıl, Necdet, “İslâm Öncesi Mekke Toplumunda Kadın”, *Kur'ân'ın Anlaşılmasına Katkısı Açısından Kur'ân Öncesi Mekke Toplumu Sempozyumu*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı-Kültür Müdürlüğü, İstanbul 2011, s. 199-224.
- Çağrııcı, Mustafa, “Arap”, DİA, TDV Yay., İstanbul 1991, III, 316-321.
- Çelikkol, Yaşar, *Cahiliye Dönemi'nde Mekke (M. 400-600 Yılları Arası Mekke'nin Fizikî, Etnik, Dinî, İdarî Yapısı)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2002.

- Çetin, Nihad M., “Arap”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1991, III, 276-309.
- Danişmend, İsmail Hami, *Garp Medeniyetinin Menbaı Olan İslâm Medeniyeti*, Yağmur Yay., İstanbul 1983.
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdurrahman (255/869), *Sünen*, I-II, thk., thrc. Fevaz Ahmed Zemrelî-Hâlid es-Sebi el-İlmiyyi, Kadîmi Kütüphâne, Karaçi 1408.
- Dayf, Şevkî, *eş-Şîr-ve'l-Gınâ fî'l-Medîne ve Mekke li- 'Asrı Benî Ümeyye*, Dâru'l-Meârif, Kahire 1976.
- Demirci, Mustafa, *İslâm'ın İlk Üç Asrında Toprak Sistemi*, Kitabevi Yay., İstanbul 2003.
- Demirci, Abdurrahman. Hz. Peygamber ve Dört Halife Dönemi'nde Gayrimüslim Politikaları, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2012.
- Demirci, Abdurrahman, “Hz. Ömer'in Şehadeti”, *Çorum Çağrı Eğitim Vakfı İslâmî İlimler Dergisi*, 9 (2), Çorum 2014.
- Demircan, Adnan, *Kızların Gömülerek Öldürülmesi ve Çok Kadınla Evlilik*, Beyan Yay., İstanbul 2008.
- Demirkent, Işın, “Kayser” *DİA*, TDV Yay., Ankara 2002, XV, 95-96.
- Dennet, Daniel, *el-Cizye ve'l-İslâm*, (çev. Fevzî Fehmî Câdâllah), el-Hayat, Beyrut 1960.
- Derveze, Muhammed İzzet, *et-Tefisiru'l-Hadis*, I-X, Dâru İhyâi'l-Kütübî'l-Arabiyye, Kahire 1964.
- Derveze, İzzet, *Hz. Muhammed'in Hayatı*, Düşün Yay., İstanbul 2011.
- Diehl, Charles, *Bizans İmparatorluğu Tarihi*, (çev. Selim Sezer), (2. Baskı), İnkılab Yay., İstanbul 2018.
- Dindi, Emrah, *Kur'an'da İslâm Öncesi Kültür Nassın Olguyla Diyalektik İlişkisi*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2017.
- Dindi, Korkut, “Hz. Ömer'in İslâm Öncesi Hayatı”, Ali Aksu (ed.), *Uluslararası Hz. Ömer Sempozyumu*, (s. 45-56), Sivas 2018.
- Dindi, Korkut, *Siyer-Kur'an İlişkisi -Mekke Dönemi-*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2019.
- Dineverî, Ebû Hanîfe Ahmed b. Dâvud (282/895), *el-Ahbârü't-Tıvâl*, tsh. Muhammed Saîd er-Râfi', Matbaâtu's-Saâde, Mısır 1330.
- Diyarbakrî, Hüseyin b. Muhammed b. Hasan (990/1582), *Târîhu'l-Hamûs fî Ahvâli Enfesi Neefs*, I-II, Dâru Sadr, Beyrut ts.
- Draz, Abdullah, *Kur'an'ın Anlaşılmasına Doğru*, (çev. Salih Akdemir), İstanbul 1983.

- Duman, M. Fatih, *Kureyş Kabilesi (İslam Öncesi Etnik, Siyasi ve Ekonomik Yapı)*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2015.
- Duman, M. Fatih, “İslam Öncesi Dönemde Kâbe’nin Paganizm (Put İnancı) ile ilişkisi”, M. Mahfuz Söylemez (ed.), *Cahiliye Araplarının İlahları*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2016.
- Duman, M. Fatih, *İslâmiyet Öncesi Arap Folkloru ve Kur’ân, Araştırma Yay.*, Ankara 2018.
- Duman M. Fatih-Dindi Korkut, *Cahiliye Döneminde Sosyal Hayat*, Fecr Yay., Ankara 2022.
- Durant, Will, *Kıssatü’l-Hadaratü’l-Fârisîyye*, Mektebetü’l-Hanci, 1947.
- Dûrî, Abdulaziz, “Hz. Ömer’in Mâlî Düzenlemeleri: Şam Bölgesindeki Vergiler”, *İstem*, (17), 2011, 195-207.
- Dûrî, Abdulaziz, “Hz. Ömer’in Mâlî Düzenlemeleri: (Irak Bölgesindeki Vergiler)”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (çev. Halil İbrahim Hancabey) Bursa, 2014, 185-221.
- Dûrî, Abdulaziz, *İslâm Kurumları Tarihi*, (çev. Kasım Koç), 23 (2), Albaraka Yay., İstanbul 2019.
- Ebû Ubeyd, Kâsım b. Sellâm (224/838), *Kitâbu’l-Emvâl*, thk. Muhammed Ammâre, Dâru’s-Şurûk, Beyrut 1989.
- Ebû Dâvud, Süleyman b. Eşas b. İshâk b. Beşîr b. Şeddâd b. Amr b. İmrân el-Ezdî (275/888), *Sünen*, I-VII, thk. Şuayb el-Arnâvut-Muhammed Kâmil Karabelli, Dâru’r-Risâleti’l-Âlemîyye, Beyrut 2009.
- Ebû Halîl, Şevkî, *İslâm ve Dünya Medeniyetleri Tarihi*, (çev. Atik Aydın-Abdulahdi Timurtaş), (2. Baskı), Ahenk Yay., İstanbul 2023.
- Ebû Ya’lâ, Muhammed b. el-Hüseyn el-Ferrâ el-Hanbelî (458/1066), el-Ahkâmü’s-Sultânîyye, tsh., tlk. Muhammed Hamid el-Feykî, Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, Beyrut 2000.
- Ebû Yusuf, Ya’kûb b. İbrâhîm b. Habîb b. Sa’d el-Kûfî (ö. 182/798), *Kitâbü’l-Harâc*, Dâru’l-Meârif, Beyrut, 1979.
- Ebü’l-Ferec el-İsfehânî, Ali b. Hüseyn b. Muhammed b. Ahmed (356/967), *el-Eğânî*, I-XXV, thk. İbrahim Seâfîn-Bekr Abbâs, Dâru Sâdır, Beyrut 2008.
- Efendioğlu, Mehmet, “Süheyb b. Sinân”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 2009, XXXVII, 476-477.
- Efgânî, Sâid, *Esvâku’l-Arab fi’l-Cahiliyye ve’l-İslâm*, Dâru’l-Fikr, Dimeşk 1960.

- El Cheikh, Nadia Maria, *Arapların Gözüyle Bizans*, (çev. Mehmet Moralı), Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 2012
- Emin, Ahmed, *Fecr'ul-İslâm*, Müessesetu Hindâvî, Kahire 2011.
- Erkal, Mehmet “Öşür”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 2007, 97-100.
- Erkal, Mehmet , *İslâm'ın Erken Döneminde Vergi Hukuku Uygulamaları*, İSAM Yay., İstanbul 2009, 33-34.
- Ersoy, Osman, “Kağıt”, *DİA*, TDV. Yay., İstanbul 2001, XXIV, 163-166.
- Erul, Bünyamin, “Zeyd b. Sâbit”, *DİA*, TDV Yay., XLIV, 321-322.
- Eslîm, Fâruk Ahmed, *el-İntimau fî Şi'ri'l-Câhilî, Mektebetü'l-Esedî*, Dimeşk, 1998.
- Ezrakî, Ebü'l-Velid Muhammed b. Abdillâh b. Ahmed el-Ezrakî (250/864) *Ahbâru Mekke vemâ câe fihâ min el-Âsâr*, I-II, thk. Rüşdi es-Salîh Melhas, (10. Baskı), Mektebetü's-Sekâfe, Mekke 2002.
- el-Eşbîhî, Şihâbüddin b. Ahmed Ebi'l-Feth, *el-Mustedraf fî Kulli Fennin Mustezraf*, Mektebetü't-Tevfîkiyye, ty., ts.
- Farah, Caesar E., *İslâm Beliefs and Observances*, Barron's Press, USA 1987.
- Farmer, Henry G., *A History of Arabian Music to the XIIIth Century*, Luzac And Company, London 1929.
- Fayda, Mustafa, “Hz. Ömer ve Ticaret Malları Vergisi veya Uşûr I”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Ankara 1981, XXV, 169-178.
- Fayda, “Hz. Ömer'in Divan Teşkilatı”, *Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi*, I-XIV, (ed. Hakkı Dursun Yıldız), Çağ Yay., İstanbul, 1986, II, 107-189.
- Fayda, Mustafa, “Cebele b. Eyhem”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1993, VII, 184-185.
- Fayda, Mustafa, *Hiz. Ömer Zamanında Gayrimüslimler*, (4. Baskı), İFAV Yay., İstanbul 2019.
- Fehd, Tevfik, “Lât”, *DİA*, TDV Yay., XXVII, 107-108.
- el-Ferâhidî, Abdurrahmân el-Halîl b. Ahmed, *Kitâbu'l-Ayn*, I-VIII, thk. Mehdî el-Mahzûmî-İbrahîm es-Sâmîrâî, Dâru ve Mektebetü'l-Hilâl, 2008.
- Ferruhmend, Yunus, “Merkez-i İlmi Cündişapur ve Caygah-ı An der Tahavvulat-ı Ferheng-i Müselmanan”, *Tarih-i Temeddün-i İslâm-i*, (1), s. 3-19.
- el-Feyyûmî, Muhammed İbrahim, *Târîhu'l-Fikri'd-Dîni'l-Câhilî*, Dâru'l-Fikri'l-Arabî, Beyrut 1994.

- Firûzâbâdî, Ebü't-Tâhir Meccüddîn Muhammed b. Ya'kûb b. Muhammed el-Firûzâbâdî (ö. 817/1415), *Kâmusu'l-Muhît*, Müessesetü'r-Risâle, Dimeşk 1998.
- Ganavâtî, el-Eb Corc Şahâtehu, *el-Mesihîyyetu ve'l-Hadâratu'l-Arabiyyeti*, el-Müessetu'l-Arabiyyeti li'l-Dirâsâtî'v ve'n-Neşr, ty., ts.
- Garthwaite, Gene R., *İran Tarihi*, (çev. Fethi Aytuna), İnkılap Yay., İstanbul 2021.
- Goldziher, Ignace, *Klasik Arap Literatürü*, (çev. Azmi Yüksel-Rahmi Er), İmaj Yay., Ankara 1993.
- Gottheil, Richard J. H., *Bir Hristiyan Bahira Efsanesi*, (çev. Fatumatüz Zehra Kamacı), Ankara Okulu Yay., Ankara 2021.
- Gökçe, Birsen, "Aile ve Aile Tipleri Üzerine Bir İnceleme", *Aile Yazıları-I*, (Derleyen: Beylü Dikeçligil-Ahmet Çiğdem), T.C. Başbakanlık Aile Araştırmaları Kurumu, Ankara 1991, s. 205-225.
- Gül, Muammer, "İslam İktisadi Gelişmesinin Tarihi ve Dini Dinamikleri", *Tarih Okulu Dergisi*, (17), 2014, s. 71-106.
- Gümüş, Hasan Hüseyin, *Başlangıçtan Emevîlerin Sonuna Kadar Anadolu'da İslâm-Bizans Mücadelesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2010.
- Günaltay, M. Şemsettin, "Kable'l-İslam Araplarında İctima'i Aile", *Dâru'l-Fünûn İlahiyat Fakültesi Mecmuası*, İstanbul 1926.
- Günaltay, M. Şemseddin, *İslâm Öncesi Araplar ve Dinleri*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2013.
- Günaltay, M. Şemseddin *İslâm Öncesi Arap Tarihi*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2015.
- Gündüz, Şinasi, "Mecûsilik", *DİA*, TDV Yay., Ankara 2003, XXVIII, 279-284.
- Gündüz, Şinasi, "Nevrûz", *DİA*, TDV. Yay., İstanbul 2007, XXXIII, 60-61.
- Gündüz, Şinasi, "Cahiliye Dönemi Arap Putperestliği", M. Mahfuz Söylemez (ed.), *Cahiliye Araplarının İlahları*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2016.
- Gündüz, Şinasi, "Cahiliye Dönemi Arap Politeizmine Nebâtîlerin Etkileri", *Dinler Tarihi Araştırmaları-I Sempozyumu*, (s. 355-380), Ankara 1998.
- Hakkî, İsmail İbrahim, *Esvâku'l-Arabi't-Ticârî ft Şibhi Cezireti'l-Arab*, Dâru'l-Fikr, Amman, 2002.
- Hamevî, Şihâbuddîn Ebû Abdillâh Yâkût (626/1229), *Mu'cemu'l-Buldân*, I-V, Dâru Sâdr, Beyrut 1977.

- Hamidullah, Muhammed, “El-İlâf veya İslâm’dan Önce Mekke’nin İktisadi-Diplomalık Münasebetleri”, (çev. İsmail Cerrahoğlu), *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9 (1-4), Ankara 1961, 213-222.
- Hamidullah, Muhammed, “Allah’ın Elçisi (a.s.) ve Sahabe Devrinde Yazı Sanatı”, *İslâmî Araştırmalar*, 2 (7), 1988, 95-102.
- Hamidullah, Muhammed, “Hicri Takvim ve Tarihi Arkaplanı”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9 (1), 2000, 671-685.
- Hamidullah, Muhammed, *İslâm’a Giriş*, (çev. İbrahim Arif Koytak-Veyssel Uysal), Beyan Yay., İstanbul 2003.
- Hamidullah, Muhammed, *İslâm Peygamberi*, I-II, (çev. Mehmet Yazgan), Beyan Yayınları, İstanbul 2014.
- Hamidullah, Muhammed, *İslâm Tarihine Giriş*, (çev. Ruhi Özcan), Beyan Yay., İstanbul 2017.
- Hamidullah, Muhammed *Allah’ın Elçisi Hz. Muhammed*, (çev. Ülkü Zeynep Babacan), Beyan Yay., İstanbul 2017.
- Hamidullah, Muhammed, *İslâm Müesseselerine Giriş*, (çev. İhsan Süreyya Sırma), Beyan Yay., İstanbul 2018.
- Hamidullah, Muhammed, *Hiz. Peygamber’in Altı Orijinal Diplomatik Mektubu*, (çev. Mehmet Yazgan), Beyan Yay., İstanbul, 2019.
- Hammûr, İrfan Muhammed, *Sûku Ukaz ve Mevâsimü’l-Hac*, Müessesetü’r-Rihâbi’l-Hâdisa, Beyrut 2000.
- Halaçoğlu, Yusuf , “Fersah”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1995, XII, 412.
- Halife b. Hayyât, Ebû Ömer el-Leysî (240/854), *Târîhu Halife b. Hayyât*, thk. Ekrem Ziya Umerî, Dâru’t-Taybe, Riyad 1985.
- Halil, İmadüddin, *İslâm Tarihine Giriş*, (çev. Abdurrahim Şen), (2. Baskı), Mana Yay., İstanbul 2017.
- Halsey, William D., *Macmillian Contemporary Dictionary*, ABC Yay., İstanbul 1988.
- Hân, Abdulmuîd, *el-Esâtiru’l-Arabiyye Kable’l-İslâm*, *Matbaatu Lecnetiü’t-Te’lif ve’t-Terceme*, Kahire 1937.
- Harman, Ö. Faruk, “Hristiyanların İslâm’a Bakışı”, *Asrımızda Hristiyan-Müsliman Münasebetleri*, İSAV Yay., İstanbul 1993.
- Hasan İbrahim Hasan- Hasan Ali İbrahim, *en-Nuzumu’l-İslâmiyye*, Mektebetu’n-Nehdeti’l-Mısıriyye, Kahire ts.
- Hasan, İbrahim Hasan, *Siyasî-Dinî-Kültürel-Sosyal İslâm Tarihi (1-132/622-750)*, (çev. İsmail Yiğit-Sadreddin Gümüş), (2. Baskı), Kayıhan Yay., İstanbul 1987.

- Hasan-uz Zaman, *İlk İslâm Devletlerinde Ekonomik Strüktür*, (çev. Sinan Ersoy), Akâbe Yay., İstanbul 1987.
- Hatîbu'l-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Ali b. Sâbit (463/1071), *Târîhu'l-Bağdâd*, I-XVII, thk. Beşşâr Avvâd Marûf, Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, Beyrut 2001.
- Haxhiu, Faruk İdrızı, *Başlangıçtan Emevilerin Sonuna Kadar Siyasi Olaylarda Ezd Kabilesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa 2016.
- Heykel, Mehmet Hüseyin, *Hazreti Muhammed Mustafa*, (çev. Ömer Rıza Doğrul), Ahmet Halit Yay., 1945.
- Hıdır, Özcan, “Hz. Ömer’in Geçmiş Din ve Kültürlere Yönelik Tutumu”, Ali Aksu (ed.), *Uluslararası Hz. Ömer Sempozyumu*, (s. 517-534), Sivas 2018.
- Himyerî, Muhammed b. Abdulmün'im (749/1348), *er-Ravdu'l-Mî'târ fi Haberî'l-Aktâr*, thk. İhsan Abbas, Mektebetü'l-Lübnan, Beyrut 1974.
- Hitti, Philip Khuri, *Siyâsî ve Kültürel İslâm Tarihi*, I-IV, (çev. Salih Tuğ), Boğaziçi Yay., İstanbul 1989.
- Hizmetli, Mustafa, *Tarihte Şehir ve Pazar*, Araştırma Yay. Ankara 2012.
- Hûfî, Ahmed Muhammed, *el-Mer'etu fî Şi'ri'l-Cahiliyyî*, Dâru Fikri'l-Arabî, Kahire 1963.
- Hûfî, Ahmed Muhammed, *Tayyârâtu Sekâfiyye Beyne'l-Arab ve'l-Furs*, Dâru Nahde, Kahire ts.
- Hûfî, Ahmed Muhammed, *el-Hayâtu'l-Arabiyye mine's-Şi'ri'l-Cahiliyyi*, Matba'atu Nehdet, Kahire 1949.
- el-Huseynî, Muhammed Murtaza, *Hikmetu'l-İşrâk ila Kitâbi'l-İfâk* (thk. Abdusselam Harun), *Matba'atu'l-Medine*, Riyâd, 1410.
- İbn Abdilber, Ebû Ömer Yûsuf b. Abdullah b. Muhammed b. Abdilber el-Kurtubî (463/1071), *el-İstîâb fî Ma'rifeti'l-Ashâb*, I-IV, thk. Ali Muhammed el-Becâvî, Dâru'l-Ceyl, Beyrut 1992.
- İbn Abdirabbih, Ebû Ömer Ahmed b. Muhammed (327/939), *Kitâbu'l-İkdi'l-Ferîd*, I-IX, thk. Müfîd Muhammed Kumeyhâ, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1983.
- İbn A'sem, Ebû Muhammed Ahmed b. Muhammed b. Ali el-Kûfî (314/962), *Kitâbu'l-Fütûh*, I-VIII, thk. Alî Sîrî Dâru'l-Edevâi, Lübnân 1991.

- İbn Cülcül, Ebû Dâvûd Süleymân b. Hassân b. Cülcül el-Endelüsî (ö. 384/994 [?]), *Tabakâtü'l-Etubbâ ve'l-Hukemâ*, (2. Basım), thk. Fuâd Seyyid, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1985.
- İbn Düreyd, Ebî Bekr Muhammed b. Hüseyin b. Düreyd (ö. 321-933), *Cemheretü'l-Luga*, Dâru'l-İlmi'l-Melâyîn, Beyrut 1987.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed el-Kûfî (235/849), *Kitâbu'l-Meğâzî*, thk. Abdulazîz b. İbrahim el-Umrî, Dâru İş-bîliyyâ, Riyâd 1418.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed el-Kûfî (235/849), *el-Musannef*, I-XVI, thk. Muhammed b. Abdillâh el-Cum'a-Muhammed b. İbrahim el-Hemdânî, Mektebetü'r-Rüşd, Riyad 2004.
- İbn Habîb, Ebû Ca'fer Muhammed b. Ümeyye b. Amr el-Hâşimî el-Bağdâdî (245/859), *Kitâbu'l-Muhabber*, thk. Ilse Lichtenstadter, Dâru'l-Âfâki'l-Cedîde, Beyrut ts.
- İbn Habîb, Ebû Ca'fer Muhammed b. Ümeyye b. Amr el-Hâşimî el-Bağdâdî (245/859), *el-Münemmak fî Ahbâri Kureys*, thk. Hurşîd Ahmed Fârûk, Âlemu'l-Kütüb, Beyrut 1985.
- İbn Hacer, Ebû'l-Fadl Ahmed b. Ali b. Muhammed el-Askalanî (852/1448), *Tehzîbu't-Tehzîb*, I-XV, Dâru'l-Kütübî'l-İslâmiyye, Kahire 1993.
- İbn Hacer, Ebû'l-Fadl Ahmed b. Ali b. Muhammed el-Askalanî (852/1448), *el-İsâbe fî Temyîzi's-Sahâbe*, I-VIII, thk. Âdil Ahmed Abdu'l-Mevcûd-Ali Muhammed Muavviz, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1415.
- İbn Hacer, Ebû'l-Fazl Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalanî (ö. 852/1448), *Fethu'l-Bârî bi Şerhi Sahîh-i Buhârî*, I-XXVI, thk. Şuayb el-Arnâvût-Âdek, Mürşid, Dâru Risâleti'l-Âlemiyye, Beyrut 2013.
- İbn Haldûn, Abdurrahman b. Muhammed (808/1406), *Mukaddime*, I-II, (çev. Halil Kendir), Yeni Şafak Yay., İstanbul 2004.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtîm Muhammed b. Hibbân b. Ahmed et-Temîmî el-Büstî (354/965), *es-Sîretu'n-Nebeviyye ve Ahbâru'l-Hulefâ*, thk. Sa'd Kerîm el-Fakî, Daru İbn Haldun, İskenderiye ts.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Abdulmelik b. Eyyûb el-Hımyerî (218/833), *es-Sîretu'n-Nebeviyye*, I-II, thk. Mustafa Sakka, İbrahim el-Ebyârî, Abdü'l-Hafız Şiblî, Dâru İbni Kesir, Beyrut 2005.
- İbn İshâk, Muhammed İshâk b. Yesâr (151/768), *Sîretu İbn İshâk*, thk. Muhammed Hamidullah, Matbaâtu Muhammed el-Hâmis, Fas 1976.

- İbn Kayyim el-Cevziyye, Muhammed b. Ebî Bekr b. Eyyûb (751/1351), *Ahkâmu Ehli'z-Zimme*, I-III, thk. Yusuf b. Ahmed el-Bekrî-Ebî Ahmed Şâkir b. Tevfîk el-Ârûrî, Demâdî en-Neşr, Suudi Arabistan 1997.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ İsmail b. Ömer el-Kureyşî (774/1372), *el-Bidâye ve'n- Nihâye*, I-XV, Mektebetü'l-Ma'arif, Beyrut 1997.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim ed-Dineverî (276/889), *el-Meârif*, thk. Servet Ukkâşe, Dâru'l-Meârif, Kahire ts.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim ed-Dineverî, (276/889), *Uyûnu'l-Ahbâr*, I-IV, Dâru Kütübî'l-Arabî, Beyrut 1925.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim ed-Dineverî (276/889), *eş-Şi'r ve's-Şuarâ*, I-II, thk. Ahmet Muhammed Şâkir, Dâru'l-Meârif, Kahire 1985.
- İbn Manzûr, Ebû'l-Fadl Muhammed b. Mukrim (711/1311), *Lisânu'l-Arab*, I-XV, Dâru Sadr, Beyrut 2010.
- İbn Miskeveyh, Ebû Ali Ahmed b. Muhammed b. Ya'kûb b. Miskeveyh el-Hâzin (421/1030), *Tecâribu'l-Ümem ve Te'âkibü'l-Himem*, I-VII, thk. Seyyid Kisrevî Hasan, Dâru Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 2002.
- İbn Rüsteh, Ebû Ali Ahmed b. Ömer (ö.300/913), *el-A'lâku'n-Nefise*, nşr. M. J. De Goeje, Bibliotheca Geographorum Arabicorum VII, Leiden 1892.
- İbn Rüşd, Ebû'l-Velîd Muhammed b. Ahmed b. Ahmed el-Kurtubî el-Endelüsî (ö. 520/1126), *el-Beyân ve't-Tahsîl limâ fi'l-Müstahrece mine't-tevcîh ve't-ta'lîl*, I-XX, Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, Beyrut,1988.
- İbn Sa'd, Muhammed b. Sa'd b. Menî' el-Hâşimî el-Basrî (230/845), *Kitâbü't-Tabakâtî'l-Kebîr*, I-XI, thk. Ali Muhammed Ömer, Mektebetü'l-Hancî, Kahire 2001.
- İbn Saîd el-Endelüsî, *Neşvetü't-Tarab fî Târîhi'l-Câhiliyyeti'l-Arab*, thk. Nusret Abdurrahman, Mektebetü'l-Aksâ, Amman, 1982.
- İbn Seyyidinnâs (737/1336), *Uyûnu'l-Eser fî Fünûni'l-Meğâzî ve's-Şemâil ve's- Siyer*, I-II, thk. Muhammed el-İd el-Hatrâvî-Muhiyiddîn Mestû, Dâru İbn Kesîr, Dimeşk, ts.
- İbn Şebbe, Ebû Zeyd Ömer en-Numeyrî el-Basrî (262/845), *Kitâbu Târîhi'l-Medîneti'l-Münevvere*, I-IV, thk. F. Muhammed Şeltût, yy., ts.
- İbn Tiktakâ, Muhammed b. Ali b. Tabâtâbâ (709/1309), *el-Fahr fî'l-Âdâbi's-Sultâniyye ve'd-Düveli'l-İslâmiyye*, *el-Mektebetü't-Ticâriyyeti'l-Kübrâ*, Mısır 1927.

- İbn Zebâle, Muhammed b. Hasan (199/814), *Ahbâru'l-Medîne*, Merkezü Buhûsi ve Dirâsâtî'l-Medîneti'l-Münevvire, Medine 2003.
- İbn Zebâle, Muhammed b. Hasan (199/814), *Ezvâcu'n-Nebî*, thk. Ekrem Ziyâ Umerî, Matba'atu'l-Camiyetu'l-İslâmiyye, 1981.
- İbn Zenceveyh, Ebû Ahmed Humeyd b. Mahled el-Horâsânî (251/865), *Kitâbu'l-Emvâl*, thk. Sâkir Zîb Feyyâd, Memeleketü'l-Arabiyye, Riyâd 1986.
- İbnu'l-Belhî, *Farsnâme*, nşr. G. Le Strange-R.A. Nicholson, İntişârât-ı Esâtir, Tahran h.ş. 1385.
- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Abdurrahman b. Ali b. Muhammed (597/1200), *el-Muntazam fî Târîhi'l-Mülûk ve'l-Ümem*, I-XII, thk. Muhammed ve Mustafa Abdulkâdir Atâ, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1995.
- İbnü'l-Esîr, Ebü'l-Hasan Ali b. Muhammed (630/1232), *el-Kâmil fî't-Târîh*, I-XI, thk. Ebü'l-Fidâ Abdullah el-Kâdî, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1987.
- İbnü'l-Esîr, Ebü'l-Hasan Ali b. Muhammed (630/1232), *Üsdü'l-Ğâbe fî Ma'rifeti's-Sahâbe*, I-VIII, thk. Ali Muhammed Muavviz-Âdil Ahmed Abdulmevcûd, Dâru Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 2012.
- İbnü'l-Kelbî, Ebü'l-Münzîr Hişâm b. Muhammed (204/819), *Kitâbu'l-Esnâm*, thk. Ahmed Zeki Paşa, Dâru'l-Kütübi'l-Mısıriyye, Mısır 1995.
- İbnü'n-Nedîm, Ebü'l-Ferec Muhammed b. Ebî Ya'kûb İshâk b. Muhammed b. İshâk en-Nedîm (ö. 385/995 [?]), *el-Fihrist*, (çev. Ramazan Şeşen), Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, İstanbul 2019.
- İsfahânî, Hamza b. el-Hasen (ö. 360/971'den önce), *Târîhu Sinî Mülûki'l-Arz ve'l-Enbiyâ*, ty., ts.
- İstahrî, Ebü İshâk İbrahim b. Muhammed el-Fârisî el-İstahrî el-Kerhî (346/957), *el-Mesâlik ve'l-Memâlik*, thk. Muhammed Câbir Abdul'al-el-Huseynî Muhammed Şefîk Ğerbâl, el-Heyetü'l-Âmme Likasûri's-Sekâfiyye, Kahire ts.
- İvad, Seyyid Ahmed Ebü'l-Fadl, *Mekke fî Makable'l-İslâm*, Matbaatu Dâretu'l-Meliki Abdilaziz, Riyad 1980.
- İyidoğan, Mustafa, *Hz. Peygamber Dönemi Eglence Kültürü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas 2019.

- İzzetî, Ebü'l-Fazl, *İslâm'ın Yayılış Tarihine Giriş*, İnsan Yay., İstanbul 1987.
- Kaegi, Walter E., *Bizans ve İlk İslâm Fetihleri*, (çev. Mehmet Özey), Kaknüs Yay., İstanbul 2000.
- Kafesoğlu, İbrahim, *Türk Milli Kültürü*, (30. Basım), Ötüken Yay., İstanbul 2010.
- Kaçar, Turhan, "Erken Bizans Döneminde Doğu: Süryânî Monofizitliğinin Doğuşu", *I. Uluslararası Katılımlı Bilim ve Felsefe Tarihinde Haran Okulu Sempozyumu*, (Nisan 2006), Konya.
- Kalkaşendî, Ahmed b. Abdillâh (821/1418), *Subhu'l-A'şâ fî Sınâati'l-İnşâ*, I-XIV, Dâru'l-Kütübî'l-Hadîviyyeti, Kahire 1333/1915.
- Kapar, Mehmet Ali, "Lahmîler", *DİA*, TDV Yay., Ankara 2003, XXVII, 54-55.
- Kallek, Cengiz, "Kafiz", *DİA*, TDV Yay., İstanbul, 2001, XXIV, 155-157.
- Kallek, Cengiz, "Meks", *DİA*, TDV Yay., Ankara 2003, XXVIII, 583-588.
- Kamacı, Fatımatüz Zehra, *Hız. Peygamber Devrinde Kadınların Süslenmesi*, (3. Baskı), İnkılab Yay., İstanbul 2019.
- Kandemir, Yaşar, "Habbâb b. Eret", *DİA*, TDV Yay., İstanbul 2018, XIV, 340-341.
- Kanevâtî, Corc Şehâte, *el-Mesihîyyetu ve'l-Hadarâtü'l-Arabiyye*, müessesetü'l-Arabiyye, ts.
- Kara, Cahid, *İslâm Coğrafyasında Mecûsîler (Emevilerin Sonuna Kadar)*, Hikmetevi Yay., İstanbul 2015.
- Karaman, Hayrettin, *Başlangıçtan Zamanımıza Kadar İslâm Hukuk Tarihi*, İrfan Yay., İstanbul 1975.
- Karaman, Hayrettin, vd., *Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir*, I-IV, Ankara 2006.
- Karatay, Osman, *İran ve Turan -Hayali milletle Çağında Avrasya ve Orta Doğu*, Karam Yay., Ankara 2003.
- Kayaoğlu, İsmet, *İslam Kurumları Tarihi*, Ankara Üniversitesi Yay., Ankara 1985.
- Kazıcı, Ziya, *İslâm Medeniyeti ve Müesseseleri Tarihi*, (5. Baskı), İfav Yay., İstanbul 2003.
- Kehhâle, Ömer Rıza, *Mu'cemu Kabâilu'l-Arab*, Müessesetu'r-Risâle, Beyrut 2023.
- Kastallânî, Ebü'l-Abbâs Şehâbuddîn Ahmed b. Muhammed (923/1517), *Şerhu'l-Alameti'z-Zerkânî Ale'l-Mevâhibu'l-Lediinniyye*, I-XII, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1996.

- Keskin, Yusuf Ziya, “Hz. Peygamber (sas) Dönemi’nde Saç Bakımı”, *Hz. Peygamber (sas) Döneminde Gündelik Yaşam*, (ed. Adnan Demircan), Siyer Yay., İstanbul 2015.
- Kettânî, Muhammed Abdülhay, *Hz. Peygamber’in Yönetimi*, I-II, (çev. Ahmet Özel), (3. Baskı), İz Yayıncılık, İstanbul, 2012.
- Kılıç, Mustafa, “İslâm Kültür Tarihinde Mûsikî, Başlangıçtan Emevilerin Sonuna Kadar”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*, 31 (Özel Sayı), 1989, 400-451.
- Kılıç, Mustafa, “Evveliyâtı Ömer-İlk Defa Hz. Ömer Tarafından Yapılan Dini ve Sosyal İcraatlar”, *Uluslararası Hz. Ömer Sempozyumu*, Ali Aksu (ed.), Sivas 2018.
- Kızılabdullah, Yıldız, “Başlangıçtan Medreselere Kadar Eğitim-Öğretim ve Mekân Anlayışlarının Din Eğitimi Açısından Analizi”, *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17 (2), 2012, 171-190.
- Kister, M. J., “el-Hîre (Araplarla İlişkiler Üzerine Bazı Notlar)” (çev. Ali Aksu) *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9 (1), Sivas 2005.
- Kister, M. J., *İlk Dönem İslâm Tarihi Üzerine Makaleler*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2014.
- Kollektif, *Dinler Tarihi Ansiklopedisi*, Gelişim Yay., İstanbul.
- Köksal, Hilal, *Rivâyetler Işığında Hz. Peygamber Dönemi’nde Gündelik Hayat ve Kadın*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2010.
- Köse, Feyza Betül, *Medine’de Sosyal Hayat -Dört Halife Dönemi-*, (2. Baskı), Mana Yay., İstanbul 2012.
- Köşe, Abdullah, “Hâris b. Kelede”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1997, XVI, 198-199.
- Kristensen, Artur, *İran der Zaman-i Sâsâniyân*, (çev. Raşid Yasemî), Tahran, 1368.
- Kudâme b. Ca’fer, Ebü’l-Ferec Kudâme b. Ca’fer b. Kudâme b. Ziyâd el-Kâtib el-Bağdâdî (ö. 337/948 [?]), *Kitâbü’l-Harâc*, thk. Muhammed Hasân ez-Zeydî, Dâru’r-Reşîd, 1981.
- Kuhrt, Amelie, *Eski Çağ’da Yakın Doğu*, I-II, (çev. Dilek Şendil), Türkiye İş Bankası Kültür Yay., (2. Basım), İstanbul 2007.
- Kumî, Hasan b. Muhammed b. Hasan (378/988), *Kitabu Tarih-i Kum*, (çev. Hasan b. Ali b. Hasan b. Abdülmelik el-Kumî), tsh. Seyyid Celâleddîn Tehrânî, Tahrân 1353.

- Kureşî, Ğalib Abdülkâfi, *Evveliyâtü'l-Fârûkî's-Siyâsiyye*, Mansure, Riyâd 1990.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr b. Ferh el-Kurtubî (ö. 671/1273); *el-Câmi' li-ahkâmî'l-Kur'ân*, I-XXIV, thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî, Müessesetü'r-Risale, Beyrut 2006.
- Kuzgun, Şaban, "Hanif", *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1997, XVI, 33-39.
- el-Kürdî, Muhammed Necmüddin, *Şer'î Ölçüler ve Fıkıh Hükiimleri*, (çev. İbrahim Tüfekçi), Buruc Yay., İstanbul 1996.
- Lings, Martin, *Hız. Muhammed'in Hayatı*, (çev. Nazife Şişman), (3. Baskı), İnsan Yay., İstanbul 2010.
- Makdisî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmet (380/1000), *Ahsenü't-Tekâşim fî Ma'rifeti'l-Ekâlîm*, E. J. Brill, Leiden 1909.
- Makrîzî, Ebü'l-Abbâs Takıyyu'd-Dîn Ahmed b. Ali (845/1442), *Kitâbu'l-Mevâ'zi ve'l-İ'tibârî bi Zikri'l-Hitât ve'l-Âsâr*, I-IV, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1998.
- Makrîzî, Ebü'l-Abbâs Takıyyu'd-Dîn Ahmed b. Ali (845/1442), *en-Nukûdu'l-Kadîmeti'l-İslâmiyye*, Dâru'l-Hadîs, Kahire 1998, (<https://shamela.ws/page/contribute>), (05/12/2023).
- Makrîzî, Ebü'l-Abbâs Takıyyu'd-Dîn Ahmed b. Ali (845/1442), *İmtâu'l-Esmâ, bimâ li'n-Nebiyyi mine'l-Ahvâli ve'l-Emvâli mine'l-Hafedeti ve'l-Metâi*, I-XV, thk. Muhammed Abdulhamîd en-Numeyşî, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1999.
- Mango, Cyril, *Bizans Yeni Roma İmparatorluğu*, (çev. Gül Çağlalı Güven), (5. Baskı), Yapı Kredi Yay., İstanbul 2020.
- Mantran, Robert, *İslâm'ın Yayılış Tarihi (VII. IX. Yüzyıllar)*, (çev. İsmet Kayaoğlu), Ankara İlahiyat Fakültesi Yay., Ankara 1981.
- Mâverdî, Ebü'l-Hasan Ali b. Muhammed b. Habîb (450/1058), *el-Ahkâmü's-Sultâniyye ve'l-Vilâyâtî'd-Dîniyye*, Mektebetü Dâru İbn Kuteybe, Kuveyt, 1989.
- Merzûkî, Ahmed b. Muhammed b. el-Hasan Merzûkî, *el-Ezmine ve'l-Emkine*, I-II Meclisü Daireti'l-Maarif, Haydarabad 1332 h.
- Mesûdî, Ebü'l-Hasan Ali b. Hüseyin (346/957), *Kitâbu't-Tenbîh ve'l-İşrâf*, Mektebetü's-Şarku'l-İslâmiyye, Kahire 1938.
- Mesûdî, Ebü'l-Hasan Ali b. Hüseyin (346/957), *Murûcu'z-Zeheb ve Meâdinu'l-Cevher*, I-IV, Mektebetü'l-Asriyyeti, Beyrut 2005.

- Meşkür, Muhammed Cevâd, *Tarih-i İran-ı Zemîn ez Ruzgar-ı Bastan Ta İn-kirâz-i Kâçâriyye*, Tahran, 1366.
- Mitchell, Stephen, *Geç Roma İmparatorluğu Tarihi MS 284-641*, (çev. Turhan Kaçar), (2. Baskı), Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 2020.
- Morony, Michael G., *Iraq After the Muslim Conquest*, Princeton University Press, New Jersey 1984.
- Mukâtil b. Süleymân (150/767), *Tefsîru Mukâtil b. Süleymân*, I-V, thk. Abdullah Mahmud, Dâru İhyâi't-Turâs, Beyrut 1423.
- Muhammed, Kutub İbrahim, *en-Nuzumu'l-Maliyye fi'l-İslâm*, (4. Baskı), Heyetü'l-Mısriyyeti'l-'Ammeti li'l-Kütüb, Mısır, 1996.
- Muhtar, Abdülmü'im, "Nazretun Ta'liliyyetun li Ba'di Ârâi'l-Müsteşrikîn an Muameleti Fıkhi'l-Harâc li Ehli'z-Zimme", *Mecelltu Mecmei'l-Luğati'l-Arabiyyeti bi Dimeşk*, 40 (2) Dimeşk 1968, 402-427.
- el-Murtezâ, Alî b. et-Tâhir Ebî Ahmed el-Huseyin (436/1045), *Emâli*, thk. Muhammed Bedreddîn en-Ne'sânî el-Halebî, Matba'atu's-Sa'deti, Mısır, 1907.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyin Müslim b. el- Haccâc (261/874), *Sahîh*, Dâru Taybiyye, Riyad 2006.
- Nakşibendî, Nasır Seyyid Mahmud, *ed-Dirhemü'l-İslâmiyyu'l-Madrubu ale't-Tirazi's-Sâsânî*, Matbaatu'l-Hukümet, Bağdad 1969.
- Nefisi, Said, *Sâsânî Devri İran Uygarlığı Tarihi*, (çev. R. H. Aksungur), Post Yay., İstanbul 2022.
- Nesâî, Ebû Abdîrrahman Ahmed b. Şuayb (303/916), ed-Duafâ ve'l-Metrûkîn, thk. Râid b. Sabrî b. Ebî Alefe, Dâru'l-Hadâre, Riyad 1436.
- Newman, Rabbi J., *The Agricultural Life of the Jews In Babylonia Between The Years 200 C.E. And 500 C.E.*, Oxford University Press, London 1932.
- Nicole, David, *Sassanian Armies the Iranian Empire Early 3rd to mid-7th Centuries AD*, Montvert, British 1996.
- Nicolle, David- Hook, Adam, *Saracen Strongholds AD. 630-1050 The Middle East and Central Asia*, Osprey, New York, 2008.
- Nu'mânî, Şibli, *Bütün Yönleriyle Hz. Ömer ve Devlet İdaresi*, (çev. Talip Yaşar Alp), (2. Baskı), Mahya Yay., İstanbul 2016.
- Nurah bt. Abdi'l-Melik, *el-Hayâtu'l-İctimâiyye ve'l-İktisâdiyye fi'l-Medîneti'l-Münevvere fî Sadri'l-İslâm*, Tihâme, Cidde 1983.

- Nüveyrî, Şihâbüddîn Ahmed b. Abdilvehhâb (733/1333), *Nihâyetü'l-Ereb fî Fünûnî'l-Edeb*, I-XXXIII, thk. Müfîd Kumeyha, Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut ts.
- Reisneya, Rahîm, *Azerbaycan der Seyr-i Tarih-i İran ez Âğâz Tâ İslâm*, İntişârât-ı Nîmâ, Zemistân 1368.
- Oğuz, Orhan, “Arap Dilinde Muarrab Kelimelerin Tespiti”, *İğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (6), 2015, 147-161.
- Oğuzay, Fatih, *Hz. Peygamber Dönemi'nde Tarım Kültürü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2008.
- Okuyan Abdurrahman, “Arap Yarımadası'nda İslâm Öncesi Dini Yapı”, *İlahiyat*, (1), 2018, 107-134.
- O'leary, De Lacy, *Arabia Before Muhammad*, London, 1927.
- Oman, Charles William Chadwick, *Bizans İmparatorluğu Tarihi*, (çev. Ekin Duru), Say Yay., İstanbul 2019.
- Önel, Abdülkerim *Dört Halife Dönemi'nde Beytülmâl*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır 2018.
- Ortakçı, Halil, *İslâmiyet'in Doğuşuna Kadar Himyerîler*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2014.
- Ortakçı, Halil, *Cahiliyeden Emevilerin Sonuna Kadar Yemen*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2019.
- Ostrogorsky, Georg, *Bizans Devleti Tarihi*, (çev. Fikret Işıltan), (10. Baskı), Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara 2019.
- Öz, Mustafa, “Zındık”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 2013, XLIV, 390-391.
- Özaydın, Abdülkerim “Amr b. Luhay”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1991, III, 87-88.
- Özaydın, Abdülkerim, “Arap”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1991, III, 321-324.
- Özbakır, Mustafa, *Dört Halife Döneminde Ekonomik Yapı* (632-661), (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2018.
- Özcanoğlu, Muzaffer, “Adî b. Zeyd”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1988, I, 382.
- Özgül, Mansur, *Arap Yarımadası'nda Kervan -İslâm Öncesi Dönemden Hz. Muhammed'in Vefatına Kadar-*, Siyer Yay., İstanbul 2022.

- Özkan, Halit, “Temîm ed-Dârî”, *DÎA*, TDV Yay., İstanbul 2011, XL, 419-421.
- Özkan, Mustafa, *Dört Halife ve Emeviler Döneminde Din-Devlet İlişkisi*, Araştırma Yay., Ankara 2015.
- Özkan, Mutafa, *Dört Halife Dönemi (Siyasî, Sosyal, Kültürel ve İktisadî Hayat)*, (2. Baskı), Fecr Yay., Ankara 2021.
- Öztürk, Resul, “İslam Öncesi Arap Toplumunun Tanrı Tasavvuru ve Bu Tasavvurun İslam’ın Tanrı Tasavvuruna Etkisi Sorunu”, *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 7 (1), 2007, 133-157.
- Palabıyık, Muhammed Hanefi, “Cahiliye Dönemi ve İslâm’ın İlk Yıllarında Okuma-Yazma Faaliyetleri”, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (27), 2007, 31-68.
- Palabıyık, Muhammed Hanefi, “Araplarda Putperestlik ve Hicaz Putlarından/ Beytlerinden Biri Olarak “Zülhalesa”, *Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2017, 3 (1), 7-38.
- Palabıyık, Muhammed Hanefi, “Cahiliye Arapları Namazı (Salât) Biliyorlardı”, *Akademik Siyer Dergisi*, (2), 2020. 2-35.
- Palabıyık, Muhammed Hanefi, *Cahiliye Döneminde Gündelik Hayat*, Fecr Yay., Ankara 2022.
- Palabıyık Muhammed Hanefi-Duman Fatih, *Cahiliye Döneminde Kültür Hayatı*, Fecr Yay., Ankara 2022.
- Penrose, Jane, *Rome and Her Enemies An Empire Created and Destroyed by War*, Osprey Publishing, USA 2005.
- Rahman, Habibur, “Bayt al-Maland Its Role In Economic Development: A Contemporary Study” *Türkiye İslam İktisadî Dergisi*, 2 (2), 2015.
- Rana, İrfan Mahmud, Hz. Ömer Dönemi’nde Ekonomik Yapı, (çev. Ahmet Kor), Bir Yay., İstanbul 1985.
- Reşidî, Muhammed, *Medenîyyetü’l-Arab fi’l-Cahiliyye ve’l-İslâm*, Matbaatu’s-Saade, Mısır 1911.
- er-Reyyis, Muhammed Ziyaüddin, *el-Harac fi’l-d-Devleti’l-İslâmiyye*, Dâru’l-Meârif, Mısır 1969.
- Salih, Selvâ Belhâc, *el-Mesihîyyetu’l-Arabîyyetu ve Tatvirâtuhâ min Neş’etihâ ilâ’l-Karni’r-Râbia’l-Hicrî/el-Âşiri’l-Milâdî*, (2. Baskı), Dâru’t-Talî’a, Beyrut 1998.
- Salih, Subhi, *İslâm Kurumları*, (çev. İbrahim Sarmış), (2. Baskı), Fecr Yay., Ankara 1999.
- Sahas, Daniel J., “The Face to face Encounter Between Patriarch Sophronius of Jerusalem and the Caliph ‘Umar ibn al-Khattâb: Friends

- or Foes?”, Emmanouela Grypeou vd. (ed.), *The Encounter of Eastern Christianity with Early Islam*, I-V, Brill, Leiden-Boston, 2006.
- Sahillioğlu, Halil, “Dînar”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul, 1994, IX, 352-355.
- Sahillioğlu, Halil, “Dirhem”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul, 1994, IX, 368-371.
- Sarıçam, İbrahim, “Hâşim b. Abdümenâf”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1997, XVI, 405-406.
- Sarıçam İbrahim-Erşahin Seyfettin, *İslâm Medeniyeti Tarihi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara 2011.
- Sellâme, Avâtuf Edib, *Kureyş Kable'l-İslâm Devruhâ es-Siyâsiyye ve'l-İktisadiyye ve'd-Diniyye*, Dâru'l-Merîh, Riyad, 1994.
- Semhûdî, Ali b. Ahmed (911/1506), *Vefâu'l-Vefâ bi Ahbâri Dâri'l-Mustafâ*, I-IV, thk ve tlk. Muhammed Muhyiddîn Abdulmecid, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1955.
- es-Sedûsî, Ebû Feyd Müerric b. Amr b. el-Hâris es-Sedûsî el-Basrî en-Nahvî (ö. 195/810-11), *Kitâbu Hazf min Nesebi Kureyş*, nşr: Salâhaddin el-Mencid, Mektebetu Dâru'l-Arûbe, Kahire 1970.
- Sekkal, Deyzire, *el-Arab fî Asrî'l-Cahili*, Dâru Sadâkatu'l-Arabiyye, Beyrut 1995.
- Sehhâb, Fektûr, *Îlafu Kureyş Rihletü's-Şitâi ve's-Sayf*, Merkezi's-Sekâfiyyu'l-Arabî, Beyrut 1992.
- Sever, Erol, *İslâm'ın Kaynakları-1 Çok Tanrıçılık Hristiyanlık ve Kâbe*, Berfin Yay., (3. Baskı), İstanbul 2014.
- Severcan, Şefaettin, *Din-Siyaset İlişkisi Asr-ı Saadet Dönemi*, Fecr Yay., Ankara 2020.
- Shahîd, İrfan, *Byzantium and the Arabs in the Sixth Century*, I, Harvard University Press, Washinton 1995.
- Simmons, Shirin, *Treasury of Persian Cuisine*, Stamford 2007.
- Sivrioğlu, Ulaş Töre, “Orta çağ İslam Sikkelerinde Hellen, Roma-Bizans Etkisi”, *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 1 (2), 2014.
- Sönmez, Zekiye, *İslâmın Ortaya Çıktığı Dönemde Arap Yarımadası'nda Hristiyanlık*, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara 2012.
- Sönmez, Zekiye, “Hz. Ömer'in Arap Yarımadası ve Çevresindeki Hristiyanlarla Münasebetleri”, Ali Aksu (ed.), *Uluslararası Hz. Ömer Sempozyumu*, (s. 255-292), Sivas 2018.
- Söylemez, Mehmet Mahfuz, “Berîd Teşkilatının Menşesine Dair Bazı Yeni Bulgular”, *İslâmiyat*, 4 (2), 2001, 139-147.
- Söylemez, Mehmet Mahfuz, “Müslümanlara Uygulanan İlk Ekonomik ve Sosyal Ambargo”, *Örnek İnsan Hz. Muhammed*, (ed. Mehmet Mahfuz Söylemez), Çorum 2006, s. 9-19.

- Söylemez, Mehmet Mahfuz, “Hz. Peygamber Döneminde Mecûsîler”, Mehmet Mahfuz Söylemez, (ed.), *Hz. Muhammed (sav) ve Mesajı*, İslâmî İlimler Dergisi Yay., 2014, s. 415-425.
- Söylemez, Mehmet Mahfuz, *Bedevilikten Hadariliğe Kûfe*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2015.
- Söylemez, Mehmet Mahfuz, “Hz. Peygamberin (sas) Bir Günü Üzerine”, Adnan Demircan (ed.), *Hz. Peygamber (sas) Dönemi’nde Gündelik Yaşam*, Siyer Yay., İstanbul 2015.
- Söylemez, Mehmet Mahfuz, *Bilim’in Yitik Şehri Cündişapur*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2015.
- Söylemez, Mehmet Mahfuz, “Cahiliye Dönemi’nde Lât Kültü”, M. Mahfuz Söylemez (ed.), *Cahiliye Araçlarının İlahları*, Ankara Okulu Yay., Ankara 2016.
- Stathakopoulos, Dionysios, *Bizans İmparatorluğu’nun Kısa Tarihi*, (çev. Cumhur Atay), İletişim Yay., İstanbul 2018.
- Suyûtî, Ebü’l-Fadl Abdurrahman b. Ebî Bekr (911/1505), *Hüsni’l-Muhâdara fî Ahbâri Mısır ve’l-Kahire*, I-II, thk. Muhammed Ebü’l-Fadl İbrahim, Dâru İhyâi’l-Kütübi’l-Arabiyye, 1967.
- Suyûtî, Ebü’l-Fadl Abdurrahman b. Ebî Bekr (911/1505), *Târîhu’l-Hulefâ*, (3. Baskı), Dâru’l-Minhâc, Beyrut 2013.
- Süheylî, Ebü’l-Kâsım Abdurrahmân b. Abdillâh b. Ahmed el-Has‘amî (581/1185), *er-Ravdu’l-Unuf fî Şerhi es-Sîreti’n-Nebeviyye li-İbn Hişâm*, I-IV, thk. Mecdî Mansûr eş-Şûrî, Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, Beyrut 1997.
- Şâmî, Muhammed Yusuf es-Salihî eş-Şamî, *Sübüli’l-Hüdâ ve’r-Reşâd fî Sîreti Hayri’l-İbâd*, I-XII, thk. Ali Hasan Muhammed Hubeybe, Vezâretü’l-Evkâf, Kahire 1997.
- Şeker, Dursun Ali, *Hz. Osman Dönemi’nde Devlet Yapısı ve Sosyal Hayat*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa 1998.
- Şevkî Ebû Halîl, *İslâm ve Dünya Medeniyetleri Tarihi*, (çev. Atik Aydın-Abdulhadi Timurtaş), (2. Baskı), Ahenk Yay., İstanbul 2023.
- eş-Şerîf, Ahmed İbrahim, *Mekketü ve’l-Medinetü fî’l-Cahiliyye ve Ahdi’r-Resûl*, Dâru’l-Fikri’l-Arabî, Kahire 1965.
- Şık, Ömer, *Hadislerde Giyim Kuşamla İlgili Temel İlkeler ve Uyarılar*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Malatya 2020.

- Şimşir, Mehmet, “Cahiliye Dönemi Araplarında Para ve İlk İslâm Paralarının Tedavüle Giriş Süreci”, *Tarihin Peşinde -Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi-* 2017, 9 (18), 267-293.
- Şîr, Seyyid Eddi, *Mu’cemu’l-Elfâzi’l-Farisiyye el-Muarrebe*, Matbaatu’l-Kâsûlikiyye, Beyrut 1908.
- Şulul, Kasım, “Aile Reisi Olarak Hz. Peygamber’in Geçim Vasıtaları”, *Hz. Peygamber (sas) Döneminde Gündelik Yaşam*, (ed. Adnan Demircan), Siyer Yay., İstanbul 2015.
- Şulul, Kasım, *Son Peygamber Hz. Muhammed’in Hayatı*, (3. Baskı), Siyer Yay., İstanbul 2018.
- Taberî, Ebû Cafer Muhammed b. Cerîr (310/922), *Târîhu’t-Taberî*, I-XI, thk. Muhammed Ebû’l-Fadl İbrahim, Dâru’l-Meârif, Mısır 1967.
- Taberî, Ebû Cafer Muhammed b. Cerîr (310/922), *Tefsîru’t-Taberî Câmi’u’l-Beyân an Tevîli’l-Kur’ân*, I-XXV, Dâru Hicr, Kahire 2001.
- et-Temavî, Süleyman Muhammed, *Hz. Ömer ve Modern Sistemler*, (çev. Vesim Taylan), Kayıhan Yay., İstanbul 1993.
- Feridun Tekin, “Hz. Peygamber Döneminde Bir İletişim ve Haberleşme Aracı Olarak Mektup”, *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (24), 2023, 510-535.
- Terzi, Mustafa, “Ordu”, *DİA*, TDV. Yay., İstanbul 2007, XXXIII, 357-362.
- Terzi, Mustafa Zeki, “Ordu Teşkilatı”, (ed. Eyüp Baş), *İslâm Kurumları Tarihi*, Grafiker Yay., s. 153-184, Ankara 2013.
- Trimingham, J. Spencer, *Christianity Among The Arabs in Pre-Islamic Times*, Librairie du Liban, London and New York 1979.
- Tuğ, Salih, *İslâm Vergi hukukunun Ortaya Çıkışı*, Ankara Üniversitesi Yay., Ankara 1963.
- Tural, Osman, *Geçmişten Günümüze Posta Teşkilatı*, PTT. Genel Müdürlüğü, Ankara 2007.
- Tülücü, Süleyman, “A’şâ, Meymûn b. Kays”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1991, 544-545.
- Uçar, Şahin, *Anadolu’da İslâm-Bizans Mücadelesi*, İşaret Yay., İstanbul 1990.
- Uraler, Aynur, “Ümmü Habîbe”, *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1995, XLII, 318-319.
- Utku, Nihal Şahin, Kızıldeniz -Çöl, Gemi ve Tacir-, Klasik Yay., İstanbul 2012.
- el-Utrûs, en-Nâsir li’l-Hak el-Hasan b. Ali (304/917), *el-İhtisâb*, thk. Abdulkерim Ahmed Cedbân, Mektebetü’t-Türâsi’l-İslâmiyyi, Yemen 2002.

- Uysal, Muhittin, *Kitâbu'l-Libâs ve Hadis Literatüründeki Yeri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1992.
- Uysal, Muhittin, *Peygamber Günlerinde Giyim Kuşam ve Süslenme*, Yediveren Yay., Konya 2004.
- Üçok, Bahriye, *İslâm'dan Dönerler ve Yalancı Peygamberler*, Ankara Üniversitesi Yay., Ankara 1967.
- Vâhîdî, Ebû'l-Hasan Ali b. Ahmed en-Neysâbü'rî (468/1075), *Esbâbu Nüzûli'l-Kur'ân*, thk. Asım b. Abdülmuhsin el-Humeydân, Dâru'l-İslâh, Demmâm 1996.
- Vâkîdî, Ebû Abdullah Muhammed b. Ömer b. Vâkîd (207/822), *Kitâbu'l-Meğâzî*, thk. Marsden Jones, (3. Baskı), Âlemu'l-Kütüb, Beyrut 1984.
- Vâkîdî, Ebû Abdullah Muhammed b. Ömer b. Vâkîd (207/822), *Fütûhu'sâm*, I-II, tsh. Abdullatîf Abdurrahman, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1998.
- Vasiliev, Aleksander A., *Bizans İmparatorluğu Tarihi*, (çev. Arif Müfid Mansel), I-II, Maarif Matbaası, İstanbul 1943.
- Ya'kûbî, Ahmet b. Ebî'l-Yakûb b. Ca'fer b. Vehb b. Vâdîh (292/905), *Târîhu'l-Yakûbî*, I-II, thk. Abdülemîr Mühennâ, Şirketu'l-Âlemi'l-Matbûat, Beyrut 2010.
- Yahyâ b. Âdem, Ebû Zekeriyâ b. Süleymân el-Kureşî el-Ümevî el-Kûfî (ö. 203/818), *Kitâbü'l-Harâc*, Dâru's-Şurûk, Kahire 1987.
- Yavuz, Yusuf Şevki, "Aşûrâ", *DİA*, TDV Yay., İstanbul 1991, IV, 24-26.
- Yazıcı, Tahsin, "Merzûbân", *DİA*, TDV Yay., XXIX, 255-256.
- Yedi Askı Arap Edebiyatının Harikaları, (çev. Nurettin Ceviz-Kenan Demirayak vd.), (3. Baskı), Ankara Okulu Yay. Ankara 2013.
- Yeniçeri, Celal, *H. Peygamber'in Giyim Kuşamı ve Mutfağı*, (2. Baskı), Çamlıca Yay., İstanbul 2013.
- Yesûî, Luvis Şeyho, *en-Nasrâniyyetu ve Adâbuha beyne Arabî'l-Câhiliyye*, I-II, (2. Baskı), Dâru'l-Meşrik, Beyrut 1989, I, 153.
- Yıldırım, Nimet, "Eski İranda Dinler ve Dinsel İnanışlar-II", *Doğu Araştırmaları*, (6), 2010, 5-26.
- Yıldırım, Fethi, *H. Peygamber Döneminin İktisadi Yapısı*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2018.
- Yıldırım, Muhammed Emin, *Asrı Saadette Ticaret ve Tüccar Sahabiler*, (4. Baskı), Siyer Yay., İstanbul 2020.

- Yıldız, Hakkı Dursun, *Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi*, I-XIV, Çağ Yay., İstanbul 1986.
- Yılmaz, Metin, “Şurta, Hares, Ases/İç Güvenlik”, (ed. Eyüp Baş), *İslâm Kurumları Tarihi*, Grafiker Yay., s. 185-206, Ankara 2013.
- Yılmaz, Metin, “Hisbe Teşkilatı”, (ed. Eyüp Baş), *İslâm Kurumları Tarihi*, Grafiker Yay., s. 101-120, Ankara 2013.
- Yılmaz, İbrahim *Panayırılar ve Arap Dili ve Edebiyatının Gelişmesinde Oynadığı Rol*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 1997.
- Yüksel, Ahmet Turan, “Yakın Doğuda Ticaret Merkezleri ve Panayırılar”, *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (V), 1994, 309-334.
- Yüksel, Ahmet Turan, *İslâm'ın İlk Döneminde Ticarî Hayat*, Beyan Yay., İstanbul 1999.
- Zebîdî, Murtaza Muhammed b. Muhammed (1205/1791), *Tâcu'l-Arûs min Cevâhiri'l-Kâmûs*, I-XL, Matbaatu Hukûmeti Kuveyt, Kuveyt 1975.
- Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Carullah Mahmûd b. Ömer b. Muhammed (538/1144), *el-Keşşâf an Hakâiki Gavamizi't-Tenzîli ve Uyûni'l-Ekâvili fî Vucûhi'l-Te'vîli*, Dâru'l-Meârif, Beyrut 2009.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Osman (748/1347), *Siyeru A'lâmi'n-Nübelâ*, I-XXV, thk. Şuayb el-Arnâvût, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1985.
- Zerrînkûb, Abdülhüseyin-Ruzbeh Zerrînkûb, *Sâsânîlerin Siyasî Tarihi*, (çev. Ali Hüseyinm Toğay), Önsöz Yay., İstanbul 2019.
- Zeydân, Corci *Arab Kable'l-İslâm*, Dâru'l-Hilâl, Kahire ts.
- Zeydân, Corci, *Târîhu Âdâbi'l-Lügati'l-Arabiyye*, Hindâvî, Kahire 2013.
- Zeydân, Corci, *İslâm Uygarlıkları Tarihi I-II*, (çev. Nejdî Gök), (2. Baskı), İletişim Yay., İstanbul 2015.
- Zührî, Muhammed b. Müslim b. Şihâb (124/741), *Kitâbu'l-Meğâzî*, cem. Süheyl ez-Zekkâr, Dâru'l-Fikr, Dimeşk 1981.
- Watt, W. Montgomery, *İslam Nedir* (çev. Elif Rıza), (2. Baskı), Birleşik Yay., İstanbul 1993.
- Watt, William Montgomery, *Hazret-i Muhammed Peygamber ve Devlet Adamı*, (çev. Erdem Türközü), İletişim Yay., İstanbul 2015.
- Wiesehöfer, Josef, *Antik Pers Tarihi Ön Asya'nın Kadim Krallığı*, (çev. Mehmet Ali İnci), Totem Yay., İstanbul 2009.

FCR YAYIN LTD.
General Publication Number: 1727
FCR Certificate Number: 46550
ISNI: 0000 0004 4657 1968
ROR ID: ror.org/00zznvq98

Imprint: Fecr
Publication Number: 1030

Book Title : The Educational Philosophy of Abū Bakr al-Rāzī
ISBN : 978-625-5576-84-2
DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576842

Author: Yakup Kaya | orcid.org/0000-0002-1838-6007
Institution: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
ROR ID: 03n7yzv56

Publication Type: Book - Monograph
Language: English
Dimensions: 13,5 x 21 cm
Edition: 1
Pages: 236 (xvi + 220)

Publication Date: October 2025
Place of Publication: Ankara, Türkiye
Layout and Cover Design: FCR
Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Certificate no: 50732)

Subject Categories

BIC: HP - Philosophy
BISAC: EDU040000 - Education / Philosophy, Theory & Social Aspects
THEMA: JNAL - Philosophy and theory of education
LC Classification: LB880 - Educational Theory and Practice
DEWEY: 370.1 - Philosophy & theory of education
WoS Category: Education & Educational Research
WoS Citation Topics Meso: 6.2 - Educational Research
WoS Citation Topics Micro: 6.2.34 - Philosophy of Education
Scopus Subject Areas: 3304 - Education

Cite as: Kaya, Yakup. *The Educational Philosophy of Abū Bakr al-Rāzī*. FCR Yayın Ltd., Ankara 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050
Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60
www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

BIBLIOGRAPHY

- Abdel-Halim, Rabie E. "Experimental Medicine 1000 Years Ago". *Urology Annals* 3.2, 55-61.
- Abū Bakr Muhammad ibn Zakariyyā al-Rāzī. "The Book of the Philosophic Life by Abū Bakr Muhammad ibn Zakariyya al-Razi". çev. Charles E. Butterworth. *Interpretation: A Journal of Political Philosophy* 20/3 (1993), 227-259.
- Abū Ḥātim al-Rāzī. *A'lām al-Nubuwwah (The Proofs of Prophecy)*. çev. Tarif Khalidi. Utah: Brigham Young University Press, 2011.
- Acıduman, Ahmet - Aşkit, Çağatay. "Orta Çağ'da İslam Dünyasında Yazılmış Eserlerde 'Çiçek Ve Kızamık' Üzerine: Çeviri Dönemi". *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi* 13/3 (2023), 576-591. <https://doi.org/10.31020/mutfd.1335234>
- Adamson, Peter. "Abu Bakr al-Razi". *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. ed. Edward N. Zalta, 2021. < <https://plato.stanford.edu/archives/sum2021/entries/abu-bakr-al-razi/> >
- Adamson, Peter. *Al-Rāzī*. New York: Oxford University Press, 2021.
- Adıgüzel, Cumhur Ersin. "Colin, Georges-Séraphin". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. EK-1/266-267. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Akyol, Aygün. "Ebû Bekir Râzî ve Felsefî Düşünce Sistemi". *Journal of Islamic Research* 30/1 (2019), 42-57.
- Akyol, Aygün. "Ebu Bekir Razi ve Üç Temel Erdem -Değer Eğitimi Açısından Bir Okuma". *Adam Academy Journal of Social Sciences* 5/2 (2015), 61-83.
- Akyüz, Turgut. *Ebûbekir Zekerıyyâ Er-Râzî'nin Felsefî Görüşleri-İlâhiyyât (Metafizik) ve Tabîyyât (Doğa Felsefesi)*. İstanbul: Ravza Yayınları, 2017.
- Alkan, Kazim. *Ebubekir Er-Râzî'nin Felsefi ve Dini Görüşleri*. Malatya: İnönü Üniv., Yüksek Lisans, 2019.
- Altungök, Ahmet - Bakır, Abdulhalık. "İslam Dünyasının Yükselme Çağında Tababet". *Selçuklu Medeniyeti Araştırmaları Dergisi* 2, 53-97.

- Andrei, Marinca. “Abū Bakr ar-Rāzī on the Progress of Knowledge”. *Meta: Research In Hermeneutics, Phenomenology, And Practical Philosophy* 14/1 (2022), 105-124.
- Anjum, Saba. “Al-Razi: A Distinguished Physician of the Medieval History: A Review of his Method and Influence”. *Revelation and Science* 5/2 (2015), 59-66.
- Aydın, Hasan. “Ölüm Korkusu Karşısında Felsefenin Tesellisi: Marcus Tullius Cicero Ve Ebû Bekr Er-Râzî”. *Felsefe Dünyası* 2/54 (2011), 27-52.
- Aydın, İbrahim Hakkı. “Ebû Bekir Râzî’de Beş Ezeli İlke”. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15, 107-144.
- Aylar, Mustafa - Ataollah, Hassan. “Orta Çağ İslâm Coğrafyacılarına Göre Rey Şehrine Dair Bazı Tespitler”. *Turkish Studies* 15/8 (2020), 3373-3388.
- Aylar, Mustafa - Ataollah, Hassan. “Orta Çağ İslâm Coğrafyacılarına Göre Rey Şehrinin Sosyo-Ekonomik Durumu ve Mimari Yapısı”. *Türkiyat Mecmuası* 31/1 (2020), 68-86.
- Başçı, Abdurrahman. “Abbâsîler Döneminde İlim Alanında Yeni Bir Çığır Başlatan Huneyn b. İshâk’ın Tercümede Takip Ettiği Yöntem, Hekimlik ve Çeviri Alanındaki Başarısı”. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 31, 290-303.
- Bayrakdar, Mehmet. *İslam Düşünce Tarihi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 2005.
- Behbehani, Abbas M. “Rhazes: the original portrayer of smallpox”. *Jama* 252.22, 3156-3159.
- Belting, Hans. *Florenz und Bagdad: eine westöstliche Geschichte des Blicks*. CH Beck, 2012.
- Björn, Juhan. *Abū Bakr Muḥammad ibn Zakariyyā’ al-Rāzī On Phlebotomy Edition, translation and commentary*. Diss. Lund University, 2023.
- Bolay, Süleyman Hayri. “Akıl”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/238-242. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Bozkurt, Nahide. *Abbâsiler*. İsam Yayınları, 2022.
- Brockelmann, Carl. *Geschichte der arabischen Litteratur - Erster Supplementband*. Leiden: E. J. Brill, 1937.
- Browne, Edward Granville. *A Literary History of Persia*. University Press, 1951.

- Butterworth, Charles E. "Ethical and political philosophy". *The Cambridge Companion to Arabic Philosophy*. 266-286. Edited by Peter Adamson King's College Peter Adamson-Richard C. Taylor, Cambridge University Press, 2005.
- Cooper, Glen M. "Abū Bakr Muḥammad ibn Zakariyyā al-Rāzī's Doubts about Galen: The Case of Medical Crisis Theory". *The 2nd International Prof. Dr. Fuat Sezgin Symposium on History of Science in Islam Proceedings Book*, 263-270. <https://doi.org/10.26650/PB/AA08.2023.002.019>
- Corbin, Henry. *History of Islamic Philosophy*. Kegan Paul International London and New York, 2006.
- Çağrıçı, Mustafa. "Gazzâlî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/489-505. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Çağrıçı, Mustafa. "Tıbb-ı Rûhânî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 41/88-89. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Çelebi, Fırat. "Ebû Bekir Muhammed B. Zekeriyâ Er-Râzî'nin Ahlâkî Sisteminde Epikürosçu Düşüncenin Yansımaları". *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi* 41 (2019), 451-465.
- Das, Aileen - Koetschet, Pauline. "Two Pharmacological Texts on Whey by Abū Bakr Muḥammad ibn Zakariyyā' al-Rāzī (d. 925)". *Journal of the American Oriental Society* 137/1 (2017), 25-42.
- Deuraseh, Nurdeng. "Risalat al-Biruni fi Fihrist Kutub al-Razi: A Comprehensive Bibliography of the Works of Abu Bakr al-Rāzī (D. 313 A.H/925) and al-Birūnī (D. 443/1051)". *Afkar: Jurnal Akidah Dan Pemikiran Islam* 9/1 (2008), 51-100. <https://ejournal.um.edu.my/index.php/afkar/article/view/5872>
- Druart, Thérèse-Anne. "Al-Razi (Rhazes) and Normative Ethics". *Boileau DA/Dick, JA (ed.)* 2, 167-181.
- Druart, Thérèse-Anne. "Al-Razi's Conception of the Soul: Psychological Background to his Ethics". *Medieval Philosophy & Theology* 5/2 (1996), 245-263.
- Dûrî, Abdülazîz ed-. "Bağdat (Genel Bakış)". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/425-433. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Durusoy, Ali. "İbn Sînâ (Felsefesi)". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/322-331. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.

- Ebû Bekir Er-Râzî. *Ahlaku't-Tabib - Tabibin Ahlakı*. çev. Hikmet Akpur. İstanbul: Endülüs Yayınları, 2020.
- Ebû Bekir Râzî. *Ruh Sağlığı - et-Tibbu'r-ruhani*. çev. Hüseyin Karaman. Çeviri ve inceleme: Hüseyin Karaman, İz Yayıncılık, 2015.
- Efe, Zehra Gençel. "Tabip-Filozof Ebu Bekir Razi ve Tıbbı Kazandırdıkları". *Dicle ilahiyat dergisi* 20/2 (2019), 90-103. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3378411>
- Emiroğlu, İbrahim. "Mantık". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/18-28. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Erdem, Gazi. "İslam Kültür Tarihinin İlk İlimler Akademisi Beytü'l-Hikme". *Dini Araştırmalar* 16/17-06, 57-77.
- Fakhry, Majid. *A History of Islamic Philosophy*. New York: Columbia University Press, 2004.
- Fischer, Klaus-Dietrich - Weisser, Ursula. "Das Vorwort zur lateinischen Übersetzung von Rhazes' Liber continens (1282): Text, Übersetzung und Erläuterungen". *Medizinhistorisches Journal* 21/3/4 (1986), 211-241.
- Germann, Nadja. "Al-Farabi's Philosophy of Society and Religion". *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. ed. Edward N. Zalta, 2016. <https://plato.stanford.edu/entries/al-Farabi-soc-rel/>
- Gooding, David C. *Experiment and The Making of Meaning: Human Agency in Scientific Observation and Experiment*. Springer Science & Business Media, 2012.
- Goodman, Lenn E. "Muḥammad ibn Zakariyyā' al-Rāzī". *History of Islamic Philosophy*. ed. Seyyed Hossein Nasr, - Oliver Leaman. London: Routledge, 1996.
- Goodman, Lenn E. "Razi's Myth of the Fall of the Soul: Its Function in His Philosophy". ed. G. Hourani. *Essays in Islamic Philosophy and Science*, Albany, NY: State University of New York Press, 25-40.
- Goodman, Lenn Evan. "The Epicurean Ethic of Muḥammad Ibn Zakariyyā' Ar-Rāzī". *Studia Islamica* 34 (1971), 5-26.
- Görgün, Hilal. "Kraus, Paul Eliezer". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/288-289. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Groff, Peter. *Islamic Philosophy A-Z*. Edinburgh: Edinburgh University Press., 2007.
- Gutas, Dimitri. *Avicenna and the Aristotelian Tradition: Introduction to*

- Reading Avicenna's Philosophical Works. Including an Inventory of Avicenna's Authentic Works.* Brill, 2014.
- Gutas, Dimitri. *Greek Thought, Arabic Culture: The Graeco-Arabic Translation Movement in Baghdad and Early 'Abbāsī Society (2nd-4th/8th-10th centuries)*. Routledge, 1998.
- Gürses, İbrahim. "Dogmatik Zihnin Bazı Özellikleri". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11/1 (2002), 183-192.
- Güvenç, Emel. "Modern Birey İçin Bir Yaşam Rehberi Olarak Ebu Bekir Râzî'nin Ahlak Felsefesi". *Cumhuriyet Theology Journal* 27/1 (2023), 221-233. <https://doi.org/10.18505/cuid.1240619>
- Hacıismailoğlu, İhsan. "Ebu Bekir er-Razi". *İslam Medeniyetinde Bilim Öncüleri - Tıp* -. 45-50. İstanbul: Mana Yayınları, 2021.
- Hargraves, Vicki. "Dewey's Educational Philosophy". the education hub, 2021. <https://theeducationhub.org.nz/deweys-educational-philosophy/>
- Ibn Abi Uşaybi'ah. *A Literary History of Medicine The 'Uyūn al-anbā' fī ṭabaqāt al-aṭibbā' of Ibn Abi Uşaybi'ah*. çev. Emile Savage-Smith, Simon Swain, Geert Jan van Gelder. Leiden-Boston: Brill, 2024.
- Inoue, Takatomo. *Alchemy in Medieval Islam and Abū Bakr Al-Rāzī*. Diss. Indiana University, 2025.
- Ishraq, Ali - Khawla Almulla. "Philosophy versus theology in medieval Islamic thought". *HTS Theologiese Studies/Theological Studies* 79.5 (2023), 1-8.
- İsmail Hakkı İzmirli. "Tabiplerin Üstadı: Ebu Bekir Muhammed b. Zekerriyya er-Razi." *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)* 13/1 (2013), 247-265.
- Jafaar O., Ahmed vd. "Abu Bakr Muhammad Ibn Zakariya Al-Razi (Rhazes) (865-925): The Founder of the First Psychiatric Ward". *Cureus* 16/7 (2024), 1-9. <https://doi.org/10.7759/cureus.64601>
- Kahya, Esin. "Hipokrat". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/119-121. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Kanar, Mehmet. "Geschichte der Arabischen Litteratur". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 14/35-37. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Karaarslan, Nasuhi Ünal. "İbnü'n-Nedîm". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/171-173. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Karaman, Hüseyin. "Bir Biyografi Denemesi: Ebubekir Zekerriyyâ er-Râzî". *Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6 (2004), 101-128.

- Karaman, Hüseyin. "Ebu Bekir er-Râzî'nin Felsefesinin Kaynakları". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 2/4 (2002), 33-50.
- Karaman, Hüseyin. *Ebu Bekir Razi'nin Ahlak Felsefesi*. İz Yayıncılık, 2017.
- Karlığa, H. Bekir. "İbn Sînâ (Etkileri)". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/345-353. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Katipoğlu, Hasan - Kutluer, İlhan. "Huneyn b. İshak". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/377-380. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Kaya, Mahmut. "Beytülhikme". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/88-90. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Kaya, Mahmut. "Ebû Bekir Er-Razî İle Ebû Hatim Er-Razî Arasında Geçen Tartışma". *İslam Tetkikleri Dergisi* 9 (1995), 51-76.
- Kaya, Mahmut. "Fârâbî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12/145-162. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Kaya, Mahmut. "İbn Ebû Usaybia". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/445-446. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Kaya, Mahmut. *İslam Filozoflarından Felsefe Metinleri*. İstanbul: Klasik Yayınları, 2014.
- Kaya, Mahmut. "Râzî, Ebû Bekir". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 34/479-485. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Kenan, Seyfi. *Ebû Bekr Zekeriyâ Er-Râzî'nin Et-Tıbbu'r-Rûhânî'sinde Davranış Bozuklukları ve Islahı*. YÖK Dök. Mrkz.: Marmara Üniv., Yüksek Lisans, 1991.
- Kenan, Seyfi. "Hekim-filozof Ebu Bekr er-Razi bir mülhid miydi?" *Dîvân: Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi* 10, 187-197.
- Kutluer, İlhan. "Belhî, Ebû Zeyd". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 5/412-414. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Küken, Gülnihal. *Ortaçağda Eğitim Felsefesi*. Alfa Yayınları, 2001.
- Lakhtakia, Ritu. "A Trio of Exemplars of Medieval Islamic Medicine Al-Razi, Avicenna and Ibn Al-Nafis". *Sultan Qaboos University Medical Journal* 14/4 (2014), 455-459.
- Ligon, B. Lee. "Rhazes: His Career and His Writings". *Seminars in Pediatric Infectious Diseases* 12/3 (2001), 266-272. <https://doi.org/10.1053/spid.2001.26123>
- Lutz, Richter-Bernburg. "Abū Bakr Muhammad al-Rāzī's (Rhazes) Medical Works". *Medicina nei Secoli*, 377-392.

- Mattila, Janne. "The Ethical Progression of the Philosopher in Al-Rāzī and Al-Fārābī". *Arabic Sciences and Philosophy* 27/1 (2017), 115-137.
- McGinnis, Jon - Reisman, David C. *Classical Arabic Philosophy An Anthology of Sources*. Hackett Publishing Company, Inc., Indianapolis/Cambridge, 2007.
- Meyerhof, Max. "Thirty-Three Clinical Observations by Rhazes (Circa 900 A.D.)". *Isis* 23/2 (1935), 321-372.
- Mohaghegh, Mehdi. "Notes on the 'Spiritual Physic' of Al-Rāzī". *Studia Islamica*, No. 26, 5-22.
- Mohaghegh, Mehdi. "The Kitāb al- Shukūk 'alā Jalinūs of Muhammad ibn Zakariyyā al- Rāzī". ed. W. B. Hallaq - D. P. Little. *Islamic Studies Presented to Charles J. Adams*, Leiden, 107-116. https://doi.org/10.1163/9789004661523_012
- Montasseri, Muhammad Mahdi. "Abū Bakr al-Rāzī's Ethical Decision-Making Systems." *British Journal for the History of Philosophy* 32/6 (2024), 1254-1281. <https://doi.org/10.1080/09608788.2024.2316784>
- Moore, David T. *Critical Thinking and Intelligence Analysis*. Lulu, 2011.
- Muḥaqqiq, Mahdī. "Razi's Kitāb al-Ilm al-Ilāhi and the five eternal". *Abr-Nahrain* 13, 16-23.
- Nayernouri, Touraj. "Sense and Nonsense in the Practice of Medicine. A Critique of Traditional Iranian Medicine". *Arch Iran Med*. 16/12 (2013), 731-735.
- Noddings, Nel. "An Ethic of Caring and Its Implications for Instructional Arrangements". *American Journal of Education*, Vol. 96, No. 2, *The Moral Life of Schools*, 215-230.
- Özaydın, Abdülkerim. "Bağdat (Kültür ve Medeniyet)". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/437-441. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Özaydın, Abdülkerim. "Müktefî-Billâh". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/534-536. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Özdal, Ahmet Nurullah. "10. Yüzyılda Kaleme Alınmış Bir Tıp Etiği Risâlesi: Ahlâku't-Tabîb". *Uluslararası Din Ve Medeniyet-I Sempozyumu (Din Ve Sağlık)*. Tebliğler Kitabı – Cilt III/119-128. Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2021.

- Özgüdenli, Osman Gazi. "Rey". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/40-41. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Pormann, Peter E. "Qualifying and quantifying medical uncertainty in 10th-century Baghdad: Abu Bakr al-Razi". *Journal of the Royal Society of Medicine* 106.9 (2013), 370-372.
- Razi, Ebu Bekir er-. *Felsefe Risâleleri*. çev. Mahmut Kaya. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2016.
- Rhazes. *The Spiritual Physick of Rhazes*,. çev. Arthur J. Arberry. London: John Murray, 1950.
- Ruska, Julius. "Al-Birûnî als Quelle für das Leben und die Schriften al-Rāzī's". *Isis* 5.1, 26-50.
- Ruska, Julius Ferdinand. *Al-Rāzī's buch Geheimnis der Geheimnisse: Mit Einleitung und Erläuterungen in deutscher Übersetzung*. Quellen und Studien zur Geschichte der Naturwissenschaften und der Medizin, 1937.
- Saliba, George. *Islamic Science and the Making of the European Renaissance*. The MIT Press Cambridge, Massachusetts london, England, 2007.
- Samir S., Amr - Tbakhi, Abdulghani. "Abu Bakr Muhammad Ibn Zakariya Al Razi (Rhazes): Philosopher, Physician and Alchemist". *Annals of Saudi medicine* 27/4 (2007), 305-307.
- Saylık, Ahmet - Öksüzöğlu, İrem Elçi. "Ebu Bekir Er-Râzî'nin Eğitim ve Felsefi Anlayışı". *Maarif Düşüncemizin Kuramsal Temelleri-1*. 45-57. Pegem Akademi, Edt. Akpınar, Burhan, Oral, Behçet - Özer, Bayram, 2023.
- Schippenges, Heinrich. "Bemerkungen zu Rhazes und seinem Liber Nonus". *Archiv für Geschichte der Medizin und der Naturwissenschaften* 47/3 (1963), 373-377.
- Shawer, Chere Ardine Winnek. *Abu Bakr Muhammad Ibn Zakariya Al-Razi On Reason And Nature*. Diss. University of Missouri-Columbia, 1973. <https://www.proquest.com/dissertations-theses/abu-bakr-muhammad-ibn-zakariya-al-razi-on-reason/docview/302667435/se-2>
- Sikandar, Aliya. "John Dewey and His Philosophy of Education". *Journal of Education and Educational Development* 2/2 (2015), 191-201.
- Smith, Mark K. "Nel Noddings, The Ethics of Care and Education". The

- encyclopedia of pedagogy and informal education, 2004. <https://infed.org/mobi/nel-noddings-the-ethics-of-care-and-education/>
- Straface, Antonella. "Abū Bakr al-Rāzī, Muḥammad ibn Zakarīyā' (Rhazes)". *Encyclopedia of Medieval Philosophy: Philosophy between 500 and 1500*. Dordrecht: Springer Netherlands, 18-22.
- Stroumsa, Sarah. *Freethinkers of Medieval Islam Ibn al-Rāwandī, Abū Bakr al-Rāzī, and Their Impact on Islamic Thought*. Leiden-Boston- Köln: Brill, 1999.
- Sünter, Emel. "Akılcı Türk Hikmetine Bir Örnek: Ebû Bekr Râzî". *Türk Hikmeti*. 89-100. İstanbul: İhlamur, 2024.
- Sünter, Emel. *Ebû Bekir Râzî ve Felsefî Görüşleri*. Gece Akademi, 2018.
- Şimşekler, Nuri. "Şehîd-i Belhî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/436. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Tahir, Ali Hadi. "Abu Bakr al-Razî Mind and Ethics: A philosophical and Analytical Study", 247-296.
- Taş, İsmail. "İslâm Düşüncesinde Bir Zihniyet Dönüşümü (Oryantalizm Ve Oksidantalizm Bağlamında Beytül-Hikme)". *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 6/3 (2006), 157-180.
- Taylan, Necip. "Ali b. Rabben et-Taberî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/434-436. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Taylor, Gail Marlow. *The Alchemy of Al-Razi: A Translation of the "Book of Secrets"*. CreateSpace, 2014.
- Taylor, Gail Marlow. "The Kitab Al-Asrar: An Alchemy Manual in Tenth-Century Persia". *Arab Studies Quarterly* 32/1 (2010), 6-27.
- Tibi, Selma. "Al-Razi and Islamic medicine in the 9th century". *Journal of the Royal Society of Medicine* 99.4, 206-207.
- Topuzoğlu, Tefvik Rüştü. "Arberry, Arthur John". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 3/348-349. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Turan, Ramazan. "Ebû Bekir Er-Râzî'nin Adâlet Anlayışı". *bilimname XXXVI*, 2018/2, 293-311.
- Tülüccü, Süleyman. "Nâşî el-Asgar". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/432. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Tümer, Günay. "Bîrûnî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/206-215. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Ullmann, Manfred. *Islamic Medicine*. Edinburgh University Press, 1978.
- Uludağ, Süleyman. "Akıl (Tasavvuf)". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/246-247. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.

- Uludağ, Süleyman. “Hücvîrî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/458-460. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Vural, Mehmet. “Abbasiler Döneminde Bilim, Kültür ve Felsefe”. *İslam Tarihi ve Medeniyeti 6-Abbasiler II*. 243-311. Siyer Yayınları, 2021.
- Walker, Paul E. “al-Razi, Abu Bakr Muhammad ibn Zakariyya’ (d. 925)”. In Edward Craig, *Routledge Encyclopedia of Philosophy: Genealogy to Iqbal*. New York: Routledge, 1-5. <https://doi.org/10.4324/9780415249126-H043-1>
- Weisser, Ursula. “Zwischen Antike und europäischem Mittelalter Die arabisch-islamische Medizin in ihrer klassischen Epoche”. *Medizinshistorisches Journal* 20/4 (1985), 319-341.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Akıl (Kelâm)”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/242-246. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Ebû Hâtim er-Râzî, Ahmed b. Hamdân”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/148-150. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Yavuz, Yusuf Şevki - Avcı, Casim. “İbnü’l-Cevzî, Ebü’l-Ferec”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/543-549. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Yıldırım, Taner - Altungök, Ahmet. “Abbasiler Döneminde İslam Tıbbı Ve Toplum Sağlığı”. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 25/2 (2015), 269-296.
- Yüce, Nuri. “Brockelmann, Carl”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/335-336. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1728

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1031

Kitap Adı : Dijital Çağda Aile ve Din Eğitimi

Alt Başlık : Çocuğun Dini-Ahlaki Gelişimi ve Yeni Ebeveyn Roller

Book Title : The Family and Religious Education in the Digital Age

Subtitle : Child's Religious-Moral Development and New Parental Roles

ISBN : 978-625-5576-85-9

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576859

Yazar | Author: Mustafa Cabir Altıntaş | orcid.org/0000-0002-8991-7047

Kurum | Institution: Şırnak Üniversitesi

ROR ID: ror.org/01fcvkv23

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Editorial

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 389 (xxii + 367)

Yayın Tarihi | Publication Date: Ekim | October 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRQX Din eğitimi | Religious Education

BISAC: REL067120 - Din / Eğitim | Religion / Education

THEMA: QRN Din eğitimi | Religious Education

LC Classification: BV1475 - Din eğitimi, çocuklar için | Religious education of children

DEWEY: 268.432 - Çocuklar için din eğitimi | Religious education of children

WoS Category: Eğitim ve Eğitim Araştırmaları | Education & Educational Research

WoS Citation Topics Meso: 5.11 - Eğitim politikaları ve aile eğitimi | Educational policy & family education

WoS Citation Topics Micro: 5.11.22 - Aile içi dini eğitim | Religious education in families

Scopus Subject Areas: 3300 - Sosyal Bilimler (genel) | Social Sci-ences (miscellaneous)

SciVal: 3300 - Eğitim | Education

Atf Bilgisi | Cite as: Altıntaş, Mustafa Cabir, *Dijital Çağda Aile ve Din Eğitimi: Çocuğun Dini-Ahlaki Gelişimi ve Yeni Ebeveyn Roller*. Fecr (FCR Yayın Ltd.), Ankara 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdülbaki, M. F. (1982). *el-Mu'cem'l-Müfehres li-Ayati'l-Kur'ani'l-Hkim*. El Mektebetü'l-İslamiyye.
- Abdullaeva, N. (2019). Role and Social Functions of the Family in Society. *Scientific Bulletin of Namangan State University*, 1(12), 103-107.
- Abonoz, S. (2020). 6-12 Yaş Arası Çocukların Dini ve Ahlaki Gelişimlerinde Anne ve Babaların Rolü. *Türk Din Psikolojisi Dergisi*, (1), 119-148.
- Acar, A. (1990). *Türk Aile Yapisi ve Kizilcahamam Aile Yapisi Uzerine Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Acarlıoğlu, A. (2019). İslm Tarihi Perspektifinden Çocuk Terbiyesinin Esasları ve Modern Eğitim Metodlarıyla Mukayesesi. *KS İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 33(Haziran), 201-209.
- Acevedo, G. A., Ellison, C. G., & Yılmaz, M. (2015). Religion and child-rearing values in Turkey. *Journal of Family Issues*, 36(12), 1595-1623.
- Adler, A. (2021). *Çocuk eğitimi*. Say Yayınları.
- Akbulut, Y. (2013). Çocuk ve ergenlerde bilgisayar ve internet kullanımının gelişimsel sonuçları. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 53-68.
- Akdoğan, A. (2004). *Sosyal değişme ve din*. Rağbet Yayınları.
- Akinlolu, M. (2012). *Challenges of disintegrating family life to youth ministry: A practical theological investigation* [Unpublished master's thesis]. University of Stellenbosch.
- Aktaş, C. (1997). *Devrim ve Kadın* (2. Baskı). Nehir Yayınları.
- Akto, S. , & Akto, A. (2017). Okul öncesi öğretmenlerinin din eğitimi hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, 9(2), 1096-1100.
- Allport, G. W. (1950). *The individual and his religion*. The Macmillan Company.
- Altıntaş, M. C. (2021). *The role of religious education in the 21th century: Worldviews and identity discernment of Muslim youth*. Nobel Yayıncılık.

- Altıntaş, M. C. (2022). Çokkültürlülük ve Kültürlerarasılık Ekseninde Din ve Eğitim. *Din ve Kültür İlişkisi II*, 125–175.
- Altıntaş, M. C. (2025a). Din Eğitiminde Yapay Zekâ Teknolojileri: Fırsatlar ve Etik Tartışmalar. *İslami İlimler Dergisi*, (40), 95–119. <https://doi.org/10.34082/islamiilimler.1601197>
- Altıntaş, M. C. (2025b). Family relations and religious education among Assyrians in Türkiye. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 45(7–8), 678–695. <https://doi.org/10.1108/IJSSP-10-2024-0478>
- Aluş, Y. (2016). *Türk ailesinde eşler arası mutluluk algısı ve beklentileri: Sakarya ili örneği*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Sakarya Üniversitesi.
- Alwin, D. F. (1986). Religion and parental child-rearing orientations: Evidence of a Catholic-Protestant convergence. *American Journal of Sociology*, 92(2), 412–440.
- Anderson, R. S. (2001). *The shape of practical theology: Empowering ministry with theological praxis*. IVP.
- Anufriev, E. A. (1984). Social status and personality activity. (Personality as an object and subject of public relations). MU.
- Apaydın, H. (2001). Aile İçi İletişimin Çocuğun Dinsel Gelişimine Etkisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 12(12-13), 319-337. <https://doi.org/10.17120/omuifd.43994>
- Araz, H. (2007). *Türk Aile Yapısında Aile İçi Dini İletişim Problemleri ve Bunların Çocuğun Din Eğitimine Etkileri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ariés, P. (1962). *Centuries of childhood*. Harmondsworth.
- Arthur, J. (2003). *Education with character: The moral economy of schooling*. Routledge Falmer.
- Arvas, F. B., & Hökelekli, H. (2017). Dindarlık ile Evlilik Doyumu ve Evlilikte Sorun Çözme İlişkisi Üzerine Bir İnceleme. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 15(34), 129-160.
- Asım efendi, Mütercim. (2014). *el-Okyânûsu'l-Basît fî Tercemeti'l-Kâmûsi'l-Muhît* (M. Koç & E. Tanrıverdi, Ed.; Cilt 5, s. 4664). Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Ay, M. E. (1993, 2000). *Çocuklarımıza Allah'ı Nasıl Anlatalım?* (11. Baskı). Timaş Yayınları. (Orijinal çalışma 1993 yayımlanmıştır).

- Ay, M. E. (1994). *Din Eğitiminde Mükâfat ve Ceza*. Nil Yayınları.
- Ay, M. E. (2005). Ailede Verilecek Din Eğitiminde Genel Prensipler. İçinde İ. Canan (Ed.), *İslam'da Aile ve Çocuk Terbiyesi Sempozyumu II* (ss. 361-374).
- Aybey, S. (2018). Ailenin Dini Değerleri Aktarmadaki Rolü ve Bu Süreçte Dikkat Edilmesi Gereken İlkeler. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 544-560.
- Aydın, A. R. (1996). Çocuğun Dini Şahsiyet Kazanmasında Ailenin Rolü. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Dergisi*, 8(8), 211-220.
- Aydın, M. (2013). Aile ve Din/İslam. İçinde M. Aydın (Ed.), *Sistematik Aile Sosyolojisi* (ss. 315-333). Çizgi Kitabevi.
- Aydın, M. Z. (2003). Ailede Ahlak Eğitimi. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(2), 125-158.
- Aydın, M. Z. (2007). *Ailede Çocuğun Ahlak Eğitimi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Aydın, M. Z. (2012). Çocuk Eğitiminde Ailenin Önemi. *Diyanet Aylık Dergi*, 262, 44-47.
- Aydın, M. Z. (2015a). *Ailede Ahlak Eğitimi*. Timaş Yayınları.
- Aydın, M. Z. (2015b). Günümüz ailesinde ebeveynlerin çocuk yetiştirmedeki zorlukları yeni neslin yetişmesinde ailede ahlak eğitimi. İçinde Ş. Kırış (Ed.), *Kadın ve Aile Sorunları Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. Hakkari Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları.
- Aydın, M. Z. (2021). Müslüman Ailede Çocuk ve Çocuk Eğitiminde Sorumluluklar. *Çocuk ve Medeniyet*, 6(12), 47-78.
- Aykaç, M. (2018). Türkiye’de Aile. In M. Aykaç (Ed.), *Türkiye’nin toplumsal yapısı*. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Bakırcıoğlu, R. (2010). *Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı* (3. bs.). Anı Yayıncılık.
- Bales, K., & Johnson, B. R. (2013). *Sociology of religion: A critical agenda*. Sage Publications.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice Hall.
- Bardakoğlu, A. (1993). Mükâfat/Caize. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 7, 27-29.
- Başaran, İ. E. (2005). *Eğitim Psikolojisi Gelişim, Öğrenme ve Ortam*. Nobel Yayın Dağıtım.

- Batar, Y. (2020). İletişim Modelleri Işığında Dini İletişimin Doğası. *Mesned İlahiyat Araştırmaları Dergisi*, 11(2), 417-439.
- Battistich, V. (2005). *Character education, prevention and positive youth development*. Character Education Partnership.
- Bauman Z. (2003). *Razem – osobno*. Kraków.
- Baumeister, R. F., & Tierney, J. (2012). *İrade-İnsanoğlunun En Kudretli Gücünün Yeniden Keşfi* (O. Akyıldız, Çev.). Tual Yayınları.
- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56–95.
- Bayer, A. (2013). Değişen Toplumsal Yapıda Aile. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(8), 101-129.
- Bayraklı, B. (1994a). Eğitimin Doğum Öncesi Boyutu. İçinde *İslam'da Aile ve Çocuk Terbiyesi Sempozyumu*. İSAV.
- Bayraklı, B. (1996). Kur'an-ı Kerim'e göre ailede çocuk eğitimi. İçinde İ. Kurt & S. A. Tüz (Haz.), *İslam'da Aile ve Çocuk Terbiyesi-2*. Ensar Neşriyat.
- Bayraktar, M. F. (1984). *İslam Eğitiminde Öğretmen- Öğrenci Munasebetleri*. M.Ü. İlahiyat Vakfı Yayınları.
- Beata Ciupińska. (2017). The socialising role of a family environment. *Pedagogika Rodziny*, (4), 41–51.
- Beck, U. & Beck G.E. (2002). *Individualization, Institutionalized Individualism and its Social and Political Consequences*. London: Sage Publications.
- Berkowitz, M. W., & Bier, M. C. (2005). Character education: Parents as parents. *Educational Leadership: Journal of the Department of Supervision and Curriculum Development*, 63(1), 64–69.
- Bilecik, S. (2017). Anne Baba Tutumlarının Bireylerin Din Algısına Etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 15(33), 7-38.
- Bilgili, A. (1993). *Avrupa Topluluğu ile Butunleşme Surecinde Türk Aile Yapısı*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bilgili, F. M. (2005). *Çocuğun Din Eğitimi ve Karşılaşılan Güçlükler*. Beyan Yayınları.
- Bilgin, B. (1994). Ahlak terbiyesinde dini hikâyeler. *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 1.

- Bilgin, B. (2003). *İslam ve Çocuk* (4. Baskı). DİB Yayınları.
- Błasiak, A., & Dybowska, E. (2012). Ślub kościelny. Dlaczego nie? Pedagogiczno-psychologiczne aspekty pracy nad sobą w czasie przygotowania do małżeństwa iw małżeństwie. *Teologia i Moralność*, 7(2), 135–156.
- Bolattekin, A. (2014). *Anne Babanın Bağlanma Stilleri, Anne Baba Tutumları ve Çocuklarındaki Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Arel Üniversitesi.
- Bottomore, T. B. (1984). *Toplum Bilim* (Ü. Oskay, Çev.). Beta Basım Yayın Dağıtım.
- Bottoms, B. L., Nielsen, M., Murray, R., & Filipas, H. (2003). Religion-related child physical abuse: Characteristics and psychological outcomes. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 8(1), 87–114.
- Boyatzis, C. J. (2004). The co-construction of spiritual meaning in parent-child communication. İçinde D. Ratcliff (Ed.), *Children's spirituality: Christian perspectives, research, and applications* (ss. 182–200). Wipf & Stock.
- Boyatzis, C. J., & Janicki, D. (2003). Parent-child communication about religion: Survey and diary data on unilateral transmission and bi-directional reciprocity styles. *Review of Religious Research*, 44, 252–270.
- Brelsford, G. M. (2011). Divine alliances to handle family conflict: Theistic mediation and triangulation in father-child relationships. *Psychology of Religion and Spirituality*, 3(4), 285–297.
- Brelsford, G. M., & Mahoney, A. (2008). Spiritual disclosure between older adolescents and their mothers. *Journal of Family Psychology*, 22(1), 62–70.
- Brody, D. L., Simchovitch, S. A., & Manzura, S. H. (2023). The history and current status of early childhood Jewish education in Israel. In S. Achituv, M. Muller, S. T. Alexander, & H. A. Alexander (Eds.), *Early childhood Jewish education: Multicultural, gender, and constructivist perspectives* (pp. 15–28). Bloomsbury Publishing Plc.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.

- Brown, S. L. (2002). Child wellbeing in cohabiting families. In A. Booth & A. C. Cranter (Eds.), *Just living together: Implications of co-habitation for children, families, and social planning* (pp. 173–187). Erlbaum.
- Bruce, T. (2015). *Early childhood education* (5th ed.). Hachette UK.
- Budak, S. (2000). *Psikoloji Sözlüğü*. Bilim ve Sanat Yayınları.
- Buhârî, E. A. M. b. İ. b. İ. el-C. el-Buhârî. (2011). *el-Câmi'u's-Sahîh* (Cilt 1-6). (Ş. el-Arnaût & A. Mürşid, Tah.). er-Risâletü'l Âlemiyye.
- Bulgaru, M., & Dilion, M. (2000). *Concepte fundamentale ale asistenței sociale* [Temel sosyal yardım kavramları] (Course notes). USM.
- Bulut, I. (1993). *Ruh Hastalığının Aile İşlevlerine Etkisi*. Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Yayınları.
- Burgess, E. W., & Locke, H. J. (1953). *The family from institution to companionship*. American Book Co.
- Burguière, A., Grew, R., Herlihy, D., & Knapp, S. (1986). *A history of the family*. Harvard University Press.
- Büyükkaragöz, S. , Musta, M. C., & Yilmaz, H. (1998). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş (Eğitimin Temelleri)*. Mikro Basım Yayım Dağıtım.
- Çağrıci, M. (1989). *İslam düşüncesinde ahlak*. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Çağrıci, M., & Hökelekli, H. (2000). İrade. *TDV İslam Ansiklopedisi*. <https://islamansiklopedisi.org.tr/irade>
- Çakı, E. (2008). *Beşinci sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Bir Yöntem Olarak Drama Tekniği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çamdibi, H. M. (1996). Ailede çocuğun ahlaki terbiyesi. İçinde İ. Kurt & S. A. Tüz (Haz.), *İslam'da Aile ve Çocuk Terbiyesi-2*. Ensar Neşriyat.
- Çamdibi, H. M. (2003). *Din Eğitiminde İnsan ve Hayat*. Çamlıca Yayınları.
- Campbell, H. (Ed.). (2013). *Religious practice in new media worlds*. Routledge.
- Çanakçı, A. A. (2018). Çocukluk dönemi gelişim özellikleri ve din eğitimi sorunlar ve çözüm önerileri üzerine bir araştırma. *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 6(Aralık), 59-70.
- Canan, İ. (1992). *Peygamberin sünnetinde terbiye*. Tuğra Neşriyat.
- Canan, İ. (2009). *Aile İçi Eğitim*. Gul Yurdu Yayinlari.
- Canani, A. (1982). Çocuğun doğumdan önce korunması. *Aile Çocuk Dergisi*.

- Canatan, K. (2019). Aile Kavramının Tanımı. İçinde K. Canatan & E. Yıldırım (Ed.), *Aile Sosyolojisi* (ss. 53-64). Açılım Kitap.
- Canatan, K., & Yıldırım, E. (2013). *Aile Sosyolojisi: Konuları Perspektifi ve Gelişimi*. Açılım Kitap.
- Canatan, K., & Yıldırım, E. (2016). *Aile sosyolojisi* (5. Baskı). Açılım Kitap.
- Cancian, M., & Reed, D. (2009). Family structure, childbearing, and parental employment: Implications for the level and trend in poverty. *Focus*, 26(2), 21–26.
- Çankırılı, A. (2008). *Çocuğun manevi eğitimi*. Zafer Yayınları.
- Çapçioğlu, İ. (2018). Sekülerleşen Toplumda Bireyselleşen Aile. *Turkish Studies*, 13(2), 19-34.
- Carl Gustav Jung. (1993). *Psikoloji ve Din* (C. Şişman, Çev., s. 17). İnsan Yayınları.
- Carothers, S. S. , Borkowski, J. G., Lefever, J. B., & Whitman, T. L. (2005). Religiosity and the socioemotional adjustment of adolescent mothers and their children. *Journal of Family Psychology*, 19(2), 263–275.
- Casanova, J. (1994). *Public religions in the modern world*. University of Chicago Press.
- Cebeci, S. (2003). *Öğretmen ve Öğrenme Süreçlerinde Dini İletişim*. İz Yayıncılık.
- Cebeci, S. (2005). *Din Eğitimi Bilimi ve Türkiye’de Din Eğitimi*. Akçağ Yayınları.
- Çelik, Y. (2010). *Genç ve Yetişkin Evlilerde Kıskançlığın Din Psikolojik Tahlihi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çelikkaya, T. (2022). *Karakter ve değer eğitimi: Değerlerimizi yaşa(t)mak* (1. Basım).
- Çelikkaya, T., vd. (2014). Teacher – Parents’ relations in the efficiency of the value. *Education Social and Behavioral Sciences*, 116, 1106–1113.
- Certel, H. (2008). Din-İletişim İlişkisi ve Dini İletişim Engelleri. *SDÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2, 126-158.
- Changeux, J. P., & Ricoeur, P. (2013). *Neden Nasıl Düşünürüz, Etik, İnsan Doğası ve Beyin Üzerine Bir Tartışma* (İ. Birkan, Çev.). Metis Yayınları.

- Chapman, G. (2001). *Cele cinci limbaje de iubire ale copilului* [Çocukların beş sevgi dili]. Curtea Veche.
- Cherlin, A. J. (2004). The deinstitutionalization of American marriage. *Journal of Marriage and Family*, 66(4), 848–861.
- Cihandide, Z. N. (2014). *Okul Öncesi Din ve Ahlak Eğitimi*. DEM Yayınları.
- Çın, A. (2020). Erken Çocukluk Dönemi Din Eğitiminde Ebeveyn Tutumlarının Etkisi. *Batman Akademi Dergisi*, 4(2), 66-81.
- Çın, A. (2021). İlk çocukluk döneminde çocuğun ahlak eğitimi. *Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi*, 13(1), 548-557.
- Ciupińska, B. (2015). Wyrównywać szanse czy resocjalizować? Analiza symptomów niedostosowania społecznego w kontekście sytuacji szkolnej ucznia. In S. Cudak (Ed.), *Profilaktyka zagrożeń dzieci i młodzieży* (ss. 15-28).
- Colburn, G. (2017). Seasonal variation in family homeless shelter usage. *Housing Policy Debate*, 27(1), 80-97.
- Coleman, J. S. (1966). *Equality of educational opportunity* (Summary Report Vol. 1). U.S. Department of Health, Education, and Welfare, Office of Education.
- Coleman, J. S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology*, 94, S95–S120.
- Conger, R. D., Conger, K. J., & Martin, M. J. (2010). Socioeconomic status, family processes, and individual development. *Journal of Marriage and the Family*, 72(3), 685–704.
- Cooley, C. H. (1998). *On self and social organization*. University of Chicago Press.
- Coser, R. L. (2004). The family: Its structure and functions. In S. Coltrane (Ed.), *Families and society: Classic and contemporary readings* (pp. 13–21). Wads Worth/Thomson Learning.
- Craigie, T. A., Brooks-Gunn, J., & Waldfogel, J. (2010). *Family structure, family stability and early child wellbeing*. Center for Research on Child Wellbeing.
- Cristi, M. (2011). *From Civil to Political Religion: the Intersection of culture, religion and Politics*. Wilfrid Laurier Univesitiy Press.
- Cüceloğlu, D. (2001). *İçimizdeki Çocuk*. Remzi Kitabevi.
- Cudak H. (1999). *From the family of origin to the family of procreation / Od rodziny pochodzenia do rodziny prokreacji*, Łowicz.

- Cudak, S. (2016). Selected characteristics of a modern married and family life model. *Pedagogika Rodziny*, (4), 35–43.
- Dam, H. (2015). Çocukluk Dönemi Din Eğitimi. İçinde M. Köylü (Ed.), *Gelişimsel Basamaklara Göre Din Eğitimi* (s. 65). Nobel Akademik Yayıncılık.
- D'Antonio, W. V., vd. (1982). Religion and Family Life: How Social Scientists View the Relationship. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 21(3), 218-225.
- Davarcı, Y., & Kayıklık, H. (2016). Çocukların Aile İçinde Şiddete Maruz Kalmaları ve Dindarlıkları Üzerine Ampirik Bir Araştırma. *Bilimname: Düşünce Platformu*, XXXII(3), 109-145.
- De Roos, S. A., Iedema, J., & Miedema, S. (2003). Effects of mothers' and schools' religious denomination on preschool children's god concepts. *Journal of Beliefs and Values*, 24(2), 165–181.
- Demir, Z. (2020). Aile Kurumunda Sabiteler ve Değişkenler. İçinde M. Çevik (Ed.), *Disiplinlerarası Yaklaşım Aile Kongresi Bildiriler Kitabı* (ss. 82-96). Semih Ofset.
- Demirci, E. T. (2018). Çocuğumun ahlaki gelişimini nasıl destekleyebilirim? In G. P. Ağırakça & A. Gümüş (Eds.), *Ailede din eğitimi* (ss. 15-28). Yekder Yayınları.
- Dereli, M. D. (2022). *Kuşak Tartışmaları -Sosyoloji ve Din Sosyolojisi Açısından-. Kimlik Yayınları.*
- Develioğlu F. (1980). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Doğu Yayıncılık.
- Dewey, J. (1921). *Demokrasi ve Eğitim* (S. Otaran, Çev.). Başarı Yayıncılık.
- Dillen, A. (2007). Religious participation of children as active subjects: Toward a hermeneutical-communicative model of religious education in families with young children. *International Journal of Children's Spirituality*, 12(1), 37–49.
- Dilmaç, B. (2002). *Değerler eğitimi*. Timaş Yayınları.
- Dimitrijević, S. (2014). Family as the Agent of Socialization in Transitional Society. *Zbornik radova Filozofskog fakulteta*, 45(1), 237-247.
- Dinçer, B. (2008). *Alt ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeyde Lise İkinci Sınıfa Devam Eden Ergenlerin Anne Baba Tutumlarını Algılamaları ile Arka-*

- daşlık İlişkilerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi.
- Dodurgalı, A. (1996, 1998). *Ailede Çocuğun Din Eğitimi* (2. Baskı). M.Ü.İ.F. Yayınları.
- Dodurgalı, A. (1999). *Din Eğitimi ve Öğretiminde İlkeler ve Yöntemler*. M.Ü.İ.F. Yayınları.
- Dodurgalı, A. (2010/2011). *Ailede din eğitimi*. Timaş Yayınları.
- Doğan, H. (2020). Aile İçi Çocuk Eğitiminde Takip Edilecek Temel Dini ve Ahlaki İlkeler. *Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(14), 298-311.
- Doğan, İ. (2001). *Osmanlı ailesi: Sosyolojik bir yaklaşım*. Yeni Türkiye Yayınları.
- Doğan, L. (2016). *Toplumun Temelini Sarsan Belli Başlı Problemler*. DİB Yayınları.
- Doğan, R., & Tosun, C. (2003). *İlköğretim 4. ve 5. sınıflar için din kültürü ve ahlak bilgisi öğretimi* (2. Baskı). Pegem A Yayıncılık.
- Doğan, R., & Uçak, H. (2022). Erken çocukluk döneminde ailede din ahlak ve değerler eğitimi. *İslam Araştırmaları Dergisi*, 402-409.
- Doğanay, A. (2011). *Değerler eğitimi*. Pegem Akademi.
- Dollahite, D. C. (2003). Fathering for eternity: Generative spirituality in Latter-day Saint fathers of children with special needs. *Review of Religious Research*, 44, 237–251.
- Dollahite, D. C., & Thatcher, J. Y. (2008). Talking about religion: How highly religious youth and parents discuss their faith. *Journal of Adolescent Research*, 23(5), 611–641.
- Dollahite, D. C., Marks, L. D., & Olson, M. M. (2002). Fathering, faith, and family therapy: Generative narrative therapy with religious fathers. *Journal of Family Psychotherapy*, 13, 263–294.
- Dollahite, D. C., Marks, L. D., Kear, T. M., Lewis, B. M., & Stokes, M. L. (2018). Beyond the bucket list: Identity-centered religious calling, being, and action among parents. *Psychology of Religion and Spirituality*, 10(1), 44–54.
- Dönmezer, S. (1984). *Sosyoloji*. Savaş Yayınları.
- Duff y, M., & Sperry, L. (2007). Workplace mobbing: Individual and family health consequences. *The Family Journal*, 15(4), 398-404. <https://doi.org/10.1177/1066480707305069>.

- Dumangöz, D. (2021). Ahlak Eğitiminde Ailenin Rolü. *İlahiyat: Akademik Araştırmalar Yıllığı*, (4), 107-120.
- Dumas, J. E., & Nissley-Tsiopinis, J. (2006). Parental global religiousness, sanctification of parenting, and positive and negative religious coping as predictors of parental and child functioning. *International Journal for the Psychology of Religion*, 16(4), 289–310.
- Duriez, B., Soenens, B., Neyrinck, B., & Vansteenkiste, M. (2009). Is religiosity related to better parenting? Disentangling religiosity from religious cognitive style. *Journal of Family Issues*, 30(10), 1287–1307.
- Durisc, M., & Bunijevac, M. (2017). Parental involvement as an important factor for successful education. *C.E.P.S.*, 7(3), 137-153.
- Durka, G., & Smith, J. (Eds.). (1980). *Family ministry*. Winston Press.
- E. Bonchiş. (2011). *Familia și rolul ei în educarea copilului* [Aile ve çocuğun eğitimindeki rolü] (p. 18). Ed. Polirom.
- Edgell, P. (2005). Religion and family in American society. *The Pew Forum on Religion & Public Life*.
- Elkind, D. (1970). The origins of religion in the child. *Review of Religious Research*, 12(1), 35–42. (Not: Sayfa aralığı tahmini olarak eklenmiştir.)
- Elkind, D. (1980). The Role of Play in Religious Education. *Religious Education*, 75(3), 284-290.
- Elliot, M. A., & Merrill, F. E. (1961). *Social disorganization*. Harper & Row.
- Ellison, C. G., & Bradshaw, M. (2009). Religious beliefs, socio-political ideology, and attitudes toward corporal punishment. *Journal of Family Issues*, 30(3), 320–340.
- Ellison, C. G., vd. (2010). The Couple That Prays Together: Race and Ethnicity, Religion and Relationship Quality Among Working Age Adults. *Journal of Marriage and Family*, 72, 963-975.
- Eminler, O. (2020). Eğitim Kurumları Ve Ailenin Önemi: Düşünen, Çözüm Üreten Toplum İçin. *Палимпсест, Меѓународно списание за лингвистички, книжевни и културолошки истражувања*, 10, 95-103.
- Epstein, J. L., & Sanders, M. G. (2002). Family, school, and community partnerships. İçinde M. H. Bornstein (Ed.), *Handbook of parenting, vol. 5: Practical issues in parenting* (ss. 407–437). Erlbaum.

- Erden, M. (1998). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Alkim Yayınları.
- Erden, M. (2007). *Eğitim Bilimine Giriş*. Arkadaş Yayınevi.
- Erdoğan, Ç., & Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 3(3), 399–431.
- Ergün, M. (1987). Eğitim ve Toplum, *Eğitim Sosyolojisine Giriş*. İnönü Üniversitesi Yayınları.
- Erikson, E. H. (1963). *Childhood and society*. Norton.
- Erikson, E. H. (1982). *Identity and the life cycle*. Norton.
- Erkal, M. E. (1987). *Sosyoloji (Toplumbilim)*. Filiz Kitabevi.
- Evans, E. M. (2000). Beyond Scopes: Why creationism is here to stay. İçinde K. S. Rosengren, C. N. Johnson, & P. L. Harris (Eds.), *Imagining the impossible: Magical, scientific, and religious thinking in children* (ss. 305–333). Cambridge University Press.
- Fan, H., Zhang, B., & Wang, W. (2017). Family functions in relation to behavioral and psychological disorders in Chinese culture. *The Family Journal*, 25(2), 130-136. <https://doi.org/10.1177/1066480717697681>.
- Fan, X., & Chen, M. (2001). Parental involvement and students' academic achievement: A meta-analysis of research studies. *Educational Psychology Review*, 13(1), 1-22.
- Fazlullah, M. J. (2001). *An Analysis of the Life of Imam Reza (AS)*. Islamic Studies Foundation of Astan Quds Razavi.
- Fersahoğlu, Y. (2004). Din eğitim ve öğretiminde bütüncül yaklaşım. İçinde Z. Ş. Arslan (Ed.), *Din kültürü ve ahlak bilgisi çalışma toplantısı-I* (ss. 279–290).
- Filipov, D., & Dorbritz, J. (2003). *Demographic consequences of economic transition in countries of Central and Eastern Europe* (Vol. 39). Council of Europe.
- Fındıkoğlu, Z. F. (1991). Türk aile içtimaiyatı. *Aile yazıları I, Temel kavramlar yapı ve tarihi süreç*, *Bilim Serisi* 5(1), 1-42. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- Fişek, G. O., & Sükan, Z. (1983). *Çocuğunuz ve Siz*. M.E.B. Yayınları.
- Flor, D. L., & Knapp, N. F. (2001). Transmission and transaction: Predicting adolescents' internalization of parental religious values. *Journal of Family Psychology*, 15, 627–645.

- Fomby, P., & Cherlin, A. J. (2007). Family instability and child well-being. *American Sociological Review*, 72(2), 181–204.
- Fowler, J. W., & Dell, M. L. (2006). Stages of faith from infancy through adolescence: Reflections on three decades of faith development theory. In R. C. Roehlkepartain, P. E. King, L. Wagener, & P. L. Benson (Eds.), *The handbook of spiritual development in childhood and adolescence* (pp. 34–45). Sage Publications, Inc.
- Ganiyeva, F. (2022). The Role of the Family as a Social Institution in the Formation of Society in Modern Times. *Vakantivis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 7, 1566–1581.
- Gazâlî. (t.y.). *İhyau Ulûmi'd-Dîn*. Mektebetü't-Ticâretiyyeti'l-Kübrâ.
- Geçioğlu, A. R., & Kayıklık, H. (2019). Dindarlık ve Evlilik Uyumu İlişkisi: Evli Bireyler Üzerine Bir İnceleme. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 19(1), 202-224.
- Geçtan, E. (2002). *Psikodinamik psikiyatri ve normal dışı davranışlar*. Remzi Kitabevi.
- Gerbner, G., & Gross, L. (2017). Living with television: The violence profile. In *The fear of crime* (pp. 169–195). Routledge.
- Giacomo Dacquino. (2014). *Guarire l'amore. Strategie di speranza per la famiglia di oggi* (s. 58). San Paolo Edizioni.
- Giddens, A. (2000). *Elimizden Kaçıp Giden Dünya* (O. Akinhay, Çev.). Alfa Yayıncılık.
- Giddens, A. (2012). *Sosyoloji Kısa Fakat Eleştirel Bir Giriş* (4. Baskı). (Ü. Y. Battal, Çev.). Siyasal Kitabevi.
- Glomazić, H. (2017). Educational Opportunities of Mass Media. *Education today – Proceedings from the Conference* (ss. 190-194). Institut za pedagogiju i andragogiju.
- Goeke-Morey, M. C., Cairns, E., Merrilees, C. E., Schermerhorn, A. C., Shirlow, P., & Cummings, E. M. (2013). Maternal religiosity, family resources and stressors, and parent–child attachment security in Northern Ireland. *Social Development*, 22(1), 19–37.
- Gökalp, Z. (1978). *Makaleler IX* (Ş. Beysanoğlu, Haz.).
- Gökçe, B. (1976). Aile ve aile tipleri üzerine bir inceleme. *Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 8(1-2).
- Gökçe, B. (1990). Aile ve Aile Tipleri Uzerine Bir İnceleme. *Aile Yazıları I. Bilim Serisi* 5(1), 205-223.

- Goldberg, A. E., & Garcia, R. (2015). Predictors of relationship dissolution in lesbian, gay, and heterosexual adoptive parents. *Journal of Family Psychology*, 29(3), 394.
- Goldthorpe, J. H. (1980). Class mobility in modern Britain: A reply to Crompton. *Sociology*, 14(1), 121-123.
- Golombok, S. , Zadeh, S. , Imrie, S. , Smith, V., & Freeman, T. (2016). Single mothers by choice: Mother-child relationships and children's psychological adjustment. *Journal of Family Psychology*, 30(4), 409.
- Grochocimska, R. (2003). *Przemoc wobec dziecka w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym* [Okul öncesi ve erken okul çağındaki çocuğa yönelik şiddet]. Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego.
- Gross, A. (2007). Queer theory and international human rights law: Does each person have a sexual orientation? *Proceedings of the Annual Meeting (American Society of International Law)*, 101, 129-132.
- Gül, E. (2005). *Çocuk eğitiminde anne-babanın sorumlulukları*. Çıra Yayınları.
- Gülmez, Ç. (2014). *Kadına yönelik aile içi şiddet, ahlaki çözülme ve dindarlık* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Not: Tez olduğu belirtilmiştir.)
- Gümrükçüoğlu, S. (2017). Çocuğun Din Eğitiminde Ailenin Rolü. *KADEM Kadın Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 39-60.
- Gümrükçüoğlu, S. (2020). Din Eğitimi Açısından Çocuğun Hakkını Korumada Ailenin Sorumluluğu. *Turkish Studies*, 15(2), 177-209.
- Günay, Ü. (1981). Türkiye’de Dini Sosyalleşme. İçinde *Türkiye’de 1. Din Eğitimi Semineri*. İlahiyat Vakfı.
- Günaydın, F. (2021). *Türkiye’de Televizyonun Aile Değerleri Üzerine Etkisi (Ordu Örneği)*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Gündüz, M. M. (2022). *İslam düşüncesinde çocukluk çağı ahlak eğitimi*. Eski Yeni Yayınları.
- Gündüz, Ş. (2007). Giriş. İçinde *Yaşayan Dünya Dinleri* (ss. 19-20). Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Gürsu, O. (2015). Ergenlik Dönemi Dindarlığı ile Ruh Sağlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 34, 49-75.

- Gushee, D.P. (2004). *Getting Marriage Right. Realistic Counsel for Saving & Strengthening Relationships* (ss. 136–138). Baker Books.
- Hakkı Şah Yadsıman. (2001). Yahudi Dininde Ailenin Yeri. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fak. Dergisi*.
- Hançerlioğlu O. (1976). *Felsefe Ansiklopedisi*. Remzi Kitabevi.
- Harris, K. I. (2007). Reconceptualizing spirituality in the light of educating young children. *International Journal of Children's Spirituality*, 12(3), 263–275.
- Hasanah, U., & Deiniatur, M. (2018). Character education in early childhood based on family. *Early Childhood Research Journal*, 1(1), 50–62.
- Hayes, A., Freestone, M., & Day, J. (2019). Foundations of peace and harmony in families and communities: Insights from a TRUST, LEARN and CARE (TLC) framework. *Sunan Kalijaga: International Journal of Islamic Civilization*, 2(2), 119-162.
- Hayes, B. C., & Pittelkow, Y. (1993). Religious belief, transmission, and the family: An Australian study. *Journal of Marriage and Family*, 55(3), 755–766.
- Hayta, A. (2006). Anneden Allah'a: Bağlanma teorisi ve İslam'da Allah tasavvuru. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 4(12), 29-63.
- Henry C. Link. (2006). *Dine Dönüş* (N. Oralbi, Çev., s. 89). Dergâh Yayınları.
- Hill, A. S. (2012). *Families, a social class perspective*. Pine Forge Press. SAGE Publications, Inc.
- Hill, M., & Tisdall, K. (1997). *Children and society*. Longman.
- Hochschild, A. R. (2003). *The commercialization of intimate life: Notes from home and work*. University of California Press.
- Hoge, D. R., Petrillo, G. H., & Smith, E. I. (1982). Transmission of religious and social values from parents to teenage children. *Journal of Marriage and Family*, 44(3), 569–580.
- Hökelekli, H. (1998). Çocukta Ahlak Gelisimi ve Eğitimi. *İçinde Çocuk Gelisimi ve Eğitimi*. Ensar Neşriyat.
- Hökelekli, H. (2009). *Çocuğun Din Eğitimi*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Hökelekli, H. (2016). *Çocuk, Genç, Aile Psikolojisi ve Din* (2. bs.). Dem Yayınları.

- Hornby, G., & Lafaele, R. (2011). Barriers to Parental Involvement in Education: An International Perspective. *Educational Review*, 63(1), 37-52.
- Horwitz, S. (2015). *Hayek's Modern Family: classical liberalism and the evolution of social institutions*. Palgrave Macmillan.
- Huesmann, L. R., & Eron, L. D. (2013). *Television and the aggressive child: A cross-national comparison*. Taylor & Francis.
- Hull, J. M. (2003). A spirituality of disability: The Christian heritage as both problem and potential. *Studies in Christian Ethics*, 16(2), 21-35.
- Hünler, O. S. (2002). *The effects of religiousness on marital satisfaction and the mediator role of perceived marital problem solving abilities between religiousness and marital satisfaction relationship* [Unpublished master's thesis]. Middle East Technical University Institute of Social Sciences.
- Hünler, O. S. (2002). *The Effects of Religiousness on Marital Satisfaction and the Mediator Role of Perceived Marital Problem Solving Abilities Between Religiousness and Marital Satisfaction Relationship*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hunter, F. E. (1956). *The Questioning Child and Religion*. Boston.
- Hurru'l-Amili. (t.y.). *Vesailu's-Şia* (Cilt 15, s. 195).
- Hüseyinzade, S. A. (2013). *Peygamber ve Ehlibeyt'in Eğitimsel Siyeri: Evlat Eğitimi*. El-Mustafa Yayınları.
- İbn Mâce, E. A. M. b. Y. (1954). *es-Sünen* (Cilt 2). (M. F. Abdülbaki, Nşr.). Dâru İhyâi'l-Kütübü'l-Arabiyye.
- İbn manzûr, E. M. b. M. (1414). *Lisânu'l-'Arab* (Cilt 11, ss. 481-482, 484). Dâru Sadır.
- İbn Miskeveyh. (1983). *Ahlakî olgunlaştırma-Tezhibu'l ahlak* (A. Şener, İ. Kayaoglu, & C. Tunç, Trans.). Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. (Orijinal yayın yılı belirtilmemiştir, çeviri yılı kullanılmıştır.)
- İbn Sînâ. (2007). *Kitabu's-Siyase* (A. M. İsbir, Tah.). Bidâ'yât.
- İçli, G. (1997). Aile araştırmalarında yöntem ve yaklaşım. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(3), 59-68.
- İlerisoy, M., & Mehmedoğlu, A. U. (2021). Din Psikolojisi ve Aile Çalışmaları. *Türk Din Psikolojisi Dergisi*, 4, 69-99.

- İlgar, A., & İlgar, E. (2018). Aile odaklı eğitim. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 36-45.
- İluț, P. (1995). *Familia. Cunoaștere și asistență* [Aile. Bilgi ve yardım]. Ed. Argonaut.
- İmamoğlu, A. (2015). *Psikolojik ve Ahlaki Açından Çocuk Suçluluğu*. Dem Yayınları.
- İmamoğlu, A., & Ferah, N. (2019). Boşanma Sürecinde Ruh Sağlığı ve Din. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 28(2), 497-530.
- İnanç, B. Y. ve ark. (2005). *Gelişim psikolojisi çocuk ve ergen gelişimi* (2. Baskı). Nobel Kitabevi.
- Ingoldsby, B. B., & Smith, S. E. (2006). *Families in global and multicultural perspective* (3rd ed.). SAGE Publications.
- Ionescu, A. D. (2020). Psycho-sociological perspectives on the family institution in the contemporary society. *Analele Universității din Craiova, Seria Psihologie-Pedagogie*, 41, 85–92.
- İslam Ansiklopedisi. (1994). T. D. Vakfı.
- Jenkins, J. M., Turrell, S. L., Kogushi, Y., Lollis, S. , & Ross, H. S. (2003). A longitudinal investigation of the dynamics of mental state talk in families. *Child Development*, 74(3), 905–920.
- Jevtić M. (2007). Political Science and Religion. *Politics and Religion Journal*, 1(1).
- Jeynes, W. H. (2007). The relationship between parental involvement and urban secondary school student academic achievement: A meta-analysis. *Urban Education*, 42(1), 82–115.
- Karaköse, R. (2023). *Din Eğitiminde Ailenin Rolü*. <http://www.rukiye-karakose.com/kategori.php?id=82>
- Karaköse, Ş. (2010). *Etkili Din Öğretimi*. TİDEF Yayınları.
- Karakuş, R. (2020). İnsan Anlayışlarının Aile Hayatına Etkisi: Ailenin Sonu Mu? İçinde M. Çevik (Ed.), *Disiplinlerarası Yaklaşımla Aile Kongresi Bildiriler Kitabı* (ss. 54-71). Semih Ofset.
- Karamouzis P. (2009). Religions, Education and Democracy the Necessity of Inter-Religious Education in the Modern Public School System. *Politics and Religion*, 3(1).
- Karaşahin, H. (2007). *Bir Batı Anadolu kasabasında dinî hayat: Gördes örneği*. Birleşik Kitabevi.
- Kasapoğlu, A. (2012). *Aile sosyolojisi*. Anadolu Üniversitesi.

- Kaya, A. (2023). Aile İçi Sorunların Çözümünde Babanın Rolü: Yusuf Kıssası Örneği. *Değişen Dünyada Aile - XII. Uluslararası Din Görevlileri Sempozyumu Bildiriler Kitabı* (ss. 153-168).
- Kaya, A. (2023). Konulu Tefsir Ekolu. In A. Kaya (Ed.), *Çağdaş tefsir ekolleri* (ss. 265–302). İlahiyat Yayınları.
- Kaymakcan, R., & Meydan, H. (2014). *Ahlak değerler ve eğitimi*. Dem Yayınları.
- Kehrer, G. (1998). Din sosyolojisi (M. E. Köktaş, Trans.). In Y. Aktay & M. E. Köktaş (Eds.), *Din sosyolojisi* (ss. 17–118). Vadi Yayınları.
- Kılavuz, M. A. (2005). Anne baba örnek davranışlarının çocukların ve ergenlerin dinî kişiliğinin oluşumuna etkileri. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 14(2).
- Kılavuz, M. A. (2015). Ergenlerde özdeşleşme ve din eğitimi (Lise öğrencileri üzerinde bir araştırma). İçinde H. Hökelekli (Ed.), *Gençlik din ve değerler psikolojisi*. Dem Yayınları.
- Kılınçer, H. (2021). Aile Danışmanlığında Maneviyat Boyutunun Önemi. *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 13, 263-273.
- Kim-Spoon, J., Longo, G. S. , & McCullough, M. E. (2012). Parent-adolescent relationship quality as a moderator for the influence of parents' religiousness on adolescents' religiousness and adjustment. *Journal of Youth and Adolescence*, 41(12), 1576–1587.
- Kımtır, N. (2015). İlgili–Seven Anne-Baba Tutumları ile Din ve Dindarlık Arasındaki İlişki Üzerine. *Dini Araştırmalar*, 18(46), 9-44.
- Kıncal, R. (2001). *Eğitimde aile katılımı*. Nobel Yayın Dağıtım.
- King, V. (2003). The influence of religion on fathers' relationships with their children. *Journal of Marriage and the Family*, 65, 382–395.
- Kingsley, D. (1939). Illegitimacy and the social structure. *American Journal of Sociology*, 3, 215-233.
- Kır, I. (2010). *Eğitimin Toplumsal Temelleri Eğitim Bilimine Giriş*. İdeal Kültür Yayıncılık.
- Kır, İ. (2011). Toplumsal bir kurum olarak ailenin işlevleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(36), 381–404.
- Kıranşal, A. (2021). *Gençler için sosyal medya ilmi*. Ravza Yayınları.
- Koç, A. (2008). Okul çağı çocuklarının ailede din eğitimi. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17.
- Koca, A. (2019). *Çocuğun Din Eğitiminde Anne ve Babanın Rolü* (Ağrı

- Örneği). (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kocacık, F. (1986). Sivas'ta Kentsel Aile. *Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (7).
- Kocacık, F. (1997). *Sivas'ta kentsel aile*. Dilek Matbaası.
- Köksal, E. & Cemile F. (2008). *Okulöncesi Eğitim kurumlarında ailenin eğitime katılımı (Kocaeli'nde Bes Anaokulunda Yapılan Arastırma)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kollman, K. (2007). Same-sex unions: The globalization of an idea. *International Studies Quarterly*, 51(2), 329–357.
- Kongar, E. (1970). Türkiye'de aile yapısı, evrimi ve bürokratik örgütlerle ilişkileri. *Amme İdaresi Dergisi*, 3(2).
- Konuk, Y. (2005). *Dini Duygunun Gelisimi ve Eğitimi*. T.D.V. Yayınları.
- Köse A. (2001). *Modernleşme- Sekülerleşme ilişkisi Üzerine Yeni Paradigmalar*. Liberal Düşünce Yayınları.
- Köylü, M. (2015). *Psiko-Sosyal Açından Dini İletişim*. Ankara Okulu.
- Köylü, M. (2019). Ailede değerler eğitimi. İçinde M. Köylü (Ed.), *Teoriden pratiğe din eğitimi* (2. bs. , ss. 37–61). Nobel Yayıncılık.
- Köylü, M. (Ed.). (2015). *Gelişim Basamaklarına Göre Din Eğitimi*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Köylü, M., & Oruç, C. (2020). *Çocukluk Dönemi Din Eğitimi*. Nobel Yayıncılık.
- Krasiejko, I. (2019). *Rodzina z dziećmi. Rodzina dysfunkcyjna [Çocuklu aile. İşlevsiz aile]*. Wydawnictwo DYPIN.
- Kron F. W. (2012). *Pedagogika. Kluczowe zagadnienia. Podręcznik akademicki*. Sopot.
- Krstić I. (2016). Right of Parents to Educate Children in line with their Religious and Moral Beliefs. İçinde R. Vasić & M. Polojac (Eds.), *Identity Metamorphosis of Serbia*. University of Belgrade Faculty of Law.
- Kuburić, Z. (2008). *Religion, family and youth*. Centar za empirijska istraživanja religije / Čigoja štampa.
- Küçük Kurt M. (1990). Ailenin Psikolojik Fonksiyonları. *Türkiye Aile Yılı*ğı. T.C. Başbakanlık Aile Kur. Bşk. Yayınları.

- Kuczynski, L. (2003). Beyond bidirectionality: Bilateral conceptual frameworks for understanding dynamics in parent-child relations. İçinde L. Kuczynski (Ed.), *Handbook of dynamics in parent-child relations* (ss. 3–24). Sage.
- Kurt A. (2006). *Dünden Bugüne Türk Ailesi* (M. Zincirkıran, Ed.). Nova Basın Yayın.
- Kutup, S. (1977). *İslam davasının stratejisi*. Yağmur Yayınevi.
- Kutup, S. M. (1997). *İslam Terbiye Metodu ve Ahlak Sistemi* (A. Özbek, Çev.). Hisar Yayınları.
- Kwak, A. (2015). Współczesna rodzina – czy tylko problem struktury zewnętrznej? [Modern aile – sadece dış yapının bir sorunu mu?]. İçinde I. Taranowicz & S. Grotowska (Ed.), *Rodzina wobec wyzwań współczesności. Wybrane problemy* (ss. 11-27). Oficyna Wydawnicza ARBORETUM.
- Lambert, N. M., & Dollahite, D. C. (2006). How Religiosity Helps Couples Prevent, Resolve and Overcome Marital Conflict. *Family Relations*, 55(4), 439-449.
- Landor, A., Simons, L. G., Simons, R. L., Brody, G. H., & Gibbons, F. X. (2010). The role of religiosity in the relationship between parents, peers, and adolescent risky sexual behavior. *Journal of Youth and Adolescence*, 40(3), 296–309.
- Law, S. (2011). *Humanism: A very short introduction* (Vol. 256). Oxford University Press.
- Leon, S. C., Saucedo, D. J., & Jachymiak, K. (2016). Keeping it in the family: The impact of a Family Finding intervention on placement, permanency, and well-being outcomes. *Children and Youth Services Review*, 70, 163-170. <https://doi.org/10.1016/j.child-youth.2016.09.020>.
- Livingstone, S. , & Helsper, E. J. (2008). Parental mediation of children's internet use. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 52(4), 581–599.
- Łopatkowa, M. (1989). *Samotność dziecka [Çocuğun yalnızlığı]*. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.
- Luhmann, N. (2013). *A Systems Theory of Religion*. Stanford University Press.

- Maciarz, A. (1991). Sieroctwo duchowe dzieci [Çocuklarda ruhsal yetimlik]. *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*, 6, 338-340.
- Maciejewska, F., & Bury, P. (2008). Dysfunkcjonalność rodziny: psychologiczny i socjologiczny aspekt definicji [Aile işlevsizliği: tanımın psikolojik ve sosyolojik yönleri]. *Przegląd Naukowo-Metodyczny. Edukacja dla Bezpieczeństwa*, 2, 27-41.
- Mahoney, A., & Tarakeshwar, N. (2005). Religion's role in marriage and parenting in daily life and during family crises. İçinde R. F. Paloutzian & C. L. Park (Eds.), *Handbook of the psychology of religion and spirituality* (ss. 177–195). The Guilford Press.
- Mahoney, A., Pargament, K. I., Murray-Swank, A., & Murray-Swank, N. (2003). Religion and the sanctification of family relationships. *Review of Religious Research*, 44, 220–236.
- Maimonides. (t.y.). *Mishneh Torah, Marriage* (15:16).
- Mair J., Orucu E. (2011). *The Place of Religion in Family Law: A Comparative Search*. Cambridge.
- Majchrzyk-Mikuła, J., & Buk-Cegiełka, M. (2022). The image of a lonely child in a modern family. *The Image of a Lonely Child in a Modern Family*. (Not: Dergi/Kitap bilgisi eksiktir, kendi başlığı kullanılmıştır.)
- Malinowski, B. (1960). *A scientific theory of culture and other essays*. Oxford University Press.
- Manea, A. D. (2015). Innovation in the management of educational institutions. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 209, 310–315.
- Marek, Z. (2005). *Podstawy wychowania moralnego* (s. 23). Kraków.
- Marianski, J. (2016). *Godność ludzka jako wartość społeczno-moralna: mit czy rzeczywistość? Studium interdyscyplinarne* (s. 82). Toruń.
- Mariański, J., & Zaręba, S. H. (2021). Rodzina jako wartość w czasie pandemii [Pandemi döneminde bir değer olarak aile]. *Roczniki Nauk Społecznych*, 2, 5-21.
- Marin, C. (1996). *Teoria Educației-Fundamentarea epistemică și metodologică a acțiunii educative*. Ed. All.
- Marks, L. D. (2004). Sacred practices in highly religious families: Christian, Jewish, Mormon, and Muslim perspectives. *Family Process*, 43(2), 217–231.

- Marks, L. D., & Dollahite, D. C. (2001). Religion, relationships, and responsible fathering in Latterday Saint families of children with special needs. *Journal of Social and Personal Relationships*, 18, 625–650.
- Marshall, E. S., Olsen, S. F., Mandelco, B. L., Allred, K. W., & Sansom, N. (2003). “This is a spiritual experience”: Perspectives of Latter-Day Saint children with disabilities. *Qualitative Health Research*, 13(1), 57–76.
- Mcdowell, J. (2005). *Secretul artei de a iubi*. Aqua Forte.
- McKeever, M., & Wolfinger, H. N. (2008, August). *The changing determinants of income for married, divorced and never married mothers, 1982-2004*. Paper presented at the annual meeting of the American Sociological Association, Boston.
- McLaughlin, E., & Glendinning, C. (1994). Paying for care in Europe: is there a feminist approach? İçinde L. Hantrais & S. Mangan (Ed.), *Family Policy and the Welfare of Women. Cross-National Research Papers. Third Series: Concepts and Contexts in International Comparisons* (ss. 52–69). University of Technology.
- Meadow, M. J., & Kahoe, R. D. (1984). *Psychology of Religion: Religion in Individual Lives*. Harper & Row.
- Medicina, K. (2010). *Reproduktivno zdravlje i fertilitet* [Üreme sağlığı ve doğurganlık]. Medicinski fakultet.
- Mehmedoglu, Y. (1998). Bir Eğitim Sorunu Olarak Dini Duygu ve Düşüncenin Gelisimi. İçinde *Çocuk Gelisimi ve Eğitimi*. Ensar Nesriyat.
- Meriç, C. (2005). *Bu ülke*. İletişim Yayınları.
- Merter, F. (1990). 1950-1988 yılları arasında köy ailesinde meydana gelen değişimler: Malatya örneği. *Aile Araştırma Kurumu Yayınları*.
- Meydan, H. (2022). *Postmodern iklimde din ve değerleri öğretmek*. DEM Yayınları.
- Mihăilă, A. (2010). *Sociology of Law (Sociologia dreptului)*. Hamangiu Publishing House.
- Mihăilă, M. M. (2015). The Effects of Secularization on Spiritual Kinship. İçinde *GIDNI International Conference “Globalization, Intercultural Dialogue and National Identity”* (ss. 15-24).
- Mihăilescu, I. (1999). *Familia în societățile europene* [Avrupa toplumlarında aile]. University Publishing House.

- Miller, P. E. (2020). Partner Selection: Decision-Making as Experienced by Engaged and Married Couples. *Marriage & Family Review*, 1-18. <https://doi.org/10.1080/01494929.2020.1744499>.
- Mişe, M. A. (2015). *Boşanmanın Sosyo-Psikolojik ve Dini Sebepleri ve Sonuçları Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Mitrofan, I. (1999). Schimbări și tendințe în structura și funcțiile familiei din țara noastră [Ülkemizdeki aile yapısındaki ve işlevlerindeki değişiklikler ve eğilimler]. *Revista Română de Sociologie*, (5-6). (Not: Sayfa aralığı belirtilmemiştir.)
- Mitrofan, I. (2008). *Psihoterapie, repere teoretice, metodologice și applicative* [Psikoterapi, teorik, metodolojik ve uygulamalı referans noktaları]. Sper.
- Mitrofan, I., & Ciupercă, C. (2010). *Psihologia relației de cuplu* [Çift ilişkisinin psikolojisi]. Sper.
- Mladenović, M. (1969). *Introduction to sociology of the family: General and special part*. Rad.
- Morgan, L. H. (1877). *Ancient society: Or, researches in the lines of human progress from savagery through barbarism to civilization*. Henry Holt and Company.
- Mousseau, J. (1975). The Family, a Prison of Love: An Interview with Phillipe Ariés. *Psychology Today*, 53-58.
- Muchielli, R. (1989). *Le questionnaire dans l'enquête psychosociale*. ESF (Formation permanente en sciences humaines).
- Muhammed Fuad Abdülbaki. (1982). *el-Mu 'cemü 'l-müfehres li-ayati 'l-Kur 'ani 'l-hâkim*. El Mektebetü'l-İslamiyye.
- Murdock, G. P. (1949). *Social Structure*. Macmillan.
- Murray-Swank, N. A., Pargament, K. I., & Mahoney, A. (2005). At the crossroads of sexuality and spirituality: The sanctification of sex by college students. *The International Journal for the Psychology of Religion*, 15(3), 199-220.
- Mustafa, G. (2010). *Fi'l-Lisâniyyâti'l-Âmmeti: Târîhuâ Tabîatuhâ, Mev-dûuhâ, Mefhûmuhâ*. Dâru'l-Kitâbi'l-Cedîdi'l-Muttehadi.
- Mutallimova, S. (2014). *Lise Öğrencilerinde Depresyon Düzeyi ve Anne Baba Tutumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Arel Üniversitesi.

- Myers, S. (2006). Religious Homogamy and Marital Quality: Historical and Generational Patterns. *Journal of Marriage and the Family*, 68, 292-304.
- Nechita, M. (2017). Family–A prototype of society. *RAIS Journal for Social Sciences*, 1(1), 24–33.
- Nikolajew J., Leśniewska G. (2012). Rola rodziny w kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego. *Management and Business Administration. Central Europe*, 2, 123–135. <https://doi.org/10.7206/mba.ce.2084-3356.10>.
- Nirun, N. (1994). *Sistematik Sosyoloji Yönünden Aile ve Kultur*. Atatürk Kultur Merkezi Yayını.
- Nirun, N. (2007). *Sistematik sosyoloji yönünden aile ve kültür*. Atatürk Kültür Merkezi. (Orijinal çalışma 1997 yayımlanmıştır).
- Norris, P., & Inglehart, R. (2004). *Sacred and secular: Religion and politics worldwide*. Cambridge University Press.
- Nuffield Foundation. (1971). *Nuffield social science project: The family*. Nuffield Foundation.
- Nursi, S. (2017). *Sözler*. Yeni Asya Neşriyat.
- Öcal, M. (2004, 2007). *Din Eğitimi ve Öğretiminde Metodlar*. TDV Yayınları. (Orijinal çalışma 1991 yayımlanmıştır).
- Ochs, E., & Kremer-Sadlik, T. (2007). Introduction: Morality as family practice. *Discourse & Society*, 18(1), 5–10.
- Ogburn, W. F. (1963). The Changing Functions of the Family Selected Studies in Marriage and the Family. İçinde I. Bulut (Çev.), *Ruh Hastalığının Aile İşlevlerine Etkisi* (Say. No. 74). Rinehart and Winston Inc.
- Önal, A. (1990). *Aile Sosyolojisi-Ailenin Toplumdaki Yeri* (ss. 8-9). Ege Üniversitesi Yay.
- Önder, M. (2013). Sevgi, Din Dili ve Hikâyelerin Çocukların Din Eğitimindeki Yeri ve Önemi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(3), 1285-1298.
- Oodally, M. R. (2019). The Family as an Institution of Social Control: The Case of Mauritian Muslim Youth. *Voice of Intellectual Man - An International Journal*, 9(1), 43-66. <https://doi.org/10.5958/2319-4308.2019.00005.7>.
- Opre, A. (2021). Reconsiderarea reformelor educaționale. Rolul familiei și al Bisericii în educația socio-emoțională și morală a copiilor

- [Eğitim reformlarının yeniden değerlendirilmesi. Ailenin ve Kilenin sosyo-duygusal ve ahlaki eğitimdeki rolü]. In *Familia contemporană. Provocări, principii, valori* (ss. 76–77). Renaşterea.
- Ortaylı, İ. (2018). *Osmanlı Barışı*. Timaş Yayınları.
- Oruç, C. (2010). Okul öncesi dönem çocuğunda ahlaki değerler eğitimi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi*, 39-55.
- Ottaway, A. K. C. (1968). Durkheim on education. *British Journal of Educational Studies*, 16(1), 5–16.
- Ozankaya, Ö. (1984). *Toplumbilim*. Tekin Yayınları.
- Özbek, A. (1996). Bir eğitim kurumu olarak ailenin önemi. İçinde İ. Kurt & S. A. Tüz (Haz.), *İslam'da Aile ve Çocuk Terbiyesi 2*. Ensar Neşriyat.
- Özdemir, Ö. (2022). *Din Eğitiminde Ailenin Yeri ve Önemi*. Nobel Yayınevi.
- Özdemir, Ö. (2024). İmam Hatip Lisesi öğrencilerinde sosyal medya bağımlılığı ile akademik güdülenme ve akademik başarı arasındaki ilişki. *Marife*, 24(1), 188–215.
- Özdemir, Ş. (2002). Çocuğun Din Eğitiminde Ailenin Rolü. *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 9, 113-131.
- Özer, B. (2007). Anne-Baba ve Çocuk İletişimi. *Eğitim Bülteni*, 19, 11-20.
- Özeri, Z. N. (2004). *Okul öncesi din ve ahlak eğitimi*. Dem Yayıncılık.
- Özgüven İ. E. (2000). *Evlilik ve Aile Terapisi*. PDREM.
- Özkan, P. Y., & Kılıç, E. (2013). Ailenin Psiko-Sosyal Destek İhtiyacını Karşılama Yeni Bir Model Önerisi: Aile Sağlığı Merkezlerinde Aile Psiko-Sosyal Destek Birimi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 7(30), 25-44. <https://doi.org/10.21560/spcd.63135>.
- Ozorak, E. W. (1989). Social and cognitive influences on the development of religious beliefs and commitment in adolescence. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 28, 448–463.
- Özyılmaz, Ö. (2003). *İslami eğitim ve psikolojik temelleri*. Pınar Yayınları.
- Papernow, P. L. (2015). *Becoming a stepfamily: Patterns of development in remarried families*. Gestalt Press.
- Park, H. S. , & Bonner, P. (2008). Family religious involvement, parenting practices and academic performance in adolescents. *School Psychology International*, 29(3), 348–362.

- Parsons, T. (1956). *Family: socialization and interaction process*. Routledge.
- Păunescu, C. (1983). *Copilul deficient* [Engelli çocuk]. Științifică și Enciclopedică.
- Pehlivan, O. (2017). *Aile Tanımı ve İlişkilerinin Toplumsal Olarak İnşası*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Peker, N. (1991). *Parental influence and children's responses to television advertising*. (Doctoral dissertation). Marmara Üniversitesi.
- Peng, M. W., & Jiang, Y. (2010). Institutions behind family ownership and control in large firms. *Journal of Management Studies*, 47(2), 253-273. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6486.2009.00890.x>
- Peschke, K.H. (2016). *Christian Ethics: Moral Theology in the Light of the Vatican II* (Vol. 2, s. 581). Theological Publications in India.
- Plopa, M. (1983). Funkcjonowanie społeczno-emocjonalne młodzieży a percepcja postaw matek i ojców [Gençlerin sosyo-duygusal işleyişi ve anne-babalarının tutumlarının algılanması]. *Psychologia Wychowawcza*, (2), 129–142.
- Poraj, G. (2004). *Agresja w szkole: Przyczyny – profilaktyka – interwencje* [Okulda şiddet: Nedenler – önleme – müdahaleler]. Ośrodek Kursów i Szkoleń “Edukator”.
- Postman, N. (2005). *Amusing ourselves to death: Public discourse in the age of show business*. Penguin.
- Pramling S., I., & Kaga, Y. (2008). *The contribution of early childhood education to a sustainable society*. UNESCO. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000159355>
- Raday F. (2003). Culture, Religion and Gender. *International Journal of Constitutional Law*, 1(4).
- Raths, L. E., Harmin, M., & Simon, S. B. (1978). *Values and teaching: Working with values in the classroom*.
- Raud, R. (2018). *Benlik Pratikleri* (M. Ekinci, Çev.).
- Recent Demographic Developments. (2003). Council of Europe Publishing.
- Risman, B. J. (2004). Gender as a social structure: Theory wrestling with activism. *Gender & Society*, 18(4), 429–450.
- Rodriguez, C. M., & Henderson, R. C. (2010). Who spares the rod? Religious orientation, social conformity, and child abuse potential. *Child Abuse & Neglect*, 34(2), 84–94.

- Rousseau, J. J. (2018). *Rousseau: The social contract and other later political writings*. Cambridge University Press.
- Ryan, K., & Bohlin, K. (1999). *Building character in schools: Practical ways to bring moral instruction to life*. Jossey-Bass.
- Sağlam, İ. (2001). Çocuklarda Davranış Şekillenmesinde Etkili Olan Faktörlere Teorik Bir Yaklaşım. *UÜİFD*, 10(2), 209-223.
- Sağlam, İ. (2002). Hz. Peygamber'in Çocuk Eğitiminde Öne Çıkardığı Hususlar. *UÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11(2), 167-190.
- Sağlam, İ. (2003). *Çocuk ve İbadet*. Düşünce Yayınları.
- Sağlam, İ. (2009). İletişim ve Sosyal Etkinin Dinî Davranış Oluşumundaki Rollerini. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(18), 81-105.
- Şahinkaya, R. (1991). Türk aileleri hangi yönlerden birbirlerine farklılıklar gösterirler? *Aile yazıları-I, Temel kavramlar yapı ve tarihi süreç, Bilim Serisi* 5(1), 37-42. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- Sarı, Ö. (2013). Aile Kurumu ve Ailenin Tanımı. İçinde M. Aydın (Ed.), *Sistemik Aile Sosyolojisi* (s. 65). Çizgi Kitabevi.
- Saylan, N. (2021). *Yusuf suresinde bireysel ve toplumsal mesajlar*. Sonçağ Yayınları.
- Schramm, J., Kuczaty, S. , Sassen, R., Elger, C. E., & Von Lehe, M. (2012). Pediatric functional hemispherectomy: outcome in 92 patients. *Acta Neurochirurgica*, 154(11), 2017-2028.
- Seçkin, N., & Koç, G. (1997). Okulöncesi Eğitimde Okul Aile İşbirliği. *Yaşadıkça Eğitim*, 51, 5-10.
- Selçuk, M. (1991). Çocuğun Eğitiminde Dini Motifler. T.D.V. Yayınları. (Orijinal çalışma 2005 yayımlanmıştır).
- Selçuk, M. (1991, 1996). Okulöncesi Çocukta Dini Duygunun Gelişmesi. *Türk Aile Ansiklopedisi*, 1, 268.
- Selçuk, Z. (2005). *Gelişim ve öğrenme eğitim psikolojisi* (9. Baskı). Nobel Yayın Dağıtım.
- Selman, A. (2018). Aile-din ilişkisi ve aile içi roller. *Akademia Doğa ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 4(1), 13-20.
- Seltzer, J. A. (2019). Family change and changing family demography. *Demography*, 56(2), 405-426. <https://doi.org/10.1007/s13524-019-00766-6>.

- Sendyk, M. (2011). Osamotnienie jako konsekwencja zaburzeń wiğzi emocjonalnych w rodzinie [Ailedeki duygusal bağ bozukluklarının bir sonucu olarak yalnızlık]. *Wychowanie w Rodzinie*, 4, 139-150.
- Serdar, Z. (2016). *İslam Medeniyetin Geleceği* (D. Aydın, Çev.). İnsan Yayınları. (Orijinal çalışma 1986 yayımlanmıştır).
- Sevinç, S., & Gülsünler, M. E. (2021). Kur'an Mesajları Bağlamında 'Aile İçi İletişim': Sistematik ve Niceliksel Bir İnceleme. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(2), 1039-1067. <https://doi.org/10.19145/e-gifder.819111>.
- Sezal, I. (1981). *Sosyal Bilimlerde Temel Kavramlar*. Birlik Yayınları.
- Šijaković, I. (2008). *Sociology: Introduction to understanding global society*. Ekonomski fakultet.
- Šijaković, I., & Vilić, D. (2013). *Sociology for economists*. Ekonomski fakultet.
- Şimşek, E. (2004). Çocukluk dönemi gelişim özellikleri ve din eğitimi. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 1, 212.
- Sinanoğlu, M. (2001). İslam. *TDV İslam Ansiklopedisi*, 9, 307-310.
- Sırrı, V. (2015). Karakter eğitimi: Dün, bugün ve yarın. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 121-144.
- Skogøy, B. E., Ogden, T., Weimand, B., Ruud, T., Sørgaard, K., & Maybery, D. (2019). Predictors of family focused practice: organisation, profession, or the role as child responsible personnel? *BMC Health Services Research*, 19(1), 793. <https://doi.org/10.1186/s12913-019-4553-8>.
- Smock, P. J., & Manning, W. D. (2010). New couples, new families: The cohabitation revolution in the United States. In *Families as they really are* (pp. 131-139). *Sociology*. (2006). MBM publishing house.
- Soner, O. (1995). *Aile Uyumu Öğrenci Özguveni ve Akademik Başarı Arasındaki İlişki*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Spilka, B., Hood, R. W., Jr., Hunsberger, B., & Gorsuch, R. (2003). *The psychology of religion: An empirical approach* (3rd ed.). Guilford.
- Spilman, S. K., Neppl, T. K., Donnellan, M. B., Schofield, T. J., & Conger, R. D. (2013). Incorporating religiosity into a developmental model

- of positive family functioning across generations. *Developmental Psychology*, 49(4), 762.
- Stackhouse, M. L. (1997). *Covenants and commitments; faith, family, and economic life*. Westminster John Knox Press.
- Steinberg, M. (1995-1996). Free Exercise of Religion: The Conflict Between Parent's Rights and a Minor Child's in Determining the Religion of the Child. *University of Louisville Journal of Family Law*, 34 (1).
- Steuden, S. , & Zdunek, B. (2001). Poczucie osamotnienia u młodzieży doświadczającej przemocy w rodzinie [Aile içi şiddet mağduru gençlerde yalnızlık duygusu]. İçinde D. Kornas-Biela (Ed.), *Oblicza dzieciństwa*. Towarzystwo Naukowe KUL.
- Stochmiąlek, J. (2005). Samotność oraz starość w świetle koncepcji jakości życia [Yaşam kalitesi kavramı ışığında yalnızlık ve yaşlılık]. İçinde J. Twardowska-Rajewska (Ed.), *Przeciw samotności*. Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Strommen, M. P., & Hardel, R. A. (2000). *Passing on the faith: A radical new model for youth and family ministry*. Saint Mary's Press.
- Subaşı, N. (2014). Toplumsal Değişme, Aile ve Yeni Risk Alanları. İçinde M. Aydın (Ed.), *Aile Sosyolojisi Yazıları* (ss. 101-117). Açılım Kitap.
- Sunaryo, I., & Fauziati, E. (2023). Character education in early childhood based on Kohlberg's perspective. *Early Childhood Research Journal*, 6(1), 56.
- Tarhan, N. (2015). *Aile okulu*. Timaş Yayınları.
- Taylor, R. (2009). Parental Responsibility and Religion. İçinde R. Probert, S. Gilmore, J. Herring (Ed.), *Responsible Parents and Parental Responsibility*. Oxford.
- Tezcan, M. (1997). *Eğitim Sosyolojisi* (4. Baskı). Ankara Üniversitesi Basımevi.
- The New Encyclopædia Britannica* (15th ed.). (2010). Encyclopædia Britannica.
- Thornton, A., & Philipov, D. (2007). *Developmental idealism and family and demographic change in Central and Eastern Europe*. Vienna Institute of Demography of the Austrian Academy of Sciences.
- Tia, T. (2021). Familia, o universitate a dragostei. İçinde *Familia contemporană. Provocări, principii, valori* (ss. 27-28). Renaşterea.

- Timur, S. (1972). *Türkiye’de aile yapısı*. Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Tirmizî, E. İ. M. b. İ. b. S. (1975). *es-Sünen* (Cilt 5). (A. M. Şakir & M. F. Abdülbaki, Tah.). Şirketü Mektebeti ve Matbaati Mustafa el-Bâbî el-Halebî.
- Topçu, N. (1950). *Toplumbilim (Sosyoloji)*. Üçler Basımevi.
- Toren, A. (2013). Parental Involvement in School: An Overview of the Literature. *Educational Psychology Review*, 25(4), 519-543.
- Troiano, S. (2014). Parental Responsibility and Religious Education. *International Journal of the Jurisprudence of the Family*, 5.
- TÜİK. (2017). *Aile Yapısı Araştırması 2016* (Haber Bülteni, Sayı: 21869).
- Turan, F. (2013). Aile ve Değişme. *İçinde Aile Sosyolojisi* (Ed.) (ss. 236-255). AÖF Yayınları.
- Turan, S. , Ünal, A. (Ed.). (2021). *Dinlerde Aile* (2. Baskı, ss. 38-48). OkurAkademi Yayınları.
- Türer, O. (1996). Erzurumlu İbrahim Hakkı’nın çocuk hakkındaki düşünceleri. *İçinde İ. Kurt & S. A. Tüz (Haz.), İslam’da Aile ve Çocuk Terbiyesi-2*. Ensar Neşriyat.
- Türk, E. (2018). Çocuğuma ibadet alışkanlığı nasıl kazandırabilirim? In G. P. Ağırakça & A. Gümüş (Eds.), *Ailede din eğitimi*. Yekder Yayınları.
- Turner, R. H. (1965). *The Family, Sociology*. Brown and Selznick.
- Tyszk, Z. (2000). Stan rodziny wspólczesnej a wewnątrzrodzinna socjalizacja dzieci [Çağdaş ailenin durumu ve çocukların aile içi sosyalleşmesi]. *Roczniki Socjologii Rodziny*, 12, 7-14.
- Ucur, Z. E. (2005). *Farklı Aile Tutumlarının Okul Öncesi Dönem 5 Yaş Çocuklarının Bilişsel Performans Düzeylerine Etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ülken, H. Z. (1991). Aile. *Aile yazıları I, Temel kavramsal yapı ve tarihi süreç, Bilim Serisi* 5(1). Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- Ulusoy, K., & Dilmaç, B. (2012). *Değerler eğitimi*. Pegem Akademi.
- Umaña-Taylor, A. J., & Hill, N. E. (2020). Ethnic-Racial Socialization in the Family: A Decade’s Advance on Precursors and Outcomes. *Journal of Marriage and Family*, 82(1), 244-271. <https://doi.org/10.1111/jomf.12622>.
- Ünal, A. (2012). Yahudilikte Evlilik Anlayışı ve Evlenme Törenleri. *Bütün Yönleriyle Yahudilik Sempozyum Bildirileri* (ss. 673-693).

- Ünal, D. (2008). *Çocuğun Din Eğitiminde Ana-Babanın Rollerini Bilecik Örneği*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Vergin, N. (2000). Toplumsal değişme ve Türkiye’de aile. *Aile Yazıları 2-Kültürel Değerler ve Sosyal Değişme* (ss. 309–320). Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Vesa, B. V. (2021). Family, education and social life. Seven inputs regarding the contemporary paradigm. *Astra Salvensis - revista de istorie si cultura*, 18, 143-151.
- Vilić, D. (2011). The family in the context of contemporary social changes. *Sociological Discourse*, 1(2), 21–43.
- Voinea, M. (2000). *Sociologie generală și juridică*. Sylvi.
- Voinea, M. (2005). *Familia contemporană: Mică enciclopedie* [Çağdaş aile: Küçük ansiklopedi]. Foundation FOCUS.
- Volling, B., Mahoney, A., & Rauer, A. (2009). Sanctification of parenting, moral socialization, and young children’s conscience development. *Psychology of Religion and Spirituality*, 1(1), 53–68.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society*. Harvard University Press.
- Walker, L. J., & Taylor, J. H. (1991). Family interaction and the development of moral reasoning. *Child Development*, 62, 264–283.
- Wang, Y., Deng, C., & Yang, X. (2016). Family economic status and parental involvement: Influences of parental expectation and perceived barriers. *School Psychology International*, 37(5), 536-553. <https://doi.org/10.1177/0143034316667646>.
- Widom, C. S. (1989). The cycle of violence. *Science*, 244(4901), 160–166.
- Wilcox, W. B. (2002). Religion, convention, and paternal involvement. *Journal of Marriage and Family*, 64, 780–792.
- Wilson, B. R. (2000). *Religion in Secular Society: A Sociological Comment*. Oxford University Press.
- Wolin, S. J., & Bennett, L. A. (1984). Family rituals. *Family process*, 23(3), 401-420. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.1984.00401.x>.
- Wright, C. J. H. (2004). *Old Testament ethics for the people of God*. Intervarsity Press.
- Yasa, İ. (1970). Geçiş halinde bir aile tipolojisi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 25(4).

- Yavuz, K. (1987). *Psikanalizde ilk dinî gelişmelerin değeri*. Atatürk Üniversitesi Basımevi.
- Yavuz, K. (1994). *Çocuk ve Din*. Çocuk Vakfı Yayınları.
- Yavuzer, H. (2001, 2007). *Ana baba ve çocuk*. Remzi Kitabevi. (Orijinal çalışma 2001 yayımlanmıştır).
- Yavuzer, H. (2022). *Çocuk psikolojisi* (26. bs.). Remzi Kitabevi. (Orijinal çalışma 2007 yayımlanmıştır).
- Yeung, J. W. K., & Chan, Y. C. (2014). Parents' religious involvement, family socialization and development of their children in a Chinese sample of Hong Kong. *Social Indicators Research*, 117(3), 987-1010.
- Yiğit, E. & Yiğit, Y. (2019). Değerler Eğitimi Ve Okul. *Turan-Sam*, 44, 511-516.
- Yıldırım, E. (2019). Aile ve Evlilik Türleri. İçinde K. Canatan & E. Yıldırım (Ed.), *Aile Sosyolojisi* (ss. 65-81). Açılım Kitap.
- Yıldız, H. (2017). İlkokula devam eden özel gereksinimli çocuğa sahip ailelerin çocuklarının eğitimlerine katılımlarının incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 2(2), 82-94.
- Yıldız, M. (2025). A Qur'anic approach to family communication: The example of Noah's dialogue with his son. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (37), 165-183.
- Yılmaz, H. (2004). *Sevgili Anne ve Babacığım, Lütfen Bu Kitabı Okur musunuz!* (16. Baskı). Çizgi Kitabevi Yayını.
- Yılmaz, H. (2020). Hz. Peygamber ve Öğretmenlik. İçinde A. Güneş (Ed.), *Geçmişten Geleceğe Öğretmen ve Öğretmenlik* (ss. 47-77). Otto Yayınları.
- Yörükoğlu, A. (1997). *Değişen toplumda aile ve çocuk*. Özgür Yayınları.
- Yorulmaz, B. (2015). *Sinema ve din eğitimi*. Dem Yayınları.
- Yorulmaz, B. (2017). *Ailede değerler eğitimi*. Erkam Yayınları.
- Zernuci. (1995). *Ta'limu'l- müteallimin: İslamda eğitim öğretim metodu* (Y. V. Yavuz, Trans.). Sahaflar Kitabevi.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1733

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1032

Kitap Adı : Şerhin Aynasında Harem - Selamlık

Alt Başlık : Mahremiyet Algısının Dönüşümü

Book Title : Through the Lens of Hadith Commentary

Subtitle : Seclusion and the Reconfiguration of Privacy in Islam

ISBN : 978-625-5576-86-6

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576866

Yazar | Author: Peyman Ünügür Tekin | orcid.org/0000-0001-6572-8770

Kurum | Institution: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

ROR ID: ror.org/05ryemn72

Editör | Editor: Ayşe Uzun | orcid.org/0000-0002-5359-6827

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Editorial

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 121 (xii + 109)

Yayın Tarihi | Publication Date: Ekim | October 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAM2 - İslam: düşünce ve teoloji | Islam: thought and theology

BISAC: REL037010 - İslam / Tarih | Religion / Islam / History

THEMA: QRAM2 - İslam düşüncesi ve teolojisi | Islam: thought and theology

LC Classification: BP173.4 - Kadınlar-İslam | Women in Islam

DEWEY: 297.082 - Kadınlar ve İslam | Women in Islam

WoS Category: Din | Religion

WoS Citation Topics Meso: Din çalışmaları | Religion studies

WoS Citation Topics Micro: İslam çalışmaları | Islamic studies

Scopus Subject Areas: 2211 - Din Araştırmaları | Religious Studies

Atıf Bilgisi | Cite as: Ünügür Tekin, Peyman, *Şerhin Aynasında Harem - Selamlık: Mahremiyet Algısının Dönüşümü*. Fecr (FCR Yayın Ltd.), Ankara 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Ahmed b. Hanbel. *Kitâbu'l-Câmi'li-Ulûmi'l-Îmâm Ahmed*. thk. Âdil el-Murşid. Feyyum: Dâru'l-Felâh, 2009.
- Ahmed b. Hanbel. *el-Musned*. thk. Şuayb Arnavut vd. Beyrut: Muessese-tu'r-Risâle, 2001
- Akdemir, Salih. "Tarih Boyunca ve Kur'an-ı Kerim'de Kadın". *İslami Araştırmalar* 5/4 (1991), 269-270.
- Aksu, Ali. "İfk Hadisesi Üzerine Bir Değerlendirme". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/1 (Haziran 2004), 1-17.
- Akyüzöğlu, Hatice. "Zahid el-Kevserî'nin "Kadının Örtünmesi" isimli Makalesinin Hanefî Fıkıhındaki Yeri". *Marifetname* 8/1 (Haziran 2021), 323-348.
- Altıntaş, Muhammed Esat. "Yüksek Din Öğretiminde Karma ya da Tek Cinsiyete Dayalı Eğitim Üzerine Nitel Bir Araştırma". *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17/34 (2018), 373-406.
- Ateş, Süleyman. *Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri*. İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, 1988-1992.
- Atmaca, Esra. "Memlüklerde Müslüman Kadın". *Müslüman Kadının Tarihi*. ed. Feyza Betül Köse. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2021.
- Avcı, Casim. "Kaynukâ". *TDV İslam Ansiklopedisi*.
- Aydın, Osman. "Dönemsel Şartların Rivayet Yorumlamalarına Etkileri ve Bir İkna Unsuru Olarak Hadisler". *Hitit İlahiyat Dergisi* 21/1 (2022), 503-532.
- Aynî, Bedrüddin. Şerhu Süneni Ebî Davud. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1999.
- Aynî, Bedrüddin. *Umdetu'l-Kârî Şerhu Sahîhi'l-Buhârî*. Beyrut: Dâru İhyâ'it-Turâsî'l-Arabî, t.s.
- Babanzâde, Ahmed Naim. *Tecrid-i Sarîh Tercemesi*. İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2019.
- Bağcı, H. Musa. "Adetler ve İbadetler Arasında Peçe Sorunu". *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi* 8/2 (2006), 21-45.
- Bigiyef, Musa Carullah. *Hatun*. ed. Mehmet Görmez. Ankara: Kitabiyat, 2001.

- Birmâvî, Şemsüddin. *el-Lâmiu's-Sabîh bi-Şerhi'l-Câmiî's-Sahîh*. Şam: Dârû'n-Nevâdir, 2012.
- Blecher, Joel. *Said The Prophet of God: Hadith Commentary Across a Millennium*. Oakland, CA: University of California Press, 2018.
- Blecher, Joel - Stefanie Brinkmann (ed.). *Hadith Commentary: Continuity and Change*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2023.
- Bozgeyik, Burhan. *İslam'da Haremlik Selamlık*. Epub: Çığır, 2019. <https://play.google.com/store/books/details?id=qVTbDwAAQBAJ>
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl. *el-Câmiu's-Sahîh*. Beyrut: Dârû't-Tavki'n-Necât, 1422.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl. *el-Câmiu's-Sahîh*. Kahire: Dârû't-Ta'sîl, 2012.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl. *Edebu'l-Mufred*. thk. Muhammed Fuad Abdalbâkî. Kahire: Dârû'l-Beşâir, 1379.
- Çelik, Nizamettin. "Hz. Peygamber'in Öğretilerinde Kadın-Erkek İlişkilerinde İhtilât Hususu". *Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10/1 (2024), 277-297.
- Demirci, Selim. *Kriz Döneminde Hadis ve Yorum*. İstanbul: İLEM Yayınları, 2020.
- Demirci, Selim. *Sömürge Döneminde Hadis ve Yorum: İngiliz İdaresi Gölgesinde Hint Alt Kıtası Hadis Âlimleri ve Şerhleri*. İstanbul: Ketebe Yayınları, 2024.
- Ebû Dâvud, Süleymân b. el-Eş'as es-Sicistânî. *es-Sunen*. thk. Şuayb el-Arnaût - Muhammed Kâmil Karabelli. b.y.: Dârû'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 1430/2009.
- Ebû Dâvud, Süleymân b. el-Eş'as es-Sicistânî. *es-Sunen*. Beyrut: Mektebetu'l-Asriyye, t.s.
- Ebû Nuaym el-İsfahânî. *Ma'rîfetu's-Sahâbe*. thk. Adil b. Yusûf el-Azâzî. Riyad: Dârû'l-Vatan, 1998.
- Elbânî, Nâsiruddin. *Câmiu Turâsi'l-Allâme el-Elbânî*. Sana: Merkezu'n-Nu'mân, 2015.
- Elbânî, Nâsiruddin. *Silsiletu'l-Ehâdîsi'z-Za'îfe ve'l-Mevzû'a*. Riyad: Mektebetu'l-Maârif, 1992.
- Ensârî, Zekerîyyâ el-. *Minhatu'l-Bârî bi-Şerhi Sahîhi'l-Buhârî*. thk. Süleyman b. Duray' el-Âzimî. Riyad: Mektebetu'r-Ruşd, 2005.
- et-Tarîfî, Abdülaziz b. Merzûk. *İhtilât*. İstanbul: Minber, 2021.

- Evgin, Abdulkadir – Ömer Bulut. “Hz. Peygamber’in Eşlerinden İbn Ümmü Mektûm’un Yanında Örtünmelerini İstemesi”. *Akademik Siyer Dergisi* 6 (2022), 5-24.
- Fayda, Mustafa. “İfk Hadisesi”. *TDV İslam Ansiklopedisi*.
- Hattâbî, Ebû Süleymân Hamd b. Muhammed. *A'lâmu'l-Hadîs fî Şerhi Sahîhi'l-Buhârî*. thk. Muhammed b. Sa'd b. Abdurrahman Âli Suûd. Mekke: Câmiatu Ummi'l-Kura, 1988.
- Hattâbî, Ebû Süleymân Hamd b. Muhammed. *Maâlimu's-Sunen*. thk. Muhammed Ragıb et-Tabbâh. Halep: el-Matbaatu'l-İlmiyye, 1932.
- Hatiboğlu, M. Said. “Kadına Dinin Verdiğini Çok Bulanlar”. *İslâmiyât* 3/2 (2000), 7-10.
- Irakî, Zeyüddin - İbnu'l-İrâkî, Veliyyüddin. *Tarhu't-Tesrîb fî Şerhi't-Takrîb*. İskenderiye: Dâru İbni'l- Cevzî, 1438.
- İbn Abdilber, Ebû Ömer Yûsuf b. Abdillâh. *et-Temhîd limâ fî'l-Muvatta' mine'l-Me'ânî ve'l-Esânîd*. thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf vd. Londra: Muessesetu'l-Furkan, 2017.
- İbn Battâl, Ebu'l-Hasen Alî b. Halef. *Şerhu Sahîhi'l-Buhârî*. thk. Ebû Temîm Yâsir b. İbrâhîm. Riyad: Mektebetu'r-Ruşd, 2003.
- İbn Hacer el-Askalânî, Şihâbuddîn Ahmed b. Alî. *Fethu'l-Bârî bi-Şerhi Sahîhi'l-Buhârî*. thk. Muhammed Fuad Abdulbâkî. Mısır: Selefiyye, 1380-1390.
- İbn Hibbân, Muhammed b. Hibbân. *es-Sahîh*. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 2012.
- İbn Huzeyme, Muhammed b. İshâk. *es-Sahîh*. thk. Muhammed Mustafa el-A'zami. Beyrut: el-Mektebu'l-İslâmî, 2003.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ'. *Tefsîru'l-Kur'ânî'l-Azîm*. thk. Sâmi b. Muhammed es-Selîme. 2. Baskı. Riyad: Dâru Tayyibe, 1999.
- İbn Kudâme, Muvaffakuddîn Abdullah b. Ahmed. *el-Muğnî*. Riyad: Dâru Âlemi'l-Kutub, 1997.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Muslim. *Hadîs Müdâfaası (Te'vîlu Muhtelifi'l-Hadîs)*. çev. M. Hayri Kırbasoğlu. İstanbul: Kayıhan Yayınları, 1998.
- İbn Mâce, Muhammed b. Yezîd. *es-Sunen*. thk. Şuayb el-Arnaut. b.y.: Dâru'r-Risâleti'l-A'lemiyye, 2009.
- İbn Ruşd, Ebû'l-Velîd Muhammed b. Ahmed. *el-Beyân ve't-Tahsîl*. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1988.

- İbnu'l-Hâc, Muhammed b. Muhammed. *el-Medhal*. Kahire: Dâru't-Turâs, 1981.
- Kâdî İyâz, Ebü'l-Fazl İyâz b. Mûsâ. *İkmâlu'l-Mu'lim bi-Fevâidi Muslim*. thk. Yahya İsmail. Mansûre: Dâru'l-Vefâ, 1998.
- Kahraman, Abdullah. "Klâsik Fıkıh Literatüründe Kadının Cemaatle İbadet Konusundaki Yaklaşımlarda Fitne Söyleminin Rolü -Eleştirel Bir Bakış-". *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 4/2 (Eylül 2004), 61-82.
- el-Karadâvî, Yûsuf. *Sünneti Anlamada Yöntem*. çev. Bünyamin Erul. İstanbul: Yeni Zamanlar Yayınları, 2004.
- Kastallânî, Şihâbuddîn Ahmed b. Muhammed. *İrşâdu's-Sârî li-Şerhi Sahîhi'l-Buhârî*. thk. Muhammed Abdulaziz el-Hâlidî. Beyrut: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1996.
- el-Kahtânî, Said b. Ali. *el-İhtilât beyne'r-Ricâl ve'n-Nisâ*. Riyad: Matbaatu's-Sefir.
- el-Kirmânî, Şemsuddîn Muhammed b. Yûsuf. *el-Kevâkibu'd-Derârî fi Şerhi Sahîhi'l-Buhârî*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâs, 1981.
- Köse, Feyza Betül. Hz. Peygamber ve Kadınlar. İstanbul: Beyan, 2023.
- Kurban, Yasin. "İslam Hukukuna Göre Kadın ve Erkeğin Birarada Bulunması (İhtilât)". *EKEV Akademi Dergisi* 25/46 (2011), 137-153.
- Küçük, Ahmet. *İslam Hukukunda Kadın Erkek İhtilâtı ve Kadınların Kamudaki Görevi*. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024.
- Mâlik b. Enes. *el-Muvatta'*. thk. Muhammed Fuâd Abdu'l-Bâkî. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâs, 1985.
- el-Mâturidî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed. *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*. thk. Mecdî Baslûm. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-ilmiyye, 2005.
- el-Mâveridî, Ebü'l-Hasen Alî b. Muhammed. *el-Hâvi'l-Kebîr*. Beyrut: Daru'l-Kutubi'l-ilmiyye, 1999.
- Moğultay b. Kılıç. *Şerhu Suneni İbn Mâce*. Dekahliye: Dâru İbn Abbas, 2007.
- el-Muzenî, İsmâil b. Yahyâ. *Muhtasarü'l-Muzenî*. Riyad: Dâru'l-Medâric, 2019.
- Muslim b. Haccâc. *el-Câmiu's-Sahîh*. thk. Muhammed Fûad Abdalbâkî. Beyrut: Dâru'l-İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, t.s.
- Nevevî, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref. *el-Minhâc Şerhu Sahîhi Muslim b. el-Haccâc*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâs, 1392.

- Nevevî, Ebû Zekerıyyâ Yahyâ b. Şeref. *Kitâbü'l-İcâz fî Şerhi Sunen-i Ebî Dâvud*. Amman: Dâru'l-Eseriyye, 2007.
- Nevevî, Ebû Zekerıyyâ Yahyâ b. Şeref. *el-Mecmû' Şerhu'l-Muhezzeb*. Kahire: İdâretu't-Tabâati'l-Munîriyye, 1347.
- Özaydın, Abdülkerim - Nebi Bozkurt. "Harem". *TDV İslam Ansiklopedisi*.
- Özkan, Halit vd. "Buhârî'nin el-Câmi 'u's-Sahîh'i Üzerine Yazılmış Eserler". *Hadis Şerh Literatürü*. ed. Macit Karagözoğlu. İstanbul: İFAV, 2020.
- Sakr, Şehâte Muhammed. *el-İhtilât beyne'r-Ricâl ve'n-Nisâ*. Dâru'l-Yusr, 2011.
- Sofuoğlu, Mehmed. *Sahih-i Buhârî ve Tercemesi*. İstanbul: Ötüken Yayınları, 1988.
- Şâfiî, Muhammed b. İdrîs. *el-Umm*. Beyrut: Dâru'l-Fiker, 1990.
- eş-Şîrâzî, Ebû İshâk İbrâhim b. Alî. *el-Muhezzeb*. Beyrut: Dâru'l-Kutubî'l-İlmiyye, 1995.
- et-Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr. *Câmiu'l-Beyân an Te'vîli Âyi'l-Kur'ân*. thk. Abdullah b. Abdilmuhsin et-Türkî. Kahire: Dâru Hicr, 2001.
- et-Tahâvî, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed. *Şerhu Maâni'l-Âsâr*. thk. Muhammed Zühri en-Neccâr - Muhammed Seyyid Câdu'l-Hak. Beyrut: Âlemu'l-Kitab, 1994.
- Tarîku'l-İslâm, "İşrûne Delilen ala Hurmeti İhtilâti'r-Ricâl bi'n-Nisâ" (Erişim 30 Ağustos 2025). https://ar.islamway.net/article/5695/?_ref=c-rel&_score=2.2
- et-Tayyâr, Abdullah. *Fıkhu'l-Muyesser*. Riyad: Medâru'l-Vatan, 2012.
- Tekin, Peyman Ünügür. "Düşüncedeki Değişimi Hadis Şerhleri Üzerinden Okumak: Mahremiyet Algısındaki Değişim Örneği". *Hitit İlahiyat Dergisi* 23/2 (Aralık 2024), 1090-1113.
- et-Teymî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl. *Şerhu Sahîhi'l-Buhârî*. thk. Abdurrahim b. Muhammed. Kuveyt: Dâru'l-Esfârî 2021.
- Tırabzon, Abdullah. "Kadınların Cemaatle Kılınan Namazlara İştiraki ve Namazlarının Edası". *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 33 (2015), 179-204.
- Toksarı, Ali. "Hz. Peygamber Devrinde Kadın". *Diyanet İlmi Dergi* 29/4(1993), 67-80
- et-Tuveycirî, Muhammed b. İbrahim. *Mevsûatu'l-Fıkhi'l-İslamî*. Beytu'l-Efkâr, 2009.

Uğur, Mücteba. “İhtilât”. *TDV İslam Ansiklopedisi*.

Yahya b. Sellâm. *et-Tefsîr*. thk. Hind Şelbî. Beyrut: Daru'l-Kutubi'l-ilmîyye, 2006.

Yılmaz, Bedriye. *Kur'ân Yorum Tarihinde Nur Sûresi 31. Ayet İle Ahzâb Sûresi 32- 33., 53. Ve 59. Ayetlerin İncelenmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007.

Yılmaz, Selahattin. “İslâm Hukuku Açısından Kadınların Bayram Namazına Katılmaları”. *Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi* 8/1 (Mart 2024), 121-144.

Zaman, Muhammad Qasim. “Commentaries, Print and Patronage: Hadîth and the Madrasas in Modern South Asia”. *Bulletin of the School of Oriental and African Studies* 62/1 (1999), 60-81.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1734

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1033

Kitap Adı : Tefsirde Olguya Dayalı Anlama

Alt Başlık : Necdân Heyeti Örneği (Bir Yöntem Önerisi)

Book Title : Fact-Based Comprehension in Tafsir

Subtitle : The Case of the Najrdân Delegation (Proposing a Method)

ISBN : 978-625-5576-87-3

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576873

Yazar | Author: Hüseyin Topal | orcid.org/0000-0002-6455-7313

Kurum | Institution: Ege Üniversitesi

ROR ID: ror.org/02eaafc18

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 178 (xiv + 162)

Yayın Tarihi | Publication Date: Ekim | October 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAB2 - İslami teoloji | Islam: theology

BISAC: REL006680 - İslâm / Tefsir & Yorum | Religion / Islam / Qur'anic Studies

THEMA: QRAC - İslam teolojisi | Islamic theology

LC Classification: BP130.4 - Tefsir usulü | Qur'an-Criticism, interpretation, etc.-Theory, etc.

DEWEY: 297.1226 - Tefsir ve yorum | Interpretation and commentary of the Qur'an

WoS Category: Din Araştırmaları | Religious Studies

WoS Citation Topics Meso: 6.1 - İslami İnanç Sistemleri ve Yorumları | Islamic Belief

Systems and Interpretations

WoS Citation Topics Micro: 6.1.18 - Tefsirsel Yöntemler | Interpretative Methodologies

Scopus Subject Areas: 1202 - Din ve Teoloji | Religious Studies

Atıf Bilgisi | Cite as: Topal, Hüseyin, *Tefsirde Olguya Dayalı Anlama: Necdân Heyeti Örneği (Bir Yöntem Önerisi)*. Ankara: FCR Yayın Ltd.- Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKLAR

- ‘Abdurra’ûf el-Munāwī. *et-Tevkîf ‘alâ Muhimmâti’t-Te‘ârîf*. thk. ‘Abdulhamîd Şālîh Hâmdân. Kahire: ‘Âlemu’l-Kutub, 1990.
- el-Âcurrî, Ebû Bekr Muḥammed b. el-Huseyn b. ‘Abdullâh el-Baġdâdî. *eş-Şerî‘a*. 5 Cilt. Riyâd: Dâru’l-Vaṭan, 1420.
- Aḥmed b. Ḥanbel, Ebû ‘Abdullâh Aḥmed b. Muḥammed b. Ḥanbel eş-Seybânî. *Feḏâilu’ş-Şahâbe*. 2 Cilt. Beyrut: Muessesetu’r-Risâle, 1404.
- Albayrak, Halis. *Tarihin İçinden Kur’an’ı Anlamak*. İstanbul: Şule Yayınları, 2011.
- Aldemir, Halil. “İhtilaf Çözümleme Yöntemi Olarak Mübâhele”. *İnsan ve Toplum* 1/2 (2011), 135-154.
- Âl-i Hüteyle, Muhammed. *Necrân ve’n-Nasrâniyyetü’l-ülâ*. Beyrüt: ed-Dâru’l-‘Arabiyye li’l-‘Ulum, 2015.
- Apaydın, Mehmet. “Erike Hadisi’nin Bütünsel Yaklaşım Yöntemiyle Tespiti”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 61/1 (31 Mayıs 2020), 87-174. <https://doi.org/10.33227/auifd.627320>
- Apaydın, Mehmet. *Hadislerin Tespitinde Bütünsel Yaklaşım*. İstanbul: KURAMER/Kur’an Araştırmaları Merkezi, 2. Basım, 2020.
- Apaydın, Mehmet. “İmâmetin Kureyş’e Ait Olduğuna Dair Hz. Peygamber’e İsnâd Edilen Rivâyetlerin Bütünsel Yaklaşım Yöntemiyle Tespiti”. *İlahiyat Akademi Dergisi* 7-8 (2018), 219-268.
- Apaydın, Mehmet. *Siyer Kronolojisi*. İstanbul: KURAMER / Kur’an Araştırmaları Merkezi, 2. Basım, 2023.
- Apaydın, Mehmet. “Ṭayr-Bulut İlişkisi ve Fil Sûresinin Anlamı”. *Hitit İlahiyat Dergisi* 20/2 (30 Aralık 2021), 475-516. <https://doi.org/10.14395/hid.981812>
- Aydın, Zeynel Abidin. “Sebeb-i Nüzûl Rivayetleri Bağlamında Âl-i ‘İmrân Sûresinin 1-80. Âyetleri ve Muhkem-Muteşâbih Meselesi”. *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 16/16 (2019), 153-169.
- el-Baġdâdî, Ebû Bekr Aḥmed b. ‘Alî el-Ḥaṭîb. *el-Muttefik ve’l-Muteferrik*. thk. Muḥammed Şâdiḳ ‘Âydın el-Hâmidî. 3 Cilt. Dîmeşk: Dâru’l-Kâdirî, 1417.

- el-Bağdādî, Ebû Bekr Ahmed b. ‘Alî el-Hatîb. *Telhişu’l-Muteşâbih fî’-Resm*. 2 Cilt. Dimaşk: Talâs li’d-Dirâsât, 1406.
- Balcı, İsrâfil. “Hz. Muhammed Döneminde Sâsânîler (İran) ve Nüfuz Alanları ile İlişkiler”. *Medine’de İslâm Toplumunun Oluşumu*. 125-210. İstanbul: KURAMER / Kur’an Araştırmaları Merkezi, 2023.
- el-Becelî, Muhammed b. Kays. *el-Musned*, ts.
- el-Begâvî, Ebû Muhammed el-Hüseyn b. Mes’ûd b. Muhammed b. el-Ferrâ’. *Me’âlimu’t-tenzîl fî tefsiri’l-Kur’ân*. thk. ‘Abdurrezzâk el-Mehdî. 4 Cilt. Beyrut: Dâru İhyai’t-Türasi’l-Arabî, 1420.
- el-Belâzûrî, Ahmed b. Yahyâ b. Câbir. *Futûhu’l-Buldân*. Beyrut: Dâru ve Mektebetu’l-Hilâl, 1988.
- el-Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. ‘Alî Hüsrevcirdî. *Delâ’ilu’n-nubuvve*. thk. ‘Abdu’lmu’tî Kâl’acî. 7 Cilt. Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, 1408.
- Bilge, Mustafa L. “Necran”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 13.08.2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/necran>
- Caetani, Leone. *İslâm Tarihi*. çev. Hüseyin Cahid Yalçın. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2020.
- el-Cevherî, İsmâ’il b. Hammâd. *eş-Şihâh*. thk. Ahmed ‘Abdulgâfur ‘Attâr. Beyrut: Dâru’l-İlmi li’l-Melâyîn, 1990.
- el-Cevrekânî, Ebû ‘Abdullâh el-Hüseyn b. İbrâhîm b. el-Hüseyn b. Ca’fer el-Hemedânî. *el-Ebâtil ve’l-Menâkir ve’s-Şihâh ve’l-Meşâhîr*. 2 Cilt. Hind: Dâru’s-Şemî’i li’n-Neşri ve’t-Tevzî’i er-Riyâd - el-Memleketu’l-‘Arabîyyeti’s-Su’ûdiyye, Muessesetu Dâru’d-Da’veti’t-Ta’lîmiyyeti’l-Hayriyye, 1422.
- Coşkun, Muhammed. “Medenî Kur’ân’da Yorumlayıcı İfade Biçimi -Âl-i ‘İmrân, 3/181; Mâide, 5/18; Tevbe 9/29 ve Haşr, 59/2 Âyetleri Örneğinde-”. *Kur’an nüzülinin Medine dönemi Sempozyum Bildirileri*. ed. Cevdet Kabakçı - Serdar Yakar. 387-411. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Belediyesi, 2014.
- Cüreys, Gayşân b. ‘Alî. *Necrân: Dirâse târihiyye hadâriyye*. Riyâd: Meta-bi’u’l-Humeydî, 2. Basım, 2013.
- Çalışkan, İsmail. “Vahiy-Olgı-İnsan İlişkileri Bağlamında Hz. Âişe ve Tefsiri”. *Mü’minlerin Annesi Hz. Âişe*. 185-209. Sivas Belediyesi, 2017.
- Dindi, Emrah. “Kur’an Dilinin Tarihsel, Kültürel ve Antropolojik Doğası”. *Yetkin Düşünce* 20 (2022), 86-99.

- Ebū İsmail el-Herevî, ‘Abdullāh b. Muḥammed b. ‘Alî el-Enşārî. *Zemmu’l-Kelām ve Ehlihi*. 5 Cilt. Medine: Mektebetu’l-‘Ulûm ve’l-Hikem, 1418.
- Ebū Nu‘aym, Aḥmed b. ‘Abdullāh b. Aḥmed el-İşbehānî. *Delā’ilu’n-nubuvve*. thk. Muḥammed Ravās Ḳal‘aci, ‘Abdubberr ‘Abbās. 2 Cilt. Beyrut: Dāru’n-Nefā’is, 1406.
- Ebū Yūsuf, Ya‘qūb b. İbrāhîm el-Enşārî. *el-Ḥarāc*. el-Mektebetu’l-‘Ezheriyye, ts.
- Ebū ‘Alî el- Ğassānî, Ebū ‘Alî el-Ḥuseyn b. Muḥammed. *Taḳyîdu’l-Muḥmel ve Temyîzu’l-Muşkel*. thk. ‘Alî b. Muḥammed el-‘Umrân, Muḥammed ‘Azîz Şems. 3 Cilt. Dāru ‘Âlemi’l-Fevā’id, 1421.
- Ebū ‘Ubeyd, el-Ḳāsım b. Sellām el-Herevî. *Kitābu’l-Emvāl*. 2 Cilt. Riyâd: Dār’ul-Faḍile, 1428.
- Ebû’l-Ḳāsım b. el-Ferrā’, Ḳādi Ebî Ya‘lā el-Bağdādî ‘Ubeydullāh b. ‘Alî b. Muḥammed b. Muḥammed b. el-Ḥuseyn. *Tecridu’l-‘Esmā’ ve’l-Kunā el-Meżkûra fî Kitābi’l-Muttefik ve’l-Mufterik*. 2 Cilt. Yemen: Merkezi’n-Nu‘mān, 1432.
- Ebû’l-Leyş es-Semerḳandî, Naşr b. Muḥammed. *Baḥru’l-‘ulûm*. thk. Maḥmūd Mataracı. 3 Cilt. Beyrut: Dāru’l-Fikr, ts.
- Fayda, Mustafa. “Mübâhele”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 19.02.2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/mubahele>
- Fayda, Mustafa. “Medine Döneminde Hz. Peygamber’e Gelen Heyetler”. *Medine’de İslam Toplumunun Oluşumu*. 9-121. KURAMER/Kur’an Araştırmaları Merkezi, 2023.
- Furāt el-Küfî, Ebû’l-Ḳāsım Furāt b. İbrāhîm. *Tefsîru Furāt el-Küfî*. thk. Muḥammed el-Kāzım. Tahran: Vizâretu’s-Şeḳāfe, 1410.
- Gözeler, Esra. *Kur’an Ayetlerinin Tarihlendirilmesi*. İstanbul: KURAMER/Kur’an Araştırmaları Merkezi, 2016.
- Güvel, Orhan. “Bütünsel Yaklaşım Metodu’nun Temel İslam Bilimleri Araştırmalarında Uygulanma İmkânı Üzerine Bir Değerlendirme (Tevbe 9/3, ‘Hacc-ı Ekber’ Örneği)”. *Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi*. ed. Nuriye Çelik, Fatma Koçak, Ayşe İnan Kılıç. 138-155. Sinop: Sinop Üniversitesi, 2021.
- Güvel, Orhan. *Kur’an’ın Arzı Meselesi*. İstanbul: KURAMER/Kur’an Araştırmaları Merkezi, 2025.
- el-Ḥâkim, Ebū ‘Abdullāh Muḥammed b. ‘Abdullāh en-Nisāburî. *el-Mustedrek âle’s-Şaḥîhayn*. 8 Cilt. Dāru’t-Te’şîl, 1435.

- el-Ḥalil b. Aḥmed. *Kitābu'l-ʿAyn*. thk. Abdulḥamid Hindāvi. Beyrut: Dāru'l-Kutubi'l-ʿİlmiyye, 2003.
- Hamidullah, Muhammed. *İslam Peygamberi*. çev. Salih Tuğ. 2 Cilt. İstanbul: İrfan Yayımcılık, 5. Basım, 1993.
- Hamurlu, Mustafa. *Sebeb-i Nüzûlin Tefsire Etkisi Bakımından Âl-i ʿİmrân Sûresi Örneği*. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2021.
- Hansu, Hüseyin. "Hadislerin Tespitinde Bütünsel Yaklaşım Adlı Eser Üzerine Bir Değerlendirme". *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 54 (2018), 136-153.
- Hasen el-Muştafavi. *et-Taḥkik fî Kelimāti'l-Ḳurʿāni'l-Kerim*. Kahire – Londra: Merkezu Neşr Âsar el-ʿAllāme el-Muştafavi – Beyrut: Dāru'l-Kutubi'l-ʿİlmiyye, 2009.
- İbn ʿAsâkir, Ebû'l-Kâsım ʿAlî b. el-Ḥasen. *Târîhu Dimeşk*. thk. ʿOmer b. Ğarāme el-ʿAmravî. 80 Cilt. Dāru'l-Fikir, 1415.
- İbn ʿAtiyye, Ebû Muhammed ʿAbdulḥak b. Ğalib b. ʿAbdirrahman b. Temmām el-Endelüsî. *el-Muḥarreru'l-veciz fî tefsiri'l-Kitābi'l-ʿaziz*. thk. ʿAbdusselām ʿAbduşşâfi Muhammed. Beyrut: Dāru'l-Kutubi'l-ʿİlmiyye, 1422.
- İbn Dureyd. *Cemheratu'l-Luġa*. thk. Remzî Munir Be'albekî. Beyrut: Dāru'l-ʿİlmi li'l-Melâyîn, 1987.
- İbn Ebî Hâtim, Ebû Muhammed ʿAbdurrahmân b. Muhammed er-Râzî. *Tefsîru'l Ḳurʿāni'l-ʿazîm*. thk. Esʿad Muhammed eṭ-Ṭayyib. Mektebetu Nizâr Muşţafâ el-Bâz, 1419.
- İbn Ebî Ḥayseme, Ebû Bekir Aḥmed. *et-Ṭârîhu'l-Kebîr*. thk. Şalâḥ b. Fethî. 4 Cilt. Kahire: el-Fârûku'l-Ḥadişe, 1427.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr b. Ebî Şeybe ʿAbdullāh b. el-ʿAbsî. *el-Muşannef*. 25 Cilt. Riyâd: Dāru Kunûzi İşbilyâ, 1436.
- İbn Hîşâm, Ebû Muhammed Cemâleddîn ʿAbdumelik. *es-Sîretu'n-nebeviyye*. thk. Muştafâ es-Sekkâ vd. 2 Cilt. Kahire: Mustafâ el-Bâbî el-Ḥalebî, 1375.
- İbn Keşîr, Ebû 'l-Fidâ' İsmâ'il b. ʿOmer b. Keşîr ed-Dimeşkî. *Tefsîru'l-Ḳurʿāni'l-ʿazîm*. thk. Sāmî b. Muhammed Selāme. 8 Cilt. Daru Tayyibe, 1420.
- İbn Manzûr. *Lisānu'l-ʿArab*. thk. ʿAbdullāh ʿAliyyu'l-Kebîr, Muhammed Aḥmed Ḥasbullāh, Hâşim Muhammed eş-Şâzeli. Kahire: Dāru'l-Meʿarif, ts.

- İbn Sa'd, Ebü 'Abdullâh Muḥammed b. Şa'd b. Menî'. *et-Ṭabaḳât*. 11 Cilt. Kahire: Mektebetu'l-Ḥancî, 1421.
- İbn Sa'd, Ebü 'Abdullâh Muḥammed b. Şa'd b. Menî'. *et-Ṭabaḳātu'l-Kubrâ - Mutemminu's-Şahâbe - et-Ṭabaḳātu'l-Ḥāmise*. thk. Muḥammed b. Şâmil es-Sulemî. 2 Cilt. Taîf: Mektebetu's-Şiddîk, 1414.
- İbn Teymiyye, Ebu'l-'Abbâs Taḳiyyuddîn Aḥmed b. 'Abdilḥalim el-Ḥarrânî. *Minḥâcu's-Sunneti'n-Nebeviyye fî Nakḍi Kelâmi's-Şî'a el-Ḳaderiyye*. Câmî'atu'l-İmâm Muḥammed b. Su'ûd el-İslâmiyye, 1406.
- İbnul-Cevzî, Ebû'l-Muẓaffer Yûsuf b. Kızıoğlu Sıbt. *Mir'âtu'z-Zamân fî Tevârihi'l-A'yân*. thk. Muḥammed Berekât vd. 23 Cilt. Dîmeşk, 1434.
- İbnu'l-Eşîr, Ebû'l-Ḥasen 'Alî b. Muḥammed el-Cezerî. *Usdu'l-ğâbe fî ma'rifeti's-Şahâbe*. thk. 'Âdil Aḥmed er-Rufâ'î. 8 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâ'i't-Turâsi'l-'Arabî, 1996.
- İbnu'l-Ḥazzâ', Ebû'l-Kâsım 'Abdullâh b. 'Abdullâh el-'Âmirî el-Ḥâkim. *Şevâhidu't-Tenzîl li-Ḳavâ'idî't-Tafḍîl fî'l-Âyâtî'n-Nâzileti fî Ehli'l-Beyt*. Mu'essesetu't-Tab' ve'n-Neşr, ts.
- İbnu'l-Ḳayyim, Muḥammed b. Ebî Bekr b. Eyyûb el-Cevziyye. *Hidâyetu'l-Ḥayârâ fî Ecvîbeti'l-Yehûd ve'n-Naşârâ*. Cidde: Dâru'l-Ḳalem, 1416.
- İbnu'l-Munzir, Ebû Bekr Muḥammed b. İbrâhîm en-Nisâbüri. *Tefsîri'l-Ḳur'ân*. 2 Cilt. Medine: Dâru'l-Me'âşir, 1423.
- el-Kelâbâzî, Ebû Naşr 'Aḥmed b. Muḥammed b. el-Ḥuseyn b. el-Ḥasan. *Ricâlu's-Şahiḥi'l-Buḥârî = el-Hidâye ve'l-İrşâd fî Ma'rifeti Ehli's-Şîka ve's-Sedâd*. thk. 'Abdullâh el-Leyşî. Beyrût: Dâru'l-Ma'rife, 1407.
- el-Kinânî, Ebû'l-Ḥasen 'Abdul'azîz b. Yaḥyâ el-Mekkî. *el-İ'tizâr ve'l-İntişâr*, ts.
- el-Ḳummî, Ebû'l-Ḥasen 'Alî b. İbrâhîm. *Tefsîru'l-Ḳummî*. thk. es-Seyyid Ṭayyib el-Müsevî. Ḳum: Dâru'l-Kitâb, 1387.
- Kuzudişli, Bekir. "Hadislerin Tespitinde Bütünsel Yaklaşım Üzerine". *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* XX/38 (2018), 1-32.
- el-Lâlekâ'î, Ebû'l-Kâsım Hibetullâh b. el-Ḥasan b. Manşûr et-Ṭaberî er-Râzî. *Şerḥu 'Usûli 'İtikâdi 'Ehli's-Sunne ve'l-Cemâ'a*. 9 Cilt. Suudi Arabistan: Dâru Ṭaybe, 1423.
- el-Mâverdi, Ebû'l-Ḥasen 'Alî b. Muḥammed el-Başrî. *el-Ḥâvî'l-kebîr fî fıkhi mezhebi'l-İmâmî's-Şâfi'î*. thk. 'Alî Muḥammed Mu'avvaḍ, 'Âdil Aḥmed 'Abdulmevcûd. 19 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1419.

- el-Meclisî, Muḥammed Bâkır. *Bihâru'l-Envâr*. 110 Cilt. Beyrût: Muessesetu'l-Vefâ, 1403.
- el-Mizzî, Ebu'l-Ḥaccâc Cemâluddîn Yûsuf b. 'Abdurrahmân b. Yûsuf el-Kelbî. *Tehzîbu'l-Kemâl fî 'Esmâ'îr-Ricâl*. thk. Beşşâr 'Avvâd Ma'rûf. 35 Cilt. Beyrût: Muessesetu'r-Risâle, 1400.
- Mukâtil b. Suleymân, Ebû'l-Ḥasen el-Belhî. *Tefsîru Mukâtil b. Suleymân*. thk. 'Abdullâh Maḥmûd Şehâte. 5 Cilt. Beyrut: Mu'essesetu'l-Târîhi'l-'Arabî, 1423.
- Muslim, Ebû'l-Ḥasen Muslim b. el-Ḥaccâc el-Ḳuşeyrî en-Nisâbüri. *el-Kunâ ve'l-Esmâ'*. thk. 'Abdurrahîm Muḥammed Aḥmed el-Ḳaşḡarî. Medine: 'Îmâdetu'l-Baḡşî'l-'İlmî, 1404.
- 'Omer b. Şebbe, Ebû Zeyd 'Omer b. Şebbe en-Numeyrî. *Târîhu'l-Medîne*. thk. 'Alî Muḥammed Dendel, Yâsîn Sa'du'd-Dîn Beyân. 2 Cilt. Dâru'l-Kutubî'l-'İlmiyye, 1417
- Özel, Ahmet. "Kible", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 06.02.2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/kible#2-islamda-kible>
- Öztürk, Hakan - Ünal, Sıddık. "Hz. Muhammed'in Hristiyanlarla Yapmış Olduğu Diplomatik Münasebetlerin Evrensel Boyutu". *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi* 12/2 (2007), 11-31.
- Palabıyık, Muhammet H. "Sözlü Gelenekten Tarihçiliğe 'Giriş'". *Asr-ı Saadet Dünyası (1) Bir Bilim Olarak Siyer ve Kaynakları*. ed. Adnan Demircan. 37-82. İstanbul: Siyer Yayınları, 2014.
- eş-Şâhib b. 'Abbâd. *el-Muḥîṭ fî'l-Luġa*. thk. eş-Şeyḡ Muḥammed Ḥasan Âli Yâsîn. Beyrut: 'Âlemu'l-Kutub, 1994.
- Sa'îd b. Manşûr, Ebû 'Osmân Sa'îd b. Manşûr el-Ḥorâsânî. *et-Tefsîr min Suneni Sa'îd b. Manşûr*. 5 Cilt. Dâru's-Şamî'i, 1417.
- eş-Sa'lebî, Ebû İshâḡ Aḥmed b. Muḥammed. *el-Keşf ve'l-beyân fî tefsîri'l-Ḳur'ân*. Cidde, 1436.
- Shahid, İrfan - Sönmez, Zekiye. "İslam ve Doğu Hristiyanları: Mekke 610-622". *Dinî Araştırmalar* 20/51 (2017), 187-210.
- Sönmez, Zekiye. *İslam'ın Ortaya Çıktığı Dönemde Arap Yarımadası'nda Hristiyanlık*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2010.
- Sönmez, Zekiye. "Necrân'da Hristiyanlık ve Hz. Muhammed'in Necrân Hristiyan Din Adamlarıyla Münasebetleri". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 26 (2017), 117-147.

- es-Suyūṭī, Celāluddīn ‘Abdurrahmān b. Ebī Bekr. *ed-Durru’l-menşūr*. 8 Cilt. Beyrut: Dāru’l-Fikr, ts.
- Sülün, Murat. “Makām-ı Mahmūd Ayetine Farklı Bir Yaklaşım”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 50 (2009), 13-38.
- Şaraldı, Mustafa Yücel. “Nass-Olgı Diyalektiği Bağlamında Tedrîcîlik ve Tencîm”. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10/1 (15 Mart 2023), 44-68.
- eṭ-Ṭaberānī, Ebū’l-Kāsim Suleymān b. Aḥmed eş-Şāmī. *el-Mu‘cemu’l-Evsaf*. 10 Cilt. Kahire: Dāru’l-Ḥaremeyn, 1415.
- eṭ-Ṭaberī, Ebū Ca’fer Muḥammed b. Cerir b. Yezid el-Āmilī. *Cāmī’u’l-beyān ‘an te’vīlī āyi’l-Ḳur’ān*. thk. ‘Abdullāh b. ‘Abdulmuḥsin et-Turkī. 24 Cilt. Kahire: Dāru Hecr, 1422.
- Talat Koçyiğit. *Hadis Istılahları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1980.
- Topal, Hüseyin. “Necâşî’nin Huzurunda Okunan Ayetlere Dair Rivayetlerin Kur’an Tarihi Bağlamında Değerlendirilmesi”. *Hitit İlahiyat Dergisi* 23/1 (2024), 168-194.
<https://doi.org/10.14395/hid.1426620>.
- Uzun, Nihat. “Âyetlerin Esas Anlamının Tespitiyle İlgili Önemli Bir Konu: Kur’an’ın Nüzul Dönemi Muhatapları”. *Tefsir Araştırmaları Dergisi* 4/2 (30 Ekim 2020), 187-224.
<https://doi.org/10.31121/tader.741874>
- Uzun, Nihat. *Kur’an Dilinin Özellikleri*. İstanbul: KURAMER/Kur’an Araştırmaları Merkezi, 2021.
- el-Vāḥidī, Ebū’l-Ḥasen ‘Alī b. Aḥmed b. Muḥammed b. ‘Alī en-Nisābūrī. *Esbābu nuzūlī’l-Ḳur’ān*. thk. Māhir Yāsīn el-Faḥl. Dāru’l-Meymān, 1426.
- Yağmur, Oğuzhan Ş. - Aydemir, Mehmet. “Nüzûl Ortamı ve Sebebi Nüzûl Bilgisinin Âyetleri Anlama ve Anlamlandırmaya Etkisi (Hucurât Sûresi 9-10. Âyetler Örneği)”. *Tefsir Araştırmaları Dergisi* VII/2 (2023), 617-642.
- Yahyā b. Ma’in, Ebū Zekeriyā. *Tārīḫü İbn Ma’in - Rivāyetü’l-Dürī*. thk. ‘Abbās b. Muḥammed ed-Dürī. 2 Cilt. Kahire: Dāru’l-Fārūḳ, 1434.
- Yakıt, İsmail. *Kur’an’ı Anlamak*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2003.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Haber”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 19.08.2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/haber>

Yılmaz, Hakan. “Tarihî Olaylarda Gensel Devinim ve Süreklilik Üzerine Analitik Bir İnceleme ve Olay-Olgı Bağlamı”. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi* 1/2 (2014), 1-32.

ez-Zubeyr b. Bekkâr, Ebû ‘Abdullâh ez-Zubeyr b. Bekkâr el-Ğureşî. *el-Muntehab min kitâbi Ezvâci’n-Nebî*. thk. Sukeyne eş-Şihâbî. Beyrut: Muessesetu’r-Risâle, 1403.

ez-Zuhri, Ebû Bekr Muhammed b. Muslim b. ‘Ubeydillâh İbn Şihâb. *en-Nâsih ve’l-Mensûh ve Tenzîlu’l-Ğur’ân bi-Mekke ve’l-Medîne*. thk. Hâtım Şâlih ed-Ğamin. Muessesetu’r-Risâle, 1418.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1739

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1035

Kitap Adı : Theodor Nöldeke'nin Kur'an'a Yaklaşımı

Alt Başlık : "Geschichte Des Qorâns" Örneği

Book Title : Theodor Nöldeke's Approach to the Qur'an

Subtitle : "Geschichte des Qorâns" Example

ISBN : 978-625-5576-89-7

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576897

Yazar | Author: Müslüm Yıldırım | orcid.org/0000-0001-9316-1097

Kurum | Institution: Diyanet İşleri Başkanlığı

ROR ID: ror.org/007x4cq57

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 16 x 24 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 458 (xvi + 442)

Yayın Tarihi | Publication Date: Kasım | November

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAC - İslam: Kur'an çalışmaları | Islam: sacred texts (Qur'an)

BISAC: REL006020 - İslam / Kur'an Çalışmaları | Religion / Islam / Koran & Sacred Writings

THEMA: HRAC - Kur'an çalışmaları | Islam: sacred texts (Qur'an)

LC Classification: BP130.4 - Kur'an'ın metni ve yorumu | Koran-Criticism, interpretation, etc.

DEWEY: 297.122 - Kur'an çalışmaları | Koran

WoS Category: Din | Religion

WoS Citation Topics Meso: 6.1 - İslam Araştırmaları | Islamic Studies

WoS Citation Topics Micro: 6.1.3 - Kur'an Metin İncelemeleri | Quranic Textual Studies

Scopus Subject Areas: 1200 - Beşerî Bilimler | Arts and Humanities (all)

Atıf Bilgisi | Cite as: Yıldırım, Müslüm. *Theodor Nöldeke'nin Kur'an'a Yaklaşımı: "Geschichte Des Qorâns" Örneği*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abay, Muhammed, *Osmanlı Döneminde Mushaf İmlası Tartışmaları*, İstanbul: MÜİF Yayınları, 2016.
- Abdülbâkî, Fuad, *el-Mu'cemü'l-müfehres li elfâzi'l-Kur'âni'l-Kerîm*, İstanbul: el-Mektebetü'l-İslâmiyye, 1982.
- Abdulfettâh Abdülğani el-Kâdî, *el-Kurâât fî nazari'l-müsteşrikîn ve'l-mülhidîn*; Dâru Mısr li't-tibâa, ty.
- Abdülkâfî, Ebü'l-Kâsım Ömer b. Muhammed, *Adedü süveri'l-Kur'ân ve âyâtihî ve kelimâtihî ve hurûfihî ve talhîsî Mekkihi ve Mede-nîhi*, thk. Halid Hasan Ebû'l-Cûd, Kahire: Mektebetü'l-İmâm el-Buhârî, 1430/2010.
- Ahlwardt, Wilhelm, *Die Handschriften-Verzeichnisse der Königlichen Bib-liothek zu Berlin/-Verzeichnis der Arabischen Handschriften zu Berlin*, I-X, Berlin: L. Schade, 1887-1899.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybâ-nî, *el-Müsned*, thk. Şuayb el-Arnaût-Âdil Mürşid, Beyrut: Müessesetü'r-risâle, ty.
- Ahmed, İbrâhîm Halîl, *Muhâdârât fî mukâreneti'l-edyân*, Kahire: Dârü'l-menâr, 1409/1989.
- Aksekili, Ahmed Hamdi, *Hâtemu'l-Enbiyâ Hakkında En Çirkin Bir İsnâdın Reddiyesi, Şehzâdebaşı: Evkâf-ı İslâmiye Matbaası, 1338/1920*.
- Akîkî, Necîb, *el-Müsteşrikûn*, Kahire: Dârü'l-maârif, ty.
- Ateş, Süleyman, *Kur'ân-ı Kerim Tefsiri*, İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, 1988
- A'zamî, Mustafa, *Vahyedilişinden Derlenişine Kur'an Tarihi Eski ve Yeni Ahit ile Karşılaştırmalı Bir Araştırma*, trc. Ömer Türker-Fatih Serinli, İstanbul: İz Yayıncılık, 2006.
- Ambros, Arne, "Divergenzen Zwischen dem Flügel-und dem Azhar-Koran", *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlands*, 1988.
- Ateş, Ali Osman, *İslam'a Göre Cahiliye ve Ehl-i Kitab Örf ve Adetleri*, İstanbul: Beyan Yayınları, 1996.
- Âlûsî, Şehâbeddîn Mahmûd, *Rûhu'l-meânî fî tefsîri'l-Kur'âni'l-azîm ve's-seb'i'l-mesânî*, Beyrut: Dârü'l-fikr, 1987.
- Arslantürk, Zeki, *Sosyal Bilimler İçin Araştırma ve Metod Teknikleri*, 3. Baskı, İstanbul: MÜİF Yayınları, 1997.
- Aslantürk, Zeki-Arslantürk, E. Hamit, *Uygulamalı Sosyal Araştırma*, İstanbul: Çamlıca Yayınları, 2010.
- Bali N., Rifat, "Avram Galanti", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Ankara: TDV Yayınları, 1996.
- Baş, Erdoğan, *Ahfeş ve Kırâatler*, İstanbul: Rağbet, 2012.
- Bauer, Hans, "Über die Anordnung der Sûren und über die geheimnisvollen Buchstaben im Qoran", *Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft*, 1921.
- Beck, Edmund, "Der 'Utmânische Kodex in der Koranlesung des Zweiten Jahrhunderts", *Orientalia*, 1945.

- , "Arabijja, Sunna und Âmmе in der Koranlesung des Zweiten Jahrhunderts", *Orientalia*, 1946.
- , "Die Kodizesvarianten der Amsar", *Orientalia*, 1947.
- , "Studien zur Geschichte der Kufischen Koranlesung in den beiden Ersten Jahrhunderten" I, *Orientalia*, 1948.
- Becker, Carl Heinrich, "Theodor Nöldeke", *Der Islam*, 1932.
- Bedevî, Abdurrahmân, *Mevsûatü'l-müsteşrikîn*, Beyrut: Dârü'l-ilm li'l-melâyin, 1993.
- , *Difâ' ani'l-Kur'ân dıdde müntekidihi*, trc. Kemal Câdullah, Dârü'l-âlemiyye li'l-Kütüb ve'n-Neşr, ty. yy.
- Begavî, el-Hüseyn b. Mes'ûd el-Ferrâ, *Meâlimü't-tenzîl*, thk. Muhammed Abdullah en-Nemr, Osman Cuma Damîriyye, Süleyman Müslim el-Harş, Riyâd: Dâru Taybe, 1409.
- Bergsträsser, Gotthelf, "Die Koranlesung des Hasan von Basra", *Islamica*, 1926.
- , *Plan eines Apparatus Criticus zum Koran*, Münih: der Bayerischen Akademie der Wissenschaften, 1930.
- , "Koranlesung in Kairo", *Der Islam*, 1932.
- Beyzâvî, el-Kâdî Nâsirüddîn Ebû Saîd Abdullah b. Ömer b. Muhammed eş-Şîrâzî, *Envârü't-tenzîl ve esrârü't-te'vîl*, Beyrût: Dârü'l-kütübî'l-ilmiyye, 1988.
- Birişik, Abdülhamit, "Kur'an", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- , "Kıraat", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- , "Sûre", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Ankara: TDV Yayınları, 2009.
- , "Otto Pretzl", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Ankara: TDV Yayınları, 2007.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu'fî, *el-Câmi'u's-sahîh*, Kahire: Mektebetü's-selefiyye, 1400.
- Bozkurt, Nebi, "Mescid-i Aksâ", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Brockelmann, Carl, *Geschichte der Arabischen Litteratur*, Weimar/Berlin: Emil Felber 1898/1902.
- Caetani, Leone, *Annali dell' Islam-İslam Tarihi*, trc. Hüseyin Cahid, İstanbul: Tanîn Matbaası, 1924.
- Cessâs, Ebû Bekir Ahmed b. Ali, *Ahkâmü'l-Kur'ân*, İstanbul: 1335.
- Çetin, Nihad M., "Arap: Yazı", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Ankara: TDV Yayınları, 1991.
- Çetin, Abdurrahman, *Kıraatlerin Tefsire Etkisi*, İstanbul: Ensar, 2012.
- Demirci, Muhsin, *Kur'an Tarihi*, İstanbul: MÜİF Yayınları, 1997.
- , *Vahiy Gerçeği*, İstanbul: MÜİF Yayınları, 2011.
- , *Tefsir Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: MÜİF Yayınları, 2011.
- , *Tefsirde Metodolojik Sorunlar*, İstanbul: MÜİF Yayınları, 2012.
- , *Tefsir Usûlü*, İstanbul: MÜİF Yayınları, 2013.

- Dakîkî, Rızâ Muhammed, *Kitâb Târihi'l-Kur'ân li'l-müestefî'l-Al-mânî Theodor Nöldeke terceme ve kirâe nakdiyye*, (I. *el-Vahyu ilâ Muhammed beyne'l-inkâr ve tefsîri'n-nefsî*) (II. *el-Vahyu ilâ Muhammed hel hüve savtun dâhiliyun*) (*en-nebî Muhammed ve'l-merciyye hel semmete tahavvül*), Davha: Dârü'l-meymân, 1430/2009.
- Dânî, Ebû Amr Osmân b. Saîd, *el-Mukni' fî mâ'rifeti mersûmi me-sâhifi ehli'l-emsâr*, nşr. Otto Pretzl, İstanbul: Matbaatü'd-Devle, 1932.
- , *et-Teystîr fî'l-kirâati's-seb'*, nşr. Otto Pretzl, İstanbul: Matbaa-tü'd-Devle, 1930.
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as es-Sicistânî, *es-Sünen*, thk. Muhyid-dîn Abdülhamid, Beyrut: Mektebetü'l-asriyye, 1416/1995.
- Derman, Uğur, "Hat", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Ankara: TDV Yayınları, 1997.
- Diyârbekrî, Kâdî Hüseyin b. Muhammed el-Hasen, *Târîhu'l-hamîs fî ahvâli enfesi nefîs*, Kahire: 1283.
- Dozy, Reinhart, *Die Israeliten zu Mekka von Davids Zeit bis in's fünf-te Jahrhundert unsrer Zeitrechnung*, Leipzig: W. Engelmann, 1864.
- Draz, Abdullah, *en-Nebeü'l-Azîm*, Kahire: Dârü'l-kalem li'n-neşr, 1416/-1996,
- , *Kur'an'ın Anlaşılmasına Doğru*, trc. Salih Akdemir, Ankara: Mim Yayınları, 1983.
- Duman, M. Zeki, Altundağ, Mustafa, "Hurûf-ı mukattaa", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Ankara: TDV Yayınları, 1988.
- Durmuş, İsmail, "Seci", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Ankara: TDV Yayınları, 2009.
- Dvorak, Rudolf, *Ein Beitrag zur Frage Über die Fremdwörter im Ko-ran*, Münih: Akademische Buchdruckerei von F. Straub, 1884.
- Ebû Hayyân, Muhammed b. Yûsuf, *el-Bahrü'l-muhît*, thk. Âdil Ah-med Abdulmevcûd-Ali Muhammed Muavvad, Beyrut: Dârü'l-kütübi'l-ilmîyye, 1993.
- Elmalılı, Muhammed Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, İstanbul: Eser Neşriyat, 1979.
- Ebû Şâme el-Makdisî, Ebû'l-Kâsım Şihâbüddîn Abdurrahmân b. İsmâîl b. İbrâhîm, *el-Mürşidü'l-vecîz*, 2. Baskı, nşr. Tayyar Altı-kulaç, Ankara: TDV Yayınları, 1406/1986.
- Ebû Şuhbe, Muhammed b. Muhammed, *el-Medhal lidirâseti'l-Kur'âni'l-Kerîm*, Beyrut: Dârü'l-Cil, 1412/1992.
- , *es-Sîretü'n-nebeviyye fî dav'i'l-Kur'ân'i ve's-sünne*, Mısır: el-Kâhire el-hadise li't-Tıbaa, 1981.
- , *el-İsrâ ve'l-mi'râc*, Kahire: Mektebetü'l-ilm, 1411/1990.
- Ebû Ubeyd el-Kâsım b. Sellâm b. Miskîn el-Herevî, *Fezâilu'l-Kur'ân*, thk. Mervân el-Atıyye, Muhsin Harabe, Vefâ Takıyeddîn, Dı-maşk-Beyrut: Dârü İbn Kesîr, 1420/1999.
- , "Ein Kapitel aus den Fadâ'il al-Qur'ân von Abû Ubaid al-Qa-sim ibn Sallâm", *Documenta Islamica Inedita*. nşr. Anton Spi-taler, Berlin: 1932.
- Efendioğlu, Mehmet, "Sahâbe", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Ankara: TDV Yayınları, 2008.
- Elkot, Tarek Abdelgayed, Anwar, *Die Methode Nöldekes zur Chronologischen Anordnung der Suren und Verse des Korans in sei-nem Buch "Geschichte des Qorâns" Eine Analytisch-Kritische Studie*, Göttingen: 2014.

- Ertuğrul, İsmail Fenni, *Hakikat Nurları*, İstanbul: Sebil Yayınları, 1979.
- Ezrakî, Ebü'l-Velîd Muhammed b. Abdillâh b. Ahmed b. Muham-med, *Ahbâru Mekke*, nşr. Ferdinand Wüstenfeld, Leipzig: Brockhaus, 1858.
- Fischer, August, "Vergöttlichung und Tabuisierung des Namens Mohammeds bei den Muslimen" *Berichte über die Verhandlungen der Sächsischen Akademie der Wissenschaften zu Leipzig Philologische-historische Klasse*, 1940.
- Fleischer, Heinrich Leberecht, *Kleinere Schriften*, Leipzig: S. Hirzel, 1888.
- Fraenkel, Sigmund, *Die Aramäischen Fremdwörter im Arabischen*, Leiden: Brill, 1886.
- Fück, Johann, *Die Arabischen Studien in Europa*, Leipzig: O. Harrassowitz, 1955.
- Geiger, Abraham, *Was hat Mohammed aus dem Judentume Aufgenommen?* Bonn: F. Baaden, 1833.
- Geyer, Rudolf, "Karl Vollers, Volkssprache und Schriftsprache im al-ten Arabien, Strassburg 1906" *Göttingische Gelehrte Anzeigen*, 1909.
- Goldziher, Ignaz, *Die Richtungen der Islamischen Koranauslegung*, Leiden: Brill, 1920.
- , *Muhammedanische Studien*, I-II, Halle: Max Niemeyer, 1889-1890.
- , *Vorlesungen über den Islam*, Heidelberg: Carl Winter's Universitätsbuchhandlung, 1910.
- Goossens, Eduard, "Ursprung und Bedeutung der Koranischen Sig-len", *Der Islam*, 1923.
- Gözeler, Esra, *Kur'ân Ayetlerinin Tarihlendirilmesi*, İstanbul: Kuramer, 2016.
- Gözeler, Esra, v.dğr. "Corpus Coranicum Projesi: Kur'ân'ı Geç Antik Döneme Ait Bir Metin Olarak Okumak", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2012.
- Gözütok, Kemal, *Oryantalistlerin Kur'ân Tarihine Bakışları, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2012.*
- Gökkır, Necmettin, *Tanzimattan Günümüze Din-Devlet İlişkileri ve Siyaset Bağlamında Mushaf Basımı*, İstanbul: MÜİF Yayınları, 2015.
- Görgün, Hilal, "Nöldeke, Theodor", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Ankara: TDV Yayınları, 2007.
- Grimme, Hubert, *Mohammed*, Münster: Aschendorffschen Buchhandlung, 1892-1895.
- , "Über einige Klassen südarabischer Lehnwörter im Koran", *Zeitschrift für Assyriologie und Verwandte Gebiete*, 1912.
- Grohmann, Adolf, "Die Entstehung des Koran und die Ältesten Koran-Handschriften", *Bustan*, 1961.
- , *Arabische Paläographie*, I-II, Viyana: Hermann Böhlau, 1967-1971.
- Günaltay, Şemseddin, *İslâm Tarihinin Kaynakları, -Tarih ve Müverrihler*, Endülüis yayınları, İstanbul: Endülüis Yayınları, 1991.
- Hamevî, Ebü Abdillâh Şihâbüddîn Yâkût b. Abdillâh, *Mu'cemu'l-bül-dân*, nşr. Ferdinand Wüstenfeld, Leipzig: Brockhaus, 1866-1873.
- , *Mu'cemü'l-üdebâ -İrşâdü'l-erîb ilâ ma'rifeti'l-edîb-* nşr. David Samuel Margoliouth, Mısır: 1907-1927.
- Hamidullah, Muhammed, *İslam Peygamberi*, trc. Salih Tuğ, İstanbul: İrfan Yayınevi, 1400/1980.

- , *Kur'ân Tarihi*, trc. Sait Mutlu, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1991.
- Harman, Ömer Faruk, *Metin Muhteva ve Kaynak Açısından Yahudi Kutsal Kitapları*, İstanbul: 1988.
- , "Ahd-i Atık", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Hatip, Abdülaziz, *Kur'an ve Hz. Peygamber Aleyhindeki İddialara Cevaplar*, İstanbul: Nesil, 1997.
- Hatipoğlu, İbrahim, "Takyîdü'l-ilm", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Ankara: TDV Yayınları, 2010.
- Hâzin, Ebü'l-Hasen Alâüddîn Alî b. Muhammed b. İbrâhîm el-Bağdâdî, *Lübâbü't-te'vîl fî meâni't-tenzil*, Kahire: 1309.
- Hibetullah b. Selâme, *en-Nâsih ve'l-mensûh*, Kahire: 1316.
- Hirschfeld, Hartwig, *Beiträge zur Erklärung des Korân*, Leizig: Otto Schulze, 1886.
- , *New Researches into the Composition and Exegesis oft he Qo-ran*, Londra: Royal Asiatic Society, 1902.
- Hofmann, Murad, *Kur'ân*, trc. Mehmet Toprak, İstanbul: Çağrı Yayınları, 2005.
- Horovitz, Josef, *Koranische Untersuchungen*, Berlin-Leipzig: de Gruyter, 1926.
- Huart Clément, *Arab ve İslâm Edebiyatı*, trc. Cemal Sezgin, Ankara: Tisa Matbaacılık, ty.
- Hurgronje, Christiaan Snouck, "Theodor Nöldeke", *Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft*, 1931.
- İbn Atıyye, Abdulhak b. Gâlib el-Endelüsî, *el-Muharrerü'l-vecîz*, thk. Abdusselâm Abdüşşâfi Muhammed, Beyrut: Dârü'l-kütübi'l-ilmiyye, 1422/2001.
- İbnü'l-Cezerî, Ebü'l-Hayr Şemsüddin Muhammed b. Muhammed b. Alî b. Yûsuf, *en-Neşr fî'l-kurâti'l-aşr*, thk. Muhammed Ahmed Duhman, Dimaşk: 1345.
- , *Ğâyetü'n-nihâye fî tabakâti'l-kurrâ*, nşr. Gotthelf Bergsträßer-Otto Pretzl, Kahire: Matbaatü's-saâde, 1933-1935.
- İbn Cinnî, Ebü'l-Feth Osmân, *el-Muhtesab fî tebyîni vücûhi şevâzzi'l-kurâat ve'l-izâh anhá*, nşr. Ali en-Necdî Nâsîf-Abdülhalîm en-Neccâr-Abdül-fettâh İsmail Şelebî, İstanbul: Dâru Sezgin, 1406/1986.
- , *Nichtkanonische Koranlesarten im Muhtasab des Ibn Ginnî*, nşr. Gotthelf Bergsträßer, Münih: der Bayerischen Akademie der Wissenschaften, 1933.
- İbn Ebû Dâvûd, Ebû Bekr Abdullâh b. Ebî Dâvûd Süleymân b. Eş'as es-Sicistânî, *Kitâbu'l-mesâhif*, nşr. Arthur Jeffery, Kahire: Mek-tebetü'l-Hancî, 1355/1936.
- İbn Hacer el-Askalânî, Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed, *Fethu'l-bârî bi şerhi sahîhi'l-Buhârî*, Beyrût: Dârü'l-kütübi'l-ilmiyye, 1987.
- , *el-İsâbe fî temyîzi's-sahâbe*, nşr. Muhammed Vecih v.dğr., Kalkûta: 1853.
- İbn Hâleveyh, Ebû Abdillâh el-Hüseyn b. Ahmed, *Muhtasar fî şevâzzi'l-Kur'ân*, nşr. Gotthelf Bergsträßer, Mısır: Matbaatü'r-rah-mâniyye, 1934.
- İbn Kesîr, İsmâil b. Ömer, *Tefsîrü'l-Kur'âni'l-azîm*, Beyrût: Dârü'l-ma'rife, 1987.
- İbnü'l-Esîr, Ebü'l-Hasen İzzüddîn Alî b. Muhammed b. Muhammed eş-Şey-bânî el-Cezerî, *el-Kâmil fî't-târîh*, nşr. Carl Johan Tornberg, Leiden: Brill, 1851-1876.

-----, *Üsdü'l-ğâbe*, Kahire: 1868-1870.

İbn Kuteybe ed-Dîneverî, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim, *el-Maârif*, nşr. Ferdinand Wüstenfeld, Göttingen: Vandenhoeck und Ruprecht, 1850.

İbn Mâce, Muhammed b. Yezîd el-Kazvîni, *es-Sünen*, thk. Mu-hammed Fuâd Abdülbâkî, Mısır: Dâru İhyâi'l-kütübi'l-Ara-biyye, ty.

İbn Hişâm, Abdülmelik, *es-Sîretü'n-nebeviyye*, nşr. F. Wüstenfeld, Göttingen: Dieterische Universitäts-Buchhandlung, 1858-1860.

İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâlüddîn b. Hişâm el-Ensârî el-Mısırî, *Şerhu şüzûrî'z-zeheb*, nşr. Muhyiddîn Abdülhamîd, Beyrut: Dârü'l-fikr, ty.

-----, *Katrü'n-nedâ*, nşr. Muhyiddîn Abdülhamîd, Dâru'l-Fikr, ty. yy.

İbnü'n Nedîm, Muhammed b. İshâk, *el-Fihristü'l-ulûm*, thk. Gustav Flügel, Leipzig: F. C. W. Vogel, 1871-1872.

İbn Sa'd, Muhammed, *Kitâbu't-Tabakâti'l-kebîr*, Leiden: Brill, 1905-1940.

İbn Tağrıberdî, Ebü'l-Mehâsin Cemâlüddîn Yûsuf, *en-Nücûm ez-zâhire fî mülûki'l-Mısri ve'l-Kâhire*, thk. Muhammed Hüseyin Şemseddin, Beyrut: Dârü'l-kütübi'l-ilmiyye, 1413/1992.

İsfahânî, Ebü'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed er-Râgıb, *el-Müfredât fî garî-bi'l-Kur'an*, thk. Muhammed Seyyid Keylânî, Beyrût: Dâ-rü'l-ma'rife, ty.

İsmâîl, Şa'bân Muhammed, *Medhal ilâ ilmi'l-kırâât*, Tanta: Dârü's-sahâbe, 1430/2009.

İzmirli, İsmail Hakkı, *Tarih-i Kur'an*, İstanbul: Böre Yayınevi, 1956.

Kallek, Cengiz, "Gotthelf Bergsträßer", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Ankara: TDV Yayınları, 1992.

Kandemir, Yaşar, "Fâtıma", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklope-disi*, Ankara: TDV Yayınları, 1995.

Kastallânî, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed b. Ebî Bekr, *Mevâhibü'l-ledün-niyye*, Kahire: 1281.

Karabacek, Josef Ritter von, "Arabic Palaeography", *Wiener Zeit-schrift für die Kunde des Morgenlands*, 20 (1906), 131-148.

-----, *Zur Orientalischen Altertumskunde*, "Ein Koranfragment des IX. Jahrhunderts aus dem Besitze des Seldschukensultans Kai-kubad", Viyana: Alfred Hölder, 1917.

Kâtib Çelebi, *Keşfü'z-zunûn an esâmî'l-kütüb ve'l-fünûn*, Beyrût: Dârü'l-fikr, 1990.

Keskioğlu, Osman, *Nüzûlünden Günümüze Kur'an-ı Kerim Bilgileri*, Ankara: TDV Yayınları, 2012.

-----, Kur'an'da Gramer Hatâsı Yoktur, (Yayına hazırlayan: Ahmet Parlak-ışık, *Oryanta-lizm'in Soruları* (içerisinde), İstanbul: İnsan Yayınları, 1995.

Kindî, Abdülmesîh b. İshâk, *Risâle Abdullah b. İsmail el-Hâşimî ilâ Abdülmesîh ibn İshâk el-Kindî ve Abdülmesîh ibn İshâk el-Kindî ilâ Abdullah b. İsmail el-Hâşimî*, Londra: 1880.

Kuhn, Ernst. "Versuch einer Übersicht der Schriften Theodor Nöl-deke's", *Orientalische Studien* Giessen: Alfred Töpelmann, 1906.

el-Kurtubî, Muhammed b. Ahmed, *el-Câmi' li ahkâmi'l-Kur'an*, Bey-rût: Dârü'l-kütübi'l-il-miyye, 1988.

- Küfrevi, Kasım, *Hazreti Peygambere Dil Uzatımları*, İstanbul: Özyayın Matbaası, 1969.
- Künstlinger, David, “Seb‘ min al-Matânî [sûre 15, 87]”, *Orientalistische Literaturzeitung*, 1937.
- , “Asâtîru-l’awwâlîna [sûre 68, 15]”, *Orientalistische Literatur-zeitung*, 1936.
- Lagarde, Paul de, “Sura”, *Nachrichten von der Königl. Gesellschaft der Wissenschaften und der Augusts Universität zu Göttingen*, 1889.
- Littmann, Enno, *Ein Jahrhundert Orientalistik*, Wiesbaden: Harrassowitz, 1955.
- Loebenstein, Helene, *Koranfragmente auf Pergament aus der Papy-russammlung der Österreichischen Nationalbibliothek*, Viyana: Brüder Hollinek, 1982.
- Loth, Otto, “Tabari’s Korancommentar”, *Zeitschrift der Deutschen Morgen-ländischen Gesellschaft*, 1881.
- Maşalı, Mehmet Emin, *Kur’ân’ın Metin Yapısı*, Ankara: Otto Yayınları, 2015.
- , “Mushaf”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Ankara: TDV Yayınları, 2006.
- Mekkî b. Ebî Tâlib Hammûş el-Kaysî, *el-İbâne an meâni’l-Kirâât*, thk. Abdülfettâh İsmâil Şelebi, Mısır: Dâr Nahdatu Mısır, 1379/1960.
- , *Kitâb el-Keşf an vücuhî’l-kirâât (es-seb‘) ve ilelihâ ve hüce-cihâ*, nşr. Muhyiddîn Ramazan, Beyrut: Müessesetü’r-risâle, 1404/1984.
- Mes’ûdî, Ebû’l-Hasen Alî b. el-Hüseyn, *Mürücü’z-zeheb ve meâ-dinü’l-cevher*, thk. Barbier de Meynard-Pavet de Courteille, I-IX, Paris: A L’Imprimerie Impériale, 1861-1887.
- Mez, Adam, *Die Renaissance des İslams*, Heidelberg: Carl Winter’s Unversität-buchhandlung, 1922.
- Mingana, Alphonse-Lewis, Agnes Smith, *Leaves From Three Ancient Qu-râns Possibly Pre-Othmanic, with a list of their Variants*, Cambridge: Cambridge University Press, 1914.
- Mingana, Alphonse, “An Ancient Syriac Translation of the Kur’ân Exhibiting new Verses and Variants”, *The Bulletin of the John Rylands Library*, 1925.
- , *Syriac Influence on the Style of the Kur’an*, Manchester: Cambridge University Press, 1927.
- Moritz, Bernhard, *Arabic Palaeography*, Kahire: 1905.
- Muir, William, *The Life of Mahomet and History of Islam*, Londra: Smith, Elder, 1858-1861.
- , *The Coran its Composition and Teaching The Testimony it Bears to the Holy Scriptures*, Agra: 1856.
- Müller, David Heinrich, *Die Propheten und ihrer Ursprünglichen Form. Die Grundgesetze der Ursemitischen Poesie Erschlossen und Nachgewiesen in Bibel, Keilinschriften und Koran und in Ihren Wirkungen Erkannt in den Chören der Griechischen Tragödie*, Viyana: Alfred Hölder, 1896.
- , “Theodor Nöldeke”, *Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgen-lands*, 1906.
- Müneccid, Selâhaddin, *el-Müsteşrikûne’l-Almân*, Beyrut: Dârü’l-kitâbi’l-cedîd, 1978.
- , *Dirâsât fî târîhi hattî’l-Arabî minzû bidâyetihi ilâ nihâyeti’l-asri’l-Emevî*, Beyrut: Dârü’l-kitâbi’l-cedîd, 1979.
- Müslim, Ebû’l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî en-Nisâ-bûrî, *el-Cami-*

- u's-sahîh*, thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî, Kahire: Dâru İhyâi'l-kütübi'l-Arabiyye, 1412/1991.
- Nagel, Tilman, "Medinensiche Einschübe in Mekkanischen Sûren, ein Arbeitsbericht", *The Qur'an as Text*, Edited by. Stefan Wild, Leiden: Brill, 1996.
- Neccâr, Abdülvehhâb, *Kıyasü'l-enbiyâ*, Kâhire: Müessesetü'l-Halebî, 1386/-1966.
- Nedvî, Süleyman, Hz. Muhammed (s.a.v) *Hakkında Konferanslar*, trc. Osman Kesioğlu, Ankara: DİB Yayınları, 1957.
- Nesâî, Ebû Abdurrahmân Ahmed b. Şuayb b. Alî, *es-Sünen*, thk. Muham-med Nâsirüddîn Elbânî, Riyâd: Mektebetü'l-maârif li'n-neşr, 1417.
- Nesefî, Ebü'l-Berekât Hâfızüddîn Abdullah b. Ahmed, *Medârikü't-tenzîl ve hakâikü't-te'vîl*, Beyrût: Dâru'l-kalem 1989.
- Neuwirth, Angelika, "Koran", *Grundriß der Arabischen Philologie*, Ed. Helmut Gätje, I-II, Wiesbaden: Ludwig Reichert Verlag, 1987.
- , *Studien zur Komposition der Mekkanischen Suren*, 2. Baskı, Berlin: de Gruyter, 2007.
- Nisâbü'rî, Nizâmeddin, *Garâibü'l-Kur'ân ve regâibü'l-furkân*, Kahire: 1321; Beyrut: 1416/1996
- Nöldeke, Theodor, *Geschichte des Qorâns*, Hamburg: Dieterichsche Buch-handlung, 1860.
- Nöldeke, Theodor- Schwally, Friedrich- Bergsträßer, Gotthelf- Pretzl, Otto. *Geschichte des Qorâns*, Leipzig: Dieterich'sche Verlags-buchhandlung, 1909-1919-1938.
- , *Neuebeiträge zur Semitischen Sprachwissenschaft*, Strass-burg: Karl Trübner, 1910.
- , *Orientalische Skizzen*, Berlin: Alfred Töpelmann, 1892.
- , *Das Leben Mohammeds*, Hannover: Carl Rümpler, 1863.
- , *Beiträge zur Kenntnis der Poesie der alten Araber*, Hannover: Carl Rümpler, 1864.
- Hıdır, Özcan, *Yahudi Kültürü ve Hadisler*, İstanbul: İnsan Yayınları, 2011.
- Öztürk, Mustafa - Ünsal, Hadiye, *Kur'an Tarihi*, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2016.
- Paret, Rudi, *Arabistik und Islamkunde an Deutschen Universitäten. Deutsche Orientalisten seit Theodor Nöldoke*, Wiesbaden: Franz Steiner, 1966.
- , *Der Koran*, Graz, Verlag für Sammler, 1979.
- Pautz, Otto, *Lehre von der Offenbarung*, Leipzig: J.C. Hinrichs'sche Buch-handlung, 1898.
- Pfanmüller, Gustav, *Handbuch Der Islam-Literatur*, Leipzig: de Gruy-ter, 1923.
- Polat, Hüseyin, *Oryantalistlerin Kur'ân Vahyini Tarihlendirme Çalış-maları -Alman Öncüler: Gustav Weil ve Theodor Nöldeke Örne-ği -*, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, 2019.
- Pretzl, Otto, "Die Wissenschaft der Koranlesung ('İlm al-qirâ'a)", *Islamica*, 1934.
- , *Die Fortführung des Apparatus Criticus Zum Koran*, Münih: 1934.
- Purgstall, Hammer, *Literaturgeschichte der Araber*, Viyana: Kaiserl.-Königl. Hof- und Sta-atsdruckerei, 1850-1856.
- , *Gemäldeaal der Lebensbeschreibungen Großer Moslimischer Herrscher*, Leipzig-Dar-mstadt: Leske, 1837.
- Râzî, Fahrreddîn, *Mefâtihu'l-gayb*, Beyrût: Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, 1990.
- Rink, Theodor Friedrich, "Was Steht von der Kritik für den Koran zu Erwarten" *Fundgru-ben des Orients*, 1809.

- Said, Edward, *Oryantalizm*, trc. Selahaddin Ayaz, İstanbul: Pınar Yayınları, 1991.
- Sa'lebî, Ebû İshâk Ahmed b. Muhammed b. İbrâhîm es-Sa'lebî en-Nisâ-bûrî, *el-Keşf ve'l-beyân*, thk. Muhammed b. Âşûr, Beyrut: 1422/-2002.
- Sâlih, Subhî, *Mebâhis fî ulûmi'l-Kur'ân*, Beyrût: Dârü'l-ilm li'l-melâ-yîn, 2005.
- Al Samman, Tarif, "Der Qor'ân und die Schrift", Ausstellungs-leistung: Otto Mazal, Tarif al- Samman, *Die Arabische Welt und Europa*, Graz: Akademische Druck- u Verlag-sanstalt, 1988.
- Sarıçam, İbrahim, Özdemir, Mehmet, Erşahin, Seyfettin, *İngiliz ve Alman Oryantalistlerin Hz. Muhammed Tasavvuru*, Ankara: Nobel, 2011.
- Seâlibî, Ebû Zeyd Abdurrahmân b. Muhammed b. Mahlûf, *El-Cevâ-hiru'l-hisân fî tefsî-ri'l-Kur'ân*, thk. Ali Muhammed Muavvaz, Âdil Ahmed Abdülmevcud, Abdülfettâh Ebû Sünne, Beyrut: Dâru ihyâi't-türâsi'l-Arabî, 1418/1997.
- Sekâ, Ahmed Hicâzî, *el-Bişâretü binebiyyi'l-İslâm fî't-Tevrâti ve'l-İncîl*, Beyrut: Dârü'l-ciyl, 1409/1989.
- Serin, Muhittin, "Mushaf: Hat", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Ankara: TDV Yayınları, 2006.
- Schwally, Friedrich, "Betrachtung über die Koransammlung des Abû Bakr", *Festschrift Eduard Sachau*, Berlin: 1915.
- Schapiro, Israel, *Die Haggadischen Elemente im Erzählenden Teil des Korans*, Leipzig: Gustav Fock, 1907.
- Semerikandî, Ebû'l-Leys, *Bahrü'l-ulûm*, thk. Muhammed Muavvad-Adil Ahmed Abdülmevcud, Beyrut: Dârü'l-kütübi'l-ilmiyye, 1413/1993.
- Sezgin, Fuat, *Bibliographie der Deutschsprachigen Arabistik und Islamkunde*, I-XXI, Frankfurt: Institut für Geschichte der Ara-bisch-Islamischen Wissenschaften an der Jo-hann Wolfgang Goethe-Universität, 1990-1995.
- Speyer, Heinrich: *Die Biblischen Erzählungen im Qoran*, 2. Baskı, Hildes-heim: Georg Olms Verlagsbuchhandlung, 1961.
- Spitaler, Anton, *Die Verszählung des Koran*, Münih: der Bayerischen Akade-mie der Wis-senschaften, 1935.
- Sprenger, Aloys, *The Life of Mohammed*, Allahabad: Presbyterian Mission Press, 1851.
- , *Das Leben und die Lehre des Mohammed Nach Bisher Grössentheils Unbenutzten Qu-ellen*, Berlin: Nicolaische Ver-lagsbuchhandlung, 1861-1865.
- , *Mohammed und der Koran eine Pyschologische Studie*, Hamburg: J. F. Richter, 1889.
- Süheylî, Ebû'l-Kâsım Abdurrahmân b. Abdillâh b. Ahmed el-Has'amî, *Rav-zü'l-ünüf fî şerhi's-Sîreti'n-nebeviyye li'bni Hişâm*, takdim: Tâhâ Abdür-raûf Sa'd Kahire: Mektebe-tü'l-külliyâti'l-Ezheriyye, 1972.
- Süyûtî, Celâleddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr, *el-İtkân fî ulûmi'l-Kur'ân*, Kalküta: 1856.
- , *ed-Dürri'l-mensûr fî't-tefsîri bi'l-me'sûr*, thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî, Kahire: Merkezü Hecr li'l-bühûs, 1424/-2003.
- , *Lübâbü'n-nükûl fî esbâbi'n-nüzûl*, Kahire: 1301.
- Şâhîn, Abdüssabûr, *Târîhu'l-Kur'ân*, Ma'hedü'd-Dirâsâti'l-İslâmiyye, 1414/-1994.

- Şensoy, Sedat “Osman Reşer”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansik-lopedisi*, Ankara: TDV Yayınları, 2008.
- Şûşâvî, Ebû Alî el-Hüseyn b. Alî b. Talha er-Racrâcî, *el-Fevâidü'l-cemile alâ âyâtî'l-celîle*, Thk. İdris Azûzî, Mağrib: 1409/1989.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmûlî, *Câmiu'l-beyân an te'vili âyi'l-Kur'ân*, Kahire: 1321.
- , *Târihu'r-rusûl ve'l-mülûk*, nşr. M. Jean de Goeje vdğr., Lei-den: Brill, 1879-1901.
- Tanyu, Hikmet, “Ahd-i Cedîd”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm An-siklopedisi*, İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Tarek Anwar Abdelgayed Elkot, *Die Methode Nöldekes zur Chrono-logischen Anordnung der Sûren und Verse des Korans in seinem Buch “Geschichte des Qorâns”*, Göttingen: 2014.
- Taşköprizâde, Ahmed b. Mustafa, *Miftâhu's-saâde ve misbâhu's-siyâde fî mevzûâtî'l-ulûm*, Beyrût: Dârü'l-kütübî'l-ilmiyye, 140/1985.
- , *Mevzûâtî'l-ulûm*, trc. Kemâleddin Efendi, Dersaâdet: İkdâm, 1313.
- Tehânevî, Muhammed A'lâ b. Alî b. Muhammed Hâmid, nşr. Mu-hammed Vecîh, Mevlevî Abdülhak, el-Mevlevî Gulâm Kâdir v.dğr., *Keşşâfî ıstılâhâtî'l-fünûn ve'l-ulûm -Dicti-onary of the Technical Terms Used in the Sciences of the Musalmans-*, Kal-küta: 1854-1278/1862.
- Tetik, Necati, *Başlangıçtan IX. Hicri Asra Kadar Kıraat İlminin Ta'limi*, İstanbul: İşaret, 1990.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre, *el-Camiu's-sahîh*, thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf, Beyrut: Dârü'l-garbi'l-İslâmî, 1996.
- Toderini, Giambatista, *Türklerin Yazılı Kültürü*, trc. Ali Berktaş, İstanbul: YKY, 2012.
- Tüccar, Zülfikar, “Ebû Ubeyd, Kâsım b. Sellâm”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedi-si*, Ankara: TDV Yayınları, 1994.
- Tümer, Günay, “Din”, Ankara: 1994.
- Uraler, Aynur, “Ümmü Külsûm”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- , “Zeyneb”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, İstan-bul: TDV Yayınları, 2013.
- Vâhidî, Ebû'l-Hasen Alî b. Ahmed, *Esbâbü'n-nüzûl*, Kahire: 1316.
- Vâkîdî, Muhammed b. Ömer, *Kitâbü'l-megâzî*, nşr. Alfred von Kre-mer, Kalküta: 1856.
- , *Muhammed in Madina*, trc. Julius Wellhausen, Berlin: Georg Reimer, 1882.
- Vollers, Karl, *Volkssprache und Schriftsprache im Alten Arabien*, Strassburg: Karl J. Trüb-ner, 1906.
- Weil, Gustav, *Mohammed der Prophet sein Leben und seine Lehre*, Stuttgart: Metzler'schen Buchhandlung, 1843.
- , *Historische-Kritische Einleitung in den Koran*, Bielefeld: Belhagen & Klasing, 1844.
- Wellhausen, Julius, *Reste Arabischen Heidentumes*, Berlin: Georg Reimer, 1897.
- , *Prolegomena zur Ältesten Geschichte des Islam*, Berlin: Georg Rei-mer, 1899.
- Wolfensohn, Israel, *Târihi'l-Yehûd fî bilâdi'l-Arab*, Mısır: Mat-baatü'l-i'timâd, 1345/1927.
- Ya'kûbî, Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Ebî Ya'kûb İshâk b. Ca'fer b. Vehb b. Vâzih, *Târihu'l-Ya'kû-bî*, nşr. M. Th. Houtsma, Leiden: Brill, 1883.

- Yaşar, Hüseyin, *Alman Oryantalizminde Kur'an'a Bakış*, İstanbul: İz Yayıncılık, 2010.
- , *Batının Kur'an Algısı*, İstanbul: Işık Akademi Yayınları, 2010.
- Yavuz, Yusuf Şevki, "Nübüvvet", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansik-lopedisi*, Ankara: TDV Yayınları, 2007.
- Yavuz, Salih Sabri, "Mi'râc", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansik-lopedisi*, Ankara: TDV Yayınları, 2005.
- Yazıcı, İshak. "Ebü'l-Leys Semerkandî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Ankara: TDV Yayınları, 2009.
- Yıldırım, Ali,-Şimşek, Hasan, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin, 2000.
- Yıldırım, Müslüm, "Alman ve Avusturyalı Oryantalistlerin Mushaf Neşrine Katkıları", *Kur'an Araştırmaları ve Oryantalizm*, İstanbul: MÜİF Yayınları, 2021, Editörler: Prof. Dr. Necmettin Gökür-Prof. Dr. Bilal Gökür-Doç. Dr. Muhammet Abay.
- , "Geschichte des Qorâns (Kur'ân Tarihi)'ın Kaynakları -İslâmî Kaynaklar-", *Diyanet İlmi Dergi*, 2 (2019).
- , "Geschichte des Qorâns (Kur'ân Tarihi)'ın Kaynakları -Batılı Kaynaklar-", *Usûl İslam Araştırmaları*, 31 (2019).
- , Theodor Nöldeke, "Ebü'l-Ferec ve Moğollar", (Barhebraeus)) trc. Halil Halid, (Transkribe Makale), *Fırat İlahiyat Dergisi*, 2020.
- , "Alman Oryantalizminde Temel Kıraat Problemlerine Yak-laşımalar: Geschichte des Qorâns Örneği", *Dergiabant*, 10/2 (2022).
- , "Alman Oryantalizminde Mushaf Konusuna Yaklaşımalar Geschichte des Qorâns Örneği", *Balıkesir İlahiyat Dergisi*, Aralık/December 2023.
- Yücel, Ahmet, *Oryantalistler ve Hadis*, İstanbul: MÜİF Yayınları, 2013.
- Zakzûk, M. Hamdî, *Oryantalizm veya Medeniyet Hesaplaşmasının Arka Plânı*, trc. Abdülaziz Hatip, İzmir: Işık Yayınları, 1993.
- Zehebî, Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân, *Ma'rifetü'l-kurrâi'l-ki-bâr ala't-ta-bakâti ve'l-a'sâr*, thk. Tayyar Altıkulaç, İstanbul: İSAM, 1995.
- Zemahşerî, Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer, *el-Keşşâf an hakâikı gavâmi-zi't-tenzîl ve uyû-ni'l-ekâvîl fî vücûhi't-te'vîl*, thk. Mu-hammed Muavvad-Adil Ahmed Abdülmevcûd, Riyad: Mekte-betü'l-Übeykân, 1418/-1998.
- Zerkânî, Abdülazîm, *Menâhilü'l-irfân fî ulûmi'l-Kur'ân*, Beyrut: Dâ-rü'l-kütübî'l-ilmiyye, 1409/1988.
- Zerkeşî, Bedrüddîn Muhammed b. Bahâdır b. Abdillâh et-Türkî, *el-Burhân fî ulûmi'l-Kur'ân*, Beyrut: Dârü'l-kütübî'l-ilmiyye, 1408/1988.

Dergi Kaynakları

Der Islam (Berlin)

Göttinger Gelehrte Anzeigen (GGA) (Göttingen)

Islamica (Leipzig)

Literarisches Centralblatt für Deutschland (LC) (Leipzig)

Orientalistische Literaturzeitung (OLZ) (Berlin-Leipzig)

Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlands (WZKM) (Viyana)

Zeitschrift für Assyriologie und Verwandte Gebiete (ZA) (Leipzig)

Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft (ZDMG) (Leipzig)

Zeitschrift für Semitistik und Verwandte Gebiete (ZS) (Leipzig)

Bustan (Viyana)

Dijital Kaynaklar

<https://corpuscoranicum.de>

<https://cudl.lib.cam.ac.uk>.

<https://digital.staatsbibliothek-berlin.de>.

<https://gallica.bnf.fr>.

<http://menadoc.bibliothek.uni-halle.de>

<http://vmr.bham.ac.uk>.

<https://www.birmingham.ac.uk/research/activity/itsee/news/2016/mingana-lewis.aspx>;

<https://www.bsb-muenchen.de>.

<https://www.deutsche-biographie.de>.

<https://www.onb.ac.at>

<http://www.refaiya.uni-leipzig.de>.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1740

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zvnvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1035

Kitap Adı : Abbâsîler Döneminin Ünlü Kadın Siması Zübeyde bint Ca'fer

Book Title : The Leading Female Figure of the Abbasid Period

Zubaydah bint Ja'far

ISBN : 978-625-5576-90-3

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576903

Yazar | Author: Remziye Seçen | orcid.org/0000-0002-4121-2136

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 183 (xiv + 169)

Yayın Tarihi | Publication Date: Kasım | November 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HBJF1 - İslam çalışmaları | Islamic studies

BISAC: REL037010 - Din / İslam / Tarih | Religion / Islam / History

THEMA: QRAX2 - İslam: biyografi | Islam: biographies

LC Classification: BP70 - İslam - Biyografi | Islam - Biography

DEWEY: 297.092 - İslam - Biyografi | Islam - Biography

WoS Category: Beşeri Bilimler, Çok Disiplinli | Humanities, Multidisciplinary

WoS Citation Topics Meso: 6.8 - Orta Doğu ve İslam Çalışmaları | Middle Eastern & Islamic Studies

WoS Citation Topics Micro: 6.8.32 - İslam Kültür Tarihi | Islamic Cultural History

Scopus Subject Areas: 1202 - Tarih | History

SciVal: 1202 - Tarih | History

Atf Bilgisi | Cite as: Seçen, Remziye. *Abbâsîler Döneminin Ünlü Kadın Siması Zübeyde bint Ca'fer*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abbott, Nabia, *Bağdat'ın İki Kraliçesi*, çev. Suat Kaya, Yurt Kitap Yayın, Ankara 2000.
- Ahmed, Leila, *Women and Gender In Islam, Historical Roots of a Modern Debate*, Yale University Press, London 1994.
- Ahmet Cevdet Paşa, *Peygamberler ve Halifeler Tarihi*, Sad. Metin Muhsin Bozkurt, Çelik Yayınları, İstanbul 2016.
- Ahsan, Muhammed Manazir, *Social Life Under the Abbasids*, Lockwood Press, London 1979.
- Aksu, Ali, "Emeviler Döneminde Kadının Durumu", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c. V, Sayı: I, Sivas 2001.
- Akyıldız, Ali, "Mâbeyn-i Hümâyün", *DİA*, c. 27, s. 283, Ankara 2003.
- al-Fassi, Hatoon, *Women in Pre-Islamic Arabia: Nabataea*, British Archaeological Reports International Series. British Archaeological Reports, 2007.
- Altınay, Ramazan, "Emeviler Döneminde Bazı Yönleriyle Kadın", *Ekev Akademi Dergisi*, 2004.
- Altınay, Ramazan, *Emevîlerde Günlük Yaşam*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2006.
- Altınöz, İsmail, vd. "Osmanlılar Döneminde Hicaz Suyolları", *Dünden Bugüne Vakıflar Dergisi*, Gaziantep Mayıs, 2008.
- Arnold, Thomas W., *The Cambridge Medieval History, Muslim Civilization During Abbasid Period*, Cambridge University Press, London 1923.
- Atasoy, Murat, *Suyutî'nin Tarihü'l-Hulefa Adlı Eserinin Abbasiler Kısımının Türkçe Tercümesi ve Değerlendirmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Gaziosmanpaşa Üniversitesi SBE, Tokat 2006.
- Aycan, İrfan, "İslam Toplumunda Eğlence Sektörünün Ortaya Çıkışı", *AÜİFD*, Sayı: 3, Ankara 1998.
- Baysun, M. Cavid, "Mihrimah Sultan", *İslam Ansiklopedisi*, c. VIII, İstanbul 1979.
- Bektaşoğlu, Fahrettin, *Harun er-Reşîd ve Zamanı*, (Doktora Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun 1999.

- Belâzurî, Ahmed b. Yahya, *Fiitûhu'l-Büldân-Ülkelerin Fetihleri-* çev. Mustafa Fayda, Siyer Yayınları, İstanbul 2013.
- Bozkurt, Nahide, *Halife Me'mun Dönemi ve İslam-Kültür Tarihindeki Yeri*, (Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 1991.
- "Hârûnürreşîd", *DİA*, c.16, s. 258-261, İstanbul 1997.
- "Me'mûn", *DİA*, c. 29, s. 101-104, Ankara 2004.
- *Mu'tezile'nin Altın Çağı Me'mûn Dönemi*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2002.
- Brokelmann, Carl, "Emeviler Döneminde Şam ve Irak'ta Arap Edebiyatı", çev. Selman Yeşil, *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 3, 2014, s. 243-249.
- Buhârî, Muhammed İbn İsmail, *Sahîh-i Buhârî*, çev. Mehmed Sofuoğlu, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2009.
- Clot, Andre, *Harun Reşid ve Abbasiler Dönemi*, çev. Nedim Demirtaş, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2007.
- Cum'a, Ahmed Halîl, *Nisâ mine't-Târîh*, Dımaşk 1997.
- Çetindağ, Yusuf, Şiir ve Tenkit, Kitap Neşriyat, İstanbul 2010.
- Çiftçi, Faruk, "Hassan b. Sabit'in Hz. Peygamber İçin Söylediği Mersiye-ler", *KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4/2004, s. 79-95.
- Dârânî, Muhammed b. Şâkir b. Ahmed Ketbî, *Uyûnü't-Tevârîh*, Dâr-ru'l-Ensâr, Mısır 1927.
- Daş, Fuat, *Cahiliye Döneminde Arap Savaşları*, Mikyas Yayınları, İstanbul 2019.
- Ebû Yûsuf, *Kitabu'l-Harâc*, çev. Ali Özek, Albaraka Yayınları, İstanbul 2019.
- Ebu'l-Ferec Cemâlüddin İbnu'l-Cevzî, *Ahbâru'z-Zirrâf ve'l-Mutemâcinîn, Latifeler Kitabı*, trc. Savaş Kocabaş, İstanbul 2001.
- Ebu'l-Hasan Ali b. Hüseyin Mes'ûdî, *Murûcu'z-Zeheb*, c. III, Beyrut 1991.
- el-Cheikh, Nadia Maria, *Women, Islam and Abbasid Identity*, Harvard University Press, London 2015.
- Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, c. IX (1671-1672), haz. Seyit Ali Kahraman-Yücel Dağlı, Devlet Matbaası, İstanbul 1935.
- Ezrakî, Ebu'l-Velîd Muhammed b. Abdullah, *Kâ'be ve Mekke Tarihi*, çev. Y. Vehbi Yavuz, İstanbul 1974.

- Farmer, Henry G., *A History of Arabian Music*, Luzac Oriental, Londra 1996.
- Gözütok, Şakir, *İslam'ın Altın Çağında İlim*, Nesil Yayınları, İstanbul 2013.
- Günaltay, Mehmed Şemseddin, *İslâm Öncesi Araplar ve Dinleri*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2013.
- Güzel, Ahmet, *Abbasi Halifesi Mehdi b. Mansur*, Kitap Dünyası, İstanbul 2012.
- Haddawy, Hussain, *Introduction to The Arabian Nights*, translated by Hussain Haddawy, New York: W.W. Norton & Company 1990.
- Hasan, Hasan İbrahim, *Siyasî-Dinî-Kültürel-Sosyal İslâm Tarihi*, I-VII, trc. İsmail Yiğit-Sadreddin Gümüş, Kayıhan Yayınları, İstanbul 1985.
- Hatîb el-Bağdâdî, Hafız Ebû Bekir Ahmed b. Ali, *Târîh-u Bağdâd, Dâru'l-Garbi'l-İslâmî*, I-XIV, Beyrut 2002.
- Hitti, Philip K., *Siyasî ve Kültürel İslâm Tarihi*, çev. Salih Tuğ, I-IV, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1980.
- Horovitz, J., "Abbase", İA, MEB, c. I, İstanbul 1940.
- https://brill.com/view/journals/jal/10/1/article-p49_3.xml Erişim:15.11.2019.
- İbn Abdirabbih, Ahmed b. Muhammed el-Endülüsi, *el-İkdu'l-Ferîd, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye*, Beyrut 1983.
- İbn Cübeyr, Ebu'l-Hüseyin Muhammed b. Ahmed, *Endülüsten Kutsal Topraklara*, çev. İsmail Güler, İstanbul 2003.
- İbn el-Sâî, Ebû Tâlib Tâciüddin, *Consort of the Caliphs*, New York University Press, NY 2015.
- İbn Hallikân, Ebu'l-Abbas Şemsüddin Ahmed b. Muhammed, *Tercüme-i Vefeyâtü'l-A'yân*, çev. Rodosizde Mehmed, c. II, Tophane-i Âmire, İstanbul 1864.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ el-Hâfız, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, I-XIV, Dâru İhyâ'it-Türâsi'l-Arabî, Beyrut 1966.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim, *el-Ma'arif*, çev. Hasan Ege, Şelale Yayınları, İstanbul 2001.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim, *el-İmâme ve's-Siyâse*, çev. Cemalettin Saylık, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2017.
- İbnu'l-Esir, 'İzzuddin Ebu'l-Hasen Ali b. Ebi'l-Kerem Muhammed, *el-Kâmil fi't-Târîh*, Edidit Carolus Johannus Tornberg, E.J. Brill, V5. 1871.

- İbnu'l-Cevzî, Ebu'l-Ferec Cemâlüddin, *Ahbâru'z-Zirrâf ve'l-Mutemâcinîn, Latifeler Kitabı*, trc. Savaş Kocabaş, İstanbul 2001.
- İbnu'l-İmrânî, Muhammed b. Ali, *el-İnbâ fî Târîhi'l-Hulefâ, Dâru'l-Âfâ-ki'l-Arabiyye*, Kahire 2001.
- İbnu'l-Mu'tez, Ebu'l-Abbas Abdullah b. Muhammed, *Tabakâtü's-Şu'arâ'*, nşr. Abdüssettâr Ahmed Ferrâc, Kahire 1956.
- İbnu't-Tıktakâ, Ebû Ca'fer Muhammed b. Ali b. Tabâtabâ, *el-Fahrî fî Âdâbi's-Sultâniye ve'd-Düveli'l-İslâmiyye*, Dâru Sadr, Beyrut 1966.
- İsfahânî, Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliya (Sahabeden Günümüze Allah Dost-ları)*, Şule Yayınları, İstanbul 1996.
- İsfahânî, Ebu'l-Ferec, *Kitâbu'l-Egânî*, Dâru'l-Kutubi'l-Misriyye, Kahire 1935.
- Kallek, Cengiz, "Biat", *DİA*, c. 6, s.124, İstanbul 1992.
- Kan, Kadir, "Abbasi Sarayında Hayırsever ve Entelektüel Bir Hanımefendi: Zübeyde bt. Ca'fer", *İstem Dergisi*, Sayı: 23, 2014. s.143-168.
- Kan, Kadir, "Emiretü'l-Müminin Zübeyde bt Ca'fer", *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, c. II, Sayı: 11, 2001.
- Karaaslan, Nasuhi Ünal, "Ebû Nüvâs", *DİA*, c. 10, s. 205-207, İstanbul 1994.
- Karataş, Yusuf, *Binbir Gece Masalları Üzerine Bir Uygulama*, (Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2008.
- Kehhâle, Ömer Rıza, *A'lâmu'n-Nisâ fî Âlemi'l-Arabî ve'l-İslâm*, c. II, Muesesetü'r-Risâle Naşirun, Beyrut 1958.
- Keşkül Dergisi*, Su Medeniyeti, Sayı: 43, Ekim, Timaş Yayınları, İstanbul 2017.
- Kur'an-ı Kerim Meali*, Halil Altuntaş-Muzaffer Şahin, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2009.
- Mahdi, Muhsin, *The Arabian Nights*, çev. Hussain Haddawy, W. W. Norton Company, New York 1990.
- Makdisî, Mutahhar b. Tâhir, *el-Bed' ve et-Târîh*, c. IV, el-Hey'etü'l-Misriyyetü'l-Âmme li'l-Kitâb, Kahire 2010.
- Mes'ûdî, Ebu'l-Hasan Ali b. Hüseyin, *Murûcu'z-Zeheb ve Me'âdin'ul-Cevher*, I-IV, Dâru Sadr, Beyrut 1991.
- Mütercim Âsım Efendi, *Kâmûsu'l-Muhît Tercümesi*, I-IX, Türkiye Yazma Eserler Kurumu, İstanbul 2013.

- Najeebabadi, Akbar Shah, *History of Islam*, Darussalam, New York, USA 1925.
- Nedîm, Muhammed b. İshak, *el-Fihrist*, Çıra Yayınları, İstanbul 2017.
- Nüveyrî, Şihâbüddîn Ahmed b. Abdülvehhâb, *Nihâyetü'l-Ereb fî Funû-ni'l-Edeb*, c. V. el-Müessesetü'l-Misriyye el-Âmme, Kahire 1984.
- Nizamü'l-Mülk, *Siyâsetnâme*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1955.
- Onaran, Alim Şerif, *Binbir Gece Masalları*, YKY, İstanbul 2000.
- Özdemir, Şemsinur, *Rehber Hanımlar Asr-ı Saadetten Çanakkale'ye*, Gül Yurdu Yayınları, İzmir 2010.
- Polat, Hüseyin, “Abbasi Dönemi Şiiri ve Şairlerine Genel Bir Bakış”, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 14, 2018, s. 636-649.
- Rıfâî, Ahmed Ferîd, *Asru'l-Me'mûn*, I-II, Dâru'l-Kutubi'l-Misriyye, Kahire 1928.
- Safedî, Salahaddin Halil b. Aybeg, *el-Vâfi bi'l-Vefâyât*, Dâru Sadr, Beyrut 1991.
- Savaş, Rıza, *Hiz. Muhammed (s.a.v) Devrinde Kadın*, Ravza Yayınları, İstanbul 2004.
- Schimmel, Annemarie, *Islam An Introduction*, State Univerdity of New York Press, Albany 1992.
- Sertoğlu, Mithat, *Tarihten Sohbetler*, “Helva sohbeti”, TTK Türk Tarih Kurumu, 1994.
- Sırma, İhsan Süreyya, *Abbasiler Dönemi*, Beyan Yayınları, İstanbul 2015.
- Stetkevych, Suzanne Pinckney, “The Abbasid Poet Interprets History”, *Journal of Arabic Literature*, X, 1979.
- Suyûtî, Ebu'l-Fazl Celâlüddin Abdurrahman b. Ebî Bekr, *Halifeler Tarihi Târîhu'l-Hulefâ*, çev. Prof. Dr. Adnan Demircan, Asalet Yayınları, İstanbul 2018.
- Suyûtî, Ebu'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahman b. Ebî Bekr, *Nüzhetü'l-Cüle-sa fî Eş'ari'n-Nisâ*, Mektebetü'l-Kur'ân, Kahire 1964.
- Şeyban, Lütfi, *İlk Dönem Abbasiler'de Kadın (132-232/750-847)*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 1996.
- Şeyban, Lütfi, *İslâm Tarihinde Kadının Dönüşümü: Abbasi Örneği*, Fer-şat Yayınları, İstanbul 2004.
- The History of al-Tabari V30: The Abbâsid Caliphate in Equilibrium A.D. 785-809/A.H. 169-193*, Translator C.E. Bosworth, State University of New York, Albany, USA 1989.

- Taberî, Muhammed b. Cerîr, *Târîhu't-Taberî Târîhu'l-Umem ve'l-Mulûk, Dâru'l-Maârif*, Kahire 1988.
- Tahire Hasanazade, "Onları Unutamayız", *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks*, ZfWT Vol. 2, No. 1, 2010.
- Tekin, Zeki, "Mekke Sel Baskınları ve Suyollarının Tamiri (Osmanlı Dönemi)", *YYÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 9, 2005, s. 22-66.
- Tekiner, Kâzım, *Hârûn er-Reşîd (Hârûnnâme)*, Kamer Yayınları, İstanbul 2019.
- Turabi, Ahmet Hakkı, "İbn Câmî' (ö. 808) Kureyşli Meşhur Muğanni ve Bestekâr", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c. IX / 1 Haziran, Sivas 2005, s.161-174.
- Tülücü, Süleyman, "Binbir Gece Masalları Üzerine (Seçilmiş Bir Bibliyografya İle)", *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 22, Erzurum 2004.
- Ulutürk, Veli, "Binbir Gece", *DİA*, c. 6, İstanbul 1992.
- Uyar, Gülgün, "Zübeyde binti Ca'fer", *DİA*, c. 44, İstanbul 2013.
- Üçok, Bahriye, *İslâm Tarihi Emevîler ve Abbasîler*, AİFY, Ankara 1968.
- Weidner, Genevieve, "Popular Literature in the Abbasid Caliphate: How It Represented and Defined the Culture of the Abbasids", *University of Massachusetts Undergraduate History Journal*: Vol. 1, Article 2, 2017.
- Ya'kûbî, Ahmed b. Ebî Ya'kûb b. Ca'fer, *Ülkeler Kitabı*, çev. Murat Ağar, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2002.
- Yâkût el-Hamevî, Ebû Abdillâh Şihâbuddîn, *Mu'cemu'l-Buldân*, Dâru Sadr, Beyrut 1957.
- Yıldırım, Kadri, "Didaktik Şiirin Abbasiler Döneminde Ortaya Çıkışı ve Gelişimi Üzerine Bir İnceleme", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 1, 2009.
- Yılmaz, Saim, "Veliht", *DİA*, c. 43, İstanbul 2013.
- Zehebî, Şemseddin Ebî Abdullâh Muhammed b. Ahmed b. Osman, *Târîhu'l-İslâm ve Vefeyâtü'l-Meşâhir ve'l-A'lâm*, Dâru'l-İslâm, Beyrut 1987.
- Zeydan, Corci, *Abbâse*, Akademya Yayınları, İstanbul 2001.
- Zeydan, Corci, *İslâm Medeniyeti Tarihi*, çev. Mümin Çevik, I-V, Üçdal Neşriyat, İstanbul 1976.

FCR YAYIN LTD.
General Publication Number: 1741
Certificate Number: 46550
ISNI: 0000 0004 4657 1968
ROR ID: ror.org/00zznvq98

Imprint: Fecr
Publication Number: 1036

Book Title : Zubaydah bint Ja'far
Subtitle : The Leading Female Figure of the Abbasid Period
ISBN : 978-625-5576-91-0
DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576910

Author: Remziye Seçen | orcid.org/0000-0002-4121-2136

Publication Type: Book - Monograph
Language: Turkish
Dimensions: 13,5 x 21 cm
Edition: 1
Pages: 151 (xii + 139)

Publication Date: November 2025
Place of Publication: Ankara, Türkiye
Layout and Cover Design: FCR
Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Subject Categories

BIC: HBJF1 - İslam Çalışmaları | Islamic studies
BISAC: REL037000 - İslam – Genel | Religion / Islam / General
THEMA: QRAM2 - Müslüman kadınlar | Muslim women
LC Classification: BP173.4 - Müslüman Kadınlar – Sosyal Yaşam | Muslim Women – Social Life
DEWEY: 297.082 - Müslüman Kadınlar | Muslim Women
WoS Category: AH – Tarih | History
WoS Citation Topics Meso: 6.6 - İslami Tarih, Toplum ve Kültür | Islamic History, Society, and Culture
WoS Citation Topics Micro: 6.6.27 - Abbasid Era and Female Representations | Abbâsi Dönemi ve Kadın Temsilleri
Scopus Subject Areas: 1202 - History and Philosophy | Tarih ve Felsefe

Cite as: Seçen, Remziye. *Zubaydah bint Ja'far: The Leading Female Figure of the Abbasid Period*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050
Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60
www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

BIBLIOGRAPHY

- Abbott, Nabia, *Two Queens of Baghdad* (trans. Suat Kaya), Ankara, 2000.
- Ahmed, Leila, *Women and Gender In Islam, Historical Roots of a Modern Debate*, Yale Uni. Press, London, 1994.
- Ahmet Cevdet Pasha, *History of Prophets and Caliphs*, Simplified by: Metin Muhsin Bozkurt, Çelik Yay, Ist, 2016.
- Ahsan, Muhammad Manazir, *Social Life Under the Abbasids*, Lockwood Press, London, 1979.
- Aksu, Ali, "The Status of Women in the Umayyad Period", *Cumhuriyet University Faculty of Theology. Der. Volume V, Issue I*, Sivas, 2001.
- Akyıldız, Ali, *DİA*, "Mabeyn-i Hümayun", 27 volume, p.283, 2003.
- al-Fassi, Hatoon, *Women in Pre-Islamic Arabia: Nabataea*, British Archaeological Reports International Series. British Archaeological Reports, 2007.
- Altınay, Ramazan, "Some Aspects of Women in the Umayyad Period", *Ekev Academy Journal*, 2004.
- Altınay, Ramazan, *Umayyad Daily Life*, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2006.
- Altınöz, İsmail, et al. "Hejaz Waterways in the Ottoman Period", *Journal of Foundations from the Past to the Present*, Gaziantep, May, 2008.
- Arnold, Thomas W., *The Cambridge Medieval History, Muslim Civilization During Abbasid Period*, Cambridge University Press, London, 1923.
- Atasoy, Murat, "Suyuti'nin Tarih'ül Hulefa Adlı Eserinin Abbasîler Kısımının Türkçe Tercümesi ve Değerlendirmesi" (Master's Thesis), Gaziosmanpaşa University, SBE, 2006.
- Aycan, İrfan, The Emergence of the Entertainment Sector in Islamic Society, *AÜİFD*, S.3., 1998.
- Baysun, M. Cavid, "Mihrimah Sultan", *Islam Encyclopedia*, VIII, Istanbul, 1979.
- Bektaşoğlu, Fahrettin, "Hârûn er-Reşîd ve Zamanı", On Dokuz Mayıs University PhD Thesis, Samsun, 1999.
- Belazurî, Ahmad b. Yahya, *Futûhu'l-Büldân -The Conquests of the Nations-* (trans. Mustafa Fayda), Istanbul: Siyer Publications, 2013.

Bozkurt, Nahide, "The Period of Caliph Me'mun and its Place in the History of Islamic Culture" (PhD Thesis), Ankara Institute of Social Sciences, Ankara, 1991.

..... "Hârûnurreşîd", *DİA*, C.16 (1997), pp.258-261.

..... "Me'mun", *DİA*, C.29 (2004), pp.101-104.

..... *Mu'tazilah'nin Altın Çağı Me'mûn Dönemi*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2002.

Brokelmann, Carl, Umayyad Arabic Literature in Damascus and Iraq, (Translated by Selman Yeşil), *Bingöl University Journal of Faculty of Theology*, S.3, 2014, pp.243-249.

Bukhari, Muhammad ibn Ismail, *Sahih al-Bukhari*, Translation: Mehmed Sofuoglu, Ötüken Neşriyat, İst, 2009.

Clot, Andre, *Abbasids and Hârûn al-Rashîd Period*, History Foundation Yurt Publications, İstanbul, 2007.

Jum'a, Ahmad Khalil, *Nisâ mine al-Tarih*, Dimashq, 1997.

Çetindağ, Yusuf, *Şiir ve Tenkit*, Kitap Neşriyat, İstanbul, 2010.

Çiftçi, Faruk, Hassan b.Sabit'in Hz.Prophet's elegies, *Journal of KSÜ Faculty of Theology*, 4/2004, pp.79-95.

Dhârânî, Muhammad b. Shâqir b. Ahmad Qutubi, *Uyûn al-Tawârih*, Dar al-Ansar, Egypt, 1927.

Das, Fuat, *Arab Wars in the Jahiliyya Period*, Mikyas Yay, İst.,2019.

Abu Ysuf, *Kitabu'l-Haraj*, (Trans. Ali Özek), Albaraka Yay, İstanbul, 2019.

Abu'l Faraj Jamal al-Din Ibn al-Jawzî, *Akhbar al-Zirrâf wa'l-Mutamâcinin*, The Book of *Latifes*, (Translated by Savaş Kocabaş), İstanbul, 2001.

Abu al-Hasan Ali b. Hussein al-Mas'ûdî, *Murûj al-Zahab*, c.III, Beirut, 1991.

Al-Cheikh, Nadia Maria, *Women, Islam and Abbasid Identity*, Harvard University Press, London,2015.

Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, IX (1671-1672) (ed. Seyit Ali Kahraman-Yücel Dağlı), Devlet Matbaası, İstanbul, 1935.

Al-Azraqî, Abu'l-Walid Muhammad b. Abdullah, *History of Ka'ba and Mecca*, (trans. Y. Vehbi Yavuz), İstanbul, 1974.

Farmer, Henry G., *A History of Arabian Music*, Luzac Oriental, London, 1996.

Gözütok, Şakir, *İlim in the Golden Age of Islam*, Nesil Yay, İstanbul, 2013.

- Günaltay, Mehmed Şemseddin, *Pre-Islamic Arabs and Their Religions*, Ankara Okulu Yay, 2013.
- Güzel, Ahmet, *Abbasid Caliph Mahdi b. Mansur*, Kitap Dünyası, İstanbul, 2012.
- Haddawy, Hussain, *Introduction to The Arabian Nights*, translated by Hussain Haddawy, New York: W.W. Norton & Company, 1990.
- Hasan, Hasan Ibrahim, *Siyasî-Dinî-Kültürel-Sosyal İslam Tarihi*, I- VII, (Terc. İsmail Yiğit-Sadreddin Gümüş), Kayıhan Yayınları, İstanbul, 1985.
- Hatib al-Baghdadi, Hafız Abu Bakr Ahmad b. Ali, *Tarih-u Baghdâd*, Dâru al-Garbi al-İslâmî, I-XIV, Beirut, 2002.
- Hitti, Philip K., *Siyasî ve Kültürel İslam Tarihi* (transl. Salih Tuğ), I-IV, İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 1980.
- Horowitz, J., "Abbase", *IA*, MEB, I, İstanbul, 1940.
- https://brill.com/view/journals/jal/10/1/article-p49_3.xml
Access:15.11.2019
- İbn Abdірabbih, Ahmad b. Muhammad al-Andalus, *al-Iqdu'l-Farid*, Dar al-Qutubi al-İlmiyya, Beirut, 1983.
- İbn Jubayr, Abu'l-Husayn Muhammad b. Ahmad, *Andalusia to the Holy Land*, (trans. İsmail Güler), İstanbul 2003.
- İbn al-Sa'i, Abu Talib Taj al-Din, *Consort of the Caliphs*, New York Uni. Press, NY, 2015.
- İbn Hallikân, Ebu'l Abbas Şemsüddin Ahmed b. Muhammed, *Tercüme-i Vefeyât'ül Ayan*, Trans. Rodosizde Mehmed, C.II, Tophane-i Amire, İstanbul, 1864.
- İbn Kathir, Abu al-Fida al-Hafiz, *al-Bidayah wa'n-Nihaye*, I-XIV, Dar al-Ikhyâ'i al-Turâsi al-Arabi, Beirut, 1966.
- İbn Qutayba, Abu Muhammad Abdullah b. Muslim, *al-Ma'arif* (trans.: Hasan Ege), Şelale Yay., İstanbul, 2001.
- İbn Qutaybah, Abu Muhammad Abdullah b. Muslim, *al-İmâma wa's-Siyâsa*, Trans. Cemalettin Saylık, Ankara School Publications, Ankara, 2017.
- İbn al-Asir, 'İzzuddin Abu'ul-Hasan Ali b. Abi'l-Karem Muhammad, *al-Kamil fi't-Tarih*, Edidit Carolus Johannus Tornberg, E.J.Brill, V5., 1871.

- Ibn al-Jawzī, Abu'l Faraj Jamal al-Din, *Akhbar al-Zirraf wa'l-Mutamācinin*, The Book of *Latifes*, (Trans.: Savaş Kocabaş), Istanbul, 2001.
- Ibn al-Imrānī, Muhammad b. Ali, *al-Inbā fī Tārih al-Khulafa*, Dar'ul Afaqi al-Arabiyya, Cairo, 2001.
- Ibn al-Mu'taz, Abū 'Abbās 'Abdullah b. Muhammad, *Ṭabaḳāt al-shu'arā'* (ed. 'Abd al-Settār Aḥmad Ferrāj), Cairo, 1956.
- Ibn al-Tiqtaka, Abu Ja'far Muhammad b. Ali b. Tabataba, *al-Fahri fi Adabi's Sultaniya wa'd-Düveli'l-Islamiyya*, Dar al-Sadr, Beirut, 1966.
- Isfahānī, Abū Nuaym, *Hilyat al-Awliya (Friends of Allah from the Companions to the Present)*, Şule Yay., Istanbul 1996.
- Isfahani, Abu al-Faraj, *Kitab al-Egani*, Dar al-Qutub al-Missriyya, Cairo, 1935.
- Kallek, Cengiz, "bey'at", *DIA*, vol.6, p.124, 1992.
- Kan, Kadir, "A Philanthropist and Intellectual Lady in the Abbasid Court: Zubaydah bt. Ja'far", *Istem Journal*, S.23, 2014. pp.143-168.
- Kan, Kadir, "Emirat al-Muminin Zubaydah bt Ja'far", *Journal of Academic Research in Religious Sciences*, Volume II, Number 11, 2001.
- Karaaslan, Nasuhi Ünal, "Abu Nuwas", *DIA*, Volume 10, pp.205-207, Istanbul, 1994.
- Karataş, Yusuf, "Binbir Gece Masalları Üzerine Bir Uygulama", (Doctoral Thesis) Gazi University Institute of Educational Sciences, Ankara, 2008.
- Kehhale, Omar Riza, *A'lam'un-Nisa fi 'Alam al-'Arabi wa'l- Islam*, Messeset al-Risale Naşirun, Beirut, 1958, II.
- Keşkül Magazine, 43rd Issue, Water Civilization, October, Timaş Yay, Istanbul, 2017.
- Translation of the Holy Qur'an, trans. Halil Altuntas-Muzaffer Şahin, Presidency of Religious Affairs Publications, Ankara, 2009.
- Mahdi, Muhsin, The Arabian Nights, (Trans.: Hussain Haddawy), W.W. Norton Company, New York, 1990.
- Maqdisi, Mutahhar b. Tahir, *al-Bad' wa al-Tarih*, c.IV, al-Hay'et al-Misriyyat al-Amma li al-Kitab, Cairo, 2010.
- Mas'ūdi, Abu'l Hasan Ali b. Husayn, *Murūj al-Zahab wa Me'adin al-Jawhar*, I-IV, Dar al-Sadr, Beirut, 1991.
- Mütercim Asım Efendi, *Kamus'ül Muhit Translation*, I-IX, Türkiye Yazma Eserler Kurumu, İstanbul, 2013.

- Najeebabadi, Akbar Shah, *History of Islam*, Darussalam, New York, USA, 1925.
- Nedim, Muhammad b. İshak, *al-Fihrist*, Çıra Yay., İstanbul, 2017.
- al-Nuwayri, Shihabiddin Ahmad b. Abdul Wahhab, *Nihayat al-Areb fi Fununi al-Adeb*, c.V. al-Massest al-Misriyya al-'Amma, Cairo, 1984.
- Nizamü'l-Mülk, *Siyâsetnâme*, Dergâh Publications, İstanbul, 1955.
- Onaran, Alim Şerif, *Binbir Gece Masalları*, YKY, İstanbul, 2000.
- Özdemir, Şemsinur, *Guide Ladies from Asr-ı Saadet to Çanakkale*, Gül Yurdu Yay., İzmir, 2010.
- Polat, Hüseyin, A General Overview of Abbasid Period Poetry and Poets, *Gazi University Journal of Social Sciences*, Issue 14, 2018, pp.636-649.
- Rifa'i, Ahmad Farid, *Asru al-Ma'mûn*, I-II, Dar al-Qutub al-Misriyya, Cairo, 1928.
- Safedi, Salahaddin Khalil b. Aybeg, *Al-Wafi bi al-Wefâyât*, Daru Sadr, Beirut, 1991.
- Savaş, Rıza, *Hız. Muhammad (s.a.v) Devrinde Kadın*, Ravza Yay, İstanbul, 2004.
- Schimmel, Annemarie, *Islam An Introduction*, State Uni. of New York Press, Albany, 1992.
- Sertoğlu, Mithat, *Sohbetler from History*, "Helva sohbeti", TTK Turkish Historical Society, 1994.
- Sırma, İhsan Süreyya, *Abbasid Period*, Beyan Yay., İst., 2015.
- Stetkevych, Suzanne Pinckney, The Abbasid Poet Interprets History, *Journal of Arabic Literature*, X, 1979.
- Suyûtî, Ebu'l Fazl Celalüddin Abdurrahman b. Abi Bekr, *History of Caliphs Tarîhu'l-Hulefâ*, (Translation: Prof. Dr. Adnan Demircan) Asalet Yay, İst, 2018.
- Suyuti, Abu'l Fazl Jalal al-Din Abdurrahman b. Abi Bekr, *Nuzheth al-Julesa fi Ash'arin-Nisa*, Mektebat al-Quran, Cairo, 1964.
- Şeyban, Lütfi, İlk Dönem Abbasîler'de Kadın (132-232/750-847), Master's Thesis, Sakarya University Institute of Social Sciences, 1996.
- Şeyban, Lütfi, *İslam Tarihinde Kadının Dönüşümü: Abbasi Örneği*, Ferhat Yay., İst., 2004.
- Tabari, Muhammad b. Jarir, *The History of al-Tabari*, vol. 30 *The Abbasid Caliphate in Equilibrium A.D. 785-809/A.H. 169-193*, Translator C.E. Bosworth, State Uni. of New York, Albany, USA, 1989.

- Tabari, Muhammad b. Jarir, *Tarih'ut-Tabari Tarih'ul-Umam wa'l-Muluk*, Dar'ul Maarif, Cairo, 1988.
- Tahire Hasanazade, We cannot forget them, *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks*, ZfWT Vol. 2, No. 1, 2010.
- Tekin, Zeki, "Mecca Floods and Repair of Waterways (Ottoman Period)", *YYÜ Journal of Institute of Social Sciences*, Issue 9, 2005, pp.22-66.
- Tekiner, Kazım, *Hârûn er-Reşîd Hârûnname*, Kamer Publications, Istanbul, 2019.
- Turabi, Ahmet Hakkı, "İbn Jami' (d. 808) Famous Mughanni and Composer from Quraysh", *Cumhuriyet University Journal of Faculty of Theology*, Volume IX / 1 June, Sivas, 2005, pp.161-174.
- Tülücü, Süleyman, Binbir Gece Masalları Üzerine (Seçilmiş Bir Bibliyografya İle), *Atatürk University Journal of Faculty of Theology*, no: 22, Erzurum, 2004.
- Ulutürk, Veli, "Binbir Gece", *DİA*, Istanbul, 1992.
- Uyar, Gülgün, "Zubaydah binti Câfer", *TDV Islamic Encyclopedia*, Volume 44, Istanbul, 2013.
- Üçok, Bahriye, *İslam Tarihi Umayyads and Abbasids*, AİFY, Sevinç Mat., 1968.
- Weidner, Genevieve, Popular Literature in the Abbasid Caliphate: How It Represented and Defined the Culture of the Abbasids, *University of Massachusetts Undergraduate History Journal*: Vol. 1, Article 2, 2017.
- Ya'qubî, Ahmad b. Abî Ya'qub b. Jâfer, *The Book of Countries*, trans. Murat Ağarı, Kitabevi Publications, Ist., 2002.
- Yakut al-Hamawi, Abu Abdillah Shihabiddin, *Mu'cem'ul Buldan*, Volume I, Daru Sadr, Beirut, 1957.
- Yıldırım, Kadri, A Study on the Emergence and Development of Didactic Poetry in the Abbasid Period, *Journal of Uludag University Faculty of Theology*, Issue 1, 2009.
- Yılmaz, Saim, "Veliâht", *DİA*, Volume 43, Istanbul, 2013.
- Zehebi, Shams al-Din Abi Abdullah Muhammad b. Ahmad b. Uthman, *Tarih'ul-Islam wa Wafayat'ul Mashahir wa'l-A'lam*, V., Dar'ul-Islam, Beirut, 1987.
- Zeydan, Corci, *Abbase*, Akademya Yay., Istanbul, 2001.
- Zeydan, Corci, *History of Islamic Civilization* (trans. Mümin Çevik), I-V, Üçdal Neşriyat, Istanbul, 1976.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1742

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1037

Kitap Adı : Ahmed b. Muhammed b. Eyyûb el-Verrâk (ö. 228/843) ve *el-Megâzî* Nûshası

Book Title : Ahmad b. Muhammad b. Ayyûb al-Warrâq (d. 228/843) and His *al-Maghâzî* Copy

ISBN : 978-625-5576-92-7

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576927

Yazar | Author: Ramazan Topal | orcid.org/0000-0002-4236-4289

Kurum | Institution: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi

ROR ID: ror.org/056hcg41

Editor | Editor: Osman Aydın | orcid.org/0000-0001-7370-3143

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 227 (xxii + 205)

Yayın Tarihi | Publication Date: Kasım | November 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRH İslam | Religion & beliefs: Islam

BISAC: REL037010 - İslam / Tarih | Religion / Islam / History

THEMA: QRB İslam | Religion & beliefs: Islam

LC Classification: BP50 - İslam Tarihi | Islam – History

DEWEY: 297.09 - İslam tarihi | Islam history

WoS Category: Din | Religion

WoS Citation Topics Meso: 6.8 Dinî Çalışmalar | 6.8 Religious Studies

WoS Citation Topics Micro: 6.8.101 - İslam Tarihi ve Düşüncesi | 6.8.101 Islamic

History and Thought

Scopus Subject Areas: 1202 - Tarih ve Din | History and Philosophy of Science

Atıf Bilgisi | Cite as: Topal, Ramazan. *Ahmed b. Muhammed b. Eyyûb el-Verrâk* (ö. 228/843) ve *el-Megâzî* Nûshası. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Ahmad, Sayyid Maqbul. “Coğrafya (Coğrafya)”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/50-62. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî. *el-‘İlel ve ma’rifetü’r-ricâl*. thk. Vasiyyullâh b. Muhammed Abbâs. 3 Cilt. Riyad: Dâru’l-Hânî, 1422.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî. *Kitâbü Fezâ’ili’s-sahâbe*. ed. Vasiyyullah Muhammed Abbâs. 2 Cilt. Beyrut: Müessesetü’r-Risâle, 1403.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî. *Müsned*. thk. Şuayb el-Arnaût vd. 50 Cilt. Beyrut: Müessesetü’r-Risâle, 1421.
- Ali el-Kârî, Ebû’l-Hasen Nûrüddîn Alî b. Sultân Muhammed el-Kârî el-He-revî. *Şerhu Nuhbeti’l-fiker fî mustalahâtı ehli’l-eser*. thk. Muhammed Nizâr Temîmi Heysem Nizâr Temîm. Beyrut: Dâru’l-Erkâm, ts.
- Altıkulaç, Tayyar. “Ebû Bekir b. Ayyâş”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/109-110. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1994.
- Apak, Âdem. *Ana Hatlarıyla İslâm Tarihi (4) (Abbasiler Dönemi)*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2011.
- Apak, Adem. “Siyerin Öncüleri: İbn Hişâm (ö. 218/833)”. *Hicrî Üçüncü Asırda İslâmî İlimler*, 539-544.
- Askerî, Ebû Ahmed el-Hasen b. Abdillâh b. Saîd el-. *Taşhîfâtü’l-muḥad-dişîn fî ġarbi’l-ḥadîş*. ed. Mahmûd Ahmed Mîra. 2 Cilt. Kahire: el-Matba’atü’l-Arabîyyetü’l-Hadîsiyye, 1402.
- Ataş, Hacı. “Vâkıdî’nin İbn İshâk’ten İntihal Yapıp Yapmadığına Dair Bir Değerlendirme”. *Toplum Bilimleri Dergisi* 13/27 (2019), 420-454.
- Aydınlı, Abdullah. *Hadis İstılahları Sözlüğü*. İstanbul: İFAV, 4. Basım, 2011.
- Azimli, Mehmet. *Siyer Okumaları*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2. Basım, 2019.

- Bağdatlı İsmail Paşa. *Hediyyetü'l-ârifîn esmâü'l-müellifîn ve âsârü'l-mu-sannifîn*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsî'l-'Arabî, ts.
- Baytop, Turhan. "Eczacılık". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/386-388. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Begavî, Ebü'l-Kâsım Abdullâh b. Muhammed b. Abdilazîz b. el-Merzübân el-. *Mu'cemü's-sahâbe*. thk. Muhammed 'Avd el-Menkûş ve İbrâhîm İsmâ'îl el-Kâdî. 4 Cilt. Kuveyt: Mibretü'l-Âl ve'l-Ashâb, 1432.
- Belâzürî, Ebü'l-Hasen Ahmed b. Yahyâ b. Câbir b. Dâvûd el-. *Ensâbü'l-eş-râf*. thk. Süheyl Zekkâr, Riyâd Ziriklî. 13 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1417.
- Belâzürî, Ebü'l-Hasen Ahmed b. Yahyâ b. Câbir b. Dâvûd el-. *Fütûhu'l-büldân*. Beyrut: Dâr ve Mektebetü'l-Hilâl, 1988.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî el-. *Delâilü'n-nübüvve ve marifetü ahvâli sâhibi's-şerî'a*. thk. Abdülmü'tî Kal'acî. 7 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1405.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî el-. *es-Sünenü'l-kübrâ*. thk. Muhammed Abdülkâdir 'Atâ. 11 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1424.
- Bilgin, Recep. "Zayıf Hadis Çeşitleri". *Hadis Usulü*. ed. Hikmetullah Ertaş. 111-130. İstanbul: Lisans Yayıncılık, 2023.
- Birtî, Ebü'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed b. İsâ el-Bağdâdî el-. *Müsnedü Abdurrahmân b. Avf*. ed. Salâh b. Âyız eş-Şellâhî. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 1414.
- Bozkurt, Nahide. *Abbâsîler (750-1258)*. İstanbul: İSAM Yayınları, 3. Basım, 2017.
- Bozkurt, Nahide. "Hârûnürreşîd". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/258-261. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Bozkurt, Nahide. "Mansûr". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/5-6. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Brockelmann, Carl. *Târîhu'l-edebi'l-arabî*. çev. Abdülhalim Neccâr vd. 6 Cilt. Kahire: Dâru'l-Me'ârif, ts.
- Çoşar, Hakan. "İslâm Medeniyetinde İlmî Yapı- Beşerî ve Fen Bilimleri". *İslam Medeniyeti Tarihi*. ed. M. Hanefi Palabıyık - Mesut Can. 229-270. İstanbul: Lisans Yayıncılık, 2019.
- Dârekutnî, Ebü'l-Hasen Alî b. Ömer b. Ahmed ed-. *el-Mü'telif ve'l-muh-telif*. ed. Muvaffak b. Abdullah b. Abdülkâdir. 5 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1406.

- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdirrahmân b. el-Fazl ed-. *es-Sünen*. thk. Hüseyin Selîm Esed ed-Dârânî. 4 Cilt. el-Memleketü'l-Arabiyyetü's-Suûdiyye: Dâru'l-Muğnî, 1421.
- Demir, Musa. *Memlük-Haçlı İlişkileri (1250-1291)*. İstanbul: Çizgi Yayınevi, 2023.
- Dîneverî, Ebû Hanîfe Ahmed b. Dâvûd b. Venend ed-. *el-Ahbârü't-tvâl*. thk. Abdülmün'im Âmir. Kahire: Dâru İhyâ'i'l-Kütübî'l-'Arabî, 1960.
- Dûlâbî, Ebû Bişr Muhammed b. Ahmed b. Hammâd el-Verrâk ed-. *el-Künâ ve'l-esmâ'*. ed. Ebû Kuteybe Nazar Muhammed el-Fâryâbî. 3 Cilt. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 1241.
- Dûlâbî, Ebû Bişr Muhammed b. Ahmed b. Hammâd el-Verrâk ed-. *ez-Zürriyetü't-tâhiretü'n-nebeviyye*. thk. Sa'd el-Mübârek el-Hasen. Kuveyt: ed-Dârüs-Selefiyye, 1407.
- Ebû Avâne İsferyânî, Ya'kûb b. İshâk b. İbrâhîm el-. *Müstahracü Ebû 'Avâne*. ed. Eymen b. Ârif ed-Dimaşkî. 5 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'ri-fe, 1419.
- Ebû Bekir eş-Şâfî, Ebû Bekr Muhammed b. Abdillâh b. İbrâhîm el-Bez-zâz. *el-Fevâid/el-Gaylâniyyât*. ed. Hilmî Kâmil Es'ad Abdülhâdî. 2 Cilt. Riyad: Dâru İbni'l-Cevzî, 1417.
- Ebû Dâvûd, Ebû Dâvûd Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdî. *Sünenü Ebî Dâvûd*. thk. Muhammed Muhyiddîn Abdülhamîd. 4 Cilt. Saydâ - Beyrut: el-Mektebetü'l-Asriyye, ts.
- Ebû Nuaym, Ahmed b. Abdillâh b. İshâk el-İsfahânî. *Delâ'ilü'n-nübüvve*. thk. Muhammed Ravvâs Kal'acî ve Abdülber Abbâs. Beyrut: Dâru'n-Nef'is, 2. Basım, 1406.
- Ebû Nuaym, Ahmed b. Abdillâh b. İshâk el-İsfahânî. *et-Tıbbü'n-nebevî*. ed. Mustafa Hızır Dönmez et-Türkî. 2 Cilt. Dâru İbn Hazm, 2006.
- Ebû Nuaym, Ahmed b. Abdillâh b. İshâk el-İsfahânî. *Fezâ'ilü'l-fullefâ'i'r-râşidîn ve gayrihim*. thk. Sâlih b. Muhammed el-'Akîl. Medine: Dâru'l-Buhârî, 1417.
- Ebû Nuaym, Ahmed b. Abdillâh b. İshâk el-İsfahânî. *Hilyetü'l-evliyâ' ve tabakâtü'l-asfiyâ'*. 10 Cilt. Kahire -Beyrut: Mektebetü'l-Hâncî - Dâru'l-Fikr, 1416.
- Ebû Nuaym, Ahmed b. Abdillâh b. İshâk el-İsfahânî. *Ma'rifetü's-sahâbe*. thk. Âdil Yûsuf el-'Azâzî. 7 Cilt. Riyad: Dâru'l-Vatan, 1419.

- Ebû Tâhir el-Muhallis, Muhammed b. Abdurrahmân b. el-Abbâs b. Abdurrahmân el-Bağdâdî. *el-Muhallisiyyât ve eczâ'ü uhrâ li-Ebî Tâhir el-Muhallis*. thk. Nebîl Sa'düddîn Cerrâr. 4 Cilt. Kuveyt: Dâr-u'n-Nevâdir, 1432.
- Ebû Ya'lâ Mevsilî, Ebû Ya'lâ Ahmed b. Alî b. el-Müsennâ et-Temîmî. *Mu'cem*. thk. İrşâdülhak el-Eserî. Faysalâbâd: İdâretü'l-Ulûmî'l-Eseriyye, 1407.
- Ebû Ya'lâ Mevsilî, Ebû Ya'lâ Ahmed b. Alî b. el-Müsennâ et-Temîmî. *Müsned*. thk. Hüseyin Selîm Esed. Dimaşk: Dâru'l-Me'mûn, 13. Basım, 1404.
- Ebü'l-Kâsım İbn Mende, Abdurrahmân b. Muhammed b. İshâk el-Abdî el-İsfahânî. *el-Müstahrec min kütübi'n-nâs li't-tezkire ve'l-müstetraf min ahvâlî'n-nâs li'l-ma'rife*. thk. Âmir Hasan et-Temîmî. 3 Cilt. Bahreyn: Vezâretü'l-Adl ve's-Şuûnî'l-İslâmiyye el-Bahreyn, ts.
- Ebü'l-Mehâsin Hüseyinî. *el-İkmâl fî zikri men lehû rivâye fî Müsnedi'l-imâm Ahmed mine'r-ricâl sivâ men zükira fî Tehzîbi'l-kemâl*. thk. Abdülmu'tî Emîn Kal'acî. Karaçi: Menşûrâtü Câmi'ati'd-Dirâsâti'l-İslâmiyye, ts.
- Efendioğlu, Mehmet. "Taktî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/483-484. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Erdemir, Mustafa. *Şa'bî ve İslâm Tarihi Rivayetleri*. Ankara: Fecr Yayınları, 2024.
- Erdemir, Mustafa. "Şa'bî'nin Kitâbü'l-feth, Kitâbü's-şûrâ ve makteli Osman Adlı Eserlerine Dair Bir İnşâ Denemesi". *Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10/2 (31 Aralık 2024), 498-524.
- es-Seyyid Ebû'l-Me'âtî en-Nûrî vd. *Mevsû'atü akvâlî'l-imâm Ahmed b. Hanbel fî ricâli'l-hadîs ve 'ilelihî*. 4 Cilt. Beyrut: 'Âlemü'l-Kütüb, 1417.
- Fâkihî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İshâk b. Abbâs el-. *Ahbâru Mekke fî kadîmi'd-dehr ve hadîsih*. thk. Abdülmelik b. Abdullah. 6 Cilt. Mekte: Dâru Hadar, 2. Basım, 1414.
- Fâsî, Ebû't-Tayyib Takıyyüddîn Muhammed b. Ahmed b. Alî el-Hasenî el-. *Zeylû't-Takyîd fî ruvâti's-sünen ve'l-mesânid*. ed. Kemâl Yûsuf el-Hût. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1410.
- Fayda, Mustafa. "Siyer ve Megâzî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 37/319-324. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.

- Fesevî, Ebû Yûsuf Ya'kûb b. Süfyân b. Cüvvân el-. *el-Ma'rife ve't-târîh*. thk. Ekrem Ziyâ' 'Umerî. 3 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1401.
- Guillaume, A. *The Life of Muhammad a Translation of Ishâq's Sirat Rasûl Allah*. Newyork: Oxford University Press, 3. Basım, 1998.
- Hâkim en-Nîsâbü'rî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-. *el-Müstedrek ale's-Sahîhayn*. thk. Mustafa Abdülkâdir 'Atâ. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1411.
- Halîfe b. Hayyât, Ebû Amr Halîfe b. Hayyât b. Halîfe eş-Şeybânî el-Basrî. *Târîhu Halîfe b. Hayyât*. thk. Süheyl Zekkâr. Dâru'l-Fikr, 1414.
- Hamevî, Ebû Abdillâh Şihâbüddîn Yâkût b. Abdillâh el-. *Mu'cemü'l-büldân*. 7 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, 2. Basım, 1995.
- Hamevî, Ebû Abdillâh Şihâbüddîn Yâkût b. Abdillâh el-. *Mu'cemü'l-üde-bâ irşâdü'l-erîb ilâ ma'rifeti'l-edîb*. thk. İhsân Abbâs. 7 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, 1993.
- Harbî, Ebû İshâk İbrâhîm b. İshâk b. İbrâhîm el-. *Ğarîbü'l-ğadîş*. ed. Süleyman b. İbrâhîm b. Muhammed el-Âyid. 3 Cilt. Mekke: Câmi'atü Ümmi'l-Kurâ, 1405.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Alî b. Sâbit. *el-Müttefik ve'l-müfterik*. thk. Muhammed Sâdık Aydın. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kâdirî, 1417.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Alî b. Sâbit. *Târîhu Bağdâd*. thk. Beşşâr 'Avvâd Ma'rûf. 16 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1422.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Alî b. Sâbit. *Telhîşü'l-müteşâbih fi'r-resm ve himâyetü mâ eşkele minhü 'an bevâdiri't-taşhîf ve'l-vehm*. thk. Sekîne eş-Şihâbî. 2 Cilt. Dimaşk: Talâs li'd-Dirâsât ve't-Terce-me ve'n-Neşr, 1405.
- Hâzimî, Ebû Bekr Zeynüddîn Muhammed b. Mûsâ b. Osmân b. Hâzim el-Hemedânî el-. *el-İ'tibâr fî beyâni'n-nâsih ve'l-mensûh mine'l-âşâr*. Dekken: Matba'atü Dâireti'l-Me'ârifî'l-Usmâniyye, 2. Basım, 1359.
- Horovitz, Josef (Chajim). *el-Meğâzi'l-ülâ ve müellifühâ*. çev. Hüseyin Nassâr. Kahire: Mektebetü'l-Hâncî, 2. Basım, 1421.
- Humeydî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ebî Nasr Fütûh (Fettûh) b. Abdillâh el-. *Cezvetü'l-muktebis fî zikri viülâti'l-Endeliüs*. Kahire: ed-Dâru'l-Mısıriyye, 1966.
- İbn Abdilber, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh b. Muhammed b. Abdilberr en-Nemerî. *ed-Dürer fi'htisâri'l-meğâzi ve's-siyer*. thk. Şevkî Dayf. Kahire: Dâru'l-Me'ârif, 2. Basım, 1403.

- İbn Abdilber, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh b. Muhammed b. Abdilberr en-Nemerî. *el-İstî'âb fî ma'rifeti'l-ashâb*. thk. Ali Muhammed Bicâvî. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Cil, 1412.
- İbn Abdilber, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh b. Muhammed b. Abdilberr en-Nemerî. *el-İstizkârü'l-câmi' li-mezâhibi fukahâ'i'l-emşâr ve 'ulemâ'i'l-aqtâr fîmâ tezammenehü'l-Muvatta'* min me'âni'r-re'y ve'l-âşâr. thk. Sâlim Muhammed Atâ - Muhammed Ali Muavviz. 9 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1421.
- İbn Abdilber, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh b. Muhammed b. Abdilberr en-Nemerî. *et-Temhîd limâ fi'l-Muvatta'* mine'l-me'ânî ve'l-esânîd. ed. Mustafa b. Ahmed el-Alevî - Muhammed Abdülkebîr el-Bekrî. 24 Cilt. Mağrib: Vezâretü Umûmî'l-Evkâf ve's-Şuûnî'l-İslâmîyye, 1387.
- İbn Adî, Ebû Ahmed Abdullâh b. Adî b. Abdillâh el-Cürcânî. *el-Kâmil fî du'afâ'i'r-rîcâl*. thk. Ahmed Âdil Abdülmevcûd vd. 9 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1418.
- İbn Asâkir, Ebû'l-Kâsım Alî b. el-Hasen b. Hibetillâh b. Abdillâh b. Hüseyin ed-Dimaşkî eş-Şâfiî. *Târîhu medîneti Dimaşk*. thk. Amr b. Garâme el-'Amrî. 80 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1415.
- İbn Asâkir, Ebû'l-Kâsım Alî b. el-Hasen b. Hibetillâh b. Abdillâh b. Hüseyin ed-Dimaşkî eş-Şâfiî. *Ta'ziyetü'l-müslim 'an ahîh*. thk. Mecdî Fethî es-Seyyid. Cidde: Mektebetü's-Sahâbe, 1411.
- İbn Atıyye el-Endelüsî, Ebû Muhammed Abdülhak b. Gâlib b. Abdirrahmân b. Gâlib el-Muhâribî el-Gırnâtî el-. *Fihristü İbn 'Atıyye*. thk. Muhammed Ebü'l-Ecfân ve Muhammed ez-Zâhî. Beyrut: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, 2. Basım, 1983.
- İbn Batta, Ebû Abdillâh Ubeydullah b. Muhammed b. Muhammed el-Ukberî. *el-İbâne 'an şer'i'ati'l-fırakı'n-nâciye ve mücânebeti'l-fırakı'l-mezmûme*. ed. Rızâ b. Na'sân Mu'tî. 9 Cilt. Riyad: Dâru'r-Râye, 2. Basım, 1415.
- İbn Ebû Âsım, Ebû Bekr Ahmed b. Amr b. ed-Dahhâk b. Mahled eş-Şeybânî. *el-Âhâd ve'l-mesânî*. thk. Bâsim Faysal Ahmed el-Cevâbire. 6 Cilt. Riyad: Dâru'r-Râye, 1411.
- İbn Ebû Hâtim, Ebû Muhammed Abdurrahmân b. Muhammed b. İdrîser-Râzî. *el-Cerh ve't-ta'dîl*. 9 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1371.

- İbn Ebû Hâtîm, Ebû Muhammed Abdurrahmân b. Muhammed b. İdrîs er-Râzî. *Tefsîru İbn Ebî Hâtîm*. thk. Es'ad Muhammed et-Tayyib. 13 Cilt. el-Memleketü'l-Arabiyyetü's-Suûdiyye: Mektebetü Nizâr Mustafâ el-Bâz, 2. Basım, 1419.
- İbn Ebû Hayseme, Ebû Bekr Ahmed b. Ebî Hayseme Zühêyr b. Harb en-Nesâî. *Ahbâru'l-Mekkiyyîn min kitâbi et-Târîhu'l-kebîr li-İbn Ebû Hayseme*. ed. İsmail Hasan Hüseyin. Riyad: Dâru'l-Vatan, 1418.
- İbn Ebû Hayseme, Ebû Bekr Ahmed b. Ebî Hayseme Zühêyr b. Harb en-Nesâî. *et-Târîhu'l-kebîr es-sifru's-sâlis*. thk. Salâh b. Fethî Helel. 4 Cilt. Kahire: el-Fârûku'l-Hadîsiyye li't-Tibâ'a ve'n-Neşr, 1427.
- İbn Ebû Hayseme, Ebû Bekr Ahmed b. Ebî Hayseme Zühêyr b. Harb en-Nesâî. *et-Târîhu'l-kebîr es-Sifri's-sânî*. thk. Salâh b. Fethî Helel. 2 Cilt. Kahire: el-Fârûku'l-Hadîsiyye li't-Tibâ'a ve'n-Neşr, 1427.
- İbn Ebû Şeybe, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed b. Ebî Şeybe İbrâhîm el-Absî el-Kûfî. *el-Musannef*. thk. Kemal Yûsuf el-Hût. 7 Cilt. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1409.
- İbn Ebû Tâhir, Ebû'l-Fazl Ahmed b. Ebî Tâhir Tayfûr el-Mervezî el-Horasânî. *Kitâbü Bağdâd*. thk. Muhammed Zâhid b. Hasan Kevserî - İz-zet el-Attâr el-Hüseynî. Kahire: Mektebetü'l-Hâncî, 3. Basım, 1423.
- İbn Ebû Ya'lâ, Ebû'l-Hüseyn Muhammed b. Muhammed b. el-Hüseyn el-Bağdâdî. *Tabakâtü'l-Hanâbile*. thk. Muhammed Hâmid el-Fikî. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, ts.
- İbn Ebü'd-Dünyâ, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed b. Ubeyd el-Kureşî el-Bağdâdî. *el-İhvân*. ed. Mustafa Abdülkâdir Atâ. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1409.
- İbn Ebü'd-Dünyâ, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed b. Ubeyd el-Kureşî el-Bağdâdî. *el-İşrâf fî menâzili'l-eşrâf*. ed. Necm Abdurrahman Hâlef. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1411.
- İbn Ebü'd-Dünyâ, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed b. Ubeyd el-Kureşî el-Bağdâdî. *eş-Şamt ve âdâbü'l-lisân*. thk. Ebû İshâ el-Hûnî. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1410.
- İbn Ebü'd-Dünyâ, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed b. Ubeyd el-Kureşî el-Bağdâdî. *et-Tevâzu' ve'l-ḥumûl*. ed. Muhammed Abdülkâdir Atâ. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1409.
- İbn Ebü'd-Dünyâ, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed b. Ubeyd el-Kureşî el-Bağdâdî. *Hevâtifü'l-cinnân*. ed. Muhammed ez-Zağlî. Beyrut: el-Mektebü'l-İslâmî, 1416.

- İbn Ebü'd-Dünyâ, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed b. Ubeyd el-Kureşî el-Bağdâdî. *Kitâbü'l-Mütemennîn*. thk. Muhammed Hayr Ramazan Yûsuf. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 1418.
- İbn Ebü'd-Dünyâ, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed b. Ubeyd el-Kureşî el-Bağdâdî. *Kitâbü'l-İyâl*. ed. Necm Abdurrahman Halef. 2 Cilt. Demmâm: Dâru İbni'l-Kayyim, 1410.
- İbn Ebü'd-Dünyâ, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed b. Ubeyd el-Kureşî el-Bağdâdî. *Mekârimü'l-ahlâk*. thk. Mecdî Seyyid İbrâhîm. Kahire: Mektebetü'l-Kur'ân, ts.
- İbn Ebü'd-Dünyâ, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed b. Ubeyd el-Kureşî el-Bağdâdî. *Müddârâtü'n-nâs*. ed. Muhammed Hayr Ramazân Yûsuf. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 1418.
- İbn Ebü'd-Dünyâ, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed b. Ubeyd el-Kureşî el-Bağdâdî. *Zemmü'l-ğıybe ve'n-nemûme*. thk. Beşîr Muhammed 'Uyûn. Dimaşk - Riyad: Mektebetü Dâri'l-Beyân - Mektebetü'l-Müeyyed, 1413.
- İbn Ebü'd-Dünyâ, Ebû Bekr Abdullah b. Muhammed b. Ubeyd el-Kureşî el-Bağdâdî. *Zemmü'l-müskir*. thk. Necm Abdurrahman Halef. Riyad: Dâru'r-Râye, 1409.
- İbn Fâris, Ebü'l-Hüseyn Ahmed b. Fâris b. Zekerıyyâ b. Muhammed er-Râzî el-Kazvîni el-Hemedânî. "Me'âhızü'l-ilm". *Likâü'l-aşri'l-evâhir bi'l-mescidi'l-harâm el-mecmû'atü'l-hâmise*. thk. Muhammed b. Nâsir el-Acemî. 11-43. Beyrut: Dâru'l-Beşâ'iri'l-İslâmiyye, 2. Basım, 1424.
- İbn Habîb, Ebû Ca'fer Muhammed b. Habîb b. Ümeyye b. Amr el-Hâşimî el-Bağdâdî. *el-Muhabber*. thk. İlse Lichtenstâdter. Beyrut: Dâru'l-Âfâkı'l-Cedîde, ts.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *el-İsâbe fî temyîzi's-sahâbe*. thk. Ali Muhammed Mu'avviz ve Âdil Ahmed Abdülmevcûd. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1415.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *el-Mecma'u'l-müesses li'l-mu'cemi'l-müfehres*. thk. Yûsuf Abdurrahman Mar'aşlî. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1413.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *el-Mu'cemi'l-müfehres ev tecrîdü 'esânîdi'l-kütübi'l-meşhûra*

- ve'l-'eczâi'l-mensûra. thk. Muhammed Şekkûr el-Meyâdinî. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1418.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *Fethu'l-bârî şerhu Sahîhi'l-Buhârî*. 13 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Ma'rife, 1379.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *İthâfî'l-mehere bi-etrâfi'l-'aşere*. thk. Merkezü Hidmeti's-Sünne ve's-Sîre. 19 Cilt. Medine: Mecme'u'l-Melik Fahd li-Tıbbâ'ti'l-Mushafi's-Şerîf, 1415.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *Lisânü'l-Mîzân*. thk. Abdülfettâh Ebû Gudde. 10 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1423.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *Taghîku't-ta'lik 'alâ Sahîhi'l-Buhârî*. ed. Saîd Abdurrahman Mûsâ el-Kazekî. 5 Cilt. Beyrut - Ammân: el-Mektebü'l-İslâmî - Dâru Ammâr, 1405.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *Takrîbü't-Tehzîb*. thk. Muhammed 'Avvâme. Suriye: Dâru'r-Raşîd, 1406.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *Tehzîbü't-tehzîb*. 12 Cilt. Dekken: Matba'atü Meclisi Dâireti'l-Me'ârifî'n-Nizâmiyye, 1325.
- İbn Haldûn, Ebû Zeyd Veliyyüddîn Abdurrahmân b. Muhammed b. Muhammed b. Hasen el-Hadramî el-Mağribî et-Tûnisî. *Târîhu İbn Haldûn*. thk. Halîl Şehâde ve Süheyl Zekkâr. 8 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Fikr, 2. Basım, 1408.
- İbn Hayr, Ebû Bekr Muhammed b. Hayr b. Ömer el-İşbîlî. *Fehresetü İbn Hayr el-İşbîlî*. thk. Beşşâr 'Avvâd Ma'rûf ve Mahmûd Beşşâr 'Avvâd. Tunus: Dârü'l-Ğarbi'l-İslâmî, 2009.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Alî b. Ahmed b. Saîd b. Hazm el-Endelüsî el-Kurtubî. *Cevâmî'u's-sîre ve hamsü resâile uhrâ*. thk. İhsân Abbâs. Mısır: Dârü'l-Me'ârif, ts.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed b. Hibbân b. Ahmed el-Büstî. *es-Sikât*. ed. Muhammed Abdülmû'îd Hân. 9 Cilt. Dekken: Dâira-tü'l-Me'ârifî'l-'Usmâniyye, 1393.

- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdülmelik b. Hişâm b. Eyyûb el-Himyerî el-Meâfirî el-Basrî el-Mısırî. *es-Sîretü'n-nebeviyye (el-Mek-tebetü'ş-şâmile)*. thk. Mustafa es-Sekkâ, İbrâhim el-Ebyârî, Abdülhafız Şelebi. 2 Cilt. Kahire: Matba'atü Mustafâ el-Bâbî el-Halebî, 1375.
- İbn İshâk, Ebû Abdillâh Muhammed b. İshâk b. Yesâr b. Hıyâr el-Muttalibî el-Kureşî el-Medenî. *Sîretü İbn İshâk*. thk. Süheyl Zekkâr. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1398.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer b. Kesîr b. Dav' b. Kesîr el-Kaysî el-Kureşî el-Busrâvî ed-Dımaşkî eş-Şâfiî. *el-Bidâye ve'n-nihâye*. thk. Ali Şîrî. 14 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâ'i't-Türâsî'l-'Arabî, 1408.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullâh b. Müslim b. Kuteybe ed-Dîneverî. *el-Me'ârif*. thk. Servet Ukkâşe. Kahire: el-Hey'etü'l-Mısriyye-tü'l- 'Âmme li'l-Küttâb, 2. Basım, 1992.
- İbn Mâkûlâ, Ebû Nasr Alî b. Hibetillâh b. Alî el-İclî. *el-İkmâl fî ref'i'l-irtiyâb 'ani'l-mü'telif ve'l-muhtelif mine'l-esmâ' ve'l-künâ ve'l-ensâb*. 7 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1411.
- İbn Mende, Ebû Abdillâh Muhammed b. İshâk b. Muhammed el-İsfahânî. *Fethü'l-bâb fî'l-künâ ve'l-elkâb*. thk. Ebû Kuteybe Nazar Muhammed el-Fâryâbî. Riyad: Mektebetü'l-Kevser, 1417.
- İbn Mende, Ebû Abdillâh Muhammed b. İshâk b. Muhammed el-İsfahânî. *Ma'rîfetü's-sahâbe*. ed. 'Âmir Hasan Sabrî. Matbû'âtü Câmî'ati'l-İmârâti'l-'Arabiyyeti'l-Muttehîde, 1426.
- İbn Nukta, Ebû Bekr Muînüddîn (Muhibbüddîn) Muhammed b. Abdilganî b. Ebî Bekr b. Şücâ' el-Bağdâdî. *İkmâlî'l-İkmâl*. thk. Abdülkayyûm Abdürabbinnabî ve Muhammed Sâlih Abdülazîz Murâd. 6 Cilt. Mekke: Câmî'atü Ümmi'l-Kurâ, 1408.
- İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed b. Sa'd b. Menî' el-Kâtib el-Hâşimî el-Basrî el-Bağdâdî. *et-Tabakâtü'l-kübrâ*. thk. İhsân Abbâs. 8 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, 1388.
- İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed b. Sa'd b. Menî' el-Kâtib el-Hâşimî el-Basrî el-Bağdâdî. *et-Tabakâtü'l-kübrâ mütemmimü't-tâbiîn*. thk. Ziyâd Muhammed Mansûr. Medine: Mektebetü'l-Ulûm ve'l-Hikem, 2. Basım, 1408.
- İbn Seyyidinnâs, Ebû'l-Feth Fethuddîn Muhammed b. Muhammed b. Muhammed el-Ya'merî. *'Uyûnü'l-eser fî fünûnî'l-megâzî ve'ş-şemâ'il ve's-siyer*. Beyrut: Dâru'l-Kalem, 1414.

- İbn Tolun, Ebü'l-Fazl (Ebû Abdillâh) Şemsüddîn Muhammed b. Alî b. Ahmed b. Tolun ed-Dımaşkî. *İ'lâmü's-sâ'ilîn 'an kütübi seyyidi'l-mürselîn*. thk. Mahmûd el-Arnaût. Beyrut: Müessesetü'l-Risâle, 1407.
- İbn Zencûye, Ebû Ahmed Humeyd b. Mahled b. Kuteybe el-Horasânî. *Kitâbü'l-Emvâl*. thk. Şâkir Zîb Feyyâz. Riyad: Merkezü'l-Melik Fay-sal li'l-Buhûs ve'd-Dirâsâti'l-İslâmiyye, 1406.
- İbnü'l-Adîm, Ebü'l-Kâsım Kemâlüddîn Ömer b. Ahmed b. Hibetillâh b. Muhammed el-Ukaylî el-Halebî. *Buğyetü't-taleb fî târîhi Haleb*. thk. Süheyl Zekkâr. 12 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, ts.
- İbnü'l-Bahterî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Amr el-Bağdâdî el-Razzâz. *Mecmûun fîhi musannefâtü Ebû Ca'fer İbni'l-Bahterî*. thk. Nebîl Sa'düddîn Cerrâr. Beyrut: Dâru'l-Beşâ'iri'l-İslâmiyye, 1422.
- İbnü'l-Cerrâh, Ebû Abdillâh Muhammed b. Dâvûd b. el-Cerrâh el-Kâtib el-Bağdâdî. *Men ismühû 'Amr mine's-su'arâ'*. thk. Abdülazîz b. Nâsır el-Mânî, ts.
- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed el-Bağdâdî. *el-Muntazam fî târîhi'l-ümem ve'l-mülûk*. thk. Muhammed Abdülkâdir Atâ ve Mustafa Abdülkâdir Atâ. 19 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1412.
- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed el-Bağdâdî. *el-Vefâ bi-fezâ'ili'l-Muşafâ*. thk. Âmir Hasan Sabrî. 5 Cilt. Bahreyn: el-Meclisü'l-A'lâ li's-Şuûni'l-İslâmiyye, 1439.
- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed el-Bağdâdî. *eş-Şebât 'inde'l-memât*. ed. Abdullah Leysî el-Ensârî. Beyrut: Müessesetü'l-Kütübi's-Sekâfiyye, 1406.
- İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed el-Bağdâdî. *Menâkıbü'l-İmâm Ahmed b. Hanbel*. thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî. Dâru Hicr, 2. Basım, 1409.
- İbnü'l-Esîr, Ebü'l-Hasen İzzüddîn Alî b. Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî. *el-Kâmil fî't-târîh*. thk. Ömer Abdüsselâm et-Tedmürî. 10 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, 1417.
- İbnü'l-Esîr, Ebü'l-Hasen İzzüddîn Alî b. Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî. *Üsdü'l-gâbe fî ma'rifeti's-sahâbe*. thk. Ali Muhammed Mu'avviz ve Âdil Ahmed Abdülmevcûd. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1415.

- İbnü'l-İbrî, Ebû'l-Ferec Cemâlüddîn Yuhannâ Mâr Grigorius b. Tâciddîn Ehrûn (Hârûn-Aaron) el-Malatî. *Târîhu muhtasari'd-düvel*. thk. Antuvan Sâlihânî el-Yesûî. Beyrut: el-Matba'atü'l-Kâsûlîkiyye, 1890.
- İbnü'l-Münzir, Ebû Bekr Muhammed b. İbrâhîm b. el-Münzir en-Nîsâbü'rî. *el-Evsat fi's-sünen ve'l-icmâ' ve'l-ihtilâf*. ed. Ebû Hammâd Sagîr Ahmed b. Muhammed Hanîf. 11 Cilt. Riyad: Dâru Taybe, 1405.
- İbnü'l-Münzir, Ebû Bekr Muhammed b. İbrâhîm b. el-Münzir en-Nîsâbü'rî. *Kitâbu Tefsîri'l-Kur'ân*. ed. Sa'd b. Muhammed es-Sa'd. 2 Cilt. Medine: Dâru'l-Meâsir, 1423.
- İbnü't-Temîmî, Takiyyüddîn b. Abdülkâdir ed-Dârî el-Gazzî. *eṭ-Ṭabaḳâtü's-seniyye fî terâcimi'l-Ḥanefiyye (el-Mektebetü's-Şâmîle)*, ts.
- İclî, Ebû'l-Hasen Ahmed b. Abdillâh b. Sâlih el-. *Ma'rifetü's-sikât min ricâli ehli'l-ilm ve'l-hadîs ve mine'd-du'afâ' ve zikri mezâbihim ve ahbârihim*. thk. Abdûlalîm Abdülazîm el-Bestevî. 2 Cilt. Medine: Mektebetü'd-Dâr, 1405.
- Iş, Yûsuf b. Reşîd el-. *Târîhu asri'l-hilâfeti'l-Abbâsiyye*. Dımaşk: Dâru'l-Fikr, 1402.
- Jaques, R. Kevin. "Welcome to the Sirah Defragmentation and Reconstruction (SDR) Project, The October 2023 Release of the İbrâhîm b. Sa'd Witness". *السيرة النبوية لابن اسحاق محمد بن اسحاق بن يسار المطليبي المدني المتوفى*. ١٥١. Erişim 30 Haziran 2024. <https://rjaques.github.io/Sirah-Project/v2024-05-01/index.html>
- Jaques, R. Kevin. "Witness_list_sheet". *السيرة النبوية لابن اسحاق محمد بن اسحاق بن يسار المطليبي المدني المتوفى*. ١٥١. Erişim 09 Temmuz 2024. https://docs.google.com/spreadsheets/d/117bKv_8te1b0pbbxRuiTlpl-t45IenJiRSE-Na6-0f7w/edit?gid=1328446606#gid=1328446606
- Jaques, R. Kevin. "المؤاخاة بين المهاجرين والأنصار". *السيرة النبوية لابن اسحاق محمد بن اسحاق بن يسار المطليبي المدني المتوفى*. ١٥١. Erişim 06 Temmuz 2024. <https://rjaques.github.io/Sirah-Project/v2024-05-01/WSACD.html#%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%A4%D8%A7%D8%AE%D8%A7%D8%A9-%D8%A8%D9%8A%D9%86-%D8%A7%D9%84%D9%85%D9%87%D8%A7%D8%AC%D8%B1%D9%8A-%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%A3%D9%86%D8%B5%D8%A7%D8%B1>
- Jaques, R. Kevin. "تسمية من هاجر مع جعفر بن أبي طالب إلى أرض الحبشة". *السيرة النبوية لابن اسحاق محمد بن اسحاق بن يسار المطليبي المدني المتوفى*. ١٥١. Erişim 04 Temmuz 2024. <https://rjaques.github.io/Sirah-Project/v2024-05-01/WSACD.html#%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%A4%D8%A7%D8%AE%D8%A7%D8%A9-%D8%A8%D9%8A%D9%86-%D8%A7%D9%84%D9%85%D9%87%D8%A7%D8%AC%D8%B1%D9%8A-%D9%86-%D9%88%D8%A7%D9%84%D8%A3%D9%86%D8%B5%D8%A7%D8%B1>

- tps://rjaques.github.io/Sirah-Project/v2024-05-01/WSACD.html#%D8%AA%D8%B3%D9%85%D9%8A%D8%A9-%D9%85%D9%86-%D9%87%D8%A7%D8%AC%D8%B1-%D9%85%D8%B9-%D8%AC%D8%B9%D9%81%D8%B1
- Jaques, R. Kevin. “ذكر من عاد من أرض الحبشة لما بلغهم إسلام أهل مكة”. *السيرة النبوية لابن* ١٥١. اسحاق محمد بن اسحاق بن يسار المطليبي المدني المتوفى ١٥١. Erişim 04 Temmuz 2024. <https://rjaques.github.io/Sirah-Project/v2024-05-01/WSACD.html#%D8%B0%D9%83%D8%B1-%D9%85%D9%86-%D8%B9%D8%A7%D8%AF-%D9%85%D9%86-%D8%A3%D8%B1-%D8%B6>
- Kan, Kadir. “Vâsik-Billâh”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 42/548-549. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Kara, Cahid. “Âmir eş-Şa’bî’nin Siyer Kaynaklarındaki Rivayetlerinin Muhteva Açısından Değerlendirilmesi”. *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17/17 (2020), 15-42.
- Kâsım Ali, Sa’d. *Cemheratü terâcimi’l-fukâhâi’l-mâlikiyye*. 3 Cilt. Dübey: Dâru’l-Buhûs li’l-Dirâsâtî’l-İslâmiyye ve İhyâi’t-Türâs, 1423.
- Kâtip Çelebî, Mustafa b. Abdullah el-Kostantinî Hâcî Halîfe. *Keş-fü’z-zunûn ‘an esâmi’l-kütüb ve’l-fünûn*. 6 Cilt. Bağdat: Mektebetü’l-Müsennâ, 1941.
- Kehhâle, Ömer Rızâ. *Mu‘cemü’l-müellifîn*. 15 Cilt. Beyrut: Dâru İh-yâ’i’t-Türâsi’l-‘Arabî, ts.
- Kıvâmü’s-sünne Teymî, Ebü’l-Kâsım İsmâîl b. Muhammed b. el-Fazl et-Talhî el-İsfahânî et-. *el-Hicce fî beyâni’l-mahacce ve şerhi ‘akideti Ehli’s-sünne*. thk. Muhammed b. Mahmûd Ebû Rahîm. 2 Cilt. Riyad: Dâru’r-Râye, 2. Basım, 1411.
- Köktaş, Yavuz - Kurt, İsmail. “İbn Hibbân’ın Kitâbü’l-Mecrûhîn’deki Ricâl Tenkit Metodu”. *Turkish Studies Comparative Religious Studies* 14/4 (2019), 713-725.
- Kurt, İsmail. *Hicrî Dördüncü Asır Ricâl Tenkidinin Mukayeseli İncelenmesi*. İstanbul: Cinius Yayınları, 2020.
- Kurt, İsmail - Turhan, Halil İbrahim. “Ricâl Tenkidinde Bezzâr ve Tenkit Yöntemi”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 1/49 (2024), 266-296.
- Makdisî, Ebû Abdillâh Ziyâüddîn Muhammed b. Abdilvâhid b. Ahmed el-. *el-Ehâdisü’l-muhtâre mimmâ lem yuhrichü’l-Buhârî ve Müslim fî*

- Sahîhayhimâ*. ed. Abdülmelik b. Abdullah b. Dehîş. 13 Cilt. Beyrut: Dâru Hadar, 3. Basım, 1420.
- Makdisî, Ebû Nasr el-Mutahhar b. Tâhir el-. *el-Bed' ve't-târîh*. 6 Cilt. Port Said: Mektebetü's- Sekâfeti'd-Dîniyye, ts.
- Makrîzî, Ebû Muhammed Takıyyüddîn Ahmed b. Alî b. Abdilkâdir b. Muhammed el-. *İmtâ'ü'l-esmâ' bimâ li'r-resûl mine'l-ebnâ'i (enbâ'i) ve'l-ahvâl ve'l-hafede ve'l-metâ'*. thk. Muhammed Abdülhamid en-Nemîsî. 15 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1420.
- Mervezî, Ebû Bekr Ahmed b. Alî b. Saîd el-. *Müsnedü Ebû Bekir es-Sıddîk*. ed. Şuayb el-Arnaût. Beyrut: el-Mektebü'l-İslâmî, ts.
- Mizzî, Ebû'l-Haccâc Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdirrahmân b. Yûsuf el-. *Tehzîbü'l-Kemâl fî esmâ'i'r-ricâl*. thk. Beşşâr 'Avvâd Ma'rûf. 35 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1400.
- Moğultay b. Kılıç, Ebû Abdillâh Alâüddîn Moğultay b. Kılıç b. Abdillâh el-Bekcerî el-Hikrî. *İkmâlû Tehzîbi'l-kemâl fî esmâ'i'r-ricâl*. thk. Ebû Abdurrahman 'Âdil b. Muhammed vd. 12 Cilt. el-Fârûku'l-Hadîsiyye li't-Tıbbâ'a ve'n-Neşr, 1422.
- Muâfâ, Ebû'l-Ferec b. Zekerıyyâ b. Yahyâ en-Nehrevânî el-Cerîrî. *el-Celîsü's-şâlihu'l-kâfî ve'l-enîsü'n-nâşihu's-şâfî*. ed. Abdülkerîm Sâmî el-Cündî. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1426.
- Nedîm, Ebû'l-Ferec Muhammed b. Ebî Ya'kûb İshâk b. Muhammed b. İshâk en-. *el-Fihrist (el-Mektebetü's-şâmile)*. thk. İbrâhîm Ramazan. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 2. Basım, 1417.
- Nevevî, Ebû Zekerıyyâ Yahyâ b. Şeref b. Mürî en-. *et-Takrîb ve't-teysîr li ma'rifeti süneni'l-beşûri'n-nezîr fî usûli'l-hadîs*. ed. Muhammed Osman el-Haşî. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, 1405.
- Öz, Şaban. *İlk Siyer Kaynakları ve Müellifleri*. İstanbul: İslâm Tarih, Sanat ve Kültürünü Araştırma Vakfı Yayınları, 2008.
- Ruyânî, Ebû Bekr Muhammed b. Hârûn er-. *Müsned*. thk. Eymen Alî Ebû Yemânî. 2 Cilt. Kahire: Müessesetü Kurtuba, 1416.
- Sarıçam, İbrahim - Erşahin, Seyfettin. *İslâm Medeniyeti Tarihi*. Ankara: TDV Yayınları, 19. Basım, 2022.
- Sehâvî, Ebû'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed b. Abdirrahmân b. Muhammed es-. *es-Sikât mimmen lem yekâ' fî'l-kütübi's-sitte*. 9 Cilt. San'a: Merkezü'n-Nu'mân li'l-Bühûs ve'd-Dirâsâtî'l-İslâmiyye ve Tahkîki't-Türâs ve't-Terceme, 1432.

- Sezgin, Fuad. “İsnâdın Arap Dili ve İslâmî İlimlerdeki Önemi”. çev. Hüseyin Kahraman. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5/5 (1993), 301-310.
- Sezgin, M. Fuad. *Buhârî'nin Kaynakları*. Ankara: Otto Yayınları, 8. Basım, 2019.
- Sezgin, M. Fuad. “İslâm Tarihinin Kaynağı Olmak Bakımından Hadis'in Ehemmiyeti”. *İslâm Tetkikleri Enstitüsü Dergisi* 2 (1957), 19-36.
- Sezgin, M. Fuad. *Târîhu't-türâsi'l-'Arabî el-mücelledü'l-evvel el-cüz'ü'l-evvel fî 'ulûmi'l-Kur'ân ve'l-hadîs*. çev. Mahmûd Fehmî Hicâzî vd. Medine: Câmi'atü'l-İmâm Muhammed b. Su'ûd el-İslâmiyye, 1411.
- Sezgin, M. Fuad. *Târîhu't-türâsi'l-'Arabî el-mücelledü'l-evvel el-cüz'ü'r-râbi' el-akâid ve't-tasavvuf*. çev. Mahmûd Fehmî Hicâzî vd. Medine: Câmi'atü'l-İmâm Muhammed b. Su'ûd el-İslâmiyye, 1411.
- Sezgin, M. Fuad. *Târîhu't-türâsi'l-'Arabî el-mücelledü'l-evvel el-cüz'ü's-sâlis el-fikh*. çev. Mahmûd Fehmî Hicâzî vd. Medine: Câmi'atü'l-İmâm Muhammed b. Su'ûd el-İslâmiyye, 1411.
- Sezgin, M. Fuad. *Târîhu't-türâsi'l-'Arabî el-mücelledü'l-evvel el-cüz'ü's-sânî et-tedvînü't-târîfî*. çev. Mahmûd Fehmî Hicâzî vd. Medine: Câmi'atü'l-İmâm Muhammed b. Su'ûd el-İslâmiyye, 1411.
- Sezgin, M. Fuad. *Târîhu't-türâsi'l-'Arabî el-mücelledü's-sânî eş-şi'r el-cüz'ü'l-evvel*. çev. Mahmûd Fehmî Hicâzî vd. Medine: Câmi'atü'l-İmâm Muhammed b. Su'ûd el-İslâmiyye, 1411.
- Sezgin, M. Fuad. *Târîhu't-türâsi'l-'Arabî el-mücelledü's-sânî eş-şi'r el-cüz'ü'r-râbi'*. çev. Mahmûd Fehmî Hicâzî vd. Medine: Câmi'atü'l-İmâm Muhammed b. Su'ûd el-İslâmiyye, 1411.
- Sizgen, İbrahim. *Şâfiî Mezhebinin Muharrirlerinden İmâm Râfî (ö. 623/1226)*. Ankara: Akademisyen Kitabevi, 2018.
- Sizgen, İbrahim. “Şâfiî Mezhebinin Teşekkül Evreleri”. *Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5/2 (2018), 125-154.
- Suyûtî, Ebû'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî es-. *Târîhu'l-hulefâ'*. thk. Hamdî Demirtaş. Mektebetü Nizâr Mustafa el-Bâz, 1425.
- Suyûtî, Ebû'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî es-. *Tedribü'r-râvî fî şerhi Taqrîbi'n-Nevevî*. thk. Ebû Kuteybe Nazar Muhammed el-Fâryâbî. 2 Cilt. Beyrut: Dâru Taybe, ts.

Süheyli, Ebû'l-Kâsım Abdurrahmân b. Abdillâh b. Ahmed el-Has'âmî es-Süheyli el-Mâlekî. *er-Ravzû'l-înüf fî şerhi's-Sîreti'n-nebeviyye li'bni Hişâm*. thk. Ömer Abdüsselam es-Selâmî. 7 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1421.

Şahin, Haşim. "Sosyal Hayat". *İslam Tarihi ve Medeniyeti II*. ed. Cengiz Tomar. 154-177. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2019.

Şâmî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Yûsuf b. Alî b. Yûsuf es-Sâlihî eş-Şâfiî eş-. *Sübüli'l-hüdâ ve'r-reşad fî sîreti hayri'l-'ibâd*. thk. 'Âdil Abdülmevcûd vd. 12 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1414.

Şeşen, Ramazan. *Müslümanlarda Tarih-Coğrafya Yazıcılığı*. İstanbul: İSAR Vakfı Yayınları, 1998.

Şulul, Kasım. *Siyer Usûli*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2019.

Taberânî, Ebû'l-Kâsım Müsnidü'd-dünyâ Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb et-. *ed-Du'â'*. ed. Mustafa Abdülkâdir Atâ. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1413.

Taberânî, Ebû'l-Kâsım Müsnidü'd-dünyâ Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb et-. *el-Mu'cemü'l-evsat*. thk. Tânk b. İvezullah b. Muhammed vd. 10 Cilt. Kahire: Dâru'l-Haremeyn, 1415.

Taberânî, Ebû'l-Kâsım Müsnidü'd-dünyâ Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb et-. *el-Mu'cemü'l-kebîr*. thk. Hamdî Abdülmecîd es-Selefi. 25 Cilt. Kahire: Mektebetü İbni Teymiyye, 1415.

Taberânî, Ebû'l-Kâsım Müsnidü'd-dünyâ Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb et-. *el-Mu'cemü'l-kebîr el-Mücellledâni's-sâlis aşer ve'r-râbi' aşer*. thk. Sa'd b. Abdullah el-Humeyyid v.dğr. 2 Cilt, ts.

Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî el-Bağdâdî et-. *Câmiu'l-beyân fî te'vîli âyi'l-Kur'ân*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir. 24 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1420.

Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî el-Bağdâdî et-. *Târîhu't-Taberî Târîhu'r-rusûl ve'l-mülûk ve sîlati tarihi't-Taberî*. thk. Muhammed Ebû'l-Fazl İbrâhîm. 11 Cilt. Mısır: Dâru'l-Me'ârif, 2. Basım, 1387.

Tahâvî, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. Selâme el-Ezdî el-Hacrif el-Mısırî et-. *Şerhu müşkili'l-âsâr*. thk. Şuayb el-Arnaût. 16 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1415.

- Takiyyüddîn Fâsî, Ebü't-Tayyib Muhammed b. Ahmed b. Alî el-Hasenî el-. *el-İkdü's-semîn fî târîhi'l-beledi'l-emîn*. thk. Muhammed Abdülkâdir Atâ'. 7 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1998.
- Tarâbişî, Mutâ'. *Ruvâtü Muhammed b. İshâk b. Yesâr fî'l-meğâzî ve's-siyer ve sâiri'l-merviyât*. Dimaşk - Beyrut: Dâru'l-Fikr - Dâru'l-Fikri'l-Mu'âsir, 1414.
- Tatar, Veli. "Tasnif Döneminde Hadis Verrâkları ve Hadis Edebiyatına Etkileri". *Din ve Bilim - Muş Alparslan Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 5/1 (30 Haziran 2022), 6-20.
- Topal, Ramazan. "İbrâhim b. Sa'd (ö. 183/799) ve Kitâbü'l-Mübtede' ve'l-Meb'as ve'l-Meğâzî Rivayetinin Ahmed b. Hanbel'in Müsned'ine Yansıması". *Akademik Siyer Dergisi* 6 (2022), 68-92.
- Topal, Ramazan. *Siyer-Hadis İlişkisi Ahmed b. Hanbel'in Müsned'i Özeline*. ed. Mahmut Demir. İstanbul: Siyer Yayınları, 2022.
- Ünalın, Abdullah. "İbn İshak ve Hadis Rivayetindeki Yeri". *e-Şarkiyat: İlmi Araştırmalar Dergisi* 1/2 (2009), 97-113.
- Vâhidî, Ebü'l-Hasen Alî b. Ahmed b. Muhammed en-Nisâbü'rî el-. *Es-bâbü'n-nüzûl*. thk. İsmâ b. Abdülmuhsin el-Humeydân. Demmâm: Dâru'l-İslâh, 2. Basım, 1412.
- Vâkıdî, Ebü Abdillâh Muhammed b. Ömer b. Vâkıd el-Eslemî el-Medenî el-. *Kitâbü'l-Megâzî*. thk. Marsden Jones. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-A'lemî, 1409.
- Yahyâ b. Ma'în, Ebü Zekeriyâ Yahyâ b. Maîn b. Avn el-Mürri el-Bağdâdî. *Ma'rifetü'r-ricâl li'l-imâm Ebî Zekeriyâ Yahyâ b. Ma'în*. thk. Muhammed Kâmil Kassâr, Muhammed Mutî el-Hâfız ve Gazve Bedîr. 2 Cilt. Dimaşk: Mecme'u'l-Luğati'l-Arabiyye, 1405.
- Yıldırım, Taner. "Abbâsîler'de Sportif Faaliyetler ve Eğlence Kültürü". *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 26/2 (30 Temmuz 2016), 351-366.
- Yıldız, Hakkı Dursun. "Abbâsîler (Siyasî Tarih)". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/31-48. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Yıldız, Hakkı Dursun (ed.). *Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi*. 14 Cilt. İstanbul: Çağ Yayınları, 1989.
- Yılmaz, Metin. "İslâm Medeniyetinin Ürettikleri: İslâm Medeniyetinde Sosyal Yapı". *İslam Medeniyeti Tarihi*. ed. M. Hanefi Palabıyık - Mesut Can. 83-107. İstanbul: Lisans Yayıncılık, 2019.

- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân et-Türkmânî el-Fârikî ed-Dımaşkî ez-. *el-Kâşif fî ma'rifeti men lehû rivâye fî'l-Kütübi's-Sitte*. thk. Muhammed 'Avvâme ve Ahmed Muhammed Nemir Hatîb. 2 Cilt. Cidde: Dâru'l-Kible, 1413.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân et-Türkmânî el-Fârikî ed-Dımaşkî ez-. *el-İber fî haberi men gaber*. thk. Ebû Hâcer M. Saîd b. Besyûnî Zağlûl. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân et-Türkmânî el-Fârikî ed-Dımaşkî ez-. *Mizânü'l-i'tidâl fî nakdi'r-ricâl*. thk. Alî Muhammed el-Bicâvî. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1382.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân et-Türkmânî el-Fârikî ed-Dımaşkî ez-. *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*. ed. Şuayb el-Arnaût. 25 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1401.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân et-Türkmânî el-Fârikî ed-Dımaşkî ez-. *Târîhu'l-İslâm ve vefyâtü'l-meşâhîr ve'l-a'lâm*. thk. Beşşâr 'Avvâd Ma'rûf. 15 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, 1424.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân et-Türkmânî el-Fârikî ed-Dımaşkî ez-. *Tezkiretü'l-huffâz*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1419.
- Ziriklî, Ebû Gays Muhammed Hayrüddîn b. Mahmûd b. Muhammed b. Alî b. Fâris ed-Dımaşkî. *el-A'lâm*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 15. Basım, 2002.
- Ziyâeddin el-Makdisî, Ebû Abdillâh Ziyâüddîn Muhammed b. Abdilvâhid b. Ahmed el-. *el-Müntekâ min mesmû'âti Merv*. thk. Ahmed Hazarî, ts.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1743

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Yayın | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1038

Kitap Adı : *Mesaratü'l-Galat fî'l-Edille* Akliyat ve Fıkhiyat Örnekleriyle Mantık Yanlışlarının Sebepleri

Alt Başlık : Deliller Üzerinden Akıl Yürütmede Hata ve İhtilaf Sebepleri

Book Title : *Mesaratü'l-Galat fî'l-Edille* with Examples from Rational Sciences and Jurisprudence Causes of Logical Fallacies

Subtitle : Causes of Fallacies and Disagreements in Reasoning Through Evidence

ISBN : 978-625-5576-93-4

DOI : doi.org/10.70458/fcr. 978-625-5576-93-4

Yazar | Author: Şerif et-Tilimsanî

Yayına Hazırlayan | Prepared for Publication: Abdurrahim Bilik | orcid.org/0000-0001-5442-0455

Kurum | Institution: Trakya Üniversitesi

ROR ID: ror.org/00xa0xm82

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 114 (viii + 106)

Yayın Tarihi | Publication Date: Kasım | November 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HPQ - İslami felsefe | Islamic philosophy

BISAC: PHI005000 - İslami Felsefe / Islamic | Philosophy / Islamic

THEMA: QRM - İslami felsefe | Islamic philosophy

LC Classification: BP190.5.L3 - İslam ve mantık | Islam and logic

DEWEY: 297.2 - İslam teolojisi ve felsefesi | Islam - Doctrines and philosophy

WoS Category: Felsefe | Philosophy

WoS Citation Topics Meso: 6.1 - Bilim Tarihi ve Felsefesi | History & Philosophy of Science

WoS Citation Topics Micro: 6.1.3 - İslam Felsefesi | Islamic Philosophy

Scopus Subject Areas: 1200 - Arts and Humanities | Sanat ve Beşeri Bilimler

Atf Bilgisi | Cite as: Bilik, Abdurrahim (haz.). *Mesaratü'l-Galat fî'l-Edille Akliyat ve Fıkhiyat Örnekleriyle Mantık Yanlışlarının Sebepleri: Deliller Üzerinden Akıl Yürütmede Hata ve İhtilaf Sebepleri*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Acar, H. İbrahim. “İddet”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. (İstanbul: TDV Yayınları, 2000), 21/466-471.
- Aktan, Hamza “Sihriyet”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. (İstanbul: TDV Yayınları, 2009), 37/111-112.
- Alev Alatlı, “Ben Böyle Düşünüyorum Demekle Olmuyor”, (İstanbul: Everest Yayınları, 2018)
- Alp, Talha *İşagoci Tercümesi*, (İstanbul: Yasin Yayınevi, 2013)
- Aytekin, Mehmet Ali. “İmam Ebû Hanîfe’nin İbadetler Konusunda Yalnız Kaldığı Bazı Görüşleri ve Bunların Tahlihi”. *Usul İslam Araştırmaları* 34/34 (Ekim, 2020), 55-86.
- Bakkal, Ali. “Maraz-ı mevt”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. (Ankara: TDV Yayınları, 2003), 28/39-41.
- Baktır, Mustafa. “Deri”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. (İstanbul: TDV Yayınları, 1994), 9/175-176.
- Bolay, M. Naci. “Beş Sanat” *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1992), 5/546-547.
- Celal Ali Amir el-Cühanî, *Beyanu Mesarati’l-Ğalat fi’l-Edille*, y.y.
- Çağrıçı, Mustafa. “Zanniyat”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2013), 44/124-126.
- Çağrıçı, Mustafa. “Zaruriyyat”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2013), 44/146-148.
- Çavuşoğlu, Ali Hakan. “Tilimsânî, Muhammed b. Ahmed”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2012). 41/165-167.

- Çetin, Ali, “Önermeler”, *Mantık El Kitabı*, (Ankara: Grafiker Yayınları 2021) edt. İsmail Köz, Ali Çetin, 122-234.
- Çınar, Fatih - Aslan, Nasi. “Öfkeli Şahsın Boşaması ile İlgili Rivayetin İslam Hukuku Bağlamında Değerlendirilmesi”. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 29 (Nisan, 2017), 243-260.
- Durusoy, Ali. “Vehmiyyat” *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2012), 42/617-618.
- Durusoy, Ali. “Yakiniyyat”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2013), 43/273-274.
- Ebu Hayyân et-Tevhîdî. *el-Mukâsebat*. thk. Hasan es-Sendûbî, (Kahire: 1929).
- Ece, Muhammed Nasih. (2019). “Fârâbî’de Mantık Bilimine İlişkin Bazı Temel Meseleler”. *Bilimname*, 2019(37), 641.
- Emiroğlu, İbrahim. “Mantık Yanlışları”, (İstanbul: MÜİF Yayınları, 1993)
- Emiroğlu, İbrahim. “Mantık”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2003), 28/19.
- Emiroğlu, İbrahim. “Muğalata Nedir?”, *DEÜİFD*. 8 (1994), 237-260.
- Emiroğlu, İbrahim. “Sûfestâiyye” *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. (İstanbul: TDV Yayınları, 2009), 37/468-469.
- Gözübenli, Beşir. “Ariyet”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. (İstanbul: TDV Yayınları, 1991), 3/379-380.
- Hacinebioğlu, İ Latif, Hülya Altunya, Yunus Emre Akbay, Saliha Keleş. “İSLAM MANTIKÇILARINA GÖRE HULFİ KIYASIN BİLGİ DEĞERİ VE DENETLENMESİ”. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, sy. 16 (Aralık 2013): 41-62.

<https://dorar.net/hadith/sharh/68539>

[https://www.kuranmeali.com/Aciklama.php?meal=diyanet isleri yeni&sureno=2&ayet=282](https://www.kuranmeali.com/Aciklama.php?meal=diyanet%20isleri%20yeni&sureno=2&ayet=282)

[https://www.mataramasu.co/blogs/blog-hidden/elementlerin-gizli-dunya yasina-tarihsel-ve-felsefi-bir-bakis](https://www.mataramasu.co/blogs/blog-hidden/elementlerin-gizli-dunya-yasina-tarihsel-ve-felsefi-bir-bakis)

İbn Ebi Hatim er-Razî, *Tefsiru İbn Ebi Hatim*, (Suud: Mektebetu Nezzar Mustafa el-Baz, h.1419)

İbn Haldûn, Abdurrahman. *et-Ta'rîf bi İbn Haldûn ve Rihletuhu Garben ve Şarken*. Daru'l-Kitabi'l-Lübnanî, 1979.

Karadeniz, Osman. "Heyûlâ" *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. (İstanbul: TDV Yayınları, 1998), 17/294-295.

Karlığa, H. Bekir. "Cisim", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. (İstanbul, TDV Yayınları, 1993), 8/28-31.

Kavas, Ahmet. "Tilimsân". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. (İstanbul: TDV Yayınları, 2012). 41/159-163.

Kaya, Mahmut. "Makulat", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. (Ankara: TDV Yayınları, 2003), 27/460-461.

Kaya, Mahmut. "Müfred", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. (Ankara: TDV Yayınları, 2020), 31/502.

Kaya, Mahmut. "Mürekkeb", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. (İstanbul: TDV Yayınları, 2006), 32/45-46.

Kaya, Mahmut. "Tasavvur", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2011), 40/126-127.

Koca, Ferhat. "Müşterek", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. (İstanbul: TDV Yayınları, 2006), 32/172-174.

Kömürcü, Kamil. "ESÎRÜDDİN EL-EBHERÎ'NİN MUĞALATA'YA (SAFSATA) BAKIŞI". *İslami İlimler Dergisi* 1/10 (Ekim2010), 131-147.

- Kömürcü, Kamil. “Tasdik Türleri ve Beş Sanat”, *Mantık El Kitabı*, (ed. İsmail Köz – Ali Çetin), 234-262.
- Nafy, Peter T. “Notes on the 14th-century Ya’qubiyya Complex in Tlemcen, Algeria”, *Periodica Polytechnica Architecture*, 2018. 49(2), 126-134.
- Nuveyhid, Adil. *Mu’cemu A’lamu’l-Cezair*. Beyrut: Müessesetü Nuveyhid, 1980.
- Oruç, F. E. (2020). “Musarrât Hadisi Özelinde Şevkânî’nin Görüşleri Üzerine Bir Değerlendirme”. *Bilimname*, 2020(41), 201-230.
- Özen, Şükrü. “Musarrat”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. (Ankara: TDV Yayınları, 2020), 31/240-241.
- Rıdvanoğlu, Mahmut. “Hacamat”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. (İstanbul: TDV Yayınları, 1996), 14/423.
- Taberî, *Camiu’l-Beyan*, (Daru’t-terbiyet ve’t-turas, y.y.)
- Tilimsânî, Abdullah Muhammed b. Ahmed el- Mâlikî. *Miftâhu’l-Vüsûl ilâ Binâi’l-fürû‘ ale’l-Usûl*. thk. ve nşr. M. Ali Ferkûs. Beyrut: Müessesetü’r-reyyan, 1998.
- Tilimsanî, *Miftâhu’l-Vüsûl*, (trc. Abdurrahim Bilik), (İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2023).
- Tilimsânî. *Mesaratu’l-Ğalat fi’l-Edille*. thk. ve nşr. M. Ali Ferkûs. (Beyrut: Müessesetü’r-reyyan, 1998)
- Tinbüktî, Ebu’l-Abbas Ahmed b. Ahmed b. Ahmed Ahmed. *Neylü’l-İbtihâc bi Tatrîzi’d-Dibâc*, *Neylü’l-ibtihâc* (nşr. Abdülhamîd Abdullah el-Herâme), Trablus: 1408/1989.
- Topdemir, Hüseyin Gazi. “İbn Sina ve Yeni Mekaniğin Doğuşu”, *Bilim ve Teknik*, (Temmuz, 2010), 89.
<https://services.tubitak.gov.tr/edergi/yazi.pdf?jsessionid=D-JhNbez8JFOiAVNwo8xQmPm?dergiKodu=4&cilt=43&sayi=704&sayfa=88&yaziid=30406>

- Veşşerîsî, Ebü'l-Abbâs Ahmed b. Yahyâ. *el-Mi'yârü'l-mu'rib ve'l-câmi'u'l-mu'rib an fetâvâ ulemâi İfrîkiyye ve'l-Endeliis ve'l-Mağrib*. nşr. Muhammed Haccî. Beyrut: Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, 1981.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Burhan", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. (İstanbul: TDV Yayınları, 1992), 6/429-430.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Delil", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. (İstanbul: TDV Yayınları, 1994), 9/136-138.
- Ziriklî, Hayreddin. *el-A'lâm Kāmûsü terâcim li-eşheri'r-ricâl ve'n-nisâ mine'l-Arab ve'l-müsta'rebîn ve'l-müsteşri'in*, I-VIII. Beyrut: Daru'l-ilm li'l-melâyin, 2002.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1746

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1039

Kitap Adı : Tevhid ve Tarihî Seyri

Alt Başlık : Tasavvufi Bir Anlatı

Book Title : Tawhid and Its Historical Development

Subtitle : A Sufi Narrative

ISBN : 978-625-5576-94-1

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576941

Yazar | Author: Kâni Ayvaz | orcid.org/0000-0001-6197-2485

Kurum | Institution: Giresun Üniversitesi

ROR ID: ror.org/05szaq822

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 141 (xvi + 125)

Yayın Tarihi | Publication Date: Kasım | November 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRLM - İslam mistisizmi | Islam mysticism

BISAC: REL062000 - Tasavvuf / İslam Mistisizmi | Religion / Islam / Sufi

THEMA: QRHP2 - Tasavvufi İslam | Sufism and Islamic mysticism

LC Classification: BP189.3 - Tasavvuf, tevhid, vahdet-i vücud üzerine çalışmalar |

Sufism, Unity of God, Wahdat al-Wujud

DEWEY: 297.41 - Tasavvuf | Sufism

WoS Category: Din Araştırmaları | Religious Studies

WoS Citation Topics Meso: 3.13 - Din Çalışmaları | Religious Studies

WoS Citation Topics Micro: 3.13.85 - İslam Çalışmaları | Islamic Studies

Scopus Subject Areas: 1211 - Din ve Teoloji | Religious Studies

Atf Bilgisi | Cite as: Ayvaz, Kâni. *Tevhid ve Tarihî Seyri: Tasavvufi Bir Anlatı*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdurrahmân Câmî, *Nakdû'n-Nusûs fî Şerhi Nakşi'l-Füsûs*, neşr. W.C. Chittick, Tahran 1977.
- Aclûnî, Ebû'l-Fidâ İsmail b. Muhammed, *Keşfu'l-Hafâ*, thk. Abdulhamîd b. Ahmed, Mektebetü'l-Asriyye, I-II, Beyrut 2000.
- Afîfî, Ebû'l-'Alâ, *el-Melâmetiyye ve's-Sûfiyye ve Ehli'l-Fütüivve*, Dârü İhyâi Kütübî'l-Arabî, İskenderiye, Kahire 1364/1945.
- Ahmed Avni Konuk, *Fusûsu'l-Hikem Şerhi*, haz. Mustafa Tahralı, İFAV Yayınları, İstanbul 2006. Ahmed b. Hanbel, *Kitâbü'z-Zühhd*, çev. Mehmed Emin İhsanoğlu, İz Yayıncılık, İstanbul 1993. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, <http://ikder.com/wp-content/uploads/Musnedi-Ahmed.pdf>.
- Akşemseddin, *Makâmât-ı Evliyâ*, Ali İhsan Yurd-Dr. Mustafa Kaçalin, *Akşemseddin: Hayatı ve Eserleri* içinde, İFAV Yayınları, İstanbul 1972.
- Altıntaş, Hayrani, *Tasavvuf Tarihi*, AÜİF Yayınları, Ankara 1991.
- Ankaravî, İ. R., *Nisâbü'l-Mevlevî Tercümesi*, çev. Tahiru'l-Mevlevi, haz. Yakup Şafak-İbrahim Kunt, Tekin Kitabevi, Konya 2005.
- Arberry, A. J., “Kelabâzî”, *İA*, IV, MEB, İstanbul 1967. Arberry, A.J., *Tasavvuf: Müslüman Mistiklere Toplu Bakış*, trc. İbrahim Kapaklıkaya, Gelenek Yayınları, İstanbul 2004. Aşkar, Mustafa, *Tasavvuf Tarihi Literatürü*, İz Yayıncılık, İstanbul 2015.
- Aşkar, Mustafa, *Niyazî-i Mısrî: Hayatı, Eserleri, Görüşleri*, İnsan Yayınları, İstanbul 2004.
- Attar, Feridüddin, *Tezkiretü'l-Evliyâ*, trc. Süleyman Uludağ, Erdem Yayınları, İstanbul 1991.
- Ateş, Ahmed, “Abdullah Ensari'nin Ölümünün 900. Yıldönümü Dolayısıyla Kabil ve Herat'ta Yapılan Anma Töreni”, *Şarkiyat Mecmuası*, V, 1964.
- Ateş, Süleyman, “Cüneyd-i Bağdâdî”, *DİA*, VII/119-125, İstanbul 1993.
- Ateş, Süleyman, *Cüneyd-i Bağdâdî: Hayatı, Eserleri ve Mektupları*, Sönmez Neşriyat, İstanbul 1970.
- Bâkî Billâh, *Külliyât-ı Bâkî Billâh*, nşr. Ebu'l-Hasan Zeyd Fârûkî-Burhân Ahmed Fârûkî, Lahor 1967.

- Baltacı, Cahid, *Tasavvuf Lüğatı*, Elif Neşriyat, İstanbul 1981.
- Bedahşî, Muhammed Emîn, *Menâkıbu'l-Hazarât*, İslâmâbâd, Gencbahş Ktp., no: 12522.
- Cami, Molla, *Nefahatü'l-Üns Min Hadarâtü'l-Kuds Tercümesi*, çev. Kâmil Candoğan-Sefer Malak, Bedir Yayınevi, İstanbul 1971. Cebecioğlu, Ethem, “Nefs”, *Bizim Dergâh*, Yıl: 5 (1993), Sayı: 57.
- Cebecioğlu, Ethem, *Hacı Bayram Velî ve Tasavvuf Anlayışı*, Muradiye Kültür Vakfı Yayınları, İstanbul 1994.
- Cebecioğlu, Ethem, “Abdülkahir Ebu'n-Necib Sühreverdi”, *Sahabeden Günümüze Allah Dostları*, Şule Yayınları, İstanbul 1995.
- Cebecioğlu, Ethem, “Seyyid Burhaneddin Muhakkık-ı Tirmizî'nin Bazı Tasavvufî Kavramlara Getirdiği Metaforik Yaklaşımlar”, *AÜİFD*, c. 38, Sayı: 1-4, Ankara 1998.
- Cebecioğlu, Ethem, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, Anka Yayınları, İstanbul 2004. Ceyhan, Semih, “Telvîn”, *DİA*, 40/409-410, İstanbul 2011. Cürçânî, Abdülkâhir b. Abdurrahmân, *Delâilü'l-İ'câz*, thk. M. Rıdvân ed-Dâye-Fâyiz Dâye, Dimaşk 1987.
- Çelik, İsa, *Selîm-i Dîvâne Vuslata Davet*, İnsan Yayınları, İstanbul 2004.
- Damar, Abdullah, “Abdullah Herevî ve Menâzilü's-Sâirîn”, *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, c. 8, Sayı: 18, Yıl: 2007.
- Dar, B. A, “İlk Sufiler”, *İslam Düşüncesi Tarihi*, çev. Mustafa Armağan, İnsan Yayınları, İstanbul 1990.
- Davud el-Kayserî, *Mukaddemat*, çev. Hasan Şahin-Turan Koç-Seyfullah Sevim, Kayseri 1997.
- Dehlevî, Şah Veliyyullah, *Hüccetullâhi'l-Bâliğa*, trc. Mehmet Erdoğan, İz Yayıncılık, İstanbul 1990.
- Demirli, Ekrem, *Varlık ve Birlik Düşüncesi: Sadreddîn Konevî'de Ontoloji*, Klasik Yayınları, İstanbul 2005.
- Ebû Hafs Şehâbeddin Sühreverdi, *Avârifü'l-Maârif: Tasavvufun Esasları*, çev. H. Kâmil Yılmaz-İrfan Gündüz, Vefa Yayıncılık, İstanbul 1990.
- el-İsfehani, Rağıb, *Müfredat / Kur'an Kavramları Sözlüğü*, trc. Abdalbaki Güneş-Mehmet Yolcu, Çıra Yayınları, İstanbul 2012. el-Baklî, Ebû Muhammed Ruzbihan b. Ebi'n-Nasr el-Fesevî, *Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Meşrebü'l-Ervâh*, Beyrut 2005.
- el-Belâzürî, Ebû'l-Hasen Ahmed b. Yahyâ b. Câbir b. Dâvûd, *Fütûhu'l-Bîldân*, trc. Mustafa Fayda, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1983.

- el-Cevherî, Ebû Nasr İsmâîl b. Hammâd, *es-Sihâh*, III, Dâru'l-Kitabi'l-Arabî, Mısır, trs.
- el-Ebherî, Esirüddin, *Mantuk: İsagoci Tercümesi*, çev. Murat Nergis, Ravza Yayınları, İstanbul 2017.
- el-Fîrûzâbâdî, Ebû't-Tâhir Mecdüddîn Muhammed b. Ya'kûb b. Muhammed, *el-Kâmûsü'l-Muhît*, Dâru'l-Erkâm, Beyrut, trs.
- el-Herevî, Ebû İsmâîl Abdullâh b. Muhammed b. Alî el-Ensârî, *Mebalîğü'l Hikem (Ey Derviş Risalesi)*, çev. Nevres Efendi, Konstantiniyye 1302.
- el-Herevî, Ebû İsmâîl Abdullâh b. Muhammed b. Alî el-Ensârî, *Tabakâtü's-Sûfiyye*, Tahran 1341.
- el-Herevî, Ebû İsmâîl Abdullâh b. Muhammed b. Alî el-Ensârî, *Rubaiyyat*, nşr. Mahmut Müdebbir, Tahran 1361.
- el-Herevî, Ebû İsmâîl Abdullâh b. Muhammed b. Alî el-Ensârî, *Sad Meydân, Melanges İslamologiques* içinde, ed. S. De Laugier Beaurecueil, Cairo: IFAO 1954.
- el-Herevî, Ebû İsmâîl Abdullâh b. Muhammed b. Alî el-Ensârî, *Menâzîlî's-Sâirîn*, thk. S. De. Laugier De Beaurecueil O.P., Kahire 1962.
- el-Herevî, Ebû İsmâîl Abdullâh b. Muhammed b. Alî el-Ensârî, *Menâzîlî's-Sâirîn ile'l-Hakki Azze Şa'nüh*, Matbaatü Mustafa el-Bâbî el-Ebî, et-Tab'atü's-Sâniye, Kahire 1966.
- el-Herevî, Ebû İsmâîl Abdullâh b. Muhammed b. Alî el-Ensârî, *Münacat*, nşr. Sebzali Ali Penah, Tahran 1989.
- el-Herevî, Ebû İsmâîl Abdullâh b. Muhammed b. Alî el-Ensârî, *Zemmu'l-Kelâm*, nşr. Semih Dugaym, Beyrut 1994.
- el-Herevî, Ebû İsmâîl Abdullâh b. Muhammed b. Alî el-Ensârî, *Tasavvüfta Yüz Basamak Menâzîlî's-Sâirîn*, çev. Abdurrezzak Tek, Emin Yayınları, Bursa 2009.
- el-Hücvîrî, Ebû'l-Hasen Alî b. Osmân b. Ebî Alî el-Cüllâbî, *Keşfü'l-Mahcûb*, Dâru'n-Nahdati'l-Arabiyye, Beyrut 1980.
- el-Hücvîrî, Ebû'l-Hasen Alî b. Osmân b. Ebî Alî el-Cüllâbî, *Kesfu'l-Mahcûb (Hakikat Bilgisi)*, haz. Süleyman Uludağ, Dergâh Yayınları, İstanbul 1982.
- el-Kâşânî, Kemâlüddîn Abdürrezzâk b. Ebi'l-Ganâim Muhammed, *Şerhu Menâzîlî's-Sâ'irîn*, Beyrut 1938.
- el-Kâşânî, Kemâlüddîn Abdürrezzâk b. Ebi'l-Ganâim Muhammed,

- Mu'cemu'l-Istilâhâtî's-Sûfiyye*, thk. Abdulâl Şâhin, Dâru'l-Menâd, et-Tab'atü'l-Ûlâ, Kahire 1992. el-Kâşânî, Kemâlüddîn Abdürrezzâk b. Ebî'l-Ganâim Muhammed, *Letâîfü'l-Î'lâm*, I-II, nşr. Saîd Abdulfettâh, Mektebetü's-Sekâfeti'd-Dîniyye, Kahire 1966.
- el-Kelâbâzî, Ebû Bekr Tâcülislâm Muhammed b. Ebû İshâk İbrâhîm b. Ya'kûb el-Buhârî, *et-Taarruf*, haz. Süleyman Uludağ, Dergâh Yayınları, İstanbul 1992.
- el-Kerhî, Ma'rûf, *Kelâmâtü'l-Kerhî*, Mektebetü'l-Ma'rife, Bağdat 1973.
- el-Kuşeyrî, Ebü'l-Kâsım Zeynüslâm Abdülkerîm b. Hevâzin b. Abdilmelik, *Kuşeyrî Risalesi*, haz. Süleyman Uludağ, Dergâh Yayınları, İstanbul 1978. el-Kuşeyrî, Ebü'l-Kâsım Zeynüslâm Abdülkerîm b. Hevâzin b. Abdilmelik, *Letâîfü'l-İşârât*, thk. Abdüllatif Hasan Abdurrahman, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, trs..
- el-Kuşeyrî, Ebü'l-Kâsım Zeynüslâm Abdülkerîm b. Hevâzin b. Abdilmelik, *Mensûru'l-Hitâb fî Meşhûri'l-Ebvâb, Erbau'r-Resâil fî't-Tasavvuf* içinde, thk. Kâsım Sâmerrâî, Mecelletü'l-Mecmai'l-İlmi'l-İrakî, Bağdat 1970.
- el-Kuşeyrî, Ebü'l-Kâsım Zeynüslâm Abdülkerîm b. Hevâzin b. Abdilmelik, *Uyûnu'l-Ecvibe fî Fünûni'l-Es'ile*, Amasya İl Halk Ktp., nr. 1431/1, (vr. 16-27b).
- el-Muhâsibî, *er-Riâye: Nefs Muhasebesinin Temelleri*, çev. Şahin Filiz-Hül-ya Küçük, İnsan Yayınları, İstanbul 1998.
- Ertuğrul, İsmail Fenni, *Vahdet-i Vücûd ve İbn Arabî*, DİB Yayınları, Ankara 1998.
- Eraydın, Selçuk, *Tasavvuf ve Tarikatlar*, İFAV Yayınları, İstanbul 1994.
- Erginli, Zafer (ed.), *Metinlerle Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Kalem Yayınevi, İstanbul 2006. Erkaya, Mahmud Esad, "Kur'ân Kıssaları Bağlamında Hz. Musa ile İlişkilendirilen Bazı Tasavvuf Kavramları", *Journal of International Social Research*, c. 8, Yıl: 2015, Sayı: 41.
- es-Sîrcânî, Ebü'l-Hasan Ali b. Hasan, *Kitâbü'l-Beyâz ve's-Sevâd min Hasâisi Hikemi'l-İbâd fî Na'ti'l-Mürîd ve'l-Murâd*, thk. Muhsin Pûrmuhtâr, Müessesesi-i Pejûh Eşî-yi Hikmet ve Felsefe-i İrân, Tahran 2011.
- es-Sülemî, Ebû Abdurrahman Muhammed b. Hüseyin, *Derecâtü'l-Muâmelât, Tasavvufun Ana İlkeleri Sülemî'nin Risaleleri*, thk. Süleyman Ateş, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1981. es-Sülemî, Ebû

- Abdurrahman Muhammed b. Hüseyin, *Tis'atu'l-Kütüb Cevâmiu'l-Âdâbi's-Sûfiyye*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1981.
- et-Teftâzânî, Sa'deddîn, *Şerhu'l-Akâid en-Nesefiyye*, Dârü't-Türâs, İstanbul 1984.
- et-Tehânevî, Muhammed Ali, *Keşşâfu Istulâhâtı'l-Fünûn ve'l-Ulûm*, Dârü'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut 2013.
- et-Tilimsânî, Ebü'r-Rebî' Affüddîn Süleymân b. Şemsiddîn Alî b. Abdillâh el-Kûmî, *Şerhu Menâzili's-Sâ'irîn*, I-II, nşr. Abdülhafız Mansûr, Tunus 1989.
- et-Tilimsânî, Ebü'r-Rebî' Affüddîn Süleymân b. Şemsiddîn Alî b. Abdillâh el-Kûmî, *Şerhu Mevâkifi'n-Nifrî*, thk. Cemâl el-Merzûkî, el-Hey'etü'l-Mısriyyeti'l-Âmme Li'l-Küttâb, Kahire 2000.
- Fazlıoğlu, İhsan, *Derin Yapı*, Papersense Yayınları, İstanbul 2015.
- Fazlurrahman, *İslam*, çev. Mehmet Dağ-Mehmet Aydın, Selçuk Yayınları, Ankara 1996.
- Fazlurrahman, *Tarih Boyunca İslami Metodoloji Sorunu*, çev. Salih Akdemir, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 1995.
- Fazlurrahman, *İslam ve Çağdaşlık*, trc. Alpaslan Açıkgenç-M. Hayri Kırbaçoğlu, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 1996.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed, *Mişkâtü'l-Envâr*, Kahire 1960.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed, *Cevâhiru'l-Kur'ân*, Dârü'l-Fikr, Beyrut 1992.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed, *el-Munkizü Mine'd-Dalâl Şerhi ve Tasavvufi İncelemeler*, haz. ve şerh. Abdulim Mahmûd, trc. Salih Uçan, Kayıhan Yayınları, İstanbul 2015.
- Gazzâlî, *Mişkâtü'l-Envâr*, çev. Mahmut Kaya, Klasik Yayınları, İstanbul 2019.
- Gazzâlî, İhyâ ulumi'd-dîn, (Tahric: Abdurrahîm b. Hüseyin el-İrakî), Dârü'l-Ma'rifet, Beyrût, 1983.
- Gevherîn, S. S., *Şerh-i Istulâhât-ı Tasavvuf*, 10 Cilt, İntişârât-ı Züvvâr, Tahran 1383/2004.
- Göktaş, Vahit, "Kelâbâzî'nin et-Ta'arruf li-Mezhebi Ehli't-Tasavvuf Adlı Eserinin Şerhleri ve Şârihleri", *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c. 7, Yıl: 2008, Sayı: 14. Gölpınarlı, Abdülbaki, *100 Soruda Tasavvuf*, Gerçek Yayınları, İstanbul 1985.
- Göztepe, Yüksel, *Tasavvufta Temel Kavramlar "Haller ve Makamlar" - Kuşeyri Örneği*, Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Sivas 2012.

- Guenon, Rene, *İslâm Manevîyatı ve Taoculuğa Toplu Bakış*, trc. Mahmut Kanık, İnsan Yayınları İstanbul 1989.
- Gül, Halim, *Mesnevî’de Kur’ani Referanslar ve Kur’an Ayetlerine Getirilen İşari Yorumlar*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2003.
- Güngör, Erol, *İslam Tasavvufunun Meseleleri*, Ötüken Yayınları, İstanbul 1987.
- Hafnî, Abdülmun’im, *Mu’cemu Mustalahâtü’s-Sûfiyye*, Beyrut 1987.
- Hâkim, Ebû Abdullah el-Hâkim en-Nisâbü’rî, *el-Müstedrek*, thk. Abdurrahman Mukbil b. el-Vâdiî, 5 Cilt, Dârul-Haremeyn, Kahire 1997.
- Hâlîl b. Ahmed, Ebû Abdurrahman el-Ferâhîdî, *Kitâbü’l-Ayn*, thk. Abdülhamid Hindavi, I-IV, Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, Beyrut 1424/2003.
- Hallâc-ı Mansûr, *Tavâsîn*, çev. Süleyman Ateş, AÜİF Yayınları, Ankara 1981.
- Hamidullah, Muhammed, “İlk Sûfiler: Doktrin”, *İslam Düşüncesi Tarihi*, çev. Mustafa Armağan, İnsan Yayınları, İstanbul 1990.
- Hökelekli, Hayati, *Din Psikolojisi*, (3. Basım), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1998.
- İbn Fûrek, *el-İbâne An Turuki’l-Kâsîdîn: Tasavvuf İstilahları*, çev. Ahmet Yıldırım-Abdulgaffar Arlan, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2014.İbn Arabî, Muhyiddin, *Fusûsu’l-Hikem*, nşr. Abdurrahman Bedevî, Dârü’l-Kütubi’l-İlmiyye, Beyrut 1946.
- İbn Arabî, Muhyiddin, *İstilahâtü’s-Sûfiyye*, *Resâil* içinde, Haydarabad 1948.
- İbn Arabî, Muhyiddin, *Tedbîrât-ı İlâhiyye*, trc. ve şerh. A. Avni Konuk, haz. Mustafa Tahralı, İz Yayıncılık, İstanbul 1992.
- İbn Fâris, Ebu’l-Huseyn Ahmed b. Fâris, *Mu’cemu Mekâyîsi’l-Luğa*, nşr. Abdusselam Muhammed Hârûn, I-VI, Dâru’l-Fikr, Beyrut 1399/1979.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, *Medâricu’s-Sâlikîn beyne Menâzili İyyâke Na’bu-du ve İyyâke Nestaîn*, Kahire 1403/1983.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, *Medâricu’s-Sâlikîn*, trc. Komisyon, İnsan Yayınları, İstanbul 1990-1994. İbn Kayyim el-Cevziyye, *Medâricu’s-Sâlikîn*, thk. Imâr Âmîr, Dâru’l Hadîs, Kahire 1993.İbn Teymiyye,

- Kitâbü'r-Red ale'l-Akîde el-Vahdeti'l-Viücûdiyye*, Dımaşk 1328. İbn Hanbel Ahmed, *Kitabü'z-Zühed*, çev. M. Emin İhsanoğlu, İz Yayıncılık, İstanbul 1993.
- İbnü'l-Cevzî, *Sıfatü's-Safve*, çev. Abdulvehhab Öztürk, Kahraman Yayınları, İstanbul 2006.
- İmâm-ı Rabbânî Ahmed Sirhindî, *Ma'ârif-i Ledünniyye*, Karaçi 1388/1968.
- İzmirli, İsmail Hakkı, *Yeni İlm-i Kelâm*, haz. Sabri Hizmetli, Ümran Yayınları, Ankara 1981.
- Kara, Mustafa, "İstılahatü's-Sûfiyye", *DİA*, XIX/209-212, İstanbul 1999.
- Kara, Mustafa, *Tasavvuf ve Tarikatlar*, İletişim Yayınları, İstanbul 1992.
- Kılıç, Mahmud Erol, *Sûfî ve Şiir: İbn Arabî'de Sembolik Dil*, İnsan Yayınları, İstanbul 2001.
- Knysh, Alexandar, *Tasavvuf Tarihi*, çev. İhsan Durdu, Ufuk Yayınları, İzmir 2011.
- Komision, *el-Mu'cemu'l-Vasît*, Mektebetu's-Şurûkü'd-Devliyye, Mısır 2011.
- Konevî, Sadreddîn, *Miftâhu'l-Gayb*, çev. Ekrem Demirli, İz Yayıncılık, İstanbul 2002.
- Konur, Himmet, "Horasan'ın İslam ve Tasavvuf Tarihine Katkısı", *DEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 21, İzmir 2005.
- Komision, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, DİB Yayınları, Ankara 2012.
- Kuşeyrî, *Tahbîr ve Tezkîr*, Kuşeyrî, Ebu'l-Kâsım Abdülkerîm b. Hevâzin, *et-Tahbîr fî't-tezkîr Şerhu esmâillahi'l-hüsnâ* (Tahk. Abdolvâris Muhammed Ali), Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrût 1999. Kuşeyrî, *et-Tahbîr fî't-tezkîr* (Tahk. İbrahim Besyûnî), Dâru'l-Kütübü'l-Arabî, Kâhire 1968. Kuşeyrî, *Uyûnü'l-Ecvibe*. el-Kuşeyrî, Ebü'l-Kâsım Zeynü'lislâm Abdülkerîm b. Hevâzin b. Abdilmelik, (1431). Uyûnu'l-ecvibe fî fûnüni'l-es'ile, Amasya İl Halk Ktp., nr. 1431/1, (vr. 16-27b).
- Küçük, Sezai, "Abdullah Ensârî el-Herevî'nin Tasavvufî Fütüvvet Risâlesi: "Kitâbu'l-Fütüvvet", *SÜİFD*, Sayı: 2, Sakarya 2000.
- Mustafa Sabri Efendi, *Mevkîfu'l-Akl ve'l-İlm*, Kahire 1936.
- Münâvî, Abdurraûf, *el-Kevâkibü'd-dürriyye*, Mısır 1938.
- Mütercim Âsım Efendi, *Târih*, II, İstanbul 1284.

- Mütercim Âsım Efendi, *Merâhu'l-Meâlî fî Şerhi'l-Emâlî*, Matbaa-i Osmaniye, İstanbul 1304/1887.
- Mütercim Âsım Efendi, “Risâle-i Mir’atü’s-Sühûd, Meselet-i fî Vahdeti’l-Vücûd”, *Vahdet Aynasında, Osmanlı Tasavvuf Metinlerinden Seçmeler -I-*, İnsan Yayınları, İstanbul 2001.
- Nesefî, Necmeddîn Ebû Hafs Ömer b. Muhammed b. Ahmed en-, “Mensûru’l-Hitâb fî Meşhûri’l-Ebvâb”, *Matla’u’n-Nucûm ve Mecme’u’l-‘Ulûm*, nşr. Seyyid Ekber Muhammed Eminof, 6b-9b, Dâru Câmîati Taşkent el-İslâmiyye li’n-Neşri ve’t-Tibâ’a, Taşkent 2015.
- Nicholson, Reynold A., *İslam Sûfileri*, trc. Komisyon, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1978. Türer, Osman, *Ana Hatlarıyla Tasavvuf Tarihi*, Seha Yayıncılık, İstanbul 1998.
- Özköse, Kadir, *Tasavvuf El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara 2012.
- Özler, Mevlüt, *İslam Düşüncesinde Tevhid*, Nun Yayınları, İstanbul 1995.
- Pârsâ, Muhammed, *Kudsiyye*, neşr. A. Tâhirî Irâkî, Tahran 1354/1975.
- Pazarlı, Osman, *Din Psikolojisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1972.
- Plotinus, *Enneadlar (Seçmeler)*, çev. Zeki Özcan, Asa Kitabevi, Bursa 1996.
- Rabbânî, Ebû'l-Berekât Ahmed b. Abdilehad b. Zeynilâbidîn el-Fârûkî es-Sirhindî, *Mektûbât-ı İmâm-ı Rabbânî*, Sıraç Yayınevi, İstanbul, trs.
- Ritter, Helmut, “Fenâ”, *İA*, IV, MEB Yayınları, Ankara 1988.
- Serrâc Ebû Nasr et-Tûsî, *el-Luma’ fî’t-Tasavvuf*, thk. Abdulhalim Mahmûd-Abdulgâfî Surûr, Dâru’l-Kütübi’l-Hadîs, Mısır 1960/1380.
- Sevim, Seyfullah, *İslam Düşüncesinde Marifet ve İbnü’l-Arabî*, İnsan Yayınları, İstanbul 1997.
- Sülemî, *Hakâ’ıku’t-Tefsîr*, Süleymaniye Ktp., Fatih.
- Şahin, Filiz, *İslam Felsefesinde Mistik Bilginin İstanbul Yeri*, İnsan Yayınları, İstanbul 1995.
- Şeref, M. Celal, *Dirâsât fî’t-Taşavvufi’l-İslâmî*, Dâru’n-Nahdati’l-Arabiyye, Beyrut 1404/1984.
- Şimşek, H. İbrahim, *Osmanlı’da Müceddidilik XII / XVIII. Yüzyıl*, Sufi Yayınları, Ankara 2004.
- Tan, M. Nedim, *Abdullah Ensârî Herevî’nin Tasavvuf Tarihindeki Yeri ve Sad Meydân’ı*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2013.

- Taylan, Necip, *Gazzâlî'nin Düşünce Sisteminin Temelleri*, İFAV Yayınları, İstanbul 1989. Tek, Abdurrezzak, *Tasavvufî Mertebeler: Hâce Abdullah el-Ensârî el-Herevî Örneği*, Emin Yayınları, Bursa 2009. Tıblavi Mahmud Sa'd, *İbn Teymiyye'de Tasavvuf*, trc. Ali Durusoy, İnsan Yayınları, İstanbul 1989.
- Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa, *Sünenü't-Tirmizî*, İstanbul 1992.
- Topaloğlu, Nuri, *Selçuklu Devri Muhaddisleri*, DİB Başkanlığı, Ankara 1988.
- Uludağ, Süleyman, "Tasavvufî Ulûhiyet Telakkisinde Mertebeler", *Fikirde ve Sanatta Hareket*, İstanbul 1981. Uludağ, Süleyman, *İslam Düşüncesinin Yapısı*, Dergâh Yayınları, İstanbul 1985.
- Uludağ, Süleyman, "Ârif", *DİA*, 3/361-362, İstanbul 1991.
- Uludağ, Süleyman, *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Marifet Yayınları, İstanbul 1991.
- Uludağ, Süleyman, "Makam", *DİA*, 27/409-410, Ankara 2003.
- Uludağ, Süleyman, "Mârifet", *DİA*, 28/54-56, Ankara 2003. Yazıcı, Tahsin-Uludağ, Süleyman, "Herevî, Hâce Abdullah", *DİA*, XVII/222-226, İstanbul 1998.
- Yazır, M. Hamdi, *Hak Dini Kur'ân Dili*, Eser Neşriyat, İstanbul 1979.
- Yıldız, Hakkı Dursun, "Abbâsîler", *DİA*, 1/49-56, İstanbul 1988. Yılmaz, Hasan Kâmil, "Cem", *DİA*, 7/278-279, İstanbul 1993.
- Yılmaz, Hasan Kâmil, *Anahatlarıyla Tasavvuf ve Tarikatlar*, Ensar Neşriyat, İstanbul 1994.
- Yılmaz, Hasan Kâmil, *Tasavvufî Hadis Şerhleri ve Konevi'nin Kırk Hadis Şerhi*, İFAV Yayınları, İstanbul 1990.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1748

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Yayın | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1040

Kitap Adı : Emevî Devleti Irak Genel Valilerinin Yönetim Anlayışı

Book Title : The Understanding of Administration of The Umayyad Satate's Iraq Viceroy

ISBN : 978-625-5576-95-8

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576958

Yazar | Author: Zekeriya Çelik | orcid.org/0000-0003-4418-0798

Kurum | Institution: Milli Eğitim Bakanlığı

ROR ID: ror.org/00jga9g46

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 366 (xiv + 352)

Yayın Tarihi | Publication Date: Kasım | November 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HBJF1 - İslam ve Müslüman gruplar | Islam and Islamic groups

BISAC: REL052000 - İslam - Genel | Religion / Islam / General

THEMA: QRAM - İslam | Islam

LC Classification: DS38-39 - Emevîler dönemi (İslam tarihi) | Umayyad period (Islamic history)

DEWEY: 297.09 - İslam tarihi | Islamic history

WoS Category: Tarih | History

WoS Citation Topics Meso: 6.1 - Din Çalışmaları | Religious Studies

WoS Citation Topics Micro: 6.1.12 - İslam Tarihi | Islamic History

Scopus Subject Areas: 1202 - Tarih ve Felsefe | History and Philosophy of Science

Atıf Bilgisi | Cite as: Çelik, Zekeriya. *Emevî Devleti: Irak Genel Valilerinin Yönetim Anlayışı*.

Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdüşşâfi, Muhammed Abdüllatîf. *el-Alemu'l İslamî fî'l-asri'l Ümevî*. Kahirre: Daru's Selâm, 2008.
- Adıgüzel, Adnan - Çakan, Barış. "Emeviler Döneminde Gayrımüslim İstihdamı". *İSTEM* 34 (2019), 329-351.
- Ahmed, Abdülhüseyin Ali. *Mevkûfî'l-hulefai'l-Abbasiyyîn min eimmeti Ehli's-Sinneti'l-Erbaa ve mezâhibihim ve eserruhû fil-hayati's-siyasiyye fî'd-devleti'l-Abbasiyye*. Katar, 1985.
- Ahmed, Kasım. "Avâmilü İhtiyâri Vulati'l-İrâki Fî Asri'l-Emeviyyi". *Mecelletü Buhûsi's-Şarku'l-Evsat* 44 (2018), 205-234.
- Akbaş, Mehmet. "Ölü Bedenlere Kasdetme Girişimi olarak İslam Tarihinde İlk Baş Kesme Hadisesinin Ortaya Çıkışı ve Emevîler Döneminde Başları Kesilenler". *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 36 (2016).
- Âkil, Nebîh. *Târîhu hilâfetü benî Ümeyye*. Daru'l Fikr, 3. Basım, 1975.
- Aksu, Ali. *Haccâc Bin Yûsuf*. İstanbul: Kudemâ, 1. Basım, 2020.
- Aksu, Ali. *Mervân b. Muhammed ve Emevî Devletinin Yıkılışı*. İstanbul: Kitabevi Yayıncılık, 2007.
- Akyürek, Yunus. "Emevîler Dönemi Fetih Politikası ve Mâverâünnehir'in Fethi". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* XXII/1 (2013), 85-115.
- Algül, Hüseyin. *İslam Tarihi Emeviler-Abbâsiler-Endülüis*. Bursa: Emin Yayınları, 2020.
- Altınay, Ramazan. *Emevilerde Günlük Yaşam*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 1. Basım, 2006.
- Apak, Adem. *Ana hatlarıyla İslam Tarihi 3 (Emeviler Dönemi)*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 5. Basım, 2012.
- Apak, Adem. *Asabiyyet ve Erken Dönem İslâm Siyasî Tarihindeki Etkileri*. İstanbul: Düşünce Kitabevi, 2004.
- Apak, Adem. "Emevilerin Irak Siyaseti". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18/1 (2009), 103-128.
- Arslan, İhsan. "Emevi Devleti'nin Irak Genel Valisi Yezid b. Mühelleb". *EKEV Akademi Dergisi* 53 (2012), 307-326.
- Arslan, İhsan. *Müslümanların Tarihi-I Hulefâ-i Râşidîn Dönemi* İstanbul: Okur Akademi Yayınları, 2023.

- Arslan, İhsan. *Müslimanların Tarihi II – Emevîler Dönemi* İstanbul: Okur Akademi Yayınları, 2024.
- Arslantaş, Nuh. *Emevîler Döneminde İslâm Dünyasında Yahudiler*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2. Basım, 2016.
- Askerî, Ebû Hilâl. *el-Evâil*. Kahire, 1987.
- Atar, Fahrettin. *İslâm Adliye Teşkilatı (Ortaya Çıkışı ve İşleyişi)*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 5. Basım, 2020.
- Atar, Fahrettin. “Kadı”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/66-69. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Atçeken, İsmail Hakkı. *Hişâm b. Abdülmelik’in Halifelîği ve Şahsiyeti*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1997.
- Atçeken, İsmail Hakkı. “Yûsuf b. Ömer es-Sekafî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/22-23. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Ateş, Ali Osman. “Ebû Kılâbe el-Cermî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/176-177. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Atvan, Hüseyin. *Sîretü Velîd b. Yezîd*. Kahire: Daru’l Meârif, ts.
- Aycan, İrfan. “Haccâc b. Yûsuf es-Sekafî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 14/427-428. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Aycan, İrfan. “İslam Toplumunda Eğlence Sektörünün Ortaya Çıkışı”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 38 (1998), 155-193.
- Aycan, İrfan. *Saltanata Giden yolda Muaviye b. Ebî Süfyan*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 3. Basım, 2010.
- Aycan, İrfan vd. *Emevîler Dönemi Bilim, Kültür ve Sanat Hayatı*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2. Basım, 2011.
- Aycan, İrfan. “Ziyâd b. Ebîh”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/480-482. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Azimli, Mehmet. *Halifelik Tarihine Giriş*. Konya: Çizgi Kitapevi, 4. Basım, 2018.
- Azemî, Hamed Fahd Hamed. *el-Irak fî ivâhiri’l-hilâfeti’l Emeviyye*. Ürdün: Câmiatü Âl Beyt, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Bahşel, Eslem b. Sehl el-Vâsıtî. *Târîhu Vâsıt*. Beyrut: Âlem’ül Kütüb, 1986.
- Başoğlu, Tuncay. “Yezîd b. Ebû Habîb”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 43/518-519. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Belâzurî, Ebû’l-Hasen Ahmed b. Yahyâ b. Câbir. *Ensâbü’l-eşrâf*. ed. Süheyl Zekkar - Rıyaz Ziriklî. 13 Cilt. Beyrut: Daru’l Fikr, 1996.

- Belâzürî, Ebû'l-Hasen Ahmed b. Yahyâ b. Câbir. *Fütûhu'l-bıldân*. Beyrut: Müessesetü'l Meârif, 1987.
- Belâzürî, Ebû'l-Hasen Ahmed b. Yahyâ b. Câbir el-. *Ensâbü'l-eşrâf*. ed. Adnan Demircan. çev. Yılmaz, Musa K. 2 Cilt. İstanbul: Bilnet Matbaacılık ve Yayıncılık A.Ş., 1. Basım, 2021.
- Bîrûnî, Ebû'r-Reyhân Muhammed b. Ahmed. *el-Âsârü'l-bâkiye 'ani'l-kurûni'l-hâliye*. Kahire: Mektebetü's Sekâfeti'd Dîniyye, 2008.
- Bozkurt, Nahide. "İbn Hübeyre, Ömer". *Türkiyr Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/83-84. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Bozkurt, Nebi. "Hucr b. Adî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/277-278. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Brockelmann, Carl. *İslâm Milletleri ve Devletleri Tarihi*. çev. Neşet Çağatay. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 2. Basım, 1964.
- Câhiz, Ebû Osmân Amr b. Bahr el-. *el-Beyân ve't-tebyîn*. 4 Cilt. Kahire: Mektebetü'l Hanî, 7. Basım, 1997.
- Candan, Feyza. *Emevîler Döneminde İhtida Olayları*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Ceşşiyârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdûs b. Abdillâh. *Kitâbü'l-Vîzerâ' ve'l-küttâb*. Kahire, 1938.
- Cerrahoğlu, İsmail. *Tefsir Tarihi*. 2 Cilt. Ankara: Fecr Yayınları, 1996.
- Cerrahoğlu, İsmail. *Tefsir Usulü*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1971.
- Cevdeh, Sâdık Ahmed Dâvud. "Mansûr b. Cumhûr" *Kral Suud Üniversitesi Dergisi* 8/2 (Eylül 1996) 449-491.
- Chokr, Melhem. *İslâm'ın Hicrî İkinci Asrında Zındıklık ve Zındıklar*. çev. Ayşe Meral. İstanbul: Anka Yayınları, 2002.
- Cifrî, Isâm Hâşim. *et-Tatavvuru'l-iktisâdî fî'l-asri'l-Ümevî*. Suudi Arabistan: Ümmü'l-Kurâ Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 1992.
- Çakan, Barış. *Emeviler Döneminde Gayrimüslim İstihdamı*. Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lians Tezi, 2019.
- Çakırtaş, Mehmet *Emevîler Dönemi Şiddet Hareketleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2007.
- Çaylak, Adem. "İslam Siyasi Düşüncesine Hakim Genel ve Temel İlke-ler". *İslam Siyasi Düşünceler Tarihi*. Ankara: Savaş Yayınevi, 1. Basım, 2018.
- Dadan, Ali. *Eski Araplara Göre Türkler*. İstanbul: Hikmetevi Yayınları, 2017.

- Delice, Ali. "Haccâc Bin Yusuf (Hayatı ve Faaliyetleri)". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2 (1998), 445-459.
- Delice, Ali. "Ubeydullah b. Ziyâd'n Siyasî Faaliyetleri". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3 (1999), 321-342.
- Demircan, Adnan. *Hâricîlerin Siyâsî Faaliyetleri*. İstanbul: Beyan Yayınları, 3. Basım, 2021.
- Demircan, Adnan. *İslâm Tarihi'nin İlk Döneminde Arap Mevali İlişkisi*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2. Basım, 2015.
- Demirci, Mustafa. "Emevilerin Irak Valisi Hâlid b. Abdullah El-Kasrî'nin Hayatı ve Faaliyetleri". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 3 (2004), 61-74.
- Demirci, Mustafa. *İslâm'ın İlk Üç Asrında Toprak Sistemi*. İstanbul: Kitapevi Yayıncılık, 2003.
- Dırar, Dırar Salih. *Haccâc b. Yusuf es-Sekafî*. Beyrut: Mektebetü'l Hayat, ts.
- Dineverî, Ebû Hanîfe Ahmed b. Dâvûd. *el-Ahbârü't-tvâl*. ed. Abdul Mut'im Âmir. Beyrut, ts.
- Diyârbekrî, Hüseyin b. Muhammed b. Hasen. *Târîhu'l-hamîs fî ahvâli enfesi nefîs*, ts.
- Doğan, İsa. "Zeyd b. Ali'nin Kelâmî Görüşleri". *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7 (1993).
- Doğan, Nagihan. *İslâm'ın Doğuşundan Emevilerin Sonuna Kadar Din-İktidar İlişkisi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2005.
- Duman, Abdülaziz. *Emevi Halifesi Yezid b. Velid'in Hayatı ve Hilafeti*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024.
- Dûrî, Abdülaziz (ed.). *Ahbârü'd-Devleti'l-Abbâsiyye*. Beyrut: Dâru Sadr, 1971.
- Dûrî, Abdülaziz. "Divan". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 9/377-381. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Dûrî, Abdülaziz. *İlk Dönem İslâm Tarihi*. çev. Hayrettin Yücesoy. İstanbul: Endülüs Yayınları, 1991.
- Dûrî, Abdülaziz. *İslâm İktisat Tarihine Giriş*. çev. Sabri Orman. İstanbul: İnsan Yayınları, 2014.
- Durmuş, İsmail. "İbnü'l-Mukaffa'". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/130-134. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.

- Ebî'l Fidâ, İsmâil b. Ali. *el-Muhtasar fî ahhbâri'l-beşer*. 4 Cilt. Kahire: Daru'l Meârif, ts.
- Ebû Ubeyd, el-Kâsım b. Sellâm b. Miskîn el-Herevî. *Kitâbü'l emvâl*. çev. Cemalettin Saylık. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 1. Basım, 2016.
- Ebû Ubeyye, Taha Abdü'l Maksûd Abdü'l Hamîd. *Muciz a'ni'l-fütûhâtî'l-İslâmiyye*. Kahire: Daru'l Neşru'l Câmiât, ts.
- Ebû Yusuf, Ya'kub b. İbrahim. *Kitâbu'l-Harâc*. çev. İsmail Karakaya. Ankara: Hisar Yayınevi, 1982.
- Ebû Zehra, Muhammed. *Ebû Hanîfe*. çev. Osman Keskiöğlu. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, ts.
- Efendioğlu, Mehmet. "Saîd b. Cübeyr". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/522-554. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Efiloğlu, Erol. *Emevilerin Dini Siyaseti*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Elmalı, Hüseyin. "Hitâbet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 18/158-160. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Erbay, Enes Ensar. *Kerbela Vakasından Sonra Hz. Ali Evlâdının Emevi Hali-feleriyle İlişkileri (680-720)*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Erkoçoğlu, Fatih. *Emevî Devletinin Dönüm Noktası Abdülmelik Bin Mervân*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1. Basım, 2011.
- Ezdî, Ebû Zekerriyya Yezid b. İyâs. *Târîhu'l mevsil*. Kahire, 1967.
- Fâhûrî, Hannâ. *el-Câmi' fî târîhi'l-edebi'l-Arabî*. Beyrut: Daru'l Celîle, 1986.
- Fayda, Mustafa. "Zimmî". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 44/428-434. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Fâzıl, Ezhar Hâdî. *Siyasetü ta'yîni vulatî'l Irak fî asri'l Ümeviyye*. Kahire, 1. Basım, 2015.
- Ferhât, Kerem Hilmî. *Târîhu'l-muhâberâtî'l-islamiyye Abra'l-Usûr*. Mısır: Mektebetü'l-İmâm Buhârî, 2007.
- Ferruh, Ömer. *Târîhu sadri'l-İslâm ve'd-devletî'l Ümeviyye*. Beyrut, 1970.
- Fırlalı, Ethem Ruhi. "Abdullah b. Muâviye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/118-119. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Fidan, M. Akif. *Yezid b. Abdülmelik ve Dönemi (IX. Emevi Halifesi)*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2000.

- Ganavâtî, Şheata. *el-Mesîhiyye ve'l-hadârâtü'l-Arabiyye*. Müessesetü'l-Arabiyye, ts.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed. *İhyâ'ü 'ulûmi'd-dîn*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l Marife, 1982.
- Gibb, Hamilton Alexander Roskeen. *Orta Asya'da Arap Fetihleri*. çev. Hasan Kurt. Ankara: Çağlar Yayınları, 2005.
- Gömbeyaz, Melek Yılmaz. "Emevîler Dönemi Bir Irak Genel Valisi Portresi: Ömer b. Hübeyle". *Karedeniz Teknik Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/2 (2016), 120-156.
- Gömbeyaz, Melek Yılmaz. *Ziyâd b. Ebîh (Hayatı-Şahsiyeti-Devlet Adamlığı)*. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2015.
- Günaltay, Mehmed Şemseddin. *Antik Felsefenin İslâm Dünyasına Girişi - Giriş Yolları ve Şekilleri*-. İstanbul: Özgü Yayıncılık, 2021.
- Ğaveci, Vehbî Süleyman. *Ebû Hanîfe'n-Nu'mân*. Dimeşk: Dâru'l Kalem, 5. Basım, 1993.
- Halîfe b. Hayyât. *Târîhu Halîfe b. Hayyât*. ed. Ekrem Ziya Umerî. Riyâd: Dâru Tayyibe, 1985.
- Halîl, İmâdüddîn. "Irak". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/87-91. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Hammâş, Necdet. *eş-Şam fî devri'l-İslâm mine'l-feth hattâ sükkütü hülâfet-i benî Ümeyye*. Dimeşk, 1987.
- Harekat, İbrahim. "Berîd". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 5/498-501. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Hasan, Hasan İbrahim. *Siyasî, Dînî, Kültürel, Sosyal İslâm Tarihi*. çev. İsmail Yiğit - Sadreddin Gümüş. İstanbul: Kayıhan Yayınları, 2011.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Alî. *Târîhu Bağdâd*. 24 Cilt. Beyrut: Dâru'l Kutubi'l İlmiyye, 2004.
- Hudarî, Muhammed b. Afîfî el-Bâcûrî. *ed-Devletü'l-Ümeviyye*. ed. Muhammed el-Osmânî. Beyrut: Daru'l Erkâm, ts.
- İbâdî, Ahmet Muhtar. *fî't-Târîhi'l-Abbâsî ve'l-Endülüf*. Beyrut, 1972.
- İş, Yusuf. *ed-Devletü'l-Ümeviyye*. Dimeşk Suriye: Daru'l Fikr, 1975.
- İbn Abdilberr, Ebu Ömer Yusuf b. Abdullah b. Muhammed. *el-İstî'âb fî ma'rifeti'l-ashâb*. 4 Cilt. Beyrut: Daru'l Celile, ts.
- İbn Abdirabbih, Ebû Ömer Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed. *el-İkdü'l-ferîd*. 9 Cilt. Beyrut: Darul Kutubul İlmiyye, 1983.

- İbn Abdірabbih, Ebû Ömer Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed. *el-İkdü'l-ferîd*. çev. Musa Kazım Yılmaz. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 1. Basım, 2021.
- İbn Asâkir, Ebü'l-Kâsım Ali b. Hasan. *Târîhu medîneti Dımaşk*. 82 Cilt. Beyrut: Daru'l Fikr, 1995.
- İbn A'sem, Ebû Muhammed Ahmed. *el-Fütuh*. çev. Mehmet Cevher Caduk. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 1. Basım, 2021.
- İbn A'sem, Ebû Muhammed Ahmed. *Kitâbu'l fütuh*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l Ezvâi, 1991.
- İbn Ebî Usaybia, Ebû'l Abbas Ahmed Kâsım. *Uyûnu'l-enbâ fî tabakâtî'l-etbbâi*. Beyrut: Daru Mektebeti'l Hayat, ts.
- İbn Habîb, Ebû Ca'fer Muhammed. *Kitâbu'l-Muhabber*. Haydarabat, 1942.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *el-İsâbe fî temyîzi's-sahâbe*. 8 Cilt. Beyrut: Darul Kutubul İlmîyye, 1990.
- İbn Hâcer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *Tehzîbü't tehzîb*. 4 Cilt. Beyrut, 1. Basım, 2014.
- İbn Hâcer el-Heytemî. *el-Hayrâtü'l-hisân fî menâkibi'l imâmî'l-a'zâm Ebî Hanîfe en-Nu'mân*. Dimeşk: Daru'l Hüda, 1. Basım, 2007.
- İbn Haldûn, Ebû Zeyd Abdurrahman b. Muhammed. *Târîhu İbn Haldûn*. ed. Halil Şehade - Süheyl Zekkar. 8 Cilt. Beyrut: Daru'l Fikr, 2001.
- İbn Hallikân, Ebü'l-Abbâs Şemsüddîn Ahmed b. Muhammed. *Vefeyâtü'l-a'yân*. ed. İhsan Abbas. 8 Cilt. Beyrut: Dâru Sadr, 1978.
- İbn Havkal. *10. Asırda İslâm Coğrafyası*. çev. Ramazan Şeşen. İstanbul: Yeditepe Yayınları, 2014.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Alî b. Ahmed b. Saîd. *Cemheretü ensâbi'l-Arab*. Kahire: Daru'l Meârif, 5. Basım, ts.
- İbn Hurdazbih, Ebü'l-Kâsım Ubeydullah b. Abdullâh. *Kitâbü'l-Mesâlik ve'l-memâlik*. Brill, 1889.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ İsmail b. Ömer. *el-Bidâye ve'n-nihâye*. 20 Cilt. Mısır: Daru Hacer 1997.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim. *el İmame ve's-Siyâse*. 2 Cilt. Beyrut: Daru'l Ezvai, 1990.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim. *el-Meârif*. Kahire: Daru'l Meârif, 4. Baskı., ts.

- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullah b. Müslim. *Uyûnu'l ahhâr*. 3 Cilt. Kahire: Daru'l Kutubu'l Mısriyye, 1996.
- İbn Sa'd, Muhammed b. Sa'd b. Menî el-Hâşimî el-Basrî. *Tabakât*. ed. Adnan Demircan. çev. Heyet. 10 Cilt. İstanbul: Sıyer Yayınları, ts.
- İbn Tağrıberdî, Ebû'l-Mehâsin Cemâlüddîn Yûsuf b. Tağrıberdî el-Atâbekî. *en-Nücümü'z-zâhire fî mülûki Mısır ve'l-Kâhire*. 16 Cilt. Kahire: Daru'l Kutubu'l Mısriyye, 1929.
- İbn Tiktakâ, Muhammed b. Ali b. Tabâtabâ. *el-Fahrî fî'l âdâbi's-sultâniyye ve'd-diiveli'l-İslâmiyye*. Beyrut: Daru's Sadr, ts.
- İbnu'l Imâd, Abdül Hay b. Ahmed b. Muhammed. *Şezerâtü'z-zeheb fî ahhâri men zeheb*. 11 Cilt. Beyrut: Dâru İbn Kesîr, 1986.
- İbnü'l Cevzî, Ebû'l Ferec Abdurahman b. Ali. *el-Muntazam fî târîhi'l-mülûk ve'l ümem*. ed. Muhammed Abdülkâdir Atâ. 19 Cilt. Beyrut: Daru'l Kutubu'l İlmîyye, 1992.
- İbnü'l Esîr, Ebul-Hasan Ali b. Muhammed. *el-Kâmil fî't-târîh*. 10 Cilt. Beyrut: Daru'l Kitâbul Arabî, 2012.
- İbnü'l-Kelbî, Ebû'l Manzûr Hişâm b. Muhammed b. Sâib. *Nesebu mead ve Yemeni'l kebîr* 2 Cilt. Beyrut: Âlemu'l Kutub, 1988.
- İbnü'l-Kıftî, Ebû'l-Hasen Cemâlüddîn Alî b. Yûsuf b. İbrâhîm. *Târîhu'l hukemâ*. Leipzig, 1903.
- İsfahânî, Ebû Nuaym Ahmed b. Abdillâh b. İshâk. *Kitâbu Târîhu Esbehân*. 2 Cilt. Beyrut: Daru'l Kutubu'l İlmîyye, 1990.
- İsfahânî, Ebû'l-Ferec Alî b. el-Hüseyn b. Muhammed. *Kitâbu'l-Eğânî*. 25 Cilt. Beyrut: Daru's Sadr, 2008.
- İsfahânî, Ebû'l-Ferec Alî b. el-Hüseyn b. Muhammed. *Mekâtîli'd-dâlibyyîn*. Beyrut: Matbuâtü'l Âlemî, 4. Basım, 2006.
- İslamoğlu, Niyazi. *Emevi Halifelerinden Velid b. Abdülmelik ve Dönemi*. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1999.
- İsmail Ali, Ahmed. *Târîhu Bilâdi's-Şam*. Dimeşk: Cevheretu's-Şam, 3. Basım, 1994.
- Kalkaşendî, Ebû'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Alî. *Subhu'l-a'sâ fî sinâ'ati'l-inşâ'*. 14 Cilt. Kahire: Matbaatü'l Emiriyye, 1918.
- Kallek, Cengiz. "Haraç". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 16/71-88. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Kaplan, Hamza. *Yusuf b. Ömer es-Sekafî'nin Hayatı ve Siyasi Faaliyetleri*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

- Kara, Cahid. *Emevîler Dönemi Adliye Teşkilatı ve Yargı Hukuku Uygulamaları*. Ankara: Fecr Yayınları, 1. Basım, 2021.
- Kara, Cahid. “İslâm Coğrafyasında Mecûsîler (Emevîlerin Sonuna Kadar)”. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/2 (2013), 19-59.
- Kazancı, Ahmet Lütfi. “Haccâc b. Yûsuf es-Sekafî”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4/4 (1992), 117-127.
- Kazvînî, Zekeriyâ b. Muhammed b. Mahmud. *Âsârü'l-bilâd ve ahhârü'l-ibâd*. Beyrut: Dâru Sadr, ts.
- Keleş, Hakan. *Emevîler Döneminde Meydana Gelen Dini-Siyasi Hareketlerde Kûfe'nin Önemi*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Kerîdî, Câbir Rezzâk Ğazî. “Vülatü'l Irak fî'l-asrî'l Emevî ve alakatihim bi ulemâi asrihim”. *Kûfe Sanat Dergisi* 1/38 (Ocak 2019) 399-482.
- Kerîdî, Câbir Rezzâk Ğazî. “Siyâsetü azli'l-vülati fi'd-devleti'l-Emeviyyeti (Vulâti'l Irak enmûzecen)”. *İslâm Üniversitesi Dergisi* 7/23 (Ekim 2013) 363-399.
- Kılıç, Ünal. “Valî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 42/492-494. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Kitapçı, Zekeriya. *Orta Asyada İslâmiyet'in Yayılışı ve Türkler*. Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları, 1989.
- Kitapçı, Zekeriya. *Türkler Nasıl Müslüman Oldu?* İstanbul: Alya Yayınları, 2019.
- Koyuncu, Mevlüt. “Türkler ve İslâm Dünyası”. *Yeni Türkiye (Dergi)* XXII/82 (2016), 509-529.
- Koyuncu, Mevlüt. “Velîd I”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 43/30-31. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Köksal, Mustafa Âsım. Hz. Hüseyin ve Kerbelâ Faciası. Köksal Yayıncılık, ts.
- Kur'ân-ı Kerîm Meâlî. çev. Halil Altuntaş - Muzaffer Şahin. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 12. Basım, 2011.
- Kurâşî, Şehâbeddîn Ahmed b. Yahya. *Mesâlikü'l-ebbâr fî memâlikü'l-emsâr*. 27 Cilt. Beyrut: Daru'l Kutubu'l İlmiyye, 1971.
- Kurnaz, Yasin. *Muhtâr b. Ebî Ubeyd es-Sekafî'nin Hayatı, Siyasî ve Askerî Faaliyetleri*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2018.
- Kurtuluş, Rıza. “Cürcân”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/131-132 İstanbul: TDV Yayınları, 1993.

- Küçükaşçı, Mustafa Sabri. “Emeviler ve Hilafet”. *Geçmişten Günümüze Hilafet*. ed. Abdulkadir Macit. İstanbul: İlem Yayınları, 2. Basım, 2022.
- Küçüksipahioğlu, Birsal. “Ninevâ”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33/136-137. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Kütübî, Ebî İshâk Cemalettin Muhammed b. İbrâhim b. Yahya. *Ğureru'l-hasâisa'l-vâziha ve uraru'n-negâisa'l-fâziha*. Beyrut: Daru'l Kutubu'l İlmiyye, 1971.
- Macid, Abdulmunim. *et-Târîhu's-siyâsî li'd-devleti'l-Arabiyye asru'l-Hulefâi'l Emeviyyîn*, ts.
- Mantran, Robert. *İslâm'ın Yayılış Tarihi*. çev. İsmet Kayaoğlu. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1981.
- Maverdi, Ebul-Hasan Habib. *el-Ahkâmü's sultaniye*. thk. Ahmed Mübârek el-Bağdâdî. Kuveyt: Mektebetü Dâru İbn Kuteybe, 1989.
- Maverdi, Ebul-Hasan Habib. *el-Ahkâmü's sultaniye*. çev. Ali Şafak. İstanbul: Bedir Yayınevi, 2020.
- Mes'ûdî, Ebu'l Hasan Ali b. Hüseyin. *Mürûcu'z-zeheb ve me'adinü'l cevher*. ed. Kemal Hasan Mer'î. 4 Cilt. Beyrut: Mektebetü'l-Asriyye, 2005.
- Muhammed Şa'ban, Muhammed Abdülhayy. *Sadriü'l-İslâm ve'd-devleti'l-Ümeviyye*. Beyrut, 1987.
- Mukaddesî, Muhammed b. Ahmed. *İslâm Coğrafyası (Ahsenü't-Tekâsîm)*. çev. Ahsen Batur. İstanbul: Selenge Yayınları, 2015.
- Müberra, Ebû'l Abbas Muhammed b. Yezîd. *el-Kâmil*. 4 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 3. Basım, 1997.
- Nâcî, Abdülcebbâr. *Dirâsâtü fi târîhi'l-müdüni'l-Arabiyyeti'l-İslâmiyye*. Beyrut, 2001.
- Narşâhî, Ebû Bekir Muhammed b. Cafer. *Târîhu Buhâra*. Kahire: Daru'l Meârif, 1965.
- Neşşâr, Ali Sâmî. *Neşetü'l-fikri'l-felsefî fi'l-İslâm*. 3 Cilt. Kahire: Dârul Meârif, 1968.
- Nüveyrî, Şihâbüddin Ahmed b. Abdilvehhâb. *Nihâyetü'l-ereb fi funûni'l-edeb*. ed. Müfid Kumeyha. 33 Cilt. Beyrut: Darul Kutubul İlmiyye, ts.
- Odabaşı, Fatma. “Yezîd b. Mühelleb”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 43/522-523. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Onat, Hasan. *Emevîler Devri Şii Hareketleri ve Günümüz Şiiliği*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1993.

- Öz, Mustafa. “Ca’d b. Dirhem”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/542-543. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Öz, Şaban. *Sahabe Sonrası İktidar Mücadelesi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015.
- Özaydın, Abdülkerim. “Hâlid b. Abdullah el-Kasrî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 15/281-282. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Özbekir, Mustafa. *Emevîler Döneminde Haberleşme ve Berîd Teşkilatı*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2024.
- Özkan, Mustafa. *Dört Halife ve Emevîler döneminde Din Devlet İlişkisi*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2015.
- Özkan, Mustafa. “Emevî İktidarının Siyasî İcraatları Karşısında Ulemânın Tavrı”. *İSTEM* 11 (2008), 93-112.
- Özkan, Mustafa. “Emevî Yönetimi Kerbelâ ile ilgili Neyi Amaçladı Ne oldu?” *Çeşitli Yönleriyle Kerbelâ*. 1/309-317. Sivas: Asitan Yayıncılık, 2010.
- Ramîh, Tarık b. Abdullah b. Muhammed. *Mevâfıku vulâti benî Ümeyye mine’l-itticahati’l-ilmiyyeti ve’l-fikriyyeti fî’l-asri’l-Ümevî*. Riyâd: Camiatü’l-İmam Muhammed b. Suud, Doktora Tezi, 2014.
- Ravî, Sâbit İsmîl. *el-İrak fî’l asri’l Emevî*. Bağdat: Matbaa Nu’mânî, 2. Baskı., 1970.
- Safedî, Ebû Saîd Salâhuddîn Halîl b. İzziddîn. *el-Vâfî bi’l-vefeyât*. 29 Cilt. Beyrut: Daru İhyâi’l Tûrasi’l Arabiyye, 2000.
- Saffet, Ahmed Zeki. *Cemheretu hutabi’l Arab fî usûri’l Arabiyyetiz zâhire*. 3 Cilt. Kahire, 1. Basım, 1933.
- Sallabi, Ali Muhammed. *Emevîler Dönemi II*. çev. Harun Ünal, Şerafettin Şenaslan. İstanbul: Ravza Yayınları, 8. Basım, 2019.
- Sâmerrâî, Abdulcebbar Muhsin. *ed-Devletü’l-Arabiyyetü’l-İslâmiyyetü fî asri’l-halîfeti Abdülmelik b. Mervân*. Dârü Dicle, 1. Basım, 2016.
- Sarıçam, İbrahim - Aycan, İrfan. *Emevîler*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 11. Basım, 2020.
- Seâlebî, Abdülazîz. *Sukûtu’d-devleti’l Ümeviyye ve kıyamu’d-devleti’l Abbâsiyye*. Beyrut: Daru’l Ğarbi’l İslâmiyye, 1995.
- Serahsî, Şemsü’l-Eimme Ebû Sehl Ebû Bekir Muhamed b. Ahmed. *el-Mebsût*. ed. Mustafa Cevat Akşit. çev. Heyet. 31 Cilt. İstanbul: Gümüşev Yayınları, 2008.
- Seyithanoğlu, Kenan (ed.). *Doğuştan Günümüze Büyük İslâm Tarihi*. 14 Cilt. İstanbul: Çağ Yayınları, 1992.

- Sıddıquî, İqtidar Hussain. “Muhammed b. Kâsım es-Sekaff”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/545-546. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Söylemez, Mehmet Mahfuz. *Bedevîlikten Hadarîliğe Kûfe*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2. Basım, 2015.
- Sûlî, Ebû Bekr Muhammed b. Yahyâ. *Edebü'l-küttâb*. Kahire: Matbaatü's-Selefiyye, 1341.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr. *Târîhu'l-Hulefâ*. çev. Onur Özatağ. İstanbul: Ötüken Yayınları, 2. Basım, 2015.
- Şa'rânî, Abdulvvâb b. Ahmed. *Tabakâtü'l-kübrâ*. 2 Cilt, ts.
- Şehristânî, Ebü'l-Feth Tâciüddîn Muhammed b. Abdilkerîm b. Ahmed. *el-Milel ve'n-nihal*. 2 Cilt. Beyrut: Daru'l Meârif, 3. Basım, 1993.
- Şeker, Mehmet (ed.). *İslam Tarihi ve Medeniyeti*. 15 Cilt. İstanbul: Siyer Yayınları, 2. Basım, 2021.
- Şerefâî, Meryem Abdurrahman Imran - Gadhât, Muhammed Abdullah. "Yûsuf b. Ömer es-Sekaff ve devruhu fî idareti vilayeti'l Irak". *Mecelletü'l Müerrihi'l Mısır* 63 (Temmuz 2023), 195-238.
- Taberî, Ebû Câfer Muhammed b. Cerîr. *Târîhu't-Taberî*. Mısır: Daru'l Mearif, ts.
- Tâhâ, Abdülvâhid Zünnûn. *el-İrak fî ahdi'l Haccâc b. Yûsuf es-Sekaff*. Beyrut, 2. Basım, 2005.
- Takkûş, Muhammed Süheyl. *Emevî Devleti Tarihi*. çev. Mücahit Yüksel. İstanbul: Hikmetevi Yayınları, 1. Basım, 2016.
- Takkûş, Muhammed Süheyl. *Târîhu'd-Devleti'l-Ümeviyye*. Beyrut: Daru'n-Neffas, 7. Basım, ts.
- Taneri, Aydın. “Hâcib”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 14/508-511. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Temir, Hakan. *Emevîlerde Valilik*. Kahramanmaraş: Samer Yayınları, 2019.
- Terzi, Mustafa Zeki. *Emevîler ve Abbasîler Döneminde Askerî Teşkilat*. İstanbul: Üniversite Yayınları, 2021.
- Tucker, William F. “Ebû Mansûr el-İclî ve Mansûriyye”. çev. Ethem Ruhi Fırlı. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam İlimleri Enstitüsü Yayınları* 5 (1982), 217-229.
- Tunç, Cihat. “Gaylân ed-Dımaşkî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/414-415. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Usluer, Mehmet. *Basra (Kuruluşundan Emevîlerin Sonuna Kadar Toplumsal Yapı)*. İstanbul: Siyer Yayınları, 1. Basım, 2021.

- Uzunpostalıcı, Mustafa. “Ebû Hanîfe”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/131-138. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Veki’, Muhammed b. Halef b. Hayyân. *Ahbâr’l kudât*. ed. Said Muhammed el-Lahhâm. Âlem’ül Kütüb, ts.
- Wellhausen, Julius. *Arap Devleti ve Sukûtu*. çev. Fikret Işıltan. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1963.
- Wilhelm, Barthold. *İslâm Medeniyeti Tarihi*. çev. M. Fuad Köprülü. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 6. Basım, 1984.
- Wilhelm, Barthold. *Moğol İstilasına Kadar Türkistan*. çev. Hakkı Dursun Yıldız. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1990.
- Ya’kubî, Ebû’l-Abbâs Ahmed b. Ebî Ya’kûb İshâk b. Ca’fer. *Tarîh-u Ya’kûbî*. 2 Cilt. Beyrut, 2010.
- Yâkut el-Hamevî, Ebû Abdillâh Şihâbüddîn. *Mu’cemü’l-büldân*. 6 Cilt. Beyrut: Daru’s Sadr, 1977.
- Yaman, Ahmet. “Siyaset-Hukuk İlişkisi Bağlamında Ebu Hanîfe Dönemi”. *İslâmî Araştırmalar (Ebû Hanîfe Özel Sayısı)* 15/1-2 (2002), 273-281.
- Yaman, Ahmet. “Zimmi”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/434-438. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Yazıcı, Nesimi. *İlk Türk-İslâm Devletleri Tarihi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 8. Basım, 2009.
- Yıldız, Hakkı Dursun. “Abdullah b. Zübeyr b. Avvâm”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/145-146. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Yıldız, Hakkı Dursun. “Abdülmelik b. Mervân”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/266-270. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Yıldız, Hakkı Dursun. “Ubeydullah b. Ziyâd”. *İslâm Ansiklopedisi* (1. Basım). C. 13. İstanbul: MEB, 1986.
- Yılmaz, Metin. “İslam Tarihinde (Emevi-Abbasi Dönemi) Saltanata Bağlı Yargı Siyasallaşması”. *İSTEM* 3 (2004), 135-152.
- Yılmaz, Metin. “Şurta”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/242-244. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- İsmail Yiğit. *Emevîler*. İstanbul: İsam Yayınları, 6. Basım, 2021.
- Yiğit, İsmail. “Emevîler”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/87-104. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Yiğit, İsmail. “Kuteybe b. Müslim”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/490-491. Ankara: TDV Yayınları, 2002.

- Yiğit, İsmail. “Tevvâbîn”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 41/49-50. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Yilmaz, Metin. “İtaatkar Toplum Oluşturma Aracı Olarak İşkence (Emevî Örneği)”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 8/1 (01 Şubat 2008), 75-114.
- Yusuf el-İş. “Emevi Yönetimine Genel Bir Bakış”. çev. Ömer Aras. *Dergiabant (AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi)* 5/10 (2017).
- Yüksel, Ahmet Turan. *İhtirastan İktidara Kerbela*. Yediveren, 1. Basım, 2001.
- Yüksel, Ahmet Turan. “Ubeydullah b. Ziyâd”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 42/29-30. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Yüksel, Mücahit. *Emevîler Döneminde Hristiyanlar*. İstanbul: Hikmetevi Yayınları, 2016.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân. *Düvelu'l-İslâm*. 2 Cilt. Beyrut: Daru's Sadr, 1999.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân. *el-İber fî haberi men ğaber*. 6 Cilt. Kuveyt: et-Tirasül Arabiyye, 1960.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân. *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*. 23 Cilt. Beyrut, 1996.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân. *Târîhu'l-İslâm ve vefeyâtü'l-meşâhûr ve'l-a'lâm*. 15 Cilt. Beyrut: Darul Ğarbil İslamî, 1. Basım, 2003.
- Zeki, İzzetullah. *İlk dönem Horasan Valileri*. Konya: Çizgi Kitapevi, 2020.
- Zerkeşî, Bedreddîn Muhammed b. Abdullah. *el-Burhân fî ulûmi'l-Kur'an*. 4 Cilt. Beyrut: Daru'l Meârif, 1990.
- Zetttertéen, Karl Vilhelm. “Hâlid”. *İslam Ansiklopedisi*. C. 5/1. İstanbul: MEB, 1987.
- Zeydân, Corci. *İslâm Uygarlıkları Tarihi*. çev. Nejdett Gök. 2 Cilt. İstanbul: İletişim Yayınları, 3. Basım, 2012.
- Zirikî, Hayruddîn. *el-A'lâm, kâmus terâcim li eşheri'r-ricâl ve'n-nisâ mine'l-Arab ve'l musta'rebîn ve'l-musteşrikîn*. 8 Cilt. Beyrut, 15. Basım, 2002.
- Ziyâde, Mahmud. *el-Haccâc İbn Yûsuf es-Sekafî el-müfterâ aleyh*. Daru's Selâm, 1. Basım, 1995.
- Zorlu, Cem. *Âlim ve Muhalif*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2. Basım, 2013.
- Zübeydî, Muhammed Hüseyin. *Hayâtü'l-ictimâiyye ve'l-iktisadiyye fî'l-Kûfe*. Bağdat, 1970.
- Zübeyrî, Ebû Abdullah Mus'âb b. Abdullah b. Mus'âb. *Kitâbu Nesebu Kureyş*. Kahire: Dârul Meârif, 3. Basım, ts.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1751

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1041

Kitap Adı : Balkanlarda Bir Osmanlı Kazası İştîp

Book Title : Stip as an Ottoman Kaza in the Balkans

ISBN : 978-625-5576-96-5

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576965

Yazar | Author: Bilal Raşidoğlu | orcid.org/0000-0003-2869-5919

Kurum | Institution: Trakya Üniversitesi

ROR ID: ror.org/00xa0xn82

Editör | Editor: Ali İhsan Karataş | orcid.org/0000-0002-1916-8992

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 102 (xvi + 86)

Yayın Tarihi | Publication Date: Kasım | November 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HBJF1 - Tarih: Bölgesel ve Ulusal Tarih | History: Regional & national history

BISAC: HIS026000 - Tarih / Orta Doğu | History / Middle East

THEMA: NHTB1 - Balkanlar tarihi | History of the Balkans

LC Classification: DR216 - Balkanlar Tarihi | Balkan Peninsula – History

DEWEY: 949.7 - Balkanlar tarihi | 949.7 History of Balkan Peninsula

WoS Category: Tarih | History

WoS Citation Topics Meso: 6.3 - Karşılaştırmalı Tarih | Comparative History

WoS Citation Topics Micro: 6.3.12 - Osmanlı İmparatorluğu Çalışmaları | Ottoman Empire Studies

Scopus Subject Areas: 1202 - Tarih ve Felsefe Bilimi | History and Philosophy of Science

Atf Bilgisi | Cite as: Raşioğlu, Bilal. *Balkanlarda Bir Osmanlı Kazası İştîp*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Ahmetaj, Seda Şahin. *Kosova Vilayeti: İpek Sancağının İdari ve Sosyal Yapısı (XIX. Yüzyıl)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2012.
- Avcı, Casim. “Nâib”. *DİA*. 32/311-312. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Aydın, Bilgin. “Salnâme”. *DİA*. 36/51-54. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Ayverdi, Ekrem Hakkı. *Avrupa’da Osmanlı Mimari Eserleri (Yugoslavya)*. 3/3. Kitap, İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti, 1981.
- Baltacı, Cahit. “Eğitim Sistemi”. 243-284. *Osmanlı Dünyayı Nasıl Yönetti*. İz Yayıncılık.
- Baltacı, Cahit. “Mektep”. *DİA*. 29/5-11. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Bozkurt, Nebi. “Dârü’l-Kurrâ”. *DİA*. 8/543-545. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Çayırılı, Necati. “Makedonya Türkleri”. *Balkanlar El Kitabı*, (Haz. Osman Karatay, Bilgehan A. Gökdağ), 2/269-286. Ankara: Karam&Vadi Yayınları, 2007.
- Darkot, Besim. “Balkan”, *İslam Ansiklopedisi*. 2/280-285. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1949.
- Devellioğlu, Ferit. *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*. Ankara: Aydın Kitabevi, 2007.
- Dikici, Ali. “Makedonya’da Torbeşler”, *Balkanlar El Kitabı*. (Haz. Osman Karatay, Bilgehan A. Gökdağ), 2/287-300. Ankara: Karam&Vadi Yayınları, 2007.
- Doğru, Halime. “Osmanlı Devleti’nin Rumeli’de Fetih ve İskân Siyaseti”. *Türkler*. IX/165-176. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002.
- EFE, Ahmet. *Çocuklar ve Gençler İçin Osmanlı Tarihi*. Ankara: Akçağ Basımevi, 2008.
- Emecen, Feridun. “Kuruluştan Küçük Kaynarca’ya”. *Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi*. 1/5-64. (Editör: E. İhsanoğlu), İstanbul: IRCICA, 1994.
- Erol, Mehmet Seyfettin. “Makedonya Sorununun Temel Dinamikleri”, *Balkanlar El Kitabı*, 2/247-255. (Haz. Osman Karatay, Bilgehan A. Gökdağ), Ankara: Karam&Vadi Yayınları, 2007.

- Evcil, Fatma Nihan. *XIX. Yüzyıl Ortalarında İştib Kazası'nın Sosyal ve Ekonomik Durumu*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- Evliya, Çelebi. *Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnamesi*. 1/6. Kitap, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2010.
- Eyice, Semavi. "Hüsâmettin Paşa Câmîî". *DİA*. 18/514-515. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Hacısalihoglu, Mehmet. "Makedonya", *DİA*. 27/437-444. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Hamzaoglu, Yusuf. *Balkan Türklüğü*. 2. Cilt, Üsküp: Logos-A Yayınları, 2010.
- İbrahimsoylu, İzzet. *Yörüklük*. Üsküp: Yeni Balkan Yayınları, 2021.
- İdare-i Umumiye Vilayet Nizamnamesi. *Düstur*. Cilt 1, İstanbul: Matbaa-i Amire H.1289 M.1872/1873.
- İlgürel, Mücteba. "İstimalet". *DİA*. 23/362-363. İstanbul. TDV Yayınları, 2001.
- İnalcık, Halil. "Rumeli". *DİA*. 35/232-235. İstanbul. TDV Yayınları, 2008.
- İnalcık, Halil. "Türkler ve Balkanlar". *BAL-TAM Türklük Bilgisi* 3. 20-44. Prizren: Balkan Türkoloji Araştırmaları Merkezi, 2005.
- İnbaşı, Mehmet. "Balkanlar'da Osmanlı Hakimiyeti ve İskân Siyaseti". *Türkler*. 9/154-164. (Editörler: Hasan C. Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca), Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002.
- İnbaşı, Mehmet. "Balkanlarda Osmanlılar: Fetih ve İskân". *Balkanlar El Kitabı*. 1/287-300. (Haz. Osman Karatay, Bilgehan A. Gökdağ), Ankara: Karam&Vadi Yayınları, 2006.
- İpşirli, Mehmet. "Dersiam". *DİA*. 9/185-186. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- İpşirli, Mehmet. "Medrese". *DİA*. 28/323-340. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- İpşirli, Mehmet. "Nâib". *DİA*. 32/311-313. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- İpşirli, Mehmet. "Şeyhulislam". *DİA*. 39/91-96. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Jelavich, Barbara. *Balkan Tarihi 18. ve 19. Yüzyıllar*. 1. Cilt, (Çev. İhsan Durdu, Haşim Koç-Gülçin Koç), İstanbul. Küre Yayınları, 2006.

- Karpat, Kemal. “Balkanlar”. *DİA*. 5/25-32. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Kazancıoğlu, Habibe. “Yanya’daki Osmanlı Dönemi Dinî Kurumlar ve Eğitim Kurumları”. *Türk-İslam Eğitim Tarihi Araştırmaları*. ed. Abdullah Cengiz. 61-86. İstanbul: Efe Akademi Yayınları, 2022.
- Kazancıoğlu, Habibe. *Filibe (Hurûfât Defterlerine Göre Filibe Kazasındaki Vakıf Müesseseleri 1719-1834)*. İstanbul: Kayıhan Yayınları, 2019.
- Kiel, Machiel. “İştîp”. *DİA*. 23/440-442. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Kosova Vilayeti Salnâmesi H.1314 M.1896-1897, (Haz. H. Yıldırım Ağanoğlu), İstanbul: Rumeli Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği Yayınları, 2000.
- Ortaylı, İlber. *Tanzimattan Sonra Mahalli İdareler (1840-1878)*. Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme Enstitüsü Yayınları, 1974.
- Özkaya, Yücel. “Kaymakam”. *DİA*. 25/84-85. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Öztuna, Yılmaz. *Büyük Türkiye Tarihi*. 12. Cilt, İstanbul: Ötüken Yayınevi, 1983.
- Öztürk, Cemil. “Rüşdiye”. *DİA*. 35/300-303. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Pakalın, Mehmet Zeki. *Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. 1-3. Cilt, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1993.
- Pavlov, Zoran. *Ottoman Monuments: Macedonian Cultural Heritage*. Skopje: Unesco, 2008.
- Sadettin, Hoca. *Tacü't-Tevârih*. 1. Cilt, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1992.
- Sâmi, Şemseddin. *Kamus'ul-A'lâm*. 2. Cilt, İstanbul: Mihran Matbaası, 1889.
- Sâmi, Şemseddin. *Kâmûs-ı Türki*. İstanbul: Enderun Yayınları, 1989.
- Sertoğlu, Midhat. *Osmanlı Tarih Lugatı*. İstanbul: Enderun Kitabevi, 1986.
- Şen, Mesut. “Eski Yugoslavya Türkleri”. *Türk Dünyası Kültür Atlası*. İstanbul: Türk Kültürüne Hizmet Vakfı, 2003.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. *Osmanlı Tarihi*. 1. Cilt, 4. Baskı, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1982.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. *Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilatı*. Ankara: TTK Basımevi, 3. Baskı, 1988.

Yücel, Yaşar. “Balkanlarda Türk Yerleşmesi ve Sonuçları”, *Bulgaristan’da Türk Varlığı*. Ankara: TTK, 1985.

Zaim, Burhaneddin. *İştîp ve Köprülî Hatıraları*. İstanbul: Şehir Yayınları, 2005.

Zaim, Sebahattin. “Son Yugoslavya Muhacirleri Hakkında Rapor”. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*. 19/1-4. (1957), 435-448.

Апостолски, Михајло. *Штуп Низ Вековите*. Штип: Собрание на Општина Штип, 1986.

Цветковски, Благоја. “Историски и Стопански Развиток на Штип од Создавањето до 1919 Година”. *Astibo-Штуп I-XX Век*. Скопје: Трудбеник, 1964.

“İştîb”. *Dairatu'l-Ma'arif-i Bozorgk-i İslami*. 9/1-2. Tehran: 1379.

<http://stip.gov.mk/index.php/mk/profil/istorija>

Salnâme-i Vilayet-i Kosova: H. 1300, 1304, 1311, 1314.

Salnâme-i Nezaret-i Maarif-i Umumiye: H. 1291

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1753

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1042

Kitap Adı : Tenkitten Savunmaya

Alt Başlık : Hanbelî Kelâm Algısının Dönüşümü

Book Title : From Criticism to Defense

Subtitle : The Transformation of the Hanbali Perception of Kalâm

ISBN : 978-625-5576-97-2

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576972

Yazar | Author: Enes Yılmaz | orcid.org/0000-0003-0133-3686

Kurum | Institution: Ardahan Üniversitesi

ROR ID: ror.org/042ejbk14

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 315 (xiv + 301)

Yayın Tarihi | Publication Date: Kasım | November 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAB - Dinî tartışmalar, dinî öğretiler | Religious issues & debates

BISAC: REL067110 - İslam / Teoloji | Religion / Islam / Theology

THEMA: QRAM - İslam teolojisi | Islam theology

LC Classification: BP166 - İslam – Teoloji – Mezhepler ve tartışmalar | Islam – Theology – Sects and controversies

DEWEY: 297.2 - İslam teolojisi | Islam theology

WoS Category: Din | Religion

WoS Citation Topics Meso: 3.7 - Din Çalışmaları | Religious Studies

WoS Citation Topics Micro: 3.7.21 - İslam Çalışmaları | Islamic Studies

Scopus Subject Areas: 1210 - Din ve Teoloji | Religious Studies

Atf Bilgisi | Cite as: Yılmaz, Enes. *Tenkitten Savunmaya: Hanbelî Kelâm Algısının Dönüşümü*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdulhamid, İrfan. *İslamda İtikadi Mezhepler Akaid Esasları*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2011.
- Abdülkâhir el-Bağdâdî, Ebû Mansûr Abdülkâhir b. Tâhir b. Muhammed et-Temîmî el-Bağdâdî. *el-Fark beyne'l-fırak*. Beyrut: Darü'l-Afaki'l-Cedide, 1977.
- Abdülazîz el-Buhârî, Alâüddîn Abdülazîz b. Ahmed b. Muhammed el-Buhârî. *Keşfü'l-esrâr fî şerhi Uşûli'l-Pezdevî*. İstanbul: Şirket-i Saha-fiye-i Osmaniye, 1308.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî. *el-Müsned*. thk. Şuayb Arnaut. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2001.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî. *er-Red 'ale'z-zenâdika ve'l-Cehmiyye*. thk. Sabri b. Selame Şahin. y.y.: Darü's-Sebat li'n-Neşr ve't-Tevzi, 1431.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî. *Kitâbü's-sünne*. Suudiyye: Darü'l-menar, 1411.
- Ahmed Emîn, İbrâhîm et-Tabbâh. *Đuħa'l-İslâm*. y.y.: Müessestü'l-Hindavi li't-Ta'lim ve's-Sekafe, 2012.
- Akbulut, Ahmet. "Selefilikğin Teolojik ve Düşünsel Temelleri". *Tarihte ve Günümüzde Selefilik*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2014.
- Apaydın, Yasin. *Metafizikğin Meselesini Değerlendirmek Tecrid Geleneği Bağlamında Umûr-i Âmme Sorunu*. İstanbul: Endülü's Yayıncılık, 2019.
- Ardoğan, Recep. "Taklîdî İmanın Geçerliliği". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 50/2 (2009), 39-70.
- Aslan, İbrahim. *Kâdî abdulcebbâr'a göre Dinin Akli ve Ahlaki Savunusu*. Ankara: Otto, 2014.
- Aslan, İbrahim. "El-Usulü'l-Hamse'nin Hanbeli Yorumu: el-Kâdî Ebû Ya'la el-Ferra Örneği". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 53/1 (2012), 55-83.
- Atay, Hüseyin. "Ehlü'd-diraye-Ehlü'r-rivaye". *Tarihte ve Günümüzde Selefilik*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2014.

- Ay, Mahmut. “Kelâm’da Akıl İman İlişkisi: Temel Teolojik Yaklaşımlar”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 52/1 (2011), 49-68.
- Bâkullânî, Ebû Bekr Muhammed b. Tayyib b. Muhammed el-Basrî. *et-Temhîd*. Beyrut: Mektebetü’ş-Şarkîyye, 1957.
- Baktır, Mehmet. “Mütakaddimun Selefiyye ve Metod Anlayışı”. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/2 (2004), 25-48.
- Baçoğlu, Tuncay. “Sebr ve Taksim”. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. Erişim 22 Eylül 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/sebr-ve-taksim>
- Bayram, İbrahim. “Teşeyyu’ ile İtham Olunan Necmüddin et-Tûfî’nin Şia’nın İmamet Anlayışına Bakışı”. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5/2 (2017), 161-189.
- Begavî, Ebû Muhammed Muhyissünne el-Hüseyn b. Mes’ûd b. Muhammed el-Ferrâ’. *Şerhu’s-sünne*. thk. Şuayb Arnaut, Muhammed Zehir eş-Şaviş. Beyrut: Mektebetü’l-İslami, 1983.
- Belâzürî, Ebû’l-Hasen Ahmed b. Yahyâ b. Câbir b. Dâvûd. *Ensabü’l-eşraf*. thk. Süheyl Zekkar, Riyaz Zirikli. Beyrut: Darü’l-Fikr, 1996.
- Berberhârî, Ebû Muhammed Hasen b. Alî b. Halef. *Şerhu Kitâbi’s-Sünne*. y.y., 1431.
- Beyâzîzâde, Ahmed Efendi. *İşârâtü’l-merâm min ‘ibârâtü’l-İmâm*. Beyrut: Darü’l-Kütübü’l-İlmiyye, 2007.
- Beyâzîzâde, Ahmed Efendi. *el-Uşûlü’l-münîfe li’l-İmâm Ebî Hanîfe*. thk. Yusuf Abdurrezzak. Kahire: Mektebetü’l-Ezheriyye li’t-Türas, t.y.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî. *el-Esmâ’ ve’ş-şifât*. thk. Abdullah b. Muhammed el-Haşidi. Cidde: Mektebetü’s-sevadi, 1993.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. Alî. *Menâkıbü’ş-Şâfi’î*. thk. Ahmed Sakar. Kahire: Mektebetü Darü’t-Türas, 1970.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu’fî. *el-Câmi’u’s-şâhih*. thk. Mustafa Dîb el-Buğa. Dimaşk, 1993.
- Bulut, Zübeyir. *Hanbelî Akaid Sistemi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2003.
- Bulut, Zübeyir. “Hanbelî Akaidinin Teşekkülü”. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 6/5 (2017), 2941-2962.
- Caniklioğlu, İlyas. “Buhârî’nin Hadis İlmine Getirdiği Bazı Özgün Yaklaşımlar”. *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi* 14/1 (2022), 165-183.

- Coşkun, İbrahim. “Kelam Karşıtı Ehl-i Sünnetin Usûlü’-d-Din Yorumu ve Bu Yorumun Açmazları”. *Marife: Dini Araştırmalar Dergisi* 5/3 (2005), 149-174.
- Cürcânî, Ebü’l-Hasen Alî b. Muhammed b. Alî es-Seyyid eş-Şerîf el-Cürcânî el-Hanefî. *et-Ta’rîfât*. Beyrut: Daru’l-kütübî’l-ilmiyye, 1983.
- Cürcânî, Ebü’l-Hasen Alî b. Muhammed b. Alî es-Seyyid eş-Şerîf el-Cürcânî el-Hanefî. *Şerhu’l-Mevâkıf*. thk. Mahmud Ömer ed-Dimyati. Beyrut: Daru’l-Kütübî’l-İlmiyye, 1998.
- Çağrıncı, Mustafa. “Hevâ”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Erişim 22 Eylül 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/heva>
- Çakın, Kamil. “Ashabu’l-Hadis Perspektifinden Ehl-i Sünnet”. *Dini Araştırmalar* 8/24 (2006), 13-26.
- Çetin, Rabiye. “XIV. Yüzyılda Kelâmın Meşruiyetine İlişkin Tartışmalar: Necmüddîn Tûfî’nin Kelâm Savunusu”, *Uluslararası 14. ve 15. Yüzyıl İslam Düşüncesinde Felsefe, Kelam ve Tasavvuf Sempozyumu Bildirileri -I-*, ed. Murat Demirkol vd., (Ankara: Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Yayınları, 2020), I/354-370.
- Çelebi, İlyas. “İsim-Müsemma”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Erişim 22 Eylül 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/isim-musemma>
- Çelebi, İlyas. “Hüsün ve Kubuh”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Erişim 22 Eylül 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/husun-ve-kubuh>
- Çınar, Bayram. “Buhârî’nin Halku Ef’âli’l-İbâd Adlı Eserinin Halku’l-Kur’an Bağlamında Değerlendirilmesi”. *İslam Medeniyeti Araştırmaları Dergisi* 5/2 (2020), 203-249.
- Çınar, Bayram. “İslam Kelamcılarının Araştırma Yöntemleri”. *APJIR-Academic Platform Journal of Islamic Research* 5/3 (2021), 395-419.
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdirrahmân b. el-Fazl. *es-Sünen*. Suud: Daru’l-Muğni li’n-Neşr ve’t-Tevzi, 2000.
- Dârimî, Ebû Saîd Osmân b. Saîd b. Hâlid. *er-Red ‘ale’l-Cehmiyye*. thk. Bedr b. Abdulbedr. Kuveyt: Dar-u İbnü’l-Esir, 1995.
- Darimi, Ebu Said Osman b. Said b. Halid. *Nakzü’l-İmam Ebi Sa’id Osman b. Sa’id ‘ale’l-Merisiyyi’l-Cehmiyyi’l-‘anid fime’ftera ‘alellahi mine’t-tevhid*. thk. Reşid b. Hasan. Riyad: Mektebetü’r-rüşd li’n-neşr ve’t-tevzi, 1998.

- Demir, Osman. *Kâdî Abdülcebbâr'da İnsan Psikolojisi Güdüler (Devât) ve İnsan Davranışı Üzerindeki Etkileri*. Bursa: Emin Yayınları, 2013.
- Demirci, Muhsin. *Kur'an'ın Müteşabihleri Üzerine*. İstanbul: Birleşik Yayıncılık, 1996.
- Dirik, Mehmet. *Tûfi'ye Göre İslam Hukuk Metodolojisinde Maslahat*. İzmir: Tibyan Yayıncılık, 2012.
- Dönmez, İbrahim Kâfi. "Maslahat". Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. Erişim 22 Eylül 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/maslahat>
- Ebü Dâvûd, Ebû Dâvûd Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdî. *es-Sünen*. thk. Şuayb Arnaut. Beyrut: Daru'r-Risaleti'l-Alemiyeye, 2009.
- Ebü Tâlib el-Mekkî, Ebû Tâlib Muhammed b. Alî b. Atıyye el-Mekkî el-Acemî. *Kütü'l-kulûb fî mu'âmeleti'l-mahbûb ve vaşfi tarîkı'l-mürîd ilâ makâmî't-tevhîd*. thk. Asım İbrahim el-Keyyali. Beyrut: Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2005.
- Ebü Ya'lâ el-Ferrâ', Ebû Ya'lâ Muhammed b. el-Hüseyn b. Muhammed b. Halef el-Ferrâ'. *el-Udde fî uşûli'l-fıkḥ*. thk. Ahmed b. Ali vd. y.y., 1990.
- Ebü Ya'lâ el-Ferrâ', Ebû Ya'lâ Muhammed b. el-Hüseyn b. Muhammed b. Halef el-Ferrâ'. *İbtâlî'ü't-te'vîlât li-ahbâri's-şifât*. thk. Ebu Abdullah Muhammed b. Hamdu'l-Hamud en-Necdi. Kuveyt: Ğuras li'n-Neşr ve't-Tevzi, 2013.
- Ebü Ya'lâ el-Ferrâ', Ebû Ya'lâ Muhammed b. el-Hüseyn b. Muhammed b. Halef el-Ferrâ'. *el-Mu'temed fî uşûli'd-dîn*. thk. Vedî Zeydân Had-dâd. Beyrut: Dârü'l-Meşrik, 1974.
- Ebü'l-Yümn el-Uleymî, Ebü'l-Yümn Mücîrüddîn Abdurrahmân b. Muhammed b. Abdurrahmân el-Uleymî el-Makdisî el-Hanbelî. *el-Menhecü'l-aḥmed fî terâcimi aşḥâbi'l-İmâm Aḥmed*. thk. Abdulkadir Arnaut. Beyrut: Dar-u Sadr, 1997.
- Ehvazî, Ebû Ali Hasen b. Ali b. İbrahim b. Yezdad. *Mesalibü İbn Ebi Bişr el-Eş'ari*. thk. Muhammed b. Abdulhamid el-Uveyti. Kahire: Daru'z-Zehair, 2017.
- Eş'arî, Ebü'l-Hasen Alî b. İsmâîl b. Ebî Bişr İshâk b. Sâlim el-Eş'arî el-Basrî. *Maḳâlâtü'l-İslâmiyyîn ve'htilâfû'l-muḥallîn*. thk. Helmut Ritter. Wiesbaden: Franz Steiner Verlag, 1980.

- Eş'arî, Ebû'l-Hasen Alî b. İsmâîl b. Ebî Bişr İshâk b. Sâlim el-Eş'arî el-Basrî. *Risâle fî istihsânî'l-ḥavz fî 'ilmi'l-keîâm*. Beyrut: Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2012.
- Erkol, Ahmet. *Nassın Egemenliğinde Aklın Mahkumiyeti Kelam İlmine Yönelik Eleştiriler -Selef Alimleri ve Gazali Örneği-*. İstanbul: Divan Kitap, 2018.
- Fahredden er-Râzî, Ebû Abdillâh Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-Râzî et-Taberistânî. *el-İşaretu fî ilmi kelam*. thk. Hani Muhammed Hamiz Muhammed. Kahire: Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türas, 2009.
- Fahredden er-Râzî, Ebû Abdillâh Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-Râzî et-Taberistânî. *Mefâtîhu'l-ğayb*. Beyrut: Daru'l-Fikr, 1981.
- Fahredden er-Râzî, Ebû Abdillâh Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-Râzî et-Taberistânî. *Menâkıbü'l-İmâmî's-Şâfi'î*. thk. Ahmed Hicazi es-Sekka. Kahire: Mektebetü'l-Külliyati'l-Ezheriyye, 1986.
- Fahredden er-Râzî, Ebû Abdillâh Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-Râzî et-Taberistânî. *el-Meṭâlibü'l-âliye mine'l-'ilmi'l-ilâhî*. thk. Ahmed Hicâzî es-Sakkâ. Beyrut: Dârü'l-Kitâbi'l-Arabî, 1987.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed el-Gazzâlî et-Tûsî. *el-Münkız mine'd-ḍalâl*. thk. Abdulhalim Mahmud. Mısır: Daru'l-Kütübi'l-Hadise, 1431.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed el-Gazzâlî et-Tûsî. *İhyâ'ü 'ulûmi'd-dîn*. Beyrut: Daru'l-Ma'rife, 1431.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed el-Gazzâlî et-Tûsî. *İcâmü'l-'avâm 'an 'ilmi'l-keîâm*. İstanbul: Sıraç Yayınevi, 2017.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed el-Gazzâlî et-Tûsî. *Ḳavâ'idü'l-'aḳâ'id*. thk. Musa Muhammed Ali. Beyrut: Alemü'l-Kütüb, 1985.
- Goldziher, Ignaz. *el-'Akide ve's-şeri'a fî'l-İslam*. thk. Muhammed Yusuf Musa v.d. Kahire: Daru'l-Katibi'l-Mısri, 1946.
- Goldziher, Ignaz. *Zahiriler, Sistem ve Tarihleri*. çev. Cihat Tunç. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 2015.

- Görmez, Mehmet. *Sünnet ve Hadisin Anlaşılması ve Yorumlanmasında Metodoloji Sorunu*. Ankara: Otto Yayınları, 1997.
- Gülverdi, Selim. “Selefiyye ve Kelamcılar Arasında Yöntemsel Tartışmalar”. *Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi* 6/1 (2022), 190-218.
- Gürler, Kadir. “Bid’at Kavramı Üzerine”. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 3/1 (2003), 57-78.
- Gürler, Kadir. *Ehl-i Hadisin Düşünce Yapısı -İlk Dönem Ehl-i Hadis Örneği*. Bursa: Emin Yayınları, 2007.
- Gürler, Kadir. “Ehl-i Hadis’in Tarihî Süreçteki Yeri ve Temel Özellikleri -Ehl-i Sünnet’in Oluşumu Öncesi Dönemi Ait Kısa Bir Tarihsel Seyir-”. *Ehl-i Sünnet*. ed. Mustafa Aykaç. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2020.
- Gürler, Kadir. “Ekolleşme Sürecinde Ehl-i Hadis’in Dini Anlam(landırma) a Yöntemi”. *Dini Araştırmalar* 8/24 (2006), 27-58.
- Hallâl, Ebû Bekr Ahmed b. Muhammed b. Hârûn. *Kitâbü’s-Sünne*. thk. Atiyye ez-Zehrani. Riyad: Daru’r-Riyad, 1989.
- Hallâl, Ebû Bekr Ahmed b. Muhammed b. Hârûn. *el-Akide li’l-İmâm Ahmed b. Hanbel*. thk: Abdülazîz İzzeddin es-Seyrevân. Dimeşk: Dar-u Kuteybe, 1408.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Alî b. Sâbit el-Bağdâdî. *el-Câmi’ li-aḥlâkı’r-râvî ve âdâbi’s-sâmi’*. thk. Mahmud Tahhan. Riyad: Mek-tebetü’l-Maarif, 1983.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Alî b. Sâbit el-Bağdâdî. *el-Fakîh ve’l-mütefakkih*. thk. Ebu Abdurrahman Adil b. Yusuf el-Azzazi. Riyad: Daru’l-İbnü’l-Cevzi, 1421.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Alî b. Sâbit el-Bağdâdî. *el-Kifâye fi’lmi’r-rivâye*. thk. Ebu Abdullah es-Sureki. Haydarabad: Camiatu Daireti’l-Maarifi’l-Osmaniyye, 1358.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Alî b. Sâbit el-Bağdâdî. *Şerefî aşḥâbi’l-ḥadîs*. thk. Mehmed Said Hatiboğlu. Ankara: Dar-u İhya-i Sünneti’n-Nebeviyye, 1431.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Alî b. Sâbit el-Bağdâdî. *Târîḫü Bağdâd*. thk. Beşşar Avvad Maruf. Beyrut: Daru’l-Ğarbi’l-İslami, 2002.
- Hatipoğlu, Nejla. “Maslahat Prensibine Kaynak Olarak Sünnet/Hadis”. *İslami İlimlerde Maslahat*. ed. Ayten Erol. Ankara: Gece Kitaplığı, 2017.

- Herevî, Ebû İsmâîl Abdullâh b. Muhammed b. Alî el-Ensârî. *Kitâbü'l-Erba'în fî delâ'ili't-tevhîd*. thk. Ali b. Muhammed b. Nasır el-Fakihi. Medine, 1404.
- Herevî, Ebû İsmâîl Abdullâh b. Muhammed b. Alî el-Ensârî. *Zemmi'l-kelâm ve ehlih*. thk Ebu Cabir Abdullah b. Muhammed b. Osman el-Ensari. Medine: Mektebetü'l-Ğurabai'l-Eseriyye, 1998.
- Hoover, Jon. "Perpetual Creativity in the Perfection of God: Ibn Taymiyya's Hadith Commentary on God's Creation of this World". *Journal of Islamic Studies* 15/3 (2004), 287-329.
- İbn Abdülber, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh b. Muhammed b. Abdilberr en-Nemerî. *Câmi'u beyânî'l-ilm ve fazlihî ve mâ yenbağî fî rivâyetihî ve hamlihî*. thk. Ebü'l-Eşbal ez-Züheyri. Suudiyye: Dar-u İbni'l-Cevzi, 1994.
- İbn Akîl, Ebü'l-Vefâ Alî b. Akil b. Muhammed. *el-Cedel fî'l-Usûl*. thk. Seyyid Yusuf Ahmed. Beyrut: Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2009.
- İbn Akîl, Ebü'l-Vefâ Alî b. Akil b. Muhammed. *el-Fünun*. thk. George Makdisi. Beyrut: Daru'l-Meşrik, 1970.
- İbn Akîl, Ebü'l-Vefâ Alî b. Akil b. Muhammed. *el-Vâzih fî uşûli'l-fıkḥ*. Beyrut: Müessestü'r-Reyyan, 2010.
- İbn Asâkir, Ebü'l-Kâsım Alî b. el-Hasen b. Hibetillâh b. Abdillâh b. Hüseyin ed-Dımaşkı eş-Şâfiî. *Tebyînü kezîbi'l-müfterî fîmâ nüsiibe ile'l-İmâm Ebi'l-Hasan el-Eş'arî*. Beyrut: Daru'l-Kitabi'l-Arabi, 1404.
- İbn Batta, Ebû Abdillâh Ubeydullah b. Muhammed b. Muhammed el-Ukberî. *el-İbâne 'an şer'i'ati'l-fırakı'n-nâciye ve mücânebeti'l-fırakı'l-mezmûme*. thk. Rıza Mu'ti. Riyad: Daru'r-Raye, 1418.
- İbn Ebû Şeybe, Ebû Bekr Abdullâh b. Muhammed b. Ebî Şeybe İbrâhîm el-Absî el-Kûfî. *el-Muşannef fî'l-eḥâdis ve'l-âşâr*. Beyrut: Daru't-Tac, 1989.
- İbn Ebû Ya'lâ, Ebü'l-Hüseyn Muhammed b. Muhammed b. el-Hüseyn el-Bağdâdî. *Ṭabaḳâtü'l-Ḥanâbile*. thk. Muhammed Hamid el-Fıkî. 2 Cilt. Kahire: Matbbatü's-Sünneti'l-Muhammediyye, 1952.
- İbn Hacer el- Askalânî, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *Fethu'l-bârî bi-şerḥi Şaḥîḥi'l-Buḥârî*. Beyrut: Daru'l-Marife, 1379.

- İbn Hâmîd, Ebû Abdillâh Hasen b. Hâmîd b. Alî el-Verrâk el-Bağdâdî. *Tehzîbü'l-ecvibe*. thk. es-Seyyid Subhi Samarraî. Beyrut: Ale-mü'l-Kütüb, 1988.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Alî b. Ahmed b. Saîd b. Hazm el-Endelüsî el-Kurtubî. *el-Faṣl fî'l-mîlel ve'l-ehvâ' ve'n-nihâl*. çev. Halil İbrahim Bulut. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2017.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtîm Muhammed b. Hibbân b. Ahmed el-Büstî. *el-Müsnedü's-şahîh 'ale't-tekâsîm ve'l-envâ'*. thk. Muhammed Ali Sönmez, Halis Aydemir. Beyrut: Dar-u İbn Hazm, 2012.
- İbn Kayyim el-Cevziyye, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ebî Bekr b. Eyyûb ez-Züraî ed-Dımaşkî el-Hanbelî. *İ'lâmü'l-muvakkı'în 'an rabbi'l-âlemîn*. thk. Muhammed Abdusselam İbrahim. Beyrut: Darü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1991.
- İbn Kudâme, Ebû Muhammed Muvaffakuddîn Abdullâh b. Ahmed b. Muhammed b. Kudâme el-Cemmâîlî el-Makdisî. *Taḥrîmü'n-naẓar fî kütübî ehli'l-kelâm*. thk. Abdurrahman b. Muhammed Said Dımeşki. Riyad: Alemu'l-Kütüb, 1990.
- İbn Kudâme, Ebû Muhammed Muvaffakuddîn Abdullâh b. Ahmed b. Muhammed b. Kudâme el-Cemmâîlî el-Makdisî. *Zemmü't-te'vîl*. thk. Bedr b. Abdullah el-Bedr. Kuveyt: Daru's-Selefiyye, 1406.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd b. Mâce el-Kazvînî. *es-Sünen*. thk. Şuayb Arnaut. Daru'r-Risaleti'l-Alemiyye, 2009.
- İbn Receb, Ebü'l-Ferec Zeynüddîn Abdurrahmân b. Ahmed b. Abdirrahmân Receb el-Bağdâdî ed-Dımaşkî. *ez-Zeyl 'alâ Ṭabaḳâti'l-Ḥanâbîle*. thk. Abdurrahman b. Süleyman el-Üseymin. Riyad: Mektebetü Übeykan, 2005.
- İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed b. Sa'd b. Menî' el-Kâtib el-Hâşimî el-Basrî el-Bağdâdî. *Kitâbü't-Ṭabaḳâti'l-kebîr*. thk. Ali Muhammed Ömer. Kahire: Mektebetü'l-Hancı, 2001.
- İbn Sina, Ebû Alî el-Hüseyn b. Abdillâh b. Alî b. Sînâ. *eş-Şifâ'*. thk. Said Zaid. Kum: Mektebeti Ayetullahi'l-Uzma el-Mar'aşi en-Necefi, 2012.
- İbn Teymiyye, Ebü'l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm b. Mecdiddîn Abdisselâm el-Harrânî. *Der'ü te'ârûzi'l-'aql ve'n-naql*. thk. Muhammed Reşad Salim. Suud: Camiatu'l-İmam Muhammed b. Suudi'l-İslamiyye, 1991.

- İbn Teymiyye, Ebü'l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm b. Mecdiddîn Abdisselâm el-Harrânî. *el-İman*. thk. Muhammed Nasırud-din el-Elbani. Amman: el-Mektebetü'l-İslami, 1996.
- İbn Teymiyye, Ebü'l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm b. Mecdiddîn Abdisselâm el-Harrânî. *Mecmû'atü'r-resâ'ili'l-kübrâ*. Kahire: Matbaatü'l-Amireti's-Şarkıyye, 1905.
- İbn Teymiyye, Ebü'l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm b. Mecdiddîn Abdisselâm el-Harrânî. *Mecmû'u fetâvâ*. Medine: Mücem-maü'l-Melik Fehd li-Tıbaati'l-Mushafi's-Şerif, 2004.
- İbn Teymiyye, Ebü'l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm b. Mecdiddîn Abdisselâm el-Harrânî. *Minhâcü's-sünneti'n-nebeviyye fî nakzi kelâmi's-Şî'a ve'l-Şakeriyye*. thk. Muhammed Reşad Salim. Riyad: Camiatü'l-İmam Muhammed b. Suud el-İslamiyye, 1986.
- İbn Teymiyye, Ebü'l-Abbâs Takıyyüddîn Ahmed b. Abdilhalîm b. Mecdiddîn Abdisselâm el-Harrânî. *Tevhid Risalesi*. çev. Ulvi Murat Kılavuz. İstanbul: İz Yayıncılık, 2019.
- İbnü'l-Cevzi, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed el-Bağdâdî. *Def'u şübehi't-teşbîh*. thk. Muhammed Zâhid Kevserî. Kahire: Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türras, ts.
- İbnü'l-Cevzi, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed el-Bağdâdî. *Menâkıbü'l-İmâm Ahmed b. Hanbel*. thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türki. Riyad: Darü'l-Hicre, 1409.
- İbnü'l-Cevzi, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed el-Bağdâdî. *el-Muntaẓam fî târîhi'l-mülûk ve'l-ümem*. thk. Muhammed Abdulkadir Ata. Beyrut: Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1992.
- İbnü'l-Cevzi, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed el-Bağdâdî. *Telbîsü İblîs*. Beyrut: Daru'l-Fikr, 2001.
- İbnü'l-Hümâm, Kemâlüddîn Muhammed b. Abdilvâhid b. Abdilhamîd es-Sivâsî el-İskenderî. *el-Müsâyere fî'l-aķâ'idil-münciye fî'l-âhire*. Mısır: Matbaatü'l-Mahmudiyye, t.y.
- İbnü'l-İmâd, Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî. *Şezerâtü'z-zeheb fî aķbâri men zeheb*. thk. Abdulkadir Arnaut. Beyrut: Dar-u İbn Kesir, 1986.
- İcî, Ebü'l-Fazl Adudüddîn Abdurrahmân b. Ahmed b. Abdilgaffâr el-Îcî. *el-Mevâķıf fî 'ilmi'l-kelâm*. Beyrut: Alemu'l-Kütüb, 2005.

- İğde, Muhyettin. “Fıkıh ve İtikad Arasında Hanbelîlik: Selefilik Teolojik Arka Planı Üzerine Bir İnceleme”. *İlahiyat Akademî: Altı Aylık Uluslararası Akademik Araştırma Dergisi* 1/1-2 (2015), 91-106.
- İltaş, Davut. *Fıkıh Usulünde Mütakellimin Yönteminin Delalet Anlayışı*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2006.
- İşcan, Mehmet Zeki. “Selefilik’in İhyacıları ve Dini Düşüncede Yenilik”. *Marife: Dini Araştırmalar Dergisi* 9/3 (2009), 9-20.
- İşcan, Mehmet Zeki. *Selefilik: İslami Köktencilik’in Tarihi Temelleri*. İstanbul: Kitap Yayınevi, 1. Basım., 2006.
- İşcan, Mehmet Zeki. “Tarih Boyunca Selefi Söylem”. *İlahiyat Akademî: Altı Aylık Uluslararası Akademik Araştırma Dergisi* 1/1-2 (2015), 1-14.
- Kādî Abdülcebbar, Ebü’l-Hasen Kādî’l-kudât Abdülcebbar b. Ahmed b. Abdilcebbar el-Hemedânî. *el-Muğnî fî ebvâbi’t-tevhîd ve’l-‘adl*. thk. Ahmed Fuâd el-Ehvânî. Kahire: el-Müessesetü’l-Mısriyyetü’l-Âmme, 1962.
- Kādî Abdülcebbar, Ebü’l-Hasen Kādî’l-kudât Abdülcebbar b. Ahmed b. Abdilcebbar el-Hemedânî. *Şerhu’l-Uşûli’l-hamse*. thk. Abdülkerim Osman. Kahire: Mektebetu Vehbe, 1996.
- Karatay, Mustafa. *Hanbelîlik’in Eş’arîleşmesi Hicri IV.-VI. Yüzyılda Bağdat Örneği*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2024.
- Kaş, Murat. “Kelâm İlminin Bilimsel Kimliğiyle İlgili Tartışmaların Memlûk Coğrafyasındaki Yansımaları”. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 24/3 (2020), 1059-1080.
- Kaya, Eyyüp Said. “Taklid”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Erişim 22 Eylül 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/taklid--fikih>
- Kaya, M. Cuneyt. “‘Sadaqa the Copyist’ A Hanbalite Scribe of MS Süleymaniye Library, Ragıp Paşa 1463”. *MÉLANGES de l’Université Saint-Joseph*.
- Kayadibi, Saim. “Al-Tufi- Centred Approach to al-Maslahah al-Mursalah (Public interest) in Islamic law”. *İslam Hukuku Araştırmalı Dergisi* 10 (2007), 71-95.
- Kazanç, Fethi Kerim. “Selefiyye’nin Nass ve Metot Ekseninde Din Anlayışı ve Sonuçları”. *Kelâm Araştırmaları* 8/1 (2010), 93-122.

- Keskin, Mehmet. *İmam Eş'ari ve Eş'arilik*. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2013.
- Kılavuz, Ulvi Murat. V-VI. *Yüzyılda Tartışmalı Bir Hanbeli İbnü'z-Zâğûnî ve Sıfat Anlayışı*, Bursa: Emin Yayınları, 2016.
- Kindî, Ebû Yûsuf Ya'kûb b. İshâk b. es-Sabbâh. *Resâ'ilü'l-Kindî el-felsefiyye*. thk. Abdülhâdî Ebû Rîde. Kahire: Dar-u Fikri'l-Arabi, 1950.
- Koca, Ferhat. "İslâm Düşünce Tarihinde Seleflilik: Tarihsel Serüveni ve Genel Karakteristiği". *İlahiyat Akademi: Altı Aylık Uluslararası Akademik Araştırma Dergisi* 1/1-2 (2015), 15-70.
- Koca, Ferhat. *İslam Düşüncesinde Seleflilik: Genel Karakteristiği ve Günümüzdeki Motivasyonları*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2016.
- Koca, Ferhat. *İslam Hukuk Tarihinde Selefi Söylem Hanbeli Mezhebi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2011.
- Koca, Ferhat. "İslâm Hukukunda Maslahat-ı Mürsele ve Necmeddin et-Tûff'nin Bu Konudaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi". *İLAM Araştırma Dergisi* 1/1 (1996), 93-122.
- Koca, Ferhat. "Tûff". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Erişim 22 Eylül 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/tufi>
- Koçyiğit, Talat. *Hadiscilerle Kelamcılar Arasındaki Münakaşalar*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1989.
- Korkut, Ramazan. *Fıkıh Usûlî Bağlamında Necmeddin Tuft'nin Mu'tezile Eleştirisi*. Ankara: İlahiyat Yayınları, 2022.
- Kubat, Mehmet. "İslâm Düşüncesinde Aklın Vahiy Karşısındaki Konumu". *Milel ve Nihal: İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi* 8/1 (2011), 71-118.
- Kubat, Mehmet. "Selefi Perspektifin Tarihselliği". *İslami Araştırmalar* 12/3 (2004), 235-251.
- Kutlu, Sönmez. *Selefiliğin Fikri Arkaplanı -İslam Düşüncesinde İlk Gelenekçiler*. Ankara: Otto Yayınları, 2016.
- Kutluer, İlhan. "Gaiyyet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Erişim 22 Eylül 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/gaiyyet>
- Kutluer, İlhan. "Zaman". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Erişim 22 Eylül 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/zaman>
- Küleynî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Ya'kub b. İshâk el-Küleynî er-Râzî. *el-Kâff*. thk. Ali Ekber el-Gaffari. Tahran: Mektebetü's-Saduk, 1381.

- Lâlekâî, Ebû'l-Kâsım Hibetullâh b. el-Hasen b. Mansûr el-Lâlekâî et-Ta-berî er-Râzî. *Şerhu uşûli i'tikâdi Ehli's-sünne ve'l-cemâ'a*. thk. Ahmed b. Sa'd b. Hamdan el-Ğamidi. Suud: Dar-u Taybe, 2003.
- Madelung, Wilferd. "The Late Mu'tazila and Determinism: The Philosophers' Trap". *Yād-Nāma in Memoria di Alessandro Bausani* 1 (1991), 245-257.
- Madelung, Wilferd. "The Spread of Mâturîdism and the Turks". *Religious Schools and Sects in Medieval Islam*. ed. Wilferd Madelung. London: Variorum Reprints, 1985.
- Makdisi, George. *Ibn 'Aqil Religion and Culture in İslam*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 1997.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd el-Mâtürîdî es-Semerkindî, *Kitâbü't-Tevhîd*. thk: Bekir Topaloğlu, Muhammed Aruçi, İstanbul: İsam Yayınları, 2017.
- Muhâsibî, Ebû Abdillâh el-Hâris b. Esed el-Muhâsibî el-Anezî. *er-Ri'âye li-hukûkullâh ve'l-kıyâm bihâ*. thk. Abdulkadir Ahmed Ata. Beyrut: Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2009.
- Musim, İbrahim b. Abdullah b. Sâlih. *Menhecu et-Tûfî fi takriri'l-akide arzun ve nakdun*. Riyad: Dâru Kunûz İşbîliyâ, 2012.
- Mustafa Zeyd. *el-Maslahatu fî't-teşrii'l-İslâmî ve Necmeddin et-Tufî*. Kahir: Matbaatü'l-Lecneti'l-Beyân el-Arabi, 1954.
- Müslim, Ebû'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî. *el-Câmi'u's-şâhîh*. thk. Muhammed Fuad Abdalbaki. Kahir: Matbbatu İsa el-Babi el-Halebi, 1955.
- Nevevî, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref b. Mürî en-. *el-Erba'ûne'n-Neveviyye*. Beyrut: Daru'l-Minhac, 2009.
- Oral, Murat. "Selefin ve Halefin Tevil Yaklaşımları ve Bunun Yansımaları". *Antakiyat: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5/1 (2022), 25-53.
- Özafşar, Mehmet Emin. *Hadisi Yeniden Düşünmek*. Ankara: Otto Yayınları, 1998.
- Özervarlı, M. Sait. *İbn Teymiyye'nin Düşünce Metodu ve Kelâmcılara Eleştirisi*. İstanbul: İsam Yayınları, 2017.
- Özervarlı, M. Sait. "Selefiyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Erişim 22 Eylül 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/selefiyye>

- Özervarlı, M. Sait. “İsbât-ı Vâcib”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Erişim 22 Eylül 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/isbat-i-vacib>
- Özşenel, Mehmet. *İlk Dönem Hadis-Rey Tartışmaları -Şeybani Örneği-*. İstanbul: MÜİF Yayınları, 2015.
- Öztürk, Mustafa. “Selefilik ve Tefsir”. *Tarihte ve Günümüzde Selefilik*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2014.
- Öztürk, Mustafa. “Selefilik ve Te’vil Üzerine”. *Marife: Dini Araştırmalar Dergisi [Bilimsel Birikim]* 9/3 (2009), 85-110.
- Pekcan, Ali. “Necmuddîn Tûfî (Ö.716/1316)’nin Maslahat Risâlesi (Çeviri ve Değerlendirme)”. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 3/1 (2003), 267-313.
- Râğıb el-İsfahânî, Ebû’l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal er-Râğıb el-İsfahânî. *el-Müfredât fî ġarîbi’l-Ķur’ân*. thk. Safvan Adnan Davudi. Beyrut: Daru’l-Kalem, 1412.
- Sâbûnî, Ebû Osmân İsmâîl b. Abdірrahmân b. Ahmed b. İsmâîl es-Sâbûnî en-Nisâbûrî. *‘AĶidetî’s-selef ve aşĥâbi’l-ĥadîş*. thk. Nasır b. Abdurrahman b. Muhammed el-Cudey. Riyad: Daru’l-Asıme, 1998.
- San’ânî, Ebû Bekr Abdürrezzâk b. Hemmâm b. Nâfi’ es-San’ânî el-Himyârî. *el-Muşannef fi’l-ĥadîş*. thk. Habiburrahman el-A’zami. Beyrut: el-Meclisü’l-İlmi, 1983.
- Sancar, Faruk. “Selefilik Bir Mezhep Mi Yoksa Bir Düşünme Tarzı Mi? Selefi Düşüncenin Şifrelerine Dair Bir Değerlendirme”. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 15/3 (2015), 21-49.
- Sancar, Faruk. “Sünni Kelam Sisteminin Selefilik Karşısında Direnme Kapasitesi”, *II. Uluslararası Dini Araştırmalar ve Küresel Barış Sempozyumu “Sivil Toplum Kuruluşlarının Barışın Tesisindeki Rolü”*, ed. Muhiddin Okumuşlar (Konya: Türkiye İmam Hatipliler Vakfı Yayınları, 2016), 132-148.
- Sem’ânî, Ebû’l-Muzaffer Mansûr b. Muhammed b. Abdilcebbâr et-Temîmî el-Mervezî. *el- el-İntişâr li-aşĥâbi’l-ĥadîş*. thk. Muhammed b. Hüseyin b. Hasan el-Cizani. Suud: Mektebetü Edvâi’l-Menar, 1996.
- Shihadeh, Ayman. “Three Apologetic Stances in al-Tûfî: Theological Cognitivism, Noncognitivism, and a Proof of Prophecy from Scriptural Contradiction”. *Journal of Qur’anic Studies* 8/2 (Ekim 2006), 1-23.

- Sönmez, Vecihi. “Selef Düşüncesinin Tarihi Arka Planı ve Selefilik”. *Araşan Sosyal Bilimler Enstitüsü İlmî Dergisi* 9-10 (2010), 169-185.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî es-Süyûtî eş-Şâfiî. *Miftâhu'l-cenne fi'l-i'tişâm bi's-sinne*. Medine: Camiatu'l-İslami, 1989.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî es-Süyûtî eş-Şâfiî. *Savnü'l-mantık ve'l-kelam 'an fenneyi'l-mantık ve'l-kelam*. thk. Ali Sami en-Neşşar, Suad Ali Abdurrezzak. y.y.: Mecmaü'l-buhusi'l-islamiyye, t.y.
- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî es-Süyûtî eş-Şâfiî. *Tedribü'r-râvî fî şerhi Takrîbi'n-Nevevî*. thk. Ebu Kuteybe Nazar Muhammed el-Faryabi. Medine: Dar-u Taybe, t.y.
- Şâfiî, Ebu Abdillâh Muhammed b. İdris b. Abbas. *er-Risale*. thk. Ahmed Muhammed Şakir. Mısır: Mustafa el-Babî el-Halebî ve Evladuhu, 1938.
- Şehristânî, Ebü'l-Feth Tâcüddîn Muhammed b. Abdilkerîm b. Ahmed. *el-Milel ve'n-nihâl*. thk. Abdulaziz Muhammed Vekil. Kahire: Muesesetü'l-Halebî, 1968.
- Şirvânî, Sadreddinzâde Mehmed Emin. *el-Fevâ'idü'l-hâkâniyye*. ed. Ahmet Kamil Cihan. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2019.
- Taberânî, Ebü'l-Kâsım Müsnidü'd-dünyâ Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb. *el-Mu'cemü'l-kebîr*. thk. Hamdi b. Abdulmecid es-Selefi. Kahire: Mektebetü İbn Teymiyye, 1431.
- Taşköprizâde, Ahmed Efendi. *Miftâhu's-sa'âde ve mişbâhu's-siyâde fî mevzû'âtı'l-ulûm*. Beyrut: Darü'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1985.
- Tehânevî, Muhammed A'lâ b. Alî b. Muhammed Hâmid et-Tehânevî el-Fârûkî. *Keşşâfî ıtlâhâti'l-fünûn ve'l-ulûm*. thk. Ali Dehruç. Beyrut: Mektebetu Lübnan en-Naşirun, 1996.
- Temimi, Ebü'l-Fadl Abdülvahid b. Abdülaziz b. el-Haris. *İtikadü'l-ima-mi'l-münbel Ebi Abdillâh Ahmed b. Hanbel*. Beyrut: Darü'l-Kütübü'l-İlmiyye, 2001.
- Tirmizî, Ebü İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre (Yezîd) et-Tirmizî. *Süne-nü't-Tirmizî*. thk. Beşşar Avvad Ma'ruf. Beyrut: Daru'l-Ğarbi'l-İslami, 1996.

- Topaloğlu, Bekir. “Hudûs”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. Erişim 22 Eylül 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/hudus>
- Topaloğlu, Bekir. Çelebi, İlyas. *Kelam Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: İsam Yayınları, 2015.
- Tûfî, Ebü'r-Rebî' Necmüddîn Süleymân b. Abdilkavî b. Abdilkerîm b. Saîd el-Hanbelî. *Alemü'l-cezel fî 'ilmi'l-cedel*. thk. Heinrich Wolfhard. Wiesbaden: Franz Steiner Verlag, 1987.
- Tûfî, Ebü'r-Rebî' Necmüddîn Süleymân b. Abdilkavî b. Abdilkerîm b. Saîd el-Hanbelî. *Der'ü'l-kavli'l-kabîh bi't-tahsîn ve't-takbîh*. thk. Eymen Mahmud Şehade. Riyad: Merkezü'l-Melik Faysal li'l-Buhus ve'd-Dirasati'l-İslâmiyye, 2005.
- Tûfî, Ebü'r-Rebî' Necmüddîn Süleymân b. Abdilkavî b. Abdilkerîm b. Saîd el-Hanbelî. *el-Bülbül fî uşûli'l-fıkh*. thk. Muhammed b. Tarık b. Ali el-Fevzan. y.y., t.y.
- Tûfî, Ebü'r-Rebî' Necmüddîn Süleymân b. Abdilkavî b. Abdilkerîm b. Saîd el-Hanbelî. *el-İksîr fî 'ilmi't-tefsîr*. Beyrut: Darü'l-Evzai, 1989.
- Tûfî, Ebü'r-Rebî' Necmüddîn Süleymân b. Abdilkavî b. Abdilkerîm b. Saîd el-Hanbelî. *el-İntişârâtü'l-İslâmiyye fî def'i şübehi'n-Naşrâniyye*. thk. Salim b. Muhammed el-Karni. Riyad: Mektebetü Übeykan, 1999.
- Tûfî, Ebü'r-Rebî' Necmüddîn Süleymân b. Abdilkavî b. Abdilkerîm b. Saîd el-Hanbelî. *el-İşârâtü'l-ilâhiyye ile'l-mebâhişi'l-uşûliyye*. thk. Ebû Asım Hasan b. Abbas b. Kutb. Kahire: el-Fârukü'l-Hadise li't-Tıbaa ve'n-Neşr, 2002.
- Tûfî, Ebü'r-Rebî' Necmüddîn Süleymân b. Abdilkavî b. Abdilkerîm b. Saîd el-Hanbelî. *eş-Şa'katü'l-ğadabiyye fi'r-red 'alâ münkiri'l-'Arabîyye*. thk. Muhammed b. Halid el-Fadıl. Kuveyt: Vizaretü'l-Evkaf ve's-Şuuni'l-İslâmiyye, 2013.
- Tûfî, Ebü'r-Rebî' Necmüddîn Süleymân b. Abdilkavî b. Abdilkerîm b. Saîd el-Hanbelî. *Hallâlü'l-ukad fî beyâni ahkâmi'l-mu'tekad*. thk. Leyla Demiri, İslam Daye. Beyrut: Darü'l-Farabi, 2016.
- Tûfî, Ebü'r-Rebî' Necmüddîn Süleymân b. Abdilkavî b. Abdilkerîm b. Saîd el-Hanbelî. *Kitâbü't-Ta'yîn fî şerhi'l-Erba'în*. thk. Ahmed Hacı Muhammed Osman. Beyrut: Müessesetü'r-Reyyan, t.y.
- Tûfî, Ebü'r-Rebî' Necmüddîn Süleymân b. Abdilkavî b. Abdilkerîm b. Saîd el-Hanbelî. *et-Ta'lîk 'ale'l-Enâcîli'l-erba'a ve't-ta'lîk 'ale't-Tevrât*

- ve ‘*alâ gayrihâ min küttibi’l-enbiyâ*’. thk. Lejla Demiri. Leiden: Brill, 2013.
- Tûfî, Ebü’r-Rebî’ Necmüddîn Süleymân b. Abdilkavî b. Abdilkerîm b. Saîd el-Hanbelî. *Şerhu Muhtaşarı’r-Ravza*. thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türki. Beyrut: Müessesetü’r-Risâle, 1987.
- Tûfî, Ebü’r-Rebî’ Necmüddîn Süleymân b. Abdilkavî b. Abdilkerîm b. Saîd el-Hanbelî. *Şerhü’l-Kasîdeti’t-Tâiyye fi’l-kader li-Şeyhi’l-İslam İbn Teymiyye*. thk. Muhammed Nuri’l-İhsan b. Ya’kub. Kuveyt: Mektebetu Ehli’l-Eser, 2017.
- Tûfî, Ebü’r-Rebî’ Necmüddîn Süleymân b. Abdilkavî b. Abdilkerîm b. Saîd el-Hanbelî. *T efsûrü süveri Kâf, el-Kıyâme, en-Nebe’, el-İnşikâk, et-Târîk*. thk. Ali Hüseyin el-Bevvab. Riyad: Mektebetü’t-Tevbe, 1992.
- Tuğlu, Nuri. “Mihne Olaylarını Doğuran Tartışmalarının Hadis Rivâyetine Yansıması (Buhârî Özelinde Bir Değerlendirme)”. *Dini Araştırmalar* 8/23 (2005), 153-170.
- Türcan, Galip. “Kelâm’ın Meşruiyeti Sorunu -Ehl-i Sünnet Kelâmı ve Olgusal Gerçeklik Arasındaki İlişki-”. *Marife: Dini Araştırmalar Dergisi* 5/3 (2005), 175-193.
- Ünverdi, Mustafa. “Klasik İslam Geleneğinde Taklidi İmanın Değeri”. *Kelam Araştırmaları Dergisi [Kader]* 10/1 (2012), 221-254.
- Üzüm, İlyas. “İstisna”. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. Erişim 22 Eylül 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/istisna#3-kelam>
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Ahmed b. Hanbel”. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. Erişim 22 Eylül 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/ahmed-b-hanbel#3-akaid-konularina-dair-gorusleri>
- Yavuz, Yusuf Şevki. “İstidlâl”. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. Erişim 22 Eylül 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/istidlal#3-kelam>
- Yılmaz, Enes. *Selefiyye’nin Te’vil Anlayışı: İbn Akîl Örneği*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2019.
- Yılmaz, Mustafa Selim. “İslami Düşünce Tarihinde Bir Anlama Biçimi Olarak Selefilik Üzerine Bir Deneme”. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 3/3 (2014), 532-553.

- Yıldırım, Ramazan. “Halku’l-Kur’an Meselesinin Politik İstismarı”. *Milel ve Nihal: İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi* 8/1 (2011), 49-69.
- Yıldırım, Ramazan. “Mihne ve Karşı Mihne Süreçlerinin Hanbelîliği Teşekkülüne Etkisi”, *İmam Ahmed b. Hanbel ve Hanbelîlik*, Köln: Plural Publications, 2020.
- Yıldırım, Ramazan, Çınar, Mahmut. *Selefilik Tarihsel Süreci ve Görüşleri*. Köln: Plural Publications, 2018.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân ez-Zehebî et-Türkmânî el-Fârikî ed-Dımaşkı. *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ’*. Beyrut: Müessesetü’r-Risâle, ts.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân ez-Zehebî et-Türkmânî el-Fârikî ed-Dımaşkı. *Târîhu’l-İslâm ve ve-feyâtü’l-meşâhîr ve’l-a’lâm*. thk. Ömer Abdusselam et-Tedmüri. Beyrut: Darü’l-Kitabi’l-Arabi, 1993.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân ez-Zehebî et-Türkmânî el-Fârikî ed-Dımaşkı. *Tezkiretü’l-huffâz*. Beyrut: Darü’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1998.
- Zemerli, Fevvez Ahmed. *Akaidu Eimmeti’s-selef*. Beyrut: Daru’l-Kitabi’l-Arabi, 1995.
- Zerkeşî, Ebû Abdillâh Bedrüddîn Muhammed b. Bahâdır b. Abdillâh et-Türkî el-Mısrî el-Minhâcî ez-Zerkeşî eş-Şâfiî. *el-Bahrü’l-muhîṭ fî uşûli’l-fıkḥ*. Darü’l-Kütübi, 1994.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1754

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Yayın | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1043

Kitap Adı : Anıların Tarihle Raksı

Alt Başlık : Türkistan'da Üç Yıl

Book Title : The Confluence of History and Memory

Subtitle : Three Years in Turkestan

ISBN : 978-625-5576-98-9

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576989

Yazar | Author: Şefaettin Severcan | orcid.org/0000-0001-5433-344X

Kurum | Institution: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

ROR ID: ror.org/019jds967

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 286 (xiv + 272)

Yayın Tarihi | Publication Date: Kasım | November 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: BGT - Anı: genel | Autobiography: general

BISAC: BIO000000 - Biyografi & Otobiyografi / Genel | Biography & Autobiography / General

THEMA: DNB - Anılar, kişisel hikâyeler, biyografi: genel | Memoirs, personal histories, biography: general

LC Classification: DS922.4 - Orta Asya – Tarih – Bireysel anlatılar | Central Asia – History – Personal narratives

DEWEY: 958.043 - Orta Asya - Modern dönem (1991 sonrası) | Central Asia – Modern period (post-1991)

WoS Category: Bölge Çalışmaları | Area Studies

WoS Citation Topics Meso: İslam Araştırmaları | Islamic Studies

WoS Citation Topics Micro: İslam ve toplum | Islam and society

Scopus Subject Areas: 1202 - Tarih | History

SciVal: 1202 - Tarih | History

Atıf Bilgisi | Cite as: Severcan, Şefaettin. *Anıların Tarihle Raksı: Türkistan'da Üç Yıl*. Ankara:

FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Aksoy, Mustafa. *Sosyal Bilimler ve Sosyoloji*. Alfa Yayınları, İstanbul 2000.
- Arat, Reşid Rahmeti. *Kutadgu Bilig I: Metin*. 2. bs. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1979.
- Aycan, İrfan-Söylemez, M. Mahfuz. *İdeolojik Tarih Okumaları: Câhız, İbn Sellâm el-İbâdî, İbn Teymiyye, Makrîzî Örneği*. Ankara Okulu Yayınları, Ankara 1998.
- Başer, Sait. *Kutadgu Bilig'te Kut ve Töre*. İrfan Yayıncılık, 5. bs. İstanbul 2011.
- Câbirî, Muhammed Âbid. *İslam'da Siyasal Akıl*. Çev. Vecdi Akyüz. Kitabevi Yayınları, İstanbul 1997.
- Dabashi, Hamid. *Authority in Islam: From the Rise of Muhammad to the Establishment of the Umayyads*. New Brunswick 1989.
- Demir, Ömer. *Bilim Felsefesi*. 2. bs. Vadi Yayınları, Ankara 2000.
- Dilaçar, Agop. *Kutadgu Bilig İncelemesi*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1995.
- el-Halebî. *İnsânü'l-Uyûn fî Sîreti'l-Emîn ve'l-Me'mûn*. Kahire 1965.
- el-Vâkîdî, Muhammed b. Ömer. *Kitâbu'r-Ridde*. Bankipor yazmasına göre neşr. Muhammed Hamidullah. Beyrut 1989.
- es-Suyûtî, Celâleddîn Abdurrahman Ebû Bekr. *Hasâisü'l-Kübrâ*. 2. bs. Bağdat 1974.
- ez-Zebîdî. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi*. Mütercim ve şârih: Kâmil Miras. 2. bs. Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1971.
- Faroqhi, Suraiya. *Osmanlı Tarihi Nasıl İncelenir?* Çev. Zeynep Altok. Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2001.

- Fârûkî, İsmail Râcî-Fârûkî, L. Lûis Lâmiyâ. *İslâm Kültür Atlası*. Çev. Mustafa Okan Kibaroglu-Zerrin Kibaroglu. İnkılâb Yayınları, İstanbul 1997.
- Halkin, Léon-E. *Tarih Tenkidinin Unsurları*. Çev. Bahaeddin Yediyıldız. Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1989.
- Hamidullah, Muhammed. *İslam Peygamberi*. Çev. M. Said Mutlu. İrfan Yayınevi, İstanbul 1966.
- Harman, Willis. *Küresel Zihniyet Değişimi*. Çev. Muhammed Şeviker. İz Yayıncılık, İstanbul 2000.
- Hatiboğlu, M. Said. “Hilafetin Kureyşliliği”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c. 23, Ankara 1978.
- Huntington, Samuel P. “Demokrasinin Yönetilemezliği”. Murat Yılmaz (haz.), *Medeniyetler Çatışması* içinde. 3. bs. Vadi Yayınları, Ankara 2000.
- İbn Habîb. *Kitâbü'l-Münemmak fî Ahbâri Kureyş*. Thk. Hurşid Ahmed Fârûk. Beyrut 1985.
- İbn Haldûn. *Mukaddime*. Dâru'l-Kitâbi'l-Benânî ve Mektebetü'l-Medrese, Beyrut, trs.
- İbn Hallikân. *Vefeyâtü'l-A'yân ve Enbâü Ebnâ'z-Zamân*. Nşr. İh-san Abbas. Beyrut 1967.
- İbn Hişâm. *es-Sîretü'n-Nebeviyye*. Beyrut 1936.
- İbn Kuteybe ed-Dîneverî. *el-İmâme ve's-Siyâse*. Thk. Tâhâ Muhammed ez-Zeynî. Halep, trs.
- İbn Manzûr. *Lisânü'l-Arab*. Beyrut 1968.
- Kafesoğlu, İbrahim. *Kutadgu Bilig ve Kültür Tarihimizdeki Yeri*. Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1980.
- Kant, Immanuel. “Dünya Yurttaşlığı Amacına Yönelik Genel Bir Tarih Düşüncesi”. Çev. Uluğ Nutku. *Yazko Felsefe Yazıları* 4, İstanbul 1980.
- Kaymaz, Zeki. “Kutadgu Bilig Hakkında Türkiye’de Yapılan Yayınlar Üzerine Bir Deneme”. *Turkish Studies: International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 4/3, Ankara 2009.

- Köksal, M. Asım. *İslam Tarihi: Hz. Muhammed (a.s.) ve İslamiyet*. Şamil Yayınevi, İstanbul, trs.
- Kutadgu Bilig I (tıpkıçekim, 2. baskı)*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1979.
- Kutadgu Bilig III: İndeks*. Haz. Kemal Eraslan-Osman F. Sertkaya-Nuri Yüce. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, İstanbul 1979.
- Kutluer, İlhan. “Medeniyet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2003.
- Necib Âsım-Mehmet Ârif. *Târîh-i Osmanî Encümeni: Osmanlı Tarihi*. Matbaa-i Orhâniyye, İstanbul 1335.
- Öcal, Mustafa. “Yüksek İslâm Enstitüsü”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2013.
- Özlem, Doğan. “Evrenselcilik Mitosu ve Sosyal Bilimler”. *Sosyal Bilimleri Yeniden Düşünmek*, Metis Yayınları, İstanbul 1998.
- Özlem, Doğan. *Tarih Felsefesi*. Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir 1984.
- Pazarbaşı, Erdoğan. *Kur’an ve Medeniyet*. Pınar Yayınları, İstanbul 1996.
- Rodinson, Maxime. *İslam ve Kapitalizm*. Hür Yayınları, İstanbul 1978.
- Sarıçam, İbrahim-Erşahin, Süleyman. *İslâm Medeniyeti Tarihi*. Ankara 2006.
- Sarıçam, İbrahim. “Hurafeler Karşısında Hz. Muhammed (s.a.v.)”. *Diyanet İlmi Dergi. Peygamberimiz Hz. Muhammed (Özel Sayı)*, Ankara 2000.
- Severcan, Şefaettin. “Medeniyetler Çatışması / İttifakı ve İslâm”. *Uluslararası Türkoloji Kongresi (19-20 Nisan 2013, Türkistan)*, Türkistan 2013.
- Severcan, Şefaettin. *Türkistan Tebliğleri*. Turan Basımevi, Türkistan 2005.

- Silahtaroğlu, Fikri. *Günümüz Türkçesi ile Kutadgu Bilig Uyarlaması*. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1996.
- Tosh, John, *Tarihin Peşinde*. Çev. Özden Arıkan. Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2011.
- Taberî. *Târîhu'l-Ümem ve'l-Mulûk*. Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut, trs.
- Toynbee, Arnold Joseph. *Medeniyet Yargılanıyor*. Çev. Ufuk Uyan. Yeryüzü Yayınları, İstanbul 1980.
- Türker-Küyel, Mübahat. “Kut, Fârâbî ve İbn Sînâ’daki el-Akl el-Fa’âl İçin Bir Temel Oluşturabilir mi?”. Aydın Sayılı (haz.), *İbn Sînâ Doğumunun Bininci Yılı Armağanı*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1984.
- Türker-Küyel, Mübahat. “Kutadgu Bilig ve Fârâbî”. *Uluslararası İbn Türk, Hârezmî, Fârâbî, Beyrûnî ve İbn Sînâ Sempozyumu Bildirileri (Ankara 9-12 Eylül 1985)*, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara 1990.
- Watt, W. Montgomery. *Hız. Muhammed’in Mekke’si*. Çev. Mehmet Akif Ersin. Bilgi Vakfı Yayınları, Ankara 1988.
- Yıldırım, Ali-Şimşek, Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. 2. bs. Seçkin Yayıncılık, Ankara 2000.
- Yusuf Has Hâcib. *Kutadgu Bilig II: Çeviri*. Haz. Reşid Rahmeti Arat. 4. bs. Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1988
- Yusuf Has Hâcib. *Kutadgu Bilig. Türkiye Türkçesine Çeviri*. Çev. Reşid Rahmeti Arat. Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1988.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1755

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Yayın | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1044

Kitap Adı : Arapça ve İngilizce Edilgen Yapıların Karşıtsal Çözümlemesi

Book Title : Contrastive Analysis of Passive Voice in Arabic and English

ISBN : 978-625-5576-99-6

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576996

Yazar | Author: Ahmet Erkam Selvi | orcid.org/0000-0002-0081-0666

Kurum | Institution: Gazi Üniversitesi

ROR ID: ror.org/ ror.org/054xkpr46

Editör | Editor: Musa Yıldız | orcid.org/0000-0002-5274-9481

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 16 x 24 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 214 (xviii+196)

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: CFDC - Dilbilim: sözdizimi ve biçimbilim | Linguistics: syntax & morphology

BISAC: LAN009050 - Dil Sanatları & Disiplinleri / Dilbilim / Sözdizimi | Language Arts & Disciplines / Linguistics / Syntax

THEMA: CFDC - Dilbilim: sözdizimi ve biçimbilim | Linguistics: syntax & morphology

LC Classification: P291 - Dilbilim – Sözdizimi | Philology, Linguistics – Syntax

DEWEY: 415 - Dilbilim – Sözdizimi | Linguistics – Grammar (syntax)

WoS Category: Dilbilim | Linguistics

WoS Citation Topics Meso: 6.2 - Uygulamalı Dilbilim | Applied Linguistics

WoS Citation Topics Micro: 6.2.16 - Sözdizimi ve Cümle İşleme | Syntax and Sentence Processing

Scopus Subject Areas: 1203 - Dil ve Dilbilim | Language and Linguistics

Atıf Bilgisi | Cite as: Selvi, Ahmet Erkam. *Arapça ve İngilizce Edilgen Yapıların Karşıtsal Çözümlemesi*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

Kur'ân-ı Kerîm

Abdulganî, Eymen Yemin, *es-Sarfu 'l-Kâfi*, Dâru't-Tevfikiyye lî't-Turas, Kahire, 2010.

Abdullah Karî, Abdulgaffûr, *Mu'cemu Mustalahati'l-Mektebât ve'l-M'alumat*, Mektebetu'l-Melik Fahdi'l-Vataniyye, Riyad, 2000.

Abdullah, İbrahim, *Mebâhis fî 'İlmi's-Sarf*, Dâru's-Sâdeddin, Dımaşk, 1999.

Abdur-Rasheed, Ali, *The Guidance in Arabic Grammar/el-Hidaye fî'n-Nahv*, Madani E-Publications Press, b.y., 2008.

Abduttevvâb, Ramazan, *el-Medhal 'ilâ 'İlmi'l-Luga*, Mektebetu'l-Hancî, 1997.

Abu-Chacra, Faruk, *Arabic an Essential Grammar*, Routledge Press, U.S.A. ve Canada, 2007.

Açık, Kerim; Yavuz, Cemil, *Arapça YDS Hazırlık*, Kapadokya Yayınları, Ankara, 2016, s.223.

Agameya, *Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*, Brill Press, Hollanda, 2008.

Ahmed Bedevi, *Sibeveyhi Hayatuhû ve Kitabuhû*, Hindawi Press, Kahire, 2019.

Akbaş, Y. Fatih, *Arapça Dilbilgisi Sarf-Nahiv*, Eser Yayıncılık, Erzurum, 2019.

Akçay, Cihaner, *Arapçada Yaygın Kelime ve Kalıplar*, Aktif Yayınları, İstanbul, 2005.

Akçay, Halil, *Sıfırdan Zirveye Sarf*, Ensar Yayınları, İstanbul, 2017.

Alhawary, Mohammad T., *Arabic Grammar in Context*, Routledge Press, Abingdon, 2016.

Al-Jarf, Reima, *A Contrastive Analysis of English and Arabic Morphology for Translation Students*, Al-Obeikkan Printing Press, Riyad, 1994.

Almehmadi, Majidah M., "A Contrastive Rhetorical Analysis of Factual Texts in English and Arabic", *Frontiers of Language and Teaching*, Sayı:3, s.68-76, 2012.

Al-Najjar, Majed Flayih, *Translation As a Correlative of Meaning: Cultural and Linguistic Transfer Between Arabic and English*, University Microfilms International Press, Ann Arbo, 1984

Alosh, Mahdi, *Using Arabic a Guide to Contemporary Usage*, Cambridge University Press, New York, 2005.

Alptekin, Deniz, *The Acquisition of Aorist Passive Voice in Turkish EFL Context: A Comparison Between Processing Instruction and Meaningful Output-Based Instruction*, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, 2010.

Altenberg, Evelyn P.; Vago, Robert M., *English Grammar Understanding the Basics*, Cambridge University Press, 2010.

Aouini, Mourad; Ben Ali, Hayet; Rhazi, Azeddine, *International Journal of Information Technology and Language Studies*, Translating Passive Structures from Arabic into English Using the NooJ Platform, Sayı:1, ss.1-7, 2017.

Arman Ergin, Sena, *The Effects of Syntactic Priming on Turkish English Bilinguals' Production of Passive Sentences*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Dilbilim Bölümü, Ankara, 2019.

Aslan, Ahmet, *Nahiv İlmi*, Cantaş Yayınları, İstanbul, 2012.

Atay, Zeynep, *Arapça Dilbilgisi Nahiv*, Kitap Kalbi Yayıncılık, İstanbul, 2018.

Attia, Muhammed A., *Handling Arabic Morphological and Syntactic Ambiguity within the LFG Framework with a View to Machine Translation*, University of Manchester, Faculty of Humanities, Manchester, 2008.

Austen, Jane, *Persasion Level 2 Retold By Derek Strange*, Penguin Group Press, England, 1991.

Avşar, Erkan, *Arapça Dilbilgisine Giriş - I Sarf*, Elif Yayınları, İstanbul, 2012.

Azar, Betty S.; Hagen, Stacy A, *Fundamentals of English Grammar Fourth Edition*, Pearson Longman Press, U.S.A, 2011.

Azb, Halid, "Fıkhu'l-İmarati'l-Mesâcid", *el-Arabiyye*, Sayı:656, ss.36-51, 2013.

Badawi, Elsaid; Carter, M. G.; Gully, Adrian, *Modern Written Arabic a Comprehensive Grammar*, Routledge Press, Abingdon, 2004.

Basem I. M., Al-Raba'a, *International Journal of Linguistics*, The Grammatical Influence of English on Arabic in the Passive Voice in Translation, Sayı:5, ss.204-218, 2013.

Bik Nasif, Hanefi; Bik Diyab, Muhammed; Tamum, Şeyh Mustafa; Ömer, Muhammed Efendi; Bik Muhammed, Sultan, *Kavâ'idü'l-Lugati'l-Arabiyye fî'n-Nahv ve's-Sarf ve'l-Belağa*, Dârü'z-Zahiriyye, Kahire, 1930.

Bolelli, Nusrettin, "Arap Dilini Anlama Ekseninde Mechûl Fiillerin Yeri ve Değerlendirilmesi", *İ.Ü. Şarkiyat Mecmuası*, Sayı:22, ss.37-75, 2013.

_____, *Arapça Sarf İlmi*, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul, 2010.

_____, *Klasik ve Modern Arapça Metinler 2*, Rağbet Yayınları, İstanbul, 2017.

_____, *Belâğat Beyân - Me'anî - Bedi' İlimleri*, Pasifik Ofset Yayınları, İstanbul, 2015.

Bouchentouf, Amine, *Arabic For Dummies*, Wiley Publishing, Indianapolis, 2006.

el-Bostanî, Yusuf, *Târihu'l-Harbi'l-Balkanî el-Üla*, Hindawi Press, Kahire, 2014.

Brustad, Kristen ve Al-Tonsi, Abbas ve Al-Batal, Mahmoud, *el-Kitap fî T'allumi'l-Arabiyye*, 2.c., Georgetown University Press, U.S.A., 2006.

Bulut, Ali, *Çeviri Teknikleri ve Başlıca Arapça Kalıplar*, İFAV Yayınları, İstanbul, 2019.

Büyükkaragöz, Cengiz, *Arap Dilinde Fiillerin Mechûl Yapılması ve "Mu'cemu'l Ef'âli'l Mechûle" Adlı Risale*, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2016.

Can, Muhammed Ali; Can, Muzaffer, *Arapça Dilbilgisi*, Cantaş Yayınları, İstanbul, 2017.

el-Carim, Ali; Emin, Mustafa, *el-Belâğatu'l-Vâdihatu ve Delilu'l-Belâğati'l-Vâdihati*, Dârul-M'arif, Kahire, 2005.

Ceviz, Nurettin, *Basın Arapçası*, Elif Yayınları, İstanbul, 2014.

Chappell, Hilary, "Is the Get-Passive Adversative?", *International Journal of Human Communication*, Sayı:3, ss.411-452, 1980.

Coghill, Jeffrey; Magendanz, Stacy, *English Grammar*, Wiley Publishing, New York, 2003.

Cook, Albert S., *A First Book in Old English*, The Athenaeum Press, Boston, 1894.

el-Cuzû, Mustafa Alî, "en-Nûnu'l-Asliyye evi'l-Mu'ameletu Mu'amelete'l-Asliyye" *el-Arabiyye*, Sayı:656, ss.142-143, 2013.

Çağmar, M. Edip, *Alışturmalarla Nahiv*, Ensar Yayınları, İstanbul, 2017.

_____, *Alışturmalarla Sarf*, Ensar Yayınları, İstanbul, 2018.

Çögenli, M. Sadi, *Ayet ve Hadis Örnekli Arapça Dilbilgisi Nahiv*, İstanbul, 2012.

_____, *Ayet ve Hadis Örnekli Arapça Dilbilgisi Sarf*, İstanbul, 2014.

Çörtü, Mustafa Meral, *Arapça Dilbilgisi Nahiv*, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul, 2019.

_____, *Arapça Dilbilgisi Sarf - Nahiv - Edatlar*, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul, 2017.

_____, *Arapça Dilbilgisi Sarf*, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul, 2018.

Demirkaya, Şerafeddin, *Sarf-Nahiv Kaideleri*, Tekin Kitapevi Yayınları, Konya, 2012.

Dickins, James; Hervey, Sandor; Higgins, Lan, *Thinking Arabic Translation*, Routledge Press, Abingdon, 2017.

Dinçer, Hilal; Türkkan, Necmiye, *More to Read II*, ODTÜ Yayınları, Ankara, 2006.

Doff, Adrian; Jones, Christopher, *Language in Use Intermediate*, Cambridge University Press, Cambridge, 1994.

Doğru, Erdinç, *Dilin Derin Devleti*, FCR Yayınları, Ankara, 2011.

Downing, Angela ve Locke, Philip, *English Grammar a University Course*, Routledge Press, Abingdon, 2006.

Eastwood, John, *Oxford Guide to English Grammar*, Oxford University Press, New York, 1994.

Eden, Halim, *YDS İlk 26*, Me Too Yayıncılık, Ankara, 2018.

Elmalı, Hüseyin, *Arapça Dilbilgisi Sarf-Nahiv*, Rağbet Yayınları, İstanbul, 2015.

Erbil, Kadir, *Arapça Dilbilgisi Nahiv*, Ravza Yayıncılık, İstanbul, 2012.

Eren, Cüneyt, *Kolaylaştırılmış Arapça Grameri Nahiv*, Rağbet Yayınları, İstanbul, 2016.

_____, *Kolaylaştırılmış Arapça Grameri Sarf*, Rağbet Yayınları, İstanbul, 2016.

Ezzat, Mohammed, *et-T'allumu'l-İngiliziyeye bi't-Tarikati's-Sehle*, Dâru'l-Kutubi'l-Misriyye, Kahire, 1993.

Farghal, Mohammed, *Papers in Arabic/English Translation Studies I*, J.T.A. Press, Jordan, 2015.

Faysal, Diman Zebih, *Kavâ'idu'l-Lugati'l-İngiliziyeye li't-Tullab*, Dâru'l-Hüda, Cezayir, 2008.

Fischer, Wolfdietrich, *A Grammar of Classical Arabic*, Yale University Press, London, 2002.

Fleisher, Nicholas, “The Origin of Passive *Get*”, *English Language and Linguistics*, Sayı:10 ss.225-252, 2015.

_____, *Passive Get, Causative Get, And the Phasehood of Passive vP**, University of California, Berkeley, 2005, ss.1-9.

Foley, Mark; Hall, Diane, *Advanced Learners' Grammar*, Longman Press, China, 2003.

el-Galâyînî, Mustafa, *Câmi 'u'd-Durûsi'l-Arabiyye*, Mevsû'atu'r-Risâle Nâşirun, Dımaşk, 2010.

Greenbaum, Sidney, *The Oxford English Grammar*, Oxford University Press, New York, 1996.

Güler, İsmail; Günday, Hüseyin; Şahin, Şener, *Arapça Modern Metin Okumaları*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2002.

Gümüş, Kadir, *Arapça-Türkçe Sözlük*, Mektep Yayınları, 2011, İstanbul.

Günday, Hüseyin; Şahin, Şener, *Arapça Dilbilgisi Nahiv Bilgisi*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2011.

_____, *Arapça Dilbilgisi Sarf Bilgisi*, Alfa Yayınları, İstanbul, 2001.

_____, *Arapça'da Bağlaçlar*, Emin Yayınları, Bursa, 2018.

Gündüzöz, Soner, *Arapçanın Söz Varlığı*, Grafiker Yayınları, Ankara, 2015.

_____, “Araplar Nasıl Düşünür? Arap Dil Mantığının Temel Dinamiklerine İlişkin Bazı Mülâhazalar”, *X. Uluslararası Dil, Yazın ve Deyişbilim Sempozyumu*, Sayı:1, ss.599-603, 2010.

Halef, Fâdıl, “Abdullah Zekeriya el-Ensarî”, *el-Arabiyye*, Sayı:656, ss.144-148, 2013.

Halid, Şevkî, *Atlasu Kârrâti'l-Âlem*, Rabie Publishing, Dubai, b.y..

Halliday, Micheal Alexander Kirkwood ve Matthiessen, Christian Matthias Ingemar Martin, *An Introduction to Functional Grammar*, Oxford University Press, London, 2004.

Hamid, Mazin Ahmed Muhammed, *el-Fi'lu'l-Mebniyyu lil-Mechûl fî Sûreti'l-Bakara fî Davi'd-Dirâsâti'n-Nahviyye ve'n-Nefsiyye*, Câmi'atu'l-Kudûs el-Meftuha, Kulliyetu'd-Dirâsâti'l-Ulya el-Lugatu'l-Arabiyye ve Adabuha, Filistin, 2018.

Hammâd, İhsan Atiyye, *el-Muyesser fî's-Sarf/Arapçayı Öğrenenler İçin Kolay Sarf Bilgisi*, Akdem Yayınları, İstanbul, 2018.

Haywood, J.A.; Nahmad, H.M., *A New Arabic Grammar of the Written Language*, Lund Humphries Press, London, 1962.

Hengirmen, Mehmet, *Türkçe Temel Dilbilgisi*, Başkent Repo Yayınları, Ankara, 2006.

Heyet (Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanlığı), *Ahmet Yesevi (Arapça Tercümesi)*, Merkez Repro Yayınları, 2019.

Heyet (Ahmet Yesevi Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanlığı), *Ahmet Yesevi (İngilizce Tercümesi)*, Merkez Repro Yayınları, 2019.

Heyet (Akın Dil Eğitim), *The Exclusive Student Course Book for YDS*, Akın Dil Eğitim Merkezi ve Yayıncılık Hizmetleri, Ankara, 2016.

Heyet (Food and Agriculture Organization of the United Nations), *Forest Products*, FAO Press, Rome, 2000.

Heyet (Karaca Akademi), *Preparation for YDS Grammar*, Özel Karaca Yabancı Diller Eğitim Merkezi Yayınları, Ankara, 1996.

Heyet (Mektebetü'd-Dirâse ve'l-Buhûs), *el-Kâmus İngilizî-Arabî/The Dictionary English-Arabic*, Dârü'l-Kutubi'l- 'İlmiyye, Lübnan, 2009.

Heyet (Musa Yıldız, Nurettin Ceviz, Soner Gündüzöz ed.) *İlahiyat Fakülteleri İçin Arapçaya Giriş*, 1-2.c., Grafiker Yayınları, Ankara, 2012.

Heyet (Oxford), *Wordpower Dictionary*, Oxford University Press, New York, 1993.

Heyet (ÖSYM), *Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Sınavı Son Bahar Dönemi İngilizce*, ÖSYM Yayınları, Ankara, 2009.

Heyet (ÖSYM), *Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Sınavı İlk Bahar Dönemi Arapça*, ÖSYM Yayınları, Ankara, 2012.

Heyet (Smithsonian Institution), *Animal the Definitive Visual Guide to the World's Wildlife*, Dk Publishing, New York, 2001.

Heyet (Vizâretü's-Sekâfe bi't-Te'avun ma' World Book), *Mevsu'atu't-Tifil*, 1-12.c., World Book Press, Kahire, 2000.

Heyet, *Basın Arapçası*, Dağarcık Yayınları, Ankara, 2007.

Heyet, *el-Lecnetu'l-İstişariyyetu li's-Şuuni'l-İdare ve'l-Miyzaniyye*, el-Umemu'l-Muttahide, New York, 2010-2011.

Heyet, *el-Merci 'u'l-Kamilu fî Kavâ'idî'l-Lugati'l-İngilizîyye*, Dâru'l-Beyti'l-Lugati'd-Duvelîyye, Kahire, t.y.

Heyet, *el-Mu 'cemu'l-Arabîyu'l-Esâsî*, Larousse Yayınları, Tunus, 1988.

Heyet, *en-Nahv ve's-Sarf*, el-Memleketu'l-Arabîyyetu's-Su'udîyyetu Vizâretu't-Ta'lim Yayınları, Riyad, 2015.

Heyet, *Riyâzü's-Sâlihîn Metin ve Çeviri*, 1-3.c., Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2018.

Heyet, *Türkiye Savunma Sanayi Üretim Kılavuzu*, Türkiye Cumhuriyeti Milli Savunma Başkanlığı Savunma Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2014.

Heyet, *Virusu Korona el-Musebbib li-Mutalazimi's-Şarki'l-Evsati't-Teneffusiyye*, Munazzimetu's-Sihhati'l-Âlemîyye Yayınları, Riyad, 2013.

Hibbeler, R.C., *Engineering Mechanics Statics*, Prentice-Hall Press, New Jersey, 1974.

Hutchinson, Tom, *English For Life*, 1-4.c., Oxford Press, Oxford, 2007.

İbn. Cinnî, *el-Munsif*, Dâru'l-İhyaî't-Turâsî'l-Kadîm, Beyrut, 1954.

İbn. Hişâm el-Ensârî; Cemalettin Abdullah b. Yusuf, *Şerhu Katri'n-Nedâ ve Bellû's-Sadâ*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut, 2009.

İbn. Ma'tuf, Sabrina, *Ebniyetu'l-Ef'âl ve Delâletuhâ Sûretu'l-Kehf Enmûzecen*, Mohamed Boudiaf University, Faculty of Letters and Languages, M'Sila, 2016.

İnanç, Yonis, *Teşekkül Sürecinde Nahiv-Kıraat İlişkisi*, İFAV Yayınları, İstanbul, 2016.

İşler, Emrullah, “Karşıtsal Çözümleme ve Arapça Öğretimi”, *Nüşa*, Yıl:2, Sayı:6, ss.123-134, 2002.

İşler, Emrullah ve Yıldız, Musa, *Arapça Çeviri Kılavuzu*, Elif Yayınları, İstanbul, 2010.

_____, *Arapça Modern Metinler ve Çözümlemeleri*, Akdem Yayınları, İstanbul, 2025.

Jabbari, Mohammad Jafar; Kafipour, Reza, “Long Passive Formation in English and Arabic: A Pragmatic Approach”, *European Journal of Social Sciens*, Sayı:26, ss.193-200, 2013.

Johnson, Edward D., *The Handbook of Good English*, Facts on File Press, New York, 1991.

Kandiller, Bülent; Velioğlu, Aysun, *Reader at Work I*, ODTÜ Yayınları, Ankara, 1996.

Karaman, Hayreddin; Topaloğlu, Bekir, *Arapça Dil Bilgisi Sarf-Nahiv*, Ensar Yayınları, İstanbul, 2015.

Karataş, Yusuf, “İşlevleri Açısından Arapçada Edilgen Yapı”, *Ekev Akademi Dergisi*, Yıl 17, Sayı:55, ss.277-285, 2013.

Kıroğlu, Hasan Selim; Karaçağa, Selim, *Arap Edebiyatı’ndan Altın Külçeler*, Gece Kitaplığı Yayınları, İstanbul, 2017.

Kocaman, Ahmet; Boztaş, İsmail; Aksoy, Ziya, *İngilizce Çeviri Kılavuzu*, Siyasal Kitapevi Yayınları, Ankara, 2006.

Koçak, İnci, *Arapça Fıkralar*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara, 1993.

Lakust, Sufi, *el-Et’ime elleti Teşfi*, Dâru’l-Feraşa, Beyrut, 2012.

Lester, Mark, *English Grammar Drills*, The McGraw-Hill Press, New York, 2009.

Mahdi, Nabaa Assi, *Edilgen Çatı ve İletişim*, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 2016.

Maksutoğlu, Mehmet, *Arapça Dilbilgisi*, M.Ü. İlâhiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul, 1999.

_____, *Arapçayı Öğreten Kitap*, Akdem Yayınları, İzmir, 2019.

el-Malahî, Abdulrezzak Ali Ahmed, *el-Basit fi’s-Sarf*, y.y., b.y., 2014.

Mcloughlin, Leslie, *Colloquial Arabic (Levantine)*, Routledge Press, London, 1982.

Muhammed, Suheyl Taha, *el-Ebniyyetu’s-Sarfiyye fi Şerhi Lâmiyyeti’l-Ef’âl li İbni’n-Nâzım*, Journal of Tikrit University for The Humanities Press, 2009.

Murphy, Raymond, *English Grammar in Use*, Cambridge University Press, 1985.

Nasîf, Hanefî Bik; Diyab, Muhammed Bik; Tumum, Şeyh Mustafa; Ömer, Mahmut Efendi; Muhammed, Sultan Bik, *Kavâ’idu’l-Lugati’l-Arabiyye fi’n-Nahv ve’s-Sarf ve’l-Belağa li Telamizi’l-Medarisi’s-Sâneviyye*, Dâru’l-Adahria, Kahire, 1930.

Nazım, İbnu, *Şerhu Lâmiyyeti’l-Ef’âl*, Mektebetu’s-Sunne, Sana’a, 2010.

Nemah, Fouad, *Mulahhasu’l-Kavâ’idi’l-Lugati’l-Arabiyye*, el-Mektebetu’l-İlmiyye, Kahire, 1973.

Nida, Eugene Albert; Taber, Charles Russell, *The Theory and Practice of Translation*, Brill Press, Hollanda, 1982.

Othman, Waleed, "Subordination and Coordination in English-Arabic Translation", *Al-Basaer*, Sayı:2, ss.12-33, 2004.

Öndeş, Nesibe Sevgi, *English Grammar Inside and Out*, ELS Yayınları, İstanbul, 2012.

Öztürk, Cesur, *Essential Academic Vocabulary*, Pelikan Yayınları, Ankara, 2007.
_____, *Building Skills for Proficiency*, Pelikan Yayınları, Ankara, 1194.

Penston, Tony, *A Concise Grammar for English Language Teachers*, TP Press, Ireland, 2005.

Quirk, Randolph; Greenbaum, Sidney, *A University Grammar of English*, Longman Press, England, 1993.

Quirk, Randolph; Greenbaum, Sidney; Leech Geoffrey; Svartvik, Jan, *A Comprehensive Grammar of the English Language*, Longman Press, New York, 1985.

Raci, Esmer, *el-Mu'cemu'l-Mufassalu fî 'İlmi's-Sarf*, Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Lübnan, 1997.

er-Racihi, Abduhu, *et-Tatbikû's-Sarfî*, Dâru'l-Nahdati'l-Arabiyye, Beyrut, 2009.

Ryding, Karin C., *A Reference Grammar of Modern Standart Arabic*, Cambridge University Press, Cambridge, 2005.

Sabihî el-F'aurî, Avni, *el-Arabiyye li'n-Nâtikîn bî Gayrihâ*, 1.c., Jordan University Press, Amman, 2011.

es-Sâbûnî, Muhammed Ali, *Safvetu't-Tefâsîr*, 1-3.c., Dâru'l-Kur'ân-ı Kerîm, Beyrut, 1981.

Sarıaydın Atay, Süheyla, *Arapça Zamanlarla İngilizce Zamanların Karşılaştırılması*, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale, 2016.

Savaş, Nuh; Yılmaz, Zekeriya; Baybara, Süleyman, *Arapça Dini Çağdaş Metinler*, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2006.

_____, *Arapça Dini Klasik Metinler*, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2006.

Sawaie, Mohammed, *Usulu'n-Nahvi'l-Arabî*, Routledge Press, Oxfordshire, 2014.

Schwarz, Sarah, *BE-, GET- And Prepositional Passives in Recent American English*, Uppsala University, Disciplinary Domain of Humanities and Social Sciences, Faculty of Languages, Department of English, Uppsala, 2018.

Sevinç, Resul, *Arapçanın Temel Gramer Kuralları*, Ensar Yayınları, İstanbul, 2013.

Siam, Ali, *Enti Vahdek Ta'rifin*, Kotopya Press, İskenderiyye, 2018.

Soars, Liz; Soars, John, *Headway Intermediate Student's Book*, Oxford Univeristy Press, China, 2012.

Suçin, Mehmet Hakkı, *Haber Çevirisi Anahtar Kitap*, Opus Yayınları, İstanbul, 2014.

_____, *Haber Çevirisi*, Opus Yayınları, İstanbul, 2014.

_____, "Turkish and Arabic Reduplications in Contrast", *Australian Journal of Linguistics*, Sayı:2, ss.209-226, 2010.

Şadoğlu, Murat Serdar, *el-Muyesser fi'l-Kavâ'id li'n-Natikin bi Gayriha/Arapçayı Öğrenenler İçin Kolay Dilbilgisi, 1-2.c.*, Akdem Yayınları, İstanbul, 2019.

Şahhâte, Muhammed Şahhâte, *Mevsu'atu't-T'alimiyye li Kavâ'idi'l-Lugati'l-İngiliziyeye*, Dârü'l-İbn Haldun, Amman, 2012.

Şahin, Osman, *Türkçeden Arapçaya Çeviri Teknikleri*, Ensar Yayınları, İstanbul, 2019.

Şakir, Hanbelizâde Muhammed; Elmalı, Hüseyin, *Temrînli ve İ'râblı Arapça 1. Kitap Sarf*, Anadolu Yayınları, İstanbul, 2009.

_____, *Temrînli ve İ'râblı Arapça 2. Kitap Nahiv*, Anadolu Yayınları, İstanbul, 2010.

Şerbetçi, A. Zehra; Bardakçı, Ebru; Atay, Zeynep, *Arapça Dilbilgisi Sarf*, Demir Yayınları, İstanbul, 2019.

Şimşek, Bedreddin, *İngilizce Bilenler İçin Arapça Birinci Kitapçık*, Özgü Yayınları, İstanbul, 2011.

Talu, Mehmet, *Sarf ve Nahiv İlmi*, Kitap Kalbi Yayıncılık, İstanbul, 2020.

_____, *Sarf ve Nahve Giriş 1*, Kitap Kalbi Yayıncılık, İstanbul, 2017.

Toprak, Mehmet Faruk, *Endülüs Şiirinde Mersiye*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arap Dili ve Edebiyatı, Ankara, 1990.

Toptaş, Mahmut, *Arapça Ticari Yazışmalar*, Cantaş Yayınları, İstanbul, 2014.

- _____, *Arapça Dilbilgisi*, Cantaş Yayınları, İstanbul, 2016.
- Tural**, Hüseyin, *Mebâdiu 'İlmi's-Sarf*, Ensar Yayınları, İstanbul, 2011.
- Türk**, Mehmet, *Arapça Dilbilgisi*, Hüner Yayınları, Konya, 2018.
- Türkan**, Canset Cezairlioğlu; Türkan, Necmiye, *More To Read I*, ODTÜ Yayınları, Ankara, 2006.
- Uralgiray**, Yusuf, *İlk ve İleri Dilbilgisi*, İmam M. İbn Suud İslam Üniversitesi Safir Yayınları, Riyad, 1986.
- Uralgiray**, Yusuf, *Modern Metodlu, Uygulamalı, Tahlilli ve Araştırmalı Arapça Sarf Bilgisi*, Ayyıldız Matbası Yayınları, Ankara, 1975.
- Uzun**, Rahmetullah, *Arap Medyası Örneğinde Günümüz Arapçasında Yaygın Dil Hataları*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2020.
- Uzun**, Tacettin; Tasa, Muhammet, *Anlatımlı Belâğat*, Sebat Ofset Matbaacılık, Konya, 2013.
- Uzun**, Tacettin, *Arapça Sarf Bilgileri*, Kitap Dünyası Yayınları, Konya, 2012.
- _____, *Arapçanın Temel Kuralları Nahiv*, Kitap Dünyası Yayınları, Konya, 2013.
- Ünalın**, Abdülkerim; Bilen, Mehmet, *Sistematik Sarf*, Ensar Yayınları, İstanbul, 2017.
- Velioğlu**, Aysun; Kandiller, Bülent; Turgay, Nurcan, *Reader at Work II*, ODTÜ Yayınları, Ankara, 1997.
- Vince**, Michael, *First Certificate Language Practice*, The Bath Press, Great Britain, 1996.
- Wightwick**, Jane; Gaafar, Mahmoud, *Arabic Verbs Essentials of Grammar*, The McGraw-Hill Press, New York, 2008.
- _____, *Easy Arabic Grammar*, The McGraw-Hill Press, China, 2005.
- Wright**, William, *A Grammar of the Arabic Language*, 1-2.c., Cambridge University Press, Cambridge, 1896.
- Yasin**, Eyyûbî, "Hayatu 'İmrûilkays", *el-Arabiyye*, Sayı:656, ss.131-135, 2013.
- Yaşar**, Ahmet, *Arapça'nın Temel Kuralları (Sarf-Nahiv)*, Anadolu Yayınları, İzmir, 1996.
- Yıldız**, Musa; Avşar, Erkan, *Arapça Seçme Hikâyeler I. Kitap*, Elif Yayınları, İstanbul, 2010.

Yıldız, Musa; Çetinkaya, Hayrullah, *Arapça Seçme Fıkralar*, Elif Yayınları, İstanbul, 2010.

Yıldız, Musa; Koç, Celal Turgut, *Modern Arap Edebiyatı Şiir Seçkisi*, Akdem Yayınları, İstanbul, 2019.

Yılmaz, Oktay, *Arapça Dilbilgisi*, Ravza Yayınları, İstanbul, 2009.

Zahoor Ahmed, Brig., *Essentials of Arabic Grammar for Learning Quranic Language*, Darussalam Publishers & Distributors, Pakistan, 2008.

Ziyadene, Salih, *Mevsu'atu'l-Emsali'sh-Sa'biyye*, Dâru'l-Hüda, Amsterdam, 2014.

ez-Zeccâcî, Ebu'l-Kâsım, *el-İzâh fî 'İleli'n-Nahv*, Beyrut, 1979.

<https://play.google.com/store>, Erişim tarihi: 15.11.2025.

<https://soundcloud.com>, Erişim tarihi: 15.11.2025.

<https://x.com/home>, Erişim tarihi: 15.11.2025.

<https://www.annahar.com>, Erişim tarihi: 15.11.2025.

<https://www.elnashra.com>, Erişim tarihi: 15.11.2025.

<https://www.netflix.com>, Erişim tarihi: 15.11.2025.

<https://www.raialeyoum.com/>, Erişim tarihi: 15.11.2025.

<https://www.samsung.com/sa>, Erişim tarihi: 15.11.2025.

<https://www.starwars.com/games-apps>, Erişim tarihi: 15.11.2025.

<https://www.ted.com/talks>, Erişim tarihi: 15.11.2025.

<https://www.youtube.com>, Erişim tarihi: 15.11.2025.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1756

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Yayın | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1045

Kitap Adı : Kur'an'ın Cem'inde Huzeyme'nin Kimliği

Book Title : The Identity of Khuzaimah in the Compilation of the Qur'an

ISBN : 978-625-8724-00-4

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258724004

Yazar | Author: Akif Yıldırım | orcid.org/0000-0003-3609-3440

Kurum | Institution: Dokuz Eylül Üniversitesi

ROR ID: ror.org/ 00dbd8b73

Editörler: Doç. Dr. Veysel Gençil | orcid.org/0000-0003-0103-1274

Doç. Dr. Recep Emin Gül | orcid.org/0000-0002-0976-650X

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 202 (xiv + 188)

Yayın Tarihi | Publication Date: Kasım | November 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAC - İslam: Kur'an çalışmaları | Islam: sacred texts (Qur'an)

BISAC: REL006020 - İslam / Kur'an Çalışmaları | Religion / Islam / Koran & Sacred Writings

THEMA: HRAC - Kur'an çalışmaları | Islam: sacred texts (Qur'an)

LC Classification: BP130.4 - Kur'an'ın metni ve yorumu | Koran-Criticism, interpretation, etc.

DEWEY: 297.122 - Kur'an çalışmaları | Koran

WoS Category: Din | Religion

WoS Citation Topics Meso: 6.1 - Islamic Studies | İslam Araştırmaları

WoS Citation Topics Micro: 6.1.4 - Quran Compilation & Transmission | Kur'an'ın Derlenmesi ve Aktarımı

Scopus Subject Areas: 1200 - Beşerî Bilimler | Arts and Humanities (all)

Atf Bilgisi | Cite as: Yıldırım, Akif. *Kur'an'ın Cem'inde Huzeyme'nin Kimliği*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: + 90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- A'zamî, Muhammed Mustafa. *Vahyedilinden Derlenişine Kur'ân Tarihi*. çev. Ömer Türker - Fatih Serenli. İstanbul: İz Yayıncılık, 2014.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh b. Muhammed eş-Şeybânî. *el-Müsned*. 50 Cilt. thk. Şuayb el-Arnâvût - Âdil Mürşid vd. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1421/2001.
- Akdemir, Salih. *Cumhuriyet Dönemi Kur'ân Tercimeleri*. Ankara: Akid Yayınları, 1989.
- Akk, Halid Abdurrahman. *Usûlî't-tefsîr ve kavâiduhû*. Beyrut: Dâru'n-Nefâis, 2007.
- Albayrak, Halis. *Tefsir Usûlî*. İstanbul: Şule Yayınları, 2016.
- Âlûsî, Şehâbeddin Mahmûd. *Rûhu'l-me'ânî*. 15 Cilt. Beyrut: Daru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1994.
- Ateş, Süleyman. *Yüce Kur'ân'ın Çağdaş Tefsiri*. 11 Cilt. İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, 1988.
- Aydın, İsmail. *Kur'ân Tarihi*. İzmir: Tibyan Yayıncılık, 2014.
- Aydın, Zeynel Abidin. *Kur'ân'ın Metinleşme Tarihi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2017.
- Aynî, Bedrettin. *'Umdetü'l-kârî*. 25 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, ts.
- Babanzâde, Ahmed Naim. *Sahîh-i Buhârî MuhtasarıTecdî-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1991.
- Bağdâdî, Hatîb. *el-Kifâye fî 'ilmi'r-rivâye*. Haydarabat: Dâireti'l-Mearifi'l-Osmaniyye, 1357.
- Bağdâdî, Hatîb. *el-Kifâye fî ma'rifeti usûli 'ilmi'r-rivâye*. thk. Ebû İshâk ed-Dimyâtî. Meyt Ğamr: Dâru'l-Hüdâ, 2002.
- Begavî, Mes'ûd b. Muhammed el-Ferrâ'. *Me'âlimü't-tenzîl*. 4 Cilt. Kahire: Daru'l-Âlemiyye, 2016.
- Bell, Richard. *Introduction to the Qur'ân*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 1953.
- Beyzâvî, Nâsırüddîn Ebû Saîd Muhammed. *Envârü't-tenzîl ve esrârü't-te'vîl*. 2 Cilt. Beyrut: Daru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2018.
- Bigiyef, Musa Carullah. *Kur'ân ve Mushaflar Tarihi*. ed. Ferhat Koca. çev. Osman Aydın. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2019.

- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed bin İsmâîl bin İbrâhîm el-Cu'fî. *et-Târîhu'l-kebîr*. 12 Cilt. thk. Muhammed b. Salih b. Muhammed ed-Debbâsî. Riyad: en-Naşîru'l-Mütemeyyiz, 2019.
- Buhârî, Muhammed b. İsmâîl. *el-Câmiu's-sahîh*. thk. Muhammed Zuheyr b. Nâsirunâsır. Beyrut: Dâru Tavki'n-Necât, 2001.
- Burton, John. *The Collection of the Qur'ân*. Cambridge: Cambridge University Press, 1977.
- Cermî, İbrahim Muhammed. *Mu'cemü ulûmi'l-Kur'ân*. Dîmeşk: Dâru'l-Kalem, 2001.
- Cerrahoğlu, İsmail. *Tefsir Usûlü*. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Çalışkan, İsmail. *Tefsir Usûlü*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2017.
- Çetin, Abdurrahman. *Kur'ân İlimleri ve Kur'ân-ı Kerim Tarihi*. İstanbul: Dergah Yayınları, 2014.
- Çol, Muhammet. “Müfessirin İhtiyaç Duyduğu Kaideler Üzerine Sistematiik Bir İnceleme Denemesi”. *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 42 (Aralık2019), 205-226.
- Deliser, Bilal. *Kur'ân İlimleri ve Tefsir Usûlü*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2014.
- Demirci, Muhsin. *Kur'ân Tarihi*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2005.
- Demirci, Muhsin. *Tefsir Usûlü*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2016.
- Demirci, Muhsin. *Tefsirde Metodolojik Sorunlar*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2012.
- Derveze, İzzet. *et-Tefsiru'l-hadîs*. 10 Cilt. Beyrut: Daru'l-Ğarbi'l-İslami, 2000.
- Dihlevî, Şah Veliyyullah. *el-Fevzü'l-kebîr fî usûli't-tefsîr*. trc. Abdullah Samed Afaracı. Ankara: İ'tisam Yayınları, 2015.
- Dumlu, Ömer. *Tefsir Usûlü*. İzmir: Tıbyan Yayıncılık, 2017.
- Düleymî, Ekrem Abd Halife. *Cem'u'l-Kur'ân*. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2006.
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as es-Sicistânî. *Sünenü Ebî Dâvûd*. 7 Cilt. thk. Şuayb el-Arnâvût. b.y.: Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 2009.
- Ebû Nuaym, Ahmed b. Abdillâh b. İshâk el-İsfahânî. *Ma'rifetu's-sahâbe*. 6 Cilt. thk. Amir b. Yusuf el-Gazzâzî. Rıyad: Dâru'l-Vatan, 1998.
- Ebû Hayyân, el-Endelüsî. *el-Bahrü'l-muhît*. 8 Cilt. thk. Adil Ahmed Abdülmevcut – Ali Muhammed. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1993.
- Ebüssuûd Efendi. *İrşâdü'l-'akli's-selîm*. 5 Cilt. thk. Abdülkadir Ahmed Ata. Riyad: Mektebetü'r-Riyad, ts.

- el-Beğavî, Ebü'l-Kâsım Abdullâh b. Muhammed b. Abdilazîz b. el-Merzübân. *Mu`cemu's-sahâbe*. 5 Cilt. thk. Muhammed Emin b. Muhammed Çekendî. Kuveyt: Dâru'l-Beyân, 2000.
- el-Makdisî, Ebû Muhammed Takıyyüddîn Abdülganî b. Abdilvâhid b. Alî el-Cemmâfî. *el-Kemâl fî esmâ'ir-ricâl*. 10 Cilt. thk. Şâdî b. Muhammed b. Sâlim Âli Numan. Kuveyt: Şirketu Garrâs, 2016.
- Elmalılı, M. Hamdi Yazır. *Hak Dini Kur'an Dili*. 10 Cilt. İstanbul: Azim Dağıtım, ts.
- el-Useymin, Muhammed b. Sâlih. *Şerhu usûlin fi't-tefsîr*. Suudi Arabistan: Müessesetü Şeyh Muhammed Salih el-Useymin, 1434.
- ez-Zürkânî, Muhammed Abdülazim. *Menâhlü'l-irfân fî ulûmi'l-Kur'an*. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2013.
- Güneş, Arif. *Kur'an-ı Kerim'in Ortaya Çıkış Süreci*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık, 2000.
- Hamîdullah, Muhammed. *Kur'an-ı Kerim Tarihi*. çev. Abdülaziz Hatip – Muhmut Kanık. İstanbul: Beyan Yayınlar, 2016.
- Hâzin, Alî b. Muhammed b. İbrâhîm. *Lübâbü't-te'vîl fî me'âni't-tenzîl*. 6 Cilt. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1995.
- İbn 'Atıyye, el-Endelüsî. *el-Muḥarrerü'l-vecîz*. 6 Cilt. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2001.
- İbn Abdilber, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh b. Muhammed b. Abdilberr en-Nemerî. *el-İstî'âb fî ma'rifeti'l-ashâb*. 4 Cilt. thk. Ali Muhammed el-Becâvî. Beyrut: Daru'l-Ceyl, 1992.
- İbn Beşkuvâl, Halef b. Abdulmelik b. Mesud el-Hazrecî el-Ensârî el-Endülüsi Ebu'l-Kâsım, *Gavâmidu'l-esmâ'î'l-mübhemeti el-vakiatu fî mutûni'l-ehâdîsi'l-müsnede*. 2 Cilt. thk. İzzeddîn Ali Seyyid - Muhammed Kemaluddîn İzzeddîn. Beyrut: Âlemu'l-Kutub, 1407.
- İbn Ebî Dâvud, Ebû Bekr Abdullah es-Sicistânî. *Kitâbu'l-mesâhif*. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2019.
- İbn Hacer, Ahmed b. Ali el-Askalânî. *el-İsâbe fî temyîzi's-sahâbe*. 8 Cilt. thk. Âdil Ahmed Abdülmevcut. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1415.
- İbn Hacer, Ahmed b. Ali el-Askalânî. *Fethü'l-bârî*. 13 Cilt. Beyrut: Daru'l-Marife, 1379.
- İbn Kesir, Ebü'l-Fidâ. *Tefsîrü'l-Kur'âni'l-'azîm*. 8 Cilt. thk. Sami b. Muhammed es-Seleme. Riyad: Daru Tayyibe, 1999.
- İbn Teymiyye. *Mukaddime fî usûli't-tefsîr*. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 2012.

- İbn Vehb, Ebû Muhammed b. Vehb b. Muslim. *el-Câmi'u fî tefsiri'l-Kur'ân* thk. Miklos Muranyı, Otto Harrassowitz. Wiesbaden, 1995.
- İbni Asâkir, Ebû'l-Kâsım Alî b. el-Hasen b. Hibetillâh b. Abdillâh b. Hüseyin ed-Dimaşkî eş-Şâfiî. *Târîhu medineti Dimeşk*. 80 Cilt. thk. Muhibbuddîn Ebû Said Ömer b. Garâme el-Umrevî. Dâru'l-Fikr, 1995.
- İbni Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed b. Sa'd b. Men' el-Kâtib el-Hâşimî el-Basrî el-Bağdâdî. *et-Tabakâtü'l-kübrâ*. 11 Cilt. thk. Ali Muhammed Ömer. Kahire: Mektebetü'l-Hancî, 2001.
- İbnü'l-Adîm, Ebû'l-Kâsım Kemâlüddîn Ömer b. Ahmed b. Hibetillâh b. Muhammed el-Ukaylî el-Halebî. *Buğyetü't-taleb fî târihi haleb*. 12 Cilt. thk. Mehdî 'îd er-Ravâdiyye. Londra: Müessesetü'l-Furkân, 2016.
- İzmirli, İsmail Hakkı. *Tarih-i Kur'ân*. haz. Melikşah Sezen. İstanbul: Çizgi Kitabevi, 2016.
- Kâfiyecî, Muhyiddin Muhammed b. Süleyman. *et-Teysîr fî kavâ'idî 'ilmi't-tefsîr*. Tanta: Dâru's-Sahâbe li't-Turâs, 2007.
- Kattân, Mennâ'. *Mebâhis fî ulûmî'l-Kur'ân*. Beyrut: Müessesetü'r-Risale, 2015.
- Keleş, Ahmet. "Kur'an'ın Cem'i ve Tertibi Üzerine Bir Değerlendirme". *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17 (2002), 103-126.
- Keskioğlu, Osman. *Kur'ân Tarihi ve Kur'ân Hakkında Ansiklopedik Bilgiler*. İstanbul: Nebioğlu Yayınevi, 1953.
- Kıvâmü's-Sünne, Ebû'l-Kâsım İsmâîl b. Muhammed b. el-Fazl et-Teymî et-Talhî el-İsfehânî. *Siyeru's-selefi's-sâlihîn*. 4 Cilt. thk. Keram b. Hilmi b. Ferhât b. Ahmed. Riyad: Dâru'r-Râye, ts.
- Kösesoy, Abdulvahap. *el-İntisâr Bağlamında Kur'an'ın Metinleşme Süreci*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2019.
- Kurtubî, Muhammed b. Ahmed. *el-Câmi' li-ahkâmî'l-Kur'ân*, 24 cilt. thk. Abdullah Abdülmuhsin et-Türki. Beyrut: Müessesetü'r-Risale, 2006.
- Maşalı, M.Emin. *Kur'an'ın Metin Yapısı*. Ankara: Otto Yayınları, 2015.
- Mâtürîdî, Muhammed b. Muhammed Ebû Mansûr. *Tevlâtü ehli's-sünne*. 10 Cilt. thk. Mecdi Bâsellûm. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2005.
- Mizzî, Cemaleddîn Ebu'l-Haccâc Yusuf. *Tehzîbu'l-kemâl fî esmâ'r-ricâl*. 35 Cilt. thk. Beşşâr 'Uvâd Maruf. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1992.

- Nesâî, Ebû Abdurrahman Ahmed b. Şuayb. *el-Müctebâ mine's-sünen es-sünenü's-suğrâ*. thk. Abdülfettâh Ebû Gudde. Halep: Mektebetü'l-matbûâtî'l-İslâmiyye, 1406/1986.
- Nesefî, Ebû'l-Berekât. *Medârikü't-tenzîl ve hakâiku't-te'vîl*. 3 Cilt. thk. Yusuf Ali Bedîvî. Beyrut: Daru İbn Kesîr, 2013.
- Nevevî, Ebû Zekerîyyâ Muhyiddîn b. Şeref. *Tehzîbu'l-esmâi ve'l-lügât*. 4 Cilt. Lübnan: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, ts.
- Önen, Hacı. *Kur'ân Tarihi*. Ankara: Akademisyen Kitabevi, 2018.
- Özsoy, Abdulvahap. "Hz. Ebû Bekir Dönemi Kur'ân'ın Cem'i Faaliyetinde İki Şahit İstenmesiyle Alakalı Rivâyetin Kaynak Değeri", *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 43 (2015), 104-138.
- Öztürk, Hayrettin. "Hz. Ebû Bekir ve Hz. Osman Döneminde Kur'ân-ı Kerîm'in Cem'i ile İlgili Rivâyetlerin Eleştirel Bir Değerlendirmesi", *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 11/2 (2024), 663-690.
- Öztürk, Hayrettin. *Ebedi Mucize Kur'ân Yazılması ve Toplanması*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2005.
- Öztürk, Mustafa - Ünsal, Hadiye. *Kur'ân Tarihi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2017.
- Paçacı, Mehmet. *Kur'ân'a Giriş*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2021.
- Pak, Zekerîya. *Tefsir Usûlü*. Ankara: Bilay Yayınları, 2020.
- Râzi, Fahreddin. *Mefâtîhu'l-gayb*. 32 Cilt. Dimeşk: Daru'l-Fikr, 1981.
- Ruaynî, Ebû Musa er-Ruaynî İsa b. Süleyman el-Endülisî el-Mâlikî er-Rundî. *el-Câmiu limâ fî musannifâtî'l-cevâmî min'l-esmâi's-sahâbeti'l-a'lâmi uli'l-fadli ve'l-ehlâm*. 6 Cilt. thk. Mustafa Bâhû. Kahire: Mektebetü'l-İslâmiyye, 2009.
- Sa'lebî, Ebû İshâk Ahmed b. Muhammed b. İbrâhîm en-Nisâbü'rî. *el-Keşf ve'l-beyân 'an tefsiri'l-Kur'ân*. 33 Cilt. Cidde: Daru'-Tefsir, 2015.
- Sâbûnî, Muhammed Ali. *et-Tibyân fî ulûmi'l-Kur'ân*. İstanbul: Mektebetü's-Sirac, ts.
- Sağlam, Mustafa. "İslam Biyografi Yazıcılığında Tabakâtü'l-Kurrâ Literatürünün Doğuşu ve Gelişimi (Klasik Dönem Tabakâtü'l-Kurrâ Literatürü Bağlamında Bir İnceleme)". *Tefsir Araştırmaları Dergisi* 9/2 (Ekim 2025), 553-577.
- Salih, Subhi. *Mebâhis fî ulûmi'l-Kur'ân*. Beyrut: Daru'l-İlmi li'l-Melâyin, 2014.

- Sâlih, Subhî. *Ulûmu'l-hadîs ve mustalahuhu*. Beyrut: Dâru'l-İlm, 2006.
- Sefer, Süleyman Ma'raffî. *Fî ulûmi'l-Kur'ân*. Kuveyt: Câmîatü Kuveyt, 2003.
- Sehâvî, Ali b. Muhammed. *Cemâlu'l-kurrâ ve kemâlu'l-ikrâ*. 2 Cilt. thk. Abdülhakk Abduddâyim. Beyrut: Müessesetu'l-Kutubi's-Sekâfiyye, ts.
- Sehâvî, Ebû'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed b. Abdurrahmân b. Muhammed. *et-Tuhfetü'l-latîfe fî târîhi'l-medîneti's-şerîfe*. 9 Cilt. Medine: Merkezü Buhus ve Diraseti'l-Medîneti'l-Münevvera, 1430.
- Sezen, Melikşah. *Kur'ân-ı Kerim'in Yazı Tarihi*. İstanbul: Şamil Yayınevi, 2021.
- Soysaldı, Mehmet. *Asırların İdrakine Kur'ân Tarihi*. Ankara: Nobel Yayınları, 2021.
- Süyûtî, Celâleddin. *el-İtkân fî ulûmi'l-Kur'ân*. thk. Fevâz Ahmed Zümerlî. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-Arabî, 2010.
- Süyûtî, Celâleddîn. *et-Tahbîr fî 'ulmi't-tefsîr*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2013.
- Süyûtî, Celâleddîn. *ed-Dürri'l-mensûr fî't-tefsîr bi'l-me'sûr*. 8 Cilt. Beyrut: Daru'l-Fikr, 2011.
- Şen, Ziya. *Kur'ân'ın Metinleşme Süreci*. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2013.
- Şulul, Kasım. "Hz. Ebû Bekir Döneminde Cem'ü'l Kur'ân (Kur'ân-ı Kerîm'in Mushaf Haline Getirilmesi)". *Hz Ebû Bekir*. ed. Ali Aksu. 121-128. Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, 2019.
- Şulul, Kasım. *Kur'ân Tarihi*. İstanbul: Siyer Yayınları, 2022.
- Şûm, Muhammed Kâsım. *Ulûmü'l-Kur'ân ve menâhicü'l-müfessirin*. Beyrut: Daru'l-Kütübi'lmiyye, 2014.
- Taberî, Ebû Cafer Muhammed b. Cerir. *Cami'u'l-beyan fî te'vili'l-Kur'ân*. 26 Cilt. Mısır: Daru Hicr, 2001.
- Taberî, Ebû Cafer Muhammed b. Cerir. *Târîhu'l-ümem ve'l-mülûk*. Beyrut: Dâru't-Turâs, 1387.
- Tilimsânî, Muhammed b. Bekir b. Abdullah b. Musa el-Ensârî. *el-Cevhera fî nesebi'n-Nebiyyi ve ashâbihi'l-aşera*. 2 Cilt. thk. Muhammed Tenûhî. Riyad: Dâru'r-Rifâ'î, 1983.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre. *Câmiu's-sahîh*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir. Mısır: y.y., 1975.

- Tûfî, Abdülkerim. *el-İksîr fî 'ulmî't-tefsîr*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2009.
- Tuğral, Rahim. "Kur'ân'ın Cem'i ve İntinsâhında Üç Önemli Nokta", *Diyanet Degisi* 26/1 (Mart 1990), 89-102.
- Ünal, Mehmet. "Kur'ân'ın Metinleşme Tarihi", *Tefsir El Kitabı*. ed. M. Akif Koç. Ankara: Grafiker Yayınları, 2012.
- Ünal, Mehmet. "Kur'ân'ın Metinleşme Tarihi". *Kur'ân İlimleri ve Tefsir Tarihi*. ed. M. Akif Koç. Ankara: Grafiker Yayınları, 2021.
- Wansbrough, John. *Qur'anic Studies: Sources and Methods of Scriptural Interpretation*. New York: Prometheus Books. 2004.
- Yaltkaya, Şerefüddin. *Kur'ân-ı Kerim Tarihi*. İstanbul: Beyan Yayınlar, 2018.
- Yaşar, Naif. *Oryantalistlere Göre Kur'ân'ın Kaynağı ve Metinleşmesi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2017.
- Yıldırım, Celal. *İlmin Işığında Asrın Kur'ân Tefsiri*. 13 Cilt. İzmir: Anadolu Yayınları, 1985.
- Yılmaz, Lokman. "Mushaf Öncesi Kur'an Kitâbetinin Durumu (Tahlil ve Değerlendirme)". *Mizanî'l-Hak: İslami İlimler Dergisi* 19 (Aralık 2024), 173-198.
- Zarzur, Adnan Muhammed. *Ulûmü'l-Kur'ân*. Beyrut: el-Mektebetü'l-İslami, 2014.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân. *Siyeru e'lâmî'n-nübela*. 25 Cilt. thk. Şuayb Arnaût vd. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1985.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân. *Tezhîbu tehzîbu'l-kemâl fî esmâi'r-ricâl*. 11 Cilt. thk. Mecdi Seyyid Emin - Ganîm Abbas Ganîm. el-Fârûku'l-Hadîse, 2004.
- Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer *el-Keşşâf 'an hakâ'iki gavâmizi't-tenzîl ve 'uyûni'l-ekâvîl fî vücûhi't-te'vîl*. Beyrut: Daru İbn Hazm, 2012.
- Zencânî, Ebû Abdullah. *Kur'ân Tarihi*. çev. Ziya Şen. İstanbul: Önsöz Yayıncılık, 2013.
- Zerkeşî, Muhammed b. Abdullah. *el-Burhân fî ulûmî'l-Kur'ân*. thk. Ebi'l-Fadl ed-Dimyâtî. Kahire: Daru'l-Hadis, 2006.
- Zertürk, Hidâyet. *Ulûmu'l-Kur'ân ve Tefsir Usûlü*. İstanbul: Ravza Yayınları, 2012.
- Zuhayli, Vehbe. *et-Tefsîru'l-münîr*. 16 Cilt. Dımeşk: Daru'l-Fikr, 2009.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1761

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1049

Kitap Adı : İslam Hukukunda Kripto Varlıkların Semen Olması

Book Title : The Status of Cryptocurrency as “Semen” (Consideration) in
Islamic Law

ISBN : 978-625-8724-04-2

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258724042

Yazar | Author: Canan Kösetürk Baş | orcid.org/0000-0002-0641-471X

Kurum | Institution: T.C. Diyanet İşleri Başkanlığı

ROR ID: ror.org/007x4cq57

Editör | Editor: Osman Şahin | orcid.org/0000-0002-3895-3099

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 455 (xviii + 437)

Yayın Tarihi | Publication Date: Kasım | November 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRLP - İslam hukuku | Islamic law

BISAC: REL037030 - İslam / Hukuk | Religion / Islam / Law

THEMA: QRLP - İslam hukuku | Islamic law

LC Classification: KBP - İslam Hukuku | Islamic Law

DEWEY: 297.14 - İslam Hukuku | Islamic Law

WoS Category: LAW - Hukuk | Law

WoS Citation Topics Meso: 4.3 - Hukuk teorisi ve uygulamaları | Legal theory and practice

WoS Citation Topics Micro: 4.3.18 - İslam hukuk teorisi | Islamic legal theory

Scopus Subject Areas: 3300 - Sosyal Bilimler (Genel) | Social Sciences (General)

SciVal: 3301 - Hukuk | Law

Atıf Bilgisi | Cite as: Kösetürk Baş, Canan. *İslam Hukukunda Kripto Varlıkların Semen Olması*. Ankara, FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Aba, Ali, *İslam Hukukunda Borsa*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa 1996.
- Aba Şenbayram, Emel, “Paranın Geldiği Uç Nokta: Bitcoin”, *Econharran Harran Üniversitesi İİBF Dergisi* C. 3, S. 4, 2019, ss. 72-92.
- Abdirrahman, Osman bin, *Şerhu Müşkili'l-Vesît*, thk. Abdulmun'im Hali-fe Ahmed Bilal, Suudî Arabistan 2011.
- Abdürasûl, Ali, *El-Mebâidü'l- İktisadiyye fi'l-İslâm*, Kahire 1968.
- _____: “İslâm ve Ekonomik Denge”, çev. Osman Eskicioğlu, *Diyanet İşleri Başkanlığı Dergisi*, C. 13, S. 1, 1974, ss. 35-42.
- Abu Bakar Nashirah, Sofian Rosbi, Kiyotaka Uzaki, “Cryptocurrency Framework Diagnostics From Islamic Finance Perspective: A New Insight Of Bitcoin System Transaction”, *International Journal Of Management Science And Business Administration*, C. 4, S. 1, 2017, ss. 19-28.
- Acar, Ali, “İslami İktisad'ın Esasları İsimli Kitabın Para ve Faiz ile İlgili Kısımların İncelenmesi”, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, S. 16, 2010, ss. 111-124.
- _____: “Faiz ve Toplum İlişkisi”, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, S. 16, 2010, ss. 187-196.
- _____: “Spekülasyon Motifi ile Para Talebi ve Para-Faiz Kavramlarının Analizi”, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, S.16, 2010, ss. 59-76.
- Açıkgöz, Ömer, “Osmanlı Para Politikasında Reform Çabaları: 1800-1844 Dönemi Üzerine Bir Değerlendirme”, *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 6, S. 12, 2010, ss. 371-392.
- Adana Karaağaç, Gökben - Altınırmak, Serpil, “En Yüksek Piyasa Değeri Sahip On Kripto Paranın Birbirleriyle Etkileşimi”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Temmuz 2018, ss. 123-138.
- Affâne, Hüsameddin, *Fıkhî ve Ahlâkî Yönleriyle İslâm'da Ticaret*, çev. Servet Bayındır, Polen Yayınları, İstanbul 2007.
- _____: *Müslümanın Ticaret Ahlâkı*, çev. Servet Bayındır, Beyaz Karınca Yayınları, İstanbul 2011.
- Aghnides, Nicolas P, *İslâm'ın Mâlî Hükümleri*, çev. Servet Armağan, İstanbul 2003.

- Ahmed b. Abdullah, “Beyu'l-Hukuki'l-Maneviyye”, *Mecelleti'l-Ulûmi't-Derbeviyyeti ve'd-Dirâsâtî'l-İslâmî*, S. 12, 2011, ss.1055-1133.
- Akçaal, Mehmet, “Nft (Değiştirilemeyen Jeton) Sanat Eserlerinin Miras Yoluyla Geçmesi”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Y. 34, Mart-Nisan 2022, S. 159, ss. 363-396.
- Akkuşla, Hasibe Sena, “Dijital Varlıkların Sahipliği ve NFT’lerin Eşya Hukuku Kapsamında Değerlendirilmesi”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 16, S. 1, 2025, ss. 1-15.
- Akkurt, İsmail, *İslam Hukukuna Göre Akit Mahalli*, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Sivas 2019.
- Akkuş, Hilmi Tunahan, “Para, Kripto Paralar ve Kripto Paraların İslami Para Perspektifinden Değerlendirilmesi”, *Kripto Varlıklar* ed. İsmail Çelik, Bursa 2022.
- Akmanşen, Ömer, *İslam Hukuku Prensipleri Işığında Borsa*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1997.
- Aksoy, Musab, *Kripto Para Birimleri ile Kara Para Aklama ve Terörizmin Finansman Riskinin Fatf Tavsiyeleri Çerçevesinde İncelenmesi*, İstanbul Ticaret Üniversitesi Finans Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2018.
- Akşit, Mustafa Cevat, *İslâm’da Ticaret Prensipleri*, İstanbul 2001.
- Aktan, Hamza, “Enflasyon ve İslâm Ekonomi Politikası İçinde Enflasyona Karşı Alınabilecek Tedbirler”, *İslâm Açısından Enflasyon ve Çözüm Yolları*, İstanbul 1983, ss. 129-156.
- _____: *Enflasyon Olayı ve İslâm’da Getirilen Önleyici Tedbirler*, İstanbul 1983.
- _____: “İhrâz”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 2000, C. 21, ss. 542-544.
- _____: “İstihkâk”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 23, TDV Yayınları İstanbul 2001, ss. 336-337.
- Aktepe, İshak Emin, *Katılım Finans*, KBB Yayınları, İstanbul 2017.
- Akyıldız, Ali, “Para”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 34, TDV Yayınları, İstanbul 2007, ss. 163-166.
- Algül, Adnan – Sarhıl, Ahmad, “El-Bitcoin Mâhiyyetuhû-Tekyîfûhû'l-Fikhî ve Hükümüt-Teâmül bihî Şer’an” *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2019, C. 8, S. 16, ss. 295-319.

- Ali Haydar Efendi, Hocaeminzâde, *Dürerü'l-Hukkâm Şerhu Mecelleti'l-Ahkâm*, DİB Yayınları, İstanbul 2017.
- Alkan, Halime, *Osmanlı Para Tarihinde Tağış*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa 2014.
- Alkış, Alpaslan, "İslam Hukuku Açısından Bitcoin ve Kripto Para", *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2018, ss. 69-90.
- _____: "İslam Hukukunda Faizin İleti", *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Haziran 2018, ss. 113-160.
- Alptekin Volkan (Kolektif), *Kripto Para Ekonomisi*, Eğitim Kitabevi Yayınları, 2018.
- Ammâra, Muhammed, *Kâmûsu'l -Mustalahâti'l -İktisâdiyye fi'l -Hadâratil' -İslâmiyye*, Daru's Şurûk, Beyrut 1993.
- Apaydın, H. Yunus, "İn'ikâd", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, TDV Yayınları İstanbul 2000, C. 22, ss. 314-315.
- _____: "Sihhat", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 37, TDV Yayınları İstanbul 2009, ss. 110-111.
- _____: "Fesâd", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 12, TDV Yayınları İstanbul 1995, ss. 417- 421.
- _____: "Lüzûm", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 27, TDV Yayınları İstanbul 1987, ss. 260-262.
- _____: "Galat", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 13, TDV Yayınları İstanbul 1996, ss. 297-300.
- Arafe, Muhammed Bin, *Hâşiyetü'd-Desûkî Alâ Muhtasari'l-Meânî*, El-Mektebetü'l-Asriyye, Beyrut t.y.
- Araz, Yunus, *İslam Hukuku Açısından Menfaat ve Menfaat İçerikli Bazı Tasarruflar*, İLTED, Erzurum 2016, C. 2, S. 46, ss. 81-129.
- Aren, Sadun, *100 Soruda Para ve Para Politikası*, İmge Kitabevi, Ankara 2018.
- Arslan, Ahmet, *Kripto Para Olgusu ve Blockchain Teknolojisi: Ekonomik Aktörlerin Tepkisi, Maliyet Analizi, Var Modeli ve Granger Nedensellik Testi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2018.
- Artuç, Gülizar, *İslâm İktisat Düşüncesinin Fikhî Kaynakları ve Bir Örnek Olarak İmam Şâfi'nin El-Üm Adlı Eseri*, Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bursa 2019.

- Artuk, İbrahim, “Fels”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 12, TDV Yayınları, İstanbul 1995, ss. 309-311.
- Arıkan, Necip İhsan, *Para Kuramı Açısından Kripto Paraların Ekosistemi*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi Malatya 2020.
- Armağan, Servet, “İslam Hukukunda İşçi-İşveren Arasındaki Münasebetler ve Bazı Düşünceler”, *Sosyal Siyaset Konferansları*, S. 31, 1982, ss. 233-246.
- Askalânî, Ahmed b. Ali b. Hacer, *Fethu'l Bârî Şerhu Sahîhi'l Buhârî*, Mektebetu Dârü's -Selam, Riyad 2000.
- Arkawi, Hasib, *İslam Fıkhdında Fiyatlandırma*, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2014.
- Aslan, Ahmet, *Kripto Para Olgusu ve Blockchain Teknolojisi: Ekonomik Aktörlerin Tepkisi, Maliyet Analizi, Var Modeli ve Granger Nedensellik Testi*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2018.
- Aslan, Burak, *Kripto Para Birimlerinin Rezerv Para Olma Potansiyeli*, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hatay 2020.
- Aslan, Vedat Ulvi, *Para Kavramı Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz: Marx, Keynes, Simmel*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2011.
- ____: “Parayı Bir Toplumsal İlişki Olarak Tanımlamak”, *Yıldız Social Science Review* C. 5, S. 2, 2019, ss. 263-286.
- Aslan, Mehmet Selim, “İslam Borçlar Hukukunda Satış Konusunun Maddi Olarak Var Olması Şartına Dair Bir Değerlendirme”, *Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi*, C. 13, S. 3 2022, ss. 1256-1271.
- Aslantaş Ateş, Burcu, “Kripto Para Birimleri Bitcoin ve Muhasebesi”, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 7 S.1, ss. 349-366.
- Assange, Julian – Appelbaum, Jacob Vd., *Şifre Punk Özgürlük ve İnternetin Geleceği Üzerine Bir Tartışma*, Metis Yayınları İstanbul 2022.
- Atalay, Arif, *İslâm Hukukunda Kabz* Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya 2012.

- Atalay, Arif, “İslam Hukukunda Elektronik Ortamda Akitleşme”, *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 4, S. 8, 2015, ss. 21-42.
- Atçeken, Zeki- Bedirhan, *Yaşar Selçuklu Müesseseleri ve Medeniyeti Tarihi*, Eğitim Yayınevi 2016.
- Ateş, Mustafa, *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Kapsamı ve Sınırlandırılması*, Seçkin Yayınları, 2003.
- Avcı, Mehmet – Süslü, Bora, “Türkiye Ekonomisinde Senyoraj Geliri, Kamu Borçlanması Gereği ve Enflasyon İlişkisi”, *Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Dergisi*, C. 24, S. 53, 2023, ss. 1-14.
- Aybakan, Bilal, “Nakit”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 32, TDV Yayınları, İstanbul 2006, ss. 324-326.
- _____: *İslam Hukukunda Borçların İfası*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1996.
- _____: “Sarf”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, C. 36, İstanbul 2009, ss. 137-140.
- _____: “Selem”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 36, TDV Yayınları, İstanbul 2009, ss. 402-405.
- Aydın, Mehmet Âkif, “Cuâle”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 8, TDV Yayınları, İstanbul 1993, ss. 77-78.
- Aynî, Ebû Muhammed Mahmûd b. Ahmed b. Mûsa b. Ahmed b. Huseyn El-Hanefî Bedreddîn, *El-Binâye Şerhu'l-Hidâye*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 2000.
- _____: *Umdetü'l-Kâri*, Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, Beyrut ts.
- _____: *Nuhabü'l-Efkâr fî Tenkîhi Mebâni'l-Ahbâr*, Vizâratü'l-Evkâf, Katar 2008.
- Azîmâbâdî, Ebü't-Tayyib Muhammed Şemsü'l-Hak b. Emîr Alî Ed-Diyânüvî, *Avnu'l-Ma'bûd*, Dâru'l-Fikr, Beyrut ts.
- Azman, Fatih “Kripto Para”, *Kripto Para Ekonomisi*, ed. Volkan Alptekin, İsmail Metin ve Ahmet Tayfur Akcan, Eğitim Yayınları, Konya 2018, ss. 59-74.
- Azzam, Hamed Fahri, “Bir Akidde Akidlerin Birleşmesinin Hükmü “Çağdaş Uygulamalara Temel Bir Yaklaşım”, çev. Ahmet İnanır, *Bingöl Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Dergisi*, 2015, S. 5, ss. 299-328.
- Bâbertî, Ekmeleddîn Ebû Abdillâh b. Şeyh Şemseddîn eş-Şeyh Cemaleddîn Er-Rûmî, *El-İnâye*, Dâru'l-Fikr, Lübnan 1970.

- Baeck, Louis, “Klasik İslâm Çağının İktisat Düşüncesi”, çev. Mustafa Özel, *İktisat Risaleleri İçinde*, der. Mustafa Özel, İz Yayıncılık, İstanbul 1994, ss. 77-103.
- Bakkal, Ali, “İslam Hukukunda Para ve Faiz Telakkisi Zaviyesinden Enflasyon Farkının Ödenmesi Problemi”, *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1995, S. 1, ss. 45-80.
- Bal, Oğuz, *Ebû Yusuf'ta İktisadi Düşünce*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya 1994.
- _____: *Osmanlı Para Sisteminin Teorik Temelleri*, Marmara Üniversitesi Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1998.
- Balcı, Umut, “Kripto Paraların Ceza Hukuku Boyutu ve Türk Mevzuatındaki Muhtemel Düzenlenme Yeri,” *TBB Dergisi*, C. 34, S. 155, 2021, ss. 203-259.
- Balıkçı, Eylül, “Dava ve Takip Konusu Olabilmesi Bakımından Kripto Paralar”, *ERÜHFD*, C. 16, S. 2, 2021, ss. 273-312.
- Balta, Yusuf, “İslam Hukuku'nda Zekâta Konu Olması Açısından Mal Tanımı”, *Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 7, S. 1, 2019, ss. 45-72.
- Bardakoğlu, Ali, “İcâre”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 21, TDV Yayınları, İstanbul 2000, ss. 379-388.
- _____: “Ayp”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 4, TDV Yayınları: İstanbul 1991, ss. 247-248.
- _____: “Bedel”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 5, TDV Yayınları, İstanbul 1992, ss. 298-300.
- _____: “Gabn”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 13, TDV Yayınları, İstanbul 1996, ss. 268-273.
- _____: “Bey”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 6, TDV Yayınları İstanbul 1992, ss. 13-19.
- Başaran, Funda, *Alman ve Türk Vergi Bilançosu Hukuklarında Gayrimaddi İktisadi Kıymetleri Aktifleştirme Şartları*, Beta Basım Yayım, İstanbul 1999.
- Battal, Ahmet, “Katılım Bankacılığının Yapısı ve İşlemleri”, *Güncel Dinî Meseleler İstişare Toplantısı – III*, Ankara, 10-12 Aralık 2010, ss. 277-296.

- Bayındır, Abdülaziz, “Paranın Değer Kaybetmesiyle Ortaya Çıkan Problemler ve İslâm Hukukuna Göre Çözüm Yolları”, *İslâm Açısından Enflasyon ve Çözüm Yolları*, Ensar Neşriyat, İstanbul 1983, ss. 11-70.
- _____: “Başlangıçtan Günümüze Kadar İslâm Toplumunda Madeni Paralar ve Kâğıt Paralar”, *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2000, ss. 15-36.
- Bayındır, Servet, “Finansal Türev Varlıklar ve Bu Varlıklar Üzerine Yapılan Sözleşmelerin Fıkhî Tahlili”, *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 12, 2005, ss. 51-97.
- Bayraktar, Ahmet, “İslam Ticaret Hukuku Açısından Mal Kavramının Tasnifine Yeni Bir Yaklaşım”, *Eskiye* S. 32, 2016, ss. 113- 130.
- _____: *Elektronik Ortamda Gerçekleştirilen Alım Satım İşlemlerinin İslam Hukuku Açısından Değerlendirilmesi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2016.
- Baytar, İlyas, *Tatavvuru'l- Kitâbâtî'n- Nukûşî Alâ'n- Nukûdî'l- Arabiyyeti (Mine'l-Cahiliyyeti Hattâ'l-Asri'l-Hadîs)*, ts.
- Baytemür, Deniz, *Elektronik Kambiyo Senetleri*, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2020.
- Bayzan, Yunus Emre, *Hukuki Açidan Kripto Varlıklar*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2022.
- Beğâvî, Ebû Muhammed Muhyissünne El-Hüseyn b. Mes'ûd b. Muhammed El-Ferrâ, *Et-Tehzîb Fî Fıkhî'l-İmâm Eş-Şafî, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye*, 1997.
- Belâzurî, Ahmet b. İsa B. Ca'fer, *Futûhu'l-Buldân*, Ahmed b. Yahya b. Câbir B. Dâvud El-Belâzurî, *Futûhu'l-Buldân*, Dâru ve Mektebetü'l-Hilâl, Beyrut 1988.
- Belhî, Nizameddîn vd., *El-Fetâvâyi'l-Hindiyeye*, Dâru'l-Fıkr, Beyrut 1310.
- Bilgetay, Özgün, *Bitcoin ve Bitcoin'e Dayalı Vadeli İşlem Sözleşmeleri Arasındaki Fiyat İlişkisi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2019.
- Bilgiç, Emin, “Asurca Vesikalara Göre Etilerden Önce Anadolu'da, Maden Ekonomisi”, *Sumeroloji Araştırmaları*, İstanbul 1940, ss. 913-950.

- Bilgili, Enes, *Kripto Paralar ve Merkezi Olmayan Finans Uygulamaları*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2022.
- Bilgili, Fatih–Cengil, M. Fatih, *Blokchain ve Kripto Para Hukuku*, Dora Yayınevi, Bursa 2022.
- Bilgili, İsmail, “İslâm Hukukunda Ma’dûm’un Satışı”, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, S. 8, 2006, ss. 211-238.
- Bilmen, Ömer Nasuhi, *Hukukî İslâmiyye ve Istılahatı Fıkhiyye Kamusu*, Bilmen Yayınevi, İstanbul 1985.
- Bilseloğlu, Ahmet Tolga, *Kripto Paranın Doğuşu, Gelişimi ve Türkiye’deki Seyri*, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2022.
- Boyacı, Uğur Kâşif, “Günümüzde Kriptoloji”, *UEKAE Dergisi*, C. 1, S. 1, Aralık 2009, ss. 34-43.
- Bozkurt Yüksel, Armağan Ebru, “Elektronik Para, Sanal Para, Bitcoin ve Linden Doları’na Hukuki Bir Bakış”, *İÜHFİM*, C. 73, S. 2, 2015, ss. 173-220.
- Bozo, Orhun Ceng, *Blok Zinciri Temelli Veri Tabanlarının Web Uygulamalarında Kullanımının Analizi*, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2021.
- Bölükbaş, Ali Haydar, - Kumaş, Ali, “Nizaya Götüren Cehâlet veya Garar Sebebiyle Fâsid Olan Akitlerin Sahihe Dönüştürülmesi ve “Sul-bü’l-Akit” Kavramı, *Usûl İslam Araştırmaları*, 2020, S. 33, ss. 55-77.
- Brito, Jerry ve Castillo Andrea, *Bitcoin: A Primer for Policymakers*, Mercatus Center, George Mason University, Arlington, 2013.
- Buhârî, Alaüddîn, *Keşfü’l-Esrâr*, Dâru’l-Kütübî’l-İslâmiyye, by., ts.
- Buhûti, Mansûr b. Yûnus, *Keşşâfü’l-Kınâ Ani’l-İknâ’*, Suudî Arabistan 2008.
- Buğa, Mustafa, *el-Fıkhu’l-Menhecî*, Dâru’l-Kalem, Dımaşk 1992.
- Bulut, Anı, *Kayıt Zinciri Teknolojisinin Finansal Piyasalardaki Yansıması: Kripto Para ve Bitcom Uygulamaları*, İstanbul Ticaret Üniversitesi Finans Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019.
- Bûtî, M. Tevfik Ramazan, *el-Buyû’uş-Şâia*, Beyrut 2005.
- Büyükdogan, Berkay, *Kripto Paranın Uluslararası Ticarete Ödeme Yöntemi Olarak Kullanılmasına Dair Bir İnceleme*, Karatay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Konya 2022.

- Canbaz, Muhammed Fatih, *İslâmi Finans Aracı Olarak Karz-I Hasen ve Katılım Bankaları İçin Bir Model Önerisi*, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Afyonkarahisar 2019.
- _____: “Kripto Para Teknolojisi ve İslami Finans Açısından Meşruiyeti”, *Uluslararası Bankacılık Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, C. 4, S.1, 2021, ss. 98-133.
- Candan, Abdurrahman – Yaşlak, Halil İbrahim, “Fıkıhın Kripto Paralara Bakışı: Bitcoin Örneği”, *Van İlahiyat Dergisi*, C. 9, S. 15, 2021, ss. 1-39.
- Canlı Akbaş, Adalet, *Kripto Para Basımı ve Devlet Otoritesi*, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2020.
- Cansel, Erol,- İnan, Ali Naim, “Ayni Hak Kavramı, Taksimi ve Eşya Hukukunun Konusu”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 21, S. 1, 1964, ss. 345-367.
- Carradice, Ian ve Price, Martin, *Hellen Dünyasında Sikke*, çev. Oğuz Tekin, Homer Kitabevi ve Yayıncılık, İstanbul 2001.
- Cengiz, Kadir, “En Popüler Kripto Para Birimi: Bitcoin”, *ANÜSAD*, 2018, C. 1, S. 2, ss. 87-100.
- Cevziyye, Muhammedb. Ebî Bekr b. Eyyûb b. Sa’d Şemsüddîn İbnü’l-Kayyım, *İ’lâmü’l-Muvakkûn An Rabbi’l-Âlemîn*, Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, Beyrut 1991.
- Ceylan, Barbaros, “Finansal Kiralama ve Uygulamaya İlişkin Sorunlar”, *Özel Finans Kurumları ve Türkiye Uygulaması Sempozyumu*, ed. Orhan Oğuz, Marmara Üniversitesi Ortadoğu ve İslâm Ülkeleri Ekonomik Araştırma Enstitüsü, İstanbul 1988, ss. 212-228.
- Ceylan, Mehmet Emin, *Bitcoin Ekonomisi: Kripto Para Bitcoin’in Finans Sektörü İçindeki Yeri*, Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Batman 2019.
- Ceylan, Şeyma Zeynep, *Para Borçlarının İfasında Faiz*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2020.
- Cezîrî, Abdurrahman b. Muhammed, *el- Fıkhu Ala Mezâhibi’l- Erbeati*, Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, Beyrut 2003.

- Chapra, M. Ömer, “Bir İslâm Ekonomisinde Para Yönetimi”, *İslâm Ekonomisinde Yönelişler Sempozyumu (İstanbul, 20-28 Ekim 1994)*, ed. Mustafa Aykaç, Marmara Üniversitesi Ortadoğu ve İslâm Ülkeleri Ekonomik Araştırma Enstitüsü, İstanbul 1998, ss. 23-46.
- _____: “Money And Banking İn An Islamic Approach” İn *Monetary And Fiscal Economics Of Islam*, ed. M. Arif, Cidde 1982.
- Civelek, Aslı, *İslâm Hukuku Açısından Kripto Paralar*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale 2020.
- Coşkun, Mehmet Egehan, *Hukuki Açıdan Kripto Varlıklar ve İlk Kripto Para Arzı (Initial Coin Offering)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2023.
- Cürcânî, Hüseyin b. Hasen b. Muhammed b. Halîm el-Buhârî, *el-Minhâc fî Şuabî'l-İmân*, Dâru'l-Fikr, 1979.
- Cüveynî, İmâmü'l-Haremeyn Ebü'l-Meâlî Rüknuddîn Abdülmelik b. Abdillâh b. Yûsuf, *Nihâyetü'l- Matlab, fî Dirâyeti'l- Mezheb*, Dâru'l-Minhâc, 2007.
- _____: *el-Burhân fî Usûlî'l- Fıkıh*, Dâru'l-Kütübi'l- İlmiyye, Beyrut 1997.
- Çağlar, Muhammet Ali, *İslam Hukukunda Akitlerde Satış Bedeli (Semeniyyet)*, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2019.
- Çağret, Hüseyin, *Sultan II. Mahmud Döneminde Rûmî Altını Darbı*, Şeyh Edebalı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bilecik 2018.
- Çakan, Cemal, *Finansal Kiralama (Leasing) ve Türkiye Uygulaması*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya 2006.
- Çakır, Mustafa, “Altın ve Gümüşün Kendi Cinsi İle Mübadelesinde Kalite ve İşçilik Farkı Meselesi”, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, S. 32, 2018, ss. 47-69.
- Çalık, Abdurrahman, *Tekâfül Sigorta Sistemi ve Katılım Bankalarında Uygulanabilirliği*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van 2011.
- Çalış, Halit, “İslam Hukuku Literatüründe Eşya Hukukunun Temel Kavramları ve Konu ve Kapsam Açısından “Milk” Terimi”, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, S. 2, 2003, ss. 185-205.

- Çamurşen, Yunus Emre, *Terörizmin Finansmanı Aracı Olarak Kripto Paralar*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya 2022.
- Çanakcı, Mehmet, “Çok Kutuplu Dünyada İslami Finans Piyasalarının Gelişimi ve Sukuk İhraçları”, *Türkiye İslam İktisadi Dergisi*, C.1, S. 2, 2014, ss. 43-58.
- Çatlı, Mehmet – Şimşek, Sümeyye, “Dijital Para ve Egemenlik”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Y. 12, S. 48 (Ekim 2021), ss. 151-184.
- Çayiroğlu, Yüksel, “İslâm İktisadının Karakteristik Özellikleri”, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, C. 12, S. 24, 2014, ss. 149-183.
- Çeker, Orhan, “Emval”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul 1995, C. 11, ss. 167-168.
- Çekiç, Ramazan, *Haneî Fıkıhında Fesad ve Butlân (Satım Akdi Bakımından)*, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2017.
- Çekin, Mesut Serdar, “Kripto Varlıklar Üzerinde Gerçekleştirilen İşlemlerin Borçlar Hukuku ve Eşya Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 9, S. 1, 2022, ss. 1-30.
- Çelener, Balca, “Bitcoin ve Diğer Kripto Para Birimlerinin Vergilendirilmesine Yönelik Yaklaşımlar”, *MHD*, 2019, C. 15, S. 172, ss. 771-804.
- Çelik, Seydi, “Meta Değişimi ve Paranın Siyasal İktidarın Kurulma ve Kurumsallaşma Sürecindeki Rolü”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 29, S. 2, 2021, ss. 1275-1304.
- Çelikhhan, Fehime Fulya, *Bitcoin Kullanım Davranışına Yönelik Bir Araştırma*, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep 2019.
- Çeşmeci, Mustafa Ümit, “Kriptoloji Tarihi”, *UEKAE DERGİSİ*, C. 1, S. 1, Aralık 2009, ss. 21-31.
- Çetin, Artuğ, *Nomisma*, Alfa Yayınları, İstanbul 2021.
- Çetinkaya, Şahin, “Kripto Paraların Gelişimi ve Para Piyasalarındaki Yerinin Swot Analizi ile İncelenmesi”, *Uluslararası Ekonomi ve Siyaset Bilimleri Akademik Araştırmalar Dergisi*- C. 2, S. 5, 2018, ss. 11-21.
- Çevik, Muhammed Nuhu, *Kripto Paraların Devlet Kavramına Etkileri: Güvenlik ve Hukuk Boyutu*, Milli Savunma Üniversitesi Alparslan

- Savunma Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2019.
- Çilingir, Hamdi, “Hanefi Mezhebine Göre Ribevî Mallarda Ebediyen Veznilik ve Keylilik Meselesi”, *IJISEF*, 2023, ss. 61-76.
- Çivi, Halil, *Para ve Banka (Ders Notları)*, İşletme Fakültesi Enstitüsü Yayını, Erzurum 1979.
- Çizakça, Murat, *Risk Sermayesi, Özel Finans Kurumları ve Para Vakıfları*, İstanbul 1993.
- Çoğalan, Mehmet, *Milletlerarası Özel Hukuk Bağlamında Blockchain*, Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2021.
- Çolak, Yusuf, *Sanal Para ve Finans Piyasaları: Türkiye Üzerine Bir Uygulama*, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Rize 2019.
- Çolak, Yusuf, - Sandalcılar, Ali Rıza, “Türkiye’de Sanal Para Değerinin Belirleyicileri: Bitcoin Üzerine Bir Uygulama”, *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 5, S. 10, 2019, ss. 205-232.
- Çubukçu, Esmâ, “Enflasyon Ortamında Karz Akitlerinin Ribâ Bağlamında Değerlendirilmesi”, *IV. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi Bildiriler Kitabı*, 14-15 Mayıs Kütahya, İstanbul 2015, ss. 325-333.
- Dalgın, Nihat, “İslam Hukukuna Göre Satım Sözleşmesi Açısından Mal Kavramı”, *OMÜİFD*, C. 11, S. 11, 1999, ss. 97-127.
- ____ *Gündemdeki Tartışmalı Dinî Konular 2*, Etüt Yayınları Samsun 2012.
- Dalkılıç, Fatih, *Kripto Paranın İktisâdî Mâhiyeti ve Fıkî Hükümleri*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2023.
- Dâmâd Efendî, Abdurrahman B. Muhammed B. Süleyman Şeyhizâde, *Mecmau'l-Enhur Fî Şerhi Mülteka'l-Ebhur*, Dâru İhyâi'l-Türâsi'l-Arabî, b.y., ts.
- Darîr, Sıddîk Muhammed El-Emîn, *El-Garar ve Eseruh fi'l- Ukûd Fi'l-Fıkhi'l- İslâmî*, Albaraka Yayınları, 1995.
- Demir, Ömer, “İktisat ve Ahlak”, *İslâm Araştırmaları Dergisi*, S. 36, 2016, ss. 179-208.
- Demir, Fahri, *İslam Hukukunda Mülkiyet Hakkı ve Servet Dağılımı*, DİB Yayınları, Ankara 1993.

- Demirbaş, Ahmet Akif, *Kripto Varlıkların Türk Sermaye Piyasası Hukuku Açısından Değerlendirilmesi*, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2021.
- Demîrî, Ebu'l-Bekâ Kemâlüddîn Muhammed b. Mûsâ b. Îsâ El-Kâhîrî Eş-Şâfiî, *En-Necmü'l-Vehhâc*, Dâru'l-Minhâc Cidde 2004.
- Demirci, Serdar, "Sigortacılıkta Yeni Bir Yaklaşım: Katılım Sigortacılığı", *İNÜHFD*, C. 10, S. 1, 2019, ss. 25-39.
- Demirhan, Hüseyin, *Sanal Kripto Paraların Satın Alma Gücü Bakımından Değerlendirilmesi: Bitcoin Örneği*, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aralık 2019.
- Demîrî, Ebü'l-Bekâ Kemâlüddîn Muhammed b. Mûsâ b. Îsâ El-Kâhîrî, *En-Necmü'l-Vehhâc fî Şerhi'l-Minhâc*, Dâru'l-Minhâc, Cidde 2004.
- Demirtaş, Mehmet, *Osmanlı Esnafında Suç ve Ceza*, Birleşik Yayınevi, Ankara 2010.
- Dercksen, Jan Gerrit, "Cevherden Objeye: Kaniş'te Madenler", Anadolu'nun Önsözü Kültepe Kaniş Kârumu, ed. Fikri Kulakoğlu, Selmin Kangal, *Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları*, Kayseri 2011.
- Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 2013.
- Dibyân, Dibyân b. Muhammed, *el-Muâmelâtü'l- Maliyye Esâletin ve Muâsıra*, b.y 1432.
- Dihlevî, Şah Veliyyullah, *Hüccetullâhi'l-Bâliğa*, Beyrut 2005.
- Dikgöz, Berin, *Yeni Bir Sermaye Piyasası Aracı Olarak Sukuk: Yapısı, İşleyişi ve Muhasebeleştirilmesi*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2015.
- Dilemre, Begüm, *Gayrimaddi Hakların Vergilendirilmesi*, Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2012.
- Dinler, Zeynel, *İktisada Giriş*, Ekin Basım Yayın, Bursa 2018.
- Doğan, Hasan, "İslam Hukuku Açısından Kripto Paralar ve Blockchain Şifreleme Teknolojisi", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 2, S. 26, 2018, ss. 225-53.
- ; "İslam Hukuku Bakımından Kripto Para Uygulamaları", *İslam İktisadında Para*, ed. Cem Korkut, TDV Yayınları, Ankara 2020, ss. 231-256.

- Doğan, Volkan, *Paranın Algılanan Sembolik Değeriyle Materyalist Eğilimler Arasındaki İlişki*, Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir 2012.
- Döndüren, Hamdi, *Delilleriyle Ticaret ve İktisat İlmihali*, Erkam Yayınları, İstanbul 2017.
- Döndüren Hamdi, “İslâm’da Para-Kredi Fazi ve Enflasyon İlişkileri”, *İslâmî Araştırmalar Dergisi*, C. 1, S. 3, Ocak 1987, ss. 56-70.
- ____: *Çağdaş Ekonomik Problemlere İslâmî Yaklaşımlar*, İstanbul 1988.
- ____: *Delilleriyle Ticaret ve İktisat İlmihali*, Erkam Yayınları, İstanbul 2008.
- Dönmez, İbrahim Kâfi, “Murâbaha”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 31, TDV Yayınları, İstanbul 2006, ss. 148-152.
- ____: “Cehalet”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* C. 7, TDV Yayınları, İstanbul 1993, ss. 219-222.
- Dönmez, Sevgi, “Hitit Dönemi’nde Değişim Araçları ve Ölçü Birimleri”, *The Journal Of Academic Social Science Studies*, Elazığ, 2013, ss. 813-832.
- Dumlu, Emrullah, “16. Yüzyıl Osmanlı Uleması Arasında Para Vakfı Etrafında Cereyan Eden Tartışmalar (Ebu Suûd, İbn Kemâl-Çivizâde, Birgivi)”, *İLTED*, Erzurum 2015, C. 2, S. 44, ss. 303-337.
- Durdu, Erdal, “Kripto Para Birimi Olarak Bitcoin ve Ceza Hukuku”, *Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 2018.
- Dûrî, Abdülaziz, *İslâm İktisat Tarihine Giriş*, Çev. Sabri Orman, Endülüs Yayınları, İstanbul 1991.
- Durmuş, Abdullah, *Fıkıh Açısından Günümüz Para Mübadelesi İşlemler*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2008.
- ____: “İslam Hukuku Açısından Kaldıraçsız Spot ve Kaldıraçlı Forex ve Türev Döviz (Para) İşlemleri”, *İslam İktisadında Para*, ed. Cem Korkut, TDV Yayınları, Ankara 2020.
- ____: “Döviz Opsiyon İşlemi ve Fıkıhî Değerlendirmesi”, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, S. 13, 2009, ss. 313-334.
- ____: “İslam Hukuku Açısından Günümüz Kredi ve Finansman Yöntemleri”, *İslam Hukuku Açısından Tarihten Günümüze Kredi ve Finansman Yöntemleri –Tartışmalı İlmi İhtisas Toplantısı-*, İstanbul 8-9 Mayıs 2010, ss. 57-109.

- Durmuş, İsmail, “Muamma”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 30, TDV Yayınları, Ankara 2020, ss. 319-320.
- Durmush, Gulnara, *Kripto Para ve İcra Hukuku Yönünden Düşündürdükleri*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019.
- Dülger, Murat Volkan, “Dijital Çağda Dijital Ödeme Aracı: Bitcoin ve Dijital Para”, *Hukuk ve Daha Fazlası Dergisi*, 7, 2019, ss. 4-9.
- Ebü Ceyb, Sa’dî, *el-Kâmusu’l-Fıkhî Luğaten ve Istılâhan*, Dâru’l-Fıkr, b.y, 1402/1982.
- Ebü Şucâ’, Fahreddîn Ed-Dehhân, *Takvîmü’n-Nazar*, Mektebetü’r-Rüşd, Riyad 2001.
- Ebü Ya’la, Muhammed b. Hüseyin b. Muhammed b. Bağdadî, *Et-Ta’lîkatü’l-Kebîra Fî Mesâilî Hilâf Alâ Mezhebi Ahmed*, Dâru’n-Nevâdir, b.y, 2010.
- Ebü Zehra, Muhammed b. Ahmed b. Mustafa b. Ahmed Ebü Zehra, *Hatemi’n-Nebiiyyin*, Dâru’l-Fikri’l-Arabî, Kâhire 1425.
- _____: *Zehratü’t-Tefâsir*, Dâru’l-Fikri’l-Arabî, b.y, 1432.
- _____: *et-Tekefülü’l-İctîmai Fî’l-İslam*, trc. Osman, Eskicioğlu, - E. Ruhi, Fığlalı, İstanbul 1969.
- Ebu Zür’a, Veliyyüddîn, *Tahrîru’l-Fetâvâ*, Dâru’l-Minhâc, Cidde 2011.
- Ebu’l-Hasen, Ali b. Süleyman b. Ahmed Alâaddîn, *el-İnsâf Fî Ma’rifeti’r-Râcih Alâ El-Hılâf*, Kâhire 1995.
- Ebu’s Suud, Mahmud, “Para, Faiz ve Mudarabe”, çev. Emin Ertürk, *İslâm İktisadî Araştırmaları I* içinde, der. Ahmet Tabakoğlu, Dergâh Yayınları, İstanbul 1988, ss. 54-79.
- _____: *İslâmî İktisadın Esasları*, çev. Ali Özek, Fatih Matbaası, İstanbul 1969.
- Ebü Şerh, Muhammed Vail Taleb, *Nazariyyetü’l-Fesâd Fî’ş-Şer’i’Ati’l-İslâmiyyeti –Dirâse Mukârene Me’A Mecelleti’l-Ahkâmi’l-Adliyye-*, Hebron Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Filistin 2018.
- Eğri, Talha - Orhan, Zeynep Hafsa, *İslam İktisadında Para*, İktisat Yayınları, 2019.
- Ekiz, Yahya, *Bir Ödeme Aracı Olarak Kripto Para Birimlerinin Gelişimi ve Türkiye’de Vergilendirilmesi*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019.

- Engin, Mücahide. *Çağdaş İslam Hukukunda Fikri Mülkiyet Tartışmaları*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi İstanbul 2020.
- Ercan, Cannur, “Fikri Hak Kavramı ve Eser Sahibinin Manevi Haklarının Genel Anlamda Kişilik Hakkıyla İlişkisi”, *TAAD*, S. 46, 2021, ss. 377-412.
- Erel, Şafak N. *Türk Fikir ve Sanat Hukuku*, İmaj Yayınevi, Ankara 1998.
- Ensârî, Ebû Yahyâ Zeynüddîn Zekerîyyâ b. Muhammed b. Ahmed, *el-Ğureru'l-Behiyye fî Şerhi Manzûmeti'l-Behcetî'l-Verdiyye*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1997.
- Erdem, Kâmil “İslâmî Bankacılığın Hikayesi”, *İlim ve Sanat*, S. 1, 1985, ss. 55-60.
- Erdem, Ekrem, “Osmanlı Para Sistemi ve Tağşiş Politikası: Dönemsel Bir Analiz”, *Bankacılar Dergisi*, S. 56, 2006, ss. 10-28.
- _____: “Müslüman Bireyin İktisadi Davranış Hususiyetleri ve İslam Piyasa Geleneği”, *İslam İktisadı ve Piyasa*, Ed. Yusuf Enes Sezgin - Firdavs Bulut, İGİAD Yayınları, İstanbul 2015.
- Erdoğan, Mehmet, *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü*, Ensar Vakfı Yayınları, İstanbul 2016.
- _____: *İslam Hukukunda Ahkâmın Değişmesi*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 2015.
- Erdoğan, M. Sabri, *Gelişmekte Olan Cemiyetlerin Sosyo-Ekonomik Bünye ve Meseleleri Karşısında İslam'ın Zekât Müessesesi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum 1980.
- _____: *İslam Ekonomisinde Gelir ve Sermaye Dağılımı*, Sebil Yayınları, 1994.
- Ergin Feridun, *Para Politikası*, Fakülteler Yayınları, İstanbul 1975.
- Ergün, Mehmet, “Hanefî Hukukçularına Göre Mâl Kavramı”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 12, S. 63, 2019, ss. 1222-1229.
- _____: *Kredi Sistemi*, İstanbul, 1980.
- Erkal, Mehmet, “İslam'ın İlk Devirlerinde Para ve Zekât Nisâbının Ayarlanması”, *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S.3, İstanbul 1985.
- Erkoçoğlu, Fatih, “Abdülmelik B. Mervan'ın Para Reformu”, *İSTEM*, 2006, S. 8, ss. 171-186.

- Ersoy, Arif, “İslam İktisadı ve İktisadi Yapısı: İnsan Merkezli Fıtrî İktisat ve İktisadi Yapısı”, *İslam Ekonomisi ve Finansı Dergisi*, C. 1, 2015, ss. 37-64.
- Esedî, Muhammed Ebu Bekr eş-Şafiî, *Bidâyetü'l-Muhtâc Fî Şerhi'l-Minhâc*, Dâru'l-Minhâc, Suudî Arabistan 2011.
- Esen, Adem, *Mal, Mülkiyet ve Piyasa*, İktisat Yayınları, Ankara 2020.
- Eskicioğlu, Osman, “İslam’da Ekonomik Sistem”, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, 2010, S. 16, ss. 35-46.
- : “Altın”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 2, TDV Yayınları, İstanbul 1989, ss. 536-537.
- : “İslam Hukukunda Enflasyonla İlgili Bazı Meseleler”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1983, S. 1, ss. 97-117.
- Ergin, Feridun, *İktisat*, y.y. İstanbul 1964.
- Erturhan, Sabri, “İslâm Ticaret Hukukuna Vücut Veren Ahlâkî Esaslar”, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, 2010, S. 16, ss. 213-246.
- Evlimoğlu, Umut – Gümüş, Umut Tolga, “İtibari Paranın Kullanımdan Kaldırılmasına Yönelik Teorik Bir Değerlendirme”, *LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 9, S. 2, ss. 167-183.
- Falay Nihat, *İbni Haldun’un İktisadi Görüşleri*, Güryay Matbaacılık, İstanbul 1978.
- *Fıkıh Açısından Finans ve Altın İşlemleri*, Ensar Yayınları, İstanbul 2012.
- Ferid, Hasan, *Evrâk-ı Nakdiyye*, Matbaa-i Amire, İstanbul 1918.
- Feyyûmî, Ahmed b. Mahmud, *Misbâhu'l-Münîr fî Ğarîbi'l-Şerhi'l-Kebîr*, Matbaatu'l-Kübrâ' El-Emiriyye, b.y 1898.
- Feyyûmî, Ebû Muhammed Hasan b. Ali b. Süleyman el-Bedr, *Fet-hu'l-Garîbi'l-Müci'b Ale't-Terğîb ve't-Terhîb li'l-İmâmi'l-Münzerî*, thk. Muhammed İshak Muhammed Âl-İbrâhîm, Mektebetü Dârî's-Selâm, Riyâd 2018.
- Fırat, Seren- Daşdemir, Esat, “Kripto Paralarda Miktar Teorisi Uygulaması: Bitcoin Örneği ve Covid-19 Salgınının Etkisi”, *İstanbul İktisat Dergisi*, C. 71, S. 1, 2021, ss. 81-102.
- Fidan, Murat, Dilek, Serkan, Esev, Ayşegül, “Dünden Bugüne Paranın Tarihi ve Türkiye’de Kâğıt Para Kullanımı”, *Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 9, S. 18, Aralık 2019, ss. 18-141.
- Filorinalı, Kardelen, *Non-Fungible Tokens (NFT’ler) ve Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku Yansımaları*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Lisansüstü

- Programlar Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2022.
- Gazâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed Et-Tûsî, *Şifâü'l-Ğalîl*, Matbaatü'l-İrşâd, Bağdat 1971.
- ____: *İhyâu 'Ulûmi'd-Dîn*, Dâru'l-Marife, Beyrut t.y.
- ____: *El-Vesît Fi'l-Mezheb*, Dâru's-Selâm, Kâhire 1417.
- Geçer, Turgay, "Elektronik Para ve Elektronik Para Kuruluşları," *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 3, S. 5, 2014, ss. 197-207.
- Genç, Reşat, *Karahanlı Devlet Teşkilatı*, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1981.
- Gençcelep, Rûmeysa, "Kripto Paraların Terörün Finansmanı Suçunda Kullanılması", *Bilişim Hukuku Dergisi*, C. 4, S. 1, 2022, ss. 33-80.
- Gençer, Özdemir, "Kripto Paraların Eşya Niteliği", *SDÜHFD*, C. 11, S. 1, 2021, ss. 289-306.
- Gezgin, Yusuf Erdem, "Fıkıhî Açından Altının Para veya Metâ' Olma Niteliği", *Uluslararası İslam Ekonomisi ve Finansı Araştırmaları Dergisi*, C. 6, S. 2, 2020, ss. 156-179.
- ____: "Klasik Fıkıh Literatüründe Fazlalık Ribâsı Bağlamında Altın İşçiliği ve Günümüz Altın Mübadelelerine Yansıması", *İlahiyat Akademisi Dergisi*, S. 13, Haziran 2021, ss. 141-182.
- Göçeri, Kadir- İnce, Muhammed Rıdvan, "İmam-I Gazali ve İbni Hal-dun'un İktisadi Düşünceleri Üzerine Bir Çalışma", *European Congress On Economic Issues Bildiriler Kitabı*, ed. Selçuk Koç-Kerem Çolak-Sema Yılmaz Genç, Kocaeli Üniversitesi Vakfı Yayınları, 2017, ss. 199-220.
- Göçtürk, Tolga, *Blockchain Teknolojisi ve Finans Sektörüne Etkisi Üzerine Bir İnceleme*, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın 2021.
- Gökmenoğlu, Hüseyin Tekin, *İslam Hukukunda Şahsiyet Hakları*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 1991.
- Gözübenli Beşir, *İslam'da Para ve Fonksiyonları*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum 1986.
- ____: "İslâm Hukuk Literatüründe Para", *Para, Faiz ve İslam –Tartışmalı İlmi Toplantı*, İstanbul 2015, ss. 85-132.

- _____: “Semen”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.36, TDV Yayınları, İstanbul 2009, ss. 365-367.
- _____: “Kıyemî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C.25, TDV Yayınları Ankara 2002, ss. 539-540.
- Gürzumar, Osman Berat. *Franchise Sözleşmeleri ve Bu Sözleşmelerin Temelini Oluşturan Sistemlerin Hukukten Korunması*, Beta Basım Yayım, İstanbul 1995.
- Güçlütürk, Osman Gazi “Türk Hukukunda Kripto Varlıkların Para ve Elektronik Para Niteliğinin İncelenmesi”, *Regesta*, 2019, C. 4, S. 3, ss. 383-408.
- Güleç, Tuna Can- Aktaş, Hüseyin, “Kriptopara Birimleri Piyasasında Pump&Dump Manipölasyonlarının İki Aşamalı Analiz”, *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Temmuz 2019, C. 33, S. 3, ss. 919-931.
- Gültekin, Yaşar, *Kripto Para Birimleri ve Yatırım Aracı Olarak Kullanımı: Tarihsel Volatiliteleri Bağlamında Bir Değerlendirme*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Samsun 2017.
- _____: “Turizm Endüstrisinde Alternatif Bir Ödeme Aracı Olarak Kripto Para Birimleri: Bitcoin”, *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, C. 1, S. 2, 2017, ss. 96-113.
- Gümrükçü, Bahadır, *Türkiye’de Özel Finans Kurumları Açısından Leasing İşlemleri*, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2001.
- Günay, Hacı Mehmet, H. Mehmet Günay, “İslam Hukukunda Hüküm-süzlük Teorisi ve Şüphe Doktrini Bağlamında Evlenme Engelleri (Hanefî Mezhebi Özelinde Bir İnceleme)”, *İHAD*, Konya S. 3, 2004, ss. 243-266.
- _____: “İslam Hukukunda Akit Teorisi Bağlamında Çağdaş Finansman Enstrümanlarından Murabaha Uygulamaları”, *Fıkıhî Açısından Finans ve Altın İşlemleri -Tartışmalı İlmi Toplantı-*, Konya 27-28 Nisan 2012, ss. 207-227.
- _____: “Tağrır”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 39, TDV Yayınları, İstanbul 2010, ss. 375-376.
- Güneş, Halil, *Genişletilmiş Günümüz Meselelerine Fetvalar*, Yasin Yayıncılık, İstanbul ts.

Güney, Necmeddin, *Satım Akdi Özelinde İslam Borçlar Hukukunda Garar*, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya 2013.

_____: “İslam Hukukunda Para Kavramı ve Paranın Yeri”, *İslâm İktisadında Para*, ed. Cem Korkut, Ankara 2020.

_____: “İslam Borçlar Hukukunda Satım Akdinin Konusuna Dair Cehâlet ve Akde Etkisi”, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, S. 16, 2010, ss. 491-502.

Gündüz, Alperen ve Tepeci, Mustafa, “Blokzinciri Teknolojisi”, *Kripto Para Ekonomisi*, ed. Volkan Alptekin, İsmail Metin ve Ahmet Tayfur Akcan, Konya 2018, ss. 37- 58.

Gürsoy, Gözde, *Osmanlı İmparatorluğu’nda Sikke Kalpazanlığı* (1806-1861), Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019.

Güven, Vedat- Şahinöz, Erkin, *Blokzincir, Kripto Paralar, Bitcoin*, Kronik Yayınları, İstanbul 2021.

Ğazzî, Muhammed Sıddîkî b. Ahmed b. Muhammed el-Burnû Ebu’l-Hâris, *Mevsûatü’l-Kavâidi’l-Fıkhiyye*, Müessesetü’r-Risâle, Beyrut 2003.

Habergetiren, Ömer Faruk, *İslâm Hukukunda Paranın Değer Kaybı ve Buna Bağlı Hükümler*, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Şanlıurfa 1997.

Hacak, Hasan, *İslam Hukukunun Klasik Kaynaklarında Hak Nazariyesi*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2000.

_____: “İslâm Hukukunda Sigorta ve Fıkıh Bilginlerinin Sigortaya Yaklaşımının Genel Bir Değerlendirmesi”, *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 30, S. 1, 2006, ss. 21-50.

_____: *Mislî*, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 30, TDV Yayınları, Ankara 2020, ss. 187-188.

Hâcib, Yusuf Has, *Kutadgu Bilig*, II, terc. Reşîd Rahmeti Arat, TTK, Ankara 1959.

Haddâdî, Ebû Bekr b. Ali B. Muhammed, *Cevheratü’n-Neyyire*, El-Matbatatü’l-Hayriyye b.y, 1322.

Haffî, Ali, *el-Hak ve’z-Zimme ve Te’sîrü’l-Mevt fihima ve Buhûsün Uhra*, Dâru’l-fikri’l-Arabî, Kahire 2010,

- Hamd, Abdullah b. Abdülazîz, *Şerhu Zâdi'l-Müstaknî*, y.y. ts.
- Hamevî, Ahmed b. Muhammed Mekkî Şehabettin El-Hüseynî, *Gamzûi Uyûni'l-Besâir fî Şerhi El-Eşbâh ve'n-Nezâir*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, b.y,1985.
- Hammâd Nezih, *İktisadî Fıkıh Terimleri*, Çev. Recep Ulusoy, İz Yayıncılık, İstanbul 1996.
- _____: "İslâm Hukukunda Paranın Değerinin Değişmesi ve Bununla İlgili Hükümler", çev. Faruk Beşer, *Fikhî Risaleler* İçinde, Editör: Faruk Beşer, Seha Yayınları, İstanbul 1990.
- Han, Ayşegül, Arıkan, N. İhsan, Konat, Gökhan, "Türkiye'de ve Dünyada Sorunlu Kripto Para Ticareti Üzerine Bir Değerlendirme", *Uluslararası Ticaret ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, C. 5, S. 2, 2021, ss. 83-89.
- Han, M. Ekrem, *İslâm Ekonomisinin Temel Meseleleri*, çev. Ömer Dinçer, Kayıhan Yayınları, İstanbul 1988.
- Hasenî Ahmet, *Fikhî ve İktisadî Açından İslâm'da Para*, çev. Adem Esen, İz Yayınları, İstanbul 1996.
- Hattâbî, Ebû Süleymân Hamd (Ahmed) b. Muhammed b. İbrâhîm b. Hattâb El-Büstî, *Meâlimu's-Sünen*, El-Matbaatü'l-İlmiyye, Halep 1932.
- _____: *Mevâhibü'l-Celîl*, Dâru'l-Fikr, b.y, 1992.
- Hatîb, Abdülkerim, *Es-Siyâetü'l-Mâliyye Fi'l-İslâm*, y.y, Beyrut 1975.
- Hatipoğlu, Osman Gökhan, "Kamu Politikası Analizi Açısından Türkiye'de Kripto Para Politikaları", *Maliye ve Finans Yazıları* - 2021 - (116), ss. 171-202.
- Havâhîrî, Muhammed b. Mahmûd b. Abdilkerîm El-Kürdî Bedreddün El-Hanefî, *Şerhu Müşkilâtî'l-Kudûrî*, Et-Türâsü'l-Zehabî, Riyad 2017.
- Hayek, Friedrich August Von, *Paranın Özelleştirilmesi*, çev. Muhammet Durdu, alBaraka Yayınları İstanbul 2022.
- Heyet, *Mecelletü Mecmau'l-Fıkhü'l-İslâmî*, El-Mektebetü's-Şâmile, b.y, 1431.
- Heyet, *El-Mevsûatü'l-Fikhiyyetü'l-Kuveytiyye*, Vizârâtü'l-Evkâf Ve's-Şuûni'l-İslâmiyye, Kuveyt ts.
- Heyet, *Müdevvenetü Ahkâmî'l-Vakfî'l-Fikhiyye*, El-Emanetü'l-Âmmetü Li'l-Evkâf, Kuveyt 2017.

- Heyet, *Mevsûatü'l Fıkhi'l-Muâmelât*, El-Mektebetü's-Şamile, b.y, 1431.
- Heyet, *El-Fetâvâ'l- İktisâdiyye*, El-Mektebetü's-Şamile, b.y, 1431.
- Heyet, *Netâicü'l-Buhûsi ve Havâtîmü'l-Kütüb*, El-Mektebetü's-Şamile, b.y, 1433.
- Heyet, *Ebhâsü Heyeti Kibarî'l-Ulema*, El-Mektebetü'l-Şamile, b.y, 1431.
- Heyet, *Fetâvâ Dâru'l-İftâi'l-Misriyye*, El-Mektebetü'l-Şamile, b.y, 1431.
- Heytemî, Ebû'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed b. Muhammed, *Tuhfetü'l-Muhtâc fî Şerhi'l-Münhâc*, El-Mektebetü't-Ticâriyyetü'l-Kübrâ, Mısır 1983.
- Hısınî, Muhammed b. Ali b. Muhammed, *Ed-Dürri'l-Muhtâr Şerhu Tenvîri'l-Ebsâr*, thk. Abdulmun'im Halil İbrahim, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, b.y, 2002.
- Hısınî, Takıyyüddîn Ebû Bekr b. Muhammed b. Abdilmü'min El-Hüseynî, *Kifâyetü'l-Ahyâr Fî Halli Ğâyetü'l-ihtisâr*, Dâru'l-Hayr, Dımaşk 1994.
- İbn Âbidin, Muhammed Emin, "Para Değerinin Değişmesine İlişkin Hükmüler", çev. Ömer Faruk Habergetiren, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, S.16, 2010, ss. 197-212.
- İbn Âşur, Muhammed Tahir b. Muhammed b. Muhammed b. Tahir Et-Tûnisî, *Makasidu's-Şeriatü'l-İslamiyye*, Vizâratü'l-Evkâf, Katar 2004.
- İbn Bezîze, Abdülazîz b. İbrâhîm b. Ahmed Et-Teymî Et-Tûnisî, *Ravdatü'l-Müstebîn Fî Şerhi Kitâbi't-Telkîn*, Dâru İbn Hazm, b.y, 2010.
- İbn Haldun, Ebû Zeyd Veliyyüddîn Abdurrahmân b. Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Hasen El-Hadramî El-Mağribî Et-Tûnisî *Mukaddime (Dîvânü'l-Mübtete Ve'l-Haber Fî Tarihi Arab İçinde)*, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1988.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Ali b. Ahmed Saîd El-Endülüsi, *El-Muhallâ Fî'l-Âsâr*, thk. Abdülğaffâr Süleyman El-Bendârî, Dâru'l-Fikr, Beyrut ts.
- İbn Kasım, Abdurrahman b. Muhammed, *Haşiyetü'r- Ravdu'l- Mürbi' Şerhu Zadi'l- Müstakni'*, y.y. b.y, 1397.
- İbn Kudâme, Ebû Muhammed Muvaffakuddîn Abdullâh b. Ahmed b. Muhammed, *El- Muğnî*, Mektebetü'l-Kâhire, Kahire, 1968 - Dâru Âlemi'l-Kütüb, Riyad 1997.
- İbn Manzûr, Ebu'l-Fadl Muhammed b. Mükerrrem b. Ali El-Ensârî, *Lisanu'l-Arab*, Daru'l-Kütübî'l- İlmiyye, Beyrut ts.

- İbn Mâze, Burhaneddîn Mahmûd b. Ahmed b. Abdülazîz b. Ömer El-Haneî, *El-Muhîtü'l-Burhân Fî'l Fıkhi'n-Nu'mân*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 2004.
- İbn Müflih, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Müflih b. Muhammed El-Makdisî Er-Râmînî, *El-Mübdî' Fî Şerhi'l-Mukni'*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1997.
- İbn Neccâr, *Şerhu'l-Müntehâ*, Mektebetü'l-Esedî, Mekke 2008.
- _____: *El-Metla' Alâ Elfâzi'l-Muknî*, Mektebetü's-Sevdâ, 2003.
- İbn Nüceym, Zeynüddîn B. İbrahim B. Muhamme, *El-Bahru'r-Râik Şerhu Kenzi'd-Dekâik*, Dâru'l-Kütübi'l-İslâmî, b.y, ts.
- _____: *El-Eşbâh Ve'n-Nezâir*, Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1985.
- İbn Nureddîn, Muhammed b. Ali b. Abdillâh b. İbrahim El-Hatîb El-Yemenî Eş-Şafiî, *Teysîru'l-Beyân Li Ahkâmi'l-Kur'ân*, Dâru'n-Nevâdir, Suriye 2012.
- İbn Rüşd, Ebu'l-Velîd Muhammed b. Ahmed b. Muhammed b. Ahmed b. Rüşd El-Kurtubî, *Bidâyetü'l-Müctehid ve Nihâyetü'l-Muktesid*, Dâru'l-Hadîs, Kâhire 2004.
- İbn Salâh, Ebû Amr Takıyyüddîn Osmân b. Salâhiddîn Abdirrahmân b. Mûsâ Eş-Şehrezûrî, *Fetâvâ İbn Salâh*, Mektebetü'l-Ülûm ve'l-Hikem, Beyrut 1457.
- _____: *Şerhu Müşkili'l-Vesît*, thk. Abdulmun'im Halife Ahmed Bilal, Suudî Arabistan 2011.
- İbn Teymiyye, Takıyyüddîn Ebu'l-Abbâs Ahmed b. Abdilhalîm b. Abdiselâm b. Abdillâh Ebi'l-Kâsım b. Muhammed, *El-Hisbe Fi'l-İslâm*, Riyad 1983.
- _____: *Mecmû'ul Fetâvâ*, y.y, Mekke 1995.
- İbnü'l-Arabî, Muhyiddîn Muhammed b. Alî b. Muhammed El-Arabî Et-Tâî El-Hâtîmî, *Ahkâmu'l-Kurân*, Dâru'l-Marife, Beyrut ts.
- İbnü'l-Hümâm, Kemaleddîn Muhammed b. Abdülvâhid Es-Sivâsî, *Fetihu'l-Kadîr Alâ El-Hidâye*, Dâru'l-Fikr, Lübnan 1970.
- İbnü'r-Rifâ, Ebû'l-Abbâs Necmüddîn Ahmed b. Muhammed Alî El Ensârî, *Kifâyetü'n-Nebîh fî Şerhi't-Tenbîh*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, b.y, 2009.
- İda, Alp, *Bitcoin Hakkında Güncel Herşey*, Gezegen Yayın, İstanbul 2017.
- İlgen, Abdülkadir, *İslam Ekonomisinde Tekelci Eğilimler*, Marmara Üniversitesi Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1998.

- İmamoğlu, Deniz Alp, *Kripto Para Birimleri ve Türk Hukukunda Düzenlenmesi*, Seçkin Yayınları, Ankara 2025.
- İnci, Serkan/Alpen, İsmail, *Bitcoin Devrimi Değişen Dünya Ekonomisinde Kripto Para Sistemi, Blockchain, Altcoinler*, Elma Yayınevi, Ankara 2018.
- İsnevî, Ceâlüddîn Abdurrahmân, *El-Mühimmât fî Şerhi'l-Ravda*, Dâru İbn Hazm, Beyrut 2009.
- ____: *Temhîd fî Tahrîci'l-Furû'i Ale'l-Usûl*, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut 1981.
- Kacır, Temel, Temel, Kacır, “Bir Finansman Yöntemi Olarak Mecelle, 107 ve 370. Md İsticrâr Akdi”, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, S. 30, 2017, ss. 273-297.
- Kadri Paşa, Muhammed, *Mürşidü'l-Hayrân*, El-Matbaatü'l-Kübrâ, b.y, 1891.
- Kahtânî, Saïd B. Ali B. Vehb, *Ez-Zekâtü fi'l-İslâm fi'd-Dav'i'l-Kitâb ve's-Sünnet*, Merkezü'd-Da'vâ ve'l-İrşâd, b.y, 2010.
- ____: *Ribâ*, Matbaatü's-Sefîr Riyad, ts.
- Kahveci, Nuri – Bilginer, Yahya. “Çağdaş İslâm Hukukçularının Kripto Paraların Meşruiyetine Dair Görüşlerinin Analizi”, *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 26, Haziran 2021, ss. 257- 285.
- Kallek Cengiz, “Döviz Vadeli ve Emtia Vadeli İşlem Sözleşmeleri” Başlıklı Tebliğin Müzakeresi İçinde. *II. Uluslararası İslam Ticaret Hukuku Kongresi: Günümüzdeki Meseleleri*, Konya 2016.
- ____: “Mudârebe”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 30, TDV Yayınları, İstanbul 2005, ss. 359-363.
- ____: “Narh Konusuna Yeniden Bakış”, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, S. 7, Nisan 2006, ss. 257-276.
- ____: “Sakk” *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 35, TDV Yayınları, İstanbul 2008, ss. 586-587.
- ____: “Süftece”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 38, TDV Yayınları, İstanbul 2010, ss. 19-20.
- ____: “İhtikâr”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 21, TDV Yayınları İstanbul 2000, ss. 560-565.
- Kamalak, Mustafa, “Para ve Para Sistemleri”, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 1980, C. 4, S. 3-4, ss. 71-97.

- Kamer, Hamit, *İslam Hukuku'na Göre Yıkıcı Fiyat Uygulaması ve İlgili Hükümler*, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa 2020.
- Kaplanhan, Fatih, “Kripto Paranın Türk Mevzuatı Açısından Değerlendirilmesi: Bitcoin Örneği”, *Vergi Sorunları Dergisi*, S. 353, Şubat 2018, ss. 105-123.
- Kara, Furkan Barış, *A’dan Z’ye Kripto Para*, Gece Kitaplığı Yayınevi, Ankara 2020.
- Kara, Seçkin, *Blok Zinciri Teknolojisi Temelli Kitleli Fonlama Üzerine Bir İnceleme*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2020.
- Kara, Yakup, “İslam Hukuku’nda Deyn’in Deyn Karşılığında Satımı”, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, 2012, S. 20, ss. 389-415.
- Karacan, Ali İhsan – Erişir Karacan, Esra, *Kripto Varlıklar*, Scala Yayıncılık, İstanbul 2021.
- Karadağ, Ali Muhyiddin, *İslam İktisadına Giriş*, çev. Abdullah Kahraman, İktisat Yayınları, İstanbul 2018.
- Karadâğ, Muhyiddin. “Finans ve Borsa”, *I. Uluslararası İslâm Ticaret Hukukunun Günümüzdeki Meseleleri Kongresi* Kombad Yayınları, Konya 1997.
- Karakaşlar, Mehmet Can, *Kripto Paraların Finansal Sektör Üzerindeki Etkileri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2021.
- Karakoç, Sezâi, *İslâm Toplumunun Ekonomik Strüktürü*, İstanbul 1967.
- Karakoç, İrem, “Osmanlı Devleti’nde Kâğıt Paraya Geçiş Sürecinde Evrak-I Nakdiyyenin Yeri”, *YBHD*, Y. 6, 2021, S. 1, ss. 1-54.
- Karaman, Hayrettin, “Ayn”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 4, TDV Yayınları İstanbul 1991, ss. 257-258.
- _____: “Vade Farkı”, *I. Uluslararası İslam Ticaret Hukukunun Günümüzdeki Meseleleri Kongresi*, der. Mehmet Bayyigit, Kombad Yayınları, 1997, ss. 762-777.
- _____: *Mukayeseli İslam Hukuku*, İz yayınları, İstanbul 1999.
- _____: *İş ve Ticaret İlmihali*, İz Yayıncılık, İstanbul 2012.
- _____: *Ana Hatlarıyla İslam Hukuku* 3, Ensar Yayınları İstanbul 2018.
- Karşı, Muharrem vd., *İslam Açısından Borsa*, Ensar Neşriyat, İstanbul 1994.

- Kartal, Asuman, *Davranışsal Finans: Bitcoin Uygulaması*, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019.
- Karatekin, Şahin, *Sanal Para Piyasası ve Türkiye Ekonomisi'ne Entegre Yolları*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2019.
- Kâsânî, Alâüddîn Ebû Bekr b. Mes'ûd b. Ahmed, *Bedâiu's-Sanâi' Fî Tertîbi's-Şerâi'*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, b.y, 1986.
- Kaya Süleyman, Vd. *Kripto Para Birimleri*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2019.
- Kaya, Murat, "Kripto Varlıklara Genel Bakış", *Kripto Varlıklar*, ed. İsmail Çelik, Ekin Yayınları, Bursa 2022.
- Kaya, Eyüp Said, – Hacak, Hasan, "Zimmet", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 44, TDV Yayınları, İstanbul 2013, ss. 424-428.
- Kayada, Abdulsamet. *İslam İktisadı Çerçevesinde Yeni Para Sistemi Tetkik*, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019.
- Kayman, Şeyma, *Finansal Ödemeler Sisteminde Blok Zincir ve Dijital Para*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne 2019.
- Kaynak Balta, Büşra, "Blockchain Teknolojisi ile Geliştirilen Kripto Paralar ve Telif Hakları", *FMR*, 2021, ss. 143-159.
- Kayrevânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İbrâhîm b. Abdûs El-Mağribî, *Et-Tehzîb Fî İhtisâri'l-Müdevvene*, Dâru'l-Buhûs Li'd-Dirâsâti'l-İslâmiyye, b.y, 2002.
- Kazvinî, Abdülkerîm b. Muhammed b. Abdilkerîm Ebu'l-Kâsım Er-Râfiî, *El-Azîz Şerhu'l-Vecfz*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1997.
- Kefevî, Eyyüb b. Musa El-Hüseynî, *El-Külliyât Mu' Cem Fi'l-Mustalahâti ve'l-Fürûki'l-Lüğavî*, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut tsb.
- Keleş Ali, İslam'a Göre Para Politikası Kavramı (Tarihi Bir Bakış ve Günümüzle Mukayese), *İlam Araştırma Dergisi*, C. 2, S.2, (Temmuz-Aralık), 1997.
- ____: *İslâm'a Göre Para Kavramı*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bursa 1998.
- Kemâlî, M. Hâşim, "İslâm Hukukunda Tes'ir (Fiyat Kontrolü)", çev. Kenan Çayır, *İslâmî Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 2, S. 2, 1994, ss. 51-62.

- Kemiksiz, Orhan, *Blok Zincir Teknolojisi Bağlamında Kripto Paraların Sınırışan Suçlar ve Terörizmin Finansmanında Kullanımı*, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ 2020.
- Khan, M. Fahim, “İslâm İktisadında Temel Kavramların ve Fikirlerin Yeniden Değerlendirilmesi: Kurumsal İçerik Açısından İslâm İktisadının Kaynağı Ne Olmalıdır?”, *I. İslâm İktisadı Atölyesi: Temel Kavramlar ve Fikirler (İstanbul, 2-3 Mart 2013)*, Ed. Taha Eğri-Oğuz Karasu-Necmettin Kızılkaya Türkiye İktisadî Girişim ve İş Ahlâkı Derneği Yayınları, İstanbul 2014, ss. 27-88.
- Kılıç, Hulusi, “Sarf”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 36, TDV Yayınları, İstanbul 2009, ss. 136-137s
- Kızıl Cevdet, Kripto Paraların Finans Piyasalarına Etkileri ve Muhasebeleştirilmesi, Ekin Yayınları, 2019.
- Kister, Meir J., “Peygamberin Pazarı”, çev. Abdullah Kahraman, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2002, C. 6, S. 2, ss. 25-29.
- Koçyiğit, Şerife, “Sümerlerde Kullanılan Ağırlık Ölçüm Aletleri ve Ağırlık Ölçüm Sistemi Üzerine Bir Değerlendirme”, *Kare- Uluslararası Karşılaştırmalı Edebiyat, Tarih ve Düşünce Dergisi*, 12 (Aralık 2021), ss. 175-195.
- Kolektif, *İslami İktisat ve Finans Üzerine Araştırmalar*, ed. Musa Öztürk, Nobel Akademik Yayıncılık, 2020.
- _____: *Ribâyı Anlamak*, ed. Abdulkader Thomas, çev. Zeynep Hafsa Orhan, İktisat Yayınları, 2018.
- _____: *İslami Finans ve Finansal Teknolojiler Blok Zincir- Akıllı Sözleşmeler-Kripto Para*, Editör: Murat Şimşek- Mahmur Samar, NEÜ Yayınları, Konya 2020.
- Köklü, Aziz, *İktisat Ders Notları: Para ve Kredi*, Ankara 1973.
- Köse, Saffet, *İslam Hukukuna Giriş*, İstanbul 2015.
- _____: *İslâm İş ve Ticaret Ahlakı*, İGİAD Yayınları, İstanbul 2017.
- Kösemehmet, Bülent, *İslam Hukukuna Göre Akitlerde Cehalet (Bilinmezlik) ve Akde Etkisi*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale 2012.
- Kösetürk Baş, Canan, “Hanefî Doktrininde İhtiyatın Mahiyeti ve Keyfiyeti”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 56 (Haziran2024), s.39-65

- Kudûrî, Ebû'l-Hüseyn Ahmed B. Ebî Bekr Muhammed B. Ahmed, *Muhtasar-ı Kudûrî*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, .y, 1997.
- Kumaş, Mehmet Salih, “Bir Finansman Yöntemi Olarak İş Ortaklığı Uygulaması “Mudârabе-Commenda Karşılaştırması”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 15, S.1, Bursa 2006, ss. 369-383.
- Kureşî, Ebû Muhammed Muhyiddîn Abdülkâdir b. Muhammed b. Muhammed *Meâlimü'l-Kırbe*, Dâru'l-Funûn, 1431.
- Kutval, Yunus, “İslami Bir Ekonomide Kripto Para Üzerine Bir İnceleme”, *Türkiye’de Toplum, Yerleşim ve Yönetim Tartışmaları Kaysem 12 Bildiriler E-Kitabı*, ed. Hasan Yaylı, Aralık 2018, ss. 678-688.
- Kültürcü, Arda, *Yatırım Aracı Olarak Altın ve Türkiye’de Altın Piyasaları*, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2014.
- Laçın, Gül Cennet, *Elektronik Para ve Dijital Para Sistemleri: Bitcoin ve Döviz Kurları Arasındaki İlişkinin Analizi*, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin 2019.
- Lâhim, Abdülkerim b. Muhammed, *El-Metla’ Alâ Dekâiki Za’dü'l-Müstaknâ*, Riyad 2008.
- Lahmî, Ömer b. Ali El-İskenderî El-Malikî, *Riyâdu'l-Efhâm fî Şerhi Umde-ti'l-Ahkâm*, Dâru'n-Nevâdir, Suriye 2010.
- Lecker, Michael, “İslâm Öncesi ve İslâm’ın İlk Döneminde Medine (Yerrib) Pazarları Üzerine”, çev. M. Mahfuz Söylemez, *Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 2, S. 4, 2003, ss. 157-172.
- Lewis, Rhian, *Kripto Para Devrimi*, çev. Alpogan Sabri Erdoğan, Türkiye İş Bankası, İstanbul 2023.
- Liv, Cemil, “İslâm Hukuku Açısından Nft ve Metaverse Ürünlerin Satım Sözleşmesine Konu Olması”, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, C. 22/, S. 2, 2022, ss. 1055-1086.
- Liv, Cemil. “İnternet Bankacılığı Aracılığıyla Gerçekleştirilen Sarf Akdinin İslam Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, *Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 7, S. 2, 2019, ss. 41- 60.
- Mahmesânî, Subhî. *En-Nazariyyetü'l-Âmme li'l-Mûcebâtı ve'l-Ukûd*, Dâru'l-İlm Li'l-Melayin, Beyrut 1983.
- Makdisî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr El-Bennâ, *Şerhu Muhtasari Usûli'l-Fıkh*, Kuveyt 2012.

- _____: *Eş-Şerhu'l-Kebîr Alâ Metni'l-Muknî*, Dâru'l-Kitâbi'l-Arabîy, Beyrut 1983.
- Makrizî, Takiyyüddin Ahmed, b. Alî B. Abdilkâdir b. Muhammed, *Rasaili'l-Makrizi*, Dâru'l-Hadîs, Kâhire 1419.
- Eski ve İslâmî Paralar*, çev: İbrahim Hakkı Konyalı- Gavsî Ozansoy, İstanbul 1946.
- Mannân, Muhammed A, *İslam Ekonomisi: Teori ve Pratik*, çev. Bahri Zengin-Tevfik Ömeroğlu, Fikir Yayınları, İstanbul 1980.
- Maverdî, Ebû'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb El-Basrî *Ahkâmû's-Sultaniyye*, Mısır 1973.
- _____: *El-Havi'l-Kebîr*, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1999.
- Ma'zerî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî b. Ömer Et-Temîmî Es-Sıkkilî El-Malikî, *El-Mu'lim Bi Fevîdi'l-Müslim*, Dâru't-Tûnusiyye, b.y, 1988.
- Merginani, Ali b. Ebî Bekr b. Abdilcelîl El-Fergânî, *El-Hidâye Fî Şerhi Bidâyeti'l-Mübeddî*, Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, Beyrut ts.
- Mert, Alican, *Deniz Kabuğundan Kripto Paraya: Bitcoin'in Vergisel Boyutu, Sekizinci Genç Vergi Hukukçuları Sempozyumu* (Bildiri Kitabı), Oniki Levha Yayınları, İstanbul 2018, ss. 289-354.
- Mevdûdî, Ebu'l-A'la, *İslâm'da İktisat Nizamu, İnsanlığın İktisadî Meselesi ve İslâm'da Çözüm Şekli*, çev. Tüzün Demirer, Hilal Yayınları, Ankara 1966.
- _____: *İslâm ve Muâsır Nizamlara Göre İktisat Prensipleri*, çev. İhsan Toksarı, Nida Yayınları, İstanbul 1968.
- _____: *İktisadın Müşkölleri ve Bunların İslâmîyette Halli I-II-III*, çev. Lütfi Doğan, *Diyanet İşleri Başkanlığı Dergisi*, C. 5, S. 10,11,12, 1966, C. 6, S. 1-2, 4-5, 1967.
- Mevsilî, Abdullah b. Mahmûd b. Mevdûd, *El-İhtiyâr, Li Ta'lîli'l-Muhtâr*, Matbaatü'l-Halebî, Kâhire 1937.
- Mihrânî, Veliyyüddîn Ebû Zer'a Ahmed b. Abdirrahîm b. Hüseyin b. Abdirrahmân Elkürdî, *Tahrîru'l-Fetâvâ*, Dâru'l-Minhâc Suudî Arabistan 2011.
- Mohammed Amjad, "Cryptocurrency: Onecoin, Bitcoin", (Erişim: 22.07.2022), <https://www.wifaqululama.co.uk/Onecoin/>.
- Molla Hüseyin, Mehmed b. Ferâmuz, *Dürrü'l-Hukkâm*, Dâru İhyâi'l- Kütübi'l-Arabîyye, b.y. ts.

- Mûsâ, Halîl b. İshâk, *Muhtasarü'l-Halîl*, Dâru'l-Hadîs, Kâhire 2010.
- Mutluoğlu, Derya, *Kripto Para Birimleri ve Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2020.
- Mübarek, Muhammed, *İslâm'da İktisat Nizamı*, çev. Hüsamettin Cemal, Çığır Yayınevi, İstanbul 1978,
- Nakamoto Satoshi, "Bitcoin: A Peer-To-Peer Electronic Cash System" (Erişim: 20.06.2022), [Https://Bitcoin.Org/Bitcoin.Pdf](https://Bitcoin.Org/Bitcoin.Pdf).
- Nebil Füsün Sarp, *Bitcoin ve Kripto Paralar*, Pusula Yayıncılık, İstanbul 2018.
- Neccâr, Muhammed Abdülaziz, *İslâm Bankaları Hakkında 100 Soru ve 100 Cevap*, Hilal Matbaacılık, İstanbul ts.
- ____: *İslâm Ekonomisine Giriş*, çev. Ramazan Nazlı, Hilal Yayıncılık, İstanbul ts.
- Nesefî, Ebü'l-Berekât Hâfızüddîn Abdullah B. Ahmed B. Mahmûd, *Me-dârîku't-Tenzîl*, Kahraman Yayınları, İstanbul 1984.
- Nevevî, Ebû Zekerîyya Muhyiddîn Yahya b. Şerif, *El-Mecmû' Şerhu'l-Mü-hezzeb*, Dâru'l-Fikr, b.y, 1431.
- ____: *Ravdatü't-Tâlibîn*, El-Mektebetü'l-İslâmî, Beyrut 1991.
- ____: *Minhâcü't-Tâlibîn*, Dâru'l-Fikr, b.y. 2000.
- Nurhısam Luqman, "Bitcoin: Islamic Law Perspective", *Qudus International Journal Of Islamic Studies*, C. 5, S. 2, 2017, ss. 85-100.
- Onur, Mehmet, "İslam Hukuku Açısından Kripto Para Birimlerinin Değerlendirilmesi", *5. Uluslararası Kültür ve Medeniyet Kongresi*, Antakya 12-14 Nisan 2019, ss. 331-336.
- ____: "Sanal (Kripto) Para Birimlerinin İslam Hukuku Açısından Değerlendirilmesi", *TİAD*, C. 5, S. 2, 2019, ss. 289- 310.
- Orhan, Zeynep Hafsa Vd., *İslam İktisadî ve Emek*, Editör: Lütfi Sunar, Çev: Gülnihal Kafa, İktisat Yayınları, 2017.
- Orhan, Fatih, "İslam Hukuku Açısından Manevi Hak Kavramı (Telif Hakkı Özelinde)", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 9, S. 43, ss. 2510- 2522.
- Orman Sabri, "Modern İktisat Literatüründe Para, Kredi ve Faiz", (Para, Faiz ve İslam Kitabı İçinde Yer Alan Bir Tebliğ), *İSAV*, İstanbul 1992, ss.1-66.
- ____: "Başlangıcından Osmanlıya İktisadî Düşünce Tarihinin İslâmî Kaynakları", *Dîvân Dergisi*, S. 6, 1999, ss. 9-48.

- _____: “Ebu Hamid Gazzali’nin Paraya İlişkin Görüşleri”, *İslâm Bankaları*, Uluslararası İslâm Bankaları Birliği Yayını, 1982.
- _____: *Gazali’nin İktisat Felsefesi*, İstanbul 1984.
- Oruk, Zeynep, *Kripto Para, Terörün Finansmanı ve Milli Güvenlik İlişkisi*, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2021.
- Osmanî, Kadı Muhammed, *Buhûsü fî Kadâyâ Fıkhiyyetin Muâsıra*, Dâr-ru’l-Kalem, Dimaşk 2003.
- Ögel, Bahaeddin, *İslamiyet’ten Önce Türk Kültür Tarihi*, Ankara 1991.
- Özalp, Abdurrahman, “Blockchain ile Ticaretin Finansmanı”, *Finans Hukuku Gündemi Dergisi*, S. 4, Temmuz 2020, ss. 6-18.
- Özbalcı, Yalım Yarkin, *Parada Sahtecilik Suçu*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2018.
- Özbaş, M. Yılmaz, “Elektronik Para ve Sanal Para: Bitcoin Geleceğin Para Birimi Olabilir Mi?”, *İşletme Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 2019, C. 2, S.1, ss. 85-104.
- Özcan, Ruhi, “Osmanlı Devleti’nde XVII. Yüzyılda Yapılan Sikke Tashihleri”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S.17, 2005 Konya, ss. 237-266.
- Özçetin, Nigar, *Maddi Olmayan Varlıkların Raporlanması ve Halka Açık Şirketlerde Maddi Olmayan Varlıkların Raporlanmasına Yönelik Bir Araştırma*, Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yozgat 2010.
- Özdal, Ahmet N., “Ortaçağ İslam Dünyasında Bankacılık Faaliyetleri”, *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Aralık 2015, S.55, ss. 189-196.
- Özdemir, Recep, “Özel Hukuk-Kamu Hukuku ve Şahsî Hak-Aynı Hak Ayırımına Göre İslâm Hukukunun Sistematiğinin Değerlendirilmesi”, *The Journal of Academic Social Science Studies*, S. 44, 2016, ss. 385-400.
- Özden, Fatih, *Fıkîh Açısından Kripto Para Sistemi -Bitcoin Örneği-*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019.
- Özel, Mustafa, “Bir İktisat Klasîği Olarak İbn Haldun’un Mukaddimesi”, *Dîvân İlmi Araştırmalar Dergisi*, S. 21, 2006, ss. 1-8.
- _____: *İktisat Risaleleri*, İz Yayıncılık, İstanbul 1994.

- Özer, Akif Can, *Nakitsiz Toplum Yaratma Sürecinde Elektronik Ödeme Araçlarının Kullanımı (Muğla İl Merkezinde Bir Uygulama)*, Muğla Sıtkı Tarancı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Muğla 2020.
- Özer, Ege, *Kripto Para Konusunda Halkın Bilgi Düzeyinin ve Güven Derecesinin Ölçülmesi*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale 2022.
- Özgür, Ersan, “Katılım Bankalarının Finansal Etkinliği”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, C. 10, S. 1, 2008, ss. 159-175.
- Özkara, Bahadır, *Katılım Bankalarının Fon Toplama ile Fon Kullanım İşlemleri ve Katılım Bankalarının Finansal Performanslarının Değerlendirilmesi*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa 2010.
- Özpolat, İbrahim, *Mütekavvim Mal Klasik ve Modern Yaklaşımlar*, İktisat Yayınları, 2020.
- Özpençe, Özay, “Dijital Kamusal Mallar”, *Sosyoekonomi*, 2024-2, ss. 57-80.
- Özsoy, İlker Mete, *Kripto Para Varlıklarının Cebri İcra Yolu ile Haczi*, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara 2019.
- Özsoy, İsmail, “Faiz”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 12, TDV Yayınları, Ankara 1995, ss. 110-126.
- Öztan, Fırat, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, Turhan Kitabevi, 2008.
- Öztop, İbrahim, *İslâm Hukuku’nda Sarf Ahkâmı*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2003.
- Öztürk, Nurettin- Koç, Asuman, “Elektronik Para, Diğer Para Türleriyle Karşılaştırılması ve Olası Etkileri”, *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, C. 6, S. 11, 2006, ss. 207-243.
- Özyetgin, A. Melek, *Eski Türklerde Ödeme Araçları: Kâğıt Para Çav’ın Kullanımı Üzerine. Orta Zaman Türk Dili ve Kültürü Üzerine İncelemeler*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2005.
- Pamuk, Şevket, *Osmanlı-Türkiye İktisadi Tarihi 1500-1914*, İletişim Yayınları, İstanbul 2007.
- Parasız İlker, *Modern Para Teorisi*, Ezgi Kitabevi, Bursa 1998.

- Peşo, Ahmet Muhammet, “Klasik Hanefî Faiz Teorisinin Günümüzde Geçerliliği Sorunu: Kâğıt Paraların ve Sanayi Ürünlerinin Kendi Cinsleriyle Mübadelesinde Fazlalık Faizi”, *Amasya İlahiyat Dergisi*, Aralık 2019, S. 13, ss. 475-494.
- Pirinççi, Ayşe Esra, “Yeni Dünya Düzeninde Sanal Para Bitcoin’in Değerlendirilmesi”, *International Journal Of Economics Politics Humanities And Social Sciences*, C. 1, S. 1, 2018.
- Râğıb El-İsfehani, Ebu’l-Kâsım El-Huseyn b. Muhammed, *El-Müfredat fî Ğarîbi’l-Kur’ân*, Dârü’l-Kalem, Beyrut 1412.
- Rawashdeh, Osamah Hussain vd., *İslam İktisadında Sosyal Adalet*, ed. Lütfi Sunar, Çev. Firdevs Bulut-Zeynep Özbek Sabır, İktisat Yayınları, 2017.
- Remlî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Ahmed b. Hamza, *Fetâvâ’r-Remlî*, Mektebetü’l-İslâmiyye, b.y. ts.
- _____: *Nihâyetü’l-Muhtâc*, Dârü’l-Fikr, Beyrut 1984.
- Reşid Rıza, Muhammed Muhammed Şemseddîn b. Muhammed Bahâeddîn, *Tefsiru’l-Menâr*, El-Hey’eti’l-Mısriyyeti’l-Âmme Li’l-Kitâb, b.y. 1990.
- Ribâd, Halid, *El-Câmi’ Li Ulûmi’l İmam Ahmed*, Daru’l-Felâh, b.y. 2009.
- Ruknî, Süleyman b. Battal, *En-Nazmü’-Müste’zeb Fî Tefsîri Ğarîbi Elfâzi’l-Mühezzeb*, thk. Mustafa Abdülhafız Sâlim, El-Mektebetü’t-Ticâriyye, Mekke 1991.
- Rûyânî, Ebû’l-Mehâsin Fahrülsîlâm Abdülvâhid b. İsmâîl b. Ahmed, *Bahrü’l-Mezheb*, Dârü’l-Kütübi’l-İlmiyye, b.y. 2009.
- Saban, Ahmet, *İslâm Hukuku ve Beşeri Hukukta Fikri Mülkiyet Hakları*, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2020.
- Sağlam, Hadi, *İslâm Hukukuna Göre Sigortaya Bakış*, Doğu Yayınları, Erzurum 2008.
- Sahillioğlu, Halil, “Dinar”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV Yayınları, C. 9, İstanbul 1994, ss. 352-355.
- _____: “Dirhem”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 9, TDV Yayınları, İstanbul 1994, ss. 368-371.
- Saman, Şerif Ahmed, *İslami Sermaye Piyasalarında Sukukun Rolü*, ed. Mücahit Özdemir, İsedak Koordinasyon Ofisi 2019.

Samar, Mahmut, *İslam Hukukunda Akitlerin Birleştirilmesi (Safkateyn) Yasağı ve Günümüz Finans Uygulamalarına Etkisi*, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya 2018.

____: “Yatırım Aracı Olarak Kaldıraçlı/Marjlı Forex İşlemi ve Fıkhî Değerlendirilmesi”, *ÇÜİFD*, 2018, C. 18, S. 2, ss. 1180-1197.

Saraç, Mehmet, *Finans Teorisini Yeniden Düşünmek*, İktisat Yayınları, 2018.

Savaş, Savaş Özkan, “Anadolu’da Madencilik ve Maden Kullanımı”, *X. Türk Tarih Kurumu Bildirileri*, 1990, C.1, S. 10, Ankara, 1990, ss. 28-42.

Sehâvî, Ebü’l-Hasen Alemüddîn Alî B. Muhammed B. Abdissamed, *Tefsîr-ur’l-Kurâni’l-Azîm*, Dâru’n-Neşr Li’l-Câmiât, b.y. 2009.

Sekmen, Fuat, *Para Teorisi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2012.

Selmân, Ebu Muhammed Abdülazîz b. Muhammed b. Abdirrahman b. Abdilmuhsin, *El-Es’iletü ve’l- Ecvibetü’l-Fıkhiyye*, El-Mektebetü’l-Şâmile, b.y, 1431.

Semerkindî, Alaüddîn, *Tuhfetü’l-Fukahâ*, Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, Beyrut 1994.

Senhûri, Abdürrezzâk Ahmed, *Mesâdiru’l-Hak Fi’l-Fıkhi’l-İslâmî*, Dâru İhyâi’t-Türâsi’l-Arâbî, Beyrut 1997.

Serahsî Şemsü’l-Eimme Ebû Bekir Muhammed b. Ahmed, *El-Mebsût*, Dâru’l-Ma’fire, Beyrut 1993.

____: *Usûlü’s-Serahsî*, Dâru’l-Marife, Beyrut ts.

Serin Vildan, *Para Politikası*, Fatih Yayınevi, İstanbul 1987.

Seyyid Sâlim, Ebû Mâlik Kemal b., *Sahîhu Fıkhi’s-Sünne ve Edilletühü ve Tavzîhu Mezâhibi’-Eimme*, El-Mektebetü’l-Tevfikiyye, Kâhire 2003.

Shaban Furkan, *İslam Hukukuna Göre Kripto Para Biriminin Para Olma Keyfiyeti: Bitcoin Örneği*, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa 2019.

Sıddıkî, M. Necatullah, *İslâm Ekonomisinin Temelleri*, çev. Bahar Gürsan, Akyay Kaynak Yayınları, İzmir 1976.

____: *İslâm Ekonomi Düşüncesi*, çev. Yaşar Kaplan, Bir Yayıncılık, İstanbul 1984.

____: *Çağdaş İktisadî Hayatta Mudârabe*, çev. Tahsin Özcan, *İktisat ve Din* içinde, der. Mustafa Özel, İz Yayıncılık, İstanbul 1994.

- ____: “İslâm İktisat Düşünce Tarihi Üzerine Yapılan Çalışmaların Bir Tahlili”, çev. Ömer Açıkgöz, *İslâmi Araştırmalar Dergisi*, 1998, C. 11, S. 3-4 ss. 220-235.
- Siğnâkî, Hüsâmüddîn Hüseyin b. Alî b. Haccâc El-Buhârî, *En-Nihâye Fî Şerhi'l-Hidâye*, b.y., ts.
- ____: *El-Kâfî, Şerhu'l-Pezdevî*, thk. Fahreddîn Seyyid Muhammed Kanıt, Mektebetü'r-Rüşd, b.y. 2001.
- Songür, Haluk, *İslâm Hukukunda Enflasyonlu Ortamda Ödeme*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Suluk, Cahit- Karasu Cahit ve Nal Temel, Rauf, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, Ankara 2017.
- Suyûtî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Alî El-Asyûtî El-Minhâcî, *Cevahiru'l-Ukûd*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1996.
- ____: *El-Hâvî li'l-Fetâvâ*, Dâru'l-Fikr, Beyrut 2004.
- ____: *El-Eşbah ve'n-Nezâir*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 1983.
- Sübî, Takıyyüddîn Ali B. Abdilkâfî, *El-Mecmû Şerhi'l-Mühezzeb*, Kâhire 1352.
- ____: *Kifâyetü'l-Ahyâr Fî Halli Ğâyetü'l-ihtisâr*, Dâru'l-Hayr, Dımaşk 1994,
- Sülemî, Ebû Abdirrahmân Muhammed b. El-Hüseyin b. Muhammed, *El-Ğâye Fî İhtisârî'n-Nihâye*, Dâru'n-Nevâdir, Beyrut 2016.
- Süneykî, Zeynüddîn Ebû Yahya, *Fethu'l-Vehhâb*, Dâru'l-Fikr, b.y. 1994.
- Şafîi, Muhammed b. İdris b. Abbas b. Osman, *el-Ümm*, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1990.
- Şahin, Hakan, *İktisadî ve Fikhî Yönleriyle Para Üretimi*, Albaraka Yayınları, İstanbul 2019.
- Şahin, Eyüp Ensari, “Kripto Para Fiyatlarında Balon Varlığının Tespiti: Bitcoin, Iota ve Ripple Örneği”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2020, S. 43, ss. 62-69.
- Şahin, Hasan, *Aktilerde Muhayyerlik Teorisi*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Samsun 2016.
- Şahin, Muhammet, “Kripto Para Yeni Bir Vergi Sığınağı Mı? Bilişim Teknolojilerindeki Gelişmeler Temelinde Bir Değerlendirme”, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 34, Ocak 2019, ss. 169-181.

- Şahin, Nurten Zeliha, “İslâm Hukuku’nda Paranın Devlet Otoritesi ile Bağlantısı -Metalden Dijitale Bir Değerlendirme-”, *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 27, S. 2, 2022, ss. 53-71.
- Şahin, Osman, “İstihsan Yönteminin Aklî Gerekçeleri ve Bazı Uygulama Şekilleri”, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 2008, 8/4, s.41-75
- Şakir, Mahmut, *İktiyâsiyyâtü’l-Alemi’l-İslâmî*, Beyrut 1984.
- Sanlıoğlu, Doğa, *Bir Kitlesel Fonlama Türü Olarak Ico (Initial Coin Offering): Hukuksal Alt Yapı Açısından Bir Değerlendirme*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019.
- Şâtıbî, Ebû İshâk İbrâhîm b. Mûsâ b. Muhammed El-Lahmî, *El-Muvâ-fakât*, Dâru İbn Affân, b.y, 1997.
- _____: *El-İ’tisâm*, Dâru İbn Affân, Suudî Arabistan 1992.
- Şeker, Mehmet, *İslam’da Sosyal Dayanışma Müesseseleri*, Ankara 1984.
- Şekerci, Osman, *İslam Şirketler Hukuku Özellikle Emek-Sermaye Şirketi (El-Mudaraba)*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kayseri 1981.
- Şenel Muhammed Mustafa, *İslam İktisadında Kripto Paraların Yeri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019.
- Sensoy, Necdet, “İslâmî Kurallara Uygun Finansal Sistem Bağlamında Bir Finansman Aracı Olarak Sukûk Uygulamaları”, *Fıkhî Açısından Finans ve Altın İşlemleri (Konya, 27-28 Nisan 2012)*, ed. Halit Çalış, Ensar Neşriyat, İstanbul 2012, ss. 329-346.
- Şerâbâsî, Ahmed, *El-İslâm ve’l-İktisâd*, Mısır 1965.
- _____: *El-Mu’cemu’l İktisâdî’l-İslâmî*, Dâru’l Cîl, b.y. 1981.
- Şeybanî, Muhammed b. Hasan, *El-Asl*, Dâru İbn Hazm, Beyrut 2012.
- Şirâzî, Ebû İshak İbrahim b. Ali b. Yûsuf El-Fîruzâbâdî, *Et-Tenbîh Fi’l-Fıkhi’ş-Şafî*, Âlemü’l-Kütüb, Beyrut 1983.
- Şirbinî, Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed El-Hatîb, *Muğni’l-Muhtâc*, Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, 1994.
- Şurbacı, Büşra, *Et-Tesîr fi’l-İslâm*, b.y. 1973.
- Tabak Şule Şenel, *Elektronik Para ve Merkez Bankacılığı*, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Piyasalar Genel Müdürlüğü, Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Ankara 2002.

- Tabakoğlu Ahmet, *İslâm İktisadına Giriş*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2016.
- _____: “İslam Düyasında Para ve Bankacılık Tecrübesi”, *Toplu Makaleler I, İktisat Tarihi*, Kitabevi, İstanbul 2005, ss. 79-101.
- _____: *Türk İktisat Tarihi*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2000.
- _____: *Gerileme Dönemi Osmanlı Maliyesi*, Dergah Yayınları, İstanbul 1985.
- Taftazânî, Sa‘Düddîn Mes‘ûd b. Fahriddîn Ömer b. Burhâniddîn Abdil-lâh El-Herevî El-Horâsânî, *Şerhu’t-Telvîh Ale’t-Tevzîh*, b.y., ts.
- Tarakçıoğlu, Zeynep Esra, “Kripto Varlıklar ve Ceza Hukuku Sorumluluğu”, *AKDHFD*, Aralık 2021, C. 11, S. 2, ss. 295-352.
- Tekdoğan, Ömer Faruk, “Kısmî Rezerv Bankacılığı ve İslâmî Bir İktisadî Düzen İçin Uygunluğu”, *İslam İktisadında Para*, ed. Cem Korkut, TDV Yayınları, Ankara 2020, ss. 167-199.
- Tekelioğlu, Numan, “Eşya Kavramını Yeniden Düşünmek: Nft’lerin Eşya Niteliği ve Eşya Hukuku Bakımından Geleceği Üzerine Bir İnceleme”, *SÜHFD*, C. 30; S.3, 2022, ss. 1301-1329.
- Teker, Erdal, *Yatırımcıların Sanal Paralara Olan Yaklaşımları Bitcoin Örneği*, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep, 2019.
- _____: *İslâm İktisadı: Toplu Makaleler 2*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2005.
- Tekin, Oğuz, “Sikke”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 37, TDV Yayınları, İstanbul 2009, ss. 179-184.
- _____: *Eskiçağda Para Antik Nümismatiğe Giriş*, Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları, İstanbul, 1996.
- Tekinalp, Ünal, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012.
- Temelli, Fatma, “Kripto Para Birimlerinden Bitcoin ve Muhasebe Açısından Değerlendirilmesi”, *İktisadi Yenilik Dergisi*, C. 6, S. 2, Temmuz 2019, ss. 107-119.
- Temîmî, Ebû Muzaffer Mansur b. Muhammed b. Abdilcebbar b. Ahmed, El-Mervezî Es-Sem’ânî, *El-İstîlâm Fi’l-Hılâf Beyne’l-İmâmeyn Eş-Şâfî ve Ebî Hanîfe*, Dâru’l-Menâr Li’d-Dab’i ve’n-Neşri ve’t-Tevzî’, b.y., 1992.
- _____: *Tavzîhu’l-Ahkâm Min Bulûğî’l-Merâm*, Mektebetü’l-Esedî, Mekke 2003.

- Tetâî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. İbrâhîm b. Halîl El-Ensârî, *Cevâhiru'd-Dürer*, Dâru İbn Hazm, Beyrut 2014.
- Timurtâşî, Şihâbüddîn (Şemsüddîn) Muhammed b. Abdillâh b. Ahmed El-Ömerî, *Bezli'l-Mechûd Fî Tahrîri Es'ileti Tağyîri'n-Nukûd*, Câmia-tü'l-Kudüs Filistin 2001.
- Topal, Şevket, "Re'sülmâl", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 35, TDV Yayınları, İstanbul 2008, ss. 7-8.
- Topal, Şevket, Önder Arık, "Elektronik Transfer Sistemleri Aracılığıyla Yapılan Altın Alım Satım İşlemleri", *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 20, 2021, ss. 15-36.
- Topçuoğlu, Didem, *Nakitsiz Toplum ve Türkiye Üzerine Bir Araştırma*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019.
- Turan, Muhammet Fatih, "Hz. Peygamber ve Hulefâ-İ Râşidîn Döneminde İlk Bankacılık Faaliyetleri", *Uluslararası İslami Sigortacılık ve Finans Sempozyumu*, Çorum, 25-26 Mart 2021.
- _____: "İslam Hukuku Açısından Yıkıcı Fiyat Uygulaması", *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Erzurum 2015, S. 43, ss. 78-103.
- Turan Başara, Gamze, "Kripto Paralarla İlgili Miras Hukukuna Özgü Temel Meseleler", *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 14, S. 1, 2023, ss. 15-30.
- Turgut, Ecem, *Kripto Para ve Şifreleme Teknolojisi: Ekonometrik Veri Analizi*, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Temmuz 2020.
- Turhan, Turgut, *Milletlerarası Sözleşmelerde Yabancı Para Kayıtları*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 1997.
- Tûsî, Nâsirüddîn, *Devlet Finansı Üzerine Düşünceler*, Çev. Mehmet Bayrakdar, Repromat Ofset, Ankara 1988.
- Tüfek, Burak Ünsal, *Elektronik Ödeme Araçları ve Geleceğin Yaklaşımı Kripto Para*, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2017.
- Ulusoy, Ahmet Vd. "Türkiye'de Sukuk Sertifikalarının Kamu Finansmanında Kullanımı: Genel Bir Değerlendirme", *Islamic Finance: (Sukuk And Takaful)*, 21-23 Ekim 2015, ed. Ömer Karaoğlu Vd., Gelişim Ofset, Sakarya 2015, ss. 139-158.

- Umranî, Ebu'l-Huseyn Yahya b. Ebi'l-Hayr, *El-Beyan Fî Mezhebi'l-Îmâmi's-Şafîi*, thk. Kasım Muhammed Nurî, Dâru'l-Minhâc, Cidde 2000.
- Useymîn, Salih b. Muhammed, *El-Kavlî'l-Müfîd Alâ Kitâbi't-Tevhîd*, Dâru İbni'l- Cevzî, Suudî Arabistan, 1424.
- ____: *Ta'likâtü İbn Useymîn Ale'l-Kâfi li İbn Kudâme*, b.y. 1434.
- ____: *Mecmûu Fetâvâ ve Rasâili'l- Useymîn*, Dâru'l-Vatan, b.y. 1413.
- Usta, Ahmet, *Paranın Serüveni: Kripto Paraların Öncesi ve Sonrası*, Bkm Yayınları, E-Kitap.
- Uyanık, M. Zeki, "İslam Hukukunda İhtikâr", *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, S. 16, 2010, ss. 433-476.
- Uyrun, Ömer Faruk, "Kripto Para Dolandırıcılığı Haberlerinin Kripto Para Birimi Fiyatlarının Etkisine Ait Bir Olay İncelemesi: Türkiye Örneği", *Uluslararası İşletme Öğrencileri Kongresi Tebliğ Sunumu*, Yalova 2021.
- Uzun, Mine, *Kripto Paraların İnsani Yardımlarda Kullanılması*, Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019.
- Ülgen, Kıvanç, *Elektronik Para: Türkiye ve Dünya Uygulaması*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya 2010.
- Ülgener, Sabri Fehmi, *Darlık Buhranları ve İslam İktisat Siyaseti*, Mayaş Yayınları, Ankara 1984.
- Ünal, Gökhan- Uluyol, Çelebi, "Blok Zinciri Teknolojisi", *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, C. 13, S. 2, Nisan 2020, ss. 167-175.
- Ünal, Halit, "Arâyâ", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 3, TDV Yayınları İstanbul 1991, ss. 337.
- Üsmendî, Muhammed b. Abdilhamîd, *Tarîkatü'l-Hılâf Fi'l-Fıkhi Beyne'l-Eimmeti'l-Eslâf*, Mektebetü Dâru't-Türâs, Kâhire 2007.
- Üstünel, Besim, *Makro Ekonomi*, İstanbul 1990.
- Üzer Betül, Sanal Para Birimleri, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Ödeme Sistemleri Genel Müdürlüğü, Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Ankara 2017.
- Üzümcü, Rabia -Yıldırım, Yasin, "Kripto Paraların Hukuki Statüleri ve Sözleşmeler İçerisindeki Yerleri", *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, C. 13, S. 33, 2022, ss. 271-291.

- Vâilî, Muhammed b. Humud, *Buğyetü'l-Muktesid Şerhu Bidâyetü'l-Müctehîd*, Dâru İbn Hazm, Beyrut 2019.
- Vehbe, Tevfik Ali, “Çağdaş Hukukta ve İslâm Hukuku’nda Sigorta”, çev. Servet Armağan, *Mukâyeseli Hukuk Araştırmalar Dergisi*, 1973, S. 10, ss. 85-101.
- Vigna Paul, *Kriptopara Çağı*, Buzdağı Yayınevi, b.y, 2017.
- Wolman, David, *The End Of Money: Counterfeiters, Preachers, Techies, Dreamers, And The Coming Cashless Society*, Da Capo Press, The Perseus Book Group, Boston, 2012.
- Yalabık, Fulya Teomete – Yalabık, İsmet, “Anonymous Bitcoin v Enforcement Law”, *Internation Review of Law, Computers & Technology*, C. 33, S. 1, 2018.
- Yalçın, Doğan, *Emtia Fiyatlarının Belirleyicileri: Altın ve Petrol Fiyatları Üzerine Bir İnceleme*, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya 2015.
- Yardımcı, Taner Emre, “İcra Takibi Yoluyla Bitcoin Alacağının İleri Sürülmesi ve Borçlunun Bitcoin’in Haczedilmesi”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 23, S. 3, 2019, ss. 97-128.
- Yaşar, Ahmet, *Satım Akdinde Ayıp Muhayyerliği ve Hukuki Sonuçları*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir 1993.
- Yaşar Bilicioğlu, İlknur, *İslam Hukukunda Nitelikleri İtibariyle Satım Akdine Konu Olamayan Mallar*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009.
- Yavuz, Melih Sefa, “Ekonomide Dijital Dönüşüm: Blockchain Teknolojisi ve Uygulama Alanları Üzerine Bir İnceleme”, *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 4, S. 1, 2019, ss. 15-29.
- Yazıcı, Abdurrahman, “Kaydî Para Üretimi ve Fikhî Açından Bir Değerlendirme”, *İslam İktisadında Para*, ed. Cem Korkut, TDV Yayınları, Ankara 2020.
- Yelmen, Adem, “Bitcoin’in Satış Sözleşmesinin Bedel Unsuru Açısından Değerlendirilmesi,” *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 28, S. 1 2020, ss. 265-294.
- Yeniçeri, Celal, *İslam İktisadının Esasları*, Şamil Yayınevi, İstanbul 1980.
- _____: *Peygamber ve Sonrasında İslam’ın Emeğe Bakışı ve Emek Hayatını Düzenlemesi*, Çamlıca Yayınları, İstanbul 2009.

- _____: “Cehbez”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C. 7, TDV Yayınları, İstanbul 1993, ss. 222-223.
- Yıldırım, Fatih, “Kripto Paralar, Blok Zinciri Teknolojisi ve Uluslararası İlişkilere Muhtemel Etkileri”, *Medeniyet Araştırma Dergisi*, C. 2, S. 4, 2015, ss. 81-97.
- Yıldırım, Ertuğrul, *İbn-İ Haldun’un İktisadi ve Mali Düşünceleri*, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya 2006.
- Yıldırım, Musa. *Gayrimaddi Haklar ve Türk Vergi Mevzuatı Karşısındaki Durumu*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010.
- Yıldız, Faruk, “İslam Hukukunda Misli ve Kıyemî Mal Kavramları ve Hukukî Yansımaları”, *Erciyes Akademi*, 2021, Özel Sayı, ss. 664-675.
- Yılmaz, Faruk, *İslâm Ekonomi Felsefesi*, Berikan Yayınevi, 2011.
- Yılmaz, Erdal, “Yeni Bir Finansal Araç Olarak Sukuk: Çeşitleri, Türkiye Uygulaması ve Vergilendirilmesi”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Ocak 2017, ss. 81-100.
- _____: “İslami Finansal Araçlarından Sukuk ve Türkiye Uygulaması”, *İslam İktisadi ve Finansı*, Editör: Hakan Sarıbaş, Zonguldak 2017, ss. 103-133.
- Yılmaz, Mustafa K.- Kaplan, Ahmet, “Kriptopara Madenciliğinin Çevresel Sürdürülebilirlik Üzerine Etkileri”, ed. M. Bulut ve C. Korkut, *Döngüsel Ekonomi ve Sürdürülebilir Hayat*, Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları 2022, ss.143-174.
- Yiğit, Ümmühan, *İslam Hukukunda Akidlerde Ayb ve Vasf Muhayyerlikleri*, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2019.
- Yumuşaker, Mehmet Can, “Kripto Para ve Tipleri, Bitcoin Olgusu ve Muhasebesi”, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, C. 12, S. 18, ss. 1009-1029.
- Yurtççek, Mehmet Sıddık, *Hukuki Açından Elektronik Para*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2012.
- Yusuf, M. Fazlı, “Tekâful İşletmesinin Kavramı ve İşleyişi Hakkında Kısa Bir Tanıtma (İslâmî Sigorta)”, *I. Uluslararası İslâm Ticaret Hukuku-*

- nun Günümüzdeki Meseleleri Kongresi (Konya, 25 Eylül 1996)*, ed. Mehmet Bayyığit, Kombad Yayınları, Konya 1997, ss. 945-956.
- Za'teri, Alaüddin Mahmud, "İslâmî Yasama Kaynaklarında Paralar", çev. Şevket Topal, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1998, S. 10, ss. 477-484.
- Zebîdî, Muhammed Murtaza El-Huseynî, *Tacü'l-Arus Min Cevahiri'l-Kâmûs*, Kuveyt 2001.
- Zencânî, Ebu'l-Menâkıb Şihâbüddîn Mahmûd b. Ahmed b. Mahmûd b. Bahtiyâr, *Tahricü'l-Furû' ale'l-Usûl*, thk. Muhammed Edib Salih, Beyrut 1402/1982.
- Zerkâ, Mustafa Ahmed, *El-Ukûdü'l-Musammâtü Fi'l-Fıkhi'l-İslâmî*, Dâr-ru'l-Kalem, Dimaşk 1420/1999.
- Zerkeşî, Ebû Abdillâh Bedrüddîn Muhammed b. Bahâdîr b. Abdillâh Et-Türkî El-Mısrî El-Minhâcî, *Şerhu'l-Zerkeşî*, b.y., 1993.
- ____: *El-Bahru'l-Muhîr Fî Usûli'l-Fıkh*, Dâru'l-Kütübî, b.y, 1994.
- ____: *Habâya'z-Zevâyâ*, Thk. Abdülkâdir Abdullah El-Ânî, Vizâratü'l-Evkâf, Kuveyt 1402.
- ____: *El-Mensûr Fi'l-Kavâidi'l-Fıkhiyye*, Vizâratü'l-Evkâf, Kuveyt 1985.
- Zeydan, Abdülkerim. *El-Medhal Li-Dirâseti'ş-Şerâti'l-İslamiyye*, y.y, Beyrut 1999.
- Zeylaî, Osman b. Ali b. Mihcen El-Bârîi Fahreddîn, *Tebyinü'l-Hakaik, Şerhu Kenzi'd-Dekâik*, El-Matbaati'l-Kübrâ El-Emîriyye, Kâhire 1313.
- Zeytinoğlu, Erol, *İktisat Tarihi*, İstanbul 1993.
- Zuhaylî, Vehbe b. Muhammed Mustafa, "Finans ve Borsa", ed. Mehmet Bayyığit, *I. Uluslararası İslam Ticaret Hukukunun Günümüzdeki Meseleleri Kongresi*, Konya 1997, ss. 272-310.
- ____: *El-Fıkhu'l-İslâmî ve Edilletühü*, Dâru'l-Fikr, Suriye ts.
- ____: *Tefsîru'l-Münîr*, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1991.
- ____: *el- Muâmeletü'l- Mâliyyetü'l- Muâsıra* Daru'l-fikr, Dimaşk 2002.
- ____: *El-Kavâidi'l-Fıkhiyye ve Tatbîkâtihâ Fi'l-Mezâhibi'l-Erbâa*, Dâru'l-Fikr, Dimaşk 2006.

İNTERNET KAYNAKLARI

- <https://coinmarketcap.com/tr/>. (4 Kasım 2023)
- <https://sozluk.gov.tr/>; (Erişim: 20 Kasım 2023)
- <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/04/20210416-4.htm>. (Erişim 30.07.2024)

- <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/07/20240702-1.htm>. (Erişim 30.07.2024)
- <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/virtualcurrencyscheme-sen.pdf>. (Erişim: 25.03.2024)
- <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/06/30/digital-finance-agreement-reached-on-european-crypto-assets-regulation-mica/>. (Erişim: 30.03.2024)
- <https://www.universalhukuk.com/FATF-VE-IOSCO-DUZENLEMELE-RINDE-SANAL-VARLIK-HIZMET-SAGLAYICILAR>. (Erişim: 30.03.2024)
- <https://www.bilira.co/blog/kriptoda-punk-kulturleri-cyhperpunk-solarpunk-ve-lunarpunk>. (Erişim: 15.10.2023)
- <https://listelist.com/lehman-brothers-mali-krizi->. (20.11.2023)
- <https://muhabbit.com/nick-szabo-kimdir/>. (Erişim: 16.01.2024)
- <https://academy.binance.com/tr/articles/what-is-staking>. (Erişim: 25.07.2023)
- <https://www.coinbase.com/tr/learn/crypto-basics/what-is-staking#why-dont-all-cryptocurrencies-have-staking>. (Erişim: 26.07.2023)
- <https://dev.to/aciklab/hyperledger-fabric-nedir-4kfg>. (Erişim: 18.11.2023)
- <https://academy.binance.com/tr/articles/what-is-a-decentralized-exchange-dex>. (Erişim: 20.10.2023)
- <https://academy.binance.com/tr/articles/what-is-a-decentralized-exchange-dex>. (Erişim: 18.09.2023)
- <https://academy.binance.com/tr/articles/what-is-a-crypto-airdrop>. (12.08.2023)
- <https://academy.binance.com/tr/articles/what-is-a-crypto-faucet>. (Erişim: 12.08.2023)
- <https://tr.investing.com/news/cryptocurrency-news/abd-baskan-biden-merakla-beklenen-kripto-para-kararnamesini-imzalad-2276614>. (Erişim: 25.09.2023)
- <https://akademi.bitlo.com/makale/kripto-para-vergi-rehberi-kripto-para-vergisi-nedir-hangi-ulkelerde-vergi-yok>. (Erişim: 20.05.2024)
- <https://www.kaspersky.com.tr/resource-center/threats/crypto-exchange-hacks>. (Erişim: 13.10.2024)

- <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2021/05/Kripto-Varlik-Hizmet-Saglayicilar-Rehberi.pdf>. (Erişim: 22.10.2023)
- <https://cryptocurrency.tech/krupnejshie-konfiskatsii-kriptovalyuty> . (Erişim: 25.10.2023)
- <https://uzmanpara.milliyet.com.tr/haber-detay/gundem/bulgaristana-bitcoin-piyangosu/76816/>. (Erişim: 25.10.2023)
- <https://www.coinbase.com/tr/learn/crypto-basics/what-is-a-token>. (Erişim: 10.11.2023)
- <https://www.hosting.com.tr/blog/token-tokenizasyon-nedir/>. (Erişim: 24.09.2023)
- <https://www.paribu.com/blog/sozluk/utility-token-nedir/>. (Erişim: 24.09.2023)
- <https://www.btchaber.com/utilitytokennedir/#:~:text=Utility%20token%2C%20fayda%20token'%C4%B1,%C3%B6zel%20olarak%20sunulan%20hizmetlere%20eri%C5%9Febilmektedir>. (Erişim: 24.09.2023).
- <https://www.btcturk.com/bilgi-platformu/security-token-nedir/>. (24.09.2023)
- <https://academy.binance.com/tr/articles/a-beginners-guide-to-security-tokens>; <https://coinbalina.com/sto-nedir-security-token/>. (Erişim: 24.09.2023)
- <https://tr.cointelegraph.com/news/what-are-stablecoins>. (Erişim: 27.09.2023)
- <https://tr.tradingview.com/news/cointurk:a196d2799:0/>. (27.09.2023)
- <https://tr.tradingview.com/news/cointurk:a196d2799:0/>. (27.09.2023)
- <https://academy.binance.com/tr/articles/what-is-pax-gold-paxg>. (27.09.2023)
- <https://fintechtime.com/2018/04/muslumanlara-ozel-altin-destekli-kripto-para-cozumu/>. (25.04.2024)
- <https://www.bloomberght.com/venezuela-petroyu-30-milyon-varil-petrolle-desteleyecek-2238557>. (Erişim:16.12.2023).
- <https://tr.euronews.com/next/2024/01/12/venezuelada-basarisiz-olan-kripto-para-petro-donemi-sona-erdi>. (Erişim: 20.04.2024).
- <https://koinsaati.com/algorithmik-stablecoin-nedir/>. (20.04.2024)

- <https://www.coinbilgi.net/stablecoin-nedir-stabil-coin-turu-neler-dir-nasil-calisir/>. (25.04.2024)
- https://www.chip.com.tr/haber/kripto-yakma-nedir-niye-yakilir_151372.html. (Erişim: 10.12.2023)
- <https://www.bitlo.com/rehber/stablecoin-nedir>. (Erişim: 10.12.2023)
- <https://tr.tradingview.com/news/cointurk:a196d2799:0/>. (Erişim: 12.05.2024)
- https://bitcoin.org/files/bitcoin-paper/bitcoin_tr.pdf. (30.05.2024)
- <https://hukukvebilisim.org/dunyada-kripto-para-birimlerinin-huku-ki-durumlari/>. (Erişim: 05.06.2024).
- <https://coin-turk.com/bitcoin-kabul-eden-isletmeler> . (Erişim: 11.12.2023)
- <https://muhabbit.com/dunya-genelindeki-bitcoin-atmlerinin-sayisi-40-000>. (Erişim: 22.12.2023)
- <https://www.platinonline.com/kripto-para/dunyadaki-bitcoin-atm-sayisi-10-bini-asti-1076627#:~:text=T%C3%BCrkiye'nin%20ilk%20Bitcoin%20ATM,Ni%C5%9Fanta%C5%9F%C4%B1%20City's'de%20hizmete%20sunuldu>. (Erişim: 22.12.2023).
- <https://uzmancoin.com/bitcoin-atm-lokasyonlar/>. (22.12.2023)
- <https://www.paribu.com/blog/sozluk/ethereum-eth-nedir/>. (Erişim: 20.12.2023).
- <https://www.bitlo.com/rehber/ethereum-nedir/>. (Erişim: 20.12.2023)
- <https://kriptomat.io/tr/kripto-paralar/ethereum/ethereum-nedir/>. (Erişim: 20.12.2023).
- <https://kriptoda.com/sozluk/seed/>. (Erişim: 22.12.2023).
- <https://coinmarketcap.com/tr/currencies/solana/>. (Erişim: 22.12.2023).
- <https://kriptomat.io/tr/kripto-paralar/solana/solana-nedir/>. (Erişim: 22.12.2023).
- <https://kriptomat.io/tr/kripto-paralar/solana/solana-nedir/>. (Erişim: 22.12.2023).
- <https://tr.tradingview.com/news/bitcoinsistemi:164dc11d-6d9e8:0/#:~:text=8%20Aral%C4%B1k%20itibariyle%20Solana%20a%C4%9F%C4%B1nda,%370%20milyon%20SOL'dur>. (Erişim: 22.12.2023).

<https://academy.binance.com/tr/articles/what-is-solana-sol>. (Erişim: 22.12.2023).

https://www.kanunum.com/file/cid12679962_vid22134936_fid1060906. (Erişim: 25.12.2023).

<https://kriptokoin.com/zcash-zec-nedir/>. (Erişim: 23.12.2023).

<https://kriptomat.io/tr/kripto-paralar/zcash/zcash-nedir/>. (Erişim: 23.12.2023).

<https://webrazzi.com/2022/02/24/rusya-abd-ve-ab-nin-yaptirimlari-na-karsi-kripto-parayi-tercih-edebilir-mi/> (Erişim: 25.12.2023).

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1763

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1050

Kitap Adı : İlahi Takdir ve İnsan İradesi Bağlamında Hidâyet ve Dalâlet Meselesi

Book Title: The Question of Guidance and Misguidance in the Context of

Divine Decree and Human Will

ISBN : 978-625-8724-05-9

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258724059

Yazar | Author: Raci Tanrıkulu | orcid.org/0009-0009-5164-3544

Kurum | Institution: T.C Milli Eğitim Bakanlığı

ROR ID: ror.org/00jga9g46

Editor | Editor: Hekim Tay | orcid.org/0000-0002-2948-2037

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 237 (xvi + 221)

Yayın Tarihi | Publication Date: Kasım | November 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAB1 - İslami teoloji | Islamic theology

BISAC: REL063000 - İslam / Teoloji | Religion / Islam / Theology

THEMA: QRAC - İslami teoloji | Islamic theology

LC Classification: BP166 - İslamda kader ve ilahi irade | Predestination in Islam

DEWEY: 297.211 - İslam teolojisi – Kader ve irade | Islamic theology – Predestination and will

WoS Category: Din | Religion

WoS Citation Topics Meso: 6.6 - İslam Araştırmaları | Islamic Studies

WoS Citation Topics Micro: 6.6.2 - İslami Teoloji | Islamic Theology

Scopus Subject Areas: 1202 - Din ve Teoloji | Religious Studies

Atf Bilgisi | Cite as: Tanrıkulu, Raci. *İlahi Takdir ve İnsan İradesi Bağlamında Hidâyet ve Dalâlet Meselesi*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdulhamid, İrfan. *İslâm'da İ'tikadî Mezhepler ve Akaid Esasları*. çev. M. Saim Yeprem. Ankara: TDV Yayınları, 2011.
- Abdülcabbâr, el-Kâdî. *el-Usûlü'l-hamse*. thk. Faysal Bedîr 'Avn. Kuveyt: Matbu'ât Câmî'atü'l-Kuveyt, 1998.
- Abdülhamid, İrfan. *İslâm'da İtikadî Mezhepler ve Akaid Esasları*. çev. M. Saim Yeprem. Ankara: TDV Yayınları, 5. Basım, 2020.
- Açıkgenç, Alparslan. *Bilgi Felsefesi*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2002.
- Akbulut, Ahmet. "Allah'ın Takdiri-Kulun Tedbiri". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 33 (1992), 129-156.
- Akbulut, Ahmet. *Sahabe Dönemi İktidar Kavgası*. Ankara: Otto Yayınları, 7. Basım, 2019.
- Akçay, Mustafa. "İnsanlığın Ortak Dinî Temeli: Fıtrat". *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13/23 (2011), 143-170.
- Akçay, Mustafa. "Sünnetullah, Fıtratullah, Sıgatullah Kavramlarının Anlamlandırılışı Üzerine". *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17 (2008), 125-158.
- Akdoğan, Recep. "Âdetullah ve Sünnetullah Açısından Deizm". 157-171. Van, 2017.
- Albayrak, Halis. "Vahiy Gerçeği". 106-127. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Alper, Hülya. "Tevfik". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 41/8-9. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Altıntaş, Hayrani. "Dehriyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 9/107-109. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Altıntaş, Hayrani. "Kur'an'da İdrak Vasıtaları". *Journal of Islamic Research* 30/2 (2019), 357-360.
- Altıntaş, Mücteba. "Hidayet ve Dalalet". *Sistematik Kelam*. ed. Mehmet Evkuran. Ankara: Bilay Yayınları, 5. Basım, 2021.
- Altıntaş, Ramazan. "Hidâyet ve Dalâlet". *Kelam El Kitabı*. ed. Şaban Ali Düzgün. Ankara: Grafiker Yayınları, 2. Basım, 2012.
- Altıntaş, Ramazan. "Ta'dîl ve Tecvîr". *Kelam El Kitabı*. ed. Şaban Ali Düzgün. Ankara: Grafiker Yayınları, 2. Basım, 2012.

- Âmidî, Ebî'l-Hüseyn Ali b. Muhammed Seyfeddîn. *Ebkârul'efkâr fî usûli'd-dîn*. thk. Ahmed Ferîd el-Mezîdî. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmîyye, 2002.
- Ardoğan, Recep. “Kelam Açısından Doğal Kötülüklerin İlahî Adalet ile Bağdaşırılığına İlişkin İzahlar”. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi* 4/2 (15 Aralık 2014), 29. <https://doi.org/10.20493/bt.06237>
- Arslan, Hüsamettin. *Epistemik Cemaat*. İstanbul: Paradigma Yayınları, 2020.
- Arvas, Hamdullah. “Hakka Nisbetin Semantik İzdüşümleri: İlla'l-hak, Ene'l-hak ve Ehlü'l-hak”. *Van İlahiyat Dergisi* 11/19 (15 Aralık 2023), 121-137. <https://doi.org/10.54893/vanid.1384199>
- Arvas, Hamdullah. “Kelâm'da 'Ta'lim-i Esmâ': Dil Teorileri Bağlamında İlâhî Mânaların İsimlendirilmesi Meselesi”. *Kader* 18/2 (31 Aralık 2020), 500-538. <https://doi.org/10.18317/kaderdergi.805186>
- Âsım Efendi, Mütercim. *Kâmûsü'l-Muhîr Tercümesi*. ed. Mustafa Koç. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2013.
- Âsım Efendi, Mütercim. *Kamûsü'l-Muhîr Tercümesi*, ts.
- Askerî, Ebû Hilâl. *Arap Dîlinde ve Kur'ân'da Farklar Sözlüğü*. çev. Veysel Akdoğan. İstanbul: İşaret Yayınları, 2017.
- Askerî, Ebû Hilâl. *Mu'camu'l-furûk ve'l-lugaviyye*. Kum: Müessesetü'n-neşri'l-İslâmî et-Tabi'eti li Cema'ati'l-Müderrişin, 1412.
- Atay, Hüseyin. *II. Din Şûrası Tebliğ ve Müzakereleri*. “Akıl ve Vahiy”. *Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları*, 180-189.
- Atay, Hüseyin. “Allah'ın Halifesi: İnsan”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18 (1970), 71-80.
- Atay, Hüseyin. “Allah'ın Halifesi: İnsan”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18 (1970), 71-80.
- Aydar, Hidayet. “Rüşd”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/297-298. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Aydın, Atik. “Taberî'nin Kur'an Anlayışı ve Te'vil Tercihleri”. *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/1 (2010), 271-293.
- Aydın, Mehmet. “Vahiy ve İnsan”. *Kutlu Doğum Sempozyumu (Türkiye Diyanet Vakfı)*, 133-142.
- Aydın, Ömer (ed.). *Sistemik Kelâm*. İstanbul: İşaret Yayınları, 2017.
- Bağdâdî, Abdulkâhir. *Mezhepler Arasındaki Farklar*. çev. Ethem Ruhi Fırlıklı. Ankara: TDV Yayınları, 2008.

- Bâkılânî, Muhammed b. Tayyib b. Muhammed. *el-İntisâr lil-Kur'ân*. thk. Muhammed 'İsâm el-Kudât. Beyrût: Dâru İbni Hazm, 2001.
- Bâkılânî, Muhammed b. Tayyib b. Muhammed. *Temhîdu'l-evâil fî telhîsu'd-delâil*. thk. İmadu'd-Dîn Ahmed Haydar. Lübnan: Müessesetu'l-Kitabî's-Sekâfeti, 1978.
- Bardak, Ahmet. "Mu'tezile'nin İnanç Müdafaası". *Amasya İlahiyat Dergisi* 16 (30 Haziran 2021), 31-58. <https://doi.org/10.18498/ama-ilad.892010>
- Bardak, Ahmet. "Sa'duddîn Teftazânî'de İlliyet (Nedensellik)". *Journal of The Near East University Faculty of Theology* 9/2 (25 Aralık 2023), 170-184. <https://doi.org/10.32955/neu.ilaf.2023.9.2.03>
- Basrî, Hasan. *Resâilu'l-'adli ve't-tevhîd (içinde)*. thk. Muhammed İmâre. Kâhire: Dâru's-Şurûk, 1988.
- Basrî, Hasen. "Hasan Basrî'nin Kader Hakkında Halife Abdülmelik b. Mervan'a Mektubu". çev. Lütfi Doğan - Yaşar Kutluay. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4/3 (1954), 75-84.
- Bayram, Enver. "Razi'nin Hidayet ve Dalaletle İlgili Ayetleri Yorumlaması ve Bu Hususta Mutezileyle Giriştiği Tartışma (Tefsir-İ Kebir Bağlamında)". *The Journal of Academic Social Science Studies*, 177-196.
- Beydâvî, el-Kâdî Nâsiru'd-Dîn. *Tavâli'u'l-envâr min metâli'i'l-enzâr*. thk. Abbâs Süleymân. Beyrût: Dâru'l-Cîl, 1991.
- Biçer, Ramazan. "İğvâ". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. C. 21. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Bolay, M. Naci. "Bedîhî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 5/322-323. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Bolay, Süleyman Hayri. "Akıl". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/238-242. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Bozkurt, Ali. *Kur'an'da İnsanın Nitelikleri*. İstanbul: Kayıhan Yayınları, 2019.
- Bozkurt, Ali. *Kur'an'da Müminlerin Nitelikleri*. İstanbul: Kayıhan Yayınları, 2018.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail el-. *el-Câmi'u's-şâhîh*. nşr. Muhammed Zühayr b. Nasr. 8 Cilt. b.y.: Dâru Tavkî'n-Necât, 2. Basım, 1422/2001.
- Bulut, İsmail. "Eş'arîlik". *Kelam Tarihi ve Ekolleri*. ed. Mehmet Evkuran. Ankara: Bilay Yayınları, 2021.

- Bulut, İsmail. “Kalplerin Mühürlenmesi ve Hızlân”. *Sistematik Kelam*. ed. Mehmet Evkuran. 369-370. Ankara: Bilay Yayınları, 5. Basım, 2021.
- Bulut, Mehmet. “Hidâyet-Dalalet ve İnsanın Sorumluluğu”. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9 (1995), 229-260.
- Carullah, Zühdi. *el-Mu‘tezile*. Beyrût: el-Ehliyyetu Li’n-Neşri ve’t-Tevzî’, 1974.
- Cevherî, Ebû Nasr İsmâil b. Hammâd. *es-Sihâh tâcu’l-luğa ve sıhâhu’l-Arabiyye*. thk. Ahmed ‘Abdu’l-Gafûr ‘Atâr. Beyrût: Dâru’l-İlmi Li’l-Melâyîn, 1987.
- Coşkun, İbrahim. *Günümüz Akaid ve Kelam Problemleri*. İstanbul: Kitap Dünyası, 2. Basım, 2020.
- Cürcânî, S. Şerif. *Kitabu’t-Ta’rifât*. Lübnan: Daru’l-Kutubi’l-İlmiyye, 1983.
- Cürcânî, Seyyid eş-Şerif. *Kitâbu’t-ta’rifât*. Beyrût: Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, 1983.
- Cürcanî, Seyyid Şerif. *Şerhu’l-Mevâkıf*. çev. Ömer Türker. 3 Cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2021.
- Cürcânî, Seyyid Şerif. *Ta’rifât: Tasavvuf İstilahları*. çev. Abdülaziz Mecdi Tolun. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2014.
- Cüveynî, Abdulmelik b. Abdullah b. Yûsuf Ebû’l-Me’âli. *Luma‘u’l-edille fi kavâ‘idi ‘akâidi ehl-i’s-sünneti ve’l-cemâ‘e*. thk. Fevkiye Hüseyin Mahmûd. Lübnân: ‘Âlemu’l-Kutub, 2. Basım, 1982.
- Cüveynî, İmâmu’l-Haremeyn. *Kitabu’l-İrşâd: İnanç Esasları Kılavuzu*. çev. Adnan Bülent Baloğlu vd. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2016.
- Çağrıci, Mustafa - Hökelekli, Hayati. “İrade”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. C. 22. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Çelebi, İlyas. “Hızlân”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/419-420. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Çelebi, İlyas. “Hicab”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/430-431. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Çelebi, İlyas. “İlk Kelam Tartışmaları ve İnanç Grupları”. *Kelam El Kitabı*. ed. Şaban Ali Düzgün. Ankara: Grafiker Yayınları, 2012.
- Çelebi, İlyas. “Kâdî Beyzâvî’nin Kelâm Sistemi”. *İslâm İlim ve Düşünce Geleneğinde Kâdî Beyzâvî*. ed. Mustakim Arıcı. İstanbul: İSAM Yayınları, 2017.

- Çelebi, İlyas. “Klasik Bir Kelâm Problemi: Hüsün-Kubuh”. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 16-17 (1999 1998), 55-90.
- Çelebi, İlyas. “Lütuf”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 239-241. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Çınar, Bayram. “Kelâm’da Salah–Aslah Tartışmaları”. <https://doi.org/10.5281/ZENODO.4604942>
- Çoban, Mehmet. “Başlangıçtan Yirminci Yüzyılın İlk Yarısına Kadar İslâmî Yazımda Cihad Literatürü”. *İslam Medeniyeti Araştırmaları Dergisi* 6/2 (31 Aralık 2021), 393-444. <https://doi.org/10.20486/imad.1010098>
- Çoban, Mehmet. *Cihad ve Âlim*. Ankara: Fecr Yayınları, 2022.
- Demirci, Muhsin. “Kur’ân’da Allah - Kâinât - İnsan İlişkisi”. *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 89-102.
- Deniz, Gürbüz. *Anlam ve Varlık Boyutuyla İnsan*. İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2. Basım, 2017.
- Durusoy, Ali. “Zaruri”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/144-146. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Düzgün, Şaban Ali. *Dini Anlama Kılavuzu*. Ankara: Otto Yayınları, 9. Basım, 2022.
- Düzgün, Şaban Ali. “İnsanın Yetkinliğini Teolojik Olarak Temellendirmenin İmkânı”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 37/2 (2005), 13-42.
- Düzgün, Şaban Ali. “İnsanın Yetkinliğini Teolojik Olarak Temellendirmenin İmkânı” 4/2 (2006), 11-38.
- Düzgün, Şaban Ali. “Kaderi Farklı Kategoriler İçinde Okumanın İmkânı”. *Kelâm Araştırmaları* 11/2 (2013), 1-10.
- Düzgün, Şaban Ali. “Kur’an’ın Oluşumu (Vahiy Süreci)”. *KADER Kelâm Araştırmaları Dergisi* 5/2 (2009), 0-14. <https://doi.org/10.18317/kader.49724>
- Düzgün, Şaban Ali. *Nesefî ve İslam Filozoflarına Göre Allah-Âlem İlişkisi*. Ankara: Otto Yayınları, 2. Basım, 2021.
- Düzgün, Şaban Ali. *Sosyal Teoloji-İnsanın Yeryüzü Serüveni*. Ankara: Otto Yayınları, 2017.
- Düzgün, Şaban Ali. *Sosyal Teoloji-İnsanın Yeryüzü Serüveni*. Ankara: Otto Yayınları, 3. Basım, 2020.
- Düzgün, Şaban Ali. “Tabiat”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/325-327. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.

- Ebû Hanîfe, en-Numân b. Sâbit. *el-Fıkhü'l-ebzat (beş Eseri içinde)*. çev. Mustafa Öz. İstanbul: İfav Yayınları, 15. Basım, 2019.
- Ebû Hanîfe, en-Numân b. Sâbit. *el-Fıkhü'l-ekber*. el-İmârâtü'l-Arabiyye: Mektebetü'l-Furkan, 1999.
- Ebû Hanîfe, en-Numân b. Sâbit. *el-Fıkhü'l-ekber (Beş Eser içinde)*. çev. Mustafa Öz. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2019.
- Ebû Mansûr Mâturîdî, Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd. *Tefsîru'l-Mâturîdî*. Beyrût: Dâru'l-Kutubu'l-İlmiyye, 2005.
- Ebû Zehra, Muhammed. *İslâm'da İtikadî Siyasi ve Fıkhî Mezhepler Tarihi*. çev. Sıbğatullah Kaya. İstanbul: Çelik Yayınevi, 2011.
- Emîn, Ahmed. *Fecru'l-İslâm*. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 3. Basım, 2009.
- Erdemci, Cemalettin. “Kelam İlminde Vahiy”. *Milel ve Nihal (Dergi)* VIII/1 (2011), 119-142.
- Esen, Muammer. “Dini, Dini Metinleri Anlama Meselesi”. *Din Anlayışımızdaki Sorunlar ve Kaynakları Çalıştayı*, 111-136.
- Esen, Muammer. “Eş'arî Epistemolojisi/Eş'arî Bilgi Kuramı”. *Uluslararası Şeyh Şa'bân-ı Velî Sempozyumu*, 11-20.
- Esen, Muammer. “Kur'an'da Akıl-İman İlişkisi”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* LII/2 (2011), 85-96.
- Esen, Muammer. “Matûridî'nin Bilgi Kuramı ve Bu Bağlamda Onun Alem, Allah ve Kader Konusundaki Görüşlerinin Kısa Bir Tahlili”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* XLIX/2 (2008), 45-56.
- Eş'arî, Ebû'l-Hasan. *el-İbâne 'an usûli'd-diyâne*. thk. Sâlih b. Mukbil et-Temîmî. Riyâd: Dâru'l-Fadîlet, 2011.
- Eş'arî, Ebû'l-Hasan. *İlk Dönem İslam Mezhepleri*. çev. Mehmet Dalkılıç - Ömer Aydın. İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 2005.
- Eş'arî, Ebû'l-Hasan. *İslâm İnanç Esasları*. çev. Mehmet Kubat. İstanbul: İşrak Yayınları, ts.
- Eş'arî, Ebu'l-Hasan. *Makâlâtü'l-İslâmiyyîn ve ihtilâfu'l-musallîn*. thk. Helmut Ritter. Almanya: Dâru Franz Ştây, 1980.
- Eş'arî, Ebû'l-Hasan. *Risâle ilâ ehli's-sağr bibâbi'l-ebvâb*. thk. Abdullâh Muhâmmad Şâkir en-Necdî. el-Medinetu'l-Munevvere: Emâdetu'l-Bahsi'l-İlmî, 143M.S.

- Eş'arî, Ebû'l-Hasan. *Makâlâtü'l-İslâmiyyîn - İlk Dönem İslâm Mezhepleri.* çev. Ömer Aydın - Mehmet Dalkılıç. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2019.
- Ezherî, Muhammed b. Ahmed ebû Mansûr. *el-Garîb ve'l-me'acim.* thk. Muhammed İvaz Mur'ib. Beyrût: Dâru İhyâ'u't-Turâs'i'l-'Arâbî, 2001.
- Ezherî, Muhammed b. Ahmed Ebû Mansûr. *Tehzîbu'l-luga.* thk. Muhammed 'İvaz Mer'ab. Beyrût: Dâru İhyâ'u't-Turâs'i'l-'Arâbî, 2001.
- Farâhidî, Ebû Abdurrahmân Halil b. Ahmed. *Kitâbu'l-ayn.* thk. Mehdi el-Mehzûmî - İbrahim es-Sâmerrâî. 8 Cilt. Dâr ve Mektebetu'l-Hilâl, ts.
- Farukî, İsmail Raci. *Bilginin İslâmîleştirilmesi (Genel Çalışma Planı ve İlkeler).* çev. Fehmi Kori. İstanbul: Risale Yayınları, 2012.
- Fazlur Rahman. *İslâm'da İhya ve Reform.* ed. Moosa Ebrahim. çev. Fehullah Terkan. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2006.
- Fettâh, İrfan Abdülhamit. "Cebriyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi.* 7/205-208. İstanbul: İSAM Yayınları, 1993.
- Fığlalı, Ethem Ruhi. "Cemel Vak'ası". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi.* 7/320-321. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Fığlalı, Ethem Ruhi. *Günümüz İslâm Mezhepleri.* İzmir: İzmir İlâhiyât Vakfı Yayınları, 2008.
- Fîrûzâbâdî, Mecdu'd-dîn Ebû Tâhir Muhammed b. Ya'kûb. *el-Kâmûs'l-muhîr.* thk. Muhammed N'aîm el-'Arkusûsî. Beyrût: Muessesetu'r-Risâle, 2005.
- Garaudy, Roger. *İslâm'ın Vadettikleri.* çev. Salih Akdemir. İstanbul: Pınar Yayınları, 6. Basım, 1996.
- Gatafânî, Dırâr b. Amr. *Kitâbu't-Tahrîş-İlk Dönem Siyasî ve İtikâdî İhtilâflarında Hadîs Kullanımı.* çev. Mehmet Keskin. thk. Hüseyin Hansu. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2014.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid. *İtikadda Orta Yol.* İstanbul: Klasik Yayınları, 2012.
- Gölcük, Şerafeddin. *Bâkullânî ve İnsan Fiülleri.* Ankara: TDV Yayınları, 1997.
- Gölcük, Şerafettin. "Cehmiyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi.* C. 7. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.

- Gölcük, Şerafettin - Toprak, Süleyman. *Kelam:Tarih Ekoller Problemler*. Konya: Tekin Kitabevi, 2001.
- Görmez, Mehmet. “Tergîb ve Terhîb”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/508-509. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Gürkan, Salime Leyla. “Mîsâk”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/172-173. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Hamevî, Ebu'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed b. Alî. *el-Misbâhu'l-münîr fî garîbi's-şerhi'l-kebûr*. 2 Cilt. Beyrût: el-Mektebetu'l-İlmiyye, ts.
- Hamevî, Şihâbu'd-dîn Ebû Abdillâh Yâkût b. Abdillâh er-Rûmî. *Mu'cemu'l-büldân*. Beyrût: Daru Sadr, 2., 1995.
- Hamîrî, Neşvân b. Sa'îd. *Şemsu'l-ûlûm ve devâi kelâmi'l-'Arab mine'l-kulûm*. thk. Hüseyin b. Abdullah vd. el-'Amrî. 11 Cilt. Dimaşk: Dâru'l-Fikri'l-Me'âsir, 1999.
- Haneî, Ebu'l-Bakâ'. *el-Külliyât mu'cem fî mustâlâhât ve'l-furûku'l-lügaviyye*. thk. Adnan Dervîş - Muhammed el-Misrî. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, ts.
- Harman, Ömer Faruk. “Dalâlet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/427-428. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Hatiboğlu, Mehmed Said. *Hilafetin Kureyşiliği*. Ankara: Otto Yayınları, 2. Basım, 2011.
- Hayyât b. Halîfe, Ebû Amr. *Târîhu Halîfe b. Hayyât*. thk. Ekrem Ziyâ' el-'Amrî. Beyrût: Dâru'l-Kalem, 2. Basım, 1397.
- Herevî, Ebû Ubeyd Ahmed b. Muhammed. *el-Garîbîn fî'l-Kur'ân ve'l-Hadîs*. thk. Ahmed Ferîd el-Mezîdî. 6 Cilt. es-Suûdiyye: Mektebetu Nizâr Mustafa el-Bâz, 1999.
- Hökelekli, Hayati. “Duyu”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/8-12. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Hökelekli, Hayati. “Fıtrat”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/47-48. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1996.
- Hökelekli, Hayati. “Şahsiyet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/297-298. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Hûfî, Ahmed Muhammed. *et-Taberî*. Kahire: Matba'atu Mısır, 1963.
- Izutsu, Toshihiko. *Kur'an'da Tanrı ve İnsan-Kur'an'ı Dünya Görüşünün Semantiği*. çev. M. Kürşad Atalar. İstanbul: Pınar Yayınları, 2012.
- İbn Fâris, Ahmed. *Mu'cem mekâyîsu'l-luğa*. thk. Abdusselâm Muhammed Harûn. Daru'l-Fikir, 1979.

- İbn Halikân, Ebu'l-Abbâs Şemsüddin Ahmed b. Muhammed b. İbrahim b. Ebi Bekr. *Vefeyâtü'l-a'yân ve enbâu ebnâ'i'z-zamân*. thk. İhsan Abbas. 7 Cilt. Beyrût: Daru Sadr, 1971.
- İbn Manzûr, Ebu'l-Fadl Cemalu'd-Dîn. *Lisânu'l-Arab*. 15 Cilt. Beyrût: Daru Sâdr, 1414.
- İbn Sîde, Ebu'l-Hasan Ali İsmâ'il el-Mursîl. *el-Muhkem ve'l-muhîtu'l-a'zam*. thk. Abdulhamîd el-Hindâvî. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2000.
- İbni Abdilber, Ebû 'Ömer en-Nemerî el-Kurtûbî. *et-Temhîd*. thk. Beşâr 'İvâd vd. Ma'rûf. Londra: Müessesetü'l-Furkân Li't-Turâsi'l-İslâmî, 2017.
- İbni Kesîr, İmadu'd-Dîn ebu'l-Fidâ İsmail b. Ömer. *el-Bidâye ve'n-nihâye*. thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî. Daru Hicr li't-Tabâ'eti ve'n-Neşri ve't-Tevzî' ve'l-İ'lan, 1997.
- İbni Murtezâ, Ahmed b. Yahyâ. *Tabakâtu'l-Mu'tezile*. thk. Susanna -Wilzer Diwald. Beyrût, 1961.
- İbni Sina - İbni Tufeyl. *Hay bin Yakzan*. çev. Mehmed Şerafettin Yaltkaya - Babanzade Reşid. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 5. Basım, 2004.
- İbnu'l-Cevzî, Cemâlu'd-dîn Ebu'l-Ferec Abdurrahman. *Nüzhetu'l-a'yûn en-nevâzur fî 'İlmi'l-vücûh ve'n-nezâir*. thk. Muhammed Abdulkerim Kâzım er-Râzî. Beyrût: Müessesetu'r-Risâle, 1984.
- İbnu'l-Esîr, İzzu'd-dîn. *el-Kâmil fî't-târîh*. thk. Ömer Abdusselâm Tedmürî. 10 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kitabi'l-Arabî, 1997.
- İbnu'l-İmranî, Muhammed b. Ali b. Muhammed. *el-Enbâu fî târîhu'l-hulefâ'*. thk. Kâsım es-Sâmerrâî. Kâhire: Dâru'l-Âfâki'l-Arabiyye, 2001.
- İbnu'n-Nedim, Muhammed b. İshak. *el-Fihrist*. thk. eş-Şeyh İbrahim Ramazan. Lübnan: Daru'l-Ma'rife, 1997.
- İlyas Çelebi, Bekir Topaloğlu. *Kelâm Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2010.
- İsbahânî, Ebû Mûsâ Muhammed b. Ömer b. Ahmed. *el-Mecmû'l-muğîs fî garîbi'l-Kur'ân ve'l-Hadîs*. thk. Abdulkerim el-'Azavî. 3 Cilt. Mekte: Câmî'atu Ummu'l-Kurâ, 1986.
- İsfahânî, Ebu'l-Kâsım el-Hüseyn b. Muhammed Râğîb. *el-Müfredât fî ğarîbi'l-Kur'ân*. thk. Safvân Adnân ed-Dâvudî. Beyrût: Daru'l-Kalem, 1412.

- İsfahânî, Muhammed b. Mahmud. *Kitâbü'l-kavâ'id-i'l-küllîye*. İstanbul: TDV Yayınları, 2017.
- İsfahânî, Râğıb. *Müfredât (Kur'ân Kavramları Sözlüğü)*. çev. Abdülbaki Güneş - Mehmet Yolcu. İstanbul: Çıra Yayınları, 2010.
- İslamoğlu, Mustafa. *Hasan el-Basrî'nin Kader Risalesi ve Şerhi*. İstanbul: Düşün Yayıncılık, 2012.
- İşcan, Mehmet Zeki. "Ehl-i Sünnetin Oluşumunda Öncü Şahsiyetler". *Tarihte ve Günümüzde Ehl-i Sünnet*. ed. Mahmut Kaya. İstanbul: Ensar Neşriyat, ts.
- Kādî Abdücebbar. *Nedensellik Kitabı*. çev. Osman Demir. İstanbul: Klasik Yayınları, 2015.
- Kādî Abdülcabbâr. *el-Muhtasar fî usûli'd-dîn (Resâil'l-'adli ve't-tevhîd içinde)*. thk. Muhammed Ammâre. 2 Cilt. Kâhire: Dâru's-Şurûk, 2. Basım, 1988.
- Kādî Abdülcebbar, Ebi'l-Hüseyin. *el-Muğnî fî ebvâbi't-tevhîd ve'l-'adl-et-tenebuvât ve'l-mu'cizât*. thk. Mahmud Muhammed Kasım, ts.
- Kādî Abdülcebbar, Ebi'l-Hüseyin. *Şerhu'l-usûli'l-Hamse: Mu'tezile'nin Beş İlkesi*. çev. İlyas Çelebi. 2 Cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2013.
- Karadaş, Çağfer. "İnsan Fiilleri". *Kelam El Kitabı*. ed. Şaban Ali Düzgün. Ankara: Grafiker Yayınları, 2. Basım, 2012.
- Karadeniz, Osman. "Hasan el-Basrî ve Kelamî Görüşleri". *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2 (1985), 135-156.
- Karadeniz, Osman. "Nübüvvet ve Vahiy". *Kelam El Kitabı*. ed. Şaban Ali Düzgün. Ankara: Grafiker Yayınları, 2. Basım, 2012.
- Karagöz, İsmail (ed.). *Dinî Kavramlar Sözlüğü*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 5. Basım, 2010.
- Kazanç, Fethi Kerim. "Salah-Aslah Meselesi". *Sistematik Kelam*. ed. Mehmet Evkuran. Ankara: Bilay Yayınları, 5. Basım, 2021.
- Kılavuz, Ahmet Saim. *Anahatlarıyla İslâm Akâidi ve Kelâm'a Giriş*. İstanbul: Ensar Yayınları, 2010.
- Kılavuz, Ahmet Saim. "Peygamberlik ve Vahiy Müessesesi". 25-49. İstanbul: TDV Yayınları, 1990.
- Koçar, Musa. "Özgür İrade ve Sorumluluk". *Günümüz Kelam Problemleri*. Ankara: Bilay Yayınları, 2021.
- Komisyon. *el-Mu'camu'l-vasîf*. Kahire: Macma'u'l-luğa'l-Arabiyye, 2. Basım, 1972.

- Korkmaz, Sıddık. “Mâtürîdilik”. *Kelam Tarihi ve Ekolleri*. ed. Mehmet Evkuran. Ankara: Bilay Yayınları, 2021.
- Korkmazgöz, Rıza. “Cebriyye”. *Kelam Tarihi ve Ekolleri*. ed. Mehmet Evkuran. Ankara: Bilay Yayınları, 2021.
- Kutlu, Sönmez. “Bilinen ve Bilinmeyen Yönleriyle İmam Mâtürîdî”. *İmam Maturîdî ve Maturîdîlik*. Ankara: Otto Yayınları, 2011.
- Kutlu, Sönmez. “Mâtürîdî’de İnsan ve Toplum Tasavvuru: Özgür İrade”. *Mâtürîdî Kayıp Aydınlanmanın İzinde*. ed. Şaban Ali Düzgün. 274-304. Ankara: Otto Yayınları, 2. Basım, 2021.
- Kutlu, Sönmez. *Mehepler Tarihine Giriş*. İstanbul: Dem Yayınları, 2010.
- Kutluer, İlhan. “İlim”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 22/109-114. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Makdisî, Mutahhar b. Tâhir. *el-Bed’u ve’t-târîh*. ed. Ernest Leroux. 6 Cilt. Paris, ts.
- Maraz, Hüseyin. “Mu’tezile’de Kalp Mühürlenmesi ve Özgürlüğün Sürekliliği Meselesi”. *Kader* 15/3 (31 Aralık 2017), 594-614. <https://doi.org/10.18317/kaderdergi.339955>
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr. *İslam İnanç Esasları (Fıkıh-ı Ekber Şerhi)*. çev. A. Bülent Baloğlu - Murat Memiş. İstanbul: Bilge Kültür Sanat, 4. Basım, 2014.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed. *Kitâbü’t-Tevhîd*. çev. Bekir Topaloğlu. Ankara: İSAM Yayınları, 14. Basım, 2019.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd. *Te’vîlâtü’l-Kur’ân Tercümesi*. ed. Yusuf Şevki Yavuz. çev. Bekir Topaloğlu. 17 Cilt. Ankara: Ensar Neşriyat, 2015.
- Mâtürîdî, Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd, Ebû Mansûr. *Tefsîru’l-Maturîdî: Te’vîlâtü Ehli’s-Sünne*. thk. Mecdî Bâslûm. 10 Cilt. Beyrût: Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, 2005.
- Mutarriżî, Ebu’l-Feth Nâsiru’d-dîn. *el-Muğrib fî tertîbi’l-mu’rib*. thk. Mahmûd Fâhûrî - Abdülhamîd Muhtâr. Halep: Mektebetu Usâme b. Zeyd, 1979.
- Müzenî, İsmâ’il b. Yahyâ b. İsmâ’il. *Şerhu’s-Sünne li’l-Müzenî*. thk. Cemâl Azûn. Suûdiye: Mektebetu’l-ğurabâ’ el-Eseriyye, 1995.
- Nesefî, Meymûn b. Muhammed Ebu’l-Mu’î’n. *Tabsireti’l edille fî usûli’l-dîn*. thk. Hüseyin Atay - Şaban Ali Düzgün. 2 Cilt. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2004.

- Nesefî, Necmeddin Ömer. *et-Teyssîr fî't-tefsîr-Ömer Nesefî Tefsiri*. çev. Ali Benli. 2 Cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2020.
- Obermann, Julian. "İslam'ın İlk Döneminde Politik Teoloji: Hasan el-Basri'nin Kader Üzerine Mektubu". çev. Muhit Mert. *Kelam Araştırmaları* 4/2 (2006), 115-137.
- Oral, Osman. "Mâtürîdî'ye Göre Kalp Mühürlenmesinin Psikososyal Sebepleri". *Journal of Turkish Studies* Volume 15 Issue 1/Volume 15 Issue 1 (2020), 499-517. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.39529>
- Önal, Recep. "Vahiy ve Nübüvvet". *Sistematik Kelam*. Ankara: Bilay Yayınları, 5. Basım, 2021.
- Öz, Mustaf. "Muhakkime-i Ūlâ". C. 30. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Öz, Mustafa. "Ma'bed el-Cühenî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 27/281-282. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Özcan, Hanifi. *Mâtürîdî'de Bilgi Problemi*. İstanbul: İfav Yayınları, 3. Basım, 2012.
- Özervarlı, M. Sait. *Kelâmda Yenilik Arayışları*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2. Basım, 2008.
- Özgüdenli, Osman Gazi. "Taberistân". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/322, 323. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Özsoy, Ömer. *Sünnetullah-Bir Kur'an İfadesinin Kavramlaşması*. Ankara: Fecrr Yayınları, 1994.
- Öztürk, Mustafa. *Kur'an ve Yaratılış*. İstanbul: Kuramer, 4. Basım, 2022.
- Öztürk, Mustafa. "Kur'an'da ve İslam Öncesi Arap Düşüncesinde Dehr Kavramı". *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 16 (2003), 250-270.
- Öztürk, Mustafa. *Kur'an'ın Mu'tezilî Yorumu: Ebû Müslim el-İsfahânî Örneği*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2008.
- Peker, Hasan. "Kur'an'da Bilgi İmkânları Açısından İnsan ve Bilişsel Dinamizmi". *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/2 (2020), 851-901.
- Pezdevî, Ebu'l-Yusr Muhammed. *Ehl-i Sünnet Akâidi*. çev. Şerafeddin Gölcük. thk. Mehmet Halife Doğan. İstanbul: Kayıhan Yayınları, 6. Basım, 2017.

- Polater, Kadir. “Kur’ân-ı Kerîm’e Göre Hevâ Kavramı ve Dalâletteki Rolü”. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 20 (2003), 261-299.
- Polater, Kadir. “Kur’ân-ı Kerîm’e Göre Hevâ Kavramı ve Dalâletteki Rolü”. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 20 (2003), 261-299.
- Râzî, Ebû Abdullah Muhammed b. ’Ömer Fahreddîn. *Mefâtîhu’l-ğayb*. 32 Cilt. Beyrût: Dâru İhyâ’u’t-Turâs’i’l-‘Arâbî, 1420.
- Râzî, Ebû Abdullah Muhammed b. ’Ömer Fahreddîn er-. *Mefâtîhu’l-Ğayb*. Beyrût: Dâru İhyâ’u’t-Turâs’i’l-Arâbî, 1420.
- Râzî, Fahreddîn. *Ana Meseleleriyle Kelâm ve Felsefe: el-Muhassal*. çev. Eşref Altaş. İstanbul: Klasik Yayınları, 2019.
- Râzî, Fahreddîn. *Felsefî Kelâmın Temel Meseleleri*. çev. Ulvi Murat Kılavuz - Çetin Serkan. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2018.
- Râzî, Zeynüddîn Ebû Abdullah Muhammed b. Ebî Bekir. *Muhtâru’s-sihâh*. thk. Yûsuf eş-Şeyh Muhammed. Beyrût: el-Mektebetu’l-’Asriyye, 5. Basım, 1999.
- Ressî, el-Kasım b. İbrahim b. İsmail. *Resâilu’l-‘adli ve’t-tevhîd (içinde)*. thk. Muhammed İmâre. Kahire: Dâru’s-Şurûk, 1998.
- Sâbûnî, Nûreddin. *Mâtürîdiyye Akaidi*. çev. Bekir Topaloğlu. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2005.
- Sâhib, Ebû’l-Kâsım İsmail b. Abbâd. *el-Muhît fî’l-luğah*. thk. Muhammed Hasen Âl Yasîn. Beyrût: ’Âlemu’l-Kutub, 1994.
- Saruhan, Müfit Selim. “İnsan Haklarının Güvencesi Olarak Kur’an’da İnanç Özgürlüğünün Temel İlkeleri”.
- Saruhan, Müfit Selim. “Kur’an’da Din Ahlâkı Kur’an’ın Öngördüğü İdeal Din ve Dindarın Özellikleri -Bir Kavram Denemesi-”. *Dinî Araştırmalar* III/8 (2000), 189-198.
- Semerkindî, Şemsüddîn es-. *İlmü’l-Âfâk ve’l-Enfüs-Âlem ve İnsan*. thk. Yusuf Okşar - İsmail Yürük. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2020.
- Serdar, Murat. *Sistematik Kelam-I*, ts.
- Serdar, Murat - Işık, Harun. *Sistematik Kelam-I*. 2 Cilt. Kayseri: Kimlik, 2020.
- Siddîkî, Cemalü’d-dîn Muhammed Tâhir b. ’Alî. *Mecma’u bihâru’l-envâr fî garâibi’t-tenzîl ve letaif’l-ahbâr*. 5 Cilt. Matb’atu Meclisi Dâiretu’l-Me’ârifî’l-Osmâniyye, 3. Basım, 1967.

- Sinanoğlu, Mustafa. “Sıbgatullah”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 37/85. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Sinanoğlu, Mustafa. “Ta’dîl ve Tecvîr”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/366-368. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Sinanoğlu, Mustafa. “Teklif”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/385-387. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Suyûtî, Abdurrahmân b. Ebî Bekr Celalu’d-dîn. *Tabâkâtü’l-müfessirîn*. thk. ’Umer Ali Muhammed. Kâhire: Mektebetü Vehbe, 1396.
- Şaşa, Mehmet. “Kelâm Ekolleri Bağlamında Marifetullahın Vücûbiyet Kaynağı”. *Artuklu Akademi: Mardin Artuklu Üniversitesi İlahiyat Bilimleri Fakültesi Dergisi* V/1 (2018), 57-90.
- Şehristânî, Abdülkerim. *Milel ve Nihal*. çev. Mustafa Öz. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2011.
- Şehristânî, Muhammed b. Abdülkerim Ahmed. *el-Milel ve’n-nihal*. 3 Cilt. Müessesetu’l-Halebî, ts.
- Taberî, Muhammed b. Cerîr. *Câmi’ul-beyân ‘an te’vîli âyi’l-Kur’ân*. thk. Mahmud Muhammed Şâkir. 24 Cilt. Mekke: Dâru’t-Terbiyyeti ve’t-Turâs, t.y.
- Taberî, Muhammed b. Cerîr. *Sarîhu’s-sünne*. Kuveyt: Daru’l-Hulefâi li’l-Kutubu’l-İslâmî, 1405.
- Taberî, Muhammed b. Cerîr. *Taberî Tefsiri*. çev. Mehmet Keskin. thk. Muhammed Ali Sâbûnî - Salih Ahmed Rıza. 6 Cilt. İstanbul: Sağlam Yayınları, 2019.
- Taberî, Muhammed bin Cerîr Ebû Ca’fer. *et-Tabsîr fî me’âlimi’d-dîn*. thk. Ali b. Abdulazîz bin Ali eş-Şibl. Riyad: Daru’l-’Asime, 1996.
- Taberî, Muhammed bin Cerîr Ebû Ca’fer et-. *Târîhu’r-rusul ve’l-mulûk*. thk. Muhammed Ebu’l-Fadl İbrâhîm. 11 Cilt. Beyrût: Dâru’l-Me’ârif, 1967.
- Taftâzânî. *Şerhu’l-‘akâid*. çev. Talha Hakan Alp. İstanbul: Yasin Yayınevi, 2008.
- Tahânevî, Muhammed b. Alî. *Mevsu’atu keşşâfu istilâhâtü’l-funûn ve’l-‘ulûm*. thk. Alî Duhrûc. 2 Cilt. Mektebetu Lübnân Nâşirûn, 1996.
- Tay, Hekim. *Kur’an’a Göre Mekke’de Sınıfsal Yapı*. Ankara: Fecrr Yayınları, 2019.
- Tay, Hekim. “Kur’an’da ‘Tâğût’ Kavramı”. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* XXVII/2 (2017), 215-228.

- Tay, Hekim. *Kur'ân-ı Kerim'in Anlaşılmasında Belâgat İlminin Rolü -Meânî Örneği-*. Ankara: Fecrr Yayınları, 2019.
- Tay, Hekim. "Modern Dönemde Sünnetullah Kavramının Anlaşılması Tefsîru'l-Menâr Örneği". ed. Mehmet Öztürk - Serkan Demir. 3/485-504. Ankara: İnönü Üniversitesi Yayınevi, 2019.
- Tay, Hekim. "Tefsir Faaliyetlerinde Mübhemâtü'l-Kur'ân İlminin Yeri: Ebû Mansûr el-Mâtürîdî (Ö. 333/944) Örneği". *Diyanet İlmi Dergi* LV/3 (2019), 751-781.
- Tay, Mesut. *Süddî'nin Tefsirine Hermenötik Bir Okuma*. Ankara: Fecr Yayınları, 2024.
- Tay, Mesut. *Zemahşerî'nin Ahkâm Yetleri Yorumlama Yöntemi*. Ankara: Fecr Yayınları, 2022.
- Teber, Hatice. "Hakikatin Anlaşılmasında Akıl-Kalp Korelasyonu Epistemolojik bir Yaklaşım". *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4/4 (2013), 79-89.
- Teftâzânî. *el-Makâsîd: Kelâm İlminin Maksatları*. ed. Ahmet Kaylı. çev. İrfan Eyibil. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2019.
- Topaloğlu, Bekir. "Ebû Mansûr el-Mâtürîdî'nin Kelamî Görüşleri". *İmam Mâtürîdî ve Mâturidilik*. ed. Sönmez Kutlu. Ankara: Otto Yayınları, 3. Basım, 2011.
- Tunç, Cihad. "İslâm Dinine Göre Hidâyet ve Dalalet". *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6 (1989), 39-41.
- Tunç, Cihat. "Dalâlet". 8/428-429. İs: TDV Yayınları, 1993.
- Turhan, Kasım. "Kevn ve Fesad". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25/343-344. Ankara: TDV Yayınları, 2022.
- Türcan, Galip. "Kelamî Paradigmanın Güçlüğü: Mu'tezile ve Ehl-i Sünnet Kelamında Hidâyet ve Dalâlet Kavramlarının Anlaşılması".
- Türker, Ömer. "Hayy b. Yakzan: İnsanlık Adasında Yalnız Bir Hakikat Yolcusu". *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi* III. Dizi/18 (Ocak 2009), 195-204.
- Uludağ, Süleyman. "Kalb". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/229-232. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Uludağ, Süleyman. "Kalb". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/229-232. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Uludağ, Süleyman. "Keşf". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25/315-317. Ankara: TDV Yayınları, 2022.

- Uludağ, Süleyman. “Mârifet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/54-56. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Üzümlü, İlyas. “Kaderiyye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/64-65. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Üzümlü, İlyas. “Mücessime”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/448-449. İstanbul: TDV Yayınları, 2020.
- Üzümlü, İlyas. “Sıffin Savaşı”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. C. 37. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Watt, W. Montgomery. *İslam Düşüncesinin Teşekkül Devri*. çev. Ethem Ruhi Fırlıklı. Ankara: Sarkaç Yayınları, 3. Basım, 2010.
- Wolfson, H. Austryn. *Kelâm Felsefeleri*. çev. Kasım Turhan. İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2001.
- Yariz, Enes. “Kur’an’a Göre Hidâyete Ermede İnsanın Rolü”. *İ.Ü. Fakiültesi Dergisi*, 363-388.
- Yavuz, Salih Sabri. *İslâm Düşüncesinde Nübüvvet*. İstanbul: İnsan Yayınları, ts.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Bezm-i Elest”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/106-108. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Hidâyet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 17/473-477. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “İlham”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 22/98-100. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “İlim”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 108-109. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Müşebbihe”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/156-158. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Vahiy”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 41/440-443. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Yazıcıoğlu, Mustafa Sait. “İnsan Fiili ve Bir Kur’ân-ı Kerim Âyeti”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi XXVIII* (1986), 327-334.
- Yazır, Muhammed Hamdi. *Hak Dini Kur’an Dili*. 6 Cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2021.
- Yeprem, M. Saim. *İrade Hürriyeti ve İmâm Mâtûrîdî*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2021.
- Yurdagür, Metin. “Tâğût”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/372. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.

- Yüksel, Emrullah. “Kur’an-ı Kerim’de Hidâyet ve Dalâlet Anlayışı”. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7 (1986), 87-107.
- Zebidî, Muhammed Murtazâ el-Huseynî. *Tâcu’l-‘arûs min cevâhir’l-kâmûs*. thk. Cemâ’atun mine’l-muhta’s-sîn. Kuveyt: Vezâretü’l-İrşâd ve’l-Enbâ’ fi’l-Kuveyt, 1965.
- Zemahşerî, Ebu’l-Kâsım Cârullah Muhammed b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî. *el-Keşşâf: Keşşâf Tefsiri*. ed. Murat Sülün. çev. Nedim Yılmaz vd. 6 Cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2018.
- Zuhaylî, Muhammed. *el-İmâm et-Taberî*. Dimaşk: Dâru’l-Kalem, 1999.
- el-Külliyât Mu’cem fi’l-Mustalahât ve’l-Furûki’l-Lugaviyye*, ts.
- Konularına Göre Kur’an (Sistematiik Kur’an Fihristi)*. Ankara: Fecr Yayınları, 15. Basım, 2012.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1765

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Yayın | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1052

Kitap Adı : Klasik Arap Şiir Eleştirisinde İbn Sellâm el-Cumahî

Book Title : Ibn Sallâm al-Jumahî in Classical Arabic Poetry Criticism

ISBN : 978-625-8724-07-3

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258724073

Yazar | Author: İsmail Araz | orcid.org/0000-0002-3482-0483

Kurum | Institution: Mardin Artuklu Üniversitesi

ROR ID: ror.org/0396cd675

Editör | Editor: Ahmet Gemi | orcid.org/0000-0003-4124-5525

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book – Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 16 x 24 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 352 (xiv+338)

Yayın Tarihi | Publication Date: Kasım | November 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: DSBB - Klasik şiir eleştirisi | Literary studies: poetry & poets

BISAC: LIT014000 - Şiir / Eleştiri | Poetry / Criticism

THEMA: DSC - Şiir ve şairler üzerine edebi çalışmalar | Literary studies: poetry & poets

LC Classification: PJ7501-8517 - Arap edebiyatı | Arabic literature

DEWEY: 892.7 - Arap şiiri tarihi ve eleştirisi | Arabic poetry - History and criticism

WoS Category: Edebiyat | Literature

WoS Citation Topics Meso: Edebi Çalışmalar | Literary Studies

WoS Citation Topics Micro: Edebi Tarih ve Eleştiri | Literary History and Criticism

Scopus Subject Areas: 1208 - Beşeri Bilimler (Edebiyat ve Kuram) | Humanities (literature & theory)

Atıf Bilgisi | Cite as: Araz, İsmail. *Klasik Arap Şiir Eleştirisinde İbn Sellâm el-Cumahî*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abbas, Fazl Hasan. *el-Belâgatü'l-müfterâ 'aleyhâ beyne'l-asâle ve't-tebe'îyye*. 2. Basım. Amman: Dâru'l-Furkân li'n-Neşr ve't-Tevzî', 1420/1999.
- Abbas, Fazl Hasan. *et-Tefsîr ve'l-müfessirûn: esâsiyyâtüh ve ittîcâhâtüh ve menâhicüh fi'l-'asri'l-hadîs*. Amman: Dâru'n-Nefâis li'n-Neşr ve't-Tevzî', 1437/2016.
- Abbas, İhsan. *Târihü'n-nakdi'l-edebî 'inde'l-Arab nakdü's-şi'r mine'l-karni's-sânî hatta'l-karni's-sâmin el-hicrî*. 4. Basım. Beyrut: Dâru's-Sekâfe, 1404/1983.
- Abdülvâhid, Ömer Muhammed. "Kirâa uhrâ fi kitâb Tabakât fuhûli's-şu'arâ' li-İbn Sellâm el-Cumahî". *Cüzûr*, 2/1 (1999).
- Abdünnûr, Cebbûr. *el-Mu'cemü'l-edebî*. 2. Basım. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 1984.
- Ahmed, Bûzeyân. "Tetavvür mustalahi't-tabakât min İbn Sellâm ilâ İbni'l-Mu'tez". *'Alamât fi'n-Nakd*, Cilt.16, Sayı.64 (2008).
- Ahmed Hüseyin, Nasrüddîn İbrâhim. *en-Nakdü'l-menhecî fi kütüb tabakâti's-şu'arâ'*. 2. Basım, Malezya: IIUM Press, 2011/1432.
- el-Ahmedî, Mukbil et-Tâm Âmir. "Mustalahâtü'l-'arûz ve'l-kâfiye ve'n-nakd fi kitâb el-'Ayn: dirâse ve tasnîf ve tevsîk". *Libya Mecelletü Mecma'i'l-Lugati'l-Arabiyye*, Sayı.25-26 (2018-2019).
- Âişe Abdurrahman. *el-İ'câzü'l-beyânî li'l-Kur'ân ve mesâilü İbni'l-Ezrak*. Kahi-re: Dâru'l-Maârif, 1391/1971.
- el-Akkâd, Abbas Mahmûd. *Şâ'irü'l-gazel 'Umer b. Ebî Rebîa*. 3. Basım. Kahire: Dâru'l-Maârif, 1964.
- Âl Îsâ, Abdüsselâm b. Muhsîn. *Dirâse nakdiyye fi'l-merviyyât el-vârîda fi şahsiyyeti 'Umer b. el-Hattâb ve siyâsatih el-idâriyye*. Medine: 'İmâdetü'l-Bahsi'l-İlmî bi'l-Câmi'ati'l-İslâmiyye, 1423/2002.
- Ali, Cevâd. *el-Mufasssal fi târihi'l-Arab kable'l-İslâm*. 2. Basım. Bağdat: Mektebetü Bağdâd, 1413/1993.
- Alqarni, Hussain Mohammed. "Naqā'id Poetry in the Post-Umayyad Era". *Journal of Abbasid Studies*, Sayı.4 (2017).
- el-Ânî, Sâmî Mekkî. *el-İslâm ve's-şi'r*. Kuveyt: 'Âlemü'l-Ma'rife, 1996.
- el-Aşmâvî, Muhammed Zekî. *en-Nâbîga ez-Zübyânî ma'a dirâse li'l-kasideti'l-Arabiyye fi'l-Câhiliyye*. Kahire: Dâru's-Şurûk, 1994.
- el-'Azzâvî, Ni'me. *en-Nakdü'l-lugavî 'inde'l-Arab hattâ nihâyeti'l-karni's-sâbi'i el-hicrî*. Bağdat: Dâru'l-Hürriyye li't-Tibâ'a, 1978.

- el-‘Azb, Muhammed Ahmed. *Kadâyâ nakdi ‘ş-i ‘r fi ‘t-türâsi ‘l-Arabî*. yy., Matbaa-tü Rifâî, 1984.
- ‘Îd, Recâ’. *et-Türâsü ‘n-nakdi nusûs ve dirâse*. İskenderiye: Münşetü’l-Maârif, 1990.
- ‘ÿd, Muhammed. *el-İstişhâd ve ‘l-ih ticâc bi ‘l-luga rivâyetü ‘l-luga ve ‘l-ih ticâcü bihâ fi dav ‘i ‘ilmi ‘l-luga el-hadîs*. 3. Basım. Kahire: Âlemü’l-Kütüb, 1988.
- “Şi‘rû Find ez-Zimmânî”. haz. Hâtim Sâlih ed-Dâmin. *Mecelletü Mecma ‘i ‘l-İlmî el-İrâkî*, Cilt.37/4 (1407/1986).
- Altıkulaç, Tayyar. “Ebû Amr b. Alâ”. C.10, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, 1994.
- el-Âmidî, Hasan b. Bişr. *el-Muvâzene beyne ş-i ‘ri Ebî Temmâm ve ‘l-Buhtürî*. thk. es-Seyyid Ahmed Sakr. 4. Basım. Kahire: Dâru’l-Maârif, 1994.
- Andrews, Walter G. *Şiirin Sesi Toplumun Şarkısı*. çev. Tansel Güney. 10. Basım. İstanbul: İletişim Yayınları, 2018.
- Apak, Adem. *Kur’an’ın Geliş Ortamında Arap Toplumu (Sosyal, Kültürel ve İktisadî Hayat)*. İstanbul: Kuramer Yayınları, 2017.
- Araz, İsmail. “‘En Üstün Şair Kimdir?’ Problemi Bağlamında Asmaî’nin (ö. 216/831) Fahl Kavramının Etimolojik ve Terminolojik Alanı Üzerine Bir Değerlendirme”. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 63 (14 Aralık 2022).
- Araz, İsmail. “Asmaî’ye Göre En Üstün (Fahl) Şair Olmaya Engel Faktörler: Fuhûletü’ş-Şu‘arâ’ Çerçevesinde Bir İnceleme”. *Istanbul Journal of Arabic Studies (JAS)*, Cilt.6, Sayı 2. (2023).
- Araz, İsmail. “Hicri Üçüncü Asırda Klasik Arap Şiir Eleştirisinin Teşekkülü”. Hidayet Aydar vd. (Ed.), *Hicri Üçüncü Asırda İslâmî İlimler* içinde. İstanbul: İksad Yayınları, 2023.
- Araz, İsmail. “Mahmûd Muhammed Şâkir: Risâle fi ‘t-tarîki ilâ sekâfetinâ”. *Dicle İlahiyat Dergisi*, 25/2 (Ocak 2023).
- Arberry, J. “New materials on the Tabaqat al-Shu‘ara’ of al-Jumahi”. *Bulletin of the School of Oriental and African Studies*, Cilt.13, Sayı.1 (1949).
- Arhila, Abbas. *el-Eserü ‘l-Arostî, fi ‘n-nakdi ve ‘l-belâgati el-Arabiyyeyn ilâ hudûd el-karni ‘s-sâmin el-hicrî*. Rabat: Câmiatü Muhammed el-Hâmis, 1999.
- el-Asgar, Ebû ‘l-Hasen Alî el-Ahfeş. *Kitâbü ‘l-İhtiyâreyn*. thk. Fahreddin Kabâve. 2. Basım. Beyrut: Müessesetü’r-Risâle, 1404/1984.
- el-Askerî, Ebû Hilâl. *Kitâbü ‘s-Sinâ‘ateyn el-kitâbe ve ‘ş-i ‘r*. thk. Ali Muhammed el-Becâvî – M. Ebû ‘l-Fazl İbrâhim. y.y., Dâru İhyâi ‘l-Kütübî ‘l-Arabiyye İsâ el-Bâbî el-Halebî ve Şürekâh, 1371/1952.
- el-Askerî, Ebû Ahmed. *el-Masûn fi ‘l-edeb*. thk. Abdüsselâm Hârûn. 2. Basım. Kuveyt: Matbaatü Hükûmeti ‘l-Kuveyt, 1984.

- Aslan, Ramazan. "Nahiv İlminin Vaz' Edilmesinde Bedevilerin Rolü". *İslami İlimler Dergisi*, Cilt.12/2 (2021).
- el-Asmaî, Ebû Saîd Abdülmelik. *Fuhûletü 'ş-şu 'arâ'*. thk. Charles Cutler Torrey. giriş: Selâhaddin el-Müneccid. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Cedid, 1400/1980.
- el-Asmaî, Ebû Saîd Abdülmelik. *Fuhûletü 'ş-şu 'arâ' ve hüve suâlât Ebî Hâtim es-Sicistânî li'l-Asmaî*. thk. Ahmed Halil eş-Şâl. Port Said: Merkezü'd-Dirâsât ve'l-Bühûs el-İslâmiyye, 1436/2015.
- Atâvî, Ali Necîb. *el-Hansâ' bint Amr şâ 'iretü'r-risâ' fi'l-'asri'l-Câhilî*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1993.
- Atîk, Abdülaziz. *İbn Ebî Atîk nâkidü'l-Hicâz: ahhâruh ve nakduh*. Beyrut: Câmia-tü Beyrût el-Arabiyye, 1972.
- Atîk, Abdülazîz. *Târîhü'n-nakdi'l-edebî 'inde'l-Arab*. Beyrut: Dâru'n-Nahdati'l-Arabiyye, 1972.
- Atîk, Abdülazîz. *İlmü'l-beyân*. Beyrut: Dâru'n-Nahdati'l-Arabiyye, 1405/1985.
- Avn Büdeyr, Faysal. *İlmü'l-kelâm ve medârisüh*. Kahire: Dâru's-Sekâfe li'n-Neşr ve't-Tevzî', ts.
- Azzâm, Muhammed. *el-Mustalahü'n-nakdi fi't-türâsi'l-edebî el-Arabî*. Beyrut: Dâru's-Şark el-Arabî, ts.
- el-Bağdâdî, Abdülkâdir. *Hizânetü'l-edeb ve lübbu lübâbi lisâni'l-'Arab*. thk. Abdüsselâm Hârûn. Kahire: Mektebetü'l-Hâncî, 1418/1997.
- el-Bağdâdî, el-Hatîb. *Târîhu Bağdâd*. thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf. Beyrut: Dâru'l-Mağrib'l-İslâmî, 1422/2002.
- el-Bağdâdî, el-Hatîb. *Takyîdü'l-'ilm*. thk. Sa'd Abdülgaaffâr Ali. Kahire: Dâru'l-İstikâme, 1429/2008.
- el-Bâkîllânî, Ebû Bekr Muhammed b. Tayyib. *İ'câzü'l-Kur'an*. thk. es-Seyyid Ahmed Sakr. 5. Basım. Kahire: Dâru'l-Maârif, 1997.
- Bastaveysî Atâ, Mustafa Mustafa. *el-Mecâlisü'l-edebiyye fi'l-'asri'l-Ümevî ve eserühâ fi'n-nakdi'l-edebî*. y.y., Dâru'l-Ciyâr li't-Tibâa ve'n-Neşr, 1424/2003.
- Bedevî, Abdurrahman. *Dirâsâtü'l-müsteşrikîn havle sıhhati's-şi'ri'l-Câhilî*. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 1979.
- Bedevî, Ahmed Ahmed. *Ususü'n-nakdi'l-edebî 'inde'l-Arab*. Kahire: Nahdatü Mısır li't-Tibâa ve'n-Neşr ve't-Tevzî', 1996.
- Behbîtî, Necîb Muhammed. *Târîhü's-şi'ri'l-Arabî hattâ âhiri'l-karni's-sâlis el-hicrî*. Kahire: Mektebetü Dâri'l-Kütübi'l-Mısıriyye, 1950.
- Behbîtî, Necîb Muhammed. *el-Muallakât sîreten ve târihen*. Mağrib: Dâru's-Sekâfe, 1402/1982.
- el-Bekrî, Ebû Ubeyd. *Simtu'l-Leâlî fi şerh Emâlî el-Kâlî*. thk. Abdülaziz el-Meymenî. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.

- el-Belâzürî, Ebû'l-Hasen. *Fütûhü'l-büldân*. thk. Rıdvan Muhammed Rıdvan. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1403/1982.
- Belhîrî, Hâcer. “el-Me‘âyîr en-nakdiyye ve'l-fenniyye ‘inde İbn Sellâm el-Cumahî”. *Mecelletü Luga-Kelâm*, Cilt.8, Sayı.3 (2022).
- Bevan, Anthony Ashley Bevan. “Some remarks on the text of the Tabaqat ash-Shu‘ara of Muhammad Ibn Sallam al-Jumahi”. *Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain-Ireland*, Cilt.58/2 (1926).
- el-Beyhakî, İbrâhim b. Muhammed. *el-Mehâsin ve'l-mesâvi*. Beyrut: Dâru Sâdır, ts.
- el-Bindârî, Hasan. “en-Nâkidü'l-mutehassis ve tevsikü'ş-şi'r ‘inde İbn Sellâm”. *Dirâsât Arabiyye İslâmiyye*, 1983.
- Blachère, Régis. *Târihü'l-edebi'l-Arabî el-‘asrû'l-Câhilî*. Arapçaya çev. İbrâhim Keylânî. Dımaşk: Dâru'l-Fıkr li't-Tibâa ve't-Tevzî' ve'n-Neşr, ts.
- Brockelmann, Carl. *Târihü'l-edebi'l-Arabî*. Arapçaya çev. Abdülhalîm en-Neccâr. 5. Basım. Kahire: Dâru'l-Maârif, 1977, c.1, s.64-66.
- el-Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil. *el-Edebü'l-müfred*. thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. Kahire: el-Matbaatü's-Selefiyye ve Mektebetühâ, 1379/1959.
- el-Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil. *Sahîhü'l-Buhârî*. thk. Mustafa Dîb el-Boğâ. 5. Basım. Dımaşk: Dâru İbn Kesîr ve Dâru'l-Yemâme, 1414/1993.
- Bulut, Ali. “Yûnus b. Habîb ve Nahivdeki Yöntemi”. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18-19 (2005).
- Bulut, Ali. “Yûnus b. Habîb”. C.43, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, 2013.
- Bulut, Ali. “İslâm Öncesi Arap Edebiyatının Mevsûkiyeti Meselesi”. (Ed.) Mustafa Çağrı. *İslâm Öncesi Araplarda Dil ve Edebiyat* içinde. İstanbul: Kuramer Yayınları, 2019.
- Bulut, Ali. *Belâgat Terimleri Sözlüğü*. 2. Basım, İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2021.
- Bulut, Ali. *Nahvin Öncülerinden Sibeveyh*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2022.
- el-Câbirî, Muhammed Âbid. *Arap Siyasal Aklı*. çev. Vecdi Akyüz. İstanbul: Mana Yayınları, 2018.
- el-Câdır, Mahmûd Abdullâh. *Melâmih fî türâsi'l-Arab en-nakdî*. Bağdat: Menşûrât Dâri'l-Câhiz li'n-Neşr, 1983.
- el-Câdır, Mahmûd Abdullâh. “Mukaddimetü kitâb Tabakâtî fuhûli'ş-şu‘arâ' beyne'l-ittirâb ve'l-mantıkiyye”. *el-Mevrid*, Sayı.3 (2002).
- el-Câhiz, Ebû Osmân Amr b. Bahr. *el-Buhalâ'*. thk. Tâhâ el-Hâcirî. Kahire: Dâru'l-Maârif, ts.

- el-Câhiz, *Resâilü'l-Câhiz*. thk. Abdüsselâm Hârûn. Beyrut: Dâru'l-Cil, 1411/1991.
- el-Câhiz, *el-Hayevân*. thk. Abdüsselâm Hârûn. 2. Basım. Kahire: Şeriketü Mektebe ve Matbaa Mustafâ el-Bâbî el-Halebî ve Evlâduh, 1996.
- el-Câhiz. *el-Beyân ve't-tebyîn*. thk. Abdüsselâm Hârûn. 7. Basım. Kahire: Mektebetü'l-Hâncî, 1418/1998.
- Cantarino, Vicente. *'İlmü's-şi'ri'l-'Arabî fî'l-'asri'z-zehebî*. Arapça çev. Muhammed Mehdi eş-Şerîf, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2004.
- Cebeci, Oğuz. *Edebi Zevk Yargısı Yüksek ve Popüler Edebiyat & "Kitsch"*. İstanbul: İthaki Yayınları, 2020.
- Cemâl, Âdil Süleymân. "Hâşiye 'alâ mefhûm Mahmûd Şâkir li-nazariyyeti İbn Sellâm en-nakdiyye". *Mecelletü Ma'hadi'l-Mahtûtâtî'l-Arabiyye*, Kahire, Cilt.42, 1998.
- Cemheretü makâlât el-Üstâz Mahmûd Muhammed Şâkir*. haz. Âdil Süleymân Cemâl. Kahire: Mektebetü'l-Hâncî, 2003.
- el-Cevherî, Ebû Nasr İsmâîl. *Tâcü'l-luga ve sihâhu'l-Arabiyye*. thk. Ahmed Abdülgaflûr Attâr. 4. Basım. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 1407/1987.
- Cihâd, Hilâl M. "Nöldeke, Ahlwardt, Lyall ve Margoliouth'a Göre Cahiliye Şiirinin Otantikliği Meselesi (Kaynaklar Üzerine Karşılaştırmalı Eleştirel İnceleme)". çev. İsmail Araz – Ramazan Aslan. *Nüşa*, Sayı.55 (2022).
- el-Cumahî, İbn Sellâm. *Tabakâtü fuhûli's-şu'arâ'*. thk. Mahmûd Muhammed Şâkir. Cidde: Matbaatü'l-Medenî, 1394/1974.
- el-Cumahî, İbn Sellâm. *Tabakâtü's-şu'arâ'*. nşr. Josef Hell. 2. Basım. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1408/1988.
- el-Cüzû, Mustafa. *Nazariyyâtü's-şi'r 'inde'l-Arab el-Câhiliyye ve'l-'usûri'l-İslâmiyye: nazariyyât te'sisiyye ve mefâhîm ve mustalahât*. Beyrut: Dâru't-Talîa li't-Tibâa ve'n-Neşr, 1422/2002.
- el-Cübbâî, Nâsır Tevfik. *el-Asmaî nâkidü's-şi'r*. Ebûzabî: Dâru'l-Kütübî'l-Vataniyye, 2009.
- el-Cübûrî, Yahya. *Şi'rü'l-Muhadramîn ve eserü'l-İslâm fih*. Bağdat: Mektebetü'n-Nahda, 1384/1964.
- el-Cürcânî, Abdülkâhir. *Delâilü'l-i'câz*. thk. Mahmûd Muhammed Şâkir. 3. Basım. Kahire/Cidde: Matbaatü'l-Medenî, 1992.
- el-Cürcânî, Abdülkâhir. *er-Risâletü's-şâfiye fî'l-i'câz (İ'câzü'l-Kur'ân'a Dair)*. haz. İsmail Araz. Ankara: Fecr Yayınları, 2022.
- Çakan, İsmail Lütfi. *Hadis Usûlü*. 2. Basım. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2016.
- Çetin, Nihad M. *Eski Arap Şiiri*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Matbaası, 1973.
- Çıkar, M. Şirin. "Nahiv İlmi", (Ed.) İsmail Güler. *İslâm Medeniyetinde Dil İlimleri Tarih ve Problemler* içinde. İstanbul: İsam Yayınları, 2015.

- ed-Dabbî, Mufaddal. *el-Mufaddaliyyât*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir – Abdüsselâm Hârûn. 6. Basım. Kahire: Dâru'l-Maârif, 1994.
- Dayf, Şevkî. *el-Belâga tetavvur ve târîh*. Kahire: Dâru'l-Maârif, ts.
- Dayf, Şevkî. *el-Medârisü'n-nahviyye*. 7. Basım. Kahire: Matbaatü'l-Maârif, ts.
- Dayf, Şevkî. *en-Nakd*. 5. Basım. Kahire: Dâru'l-Maârif, ts.
- Dayf, Şevkî. *et-Tetavvur ve't-tecdîd fi'ş-şi'ri'l-Emevî*. 8. Basım. Kahire: Dâru'l-Maârif, ts.
- Dayf, Şevkî. *Târîhü'l-edebi'l-Arabî: el-'asrû'l-İslâmî*. 7. Basım. Kahire: Dâru'l-Maârif, ts.
- Dayf, Şevkî. *eş-Şi'r ve'l-ginâ' fi'l-Medîne ve Mekke li-'asri Benî Ümeyye*. Kahire: Dâru'l-Maârif, 1976.
- Demirayak, Kenan. *Arap Edebiyatı Tarihi -I- Cahiliye Dönemi*. 3. Basım. Kayseri: Fenomen Yayınları, 2014.
- Demirayak, Kenan. *Arap Edebiyatı Tarihi -II- Sadru'l-İslâm Dönemi*. 3. Basım. Erzurum: Fenomen Yayınları, 2017.
- Demirayak, Kenan. *Arap Edebiyatı Tarihi -IV- Abbasiler Dönemi (132-750/656-1258)*. Erzurum: Fenomen Yayınları, 2021.
- Dervîş, el-Arabî Hasan. *en-Nakdü'l-edebî el-hadîs: mekâyîsuh ve ittîcâhâtuh ve kadâyâh ve mezâhibuh*. Kahire: Dâru'n-Nahda el-Arabiyye, 1991.
- Dervîş, Muhammed Tâhir. *en-Nakdü'l-edebî 'inde'l-Arab ilâ nihâyeti'l-karnî's-sâlis el-hicrî*. Kahire: Dâru'l-Maârif, 1979.
- Dîvânu *Alkame el-Fahl bi-şerh el-A'lem eş-Şentemerî*. thk. Lütfî es-Sakkâl – Düriyye el-Hatîb. gözden geçiren: Fahreddin Kabâve. Halep: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1969.
- Dîvânu *en-Nâbiga ez-Zübyânî*. thk. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrâhim. 2. Basım. Kahire: Dâru'l-Maârif, ts.
- Dîvânu *İmriilkays*. thk. M. Ebü'l-Fazl İbrâhim. 5. Basım. Kahire: Dâru'l-Maârif, ts.
- Dîvânu *Küseyyir Azze*. thk. İhsan Abbas. Beyrut: Dâru's-Sekâfe, 1391/1971.
- Dîvânu *Lakît b. Ya'mur el-İyâdî*. thk. Muhammed Altuncî. Beyrut: Dâru Sâdır, 1998.
- Dîvânu *Nâbiga Benî Şeybân*. thk. Ahmed Nesîm. Kahire: Dâru'l-Kütübi'l-Mısıriyye, 1351/1932.
- Dîvânu *Nâbiga ez-Zübyânî*. thk. Tâhir b. Âşûr. eş-Şeriketü't-Tûnisiyye li't-Tevzî', 1976.
- Dîvânu *Sürâka el-Bârikî*. thk. Hüseyin Nassâr. Kahire: es-Sekâfatü'd-Dîniyye, 2001.
- Dîvânu *Süveyd b. Ebî Kâhil el-Yeşkürî*. thk. Şâkir el-Âşûr. Irak: Dâru't-Tibâa el-Hadîse, 1972.
- Durmuş, İsmail. “Şiir”. C.39, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, 2010.

- Durmuş, İsmail. “Tabakat”. C.39, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, 2010.
- Durmuş, İsmail. “Eski Arap Şiiri”. (Ed.) Mustafa Çağrırcı. *İslâm Öncesi Araplarda Dil ve Edebiyat* içinde. İstanbul: Kuramer Yayınları, 2019.
- Durmuş, İsmail. “Müberred”. C.31, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, 2020.
- Eagleton, Terry. *Edebiyat Nasıl Okunur*. çev. Elif Ersavcı. 4. Basım. İstanbul: İletişim Yayınları, 2019.
- Early Islamic Poetry and Poetics*, (Ed.) Suzanne Pinckney Stetkevych, Londra: Routledge, 2016.
- Ebû Alî, Nebîl Hâlid. “Tabakâtü fuhûli’ş-şu‘arâ’: arz ve nakd ve tahlîl”. *Mecelletü Külliyyeti’l-Terbiye Câmiatü’l-Aksâ*, Cilt.1, Sayı.1, (1997).
- Ebû Mûsâ, Muhammed Muhammed. *el-İ‘câzü’l-belâgî: dirâse tahlîliyye li-türâsi ehli’l-‘ilm*. Yeni Baskı. Kahire: Mektebetü Vehbe, Genişletilmiş Yeni Baskı, 2020.
- Ebû Mûsâ, Muhammed Muhammed. *eş-Şi‘rû’l-Câhilî: dirâse fî menâzi’i’ş-şu‘arâ’*. 4. Basım. Kahire: Mektebetü Vehbe, 1442/2020.
- Ebû Mûsâ, Muhammed Muhammed. *el-İ‘câzü’l-belâgî el-kitâbü’s-sânî: el-Bâkullânî-Abdülkâhir-es-Süyûtî-er-Râfiî*. Kahire: Mektebetü Vehbe, 2021.
- Ebû Ubeyde, Ma‘mer b. el-Müsennâ. *Kitâbü’d-Dîbâc*. thk. Abdullah b. Süleymân el-Cerbû‘-Abdurrahman b. Süleymân el-Üseymin. Kahire: Mektebetü’l-Hâncî, 1991.
- Ebû Ubeyde. *Kitâbü’n-Nekâiz: Nekâiz Cerîr ve’l-Ferezdak*. thk. Halil Umrân el-Mansûr, Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, 1998.
- el-Efgânî, Saîd. *Min Târîhi’n-nahv*. Beyrut: Dâru’l-Fikr, ts.
- el-Efgânî, Saîd. *Esvâku’l-Arab fî’l-Câhiliyyeti ve’l-İslâm*. 3. Basım. Beyrut: Dâru’l-Fikr li’t-Tibâa ve’n-Neşr ve’t-Tevzî‘, 1394/1974.
- el-Efgânî, Saîd. *Fî Usûli’n-nahv*. Beyrut: el-Mektebü’l-İslâmî, 1407/1987.
- el-Hânî, et-Tihâmî. *Tâhâ Hüseyin ve’ş-şî‘rû’l-Câhilî: nefehâtu’l-müsteşrikîn ve zilâlu’l-Arab*. Tunus: Dâru’l-Kütüb et-Tûnusiyye li’l-Kitâb, 2015.
- el-Elbânî, Nâsirüddin. *Silsiletü’l-ehâdis es-sahîha ve şey’ün min fikhîhâ ve fevâidihâ*. Riyad: Mektebetü’l-Maârif li’n-Neşr ve’t-Tevzî‘. 1413/1992.
- Emîn, Ahmed. *en-Nakdû’l-edebî*. 4. Basım. Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, 1387/1967.
- Emîn, Ahmed. *Fecrü’l-İslâm*. 10. Basım. Beyrut: Dâru’l-Kitâbi’l-Arabî, 1969.
- Emîn, Ahmed. *Duha’l-İslâm neşetü’l-‘ulûm fî’l-‘asri’l-Abbâsî el-evvel*. Kahire: el-Heyetü’l-Mısıriyye el-‘Âmme li’l-Kitâb, 2002.
- el-Enbârî, Ebû Bekir. *İzâhü’l-vakf ve’l-ibtidâ’*. thk. Muhyiddin Abdurrahman Ramazan. Dimaşk: Matbûât Mecma‘i’l-Lugati’l-Arabiyye, 1390/1971.

- el-Enbârî, Ebû'l-Berekât. *Nüzhetü'l-elibbâ' fî tabakâtî'l-üdebâ'*. thk. İbrahim es-Sâmerrâî. 3. Basım. Zerkâ': Mektebetü'l-Menâr, 1405/1985.
- Ergin, Mehmet Cevat. "İbn Sellâm el-Cumahî ve Tabakâtu Fuhûlî's-Şu'arâ' Adlı Eseri". *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 2018, Cilt.16, Sayı.31.
- Ersönmez, Hüseyin. "Halefu'l-Ahmer: Şairliği, Râviliği ve Edebî Tenkitçiliği". *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 10/1 (2023).
- Ersönmez, Hüseyin. "Hammâd er-Râviye: Râviliği ve Edebî Tenkitçiliği". *Mevzu Sosyal Bilimler Dergisi*, Özel Sayı (2023).
- el-Esed, Nâsirüddin. *Masâdirü's-şî'ri'l-Câhilî ve kıymetüha't-târîhiyye*. 8. Basım. Beyrut: Dâru'l-Cil, 1996.
- el-Ezherî, Ebû Mansûr. *Tehzîbü'l-luga*. thk. Abdüsselâm Hârûn. gözden geçiren: Muhammed Alî en-Neccâr. Kahire: ed-Dâru'l-Mısriyye li't-Te'lif ve't-Terceme, 1384/1964.
- el-Fârâbî, Ebû Nasr. *Kitâbü'l-Hurûf*. thk. Muhsin Mehdî. 2. Basım. Beyrut: Dâru'l-Meşrik, 1990.
- el-Fârisî, Ebû Alî. *Kitâbü't-Tekmile*. thk. Kâzım Bahr el-Mercân. 2. Basım. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, 1999.
- Faysal, Şükrî. *Tetavvuru'l-gazel beyne'l-Câhiliyye ve'l-İslâm min İmriilkays ilâ İbn Ebî Rebîa*. Dimaşk: Matbaatü Câmiaati Dimaşk, 1959.
- Feccâl, Mahmûd. *el-İsbâh fî şerhi'l-İktirâh*. Dimaşk: Dâru'l-Kalem, 1989.
- Ferrûh, Ömer. *Târîhü'l-edebi'l-Arabî*. 4. Basım. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 1981.
- Furat, Ahmet Suphi. *Arap Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1996.
- Gelder, Geert Jan Van. "Naqâ'id". *Encyclopedia of Arabic Literature*, (Ed.) Julie Meisami ve Paul Starkey, Londra: Routledge, 1998.
- Gezek, Ahmet. "Arabic Literary Criticism from the Age of Jâhiliyyah to the 5th Century Hijrî". *Academic Knowledge* 5:1 (Haziran 2022): 1-17.
- Gezek, Ahmet. *Klasik Dönem Arap Edebi Tenkidinde Gelenekçi ve Yenilikçi Yaklaşımlar*. Ankara: İlâhiyât Yayınları, 2022.
- Gibb, Hamilton Alexander R. *Arap Edebiyatı*. çev. Onur Özatağ. Ankara: Doğu-batı Yayınları, 2017.
- Gilliot, Cl., "Ṭabakāt", in: *Encyclopaedia of Islam*, Second Edition, Edited by: P. Bearman, Th. Bianquis, C.E. Bosworth, E. van Donzel, W.P. Heinrichs. Consulted online on 19 Aralık 2023 <<http://dx.doi.org/10.1163/1573-3912>>.
- Goldziher, Ignace. *Klasik Arap Literatürü*. çev. Azmi Yüksel-Rahmi Er. 3. Basım. İstanbul: Vadi Yayınları, 2015.
- Gutas, Dimitri. *Yunan Düşünce, Arapça Kültür; Bağdat'ta Yunanca-Arapça Çeviri Hareketi ve Erken Abbasi Toplumu*. çev. Lütfü Şimşek. 8. Basım. İstanbul: Kitapyaymevi, 2017.

- Güleç, İsmail. "Hz. Peygamber'in Şiire Karşı Tutumu". *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 2/19 (2017).
- Güleç, İsmail. "Hz. Peygamber'in Müslüman Olmayan Şairlere Karşı Tutumu", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 20 (2018).
- Güler, İsmail. "Asmaî'nin Şiir Eleştirisinde Fuhûle Kavramı". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 52/2 (2011).
- Hafsi, Ibrahim. "Recherches sur le genre ' Ṭabaqât ' dans la littérature arabe: I.". *Arabica*, 23, no. 3 (1976).
- Hafsi, Ibrahim. "Recherches sur le genre ' Ṭabaqât ' dans la littérature arabe: III.". *Arabica*, 24, no. 2 (1977).
- Hafsi, Ibrahim. "Recherches sur le genre ' Ṭabaqât ' dans la littérature arabe: II.". *Arabica*, 24, no. 1 (1977).
- el-Hâlidî, Salâh Abdülfettâh. *İ'câzü'l-Kur'ân el-beyânî ve delâilü masdarihi'r-rabbânî*. Amman: Dâru Ammâr li'n-Neşr ve't-Tevzî', 2000.
- Halîl b. Ahmed, Ebû Abdîrrahmân el-Ferâhidî. *el-Ayn*. thk. Mehdi el-Mahzûmî – İbrâhim es-Sâmerrâî. Beyrut: Dâru ve Mektebetü'l-Hilâl, ts.
- el-Hamevî, Yâkût. *Mu'cemü'l-buldân*. Beyrut: Dâru Sâdır, 1397/1977.
- el-Hamevî, Yâkût. *Mu'cemü'l-üdebâ irşâdü'l-erîb ilâ ma'rifeti'l-edîb*. thk. İhsan Abbas. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1414/1993.
- Hazer, Dursun. "Câhiliye Edebiyatı-Kur'an İlişkisi". (Ed.) Mustafa Çağrı. *İslâm Öncesi Araplarda Dil ve Edebiyat* içinde. İstanbul: Kuramer Yayınları, 2019.
- Heddâre, Muhammed Mustafa. *Makâlât fi'n-nakdi'l-edebî*. Beyrut: Dâru'l-Kalem, 1964.
- el-Hedlak, M. Abdurrahman. "Kıssatü nakd Ümmi Cündeb li-İmriilkays ve Alkame el-Fahl". *Mecelletü Câmiatü el-Melik Suûd*, Cilt.2 (1990).
- Huleyf, Yûsuf. *eş-Şu'arâ'ü's-sa'âlik fi'l-'asri'l-Câhilî*. 3. Basım. Kahire: Dâru'l-Maârif, ts.
- Humrî, Hüseyin. *ez-Zâhiretü's-şi'riyyetü'l-Arabiyye: el-hudûr ve'l-giyâb*. Dımaşk: İttihâdü'l-Küttâbi'l-Arab, 2001.
- Hüseyin, Hâlid Abdullâh Kâzım. "el-Cühûd en-nakdiyye 'inde's-şâ'ir el-Ferezdk". *Mecelletü'l-'Ulûmi'l-Esâsiyye*, Sayı.6 (2022).
- Hüseyin, Hint Tâhâ. *en-Nazariyye'n-nakdiyye 'inde'l-Arab*. Irak: Menşûrât Vizâreti's-Sekâfe ve'l-A'lâm, 1981.
- Hüseyin, Hint Tâhâ. *eş-Şu'arâ' ve nakdü's-şi'r münzü'l-Câhiliyye hattâ nihâyeti'l-karni'r-râbi' el-hicrî*. Bağdat: Matbaatü'l-Câmia, 1986.
- Hüseyin, Tâhâ. *Hadîsü'l-erbi'â'*. Kahire: Dâru'l-Maârif, 1993.
- Hüseyin, Tâhâ. "el-Câhiz'den 'Abdülkâhir Dönemine Kadar Arap Belagatı". çev. Mehmet Akif Özdoğan. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı.8 (2006).

- Hüseyn, Tâhâ. *Câhiliye Şiiri Üzerine*. çev. Şaban Karataş. 2. Basım. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 1433/2012.
- Hüseyn, Muhammed Ârif Mahmûd. “en-Nakdû'l-edebî ve mekâyîsuh hilâl ‘ah-di'r-Resûl sallallâhu ‘aleyhi ve sellem ve ‘asri'l-Hilâfeti'r-Râşide”. *Medine el-Câmiatü'l-İslâmiyye bi'l-Medîneti'l-Münevvera*, Sayı.58 (1403/1982).
- el-Hüseynî, Muhammed. *Mefhûmu 'ş-şi'r fi'n-nakdi'l-Arabî hatta'l-karni'l-hâmis el-hicrî*. İskenderiye: Dâru'l-Maârif, 1983.
- İbn Abdürabbih, Ebû Ömer Şihâbüddîn Ahmed. *el-İkdü'l-ferîd*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- İbn Âşûr, Muhammed et-Tâhir. *et-Tahrîr ve't-tenvîr*. Tunus: Dâru't-Tûnusiyye li'n-Neşr, 1984.
- İbn Cinnî, Ebû'l-Feth Osmân. *el-Hasâis*. thk. Muhammed Ali en-Neccâr. Beyrut: el-Mektebetü'l-İlmiyye, 1371/1952.
- İbn Fâris, Ebû'l-Hüseyn Ahmed. *Mu'cemü mekâyîsi'l-luga*. thk. Abdüsselâm Hârûn. Kahire: Dâru'l-Fikr, 1979.
- İbn Fâris. *es-Sâhibî (fi fikhi'l-luga)*, thk. es-Seyyid Ahmed Sakr, Kahire: Matbaatü İsâ el-Bâbî el-Halebî ve Şürekâh, ts.
- İbn Haldûn, Ebû Zeyd Velîyyüddîn Abdurrahmân. *el-Mukaddime (el-İber ile beraber)*. thk. İbrâhim Şebbûh. Tunus: Dâru'l-Kayrevân li'n-Neşr, 2007.
- İbn Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed eş-Şeybânî. *Müsnedü'l-İmâm Ahmed b. Hanbel*. thk. Şuayb el-Arnaût vd. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1416-1421/1995-2001.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtîm Muhammed. *es-Sikât*. haz. Muhammed Abdürreşîd. Haydarâbâd: Matbaatü Meclis Dâireti'l-Maârif el-Osmâniyye, 1393/1973.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâlüddîn el-Mısrî. *es-Sîretü'n-nebeviyye*. thk. Ömer Abdüsselam Tedmürî. 3. Basım. Beyrut: Dâru'l-Kitâb el-Arabî, 1990.
- İbn İshâk, Ebû Abdillâh Muhammed el-Kureşî. *Kitâbü es-siyer ve'l-megâzî*. thk. Süheyl Zekkâr. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1398/1978.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ. *el-Bidâye ve'n-nihâye*. thk. Abdullah Abdülmuhsin et-Türkî. Kahire: Dâru Hecer li't-Tibâa ve'n-Neşr ve't-Tevzî' ve'l-İ'ân, 1419/1998.
- İbn Kuteybe, eş-Şi'r ve'ş-şu'arâ. thk. Ahmed Muhammed Şâkir. 2. Basım. Kahire: Dâru'l-Maârif, 1386/1967.
- İbn Kuteybe, *Fazlû'l-Arab ve't-tenbîh 'alâ 'ulûmihâ*. thk. Velîd Mahmûd Hâlis. Ebûzabî: el-Mecma'ü's-Sekâfi, 1998.
- İbn Kuteybe, *Uyûnü'l-ahbâr*. thk. Münzir Muhammed Ebû Şi'ar. Beyrut: el-Mektebü'l-İslâmî, 2008.
- İbn Manzûr, Ebû'l-Fazl Cemâlüddîn. *Lisânü'l-Arab*. 3. Basım. Beyrut: Dâru Sâdır, 1414/1993.

- İbn Reşîk, Ebû Alî el-Kayrevânî. *el-Umde fî mehâsini's-şi'r ve âdâbih*. thk. en-Nebevî Abdülvâhid Şa'lân. Kahire: Mektebetü'l-Hâncî, 2000.
- İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed. *Kitâb et-Tabakât el-kebîr (el-kübrâ)*. thk. Ali Muhammed Ömer. Kahire: Mektebetü'l-Hâncî, 1421/2001.
- İbn Sîde, Ebû'l-Hasen Alî. *el-Muhkem ve'l-muhîtü'l-a'zam*. thk. Abdülhamid Hindâvî. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2000.
- İbnü'l-Enbârî, Ebû'l-Berekât Kemâlüddîn. *Nüzhetü'l-elibbâ' fî tabakâti'l-üdeba'*. thk. M. Ebû'l-Fazl İbrâhim. Kahire: Dâru'l-Fikri'l-Arabî, 1418/1998.
- İbnü'l-Esîr, Ebû'l-Hasen İzzüddîn. *el-Kâmil fî't-târih*. thk. Ömer Abdüsselâm Tedmürî. Beyrut: Dâru'l-Kitâb el-Arabî, 1417/1997.
- İbnü'l-Kıftî, Ebû'l-Hasen Cemâlüddîn. *İnbâhü'r-rüvât 'alâ enbâhi'n-nühât*. thk. M. Ebû'l-Fazl İbrâhim. Kahire: Dâru'l-Fikri'l-Arabî, 1406/1986.
- İbnü'l-Mu'tez, Ebû'l-Abbâs Abdullâh b. Muhammed. *Tabakâtü's-şu'arâ'*. thk. Abdüssettâr Ahmed Ferrâc. 3. Basım. Kahire: Dâru'l-Maârif, ts.
- İbnü's-Salâh, Ebû Amr. *Ulûmü'l-hadîs*. thk. Nüreddîn İtr. Dımaşk: Dâru'l-Fikr, 1406/1986.
- İbrâhim, Mustafa Abdurrahman. *Fi'n-Nakdi'l-edebî el-kadîm 'inde'l-Arab*. y.y., Mekke Li't-Tibâa, 1419/1998.
- İbrâhim, Tâhâ Ahmed. *Târihü'n-nakdi'l-edebî 'inde'l-Arab mine'l-'asri'l-Câhilî ila'l-karni'r-râbi' el-hicrî*. Yeni Baskı. Mekke: el-Mektebetü'l-Faysaliyye, 1425/2004.
- el-İsfahânî, Ebû'l-Ferec. *Mekâtilü't-Tâlibiyyîn*. thk. es-Seyyid Ahmed Sakr. 2. Basım. Beyrut: Dâru eş-Şerîf er-Radî, 1374/1954.
- el-İsfahânî, Ebû'l-Ferec. *el-Egânî*. thk. İhsan Abbas. 3. Basım. Beyrut: Dâru Sâdır, 2008.
- İsmâil, İzzeddin. *el-Masâdirü'l-edebiyye ve'l-lugaviyye fî't-türâsi'l-Arabî*. Kahire: Mektebetü Garîb, ts.
- Kabâve, Fahreddin. *Menhecü't-Tebrîzî fî şurûhihi ve'l-kıymetü't-târihiyye li'l-Mufaddaliyyât*. 2. Basım. Beyrut: Dâru'l-Fikri'l-Muâsir, 1997.
- Kaçar, Halil İbrahim. *Arap Dilinde Devrik Cümlelerin Gramer ve Semantik Boyutu (Takdîm-Te'hîr)*. İstanbul: Ocak Yayıncılık, 2007.
- Kaçar, Halil İbrahim. *Edebî Yönden Hazîf Üslûbu (Eksiltili İfadeler)*. İstanbul: Ocak Yayıncılık, 2007.
- Kâdî İyâz, Ebû'l-Fazl. *eş-Şifâ bi-tâ'rifî hukûki'l-Mustafâ*. Beyrut: Dâru'l-Fikr li't-Tiba'a ve'n-Neşr ve't-Tevzî', 1988.
- el-Kalamâvî, Süheyr. *Muhâdarât fî'n-nakdi'l-edebî*. Kahire: Matbaatü Dâri'l-Henâ, 1955.
- el-Kâlî, Ebû Alî. *Zeylû'l-Emâlî ve'n-Nevâdir*. Kahire: el-Heyetü'l-Misriyye el-Âmme li'l-Kitâb, 1976.

- Kâmil, Ziyâd. “Mefhûm et-tabakât ‘inde İbn Sellâm ve mekâyisühû’-n-nakdiyye fihâ”. *İttihâdü’l-Küttâbi’l-Arab*, Sayı.143-144, 1983.
- Kapar, Mehmet Ali. “Ka‘b b. Eşref”. C.24, İstanbul: TDV İslâm Ansiklopedisi, 2001.
- Karataş, Turan. *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Sütun Yayınları 2011.
- Kasabcî, İsmâ. *Usûli’n-nakdi’l-Arabî el-kadîm*. Halep: Menşûrât Câmiati Haleb, 1411/1991.
- el-Kattân, Mahmûd Şâkir. *Nakdü’l-lugaviyyîn li’ş-şi‘ri’l-Arabî hattâ nihâyeti’l-karni’s-sâlis el-hicrî*. 2. Basım. Kahire: Dâru’l-İttihâdi’t-Teâvünî li’t-Tibâa ve’n-Neşr, 1407/1987.
- Kaya, M. Cüneyt. “Yuhannâ b. Mâseveyh”. C.43, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, 2013.
- Kaya, Mesut. “Hadis ve Tarih İlimleri Arasında Tefsir Tabakat Literatürü: Histogramik Bir İnceleme”. *İslâm Araştırmaları Dergisi*, 31 (2014).
- Kehhâle, Ömer Rızâ. *Mu‘cemü’l-müellifîn*. Beyrut: Mektebetü’l-Müsennâ, ts.
- Kelpetin, Mahmut. *İslam Öncesi Güney ve Kuzey Arabistan*. İstanbul: Kuramer Yayınları, 2016.
- Kilpatrick, Hilary. “Criteria of Classification in the Tabaqât fuḥūl al-shu‘arâ’ of Muḥammad b. Sallām al-Jumāhī (d. 232/846)”. (Ed.) Rudolph Peters, *Proceedings of the Ninth Congress of the Union Européenne des Arabisants et Islamisants* içinde, Leiden: Brill, 1981.
- Kudâme b. Ca‘fer. *Nakdü’ş-şi‘r*. thk. M. Abdülmün‘im Hafâcî. Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, ts.
- el-Kudât, Emîn. *Medresetü’l-hadis fi’l-Basra*. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 1419/1998.
- Kurbâ’, Ali. “Menheciyyetü’l-kudâmâ fi’t-tasnîf li-kütübî’l-muhtârât eş-şi‘riyye”. *Mecelletü ‘Ulûmi’l-Lugati’l-Arabiyye ve Âdâbihâ*, Cezayir, Cilt.4/4 (2012).
- el-Kureşî, Ebû Zeyd. *Cemheretü eş‘âri’l-Arab fi’l-Câhiliyye ve’l-İslâm*. thk. Ali M. el-Becâvî. Kahire: Nahdatü Mısır li’t-Tibâa ve’n-Neşr, 1981.
- el-Kurtubî, Muhammed b. Ahmed. *el-Câmi‘ li-ahkâmi’l-Kur‘ân*. thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî. Beyrut: Müessesetü’r-Risâle, 1427/2006.
- el-Kütübî, Ebû Abdillâh Salâhuddîn İbn Şâkir. *Fevâtü’l-Vefeyât*. thk. İhsan Abbas. Beyrut: Dâru Sâdir, 1973-1974.
- el-Lugavî, Ebü’t-Tayyib. *Merâtibü’n-nahviyyîn*. thk. Muhammed Ebü’l-Fazl İbrâhim. Beyrut: el-Mektebetü’l-Asriyye, 1430/2009.
- Makâlât el-‘allâme el-muhakkik el-lugavî el-edîb es-Seyyid Ahmed Sakr*. haz. Ahmed b. Mûsâ el-Hâzîmî. Riyad: Dâru’t-Tevhîd li’n-Neşr, 1430/2009.
- Makdisî, George. *İslâm’ın Klasik Çağında Din, Hukuk, Eğitim*. çev. Hasan Tuncay Başoğlu. İstanbul: Klasik Yayınları, 2007.

- Makdisi, George. *İslam'ın Klasik Çağında ve Hristiyan Batı'da Beşeri Bilimler*. çev. Hasan Tuncay Başoğlu. 3. Basım. İstanbul: Klasik Yayınları, 2019.
- Matlûb, Ahmed. *Esâlib belâgiyye el-fesâha el-belâga el-meânî*. Kuveyt: Vekâletü'l-Matbûât, 1980.
- Matlûb, Ahmed. *Mu'cem en-nakdi'l-Arabî el-kadîm*. Bağdat: Dâru's-Şuûni's-Sekâfiyye el-Âmme, 1989.
- el-Mecâlî, Cihâd. *Tabakâtü's-şu'arâ' fi'n-nakdi'l-edebî 'inde'l-Arab hatta'n-nihâyeti'l-karnî's-sâlis el-hicrî*. Beyrut: Dâru'l-Cîl, 1412/1992.
- Mekkî, et-Tâhir Ahmed. *Dirâse fi masâdiri'l-edeb*. Kahire: Dâru'l-Fikri'l-Arabî, 1419/1999.
- Mendûr, Muhammed. *en-Nakdû'l-menhecî 'inde'l-Arab ve menhecû'l-bahs fi'l-edeb ve'l-luga*. Kahire: Nahdatü Mısır li't-Tibâa ve'n-Neşr ve't-Tevzî', 1996.
- Mendûr, Mustafa. "Tabakâtü's-şu'arâ' Muhammed b. Sellâm el-Cumahî". *Türâsü'l-insâniyye*'nin içinde, Dâru'r-Reşâd el-Hadîse, ts.
- el-Merzûkî, Ebû Alî. *Şerhu Dîvânî'l-Hamâse*. thk. Ahmed Emîn-Abdüsselâm Hârûn. Beyrut: Dâru'l-Cîl, 1991.
- el-Merzûbânî, Ebû Ubeydillâh. *el-Müveşşah meâhizü'l-ulemâ' ala's-şu'arâ fi 'id-detî envâ' min sinâ'ati's-şî'r*. thk. Ali Muhammed el-Becâvî. Kahire: Nahdatü Mısır li't-Tibâa ve'n-Neşr ve't-Tevzî', ts.
- el-Merzûbânî, *Mu'cemü's-şu'arâ'*. Abdüssettâr Ahmed Ferrâc. Kahire: el-Heyetü'l-Âmme li-Kusûri's-Sekâfe, 2006.
- el-Meydânî, Ebû'l-Fazl. *Mecma'u'l-emsâl*. thk. Muhyiddin Abdülhamîd. Kahire: Matbaatü es-Sünneti'l-Muhammediyye, 1374/1955.
- el-Mısırî, Muhammed b. Abdülganî. *Nazariyyetü Ebî Osmân Amr b. Bahr el-Câhiz fi'n-nakdi'l-edebî*. Amman: Dâru Macdalâvî, 1407/1987.
- Muhammed, Memdûh Şa'râvî Mahmûd. "Nakd İbn Ebî Atîk li-şî'ri Ömer b. Ebî Rebîa beyne't-tezevvuk ve't-ta'kid". *Câmiatü'l-Ezher Havliyyât Külliyyeti'l-Lugati'l-Arabîyye Benîn bi-Circâ*, Sayı.24 (2020).
- Muhammed, Seniyye Ahmed. *en-Nakd 'inde'l-lugaviyyîn fi'l-karnî's-sânî*. Bağdat: Dâru'r-Risâle li't-Tibâa, 1977.
- Mustafâvî, Celâl. "Hutuvâtü'l-menhec ve üsusu't-taksîm et-tabakî fi Tabakâtî İbn Sellâm el-Cumahî". *Dâru'l-Yemâme li'l-Bahs ve'n-Neşr ve't-Tevzî'*, Cilt.58, Sayı.4-6 (2022).
- Mevâfî, Osman. *el-Husûme beyne'l-kudemâ ve el-muhdesîn fi'n-nakdi'l-Arabî el-kadîm*. İskenderiye: 2000.
- Mevâfî, Osman. *Dirâsât fi'n-nakdi'l-Arabî*. İskenderiye: Dâru'l-Ma'rifeti'l-Câmi'iyye, 2001.
- Mübârek, Zekî. *el-Müvâzene beyne's-şu'arâ'*. Beyrut: Dâru'l-Cîl, 1413/1993.
- Mübârek, Zekî. *en-Nesrû'l-fennî fi'l-karnî'r-râbî el-hicrî*. thk. Mahmûd Gazâl. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2010.

- el-Müberred, Ebü'l-Abbâs Muhammed b. Yezîd. *el-Kâmil fi'l-luga ve'l-edeb*. thk. Muhammed Ahmed ed-Dâlî. 3. Basım. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1418/1997.
- Mücâhid, Ahmed Ahmed. "Ebû Amr b. el-Alâ nâkiden". *Mecelletü Külliyyeti'l-Lugati'l-Arabiyye bi-Îtâyi'l-Bârûd*, Sayı.34 (Ekim 2021).
- Münâzır, es-Seyyid Ahsen el-Keylânî. *Tedvînü'l-hadîs*. thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 2004.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc el-Kuşeyrî. *Sahîh-i Müslim*. thk. M. Fuâd Abdülbâkî. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1374/1955.
- Nahvî, İbn Hişâm. *Muğni'l-lebîb 'an kütübi'l-e'ârib*. thk. Fahreddin Kabâve. İstanbul: Dâru'l-Lübâb, 2018.
- en-Nedîm, Ebü'l-Ferec Muhammed b. İshâk. *el-Fihrist*. thk. Eymen Fuâd Seyyid. London: Müessesetü'l-Furkân li't-Türâs el-İslâmî, 1430/2009.
- en-Nehhâs, Ebû Ca'fer. *Şerhü'l-kasâidi'tis'i'l-meşhûrât*. thk. Ahmed Hattâb. Bağdat: Dâru'l-Hürriyye li't-Tibâ'a, 1393/1973.
- Öğmüş, Harun. *Kur'an Yorumunda Şiirin Yeri (II./ III. Asır Çerçevesinde)*. İstanbul: İsam Yayınları, 2010.
- Özdoğan, Mehmet Akif. *Arap Edebiyatı Araştırmaları -Makaleler-*. Kahramanmaraş: Samer Yayınları, 2020.
- Özdoğan, Mehmet Akif. *Arap Edebiyatında Edebî Tenkit -İbn Reşîk el-Kayrevânî Örneği-*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2021.
- Öznurhan, Halim. "Aristoteles Poetika'sının Arap Edebiyatındaki Yansımaları". *Ç. Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt.4, Sayı.1 (2004).
- Öznurhan, Halim. *Kadı el-Curcânî'de Edebî Tenkit*. Kayseri: Laçın Yayınları, 2007.
- Öznurhan, Halim. *İbn Tabâtabâ'nın Şiir Anlayışı*. Kayseri: Tez-Mer Ofset, 2013.
- Öznurhan, Halim. "Kur'an'ın Arap Diline Tesiri". Mustafa Çağrıcı (Ed.), *İslâm Öncesi Araplarda Dil ve Edebiyat* içinde (115-155). İstanbul: Kuramer Yayınları, 2019.
- Pedersen, Johannes. *İslam Dünyasında Kitabın Tarihi*. çev. Mustafa Macit Karagözoğlu. İstanbul: Klasik Yayınları, 2018.
- Pellat, Ch., "İbn Sallâm al-Djumaḥī", in: *Encyclopaedia of Islam*, Second Edition, Edited by: P. Bearman, Th. Bianquis, C.E. Bosworth, E. van Donzel, W.P. Heinrichs. Consulted online on 23 September 2023, http://dx.doi.org/10.1163/1573-3912_islam_SIM_3355.
- Polat, Salahattin. *Metin Tenkidi*. 2. Basım. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2015.
- er-Râfiî, Mustafa Sâdık. *Tahte râyeti'l-Kur'an*. gözden geçiren: Muhammed Saîd el-'Uryân. 7. Basım. Beyrut: Dâru'l-Kitâb el-Arabî, 1394/1974.

- er-Râfî, Mustafa Sâdik. *Târîhu âdâbi'l-Arab*. haz. Abdullah el-Minşâvî – Mehdi el-Buhkayrî/Bahkîrî. Kahire: Mektebetü'l-Îmân, 1997.
- er-Râzî, Ebû Hâtîm Ahmed. *Kitâbü'z-Zîne fi'l-kelimât el-İslâmiyye el-Arabiyye*. San'a: Merkezü'd-Dirâsât ve'l-Buhûs el-Yemenî, 1994.
- er-Râzî, Muhammed b. Ebû Bekir. *Muhtârü's-Sihâh*. thk. Yusuf eş-Şeyh Muhammed. 5. Basım. Beyrut: el-Mektebetü'l-Asriyye, 1999.
- Robinson, J. S. "The tezkere genre in Islam (İslam'da Tezkire Türü)". çev. Kadriye Hocaoglu Alagöz, *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, Cilt.5/4 (2021).
- es-Safedî, Ebû's-Safâ Salâhuddîn Halîl. *el-Vâfî bi'l-vefeyât*. thk. Ahmed el-Arnaût-Türkî Mustafa. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâs, 1420/2000.
- es-Saffâr-Hallâvî, İbtisâm Merhûn- Nâsır. *Muhâdarât fi târîhi'n-nakd 'inde'l-Arab*. yy., Menşûrât el-Attâr, 1435/2014.
- es-Sâhib b. Abbâd, Ebû'l-Kâsım İsmâîl. *el-Muhît fi'l-luga*. thk. Muhammed Hasan Âl Yâsîn, Beyrut: Âlemi'l-Kütüb, 1994.
- Sâlih, Subhî. *Ulûmü'l-hadîs ve mustalahuh: arz ve dirâse*. 15. Basım. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 1984.
- es-Sallâbî, Ali Muhammed. *ed-Devletü'l-Ümeviyye: 'avâmilü'l-izdihâr ve tedâ'iyâtü'l-inhiyâr*. 2. Basım. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 2008.
- Sarıçam, İbrahim. "Hâşim b. Abdümenâf". C.16, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, 1997.
- Sarıkaya, Muammer. "Hz. Ömer ve Edebî Eleştirisi". *İ. Ü. Şarkiyat Mecmuası*, 23 (2013).
- Sarıkaya, Muammer. *Arap Edebiyatında Tabakâtü's-Şuara Kavram ve Kriterler*. İstanbul: Muarrib Yayınları, 2022.
- Schoeler, Gregor. *İslam'ın İlk Dönemlerinde Yazı ve Rivâyet*. çev. Güllü Yıldız. İstanbul: Vakıfbank Kültür Yayınları, 2022.
- es-Seâlibî, Ebû Mansûr. *et-Temsîl ve'l-Muhâdara*. thk. Abdülfettah M. el-Hulv. 2. Basım. Kahire: Dâru'l-Arabiyye li'l-Kitâb, 1981.
- es-Sehâvî, Ebû'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed. *el-Mütekellimûn fi'r-ricâl*. thk. Abdülfettâh Ebû Gudde. 4. Basım. Beyrut: Dâru'l-Beşâir, 1410/1990.
- Selâsü resâil fi i'câzi'l-Kur'ân: li'r-Rummânî ve'l-Hattâbî ve Abdikâhîr el-Cürcânî*. haz. M. Halefullah Ahmed - M. Zağlûl Sellâm. 3. Basım. Kahire: Dâru'l-Maârif, ts.
- Seller, Yusuf. *Şiirde İntihal Meselesi ve Arap Şiirine Yansımaları*. Ankara: Gece Kitaplığı, 2021.
- Seller, Yusuf. "İbn Sellâm el-Cumahî'nin Arap Edebî Eleştirisine Katkısı: Tabakât Özelinde Bir Analiz". *İslam Tetkikleri Dergisi*, Cilt.12, Sayı.1 (2022).
- Seller, Yusuf. "Asmaî'nin Fahl Kavramı Ekseninde Eleştirel Tutumu: Fuhûletü's-su'arâ Örneği". *Turkish Studies: Language and Literature* 18/1 (Mart 2023).

- Seller, Yusuf. “Asmaî’nin Eleştirel Tutumunda Yeni Bir Hiyerarşi Arayışı: Fu-hûletü’ş-şu‘arâ’da Fahl Dışında Kalan Şair Kategorileri”. *Eskişehir Osman-gazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10/1 (Mart 2023).
- Sellûm, Dâvûd. *Târîhü’n-nakdi’l-Arabî mine’l-Câhiliyye hatta’l-karni’s-sâlis el-hicrî*. Bağdat: Mektebetü’l-Endelüs, 1969.
- Sellûm, Dâvûd. *en-Nakdü’l-Arabî el-kadîm beyne’l-istikrâ’ ve’t-te’lif*. 2. Basım. Bağdat: Mektebetü’l-Endelüs, 1970.
- es-Sendüsî, Hasan. *Edebü’l-Câhiz*. Kahire: el-Matbaatü’l-Rahmâniyye, 1350/1931.
- Sezgin, Fuat. *Târîhü’t-türâsi’l-Arabî*. Arapçaya çev. Mahmûd Fehmî Hicâzî. Ri-yad: Câmi‘atü Muhammed b. Suûd el-İslâmiyye, 1411/1991.
- Sezikli, H. Ahmet. “Abdülmuttalib”. C.1, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, 1988.
- Sibeveyh, Ebû Bîşr Amr b. Osmân. *el-Kitâb*. thk. Muhammed Kâzım el-Bekkâ. Beyrut: Mektebetü Zeyn el-Hukûkiyye ve’l-Edebiyye, 1425/2015.
- es-Sirâfî, Ebû Saîd el-Hasen. *Ahbârü’n-nahviyyîne’l-Basriyyîn*. thk. Tâhâ Muhammed ez-Zeynî-Muhammed Abdülmün‘im Hafâcî. Kahire: Şeriketü Mek-tebe ve Matbaa Mustafa el-Bâbî el-Halebî ve Evlâduh, 1955.
- Soysal, Zeynel Abidin. “Klasik Arap Edebî Tenkidinde Nesnelliğin İmkânı Üze-rine: Nâbîga ez-Zübânî ile Hassân b. Sâbit Tartışması ve “Mina” Şiiri Üze-rindeki Değerlendirmeler Bağlamında”. *Uludağ İlahiyat Dergisi*, Sayı.32 (2023).
- Stetkevych, Suzanne Pinckney. *The Poetics of Islamic Legitimacy*. (Birinci bö-lüm: Transgression and Redemption Cuckolding the King: Al-Nabighah al-Dhubyani and the Pre-Islamic Royal Ode). Bloomington: İndiana University Press, 2002.
- Subaşı, Derya Adalar. “Arap Edebiyatında Tabakât (Biyografi) Türünün Gelişi-mi”. *Doğu Dilleri Dergisi*, 6/1 (2021).
- Sultân, Münîr. *İbn Sellâm ve Tabakâtü’ş-şu‘arâ’*. 2. Basım. İskenderiye: Münşec-tü’l-Maârif, 1986.
- Süvâlmîya, Semîr. “Mefhûm mustalah et-tabaka ‘inde İbn Sellâm el-Cumahî”. *Mecelletü İşkâlât fi’l-Luga ve’l-Edeb*, 11/1 (2022).
- es-Süyûtî, Ebü’l-Fazl Celâlüddîn. *Bugyetü’l-vu‘ât fi tabakâti’l-lugaviyyîn ve’n-nühât*. thk. M. Ebü’l-Fazl İbrâhim. Saydâ: el-Mektebetü’l-Asriyye, ts.
- es-Süyûtî, *el-İtkân fi ‘ulûmi’l-Kur‘ân*. thk. M. Ebü’l-Fazl İbrâhim. Kahire: el-Heyetü’l-Misriyye el-‘Âmme li’l-Kitâb, 1394/1974.
- es-Süyûtî, *Târîhü’l-hulefâ’*. thk. İbrahim Salih. Beyrut: Dâru Sâdir, 1417/1997.
- es-Süyûtî. *el-İktirâh fi usûli’n-nahv*. thk. Abdülkerim Atıyye. 2. Basım. Dımaşk: Dâru’l-Beyrûtî, 2006.

- Şaban, İbrahim. “Klasik Arap Edebiyatında Edebi Karşılaştırmalar”. *Darulfunun İlahiyat*, 33/1 (2022).
- Şâkir, Mahmûd Muhammed. *Namat sa‘b ve namat muhîf*. Cidde/Kahire: Daru‘l-Medenî, 1996.
- Şâkir, Mahmûd Muhammed. *Kadiyyetü ‘ş-şi‘ri‘l-Câhilî fî kitâbi İbn Sellâm*. Cidde/Kahire: Matbaatü‘l-Medenî, 1418/1997.
- Şâkir, Mahmûd Muhammed. *Medâhil i‘câzi‘l-Kur‘ân*. Cidde/Kahire: Matbaatü‘l-Medenî, 2001.
- Şâkir, Mahmûd. *et-Târîhü‘l-İslâmî*. 8. Basım. Beyrut: el-Mektebü‘l-İslâmî, 1421/2000.
- Şâkir, Mahmûd. *Mevsûatu el-futûhât el-İslâmiyye*. Amman: Dâru Üsâme li‘n-Neşr ve‘t-Tevzî‘, 2002.
- eş-Şattî, Süleymân. “Kîrâa fî mukaddimeti Tabakât fuhûli‘ş-şu‘arâ‘ li-İbn Sellâm”. *‘Alemü‘l-Fikr*, Cilt.18, Sayı.1.
- eş-Şâyib, Ahmed. *Târîhü‘n-nekâiz fî‘ş-şi‘ri‘l-Arabî*. Kahire: Mektebetü‘n-Nahdati‘l-Mısriyye, 1954.
- eş-Şâyib, Ahmed. *Usûlu‘n-nakdi‘l-edebî*. 10. Basım. Kahire: Mektebetü‘n-Nahdati‘l-Mısriyye, 1994.
- Şehvân, Vefa Saîd. “Cedeliyyetü‘t-tab‘ ve‘s-san‘a ‘inde‘l-Câhiz (rû‘ye nakdiyye)”. *Mecelletü‘l-Lugati‘l-Arabiyye bi-Mekke*, Sayı.16, (Mart-Nisan, 2018).
- eş-Şek‘a, Mustafa. *Menâhicü‘t-te‘lîf ‘inde‘l-Arab: kısmü‘l-edeb*. 6. Basım. Beyrut: Dâru‘l-İlm li‘l-Melâyîn, 1991.
- Şerhu Dîvân Ka‘b b. Züheyr san‘atü el-İmâm Ebî Saîd es-Sükkerî. Kahire: Dâru‘l-Kütübî‘l-Mısriyye, 1369/1950.
- Şerhu Nekâiz Cerîr ve‘l-Ferezdak: Abdullah el-Yezîdî-Ebû Saîd es-Sükkerî-İbn Habîb-Ebû Ubeyde rivayetiyle. thk. Muhammed İbrâhim Huvvar-Velîd Mahmûd Hâlis. 2. Basım. Ebûzabî: Menşûrât el-Mecma‘i‘s-Sekâfî, 1998.
- eş-Şerîde, Muhammed. *Kadâyâ en-nakdi‘l-edebî fî‘l-karni‘s-sâlis el-hicrî*. Amman: Dâru‘l-Yenâbî‘ li‘n-Neşr ve‘t-Tevzî‘, 2005.
- Şi‘r el-Kümeýt b. Zeyd el-Esedî. haz. Dâvûd Sellûm. Bağdat: Mektebetü‘l-Endelüs, 1969.
- Şi‘r Tayy ve ahhâruhâ, thk. Vefâ es-Sindiyûnî. Riyad: Dâru‘l-Ulûm, 1983.
- Tabâne, Bedevî. *Dirâsât fî nakdi‘l-edebî‘l-Arabî mine‘l-Câhiliyye ilâ nihâyeti‘l-karni‘s-sâlis*. 2. Basım. Kahire: Mektebetü‘l-Ancelô el-Mısriyye, 1373/1954.
- Tabâne, Bedevî. *Kudâme b. Ca‘fer ve‘n-nakdü‘l-edebî*. 3. Basım. Kahire: Mektebetü‘l-Ancelô el-Mısriyye, 1389/1969.
- Tabâne, Bedevî. *el-Beyânü‘l-Arabî dirâse fî tetavvuri‘l-fikreti‘l-belâgiyye ‘inde‘l-Arab ve menâhicihâ ve masâdiriha‘l-kübrâ*. 7. Basım. Cidde: Dâru‘l-Menâre li‘n-Neşr ve‘t-Tevzî‘, 1408/1988.

- et-Tâhir, Ali Cevâd. “Tabakâtü’ş-şu‘arâ’ mahtûtan ve matbû‘an”. *Mecelletü’l-Mevrid*, Bağdat Dâru’l-Hürriyye li’t-Tibâ‘a, Cilt.8, Sayı.3 (1399/1979).
- et-Tâhir, Ali Cevâd. *İbn Sellâm ve kitâbuhi Tabakâtü’ş-şu‘arâ’*. Amman: Dâru’l-Fikr li’n-Neşr ve’t-Tevzî‘, 1995.
- Takkûş, Muhammed Süheyl. *Târîhü’d-Devleti’l-Abbâsiyye*. Beyrut: Dâru’n-Nefâis li’t-Tibâa ve’-Neşr ve’t-Tevzî‘, 1430/2009.
- et-Tantâvî, Muhammed. *Neş‘etü’n-nahv ve târîh eşheri’n-nühât*. 2. Basım. Kahire: Dâru’l-Maârif, 1995.
- et-Tarâbulusî, Emced. *Nakdû’ş-şî‘r ‘inde’l-Arab hatta’l-karni’l-hâmis li’l-hicre*. çev. İdris Belmelih. Kazablanka: Dâru Tôbkâl li’n-Neşr, 1993.
- et-Tebrîzî, Hatîb. *Şerh el-Kasâidi’l-‘aşr*. thk. Fahreddin Kabâve. 4. Basım. Beyrut: Dâru’l-Âfâk el-Cedîde, 1980.
- et-Teftâzânî, Sa‘düddîn. *el-Muhtasar şerh Telhîsi’l-Miftâh*. thk. Acâc Avde Barğâş. Dimaşk: Dâru’t-Takvâ, 1442/2021.
- The Encyclopaedia Of Islam Supplement*, ed. Martinus T. Houtma, Londra: Brill, 1938.
- Tüccar, Zülfikar. “İbn Sellâm el-Cumahî”. C.20. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, 1999.
- Tülü, Ali. *Mahmud Şakir ve Cahiliye Şiiri*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2023.
- el-Ukberî, Ebü’l-Bekâ Muhîbüddîn. *Dîvânü Ebi’t-Tayyib el-Mütenebbî bi-şerh Ebi’l-Bekâ el-Ukberî el-müsemma bi’t-Tibyân fî şerhi’d-Dîvân*. thk. Mustafa es-Sekkâ-İbrahim el-Ebyârî-Abdülhafiz Şelebî. Beyrut: Dâru’l-Ma‘rife, 1978.
- el-Ya‘lâvî, Muhammed. *Eştât fi’l-luga ve’l-edeb ve’n-nakd*. Beyrut: Dâru’l-Garbi’l-İslâmî, 1992.
- el-Yağmûrî, Ebü’l-Mehâsin Yûsuf b. Ahmed. *Nûrû’l-kabes el-muhtasar mine’l-Muktebes*. thk. Rudolf Sellheim. Wiesbaden: Franz Steiner, 1384/1964.
- Yalar, Mehmet. “İslami Arap Şiiri ve Hz. Peygamber”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt.18, Sayı.1 (2009).
- Yalar, Mehmet. “Cahiliye Şiirinin Tarihsel Gerçekliği Problemi”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17/2 (2018).
- Yazıcı, Hüseyin vd. “İbn Kuteybe”. C.20, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, 1999.
- Yıldırım-Şimşek, Ali ve Hasan. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. 6. Basım. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2006.
- Yıldız, Musa. “Tabakâtü’ş-şu‘arâ’”. C.39, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, 2010.
- Yılmaz, İbrahim. “Panayırlar ve Arap Dili ve Edebiyatının Gelişmesinde Oynadığı Rol”. (Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi SBE, 1997).

- Yorulmaz, Nilüfer Kalkan. "İbn Sa'd'ın et-Tabakatu'l-kübra ve İbn Sellâm el-Cumahi'nin Tabakatu Fuhuli's-şuara'sından Hareketle Hicri III. asır Tabaka Anlayışına Karşılaştırmalı Bir Yaklaşım". (Ed.) Hidayet Aydar, *İslam Telif Geleneğinde Biyografi Yazıcılığı* içinde, İstanbul: Ensar Neşriyat, 2018.
- Yücel, Ahmet. *Hadis İlminde Tenkit Terimleri*. 2. Basım. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2015.
- ez-Zebîdî, Muhammed Murtazâ. *Tâcü'l-'arûs min cevâhiri'l-kâmûs*. thk. kolektif. Kuveyt: Vizâretü'l-İrşâd ve'l-Enbâ' fi'l-Kuveyt, 1965-2001.
- ez-Zeccâcî, Ebü'l-Kâsım. *el-Îzâh fî 'ileli'l-nahv*. thk. Mâzin el-Mübârek. Beyrut: Dâru'n-Nefâis, 1406/1986.
- ez-Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn. *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*. thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf. 3. Basım. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1405/1985.
- ez-Zehebî, Muhammed Hüseyin. *et-Tefsîr ve'l-müfessirün*. Kahire: Mektebetü Vehbe, 2000.
- Zemahşerî, Ebü'l-Kâsım Mahmûd. *Esâsü'l-belâga*. thk. Muhammed Bâsil Uyûnüssûd. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1419/1998.
- Zeydân, Corcî. *Târihu âdâbi'l-lugati'l-Arabiyye*. gözden geçiren: Şevkî Dayf. Mısır: Dâru'l-Hilâl, 1957.
- Zeydân, Corcî. *İslâm Uygarlıkları Tarihi*. çev. Nejdî Gök. 5. Basım. İstanbul: İletişim Yayınları, 2016.
- Zeynî, Mahmûd Hasan. "Muhammed b. Sellâm el-Cumahî râidü'n-nakdi'l-mevdû'î fi'l-karni's-sâlis el-hicrî". *Mecelletü'l-Bahsi'l-İlmî ve't-Türâsi'l-İslâmî*, Sayı.4 (1981).
- ez-Ziriklî, Hayrüddîn. *el-A'lâm*. 15. Basım. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 2002.
- ez-Zübeydî, Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasen. *Tabakâtü'n-nahviyyîn ve'l-lugaviyyîn*. thk. M. Ebü'l-Fazl İbrâhim. 2. Basım. Kahire: Dâru'l-Maârif, 1984.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1772

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1053

Kitap Adı : Arapça Öğrenme ve Öğretim Yaklaşımları

Book Title : Approaches to Learning and Teaching Arabic

ISBN : 978-625-8724-08-0

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258724080

Yazarlar | Authors: İbrahim Ethem Polat | orcid.org/0000-0002-3117-6872

Murat Özcan | orcid.org/0000-0001-7131-1023

Kurum | Institution: Gazi Üniversitesi

ROR ID: ror.org/054xkpr46

Editörler | Editors: Gürkan Dağbaşı | orcid.org/0000-0002-2050-9213

Yasin Murat Demir | orcid.org/0000-0003-3603-8425

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 16 x 24 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 324 (xvi + 308)

Yayın Tarihi | Publication Date: Kasım | November 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR - Dilek Özcan

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: CFDC - Dil edinimi | Language acquisition

BISAC: FOR002000 - Arapça / Yabancı Dil Çalışmaları | Foreign Language Study / Arabic

THEMA: CFDC - Dil edinimi | Language acquisition

LC Classification: PJ6065 - Arapça öğretimi | Arabic language – Study and teaching

DEWEY: 492.782421 - Arapça dil öğretimi | Arabic language teaching

WoS Category: Eğitim ve Eğitim Araştırmaları | Education & Educational Research

WoS Citation Topics Meso: Dil Eğitimi | Language Education

WoS Citation Topics Micro: İkinci Dil Öğretimi ve Edinimi | Second Language Teaching & Acquisition

Scopus Subject Areas: 1203 - Eğitim | Education

Atıf Bilgisi | Cite as: Polat, İbrahim Ethem - Özcan, Murat. *Arapça Öğrenme ve Öğretim Yaklaşımları*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- ACARKAN, İ., ÖZDEMİR, L. K. (2017). *Çocuklarda mizaç farklılıkları ve kişilik gelişimi dokuz mizaç modeline göre*. Kurtuba Kitap Yayıncılık.
- AKÇAY, C. (2001). Arapçanın Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Sınav Hazırlama ve Değerlendirme. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* Cilt: 21, Sayı: 3, Ankara 2001., 21(3).
- AKSAN, D. (2004). *Türkçenin sözcük varlığı*. Engin Yayınevi.
- AKSAN, D. (2009). Her Yönüyle Dil, Ana Çizgileriyle Dilbilim. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- AL-SHEHRİ, A. (2021). *Artificial Intelligence Applications in Arabic Language Learning*. *Journal of Language & Technology*, 5(2), 45–63.
- ALBİRİNİ, A. (2016). *Modern Arabic Sociolinguistics: Diglossia, Variation, Codeswitching, Attitudes and Identity*. Routledge.
- ARKAN, Z., BAL, M. The relationship between school-age students' literacy skills and digital well-being: a systematic review. *BMC Psychol* 13, 1240 (2025).
- ARSLAN, M., & GÜRDAL, A. (2012). Yabancılarla Görsel ve İşitsel Araçlarla Türkçe Kelime Öğretim Yöntemi. *Kasatamonu Eğitim Dergisi*, 20.
- ATMIŞDÖRT, G. (2010). Yabancı Dil Öğretiminde Nasıl Bir Ölçme-Değerlendirmeye Gerek Vardır. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 3(2).
- AYDIN, T. (2010). Arapça ve Türkçe'de Sesler-Karşıtsal Çözümleme. *EKEV Akademi Dergisi*, 14(44).
- AYKAÇ, E. (2019). *5E modelinin ortaokul öğrencilerinin dil bilgisi başarısına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- BANGUOĞLU, T. (1990). *Türkçenin Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- BARLIK, E. (2023). *Enneagram tipolojisine göre düzenlenen ders etkinliklerinin ortaokul öğrencilerinin yabancı dil (İngilizce) başarısına etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Siirt Üniversitesi.
- BAŞ, T., & AKTURAN, U. (2008). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- BAŞKAN, Ö. (2006). *Yabancı Dil Öğretimi İlkeler ve Çözümler*. İstanbul: Multilingual.
- BATI, U. (2019). *Enneagram ile kişilik analizi*. Alfa Yayınları, 5. basım.
- BAYKUL, Y. (1992). *Ölçekleme Teknikleri*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- BECKER, G. (1993). *Human Capital*. University of Chicago Press.
- BEKLEYEN, N. (2015). *Dil Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- BOSTANCI, A. (2005). İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminde Kullanılan Ders Kitapları ve Diğer Araç-Gereçlerin Tespit ve Analizi. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11.
- BOURDIEU, P. (1991). *Language and Symbolic Power*. Cambridge: Polity Press.
- BUDAK, Y. (1992). İletişimci Yaklaşımın Yabancı Dil Eğitim Programındaki Yeri. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BYBEE, Rodger W., Taylor, Joseph A., Gardner, April., Van Scotter, ...Nancy. (2006). *The BSCS 5E Instructional Model: Origins and Effectiveness*. (1-65) https://bscs.org/sites/default/files/_media/about/downloads/BSCS_5E_Full_Report.pdf adresinden 17 Mart 2017'de erişilmiştir.

- BYRAM, M. (1997). *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*. Multilingual Matters.
- BYRAM, M., & MORGAN, C. (1994). *Teaching-and-Learning Language-and-Culture*. Multilingual Matters.
- CAFEROĞLU, A. (2001). Türk Dil Tarihi. İstanbul: Alfa Yayınları.
- CANSIZ, T. (2025). Çocuk Edebiyatı Çevirisi. Ankara: Kitabe.
- CEVİZ, N., & YILDIZ, M. (2009). Anlayarak Hızlı Okuma Teknikleri. Ankara: Akçağ Yayınları.
- CİHANGİR, Z. (2011). Kişilerarası İletişimde Dinleme Becerisi. Ankara: Nobel Yayınları.
- CİVELEK, Y. (1998). Türkiye’de Arapça Öğretimine Dair Bazı Teklifler Riyad Arap Dil Enstitüsü Örneği. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2.
- ÇELİK, T. (2013). Dil ve Edebiyat Öğretimi. Ankara: Anı Yayıncılık.
- ÇİLEK, E. (2016). Çeşitli Dinleme Stratejilerinin Kullanılmasının Arapça Dinleme Becerilerinin Gelişimi Üzerine Etkileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- CİVELEK, Y. (2001). I. Uluslararası Selçuklu Kültür ve Medeniyet Kongresi. Selçuklu döneminde Arap Dili ve Öğretimi, (s. 187-206). Konya.
- CRYSTAL, D. (2003). *English as a Global Language*. Cambridge University Press.
- DALMIŞ, E. (2018). Türkiye Yükseköğretiminde Öğrenim Gören Arapça Öğrencilerinin Okuma Stratejilerine Yönelik Farkındalıkları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- DEMİR, A. (2019). “Leadership features of enneagram characters”. *International Journal of Social Sciences* 3/16, 82-90.
- DEMİR, Y. M. (2018). Arapça Kısa Tiyatro Oyunları. İstanbul: Kitap Dünyası Yayınları.
- DEMİRAYAK, K. (1998). Abbasi Edebiyatı Tarihi. Erzurum: Aktif Yayınevi.
- DEMİRAYAK, K. (2009). Arap Edebiyatı Tarihi Cahiliye Dönemi. Erzurum: Fenomen Yayınları.
- DEMİRAYAK, K. (2009). Arap Edebiyatı Tarihi Cahiliye Dönemi. Erzurum: Fenomen Yayınları.
- DEMİRCAN, Ö. (1988). Dünden Bugüne Türkiye’de Yabancı Dil. Ankara: Remzi Yayınevi.
- DEMİRCAN, Ö. (2013). Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri. İstanbul: Der.
- DEMİREL, Ö. (2003). Planlamadan Uygulamaya Öğretme Sanatı. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- DEMİREL, Ö. (2004). Yabancı Dil Öğretimi. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- DOĞRU, E. (2011). Dilin Derin Devleti Deyimler. Ankara: Fecr Yayınları.
- DURMUŞ, M. (2013). Yabancılarla Türkçe Öğretimi. Ankara: Grafiker Yayınları.
- EKİCİ, G., & GÜVEN, M. (2013). Öğrenme-Öğretme Yaklaşımları ve Uygulama Örnekleri. Ankara: Pegem Akademi.
- EL-HULİ, M. A. (2017). Arapça Öğretim Metotları. (C. AKÇAY, Dü.), Akdem Yayınları, İstanbul.
- En-NAKA, M. K. (1985). Ta’limu’l-Lugati’l-Arabiyye. Mekke.
- ER, A. (2005). Yabancı Dil Öğretiminde Okuma. KKEDF(12).
- ERGEN, M. (2019). What is artificial intelligence? technical considerations and future perception. *The Anatolian Journal of Cardiology*, 22(2), 5–7.

- ERGİN, M. (1986). Türk Dil Bilgisi. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- ERKASAP, A. (2020). *Çalışanların kişilik özellikleri ile örgütsel demokrasi algılarının örgütsel muhalefet davranışları ve örgütsel sessizlikleri üzerindeki etkilerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi.
- ERSÖZ, A. (2007). Teaching English to Young Learners. Ankara: EDM.
- EUROPEAN COMMISSION. (2012). *Languages for Jobs: Providing Multilingual Communication Skills for the Labour Market*. Brussels.
- FAIRCLOUGH, N. (1995). *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. London: Longman.
- FARBER, B. (2000). Yabancı Dil Öğrenme Yöntemleri. İstanbul: İm Yayın Tasarım.
- FREEMAN, D., L., (2003). *Techniques and Principles in Language Teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- FURAT, A. S. (1996). Arap Edebiyat Tarihi. (Başlangıçtan XVI. Asra Kadar). İstanbul: İstanbul Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- GINSBURGH, V., & WEBER, S. (2016). *The Economics of Language: An Introduction*. MIT Press.
- GÖMLEKSİZ, M. N. (2000). “Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler ve Yöntem Sorunu. Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 5(1).
- GRİN, F. (2001). *English as Economic Value: Facts and Fallacies*. *World Englishes*, 20(1), 65–78.
- GÜNDAY, R. (2015). Yabancı Dil Öğretiminde Yaklaşımlar, Yöntemler, Teknikler ve Multimedya Araç Materyalleri. Samsun: Favori Yayınları.
- GÜNDÜZÖZ, S. (2005). Arapçada Kültür-Dil ilişkisi: Arapçanın Yapılanması ve Algılanmasında Etkili Öğeler. *Dilbilimleri Akademik Araştırmalar Dergisi*, 5(2).
- GÜNGENCİ, M. M. (2023). Ters yüz öğrenme modeline yönelik ders planı önerisi: Kitle iletişiminde Arapça dersi örneği. *TEBD*, 21(3), 1562-1579.
- GÜNGENCİ, M. M. (2024). Arapça öğretiminde yapay zekânın etkin kullanımına yönelik uygulama örnekleri ve önerileri. *Arapça öğretiminde yenileşme*. FCR Yayınları.
- GÜRKAN, N. (2007). Uluslararası Türk Dünyasının İslamiyet’e Katkıları Sempozyumu. İslâm Medeniyet Dili Arapçanın Türk Kültüründeki Yeri ve Türklerin Bu Dile Katkıları. Isparta.
- GÜVEN, S., & ÖZERBAŞ, M. A. (2018). Öğretim İlke ve Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.
- HAERİ, N. (2003). *Sacred Language, Ordinary People: Dilemmas of Culture and Politics in Egypt*. Palgrave Macmillan.
- HEFFERNAN, N., & HEFFERNAN, C. (2018). *The Future of AI in Education*. *Journal of Educational Technology*.
- HENGİRMEN, M. (1992). Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri. Ankara: Engin Yayınları.
- HYMES, D. (1972). *On Communicative Competence*. In J. B. Pride & J. Holmes (Eds.), *Sociolinguistics*. Harmondsworth: Penguin.
- KAÇAR, H. İ. (2012). Arapça Öğretiminde İdeal Bir Okuma-Anlama Becerisi Üzerine. M. Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi(43).
- KARABULUT, Y. (2007). *Yeni kişilik teorisi enneagram ve din psikolojisi açısından kullanım alanları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi.

- KARATAY, H. (2014). Okuma Eğitimi Kuram ve Uygulama. Ankara: Pegem A Yayınları.
- KARSLI, M. (2005). Öğretmenlik Mesleğine Giriş (Alternatif Yaklaşım). Ankara: Pegem A Yayınları.
- KESKİN, N. (2019). *Enneagram öze giden yol*. Ekin Yayınevi, 2. Basım.
- KOÇ, R. (2012). “Okuma Yazma Öğretimi Yöntemleri ve “Ses Temelli Cümle Yöntemi” Uygulaması. *Turkish Studies*, 7(4).
- KOHNKE, L., & ZOU, D. (2023). *Artificial Intelligence in Language Education: Opportunities and Challenges*. Springer.
- KRAMSCH, C. (1993). *Context and Culture in Language Teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- KURT, M. & Koç, C. T. *Arap Dili Alfabeti Öğretimine Yönelik Yeni Bir Teknik Önerisi: İletişimsel Alfabe Öğretim Tekniği*. *Eskiye*ni 49, 2023, s. 519-537.
- KÜÇÜKAHMET, L. (1997). Eğitim Programları ve Öğretim. Ankara: Gazi Kitabevi.
- KÜÇÜKAHMET, L. (2002). Öğretimde Planlama ve Değerlendirme. Ankara: Nobel.
- LARSEN-FREEMAN, D., & ANDERSON, M. (2011). *Techniques and principles in language teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- LITTLEWOOD, W. (1981). *Communicative Language Teaching- An Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- MAKSUDOĞLU, M. (2025). Arapçayı Öğreten Kitap. İstanbul: Akdem Yayınları.
- MEB, (2011). *İlköğretim Arapça Dersi Öğretim Programı* (4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar).
- MUNBY, J. (1994). *Communicative Syllabus Design*. (Dokuzuncu Baskı). Cambridge: Cambridge University Press.
- NORTON, B. (2000). *Identity and Language Learning: Gender, Ethnicity and Educational Change*. Pearson Education.
- NUNAN, D. (1991). *Designing Tasks For The Communicative Classroom*. Cambridge: Cambridge University Press.
- NUNAN, D. (1992). *Research Methods in Language Learning*. Cambridge: Cambridge University Press.
- ÖNCÜ, H. (1996). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme. Ankara: Münhasıran.
- ÖZCAN DOST, B. (2025). Translating poetry with artificial intelligence: analyzing ChatGPT's translations through Dryden's methods. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 15(1), 24–36.
- ÖZCAN, M. (2007). Arapça Yazma Becerileri Öğretiminde İletişimsel Yaklaşım. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gaz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- ÖZCAN, M. (2015). Yabancı Dil Olarak Arapça Konuşma Becerisi Öğretiminde İletişimsel Yaklaşım Dayalı Etkinliklerin Kullanımı. 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 4(10).
- ÖZCAN, M., & DAĞBAŞI, G. (2015). Oyunlarla ve Etkinliklerle Arapça Öğretimi. İstanbul: Akdem Yayınları.
- ÖZCAN, M., & DAĞBAŞI, G. (2024). Arapça Öğretiminde Yenileşme. Ankara: Fecr Yayınları.
- ÖZCAN, M., & DAĞBAŞI. (2023). Oyunlarla Kelime Öğretimi. İstanbul: Akdem Yayınları.
- ÖZCAN, M., DAĞBAŞI, G., & DEMİR, Y. M., ÇİLEK, E. (2018). Kuramdan Uygulamaya Arapça Dil Becerilerinin Öğretimi. İstanbul: Akdem Yayınları.

- ÖZGEÇİT, N. (2017). Arapça ve Türkçede Ünlü ve Ünsüzlerin Birbirlerine Etkisi-Karşıtsal Çözümleme. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- ÖZKAN, D. (2024). *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimine Katkısı Açısından Enneagram*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi.
- ÖZTÜRK, A. O. (2007). *Yabancı Dil Eğitimi Bölümlerinde Edebiyat Öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- PALMER, H. (2014). *Ruhun aynası enneagrama yansıyan insan manzaraları*. Kaknüs Yayınları, 4. basım.
- PEÇENEK, D. (1997). İletişimci Yaklaşımda Öğretim Teknikleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- PHILLIPS, S. (2006). *Young Learners*. Oxford: Oxford University Press.
- PHILLIPSON, R. (1992). *Linguistic Imperialism*. Oxford: Oxford University Press.
- POLAT, H. (2016). *Anadili Arapça Olanlara Türkçe Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- POLAT, İ. E. (2018). *Arapça Öğretiminde Yöntemler*. Ankara: Sonçağ Yayınları.
- POLAT, M., & AÇIKALIN, N. (2012). *İlahiyat Fakülteleri İçin Arapça İmla ve Mükatebat İmla Kitabı*. İstanbul: Ensar Yayınları.
- PUTNAM, R. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.
- RICHARDS, J. C., & RODGERS, T. S. (2001). *Approaches and methods in language teaching*. New York: CUP.
- RICHARDS, J., RODGERS, T. (2002). *Approaches and Methods in Language Teaching*. (İkinci Baskı). Cambridge: Cambridge University Press.
- RISO, D. R. (2003). *Kişilik tipleri enegramla kendinizi keşfedin!* çev. Talay G. Kuraldışı Yayınları.
- RISO, D. R., HUDSON, R. (2015). *“Enneagram ile kişilik analizi”*. çev. Aksoy G. Butik Yayınları.
- RISO, D. R., HUDSON, R. (2020). *Enneagram bilgeliği dokuz kişilik tipi için psikolojik ve spiritüel dönüşüm rehberi*. Lena Psikoloji Yayınları.
- RYDING, K. C. (2013). *Teaching and Learning Arabic as a Foreign Language: A Guide for Teachers*. Georgetown University Press.
- SAPIR, E., & WHORF, B. L. (1956). *Language, Thought, and Reality*. MIT Press.
- SARI, Ş. (2024). *Yapay zekânın deyim çevirisi*. Gazi Kitabevi.
- SEÇKİN, H. (2010). *İlköğretim 4. Sınıf İngilizce Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- SELÇUK, Z., YILMAZ E. D. (2015). *Rehber benim / psikolojik danışmanlar ve öğretmenler için dokuz tip mizaç modeline göre rehberlik yaklaşımına giriş*. Pegem Akademi.
- SEVER, S. (1997). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- SMERDAN, B. A., BURKAM, D. T. (1999). *Access to constructivist and didactic teaching: Who gets it? Where is it practiced?* Teachers College Record, 101(1), 5.
- SOYUPEK, H. (2004). *İkinci Meşrutiyet'ten günümüze Türkiye'de Arapça Öğretimi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- SUÇİN, M. H., & AKREŞ, Z. (2024). Medical Translation and its Status in Türkiye. *Lisanî İlimler Dergisi*, 2(1), 367–378.
- SULEIMAN, Y. (2003). *The Arabic Language and National Identity: A Study in Ideology*. Edinburgh University Press.
- SÜZEN, A. H. (2024). Üniversiteler İçin Arapça Yaratıcı Yazma Program Tasarımı ve Atölye Önerileri. Ankara: Nobel Bilimsel.
- ŞAYIR, M. (2023). Arapçanın Lehçelerine Giriş. Ankara: Kitabe Yayınları.
- ŞEN YAMAN, G. (2023). Arapça yabancı dil öğretiminde yapay zekânın geleceği: ChatGPT örneği. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* (33), 1057-1070.
- TARCAN, A. (2004). Yabancı Dil Öğretim Teknikleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- TEKİN, H. (1997). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme. Ankara: Yargı Kitap Yayınevi.
- TEMEL, A. V. (2015). Türkiye’de Arapça Öğretiminde Uygulanan Metotlar, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri Üzerine Bir Değerlendirme (Cilt 3). Bolu: AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi.
- TOLLEFSON, J. W. (1991). *Planning Language, Planning Inequality*. London: Longman.
- TOMALIN, B., & STEMPLESKI, S. (1993). *Cultural Awareness*. Oxford University Press.
- TOSUN, E. (2023). Makine çevirisi programları ve farklı metin türü kesitlerinin makine çevirisi çıktıları üzerine bir inceleme. *Söylem Filoloji Çeviribilim Özel Sayısı*.
- TUNÇ, G. (2023). Yapay zekâ şiiri öldürür mü? ChatGPT-4 örneğinde sanal zekânın şiir yorumlamasının imkânları ve sınırlılıkları. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 7(2), 1145–1165.
- ÜNSAL, H. (2021). Öğretim İlke ve Yöntemleri. Ankara: Nobel.
- WARSCHAUER, M., & LIAW, M. (2010). *Emerging Technologies for Language Learning*. CALICO Journal.
- WRIGHT, T. (1987). Roles of Teachers and Learners. Oxford: Oxford University Press.
- YALÇIN, P. (2015). Çeviri Stratejileri Kuram ve Uygulama. Ankara: Grafiker Yayınları.
- YALIN, H. İ. (2023). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- YILDIRIM, A. (1989). Communicative Activities Devised For Kernel Intermediate. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YILDIZ, M. (2007). Türkiye’de Yabancı Dil Öğretimi Ulusal Kongresi. Osmanlı Döneminde Arapça Öğretimi ve Okutulan Ders Kitapları. Ankara: Gazi Eğitim Fakültesi.
- YILDIZ, M., & AVŞAR, E. (2005). Arapça Yazma ve Okuma Kılavuzu. İstanbul: Elif Yayınları.
- YILDIZ, M., & CEVİZ, N. (2011). Arapça Okuma Becerisini Geliştirme Rehberi. İstanbul: Elif Yayınları.
- YILDIZ, M., & ÇETİNKAYA, H. (2013). Türkçe Çevirileriyle Arapça Seçme Fıkralar. Ankara: Grafiker Yayınları.
- YILDIZ, M., & ÖZCAN, M. (2023). Arap Edebiyatı Öyküleri. Ankara: Hece Yayınları.
- YILMAZ, G & ÖZAY, İ. (2023). Severek Arapça Öğrenelim: “Güle Oynaya Arapça” Oyun ve Drama Sınıfı Projesi Lisanî İlimler Dergisi (LİDER) 1(1/, 71-94.
- YILMAZ, S. (2023). Arapça–Türkçe çeviri türlerinde nöral makine çeviri modellerinin verimliliği: ChatGPT örneği. *Şarkiyat Mecmuası*, 43, 339–355.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1773

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Yayın | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1054

Kitap Adı: Osmanlı'da Safevî Karşıtı Metinler

Alt Başlık: 16. Asır Reddiyeleri

Book Title: Anti-Safavid Texts in the Ottoman Empire

Subtitle: Refutations in the 16th Century

ISBN: 978-625-8724-09-7

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786258724097

Yazar | Author: Ahmet Bedri Yavuz | orcid.org/0000-0003-3866-4518

Kurum | Institution: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

ROR ID: ror.org/01dvabv26

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 258 (xiv + 244)

Yayın Tarihi | Publication Date: Kasım | November 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAM2 - İslam mezhepleri ve mezhep karşılaştırmaları | Religious groups: İslam

BISAC: REL037010 - Din / İslam / Şii | Religion / İslam / Shi'a

THEMA: QRAM2 - İslam mezhepleri ve mezhep tarihi | Religious groups: İslam

LC Classification: BP194.9 - Şii Mezhebi - Tartışmalar ve Eleştiriler | Shi'ah - Controversial literature

DEWEY: 297.8 - Şii Mezhebi - İslam Mezhepleri | Shi'ah (Islamic sects)

WoS Category: Din | Religion

WoS Citation Topics Meso: 6.3 - İslam Tarihi ve Teolojisi | Islamic History and Theology

WoS Citation Topics Micro: 6.3.15 - Erken Modern Dönem İslam Polemikleri | Early Modern Islamic Polemics

Scopus Subject Areas: 1202 - Tarih | History

Atf Bilgisi | Cite as: Yavuz, Ahmet Bedri. *Osmanlı'da Safevî Karşıtı Metinler: 16. Asır Reddiyeleri*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

1. Yazma Eserler

- Antâkî, Yusuf b. Cemâleddîn el-. *Risâle fî Tekfîri'r-Ravâfız*. Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya, 2277, 1b-22b.
- Antâkî, Yusuf b. Cemâleddîn el-. *Risâle-i Reddiyye ale'r-Ravâfız*. Kütahya Vahid Paşa Kütüphanesi, 1569, 1b-33a.
- Halebî, İbrahim b. Musa el-. *Dürratü'l-Muvahhidîn ve Dirratü'l-Mülhidîn*. Köprülü Kütüphanesi, Fazıl Ahmet Paşa, 00720, 1b-188a.
- Halebî, İbrahim b. Musa el-. *Dürratü's-Sultan ve Dirratü's-Şeytan*. Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya, 02869, 1b-194a.
- İbn Bâlî, İsmail. *Risâle li Beyâni Ahvâli Evkâfi's-Selâtîn ve'l-Ümerâ ve Ahvâli's-Şi'ati'l-Mütegalibe fî Zamâninâ*. Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi, 3821/1, 1a-2b.
- Kemalpaşazade. *Fetvâ-yı Kemalpaşazade der Hakkı Kızılbaş*. Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi, 3548/3, 45a-47b.
- Kemalpaşazade. *Risâle fî İkfâri Şah İsmail*. Süleymaniye Kütüphanesi, Pertev Paşa, 621, 31a-31b.
- Maruf b. Ahmed. *Kitâbü'l-Berâhîni'n-Nevâkız Delâlati'r-Ravâfız*. Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Merzifonlu Kara Musatafa Paşa Koleksiyonu, 19015, 1b-119b.
- Mirza Mahdum, Müinüddîn Eşref. *en-Nevâkız ale'r-Ravâfız*. Süleymaniye Kütüphanesi, Esad Efendi, 1293, 1b-120a.
- Nahcuvânî, Kâsım en-. *Risâle fî Ahvâli't-Tâifeti'l-Meşhûra bi-Kızılbaş*. Kütahya Vahid Paşa İl Halk Kütüphanesi, 2278, 1b-7a.
- Nureddin Sarıgörez. *Kızılbaş Risalesi*. Antalya Akseki Yeğen Mehmet Paşa İlçe Halk Kütüphanesi, 264/12, 97b-99a.
- Pekrîcî, Ahmed el-. *Risâle fî Ta'n-i Türrahâti'l-Mülhid ve'z-Zundîk*. Bursa İnebey Kütüphanesi, Ulucami, 1402/1, 1b-7b.
- Seyyid Mutahhar, İbn Abdurrahman. *Esrârü'l-Maârif*. Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya, 01806, 1a-50b.
- Seyyid Mutahhar, İbn Abdurrahman. *Risâle fî Tekfîri's-Şîa*. Manisa İl Halk Kütüphanesi, 1531, 1a-65a.
- Seyyid Mutahhar, İbn Abdurrahman. *Tefsîru Sûreti'l-Ahzâb*. Süleymaniye Kütüphanesi, Ayasofya, 00417-002, 8b-20b.
- Şîrvânî, Hüseyin b. Abdullah eş-. *Ahkâmu'd-Dîniyye*. Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi, 01962, 1b-23b.

Risâle fî Hakkı Tâife-i Haydariye. Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, 276/3, 84b-87a.

YEK, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı. <https://portal.yek.gov.tr>

2. Klasik Kaynaklar

Ahmed b. Hanbel. *Müsned*. Müessesetü'r-Risâle, 2001.

Anonim. *Alemârâ-yı Safevî*. ed. Yedullah Şükri. Tahran: İntişârât-ı It-tılâat, 1363.

Aşıkpaşazade, Ahmed. *Tevarih-i Âl-i Osman'dan Aşıkpaşazade Tarihi*. İstanbul: Matbaa-i Amire, 1332.

Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Alî b. Sâbit el-. *es-Sâbık ve'l-Lâhik*. Riyad: Dâru's-Sumayî, 2000.

Bezzâzî, Muhammed b. Muhammed el-. *el-Fetâvâ'l-Bezzâziyye*. Beyrut: Daru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2009.

Celâl-zâde Mustafâ Bey. *Selîm-nâme*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1990.

Cessâs, Ebû Bekir er-Râzî el-. *Şerhu Muhtasarı't-Tahâvî*. ed. İsmetullah İnâyetullah Muhammed vd. Mekke: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye-Daru's-Sirâc, 2010.

Cürcânî, Seyyid Şerîf Alî b. Muhammed el-. *Şerhu's-Sirâciyye*. Kahire: Matbaatu'l-Halebî, 1944.

Ebû Zer, Sibt İbnü'l-Acemî. *Künûzü'z-Zeheb fî Târîhi Haleb*. 2 Cilt. Halep: Dâru'l-Kalem, 1996.

Erdebîlî, Şeyh Safiyeddîn. *Makâlât: Şeyh Safî Buyruğu*. ed. Sönmez Kutlu - Nizamettin Parlak. İstanbul: Horasan Yayınları, 2008.

Gazâlî, Ebû Hâmid Muhammed el-. *Faysalu't-Tefrika*. Beyrut: Daru'l-Minhâc, 2017.

Gazzî, Necmüddîn Muhammed b. Muhammed el-. *Kevâkibü's-Sâira bi Ayâni'l-Mieti'l-Aşira*. Beyrut: Daru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1997.

Kızılbaşlar Tarihi-Tarih-i Kızılbaşan. çev. Tufan Gündüz. İstanbul: Yeditepe Yayınevi, 2016.

Hâlimî, Ebu Abdullah Hüseyin el-. *el-Minhâc fî Şuabi'l-İmân*. Beyrut: Daru'l-Fikr, 1979.

Handmir, Gıyaseddin b. Himameddin. *Tarih-i Habibü's-Siyer ve fî Ahbar-ı Efrad-ı Beşer*. thk. Humai Celaeddin. 4 Cilt. Tahran, 2002.

- Hasan-ı Rumlu. *Ahsenü't-Tevârîh*. çev. Mürsel Öztürk. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2020.
- Hoca Sadeddin, Efendi. *Tacü't-Tevarih*. V Cilt. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 1999.
- Huncî, Fazlullah Ruzbihan. *Tarih-i Alemârâ-yı Eminî*. ed. Muhammad Akbar Ashiq. Tahran: Miras-ı Mektub, 2003.
- Hüseyn b. Abdüzzâhid. *Silsiletü'n-nesebi's-Safeviyye*. Berlin, 1924.
- Hüseynî, Hurşâh b. Kubâd el-. *Târîh-i İlçî-yi Nizâm Şâh*. ed. Muhammed Rızâ Nasîrî - Koiçi Hânedâ. Tahran: Anguman-ı Âjâr, 1379.
- İbnü'l-Arabî, Muhammed Muhyiddîn. *el-Fütûhâtü'l-Mekkiyye*. Beyrut: Dâru Sâdir, ts.
- İbnü'l-Hanbelî, Radıyyüddin Muhammed b. İbrahim. *Dürrü'l-Habeb fî Ayânî Haleb*. Dimaşk: Menşûrâtü Vizâratı's-Sekâfe, 1973.
- İsferâyînî, Tâhir b. Muhammed el-. *et-Tebîr fî'd-Dîn ve Temyîzi'l-Fırakati'n-Nâciye ani'l-Fırakati'l-Hâlikîn*. Lübnan: Alemü'l-Kütüb, 1983.
- İskender Bey Münşî-yi Türkmen. *Târîh-i Âlem-Ârâ-yi Abbâsî*. çev. Ali Genceli. IV Cilt. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2019.
- Kâdî İyâz, Ebü'l-Fazl. *eş-Şifâ bi Tarîf-i Hukûki'l-Mustafâ*. Amman: Daru'l-Fikr, 1988.
- Kazvinî, Abdüllatif. *Safevi Tarihi*. çev. Hamidreza Mohemmednejad. Ankara: Birleşik Yayınevi, 2011.
- Kazvinî, Hamdullah Müstevfi-yi. *Târîh-i Güzide*. çev. Mürsel Öztürk. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2018.
- Kudâî, Ebu Abdullah Muhammed el-. *Müsnedü's-Şihâb*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1986.
- Makdisî, İbn Kudâme el-. *el-Müntehâb min İleli'l-Hallâl*. Daru'r-Râye, 2012.
- Malik b. Enes. *Muvatta*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1991.
- Mevsilî, Abdullah b. Mahmûd el-. *el-ihdiyâr li-Ta'îli'l-Muhtâr*. Kahire: Matbaatu'l-Halebî, 1937.
- Muhâcir, Cafer el-. *el-Hicretü'l-Âmiliyye ilâ İrân fî'l-Asri's-Safevî*. Beyrut: Dâru'r-Ravza, 1989.
- Müneccimbaşı, Ahmed Dede. *Sahâ'ifi'l-Ahbar*. İstanbul: Matbaa-i Amire, 1285.
- Nesefî, Ömer. *Akaid*. çev. Seyit Ahsen. İstanbul: Bayrak Yayıncılık, 2015.

- Nevâyî, Ali Şir. *Nesâyimü'l-Mahabbe Min Şemâyimü'l-Fütüivve*. thk. Vahit Türk. İstanbul: Ötüken Yayınları, 2021.
- Pezdevi, Ebû Yusr Muhammed. *Ehl-i Sünnet Akaidi*. çev. Şerafeddin Gölçük. İstanbul: Kayıhan Yayınevi, 1980.
- Rumlu Hasan. *Safevî Şahı II. İsmail*. çev. Hasan Asadi - Şefaattin Deniz. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları, 2017.
- Rumlu Hasan. *Şah İsmail Tarihi (Ahsenü't-Tevârih)*. çev. Cevat Cevan. Ankara: Ardıç Yayınları, 2004.
- Sadrüşşerîa, Ubeydullâh b. Mesûd. *Şerhu'l-Vikâye*. Amman: Dâru'l-Verrâk, 2006.
- Solakzade, Mehmet Hemdemî Çelebi. *Solakzâde Tarihi*. ed. Vâhid Çabuk. İstanbul: İBB Kültür A.Ş. Yayınları, 2016.
- Şah İsmail Hatai. *Hatât Külliyyatı*. İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2006.
- Şah Tahmasb-ı Safevî. *Tezkire*. Ankara: Atlas Yayınları, 2015.
- Şehîd, Ebü'l-Fazl Muhammed el-Hâkim eş-. *el-Kâfî*. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'r-Risâle, 2013.
- Şirâzî, Abdi Beğ. *Safeviler: Tekmiletü'l-Ahbâr*. çev. Şefaattin Deniz - Hasan Asadi. İstanbul: Bilge Kültür Sanat, 2019.
- Taftazanî, Sadüddîn. *Şerhu'l-Akaid-i Neseft*. çev. Ali Haydar Doğan. İstanbul: Dila Yayıncılık, 2011.
- Tirmizî, Ebû İsa Muhammed et-. *Sünenü't-Tirmizî*. Daru'r-Risâle, 2009.

3. Çağdaş Araştırmalar

- Abbaskı, Mirza. "Safevîlerin Kökenine Dair". *Belleten* 40/158 (1976), 287-329.
- Abisaab, Rula Jurdi. *Converting Persia: Religion and Power in the Safavid Empire*. London ; New York: I.B. Tauris, 2004.
- Ahmadov, Shahi. *Azerbaycan'da Şiîliğin Yayılma Süreci*. Ankara Üniversitesi, Doktora Tezi, 2005.
- Aka, İsmail. "Anadolu'dan İran'a Göçler". *Tarihten Günümüze Türk-İran İlişkileri Sempozyumu*. 57-64. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2003.
- Akbayar, Nuri. *Osmanlı Yer Adları Sözlüğü*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2023.
- Albayrak, Nurettin. "Ebû Müslim Destanı". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/195-196. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.

- Allouche, Adel. *Osmanlı-Safevi İlişkileri*. çev. Ahmet Emin Dağ. İstanbul: Anka Yayınları, 2001.
- Angiolello vd., Giovanni Maria. *Seyyahların Göziyle Sultanlar ve Savaşlar*. çev. Tufan Gündüz. İstanbul: Yeditepe Yayınevi, 2017.
- Arıkan, Adem. “Osmanlı Kadısı/Müderriisi Maruf b. Ahmed’in İmâmîyye Şiasına Eleştirileri”. *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 8/3 (2008), 331-348.
- Arpa, Recep. “Ulemâ ve Himâye İlişkisi Bağlamında Osmanlıda Kitap İthâf Geleneği: Osmanlı Padişahları ve Devlet Adamlarına İthâf Edilen Tefsirler”. *Osmanlı’da İlm-i Tefsir*. ed. M. Taha Boyalık - Harun Abacı. 181-279. İstanbul: İSAR Yayınları, 2019.
- Aslan, Ali. *El-Ahkamu’d-Diniyye Adlı Eserin Tahkiki*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Aydınlı, Osman. *Osmanlı’dan Cumhuriyet’e İslâm Mezhepleri Tarihi Yazıcılığı*. İstanbul: KDY Akademi, 2022.
- Aydoğmuşoğlu, Cihat. “Şah Abbas (1587-1629) Devrinde İran’da Sosyal ve Kültürel Hayat”. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi* 11/2 (2011), 261-276.
- Aydoğmuşoğlu, Cihat. “Şah Abbas (1587-1629) Zamanında Safevi Devlet Teşkilatı’nda Yapılan Düzenlemeler”. *Türk Dünyası Araştırmaları* 204 (2013), 83-104.
- Aydoğmuşoğlu, Cihat. *Şah Abbas ve Zamanı (1587-1629)*. Ankara: Berikan Yayınevi, 2013.
- Azamat, Nihat. “Alâeddin Erdebîlî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/279. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Baharlı, İlgar. *Şah’ın Bahçesinde: Şah İsmail Öncesi ve Sonrası Kızılbaşlık*. İstanbul: Kitabevi Yayınları, 2021.
- Bello, Iyssa Ade. “The Şafavid Episode: Transition from Spiritual to Temporal Leaders”. *Islamic Studies* 23/1 (1984), 1-19.
- Boyle, John Andrew. “İran’ın Millî Bir Devlet Olarak Gelişmesi”. çev. Berin Yurdadoğ. *Belleten* 39/156 (1975), 645-657.
- Brockelmann, Carl. *Tarihi’l-Edebi’l-Arabî*. çev. Mahmud Fehmi Hicâzî. Heyetü’l-Mısriyyeti’l-Amme li’l-Kitab, 1993.
- Browne, Edward Granville. *A Literary History of Persia, Volume IV: Modern Times*. Cambridge: Cambridge University Press, 1959.
- Bulut, Halil İbrahim. “Osmanlı-Safevî Mücadelesinde Ulemanın Rolü: Kemal Paşazâde Örneği”. *Dinî Araştırmalar* 7/21 (2005), 179-195.

- Bulut, Halil İbrahim. "Safevîlerin Ehl-i Sünnet Karşıtı Politikaları". *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 76 (2015), 15-30.
- Calmard, Jean. "Popular Literature Under the Safavids". *Society and Culture in the Early Modern Middle East: Studies on Iran in the Safavid Period*. ed. Andrew Newman. 315-339. Leiden: Brill, 2003.
- Cebecioğlu, Ethem. "İbn Bezzâz". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/378-379. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Coşkun, Ali (ed.). *Kaynaklarıyla Osmanlı Coğrafyası Yer Adları Sözlüğü*. İstanbul: Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, 2020.
- Çelenk, Mehmet. *16-17. yüzyıllarda İran'da Şiîliğin seyri*. Bursa: Emin Yayınları, 2016.
- Çelenk, Mehmet. "Safeviler Döneminin Şiî-Sünnî İlişkileri Üzerinde Et-kisi". *e-Makalat Mezhep Araştırmaları Dergisi* 6/2 (31 Aralık 2013), 63-85.
- Çiftçi, Fatih. *Hamdullah Müstevfî'nin Nüzhetü'l-Kulûb Adlı Farsça Eserine Göre Moğollar Devrinde Azerbaycan, Mezopotamya ve Anadolu*. İzmir: Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Dağlar, Mehmet. *İran'da Kızılbaşlıktan Şiîliğe Geçiş*. İstanbul: Önsöz Yayıncılık, 2019.
- Dağlar, Mehmet. *Saltanattan İnzivaya: Safevî Hükümdarı Şah Muhammed Hudabende*. İstanbul: Libra Yayınları, 2020.
- Dalkesen, Nilgün. *15. ve 16. Yüzyıllarda Safevî Propagandası ve Etkileri*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1999.
- Dalkıran, Sayın. *İbn-i Kemal ve Düşünce Tarihimiz*. İstanbul: Osmanlı Araştırmaları Vakfı Yayınları, 1997.
- Dalkıran, Sayın. "İran Safevî Devleti'nin Kuruluşuna Şiî İnançların Etkisi ve Osmanlı'nın İran'a Bakışı". *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18 (2002), 49-96.
- Dedeyev, Bilal. "Safevî Tarikatı ve Osmanlı Devleti İlişkileri". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 1/5 (2008), 205-223.
- Diyanet, A. Ekber. *İlk Osmanlı-İran Anlaşması: 1555 Amasya Musalahası*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1971.
- Düzdağ, M. Ertuğrul. *Şeyhülislâm Ebussuud Efendi'nin Fetvalarına Göre Kanûnî Devrinde Osmanlı Hayatı*. İstanbul: Kapı, 2018.

- Eberhard, Elke. *Osmanische Polemik gegen die Safawiden im 16. Jahrhundert nach Arabischen Handschriften*. Freiburg: Klaus Schwarz, 1970.
- Efendiyev, Oktay. *Azerbaycan Safevî Devleti*. çev. Ali Asker. İstanbul: TEAS Yayıncılık, 2018.
- Ekinci, Mustafa. *Anadolu Aleviliği'nin Tarihsel Arka Planı*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2002.
- Ekinci, Mustafa. "Şah İsmail Hayatı ve Eserleri". *Anadolu'da Aleviliğin Dini ve Bugünü*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Yayınları, 2010.
- Emecen, Feridun. "İrakeyn Seferi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/116-117. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Emecen, Feridun M. "Osmanlı Devleti'nin Şark Meselesinin Ortaya Çıkışı İlk Münasebetler ve İç Yansımaları". *Tarihten Günümüze Türk-İran İlişkileri Sempozyumu: 16-17 Aralık 2002, Konya*. 33-48. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2003.
- Emecen, Feridun M. - Şahin, İlhan. *II. Bayezid Dönemi Ahkâm Defterleri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2021.
- Eravcı, Mustafa. "Safevi Hanedanı". *Türkler*. ed. Kemal Çiçek vd. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2014.
- Erdoğan Başaran, Reyhan. "Does Being Rafidi mean Shi'ite?: The Representation of the Kızılbaş Belief in the Sixteenth Century Ottoman Records". *Trabzon İlahiyat Dergisi* 6/1 (2019), 11-35.
- Erşahin, Seyfettin. *Akkoyunlular: Siyasal, Kültürel, Ekonomik ve Sosyal Tarih*. Ankara, 2002.
- Fırlalı, Ethem Ruhi. *Günümüz İslâm Mezhepleri*. İzmir: İzmir İlâhiyât Vakfı Yayınları, 2011.
- Fırlalı, Ethem Ruhi. *İmâmîyye Şîası*. İstanbul: Ağaç Kitabevi Yayınları, 2008.
- Genç, Vural. "16. Yüzyılın İlk Yarısında Osmanlılar ile Safeviler Arasında Yaşanan Dini ve Siyasi Polemikler". *Osmanlı Araştırmaları* 57/57 (2021), 81-130.
- Ghereghlou, Kioumars. "A Safavid Bureaucrat in the Ottoman World: Mirza Makhdum Sharifi Shirazi and the Quest for Upward Mobility in the İlmiye Hierarchy". *Osmanlı Araştırmaları / The Journal of Ottoman Studies* 53/53 (2019), 153-194.
- Ghulam, Sarwar. *History of Shah Ismail Safawi*. Aligarh: Author Muslim University Press, 1939.

- Grunebaum, Gustav Edmund von (F). *İslamiyet: Osmanlı Devleti'nin Kuruluşundan Günümüze Kadar*. çev. Esat Nermi Erendor. Ankara: Bilgi Yayınevi, 1993.
- Gül, Muammer. *Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Moğol Hakimiyeti*. İstanbul: Yeditepe Yayınevi, 2005.
- Gündüz, Tufan. "Safeviler". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/451-457. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Gündüz, Tufan. *Son Kızılbaş Şah İsmail*. İstanbul: Yeditepe Yayınevi, 2017.
- Gündüz, Tufan. "Şah". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/248-250. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Gündüz, Tufan. "Şah İsmail". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/253-255. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Gündüz, Tufan. "Şah Tahmasb". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/413-415. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Hakyemez, Cemil. *Osmanlı İran İlişkileri ve Sünni-Şii İttifakı*. İstanbul: Kitap Yayınevi, 2014.
- Has, Şükrü Selim. "Halebî, İbrahim b. Muhammed". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 15/231-232. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Hazrati, Hasan - Namli, Adem. "Şah İsmail Dönemi Safevî-Portekiz Siyasi İlişkileri". *İran Çalışmaları Dergisi* 5/1 (30 Haziran 2021), 81-102. <https://doi.org/10.33201/iranian.899124>
- Hinz, Walther. *Uzun Hasan ve Şeyh Cüneyd*. çev. Tevfik Bıyıklıoğlu. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1992.
- Hourani, Albert. "Cebel-i 'Amil'den İran'a". çev. Habib Kartaloğlu. *Usul İslam Araştırmaları* 23/23 (2015), 213-226.
- İlğürel, Mücteba. "İstimâlet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 23/362-363. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- İpşirli, Mehmet - Demir, Ziya. "Sâdî Çelebi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/404-405. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- İslamoğlu, Ahmet Hamdi - Alnıaçık, Ümit. *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Beta Basım Yayım, 2016.
- Johnson, Rosemary Stanfield. "Sunni Survival in Safavid Iran: Anti-Sunni Activities during the Reign of Tahmasp I". *Iranian Studies* 27/1-4 (1994), 123-133.
- Johnson, Rosemary Stanfield. "The Tabarra'iyan and the Early Safavids". *Iranian Studies* 37/1 (2004), 47-71.

- Kalaycı, Mehmet. *Osmanlı Sünniliği Tarihsel-Sosyolojik Bir Tahlil Denemesi*. Ankara: Otorite Yayınları, 2015.
- Kalaycı, Mehmet. *Tarihsel Süreçte Eşarilik Maturidilik İlişkisi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2013.
- Kandemir, M. Yaşar. “eş-Şifâ”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 39/134-138. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Kaplan, Doğan. *Yazılı Kaynaklarına Göre Alevîlik*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2019.
- Karadağ Çınar, Gülay. *Safevîlerde Hükümdar Unvanları ve Hâkimiyet Anlayışı*. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları, 2017.
- Karadeniz, Yılmaz. “Safevî Devleti’nin Kuruluşu Meselesi: Kızılbaşların Ortaya Çıkışı”. *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3 (2015), 53-67.
- Karasar, Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Sim Matbaa, 1995.
- Kartaloğlu, Habib. *Safevîlerin İlk Döneminde İktidar-Ulemâ İlişkisi*. Ankara: Fecr Yayınları, 2022.
- Kehhale, Ömer Rıza. *Mucemü'l-Müellifîn*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1993.
- Kevserânî, Vecih. *Osmanlı ve Safevîlerde Din-Devlet İlişkisi*. çev. Muhlis Canyürek. İstanbul: Denge, 1992.
- Kılıç, Remzi. *XVI. ve XVII. Yüzyıllarda Osmanlı-İran Siyasî Antlaşmaları*. İstanbul: Tez Yayınları, 2001.
- Kırzioğlu, M. Fahrettin. *Osmanlılar'ın Kafkas-elleri'ni Fethi (1451-1590)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1998.
- Köprülü, M. Fuad. “Âzerî”. *İslam Ansiklopedisi*. 2/118-151. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1979.
- Kutlu, Sönmez. *Alevîlik-Bektaşîlik Yazıları: Alevîliğin Yazılı Kaynakları; Buyruk, Tezkire-i Şeyh Safî*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2016.
- Kutlu, Sönmez. “İslâm Mezhepleri Tarihinde Usûl Sorunu”. *İslâmî İlimlerde Metodoloji/Usûl Mes'elesi I*. 391-440. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2005.
- Kutlu, Sönmez. *Türklerin İslâmlaşma Sürecinde Mürcie ve Tesirleri*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2010.
- Kuzey, Muharrem. “Osmanlı'da Elfâz-ı Küfür Literatürü ve Önemli Eserler”. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi* 14/27 (2016), 203-231.
- Kütükoğlu, Bekir. *Osmanlı-İran Siyasi Münasebetleri (1578-1612)*. İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, 1993.

- Lindner, Rudi Paul. *Nomads and Ottomans in Medieval Anatolia*. Bloomington: Research Institute for Inner Asian Studies Indiana University, 1983.
- Mazzaoui, Michel M. *The Origins of the Safawids; Shi'ism, Sufism, and the Ghulat*. Wiesbaden: F. Steiner, 1972.
- Melikoff, Irene. *Hacı Bektaş: Efsaneden Gerçeğe*. çev. Turan Alptekin. İstanbul: Cumhuriyet Kitapları, 1998.
- Minorsky, Vladimir. *Iranica*. Tahran: University of Tehran, 1964.
- Newman, Andrew J. *Safevî İranı: Pers İmparatorluğu'nun Yeniden Doğuşu*. çev. Damla Gürkan Anar. İstanbul: Vakıfbank Kültür Yayınları, 2023.
- Ocak, Ahmet Yaşar. "Babaîler İsyanından Kızılbaşlığa: Anadolu'da İslâm Heterodoksisinin Doğuş ve Gelişim Tarihine Kısa Bir Bakış" 64/239 (2000), 129-160.
- Ocak, Ahmet Yaşar. *Osmanlı Toplumunda Zındıklar ve Mülhidler: Yahut Dairenin Dışına Çıkanlar (15.-17. yüzyıllar)*. İstanbul: Timaş Yayınları, 2016.
- Ocak, Ahmet Yaşar. *Türk Sufiliğine Bakışlar*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2016.
- Onat, Hasan. "Bilgi, Bilim ve Yöntem". *İslam Bilimlerinde Yöntem*. ed. Halis Albayrak. 1-26. Ankara: ANKUZEM, 2009.
- Onat, Hasan. *Emevîler Devri Şîî Hareketleri ve Günümüz Şîîliği*. İstanbul: Endülüs Yayınları, 2016.
- Onat, Hasan. "Kızılbaşlık Farklılaşması Üzerine". *İslamiyât* 4/3 (2003), 111-126.
- Öngören, Reşat. "Safeviyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/460-462. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Öngören, Reşat. "Safiyüddîn-i Erdebîlî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/476-478. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Öngören, Reşat. "Sünnî Bir Tarikattan Şîî Bir Devlete: Safeviyye Tarikatı ve İran Safevî Devleti". *Bilgi ve Hikmet* 11 (1995), 82-93.
- Öz, Mustafa. "Zındık". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 44/390-391. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Özel, Ahmet. "Şüşteri". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 39/277-279. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.

- Özkan, Muhammet Ali. *Fetvalar ve Belgeler Işığında Osmanlıda Kızılbaşlık Meselesi (16.-17. Yüzyıllar)*. Niğde: Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Quinn, Sholeh. *Şah Abbas İran'ı Yeniden Şekillendiren Hükiımdar*. çev. Zeliha Yılmazzer. İstanbul: Vakıfbank Kültür Yayınları, 2020.
- Refik, Ahmet. *On Altıncı Asırda Râfızılık ve Bektaşılık*. Ankara: La Kitap Yayınları, 2017.
- Roemer, Hans Robert. "The Safavid Period". *The Cambridge History of Iran*. 6/189-350. Cambridge: Cambridge University Press, 1986.
- Rota, Giorgio. "Safevî İranı ile Venedik Cumhuriyeti Arasındaki Diplomatik İlişkilere Genel Bir Bakış". çev. Nasuh Uslu. *Türkler*. ed. Kemal Çiçek vd. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002.
- Saray, Mehmet. *Türk-İran İlişkileri*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi, 2019.
- Savaş, Saim. *XVI. Asırda Anadolu'da Alevilik*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2018.
- Savory, Roger. *Safevîler Devrinde İran*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları, 2021.
- Savory, Roger M. "Safevî İranı". çev. Mehmed Maksudoğlu. *İslâm Tarihi Kültür ve Medeniyeti*. ed. P. M. Holt vd. 1/399-428. İstanbul: Kitabevi Yayınları, 1997.
- Stewart, Devin J. "Safevî İran'a Âmilî Ulemânın Göçüne Dair Notlar". çev. Habib Kartaloğlu. *e-Makalat Mezhep Araştırmaları Dergisi* 9/2 (2016), 271-314. <https://doi.org/10.18403/emakalat.282879>
- Sümer, Faruk. "Abbas I". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/17-19. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Sümer, Faruk. *Safevi Devleti'nin Kuruluşu ve Gelişmesinde Anadolu Türklerinin Rolü*. Ankara: Selçuklu Tarih ve Medeniyeti Enstitüsü Yayınları, 1976.
- Şah, Serap. *Safvetü's-Safâ'da Safiyyüddîn-i Erdebîlî'nin Hayatı, Tasavvufi Görüşleri ve Menkıbeleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2007.
- Şahin, Hanifi. *İlhânlılar Döneminde Şilik*. İstanbul: Ötüken Yayınları, 2010.
- Şahin, Rümeyza Nur. *Mirza Makhdum Between Two Worlds: A Safavid Sadr in the Ottoman World and His Refutation of the Qizilbash Beliefs*. İstanbul: Yeditepe Publishing, 2020.

- Şener, Cemal (ed.). *Osmanlı Arşivi'nde Mühimne ve İrâde Defterleri'nde Aleviler-Bektaşiler*. çev. Ahmet Hezarfen. İstanbul: Karacaahmet Sultan Kültür Derneği, 2002.
- Şener, Cemal (ed.). *Osmanlı Belgeleri'nde Aleviler-Bektaşiler*. İstanbul: Karacaahmet Sultan Kültür Derneği, 2002.
- Şeşen, Ramazan. "Meşhur Osmanlı Astronomu Takiyüddîn el-Râsîd'ın Soyü Üzerine". *Erdem* 4/10 (03 Ocak 1988), 165-172.
- Şükürov, Giyas. *Safevî Devleti'nin Kuruluşu ve I. Şah İsmâîl Devri (907-930/1501-1524)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Taflıoğlu, M. Serkan. "İran Türk Safevi Devleti'nin Kuruluşu ve Türk Tarihine Stratejik Etkisi". *Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi* 4/13 (2012), 105-115.
- Tansel, Selâhattin. *Sultan II. Bâyezî'tin Siyâsî Hayatı*. Ankara: MEB Yayınları, 1966.
- Tansel, Selâhattin. *Yavuz Sultan Selim*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2020.
- Tapper, Richard. *İran'ın Sınır Boylarında Göçebeler*. çev. F. Dilek Özdemir. Ankara: İmge Kitabevi, 2004.
- Teber, Ömer Faruk vd. "A Short Treatise in the Context of Ottoman-Safavid Conflict". *The İslamic Quarterly* 52/4 (2008), 359-373.
- Teber, Ömer Faruk. "Haydariyye Taifesine Yönelik Eleştiriler: 'Risale fi Hakki't-Taifeti'l-Haydariyye' Ekseninde". *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/1 (2007), 157-175.
- Teber, Ömer Faruk. "Mezhebî Ayrışmanın Politik Sonuçları: Safevî Tarikatının Siyasallaşması". *İlahiyat Akademi* 5 (2017), 193-200.
- Teber, Ömer Faruk. "Osmanlı Belgelerinde Alevilik İçin Kullanılan Dini-Siyasi Tanımlamalar". *Anadolu'da Aleviliğin Dünü ve Bugünü*. 69-80. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Yayınları, 2010.
- Tekindağ, M. C. Şehabeddin. "Yeni Kaynak ve Vesikaların Işığında Yavuz Sultan Selim'in İran Seferi". *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi* XVII/22 (1968), 50-78.
- Togan, Zeki Velidi. *Umumî Türk Tarihine Giriş*. İstanbul: Enderun Yayınları, 1981.
- Tucker, Spencer C. (ed.). *A Global Chronology of Conflict: From the Ancient World to the Modern Middle East*. VI Cilt. Santa Barbara, Calif: ABC-CLIO, 2009.

- Turner, Colin. *Islam Without Allah? The Rise of Religious Externalism in Safavid Iran*. Curzon Press, 2000.
- Uğur, Ahmet. *Yavuz Sultan Selim*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü Yayınları, 1992.
- Üçer, Cenksu. “Ali b. Ahmed el-Hîfî ve es-Seyfî'l-Bâtir Adlı Eseri”, *On-dokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sayı 14-15, (2003), 311-322.
- Ünver, Ahmet Süheyl. *İstanbul Risaleleri*. Ankara: İBB Kültür A.Ş. Yayınları, 1996.
- Üstün, İsmail Safa. “İran: Safevîlerden Günümüze Kadar”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 22/400-404. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Yağlıoğlu, Mehmet Ali. *Molla Hüseyin'in Hâşiye Alâ Envârî't-Tenzîl ve Esrârî't-Te'vîl Adlı Eserinin 88-167. Varaklarının Tahkîki*. Aksaray: Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Yazıcı, Tahsin. “Safevîler”. *İslam Ansiklopedisi*. C. 10. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1978. <http://archive.org/details/MebIslamAnsiklopedisi10.Cilt>
- Yazıcı, Tahsin. “Şah İsmail”. *İslam Ansiklopedisi*. 11/275-279. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1979.
- Yıldırım, Rıza. *Aleviliğin Doğuşu: Kızılbaş Sufiliğinin Toplumsal ve Siyasal Temelleri 1300-1501*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2018.
- Yılmaz, Hüseyin. “İran'dan Sünnî Kaçışı ve Osmanlı Devleti'nde Safevî Karşıtı Propagandanın Yaygınlaşması: Hüseyin b. Abdullah eş-Şirvânî'nin Mesihanik Çağrısı”. *Osmanlı'da İlim ve Fikir Dünyası İstanbul Fethinden Süleymaniye Medreselerinin Kuruluşuna Kadar*. 299-309. İstanbul: Klasik Yayınları, 2016.
- Yinanç, Refet. “Dulkadıroğulları”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 9/553-557. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Yinanç, Refet. *Dulkadir Beyliği*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk tarih Kurumu, 1989.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1782

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1060

Kitap Adı : Dinselleşme, Mezhepleşme ve Ahlakileşme

Alt Başlık : Caferiler Üzerine Psiko-Sosyal Bir Araştırma

Book Title : Religiosization, Sectarianization, and Moralization

Subtitle : A Psycho-Social Study on the Ja'fari Community

ISBN : 978-625-8724-15-8

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258724158

Yazarlar | Authors: Mehmet Emin Kalgı | orcid.org/0000-0001-6999-5059

Kurum | Institution: Ardahan Üniversitesi | ROR ID: ror.org/042ejbk14

Nihat Demirkol | orcid.org/0000-0001-5929-8161

Kurum | Institution: Iğdır Üniversitesi | ROR ID: ror.org/05jstgx72

Abdullah Mohammadi | orcid.org/0000-0002-5123-3643

Kurum | Institution: Ardahan Üniversitesi | ROR ID: ror.org/042ejbk14

Editör | Editor: Sinan Özyurt | orcid.org/0000-0002-9366-9322

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Editorial

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 116 (xxii + 94)

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAB - Dinî mezhepler | Religious groups: denominations

BISAC: REL067130 - Din / İslam / Şii | Religion / Islam / Shi'a

THEMA: QRAC - Mezhepler, tarikatlar | Religious groups: denominations

LC Classification: BP193.5.C3 - Caferilik (Şii) | Shi'ah Islam, particularly Ja'fariyah (Caferi)

DEWEY: 297.82 - Şii | Shi'a Islam

WoS Category: N/A - Din | Religion

WoS Citation Topics Meso: Din Çalışmaları | Religious Studies

WoS Citation Topics Micro: İslam Teolojisi | Islamic Theology

Scopus Subject Areas: 1202 - Sosyoloji ve Siyasi Bilimler | Sociology and Political Science

Atıf Bilgisi | Cite as: Kalgı, Mehmet Emin - Demirkol, Nihat - Mohammadi, Abdullah. *Dinselleşme, Mezhepleşme ve Ahlakileşme: Caferiler Üzerine Psiko-Sosyal Bir Araştırma*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Akbulut, Ahmet. *Sahabe Dönemi iktidar kaygısı*. Ankara: Otto Yayınları, 2022.
- Albayrak, Kadir. *Semavi dinlerde barış ve şiddet ikilemi*. İstanbul: Sarkaç Yayınları, 2010. <https://www.kitapyurdu.com/kitap/semavi-dinlerde-baris-ve-siddet-ikilemi/247638.html>
- Ali b. İbrâhîm el-Kummî. *Tefsîru'l-Kummî*. Kum: Müessesetü Dâri'l-Kitâb, 1404/1984.
- Argyle, Michael. "İbadet ve dua". çev. Mustafa Koç. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 21 (Şubat 2006), 317-338.
- Atalay, Orhan. "Kur'an'da sosyal grup ifade eden kavramlar". *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 16 (2001), 203-227.
- Aydın, Şükrü. "Kur'an açısından dinden dönme (irtidat) ve cezası". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 10/54 (2017), 959-968.
- Bardakoğlu, Ali. "Mezhlep olgusu". Konya: Karaman İslami İlimler Derneği, 2016.
- Baylak Güngör, Ayşe. "Türkiye'de Caferi topluluğunun konumu ve değişim dinamikleri üzerine değerlendirmeler". *İnsan ve Toplum* 7/1 (2017), 69-88.
- Becker, Ernest. *Ölümü inkâr*. çev. Ayşegül Özdoğan. İstanbul: İz Yayıncılık, 2020.
- Beydâvî, Nasıruddin Ebu Said Muhammed. *Envaru't-Tenzil ve Esraru't-Te'vil*. Beyrut: Dâru İhyai't-Turasi'l-Arabi, 1998.
- Bıçen, Gürkan. *Ayetullah Humeyni'nin düşünce ve pratiğinde Velayet-i Fakih*. Önsöz Yayıncılık, 2024.

- Bourdieu, Pierre. *Kültür üretimi sembolik ürünler sembolik sermaye*. çev. Elçin Gen - Sibel Yardımcı. İletişim Yayınları, 2023.
- Bozkurt, Fuat (ed.). *Buyruk: İmam Cafer-i Sadık Buyruğu*. Salon Yayınları, 2020.
- Bruinessen, Martin van. *Ağa, şeyh, devlet*. çev. Sabiha Banu Yalkut. İletişim Yayınları, 2021.
- Büyükkara, Mehmet Ali. “İslam kaynaklı mezheplerin Orta-doğu’daki coğrafi dağılımı ve tahmini nüfusları”. *e-Makalat Mezhep Araştırmaları Dergisi* 6/2 (2013), 5-32.
- Caferiyan, Rasul. *Tarih-i Taşa’yu Dar İran*. Kum, İran, 1387.
- Daftari, Farhad. *Ferkaha-yi İslami*. çev. Feridun Govhari. Tahran, 1395.
- Daftari, Farhad. *Tarih va Akaid-i İsmailiye*. çev. Feridun Baradai. Tahran, 1381.
- Demirkol, Nihat. *Kur’an’a göre vahdet olgusu kavramsal çerçevesi-alanı-temelleri*. Ankara: Sonçağ Akademi Yayınları, 2022.
- Demirtaş, H. Andaç. “Sosyal kimlik kuramı: Temel kavram ve varsayımlar”. *İletişim Araştırmaları* 1/1 (2003), 123-144.
- Dijk, Jan van vd. “Global Crime Patterns: An Analysis of Survey Data from 166 Countries around the World, 2006–2019”. *Journal of Quantitative Criminology* 38/4 (01 Aralık 2022), 793-827. <https://doi.org/10.1007/s10940-021-09501-0>
- Ebü’l-Hasen el-Mâverî. *el-Ahkâmü’s-Sultâniyye ve’l-Vilâyâtü’d-Dîniyye*. Kahire: Mektebetü Dâri’t-Türâs, 1973.
- Eş’arî, Ebü’l-Hasen el-. *Kitabu Makalatu’l-İslamiyyin ve İhtilafu’l-Musallin*. çev. Muhammed Muhyiddin Abdulhamid. Beyrut: el-Mektebetü’l-Asriyye, ts.

- Farabi, Ebu Nasr Muhammed bin Muhammed el-. *El-medine-tü'l-fazıla (Tanrı, alem, insan)*. çev. Yaşar Aydın. Litera Yayıncılık, 2018.
- Feyyaz, Abdullah. *Tarihu'l-İmamiyye*. Beyrut: Daru'l-Kitap, 1975.
- Gazâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed. *İhyâ' 'Ulû-mi'd-Dîn*. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, ts.
- Geertz, Clifford. *Dinlerin yorumu*. çev. Mehmet Aydın. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2011.
- Giddens, Anthony. *Modernliğin sonuçları*. çev. Ersin Kuşdil. Ayrıntı Yayınları, 2021.
- Gökalp, Yusuf. *İslam mezhepleri tarihi el kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları, 2012.
- Gölpınarlı, Abdülbaki. *Tarih boyunca İslam mezhepleri ve Şiilik*. İstanbul: Kapı Yayınları, 2021.
- Habermas, Jürgen. *İnsan doğasının geleceği*. çev. Kaan H. Ökten. Alfa Yayınları, 2019.
- Hamidullah, Muhammed. *İslam Peygamberi*. çev. Salih Tuğ. İstanbul: Beyan Yayınları, 2004.
- Haşim, Osman. *Heli'l-Aleviyyûn Şî'a?* Beyrut, 1994.
- Hilli, Hasan Bin Yusuf Allame. *Nevamisü'l-İmamiyye, Mossey-i İmam Sadık*. Kum, İran, ts.
- Izutsu, Toshihiko. *İslam'da varlık düşüncesi*. çev. Süleyman Ateş. Ankara: İnsan Yayınları, 2009.
- İbn Manzûr, Cemaleddin. *Lisânü'l-Arab*. Kahire: Dârü'l-Maârif, 1986.
- Kalgı, Mehmet Emin. "Geleneğin ötesinde: Dinin sosyal sermayeye veya piyasa ekonomisine yönelik radikal evrimi üzerine bir çalışma". *Genç Mütefekkirler Dergisi* 5/1 (2024), 1-16.

- Kalgı, Mehmet Emin. “Suriyeli Sünni mültecilerin Şia’ya ilişkin görüşleri”. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 48 (30 Haziran 2020), 389-408.
- Kant, Immanuel. *Pratik usun eleştirisi*. çev. İsmet Zeki Eyüboğlu. Say Yayınları, 2020.
- Kirmani, Muhammed Hucceti. *Taşa’yu va Fark-e An*. Tahran: Naşr-e Maarif, 1382.
- Koç, Abdullah. *İğdır’da Caferilik*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- Koç, Mustafa. “Din psikolojisi açısından ergenlik döneminde dua ve ibadet psikolojisinin gelişimi”. *Ekev Akademi Dergisi* 9/25 (2005), 75-88.
- Kuleyni, Muhammed Bin Yakup. *el-Kaфі*. Tahran: Darul Kutub İslamiye, 1388.
- Kummî, Sa’d b. Abdullah el-. *el-Makâlât ve’l-Fırak*. Tahran, 1963.
- Kurtubî, Ebu Abdillâh Muhammed b. Ahmed. *el-Câmi’ li-Ahkâmî’l-Kur’ân*. Beyrut: Dâru’l-Kutubi’l-Misriyye, 1964.
- Küçük, Mehmet. *İslam mezhepleri tarihi*. Ankara: Ensar Yayınları, 1999.
- Maclisi, Allama. *Beharu-l Anvar*, ts.
- Mardin, Şerif. *Din ve ideoloji*. İstanbul: İletişim Yayınları, 1992.
- Maturidî, Ebu Mansur Muhammed b. Mahmud. *Te’vîlâtü’l-Kur’an*. Lübnan: Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, 2005.
- Morkoç, Neriman. “Türkiye’de Caferilerin mezhebi kimliklerinden dolayı yaşadıkları dışlanma ve ayrımcılık” *Akademik Hassasiyetler* 10 (2023), 150-166.
- Muhammed Abu Zehra. *Mezhepler Tarihi*, çev. Sıbgatullah Kaya. İstanbul: Çelik Yayınları, 2018.

- Mutahhari, Murtaza. *İmamet ve rehberi*. Tahran: Enteşart-e Sadra, 1375.
- Mutahhari, Murtaza. *Macmua Asar-e Seh Usul-e Akaid*. C. 3 Cilt. Tahran: Enteşarat-e Sadra, 1385.
- Mutahhari, Murtaza. *Şiilik nedir?* çev. Hasan Yılmaz. İstanbul: Kevser Yayınları, 2011.
- Mutlu, İsmail (ed.). *Tarihte ve günümüzde Caferilik*. Mutlu Yayıncılık, 1995.
- Muzaffer, Muhammed Hüseyin el-. *Tarihu'ş-Şia*. Beyrut, 1985.
- Nasr, Seyyid Hüseyin. *İslam'da mezhep ve tasavvuf*. çev. Süleyman Ateş. Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları, 1991.
- Nesefî, Ebu'l-Berekat Abdullah b. Muhammed b. *Medariku't-Tenzil ve Hakaiku't-Te'vil*. Beyrut: Dâru'l-Kelîmu't-Tayyib, 1998.
- Onat, Hasan. *Emevîler devri Şîf hareketleri ve günümüz Şîîliği*. İstanbul: Endülüs yayınları, 2022b.
- Onat, Hasan. "İran İslam devrimi ve Şîîlik". *e-makâlât Mezhep Araştırmaları* VI/2 (2013), 223-256.
- Onat, Hasan. *İslâm ortak paydası ve mezhep gerçeği*. İstanbul: Endülüs yayınları, 2022a.
- Onat, Hasan - Sönmez Kutlu (ed.). "Şîîlik". *İslâm Mezhepleri Tarihi*. 153-336. Ankara: Grafiker Yayınları, 8. Baskı., 2019.
- Önal, Recep. "Kıyamet Tarikatları - Yeni Dinî Hareketler". *Akademik İncelemeler Dergisi* 8/1 (2013), 397-403.
- Öz, Mustafa. "Şîa". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 39/114-121. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Öz, Şaban. *Şîa ve tarih*. İstanbul: Siyer Okulu Yayınları, 2024.
- Özarslan, Selim. "Şîa'nın dinî otorite anlayışı ve günümüze yansımaları". *Kelam Araştırmaları* 3/1 (2005), 41-60.

- Özer, Sarp. “Türkiye’de Dini Hayat Araştırması”. Erişim 05 Kasım 2024. <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/turkiye-de-dini-hayat-arastirmasi/141424>
- Öztürk, Nurdan. *Günümüz fırkalarında nubüvvet anlayışı*. Iğdır: Iğdır Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Razî, Fahrüddîn. *Mefâtihu’l-Gayb*. Beyrut: Dâru İhyai’t-Turâsi’l-Arabi, 1999.
- Rüşd, İbn. *Felsefe-din ilişkileri (Faslu’l-Makal el-Keşfan min-haci’l-edille)*. çev. Süleyman Uludağ. Dergah Yayınları, 2012.
- Sarıçam, İbrahim. *Emevîler Dönemi ve İslâm Siyaset Düşüncesi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2016.
- Şeriatî, Ali. *Dine karşı din*. çev. Doğan Özlük. Ankara: Fecr, 2015.
- Şeriatî, Ali. *Şia*. Macmua Asar-e Haftum, Entezarat-e Elham, 1386.
- Şeybî, Kamil Mustafa eş-. “Kelimetü Şî’a fi’l-Luğa ve’t-Tarih”. *Mecelletü’l-Külliyyeti’t-Tarbiyye, Trablus* 3 (1972), 13-34.
- Şeyh Müfid, Muhammed Bin Muhammed. “Evailü’l-makalat”. Kum, İran, 1414.
- Tabatabai, Seyed Cafer Moderresi. *Mektep Der Farayend-i Takamol*. Tahran, 1375.
- Tabatabai, Seyed Hasan Modarresi. *Takvin Mazhab Shia*. Kum, İran, 1382.
- Taberî, Muhammed b. Cerîr. *Târîhu’r-Rusûl ve’l-Mulûk*. Beyrut: Dâru’t-Turâs, 1967.
- Tabâtabâî, Muhammed Hüseyin. *el-Mîzân fî Tefsîri’l-Kur’ân*. Beyrut: Müessesetü’l-A’lemî li’l-Matbû’ât, 1390/1970.
- Tabersî, el-Fadl b. Hasan. *Mecma’u’l-Beyân fî Tefsîri’l-Kur’ân*. Beyrut: Dâru’l-Ma’rife, 1415/1995.

- Tajfel, Henri. "Social psychology of intergroup relations". *Annual Review of Psychology* 33 (1982), 1-39. <https://doi.org/10.1146/annurev.ps.33.020182.000245>
- Tajfel, Henri - Turner, John. "An Integrative Theory of Intergroup Conflict". *The Social Psychology of Intergroup Relations*. ed. William G. Austin - Stephen Worchel. 7-24. California: Brooks-Cole, 1986.
- Tusi, Muhammed Bin Hasan. *Tehzibul Ahkam*. Kum, İran: Darul Kutub İslamiye, 1365.
- Üçer, Cenksu. "Mezhep olgusu ve mezhepçilik ekseninde ihtilaf ahlakı". *Diyanet İlmi Dergi* 53/3 (2017), 123-141. <https://doi.org/10.18403/emakalat.1031365>
- Üzüm, İlyas. *İnanç Esasları Açısından Türkiye’de Caferîlik*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1993.
- Üzüm, İlyas. "Mezhep". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: TDV Yayınları, 2004a. <https://islamansiklopedisi.org.tr/mezhep>
- Üzüm, İlyas. "Nusayrilik". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: TDV Yayınları, 2004b. <https://islamansiklopedisi.org.tr/mezhep>
- W. Creswell, John. *Araştırma Deseni: Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*. thk. Mesut Bütün - Selçuk Beşir Demir. Ankara: Eğiten Kitap Yayıncılık, 2. baskı., 2016.
- Wellhausen, Julius. *İslamiyetin ilk devrinde dinî-siyasî muhalefet partileri*. çev. Fikret Işıltan. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 4. Baskı., 2024.
- Yapıcı, Asım. "A Socio-psychological Research into the Causes of the Conversion from Islam to Christianity". *Journal of Islamic Research* 20/2 (2007), 221-238.

Yapıcı, Asım. *Din-kimlik ve ön yargı: Biz ve onlar*. Adana: Karahan Kitabevi, 2004.

Yapıcı, Asım - Kalgı, Mehmet Emin. “Cihatçılık ve Modernlik Kısacasında Aidiyet ve Zihniyet: Şanlıurfa Selefilere Örneği”. *Zihniyet ve Din: Disiplinlerarası Zihniyet Çözümlemesi*. ed. Abdullah Özbolat - Asım Yapıcı. 133-165. Adana: Karahan Kitabevi, 2018.

Zemahşerî, Ebu'l-Kasım Mahmud b. Ömer Carullah. *el-Keşşâf 'an Haqâ'iki Gavâmi'zî't-Tenzîl ve 'uyûni'l-Ekâvîl fî Vücûhi't-Te'vîl*. Beyrut: Daru'l-Kutubi'l-Arabî, 1987.

Türkiye’de dini hayat araştırması sonuç raporu. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2014. https://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/914_1.pdf

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1774

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1055

Kitap Adı : Zâhirden Bâtına

Alt Başlık : Ebû Tâlib el-Mekki'nin Bilgi Anlayışı Çerçevesinde Dinî İlimlerin Gelişimi ve Tasavvuf

Book Title : From Zâhır to Bâtın

Subtitle : The Development of Religious Sciences and Sufism within the context of Understanding of Knowledge of Abu Talib al-Makki

ISBN : 978-625-8724-10-3

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258724103

Yazar | Author: Merve Sağan | orcid.org/0000-0002-2977-7564

Kurum | Institution: Bülent Ecevit Üniversitesi

ROR ID: ror.org/01dvabv26

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 208 (xviii + 190)

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAX9 - Tasavvuf | Mysticism, religious & spiritual traditions

BISAC: REL062000 - Tasavvuf / İslam / Sufizm | Religion / Islam / Sufi

THEMA: HRAX9 - Tasavvuf / Dinî Mistisizm | Mysticism, religious & spiritual traditions

LC Classification: BP189.7.T3 - Tasavvuf / İslam – Tasavvuf | Islam – Sufism

DEWEY: 297.4 - Tasavvuf | Sufism

WoS Category: Din | Religion

WoS Citation Topics Meso: 4.6 - Din | Religion

WoS Citation Topics Micro: 4.6.11 - İslam Teolojisi ve Mistisizm | Islamic Theology and Mysticism

Scopus Subject Areas: 1202 - Din ve İnanç Araştırmaları | Religious Studies

Atf Bilgisi | Cite as: Sağan, Merve. *Zâhirden Bâtına: Ebû Tâlib el-Mekki'nin Bilgi Anlayışı Çerçevesinde Dinî İlimlerin Gelişimi ve Tasavvuf*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Akpınar, Ali, “Allah’ın Ahlâkı ile Ahlâklanmak”, *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, sayı: 6, yıl: 2001, s. 61-80.
- Bakar, Osman, *İslâm Düşüncesinde İlimlerin Tasnifi*, çev. Ahmet Çapku, İstanbul, İnsan Yay., 2012.
- Bardakçı, Mehmet Necmettin “Ebû Tâlib el-Mekkî’de İrfânî Bilgiye Yükseliş”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sayı: 21, yıl: 2008/2, s.87-103.
- Başer, Hacı Bayram, “*Ebû Nasr Serrâc et-Tûsî’nin Tasavvuf Anlayışı*”, (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2009)
- , “Serrâc’ın Tasavvufa Yaklaşımı: Bir İslâm İlmi Olarak Tasavvuf ya da Fıkıh-ı Bâtın”, *Sakarya Üniversite İlahiyat Fakültesi Dergisi*, cilt: XII, sayı: 2, yıl: 2010, s. 101-119.
- , “*Tasavvufun Teşekkül Sürecinde Şeriat-Hakikat İlişkisi Sorunu*” (Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2015)
- , *Şeriat ve Hakikat: Tasavvufun Teşekkül Süreci*, İstanbul, Klasik Yay., 2017.
- , *Kalplerin Makamları: Büyük Sufilerden Seçmeler*, İstanbul, Hayy Kitap, 2015.
- Burckhardt, Titus, *İslam Tasavvuf Doktrinine Giriş*, çev. Fahreddin Arslan, İstanbul, Kitabevi, 1995.
- Cebecioğlu, Ethem, *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, Ankara, Otto Yay., 2014.
- , “Şatahât İbarelerinin Anlaşılmasına Doğru: Metodik Bir Deneme”, *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, sayı: 17, yıl: Temmuz-Aralık 2006, s. 7-27.
- Ceyhan, Semih, “Semâ”, *DİA*, yıl: 2009, c. XXXVI, s. 455-457.
- Chittick, William, *Tasavvuf*, çev. Turan Koç, İstanbul, İz Yay., 2016.
- Cürcânî, Ebu’l-Hasen Ali b. Muhammed b. Ali es-Seyyid eş-Şerif el-el-Hanefî, *et-Ta’rîfât*, nşr. Muhammed Sadık el-Münşâvî, Kahire, Dârü’l-fazile, 1.bs., 2004.

- Çağrı, Mustafa, *İslâm Düşüncesinde Ahlâk*, İstanbul, Dem Yay., 2016.
- Çelik, Melek, “*Ebû Tâlib el-Mekkî’nin Zühhd Anlayışı*”, (Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000).
- Damar, Abdullah, “Tasavvuf Terimlerinin Oluşumu”, *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, sayı: 17, yıl: 7 (2006), s. 161-189.
- Demir, Osman, “Yakîn”, *DİA*, yıl: 2013, c. XXXXIII, s. 271-273.
- Demirci, Mehmet, “Hal”, *DİA*, yıl: 1997, c. XV, s. 216-218.
- Demirli, Ekrem, *İslam Metafizikinde Tanrı ve İnsan*, İstanbul, Kabcacı Yay., 2009.
- , *Sadreddin Konevî*, İstanbul, İSAM Yay., 2010.
- , *Sadreddin Konevî’de Bilgi ve Varlık*, İstanbul, Kapı Yay., 2015.
- , “Zahiri İlimlerin Otoritesi Karşısında Tasavvufun Meşruiyet Arayışı”, *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sayı:15, yıl:2007, s. 219-244.
- , “Tasavvuf Araştırmalarında Dönemlendirme Sorunu: Din Bilimleri ile Metafizik Arasında Tasavvufun İlim Olma Mücadelesi”, *Nazariyat: İslam Felsefe ve Bilim Tarihi Araştırmaları Dergisi*, sayı: 2/4, yıl: Nisan 2016, s. 1-29.
- , *İslam Düşüncesi Üzerine*, İstanbul, Sûfî Yay., 2016.
- el-İsfahânî, Râgıb, *Müfredâtü elfâzî’l-Kur’ân*, nşr. Safvan Adnan Dâvûdî, Dimeşk: Darü’l-kalem; Beyrut: Dârü’ş-şâmiyye, 4.bs., 2009.
- Elyıldırım, Sıtkı, “*Ebû Talib el-Mekkî’nin Ahlâk Anlayışı*”, (Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Erzurum, 2013).
- Fârâbî, Ebû Nasr, *İlimlerin Sayımı*, çev. Ahmet Arslan, İstanbul, Divan Kitap, 3. bs., 2011.
- Gazzâlî, Ebû Hamîd, *Mışkâtü’l-envâr*, nşr. Rıdvan Câmî’ Rıdvan, Kahire, Darü’l-harem li’t-tûras, 2004.
- , *el-Müstasfâ min ilmi’l-usûl*, nşr. Hamza b. Züheyr Hâfız, Cidde, Şeriketü’l-medineti’l-münevvere li’t-tibâ’ah, t.y (basım tarihi yok), I-IV.
- , *İhyâu ulûmi’d-din*, çev. Ahmed Serdaroğlu, İstanbul, Bedir Yay., 2016, I-IV.
- , *İhyâu ulûmi’d-din*, nşr. Seyyid İbrahim İmrân, Kahire, Dârü’l-hadis, 2004, I-V.

- , *Hakikat Arayışı: el-Munkız mine'd-dalâl*, nşr. Abdurrezzak Tek, Bursa, Emin Yayınları, 2013.
- , *el-Munkız mine'd-dalâl*, nşr. Cemil Saliba, Kâmil İyâd, Beyrut, Dârü'l-endülü's, 7.bs, 1967.
- Gökbulut, Süleyman “İlim Tasniflerinde Tasavvufun Yeri”, *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, sayı: 19, yıl: 2007.
- Göktaş, Vahit, “*Kelâbâzî ve Tasavvuf Anlayışı*”, (Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı, Ankara, 2007)
- Göztepe, Yüksel, “*Abdülkerim Kuşeyrî'de Hâller ve Makâmlar*”, (Basılmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2006)
- Gribetz, Arthur, “Semâ' Tartışması (Sûfiler Fıkıhçılara Karşı)”, çev. Hüseyin Akpınar, *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, sayı: 10, yıl: 2003.
- Herevî, Hâce Abdullah el-Ensârî, *Menâzilü's-sâirîn (Hâce Abdullah el-Ensârî el-Herevî: 'İlelî'l-makâmât; Abdurrezzak Kâşânî: Elf Makam): Tasavvufta Yüz Basamak*, çev. Abdurrezzak Tek, Bursa, Emin Yay., 2008.
- Hücvîrî, Ali b. Osman, *Hakikat Bilgisi*, çev. Süleyman Uludağ, İstanbul, Dergâh Yay, 5. bs., 2016.
- , *Keşfü'l-mahcûb*, nşr. İs'ad Abdilhadi Kindil, Beyrut, Dârü'n-nehdati'l-arabiyye, 1980.
- İbnü'l Arabî, Muhyiddîn, *Fütûhât-ı Mekkiyye: Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, çev. Ekrem Demirli, İstanbul, Litera Yay., 2015.
- İbn Sînâ, *Metafizik*, çev. Ekrem Demirli-Ömer Türker, İstanbul, Litera Yay., 2017.
- Kâşânî, Abdurrezzâk, *Letâifu'l-a'lâm fî işarâtı ehli'l-ilhâm: Tasavvuf Sözlüğü*, çev. Ekrem Demirli, İstanbul, İz Yay., 2015.
- Kelâbâzî, Ebû Bekir İshâk, *Doğuş Devrinde Tasavvuf: Ta'arruf*, çev. Süleyman Uludağ, İstanbul, Dergâh Yay., 4. bs, 2014.
- , *et-Ta'arruf li-mezhebi ehli't-tasavvuf*, nşr. Abdülhalim Mahmud, Tâhâ Abdülbâki Sürûr, Kahire, Neşrüt-türasi's-süfî, 1960.
- Knysh, Alexandar, *Tasavvuf Tarihi*, çev. İhsan Durdu, İzmir, Ufuk Yay., 2011.
- Koca, Ferhat, “İstinbât”, yıl: 2001, c.XXIII, s. 368-69.

- Konevî , Sadreddin, *Tasavvuf Metafiziği*, çev. Ekrem Demirli, İstanbul, İz Yay., 4. bs., 2013.
- Kuşeyrî, Abdülkerim, *er-Risâletü'l-Kuşeyriyye*, nşr. Yûsuf Ali Bedîvî, Beyrut, Dâru'l-Yemâme, 1.bs., 2014.
- , *Tasavvuf İlmine Dair Kuşeyrî Risâlesi*, çev. Süleyman Uludağ, İstanbul, Dergâh Yay., 7. bs., 2014.
- Kutluer, İlhan, “İlim”, *DİA*, yıl: 2000, c. XXII, s.109-114.
- el-Mekkî, Ebû Tâlib, *Kûtü'l-kulûb fî mu'âmeleti'l-mahbûb*, nşr. Said Nesîb Mekârim, Beyrut, Dâru Sâdır, 2010, 2.bs., I-II.
- , *Kûtü'l-kulûb: Kalplerin Azığı*, çev. Muharrem Tan, İstanbul, İz Yay., 1999, 1.bs., I-IV.
- Muhasibi, Ebû Abdullah Haris b. Esed, *Risâletü'l-müsterşidîn*, nşr. Abdül-fettah Ebû Gudde, Beyrût, Dârü's-selâm, 2. bs., 1971.
- , *er-Riaye: Kalp Hayatı*, Haz. Abdülhakim Yüce, İzmir, Işık Yay., 2015.
- , *er-Riaye li-hukukillah*, nşr. Abdülkadir Ahmed Ata, Beyrut, Dârü'l-kütübi'l-ilmiyye, 3. bs., 2010.
- , *el-Akl ve Fehmü'l-Kurân: Aklın Mâhiyeti ve Kur'an'ın Anlaşılması*, çev. Veysel Akdoğan, İstanbul, İşaret Yay., 2006.
- Nicholson, Reynold A., *Tasavvufun Menşei Problemi*, çev. Abdullah Kartal, İstanbul, İz Yay., 2004.
- Öngören, Reşat, *Tarihte ve Günümüzde Ehl-i Sünnet*: “Ehl-i Sünnet'te Tasavvufun Yeri”, İstanbul, Ensâr Neşriyat, 2006, 157-172.
- , “Bir Bilgi Kaynağı Olarak Tasavvufta Keşfin Değeri”, *İÜİFD*, sayı: 5, yıl: 2002, İstanbul, s. 85-96.
- Saklan, Bilal, “Ebû Tâlib el -Mekkî (386-996) ve Bazı Hadis Meselelerine Bakış”, *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sayı: 6, yıl: 1996, s. 67-124.
- es-Serrâc, Ebû Nasr, *el-Lüma' fî târihi't-tasavvufi'l-İslâmî*, Haz. Kâmil Mustafa Hindâvî, Beyrut, Dârü'l-kütübi'l-ilmiyye, 2.bs., 2007.
- , *el-Lüma': İslam Tasavvufu*, çev. Hasan Kâmil Yılmaz, İstanbul, Erkam Yay., 2012.
- Sühreverdî, Ebû Hafs Şihâbüddin Ömer, *Avârifü'l-maârif*, nşr. Muhammed Abdülaziz el-Hâlidî, Beyrut, Dârü'l-kütübi'l-ilmiyye, 3. bs., 2016.

- , *Avârifü'l-maârif: Gerçek Tasavvuf*, çev. Dilaver Selvi, İstanbul, Semerkand Yay., 2014.
- Tehânevî, Muhammed A'la b. Ali b. Muhammed Hâmid b. Muhammed Sâbir el-Ömerî el-Fârûkî, *Mevsûatü Keşşâfî Istilâhâtü'l-fîinûn ve'l-Ulûm*, nşr. Refik el-Acem-Ali Dahruc, Beyrut, Mektebetü Lübnan, 1.bs., 1996, I-II.
- Tirmizî, Hakîm, *Beyânü'l-fark beyne's-sadri ve'l-kalbi ve'l-fuâdi ve'l-lübbi: Kalbin Anlamı*, çev. Ekrem Demirli, İstanbul, Hayy Kitap, 2006.
- , *Beyânü'l-fark beyne's-sadri ve'l-kalbi ve'l-fuâdi ve'l-lübbi*, nşr. Ahmed Abdurrahim es-Sâyih, Kahire, Merkezü'l-kitâb li'n-neşr, 1.bs., 1998.
- Türker, Ömer, “İslam Düşüncesinde İlimler Tasnifi”, *Sosyoloji Dergisi*, Dizi: 3, sayı: 22, yıl: 2011, s. 533-556.
- Uludağ, Süleyman, *İslâm Açısından Müzik ve Semâ*, İstanbul, Kabalcı Yay., 2014.
- , “Makam”, *DİA*, yıl: 2003, c. XXVII, s. 409-410.
- , “Kalb”, *DİA*, yıl: 2001, c. XXIV, s. 229-232.
- , “Havâtır”, *DİA*, yıl: 1997, c. XVI, s. 526.
- , “Şathiye”, *DİA*, yıl: 2010, cilt: XXXVIII, s. 370-371.
- Yazaki, Saeko, *Ebü Tâlib el-Mekkî'de Tasavvuf*, çev. İrfan Kelkitli, İstanbul, Litera Yay., 2016.
- Yetik, Erhan, “Klâsiklerimiz/V: “Ta‘arruf li-Mezhebi Ehli't-Tasavvuf” (Ebû Bekir Muhammed b. İshak Kelâbâzî- ö. 385/995)”, *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, sayı 6, yıl: Mayıs 2001, s. 255-264.
- Yüce, Abdülhakim, “Klasiklerimiz “el-Luma””, *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, sayı: 3, yıl: 2000, s. 185-195.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1775

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1056

Kitap Adı : Nefha

Alt Başlık : Hayata Ruh Veren Hakikatler

Book Title : Nefha

Subtitle : Truths That Give Life

ISBN : 978-625-8724-12-7

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258724127

Yazar | Author: Sinan Polat

Kurum | Institution: Diyanet İşleri Başkanlığı

ROR ID: ror.org/007x4cq57

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 193 (xviii + 175)

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAM2 - İslam ahlaki ve maneviyatı | Islamic ethics & spiritual belief

BISAC: REL037000 - Din / İslam / Teoloji | Religion / Islam / Theology

THEMA: QRAM2 - İslam ahlaki ve maneviyatı | Islamic ethics and spirituality

LC Classification: BP158.2 - İslam Ahlakı | Islamic Ethics

DEWEY: 297.5 - İslam Ahlakı | Islamic ethics

WoS Category: Din | Religion

WoS Citation Topics Meso: Din | Religion

WoS Citation Topics Micro: İlahiyat / Teoloji | Theology

Scopus Subject Areas: 1202 - Din | Religious Studies

Atf Bilgisi | Cite as: Polat, Sinan. *Nefha: Hayata Ruh Veren Hakikatler*. Ankara:

FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Aclûnî, İsmail b. Muhammed, Keşfu'l-Hafâ, (nşr. Ahmed el-Kalâş), Beyrut 1985, I-II.
- Aydınlı, “Abdullah, Ebû Zer el-Gıfârî”, TDV İslam Ansiklopedisi, X, 266-269.
- Aykaç, Mehmet, “Fâtıma bint Esed”, TDV İslam Ansiklopedisi, XII, 225.
- Beyhakî, Ahmed b. Hüseyin, Şuabü'l-İmân, (nşr. M. Said b. Besyûnî Zağlûl), Beyrut 1410/1990.
- Buhârî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail, el-Câmiu's-Sahîh, I-VIII, İstanbul 1315 h.
- Hadislerle İslam, DİB, Ankara 2013.
- Hadislerle İslam – Serlevha, DİB, Ankara 2018.
- Hatiboğlu, İbrahim, “Selman-ı Fârîsi”, TDV İslam Ansiklopedisi, XXXVI, 441-443.
- Heysemî, Nureddin, Mecmau'z-Zevâid, Süleymaniye Ktp., Carullah Efendi nr. 296, 406; Murad Buhârî nr. 83/2.
- Hindî, Müttakî, Kenzü'l-Ummâl fi Süneni'l-Akvâl ve'l-Ef'âl, I, 3-22; XVI, 761-788; Müntehabü Kenzü'l-Ummâl (Ahmed b. Hanbel, el-Müsned içinde), Kahire 1313/1895.
- İbn Hacer el-Askalânî, Lisanü'l-Mîzân, Beyrut 1416/1996.
- İbn Hacer el-Askalânî, el-İsâbe fî Temyîzi's-Sahâbe, I, Bağdat 1398/1978; I-II, Beyrut 1417/1997.
- İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed, et-Tabakâtü'l-Kübrâ, (nşr. İhsan Abbas), I-IX, Beyrut 1388/1968.
- İbnü'l-Esir, İzzeddin, Üsdü'l-Gâbe, (nşr. İbrahim el-Müveylîhî), I-V, Kahire 1868-1870.
- İmam Mâlik, Muvatta, (nşr. Takıyyüddin en-Nedvî), Dımaşk-Beyrut 1412/1991, I-III.
- Kandemir, M. Yaşar, “Ümmü Süleym”, TDV İslam Ansiklopedisi, XLII, 330-331.
- Kitâbü'l-Ayn, nşr. Mehdî el-MaHz.ûmî – İbrâhim es-Sâmerrâî, I-VIII, Beyrut 1408/1988.
- Kur'an Yolu, Türkçe Meâl ve Tefsir, I-V, DİB Yay., Ankara 2003.

- Mahmud Esad Efendi, Tarih-i Dîn-i İslam, I-III, İstanbul 1319-1329.
- Mesnevî, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, (trc. Veled İzbudak), İstanbul 1990, I-VI; (nşr. Muhammed İsti'lâmî), Tahran 1370-71/1990-91.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc, el-Câmiu's-Sahîh, I-V, (nşr. M. Fuad Nevevî, Riyâzü's-Sâlihîn, DİB, İstanbul 2020.
- Taberânî, Ebü'l-Kâsım Süleyman b. Ahmed, el-Mu'cemü'l-Kebîr, (nşr. Hamdi Abdülmecîd es-Selefi), I-XXV, Bağdat 1397.
- TDK, Türkçe Sözlük, Ankara 2019.
- Vâkıdî, Muhammed b. Ömer, Kitâbü'l-Meğâzî, (nşr. Abbas eş-Şirbînî), Kahire 1948.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1778

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1057

Kitap Adı : Kıraat İlminde Bir Otorite Abdullah b. Mes'ûd

Book Title : An Authority in the Science of Reciting Abdullah b. Mes'ûd

ISBN : 978-625-8724-11-0

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258724110

Yazar | Author: Sebahattin Erdoğan | orcid.org/0000-0002-2823-8008

Kurum | Institution: Diyanet İşleri Başkanlığı

ROR ID: ror.org/007x4cq57

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 183 (xii + 171)

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAB - Dinî metin incelemeleri | Religious texts: commentaries, exegeses & interpretations

BISAC: REL006020 - Kuran Üzerine Çalışmalar | Quran Studies

THEMA: QRAC2 - Kur'an yorumu ve eleştirisi | Qur'an commentary & criticism

LC Classification: BP130.4 - Kur'an – Eleştiri, yorumlama | Quran – Criticism, interpretation

DEWEY: 297.1226 - Kur'an yorumu | Qur'an commentary

WoS Category: Din | Religion

WoS Citation Topics Meso: İslami Çalışmalar | Islamic Studies

WoS Citation Topics Micro: Kur'an Tefsiri | Quranic Interpretation

Scopus Subject Areas: 1211 - Din ve Teoloji | Religious Studies

Atf Bilgisi | Cite as: Erdoğan, Sebahattin. *Kıraat İlminde Bir Otorite Abdullah b. Mes'ûd*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Adilbayev, Alau, *Rus Oryantalistlerin Kur'ân Çalışmaları*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2000.
- Akaslan, Y., “Kıraat-i Aşere’de Ferş Yönünden Farklılıklar”, *İslâm Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 4, 2017, 6–31.
- Akbaş, M., “Muhacirun-Ensâr Kardeşliğinin Serüveni”, *İSTEM*, Sayı: 15, 2010, 61–77.
- Akbıyık, Ali, *Abdullah b. Abbas Hayatı ve Şahsiyeti*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2007.
- Akdemir, Mustafa Atilla, *kıraat İlmi Eğitim ve Öğretim Metotları*, (2. bs.) İFAV, İstanbul 2015.
- Albayrak, H., “kıraat Sorunu”, *Dinî Araştırmalar Dergisi*, 4(11), 2001, 19–34.
- Alevi, Ebû Muhsin, Muhammed b. Ali, *Kitabü't-Tezkira bi Marifeti Ricali Kütübü'l- Aş'ra I-IV*, Mektebetü'l-Hanci, Kahire 1997.
- Altıkulaç, T., “Halef b. Hişâm”, *DİA*, TDVY, İstanbul 1997, XXV, 237-38.
- , “İbn Miksem el-Attar”, *DİA*, TDVY, İstanbul 1999, XX, 200-201.
- , “İbn Mücâhid”, *DİA*, TDVY, İstanbul 1999, XX, 214-215.
- Altuncu, Tuğba, *Abdullah b. Mes'ûd ve Hadis İlmindeki Yeri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2015.
- Altuntaş Halil, Şahin Muzaffer, *Kur'ân-ı Kerîm Meâlî*, (12.bs), DİBY, Ankara 2006.
- Atik, M. K., “Abdullah b. Mes'ûd ve Mushafının Kur'ân Tarihindeki Yeri”. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Dergisi*, Sayı: 5, 2005, 1-64.
- Atmaca, G., “ Abdullah b. Mes'ûd'un Hayatında Kur'ân'ın Yeri”, *Journal of Turkish Studies*, Cilt: 10, Sayı: 6, 2015, 247-66.
- Avcı, C., “Kûfe”, *DİA*, TDVY, İstanbul 2002, XXVI, 339-42.
- Âzami, M. Mustafa, *Vahyedilişinden Derlenişine Kur'ân Tarihi*, (Çev: Ömer Türker, Fatih Serenli), İz Yayıncılık, İstanbul 2006.

- Aycan, İ., “Haccâc b. Yûsuf es-Sekaff”, *DİA*, TDVY, İstanbul 1996, XIV, 427–428.
- Aydınlı, Abdullah, *Hadis İstılahları Sözlüğü*, (7.bs.), İFAV, İstanbul 2013.
- Aydin, Zeynel Abidin, *Hız. Osman ve Sonrası Dönemde Kur'ân'ın Metinleşme Târîhi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2008.
- Aydüz, Davut, *Tefsir Tarihi, Çeşitleri ve Konulu Tefsir*, Işık Yayınları, İstanbul 2010.
- Aynî, Bedreddin, Ebi Muhammed, *Umdetü'l-Kâri Şerhu Sahihi'l-Buhâri I-XXV*, Dâru'l-Fikr, Beyrut 2011.
- Bağdâdî, Hatip, Ahmed b. Ali b. Sâbit, *Târih-u Bağdat I-XVII*, Thk: Beşşar Avvâd Mâruf, Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmîyye, Beyrut 2001.
- Bakillâni, Ebû Bekr Muhammed b. Tayyib b. Muhammed el-Basrî, *Nüketü'l-İntisâr li Nakli'l-Kur'ân*, Thk: Muhammed Zağlul Selâm, Mektebetü'l-Meârif, Beyrut 2008.
- Baktır, M., “Suffe”, *DİA*, TDVY İstanbul 2009, XXXVII, 469-470,
- Bayraktutan, O., “Kıraatlerin Sınırlandırılması Meselesi”, *İğdır üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 11, 2018, 121-144.
- Bâzemûli, Muhammed b. Ömer b Salim, “*el-Kıraât-ü ve Eseruha fi't Tefsiri ve'l- Ahkâm*”, Ümmü'l-Kura Üniversitesi, 1992.
- Beğavi, Ebil Kasım Abdullah b Muhammed b. Abdulaziz, *Mu'cemu's-Sahabe I-V*, Thk: Muhammed Emin, Mektebet-ü Dâru'l-Beyan, Kuveyt 2000.
- Bekâr, Abdulkâdir Mahmut, *Resmü'l-Mushaf ve Zabduhu*, (2. bs.), Dâru's-Selam, Kahire 2001.
- Belâzurî, Ahmed b. Yahya b. Câbir, *Ensâbu'l-Eşrâf I-XIII*, Thk: Süheyl Zekkâr, Riyâd Zirikli, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1996.
- Beyhâkî, Ahmed b. Hüseyin b. Ali b. Musa, *es-Sünenü'l-Kübra I-X*, Mektebet-ü Dâru' l-Bâz, Mekke-i Mükerrreme 1996.
- Beylî, Ahmed, *el-İhtilâf Beyne'l-Kıraât*, Dâru'l-Cil, Beyrut 1988.
- Bilmen, Ömer Nasuhi, *Büyük Tefsir Tarihi I-II*, (2. bs.), Ravza Yayınları, İstanbul 2015.
- Birişik, Abdulhamit, *Uluslararası Kıraat Sempozyumu “Tarihten Günümüze Kıraat İlmi*, DİBY, Ankara 2015.
- , *Kıraat İlmi ve Tarihi*, (2. bs.), Emin Yayınları, Bursa 2014.
- Buhâri, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail, *Câmiu's-Sahihu'l-Muhtasar*

- min Hadis-i Resüliullah ve Sünenihi ve Eyyâmih*, Dâru Sahnun, Tunus 1992
- Bulut, Yücel, *Oryantalizmin Kısa Tarihi*, Küre Yayınları, İstanbul 2010.
- Bûti, Ramazan, Muhammed Said, *Min Ravâi'l-Kur'ân*, Dâru'l-Fârâbi, Dimeşk 2007
- Cârullah, Musâ, *Târihu'l-Kur'ân ve'l-Mesâhif*, el-Matbaatü'l-İslâmîyye, Petersburg 1905.
- Cassâs, Ahmed b. Ali, *Ahkâmu'l-Kur'ân I-V*, Thk: Muhammed Sâdık Kâmhâvi, Dâru İhyai't-Türasi'l-Arabi, Beyrut 1405.
- Cebel, Muhammed Hasen, *Vesakatü Nakli'n Nassi'l-Kur'âniyye*, Dâru's-Sahabe lit-Turâs, Kahire 2001.
- Cerrahoğlu, İ., “ Abdullah b. Mes'ûd”, *DİA*, TDVY, Ankara 1988, I, 114-117.
- , *Tefsir Tarihi*, Fecr Yayınları, Ankara 1996.
- , *Tefsir Usûli*, (23. bs), TDVY, Ankara 2012.
- Cevherî, İsmail b. Hammâd, *Mu'cemu's-Sıhah*, Dâru'l-Mârife, Beyrut 2012.
- Cevziyye, İbn Kayyim, *İ'lamü'l-Muvakkûn an Rabbi'l-âlemîn*, Dâru İbnü'l-Cevzi, Suûdi Arabistan 1463.
- Chaudhary, M., “Oryantalizm'in kıraat Farklılıklarına Bakışının Tenkidi- Arthur Jeffery”, (Çev: Mahmut Ay), *İÜİFD*, Sayı: 25, 2011, 180-204.
- Cüheni, A., “el-Müstedrek alâ Kitâbi Kıraat-i İbn Mes'ûd ” *Mecelletü's-Şer'i'a ve'd-Diraseti'l-İslâmîyye*, Sayı: 20, 2012, 1-32.
- Cürçani, Muhammed Şerif, *Kitâbu't-Târifât*, (3. bs), Thk: Muhammed Abdurrahman el-Mera'seli, Dâru'n-Nefâis, Beyrut 2012.
- Cürmi, İbrâhim Muhammed, *Mu'cem'u 'U'lûmi'l-Kur'ân*, Dâru'l-Kalem, Dimeşk 2001.
- Çağıl, N., “ kıraatlar Hakkında Bir Değerlendirme”, *Atatiirk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 16, 2001, 259-299.
- Çakan, İ. L., Eroğlu, M., “Abdullah b. Abbas”, *DİA*, TDVY, İstanbul 1988, I, 76-79.
- , *Hadis Usûli*, (42. bs.), İFAV, İstanbul 2016.
- Çakmak, Şenol, *Kur'ân'a Oryantalist Yaklaşımlar: John Wansbrough Örneği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), FÜSBE, Elazığ 2016.

- Çetin, Abdurrahman, *Yedi Harf ve kıraatler*, (3. bs), Ensar Neşriyat, İstanbul 2013.
- Dâni, Ebû Amr Osman b.Saîd, *Ahrufu's-Seb'a li' Kur'ân*, Thk: Abdu'l-Müheymin Tahhan, Dâru'l-Minâre, Cidde 1997.
- , *el-Mukni' fi Resmi Mesâhifi'l-Emsâr mea Kitâbi'n-Nukat*, Mektebet-ü Külliyyeti'l-Ezheriyye, Kahire t.y
- , *et-Tahdîd fi'l-İtkân ve't-Tecvîd*, Thk: Ğânim Kaddûri, Dâru'l-İmâr, Amman 2000.
- Dağ, Mehmet, *Geleneksel kıraat Algısına Eleştirel Bir Yaklaşım*, İslâm Arştırmaları Merkezi, İstanbul 2011.
- , “İbn Mücahid’in kıraat Ekollerini Yedi İle Sınırlaması: Eleştirel Bir Yaklaşım”, *EKEV Akademi Dergisi*, Sayı: 27, 2006, 81–104.
- , “Kıraat İlminde Şâzz Kavramı-Kavramın Anlamsal Dönüşümü ve Gerçek Anlamının Tespitine Dair”, *Marife*, Cilt:7, Sayı: 2, 2007, 57–110.
- , “ Kıraat İlminin Akademik Serencamı”, *EKEV Akademi Dergisi*, Sayı: 17, 2013 311-324.
- Dağdeviren, A., Ebû Hayyan el- Endelusi ve kıraat İlmindeki Yeri, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt. 8, Sayı: 14, 2006, 25–48.
- Demirci, Muhsin, *Kur'ân Tarihi*, (5. bs), İFAV, İstanbul 2012.
- , *Tefsir Tarihi*, (19. bs), İFAV, İstanbul 2014.
- , *Tefsir Terimleri Sözlüğü*, (3. bs), İFAV, İstanbul 2014.
- , *Tefsir Usûlü*, (29. bs), İFAV, İstanbul 2014.
- , “Ebû Abdurrahman es-Sülemî”, md. *DİA*, TDVY, İstanbul 1994, X, 87.
- Demircigil, Bayram, *Hasan-ı Basrî kıraati ve Kur'ân Tefsirine Katkısı*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2016.
- Dimyâtî, Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed b. Ahmed b. Muhammed b. Abdilganî, *İthâfu Fudalâi'l-Beşer fi'Kırâati'l-Erbeate 'Aşer*, Dâru'l-Kitabi'l-Muallim, Beyrut 1998
- Durmuş, İ., “Arap Lehçesi Açısından kıraatler”, *Kur'ân ve Tefsir Araştırmaları Dergisi* Sayı: 4, 2002, 437-50.
- Ebû Şâme, Şihabuddin Abdurrahman b. İsmail, *Mürşidi'l-Vecîz*, Dâru'l-Kütübi'l İlmiyye, Beyrut 2003.

- Ebû Şuhbe, Muhammed, *el-Medhal li Diraseti'l-Kur'âni'l-Kerîm*, (3. bs), Dâru'l-Livâ, Riyad 1987.
- Ednevi, Ahmed b. Muhammed, *Tabakâtü'l-Müfessirin*, Mektebetü'l-Ülûmi ve'l-Hikem, Medine-i Münevvere 1997.
- Efendioğlu, M., “Mücem‘mi’ b. Cârîye”, *DİA*, TDVY, İstanbul 2008. XXXI 447.
- , “Saîd b. Cübeyr”, *DİA*, TDVY, İstanbul 2008 XXXV, 552–554.
- Elmalı, Ayşe, *Abdulah b Mesu'd ve Hukuki Kişiliği*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), DEÜSBE, İzmir 2009.
- Ensâri, Ahmed b. Ali b. Ahmed Halef, *Kitâbu'l-İkna' fî'l-Kırââtî's-Seb'â I-II*, Thk: Abdulmecid Katâmış, Dâru'l-Fikr, Dimeşk 1983.
- Erdoğan, Mehmet, *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü*, (6. bs.), Ensar Neşriyat, İstanbul 2016.
- Erkoçoğlu, Fatih, *İslâm Tarihi*, Grafiker Yayınları, İstanbul 2012.
- Fayda, M., “Ömer” *DİA*, TDVY, İstanbul 2007, XXXIV, 51-52.
- , “Ridde Olayları” *DİA*, TDVY, İstanbul 2008, XXXV, 91-93.
- Fenîsan, Suud b. Abdillâh, *İhtilâfu'l-Müfessirin*, Dâru-İşbilâya, Riyad 1997.
- Ferrâ, Ebû Zekerîyya Muhyiddin Yahya b. Şeref, *el-Mecmu' Şerhu'l-Mühhezzeb*, Dâru'l- Fikr, Beyrut ty.
- , *Me'âni'l-Kur'ân I- III*, Âlemü'l-Kütüb, Beyrut 1983.
- Feyizli, Hasan Tahsin, *Kıraat-i Aşere*, DİBY, Ankara 2016.
- Fırat, Y., “Kıraat ilmi ve Tarikler”. *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 13, 2011, 37-55.
- Fîruzâbâdi, Mecdüddin Muhammed b. Yakup, *Kâmûsu'l-Muhît*, Thk: Enes Muhammed eş-Şâmi, Zekerîya Cabir Ahmed, Dâru'l-Hadis, Kahire 2008.
- Genan, Betül, *Ferrâ'nın Meâni'l Kur'ân Eseri Bağlamında Mushaf ve Mushaf İmlası Olgusu*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2018.
- Gazi, Abdulfettah, *el-Kırââtü's-Şâzzetü*, Dâru'l-Kitabî'l-Arabi, Beyrut 1981.
- Göziotok, Suat, *Oryantalistlerin Kur'ân Tarihine Bakışları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2012.
- Gülle, S., “Taberî'nin, Tefsîr'indeki kıraat Değerlendirmeleri”, *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 9, 2004, 65-85.

- Habîbov, Aslan, *İlk Dönem Şii Tefsir Anlayışı*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007.
- Hâdi, Abdulhalim b. Muhammed, *el-Kıraatü'l-Kur'âniyye*, Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî , Beyrut 1999.
- Hallaf, Abdulvehhap, *İslâm Teşrii Tarihi*, (Çev: Talat Koçyiğit) AÜBE, Ankara 1970.
- Hamidullah, Muhammed, *İslâm Peygamberi I-II*, (5. bs), (Çev: Salih Tuğ), İmaj Yayınları, Ankara 2003.
- , *Kur'ân-ı Kerîm Târîhi*, (2. bs) (Çev: Salih Tuğ), İFAV, İstanbul 2007.
- Hanay, Necattin, *Kur'ân Tefsirinde Kiraat Farklılıklarının Rolü: Zeccac ve Taberi Örneği*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2015.
- Hanbel, Ebû Abdurrahman, Ahmed b. Muhammed, *Sualât-i Ebi Bekr el-Esrem li Ahmed b. Hanbele fi'l-Cerhi ve't-Ta'til*, el Fâruku'l Hadîse li't-Tibâat-i ve'n- Neşr, Kahire 2007.
- Hanbeli, Mecîruddin b. Muhammed, *Fethu'r Rahmân fi Tefsîri'l-Kur'ân I-VII*, Dâru'n- Nevâdir, Beyrut 2009.
- Hâtır, Muhammed Ahmed, *Kıraat-i Abdullah b. Mes'ûd*, Dârü'l-İ'tisam, Kahire 1990.
- Hâzin, Alâuddin Ali b. Muhammed, *Lübâbü't-Te'vîl fi Meâni't-Tenzîl I-VII*, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1979.
- Havva, Sa'îd, *el-Esas fi's-Sünne I-IV*, (3. bs.), Dâru's-Selam, Beyrut 1990.
- Hindi, Ali el- Muttaki, *Kenzü'l-Ummâl fi Süneni'l-Akvâl ve'l-Ef'âl I-XVIII*, Thk: Bekri Hayyâni, Saffet es-Sekkâ, Müesssetü'r-Risale, Beyrut 2008.
- Hûi, Ebû'l Kâsım el-Musevi, *el-Beyan fi Tefsîri'l-Kur'ân*, (9. bs), yy, Kum 1981.
- Humeydi, Ebû Bekir Abdullah b. Zübeyr b. İsa, *el-Müsned I-II*, thk. Hasan Selim Esed, c. Dâru's-Sekâ, Dimeşk 1996.
- Horasâni, Ebû Osmân Saîd b. Mansûr b. Şu'be, *Sünen-i Saîd b. Mansur*, Thk: Said b. Abdurrahman, yy, 2017.
- Ignaz, Goldziher, *İslâm Tefsir Ekolleri*, (Çev: Mustafa İslâmoğlu), Denge Yayınları, İstanbul 1997.
- Itr, Nurettin, *'Ulûmu'l-Kur'âni'l-Kerîm*, Matbaatu's-Sıbah, Dimeşk 1993.
- İbn Abdi'lber, Ebû Ömer Yusuf b. Abdullah, el-Endelusi, *et-Temhid*

- lima fi'l-Muvatta mine'l-Meâni ve'l-Esânid I-XXVI*, Vizâretü'l-Evkâf ve's-Şuuni'l-İslâmîyye, Kuveyt 2009.
- , *el- İstiâb fi Mâ'rifeti'l-Ashâb*, Thk: Adil Mürşid, Dâru'l-Âlam, Beyrut 2002.
- İbn Asâkir, Ebî'l-Kasım Ali b. Hasen b. Hibetallah b. Abdillâh eş- Şafî, *Tarîhu Medinet-i-Dimeşk, I-LXXX*, Thk: Muhyidin Ebû's Saîd b. Ömer, Dâru'l-Fikr Beyrut 1996.
- İbn Aşur, Muhammed b. Muhammed b. Tâhir, *et- Tahrîr ve't Tenvir I,XXX*, Müessesetü't Târihi'l-Arâbi, Beyrut 2000.
- İbn Cezeri, Ebû'l-Hayr Şemsüddin Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Alî b. Yûsuf, *Müncidü'l-Mukrîn ve Mürşidü't-Tâlibîn*, Thk: Ali b. Muhammed İmrân, Mektebetü'l-Kuds, Mısır 1931.
- , *Ğâyetü'n-Nihaye fi Tabakâti'l-Kurrâ I-II*, Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut 974.
- , *Tayyibetü'n-Neşr fi'l-Kıraati'l-'Aşr*, Mektebetü İbnü'l-Cezeri, Dimeşk 2012.
- , *en-Neşr fi'l-Kırâati'l-'Aşr I-II*, Thk: Ali Muhammed Dıbâ', Dâru'l-Kütübî'l- İlmiyye, Beyrut ty.
- İbn Cinni, Ebû'l-Feth Osman, *el- Muhteseb fi Tebyîni Vucuhi Şev'âzzi'l-Kıraat ve'l İdâh I-II*, Thk: Ali En-Necdi Nâsîf, Abdu'l Hâlim Neccar, ve Abdulfettah İsmâil Şibli, yy, Kahire 1994.
- İbn Ebi Dâvud, Ebû Bekr Abdullah b. Ebî Dâvûd Süleymân b. Eş'as es-Sicistânî, *Kitâbu'l-Mesâhif I-II*, Thk: Muhibbiddin Abdussubhan Vâiz, Dâru'l-Beşîru'l- İslâmîyye, Beyrut 2002.
- İbn Fâris, Ebû'l-Hüseyin, Ahmed, *Mu'cem'u'l-Mekâyisi'l-Luğat I-VI*, thk. Abdu's-Selam Muhammed Harun, Dâru'l-Fikr, Beyrut 1979.
- İbn Hâleveyy, Ebû Abdillâh el-Hüseyin b. Ahmed, *Muhtasar fi Şevâzi'l-Kur'ân*, Mektebetü'l-Mütenebbi, Kahire t.y.
- İbn Hanbel, Ahmed, *Müsned-u Ahmed b. Hanbel I-XLV*, Thk: Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî, Müessesetü'r-Risâle, Beyrut ty.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Ali b. Ahmed b. Abdullah b. Said, *Esmâi's-Sahabe*. Thk: Mesâ'd Abdulhamid es-Se'deni, Mektebetü'l-Kur'ân, Kahire 1962.
- , *el-Muhallâ I-XI*, Thk: Ahmed Muhammed Şâkir, el-Matbaatü'l-Emiriyye, Beyrut 2008.

- , *Kitab-i-Fedailu's-Sahabe*, I-II, (2. bs), Dâru İbnü'l-Cevzi, Riyad 1999.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed İbn Hacer el- Askalani, *el-İsâbe fî Temyîzi's-Sahabe*, el- Mektebtü'l-Asriyye, Beyrut 2012.
- , *Tehzibu't-Tehzib I-X*, Dâru'l-Kitabi'l-İslâmî, Kahire 1993.
- , *Fethu'l-Bâri I-X*, Kâhire 1987,
- İbn Hibban, Ebi Hatim Muhammed el-Büstî, *Tarihu's-Sahabetü'l-ellezine Ruviye 'Anhumü'l-Ahbar*, Thk: Bürân ed-Dannâvi, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1988.
- , *Kitabu's-Sikât I-X*, Dâru's-Selefiyye, Hindistan 1987.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cem'âlüddîn Abdülmelik b. Hişâm b. Ey-yûb el-Himyerî, *Sireti'n Nebeviyye I-IV*, (3. bs), Thk: Ömer Abdus-selam Tedmûri, Dâru'l-Kitabi'l Arabi Beyrut 1990.
- İbn İshak, Ebû Abdillâh Muhammed b. İshâk b. Yesâr b. Hıyâr, *Sireti'n-Nebeviyye I-II*, Dâru'l-Kitabi'l-Muallim, Beyrut 2004.
- İbn Kânî', Ebû'l-Hüseyn Abdulbâki, *Mu'cem'u's-Sahabe I-III*, Thk: Sela-haddin Sâlim el-Mısrâti, Mektebetü'l-Ğurebâ, Riyad ty.
- İbn Kesir, Ebû'l-Fidâ İsmail b. Ömer, *el-Bidaye ve'n-Nihaye I-XV*, Mektebetü'l-Meârif, Beyrut 1991.
- , *Tefsiru'l-Kur'âni'l-'Azim I-VIII* Dâru Tayyibet-i li'n-Neşr ve't-Tevzi, Beyrut 1999.
- İbn Kuteybe, Abdullah b. Müslim, *Te'vilü Müşkili'l-Kur'ân*, el-Mektebetü'l-İlmiyye, Beyrut 1973.
- , *Kitabu'l-Me'ârif*, (4. bs), Thk: Servet Ukkâşe, Dâru'l-Maârif, Kahire 1981.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd Mâce el-Kazvîni, *Sünen I-II*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1995.
- İbn Manzur, Ebü'l-Fazl Cem'âlüddîn Muhammed b. Mükerrrem b. Alî b. Ahmed el-Ensârî er-Rüveyfî, *Lisânü'l-'Arab I-VI*, Dâru'l-Maârif, Kahire 2008
- İbn Mücâhid, Ebû Bekr Ahmed b. Mûsâ b. el-Abbâs et-Temîmi, *Kitâbu's-Seb'a fî'l- Kıraât*, Thk: Şevki Dayf, Dâru'l-Meârif, Kâhire 2009.
- İbn Nedim, Ebû'l-Ferec Muhammed b. Ebi Ya'kup, *el-Fihrist*, Dâru'l-Mâ'rife, Beyrut 1978.

- İbn Sâd, Muhammed b. Sad b. Menî'ez Zühri, *Kitâbü't-Tabakâti'l-Kebir I-XI*, Thk: Ali Muhammed Ömer, Mektebetü'l-Hanci, Kahire 2001.
- İbn Şebbe, Ebû Zeyd Ömer el Basri, *Kitab-u Tarih-i Medineti'l-Münevvere I- IV*, Thk: Fehim Muhammed Şeltut, Dârul-Fikr, Beyrut ty.
- İbnü'l-Arâbi, Muhammed b. Abdullah Ebû Bekir, *Ahkâmu'l-Kur'ân*, I-IV, Dâru'l- Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 2003
- İbnü'l Cevzî, Cem'aleddin Ebû'l-Ferec, *Funûnu'l-Efnân fi 'Uyûn-i Ulûmi'l-Kur'ân*, Dâru'l-Beşîru'l-İslâmîyye, Beyrut 1987.
- , *Sıfetu's-Safve I-IV*, Thk: Mahmud Fâhûri, Muhammed Revvas Kalâ'ci, Dâru'l- Maârif, Beyrut 1985.
- İbnü'l-Esir, Ali b. Muhammed b. Muhammed, *el- Kâmil fi't-Târih I-XI*, Dâru'l-Kütübi'l- İlmiyye, Beyrut, 1987.
- , *Camîu'l-Usul fi Ehadîsü'r-Rasul I-XII*, Mektebetü'l-Hulvânî, Beyrut 2008.
- , *Üsdü'l-Ğâbe fi Mârifeti's-Sahabe I-VIII*, Thk: Ali Muhammed Muavviz, Adil Ahmed Abdi'l Mevcud, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut ty.
- İbrahim, Nebil b. Muhammed, *İlmü'l-Kirâât*. Riyad: Mektebetü't-Tevbe, 2000.
- İsbahâni, Ahmed b. Hüseyin b. Mihran, *el-Ğâye fi'l-Kıraati'l Aşr*, Thk: Muhammed Ğıyas el- Cenbari, Dâru's-Şevaf, Suudi Arabistan 1990.
- İsbahani, Ebû Nuaym b. Abdillâh b. İshak, *Hilyetü'l-Evliya ve Tabakati'l-Asfiya I-X*, Dâru'l-Kitabi'l-Muallim, Beyrut 1988.
- , *Marifetü's-Sahabe I-VII*, Thk: Âdil b. Yusuf el-A'zâzi, Dâru'l-Vatan li'n-Neşr, Riyad 1998.
- Jefry, Arthur, *Mukaddimetan fi Ulumi'l-Kur'ân*, Mektebetü'l-Hanci, Beyrut 1954.
- Juhnoll, G. A. A., "İslâm'ın İlk Döneminde Kur'ân Kıraatinin Durumu", (Çev: Yusuf Alemdar), *Cumhuriyet Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi*, 4(12), 2004, 77-88.
- Kaddûri, Ğânim, *el-Müeyesser fi İlmi't-Tecvîd*, Merkezi'd-Dirâsât ve'l-Ma'lûmâtî'l- Kur'âniyye, Cidde 2009.
- , *Muhâzarât fi 'Ulumi'l-Kur'ân*, Dâru Ammâr, Amman 2003.
- Kâdi, Abdulfettah, *el-Buduru'z Zâhire fi'l-Kıraati'l Aşri'l-Mütevâtira*, Mektebet-ü Enes b. Mâlik, Mekke-i Mükerrreme 2002.
- Kahhâle, Ömer Rıza, *İlamu'n-Nisâ fi Âlemi'l-Ârabi ve'n-Nisâ*, Müessesetü'r-Risale, Şam 1958.

- Kapar, M. A., “Ebû Cehil”. *DİA*, TDVY, İstanbul 1994, X, 117-118,
- Karaarslan, N. Ü., “Huzeyl” *DİA*, TDVY, Ankara 1999, XIX, 70-7
- Karaçam, İ., “ Kıraatlerin İntikali”. *Kur’ân ve Tefsir Araştırmaları Dergisi*, *Tartışmalı İlmi Toplantılar Serisi*, 2002, 287-312.
- , “Kur’ân’ın Farklı Yorumlanmasında Kıratlerin Rolü”, *DİD*, 37(4), 2001, 77-100.
- , *Kur’ân İlminin Kur’ân Tefsirindeki Yeri ve Mütevâtir kıraatlerin Yorum Farklılıklarına Etkisi*, (2. bs), İFAV, İstanbul 2013.
- , *Kur’an Kerîmin Faziletleri ve Okuma Kaideleri*, (28.bs), İFAV, İstanbul 2014.
- , *Kur’ân -ı Kerîm’in Nüzûlu ve kıraati*, (5. bs), İFAV, , İstanbul 2016.
- Karâdâvî Yusuf, *Sünneti Anlamada Yöntem*, (8. bs), (Çev: Bunyamin Erul), Nidâ Yayıncılık, İstanbul 2016.
- Karagöz, İsmail, *Dini Kavramlar Sözlüğü*, DİBY, Ankara 2010.
- Karataş, Şaban, *Şia’da ve Sünni Kaynaklarda Kur’an Tarihi*, Ekin Yayınları, İstanbul 1996.
- Kastallâni, Ebü’l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed, *İrşâdu’s-Sâri li Şerhi Sahîhi’l-Buhâr I-X*, (7. bs), el- Matbaatü’l-Kübrâ Mısır, 1323.
- , *Letâifu’l-İşarat li Funûni’l-Kıraât I-X*, thk: Merkezu’d Dirâseti’l-Kur’âniyyeti, el-Mektebtü’l -Arabiyye, Riyad ty.
- Kâsım b. Sellam, Ebû Ubeyde, *Fedailü’l-Kur’ân ve Meâ’limihi ve Âdâbihi I-II*, Thk: Ahmed Abdulvâhid el-Hiyâdi, Vizâretü’l-Evkâf ve’ş-Şuuni’l-İslâmîyye, Mağrib 2009.
- Kattân, Mennâu’l, *Mebâhis fi ‘Ulûmi’l-Kur’ân*, (2. bs), Medresetü’r-Risale, Dimeşk 2015.
- , *Nuzûli’l-Kur’ân-i ala Seb’ât-i Ahruf*, Mektebetü’l-Vehbe, Kahire ty.
- Kelebazi, Ebû Nasr Ahmed b. Muhammed b. Hüseyin el- Buhari, *Rical-i Sahih Buhari I-II*. Thk: Abdullah el-Leysî. Dâru’l-Maârif, Beyrut 1987.
- Keskioğlu, Osman, *Nüzûlünden Günümüze Kur’ân -ı Kerîm Bilgileri*, (7. bs), TDVY, Ankara 2014.
- Kevseri, Muhammed Zâhid, *Fıkhu Ehli’l-Irak ve Hadisuhum*, Thk: Abdü’l-fettah Ebû Ğudde, el-Mektebetü’l-Ezheriyye, Kahire 2012.

- Kılıçer, M. E., “Ehl-i Re’y”, *DİA*, TDVY, İstanbul 1994, X, 520-24.
- Kurt, A., “Demografik Değişkenler Açısından İlk Müslümanlar”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Cilt: 18, Sayı: 2*, 2009, 27-41
- Kurtubi, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebû Bekir, *el- Cami’ li Ahkâmi’l-Kur’ân I-XX*, Dâru’l-Âlimu’l-Kütüb, Riyad 2003.
- Küçük, R., “Abâdile”, *DİA*, TDVY, İstanbul 1988, I, 7-8.
- Küçükkalay, Hüseyin, *Abdullah b. Mes’ûd ve Tefsir İlmindeki Yeri*, (2.bs), Yeni Zamanlar Yayınları, İstanbul 2013.
- Mekki b. Ebi Tâlip, Ebû Muhammed, *el-Hidâye ilâ Bulûğu’n-Nihâye I-XII*, Thk: Şahid el-Buşuhi, Mecmûat-ü Buhûsi’l-Kitâb, yy 2008.
- , *el-İbâne ‘an Meâni’l-Kırâât*, Thk: Abdulfettah İsmâil Şibli, Dâru’n-Nahzâ, Kahire t.y.
- Maşalı, Mehmet Emin, *Tarihi ve Temel Meseleleriyle kıraat İlmi*, Otto Yayınları, Ankara 2016.
- Mâturidi, Ebû Mansur Muhammed b. Muhammed, *Te’vîlâtü’l-Kur’ân I-XVIII*, Thk: Bekir Topaloğlu, Ahmed Vanlıoğlu, Dâru’l-Mizan, İstanbul 2005.
- Mizzi, Cem’aleddin Ebi’l-Haccac Yusuf, *Tehzibu’l-Kemal fi Esmâi’r-Ricâl I-XXXV*, Thk: Beşşar Avvâd Mâruf, Medresetü’r-Risale, Beyrut 1996.
- Mirâs, Kâmil, *Tecrid-i Sarih Tercümesi ve Şerhi I-XIII*, (4. bs), DİBY, Ankara 1978.
- Muhammed İsmail, Şâban, *el- Kıraat-ü Ahkâmuhâ ve Masdaruhâ*, y.y, Mısır 1986.
- Muhaysın, Muhammed Sâlim, *fi Rihâbi’l-Kur’âni’l-Kerîm*, y.y, Kahire 1989
- Mustafa, İbrahim, Ahmed Hasan, Muhammed Ali Hamid-en-Neccar. *el-Mu’cem’u’l-Vasit*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1989.
- Müsa’ıd b. Süleyman, *el-Muharrar fi ‘Ulûmi’l-Kur’ân*, Merkezi’d-Dirâsât ve’l- Ma’lûmâtü’l-Kur’âniyye, 2008.
- Müslim, Ebû’l-Hüseyin el-Kuşeyri, *Sahih-i Müslim I-II*, Daru’t Tayyibe, Riyad 2006.
- Nesefi, Ebû’l-Berakat Abdullah b. Ahmed, *Keşfu’l-Esrar Şerhu’l-Musanifi ale’l-Menar I-II*, Dâru’l-Kütübü’l-İlmiyye Beyrut 2010.
- Neysabûri, Hâkim, Ebi Abdillâh Muhammed b. Abdillâh, *el-Müstedrek ‘ale’s- Sahihayn I-V*, (3. bs) Dâru’l-Kitabi’l-İlmiyye, Beyrut 2002.

- Nevevi, Ebû Zekerıyya Muhyiddin b Şeref, *Tehzîbu'l-Esma ve'l-Luğat I,II, Dâru'l- Kitabi'l-Muallim*, Beyrut t.y.
- Oflaz, Abdulhalim, *Kur'ân Tarihi Etrafındaki Düşünceler*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yüzüncüyıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van 2006.
- Önder, M., “Şâz Kıraatlar ve İslâm Hukuku Açısından Değeri”, *İslâm Hukuku Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 13, 2009, 163–194.
- Önen H., “Taberi Örneğinde kıraat ve Huruf-u Seb'a İlişkisi”, *İlmi Araştırmalar Dergisi*, Sayı: 3, 2010, 103-111.
- , *Kıraat Tarihi ve Kıraat Farklılıklarının Kur'ân Tefsirine Etkisi*, Rağbet Yayınları, İstanbul 2017.
- Özkuyumcu, N., “Hilf”, *DİA*, TDVY, Ankara 1998, XVIII, 29-30.
- Öztoprak, Sirâceddin, *Kur'ân Kıraati*, Beyan Yayınları, İstanbul 2012.
- Öztürk, M., “Kur'ân Kıraatlerinin Tarihsel Serencamına Genel Bir Bakış”. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 3(1), 2003, 201-224.
- Paret, Rudi, *Kur'ân Üzerine Makaleler*, (Çev: Ömer Özsoy), Bilgi Vakfı Yayınları, Ankara 1995.
- Râzi, Ebû Abdullah Fahreddin Muhammed b. Ömer Fahreddin, *Tefsir-i Kebir, Mefâtihu'l-Ğayb I-XXXII*, Dâru İhyai't-Türasi'l-Arabi, Beyrut 1420.
- Rûmi, Fehd b. Abdurrahman b. Süleyman, *Buhûs fî Usûli't-Tefsir* (4.bs) Mektebetü't- Tevbe, Riyad 1419.
- Sâbûni Muhammed Ali, *et-Tıbyan fî 'Ulumi'l-Kur'ân*, (Çev: Yaşar Güngör), Yasin Yayınevi, İstanbul 2004.
- Sadr, Hasan, *Te'sisü'ş Şiâ li 'Ulûmi'l-İslâm*, yy, Bağdat, 1951.
- Safedi, Selahaddin b. Halil b.Aybek, *Kitabu'l-Vâfi bi'l-Vefâyât I-XXX*, Thk: Ahmed el-Arnâvûd, Daru İhyai't-Türasi'l-Arabi, Beyrut 2000.
- Sâlihi, Ebû Abdurrahman Muhammed b. Ahmed Abdil Hâdi ed- Dimeşki, *Tabakât-u Ulemâi'l-Hadîs I-III*, Thk:Ekrem el-Bûşi, İbrahim ez-Zîbak, Müesssetü'r-Risale, Beyrut 1986.
- Sâlih, Subhi, *Mebâhis fî 'Ulûmi'l-Kur'ân*, (10. bs), Dâru'l-İlmi'l-Melayin, Beyrut 1977.
- Sarı, M. A., “Âsım b. Behdele”, *DİA*, TDVY, İstanbul 1991, III, 475–476.
- Sarıçam, İbrahim, *Hız. Muhammed ve Evrensel Mesajı*, (8. bs), DİBY, Ankara 2004.

- Satybaldiev, Aitmyrza, *Mâturidi'nin Te'vilatu'l Kur'ân'ında kıraat*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2019.
- Sehâvi Ebû'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed b. Abdurrahmân b. Muhammed, et- *Tuhfetü'l-Latif fi Tarih-i Medineti's-Şerif I-III*, Dâru'l-Maârif, Kahire 1979.
- , *Fethu'l-Muğîs I-III*, Dâru'l-Kitabi'l-İlmiyye, Lübnan 1403.
- Serahsi, Ebû Bekr Şemsü'l-Eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed, *Kitabu'l-Mebsût I,XXXI*, Dâru'l-Mârif, Beyrut 1989.
- Sicistânî, Süleyman b. el-Eş'as, Ebû Dâvûd, *Sünen-i Ebi Dâvud*, Müessesetü'r-Risale, Beyrut 2015.
- Şimşek, M. S., "Kıraatların Kaynağı Problemi", *Kur'ân ve Tefsir Araştırmaları Dergisi*, 2002, 17-30.
- Suyuti, Ebû'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî, *ed-Dürü'l-Mensûr fi Tefsiri'l-Me'sûr I-V*, Dâru'l-Fikr, Beyrut 2011.
- , *el-İtkân fi' Ulûmi'l-Kur'ân*, Müessesetü'r-Risâle, Dimeşk 2008,
- , *Tenviru'l-Hevâlik Şerhu 'ala Muvatta Mâlik I-III*, Dâru İhyai't-Kütübi'l-Arabi, Beyrut ty.
- Süleyman, Abdurrahman b. Sâlih, *el-Akvâlu's-Şâzzet-i fi't-Tefsir*, Mecelle-tü'l-Hikme, Manchester 2004.
- Şaban, Zekiyyüddin, *Usûlü'l-Fikhi'l-İslâmî*, Dâru'l-Kütüb, Beyrut 1971.
- Şahin, D., "Taberî Tefsirinde Abdullah b. Mes'ûd Kıraatı", *Journal of Turkish Studies* Cilt: 12, Sayı: 27, 2017, 307-340.
- Şehate, Abdullah, *'Ulumu't-Tefsir*, Dâru's-Şurûk, Kahire 2001.
- Şehristânî, Ebî'l Feth Muhammed b. Abdilkerîm, *el- Milel ve'n-Nihal*, Thk: Kistrâ Sâlih el-Ali, Müessesetü'r-Risale Beyrut 2010.
- , *Mefâtihu'l-Esrâr ve Mesâbihu'l-Ebrâr*, Thk: Muhammed Ali Âzerşab, I-II Merkezü'l-Buhûs ve'd-Dirâsât, Tahran 2008.
- Şan, L., "Goldziher'e Göre Kıraatlerin Kaynağı", *Diyanet İlmi Dergi* Cilt: 53, Sayı: 4, 2017, 11-34.
- Şen, Z., "Arzâ ve Mahiyeti", *DEÜİFD*, Sayı: 52, 2015, 43-64.
- , İbn Kesir ve Kıraati, *DEÜSBE*, 2000.
- , *Kur'ânın Metinleşme Sürecinde Ortaya Çıkan Problemler*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), *DEÜSBE*, İzmir 2006.
- Şeyh, Abdussettar, *Abdullah b. Mes'ûd*, Dâru'l-Kalem, Beyrut 1982.

- Şükri, Ahmed Hâlid, Mansûri Muhammed Hâlid, Kudat Ahmed Muhammed *Mukaddimât fi İlmi'l-Kurâât*, Dâru Ammâr, Amman 2001.
- Taberani, Ebû'l-Kâsım Müsnidü'd-dünyâ Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb, *Mu'cem'û's- Sağır I,II*, Mektebetü'l-İslâmî, Beyrut 1982.
- , *Mu'cem'û'l-Kebir I-XX*, Mektebetü'l-Ulum ve'l-Hikem, Musul 1983.
- Taberi, Ebi Cafer Muhammed b. Cerir, *Tarih-i Taberi, Tarihu'l-Ümem ve'l-Mülük I-XIII*, (2. bs), Thk: Muhammed Ebû'l-Fadl İbrâhim, Dâru'l-Maârif, Kahire 1119.
- , *Câmiu'l-Beyân 'an Te'vîli'l-Kur'ân I-XXIV*, Müesssetü'r-Risale, Beyrut 2000.
- Tabersi, Ebû Ali el-Fazl b. Hasen, *Mecmau'l-Beyân fi Tefsîru'l-Kur'ân I-X*, Dâru'l- U'lûm, Beyrut 2005.
- Tâsân, Muhammed b. Abdurrahman b. Muhammed, *Tahkîku Mevki-fi's-Sahbiyyi'l-Celil Abdulah b. Mes'ûd Mine'l-Cem'ül Osmâni*, Camiatü'l-Melik Suud Kürsiyyü'l-Kur'ân'il-Kerîm ve Ulumih, Riyad 1435.
- Tavil, Seyyid Rızık, *fi 'Ulûmi'l-Kurâât Medhal ve Dirâse ve Tâhkiik*, Mektebetü'l- Faysâliyye, Mekke-i Mükerrreme 1985.
- Temîmi, Ahmed b. Ali b. Müsenna, Ebû Ya'lâ, *Musned-u Ebi Ya'lâ el-Mevsili I-XIII*, Dâru'l-Me'mun li't-Turâs, Beyrut 1987.
- Temel, *Nihat, Kıraat ve Tecvîd İstılahları*, (3. bs), İFAV, İstanbul 2013.
- Tetik, İbrahim, *Tecvid İlmi: Tarihsel Evveliyatı, Doğuşu ve Gelişim Süreci*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2016.
- Tetik, Necati, *Başlangıcından Hicri IX. Asra Kadar Kıraat İlminin Tâlimi*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 1981.
- Tirmizî, Ebû İsâ, Muhammed b. İsâ b. Sevre, *Sünen I- IV*, Çağrı Yayınları, İstanbul 1992.
- Tok, F., “Ebû Hanîfe'nin Kur'ân Kıraâtlerine Yaklaşımı”, *Eskişehir Os-mangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(6), 2017, 123–144.
- Turan, A., “Arzâ”, *DİA*, TDVY, İstanbul 1991, III, 446–447.
- Ünal, Mehmet, *Kur'ân'ın Anlaşılmasında Kıraat Farklılıklarının Rolü*, Fecr Yayınları, Ankara 2005.
- , *Kur'ân'ın Metinleşme Târihi*, (5. bs), Grafiker Yayınları, Ankara 2017.

- Üseymin, Muhammed Salih, *Usul Fit-Tefsir*, Mektebetü'l-İslâmîyye, Beyrut 2001.
- Watt, W. Montgomery, Hz. *Muhammed Mekke'de*, (Çev: Râmi Ayas, Azmi Yüksel), AÜBE, Ankara 1986.
- Ya'kubi, Abdullah b. Yusuf b. İsâ b. Ya'kup, *el-Mukadîm âti'l-Esâsiyyetü fi'Ulûmi'l-Kur'ân*, Merkezü'l-Buhusi'l-İslâmî yye, Biritanya 2001.
- Yaman, A., “ Abdullah b. Mes'ûd'un Hanefi Mezhebinin Oluşumundaki Rolü”, *Marife Dini Araştırmalar Dergisi*, Sayı: 2, 2004, 7-26.
- Yahya b. Mâin, Ebi Zekeriyya, *Marifet'ür-Ricâl*, Thk: Muhammed Kâmil Kassâr, Matbûât-u Mecmai'l-Luğati'l-Arabiyye, Dimeşk 1985.
- Zağlul, Şahhât Seyyid, *Abdullah b. Mes'ûd*, Dâru'l-Maârif, Kahire 1986
- Zehebi, Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Osman, *et-Tefsir ve'l-Müfessirun I-II*, Dâru'n-Nevâdir, Kuveyt 2010.
- , *Siyeru 'A'lâmi'n-Nübelâ I-XXV*, Müesssetü'r-Risale, Beyrut 1985.
- , *Ma'rifetü Kurrâi'l- Kibâr ala Tabakâti ve'l Âsar I-II*, Thk: Şuayb Arnâvûd ve Beşşar Avvâd Mâruf, Müesssetü'r-Risale, Beyrut 1988.
- , *Tecrid-u Esmâi's-Sahabe I-II*, Dâru'l-Maârif, Beyrut t.y.
- , *Tezhib-u Tehzîbu'l-Kemal fi Esmâi'r-Rical I-XI*, Thk: Eymen Selâme, el Faruku'l-Hadîse li't-Tibâat-i ve'n Neşr, Kahire 2003.
- Zerkeşi, Bedreddin Muhammed b. Abdullah, *el-Burhân fî Ulûmi'l-Kur'ân*, (3. bs), Thk: Muhammed Ebû'l-Fazl İbrahim, Mektebet-ü Daru't-Turâs, Kahire 1984.
- Zirikli, Hayrettin, *el-Âlâm: Kamûsu terâcimi li-eşheri'r-ricâl-ve'n-nisâ mine'l- 'Arab ve'l-Müste'ribîn ve'l-Müsteşrikîn I-VIII*, Dâru'l-Melayin, Beyrut 2002.
- Zuhayli, Vehbe, *et- Tefsiru'l-Münir I-XXX*, (3. bs), Dâru'l-Fikr, Dimeşk 1418.
- Zürkani, Muhammed Abdul Azim, *Menâhilu'l-İrfân fi 'Ulûmi'l-Kur'ân I-II*, Dâru'l- Kitabil- Arabi, Beyrut 1995.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1779

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1058

Kitap Adı : Gelenekten Moderne Arap Dili Morfolojisi

Alt Başlık : Paradigmatik, Metodolojik ve Kavramsal Değişim Üzerine
Bir İnceleme

Book Title : From Traditional to Modern Morphology of Arabic Language

Subtitle : An Analysis on Paradigmatic, Methodological and
Conceptual Change

ISBN : 978-625-8724-13-4

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258724134

Yazar | Author: Murat Çiftli | orcid.org/0000-0003-1140-3879

Kurum | Institution: Atatürk Üniversitesi

ROR ID: ror.org/03je5c526

Editör | Editor: Adem Keser | orcid.org/0000-0003-2523-9766

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 312 (xviii + 294)

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: CFDC - Morfoloji (Dilbilim) | Linguistics: morphology

BISAC: LAN009060 - Dilbilim / Morfoloji | Language Arts & Disciplines / Linguistics
/ Morphology

THEMA: CFDC - Morfoloji (Dilbilim) | Linguistics: morphology

LC Classification: P241 - Morfoloji | Grammar – Morphology

DEWEY: 415 - Morfoloji | Grammar of specific aspects – Morphology

WoS Category: Dilbilim | Linguistics

WoS Citation Topics Meso: 6.2 - Dilbilim Kuramı | Linguistic Theory

WoS Citation Topics Micro: 6.2.23 - Morfolojik Analiz ve Sözcük Yapısı | Morphological
Analysis and Word Structure

Scopus Subject Areas: 1203 - Dilbilim | Linguistics

Atıf Bilgisi | Cite as: Çiftli, Murat. *Gelenekten Moderne Arap Dili Morfolojisi: Paradigmatik, Metodolojik ve Kavramsal Değişim Üzerine Bir İnceleme*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

Bu çalışma, Prof. Dr. Mustafa KAYA danışmanlığında 08.08.2025 tarihinde savunması yapılan “Çağdaş Dönem Arap Biçimbilimi: Metodolojik ve Kavramsal Değişim” isimli doktora tezinden üretilmiştir.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- ‘Abbâs el-Mısırî ve ‘Ammâd el-Hasan. “el-İzdivâciyyetu’l-lugaviyye fi’l-Lugati’l-‘Arabiyye”. *Mecelletu’l-Mecma’* 8 (2014). 76-37.
- Abdul‘alîm İbrâhîm. *Teysîru’l-i’lâl ve’l-ibdâl*. Kahire: Mektebetu Garîb, ts.
- ‘Abdulazîz ‘Abduddâyim, “Nazariyyetu’s-sarfi’l-‘Arabî: Dirâse fi’l-mefhûm ve’l-menhec”, *Havliyyâtü’l-Edeb ve’l-‘Ulûmi’l-İctimâ’iyye* 21 (2001). 82-8.
- Abdulkadîr Abdulcelîl. *‘İlmu’s-sarfi’s-savtî*. Ammân: Dâru Ezmine, 1998.
- Abdulkadîr Şâkir. “‘İlmu’s-sarfi’l-‘Arabî ve’l-medârisu’l-kadîme ve’l-hadîse”. *Râbıdatu’l-Edebi’l-Hadîs* 68 (2012), 80-58.
- ‘Abdussabûr Şâhin. *el-Menhecu’s-savtî li’l-biinyeti’l-‘Arabiyye: Ru’ye cedîde fi’s-sarfi’l-‘Arabî*. Beyrût: Müessesetu’r-Risâle, 1980.
- ‘Abdussemî‘ Şebâne. *el-Kavâid ve’t-tatbîkât fi’l-ibdâl ve’l-i’lâl*. Kahire: Dâru’z-Zahiriyye, I. Basım, 2019.
- Adalı, Oya. Türkiye Türkçesinde Biçimbirimler. Ankara: Türk Dili Kurumu Yayınları, 1979.
- ‘Âdil ‘Abdulcebbar. “et-Telâzumu’l-ma‘rifi beyne’d-dersi’s-savtî ve’d-dersi’s-sarfi”. *Mecelletu’l-Lugati’l-‘Arabiyye ve Âdâbihâ* 6 (2008). 191-185.
- Ahmed Hâşim es-Sâmerrâî, “el-İzdivâciyyetu’l-lugaviyye beyne’l-‘Arabiyyeti’l-fushâ ve’l-lehecâti’l-hadîse”, *Mecelletu’l-Halîl li’d-Dirâsâti’l-Edebiyye ve’l-Lugaviyye* 3/2 (Temmuz 2017), 43-19.
- Ahmed ‘Ubeyd el-Kubeysî, *Mevsû‘atu’l-kelime ve ahavâtihâ fi’l-Kur’âni’l-Kerîm*. I-XI. Beyrût: Dâru’l-Ma‘rife, 2017.
- Ahsen Ahsen. “‘İlmu’s-sarf: Nazariyyâtuh ve tetavvurâtuh ve’l-istifâde minh fi ta’lîmi’l-lugati’l-‘Arabiyye”. *Lahjah Arabiyah* 2/2 (Temmuz 2021). 104-91.
- Akbaş, Rıfat. “Sarf İlminin Tarihi ve Kavramları Üzerine”. *Van Yüziünciüyl Üni. Sosyal Bilimler Dergisi* 45 (Sonbahar 2019). 275-253.
- Akbaş, Yaşar Fatih - Kızılkaya, Yakup. “Arap Belâgatinde Cümle Düzeyinde Kâlb (Göçüşme)”. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 35 (Aralık 2024), 144-120.

- Akdağ, Soner. *Arapçanın Dilbilimsel Tipolojisi*. Ankara: Fecr Yayınları, 2023.
- Akdağ, Soner. *Kur'ân Dilinin Fonetik Yapısı: Kuraat ve Dilbilim Çerçevesinde*. İstanbul: Fecr Yayınları, 1. Basım, 2022.
- Aksan, Doğan. *Anlambilim: Anlambilimin Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*. Ankara Bilgi Yayınevi, 2021.
- Aksan, Doğan. *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. I-III. Ankara: TDK Yayınları, 2009.
- Alak, Musa. "Sarf İlmi": *İslam Medeniyetinde Dil İlimleri*. ed. İsmail Güler. İstanbul: İsam Yayınları, 2015.
- Badis Lehvîmel. "Arap Belâgatı ve Edimbilim". çev. Ahmet Kaplan. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4 (2013). 254-229.
- Başkan, Özcan. *Lengüistik Metodu*. İstanbul: Multilingual Yay., 2003.
- "Binâ". *Mecmû'atu's-sarf*. İstanbul: Yasin Yayınevi, 2013.
- Börekçi Muhsine ve Tepeli Yusuf. "İşlevsel Dilbilim Yaklaşımıyla Türkçede Sözcük Türleri Üzerine". *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi* 7/2 (2013). 102-93.
- Büyükkantarcıoğlu, Nalan. "Türkçe Sözcük Biçimlenmesinde Düzlemler ve Türetmeler". *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 1/17 (2015). 94-81.
- Ca'fer Dek el-Bâb. "Nazariyye cedîde fî dirâseti'l-bünyeti'l-'Arabiyye el-kısmu'l-evvel: Tasrîfu'l-ef'âl". *el-Munazzamatu'l-'Arabiyye li't-Terbiye ve's-Sekafe ve'l-'Ulûm* 32(Şubat 1989). 27-9.
- Can, Meltem. "Dilbilgiselleşme ve Edat Kavramı". *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 26 (2017 Bahar). 67-37.
- Comrie, Bernard. *Dil evrensellikleri ve Dilbilim Tipolojisi*. çev. İsmail Ulutaş. Ankara: Hece Yayınları, 2. Basım, 2017.
- Corcî Zeydân. *el-Elfâzu'l-'Arabiyye ve'l-felsefeti'l-lugaviyye*. Beyrût: Matbaatu'l-Kıddîs, 1886.
- Cûdî Merdâsî, "Âliyyetu tevlîdi'l-mustalah: el-İktirâdu'l-lugavî âliyyeten", *Mecelletu Kulliyeti'l-Âdâb ve'l-Lugât* 5 (2015). 300-285.
- Çetinkaya, Bayram. "Sözdizimi". *Dilbilim: Teorik ve Uygulamalı Alanlar*. ed. Erdoğan Boz. 371-311. Ankara: Gazi Kitabevi, ts.
- Çıkar, M. Şirin. "Nahiv İlmi". *İslam Medeniyetinde Dil İlimleri*. ed. İsmail Güler, İstanbul: İsam Yayınları 2015.

- Çürük, Yasemin. “Sözcükbilim”. *Dilbilim: Teorik ve Uygulamalı Alanlar*. ed. Erdoğan Boz. 371- 405. Ankara: Gazi Kitabevi, ts.
- Demir, Nurettin ve dğr.. *Türkçe Biçim Bilgisi*, ed.Hülya Plancı. Eskişehir: Anadolu Üniveristesi Yay., 2017.
- Demirayak, Kenan. *Arap-İslam Edebiyatı Literatür Bilgisi*. İstanbul: Cantaş Yayınları, 2016.
- Dinar, Talat. “Anlambilim”. *Dilbilim: Teorik ve Uygulamalı Alanlar*. ed. Erdoğan Boz. 243-209. Ankara: Gazi Kitabevi, ts.
- Dîzîre Sekkâl, *es-Sarf ve ‘ilmu’l-esvât*. Beyrut: Dâru’s-Sadâketi’l-‘Arabiyye, 1996.
- Ebû Evs İbrâhîm Şemsân. *Ebniyeti’l-fi’l delâlatuhâ ve ‘alâkâtuhâ*. KahirEe: Dâru’l-Medenî, 1. Basım, 1987.
- Ebu’s-Su’ûd, Ahmed el-Fahrânî. *Eseru’l-lugâti’l-ecnebiyye ‘ala’l-‘Arabiyyeti’l-mu’âsra*. Mısır: Câmi’atu’l-Ezher, ts.
- Emel, Huber. *Dilbilime Giriş*. İstanbul: Multilingual Yay., 2008.
- el-Enbârî, Kemâluddîn Ebu’l-Berekât Abdurrahmân b. Muhammed. *el-İnsâf fi mesâili’l-hilâf beyne’n-nahviyyîne’l-Basriyyîn ve’l-Kûfiyyîn*. I-II. thk. Muhammed Muhyiddîn Abdulhamît. Beyrut: el-Mektebetu’l-‘Asriyye, 2003.
- Erdem, Mevlüt. “Dilbilgisi Konularında Devamlılık İlişkisi”. *Turkish Studies* 10/11 (Bahar 2016). 254-243.
- Erdem, Mevlüt ve dğr. *Türk Dili Yazılı ve Sözlü Anlatım*. ed. Nurettin Demir ve Emine Yılmaz. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, I. Basım, 2009.
- Erenoğlu, Dilek. “Gramer-Dilbilgisi”. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 20 (2006). 47-139.
- el-Esterâbâdî, Radiyyüddîn Muhammed, *Şerhu şâfiyeti İbn Hâcib*, nşr. Muhammed Muhyiddîn Abdulhamîd ve dğr.. Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-‘İlmiyye, 1982 .
- el-Ezherî, Ebû Mansûr Muhammed b. ‘Ahmed. *Tehzîbu’l-luga*. I-XII. thk. ‘Abdusselâm Harûn. Beyrût: Dâru’l-Kavmiyyi’l-‘Arabî, 1964.
- Fâtın Halîl Hicâzî, “Dirâse nakdiyye li müellefât muhtâre fi’s-sarf”, *Mecelletu’l-Âdâb* 29/3 (Aralık 2017). 73-53.
- Fevzî Hasan Şâyib. “Te’emmulât fi ba’di zavâhiri’l-hadd ve’s-sarf”. *Havliyyetu Kulliyeti’l-Âdâb*, 10 (1989). 102-1. https://www.lisanerab.com/01/2019/pdf_276.html Erişim Tarihi: 16.08.2022

- Fuâd Hannâ Terzî. *el-İştikâk*. Beyrut: Mektebetu Lubnân, 1. Basım, 2005.
- Göksoy, Süleyman. “Paradigma ve Paradigmalar”. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi (ULED)* 1/1 (2019). 15-1.
- Güler, İsmail. “Arapçada Sözcük ve Biçimbirim”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 14/1 (2005). 121-111
- Güngör, Özcan. *Bilimsel Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. Ankara: Grafiker Yay., 2022.
- Gürpınar, Büşra. *Arap Dilinde Morfolojik Anlam*. Ankara: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- el-Halîl b. Ahmed. *Kitâbu'l-‘Ayn*. thk. Abdulhamîd Hindâvî. I-IV. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-‘İlmiyye, 2003.
- Hamîdî İbn Yûsuf. “Ta’lîmu'l-vahadâtî's-sarfiyye fi'l-lugati'l-‘Arabiyye: Dirâse nakdiyye ‘alâ dav’i mefâhîmi'l-medreseti'l-halîliyyeti'l-hadîse”. *Mecelletu'l-Mecme‘i'l-Cezâîrî li'l-Lugati'l-‘Arabiyye* 15/8 (2012). 201-185.
- Hannân binti Ahmet Abduh er-Râcihî. “Lemahât ‘ani’d-dersi’s-sarfî fi’t-turâsi'l-‘Arabî ve ‘ilmi'l-lugati'l-muâsır”. *el-Mecceletu'l-‘ilmiyye bi Külliyyeti'l-Âdâb* 29 (2016). 928-907.
- Hasan b. Câbir el-Karnî. “en-Nebr fi'l-‘Arabiyye”. *Havliyyetu Külliyyâtî'd-Dirâsâtî'l-İslâmiyye ve'l-‘Arabiyye li'l-Benât* 34/3(2018). 558-533
- Hâtim Sâlih ed-Dâmin, *es-Sarf*. Dubey: Külliyyetu'd-Dirâsâtî'l-İslâmiyye, ts.
- Hayrûş Hadîce ve ‘Utuv Hadîce. *Aksâmu'l-kelime ‘inde'l-kudâmâ ve'l-muhdesîn: Temmâm Hassân nemûzecen*. Saîde: Risâle Mu‘idde li Neyli’ş-Şehâde, Câmîatu’t-Doktôr Mevlây Tâhir, Külliyyetu'l-Âdâb ve'l-Lugât vel-Funûn, 2018-2017.
- el-Hamlâvî, Ahmed b. Muhammed b. Ahmed. *Şeza'l-‘Urf*, nşr. Muhammed Abdulmu’tî. Dâru'l-Kiyân, ts.
- Hey’etu’t-tahrîr, “İktirâhâtü'l-lecnetu'l-mısıryyye li teysîri’n-nahv ve’s-sarf”, *Mecelletu'l-Mecma‘i'l-Mısıryyi'l-Arabî* (1957)1/32). 221-213.
- İbn ‘Akîl. Abdullâh b. Abdurrahmân. *Şerhu İbn ‘Akîl alâ elfiyeti İbn Mâlik*. thk. Muhammed Muhyiddîn Abdulhamîd. I-IV. Kahire: Dâru’t-Türâs, 1980.
- İbn Cinnî, Ebu'l-Feth Osmân el-Mevsilî. *el-Hasâis*. I-III. Kahire: el-Heyetü'l-Mısıryyetu'l-‘Âmme, 1431.
- İbn Cinnî, Ebu'l-Feth Osmân el-Mevsilî. *el-Munsif*. Beyrut: Dâru İhyâi’t-Turâsi'l-Kadîm, 1954.

- İbn Fâris. *Mu'cemu'l-luga*. thk. Zuheyr 'Abdumuhsin Sultân. Beyrut: Mu'essesetu'r-Risâle, 1986.
- İbn Hâcib, Osmân b. 'Amr. *eş-Şâfiye fî 'ilmi't-tasrîf*. Mekke: el-Mektebetu'l-Mekkiyye, 1995.
- İbn Hişâm, Abdullah b. Yûsuf. *Avdahu'l-mesâlik ilâ elfiyeti İbn Mâlik*. I-III. Kâhire: Dâru'l-Fikr, 1431.
- İbn Hişâm, Abdullâh b. Yûsuf. *Şerhu Şuzûri'z-zeheb*. thk. Muhammed Ebû Fasl Âşûr. Beyrût: Dâru Hayâtî't-Turâsî'l-'Arabî, 2001.
- İbn Madâ el-Kurtubî, *Kitabu'r-red ala'n-nuhât*. thk. Şevkî Dayf. Kahire: Dâru'l-Fikri'l-'Arabî, 1947.
- İbn Manzûr. *Lisânu'l-'Arab*. thk. 'Abdullâh 'Aliyyu'l-Kebîr eş-Şâzelî ve dğr.. Kahire: Dâru'l-Me'ârif, ts.
- İbn Sîde, Ebu'l-Hasan Ali b. İsmâîl. *el-Muhkem ve'l-Muhîtu'l-A'zam*. thk. Abdulhamîd Hindâvî. I-XI. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-'İlmiyye, 2000.
- İbn Yaîş. *Şerhu mulûki't-tasrîf*. thk. Fahrudîn Kabâve. Halep: Mektebetu Bâbu'n-Nasr, 1973.
- İbrâhîm Avd İbrâhîm Hüseyin, “el-‘ilâl ve’l-ibdâl min manzur lugavî”, *Havliyyâtü Külliyyati'l-Lugati'l-'Arabîyye* 6/24 (2020). 5469- 5569.
- İbrâhîm b. Süleymân b. İbrâhîm. “Zâhiratu'l-cumûdî'n-nahvî ve's-sarfî fi'l-'Arabîyye”. *Mecelletu'l-'Ulûmi'l-'Arabîyye* 26 (2012). 78-13.
- İbrâhîm Enîs. *el-Esvâtü'l-lugaviyye*. Mısır: Mektebetu Nahda, ts.
- İbrâhîm Enîs. *min Esrâri'l-Belâga*. Kahire: Mektebetu'l-Encelu'l-Mısıryye, 3. Basım, 1966.
- İnâm el-Hak Gâzî ve Nâsır Mahmûd. “el-Makta'u's-savfî ve ehemmiyyetuh fi'l-kelâmi'l-'Arabî”. *Mecelletu'l-Kısmu'l-'Arabî* 24 (2017). 230-212.
- İsmâîl 'Amâyire. “Numuvvu'l-cuzûri'l-lugaviyye: Nazarât te'sılıyye fi'l-mâddeti'l-mu'cemiyye fî sebîli mu'cem tarîhiyyî li'l-'Arabîyye”. *el-'Ulûmi'l-İnsânîyye ve'l-İctimâîyye* 2/26 (1999), 544-518.
- İsmâîl Ebu'l-Yezîd İsmâîl Ebu'l-'Azm. “el-Vahdetu's-sarfîyye fî dav'i 'ilmi'l-lugati'l-hadîs”. *Havliyyetu Külliyyeti'd-Dirâsâtî'l-İslâmîyye ve'l-'Arabîyye* 33 (2016). 2970-2870.
- Jean Perrot. *Dilbilim*. Dost Yayınları: Ankara 2021.
- Kamacı Gencer, Duygu. “Biçimbilim”. *Dilbilim: Teorik ve Uygulamalı Alanlar*. ed. Erdoğan Boz. 310-279. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karaca, Hasan. “Dilbilimin Alt Alanları ve Ekler”. *Gaziantep University Journal of Social Sciences* 1/16 (2017). 51-47.

- Kaya, Mustafa. *Arap Dili Fonetigi: Ses-Anlam İlişkisi*. Erzurum: Eser Matbaası, 2011.
- Kemâl Ahmet Ganîm. “Âliyyetü’t-ta’rîb ve sînâ’atu’l-mustalâhâtî’l-cedîde”. *Gazze: Mecme’u’l-Lügati’l-‘Arabîyyeti’l-Filistînî*, 2014.
- Kerimoğlu, Caner. *Kuram ve Uygulamalarla Dilbilim, Göstergebilim ve Türkoloji: Genel Dilbilime Giriş*. Ankara: Pegem Yayınları, 7. Basım, 2022.
- Kıran Zeynel. *Dilbilim Akımları*. Ankara: Onur Yayınları, 1996.
- Kıran, Zeynel – Kıran, Ayşe Eziler. *Dilbilime Giriş*. Ankara: Seçkin Yay., 2018.
- Kızılkaya, Yakup – Akbaş, Yaşar Fatih. “Arap Dilinde İzâfetin Dönüşebildiği Farklı İfade Biçimleri ve Anlam Boyutu”. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 50/26 (2024), 704-677.
- Koşaner, Özgün. *Dünya Dillerinden Örneklerle Dilbilimsel Tipoloji*. Ankara: Pegem Yayınları, 2022.
- Kunduracı, Aysun. “Sesbilim Biçimbilim Ara kesiti”. *Kuramsal ve Uygulamalı Sesbilim*. Ankara: Seçkin Yay, 2020.
- Küçüksakarya, Esra. “Dilbilimin Temel Bileşenleri ve Ara kesitler”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 1/22 (2020). 60-33.
- Mahmûd Fehmî Hicâzî. *Madhal ilâ ‘ilmi’l-luga*. Kahire: Dâru Kuba, ts.
- Mahmûd Hüseyin Mahmûd. *el-Medresetu’l-Bağdâdiyye fî târîhin-nahvi’l-‘Arabî*. Beyrut: Muessesetu’r-Risâle, ts.
- Mehdî el-Mahzûmî. *fi’n-Nahvi’l-‘Arabî: Kavâ’id ve tatbîk ala’l-menheci’l-‘ilmiyyi’l-hadîs*. Cidde: Mektebetu Lisâni’l-‘Arab, 1985.
- Melhân el-Karnî Mehdî b. Ali Âl, *Ebniyyeti’l-ilhâk fi’s-sihâh*, Riyâd: Mektebetü’r-Rüşd, 1. Basım, 2001.
- Memdûh ‘Abdurrahmân er-Rimâlî. *Tetavvuru’t-te’lîf fi’d-dersi’s-sarfî: el-Mustalahât ve’l-mefâhîm ve’l-me’âyîr*. Kahire: Mektebetu Sûru’l-Azbakya, ts.
- Memiş, Muhammet Raşit. “Morfolojik Farkındalık ve Morfolojik Farkındalık Eğitimi”. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitimi Dergisi* 3/8 (2019). 1368-1355.
- Muhammed ‘Abdul‘azîz ‘Abduddâyim, “Nazariyyetu’s-sarfî’l-‘Arabî: Dirâse fi’l-mefûm vel-menhec”, *Havliyyâtü’l-Edeb ve’l-‘Ulûmî’l-İctmâiyye* 21 (2001). 82-8.

- Muhammed Abdulkaksûd. *Dirâsetu'l-biünyeti's-sarfiyye fî dav'i lisâniyyati'l-vasfiyye*. Beyrût: ed-Dâru'l-'Arabiyye li'l-Mevsûât, 2006.
- Muhammed Fâdıl es-Sâmerrâî. *es-Sarfu'l-'Arabî: Ahkâm ve me'ânî*. Dimeşk: Dâru İbn Kesîr, 2013.
- Muhammed Hamâse Abdullatîf. "Zâhiretu'l-i'lâl ve'l-ibdâl fi'l-'Arabiyye beyne'l-kudemâ ve'l-muhdesîn-1". *Mecelletu Mecme'i'l-Lugati'l-'Arabiyye* 46 (Kasım 1980). 177-156.
- Muhammed Hamâse Abdullatîf. "Zâhiretu'l-i'lâl ve'l-ibdâl fi'l-'Arabiyye beyne'l-kudemâ ve'l-muhdesîn-2". *Mecelletu Mecme'i'l-Lugati'l-'Arabiyye* 46 (Kasım 1980). 177-156.
- Muhammed Hüseyin Hâkû, Sûd Sâlim es-Seb'. "Medhal muktarah li tedrîsi'n-nahv ve's-sarf fi't-ta'limi'l-câmi'î min hilâli tahdîdi'l-mefâhîmi'n-nahviyye: el-Fâilu unmuzece". *Mecelletu'd-Dirâsati'l-İctimâiyye*, 23/12 (2007). 83-49
- Muhammed Muhyiddîn Abdulhamîd, *Dürûs fi't-tasrîf*. Beyrut: el-Mektebetu'l-'Asriyye, 1995.
- Muhammed Ramazân Mahmûd el-Bâ'. "Ebniyetu'z-zemen ve delâlatuha fi'l-Lugateyni'l-'Arabiyye ve'l-İncilîziyye: Dirâse tekâbuliyye". *Mecelletu Câmiati'l-Aksâ* 1/15 (2011). 210-174.
- Murteâ Cabbâr Kâzım. "el-Kelime fi'l-manzûri'l-lisânî". *Mecelletu'l-Funûn ve'l-Edeb ve Ulûmu'l-Lisaniyyât ve'l-İctima'* 31 (Kasım 2018). 30-21.
- Mustafâ el-Galâyînî. *Câmiu'd-durûsi'l-'arabiyye*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye. 2009.
- Necât Abdul'azîm el-Kûfî. *Ebniyetü'l-ef'âl: Dirâse lügaviyye Kur'âniyye*. Beyrut: Dâri's-Sekâfe, 1989.
- Özay, A. Sumru. "Dil ve Dilbilim". *Genel Dilbilim-1*, ed. A. Sumru Özay ve Ümit Deniz Turhan. Eskişehir: Anadolu Üniveristesi Yayınları, 2017.
- Pılandı, Hülya. *Türkçe Biçim Bilgisi*, Ankara: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fak. Yayınları, 2013.
- Râcî el-Esmer. *el-Mu'cemu'l-mufassal fî 'ilmi's-sarf*. Beyrut: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1997.
- Râdiye Hacbâr. *el-Elfâzu'l-hadâriyye ve hasâisu tevlîdihâ fi'l-mu'cemi'l-'Arabiyyi'l-esâfî*. Tizî Vizzû: Câmi'atu Mevlûd Ma'merî, Yüksek Lisans Tezi, 2014.

- Ramazân Abdullah. *es-Siyegu's-sarfiyye fi'l-'Arabiyye fî davi' 'ilmi'l-lugati'l-muâsır*. İskenderiyye: Mektebetu Bustânî'l-Ma'rife, 2006.
- Refâil Nahle el-Yesûî. *Garâibu'l-Lugati'l-'Arabiyye*. Beyrut: Dâru'l-Meşrik, 4. Basım, 1986.
- Rukâb Cemîle. "et-Teyşîru's-sarfi leda'l-lugaviyyîne'l-megârib". *Mecelletu Refûf* 7/2 (2019). 61-44.
- Sabâh Adyavî Abûd. *el-Makta'u's-savtî fi'l-'Arabiyye*. Amman: Dâru'r-Rıdvân, 2014.
- Saîd el-Efgânî. *fî Usûli'n-nahv*, Dimeşk: Mudîriyyetu'l-Kutub ve'l-Matbûâtu'l-Câmiyye, 1994.
- Sâlih b. Süleymân el-Vüheybî. "el-Mutâva'a ma'nâhâ ve evzânûha". *Mecelletü Câmi'ati Melik Su'ûd* 21 (1994). 531-513.
- Selâm Urhama, *Eseru'l-kavânîni's-savtiyye fî binâi'l-enzimeti'l-lugaviyye*, https://www.alukah.net/books/files/book_10699/bookfile/anzemaq.pdf Erişim Tarihi: 23.08.2022.
- Semîh Ebî Muğlî. "Dirâsetu's-sarfi'l-'Arabî fî dav'i 'ilmi'l-lugati'l-hadîs", *Mecelletu'l-Belkâ el-'Ulûmu'l-İnsâniyye ve'l-İctimâ'iyye* 1/7 (2000). 41-1.
- Sîbevehyi, Ebû Bişr Amr b. Osmân. *el-Kitâb*. Kahire: Mektebetu'l-Hânci, 1988.
- Solmaz, Mehmet. "Ortaöğretim Ders Kitaplarındaki Biçim Bilim Alanıyla İlgili Konular Üzerine Bir Değerlendirme". *Turkish Studies* 3/6 (Summer 2011). 1203-1183.
- Suyûtî. *Hemu'l-Hevâmi' fî şerhi cem'i'l-cevâmi'*. thk. 'Abdul'al Sâlim Mukrim. I-X. Kuveyt: Dâru'l-Buhûsi'l-İlmiyye, 1980.
- eş-Şerîf el-Cürcânî, Alî b. Muhammed. *Kitabu't-ta'rîfât*. Beyrût: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1983.
- Şimşek, Şahin. *Arap Gramerinin Kolaylaştırılması Bağlamında Yenilikçilik Hareketleri ve Arapça Öğretimine Etkileri*. Sivas: Cumhuriyet Üni, Sos. Bil. Ens., Doktora tezi, 2018.
- et-Tayyib el-Bekûş. *et-Tasrîfu'l-Arabî min hilâli esvâtî'l-'Arabiyyi'l-hadîs*. Tunus: el-Matba'atu'l-'Arabiyye, 1992.
- Temâm Hassân. *el-Lugatu'l-'Arabiyye ma'nâhâ ve mebnâhâ*. Mağrib: Dâru's-Sekâfe, 1994.
- Temâm Hassân. *Menâhîcu'l-bahs fi'l-luga*. Kahire: Mektebetu'l-Encilu'l-Mısıryye, 1990.

- Turhan, Ümit Deniz. “Sözdizimde Temel Kavramlar”. *Genel Dilbilim-1*. ed. A. Sumru Özay ve dğr. Eskişehir: Anadolu Üniveristesi Yayınları, 2017.
- Üçok, Necip. *Genel Dilbilim: Lenguistik*. İstanbul: Multilingual, 2004.
- Uzun, Nadir Engin. *Biçimbilim: Temel Kavramlar*. Papatya Yayıncılık, ts. https://www.academia.edu/22424227/B%C4%B0C%87%C4%B0MB%C4%B0L%C4%B0M_Temel_Kavramlar Erişim Tarihi: 10.11.2023.
- Vardar, Berke. *Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1982.
- Vardar, Berke. *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: ABC Kitabevi, 2. Basım, 1988.
- Vehdân ‘Amr Hâtır. “Min mezâhiri i’âdeti teşkîli bünyeti’l-kelime bi’l-hemze ev harfi’l-‘ille: Dirâse savtiyye sarfiyye”. *Mecelletu’d-Dirâsâtî’l-Lugaviyye* 4/19 (2017). 237-143.
- Vildân Nâfi’. “‘İlmu’s-sarf: neş’etuh ve tetavvuruh”. *Jurnal Study Agama* 2/4 (Aralık 2016), 52-35.
- Yâğî Huseyn ve dğr. “Menhec cedîd fî ‘ilmi’d-dilâleti’s-sarfi: el-Ef’âlu’l-mezîde. nemûzecen”, *Mecelletu’l-Lisânâtî’l-‘Arabîyye* 7 (2018). -220 270.
- Yaş, Emin. “Türkçede Bazı Dil Bilgisel Kategorilerin Değişimi: Zarf İşlevli Kelimeler”. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 43 (2021). 178-163.
- Yıldırım, Kadri. “Arap Dilinde “Nebr” (Vurgu)”. *D. E. Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17 (2003). 1191-63.
- ez-Zebîdî, Muhammed Mustafâ el-Hüseynî. *Tâcu’l-‘arûs min Cevâhiri’l-Kâmûs*. thk. Abdusselâm Hârûn. I-XL. Kuveyt: Matba’atu’l-Hukûme, 1965.
- Zekeriyyâ Muhammed Hasan Muhammed. “Kadâya’l-i’lâl ve’l-ibdâl min vucheti’n-nazari’l-hadîs”. *Mecelletu Kulliyeti’t-Terbiye el-Kısmu’l-Edebî* 3/16 (2016). 580-541.
- ez-Zemahşerî, Muhammed b. ‘Ömer. *Esâsu’l-belâga*. thk. Muhammed Bâsil ‘Uyûnu’s-Sûd. I-II. Beyrut: Dâru’l-Kutubi’l-‘İlmiyye, 1998.
- ez-Zemahşerî, Muhammed b. Ömer. *el-Mufasssal fî ‘ilmi’l-Luga*. thk. Fahr Sâlih Kadâre. Ammân: Dâru ‘Amr, I. Basım 2004.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1780

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Yayın | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1059

Kitap Adı : *Sahîh-i Buhârî'de Lafız Farklılıkları*

Alt Başlık : Tekrar Rivayetlerin Nedenleri ve Metodolojik Sonuçları

Book Title : Verbal Variations in Şahih al-Bukhârî

Subtitle : The Causes of Repetitive Narrations and Their Methodological Implications

ISBN : 978-625-8724-14-1

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258724141

Yazar | Author: Bahadır Opus | orcid.org/0000-0003-0282-2019

Kurum | Institution: Diyanet İşleri Başkanlığı

ROR ID: ror.org/007x4cq57

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book – Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,3x21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 188 (xvi + 172)

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAC2 - İslami kutsal yazılar, hadisler | Islam sacred texts, Hadith

BISAC: REL067120 - İslam – Hadisler | Religion / Islam / Hadith

THEMA: QRKC - İslam kutsal metinleri, hadisler | Islam sacred texts, Hadith

LC Classification: BP135.8.H3 - İslam – Hadis – Eleştirel analiz | Islam – Hadith – Critical analysis

DEWEY: 297.246 - İslam – Hadis çalışmaları | Islam – Hadith studies

WoS Category: Din | Religion

WoS Citation Topics Meso: 6.1 - Din | Religion

WoS Citation Topics Micro: 6.1.3 - İslam Araştırmaları | Islamic Studies

Scopus Subject Areas: 1202 - Din | Religious Studies

Atıf Bilgisi | Cite as: Opus, Bahadır. *Sahîh-i Buhârî'de Lafız Farklılıkları: Tekrar Rivayetlerin Nedenleri ve Metodolojik Sonuçları*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- A'zamî, Ebû Ahmed Muhammed Abdullah. *el-Câmi'u'l-kâmil fi'l-hadîsi's-sahîhi's-ş-şâmil*. 12 Cild. Riyad: Dâru's-Selâm, 1437/2016.
- Abdülaziz Duhân. “el-Ehâdis elletî kerraraha'l-Buhârî fi Sahîh'ihî sene-den ve metnen”, *Mecelletü'l-mi'yâr*. 4/1 (Ocak 2015), 435-487.
- Alâî, Ebû Saîd Salâhuddîn Halîl b. Keykeldî. *Nazmü'l-ferâid li mâ tedam-menehû hadîsi Zi'l-Yedeyni mineâl-fevâid*. Riyad: Dâru İbn Cevzî, 1415/1995.
- Aliyyü'l-Kârî, Ebû'l-Hasen Nûrüddîn Alî b. Sultân Muhammed el-Kârî el-Herevî. *Şerhu Şerhi Nuhbeti'l-fiker*. İstanbul: Hâşimî Yayınevi, 2015.
- Aşikkutlu, Emin. *Hadiste Rical Tenkidi*. İstanbul: İFAV Yayınları, 1997.
- Aynî, Ebû Muhammed (Ebü's-Senâ) Bedrüddîn Mahmûd b. Ahmed b. Mûsâ. *Umdetü'l-kârî şerhu Sahîhi'l-Buhârî*. 25 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, ts.
- Bâcî, Ebû'l-Velîd Süleymân b. Halef b. Sa'd et-Tücbî. *el-Müntekâ*. 7 Cilt. Mısır: Matbaatü's-Saade, 1332/1916.
- Bâcî, Ebû'l-Velîd Süleymân b. Halef b. Sa'd et-Tücbî. *et-Ta'dîl ve't-tecrîh li-men harrece lehü'l-Buhârî fi'l-Câmi'i's-sahîh*. 3 Cilt. thk. Ebû Lübâbe Hüseyin (Riyad: Dâru'l-Livâ, 1406/1986.
- Bardakoğlu, Ali. “Buhârî'nin Hukukçuluğu”. *Büyük Türk-İslâm Bilgini Buhârî (811-569) -Uluslararası Sempozyum-* 22 (1987) 205-210.
- Bâşenfer, Saîd b. Abdilkâdir. *Evhâmü'l-muhaddisîn es-sikât*. 11 Cilt. Lüb-nan: Dâru İbn Hazm, 1436/2015.
- Bâşenfer, Saîd b. Abdilkâdir. *Menhecü'l-İmâmi'l-Buhârî fi arzî'l-hadîsi'l-ma'lûl*. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 1437/2016.
- Bekrî, Hamza. *Taaddüdü'l-hâdise fi rivâyâti'l-hadîsi'n-nebevî*. Katar: Vizâretü'l-Evkâf, 1434/2013.
- Berzencî, Abdullatîf Abdulazîz. *et-Te'ârûz ve't-tercih beyne'l-edilleti's-şer'iyyeti*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1413/1993.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyin b. Alî. *Delâilü'n-nübüvve*. 7 Cilt. thk. Abdülmü'tî Kal'acî. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1408/1988.

- Bezzâr, Ebû Bekr Ahmed b. Amr b. Abdilhâlik el-Basrî. *el-Müsned*. 18 Cilt. thk. Mahfûzurrahmân Zeynullah vd. Medine: Mektebetü’l-Ülûm ve’l-Hikem, 1425/2009.
- Bikâî, Ebü’l-Hasen Burhânüddîn İbrâhîm b. Ömer b. Hasen. *en-Nüketü’l-vefiyye bimâ fî şerhi’l-Elfiyyeti’l-hadîsiyye*. 2 Cilt. Mâhir Yasin el-Fahl. Beyrut: Mektebetü’r-Rüşd, 1428/2007.
- Bilen, Mehmet. Buhârî’nin Fakihliği Meselesi, *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2004, cilt: VI, sayı: 2, s. 35-52.
- Bilen, Mehmet. *İbn Hacer’in Buhârî Savunusu*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2013.
- Bilen, Mehmet. Sahîh-i Buhârî’de Tekrar Meselesi. *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2006, cilt: VIII, sayı: 1, s. 149-161.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu’fî. *el-Câmi’u’l-müsnedü’s-sahîhu’l-muhtasar min umûri Resûlillâh sallâllâhü ‘aleyhi ve sellem ve sünenihî ve eyyâmih*, 9 Cilt. thk. Muhammed Zühayr b. Nâsir en-Nâsir. Dimaşk: Dâru İbn Kesîr, 1414/1993.
- Cezâîrî, Tâhir b. Muhammed Sâlih b. Ahmed es-Sem’ûnî el-Hasenî. *Tevcîhü’n-nazar ilâ usûli’l-eser*. 2 Cilt. thk. Abdülfettâh Ebû Gudde. Beyrut: Dâru’l-Beşâiri’l-İslâmiyye, 1430/2009.
- Çakan, İsmail Lütfî. *Hadislerde Görülen İhtilaflar ve Çözüm Yolları*. İstanbul: İFAV, 2016.
- Çelebi, Kâtib. *Keşfü’z-zunûn an esâmi’l-kütüb ve’l-funûn*. 10 Cilt. thk. Ekmeleddin İhsanoğlu ve Beşşâr Avvâd Maruf. Londra: Müessesetü’l-Furkân, 1443/2021.
- Dârekutnî, Ebü’l-Hasen Alî b. Ömer b. Ahmed. *el-İlzâmât ve’t-Tettebbu’*. thk. Ebû Abdirrahmân Mukbil. Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, 1405/1985.
- Demâmînî, Ebû Abdillâh Bedrüddîn Muhammed b. Ebî Bekr b. Ömer. *Mesâbihu’l-Câmi’*. 10 Cilt. thk. Nureddin Tâlib. Dimaşk: Dâru’n-Nevâdir, 1430/2009.
- Dölek, Adem. “el-Velîd B. Ukbe’nin Hayatı Ve Sahâbe Adâleti Açısından Değerlendirilmesi”. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/1 (Haziran 2002), 93-112.
- Ebü Dâvûd, Süleymân b. el-Eş’as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdî. *es-Sünen*. 7 Cilt. thk. Şuayb Arnavut. Beyrut: Müessesetü’r-Risâle, 1430/2009.

- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdî. *Risâletü Ebî Dâvûd ilâ ehli Mekke fî vasfî Sünenihî*. thk. Muhammed es-Sabbâğ. Beyrut: Dâru'l-Arabiyye, ts.
- Ebû Gudde, Abdulfettâh. *Lemahât min târîhi's-sünne ve ulûmi'l-hadîs*. Beyrut: Dâru'l-Beşâir el-İslâmiyye, 1429/2008.
- Ebû Nuaym, Ahmed b. Abdillâh b. İshâk el-İsfahânî. *el-Müsnedü'l-müstahrec 'alâ Şahîhi Müslim*. 4 Cilt. thk. Muhammed Hasan. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1417/1966.
- Ebû Zekerıyyâ Yahyâ b. Abdilvehhâb b. Muhammed el-Abdî el-İsfahânî, *Kitâb fîhi ma'rifetü esâmî erdâfi'n-nebî*, thk. Yahyâ Muhtâr (Beyrut: Dâru'l-Medîne, 1410/1994.
- Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Hüseyin b. Hasen er-Remlî el-Makdisî, *Şerhu Süneni Ebî Dâvûd*. 20 Cilt. thk. Hâlid er-Rıbât vd. Mısır: Dâru'l-Felâh, 1437/20106).
- Eren, Mehmet. *Buhârî'nin Sahih'i ve Hocaları*. Konya: Nükte Kitap 2003.
- Hâkim, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed en-Nisâbü'rî. *Ma'rifetü ulûmi'l-hadîs ve kemmiyyetü ecnâsihî*. thk. Ahmed b. Fâris es-Sellûm. Riyad: Mektebetü'l-Maârif, 1431/2010.
- Halîlî, Ebû Ya'lâ Halîl b. Abdillâh b. Ahmed el-Kazvînî. *el-İrşâd fî ma'rifeti ulemâ'i'l-hadîs*. 3 Cilt. thk. Muhammed Saîd. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1409/1993
- Hamevî, Ebû Abdillâh Şihâbüddîn Yâkût b. Abdillâh el-Bağdâdî er-Rûmî. *İrşâdü'l-erîb ilâ ma'rifeti'l-edîb*. 7 Cilt. thk. İhsân Abbâs. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1414/1993.
- Hatîb, Ebû Bekr Ahmed b. Alî b. Sâbit el-Bağdâdî. *el-Câmi' li-ahlâkı'r-râvî ve âdâbi's-sâmi'*. 2 Cilt. thk. Mahmud Tahhân. Riyad: Mektebetü'l-Maârif 1403/1989.
- Hatîb, Ebû Bekr Ahmed b. Alî b. Sâbit el-Bağdâdî. *el-Esmâ'ü'l-mübhome fî'l-enbâ'i'l-muhkeme*. 8 Cilt. thk. İzeddin Ali. Kahire: Mektebetü'l-Hancî, 1417/1997.
- Hatîb, Ebû Bekr Ahmed b. Alî b. Sâbit el-Bağdâdî. *el-Kifâye fî ilmi'r-rivâye* Haydarabat: Cemiyetü'd-Dâireti'l-Osmâniyye, 1357/1938.
- Hatîb, Ebû Bekr Ahmed b. Alî b. Sâbit el-Bağdâdî. *Târîhü Bağdâd*. 17 Cilt. thk. Beşşâr Avvâd Marûf. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1422/2002.

- Hattâbî, Ebû Süleymân Hamd (Ahmed) b. Muhammed b. İbrâhîm el-Büstî. *Me'âlimü's-Sünen*. 4 Cilt. thk. Muhammed Râğîb et-Tabbâh. Halep: el-Matbaatü'l-İlmiyye, 1351/1932.
- Hâzîmî, Ebû Bekir Zeynüddîn Muhammed b. Mûsâ b. Osmân el-Hemedânî. *el-İ'tibâr fi'n-nâsihi ve'l-mensûhi mine'l-âsâr*. Haydârâbâd: Dâiretü'l-Meârif el-Osmâniyye, 1940.
- Humeydî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ebî Nasr Fütûh (Fettûh) b. Abdillâh. *el-Cem' beyne's-Sahîhayn Sahîhi'l-Buhârî ve Sahîhi Müslim*. 4 Cilt. thk. Ali Hüseyin el-Bevvâb. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 1423/2002.
- İbn Abdilber, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh b. Muhammed b. Abdilberr en-Nemerî. *el-İstî'âb fî ma'rifeti'l-ashâb*. 9 Cilt. thk. Abdullah b. Abdilmuhsin et-Türkî (Mısır: Merkezü Hecer, 1440/2019).
- İbn Abdilber, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh b. Muhammed b. Abdilberr en-Nemerî. *el-İstizkârü'l-câmi' li-mezâhibi fukahâ'i'l-emsâr ve 'ulemâ'i'l-aktâr fîmâ tezammenehü'l-Muvatta' min me'ânî'r-re'y ve'l-âsâr*. 9 Cilt. thk. Sâlim Muhammed Atâ (Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1421/2000).
- İbn Abdilber, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdillâh b. Muhammed en-Nemerî. *et-Temhîd limâ fi'l-Muvatta' mine'l-me'ânî ve'l-esânîd*. 17 Cilt. thk. Beşşâr Avvâd Marûf vd. İngiltere: Müessesetü'l-Furkân, 1439/2017.
- İbn Asâkir, Ebû'l-Kâsım Alî b. el-Hasen b. Hibetillâh b. Abdillâh b. Hüseyin ed-Dımaşkî. *Târîhu medîneti Dımaşk*. 80 Cilt. thk. Muhibbüddîn Ebû Saîd. Dımaşk: Dâru'l-Fikir, 1415/1995.
- İbn Battâl, Ebû'l-Hasen Alî b. Halef b. Abdilmelik el-Kurtubî. *Şerhu Sahîhi'l-Buhârî*. 10 Cilt. thk. Ebû Temîm Yâsir b. İbrâhîm (Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1423/2003).
- İbn Dakîki'l-İd, Ebû'l-Feth Takıyyüddîn Muhammed b. Alî b. Vehb el-Kuşeyrî el-Küsî. *el-İktirâh fî beyânî'l-istilâh*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- İbn Dakîki'l-İd, Ebû'l-Feth Takıyyüddîn Muhammed b. Alî b. Vehb el-Kuşeyrî el-Küsî. *İhkâmü'l-ahkâm şerhu Umdeti'l-ahkâm*. 2 Cilt. thk. Muhammed Hâmid el-Fakî. Beyrut: Dâru Âlemi'l-Kütüb, 1407/1987.

- İbn Emîru Hâc, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Muhammed el-Halebî. *et-Takrîr ve't-tahbîr*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1414/1999.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *Tehzîbü't-tehzîb*. 4 Cilt. thk. İbrâhîm Zeybek ve Âdil Mürşit. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1335/2014.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *en-Nüket alâ kitâbi İbni's-Salâh*. 2 Cilt. thk. Rebî' b. Hâdî el-Medhalî. Suud: İmâdî'l-Bahsi'l-İlmî, 1404/1984.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *Hedyü's-sârî*. 2 Cilt. thk. Nazar Muhammed el-Fâryâbî. Riyad: Dâru Taybe, 1432/2011.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *Fethu'l-Bârî bi şerhi Sahîhi'l-Buhârî*. 17 Cilt. thk. Nazar Muhammed Fâryâbî. Riyad: Dâru Taybe, 1431/2011.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *Nüzhetü'n-nazar fî tavzîhi Nuhbeti'l-fiker*. thk. Nureddin İtr. Mekke: Dâru'l-Minhâcî'l-Kavîm, 1440/2019.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *Tağlîkü'talîk*, 5 Cilt. thk. Saîd Abdurrahmân. Beyrut: el-Mektebü'l-İslâmî, ts.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *el-Metâlibü'l-âliye bi-zevâ'idî'l-mesânîdi's-semâniye*. 19 Cilt. thk. Sa'd b. Nâsır vd. Riyad: Dâru'l-Âsime, 1420/2000).
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *en-Nüket alâ Kitâbi İbni's-Salâh*. thk. Mâhir Yâsin el-Fahl. Riyad: Dâru'l-Meymân, 1434/2013).
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *Takrîbü't-Tehzîb*, thk. Muhammed Avvâme. Suriye: Dâru'r-Ruşeyd, 1406/1986.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *el-İsâbe fî temyîzi's-sahâbe*. 12 Cilt. thk. Âdil Ahmed (Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1415/1994).
- İbn Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî el-Mervezî. *Müsned*. 50 Cilt. thk. Şuayb Arnavut vd. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1421/2001.

- İbn Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Mervezî. *l-İlel ve ma’rifeti’r-ricâl*. 3 Cilt. thk. Vasiyyullah b. Muhammed. Riyad: Dâru’l-Hânî. 1422/2001.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed b. Hibbân b. Ahmed el-Büstî. *et-Tekâsîm ve’l-envâ’*. 8 Cilt. thk. Mehmet Ali Sönmez-Halis Aydemir. (Beyrut: Dâru İbn Hazm, 1433/2012.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdullâh b. Yûsuf b. Ahmed el-Ensârî el-Mısırî, *Şerhu Katri’n-nedâ ve belli’s-sadâ*. thk. Muhyiddin Abdülhamid. Dimaşk: Mektebetü’l-Fecr, 1422/2001.
- İbn Hübeyre, Ebû’l-Muzaffer Avnuddîn Yahyâ b. Muhammed eş-Şeybânî ed-Dûrî. *el-İfsâh ‘an me‘âni’s-sihâh*. 8 Cilt. thk. Fuad Abdül-mün‘im Ahmed. Riyad: Dâru’l-Vatan, 1417/2001.
- İbn Kesîr, Ebû’l-Fidâ’ İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer b. Kesîr b. Dav’ el-Kureşî. *Tefsîrû’l-Kur’âni’l-azîm*. 7 Cilt. thk. Hikmet b. Beşîr. Riyad: Dâru İbni’l-Cevzî, 1431/2015.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd el-Kazvînî. *Sünen*. 5 Cilt. thk. Şuayb Arnavut vd. (Beyrut: Müessesetü’r-Risale, 1430/2009).
- İbn Mülakkın, Ebû Hafs Sirâcüddîn Ömer b. Alî b. Ahmed el-Ensârî el-Mısırî. *et-Tavzîh li şerhi Câmi’i’s-sahîh* 36 Cilt. thk. Cuma Fethî vd. Dimaşk: Dâru’n-Nevâdir, 1429/2008.
- İbn Receb, Ebû’l-Ferec Zeynüddîn Abdurrahmân b. Ahmed el-Hanbelî. *Şerhu İleli’t-Tirmizî*. 2 Cilt. thk. Hemmâm Abdürrahim Saîd. Ürdün: Mekbetü’l-Menâr, 1407/1987.
- İbnü’l-Arabî, Ebû Bekr Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Meâfirî. *Ârizatü’l-ahvezî fi şerhi’t-Tirmizî*. 15 Cilt. thk. Cemal Maraşlı. Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, 1418/1997.
- İbnü’l-Cevzî, Ebû’l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed el-Bağdâdî. *el-Keşf li-müşkili’s-Sahîhayn*. 4 Cilt. thk. Ali Hüseyin el-Bevvâb. Riyad: Dâru’l-Vatan, 1418/1997.
- İbnü’l-Esîr, Ebû’l-Hasen İzzüddîn Alî b. Muhammed b. Muhammed eş-Şeybânî el-Cezerî. *Üsdü’l-gâbe fi ma’rifeti’s-sahâbe*. 8 Cilt. thk. Adil Ahmed er-Rifâî Beyrut: Dâru İhyâi’t-Türâsi’l-Arabî, 1417/1996.
- İbnü’l-Harrât, Ebû Muhammed Abdülhak b. Abdurrahmân b. Abdillâh el-İşbîlî. *el-Cem‘ beyne’s-Sahîhayn* (dipnotta). 4 Cilt. thk. Hamd b. Muhammed el-Gammâs. Riyad: Dâru’l-Muhakkik, 1419/1999.

- İbnü'l-İmâd, Ebû'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî. *Şezerâtü'z-zeheb fî ahbâri men zeheb*. 11 Cilt. thk. Mahmud Arnavut. Beyrut: Dâru İbn Kesîr, 1406/1986.
- İbnü'l-Kayyim, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ebî Bekr b. Eyyûb ez-Zürâî el-Hanbelî. *Zâdü'l-me'âd fî hedyi hayri'l-ibâd*. 6 Cilt. thk. Şuayb Arnavut. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1425/2009.
- İbnü's-Salâh, Ebû Amr Takıyyüddîn Osmân b. Salâhiddîn Abdirrahmân b. Mûsâ eş-Şehrezûrî. *Siyânetü Sahîhi Müslim*. thk. Muvaffak Abdullâh. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1408/1992.
- İbnü's-Salâh, Ebû Amr Takıyyüddîn Osmân b. Salâhiddîn Abdirrahmân b. Mûsâ eş-Şehrezûrî. *Ulûmü'l-hadîs*. thk. Nureddin İtr. Dimaşk: Dâru'l-Fikir, 1418/1998.
- İbrâhîm el-Lâhim. *Mukârenetü'l-mervîyyât*. 2 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Reyyân, 1433/2012.
- İclî, Ebû'l-Hasen Ahmed b. Abdillâh b. Sâlih. *es-Sikât*. 2 Cilt. thk. Abdülalî el-Büstevî (Medine: Mektebetü'd-Dâr, 1405/1985.
- Kâdî İyâz, Ebû'l-Fazl İyâz b. Mûsâ b. İyâz el-Yahsubî. *İkmâlü'l-Mu'lim bi-fevâ'idü Müslim*. 8 Cilt. thk. Yahyâ İsmâîl. Mısır: Dâru'l-Vefâ, 1419/1998.
- Kandehlevî, Muhammed Zekerıyyâ. *el-Ebvâb ve't-terâcim*. 6 Cilt. thk. Velıyyüddin en-Nedvî. Beyrut: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1433/2012.
- Karataş, Mustafa. "Hadis Sayım Metotlarının Hadislerin Sayısına Etkisi". *İLAM Araştırma Dergisi* c. III, sy. 2 (Temmuz-Aralık 1998), 51-71.
- Karataş, Mustafa. "Hadislerde İsnad Sistemi". *Diyanet İlmi Dergi*. 39/4: 71-84.
- Kâsımî, Muhammed Cemâlüddîn b. Muhammed Saîd b. Kâsım ed-Dımaşkî. *Kavâ'idü't-tahdîs min fünûni mustalahi'l-hadîs*. thk. Muhammed Behcet el-Baytâr. Beyrut: Dârün'n-Nefâis, 1431/2010.
- Kastallânî, Ebû'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed b. Ebî Bekr. *İrşâdü's-sârî li şerhi Sahîhi'l-Buhârî*. 10 Cilt. Mısır: el-Matbaatü'l-Emîriyye, 1323/1905.
- Keşmîrî, Muhammed Enver Şâh Hüseyinî. *el-Arfü's-şezî*. 5 Cilt. thk. Mahmud Şâkir. Beyrut: Dâru't-Türâsi'l-Arabî, 1425/2004.

- Keşmîrî, Muhammed Enver Şâh Hüseyinî. *Feyzü’l-Bârî ‘alâ Sahîhi’l-Buhârî*. 5 Cilt. thk. Muhammed Bedr. Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1426/2005.
- Kettânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ca’fer b. İdrîs el-Hasenî. *er-Risâletü’l-müstetrafe li-beyâni meşhûri kütübi’s-sünneti’l-müşerreffe*. thk. Muhammed Muntasır. Beyrut: Dâru’l-Beşâiri’l-İslâmiyye, 1421/2000.
- Kirmânî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Yûsuf b. Alî. *el-Kevâkibü’d-derârî fî şerhi Sahîhi’l-Buhârî*. 25 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi Turâsi’l-Arabî, 1401/1981.
- Koç, İsmail. *İbn Hacer’de tasarruf kavramı (Râvî, musannif ve müstensih)*. İstanbul: 29 Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Koçkuzu, Ali Osman. *Hadiste Nâsih-Mensûh Meselesi*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2016.
- Koçyiğit, Talat. *Hadis Tarihi*. Ankara: TDV Yayınları, 1967.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr b. Ferh. *el-Câmi’ li-ahkâmî’l-Kur’ân*. 20 Cilt. thk. Ahmed el-Berdûnî. Kahire: Dâru’l-Kütübi’l-Mısriyye, 1384/1964.
- Kurtubî, Ebû’l-Abbâs Ziyâüddîn Ahmed b. Ömer. *el-Müfhim limâ eşkele min Telhîsi kitâbi Müslim*. 6 Cilt. thk. Ahmed Muhammed es-Seyyid vd. (Beyrut: Dâru İbn Kesîr, 1417/1996.
- Leknevî, Abdülhay. *el-Ecvibetü’l-fâdile li’l-es’ileti’l-aşrati’l-kâmile*. Haleb: Mektebetü’l-Matbûât el-İslâmiyye, 2. Baskı, 1984.
- Leknevî, Ebû’l-Hasenât Muhammed Abdülhay b. Muhammed. *Zaferü’l-emânî fî Muhtasari’l-Cürcânî*, thk. Abdülfettâh Ebû Gudde. Beyrut: Dâru’l-Beşâiri’l-İslâmiyye, 1416/1995.
- Mahfûz, Bû Cum’a. *el-Ehâdisü’l-mükerrara fî Sahîhi’l-Bûhârî seneden ve metnen cem’an ve dirâseten*. Cezair: Emir Abdülkadir Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2013.
- Mâlik, Ebû Abdillâh Mâlik b. Enes b. Mâlik b. Ebî Âmir el-Asbahî el-Yemenî. *Muvatta*. thk. Külâl Hasan Ali. Beyrut: Müessesetü’r-Risâle, 1440/2019.
- Merdâvi, Ebû’l-Hasen Alâüddîn Alî b. Süleymân b. Ahmed. *et-Tahbîr şerhu’t-Tahrîr*. 8 Cilt. thk. Abdurrahmân el-Cibrîn vd. Riyad: Mektebetü’r-Rüşd, 1421/2000.

- Mizzî, Ebû'l-Haccâc Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdîrrahmân b. Yûsuf. *Tehzîbü'l-Kemâl fî esmâ'îr-ricâl*. 35 Cilt. thk. Beşşâr Avvâd Marûf. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1413/1992.
- Moğultay, Ebû Abdillâh Alâüddîn Moğultay b. Kılıç b. Abdillâh el-Bekcerî el-Hikrî. *İkmâlî Tehzîbi'l-Kemâl*. 12 Cilt. thk. Âdil b. Muhammed. Kahire: el-Fârûku'l-Hadîsiyye, 1422/2001.
- Molla Gürânî, Şemseddin Ahmed b. İsmâil. *el-Kevserü'l-cârî ilâ riyâzi ehâdîsi'l-Buhârî*. 11 Cilt. thk. Şeyh Ahmed Azv (Beyrut: Dâru İhyâi Tûrâsi'l-Arabî, 1429/2008.
- Muhammed Mücîr, el-Hatîb. *Ma'rifetü medâri'l-isnâd ve beyânü mekâne-tihî fî ilmi ilel'l-hadîs*. 2 Cilt. Riyad: Dâru'l-Meyâmin, 1428/2007.
- Münâvî, Zeynüddîn Muhammed Abdürraûf b. Tâcil'ârifîn. *Feyzü'l-kadîr şerhu'l-Câmi'î's-sağîr*. 5 Cilt. Mısır: el-Mektebetü't-Ticâriyye, 1356/1937.
- Müslim, Ebû'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc el-Kuşeyrî. *el-Câmi'ü's-sahîh*. 4 Cilt. thk. Muhmmmed Fuâd Abdülbâkî. Kahire: Matbaatü İsâ, 1374/1955.
- Nesâî, Ebû Abdîrrahmân Ahmed b. Şuayb b. Alî. *es-Sünen*. thk. Yâsir Hasan vd. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, Beyrut, 2015.
- Nevevî, Ebû Zekerîyyâ Yahyâ b. Şeref b. Mürî. *el-Minhâc şerhu Sahîhi Müslim b. Haccâc*. 9 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi Tûrâsi'l-Arabî, 1392/1972.
- Nevevî, Ebû Zekerîyyâ Yahyâ b. Şeref b. Mürî. *Mâ Temessü ileyhi hâcetü'l-kârî li-Sahîhi'l-İmâmî'l-Buhârî*. thk. Ali Hasan Ali Abdülhamid. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- Nevevî, Ebû Zekerîyyâ Yahyâ b. Şeref b. Mürî. *et-Telhîs şerhu'l-Câmi'ü's-sahîh*. 2 Cilt. thk. Nazar Muhammed Fâryâbî. Riyad: Dâru Taybe, 1429/2008.
- Nevevî, Ebû Zekerîyyâ Yahyâ b. Şeref b. Mürî. *Tehzîbü'l-esmâ ve'l-lugât*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- Osmanî, Muhammed Takî. *Tekmiletü Fethi'l-mülhim*. 6 Cilt. Dimaşk: Dâru'l-Kalem, 1427/2006.
- Özen, Şükrü. "Velâ", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 2013, 43/11-15.
- Polat, Salahattin. *Hadis Araştırmaları*. İstanbul: İnsan Yayınları, 5. Baskım, 2014.

- Sezgin, Fuad. “Hadis Musannefatının Mebdei Ve Ma’mer B. Raşid’in Cami’i”, *Journal of Turkology* 12 (Aralık 2010). 115-134.
- Sezgin, Fuad. *Buhârî’nin Kaynakları*. Ankara: Otto Yayınları, 2020.
- Sıddîk Hasan Han, Ebü’t-Tayyib Muhammed Sıddîk Bahâdır Hân b. Ha-sen b. Alî el-Kannevcî, *el-Ḥitta fî zikri’s-sihâhi’s-sitte*. Beyrut: Dâru’l-Kütübi’t-Ta’lîmiyye, 1405/1985.
- Süheylî, Ebü’l-Kâsım Abdurrahmân b. Abdillâh b. Ahmed el-Has’amî. *er-Ravzü’l-üniyf*. 7 Cilt. thk. Amr Abdüsselâm. Beyrut: Dâru İhyâi’t-Turâsi’l-Arabî, 1421/2000.
- Süyûtî, Ebü’l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî. *Tedribü’r-râvî fî şerhi Takrîbi’n-Nevevî*. 2 Cilt. thk. Tarık b. Avadullah. Riyad: Dâru’l-Âsime, 1424/2003.
- Şâfiî, Ebü Abdillâh Muhammed b. İdrîs b. Abbâs. *er-Risâle*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir. Mısır: Matbaatü Mustafa el-Bâbî el-Halebî, 1357/1938.
- Şahâde, Dua Musa Yusuf. *et-Tekrâr fî Sahîhi’l-Buhârî ve âsâruhü en-nak-diyyetü’l-hadîsiyye*. Ürdün: Ürdün Üniversitesi, Doktora Tezi, 2019.
- Şeref Kudât ve Emin Kudât. *Esbâbü taaddüdi’r-rivâyât*. Ürdün: Dâru’l-Furkân, 1419/1999.
- Şevkânî, Ebü Abdillâh Muhammed b. Alî b. Muhammed es-San’ânî el-Yemenî. *Neylü’l-evtâr şerhu Münteka’l-ahbâr*. 8 Cilt. thk. İsmâüd-din Sabâbatî (Mısır: Dâru’l-Hadîs, 1413/1993.
- Taberânî, Ebü’l-Kâsım Müsnidü’d-dünyâ Süleymân b. Ahmed b. Eyyûb. *Duâ*. thk. Mustafa Abdülkâdir Atâ. Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İl-miyye, 1413/1997.
- Tahâvî, Ebü Ca’fer Ahmed b. Muhammed b. Selâme el-Ezdi el-Hacrî el-Mısırî. *Şerhu me’âni’l-âsâr*. 5 Cilt. thk. Muhammed Seyyid Câdel-hak (Beyrut: Âlemü’l-Kütüb, 1414/1994.
- Tayâlisî, Ebü Dâvûd Süleymân b. Dâvûd b. el-Cârûd. *Müsned*. 4 Cilt. thk. Muhammed b. Abdilmuhsin et-Türkî. Mısır: Dâru Hecer, 1491/1999.
- Tehânevî, Zafer Ahmed b. Latîf el-Osmânî. *Kavâ’id fî ulûmi’l-hadîs*. thk. Abdülfettâh Ebü Gudde. Beyrut: Dâru’l-Beşâir el-İslâmiyye, 1984.
- Tirmizî, Muhammed b. İsâ. *es-Sünen*. thk. Yâsir Hasan vd. Beyrut: Mü-essestü’r-Risâle, 1436/2015.

- Tûribişî, Fadlullah b. Hasan. *el-Müeyesser fî şerhi Mesâbîhi's-sünne*. 4 Cilt. thk. Abdülhamîd Hindâvî Mekke: Mektebetü Nizâr Mustafa Bâz, 1429/2008.
- Tüfekçioğlu, Zekeriya. *Hadis Edebiyatı'nda Müsnedler (İlk Üç Asır)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2012.
- Vellevî, Muhammed b. Ali el-Etyûbî. *Kurretü aynî'l-muhtâc fî şerhi Mukaddimesi Sahîh-i Müslim b. Haccâc*. 2 Cilt. Riyad: Dâru İbni'l-Cevzî, 1424/2008.
- Yıldırım, Enbiya. *Geleneksel Hadis Yorumculuğu*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2009.
- Yücel, Ahmet. *Hadis Tarihi*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2014.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân. *el-İber fî haberi men gaber*. 4 Cilt. thk. Ebû Hâcer Zağlûl. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân. *Siyeru a'lamî'n-nübelâ*. 25 Cilt. thk. Beşşâr Avvâd Marûf. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1405/1985.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân. *Târîhu'l-İslâm*. 17 Cilt. thk. Beşşâr Avvâd Marûf. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1424/2003.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân. *Tezhîbü't-tehzîb*. 11 Cilt. thk. Guneym Abbâs ve Mecdî es-Seyyid. Mısır: Mektebetü'l-Fârûk el-Hadîse, 1425/2004.
- Zekeriyyâ el-Ensârî, Ebû Yahyâ Zeynüddîn b. Muhammed b. Ahmed es-Süneykî el-Hazrecî. *Minhatü'l-Bârî bi şerhi Sahîhi'l-Buhârî*. 10 Cilt. thk. Süleyman b. Dürey' el-Âzimî. Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1426/2005.
- Ziriklî, Ebû Gays Muhammed Hayrüddîn b. Mahmûd b. Muhammed. *el-A'lâm*. 8 Cilt. Dâru'l-İlim li'l-Melâyîn, 1422/2002.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1785

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1061

Kitap Adı : İmam Rafîî'nin *Fethu'l-Azîz* Adlı Eserindeki Şerh Metodu

Book Title : The Sharḥ (Commentary) Method in *Fatḥ al-Azîz* by Imam Rāfi'î

ISBN : 978-625-8724-16-5

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258724165

Yazar | Author: Abdulğalip Aslan | orcid.org/0000-0003-0667-8763

Kurum | Institution: Batman Üniversitesi

ROR ID: ror.org/051tsqh55

Editor | Editor: Mahsum Aslan | orcid.org/0000-0002-2715-4363

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 185 (x + 175)

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRCX3 - İslâm hukuku | Islamic law

BISAC: REL037020 - İslâm / Hukuk | Religion / Islam / Law

THEMA: QRAM1 - İslâm hukuku ve şeriat | Islamic law and sharia

LC Classification: KBP200 - İslâm hukuku – Genel | Islamic law – General

DEWEY: 340.59 - İslâm hukuku | Islamic law

WoS Category: Din | Religion

WoS Citation Topics Meso: Klasik Din Araştırmaları | Classical Religious Studies

WoS Citation Topics Micro: İslami Hukuk ve Teoloji | Islamic Jurisprudence and Theology

Scopus Subject Areas: 3300 - Sosyal Bilimler (genel) | Social Sciences (General)

SciVal: 3300 - Sosyal Bilimler | Social Sciences

Atıf Bilgisi | Cite as: Aslan, Abdulğalip. *İmam Rafîî'nin Fethu'l-Azîz Adlı Eserindeki Şerh Metodu*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdurrahman b. Salih. *el-Kavâ'id ve'd-devâbitü'l-fıkhiyye'l-mütedemmine li't-teysîr*. 2 Cilt. Medine: İmâdetü'bahsi'l-ilmî bi'l-Câmi'ati'l-İslâmiyye, 1423.
- Altuncî, Muhammed. *el-Mu'cemü'l-mufasssal fi'l-edeb*. 2 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1993.
- Âmidî, Ebü'l-Hasen Seyfüddîn Alî b. Muhammed b. Sâlim es-Sa'lebî el-. *el-İhkâm fî usûli'l-ahkâm*. thk. Abürrezzak el-Afîfî. 4 Cilt. Beyrut: el-Mektebü'l-İslâmî, 1982.
- Apaydın, H. Yunus. "Sahâbî Kavli". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 35/500-504. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Askalânî, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Alî el-. *Telhîsü'l-habîr fî tah-rîci ehâdisi'r-Râfi'iyi'l-kebîr*. thk. Ebû Âsım Hasan b. Abbâs. 4 Cilt. Kahire: Müessesetu Kurtûba, 1416.
- Aslan, Bedri. Nevevî'nin Mezhep İçi Tenkitleri Bağlamında Râfi'ye Yönelttiği Eleştiriler (Ravzatu't-Tâlibîn Adlı Eser Örneğinde), *İslâm Düşüncesinde Eleştiri Kültürü Ve Tahammül Ahlâkı-İu (M. Xu. – XIX. Yüzyıl Arası)*, ed. Teceli Karasu-Mahsum Aytepe, (İstanbul: İlbey Matbaa, 2021), 89-99.
- Aslan, Mahsum. *Mecelle'nin Külli Kaideleri ve Fıkıhtaki Örnekleri*. İstanbul: İlahiyat Yayınları, 2023.
- Aslan, Mahsum. *Şafiiler'de Mezhep İçi İhtilaf Heytemî ve Remli Örneği*. İstanbul: Nizamiye Akademi, 2023. <https://www.semerkandkitap.com/urun/safiilerde-mezhep-ici-ihtilaf-heytemi-ve-remli-ornegi>
- Atsız, Fethullah. "El-Hâvî'l-Kebîr ile Nihâyetü'l-Matleb Adlı Eserlerin Satım Akdi Bölümlerinin Metot Açısından Karşılaştırılması" 4/1 (2020).
- Aybakan, Bilal. "el-Vecîz". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 42/587-588. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Aybakan, Bilal. "Râfiî". *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 37. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Aybakan, Bilal. "Şâfiî". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 38/223-233. İstanbul: TDV Yayınları, 2010. <https://islamansiklopedisi.org.tr/safii>

- Aybakan, Bilal. “Şâfiî Mezhebi”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 38/233-247. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Bakır, Musa Kazım. *Horasan Şâfîliği ve Râfiî*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Doktora Tezi, 2019.
- Baktır, Mustafa. “Kaide”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. C. 24. İstanbul: TDV Yayınları, 2001. <https://islamansiklopedisi.org.tr/kaide>
- Bardakoğlu, Ali. “Haneffî Mezhebi”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. C. 16. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Bazın, Marcel. “Kazvin”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 25/154-155. Ankara: TDV Yayınları, 2022.
- Bedruddîn el-‘Aynî, Ebû Muhammed Mahmûd b. Ahmed. *el-Binâye şerhu'l-Hidâye*. 13 Cilt. Beyrut: Dârü'l-kütübî'l-İlmiyye, 1420/2000.
- Beyhakî, Ebi Bekr Ahmed b. Hüseyin el-. *el-Hilâfîyyât beyne's-Şâfi'î ve Ebî Hanîfe*. thk. Mahmud b. Abdulfettah vd. 8 Cilt. Kahire: er-Ravza li'n-neşri ve't-tevzî', 1436.
- Beyhakî, Ebi Bekr Ahmed b. Hüseyin el-. *es-Sünenü'l-kübrâ*. thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî. 24 Cilt. Kâhire: Merkezu Hecer, 1432.
- Buhârî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail el-. *el-Câmi'u's-sahîh*. thk. Muhammed Züheyr. 9 Cilt. b.y.: Dâru Tavki'n-Necât, 2001.
- Bulkînî, Ebû Hafs Sirâcüddîn Ömer b. Reslân b. Nasîr el-. *et-Tedrib fî'l-fikhi's-Şâfiî*. thk. Ebû Yakûb Neş'et b. Kemâl el-Mısırî. 4 Cilt. Riyad: Dâru'l-Kibleteyn, 1433/2012.
- Bornû, Ebû'l-Hâris Muhammed Sıdkî b. Ahmed el-. *Mevsuatü'l-kavai-di'l-fikhiyye*. 12 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1424.
- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Ali el-. *el-Fusûl fî'l-usûl*. 4 Cilt. Kuveyt: Vizâ-retü's-sekâfeti'l-Kuveytiyye, 1994.
- Cuveynî, Ebû Muhammed Abdullâh b. Yûsuf el-. *el-Cem' ve'l-Fark veya Kitâbu'l-Furûk*. thk. Abdurrahmân b. Selâme b. Abdullâh el-Muzey-nî. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Cîl, 1424/2004.
- Cüveynî, Abdûlmelik b. Abdillâh b. Yûsuf. *el-Burhân fî Usûli'l Fıkh*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1997.
- Cüveynî, Ebû'l-Me'âli 'Abdûlmelik b. 'Abdullâh el-. *Nihâyetü'l-matlab fî dirâyeti'l-mezheb*. thk. Abdul'azîm Mahmûd ed-Dîb. b.y.: Dâru'l-Minhâc, 1428.
- Dârekutnî, Ebû'l-Hasen Alî b. Ömer b. Ahmed ed-. *es-Sünen*. thk. Şuayb el-Arnaût vd. 5 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1424.

- Dâvûdî, Muhammed b. Ali b. Ahmed Şemseddin ed-. *Tabakâtü'l-müfessirîn*. Beyrut: Dârü'l-kütübi'l-ilmiyye, 1983.
- Demîrî, Ebû'l-Beîâ Muhammed b. Mûsâ ed-. *en-Necmü'l-Vehhâc*. thk. Heyet. 10 Cilt. Cidde: Dârü'l-Minhâc, 1425/2004.
- Ebû Dâvûd, Süleyman b. Eş'as es-Sicistânî. *Sünen-i Ebû Davud*. thk. Şuayb el-Arnaût - Muhammed Kâmil Kara Belleli. 7 Cilt. Beyrut: Dârü'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 1430.
- Ebû Mansûr İbn Asâkir, Ebû Mansûr Fahrüddin Abdurrahmân b. Muhammed ed-Dımaşk. *Târîhu Dımaşk*. thk. Muhibbüddin Ömer b. Garâme el-Amrevî. 80 Cilt. Dımaşk: Dârü'l-fıkr, 1995.
- Ebû Muhammed el-Beğavî, el-Huseyn b. Mesûd b. Muhammed b. el-Ferrâ. *et-Tehzîb fî Fıkhi'l-İmâm eş-Şâfiî*. thk. Âdil Ahmed Abdulmevcûd, Alî Muhammed Muavvid. 8 Cilt. Beyrut: Dârü'l-kütübi'l-ilmiyye, 1418/1997.
- Ebû Zehrâ, Muhammed. *İslâm Hukuk Okulları ve Sekiz Büyük İmam*. çev. İ. E. Dal. 3 Cilt. İstanbul: İhya Yayınları, 1986.
- Erdoğan, Mehmet. *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2019.
- Eşkar, Ömer Süleyman el-. *el-Medhal ila diraseti'l-medârisi ve'l-mezâhibi'l-fıkhiyye*. Ürdün: Dârü'n-Nefâis, 1418.
- Ezherî, Ebû Mansur Muhammed b. Ahmet el-. *Tehzîbü'l-Lügah* 1. thk. Muhammed 'Avd Mur'ib. 8 Cilt. Beyrut: Dârü İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1. Basım, 2001.
- Ferrâ, Ebû Ya'lâ Muhammed b. el-Hüseyn el-. *el-'Udde fî usûli'l-fıkh*. thk. Ahmed b. Ali el-Mübârekî. 5 Cilt. Riyad: y.y., 1410.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed el-. *el-Müstasfa*. thk. Muhammed Abdusselam b. Abdüşşâfi. Beyrut: Dârü'l-kütübi'l-ilmiyye, 1993.
- Gazzâlî, Hüccetü'l-İslâm Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed el-. *el-Vasît fî'l-Mezheb*. thk. Ahmed Mahmûd İbrâhîm, Muhammed Muhammed Tâmr. 7 Cilt. Kahire: Dârü's-Selâm, 1417/1996.
- Gazzâlî, Hüccetü'l-İslâm Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed el-. *el-Vecîz*. thk. Muhammed Ali Muavved - Adil Ahmed Abdulmevcud. 3 Cilt. Beyrut: Şirketu Dâri'l-Erkam b. Ebî'l-Erkam, 1418.
- Hâkim en-Nisâbü'rî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh. *el-Müstedrek 'ale's-Sahîhayn*. thk. Mustafa Abdulkadir 'Atâ. 3 Cilt. Beyrut: Dârü'l-kütübi'l-ilmiyye, 1990.

- Hatîb eş-Şirbînî, Şems ed-Dîn Muhammed b. Ahmed eş-Şâfiî el-. *Muğ-nî'l-Muhtâc ilâ Ma'rifeti Me'ânî Elfâzi'l-Minhâc*. 6 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmîyye, 1415/1994.
- Heyet. *el-Mevsûatü'l-Fıkhiyye'l-Kuveytiyye*. 45 Cilt. Kuveyt: Vizâretü'l-evkâfü'l-Kuveytiyye, 2006.
- Heyet. *Hazânetü't-tûrâs- fihrisü'l-mahtûtât*, ts.
- İbn Abdüsselâm, Abdülazîz b. Abdisselâm Ebû Muhammed İzzüddîn es-Sülemî. *el-Ğâye fi'htisâri'n-Nihâye*. thk. İyâz Hâlid et-Tabbâ'. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'n-Nevâdir, 1437.
- İbn Cevzî, Ebü'l-Ferec Abdurrahman b. Ali b. Muhammed. *el-Muntazam fî târîhi'l-mulûki ve'l-ümem*. thk. Abdulkadir Atâ Muhammed - Abdulkadir Atâ Mustafa. 19 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmîyye, 1992.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr b. Ebî Şeybe 'Abdullâh b. el-'Absî. *el-Kitâbu'l-Musannef fi'l-Ehâdis ve'l-'Âsâr*. thk. Kemâl Yûsuf el-Hût. 7 Cilt. Riyad: Mektebu'r-Ruşd, 1409.
- İbn Hacer el-Heytemî, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed. *Tuhfetü'l-Muhtâc fî Şerhi'l-Minhâc*. 10 Cilt. b.y.: el-Mektebetü't-Ticâriyye, 1357.
- İbn Haldun, Ebû Zeyd Veliyyüddîn Abdurrahman b. Muhammed el-Hadramî el-Mağribî et-Tûnisî. *Târihu İbn Haldûn*. thk. Şahâde Halil. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-fikr, 1988.
- İbn Hallikân, Ebü'l-'Abbâs Şemsuddîn Ahmed b. Muhammed. *Ve-feyâtü'l-a'yân ve enbâ'ü ebnâ'i'z-zamân*. thk. İhsan Abbas. 7 Cilt. Beyrut: Dâru Sadır, 1949.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed b. Hibbân el-Büstî. *el-Müsnedü's-sahîh 'ale't-tekâsîm ve'l-envâ'*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 2012.
- İbn Kâdî Şühbe, Ebü's-Sıdk Takıyyüddîn Ebû Bekr b. Ahmed el-Esedî ed-Dımaşkî. *Tabakâtü's-Şâfi'iyye*. thk. Hâfız Abdulâlîm Han. 4 Cilt. Beyrut: Dâru âlemi'l-kütüb, 1407.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer b. Kesîr b. Dav' b. Kesîr el-Kaysî eş-Şâfiî. *Tabakâtü fukahâ'i's-Şâfi'iyye*. thk. Ahmed Ömer Haşim. b.y.: Mektebetü Sekâfeti'd-Dîniyye, 1993.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer b. Kesîr el-Kaysî eş-Şâfiî. *el-Bidâye ve'n-nihâye*. 15 Cilt. Beyrut: Dâru'l-fikr, 1986.

- İbn Kudâme, Ebû Muhammed Muvaffakuddîn Abdullah b. Ahmed el-Cemmâîlî el-Makdisî. *el-Muğnî*. thk. Abduulkadir Atâ vd. 10 Cilt. Kahire: Mektebetü'l-Kâhire, 1968.
- İbn Manzûr, Ebû'l-Fadl Muhammed b Mükerrerem b Ali el-Ensârî. *Lisânü'l-Arab*. 15 Cilt. Beyrut: Dâru Sadr, 1994.
- İbn Salâh, Ebû Amr Takıyyüddîn Osman b. Salâhiddîn Abdirrahmân b. Mûsâ eş-Şehrezûrî. *Şerhu müşkili'l-Vasît*. thk. Abdulmunim Halife. 4 Cilt. Riyad: Dâru Kunûzi İşbilya, 1432.
- İbn 'Abdülber en-Nemerî, Ebû Ömer Cemâlüddîn Yûsuf b. 'Abdillâh b. Muhammed. *el-İstizkârü'l-câmi' li-mezâhibi fukahâ'i'l-emsâr ve 'ulemâ'i'l-aktâr fîmâ tezammenehü'l-Muvatta' min me'âni'r-re'y ve'l-âsâr*. thk. Sâlim Muhammed 'Atâ, Muhammed 'Alî Mu'avvîd. 9 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2000.
- İbnu'l-Eşîr, Ebû'l-Hasen 'Alî b. Ebî'l-Kerem Muhammed el-Cezerî. *el-Kâmil fî't-Târîh*. thk. 'Umar 'Abdusselâm Tedmurî. 10 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, 1417/1997.
- İbnu'r-Rif'a, Ebû'l-'Abbâs Necmuddîn Ahmed b. Muhammed b. 'Alî el-Ensârî. *Kifâyetu'n-Nebîh fî Şerhi't-Tenbîh*. thk. Mecdî Muhammed Surûr Bâsallûm. 21 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2009.
- İbnü'l-İmâd, Ebû'l-Felâh 'Abdulhay el-Hanbelî. *Şezerâtü'z-zeheb fî ahhâri men zeheb*. thk. Mahmud Arnâût. 11 Cilt. Beyrut: Dâru İbn Kesir, 1991.
- İbnü'l-Mülakkın, İbnü'l-Mülakkın Ebû Hafs Sirâcüddîn Ömer b. Alî el-Ensârî el-Misrî. *el-Bedrî'l-münîr fî tahrîci ehâdîsi's-Şerhi'l-kebîr*. thk. Mustafa Ebû'l-gayt vd. 9 Cilt. Riyad: Dârü'l-Hicre, 1425.
- İsnevî, Celâleddin Abdurrahim el-. *el-Mühimmât fî şerhi'r-Ravza ve'r-Râfî*. 10 Cilt. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 1409.
- İsnevî, Ebû Muhammed Cemâleddîn Abdurrahim b. el-Hasen b. Alî el-Ümevî el-. *Tabakâtü's-Şâfi'iyye*. thk. Yusufu'l-Hût Kemal. 2 Cilt. Beyrut: Dârü'l-kütübi'l-ilmiyye, 2002.
- Kalek, Cengiz. "el-HÂVÎ's-SAGÎR". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 16/535-536. İstanbul: TDV Yayınları, 1997. <https://islamansiklopedisi.org.tr/el-havis-sagir>
- Kandemir, M. Yaşar. "Nevevî". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 33/45-49. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.

- Kara, İsmail. *İlim Bilmez Tarih Hatırlamaz: Şerh ve Haşiye Meselesine Dair Birkaç Not*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2013.
- Kara, İsmail. *İlim Bilmez Tarih Hatırlamaz: Şerh ve Haşiye Meselesine Dair Birkaç Not*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2013.
- Karapınar, Fikret. "Hadislerde Kullanılan Yorumlama Biçimleri: '...Oruç Bana Aittir...' Hadisi Örneği". *Marife Yayınları* 9/1 (2009), 57-98.
- Kâtip Çelebi, Mustafa b. Abdullah Hac Halife. "Keşfü'z-zunûn 'an üsâmi'l-kütübi ve'l-fünûn". thk. Beşşâr Avvâd Ma'ruf - Ekmeleddin İhsanoğlu. Bağdat: Müessesetü'l-Furkan, 1443.
- Kâtip Çelebi, Mustafa b. Abdullah Hac Halife. *Süllemü'l-vüsûl ilâ tabakâti'l-fuhûl*. thk. Mahmut Abdulkadir Arnavut. İstanbul: IRCICA Kütüphanesi Yayınları, 2010.
- Kaya, Eyyüp Said. "Şerh". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. C. 38. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Kılıç, Muhammed Tayyib. "Fıkıh Tarihinin İctihat Merkezli Yazılması Problemi". *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi* 14/27 (2016).
- Kortantamer, Tunca. "Teori Zemininde Metin Şerhi Meselesi". *Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi* 8 (1994), 1-10.
- Mâverî, Ebû'l-Hasen Alî b. Muhammed el-Basrî. *el-Hâvî'l-Kebîr fî Fikhi Mezhebi'l-İmâmî's-Şâfi'î ve huve Şerhu Muhtasari'l-Muznî*. thk. eş-Şeyh 'Alî Muhammed Meûd, eş-Şeyh Âdil Ahmed Abdulmevcûd. 19 Cilt. Beyrut: Dârü'l-kütübi'l-ilmiyye, 1419-1999.
- Merdâvî, Ebû'l-Hasen Alâ'uddîn Alî b. Suleymân ed-Dimeşkî el-Hanbelî el-. *et-Tahbîr Şerhu't-Tahrîr*. thk. 'Abdurrahman el-Cebrîn vd. 8 Cilt. Riyad: Mektebetu'r-Ruşd, 1421/2000.
- Muzenî, Ebû İbrâhîm İsmâîl b. Yahyâ el-Muzenî el-. *Muhtaharu'l-Muzenî*. Beyrut: Dârü'l-Ma'rife, 1410/1990.
- Nedvî, Ali Ahmed en-. *el-Kavâ'idü'l-fikhiyye*. Dimaşk: Dârü'l-Kalem, 1412.
- Nevevî, Ebû Zekeriyâ Muhyiddîn Yahyâ b. Şeref en-. *Ravzatu't-Tâlibîn ve Umdetu'l-Müftîn*. thk. Zuheyr eş-Şâviş. 12 Cilt. Beyrut; Dimaşk; Amman: el-Mektebu'l-İslâmî, 1412/1991.
- Nevevî, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref b. Mürî en-. *el-Mecmû' şerhu'l-Mühezzeb*. thk. Bessâm Abdülvehhâb el-Câbî. 20 Cilt. Beyrut: Dârü'l-fikr, ts.

- Nevevî, Ebû Zekerıyyâ Yahyâ b. Şeref en-. *Tehzîbü'l-esmâ' ve'l-luğât*. 4 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- Nevevî, Yahyâ b. Şeref Ebû Zekerıyyâ en-. *Minhâcü't-Tâlibîn*. thk. Avd Kasım Ahmed. Dımaşk: Dârü'l-Fıkr, 2005.
- Özel, Ahmet - Kalek, Cengiz. "Zekerıyyâ el-Ensârî". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 44/212-215. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Özen, Şükrü. "Kâdilkudât". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. C. 24. İstanbul: TDV Yayınları, 2002. <https://islamansiklopedisi.org.tr/kadilkudat>
- Râfiî, Ebü'l-Kâsım Abdülkerîm b. Muhammed. *el-Azîz şerhu'l-Vecîz el-ma'rûfu bi şerhi'l-kebîr*. thk. Ali Muhammed Avd - Adil Ahmed Abdulmevcud. 13 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1417.
- Râfiî, Ebü'l-Kâsım Abdülkerîm b. Muhammed. *el-Muharrer fî fîrû'î's-Şâfi'iyye*. thk. Muhammed Hasan İsmail. Bağdat: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2005.
- Râfiî, Ebü'l-Kâsım Abdülkerîm b. Muhammed b. Abdülkerîm el-Kazvîni er-. *Şerhu Musnedi's-Şâfi'i*. thk. Ebû Bekr Vâil Muhammed Bekr Zehrân. 4 Cilt. Katar: Vizâratı'l-Evkâf ve's-Şu'ûni'l-İslâmiyye, 1428/2007.
- Râfiî, Ebü'l-Kâsım Abdülkerîm b. Muhammed b. Abdülkerîm el-Kazvîni er-. *et-Tedvîn fî Ahbâri Kazvîn*. thk. Azîzullâh el-Atârdî. 4 Cilt. Beyrut: Dârü'l-kütübi'l-ilmiyye, 1408/1987.
- Rûyânî, Ebü'l-Mehâsin Fahrülislâm Abdülvâhid b. İsmâîl er-. *Bahrü'l-mezheb fî fîrû'ı mezhebi'l-İmâm eş-Şâfi'i*. thk. Tarık Fethi Es-Seyyid. 14 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2009.
- Rüstâkî, Muhammed Semî Abdurrahman. *el-Kadîm ve'l-cedîd min akvâli'l-İmâmi's-Şâfi'i*. Beyrut: Daru İbn Hazm, 2013.
- Safedî, Ebü's-Safâ Salâhuddîn Halîl b. İzziddîn Aybeg b. Abdillâh es-. *el-Vâfi bi'l-vefeyât*. thk. Arnavut Şuayb - Mustafa Türkî. 29 Cilt. Beyrut: Dârü ihyâi't-türâsi'l-Arabî, 2000.
- Sellâmî, Ebu'l-Meâlî Takıyyüddîn Muhammed b. Râfiî es-. *Terceme-tü'l-İmâm Ebi'l-Kâsım er-Râfi'i*. thk. Muhammed Abdürrahîm b. Muhammed Ali. Amman: Dârü'l-Fetih Li'd-dirâsât ve'n-neşir, ts.
- Sem'ânî, Ebû Sa'd Abdülkerîm b. Muhammed b. Manşûr el-Mervezî es-. *el-Ensâb*. thk. Abdurrahman b. Yahya vd. 13 Cilt. Haydarabad: Dâiratü'l-Me'ârifî'l-Osmâniyye, 1382.

- Se'âlibî, Ebû Manşûr 'Abdûlmelik b. Muḥammed b. İsmâîl eş-. *el-Munteḥal*. thk. eş-Şeyḥ Aḥmed Ebû 'Alî. b.y.: y.y., 1319/1901.
- Sıbt İbnul-Cevzî, Ebû'l-Muzaffer Yûsuf b. Kızıoğlu. *Mir'âtu'z-Zamân fi Tevârîḫi'l-A'yân*. thk. Muḥammed Berekât vdğr. 23 Cilt. Dımaşk: y.y., 1434/2013.
- Sibâî, Mustafa. *es-Sünne ve mekânetühâ fi't-teşrî'i'l-İslâmî*. Dımaşk/Beyrut: el-Mektebü'l-İslâmî, 1982.
- Sizgen, İbrahim. "Râfiî el-Kazvînî ve Tenkîh Faaliyetindeki Rolü". *Mari-fetname* 9/1 (2022), 157-186.
- Sizgen, İbrahim. "Râfiî el-Kazvînî'nin Fıkıhçılığı ve Bazı Fikhî Görüşleri (Taharet ve Salât Konuları Özelinde)". *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17/2 (2017), 205-229.
- Sizgen, İbrahim. *Şâfiî Mezhebinin Muharrirlerinden İmâm Râfiî* (ö. 623/1226). Ankara: Akademisyen Kitabevi, 2018.
- Sübkî, Ebû Nasr Tâciiddîn Abdülvehhâb b. Alî es-. *Tabakâtü's-Şâfi'iyye ti'l-kübrâ*. thk. Mahmûd Muhammed et-Tanâhî - Abdülfettâh Muhammed el-Hulv. 10 Cilt. Kahire: Dâru Hecer, 1992.
- Sübkî, Tâciiddîn Abdülvehhâb b. Alî b. Abdilkâfi Ebû Nasr es-. *el-Eş-bâh ve'n-nezâir*. thk. Adil Ahmed Abdulmevcûd - Ali Muhammed Mu'avved. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-kütübî'l-ilmiyye, 1991.
- Sümer, Faruk. "Selçuklular". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 36/387. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Şaban, Zekiyyüddin. *İslâm Hukuk İlminin Esasları (Usûlü'l-Fıkḥ)*. çev. İbrahim Kâfi Dönmez. Ankara: Türkiye Diyânet Vakfı, 2011.
- Şâfiî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs b. 'Abbâs eş-. *er-Risâle*. thk. Ahmed Şâkir. Mısır: Mustafa el-Bâbî ve evlâduhu., 1358/1940.
- Şâfiî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdris eş-. *el-Ümm*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-fikr, 1429.
- Şâtûbî, Ebû İshâk İbrâhîm b. Mûsâ b. Muhammed el-Lahmî el-Gırnâtî eş-. *el-Muvâfakât*. thk. Ebû Übeyde Meşhûr b.Hasan. 7 Cilt. b.y.: Dâru İbn Affân, 1997.
- Şemsuddîn İbnu'l-Ğazzî, Ebû'l-Me'âlî Muhammed b. 'Abdurrahmân b. el-Ğazzî. *Dîvânü'l-İslâm*. thk. Seyyid Kisrevî Ḥasan. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubî'l-İlmiyye, 1411/1990.
- Şensoy, Sedat. "Şerh". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 38/555-558. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.

- Taberânî, Ebû'l-Kâsım Müsnidü'd-dünyâ Süleymân b. Ahmed et-. *el-Mu'cemü's-sağır*. thk. Muhammed Şekur. 2 Cilt. Beyrut: el-Mektebü'l-İslâmî, 1405.
- Tâciiddin es-Sübkî, Ebû Nasr Abdülvehhâb b. Alî. *Ref'u'l-hâcib 'an Muh-tasarı İbni'l-Hâcib*. thk. Ali Muhammed Muavvaz - Adil Ahmed Abdülmevcud. 4 Cilt. Beyrut: Âlemü'l-kütüb, 1999.
- Taneri, Aydın. "Hârizmşahlar". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 16/228-231. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Türcan, Zışan. *Hadis Şerh Gelenegi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2011.
- Uceylî, Süleymân b. Ömer b. Mansûr el-. *Hâşiyetü'l-Cemel alâ Şerhi'l-Menhec*. 5 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Fikr, ts.
- Yâfiî, Abdullâh b. Es'ad Ebû Muhammed Affüddîn el-Yemenî el-. *Mir'âtü'l-cenân ve 'ibretü'l-yakzân fî ma'rifeti havâdisi'z-zamân*. 4 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1997.
- Yâkût el-Hamevî, Ebû Abdillâh Şihâbüddîn Yâkût b. Abdillâh el-Hamevî el-Bağdâdî er-Rûmî. *Mu'cemü'l-büldân*. 7 Cilt. Beyrut: Dâru's-Sadîr, 1995.
- Yaşaroğlu, M. Kâmil. "Minhâcü't-Tâlibîn". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 30/111-112. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Yıldız, Hakkı Dursun. "Abbâsîler". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 1/31-48. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Yılmaz, Ozan. "Klasik Şerh Edebiyatı Literatürü". *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi* 5/9 (2007), 271-304.
- Zebîdî, Ebû'l-Feyz Murtaza Muhammed b Muhammed b Muhammed ez-. *Tâci'l-Arûs Min Cevâhiri'l-Kâmûs*. thk. Mecmûah mine'l-Muhakkikîn. Beyrut: Dâru İhyâi't-türâsi'l-Arabî, 1975.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemseddîn Muhammed b. Ahmed el-Fârikî ed-Dımaşkî. *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*. thk. Arnâût Şuayb. 25 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1985.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemseddîn Muhammed b. Ahmed el-Fârikî ed-Dımaşkî ez-. *el-İber fî haberi men gaber*. thk. Muhammed Ebû Hâcer. 4 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1985.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed el-Fârikî ed-Dımaşkî ez-. *Târîhu'l-İslâm ve vefeyâtü'l-meşâhûr ve'l-a'lâm*. thk. Ömer Abdüsselâm Tedmîrî. 52 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-Arabî, 1993.

- Zekeriyyâ el-Enşârî, Ebû Yahyâ Zekeriyyâ b. Muhammed. *Esne'l-Metâlib fî Şerhi Ravdi'd-Tâlib*. 4 Cilt. Kahire: Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmî, ts.
- Zeyle'î , Cemâl ed-Dîn, Ebû Muhammed Cemâl ed-Dîn 'Abdullâh b. Yûsuf b. Muhammed ez-Zeyle'î ez-. *Nasbu'r-râye li'ehâdisi'l-Hidâyeti me'a Hâşiyetihî buğyeti'l-elme'î fî tahrîci'z-Zeyle'î*. thk. Muhammed 'Avvâme. 4 Cilt. Beyrut; Cidde: Muessesetu'r-Reyyân li't-tabâ'ati ve'n-Neşri; Dâru'l-kible li's-sekâfeti'l-İslâmiyyeti, 1418/1997.
- Ziriklî, Ebû Gays Muhammed Hayrüddîn b. Mahmûd Ziriklî ed-Dımaşkî ez-. *el-A'lâm*. 8 Cilt. Beyrut: Dârü'l-alem li'l-melâyîn, 2002.
- Zühaylî, Vehbe b. Mustafa ez-. *el-Fıkhi'l-İslâmî ve edlletihü*. 10 Cilt. Dımaşk: Dârü'l-Fikr, ts.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1792

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1063

Kitap Adı : Memlükler Dönemi Hadis Tartışmaları

Book Title : Hadith Debates in the Mamlük Period

ISBN : 978-625-8724-18-9

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258724189

Yazar | Author: Fatih Çimen | orcid.org/0000-0002-6098-3374

Kurum | Institution: Manisa Celâl Bayar Üniversitesi

ROR ID: ror.org/053f2w588

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 325 (xvi + 309)

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAM2 - İslam Hadis Çalışmaları | Islam: Hadith

BISAC: REL037030 - İslam - Tarih | Religion / Islam / History

THEMA: QRAM2 - İslam Hadis Çalışmaları | Islam: Hadith

LC Classification: BP135 - Hadis Literatürü | Hadith literature

DEWEY: 297.124 - Hadis İlmi | Hadith literature

WoS Category: AHCI - Dini Çalışmalar | Religion

WoS Citation Topics Meso: Din, İnançlar ve Etik | Religion, Beliefs and Ethics

WoS Citation Topics Micro: İslami Araştırmalar | Islamic Studies

Scopus Subject Areas: 1211 - Dini Araştırmalar | Religious Studies

Atf Bilgisi | Cite as: Çimen, Fatih. *Memlükler Dönemi Hadis Tartışmaları*. Ankara:

FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdulfettah Âşûr, *el-Asru'l-Memâlik fî Mısır ve's-Şâm*, Kahire: Dâru'n-Nehzati'l-Arabiyye, 1976/1395.
- Abdulfettah Âşûr, *el-Müctema'u'l-Mısırî fî asrı selâtîni'l-Memâlik*, Kahire: Dâru'n-Nehzati'l-Arabiyye, 1992/1412.
- Abdullatif b. Muhammed er-Rüyâdî, *Esmâü'l-küttübi'l-mütemmim li-Keş-fi'z-zünûn*, thk. Muhammed et-Tuncî, Kahire: Mektebetü'l-Hancî, 1975/1394.
- Abdurrezzâk b. Halîfe eş-Şaycî, *Mes'eletü't-tashîh ve't-tahsîn fi'l-âsârî'l-muteahhira fî ulûmi'l-hadis*, Beyrut: Dâr-u İbn Hazm, 1999/1419.
- Abdürrezzâk Ahmed, *el-Mer'e fî 'asri'l-Memlûkiyye*, Kahire: el-Hey'e-tü'l-Mısıriyyeti'l-Âmme, 1999/1419.
- Abdülaziz b. İbrahim, *ed-Delîl ile'l-mütûni'l-ilmiyye*, Riyad: Dâru's-Samî'î ve't-tevzî', 2000/1420.
- Ahmed b. Hanbel, *Müsnedü'l-İmam Ahmed b. Hanbel*, thk. Şuayb Arnaûd, Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2001/1421.
- Ahmed Naim, *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecdî-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1982/1402.
- Aktan, Ali "Memlüklerde Saltanat Değişikliği Usûlü", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9, (1990), 270-279
- Alptekin, Coşkun, "Atabeg", *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 4: 38-40.
- Ammâr Salih Muhammed, *es-Sirâcü'l-vehhâc Tekmiletü Kâfi'l-muhtâc ilâ Şerhi'l-Minhâc li'l-Esnevî li'l-İmâm Bedreddin ez-Zerkeşî dirâse ve tahkik*, (yüksek lisans tezi, 2007), el-Câmiatü'l-İslâmiyye, Külliye-tü's-Şerîa.
- Aslan, Muhammed, "Mütেকaddimîn ve Muteahhirîn Hadîs Âlimlerine Göre Münker Hadis", *The Journal of Academic Social Science Studies [JASSS]*, 62, (2017), 236-274.
- Asthor Eliyahu, *et-Târîhu'l-iktisâdî ve'l-ictimâ'î li's-şarkî'l-evsat fi'l-'usûri'l-vustâ*, (çev. Abdulhâdi Able), Dımaşk: Dâru Kuteybe, 1985/1405.
- Atmaca, Esra, *Halep'te İlmî Hayat*, İstanbul: Ensar Yayınları, 2016.
- Ayaz, Fatih Yahya, *Memlükler*, İstanbul: İslâm Araştırmaları Merkezi Yayınları, 2015.

- Aydın, Osman, Buhârî'nin Tercemelerinde Yer Verdiği Mu'allak Rivayetlerin Hadis Usûlü ve Musannifin Yöntemi Açısından Değeri, V. *Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi Bildiriler Kitabı*, İlmi Etüdler Derneği, İstanbul, 2016.
- Aydınlı, Abdullah, *Hadis İstılahları Sözlüğü*, İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 2012.
- Bağcı, H. Musa, "Hadis Çalışmalarının Gerileme Dönemlerinde Hadiste İctihad Kapısının Kapatılması Sorunu", *İslam'ın Anlaşılmasında Sünnetin Yeri ve Değeri, Kutlu Doğum Sempozyumu*, 2003.
- Bayraktar, İbrahim İhsan, *Hadislerin Takviyesinde Telakkî bi'l-Kabûlin Etkisi*, (yüksek lisans tezi, 2013), Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Begavî, Ebû Muhammed Muhyissünne, *Mesâbîhu's-sünne*, thk. Ebû Muhammed Hüseyin, Beyrut: Dâru'l-Marife, 1987/1407.
- Begavî, *Şerhu's-sünne*, thk. Şuayb Arnaûd, Beyrut: el-Mektebetü'l-İslâmî, 1983.
- Beyler, Muhammet, *Sahîhayn Hakkındaki İcmâ Nakillerinin Tespit, Tahlil ve Tahkiki*, Ankara: İlahiyat Yayınları, 2021.
- Beyler, Muhammet, "Mehmet Zihni Efendi'nin Sahîh-i Müslim Ta'likâtında Nevevî'ye Yönelik İtiraz ve Tenkitleri", *Osmanlıda İlm-i Hadis*, İstanbul: İSAR Yayınları, 2020.
- Bilen, Mehmet, *İbn Hacer'in Buhârî Savunusu*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2013.
- Brockelman, *Târîhu'l-edebi'l-Arabî*, thk. Abdulhalim Neccâr-Ramazan Abdüttevâb, Kahire: Dâru'l-Meârif, 1977/1397.
- Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, Haydarâbâd, Dâiretü'l-Meârifî'l-Osmâniyye, ts.
- Bıkâî, *en-Nüketü'l-vefiyye bimâ fi Şerhi'l-Elfîye*, thk. Mâhir Yâsin, Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 2007/1427.
- Bulkinî, Ebû Hafs Sirâcüddîn, *Mehâsinü'l-istılâh*, thk. Âişe Abdurrahman, Dâru'l-Meârif, ts.
- Cemal Ferhan, *el-İmâmü'z-Zerkeşî müfessiren min-hulâli kitâbihî el-Burhân fi ulûmi'l-Kur'ân*, (doktora tezi, 2014) Câmiatü Ümmü Dermân el-İslâmiyye.
- Cemâleddin Sürûr, *Devletü Benî Kalavun fi Mısır*, Kâhire: Dâru Fikri'l-Arabî, 1947.
- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Ali, *el-Füsûl fi'l-usûl*, Kuveyt: Vezzerâtü'l-Evkâf, 1994/1414.

- Cezâirî, Tâhir b. Muhammed Sâlih, *Tevcihü'n-nazar ilâ usûli'l-eser*, Halep: Mektebetü'l-Matbûâtî'l-İslâmiyye, 1995/1415.
- Coşkun, Cüneyt, *Hadis Rivayetinde tedlîs ve Çeşitleri*, (yüksek lisans tezi, 2006), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çakır, Hüseyin, *Hadisçilere ve fıkıhçılara göre Sahih Hadisin Tanımı ve Şartları*, (yüksek lisans tezi, 1997), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çiftçi, Mehmet Emin, “Yeni Bir Sahih Hadis Tanımı Önerisi”, *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 14, (2019), 145-169.
- Dârekutnî, Ebû'l-Hasen Ali, *ed-Duafâ ve'l-metrûkân*, thk. Abdurrahim el-Kaşkarî Medine: Mecelletü'l-câmiyyeti'l-İslâmiyye, ts.
- Dârekutnî, *el-İlelül'l-vâridetü fi'l-ehâdîsin-nebeviyye*, thk. Mahfûz er-Rahman, Riyad: Dâru Tayyibe, 1985/1405.
- Dâvûdî, Şemsüddîn Muhammed, *Tabakâtü'l-müfessirîn*, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.
- Dayhan, Ahmet Tahir, *Buhârî'ye Yöneltilen Bazı Tenkitler*, (yüksek lisans tezi, 1995), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Deliser, Bilal, *ez-Zerkeşî ve Kur'ân İlimlerindeki Yeri*, (doktora tezi, 2004), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Durmuş, Efe, *Siyâsî, İktisâdî ve Kültürel Açından İlhanlı-Memlükler Müna-sebetleri*, (yüksek lisans tezi, 2005), Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Düzenli, Muhittin, “Klasik Literatürdeki İlet Tanımı ve Kapsamı Üzerine Bazı Mülâhazalar”, *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 9/2, 2009, 97-121.
- Ebû Dâvud, Süleyman b. el-Eş'as es-Sicistânî, *Risâletü Ebî Dâvud ilâ ehli Mekke fî vasfî Sünenihi li Ebî Dâvud*, thk. Muameed Sabbâğ, Beyrut: Dâru'l-Arabiyye, ts.
- Ebû'l-Ferec el-Mihrimânî, *el-Celîsü's-sâlihü'l-kâfî ve'l-enîsü'n-nâsi-hu's-şâfî*, thk. Abdülkerim Sâmi, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2005/1425.
- Edirnevî, Ahmed b. Muhammed, *Tabakâtü'l-müfessirîn*, thk. Süleyman b. Salih), Medine: Mektebetü'l-Ulûm ve'l-Hikem, 1997/1417.
- Erdoğan, Tunahan, *İbnü's-Salâh'ın Hadislerin Tashih ve Tahsinine Yönelik Görüşleri*, (yüksek lisans tezi, 2015), Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Eymen Fuâd es-Seyyid, “Kahire”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 24: 173-175.

Fîrûzâbâdî, Ebû't-Tâhir Mecdüddîn Muhammed b. Ya'kûb, *el-Kâmûsü'l-muhît*, Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2005/1425.

Gürkan, M., “Zerkeşî”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 44: 289-293.

Gürler, Kadir, “İctihât ve Taklit Tartışmaları Bağlamında Sened Açısından Hadislerin Sıhhati Meselesi -el-Emîr es-Sanânî'nin İrşâdü'n-nükkâd ilâ Teysîri'l-İctihâd'ı Özelinde-, *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 3, (2007), 58-93.

Gürler, Kadir, “Zayıf Hadisle Amel Edilip Edilmeyeceği Tartışmaları Arasında Bir Çözüm Yolu: Telakki Bi'l-Kabul”, *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11/22, (2012), 5-28.

Hâkim, Ebû Abdullah, *Marifetü ulûmi'l-hadîs*, thk. Mu'zım Hüseyin, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1977/1397.

Hâkim, *el-Müstedrek ale's-Sahîhayn*, thk. Mustafa Abdulkadir Atâ, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1990/1410.

Hâlid el-Ğafîs, *Tahkîku Hâdimi'r-Râfî ve'r-Ravza* (Ezan babından sıfatü's-salât babına kadar), (yüksek lisans tezi, 2010), Ümmü'l-Kurâ Üniversitesi.

Hasan Nur Hasan Ali, *Tahkîk ve dirâsetü Kitâbi'l-Kelâm alâ ulûmi'l-hadîs lil-İmâm Bedreddîn ez-Zerkeşî*, (doktora tezi, 1995), Ümmü'l-Kurâ Üniversitesi Usûlüddin Fakültesi.

Hatib el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Alî, *el-Kifâye fî ilmi'r-rivâye*, thk. Ebû Abdullah es-Sürkî, Medine: el-Mektebetü'l-İlmiyye, ts.

Hatîb el-Cevherî, Ali b. Dâvud es-Sayrafî, *Nüzhetü'n-nüfûs ve'l-ebdân fî tevârîhi'z-zamân*, thk. Hasan Habeşî, Birleşik Arap Emirlikleri: Dâru'l-Kütüb, 1970.

Hattâb er-Ruaynî, *Mevâhibü'l-celîl fî şerhi Muhtasari'l-Halâl*, Dimaşk: Dâru'l-Fikr, 1992/1412.

Hattâbî, Ebû Süleymân Hamd, *Meâlimü's-Sünen*, Halep: Matbaatü'l-İlmiyye, 1932/1350.

Irâkî, Ebû'l-Fazl Zeynüddin, *Şerhu't-Tebîr ve't-tezkira*, thk. Abdullatif el-Hümeym, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2002/1422.

Irâkî, *et-Takyîd ve'l-izâh Şerhu Mukaddimeti İbni's-Salâh*, yy., ts.

Işık, Mustafa, *İbn Huzeyme Sahîh'i ve İbn Hibbân'ın Sahîh'ıyla Mukâyesesi*, (Doktora tezi, 1997), Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- İbn Abdülber, Ebû Ömer Cemâlüddîn, *et-Temhîd limâ fi'l-Muvattâ min-ne'l-meânî ve'l-esânîd*, thk. Mustafa b. Ahmed el-Ulvî, Kurtuba: Müessesetü'l-Kurtuba, ts.
- İbn Abdülber, Ebû Ömer Cemâlüddîn, *et-Temhîd limâ fi'l-Muvatta min-ne'l-meânî ve'l-esânîd*, thk. Mustafa Ulvî, Mağrib: Vizâratü'l-Umûmi'l-Evkâf, 1966/1385.
- İbn Balabân, Ebû'l-Hasen Emîr, *el-İhsân fî takrîb-i Sahîh-i İbn Hibbân*, thk. Şuayb Arnaût, Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1988/1408.
- İbn Cemâa, Ebû Abdullah Bedreddin, *el-Menhelî'r-ravî fî muhtasarı ulûmi'l-hadîsi'n-nebebî*, thk. Muhyiddin Abdurrahman, Dimaşk: Dâru'l-Fikr, 1986/1406.
- İbn Dakikul'îd, *el-İktirâh fî beyânî'l-istilâh*, Beyrut: Dâru'l-Meşârî', 2006/1426.
- İbn Dakikul'îd, *Şerhu'l-İlmâm bi-ehâdîsi'l-ahkâm*, thk. Muhammed Halûf, Suriye: Dâru'n-Nevâdir, 2009/1429.
- İbn Ebî Hâtîm, *el-Cerh ve't-ta'dîl*, Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâs, 1952/1371.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed, *ed-Dürerü'l-kâmine fî a'yânî'l-mietî's-sâmine*, thk. Muhammed Abdulmuîd, Haydarâbâd: Meclisü Dâireti'l-Maârifî'l-Osmâniyye, 1972/1391.
- İbn Hacer, *Fethu'l-Bârî Şerhu Sahîhi'l-Buhârî*, Beyrut: Dâru'l-Marife, 1958/1377.
- İbn Hacer, *Hedyü's-sârî Mukaddimetü Fethu'l-Bârî*, thk. Ebû Kuteybe, Riyad: Dâru Tîbe, ts.
- İbn Hacer, *İnbâü'l-ğumr bi enbu'l-'umr fî't-tarih*, thk. Hasan Habeşî, Mısır: Meclisü'l-A'lâ, 1969/1388.
- İbn Hacer, *el-Mecma'u'l-müesses li'l-mu'cemi'l-müfehres*, thk. Muhammed Şekkur İmrir, Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1996.
- İbn Hacer, *en-Nüket alâ Kitâbi İbni's-Salâh*, thk. Rabi' b. Hâdî, Medine: İhyâü't-Türâsi'l-İslâmî, 1984/1404.
- İbn Hacer, *Nüzhetü'n-nazar fî tevzîhi Nuhbeti'l-fiker*, thk. Nureddin İtr, Dimaşk: Matbaatü's-Sabâh, 2000/1420.
- İbn Hacer, *Tabakâtü'l-müedellisîn*, thk. Âsım b. Abdullah, Ummân: Mektebetü'l-Menâr, 1983/1403.
- İbn Hacer, *Tağlîku't-ta'lik alâ Sahîhi'l-Buhârî*, thk. Saîd Abdurrahman, Beyrut: Dâru Ammâr, 1985/1405.

- İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, Haydarâbâd: Matbaatü Meclisi Dâireti'l-meârifin-nizâmîyye, 1905/1322.
- İbn Haldûn, Ebû Zeyd Veliyyüddîn Abdurrahmân, *Târîhu İbn Haldûn*, thk. Halil Şehâde, Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1982/1402.
- İbn Haldûn, *Mukaddimetü İbn Haldûn*, Abu Dabi: Mevki'ü'l-Verrâk, ts.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Alî, *el-Ahkâm*, thk. Zekerîyya Ali, Kahire: Matbaatü'l-Âsime, ts.
- İbn Hibbân, *Sahîh*, thk. Şuayb Arnaûd, Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1993/1413.
- İbn Hidâyetillâh, Ebû Bekr el-Kûrânî el-Merîvânî el-Hüseynî, *Tabakâtü'sh-Şâfi'îyye*, thk. Âdil Nüveyhız), Beyrut: Dâru'l-Âfâk, 1982/1402.
- İbn Huzeyme, *Sahîh*, thk. Mustafa Azamî, Beyrut: el-Mektebü'l-İslâmî, 2003/1423.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl, *el-Muhtasar fî ahbârî'l-beşer*, Abu Dabi: Mevki'ü'l-Varrâk, ts.
- İbn Kesîr, *İhtisâru Ulûmi'l-hadis*, thk. Ahmed Şâkir, Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, Beyrut: Dâru Sâdır, 2010/1431.
- İbn Receb, Zeynüddin Abdurrahman, *Şerhu İlti't-Tirmizî*, thk. Hemmâm Abdurrahman), Ürdün: Mektebetül-Menâr, 1987/1407.
- İbn Seyyidi'n-nâs, Ebû'l-Feth Fethuddîn el-Ya'merî, *en-Nefhu'sş-şezî Şehu Câmi'i't-Tirmizî*, thk. Ebû Câbir el-Ensârî, Riyad: Dâru's-Samî'î, 2007/1427.
- İbn Tağrıberdî, Ebû'l-Mehâsin Cemâlüddîn Yûsuf, *en-Nücümü'z-zâhire fî mülûki Mısır ve'l-Kâhire*, Kahire: Dâru'l-Kütüb, ts.
- İbn Tağrıberdî, *ed-Delîlû'sh-şâfi'î ale'l-Menheli's-saffî*, thk. Fehîm Muhammed, Kahire: Mektebetü'l-Hancî, 1954/1373.
- İbn Vâsıl, Ebû Abdillâh Cemâlüddîn Muhammed, *Müferricü'l-kürûb fî ahbârî benî Eyyûb*, thk. Saîd Abdülfettâh, Kahire: Dâru'l-Kütüb, 1957/1376.
- İbnü'l-Attâr, *Fetâvâ'l-İmâm en-Nevevî*, thk. Muhammed el-Haccâr, Beyrut: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1996/1416.
- İbnü'l-Cevzî, Ebû'l-Ferec Cemalüddin, *el-Mevzûât*, thk. Abdurrahman Muhammed, Medine: Mektebetü's-Selefiyye, 1966/1385.
- İbnü'l-Hâc, Ebû Abdillâh el-Adberî, *el-Medhal*, Kahire: Dâru'l-Hadîs, 1981./1401.

- İbnü'l-İrâkî, Ebû Zûr'a Velîyyüddîn Ahmed, *el-Ğaysü'l-hâmi' Şerhu Cem'i'l-cevâmi'*, thk. Muhammed Tâmir Hicâzî, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2004/1424.
- İbnü'l-İmâd, Ebü'l-Felâh Abdülhay, *Şezerâtü'z-zeheb fî ahhâri men zeheb*, thk. Muhammed Arnaûd), Dımaşk: Dâru İbn Kesîr, 1997/1417.
- İbnü'l-Mülakkın, *el-Mukni' fî Ulûmi'l-hadis*, thk. Abdullah b. Yusuf, Riyad: Dâru Fevâz, 1992/1412.
- İbnü's-Salâh, Ebû Amr Takıyyüddîn eş-Şehrezûrî thk. Ebû Abdurrahman Salâh, *Mukaddimetü İbni's-Salâh*, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2010/1431.
- İsmail Paşa, *Hedıyyetü'l-ârifîn*, İstanbul: Vekâletü'l-Meârif, 1951/1370.
- Kalkaşendî, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed, *Subhu'l-e'şâ fî sanâati'l-inşâ*, thk. Yusuf Ali Tavî, Dımaşk: Dâru'l-Fıkr, 1987/1407.
- Kandemir, M. Yaşar, “Moğultay b. Kılıç”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 30: 229-231.
- Kandemir, M. Yaşar, *Mevzû Hadisler*, İstanbul: İFAV Yayınları, 2012.
- Kandemir, M. Yaşar, “Mevzû Hadisleri Nasıl Tanıyabiliriz?”, *Diyanet İlmi Dergi*, 10/104-105, (1971), 24-32.
- Kara, İsmail, *İlim Bilmez Tarih Hatırlamaz*, İstanbul: Dergâh Yayınları, 2014.
- Karacabey, Salih, “Farklı Açılardan Hadiste Ziyâde Meselesi”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 12/1, (2003), 105-134.
- Karadeniz, Hatice, *Hadis İlminde Münker Hadis Kavramı*, Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (yüksek lisans tezi, 2017).
- Kâsânî, Ebûbekr b. Mesud, *Bedâi'u's-sanâi' fî tertîbi's-şerâi'*, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1986/1406.
- Kâsım Abduh Kâsım, *Asr-ı Selâtni'l-Memâlik et-târîhu's-siyâsiyye ve'l-ictimâ'iyye*, Mekke: Aynü'd-Dirâsât ve'l-Buhûsi'l-İnsâniyye ve'l-İctimâ'iyye, 1996/1416.
- Kâtib Çelebi, *Keşfü'z-zünûn an esâmî'l-kütüb ve'l-fünûn*, Bağdat: Mektebetü'l-Müsennâ, 1941/1359.
- Kehhâle, Ömer Rıza, *Mu'cemü'l-müellifîn*, Beyrut: Mektebetü'l-Müsennâ, ts.
- Keskin, Yusuf Ziya, “İmam Şafii'ye Göre Mürsel Hadisin Delil Olma Yönünden Değeri”, *Uluslararası İmam Şafii Sempozyumu*, 2010, 2012, 184-200.

- Kırbaçoğlu, M. Hayri, *İslâm Düşüncesinde Hadis Metodolojisi*, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015.
- Koçinkağ, Mansur, “İmâm Şâfiî ve Mürsel Hadis: Çağdaşçı Yaklaşımlara Dair Birkaç Mülâhaza”, *Hadis Tetkikleri Dergisi*, 9/1, (2011), 117-125.
- Koçinkağ, Mansur, “İmâm Şâfiî’nin Mürsel Hadis Anlayışı”, *JIRS: Journal of Intercultural and Religious Studies*, 7, (2014), 61-80.
- Koçyiğit, Talât, *Hadis İstılahları*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara, 1980.
- Koprıman, K. Y., “Burciyye” *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 6: 419-420
- Koprıman, Kâzım Yaşar, *Mısır Memlûkleri Tarihi*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1989.
- Köktaş, Yavuz, *Günümüz Hadis Problemleri*, İstanbul: İnsan Yayınları, 2019.
- Leknevî, Ebû’l-Hasenât Muhammed Abdulhayy, *el-Ecvibetu’l-fâdıla li’l-es’ileti’l-aşeretü’l-kâmile*, thk. Abdülfettah Ebû Gudde, Halep: Mektebetü’l-Matbûâtü’l-İslâmiyye, 1984.
- Mâhir Yasin, *Eserü İleli’l-Hadis fî ihtilâfi’l-fukahâ*, Ummân: Dâru Ammâr, 2000/1420.
- Makrîzî, Ebû Muhammed (Ebû’l-Abbâs) Takıyyüddîn Ahmed, *es-Sülûk li-marifeti diveli’l-mülûk*, thk. Abdülkadir Atâ, Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1997/1417.
- Makrîzî, *İğâsetü’l-ümme bi-keşfi’l-ğumme*, thk. Kerem Hilmi, Mekke: Aynü’d-Dirâsât ve’l-Buhûsi’l-İnsâniyye ve’l-İctimâiyye, 2007/1427.
- Makrîzî, *Kitâbü’l-mevâiz ve’l-i’tibâr bi zikri’l-hutat ve’l-âsâr* (Hitatü’l-Makrîziyye), Beyrut: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1997/1417.
- Melîbârî, *Tashîhu’l-hadîs inde’l-İmâm İbni’s-Salâh*, yy., ts.
- Meş’ân Musa Hamza, *et-Teâruz ve’t-Tercîh inde’z-Zerkeş ve’ş-Şevkânî*, (yüksek lisans yezî, 2016), Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Mizzî, Ebû’l-Haccâc Cemâlüddîn Yûsuf, *Tehzîbü’l-Kemâl fî esmâi’r-ricâl*, thk. Beşşâr Avvâd, Beyrut: Müessesetü’r-Risâle, 1980/1400.
- Moğultay b. Kılıç, Ebû Abdillâh Alâuddin, *İslâhu Kitâbi İbni’s-Salâh*, thk. Ebû Abdillâh Muhyiddin, Kahire: el-Mektebetü’l-İslâmiyye, 2007/1427.

- Muhammed Ali Kâsım, “Buhârî’nin Cerh ve Ta’dil Hakkındaki Metodu”, çev. Necati Avcı, *Büyük Türk - İslâm Bilgini Buhâri (811-569) -Uluslararası Sempozyum-*, 1987, 1996, 171-178.
- Muhammed el-Attâr, Hasan b. Muhammed, *Hâşiyetü’l-Attâr alâ Şerhi’l-Celâl el-Muhallî alâ Cem’ı’l-cevâmi’*, Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, ts.
- Muhammed İbrahim Abdülfettâh, *Te’silü’l-bünâ fî ta’lîlî’l-Binâ dirâseten ve tahkîkan*, (doktora tezi, 2006), Mısır Ezher Üniversitesi.
- Muhammed Kemâleddin İzzeddin, *el-Bedri’z-Zerkeşî müerrihan*, Beyrut: Âlemü’l-Kütüb, 1989/1409.
- Müslim, Ebû’l-Hüseyin, *el-Müsnedü’s-sahîhi’l-muhtasar bi-nakli’l-adli anî’l-adli ilâ Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem*, thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî, Beyrut: ts.
- Nâsır b. Suûd, *Mu’cemü müellefât’l-allâme ez-Zerkeşî eş-Şâfiî*, Kâhire: Dâru’l-Felâh, 2002/1402.
- Nazlıgül, Habil, “Buhârî ve Müslim’in Sahihleri Arasında Bir Mukayese”, *Büyük Türk - İslâm Bilgini Buhâri (811-569) -Uluslararası Sempozyum-*, (1987, 1996), 165-170
- Nevevî, *İrşâdü tullâbi’l-hakâik ilâ marifeti sünen-i hayri’l-halâik*, thk. Abdülberâ Fethullah es-Selefi, Mektebetü’l-Eymân, Medine: 1987/1407.
- Nevevî, *Mâ temessu ileyh hâcetü’l-kârî li-Sahîhi’l-İmâm el-Buhârî*, thk. Ali Hasan Ali, Amman: Dâru’l-Fikr, 1985/1405.
- Nevevî, *Şerhu Müslim*, Dâru İhyâi’t-Türâs el-Arabî, Beyrut: 1971/1390.
- Nuaymî, Ebû’l-Mefâhir Muhyiddîn, *ed-Dâris fî târîhi’l-medâris*, Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, 1990/1410.
- Nureddin Itr, *Menhecü’n-nakd fî ulûmi’l-hadîs*, Dımaşk: Dâru’l-Fikr, 1979/1399.
- Nüveyrî, Ebû’l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed, *Nihâyetü’l-ereb fî fünûni’l-edeb*, Kahire: Dâru’l-Kütüb, 2002/1422.
- Özaydın, A., “İbn Kesîr”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 20: 132-134.
- Özcan, Kemal, “Buhârî ve Müslim’in Sahihleri Hakkında Farklı Görüşler”, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2/40, (2014), 215-244
- Özçelik, Harun, “Mevzû Hadisleri Tesbitte Metod Farklılıkları”, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 22, (2004), 193-230

- Özdemir, Veysel, “Hadîslerin Sihhat Açısından Taksimi ve Hasen Hadîs İstılâhının Ortaya Çıkışı”, *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 45, (2013), 67-110.
- Özdemir, Veysel, Ebû Hureyre’ye Yöneltilen Tedlîs İsnâdı Bağlamında Sahâbe Zamanında Tedlîsin İmkân ya da İmkânsızlığı, *İslâm Medeniyetinin Kurucu Nesli Sabâbe-II -Sahâbe ve Rivâyet İlimleri- Tebliğ ve Müzakereler*, 2016, 297-324.
- Özel, A., “İbnü’l-Mülakkın”, *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 21: 150-152.
- Özen, Ş., “Kādıl-kudât” *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 24: 77-82.
- Özkan, Halit, *Memlûklerin Son Asrında Hadis*, İstanbul: Klasik Yayınları, 2012.
- Özşenel, Mehmet, “Bir Kriz Dönemi Alimi Olarak İbnü’s-Salâh ve Eseri Ulûmü’l-hadîs”, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 15/2007, 55-68.
- Paksoy, Kadir. *İbn Kesîr’in Hayatı, Eserleri ve Hadis İlmindeki Yeri*, (doktora tezi, 1999), Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Polat, Selahattin, *Mürsel Hadisler ve Delil Olma Yönünden Değeri*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1985.
- Salih Yusuf Ma’tûk, *Bedreddîn el-Aynî ve eseruhû fî ilmi’l-hadîs*, Beyrut: Dâru’l-Beşâirî’l-İslâmiyye, 1985/1405.
- San’ânî, Muhammed b. İsmâîl, *İrşâdü’n-nükkâd ilâ teysîri’l-ictihâd*, thk. Selahaddîn Makbûl Ahmed, Kuveyt: Dâru’s-Selefiyye, 1985/1405.
- Sehâvî, Ebû’l-Hayr Şemsüddîn Muhammed, *ed-Dav’ü’l-lâmî‘ li ehli’l-karni’t-tâsi’*, Beyrut: Dâru Mektebeti’l-Hayât, ts.
- Sehâvî, *Fethu’l-muğîs bi-Şerhi Elfiyeti’l-hadîs*, thk. Abdulkerim b. Abdulah, Riyad: Dâru’l-Minhâc, 2005/1425.
- Serdaroğlu, Ahmet, “Uydurma Hadislere Dair”, *Diyanet İlmî Dergi*, 7/68-69, (1968), s. 35-36.
- Sezgin, Fuat, *Buhârî’nin Kaynakları*, OTTO Yayınları, Ankara, 2015.
- Söylemez, Mustafa, *Mevzuât Kitaplarındaki Mevzû Olmayan Hadisler*, (yüksek lisans tezi, 2006), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Subhi es-Sâlih, *Hadis İlimleri ve Hadis İstılahları*, (çev. M. Yaşar Kandemir), İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 2012.
- Suiçmez, Yusuf, Ziyâdâtü’s-Sikât, *Hadis Tetkikleri Dergisi*, 1, (2013), 113-140.

- Sübkî, Ebû'l-Hasen Takıyyüddin, *Şifâü's-sikâm fî ziyâreti hayri'l-enâm*, thk. Hüseyin Muhammed, Beyrut, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2008/1428.
- Süyûtî, *el-Bahru'llezî zehar fî Şerh-i Elfiyeti'l-eser*, thk. Ebû Enes Enîs, Suûd: Mektebetü'l-Gurabâ, ts.
- Süyûtî, *el-Câmiu's-sağîr fî ehâdisi'l-beşîri'n-nezâr*, thk. Muhammed Ali Beyzûn, Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2004/1424.
- Süyûtî, *el-Leâli'l-masnûa fî ehâdisi'l-mevzûa*, thk. Ebû Abdurrahman Salâh, Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1996/1416.
- Süyûtî, *el-Mezher fî ulûmi'l-luga ve envâuhâ*, thk. Fuat Ali Mansûr, Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1998/1418.
- Süyûtî, *İthâfû'l-ahsâ bi-fedâili'l-Mescidi'l-Aksâ*, thk. Ahmed Ramazân, Kahire: Hey'etü'l-Mısıryye, 1984/1404.
- Süyûtî, *Tabakâtü'l-müfessirîn*, thk. Ali Muhammed Ömer, Kahire: Mektebetü Vehbe, 1975/1394.
- Süyûtî, *Tedribü'r-râvî fî şerh-i Takrîbi'n-Nevevî*, thk Muhammed Avvâme, Medine: Dâru'l-Yüsrâ, 2016.
- Süyûtî, *et-Tehaddüs bi-ni'metillâh*, thk. Elisabeth Mary Sartain, Cambridge: Cambridge Univercity Press, 1975.
- Şâfiî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İdrîs, *er-Risâle*, thk. Ahmed Muhammed Şâkir, Kahire: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1940/1358.
- Şümünnî, Takıyyüddîn Ahmed b. Muhammed eş-Şümünnî, *el-Âlî'r-rutbe fî şerhi nazmi'n-Nuhbe*, thk. Harun b. Abdurrahman, Beyrut: Dâru İbn Hazm, 2003/1423.
- Tebrîzî, Ali b. Abdullah, *el-Kâfî fî ulûmi'l-hadîs*, thk. Muhammed b. Riyâd, Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2016/1426.
- Tekin, Vedat, *Zerkeşî'nin el-Burhân fî Ulûmi'l-Kur'ân'ında Anlam ve Yorum*, (yüksek lisans tezi, 2007), EÜSBE.
- Tirmizî, Muhammed b. İsa, *el-İlelü's-sağîr*, thk. Ahmed Şâkir, Beyrut: Dâru İhyai't-Turâsi'l-Arabî, ts.
- Toksarı, Ali, "Müdelles Hadis ve Sahâbeye Tedlis İsnâdı", *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5, (1988), 221-236.
- Tomar, Cengiz *Memlûk Devletinin Kuruluşu ve Gelişmesi*, (yüksek lisans tezi, 1996), Marmara Üniversitesi Türkiyât Araştırmaları Enstitüsü.
- Toprak, Ayşegül, *Sahîh-i Buhârî'de Temrîz Sığasıyla Aktarılan Rivayetlerin Değerlendirilmesi*, (yüksek lisans, 2017), Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Turhan, Halil İbrahim, *Cerh-Ta'dîl İlminin Hicrî İlk İki Asırdaki Gelişim Seyri*, İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 2015.
- Tuzcu, Receb, Muhaddislerin ve Fakihlerin Ma'rûf Terimine Yükleği Anlamlar, *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1, (2013), 1-35.
- Uğur, Mücteba, "Cerh ve Ta'dil İlmi Yönünden Sahihu'l-Buhârî râvileri", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 32, (1992), 111-120.
- Uludağ, S., "Hankah", *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 16: 42-43.
- Yazan, Abdullah, *Ulûmu'l-Kur'ân Bağlamında Zerkeşî ve Süyûtî'nin Muka-yesesî*, (yüksek lisans tezi, 2015), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yamanus, Ayşenur, *Hadis Usûlünde Muallak Kavramı*, (yüksek lisans, 2013), Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yanar, Nagihan, *İbnü's-Salâh'ın Sahih Hadis ile İlgili Görüşlerine Yöneltilen Tenkitler* (İrâkî ve İbn Hacer Özelinde), (yüksek lisans tezi, 2013), Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, Harun, "Meşihatüşşüiyûh"un Doğuşu ve Mısır'da İki Hankah: Sa'îdü's-Sü'adâ ve Siryâkûs", *Tasavvuf İlmi ve Akademik Araştırma Dergisi*, 34, (1995), 177-186.
- Yiğit, İsmail, *Memlûkler*, İstanbul: Kayıhan Yayınları, 2015.
- Yiğit, İsmail, "Memlûkler Zamanında (1250-1517) Kadın", *Diyanet İlmi Dergi*, 40/2 (2004).
- Yiğit, İsmail, "Kalavun" *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 24: 227-228.
- Yiğit, İsmail, "Memlûkler" *TDV İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 29: 87-90.
- Yücel, Ahmet, *Hadîs İstılahlarının Doğuşu ve Gelişimi*, İstanbul: İFAV Yayınları, 2014.
- Zehebî, *Mîzânü'l-i 'tidâl fî nakdi'r-ricâl*, thk. Ali Muhammed Becâvî, Beyrut: Dâru'l-Marife, 1963/1382.
- Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, thk. Şuayb Arnaût, Beyrut: Müessesetu'ttî'r-Risâle, 1985/1405.
- Zehebî, *Tezkiratü'l-huffâz* thk. Zekeyiya Umeyrât, Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1998/1418.
- Zerkeşî, Ebû Abdillâh Bedreddin, *el-Bahru'l-muhît*, thk. Abdullah el-Âlî, Mısır: Dâru's-Safve, 1992/1412.
- Zerkeşî, *el-Burhân fî ulûmi'l-Kur'ân*, thk. Muhammed Ebû Fadl, Beyrut: Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-Arabiyye, 1957/1376.
- Zerkeşî, *el-Ğurerü's-sevâfir ammâ fî mâ yahtâcü ileyhi'l-müsâfir*, thk. Abdurrahman Muslihî, ts.

- Zerkeşî, *el-Ğurerü's-sevâfir ammâ fî mâ yahtâcü ileyhi'l-müsâfir*, thk. Ahmed Mustafa el-Kudât, Amman: el-Mektebetü'l-İslâmî.
- Zerkeşî, *el-Leâli'l-mensûra fî ehâdîsi'l-meşhura (et-Tezkira fî ehâdîsi'l-meşhura)*, thk. Mustafa Abdülkadir Atâ, Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1986/1406.
- Zerkeşî, *el-Mu'teber fî tahrîc-i ehâdîsi'l-Minhâc ve'l-Muhtasar*, thk. Hamdi b. Abdülmecîd, Kuveyt: Dâru'l-Erkâm, 1984/1404.
- Zerkeşî, *en-Nüket alâ Mukaddimeti'bni's-Salâh*, thk. Zeynelâbidin Muhammed, Riyad: Ezvâü's-Selef, 1998/1418.
- Zerkeşî, *et-Tenkîh li-elfâzı'l-Câmi's-sahîh*, thk. Yahya b. Muhammed, Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 2003/1423.
- Zerkeşî, *Habâyâ'z-zevâyâ*, thk. Eymen Salih, Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1996/1416.
- Zerkeşî, *Hâdimü'r-Râfi' ve'r-Ravda fî'l-fürû'*, thk. Halit b. Muhammed, Ümmü'l-Kurâ Üniversitesi, Medine, ts.
- Zerkeşî, *İ'lâmü's-sâcid bi-ahkâmı'l-mesâcid*, thk. Mustafa el-Merâğî, Kahire: Vizâretü'l-Evkâfi'l-Mısıryye, 1999/1419.
- Zerkeşî, *el-İcâbe li-îrâdi mâstedrekethü Âişe alâ's-sahâbe*, thk. Saîd Afgânî, Beyrut: Mektebü'l-İslâmî, 1939/1357.
- Zerkeşî, *Luktatu'l-aclân ve bülletü'z-zam'an*, thk. Adnan b. Şehâbeddin, Amman: Dâru'n-Nûr el-Mübîn, 2012/1433.
- Zerkeşî, *Ma'nâ lâ ilâhe illallah*, thk. Muhyiddin Ali, Kahire: Dâru'l-İ'tisâm, 1985/1405.
- Zerkeşî, *Selâsilü'z-zeheb*, thk. Ahmed Halîfe, Kahire: Silsiletü't-Türâs, 2008/1428.
- Zerkeşî, *Selâsilü'z-zeheb*, thk. Muhammed el-Muhtâr b. Muhammed el-Emin eş-Şinkîfî, Kahire: Mektebetü İbn Teymiye, 1990/1410.
- Zerkeşî, *Teşnîfü'l-mesâmi' bi-Cem'i'l-cevâmi'*, thk. Ebû Amr el-Hüseynî Ömer b. Abdürrahîm, Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2000/1420.
- Zerkeşî, *Teşnîfü'l-mesâmi'*, thk. Seyyid Abdülazîz-Abdullah Rebî', Kahire: Mektebetü Kurtuba, 1998/1418.
- Zerkeşî, *Ukûdü'l-cüman*, Süleymaniye Ktp. Fatih 290.
- Zerkeşî, *Zehru'l-arîş fî tahrîmi'l-haşîş*, thk. Ahmed Ferec, İskenderiye: Dâru'l-Vefâ, 1987/1407.
- Ziriklî, Ebû Gays Muhammed Hayrüddîn, *el-A'lâm*, Beyrut: Daru'l-İlm lil-Melâyîn, ts.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1794

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1064

Kitap Adı : Memlûklerde İlim ve Kültür

Alt Başlık : Şahıslar

Book Title : Science and Culture in the Mamluks

Subtitle : Personalities

ISBN : 978-625-8724-19-6

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258724196

Editör | Editor: Yaşar Akaslan | orcid.org/0000-0003-0715-9295

Kurum | Institution: Ondokuz Mayıs Üniversitesi

ROR ID: ror.org/028k5qw24

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Editorial

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 294 (x + 284)

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRCV - Dinî liderler ve dinî şahsiyetler | Religious leaders & religious figures

BISAC: REL084000 - İslam / Tarih | Religion / Islam / History

THEMA: QRAM2 - İslami ilahiyat ve öğretiler / Düşünürler ve düşünceler | Islam: the-ology & beliefs / Thinkers and thought

LC Classification: BP50 - İslam - Tarih ve düşünce | Islam - History and thought

DEWEY: 297.09 - İslam tarihi ve düşünce akımları | History and schools of Islamic thought

WoS Category: Tarih | History

WoS Citation Topics Meso: 6.6 - İslam Araştırmaları | Islamic Studies

WoS Citation Topics Micro: 6.6.42 - İslam Hukuku ve Bilimsel Araştırmalar | Islamic Jurisprudence and Scholarship

Scopus Subject Areas: 1202 - Tarih ve Felsefe Bilimi | History and Philosophy of Science

Atıf Bilgisi | Cite as: Akaslan, Yaşar (ed). *Memlûklerde İlim ve Kültür: Şahıslar*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

hayatında dil ilimleri sahasında bir dönüm noktası teşkil etmiş; eserleri ve yetiştirdiği âlimler vasıtasıyla İslâm dünyasında dil eğitiminin standartlarını belirlemiştir. Onun mirası, klasik medrese geleneğinden modern akademik çalışmalara uzanan geniş bir yelpazede yaşamaya devam etmektedir.

Kaynakça

- Bezci, Ramazan. “İbn Mâlik’in Hayatı, Nahiv Metodu ve Hadisle İstişhâd”, *Kilitbahir İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2019, 5/190-227.
- es-Süyûtî, Celâleddîn. *Bugyetü’l-vu‘ât fî tabakâti’l-lugaviyyîn ve’n-nuhât*, thk. M. Abdurrahîm, Beyrut: 2005, 1/130-137.
- Kütübî, Muhammed b. Şakir. *Fevâtu’l-Vefeyât*, thk. İhsan Abbas. Beyrut: Dâru Sadır, 1973–1974.
- Özalp, M. Sıddık. *Bedruddîn B. Mâlik ve Belâgat İlmindeki Yeri*, Ankara: 2023.
- Safedî, Salahuddîn Halîl b. Aybeg. *el-Vâfî bi’l-vefeyât*, Beyrut: 2000, 3/359-364.
- Taşköprüzâde. *Miftahu’s-Saade ve Misbahu’s-Siyade*, haz. Kilisli Rif’at. İstanbul: Matbaa-i Amire, 1315.
- Turan, Abdülbaki. “el-Elfiyye”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 11/27-28, İstanbul: 1995.
- Turan, Abdülbaki. “İbn Mâlik et-Tâî”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 20/169-171, İstanbul: 1999.
- Yiğit, İsmail. “Memlükler”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul: 2004, 29/90-97.

ansiklopedik eserlerinden biridir. Her ne kadar tamamlanmamış olsa da, mevcut kısımları Şâfiî fikhında derinlikli incelemelerin en önemli örnekleri arasında sayılır.

Bütün bu yönleriyle Nevevî, yalnızca hadis şârihi değil, aynı zamanda Memlükler dönemi fıkıh ilminin kurucu şahsiyetlerinden biri olmuştur. Fikhî meselelerde delil ve yorumları mezhep imamlarının görüşleriyle birlikte tartışması, onun dirayetli fakih kimliğini göstermektedir.

Kaynakça

- Kandemir, M. Yaşar. “Nevevî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 33/45-49. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Nail Okuyucu (ed.). *İslam İlim Geleneğinde Nevevi*. Ankara; İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı; İslam Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2022.
- Nas, Taha. “Nevevî’nin Şâfiî Mezhebindeki Yeri ve Otoritesi”. *İslam İlim Geleneğinde Nevevî*, 221-277.
- Nevevî, Ebû Zekeriyâ Yahyâ b. Şeref b. Mürî en-, 676/1277. *İrşâdî Tullâbi’l-Hakâik = Nevevî’nin Hadis Usûlîi*. ed. Arafat Aydın. çev. Muhammed Enes Topgül - Ömer Faruk Maden. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı.
- Özkan, Halit. *Memlüklerin son asrında hadis : Kahire 1392-1517*. İstanbul: Klasik, 2012.
- Yılmaz, Harun. “Nevevî’nin Dımaşk’ı: Siyasî ve İlmî Yapısı”. *İslam İlim Geleneğinde Nevevî*, 183-220.

ma ulaştırmıştır. Tüm bu yönleriyle eserleri, Memlûkler dönemi askerî, diplomasi ve müessese tarihi açısından vazgeçilmez bir kaynaktır.

Kaynakça

- Ayaz, Fatih Yahya. *Memlûklerde Tarih ve Tarihçiler*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2020.
- Çubukçu, Asri. “İbn Abdüzzâhir”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 1999, 19/289-291.
- İbn Abdüzzâhir, Ebü'l-Fazl Muhyiddîn. *Teşrîfü'l-eyyâm ve'l-'usûr fî sûreti'l-Meliki'l-Mansûr*. nşr. Murad Kâmil-Muhammed Ali en-Neccâr. Kahire: 1961.
- İbn Abdüzzâhir, Ebü'l-Fazl Muhyiddîn. *er-Ravzü'z-zâhir fî sûreti'l-Meliki'z-Zâhir*. nşr. Abdülazîz el-Huveytîr. Riyad: 1976.
- İbn Tağrîberdî, Ebü'l-Mehâsin Cemâleddin Yusuf. *en-Nücûmü'z-zâhire fî mülûki Mısır ve'l-Kâhire*. 12 Cilt. Kahire: Dâru'l-Kütübi'l-Mısriyye, 1929.
- Makrîzî, Takıyyüddîn Ahmed b. Ali. *el-Mevâ'iz ve'l-i'tibâr bi zikri'l-hutat ve'l-âsâr*. Beyrut: ts.
- Şeşen, Ramazan. *Müslümanlarda Tarih-Coğrafya Yazıcılığı*. İstanbul: İsar Yayınları, 1998.

- med el-Arnâût, Türkî Mustafa (Thk), Dâru İhyâi't-Türâs, Beyrut 2000.
- es-Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahman b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî es-Süyûtî eş-Şâfiî (ö. 911/1505), *Hüsni'l-muhâdâra fî Târîhi Mısır ve'l-Kâhira*, 2 cilt, Muhammed Ebu'l-Fazl İbrahim (Thk), Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-'Arabiyye, Mısır 1967.
- ez-Zirikli, Hayreddin Mahmud b. Muhammed b. Ali b. Faris ed-Dimeşkî (ö. 1396h/1976m), *el-A'lâm*, Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 2002.
- Harpûtî, Ömer b. Ahmed (ö. 1881m/1299h), *Asidetü's-Şühde şerhu Kasîdeti'l-Bürde*, İstanbul 1306/1889.
- Kandemir, M. Yaşar, "İbn Seyyidünnâs", *TDV İslam Ansiklopedisi*, <https://islamansiklopedisi.org.tr/ibn-seyyidunnas> (09.01.2020).
- Kara, Mustafa, "Mürsî", *TDV İslam Ansiklopedisi*, <https://islamansiklopedisi.org.tr/mursi> (09.01.2020).
- Kâtib Çelebi, Mustafa b. Abdullah (ö. 1067h/1657m), *Keşfu'z-Zunûn 'an Esâmi'l-Kütübi ve'l-Fünûn*, VI, Mektebetü'l-Müsenna, Bağdat 1941.
- Kaya, Mahmut, "Bûsîrî", *TDV İslam Ansiklopedisi*, <https://islamansiklopedisi.org.tr/busiri-muhammed-b-said> (09.01.2020).
- _____, "el-Kasîdetü'l-Hemziyye", *TDV İslam Ansiklopedisi*, <https://islamansiklopedisi.org.tr/el-kasidetul-hemziyye> (09.01.2020).
- _____, "Kasîdetü'l-Bürde", *TDV İslam Ansiklopedisi*, <https://islamansiklopedisi.org.tr/kasidetul-burde--busiri> (09.01.2020).
- Misbah, Muhammad Fathullah, *Al-Busiri's "Burdah" and its influence on the ancient Arab Literature*, Dar Al-Kotob Al-Ilmiyah, Lebanon 2011.
- Sezer, İsmail Hakkı, *Bûsîrî ve Bürde'si*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 1985.
- Topaloğlu, Bekir, "Allah", *TDV İslam Ansiklopedisi*, <https://islamansiklopedisi.org.tr/allah#1> (09.01.2020).

İbn Manzûr, İbn Mâlik et-Tâî (ö. 672/1274), Ebû Hayyân el-Endelûsî (ö. 745/1344) ve İbn Hişâm el-Ensârî en-Nahvî (ö. 761/1360) gibi Memlûkler döneminde yetişen ve Arap dili sahasına önemli katkılarda bulunan büyük nahivciler ve dilciler zincirinin önemli bir halkasını oluşturur. Memlûkler dönemi, dil ve edebiyat çalışmalarının yoğunlaştığı bir dönemdir. İbn Manzûr'un eseri, bu geleneğin en somut ve kalıcı ürünlerinden biridir ve sonraki dönem Arapça dil çalışmalarına temel teşkil etmiştir.

Müellif ve müderris kimliğinin yanında İbn Manzûr, Libya ve Mısır'da kadılık yapmak suretiyle devlet görevinde de bulunmuştur. Ayrıca Memlûk Sultanı Kalavun (1279-1290) döneminde resmi yazışmalardan ve arşivlemeden sorumlu birim olan *Dîvânü'l-İnşa*'da kâtip olarak görev yapmıştır. Bu, onun hem ilmiye hem de kalemiye sınıfıyla olan bağıını dolayısıyla bilgi birikimini devletin hizmetine sunduğunu göstermektedir.

Kaynakça

- İbnü'l-İmâd, Ebû'l-Felâh Abdulhay b. Ahmed b. Muhammed. *Şezerâtü'z-Zeheb fî Ahbâri Men Zeheb*. thk. Abdulkâdir el-Arnâvûd - Mahmût el-Arnâvûd. 10 Cilt. Dimeşk-Beyrut: Dâru İbn Kesîr, 1. Basım, 1996.
- Karaaslan, Nasuhi Ünal. "Ebû Nüvâs". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/205-207. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Kılıç, Hulusi. "İbn Manzûr". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/171-172. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Kılıç, Hulusi. "Lisânü'l-Arab". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 27/195-196. İstanbul: TDV Yayınları, 2003.
- Kırbıyık, Kasım. "Tîfâşî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 41/148-150. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Kütübî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Şâkir. *Fevâtü'l-Vefeyât ve'z-Zeyl Aleyhâ*. thk. İhsan Abbas. 5 Cilt. Beyrut: Dâru Sadr, 1973.
- Ömer, Ferrûh. *Târîhu'l-Edebi'l-Arabî*. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâ-yin, 1. Basım, 1983.

- Safedî, Ebü's-Safâ Salâhuddin Halil b. Aybeg. *el-Vâfî bi'l-Vefeyât*. thk. Ahmed el-Arnâvut - Mustafa Türkî. 29 Cilt. Beyrut: Dâru İh-yâi't-Turâsi'l-Arabî, 1. Basım, 2000.
- Süiyûtî, Ebu'l-Fadl Celâluddîn Abdurrahman b. Ebî Bekr. *Buğyetu'l-Vu'ât fî Tabakâti'l-Luğaviyyîn ve'n-Nuhât*. thk. Muhammed Ebü'l-Fadl İbrâhîm. 2 Cilt. Beyrut: Mektebetu'l-Asriyye, 1964.
- Şek'a, Mustafa Muhammed. "İbn Abdürabbih". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/281-283. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Şidyâk, Fâris Ahmed. "Mukaddime". *Lisânü'l-Arab*. 1/4-9. Beyrut: Dâru Sâdır, 1414.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed. *Mu'cemü's-Şüyûh*. thk. Habîb el-Hîle. 2 Cilt. Tâif: Mektebetü's-Siddîk, 1. Basım, 1988.
- Ziriklî, Hayruddîn. *el-Â'lâm-Kâmûsu Terâcim*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 2002.

teminde mezhepler üstü bir perspektif geliştirmesine zemin hazırlamış; o da mezhep çatışmalarının temel sebebi olarak ihtilaflı nass yorumlarını değil, maslahata dayalı bir birlik anlayışının eksikliğini görmüştür. Bu çerçevede ilmi geleneğe katkısı sadece teorik değil, toplumsal düzen ve birliğe yönelik yapıcı bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir.

Sonuç olarak Tûfî, Memlûkler dönemi ilim geleneği içinde kurumlara bağlı geleneksel âlimlerden ziyade, ilmi canlılığın ve eleştirel düşüncenin temsilcisi olan, ilmî fikirleri sebebiyle sistemle sorun yaşayan ancak usûl alanında sonraki dönemlere etkisi görülen “eleştirel-reformist” bir geçiş figürü olarak öne çıkar. Onun çalışmaları, Memlûk döneminin katı mezhep anlayışına karşı, ilmî üretimde maksadı ve toplumsal faydayı önceleyen bir dönüşüm çağrısı niteliğindedir. Bu yönüyle Tûfî, Memlûk ilim geleneğinin sınırlarını zorlayan, klasik çerçeve içinde kalarak modern açılımlar yapan nadir âlimlerden biri olarak değerlendirilebilir.

Kaynakça

- Bayram, İbrahim. “Teşeyyu‘ ile İtham Olunan Necmüddin et-Tûfî’nin Şia’nın İmamet Anlayışına Bakışı.” *Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5/2 (2017), 161-189.
- Demiri, Lejla. “Tûfî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 41/324-327. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- İbn Receb, Abdurrahman. *ez-Zeyl alâ tabakâtî’l-Hanâbile*. thk. Abdullah Muhammed b. Süleyman el-Useymin. Riyad: Mektebetü Ubeykân, 2005.
- Koca, Ferhat. “İslam Hukukunda Maslahat-ı Mürsele ve Necmeddin et-Tûfî’nin Bu Konudaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi.” *İLAM Araştırma Dergisi* 1/1 (1996), 93-122.
- Koca, Ferhat. “Tûfî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 41/327-330. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Onuş, Muhammed Usume. “Tûfî”. *İslam Düşünce Atlası*. <https://islamdu-sunceatlası.org/tufi/6129> (Erişim tarihi: 25.11.2025).

- Safedî, Halil b. Aybek. *el-Vâfî bi'l-vefeyât*. thk. Ahmed Arnaût ve Türkî Mustafa. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 2000.
- Selîm, Emîne. *et-Tûfî el-Bagdâdî ve ârâühi'l-belâgiyye ve'n-nakdiyye*. Kahire: Mektebetü Vehbe, 1420/1999.
- Tûfî, Necmeddin. *el-İşârâtü'l-ilâhiyye ile'l-mebâhisi'l-usûliyye*. thk. Ebû Asım Hasan b. Abbas. Kahire: el-Fârukü'l-Hadîse, 2002.
- Tûfî, Necmeddin. *Şerhu Muhtaşari'r-ravza*. thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türki. Suudi Arabistan: Vizâretü's-Şuûni'l-İslâmiyye ve'l-Evkâf ve'd-Da've ve'l-İrşâd, 1998.
- Tülü, Ali. *Necmeddin Tufî'nin Maslahat Anlayışı*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Uleymî, Muhammed b. Ahmed. *el-Menhecü'l-Ahmed fî terâcimi as-hâbi'l-İmâm Ahmed*. thk. Abdülkâdir el-Arnaût ve Hasan İsmail Merve. Beyrut: Dâru Sâdır, 1997.
- Yapıcı, Yusuf. "İbn Fazlullah el-Ömerî'nin *Mesâlikü'l-Ebsâr* Adlı Eserinde Fırkaları Ele Alış Metodu ve Makâlât Geleneğindeki Bilgi ve Kaynaklık Değeri". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 23/1 (Mart 2023), 337-366. <https://doi.org/10.33415/daad.1209628>.

den imarına ve İskenderiye Feneri'nin onarımına katkıda bulunmuştur. Bu, İslam şehircilik tarihi açısından da önemli bir hadisedir. Çünkü o, eserinde de belirttiği gibi olayı sadece Allah'ın gazabı olarak betimlememiş, fiziksel etkileri ve depremin seyri hakkında bilgilere yer vermiştir. Hatta onun verdiği bilgiler modern jeofizikçiler ve tarihçiler tarafından depremin büyüklüğü ve tsunami etkisini modellemek için kullanılan temel bir referans olmuştur. Ayrıca Devâdâriyye medresesini inşa ettirip ona vakıflar tahsis etmiş olması da âlimleri ve eğitimi desteklemesinin en önemli göstergelerindendir. Baybars el-Mansûrî, özellikle Fatımiler ve Eyyûbiler dönemine ait günümüze ulaşmayan eserleri kendi eserine derç ederek taşıyıcı bir rol üstlenmiştir denilebilir.

İbn Hacer, onu dönemin diğer emirlerinden ayrı bir konumda tutmuş ve onun sadece bir asker olmayıp fazilet sahibi bir fakih olduğunu da öne sürmüştür. Ona göre Baybars, siyasetin sertliği ile ilmin nezaketini birleştiren bir konumdadır. İbn Tağrıberdî onun hakkında: “Bu emir için kullanılan sıfatlar yerinde olup o bu sıfatlardan daha fazlasına layıktır. Zira o; ilim, akıl, fazilet, cömertlik ve siyaset sahibidir. O ve onun gibiler zamanımızdaki “aciz inekler” olan ümerâ gibi değillerdi. Onlar gerçek emirlerdi” ifadelerini kullanmıştır.

Kaynakça

- Baybars el-Mansûrî. *Zübdetü'l-fikre fî Târîhi'l-Hicre* (nşr. Donald S. Richards). Beyrut, 1998.
- İbn Hacer. *ed-Dürerü'l-kâmine fî a'yâni'l-mietî's-sâmine* (nşr. Abdülvâris Muhammed Ali). Beyrut, 1997.
- İbn Tağrıberdî. *el-Menhelî's-sâfî ve'l-müstevfî ba'de'l-Vâfî* (nşr. Muhammed M. Emin- Nebil Muhammed Abdülaziz). Kahire, 1984-2006.
- Çubukçu, Asri. “Baybars”, *TDV İslam Ansiklopedisi*. 5/.221. TDV Yayınları, 1992

Ayaz, Fatih Yahya. “Bir Devleti İçinden Tanımak: Memlûk Emîrî Baybars el-Mansûrî’nin Askerî ve Siyasî Kariyeri.” *Tarih İncelemeleri Dergisi* XXXIX-2, 1-38. 2024.

Ayaz, Fatih Yahya. “Memlûkler Döneminin (648/923- 1250/1517) Öne Çıkan Vefeyât, Tabakât ve Terâcim Eserleri.” *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 16 (2), 2016.

şayıp dünyadan yüz çevirmek, dünya hayatına aldanmayıp nefse hoş gelen şeylere meyletmemek ve zühd, takva, kanaatkarlık gibi hususiyetlerin önemine dair şiirler kaleme almıştır. Ca'berî, şiirlerinde işlediği bu konuları bizzat yaşamına aktararak rol model olmuş bir âlimdir. Bu minvalde Ca'berî'den bahseden kaynaklar onun edep, takva ve fazilet içerisinde bir zühd hayatı benimsediğine dikkat çekmiştir. Nitekim Ca'berî'nin, kendinden bahsederken öğrencilik yıllarında bazen bir havuçla 7 gün yetindiğine işaret etmesi bahsi geçen hususa örnek teşkil etmektedir.

Kaynakça

- Ca'berî, Burhânüddîn Ebû İshak İbrahim b. Ömer. *Rûsûhu'l-ahbâr fî mensûhi'l-ahbâr*. thk. Hasan Muhammed Makbûlî el-Ehdel. Beyrut: Müessesetü'l-Kütübî's-Sekâfiyye, 1988.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed. *Ma'rîfetü kurrâi'l-kibâr 'ale't-tabakâti ve'l-a'sâr*. b.y.: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1. Basım, 1997.
- Safedî, Salâhuddîn Halîl b. Aybek b. Abdillâh. *el-Vâfî bi'l-vefeyât*. thk. Ahmed Arnâût – Türkî Mustafa. 29 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâs, 2000.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ İsmâîl ed-Dımaşkî. *el-Bidâye ve'n-nihâye*. thk. Ali Şîrî. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsî'l-'Arabî, 1988.
- İbnü'l-Cezerî, Ebû'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed b. Muhammed b. Yûsuf. *Gâyetü'n-nihâye fî tabakâti'l-kurrâ*. nşr. Gotthelf Bergstraesser. 3 Cilt. b.y.: Mektebetü İbn Teymiyye, 1932.
- Kâtib Çelebi, Hacı Halîfe Mustafa b. Abdillâh. *Keşfü'z-zünûn 'an esâmi'l-kütübî ve'l-fünûn*. nşr. Şerâfettin Yaltkaya – Rifat Bilge el-Kilîsî. 2 Cilt. İstanbul: Vekâletü'l-Meârif. 1941-1943.
- İbnü'l-İmâd, Ebû'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed. *Şezerâtü'z-zeheb fî ahbâri men zeheb*. thk. Mahmûd el-Arnâûd. 11 Cilt. Dımaşk - Beyrut: Dâru İbn Kesîr, 1. Basım, 1986.
- Atik, M. Kemal. "Ca'berî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/527-528. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Uzun, Mustafa. *Ca'berî'nin Ukûdü'l-Cümân fî Tecvidi'l-Kur'ân Adlı Eserinin 1-81 Sayfaları Arasındaki Bölümün Tecvid İlmi Açısından Değer-*

- lendirilmesi*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Üren, Halil İbrahim. *Ca'berî'nin Kırâat İlmindeki Yeri ve Hadîkatü'z-Zeher fî Addi Âyi's-Süver Adlı Eserinin Tahlili*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Bedir, Yasin. *İbrahim b. Halil el-Ca'berî (Ö. 732-1332)'nin Hayatı ve el-Meded fî Marifeti'l-Aded İsimli Eserinin Değerlendirilmesi*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Şimşek, Ömer. *Burhâneddin İbrâhim b. Ömer el-Ca'berî'nin Kitâbu'l-İhtidâ fî'l-Vakf ve'l-İbtidâ Adlı Eserinin Tahkik ve Değerlendirilmesi*. Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2023.

şekillendiren bir âlim olarak kabul görmektedir. Belâgat eğitiminde getirdiği metodik yenilikler, medrese müfredatında köklü bir yer edinmiş; eserleri, hem Memlûk hem Osmanlı hem de daha sonraki dönemlerde akademik bir standart hâline gelmiştir. Sonuç olarak, Kazvî'nin Memlûkler dönemi ilim geleneğindeki yeri, yalnızca onun şahsî başarısının değil, aynı zamanda dönemin ilmî ve kurumsal yapısının bir yansımasıdır. Memlûklerin ilme verdikleri destek, medrese kurumlarının işleyişi, öğrenci kitlesinin çeşitliliği ve derslerin metodik yapısı, Kazvî gibi âlimlerin yetişmesini ve etkilerini geniş coğrafyalara taşımalarını mümkün kılmıştır. Bu nedenle Kazvî, Memlûkler devrinde hem metodolojik yenilikleri hem de ilmî otoritesiyle kalıcı iz bırakmış, eserleriyle klasik İslâm ilim geleneğinin sonraki asırlara aktarılmasında temel bir köprü vazifesi görmüştür.

Kaynakça

- Akdağ, Ahmet. “Telhisü'l-Miftah'ın Beyan Bölümünün Mütercimi Bilinmeyen Bir Tercümesi.” *TEKE: Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi = International Journal of Turkish Literature Culture Education* 5, sy. 3 (2016): 1243-1266.
- Arslan, Hüseyin. *Hatip el-Kazvini'nin Telhis ve İzah Adlı Eserlerinde Sekkaki'ye İtiraz Ettiği Meseleler*. Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, 2018.
- Arslan, Hüseyin. “Kadim İki Belagat Eserinin Mukayesesi: Miftahu'l-'Ulum ve Telhisu'l-Miftah.” *RumeliDE Uluslararası Hakemli Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi = RumeliDE International Refereed Journal of Language and Literature Studies* 17 (2019): 596-611.
- Durmuş, İsmail. “Kazvî, Hatîb.” *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. C. 25, 156-157. Ankara: TDV Yayınları, 2022.
- Ebû'l-Kâsım 'Alî b. el-Hasen İbn 'Asâkir. *Târîhu Dimeşk*. thk. 'Amr b. Ğurâme el-'Umrevî. b.y.: Dâru'l-Fikr, 1415/1995.
- el-Hatîb el-Kazvî. *el-İzâh fî 'ulûmi'l-belâga*. nşr. Muhammed Abdül-mün'im Hafâcî. Kahire: 1400/1980.

- Özdoğan, M. Akif. “Belâgatın Sistemmatize Edilmesinde es-Sekkâkî ve el-Kazvîni’nin Rolü.” *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 2, sy. 4 (2002): 97-106.
- Şensoy, Sedat. “Hatîb el-Kazvîni’de Fesâhat ve Belâgat Kavramları.” *İslâm Araştırmaları Dergisi* 17 (2007): 25-48.
- Yalar, Mehmet. “el-Hatîb el-Kazvîni ve Belâgat İlmindeki Yeri.” Doktora tezi, Uludağ Üniversitesi, 1998.
- Yiğit, İsmail. “Memlûkler.” *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Cilt 29. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2004, 90–97.
- Zirikî, Hayreddîn. el-A‘lâm: Kâmûsü terâcim. 8 Cilt. Beyrut: Zühayr Fethullah, 1984.
- Zirikî, Hayreddîn. el-A‘lâm. Beyrut: Dâru’l-‘İlm li’l-Melâyîn, 15. Basım, 2002.

l kler devri ilim geleneğinin hem bir ürünü hem de onu aŗan bir kurucu unsuru olarak değerlendirilebilir.

Kaynakça

- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Büyük Tefsir Tarihi ve Tabakatü'l-M fessir n*. 2 Cilt. İstanbul: Ravza Yayınları, 2008.
- Cerrahoğlu, İsmail. *Tefsir Us l *. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2018.
- Kafes, Mahmut. “Eb  Hayy n el-Endel s ”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 10/152-153. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Kaya, Mesut. *Taber  Tefsiri'nin Kaynakları*. İstanbul: M  İ  hiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2022.
- ŗen, Ercan. “Meml klerde Tefsir”. *Tefsir Tarihi*. ed. Mehmet   ek - Sema Çelem. 253-282. İstanbul: Lisans Yayıncılık, 1. Basım, 2023.

gibi sosyal bilim sahalarında da eserler vererek, Memlûkler döneminin hem dinî hem de aklî ilimleri harmanlama çabasındaki çok yönlü âlim tipolojisinin önde gelen bir örneği olmuştur.

Müellifin yaptığı disiplin merkezli eser listesi, Kahire’de, Memlûk ve Suriye coğrafyasında okutulan kitaplara ve müfredatı ilişkin çıkarımlar yapmamıza imkân verir. Listede klasik Yunanlı âlimlerin olması, İslâm dünyasındaki Yunan felsefe ve bilim mirasının hâlâ müfredatın ayrılmaz bir parçası olduğunu gösterir. Aristoteles ve Platon’un metafizik bölümünde anılması, İbn Sînâ, Fârâbî gibi İslâm filozoflarının eserleri aracılığıyla antik düşüncenin dikkate alındığını ve öğrenildiğini ortaya koyar.

Yine İbnü’l-Ekfânî’nin İbn Sînâ’nın kült tıp eserinden faydalandığını belirtmesi, tıp eğitiminin hâlâ Râzî ve İbn Sînâ gibi otoritelerin temel eserleri üzerinden ilerlediğini kanıtlamaktadır. Huneyn b. İshak’ın eserini özetlemesi de bu klasik tıp metinlerinin güncel ihtiyaçlara göre modernize edilerek başta eğitim süreçlerinde olmak üzere istihdam edildiğini gösterir.

İbnü’l-Ekfânî’nin *İrşâdü’l-kâsıd*’ı, Memlûkler dönemi Kahire’sinin, sadece İslâmî ilimlerin değil, aynı zamanda Yunan-İslâm bilim geleneğinin mirasını koruyan, bunu sistematik bir şekilde öğrencilere sunan ve bu iki ana kaynağı birbirine entegre eden zengin, çok disiplinli ve ansiklopedik bir bilim ortamına sahip olduğunu doğrulamaktadır. Bu eser, benzerleri gibi bir nevi dönemin külliyatının ve müfredatının haritası işlevini görmüştür. İbnü’l-Ekfânî, Memlûkler döneminin (1250-1517) bilim ve kültür hayatının kalbi olan Kahire’de yaşamış ve bu dönemin zengin ilmî karakterini yüksek temsil kudretiyle yansıtan çok yönlü bir âlimdir.

Kaynakça

Fazlıoğlu, İhsan. “İbnü’l Ekfânî”. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 21/22-24. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.

- Fazlıoğlu, Şükran. “İbnü’l-Ekfânî’nin *İkmâlu’s-siyâse fî ilmi’l-firâse* Adlı Eseri”. *Divan İlmi Araştırmalar Dergisi* 10/1 (2001), 227-238.
- İbnü’l Ekfânî’nin Düşüncesinde Ahlak, Siyaset ve Firâset*. Nşr. ve çev. Ş. Fazlıoğlu, İ. Fazlıoğlu. İstanbul: Klasik Yayınları, 2022.
- Şenel, Cahid. “İbnü’l-Ekfânî’nin İrşâdü’l-Kâsıd’ı ve ‘Nevâmîs’in İlimler Sınıflandırması Literatüründe Yer Edinme Süreci”. *Kutadgubilig* 29 (2016), s. 189-221.

etki gücüne sahip olduğunu ve günümüz ilmî dünyasına hala önemli katkılar sunduğunu göstermektedir.

İbn Kayyim'in Memlûkler dönemi ilmî geleneğindeki yerini kalıcı kılan en önemli bir diğer unsur, düşüncesinin hem ıslah edici hem de birleştirici yönüdür. O, bir yandan İslâm'ın öz kaynaklarına dönüş çağrısı yaparken, diğer yandan akıl, ahlak ve toplum arasındaki bağları yeniden kurmuştur. Böylece dönemin entelektüel krizine hem teorik hem de pratik çözümler sunmuştur. Nitekim onun etkisi, sonraki yüzyıllarda ortaya çıkan ıslah hareketlerinde de yankı bulmuştur.

Sonuç olarak İbn Kayyim el-Cevziyye, Memlûkler döneminin zengin ilmî ortamında yetişmiş, bu geleneğe yön veren, onu eleştiren ve dönüştüren bir âlimdir. Onun ilme yaklaşımı, şekilci taklidi reddeden, sahih naslara dayalı bir yenilenme anlayışını temsil eder. Bu anlayış, Memlûk medreselerine eleştirel bir dinamizm kazandırmış, İslâm düşüncesinin sonraki yüzyıllarına da yön vermiştir.

Kaynakça

- Apaydın, H. Yunus. "İbn Kayyim el-Cevziyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/109-123. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Gündoğar, Hamdi. "İbnü Kayyimi'l-Cevziyye'nin Şifâu'l-Alîl Adlı Eserinde Kaza ve Kaderin Mertebeleri". *Marife: Bilimsel Birikim (Marife: Dini Araştırmalar Dergisi)* X/1 (2010), 29-48.
- Hökelekli, Kadriye. "İbn Kayyim el-Cevziyye ve Kur'ân Anlayışı". *Academic Platform Journal of Islamic Research (APJIR)* III/2 (2019), 160-168.
- İbn Kayyim el-Cevziyye. *es-Sevâiku'l-Mürsele alâ'l-Cehmiyye ve'l-Muattıla*. Riyad: Dâru'l-Âsime, 1998.
- İbn Kayyim el-Cevziyye. *el-Kasîdetü'n-Nûniyye (el-Kâfiyetü's-Şâfiye fi'l-İntisâr)*. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, ty.
- İbn Kayyim el-Cevziyye. *Zâdu'l-Meâd*. Çev. Şükrü Özen vd. 6 cilt. İstanbul: İklim Yayınları, 1989.

- Kelleci, Samet. “Menâzil Şerhi Bağlamında İbn Kayyim el-Cevziyye’nin Mükâşefe ve Müşâhede Kavramlarına Yaklaşımı”. *Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* X/19 (2023), 313-332.
- Öğmüş, Harun. “es-Savâiku’l-Mürsele Adlı Eseri Çerçevesinde İbn Kayyim el-Cevziyye’nin Yorum Anlayışı”. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18 (2008), 67-97.
- Perho, Irmeli. “İnsan Kendi Kaderini Seçer : İbn Kayyim el-Cevziyye’nin Kader Anlayışı”. çev. Temel Yeşilyurt. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 14 (2001), 293-308.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “İbn Kayyim el-Cevziyye (İtikadî Görüşleri)”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/123-127. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Yılmaz, Orhan. “İbn Kayyim’a Göre Delil Olma Yönünden Hadislerin Tercihine Dâir Kriterler”. *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* III/3 (2013), 111-122.

İbn Hişâm en-Nahvî'nin eserleri, özellikle *Katru'n-Nedâ* ve *Muğni'l-Lebîb* Memlûkler ve sonrasındaki Osmanlı, Fas ve diğer İslâm coğrafyalarında temel ders kitapları hâline gelmiştir. Bu eserler, nahiv ilmini basitleştirmesi ve öğrencilere hem yüzeysel hem de derinlemesine bir bakış açısı sunması nedeniyle yaygınlaşmıştır. Eserlerinin üzerine yazılan sayısız şerh ve haşiye, onun ilmi otoritesinin ve kalıcı etkisinin kesin bir kanıtıdır. Buda İbn Hişâm en-Nahvî'yi Memlûkler döneminin en parlak ve en etkili nahiv otoritelerinden biri yapmıştır.

Kaynakça

- Abdülhamîd, Muhammed Muhyiddin. "Mukaddime". *Şerhu Katri'n-Nedâ ve Belli's-Sadâ*. 7-15. Beyrut: Mektebetü'l-Asriyye, 1. Basım, 1994.
- Arıcı, Ferhat. "İbn Hişâm el-Ensârî'nin el-İ'râb 'an Kavâ'idî'l-İ'râb Adlı Eserindeki Metodu". *Doğu Anadolu Sosyal Bilimlerde Eğilimler Dergisi* 4/2 (2020).
- Emil Bedî' Yakup. "Mukaddime". *Şerhu Katri'n-Nedâ ve Belli's-Sadâ*. 5-24. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 4. Basım, 2004.
- Erdoğan, Abdulhakim. *Şerh ve Muhtasar Müellifi Olarak İbn Hişâm en-Nahvî*. Van: Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- İbn Hacer, el-Askalânî. *ed-Dürerü'l-Kâmine fî A'yâni'l-Mi'eti's-Sâmine*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Cîl, 1993.
- İbn Tağrıberdî, Ebü'l-Mehâsin Cemâlüddîn Yusuf. *en-Nücmü'z-Zâhire fî Mülûki Mısır ve'l-Kâhire*. 16 Cilt. Kahire: Dâru'l-Kütübi'l-Mısıriyye, 1949.
- Oruç, Nurullah. "Çârperdî'nin el-Muğnî ile İbn Hişâm'ın Katrü'n-nedâ Metinlerinin Mukayesesi". *Amasya İlahiyat Dergisi* 24 (2024), 47-79.
- Ömer Ferrûh. *Târîhu'l-Edebî'l-Arabî*. 6 Cilt. Beyrut, 3. Basım, 1981.
- Özbalıkcı, Mehmet Reşit. "İbn Hişâm en-Nahvî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/74-77. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Seller, Yusuf. "Önde Gelen Bir Nahiv Âlimi Olarak İbn Hişâm ve el-Câmi'u's-Sağîr Adlı Eseri". *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 5 (2018), 97-117.

Süyyûtî, Ebu'l-Fadl Celâluddîn Abdurrahman b. Ebî Bekr. *Buğyetu'l-Vu'ât fî Tabakâti'l-Luğaviyyîn ve'n-Nuhât*. thk. Muhammed Ebü'l-Fadl İbrâhîm. 2 Cilt. Dâru'l-Fikr, 2. Basım, 1979.

Şevki Dayf. *el-Medârisü'n-Nahviyye*. Kahire: Dâru'l-Ma'ârif, 7. Basım, 1968.

Kaynakça

- Cerrahoğlu, İsmail. “İbn Kesîr ve Tefsiri”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 25 (1981), 45-69.
- Çelebi, Kâtip. *Keşfü’z-zunûn ‘an esâmî’l-kütüb ve’l-funûn*. nşr. Muhammed Şerafeddin Yalçınkaya – Rifat Bilge. 2 Cilt. İstanbul: Vekâletü’l-Ma‘ârif, 1360-1362/1941-1943.
- Dâvûdî, Şemseddîn. *Tabakâtü’l-müfessirîn*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, 1983/1403.
- İbn Hacer el-‘Askalânî, Şihâbüddîn Ebü’l-Fadl. *ed-Durarü’l-kâmine fî a‘yânî’l-mietî’s-sâmine*. 6 Cilt. Haydarâbâd (Dekken), Dâ’iretü’l-Ma‘ârifî’l-‘Osmâniyye, 2. Basım, 1392/1972.
- İbn Kâdî Şühbe, Ebû Bekr Takıyyüddîn. *Tabakâtü’ş-Şâfi‘iyye*. thk. ‘Abdü’l-‘Alîm Hân. 4 Cilt. Beyrut: ‘Âlemü’l-Kütüb, 1. Basım, 1407/1987.
- İbn Tağrîberdî, Cemâlüddîn *en-Nücûmü’z-zâhire fî mulûki Mısır ve’l-Kâhire*. 16 Cilt. Kahire: Dâru’l-Kütübî’l-Mısriyye, 1956.
- İbn Tağrîberdî, Cemâlüddîn. *el-Menhelü’s-sâfi ve’l-müstevfâ ba‘de’l-vâfi*. thk. Muhammed Muhammed Emîn. 7 Cilt. Kahire: el-Hey‘etü’l-Mısriyyetü’l-‘Âmme li’l-Kitâb.
- İbnü’l-İmâd, Ebü’l-Felâh. *Şezerâtü’z-zeheb fî ahbâri men zeheb*. thk. Mahmûd el-Arnaût. 11 Cilt. Beyrut-Dımaşk: Dâru İbn Kesîr, 1. Basım, 1406/1986.
- McAuliffe, Jane Dammen. “Kur’ân Hermenötiği: Taberi ve İbn Kesir’in Görüşleri”. çev. Ömer Pakiş. *tabula rasa* 4/12 (2004): 175-187.
- Okumuş, Mesut. “İbn Kesir Tefsirinde Bağlaman Rivâyet Tefsir Kaynağı Olarak Yeri”. *İslami İlimler Dergisi* 2/1 (2007), 139-159.
- Özaydın, Abdülkerim. “İbn Kesîr.” *TDV İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul, TDV Yayınları, 1999), 20/132-134.
- Savut, Harun. “İbn Kesîr’in İsrâiliyyâta Yaklaşımı”. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi* 1/1 (2012), 127-148.
- Şeşen, Ramazan. *Müslümanlarda Tarih-Coğrafya Yazıcılığı*. İstanbul: İslam Tarih, Sanat ve Kültürünü Araştırma Vakfı (İSAR), 1998.
- Şevkânî, Muhammed b. Abdullah. *el-Bedrü’t-tâli‘ bi mahâsini min ba‘di’l-karnî’s-sâbi‘*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Ma‘rifa.

Ürkmez, Ahmet. “el-Bid ye ve’n-Nih ye’sinden Hareketle İbn Kes r ve Hadis Hocaları  zerine”. *Hadis Tetkikleri Dergisi (HTD)* 8/2 (2010),129-143.

Yalçın, Mehmet Fatih. “Meml kler Döneminde Muhtasar Siyer Yazıcılı ı: İbn Kes r’in el-Fus l f  S reti’r-Res l  rne i”. *Eskişehir Osman-gazi  niversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/1, 114-144.

lük toplumunun kimlik anlayışı, Arap kabilelerine yaklaşımı, siyasal meşruiyet telakkisi ve ilim-iktidar ilişkisine dair zengin bir malzeme sunar. Öte yandan Kalkaşendî, Memlûk dünyasında bilgi üretiminin nasıl kurumsallaştığını göstermesi bakımından da önemlidir. Kendisinden önce İbn Fazlullah el-Ömerî gibi güçlü bir ansiklopedi ve yazışma geleneği bulunsu da Kalkaşendî, bu mirası yeni bir sistem içinde düzenleyerek daha erişilebilir, daha sistematik ve daha ansiklopedik bir forma kavuşturmuştur. Onun eserleri yalnızca bilgi aktaran metinler değil aynı zamanda dönemin entelektüel zihniyetini ve bilgi kategorilerini yansıtan yapısal kaynaklardır.

Kalkaşendî'nin Memlûk kültür tarihindeki yerini belirginleştiren en temel yönlerden biri de yazılı kültürün korunmasına yaptığı katkıdır. O, kendi teliflerini ve önceki âlimlerin risalelerini bir araya getirerek Memlûk entelektüel dünyasının sürekliliğini sağlamış; tarih, coğrafya, idarî gelenek, etnografya ve edebiyat gibi pek çok alanda dağınık bilgileri sistematik bir bütün hâline getirmiştir. Bu niteliğiyle Kalkaşendî, hem bir müellif hem de aynı zamanda Memlûk bilgi düzeninin mimarlarından biri olarak değerlendirilebilir.

Sonuç olarak Kalkaşendî, Memlûk kültür tarihinin hem üretici hem derleyici hem de dönüştürücü bir figürüdür. Çeşitli disiplinlerde gösterdiği yetkinlik, devlet yapısına dair gözlemleri, Arap dili ve edebiyatındaki ustalığı ve geniş yelpazedeki telif faaliyetleri sayesinde Memlûklerin entelektüel mirasını en kapsamlı şekilde günümüze aktaran müelliflerden biri olmuştur. Bu yönleriyle Kalkaşendî, hem kendi döneminin hem de genel İslam kültür tarihinin önemli kilometre taşları arasında yer almaktadır.

Kaynakça

Ayaz, Fatih Yahya. *Memlûkler'de Tarih ve Tarihçiler*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2020.

- İbn Tağrıberdî, Ebü'l-Mehâsin Cemâlüddîn Yusuf. *el-Menhelü's-Sâfi ve'l-Müstevfi ba'de'l-Vâfi*. XIII Cilt. Kahire: el-Heyetü'l-Mısıriyye, 1984.
- İbn Tağrıberdî, Ebü'l-Mehâsin Cemâlüddîn Yusuf. *en-Nüctümü'z-Zâhire fi Mülûki Mısır ve'l-Kahire*. thk. Muhammed Hüseyin Şemsüddin. XVI Cilt. Lübnan: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1992.
- Kafesoğlu, İbrahim. "Kalkaşandî'nin Bilinmeyen Bir Eseri: Meâsiri'l-İnâfe". *Türk Dili Dergisi* VIII/XI (1956), 99-104.
- Kalkaşandî, Ebu'l-Abbâs Ahmed. *Subhu'l-A'şâ fi Sınâati'l-İnşâ*. XIV Cilt. Kahire: Dâru'l-Kütübi'l-Mısıriyye, 1922.
- Kâtip Çelebi, Hacı Halife Mustafa b. Abdullah. *Keşfü'z-Zunûn an Esâmi'l-Kütüb ve'l-Fünûn*. çev. Rüştü Balcı. V Cilt. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 2007.
- Sehâvî, Muhammed bin Abdîrrahman. *ed-Dav'ü'l-Lâmi li Ehli'l Karni't-Tâsi*. XII Cilt. Beyrut: Dâru'l-Cil, ts.
- Şeşen, Ramazan. *Müslümanlarda Tarih-Coğrafya Yazıcılığı*. İstanbul: İSAR, 1998.
- Van Berkel, Maaïke. "al-Qalqashandî". *Essays in Arabic Literary Biography 1350-1850*. ed. Joseph E. Lowry - Devin J. Stewart. 331-341. Wiesbaden: Harrassowitz Verlag, 2009.
- Yapıcı, Yusuf. *Ömeri, Makrizi Ve Kalkaşandî Örneğinde Memlûk Tarihçilerinin Eserlerinde İslam Mezheplerine Dair Bilgiler*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Yiğit, İsmail. "Memlûkler". *TDV İslam Ansiklopedisi*. XXIX/90-97. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2004.
- Zirikli, Hayreddin (ö.1976). *el-A'lâm*. VIII Cilt. Beyrut: Dâru'l-İlim li'l-Melâ'în, 2002.

etmişlerdir. Örneğin, ondan yaklaşık bir nesil sonra Kahire’de doğan tarihçi es-Sehâvî, İbnü’l-Demâmî’nin keskin zekası ve güçlü hafızası sayesinde fıkıh, nahiv, aruz ve edebiyat gibi alanlarda dikkate değer başarılar elde ettiğini ifade etmektedir. Benzer şekilde, hemşerisi Süyûtî de onun özellikle edebiyatla yakından ilgilendiğini ve nahiv, nazım, nesir, aruz ile şurût ilimlerinde dönemin öne çıkan simalarından biri hâline geldiğini belirtmektedir. Ayrıca onun yalnızca dil ve edebiyatla değil, fıkıh ve diğer ilimlerle de meşgul olduğunu vurgulamaktadır. İbn Hacer’de kendisinden onun ilmî yönlerini öven beyitlerle bahsetmiştir.

Kaynakça

- Bağdâdî, İsmâil b. Muhammed. *Hediyetü’l-‘ârifîn esmâu’l-muellifîn ve âşâru’l-muşannefîn*. 2 Cilt. İstanbul: Vekâletü’l-me‘ârif, 1951.
- Bolelli, Nusrettin. “NAHİVDE HADİSLE İSTİŞHAD MESELESİ”. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5-6 (14 Ocak 2014). <https://doi.org/10.15370/muifd.23777>
- Demâmî, Ebû Abdillâh Bedruddîn Muhammed b. Ebî Bekr b. Ömer. *el-Menhelu’s-şâff fî şerhi’l-Vâff*. thk. Fâhir Cîr Matar. Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, 1971.
- Demâmî, Ebû Abdillâh Bedruddîn Muhammed b. Ebî Bekr b. Ömer. *Nuzûlu’l-ğays fî şerhi Lâmiyyeti’l-‘Acem*. thk. Muhenned Ahmed Hasan. Irak: Merkezu’l-buḥûs, 2010.
- Kâtib Celebî, Muştâfâ b. Abdillâh. *Keşfu’z-ẓunûn ‘an esâmi’l-kütübî ve’l-funûn*. 2 Cilt. Bağdât: Mektebetü’l-muşennâ, 1941.
- Kehhâle, Ömer rıdâ. *Mu‘cemu’l-muellifîn*. 15 Cilt. Beyrut: Mektebetü’l-muşennâ, ts.
- Sehâvî, Ebu’l-Hayr Şemsuddîn Muhammed b. Abdirrahman b. Muhammed. *eḍ-Ḍav’u’l-lâmi‘ li ehli’l-ḳarni’t-tâsi‘*, ts.
- Serkîs, Yusuf b. İlyân b. Mûsâ. *Mu‘cemu maṭbû‘atu’l-‘Arabîyye ve’l-mu‘ar-rabe*. 2 Cilt. Mısır: Maṭba‘atu serkîs, 1928.
- Süyûtî, Abdurrahman b. Ebî Bekr Celâluddîn. *Buḡyetu’l-vu‘ât*. thk. Muhammed Ebu’l-Faḍl İbrahim. 2 Cilt. Beyrut: Mektebetü’l-‘aşrıyye, ts.

- Şevkânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî b. Muhammed. *el-Bedru't-tâli' bi meḥâsini men ba'de'l-ḳarni's-sâbi'*. Beyrut: Dâru'l-ma'rife, ts.
- Ziriklî, Ḥayruddîn b. Maḥmûd b. Muhammed b. Ali b. Fâris-. *el-A'lâm*. 8 Cilt. Dâru'l-ilm li'l-melâyîn, 15. Basım, 2002.
- İbnü'l-İmâd, Abdulhay b. Aḥmed b. Muḥammed. *Şezerâtu'z-zeheb fî aḥbâri men zeheb*. thk. Maḥmûd Arnâûṭ. 11 Cilt. Beyrut: Dâru İbn Keşîr, 1986.

Kaynakça

- Almahlı, Ayham. *El-Makrîzî'nin İğâsetü'l-Ümme bi Keşfi'l-Ğumme Eserinin Muhtevası ve Tahlili*. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Aycan, İrfan- Söylemez, M. Mahfuz. *İdeolojik Tarih Okumaları: Câhiz, İbn Sellâm, El-İbâdî, İbn Teymiyye, Makrîzî, Tabersî Örneği*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2002.
- Carl, Brockelmann. "Makrîzî". *İA*. 7/206-208. İstanbul: MEB, 1980.
- Cengiz, Osman. *Mısırlı Tarihçi Makrizi ve Siyer Kitabı*. İstanbul: Kitaparası Yayınları, 2024.
- Hanay, Necattin. "XV. Yüzyıl Dinler Tarihçisi Olarak Makrîzî". *Tarih Okulu Dergisi* 6/16 (2013), 289-308.
- Seyyid, Eymen Fuad. "Makrîzî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 27/448-451. İstanbul: TDV Yayınları, 2003.
- Waardenburg, Jacques. *Müslümanların Diğer Dinlere Bakışları*. çev. Fuat Aydın. İstanbul: Ensar Yayıncılık, 2006.

de kalıcı bir tesir bırakmış, Memlûkler döneminin ilmî ruhunu bugüne taşıyan en önemli âlimlerden biri hâline gelmiştir.

Kaynakça

- Kandemir, M. Yaşar. “İbn Hacer el-Askalânî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 19/514-531. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Engin, Sezai - Mehmet Fatih Yalçın (ed.). *İslam ilim geleneğinde İbn Hacer el-Askalani : bir Memlûk âlimi portresi*. İstanbul: Siyer Yayınları, 2021.
- Sarı, Necmi. “Hadis Usûlünün Zirve İsmi: İbn Hacer el-Askalânî”. *Asos Journal: The Journal of Academic Social Science* V/47 (2017), 533-563.
- Turan, Mehmet. “Meşhur Hadis Âlimi İbn Hacer el-Askalânî’nin Hayatı ve İlmi Kişiliği”. *Batman Akademi Dergisi [Batman Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Hakemli Dergisi]* I/1 (2017), 21-29.
- Şenburç, Muhammed Masum. *İbn Hacer’in Fethu’l-Bârî’deki Hadis Usûlî Değerlendirmeleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2023.
- Yapıcı, Yusuf. “İbn Fazlullah El-Ömerî’nin Mesâlikü’l-Ebsâr Adlı Eserinde Fırkaları Ele Alış Metodu Ve Makâlât Geleneğindeki Bilgi Ve Kaynaklık Değeri”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 23/1 (31 Mart 2023), 337-366. <https://doi.org/10.33415/daad.1209628>

- mezhebi'n-Nu'mâni'l-muhtâr*, 4 cilt, İstanbul: İrşad Yayınevi, 2017/1438.
- Kırbaçoğlu, Mehmet Hayri, “Kemaleddin İbn-i Hümâm'ın Hadisçiliği”, *Kemaleddin İbn-i Hümâm'ın Hayatı, Eserleri ve İlmi Kişiliği Sempozyumu*, 1/25-32, Sivas: Kemaleddin İbn-i Hümâm Vakfı Yayınları, 1993.
- Koca, Ferhat, “İbnü'l-Hümâm”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2000), 21/87-90.
- Kümillâî, Muhammed Hıfzurrahman, *el-Budûru'l-Mudiyye fî Terâcimi'mî'l-Hanefiyye*, Kahire: Dâru's-Sâlih, 1439/2018.
- Leknevî, Ebu'l-Berakât Muhammed Abdulhay, *el-Fevâidu'l-Behiyye fî Terâcimi'l-Hanefiyye*, Mısır: Matbaat-ı Saade, 1324.
- Süyûtî, Celaledin, *Buğyetü'l-Vuât fî Tabakâti'l-Luğaviyyîn ve'n-Nuhât*, 7 cilt, Lübnan: Mektebetü'l-Asriyye, t.y.
- Şedifât, Erîc Emin, *İbnü'l-Hümâm ve İhtiyârâtuhu'l-Usûliyye Dirâse Usûliyye Mukârane*, Amman: Ürdün Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- Şener, Mehmet, İbnü'l-Hümâm'ın İlmi ve Fıkhi Yönü, *Kemaleddin İbn-i Hümâm'ın Hayatı, Eserleri ve İlmi Kişiliği Sempozyumu*, 1/21-24, Sivas: Kemaleddin İbn-i Hümâm Vakfı Yayınları, 1993.
- Şevkânî, Muhammed b. Ali, *el-Bedru't-Tâli' fî Mehâsin-i min ba'di'l-Karni's-Sânî*, 2 cilt, Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1431.
- Tarsûsî, Necmeddin Ebu İshâk, *Tuhfetü't-Türk fîma Yecibu en Yu'mele fî'l-Mülk*, İstanbul: Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2018.
- Et-Tulûl, Yunus Abdurrah Fâzıl, *el-İmam İbnü'l-Hümâm ve Ârâuhu'l-Usûliyye fî Kitâbihi't-Tahrîr*, Sudan: Ümmü Dermân İslam Üniversitesi, Şeriat ve Kanun Fakültesi, Doktora Tezi, 2012.
- Uysal, Şule Yüksel, *İbnü'l-Hümâm'ın Hadis İlmindeki Yeri ve Fethu'l-Kadîr'de İzlediği Hadis Metodolojisi (Nikah, Talak Ve Yemin Hadisleri Örneği)*, Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2010.
- Yiğit, İsmail, *İslam Tarihi: Memlûkler*, İstanbul: Kayıhan Yayınları, t.y.

Memlûk sultanlarının pek çoğu tarafından takdir edilmiş, devlet nezdinde türbe ve zaviye meşihatlığı görevlerine getirilmiştir. Ayrıca meşhur Hanefî usulcüsü ve fakihi İbn Hummâm'dan sonra Şeyhûniyye Meşihatlığına atanmıştır. Kâfiyeci, hükümdarlar tarafından gördüğü ilgi ve itibarın bir karşılığı olarak yazdığı bazı eserleri onlara ithaf etmiştir. Bununla birlikte Osmanlı padişahı Fatih Sultan Mehmed'in de Kâfiyeci'yi Memlûk sultanları nezdinde takdir edip hediyeler gönderdiği ve kendisiyle özel yazışmalarının bulunduğu rivâyet edilmektedir. Tüm bu hususlar, Kâfiyeci'nin ilmî yetkinliğini ve yaşadığı dönemde çevresi tarafından takdir edilen, alanında uzman ve etkili bir ilim adamı olduğunu göstermektedir.

Kaynakça

- Bağdâdî, İsmâîl b. Muhammed. *Hediyetü'l-‘ârifîn esmâu'l-muellifîn ve âşâru'l-muşannefîn*. 2 Cilt. İstanbul: Vekâletü'l-me‘ârif, 1951.
- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Büyük Tefsir Tarihi Tabakâtü'l-Müfessirîn*. İstanbul: Ravza, 2015.
- Bursalı Mehmed Tâhir b. Rıfat. *Osmanlı Mü‘ellifleri*. İstanbul, 1914.
- Gökbulut, Hasan. “Kâfiyeci”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/154-155. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Kâfiyeci, Muhyiddîn. *Şerhu'l-i‘râb ‘an Kavâ‘idi'l-i‘râb*. thk. Fahrüddîn el-Ğabâve. Dimeşk: Dâru't-Talâs, 1989.
- Sehâvî, Ebu'l-Hayr Şemsuddîn Muhammed b. Abdurrahman b. Muhammed. *eğ-Đav'u'l-lâmi‘ li ehli'l-ğarni't-tâsi‘*, ts.
- Süyûtî, Abdurrahman b. Ebî Bekr Celâluddîn. *Buğyetü'l-vu‘ât*. thk. Muhammed Ebu'l-Fağl İbrahim. 2 Cilt. Beyrut: Mektebetü'l-‘aşriyye, ts.
- Şevkânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Alî b. Muhammed. *el-Bedru't-ğâlî‘ bi meğâsini men ba‘de'l-ğarni's-sâbi‘*. Beyrut: Dâru'l-ma‘rife, ts.
- Tala, Murat. “Kâfiyeci'nin Eserleri ve Arap Dil Bilimine Katkıları: Tespit, Tasnif ve Değerlendirme”. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 24/3 (15 Aralık 2020), 1081-1111. <https://doi.org/10.18505/cuid.703882>
- Taşköprülüzâde Ahmed Efendi. *Miftâhu's-sa‘ade ve mişbâhu's-siyâde fî mevzû‘âti'l-‘ulûm*. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1985.

Ziriklî, Hayruddîn b. Maḥmûd b. Muhammed b. Ali b. Fâris. *el-A'âm*. 8 Cilt. Dâru'l-‘ilm li'l-melâîyn, 15. Basım, 2002.

‘Îmâd, Abdulhay b. Aḥmed b. Muḥammed İbnü'l-. *Şezerâtu'z-zeheb fî aḥbâri men zeheb*. thk. Maḥmûd Arnâûṭ. 11 Cilt. Beyrut: Dâru İbn Keşîr, 1986.

Kur'ân'ın tamamının i'râbına yönelik bir çalışma hazırladığı bilinmektedir.

Ebû Hâmid'in ilmî kişiliğinin önemli bir yönü de klasik metinlerin haşiyelendirilmesi üzerine yaptığı çalışmalardır. Özelikle İbnü'l-Musannif üzerine başladığı haşiye çalışmasını tamamlamasa da bu eseri hazırlama gayreti onun ilmî hassasiyetini ve titizliğini göstermektedir. Eserlerini öğrencisi es-Seyyid el-Abbâsî el-Bedr Abdurrahîm b. el-Muvaffak'a vasiyet etmesi ise döneminin ilmî geleneği içerisinde ilmî mirasın aktarımına ve devamlılığına verdiği önemi ortaya koymaktadır.

Ebû Hâmid'in ilmî faaliyetleri, yalnızca dönemindeki öğrencileri ve âlimler arasında kalmayıp sonraki nesillere de intikal etmiştir. Onun eserleri ve metodolojisi, sonraki dönemde İslâmî ilimlerle uğraşan âlimlerin çalışmalarına kaynaklık etmiştir. Eserlerinde ilmî disiplinler arasında yaptığı geçişler, çok yönlü birikimi ve ilmî yetkinliğiyle Ebû Hâmid, yaşadığı asırda Memlûkler Dönemi'nin entelektüel ortamında seçkin bir konuma sahip olmuştur. Bu yönüyle Ebû Hâmid, yaşadığı dönemin ilmî geleneğinde hem taşıyıcı hem de yenileyici bir rol üstlenmiş, eserleri ve ilmî mirasıyla sonraki nesillere önemli bir ilham kaynağı olmuştur.

Kaynakça

- İbn İyâs, Muhammed b. Ahmed el-Haneî. *Bedâ'i'ü'z-Zuhûr fî Vekâ'i'i'd-Dühûr*. ed. Muhammed Mustafa. Kahire: Kahire, 1963.
- Ebû Hâmid, Muhibbüddîn Muhammed b Halîl el-Kudsî eş-Şâfi'î. *Düve-lü'l-İslâm eş-Şerîfet el-Behiyye ve Zikrû mâ Zahera lî min Hikemillâhi'l-Hafîyye fî Celbi Tâifeti'l-Etrâk ile'd-Diyârî'l-Mısriyye*. Beyrut: Dâr al-Kitâb al-'Arabî, 1418/1997.
- Ebû Hâmid, Muhibbüddîn Muhammed b Halîl el-Kudsî eş-Şâfi'î. *Türk Memlûklerin Faziletleri*. çev. Ramazan Şeşen. Yeditepe Yayınevi, 2019.
- es-Sehâvî, Şemsüddîn Ebû'l-Hayr Muhammed b Abdurrahman b Muhammed b Ebû Bekr b Osman b Muhammed. *eḏ-Ḍav'ü'l-lâmi' li*

ehli'l-(ebnâ'i a'yânî 'ulemâ'i) ḡarnî't-tâsi'. Beyrut: Menşurât Dâr Mektebetü'l-Ḥayât, 1431.

Yiğit, İsmail. “Memlûkler.” *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Cilt 29. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2004, 90–97.

Zirikî, Hayreddin. *el-A'lâm*: Kâmûsü terâcim. 8 Cilt. Beyrut: Züheyr Fethullah, 1984.

Zirikî, Hayreddin. *el-A'lâm*. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 15. Basım, 2002.

talebe grupları oluşmuş, karşılıklı eleştiriler ve suçlamalarla gerginlik uzun süre devam etmiştir. İhtilafın temelinde Süyûtî'nin *Hüsni'l-muhâdara* adlı eserinde ileri sürdüğü mutlak müceddid olduğuna dair iddiası ve Sehâvî'nin Süyûtî'yi intihalle suçlaması yer almaktaydı. Nitekim Sehâvî içtihat kapısının kapandığını ve Süyûtî'nin müctehid değil intihalcı olduğunu savunmaktaydı. Bunun yanında Sehâvî'nin intihal iddialarına Süyûtî, *el-Kâvî fî târîhi's-Sehâvî* ve *Sâhibu seyf 'ala sâhibi hayf* isimli eserlerinde cevap vermiştir. Sehâvî'nin çağdaşı olan bazı âlimlere karşı ağır yargıları ve bu bağlamda oluşan tartışmalar, Memlûkler dönemindeki ilim geleneğinin sadece medrese ve tedris bağlamında değil, aynı zamanda kişisel çekişmeler, ilmî otoriteyi ele geçirme mücadelesi ve karşılıklı ithamlarla da şekillendiğini gösteren bir unsur olarak mütalaa edilebilir.

Sonuç itibarıyla Sehâvî, Memlûkler dönemi ilmî geleneğini hem temsil eden hem de ileri taşıyan bir şahsiyet olarak değerlendirilmelidir. Onun ilmî mirası, siyasî çalkantılarla dolu bir dönemde ilmin sürekliliğini sağlayan, farklı ilim dallarını hadis merkezli bir bütünlük içinde işleyen bir model ortaya koymuştur.

Kaynakça

- ‘Abdulkerîm b. ‘Abdillâh el-Hudayr, Muhammed b. ‘Abdillâh b. Fehîd Âli Fehîd. “el-Mukaddime”. mlf. Ebû'l-Hayr Muhammed b. ‘Abdurrahman b. Muhammed Şemsüddîn es-Sehâvî. *Fethu'l-muğîs bi şerh elfıyyeti'l-hadîs li'l-İrâkî*. 1-200. Riyâd: Mektebetu Dâri'l-Minhâc, 5. Basım., 1444//2022.
- Laroui, Abdullah. *İslam ve Tarih: Epistemoloji Denemesi*. çev. İzzet Tanju. İstanbul: Pınar Yayınları, 2019.
- Rosenthal, Franz. *A History of Muslim Historiography*. Leiden: Brill, 2. Basım., 1968.
- Şemsüddîn es-Sehâvî, Ebû'l-Hayr Muhammed b. ‘Abdurrahman b. Muhammed. *ed-Dav'u'l-lâmi' li ehlî'l-karni't-tâsi'*. 6 Cilt. Beyrut: Menşûrâtu Dâri Mektebeti'l-Hayâh, ts.

Tomar, Cengiz. “Seh v , Şemseddin”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 36/313-316. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.

Yıldırım, Enbiya. “S y ti’ye Y nelt len Suçlamalar (Seh v -S y ti  ek şmesi Bağlamında)”. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10/2 (Aralık 2006), 149-174.

Süyûtî'nin ilmi perspektifini genişletmiş ve farklı coğrafyalardan gelen ilmî geleneklerle etkileşim kurmasını sağlamıştır.

Süyûtî'nin öğrenim yöntemi, bir hocaya bağlanıp onun vefatına kadar yanında kalmak üzerine kuruluydu. Bu bağlamda en önemli hocalarından Muhyiddîn el-Kâfiyecî'nin (ö. 879/1474) yanında 14 yıl boyunca tefsir, Arap dili ve belâgat dersleri almış; hocasına duyduğu derin saygıyı “Üstâdü'l-vücûd” unvanıyla ifade etmiştir. Diğer hocaları arasında Kur'ân ve fıkıh ilmini Ebû Zekerıyyâ Şerefüddîn Yahyâ b. Muhammed el-Münâvî'den (ö.871/1492) öğrenmiş; çok sayıda hocadan ders almıştır. Bu hocalar arasında kadın âlimler de bulunmakta olup, Ümm Muhammed Âsiye bint Cârullah bin salih eş-Şeybânî (ö. 873/1469) ve Kemâliyye bint Abdillâh b. Muhammed el-İsfehânî (ö. 898/1492) gibi isimler dikkat çekmektedir. Süyûtî, tüm hocalarını ve özellikle kadın âlimleri *Hâtübü Leylin ve Cârifü Seylin* adlı eserinde ayrıntılı biçimde zikretmiş, böylece ilmî çevresinin genişliğini ve çeşitliliğini belgelerle ortaya koymuştur.

Tüm bu unsurlar, Süyûtî'yi Memlûkler döneminin en parlak âlimlerinden biri hâline getirmiş; onun çalışmaları, hem kendi döneminin hem de sonraki nesillerin ilim geleneğini şekillendirmiştir. Geniş coğrafi ve disiplinlerarası erişimi, çok yönlü eser üretimi ve ilmî bağlılığı, Süyûtî'nin Memlûkler döneminde ilim ve kültür alanındaki merkezi konumunu net bir şekilde ortaya koymaktadır.

Kaynakça

Akaslan, Yaşar. “Süyûtî'nin el-İtkân fî 'Ulûmî'l-Kur'ân Adlı Eserinin Kırâat İlmi Açısından Değerlendirilmesi.” *Ulûmu'l-Kur'ân Kaynaklarında Kırâat İlmi* (2019): 13-56.

es-Süyûtî, Ebû'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahman b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî eş-Şâfiî (ö. 911/1505), *et-Teḥaddüs bi ni'metillâh*, thk. Elisabeth Mary Sartain, 1 Cilt (Kahire: Matbaatu el-Arabiyye-ti'l-Hadîse, 1. Basım, 1395/1975).

_____, *mâ revâhu'l-esâtîn fî 'Ademi'l-Mecî'i ilâ's-Salâtin*, thk. Mecdi Fet-

- hi's-seyyid, 1 Cilt (Mısır Dâr es-Sahabeti li't-turâs, 1. Basım 1411/1991).
- _____, *Hüsnü'l-muḥâḍara fî Ahbâri Mısra ve'l-Kâhira*, Thk. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrâhim, 2 Cilt (Mısır: Dâru ihyâi'l-kütübi'l-'Arabiyye 1. Basım 1387/1967).
- _____, *Zeylû Ṭabakâti'l-ḥuffâz*, thk. Zekerıyyâ Umeyrât, 1 Cilt (Beyrut, Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts), 1/223-226.
- _____, *Târîḫü'l-ḥulefâ'*, thk. Hamdî Demirtaş, 1 Cilt (Mekke: Mektebetü Nezâr Mustafî-Bâz, 1. Basım 1425/2004), 1/5.
- Şihabüddin Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed b. Halil el-Huveyyî (ö. 693/1294), *Aksa'l-emel ve's-sûl fî ilmi hadîsi'r-rasûl*. thk. Nevvaf Abbâs Habîb el-Münâvir (Kuveyt: Külliyyetü'd-Dirâsâtî'l-Ulyâ, 1. Basım, 1437/2015).
- Sehâvî, Ebü'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed b. Abdırrahman b. Muhammed (ö. 902/1497). *ed-Ḍav'ü'l-lâmi' li ehli'l-ḳarni't-tâsi'*. 6 Cilt (Beyrut: Dâru Mektebetü'l-Hayât, ts), 4/67.
- Aslan, Recep. "Süyûtî'nin Hadis İlmindeki Kadın Hocaları". *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 11/3 (Aralık2011), 127-143.
- Özkan, Halit, vd. "Süyûtî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 38/202-204. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.

ve râsih (sağlam) bir imam olarak takdim edilmektedir. Yine kaynaklarda ilmî meselelerde izah ve tahrirleri güzel, derinlikli analizlere sahip, ifadede belîğ, telif ve derlemede mahir, tertip ve dizaynda zarif olduğu aktarılmaktadır. Bütün bu değerlendirmeler Kastallânî'nin ilmî şahsiyetine ışık tutmaktadır.

Kastallânî, görünürde öğrenci sayısının azlığına rağmen, kaleme aldığı eserler vasıtasıyla asırlar ötesine uzanan ilmî bir mirasın temelini atmış; eserleriyle ilim meclislerinin adeta sessiz ama vazgeçilmez müellifleri arasında yer alarak zamanın ve mekânın sınırlarını aşmıştır.

Kastallânî'nin kırâat ilmine dair çalışmaları gerek teorik gerekse pratik düzlemde bu ilmin şekillenmesine katkıda bulunmuş; onu sadece dönemin önde gelen kırâat otoritelerinden biri değil, aynı zamanda kırâat geleneğini sistematikleştirme çabasında bulunan seçkin bir ilim adamı konumuna taşımıştır. Bu yönüyle Kastallânî, kırâat ilmi tarihinin kilometre taşlarından biri olarak değerlendirilmelidir.

Kaynakça

- Akaslan, Yaşar. *Kırâat İlminin Temel Kaynakları*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2021.
- Ayderûs, Muhyiddîn Abdülkâdir b. Abdillâh, *en-Nûru's-sâfir*, Beyrut: Dârul-Kütübi'l-İlmiyye, 1984.
- Carl Brockelmann, *İslâm Milletleri ve Devletleri Tarihi*, çev. Neşet Çağatay, Ankara: A.Ü.İ.F.Y., 1964.
- Düzenli, Aygül, “Memlûkler Döneminde Medreseler (648-923/1250-1517)” *Osmanlı Medreseleri Eğitim, Yönetim ve Finans*, ed. Fuat Aydın vd., İstanbul: Mahya Yayıncılık, 2019.
- Gökçe, Ferhat, “Türkiye’de Memlûkler Dönemi Hadis Çalışmaları” *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 11/21, (2013), 41-88.
- Ğazzî, Necmüddîn Muhammed b. Muhammed, *el-Kevâkibü's-sâira bi e'yâni'l-mieti'l-âşira*. tah. Halil el-Mansûr. 3 Cilt. Beyrut: Dârul-Kütübi'l-İlmiyye, 1997.

- İbnü'l-İmâd, Ebü'l-Felâh Abdülhay. *Şezerâtü'z-zeheb fî ahbâri men zeheb.* thk. Abdülkadir Arnaût-Mahmud Arnaût. 11 Cilt. Beyrut: Dâru İbn Kesîr, 1988.
- Kâtib Çelebî, Abdullah Hacı Hâlîfe, *Keşfu'z-zunûn 'an esâmi'l-kütübi ve'l-fünûn.* 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-İhyâi li't-Turâs, 1941.
- Kettânî, Abdülhay b. Abdülkebir, *Fihrisü'l-fehâris.* 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1982.
- Kastallânî, Ebü'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed b. Ebî Bekr, *el-Leâliü's-seniyye.* Beyrut: Müessesetü'l-Kütübi's-Sekâfiyye, 2007.
- Kastallânî, Ebü'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed b. Ebî Bekr. *Letâifü'l-işârât li fünûni'l-kırâât.* 10 Cilt. Medine: Merkezü'd-Dirâsâtî'l-Kur'âniyye, 2013.
- Kütükoğlu, Ahmet, *Kastallânî'nin Letâifu'l-işârât li Fünûni'l-Kırâât Adlı Eserinin Kırâât İlmindeki Yeri.* İstanbul: Nida Yayıncılık, 2021.
- Kütükoğlu, Ahmet. "Kastallânî'nin 'Letâifu'l-işârât li Fünûni'l-Kırâât' Adlı Eserinin Kırâât İlmindeki Yeri". *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 37 (2017), 31-56.
- Savran, İrfan, *Kastallânî'nin (ö. 923/1517) el-Mevâhibü'l-Lediinniyye İsimli Eseri,* İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2019.
- Şenel, Abdulkadir. "Kastallânî, Ahmed b. Muhammed". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi.* 24/583-584. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2001.
- Uzundağ, M. Sait. *Kastallânî ve İrşâdü's-Sârî İsimli Eserinin Hadis Şerhi-liği Açısından İncelenmesi,* Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi (2012).
- Zirikli, Hayruddîn b. Mahmud b. Muhammed b. Ali b. Fâris. *el-A'lâm.* 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-İlmi li'l-Melâyîn, 1992.

“el-îmâm, şeyhu meşâyihî'l-İslâm, el-hâfız, şeyhü'l-İslâm” gibi lakaplarla anıldığı ifade edilen Zekerîyyâ el-Ensârî, Şafîî fıkıhındaki nasları ve mezhep içerisinde “Şeyhayn” olarak zikredilen Râfîî ve Nevevî'ye ait eserleri anlama ve bahsi geçen âlimlerin tercihlerini değerlendirerek çıkarım yapma hususunda son derece mahirdi. Ensârî'nin eserleri, mezhepteki görüşlerin dayandığı âyet ve hadisleri ortaya koyması, ta'lîl yapılması, muhakkik ulemânın çıkarımları ve müellifin görüşlerini içermesi, hadislerin tahrir edilerek âlimlerin konu hakkındaki yorumlarına temas edilmesi bakımından önemi haizdir. Söz konusu eserler, Şafîî mezhebinde büyük bir değer görmüş ve muhtelif açılardan şerh, haşiye, ihtisar çalışmalarına kaynaklık etmiştir. Sonradan gelen mezhep fukahasının Ensârî'yi, “müctehid fi'l-fetvâ ve't-tercîh” kategorisinde değerlendirdiği de zikredilmiştir. Birçok ilim dalında behresi olan Ensârî, Ebû'n-Na'îm Rıdvan b. Muhammed el-Ukbî, eş-Şihâb el-Kalkilî ve Ezher Camii imamı el-Belbîsî'den kırâat-i seb'ayı; Zâhir b. Muhammed en-Nüveyrî el-Mâlikî ve ez-Zeyn b. Ayyâş el-Mekkî'den kırâat-ı aşereyi ahzettiği gelen rivâyetler arasında yerini almıştır. Bununla birlikte müellifin, Rıdvan b. Muhammed el-Ukbî'ye, İmam Şâtıbî'nin yedi kırâat hakkındaki manzûmesi eş-Şâtıbiyye ve resmü'l-mushafa dair nazmettiği *er-Râiyye*'yi okuduğu; Ebû Amr ed-Dânî'nin *et-Teyisir* ve Caberi'nin eş-Şâtıbiyye şerhlerini dinlediği gelen rivâyetler arasında yerini almıştır. Bu açıdan Ensârî'nin, sâir ilimler gibi kırâat ilmine dair de çok sayıda kitabı tahsil ettiği ifade edilmektedir.

Kaynakça

- Sehâvî, Şemsüddîn Muhammed b. Abdîrrahman. *ed-Dav'u'l-lâmî li ehli'l-karni't-tâsi'*. Beyrut: Menşûrâtü Dâri Mektebeti'l-Hayât, ts.
- Süyûtî, Celâlüddîn Abdurrahman b. Ebî Bekr. *Nazmü'l-ikyân fî a'yânî'l-a'yân*. nşr. Philip K. Hitti. New York: el-Matbaatü's-Suriyye el-Amrîkiyye, 1928.

- İbn İyâs, Muhammed b. Ahmed el-Hanefî. *Bedâi'u'z-zühûr fî vekâi'i'dü-hûr*. thk. Muhammed Mustafa. Mekke: Mektebetü Dâri'l-Bâz, ts.
- İbnü'l-Hımsî, Ahmed b. Muhammed b. Ömer el-Ensârî. *Havâdisü'z-zamân ve vefeyâtü's-şiyûhi ve'l-akrân*. thk. Abdülazîz Feyyâz Harfûş. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'n-Nefâis, 1. Basım, 2000.
- İbnü's-Şemmâ' el-Halebî, Zeynü'd-dîn Ömer b. Ahmed b. Ali. *el-Kabe-sü'l-hâvî li gureri Dav'i's-Sehâvî*. thk. Hasan İsmail Merve – Haldûn Hasan Merve. Beyrut: Dâru Sâdır, 1. Basım, 1998.
- Şa'rânî, Abdülvehhâb b. Ahmed b. Ali. *et-Tabakâtü'l-kübrâ*. thk. Muhammed Edîb el-Câdir. Sûriye: Dâru Ziyâi's-Şâm, 1. Basım, 2022.
- Şa'rânî, Abdülvehhâb b. Ahmed b. Ali. *et-Tabakâtü's-suğrâ*. thk. Ahmed Abdürrahîm es-Sâyih. Kâhire: Mektebetü's-Sekâfiyyeti'd-Dîniyye, 1. Basım, 2005.
- Gazzî, Necmüddîn Muhammed b. Muhammed. *el-Kevâkibü's-sâire bi a'yâni'l-mieti'-âşire*. thk. Halîl el-Mansûr. 3 Cilt. Beyrut: el-Kütübü'l-İlmiyye, 1. Basım, 1997.
- Ayderûsî, Muhyiddîn Abdülkâdir b. Şeyh b. Abdillâh. *en-Nûru's-sâfir 'an ahabârî'l-karni'l-âşir*. Beyrut: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1. Basım, 1984.
- İbnü'l-İmâd, Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed. *Şezerâtü'z-zeheb fî ahabârî men zeheb*. thk. Mahmûd el-Arnâûd. 11 Cilt. Dimaşk - Beyrut: Dâru İbn Kesîr, 1. Basım, 1406/1986.
- Şevkânî, Muhammed b. Ali b. Muhammed b. Abdillâh. *el-Bedri't-tâli' bi mehâsini men ba'de'l-karni's-sâbi*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Marife, ts.
- Serkîs, Yûsuf b. İlyân. *Mu'cemü'l-matbû'âtü'l-'Arabîyye ve'l-mu'arrebbe*. 2 Cilt. Mısır: Matba'atü Serkîs, 1928.
- Özel, Ahmet – Kallek, Cengiz. “Zekeriyyâ el-Ensârî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/212-215. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Akdoğan, Mesut. “Zekeriyyâ el-Ensârî'nin Tasavvufî Yönü ve Düşünce Dünyasında Tasavvuf”. *İslami İlimler Dergisi* 19/1 (Mart 2024), 147-174.
- Yıldırım, Nurettin. “Şeyhü'l-İslâm Zekeriyyâ el-Ensârî'ye Nispeti Hatalı Eserler”. *Mütefekkir* 10/20 (Aralık 2023), 569-586.

Agitoğlu, Nurullah. “Şâfiî Usûlcülerin Değerlendirme ve Tercih Yapar-
ken Sünnet ve Hadis Meselelerine Yaklaşımı: Zekerıyyâ el-Ensârî
Örneği”. *Şarkıyat* 10/3 (Ağustos 2018), 873-886.

Ataev, Yusup. *Zekerıyya el-Ensari'nin Fethu'l-Vehhâb Bişerhi Menhe-
ci't-Tullâb Adlı Kitabının Kitabı'l-Buyû'dan Kitabı'l-Ferâize'e Kadar
Olan Kısımının Tahkiki*. İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üni-
versitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

Avcı, Meysa. *Zekerıyyâ el-Ensârî'nin “el-Matlâ Şerhu'l Îsâgûcî” Adlı Eseri-
nin Tahkik ve Tercümesi*. Yalova: Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilim-
ler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

Nuaymî'nin eserleri aracılığıyla Memlûkler döneminin son yıllarındaki siyasi atmosfer hakkında da bazı fikirlere ulaşmak mümkündür. Müellifin yer verdiği küçük ayrıntılar, dönemin siyasi gerilimlerinin Dımaşk'a nasıl yansıdığı konusunda önemli ipuçları sunmaktadır.

Daha önce değinildiği üzere Nuaymî, yaşamı itibariyle Şam'ın Osmanlılara geçiş sürecine tanık olduğundan, iki devlet arasında ilmî mirasın aktarımında önemli katkılar sunmuştur. Bu sebeple o, Memlûklerin Osmanlı'ya etkilerinin tespiti noktasında kendisine başvurulacak isimler arasında yer alması bakımından kıymeti haiz bir âlimdir. Onun eserleri ve özellikle de yetiştirdiği talebeleri aracılığıyla bu etkilerin izini sürmek mümkündür. Yavuz Sultan Selim Şam'ı ele geçirdikten sonra burada Şam Selimiye Camii'ni inşa ettirmiş ve akabinde Nuaymî'nin talebesi olan İbn Tolun'u burada Kur'ân okumakla görevlendirmiştir. Kayıtlara göre İbn Tolun, bu görevi vefatına kadar sürdürmüştür. Bunun yanı sıra İbn Tolun, Nuaymî'nin eserlerinin muhafazasında ve dolaşıma sokulmasında da etkili olmuştur. Zira kendisi de hocası gibi şehir tarihi ve eğitim kurumları tarihi meselesine eğilmiş ve bu alanda ciddi eserler telif etmiştir.

Kaynakça

- Brockelmann, Carl. *Târîhu'l-edebi'l-Arabî*. ed. Mahmud Fehmî Hicâzî. çev. Mahmud Fehmî Hicâzî. Kahire: al-Hay'a al-Mısıriyya al-Âmma li'l-Kitâb, 1995.
- Gazzî, Necmeddin. *el-Kevâkibu's-sâ'ire bi a'yânî'l-mi'eti'l-aşire*. ed. Recep Eil - Süleyman Cebbûr. Beyrut: Dârul-Kitâb el-İlmiyye, 1979.
- Hanbelî, İbnü'l-İmâd. *Şezerâtü'z-zeheb fî ahbâri men zeheb*. ed. Mahmud el-Arnaût. Beyrut; Dımaşk: Dâr İbn Kesîr, 1993.
- İbn Tolun, Şemseddin Muhammed b. Ali b. Ahmed es-Sâlihî. *Müfâkehettü'l-hillân fî havâdisi'z-zamân*. ed. Halîl el-Mansûr. Beyrut: Dârul-Kütübî'l-İlmiyye, 1998.
- Kalaç, Rıdvan. "Bir Hadis İhtisas Kurumu Olarak Nûriyye ve Eşrefiyye Dâru'lhadisi". https://www.academia.edu/74721726/Bir_Ha

- dis_%C4%B0htisas_Kurumu_Olarak_N%C3%BBriyye_ve_E%-C5%9Frefiyye_D%C3%A2r%C3%BClhadisi
- Kurt, Abdurrahman - Kurt, Rabia. “Bir Âlimin Kendi Dilinden Eğitim Hayatı: Şemsüddîn İbn Tolun ed-Dımaşkî (880-953/1473-1546)”. *Hadis ve Siyer Araştırmaları* 5/2 (2019), 333-352.
- Midilli, Muhammet Enes. “Dımaşk Eğitim Kurumları Tipolojisi (11.-16. Yüzyıl): Geleneksel Tanımlar ve Değişen İşlevler”. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 68/68 (30 Haziran 2025), 103-135. <https://doi.org/10.15370/maruifd.1666505>
- Mustafa, Şâkir. *et-Târîhu'l-Arabî ve'l-müverrihûn: dirâsât fî tatavvuri ilmi't-târîh ve ma'rifeti ricâlihî fî'l-İslâm*. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 1993.
- Nuaymî, Ebû'l-Mefâhir Muhyiddîn Abdülkâdir b. Muhammed b. Ömer. *ed-Dâris fî Târîhi'l-medâris*. haz. İbrahim Şemsüddin. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1990.
- Sadiker, Ömer. “Şam Hanefî Kadısı Necmeddin Tarsûsî'nin Kitâbü't-Tevârîh'i: (Tahkik - Tercüme - Değerlendirme)”. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)* 20/1 (29 Haziran 2020), 176-200. <https://doi.org/10.30627/cuilah.726752>
- Sadiker, Ömer - Akbaş, Hamdi. “Hanefî Kadısı Tarsûsî'nin Kitâbü't-Tevârîh'inin Nuaymî ve İbn Tolun'un Biyografi Eserlerine Kaynaklığı”. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)* 30. YIL ÖZEL SAYISI (30 Eylül 2022), 54-74. <https://doi.org/10.30627/cuilah.1159267>
- Şeşen, Ramazan. *Müslümanlarda Tarih-Coğrafya Yazıcılığı*. İstanbul: İslâm Tarihi, Sanat ve Kültürünü Araştırma Vakfı Yayınları, 1998.
- Tomar, Cengiz. “Nuaymî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 33/221-222. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2007.
- Yılmaz, Harun. “Dımaşk Eğitim Kurumlarını Kayıt Altına Almak: Nuaymî ve ed-Dâris fî târihi'l-medâris'i”. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 68/68 (30 Haziran 2025), 75-102. <https://doi.org/10.15370/maruifd.1663379>
- Yılmaz, Harun. “Medrese-Mezhep İlişkisi: Nuaymî'nin ed-Dâris'inde Dımaşk Medreselerinin Mekânsal Dağılımı ve Tipolojileri”. *İslam Tetkikleri Dergisi* 15/1 (03 Nisan 2025), 43-68. <https://doi.org/10.26650/iuitd.2025.1609402>

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1795

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1065

Kitap Adı : Memlûklerde İlim ve Kültür

Alt Başlık : Eserler

Book Title : Science and Culture in the Mamluks

Subtitle : Works

ISBN : 978-625-8724-20-2

DOI : doi.org/10.70458/fcr.978-625-8724-20-2

Editör | Editor: Yaşar Akaslan | orcid.org/0000-0003-0715-9295

Kurum | Institution: Ondokuz Mayıs Üniversitesi

ROR ID: ror.org/028k5qw24

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Editorial

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 285 (x + 275)

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAC - İslam / Genel | Islam: General

BISAC: REL084000 - İslam / Tarih | Religion / Islam / History

THEMA: QRAM2 - İslami ilahiyat ve öğretiler / Düşünürler ve düşünceler | Islam: the-ology & beliefs / Thinkers and thought

LC Classification: BP50 - İslam - Tarih ve düşünce | Islam - History and thought

DEWEY: 297.09 - İslam tarihi ve düşünce akımları | History and schools of Islamic thought

WoS Category: Tarih | History

WoS Citation Topics Meso: 6.6 - İslam Araştırmaları | Islamic Studies

WoS Citation Topics Micro: 6.6.20 - İslam Entelektüel Mirası | Islamic Intellectual Her-itage

Scopus Subject Areas: 1202 - Tarih ve Felsefe Bilimi | History and Philosophy of Science

Atıf Bilgisi | Cite as: Akaslan, Yaşar (ed). *Memlûklerde İlim ve Kültür: Eserler*. An-kara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050
Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60
www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

el-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'ân, kadılar ve müftüler tarafından fetva ve hüküm istinbatında kullanılan başlıca eserler arasında yer almıştır. Yani Kurtubî'nin tefsiri, Kur'ân merkezli bir fıkıh anlayışını temsil etmesi bakımından ümmetin ilmî mirasında müstesna bir yer edinmiştir. Memlûkler döneminde ilmî çevreler, bu tefsiri salt ilmî bir metin olarak değil aynı zamanda şer'î hükümlerin izharında güvenilir bir mürşid olarak kabul etmişlerdir. Onun titiz rivâyet kullanımı, mezhepler arası adil mukayesesi ve Mâlikî mezhebine bağlılığı dönemin ilim adamları nezdinde bir denge unsuru olmuştur. Bu açıdan düşünüldüğünde *el-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'ân*, mahza bir tefsir olmayıp bununla beraber Kur'ân'ın hayata yansımaları sağlayan fikhî bir rehberdir. Memlûkler döneminde ilmin muhafazası ve sonraki nesillere aktarılmasında oynadığı rol, ümmetin sahîh ilmî geleneğini devam ettirme çabasının bir tezahürüdür.

Sonuç olarak ifade etmek gerekirse el-Kurtubî'nin *el-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'ân* adlı tefsiri, Memlûkler dönemi ilim geleneğinde hem tefsir hem fıkıh alanında başat bir konum elde etmiştir. Ahkâm ayetlerini sistemli bir şekilde ele alışı, mezhepler arası mukayeseye yer verışı ve ilmî titizliğiyle, dönemin medreselelerinde ve kadıların uygulamalarında sıkça başvurulmuş bir kaynak haline gelmiştir. İlaveten zikri geçen eser, Memlûkler devrinde ilim hayatının temel karakteri olan çoğulculuk, rivâyet merkezlilik ve şer'î hükümlere bağlılık ilkelerini en iyi yansıtan örneklerden biri olmuştur. Bugün dahi İslâm ilim geleneğinin köklü mirasını anlamak isteyenler için el-Kurtubî'nin bu tefsiri, vazgeçilmez bir müracaat kaynağı mesabesinde değerini korumaktadır.

Kaynakça

Altıkulaç, Tayyar. "Muhammed b. Ahmed el-Kurtubî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/455-457. Ankara: TDV Yayınları, 2002.

- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Büyük Tefsir Tarihi ve Tabakatü'l-Müfessirîn*. 2 Cilt. İstanbul: Ravza Yayınları, 2008.
- Cerrahoğlu, İsmail. *Tefsir Usûlü*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2018.
- Coşkun, Muhammed. “el-Câmi‘ li Ahkâmi’l-Kur’ân”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/100-101. Ankara: TDV Yayınları, 2019.
- Demirci, Muhsin. *Konulu Tefsire Giriş*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2006.
- Gezer, Süleyman. *Sözlü Kültürden Yazılı Kültüre Kur’ân*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2015.
- Kaplan, Mustafa Sait. *Kur’ân’ın Nüzûl Anlamının Te’vil Süreci*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Doktora Tezi, 2023.
- Kaya, Mesut. *Taberî Tefsiri’nin Kaynakları*. İstanbul: MÜ İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2022.
- Şen, Ercan. “Memlüklerde Tefsir”. *Tefsir Tarihi*. ed. Mehmet Çiçek - Sema Çelem. 253-282. İstanbul: Lisans Yayıncılık, 1. Basım, 2023.
- Türçan, Selim - Gezer, Süleyman. “Fıkhi Tefsir Geleneği”. *Tefsire Akademik Yaklaşımlar* -1. ed. Mehmet Akif Koç - İsmail Albayrak. 1/185-204. Ankara: Otto Yayınları, 2. Basım, 2015.
- Yüksek, Muhammed İsa. “Kur’ân’da Hitabın Geçişliliğinin İmkânı”. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 23/1 (Haziran 2019), 273-290. <https://doi.org/10.18505/cuid.508918>.

çimde öğretilmesine yönelik çabanın bir ürünü olarak değerlendirilebilir. İbnü's-Salâh'ın dağınık yapısını toparlayarak öğrenilere kolaylık sağlayan bu eser, aynı zamanda şerh ve ihtisar geleneğini beslemiş, Memlûkler ve sonrasında İslâm dünyasında hadis usûlü alanında standart bir metin olmuştur. İçeriğinde hadis ilminin bütün ana meselelerini düzenli bir şekilde sunması, eseri yalnızca bir dönemlik değil, asırlara yayılan bir referans kaynağı haline getirmiştir.

Kaynakça

- Kandemir, M. Yaşar. “Mukaddimetü İbni's-Salâh”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/121-124. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Kandemir, M. Yaşar. “Nevevî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33/45-49. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Nail Okuyucu (ed.). *İslâm İlim Geleneğinde Nevevi*. Ankara; İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı; İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM), 2022.
- Nas, Taha. “Nevevî'nin Şâfi Mezhebindeki Yeri ve Otoritesi”. *İslâm İlim Geleneğinde Nevevî*, 221-277.
- Özkan, Halit. *Memlûklerin son asrında hadis : Kahire 1392-1517*. İstanbul: Klasik, 2012.
- Yılmaz, Harun. “Nevevî'nin Dımaşk'ı: Siyasî ve İlmî Yapısı”. *İslâm İlim Geleneğinde Nevevî*, 183-220.

eseri hem biyografik hem de siyasî-idarî açıdan vazgeçilmez bir başvuru kaynağı kılar. Bu yönüyle *Teşrîfü'l-eyyâm*, Memlûk tarih yazımında belgeli tarihçiliğin güçlü bir temsilidir.

Kaynakça

- Ayaz, Fatih Yahya. *Memlûklerde Tarih ve Tarihçiler*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2020.
- Çubukçu, Asri. “İbn Abdüzzâhir”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 1999, 19/289-291.
- İbn Abdüzzâhir, Ebü'l-Fazl Muhyiddîn. *Teşrîfü'l-eyyâm ve'l-‘usûr fî sîret-i'l-Meliki'l-Mansûr*. nşr. Murad Kâmil-Muhammed Ali en-Neccâr. Kahire: 1961.
- İbn Abdüzzâhir, Ebü'l-Fazl Muhyiddîn. *er-Ravzü'z-zâhir fî sîret-i'l-Meliki'z-Zâhir*. nşr. Abdülaziz el-Huveytur. Riyad: 1976.
- İbn Tağrıberdî, Ebü'l-Mehâsin Cemâleddin Yusuf. *en-Nücümü'z-zâhire fî mülûki Mısır ve'l-Kâhire*. 12 Cilt. Kahire: Dâru'l-Kütübi'l-Mısriyye, 1929.
- Karakuş, Nadir. “Haçlı Seferlerinde Buğday Ticareti ve Ambargo”. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 10/1 (Haziran/2023): 31-55.
- Makrîzî, Takıyyüddîn Ahmed b. Ali. *el-Mevâ'iz ve'l-i'tibâr bi zikri'l-hutat ve'l-âsâr*. Beyrut: ts.
- Şeşen, Ramazan. *Müslümanlarda Tarih-Coğrafya Yazıcılığı*. İstanbul: İsar Yayınları, 1998.

dönmesi ve o dönemin büyük sözlüklerini genişletme çabası, *Lisânü'l-Arab*'ın oluşturduğu kapsamlı filolojik havzanın sürekliliğini göstermesi açısından önemlidir.

Netice itibariyle İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab* ile Memlûkler dönemi ilim geleneğinin en belirgin özelliği olan dil malzemesini derleme ve sentezleme misyonunu üstlenmiş; önceki âlimlerin dağınık ve zorlu çalışmalarını pratik bir düzene sokarak, Arap diline en kapsamlı ansiklopedik eseri kazandırmış ve kendisinden sonraki sözlük ekollerine yön veren bir baş yapıt ortaya koymuştur. Ayrıca eser, kendi dönemin ilim anlayışını ve dilin korunmasına yönelik hassasiyeti temsil eden bir anıt niteliğindedir.

Kaynakça

- Durmuş, İsmail. “Sözlük”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 37/398-401. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Eren, Ali Cüneyt. “Arapça Alfabetik Sözlüklerin Tanıtımı”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 9/1 (2009), 129-151.
- Haywood, John A. *Arabic Lexicography*. Leiden: E. J. Brill, 1960.
- İbnü'l-İmâd, Ebü'l-Felâh Abdulhay b. Ahmed b. Muhammed. *Şezerâtü'z-Zeheb fî Ahbâri Men Zeheb*. thk. Abdulkâdir el-Arnâvûd - Mahmûd el-Arnâvûd. 10 Cilt. Dimeşk-Beyrut: Dâru İbn Kesîr, 1. Basım, 1996.
- Kılıç, Hulusi. “İbn Manzûr”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/171-172. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Kılıç, Hulusi. “Lisânü'l-Arab”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 27/195-196. İstanbul: TDV Yayınları, 2003.
- Kütübî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Şâkir. *Fevâtü'l-Vefeyât ve'z-Zeyl Aleyhâ*. thk. İhsan Abbas. 5 Cilt. Beyrut: Dâru Sadr, 1973.
- Nassâr, Hüseyin. *el-Mu'cemü'l-Arabî Neş'etühû ve Tetavvürühû*. 2 Cilt. Kahire: Dâru Mısır li't-Tıbbâ'a, 4. Basım, 1988.
- Ömer, Ferrûh. *Târîhu'l-Edebi'l-Arabî*. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâ-yin, 1. Basım, 1983.

- Safedî, Ebü's-Safâ Salâhuddin Halil b. Aybeg. *el-Vâfî bi'l-Vefeyât*. thk. Ahmed el-Arnâvut - Mustafa Türkî. 29 Cilt. Beyrut: Dâru İh-yâi't-Turâsî'l-Arabî, 1. Basım, 2000.
- Süiyâtî, Ebu'l-Fadl Celâluddîn Abdurrahman b. Ebî Bekr. *Buğyetu'l-Vu'ât fî Tabakâti'l-Luğaviyyîn ve'n-Nuhât*. thk. Muhammed Ebü'l-Fadl İbrâhîm. 2 Cilt. Beyrut: Mektebetu'l-Asriyye, 1964.
- Şidyâk, Fâris Ahmed. "Mukaddime". *Lisânü'l-Arab*. 1/4-9. Beyrut: Dâru Sâdır, 1414.
- Yaçın, Nîhat. "Arap Sözlük Biliminin Ekolleşen Sözlük Sistemleri". *Amasya İlahiyat Dergisi* 20 (Haziran 2023), 373-428.
- Ya'kûb, Emîl Bedî'. *el-Me'âcimü'l-Luğaviyye: Bedâetühâ ve Tetavvürühâ*. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyin, 2. Basım, 1985.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed ez-. *Mu'cemü'ş-Şüyûh*. thk. Habîb el-Hîle. 2 Cilt. Tâif: Mektebetü's-Siddîk, 1. Basım, 1988.
- Ziriklî, Hayruddîn ez-. *el-Â'lâm-Kâmûsu Terâcim*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyin, 2002.

olsa da Bağdat'ın Moğollar tarafından işgale uğraması ve Abbâsî hilâfetin Memlûk sultanlarının gölgesi altında Kahire'de ihya edilmesiyle kemale eren, hilâfetin siyâsî ve askerî yetkilerden tamamen soyutlanarak salt manevî bir otorite haline dönüşmesi ve halifenin fiilî bakımdan kat'î surette idarenin dışına itilmesi süreci, Mâverdî ve Ebu Ya'lâ gibi isimlerin eserlerinde teorik zeminini bulduğu üzere dinî ve siyâsî tüm otoriteleri uhdesinde barındıran ve evrensel iktidarı temsil eden klasik hilafet teorisinde değişime yol açmıştır.

Bu dönemde yaşayan ve Memlûk idaresinde üst düzey vazifeler üstlenen İbn Cemâa'nın, Müslüman toplumun yönetimi ile alakalı hükümleri ihtiva eden ve din işlerini yürüten halifenin yanında dünya işlerini yürüten sultânı da siyâsî erkin bir parçası olarak tanıdığı *Tahrîrî'l-ahkâm* isimli eseri, bu dönüşümü yansıtan güzel bir örnektir. Dolayısıyla İbn Cemâa'nın esas itibarıyla yapmaya çalıştığı şeyin, vuku bulan birtakım tarihî hadise ve kırılmalar neticesinde yeni görünüm kazanan hilâfet kurumunu değerlendirmek ve fikhî açıdan tahlil etmek olduğu söylenebilir. Ayrıca İbn Cemâa'nın, fiilî bir güce sahip olmayıp sembolik bir mana taşısa da sultanın halife tarafından atandığını ifade ederek halifeyi hukukî hiyerarşinin en üstüne yerleştirmesi ve bu şekilde hilâfet makamının şeref ve itibarını müdafa etmesi, bu kurumun hâlâ ümmetin birliğinin teminatı olarak görüldüğünü göstermektedir.

Kaynakça

- Ağır, Abdullah Mesut. "Memlûk Sultanlarının Gölgesi Altında Hilâfet Kurumu". *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 10/2 (2011), 637-651.
- Akpınar, Cemil. "İbn Cemâa, Bedreddin". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/388-392. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Güher, Fatma. *Bedreddin İbn Cemâa ve Sünnî İmamet/Hilafet Anlayışında Farklılaşma Arayışı*. Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Temel İslâm Bilimleri Anabilim Dalı, 2022.

- İbn Cemaâ, Bedreddin. *Adl'e Boyun Eğmek Ehl-i İslâm'ın Yönetimi İçin Hükümler*. çev. Özgür Kavak. İstanbul: Klasik Yayınları, 1. Basım, 2010.
- İbn Cemâa, Bedreddin. *Tahrîrû'l-Ahkâm fî Tedbîri Ehl'l-İslâm*. thk. Fuâd Abdü'l-Mün'im Ahmed. Katar: Riâsetü'l-Mehâkimi's-Şer'iyye ve's-Şuûni'd-Dîniyye, 1985.
- Kavak, Özgür. "Bedreddin İbn Cemâa'nın Siyaset Anlayışı." *Adle Boyun Eğmek: Ehl-i İslâm'ın Yönetimi İçin Hükümler*, İbn Cemâa. 21-28. İstanbul: Klasik Yayınları, 2010.
- Kavak, Özgür. "Memlükler Dönemi Siyaset Düşüncesine Giriş: Ahkâm-ı Sultâniye Geleneğinin İhyası ve Meşruiyet Problemini Aşma Çabaları". *İslâm Tetkikleri Dergisi / Journal of Islamic Review* 10/1 (2020), 181-228.
- Kavak, Özgür. "Oryantalist Gözüyle İslâm Siyaset Düşüncesi: İbn Cemâa'nın Siyaset Anlayışı ya da Şeriat'a Karşı Fıkıh". *İslâm ve Klasik*. İstanbul, 1. Basım, 2008.
- Okumuş, Ejder. "İbn Cemâa'nın Siyaset ve Yönetim Düşüncesi". *Tasavvur: Tekirdağ İlahiyat Dergisi* 7/2 (Aralık 2021), 1237-1274.
- Şafak, Ali. "el-Ahkâmü's-Sultâniyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/554-555. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Uzun, Kazım. *Memlûk Devleti Himayesinde ve İslâm Dünyasında Abbâsî Hilafeti: Saltanat-Hilafet İlişkisi*. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Tarihi Anabilim Dalı, 2020.

- Arslan, Hüseyin. *Hatîp el-Kazvîni'nin Telhis ve İzah Adlı Eserlerinde Sekkâki'ye İtiraz Ettiği Meseleler*. Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, 2018.
- Arslan, Hüseyin. "Kadim İki Belâgat Eserinin Mukayesesi: Miftahu'l-'U-lum ve Telhisu'l-Miftah." *RumeliDE Uluslararası Hakemli Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* = *RumeliDE International Refereed Journal of Language and Literature Studies* 17 (2019): 596-611.
- Durmuş, İsmail. "Kazvîni, Hatîb." *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. C. 25, 156-157. Ankara: TDV Yayınları, 2022.
- Ebû'l-Kâsım 'Alî b. el-Hasen İbn 'Asâkir. *Târîhu Dimeşk*. thk. 'Amr b. Ğurâme el-'Umrevî. b.y.: Dâru'l-Fikr, 1415/1995.
- el-Hatîb el-Kazvîni. *el-Îzâh fî 'ulûmi'l-belâga*. nşr. Muhammed Abdül-mün'im Hafâcî. Kahire: 1400/1980.
- Özdoğan, M. Akif. "Belâgatın Sistemize Edilmesinde es-Sekkâkî ve el-Kazvîni'nin Rolü." *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 2, sy. 4 (2002): 97-106.
- Şensoy, Sedat. "Hatîb el-Kazvîni'de Fesâhat ve Belâgat Kavramları." *İslâm Araştırmaları Dergisi* 17 (2007): 25-48.
- Yalar, Mehmet. "el-Hatîb el-Kazvîni ve Belâgat İlmindeki Yeri." Doktora tezi, Uludağ Üniversitesi, 1998.
- Yiğit, İsmail. "Memlûkler." *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Cilt 29. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2004, 90-97.
- Zirikî, Hayreddin ez-. *el-A'lâm: Kâmûsü terâcim*. 8 Cilt. Beyrut: Zühayr Fethullah, 1984.
- Zirikî, Hayruddîn. *el-A'lâm*. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 15. Basım, 2002.

kendisinden sonrasına en çok tesir eden yöndür-, tarihi bilgilere yer vermesi, fikhî konuları detaylandırması ve uzunca tartışması, Hâzin'in bir lakabının da Sûfî olmasından kaynaklı tasavvuf ve mev'iza konularına yer vermesi tefsirin referans gösterilerek veya gösterilmeyerek kendinden sonraki teliflere kaynaklık etmesinde rol oynamıştır.

Kaynakça

- Ayintâbi Mehmet Efendi, Muhammed b. Hamza. *Tibyân Tefsiri*. İstanbul: Sağlam Kitabevi, 1980.
- Bilmen, Ömer Nahusi. *Tabakâtü'l-Müfessirîn*. İstanbul: Bilmen Yayınevi, 1973.
- Çantay, Hasan Basri. *Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm*. İstanbul: Bilimevi Basım Yayın, 2005.
- Çelik, Ahmet. *Hâzin el-Bağdâdî ve Tefsirdeki Metodu*. Harran: Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1996.
- Çelik, Ahmet. *Hâzin Tefsirinde İsrâiliyat*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1989.
- Dâvûdî, Şemseddîn Muhammed b. Ali Ahmed. *Tabakâtü'l-müfessirîn*. Kâhire: Mektebetü Vehbe, 1972.
- Emiroğlu, Hasan Tahsin. *Esbâb-ı Nüzûl*. İstanbul: Elif Ofset, 1978.
- Eski, Zeynep. *Hâzin Tefsiri'nin Ebu't-Tevfik eş-Şeyh İbrahim Tercümesi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Hâzin, Ebü'l-Hasen Alâüddîn Alî b. Muhammed b. İbrâhîm. *Lûbâbü't-te'vîl fî me'ânî't-tenzîl*. Beyrût: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1995.
- İbn Hacer, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Ali b. Muhammed. *ed-Dürrü'l-kâmine fî ayânî'l-mietî's-sâmine*. Beyrût: Dâru'l-Cîl, 1993.
- İbn Râfî, Ebü'l-Meâli Muhammed. *el-Vefeyât*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1982.
- Kâtîp Çelebî, Hacı Halife Mustafa b. Abdullah. *Keşfü'z-zünûn*. Dersaadet: Alem Matbaası, 1310.
- Konyalı, Mehmet Efendi. *Hülâsatü'l-Beyân*. İstanbul: Üçdal Neşriyat, 1971.
- Nâcî Ma'rûf. *Târîhu 'ulemâi'l-Müstansriyye*. Kahire: Dâru's-Şab, 1976.

Orbay, Ali Ekrem. *Hidâyetü'l-İnsân fî Tefsîru'l-Kur'ân*. İstanbul: İrfan Matbaası, 1974.

Sâbûnî, Muhammed Ali. *Safvetü't-tefâsir*. Beyrût: Dâru'l-Kur'âni'l-Kerim, 1981.

Zehebî, Muhammed Hüseyin. *et-Tefsîr ve'l-müfessirûn*. Kahire, Mektebetü Vehbe, ts.

Zemahşerî, Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed. *el-Keşşâf 'an hakâikı gavâmizi't-tenzîl ve 'uyûni'l-ekâvîl fî vucûhi't-te'vîl*. Riyad: Mektebetü'l-Ubeykan, 1998.

yanında İbn Hacer'in "قُلْتُ" diyerek Mizzî'ye ek olarak yaptığı değerlendirmelerin sayısı azdır. Mizzî'nin eserini kaynak olarak telif edilen eserler arasında *Tehzîbü't-Tehzîb*'i ayrıcalıklı kılan hususun, bir râvînin cerh ve ta'dîli için gerekli olan bilgileri derli toplu şekilde sunması, hayatını yazdığı râvînin hoca ve talebelerinin en meşhurlarını zikredip onlar hakkında önemli bilgileri kaydetmekle yetinmesi olduğunu ifade edebiliriz. Ayrıca İbn Hacer bu eserini de *Takrîbu't-tehzîb* isminde bir eser yazarak özetlemiştir. Bu eser, muasır dönemde Şu'ayb el-Arnaût (ö. 2016) ve Beşşâr 'Avvâd Ma'rûf tarafından yazılan *Tahrîru takrîbi't-tehzîb* isimli bir reddiyede eleştirilmiştir.

Kaynakça

- Arnaût, Şu'ayb - Ma'rûf, Beşşâr 'Avvâd. *Tahrîru takrîbi't-tehzîb*. 4 Cilt. Beyrut: Mu'essesetu'r-Risâle, 1417/1997.
- Âşikkutlu, Emin. "Cerh ve Ta'dîl". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/394-401. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Çakan, İsmail Lütfi. *Hadis Edebiyatı*. İstanbul: İFAV Yayınları, 21. Basım., 2017.
- İtr, Nûreddîn. *Menhecû'n-nakd fî 'ulûmi'l-hadîs*. Dımaşk: Dâru'l-Fikr, 37. Basım., 1439/2018.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebû'l-Fazl Şihâbüddin Ahmed. *ed-Dürerü'l-kâmine fî a'yânî'l-mietî's-sâmine*. 6 cilt. 2. Basım. Haydarâbâd: Dairetü'l-Maârif el-Osmâniyye, 1392/1972.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebû'l-Fazl Şihâbüddin Ahmed. *Tehzîbü't-tehzîb*. 12 Cilt. Hindistan: Dâiratü'l-Meârifî'l-Osmâniyye, 1326/1908.
- Kandemir, M. Yaşar. "Mizzî, Yûsuf b. Abdurrahman". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/220-221. İstanbul: TDV Yayınları, 2005.
- Kandemir, Mehmet Yaşar. "el-Kemâl", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 25/222-224, 2022.
- Mizzî, Cemâluddîn Ebû'l-Haccâc Yûsuf b. 'Abdurrahman b. Yûsuf el-Kelbî. *Tehzîbü'l-kemâl fî esmâi'r-ricâl*. 35 Cilt. thk. Beşşâr 'Avvâd Ma'rûf. Beyrut: Muessesetu'r-Risâle, 1400/1980.
- Naim, Babanzâde Ahmed. "Mukaddime". *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tec-*

- rîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi*. 1/33-430. İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2019.
- Sehâvî, Şemsuddîn Ebû'l-Hayr Muhammed b. 'Abdurrahman b. Muhammed. *Fethu'l-muğîs bi şerhi elfiyyeti'l-hadîs li'l-Trâkî*. thk. 'Alî Huseyn 'Alî. 4 Cilt. Mısır: Mektebetu's-Sunne, 1424/2003.
- Tehânevî, Zafer Ahmed. *Kavâid fî 'ulûmi'l-hadîs*. thk. Abdulfettâh Ebû Gudde. Kahire: Dâru's-Selâm, 7. Basım., 1331.
- Yıldırım, Enbiya. *Hadisler ve Zihinlerdeki Sorular*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2011.
- Zehebî, Ebû 'Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed. *Tezkiretu'l-huf-fâz*. 4 Cilt. thk. Zekerîyyâ 'Umeyrât. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 3. Basım., 1433/2012.

kitabı olarak değil aynı zamanda bir dil ve kırâat ansiklopedisi olarak da görmüşlerdir. Bu açıdan *el-Bahrü'l-Muhît*, Memlük eğitim sisteminde “çok işlevli” bir eser hüviyetindedir. Şöyle ki *el-Bahrü'l-Muhît*, hem tefsir öğretimi hem dil eğitimi hem de kırâat farklılıklarının aktarımı açısından kullanılabilmektedir.

Burada Memlükler dönemine ek olarak şunlar da ifade edilebilir: Ebû Hayyân'ın *el-Bahrü'l-Muhît* isimli muhalled eseri, sadece Memlükler döneminde değil Osmanlılar başta olmak üzere sonraki İslâm coğrafyalarında da tesirini sürdürmüştür. Birçok İslâm eğitim kurumunda okutulan tefsirler arasında *el-Bahrü'l-Muhît* sıklıkla yer almıştır. Müfredatlarda *el-Bahrü'l-Muhît*'in dil tahlilleri ve kırâat yorumlarına özel bir değer atfedilmiştir. Bu da eserin Memlük dönemindeki köklü konumunun sonraki asırlara taşındığını göstermektedir.

Sonuç olarak ifade etmek gerekirse *el-Bahrü'l-Muhît*, Memlükler dönemindeki ilmî zihniyetin bir özeti gibidir. Bu eser; dil ve kırâat ilimlerine verdiği önem, sahîh rivâyetleri öncelemesi, Ehl-i Sünnet çizgisini muhafazası ve önceki müfessirlerle kurduğu eleştirel irtibat sayesinde hem çağdaşları hem de sonraki nesiller için güvenilir bir tefsir kaynağı olmuştur. Medrese geleneğinde çok yönlü işlevi *el-Bahrü'l-Muhît*'i bir dil ve kırâat ansiklopedisi hâline getirmiştir. Ayrıca *el-Bahrü'l-Muhît*'in Memlükler dönemi ilim geleneğindeki yeri, yalnızca bir müellifin şahsî başarısı olarak değil aynı zamanda dönemin ilmî birikiminin, çoğulculuğunun ve metodolojisinin bir tezahürü olarak değerlendirilmelidir. Bu yönüyle eser, İslâm ilim tarihinde hâlen canlılığını koruyan bir miras olarak varlığını sürdürmektedir.

Kaynakça

- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Büyük Tefsir Tarihi ve Tabakatü'l-Müfessirîn*. 2 Cilt. İstanbul: Ravza Yayınları, 2008.
- Cerrahoğlu, İsmail. *Tefsir Usûlü*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2018.

- Demirci, Muhsin. *Konulu Tefsire Giriş*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2006.
- Ebû Hayyân el-Endelüsî, Muhammed b. Yûsuf b. Alî b. Yûsuf b. Hayyân. *el-Bahrü'l-muhît*. 11 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1420/2000.
- Kafes, Mahmut. "Ebû Hayyân el-Endelüsî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/152-153. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Kaplan, Mustafa Sait. *Kur'ân'ın Nüzûl Anlamının Te'vil Süreci*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Doktora Tezi, 2023.
- Karagöz, Mustafa. "el-Bahrü'l-Muhît". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/516-517. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Kaya, Mesut. *Taberî Tefsiri'nin Kaynakları*. İstanbul: MÜ İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2022.
- Şen, Ercan. "Memlûklerde Tefsir". *Tefsir Tarihi*. ed. Mehmet Çiçek - Sema Çelem. 253-282. İstanbul: Lisans Yayıncılık, 1. Basım, 2023.

Bu isimlerin ortak paydası, yalnızca kendi dönemlerinin önemli isimleri olmaları değil, eserlerinde Zehebî'nin *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*'da sergilediği biyografi sistematüğini, tabaka usulü tarih yazımını, kaynak çeşitliliğini esas almaları ve kimi zaman da cerh-ta'dîli yahut aklî çıkarımlara dayanarak eleştirel bir yaklaşımı uygulamış olmalarıdır. Onların tarih ve tabakât literatüründe bıraktıkları kalıcı iz, Zehebî'nin ilmî mirasının Memlûk ilim geleneğinde interdisipliner bir üslup olarak yerleştiğini göstermektedir. Bunun yanında Zehebî'nin *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*'sı, kendisinden önce genellikle ayrı disiplinler olarak tasnif edilen hadis ve tarih ilimlerinin hem muhaddis hem de müverrih kimliğine sahip âlimler nezdinde cemedilmesinin çarpıcı bir örneğini sunmaktadır. Eserdeki tabaka esaslı biyografik düzen ile sened-metin analizine dayalı rivâyet malzemesi, kronolojik çerçeve ve olay örgüsüyle bütünleşen tarih yazımı teknikleriyle bir araya gelmektedir. Zehebî, hadisçiliğinin getirdiği isnâd hassasiyetini tarihsel malzemenin aktarımına da taşımış; buna mukabil tarihçi yönü, biyografik malzemenin bağlamını genişleterek şahısların ilmî, siyasî ve toplumsal rollerini daha bütüncül biçimde değerlendirmesine imkân tanımıştır. Mezkûr muhaddis-müverrih yaklaşımının benzer örnekleri kendisinden sonra gelen İbn Kesîr, İbn Hacer, Şemsuddîn es-Sehâvî (ö. 902/1497) ve Bedrüddîn el-Aynî (ö. 855/1451) gibi âlimlerde de görülmektedir. Böylece *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, yalnızca rivâyet zincirlerinin muhafaza edildiği bir hadis kaynağı değil, aynı zamanda tarihsel yorum ve biyografi sentezinin uygulandığı bir model olarak Memlûkler döneminde hem muhaddis hem de müverrih vasfını şahsında cem eden bir âlim tipolojisinin oluşmasına da zemin hazırlamıştır.

Kaynakça

Altıkulaç, Tayyar. "Zehebî". İstanbul: *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 2003. 44/180-188.

- Çakan, İsmail Lütüfî. *Hadis Edebiyatı*. İstanbul: İFAV Yayınları, 21. Basım., 2017.
- Efendioğlu, Mehmet. “Siyeru a’lâmi’n-nübelâ”. İstanbul: *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 2009. 37/326-327.
- İbn Hacer, Ebü’l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. ‘Alî b. Muhammed el-‘Askalânî. *ed-Dürerü’l-kâmine fî a’yâni’l-mi’eti’s-sâmine*. thk. Muhammed ‘Abdulmuîz Dân. 6 Cilt. Haydarabad: Meclisu Dâirati’l-Ma’ârifî’l-Osmâniyye, 1392/1972.
- Kütübî, Muhammed b. Şâkir b. Ahmed b. ‘Abdurrahman b. Şâkir Salâhuddîn. *Fevâtü’l-vefeyât*. thk. İhsân ‘Abbâs. 4 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, 1973-74.
- Laroui, Abdullah. *İslâm ve Tarih: Epistemoloji Denemesi*. çev. İzzet Tanju. İstanbul: Pınar Yayınları, 2019.
- Ma’rûf, Beşâr ‘Avvâd. “Takdîmu’l-kitâb”, 1/7-159. Zehebî, Ebû ‘Abdillah Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osmân et-Türkmanî. *Siyeru a’lâmi’n-nübelâ*. thk. Şuayb el-Arna’ût – Hüseyin el-Esed. Beyrut: Müessesetu’r Risale, 3. Baskı., 1405/1985.
- Safedî, Salâhuddîn Halîl b. Aybek b. Abdullah. *el-Vâfî bi’l-Vefeyât*. thk. Ahmed el-Arna’ût - Türkî Mustafa. 29 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi’t-Turâs, 1420/2000.
- Sifil, Ebubekir. *İdrak ve Tasdik*. İstanbul: Rihle Kitap, 4. Basım., 2016.
- Subkî, Tâciüddîn ‘Abdulvehhâb b. Takıyyuddîn. “Kâ’ide fi’l-cerh ve’t-ta’dîl”. *Erba’u Resâil fî ‘Ulumi’l-Hadîs*. thk. ‘Abdulfettâh Ebû Gudde, 5–65. Beyrut: Dâru’l-Besâir, 8. Basım., 1439/2018.
- Subkî, Tâciüddîn ‘Abdulvehhâb b. Takıyyuddîn. *Mu’idu’n-ni‘am ve mubîdu’n-nikam*. Beyrut: y.y., 1407/1986.
- Süyûtî, Celâluddîn ‘Abdurrahman b. Ebî Bekr. *Zeylu Tabakâti’l-huffâz li’z-Zehebî*. thk. Zekerıyyâ ‘Umeyrat. Beyrut: Dâru’l-Kutubi’l-‘İlmiyye, 1419/1998.
- Yılmaz, Hayati. “Siyeru a’lâmi’n-nübelâ ve İki Ayrı Neşri”. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2000, sayı: 2, s. 323-332.
- Zehebî, Ebû ‘Abdillah Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. ‘Osmân. *Ma’rifetu’l-kurrâ’i’l-kibâr ‘alâ’t-tabakâti ve’l-âsâr*. Beyrut: Dâru’l-Kutubi’l-‘İlmiyye, 1417/1997.

içinde şekillenmiş; farklı ekollere mensup âlimler arasındaki rekabet yer yer tarafgirlik boyutuna ulaşmıştır. Böyle bir ortamda; uzun yıllar süren telif faaliyetleri, verdiği kırâat ve hadis dersleri, hatiplik ve çeşitli medreselerdeki şeyhlik görevleri, Zehebî'yi Memlûkler dönemi Dımaşk'ının en müessir ilim adamlarından biri hâline getirmiştir. Ayrıca ilmî birikiminin yanı sıra, ahlâk ve mezhebî itidaliyle de dönemin ilim geleneğine yön veren isimler arasında yer almıştır.

Zehebî'nin mutedil mizacı ve tarafsız ilim anlayışı, başta *Ma'rifetü'l-kurrâi'l-kibâr* olmak üzere kaleme aldığı eserlerde açık bir biçimde hissedilir. Nitekim o, rivâyetlerde ortaya çıkan mezhebî gerilimleri aktarırken dahi genel olarak kendi kanaatini öne çıkarmaktan kaçınmıştır. Biyografisine değindiği kimseye mezhebî mensubiyeti sebebiyle olumsuz bir tavır sergilediğinde de değerlendirmesini doğrudan beyan etmek yerine, üçüncü rivâyet sahiplerinin dili üzerinden aktarmayı tercih etmiştir. Mesela el-Herevî'nin (ö. 224/838) Râfizîler hakkında son derece ağır eleştiriler içeren bir sözüne yer vermiş; ancak bu söz üzerine herhangi bir yorumda bulunmaksızın, sadece rivâyeti aktarmakla yetinmiştir. Netice itibarıyla *Ma'rifetü'l-kurrâi'l-kibâr*, yalnız kırâat tarihine dair bir tabakât çalışması olmanın ötesinde, Zehebî'nin Memlûkler dönemi ilim ortamında benimsediği ilmî ve ahlâkî duruşunu da somut biçimde yansıtmaktadır.

Kaynakça

- Akaslan, Yaşar. *Kırâat İlminin Temel Kaynakları*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2021.
- Altıkulaç, Tayyar. "Ma'rifetü'l-Kurrâi'l-Kibâr". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/60. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Askalânî, Ebü'l-Fazl Şihâbüddîn Ahmed b. Ali (İbn Hacer). *ed-Düraru'l-kâmine fî a'yâni'l-mietî's-sâmine*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ceyl, 1993.
- Dımaşkî, Ebü'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmail b. Şihâbiddîn Ömer b. Kesîr. *el-Bidâye ve'n-nihâye*. thk. Ali Şîrî. 15 Cilt. Beyrut: Dâru İh-yâi't-Türâsî'l-Arabî, 1988.

- Dımaşkî, Ebü'l-Mehâsin Şemsüddîn Muhammed b. Ali. *Zeylû tezkirati'l-huffâz*. 5 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1998.
- İbnü'l-Cezerî, Ebü'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed b. Muhammed. *Ğâyetü'n-nihâye fî esmâi ricâli'l-kırâât üli'r-rivâye*. thk. Ebû İbrahim Amr b. Abdullah. 4 Cilt. Kahire: Dâru'l-Lü'lü', 2017.
- Kehhâle, Ömer Rıza. *Mu'cemü'l-müellifîn*. 4 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1993.
- Safedî, Salâhuddîn Halil b. Aybek. *Kitâbü'l-vâfî bi'l-vefeyât*. thk. Ahmed Arnavut ve Türkî Mustafa. 29 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 2000.
- Şevkânî, Muhammed b. Ali b. Muhammed b. Abdullah es-San'ânî. *el-Bedru't-tâli' bi mehâsini men ba'de'l-karni's-sâbi'*. 2 Cilt. Kahire: Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmî, ts.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osman. *Siye-ru a'lâmi'n-nübelâ'*. thk. Hüseyin Esed vd. 25 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1996.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osman. *Ma'rifetü'l-kurrâi'l-kibâr 'ale't-tabekât ve'l-a'sâr*. thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf vd. 2 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1997.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osman. *Ma'rifetü'l-kurrâi'l-kibâr 'ale't-tabekât ve'l-a'sâr*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1997.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osman. *Ta-bakâtü'l-kurrâ'*. thk. Ahmed Han. 3 Cilt. Riyad: Merkezü'l-Melik Faysal li'l-Buhûs ve'd-Dirâsâti'l-İslâmiyye, 1997.
- Zehebî, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Osman. *Mu'cemü's-şüyûhi'l-kebîr*. thk. Muhammed el-Habib el-Heyle. 2 Cilt. Taif: Mektebetü's-Sadîk, 1988.
- Zirikî, Hayruddîn. *el-A'lâm*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 2002.

kişilerin özellikle fıkıh ve hadis sahalarında güçlü bir yetkinliğe sahip olmasına dikkat edilmiştir. İbnü't-Türkmânî'nin bu makama yükselmesi, onun Memlûk ilim geleneği içerisindeki merkezi konumunu göstermesi bakımından son derece önemlidir. Nitekim bu dönemde kaleme alınan eserlerin büyük bir bölümü, yalnızca mezhep içi tartışmaları değil farklı mezhep ve ekollerin hadis ve fıkıh anlayışları arasındaki karşılıklı eleştirileri de içermektedir. İbnü't-Türkmânî'nin *el-Cevherü'n-Nakî* adlı çalışması da böylesi yoğun bir ilmî etkileşim ve tartışma ortamının içinde ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla Memlûkler devri hem müellifin ilmî şahsiyetini hem de eserinin metodolojik çerçevesini anlamak için bize tarihî bir arka plan sunmaktadır. Sonuç olarak, *el-Cevherü'n-Nakî* 'alâ Süneni'l-Beyhakî, yalnızca Beyhakî'nin hadis külliyyatına yapılan bir reddiye değil, aynı zamanda Memlûkler döneminin ilmî iklimi ve hadis tenkidi birikiminin bir tezahürüdür. İbnü't-Türkmânî'nin metodik titizliği, rivâyetleri isnad ve metin boyutunda derinlemesine ele alması, farklı tarikler arasındaki mukayeseleri ve fikhî istidlalleri göz önünde bulundurması eseri önemli kılmaktadır. Memlûklerin kurumsal ve çok yönlü ilmî yapısı, mezhepler arası etkileşim ve kadılık makamının sağladığı otorite, İbnü't-Türkmânî'nin hem şahsiyetini hem de ilmî kişiliğini şekillendiren temel unsurlardır. Dolayısıyla *el-Cevherü'n-Nakî*, sadece Beyhakî metni üzerine eleştirel bir çalışma olmanın ötesinde Memlûkler dönemi ilmî kültürünün ve hadis tenkidi geleneğinin en seçkin örneklerinden biri olarak değerlendirilmelidir.

Kaynakça

- Bağdatlı İsmail Paşa. *Hedîyyetü'l-ârifîn ve esmaü'l-müellifîn*. 2 Cilt. İstanbul: Muessetu't-Târîhi'l-Arabî, 1951.
- Hüseyin el-Fîfî, Hüseyin b. Şerif b. Es'ad. *Dirâsâtü ta'likâti İbni't-Türkmânî fî Cevheri'n-nakî*, 1996.
- İbn Hacer, Ebu'l-Fazl Ahmed b. Ali el-Askalânî. *ed-Dürerü'l-kâmine fî'l-a'yânî'l-mietî's-sâmine*. ed. Abdulmuid Han. 6 Cilt. Haydarabad: Meclisü Dâireti'l-Maârifî'l-Osmâniyye, 1392.

- İbn Kutluboğâ, Ebû'l-Fidâ' Kâsım b. Kutluboğâ el-Cemâlî. *Tâcu't-Terâ-cim*. ed. Muhammed Hayr Ramadân Yûsuf. Dımaşk: y.y., 1413.
- İbn Mâkûlâ, Ebû Nasr Ali b. Hibetullah b. Ca'fer b. Mâkûlâ. *el-İkmâl fî ref'il irtiyâb*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-ilmîyye, 1411.
- İbn Tağrîberdî, Ebû'l-Mehâsın Yûsuf b. Tağrîberdî b. 'Abdullah. *en-Nucûmu'z-Zâhira fî Mulûki Mısır ve'l-Kâhira*. Mısır: Vezâratu's-Sekâfe ve'l-İrşâdî'l-Kavmî; Dâru'l-Kutub, ts.
- Kâtib Çelebi, Mustafa b. Abdillâh Hâcî Halîfe. *Keşfu'z-zünûn*. Beyrut: Dâru İhyai't Tûrâsî'l Arabî, 1941.
- Kettânî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ca'fer b. İdrîs. *er-Risâletü'l-müstet-rafe li-beyânî meşhûri kütübi's-sünneti'l-müşerrefe*. Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmîyye, 2000.
- Leknevî, Ebû'l-Hasenât Muhammed Abdülhay b. Muhammed Abdilhalîm b. Muhammed Emînillâh. *el-Fevâidü'l-behiyye fî terâcimi'l-hanefiyye*. Mısır, 1324.
- Polat, Salahattin. "İbnü't-Türkmânî, Alâeddin". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/234-235. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Safedî, Ebu's-Safâ. *el-Vâfî bi'l-vefeyât*. thk. Ahmed Arnaûd. 29 Cilt. Beyrut: Dâru İhyai't-Türâsî'l-Arabî, 2000.
- Süyûtî, Celâleddin. *Hüsni'l-muhâdara fî târihi Mısır ve'l- Kâhira*. 2 Cilt. Mısır: Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-Arabîyye, 1967.
- Takiyyuddîn el-Ğazzî, Takiyyuddîn b. 'Abd el-Kâdir et-Temîmî ed-Dârî. *et-Tabakâtu's-Seniyye fî Terâcimi'l-Hanefiyye*. b.y.: y.y., ts.

Kaynakça

- Apaydın, H. Yunus. “İbn Kayyim el-Cevziyye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/109-123. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Efendioğlu, Mehmet. “Zâdü'l-Meâd”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/63-64. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Hökelekli, Kadriye. “İbn Kayyim el-Cevziyye ve Kur’ân Anlayışı”. *Academic Platform Journal of Islamic Research (APJIR)* III/2 (2019), 160-168.
- İbn Kayyim el-Cevziyye. *Zâdu'l-Meâd*. Çev. Şükrü Özen vd. 6 cilt. İstanbul: İklim Yayınları, 1989.
- Kaya, Mehmet. *İbn Kayyim el-Cevziyye (ö. 751/1350) ve Zâdü'l-Me’ad Adlı Eseri*. Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Harran Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2023.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “İbn Kayyim el-Cevziyye (İtikadî Görüşleri)”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/123-127. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Yılmaz, Orhan. “İbn Kayyim’a Göre Delil Olma Yönünden Hadislerin Tercihine Dâir Kriterler”. *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* III/3 (2013), 111-122.

müzde bile nahiv konusunda yazılan tezlerde *Katrü'n-nedâ*, başucu kaynaklarından biri olma özelliğini korumaktadır.

Katrü'n-nedâ Memlûkler döneminde yazılmış, Arap dili ve belagati ilim geleneğinde, özellikle nahiv alanında başlangıç ve temel düzeyde vazgeçilmez bir ders kitabı niteliği taşımaktadır. Eser, sade ve ezberlenmeye müsait üslubuyla pedagojik bir işlev görmüş, aynı zamanda üzerine yazılan çok sayıdaki şerh ve hâşiyeye ile Memlûkler ve sonraki dönemlerin Arap dili eğitiminin ana eserlerinden biri haline gelmiştir.

Kaynakça

- Abdülhamîd, Muhammed Muhyiddin. “Mukaddime”. *Şerhu Katrî'n-Nedâ ve Bellî's-Sadâ*. 7-15. Beyrut: Mektebetü'l-Asriyye, 1. Basım, 1994.
- Ali Fevde Nîl. *İbn Hişâm el-Ensârî: Âsârühü ve Mezhebühü'n-Nahvî*. Riyad: Câmi'âtü Melik Su'ûd, 1. Basım, 1985.
- Emil Bedî' Yakup. “Mukaddime”. *Şerhu Katrî'n-Nedâ ve Bellî's-Sadâ*. 5-24. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 4. Basım, 2004.
- İbn Hacer, el-Askalânî. *ed-Dürerü'l-Kâmine fî A'yânî'l-Mî'eti's-Sâmine*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Cil, 1993.
- İbn Hişan el-Ensârî - Abdulhamid, Muhammed Muhyiddin. *Şerhu Katrî'n-Nedâ ve Bellî's-Sadâ ve meahu Sebîlil-Hüdâ*. thk. Nesîm Bel'îd. Lübnan: Resalah, 1. Basım, 2023.
- İbn Tağrîberdî, Ebü'l-Mehâsin Cemâliuddîn Yusuf. *en-Nücumü'z-Zâhire fî Mülûki Mısır ve'l-Kâhire*. 16 Cilt. Kahire: Dâru'l-Kutubî'l-Mısıriyye, 1949.
- Oruç, Nurullah. “Çârperdî'nin el-Muğnî ile İbn Hişâm'ın Katrü'n-nedâ Metinlerinin Mukayesesi”. *Amasya İlahiyat Dergisi* 24 (2024), 47-79.
- Ömer Ferrûh. *Târîhu'l-Edebi'l-Arabî*. 6 Cilt. Beyrut, 3. Basım, 1981.
- Özbalıkçı, Mehmet Reşit. “İbn Hişâm en-Nahvî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/74-77. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Özbalıkçı, Mehmet Reşit. “Katrü'n-Nedâ”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/59-60. İstanbul: TDV Yayınları, 2022.
- Süyûtî, Ebu'l-Fadl Celâluddîn Abdurrahman b. Ebî Bekr. *Buğyetü'l-Vu'ât fî Tabakâti'l-Luğaviyyîn ve'n-Nuhât*. thk. Muhammed Ebü'l-Fadl İbrâhîm. 2 Cilt. Dâru'l-Fikr, 2. Basım, 1979.

Şevki Dayf. *el-Medârisü'n-Nahviyye*. Kahire: Dâru'l-Ma'ârif, 7. Basım, 1968.

Tunç, Niyazi. *İbn Hişâm en-Nahvî'nin Şerhu Katri'n-Nedâ ve Belli's-Sadâ Adlı Eserinde Basra ve Kûfe Dil Ekollerinin İncelenmesi (Muhammed Muhyiddin Abdülhamid Ta'îkiyle)*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisanüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.

bir münasebetle ana konudan sapılarak farklı meselelere dair açıklamalara yer verilerek istitrat üslubunun benimsendiği görülmektedir. Her ne kadar bu durum eserin özgün yönlerinden biri olarak değerlendirilebilse de, kimi zaman okuyucuda konu dağınıklığına yol açmakta ve meselenin bütüncül biçimde kavranmasını zorlaştırmaktadır. Öte yandan, eserde tekrarlar da sıkça rastlanmaktadır. Bu tekrarlar, okuyucuya önceki konuları hatırlatma bakımından faydalı olsa da eserin hacmini artırıcı bir unsur olarak değerlendirilebilir.

Kaynakça

- Dayf, Şevkî. *el-Medârisu'n-nahviyye*. Dâru'l-me'ârif, ts.
- Fayda, Mustafa. "İbn Hişâm". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/71-73. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- İbn Hacer el-ʿAskalânî, Ebû'l-Faẓl Şihâbüddîn Ahmed b. ʿAlî b. Muḥammed el-ʿAskalânî. *ed-Dureru'l-Kâmine fî A'yâni'l-Mietî's-Şâmine*. thk. Muḥammed ʿAbdulmu'îd Dâ. 6 Cilt. Haydarabad: Meclisu Dâirati'l-Ma'ârifî'l-ʿOsmâniyye, 1392/1972.
- İbn Hişâm, Abdullah bin Yusuf Cemâluddîn. *Şerhu Kaṭru'n-nedâ ve belli's-sadâ*. thk. Muhammed Muhyiddin Abdulhamîd. Kâhire, 11. Basım, 1963.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâluddîn Abdullâh b. Yûsuf b. Ahmed b. Abdillâh el-Ensârî el-Mısrî. *Muğni'l-lebîb ʿan kutubi'l-e'ârîb*. thk. Mâzin el-Mubarek - Muhammed Ali Ḥamdullah. 1 Cilt. Dimeşk: Dâru'l-fikr, 6. Basım, 1985.
- Kâtib Celebî, Mustafâ b. Abdillâh. *Keşfu'z-ẓunûn ʿan esâmi'l-kutubi ve'l-funûn*. 2 Cilt. Bağdât: Mektebetü'l-muşennâ, 1941.
- Kehhâle, Ömer rıdâ. *Mu'cemu'l-muellifîn*. 15 Cilt. Beyrût: Mektebetü'l-muşennâ, ts.
- Nîl, Ali Fevde. *İbn Hişâm el-Ensârî: Âşâruhu ve mezhebühü'n-nahvî*. Riyâd, 1985.
- Özbalıkçı, Mehmet Reşit. "Muğni'l-Lebîb". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/384-386. İstanbul: TDV Yayınları, 2005.
- Suyûfî, Abdurrahman b. Ebî Bekr Celâluddîn. *Buğyetu'l-vu'ât*. thk. Muhammed Ebu'l-Faḍl İbrahim. 2 Cilt. Beyrût: Mektebetü'l-ʿasriyye, ts.

Süyûtî, Ebu'l-Fağl Celâluddîn Abdurrahman b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî. *el-İktirâh fî usûli'n-nağv ve cedelih.* thk. Mahmud Ficâl. Dimeşk: Dâru'l-kalem, 1989.

Yâķût el-Hamevî, Ebû 'Abdullah Yâķût b. 'Abdullah er-Rûmî. *Mu'cemu'l-'Udebâ = İrşâdu'l-Erîb 'ilâ Ma'rifeti'l-Edîb.* thk. İhsân 'Abbâs. 7 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ėarbi'l-İslâmî, 1414/1993.

Memlûk dönemi ilim anlayışının bir başka unsuru da tarihsel hafızanın sistematik biçimde kaydedilmesidir. Bu bağlamda *Tabakâtü's-Şâfi'îyyeti'l-Kübrâ*, Şâfiî mezhebinin yayıldığı Irak, Horasan, Şam, Mısır, Yemen ve Hicaz gibi bölgelerle ilgili geniş bilgiler sunar. Medreselerin, dâruhadislerin, kadılık kurumlarının işleyişi, âlimlerin yolculukları, ilmî münazaralar, Moğol istilasının ilmî hayata etkisi gibi kültür tarihi verilerini içinde barındırır. Bu yönleriyle eser, Memlûklerin yalnızca ilmî kişileri değil, ilmi besleyen sosyal ve coğrafi çevreleri de kayıt altına alma tarzını temsil eder.

Hadis ve rivâyet ilminin Memlûklerde yeniden önem kazanması, *Tabakâtü's-Şâfi'îyyeti'l-Kübrâ*'nın metoduna doğrudan yansımıştır. Sübkî'nin şiiirleri dahi isnadla aktarması, râvîlerin güvenilirliğini detaylı biçimde incelemesi, merfû ve mevkûf rivâyetleri mukaddimede ele alması, Memlûklerin rivâyet otoritesini merkeze alan ilmî yaklaşımına uygundur. Bu sebeple *Tabakâtü's-Şâfi'îyyeti'l-Kübrâ*, sadece bir biyografi kitabı değil, aynı zamanda Memlûklerde “rivâyet ilmine dayalı ilmî otoritenin yeniden inşası” sürecinin yazılı bir tezahürü niteliğindedir.

Sonuç olarak, *Tabakâtü's-Şâfi'îyyeti'l-Kübrâ*, Memlûkler döneminin ilmî zihniyetini yansıtan başlıca eserlerden biridir. Eser, mezhep hafızasını sistemli biçimde düzenleyen, farklı ilim dallarını bütünleştiren, rivâyet temelli otorite anlayışını güçlendiren ve kültürel hafızayı geniş bir perspektifle kaydeden çok yönlü bir telif örneğidir. Bu yönleriyle *Tabakâtü's-Şâfi'îyyeti'l-Kübrâ*, Memlûk döneminde ilmin nasıl korunup işlendiğini, mezhep kimliğinin nasıl tahkim edildiğini ve kültürel hafızanın nasıl inşa edildiğini gösteren temel kaynaklardan biri olarak büyük önem taşımaktadır.

Kaynakça

Aybakan, Bilal. “Sübkî, Tâceddin”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 38/11-13. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.

- Aybakan, Bilal. “Sübkî, Takıyyüddin”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 38/14-15. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Aybakan, Bilal. “Tabakâtü’ş-Şâfi’iyyeti’l-Kübrâ”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 39/303-304. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- es-Sübkî, Tâceddin. *Tabakâtü’ş-Şâfi’iyyeti’l-Kübrâ*. thk. Mahmûd Ahmed et-Tanâhî ve Abdülfettâh Muhammed. Kahire: Dâru İhyâ’i’l-Kütübi’l-Arabiyye, tsz.
- Evdüzen, Osman Said. “Tâceddin es-Sübkî” . *İslam Düşünce Atlası*, <https://islamdusunceatlasi.org/taceddin-es-subki-/5884> (Erişim Tarihi: 25.11.2025)
- Jankır, Ahmet. “es-Sübkî’nin *Tabâkâtü’ş-Şâfi’iyyeti’l-Kübrâ* Adlı Eserindeki Nahiv ile İlgili Görüşleri”. *EKEV Akademi Dergisi* 87 (2021): 37-64.
- Yapıcı, Yusuf. “İbn Fazlullah el-Ömerî’nin *Mesâlikü’l-Ebsâr* Adlı Eserinde Fırkaları Ele Alış Metodu ve Makâlât Geleneğindeki Bilgi ve Kaynaklık Değeri”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 23/1 (Mart 2023), 337-366. <https://doi.org/10.33415/daad.1209628>.
- Yaşar, Mehmet Aziz. “Tâcüddîn es-Sübkî’nin Hayatı İlmi Şahsiyeti ve Eserleri.” *Mukaddime* 9, no. 1 (2018): 77-100. <https://doi.org/10.19059/mukaddime.344608>

döneminde gözlemlenen ilim pratiğini daha geniş bir kuramsal perspektifle yorumlamıştır.

Bu değerlendirmeler ışığında İbn Haldûn'un gözlem ve deneyime dayalı araştırmaları, toplum, tarih, siyaset, şehir, köy ve medeniyet gibi alanlarda geliştirdiği zengin ve kapsamlı görüşler, hem Doğu hem de Batı'da birçok düşünürü etkilemiştir. Bilhassa *Mukaddime* adlı eseri, her ne kadar Memlük dönemi ilmi birikiminin bir ürünü olarak ortaya çıkmışsa da, içerdiği kavramsal derinlik ve yöntemsel yenilik bakımından bu dönemin sınırlarını aşarak modern toplumsal bilimlerin öncülerinden biri olma niteliği taşımaktadır.

Kaynakça

- el-Husri, Satı. çev. Mehmet Bayyigit. "İbn Haldun Sosyolojisi", *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4 (1991), 223-230.
- Görgün, Tahsin. "Mukaddime". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/ 118-120. Anlara: TDV Yayınları, 2020.
- Görgün, Tahsin. "Tarih ve Toplum Araştırmalarında Bir Yöntem Kaynağı Olarak Klasik Metafizik: Fahreddin er-Râzî Ekolü ve İbn Haldûn". *İslâm Araştırmaları Dergisi* 17 (2007) 49-78.
- Günay, Ünver. "İslâm Dünyasında Bir Din Sosyolojisi Öncüsü: İbn Haldun (1332-1406)". *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6 (1986), 63-104.
- Hassan, Ümit. *İbn Haldun-Metodu ve Siyaset Teorisi*. Ankara: Doğu Batı Yayınları, 2010.
- İbn Haldûn. *Mukaddime* I. haz. Süleyman Uludağ. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2007.
- İbn Haldûn. *Mukaddime*. çev. Turan Dursun. Ankara: Kaynak Yayınları, 2017.
- Okumuş, Ejder. "İbn Haldûn'un Osmanlı Düşüncesine Etkisi". *İslâm Araştırmaları Dergisi* 15 (2006), 141-185.
- Türker, Ömer. "Mukaddime'de Aklî İlimler Algısı: İbn Haldûn'un Bireysel Yetenekler Teorisi". *İslâm Araştırmaları Dergisi* 15 (2006), 33-50.

Uludağ, Süleyman, *İbn Hald n: Hayatı- Eserleri- Fikirleri*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1993.

Uludağ, Süleyman. "İbn Hald n". *Türkiye Diyanet Vakfı İsl m Ansiklopedisi*. 19/538-543. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.

lûk devletinde dünyaya gelen ve hayatının önemli bölümünü bu devletin sınırları içerisinde geçiren İbnü'l-Cezerî, erken sayılabilecek bir yaşta (18 yaşında) yazdığı *et-Temhîd fî ilmi't-tecvîd* adlı eseri ile söz konusu telifat geleneğine dair ilk ürününü ilim dünyasıyla paylaşmıştır. Müellif, iddialı cümleler serdederek giriş yaptığı *et-Temhîd*'de otoriter bir üslup ve yeri geldikçe tenkit edici bir tavır takınmaktan geri durmamıştır. Bu durum, müellifin genç yaşına rağmen alana vukûfiyeti noktasında son derece önemlidir. İbnü'l-Cezerî, eseri kaleme alırken geçmiş ulemanın gölgesinde durmaktan ziyade özgün bir metot ve üslupla kendi bakış açısını ortaya koymuştur. Eser bağlamında orijinalliği beraberinde getiren bu tutum, *et-Temhîd*'in sıradan bir kitap olmaktan öte müstakil bir başvuru kaynağı olmasına zemin hazırlamış gözükmektedir. Zira yazıldığı günden bugüne tecvid ilminin temel başvuru kaynaklarından addedilmesi bahsi geçen değerlendirmeyi pekiştirmektedir. Bu açıdan eser, yüzyıllardır önemini muhafaza ederek alana dair yapılan ilmi çalışmaların merkezinde yer almayı başarmıştır. Eserin, tüm Müslümanlara icâzet verilerek armağan edilmesi, belli bir kitle adına değil umuma dönük yazıldığını göstermektedir. Memlûk ve Osmanlı Devleti başta olmak üzere pek çok İslâm coğrafyasında okunmuş ve okutulmuş olan *et-Temhîd fî ilmi't-tecvîd*, günümüzde birçok çalışmanın mihverini teşkil etmektedir.

Kaynakça

- Altıkulaç, Tayyar. “İbnü'l-Cezerî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/551-557. İstanbul: TDV Yayınları: 1999.
- Çetin, Abdurrahman. “Tecvid”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/253-254. İstanbul: TDV Yayınları: 2011.
- Demirtaş, Zeynep. *Tecvid Bahisleri Bağlamında İbnü'l-Cezerî'nin et-Temhîd ve en-Neşr İsimli Eserlerinin Mukayeseli Analizi*. Bolu: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- İbnü'l-Cezerî, Ebü'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed b. Muhammed b. Yû-

- suf. *et-Temhîd fî ‘ilmi’t-tecvîd*. thk. Ali Hüseyin el-Bevvâb. Riyad: Mektebetü'l-Me‘ârif, 1. Basım, 1405/1985.
- Kara, Ömer. “İbnü'l-Cezerî: Hayatı ve Eserleri”. *Uluslararası İbnü'l-Cezerî Sempozyumu*. 29-42. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2021.
- Tartı, Nevzat. “et-Temhîd fî Ulûmi’t-Tecvîd Niçin Yazıldı? İbnü'l-Cezerî Üzerine Bir Niyet Okuması”. *Uluslararası İbnü'l-Cezerî Sempozyumu*. ed. Huriye Martı. 841-854. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2021.
- Yüksel, Ali Osman. *İbn Cezeri ve Tayyibetü'n-Neşr*. İstanbul: İFAV Yayınları, 1996.

mamaktadır. Nitekim bazı kimselerin doğum-vefat tarihlerinin dahi üzerinde durulmaksızın sadece kırâat ilmindeki bir hoca ve talebesine temas edilmesi bu duruma işaret etmektedir. Müellif zaman zaman şahıslar bağlamında diğer kitaplardaki yanlış tespitlere de yer vermektedir. İbnü'l-Cezerî, sahabe dönemi veya sonraki tarihlerde öne çıkan kurrâ hakkında detaylı bilgi almak isteyenleri ise *Gâyetü'n-Nihâye*'nin aslı olan *Nihâyetü'd-dirâyât fî esmâi ricâli'l-kırâât* adlı esere yönlendirmektedir. Son tahlilde *Gâyetü'n-Nihâye*, yazıldığı Memlûk döneminden günümüze kadar önemini muhafaza etmiş ve kırâat âlimlerinin temel başvuru kaynaklarından biri olma niteliğini devam ettirmiştir.

Kaynakça

- Birişik, Abdülhamit. “Tabakat”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/290-291. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Çetin, Abdurrahman. “Gâyetü'n-Nihâye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/414. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Öge, Ali – Tekin, Hatice. “İbnü'l-Cezerî'nin Gayetü'n-Nihâye Fî Tabakâti'l-Kurrâ Adlı Eserinin Tabakâtü'l-Kurrâ Literatüründeki Yeri”. *Uluslararası İbnü'l-Cezerî Sempozyumu*. 825-836. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2021.
- İbnü'l-Cezerî, Ebü'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed b. Muhammed b. Yûsuf. *Gâyetü'n-nihâye fî tabakâti'l-kurrâ*. thk. Cemâlüddîn Muhammed Şeref – Mecdî Fethî es-Seyyid. 3 Cilt. Tanta: Dâru's-Sahâbe li't-Türâs, 2009.
- Taş, Mustafa. “İbnü'l-Cezerî'nin Gâyetü'n-Nihâye Adlı Eserinin Muhteva Analizi”. *Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/15 (Ocak 2021), 198-210.

cesine etkide bulunmasıdır. Bu etkileşim, Osmanlı siyaset düşüncesi bakımından Hayrbeyti'nin öne çıkardığı bazı meselelerin anlamı ve değeri açısından ele alınabileceği gibi, Osmanlı-Memlûk kültür coğrafyaları arasındaki entelektüel alışverişe dair dikkatlerden hali tutulamayacak mühim bir örneğe işaret eder. Bu tercümeler, Memlûk başkentinde üretilen ve idari hukuku, ahlakı ve siyasi meşruiyet krizlerini ele alan teorik çözümlerin, Osmanlı siyaset literatürü tarafından benimsendiğini ve kullanıldığını gösterir.

Kaynakça

Mahmûd b. İsmâil el-Hayrbeytî. Adalet Gerdanlığı: Sultan, Kadı ve Emir-
lere Nasihatler (ed-Dürretü'l-garrâ fi nasihati's-selâtin ve'l-kudât
vel-ümerâ). İnceleme, Müddessir Demir; terc. Müddessir Demir,
Ümit Döngel. İstanbul: Klasik Yayınları, 2022.

Fethu'l-Bârî, İslâm düşünce tarihinde kalıcı bir miras bırakmıştır.

Fethu'l-Bârî, Memlûkler döneminin ilmî canlılığını ve şerh geleneğinin olgunluğunu temsil eden bir şaheserdir. İbn Hacer el-Askalânî, bu eseriyle yalnızca *Sahîh-i Buhârî*'yi şerh etmekle kalmamış, aynı zamanda hadis ilminin dirayet boyutunu fıkıh, dil ve tarih ile bütünleştirmiştir. Eserin telif sürecindeki titizlik, ilim çevrelerindeki karşılığı ve sonraki yüzyıllara etkisi, onun Memlûkler dönemi ilim geleneğinde neden bu kadar merkezi bir yer işgal ettiğini açıkça göstermektedir. Bugün dahi İslâm dünyasında hadis araştırmalarının temel kaynaklarından biri olarak kullanılan *Fethu'l-Bârî*, ilmî mirasın kalıcı örneklerinden biri olmaya devam etmektedir.

Kaynakça

- Engin, Sezai - Mehmet Fatih Yalçın (ed.). *İslâm ilim geleneğinde İbn Hacer el-Askalânî : bir Memlûk âlimi portresi*. İstanbul: Siyer Yayınları, 2021.
- Kandemir, M. Yaşar. “el-Câmiu's-Sahîh”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/114-123. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Kandemir, M. Yaşar. “İbn Hacer el-Askalânî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/514-531. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Koluman, Rahmet. *İbn Hacer'in Buhârî Şerhi Fethu'l-Bârî'de Hadis Tenkid*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2025.
- Sarı, Necmi. “Hadis Usûlünün Zirve İsmi: İbn Hacer el-Askalânî”. *Asos Journal: The Journal of Academic Social Science* V/47 (2017), 533-563.
- Şenburç, Muhammed Masum. *İbn Hacer'in Fethu'l-Bârî'deki Hadis Usûlü Değerlendirmeleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2023.

riyle böyle bir işlevi görme ihtimaline işaret edilmelidir. Nitekim sonraki dönemlere damga vuran benzer nitelikteki bu eserlerin aynı bölgede ve aynı zaman dilimleri içerisinde yazılmış olması rastlantı olamaz.

Aynî, Müeyyedyiye medresesinde hadis dersleri verirken İbnü'l-Hümâm da bu derslerde mukarrir idi. Hanefîlerin ve diğer mezheplerin hadislerle teâmüllerine dair anlayışını oluşturan dersler, bu ve yine *Hidâye* gibi hadis ağırlıklı müdellel kitaplara dair aldığı dersler olmuştur. O, uzun yıllar sonucu oluşturduğu ilmi tecrübe ve birikimi kendi fitratında olan tahkik ve adem-i taklitçilik ile bir araya getirerek müctehidâne tabir edilen bir usulle bu meşhur şerhini ele almıştır. Dolayısıyla o dönemin hadis-fıkıh ilişkisine dair yoğun ve bereketli çabalarını somut bir çıktı içerisinde hem kendi dönemindeki kimselere hem de gelecek nesillere hediye etmiştir.

Netice itibariyle İbnü'l-Hümâm'ın mezkûr şerhi, sadece Hanefî literatürüne büyük bir katkı sunmakla kalmamış; aynı zamanda kendi dönemi içerisinde de Hanefî mezhebinin diğer mezheplerle olan mukayese ve rekabetinde Hanefîler lehine bir katkı sunmuştur. Diğer yandan Hanefîlere karşı diğer mezheplerde ve dolayısıyla bazı devlet ricalinde oluşan önyargıların da kırılmasına sebebiyet vermiştir. Nitekim Memlûk devlet nizamından pek çok açıdan faydalanan Osmanlı Devleti'nin Hanefî mezhebi anlayışı üzerine kurduğu hukuk düzeninde bu eserlerin ve değişen bu anlayışın büyük katkıları olmuştur. Diğer türlü baskın Şâfiî anlayışın bir anda Hanefîler lehine dönmesi mümkün olmazdı.

Kaynakça

Arslan, Şükrü, "İbnü'l-Hümâm es-Sivâsî'nin Edebi Şahsiyeti", *Kemaleddin İbn-i Hümmâm'ın Hayatı, Eserleri ve İlmî Kişiliği Sempozyumu*, 1/15-20, Sivas: Kemaleddin İbn-i Hümmâm Vakfı Yayınları, 1993.

- Aslan, Ahmet Turan, “Kemaleddin İbnü'l-Hümâm Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri”, *Kemaleddin İbn-i Hümâm'ın Hayatı, Eserleri ve İlmi Kişiliği Sempozyumu*, 1/9-14, Sivas: Kemaleddin İbn-i Hümâm Vakfı Yayınları, 1993.
- Aydın, Hakkı, “Kemaleddin İbnü'l-Hümâm'ın Müctehidler Arasındaki Yeri, *Kemaleddin İbn-i Hümâm'ın Hayatı, Eserleri ve İlmi Kişiliği Sempozyumu*, 1/33-47, Sivas: Kemaleddin İbn-i Hümâm Vakfı Yayınları, 1993.
- Cihan, Ravza, *İbnü'l-Hümâm'ın Fethu'l-Kadîr Adlı Eserinin Metot Ve Muh-teva Açısından İncelenmesi (Kitâbu'n-Nikâh Örneği)*, Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- Doğan, Lütfü, “İbn-i Hümâm Üzerine”, *Kemaleddin İbn-i Hümâm'ın Hayatı, Eserleri ve İlmi Kişiliği Sempozyumu*, 1/5-8, Sivas: Kemaleddin İbn-i Hümâm Vakfı Yayınları, 1993.
- Hâci Halife, Mustafa b. Abdullah, *Keşfu'z-Zunûn fî Esâmi'l-Kütübi ve'l-Funûn*, İstanbul: Vekâletü'l-Maarif, 1941-1943/1360-1362.
- Kallek, Cengiz, “*Hidâye*”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1998), 17/471-473.
- El-Kefevî, Mahmud b. Süleyman, *Ketâibü a'lâmi'l-ahyâr min fuḥahâ'i mezhebi'n-Nu'mâni'l-muhtâr*, 4 cilt, İstanbul: İrşad Yayınevi, 2017/1438.
- Kırbaçoğlu, Mehmet Hayri, “Kemaleddin İbn-i Hümâm'ın Hadisçiliği”, *Kemaleddin İbn-i Hümâm'ın Hayatı, Eserleri ve İlmi Kişiliği Sempozyumu*, 1/25-32, Sivas: Kemaleddin İbn-i Hümâm Vakfı Yayınları, 1993.
- Koca, Ferhat, “*İbnü'l-Hümâm*”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2000), 21/87-90.
- Kümillâî, Muhammed Hıfzurrahman, *el-Budûru'l-Mudiyye fî Terâcimi'l-Hanefiyye*, Kahire: Dâru's-Sâlih, 1439/2018.
- Leknevî, Ebu'l-Berakât Muhammed Abdulhay, *el-Fevâidu'l-Behiyye fî Terâcimi'l-Hanefiyye*, Mısır: Matbaat-ı Saade, 1324.
- Sayım, Kadir. *Hanefî Hadis Tenkid Ekolünün Kurucusu İmam Tahavi Ve Şerhu'l-Meâni'l-Âsâr İsimli Eserindeki Hadis Tenkid Menheci (Namaz Bölümü)*, Hicri IV. Asırda İslâmî İlimler, ed. Hidayet Ayder, 503-545, İstanbul: Ensar Yayınları, 2024.

- Süyûtî, Celâleddin, *Buğyetü'l-Vuât fî Tabakâtî'l-Luğaviyyîn ve'n-Nuhât*, 7 cilt, Lübnan: Mektebetü'l-Asriyye, t.y.
- Şedîfât, Erîc Emin, *İbnü'l-Hümâm ve İhtiyârâtuhu'l-Usûliyye Dirâse Usûliyye Mukârane*, Amman: Ürdün Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015.
- Şener, Mehmet, İbnü'l-Hümâm'ın İlmi ve Fıkhi Yönü, *Kemaleddin İbn-i Hümmâm'ın Hayatı, Eserleri ve İlmi Kişiliği Sempozyumu*, 1/21-24, Sivas: Kemaleddin İbn-i Hümmâm Vakfı Yayınları, 1993.
- Et-Tulûl, Yunus Abdurrah Fâzıl, *el-İmam İbnü'l-Hümâm ve Ârâuhu'l-Usûliyye fî Kitâbihi't-Tahrîr*, Sudan: Ümmü Dermân İslâm Üniversitesi, Şeriat ve Kanun Fakültesi, Doktora Tezi, 2012.
- Uysal, Şule Yüksel, *İbnü'l-Hümâm'ın Hadis İlmindeki Yeri ve Fethu'l-Kadîr'de İzlediği Hadis Metodolojisi (Nikah, Talak Ve Yemin Hadisleri Örneği)*, Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2010.
- Tarsûsî, Necmeddin Ebu İshâk, *Tuhfetü't-Türk fîma Yecibu en Yu'mele fî'l-Mülk*, İstanbul: Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2018.
- Yiğit, İsmail, *İslâm Tarihi: Memlûkler*, İstanbul: Kayıhan Yayınları, t.y.

kadiroğulları ve Ramazanoğulları ile Memlükler arasında yaşanan mücadelelerin Memlük–Osmanlı ilişkilerine yansımaları ele alınmaktadır. Eser, geç Memlük dönemi ile erken Osmanlı dönemindeki temasları ve gerilimleri aktaran yönüyle Memlük tarihçiliğinde mühim bir konuma sahiptir. Nitekim Mısır'ın fethinin ardından Yavuz Sultan Selim'in emriyle bu eserin İstanbul'a getirilip Kemalpaşazâde'ye tercüme ettirildiğine dair bazı bilgiler bulunmakla birlikte, söz konusu tercümeyle ilişkin yeterli ve tatmin edici bilgilere ulaşılamamıştır. Buna rağmen eserin güçlü bir Osmanlı padişahı tarafından bu düzeyde ilgi görmesi dikkat çekici bir husustur.

Kaynakça

- Ayaz, Fatih Yahya. *Memlüklerde Tarih ve Tarihçiler*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2020.
- Ayaz, Fatih Yahya. *Memlükler Döneminde Vezirlik (1250-1517)*. İstanbul: İsam Yayınları, 2015.
- Çuhadar, Mustafa. *Abu'l-Mahasin Camal Al-Din Yusuf bin Tağribirdi Hayatı, Eserleri, Şahsiyeti ve Eserlerinin İstanbul Kütüphanelerinde Bulunan Yazmalarının Tavsifi*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 1991, 16-97.
- Çuhadar, Mustafa. Yiğit, İsmail. "İbn Tağriberdî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/385-388. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- İbn Tağriberdî, Ebü'l-Mehâsin Cemâleddin Yusuf. *el-Menhelî's-sâfi ve'l-müstevfî ba'de'l-Vâfi*. thk. Muhammed Mahmud Emîn. Kahire: Dâru'l-Kütübi'l-Mısriyye, 1999.
- İbn Tağriberdî, Ebü'l-Mehâsin Cemâleddin Yusuf. *en-Nücümü'z-zâhire fi mü'lûki Mısır ve'l-Kâhire*. 12 Cilt. Kahire: Dâru'l-Kütübi'l-Mısriyye, 1929.
- es-Seyyid, Seyyid Muhammed. "Evlâdü'n-nâs". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/525-526. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.

eksiksiz yerine getiren, cömert, mütevazı, adaletli ve halkla ilişkilerinde insaf sahibi bir tipolojiye sahiptir. Bu nitelikler, yalnızca bireysel kemale ulaşmanın işaretleri değil; aynı zamanda yöneticilik vasfının meşruiyet temelini oluşturmaktadır. Özellikle Memlûkler gibi askerî kökenli bir yönetici sınıfın hüküm sürdüğü bir dönemde, kölelikten gelen bir topluluğun eğitime, itikatla ve ahlakla yükselip devletin en üst kademelerinde söz sahibi hâline gelmesi, yalnızca tarihsel bir olgu olarak değil, aynı zamanda ideal bir yönetici tipinin inşâsı olarak da okunabilir. Ebû Hâmid'in metni, bu bakımdan bir tür *ahlak-nâme* işlevi görmektedir. Bu minvalde, İslâm toplumuna önderlik edecek kimselerin hangi içsel erdemlere ve dışsal tutumlara sahip olması gerektiğine metnin içerisinde detaylı olarak yer vermektedir. Bu yönüyle eser, Memlûkler Dönemi'nde yaygın olan ahlakî-siyasal meşruiyet arayışlarının yazılı bir ifadesi olarak değerlendirilmektedir. Memlûkler döneminde özellikle tarih, siyer ve menâkıb türü metinlerde görülen bu yönlendirici yaklaşım, yazılı kültürün toplumsal düzenin istikrarı için taşıdığı rolün bir yansımasıdır. Ebû Hâmid'in risâlesi de bu bağlamda yalnızca bireysel bir düşünce ürünü değil; dönemin ilmî-toplumsal işlevlerine cevap veren yapısıyla, Memlûkler devrindeki ilim geleneğinin hem temsili hem de taşıyıcısı konumunda bulunmaktadır.

Kaynakça

- İbn İyâs, Muhammed b. Ahmed el-Hanefî. *Bedâ'i'u'z-Zuhûr fî Veķâ'i'i'd-Dühûr*. ed. Muhammed Mustafa. Kahire: Kahire, 1963.
- Ebû Hâmid, Muhibbuddîn Muhammed b Halîl el-Kudsî eş-Şâfi'î. *Düvelü'l-İslâm eş-Şerîfet el-Behiyye ve Zikrû mâ Zahera lî min Hikemillâhî'l-Hafîyye fî Celbi Tâifeti'l-Etrâk ile'd-Diyâri'l-Mısıriyye*. Beyrut: Dâr al-Kitâb al-‘Arabî, 1418/1997.
- Ebû Hâmid, Muhibbuddîn Muhammed b Halîl el-Kudsî eş-Şâfi'î. *Türk Memlûklerin Faziletleri*. çev. Ramazan Şeşen. Yeditepe Yayınevi, 2019.

- es-Sehâvî, Şemsüddîn Ebû'l-Hayr Muhammed b Abdurrahman b Muhammed b Ebû Bekr b Osman b Muhammed. eḡ-Ḍav'ü'l-lâmi' li ehli'l-(ebnâ'i a'yâni 'ulemâ'i) ḡarni't-tâsi'. Beyrut: Menşurât Dâr Mektebetü'l-Hayât, 1431.
- Yiğit, İsmail. "Memlükler." *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Cilt 29. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2004, 90–97.
- Ziriklî, Hayreddin ez-. el-A'lâm: Kâmûsü terâcim. 8 Cilt. Beyrut: Zühayr Fethullah, 1984.
- Ziriklî, Hayreddin. el-A'lâm. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 15. Basım, 2002.

gelen hikmetli sözleri, atasözlerini, halife ve hükümdar uygulamalarını derleyerek bir araya getirmiştir. Metin, adeta bir “kelâm-ı kibâr” koleksiyonu işlevi görmektedir ve böylece asırlar süren siyasi tecrübeyi edebi bir dil vasıtasıyla yeni hükümdarın hizmetine sunmaktadır. Eser, Kansu Gavri gibi kritik bir dönemde tahta geçmiş bir sultana, adalet, cömertlik, sır tutma ve özellikle istihbarat (casusluk) ile ordu tanzimi gibi hayati konularda pratik tavsiyeler sunarak iç istikrarı sağlama ve Osmanlı tehdidine karşı koyma çabalarına idari bir rehberlik sağlamaktadır. Dolayısıyla *Tuhfetü'l-Memlûk*, geç Memlûk döneminin otoriteyi klasik İslâmî esaslarla meşrulaştırma ve yönetim erkinin devamlılığını sağlamaya odaklanma çabasının önemli bir edebi ve siyasi belgesi olarak ilim tarihindeki yerini almıştır.

Metin boyunca başarılı bir hükümdarın kamu otoritesini nasıl sağlayacağı, adaleti nasıl tesis edeceği ve halkın güvenini nasıl kazanacağı yönergeler hâlinde sunulur. Bu eser, iktidarın yegâne mümessili olarak hükümdarın çevresinde tasarlanan mutlak iktidar tasavvuruyla uyumlu bir perspektife sahiptir ve teşhis edilen sorunlara geleneksel tecrübi bilginin kendine özgü bir formülasyonu ile çözüm öneren bir rehber niteliğini taşımaktadır.

Kaynakça

Tuhfetü'l-Memlûk, Siyâsetnâme. Çev. Yakup Kara. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2016.

adında bir şerh de vardır. Celâleyn tefsirine dair yazılan bu şerh ve hâşîye türünden eserlerin çokluğu, tefsirin gerek döneminde gerekse ilerleyen yıllarda ne denli etkili olduğunun somut bir göstergesidir.

Celâleyn tefsirinin etkisi ilerleyen yıllarda da devam etmiş, birçok âlim tarafından övgü ve takdire layık görülmüştür. Örneğin İbnü'l-İmâd (ö. 1089/1679), bu tefsirin sağlam bir iç yapıya sahip olduğunu zikretmiştir. Zürkânî (ö. 1367/1948) ise tefsirin kısa ifadelerinden dolayı kolay anlaşıldığını, şöhreti ve istifade-li oluşu açısından neredeyse en büyük tefsir olarak nitelenebileceğini söylemiştir. Modern dönem âlimlerinden Muhammed Abduh'un bu tefsire özel bir ilgisinin olduğu ve Ezher Üniversitesi'ndeki tefsir derslerini Celâleyn Tefsiri üzerinden okuttuğu bilinmektedir. Yine Mehmet Akif Ersoy'un bu tefsiri on dokuz kez baştan sona okuduğu bilgisi kaynaklarda yer almaktadır.

Kaynakça

- Akpınar, Ali. "Celâleyn Tefsiri ve Müellifleri". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2 (1998), 181-198.
- Akpınar, Ali. "Tefsîrü'l-Celâleyn". *TDV İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2011), 40/294-295.
- Arslan, Şükrü. "Celâleyn Tefsirinin İsnadı ve el-Mahallî'nin Bakara Sûresinden Yaptığı Tefsiri". *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10 (1991), 155-172.
- Arslan, Şükrü. "Mahallî." *TDV İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2003), 27/326-327.
- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Büyük Tefsir Tarihi*. İstanbul: Semerkand Yayınları, 2014.
- Candan, Abdulcelil. "Celâleyn Tefsirine Eleştirel Bir Yaklaşım". *Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3 (2000), 341-367.
- Çelebi, Kâtip. *Keşfü'z-zunûn 'an esâmi'l-kutub ve'l-funûn*. nşr. Muhammed Şerafeddin Yaltkaya – Rıfat Bilge. 2 Cilt. İstanbul: Vekâletü'l-Ma'ârif, 1360-1362/1941-1943.

- Dâvûdî, Şemsüddîn. *Tabakâtü'l-müfessirîn*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye.
- Kaya, Mesut. "Memlûk Dönemi Tefsir Eğitimi ve Çalışmaları: Tarihsel Bir Değerlendirme". *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 24/3 (2020), 993-1015.
- Mertoğlu, M. Suat. "Süyûtî." *TDV İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2010), 38/198-201.
- Özkan, Halit. "Süyûtî." *TDV İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2010), 38/188-198.
- Süyûtî, Celâlüddîn. *Husnü'l-muhâdara fî târîhi Misr ve'l-Kâhira*. thk. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrâhîm. 2 Cilt. Kahire: Dâru İhyâ'i'l-Kütübi'l-ʿArabiyye (İsâ el-Bâbî el-Halebî ve Şürekâhu), 1387/1967.
- Şevkânî, Muḥammed b. ʿAbdullah. *el-Bedrü't-tâliʿ bi mahâsini min baʿdi'l-karni's-sâbiʿ*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Maʿrifa.
- Ünver, Mustafa. *Tefsirde Öteki Celâleyn'de İsrâiliyât*. Samsun: Sidre Yayınları, 2008.
- Zehebî, Muhammed Hüseyin. *et-Tefsîr ve'l-müfessirûn*. 3 Cilt. Mektebetü Vehbe, Kahire, 2012.

likle el-İtkân, içerik zenginliği, kaynak çeşitliliği ve geniş etkisiyle Kur'ân ilimleri tarihinde eşsiz bir konum kazanmış, Süyûtî'yi Memlûklerin ilmî mirasının zirve şahsiyetlerinden biri hâline getirmiştir.

Kaynakça

- Akasan, Yaşar. “Süyûtî'nin el-İtkân fî 'Ulûmi'l-Kur'ân Adlı Eserinin Kırâat İlmi Açısından Değerlendirilmesi.” *Ulûmu'l-Kur'ân Kaynaklarında Kırâat İlmi* (2019): 13-56.
- Atmaca, Gökhan. “Kur'ân İlimleriyle İlgili Hikmet Yorumları Üzerine Bir Analiz: el-İtkân fî 'Ulûmi'l-Kur'ân Örneğinde.” *Tokat İlmîyat Dergisi* 10/1 (Haziran 2022): 21-48.
- el-Hadibât, Abdurrahman. *Kurââtü'n Tahlîliyyetü'n fî Menheciyyeti kitâbi'l-İtkân*. Rabîtatü Hudebâ'i's-Şâm, 2013. <http://www.odabas-ham.net> (Erişim 21 Eylül 2025).
- en-Nebhân, Muhammed Fârûk. *el-Medhal ilâ 'Ulûmi'l-Kur'âni'l-Kerîm*. 1 Cilt. Halep: Dâru 'Âlemi'l-Kur'ân, 1. Basım, 1426/2005.
- er-Rûmî, Abdullah b. Abdurrahman b. Süleymân. *Mevâridü's-Süyûtî fî Kitâbihi'l-İtkân fî Ulûmi'l-Kur'ân mine'd-Dirâsâti'l-Kur'âniyye ve Menhecihî fîhâ*. 1 Cilt. Riyad: Dâru't-Tedmuriyye, 1. Basım, 1423/2010.
- Havvâ, Saîd b. Muhammed Dîb. *el-Esâs fî's-Sünne ve Fıkhihâ*. Kahire: Dâru's-Selâm, 1. Basım, 1409/1989.
- Hâzim Saîd Haydar, *'Ulûmü'l-Kur'ân beyne'l-Burhân ve'l-İtkân*, Medine: Dâru'z-Zemân, 1. Basım, 1420/1999), 1/501, 502.
- İbnü'l-İmâd, Ebü'l-Felâh Abdülhay b. Ahmed b. Muhammed es-Sâlihî el-Hanbelî (ö. 1089/1679). *Şezerâtü'z-zeheb fî ahbâri men zeheb*. Thk. Mahmûd el-Arnaût. 11 Cilt. Beyrût: Dâr İbn Kesîr, 1. Basım, 1406/1986.
- Marlis J. Saleh, Çev. Ayşe Nur Yamanus. *Süyûtî ve Eserleri: Memlûk Döneminden Bugüne İslâmî İlimlerdeki Yeri*, Cilt/Volume: IV | Sayı/Number: 1 | Yıl/Year 2018 © Meridyen Derneği hadisvesiyer.info.
- Sarı, Mehmet Ali. “el-İtkân”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 23/464. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Sevimli, Cevat. “Kur'ân'ın Mahiyeti ve Tarihiyle İlgili Konular Bakımından Süyûtî'nin el-İtkân fî 'Ulûmi'l-Kur'ân'ı İle Muhammed b.

- Akîle'nin ez-Ziyâde ve'l-İhsân fî 'Ulûmi'l-Kur'ân adlı eserinin Mu-
kayesesi". Nisar 2 (Mayıs 2023), 143-172.
- Süyûtî, *el-İtkân fî Ulûmi'l-Kur'ân*, thk. Muhammed Ebu'l-Fadl İbrâhîm, 4
Cilt (Mısır: Genel Mısır Heyeti Kitap Merkezi, 1394/1974), 1/16.
- Tülücü, Süleyman. *Celaliiddin es-Süyûti Hayatı Ve Eserleri*, Diyanet İlmi
Dergi Nisan-Mayıs- Haziran 1994, Cilt: 30, Sayı: 2.
- Yıldırım, Enbiya. *Süyûtî'ye Yöneltilen Suçlamalar (Sehâvi-Süyûtî Çekişmesi
Bağlamında)*, C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi X/2 - 2006, 153-179.

Sonuç olarak, *Hem‘u’l-hevâmi‘*, Süyûtî’nin nahiv ilmine dair en kapsamlı çalışmalarından biri olarak, klasik Arap dil birikimini derleyip sistemli bir yapıda sunmasıyla öne çıkmaktadır. Eser, ihtilaflı görüşlerin zenginliği, kaynak çeşitliliği ve yöntemsel çok yönlülüğü ile yalnızca müellifin değil, döneminin ve önceki âlimlerin dil anlayışını da yansıtmaktadır. Her ne kadar bazı yöntemsel tutarsızlıklar ve anlatımda yer yer yüzeysellik gibi yönleri eleştiriye açık olsa da hem içerdiği ilmî malzeme hem de sonraki dönemlerdeki etkileri bakımından Arap dil araştırmaları için temel başvuru kaynaklarından biri olma niteliğini sürdürmektedir.

Kaynakça

- İbn İyâs (Ayâs), Muhammed b. Şehâbiddîn Ahmed el-Hanefî. *Bedâ’î‘u’z-zuhûr*. thk. Muhammed Mustafa. Kâhire, 1963.
- Kâtib Celebî, Mustafa b. Abdillâh. *Keşfu’z-zunûn ‘an esâmi’l-kutubi ve’l-funûn*. 2 Cilt. Bağdât: Mektebetü’l-muşennâ, 1941.
- Necmuddîn el-Ğazzî, Necmuddîn Muhammed b. Muhammed el-Ğazzî. *el-Kevâkibu’s-Sâ‘ira bi A’yâni’l-Mieti’l-Âşira*. thk. Halîl el-Mansûr. 3 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, 1418/1997.
- Özbalıkcı, Mehmet Reşit. “Cem‘u’l-Cevâmi‘”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/345. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Özkan, Halit. “Süyûtî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/188-198. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Sehâvî, Ebu’l-Hayr Şemsuddîn Muhammed b. Abdirrahman b. Muhammed. *ed-Đav‘u’l-lâmi‘ li ehli’l-ğarni’t-tâsi‘*, ts.
- Süyûtî, Abdurrahman b. Ebî Bekr Celâlüddîn. *Hem‘u’l-hevâmi‘*. thk. Abdulhamîd Hendâvî. 3 Cilt. Mısır: el-Mektebetu’t-tevfîkiyye, ts.
- Süyûtî, Abdu’r-Rahman b. Ebî Bekr Celâl’d-din. *Husnu’l-muḥâḍara fî târihi Mısır ve’l-Ğāhira*. thk. Muhammed Ebu’l-Faḍl İbrāhîm. 2 Cilt. Mısır: Dâru İhyâi’l-Kütübü’l-Arabî, 1967.
- Şâzelî, Abdulkâdir. *Behcetü’l-‘âbidîn bi tercemeti hâfizi’l-‘asr Celâlidîn es-Süyûlî*. thk. Abdulilâh en-Nebhân. Dimeşk, 1998.
- Yılmaz, Osman. *es-Süyûtî’nin Hem‘u’l-Hevâmi‘ Şerhu Cem‘i’l-Cevâmi‘ Adlı Eserinin İncelenmesi*. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniver-

sitesi, Doktora Tezi, 2014. (TDV İslâm Araştırmaları Merkezi).
<https://kutuphane.isam.org.tr/detayilhtezt.php?navdil=tr&tid-no=7452>

Ayderûs, Muhyiddîn Abdulkadir b. Şeyh b. Abdullah. *en-Nûru's-Sâfir 'an Ahbâri'l-Ğarni'l-Âşir*. Beyrut: y.y., 1405/1984.

İmâd, Abdulhay b. Aḥmed b. Muḥammed ibnu'l-. *Şezerâtu'z-zeheb fî aḥbâri men zeheb*. thk. Maḥmûd Arnaût. 11 Cilt. Beyrût: Dâru İbn Kesîr, 1986.

larının metodolojik farklılıklarının öğretiminde temel referans kaynaklarından biri olan Dimyâtî'nin *İthâfu fuzalâi'l-beşer* adlı eserinde bu etki bariz bir şekilde görülmektedir. Nitekim *Letâifu'l-işârât*'ın usûl sistematîği üzerine inşa edilen *İthâfta* konuların sunuluş biçimi, izahı ve kırâat ilminin belli başlı meselelerine yönelik değerlendirmelerdeki benzerlikler bu iddiayı destekler mahiyettedir.

Kaynakça

- Akaslan, Yaşar. *Kırâat İlminin Temel Kaynakları*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2021.
- Ayderûs, Muhyiddîn Abdülkâdir b. Abdillâh, *en-Nâru's-sâfir*, Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1984.
- Demirci, Nur Kübra. *Memlükler Döneminde Kırâat İlmi Kahire ve Dımaşk Özelinde*, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi (2024).
- Demirci, Nur Kübra-Mollaibrahimoğlu, Süleyman. “Öne Çıkan Özellikleriyle Memlükler Dönemi Kırâat İlmi Tedrisi”, *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 13/26 (2024), 482-510.
- Düzenli, Aygül, “Memlükler Döneminde Medreseler (648-923/1250-1517)” *Osmanlı Medreseleri Eğitim, Yönetim ve Finans*, ed. Fuat Aydın vd., İstanbul: Mahya Yayıncılık, 2019.
- Gökçe, Ferhat, “Türkiye’de Memlükler Dönemi Hadis Çalışmaları” *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 11/21, (2013), 41-88.
- Ğazzî, Necmüddîn Muhammed b. Muhammed, *el-Kevâkibü's-sâira bi e'yânî'l-mietî'l-âşira*. tah. Halil el-Mansûr. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1997.
- Hatipoğlu, Mustafa. *Kırâat İlminde Kaynak Bir Eser İthâfu Fuzalâi'l-Beşer*. Ankara: İlâhiyât Yayınları, 2024.
- İbnü'l-İmâd, Ebü'l-Felâh Abdülhay. *Şezerâtü'z-zeheb fî ahbâri men zeheb*. thk. Abdülkadir Arnaût-Mahmud Arnaût. 11 Cilt. Beyrut: Dâru İbn Kesîr, 1988.
- Kâtib Çelebî, Abdullah Hâci Hâlîfe, *Keşfu'z-zunûn an esâmi'l-kütübî ve'l-fünûn*. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-İhyâi li't-Turâs, 1941.

- Kettânî, Abdülhay b. Abdülkebir, *Fihrisü'l-fehâris*, 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1982.
- Kastallânî, Ebü'l-Abbas Ahmed b. Muhammed b. Ebî Bekr, *el-Leâliü's-seniyye*. Beyrut: Müessesetü'l-Kütübi's-Sekâfiyye, 2007.
- Kastallânî, Ebü'l-Abbas Ahmed b. Muhammed b. Ebû Bekr. *Letâifu'l-îşârât li fünûni'l-kırâât*. 10 Cilt. Medine: Merkezü'd-Dirâsâtî'l-Kur'âniyye, 2013.
- Kütükoğlu, Ahmet, *Kastallânî'nin Letâifu'l-İşârât li Fünûni'l-Kırâât Adlı Eserinin Kırâât İlmindeki Yeri*. İstanbul: Nida Yayıncılık, 2021.
- Kütükoğlu, Ahmet. "Kastallânî'nin 'Letâifu'l-İşârât li Fünûni'l-Kırâât' Adlı Eserinin Kırâât İlmindeki Yeri". *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 37 (2017), 31-56.
- Savran, İrfan, *Kastallânî'nin (ö. 923/1517) el-Mevâhibü'l-Ledünniyye İsimli Eseri*, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans, 2019.
- Şenel, Abdulkadir. "Kastallânî, Ahmed b. Muhammed". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/583-584. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2001.
- Uzundağ, M. Sait. *Kastallânî ve İrşâdî's-Sârî İsimli Eserinin Hadis Şerhçiliği Açısından İncelenmesi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi (2012).
- Zirikli, Hayruddîn b. Mahmud b. Muhammed b. Ali b. Fâris. *el-A'lâm*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-İlmi li'l-Melâyîn, 1992.

maşk gibi eserlerinde Nuaymî'den istifade ettiği görülmektedir. Hatta modern dönemde Dimaşk eğitim kurumları üzerine eser yazan Abdülkâdir Bedrân (ö. 1927) bile, *Münâdemetü'l-atlâl ve müsâmeretü'l-hayâl* adlı eserinde *ed-Dâris*'i plan ve metot açısından neredeyse bütünüyle takip etmiş ve muhteva bakımından büyük ölçüde yararlanmıştır. Bu uyum o kadar güçlüdür ki, Bedrân'ın eseri bazı tarihçiler tarafından doğrudan *ed-Dâris*'in bir muhtasarı olarak kabul edilmiştir.

Sonuç olarak, Nuaymî'nin *ed-Dâris*'i, Dimaşk'taki vakıf temelli eğitimin kurumsallaşma tarihinin en önemli kaydı olmanın yanında, Memlûkler dönemi şehirdeki ilmî-entelektüel hayatın çok yönlü bir portresini sunar. Eser, eğitim kurumlarının işleyişi, müfredatı, personeli ve mezhebî dinamikleri gibi çok farklı alanlarda oldukça kıymetli veriler sağlayarak İslâm ilim geleneğinin bu kritik dönemine ışık tutmaktadır.

Kaynakça

- Brockelmann, Carl. *Târîhu'l-edebi'l-Arabî*. ed. Mahmud Fehmî Hicâzî. çev. Mahmud Fehmî Hicâzî. Kahire: al-Hay'a al-Misriyya al-Âmma li'l-Kitâb, 1995.
- Gazzî, Necmeddin. *el-Kevâkibu's-sâ'ire bi a'yâni'l-mi'eti'l-aşire*. ed. Recep Eil - Süleyman Cebbûr. Beyrut: Dâru'l-Kitâb el-İlmiyye, 1979.
- Hanbelî, İbnü'l-İmâd. *Şezerâtü'z-zeheb fî ahbâri men zeheb*. ed. Mahmud el-Arnaût. Beyrut; Dimaşk: Dâr İbn Kesîr, 1993.
- İbn Tolun, Şemseddin Muhammed b. Ali b. Ahmed es-Sâlihî. *Müfâketü'l-hillân fî havâdisi'z-zamân*. ed. Halîl el-Mansûr. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1998.
- Kalaç, Rıdvan. "Bir Hadis İhtisas Kurumu Olarak Nûriyye ve Eşrefiyye Dâru'lhadisi". https://www.academia.edu/74721726/Bir_Hadis_%C4%B0htisas_Kurumu_Olarak_N%C3%BBriyye_ve_E%C5%9Frefiyye_D%C3%A2r%C3%BClhadisi
- Kurt, Abdurrahman - Kurt, Rabia. "Bir Âlimin Kendi Dilinden Eğitim Hayatı: Şemsüddîn İbn Tolun ed-Dimaşkî (880-953/1473-1546)". *Hadis ve Siyer Araştırmaları* 5/2 (2019), 333-352.

- Midilli, Muhammet Enes. “Dimaşk Eğitim Kurumları Tipolojisi (11.-16. Yüzyıl): Geleneksel Tanımlar ve Değişen İşlevler”. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 68/68 (30 Haziran 2025), 103-135. <https://doi.org/10.15370/maruifd.1666505>
- Mustafa, Şâkir. *et-Târîhu'l-Arabî ve'l-müverrihûn: dirâsât fî tatavvuri ilmi't-târîh ve ma'rifeti ricâlihî fî'l-İslâm*. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 1993.
- Nuaymî, Ebü'l-Mefâhir Muhyiddîn Abdülkâdir b. Muhammed b. Ömer en-. *ed-Dâris fî tarihi'l-medâris*. haz. İbrahim Şemsüddin. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1990.
- Sadiker, Ömer. “Şam Hanefî Kadısı Necmeddin Tarsûsî'nin Kitâbü't-Tevârîh'i: (Tahkik - Tercüme - Değerlendirme)”. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)* 20/1 (29 Haziran 2020), 176-200. <https://doi.org/10.30627/cuilah.726752>
- Sadiker, Ömer - Akbaş, Hamdi. “Hanefî Kadısı Tarsûsî'nin Kitâbü't-Tevârîh'inin Nuaymî ve İbn Tolun'un Biyografi Eserlerine Kaynaklığı”. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)* 30. YIL ÖZEL SAYISI (30 Eylül 2022), 54-74. <https://doi.org/10.30627/cuilah.1159267>
- Şeşen, Ramazan. *Müslümanlarda Tarih-Coğrafya Yazıcılığı*. İstanbul: İslâm Tarihi, Sanat ve Kültürünü Araştırma Vakfı Yayınları, 1998.
- Tomar, Cengiz. “Nuaymî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33/221-222. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2007.
- Yılmaz, Harun. “Dimaşk Eğitim Kurumlarını Kayıt Altına Almak: Nuaymî ve ed-Dâris fî târihi'l-medâris'i”. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 68/68 (30 Haziran 2025), 75-102. <https://doi.org/10.15370/maruifd.1663379>
- Yılmaz, Harun. “Medrese-Mezhep İlişkisi: Nuaymî'nin ed-Dâris'inde Dimaşk Medreselerinin Mekânsal Dağılımı ve Tipolojileri”. *İslâm Tetkikleri Dergisi* 15/1 (03 Nisan 2025), 43-68. <https://doi.org/10.26650/iuitd.2025.1609402>

çak sahasında yazılan *Kitâbü'l-İdrâk li lisâni'l-Etrâk*, *Kitâb-ı Mecmû-ı Tercümân-ı Türkî ve Acemî ve Muğâlî*, *Kitâb ü Bulğati'l-Müşâtâk fî Luğâti't-Türk ve'l-Kıfçak*, *el-Kavânîni'l-Küllîye li Zabtı'l-luğâti't-Türkiyye* ve *ed-Dürretü'l-Mudiyye fî'l-luğâti't-Türkiyye* adları ile telif edilen ve Türkçe'nin öğretiminde çok önemli rol üstlenen gramer ve sözlükler gibi *et-Tuhfetü'z-Zekiyye* döneminin oldukça önemli eserleri arasında yer almaktadır. *et-Tuhfetü'z-Zekiyye*'nin müellifi, eserinin giriş kısmında, “Bu dilde birçok kitap yazılmıştır. Benden önce bu yolu takip edenlerin yolunu takip etmek ve bu konuyla ilgili soru soranlara cevap vermek için ben de böyle bir çalışma yapmaya karar verdim.” diyerek, eserini yazma amacını açıkça ortaya koymuş ve Kıpçak Türkçesinin önemini vurgulamak düşüncesiyle, “Bu kitapta Kıpçak diyeleği üzerine dayandım; çünkü en çok kullanılan odur. Burada Türkmen diyeleğini -sıkışmadıkça- söylemedim.” ifadesini geçmiştir Kun ise “*Philologica I*” adlı makalesinde, eserin önemine istinaden şunları kaydetmiştir: Bu eserin, daha etraflı bir tetkikinden sonra Kıpçak dil yadigârları arasında en ehemmiyetlisi olduğu, hattâ Arap zihniyetiyle yazılmış Türkçe dil kitapları arasında hemen Kaşgarlı'nın meşhur sözlüğünden sonra geldiği de tespit edilmiştir. Özellikle kendi döneminde telif edilen eserlerde yer almayan Türk dilinin birçok gramer kuralları ve başka diyalekte görülmeyen birçok kelime bu eser sayesinde gözler önüne serilmiştir. Eser, telifinde takip edilen usullerin yeniliği bakımından da benzersiz bir karakter ortaya koymaktadır. Eserde bir tek Arapça kelimeye karşılık olarak birçok Türkçe kelime ile karşılık verilmesi ve Kıpçak ve Türkmen diyalektleri arasındaki ayrımların gösterilmesi açısından eser kendi çağdaşlarından öne çıkmaktadır.

Kaynakça

Aksan, Doğan. *Anlambilim: Anlambilim konuları ve Türkçenin anlambilimi*. Ankara: Bilgi Yayınevi, 2021.

- Al-Türk, Gülhan. *et-Tuhfetü'z-Zekiyye fi'l-Lugati't-Türkiyye Üzerine Bir Dil İncelemesi*. Gazi Üniversitesi, 2006.
- Atalay, Besim. *Ettuhfet-üz-Zekiyye Fi'l-Lûgati't-Türkiyye*,. İstanbul: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1945.
- Avcı, Osman. *Et-Tuhfetü'z-Zekiyye fi'l-Lûgâti't-Türkiyye'deki Söz Varlığının Kazak ve Kırgız Lehçelerindeki Durumu*. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, 2020.
- Kaymaz, Zeki - Mohammad, Raghed. "Et-Tuhfetü'z-Zekiyye fi'l-Lûgati't-Türkiyye Hakkında Bazı Açıklamalar". *Türkbilig* 32 (01 Haziran 2016), 1-20.
- Kun, Tibor Halasi. "PHILOLOGICA II." *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 7/2 (01 Ocak 1949), 415-465.
- Kun, Tibor Halasi. "PHILOLOGICA I." *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 5/1 (01 Ocak 1947), 1-37.
- Muhammed, Ragıp. "Et-Tuhfetü'z-Zekiyye fi'l-Lûgati't-Türkiyye'nin sözlükçülük anlayışı hakkında bir inceleme: Arapça dışındaki sözcüklerle düzenlenen madde başları örneği". *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten* 73 (Haziran) (01 Haziran 2022), 7-20.
- Sarı, İsa. "Et-Tuhfetü'z-Zekiyye Fi'l-Lûgati't-Türkiyye " <https://www.isa-sari.com/et-tuhfetuz-zekiyye-fil-lugatit-turkiyye/>

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1796

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Yayın | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1066

Kitap Adı : Katılım Endeksi Şirketlerinde Gayrimeşru Gelirlerin Arındırılması

Book Title : Purification of Unlawful Earnings in Participation Index Companies

ISBN : 978-625-8724-21-9

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258724219

Yazar | Author: Muhammed Çıtak | orcid.org/0000-0002-0486-686X

Kurum | Institution: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

ROR ID: ror.org/00xvwpq40

Editör | Editor: Adnan Akalın | orcid.org/0000-0002-6229-0520

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book – Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,3x21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 210 (xiv+196)

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: KCM - İslam bankacılığı ve finansı | Islamic banking & finance

BISAC: BUS050040 - İslami Finans | Business & Economics / Finance / Islamic Finance

THEMA: KCM - İslami bankacılık ve finans | Islamic banking and finance

LC Classification: HG3368.I82 - İslam finans sistemi | Islamic finance system

DEWEY: 332.1 - İslam finansı | Islamic finance

WoS Category: İşletme, Finans | Business, Finance

WoS Citation Topics Meso: 6.1 - Finansal Sistemler ve Kurumsal Yapılar | Financial Systems and Institutional Structures

WoS Citation Topics Micro: 6.1.12 - İslami Finans ve Etik Yatırım | Islamic Finance and Ethical Investing

Scopus Subject Areas: 1400 - İşletme, Yönetim ve Muhasebe | Business, Management and Accounting

Atf Bilgisi | Cite as: Çıtak, Muhammed. *Katılım Endeksi Şirketlerinde Gayrimeşru Gelirlerin Arındırılması*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050
Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60
www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- AAOIFI (Ed.). (2024). *Faizsiz Finans Standartları* (İZÜ, Çev.). TKBB Yayınları.
- Abozaid, A. (2012). Kirâtün Fıkhîyyetün Nakdîyyetün li'l-Meâyîri's-Şerîati fi'l-Muhtelet Helâlan ve Harâman. *Tecdid*, 16(31), 109-132.
- Adeyemi, I. B., & Tekdoğan, Ö. F. (2024). Understanding the Screening Criteria for Shariah-Compliant Stocks. *Adam Academy Journal of Social Sciences*, 14(2), 2.
- Affâne, H. b. M. (2009). *Yeselûneke Ani'l-Muâmelâtî'l-Mâliyyeti'l-Muâsıra* (1. bs). el-Mektebetü'l-İlmiyye.
- Afşar, K. E. (2022). *Borsaların Tarihsel Dönüşümü* (1. bs). Efe Akademi Yayınları.
- Akalın, A. 2013. İslam Hukuku Açısından Suçun Unsurları. *Şarkiyât*, 10, 50-72.
- Akalın, A. 2016. *İslam Hukuku Açısından Devlete İsyan Suçu*. Fecr Yayınları.
- Akartepe, B. B. (2022). *Hisse Senedi Şer'i İzleme Kriterlerinin Analizi* [Doktora Tezi]. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam İktisadi ve Finansı Anabilim Dalı.
- Aktan, H. (1997). *Ticaret Hukukunun Yeni Bazı Problemleri Üzerine İslam Hukuku Açısından Bir Değerlendirme* (Borsa, Teminat Mektubu, Leasing). 209-228.
- Aktif Portföy. (t.y.). *Fon Arındırma*. Geliş tarihi 19 Şubat 2025, gönderen <https://www.aktifportfoy.com.tr/fon-arindirma>
- Ali Haydar Efendi. (2017). *Dürrü'l-Hükkâm: Şerhu Mecelleti'l-Ahkâm* (2. bs, 1-4). Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Allam, Ş. İ. (2023, Eylül 3). *حكم التعامل بالتجارة والبيع فيما له استعمالا للمصرية*. Dârü'l-İftâi'l-Misriyye. <https://www.dar-alifta.org/ar/fatawa/19465>
حكم-التعامل-بالتجارة-والبيع-فيما-له-استعمالان/

- Barkatullah, M. A. K., & Wasiullah, S. M. (2016). Methodology of Purging Interest Income. *ISRA International Journal of Islamic Finance*, 8(2), 117-125.
- Bayındır, S. (2005). Finansal Türev Varlıklar ve Bu Varlıklar Üzerine Yapılan Sözleşmelerin Fıkîhî Tahlili. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 12, 51-73.
- Bayındır, S. (2015). *Fıkîhî ve İktisadî Açından İslamî Finans: Para ve Sermaye Piyasaları*. Süleymaniye Vakfı Yayınları.
- Beşer, F. (2014). *Herkes İçin Kolay Usulü Fıkîh* (1. bs). Paradoks Yayınları.
- Bingöl, M. (2024, Eylül 5). Gayrimenkul Yatırım Fonlarında (GYF) ve Ortaklıklarında (GYO) Yeni Vergi Durumu. *Vergi Platformu*. <https://www.vergiplatformu.com/2024/09/05/gayrimenkul-yatirim-fonlarinda-gyf-ve-ortakliklarinda-gyo-yeni-vergi-durumu/>
- Borsa İstanbul. (t.y.-a). *BİST Pay Endeksleri: Katılım*. Geliş tarihi 17 Temmuz 2024, gönderen <https://borsaistanbul.com/tr/endeks/1/3/katilim>
- Borsa İstanbul. (t.y.-b). *Katılım Finans İlkeleri Bilgi Formu*. <https://borsais-tanbul.com/files/katilim-finans-ilkeleri-bilgi-formu.pdf>
- Borsa İstanbul. (2015). *Kotasyon Yönergesi*. Borsa İstanbul.
- Buhârî, E. A. M. b. İ. (1993). *El-Câmiü's-Sahîh* (5. bs, 1-7). Darü İbnü Kesîr.
- Camgöz, M. (2017). *İslami Hisse Senedi Yatırımı ve İslami Endekslerin Performansının Değerlendirilmesi* [Doktora Tezi]. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Finans Bilim Dalı.
- Canöz, S. (2015). *Anonim Şirketlerde Kâr Payının Tespiti ve Dağıtılması* (1. bs). Seçkin Yayıncılık.
- Derbali, A. M. S., Elkhaldi, A. H., & Jouini, F. (2017). Shariah-Compliant Capital Asset Pricing Model: New Mathematical Modeling. *Journal of Asset Management*, 18(7), 1-11.
- Devvabe, E. M. (2022). *İlmü'l-İktisâdî'l-İslâmî fî Davi Mekâsidihi* (1. bs). Wasm Book.
- Döndüren, H. (2016). *Delilleriyle Ticaret ve İktisat İlmihali*. Erkam Yayınları.

- Dubyân, E. Ö. D. b. M. (2011). *El-Muâmelâtü'l-Mâliyye Esâleten ve Muâseraten* (3. bs, 1-20). Mektebetü'l-Melik Fehdû'l-Vataniyye.
- Dusuki, A. W., Ali, M. M., & Hussain, L. (2012). A Framework For Islamic Financial Institutions To Deal With Shari'ah Non-Compliant Transactions. *International Shari'ah Research Academy for Islamic Finance*, 42, 1-37.
- Elgari, M. A. (2000). Purification of Islamic Equity Funds: Methodology and Shari'a Foundation. *Proceedings of the Fourth Harvard University Forum on Islamic Finance: Islamic Finance: The Task Ahead Cambridge, Massachusetts*, 77-80.
- Elmedeni, E. (2018). El-Mâlû'l-Harâm: Fıkhu't-Tasarruf fihi ve't-Taâmül mea Ashâbihi. *Mütefekkir*, 5(10), 435-462.
- Emeç, A. S. (2021). Türkiye'de Katılım Endeksi, Altın Fiyatları ve Katılım Fonları Arasındaki İlişki. *Pak Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 63-75.
- Erman, U. (2017). Ehl-i Hadîs ve Ehl-i Re'y Arasında Yaşanan Polemiklerin Cerh ve Ta'dîl İlmine, Dönemin Te'lîfâtına ve Sosyal/beşerî İlişkilere Yansıması (Hicrî III. asır). *Şarkiyat*, 9(2), 990-1010.
- Fintables Akademi. (t.y.). *Bilanço Analizi*. Fintables. Geliş tarihi 13 Kasım 2024, gönderen <https://fintables.com/akademi/temel-analiz-101/bilanco-analizi>
- Gamaleldin, F. M. (2015). *Shariah-Compliant Stocks Screening and Purification*. University of Liverpool.
- Gazzâlî, E. H. M. b. M. b. M. b. A. (1982). *İhyâü Ulûmi'd-Dîn* (1-4). Darü'l-Marife.
- Gherbi, A. (2016). Et-Tathîru'l-Mâlî li'l-Eshumi'l-Mutevâfigati Mea's-Şer'ati: İşkâlât ve Hulûl. *Mecelletü Câmiatü'l-Melik Abdülazîz: el-İktisadü'l-İslâmî*, 29(3), 57-101.
- Gökmen, E. (2022). İslam Hukukunda Tüzel Kişilik. *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(2), 1349-1366.
- Güney, N. (2013). *Satım Akdi Özelinde İslam Borçlar Hukukunda Garar* [Doktora Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.

- Gürtekin, A. (2024). *Katılım Endeksleri ve Arındırma İşleminin Faiz Hassasiyetine Sahip Yatırımcılar Nezdinde Bilinirliği* [Yüksek Lisans Tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Hayyât, A. (1994). *Eş-Şerikâtü fî'ş-Şerîati'l-İslâmiyye* (4. bs, 1-2). Müesse-setü'r-Risâle.
- Helal Finans. (t.y.). *Arındırma Hesaplama Aracı*. Geliş tarihi 19 Şubat 2025, gönderen <https://helalfinans.net/arindirma>
- Htay, S. N. N., Abedeen, Z., & Salman, S. A. (2013). Towards Standardization of Shari'ah Screening Norms and Practices. *International Journal of Humanities and Social Science Invention*, 2(11), 23-30.
- IOSCO. (2004). Islamic Capital Market Fact Finding Report. *Report of the Islamic Capital Market Task Force of the International Organization of Securities Commissions*.
- Irshaid, M. (2009). Hel Yecûzü Tahvîlü'l-Bunûki'r-Ribevîyye ilâ İslâmiyye alâ Tarîkati Ğasli'l-Emvâli? *Câmiatü'l-Kudûsi'l-Meftûha*, 17, 253-300.
- İbn Aşûr, M. T. (2004). *Makasidü'ş-Şerîati'l-İslâmiyye* (1-3). Vuzêratü'l-Evkâfi ve'ş-Şuûni'l-İslâmiyye.
- İbn Battâl, E.-H. A. b. H. b. A. b. B. el-Bekrî el-Kurtubî. (2003). *Şerhu İbn Battâl alâ Sahîhi'l-Buhârî* (2. bs, 1-10). Mektebetü'r-Rüşd.
- İbn Hişâm, E. M. C. A. b. (t.y.). *Es-Sîretü'n-Nebeviyye* (1-2). Şirketü't-Tibâati'l-Fenniyyeti'l-Müttehîde.
- İbn Kudâme, E. M. M. el-Cemmâilî el-Makdisî. (1997). *El-Muğnî* (3. bs, 1-15). Darü Âlimu'l-Kûtub.
- İbn Mâce, E. A. M. b. Y. el-Kazvînî. (t.y.). *Es-Sünen* (1-2). Dâru İhyai'l-Kutubi'l-Arabiyye.
- İbn Nuceym, Z. b. İ. b. M. (t.y.). *El-Bahrü'r-Raik* (2. bs, 1-8). Darü'l-Kitabi'l-İslâmî.
- İbn Rüşd, E.-V. M. b. A. b. M. el-Kurtubî. (2004). *Bidâyetü'l-Müctehid ve Nihâyetü'l-Muktesid* (1-4). Darü'l-Hadis.
- İSMMMO. (t.y.). *Tek Düzen Hesap Planı*.
- Kahf, M. (2007). *Fatava Shares, Stocks, Commodities, Options, Bonds, etc. Trading on the Stock Exchange*.

- Kahf, M. (2019). *İslam İktisadının Temelleri: Kurumlar ve Kuramlar* (N. Tüy-süz, Çev.; 1. bs). İktisat Yayınları.
- Kallek, C. (2019, Aralık 20). İslâm İktisadı Gösteriş Üretimine Sıcak Bakmaz ve İsrafi Onaylamaz; İhtiyacı İnsanca Yaşanabilmesi İçin Gerekli Temel Tüketim Maddeleri ile Sınırlar. *Şehir İslami İlimler Kulübü*. <https://sehirisifkulubu.com/2019/12/20/islam-iktisadi-gosteris-uretimine-sicak-bakmaz-ve-israfi-onaylamaz-ih-tiyaci-insanca-yasanabilmesi-icin-gerekli-temel-tuketim-mad-deleri-ile-sinirlar/>
- Kalyoncuoğlu, K. S. (2021). Gazâlî'nin İslam İktisat Düşüncesi Çerçevesinde Ticaret ve Servet Anlayışı. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 17(1), 257-268.
- Karadağ, Bekir, "İslâm Hukukunda Faizin İlleti Bağlamında Yapay Zekâ Modelleri Üzerine Bir Doğrulama ve Tutarlılık Analizi", Dil ve Din Çalışmalarında Yapay Zekâ Modellerinin Performansı: Avantajlar Ve Dezavantajlar, Ed. Eyyüp Tuncer (Kahramanmaraş: Klm Yayınları, 2025)
- Karadâğî, A. M. (2018). *İslam İktisadına Giriş* (A. Kahraman, Çev.; 1. bs). İktisat Yayınları.
- Karadâğî, A. M. (2019). *İcithad ve Fetva* (M. B. Dadaş, Çev.; 1. bs). Nida Yayıncılık.
- Karaman, H. (2012). *İş ve Ticaret İlmihali*. İz Yayıncılık.
- Kartal, F. (2024). Kur Korumalı Mevduat Sistemi ve Sonuçları. *İşletme Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 73-95.
- Kâsânî, A. E. B. b. M. b. A. (1986). *Bedâiu's-Sanâi fî Tertîbi's-Şerâi* (2. bs, 1-7). Dârü'l-Kutubî'l-İlmiyye.
- Khathlan, S. b. T. (2012). *Fıkhi'l-Muâmelâtî'l-Mâliyeti'l-Muâsire* (2. bs). Darü's-Sumay'i.
- Khatkhatay, M. H., & Nisar, S. (2007). Shariah Compliant Equity Investments: An Assessment of Current Screening Norms. *Islamic Economic Studies*, 15(1), 47-76.
- Kılınç, K. (1991). *200 Soruda A'dan Z'ye Borsa* (1. bs). Egemen Matbaası.
- Kur'ân-ı Kerîm Meâlî* (H. Altuntaş & M. Şahin, Çev.; 12. bs). (2011). Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.

- Kurtubî, A. b. Ö. (1996). *El Müfhim lima Eşkele Min Telhisi Kitabi Müslim* (1. bs, 1-7). Darü İbnü Kesîr.
- Kutlay, H. İ. (2017). *Allah Rasûlü'nden İki Demek Kırk Hadis-i Şerif*. Rağbet Yayınları.
- Kuveyt Türk Portföy. (t.y.). *Arındırma İşlemleri*. Geliş tarihi 19 Şubat 2025, gönderen <https://www.kuveytturkportfoy.com.tr/arindirma-islemleri>
- Lefevre, E. (2023). *Bir Borsa Spekülatörünün Anıları* (Ş. Tahir, Çev.; 1. bs). Scala Yayıncılık.
- Mahfooz, S. bin, & Ahmed, H. (2014). Shari'ah Investment Screening Criteria: A Critical Review. *Journal of King Abdulaziz University: Islamic Economics*, 27(1), 3-38.
- Mansûr, E. B. A. (2010). *El-Menhecüyyetü't-Tecdîdiyyetü li U'qûdî't-Temvîli ve'l-Hidimâti fi'l-Mesârifi'l-İslâmiyyeti* (1. bs). Darü'l-Kitabî'l-Vataniyyeti.
- Mâverdî, E.-H. A. b. M. b. H. el-Basrî. (1994). *El-Hâvi'l-Kebîr* (1. bs, 1-17). Darü'l-Kutubî'l-İlmiyye.
- Mergînânî, B. (t.y.). *El-Hidâye fi Şerhi Bidâyeti'l-Mübtedî* (1-4). Darü İhyâi't-Turâsî'l-Arabî.
- Merri, F. b. S. (t.y.). *Mesâil fi Tadhîru'l-Eshum*. en-Nedvetü'l-Fıkhiyyetü'l-Ülâ fi'l-Muâmelâtü'l-Mâliyye.
- Mevdudî, E. A. (2018). *Faiz* (A. Genceli, Çev.). Hilal Yayınları.
- Mevsîlî, E.-F. M. A. b. M. b. M. (1937). *El-İhtiyâr li-Talîli'l-Muhtâr* (1-5). Matbâtü'l-Halebî.
- Mevvâk, E. A. M. b. Y. b. E.-K. el-Abderî el-Gırnâtî. (1994). *Et-Tâc ve'l-İklîl li-Muhtasarı Halîl* (1. bs, 1-8). Darü'l-Kutubî'l-İlmiyye.
- Meydancı, B. (2023). Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirketlerde Kâr Payı Dağıtımı. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 99, 129-148.
- Mohamed, Y. (2017). İş Bölümü ve Teorik Temelleri: İbn-i Haldûn ve Adam Smith'in Karşılaştırılması. İçinde *İslam İktisadı ve Emek* (2. bs). İktisat Yayınları.
- Morris, V. B., & Salam, M. A. (2008). *A Muslim's Guide To Investing and Personal Finance*. Lightbulb Press.

- Mulcahy, M. (2014). Purifying Islamic Equities: The Interest Tax Shield. *International Journal of Islamic and Middle Eastern Finance and Management*, 7(4), 473-484.
- Müslim, E.-H. M. b. H. (t.y.). *El-Câmi'u's-Sahîh* (1-5). Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî.
- Müzeynî, H. b. A. (2009). *Kâidetü't-Tathîri'l-Mâlî fî Mecâli'l-Eshûm*.
- Mynet. (2024, Kasım 13). *Hisse Senedi Yatırımcı Sayısı Kaç Oldu? Grafiklerle Yatırımcı İstatistikleri*. Mynet Finans. <https://finans.mynet.com/haber/detay/borsa/hisse-senedi-yatirimci-sayisi-kac-oldu-grafiklerle-yatirimci-istatistikleri/492264/>
- Nesâî, E. A. A. b. A. b. Ş. (2001). *Es-Sünenü'l-Kübra* (1. bs, 1-12). Müessesetu'r-Risâle.
- Nesefî, E.-B. (2011). *Kenzü'd-Dekâik* (1. bs). Darü's-Sirâc.
- Orhan, Z. H. (2017). Beşerî Sermaye Kavramı Üzerine Eleştirel Bir İnceleme: İslam İktisat Fıkının Yaklaşımı. İçinde *İslam İktisadî ve Emek* (2. bs). İktisat Yayınları.
- Orhan, Z. H., & Isiker, M. (2021). Developing a Ranking Methodology for Sharî'ah Indices: The Case of Borsa Istanbul. *ISRA International Journal of Islamic Finance*, 13(3), 302-317.
- Orhan, Z. H., İşiker, M., & İçen, H. (2022). Developing a purification method for the Stock Exchange Market Gains: An Application for Borsa Istanbul. *Borsa Istanbul Review*, 22(1), 24-34.
- Orman, S. (2014). *İslâmî İktisat, Değeler ve Modernleşme Üzerine* (1. bs). İnsan Yayınları.
- Öcal, T. (1989). *Ansiklopedik Ekonomi Sözlüğü* (1. bs). Verso Yayıncılık.
- Öz, A., & Badem, M. (2021). İslâmî Sermaye Piyasası. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 37, 37.
- Özbek, G. B., Aycan, B. B., & Bilgen, U. (2019). Katılım Bankacılığının ve Katılım Endeksinin Sağladığı Getiriler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Turkuaz Uluslararası Sosyo-Ekonomik Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 39-48.
- Özmen, M. Y. (2023). Pay Senedi Yatırımlarından Elde Edilen Gelirlerin Arındırılmasına Yönelik Fikhî Bir İnceleme. *Tevilat*, 4(1), 179-215.

- Özpolat, İ. (2022). Hanefi Fıkıh Literatüründe Mütakavvim Mal Kavramının Hak ve Menfaatler ile İlişkisi. *İdrak Dini Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 117-146.
- Özpolat, İ. (2023). Spekülasyonun İktisadi ve Fıkhi Açından Değerlendirilmesi: Meşru Ticaret mi Yoksa Yasak Kumar mı? *Akademik Platform İslami Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 217-246.
- Râcihî Bank. (2010). *Garârâtü'l-Heyeti's-Şeri'yyeti bi Masrafi'r-Râcihî No 1* (1. bs). Darü Kunûzi İşbilliyyâ li-Neşrî ve't-Tevzî.
- Reda, L. (2017). İslam'da Emek, İşçi Hakları ve Göç Mefhumları. İçinde *İslam İktisadî ve Emek* (2. bs). İktisat Yayınları.
- Sâbunî, M. A. (2018). *el-Fikhü's-Şeriyyü'l-Müeyyir fî davi'l-Kitabi ve's-Sünneti: Fikhü'l-Muâmelât* (1-4). el-Mektebetü'l-Asriyye.
- Sa'dî, A. b. N. (2003). *Behcetü Gulûbi'l-Ebrâr ve Gurretü Uyûni'l-Ahyâr fî Şerhi Cevâmii'l-Ahbâr* (1. bs). Darü İbn Hazm.
- Salleh, A. Z., & Zakaria, M. Z. (2018). Purification of Islamic Unit Trust Funds: A Shariah Analysis on Malaysian Approach. *Al-Qanatr: International Journal of Islamic Studies*, 2(1), 13-22.
- Serahsî, E. B. Ş.-E. M. b. E. S. A. (1993). *El-Mebsût* (1-31). Dârü'l-Ma' rife.
- SPK. (2024). *Sermaye Piyasası Araçları: Yatırımcı Bilgilendirme Kitapçıkları*. SPK Yayınları.
- Sülemi, İ. b. A. b. A. (2016). *El-Gaye fî İhtisari'n-Nihaye* (1. bs, 1-8). Darü'n-Nevâdir.
- Süyûtî, E.-F. C. A. b. E. B. (t.y.). *Câmiu'l-Ehâdis* (1-13).
- Şencan, H. (2015). Günümüzde Banka, Faiz-Kredi Sorunları ve Müslümanca Tutum Arayışları. İçinde *Para, Faiz ve İslâm* (3. bs). Ensar Neşriyat.
- Şenocak, İ. (2021). *Küresel Krizden Çıkış: İslâm İktisadî* (1. bs). Hüküm Kitap.
- Şirbînî, Ş. M. b. A. el-Hatîb el-Kâhirî. (1994). *Muğni'l-Muhtâc ilâ Marifeti Meânî Elfâzi'l-Minhâc* (1. bs, 1-6). Darü'l-Kutubi'l-İlmiyye.
- Şubeyr, M. O. (2007). *El-Muâmelâtü'l-Mâliyyeti'l-Muâsıra fî'l-Fikhi'l-İslâmî* (6. bs). Darü'n-Nefâis.
- Şubeyr, M. O. (2010). *el Medhalü ilâ Fikhi'l-Muâmelâtü'l-Mâliyye: El-Mal, el Mülkiyye, el Akd* (2. bs). Darü'n-Nefâis.

- Tabakoğlu, A. (2013). *İslâm İktisadına Giriş* (3. bs). Dergâh Yayınları.
- Tırman, N., & Keçeci, İ. (2023). Katılım-esaslı Yatırım Fonlarında Oluşan Mahzurlu Gelirlerin Sosyal Yardım Faaliyetlerine Aktarılmasına İlişkin Bir Öneri. *Kocatepe İslami İlimler Dergisi*, 6(Özel Sayı), 303-319.
- Tirmizî, M. b. İ. b. S. (1996). *El-Câmi'ü'l-Kebîr* (1. bs, 1-6). Darü'l-Garbi'l-İslami.
- TKBB. (t.y.). *Katılım Finans İlkelerine Uygun Faaliyet Gösteren Şirketlerin Belirlenmesinde Esas Alınacak Rehber*.
- TKBB. (2023). *Katılım Finans İlkelerine Uygun Faaliyet Gösteren Şirketlerin Pay Senetlerine Ait Mahzurlu Kazançları Arındırmaya İlişkin Uygulama Rehberi*. 1-3.
- TKBB. (2024). *Katılım Finansı Standartları No 1: Pay Senedi İhracı ve Alım-Satımı*. 1-19.
- Uçar, G., & Kandemir, T. (2022). BİST 50 ve Katılım 30 Endeksleri Arasındaki Eşbütünleşme ve Nedensellik İlişkilerinin Değerlendirilmesi. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(3), 3. <https://doi.org/10.29106/fesa.1129607>
- Uluocak, İ. (2024). *Temel Finans Okuryazarlığı*. MÜSİAD.
- Ünal, N. (2010). Kur'an'da Meysir Kavramı ve Günümüzdeki Bazı Kumar Türlerinin Bu Çerçeve Değerlendirilmesi. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 10(1), 247-265.
- Ünlü Menkul. (t.y.). *Borsada KY (Küçük Yatırımcı) Nedir, Kime Denir?* Geleceği. 13 Kasım 2024, gönderen <https://www.unlumenkul.com/blog/borsada-ky-kucuk-yatirimci/>
- Yaman, A. (2018). *Fetva Usûlü ve Adabı* (2. bs). Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Yaşar, S. (2025). Türkiye'de Katılım Endeksinin Mevcut Durumu ve Geleceği. *İlke Yayın, Politika Notları* 67(262), 3-22.
- Yelek, K. (2015). Hanefî Mezhebinde Örfün Hükümlere Etkisi. *Der-giabant*, 3(6), 6.
- Yetik, Y. (2019, Temmuz 12). Anonim Şirketlerde Kâr Payı Dağıtımı Zorunlu Mudur? *Şengün & Partners Avukatlık Ortaklığı*.

<https://sengunhukukyayinlari.com/anonim-sirketlerde-kar-payi-dagitimi-zorunlu-mudur/>

- Yıldırım, R., & İlhan, B. (2018). Fıkhi Filtreleme Metodolojisi—Yeni Bir Fıkhi Yaklaşım. *International Journal of Islamic Economics and Finance Studies*, 4(3), 3. <https://doi.org/10.25272/ijisef.439177>
- Yıldız, S. B. (2015). Katılım 30 Endeksi ile BİST 100 Endeksleri'nin Performanslarının Değerlendirilmesi. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 52(606), 41-54.
- Ziraat Katılım. (2021). *Ziraat Katılım Kur Korumalı TL Katılma Hesabı İcazet Belgesi*.
- Zühaylî, M. M. (2006). *El-Kavaidü'l-Fıkhiyye ve Tatbikatuhu fi'l-Mezahibi'l-Erbaa* (1. bs, 1-2). Darü'l-Fikir.
- Zühaylî, V. (t.y.). *El-Fıkhu'l-İslâmî ve Edilletuhu* (4. bs, 1-10). Darü'l-Fikr.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1797

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1067

Kitap Adı : Ahmed Emîn'in *el-Mehdî ve'l-Mehdeviyye* Adlı Eseri

Alt Başlık : Tahlil ve Tercüme

Book Title : Ahmed Amin's *al-Mahdi wa'l-Mahdawiyya*

Subtitle : Analysis and Translation

ISBN : 978-625-8724-22-6

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258724226

Yazarlar | Authors:

Muhammed Cihat Oruç | orcid.org/0000-0003-0425-2865

Seracettin Eraydın | orcid.org/0000-0003-4094-1246

Editor | Editor: Hasan Sefa Turan | orcid.org/0000-0001-9354-0986

Kurum | Institution: Manisa Celal Bayar Üniversitesi ROR ID: ror.org/053f2w588

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Other

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 218 (xii + 206)

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAB - İslam | İslam

BISAC: RELO37010 - İslam / Tarih | Religion / Islam / History

THEMA: QRAM - İslam: teoloji | Islam: theology

LC Classification: BP190.5.M4 - Mehdi doktrini, Şii mezhebi | Mehdi doctrine, Shi'a Islam

DEWEY: 297.82 - Mehdilik ve Şii mezhebi | Mahdism and Shiite Islam

WoS Category: Din | Religion

WoS Citation Topics Meso: 6.1 - Din Araştırmaları | Religious Studies

WoS Citation Topics Micro: 6.1.19 - İslam Düşüncesi | Islamic Thought

Scopus Subject Areas: 1202 - Din ve Teoloji | Religious Studies

Atıf Bilgisi | Cite as: Oruç, Muhammed Cihat - Eraydın, Seracettin. *Ahmed Emîn'in el-Mehdî ve'l-Mehdeviyye Adlı Eseri: Tahlil ve Tercüme*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdelgader, Abdelbagı Omer Ahmad. *Sudan'da Mehdî Devleti'nin Kuruluşu ve Yıkılışı (1881-1899)*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Acat, Yaşar. "Mehdîlik Kavramının Filolojik ve Semantik Tahlili", *Uluslararası Mehdîlik Sempozyumu Bildirileri*, ed. Mehmet Tıraşçı vd. 245-252. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 2018.
- Adalar Subaşı, Derya. "Ahmed Emîn ve Eleştirmen Yönü". *Uluslararası Toplumsal Bilimler Dergisi* 7/2 (2023), 471-483.
- Adıgüzel, Adnan. *Mağrib Medeniyetinin Zirvesi Muvahhidler Kuruluş Dönemi*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2011.
- Akgün, M. Zerrin. *İslamiyet Bakımından Babilik-Bahailik*. Ankara: Kalite Matbaa, 1975.
- Akpınar, Bilal. *Bahâî Mezhebinde Mehdîlik Algısı*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Akyel, Remzi. "İslam Hukukunda Yasama Yoluyla Hakikat Dayatmasının İmkânı Meselesi". *Balıkesir İlahiyat Dergisi* 17 (Haziran 2023), 279-303.
- Âmir el-Akkad. *Ahmed Emîn: Hayâtühû ve edebühû*. Beyrut: Mektebetü'l-Asriyye, 1982.
- Arpa, Enver. *Afrika Seyahatnamesi*. Ankara: Fecr Yayınları, 2015.
- Avcu, Ali. "Karmatîler: Ortaya Çıkışları, Fikirleri, Edebiyatı ve İslam Düşüncesine Katkıları". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 10/1 (Şubat 2010), 199-246.
- Avcu, Ali. "Terörün İtikadileşmesine Bir Örnek: Haşîşiler ve Hasan Sabbah". *e-Makalat Mezhep Araştırmaları Dergisi* 8/1 (Ocak 2016), 193-201. <https://doi.org/10.18403/emakalat.62302>.
- Avcu, Ali. *Karmatîliğin Doğuşu ve Gelişim Süreci*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları 2011.
- Aytekin, Arif. "İbn Tûmert", *TDV İslam Ansiklopedisi*. 20/425-427. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.

- Bağdadî, Abdülkahir el-Bağdadî. *Mezhepler Arasındaki Farklar*. çev. Et-hem Ruhi Fığlalı. Ankara: TDV Yayınları, 2011.
- Bağdâdî, Ebû Mansur Abdülkahir b. Tahir b. Muhammed Temimi Abdülkahir Bağdâdî. *el-Fark beyne'l-fırak ve beyânü'l fırkati'n-naciye minhum*. thk. Muhammed Zâhid b. el-Hasan el-Kevseri. Kahire: Neşru's Sakafeti'l- İslamiyye, 1367/1948.
- Barлак, Hasan. "Sultan II. Abdülhamid ve Sudan Mehdîsi". *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi* 12/2 (2022). 829-850. <https://doi.org/10.48146/odusobi-ad.1089863>
- Belazûri, Ebü'l-Abbas Ahmed b. Yahyâ b. Cabir Belazûri, *Ensâbü'l-eşraf*, thk. Riyaz Zirikli, Süheyl Zekkar. Beyrut: Dârü'l-Fikr, 1417/1996.
- Beyyûmî, Muhammed Receb. *Ahmed Emîn: Müerrihü'l-fikri'l-islâmî*. Şam: Dârü'l-Kalem, 2001.
- Bonner, Michael. "Al-Khalîfa Al-Mardî: The Accession of Hârun Al-Ras-hîd". *Journal of the American Oriental Society* 108/1 (1998), 79-91.
- Bozkurt. Nahide. *Oluşum Sürecinde Abbâsî İhtilali*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2016.
- Bulgur, Durmuş. "Kadıyânîlik". *Şarkiyat Mecmuası* 13 (Aralık 2011): 1-38.
- Cabiri, Muhammed Âbid el-Cabiri. *Arap Siyasal Aklı*. İstanbul: Mana Yayınları, 2020.
- Cerîr b. Atıyye el-Hatafâ, *Dîvânu Cerîr*. Beyrut: Dâru Beyrut, 1406/1986.
- Cook, David. "Millenarianism: Islamic". *New Dictionary of the History of Ideas*. ed. Maryanne Cline Horowitz. 4/1454-1456. New York: Charles Scribner's Sons, 2005.
- Çabuk, Mustafa. Senusilik ve İşgalcilere Karşı Kuzey Afrika'da Osmanlı- Senusi İş Birliği. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 16/1, (2019). 221-256. <https://doi.org/10.33437/ksusbd.531328>
- Çam, Süleyman. "Ahmed Emîn b. İbrâhîm et-Tabbâh'ın Fecrü'l-İslâm Adlı Eseri Bağlamında Mezheplere İlişkin Görüşleri", *Mesned İlahiyat Araştırmaları Dergisi* (Bahar 2020-1): 261-286.
- Çelik, Alperen. *Sünnî Dünyada Belli Başlı Mehdîlik Hareketleri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2005.

- Çelik, Aydın. *Fâtımîler Devleti Tarihi (909-1171)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu 2018.
- Daftary, Farhad. *İsmaililer: Tarihleri ve Öğretileri*. İstanbul: Alfa Yayınları, 2017.
- Daftary, Farhad. *Şii İslam Tarihi*. İstanbul: Alfa Yayınları, 2016.
- Daş, Fuad. “İbn Hânî el-Endelüsî’nin edebî kişiliği ve divanındaki başlıca şiir konuları”. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* 24 (2021). 907-925. <https://doi.org/10.29000/rumelide.990697>
- Deliser, Bilal. “Ahmed Emîn’e Göre Tefsir [Tafsîr According to Ahmed Amin]”. *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi [BOZİFDER]*-23 (Haziran/June 2023): 67-95. <https://doi.org/10.51553/bozifder.1271292>
- Demircan, Adnan. “Ahmed Emin Hayatı, Eserleri ve Bazı Görüşleri”. *Doğu Araştırmaları* 1 (Ocak 2008), 99-114.
- Denâsûrî, Fehîm Hâfız ed-. Ahmed Emîn ve eseruhu fi’l-lügati ve’n-nakdi’l-edebî. Riyad: Mektebetü’l-Melik Faysal el-İslâmiyye, 1986.
- Ebu Ali el-Cübbai, *Kitabü’l-Makâlât: itikadi mezheplere yönelik klasik bir eleştiri*. thk. ve çev. Özkan Şimşek vd. İstanbul: Endülüs Yayınları, 2019.
- Ebü’l-Ferec el-İsfahani, Ali b. Hüseyin b. Muhammed Ebü’l-Ferec el-İsfahani. *el-Egânî*. Beyrut: Dâru İhyai’t-Türasi’l-Arabi, 1415/1994.
- Ekinci, Abdullah. *Ortadoğu’da Marjinal Bir Hareket: Karmatiler*. Ankara: Odak Yayınevi, 2005.
- Elmalî, Hüseyin. “Hassân b. Sâbit”, *TDV İslam Ansiklopedisi*. 16/399-402. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Emîn, Ahmed. *Duhâ’l-İslâm*. Beyrut: Dârü’l-Kütübi’l-İlmiyye, 2010.
- Emîn, Ahmed. *Fecrü’l-İslâm (İslâm’ın Doğuşu)*, çev. Ahmed Sedaroğlu. Ankara: Kılıç Kitabevi, 1976.
- Emîn, Ahmed. *Feyzü’l-hâtır*. Kahire: Müessesetü’l-Hindâvî, 2011.
- Emîn, Ahmed. *Kitâbü’l-ahlâk*. Kahire: Müessesetü’l-Hindâvî, 2011.
- Emîn, Ahmed. *Sarıktan Fese: Modern Mısır’ın Doğuşuna Tanıklığım*. çev. Mustafa Taha Güler. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2023.
- Emîn, Ahmed. *Zuhru’l-İslâm*. Beyrut: Dârü’l-Kütübi’l-İlmiyye, 2007.
- Emîn, Ahmed. *Züa’-mâi’l-İslâm fî asri’l-hadîs*. Kahire: Mektebetü’l-Nehtedü’l-Mısıriyye, 1948.

- Ergin, "Ali Şakir. Ferezdak". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 12/373-375. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Eş'arî, Ebû'l-Hasan İbn Ebû Bîşr Ali b. İsmail b. İshak Eş'arî. *Makalatü'l-İslâmiyyin ve ihtilafü'l-musallin*. thk. Naim Zarzur. Beyrut: Mek-tebetü'l-Asriyye, 1426/2005.
- Ferezdak, Ebû Firâs Hemmâm b. Galib b. Sa'saa et-Temîmî. *Divanü Ferezdak*. Beyrut: Daru Beyrut, 1404/1984.
- Fığlalı, Ethem Ruhi- Şimşek, Ramazan. "Bahailik ve el-Kitabu'l-Akdes (Türkçe Çeviri)", *e-Makalat Mezhep Araştırmaları Dergisi* 3/2 (Ocak 2011), 7-144.
- Fığlalı, Ethem Ruhi. *Günümüz İslam Mezhepleri*. İzmir: İzmir İlahiyat Vakfı Yayınları, 2008.
- Fığlalı, Ethem Ruhi. *Kadiyanilik*. Ankara: Türk Diyanet Vakfı Yayınları, 1994.
- Gh Daw Alwarshfani, Jomma –Yakupoğlu, Cevdet. Kuzey Afrika'da Senûsiyye Tarikatı Zâviyeleri ve İlme Hizmetleri (XIX. Yüzyıl). *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 8/3 (2021), 918-951. <https://doi.org/10.46868/atdd.143>
- Ghulam Ahmad, *Jesus in India*, trans. Masih Hindustan Mein. Surrey: Islam International Publications Ltd., 2003.
- Ghulam Ahmad, *Lecture Sialkot*. Tilford, Surrey, UK: Islam International Publications Ltd., 2007.
- Göncü, Fikri. "Muvahhidler'in Mezhebî Kimliğinde Kelâmî Tezâhürler ve İbn Tûmert'in Bu Tezahürlerdeki Etkisi", *Kilitbahir* 25 (Eylül 2024), 115-139.
- Gulâm Ahmed, *İsa Mesih Hindistan'da*, çev. Abdulgaffar Han. İstanbul: Islam International Publications, 2008.
- Gulam Ahmed, *Talim*, çev. Muhammed Celal Şems. Surrey: Islam International Publications, 1998.
- Güneş, Hüseyin. *İslâm Tarihinin İlk Mehdîsi İbnü'l Hanefiyye*. Mardin: Şırnak Üniversitesi Yayınları, 2018.
- Hakyemez, Cemil. "Mehdî Düşüncesinin İtikadîleşmesi Üzerine". *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/5 (Haziran 2004), 127-144.
- Halid, Detlev "Neo-Mutezilizm'in Bazı Tezahürleri". çev. Mahmut Ay. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 44/1 (Nisan 2003): 423-51. https://doi.org/10.1501/Ilhfak_0000000137.

- Hartmann, Richard. “Der Sufyani”, *Studia Orientalia Ioanni Pedersen septuagenario A.D. VII id. nov. anno MCMLIII a collegis discipulis amicis dicata*. 141-151. Haunia: E. Munksgaard, 1953.
- Hasan b. Sâbit, *Divanu Hasan b. Sabit el-Ensari*. Tunus: Matbaatu Devletü Tunisiyye, 1281.
- Hergüner, Esra - Şık, İsmail. “Mirza Gulâm Ahmed’in Risalet İddiasına Dönüşen Mehdilik Anlayışı”. *e-Makalat Mezhep Araştırmaları Dergisi* 17/2 (Aralık 2024), 824-858. <https://doi.org/10.18403/emakalat.1550421>.
- Hodgson, Marshall G. S. *İslam’ın Serüveni*. çev. Berkay Ersöz. 1-3. İstanbul: Phoenix Yayınları, 2017.
- Holt, Peter M. *The Mahdist State in the Sudan 1881-1898: A Study of its Origins, Development, and Overthrow*. Oxford: Oxford University Press, 1971.
- Hökelekli, Hayati. *Din Psikolojisi*. Ankara: TDV Yayınları, 1998.
- İbn Hânî, *Divânü İbn Hânî*, şrh. Antuvân Na’îm. Beyrut: Dâru’l-cil, 1996.
- İbn Manzûr, Muhammed b. Mükrim b. Ali Ebû’l-Fazl Cemaleddin el-Ensari el-İfrikî. *Lisânü’l-‘Arab*. Beyrut: Dâru Sadr, 1414/1993.
- İhvân-ı Safâ Risaleleri Cilt 4*, ed. Abdullah Kahraman. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2014.
- İlhan, Avni. “Gaybet”, *TDV İslam Ansiklopedisi*. 13/410-412. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- İlhan, Avni. *Mehdilik*. İstanbul: Beyan Yayınları, 1993.
- İpek, Yasin. *Yeni Bir Dini Hareket Olarak Bahailik ve Türkiye’de Bahailer*. Kayseri: Kimlik Yayınları, 2020.
- Karahüseyin, Samet. “Klasikten Moderne, Mu’tezile ve Neo Mu’tezile Söylemi”. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 9/2 (2019), 347-363.
- Karakuş, Nadir. *Haçlı Seferlerinde Haşhaşiler*. İstanbul: Mana Yayınları, 2018.
- Kavas, Ahmet. “Senûsî, Muhammed b. Ali”, *TDV İslam Ansiklopedisi*. 36/529-531. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Kavas, Ahmet. “Senûsiyye”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 36/536-538. İstanbul: TDV Yayınları, 2009).
- Kaya, İsmail. *Kendi Kaynaklarına Göre Şia ve Şiilik*. İstanbul: Nida Yayıncılık, 2015.

- Kılıç, Hulusi. "Ahmed Emîn", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi 2/62-64. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Köse, Nuri. *Abbâsîler Döneminde Halifelere ve Sultanlara Verilen Unvanların Siyasî Hayata Yansımaları*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Doktora Tezi, 2021.
- Kummî-Nevbahtî, Şii *Fırkalar "Kitabu'l-Makalat ve'l-Firak-Firaku's-Şia"*, çev. Hasan Onat vd. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2020.
- Kutluay, Yaşar. *İslam ve Yahudi Mezhepleri*. İstanbul: Anka Yayınları, 2001.
- Küseyyir, Ebû Sahr İbn Ebû Cum'a Küseyyir b. Abdurrahman Küseyyir, *Divanu Küseyyir azze*, thk. İhsan Abbas. Beyrut: Dârü's-sekâfe, 1391/1971.
- Lem'â el-Mutî'î, *Mevsûatü haza'r-recîlî min Misr*. Beyrut: Dârü's-Şurûk, 1997.
- Lewis, Bernard. "The Regnal Titles of the First Abbâsîd Caliphs". *Dr. Zakir Husain Presentation Volume*. 13-22. New Delhi: Maktaba Jamia, 1968.
- Lewis, Bernard. *Haşîşiler: Ortaçağ İslam Dünyasında Terörizm ve Siyaset*. çev. Ali Aktan. İstanbul: Sebil Yayınevi, 1995.
- Maraz, Hüseyin. "Ahmed Emîn'in Yorumuyla Mu'tezile". *Mesned İlahiyat Araştırmaları Dergisi* 13/2 (Aralık 2022), 82-112. <https://doi.org/10.51605/mesned.1200700>.
- Mirza Hüseyin Bahaullah. *İkan Kitabı*. çev. Mecdettin İnan. İstanbul: Baha Basım Dağıtım, 1996.
- Mizutani, Makoto. *The Journey Of Liberalism In Egypt In The Twentieth Century: From Ahmad Amin To Husayn Ahmad Amin*. Utah: The University of Utah, Middle East Studies/History, Department of Languages and Literature, Doktora Tezi, 2010.
- Muhammed Celal Şems, *Beklenen Mehdî ve Mesih Hakkında Bir İnceleme*. Frankfurt: Islam International Publications Ltd., 2018.
- Muhammed Rıza'l-Muzaffer, Şia İnançları Akaaid'ül-İmamiyye. çev. Abdülbakiy Gölpınarlı. İstanbul: Zaman Yayınları, 1978.
- Mursî, İsmail. *Târîhu Misri'l-hadîs min hamleti'l-fransiyye ilâ hal'i Fârûk*. Kahire: Dârü'n-Neşri ve't-Tavzîf, 2021.
- Mustafa, İbrahim vd., *el -Mu'cemû'l-Vâsît*. Kahire: Mektebetü's-Şûrûku'd-Devliyye, 1425/2004.

- Nâşî el-Ekber, Ebü'l-Abbâs Abdullâh b. Muhammed b. Abdillâh el-Enbârî, *Usûlü'n-nihal elletî ihtelefe fihâ Ehliü's-Salât*, thk. Seyit Bahçivan. Konya: Adal Ofset, 2007.
- Netton, Ian Richard. "Brotherhood Versus Imāmate: Ikhwān al-Şafā' and the Ismā'ilis", *Jerusalem Studies in Arabic and Islam* 2 (1980), 253-262.
- Nişvan Himyeri, Ebû Saîd Nişvan b. Saîd b. Nişvan Himyeri, *el-Hürü'l-in*. thk. Kemal Mustafa. Kahire: Mektebetü'l-Hanci, 1948.
- O'fahey, R. Sean. "Askıya Alınmış Sufilik -Sudan Mehdîsi ve Sufiler-". çev. Kadir Gömbeyaz, *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi* 24 (2009/2), 97-112.
- Oktan, Yusuf. "Siyasî ve Mezhebî Olayların Ortaya Çıkardığı Süfyânî Rivâyetleri", *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 24/3 (Aralık 2020), 1135-1156. <https://doi.org/10.18505/cuid.765374>.
- Onat, Hasan. "Kerbela'yı Doğru Okumak". *Akademik Orta Doğu: Altı Aylık Orta Doğu Araştırmaları Dergisi* 2/3 (2007), 1-9.
- Orakçı, Serhat. *Sudan Raporu: Parçalanmadan Toparlanmaya*. İstanbul: İnsamer, 2018.
- Oruç, Muhammed Cihat. "Gulât-ı Şîa'nın Mehdî Tasavvurunda Mitolojik Unsurlar". *e-Makalat Mezhep Araştırmaları Dergisi* 16/2 (Aralık 2023), 629-659. <https://doi.org/10.18403/emakalat.1375878>.
- Oruç, Muhammed Cihat. *Mehdîlik Düşüncesinin İslam Mezheplerindeki Yansıması*. Şırnak: Şırnak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Öz, Betül. "Mısırlı Mütefekkir Ahmed Emîn'in Hadis Anlayışının Tespiti ve Değerlendirilmesi". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 31/1 (Haziran 2022), 265-299.
- Öz, Betül. *Hadise Modern Yaklaşımlar: Ahmed Emîn*. Ankara: Fecr Yayınları, 2024.
- Öz, Mustafa, "Muhammed b. Abdullah Hasan". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 30/486-487. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Öz, Mustafa. "Dai", *TDV İslam Ansiklopedisi*. 8/420-421. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Öz, Mustafa. "Mehdîlik", *TDV İslam Ansiklopedisi*. 28/384-386. Ankara: TDV Yayınları, 2003.

- Öz, Mustafa. "Muhammed Ahmed el-Mehdî", *TDV İslam Ansiklopedisi*. 30/494-497. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Öz, Mustafa. "Muhammed b. Hanefiyye", *TDV İslam Ansiklopedisi*. 30/534-536. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Öz, Mustafa. "Muhammed el-Bâkır". *TDV İslam Ansiklopedisi*. 30/504-505. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Özaydın, Abdülkerim. "Hasan Sabbah". *TDV İslam Ansiklopedisi* 16/347-350. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Özdağ, Abdullah. "Sudan'da Mehdilik hareketi (1881-1885)". *Tarih Araştırmaları Dergisi* 37/63 (Mayıs 2018), 309-330. https://doi.org/10.1501/Tarar_0000000685.
- Özel, Harun - Çiftçi, Faruk. "Endülüslü Şair İbn Hânî'nin Şiirlerinde Şiflik Yansımaları". *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 24/3 (Aralık2020), 1381-1406. <https://doi.org/10.18505/cuid.776563>.
- Özkaya, Süleyman. *Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığında Bahailik Hareketi*. İzmir: Akademi Kitabevi, 2000.
- Özköse, Kadir. "Senûsilik". *Sosyal Bilimler Ansiklopedisi*. ed. Yekta Saraç. 4/48. Ankara: Tübitak Bilim Yayınları, 2022. <https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/senusilik> Erişim Tarihi: 18.11.2025.
- Özköse, Kadir. *Muhammed Senûsî Hayatı, Eserleri, Hareketi*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2000.
- Özköse, Kadir. *Senûsî Hareketi ve Tesirleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2000.
- Özkuyumcu, Nadir. "Hişam b. Abdülmelik", *TDV İslam Ansiklopedisi*. 18/148-150. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Özşuca, Neyir. *Bahâî Dini Tarihi Prensipleri Dini Hükümleri*. Ankara: Başnur Matbaası, 1967.
- Öztürk, Hakan. "İbn Tümert", *Dini Araştırmalar* 9/25 (Haziran 2009), 295-308.
- Sa'd Muhammed Hasan, *el-Mehdîyyetü fi'l-İslâm Münzû Akdemü'l-Usûr Hatta'l-Yevm*. Mısır: Daru'l-Kitabi'l-Arabi, 1373/1953.
- Sabîrî, Muhammed. *Târihu Mısır min Muhammed Alî ilâ asrî'l-hadîs*. Kahire: Mektebetü'l-Medbûlî, 1996.
- Sekkût, Hamdî- Jones, Marsden. *A'lâmü'l-edebî'l-mu'âsır fî Mısır 4: Ahmed Emîn*. Kahire – Beyrut: Dârü'l-Küttâbü'l-Mısırî ve Dârü'l-Küttâbü'l-Lübânî, 1981.

- Seyyid, Eymen Fuâd. “Mehdîler”, *TDV İslam Ansiklopedisi*. 28/380-382. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Shepard, William. *The Faith of a Modern Muslim Intellectual: The Religious Aspects and Implications of the Writings of Ahmad Amin*. Yeni Delhi: Vikas Publishing House, 1982.
- Shouk, Ahmed Ibrahim Abu. “A Bibliography of the Mahdist State in the Sudan (1881-1898)”. *Sudanica Africa* 10 (1999), 133-168. <http://www.jstor.org/stable/25653329>.
- Şehristani, Muhammed b. Abdülkerim eş-Şehristani. *Dinler ve Mezhepler Tarihi “el-Milel ve’n-Nihal”*. çev. Muharrem Tan. İstanbul: Kabcacı Yayınları, 2014.
- Şeybe, Abdulkadir. *Çağdaş Dünya Mezhepleri*. çev. Osman Cilalı. Konya: Nur Basımevi, 1986.
- Taberî, Ebû Cafer İbn Cerir Muhammed b. Cerir b. Yezid Taberî. *Tarihü’t-taberî: tarihü’r-rusûl ve’l-müluk*. thk. Muhammed Ebü’l-Fazl İbrâhim. I-XI. Kahire: Dârü’l-Maârif, 1967.
- Taherzadeh, Adib. *Bahai Dininin Doğuşu*. çev. Süreyya Güler. İstanbul: Baha Basım Dağıtım, 1995.
- Tan, Muzaffer. “Tarihsel Süreçte İsmaililik ve Yaşadığı Farklılaşmalar”. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17/2 (2012), 111-145.
- Tan, Muzaffer. *İsmâ’îlîyye’nin Teşekkül Süreci*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2005.
- Teymur, Sümeyya. *Bahailikte İnanç ve İbadet*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2009.
- Toprak, Mehmet Faruk. “İbn Hânî”, *TDV İslam Ansiklopedisi*. 20/27-29. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Tucker, William F. “Beyan b. Sem’an ve Beyâniyye: Emevî Irak’ının Şîî Aşırıları”, çev. Yusuf Benli, *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 3/1 (2003), 217-232.
- Turan, Hasan Sefa. *İslâm Düşüncesinde Kerâmet*. Ankara: İlahiyat Yayınları, 2023.
- Tüccar, Zülfikar. “Cerîr b. Atiyye”. *TDV İslam Ansiklopedisi*. 7/412-413. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Uçar, İlyas. “Bir Berberî Hanedânlık Muvahhidler (1147-1229)”, *Kalem-name Kırıkkale Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi* 7 (Ocak -Temmuz 2019), 49-64.

- Uysal, Enver. "Resâilü İhvânî's-Safâ", *TDV İslam Ansiklopedisi*. 34/576-579. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Watt, W. Montgomery. *İslâm Düşüncesin Teşekkül Devri*. İzmir: İzmir İlahiyat Vakfı Yayınları, 2017.
- Yerinde, Adem "Sünnî Çevrelerde Mehdîlik İnanışının Siyasî Amaçlar İçin Kullanılışına Tarihten Bir Örnek: İbn Tûmert el-Berberî ve Mehdîlik İddiası", *Uluslararası Mehdîlik Sempozyumu Bildirileri*, ed. Mehmet Tıraşçı vd. 15-4. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2018.
- Yiğit, İsmail. "Süleyman b. Abdülmelik", *TDV İslam Ansiklopedisi*. 38/80-81. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Yönem, Ahmet. "Kadiyânîlik Bağlamında Mehdîlik". *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13/24 (Aralık 2011), 175-191. <https://doi.org/10.17335/suifd.70152>
- Yurdagür, Metin. "Devir", *TDV İslam Ansiklopedisi*. 9/232. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Yurtalan, Betül. *Mezhep ve Siyaset Abbasî-Fâtımî Çekişmesinin Sünnîliğe Etkileri*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2024.
- Zahir, İhsan İlahi. *İslam Dünyasında İngiliz Emperyalizmi Kadiyanilik*. çev. Arif Aytekin. İstanbul: Ebru Yayınları, 1985.
- Zaman, Muhammad Qasim. "Routinization of Revolutionary Charisma: Notes on the 'Abbâsîd Caliphs Al-Mansûr ad Al-Mahdi", *Islamic Studies* 29/3 (1990), 251-275.
- Zerendi, Muhammed. *Nebîl Tarihi*. İstanbul: Baha Basım-Dağıtım, 2001.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1808

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Yayın | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1070

Kitap Adı : Hadislerin Kabul Ölçütleri

Alt Başlık : Ehl-i Hadis ve Hanefî Usulüne Göre

Book Title : Criteria for the Acceptance of Hadiths

Subtitle : According to the Ahl al-Ḥadīth and Ḥanafī Methodology

ISBN : 978-625-8724-25-7

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258724257

Yazar | Author: Mehmet Dinçoğlu | orcid.org/0000-0001-6537-5944

Kurum | Institution: Bitlis Eren Üniversitesi

ROR ID: ror.org/00mm4ys28

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book – Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 16x24 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 267 (xiv + 253)

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAB2 - İslam dini: düşünce, inanç ve teoloji | Islam: thought & theological concepts

BISAC: REL052000 - Din / İslam / Teoloji | Religion / Islam / Theology

THEMA: QRAM2 - İslam dini: teolojik yaklaşımlar | Islam: theological approaches

LC Classification: BP134 - Hadis literatürü ve yorumları | Hadith literature and commentary

DEWEY: 297.246 - Hadis ve sünnet çalışmaları | Hadith and Sunnah studies

WoS Category: Din | Religion

WoS Citation Topics Meso: 6.3 - Dinî Çalışmalar | Religious Studies

WoS Citation Topics Micro: 6.3.1 - İslam Teolojisi | Islamic Theology

Scopus Subject Areas: 1202 - Din ve Teoloji | Religious Studies

Atıf Bilgisi | Cite as: Dinçoğlu, Mehmet. *Hadislerin Kabul Ölçütleri: Ehl-i Hadis ve Hanefî Usulüne Göre*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

- Abdulazîz Buhârî, Alauddin b. Ahmed, *Keşfu'l-Esrâr 'an Usûli Fahri'l-İslâm el-Pezdevî*, I-IV, (thk. Abdullah Mahmud Muhammed Ömer), II. bsk. Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 2009.
- Abdurrezzak, Ebu Bekr b. Hemmam Sana'ni, *Musannef*, I-XI, (*Camiu Mamer*, X, XI) (thk. Habiburrahman el-Azami), el-Meclisu'l-İlmi, Beyrut, 1970.
- Accâc, Muhammed el-Hatîb, *el-Muhtasarü'l-Vecîz fî Ulûmi'l-Hadîs*, Müessesetu'r-Risale, 3. Bsk. Beyrut, 1987, s.108.
- Acurrî, Ebû Bekr Muhammed b. el-Hüseyn b. Abdillâh, *eş-Şerî'a*, thk. Abdurrezzak el-Mehdî, Daru'l-Kitab'il-Arabî, Beyrut, 1996.
- Ahmed b. Hanbel, Ebu 'Abdillâh b. Hişlal b. Esed eş-Şeybani, *el-Musned (Müsnedu Ahmed)*, tek cilt (I-VI), Beytu'l-Efkâr ed-Düveliyye, Beyrut, 2004.
- Ali el-Kârî, Nureddin Ali b. Sultan Muhammed el-Herevî, *Şehu Şerhi Nuhbet'il-Fiker fî Mustalahâtı Ehli'l-Eser*, (Abdul Fettah Ebû Ğudde takdimiyle, thk. Muhammed Nizar Temim – Heysem Nizar Temim), Şirketu Dar'il-Erkam b. Ebî'l-Erkam, Beyrut, 1994.
- Apaydın, Yunus, “Akit” md., *İslamda İnanç İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi*, İFAV Yayınları, İstanbul, 1997.
- Apaydın, Yunus, “Haber-i Vâhid” md., *DİA*, İstanbul, 1996.
- Askerî, Ebû Hilal Hasan b. Abdillâh b. Sehl b. Said (ö.395/), *Mu'cemu'l-Furûki'l-Luğaviyye*, I.bsk. (thk. eş-Şeyh Beytullah Beyyat), Müessesetu Neşri'l-İslami, Kum, 1412.
- Âşıkutlu, Emin, *Hadiste Rical Tenkîdi Cerh ve T'adîl İlmi*, İFAV Yayınları, İstanbul, 1997.
- Atar, Fahrettin, “Şahit” md., *İslam'da İnanç İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi*, I-IV, MÜİFV.Y. İstanbul, 1997.
- Atar, Fahrettin, “Bülûğ” md., *İslamda İnanç İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi*, I-IV, İFAV Yayınları, İstanbul, 1997.
- Aydın, Mehmet, *İbnü's-Sââtî Öncesi Hanevî Usûl Eserlerinde Manevî İnkûtâ Kavramı*, MÜSBE, (Basılmamış YL Tezi), İstanbul, 2007.
- Aydınlı, Abdullah, “Adâlet” md. Hadis, *DİA*, İstanbul, 1988.
- Aydınlı, Abdullah, “Ehl-i Hadîs” md., *DİA*, İstanbul, 1994.
- Aydınlı, Abdullah, *Hadis Istılahları Sözlüğü*, Timaş Yayınları, İstanbul, 1987.
- Bağcı, Musa, *Hadis Tarihi ve Metodolojisi*, Ankara Okulu, Ankara, 2013.
- Başaran, Selman-M. Ali Sönmez, *Hadis Usulü ve Tarihi*, Emin Yayınları, Bursa, 2010.

- Bayraktutar, Muammer, *İmam Şafî'nin Hadis Yorum Metodolojisi*, Otto, 2015.
- Bedir, Murteza, Fıkıh, Mezhep ve Sünnet (Hanefî Fıkıh Teorisinde Peygamber'in Otoritesi), Ensar Neşriyat, İstanbul, 2004.
- Buhârî, Muhammed b. İsmail, *Sahihu'l-Buhari*, (thk. Salih b. Abdilaziz b. Muhammed) 3. Bsk. Tek cilt (s. 1-670) Daru's-Selam, Riyad 2000.
- Cassâs, Ebu Bekr Ahmed b. Ali er-Razî, *Ahkamu'l-Kuran*, (thk. Abdusselam Muhammad Ali Şahin), I-III, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, ty.
- Cassâs, Ebu Bekr Ahmed b. Ali er-Razî, *el-Fusûl fi'l-Usûl*, I-IV, (thk. Dr. 'Uceyl Casım en-Neşemî), II. bsk., Mektebetu'l-İrşâd, İstanbul, 1994.
- Cevherî, Ebu Nasr İsmail b. Hamid, *es-Sihah Tacu'l-Luğa ve Sihahu'l-Arabiyye*, I-VI, (thk. Ahmed Abdulğafûr el-Attar), Daru'l-İlm, Beyrut, 1987.
- Cûzcânî, Ebû İshak İbrahim b. Yakub, *Ahvalu'r-Rical*, (thk. Abdulalîm Abdulazîm el-Bestevî), Hadis Akademi, Faysalâbâd, ty.
- Cürçânî, Seyyid Şerif Ali b. Muhammed, *M'ucemu't-T'arîfât*, (thk. Muhammed Sıddîk el-Minşâvî), Daru'l-Fadîle, Kahire, 2004.
- Çağrı, Mustafa, "Mürüvvat" *DİA*, Ankara, 2006.
- Çakan, İsmail, *Hadis Usulü*, III. bsk. M.Ü.İ.F.V.Y., İstanbul, 1993.
- Çakın, Kamil, "Hadisin Kur'an'a Arzı Meselesi", *AÜİFD*, c:34, ss.237-263.
- Çakın, Kamil, *Hadis İnkârcıları*, Seba Yayınları, Ankara, 1998.
- Dârakutnî, Ebu'l-Hasen Ali B. Ömer, *Sünenu Dârakutnî*, I-IV, (thk. S.Abdullah Haşim Yemânî el-Medenî, Azîmâbâdî'nin *et-Ta'liku'l-Muğni'si* ile beraber), Daru'l-Mehasin, Medine-1966.
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdurrahman, *Sünenu'd-Darimî*, Daru İbn Hazm, Beyrut, 2002.
- Debûsî, Ebû Zeyd Abdullah b. Ömer b. İsa, *Takvimu'l-Edille fi Usuli'l-Fıkıh*, (thk. Halil Muhiddin el-Meys), Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 2001.
- Demir, Osman, "Tevakkuf" md., *DİA*, Ankara, 2011.
- Demirci, Ahmet, "Bid'atçılık", *Erciyes Ü. İFD*, Sayı:5, 1988, ss.71-85.
- Dinçoğlu, Mehmet, Hadis İlmindeki "Zabt" Teriminin Anlamı ve İşlevselleştirilebilme İmkânı, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 43, Nisan 2016, www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581, ss.2450 – 2462
- Doğanay, Süleyman, "Bid'atçılıkla Tenkid Edilen Buhârî Ravileri", *Bilimname*, XXVIII, 2015/1.
- Ebû Avane, Yakub b. İshak b. İbrahim en-Nisaburî, *Müistahrecu Ebî Avane*, I-V, (thk. Eymen b. Arif ed-Dımışkî), Daru'l-Marife, Beyrut, 1998.
- Ebû Dâvud, Sülleymam b. Eşa's es-Sicistânî, *Risaletu Ebi Davud ila Ehli Mekke fi Vasfi Sunenihi*, (thk. Muhammed b. Lutfi Sabbağ), el-Mektebu'l-İslami, III. bsk. Beyrut, 1405.

- Ebû Dâvud, Sülleyman b. Eşâ's es-Sicistânî, *Sünen-u Ebi Davud*, (thk. Muhammed Abdulaziz el-Halidi) Tek cilt, I. bsk. Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, Beyrut, 2001.
- Ebû Yûsuf, Yakub b. İbahim, *er-Reddu 'ala Siyeri'l-Evzâi*, (thk. Ebu'l-Vefâ el-Afkânî baskısından) I. bsk., II.thk.Rıdvân Muhammed Rıdvân, Mısır, ty.
- Ebû Zûr'a, Abdurrahman b. Amr ed-Dımişkî, *Tarihu Ebî Zur'a ed-Dımişkî*, (thk. Şükrullah Nimetullah el-Kucânî), Mecma el-Luğa el-Arabiyye, Dimeşk, t.y.
- Efendioğlu, Mehmet, "Merdud" md., *DİA*, TDV Yayınları, Ankara, 2004.
- Erdoğan, Mehmet, *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü*, Rağbet yayınları, İstanbul, 1998.
- Eren, Hasan ve Komisyon, *Türkçe Sözlük*, I-II, Yeni bsk., TDK Yay., Ankara, 1988.
- Ertürk, Mustafa, "Haber-i Vâhid" md., *DİA*, TDV Y., İstanbul, 1996.
- Erul, Bünyamin, *Sahabenin Sünnet Anlayışı*, II. bsk. TDV Y., Ankara, 2000.
- Erul, Bünyamin, "Zabt" md., *DİA*, TDV Yay., Ankara, 2014.
- Ezdî, Ebû Bekr Muhammed b. el-Hasen b. Düreyd, *Cemheretu'l-Luğa*, I-III, I.bsk.(thk. Remzi Münir Ba'lebekkî), Daru'l-İlm, Beyrut, 1987.
- Ferâhidî, Ebû 'Abdirrahman el-Halil b. Ahmed, *Kitabu'l-'Ayn*, (thk. Mehdî el-Mahzûmî, İbrahim es-Semerraî), I-VIII, Daru'l-Hilal, Beyrut, 1988.
- Fesevî, Ebu Yusuf Yakub b. Süfyan, *el-Marifetü ve't-Tarih*, I-III, (thk. Halil Mansur), Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1999.
- Gazâlî, Ebû Hamid Muhammed b. Muhammed et-Tusî, *el-Mustasfa*, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1993.
- Görmez, Mehmet, *Sünnet ve Hadisin Anlaşılması ve Yorumlanmasında Metodoloji Sorunu*, TDV Y., Ankara, 1997.
- Gül, Mutlu, *Hanefti Usûlünde Hadis Tenkidi*, İFAV Yayınları, İstanbul, 2018.
- Güneş, Kadir, *el-Mu'cem Arabiyyun-Turkiyyün*, Mektep Yayınları, İstanbul, 2011, s.692.
- Güneş, Yusuf, *Hadis Usulü Açısından Bidat Ehli Raviler ve Hadislerinin Değeri*, Basılmamış Y.L.Tezi, (Danış.: Raşit Küçük), Marmara Ü. SBE, İstanbul, 1999.
- Hâkim, Ebû Abillah Muhammed b. Abdillâh en-Nisabûrî, *Ma'rîfetu 'Ulûmî'l-Hadis*, (thk. Seyyid Muazzam Huseyn),II. bsk. (Haydarabâd baskısından) Medine, 1977.
- Hammede, Faruk, *el-Menhecu'l-İslamî fi'l-Cerhi ve't-Ta'dîl*, 3. Bsk. Daru Tîbe, Riyad, 1997.
- Hansu, Hüseyin, *Mütevâtir Haber Bilgi Değeri ve İslam Düşüncesindeki Yeri*, Bilge adamlar Yay., Van, 2008.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Ali, *el-Kifaye fi İlmi'r-Rivaye*, (thk. Dr.Ahmed Ömer Haşim), Daru'l-Kitabi'l-Arabî, Beyrut,1986.

- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Ali, *Kitabu'l-Fakîh ve'l-Mütefakkîh*, I-II, (thk. Adil b. Yusuf el-Azazî), Daru İbni'l-Cevzî, Riyad, 1426.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Ali, *Şerefu Ashâbi'l-Hadîs*, thk., Mehmet Saîd Hatiboğlu, D.İ.B. Yay., Ankara, 1991.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Ali, *Tarihu Bağdât*, I-XVI, (thk. Dr. Beşşâr Avvâd Marûf), Daru'l-Ğarbi'l-İslâmî, Beyrut, 2002.
- Hattâbî, Ebû Süleyman Hamd b. Muhammed, *Mea'limu's-Sünen*, (thk. A. Abdussafi Muhammed), I-IV, Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1991.
- Herevî, Ebû Mansur Muhammed b. Ahmed, *Tehzibu'l-Luğa*, I-VIII (15 cüz), (thk. Muhammed 'İvaz), I. Bsk. Daru İhyai't-Türasi'l-Arabî, Beyrut, 2001.
- Irakî, Zeynuddin Abdurrahim b. el-Huseyn, *et-Takyîd ve'l-Îzâh Şerhu Mukaddimeti İbni's-Salah*, (thk. Abdurrahman Muhammed Osman), Daru'l-Fikr, Dîmeşk, 1981.
- Itr, Nureddin, *Usulü'l-Cerh ve't-Ta'dîl ve İlmu'r-Rical*, 3. Bsk. Daru'l-Farfûr, Dîmaşk, 2001.
- İbn 'Adiy, Ebû Ahmed Abdullah el-Cürcanî, *el-Kamil fi Du'afâi'r-Rical*, I-IX, (thk. Adil Ahmed Abulmevcûd, Ali Muhammed Muavviz) el-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut, 1997.
- İbn Abdilber, Ebû Ömer Yusuf el-Endülüsi, *Camiu'l-Beyani'l-İlm ve Fadlihî*, thk. Ebu'l-Eşbâl ez-Züheyri, I-II, Daru İbni'l-Cevzî, Riyad, 1428.
- İbn Abdilber, Ebû Ömer Yusuf el-Endülüsi, *el-İntika' fi Fedaili'l-Eimmeti's-Selâseti'l-Fukahâ*, thk. Abdulfettah Ebû Ğudde, Daru'l-Beşairi'l-İslamiyye, Beyrut, 1997.
- İbn Ebî Hatim, Ebû Muhammed Abdurrahman b. Muhammed b. İdrîs, *Kitabu'l-Cerh ve't-Ta'dîl*, I-IX, (I. bsk., Matba'tü Meclisi daireti'l-Mea'rifi'l-'Usmaniyyeti, Haydarâbad 1954 baskısından ofset), İhyau't-Türasi'l-Arabî, Beyrut, ty.
- İbn Fâris, Ebu'l-Hüseyn Ahmed b. Zekeriya, *Mu'cemü Mekayîsi'l-Lüğa* (th. Abdusselam Muhammed Harûn), I-VI, Beyrut, 1991.
- İbn Hacer, Şihabuddin Ahmed bi Ali el-Askalanî, *Nuhbetu'l-Fiker fi Mustalahi Ehli'l-Eser*, (San'anî'nin üç risalesi ile beraber. thk. Abdulhamid b. Salih b. Kasım), Daru İbn Hazm, Beyrut, 2006.
- İbn Hacer, Şihabuddin Ahmed bi Ali el-Askalanî, *Takribu't-Tehzîb*, (thk. Adil Mürşid), Müessesetü'r-Risale, Beyrut, 2005.
- İbn Hacer, Ahmed b. Ali, *Nüzhetu'n-Nazar fi Tavdîhi Nuhbeti'l-Fiker*, (Ali el-Karî'nin *Şerhu Şerhi Nuhbeti'l-Fiker fi Mustalahâti Ehli'l-Eser* ile beraber), (thk. Abdul Fettah Ebû Ğudde), Daru'l-Erkam b. Ebi'l-Erkam, 1994.

- İbn Hacer, *Nüzhetu'n-Nazar fî Tavdîhi Nühbeti'l-Fiker fî Mustalahi Ehli'l-Eser*, (thk. Abdullah b. Dayfullah er-Rahîlî), Riyad, 2001.
- İbn Hibban, Muhammed b. Hibban b. Ahmed b. Hibban el-Büstî, *el-İhsan fî Takrîbi Sahîhi İbni Hibban*, (Tertibu İbnu Balaban el-Farisi, thk. Şuayb el-Arnâvût, I-XVIII, Müessesetu'r-Risale, Beyrut, 1988, Mukaddime I/151.
- İbn Hibban, Muhammed b. Hibban b. Ahmed b. Hibban el-Büstî, *es-Sikât*, I-IX, Dairetü'l-Mearifi'l-Usmaniyye, Haydarâbâd, 1973.
- İbn Mace, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd el-Kazvinî, *Sunenu İbn Mace*, (thk. Salih b. Abdilaziz) 3.bsk. Tek cilt (ss.2475-2754) Daru's-Selam, Riyad 2000.
- İbn Manzûr, Ebu'l-Fadl Muhammed b. Mükrim el-Mısri, *Lisanu'l-Arap*, I-XV, III.bsk. Daru Sadr, Beyrut, 1414.
- İbn Nedîm, Ebu'l-Ferec Muhammed b. İshak b. Muhammed, *el-Fihrist*, thk. İbrahim Ramazan, Daru'l-Marife, Beyrut, 1997.
- İbnu Salâh, Abu Amr Osman b. Abdirrahman eş-Şehrezuri, *'Ulûmu'l-Hadîs*(thk. Nurettin 'İtr), Daru'l-fikr, Dimaşk, 1986.
- İbn Teymiye, Şeyhu'l-İslâm, *Şerhu Mukaddimetu't-Tefsir*, (Muhammed b. Salih el-'Useymîn'in *Şerhu Mukaddimetu't-Tefsir* içinde), Daru'l-vatan, Riyad, 1426, s.9.
- İbnu'l-Esîr, Mecdüddin Ebu's-Sa'adât el Mubarek b. Muhammed el-Cezerî, *en-Nihaye fî Ğarîbi'l-Hadis ve'l-Eser*, I-V, (thk. Tahir Ahmed ez-Zavî – Mahmud Muhammed et-Tannahî), Daru İhyai'l-Kütübi'l-Arabiyye, Kahire, 1963.
- İbnu'l-Esîr, Mecdüddin Ebu's-Sa'adât el Mubarek b. Muhammed el-Cezerî, *Camiu'l-Usûl fî Ehâdisi'r-Resûl*, (thk. Abdulkadir el-Arnâvût), I-XII, Mektebetu'l-Hulvanî-Matbaatu'l-Melâh- Mektebetu Dari'l-Beyân, Beyrut, 1969-1972, (Mukaddime)
- İbnu'l-Murtaza, Ahmed b. Yahya, *Kitabu Tabakati'l-Mutezile* (thk. Suzanna D. Wilzer), en-Neşretu'l-islamiyye, Beyrut, 1961
- İbrahim Mustafa, Ahmed Hasen ez-Zeyyat vd.,*el-Mu'cemu'l-Vasît*, II.bsk., el-İdaretu'l-'Âmmetü li'l-Mu'cemât ve İhyâi't-Türâs Kahire, 1972.
- İsmail Sabbah, Abulkerim, *el-Hadîsu's-Sahih ve Menhecu 'Ulemai'l-Müslimin fî't-Tashih*, Mektebetu'r-Rüşd, Riyad, 1997.
- İzmirli İsmail Hakkı, *Hadis Tarihi*, (Tnkt. Nşr. İbrahim Hatîboğlu), Daru'l-Hadis, İstanbul, 2002.
- Kadı Abdulcebbar, İbnu Ahmed, *Şerhu'l-Usûli'l-Hamse*, (thk. Abdulkirim Osman), Mektebetu'l-Vehbe, Kahire, 1996.
- Kahraman, Hüseyin, "Fıkhi Hadislerin Rivayet Değeri Bağlamında Varise Vasiyyet Olmaz, Hadisinin Tahrîc ve Tenkîdi", *UÜİFD*, Sayı:9, cilt: 9, Bursa, 2000,

- ss.537-555. Kandemir, M. Yaşar, *Mevzû Hadisler Menşei Tanıma Yolları Tenkidî*, 3. Bsk., DİB Y., Ankara, 1984.
- Kahraman, Hüseyin, “Fıkıhî Hadislerin Değerlendirilmesi ve Rivâyet Değeri Bağlamında “Mevhûbe Hadisi”nin Tahrîc ve Tenkîdi”, *UÜİFD*, cilt: 11, Sayı:1, Bursa, 2002, ss.167-182.
- Kahraman, Hüseyin, “Fıkıhî Hadislerin Delil Değeri Bağlamında "Ruâf Hadisi"nin Tahrîc ve Tenkidi” *UÜİFD*, cilt: 18, Sayı:2, Bursa, 2009, ss.141-155.
- Kahraman, Hüseyin, “Fıkıhî Hadislerin Rivayet Değeri Bağlamında “Beyyine ve Yemin Hadisi”nin Tahrîc ve Tenkidi”, *UÜİFD*, cilt: 17, Sayı:2, Bursa, 2008, ss.709-727.
- Kahraman, Hüseyin, “Fıkıhî Hadislerin Rivâyet Değeri Bağlamında “Müstehâza Hadisi”nin Tahrîc ve Tenkidi”, *UÜİFD*, cilt: 18, Sayı:1, Bursa, 2009, ss.129-148.
- Kahraman, Hüseyin, “Hadislere Göre Cinsel Organa Dokunmanın (Messü'l-Ferc) Abdeste Etkisi”, *UÜİFD*, cilt: 19, Sayı:1, Bursa, 2010, ss.111-142.
- Kahraman, Hüseyin, “Suret Hadisi Üzerine Bağlam Esaslı Bir Tahlil Denemesi”, *Hadis Tetkikleri Dergisi (HTD)*, cilt: 1, Sayı:1, 2003, ss.51-70.
- Karacabey, Salih, *Hadis Tenkidi*, III.bsk., Emin Yayınları, Bursa, 2013.
- Karahan, Abdullah, *Hadis Ravilerinin Güvenirliği (Tespiti, İmkânı, Sıhhatine Etkisi)*, Sır Yayıncılık, Bursa, 2005.
- Karaman, Hayrettin, *Fıkıh Usulü*, IV. Bsk. İrfan yay., İstanbul, 1970.
- Kasimî, Muhammed Cemaluddin, *Kavâidu't-Tahdîs min Fîinûni Mustalahi'l-Hadis*, (thk. Muhammed Behcet el-Baytar), Daru'n-Nefâis, Beyrut, 1987.
- Kazan, Ramazan, *Edebî Üslûp Açısından Hadis Metinleri*, (Basılmamış doktora tezi) S.Demirel Ü. S.B.E., Isparta 2005.
- Keleş, Ahmet, *Hadislerin Kur'an'a Arzı*, 4. bsk., İnsan Yay., İstanbul, 2014.
- Kevserî, Muhammed Zahid, *Hanefî Fıkıhının Esasları*, (Çevr: Abdulkadir Şener-M.Cemal Sofuoğlu), Yeni Pars Matbaacılık, Ankara, 1982.
- Kırbaşoğlu, M. Hayri, *İslam Düşüncesinde Hadis Metodolojisi*, Ankara Okulu Yay., Ankara, 2000.
- Koçkuzu, Ali Osman, “Hadislerin Kur'an'a Arzının Problemleri Adlı Tebliğ Katkı Yazısı” *Sünnetin Dindeki Yeri*, İstanbul, 1997, ss.194-204.
- Koçkuzu, Ali Osman, *Hadiste Nâsîh Mensûh*, MÜİFV Y., İstanbul, 1985.
- Koçyiğit, Talat, *Hadis İslahları*, A.Ü.İ.F.Y. II.bsk., Ankara, 1985.
- Kuraşî, Muhyiddin Ebu Muhammed Abdulkadir b. Muhammed b. Muhammed, *el-Cevahiru'l-Mudiyye fî Tabakati'l-Hanefiyye*, I-V, (thk. Dr. Abdulfettah Muhammed el-Hulv), 2. Bsk., Daru'l-Ulum- Hicr, Riyad, 1993.

- Kutlu, Sönmez, *İslam Düşüncesinde İlk Gelenekçiler*, II. bsk. Kitabiyat, Ankara, 2002.
- Küçük, Raşid, “İsnad” md., *DİA*, TDV Y., İstanbul, 2001.
- Lamişî, Ebu’s-Senâ Mahmud b. Zeyd el-Hanefî el-Maturîdî, *Kitabun fî Usûli’l-Fıkh*, (thk. Abdulmecîd Türkî), Daru’l-Ğarbî el-İslamî, Beyrut, 1995.
- Leknevî, Muhammed Abdulhayy el-Hindî, *el-Ecvibetu’l-Fadile li’l-Esileti’l-‘Aşarati’l-Kamile*(thk. A. Ebu Gudde), Beyrut, 1984.
- Leknevî, Muhammed Abdulhayy el-Hindî, *er-Ref’u ve’t-Tekmîl fi’l-Cerhi ve’t-Ta’dîl*, III. Bsk., (thk. Abulfettah Ebû Ğudde), Daru’Beşâiri’l-İslamiyye, Beyrut, 1987.
- Leknevî, Muhammed Abdulhayy el-Hindî, *Zaferu’l-Emânî bi Şerhi Muhtasari es-Seyyid eş-Şerîf el-Cürcânî fi Mustalahi’l-Hadis*, (thk. Abulfettah Ebû Ğudde), Mektebetu’l-Matbûât el-İslamiyye, Beyrut, 1416.
- Mâlik, İbn Enes, *el-Muvatta’*, (thk. Hassân Abdilmennân), Beytu’l-Efkâr ed-Düvelî, Riyad, 2004.
- Matürîdî, Ebû Mansur Muhammed b. Muhammed, *Kitabu’t-Tevhîd*, thk. Bekir Topaloğlu-Muhammed-Aruçi, İSAM Yayınları, Ankara, 2003.
- MEB Komisyon, *Örnekleriyle Türkçe Sözlük*, I-IV, MEB Yayınları, İstanbul, 2004.
- Müslim, Ebu’l-Huseyin İbnu’l-Haccac el-Kuşeyri, *el-Camiu’s-Sahih*, I-V, (thk. M.Fuad Abdulbaki), 1955 I. Bsk.’dan ofset bsk., Mektebetu’l-İslamiyye, İstanbul, 1981.
- Müslim, Ebu’l-Huseyin İbnu’l-Haccac el-Kuşeyri, *Kitabu’t-Temyîz*, III. Bsk. (*Menhecî’n-Nakd inde’l-Muhaddisîn* kitabıyla beraber, thk. Mustafa el-A’zamî), Mektebetu’l-Kevser, Riyad, 1990.
- Müslim, Ebu’l-Huseyin İbnu’l-Haccac el-Kuşeyri, *Sahihu Müslim*, (thk. Salih b.Abdilaziz) 3.bsk. Tek cilt (s.671-1218) Daru’s-Selam, Riyad 2000.
- Nâim, Ahmed, *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi*, I-XIII, V.bsk, DİB Yayınları, Ankara, 1979.
- Nesâî, Ebu Abdirrahman Ahmed b. Şuayb, *Sunenu’n-Nesâî*, (thk. Salih b.Abdilaziz) 3.bsk. Tek cilt (ss.2085-2472) Daru’s-Selam, Riyad 2000.
- Nesefî, Ebû’l-Berekât Abdullah b. Ahmed, *Muhtesaru’l-Efkâr ala Metni’l-Menâr*, (thk. Muhammed Şemsuddin b. Veliyuddin el-Ferfûr), Daru’l-Ferfûr, Dimeşk, 2001.
- Nesefî, Ebu’l-Muîn Meymûn b. Muhammed, *Tabsiratü’l-Edille fî Usûli’d-Dîn*, I-II, 2. bsk. thk. Hüseyin Atay, DİB Yayınları, Ankara, 2004.
- Nevevî, Muhyiddin Ebû Zekeriya Yahya b. Şeref, *et-Takrîb ve’t-Teysîr li Ma’rifeti Süneni’l-Beşîri’n-Nezâr*, (thk. Salah Muhammed Muhammed ‘Uveyda), Daru’l-Kutubü’l-İlmiyye, Beyrut, 1987.

- Nevevî, Muhyiddin Ebû Zekerîya Yahya b. Şeref, *Sahîhu Müslim bi Şerhi'n-Nevevî*, I-XVIII, el-Matbaatu'l-Mısıryye, Mısır, 1624.
- Öğüt, Salim, “Ehl-i Hadis”, *DİA*, İstanbul, 1994.
- Özafşar, Mehmet Emin, *İdeolojik Hadisçiliğin Tarihî Arka Planı Mihne Olayı ve Haşeviyye Olgusu*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 1999.
- Özafşar, Mehmet Emin, *Hadisi Yeniden Düşünmek Fıkhi Hadisler Bağlamında Bir İnceleme*, Ankara Okulu, Ankara, 2000.
- Özdemir, Veysel, “Hadislerin Sıhst Açısından Taksimi ve Hasen Hadis Istılâhının Ortaya Çıkışı”, *M.Ü. İ.F.D. Cilt-Sayı 45*, Eylül 2013.
- Özdemir, Veysel, *Tedlîs Değerlendirmelerinde Usul*, îlâhiyât, Ankara, 2014.
- Özdemir, Zehra, *Hadis Usulünde Ehl-i Bid'at Problemi ve Uygulamadaki Yansımalar*, Basılmamış Y.L.Tezi, (Danış.: Ali Toksarı), Erciyes Ü. SBE, Kayseri, 2007.
- Özşenel, Mehmet, *İlk Dönem Hadis-Rey Tartışmaları Şeybânî Örneği*, İFAV Yayınları, İstanbul, 2015.
- Özşenel, Mehmet, *Ebû Yûsuf'un Hadis Anlayışı*, 2. bsk., Klasik, İstanbul, 2011.
- Özşenel, Mehmet, Bir Kriz Âlimi Olarak İbnü's-Salah ve Eseri *Ulûmü'l-Hadis, Sa-karya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15/2007, s.55-68.
- Paçacı, İbrahim, “Re'y” md. *Dini Kavramlar Sözlüğü*, DİB Yay., Ankara, 2006.
- Pezdevî, Fâhru'l-İslam Ebû'l-Hesen Ali b. Muhammed, *Usûlü'l Pezdevî (Kenzu'l-Vüsûl ilâ Ma'rifeti'l-Usûl, şerhi Keşfu'l-Esrâr ile birlikte)*, I-IV, (thk. Abdullah Mahmud Muhammed 'Umer), 2.bsk. Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 2009.
- Polat, Salahattin, “Galat”, *DİA*, TDV Yayınları, İstanbul, 1996, XIII/300.
- Polat, Salahattin, Hâbil Nazlıgöl, Süleyman Doğanay, *Hadis Araştırma ve Tenkit Kılavuzu*, 2. bsk., İFAV Y., İstanbul, 2011.
- Polat, Salahattin, “Hadislerin Kur'an'a Arzının Problemleri”, *Sünnetin Dindeki Yeri*, Ensar Neşriyat, İstanbul.
- Polat, Salahattin, *Hadis Araştırmaları Tarih, Usul, Tenkit, Yorum*, 2.bsk., İnsan Yayınları, İstanbul, 2003.
- Polat, Salahattin, *Mürsel Hadisler ve Delil Olma Yöniinden Değeri*, 2.bsk., T.D.V.Y., Ankara, 2010.
- Rağîb, Ebu'l-Kasım el-Hüseyn b. Muhammed el-İsfahânî, *el-Müfredât fî Ğarîbi'l-Kur'an*, (thk. Safvan Adanan ed-Davudî), Daru'l-Kalem-Daru's-Şamiyye, Şam-Beyrut, 1412.
- Ramehürmüzî, Hasan b. Abdîrrahman, *el-Muhaddisu'l-Fasıl Beyne'r-Ravi ve'l-Vaî'*, (thk. Muhammed Accac el-Hatib), Daru'l-Fikr, Beyrut, 1984.
- Râzî, Muhammed b. Ebî Bekr, *Muhtaru's-Sihah*, (thk. Mahmut Hatır) Mektebetu Lübnan, Beyrut, 1995.

- Sabûnî, Nureddin Ahmed b. Mahmud b. Ebî Bekr, *el-Bidaye fî Usûli'd-Dîn*, II. bsk., (thk. ve trc. Bekir Topaloğlu), DİB Yayınları, 1980.
- Serahsî, Ebû Bekr Muhammed b. Ebû Sehl, *Usûli's-Serahsî*, I-II, (thk. Ebû'l-Vefa el-Afgani), Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 2005.
- Sezgin, M. Fuad, *Buhârî'nin Kaynakları*, Kitabiyat, Ankara, 2000.
- Siddîkî, Muhammed Zübeyr, *Hadis Edebiyatı Tarihi*, (trc. Yusuf Ziya Kavakçı), İrfan Yayınları, İstanbul, 1966.
- Subhî Sâlih, *Hadis İlimleri ve Hadis İstılahları*, (Mütercim: Yaşar Kandemir) 2. Bsk. DİB Yay. Ankara, 1973.
- Süyûtî, Celaleddin Abdurrahman b. Ebî Bekr, *Tedribu'r-Ravi fî Şerhi Takribi'n-Nevevi*, (thk. A.Ömer Haşim), I-II, Daru'l-Kitabi'l-Arabî, Beyrut, 1989.
- Sühbî Salih, *'Ulûmu'l-Hadi ve Mustalahuhû*, XV. bsk., Daru'l-İlm li'l-Melayîn, Beyrut, 1984.
- Şafak, Ali, "Fısk" md., *DİA*, İstanbul, 1996.
- Şafiî, Muhammed b. İdris, *er-Risale*, (çev. Abdulkadir Şenet-İbrahim Çalışkan), TDV Yay., Ankara, 1997.
- Şafiî, Muhammed b. İdris, *er-Risale*, thk. Ahmed Muhammed Şakir, Mektebetu'l-İlmiyye, Beyrut, 1309.
- Şahyar, Ataullah, Bid'at Ehinden Hadis Rivayeti Kapsamında Mihne Sürecinin Cerh ve Ta'dile Etkisi, *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2013/2, c.12, sayı: 24.
- Şahyar, Ayşe Esra Ağırakça, *Kütüb-i Sitte'den Örneklerle Zayıf Hadis Rivayeti Metodolojik Anlam ve Yorum*, Akdem Yayınları, İstanbul, 2011.
- Şâşî, Ebû Ali Nizamuddin Ahmed b. Muhammed b. İshak, *Usûli's-Şâşî*, (Muhammed Feyzu'l-Hasen el-Kenkûhî'nin 'Umdetu'l-Hevâşî Şerhu Usûli's-Şâşî ile beraber), (thk. Abdullah Muhammed el-Halilî), Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 2002.
- Şehristanî, Abu'l-Feth Muhammed b. Abdilkerim, *el-Milel ve'n-Nihal*, I-II. (thk. Muhammed Seyyid Geylanî), Daru'l-marife, Beyrut-t.y.
- Şevkânî, Muhammed b. Ali, *İrşâdu'l-Fuhûl ila Tahkiki'l-Hakki min İlmi'l-Usûl*, Ebû hafs Samî b. el-Arabî el-Eşerî, I-II, Daru'l-Fadile, Riyad, 2000.
- Şeybânî, Muhammed b. Hasen b. Farkad, *Kitabu'l-Asl*, (thk. Muhammed Boynukalın), I-XII, Daru İbni Hazm, Beyrut, 2012.
- Taberânî, Ebû'l-Kasım Süleyman b. Ahmed b. Eyyub eş-Şamî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, I-XXV, 2.bsk., (thk. Hamdi b. Abdilmecid es-Silefi), Mektebetu İbn Teymiye, Kahire, 1994.

- Taberî, Ebû Cafer Muhammed b. Cerîr (310/922), *Târîhu'l-umem ve'l-mulûk (Tarihu't-Taberî)*, tek cilt, (thk. Ebû Suhayb el-Kermî, Beytu'l-Efkâr ed-Düveliyye, Riyad, ty.
- Tahavî, Ahmed b. Muhammed b. Selame, *Şerhu Müşkili'l-Âsar*, I-XVI, (thk. Şuayb el-Arnaut), Müessesetu'r-Risale, Beyrut, 1415.
- Tahir el-Cezairî, İbu Salih b. Ahmed ed-Dimeşkî, *Tevcihu'n-Nazar ila Usuli'l-Eser*, I.bsk., (Ahmed Naci el-Cemalî – Muhammed Emin el-Hancî), el-Matbuâtul-Cemaliyye, Mısır,1910.
- Talbî, Muhammed, “Bid’atlar” I, (Çev. Mehmet Şimşek), *Ankara Ü. İFD, XXIII*, 445-460.
- Talbî, Muhammed, “Bid’atlar” II, (Çev. Mehmet Şimşek), *Ankara Ü. İFD, XXIV*, 593-607.
- Tehanevî, Muhammed Ali b. Ali, *Keşşafu İstilahâtî'l- Fünun, Hükiüm* md., (thk. Muhammed Vecih, Abdulhak ve Ğulam Kadir) I-II, bsk. Kelkita–1962, Ofset bsk. Kahraman yay., İstanbul,1984.
- Tîbî, Ebû Muhammed Huseyn b. Muhammed b. Abdillâh, *el-Hulâsa fi Ma’rifeti'l-Hadîs*, (thk. Ebû Asım eş-Şevâmî el-Eserî), el-Mektebetu'l-İslamiyye, Kahire, 2009.
- Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa, *Camîu't-Tirmizî*, (thk. Salih b.Abdilaziz) 3.bsk. Tek cilt (ss.1627-2083) Daru's-Selam, Riyad 2000.
- Uğur, Mücteba, *Ansiklopedik Hadis Terimleri Sözlüğü*, TDV Yay., Ankara, 1992.
- Ulu, Arif, “Cerh ve Ta’dil Kriteri Olarak Ehl-i Sünnet ve Ehl-i Bid’at”, *Dini Araştırmalar*, Cilt: 8, s. 24, ss. 133-142;
- Uzunpostalcı, Mustafa, Yusuf Şevki Yavuz, Ali Bardakoğlu, “Ebû Hanîfe” Md. *DİA*, İstanbul, 1994.
- Ünal, İ.Hakkı, *İmam Ebu Hanîfe'nin Hadis Anlayışı ve Hanefî Mezhebinin Hadis Metodu*, D.İ.B.Y. Ankara, 2012.
- Ünal, Yavuz, *Hadisleri Tespitte Yöntem Sorunu (Akla Uygunluk- Akla Aykırılık)*, Etüt Yay., Samsun, 1999.
- Ünalın, Abdullah, *Şia'da Hadis Usûlü*, İşrak yayınları, İst., 2008.
- Yaran, Rahmi, “Bid’at”, *DİA*, İstanbul, 1992, VI/129-131.
- Yardım, Ali, *Hadis I*, 1.bsk. Dokuz Ey. Üniv. Y., İzmir, 1984,
- Yargı, Mehmet Ali, *Meşhur Sünnetin Dindeki Yeri*, Ensar neşriyat, İstanbul, 2009, s.383.
- Yavuz, Yusuf Şevki, “Ehl-i Bid’at”, *DİA*, İstanbul, 1994.
- Yeğin, Abdullah, *İslami-İlmî-Edebî-Felsefî Yeni Lüğat*, III. bsk. Yeni Asya Yayınları, İstanbul, 1975.
- Yıldırım, Enbiya, *Hadis Problemleri*, II. bsk. Rağbet Yayınları, İstanbul, 2013.

- Yıldırım, Enbiya, *Hadiste Metin Tenkidi Tarihi Süreç, Yeni Yaklaşımlar*, 2. Bsk, Rağbet y., İstanbul, 2014.
- Yiğit, Metin, *İlk Dönem Haneî Kaynaklarına göre Ebû Hanîfe'nin Usul Anlayışında Sünnet*, İz Yayıncılık, 2. Bsk. İstanbul, 2013.
- Yüce, Abdulhakim, “Bid’at Kavramının Doğduğu Ortam”, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 2, Aralık 1998.
- Yücel, Ahmet, *Hadis Tarihi*, IV. Bsk. İFAV Yayınları, İstanbul, 2012.
- Yücel, Ahmet, “Makbul” md., *DİA*, TDV Yayınları, Ankara, 2003.
- Yücel, Ahmet, *Hadis İlminde Tenkit Terimleri ve İlgili Çalışmalar*, İFAV Yayınları, İstanbul, 1998.
- Yücel, Ahmet, *Hadis Usûlü*, İFAV Yayınları, IV. Bsk, İst.2012.
- Zafer Ahmet, Tahanevî, *Mukaddimetu İlahî's-Sünen Kavaidü fi ulumi'l-Hadis*, (Abdulfettah Ebû Ğudde), İdaretu'l-Kur'an ve'l-Ulumi'l-İslamiyye, Karaçi, 1391.
- Zemahşerî, Ebû'l-Kasım Mahmûd b. Ömer, *Esâsü'l-belâğ*, I-II, (thk. Muhammed Basûl Uyûnu's-Sûd), Daru'l-Kütübu'l-İlmiyye, Beyrut, 1998.
- Zerkeşi, Bedruddin, *el-İcabe li iradi mâ'stedrekethu 'Aişe ala's-sahabe*, (thk. Bünyamin Erul), I. bsk. Müessesetu'r-Risale, Beyrut, 2004.
- Zeydan, Abdulkerim, *el-Vecîz fi Usûli'l-Fık*, V. Bsk. Müessesetu'r-Risale, Beyrut, 1996.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1585

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 964

Kitap Adı: Tefsir Metodolojisinin Ansiklopedik Kaynakları -İbn ‘Akile el-Mekkî’nin ez-Ziyâde ve’l-ihsân Örneği-

Book Title: The Encyclopedic Sources of Tafsir Methodology -The Example of Ibn ‘Aqîlah al-Makki’s al-Ziyâdah wa-al-ihsân-

ISBN: 978-625-5576-18-7

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576187

Yazar | Author: Zakir DEMİR | orcid.org/0000-0003-3620-7233

Web of Science Researcher ID: AFV-7633-2022 | Scopus ID: 59550743100

Kurum | Institution: Siirt Üniversitesi

ROR ID: ror.org/05ptwtz25

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 378

Yayın Tarihi | Publication Date: Mart | March 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRCG | Kuran ve Kutsal Yazılar Üzerine Çalışmalar | Qur'an & sacred writings studies

BISAC: REL006210 | Din / İslam / Kuran Çalışmaları | Religion / Islam / Qur'an Studies

THEMA: QRGP | Kuran Üzerine Çalışmalar | Qur'anic studies

LC: BP130.4 | Kur'an Yorumu ve Metodolojisi | Qur'anic Interpretation and Methodology

Atıf Bilgisi | Cite as: Demir, Zakir. *Tefsir Metodolojisinin Ansiklopedik Kaynakları -İbn ‘Akile el-Mekkî’nin ez-Ziyâde ve’l-ihsân Örneği-*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Kaynakça

- Abdulhamid, Muhsin. *er-Râzî müfessiren*. Bağdat: Dârü'l-Hürriyye li't-Tibâ'ati, 1974.
- 'Aclûnî, İsmâîl b. Muhammed. *Hilyetü ehli'l-fazli ve'l-kemal bi-ttisali'l-esânîdi bi-kümmeli'r-ricâl*. thk. Muhammed İbrâhîm el-Hüseyn. Amman: Darü'l-Feth, 2009.
- 'Adevî, Alî b. Ahmed es-Sa'îdî. "Muhtasaru Sebeti's-Seyyid Muhammed b. Ahmed 'Akîle". *el-Mevâhibü'l-cezîle fi merviyâtî's-şerif Muhammed 'Akîle*. thk. Ebû'l-Hasan Abdullah b. Abdülaziz eş-Şebrâvî. Kâhire: Dâru'r-Risâle, 2018.
- Adıgüzel, Şükran. *İlk Vahiy*. İstanbul: Endülüs Yayınları, 2016.
- Ahatlı, Erdinç. "Şakk-ı Sadr". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/309-310. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Akçay, Mustafa. "Vahiyde Fetret Problemi Üzerine Bir İnceleme". *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2 (2000), 79-88.
- Aksoy, Soner. "Bir Polemik Aracı Olarak İnkârcı Söylem: Kur'ân'ın Toplu İndirilme Talebi". *Eskiye* 55 (2024), 1639-1663.
- Aldemir, Halil. "Vahiy Sırasında Hz. Peygamber'in Melekiyete Yükselmesi ya da Vahiy Meleğinin Beşeriyete Bürünmesi Teorisi". *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi* 5/10 (2015), 17-26.
- 'Alî, İbrâhîm Muhammed. *Sahîhu esbâbi'n-nüzûl: dirâsetün hadisîyyetün*. Dimaşk: Dârü'l-Kalem, 2003.
- Âlim b. 'Alâ, Ferîdüddin. *el-Fetâva't-Tâtârânîyye*. thk. Seccâd Hüseyin. Beyrût: Dâru İhyâi't-Türasi'l-'Arabî, 2004.
- Altaş, Eşref. "Fahreddin er-Râzî'nin Eserlerinin Kronolojisi". *İslâm Düşüncesinin Dönüşüm Çağında Fahreddin er-Râzî*. Ankara: İSAM Yayınları, 2013.
- Altıkulaç, Tayyar. "Bennâ, Ahmed b. Muhammed". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 5/457-458. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.

Altıkulaç, Tayyar. “el-Mukni”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/138-139. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.

Altıkulaç, Tayyar. “İbnü’l-Cezerî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/551-557. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.

Altuntaş, Mustafa Celil. *Osmanlı Döneminde Hadis İlmi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2018.

Arpaguş, Hatice Kelpetin. *Fazlur Rahman’a Göre Allah, İnsan ve Vahiy*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2021.

Arslan, Abdurrahim. *İbn Seyyidinnâs Ve ‘Uyûnü’l-Eser Adlı Eseri*. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2017.

Arslan, Adnan. “İbnü’l-Cevzî’nin el-Müdhiş Adlı Eseri Özelinde Teşbih Sanatı Uygulamaları”. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 40 (2022), 112-136.

‘Askerî, Ebû Hilâl el-Hasen. *Kitâbü’s-Sinâ’ateyn: el-kitâbetü ve’ş-şîr*. thk. ‘Alî Muhammed el-Becâvî - Muhammed Ebû’l-Fazl İbrâhîm. Beyrut: Dâru’l-Fikri’l-‘Arabî, 1971.

Atalar, Münir. *Osmanlı Devletinde Surre-i Hümayûn ve Surre Alayları*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2015.

Atalar, Münir. “Osmanlı Yönetiminde Ortadoğu Arap Eyaletleri (Osmanlı - Arap İlişkileri)”. *Diyanet İlmi Dergi* 35/4 (1999), 5-18.

Avcı, Casim. “Uceymî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 42/37-38. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.

Ayaz, Kadir. “XVIII. Yüzyılda Hanefi Bir Muhaddis; İbn Himmât ed-Dımaşkî’nin Mısır ve Hicâz’a Yolculukları, Hocaları ve Hadis İcâzetleri”. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 48 (2019), 15-46.

Aydınlı, Abdullah. “Osmanlı Hadis Âlimlerinden Bandırmalı Küçük Hâmid Efendi’nin Hayatı ve Eserleri”. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8 (2003), 1-11.

Ayhan, Bayram. “İlk İnen Vahye Dair Rivayetlerde Geçen Bazı İbarelerin Tahlili”. *Dergiabant* 3/6 (2015).

Ayyâşî, Abdullah b. Muhammed. *er-Rihletü'l-‘Ayyâşîyye*. 2 Cilt. Ebû Zabî: Dâru’s-Suveydî, 2006.

Bağdatlı İsmâil Paşa. *Hediyyetü'l-‘ârifîn esmâi'l-müellifîn ve asarü'l-musannifîn*. 2 Cilt. Beyrût: Dâru İhyâi't-Türasi'l-‘Arabî, ts.

Bağdatlı İsmâil Paşa. *Îzâhu'l-meknûn fi'z-zeyli ‘alâ Keşfi'z-zunûn ‘an esâmi'l-kütüb ve'l-fünûn*. thk. Şerefettin Yaltkaya - Rifat Bilge. 2 Cilt. Beyrût: Dâru İhyâi't-Türasi'l-‘Arabî, ts.

Bahar, Murat. “Fetretü'l-Vahy Döneminde İsrâfil’in Vahiy Getirmesi Meselesi”. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 34 (2024), 27-58.

Bahar, Murat. “İsrâfil’in Fetretü'l-Vahy Döneminde İndirdiği ‘el-Kelimete ve’s-Şey’ Vahyi”. *Amasya İlahiyat Dergisi* 22 (2024), 262-291.

Bâkılânî, Muhammed b. Tayyib. *el-İntisâr li'l-Kur’ân*. thk. Muhammed ‘İsâm el-Kudât. Beyrût: Dâru İbn Hazm, 2001.

Ba’lî, Abdurrahmân b. Abdullah. *Menârü'l-is‘âd fî turuki'l-isnâd*. thk. Vâil Muhammed Bekr Zehrân. Amman: Dârü'l-Feth, 2023.

Bandırmavî, Hâmid b. Yusuf b. Hâmid. *Tanînü'l-mücelcilât bi-tebyîni'l-müselâlat*. thk. Ebû'l-Hasan Abdullah b. Abdülaziz Emin eş-Şebrâvî. Beyrût: Dâru'r-Risâle, 2013.

Bândırmâvî, Hâmid b. Yûsuf. *Câmiu rivâyâti'l-fehâris*. Medine: Arif Hikmet Bey Kütüphanesi, no: 231/36.

Baytâr, Abdürrezzâk b. Hasen. *Hilyetü'l-beşer fî târîhi'l-karni's-sâlis ‘aşer*. thk. Muhammed Behcet el-Baytâr. Beyrût: Dâru Sâdır, 1993.

Bedrân, Abdülkâdir b. Ahmed. *Münâdemetü'l-atlâl ve müsâmeretü'l-hayâl*. thk. Züheyr eş-Şâvîş. Dimaşk: el-Mektebü'l-İslâmî, 1379.

Begavî, Muhyissünne el-Ferrâ. *Me‘âlimü't-tenzîl/Tefsiru'l-Begavî*. thk. Muhammed Abdullah en-Nemr. 8 Cilt. Riyâd: Dâru Taybe, 1993.

Bekiroğlu, Harun. *Tefsir Metodolojisi Açısından el-Burhân ve el-İtkân*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2013.

Benli, Mehmet Sami. “İbn Akîl, Bahâeddin”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/300-301. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.

Beyhakî, Ahmed b. Hüseyin. *el-Câmi‘ li-Şu‘abi’l-Îmân*. thk. Abdülalî Abdülhamid Hâmid. 14 Cilt. Riyâd: Mektebetü’r-Rüşd, 2003.

Beyzâvî, Nâsirüddîn. *Envârü’t-tenzîl ve esrârü’t-te’vîl*. thk. Muhammed Abdurrahman el-Mer‘âşî. Beyrût: Dâru İhyâi’t-Türâsi’l-Arabî, ts.

Bikâ‘î, Burhâneddîn İbrâhîm. *Mesâ‘idü’n-nazar li’l-işrâf ‘alâ makâsidi’s-süver*. thk. Abdüssemî‘ Muhammed Ahmed Haseneyn. Riyâd: Mektebetü’l-Meârif, 1987.

Bikâ‘î, Burhânüddîn İbrâhîm. *Nazmü’d-dürrer fî tenâsübi’l-âyâti ve’s-süver*. Kâhire: Dâru’l-Kitâbi’l-İslâmî, ts.

Bilâdî, Âtik b. Gays. *Me‘âlimü Mekkete’t-târîhiyye ve’l-eseriyye*. Mekke: Dâru Mekke, 1980.

Birişik, Abdulhamit. “en-Neşr”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33/19-20. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.

Birişik, Abdulhamit. “İbn Akîle”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/304-306. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.

Birişik, Abdulhamit. *Muhammed b. Akîle ve ez-Ziyâde ve’l-İhsân fî Ulûmi’l-Kur’ân’ı*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1990.

BOA, Osmanlı Arşivi. *Ali Emiri Ahmed III. [AE.SAMD.III.]*. No. 223, Gömlek No. 21517. <https://katalog.devletarsivleri.gov.tr>

BOA, Osmanlı Arşivi. *Bab-ı Asafi Mühimme Defterleri [A.DVNSNMH.d.]*. No. 7, Gömlek No. 40. <https://katalog.devletarsivleri.gov.tr>

BOA, Osmanlı Arşivi. *Bab-ı Âsafi Mühimme Defterleri [A.DVNSNMH.d.]*. No. 139, Gömlek No. 61. <https://katalog.devletarsivleri.gov.tr>

Boyalık, M. Taha. “Tefsir Şerh-Haşiye Geleneğinde Kurucu Bir Eser: Kutbüddin er-Râzî’nin Şerhu müşkilâtî’l-Keşşâf’ı”. *Nazariyat: İslâm Felsefe ve Bilim Tarihi Araştırmaları Dergisi* 5/2 (2019), 139-160.

Bû’Acîle, Nâciyye el-Verîmî. “Ebû Ca’fer el-Ukaylî”. *Mevsu’atu a’lâmi’l-‘ulemâ ve’l-üdeba el-‘Arab ve’l-Müslimîn*. 22/395-398. Beyrût: Dâru’l-Cîl, 2012.

Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail. *el-Câmi’u’s-sahîh*. Beyrût: Dâru İbn Kesîr, 2002.

Bulhâc, BûBekr. “Ammâre b. ‘Akîl”. *Mevsu’atu a’lâmi’l-‘ulemâ ve’l-üdeba el-‘Arab ve’l-Müslimîn*. 22/381-385. Beyrût: Dâru’l-Cîl, 2012.

Bulkînî, Celâleddîn Abdurrahmân b. Ömer. *Mevâkı’u’l-‘ulûm min mevâkı’i’n-nücûm*. thk. Enver Mahmûd el-Mursî Hattâb. Tantâ: Dâru’s-Sahâbe, 2007.

Burge, S.R. “Evidence of Self-editing in al-Suyûṭî’s Taḥbîr and Itqân: A Comparison of his Chapters on Asbâb al-nuzûl”. *Al-Suyûṭî, a Polymath of the Mamlūk Period*. ed. Antonella Ghersetti. 143-181. Leiden: Brill, 2016.

Ca’berî, Burhâneddîn Ebû İshâk İbrâhîm. *Kenzü’l-me’ânî fî şerhi Hirzi’l-emânî*. thk. Fergalî Seyyid ‘Arbâvî. Gize: Mektebetü Evlâdi’ş-Şeyh li’t-Türâs, 2011.

Cebeci, Lütfullah. “Mefâtîhu’l-Gayb”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/348-350. Ankara: TDV Yayınları, 2003.

Cebertî, Abdurrahman b. Hasan. *‘Acâ’ibü’l-âsâr fi’t-terâcim ve’l-ahbâr*. Beyrût: Dâru’l-Ceyl, 1978.

Cevherî, Ebû Nasr İsmâ’îl b. Hammâd. *es-Sihâh: Tâcü’l-lüga ve sihâhu’l-‘arabiyye*. thk. Ahmed Abdülgafûr ‘Attâr. 6 Cilt. Beyrût: Dâru’l-‘İlm li’l-Melâyîn, 1979.

Cevziyye, İbn Kayyim. *el-Fevâid*. thk. Muhammed Uzeyr Şems. Mekke: Dâru Âlemi’l-Fevâid, 1429.

Çakan, İsmail Lütfi. “Câmiu’l-Usûl li-Ehâdîsi’r-Resûl”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/136. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.

Çalışkan, İsmail. *Tefsir Usûlü*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2021.

Çetin, Abdurrahman. “el-Muhkem”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 31/44. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.

Çetin, Abdurrahman. “et-Teysîr”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 41/57. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.

Çetiner, Bedreddin. *Fatiha’dan Nâs’a Esbâb-ı Nüzûl: Kur’ân Âyetlerinin İnîş Sebebi*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 2002.

Çınar, Mahmut. “el-Yevâkît ve’l-Cevâhir”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 43/508-509. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.

Çifçi, Hatice Büşra Türkcan. *Bir Tefsir Eseri Olarak el-Esile ve’l-Ecvibe Başlıklı Eserler - el-Esiletü’l Mufahhame fi’l-Ecvibeti’l-Müfvehheme Örneği-*. Bolu: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2021.

Çolak, Orhan Murat. “Abdal Yâkub/Hekimoğlu Ali Paşa Tekkesi, Şeyh Mehmed Rızâ Efendi ve Kütüphanesi”. *Kastamonu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/1 (2023), 52-91.

Dahlân, Ahmed b. Zeynî. *Hulâsatü’l-keâm fî beyâni ümerâ’i’l-Beledi’l-harâm*. Kâhire, 1305.

Dânî, Ebû Amr Osmân. *el-Muhkem fî nakti’l-mesâhif*. thk. İzzet Hasan. Beyrût: Dârü’l-Fikri’l-Mu’âsır, 1967.

Dânî, Ebû Amr Osmân. *el-Mukni’ fî ma’rifeti mersûmi mesâhifi ehli’l-emsâr*. thk. Nûrâ bint. Hasen b. Fahd el-Hamîd. Riyâd: Dâru’t-Tedmüriyye, 2010.

Dânî, Ebû Amr Osmân. *et-Teysîr fi’l-kırâ’âti’s-seb’*. thk. Halef b. Hamûd b. Sâlim eş-Şağdelî. Hâil: Dâru’l-Endelüs, 2015.

Dânî, Ebû Amr Osmân. *Kitâbü’n-Nakt*. thk. Muhammed Sâdık Kamhâvî. Kâhire: Mektebetü Külliyyâti’l-Ezheriyye, 1978.

Deliser, Bilal. “Hicri VIII. Asra Kadar Kur’ân İlimleri, el-Burhân’ın Yazılış Amacı ve Yöntembilim Oluşturma Çabaları Üzerine”. *Gümüüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 5/9 (2006), 1-23.

Demir, Abdulalim. *Hâkim en-Nîsâbü’rî*. İstanbul: Siyer Yayınları, 2023.

Demir, Zakir. “Emîr es-San’ânî’nin İlâhî İktibâsların Mâhiyetine Dair el-Îzâh ve’l-beyân fî tahkîki ‘ibârâtî kasası’l-Kur’ân İsimli Risâlesi ve Ele Aldığı Konuların Kritiği”. *Bilimname* 50/2 (2023), 207-239.

Demir, Zakir. “Enbiyâ Sûresinin 22. Âyeti Bağlamında Allah’ın Vahdâniyet Önermesine İlişkin Müfessirlerin Mülâhazaları ve Bunların Tahlîli”. *İlahiyat Tetkikleri Dergisi* 62/1 (2024), 204-223.

Demir, Zakir. “Exploring a New Link to the Ṭabaqât of Exegetes: The Literature of Thabat - with Special Focus on Ibn ‘Aqilah al-Makkî’s Life Story”. *İslam Araştırmaları Dergisi* 53 (2025), 29-55.

Demir, Zakir. *Fahreddin er-Râzî*. İstanbul: Siyer Yayınları, 2023.

Demir, Zakir. “Furkân Sûresinin 30. Âyetine Dair Müfessirlerin Yaklaşımları ve Hz. Peygamber’in Allah’a Münâcâtının Makâsıdî Tefsir Açısından Yorumu”. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 27/2 (2023), 592-618.

Demir, Zakir. “İbn ‘Akîle el-Mekkî’nin Kur’ân Lafızlarının İlâhîliğine Yaklaşımı”. *Tefsir Araştırmaları Dergisi* 6/2 (2022), 602-619.

Demir, Zakir. *İlâhî Nakiller Bağlamında Kur’ân’daki İktibâsların Mâhiyeti*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2024.

Demir, Zakir. “İslâm Düşüncesinde Âyet ile Tehaddî Yaklaşımı ve Bunun Tahlîli”. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 25/48 (Aralık 2023), 529-555.

Demir, Zakir. “Kur’ân Lafızlarının Aidiyetine Dair Tefsir Geleneğindeki Tartışmalar ve Bunların Kritiği”. *Kader* 20/1 (2022), 345-368.

Demir, Zakir. “Kur’ân’ın Bütünlüğünde Kullanılan Kavı/Söz Terkiplerinin Mâhiyeti ve Bunların Kutsal Kitab’a Arzı”. *Marife* 22/2 (2022), 911-936.

Demir, Zakir. “Kur’ân’ın Mâhiyetini Tanımlayan Kolaylaştırılmış Kitap İddiasına Müfessirlerin Yaklaşımları ve Bunların Tahlili”. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 34 (2024), 233-263.

Demir, Zakir. “Muhammed Bahît el-Mutî’î’nin Hayat Hikâyesi ve Kur’ân İktibâsların Mâhiyetine Dair Hüsnu’l-beyân fî izâleti ba’di şübehin veradet ‘ale’l-Kur’ân İsimli Risâlesinin Tahlili”. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 23/2 (2023), 156-174.

Demir, Zakir. *Tefsir Terimbilimi’ne Alternatif Bir Alan: Ta’rifat, Hudud ve Mustalahat Kitabiyatı*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2020.

Demirci, Muhsin. *Arapça Tefsir Usûlü Literatürü*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2019.

Demirci, Muhsin. “Kur’ân’ın Nüzûl Sürecinde Tedricilik”. *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 9 (2002), 175-198.

Demirci, Muhsin. *Tefsir Usûlü*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2012.

Demirci, Muhsin. *Vahiy Gerçeği*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2011.

Dimyâtî, Ahmed b. Muhammed. *İthâfû fuzalâ ’i’l-beşer bi’l-kırâ’âti’l-erba’ate ‘aşer*. thk. Şa’bân Muhammed İsmâil. Beyrût: Âlemü’l-Kütüb, 1987.

Duman, Zeki. *Vahiy Gerçeği*. Ankara: Fecr Yayınevi, 1997.

Durmuş, İsmail. “Kazvînî, Hatîb”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25/156-157. Ankara: TDV Yayınları, 2002.

Düzgün, Şaban Ali. “Kur’an’ın Oluşumu (Vahiy Süreci)”. *Kelam Araştırmaları Dergisi* 5/2 (2007), 1-13.

Ebû Dâvûd, Süleyman b. el-Eş’as. *es-Sünen*. thk. Şuayb el-Arnaût. Beyrût: Dâru’-Risâleti’l-Âlemiyye, 2009.

Ebû Hayyân el-Endelüsî. *el-Bahrü’l-muhît*. thk. Âdil Ahmed Abdilmevcûd - Ali Muhammed Mu’avviz. 8 Cilt. Beyrût: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, 1993.

Ebû Şâme, Şihâbüddîn Abdurrahmân b. İsmâil el-Makdisî. *el-Mürşidü’l-vecîz ilâ ‘ulûmin tete’alleku bi’l-Kitâbi’l-‘azîz*. thk. İbrâhim Şemseddin. Beyrût: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, 2003.

Ebû Şâme, Şihâbüddîn Abdurrahmân b. İsmâil el-Makdisî. *İbrâzü’l-me’ânî min Hırzi’l-emânî fi’l-kırâ’âti’s-seb’*. thk. İbrâhim ‘Atve ‘İvaz. Beyrût: Dâru’l-Kütübî’l-İlmiyye, ts.

Ebû Şühbe, Muhammed. *el-Medhal li'd-Dirâseti'l-Kur'âni'l-Kerîm*. Riyâd: Dâru'l-Livâ, 1987.

Ebû Zeyd, Nasr Hâmid. *İlahi Hitâbın Tabiatı: Metin Anlayışımız ve Kur'ân İlimleri Üzerine*. çev. Mehmet Emin Maşalı. Ankara: OTTO Yayınevi, 2013.

Ebû'l-Hayr, Abdullah Mirdâd. *el-Muhtasar min Kitâbi Neşri'n-nevr ve'z-zeher fî terâcimi efâzili Mekke*. thk. Muhammed Said el-'Âmûdî - Ahmed Ali. Cidde: Âlemü'l-Marîfe, 1986.

Efendioğlu, Mehmet. "Müselsel". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/85-86. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.

Ehdel, Abdurrahman b. Süleymân. *en-Nefsü'l-yemânî ve'r-rûhü'r-rûhânî fî icâzeti'l-kudâti beni's-Şevkânî*. thk. Abdullah b. Muhammed el-Habeşî. Riyâd: Dâru's-Sumay'î, 2012.

Fayda, Mustafa. "Bilâl-i Habeşî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/152-153. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.

Fayda, Mustafa. "Târîhu'l-Ümem ve'l-Mülûk". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/92-94. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.

Fazlurrahman. *Ana Konularıyla Kur'ân*. çev. Alparslan Açıkgenç. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2018.

Ferrâ, Yahyâ b. Ziyâd. *Me'âni'l-Kur'ân*. Beyrût: Âlemü'l-Kütüb, 1983.

Fîrûzâbâdî, Ebû't-Tâhir Mecdüddîn. *Besâ'iru zevi't-temyîz*. thk. Muhammed Ali en-Neccâr - Abdülhalîm et-Tahâvî. Kâhire, 1992.

Firyâtî, 'Arabî ed-Dâiz. *el-İmâm Abdullah b. Sâlim el-Basrî*. Beyrût: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 2005.

Görener, İbrahim. *Muhammed b. Ebû Bekir b. Abdulkâdir er-Râzî ve Mesailü'r-Râzî an âyi't-tenzil Adlı Eserinin Tahlili*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1990.

Gursî, Muhammed Sâlih. *en-Nüketü'l-gurar 'alâ Nüzheti'n-nazar*. Dimaşk: Dâru'l-Kâdirî, 2008.

Gümüştânevî, Ahmed Ziyâeddin. *Mecmû'atü'l-ahzâb*. İstanbul, 1311.

Gürtaş, Ahmet. "el-Mürşidü'l-Vecîz". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/60. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.

Güzlân, Abdulvehhâb Abdulmecîd. *el-Beyân fî mebâhis min 'ulûmi'l-Kur'ân*. Kâhire: Matba'atu Dâru't-Te'lîf, ts.

Hâdimî, Nûreddin Muhtâr - Gweru, Zehiyye. "Ebû'l-Vefâ Alî b. Akîl". *Mevsu'atu a'lâmi'l-'ulemâ ve'l-üdeba el-'Arab ve'l-Müslimîn*. 22/377-380. Beyrût: Dâru'l-Cîl, 2012.

Hakkı, Muhammed Safâ Şeyh İbrâhim. *Ulûmü'l-Kur'ân min hilâli mukaddimâti't-tefâsir*. 2 Cilt. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 2004.

Halebî, İbrâhim. *Gunyetü'l-mütemellî fî şerhi münyeti'l-müsallî*. İstanbul: Arif Efendi Matbaası, 1325.

Halîmî, Hüseyin b. Hasen. *el-Minhâc fî şu'abi'l-îmân*. thk. Hilmî Muhammed Fûde. Beyrût: Dâru'l-Fikr, 1979.

Hamevî, Ahmed b. Muhammed. *Gamzü 'uyûni'l-besâ'ir 'alâ mehâsini'l-Eşbâh ve'n-nezâ'ir*. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1985.

Hamevî, Yâkût. *Mu'cemü'l-üdebâ: İrşâdü'l-erîb ilâ ma'rifeti'l-edîb*. thk. İhsan Abbas. 7 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1993.

Hamîde bnt. Şe'â'a. *el-İmâm İbn 'Akîle el-Mekkî: İhtiyârâtühü ve tercihâtuhu fî 'ulûmi'l-Kur'ân min hilâli kitâbihi ez-Ziyâde ve'l-ihsân*. el-Vâdî: Câmi'atu's-Şehîd Hama li-Hıdr, Yüksek Lisans Tezi, 2015.

Hasenî, Abdülhay. *Nüzhetü'l-havâtır ve behcetü'l-mesâmi' ve'n-nevâzır*. Beyrût: Dâru İbn Hazm, 1999.

Haydar, Hâzim Sa'îd. *'Ulûmu'l-Kur'ân beyne'l-Burhân ve'l-İtkân*. Medîne: Dâru'z-Zamân, 1420.

Hilâlî, Selim b. 'Îd - Âl-i Nasr, Muhammed b. Mûsâ. *el-İsti'âb fî beyâni'l-esbâb: evvelü mevsu'atin 'ilmiyyetin hadisiyyetin muhakkakatin fî esbâbi nüzûli âyi'l-Kur'âni'l-Kerim*. Demmâm: Dâru İbni'l-Cevzî, 2005.

Hîle, Muhammed Habîb. *et-Târîh ve'l-muerrihûn bi-Mekke mine'l-karni's-sâlisi'l-hicrî ila'l-karni's-sâlis 'aşer*. Mekke: Müessesetü'l-Furkân li't-Türâsi'l-İslâmî, 1994.

'İtr, Nureddin. *Ulûmu'l-Kur'âni'l-Kerîm*. Dimaşk: Dâru'l-Minhâci'l-Kavîm, 2021.

Izutsu, Toshihiko. *God and Man in the Qur'an: Semantics of the Qur'anic Weltanschauung*. Malaysia: Islamic Book Trust, 2008.

İbn 'Akîle, Muhammed b. Ahmed. *el-Cevherü'l-manzûm fi't-tefsîr bi'l-merfû' min kelâmi Seyyidi'l-mürselîn ve'l-mahkûm*. Süleymaniye Kütüphanesi, Hekimoğlu Ali Paşa, 58.

İbn 'Akîle, Muhammed b. Ahmed. *el-Fevâ'idü'l-celîle fî müselâti İbn Akîle*. thk. Muhammed Rıdvân el-Kahvecî. Beyrût: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 2000.

İbn 'Akîle, Muhammed b. Ahmed. "el-Mantiku'l-fehvânî ve'l-meşhedü'r-rûhânî fi'l-me'âdi'l-insânî". *Mecmû'atü'r-Resâil*. Kâhire: Matba'atü Kürdistânî'l-İlmiyye, 1910.

İbn 'Akîle, Muhammed b. Ahmed. *el-Mevâhibü'l-cezîle fi merviyâti's-şerîf Muhammed 'Akîle*. thk. Ebû'l-Hasan Abdullah b. Abdülaziz eş-Şebrâvî. Kâhire: Dâru'r-Risâle, 2018.

İbn 'Akîle, Muhammed b. Ahmed. *ez-Ziyâde ve'l-ihsân fî 'ulûmi'l-Kur'ân*. 10 Cilt. Şârika: Merkezü'l-Buhûsi ve'd-Dirâsât, 2006.

İbn 'Akîle, Muhammed b. Ahmed. *Feyzü'l-mennân fî ma'nâ leyse fi'l-imkân ebde'u mim mâ kân*. thk. 'İvaz Cadû' Ahmed. Minufiye: Câmiatu'l-Ezher Mecelletü Külliyyeti Usûlî'd-Dîn ve'd-Da'va, 2019.

İbn 'Akîle, Muhammed b. Ahmed. *Hizbü's-sırri'l-masûn el-müstenbat mine'l-kitâbi'l-meknûn*. Süleymaniye Kütüphanesi, Bağdatlı Vehbi Efendi, 2067/8.

İbn 'Akîle, Muhammed b. Ahmed. *'İkdü'l-cevâhir fî selâsili'l-ekâbir*. thk. Ömer Özgül. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, 2005.

İbn Âşûr, Muhammed Tâhir. *et-Tahrîr ve't-tenvîr*. 30 Cilt. Tûnus: ed-Dâru't-Tûnisiyye, 1984.

İbn 'Atiyye el-Endelüsî. *el-Muharrerü'l-vecîz fî tefsîri'l-kitâbi'l-'azîz*. thk. Abdusselâm Abdüşşâfi Muhammed. 6 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2001.

İbn ‘Azzûz, Muhammed Mekki. *‘Umdetü’l-esbât fi’l-ittisâl bi’l-fehâris ve’l-esbât*. thk. Ömer b. Cilâni eş-Şiblî ez-Zeytunî et-Tunusî. Tûnus: ed-Dâru’l-Mâlikiyye, 2015.

İbn Hacer, Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *el-İsâbe fî temyîzi’s-sahâbe*. thk. Âdil Ahmed Abdilmevcûd - Ali Muhammed Muavvaz. Beyrût: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1995.

İbn Hacer, Şihâbüddîn Ahmed b. Alî b. Muhammed el-Askalânî. *Fethü’l-bârî*. thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî - Muhibbüddin el-Hatîb. Beyrût: Dâru’l-Ma’rife, 1959.

İbn Haldûn, Ebû Zeyd Veliyyüddîn Abdurrahmân b. Muhammed. *Mukaddime*. çev. Zakir Kadiri Ugan. İstanbul: MEB Yayınları, 1997.

İbn Hişâm, Cemâlüddîn Abdullah b. Yûsuf. *Mugni’l-lebîb ‘an kütübi’l-e’ârîb*. thk. Muhammed Muhyiddin Abdülhamîd. Beyrût: el-Mektebetü’l-Asriyye, 1991.

İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdülmelik. *es-Sîretü’n-nebeviyye*. thk. ‘Ömer Abdüsselâm Tadmürî. Beyrût: Dâru’l-Kitâbi’l-‘Arabî, 1990.

İbn Mâce, Muhammed b. Yezîd. *es-Sünen*. thk. Şuayb el-Arnaût. 5 Cilt. Beyrût: Müessesetü’r-Risâle, 2009.

İbn Seyyidünnâs, Ebû’l-Feth Fethüddîn Muhammed. *‘Uyûnü’l-eser fî fûnûni’l-megâzî ve’s-şemâil ve’s-siyer*. thk. Muhammed el-İdû’l-Hatrâvî - Muhyiddin Müstû. Dimaşk: Dâru İbn Kesîr, ts.

İbnü’l-‘Arabî, Ebû Bekr. *Kânunu’t-te’vîl*. thk. Muhammed es-Süleymânî. Cidde: Dâru’l-Kible li’s-Sakâfeti’l-İslâmiyye, 1986.

İbnü’l-‘Arabî, Muhyiddîn. *el-Fütûhâtü’l-Mekkiyye*. thk. Ahmed Şemsuddin. 9 Cilt. Beyrût: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1999.

İbnü’l-Cevzî, Ebû’l-Ferec. *el-Muntazam fî târihi’l-mülûk ve’l-ümem*. thk. Muhammed Abdülkâdir Atâ - Mustafa Abdülkâdir Atâ. Beyrût: Dâru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1992.

İbnü’l-Cevzî, Ebû’l-Ferec. *Meşyehatü İbni’l-Cevzî*. ed. Muhammed Mahfûz. Beyrût: Dâru’l-Garbi’l-İslâmî, 2006.

İbnü'l-Cevzî, Ebû'l-Ferec. *Zâdu'l-mesîr fî 'ilmi't-tefsîr*. Beyrût: el-Mektebü'l-İslâmî, 1983.

İbnü'l-Cevzî, Ebû'l-Ferec. *el-Müdhiş*. Dimaşk: Dârü'l-Kalem, 2014.

İbnü'l-Cevzî, Ebû'l-Ferec Abdurrahmân. *Fünûnü'l-efnân fî 'uyûni 'ulûmi'l-Kur'ân*. thk. Hasan Ziyâeddin İtr. Beyrût: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1987.

İbnü'l-Cezerî, Ebû'l-Hayr Şemsüddin Muhammed. *en-Neşr fî'l-kırâ'âti'l-'aşr*. thk. Ali Muhammed ed-Dabbâ'. Beyrût: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.

İbnü'l-Cezerî, Ebû'l-Hayr Şemsüddin Muhammed. *et-Temhîd fî 'ilmi't-tecvîd*. thk. Gânim Kaddûrî Hamed. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 2001.

İbnü'l-Cezerî, Ebû'l-Hayr Şemsüddin Muhammed. *Tahbîrüt-Teyisîr fî kırâ'âti'l-e'immeti'l-'aşere*. thk. Ahmed Muhammed Muflih el-Kudat. Dâru'l-Furkân, 2000.

İbnü'l-Esîr, Mecdüddîn. *Câmiu'l-usûl li-ehâdisi'r-resûl*. thk. Abdülkâdir el-Arnaût. Beyrût: Dâru İbn Kesîr, 2016.

İbnü'l-İmâd, Abdülhay b. Ahmed. *Şezerâtü'z-zeheb fî ahhâri men zeheb*. thk. Abdülkâdir el-Arnaût - Mahmûd el-Arnaût. 10 Cilt. Beyrût: Dâru İbn Kesîr, 1991.

İbnü's-Salâh, Ebû Amr Takıyyüddîn Osmân. *'Ulûmü'l-hadîs*. thk. Nûreddin İtr. Dimaşk: Dâru'l-Fikr, 1986.

İnalcık, Halil. *Devlet-i 'Aliyye Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2015.

İsfahânî, Râgıb. *Mukaddimetu Câmi'i't-tefâsîr ma'a tefsîri'l-Fâtiha ve metâli'i'l-Bakara*. thk. Ahmed Hasan Ferhat. Küveyt: Dârü'd-Da've, 1984.

İsfahânî, Râgıb. *Müfredâtu elfâzi'l-Kur'ân*. thk. Safvân 'Adnan Dâvûdî. Dimaşk: Dârü'l-Kalem, 2009.

İshâk, Ali Şevvâh. *Mu'cemü musannefâti'l-Kur'âni'l-Kerîm*. Riyâd: Dâru'r-Rifâ'î, 1983.

Kâdîhan, Hasen b. Mansûr b. Mahmûd. *Fetâvâ Kâdîhân*. thk. Salim Mustafa el-Bedri. Beyrût: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2009.

Kahlâvî, Hakîme - Kazvun, Meryem. *el-İmâm İbn 'Akîle el-Mekkî ve ihtiyârâtuhu min hilâli kitâbihi ez-Ziyâde ve'l-ihsân fi 'ulûmi'l-Kur'ân -mine'n-nev'î's-sâbi' 'aşer ile'n-nev'î's-sâdis ve's-selâsîn-*. el-Vâdî: Câmi'atu's-Şehîd Hamma li-Hıdr, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

Kandemir, M. Yaşar. “el-Câmiu's-Sahîh”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/114-123. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.

Kandemir, M. Yaşar. “İbn Seyyidünnâs”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/316-318. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.

Kaplan, Hayri. “Şa'rânî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/347-350. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.

Kastallânî, Ahmed b. Muhammed. *Letâ'ifü'l-işârât li-fünûni'l-kırâ'ât*. thk. Merkezü'd-Dirâsâtî'l-Kur'âniyye. 10 Cilt. Medîne: Mücemma'ü'l-Melik Fehd li-Tıba'atî'l-Mushafî's-Şerif, 1434.

Kâşânî, Abdürrezzâk b. Ebi'l-Ganâim Muhammed. *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*. Kâhire, 1867.

Kâtib Çelebi, Hacı Halîfe Mustafa b. Abdullah. *Keşfü'z-zünûn 'an esâmi'l-kütübi ve'l-fünûn*. thk. M. Şerefettin Yaltkaya - Rifat Bilge. 2 Cilt. Ankara: TTK Yayınevi, 2014.

Kattân, Mennâ' Halîl. *Mebâhis fî 'ulûmi'l-Kur'ân*. Kâhire: Mektebetu Vehbe, 1995.

Kaya, İsa. *İbn Akîle ve 'Unvânü's-sa'âde fîmâ husşa bihi'n-nebiyyü mine'l-kerâmât ve'l-fezâ'il kable'l-vilâde Adlı Eseri*. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.

Kaya, Mehmet. “Abdürrezzâk Kâşânî ve Tefsirdeki Metodu”. *Mütefekkir* 2/3 (2015), 107-135.

Kaya, Mesut. “İslâm İlimler Tarihinde Muhâkemât Geleneği: Tefsir Hâşiyeleri Merkezli Bir Deneme”. *İslâm Araştırmaları Dergisi* 33 (2015), 1-37.

Kaya, Mesut. *Taberî Tefsiri'nin Kaynakları*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2022.

Kayapınar, Hüseyin. “Münyetü'l-Musallî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/32-33. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.

Kazvînî, Hatîb Muhammed. *Telhîsu'l-Miftâh*. thk. 'Abdulhamid Hindâvî. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2009.

Kazvînî, Tâhir. *Sirâcü'l-'ukûl fi minhâci'l-usûl*. thk. Yûsuf en-Nasr el-Cibâlî. Amman: Dârü'n-Nûri'l-Mübîn, 2022.

Kehhâle, Ömer Rızâ. *Mu'cemü'l-mü'ellifîn*. 15 Cilt. Beyrût: Dârü İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, ts.

Kettânî, Muhammed Abdülhay. *Fihrisü'l-fehâris*. 3 Cilt. Beyrût: Dârü'l-Garbi'l-İslâmî, 1982.

Kettânî, Muhammed b. Ca'fer b. İdrîs. *er-Risâletü'l-müstetrafe li-beyâni meşhûri kütübi's-sünneti'l-müşerrefe*. thk. Muhammed Muntasır el-Kettânî. Beyrût: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1993.

Kevserî, Muhammed Zâhid. *Fıkhü ehli'l-'Irâk ve hadîsühüm*. thk. Abdülfettâh Ebû Gudde. Beyrût: el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türâs, 2002.

Kılıç, Mahmud Erol. "el-Fütûhâtü'l-Mekkiyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/251-258. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.

Kirmânî, Şemseddin. *el-Kevâkibü'd-derâî fi şerhi Sahîhi'l-Buhârî*. 25 Cilt. Beyrût: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, 1981.

Koca, Ferhat. "el-Fetâva't-Tatarhâniyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12/446-447. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.

Koç, Mustafa. *Revnakoğlu'nun İstanbul'u: İstanbul'un İç Tarihi: Fatih*. İstanbul: Fatih Belediyesi, 2021.

Kurtubî, Muhammed b. Ahmed. *el-Câmi' li-ahkâmi'l-Kur'ân*. thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî. 24 Cilt. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 2006.

Küçükaşcı, Mustafa Sabri. "Şâmî, Şemseddin". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/330-331. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.

Kütükoğlu, Ahmet. "Kastallânî'nin Letâ'ifü'l-işârât li-fünûni'l-kırâ'ât Adlı Eserinin Kırâ'at İlmindeki Yeri". *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 22/37 (2017), 31-56.

Mahallî, Celâleddîn. *el-Bedrû't-tâli' fi halli Cem'i'l-cevâmi'*. thk. Ebû'l-Fida Murtaza Ali b. Muhammed el-Muhammedi ed-Dağıstanî. 2 Cilt. Beyrût: Müessesetü'r-Risale, 2005.

Mâtürîdî, Muhammed. *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*. thk. Ahmed Vanlıoğlu - Bekir Topaloğlu. 18 Cilt. İstanbul: Mizan Yayınevi, 2005.

Mâverdî, Ali b. Muhammed. *en-Nüket ve'l-'uyûn*. thk. Seyyid b. Abdülmaksûd. 6 Cilt. Beyrût: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1992.

Mazrû'a, Hâtim Muhammed Mansûr. "el-Vücûh ve'n-Nezâir 'inde'l-İmâm İbn 'Akîle el-Mekkî fî kitâbihi ez-Ziyâde ve'l-ihsân fî 'ulûmi'l-Kur'ân dirâsetün nakdiyye". *Mecelletü Câmi'ati's-Şârika* 18/1 (2021), 595-632.

Mehîrî, Abdulkâdir - Nasrâvî, Habîb. "Abdullah b. Abdurrahmân İbn Akîl". *Mevsu'atu a'lâmi'l-'ulemâ ve'l-üdeba el-'Arab ve'l-Müslimîn*. 22/372-377. Beyrût: Dârü'l-Cîl, 2012.

Merkezü'd-Dirâsât ve'l-Ma'lûmatî'l-Kur'âniyye (ed.). *Delîlü'r-resâ'ili'l-câmi'iyye fî 'ulûmi'l-Kur'ân*. 2 Cilt. Cidde: Ma'hedü'l-İmâmi's-Şâtibî, 2016.

Mollaibrahimoğlu, Süleyman. *Yazma Tefsir Literatürü*. İstanbul: Damla Yayınevi, 2007.

Mu'allimî, Abdullah b. Abdurrahmân b. Abdurrahîm. *A'lâmü'l-Mekkiyyîn mine'l-karni't-tâsi' ila'l-karni'r-râbi' 'aşer el-hicrî*. Londra: Müessesetü'l-Furkân li't-Türâsi'l-İslâmî, 2000.

Muhâsibî, Hâris b. Esed. *el-'Akl ve fehmü'l-Kur'ân*. thk. Hüseyin el-Kuvvetlî. Beyrût: Dârü'l-Fikr, 1971.

Muhibbî, Muhammed Emîn. *Hulâsatü'l-eser fî a'yâni'l-karni'l-hâdî 'aşer*. Beyrût: Dârü Sâdır, ts.

Mukâtil b. Süleymân. *et-Tefsîrû'l-kebîr*. thk. Abdullah Mahmûd Şehhâte. 5 Cilt. Beyrût: Müessesetü't-Târihi'l-'Arabî, 2002.

Murâdî, Muhammed Halîl. *Silkü'd-dürrer fî a'yâni'l-karni's-sânî 'aşer*. 4 Cilt. Kâhire: Dârü'l-Kitâbi'l-İslâmî, ts.

Muslim, Ebû'l-Hüseyin Müslim b. el-Haccâc. *el-Câmi'u's-sahîh*. Riyad: Dârü't-Taybe, 2005.

Muslim, Mustafa. *ez-Ziyâde ve'l-ihsan'ın Dirâse Kısmı*. Şârika: Merkezü'l-Buhûsi ve'd-Dirâsât, 2006.

Müezzin-i Câmi, Muhammed Hâdî. "İbn Akîl". *Dâiretü'l-Maârif-i Büzürg-i İslâmî*. 4/322-323. Tahran: Merkez-i Dâiretü'l-Maârif-i Büzürg-i İslâmî, 1362.

Müezzin-i Câmi, Muhammed Hâdî. "İbn Akile". *Dâiretü'l-Maârif-i Büzürg-i İslâmî*. 4/323. Tahran: Merkez-i Dâiretü'l-Maârif-i Büzürg-i İslâmî, 1362.

Nejâd, Rıza Enzâbî - Müezzin-i Câmi, Muhammed Hâdî. "İbn Akîl". *Dâiretü'l-Maârif-i Büzürg-i İslâmî*. 4/320-322. Tahran: Merkez-i Dâiretü'l-Maârif-i Büzürg-i İslâmî, 1362.

Nesâî, Ebû Abdîrrahmân Ahmed b. Şuayb b. Alî. *es-Sünen*. thk. Râid b. Sabrî b. Ebî 'Alfe. Riyâd: Dâru't-Tuveyk, 2008.

Nevevî, Yahyâ b. Şeref. *Tehzîbü'l-esmâ' ve'l-lugât*. thk. Abduh Ali Köşk. Dimaşk: Dâru'l-Menhel Nâşirûn, 2022.

Nîsâbü'rî, Hâkim. *el-Müstedrek 'ale's-Sahîhayn*. Beyrût: Dâru'l-Ma'rife, 2006.

Nîsâbü'rî, Nizâmeddin. *Garâ'ibü'l-Kur'ân ve regâ'ibü'l-furkân*. thk. Zekerîyyâ 'Umeyrât. 6 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1996.

Nüveyhiz, 'Âdil. *Mu'cemü'l-müfessirin min sadri'l-İslâm hatta'l-'asri'l-hâzır*. Beyrût: Müessesetü Nuveyhizi's-Sekafiyye, 1983.

Okumuş, Mesut. "Kur'an'ın Tedrici Nüzûl Süreci Bağlamında Mekki ve Medeni Ayetler Üzerine". *Eskiye: Anadolu İlahiyat Akademisi Araştırma Dergisi* 27 (2013), 7-21.

Okumuş, Mesut. "Tefsir Usulü". *Kur'ân İlimleri ve Tefsir Tarihi El Kitabı*. ed. Mehmet Akif Koç. 279-379. Ankara: Grafiker Yayınları, 2021.

Özafşar, Mehmet Emin. "Ukaylî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 42/59. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.

Özbalıkcı, Mehmet Reşit. "Muğni'l-Lebîb". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/384-386. İstanbul: TDV Yayınları, 2005.

Özel, Ahmet. "Adevî, Ali b. Ahmed". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/373. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.

Özel, Ahmet. “Kādîhan”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/121-123. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.

Özel, Ahmet - Sâlihiyye, Muhammed Îsâ. “İbn ’Akîle”. *Mevsu’atu a’lâmi’l-‘ulemâ ve’l-üdeba el-‘Arab ve’l-Müslimîn*. 22/385-389. Beyrût: Dârü’l-Cîl, 2012.

Özen, Şükrü. “Zâhidî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/81-85. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.

Özkan, Halit. “Süyûtî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/188-198. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.

Özmen, Ferihan. “Abdurrahmân es-Süheylî’nin Müfessir Kişiliği ve er-Ravzü’l-Ünûf İsimli Eserinin Tefsir İlmi Açısından Tahlili”. *Turkish Studies* 35 (2017), 375-391.

Öztürk, Mustafa. “Tefsirde Fahreddin er-Râzî”. *İslâm Düşüncesinin Dönüşüm Çağında Fahreddin er-Râzî*. İstanbul: İSAM Yayınları, Birinci basım., 2013.

Öztürk, Mustafa. “Zerkeşî’nin Kaynakları: -el-Burhân fî Ulûmi’l-Kur’ân Üzerine Bir İnceleme-”. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/2 (2003), 181-211.

Râfi’î, Abdülkerîm b. Muhammed. *el-Emâli’s-şâriha ‘alâ müfredâtîl-Fâtîha*. thk. Ebû Bekr Vâil Muhammed Bekr Zehrân. Kâhire: el-Fârûku’l-Hadîse li’t-Tibâ’ati ve’n-Neşr, 2011.

Râşid Mehmed Efendi - Âsım Efendi, Çelebizâde İsmail. *Târîh-i Râşid ve Zeyli*. ed. Abdülkadir Özcan vd. İstanbul: Klasik Yayınları, 2013.

Râzî, Fahreddin. *et-Tefsîrû’l-kebîr (Mefâtîhu’l-gayb)*. 32 Cilt. Beyrût: Dâru’l-Fikr, 1981.

Râzî, Kutbüddin. *Şerhu müşkilâtî’l-Keşşâf*. Süleymaniye Kütüphanesi, Yeni Cami, 146.

Râzî, Muhammed b. Ebû Bekir. *Es’iletü’l-Kur’âni’l-mecîd ve ecvibetühâ min garâibi âyi’t-tenzîl*. thk. Necîb Mâcdî. Beyrût: el-Mektebetü’l-Asriyye, 2003.

Reşîd Rızâ, Muhammed. *Tefsîrû’l-Menâr*. 12 Cilt. Kâhire: Dâru’l-Menâr, 1947.

Sa’dî, Abdurrahmân b. Nâsır. *Teysîrû’l-kerîmi’r-rahmân*. thk. Sa’d b. Fewâz es-Sumeyl. Demmâm: Dâru İbni’l-Cevzî, 2001.

Safedî, Ebü's-Safâ Salâhuddîn Halîl b. İzziddîn Aybeg b. Abdillâh. *el-Vâfî bi'l-vefeyât*. thk. Ahmed el-Arnaût - Türkî Mustafa. 29 Cilt. Beyrût: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 2000.

Sâlih, Subhî. *Mebâhis fî 'ulûmi'l-Kur'ân*. Beyrût: Dâru'l-İlm, 1977.

Sâmerrâî, İyâd b. Sâlim b. Sâlih - Dûrrî, İ'timâd bnt. İsmâ'îl. "İstidrâkâtü İbn 'Akîle el-Mekkî fî kitâbihi ez-Ziyâde ve'l-ihsân fî ulûmi'l-Kur'ân 'ale's-Süyûtî fî kitâbihi el-İtkân fî 'ulûmi'l-Kur'ân". *Mecelletü Ma'hedi'l-İmâm eş-Şâtibî li'd-Dirâsâti'l-Kur'âniyye* 26 (2017), 109-160.

Seydaoğlu, Abdulkerim. *el-Medretü'l-Türkiyyetü'l-hadîse fi't-tefsir (1995-2020)*. Amman: Darü'l-Hâlic, 2023.

Seydaoğlu, Abdulkerim. "Münâsebâtü'l-Kur'ân İlmine Dair Bir Yaklaşım -Haydar Hatipoğlu Örneği-". *Yakın Dönem Şark Âlimleri -1-*. Ankara: Fecr Yayınevi, 2023.

Sibâ'î, Ahmed. *Târîhu Mekke*. Riyâd: el-Emânetü'l-Amme li'l-ihfâf, 1999.

Sifil, Ebubekir. "Efendimiz (sav) İntihar Etmeyi Düşündü Mü". *Hadis Tetkikleri Dergisi* 15/2 (2017), 161-170.

Süheylî, Abdurrahman b. Abdullah. *er-Ravzü'l-ünûf fî şerhi's-Sîreti'n-nebeviyye li'bni Hişâm*. thk. Abdurrahman el-Vekîl. Kâhire: Mektebetü İbn Teymiyye, 1990.

Süveydî, Abdullah b. Hüseyin. *en-Nefhatü'l-miskiyye fi'r-rihleti'l-Mekkiyye*. thk. İmâd Abdüsselâm Raûf. Ebûzabî, 1424.

Süyûtî, Celâlüddîn. *Bugyetü'l-vu'ât fî tabakâti'l-lugaviyyîn ve'n-nühât*. thk. Muhammed Ebû'l-Fazl İbrâhim. Kâhire: Matbaatu İsâ el-Bâbî el-Halebî, 1964.

Süyûtî, Celâlüddîn. *el-Fârik beyne'l-musannif ve's-sârik*. thk. Hilâl Nâcî. Beyrût: 'Âlemü'l-Kütüb, 1998.

Süyûtî, Celâlüddîn. *el-İtkân fî 'ulûmi'l-Kur'ân*. thk. Merkezü'd-Dirâsâti'l-Kur'âniyye. 7 Cilt. Medîne: Mücemma'ü'l-Melik Fehd li-Tıba'ati'l-Mushafi's-Şerif, ts.

Süyûtî, Celâlüddîn. *et-Tahbîr fî 'ilmi't-tefsîr*. thk. Fethî Abdulkâdir Fethî. Riyâd: Dâru'l-'Ulûm, 1982.

Süyûtî, Celâlüddîn. *et-Tehaddüs bi-ni'metillâh*. thk. Elisabeth Mary Sartain. Kâhire, 1975.

Süyûtî, Celâlüddîn. *Hüsnü'l-muhâdara*. thk. Muhammed Ebû'l-Fadl İbrâhim. 2 Cilt. Kâhire: Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-'Arabiyye, 1967.

Süyûtî, Celâlüddîn. *İtmâmü'd-dirâye li-kurrâi'n-nükâye*. thk. Abdulkâdir Muhammed el-Mutasım Dehmân vd. Küveyt: Dârü'z-Ziyâ, 2017.

Süyûtî, Celâlüddîn. *Lübâbü'n-nukûl fî esbâbi'n-nüzûl*. Beyrût: Müessesetü'l-Kütübi's-Sekâfiyye, 2002.

Süyûtî, Celâlüddîn. *Mu'terakü'l-akrân fî i'câzi'l-Kur'ân*. thk. Ali Muhammed Bicavî. Kahire: Dârü'l-Fikri'l-'Arabî, ts.

Şâmî, Şemseddin. *Sübülü'l-hüdâ ve'r-reşâd fî sîreti hayri'l-'ibâd*. thk. Mustafa Abdülvâhid. Kâhire: Vizâretü'l-Evkaf, 1997.

Şaraldı, Mustafa Yücel. "Nass-Olgı Diyalektiği Bağlamında Tedrîcîlik ve Tencîm". *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10/1 (2023), 44-68.

Şa'rânî, 'Abdülvehhâb. *el-Yevâkîf ve'l-cevâhir*. 2 Cilt. Beyrût: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, ts.

Şa'rânî, 'Abdülvehhâb. *Levâkihu'l-envâr fî tabakâti'l-ahyâr*. thk. Muhammed Edîb el-Câdir. Dimaşk: Dâru Ziyâi's-Şâm, 2022.

Şattanûfî, Ali b. Yûsuf. *Behcetü'l-esrâr ve ma'dinü'l-envâr*. thk. Ahmed Ferîd el-Mezîdî. Beyrût: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2002.

Şelebî, Hasan Abdülmün'im. *el-Câmi' fî esbâbi'n-nüzûl*. Dimaşk: Müessesetü'r-Risâle, 2011.

Şenel, Abdülkadir. "Kastallânî, Ahmed b. Muhammed". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/583-584. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.

Şener, Fatma Nur. *Hanefî İbn Akîle el-Mekkî'nin el-Cevherü'l-Manzûm'da Ukûbât Âyetlerini Tefsirde Rivâyet Yöntemi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.

Şerâbâtî, Abdülkerîm b. Ahmed. *İnâletü't-tâlibîn li-'avâli'l-muhaddisîn*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Hafîd Efendi, 23, 1a-88a.

Şurbecî, Muhammed Yûsuf. *el-İmâm es-Süyûtî ve cühuduhû fî 'ulûmi'l-Kur'ân*. Dimaşk: Dâru'l-Mektebî, 2001.

Taberî, Muhammed b. Cerîr. *Câmiu'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'ân*. thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî. 36 Cilt. Riyâd: Dâru Âlemi'l-Kütüb, 2003.

Taberî, Muhibbüddîn. *er-Riyâzü'n-nadire fî menâkıbi'l-'aşere*. 2 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1984.

Tales, Muhammed Es'ad. *el-Keşşâf 'an mahtûâtî hazâ'ini kütübi'l-evkâf*. Bağdat, 1953.

Taşdoğan, Ahmet. "Kıraat-Yorum İlişkisi Üzerine Bir Analiz: İsrâ Sûresi 16. Âyet Bağlamında Toplum Dönüşümünde Yöneticilerin Rolü". *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 36 (2025), 244-262.

Taşdoğan, Ahmet. *Kur'ân-ı Kerîm'de Peygamberler İçin Kullanılan İfadeler*. Ankara: Fecr Yayınevi, 2022.

Taşdoğan, Ahmet. "Zuhuf Sûresinin 88. Âyeti Bağlamında Dil Kurallarının Kıraatlerin Anlaşılmasındaki Rolü ve Etkisi". *Harran İlahiyat Dergisi* 51 (2024), 226-246.

Teftâzânî, Sa'deddîn. *el-Mutavvel*. thk. Abdülhamîd Hindâvî. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2013.

Temir, Hakan. "Kutsalın Tezahürü ve Mekânın Etkisi Bakımından İslam Öncesi Arap Yarımadasındaki Kâbe/Beytler?" *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 26 (2021), 120-149.

Tîbî, Şerefüddîn Hüseyin. *Fütûhu'l-gayb fî'l-keşf 'an kınâ'i'r-reyb*. Dubâi: Câizetü Dübey ed-Devliyye li'l-Kur'ânî'l-Kerîm, 2013.

Tirmizî. *es-Sünen*. thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf. Beyrût: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1996.

Turgut, Ali. *Tefsir Usûlü ve Kaynakları*. İstanbul: İFAV Yayınları, 1991.

Uludağ, Süleyman. "Kâşânî, Abdürrezzâk". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25/5-6. Ankara: TDV Yayınları, 2002.

Uyar, Gülgün. "Zübeyde bint Ca'fer". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/517-519. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. *Mekke-i Mükەرreme Emirleri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu, 2021.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. *Osmanlı Tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1988.

Vâhidî, Ali b. Ahmed. *Esbâbü nüzûlî'l-Kur'ân*. thk. Mâhir Yasin el-Fahl. Riyâd: Dârü'l-Meymân, 2005.

Vâhidî, Ali b. Ahmed. *et-Tefsîrû'l-basît*. thk. Abdülaziz Sattâm Âl-i Suud - Türkî b. Sehul el-Uteybî. 25 Cilt. Riyâd: Câmiatu'l-İmâm Muhammed b. Suudi'l-İslâmiyye, 2009.

Vural, Faruk. “Sebepleri ve Sonuçları Bakımından Fetret-i Vahiy Meselesi Üzerine Bir İnceleme”. *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8 (2015), 83-102.

Yardım, Ali. “Aclûnî, İsmâil b. Muhammed”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/327-328. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.

Yardım, Ali. “Dihye b. Halîfe”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 9/294. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.

Yâsin, İhsân Tâhâ vd. “Ziyâdâtü İbn ‘Akîle el-Mekkî fî kitâbihi ez-Ziyâde ve'l-ihsân fî ‘ulûmi'l-Kur'ân ‘ale's-Süyûtî fî kitâbihi el-İtkân fî ‘ulûmi'l-Kur'ân fî mevzû'âtî tedvîni'l-Kur'âni'l-Kerîm”. *Mecelletü Dirâsâtî'l-İslâmiyye ve'l-Fikr li'l-Buhûsi't-Tahassusiyye* 4/3 (2018), 99-122.

Yaşar, Mehmet Aziz. “Tâcüddîn Ahmed b. İbrâhim ed-Dehhân el-Hânefî'nin ‘Risâletün Fi'l-Kunûti Fi'l-Fecr ve Gayrih min Bâki'l-Evkât'inde Hûdûsi'n-Nâzilât' Adlı Risalesinin Tahlili”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 13/70 (2020), 1191-1211.

Yaşaroğlu, M. Kâmil. “Molla Gürânî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/248-250. İstanbul: TDV Yayınları, 2005.

Yavuz, Yusuf Şevki. “İbn Akîl, Ebü'l-Vefâ”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/301-304. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.

Yavuz, Yusuf Şevki. “Süveydî, Abdullah b. Hüseyin”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. EK-2/540-541. Ankara: TDV Yayınları, 2019.

Yavuz, Yusuf Şevki - Avcı, Casim. “İbnü'l-Cevzî, Ebü'l-Ferec”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/543-549. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.

Yavuz, Yusuf Şevki - Ünal, Zeki. "Cebrâil". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/202-204. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.

Yerinde, Adem. "Muhammed Şu'le". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/577-578. İstanbul: TDV Yayınları, 2005.

Yılmaz, Hasan Kâmil. "Ayyâşî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/297. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.

Zâhidî, Ebü'r-Recâ Necmüddîn Muhtâr b. Mahmûd. *Kunyetü'l-Münye li-tetmîmi'l-gunye*. Kalkûta, 1830.

Zebîdî, Muhammed Murtazâ. *el-Murabba'l-Kâbü'lî fî men revâ 'ani's-Şems el-Bâbilî*. thk. Muhammed b. Nâsır el-Acmî. Beyrût: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 2004.

Zebîdî, Muhammed Murtazâ. *Tâcü'l-'arûs min cevâhiri'l-Kâmûs*. thk. Abdüssettâr Ahmed Ferrâc - Hüseyin Nassâr v.dğr. 40 Cilt. Küveyt, 1965.

Zeccâc, İbrâhîm. *Me'âni'l-Kur'ân ve i'râbüh*. thk. Abdülcelîl Abduh Şelebî. Beyrût: Âlemü'l-Kütüb, 1988.

Zehebî, Muhammed Hüseyin. *et-Tefsîr ve'l-müfessirûn*. Kâhire: Mektebetu Vehbe, 2000.

Zehebî, Şemsüddîn Muhammed. *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ'*. thk. Şuayb el-Arnaût. 25 Cilt. Beyrût: Müessesetü'r-Risale, 1984.

Zemahşerî, Cârullâh. *el-Keşşâf 'an hakâiki gavâmizi't-tenzîl*. thk. Âdil Ahmed Abdülmevcûd vd. Riyâd: Mektebetü'l-'Ubeykân, 1998.

Zerkeşî, Bedreddin. *el-Burhân fî 'ulûmi'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrâhîm. 4 Cilt. Kâhire: Dâru't-Türâs, 1984.

Zertürk, Hidayet. *Fetretü'l-Vahy (İslami Vahyin Bir Süreliğine Kesintiye Uğraması)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015.

Zirikî, Hayreddin. *el-A'lâm*. thk. Züheyr Fethullâh. 8 Cilt. Beyrût: Dâru'l-'İlm li'l-Melayin, 2002.

Zürkânî, Muhammed Abdülazîm. *Menâhilü'l-‘irfân fî ‘ulûmi'l-Kur’ân*. thk. Fewvâz Ahmed Zemrelî. 2 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Kitâbi'l-‘Arabî, 1995.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1787

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Yayın | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1062

Kitap Adı : Seyyid Şerif Cürçânî'nin Muhtasar Hadis Usûlü

Alt Başlık : Araştırma-Metin-Tercüme

Book Title: Seyyid Şerif Cürçânî's Concise Methodology of Hadith

Subtitle : Research – Textual Studies – Translation

ISBN : 978-625-8724-17-2

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258724172

Yazar | Author: Mustafa Kemal Koca | orcid.org/orcid no: 0000-0002-4916-5127

Kurum | Institution: Trakya Üniversitesi | ROR ID: ror.org/00xa0xn82

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book – Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,3x21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 144 (x + 134)

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAM2 - Hadis ilmi | Hadith (Hadith literature, traditions of the Prophet)

BISAC: REL057020 - İslam / Hadis | Religion / Islam / Hadith

THEMA: QRAM2 - Hadis ilmi | Hadith (Hadith literature, traditions of the Prophet)

LC Classification: BP135 - Hadis - İslami İlmi Disiplinler | Hadith literature

DEWEY: 297.124 - Hadis - İslam dini | Hadith - Islam

WoS Category: Din | Religion

WoS Citation Topics Meso: 6.3 - Dini Çalışmalar | Religious Studies

WoS Citation Topics Micro: 6.3.1 - İslam Teolojisi | Islamic Theology

Scopus Subject Areas: 1200 - Beşerî Bilimler | Arts and Humanities

Atıf Bilgisi | Cite as: Koca, Mustafa Kemal. *Seyyid Şerif Cürçânî'nin Muhtasar Hadis Usûlü: Araştırma-Metin-Tercüme*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKÇA

KİTAPLAR ve TEZLER

Kur'ân-ı Kerim

Abdullah Sirâcuddin, *Şerhu'l-Manzûmeti'l-Beykûniyye fi Mustalahi'l-Hadîs*, Matbaatü's-Sabâh, Haleb, Tarihsiz.

Ahmet Cevdet Paşa, *Kısâs-ı Enbiyâ ve Tevârih-i Hulefâ*, Bedir Yayınevi, İstanbul, 1977

Ahmed Muhammed Şakir- İbn Kesîr, *el-Bâisü'l-Hasîs Şerhu İhtisâri Ulumi'l-Hadîs*, Haz. Muhammed Subhi b. Hasen Hallak, Müessesetü'r-Risâle Nâşirûn, Beyrut, 2008

Babanzade Ahmed Naim, *Tecrid-i Sarih Tercümesi Mukaddimesi*, Başbakanlık Basımevi, Ankara, 1976

Bağdadlı İsmail Paşa, *Hediyetü'l-Ârifîn Esmâu'l-Müellifîn ve Âsârü'l-Musanîfîn*, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut, (t.s.)

Birgivi, Muhammed b. Pir Ali, *Usûlü'l-Hadis*, thk: Bessam Abdülvahhab el-Câbî, Dâru İbn Hazm, Beyrut, 2002

Cürcânî, Seyyid Şerif, *el-Muhtasar fi Usuli'l-Hadis*, thk: Dr. Fuad Abdülmün'im Ahmed, Dâru'd-Da've, İskenderiye, h. 1403

Cürcânî, Seyyid Şerif, *Risaletün fi İlmi Usuli'l-Hadis*, thk. Ukayl b. Muhammed b. Zeyd el-Makturi, Daru İbn-i Hazm, Beyrut, 1992

Çakan, İsmail Lütfi, *Hadis Edebiyatı*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 4. Basım, İstanbul, 1997

Çalıklı, Ömer Faruk, *Seyyid Şerîf Cürcânî'nin Hayatı, Eserleri, Tarikatı Ve Tasavvufî Görüşleri*, Sonçağ yayınları, İstanbul, 2025.

Davud el-Karsi, *Şerhu Usuli'l-Hadis li Davud el-Karsi*, Haz. İlyas Kaplan, Şifa Yayınları, İstanbul, 2013

Fahri, Macit, *İslam Felsefesi Tarihi*, Çev. Kâsım Turhan, Şato yayınları, İstanbul, 2008

Hamevi, Yakut, *Mu'cemu'l-Buldân*, Dâru's-Sâdir, Beyrut, 1977/1397

Hammer, Baron Joseph Von, *Büyük Osmanlı Tarihi*, Mütercim: Mehmet Ata, Haz: Mümin Çevik- Erol Kılıç, Sabah Gazetesi yayınları, (t.s.)

Hattâbî, *Mealimü's-Sünen*, thk: Muhammed Rağîb Tabbâh, Matbaay-ı İlmiyye, 1. Baskı, Halep, 1932

İbn Hacer el-Askalânî, *ed-Düraru'l-Kâmine fi A'yâni'l-Mieti's-Sâmine*, Dâru'l-Cîl, Beyrut

- İbn Hacer el-Askalani, *Nüzhetü'n-Nazar fî Tavdîhi Nuhbeti'l-Fiker*, thk. Nuruddin Itr, Matbaatü Sabah, Dimeşk, 2000
- İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, thk: Ahmed Muhammed Abdülvahhab, Muhammed Sâdık el-Abdî, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut, 1999
- Kaş, Murat, *İslam Düşüncesinde Zihni Varlık; Seyyid Şerif Cürcânî Örneği*, İFAV Yayınları, İstanbul, 2023
- Kâtip Çelebi, *Keşfü'z-Zûnûn*, Haz: Şerafettin Yaltkaya- Kilisli Rıfat Bilge, Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, Beyrut, (t.s.)
- Kehhâle, Ömer Rıza, *Mu'cemü'l-Müellifîn Terâcimiü Musannifi'l-Kütübi'l-Arabiyye*, Müessesetü'r-Risâle, Dimeşk, 1957
- Keskioğlu, Osman, *Fıkıh Tarihi ve İslam Hukuku*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1980
- Koca, Muhammet Ali, Seyyid Şerif Cürcânî'de Nefsin Mahiyeti ve Bilgi Teorisi, (29 Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı Kelam bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2023.
- Koca Muhammet Ali, *Tesdidü'l-Kavâid fi Şerhi Tecridi'l-Akâid-Hâşiyetü't-Tecrid*, Thk. Eşref Altaş ve Arkadaşları, TDV yayınları, İstanbul, 2020
- Leknevî, Muhammed Abdülhayy, *el-Fevâidü'l-Behiyye fî Terâcimi'l-Hane-fiyye*, Basan: Muhammed İsmail, Matbaatü's-Saâdet, Mısır, h. 1324
- Leknevî, Muhammed Abdülhayy, *Zaferu'l-Emânî bi Şerhi Muhtasari's-Seyyidi's-Şerif el-Cürcânî*, thk. Abdülfettah Ebu Gudde, Mektebü'l-Matbûati'l-İslâmiyye, 4. Baskı, Beyrut, h. 1429
- Leknevî, *Zaferu'l-Emânî bi Muhtasari'l-Cürcânî*, thk: Takiyyuddin en-Nedvî, Dâru'l-Kalem, Abu Dhabi, h.1414
- Leknevî, *Zaferu'l-Emânî fi Muhtasari'l-Cürcânî*, Haz. Muhammed hâdim Hüseyin el-Azîmâbâdî-Nâdir Hüseyin, Çezmey-i Feyz Matbaası, Leknev, h.1304
- Muhammed Accâc el-Hatib, *el-Muhtasaru'l-Veciz fî Ulumi'l-Hadis*, Müessesetü'r-Risale, Beyrut, 2001
- Muhammed b. Abdillâh el-Hebdân, *Şerhu Manzûmeti'l-Beykuniyye* (Basım bilgileri mevcut değil. Kitabın internet üzerinden indirdiğimiz pdf nüshasını kullandık.)
- Nevevî, Yahya b. Şeref, *et-Takrîb ve't-Teyisr li Ehâdisi'l-Beşîri'n-Nezîr*, thk: Dr. Ahmed b. Fâris es-Sellûm, Mektebetü'l-Meârif li'n-Neşr ve't-Tevzî', Riyad, 2010

- Nevevî, *Sahîhu Müslim bi Şerhi'n-Nevevî*, Yayıncı: Muhammed Muhammed Abdüllatif, Matbaatü'l-Mısriyye bi'l-Ezher, Mısır, 1929
- Nedvî, Veliyyüddin, *el-İmâm Abdülhâyy el-Leknevî Allâmetü'l-Hind ve İmâmü'l-Muhaddisîn ve'l-Fukahâ*, Dâru'l-Kalem, Dimeşk, 1995
- Özşenel, Mehmet, *Pakistan'da Hadis Çalışmaları*, (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Bölümü Hadis Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1992
- Sehâvî, Şemsüddin Muhammed, *ed-Dav'ul-Lami' li Ehli'l-Karni't-Tâsi'*, Dâru'l-Cîl, Beyrut, 1992
- Serkis, Yusuf İlyan, *Mu'cemu'l-Matbûâtü'l-Arabiyye ve'l-Muarrabe*, Mektebetü's-Sekâfeti'd-Diniyye, Kâhire, (t.s.)
- Suyuti, *Tedribu'r-Ravi fi Şerhi Takrîbi'n-Nevevî*, thk, Dr. Bedi es-Seyyid el-Lehhâm, Daru'l-Kelimi't-Tayyib, Dimeşk-Beyrut, 2005
- Şevkânî, Muhammed b Ali, *Bedru't-Tâli' bi Mehâsini men Ba'de'l-Karni's-Sâbi'*, Dâru'l-Kitâbi'l-İslâmi, Kâhire, tarihsiz
- Taşköprizâde, *eş-Şekâiku'n-Nu'mâniyye fi Ulemâi'd-Devleti'l-Usmâniyye*, Daru'l-Kitâbi'l-Arabi, Beyrut, 1975
- Tebrîzî, Şemsüddin Muhammed el-Hanefi, *Fennü Usuli Mustalahi'l-Hadis*, thk: Ahmed Mustafa Kasım et-Tahtâvi, Daru'l-Fazile, (t.s.)
- Tebrizi Şemsüddin Muhammed el-Hanefi, *Şerhu'd-Dibâci'l-Müzehheb*, Basım: Muhammed Emin İmrân, Mustafa el-Bâbi el-Halebî Matbaası, Mısır, h. 1350
- Teftâzani, Sa'duddin, *Kelam İlmi ve İslam Akâidi (Şerhu'l-Akâid)*, Haz: Süleyman Uludağ, Dergah yay. İstanbul, 1980
- Tîbî, Şerefüddin Hüseyin b. Abdillâh, *el-Hulâsa fi Usuli'l-Hadis*, thk. Subhî es-Sâmerrâî, Dâru Âlemü'l-Kütüb, Beyrut, 1985
- Tîbî, Şerefüddin Hüseyin b. Abdillâh, *Şerhu't-Tîbî alâ Mişkâtü'l-Mesâbih el-Müsemma bi'l-Kâşif an Hakâiki's-Sünen*, thk: Dr. Abdülhamîd Hindâvî, Mektebetü Nezâr Mustafa el-Bâz, Riyad, 1997
- Zeynüddin Kasım b. Kutluboğa, *Şerhu Muhtasari'l-Menâr*, thk. Dr. Züheyr b. Nâsir en-Nâsir, Dâru İbn-i Kesir- Dâru'l-Kelimi't-Tayyib, Dimeşk/Beyrut, 1993
- Zirikli, Hayruddin, *el-A'lâm Kâmûsü Terâcim li Eşheri'r-Ricâl ve'n-Nisâ mine'l-Arab ve'l-Müste'rabîne ve'l-Müsteşrikîn*, Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, Beyrut, 2002

YAZMA ESERLER

- Cürcânî, *Hâşiye alâ Mişkâtî'l-Mesâbîh*, Süleymâniye Kütüphanesi, Fatih, n:668, vr. 1-376
- Cürcânî, *Hâşiye alâ Mişkâtî'l-Mesâbîh*, Süleymâniye Kütüphanesi, Şehid Ali Paşa, n:502, vr. 1-409
- Cürcânî, *Mekâlidü'l-Ulûm fi'l-Hudûd ve'r-Rusûm*, Süleymaniye Kütüphanesi, Bağdadlı Vehbi, n. 2152, vr. 1-88
- Cürcânî, *Mekâlidü'l-Ulûm*, Milli Kütüphane, n. 6790, vr. 147-206

MAKALELER ve BİLDİRİLER

- Arıcı, Müstakim, “Bir otorite olarak Seyyid Şerif Cürcânî ve Osmanlı İlim Hayatındaki Yeri” *İslam Düşüncesinde Süreklilik ve Değişim Seyyid Şerif Cürcânî Örneği*, Editör: M. Cüneyt Kaya, Klasik Yayınları, İstanbul, 2015, s. 61-95
- Çiftcioğlu, İsmail, XV. Yüzyıl Osmanlı İlim Hayatında Sadeddin Taftâzânî Ve Seyyid Şerîf Cürcânî Etkisi, 38. ICANAS, Bildiriler, Ankara, 2008. s: 88
- Çelik, Ali, Bazı Manzum Hadis Usulleri ve Manzumetü'l-Beykuniyye, *Süleyman Demirel Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 3, Isparta 1996, s. 240
- Çelik, Yüksel, “Seyyid Şerif Cürcani'nin Dileliliği Ve Dileliliğe Yöneltilen Tenkitler Ve Tahlili”. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 10 (Kasım 2017), 143-153.
- Doğru, Meryem – Tülü, Ali, “Tefâtâzânî İle Seyyid Şerif Cürcânî'nin 'İzzî Şerhlerinin Mukayesesi”. İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi 11/1 (Ocak2025), 86-123
- Kalaç, Rıdvan - Engin, Hayrullah, “Kelâm Eserlerinde Hadis Kullanımı: -el-Cürcânî'nin Şerhu'l-Mevâkıfı Örneği”, *Mizânü'l-Hak: İslami İlimler Dergisi* 11 (Aralık 2020): 403-428.

ANSİKLOPEDİ MADDELERİ

- Akpınar, Cemil (1996), Hacı Paşa, *DİA*, C. 14, İstanbul, s. 492-496
- Algül, Hüseyin - Azamat, Nihat (1995), Emir Sultan, *DİA*, C. 11, İstanbul, s. 146-148
- Aytekin, Arif, (1991), Babertî, *DİA*, C. 4, İstanbul, s. 378
- Baktır, Mustafa (1999), *İbn Melek*, *DİA*, C. 20, İstanbul: s. 175-176
- Durmuş, İsmail (2006), *Muhtasar*, *DİA*, C. 31, İstanbul, s. 57-59

- Efendioğlu, Mehmet (2006), *Muhtasar (Hadis)*, DİA, C. 31, İstanbul, s. 60-61
- Gümüş, Sadrettin (1993), *Cürcânî, Seyyid Şerif*, DİA, C. 8, İstanbul, s. 134-136
- Kandemir, M. Yaşar (1998), *Heysemi*, DİA, C. 17, İstanbul, s. 292-293
- Kandemir M. Yaşar (1999), *İrâkî, Zeynüddin*, DİA, C. 19, İstanbul, s. 118-121
- Karlığa, H. Bekir (2005), *Muhammed b. Mübârekşah*, DİA, C. 30, İstanbul, s. 559-560
- Kılıç, Hulusi (1996), *Firûzâbâdî*, DİA, C. 13, İstanbul, s. 142-145
- Kut, Günay (1989), Ahmedî, DİA, C. 2, İstanbul: s. 165-167
- Merçil, Erdoğan (2009), *Serbedârîler*, DİA, C. 36, İstanbul, s. 549-550.
- Öz, Mustafa (1993), *Cemâleddin Aksarâyî*, DİA, C. 7, İstanbul, s. 308-309
- Özaydın, Abdülkerim (1999), *İbn Kesîr*, DİA, C. 20, s. 132-134
- Özen, Şükrü (2000), “İbnü’ş-Şihne”, DİA, C. 21, İstanbul, s. 222-224
- Özervarlı, M. Sait (2011), *Tehzîbü’l-Mantık ve’l-Kelâm*, DİA, C. 40, İstanbul, s. 331-332
- Sarioğlu, Hüseyin (2007), *Râzî, Kutbüddin*, DİA, C. 34, İstanbul, s. 485-487
- Şerbetçi, Azmi (2002), *Kutbüddîn-i Şîrâzî*, DİA, C. 26, İstanbul, s. 487-489
- Yazıcı, Tahsin (1997), *Hâfız-ı Şîrâzî*, DİA, C. 15, İstanbul, s. 103-106
- Yuvalı, Abdülkâdir (2000), *İlhanlılar*, DİA, C. 22, İstanbul, s. 102-105

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1803

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1068

Kitap Adı : Kur'an'da Davet Metodolojisi

Book Title : The Methodology of Da'wah in the Qur'an

ISBN : 978-625-8724-23-3

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258724233

Yazar | Author: Talip Özdeş | orcid.org/0000-0002-6989-1900

Kurum | Institution: Yozgat Bozok Üniversitesi

ROR ID: ror.org/04qvdf239

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 162 (xxii + 140)

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRCM1 - İslâmiyet | Islam

BISAC: REL037000 - Din / İslam / Genel | Religion / Islam / General

THEMA: QRAM2 - İslâm / Kur'an ve yorumu | Islam / Koran & commentaries

LC Classification: BP134 - Kur'an yorumu ve öğretimi | Koran—Works about the Koran

DEWEY: 297.1226 - Kur'an'ın yorumu ve ahlâki öğretileri | Interpretation and ethical teachings of the Qur'an

WoS Category: Din | Religion

WoS Citation Topics Meso: Teoloji ve Din Araştırmaları | Theology & Religious Studies

WoS Citation Topics Micro: İslâm Araştırmaları | Islamic Studies

Scopus Subject Areas: 1201 - Din ve İnanç Araştırmaları | Religious Studies

Atıf Bilgisi | Cite as: Özdeş, Talip. *Kur'an'da Davet Metodolojisi*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKLAR

- Abdurrezzâk el-Kâşânî. *Mu‘cemu Mustalâhâtî’s-Sûfîyye*. thk. ‘Abdu’l-Âl-Şâhîn. Kahire: Dâru’l-Menâr, 1992.
- Âlûsî, Şihâbuddîn es-Seyyid Mahmûd. *Rûhu’l-Me‘ânî*, 30 cilt. Beyrut: Dâru İhyâ’i’t-Turâsî’l-‘Arabî, t.y.
- Buhârî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail. *Sahîh*. 8 cilt. İstanbul: Çağrı Yayınları, 2. Baskı, 1992.
- Celâluddîn es-Suyûtî. *Esbâbu Vurûdi’l-Hadîs*. thk. Yahya İsmâîl Ahmed. Beyrut: Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, 1984.
- Cirit, Hasan. “Vaaz”. TDV. İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: TDV. Yayınları, 2012. 42: 404-407.
- Coşkun, Ahmet. “Kur’an-ı Kerîm’in Tefsirinde Belâğatin Önemi”, *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 5, (Kayseri, 1988), s. 183-206.
- Çakan, İsmail Lütfü. *Hakkı Tavsiye Metod ve Vasıtaları*. İstanbul: Şamil Yayınevi, 2. Baskı, 1976.
- Çerman, Osman Nuri. *İman, İtikat ve Reform*. İstanbul: İdeal Türkiye İçin Din’de Reform Kemalizm Yayınları, 1960 (Kapak üzerindeki tarih: 1961).
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah Abdurrahman. *Sünen*. 2 cilt. İstanbul: Çağrı Yayınları, 2. Baskı, 1992.
- David Krech-Crutchfield-Ballachey. *Cemiyet İçinde Fert (Individual in Society)*, çev. Mümtaz Turhan. İstanbul: M.E.B. Sosyal İlimler Komisyonu Yayınları, 1970.
- Ebû Dâvûd, Süleyman b. el-Eş’as b. İshâk es-Sicistânî. *Sünen*, 5 cilt. İstanbul: Çağrı Yayınları, 2. Baskı, 1992.
- Ebu’l-Hasan ‘Ali b. Ahmed el-Vâhidî. *Esbâbu Nuzûli’l-Kur’ân*. thk. Kemâl Besyûnî Zeğlûl. Beyrut: Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, 1991.
- Edward William Lane. *An Arabic-English Lexicon*, Beirut: Librarie Du Liban, 1968.
- Elmalılı Hamdi Yazır. *Hak Dini Kur’an Dili*. 10 cilt. İstanbul: Zehraveyn, t.y.

- Fahredden er-Râzî. *Mefâtîhu'l-Gayb*. 32 cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1981.
- Fîrûzâbâdî, Ebu't-Tâhîr Mecdüddîn Muhammed b. Ya'kûb b. Muhammed. *Tenvîru'l-Mikbâs min Tefsîri İbn Abbâs*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1992.
- Hans Wehr. *A Dictionary of Modern Written Arabic*. New York: Spoken Language Services, Inc., Third Edition, 1976.
- Herbert Sorenson. *Education Psychology*. çev. Gültekin Yazgan. *Eğitim Psikolojisi*. İstanbul: M.E.B. Basımevi, 1975.
- İbn 'Atiyye el-Endelûsî, *el-Muharreru'l-Vecîz fî Tefsîri'l-Kitâbi'l-'Azîz*, thk. er-Rihâletu'l-Fârûk-'Abdullâh b. İbrâhîm el-Ens'arî-es-Seyyid 'Abdu'l-Âl es-Seyyid İbrâhîm-Muhammed eş-Şâfi'î es-Sâdık el-'Anânî. 8 cilt. Katar: Vezâratu'l-Evkâf ve's-Şu'ûnu'l-İslâmiyye, 2. Baskı, 2007.
- İbn Hanbel, Ahmed. *Müsned*. 6 cilt. İstanbul: Çağrı Yayınları 2. Baskı, 1992.
- İbn Hişâm. *es-Sîretu'n-Nebevî*. thk. 'Umer 'Abdusselâm Tedmurî, 4 cilt. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, 3. Baskı, 1990.
- İbn Kesîr, İmâduddîn Ebû'l-Fidâ İsmail. *Tefsîru'l-Kur'ânî'l-Azîm*, thk. Mustafa es-Seyyid Muhammed-Muhammed es-Seyyid Reşâd-Muhammed Fadl el-'Ac mâvî-'Alî Ahmed 'Abdu'l-Bâkî-Hasen 'Abbâs Kutb, 15 cilt. Cîze: Müessesetu Kurtuba, 2000.
- İbn Mâce, Ebû Abdullah Muhammed b. Yezîd. *Sünen*. 2 cilt. İstanbul: Çağrı Yayınları, 2. Baskı, 1992.
- İbn Manzûr, Ebû'l-Fadl Cemâluddîn Muhammed b. Mukerrem. *Lisânu'l-'Arab*. 15 cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, t.y.
- İbn Sa'd. *Kitâbu't-Tabakâti'l-Kebîr*. thk. 'Alî Muhammed 'Umer. 11 cilt. Kahire: Mektebetu'l-Hâncî, 2001.
- J. L. Freedman-D. O. Sears-J. M. Carlsmith. *Sosyal Psikoloji*, çev. Ali Dönmez. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları, 4. Baskı, 2003.
- Kâğıtçıbaşı, Çiğdem – Cemalcılar, Zeynep. *Dünden Bugüne İnsan ve İnsanlar (Sosyal Psikolojiye Giriş)*. İstanbul: Evrim, 16. Baskı, 2014.
- Kara, Mustafa. "Hikmet". TDV. İslâm Ansiklopedisi, İstanbul: TDV Yayınları, 1998, 17: 518-519.
- Koca, Ferhat. "Hikmet". TDV. İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: TDV Yayınları, 1998, 17: 514-518.

- Kutluer, İlhan. "Hikmet". TDV İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: TDV Yayınları, 1998. s. 503-511.
- Meydan Larousse. "Hikmet". 12 cilt. İstanbul: Meydan Yayınevi: 1973. 5: 851-852.
- Muhammed Hamidullah. *İslâm Peygamberi*. çev. Salih Tuğ. 2 cilt. Ankara: İmaj, 2003.
- Nesefî, Ebu'l-Berekât 'Abdullâh b. Ahmed b. Mahmûd. *Medâriku't-Tenzîl ve Hakâ'iku't-Te'vîl*, thk. Yûsuf 'Alî Bedîvî-Muhyiddîn Dîb Mestû, 4 cilt. Beyrut: Dâru'l-Kelimi't-Tayyib, 1998.
- Nevevî, Ebû Zekeriyâ Muhyiddîn Yahyâ b. Şeref. *Riyâdu's-Sâlihîn*. Beyrut: Dâru'l-Minhâc, 7. Baskı, 2015.
- Nevevî, Ebû Zekeriyâ Muhyiddîn Yahyâ b. Şeref. *Riyâzu's-Sâlihîn*, çev. Kıvamuddîn Burslan-H. Hüsnü Erdem, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 7. Baskı t.y.
- Nevevî, Ebû Zekeriyâ Muhyiddîn Yahyâ b. Şeref. *el-Minhâc fî Şerh-i Sahih-i Müslim*. thk. Yâsir Hasen. 8 cilt. Dimeşk: Müessesetu'r-Risâle Nâşirûn, t.y.
- Önkâl, Ahmet. *Resulullah'ın İslâm'a Davet Metodu*. Konya: Hayra Hizmet Vakfı, 1981.
- Özdeş, Talip. *Kur'an İstismarı*. Ankara: Fecr Yayınları, 2024.
- Özervarlı, M. Sait. "Hikmet". TDV. İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: TDV Yayınları, 1998. 17: 511-514.
- Ragıp el-İsfehânî. *el-Müfredât fî Garîbi'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Seyyid Geylânî. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, t.y.
- Rohi Baalbaki. *Al-Mawrid (A Modern Arabic-English Dictionary)*. Beyrut: Dar el-İlm Lilmalayin, 7. Edition, 1995.
- Sâbûnî, Muhammed Ali. *Safvetu't-Tefâsîr*. Beyrut: Dâru'l-Kur'âni'l-Kerîm, 1981.
- Seyyid Kutub. *Fî Zülâli'l-Kur'ân*. 6 cilt. Kahire: Dâru's-Şurûk, 32. Baskı, 2003.
- Seyyid Sâbık. *İslâm Daveti*. çev. Ahmet Gürtaş. Konya: Oku Yayınları, 1971.
- Subhî es-Sâlih. *Şerhu Riyâdi's-Sâlihîn*. İstanbul: Pamuk Yayınları, 1990.
- T. Morgan Clifford, *A Brief Introduction to Psychology*, Second Edition, New York 1984, çev. Hüsnü Arıcı-Işık Savaşır-Olcay İmamoğlu.

- Psikolojiye Giriş Ders Kitabı*, (Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları. No: 1, t.y.).
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr. *Târîhu't-Taberî*. thk. Muhammed Ebu'l-Fadl İbrâhîm, 11 cilt. Mısır: Dâru'l-Me'ârif, 2. Baskı, t.y.
- Taberî, Ebû Câfer Muhammed b. Cerîr. *Câmi'u'l-Beyân 'an Te'vîli Âyi'l-Kur'ân*. thk. 'Abdullâh b. 'Abdu'l-Muhsin et-Turkî. 25 cilt. Kahire: Hicr li't-Tibâ'a ve'n-Neşr ve't-Tevzî' ve'l-İ'lân, 2001.
- Tâhir b. Âşûr. *et-Tahrîr ve't-Tenvîr*. 30 cilt. Tunus: ed-Dâru't-Tûnusiyye li'n-Neşr, 1984.
- Tirmizî, Muhammed b. İsâ b. Sevre. *Sünen*. 5 cilt. İstanbul: Çağrı Yayınları, 2. Baskı, 1992.
- Uludağ, Süleyman. *İslâm'da İrşad*. İstanbul: Marifet Yayınları, 2. Baskı, 1984.
- Yavuz, Yûsuf Şevki. "Cedel". TDV. İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: TDV. Yayınları, 1993. 7: 208-210.
- Yeneroğlu, Mustafa. "İkbal'in merceğinde Müslüman zihin krizi: Düşüncenin ataleti ve ahlâki gevşeme", (<https://www.karar.com/gorusler/ikbalin-merceginde-musluman-zihin-krizi-dusuncenin-ataleti-ve-ahlaki-gevseme-2005299>), Erişim: 11.12.2025; 10:55.
- Zebîdî, Muhammed Murtadâ el-Huseynî. *Tâcu'l-'Arûs*. thk. 'Abdu's-Sabûr Şâhîn. 40 cilt. Kuveyt: el-Meclisu'l-Vatanî li's-Sekâfe ve'l-Funûn ve'l-Âdâb, 2001.
- Zemahşerî, Mahmud b. 'Umer b. Ahmed. *el-Keşşâf 'an Hakâiki't-Tenzîl ve'l-'Uyûni'l-Ekâvîl fî Vucûhit-Te'vîl*. thk. 'Âdil Ahmed 'Abdu'l-Mevhûd-'Alî Muhammed Mu'avvîd. 6 cilt. Riyad: Mektebetu'l-'Abikân, 1998.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1805

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1069

Kitap Adı : Akademik Kelâm Yazıları -III-

Alt Başlık : İnsan Fiilleri

Book Title : Academic Writings On Kalam -III-

Subtitle : Acts of Human Beings

ISBN : 978-625-8724-24-0

DOI : doi.org/10.70458/fcr.978-6258724240

Editörler | Editors: Fethi Kerim Kazanç | orcid.org/0000-0003-1555-4914

Kurum | Institution: Ondokuz Mayıs Üniversitesi | ROR ID: ror.org/028k5qw24

Zübeyir Üçtaş | orcid.org/0000-0003-4494-8197

Kurum | Institution: Ondokuz Mayıs Üniversitesi | ROR ID: ror.org/028k5qw24

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Editorial

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 250 (xvi + 234)

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAB - Dinî felsefe | Religious philosophy

BISAC: REL062000 - İslam / Teoloji | Religion / Islam / Theology

THEMA: QRAM - İslam: teoloji | Islam: theology

LC Classification: BP166.8 - İslam – Teolojik doktrinler – İnsan fiilleri | Islam – Doctrines – Human acts

DEWEY: 297.23 - İslam teolojisi | Islamic theology

WoS Category: Din | Religion

WoS Citation Topics Meso: 6.1 - Din ve Teoloji | Religion and Theology

WoS Citation Topics Micro: 6.1.12 - İslam Teolojisi | Islamic Theology

Scopus Subject Areas: 1202 - Din ve Teoloji | Religious Studies

Atf Bilgisi | Cite as: Kazanç, Fethi Kerim (ed) - Üçtaş, Zübeyir (ed). *Akademik Kelâm Yazıları -III- İnsan Fiilleri*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Kaynakça

- Abdülcebbâr, *Dinin Temel İlkeleri (el-Muhtasar fî Usûli'd-Dîn)*, trc. Hulusi Aslan. İstanbul: Endülüş Yayınları, 2007.
- Abdülhamid, İrfan. *İslâm'da İtikadî Mezhepler ve Akâid Esasları*. trc. Musatafa Saim Yeprem. Ankara: TDV Yayınları, 2011.
- Bağdâdî, Abdülkâhir. *Mezhepler Arasındaki Farklar*. Önsöz ve Notlarla trc. Ethem Ruhi Fığlalı. Ankara: TDV Yayınları, 2007.
- Bağdâdî, Abdülkâhir. *Kitâbü'l-Milel ve'n-Nihal*. thk. Albert Nasrî Nader. Beyrut: Dâru'l-Meşrik, 1986.
- Bağdâdî, Abdülkâhir. *Usûlü'd-Dîn*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1981.
- Bâkullânî, el-el-Kâdî Ebû Bekir Muhammed b. et-Tayyib. *el-İnsâf*. thk. Muhammed Zâhid el-Hasan el-Kevserî. Kahire: el-Mektebetü'l-Ezheriyye, 1949.
- Bâkullânî, el-Kâdî Ebû Bekir Muhammed b. et-Tayyib. *Temhîdül-Evâ'il ve Telhîsu'd-Delâ'il*. thk. eş-Şeyh İmâdüddîn Ahmed Haydar. Beyrut: Mü'essesetü'l-Kütübi's-Sekâfiyye, 1414/1993.
- Cüveynî, İmâmü'l-Haremeyn Ebü'l-Me'âlî Abdülmelik b. Abdillâh b. Yûsuf. *el-İrşâd*. thk. Es'ad Temîn Beyrut: Mü'essesetü'l-Kütübi's-Sekâfiyye, 1985.
- Cüveynî, İmâmü'l-Haremeyn Ebü'l-Me'âlî Abdülmelik b. Abdillâh b. Yûsuf. *eş-Şâmil fî Usûli'd-Dîn*. thk. Abdullâh Mahmûd Muhammed Ömerî. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1420/1999.
- Doğan, Hüseyin, *Abdülkâhir el-Bağdâdî'nin Kelâmî Düşüncesi*. Bursa: Emin Yayınları, 2019.
- Doğan, Hüseyin. “Şehristânî (1153)”. *İslâm Medeniyetinin Bilim Öncüleri (Felsefe)*. ed. Fatih Toktaş. İstanbul: Mana Yayınları, 2021, 139-142.
- Ebû Hanîfe, Nu'mân b. Sâbit. “el-Fıkhu'l-Ekber”. *İmâm-ı A'zam'ın Beş Eseri*. trc. Mustafa Öz. İstanbul: MÜFV Yayınları, 2002, 70-77.
- Eş'arî, Ebü'l-Hasan Ali b. İsmâîl. *el-İbâne an Usûli'd-Diyâne*. el-Medîne-tü'l-Münevvere: Matbû'âtü'l-Câmiati'l-İslâmiyye, 1975.
- Eş'arî, Ebü'l-Hasan Ali b. İsmâîl. *Kitâbü'l-Lüma' fî'r-Red alâ Ehli'z-Zeyğ ve'l-Bida'*. nşr. A. İzzeddin es-Seyrevân. Beyrut: Dâru Lübnân li't-Tibâ'a ve'n-Neşr, 1987.

- Eş'arî, Ebû'l-Hasan Ali b. İsmâîl. *Mâkâlâtü'l-İslâmiyyîn ve İhtilâfu'l-Mu-sallîn*. nşr. Hellmut Ritter. Wisbaden: Franz Steiner Verlag, 1980.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed. *el-İktisâd fî'l-İ'tikâd*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1983.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed. *Tehâfütü'l-Felâsife*. nşr. Maurice Bouyges. Beyrut: Dâru'l-Meşrik, 1990.
- Griffel, Frank, *Gazzâlî'nin Felsefî Kelâmı*. Trc. Muhammed Fatih Kılıç. İstanbul: Klasik Yayınları, 2012.
- Güler, İlhami. *Allah'ın Ahlâkîliği Sorunu: Ehl-i Sünnet'in Allah Tasavvuruna Ahlâkî Açından Eleştirel Bir Yaklaşım*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2007.
- İbn Fûrek, Ebû Bekir. *Mücerradu Makâlâtü's-Şeyh Ebî'l-Hasan el-Eş'arî*. thk. Daniel Gimaret. Beyrut: Dâru'l-Meşrik, 1987.
- İsferâyînî, Ebû'l-Muzaffer. *et-Tabsîr fî'd-Dîn*. Thk. Muhammed Zâhid b. el-Hasan el-Kevserî. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1988.
- Kâdî Abdülcebbar, Ebû'l-Hasan Abdülcebbar b. Ahmed el-Hemedânî. *el-Muğnî fî Ebvâbi't-Tevhîd ve'l-Adl*. thk. Tevfik et-Tavîl ve Sa'îd Zâyed, Cilt 8 (el-Mahlûk). Kahire: Vizâratü's-Sekâfe ve'l-İrşâdî'l-Kavmî, el-Mü'essesetü'l-Misriyyetü'l-Âmme, tz., /3.
- Kâdî Abdülcebbar, Ebû'l-Hasan Abdülcebbar b. Ahmed el-Hemedânî. *Müteşâbihü'l-Kur'an*. thk. Adnan Muhammed Zarzûr. 2 Cilt. Kahire: Dâru't-Turâs, 1969.
- Kâdî Abdülcebbar, Ebû'l-Hasan Abdülcebbar b. Ahmed el-Hemedânî. *Şerhu'l-Usûli'l-Hamse*. thk. Abdülkerîm Osman. Kahire: Mektebetü Vehbe, 1988.
- Kazanç, Fethi Kerim. "İnsan Fiilleri Bağlamında Kader Anlayışı". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*. c. 17, Sayı: 4, Ekim-Kasım-Aralık, 2007, 125-212.
- Kazanç, Fethi Kerim. "Klâsik Kelâmî Tartışmaların Doğuşu ve Gelişimine Etki Eden Faktörler". *OMÜİFD*. Sayı: 24-25, Samsun 2007, 179-227.
- Kazanç, Fethi Kerim. *Gazzâlî Öncesi Ehl-i Sünnet Kelâmında Ahlâk Düşüncesi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2007.
- Kazanç, Fethi Kerim. *Kadı Abdülcebbar'da Nedensellik Kuramı*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2014.
- Mâturidî, Ebû Mansûr. *Kitâbü't-Tevhîd Tercümesi*. trc. Bekir Topaloğlu. Ankara: İSAM Yayınları, 2002.

- Râzî, Fahreddin Muhammed b. Ömer b. Hüseyin. *Kelâm'a Giriş (el-Muhassal)*. trc. Hüseyin Atay. Ankara: TC Kültür Bakanlığı Yayınları, 2002.
- Sancar, Faruk - Korkmazgöz, Rıza. "Kavramsal, Tarihsel ve Pratik Açından Dinden Dönme ve İnanç Özgürlüğü". *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 27/2 (Aralık2023), 404-421. <https://doi.org/10.18505/cuid.1335318>.
- Sancar, Faruk. *İslam Düşünce Geleneğinde Vahdet-i Vücûd Eleştirileri*. Rize: STS Yayınları, 2016.
- Sancar, Faruk. "Halku'l-Kur'an: Kur'an'ın Yaratılmışlığı Problemi". *Sistematik Kelam*. ed. Mehmet Evkuran. 279-293. Ankara: Bilay Yayınları, 4. Baskı, 2020.
- Şehristânî, Ebü'l-Feth Muhammed b. Abdilkerîm, Muhammed Abdülkerîm. *İslam Mezhepleri (el-Mile ve'n-Nihal)*. trc. Mustafa Öz, 2 Cilt. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2005.
- Şehristânî, Ebü'l-Feth Muhammed b. Abdilkerîm, *Nihâyetü'l-İkdâm fî İlmi'l-Kelâm*, nşr. Alfred Guillaume Kahire: Mektebetü'l-Mütebennâ, tz.
- Şehristânî, Ebü'l-Feth Muhammed b. Abdilkerîm. *el-Milel ve'n-Nihal*, thk. Muhammed Seyyid Keylânî. 2 Cilt Beyrut: Dâru Sa'b, 1986.
- Şerif el-Murtazâ. *İnkâzu'l-beşer mine'l-Cebr ve'l-Kader*. thk. Muhammed Ammâra. (*Resâili'l-Adl ve't-Tevhîd* içinde). 2 Cilt. Kahire: Dâru'l-Hilâl, 1971.
- Watt, William Montgomery. *İslâm Düşüncesinin Teşekkül Devri*. trc. Et-hem Ruhi Fığlalı. Ankara: Umran Yayınları, 1981.

illerinde onlara ait bir yönün mutlaka bulunduğu, ancak onlara ait bu yönün kesb olduğu görüşüdür.

Eş'arî düşüncenin önde gelen düşünürlerinden biri olan Bâkıllânî de sünnî anlayışın insan fiilleri konusunda öne çıkan bu kanaatlerini benzer şekilde paylaşmaktadır. Bâkıllânî, istitaatin fiilden önce değil, fiil ile birlikte olduğunu ve insanların fiillerini ancak kesbettiklerini, bu fiilleri yaratanın ise Allah olduğunu savunmaktadır. Bâkıllânî'nin, kesb kavramı üzerinden insanın eylemlerinin sorumluluğunu bizzat onların kendilerine yüklemek için bir yol aradığı anlaşılmaktadır. Ancak istitaatin fiil ile birlikte olduğu, tek yaratıcının Allah olduğu ve insanın fiillerini kesbettiği gibi söylemlerin bu yol için yeterli bir alan oluşturamadığı görülmektedir. Nitekim Bâkıllânî her ne kadar kesb kavramından bahsederek fiilde insana ait bir yönün varlığından bahsediyor olsa da insanın iradesini Allah'ın iradesinin gölgesinde tuttuğundan, aslında insana gerçek bir özgürlük alanı sağlayamamaktadır.

İnsanların, onlara ait fiilleri ne kadar özgür bir bağlamda gerçekleştirdiği ve kesb düşüncesinin bu soruna ne denli çözüm olabildiği konusu bütün Eş'arî düşüncesi adına belirgin bir tartışma alanı olarak varlığını sürdürmektedir. Bu çalışmanın neticesinde Bâkıllânî'nin konuyu ele aldığı yöntem ve araçlar çerçevesinde onun, insanın özgürlüğü sorununa ilişkin belirgin bir çözüm geliştiremediğini ve Eş'arî düşüncesinin insan fiilleri hakkındaki görüşleri etrafında yapılan tartışmaların Bâkıllânî'nin bu konu hakkındaki görüşleri üzerinde de benzer şekilde gündem olmaya devam ettiğini ifade etmek mümkündür.

Kaynakça

- Bâkıllânî, Kādî Ebî Bekr Muhammed b. et-Tayyib. *el-İnsâf fîmâ yecibu 'itikâduhu ve lâ yecûzu'l-cehli bihî*. ed. Muhammed Zâhid Kevserî. Kahire: Mektebetü'l-Ezheriyyetü li't-Türâs, 2000.
- Bâkıllânî, Kādî Ebî Bekr Muhammed b. et-Tayyib. *et-Takrib ve'l-irşad: es-sagir*. 3 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1998.

- Bâkullânî, Kādî Ebî Bekr Muhammed b. et-Tayyib. *Kitâbü Temhîdî'l-evâil ve telhîsü'd-delâil*. ed. İmâdüddin Ahmed Haydar. Beyrut: Müessesetü'l-Kütübî's-Sekâfiyye, 1987.
- Eş'arî, Ebü'l-Hasan. *el-İbâne an usûli'd-diyâne*. Beyrut: Dâru İbn Zeydûn, ts.
- Eş'arî, Ebü'l-Hasan. *Kitâbü'l-Lüma' fi'r-reddi ehli'z-zeyğ ve'l-bida'*. ed. Hamude Gurabeh. Kahire: Matbaatu Müsâhemeti Mısriyye, 1. Basım, 1955.
- Evkuran, Mehmet. *Sünnî Paradigmayı Anlamak Bir Ekolün Politik ve Teolojik Yapılanması*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2016.
- Gölcük, Şerafeddin. *Bakılları ve İnsanın Fiilleri*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1997.
- İbn Manzûr, Ebü'l-Fazl Cemâlüddîn. "İstitaat". *Lisânü'l-Arab*. ed. Emin Muhammed Abdülvehhab - Muhammed Sadık Ubeydi. 8/219-222. Beyrut: Dâru İhyâu't-türâsi'l-Arabî, 1999.
- Karadağ, Çağfer. *Bâkullânî'ye Göre Allah ve Âlem Tasavvuru*. Bursa: Arasta Yayınları, 2003.
- Kazanç, Fethi Kerim. "İslâm Kelâmında İnsan Fiilleri Bağlamında Kader Anlayışı". *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* VII/4 (2007), 125-212.
- Kazanç, Fethi Kerim. *Varlık, Bilgi, Değer ve Siyaset Üzerine Kelâm Yazıları*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2014.
- Kubat, Mehmet. "Kadere Dair İki Risâle (Abdûlmelik b. Mervân'ın Hasan el-Basrî'ye Gönderdiği Mektup ve Hasan el-Basrî'nin Abdûlmelik b. Mervân'a Gönderdiği (Cevabî) Mektup)". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 8/4 (01 Ağustos 2008), 351-374.
- Lâlekâî, Ebü'l-Kâsım Hibetullah b. el-Hasan b. Mansur et-Taberi. *Şerh'u Usuli İtikadi Ehli's-Sünne*. ed. Ahmed b. Sa'd b. Hamdân Gamidi. 4 Cilt. Riyad: Daru Taybe, ts.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed. *Kitâbü't-Tevhîd*. ed. Bekir Topaloğlu - Muhammed Aruçi. Ankara: İsam Yayınları, 2003.
- Sâbûnî, Nûreddin. *Kitâbü'l-Bidâye mine'l-kifâye fi'l-hidâye fî usûli'd-dîn*. ed. Fethullah Huleyf. Mısır: Dâru'l-Meârif, 1969.

ilim sıfatını hem âlemin yaratılışında hem de insan fiillerinin ortaya çıkmasında ön bir belirlenim olarak kabul ederek insanın mecbûr (muztâr) olduğu görüşünü savunmuştur.

Kaynakça

- Akdeniz, Ahmet. “Fahreddîn er-Râzî’de Kaza ve Kader İnancı”. *Dicle İlahiyat Dergisi* 26/2 (2023), 292-311.
- Altaş, Eşref. “İbn Sînâ Metafiziğinin Reddi Çerçevesinde Fahreddin er-Râzî’nin Üç Ukdesi.” *EKEV Akademi Dergisi* 13/41 (Güz 2009), 183-204.
- Bâkılânî, Ebû Bekir. *Kitâbü’t-Temhîd li-Evâilî ve Talhîsî’d-Delâil*. thk: Şeyh İmâmuddîn Ahmed Haydar. Lübnan: Müessesetu Kütübi’s-Sekafiyye, 1987.
- Can, Seyithan. *İnsan Özgürlüğü ve Sorumluluğu Bağlamında Kudret-Fiil İlişkisi*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2019.
- Çağırıcı Mustafa. “Azim”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/328-329. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- el-Buhârî, Muhammed b. İsmail. *el-Câmi’u’s-Sahîh*. nşr. M. Zuheyr b. Nâşır en-Neşr. 9. Cilt. Beyrut: Dârü’t-Ta’rîf li’t-Turâs, 1. Basım, 1422/2000.
- Gündoğar, Hamdi. *Fahreddîn er-Râzî’de İnsan Fiilleri*. İstanbul: Çıra Yayınları, 2010.
- Kazanç, Fethi Kerim. “İslâm Kelâmında İnsan Fiilleri Bağlamında Kader Anlayışı”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 7/1 (Şubat 2007), 125-212.
- Kazanç, Fethi Kerim. “Klasik İslâm Kelâmı Üzerine Bazı Mülahazalar”. *Tabula Rasa: Felsefe ve Teoloji* 7/19 (Ocak 2007), 91-125.
- el-Mâturidî, Ebû Mansûr. *Kitâbü’t-tevhîd: Açıklamalı Tercüme*. çev. Bekir Topaloğlu. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2018.
- Müslim, b. Haccâc. *el-Câmi’u’s-Sahîh*. nşr. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. 5 Cilt. Beyrut: Dârü’t-Ta’rîf li’t-Turâs, ts.
- Oğuz, Muhammed İhsan. *Kaza ve Kader Kitabı İnsanın Dileyebilmesi, Seçebilmesi ve Güç Yetirebilmesi*. Kastamonu: Oğuz Yayınları, 2017.
- er-Râzî, Fahreddîn. *Ana Meseleleriyle Kelam ve Felsefe: el-Muhassal*. çev. Eşref Altaş. İstanbul: Klasik Yayınları, 2019.

- er-Râzî, Fahreddîn. *Allah'ın Aşkınlığı Esâsu't-takdîs fi ilmi'l-keîâm*. çev. İbrahim Coşkun. İstanbul: İz Yayıncılık, 2021.
- er-Râzî, Fahreddîn. *el-İşâre fî usûli'l-keîâm Felsefî Kelâmın Temel Meseleleri*, çev. Ulvi Murat Kılavuz, Serkan Çetin, İstanbul: Litera Yayıncılık, 2018.
- er-Râzî, Fahreddîn. *Kitabu'l-erba'în fî usûli'd-dîn*. thk. Mahmud Abdülaziz Mahmud. Beyrut: Daru'l-kütübi'l-İlmiyye, 2009.
- er-Râzî, Fahreddîn. *Me'âlimü usûli'd-dîn Kelâm İlminin Esasları*, çev. Muhammet Altaytaş, İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2019.
- er-Râzî, Fahreddîn. *Mefâtihu'l-gayb (Tefsîru'l-kebîr)*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 3. Basım, 2009.
- er-Râzî, Fahreddîn. *el-Mesâilü'l-hamsîn fî usûli'd-dîn Kelâmın Temel Problemleri*. çev. Hüsnü Turgut, Erkan Baysal. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2022.
- er-Râzî, Fahreddîn. *Metâlibü'l-âliye mine'l- ilmi'l-ilâhî Metafizik*. C. 1-3, 7-9. çev. Ekrem Demirli, Eşref Altaş, Hayrettin Güdekli, Osman Demir. İstanbul: Fikriyat Yayınlar, 2022.
- er-Râzî, Fahreddîn. *Münâzarât Dînî ve Felsefî Ve Tartışmalar*. çev. Ömer Ali Yıldırım. İstanbul: Litera Yayıncılık, 2021.
- er-Râzî, Fahreddîn. *Nihâyetü'l-ukul fî dirâyeti'l-usûl*. C.2. thk. Said Abdülâtil Fude. 2 Cilt. Beyrut: Daru'd-dehain, 2015.
- Sancar, Faruk. "Ehl-i Hadis'in Kelâmî Akılcılığa Bakışı: İbn Teymiyye'nin Râzî'ye Yönelik Metodik Eleştirileri Üzerinden Bir Okuma". *Hitit Üniversitesi (Gazi Üniversitesi) Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi* XIV/27 (2015), 223-244.
- Sancar, Faruk. "İ'tikâdâtü Firâki'l-Müslimîn ve'l-Müşrikîn ve el-Milel ve'n-Nihal Literatüründeki Yeri". *Kelâm Araştırmaları Dergisi* 7/1 (2009), 131-148.
- Sancar, Faruk. "Bir Fırak Müellifi Olarak Fahreddin er-Râzî". Râzî, Fahreddîn. *İ'tikâdâtü Fırakı'l-Müslimîn ve'l-Müşrikîn*. çev. Faruk Sancar. 17-41. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2023.
- Sancar, Muhammed Mustafa. *İlâhî Sıfatlar Ekseninde Eş'arî Kelâmının Değişim Süreci*. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul 2021.

- Topaloğlu, Bekir. “Kudret” *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 26/316-317. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Fahreddin er-Râzî” *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12/89-95. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “İstitâat”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 23/399-400. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Kesb”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25/304-306. Ankara: TDV Yayınları, 2022.
- Yücedoğru, Tevfik. “Tekvin”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/388-390 İstanbul: TDV Yayınları, 2011.

Kaynakça

- Arslan, Hulusi. “Mutezilî Düşünce de İlahî Fiil-İnsânî Fiil Ayırımı ve Bu Ayırımın Temel Kriterleri”. *Dini Araştırmalar* 6/16 (Haziran 2003), 55-73.
- Aydın, Mehmet Said. “Süreç (proses) Felsefesi Işığında Tanrı-Âlem İlişkisi”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 27/1-4 (Ağustos 1985), 31-88.
- Bozkurt, Mustafa. “Kâdî Abdülcebbar’ın Teklif Anlayışı”, *Dini Araştırmalar Dergisi* 9/26 (Eylül-Aralık 2006), 211-231.
- Çelebi, İlyas. “Hüsün-Kubuh”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 19/59-63. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Çelebi, İlyas. “Kâdî Abdülcebbar”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 21/105-109. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Demir, Osman. “Tevlîd”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 41/38-39. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Kâdî Abdülcebbar, b. Ahmed el-Mu‘tezilî. *Kitâbu'l-Mecmû-fî'l-Muhît bi't-Teklif*. cem. Muhammed b. Hasan b. Ahmed b. Metteveyh. thk. Jan Peters. Kahire: Kâsûlikiyye, 1986.
- Kâdî Abdülcebbar, b. Ahmed. *Şerhu'l-Usûli'l-Hamse Mu‘tezile'nin Beş İlkesi*. çev. İlyas Çelebi. 2 Cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2013.
- Kâdî Abdülcebbar, Ebû'l-Hasen el-Esedî el-Âbâdî. *el-Muğnî fî-Ebvâbi't-Tevhid ve'l-Adl*. thk. Mahmûd Muhammed Kâsım. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 2012.
- Kaya, Sibel. *Mu‘tezile’de ‘Vücûb Alellah’ Düşüncesi*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2020.
- Kazanç, Fethi Kerim. “İslâm Kelâmında İnsan Fiilleri Bağlamında Kader Anlayışı”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 7/1 (Şubat 2007), 125-212.
- Kazanç, Fethi Kerim. “İslâm’ın İlk Dönemlerinde Birlikte Yaşama Çerçevesinde Teolojik Tartışmalar”. *Milel ve Nihal* 6/2 (Haziran 2009), 51-86.
- Kazanç, Fethi Kerim. “Mu‘tezile Kelam Sisteminde Ahlak Tasavvuru: Kâdî Abdülcebbar Ekseninde Bir Değerlendirme”. *İslamî Araştırmalar Dergisi* 27/3 (2016), 280-310.

- Kur'an Yolu. Erişim 23 Kasım 2025. <https://kuran.diyaret.gov.tr>
- Maraz, Hüseyin. "Kâdî Abdülcebbar'ın Düşüncesinde Teklifin Gayesel Yorumu". *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 6/1 (Bahar 2015), 239-275.
- Memiş, Murat. "İlahi İradenin Yaratılmışlığı Sorunu". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 13/1 (Haziran 2009), 231-260.
- Önder Demirel, Zeynep. "Kendini Sınırlayan Tanrı Tasavvurunun İmkânı ve Mu'tezile". *Kader* 19/2 (Aralık 2021), 600-630.
- Sancar, Faruk. *İslam Düşünce Geleneğinde Vahdet-i Vücûd Eleştirileri*. Rize: STS Yayınları, 2016.
- Türkan, Galip. "Kelâmda İnsan Fiillerinin Yaratılması Problemi: Yaratma Kavramı Bağlamında Bir Değerlendirme". *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15 (2/2005), 139-158.
- Ünverdi, Veysi. "Kâdî Abdülcebbar'da Allah'ın İradesinin Sınırlandırılması". *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 3/5 (2012), 107-126.
- Ünverdi, Veysi. *Kâdî Abdülcebbar'da İrade*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2012.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "İrade", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 22/379-380. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Yılmaz, Özlem. *Mu'tezile Kelamında Teklif Anlayışı*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011.

8/17 âyetini mucize bağlamında yorumlayarak yaratılışın Allah'a, zahirdeki oluşumun ise Hz. Peygamber'e ait olduğunu ifade etmesiyle ilâhî failliğin tekliğini güçlü bir şekilde teyit etmektedir. Buna karşın, Nisâ 4/111 ve Mâide 5/105 âyetlerini yorumlarken, kişinin günahı kendi tercihiyle kazandığını ve bireysel ıslah/tezkiye görevinin önceliğini vurgulaması, fiilden dolayı sorumlu tutulmanın zemini olan iktisap/kesb rolünü öne çıkarak Mâtürîdî düşünceye yakınlık sergilemektedir. Ayrıca En'âm 6/140 âyeti özelinde hüsn-kubuh tartışmasına getirdiği esnek yaklaşımla, zulüm gibi fiillerin kötülüğüne şeriat gelmese bile aklen hükmedilebileceğini kabul etmesi, O'nun aklın rolü noktasında katı bir Eş'arî çizgi yerine ekoller üstü bir esneklik gösterdiğini ve insanın fitrî/akli idrak kapasitesine değer verdiğini ortaya koymaktadır. Özetle Cürcânî'nin insan fiilleri özelindeki kelâmî yaklaşımı, Eş'arî-Mâtürîdî yaklaşımları sentezleyen Sünnî bir tavidir. O, Sünnî kelamın iki ana kolu olan Eş'arî-Mâtürîdî çizginin güçlü yanlarını başarılı bir şekilde kullanmış, ilâhî iradeyi yücelten Eş'arî bakış açısıyla, insanın tercihi sorumluğunu tesis eden Mâtürîdî ruhu birleştirerek, kelâmî çizgileri yumuşatan özgün ve makul bir yorum tarzı sunmuştur.

Kaynakça

- el-Bedevî, Ahmed. *Abdulkâhir el-Cürcânî ve cuhûduhu fi'l-belâgati'l-Arabîyye*. Mısır: Mektebetu Mısır, ts.
- el-Bencbîrî, Muhammed Tâhir. *Neylû's-sâirîn*. Pakistan: Mektebetu'l-Yeman, 2000.
- Brockelmann, Carl. *Geschichte der Arabischen Litteratur*. Hollanda: Leiden Üniversitesi, 1937.
- el-Cürcânî, Abdulkâhir. *Dürecü'd-dürer fî tefsîri'l-Kur'ânî'l-azîm*. thk. Talat Salâh el-Ferhân-Muhammed Edîb Şekûr. Amman: Dâru'l-Fikr, 2007.
- el-Cürcânî, Abdulkâhir. *Esrârü'l-belâga*. Cidde: Dâru'l-Medenî, ts.
- ed-Dâvûdî, Muhammed b. Ali. *Tabakâtü'l-müfessirîn*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, t.s.

- Derenbourg, Hartwig. *Manuscripts Arabes De L'escorial-Tome Troisième*. Paris: Ernest Leroux, 1928.
- el-Enbârî, Kemâleddin. *Nüzhetü'l-elibbâ*. Kahire: Dâru'l-Fikri'l-Arabî, 1998.
- Hacımuftüoğlu, Nasrullah. "Abdulkâhir el-Cürcânî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 1/247-248. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Işık, Kemal. *Mutezile'nin Doğuşu ve Kelâmî Görüşleri*. Ankara: AÜİF Yayınları, 1967.
- İbnü'l-Kıftî, Ebû'l-Hasen. *İnbâhür-ruvât*. Kahire: Dâru'l-Fikri'l-Arabî, 1986.
- İsmail Paşa, Bağdatlı. *Hediyetü'l-ârifîn*. Beyrut: Müessesetü't-Târihi'l-Arabî, 1951.
- Kahhâle, Ömer Rızâ. *Mu'cemü'l-müellifîn*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1993.
- Kâtib Çelebi, Mustafa. *Keşfü'z-zunûn*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, ts.
- el-Khatib, Abdallah. *A Critical Edition of Kitab Durj Al-Durar*. İngiltere: Manchester Üniversitesi, Doktora Tezi, 1993.
- Kılavuz, Saim. *Anahatlarıyla İslâm Akâidi ve Kelâma Giriş*. İstanbul: y.y., 2011.
- el-Kütübî, Ebû Abdillâh. *Fevâtü'l-vefeyât*. Beyrut: Dâru Sâdır, 1973.
- et-Tûfî, Abdulkarîm b. Saîd. *Der'u'l-kavlî'l-kabîh*. Riyad: Merkezü'l-Melik Faysal, 2005.
- el-Mağlût, Sami b. Abdullah. *Atlasu a'lâmi'l-müfessirîn*. Riyad: Dâru Tefsîr li'n-Neşri ve't-Tevzî', 2022.
- Matlûb, Ahmed. *Abdulkâhir el-Cürcânî belâgatuhû ve nakduhû*. Kuveyt: Vekâletü'l-Batbûât, 1973.
- Kur'ân-ı Kerîm Medlî*, trc. Halil Altuntaş-Muzaffer Şahin. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2009.
- el-Mâtürîdî, Ebû Mansûr. *Kitâbü't-Tevhîd Tercümesi*. trc. Bekir Topaloğlu. Ankara: İSAM Yayınları, 2009.
- Nüveyhiz, Âdil. *Mu'cemü'l-müfessirîn*. Beyrut: Müessesetü Nüveyhiz es-Sekâfiyye, 1988.
- Ritter, Hellmut. "Die Geheimnisse der Wortkunst (Asrâr al-balâga) des 'Abdalqâhir al-Curcânî'". *Bibliotheca Islamica*. Eiesbaden: Franz Steiner Verlag, 1959.

- es-Sehmî, Yusuf. *Târîhu Cürcân*. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, 1987.
- Serkîs, Yûsuf İlyân. *Mu'cemü'l-matbûât*. Mısır: Matbaâtu Serkîs, 1928.
- Serjeant, Robert Bertram. "Hellmut Ritter". *Bulletin of SOAS* 24/3 (Ekim 1961), 616.
- es-Sübkî, Tâceddin. *Tabakâtü's-Şâfiyyeti'l-kübrâ*. Kahire: Mektebetü İsa el-Bâbî, 1964.
- es-Süyûtî, Celâlüddîn. *Buğyetü'l-vuât*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1979.
- Taşbaşı, Adem. *Ana Konularıyla Tefsir Tarihi ve Usûlü*. Ankara: İlâhiyât Yayınları, 2024.
- Taşçı, Özcan. "Hellmut, Ritter". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/133-134. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.
- Taşköprizâde, Ahmed Efendi. *Miftâhu's-saâde*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1985.
- Yâfîî, Ebû Muhammed. *Mirâtu'l-cinân*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1997.
- Yazıcıoğlu, Mustafa Said. "Fiil". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/59-64. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Yeprem, Saim. *Mâtürîdî'nin Akîde Risâlesi ve Şerhi*. İstanbul: MÜİFV Yayınları, 2000.
- Yeşildurak, Efe. *Büyük Selçuklular Devrinde Horasan'da İlmî Hayat*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Doktora Tezi, (2022), 190.
- ez-Zehbî, Şemsüddîn. *Siyeru a'lâmi'n-nubelâ*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1985.

vellid fiillerin de insana ait olduğunu ifade ederek insan sorumluluğunu en üst düzeye çıkarmışlardır. Onların ortaya koymuş olduğu bu ifadeler, sistemleştirdikleri usûl-i hamse kurallarına bağlılıklarını göstermektedir. Eş'ârî'lerin geliştirdiği kesb teorisinde ise insan kısmî bir seçim imkanına sahiptir. Buna göre, insan davranış esnasında kendisinde vuku bulan kudreti kullanarak fiilin ortaya çıkmasında aracılık eder. Nihayetinde fiilin gerçek yaratıcısı Allah, kesb edeni ise insan olmaktadır.

Modern psikolojinin ortaya koymuş olduğu güncel çalışmalar ile klasik çalışmalara açıklık kazandırdığı görülebilir. Klasik kelâm düşüncesi ile ifade edilen insan fiilleri problemi, kesb problemi ve davranış problemleri güncel yöntemler ile değerlendirildiğinde alana farklı bakış açıları sunmaktadır. Bireyin karar verirken geçirdiği zihinsel ve bilişsel süreçler güncel teknoloji ile geçmiş bilgiler arasında yer yer paralellik yer yer de zıtlık sonuçlar verebilir. Bu tarz çalışmalar geçmiş ile gelecek arasında bir köprü kurarak kelâm alanına yeni katkılar sunacaktır.

Kaynakça

- Abdülcebbar, Kâdî. *Şerhu'l-Usûli'l-Hamse 2.Cild.* çev. İlyas Çelebi. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu, 2013.
- Aslan, İbrahim vd. (ed.). *Sistematik Kelam.* İstanbul: Fikir Kitap, 2024.
- Aslan, İbrahim - Demir, Osman. *Kelam Tarihi.* Ankara: Nobel, 2022.
- Ceran Köksal, Fatmanur. *Kelamda İrade Problemi.* Ankara: Fecr Yayınları, 2025.
- Cüceloğlu, Doğan. *İnsan ve Davranış: Psikolojinin Temel Kavramları.* İstanbul: Remzi Kitabevi, 2000.
- Demir, Osman. *Kadı Abdülcebbar'da İnsan Psikolojisi: Güdüler (Devai) ve İnsan Davranışları Üzerindeki Etkileri.* Bursa: Emin Yayınları, 2014.
- Demir, Osman. "Tevlîd", TDV İslâm Ansiklopedisi, Erişim 14 Kasım 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/tevlid--kelam>.
- Duane P. Schultz - Sydney Ellen Schultz. *Modern Psikoloji Tarihi.* çev. Yasemin Aslay. İstanbul: Kaknüs, 2020.
- Ebu Hanife. *el-Fıkhu'l-Ekber.* çev. Mustafa Öz. İstanbul: İfav, 2015.

- Eş'arî, Ebû'l Hasan el-. *Makâlâtü'l-İslâmiyyîn*. çev. Ömer Aydın- Mehmet Dalkılıç. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu, 2019.
- Eş'arî, Ebû'l Hasan el-. *El-Lüma' Fi'r-Red Ala Ehli'z-Zeyğ Ve'l-Bida*. Beyrut: Maatbatü'l-Katolikiyye, 1953.
- Ebu Mansur el-Mâtürîdî. *Kitabü't-Tevhid / Açıklamalı Tercüme*. çev. Bekir Topaloğlu. İstanbul: İSAM, 14. Basım, 2021.
- Kazanç, Fethi Kerim. *Kadı Abdülcebbâr'da Nedensellik Kuramı*. Ankara: Araştırma Yayınları, 2014.
- Manzûr, İbn - Muhammed b. Mukrim, Ebu'l-Fadl Cemâluddîn. *Lisânu'l-Arab*. Kahire: Daru'l-Mearif, 1986.
- R. Searle, John. *Zihin*. çev. Deniz Saraç. İstanbul: Albaraka Yayınları, 2021.
- Râzî, Fahreddin. *el-Muhassal*. çev. Eşref Altaş. İstanbul: Klasik, 2. Basım, 2020.
- Sinanoğlu, Abdulhamit. *Özgürlük ve Kader*. İstanbul: Endülüs, 2022.
- Şehristanî. *el-Milel ve'n-Nihal*. çev. Muharrem Tan. İstanbul: Yeni Akademi Yayınları, 2006.
- Topaloğlu, Bekir - Çelebi, İlyas. *Kelâm Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: İSAM, 8. Basım, 2010.
- Türker, Ömer - Yunus Cengiz (ed.). *Usûl ve Esaslarıyla Mu'tezile'ye Giriş*. İstanbul: Endülüs, 3. Basım, 2023.
- Uysal, Ekrem. "Ehl-i Sünnet ve Mu'tezile'ye Göre Kesb Nazariyesi". *Batman Üniversitesi İslami İlimler Hakemli Dergisi* 2/1 (2018), 39-51.
- Yazıcıoğlu, Mustafa Said. "Fiil". TDV İslâm Ansiklopedisi. Erişim 15 Kasım 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/fiil>

Her ne kadar fiiller Allah tarafından yaratılmış olsa da insan bu fiillerin yönünü belirleyen özne olarak sorumluluk taşır. Kesb kavramı bu iki boyutu uzlaştıran kavramsal zemin olarak öne çıkar.

Sonuç olarak, Buhârî'nin insan fiillerine dair yaklaşımı, İslâm düşünce tarihinde kader ile irade arasındaki dengeyi koruyan özgün bir perspektif sunmaktadır. O, fiillerin yaratılmışlığı ilkesini hem dışsal hem de içsel eylemler düzleminde ele alarak, insanın bütün varoluş alanını ilahî yaratmanın kapsamına dâhil eder. Böylece Buhârî, insanın fiilî sorumluluğunu ortadan kaldırmadan Allah'ın mutlak kudretini vurgulayan bütüncül ve dengeli bir teoloji inşa eder.

Kaynakça

- Buhârî, Muhammed b. İsmâil el-. *Hadîs-i Şerifler Işığında İlâhî Kelâmın Müdâfaası*. çev. Yusuf Özbek. İstanbul: İz Yayıncılık, 1992.
- Buhârî, Muhammed b. İsmâil el-. *Halku ef'âlî'l-'ibâd ve'r-red 'ale'l-Cehmiyye ve Ashâbi't-ta'dîl*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1990.
- Eş'arî, Ebû'l-Hasan Ali b. İsmâil b. İshâk b. Sâlim el-. *Makâlâtü'l-İslâmiyyîn*. thk. Na'im Zarzûr. el-Mektebetü'l-Asriyye, 2005.
- İbn Batta, Ebû Abdillâh Ubeydullah b. Muhammed b. Muhammed el-Ukberî. *el-İbânetü'l-Kübrâ*. thk. Osmân Abdullah el-Esyûbî. Riyad: Dâru'r-Râye, 1994.
- İbnü'l-Feres, Ebû Muhammed Abdülmün'im b. Abdürrahîm el-Endülûsî. *Ahkâmu'l-Kur'ân*. thk. Taha b. Ali. Beyrut: Dâr İbn Hazm, 2006.
- Kahraman, Abdullah. "Tâvûs b. Keysân". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Mâturîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd el-. *et-Tevhîd*. thk. Fethullah Halîf. İskenderiyye: Dâru'l-Câmi'âti'l-Misriyye, ts.
- Mâturîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd el-. *Tefsîru'l-Mâturîdî*. thk. Mecdî Bâslûm. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2005.
- Özsoy, Adem. "el-Câmiu's-Sahîh". *Yol Üstünde Kırk Eser*. ed. Zübeyir Üçtaş - Ömer Yıldız. Ankara: Fecr Yayınları, 2022.

- Sancar, Faruk. “Ehl-i Hadis’in Kelamî Akılcılığa Bakışı: İbn Teymiyye’nin Râzî’ye Yönelik Metodik Eleştirileri Üzerinden Bir Okuma”. *Hitit Üniversitesi (Gazi Üniversitesi) Çorum İlahiyat Fakültesi Dergisi* XIV/27 (2015), 223-244.
- Sancar, Faruk. “Halku’l-Kur’an: Kur’an’ın Yaratılmışlığı Problemi”. *Sistematik Kelam*. ed. Mehmet Evkuran. 279-293. Ankara: Bilay Yayınları, 4. Baskı, 2020.
- Sancar, Faruk. “Selefilik Bir Mezhep mi Yoksa Bir Düşünme Tarzı mı? Selefi Düşüncenin Şifrelerine Dair Bir Değerlendirme”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 15/3 (2015), 21-49.
- Taberî, Ebû Ca’fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd b. Kesîr. *et-Tebîr fî me’âlimi’l-dîn*. thk. Ali b. Abdilazîz. Dâru’l-Âsime, 1996.
- Temiz, Rabia Zahide. *Buhârî’nin “Halku Ef’âli’l-İbad” Adlı Eserinin Hadis İlmi Açısından Tetkiki*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Temiz, Rabia Zahide. “Mihne Sürecinde Bir Ehli Hadis, Muhammed bin İsmâîl el-Buhârî ve Halku Ef’âli’l-İbâd Adlı Eseri”. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 20/1 (Haziran 2015).
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Ehl-i Sünnet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Halku Ef’âli’l-İbâd”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.

Filibeli, düşünce sisteminde Cebriyye mezhebinin fikirlerine bir hayli yer ayırır. Çünkü yeni ilm-i kelâm döneminde hemen hemen tüm mütefekkirler tarafından Cebriyye'nin öğretilerine, yani fatalizme karşı reaksiyon gösterilir. Batılılar, Osmanlının geri kalmışlık ve çöküşünü yaygın cebr akidesine bağlarlar. Filibeli de dâhil İslâm âlimleri ise dinimizde asla fatalizme yer olmadığını ispatlamaya çabalamışlardır. Filibeli, Cebriyye mezhebinin bütün dinlerde ve felsefi ekollerde bulunduğunu, dolayısıyla oryantalistlerin aslında kendi tarihlerine bakmalarını salık verir.

Yaşadığı dönemde çeşitli felsefi ekolleri etkilediğini düşündüğü için Spinoza'ya sıkça yer veren Şehbenderzâde'ye göre Spinoza'nın düşünceleri, İslâm tasavvufuyla birçok noktada benzerlik gösterir. Fakat Müslümanların kader anlayışında tevhîd vardır, Spinoza'nın irade anlayışı ise kültürümüzde Mutasavvıfların sapkın sofileriyle benzerlik gösterir.

Kaynakça

- Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi. *İslâm Tarihi*, Notlar ve Edisyon. Cem Zorlu. İstanbul: Ağaç Kitabevi Yayınları, 2. Basım, 2009.
- *Allah'ı İnkâr Mümkün müdür?* haz. Saliha Çetinkaya. İstanbul: Büyüyenay Yayınları, 2019.
- *Hakâik-i İslâmiyye Müstenid ve Zihniyet-i Fenniye İhtiyacını İşbâya Hâdim Yeni Akâid (Üss-i İslâm)*. Darü'l-Hilafe: Hikmet Matbaa-i İslâmiyesi, 1332 .
- *İslâm İnancının Temel İlkeleri*, haz. N. Ahmet Özalp. İstanbul: Kültür Basın Yayın Birliği, 1987.
- *İslâm İnanç Esasları (Üss-i İslâm)* sad. Baloğlu, Adnan Bülent-Keskin, Halife. Ankara: TDV Yayınları, 2012.
- *İslâm Tarihi*, Notlar ve Edisyon Cem Zorlu. İstanbul: Anka Yayınları, 2005.
- *İslâm Tarihi*, sad. M. Rahmi. İstanbul: Akpınar Yayınevi, 1979.
- *Üss-i İslâm İslâmî Hakikatlere Dayanan Yeni Akâid İlmi* , haz. Hicret Yavuz. İstanbul: Büyüyenay Yayınları, 2021.

- *İslâm Tarihi*. sad. Ziya Nur (Aksun). İstanbul: Ötüken Neşriyat, 1982.
- *İslâm Tarihi*. sad. Hüseyin Rahmi Yananlı. İstanbul: Huzur Yayınevi, 2011.
- *Allah'ı İnkâr Mümkün mü?* sad. Necip Taylan - Eyüp Onart. İstanbul: Çağrı Yayınları, 3. Basım, 1982.
- Aliy, Abdurrahman. "Arthur Schopenhauer: Din Felsefesi mi?!" *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2005: 14/2, 49-62.
- Can, Seyithan. *Cehm Bin Safvân ve Teolojik Paradigmasını Anlamak*. Ankara: Fecr Yayınları, 2021.
- Çamlıca, Aydın. "Tarihi Art Alanı ve Kullanın Fiilleri Bağlamında Hıdâyet-Dalâlet Meselesi", *Akademik Kelâm Yazıları-II*, ed. Kazanç, Fethi Kerim vd.145-178. Ankara: Fecr Yayınları, 2024.
- Doğan, Lütfi-Kutluay, Yaşar. "Hasan Basrî'nin Kader Hakkında Halife Abdülmelik b. Mervan'a Mektubu", *AÜİFD*, 3-4, Ankara: 1954, 75-78.
- Ebü Hanîfe, *el-Fıkhu'l-Ekber*, thk. Fethullah Huleyf, Kahire: Dâru'l-Envâr, 1970.
- Ebü Mansûr el-Mâtürîdî. *Kitâbü't-Tevhîd*, thk. Fethullah Huleyf, Beyrut: Dâru'l-Meşrik, 1970.
- Ebü'l-Hasen el-Eş'arî. *el-İbâne 'an Usûli'd-Diyâne*, thk. Fevkiyye Hüseyin Mahmûd, Kahire: Dâru'l-Ensâr, 1977.
- Gazzâlî, Ebu Hâmid Muhammed b. Muhammed el-, *İhyâu 'Ulûmi'd-Dîn*, 4, çev. Ahmed Serdaroğlu, İstanbul: Bedir Yayınevi, 1975.
- Fığlalı, Ethem Ruhi. *Çağımızda İtikâdî İslâm Mezhepleri*. Ankara: Selçuk Yayınları, 7. Basım, 1995.
- İzmirli, İsmail Hakkı. *Yeni İlm-i Kelâm*, haz. Sabri Hizmetli. Ankara: Umran Yayınları, 1981.
- İmâmü'l-Haremeyn el-Cüveynî. *el-İrşâd*, thk. Muhammed Yûsuf Mûsâ, Kahire: Mektebetü'l-Hancî, 1950.
- Kara, Şahin. "Üss-i İslâm Kitabı Özelinde Filibeli'nin Yeni Akâid Anlayışı Üzerine Bir Değerlendirme", *Akademik Kelâm Yazıları I*, ed. Kazanç, Fethi Kerim vd. 271-299. Ankara: Fecr, 2023.
- Kara, Şahin. *Filibeli Ahmed Hilmi'de Yeni İlm-i Kelâm Düşüncesi*. Ankara: Fecr Yayınları, 2025.
- Karadeniz, Osman. Kader Konusunda Bazı Yanlış Anlamalar, *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7, 191-241, 1992.

- Kazanç, Fethi Kerim. *Gazzâlî Öncesi Ehl-i Sünnet Kelâmında Ahlâk Düşüncesi*. Ankara : Ankara Okulu Yayınları, 2007.
- Kazanç, Fethi Kerim. “Düşünce Tarihinde Ateizme Götüren Bir Neden Olarak Kötülük Sorunu: Kelâmî Açıdan Eleştirel Bir Değerlendirme”, *İslâm Düşüncesinde Ateizm Eleştirisi*, ed. Erdemci, Cemalettin vd. 191-259, Ankara: Elis Yayınları, 2019.
- Kazanç, Fethi Kerim. “Geleneksel Teoloji Doktrinleri ve Sorunları”. *Tabula Rasa, Felsefe ve Teoloji*, Eylül-Aralık 2006: 6/18, 49-86.
- Kazanç, Fethi Kerim. “İslâm Kelâmında İnsan Fiilleri Bağlamında Kader Anlayışı”. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, Ekim-Kasım-Aralık 2007: 7/4, 171-173.
- Kazanç, Fethi Kerim. “Kelâmî Düşüncede Kötülük Sorununa Kısa Bir Bakış”. *Kelâm Araştırmaları Dergisi*, 2008: 6/1, 103-105.
- Kazanç, Fethi Kerim. “Muhammed İhsan Oğuz’un Düşünce Dünyasında Kazâ ve Kader”. *Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Geçiş Döneminde İtikâdî Açıdan Muhammed İhsan Oğuz*, ed. Mustafa Aykaç. 137-140. Ankara: Fecr Yayınları, 2021.
- Kazanç, Fethi Kerim. “Yeni Eflatuncu Felsefede Gnostik Unsurlar ve Tesirleri”. *Gnostik Akımlar ve Okültizm Sempozyumu*. Malatya, 2012, 85-138.
- Leibniz, Gottfried W. *Teodise*, çev. Hüseyin Batuhan, İstanbul: Fol Kitap, 2021.
- Mâturîdî, Ebû Mansûr el-, *Kitâbü't-Tevhîd Açıklamalı Tercüme*, çev. Bekir Topaloğlu. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Mutlu, Şükrü. *Şehbenderzâde Filibeli Ahmet Hilmi ve Kelâmî Görüşleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Tezi, 2001.
- Özdemir, Metin. *İlâhî Adalet ve Rahmet Penceresinden Kötülük ve Musibetler*. Ankara: DİB Yayınları, 3. Basım, 2017.
- Özervarlı, M. Sait. *Kelâmda Yenilik Arayışları*. Ankara: TDV yayınları, 4. Basım, 2019.
- Sarıkcıoğlu, Ekrem. *Dinler Tarihi*, İstanbul: Otağ Yayınları, 1983.
- Sancar, Faruk. “Yeni İlm-i Kelâm”. *Kelâm Tarihi*. ed. İbrahim Aslan - Osman Demir. 329-352. Ankara: Nobel, 2023.
- Sancar, Faruk - Suluoğlu, Muhammet Hanefi. “Kelâmın Yenilenmesine Muhalefet Tartışmaları Üzerine Bir Tahlil”. *Dinbilimleri Aka-*

- demik Araştırma Dergisi* 19/2 (Eylül2019), 589-614. <https://doi.org/10.33415/daad.583999>.
- Şeriati, Ali. *Dinler Tarihi*, çev. Erdoğan Vatansever. İstanbul: Kırkambar Kitaplığı Yayınları, 2004.
- Tümer, Günay. “Budizm”. *DİA*, 6/352-360. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Vahapoğlu Bindsen, Zehra. *Arthur Schopenhauer’da Kötülük Problemi ve Mutluluğun İmkânı*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, SBE, Doktora Tezi, 2019.
- Vahapoğlu Bindsen, Zehra. “Arthur Schopenhauer’in Düşüncesinde Mutluluğun İmkânı Problemi”. *AGİİD* 7 (Aralık 2020), 200-214.
- Warburton, Nigel. *Felsefenin Kısa Tarihi*. İstanbul : Alfa Basım Yayım Dağıtım, 2017.
- Watson, Ernest Karloviç. *Arthur Schopenhauer Hayatı ve Felsefi Çalışmaları*, çev. Emel Saatci. Eskişehir: Dorlion Yayınevi, 2018.
- Yalçın, Hamdi. *Hermetizm ve Gnostisizm*. Ankara: Fecr Yayınları, 2022.
- Yaran, Cafer Sadık. *Kötülük ve Teodise*. İstanbul: Vadi Yayınları, 2016.
- Yazıcıoğlu, Mustafa Sait. *Mâtürîdî ve Neseî’ye Göre İnsan Hürriyeti Kavramı*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, 1997.
- Yitik, Ali İhsan. *Yaşayan Dünya Dinleri*. Ankara: DİB Yayınları, 2007.

Mâtûrîdî’nin, özgürlük problemini temellendirirken yaptığı ilk şey, insan eylemlerinin yaratıcısının kim olduğu sorusuna cevap aramak olmuştur. Ortaya koyduğu aklî ve naklî deliller ile fiilde yaratma ve kesb etme olmak üzere iki yön bulunduğunu, bu yönlerden yaratmanın Allah’a, yapmanın da insana ait olduğunu belirtmiştir. O, bu bakış açısı ile insanın mutlak manada fâil olmadığını ortaya koymakla kalmamış, aynı zamanda insanın sorumluluğunu, eylemlerin ona aidiyetini ve Allah’ın hâkimiyetinin mutlaklığını da temellendirmiştir. Mâtûrîdî, insana fiillerinde sınırsız özgürlük tanıyan Mu’tezile ve zorunluluk atfeden Cebriye arasında orta bir yol benimsemektedir. İnsanı, fiillerinde Allah’tan bağımsız tutmamakla birlikte, irade özgürlüğünü de ön plana çıkararak, onun sorumlu bir varlık olduğunu savunmaktadır. Mâtûrîdî’nin insan özgürlüğünü sorumluluk ekseninde temellendirdiğini anlıyoruz. Başka bir deyişle, insan eylemlerinden sorguya çekilecektir. Sorguya çekilmenin temel şartı, insanın özgür bir iradeye sahip olması ve fiillerinin sonuçlarından sorumlu olması gerektiğidir. Bunun da insanın fiillerinde katkısının ve rolünün olduğunu kaçınılmaz kıldığını anlıyoruz. Mâtûrîdî’ye göre insan, eylemlerini belirli bir amaç doğrultusunda yapar. Amacını gerçekleştirmek için uğraşan insan, kimi zaman hedefine ulaşırken, kimi zaman da ulaşamaz. İnsanın amacına ulaşmak için gerekli eylemleri yapmasına rağmen hedeflediği şeyin çok ötesinde aklın idrak edemeyeceği şekilde birbirinden farklı çeşitli durumlar ortaya çıkması, Allah’ın insan fiillerinin yaratıcısı ve insanın ise onların kazananı olduğunu gösterir. Bununla beraber ona göre, fiilin yaratıcısı Allah olmasına karşın, insanın belirli bir amaca ulaşma yönündeki eylemi, fâil olarak insana ait olup, kul tamamen o eylemin sonuçlarının sorumluluğu altındadır.

Kaynakça

Ay, Mahmut. “Eş’arî Kelamında İnsanın Sorumluluğu”. *İslâmî Araştırmalar Dergisi* 17/2. (2004), 91-107.

- Bağdâdî, Abdülkâdir b. Ömer b. Bâyezîd. *Ehl-i Sünnet Akâidi-Kitâbu Usûli'd-Dîn*. çev. Ömer Aydın. İstanbul: İşaret Yayınları, 2016.
- Cürcânî, Ebü'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Alî es-Seyyid eş-Şerîf. *et-Ta'rîfât*. thk. İbrahim el-Eybari. Beyrut: Daru'l-Kütübî'l-Arabî, 1992.
- Cüveynî, Ebü'l-Meâlî Rüknuddîn Abdülmelik b. Abdillâh b. Yûsuf. *el-Akide'tü'n-Nizamiyye*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1974.
- Cüveynî, Ebü'l-Meâlî Rüknuddîn Abdülmelik b. Abdillâh b. Yûsuf. *Kitâbü'l-İrşâd*. thk. Muhammed Yûsuf Mûsâ. Kahire: Mektebetü'l-Hancî, 1950.
- Ebü Hanîfe, Nu'mân b. Sâbit. *el-Vasiyye İmâm-ı A'zam'ın Beş Eseri*. çev. Mustafa Öz. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlâhiyat Vakfı Yayınları, 2016.
- Eş'arî, Ebü'l-Hasen Alî b. İsmâîl b. Ebî Bişr İshâk b. Sâlim. *Makâlâtü'l-İslâmiyyîn İlk Dönem İslâm Mezhepleri*. çev. Ömer Aydın-Mehmet Dalkılıç. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2019.
- Eş'arî, Ebü'l-Hasen Alî b. İsmâîl b. Ebî Bişr İshâk b. Sâlim. *el-İbâne'an usûli'd-diyâne*. thk. Beşir Muhammed Uyun. Dimeşk: Mektebetu Daru'l-Beyân, 1990.
- Fahreddin Râzî, Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-Râzî et-Taberistânî. *Me'âlimü Usûli'd-Dîn*. çev. Muhammet Altaytaş. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2019.
- Işık, Harun. "Mâtürîdî Düşüncesinde İlâhî Yaratma Karşısında İnsan Özgürlüğünün İmkânı". *İmam Mâtürîdî ve Mâtürîdiyye Geleneği Tarih, Yöntem ve Doktrin*. ed. Hülya Alper. 237-252. İstanbul: İFAV Yayınları 2018.
- İbn Manzûr, Ebü'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrrem b. Alî b. Ahmed el-Ensârî er-Rüveyfî. *Lisânü'l-Arab*. thk. Abdullah Ali el-Kebîr. Haşim Muhammed eş-Şazilî. Muhammed Ahmed Hasbulah. Kahire: Daru'l-Mearif, ts. I-VI Cilt.
- İsfahânî, Ebü'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal er-Râgıb el-İsfahânî. *el-Müfredât*. thk. Muhammed Seyyid Keylani. Kahire: Matbaai Mustafa el-Bali, 1961.

- Kâdî Abdülcebbâr, b. Ahmed. *Şerhu’l-Usûli’l-Hamse*. çev. İlyas Çelebi. 2 Cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, 2013.
- Kahraman, Hüseyin. *Cüveynî’de İlliyyet Teorisi*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2021.
- Kazanç, Fethi Kerim. “Mâtûrîdî’nin Ahlak Kuramı”. *Din Felsefesi Açısından Mâtûrîdî Gelen-Eki Klasik ve Çağdaş Metinler Seçkisi*. ed. Recep Alpyağılı. 869-932. İstanbul: İz Yayıncılık, 2016.
- Kazanç, Fethi Kerim. “Mâtûrîdî’nin Kelam Sisteminde İlâhî Adalet ve Kötülük Meselesi Üzerine Bir Çözümleme”. *Uluslararası Orta Asya Alimlerinin İslam Medeniyetine Katkıları Sempozyumu*. ed. Muhittin Düzenli vd. 145-180. Bişkek: Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları, 2018.
- Kazanç, Fethi Kerim. “Mevlânâ’nın Düşünce Sisteminde Sebep Kavramı ve Sebeplilik Kuramı Üzerine Bazı Değerlendirmeler,” *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 47 (2019), 45-92.
- Kazanç, Fethi Kerim. “Mu’tezile Kelam Sisteminde Ahlâk Tasavvuru: Kâdî Abdülcebbâr Ekseninde Bir Değerlendirme”. *İslâmî Araştırmalar Dergisi* 27/3 (2016), 280-310.
- Kur’ân- Kerîm Meâli*. çev. Halil Altuntaş-Muzaffer Şahin. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2011.
- Mâtûrîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd es-Semerikandî. *Kitâbü’t-Tevhîd*. thk. Bekir Topaloğlu-Muhammed Arûcî. Ankara: İsam Yayınları, 2003.
- Mâtûrîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd es-Semerikandî. *Kitâbü’t-Tevhîd*. thk. Bekir Topaloğlu-Muhammed Arûcî. Ankara: İsam Yayınları, 2005.
- Mâtûrîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd es-Semerikandî. *Kitâbü’t-Tevhîd*. thk. Bekir Topaloğlu-Muhammed Arûcî. İstanbul: İsam Yayınları, 2017.
- Mâtûrîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd es-Semerikandî. *Kitâbü’t-Tevhîd Tercümesi*. çev. Bekir Topaloğlu. Ankara: İsam Yayınları, 17. Baskı., 2021.
- Mâtûrîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd es-Semerikandî. *Te’vîlâtü’l-Ḳur’ân*, thk. Komisyon. İstanbul: Mizan Yayınevi, 2005-2011.

- Mâtürîdî, *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*, çev. Bekir Topaloğlu vd. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2015-2019.
- Nesefî, Ebü'l-Muîn Meymûn b. Muhammed. *Tebşiratü'l-Edille fî Usûli'd-Dîn*. thk. Hüseyin Atay - Şaban Ali Düzgün. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1993.
- Pessagno, J. Meric. “Mâtürîdî'ye Göre İnsan Fiilleri”. çev. Emine Gören Bayam. *Din Felsefesi Açısından Mâtürîdî Gelen-Eki Klasik ve Çağdaş Metinler Seçkisi*. ed. Recep Alpyağıl. 933-937. İstanbul: İz Yayıncılık, 2016.
- Sâbûnî, Nûreddin. *Mâtürîdîyye Akâidi el-Bidâye fî Usûli'Dîn Tercümesi*. çev. Bekir Topaloğlu. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2016.
- Şehristânî, *el-Milel ve'n-Nihal İslam Mezhepleri*. çev. Mustafa Öz. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2005.
- Taftâzânî, Sa'düddîn. *Şerhu'l Akâid*. çev. Süleyman Uludağ. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2016.
- Yavuz, Yusuf Şevki. “Kesb”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 25/304-306. Ankara: TDV Yayınları, 2022.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1814

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1073

Kitap Adı : Kur'ân-ı Kerîm'de Aile İçi İlişkiler

Book Title : Intra-Family Relations in the Holy Quran

ISBN : 978-625-8724-28-8

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258724288

Editörler | Editors:

Nagehan Malkoç | orcid.org/0000-0002-1332-6398

Tuğba Yılmaz | orcid.org/0000-0002-8029-5982

Merve Karademir | orcid.org/0000-0001-8095-0417

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Editorial

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 264 (xvi + 248)

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAM2 - İslam: yaşam tarzı, etik ve aile sorunları | İslam: life and practice, ethical & family issues

BISAC: REL037050 - Din / İslam / Aile Yaşamı | Religion / İslam / Family & Relationships

THEMA: QRAM2 - İslam: yaşam tarzı, etik ve aile sorunları | İslam: life and practice, ethical & family issues

LC Classification: BP188.3 - İslam Ahlakı ve Aile İlişkileri | Islamic Ethics and Family Relationships

DEWEY: 297.5 - İslam'da Aile ve Ahlak | Social and ethical aspects of Islam

WoS Category: Din | Religion

WoS Citation Topics Meso: 6.2 - Din ve Toplum | Religion and Society

WoS Citation Topics Micro: 6.2.13 - Aile ve Din İlişkisi | Religion and Family Relationships

Scopus Subject Areas: 1211 - Din | Religious Studies

Atf Bilgisi | Cite as: Malkoç, Nagehan (ed) - Yılmaz, Tuğba (ed) - Karademir, Merve (ed). *Kur'ân-ı Kerîm'de Aile İçi İlişkiler*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Kitaptaki yazıların dil ve içerik açısından sorumluluğu yazarlara aittir.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara•TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Sadece eşleri ve çocukları değil, aile kurumunu da yıpratıp çökerten, aile gemisine su aldırıp batıran şeyler olarak; namussuzluk, hainlik ve buna bağlı güvensizlik, ilgisizlik, sevgisizlik, tahammülsüzlük, saygısızlık, dik başlılık, sertlik, kıskançlık, paranoya derecesinde şüphecilik, başkalarıyla kıyaslanma/ karşılaştırılma, evlâtlar arasında ayrımcılık, aile yükünü kaldırıp omuzlayacak *maddî - manevî - ruhsal* kapasiteden yoksunluk, kırsaca; 'iyi eş'in, 'iyi baba'nın, 'iyi evlâd'ın, 'iyi kardeş'in niteliklerinden uzaklık öne çıkmaktadır.

Kaynakça

- Halil b. Ahmed. *Kitâbu'l- Ayn*. nşr. Dr. Abdulhamid Hendâvî. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2002.
- Fîrûzâbâdî. *el-Kâmûsu'l-Muhît*. Beyrut: Müessesetür-Risâle, 2005.
- el-Mustafevî. *et-Tahkîk fî Kelimâti'l-Kur'âni'l-Kerîm*. 14 Cilt. Tahran: Merkez-i Neşr-i Âsâr-ı 'Allâme Mustafevî, 1965.
- Sülün, Murat. *Kur'an-ı Kerim Açısından İman Amel İlişkisi*. İstanbul: Ensar, 2005.
- Mütercim Asım Efendi. *el-Okyânûsu'l-basît fi tercemeti'l-Kâmûsi'l-Muhît*. Haz. Mustafa Koç – Eyüp Tanrıverdi, İstanbul: TÜYEK, 2014.
- et-Taberî, İbn Cerîr. *Câmi'u'l-beyân*. thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türki. 26 Cilt. Kâhire: Dâru Hicr Li't-Tabâa ve'n-Neşr, 2001
- ez-Zebîdî, Muhammed Murtazâ. *Tâcu'l-'Arûs*. nşr: Abdülkerim el-İzbâvî, 40 Cilt. Kuveyt: et-Türâsü'l-'Arabî, 1972.
- ez-Zemahşerî. *el-Keşşâf*. ed. Murat Sülün, 6 Cilt, İstanbul: TÜYEK, 2016-2021.

di. Zihâr kocanın, karısını annesine veya dinen nikâh düşmeyecek yakınlarına benzetmesidir. Câhiliye Arapları arasında bir boşama şekli olarak bilinen uygulama genelde, “*Sen bana annemin sırtı (zahr) gibisin*” cümlesiyle yapıldığından zihâr adını almıştır.

Bu kültür ve gelenek âile hayatında kadının mağduriyetine ve ortada/sahipsiz kalmasına sebep olabiliyordu. Zihâr âdeti sadece Medine’de cari olmasına rağmen Kur’an bu “sahih olmayan” örf-e karşı sessiz kalmamış, zihâr, mahrumiyetler yaşattığı için âileyi bundan kurtarmaya rehberlik etmiştir. Bu da şunu gösteriyor ki örf-âdet, kültür ve gelenek uygulamalarında âile bireylerini özellikle kız çocukları, kadınları mağdur edecek uygulamaların devamını talep etmek vahyin maksat ve ruhuna uygun değildir.

Kur’an-ı Kerim, zihârı gündemine alarak aileye verilen hassasiyeti ve önemi göstermektedir. Çünkü aile başta olmak üzere kadının kişiliğinde meydana gelen geçimsizlik, kırılma ve kriz toplumda meydana gelmekle eşdeğerdir. Ailede çözilemeyen problemler topluma yansır. Bugün sokakta gördüğümüz “olumsuzluklar” aslında ailede çözilemeyip sokağa yansıyan ve akan davranışlardır. Zihâr kıssasında görüldüğü üzere âilenin zedelenmesine Allah sessiz kalmayıp semadan uzanan vahiyle çözüm üretmiştir.

Kaynakça

- Aksoy, Ramazan, *İslâm Aile Hukukuna Câhiliye Döneminden Geçen Hükmilerin Tespit ve Tahlili*, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Ali Haydar Efendi, *Düreru’l-Hukkâm Şerhu Mecelleti’l-Ahkâm*, (Şerhu’l-Kavâidi’l-Küllîye) İstanbul, 1314.
- Apak, Âdem, *Kur’an’ın Geliş Ortamında Arap Toplumu*, İstanbul: Kuramer Yayınları, 2017.
- Akkaya, Mustafa, *XVII. Yüzyılın İlk Çeyreğinde Üsküdar*, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2010.
- Aydin, Mehmet Akif, *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 28.

- Azimli, Mehmet, *Cahiliye Döneminde Dini Hayat*, İstanbul: Fecr Yayınları, 2022.
- Bardakoğlu, Ali, Metin, Tarih ve Toplum Üçgeninde İslâm'ı Yeniden Düşünmek, İstanbul: Kuramer Yayınları, 2024.
- Buhârî, Ebu Abdillâh Muhammed b. İbrahim, *Sahihu'l-Buhârî*, Mısır, 1212.
- Cevâd Ali, *el-Mufasssal fî Tarihi'l-Arap Kable'l-İslâm*, 1992.
- Dini İstismar ve Tedhiş Hareketi Deaş*, Haz. Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanlığı, Ankara, 2016.
- Dindi, Emrah, *Kur'an'da İslâm Öncesi Kültür*, Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2017.
- Ebu Davud, Süleyman İbnu'l-Eş'âs, *es-Sünen*, Beyrut, 1980.
- Elmalılı, Muhammed Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, İstanbul: Eser Neşriyat, 1986.
- Esed, Muhammed, *Kur'an Mesajı -Meâl-Tefsîr-*, trc. Cahit Koytak, Ahmet Ertürk, İstanbul: Yeni Şafak, 1999.
- Fayda, Mustafa, "Secâh", Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, 36.
- Gündüz, Şinasi, *"İslâm Öncesi Dinlerde ve Medeniyetlerde Aile"*, Küreselleşen Dünyada Aile, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı yayınları, 2010.
- İbnu'l-Arabi, Ebu Bekr Muhammed b. Abdillâh, *Ahkâmu'l-Kur'an*, Beyrut, 1987.
- İbn Âşur, Muhammed, *et-Tahrir ve't-Tenvir*, Tunus, 1984.
- İbn Habîb Ebû Cafer Muhammed b. Habîb b. Ümeyye el-Bağdâdî el-Hâşimî, *el-Muhabber*, Beyrut, 2000.
- İbn Hişam, Ebu Muhammed Abdülmelik, *es-Siretu'n-Nebeviyye*, Beyrut, 1990.
- İbn Kesir, Ebu'l-Fidâ İsmail, *el-Bidâye ve'n-Nihâye*, Beyrut, 1990.
-, *Tefsiru'l-Kur'âni'l-Azim*, İstanbul: Kahraman Yayınları, 1985.
- İbn Sa'd, Ebu Abdillâh Muhammed, *et-Tabakatü'l-Kubrâ*, Beyrut, 1985.
- İsfahânî, Râgıb Ebu'l-Hüseyn b. Muhammed, *el-Müfredât fî Garibi'l-Kur'an*, İstanbul 1986.
- Kavas, Ahmet, *İslâm Dünyası*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı yayınları, 2021.
- Kıyıcı, Selahattin, *İslâm Hukukunda Örf ve Âdet*, İstanbul: İşaret Yayınları, 1990.
- Kurtubî, Ebu Abdillâh Muhammed b. Ahmed el-Ensârî, *el-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'an*, Daru'l-Fikr, Beyrut, th.

- Kutub, Seyyid, *Fi Zilâli'l-Kur'ân*, Beyrut, 1980.
- Nesâî, Ebu Abdirrahman b. Şuayb, *es-Sünen*, thk. Abdulfettah Ebu Gude, Beyrut, 1992.
- Palabıyık, M. Hanefi, *Cahiliye Döneminde Gündelik Hayat*, İstanbul: Fecr Yayınları, 2022.
- Peköz, Emine, Hz. Peygamber Döneminde Kadının Dini Hayatı, İstanbul: Kuramer Yayınları, 2023.
- Şirin, Selçuk, *Bir Mutluluk Reçetesi*, İstanbul: Mundi Kitap, 2025.
- Taberî, Ebû Cafer Muhammed b. Cerîr b. Yezid, *Câmiu'l-Beyân an Te'vil-i Âyil-Kur'ân*, Beyrut, 2000.
- Tan, Zeki, Câhiliye Üzerine Tetkikler, “*Şekil Mana Bağlamında Müşrik Dindarlığı*” Edt. Atmaca, Veli, vd. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2023.
- Tan, Zeki, *Kur'ân-ı Kerîm'de Müşrik Dindarlığı*, İstanbul: Ark Yayınları, 2016.
- Tatar, Burhanettin, *Sonsuzun Sınırında*, İstanbul: Kuramer Yayınları, 2025.
- Temir, Hakan, *Arap Yarımadası'nda Kabile Hayatı*, İstanbul: Siyer Yayınları, 2020.
- Tirmizi, Ebu İsa Muhammed b. İsa, *el-Camiu's-Sahih*, thk. A. Muhammed Şakir, Mısır, 1985.
- Yaman, Ahmet, “Zihâr”, *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, 44.
- Zemahşerî, Ebu'l-Kâsım, Carullah Mahmud b. Ömer, *el-Keşşâf an Hakâiki't-Te'vil ve 'Uyûni'l-Akâvil fî Vucûhi't-Te'vil*, Daru'l-Ma'rife, Beyrut, th.

den olmak üzere üç kuşaktan meydana gelen bireylerin oluşturduğu huzur ve sükûnun toplum boyutudur.”¹⁶

Bu tanımlama ve yaklaşım modernizmin insanlara dayattığı yaşam biçimini içselleştirmiş ve hayata sadece birkaç dinî ritüel ilave ederek devam etmeyi tercih etmiş, ondan vazgeçmeyi, ona meydan okumayı göze alamamış kişi veya toplumların kolayca kabullenebileceği bir yaklaşım elbette değildir. Zira bu çok ciddi bir zihniyet ve makas değişimini zorunlu kılmaktadır. Çünkü Kur’ân’a göre ilâhî kitabı merkeze alan bir aile modelini tercih bir iman meselesidir. Zira bu bilinç ve paradigma üzere kurulu bir eğitim ancak ailenin vasıfsal varoluşunu sağlayabilir ve sürdürebilir. O zaman Gazze’deki çocuklar gibi bizim çocuklarımız da sahip oldukları değerler uğruna karşılaşılan bütün zorluklarda “hasbunallahu ve ni’mel vekil” diyerek vazgeçmeyip direnebilirler.

Kaynakça

- Ersoy, Mehmet Akif. *Safahat*. haz. M. Ertuğrul Düздаğ. İstanbul: Bağcılar Belediyesi Kültür Yayınları 2014.
- Ahmet Küçük, “Günümüzde Aile ve Kur’ân’dan Örnek Aileler”. *Tefsir Araştırmaları Dergisi (TADER)* 3/2. (Ekim 2019), 408-442. <https://doi.org/10.31121/tader.615689>

¹⁶ Ahmet Küçük, “Günümüzde Aile ve Kur’ân’dan Örnek Aileler”. *Tefsir Araştırmaları Dergisi (TADER)* 3/2 (Ekim 2019): 408-442.

öğretisi, modern dönemde aile kurumunun karşılaştığı iletişim-
sel ve ahlaki sorunların çözümünde güçlü bir rehberlik işlevi
görmektedir.

Kaynakça

- Arıkan, Arzu. *Kur'an'a Göre Mutlu Aile*. ed. Fethi Güngör. İstanbul: Sekam Yayınları, 2017.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail. *el-Câmi'u's-şâhîh*. nşr. Muhammed Zühayr b. Nasr. 8 Cilt. Dâru Tavki'n-Necât, 2. Basım, 1422.
- Çağrı, Mustafa. "Rıfk". *Diyanet İslam Ansiklopedisi*. 35 Cilt İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2008.
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as el-Cezerî es-Sicistânî. *Sünenü Ebî Dâvûd*. 5 Cilt. Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-ilmîyye, 2008.
- el-İsfehânî, Râğıb Ebu'l-Kâsim Hüseyin b. Muhammed b. Mufaddal. *el-Müfredât fî ġarîbi'l-Kur'ân*. thk. Safvân Adnân ed-Dâvedî. Dimeşk/Beyrut: Dâru'l-Kalem ve Dâru's-Şâmiyye, 1412.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid. *İhyâu ulûmi'd-dîn*. Kahire: Lecnetü neşri sekâfeti'l-İslâmiyye, 1937.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer. *Tefsîru'l-Kur'ânî'l-'azîm*. thk. Sâmi b. Muhammed es-Selâme. 8 Cilt. Dâru Taybe, 2. Basım, 1420.
- Mevdûdî, Ebu'l-A'lâ. *Tefhîmu'l-Kur'ân*. çev. Muhammed Han Kayanî. İstanbul: İnsan Yayınları, 1996.
- Süyûtî, Ebu'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed. *el-Câmi'u'l-kebîr*. thk. Muhtâr İbrâhîm el-Hâic. 25 Cilt. Mısır: el-Ezher's-Şerîf, 2. Basım, 1426.
- Süyûtî, Ebû'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed. *Sahîh ve Da'îf el-Câmi'u's-sağîr ve ziyâdetuh*, ts.
- Taberî, Ebû Cafer Muhammed b. Cerîr. *Câmi'u'l-beyânî 'an te'vîli âyi'l-Kur'ân*. thk. Abdullâh et-Türkî. 26 Cilt, 1422.
- Tirmizî, Muhammed b. İsâ. *Sünenü't-Tirmizî*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-ilmîyye, 2008.
- Türkmen, Sabri. "Kur'an'da Nezaket". *Diyanet İlmi Dergi* 43/4 (Aralık 2007).

ki hem toplumsal hem de dini bir rehber niteliği taşımaktadır. Dolayısıyla klasik tefsirler Kur'an'ın kız evlada yönelik ilahî bakışını rahmet ve ikram ekseninde şekillendirirken; modern literatür bu çerçeveyi sosyal adalet, kadın hakları ve aile bütünlüğü kavramlarıyla genişletmiştir. Her iki dönemin ortak noktası, kız evladın Allah katındaki değerinin tartışmasız biçimde lütuf ve şeref kaynağı olarak görülmesidir. Bu çerçevede, İslâm'ın ortaya koyduğu anlayış, kız çocuğunu biyolojik cinsiyetin bir unsuru olarak değil, insanlık ailesinin eşit onurlu bir ferdi olarak kabul eder. Dolayısıyla Kur'an'daki kız evlada dair ilahî beyanlar, günümüz Müslüman toplumlarına yönelik bir ahlâkî sorumluluk çağrısı niteliğindedir. Bu çağrı, yalnızca geçmişin cahiliye uygulamalarını reddetmekle kalmaz, aynı zamanda çağdaş dünyanın görünmez cinsiyet eşitsizliklerine karşı da bir manevî uyari olarak anlam kazanmaktadır. Bu araştırmanın ulaştığı temel sonuç ise İslâm'da kız evlat yalnızca bir aile unsuru değil, aynı zamanda tevhidî adaletin, rahmet anlayışının ve insanî eşitliğin canlı bir sembolüdür. Ennihaye Kur'an'ın kız evlada dair mesajı, her dönemde yeniden okunması ve toplumsal yapıya aktarılması gereken ilâhî bir değer perspektifi sunmaktadır.

Kaynakça

- Ahmed b. Hanbel, Ahmed b. Muhammed. *Müsned*. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 2001.
- Ahmed, Leila. *Women and Gender in Islam*. New Haven: Yale University Press, 1992.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. Hüseyin b. Ali. *Şuabü'l-İmân*. Bombay: Dârü's-Selefiyye, 2008.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil. *el-Câmi'u's-sahîh*. Beyrût: Dârü'l-Erkâm, ts.
- Crone, Patricia. *Meccan Trade and the Rise of Islam*. Princeton: Princeton University Press, 1987.
- Darimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdirrahmân b. el-Fazl. *es-Sünen*. Mekke: Dârü'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 1999.

- Ebû Dâvûd, Süleyman b. Eşas b. İshâk. *es-Sünen*. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1971.
- Elmalılı, Hamdi Yazır. *Hak Dini Kur'an Dili*. İstanbul: Sözler Yayınları, 1998.
- İbn Hacer, Ebu'l-Fazl Şihabuddîn Ahmed b. Ali b. Muhammed el-Askalânî, *Fethu'l-Bârî*. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1990.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtim Muhammed b. Ahmed el-Büstî. *Sahîh*. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 1988.
- İbn Hişam, Ebû Muhammed Cemaleddîn Abdülmelik. *Siretü'n-Nebeviyye*. Beyrût: Dâru'l-Kütübül-İlmiyye, 1990.
- İbn Kesîr, Ebu'l-Fidâ İmâmüddîn İsmâîl. *Tefsîru'l-Kur'ânî'l-azîm*. Beyrût: Dâru Kütübi'l-İlmiyye, 2018.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezid el-Kazvînî. *es-Sünen*. Dâru'l-Kütübi'l-Arabî, ts.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr. *el-Câmi' li ahkâmi'l-Kur'an*. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2004.
- Mevdudî, Ebu'-A'lâ. *Tefhimü'l-Kur'an*. çev. Komisyon, İstanbul: İnsan Yayınları, 1996.
- Müslim, Ebû'l-Hüseyin Müslim b. el-Haccâc. *Sahîhu Müslim*. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1992.
- Müslim, Ebu'l-Hüseyin Müslim b. el-Haccâc. *el-Câmi'u's-sahîh*. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1992.
- Nesâî, Ebû Abdırrahmân Ahmed b. Şuayb b. Ali. *es-Sünen*. Beyrût: el-Mektebetü'l-İslâmî, 1990.
- Nevevî, Ebû Zekerîyyâ Yahyâ b. Şeref b. Mürî. *Şerhu Sahîhi Müslim*. Riyâd: Dâru Alemi'l-Kütüb, 2003.
- Râzî, Ebû Abdillâh Fahrüddîn b. Hüseyin. *Mefâtihu'l-gayb*. Beyrût: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2013.
- Taberî, Ebû Cafer Muhammed b. Cerîr. *Câmi'u'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'an*. Beyrût: Dâru'l-fikr, 1999.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre. *el-Câmi'u's-sahîh*. y.y.: el-Mektebetü'l-İslâmiyye, ts.
- Wadud, Amina. *Qur'an and Woman*. Oxford: Oxford University Press, 1999.

dan daha fazla pay almasına imkân tanınmaktadır. Bu durum, Kur'ân-ı Kerîm'in malî haklar konusunda dengeli, adalet merkezli ve toplumsal gerçekliklerle uyumlu bir yaklaşım benimsediğini ortaya koymaktadır. Diğer taraftan yürürlükte olan modern hukuk sistemi (TMK), annenin miras hakkının mûrisin altsoyu bulunmaması şartına bağlanması, Kur'ân'ın bu konudaki düzenlemelerinin ne denli adil, kapsamlı ve evrensel bir rehberlik sunduğunu açıkça göstermektedir.

Babanın vefatından sonra üvey çocukların anneleriyle evlenmelerinin haram kılınması yönündeki düzenleme, Kur'ân-ı Kerîm'in anneleri bir meta olarak gören câhiliye dönemi anlayışını kökten reddettiğini ve annenin onurunu, haysiyetini ve şahsiyetini korumayı hedeflediğini göstermektedir. Nitekim câhiliye döneminde üvey anneler, babadan kalan bir miras unsuru olarak görülmekte ve bu nedenle onlarla evlenmek olağan bir durum olarak kabul edilmekteydi. Kur'ân-ı Kerîm bu anlayışı yasaklayarak, anneliğin kutsiyetini ve insan onuruna dayalı aile yapısını tesis etmiştir.

Kısaca, Kur'ân-ı Kerîm'de anne ve annelik kavramı; sabır, merhamet ve fedakârlık gibi yüce erdemlerle şekillenen, aynı zamanda toplumsal ve malî haklarla desteklenen çok boyutlu bir perspektifle ele alınmıştır. Bu bağlamda, anneye gösterilmesi gereken saygı, hürmet ve ihsan, yalnızca ahlâkî bir erdem değil, aynı zamanda dinî bir sorumluluk olarak vurgulanmıştır. Yine Kur'ân-ı Kerîm, annenin biyolojik, duygusal ve toplumsal rollerini dengeleyerek ona özel bir değer atfetmiş; malî haklarını teminat altına almak suretiyle toplumsal statüsünü güçlendirmiş ve onun korunmasını ilahî bir ilke hâline getirmiştir.

Kaynakça

- Kur'ân-ı Kerîm Meâli, çev. Halil Altuntaş – Muzaffer Şahin (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2009),
Akbulut, R. Adeviyye, Kur'ân'daki Anne. İstanbul Nesil Yayınları, 2010.

- Âlûsî, Şehâbeddin Mahmûd. Rûhu'l-me'ânî fî tefsîri'l-Kur'ânî'l-'azîm ve's-seb'î'l-mesânî. thk. Alî Abdalbârî Atiyye. 16 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1415.
- Ebu'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc, Müslim. Sahîhu Müslim. thk. Muhammed Fuâd Abdalbâki. 5 Cilt. Kahire: Matbaa İsa el-Bâbî, 1374.
- Heyet. Mecelletu mecmai'l-fikhi'l-İslâmî. 40 Cilt, ts.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Alî b. Ahmed b. Saîd. el-İhkâm fî usûli'l-ahkâm. thk. İhsân Abbâs. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Âfâki'l-Cedîde, ts.
- İbn Hazm, Ebû Muhammed Alî b. Ahmed b. Saîd. el-Muhallâ bi'l-âsâr. thk. Abdulğaffâr Süleymân el-Bendârî. 12 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, ts.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer. Tefsîru'l-Kur'ânî'l-'azîm. thk. Sâmi b. Muhammed es-Selâme. 8 Cilt. Dâru Taybe, 2. Basım, 1420.
- İbn Rüşd el-Hafîd, Ebu'l-Velîd Muhâmmmed b. Ahmed el-Kurtûbî. Bidâyetü'l-müctehid ve nihâyetü'l-muktesîd. 4 Cilt. Kâhire: Dâru'l-Hadîs, 1425.
- Karataş, Şuayip. "Kur'ân' Göre Meleklerin Farklı Suretlere Girmeleri ve Bazı İnsanları Mücdelemeleri". Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi 12/62 (2019), 1790-1799.
- Kurtûbî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr. el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'ân. thk. Ahmed Berdûnî. 10 Cilt. Kahire: Dâru'l-Kutubi'l-Misriyye, 1964.
- Mâverîdî, Ebu'l-Hasan Ali b. Muhammed. en-Nuket ve'l-uyûn. thk. es-Seyyid İbn 'Abdulgaksûd. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, ts.
- Sâbik, Seyyîd. Fikhu's-sünne. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 3. Basım, 1398.
- Süyûtî, Ebu'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed. ed-Dürü'l-mensûr fî't-tefsîri bi'l-me'sûr. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, ts.
- Taberî, Ebû Cafer Muhammed b. Cerîr. Câmi'u-l-beyânî 'an te'vîli âyi'l-Kur'ân. thk. Abdullâh et-Türkî. 26 Cilt, 1422.
- TMK, Türk Medenî Kanunu (Kanun No. 24607). Resmî Gazete 4721 (08.12.2001). Erişim 5 Kasım 2025. <https://mevzuat.gov.tr/#-mevzuatFihristleri>

Tuveycerî, Muhammed b. İbrâhîm b. Abdullâh. Mevsû'ati'l-fikhi'l-İslâmî. 5 Cilt. Beytu'l-Efkâr ed-Devliyye, 1430.

Vâhidî, Ebu'l-Hasen Alî b. Ahmed b. Muhammed - Dâvûdî, 'Adnân Safvân. el-Vecîz fî tefsîri'l-kitâbi'l-'azîz. Dimeşk: Dâru'l-Kalem, 1415.

Zemahşerî, Ebu'l-Kâsım Mahmûd b. 'Umer b. Muhammed. el-Keşşâf 'an Hakâik Gavâdi't-Tenzîl ve 'Uyûni'l-Ekâvîl fî Vucûhi't-Te'vîl. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, 3. Basım, 140

ci oluşturma ve ümmet tasavvurunu inşa etme gibi daha geniş hedefler taşıdığı görülmektedir. Bu yönüyle peygamber duaları, Kur'an'da dua olgusunun hem bireysel hem de toplumsal sorumluluk bilinciyle iç içe geçmiş temel bir kulluk biçimi olduğunu ortaya koymaktadır.

Kaynakça

- Ay, Mahmut. Kur'an Kıssalarını Siret Bağlamında Okumak Hz. Musa Kıssası Örneği. İstanbul: Ensar Neşriyat 2017.
- Cilacı, Osman. "Dua". TDV İslâm Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/dua#1> (16.12.2025).
- Coşkun, Muhammed. Kur'an Yorumunda Siret-Nüzul İlişkisi, İstanbul: Fikir Yayıncılık 2014.
- Derveze, M. İzzet, et-Tefsîru'l-Hadîs, çev. Heyet, İstanbul: Ekin Yayınları 1995.
- Fazl Hasan Abbas. Kur'an Kıssaları. çev. Recep Orhan Özel-Semih Yolaçan, İstanbul: Erkam Yayınları 2022.
- Fidan, Ayşenur, Kur'an Dilinde Mekî ve Medenî Âyetlerin Bütünlüğü, İstanbul: Kitabî Yayınevi 2023.
- Gelgeç, Sevim. Kur'an'ın Dil ve Üslup Yapısı Ekseninde Sad Sûresi Tefsiri. Ankara: Fecr Yayınevi 2023.
- Güney, Derya. Mü'min Şahsiyetin İnşası Bağlamında Kur'an'da Dua. Ankara: Fecr Yayınları 2020.
- Izutsu, Toshihiko. Kur'an'da Allah ve İnsan. çev. Süleyman Ateş. İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, t.y.
- İbn Hişam, Ebû Muhammed Abdülmelik İbn Hişam, es-Sîretü'n Nebviyye, thk. Mustafa es-Sakkâ ve Diğerleri, Beyrut : Dâru İhyâi't-Turâsî'l-'Arabî 1994.
- İbn Manzur, Ebu'l-Fadl Muhammed b. Mükerrrem. Lisânu'l-'Arab, Beyrut: ty.
- İsfehânî, Râğıb, Müfredâtü Elfâzı'l-Kur'ân. thk. Nedim Mar'aşlı, Beyrut: Dâru'l-Fikr t.y.
- Kutup, Seyyid, Fî Zılâli'l-Kur'ân, çev. Bekir Karlığa vd., İstanbul: Akit Gazetesi Kültür Hizmeti Yay. 1995.

- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed, Te'vîlâtül Kur'ân, thk. Murat Süllün, İstanbul: Dâru'l-Mîzân, 2007.
- Mevdudi, Ebu'l-'Alâ. Tefhîmu'l-Kur'an. terc. Ali Bulaç ve Diğerleri, İstanbul: İnsan Yayınları, 1996.
- Öz, Ahmet. Kur'an'ı Anlamada Bağlam. İstanbul: Hikmetevi, 2016.
- Şahan, Ramazan. "Hz. Nûh Kıssası Bağlamında Ailevî İlişkiler", Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Yıl: 2014/2, Sayı: 33, 215-248.
- Şahan, Ramazan. Kur'an-ı Kerimde Akrabalık., İstanbul: Ensar Neşriyat 2019.
- Şimşek, M. Sait, Kur'an Kıssalarına Giriş. İstanbul: Yöneliş Yayınları 1993.
- Yargıcı, Atilla. Kur'an'da Dua, İstanbul: Nida Akademi 2019.
- Yılmaz, Muhammet. Kur'an'da Siyasi Düzenin Temel İlkeleri. İstanbul: Erkam Yayınları 2023.
- Yılmaz, Muhammet. Günümüze Bakan Yönleriyle Kur'an-ı Kerim'de Peygamberlerin Evlatlarına Nasihatleri. İstanbul: Erkam Yayınları 2025.

ötesinde kendine ait bir varoluşsal değeri olduğunu kabul etmelidirler. İmran'ın karısı ve Hz. Zekeriyya'nın yaptığı gibi, çocuk fiziksel ve ruhsal özellikleri, yetenekleri ve sınırlılıkları ne olursa olsun, Allah'ın rızasına uygun yaşamak için çaba sarf eden bir bireye dönüşmesi duasıyla istenmelidir. Böyle bir bakış açısı içerisinde akademik ya da fiziksel başarı gösteren ya da gösteremeyen, sağlıklı ya da engelli, kız ya da erkek tüm çocuklara yer vardır. Çiftler bahsedilen türden bir ruhsal olgunluğa henüz ulaşmadıklarını yani evlat sahibi olmayı belirgin dünyevî hedeflerle istediklerini fark ettikleri noktada, anneliğe ya da babalığa gerçekten hazır olacakları vakte kadar beklemelidirler. Zira dünyaya yeni bir can getirmek acele karar verilemeyecek kadar büyük bir sorumluluktur.

Kaynakça

- Beyzâvî, Ebû Muhammed Abdullah b. Ömer b. Muhammed. *Envârü't-tenzîl ve Esrârü't-te'vîl*. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'r-Raşîd, 1. Basım, 1421.
- Çöpoğlu, Mustafa. "Türkiye'de Çocuk İşçiliği". *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 14 (Nisan 2018), 357-398.
- Ferrâ, Ebû Zekeriyyâ Yahyâ b. Ziyâd b. Abdillâh el-Absî. *Me'âni'l-Kur'ân*. 3 cilt. Beyrut: Âlemü'l-Kütüb, 1403.
- Gögen, Rukiye. *Çocuk İstismarı -Din Eğitimi Açısından Bir Değerlendirme-*. Ankara: Sonçağ Akademi, 2022.
- Güler, Nurdane. "Hz. Meryem Ve Kadının Gücü". *Kırıkkale İslami İlimler Fakültesi Dergisi* (KİİFAD) 1/1 (2016), 25-34.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer ed-Dımaşkî. *Tefsîrû'l-Kur'ânî'l-'azîm*, thk. Mustafa es-Seyyid Muhammed. 15 Cilt. Kahire: Müessesetü Kurtuba, 1. Basım, 1421.
- Kur'ân Yolu Meâli*. çev. Hayrettin Karaman vd. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 8. Baskı, 2018.
- Macit, Yunus. "Çocuk Sahibi Olmak ve Ebeveynlik". *Uluslararası Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi* 1/1 (2021), 30-40.
- Mâverî, Ebû'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb el-Basrî. *Tefsîru'l-Mâverî*. Beyrut: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, ts.

- Mukâtil b. Süleyman. *Tefsîru Mukâtil b. Süleyman*. 5 Cilt. Beyrut: Müessesetü Târfîhi Arabî, 2. Basım, 1423.
- Nesefî, Ebû'l-Berekât Hâfızüddîn Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd. *Medârikü't-tenzîl ve hakâiku't-te'vîl*. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kelimi't-Tayyib, 1. Basım, 1419.
- Râzî, Fahrüddin. *Mefâtîhu'l-gayb*. 32 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1. Basım, 1401.
- Sarman, Abdullah. “Mülteci Çocuk Eğitim Sorunları ve Çocuk Hemşireliği Yaklaşımları”. *Göç Dergisi* 9/3 (Kasım 2022), 379-388.
- Şahin, Levent. “Geçmişten Günümüze Çocuk İşçiliği”. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi* 2 (2012), 103-118.
- Taberî, Ebû Cafer Muhammed b. Cerîr. *Câmi'u'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'ân*. thk. Abdullah b. Abdi'l-Muhsin et-Türkî. 26 Cilt. Kahire: Dâru Hicr, 1. Basım, 1422.
- Yüksek, Muhammed İsa. “Zekeriya-Yahya Kıssasında İşkâle Sebep Olan İfadelerin Tahlili”. *Usul İslam Araştırmaları* 25/25 (Ocak 2016), 231-264.
- Zemahşerî, Ebu'l-Kasım Mahmud b. Ömer b. Muhammed. *el-Keşşâf an Hakâiki Gavâmidi't-Tenzîl*. 5 Cilt. Riyad: Mektebetü'l-Ubeykân, 1418.

çerçevesinde öne çıkan değerler olarak tevhid, iyilik ve sorumluluk bilinci, tevazu ve ölçülü olma öne çıkmaktadır.

Bahsi geçen tüm değerler bir bütünde dikkate alındığında Kur'an'ın ve dolayısıyla İslam'ın ahlak sisteminin temelinde tevhidin ve buna bağlı olarak ihsan ahlakının yer aldığını söylemek mümkündür. Zira tevhid inancı bireyi ve toplumu şekillendiren önemli bir etkiye sahiptir.³⁶

Kaynakça

- Ağaççanak, Beyza. *Evlilikte Affedicilik, Merhamet ve Duygusal Zekânın Evlilik Doyumuna Etkisi*. Konya: KTO Karatay Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Aka, Muharrem. “Kibrin Psikolojisi”. *Harran İlahiyat Dergisi* 51 (Haziran2024), 107-128. <https://doi.org/10.30623/hij.1311437>.
- Aydın, Muhammet Şevki. “İslam Ahlak Eğitimi”. *İslam Ahlakı: Temel Konular Güncel Yorumlar*. Ankara: 2014.
- Bayraklı, Bayraktar. *İslam'da Eğitim*. İstanbul: 2001.
- Birışık, Abdülhamit “Rahmet”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 2007.
- Buluş, Mustafa & Bağcı, Burcu. “Evlilik Doyumu: Aile Yılmazlığı ve Etik İletişim Becerilerinin Rolü”, *Mehmet Akif Ersoy University Journal of Education Faculty*, 1(40), 2016, 136 -152.
- Faruki, İsmail Raci. *Tevhid: Düşünce ve Hayata Yansımaları*, İstanbul 2017.
- Gürkan, Salime Leyla. “Sekine” mad., *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 2009, 329 – 331.
- Gürer, Banu “Allah” mad., *Türk Maarif Ansiklopedisi*, İstanbul 2024, <https://turkmaarifansiklopedisi.org.tr/allah>
- Gürer, Banu. *Din Derslerinde İbadet Öğretimi*. İstanbul 2024.
- Gürer, Banu. “Helal Lokma”, *Diyanet Aile Dergisi*, Ankara 2015, 12 – 15.
- Kılıç, Recep. “İslam Ahlakının Tanımı ve Kapsamı”. *İslam Ahlakı: Temel Konular Güncel Yorumlar*, Ankara 2014.

³⁶ Bir değerlendirme için bkz. İsmail Raci Faruki, *Tevhid: Düşünce ve Hayata Yansımaları*, (İstanbul: 2017).

Koç, Ahmet. “Din Eğitiminde Etkili İletişim”, *Din ve Hayat*, 22 (Haziran 2014), 66 – 70.

Köylü, Mustafa (ed.). *Gelişimsel Basamaklara Göre Din Eğitimi*. Ankara: 2015.

<https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir/Nisâ-suresi/512/19-ayet-tefsiri>

Kaynakça

- AÇEV, Anne Çocuk Eğitim Vakfı. “Baba Destek Programı”. Erişim 18 Eylül 2025. acev.org/neler-yapiyoruz/programlarimiz/anne-babalar-icin/baba-destek-programi/?gad_source=1&gad_campaignid=20097729800&gbraid=0AAAAACIK-Jk97aOv
- Ahnas, Mehmet Ozan. “Kadın Kur'an Kursu Öğreticilerinin Erkeklik Algılarına Yönelik Yaklaşımları: Diyarbakır Kent Örneği”. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 28/2 (2024), 844-864.
- Akçınar, Berna. “Türkiye’de İlgili Babalık ve Belirleyicileri”. AÇEV Ana Rapor. İstanbul, 2017.
- Alper, Hülya. “Ataerkil Zihniyetin Kur'an Meâllerine Yansıması”. *Akademik Araştırmalar Dergisi* 22 (2004), 171-184.
- Arkan, Atilla – Öztürk, Naciye. *Türkiye’de Ailenin İyi Olma Hali ve Babalık Araştırması*. Ed. Saliha Okur Gümrükçüoğlu. İstanbul: Kadem Yayınları, 2022.
- Atmaca, Gökhan. “Müfessirlere Göre Kavvâm Kelimesi Nisâ Suresi 34. Ayet Bağlamında”. *C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi* XVII/1 (2013), 215-231. 2013.
- Aydın, Süleyman. “Kur'an'da “Baba” Kelimesi ve Âzer'in İbrahim (A.S)'ın Babası Olması Meselesi”. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi* 5/10 (2021), 201- 230.
- Balcı Arvas, Fatma. “Aile, Değerler ve Din: Teorik Bir Yaklaşım”. *Türkiye İlahiyat Araştırmaları Dergisi* 4/1 (2020), 199-233.
- Belli, Mustafa, vd. “Geçmişten Günümüze Değişen Babalık Rolü ve Çocuk Gelişimine Katkıları”. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 8/2 (2021), 366-371.
- Buladı, Kerim. “Kur'an'a Göre Ailenin Kuruluş Gayesi ve Rol Model Olarak Ana-Babanın Sorumlulukları”. *Uluslararası Mevlid-i Nebi Sempozyumu Peygamberimiz ve Aile*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2019.
- Çevik, İsmail. “Tarihi Seyrinde Değişen Aile ve Postmodern Babalık”. *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 19 (2025), 195-216.
- Ertürk, Elif Merve. *Günümüz Aile Yapısında Baba Rolünün Dini Yaşantı Üzerindeki Etkisi Bakımından Kuşaklararası Değerlendirilmesi*. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2024.

- Feyzül Furkân Tefsirli Kur'an-ı Kerim Meali. Hasan Tahsin Feyizli. İstanbul: Server Yayınları, 2022.
- Gökalliler, Ebru – Özer, Asuman. “Baba 2.0: Dijital Dönüşüm ile Değişen Baba Rolü Üzerine Bir Araştırma”. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi* 48 (2019), 388-403.
- Güloğlu, Mehmet Fatih. *Baba Otoritesinin Yeniden Üretimi*. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2017.
- Güloğlu, Mehmet Fatih. “Baba Otoritesinin Yeniden Üretimi”. *Mediterranean Journal of Humanities* VIII/1 (2018), 165-186.
- Hak Dini Kur'an Dili. Erişim 25 Eylül 2025. (2.-5.cilt). https://ekitap.yek.gov.tr/urun/hak-dini-kur-an-dili--1-cilt-_743.aspx?CatId=279
- Işıkdوغان, Davut. “Ailenin Din Eğitiminde Anne Baba Rolü”. *Farklı Yönleriyle İslam'da Aile*. Ed. Ömer Sabuncu. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2020.
- Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir. Erişim 25 Eylül 2025. diyanet.gov.tr/File/Download?path=3788_1.pdf&id=3788
- Karataş, Şuayip. “Kur'an'a Göre Aileyi Ayakta Tutan Bazı Kavramlar ve Bu Bağlamda Hz. İbrahim'in Örnekliliği”. *İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi* 7/1 (2021), 344-371.
- Kasapoğlu, Abdurrahman. “Kur'an'a Göre Ailenin Din Eğitimi Görevi İman ve İbadet Eğitimi”. *Diyanet İlmi Dergi* 44/2 (2008), 7-26.
- Kılavuz, Mehmet Akif. “Anne Baba Örnek Davranışlarının Çocukların ve Ergenlerin Dini Kişiliğinin Oluşumuna Etkileri”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 14/2 (2005), 41-58.
- Kımtır, Nurten. “Üniversiteli Gençlerde Dindarlık İle Benlik Saygısı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma”. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2/2 (2011), 39-60.
- Kirpitci, Eyüp. “Din Eğitimi Açısından Baba-Oğul İlişkisi”. *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 30/30 (2010), 223-239.
- Koç, Mustafa. “Din Psikolojisi Açısından Ergenlik Döneminde Dua ve İbadet Psikolojisinin Gelişimi”. *Ekev Akademi Dergisi* 9/25 (2005), 75-88.
- Kur'an-ı Kerim. Elmalılı M. Hamdi Yazır. İstanbul: Merve Yayınevi, 2023.
- Mercan, Zerrin – Tezel Şahin, Fatma. “Babalık Rolü ve Farklı Kültürlerde Babalık Rolü Algısı”. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi* 2/2 (2017), 1-10.
- Nişancı, Zübeyir. *Sayılarla Türkiye'de İnanç ve Dindarlık*. İstanbul, Mahya Yayıncılık, 2023.

- Say, Ömer. "İktidar İlişkilerine İndirgenmiş Babalık İmajı ve Postyapısalcı Otorite Analizinin Çelişkileri". *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 5/2 (2015), 139-151.
- Selman, Adnan. "Aile- Din İlişkisi ve Aile İçi Roller". *Akademia Doğa ve İnsan Bilimleri Dergisi* 4/1 (2018), 13-20.
- Şen, Ercan. "Çağdaş Bir Tefsir Yöntemi Olarak Konulu Tefsir Ekolü ve Örnek Bir Konulu Tefsir Denemesi: Kur'an'da Fetih Kavramı". IV. *Türkiye Lisansüstü Çalışmaları Kongresi*. 161-177, 2015.
- Şenol, Dolunay – Erdem, Sezgin. "Babalık Kültürü ve Kimliği". *Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi* 2/1 (2018), 1-16.
- Tezel Şahin, Fatma. "Sosyal Değişim Sürecinde Değişen Baba Rolü". *Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi 38. ICANAS*, 765-774. Ankara, 2007.
- Tin, Neriman - Alptekin, Duygu. "Tarihsel Süreçte Babalık Deneyimlerinin Toplumsal Cinsiyet Analizi". *Sosyoloji Dergisi* 43 (2022), 155-191.
- Tokur, Behlül – Doğan, Hümeysra Ahsen. "Gençlerde Kimlik Algısı ve Dini Hayat". *Eskiye* 50 (2023), 705-722.
- Topal, Merve. "Modernleşme Bağlamında Türkiye'de Ailenin Dönüşümü". *Aile Kurumunun Bekasına Yönelik Çağdaş Fırsatlar/Tehditler Bildiriler Kitabı* (2020), 381-398.
- Tosun, Murat. *Âlim Yetiştiren Babalar*. İstanbul: Kitabus Sahaf Yayınları, 2021.
- Türkiye'de Aile Değerleri Araştırması*. Ed. Mustafa Turgut. T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Ankara: Manas Medya, 2010.
- Türkiye'de Dini Hayat Araştırması*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2014.
- Yıldırım, Esra – Mücahit, Mustafa. "Gençlerde Dindarlık ve Modernleşme Algısı: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Örneği". *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/2 (2020), 519-542.
- Zeybekoğlu, Özge. "Günümüzde Erkeklerin Gözünden Babalık ve Aile". *Mediterranean Journal of Humanities* III/2 (2013), 297-328.
- Zulkarnaini, Zulfikri. *Kur'an'da Toplumsal Fikirler (Kavram Kavramı)*. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1634

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISBN: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Fecr Yayınları

Yayın No | Publication Number: 986

Kitap Adı: Filibeli Ahmed Hilmi'de Yeni İlm-i Kelâm Düşüncesi

Book Title: New Scientific Theological Thought in Filibeli Ahmed Hilmi

ISBN: 978-625-5576-40-8

DOI: doi.org/10.70458/fcr.9786255576408

Yazar | Author: Şahin KARA | orcid.org/0000-0001-5948-4597

Kurum | Institution: Milli Eğitim Bakanlığı

ROR ID: ror.org/00jga9g46

Editör | Editor: Prof. Dr. Fatih TOKTAŞ | orcid.org/0000-0002-3040-1249

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book - Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 287

Yayın Tarihi | Publication Date: Temmuz | July 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRCM | İslam teolojisi | Islam: theology

BISAC: RELO37030 | Din / İslam / Teoloji | Religion / Islam / Theology

THEMA: QRAM | İslamiyet: teoloji | Islam: theology

LC: BP166.7 | İslam – Modern savunular ve çağdaş kelam | Islam – Modern apologetics and theology

BIC: HRCM | İslam teolojisi | Islam: theology

Atf Bilgisi | Cite as: Kara, Şahin. *Filibeli Ahmed Hilmi'de Yeni İlm-i Kelâm Düşüncesi*. Fecr Yayınları, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

KAYNAKLAR

- Abdulkâhir el-Bağdâdî, *Usûlû'd-Dîn*, thk. Ahmet Şemsüddîn, Dârü'l-Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut 1423/2002.
- , *Ehl-i Sünnet Akâidi - Kitâbu Usûli'd-Dîn*, çev. Ömer Aydın, İşaret Yayınları, İstanbul 2016.
- Abdullatif Harputî, *Kelâm Tarihi*, sad. Muammer Esen, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2019.
- Ahatlı, Erdinç, *Peygamberlik ve Hz. Muhammed'in Peygamberliği*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 2011.
- Ahmet Mithat Efendi, *Ben Neyim? Hikmet-i Maddiyye Müdafaa (Materiyalizme Reddiye)*, haz. Nurettin Gemici, Dergah Yayınları, İstanbul 2014.
- Ahmet Nebil, Bahâ Tevfik ve Memduh Süleyman, *Nietzsche Hayâtı ve Felsefesi*, sad. Ali Utku ve M. Abdullah Arslan, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya 2013.
- Akseki, A. Hamdi, *Yeni Hutbelerim*, Ahmet Saim Matbaası, İstanbul 1966.
- Alâaddin Ali Tûsî, *Tehâfütü'l-Felâsife (Kitâbu'z-Zuhr)*, çev. Recep Duran, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1990.
- Ali, Cevâd, *el-Mufasssal fî Târîhi'l-Arab Kable'l-İslâm*, Dâru's-Sâkî, 2001, C. 11, ss. 148-152.
- Aliy, Abdurrahman, "Arthur Schopenhauer: Din Felsefesi mi?!" *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 14, S. 2, 2005, ss. 49-62.
- Ali el-Kârî, *Şerhu'l-Fıkhi'l-Ekber*, thk. Ali Muhemmed Dendel, Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, Lübnan 1995.
- Alper, Ömer Mahir, "İrfâniyye" *DİA*, C. 22, TDV Yayınları, İstanbul 2000, ss. 444-447.
- Altıntaş, Ramazan, "Tarihî Açından İnanç Sorunlarına Bir Bakış", *Modern Çağın İnanç Sorunları*, ed. Fatih Kurt, DİB Yayınları, İstanbul 2019, ss. 15-21.
- Altıntaş, Ramazan ve Ahmet Mekin Kandemir, *Sabit ile Değişken Arasında Yeni İlm-i Kelâm Hareketi*, Rağbet Yayınları, İstanbul 2022.

- Arıcan, M. Kazım, *Spinoza'nın Tanrı Anlayışı*, İz Yayıncılık, İstanbul 2004.
- Aslan, Mehmet Fatih, "Geneleksenel "Tecdüt"ten Modern "Teceddüt"e: Şehbenderzade Filibeli Ahmed Hilmi'nin Modern Toplum Tasavvuru "Teceddüt Toplumu", *10. Türkiye Lisansüstü Çalışmalar Kongresi Bildiriler Kitabı*, C. V, İstanbul 2022, ss. 107-120.
- , *Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'nin Toplum Felsefesi ve Sosyolojisi*, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2021.
- Ateş, Mustafa, *Baha Tevfik'te Din ve Tanrı Problemi*, DBY Yayınları, İstanbul 2019.
- Atık, Hikmet, *Nakşî Ali Akkirmânî Dîvânı İnceleme-Metin*, Ankara Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2003.
- Ay, Mahmut Yasir, "İslâm Kelâmında Nübüvvetin Hükmü:Mu'tezile Örneği" *Akademik Kelâm Yazıları -I-*, ed. Fethi Kerim Kazanç ve Zübeyir Üçtaş, Fecr Yayınları, Ankara 2023, ss. 195-214.
- Aydın, Mehmet, *Din Felsefesi*, İzmir İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İzmir 2021.
- Aydın, Ömer, *Kurân-ı Kerim'de İman-Amel İlişkisi*, İşaret Yayınları, İstanbul 2007.
- Aydın, Ömer, Fikret Soyal, Ramazan Yıldırım, Rıdvan Özdiñç ve Muhammed Yuşa Yaşar, *AUZEİ Sistematiik Kelâm Ders Kitabı*, İstanbul Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi, İstanbul 2019.
- Bağlama, Cemil, *Bir Geçiş Dönemi Aydını Olarak Celâl Nuri (İleri) ve Görüşleri*, İstanbul Üniversitesi SBE Sosyoloji Bölümü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2000.
- Barlak, Muzaffer, *İslam Düşünce Geleneğinde Tanrı Anlayışları 1/Eş'ariler*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2020.
- Bayar, Mesut, *Nakşî Ali Akkirmânî'nin Tasavvufî Düşüncesi*, Cumhuriyet Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas 2007.
- Bayram, İbrahim, "Filibeli Ahmed Hilmi'nin Gençlik Tasavvuru ve Gençlere Yönelik Tavsiyeleri", *İslam Modernite ve Gençlik*, ed. Seyfullah Kara vd., İlahiyat Yayın, Ankara 2021, ss. 343-360.
- , *İslâm'da İman Esasları*, DİB Yayınları, Ankara 2018.
- Beyâzîzâde Ahmed Efendi, *İmam-ı Azam Ebû Hanîfe'nin İtikâdî Görüşleri*, çev. İlyas Çelebi, İFAV Yayınları, İstanbul 1996.

- Bigiyev, Musa Carullah, *İlahi Rahmet ve Uluhiyet (Evrensel Kurtuluş)*, Fide Yayınları, İstanbul 2005.
- Bilmen, Ömer Nasuhi, *Muvazzah İlm-i Kelâm Dersleri*, Ravza Yayınları, İstanbul 2017.
- Birinci, Necati, “Amâk-ı Hayâl”, *DİA*, C. 2, TDV Yayınları, İstanbul 1989, ss. 555-556.
- Bolay, Süleyman Hayri, *Türkiye’de Ruhçu ve Maddeci Görüşün Mücadelesi*, Akçağ Yayınları, Ankara 3. baskı ts.
- Bozkurt, Birgül, *Mehmet Şerefeddin Yaltkaya*, DİB Yayınları, İzmir 2019.
- Bursalı Mehmed Tâhir Bey, *Osmanlı Müellifleri*, C. 1, İstanbul 1918.
- , *Osmanlı Müellifleri* C. 2, haz. A. Fikri Yavuz ve İsmail Sözen, Meral Yayınları, İstanbul 1972.
- Büchner, Louis, *Mâdde ve Kuvvet*, çev. Baha Tevfik ve Ahmed Nebil, sad. Kemal Kahramanoğlu ve Ali Utku, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya 2023.
- Cevizci, Ahmet, *Aydınlanma Felsefesi*, Say Yayınları, İstanbul 2017.
- Comte, Auguste, *İslâmiyet ve Pozitivizm*, haz. Chistian Cherfils, çev. Özkan Gözel, Dergâh Yayınları, İstanbul 2008.
- Çakan, İsmail Lütfü ve N. Mehmed Solmaz, *Kur’an-ı Kerime Göre Peygamberler ve Tevhid Mücadelesi*, Ayyıldız Matbaası, Ankara 1974.
- Çalışkan, Esra Merve, “Osmanlı Modernleşme Döneminde Feminist Yaklaşımlar”, *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, Yıl 4, S. 8, Nisan 2022, ss. 320-331.
- Çam, İrfan Davut, “Tartışmalı Bir Eser: Târîh-i İslâmiyyet ve Yasaklanış Süreci” *İslâm Araştırmaları Dergisi*, S. 30, 2013, ss. 109-122.
- Çam, Süleyman, “Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi’nin Mezheplere Dair Mülâhazaları” *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (PAUIFD)*, 8 (1), 2021, ss. 146-173.
- Çamlıca, Aydın, *Mâturidî Düşüncede Âhiret -Ebû’l-Mu’in En-Nesefî Örneği-*, Fecr Yayınları, Ankara 2024.
- Çavuşoğlu, Halis, *Varoluşçu Teoloji Açısından İnsan Özgürlüğü Problemi*, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Felsefesi Bilimdalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bursa 2024.
- Çetin, Rabia, “Tanzimattan Günümüze Kelâmî Yenileme Çalışmaları”, *Dini Araştırmalar* 16, no. 42 (Ocak- Haziran 2013) ss. 9-38.

- Çınar, Bayram, “İslâm Kelâmcılarının Araştırma Yöntemleri”, *Akademik Platform İslami Araştırmalar Dergisi*, C. 5, S. 3, 2021, ss. 395-419.
- Çöllü, Fatma Ebru, *Felsefenin Geleceği Üzerine Celal Nuri- F. Ahmet Hilmi Tartışması*. İstanbul Üniversitesi SBE Felsefe Anabilim Dalı Yayınlanmamış YL Tezi, İstanbul
- Demir, Osman, *Kavram Atlası Kelâm I*, ed. Bülent Akot, Gazi Kitabevi, Ankara 2020.
- Demir, Remzi ve Bilal Yurtoğlu, “Vahdet-i Mevcûd: Baha Tevfik ve Ahmed Nebil'in Haeckel'den Bir Tercümelere”, *Vahdet-i Mevcûd Bir Tabî'at ' Âliminin Dîni*, sad. Demir, Remzi, Bilal Yurtoğlu ve Ali Utku, Çizgi Kitabevi Y., Konya 2014, ss. 7-16.
- Dinçarslan, İsmail ve İnan Kalaycıoğulları “Ahmed Nebil ve İnsanın Menşe’i”, *İnsânın Menşe’i Nesl-i Beşer*, Ernst Heinrich Haeckel, çev. Ahmet Nebil, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya 2015, ss. 7-15.
- Dinçarslan, İsmail ve İnan Kalaycıoğulları, “Osmanlılarda Antropoloji: Ahmed Nebil ve İnsan'ın Menşe’i” *Osmanlı'da Felsefe, Tasavvuf ve Bilim*, ed. Fuat Aydın ve Mükerrrem Bedizel Aydın, Mahya Yayınları, İstanbul 2016, ss. 319-333.
- Durmaz, İbrahim, “Üç Nesil, Üç Perspektif: Türkiye'deki İslamcıların «İslam Medeniyeti» Üzerine Tartışmaları”, *International Journal of Social Inquiry*, C. 15, S. 2, 2022, ss. 251-264.
- Dursun, Davut, “Sosyalizm”, *Sosyal Bilimler Ansiklopedisi*, C. 3, Risale Yayınları, 1990, ss. 476-481.
- Duymaz, Recep, “Celâl Nuri İleri”, *DİA*, C. 7, TDV Yayınları, İstanbul 1993, ss. 242-245.
- Düzgün, Şaban Ali, *Seyyid Ahmed Han ve Entellektüel Modernizmi*, Akçağ Yayınları, Ankara 1997.
- Ebü Bekr Abdullah b. Muhammed b. Ubeyd İbn Ebü'd-Dünyâ, *Mekârimü'l-ahlâk*, thk. Mecdî es-Seyyid İbrâhîm, Mektebetü'l-Kur'ân, Kahire ts., 44, No. 111.
- Ebü Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed el-Gazzâlî, *İhyâu 'Ulûmî'd-Dîn*, çev. Ahmed Serdaroğlu, C. IV, Bedir Yayınevi, İstanbul 1975.
- , *Filozofların Tutarsızlığı-Tehâfütü'l-Felâsife-*, çev. Bekir Sadak, Sen Yayınları, İstanbul 2022.
- Ebü Hanîfe, “el-Fıkhu'l-Ekber”, *İmâm A'zam'ın Beş Eseri*, çev. Mustafa Öz, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul 2020, ss. 53-58.

- Ebû Mansûr Abdülkâhir b. Tahir b. Muhammed et-Temîmî el-Bağdâdî, *el-Fark beyne'l-frak*, thk. Muhammed Muhyiddîn Abülhamîd, Mektebetü'l-Asriyye, Beyrut 2004.
- Ebû Mansûr el-Mâturîdî, *Kitâbü't-Tevhîd Açıklamalı Tercüme*, çev. Bekir Topaloğlu, TDV Yayınları, Ankara 2020.
- Ebu'l-Vefa El-Taftâzânî, *Kelâm İlminin Belli Başlı Meseleleri*, çev. Şerafeddin Gölcük, Kayıhan Yayınları, İstanbul 1980.
- Ebü'l-Feth Tâcüddîn Muhammed b. Abdülkerîm b. Ahmed eş-Şehristânî, *el-Milel ve'n-Nihal*, thk. Emîr Ali Mehnâ, Ali Hasen Fâ'ûr, Dâru'l-Ma'rife, Beyrut 1993.
- Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc Müslim, “*Fedâil*” 2363, *el-Câmi'u's-sahîh*, thk. Râid b. Sabrî İbn Ebî 'Alefe, Dâru'l-Hadâra li'n-neşri ve't-tevzî', Riyad 1436/2015.
- Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî ez-Zemahşerî, *el-Minhâc fî usûli'd-dîn*, thk. Abbas Huseyn Isa Şerafuddin, Mektebetu Merkezi Bedri'l-İlmî ve's Sekâfî, San'a 2004.
- Ekici, Mehmet Zeki, *II. Meşrutiyet Devri Fikir Adamı Şehbenderzade Filibeli Ahmet Hilmi Hayatı ve Eserleri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1997.
- el-Gurâbî, Ali Mustafa, *Târîhu'l-firaki'l-İslâmiyye*, Mektebetü ve Matba'a-tü Muhammed Ali es-Sabîh ve evlâdüh, Kahire 1959.
- Emin Feyzi, *İlim ve İrade*, sad. Ali Utku ve Uğur Köroğlu, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya 2012.
- Erdemci, Cemalettin “Yeni İlm-i Kelâm”, *Kelâma Giriş*, ed. Çağfer Karadaş, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Ankara 2013, ss. 107-125.
- Ermîş, Sema, *Ahmet Midhat Efendi'nin Niza-ı İlmü Din Eserinde Din Bilim İlişkisi*, Marmara Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2004.
- Ertuğrul, İsmail Fenni, *Hakikat Nurları*, Sebil Yayınevi, İstanbul 1994.
- , *Kitâb-ı İzâle-i Şukûk (Dozy'nin Târîh-i İslâmiyet'i Üzerine Reddiyedir)*, sad. Ahmet Çapku, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya 2017.
- Esen, Muammer, *Kelâm Tarihi -Kelâm Ekolleri ve Görüşleri-*, İlahiyât, Ankara 2013.
- Evcimik, Sare, *Filibeli Ahmet Hilmi'nin Felsefî ve Ahlâkî Görüşleri*, İksad Yayınevi, Ankara 2023.

- Giritli Sırrı Paşa (Sırrı Giridi), *Nakdii'l-Kelâm Fî Akâidi'l-İslâm (Matûrîdî İlm-i Kelâmuna Giriş)*, haz. Ahmet Özvarinli, Kitap Dünyası Yayınları, İstanbul 2021.
- , *İlm-i Kelâmın Özü*, haz. Kâzım Albayrak, Tahkim Yayınları, İstanbul 1987.
- Görmez, Mehmet, *Musa Carullah Bigiyef*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1994.
- Gölcük, Şerafeddin, *Kelâm Tarihi*, Esra Yayınları, Konya 1992.
- Gölcük, Şerafeddin ve Süleyman Toprak, *Kelâm*, Tekin Kitabevi, Konya 1991.
- Gülfil, Derya, *Ateizmin Psikolojisi*, Maarif Mektepleri Yayınları, Ankara 2019.
- Gültekin, Harun, *Muhammed Abduh'un Sem'iyyat ile İlgili Görüşlerinin Mâtûrîdî Kelâmı Açısından Değerlendirilmesi*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi SBE Temel İslâm Bilimleri Ana Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş 2023.
- Güven, Mustafa Salim, “Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi ve Arûsiyye Târikatı”, *Tasavvuf:İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, C. XV, S. 33, 2014, ss. 57-94.
- Güzel, Abdurrahman, *Karabaği ve Tehâfüt'ü*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1991.
- Haeckel, Ernst Heinrich, *Vahdet-i Mevcûd Bir Tabî'at Âliminin Dîni*, çev. Baha Tevfik ve Ahmed Nebil, sad. Remzi Demir, Bilal Yurtoğlu, Ali Utku, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya 2014.
- , *İnsânın Menşe'i Nesl-i Beşer*, çev. Ahmet Nebil, sad. İnan Kalaycıoğulları ve İsmail Dinçarslan, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya 2015.
- Hanioğlu, M. Şükrü, “Abdullah Cevdet”, *DİA*, C. 1, TDV Yayınları, İstanbul 1988, ss. 90-93.
- , “Abdullah Cevdet ve Fünûn ve Felsefe”, *Fünûn ve Felsefe ve Felsefe Sânihaları*, sad. Nevzat H.Yanık ve Ali Utku, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya 2009, ss.11-29.
- Harputîzâde Hacı Mustafa Efendi, *Red ve İsbât*, sad. İbrahim Hakkı Kaynak ve Ali Utku, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya 2014.
- Hatiboğlu, İbrahim, “Osmanlı Aydınlarınca Dozy'nin Târîh-i İslâmiyyet'ine Yöneltilen Tenkitler”, *İslâm Araştırmaları Dergisi*, S. 3, 1999, ss. 197-213.

- Hüseyin Kâzım Kadri, *20. Asırda İslâmiyet*, sad. Ertuğrul Özalp, Pınar Yayınları, İstanbul 1992.
- İmam-ı Mâturîdî, *Kitâbü't-Tevhîd*, çev. Bekir Topaloğlu, TDV Yayınları, Ankara 2007.
- İmâmü'l-Harameyn el-Cüveynî, *Kitâbü'l-İrşâd İlâ Kavâti'il-Edille fî Usûli'l-İ'tikâd*, nşr.
- Muhammed Yusuf Mûsa ve Abdülmün'im Abdülhamîd, *Mektebetü'l-Hancî*, Kahire 1950.
- İbn Rüşd, *Tutarsızlığın Tutarsızlığı (Tehafütü't-Tehafüt)*, çev. Muharrem Hilmi Özev, C. I,II,III, Karbon Kitaplar, İstanbul 2020.
- İsmâ'il b. Muhammed el- Aclûnî, *Keşfu'l-Hafâ' ve Muzîlû'l-İlbâs 'ammâ İstehera mine'l-Ehâdisi 'alâ Elsineti'n-Nâs*, C. II, Dârü İhyâ'i't-Türâsi'l-'Arabî, Beyrut 1352/1933.
- İsmail Hakkı İzmirli, *Yeni İlm-i Kelâm, haz. Sabri Hizmetli*, Umran Yayınları, Ankara 1981.
- Kâdî Abdülcebbar, *Şerhu'l-Usûli'l-Hamse*, thk. Ahmed b. Hüseyin b. Ebî Hâşim, Dârü İhyâ'i't-Türâs el-Arabî, Beyrut 1422/2001.
- , *Şerhu'l-Usûli'l-Hamse*, çev. İlyas Çelebi, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2013.
- Kanar, Yüksel “Agnostisizm”, *Sosyal Bilimler Ansiklopedisi*, C. 1, Risale Yayınları, İstanbul 1990, ss. 19-20.
- Kanaş, Necmiye, “Filibeli Ahmet Hilmi'nin Materyalizm Eleştirisi” *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, C. 6, S. 4, 2019, ss. 532-539.
- Kansızoğlu, Mehmet Zahid Safa ve Sayın Dalkıran, “Şehbenderzâde Filibeli Ahmet Hilmi'nin Tarih-i İslam Kitabında Şiilik”, *RUSUH: Uşak Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi*, C. I, S. 2, 2021, ss. 134-155.
- Kaplan, İbrahim ve Nail Karagöz, “Âhiret Günü ve Âhiret İman”, *Kelâm IV Sistematik Kelâm Nübüvvet ve Âhiret*, ed. İsmail Şık ve Nail Karagöz, Altınordu Yayınları, Ankara 2019, ss. 259-280.
- Kara, İsmail, *Türkiye'de İslâmcılık Düşüncesi Metinler/Kişiler I*, Risale Yayınları, İstanbul 1986.
- Kara, Şahin, “Üss-i İslâm” Kitabı Özelinde Filibeli'nin Yeni Akâid Anlayışı Üzerine Bir Değerlendirme” *Akademik Kelâm Yazıları I*, ed. Fethi Kerim Kazanç ve Zübeyir Üçtaş, Fecr Yayınları, Ankara 2023, ss. 271-299.

- Karaağaç, Hilmi, *Kelâmın 200'ü*, OTTO Yayınları, Ankara 2017.
- Karadaş, Cağfer, “Kelâm İlminde Dönemsel Gelişmeler ve Yeni İlm-i Kelâm”, *Sabit ile Değişken Arasında Yeni İlm-i Kelâm Hareketi* ed. Ramazan Altıntaş ve Ahmet Mekin Kandemir, Rağbet Yayınları, İstanbul 2022, ss. 15-43.
- Karagöz, Nail, “Allah'ın Varlığının İspatı” *Kelâm III Sistematik Kelâm İman ve İlâhiyat*, ed. İsmail Şık ve Nail Karagöz, Gece Kitaplığı Yayınları, Ankara 2017, ss. 129-148.
- Karaman, Fikret, “Ulûhiyyet”, *Dinî Kavramlar Sözlüğü*, ed. Karagöz, İsmail, vd., DİB Yayınları, Ankara 2017.
- , “Harputî ve Yeni İlm-i Kelâm'da Nübüvet Bahislerinin Güncellenmesi”, *Sabit ile Değişken Arasında Yeni İlm-i Kelâm Hareketi* içinde, ed. Ramazan Altıntaş ve Ahmet Mekin Kandemir, Rağbet Yayınları, İstanbul 2022, ss. 221-252.
- Karataş, Cevdet, *Agnostisizm-Ateizm İlişkisi*, DEÜ SBE Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2018.
- Kaynak, İbrahim Hakkı ve Ali Utku, “Harputîzâde Hacı Mustafa Efendi'nin Red ve İsbât'ı: Ludwig Büchner'in Madde ve Kuvvet'ine Reddiye”, *Red ve İsbât*, ed. Kaynak, İbrahim Hakkı ve Ali Utku, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya 2014.
- Kazancı, Ahmed Lütfi, *İslâm Akâidi*, Marifet Yayınları, İstanbul 2006.
- Kazanç, Fethi Kerim, “Geleneksel Teoloji Doktrinleri ve Sorunları”, *Tabula Rasa: Felsefe ve Teoloji*, Yıl. 6, S. 18, Eylül-Aralık 2006, ss. 65-66.
- , *Gazzâlî Öncesi Ehl-i Sünnet Kelâmında Ahlâk Düşüncesi*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2007.
- , “İslâm Kelâmında İnsan Fiileri Bağlamında Kader Anlayışı”, *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, C. 7, S. 4, Ekim-Kasım-Aralık 2007, ss. 125-212.
- , “Klâsik Kelâmî Tartışmaların Doğuşu ve Gelişimine Etki Eden Faktörler”, *OMÜİFD*, Sayı. 24-25, Samsun 2007, ss. 179-227.
- , “Kelâmî Düşüncede Kötülük Sorununa Kısa Bir Bakış”, *Kelâm Araştırmaları Dergisi*, C. 6, Sayı.1, 2008, ss. 77-106.
- , “Kelâm Alanında Yeniden Sistematik Yapılanma Zorunluluğu ve Temelleri”, *Ekev Akademi Dergisi*, yıl. 12, S. 34, 2008, ss. 23-42.
- , Tevhid İnancı ve Evrensel Ahlak İlişkisi: Hz. İbrahim Örneği, *Kelâm Araştırmaları Dergisi (KADER)*, C. 9, S. 1, 2011, ss. 77-126.
- , *Kelâm Yazıları*, Araştırma Yayınları, İstanbul 2014.

- , *Kadı Abdülcabbâr'da Nedensellik Kuramı, Araştırma Yayınları, Ankara 2014.*
- , “Muhammed İhsan Oğuz’un Düşünce Dünyasında Kazâ ve Kader”, *Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Geçiş Döneminde İtikâdî Açından Muhammed İhsan Oğuz*, ed. Mustafa Aykaç, Fecr Yayınları, Ankara 2021, ss. 125-206.
- , “Dip Dalga’da Allah ve Din Tasavvuru”, *Dip Dalganın Boyu*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2023, ss. 105-130.
- Kemal Paşazâde, Ahmed Şemseddin b. Süleyman, *Tehâfüt Haşiyesi (Hâşiye ‘ala Tahâfütü’l-Felasife)*, çev. Ahmet Arslan, Ankara 1987.
- Kerimova, Elnara, *Bertrand Russell’in Agnostisizmini Temellendirişi*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009.
- Kılavuz, Ahmet Saim, *Anahatlarıyla İslâm Akaidi ve Kelâm’a Giriş*. Ensar Neşriyat, İstanbul 1987.
- , “Akaid”, *İlmihal I İman ve İbadetler*, ed. Ali Bardakoğlu, H. Yunus Apaydın ve Hayreddin Karaman, TDV Yayınları (İSAM), İstanbul 1999. ss. 67-140.
- Kılavuz, Ulvi Murat, “Kelâmın Konumu ve Kelâm Eleştirisi”, *Kelâma Giriş*, ed. Çağfer Karadaş, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Ankara 2013, ss. 180-198.
- Killoğlu, İsmail, “Pozitivizm”, *Sosyal Bilimler Ansiklopedisi*, C. 3, Risale Yayınları, İstanbul 1990, ss. 277-280.
- Koçak, Ahmet, *Şehbenderzâde Filibeli Ahmet Hilmi*, İdeal Kültür Yayıncılık, İstanbul 2017.
- , “II. Meşrutiyet Dönemi Fikir Adamı Şehbenderzâde Filibeli Ahmet Hilmi’nin Yunus Emre Tefrikası Üzerine Bir Değerlendirme, *Yunus Emre (Hayatı-Düşünceleri-Eserleri)*, Başed. Cemalettin Vatandaş, TBMM Basımevi, Ankara 2022, ss. 403-414.
- Koloğlu, Orhan Şener, *Mutezile’nin Felsefe Eleştirisi (Harezmi Mutezili İbnü’l-Melâhimî’nin Felsefeye Reddiyesi)*, Emin Yayınları, Bursa 2010.
- Kutluer, İlhan, “Carra de Vaux, Bernard”, *DİA*, C.7, TDV Yayınları, İstanbul 1993, ss. 159-160.
- , “La edriyye”, *DİA*, C. 27, TDV Yayınları, Ankara 2003, ss. 41-42.
- Küçük, Hasan, *Mukayeseli İslâm ve Batı Felsefelerinde Sistematik Problemler*, Dersaadet Yayınevi, İstanbul 1980.

- Laguerre, Odette, *Feminizm âlem-i Nisvân*, çev. Bahâ Tevfik, sad. Kemal Bakır ve Ali Utku, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya 2015.
- Ma'ârif-i Umûmiyye Nezâreti Istılâhât-ı İlmiyye Encümeni, *Kâmûs-ı Felsefe Istılâhâtı Mecmû'ası (Rıza Tevfik'in Notlarıyla)*, sad. Nevzat H. Yanık ve Ali Utku, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya 2014.
- Martin, Sean, *Gnostikler İlk Hristiyan Sapkınlar*, çev. Eylem Çağdaş, Kalkedon Yayınları, İstanbul 2010.
- Moseley, Alexander, *A'dan Z'ye Felsefe*, çev. Ali Süha, Ntv Yayınları, İstanbul 2010, s. 201.
- Mutlu, Şükrü, *Şehbenderzâde Filibeli Ahmet Hilmi ve Kelâmî Görüşleri*, İstanbul Üniversitesi SBE Temel İslâm Bilimleri Ana Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2001.
- Muvaffakuddîn İbn Kudâme El- Makdîsî, *Tahrîmu'n-Nazar Fî Küttibi'l-Kelâm (Kelâm Kitaplarını Tetkik Etmenin Haramlığı)*, çev. Rıza Korkmazgöz, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2021.
- Müftüoğlu, Halil, "Evrin", *Sosyal Bilimler Ansiklopedisi*, C. 1, Risale Yayınları, İstanbul 1990, ss. 491-495.
- Nakşî Ali Akkirmânî, *Dîvân*, Süleymaniye Ktp.,Yazma, Hacı Mahmut Efendi, No: 3286. Tarihsiz.
- Nas, Hasan, *Mâtürîdî'nin Ulûhiyyet Meselelerine Yaklaşımı*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2022.
- Nietzsche, Friedrich, *Deccal*, Ezr Yayıncılık, İstanbul 2015.
- Nûreddin Es-Sâbûni, *Mâturîdiyye Akaidi*, çev. Bekir Topaloğlu, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 1980.
- , *el-Bidâye fî usûli'd-dîn*, el-Mektebetü'l-Hanefiyye, İstanbul 1989.
- Okay, M. Orhan, "Nizâ-ı İlm ü Dîn", *DİA*, C. 33, TDV Yayınları, İstanbul 2007, ss. 172-173.
- Osmanlı Arşivi (BOA), *Dahiliye Siyasi Kısım* [DH. SYS.], No. 53, Gömlek No. 35.
- Ödemiş, Mehmet, *Şehbenderzâde Ahmet Hilmi'nin Kelâmî Çalışmaları*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslâm Bilimleri Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2004.
- Özarslan, Selim, Sırrı Giridî ve Nakdî'l Kelâmı, *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 3, 1998, ss. 237-264.
- Özdemir, Mehmet, "Dozy, Reinhart Pieter Anne", *DİA*, C. 9, TDV Yayınları, İstanbul 1994, ss. 513-514.

- Özdemir, Muhammet, *Gazzâlî'nin Tehâfütü'l-Felâsife Adlı Eserinde "Üç Mesele"nin Ele Alınışı ve İbn Sînâ'nın Görüşleriyle Mukayesesi*, Marmara Üniversitesi SBE Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı İslam Felsefesi Bilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2012.
- Özervarlı, M. Sait, "Son Dönem Osmanlı Düşüncesinde Arayışlar: Mehmed Şerafeddin'in 'İctimâî İlm-i Kelâm-ı', *İslâm Araştırmalar Dergisi*, S. 3, 1999 ss. 157-170.
- , "İsbât-ı Vacib", *DİA*, C. 22, TDV Yayınları, İstanbul 2000, ss. 495-497.
- , *Kelâmda Yenilik Arayışları*, İSAM Yayınları, İstanbul 2017.
- Özkan, Kenan, *Osmanlı Aydınlarının İslamcılık ve Türkçülük Siyasetleri Üzerine Tartışmaları Çatışma, Uzlaş, Sentez*, İksad Yayınevi, İstanbul 2021.
- Özler, Mevlüt, "Tarif, İsim ve Kapsam", *Kelâma Giriş*, ed. Cağfer Karadaş, Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir 2019, ss. 2-24.
- Özmen, Ekrem, *Filibeli Ahmed Hilmi'de Tanrı Problemi*, Selçuk Üniversitesi SBE Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Konya 2006.
- Renan, Ernest, *İsa'nın Hayatı*, çev. Ziya İhsan, M.E.B Yayınları, Ankara 1964.
- Sa'deddin et-Teftâzânî, *Şerhu'l-'Akâidi'n-Nesefiyye*, thk. Ali Kemal, Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, Beyrut 1432/2014.
- , *Kelâm İlmi ve İslâm Akâidi (Şerhu'l-Akâid)*, haz. Süleyman Uludağ, Dergâh Yayınları İstanbul 2020.
- Sadru'l-İslâm Ebü'l-Yüsr Muhammed b. Muhammed b. el-Hüseyn b. Abdülkerîm el Pezdevî, *Usûlü'd-Dîn*, thk. Hans Peter Linss, el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türâs, Kahire 2005.
- Serinsu, Ahmet Nedim, "Uluhiyet", *Dinî Terimler Sözlüğü*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 2009, ss. 371-372.
- Sezen, Melikşah, *İzmirli İsmail Hakkı Yeni İlm-i Kelâm Tartışmaları*, Çizgi Kitabevi Yayınları, İstanbul 2020.
- Sinanoğlu, Mustafa, "Peygamber İnancı", *İslâm İnanç Esasları*, ed. Mehmet Sait Özervarlı, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 2012, ss. 100-121.
- , *Peygamberlere İman*, DİB Yayınları, Ankara 2018.
- Söylemez, M. Mahfuz, *Cahiliye Araplarının Ulûhiyyet Anlayışı*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2015.

- Sancar, Faruk ve Muhammet Hanefi Suluoğlu, “Kelâmın Yenilenmesine Muhalefet Tartışmaları Üzerine Bir Tahlil”, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, C. 19, S. 2, 2019, ss. 589-614.
- Suluoğlu, Muhammet Hanefi, *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Kelâm İlminde Yenilenme Girişimleri*, İlahiyât Yayınları, Ankara 2024.
- Şaşa, Mehmet, *Kelâmda Müteşâbihler Haberî Sıfatlar Ekseninde Mukayese-li Bir İnceleme*, Sonçağ Yayıncılık, Ankara 2022.
- Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi, *Hakâik-i İslâmiyye Müstenid ve Zihniyet-i Fenniye İhtiyacını İşbâya Hâdim Yeni Akâid (Üss-i İslâm)*, Hikmet Matbaa-i İslâmiyesi, Darü'l-Hilafe 1332.
- , *Allah'ı İnkâr Mümkün müdür? Yahud Huzûr-ı Fende Mesâlik-i Küfür (Felsefe-i Mâ Fevka't-Tabîâ Mebahisi)*, Hikmet Matbaâ-i İslâmiyyesi, Kostantiniyye 1337.
- , *Üniversiteli Gençlerle Bir Konuşma, Milletimizi ve Vatanımızı Yükseltmek İçin Hangi Yolu Seçelim?*, Bedir Yayınevi, İstanbul 1963.
- , *Müslümanlar Uyanın!*, nşr. Mehmed Şevki Eygi, Bedir Yayınevi, İstanbul 1966.
- , *Huzur-u Aklî Fen'de Maddiyyûn Meslek-i Dalaleti, (İlim Karşısında Maddecilik)* haz. Sadık Albayrak, Tercüman Yayınları, İstanbul 1975.
- , *Öksüz Turgut*, Bedir Yayınevi, İstanbul 1977.
- , *İslâm Tarihi*, sad. M. Rahmi, Akpınar Yayınevi, İstanbul 1979.
- , *Allah'ı İnkâr Mümkün mü?* sad. Necip Taylan ve Eyüp Onart, Çağrı Yayınları, İstanbul 1982.
- , *İslâm Tarihi*, sad. Ziya Nur (Aksun), Ötüken Neşriyat, İstanbul 1982.
- , *İslâm İnancının Temel İlkeleri*, haz. N. Ahmet Özalp, Kültür Basın Yayın Birliği Yayınları, İstanbul 1987.
- , *Senusiler ve Sultan Abdulhamid (Asr-ı Hamidi'de Alem-i İslam ve Senusiler)* haz. İsmail Cömert, Ses Yayınları, İstanbul 1992.
- , *İslâm'ın Esası Üss-i İslâm (İslâmi Hakikatlere Dayalı Yeni Akâid İlmi)* sad. Adnan Bülent Baloglu ve Halife Keskin, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1997.
- , *Senûsiler ve Onüçüncü Asrın En Büyük Mütefekkir-i İslâmisi Seyyid Muhammed Es-Senûsî Abdülhamid ve Seyyid Muhamed el- Mehdi*, sad. Dursun Gürlek, Bedir Yayınevi, İstanbul 1997.

- , *İslâm Tarihi*, ed. Cem Zorlu, Anka Yayınları, İstanbul 2005.
- , *İslâm Tarihi*, Notlar ve Edisyon Cem Zorlu, Star Medya Yayıncılık A.Ş., İstanbul 2006.
- , *Â'mâk-ı Hayal Osmanlıca Aslı, Şerh ve İzahı*, çev. Bahaeddin Sağlam, KLMN Yayınları, İstanbul 2011.
- , *İslâm Tarihi*, sad. Hüseyin Rahmi Yananlı, Huzur Yayınevi, İstanbul 2011.
- , *Yıldırım Bayezid Han Niğbolu Kalesi*, haz. Emrah Yalçın, Mavi Lale Yayınları, İstanbul 2011.
- , *İslâm İnanç Esasları (Üss-i İslâm)* sad. Adnan Bülent Baloğlu ve Halife Keskin, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2012.
- , *Yirminci Asırda Âlem-i İslâm ve Avrupa Siyaseti*, haz. Bedri Mermutlu, Büyüyenay Yayınları, İstanbul 2014.
- , *Allah'ı İnkâr Mümkün mü?*, haz. Necip Taylan, Çağrı Yayınları, İstanbul 2015.
- , *Hangi Meslek-i Felsefeyi Kabul Etmeliyiz?*, sad. Kemal Kahramanoğlu ve Ali Utku, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya 2016.
- , *Filibeli Ahmet Hilmi'nin Tiyatroları*, haz. Harun Yıldız, Palet Yayınları, Konya 2017.
- , *Allah'ı İnkâr Mümkün müdür?* sad. Muhammet Hanefi Suluoğlu, Enver Şahin ve Abdurrahman Harbi, Çizgi Kitabevi Yayınları, İstanbul 2018.
- , *Öksüz Turgut*, haz. Fatih Cihat Büyükmâtür, Palet Yayınları, Konya 2018.
- , *Allah'ı İnkâr Mümkün müdür?*, haz. Saliha Çetinkaya, Büyüyenay Yayınları, İstanbul 2019.
- , *A'mâk-ı Hayâl*, haz. Hidayet Duyar, Palet Yayınları, Konya 2019.
- , *Gençlere hangi Meslek-i Felsefeyi Kabul Etmeliyiz? ya da Darülfünun Efendilerine*, haz. Semih Doğan, Büyüyenay Yayınları, İstanbul 2021.
- , *Türklük Yazıları*, haz. Hidayet Duyar, Palet Yayınları, Konya 2021.
- , *A'mâk-ı Hayâl (Hayalin Derinlikleri)*, haz. Muharrem Tan ve Mustafa Kemal Everest, Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2022.
- , *Huzûr-ı Akl ü Fende Mâddiyyûn Meslek-i Dalâleti*, haz. Erdoğan Erbay ve Ali Utku, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya 2022.
- , *İki Gavs-ı Enâm Abdülkâdir-i Geylânî ve Abdüsselâm el-Esmer Hazretleri*, Notlandırarak haz. Mustafa Zahit Öner, Büyüyenay Yayınları, İstanbul 2022.

- , *İlm-i Ahvâlî'r-Rûh*, sad. ve haz. Zekeriyya Uludağ ve İrfan Davut Çam, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya 2022.
- , *Tasavvuf-i İslâmî ve Fünûn-ı Cedîde ve Felsefe*, haz. Ahmet Koçak, Büyüyenay Yayınları, İstanbul 2022.
- , *Eski Fikirler, Yeni Şekiller: Garip İlimler ve Ruh Çağırma*, haz. Eren Yavuz, Büyüyenay Yayınları, İstanbul 2023.
- , *Huzûr-ı Akl ü Fende Mâddiyyûn Meslek-i Dalâleti*, haz. Mustafa Zahit Öner, Büyüyenay Yayınları, İstanbul 2023.
- Şeker, Mehmet ve Adnan Bülent Baloğlu, “İzmirli İsmail Hakkı'nın Yeni İlm-i Kelâm Anlayışı”, *İzmirli İsmail Hakkı*, ed. Adnan Bülent Baloğlu, TDV Yayınları, Ankara 1996, ss. 93-107.
- Şeriatî, Ali, *Dinler Tarihi*, çev. Erdoğan Vatansever, Kırkambar Kitaplığı Y. İstanbul 2004.
- Şeyhülislâm Mustafa Sabri, *İslâmda Münakaşaya Hedef Olan Mes'eleler*, sad. Osman Nuri Gürsoy, Sebil Yayınevi, İstanbul 1994.
- Şık, İsmail, İsmail Yürük, Nail Karagöz ve İbrahim Kaplan, *Kelâm I Kelâm Tarihi Kelâm Okulları*, Gece Kitaplığı Yayınları, Ankara 2015.
- Takıyyüddin İbn Teymiyye, *Mes'eletü Hudûsî'l-Âlem*, thk. Yûsuf b. Muhammed b. Mervân b. Süleymân el-Üzbekî el-Makdisî, Dâr-ru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, Beyrut 1433/2012.
- , *Mes'eletü Hudûsî'l-Âlem Âlemin Hudûsu Problemi*, çev. Cihan Özyaykan, Endülüs Yayınları, Ankara 2023.
- Tansel, Fevziye Abdullah, “Şehbender-zâde Ahmed Hilmi'nin Özdemir Mahlasıyla Yayımladığı Türklük-İslâmlık ve İslâm Birliği Mefkûresini Müdâfaa Ettiği Şiirleri”, *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, S. 12, 1981, ss. 149-171.
- Taşkın, Süleyman, “Spinoza'nın Determinizm Anlayışı Ve Tanrı/Töz Düşüncesine Yansıması”, *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 16, Aralık 2020, ss. 370-382.
- Taylan, Necip, “Bilgi”, *DİA*, C. 6, TDV Yayınları, İstanbul 1992, ss. 157-161.
- , *Düşünce Tarihinde Tanrı Sorunu*, Mahya Yayınları, İstanbul 2015.
- Tekin, Özkan, *Allah'ın Varlığının Delilleri -Yeni İlm-i Kelâmda İsbât-ı Vâcib-*, Fecr Yayınları, Ankara 2020.
- Toku, Neşet, *Türkiye'de Spiritualist Felsefe (İlk Temsilciler)*, Kum Saati Yayınları, İstanbul 2012.

- Topaloğlu, Bekir, *İslâm Kelâmcılarına ve Filozoflarına Göre Allah'ın Varlığı (İsbât-i Vâcib)*, DİB Yayınları, Ankara 1998.
- , “Cehennem”, *DİA*, C. 7, TDV Yayınları, İstanbul 1993, ss. 227-233.
- , “Cehennem”, *Temel İslâm Ansiklopedisi*, C. 2, İSAM Yayınları, İstanbul 2021, ss. 32-35.
- Topaloğlu, Bekir, Yusuf Şevki Yavuz ve İlyas Çelebi, *İslâm'da İnanç Esasları*, Çamlıca Yayınları, İstanbul 2015.
- Topaloğlu, Bekir ve İlyas Çelebi “İnâyet Delili, *Kelâm Terimleri Sözlüğü*, İSAM Yayınları, İstanbul 2022.
- , “Kabûl-i Âmmе Delili” *Kelâm Terimleri Sözlüğü*, İSAM Yayınları, İstanbul 2022.
- , “Nizam Delili”, *Kelâm Terimleri Sözlüğü*, İSAM Yayınları, İstanbul 2022.
- Topaloğlu, Fatih, “Filibeli Ahmet Hilmi Efendi ve Son Dönem Osmanlı Düşüncesine Bir Bakış”, *Uluslararası Katılımlı Osmanlı Bilim ve Düşünce Tarihi Sempozyumu 08-10 Mayıs 2014 Bildiriler Kitabı*, ed. Mehmet Fatih Gökçek, Gümüşhane Üniversitesi Yayınları, Ankara 2014. ss. 378-388.
- Tritton A. S., *İslâm Kelâmı*, çev. Mehmet Dağ, A.Ü.İ.F. Yayınları, Ankara 1983.
- Turan, Ramazan, Filibeli Ahmet Hilmi'ye Göre Yöntem Sorunu” *Balkanlar ve İslâm III*, ed. İmamoğlu, Abdullah Taha, İlir Rruga, Mehmet Fatih Soysal ve Abdurrahman Bilik, Ensar Neşriyat, İstanbul 2020, 475-492.
- Tümer, Günay, “Budizm”, *DİA*, C. 6, TDV Yayınları, İstanbul 1992, ss. 352-360.
- Tüzün, İdris, *Delilleriyle İman Esasları*, Süeda Yayınları, İsparta 2023.
- Uçar, Ramazan, “Abdullah Cevdet'in Din Anlayışı”, *Toplum Bilimleri* , 6 (11), Ocak 2012, ss. 205-218.
- Uçar, Ramazan Uğur, *Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi'de Türklük Tasavvuru*, Ötügen Neşriyat, İstanbul 2009.
- Uçman, Abdullah, “Bahâ Tevfik”, *DİA*, TDV Yayınları, C. 4, İstanbul 1991, ss. 452-453.
- Uludağ, Süleyman, “Mârifet”, *DİA*, C. 28, TDV Yayınları, Ankara 2003, ss. 54-56.

- , “Tasavvuf Kültüründe Keramet Anlayışı”, *Bursa’da Düinden Bugüne Tasavvuf Kültürü-3*, ed. Hasan Basri Öcalan, Bursa Kültür Sanat ve Turizm Vakfı Yayınları, Bursa 2004, ss. 15-36.
- Uludağ, Zekeriyya, “Şehbender-zâde Filibeli Ahmet Hilmi’nin Eğitime Bakışı”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 9, 1994, ss. 233-245.
- , *Şehbenderzade Filibeli Ahmet Hilmi ve Spiritualizm*, Akçag Yayınları, Ankara 1996.
- Uslu, Ferit, “Agnostisizm”, *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 11, S: 21 2012/1, ss. 5-28.
- Utku, Ali ve Kemal Kahramanoğlu, “Filibeli Ahmed Hilmi’de Batı Felsefesinin Alımlanması Sorunu Hangi Meslek-i Felsefeyi Kabûl Etmeliyiz?” *Hangi Meslek-i Felsefeyi Kabûl Etmeliyiz?* ed. Utku, Ali ve Kemal Kahramanoğlu, Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya 2016, ss. 7-22.
- Utku, Ali ve Uğur Köroğlu, “İlim ve irade: Emin Feyzi’nin Vülgermateryalizm Eleştirisi”, *İlim ve İrâde*, ed. Utku, Ali ve Uğur Köroğlu, Çizgi Kitabevi Y, Konya 2012, ss. 7-24.
- Uyanık, Mevlüt, *İslam’ın İnanç İlkeleri*, Esin Yayınları, Ankara 1997.
- Ülken, Hilmi Ziya, *Türkiye’de Çağdaş Düşünce Tarihi, C. II*, Selçuk Yayınları, Konya 1966.
- Ünverdi, Veysi ve Mustafa Ünverdi, “Şehbenderzâde Filibeli Ahmed Hilmi’nin Allah ve İnsan Tasavvuru” *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 22/1, Mart 2022, ss. 635-664.
- Vahapoğlu Bindsen, Zehra. *Arthur Schopenhauer’da Kötülük Problemi ve Mutluluğun İmkânı*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Tarihi Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum 2019.
- , “Arthur Schopenhauer’in Düşüncesinde Mutluluğun İmkânı Problemi”, *Ağrı İslâmi İlimler Dergisi (AGİİD)*, S. 7, Aralık 2020, s. 200-214.
- Yaltkaya, M. Şerefeddin, *Dinî Makalelerim*, DİB Yayınları, İzmir 2020.
- Yaran, Cafer Sadık, *Kötülük ve Teodise*, Vadi Yayınları, İstanbul 2016.
- Yasa, Metin, “Panenteizmin Tarihsel Ardalanı Üzerine”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 18-19, 2005, ss. 129-146.
- , *İbn Arabî ve Spinoza’da Varlık*, Elis Yayınları, Ankara 2003.

- Yavuz, Eren, “Ruhları Konuşturmak: A’mâk-ı Hayâl, Mezâmîr-i Felsefeden İnsaniyete Veche Veren Büyük Ruhlar ve Rü’ya’nın Spiritüalist Kökleri”, *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, S. 21, Bahar 2023, ss. 145-171.
- Yavuz, Yusuf Şevki, “Kelâm”, *DİA*, C. 25, TDV Yayınları, Ankara 2022, ss. 196-203.
- , “Kelâm” *Temel İslâm Ansiklopedisi*, C. 5, İSAM Yayınları, İstanbul 2022, ss. 110-124.
- Yeşilyurt, Temel. *Çağdaş İnanç Problemleri*, DİB Yayınları, Ankara 2018.
- Yıldız, Fatma, *Anthony Kenny’de Din Felsefesi: Agnostisizmin Temellendirilmesi*, İÜ SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2021.
- Yıldız, Hakkı Dursun, “Abdülmelik-b-Mervan” *DİA*, C. 1, TDV yayınları, İstanbul 1988, ss. 266-270.
- Yıldız, İbrahim, *Teizm ve Ateizm: Delilci Kötülük Problemi*, Ankara Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2021.
- Yılmaz, Yasin, “Filibeli Ahmet Hilmi’nin Tarih-i İslam Özelinde Dozy’nin Hz. Peygamber’eYönelik İddialarına Verdiği Bazı Cevaplar”, *Kesit Akademi Dergisi*, Yıl. 3: S. 8, 2017, ss. 37-60.
- Yitik, Ali İhsan, “Budizm”, *Yaşayan Dünya Dinleri*, ed. Şinasi Gündüz, DİB Yayınları, Ankara 2007.
- , Filibeli Ahmet Hilmi’nin Tarih-i İslam eserinde İslâm Tarihçiliğine Katkıları Üzerine Bazı Değerlendirmeler, *Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi/The Journal of Turk & Islam World Social Studies*, Yıl. 4, S. 13, Eylül 2017, ss. 65-80.
- , “Filibeli Ahmet Hilmi’nin Tarih-i İslam Adlı Eseri Özelinde Dozy ve Müsteşriklerin İddialarıyla İlgili Bazı Mülahazalar”, *Turkish Studies*, Volume 12/2, Ankara 2017, p. 283-300.
- , “Batılı Münekkitler ve Dozy’nin Kur’an-ı Kerim, Vahiy ve Hz. Muhammed’e Yönelik Tenkitlerine Müslümanların Cevabı: Filibeli Ahmed Hilmi Örneği” *Dini Araştırmalar*, C. 22, S. 55, Ocak-Haziran 2019, ss. 77-95.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1758

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Yayın | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1046

Kitap Adı : Kur'an ve Tefsirde Güncel Konular – 2

Alt Başlık : Sorunlar-Problemler-Çözüm Önerileri

Book Title : Current Issues in Quran and Tafsir – 2

Subtitle : Issues-Problems-Solution Suggestions

ISBN : 978-625-8724-01-1

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258724011

Editör | Editor: Zeki KESKİN | orcid.org/0000-0002-1445-8827

Kurum | Institution: Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi

ROR ID: ror.org/04nvpv675

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book – Editorial

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 16 x 24 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 242 (x + 232)

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAB - İnançlar: yorum ve yorumlama | Religion & beliefs: exegesis & hermeneutics

BISAC: REL006020 - Din / İslam / Kuran ve Tefsir | Religion / İslam / Koran & Exegesis

THEMA: QRAC - Kur'an yorumu ve tefsiri | Koranic exegesis and interpretation

LC Classification: BP130.2 - Kur'an yorumu ve eleştirisi | Koran-Criticism, interpretation, etc.

DEWEY: 297.1227 - Kur'an yorumu ve yorumbilim | Koran-Interpretation and Criticism

WoS Category: Din | Religion

WoS Citation Topics Meso: 6.2 - Dinî çalışmalar | Religious Studies

WoS Citation Topics Micro: 6.2.11 - İslami çalışmalar | Islamic Studies

Scopus Subject Areas: 1202 - Din ve Teoloji | Religious Studies & Theology

Atıf Bilgisi | Cite as: Keskin, Zeki (ed.). *Kur'an ve Tefsirde Güncel Konular – 2: Sorunlar-Problemler-Çözüm Önerileri*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

sel gerekse tefsirî boyutu doğru bir şekilde anlaşılmalı ve Kur'an'ın anlam dünyasına yaklaşırken bu kavram hem edebî hem de ilmî hassasiyetle ele alınmalıdır. Böylece Kur'an'ın ilahî mesajı, kendi belâgatı içinde daha doğru, derinlikli ve kapsamlı bir biçimde idrak edilebilir hale gelecektir.

Kaynakça

- Abdulazim İbrahim Muhammed el-Mut'inî. *el-Mecâz fî'l-luğati va'l-Kur'âni'l-azîm*. 2 Cilt. Kahire: Mektebetü Vehbe, 2014.
- Acar, Nurettin Muhtar. *Mecelle Kaidelerini Anlamak*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2. Basım, 2023.
- Ahmed b. Hanbel. *el-Müsned*. thk. Şuayb el-Arnâût vd. 45 Cilt. b.y.: Müessesetü'r-Risâle, 2001.
- Akdemir, Hikmet. "Kur'an-ı Kerîm'de Mecazın Varlığı Problemi". *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4 (15 Haziran 1998), 59-90.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/harranilahiyatdergisi/issue/68825/1085203>
- Alper, Ömer Mahir. "Kur'an-ı Kerim ve Mecaz - Ömer Mahir Alper". *HAKSÖZ OKULU*. 01 Nisan 1995. Erişim 14 Temmuz 2025. <https://www.haksozhaber.net/okul/kuran-i-kerim-ve-mecaz-917yy.htm>
- Bekrî Emîn. *el-Belâğatü'l-Arabîyyatü fî sabiha'l-cedîd*. Lübnan: Dârü'l-İlmi li'l-melâyîn, 1982.
- Birişik, Abdulhamit. *Hind Altkıtası Düşünce ve Tefsir Ekolleri*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2001.
- Bolelli, Nusrettin. *Belâgat Arap Edebiyatı Bilgi ve Teorileri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1993.
- Cevherî, İsmail b. Hammâd el-. *Tâcü'l-luga ve sıhâhu'l-'Arabiyye*. 6 Cilt. Beyrut: Dârü'l-İlm li'l-Melâyîn, 1987.
- Cürcânî, Abdulkahir. *Delailü'l-İ'caz*,. Mısır, 1331.
- Çöklü, Ramazan. "Hicrî 4. Asır Fıkıh Usûlü Geleneğinde Mecazın Varlığına Yönelik Tartışmalar: Cessâs Örneği". *İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi* 9/1 (10 Ocak 2023), 416-438. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7513519>
- Doğan, Mehmet. *Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul: Pınar Yayınları, 2005.
- Durmuş, İsmail. "Mecaz". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/217-220. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Hayrettin Karaman vd. *Kur'an-ı Kerîm Açıklamalı Meâli*. Ankara: TDV Yayınları, 2018.
- İbn Sîde, Ali b. İsmail. *el-Muḥkem ve'l-muḥtûlî'l-a'zam*. thk. Abdülhamid Handâvî. 11 Cilt. Beyrut: Dârü'l-kütübi'l-ilmîyye, 2000.
- Mekkî, Muhammed b. Alevî. *Zübdatü'l-itkân fî ulûmi'l-Kur'ân*. Beyrut: Dârü'l-kütübi'l-ilmîyye, 2020.
- Özdeş, Talip. *Kur'an İstismarı*. Ankara: Fecr Yayınevi, 2024.
- Râzî, Ahmed b. Fâris b. Zekerîyya er-. *Müc'melü Mekâyisi'l-Lüga*. thk. Züheyr Abdulhasan Sultan. Beyrut: Müessesetü'r-risâle, 1986.
- Sübkî, Ebû Hâmid Bahaüddîn Ahmed b. Ali es-. *Arûsü'l-efrâh fî şerhi telhîsi'l-miftâh*. 2 Cilt. Lübnan: el-Mektebetü'l-asriyye, 2003.

- Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed es-. *el-İtkân fî ulûmi'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrahim. 4 Cilt. Mısır: el-Hey'etü'l-Mısriyetü'l-Âmme li'l-Kitâb, 1974.
- Yazıcı, Ahmet. (2021). “*Dijitalleşme ve Kur'ancılık Ekolü*”, *İslam ve Yorum V* (Harun Bekiroğlu vd., Ed.; C. 1). İnönü Üniversitesi Yayınevi.
- Yazıcı, Ahmet. “Kur'ancılık Ekolü ve Namaz”. *İslami İlimler Dergisi* 15/2 (2020), 317-355. <https://doi.org/10.34082/islamiilimler.823304>
- Yazıcı, Ahmet. “Kur'ancılık Ekolünün İstidlâl Ettiği Âyetlerin Tahlili”. *Harran İlahiyat Dergisi* 46 (2021), 34-54. <https://doi.org/10.30623/hij.887147>
- Yazıcı, Ahmet. “Kur'ancılık Ekolü'nün Türkiye Tarihine Mütevâzi Bir Katkı: Kalem Dergisi Örneği”. *Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7/2 (2020), 533-554. <https://doi.org/10.47425/siirtilahiyat.792083>
- Zekeriyya, Muîd. *el-Mecâz fî esâsi'l-belâğati li'zzî'l-mahşerî*. Bağdat Üniversitesi Arapça Edebiyat Fakültesi, 2005.
- Zerkeşî, Muhammed b. Abdullah ez-. *el-Burhân fî 'ulûmi'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Ebü'l-Fazl İbrahim. 4 Cilt. Dâru İhyâ'i'l-Kütübi'l-'Arabiyye, 1957.

rızaları ve özgür iradeleriyle Müslüman olabilecekleri ortamı hazırlamaktır. Yine modern tefsirler açısından cihad, toprak ele geçirmek ve ganimet elde etmek için yapılmaz.

Netice olarak cihad âyetlerinin modern dönem tefsirlerindeki yorumlarını, bir kısım radikalleşmeye doğru kaydığı, özellikle modernizmin etkisinde kalan araştırmacılar tarafından cihad kavramının anlamlarının kısmen saptırıldığı, cihadın hakiki işlevini görmekten uzak bir yaklaşımla ele alındığı, bazı müfessirlerin de klasik tefsirlerde var olan yorum ve açıklamalara yakın yaklaşımlar ortaya koyduğu görülmüştür. Şartların ve imkânların değişmesiyle cihadın yönünün ve yönteminin değişeceği, fakat “inanç özgürlüğünün korunması ve devam ettirilmesi ve insanların belli bir inanca zorlanmaması, mabetlerin tahrip edilme tehdidine karşı cihattan geri kalınmaması” tarzındaki modern dönem cihad anlayışının daha yaygın olduğu görülmüştür. Dijitalleşmenin yaygın ve baskın olduğu günümüzde sosyal medyanın cihad amaçlı kullanımı, dinin anlatımı ve tanıtımı çalışmalarının cihad olarak tefsir konuşmalarında yer verildiği, özellikle son yıllarda İsrail’in Filistin üzerinden tüm insanlığı tehdit edici saldırganlığı karşısında boykot, eylem ve protesto içerikli gayret ve çabaların da cihad olarak değerlendirildiği görülmekte ancak bu fikirlerin telif tefsirlere yansımalarının zaman içerisinde olacağı anlaşılmaktadır.

Kaynakça

- Abdübâki, Muhammed Fuad. *el-Mu'cemu'l-müfrehes li elfâzı'l-Kur'ani'l-Kerim*. Beyrut: Dâr-u'l-Mârif, 2008.
- Allahdad, Abdulhakim. “Cihad Kavramının Çağdaş Yaklaşımlarının Algılanma ve Yorumlanma Sorunları”. *Talim Dergisi* 3/1 (2019), 7-30.
- Âlûsî, Şihâbüddîn Mahmûd b. Abdullah el-. *Rûhu'l-Meânî fî Tefsîri'l-Kur'ânî'l-Azîm ve's-Seb'î'l-Mesânî*. thk. Ali Abdülbâri Atiyye. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1415/1994.
- Ateş, Süleyman. *Kur'an-ı Kerim'in Yüce Meali ve Çağdaş Tefsiri*. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1982.
- Beyzâvî, Nâsirüddin Abdullah b. Ömer el-. *Envârü't-Tenzîl ve Esrârü't-Te'vîl*. ed. Muhammed Abdurrahman Maraşlı. Beyrut: Dârü İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1418.
- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Hukuku İslamiyye ve Istılahatı Fıkhiyye Kamusu*. 8 Cilt. İstanbul: Bilmen Yayınları, 1975.
- Buğda, Alimcan. “İslam Hukuk Literatüründe Savaş Kavramları ve Cihad”. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 37 (2021), 195-213.
- Buhârî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail el-. *el-Câmiu's-Sahîh*. Beyrut: Dârü Tavki'n-Nuhât, 1422.
- Cevherî, el- İsmâ'il b. Hammâd. el-. *es-Sihâh*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-İlmili'l-Melâ'iyin, 1984.
- Çelik, Ömer. *Hakk'ın Daveti Kur'an-ı Kerim: Meali ve Tefsiri*. İstanbul: Erkam Yayınları, 2013.

- Derveze, Muhammed İzzet. *et-Tefsîru'l-Hadîs*. Kahire: Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-Arabiyye, 2000.
- Derveze (ö. 1984), M. İzzet. *et-Tefsîru'l-Hadîs: Nüzul Sırasına Göre Kur'an Tefsiri*. çev. Ramazan Yıldırım çev. Şaban Karataş Ahmet Çelen, Mehmet Çelen, Ekrem Demir, Muharrem Önder, Vahdettin İnce, Mustafa Altunkaya, Mehmet Baydaş. İstanbul: Ekin Yayınları, 1988.
- Ebü's-Suûd, Muhammed b. Muhammed el-İmâdî. *Tefsîrü Ebi's-Suûd el-Müsemma İrşâdül-Akli's-Selîm ilâ Mezâya'l-Kitâbi'l-Kerîm*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, ts.
- Ece, Hüseyin Kerim. *İslam'ın Temel Kavramları*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2000.
- Esed, Muhammed. *Kur'an Mesajı: Meal-Tefsir*. İstanbul: İşaret, 1999.
- Hevvârî, Hud bin Muhakkem. *Tefsîru Kur'ani'l-Azîm*. Beyrut: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, 1990.
- Heykel, Muhammed Hayr. *el-Cihad ve'l-Kıtal fî's-Siyaseti's-Şer'iye*. Beyrut, 1997.
- İsfehânî, Ebü'l-Kâsım el-Hüseyin b. Muhammed er-Râgıb el-. *el-Müfredât fî Garîbi'l-Kur'an*. thk. Safvân Adnân ed-Dâvûdî. Beyrut: Dâru'l-Kalem; Dâru's-Şâmiyye, 1412.
- İbn Abbâs, Abdullah. *Tenvîru'l-Mikbâs fî Tefsîr-i İbn Abbâs*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, b.y.y.
- İbn Âşûr, Muhammed Tâhir. *Tefsîrül't-Tahrîr ve't-Tenvîr*. Tunus: ed-Dâru't-Tûnusiyye li'n-Neşr, 1984.
- İbn Atiyye, Ebû Muhammed Abdülhak b. Gâlib el-Endelüsî. *el-Muharrari'l-Vecîz fî Tefsîri'l-Kitâbi'l-Azîz*. thk. Abdüsselâm Abdüşşâfi Muhammed. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1422/2001.
- İbn Ebi Zemenîn, Ebû Abdullah Muhammed. *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîz*. Kahire: El-Faruk el-Khadiş li't-Tibaa' ve'n-Neşr, 2002.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ İsmail b. Ömer. *Tefsîrü'l-Kur'âni'l-Azîm*. ed. Sâmi b. Muhammed es-Selâme. el-Memleketü'l-Arabiyyetü's-Suûdiyye: Dâru Taybe, 1420.
- İbn Manzûr, Cemalüddin Muhammed b. Mükerrrem en-Nesârî, el-İfrikî. *Lisânu'l-Arab*. Beyrut: Dâr-u Sâdr, 1990.
- İbnu'l-Ğarabî, Ebû Bekr Muhammed b. Abdillâh. *Ahkâmu'l-Kur'an*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2003.
- Karaman vd., Hayrettin vd. *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*. 5 Cilt. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2006.
- Kastallânî, Ebü'l-Abbâs Şihâbüddîn Ahmed b. Muhammed b. Ebî Bekr el-. *Şerhu'l-Buhârî*. Mısır: Matbaatü'l-Kübra el-Amiriyye, 1304.
- Kaşıkırık, Ali Osman. "Cihad ve Kitale Dair Emirlerin Klasik Ve Modern Tefsirlerde Karşılaştırılması". *SOCIAL SCIENCES STUDIES Journal* 9/114 (2023), 7997-8007.
- Köse, Saffet. "Cihat Kavramı Şiddete Referans Olabilir Mi?/ Could be Jihad Reference to Violence?" *Din ve Dünya Barışı*. 168-202. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2008.
- Kuloğlu, Nefise. *Tefsîru'l - Menâr'da Ulûmu'l - Kur'an Konularına Yaklaşım*. Karabük: Karabük Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, 2015.
- Kurt, İsmail. "Kur'an'a Göre Medine Dönemi Cihad Tebliğ İlişkisi". *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 33 (15 Aralık 2023), 151-172.
<https://doi.org/10.35415/sirnakifd.1349931>
- Kurtubî, Ebû Abdullah Muhammed b. Ahmed el-. *el-Câmi' li-Ahkâmi'l-Kur'an*. thk. Ahmed el-Berdûnî - İbrâhîm Etfeyyîş. Kâhire: Dâru'l-Kütübi'l-Mısriyye, 1384/1964.

- Kutub (ö. 1386/1966), Seyyid. *Fi Zilali'l-Kur'an: Kur'an'ın Gölgesinde*. çev. Bekir Karlığa çev. M. Emin Saraç İ.Hakkı Şengüler. İstanbul: Hikmet Yayınevi, 1970.
- Kutub (ö. 1966), Seyyid. *Asrın Tefsiri Fî Zılâl-il Kur'an: Kur'an'ın Gölgesinde*. çev. İbrahim Türklü çev. Salih Uçan Vahdettin İnce, Mehmet Yılmaz, Mehmet Yolcu, Lütfullah Bender, İbrahim Türk, İbrahim Balcı, İbrahim Tüfekçi. İstanbul: Dünya Yayınları, 1989.
- Mahmud, Cüneyt - İmamoğlu, İbrahim Hakkı. "Kur'an'da Cihat Âyetlerinin Eski ve Yeni Yorumları (Eleştirel Bir Çözümleme Çalışması)". *Balıkesir İlahiyat Dergisi* 18 (Aralık 2023), 185-208.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed el-. *Te'vîlâtü Ehli's-Sünne: Tefsirü'l-Mâtürîdî*. thk. Mecdi Basellûm. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1426/2005.
- Mevdûdî, Ebu'l-A'lâ el-. *Tefhimu'l-Kur'an*. çev. Muhammed Han Kayanî vd. 7 Cilt. İstanbul: İnsan Yayınları, 1986.
- Muhammed Reşîd Rızâ. *Tefsîrû'l-Kur'ânî'l-Hakîm*. thk. Tefsîrû'l-Menâr. Kahire: el-Hey'etü'l-Misriyyetü'l-Âmme li'l-Kitâb, 1990.
- Mukâtil, b. Süleymân. *Tefsîr-i Mukâtil b. Süleyman*. Beyrut: Dâru İhyâi'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2003.
- Nasr, Seyyed Hossein. "İslam, Müslümanlar ve Modern Teknoloji". çev. Someyyeh Radmard - Nurettin Beltekin. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 4/1 (01 Haziran 2016), 201. <https://doi.org/10.18506/anemon.28763>
- Nesefî, Ebû'l-Berekât en-. *Medârikü't-Tenzîl ve Hakâiku't-Te'vîl*. ed. Yusuf Ali Bedyevi. Beyrut, 1998.
- Özel, Ahmet. "Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi". *Cihad*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2001.
- Rahman, Fazlur. *Ana Konularıyla Kur'an*. çev. Alpaslan Açıkgenç. Ankara: Fecr Yayınları, 1993.
- Râzî, Ebû Abdillâh Fahrüddîn Muhammed b. Ömer er-. *Mefâtîhu'l-Gayb: et-Tefsîrû'l-Kebîr*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsî'l-Arabî, 1999.
- Reşit Rıza, Muhammed. *Tefsîru'l-Menâr*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1997.
- Sâbûnî, Muhammed Ali es-. *Saffetu't-Tefâsîr*. Kâhire: Dâru's-Sâbûnî, 1396.
- Sabuni, Muhammed Ali es-. *Safvetü't-Tefasir Tefsirlerin Özü*. çev. Nedim Yılmaz çev. Sadrettin Gümüş. İstanbul: Ensar Vakfı & İz Yayıncılık, 1990.
- Salmazzem, Mehmet - Bingöl, Abdülkerim. "Tefsirlerde Cihada Yönelik Yorum Farklılıkları". *Bilis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 5/Aralık 2016 (2016), 229-246.
- Sa'lebî, Ebû İshâk Ahmed b. İbrâhîm es-. *el-Keşf ve'l-Beyân an Tefsîri'l-Kur'ân*. ed. Salâh Bâosmân. Cidde: Dârü't-Tefsîr, 1436.
- Şevkânî, Muhammed b. Alî eş-. *Fethu'l-Kadîr*. thk. Dumeşk; Beyrut. Dârü İbn Kesîr; Dârü'l-Kelimi't-Tayyib, 1431.
- Şimşek, M. Sait. *Kur'an'ın Ana Konuları*. İstanbul: Beyan Yayınları, 4. Basım, 2011.
- Şimşek, Sait. *Hayat Kaynağı Kur'an Tefsiri*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2012.
- Taberî, Muhammed İbn Cerîr et-. *Câmi'ul-Beyân an Te'vîl-i âyi'l-Kur'ân*. thk. Ahmed Muhammed Şakir. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2000.
- Tantâvî, Muhammed Seyyid. *et-Tefsîru'l-Vasiyt li'l-Kur'ânî'l-Kerîm*. Kahire: Nahdatu Mısır, 1997.

- Tufan, Burhan. *Çağdaş ve Klasik Dönem Tefsirlerinde Cihad Algısı*. Karabük: Karabük Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, 2019.
- Yahyâ b. Sellâm, Ebû Zekerıyyâ b. Ebî Sa'lebe et-Teymî. *Tefsîru Yahyâ b. Sellâm*. Beyrut, 1425.
- Yaman, Ahmet. *Şiddet Karşısında İslam*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2015.
- Yazır, Muhammed Hamdi. *Hak Dini Kur'an Dili: Yeni Mealli Türkçe Tefsir*. İstanbul: Eser Neşriyat, [t.y.].
- Yıldırım, Celal. *İlmin Işığında Asrın Kur'an Tefsiri*. İzmir: Anadolu Yayınları, 1985.
- Yılmaz, Yasin. "Cihad Kavramı ve Hz. Peygamber'in (s.a.v.) Mekke ile Medine'deki Uygulamaları". *İslam Araştırmaları Dergisi* 22 (2013), 285-307.
- Zebidî, Seyyid Muhammed Murtazâ ez-. *Tâcu'l-arûs min cevâhiri'l-kâmûs*. 1-10 Cilt. Mısır: Matbaatü'l-Hayriyye, 1306.
- Zemaşşerî, Cârullah Ebû'l-Kâsım Maḥmûd b. Ömer ez-. *el-Keşşâf an Ḥaḳâiki Ġavâmidi't-Tenzîl*. Kahire: Dârü'r-Reyyân li't-Türâs, 1407/1987.

deki söylemler yüzde %20'yi geçmemektedir. Tabi'in'den gelen rivayetleri de sahabeden duyulmuş rivayetler olarak aldığımızda dahi %60-70'lerde kalınmaktadır. Bu durumda da istatistiksel olarak Kur'an'ın tefsiri ilk nesil(ler) tarafından yapılmamıştır, yapıldıysa da sonraki nesillere intikal etmemiştir. Ayrıca, mevcut rivayetlerdeki anlam ve anlamlandırma farklılıkları da Kur'an'ın tefsirinin tam olarak yapılmadığına işaret etmektedir. O halde, rivayetlerle sabit olan verilerin dışında bir araçla Kur'an'ın tefsiri yapılabilir ve yapılmalıdır.

Dikkat çekmek istediğimiz bir başka nokta da Gazzâlî'nin, zahir mana tefsiri olarak öngörülen öncül üzerine mana üretmek şeklindeki formülasyonudur. Bu durumda Gazzâlî'nin aradığı ve üretmek istediği mana Kur'an'ın tefsirinin tefsiri gibi bir şey olarak karşımıza çıkmaktadır. *Fehm* ile kastettiği acaba bu mudur?

Tabi, Gazzâlî'nin çizdiği portre mevcut literatürü ne derece yansıtmaktadır? Mukassır sufiler diye kimi kastetmektedir, yetkin sufiler diye kimi kastetmektedir? Bu konularda sarih beyanlarına rastlayamamaktayız.

Kaynakça

- Buhârî, Muhammed b. İsmail. *Şaḥîḥu'l-Buḥârî*. ed. Ebû Suheyb el-Kermî. Riyâd: Beytü'l-Efkâr ed-Düveliyye, 1998.
- Büyük, Enes. "Mâtürîdî'nin Tefsir-Te'vîl Ayrımı ve Bunun Te'vîlât'taki Pratik Değeri Üzerine Bir İnceleme." *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 23/1 (June 2019), 213–232. <https://doi.org/10.18505/cuid.520370>
- Çağrı, Mustafa. "Yaratma." *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 43/324–329. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Cerrahoğlu, İsmail. "Garîbü'l-Kur'ân." *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 13/379–380. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Demirli, Ekrem. "Yaratma." *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 43/329–331. İstanbul: TDV Yayınları, 2103.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid el-. *er-Risâletü'l-ledünniyye*. ed. Necâḥ 'İvâḍ Şıyâm Ebû Sehl. Kahire: Dâru'l-Muḥaṭṭam, 2014.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid el- - İrâkî, Zeynuddîn. *İḥyâ'ü 'ulûmî'd-dîn ve bi-zeylihi Kitâb el-Muḡnâ 'an ḥamli'l-esfâr fi'l-esfâr fî tahrîcî mâ fi'l-İḥyâ'i mine'l-aḥbâr*. 5 Volume. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 3. Baskı., 1991.
- Gimârî, Ahmed b. Muhammed b. Sıddık el-. *el-Müddâvî li-'ileli'l-Câmi'i's-şagîr ve şerḥeyi'l-Mînâvî*. 6 Volume. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1996.
- Gördük, Yunus Emre. "Vâhidî'nin Sülemî'ye Ait Hakâikü't-Tefsîr'le İlgili Tekfir İçeren Meşhur Sözü Üzerine Bir Değerlendirme." *Balıkesir İlahiyat Dergisi* 16 (December 2022), 329–355.
- Kırca, Celal. "Ebû Mansur El-Maturîdî'nin Tefsir ve Te'vîl Anlayışı" 3 (1989), 281–295.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd el-. *Te'vîlâtü'l-Ḳur'ân*. ed. Ahmet Vanlıoğlu - Bekir Topaloğlu. 18 Volume. İstanbul: Mizan Yayınevi, 2005.
- Okumuş, Mesut. *Kur'an'ın Çok Boyutlu Okunuşu*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 1. bs., 2006.

- Öztürk, Mustafa. "Tefsir-Te'vil Karşıtlığının Tarihsel ve Epistemolojik Kökeni." *İslâmî Araştırmalar Dergisi* 14/1 (2001), 77–89.
- Saleh, Walid A. *The Formation of the Classical Tafsîr Tradition: The Qur'ân Commentary of al-Tha'labî (d. 427/1035)*. Leiden: Brill, 2004.
- Sülemî, Muhammed b. Hüseyin. *Hakâ'ıku't-tefsîr*. ed. Seyyid İmrân. 2 Volume. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2001.
- Süyûtî, Celâleddîn. *el-İtkân fî 'ulûmi'l-Kur'ân*. ed. Şu'ayb el-Arnaût. Beyrut: Mü'essesetü'r-Risâle, 2008.

Son olarak her ne kadar gerek Abdullah Bayram gerekse Gülhan Mâden gibi önemli çalışmalara imza atmış iki isim Mâtürîdî'nin makâsîdini ortaya koyan makale ya da tez hazırlamış olsalar da *Te'vîlâtü'l-Kur'ân* İbn Âşûr'un *et-Tahrîr*'i başta olmak üzere makâsîdî dikkate alan sair tefsirler ile mukayeseli bir şekilde ele alınırsa ilim dünyası için faydalı bir çalışma hazırlanmış olacağı kanaatini taşımaktayız.

Kaynakça

- Bayram, Abdullah. “Mâtürîdî'nin *Te'vîlâtü'l-Kur'ân* Adlı Eserinin Lafzî/Literal ve Gâî/Teleolojik Yorum Metotları Perspektifinden Analizi: Tefsir ve Te'vil Kavramları Çerçevesinde.” *İmâm Mâtürîdî ve Te'vîlâtü'l-Kur'ân*. ed. Hatice K. Arpaguş, Mehmet Ümit, Bilal Kır. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2019. 273-294.
- Begavî, Ebû Muhammed Hüseyin b. Mes'ûd. *Tefsîru'l-Begavî el-Müsemmâ Me'âlimü't-Tenzîl*. thk. Hâlid Abdurrahman el-Akk. 4 cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 2002.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl. *Sahîhu'l-Buhârî*. 8 cilt. İstanbul: el-Mektebetü'l-İslâmî, t.y.
- Demenhûrî, Ahmed Sa'd. *el-İmâmu'l-Mâtürîdî ve Menhecü Ehl'i's-Sünneti fî Tefsîri'l-Kur'ân*. y.y.: Dâru'n-Nûr, 2018.
- Düzenli, Yaşar. “Haberlerde Tedricilik Ve Cinlerin Kulak Hırsızlığı Meselesi”. *Journal of Istanbul University Faculty of Theology* 22 (March2012), 125-154.
- Ebû Hayyân, Muhammed b. Yûsuf el-Endelüsî. *el-Bahrü'l-Muhît*. thk. Âdil Ahmed-Ali Muhammed. 9 cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2010.
- Gengil, Veysel. *Mâtürîdî'de Tefsirin İmkânı*. İstanbul: İz Yayıncılık, 2021.
- Gengil, Veysel. “Mâtürîdî'nin *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*'da Bazı Tasavvufî Kavramlara Yaklaşımı.” *Diyanet İlmi Dergi* 56/2 (Haziran 2020): 61-86.
<https://doi.org/10.61304/did.686013>.
- Gülhan Maden. *Mâtürîdî Tefsirinde Makâsîdî Yorum*. İstanbul: Ensar Yayıncılık, 2023.
- İbn Âşûr, Muhammed et-Tâhir. *et-Tahrîr ve't-Tenvîr*. 30 cilt. Tunus: Dâru Sahnûn, t.y.
- İbn Ebî Hâtim, Abdurrahman Muhammed b. İdrîs. *Tefsîru İbn Ebî Hâtim er-Râzî el-Müsemmâ et-Tefsîru bi'l-Me'sûr*. thk. Ahmed Fethî Abdurrahman el-Hicâzî. 7 cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2006.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ İmâdüddîn. *Tefsîru'l-Kur'ânî'l-'Azîm*. 4 cilt. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1986.
- İbn Mâce, Muhammed b. Yezîd el-Kazvînî. *Sünenü İbn Mâce*. thk. Şuayb el-Arnâvût vd. 5 cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2009.
- İbn Manzûr, Muhammed b. Mükerrrem. *Lisânü'l-Arab*. thk. Abdullah Ali el-Kebîr ve Muhammed Ahmed Hâşim Muhammed. 5 cilt. Kahire: Dâru'l-Me'ârif, t.y.
- Kurtubî. *el-Câmî li ahkâmi'l-Kur'ân*. thk. Sâlim Mustafa Bedrî Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2010.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed. *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*. thk. Bekir Topaloğlu vd. 17 cilt. İstanbul: Mizan Yayınları, 2005-2009.

- Mâverîdî, Ebû'l-Hasen Ali b. Muhammed. *en-Nüket ve'l-'Uyûn: Tefsîru'l-Mâverîdî*. tlk. Seyyid Abdu'l-Maksud. 6 cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2007.
- Mevlüt Şahin. *Makasidü'l-Kur'ân'a Giriş*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2024.
- Mukâtil b. Süleyman. *Tefsîru Mukâtil b. Süleyman*. thk. Ahmed Ferîd. 3 cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2003.
- Müslim, Ebû'l-Huseyn b. Haccâc. *Sahîhu Müslim*. Riyad: Dâru's-Selâm, 1998.
- Râzî, Fahreddin Muhammed. *Mefâtîhu'l-Ğayb: et-Tefsîru'l-Kebîr*. thk. İmâd Zekî el-Bârûdî. 32 cilt. Kahire: el-Mektebetü'l-Vakfiyye, 2003.
- Semerkindî, Alâüddîn. *Şerhu Te'vîlât*. Topkapı Sarayı Kütüphanesi, Medine, nr. 179 (yazma eser).
- Şinkîfî, Muhammed el-Emîn. *Advâu'l-Beyân fî İzâhi'l-Kur'ân bi'l-Kur'ân*. 1 cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2006.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr. *Câmiu'l-Beyân 'an Te'vîli Âyi'l-Kur'ân*. thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî, Kahire: Dâru Hecr, 2001.
- Uzun, Nihat. "Âyetlerin Esas Anlamının Tespitiyle İlgili Önemli Bir Konu: Kur'ân'ın Nüzul Dönemi Muhatapları". *Tefsir Araştırmaları Dergisi* 4/2 (Ekim 2020), 187-224. <https://doi.org/10.31121/tader.741874>.
- Yıldırım, Akif. "Tefsire Dâir Rivâyetlerin Sosyal Epistemoloji'de Bilgi Değeri". *Yakın Doğu Üniversitesi İslam Tetkikleri Merkezi Dergisi* 10/1 (Haziran2024), 70-92. <https://doi.org/10.32955/neu.istem.2024.10.1.04;>
- Yıldırım, Akif. "Bağlamı Açısından Secde Ayetlerinin Değerlendirilmesi". *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 59 (Haziran2024), 61-87. <https://doi.org/10.21054/deuifd.1452032>.
- Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer el-Hârizmî. *el-Keşşâf 'an Hakâ'iki Gavâmizi't-Tenzîl ve 'Uyûni'l-Ekâvîl fî Vücûhi't-Te'vîl*. thk. Halîl Me'mûn. Beyrut: Dâu'l-Ma'rife, 2005.

sûresinin -bazı âyetlerini istisna edenler de olmakla birlikte- Mekkî olduğuna dair ittifak ettikleri çıkarımına varılmıştır. Bedreddin Çetiner ise sûrenin Medenî olduğu çıkarımında bulunmaktadır.

Âyetle ilgili fikhî hükümlerde farz, vâcip, nedb olgusu daha ziyade göze çarpmakta iken Keşşâf sahibi Kur'ân okunurken dinlemenin sünnet olduğu kanısındadır.

Âyetler Kur'ân bütünlüğü içerisinde birlikte ele alındığında, Mekkî nitelikleri haiz olan A'râf sûresinin öncelikli muhataplarının Mekkeli müşrikler olduğu barizdir. Fussilet, Zümer, İnşak ve Alak sûreleri ile alakalı serdedilen rivayetleri de göz önünde bulundurarak, mevzubahis âyetin Kur'ân'a karşı saygısızca davranmayı ahlak edinen müşrikleri, bu davranışlarından menetmeye yönelik olduğu söylenebilir. Âyetin sonunda Allah Teâlâ, yine de müşrikler için bir aralık kapı bırakmakta, şayet vahye kulak verirlerse onların da merhametinden pay alabileceğine işaret etmektedir. Muhakkak ki Allah en doğrusunu bilir.

Kaynakça

- Kelime Mealli Kur'ân-ı Kerîm*. Abdulselam Tunç vd. Ankara: Han Basım Yayıncılık, 2013.
- Adıgüzel, Adnan. "Tâlût-Câlût Kıssası Örneğinde Kur'ân'ın Anlaşılmasında Siyer Bilgisinin Önemi". *Siyer Araştırmaları Dergisi* 5 (2019), 107-128.
- Ateş, Süleyman. *Yüce Kur'an'ın Çağdaş Tefsiri*. 12 Cilt. İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, 1989.
- Bilmen, Ömer Nasuhi. *Kur'an-ı Kerim Meâli Âlisi ve Tefsiri*. İstanbul: İpek Yayın Dağıtım, ts.
- Câbirî, Muhammed Âbid. *Fehmi'l-Kur'an Nüzul Sırasına Göre Tefsir*. çev. Muhammed Coşkun. İstanbul: Mana Yayınları, 2013.
- Câbirî, Muhammed Âbid. *Kur'an'a Giriş*. çev. Muhammed Coşkun. İstanbul: Mana Yayıncılık, 2010.
- Çantay, Hasan Basri. *Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm*. 3 Cilt. İstanbul: Elif Ofset, 15. Basım, 1990.
- Çetiner, Bedreddin. *Fâtîha'dan Nâs'a Esbâb-ı Nüzûl: Kur'an Âyetlerinin İniş Sebepleri*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 4. Baskı., 2013.
- Dindi, Korkut. "Kur'an-Siyer Münasebeti Bağlamında Müşriklere Nispet Edilen Islık Çalma ve El Çırpma Ritüeli". *Journal of Islamic Research* 30/2 (2019), 241-254.
- Düzenli, Pehlul. *İslâm Kültür Tarihinde Musîki*. İstanbul: Kayıhan Yayınları, 2014.
- Hasan Elik- Muhammed Coşkun, *Tevhit Mesajı Özlü Kur'an Tefsiri*. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları 2015.
- Elik, Hasan. "Kur'an Nüzûlünün Hz. Peygamber'in Sireti ile İlişkisi". *Kur'an Nüzûlünün Mekke Dönemi Sempozyumu*. Çorum: Çorum Belediyesi Kültür Yayınları, 2013.
- Elik, Hasan. "Sahâbe ve Sonraki Müslümanların Kur'an'a Muhatap oluş Keyfiyetinin O'nu Anlamaya Etkisi". *12. Tefsir Akademisyenleri Koordinasyon Toplantısı*. ed. Hasan Keskin- Abdullah Demir. 67-82. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, 2016.
- Işık, Emin. "A'râf Sûresi". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 3/259-261. İstanbul: TDV Yayınları, 2011. <https://islamansiklopedisi.org.tr/araf-suresi>

- İbn İshâk, Muhammed. *Siyer*. ed. Muhammed Hamidullah. çev. Sezai Özel. İstanbul: Akabe Yayınları, 1988.
- İbn-i Hişâm, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdülmelik. *Sîret-i İbn-i Hişam Tercemesi*. çev. Hasan Ege. İstanbul: Kahraman Yayınları, 2006.
- Karaman, Hayreddin vd. *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*. 5 Cilt. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2017.
- Karataş, Şuayip. "Ali b. İsmail el-Aksarâyî'nin 'Risâle fî Hakkî'd-Duhân' Adlı Risâlesinde Kullandığı Mâide 33. Âyetinin Bağlamı", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/1 (Mart 2022), 330-363.
- Karataş, Şuayip. "Temsilî Anlatım Bağlamında Kur'an'da Yağmur". *Mütefekkir* 11/22 (2024), 561-587.
- Kurtubî, Muhammed b. Ahmed. *el-Câmiu li-ahkâmî'l-Kur'ân*. çev. Kazım Sağlam- Ramazan Tuğ. İstanbul: Buruc Yayınları, 2006.
- Mevdûdî, Ebû'l-A'lâ. *Tefhîmu'l-Kur'an*. 7 Cilt. İstanbul: İnsan Yayınları, 1996.
- Mukâtil b. Süleyman, Ebû'l-Hasen. *Tefsîr-i Kebîr*. İstanbul: İşaret Yayınları, 2006.
- Öz, Ahmet. *Kur'an'ı Anlamada Bağlam*. İstanbul: Hikmetevi Yayınları, 2016.
- Öztürk, Mustafa. *Kur'an-ı Kerim Meali Anlam ve Yorum Merkezli Çeviri*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2014.
- Râzî, Ebû Abdillâh Fahrüddîn. *Mefâtîhu'l-gayb*. çev. Suat Yıldırım vd. İstanbul: Huzur Yayınları, ts.
- Suyûtî, Ebu'l-Fazl Celaledin Abdurrahman b. Ebî Bekr. *ed-Dürri'l-Mensûr fî't-Tefsîr bi'l-Me'sûr*. Kahire: y.y., 2003.
- Taberî, Ebû Cafer Muhammed b. Cerir. *Taberî Tefsiri*. çev. Hasan Karakaya- Kerim Aytekin. İstanbul: Hisar Yayınevi, 1996.
- Vâhidî Ebu'l-Hasan Ali b. Ahmed. *Esbâbu nüzüli'l-Kur'an*. thk. Kemâl Besyûni Zağlûl. Beyrut: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1991.
- Yazıcı, A. A'râf Sûresi 189 ve 190. Âyetlerin Yorumlanmasında Rivayetlerin Etkisi Üzerine. *Diyanet İlmi Dergi*, LII(3), 2016: 107-127.
- Yazıcı, A. Kur'an'ın Sözlü Bir Hitap Oluşu Bağlamında Meâllerin Kifayeti Problemi. Z. Keskin (Ed.), *Kur'an ve Tefsirde Güncel Konular-1*. Fecr Yayınları. 2024.
- Yazır, Muhammed Hamdi. *Hak Dini Kur'an Dili*. 10 Cilt. İstanbul: Dergâh Ofset, 2020.
- Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Mahmud b. Ömer b. Muhammed. *el-Keşşâf 'an hakâ'iki gavâmizi't-tenzîl ve 'uyûni'l-ekâvîl fî vücûhi't-te'vîl*. çev. Muhammed Coşkun- Murat Sülün. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2016.

Kaynakça

- Aydın, Ertuğrul. "Kur'an-ı Kerim'de Kıssaların Tekrar Edilme Sebepleri". *Tafsir Dergisi* 3/2 (2023), 62-77.
- Bilgiz, Musa. "Kur'an'da Zikir Kavramının Anlam Alanı". *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 25 (2006), 209-236.
- Bolelli, Nusrettin. *Belâgat*. İstanbul: İFAV Yayınları, 3. Basım., 2001.
- Cürcânî, Ebû Bekr 'Abdu'l-Kâhir ibn 'Abdi'r-Rahmân ibn Muḥammed el-Fârisî. *Delâilü'l-İcâz fî 'İlmi'l-Meânî*. ed. Mahmud Muhammed Şâkir Ebû Fehr. Kahire, Cidde: Matbaatu'l-Medenî, 1413.
- Çınar, Sara. *Arap Dili ve Belâgatında Teşbih*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Derveze, Muhammed İzzet. *et-Tefsîru'l-Ḥadîs*. Kahire: Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-'Arabiyye, 1383.
- İbn Keşîr, Ebû'l-Fidâ' İsmâîl b. 'Omer b. Keşîr ed-Dimeşkî. *Tefsîru'l-Ḳur'âni'l-'Azîm*. thk. Muḥammed Ḥuseyn Şems ed-Dîn. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1419.
- İbn Manzûr, Ebû'l-Fadl Muhammed b. Mukerrem b. 'Alî Cemâluddîn b. Manzûr er-Ruveyyî'î. *Lisânu'l-'Arab*. Dâru Sadır, 3. Baskı., 1414/1993.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed el-Ensârî. *el-Câmi' li Ahkâmî'l-Kur'ân*. ed. Ahmed el-Burdûnî - İbrahim Atfeyyeş. Kahire: Dâru'l-Kutubi'l-'Misriyye, 2. Baskı., 1964.
- Mâturîdî, Ebû Manşûr Muḥammed b. Muḥammed el-. *Te'vîlâtü Ehli's-Sunne*. thk. Mecdî Bâsellûm. 10 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-'İlmiyye, 1426/2005.
- Râzî, Ebû 'Abdillâh Fahrüddîn Muḥammed b. Ömer b. Ḥuseyn er-. *Mefâtîḥu'l-Ğayb*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâşî'l-'Arabî, 1420.
- Serinsu, Ahmet Nedim. *Kur'ân'ın Anlaşılmasına Esbâb-ı Nüzul'ün Rolü*. İstanbul: Şûle Yayınları, 1994.
- Seyyid Kutub. *Fî Zilâli'l-Kur'ân*. Kahire, Beyrut: Dâru's-Şurûk, 1982.
- Süyûtî, Ebû'l-Fazl Celâluddîn 'Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muḥammed el-Ḥudayrî es-. *el-İtkân fî 'Ulûmi'l-Ḳur'ân*. thk. Muḥammed Ebû'l-Fadl İbrâhîm. 4 Cilt. b.y.: el-Hey'etu'l-Misriyyeti'l-'Amme li'l-Kuttâb, 1394/1974.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmilî et-. *Câmi'u'l-Beyân fî Te'vîli'l-Kur'ân*. ed. 'Ahmed Muhammed Şâkir. b.y.: Mu'essesetu'r-Risâle, 2000.
- Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. 'Amr. *el-Keşşâf 'an Hakâiki Ğavâmidî't-Tenzîl*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, 1407.

şı, ayrıca metodolojik açıdan tutarlılık ve sistematik eksikliği gibi hususlar öne çıkmaktadır. Bununla birlikte, uluslararası akademik çevrelerde feminist Kur'an yorumlarının yoğun biçimde tartışılması, bu yaklaşımın görmezden gelinmesini güçleştirmektedir. Dolayısıyla feminist Kur'an okumalarının, diğer çağdaş tefsir yönelimleri gibi ele alınarak; güçlü ve zayıf yönleri ile olumlu ve olumsuz yönleri, metodolojik sınırları ve katkı potansiyelleri bakımından sistematik biçimde incelenmesi önerilebilir. Bu tür bir değerlendirme, hem Türkiye'deki tefsir literatüründe metodolojik çeşitliliği genişletecek hem de Kur'an yorumunun evrensel tartışma zeminine daha sağlıklı biçimde katılımını sağlayacaktır.

Sonuç olarak ChatGPT'nin günümüz tefsir ekolleri özelinde sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirildiğinde zaman zaman doğru bilgiyi derleme, tasnif etme ve kıyaslama konusunda yanıldığı ama büyük oranda araştırmacıyı hızlı bir araştırma sürecine sevk ettiği söylenebilmektedir. Yapay zekâ araçlarının yanılma payları olduğu için bilginin doğruluğunun mevcut literatür ile değerlendirmeye alınması gerektiği bilinmelidir. Dolayısıyla ChatGPT gibi yapay zekâ destekli platformlar, doğrudan bilgi kaynağı olarak değil, araştırmacının düşünsel üretimini hızlandıran, mevcut bilgi birikimini sorgulamaya yönelten ve yeni problem alanlarının fark edilmesine aracılık eden yardımcı akademik araçlar olarak değerlendirilebilir.

Kaynakça

- Abdurrahman, Ateş. "Geçmişten Günümüze Bilimsel Tefsir Okulu". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 2/1 (2002), 117-141.
- Albayrak, İsmail. *Klasik Modernizmde Kur'an'a Yaklaşımlar*. İstanbul : Ensar Neşriyat, 2004.
- Al-Sharmani, Mulki. "Islamic Feminism: Transnational and National Reflections". *Approaching Religion* 4/2 (08 Aralık 2014), 83-94.
<https://doi.org/10.30664/ar.67552>
- Aynur, Hatice Şahin. "İslâmî Feminizm ve Feminist Kur'an Okumaları Üzerine Genel Bir Değerlendirme". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 13/3 (01 Şubat 2013), 89-122.
- Babaî, Ali Ekber. *Tefsir Ekolleri*. çev. Kenan Çamurcu. İstanbul: el-Mustafa Yayınları, 2014.
- Birişik, Abdülhamit. *Hind Altkütası Düşünce ve Tefsir Ekolleri*. İnsan Yayınları, 2012.
- Birişik, Abdülhamit. "Tefsir İlminin Ortaya Çıkışı ve Diğer İslâmî İlimlerle İlişkisi". *İslâmî İlimlerde Metodoloji/Usûl-V*, (2014), 17-102.
- Bor, Adil. *Bir Yöntem Olarak Makasidi Tefsir -İbn Âşûr Örneği*. Marmara İlahiyat Vakfı Yayınları, 2022.

- Cebecioğlu, Havva. *Hadîd Sûresinin 25. Âyeti Bağlamında Tefsirde Yapay Zekâ Kullanımının İmkânı*. İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2024.
- Çalışkan, İsmail. "Modern Zamanlarda Tefsirin Rotası ve Muhammed Esed Örneği". *Eskiye* 17 (10 Haziran 2010), 90-97.
- Dağhan, Reyhan. "Yapay Zekâ Tefsir İlmine Yeni Bir Perspektif Sağlayabilir mi?" *Güncel Dini Meseleler ve Çözümler Önerileri (Tefsir)*, 2024.
- Deliser, Bilal. "Tefsir Tarihine Konulu Yönelişler ve Konulu Tefsir -Eleştirel Yaklaşım-". *Universal Journal of Theology (Dergi)* III/1 (2018), 16-38.
- Demirci, Muhsin. *Günümüz Tefsir Problemleri*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2017.
- Es'ad, Ali Muhammed. "İslam Geleneğinde Makâsıd Düşüncesi ve Makâsıd Merkezli Tefsir". *Makâsıdî Tefsir: Kur'an-ı Kerim'i Amaç ve Hikmet Eksenli Anlamak*. ed. Mustafa Çağrı. 185-237. İstanbul: Kuramer, 2018.
- Fadl Hasan Abbâs. *et-Tefsîr Esâsiyyetuhü ve İtticâhâtuhu*. Amman-Ürdün: Darü'n-Nefais, 2015.
- Fidhayanti, Dwi vd. "Rethinking Islamic Feminist Thought on Reinterpreting the Qur'an: An Analysis of the Thoughts of Aminah Wadud, Fatima Mernissi, Asma Barlas, and Riffat Hassan". *Tribakti : Jurnal Pemikiran Keislaman* 35/1 (2024), 37-56.
- Gelgeç, Sevim. "'Siyasal Tefsirin Ortaya Çıkışı' Başlıklı Bir Çalışmada Yapay Zekâ Modellerinin Literatür Tarama Performansı: ChatGPT Özelinde". *ATEBE* 13 (30 Haziran 2025), 42-62. <https://doi.org/10.51575/atebe.1666733>
- Gelgeç, Sevim. "Yapay Zekâ Modellerinin Tefsir Tarihi Özelinde İncelenmesi". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 24/3 (31 Aralık 2024), 493-519. <https://doi.org/10.33415/daad.1583578>
- Kara, İrfan. *Kuran Araştırmalarında Yapay Zekâ*. İstanbul: Kitap Dünyası Yayınları, ts. Erişim 24 Eylül 2025
- Karaca, Abdullah. "Bilimsel Tefsire Yönelik Tutumlara Dair Yeni Bir Tasnif Denemesi". *Diyanet İlmi Dergi* 61/2 (20 Haziran 2025), 471-508. <https://doi.org/10.61304/did.1563382>
- Kaya, Aykut (ed.). *Çağdaş Tefsir Ekolleri*. İlahiyat Kitap, 2023.
- Keskin, Zeki. *Kur'an'a Tarihsel ve Modern Yaklaşımların Eleştirisi*. Ensar Neşriyat, 2018.
- Kırca, Celal. *Kur'an'a Yönelişler İlimler ve Yorumlar Açısından*. Ankara: Fecr Yayınevi, 2021.
- Kollektif. *Makasıdî Tefsir Kur'an-ı Kerim'i Amaç ve Hikmet Eksenli Anlamak*. Kuramer, 2018.
- Kotan, Şevket. *Kur'an ve Tarihselcilik*. Beyan Yayınları, 2020.
- Maden, Gülhan. *Mâtürîdî Tefsirinde Makasıdî Yorum*. Ensar Neşriyat, 2023.

- Maşalı, Mehmet Emin. “Yakın Dönem Tefsir Geleneğinde Makâsıd Merkezli Yaklaşım (Reşid Rıza ve İbn Âşûr Örneği)”. *Makâsıdî Tefsir Kur’ân-ı Kerîm’i Amaç ve Hikmet Eksenli Anlamak*, 261-278.
- Mertoğlu, M. Suat. “Kur’an’ı Modern Bilimlerin Işığında Okumak: Tantâvî Cevherî örneği”. *Dîvân: Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi* 16/30 (2011), 91-113.
- Muhammed İbrahim Şerif. *İtticehetü’t-Tecdît fî tefsîri’l-Kur’âni’l-Kerîm fî Mısır*. Kahire: Daru’t-Türâs, 1982.
- Paçacı, Mehmet. *Çağdaş Dönemde Kur’an’a ve Tefsire Ne Oldu*. İstanbul: Klasik Yayınları, İkinci Baskı., 2012.
- Pişgin, Yasin vd. “Tefsir Kavramlarının Öğretiminde ChatGPT’nin Kullanımı”. *Tanım Tenkit Teori* 3 (01 Eylül 2024), 49-62.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.13863773>
- Polat, Fethi Ahmet. *Çağdaş İslâm Düşüncesinde Kur’ân’a Yaklaşımlar*. İstanbul: İz Yayıncılık, 3. Basım, 2011.
- Rûmî, Fehd b. Abdi’r-Rahmân. *İtticehetü’t-tefsîr fî karnî’r-rabia aşera*. Riyad-Suûdî Arabistan: Müessesetü’r-Risâle, 1997.
- Safhira Faradilla, Siti. “Distribution of Inheritance According To Gender Equality Approach (Comparative Study of Tafsir Quraish Shihab and Aminah Wadud)”. *Jurnal Indonesia Sosial Teknologi* 5/4 (19 Nisan 2024), 1296-1313. <https://doi.org/10.59141/jist.v5i4.994>
- Şimşek, Mehmet Sait. *Günümüz Tefsir Problemleri*. Konya: Kitap Dünyası Yayınları, On birinci Baskı., 2013.
- Zehebî, Muhammed Hüseyin. *et-Tefsîr ve’l-müfessirîn*. 3 Cilt. Kahire: Mektebetü Vehbe, 2000.

Elde edilen sonuçlar göstermektedir ki ChatGPT-5, şifâ kavramı özelinde yöneltilen sorulara hızlı bir şekilde cevap verebilmekte ve onun Kur'an'daki temel boyutlarına dair veriler sunabilmektedir. Bununla birlikte ilgili âyetleri beyanı sırasında bazı âyetleri atlanması, bazı kaynaklara yaptığı atıfların hatalı olması, âyetleri nüzûl sırasına göre sıralamaması veya klasik kaynaklara doğrudan atıp yapmaması gibi eksiklikler, akademik açıdan önemli kusurlar olarak değerlendirilebilir. Ayrıca modelin şifâ kavramına yakın ve zıt anlamlı olan kavramları tespit konusunda tam isabet gösteremediği, bu konuyla ilgili bazı yorumlarını doğrudan âyet bağlamına değil de genelleştirilmiş çıkarımlara dayandırdığı görülmüştür. Bütün bunlara göre şu an itibarıyla yapay zekâ modellerinde halüsinasyon olarak ifade edilen yanlış bilgi aktarımının devam ettiği söylenebilir. Bu nedenle de ChatGPT-5 verilerinin kontrolsüz kullanımı, yanlış yönlendirme riski taşımaktadır.

Bu bulgular ışığında, yapay zekâ modellerinin İslâmî ilimler ve kavram tefsiri çalışmalarında hızlı bilgiye erişim, literatür taraması ve ön analiz gibi açılardan faydalı birer araç oldukları; ancak nihai bilgi kaynağı olarak kullanılmalarının uygun olmadığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte özellikle kavram çalışmasıyla ilgili olarak yapay zekâ modellerinin klasik lügat ve tefsir kaynaklarına ulaşmalarını sağlayan bir veri tabanıyla desteklenmeleri önem arz etmektedir. Bundan sonra ise onlardan elde ettikleri bilgileri kaynaklarını da belirterek doğru bir şekilde sunma kabiliyetlerinin geliştirilmesi gerekir. Ayrıca bu tür çalışmalar açısından ilgili âyetleri nüzûllerine göre sıralama gibi özelliklere de sahip kılınmaları önemlidir. Bu aşamalara ulaşıncaya kadar en azından şimdilik özel bazı komutlarla yönlendirilmeleri faydalı olabilir. Mesela Kur'an kavramlarının yakın ve zıt anlamlı olanlarını tespit sırasında, özellikle Kur'an metninde ilgili kavramın öncesi ve sonrasını tarayarak sonuca ulaşması istenebilir.

Sonuç olarak, yapay zekâ teknolojileri Kur'an kavramlarının incelenmesinde hız ve yönlendirici katkılar sağlayan bir yardımcı araç olarak değerlendirilebilir. Ancak bu katkının ilmî kıymet ifade edebilmesi için mutlaka insan rehberliği, klasik kaynak kontrolü ve eleştirel değerlendirme ile desteklenmesi gerekir.

Kaynakça

- Alan, Ahmet Yusuf, Enis Karaarslan, ve Ömer Aydın. "Improving LLM Reliability with RAG in Religious Question-Answering: MufasssirQAS." *Turkish Journal of Engineering* 9/3 (2025): 544-559.
- Arıcan, Sümeyra. "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Derslerinde Yapay Zekâ Destekli Modern Öğretim Yaklaşımları." *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 24/3 (Özel Sayı: Yapay Zekâ ve İlahiyat: Yeni Paradigmalar, Aralık 2024), 573-614.
- Arslan, Kürşat. "Eğitimde Yapay Zekâ ve Uygulamaları." *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi* 11/1 (2020), 71-88.

- Ay, Mustafa Fatih. Tekin, İshak. “Yapay Zeka ve Din Konulu Yayınların Bibliyometrik Analizi”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 24/3 (Özel Sayı: Yapay Zeka ve İlahiyat: Yeni Paradigmalar Aralık 2024): 521-540.
<https://doi.org/10.33415/daad.1593862>
- Aydın, Halil İbrahim. *Kur'an'ın Vastıfları Bağlamında Şifa Kavramı*. Karabük: Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022.
- Aydın, Hayati. “Şifa Kaynağı Olarak Kur'an'ı Kerîm (Kur'an'ın Şifa Olduğuna Dair Âyetler Üzerinde Bir Tefsir Denemesi)”, *Ekev Akademi Dergisi* 14/42 (2010), 58-60.
- Bal, Samet Yahya – Sarıkaya, Berat. “Kelamî Açından İnsan Fıtratı ve Bilinci Bağlamında Yapay Zekâ ve Transhümanizm.” *Mavi Atlas* 10/2 (2022), 404–418.
- Büyükkada, Samet. “Akademik Yazımda Yapay Zekâ Kullanımının Etik Açısından İncelenmesi: ChatGPT Örneği”. *Rize İlahiyat Dergisi* 26 (Nisan 2024), 01-12.
<https://doi.org/10.32950/rid.1337208>
- Celâleddin es-Süyûtî, *el-İtkân fî 'ulûmî'l-Kur'ân*. Beyrut: Dârü'l-marife: ts.
- Cerrahoğlu, İsmail. *Tefsir Usûlü*. Ankara: Elif Ofset, 1979.
- Cürcânî, es-Seyyid eş-Şerîf Ali b. Muhammed. *et-Ta'rifât*. thk. Muhammed Abdurrahman el-Mer'aşî. Beyrut: Dârü'n-Nefâes, 1424/2003.
- Çakır, Furkan. “Yapay Zekâ ve Hadis.” *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 32 (Eylül 2023), 109–131.
- Çakmak, Ahmet vd. “Din Eğitimi Biliminin Temel Konularında ChatGPT Yapay Zekâ Uygulama Verilerinin Güvenilirliği.” *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 24/3 (Özel Sayı: Yapay Zekâ ve İlahiyat: Yeni Paradigmalar, Aralık 2024), 325–357.
- Çetin, Mustafa. “Kur'an'da Şifâ Kavramı”. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 7 (1992), 67–82.
- Dâmegânî, Hüseyin b. Muhammed. *Kâmûsü'l-Kur'ân ev islâhu'l-vücûh ve'n-nezâir fi'l-Kur'âni'l-kerîm*. thk. Abdülazîz Seyyidü'l-Ehl. Beyrut: Dârü'l-İlm li'l-Melâyîn, 1403/1983.
- Demirci, Muhsin. *Konulu Tefsire Giriş*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2006.
- Doğru, Abdullatif. *Tefsir ve Yapay Zekâ (Tartışmalı Konular ve ChatGPT-4 Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, Tefsir Bilim Dalı, 2025.
- Ezherî, Ebû Mansûr Muhammed b. Ahmed. *Tehzîbü'l-luga*. thk. Muhammed Ali en-Neccâr vd. 15 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Misriyye, 1384/1964.
- Gülşen, S. D. “Arapça Yabancı Dil Öğretiminde Yapay Zekânın Geleceği, ChatGPT Örneği.” *RumeliDE Journal of Language and Literature Studies* 2023/33 (2023), 1057–1070.
- Halîl b. Ahmed, Ebû Abdîrrahmân el-Ferâhîdî. *Kitâbü'l-'Ayn*. thk. Abdulhamîd Hendâvî. 4 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1422/2002.
- Hûlî, Emin. *Kur'an Tefsirinde Yeni Bir Metot*. Trc. Mevlüt Güngör. İstanbul: Bayrak Matbaası, Ekim 1995.
- Izutsu, Toshihiko. *Kur'an'da Allah ve İnsan*. çev. Süleyman Ateş. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1975.
- İbn Âşûr, Muhammed et-Tâhir. *Tefsîru't-tahrîr ve't-tenvîr*. 30 Cilt. Tunus: ed-Dâru't-Tûnûsiyye li'n-Neşr, 1984.

- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Ömer b. Kesîr. *Tefsîrül-Kur'âni'l-'azîm*. thk. Mustafa es-Seyyid Muhammed vd. 15 Cilt. Kahire: Mektebetü Evlâdi's-Şeyh li't-Türâs, 1421/2000.
- İbn Manzûr, Ebû'l-Fazl Muhammed b. Mükerrrem el-Ensârî. *Lisânü'l-'Arab*. 15 Cilt. Beyrut: Dârü Sâdır, 1414/1993.
- İbnü'l-Cevzî, Ebû'l-Ferec Abdurrahman b. Ali el-Bağdâdî. *Nüzhetü'l-a'yûni'n-nevâzir fî ilmi'l-vücûh ve'n-nezâir*. thk. Muhammed Abdülkerîm Kâzım er-Râzî. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1407/1987.
- İbnü'l-Esîr, Mecdüddin Mübârek b. Esîrüddin Muhammed eş-Şeybânî. *en-Nihâye fî garîbi'l-hadîs ve'l-eser*. thk. Halîl Me'mûn Şeyhâ. 2 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Ma'rife, 1430/2009.
- İsfahânî, Ebû'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. el-Mufaddal er-Râgıb. *el-Müfredât fî garîbi'l-Kur'ân*. nşr. Safvân Adnân Dâvûdî. Beyrut: ed-Dârü's-Şâmiyye, ts.
- Kara, İrfan. *Kur'an Araştırmalarında Yapay Zekâ*. ed. Cihan Kara. İstanbul: Kitap Dünyası Yayınları, 2024.
- Karaman, Hayreddin vd. *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*. 5 Cilt. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2007.
- Karayiğit, Rahime. "Dijitalleştirme Çalışmalarında El Yazması Metinlerin Yapay Zekâ Yardımıyla Deşifre Edilmesi: eScriptorium Programı Örneği." *İslam Araştırmaları Dergisi* 53 (2025), 189–197.
- Kur'an Yolu*. Erişim 10 Temmuz 2025. <https://kuran.diyaret.gov.tr>
- Müslim, Mustafa. *Kur'an Çalışmalarında Yöntem*. trc. Salih Özer. Ankara: Fecr Yayınları, 1998.
- Öz, Selahattin. *Kur'an'da şifa kavramı*. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2004.
- Pişgin, Yasin vd. "Tefsir Kavramlarının Öğretiminde ChatGPT'nin Kullanımı". *Tanım Tenkit Teori* 3 (Eylül 2024): 49-62. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13863773>.
- Râgıb el-İsfahânî, Ebû'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed. *el-Müfredât fî garîbi'l-Kur'ân*. nşr. Safvân Adnân Dâvûdî. Beyrut: ed-Dârü's-Şâmiyye, 1412/1992.
- Süyûtî, Celâleddin. *el-İtkân fî 'ulûmi'l-Kur'ân*. thk. Mustafa Dîbboğa. 2 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Ma'rife, ts.
- Şevkânî, Muhammed b. Ali b. Muhammed, *Fethu'l-kadîr el-câmi' beyne fenneyi'r-rivâye ve'd-dirâye min 'ilmi't-tefsîr*, thk. Seyyid b. İbrâhîm b. Sâdık b. İmrân. 5. Cilt. Beyrut: Dârü'l-hadîs, 1413/1993.
- Umaç, Bilal. *Kur'an'da Şifa, Sekîne ve Tuma'nîne Kavramları*. Van: Yüzcüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2007.
- Umut, Tuba Nur. "İlahiyat Çalışmalarında Üretken Yapay Zekâ: Potansiyel Kullanım Alanları ve Etik Boyutları." ed. Emrullah Kılıç. *Yapay Zekâ ve İslâm*. yy.: 2025: 130–152.
- Ünal Şahin, Ayşenur Elif. "Dijital Beşerî Bilimlerin Kur'an El Yazmalarına Uygulanabilirliği: Yöntemler, Uygulamalar ve Karşılaşılan Sorunlar." *Tefsir Araştırmaları Dergisi* 9/1 (Nisan 2025), 214–231.
- Ünal, Sevim. "İbadetlerle İlgili Fetvalar ve Yapay Zekâ Uygulamaları: Karşılaştırmalı Bir Analiz." *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 24/3 (Aralık 2024), 161–192.
- Vâhidî, Ebû'l-Hasen Alî b. Ahmed. *el-Vasît fî tefsîri'l-Kur'âni'l-Mecîd*. thk. Âdil Ahmed Abdülmevcûd vd. 4 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kitâbi'l-İlmiyye, 1415/1994.

- Yerinde, Adem. “Şifâ“. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/129-131. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Yılmaz Gömbeyaz, Melek. “Siyer Sahasında Sorulan Sorulara Yapay Zekâ Modellerinden Google Gemini Tarafından Verilen Cevaplara Dair Bir Araştırma.” *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 24/3 (Özel Sayı: Yapay Zekâ ve İlahiyat: Yeni Paradigmalar, Aralık 2024), 411–440.
- Zebîdî, Muhammed el-Murtazâ b. Muhammed. *Tâcü'l-'arûs min cevâhîri'l-Kâmûs*. 10 Cilt. Beyrut: Dârü Mektebeti'l-Hayât, ts.

Kaynakça

- Aktay, Yasin. *Kur'an Yorumlarının Hermenötik Bağlamı*. Konya.
- Anık, Mehmet. *Çokkültürcülük ve Osmanlı Devleti*, Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Sayı:27, (117-130), 2012.
- Büyükbahçeci, Esra. *Hint'te Kast Sistemi'nin İlk İzleri ve Hint Edebiyatındaki Yeri*. Ankara: DTCF Dergisi Journal 56.2, 2016.
- Palmer, *Hermenötik*. İstanbul: çev. İbrahim Görener, Anka Yayınları, 2003.
- Deniz, Abdülbaki. *Kutsal Metinlerde Hermenötik Yaklaşım ile Te'vil Olgusu*. Şırnak: Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, sayı 28.
- Duman, M. Zeki. *İslamın Köle ve Cariye Sorununa Yaklaşımı*. Kayseri: Erciyes İlahiyat Fakültesi Dergisi, sayı.12, 2011.
- Ebû Dâvûd, *Sünen*. Beyrut: Tahkik. Muhammed Muhyiddin Abdülhamid, el- Mektebetü'l Asriyyeti.
- İbn Hanbel, Ahmed. *Müsned*. Tahkik. Şuayb el- Arnavut, Müessesetü'r Risale, 1. Baskı, 2001.
- İbn Kesir, *Tefsiru'l Kur'an'l Azim*. Beyrut: Tahkik. Muhammed Hüseyin Şemseddin, Daru'l Kutubi'l İlmiyyi, 1. Baskı, h.1419.
- el-Kurtubî, *el- Camiu li-Ahkami'l Kur'an*. Mısır: Tahkik. Ahmed el- Berduni ve Ahmet Etfiyyş, Daru'l Kutubi'l Mısriyye, 2. Baskı,1964.
- el-Mahallî- El- Suyûtî, *Tefsiru'l Celaleyn*. Kahire: Daru'l Hadis, 1. Baskı.
- et-Taberî, İbn Cerir. *el- Camiu'l Beyan fi Te'vili'l Kur'an*. Tahkik. Ahmet Muhammed Şakir, Müessesetu'l Risaleti, 1. Baskı, 2000.
- et- Tantâvî, Muhammed Seyyid. *et- Tefsiru'l Vasit lil- Kur'an Kerim*. Mısır: Daru'l Nehdati Mısriyye, 1. Baskı, 1997.
- Wadud, Amina. *Towards a Qur'anic Hermeneutics of Social Justice: Race, Class and Gender*. England: Cambridge University Press, Journal of Law and Religion, Vol. 12, No.1, (1995-1996).
- Yalçın, Enes. *Toplumsal Tabakalaşma Sistemlerinin Genel İncelenmesi*. Cilt. 8., sayı.20, HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplam Dergisi, 2019.
- ez-Zemahşerî, *el- Keşşaf*. Beyrut: Daru'l Kitabi'l Arabi, 3. Baskı, 1407/1987.

- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî. *el-Müsned*. thk. Şuayb el-Arnâût vd. 45 Cilt. b.y.: Müessesetü'r-Risâle, 1421/2001.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî. *Fezâilü's-sahâbe*. thk. Vasiyyullâh b. Muhammed Abbâs. 2 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1403/1983.
- A'zamî, Muhammed Mustafâ el-. *Küttâbü'n-nebî*. Beyrut: el-Mektebü'l-İslâmî, 2. Basım, 1398/1978.
- Bâkullânî, Muhammed b. Tayyib b. Muhammed b. Ca'fer b. Kâsım Ebû Bekr el-. *el-İntisâr li'l-Kur'ân*. thk. Muhammed 'İsâm el-Kuzât. 2 Cilt. Beyrut: Dâru İbn Hazm, 1422/2001.
- Begavî, Muhyissünne Ebû Muhammed el-Hüseyn b. Mes'ûd b. Muhammed b. el-Ferrâ' el-. *Şerhu's-sünne*. thk. Şuayb el-Arnâût-Muhammed Züheyr eş-Şâviş. 15 Cilt. Dimaşk: el-Mektebü'l-İslâmî, 2. Basım, 1403-1983.
- Belâzürî, Ahmed b. Yahyâ b. Câbir b. Dâvûd el-. *Cümel min ensâbi'l-eşraf*. thk. Süheyl Zekkâr-Riyâd ez-Ziriklî. 13 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Fikr, 1417/1996.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl el-. *Sahîhu'l-Buhârî*. thk. Mustafa Dîb el-Bugâ. 7 Cilt. Dimaşk: Dâru İbn Kesîr, 5. Basım, 1414/1993.
- Cehşiyârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdûs el-. *Kitâbü'l-vüzerâ ve'l-küttâb*. thk. Mustafâ es-Sekâ vd. Kahire: Matbaa Mustafâ el-Bâbî el-Halebî, 1357/1938.
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullâh b. Abdurrahmân b. Behrâm b. Abdüssamet ed-. *es-Sünen*. thk. Hüseyin b. Selîm Esed ed-Dârânî. 4 Cilt. Riyad: Dâru'l-Muğnî, 1412/2000.
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as es-Sicistânî. *es-Sünen*. thk. Şuayb el-Arnâût - Muhammed Kâmil Karabellî. 7 Cilt. b.y.: Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 1430/2009.
- Ebû Nuaym el-İsfahânî, Ahmed b. Abdillâh b. İshâk. *Ma'rifetü's-sahâbe*. thk. 'Âdil b. Yûsuf el-'Azzâzî. 7 Cilt. Riyad: Dârü'l-Vatân, 1419/1998.
- Hâzin, Alî b. Muhammed el-. *Lübâbü't-te'vîl fî me'âni't-tenzîl*. thk. Muhammed Alî Şâhîn. 4 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1415.
- İbn Ebî Dâvûd, Abdullâh b. Süleymân b. Eş'as es-Sicistânî. *Kitâbü'l-Mesâhif*. thk. Muhammed b. Abduh. Kahire: el-Fârûku'l-Hadîse, 1423/2002.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ahmed b. Alî b. Muhammed. *el-İsâbe fî temyîzi's-sahâbe*. thk. 'Âdil Ahmed Abdülmevcûd-Alî Muhammed Mu'avviz. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1415.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ahmed b. Alî b. Muhammed. *Fethu'l-bârî bişerhi Sahîhi'l-Buhârî*. 13 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Ma'rife, 1397.
- İbn Hişâm, Cemâlüddîn Abdülmelik. *es-Sîretü'n-nebeviyye*. thk. Mustafa es-Sekâ vd. 2 Cilt. Mısır: Şirketü Mustafâ el-Bâbî el-Halebî, 2. Basım, 1375/1955.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd. *es-Sünen*. thk. Şuayb Arnâût vd. 2 Cilt. b.y.: Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 1430/2009.
- İbnü'l-Esîr, Ebü'l-Hasen İzzüddîn Alî b. Muhammed b. Muhammed. *Üsdü'l-gâbe fî ma'rifeti's-sahâbe*. thk. Alî Muhammed Muavviz-'Âdil Ahmed Abdülmevcûd. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1415/1994.
- İbnü'n-Nedîm, Ebü'l-Ferec Muhammed b. Ebî Ya'kûb İshâk. *el-Fihrist*. thk. İbrâhîm Ramazân. Beyrut: Dârü'l-Ma'rife, 2. Basım, 1417/1997.

- Kaya, Nebi-Bozkurt, Nevzat. "İstinsah". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12 Temmuz 2024. Erişim 12 Temmuz 2024. <https://islamansiklopedisi.org.tr/istinsah>
- Makdisî, Ebû Şâme Ebû'l-Kâsım Şihâbüddîn Abdurrahmân b. İsmâîl b. İbrâhîm el-. *el-Mürşidü'l-vecîz ilâ ulûm bi kitâbillâhi'l-azîz*. thk. Tayyar Altıkullaç. Beyrut: Dâru Sâdır, 1395/1975.
- Mâlik b. Enes. *el-Muvatta'*. thk. Muhammed Mustafâ el-A'zamî. 8 Cilt. Birleşik Arap Emirlikleri: Müessesetü Zâyed b. Sultân Âli Nahyân, 1425/2004.
- Memmedzâde, Elçin. *Vahiy Kâtipliği ve Hz. Peygamber'in Vahiy Kâtipleri*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1999.
- Mertoğlu, M. Suat. "Vahiy Kâtibi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12 Temmuz 2024. Erişim 12 Temmuz 2024. <https://islamansiklopedisi.org.tr/vahiy-katibi>
- Mes'ûdî, Ebû'l-Hasen Alî b. el-Hüseyn b. Alî el-. *Mürûcû'z-zeheb ve me'âdinü'l-cevher*. 4 Cilt. Beyrut: el-Mektebetü'l-Asriyye, 1425/2005.
- Müslim, Ebû'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc. *es-Sahîh*. thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâ'î't-Türâsî'l-'Arabî, 1374/1955.
- Önkal, Ahmet. "Müseylimetülkezzâb". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12 Temmuz 2024. Erişim 12 Temmuz 2024. <https://islamansiklopedisi.org.tr/museyli-metulkezzab#:~:text=Res%C3%BB1%2Di%20Ekrem%20devrinde%20peygamberlik%20iddias%C4%B1nda%20bulunanlardan%20biri.&text=Adn%C3%A2n%C3%AEler'e%20mensup%20bir%20Arap%20kabilesi.&text=M%C3%BCseylimet%C3%BClkezz%C3%A2b%20taraf%C4%B1ndan%20%C5%9Fehid%20edilen%20sah%C3%A2b%C3%AE>
- Özsoy, Abdulvahap. "Hz. Ebu Bekir Dönemi Kur'an'ın Cem'i Faaliyetinde İki Şahit İstenmesiyle Alakalı Rivayetin Kaynak Değeri". *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 43 (2015), 104-138.
- Süüyûfî, Celâleddin Abdurrahman b. Ebû Bekir es-. *el-İtkân fî 'ulûmi'l-Kur'ân*. 4 Cilt. b.y.: el-Hey'etü'l-Mısriyyetü'l-'Âmme li'l-Kitâb, 1974.
- Süüyûfî, Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr es-. *el-İtkân fî ulûmi'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Ebû'l-Fazl İbrâhîm. 4 Cilt. Mısır: el-Hey'etü'l-Misriyyetü'l-'Âmme li'l-Kütüb, 1394/1974.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr et-. *Târîhu't-Taberî (Târîhu'r-rusûl ve'l-mülûk)*. thk. Muhammed Ebû'l-Fazl İbrâhîm. 11 Cilt. Mısır: Dâru'l-Meârif, 2. Basım, 1387/1967.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ et-. *es-Sünen*. thk. Şuayb el-Arnaût vd. 6 Cilt. b.y.: Dâru'r-Risâleti'l-'Âlemiyye, 1430/2009.
- Vâkıdî, Muhammed b. Ömer b. Vâkıd es-Sehmî el-Esemî el-. *el-Megâzî*. thk. Marsden Jones. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-A'lemî, 3. Basım, 1409/1989.
- Zerkeşî, Ebû Abdillâh Bedrüddîn Muhammed b. Abdillâh b. Bahâdır ez-. *el-Burhân fî 'ulûmi'l-Kur'ân*. thk. Muhammed b. Ebû'l-Fazl İbrâhîm. 4 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâ'î'l-Kütübî'l-Arabiyye, 1376/1957.

nan sanatçı, arka fonda gündelik Amerika hayatından, modern yaşamın parçalarından kesitleri ön planda yer alan sûre pasajları ile ilişkilendirerek resmetmiştir. Bu örneklerde Birk, âyetlerin tarihsel bağlamını güncel Amerikan görselliğiyle buluşturmuştur. Böylece sıradan hayat ile dini kavramları nasıl içselleştirdiği ve kutsal metnin kültürlerarası yeniden üretimini ne şekilde yaptığı ortaya çıkmıştır. Bu yönüyle son derece orijinal olan bu çalışma, Kur'an'ın sadece salt bir çevirisi değil bir anlamda antropolojik ve sanatsal öğelerin kullanıldığı bir yorumu olarak anlaşılabilir.

Çalışma bütünsel olarak incelediğinde sûreler ile Amerika ve Amerikalılar'ın yaşamı arasında -kimi zaman doğrudan kimi zaman dolaylı örnekler kullanarak-kurduğu dinamik ilişki, kutsal metnin anlamının kültürel bağlamlarda nasıl yeniden üretilebileceğini göstermektedir. Böylelikle Birk'in eseri, sadece sanatsal bir girişim değil, aynı zamanda Kur'an'ın çağdaş toplumlarla kurduğu diyalogu yeniden düşünmeye davet eden antropolojik bir yorum olarak değerlendirilebilir. Zira bu tarz bir yaklaşım metnin yalnızca literal içeriğiyle değil, toplumsal bağlamlarla birlikte nasıl anlam kazandığını da incelemekte ve onların yaşam pratikleriyle ilişkisini görünür kılmaktadır. Ayrıca temsillerin kimlik üzerindeki etkilerini de tartışmaktadır. Bu noktada Birk'in grafiti tarzı yazıyı kullanması, kutsal metni Amerikan şehir kültürüyle, yaşamıyla buluşturarak, yabancı olanı tanıdık hale getiren bir temsil oluşturmaktadır. Zira onun projenin başındaki "Eğer Kur'an tüm insanlara gelmiş ilahi bir mesajsa, 21. yüzyılda bir Amerikalı için ne anlama gelir? Onun mesajı, bu zamanda, Amerikalılar ile nasıl bir ilişki kurar ve onların yaşamına nasıl uygulanır?" gibi sorulardan hareketle bu projeye başladığını belirtmektedir. Sanatçının hedefi dikkate alındığında bunu büyük ölçüde gerçekleştirdiği söylenebilir. Ayrıca bu çalışma metnin toplumsal bağlam arasındaki ilişkilerin incelenmesine de imkân tanımaktadır.

Kaynakça

- Aslan, Reza. *God: A Human History of Religion*. Corgi, 2018.
- Aslan, Reza. *No God but God: The Origins, Evolution, and Future of Islam*. New York: Random House, 2011.
- Birk, Sandow. *American Quran*. Hong Kong: W. W. Norton&Company, 2016.
- Birk, Sandow. "Artist's Statement: American Qur'an." *Journal of the American Academy of Religion* 80/3 (2012).
- Birk, Sandow. *Sandow Birk American Quran*. Jordan Schnitzer Museum of Art, University of Oregon, 2017.
- Çalışkan Başer, Hatice Merve - Sütşurup, Bedia. "Türkiye'de Kur'an Çevirisi/Meâl Üzerine Yapılmış Çalışmaların Tasnifi ve Değerlendirilmesi." *Mîzânî'l-Hak: İslami İlimler Dergisi* 16 (2023).

- Ferâhîdî, Halîl b. Ahmed. *Kitâbü'l-Ayn*. critical ed. Abdülhamid Hindâvî. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2003.
- Işık, Emin. "Hucurât Sûresi." *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Vol. 18. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1988.
- Levy, Benjamin. "Sandow Birk: American Qur'an and The Depravities of War." *Art in Print* 7/3 (2017).
- Palme, Louis. "American Illustrated Quran – an Elaborate Sham" (2016).
<https://www.annaqed.com/en/muslims-under-the-microscope/american-illustrated-quran--an-elaborate-sham>
<https://www.youtube.com/watch?v=Egs3KKWgUdw>
<https://www.aamg-us.org/wp/wp-content/uploads/2017/03/birk-prospectus-v7.pdf>
<https://www.rezaaslan.com/>
<https://sandowbirk.com/american-quran>

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1759

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Yayın | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1047

Kitap Adı : Bir Müfessir Olarak İmâm Mâtürîdî ve Tefsir Metodolojisi

Book Title : Imam Maturidi as an Exegete and His Methodology of Exegesis

ISBN : 978-625-8724-02-8

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258724028

Editör | Editor: Zeki KESKİN | orcid.org/0000-0002-1445-8827

Kurum | Institution: Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi

ROR ID: ror.org/04nvpv675

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book – Editorial

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 16 x 24 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 226 (viii + 218)

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAB - İslam ilahiyatı | Islam theology

BISAC: REL006680 - İslam / Kur'an Yorumu ve Eleştirisi | Religion / Islam / Koranic Criticism & Interpretation

THEMA: QRAM2 - İslam: yorum ve tefsir | Islam: commentaries and exegesis

LC Classification: BP130.4 - İslam / Kur'an yorumu | Islam / Interpretation of the Koran

DEWEY: 297.1227 - Kur'an yorumu | Interpretation of the Koran

WoS Category: Din | Religion

WoS Citation Topics Meso: Kur'an tefsiri ve yorumu | Quranic exegesis and interpretation

WoS Citation Topics Micro: İslam teolojisi ve yorumbilimi | Islamic theology and hermeneutics

Scopus Subject Areas: 1202 - Din ve Teoloji | Religious Studies

Atıf Bilgisi | Cite as: Keskin, Zeki (ed.). *Bir Müfessir Olarak İmâm Mâtürîdî ve Tefsir Metodolojisi*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

2. Akıl ile vahyi dengeleyen bir yöntem benimsemiş, naklî ve aklî delilleri uyum içinde kullanmıştır. Bu yaklaşım, Ebû Hanîfe'nin esnek ve maslahat odaklı rey anlayışıyla uyum göstermektedir.

3. Maverâünnehir ve Semerkand gibi merkezlerdeki farklı kültürel ve ilmî ortam, Mâtûrîdî'nin düşünce sisteminin oluşumunda belirleyici olmuştur.

4. Mâtûrîdî'nin çabalarıyla Semerkand ve çevresinde Hanefilik sistematik bir hal alıp, buralarda şehirleşme potansiyeli göstermiştir.

5. Kur'ân'ı Kur'ân ile tefsir etme ilkesi doğrultusunda hem selef görüşlerini aktararak hem de aklî yorumlarıyla âyetlerin lafzî ve hikmet boyutlarını dengelemiştir.

6. Büyük günah işleyen bir kişinin imanının ortadan kalkmayacağı görüşünü savunmuş, iman ile amel arasındaki ayrımı netleştirmiştir. Bu yaklaşım, Ehl-i Sünnet itikadının merkezî ilkelerinden biri hâline gelmiştir.

7. Tefsirinde Ebû Hanîfe'ye atıfta bulunarak onun ilmî otoritesini kullanmış ve hem naklî hem de aklî delillerle onun metodolojisini sürdürmüştür.

8. Mâtûrîdî, Hanefî metodunu sistematik bir itikadî çerçeveye dönüştürerek Ehl-i Sünnet'in akıl-vahiy dengesine dayalı düşünce geleneğinin güçlenmesine katkıda bulunmuştur.

Sonuç olarak, Mâtûrîdî, Ebû Hanîfe'nin ilmî mirasını devam ettiren, akıl ile vahyi dengeli şekilde yorumlayan ve Hanefiliği sistematik bir itikadî çerçeveye dönüştüren öncü bir âlim olarak İslâm düşünce tarihindeki önemini korumaktadır.

Kaynakça

- Ahmed Efendi, Taşköprizâde. *Miftâhu's-sa'âde ve mişbâhu's-siyâde fî mevzû'âtî'l-'ulûm*. Haydarabat: Maâriful-Osmaniye, 1977.
- Akgül, Muhittin. "Ebû Mansûr el-Maturîdî ve Te'vilâtul-Kur'ân". *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4 (2001),
- Alper, Hülya. "İmam Mâtûrîdî'de Akıl-Vahiy İlişkisi: Aklın Önceliği ve Vahyin Gerekliliği". *Milel Ve Nihal inanç, kültür ve mitoloji araştırmaları dergisi* 7/2 (2010),
- Ali Düzgün, Şaban. "Maturidi'nin Kur'an Yorum Yöntemi". *Kelam Araştırmaları Dergisi* 9/1 (2012),
- Apaydın, H. Yunus "Bir Muhafazakar Reycilik Teorisi: Ebu Hanife". *İslam Araştırmaları Dergisi* 15/1-2 (2002),
- Arpağuş, Hatice K. *İmam Mâtûrîdî ve Mâtûrîdiyye Geleneği, İmam Mâtûrîdî'ye Göre İnsan Filleri* ed. Hülya Alper, İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2018.
- Aslan, Abdülaffar. "Kelâm İlminin Gelişimine Türklerin Katkısı -Ebu'l-Muîn en-Nesefî Örneği-, Uluslararası Türk Dünyasının İslamiyete Katkıları Sempozyumu". *S.D.Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları* (2007),
- Aydın, Osman. "İmâm Mâtûrîdî'nin Yetiştirdiği İlmî Ortam ve Semerkant'ta İlim Merkezleri". *Diyanet İlmî Dergi* 55/3 (2019),

- Bağdadi, Ebû Bekr Ahmet b. Ali b. Sabit el-Hatib. *Şerefi aşhâbi'l-hadîş*. Ankara Ankara Üniv. Basımevi, 1972.
- Bebek, Adil. “Kebîre”. TDV İslâm Ansiklopedisi. (İstanbul: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 2022. 15.10.2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/kebire>
- Cessâs, Ebû Bekr Ahmed b. Alî er-Râzî. *el-Fusûl fi'l-usûl*. 4 Cilt. Kuveyt: Vezâretu'l-Evkâf, 1994.
- Çelik, Hasan Can - Marulcu, Hasan Tevfik. “Dört Mezhep İmamının İmân Tanımları - Kelâm İlmi Bağlamında Mukayeseli Bir Değerlendirme”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2/46 (2023),
- Dârimî, Ebû Saîd Osmân b. Saîd b. Hâlid. *er-Red 'ale'l-Cehmiyye*. thk. Gösta Vitestam. Lund: Leiden, 1960.
- Düzgün, Şaban Ali. “Semerkant İlim Havzası ve Mâtürîdî”. *Matürîdî'nin Düşünce Dünyası* (2011),
- Ebû Hanîfe, Nu'mân b. Sâbit. *el-Âlim ve'l-müte'allim*. çev. Mustafa Öz. İstanbul: y.y., 1981.
- Ebû Hanîfe, Nu'mân b. Sâbit. *el-Fıkhul-ekber*. Çev. Hamza Yaman. İstanbul: 2016.
- el-Kârî, Ebû'l-Hasen Alî b. Sultân Muhammed el-Herevî. *Şerhu'l-fıkhul-ekber*. Mısır: y.y., 1323.
- Gengil, Veysel. “Mâtürîdî'de Tefsir Te'vîl Ayrımı Meselesi”. *Diyanet İlmî Dergi* 55/3 (2019),
- Hamevî, Ebû Abdillâh Yâkût b. Abdillâh el-Bağdâdî er-Rûmî. *Mu'cemü'l-büldân*. Beyrut: Dâru'l-İlmiyye, ts. Erişim 02 Temmuz 2025.
- Hamis, Muhammed b. Abdirrahman. *Usûluddin inde'i-İmam Ebi Hanife*. Riyad: Dâru's-Samil', 1996.
- İşcan, Mehmet Zeki. *Ehl-i Sünnet'in Oluşumunda Öncü Şahsiyetler (Hasan-ı Basrî ve Ebû Hanîfe Üzerine Bazı Mülahazalar)*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2006.
- Karadaş, C. “Semerkant Haneî Kelâm Okulu Mâtürîdîlik”. *Usûl İslâm Araştırmaları* 2/6 (2006),
- Keskin, Mehmet. “İmam Eş'ari'nin İman Risalesi”. *Van İlahiyat Dergisi* 10/16 (2022),
- Korkmaz, Sıddık. *Kelam Tarihi ve Ekolleri*. Ankara: FCR Yayın Reklam Bilgisayar, 2020.
- Koşum, Adnan. “İmâm-ı Âzam Ebû Hanîfe'nin Akılcı Yönteminin (Re'yci) Başlıca Nedenleri ve Düşüncelerinin Oluştığı İlmî Ortam”. *Diyanet İlmî Dergi* 54/1 (2018),
- Kurtubî, Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr b. Ferh. *el-Câmi' li-aşhâmi'l-Şur'ân*. thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2006.
- Kutlu, Sönmez. *İmam Mâtürîdî ve Mâtürîdîlik*. Ankara: y.y., 2006.
- Makdisî, Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr el-Bennâ eş-Şâmî. *Ahşenü't-tekâşim*. Dimaşk: Dâru'n-Neşr, 1980.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd es-Semerkandî. *Te'vîlâtü'l-Şur'ân*. thk. Ahmed Vanlıoğlu. İstanbul: Dâru'l-Mîzan, 2010.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd es-Semerkandî. *Kitâbü't-Tevhîd*. thk. Fethullah Huleyf. el-İskenderiyye: Dâru'l-Câmiâtî'l-Mısıriyye, ts.
- Merğînânî, Burhânüddîn Ali b. Ebîbekr b. Abdilcelîl el-Ferğânî. *el-Hidâye*. thk. Talâl Yûsuf. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, ts.
- Nesefî, Ebû'l-Berekât Hâfızüddîn Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd. *Medârikü't-tenzîl ve hakâ'ıku't-te'vîl*. thk. Yûsuf Ali Bedevî. Beyrut: Dâru'l-Külliyeti't-Tayyib, 1998.

- Önal, Recep. “Mâtürîdî Düşüncenin Teşekkülünde Sosyo Jeo-Politik Bağlam: Mâverâün-nehir (Semerkand ve Buhara) Üzerine Analizler”. 3. *Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi Bildiriler Kitabı* (2018),
- Özen, Şükrü. “Mâtürîdî”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 2003. 24 Haziran 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/maturidi#1>
- Polat, Hatice. “Mu'tezilî Düşünce'de İman-Amel İlişkisi Tartışmaları ve Mürtekeb-i Kebîre'nin Durumu”. *Mutalaa: Karabük İslami İlimler Dergisi* 2/1 (2022),
- Sarıbulak, Zekerya. “Ebû Hanîfe ve Mâtürîdî'ye Göre İman-Amel Bağlantısı”. *Ulum Dinî Tetkikler Dergisi* 6/1 (2023),
- Serahsî, Ebû Bekr Şemsü'l-eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed. *el-Mebsût*. 30 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikir, 2000.
- Topaloğlu, Bekir. “Mâtürîdî”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. Ankara: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 2003. 09 Eylül 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/maturidi#2-kelama-dair-gorusleri>
- Topaloğlu, Bekir. *Kitâbü't-Tevhîd Tercümesi*. Ankara: İsam Yayınları, 2009.
- Türçan, Galip. “Ebû Hanîfe ve Ehl-i Sünnet Kelamının Oluşumuna Katkısı”. *S.D. Ü. İlahiyat Fakültesi* (2007),
- Yavuz Şevki, Yusuf. “Ebû Hanîfe”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 1994. 09 Eylül 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/ebu-hanife#2-akaide-dair-gorusleri>
- Yörükân, Yusuf Ziya “İslâm Akâid Sistemimde Gelişmeler ve İmam-ı Âzam Ebû Hanîfe”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/2-3 (1952) .

merkezden çevreye uzanan çok katmanlı yapısını da yeniden anlamlandırma fırsatı sunmaktadır.

Kaynakça

- A'zamî, Muhammed Mustafa. "Buhârî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/368-372. Ankara: TDV Yayınları, 1992.
- Ak, Ahmet. "İmâm Mâtürîdî'nin Hayatı Eserleri ve Görüşleri". *Uluğ Bir Çınar İmâm Mâtürîdî*. Haz. Ahmet Kartal. 17-30. İstanbul: Doğu Araştırmaları Merkezi, 2014.
- Ak, Ahmet. "Mâtürîdîliğin Ortaya Çıkışı". *Büyük Türk Bilgini İmâm Mâtürîdî ve Mâtürîdîlik*. Ed. İlyas Çelebi. 435-451. İstanbul: M. Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2012.
- Aydınlı, Osman. "Semerkant". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/481-484. Ankara: TDV Yayınları, 2009.
- Aydınlı, Osman. *Fethinden Sâmânîler'in Yıkılışına Kadar (93-389/711-999) Semerkant Tarihi*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2011.
- Barthold, V. V. *Moğol İstilasına Kadar Türkistan*. Haz. Hakkı Dursun Yıldız. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1990.
- Ecer, Ahmet Vehbi. "Ebû Mansûr al-Matürîdî". *İslam Medeniyeti Dini İlmi Fikri Aylık Mecmua* III/29 (1973), 10-14. <http://katalog.idp.org.tr/yazilar/onizleme/61861/ebumansur-elmaturid>
- Eroğlu, Muhammed. "Dahhâk b. Müzâhim". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/410-411. Ankara: TDV Yayınları, 1993.
- İbn Kutluboğa, Ebû'l-Adl Zeynüddîn Kâsım b. Abdillâh es-Sûdûnî el-Cemâlî el-Mısrî. *Tâci't-terâcîm fî tabakâtî'l-Hanefiyye*. Thk. Muhammed Hayr Ramazan Yusuf. Dimeşk: Dâru'l-Kalem, 1992/1413.
- Kaya, Mahmut. "Fârâbî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12/145-162. Ankara: TDV Yayınları, 1995.
- Kureşî, Ebû Muhammed Muhyiddîn Abdülkâdir b. Muhammed b. Muhammed el-Mısrî. *el-Cevâhirü'l-mudîyye fî tabakâtî'l-Hanefiyye*. Thk. Abdulfettâh Muhammed el-Hulv. 5 Cilt. Kahire: Dâru Hicr, 1993/1413.
- Kutlu, Sönmez. "Bilinen ve Bilinmeyen Yönleriyle İmâm Mâtürîdî". *İmâm Mâtürîdî ve Maturîdîlik*. Haz. Sönmez Kutlu. 23-64. Ankara: Kitâbiyât Yayınları, 3. Basım, 2011.
- Ligeti, L. *Bilinmeyen İç Asya*. çev. Sadrettin Karatay. Ankara: MEB Yayınları, 1986.
- Makdisî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed el-Beşârî. *Ahsenü't-tekâsîm fî marifeti'l-ekâlim*. Nşr. M. Mahzûm. Beyrut: Dâru Sadr, 1992/1413.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr. *Kitâbü't-Tevhîd*. çev. Bekir Topaloğlu. İstanbul: İSAM Yayınları, 7. Basım, 2015.
- Muminov, Ashirbek. "Ebû Mansûr el-Mâtürîdî'nin Semerkand'daki Muasırları". *Uluğ Bir Çınar İmâm Mâtürîdî*. Haz. Ahmet Kartal. 33-38. İstanbul: Doğu Araştırmaları Merkezi, 2014.
- Nesefî, Ebû'l-Muîn Meymûn b. Muhammed b. Muhammed Mu'temid. *Tebseratü'l-edille fî usûli'd-dîn*. Thk. Hüseyin Atay. Ankara: DİB Yayınları, 1993.
- Öz, Mustafa. "Tabakat". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 39/295-296. Ankara: TDV Yayınları, 2010.

- Özen, Şükrü “Mâtürîdî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/146-151. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Pezdevî, Ebü'l-Hasen Ebü'l-Usr Fahrü'l-İslâm Ali b. Muhammed b. el-Hüseyn b. Abdilkerîm. *Usûlü'l-Pezdevî Kenzü'l-vusûl ilâ ma'rifeti'l-usûl*. Thk. Said Bektaş. Beyrut: Dâru's-selâm, 2016.
- Sönmez, Mehmet Ali. “İbn Hibbân”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/63-64. Ankara: TDV Yayınları, 1999.
- Şık, İsmail. “Mâtürîdî'den Farklılaşan Mâtürîdîlik”. *Uluğ Bir Çınar İmâm Mâtürîdî*. Haz. Ahmet Kartal. 51-67. İstanbul: Doğu Araştırmaları Merkezi, 2014.
- Tancî, Muhammed b. Tâvit. “Abû Mansûr al-Mâtürîdî”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* IV/I-II (1955), 1-12.
- Usta, Aydın. “Sâmânîler”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/64-68. Ankara: TDV Yayınları, 2009.

re yer vermiş buna göre hükümler vaz etmiştir. Literatürde Tevrat'ın şeriatı, İncil'in şeriatı, Kur'an'ın şeriatı şeklinde farklı adlandırmalarla ifade edilebilen şeriatın yanında dinin tek olduğu ve isminin de İslâm olduğu üzerinde durulmuştur. Şeriatlar arası nesih teorisiyle ifade edilen bu durum, son peygamber Hz. Muhammed'den (sa) sonra içtihat müessesesi ile devam etmiştir. Zira şeriatın ihtiva ettiği hükümler, ilâhî iradenin birer tezahürüdürler. Buradaki ilâhî irade, Kur'an ve sünnet yoluyla ortaya çıkabileceği gibi aklın bir ürünü olan içtihat yoluyla da elde edilebilir mahiyettedir. Bu sebeple içtihat, Allah'ın doğuştan her insana verdiği bir elçi ve rehber konumunda olan aklın faaliyetleri arasında bulunan ve ilâhî iradeyi keşfetmeye yönelik olan önemli, hatta kutsal bir eylemdir.

Ebû Mansûr Muhammed el-Mâtürîdî'ye göre bütün dinler, Hz. Âdem'den Hz. Muhammed'e kadar peygamberlerin tamamının tebliğ ettiği iman esaslarının tevhit temelli olması sebebiyle birbirinin aynısıdır. Fakat muamelata yani şeriat/hukuka dair hususlar birbirinden farklı olabilmektedirler. Bu durum din ve şeriat arasında değişkenlik ve sabitlik yönüyle farklılık bulundurmakta; kısaca dinin sabit, şeriatın dinamik bir karakter arz ettiğine vurgu yapmaktadır. Şeriatın bu özelliğini göz önünde bulunduran Mâtürîdî, Kur'an ayetlerinin ortaya koyduğu hükümlerin illetinin kaybolması durumunda ayetin hükmünün içtihatla neshedilebileceği tezini ileri sürmektedir. Bu duruma Hz. Ebû Bekir'in hilafeti döneminde, Hz. Ömer'in, Müslümanların güçlenmesini gerekçe gösterip Hz. Peygamber dönemindeki şartların değiştiğini ileri sürerek daha önce müellefe-i kulûb kontenjanından zekât payı alan kimselere bu payı vermemesini örnek olarak sunmaktadır.

Sonuç olarak din şeriat ayrımı, dinde sabit ve değişken olan hükümlerin bilinmesi açısından oldukça önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ayrımı çok açık ifadelerle Müslümanların gündemine getiren Mâtürîdî'nin yaptığı, dinin daha işlevsel olması, her zaman ve zeminde ihtiyaçlara cevap verme potansiyelinin rahat bir şekilde ortaya çıkması açısından önemli ve takdire şayandır.

Kaynakça

- Abdülkâdir el-Kureşî, Muhyiddîn Ebû Muhammed. *el-Cevâhirü'l-mudîyye fî tabakâti'l-Hanefiyye*. thk. Abdülfettâh Muhammed el-Hulv. 5 Cilt. Kahire: Dâru Hecer, 2. Basım, 1413/1993.
- Abdürrezzâk b. Hemmâm, Ebû Bekr es-San'ânî. *Tefsîru Abdürrezzâk*. thk. Mahmûd Muhammed 'Abduh. 3 Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1419.
- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî. *el-Müsned*. thk. Şuayb el-Arnâût vd. 45 Cilt. b.y.: Müessesetü'r-Risâle, 1421/2001.
- Ayğın, Fadıl. "İmâm Mâtürîdî ve Te'vilâtü'l-Kur'an". *Hz. Peygamber'in Nübüvvetini İspat Bağlamında Mâtürîdî'de Nesih Teorisi*. ed. Hatice K. Arpaguş vd. 497-510. İstanbul: İFAV Yayınları, 2019.

- Ayğan, Fadıl. *İslâm Kelâmında Yahudilik Eleştirisi: Antropomorfizm ve Nesih Bağlamında Bir Araştırma*. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2016.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. Hüseyin b. Alî. *es-Sünenü'l-kübrâ*. thk. Abdullâh b. Abdülmuhsin et-Türkî. 24 Cilt. Kahire: Merkezü Hecer, 1432/2011.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl. *Sahîhu'l-Buhârî*. thk. Mustafa Dîb el-Bugâ. 7 Cilt. Dimaşk: Dâru İbn Kesîr, 5. Basım, 1414/1993.
- Cevherî, Ebû Nasr İsmâîl b. Hammâd. *Tâcü'l-luga ve sîhâhu'l-'Arabîyye*. thk. Ahmed Abdülgafûr Attâr. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 4. Basım, 1407/1987.
- Cürcânî, Alî b. Muhammed b. Alî Seyyid Şerîf. *et-Ta'rîfât*. thk. Komisyon. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1403.
- Cüveynî, Ebü'l-Meâlî Abdülmelik b. Abdullâh İmâmü'l-Haremeyn. *el-İrşâd ilâ kavânu'l-edile fî usûli'l-i'tikâd*. thk. Ahmed Abdürrahîm es-Sâiyih - Tevfîk Alî Vehbe. Kahire: Meketebetü's-Sekâfe, 1430/2009.
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as es-Sicistânî. *es-Sünen*. thk. Şuayb el-Arnaût - Muhammed Kâmil Karabellî. 7 Cilt. b.y.: Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 1430/2009.
- Ebû Hanîfe, Nu'mân b. Sâbit b. Zûtâ b. Mâh. *el-Âlim ve'l-müte'allim*. thk. Muhammed Zâhid el-Kevserî. Kahire: Meketebetü'l-Hâncî, 1368.
- Ebû Hilâl el-Askerî, Hasen b. Abdillâh b. Sehl b. Saîd b. Yahyâ. *el-Furûku'l-lugaviyye*. thk. Muhammed İbrâhîm Selîm. Kahire: Dâru'l-İlim ve's-Sekâfe, ts.
- Edirnevî, Ahmed b. Muhammed *Tabakâtü'l-müfessirîn*. thk. Salih b. Muhammed el-Huzzî. Medine: Meketebetü'l-Ulûm ve'l-Hikem, 1417/1997.
- Ezherî, Ebû Mansûr Muhammed b. Ahmed. *Tehzîbü'l-luga*. thk. Muhammed 'İvad Mur'ib. 15 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâ'i't-Türâsi'l-'Arabî, 2001.
- Ferâhidî, Ebû Abdirrahmân Halil b. Ahmed b. Amr. *Kitâbü'l-'ayn*. thk. Mehdi el-Mahzûmî - İbrâhîm es-Sâmerrâî. 8 Cilt. b.y.: Meketebetü'l-Hilâl, 1431/2009-2010.
- Hâzin, Alî b. Muhammed. *Liübâbü't-te'vîl fî me'âni't-tenzîl*. thk. Muhammed Alî Şâhîn. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1415.
- İbn Ebî Hâtîm, Ebû Muhammed Abdirrahmân b. Muhammed b. İdrîs b. el-Münzir. *Tefsîru'l-Kur'âni'l-azîm li'bni Ebî Hâtîm*. thk. Es'ad Muhammed et-Tayyib. 13 Cilt. Suudi Arabistan: Meketebetü Nizâr, 3. Basım, 1419.
- İbn Fâris, Ebü'l-Hüseyin Ahmed b. Fâris b. Zekerîyyâ. *Mu'cemü mekâyîsi'l-luga*. thk. Abdüsselâm Muhammed Hârûn. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1399/1979.
- İbn Hişâm, Cemâlüddîn Abdülmelik. *es-Sîretü'n-nebeviyye*. thk. Mustafa es-Sekâ vd. 2 Cilt. Mısır: Şirketü Mustafâ el-Bâbî el-Halebî, 2. Basım, 1375/1955.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd. *es-Sünen*. thk. Şuayb Arnâût vd. 2 Cilt. b.y.: Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 1430/2009.
- İbn Manzûr, Ebü'l-Fazl Cemâlüddîn Muhammed b. Mükerrrem b. Alî b. Ahmed. *Lisânü'l-'Arab*. 15 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, 3. Basım, 1414.
- İbnü'l-'Arabî, Muhammed b. Abdullah. *Ahkâmü'l-Kur'ân*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2003.
- İbnü'l-Cevzî, Cemâlüddîn Ebü'l-Ferec Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed. *Nüzhetü'l-a'yûni'n-nevâzır fî 'ilmi'l-vücûh ve'n-nezâ'ir*. thk. Muhammed Abdülkerîm Kâzım er-Râzî. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1404/1984.

- İbnü'l-Münzir, Ebû Bekir Muhammed b. İbrâhîm en-Nisâbü'rî. *Tefsîru'l-Kur'ân*. thk. Sa'd b. Muhammed es-Sa'd. 2 Cilt. Medine: Dâru'l-Me'âsir, 1423/2002.
- Karakuş, Abdulkadir. "İmam Mâtürîdî'nin Nesh Anlayışı". *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 45 (Aralık 2018), 83-113.
<https://doi.org/10.17120/omuifd.459182>
- Karaman, Hayreddin vd. *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*. 5 Cilt. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 8. Basım, 2020.
- Kâsânî, Alâüddîn Ebû Bekir b. Mes'ûd. *Bedâi'u's-sanâi' fî tertîbi's-şerâi'*. 7 Cilt. Mısır: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1327-1328.
- Kurtubî, Ebû 'Abdillâh Muhammed b. Ahmed. *el-Câmi' li-ahkâmî'l-Kur'ân*. thk. Ahmed el-Berdûnî - İbrâhîm Eттаfeyyiş. 20 Cilt. Kahire: Dâru'l-Kütübî'l-Mısriyye, 2. Basım, 1384/1964.
- Leknevî, Ebû'l-Hasenât Muhammed Abdülhay. *el-Fevâ'idü'l-behiyye fî terâcimi'l-Hanefiyye*. Mısır: Matbaatü's-Sa'âde, 1324.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed. *Te'vîlâtü Ehli's-sünne (Tefsîru'l-Mâtürîdî)*. thk. Mecdî Bâsellûm. 10 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1426/2005.
- Merâğî, Ahmed b. Mustafâ. *Tefsîru'l-Merâğî*. Mısır: Mustafa el-Bâbî el-Halebî, 1365/1946.
- Muhammed b. Habîb, Ebû Ca'fer Muhammed b. Habîb b. Ümeyye b. Amr el-Hâşimî. *el-Muhabber*. Haydarabad: Dâiretü'l-Maârifî'l-Osmâniyye, 1361/1942.
- Mukâtil b. Süleymân, Ebû'l-Hasen. *Tefsîru Mukâtil b. Süleymân*. thk. 'Abdullâh b. Mahmûd Şehhâte. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâ'i't-Türâs, 1423.
- Müslim, Ebû'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc. *es-Sahîh*. thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâ'i't-Türâsî'l-'Arabî, 1374/1955.
- Öztürk, Mustafa. *İlâhî Hitâbın Tefsiri*. 2 Cilt. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2018.
- Râgıb el-İsfahânî, Ebû'l-Kâsım el-Hüseyn b. Muhammed. *el-Müfredât fî garîbi'l-Kur'ân*. thk. Safvân Adnân ed-Dâvûdî. Dimaşk: Dâru'l-Kalem, 1412.
- Râgıb el-İsfahânî, Ebû'l-Kâsım el-Hüseyn b. Muhammed. *ez-Zer'â ilâ mekârimi's-şer'a*. thk. Ebû'l-Yezîd Ebû Zeyd el-'Acemî. Kahire: Dâru's-Selâm, 1428/2007.
- Râzî, Muhammed b. Ömer Fahrüddîn. *Mefâtihu'l-gayb (et-Tefsîru'l-kebîr)*. 32 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâ'i't-Türâsî'l-'Arabî, 3. Basım, 1420.
- Reşîd Rıza. *el-Menâr (Tefsîru'l-Kur'ânî'l-hakîm)*. 12 Cilt. Kahire: el-Hey'etü'l-Mısıriyetü'l-Âmme li'l-Kitâb, 1990.
- Süyûtî, Celâleddîn Abdurrahmân b. Ebû Bekr. *ed-Dürrü'l-mensûr fî't-tefsîr bi'l-me'sûr*. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Fikr, ts.
- Şevkânî, Muhammed b. Alî b. Muhammed b. Abdillâh. *Fethu'l-kadîr*. 6 Cilt. Dimaşk: Dâru İbn Kesîr, 1414.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr. *Câmi'u'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'ân (Tefsîru't-Taberî)*. thk. Abdullâh b. Abdülmuhsin et-Türkî. 26 Cilt. Kahire: Dâru Hecer, 1422/2001.
- Tehânevî, Muhammed b. Alî b. el-Kâdî Muhammed Hâmid b. Muhammed Sâbir. *Keşşafü ıstılâhâtü'l-fînûn ve'l-ülûm*. thk. Alî Dahrûc. 2 Cilt. Beyrut: Mektebetü Lübnân, 1996.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ. *es-Sünen*. thk. Şuayb el-Arnaût vd. 6 Cilt. b.y.: Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 1430/2009.
- Topaloğlu, Bekir - Çelebi, İlyas. *Kelâm Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: İSAM Yayınları, 2010.

Türcan, Talip. “Şeriat”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Erişim 07 Mayıs 2025.

<https://islamansiklopedisi.org.tr/seriat#2-diger-dinlerde>

Vâkîdî, Muhammed b. Ömer b. Vâkîd es-Sehmî el-Eslemî. *el-Megâzî*. thk. Marsden Jones. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-A'lemî, 3. Basım, 1409/1989.

Zebîdî, Muhammed Murtazâ el-Hüseynî. *Tâcü'l-'arûs min cevâhiri'l-kâmûs*. thk. Komisyon. 40 Cilt. Kuveyt: el-Meclisü'l-Vatanî, 1385-1422/1965-2001.

Bir haberi amel yoluyla süreklilik kazanması durumunda artık o bilgi mütevatir olmakla ilm-i şehadet düzeyine yaklaşır; çünkü fiilî icmâ zarurî bilgi meydana getirir. Bu yaklaşım Mâtürîdî'nin bilgi anlayışını yalnızca kelâmî bir doktrin olmaktan çıkarıp tarihsel ve toplumsal bir hermenötiğe dönüştürmektedir. Mütevatir haberin doğruluğu, temelde, ravilerin sayısı yahut kimlikleriyle değil, hakikatle uyuşma ve yalan üzere birleşmenin imkansızlığı ilkesiyle belirlenmektedir. O, mütevatiri nicel bir çoğunluk meselesi değil niteliksel bir güvenilirlik kategorisi olarak daha çok ele almaktadır. Bu nedenle Mâtürîdî'ye göre mütevatirin yalan olma ihtimali yoktur; çünkü hakiki bilgi, Allah'ın kudretiyle yaratılmış bir doğruluk ve zorunluluk halidir. Eğer bir haber yanlışsa mütevatir olma vasfını zaten yitirmiş olarak kabul edilmelidir.

Tüm bu tespitler neticesinde Mâtürîdî'nin bilgi anlayışının merkezinde iki temel prensibin yer aldığını söylemek mümkündür: 1. Bilgi ilâhîdir. Hakikate uygun, gerçek bilgi Allah'ın yaratmasıyla oluşur, dolayısıyla böyle bir bilgiye konu olan şeyde yalan bulunamaz. 2. Bilginin kesinliğinin temel nedeni ravilerin sayısı değil, güvenilirliktir. Mütevatir haberin epistemik değeri, rivayet sayısının çokluktan değil yalan üzere birleşmenin aklî imkansızlığından ve zihinlerde zaruri bilgi meydana getiriyor olmasından kaynaklanır. Sonuç itibarıyla Mâtürîdî'nin *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*'da mütevatir kavramına dair sergilediği yaklaşım, İslam düşüncesinde bilgi teorisinin tefsir metodolojisine yansımalarının kıymetli örneklerinden biridir. Mütevatir haber onun epistemolojisinde sadece naklî bilginin doğruluk ölçütü değil aynı zamanda vahyin toplumsal sürekliliğini teminat altına alan bir ilahî mekanizmadır. Böylece Mâtürîdî, bilginin sadece akılla kavranan değil, ilâhî olarak korunan ve tarih boyunca ümmetin amelinde tekrar üretilen bir hakikat olduğunu ortaya koymaktadır. Son olarak denilebilir ki onun düşüncesinde mütevatir, akıl ile vahyin, nakil ile amelin, bireysel idrak ile kolektif şehadetin kesiştiği bilgisel bir merkezdir.

Kaynakça

- Abdülkâhir el-Bağdâdî, Ebû Mansûr b. Tâhir b. Muhammed. *el-Fark beyne'l-firâk*. Beyrut: Dâru'l-Âfâki'l-Cedîde, 1977.
- Aktürk, Eyüp. "Akıl-Vahiy-Bilgi İlişkisi: Mâtürîdî Üzerine Bir İnceleme". *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 20 (2011), 206-223.
- Âmidî, Ebû'l-Hasen 'Alî b. Ebî 'Alî Seyyiduddîn es-Sa'lebî el-. *el-İhkâm fî Uşûli'l-Ahkâm*. thk. 'Abdurrezzâk 'Affî. 4 Cilt. Beyrut; Dimaşk: el-Mektebu'l-İslâmî, ts.
- Apaydın, H. Yunus. "Mütevatir". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 32/208-211. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Bâkıllânî, Ebû Bekr Muhammed b. e. Tayyib el-Bâkıllânî el-. *Temhîdu'l-Evâil ve Telhîşu'd-Delâil*. thk. 'İmâduddîn Ahmed Haydar. Beyrut: y.y., 1407/1987.

- Buhârî, Ebû ‘Abdullâh Muḥammed b. İsmâ‘îl b. İbrâhîm el-Buhârî el-. *Şaḥîḥu’l-Buḥârî*. thk. Muṣṭafa Dîb el-Buḡâ. 7 Cilt. Dimaşk: Dâru İbn Keşîr; Dâru’l-Yemâme, 5. Basım, 1414/1993.
- Correa, Dale J. “The Vehicle of Tavâtur in al-Mâtürîdî’s Epistemology”. *Büyük Türk Bilgini İmâm Mâtürîdî ve Mâtürîdîlik Milletlerarası Tartışmalı İlmî Toplantı 22-24 Mayıs 2009 İstanbul*. 375-389. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2012.
- Cuveynî, Ebû’l-Me‘âlî ‘Abdumelik b. ‘Abdullâh el-. *Kitâbu’t-Telḥîṣ fî ‘Uṣûli’l-Fıkh*. thk. ‘Abdullâh Cevlem en-Nebâlî - Beşîr Aḥmed el-‘Amrî. 3 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Beşâirî’l-İslâmiyye, ts.
- Demir Çiçek, Feyza. *Nicolaus Cusanus’ta Tanrı ve İnsan*. Konya: Çizgi Kitabevi, 2024.
- Ebû Hılâl el-Askerî. *el-Evâil*. Tanta: Dâru’l-Beşîr, 1408.
- Ebû’l-Huseyn el-Başrî, Muḥammed b. ‘Alî et-Ṭayyib el-Başrî el-Mu‘tezilî. *el-Mu‘temed fî Uṣûli’l-Fıkh*. thk. Ḥalîl el-Meys. 2 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, 1403.
- Erdemci, Cemalettin. “Kelam İlminde Haberin Epistemolojik Değeri”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 6/1 (2006), 153-176.
- Gazzâlî, Hücetü’l-İslâm Ebû Ḥâmid Muḥammed b. Muḥammed el-. *el-Mustaṣfâ*. thk. Muḥammed ‘Abdusselâm ‘Abduşşâfi. Beyrut: y.y., 1413/1993.
- Ḥalîl b. Aḥmed, Ebû ‘Abdurrahmân el-Ḥalîl b. Aḥmed el-Ferâhîdî el-. *Kitâbu’l-‘Ayn*. thk. Mehdî el-Maḥzûmî - İbrâhîm es-Sâmerrâ‘î. 8 Cilt. Beyrut: Mektebetu’l-Hilâl, 1988.
- Hansu, Hüseyin. *Mütevâtir Haber*. Van: Bilge Adamlar Yayınevi, 2008.
- İbn Manzûr, Ebû’l-Faḍl Muḥammed b. Mukerrem b. ‘Alî Cemâluddîn b. Manzûr er-Ruveyfî‘î. *Lisân’l-‘Arab*. 15 Cilt. Beyrut: Dâru Şâdir, 1414/1993.
- İder, Saadet. *Yüksek Din Öğretiminde Disiplinlerarası Öğrenme*. Ankara: İlahiyat Yayınları, 2024.
- İpek, Mikail. “İmâm Mâtürîdî’de Bilgi Kuramı ve İmanda İstidlâlî Bilginin (Aklın) Rolü”. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 14/2 (2021), 249-264.
- Kaç, Şeyma. “Eflatun’un Mağara Alegorisi ile Mâtürîdî’nin Haber Bilgisi Arasında Bazı Benzerlikler ve Farklılıklar Üzerinden Tanrı-İnsan İlişkisine Yönelik Bir Okuma”. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 66 (2024), 123-140. <https://doi.org/10.15370/maruifd.1462519>
- Kâdî Abdülcebbâr, Ahmed b. Abdülcebbâr el-Hemedânî. *el-Muḡnî fî evbâbi’t-tevhîd ve’l-‘adl (İ‘câzu’l-Kur’ân)*. thk. Emîn el-Hûlî. b.y.: y.y., ts.
- Kur’an Yolu Meâlî*. çev. Hayreddin Karaman vd. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 4. Basım, 2015.
- Karaman, Hayreddin vd. *Kur’an Yolu Türkçe Meal ve Tefsiri*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2007.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muḥammed b. Muḥammed el-. *et-Tevhîd*. thk. Fetḥullâh Ḥalîf. İskenderiye: y.y., ts.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muḥammed b. Muḥammed el-. *Te’vîlâtü Ehli’s-Sunne*. thk. Mecdî Bâsellûm. 10 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Kutubi’l-İlmiyye, 1426/2005.
- Narol, Süleyman. “Mâtürîdî’nin Kur’an Yorumuna İlişkin Tercihlerinde Akıl Kriteri”. *bilimname* 37 (Ocak 2019), 915-951. <http://dx.doi.org/10.28949/bilimname.532366>

- Özcan, Hanifi. *Maturidi'de Bilgi Problemi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1993.
- Râzî, Ebû 'Abdillâh Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyn er-. *el-Maḥşûl*. thk. Tâhâ Câbir Feyyâd el-'Ulvânî. b.y.: y.y., 1418/1997.
- Saygın, Sümeyye. *Kur'an'ın Korunmuşluğu ve Erken Dönem Kur'an Algısı*. Ankara: İlahiyat Yayınları, 2023.
- Seraḥsî, Muhammed b. Aḥmed b. Ebî Sehl Şemsü'l-'Eimme es-. *Uşûlu's-Seraḥsî*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, ts.
- Şâfiî, Muhammed b. İdrîs b. Abbâs eş-. *Cimâu'l-İlm*. b.y.: Dâru'l-Esâr, 1423.
- Şâfiî, Muhammed b. İdrîs b. Abbâs eş-. *er-Risâle*. thk. Ahmed Şâkir. Mısır: Mektebetü'l-Halebî, 1358.
- Şîrâzî, Ebû İshâk İbrâhîm b. 'Alî eş-. *el-Luma' fî Uşûli'l-Fıkh*. b.y.: y.y., 1424/2003.
- Şîrâzî, Ebû İshâk İbrâhîm b. 'Alî eş-. *et-Tabşıra fî Uşûli'l-Fıkh*. thk. Muhammed Ḥasan Hîtv. Dimaşk: y.y., 1403/1982.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmilî eş-. *Câmi'u'l-Beyân fî Te'vîli 'Âyi'l-Kur'ân*. thk. 'Aḥmed Muhammed Şâkir. 24 Cilt. b.y.: Mu'essesetu'r-Risâle, 1420/2000.
- Tirmizî, Ebû 'Îsâ Muhammed b. 'Îsâ et-. *es-Sünen*. thk. Beşşâr 'Avvâd Ma'rûf. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, 1998.
- Tuğlu, Nuri. "İmâm Mâtürîdî'de Haber-Vahidlerin Değeri". *Uluğ Bir Çınar İmâm Mâtürîdî Uluslararası Sempozyum Tebliğler Kitabı 28-30 Nisan 2014 Eskişehir*. 583-598. İstanbul: Ofis Yayın, 2014.

Mâtürîdî'nin, itibar edilmesi bakımından en değerli haberler şeklinde beyan ettiği bu haberler yaptığı tefsire etkin bir şekilde tesir etmiştir. Ona göre bu tür haberler itibar edilmesi gereken en değerli haberlerdendir.

Onun amelî mütevâtir haberde aradığı şartların başında haberin âlimler arasında meşhur olması yanında âlimler arasında herhangi bir yadırgama ve eleştiri yapılmamış haber olması gerektiğini söyleyebiliriz. Ayrıca ona göre bu haber, hâs ve âm herkes tarafından bilinen ve uygulanan, çok açık bir rivayet olduğu için rivayet etmeye gerek duyulmayan, inananlar ve inkar edenler arasında inkârı kabül olmayan, Kitap ve sünnet doğrultusunda ortaya çıkan ve ümmetin ittifakıyla oluşan, akıl ve re'y yoluyla yaygınlaşma ihtimali olmayan haberdur.

İslâmî kültürde önemli bir yeri olan mütevâtir haber anlayışının Mâtürîdî'deki yansımalarını incelediğimiz bu çalışma aynı zamanda onun amelî mütevâtirle ilgili tasnif ve değerlendirmelerini de ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Bunun için onun amelî mütevâtir şeklinde değerlendirdiği haberler *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*'dan taranmış ve tespit edilen bu haberlerin değerlendirmesi yapılmıştır. Mâtürîdî'nin bu haber türüyle ilgili, tefsirinde de birçok örnek verdiği ve bu haberler üzerine özellikle ahkâm konularında hükümler bina ettiği görülmüştür.

Kaynakça

- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh. *el-Müsned*. thk. Şuayb Arnaût, Adil Mürşid vd. 45 Cilt. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 1. Basım, 1421.
- Aktan, Hamza. "Âkile". *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 1989.
- Dönmez, İbrahim Kafi. "Şüf'a". *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 2010.
- Gengil, Veysel. "Mâtürîdî'nin Siyer'e Dair Kritik Ettiği Bazı Rivayetler". *ASD: Akademik Siyer Dergisi* 1/1 (2020).
- Gengil, Veysel. *Mâtürîdî'de Tefsirin İmkânı*. İstanbul: İz yayıncılık, 2021.
- Maden, Mustafa. *Mâtürîdî'nin Te'vîlâtü'l-Kur'ân'ında Rivâyet Kullanımı -el-İsrâ ve el-Fetih Sûreleri Örneği-*. Kastamonu Üniversitesi, Doktora Tezi, 2025.
- Mâlik b. Enes, Ebû 'Abdullâh Mâlik b. Enes b. Mâlik el-Medenî. *el-Muvattâ'*. thk. Muhammed Muşafâ el-'Azamî. 8 Cilt. Abu Dabi: Muessesetu Zâhid b Sultân, 1425/2004.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd Semerkandî. *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*. ed. Ahmet Vanlıoğlu - Bekir Topaloğlu. 17 Cilt. İstanbul: Dâru'l-Mîzân, 2005.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed. *Kitâbü't-tevhîd*. çev. Bekir Topaloğlu. İstanbul: İSAM Yayınları, 12. Baskı., 2018.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed. *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*. thk. Bekir Topaloğlu. 17 Cilt. İstanbul: Dâru'l-Mîzân, 2005.
- Sâlih, Subhî. *Hadis İlimleri ve Hadis İstılahları*. çev. M. Yaşar Kandemir. İstanbul: İFAV Yayınları, 1997.

Semerkindî, Ebû Bekir Alâüddîn Muhammed b. Ahmed. *Şerhu't-Te'vîlât*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi: Hamidiye, 176.

Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celâlüddîn 'Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî. *el-İtkân fî 'ulûmi'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Ebû'l-Fadl İbrâhîm. 4 Cilt. b.y.: el-Hey'etu'l-Mısriyyeti'l-'Amme li'l-Kuttâb, 1394.

Dinî açıdan hedeflenen nihai noktada iman ve İslâm arasında bir farkın olmadığı kanaatinde olan Mâtürîdî, iki kavram arasında ancak dilsel açıdan bir farklılığın söz konusu olabileceği üzerinde durur. Ayrıca imanın kalbin tasdiki İslâm'ın ise zahiren bu imanın görünür kılınması anlamında kullanılması mümkündür. Bu bakımdan iman sayesinde sağlanan içsel tasdik ile İslâm vesilesiyle elde edilen dışsal teslimiyet öne çıkar. Her iki boyut bir arada bulunduğu insanın Allah'la ilişkisi bütünlük kazanır.

Mâtürîdî'nin iman ve İslâm arasında bütünlük ve tamamlayıcılık ilişkisini savunduğu bu anlayış, İslâm düşünce tarihindeki farklı yaklaşımlar bakımından uzlaştırıcı bir nitelik taşır. Mâtürîdî ortaya koyduğu sistemle inanç ve davranış arasındaki bağın korunmasını sağlar.

Sonuç olarak, Mâtürîdî'nin *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*'da iman ve İslâm kavramlarını yorumlama biçimi, onun bütüncül din anlayışının temel taşı oluşturur. İman, kalpteki tasdiki İslâm ise bu tasdikin zahiren gösterilmesini ifade eder. Bu anlayış, günümüz açısından da dinî düşüncede iç tutarlılık, samimiyet ve sorumluluk ekseninde güçlü bir referans noktası oluşturmaktadır.

Kaynakça

- Akimkhanov, Askar Bolatbekovich vd. "Principles of Abu Mansur Al-Maturidi, Central Asian Islamic Theologian Preoccupied with the Question of the Relation Between the Iman/Credo and the Action in Islam". *European Journal of Science and Theology* 12/6 (Aralık 2016), 165-176.
- Ali, Amer. "A Brief Review and Critical Analysis of the Major Theological Positions Classical Muslim Scholars Had on Whether Actions Are Part of Iman". *Australian Journal of Islamic Studies* 4/2 (2019), 52-67.
- Alper, Hülya. "İmam Mâtürîdî'de Akıl-Vahiy İlişkisi: Aklın Önceliği ve Vahyin Gerekliliği". *Mîlel ve Nihal* 7/9 (2010), 7-29.
- Begavî, Ebû Muhammed Muhyissünne el-Hüseyn b. Mes'ûd b. Muhammed el-Ferrâ'. *Me'âlimü't-tenzîl fî Tefsîri'l-Kur'ân*. thk. Abdurrezzak el-Mehdî. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1420.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâîl b. İbrâhîm el-Cu'fî. *el-Câmi'u's-şâhîh*. thk. Muhammed Züheyr b. Nâsir en-Nâsir. 9 Cilt. Dâru Tavkî'n-Necât, ts.
- Çalışkan, İsmail. "Tefsirde Mâtürîdî'yi Keşfetmek: İmam Mâtürîdî ve Te'vîlâtü'l-Kur'ân'ın Tefsir İlmindeki Yeri". *Mîlel ve Nihal* 7/2 (2010), 67-93.
- Demir Çiçek, Feyza. *Nicolaus Cusanus'ta Tanrı ve İnsan*. Konya: Çizgi Kitabevi, 2024.
- Ersöz, Muhammed. "Mâtürîdî'nin Görüşlerini Temellendirme Metodu Olarak Ayetin İfade İhtimallerini Değerlendirip Elemesi". *Mâtürîdî Düşünce ve Mâtürîlik Literatürü*. ed. M. Raşit Akpınar vd. 315-326. İstanbul: Endülüis Yayınları, 2018.
- Izutsu, Toshihiko. *Kur'ân'da Dînî ve Ahlâkî Kavramlar*. çev. Selahattin Ayaz. İstanbul: Pınar Yayınları, 3. Basım, 2003.

- İbn Ebî Hâtim, Ebû Muhammed Abdurrahmân b. Muhammed b. İdrîs. *Tefsîrû'l-Kur'âni'l-âzîm li İbn Ebî Hâtim*. thk. Es'ad Muhammed et-Tayyib. 10 Cilt. Suud: Mektebetü Nezzâr Mustafa el-Bâz, 3. Basım, 1419.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn Ömer. *Tefsîrû'l-Kur'âni'l-âzîm*. thk. Sâmi b. Muhammed Sellâme. 8 Cilt. Dâru Tayyibe li'n-Neşr ve't-Tevzi', 1999.
- İbnü'l-Cevzi, Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân b. Alî b. Muhammed el-Bağdâdî. *Zâdü'l-mesîr fî 'ilmi't-tefsîr*. thk. Abdurrezzâk el-Mehdî. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1422.
- Kahraman, Hüseyin. "İmâm Mâtürîdî'de ve Mâtürîdîlikte Hadisin Değeri". *Uluğ Bir Çınar İmâm Mâtürîdî Uluslararası Sempozyum Tebliğler Kitabı*. İstanbul: Doğu Araştırmaları Merkezi, 2014.
- Kur'an Yolu Meâli*. çev. Hayreddin Karaman vd. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 4. Basım, 2015.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr b. Ferh. *el-Câmi' li-aḥkâmi'l-Kur'ân = Tefsîru'l-Kurtubî*. thk. Ahmed el-Berdûnî, İbrahim eṭ-Ṭafeyyîş. 20 Cilt. Kahire: Dâru'l-Kütübi'l-Mısriyye, 2. Basım, 1964.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd. *Kitâbü't-Tevhîd*. thk. Bekir Topaloğlu - Muhammed Aruçi. Beyrut, İstanbul: Dâru Sâdır- Mektebetü'l-İrşâd, 2001.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd. *Tefsîru'l-Mâtürîdî = Te'vîlâtii Ehli's-sünne*. thk. Mecdî Baslûm. 10 Cilt. Beyrut-Lübnan: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2005.
- Mâverdî, Ebü'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb el-Basrî. *Tefsîru'l-Mâverdî = en-Nüket ve'l-uyûn*. thk. es-Seyyid ibn Abdilmaksûd b. Abdirrahim. 6 Cilt. Beyrut-Lübnan: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, ts.
- Mukâtil b. Süleymân, Ebü'l-Hasen. *Tefsîru Mukâtil b. Süleymân*. thk. Abdullâh Mahmûd Şehâte. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâs, 1423.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyn el-Kuşeyrî en-Nisâbü'rî. *el-Câmi'uş-şahîh*. thk. Muhammed Fuâd Abdalbâkî. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, ts.
- Narol, Süleyman. "Mâtürîdî'nin Kur'an Yorumuna İlişkin Tercihlerinde Akıl Kriteri". *bilimname* XXXVII/37 (2019), 915-951.
<https://doi.org/10.28949/bilimname.532366>
- Ögük, Emine. "Mâtürîdî'nin Görüşleri Işığında Güven Toplumunun Oluşumuna Katkı Sunan Temel Unsurlar". *akif* 54/2 (2024), 191-212.
<https://doi.org/10.51121/akif.2024.63>
- Râzî, Fahrüddîn Muhammed b. Ömer. *Mefâtîhu'l-ğayb = et-Tefsîrû'l-kebîr*. 32 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, 3. Basım, 1420.
- Rofiq, Ahmad Choirul. "The Methodology of al-Mâtürîdî's Qur'anic Exegesis: Study of Ta'wîlât Ahl al-Sunnah". *Al-Jâmi'ah* 47/2 (2009), 317-342.
- Sarıbulak, Zekerya. "Ebû Hanîfe ve Mâtürîdî'ye Göre İman-Amel Bağlantısı". *ULUM* 6/1 (Temmuz 2023), 55-79.
<https://doi.org/10.54659/ulum.1259078>

- Sem'ânî, Ebû'l-Muzaffer Mansûr b. Muhammed b. Abdilcebbâr et-Temîmî el-Mervezî. *Tefsîrî'l-Kur'ân*. thk. Yâsir b. İbrahim - Ğanîm b. Abbâs b. Ğanîm. 6 Cilt. Riyad-Suud: Dâru'l-Vatan, 1997.
- Sülün, Murat. *Kur'ân-ı Kerim Açısından İman ve Amel İlişkisi*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2. Basım, 2005.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî. *Câmi'u'l-beyân fî te'vîliKur'ân*. thk. Mahmud Muhammed Şakir. 24 Cilt. Müessesetü'r- Risâle, 2000.
- Tatlı, Bekir. "Buhârî (v. 256) Öncesi Kaynaklarda Cibril Hadîsi'nin İsnâdlarının Tahlili". *Dini Araştırmalar* 6/18 (2004), 21-63.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre (Yezîd). *el-Câmi'u'l-Kebîr - Sünenü't-Tirmizî*. thk. Beşâr İvâd Ma'rûf. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ğarb el-İslâmî, 1998.
- Vâhidî, Ebû'l-Hasen Alî b. Ahmed b. Muhammed en-Nisâbü'rî. *el-Vecîz fî tefsîri'l-kitâbi'l-azîz*. thk. Safvân Adnân Dâvûdî. Dimeşk, Beyrut: Dâru'l-Kalem, ed-Dâru's-Şâmiyye, 1415h.
- Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî. *el-Keşşâf 'an haqâ'iki gâvâmi'zi't-tenzîl*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 3. Basım, 1431.

dir. Onun bu düşüncesi, sure kronolojisi üzerine yapılan çalışmalara da uygunluk göstermektedir.

Mâtürîdî, kıssaların detaylarını önemsemiş ve dönemin muhataplarıyla birebir karşılıklarını ortaya koymaya gayret etmiştir. Ancak özellikle helak edilen kavimlere dair kıssalar olmak üzere pek çok yerde Mekkeliler için uyarı olarak yorumlamış ve bu uyarılar arasında herhangi bir farka işaret etmemiştir. Müellif genel olarak kıssaların nüzûl zamanına dair yorum yapmasa da yorumlarının nüzûl kronolojisi açısından uygun olduğunu söylemek mümkündür.

Kur'ân içi bağlamı da dikkate alan Mâtürîdî, bir kıssanın geçtiği diğer yerleri veya benzer konularla ilgili ayetleri de beraber değerlendirmiş ancak nüzûl dönemindeki değişimlerin kıssalara yansımaları konusunda çoğu zaman fikir belirtmemiştir. Bundan hareketle kıssaları açıklarken delil olarak zikrettiği ayetlerin, iniş sırası itibarıyla aynı veya yakın dönemlerdeki örneklerden oluşması, onun zihninde bir kronolojinin varlığına işaret etmektedir. Kıssalarla dönemin şartları arasında kurduğu bağlantılar surelerin iniş zamanları açısından genellikle tutarlı olduğunu söylemek mümkündür.

Kamer ve Kalem suresi gibi Mekke dönemi başlarında indirilmiş olan surelerdeki kıssalara dair yorumlarından hareketle, müşriklerin peygamber karşısındaki ilk tavırlarının küçük görme ve hafife alma olduğu ve müşriklere ilk uyarılar ile peygambere sabır tavsiyesi ve tesellinin de Mekke dönemi başlarından itibaren yapıldığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Müellifin kıssalar ve diğer bazı ayetler üzerinden ortaya koyduğu yorumları dikkate alındığında; Mekke dönemi ortalarından itibaren inananlar ve inanmayanlar arasındaki gerilimin arttığı, kıssalarda Ehl-i kitap ve müşriklere ortak mesajların verildiği, Yahudi ve müşriklerin ortak hareket ettikleri, müşriklerin inanma ihtimallerin kalmadığı, kıssalar üzerinden hicrete dair mesajların verildiği gibi sonuçlara ulaşmak mümkündür.

Mâtürîdî'nin dış bağlam olan nüzûl ortamını dikkate alarak yaptığı yorumlar elbette kıssalarla sınırlı değildir. Bu nedenle makale ölçeğinde sınırlamak zorunda kaldığımız bu çalışmanın, müellifin eserinin tamamı dikkate alınarak yapılacak daha geniş kapsamlı çalışmalar için bir başlangıç olmasını ümit ediyoruz.

Kaynakça

- Bakkal, Mustafa Cihad. "Kıssalar Bağlamında Mâtürîdî'nin Kur'ân'daki Mübhemlere Yaklaşımı". *Ekev Akademi Dergisi*. Yıl: 21 Sayı: 72 (Güz 2017), 195-214.
- Câbirî, Muhammed Âbid. *Fehmü'l-Kur'ânî'l-hakîm-et-tefsîrû'l-vâdîh hasebe tertîbî'n-nüzûl*. Beyrut: yy., 2008-2009.
- Çalışkan, İsmail. "Kur'an Vahyinin Mekke Yıllarında Kelimelerle ve Kavramlarla Zihniyet İnşası". *Kur'an Nüzulünün Mekke Dönemi Sempozyumu*. Çorum: Çorum Belediyesi Kültür Yayınları, 2013. 257-274.

- Çelik, Hüseyin. "Kur'ân'ın, Mekke Toplumunda var olan bir Takım Yanlış inanç, ibadet ve Davranışları İslah etmesi". *Kur'an Nüzulünün Mekke Dönemi Sempozyumu*. Çorum: Çorum Belediyesi Kültür Yayınları, 2013. 337-363.
- Çonkor, Burhan. *Boykotun Bitiminden Hicrete Kadar Olan Dönemde İnen Surelerin Tahlili*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2015.
- Çonkor, Burhan. "Surelerin Belirli Dönemlere ve Olaylara İzâfesi". *Dini Araştırmalar*. 19/20-06, (Haziran2016), 129-152.
- Derveze, Muhammed İzzet. *et-Tefsîru'l-hadîs*. Kahire: Dârü İhyâi'l-Kütübi'l-Arabiyye, 1383/1964.
- Derveze, Muhammed İzzet. *Sîretu'r-Rasûl-Kur'ân'a Göre Hz. Muhammed'in Hayatı*. trc. Mehmet Yolcu. İstanbul: Düşün Yayınları, 2012.
- Dolgun, Halil İbrahim. *Mâtürîdî'nin Te'vîlâtü'l-Kur'ân'ında Kıssa-Ahkâm İlişkisi*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi, İslami İlimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024.
- Düzgün, Şaban Ali. "Mâtürîdî'nin Kur'ân Yorum Yöntemi". *Matiridi'nin Düşünce Dünyası*. ed. Şaban Ali Düzgün. Ankara: Kuban Yayıncılık, 2018. 30-49.
- Eroğlu, Muhammed. "Ashâbü'l-uhdûd". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 3/471. İstanbul: TDV Yayınları 1991.
- Harman, Ömer Faruk. "Ashâbü'r-res". 3/469. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. İstanbul: TDV Yayınları 1991.
- Harman, Ömer Faruk. "Tübba'". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 41/455-456. İstanbul: TDV Yayınları 2012.
- Harman, Ömer Faruk. "Kârûn". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 24/519-520. İstanbul: TDV Yayınları 2001.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemâlüddîn Abdülmelik el-Himyerî. *es-Sîretu'n-Nebeviyye*. thk. Mustafa es-Sakâ-İbrâhîm el-Ebyârî-Abdülhâfiz eş Şelebî. Beyrut: Dâr-u İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, ts.
- Karahan, Fatma Bayraktar. "İmam Mâtürîdî'nin Hz. Mûsâ ve Salih Kul Kıssasını Kelâmî Yorumu". *Eskiye* 48 (Mart 2023), 307-330.
- Kılınç, Mücahit. *Mâtürîdî'nin Kıssa Yorumu Ve İnanç Temalı Kıssalara Yaklaşımı*. Ankara: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed. *el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'ân*. thk. Ahmed Berdûnî, İbrâhîm Atfîş. Kâhire: Dârü'l-Kütübi'l-Mısriyye, 1964.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed. *Te'vîlâtü Ehli's-Sünne*. thk. Mecdî Baslum. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2005.
- Mevdûdî, Ebû'l-A'lâ. *Tefhîmu'l-Kur'ân*. trc. Komisyon. İstanbul: İnsân Yayınları, 2002.
- Oral, Osman. "Mâtürîdî'de Zülkarneyn Prototipi Ve Kıssasının Hikmetleri". *International Social Sciences Studies Journal*, 2020: Vol:6, Issue: 59; pp:1251-1263.
- Özcan, Hanifi. "Mattiridi'ye Göre Kur'ân'daki Kıssa Ve Mesellerin Epistemolojik Amaç Ve Önemi". *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. (İzmir 1995, sayı: 9), 103-117.
- Savut, Harun. "Mâtürîdî'nin Kur'ân Kıssalarını Tevilde Müracaat Ettiği Kaynaklar". *Danışname Beşeri Ve Sosyal Bilimler Dergisi*, sy. 5 (Eylül 2022): 133-59.
- Seyyid Kutub. *Fî Zıldâli'l-Kur'ân*. Beyrut: Dârü's-Şurûk, ts.

Şulul, Kasım. *İlk Kaynaklara Göre Hz Peygamber Devri Kronolojisi*. İstanbul: İnsan Yayınları, 2011.

Taberî, Muhammed b. Cerîr. *Câmiu'l-beyân an Te'vîli âyi'l-Kur'ân*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir. Yy.: Müessesetü'r-Risâle, 2000.

Vâhidî, Ebû'l-Hasen Ali b. Muhammed. *Esbâbü'n-Nüzûl*. thk. Kemal Besyûnî Zağlul. Beyrut: Dâru'l-kütübi'l-ilmîyye, 1411.

- Âlûsî, Maḥmûd b. ‘Abdullâh el-Ḥuseynî el-. *Rûḥu’l-me‘ânî fî tefsîri’l-Kur’ânî’l-‘azîm ve’s-seb’î’l-meşânî*. thk. ‘Alî ‘Abdubârî ‘Atîyye. 16 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-‘İlmiyye, 1415.
- Bakkal, Mustafa Cihad. “Mâtürîdî’nin Nüzûl Sebebi Rivâyetlerini Değerlendirmesi - Reddettiği Rivâyetler-”. *İmâm Mâtürîdî ve Te’vîlâtü’l-Kur’ân*, 231-256.
- Bakkal, Mustafa Cihad. *Mâtürîdî’nin Te’vîlâtü’l-Kur’ân Adlı Eserinde Esbâb-ı Nüzûl*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Doktora Tezi, 2018.
- Düzgün, Şaban Ali. “Maturidi’nin Kur’an Yorum Yöntemi”. *Kelâm Araştırmaları Dergisi*
 /> Kader X/1 (2012), 1-18.
- Ebû Ḥayyân, Muḥammed b. Yûsuf b. ‘Alî b. Yûsuf b. Ḥayyân el-Endelûsî. *el-Baḥru’l-Muḥîṭ fî’t-Tefsîr*. thk. Şıdkî Muḥammed Cemîl. 11 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Fikr, 1420.
- İbn Keşîr, Ebû’l-Fidâ’ İsmâîl b. ‘Omer b. Keşîr ed-Dimeşkî. *Tefsîru’l-Kur’ânî’l-‘Azîm*. thk. Muḥammed Ḥuseyn Şems ed-Dîn. 9 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Kütübî’l-‘İlmiyye, 1419.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed el-. *el-Câmi‘ li-aḥkâmî’l-Kur’ân*. ed. Ahmed el-Berdûnî ve ‘Ibrâhîm Etîsh. 20 Cilt. Kâhire: Dâru’l-Kütüb el-Mişriyye, 2. Baskı., 1964.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Maḥmûd Semerkandî. *Te’vîlâtü’l-Kur’ân*. ed. Ahmet Vanlıoğlu - Bekir Topaloğlu. 17 Cilt. İstanbul: Dâru’l-Mîzân, 2005.
- Okumuş, Mesut. “Tefsir Usulü”. *Kur’an İlimleri ve Tefsir Tarihi El Kitabı*. ed. Mehmet Akif Koç. 279-378. Ankara: Grafiker Yay., 2021.
- Râzî, Ebû ‘Abdillâh Faḥrûddîn Muḥammed b. Ömer b. Ḥuseyn er-. *Mefâtîḥu’l-Ğayb*. Beyrut: Dâru İḥyâi’t-Turâşî’l-‘Arabî, 1420.
- Suyûtî, Ebû’l-Fazl Celaleddin Abdurrahman b Ebî Bekr. *ed-Dürri’l-mensûr fî’t-tefsîr bi’l-me’sûr*. 8 Cilt. Beyrut: Dârü’l-Fikr, ts. <http://ktp.isam.org.tr/ktp/recordview.php?idno=40328&ele=%3D&wKitaplar=d%C3%BCr&wYazarlar=suyuti>
- Taberî, Ebû Ca’fer Muhammed b. Cerîr et-. *Câmiu’l-beyân an te’vîli âyi’l-Kur’ân*. thk. Abdüllah b. Abdülmuhsin et-Türkî. 26 Cilt. Kahire: Hecl li-Tibaati’n-Neşr, 2001.
- Tay, Hekim. “Tefsir Faaliyetlerinde Mübhemâtü’l-Kur’ân İlminin Yeri: Ebû Mansûr el-Mâtürîdî (Ö. 333/944) Örneği = The Place of Mubhamat al-Qur’an in Tafsir Studies: The Case of Abu Mansur al-Maturidi (D. 333/944)”. *Diyanet İlmi Dergi* LV/3 (2019), 751-781.
- Yahyâ b. Sellâm, Ebû Zekerîyyâ Yahyâ b. Sellâm el-Ḳayravânî. *Tefsîru Yahyâ b. Sellâm*. thk. Hind Şelebî. 2 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Kutubî’l-‘İlmiyye, 1425/2004.
- Zemaḥşerî, Ebû’l-Kâsım Maḥmûd b. ‘Amr ez-. *el-Keşşâf ‘an Ḥakâikî Ğavâmiḍi’t-Tenzîl*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru’l-Kitâbî’l-‘Arabî, 1407.

mayan rivayetlerin kullanılması, önceki kutsal kitaplarla çelişki oluşturarak Kur'an'ın gaybî haber verme yoluyla gerçekleştirdiği i'caz fonksiyonunu zedeleyeceği ve başka din mensuplarına İslam aleyhine delil sunma riski taşıyacağı endişesini taşımıştır. Bu tavır, Mâtürîdî'nin peygamberlik kurumunu koruma ve Kur'an'ı rasyonel bir temelde anlamaya verdiği önemi göstermektedir.

Mâtürîdî'nin peygamberlik kurumuna dair tavizsiz ismet anlayışı, müfessirlerin genel kabulüne karşı çıktığı ayet örneklerinde en belirgin haliyle kendini göstermektedir. Rasulullah'ın fakir sahâbîleri kovmayı düşünmesi, Hz. İbrahim'in üç yerde yalan söylemesi veya Hz. Musa'nın avret yerinin açığa çıkması gibi rivayetleri, peygamberin nübüvvetine ve risaletine halel getirecek ölçüde çirkin bularak kökten reddetme yoluna gitmiştir. Onun bu kesin tavrı, bir rivayetin kabulünde senet tenkidinden ziyade, metin tenkidi ve akla uygunluk prensibine bağlı kaldığını göstermektedir. Bunun yanında Mâtürîdî, Hz. Peygamber'e yönelik "hainlerden taraf olma" yasağı gibi, zahirde ismete aykırı görünen durumları ise te'vil yoluyla ele almış, yasağın amacının peygamberin masumiyetini göstermek olduğunu belirterek, rivayeti ismet ilkesi lehine bir delile dönüştürmüştür. Mâtürîdî, bu ilkeyi korurken Kur'an'ın Kur'an'la tefsiri prensibine de önem vermiş, Hz. İbrahim'in babası için bağışlanma dilemesi ayetini ilginç ve hoş bir şekilde te'vil etmiştir. Yine Hz. Musa'nın kavmi tarafından incitilmesi meselesini peygamberlerin daima mecnunluk ve sihirbazlıkla suçlanmasına değinen ayetlere bağlayarak sübutunda kat'îlik bulunan verilere dayalı çıkarımlar yapmıştır. Ancak onun bu titiz ve rasyonel metodolojisi, yalnızca faydalı meselelerle ilgilenmeyi tavsiye etmesi noktasında nadir de olsa sapmalar göstermiştir. Hz. Yakup kıssasında "fe tehasseû" emrinin ince anlamına odaklanarak, ayetlerin ana irşad amacına katkısı olmayan lafız tartışmalarına dalması, kendi belirlediği "bilginin faydalı olması" kriterini ihlal etmiştir. Bunun yanında tefsiri boyunca tek bir yerde onun ismet konusundaki tavrına tamamen aykırı düşen ifadelerine rastlanmaktadır. İstisnalar bir tarafa bırakılıp genele odaklanıldığında Mâtürîdî'nin Kur'an yorumunun temelinde peygamberlik makamını koruma amacı yattığı ve Mâtürîdî'nin de bu amaç uğruna tefsir geleneğinin karşısına geçmeyi göze aldığı görülmektedir.

Kaynakça

- Ağkuş, Yusuf. "İmam Mâtürîdî'nin İsrâiliyat'a Yaklaşımı". *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 22/1 (30 Haziran 2022), 467-489. <https://doi.org/10.33420/marife.1101970>
- Alper, Hülya. "İmam Mâtürîdî'de Akıl-Vahiy İlişkisi: Aklın Önceliği ve Vahyin Gerekliliği". *Milel ve Nihal* 7/2 (01 Haziran 2010), 7-29.
- Ateş, Abdurrahman. "Hz. İbrahim'e İsnat Edilen 'Üç Yalan' (Kur'ân ve Kitab-ı Mukaddes Bağlamında Eleştirel Bir Yaklaşım)". *EKEV Akademi Dergisi* VIII/18 (2004), 75-88.

- Buhârî, Ebû ‘Abdullâh Muḥammed b. İsmâ‘îl b. İbrâhîm el-Buhârî el-. *Şaḥîḥu'l-Buḥârî*. thk. Muṣṭafa Dîb el-Buḡâ. 7 Cilt. Dimaşk: Dâru İbn Keşîr; Dâru'l-Yemâme, 5. Basım, 1414/1993.
- Büyüç, Enes. “Mâtürîdî'nin Tefsir-Te'vîl Ayrımı ve Bunun Te'vîlât'taki Pratik Değeri Üzerine Bir İnceleme”. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* 23/1 (15 Haziran 2019), 213-232. <https://doi.org/10.18505/cuid.520370>
- Çalışkan, İsmail. “Tefsirde Mâtürîdî'yi Keşfetmek: İmam Mâtürîdî ve Te'vîlâtı'l-Kur'ân'ın Tefsir İlmindeki Yeri”. *Mîle ve Nihal* 7/2 (01 Haziran 2010), 67-93.
- Durmuş, Zülfişkar. “Sâd 30-33. Ayetler Bağlamında Hz. Süleyman -Klasik Tefsirlere Elestirel Bir Yaklaşım-”. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10/18 (15 Aralık 2008), 47-65. <https://doi.org/10.17335/suifd.83474>
- Gül, Ali Rıza. “Mâtürîdî'nin Te'vîlâtü'l-Kur'ân'da Kullandığı Veri Kaynaklarına Ahkâm Ayetleri Ekseninde Bir Yaklaşım”. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2/3 (30 Aralık 2015), 7-46.
- Gün, Feyzullah. “İmâm Mâtürîdî'de Peygamberlerin İsmeti”. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 18/48 (31 Aralık 2021), 79-98.
- Günaydın, Fatma. *Mâtürîdî'nin Kelâm Sisteminde Peygamberlerin İsmeti*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2013.
- İbn Ebî Hâtim, Ebû Muḥammed ‘Abdurrahman b. Muḥammed er-Râzî. *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*. thk. Es'ad Muḥammed eṭ-Ṭayyib. 13 Cilt. b.y.: y.y., 1419/1998.
- İbn Keşîr, Ebû'l-Fidâ' İsmâ'îl b. ‘Omer b. Keşîr ed-Dimeşkî. *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*. thk. Sâmi b. Muḥammed Selâme. 8 Cilt. b.y.: Dâru Taybe, 1420/1999.
- İbn Manzûr, Ebû'l-Faḍl Muḥammed b. Mukerrem b. ‘Alî Cemâluddîn b. Manzûr er-Ruveyfî. *Lisân'l-Arab*. 15 Cilt. Beyrut: Dâru Şâdir, 1414/1993.
- İbn ‘Atiyye, Ebû Muḥammed ‘Abdulḥak b. Ğâlib b. ‘Abdirrahman b. Temmâm el-Endelûsî. *el-Muḥarreru'l-Vecîz fî Tefsîri'l-Kitâbi'l-Azîz*. thk. ‘Abdusselâm ‘Abduşşâfi Muḥammed. Beyrut: y.y., 1422.
- İbnü'l-Cevzî, Ebû'l-Ferec Cemâluddîn ‘Abdurrahmân b. ‘Alî b. Muḥammed el-Bağdâdî. *Zâdu'l-Mesîr fî İlmi't-Tefsîr*. thk. ‘Abdurrezzâk el-Mehdî. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l Arabî, 1.Baskı., 1422.
- Karaman, Hayreddin vd. *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*. 5 Cilt. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 7. Baskı., 2020.
- Mâtürîdî, Ebû Manşûr Muḥammed b. Muḥammed el-. *et-Tevhîd*. thk. Fethullâh Ḥalîf. İskenderiye: y.y., ts.
- Mâtürîdî, Ebû Manşûr Muḥammed b. Muḥammed el-. *Te'vîlâtü Ehli's-Sunne*. thk. Mecdî Bâsellûm. 10 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1426/2005.
- Mâverîdî, Ebû'l-Ḥasen ‘Alî b. Muḥammed el-Başrî el-. *en-Nuket ve'l-Uyûn*. thk. es-Seyyid b. ‘Abdilmakşûd b. ‘Abdirrahîm. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, ts.
- Muslim, Ebû'l-Ḥasen Muslim b. el-Ḥaccâc el-Kuşeyrî en-Nisâbü'rî. *Şaḥîḥu Muslim*. thk. Muḥammed Fuâd ‘Abdulbâkî. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsi'l-Arabî, 1374/1955.
- Narol, Süleyman. “Mâtürîdî'nin Kur'an Yorumuna İlişkin Tercihlerinde Akıl Kriteri”. *Bilimname* 2019/37 (30 Nisan 2019), 915-951. <https://doi.org/10.28949/bilimname.532366>

- Râzî, Ebû 'Abdillâh Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin er-. *Mefâtîhu'l-Ğayb*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsî'l-'Arabî, 1420.
- Sülün, Murat. *Tefsir ve Otoriteleri*. İstanbul: İFAV Yayınları, 1. Basım, 2017.
- Şahin, Davut. "Mâtürîdî'nin İbn Abbas Rivayetlerine Yaklaşımı". *ATEBE* 8 (31 Aralık 2022), 95-114. <https://doi.org/10.51575/atebe.1203162>
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmilî et-. *Câmi'u'l-Beyân fî Te'vîli 'Âyi'l-Kur'an*. thk. 'Ahmed Muhammed Şâkir. 24 Cilt. b.y.: Mu'essesetu'r-Risâle, 1420/2000.
- Tuğlu, Nuri. "İmâm Mâtürîdî'de Haber-i Vahidlerin Değeri". *Uluğ Bir Çınar: İmâm Mâtürîdî: Uluslararası Sempozyum*, 583-598.
- Tuğlu, Nuri. "İmam Mâtürîdî'nin Te'vîlâtü'l-Kur'an Adlı Tefsirinin Rivayet İlimleri Açısından Bazı Özellikleri". *Araştırmalar -İnsan Bilimleri Araştırmaları-* III/5-6 (2001), 115-130.
- Ünverdi, Veysi. "Mu'tezile'de Peygamberlerin İsmeti". *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* XV/1 (2015), 71-111.
- Vâhidî, Ebû'l-Hasen 'Alî b. Ahmed b. Muhammed b. 'Alî en-Nisâbü'rî el-. *Esbâbu'n-Nuzûl*. thk. Kemâl Besyûnî Zağlûl. Beyrut: y.y., 1411.
- Yavuz, Yusuf Şevki. "Mâtürîdiyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/165-175. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Zurkânî, Muhammed 'Abdülazîm ez-. *Menâhilu'l-İrfân fî 'Ulûmi'l-Kur'an*. 2 Cilt. Matba'atü 'İsâ el-Bâbî el-Halebî, 3. Basım, ts.

almış ve son olarak muhalifin sorularına akli ve nakli burhanla cevap vermiştir. Onun amacının galip gelmek değil, islah olduğu da açıktır.

Mâtürîdî'nin eserindeki soru-cevap faslında es-Semerkandî de son derece önemli bir rol üstlenmiştir. O, *Te'vîlât* sahibin akla takılması muhtemel suallerini daha ayrıntılı bir şekilde ifade etmiş ve aynı şekilde görüşlerinin asıl sahibinin ifadelerini şerh ederek anlaşılır hale getirmiştir. Öyle ki eserin geneli incelendiğinde o olmasaydı Mâtürîdî'nin söylemek istediği pek çok şeyin aslında yeteri kadar anlaşılmadığı da kendini gösterecektir. Bu nedenle, *Te'vîlât* okumak isteyenlerin, olmazsa olmazı olarak değerlendirmek mümkündür.

Tabiidir ki *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*'da yer alan “fengale” çalışmadaki sorulardan ibaret değildir. Biz, bu konuda daha kapsamlı bir çalışma hazırlamaktayız. Ancak aynı konu Taberî'den (ö. 310/923) Râzî'ye (ö. 606/1210) farklı müfessirler çerçevesinde incelenirse müfessirlerimizin oldukça cesur bir şekilde şüpheleri berteraf ettikleri görünecektir. Fakat bu ancak keşf-i kadîm sayesinde mümkün olabilecek, böylece günümüzde de ileri sürülen akıl karıştırmaya yönelik sorulara cevaplar üretilecektir.

Kaynakça

- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhamed b. Muhammed b. Mahmûd. *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*, müracaa Bekir Topaloğlu. Nşr. Ahmed Vanlıoğlu v.dğr. 17 Cilt. İstanbul: Mizân Yayınları, 2005-2010.
- es-Semerkandî, Alaüddîn. *Şerhu Te'vîlâtü'l-Kur'ân*. Topkapı sarayı Kütüphanesi. Medine, nr. 179
- Bedruddîn Muhammed b. Abdullah ez-Zerkeşî, *el-Bürhân fî Ulûmi'l-Kur'ân*. Riyad: Dâru'l-Hadâra, 2009.
- Yıldırım, Akif. “Fîhi Delâletün Kavramının Zemahşerî ve Ebü'l-Berekât en-Neseî Tefsirlerinde Mukayesesi: Tefsirde Anlamın Katmanları ve Yorumun Epistemolojisi”. *Tefsir Araştırmaları Dergisi* 9/2 (Ekim 2025), 870-888.
<https://doi.org/10.31121/tader.1769043>.
- Yıldırım, Akif. “Kur'ân'ın Doğru Anlaşılmasında Önemli Bir Faktör: Şibih”. *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 17 (2024): 271-291.
<https://doi.org/10.53112/tudear.1474537>

Mes'ûd ve İbn Abbas'ın kıraati gibi başka bir kıraati tercih edebilmiştir. Bu durum, Mâtürîdî'nin tefsirde sadece rivayete bağlı kalmadığını, akli çıkarımlarla ulaştığı anlamı merkeze koyarak rivayet edilen farklı kıraatleri kendi tercihi doğrultusunda bir karşılaştırma aracı olarak da kullandığını göstermektedir.

Mâtürîdî bir yerde Hasan-ı Basrî'ye isnat edilen kıraati zikrederek, bir kıraatin zahirinin veya tefsir mahiyetindeki okunuşunun, itikadî konularda yanlış mezhepsel çıkarımlara yol açabileceği tehlikesine de dikkat çekmiştir. Bu durum, onun sadece kıraatleri kaydetmekle yetinmediğini, aynı zamanda onların itikadî sonuçlarını titizlikle değerlendirdiğini göstermektedir. Bu bağlamda, Hasan-ı Basrî kıraati, Mâtürîdî'nin karşı çıktığı bir mezhepsel görüş olan Mutezile'nin ecel anlayışını eleştirmek için kullandığı bir referans noktası olmuştur.

Mâtürîdî, Hasan-ı Basrî'nin kıraat ve buna dayalı yorumunu, fıkıh ilmindeki ihtilafı bir konu olan hamile kadının iddet süresi meselesini açıklığa kavuşturmak için bir tez olarak sunmuştur. Bunun sonucunda Mâtürîdî, Ehl-i Sünnet fıkıhına uygun gördüğü hüküm olan iddetin tüm çocukların doğumuyla bitmesi hükmünü ispatlamak için, hem diğer kıraat vecihlerini hem de âyetin lafzındaki gramatik incelikleri delil olarak kullanmıştır. Bu durum, Mâtürîdî'nin tefsirinde kıraatlerin fikhî hükümlere etkisini titizlikle incelediğini, kıraatlere dayalı fikhî sonuçları dilsel delillerle eleştirel bir süzgeçten geçirdiğini göstermektedir.

Netice itibarıyla bu çalışmada Mâtürîdî'nin Hasan-ı Basrî kıraatini yalnızca nakletmekle kalmayıp onları eleştirel bir süzgeçten geçirerek sunduğu tespit edilmiştir. Bu eleştirel tutum, Mâtürîdî'nin fıkıh, kelim ve tefsir disiplinlerini birleştirerek, kıraatlere rivayet ve dirayet yöntemlerini bir arada uygulayan özgün müfessir olduğunu teyit etmektedir. Sonuç olarak Mâtürîdî, Hasan-ı Basrî kıraatini, bazı âyetlerin farklı anlam ve veçhelerini ortaya koyan bir tefsir aracı olarak kullanmıştır. Ancak onun *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*'daki yaklaşımı, bu kıraati mutlak bir delil olarak kabul etmek yerine, diğer sahih rivayetler ve Arap dili kurallarıyla mukayese ederek ilmî bir titizlikle kullandığını göstermektedir.

Kaynakça

- Âşur, Tâhir b. “Kıraatler Hakkında Bir Değerlendirme”. çev. Necdet Çağıl. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 16 (2001), 259-299.
- Aydınlı, Abdullah. “Hasan Basri Hayatı ve Hadîs İlmindeki Yeri”. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8 (1988), 91-113.
- Birişik, Abdülhamit. “Hasan-ı Basrî”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 16/301-303. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Birişik, Abdülhamit. *Kıraat İlmi ve Tarihi*. Bursa: Emin Yayınları, 3. Basım, 2018.
- Dağ, Mehmet. *Kıraat farklılıklarının İslâm Hukukuna ve Metodolojisine Etkisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1998.

- Demircigil, Bayram. “Âlûsî'nin Rûhu'l-Meânî Adlı Tefsirinde Hasan-ı Basrî Kiraatine Yaklaşımı”. *Usl İslam Araştırmaları* 24/24 (2015), 33-70.
- Demircigil, Bayram. *Hasan-ı Basrî Kiraati ve Kur'an Tefsirine Katkısı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2016.
- Demircigil, Bayram. “Hasan-ı Basrî Kiraatinin Fikhî Hükümlerle İlişkisi”. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi* 63 (2017), 173-189.
- Duman, Ali. “İmam Matürîdî, Hayatı, Eserleri ve İslam Düşüncesindeki Yeri”. *Hikmet Yurdu, İmam Matürîdî ve Matürîdilik Özel Sayısı* 4 (2009), 109-126.
- İbn Mücâhid, Ebû Bekr. *Kitâbü's-Seb'a fi'l-kırâ'ât*. thk. Şevkî Dayf. Kahire: Dâru'l-Meârif Bimısır, 1972.
- İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed. *et-Tabakâtü'l-Kübrâ*. thk. İhsan Abbas. Beyrut: Dâru Sâdır, 1968.
- İbnü'l-Cezerî, Ebü'l-Hayr Şemsüddin Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Alî b. Yûsuf. *en-Neşr fi'l kırâ'âtü'l-âşr*. thk. Ali Muhammed ed-Dabbâ'. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1976.
- İbnü'l-Cezerî, Ebü'l-Hayr Şemsüddin Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Alî b. Yûsuf. *Gâyetü'n-Nihâye*. thk. Gotthelf Bergstraesser. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1. Basım, 2006.
- İbnü'l-Cezerî, Ebü'l-Hayr Şemsüddin Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Alî b. Yûsuf. *Müncidü'l-Mukri'n ve Mürşidü't-tâlibîn*. thk. Muhammed Temim ez-Zubî. Medine: Mektebetü'l-Kudüs, 1980.
- Kastallânî, Ahmed b. Muhammed. *Letâ'ifü'l-işârât li-fünûni'l-kurâât*. thk. Âmir Seyyid Osman. Kahire: İhyâi't-Türâsî'l-İslâmî, 1972.
- Kılıç, Mehmet. “Hasan-ı Basrî Kırâatinin Temel Özellikleri”. *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi* 15 (2023), 41-54.
- Levent, Etem. *Çağlara Işık Tutan Hasan-ı Basrî'nin Hayatı, Öğretim ve Tefsir Yöntemi*. İstanbul: Arı Sanat Yayınevi, 2. Basım, 2012.
- Maden, Gülhan. “Te'vîlâtü'l-Kur'ân'da Übey B. Ka'b Kiraati”. *İhya Uluslararası İslam Araştırmaları Dergisi* 10/1 (2024), 52-84.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr el-. *Te'vîlâtü'l-Kur'ân*. ed. Bekir Topaloğlu. 18 Cilt. İstanbul: Mizan Yayınevi, 2005.
- Önen, Hacı. “Kıraatların Fikhî Hükümlere Etkisi”. *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15/2 (2013), 1-24.
- Özen, Şükrü. “Mâtürîdî”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 28/146-151. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Satybaldiev, Aitmyrza. “Mâtürîdî'nin İbn Mes'ûd Kırâatine Yaklaşımı”. *İlahiyat Araştırmaları Dergisi* 14 (2020), 103-122.
- Satybaldiev, Aitmyrza. *Mâtürîdî'nin Te'vîlâtü'l-Kur'ân'ın'da Kiraat*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019.
- Saylan, Nesrişah. “Abdullah b. Abbas'ın Kiraat İlmindeki Yeri”. *Diyanet İlmi Dergi* 60/3 (2024), 823-844.
- Saylan, Nesrişah. “Hz. Hafsa'ya Nispet Edilen Kiraat Vecihlerinin Mâtürîdî Tefsiri Bağlamında İncelenmesi”. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 20/1 (2020), 397-420.

- Saylan, Nesri ah. “M t r d ’nin Te’v l t ’l-Kur’ n Adlı Eserinde Kiraatlere Yaklaşımının  ncelenmesi”. *Diyanet  lm  Dergi* 55/3 (2019), 863-891.
- Topaloğlu, Bekir. “Te’v l t ’l-Kur’ n”. *TDV  sl m Ansiklopedisi*. 41/32-33.  stanbul: TDV Yayınları, 2012.
- Uludağ, Süleyman. “Hasan-ı Basr ”. *TDV  sl m Ansiklopedisi*. 16/291-293.  stanbul: TDV Yayınları, 1997.
- Zeheb , Eb  Abdill h  ems dd n Muhammed b. Ahmed b. Osm n ez-. *Ma’rifetü’l-Kurr i’l-Kib r*. thk. Tayyar Alt kula .  stanbul: TDV  sl m Araştırmaları Merkezi Yayınları, 1995.
- Zeheb , Eb  Abdill h  ems dd n Muhammed b. Ahmed b. Osm n ez-. *Tezkiretü’l-Huff z*. thk. Abdurrahman b. Yahy  el-Muallim . Beyrut: D r ’l-Kütübi’l- lmiyye, Ofset., ts.

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1760

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Yayın | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1048

Kitap Adı : Bir Müfessir Olarak Zemahşerî ve Tefsir Metodolojisi

Book Title : Zamakhshari as a Mufassir and His Methodology of Tafsir

ISBN : 978-625-8724-03-5

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786258724035

Editör | Editor: Zeki KESKİN | orcid.org/0000-0002-1445-8827

Kurum | Institution: Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi

ROR ID: ror.org/04nvpv675

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book – Editorial

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 16 x 24 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 282 (viii + 274)

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAM2 - İslam: tefsir ve yorumlar | Islam: commentaries & interpretations

BISAC: REL006110 - İslami Çalışmalar / Kur'an Üzerine | Religion / Islam / Koran & Sacred Writings

THEMA: QRAM2 - İslam: tefsir ve yorumlar | Islam: commentaries & interpretations

LC Classification: BP130.4 - İslami kutsal metinler: Tefsir | Islam. Koran—Interpretation and commentary

DEWEY: 297.1226 - Tefsir ve Kur'an yorumları | Interpretations and commentary of the Qur'an

WoS Category: Sanat & Beşerî Bilimler – Diğer Konular | Arts & Humanities Other Topics

WoS Citation Topics Meso: 6.8 - Din ve Teoloji | Religion and Theology

WoS Citation Topics Micro: 6.8.14 - İslam Çalışmaları | Islamic Studies

Scopus Subject Areas: 1202 - Din ve Felsefe | Religious Studies

Atıf Bilgisi | Cite as: Keskin, Zeki (ed.). *Bir Müfessir Olarak Zemahşerî ve Tefsir Metodolojisi*.

Ankara: FCR Yayın Ltd.-Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Zemahşerî'ye kadar yer yer bu kavramın gâyesine değinilse de bunların oldukça dar bir çerçeveye sınırlı kalındığı görülmüştür.

Zemahşerî ise, geçmiş müfessirlerden farklı olarak hem kavramın kapsamını genişletmiş hem de gerekçe ve işlevine daha çok yoğunlaşmıştır. O yalnızca bu kavramın gâye ve amacına değinmekle kalmamış; onunla yakın anlama sahip olan iltifât ve tefennün kavramlarını da zikretmiştir. Üslûp geçişleri bağlamında birden fazla kavramı kullanması, onun bu konuya bilinçli bir şekilde temas ettiğini ve buna ayrı bir önem atfettiğini göstermektedir. Zemahşerî'nin tefsirinde atıfta bulunduğu bu kavramlar; muhâtabın dikkatini çekmek, tehdit ve uyarıyı pekiştirmek gibi amaçlar noktasında aynı görevi ifâ etseler de kapsam açısından birbirinden ayrılmaktadır. Onun ifadelerinden anlaşıldığı kadarıyla bu kavramlar arasında en üstte tefennün; ardından 'udûl, sonrasında ise iltifât yer almaktadır.

Her ne kadar Zemahşerî, 'udûl kavramının gâyesi ve işlevi noktasında önemli açılımlar ortaya koymuşsa da bu kavramın teorik boyutuna değinmemiş ve mâhiyetini ortaya koyan bir tanım zikretmemiştir. Bu yönüyle o da geçmiş müfessirlerin izini takip ederek, meselenin teorik boyutu yerine pratik boyutunu irdelemiştir. Bu durum, en azından hicri altıncı asrın birinci yarısına kadar 'udûl kavramının teorik olarak çerçevesinin tam çizilmediğini göstermektedir.

Bu çalışmada *el-Keşşâf*'ta 'udûl kavramının bütün boyutlarıyla tüketildiğini ileri sürmemekteyiz. Aksine, Zemahşerî bağlamında 'udûl kavramının, üslûp geçişleri noktasında yakın anlama sahip olan iltifât ve tefennün kavramlarıyla olan ilişkisi; bu kavramlar arasındaki benzeşen ve ayrışan noktaların neler olduğunun net bir şekilde ortaya konulması gerekmektedir. Ayrıca sadece bu üç kavrama bağlı kalınmaksızın, onun bu ve benzeri kavramları kullanmasına iten temel sâiklere de temas edilerek "Zemahşerî'nin Tefsirinde Üslûp Değişimleri" başlığı örneğinde olduğu gibi daha derinlikli çalışmalar kaleme alınabilir.

Kaynakça

- Ahfeş, Ebû'l-Hasan Saîd b. Mes'ade el-Mücâşiî. *Me'âni'l-Kur'ân*. thk. Hüdâ Mahmûd Kare'a. I-II Cilt. Kâhire: Mektebetü'l-Hâncî, 1990.
- 'Alevî, Yahyâ b. Hamza. *et-Tirâzü'l-mütezammin li-esrârî'l-belâga*. I-III Cilt. Beyrut: el-Mektebetü'l-'Unsûriyye, 1. Basım, 1423.
- 'Askerî, Ebû Hilâl Hasan b. Abdillâh b. Sehl b. Sa'îd b. Yahyâ b. Mehrân. *el-Furûkû'l-lugaviyye*. thk. Muhammed İbrâhîm Selîm. Kâhire: Dârü'l-'İlm ve's-Sekâfe, ts.
- Bağdâdî, Ebû Bekr Muhammed b. es-Serî b. Sehl - Fetelî, Abdulhüseyin. *el-Usûl fî'n-nahv*. I-III Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, ts.
- Bâkılânî, Ebû Bekir Muhammed b. et-Tayyib. *İ'câzü'l-Kur'ân*. thk. Ahmed Sakr. Mısır: Dârü'l-Ma'ârif, 1997.
- Batur, İslam. "Zemahşerî'nin el-Keşşâf İsimli Eserinde Bir Üslup Değişimi ve Şahıslar Arası Geçiş Olarak İltifât Sanatın Yaklaşımı". *Van İlahiyat Dergisi = Van Journal of Divinity* XII/21 (2024).

- Beyzâvî, Ebû Sa'îd Abdullâh b. Ömer eş-Şirâzî. *Envârü't-tenzîl ve esrârü't-te'vîl*. thk. Muhammed Abdurrahmân el-Maraşelî. I-V Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, 1. Basım, 1418.
- Cessâs, Ahmed b. Ali Ebû Bekr er-Râzî. *Ahkâmü'l-Kur'ân*. thk. Abdüsselâm Muhammed Şâhîn. I-III Cilt. Lübnan: Dâru'l-Kütübi'l-'İlmiyye, 1. Basım, 1994.
- Cevherî, Ebû Nasr İsmâil b. Hammâd. *Tâcu'l-luğa ve shâhu'l-'Arabiyye*. thk. Ahmed 'Abdulğafûr 'Attâr. I-VI Cilt. Beyrut: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 1407.
- Cürcânî, Ebû Bekr Abdülkâhir b. Abdurrahmân b. Muhammed. *Delâilü'l-i'câz*. thk. Mahmûd Muhammed Şâkir. Kâhire: Mektebetü'l-Hâncî, ts.
- Cürcânî, Ebû Bekr Abdülkâhir b. Abdurrahmân b. Muhammed. *Esrârü'l-belâğa*. thk. Mahmûd Muhammed Şâkir. Kâhire/Cidde: Matba'atü'l-Medenî-Dâru'l-Medenî, ts.
- Cürcânî, Ebû'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Alî es-Seyyid eş-Şerîf el-Hanefî. *et-Ta'rifât*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-'İlmiyye, 1403.
- Durmuş, İsmail. "İftinân". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2000.
- Ensârî, İbn Hişâm. *Şerhu katri'n-nedâ ve belli's-sadâ*. thk. Muhammed Muhyiddîn Abdülhamîd. Mısır: el-Mektebetü't-Ticâriyyeti'l-Kübrâ, 11. Basım, 1963.
- Ensârî, Zekerîyyâ. *Fethu'r-rahmân bi-keşfi mâ yeltebisu fî'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Ali es-Sâbûnî. Beyrut: Dâru'l-Kur'ânî'l-Kerîm, 1403.
- Ezherî, Ebû Mansûr Muhammed b. Ahmed b. el-Herevî. *Tehzîbü'l-lüğa*. thk. Muhammed 'Avd Mi'râb. I-VIII Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, 2001.
- Ferâhidî, Ebû Abdurrahmân el-Halîl b. Ahmed b. 'Amr b. Temîm. *Kitâbü'l-'ayn*. thk. Mehdi el-Mahzûmî - İbrâhîm es-Sâmerrâî. I-VIII Cilt. Beyrut: Mektebetü'l-Hilâl, 1988.
- Hassân, Temmâm. *el-Beyân fî revâ'i'l-Kur'ân: dirâsetün lügaviyyetün ve uslûbiyyetün li'n-nassî'l-Kur'ânî*. Kâhire: 'Âlemü'l-Kütüb, 1. Basım, 1993.
- Hâşimî, Seyyid Ahmed. *el-Cevâhirü'l-belâğa fî'l-me'ânî ve'l-beyân ve'l-bedî'*. Beyrut: el-Mektebetü'l-'Asriyye, ts.
- Hindâvî, Abdülhamîd Ahmed Yûsuf. *el-İ'câzü's-sarfi fî'l-Kur'ânî'l-Kerîm: dirâsetün nazariyyetün tatbikiyyetün*. Beyrut: el-Mektebetü'l-'Asriyye, 2008.
- İbn Âşûr, Muhammed b. Tâhir. *et-Tahrîr ve't-tenvîr*. I-XXX Cilt. Tunus: ed-Dâru't-Tûnusiyye, 1984.
- İbn Cinnî, Ebû'l-Feth Osman b. Cinnî el-Mevsilî. *el-Hasâis*. I-III Cilt. Kâhire: el-Hey'etü'l-Misriyyetü'l-Âmme li'l-Kitâb, 4. Basım, ts.
- İbn Fâris, Ebû'l-Hüseyn Ahmed b. Fâris b. Zekerîyyâ. *Mu'cemu mekâyisi'l-luğa*. thk. Abdüsselâm Muhammed Hârûn. I-VI Cilt. y.y: Dâru'l-Fikr, 1399.
- İbn Manzûr, Ebû'l-Fazl Muhammed b. Mükerrrem b. Ali el-Ensârî. *Lisânü'l-'Arab*. I-XV Cilt. Beyrut: Dâru Sadır, 1414.
- İskâfî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh el-Hatîb. *Dürretü't-tenzîl ve gurretü't-te'vîl*. thk. Muhammed Mustafa Aydın. Mekke: Câmi'atü Ümmi'l-Kurâ, 1422.
- Kirmânî, Ebû'l-Kâsım Burhâneddîn Tâcülkurrâ Mahmûd b. Hamza b. Nasr. *Garâibü't-tefsîr ve 'acâibü't-te'vîl*. I-II Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kible li's-Sekâfeti'l-İslâmiyye, ts.

- Mâlikî, İbn Ebû Zemenîn. *Tefsîrül-Kur'ânî'l-'azîz*. thk. Ebû Abdillâh Hüseyin b. 'Ukkâze - Muhammed b. Mustafa el-Kenz. I-V Cilt. Kâhire: el-Fârûkî'l-Hadîse, 1. Basım, 2002.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed. *Te'vilâtü ehli's-sünne*. thk. Mecdî Bâsellûm. I-X Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1426.
- Nehhâs, Ebû Ca'fer. *İ'râbu'l-Kur'ân*. thk. Abdülmün'im Halîl İbrâhîm. I-V Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1. Basım, 1421.
- Nesefî, Ebû Hafs. *et-Teysîr fî't-tefsîr*. thk. Mâhir Edîb Habbûş - vd. I-XV Cilt. İstanbul: Dârü'l-Lübâb Li'd-Dirâsât, 2019.
- Nesefî, Ebû'l-Berekât Hafîzüddîn Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd. *Medârikü't-tenzîl ve hakâikü't-te'vîl*. thk. Yûsuf Ali Büdeyvi. I-III Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kelîmî't-Tayyib, 1. Basım, 1419.
- Nisâbü'rî, Nizâmuddîn Hasan b. Muhammed b. Hüseyin el-Kummî. *Ğarâibü'l-Kur'ân ve reğâibü'l-furkân*. nşr. Zekerîyyâ 'Umeyrât. I-VI Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1. Basım, 1416.
- Radî, Şerîf. *Hakâ'iku't-te'vîl fî müteşâbihi't-tenzîl*. nşr. Muhammed Rızâ. Dârü'l-Muhâcir, ts.
- Râgıb el-İsfahânî, Ebû'l-Kâsım Hüseyin b. Muhammed b. Mufaddal. *Tefsîru'r-Râgıp el-İsfahânî*. ed. Muhammed Abdulazîz Besyûnî. Tanta: Küliyyetü'l-Âdâb-Câmi'atü'l-Tantâ, 1. Basım, 1460.
- Rebâbî'a, Muhammed Ali Abdülkâdir. *el-Hatîb el-İskâfî cühûduhu ve ârâuhu'n-nahviyye ve'l-lügaviyye ve'l-belâgiyye fî kitâbi dîrreti't-tenzîl ve üurretî't-te'vîl*. Ürdün: el-Câmi'atü'l-Ürdüniyye, Doktora Tezi, 2010.
- Selûm, Tâmir Selûm Yûsuf. "Zâhiretü'l-İltifât fî Keşşâfî'z-Zemahşerî". *Mecelletü Mecma'ü'l-Lügati'l-'Arabîyye* 71/2 (ts.), 1996.
- Semerkindî, Ebû'l-Leys. *Bahru'l-'ulûm*. thk. Ali Muhammed Mu'avviz. I-III Cilt. Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1. Basım, 1993.
- Sıcak, Ahmet Sait. "Kur'ân'da Benzer Mana ve Lafızlarda Tefennün". *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi* = *Cumhuriyet Theology Journal [Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi]* XXIII/2 (2019).
- Soysal, Zeynel Abidin. *Dürretü't-Tenzîl Bağlamında Hatîp İskâfî'de Sözdizimi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Şeybânî, Ebû'l-Feth Ziyâüddîn Nasrullâh b. Muhammed b. Muhammed. *el-Meseli's-sâ'ir fî edebî'l-kâtîb ve's-şâ'ir*. thk. Ahmed el-Havfî - Bedevî Tabâne. I-IV Cilt. Kâhire: Dârü Nahdeti Mısır, ts.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd. *Câmiu'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'ân*. thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî. I-XXIV Cilt. y.y: Dârü Hicr, 1422.
- Tala, Murat. *Sarf ve Nahiv Açısından Kur'ân'da 'Udûl*. Konya: Necmeddin Erbakan Üniversitesi, Doktora Tezi, 2016.
- Tûsî, Ebû Ca'fer Muhammed b. el-Hasan b. Ali. *et-Tibyân fî tefsîri'l-Kur'ân*. thk. Şeyh Âğâ Bozorg Tahrânî. I-X Cilt. Beyrut: Dârü İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, ts.
- 'Ukberî, Ebû'l-Bekâ Muhibbüddîn Abdullâh b. el-Hüseyn el-Bağdâdî. *el-Lübâb fî 'ileli'l-binâ'i ve'l-i'râb*. thk. Abdülilâh en-Nebhân. I-II Cilt. Dimaşk: Dârü'l-Fikr, 1. Basım, 1995.
- 'Umrânî, Abdulkerîm. "el-'Udûl 'an Asli't-Tertîb ve Ğâyâtühü'l-Üslûbiyye 'inde'z-Zemahşerî". *Cusûru'l-Ma'rife* IX/3 (2023).

- Vâhidî, Ebû'l-Hasan Ali b. Ahmed b. Muhammed en-Nisâbü'rî. *et-Tefsîrû'l-basît*. thk. Abdülazîz b. Muhammed b. Muhammed el-Yahyâ. I-XXV Cilt. İskenderiyye: Dârü'l-Musavveri'l-'Arabî, ts.
- Yavuz, Elif. "Kur'ân-ı Kerîm'de Zamir Yerine İsim Kullanılması". *Asos Journal: The Journal of Academic Social Science* VI/81 (2018).
- Zeccâc, Ebû İshâk İbrâhîm b. es-Serî b. Sehl. *Me'âni'l-Kur'ân ve i'râbüh*. thk. Abdülcelîl Abduh Şelebî. I-V Cilt. Beyrut: 'Âlemü'l-Kütüb, 1988.
- Zemahşerî, Mahmûd b. Ömer b. Ahmed . *el-Keşşâf 'an hakâiki ğavâmidi't-tenzîl ve 'uyûni'l-ekâvîl fî vücûhi't-te'vîl*. thk. Mustafa Hüseyin Ahmed. I-IV Cilt. Kâhire: Dârü'r-Reyyân li't-Türâs, 1407.
- Zemahşerî, Mahmûd b. Ömer b. Ahmed. *el-Keşşâf: Keşşâf Tefsiri*. ed. Murat Sülün. çev. Necdet Çağıl. I-VI Cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 1. Basım, 2018.

Sonuç

Zemahşerî'nin *el-Keşşâf*'ı, sadece dilsel bir tefsir değil, aynı zamanda yoğun şekilde diyalektik unsurlar barındıran bir eserdir. O, âyetleri yorumlarken farklı görüşleri gündeme getirip cedel ve istidlâl yöntemleriyle tartışmış, karşıt fikirleri çürütmüş, kendi görüşünü ise akıl ve nakil temelli delillerle güçlendirmiştir. Bu tavır hem onun Mu'tezilî kelâmî kimliğini hem de tefsir metodunun özgünlüğünü ortaya koymaktadır. Ancak, Râzî gibi müfessirler Zemahşerî gibi Mutezilî âlimlerin getirmiş olduğu delillerin ne kadar güçlü olsa da delillerinin metodolojik olarak hatalardan uzak kalmadığını söylemektedir. Zemahşerî'nin kendi Mu'tezilî mezhebine götüren hususlarda, lafızlara delalet etmediği anlamları yüklemesi eleştiri konusu olmuştur. Onun Ehl-i Sünnet'i özellikle Eş'arîleri Cebriyye ile özdeşleştirilmesi, Mu'tezilî polemik geleneğinin bir yansıması olarak görülmüştür. Onun bunun gibi iddialarının, Ehl-i Sünnet'in sistematüğünü tam anlamadan yapılmış bir genelleme olduğu şeklinde değerlendirilmiştir. Bu eleştirilere rağmen *el-Keşşâf*, İslam tefsir geleneğinde akılcı ve cedelî yaklaşımın en önemli ve özgün örneklerinden biri olarak kabul edilmektedir.

Kaynakça

- Abbas, F. Hasan. *İ'câzu'l-Kur'âni'l-Mecîd*. Amman: Dâru'n-Nefâis, 2016.
- Buhârî, Muhammed b. İsmail (Ebu Abdillâh). *Sahîhu'l-Buhârî*. Beyrut: Dâru İbn Kesîr, 1987.
- Cevizci, Ahmet. *Felsefe Sözlüğü*. 3. Basım. İstanbul: Paradigma Yayınları, 1999.
- Ebü Ca'fer en-Nuhâs, Ahmed b. Muhammed b. İsmâil b. Yûnus el-Murâdî en-Nahvî. *İ'râbu'l-Kur'ân*. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1421 h.
- Ebü Dâvûd, Süleyman b. el-Eş'as. *Sünen-i Ebî Dâvûd*. Kahire: Dâru'l-Hicre, 1999.
- Ebü Hayyân, Muhammed b. Yûsuf el-Endelüsî. *el-Bahru'l-Muhît fi't-Tefsîr*. Thk. Sıdkî Muhammed Cemîl. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1420 h.
- Ebü Nasr el-Fârâbî. "Kitâbu'l-Burhân." Thk. Mâcid Fahrî. *el-Mantuku 'inde'l-Fârâbî içinde*. Beyrut: Dâru'l-Meşrîk, 1987.
- Emiroğlu, İbrahim. *Klasik Mantığa Giriş*. Ankara: Elis Yayınları, 2022.
- Eş'arî, Ebü'l-Hasan. *Makâlâtü'l-İslâmiyyîn ve İhtilâfu'l-Musallîn*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 2005.
- Gecit, Mehmet Seyid. "Râzî'nin Tefsirinde Mu'tezile'nin Metodolojik Hatalarına Cevaplar." *Fahreddin er-Râzî ve Tefsir İlmindeki Yeri içinde*. İstanbul: Kitap Dünyası Yayınları, 2023, 352.
- İbn Hanbel, Ahmed. *el-Müsned*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2001.
- İbn Kuteybe, Abdullah b. Müslim. *Te'vîlu Müşkili'l-Kur'ân*. Thk. Sa'd b. Necdî. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2015.
- İbn Mâce, Muhammed b. Yezîd (Ebu Abdillâh). *Sünen-i İbn Mâce*. Beyrut: Dâru'l-Fikr, tsz.
- İbn Sînâ. *eş-Şifâ (el-Cedel)*. Thk. Ahmed Fuâd el-Ehvânî. Kahire: yy., 1965.
- Kâdî Abdülcebbar, H. *Tenzîhu'l-Kur'âni 'ani'l-Metâin*. Riyad: Mektebetü'n-Nâfize, 2006.

- Koca, Ferhat. "Zemahşerî." *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*. C. 23. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2011, 323.
- . "Zemahşerî ve Mu'tezile." *İslâmî Araştırmalar Dergisi* 15/2 (2002), 45–70.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed el-Ensârî. *el-Câmi' li Ahkâmî'l-Kur'ân*. Kahire: Dâru'l-Kutubi'l-Misriyye, 1964.
- Kuşeyrî, Abdu'l-Kerîm b. Hevâzin b. Abdi'l-Melik el-Kuşeyrî. *Letâifu'l-İşârât*. Thk. İbrahim el-Besyûdî. Mısır: el-Heyeti'l-Misriyyeti'l-Ammeti li'l-Kitab, , trz.
- Mâlik b. Enes, Ebû Abdillâh. *el-Muvatta'*. Thk. Muhammed Fuâd Abdu'l-Bâkî. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1985.
- Nesâî, Ebû Abdurrahman Ahmed b. Şuayb. *Sünenü'n-Nesâî*. Halep: el-Mektebetü'l-Matbûâtî'l-İslâmiyye, 1986.
- Nesefî, Ebu'l-Berekât Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd. *Medâriku't-Tenzîl ve Hakâiku't-Te'vîl*. Thk. Yusu'f Ali Bedîvî. Beyrut: Dâru'l-Kelimi't-Tayyib, 1998.
- Özata, Havva. "İ'câzü'l-Kur'ân Çalışmalarının Dilbilimsel Tefsir'e Etkisi-Keşşâf Örneği-." *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/1 (Mart 2021), 203–226.
- . "Tefsir İlminde Kullanılan Epistemik Araçlar." *İlahiyat Tetkikleri Dergisi* 64/1 (Ağustos 2025), 174.
- Râzî, Fahrüddîn. *Mefâtihu'l-Ğayb*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-A'rabî, 1420 h.
- Taftazânî, Sa'duddîn. *Şerhu'l-'Akâid*. İstanbul: Hâşim Yayınevi, 2018.
- Tekin, Abdülkadir. "Zemahşerî'nin Ahkâm Âyetlerini Yorumlama Metodu Bağlamında Fıkıhçı Kişiliği -el-Keşşâf Örneği-." *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (AUID)* 6/10 (Haziran 2018), 213–234.
- Türker, Ömer. *DİA*, İstanbul: TDVY, 2011, XL, 394.
- Tirmizî, Muhammed b. İsâ. *el-Câmi'u's-Sahîh (Sünenü't-Tirmizî)*. Kahire: Şirketu Mektebeti ve Matbaati Mustafa el-Bâbî el-Halebî, 1975.
- Zemahşerî, Mahmud b. Ömer. *el-Keşşâf 'an Hakâiki Ğavâmidi't-Tenzîl*. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1407 h.

le uyumlu bir perspektif sunar. Zemahşerî'nin yorumları, günümüzdeki aile tartışmalarına rehberlik edebilecek nitelikte bir evrenselliği de bünyesinde barındırır.

Kaynakça

- Kur'an-ı Kerim Meâli*. çev. Halil Altuntaş - Muzaffer Şahin. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 12. Basım, 2011.
- Bayer, İsmail. "Zemahşerî'nin Keşşâf Adlı Tefsirinde Karşılaştırma Yöntemi". *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 18/1 (2016), 23-42.
- Begavî, Ebû Muhammed Muhyissünne el-Hüseyn b. Mes'ûd b. Muhammed el-Ferrâ'. *Me'âlimü't-tenzîl fî Tefsîri'l-Kur'ân*. thk. Abdurrezzak el-Mehdî. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1420.
- Çağlayan, Harun. "Zemahşerî'nin Akıl Anlayışı ve Güncel Değeri". *Bütün Yönleriyle Zemahşerî Cilt-2*. ed. Ömer Aslan - Hasan Özalp. 349-356. Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, 2023.
- Çiftci, Adem. "Hanefî-Mu'tezile Etkileşimi: Zemahşerî Örneği". *Bütün Yönleriyle Zemahşerî Cilt-2*. ed. Ömer Aslan - Hasan Özalp. 109-118. Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, 2023.
- Ersöz, Muhammed. "Keşşâf'ta Ayetin İfade İhtimallerinin Değerlendirilip Elenmesi". *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* VIII/17 (2017), 119-138.
- İbn Âşûr, Muhammed Tâhir. *et-Tahtîr ve't-tenvîr*. 30 Cilt. Tunus: ed-Dâru't-Tûnusiyye li'n-Neşr, 1984.
- İbn 'Atiyye, Ebû Muhammed Abdülhak b. Gâlib b. Abdirrahmân b. Gâlib el-Muhâribî el-Gırnâtî el-Endelüsî. *el-Muharrerü'l-vecîz fî tefsîri'l-kitâbi'l-azîz*. thk. Abdusselâm Abdüşşâfi Muhammed. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1422.
- İbn Ebî Hâtim, Ebû Muhammed Abdurrahmân b. Muhammed b. İdrîs. *Tefsîri'l-Kur'ânî'l-azîm li İbn Ebî Hâtim*. thk. Es'ad Muhammed et-Tayyib. 10 Cilt. Suud: Mektebetü Nezzâr Mustafa el-Bâz, 3. Basım, 1419.
- İder, Saadet. *İslâm'da Mahremiyet Eğitimi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2. Basım, 2024.
- Kahraman, Abdullah. "Hanefî Fakihi Olarak Carullah Ez-Zemahşeri ve Bazı Fikhî Tercihleri". *Bütün Yönleriyle Zemahşerî Cilt-2*. ed. Ömer Aslan - Hasan Özalp. 71-80. Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, 2023.
- Kur'an Yolu Meâli*. çev. Hayreddin Karaman vd. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 4. Basım, 2015.
- Keskin, Zeki. "Kur'an'da Bazı Peygamberlerin Evlatlarıyla İlgili Durumlarına Tematik Yaklaşım". *Sırat* 1/2 (2020), 1-22.
- Kurt, Yusuf. "Ahkâm Ayetlerinin Tefsiri Bağlamında Zemahşerî'nin Fikhî Görüşleri (Keşşâf Tefsiri Örneği)". *Bütün Yönleriyle Zemahşerî Cilt-2*. ed. Ömer Aslan - Hasan Özalp. 271-280. Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, 2023.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr b. Ferh. *el-Câmi' li-ahkâmi'l-Kur'ân = Tefsîru'l-Kurtubî*. thk. Ahmed el-Berdûnî, İbrahim et-Şafeyyîş. 20 Cilt. Kahire: Dâru'l-Kütübi'l-Mısriyye, 2. Basım, 1964.

- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd. *Tefsîru'l-Mâtürîdî = Te'vîlâtü Ehli's-sünne*. thk. Mecdî Baslûm. 10 Cilt. Beyrut-Lübnan: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2005.
- Mâverîdî, Ebû'l-Hasen Ali b. Muhammed b. Habîb el-Basrî. *Tefsîru'l-Mâverîdî = en-Nüket ve'l-ıyûn*. thk. es-Seyyid ibn Abdilmaksûd b. Abdirrahim. 6 Cilt. Beyrut-Lübnan: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.
- Mukâtil b. Süleymân, Ebû'l-Hasen. *Tefsîru Mukâtil b. Süleymân*. thk. Abdullâh Mahmûd Şehâte. 5 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâs, 1423.
- Özalp, Hasan. “Zemahşerî Düşüncesinde Akıl ve Vahyin Anlamalı ve Tamamlayıcı İlişkisi”. *Bütîin Yönleriyle Zemahşerî Cilt-1*. ed. Ömer Aslan - Ali Yılmaz. 361-371. Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, 2023.
- Râzî, Fahrüddîn Muhammed b. Ömer. *Mefâtîhu'l-ğayb = et-Tefsîrü'l-kebûr*. 32 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, 3. Basım, 1420.
- Reşîd Rızâ, Muhammed. *Tefsîrü'l-Şur'ânî'l-hakîm*. 12 Cilt. Mısır: el-Hey'etü'l-Mısriyyetü'l-Âmme li'l-Kitâb, 1990.
- Sadan, Hamza. “Kur'an Bağlamında Milli Kimlik ve Dil”. *akif* 51/2 (2021), 78-93. <http://dx.doi.org/10.51121/akif.2021.1>
- Saygın, Sümeyye. “Kur'an'da Peygamberlerin Ailevi İmtihanları: Evrensel Problemler ve Beşer Olma Vurgusu”. *Kur'an ve Tefsirde Güncel Konular-1*. ed. Zeki Keskin. 128-150. Ankara: Fecr Yayınevi, 2024.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî. *Câmi'u'l-beyân fî te'vîli'Kur'ân*. thk. Mahmud Muhammed Şakir. 24 Cilt. Müessesetü'r- Risâle, 2000.
- Tekin, Abdülkadir. “Zemahşerî'nin Ahkâm Âyetlerini Yorumlama Metodu Bağlamında Fıkıçî Kişiliği -el-Keşşâf Örneği-”. *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10 (2018), 213-260. <https://doi.org/10.18498/amauidf.405306>
- Yıldırım, İlyas. “Zemahşerî'nin Ahkâm Âyetlerini Tefsirinde Hanefî Mezhebinin Etkisi”. *Bütîin Yönleriyle Zemahşerî Cilt-2*. ed. Ömer Aslan - Hasan Özalp. 155-160. Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, 2023.
- Yılmaz, Taha. “Zemahşerî Tefsirinde Talâk ve İddet Ayetlerindeki Hükümlerin Fıkıhî Açısından Yorumu”. *Bütîin Yönleriyle Zemahşerî Cilt-2*. ed. Ömer Aslan - Hasan Özalp. 245-251. Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, 2023.
- Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî. *el-Keşşâf 'an haqâ'ıki'ğavâmi'zi't-tenzîl*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, 3. Basım, 1431.

çeklik değil, aynı zamanda imanî bir delildir; zira evrendeki her bir sistem, Allah'ın hikmetinin, kudretinin ve ilminin yansımasıdır.

İnsanın yaratılışına dair açıklamaları da onun kevnî âyetlere yaklaşımındaki bütüncül bakışın en dikkat çekici örneklerindendir. Müfessir, insanın yaratılış evrelerini -topraktan nutfeye, alakadan mudgaya, oradan da kemik ve ete dönüşen aşamaları- ilahî kudretin tedricî sanatı olarak yorumlar. Bu aşamalı yaratılış süreci hem yaratılıştaki ölçüyü hem de öldükten sonra dirilişin aklen mümkünlüğünü ortaya koyar. Onun bu yaklaşımı, sonraki birçok müfessiri derinden etkilemiştir. Fahrüddîn er-Râzî, Beyzâvî, Nesefî, Ebüssuûd ve Elmalılı gibi müfessirlerin eserlerinde *el-Keşşâf*'ın etkisi açıkça görülmektedir.

Sonuç olarak, Zemahşerî'nin kevnî âyetlere yaklaşımı, Kur'an'ı akıl, dil ve iman bütünlüğü içinde anlamaya çalışan özgün bir tefsir anlayışının örneğini sunar. Onun tefsiri hem dil incelikleriyle hem de aklî derinliğiyle klasik İslâm ilim geleneğinde kalıcı bir iz bırakmış, kevnî âyetlerin sadece bilimsel birer olgu değil, aynı zamanda insanı Allah'a yönelten ibret vesileleri olduğunu göstermiştir. Böylece *el-Keşşâf*, hem klasik İslâm ilim geleneğinde kalıcı bir iz bırakmış, hem de insanın evrene bakışını anlamlandıran tefekkür mirasının en güçlü halkalarından biri olmuştur.

Kaynakça

- Başaran, Ahmet. *Kur'an-ı Kerim'in Bilimsel Mucizeleri*. İstanbul: Düşünce Yayınları, 2004.
- Beydâvî, Nâsirüddîn Ebû Saîd Abdullah b. Ömer. *Envâru't-tenzîl ve esrâru't-te'vîl*. ed. Muhammed Abdurrahmân el-Mar'âşlî. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, 1418.
- Cevherî, Tantavî. *el-Cevâhir fî tefsiri'l-Kur'ân*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2004.
- Çağrı, Mustafa. "Yer". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 43/476. Ankara: TDV Yayınları, 2013.
- Çelebi, Hind. *Farklı Yaklaşımlar ve Örnekler Işığında Kur'an-ı Kerim'in Bilimsel Tefsiri*. çev. Muammer Erbaş. İstanbul: Kitâbi Yayınları, 2021.
- Demir, Şehmus. "Kur'an'ın Bilimsel Veriler Işığında Yorumlanmasına Eleştirel Bir Yaklaşım". *Tarihten Günümüze Kur'an'a Yaklaşımlar*. ed. Bilal Gökçür vd. 401-424. İstanbul: İlim Yayma Vakfı, 2010.
- Doğan, Mehmet Zeki. *Kur'an'ın Bilimsel İ'câzı*. İstanbul: Hiperyayın, 2021.
- Ebüssuûd, Muhammed b. Muhammed el-İmâdî. *İrşâdül-'akli's-selâm ilâ mezâya'l-Kitâbi'l-Kerîm*. 9 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, ts.
- Elmalılı, Muhammed Hamdi Yazır. *Hak Dîni Kur'an Dili*. ed. Asım Cüneyd Köksal - Murat Kaya. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2021.
- Erbaş, Muammer. *Klasik Tefsir Ekolleri ve Örnek Metinler*. Ankara: Fecr Yayınları, 2024.
- Ezherî, Muhammed b Ahmed. *Tehzîbü'l-lüğa*. thk. Muhammed 'İved. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabiyyi, 2001.
- Hûlî, Emin. *Kur'an Tefsirinde Yeni Bir Metod*. çev. Mevlüt Güngör. İstanbul: Kur'an Kitaplığı, 1995.

- İbn Âşûr, Muhammed Tahir b. Muhammed b. Muhammed et-Tûnusî. *Tefsiri't-Tahrîr ve't-tenvîr*. Tunis: Dârü't-Tûnisiyye, 1984
- İsfahânî, Râgıb. *el-Müfredât fî garîbi'l-Kur'ân*. thk. Safvân Adnân ed-Dâvûdî. Beyrut: Dâru's-Şâmiyye, 1412.
- Karaman, Hayreddin vd. *Kur'ân Yolu Türkçe Meal ve Tefsir*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2020.
- Kırca, Celal. *İlimler ve Yorumlar Açısından Kur'ân'a Yönelişler*. İstanbul: Marifet Yayınları, 2009.
- Kırca, Celal. *Kur'ân ve Bilim*. İstanbul: Marifet Yayınları, 1996.
- Kırca, Celal. *Kur'ân ve Fen Bilimleri*. İstanbul: Marifet Yayınları, 5. Basım, ts.
- Kırca, Celal. “Kur'an ve Modern Bilim (İlişkisi-Sahası-Sorunları)”. *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 15 (2012), 7-34.
- Midilli, Adem - Yargıcı, Atilla. “Kevnî Ayetlerin Yorumunda Bilimsel Tefsirin Rolü”. *Hararan İlahiyat Dergisi* 52 (Aralık 2024), 105-123.
- Nesefî, Ebü'l-Berekât Hâfızuddîn Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd. *Medârikü't-tenzîl ve hakâiku't-te'vîl*. ed. Yusuf Ali Bedîvî. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kelimi't-Tayyib, 1998.
- Özdeş, Talip. “Kur'an-Bilim İlişkisinin Problematik Boyutu Üzerine Genel Bir Değerlendirme”. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 14/1 (2010), 7-27.
- Râzî, Ebû Abdillâh Fahrüddîn Muhammed b. Ömer b. Hüseyin et-Taberistânî. *Tefsîru'l-Kebîr (Mefâtihu'l-Gayb)*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1420.
- Sultanov, Aladdin. *Fahreddin er-Razi ve Elmalılı'nın Yeryüzü ile İlgili Ayetlere Yaklaşımlarının Mukayesesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2017.
- Şerkâvî, Muhammed Abdullah. *el-Kur'ân ve'l-Kevn*. Beyrut, 1991.
- Şevkânî, Muhammed b. Ali b. Muhammed. *Fethu'l-kadîr*. Dimaşk: Dâru İbn Kesîr, 1414.
- Tuna, Taşkın. *Uzayın Sırları*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 2000.
- Uludağ, Süleyman. “Dünya”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/22. Ankara: TDV Yayınları, 1994.
- Yavuz, Yusuf Şevki - Çetin, Abdurrahman. “Âyet”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/242-244. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.
- Yeniçeri, Celal. *Uzay ve Varlık Âyetleri Tefsiri: İslam Açısından Kâinat ve İmkânları*. İstanbul: Kampanya Yayınları, 2017.
- Yerinde, Adem - Durak, Rıdvan. “Kur'ân Dili ile Bilim Dilinin Kesişme Noktasında Gökyüzüne Dair Âyetlerin Yorumu”. *Universal Journal of Theology* 7/2 (2022), 127-152. <https://doi.org/10.56108/ujte.1213381>
- Zebîdî, Ebü'l-Feyz Muhammed el-Murtazâ b Muhammed b Muhammed b Abdirrezâk. “Smv”. *Tâcü'l-arûs min cevâhiri'l-kâmûs*. ed. Mecmuatün mine'l-muhakkikîn. 38/301. b.y.: Dâru'l-hidâye, ts.
- Zemahşerî. *Keşşaf Tefsiri = El-Keşşaf an haka'iki gavamidi't-tenzîl ve uyuni'l-ekavil fî vucuhi't-te'vîl (metin-çeviri)*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2016.
- Zemahşerî, Ebü'l-Kâsım Cârullah Mahmûd b. Ömer b. Muhammed. *el-Keşşâf 'an hakâiki gavâmizi't-tenzîl ve uyûni'l-ekâvîl fî vücûhi't-te'vîl*. ed. Âdil Ahmed Abdülmevcûd - Ali Muhammed Muavvez. 6 Cilt. Riyad: Mektebetü'l-Ubeykân, 1. Basım, 1998.

ve sünnetten temellendirme gerekliliği duymuş; ancak tasavvufî hareketler, bazen bu ilkelerden uzaklaşarak ritüel ve merasimlere dönüşmüştür.

Mu'tezile geleneğine bağlı olan Zemahşerî, bu bağlamda tasavvufî kavramlara eleştirel bir perspektifle yaklaşmış, ancak İslam'ın özüne uygun uygulamalarda sûfilerle gönül birliği sergilemiştir. İlme olan tutkusunu, çocukluğundan itibaren bedensel engellerine rağmen sürdüren Zemahşerî, dönemin ilim merkezlerini dolaşarak öğrenim görmüş, öğretmiş ve ömrünün sonuna kadar ilmi birikimini geliştirmiştir. Sosyal ve ekonomik zorluklar, onu devlet ricaliyle temas kurmaya yöneltmiş; kırk beşli yaşlarında ise zahidane bir yaşamı benimseyerek din adına sergilenen yanlışları düzeltme sorumluluğunu üstlenmiştir. Bu süreçte, tefsirinde ve tasavvufa adanmış eserlerinde, dinin ritüellere indirgenmesinden duyduğu rahatsızlığı sert bir dille eleştirmiş; âyet ve hadislerden yanlış anlamlar çıkarılmasını, Hz. Peygamber ve sahâbenin yaşantısına aykırı yorumları düzeltmeye çalışmıştır.

Zemahşerî, tasavvufî kavramları ele alırken Mu'tezile'nin akılcı ilkelerine bağlı kalsa da, kalp ve akıl arasında hassas bir denge kurmaya özen göstermiştir. Bu yaklaşımı, onun duyguların aklın önüne geçmesini engelleyerek hakikati gerçekçi bir şekilde değerlendirme çabasını yansıtır. Tasavvufî kavramların, İslam'ın genel ilkelerine uygun yaşanması gerektiğini savunan Zemahşerî, Müslümanların başarısını ve toplumsal adaletin tesisini, bu kavramların doğru anlaşılmasına ve hayatın her alanında uygulanmasına bağlar. Ona göre, din ve tasavvuf, toplumsal tabakalara ayrılmış bir yaşam tarzı olarak değil, toplumun tüm kesimlerini kapsayan çoğulcu bir anlayışla benimsenmelidir.

Özetle, Zemahşerî, Mu'tezile geleneğine sadık kalarak tasavvufî uygulamalardaki hataları eleştirmiş; sözlü ve yazılı eserleriyle bu yanlışları düzeltme mücadelesi vermiştir. Onun bu çabası, İslam'ın özüne uygun bir tasavvuf anlayışını savunan, akıl ve kalp dengesini gözetten bir düşünce mirası bırakmıştır. Bu tebliğ, Zemahşerî'nin tasavvufî kavramlara yaklaşımını, onun ilmi ve ahlâkî duruşunu ortaya koyarak, İslam düşünce tarihindeki özgün yerini bir kez daha vurgulamaktadır.

Kaynakça

- Acer, Abdurrahman. "Zemahşerî'nin el-Keşşâfı Çerçevesinde Velâyete Bakışı ve Tasavvufun Velâyet Düşüncesiyle Mukâyesesi". *Sufiyye* 16 (2024),
- Ahmed Efendi, Taşköprizâde. *Miftâhu's-sa'âde ve mişbâhu's-siyâde fî mevzû'âtî'l-'ulûm*. 2 Cilt. Haydarabat: Maarifu'l-Osmaniyye, 1977.
- Altay, Şeyma. "Mu'tezilî Müfessir Zemahşerî'nin Tasavvufa Yaklaşımı". *Dergiabant* 9/1 (2021),
- Altıntaş, Hayri. "Tasavvuf". *A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi* 24/34 (1990),

- Ateş, Süleyman. "ihlâs". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 2000. 27 Mart 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/ihlas>
- Aydınlı, Osman. *İslam Düşüncesinde Aklileşme Süreci*. Ankara: y.y., 2001.
- Aydınlı, Osman. "Mu'tezile Ekolü Teşekkülü, İlkeleri ve İslâm Düşüncesine Katkıları". *Marife* 3 (2003),
- Aydınlı, Osman. *Doğuşundan Büyük Selçuklulara Mu'tezile Ekolü: Tarihi ve Öğretisi*. İstanbul: Endülüs Yayınları, 2018.
- Aydınlı, Osman. "Mu'tezile Ekolü'nün Temel Kaynakları ve Özellikleri". *Mezheplere Göre Klasik Kaynaklar ve Özellikleri* ((2018),
- Bağdâdî, Ebû Mansûr Abdülkâhir b. Tâhir b. Muhammed et-Temîmî. *el-Farâğ beyne'l-fırâğ*. Beyrut: Dâru'l-Âfaki'l-Cedîd, 1977.
- Beyhakî, Ahmed b. Huseyin b. Ali b. Mûsâ. *es-Sünenu'l-Kubrâ*. 10 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2003.
- Câhiz, Ebû Osmân Amr b. Bahr b. Mahbûb el-Kinânî. *el-Beyân ve't-tebyîn*. thk. Hasan es-Sendubî. 4 Cilt. Beyrut: y.y., 1993.
- Ceyhan, Semih. "zühd". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 2013. 17 Mart 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/zuhd#1>
- Çiçek, Hacı. "Eserleri Bağlamında Carullah Zemahşerî'ye Göre "Takva" Kavramına İlişkin Bir Analiz". *Route Educational and Social Science Journal* 7/9 (2020),
- Çift, Salih. "Zeydilik ve Tasavvuf". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/9 (2000),
- Çubukçu, İbrahim Ağâh. "İslam'da Tasavvuf". *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* (8/(1960),
- Derin, Süleyman. "Reynold Alleyne Nicholson". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 2007. 20 Şubat 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/nicholson-reynold-alleyne>
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ahmed et-Tûsî. *el-Münkız mine'd-đalâl*. çev. A. S. Furat. İstanbul: y.y., 1972.
- Goldziher, Ignaz. *el-Akîde ve's-Şerîa fi'l-İslâm*. çev. M. Yûsuf Mûsâ - Ali Hasan Abdulkâdir. Kahire: y.y., 1959.
- İbn Düreyd, el-Ezdî. *el-İştikâk*. Bağdat: y.y., ts.
- İbn Fâris, Ahmed b. Zekeriyâ. *Mu'cemü mekâyisi'l-luğa*. nşr. Abdusselâm Muhammed Harûn. 6 Cilt. y.y.: Dâru'l-Fikir, ts. Erişim 24 Mart 2025.
- İbn Haldûn, Ebû Zeyd Veliyyüddîn Abdurrahmân b. Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Hasen et-Tûnisî. *Mukaddime*. Beyrut: y.y., 1967.
- İbn Hallikân, Ebû'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed b. İbrâhîm el-İrbilî. *Vefeyâtü'l-a'yan ve enbâ'ü ebnâ'i'z-zamân*. thk. İhsan Abbas. 7 Cilt. Dâru Sadr: 1994.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ' İmâdüddîn İsmâîl b. Şihâbiddîn el-Kureşî ed Dîmaşkî. *Tefsîrü'l-Kur'ânî'l-'azîm*. 15 Cilt. Kahire: y.y., 2000.
- İbn Kuteybe, Ebû Muhammed Abdullâh b. Müslim ed-Dîneverî. *Te'vîlu muhtelifi'l-hadîs*. el-Mektebu'l-İslâmiyyu, 1999.

- İbn Manzûr, Ebû'l-Fazl Muhammed b. Mükerrrem b. Alî b. Ahmed el-Ensârî er-Rüveyfî. *Lisânü'l-'Arab*. nşr. Emin Muhammed Abdülvehhâb - Muhammed es-Sadık el-'Ubeyd. 6 Cilt. Kahire: Dâru'l-Ma'ârif, ts.
- İbn Manzûr, Ebû'l-Fazl Muhammed b. Mükerrrem b. Alî b. Ahmed el-Ensârî er-Rüveyfî. *Lisânü'l-'Arab*. nşr. Emin Muhammed Abdülvehhâb - Muhammed es-Sadık el-'Ubeyd. 6 Cilt. Kahire: Dâru'l-Ma'ârif, ts.-b. Erişim 27 Mart 2025.
- İbnü'l-Arabî, Ebû Bekr Muhammed b. Abdillâh b. Muhammed el-Meâfirî. *Ahkâmü'l-Ḳur'ân*. thk. Muhammed Abdulkadir. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, ts.
- İsfahânî, Râgıb. *el-Müfredât fî ğarîbi'l-Ḳur'ân*. Beyrut: Dâru'l-Ma'ârif, 2010. Erişim 05 Nisan 2025.
- Kara, Mustafa. *Tasavvuf ve Tarikatlar Tarihi*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2012.
- Kâsım, İbrâhîm b. *Ṭabaḳâtü'z-Zeydiyyeti'l-kübrâ*. nşr. Abdüsselâm b. Abbas el-Vecîh. 2 Cilt. Amman: y.y., 2011.
- Kaya, Murat. *Zemahşerî'de Tasavvufî Kavramlar (Makâmât Örneği)*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Kıftî, Cemalüddin Ali b. Yusuf. *İnbâhu'r-ruvât alâ enbâhi'n-nüvât*. thk. Muhammed Ebu'l-Fadl İbrahim. 3 Cilt. Kahire: Dâru'l-Fikri'l-'Arabî, 1980.
- Kiraz, Celil. "Zemahşerî'nin el-Keşşâf'ında Allah'ın Bazı Sıfatlarıyla İlgili Temsîl, Mecâz ve İstiâre Algılamaları". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17/2 (2008),
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed b. Ebî Bekr b. Ferh. *el-Câmi' li-aḥkâmi'l-Ḳur'ân*. thk. Abdullah b. Abdulmuhsin et-Türkî. 24 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2006.
- Kuşeyrî, Ebû'l-Kâsım Abdülkerîm b. Hevâzin b. Abdilmelik. *Leṭâ'ifu'l-işârât*. 5 Cilt. Kahire: Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, 1974.
- Kuşeyrî, Ebû'l-Kâsım Abdülkerîm b. Hevâzin b. Abdilmelik. *er-Risâle*. thk. Abdulhalîm Mahmûd - Mahmûd b. eş-Şerîf. 2 Cilt. Kahire: Dâru'l-Ma'ârif, ts.
- Mekkî, Ebû Tâlib Muhammed b. Alî b. Atıyye el-Acemî. *Ḳütü'l-kulûb*. thk. Âsım İbrâhîm el-Keyâlî. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2005.
- Mukaddesî, Abdurrahman b. Muhammed. *et-Târîhu'l-mu'teber fî ebnâi men ğaber*. thk. Lecnetun Muhtassatun mi'ne'l-Muhakkikîn. 3 Cilt. Suriye: Dâru'n-Nevâdir, 2011.
- Murtazâ, İbn. *Kitâbu el-Milel ve'n-nihâl*. thk. Mammed Cevâd Meşkûr. Tebriz: y.y., 1959.
- Murtazâ, İbn. *Tabakatu'l-Mutezile*. Beyrut: y.y., ts.
- Nesefî, Ebû'l-Berekât Hâfızüddîn Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd. *Medârikü't-tenzîl ve ḥaḳâ'iku't-te'vîl*. thk. Yûsuf Ali Bedevî. 3 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Külliyeti't-Tayyib, 1998.
- Öngören, Reşat. "Tasavvuf". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 2011. 19 Şubat 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/tasavvuf>
- Öztürk, Mustafa - Mertoğlu, M. Suat. "Zemahşerî". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. (İstanbul: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 2013. 04 Mart 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/zemahseri>
- Sobieroj, Florian. *Mutezile ve Tasavvuf*. çev. Salih Çift. UÜİFD, (2001.
- Süyûtî, Ebû'l-Fazl Celâlüddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr b. Muhammed el-Hudayrî eş-Şâfiî. *ed-Dürrü'l-menşûr fî't-tefsîr bi'l-me'sûr*. thk. Abdulmuhsin et-Türkî. 17 Cilt. Kahire: y.y., 2003.

- Türer, Osman. *Ana Hatlarıyla Tasavvuf Tarihi*. İstanbul: Ataç Yayınları, 2020.
- Uludağ, Süleyman. "Takvâ". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 2010. 24 Mart 2025. <https://islamansiklopedisi.org.tr/takva>
- Yılmaz, H. Kâmil. *Tasavvuf ve Tarikatlar*. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2013.
- Yılmaz, H. Kâmil. *Tasavvuf meseleleri*. İstanbul: Erkam Yayınları, 2016.
- Zemahşerî, Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî. *Aṭvâku'z-zeheb fî'l-mevâ'iz ve'l-huṭab*. Kâhire: Matbaatu Nahba'l-Ahbâr, 1304.
- Zemahşerî, Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî. *Maḳāmât*. Mısır: Matbaatü Mısriyye, 1312.
- Zemahşerî, Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî. *el-Keşşâf 'an ḥaḳā'iki ğavâmiẓi't-tenzîl ve 'uyûni'l-eḳâvîl fî vüçûhi't-te'vîl*. thk. Adil Ahmed Abdulmevcûd - Ali Muhammed Mu'âvvid. 6 Cilt. Riyâd: Mektebetü'l-İlmiyye, 1998.

ların üstünde kılacağım” âyetiyle ilgili olarak Zemahşerî, bu üstünlüğün dinî delil, akide ve siyasî güç bakımından olduğunu belirtir. Bu üstünlük yalnızca Hristiyanlara değil, Hz. İsa’nın gerçek tevhidî mesajına uyan müminlere aittir; iman edenler inkârcıların önünde olacak ve kıyamete kadar sürecektir (Zemahşerî, 1987: 1/367-368).

Sonuç

Bu bölümde, Zemahşerî’nin tefsirinde Hristiyanlığa bakışı ele alınmıştır. Zemahşerî’nin konuyla ilgili ayetleri yorumlama biçimi, çalışmamızın temelini oluşturmuştur. Müellifin, Hristiyanlıktaki teslis inancı ile Hz. Meryem ve Hz. İsa hakkındaki ayetleri yorumlarken zaman zaman farklı görüşlere yer verdiği görülmektedir. Bununla birlikte, ayetlerin tefsirinde genel olarak klasik tefsir geleneğine bağlı kaldığı tespit edilmiştir. Zemahşerî’nin üzerinde özellikle durduğu konulardan biri, Hz. İsa’nın vefatı ve Allah katına yükseltilmesi meselesidir. Bu bağlamda “teveffî” ve “ref” kavramları etrafında İslam âlimleri çeşitli yorumlar geliştirmiştir. Bazı müfessirler bu ifadeleri mecazî anlamda değerlendirirken, bazıları lafzî anlamlarını esas almıştır. Tüm bu görüş ayrılıkları, Hz. İsa’nın peygamberliği ve mucizevî konumunu zedelemeyen, İslam’ın tevhit anlayışını koruma çerçevesinde ele alınmalıdır. Zemahşerî, “ref” meselesini Hz. İsa’nın makamının yüceltilmesi olarak yorumlamaktadır. Ona göre bu durum hem maddî bir yükselişi hem de manevî bir ikramı ifade eder. Hz. İsa, Allah’ın katına; meleklerin bulunduğu makama, ruh ve bedeniyle birlikte çıkarılmış ve böylece inkârcıların eziyetlerinden uzaklaştırılmıştır.

Kaynakça

- Derveze, İzzet. *et-Tefsîru’l-hadîs*. İstanbul: Ekin Yayınları, ts.
- Gördük, Yunus Emre. “İsa’nın Meseli Niçin Âdem’inki Gibidir? Âl-i İmrân Sûresi 59. Âyetle İlgili Bir İnceleme.” *III. Uluslararası Bilimler Işığında Yaratılış Kongresi Bildiriler Kitabı* (24–26 Ekim 2019, Iğdır, Türkiye), 2019, s. 1326–1342.
- İbn Atıyye, Ebû Muhammed Abdu’l-Hak b. Ğalib. *el-Muharraru’l-Vecîz fî Tefsîri’l-Kitâbi’l-Azîz*. thk. Abdusselâm Abdu’s-Şâfi. Beyrut: Dârü’l-Kütübi’l-İlmiyye, 2001.
- İbn Kesîr, Ebû’l-Fidâ İsmâil b. Ömer. *Tefsîru’l-Kur’âni’l-Azîm*. thk. Sâmî Muhammed b. Selâme. Beyrut: Dâru Taybe, 1999.
- Karaman, Hayreddin vd. *Kur’an Yolu: Türkçe Meâl ve Tefsir*. 5 Cilt. 8. bs. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2020.
- Kılıç, Mahmud Erol. “Hermes.” *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 17: 228. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Kurtubî, Ebû Abdullah Muhammed b. Ahmed el-Hazrecî. *el-Câmi’ li Ahkâmi’l-Kur’ân*. thk. Ahmed el-Berdûnî ve İbrâhim Atfîş. Kahire: Dârü’l-Kütübi’l-Mısriyye, 1964.
- Kuşeyrî. Abdülkerîm b. Hevâzin b. Abdülmelik b. Talha b. Muhammed. *Letâifü’l-işârât*. thk. İbrahim Besyûnî Mısır: el-Hey’etü’l-Mısriyyeti’l-Âmmeti lil-Kitâb, 2000.

- Mukâtil b. Süleyman. *Tefsîru Mukâtil b. Süleymân*. thk. Abdullâh Mahmûd Şehhâte. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâs, 2022.
- Özek, Ali. "Zemahşerî." *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 25: 330. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Râzî, Fahrüddîn. *Mefâtîhu'l-Gayb*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 1999.
- Sa'lebî, Ebû İshâk. *el-Keşf ve'l-Beyân fî Tefsîri'l-Kur'ân*. thk. Seyyid Kesrevî Hasan. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsi'l-Arabî, 2002.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr. *Câmi'u'l-Beyân fî Te'vîli Âyi'l-Kur'ân*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 2000.
- Tümer, Günay. *Hristiyanlıkta ve İslâm'da Hz. Meryem*. 3. bs. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2008.
- Yağmur, Oğuzhan Şemseddin. *Zemahşerî'nin Kur'ân'ı Yorumlama Yöntemi (Keşşâf Örneği)*. Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
- Yazır, Elmalılı Hamdi. *Hak Dîni Kur'ân Dili*. Sadeleştirenler: Lütfullah Cebeci, Orhan Atalay, Sadık Kılıç. İstanbul: Akçağ Yayınları, 2016.
- Yıldırım, Celal. *İlmin Işığında Asrın Kur'ân Tefsiri*. İzmir: Anadolu Yayınları, 1989.
- Yüce, Nuri. "Zemahşerî." *İslâm Ansiklopedisi*. c. 13. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, 1986, 509–514.
- Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Cârullah Mahmûd b. Ömer. *el-Keşşâf 'an Hakâik Gavâmidî't-Tenzîl ve 'Uyûni'l-Ekâvîl fî Vücûhi't-Te'vîl*. Beyrut: Dârü'l-Kütübi'l-Arabî, 1987.

el-Mavsilî (307/919), İbn Hibbân (354/965), Taberânî (360/971), Dârekutnî (385/995), Ebû Nu'aym (430/1038) ve el-Hatîb el-Bağdâdî (463/1071) gibi eserlerde yer alması onu rahatsız etmemiş gibi görünüyor. Bu da onun tefsirinden amacının tüm gücünü dilin üslup ve akışına, belagat ve beyanına teksif etmek olduğunu gösteriyor olabilir. Bu incelemede onun sözün güzelliğini tespit etmek için var gücünü kullandığına şahit olunmuştur. Onun Tefsirinde asıl gayesi Kur'an'ın ifade ve anlatım güzelliklerini, üslup ve i'câzını ve kimi yerlerde i'câzını alabildiğine açık biçimde ortaya koymak olmuştur. Bu esas gaye genelde diğer konuların onun için tali derecede kalmasına yol açmıştır dense yerridir.

Zemahşerî'nin el-Keşşâf'ı üzerinde yapılan şerhler, talikler (7 adet), haşiyeler (100 adet), haşiyelerin haşiyeleri (30 adet), muhtasarlar (12 adet) ve tahriçler (4 adet) toplamda 150 eseri geçmektedir. Bu da onun tefsir sahasına önemli katkılar sağladığı anlamına alınabilir. Rivayetler ve hadislerle tefsir konusunda da hatırı sayılır bir hizmeti olduğu açıktır.

Kaynakça

- Abdu'l-Bâkî (1882-1968), M. Fuâd, *el-Mu'cem el-Mufehres li-Elfâz el-Kur'ân el-Kerim*, Çağrı Yay., İstanbul 1982.
- Beyhekî (458/1066), Ahmed b. el-Huseyn, *Şu'ab el-Îmân*, MR, Riyad 1423/2003.
- Beyhekî, *Kitâb ez-Zuhd el-Kebîr*, thk. 'Âmir Ahmed Haydar, MKS, Beyrut 1417/1996.
- Buhârî (256/870), Ebû Abdullah Muhammed, *el-Edeb el-Mufred*, thk. M. Fuâd Abdu'l-Bâkî, DBİ, Beyrut 1409/1989.
- Bulut, Ömer, *Zemahşerî'nin Keşşâf Tefsirinde Kullandığı Rivayetler- Nûr Sûresi Örneği*-, YL tezi, KMSİÜ SBE, Maraş 2022.
- Canikli, *Hilafet Kavramıyla İlgili Hadislerin Tetkiki*, Ankara ÜSBE., Dr. tezi, 2004.
- Dârekutnî (385/995), Ebû'l-Hasan Alî, *el-İlel*, DT, Riyâd 1405/1985.
- Ebû Ğudde, Abdulfettah, *İlim Öğrenmeyi Evliliğe Tercih Eden Bekâr Alimler*, çev. Mehmet Akbaş, Bilge Yayınları, İstanbul 2005.
- Ebû Nu'aym (430/1038), Ahmed, *Hilye el-Evliyâ ve Tabakât el-Asfiyâ*, DKA, Beyrut 1405/1984.
- Ebû'l-Kâsim Temmâm b. Muhammed ed-Dimaşkî, *el-Fevâid*, thk. Hamdî Abdulmecîd es-Selefi, MR, Riyâd 1412/1991.
- Efe, Zekeriya, *Zemahşerî Tefsiri'nin Rivayet Boyutu*, Dr. Tezi, Danışman: Mesut Okumuş, AÜSBE Ankara 2021
- Evgin, Abdulkadir. *Hadislerde Hızır-Gayb İlişkisi*, İlahiyat Yayınları, Ankara 2015.
- Fettenî (986/1578), Muhammed Tâhir, *Tezkira el-Mevdû'ât fi el-Ehâdis el-Merfû'ât*, 223;
- Kırbaçoğlu, M. Hayri, *Alternatif Hadis Metodolojisi*, Otto Yay., Ankara: 2019.
- Görmez, Mehmet, *Sünnet ve Hadisi Anlama Kılavuzu*, Otto Yay. Ankara 2020.
- Hatiboğlu, *Siyasi-İctimai Hâdislerle Hadîs Münasebetleri*, Otto Yay., Ankara 2016.
- Hattâbî (388/998), Ebû Suleyman Hamd, *el-'Uzle*, MS, -Kâhire 1399/1978.
- İbn 'Adî (365/976), Ebû Ahmed (Abdullah), *el-Kâmil fî Du'âfâ' er-Ricâl*, DKİ, Beyrut 1418/1997.

- İbn el-‘Arabî (543/1148), Ebû Bekr Muhammed, *el-Avâsim min el-Kavâsim fî Tahkîk Mevâkıf es-Sahâbe Ba’de Vefât en-Nebî*, DC, Beyrut 1407/1987.
- İbn el-Esîr (606/1210), Ebû’s-Saâdât, *Câmi’ el-Usûl fî Ehâdis er-Rasûl*, 1969-1972.
- İbn Hacer (852/1449) el-‘Askalânî, Şihâbuddîn Ahmed, *el-Kâfi’s-Şâf fî Tahrîci Ehâdis el-Keşşâf*, Beyrut 1366/1947.
- İbn Kayyim (751/1351) el-Cevziyye, *el-Menâru’l-Munîf fî’s-Sahîh ve’d-Da’îf*, thk. Abdu’l-Fettah Ebû Ğudde, MMİ, Haleb 1390/1970.
- İbnu’l-Cevzî (597/1201), Ebu’l-Farac (Abdurrahmân), *el-İlel el-Mutenâhiye fî el-Ehâdis el-Vâhiye*, DKİ, Beyrut 1403/1983.
- İbu’l-Cevzî , *el-Mevdû’ât*, thk. Abdurrahman Muhammed Osmân, MS, Medine 1388/1968.
- Kâdî (1403/1982), Abdu’l-Fettâh *Esbâb-ı Nüzul*, çev. Salih Akdemir, Fecr Yay., Ankara 2016
- Keleş, Ahmet, “Apokaliptik Hadis Edebiyatı ve Problemleri- “Hilafet Benden Sonra Otuz Senedir” Hadisi Örneği-”, *İstem*, 7 Aralık 2006.
- Keskin, Y. Ziya, *Recm Cezası –Âyet ve Hadis Tahlilleri-* Beyan Yayınları, İstanbul 2001.
- Keşmîrî (1875-1933), Muhammed Enver Şâh Huseynî, *Feyd el-Bârî alâ Sahîh el-Buhârî*, thk. M. Bedri Âlim, DKİ, Beyrut 1426/2005.
- Köktaş, Yavuz. *Tüm Yönleriyle Akaid Hadisleri*. İFAV Yayınları, 2. Basım, İstanbul 2015.
- Mavsilî (307/919), Ebû Ya’lâ Ahmed, *Musnedu Ebû Ya’lâ el-Mavsilî*, DMT, Dimaşk 1404/1984.
- Muhammed b. Ebû Bekr el-Hanbelî, *Ravda el-Muhibbîn ve Nuzhe el-Muštâkîn*, DKİ, Beyrut 1403/1983.
- Munzirî (656/1258), Ebû Muhammed Zekiyyuddîn, *et-Terğîb ve’t-Terhîb*, DKİ, Beyrut 1417/1996.
- Özdemir, Ahmet. “Kur’an’da İslam”, *Hayat Rehberi Kur’an Konulu Tefsir*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2021, 31-39.
- Sa’lebî (427/1035), Ebû İshâk Ahmed, *el-Keşf ve’l-Beyân ‘an Tefsîr el-Kur’ân*, thk. Ebû Muhammed İbn Âşûr, DİTA, Beyrut 1422/2002.
- Suyûtî (911/1505), Celâluddîn Abdurrahmân *el-Leâli’ el-Masnû’a fî Ehâdis el-Mevdû’a*, DKİ, Beyrut 1417/1996.
- Şulul, Kasım, “İbn Haldûn’a Göre (808/1406) Hilafetin Saltanata Dönüşmesinin Anlamı”, *Yanlış Algılar ve Doğru İslâm Sempozyumu*, ed. Kasım Şulul vd. HÜİF, Şanlıurfa, 2016.
- Unutmaz, Recep, *Temel Hadis Kaynaklarında “Bizden Değildir” Formuyla Gelen Hadisler*, MÜSBE, YL tezi, 2010.
- Yakût el-Hamevî (626/1229), Ebû Abdullah, *Mu’cem el-Udebâ*, DGİ, Beyrut 1414/1993.
- Yerkazan, Hasan. “Zemahşerî’nin Eserlerinde Bulunan Hadislerin Kaynakları”, *Amasya ÜİF Dergisi*, 8/1 (Haziran 2017).
- Yerkazan, Hasan. *Zemahşerî ve Hadis*. Bayburt: Bayburt ÜSBE, Dr. Tezi, 2016.
- Yolcu, Mehmet, *Tefsir Usûlü*, Fenomen Yay., Ankara 2024.
- Zeyle’î (762/1360), Ebû Muhammed Abdullah b. Yûsuf, *Tahrîc el-Ehâdis ve’l-Âsâr el-Vâkı’a fî Tefsîr el-Keşşâf li’z-Zemahşerî*, MAS 1424/2003.

Kaynakça

- Abay, Ahmet. "A'raf Suresi 40. ve Duhan Suresi 29. Ayetlerin Mecaz'ul-Kur'an Açısından Değerlendirilmesi". *Turkish Studies* 12/27 (2017), 19-38.
<http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12547>
- Altay, Şeyma. "Tefsir Metinlerinin Hermenötik Analizi -el-Keşşâf Tefsiri Örneği-". *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/1 (2022), 12-38.
<https://doi.org/1051702/esoguifd.960587>
- Bağçıvan, Mehmet. *Kur'an Yorumunda Bağlamın Sınırlayıcılığı*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2022.
- Câbirî, Muhammed Âbid el-. *Fehmü'l-Kur'ânî'l-Hakîm*. 3 Cilt. Dâru'l-Beydâ: Dâru'n-Neşri'l-Mağribiyye, 2008.
- Cevizci, Ahmet. *Paradigma Felsefe Sözlüğü*. İstanbul: Paradigma Yayınları, 2010.
- İbn Keşîr, Ebû'l-Fidâ' İsmâîl b. 'Omer b. Keşîr ed-Dimeşkî. *Tefsîru'l-Kur'ânî'l-Azîm*. thk. Muḥammed Hüseyn Şems ed-Dîn. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1419.
- İbn Manzûr, Ebû'l-Faḍl Muḥammed b. Mukerrem b. 'Alî Cemâluddîn b. Manzûr er-Ruveyyî'î. *Lisânu'l-'Arab*. Dâru Sadır, 3. Baskı., 1414/1993.
- İbrâhim Musa b. Muhammed el-Lahmî eş-Şâtibî. *el-Muvâfakât*. ed. Ebû Ubeyde. Dar İbn Af-fan, 1997.
- Jung, C.G. *Collected Works of C.G. Jung: The First Complete English Edition of the Works of C.G. Jung*. çev. Hull. London & New York: Routledge, 2014.
- Kurtubî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ahmed el-Ensârî. *el-Câmi' li Ahkâmî'l-Kur'ân*. ed. Ahmed el-Burdûnî - İbrahim Atfeyyeş. Kahire: Dâru'l-Kutubî'l-Misriyye, 2. Baskı., 1964.
- Mevşîlî, Ebu'l-Faḍl 'Abdullâh b. Maḥmûd el-Ḥaneḫî el-. *el-İhtiyâr li ta'îlî'l-Muḫtâr*. 5 Cilt. İstanbul: el-Mektebetü'l-Haneḫiyye, 2. Baskı., 1372.
- Muḫâtil b. Süleymân, Ebû'l-Ḥasen. *Tefsîru Muḫâtil b. Suleymân*. thk. 'Abdullâh Maḥmûd Şehâte. 5 Cilt. Beyrut: y.y., 1423/2002.
- Râzî, Ebû 'Abdillâh Faḥrûddîn Muḥammed b. Ömer b. Hüseyn er-. *Mefâtîhu'l-Ğayb*. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsî'l-'Arabî, 1420.
- Serinsu, Ahmet Nedim. *Kur'ân Nedir?* İstanbul: Şûle Yayınları, 2. Baskı., 1999.
- Şahin, Muhammed Hayri. "Kur'an'ın Anlaşılmasında Arap Ufkunun Önemi: Te'vilâtü'l-Kur'an Örneği". 110-117. Kastamonu: Kastamonu Üniversitesi Yayınları, 2024.
- Ṭâhir b. 'Aşûr. *et-Taḥrîr ve't-Tenvîr*. Tunus: ed-Dâru't-Tûnusiyye, 1984.
- Vehbe Zuhaylî. *İslâm Fıkḫı Ansiklopedisi*. çev. Ahmet Efe vd. İstanbul: Risale Yayınları, 1994.
- Zemaḫşerî, Ebû'l-Kâsım Maḥmûd b. 'Amr ez-. *el-Keşşâf 'an Ḥaḫâṭıḫı Ğavâmiḫi't-Tenzîl*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kitâbî'l-'Arabî, 1407.
- "bağlam ne demek TDK Sözlük Anlamı". Erişim 12 Haziran 2024.
<https://sozluk.gov.tr/?kelime=bağlam>

Sonuç

Zemahşerî'nin *el-Keşşâf* adlı tefsirinde Hasan-ı Basrî önemli bir yere sahiptir. Ondandır her alanda rivayet nakletmiş ve bunlarla istidlalde bulunmuştur. Zemahşerî'nin Hasan-ı Basrî'den en çok tefsir ve kıraat alanında nakilde bulunduğu görülmektedir. En fazla tefsir görüşü nakletmiştir (259 rivayet). Bunu kıraat rivayetleri takip eder (166 rivayet). Diğer alanlardaki rivayetler ise bunlara nispetle çok azdır: Fıkıh 28, lügat 12, sebep-i nüzûl 8, Mekkî-Medenî 2, temsil 4 rivayettir. Toplamda Hasan-ı Basrî'den 479 rivayet nakletmiştir ki muhtasar bir tefsir için bu sayının çok olduğunu söyleyebiliriz. Bu da Zemahşerî'nin, kaynakları arasında Hasan-ı Basrî'ye önemli bir yer ayırdığını göstermektedir.

Zemahşerî'nin Hasan-ı Basrî'den naklettiği rivayetleri daha çok İbnü'l-Mübârek, Saîd b. Mansûr, İbn Ebî Şeybe, Ahmed b. Hanbel, İbn Ebî'd-Dünyâ, Taberî, Zeccâc, İbn Ebî Hâtim, Nehhâs, İbn Fûrek, Sa'lebî, Vâhidî gibi selefi olan âlimlerden aldığı, en çok da Sa'lebî'den istifade ettiği anlaşılmaktadır.

Zemahşerî, Hasan-ı Basrî rivayetlerini ilmî kıstaslara göre değerlendirmiştir. Çoğuna itimad edip delil olarak kullanmış, kimini izah etmiş, kimini cumhura muhalif olduğu hâlde tevil etmiş, kiminin ona nisbetini sahih bulmamış, kimini zayıf görmüş, kimini de kabul etmemiştir.

Kaynakça

- Ahmed b. Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî. *ez-Zühed*. ed. Muhammed Abdüsselâm Şâhîn. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1420.
- Cessâs, Ebû Bekir. *Ahkâmü'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Sâdık el-Kamhâvî. Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsî'l-Arabî, 1405.
- Demircigil, Bayram. *Hasan-ı Basrî Kıraati ve Kur'an Tefsirine Katkısı*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2021.
- Ebû Ca'fer en-Nehhâs, Ahmed b. Muhammed. *İ'râbu'l-Kur'ân*. thk. Abdülmun'im Halîl İbrâhîm. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1. Basım, 2000.
- Ebû Hayyân, Muhammed b. Yûsuf el-Endelusî. *el-Bahrü'l-muhît fi't-tefsîr*. thk. Sıdkı Muhammed Cemîl el-Attâr vd. Beyrut: Dâru'l-Fikr, 1420.
- Ebû Nuaym el-İsfahânî. *Hilyetü'l-evliyâ*. 10 Cilt. Mısır: Matba'atü's-Sa'âde, 1394.
- Ehvâzî, Ebû Alî Huseyn b. İbrâhîm. *Müfredetü'l-Hasenî'l-Basrî*. thk. Ömer Yûsuf Abdülğanî Hamdân. Amman: el-Mektebü'l-İslâmî, 2006.
- Emin, Ahmed. *Fecrü'l-İslâm*. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-Arabî, 1969.
- Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed. *İhyâu ulûmi'd-dîn*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, ts. <https://doi.org/10.1007/978-3-642-83279-5>
- Görgün, Tahsin. "Hasan-ı Basrî". *DİA*. C. 16. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1997.
- Gürman, Ceyda. *Tâbiûn Dönemi Tefsiri ve Medineli Müfessirler*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2022.
- Hudayrî, Muhammed. *Tefsîru't-tâbiîn*. Riyad: Dâru'l-Vatan, 1999.

- İbn Cüzey, Ebü'l-Kâsım Muhammed b. Ahmed el-Gırnâtî. *et-Teshîl li-ulûmi't-Tenzîl*. thk. Abdullah el-Hâlidî. Beyrut: Şirketü Dârü'l-Erkam b. Ebî'l-Erkam, Birinci Baskı., 1416.
- İbn Cüzey, Ebü'l-Kâsım Muhammed b. Ahmed el-Gırnâtî. *et-Teshîl li-ulûmi't-Tenzîl*. thk. Muhammed Sâlim Hâşim. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1995.
- İbn Ebî Hâtım, Ebû Muhammed Abdurrahmân b. Muhammed b. İdrîs er-Râzî. *Tefsîrû'l-Kur'âni'l-Azîm*. thk. Es'ad Muhammed et-Tayyib. 13 Cilt. Mekketü'l-Mükerreme: Mektebetü Nizâr Mustafa el-Bâz, 3. Basım, 1419.
- İbn Ebî Şeybe, Abdullah b. Muhammed. *el-Edeb*. thk. Muhammed Rızâ el-Kahvecî. Lübnan: Dâru'l-Beşâirî'l-İslâmiyye, 1. Basım, 1999.
- İbn Ebî'd-Dünyâ, Ebû Bekir Abdullah b. Muhammed. *el-Matar ve'r-ra'd ve'l-berk*. thk. Târik Muhammed Seklû' el-Amûdî. Dammâm: Dâru İbni'l-Cevzî, 1. Basım, 1997.
- İbn Fûrek, Ebû Bekir Muhammed b. Hasan. *Tefsîru İbni Fûrek*. thk. Süheyme bint Muhammed. Mekketü'l-Mükerreme: Câmi'atü Ümmü'l-Kurâ, 2009.
- İbn Hallikân, İbrâhim b. Ebubekr. *Vefeyâtü'l-a'yân ve enbâi ebnât'z-zaman*. Beyrut: Daru Sadr, 1968.
- İbn Kesîr, Ebü'l-Fidâ İsmâil b. Ömer. *el-Bidâye ve'n-nihâye*. thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî. 20 + 1 Cilt. Kahire: Dâru Hecer, 1. Basım, 1418.
- İbn Sa'd. *et-Tabakâtü'l-kübrâ*. 9 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdır, 1968.
- İbnü'l-Cezerî, Muhammed b. Muhammed. *Gâyetü'n-nihâye fî tabakâti'l-kurrâ*. thk. G. Bergstraesser. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2006.
- İbnü'l-Mübârek, Ebû 'Abdurrahman 'Abdullah. *ez-Züh'd ve'r-rekâ'ik li- İbni'l-Mübârek*. thk. Habîbu'r-Rahmân el-A'zamî. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye.
- Kılıç, Mustafa. *Kıraat-Tefsir İlişkisi -Zemahşerî Örneği-*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2015.
- Levent, Etem. *Hasan-ı Basrî'nin Hayatı -Öğretim ve Tefsir Yöntemi-*. İstanbul: Arı Sanat Yayınevi, 2005.
- Mezîdî, Ahmed Ferîd. *Tefsîru'l-Hasen el-Basrî*. 2 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1433.
- Mizzî, Ebü'l-Haccâc Cemâlüddîn Yûsuf b. Abdurrahmân. *Tehzîbü'l-Kemâl fî esmâi'r-ricâl*. thk. Beşşâr Avvâd Ma'rûf. 35 Cilt. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1400.
- Muhammed Abdurrahîm Muhammed. *Tefsîru'l-Hasan el-Basrî*. 2 Cilt. Kahire: Dâru'l-Hadîs, 1992.
- Müslim, Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc. *el-Câmi'u's-sahîh*. nşr. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. Kahire: y.y., 1374-75/1955-56.
- Özek, Ali. "el-Keşşâf". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. C. 25. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2022.
- Öztürk, Mustafa - Mertoğlu, M. Suat. "Zemahşerî". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. C. 44. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2013.
- Polat, Salahattin. "Mürsel". *TDV İslâm Ansiklopedisi*. 32/52-54. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, 2006.
- Sa'lebî, Ebû İshâk Ahmed b. Muhammed. *el-Keşf vel-beyân 'an tefsîri'l-Kur'ân*. thk. Adedün mine'l-bâhisîn. 30 + 3 Cilt. Cidde: Dâru't-Tefsîr, 1. Basım, 1436.
- Sâid b. Mansûr. *Sünenü Saîd b. Mansûr*. thk. Sâd b. Abdullah el-Humeyd vd. Riyâd: Dâru'l-Elûke li'n-neşr, 1. Basım, 2012.
- Taberî, Muhammed b. Cerîr. *Câmi'u'l-beyân an te'vîli âyi'l-Kur'ân*. thk. Mahmûd Muhammed Şâkir. 24 Cilt. Mekketü'l-Mükerreme: Dâru't-Terbiye ve't-Türâs, ts.

- Tirmizî, Muhammed b. İsâ b. Şevre b. Mûsa b. ed-Daḥḥâk. *el-Câmi'u'l-kebîr (Sünenü't-Tirmizî*. thk. Beşşâr 'Avvâd Ma'rûf. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ġarbi'l-İslâmî, 1998.
- Üçer, İbrahim Halil. "Hasan-ı Basrî". Erişim 29 Eylül 2025.
<https://islamdusunceatlası.org/hasan-i-basri/405>
- Vâhidî, Ebü'l-Hasen. *et-Tefsîru'l-basît*. thk. Lecnetün İlmiyye. 25 Cilt. Riyad: İmadetü'l-Bahsi'l-İlmî, 1430.
- Zeccâc, Ebu İshâk. *Meâni'l-Kur'an ve i'râbuhû*. thk. Abdülcelil Abduh Şelebî. 5 Cilt. Beyrut: Âlemu'l-Kütüb, 1408.
- Zemahşerî, Ebü'l-Kâsım Cârullah Mahmûd b. Ömer. *el-Keşşâf an hakâiki gavâmızı't-Tenzîl ve uyûni'l-ekâvîl fî viücûhi't-te'vîl*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-Arabî, 1407.
- Zerkeşî, Muhammed b. Abdullah. *el-Burhân fî ulûmi'l-Kur'ân*. thk. Muhammed Ebü'l-Fadl İbrahim. 4 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi'l-Kütübi'l-Arabiyye, 1376.
- Zeyla'î, Cemâlüddîn Ebû Muhammed Abdullah b. Yûsuf. *Tahrîcü'l-ehâdîs ve'l-âsâri'l-vâkia fî Tefsîri'l-Keşşâf li'z-Zemahşerî*. thk. Sultân b. Fehd et-Tubeyşî. 4 Cilt. Riyâd: Dâru İbn Huzeyme, 1. Basım, 1993.

ceği vecîz bir üslûpla sunmuştur. Onun kullandığı soru-cevap yöntemini kullanmamıştır. İsrâliyata çok fazla yer vermemiştir. Zemahşerî'nin i'tizâlî görüşlerin ayırmış hatta bazı bölümlerde onun kullandığı dilbilimsel argümanları yine ona karşı kullanarak görüşlerine reddiyeler sunmuştur.

Neseî'nin Zemâhşeri'den faydalandığı yadsınamaz bir gerçektir. Ancak bu müfessirin tüm eserini ondan aldığı şeklindeki yorumlar doğru değildir. Çalışmamızda ele aldığımız örneklerden de anlaşıldığı üzere eser gerek üslubu gerekse verilen görüşler açısından bu eserin *el-Keşşâf*'tan farklı olduğu görülmektedir. Ayrıca ele aldığımız usûl farklılıklarını değerlendirince *Medârik*'i, *Keşşâf*'ın özeti şeklinde nitelendirmenin ona haksızlık olacağı kanaatindeyiz. Gerek içeriği gerek Müfessir'in üslûbu ve diğer özellikleriyle *Medârik* de özgün bir eserdir.

Kaynakça

- Abacı, Harun. *Beydavi ve Neseî'de İtizal Etkilerinin İncelenmesi (Beydavi ve Neseî Tefsirlerine Eleştirel Bir Yaklaşım)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Bâkûlî, Ebü'l-Hasen Nûruddîn 'Alî b. el-Hüseyn b. 'Alî el-İsfahânî el-. *Keşfü'l-müşkilât ve izâhü'l-mu'dilât fî i'râbî'l-Kur'ân ve 'ilelî'l-kur'ât*. thk. Muhammed Ahmed ed-Dâli. 2 Cilt. Dimaşk: Matba'atu Sabbâh, 1. Basım, 1994.
- Cerrahoğlu, İsmail. "Envârü't-Tenzîl ve Esrârü't-Te'vîl". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 11/260-261. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.
- Çelebi, Muharrem. "İbnü'l-Bâziş, Ebü'l-Hasan". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 20/528. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Çetiner, Bedreddin. *Ebü'l-Berekât en-Neseî ve Medârik Tefsiri*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı (İFAV), 1995.
- Ebü Hayyân Muhammed b. Yûsuf b. 'Alî b. Yûsuf el-Endelüsî. *el-Bahrü'l-muhît*. thk. 'Âdil Ahmed 'Abdulmevcud; 'Alî Muhammed Muavvid. 8 Cilt. Beyrût-Lübnân: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1993.
- Ebü Muhammed Cemaleddin 'Abdullah b. Yusuf İbn Hişam en-Nahvî. *Şerhu katri'n-nedâ ve bellî's-sadâ*. thk. 'Abdulcelil el-A'tâ el-Bekrî. Dimaşk: Dâru'l-Fecr, 2001.
- Ebü Muhammed el-Hüseyn b. Mes'ûd el-Begavî. *Me'âlimu't-tenzîl fî tefsîri'l-Kur'ân*. thk. 'Osmân Cuma Damîriyye-Süleymân Müslim el-Harş. 8 Cilt. Dâru Tayyibe, 4. Basım, 1997.
- Ebü Muhammed Mekî b. Ebî Tâlib. *Müşkilu i'râbî'l-Kur'ân*. thk. Hâtim Sâlih ed-Dâmin. 6 Cilt. Beyrût: Müessesetü'r-Risâle, 2. Basım, 1405.
- Ebü Sa'd Abdülkerîm b. Muhammed b. Mansûr es-, Sem'ânî. *el-Ensâb*. thk. 'Abdurrahmân b. Yahyâ el-Mu'allimî el-Yemânî Ebü Bekir Muhammed el-Hâşimî Muhammed Eltâf Hüseyin. 13 Cilt. Haydarâbad: Meclisü Dâirati'l-Me'ârifî'l-'Usmâniyye, 1. Basım, ts.
- Ebü'l-Berekât Kemâleddîn 'Abdurrahmân b. Muhammed el-Enbârî. *Nüzhetü'l-elîbbâ fî tabakâti'l-udebâ'*. thk. İbrâhîm es-Sâmarrâi. 11 Cilt. Zerka: Mektebetü'l-Menâr, 3. Basım, 1985.
- Endelüsî, Ebü Muhammed 'Abdülhak b. Gâlib b. 'Atıyye el-. *el-Muharrerü'l-vecîz fî tefsîri'l-kitâbi'l-aziz*. 5 Cilt. Beyrût-Lübnân: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1. Basım, 1993.

- Hallikan, Ebü'l-'Abbâs Şemseddîn Ahmed b Muhammed İbn. *Vefeyâtü'l-a'yan ve enbâu ebnâi'z-zamaâ [mimmâ sebete bi'n-nakl evi's-semâ' ev esbetehü'l-a yan*. thk. İhsân 'Abbâs. 8 Cilt. Beyrût: Dâru Sadır, 1978.
- Harun Abacı. *Beydavi ve Neseî'de İttizal Etkilerinin İncelenmesi (Beydavi ve Neseî Tefsirlerine Eleştirel Bir Yaklaşım)*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyalbilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Harun Çelik. *Tefsir Geleneğinde İntihal Olgusu: Neseî-Zemahşerî Örneği*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.
- İbnü'l-Kıftî, Ebü'l-Hasan Cemâlüddîn 'Ali b. Yûsuf b. İbrâhîm. *İnbâhü'r-ruvât 'alâ enbâhi'n-nühât*. thk. Muhammed Ebü'l-Fadl İbrâhîm. 4 Cilt. Kâhire-Beyrût: Dâru'l-Fikri'l-'Arabi-Müessesetü'l-Kütübî's-Sekafiyye, 1986.
- İsmail Cerrahoğlu. *Tefsir Tarihi*. 2 Cilt. Ankara: Diyanet Vakfı, 1. Basım, 1988.
- Kâdî 'Abdülcebbar b. Ahmed. *Şerhu'l-usûli'l-Hamse*. çev. İlyas Çelebi. thk. Ahmed b. el-Hüseyn b. Ebî Hâşim Mankdîm. 2 Cilt. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, 2013.
- Karagöz, Mustafa. *Dilbilimsel Tefsir ne Kur'an'ı Anlamaya Katkısı*. Ankara: Ankara Okulu, 2. Basım, 2015.
- Muhammed 'Abdülhak b. Şah el-Hindî el-Hanefî. *el-İklîl 'alâ Medâriki't-Tenzîl ve Hakâiki't-Te'vîl li imâm Neseî*. thk. Muhyiddin Üsâme el-Bayrakdar. 7 Cilt. Lübnân: Daru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2012.
- Neseî, Ebü'l-Berekât Hâfızüddîn 'Abdullâh b. Ahmed b. Mahmûd. *el-İtimâd fî'l-i'tikâd*. thk. 'Abdullâh Muhammed 'Abdullâh İsmâ'îl. 1 Cilt. Kâhire: el-Mektebetü'l-Ezheriyye li't-Türâs, 2011.
- Neseî, Ebü'l-Berekât Hâfızüddîn 'Abdullâh b. Ahmed b. Mahmûd. *Medârikü't-tenzîl ve hakâiku't-te'vîl*. thk. Yusuf 'Alî Büdeyvi. 3 Cilt. Dımaşk -Beyrût: Daru İbn Kesîr, 8. Basım, 2018.
- Özek, Ali. "el-Keşşâf". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25/329-330. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Öztürk, Mustafa - Mertoğlu, M. Suat. "Zemahşerî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/235-238. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Şihâbüddîn Ebû 'Abdullâh Yâkût b. 'Abdullâh el-Rûmî el-Hamavî. *Mu'cemü'l-udebâ'=İrşâdü'l-erîb ilâ ma'rifeti'l-edîb*. thk. İhsân 'Abbâs. 7 Cilt. Beyrût: Dâru'l-Garbi'l-İslâmî, 1. Basım, 1993.
- Ukberi, Ebü'l-Beka Muhibbüddin Abdullah b Hüseyin b Abdullah. *et-Tibyan fî i'rabi'l-Kur'ân = İ'râbü'l-Kur'ân*. Beyrut : Dâru'l-Cil, 1987.
- Zeccâc, Ebû İshâk İbrâhîm b es-Serî b. Sehl. *Me'âni'l-Kur'ân ve i'râbu*. thk. 'Abdülcelîl 'Abduh Şelebî. 5 Cilt. Beyrût: 'Alemü'l-Kütüb, 1. Basım, 1408.
- Zehebî, Muhammed es-Seyyid Hüseyin. *et-Tefsîr ve'l-müfessirîn*. 3 Cilt. Kâhire: Mektebetü Vehbe, 1. Basım, 1985.
- Zemahşerî, Ebu'l-Kâsım Carullah Mahmûd b. Ömer b. Muhammed ez-Zemahşerî. *el-Keşşâfu an hakâiki gavâmizi't-tenzîl ve uyûni'l-ekâvîl fî vucûhi't-te'vîl*. thk. Âdil Ahmed 'Abdulmevcûd; Alî Muhammed Muavvid. 5 Cilt. Riyâd: Mektebetü'l-'Ubeykan, 1. Basım, 1998.

ruhsatları Allah'ın rahmeti ve hikmeti ekseninde yorumlaması onun insan merkezli bir ibadet anlayışına sahip olduğunu gösterir niteliktedir.

Oruç özelinde ibadete ilişkin yorumları kapsamında Zemahşerî'nin mezhebî taassuptan uzak durduğu görülmektedir. O, farklı fikhî görüşleri aktarırken çoğu zaman isim zikretmemekte ve genellikle de tercihini dilsel izahlarla temellendirerek belli etmektedir. Bu durum onun Hanefî geleneğe yakın olmakla birlikte nassın anlamını belirlemede metnin yapısına ve kelâmî prensiplere öncelik verdiğini göstermektedir. Ayetteki “Allah kolaylık diler, zorluk dilemez.” (el-Bakara 2/185) ifadesini merkeze alarak yapmış olduğu yorumunda tekraren Allah'ın ibâdât konusunda kolaylık ilkesini merkeze aldığını vurgulaması da onun düşüncesinde ve tefsir anlayışında dinin ve ibadetlerin amacının insan hayatını ağırlaştırmak değil doğru yol ve tevhid üzere kolaylaştırmak olduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak Zemahşerî'nin oruç ayetleri bağlamında tespit etmeye çalıştığımız ibâdât anlayışında dilsel inceliklerin, ahlâkî esasların ve kelâmî tutarlılığın bir bütünlük içerisinde hareket ettiğini söylemek mümkündür. Onun ibadetleri sadece şekli değil ilâhî maksatlara ve akla uygun ahlâkî eylemler olarak görmesi yönüyle onun ibâdât yorumunda Mutezilî düşüncenin akılcı zeminine bağlı kaldığını ve aynı zamanda fikhî bir derinliği de koruduğunu göstermektedir.

Kaynakça

- Ahmed b. Hanbel, Ebû ‘Abdullâh Ahmed b. Muhammed b. Hanbel eş-Şeybânî. *Müsnedü'l-İmâm Ahmed b. Hanbel*. thk. Şu‘ayb el-‘Arna‘ût - ‘Âdil Murşid v.dğr. 50 Cilt. Beyrut: Mu‘essesetu'r-Risâle, 1421/2001.
- Altay, Şeyma. “Tefsir Metinlerinin Hermenötik Analizi -el-Keşşâf Tefsiri Örneği-”. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 9/1 (Mart 2022), 12-38. <https://doi.org/1051702/esoguifd.960587>
- Arpa, Enver. *Zemahşerî'nin Tefsirdeki Yeri*. Ankara: Fecr Yayınları, 2012.
- Buhârî, Ebû ‘Abdullâh Muhammed b. İsmâ‘îl b. İbrâhîm el-Buhârî el-. *el-Câmi‘u’s-şâhîh*. thk. Muhammed Zuheyr en-Nâşır. 9 Cilt. Beyrut: Dâru Tavkî'n-Necât, 1422.
- Cerrahoğlu, İsmail. “Zemahşerî ve Tefsiri”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 26/1-4 (1983), 59-96.
- Çiftci, Adem. “Hanefî-Mu‘tezile Etkileşimi: Zemahşerî Örneği”. *Bütün Yönleriyle Zemahşerî*. ed. Ömer Aslan - Hasan Özalp. 109-118. Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlük Matbaa, 2023.
- Gedik, Şerif. “Zemahşerî'nin Ahkâm Âyetleri Bağlamında Hanefî Mezhep Dışı Fikhî Tercihleri Hakkında Genel Bir İnceleme -el-Keşşâf Örneği-”. *Bütün Yönleriyle Zemahşerî*. 235-243. Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlük Matbaa, 2023.
- Güleç, İsmail. “Leff ü Neşrin Tanımı ve Tasnifine Dair Birkaç Not”. *Karabük Türkoloji Dergisi* 2 (2020), 11-19.
- Güneş, Abdülbaki. *Aklî Tefsir Hareketi*. Van: Ahenk Yayınları, 2003.

- İbn Hâlikân, Ebû'l-'Abbâs Ahmed b. Muhammed b. İbrâhîm b. Ebî Bekr b. Hâlikân el-İrbilî. *Vefiyâtu'l-A'yân ve Enbâu Ebnâi'z-Zamân*. thk. İhsân 'Abbâs. 7 Cilt. Beyrut: Dâru Şâdir, 1391/1971-1415/1994.
- İbn Kuţluboğâ, Ebû'l-Fidâ' Kâsım b. Kuţluboğâ el-Cemâlî. *Tâcu't-Terâcim*. thk. Muhammed Hayr Ramadân Yûsuf. Dimaşk: y.y., 1413/1992.
- İbn Manzûr, Ebû'l-Faḍl Muhammed b. Mukerrem b. 'Alî Cemâluddîn b. Manzûr er-Ruveyfî. *Lisân'l-'Arab*. 15 Cilt. Beyrut: Dâru Şâdir, 1414/1993.
- İder, Saadet. "İbadet ve Ruh Sağlığı İlişkisi Yönüyle İbadet Eğitimi". *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi* 1 (2022), 38-46.
- İder, Saadet. *İslam'da Mahremiyet Eğitimi*. Ankara: TDV Yayınları, 2022.
- İpek, Fatih. *İslam Eğitiminin Bilgi Anlayışı*. İstanbul: Kitap Dünyası Yayınları, 2021.
- Kahraman, Abdullah. "Hanefi Fakihî Olarak Carullah Ez-Zemahşeri ve Bazı Fikhî Tercihleri". *Bütün Yönleriyle Zemahşerî*. ed. Ömer Aslan - Hasan Özalp. 71-80. Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlük Matbaa, 2023.
- Mâtürîdî, Ebû Manşûr Muhammed b. Muhammed el-. *Te'vîlâtü Ehli's-Sunne*. thk. Mecdî Bâsellûm. 10 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kutubi'l-İlmiyye, 1426/2005.
- Narol, Süleyman. "Mâtürîdî'nin Kur'an Yorumuna İlişkin Tercihlerinde Akıl Kriteri". *bilimname* 37 (Ocak 2019), 915-951.
<http://dx.doi.org/10.28949/bilimname.532366>
- Oruç, Ayşe Betül - Saygın, Sümeyye. "Vahiy-Muhatap İlişkinde Kur'an'da Referans Gösterilen Ortak Yönler". *Akif* 53/2 (2023), 197-217.
<https://doi.org/10.51121/akif.2023.40>
- Öztürk, Mustafa - Mertoğlu, M. Suat. "Zemahşerî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/235-238. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Seraḥsî, Muhammed b. Ahmed b. Ebî Sehl Şemsü'l-'Eimme es-. *el-Mebsût*. thk. Hâlîl Muhyiddîn el-Meyyis. 30 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1414/1993.
- Solaker, Fatma - Acar, Abdullah. "Zemahşerî'nin Keşşâf Tefsiri'nde İbâdât Konusunda Mezheplere Muhalif Görüşleri". *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 50/50 (2020), 102-127. <http://dx.doi.org/10.51121/ilafak.2020.6>
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmilî et-. *Câmi'u'l-Beyân fî Te'vîli 'Âyi'l-Kur'ân*. thk. 'Ahmed Muhammed Şâkir. 24 Cilt. b.y.: Mu'essesetu'r-Risâle, 1420/2000.
- Tekin, Abdülkadir. "Zemahşerî'nin Ahkâm Ayetlerini Yorumlama Metodu Bağlamında Fkhçı Kişiliği -el Keşşâf Örneği-". *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10 (Haziran 2018), 213-260. <https://doi.org/10.18498/amaufid.405306>
- Tirmizî, Ebû 'İsâ Muhammed b. 'İsâ et-. *es-Sunen*. thk. Beşşâr 'Avvâd Ma'rûf. 6 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, 1998.
- Yâkût el-Hamevî, Ebû 'Abdullâh Yâkût b. 'Abdullâh er-Rûmî. *Mu'cemu'l-'Udebâ = İrşâdu'l-Erb 'ilâ Ma'rifeti'l-Edîb*. thk. İhsân 'Abbâs. 7 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, 1414/1993.
- Yıldırım, İlyas. "Zemahşerî'nin Ahkâm Âyetlerinin Tefsirinde Hanefî Mezhebinin Etkisi". *Bütün Yönleriyle Zemahşerî*. ed. Ömer Aslan - Hasan Özalp. 155-160. Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlük Matbaa, 2023.

- Yitik, Ali İhsan. “Oruç”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33/414-416. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Yurt, Yusuf. “Ahkâm Ayetlerinin Tefsiri Bağlamında Zemahşerî'nin Fıkhî Görüşleri (Keşşâf Tefsiri Örneği)”. *Bütün Yönleriyle Zemahşerî*. ed. Ömer Aslan - Hasan Özalp. 271-280. Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlük Matbaa, 2023.
- Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Maḥmûd b. 'Amr ez-. *el-Keşşâf 'an Ḥaḳâikı Ğavâmiḍi't-Tenzîl*. 4 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî, 1407.
- Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Maḥmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî ez-. *Kitâbü'l-Minhâc fî Usûli'd-Dîn*. çev. U. Murat Kılavuz - A. İskender Sarıca. İstanbul: Klasik Yayınları, 2020.

- Adıgüzel, Mehmet. "Kıraat Farklılıklarından Kaynaklanan Bazı Kelâmî İhtilaflar". *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 28 (30 Aralık 2007), 165-199.
- A'zamî, Muhammed Mustafa. *Vahyedilişinden Derlenişine Kur'an Tarihi Eski ve Yeni Ahit ile Karşılaştırmalı Bir Araştırma*. çev. Ömer Türker - Fatih Serenli. İstanbul: İz Yayıncılık, 2018.
- Bayraktutan, Osman. *Kırâatlerde Müddrec Kavramı*. Ankara: Sonçağ Akademi, 2023.
- Buhârî, Ebû 'Abdullâh Muhammed b. İsmâ'il b. İbrâhîm el-Buhârî. *Sahîhu'l-Buhârî*. ed. Mustafa Dîb el-Buğâ. Dimaşk: Dâru İbn Kesîr; Dâru'l-Yemâme, 5. Basım, 1414.
- Cankurt, Fatih. "Sahih ve Şâz Kırâat Farklılıkları Bağlamında Mufassal Sûreler". *Yakın Doğu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 10/1 (30 Haziran 2024), 136-180. <https://doi.org/10.32955/neu.ilaf.2024.10.1.06>
- Çakıcı, İrfan. *Şâz Kiraatler ve Tefsire Etkisi*. Konya: Gece Akademi, 2018.
- Çetin, Metin. "Kasas Suresindeki Kiraat Farklılıkları ve Meâllere Yansıması". *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 33 (11 Haziran 2024), 241-263. <https://doi.org/10.56597/kausbed.1425053>
- Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as es-Sicistânî. *Sünenü Ebî Dâvûd*. thk. Şuayb el-Arna'ût. b.y.: Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 2009.
- Ebû Şâme, Ebû'l-Kâsım 'Abdurrahman b. İsmail el-Makdisî ed-Dimeşkî. *el-Mürşidü'l-vecîz ilâ 'ulûmin teteallaku bi'l-Kitâbi'l-Azîz*. thk. Tayyar Altıkulaç. Beyrut: Dâru Sâdir, 1975.
- Fârisî, Ebû Ali. *el-Hücce li'l-kurrâi's-seb'a*. thk. Bedruddîn Kahvecî - Beşîr Cuveycâbî. Beyrut: Dâru'l-Me'mûn li't-Türâs, 1993.
- İbn Cinnî, Ebû'l-Feth Osmân. *el-Muhtesab fî tebyîni vücûhi şevâzî'l-kırâât ve'l-izah anha*. thk. Muhammed Abdülkadir Atâ. Beyrut: Daru'l Kutubu'l İlmiyye, 1419.
- İbn Hâleveyh, Ebû Abdullah Hüseyin b. Ahmed. *Muhtasar fî şevâzî'l-Kur'ân min kitâbi'l-bed'î*. Kahire: Mektebetü'l-Mütebbi, ts.
- İbn Hallikân, Ebu'l-Abbâs. *Vefeyâtü'l-a'yân ve enbâü ebnâ'z-zemân*. thk. İhsan Abbâs. 7 Cilt. Beyrut: Dâru Sâdir, 1994.
- İbn Manzûr, Ebû'l-Fadl Muhammed b. Mukerrem b. 'Alî Cemâluddîn b. Manzûr er-Ruveyfî. *Lisânü'l-'Arab*. Beyrut: Dâru Sâdir, 1414.
- İbn Mücahid, Ebû Bekr Ahmed b Musa b el-Abbâs et-Temîmî. *es-Seb'a Fi'l-Kıraa*. thk. Şevki Dayf. Kahire: Dâru'l-Maârif, 1980.
- İbnü'l-Cezerî, Ebû'l-Hayr Şemsüddin Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Alî b. Yûsuf. *en-Neşr fî'l-kırâati'l-aşr*. thk. Ali Muhammed Dabbağ. b.y.: Daru'l-Kitâbü'l-İlmiyye, ts.
- İbnü'l-Müneyyir, Ebû'l-Abbâs Nâsiruddîn Ahmed b. Muhammed b. Mansûr. *el-İntisâf fî-mâ tezâmmenehü'l-keşşâf mine'l-i'tizâl*. thk. 'Âdil Ahmed Abdülmevcûd - Ali Muhammed Muavviz. 4 Cilt. Riyad: Mektebetü'l-Ubeykan, 1998.
- Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*. çev. Hayrettin Karaman vd. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 5. Basım, 2014.
- Kaya, Sedat. "Ebû Hayyân el-Endelûsî'nin Şâz Kiraatlere Yaklaşımı". *Harran İlahiyat Dergisi* 53 (15 Haziran 2025), 1-22. <https://doi.org/10.30623/hij.1523063>
- Keskin, Emrah. "Fıkhi Hükümlere Etkisi Bakımından Şâz Kiraatlerin Değerlendirilmesi". *GİBTÜ İslami Araştırmalar Dergisi* 6/1 (30 Haziran 2025), 35-52. <https://doi.org/10.56477/gibtuislamad.1601442>
- Kılıç, Mustafa. *Kırâat-Tefsîr İlişkisi Zemahşerî Örneği*. İstanbul: İFAV, 2015.
- Kirmânî, Radıyyüddin Şemsü'l-Kurrâ Ebu Abdullah Muhammed b. Ebû Nasr. *Şevâzu'l-kırâât*. thk. Şimran el-Aclî. Beyrut, Lübnan: Müessesetü'l-Belâğ, ts.
- Kurtuluş, Yusuf Ziya. *Ahkam Tefsirlerinde Kiraat Farklılıkları (Cessas-Kurtubî Mukayesesi)*. Ankara: İlahiyat Yayınları, 2023.
- Kurtuluş, Yusuf Ziya. "Türkistan-Horasan Bölgesinin Kiraat İlmi Açısından Önemi". *Mevzu – Sosyal Bilimler Dergisi* 14 (ts.), 151-187.

<https://doi.org/10.56720/mevzu.1661852>

- Kuşak, Ercan. “İbadetlere İlişkin Fıkıhî Meselelerde Nakledilen Şâz Görüşler ve Delilleri”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 51 (25 Haziran 2025), 54-62.
<https://doi.org/10.61904/sbe.1596198>
- Muslim, Ebû'l-Hasen Muslim b. el-Haccâc el-Kuşeyrî en-Nisâbü'rî. *Sahîhu Muslim*. ed. Muhammed Fuâd 'Abdulbâkî. Beyrut: Dâru İhyâi't-Turâsî'l-'Arabî, 1374.
- Öksüz, Ali Haydar. “Celâleyn Tefsirinde Kirâatlere Yaklaşım Yöntemi”. *Van İlahiyat Dergisi* 8/13 (15 Aralık 2020), 129-147.
- Sehâvî, Ebü'l-Hasen Alemüddîn. *Cemâli'l-kurrâ ve kemâli'l-ikrâ*. thk. Mervân el-'Atiyye, Muhsin Hirâbe. Dımaşk; Beyrut: Dâru'l- Me'mûn li't-Türâs, 1997.
- Semîn el-Halebî, Ebu'l-'Abbâs Şihâb ed-Dîn Ahmed b. Yûsuf b. 'Abdiddâim. *ed-Durru'l-masûn fî 'ulûmi'l-kitâbi'l-meknûn*. ed. Ahmed Muhammed el-Harrât. Dımaşk: Dâru'l-Kalem, ts.
- Süyûtî, Celâleddin. *el-İtkân fî Ulûmi'l-Kur'ân*. thk. M. Ebu'l-Fazl İbrâhim. 4 Cilt. Mısır: el-Hey'etü'l Misriyye, 1974.
- Yâkût el-Hamevî, Ebû 'Abdullâh Yâkût b. 'Abdullâh er-Rûmî. *Mu'cemu'l-'Udebâ*. ed. İhsân 'Abbâs. Beyrut: Dâru'l-Ğarbi'l-İslâmî, 1993.
- Yaşar, Naif. “Taberî'nin Kıraatlere Bakışı”. *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 16/1 (30 Haziran 2016), 59-86.
- Zemahşerî, Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî. *el-Keşşâf 'an hakâ'iki gavâmizi't-tenzîl ve 'uyûni'l-ekâvîl fî vücûhi't-te'vîl*. 4 Cilt. Beyrut: Daru'l-Kitâbi'l-Arabi, 3. Basım, 1407.